Universidad de Sevilla
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala Xe
Estante 13
Plúteo 2 1 6 ter

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nihil habet expurgandu secundu expurgatoriu anni 1640. in hac editione =
Dingran.ᵘˢ de Gregorius

SECVNDA

PARS HVIVS OPERIS, IN SE CONtinẽs Gloſſam Ordinariam cum expoſitione literali & morali Reuerendi patris Nicolai Lyrani: necnon additionibus ac replicis ſuper libros.

IOSVE
IVDICVM
RVTH
REGVM
PARALIPOMENON
ESDRAE
NEEMIAE
TOBIAE
IVDITH
HESTER.

BIBLIOTECA REAL

ADDITA QVIBVS SVNT NVPERRIME vltra diligentiſſimam, & caſtigatiſſimam emendationem & limam hiſtoriæ nõinuenuſtæ, & figuratæ literæ capitis cuiuſlibet exordio: quæ totã rẽ deſcriptã clarius quã fieri poſſit, aperiũt.

COLLEGIO LOJOLEO

Es de la casa de la Compañia de Jesus de Bogotá

COLEGIO LOJOLEO

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM LIBRI.

Noscere præsentis vis forte volumina libri:
Qui lyram integrum continet atq; glossas:
Primus adest iesus iosue cognomine naue:
Alter iudicibus sceptra data insinuat.
Tertius atq; nurum noemi:spicas legit in ruth.
Quartus habet regum:bis duo gesta libros
Dabriamin quintus:sequiturq; paralipomenon:
Esdra neemiæ dogmata sextus habet.
Septimus instruxit natum bene sæpe tobias:
Octauo iudith ora nefanda secat.
Hester habet nonus quæ regis mitigat iram.
Hoc numero[illegible] continet ille liber.

A ¶Incipit expositio deuoti fratris Britonis ordinis fratrū minorū sup prologū beati Hieronymi in librū iosue.

Diuisio. ¶Andam finito pentateucho. Iste prologus in q̄q; ptes diuidit principales. In quarū pria pñs opus ordinat ad q̄cedētē pēteuchum: cū dr: ¶Tādē finito &c. In scda lectorē reddit attētū, ibi: Monemusq; lectorē. In tertia compescit detractiones æmulorū, ibi: Vñ cesset arcuato vulnere &c. In ḡrta eos multiplr ꝓfutat: qa nihil ex trāslatiōe Lxx. putabant recipiēdū, ibi: Q̄ si vetus &c. In qnta ꝓponit post ista cōpletionē opis se transferre ad explanationem, pphetarū, ibi: Cæterū post scām paulæ. Littera satis plana est. Inde paucas subdiuisiones faciemus. a ¶Tādem finito pentateucho moysi, vc. grādi fœno, liberati. Metaphorice loquitur ad modum debentis vel debitoris qui p solutionē debiti liberat a creditoris obligatione. Sic beatus hierony. translato pēteuchō liberatus est ab obligatiōe trāsferendi pentateuchum, qua desiderio tenebatur. Et pentateuchus dicitur a penta quod est quinq;: & teuchos quod est volumen: qa q̄q; ꝓtinet volumina. Origenes ſm græcos: addidit pēteuchō duos libros, s. Iosue & Iudicum. & vocat hepta teuchum ab hepta quod est septem: & teuchos quod est volumē. Nos itaq; liberati quasi de grādi fœnore: hoc est. s. de graui obligatione: manum mittimus. i. operā dare intendimus ad interpretandū iesum filium naue. Nota quod Iosue & filius naue, idem est nomen. Cognominatus est autē a pre iesus naue: vel, Iosue bennum id est filius naue. s. filius nun: ad differentiam iesu filij sirach pronepotis iesu magni sacerdotis: qui scripsit ecclesiasticum

B Ve.re.pti tio. ¶Et nota q̄ ſm hebræos hic incipit secundus ordo veteris testamenti: qui distinguit vetus testamentum in tres ordines. Primū vocant legem: secundum prophetas: tertium agiographa. In lege ponunt quinq; libros moysi. In prophetis octo: Iosue: Iudicum: Samuel: Malachim: Esaiam: Hieremiam: Ezechielem: &. xij. prophetas minores. In agiographis. ix. libros veteris testamenti qui supersunt. hi dicunt agiographi: id est sanctorū scripta: ab agios quod est sanctum: & graphe quod est scriptura. nam grapho verbum græcum, idem est quod scribo: quasi sanctæ vel sanctorum scripturæ. Quod nomen commune est omnibus sacræ scripturæ libris: qa hi nouem non habuerunt eminentiam præ cæteris ſm quam agnominarentur: ideo communi noie cōtenti sunt. Vnus Iob. Dauid tres: Salomonis libri: Daniel: Paralipomenō: Esdras Hester. alij supersunt. s. liber iudith: liber Machabæorum: liber Sapientiæ & Ecclesiasticus, ac tertius & quartus Esdræ. & liber Thobiæ qui apocryphi dicuntur: qa autores eorū ignorantur.

Apocryphus. Et dicitur apocryphus ab apo, qd̄ est valde: & cryphon qd̄ ē obscurus: quasi valde obscurus. Vnde dicunt apocryphæ virgines i. valde obscuræ: quarum lampades sunt extinctæ. Sic exponit magister Matthæus vindocinēsis. Sed ſm alios dr apocryphus ab apo: qd̄ est de: & crysis qd̄ est secretū: quasi secretus vel occultus id est de numero secretorū. Vel dr a crypto qd̄ est abscondo q̄si absconditus. Quia vo de veritate istorū librorū nō dubitat ab ecclesia recipiūt. Mittimus i quā manū ad interp̄tandū iesum naue id est librū iosue. b ¶Que hebræi iosue bennun. i. iosue filiū nun vocant. & ad iudicum li. quem iudæi sopthim appellāt. q iudices describit vsq; ad heli sacerdotem: & ob hoc dicitur iudicū tanq; a materia. Videtur tñ quibusdam autoribus sic noia tus: vt q̄si choronice scribēdo cuilibet iudicū ꝑs suum in actib⁹ redegerit. Quis aūt in vnū cōpegerit, dubium est. Dicunt quidā q̄ Samuel: alij q̄ Esdras. Verisimilius videtur q̄ Ezechias qui parabolas Salomonis & librum regum in vnum collegit. Sed q̄re iosue & moyses inter iudices non annumerentur? Dicendum quia non solum iudicauerunt: sed etiam rexerūt. Cæteri vero nil iuris in populo habuerunt: nisi q̄ in tribulationib⁹, cōsilio & p uidētia eorū ppls vtebat. c ¶Ad ruth quoq;. i. israel. d ¶Et hester, mittimus manū. Quos. s. libros hebræi. e ¶Hisdem nominibus efferunt. i. vocāt. Istos duos libros transtulit Hieronymus de græco in latinū ad petionē pauli & eustochij: sicut scribitur in historijs. Cōtrariū vr in fine ultius prologi vbi dr: Cæterum post scām paulæ dormitionē hos libros eustochio negare nō potui: ergo videtur q̄ post mortē paulæ ab eustochio rogatus libros istos transtulit. Solutio: simul fuit rogatus ab eis, & eis concessit. Vnde mortua paula eustochio negare non debuit, quod vna cum paula primitus impetrauit. vnde & si post mortem paulæ trāstulerit: tñ, ꝓpter præcedentem eius petitionē hoc fecit. f ¶Monemusq; lectorem. In hac secunda parte reddit attentum lectorem: primo ifinuās operis difficultatē, cū dicit: Monemusq; lectorem vt siluam. id est multitudinem & obscuritatem hebraicorū noīm. g ¶Et distinctiones, eorum. h ¶Per membra. id est spacia. i ¶Diuisas, a nobis k Diligēs. i. sollicite. l ¶Scriptor cōser. ne & nr labor. quē sustinemus. in studiosa nominū distinctione. m ¶Et illius, lectoris. n ¶Studiū pereat. i. inutile fiat prē noīm cōfusione. Sed ꝓ humiliter se excusans reddit attētū lectorem ostēdens opis multiplicē vtilitatē. Quia em ab æmulis ei imponebatur q̄ ad sugillationē & vituperationē. Lxx. interp̄tū nitebatur: excusat se, dicens: o ¶Et vt in primis. id est in principio. p ¶Q̄d sæpe testat⁹ sum, supra in epla ad Desiderium. q ¶Sciat, lector: r ¶Me nō in repri. ve. nouā cudere. id est fabricare. ō. s. in epistola ad Desiderium inuenies declarationem: & plures significationes huius verbi cudere. Veteres appellat Lxx. interpretes. quia præ alijs interpretati sunt. s ¶Sicut amici mei qui &me amant & meā translationē cōmēdant: criminant in passiua. significatiōe. i. culpant a criminatorib⁹ æmulis. v ¶Sed, pori⁹ sciat lector me. x ¶Pro virili parte. Hoc expositū est supra i epla ad Desiderium, circa principium. Sciat inquā me. y ¶Offerre linguæ meæ hoibus. s. latinis. z ¶Quos tñ nostra delectant. Innuit se nō fastidiose quibus libet sua scripta ingerere: sed tantum offerre his quibus nouerit cōplacere. Postmodū subdit operis multiplicem vtilitatem, dicens. a ¶Vt p græcorum &c. editionem nostrā ha. ḡ modicū requirit sumptū & laborem rēperatum: sicut dicit Eusebius in. vj. libro ecclesiasticæ hystoriæ: Origenes famosissimos codices primus cōposuit in quibus p singulas colūnellas separatim e regione opus cuiuslicet interpretis descripsit: vt primo oim ipsa hebraica ꝓba hebraicis litteris poneret. secūdo loco p ordinem græcis litteris hebræa verba describeret. tertio Aquilæ editionē subiūgeret. quarto Symmachi. qnto. Lxx. interpretum: ḡ nostra est. sexto Theodotionis editionē collocaret: & propter hmōi compositionem ipsa exēplaria noīauit hexapla. i. simplici ordine scripta. Hæc Eusebius. Sed ſm hoc construe lām præcedentē. Vt p græcorum hexaploys &c. nostrā editionem ha., p exemplaribus dictarum editionum apud græcos in sex colūnellis descriptis. Nota q̄ hexaploys trisyllabum est. Est em ibi oy græca diphtongus quæ sonat y, tam apud græcos q̄ latinos. & dicunt hexapla ab hexa quod ē sex: & ploys qd̄ est plica: quasi sex plicis. i. colūnellis descripta. Vel ab hexa qd̄ ē sex: & ploym quod est sex simplex vel rectum: quasi sex simplices vel rectas editiones habentia: ga simpliciter in recta linea quæ libet scribebatur. & declinat hexapla. orum. plis. Quod enim dicitur hexaploys: scriptura græca est: sed hexaplis debet proferri. Q̄ ē debeat aspirari: vel saltem per ſ initialem litteram scribi: patet p. Isidorum, qui dicit libro etym. iij. Sex & septem a græco veniunt. In multis enim nominib⁹ quæ in græco aspirationē habent: nos p aspiratione ſ ponimus. Inde est q̄ p hexa sex: & p hepta septem sicut pro herpillo herba, serpillum. Quæ indigent magno sumptu. i. magnis expensis cum ſm ea septies biblia scriberetur. Et maximo labore quantum ad studium. oportet enim q̄ septies eadē sententia percurratur. Sic patet vtilitas translationis hieronymi: quæ sumptuositatem resecat & laborem abbreuiat: insup & hebraicā veritatē alhs plenius explicat. Inde dicit

C

D

Origenis hexapla.

¶Secunda pars. a ij Et sicubi

Universidad de Deusto

E a ¶Et sicubi. i si alicubi. b ¶In antiquo.vo.lec.du.scilicet in tralatione.Lxx. c ¶Hæc illis.i.mea veteribus. d ¶Conferentes mue.in mea i.æditione. e ¶Quod requi.de hebraica veritate.Ité alia vtilitatẽ suæ editionis innuit.f.vt tandam exemplariũ confusionẽ. f ¶Maxime cũ &c.sint exẽ. a se discrepãtia. g ¶Quot co. Adeo em iam varia ta erat æditio septuaginta, vt vix duo codices i aliq̃ cõcordabãt. h ¶Et vnusquisq; sciolus. i ¶Pro ar. sito &c. quod ei vi.est.addendũ vel subtrahendũ a translatione.Lxx. k ¶Et vtiq; nõ. posse. videq̃ dif.i. per cõtrarietatem discordare.

Detracto rũ condi tiones.

l ¶Vñ cessat. In hac tertia parte cõpescit detractationes æmulorũ: & tangit tria mala q̃ detractoribus cõueniũt. Sunt em venenosi in corde: dolosi in ore: pnicios in opere. Venenositas tangit cũ dicitur: Vñ cessetar.i. obliquo. m ¶Vulnere contra nos insur.scor. Scorpius in cauda habet aculeũ: & a posteriori percutiẽs facit vulnus obliquũ: quod valde difficile est ad sanandum: & tñ in facie blandit. Cui assimilatur detractor Hiere.ix.c. In ore suo pacem: cum amico suo loquitur & occulte ponit ei insidias. n ¶Et scũm

pš.136.a

opus ve.car.lin. desiñat. Pš. Venenum aspidum sub labijs eorum.i.corde qđ lingua subiacet ẽm dispositionem membrorũ. Carpere.i. reprehendere. ỹ fus. Dissipo, purgo, paro, scindo, minuo, reprehendo. Dicẽdo carpo: sex simul ista nota, Cesset inq.ã & desiñat. o ¶Vel suscipies, hoc opus. p ¶Si pla.ei. vel contemnens si displiceret. quia nullus cogit eũ recipere. s ¶Sic cesset detrahere. q ¶Meminerit, q̃ il.ver.pš.xlix.c. vbi tangitur detractoris dolositas, cum dr: r ¶Os tuum abun.malicia. Cõtra illud apostoli Ephe.iiij.g. Ois sermo malus ex ore vestro nõ procedat. s ¶Lingua tua cõcinnabat, i. componebat dolos. Pš. Lin

pš.13.a. Dolus & fraus.

guis suis dolose agebant. Versus differentiales. Est dolus in lingua maledicentis manifesta. Fraus est fallentis sub lingua blanda loquentis. Cinnus ni. dicit quarũ libet rerum cõmixtio, ꝓportionalis. & cõponitur cõcinnus a. um. i. cõcors, insaffabilis: & in q̃ mores discorditer ẽmixti & cõpositi sunt. & inde dr cõcinno nas: cõmiscere, componere. ordinare, prepararе.

c ¶Sedens. in cathedra pestilentiæ.

v ¶Aduersus fratrem tuum, natura.

x ¶Loquebaris, & aduer. fi. ma. tuæ. vel ecclesiæ. y ¶Ponebas scan. id est detractionis offendiculum est dictum vel factum minus bens occasionẽ ruine. græc Scandalũ æquocant, obex, ip Scandalum ectũ: alteri est. versus. tio, casus.

z ¶Hæc, prædicta. a ¶F cisti, & taexpectans ad correctionẽ su ad pniam.

b ¶Existi. in. &c. tui si. iniust' sicut tu.

c ¶Arguam te. de pctõ tuo. d ¶Et sta. cõtra. fa. tuã. i. pctã rua. f. detractiõis & æmulationis. e ¶Quæ ẽm au. &c.

Hic ostenditur detractorum pernicios num commune: quod enim vtile est aliis reddunt abominabile: vnde dicit. Quæ enim audien. &c. & alios. filiciet æmulos.

f ¶Detrahendo la. q. d. nulla est vtilitas legẽtiũ sue derrahẽtes: siue alij. Item repete: & quæ vtilita g ¶Dolere iudæos. i. ꝙ iudæi dolent. h ¶Q; calumniandi eis &c. quia modo non possunt calũniari & irridere christianos propter trãslationẽ. Lxx in qua multa deficiebant de veritate hebraica. i ¶Et ecclesiæ ho. id est, fideles. k ¶Despicere. immo quod plus est, lacerare, i derrahendo discerpere ad modum lanæ. l ¶Vnde id est, ꝓpter qđ. m ¶Aduersarii, ecclesiæ iudei. s. n ¶Torqueã tur. i. cruciantur. multum em angustiant de hoc ꝙ mõ habem' plene hebraicã veritatẽ. Sic ergo oñdit mala q̃ faciũt detractores

ptu & labore maximo indigẽt ædi ationem nostram habeant. Et sicubbi in antiquorum voluminũ lectio ne dubitarint: hæc illis conferentes inuenient quod requirunt. Maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices: & vnusquisq; pro arbitrio suo vel addiderit, vel subtraxerit quod ei visum est: & vtiq; nõ possit verum esse qđ dissonat. Vñ cessat arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius nec sanctum opus venenata carpere lingua desistat: vel suscipiens si placet: vel contemnens si displiceret meminerit, q̃ illorum versuum:

†pš.49.c.

Os tuũ abundauit malicia: & lingua tua cõcinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: & aduersus filium mris tuæ ponebas scandalum: hæc fecisti: & tacui: Existimasti inique ꝙ ero tui similis: arguam te: & statuã illa cõtra faciẽ tuã: Quæ ẽm audietis vel legentis vtilitas est: nos laborãdo sudare: & alios detrahendo laborare dolere iudæos ꝙ calumniandi eis & irridendi xpianos sit ablata occasio: & ecclesiæ homines id despicere immo lacerare: vñ aduersarii torqueant. Q; si vet' eis tm̃ interpretatio placet: q̃ & mihi nõ displicet & nihil extra recipiendũ putãt: curq ea q̃ sub astericis & obelis vel addita sũt vel ãputata legũt & negligũt. r Quare danielem iuxta theodotionis translationem ecclesiæ suscæperunt? Cur origenẽ miranẽ & euseubium pamphili cunctas æditiones similiter differentes? Aut quæ fuit stulticia: postq̃ vera dixerint, proferre quæ falsa sunt? Vnde autem

origenis studium.

Q; si vetus

o ¶Q; si vetus &c. In hac quarta parte eos multipliciter confutat: ga nihil extra trãslationẽ. Lxx. putabãt recipiendũ. Et primo cõfutat eos de contẽptu veritatis agnitæ. In correctione em quã Origenes fecerat, multa viderant addita, & multa subtracta: nec tñ propter hoc volebãt credere veritati. vñ dicit: Q; si vetus. i. Lxx. p ¶Eis tm̃ interpretatio placet. &c. supple inq̃: tũ sequit ỹitatẽ hebraicã q ¶Cur ea quæ sub aste. &c. legunt: ecce agnitio veritatis. r ¶Et negligũt. ecce contemptus: quia non accesserunt. Sunt in epistola ad Desiderũ inuenies plenius de ista correctione origenis: & quid significet astericus: qđ obelus: vbi talia signa ponunt exterius. Secũdo confutat eos de opinionis singularitate, ꝓpter quã nolebãt seq̃ cõmunitatẽ ecclesiæ: vñ dicit. s ¶Quare danielem iu. theo. transla. & nõ iuxta. Lxx. t ¶Ecclesiæ suscæ. & tñ isti nolebant suscipere: cum tñ dicat Hiero. ꝙ liber danielis ẽm trãslationem. Lxx. recto iudicio repudiatus sit: sic legit in principio. plogi sup Danielẽ. Tertio cõfutat eos de iudicij indiscretione: ga cõmendabãt q̃ recipienda non iudicabant vnde dicit: v ¶Cur origenẽ mi. i. mirabiliter cõmendant. Cõmendabilis fuit origenes in multis. sicut testat Hiero. in libro illustriũ virorũ: dicẽs Origenes qui adamãtius, alexãdri disp̃a ecclesia. xvio. ætatis suæ anno cathesion. i. doctrinarũ opus aggressus p multos annos floruit. Quis ignorat ꝙ tm̃ habuerit in scripturas sacras studij, vt etiam hebraeam linguam contra ætatis gentisq; suæ naturã ediceret: & exceptis. Lxx. interpretibus alias quoq; æditiones in vnũ cõgregaret Aquilæ. s. pontici, ꝓselyti: & theodotionis. vel editionẽ Ebionei & Symmachi eiusdẽ dogmatis: Præterea quintã & sextam septimam æditiones: quas etiã nos de eius bibliotheca habemus multo labore reperit & cum cæteris æditionibus cõparauit &c. Cur origenem mirantur & cetera. Dispu. ipsos dico. x ¶Cũctas ædi. q̃ i vniuerso sunt septẽ: sicut patet ex verbis Hiero. supra proximo. y ¶Similiter. i. concorditer. z ¶Differentes. id est exponentes. Differo ris. rui. rere. discretum: sicut ait Huguitio: dicitur loqui sapienter dicere, confirmare. De eusebio & pamphilo non legi qđ nouam fecerint æditionẽ: sed origenis vulgauerunt trãslationem. De his dicit Hiero. in libro illustrium virorum Eusebius cæsareæ palestinæ episcopus i scripturis diuinis studiosissimus & bibliothecæ diuinæ cũ pãphilo martyre diligentissimus peruestigator, ædidit infinita volumina. Et subdit ibi causam: quare dixit hic eusebium pamphili dicens: Et ob amicitiam pamphili martyris ab eo cognomentum sortitus est. Idem in eodẽ. Pãphilus presbyter eusebij cæsarienſis epi necessarius tãto bibliothecæ diuino amore flagrauit: vt maximam partẽ origenis voluminũ sua manu descripserit &c. Sic ostensa est indiscretio æmulorum origenem & eusebium commendantium: & tamen eorum scripta fideliter tradita temere iudicabant non esse recipienda: innitentes solis. Lxx. Quia imponebãt ei ꝙ falsa scripsisset in sua trãslatione, confutat eos: ostendens ea vera esse: sed in translatione, Lxx. deficere. vnde dicit: a ¶Aut quæ fuit stul. p. Lxx. vera dixe. ẽm opinionem eorum: me in translatiõe mea. b ¶Proferre quæ fal. sunt. Ita dicebant æmuli: quod ex quo Lxx. vera dixerunt: ꝙ Hierony. stulte egerat addendo quæ falsa sunt: ideo autem reputabant falsa: ga non inueniebant in translatiõe. Lxx. quibus ecõtrario ostẽdit ea esse vera p. nouũ testa. in quo iam dicta testimonia assumũt: & translationẽ. Lxx. deficere: cum ibi nõ inueniantur & econuerso est quod dicit. c ¶Vnde autem. nili

de veritate

A ¶ phil'. 2.b. Ibidem.

DAmãtius. Donauit deus nomẽ qđ est sup oẽ nomẽ iesu xpo: hoc aũt est iesus. Iõ in nõie iesu oẽ genu flectatur: cœlestiũ: terrestriũ & ifernorũ. Et qa est sup oẽ nomẽ: nullis retro gñationibus noiatũ erit. In genesi iustos multos legimus: & nullus eorum noiatus est ie

exo.17.c.

sus. In exodo hoc primũ inuenio: vbi legitur: quia venit amalech & expugnabat israel. Et dixit moyses ad iesum in raphidim. Elige tibi viros potẽtes ex oĩbus filijs israel. Egredere & cõflige cũ amalech. Moyses cõtitẽ se nõ posse exercitũ ducere: non posse obtinere: q̃uis eũ educerit de ægypto. Vides cui cesserit bellum gerere aduersum amalech. Hic prio nomẽ amalech & iesu discimus, vbi videm' eũ ducem exercitus: non cui moyses indulserit principatum, sed cui cesserit. Non poterat eligere viros potentes: tu inquit elige tibi. Vbi ergo primum disco nomen iesu: continuo mysteriũ video sacramentum. Ducit enim iesus exercitum: & cum extolleret moyses manus inualescebat israel: cum aũt deiceret, inualescebat amalech. Tunc ergo inualescit iesus & vincit qñ moyses erigit manus. Victus est autẽ populus ille ab amalech: ga nõ iã erigebat manus moyses: sed erant demissæ de orsum. Illi sunt illi de quibus dr: Si credere tis moysi: credoretis & mihi: & ecce vultis, me occidere qui legem nõ facitis. Cessante enim lege & operibus legis apud illos qui suam iusticiam volentes statuere iusticiæ dei nõ sunt subiecti: demisse sunt manus moysi: inualuit incredulitas: vincitur populus. Sed & nadab & abiu & eleazar relinquuntur in castris & iothor cum eis vt iudicent ppm. Iesus sequitur moysen in montem cũ quadã adiectione verbi mirabilis dicitur em: qa assistebat moysi non vt secũdus vel inferior: sed vt adiutor & pregens. ¶Illud aũt quale ẽ ꝙ cũ primo noiatur, nõ indicat nomẽ pris

Ioh.5.g.

B

eius: nec; sed'o, nec; tertio: cũ ỹo pr noiat: nõ iesus: sed osee dicit

Nu.3.b.

Inter exploratores em nomẽ eius dr: & forte exploratoris officio non iesus, sed osee dr & naue filius. Cũ ỹo redit: & pterritus oĩb' solus desperantẽ pp'm erigit: iesus dr non naue filius: sed ille cui

exo 17.c.

dictũ erat: Educ exercitũ & cõflige cum amalech. ¶Illud quoq; magnipẽdendũ est ꝙ cũ in trãsfiguratiõe vultus moysi oĩm he-

exo.32.

bræorũ hebetaret aspect': nec possent intueri faciẽ ei': iesus non tm̃ intuet faciẽ eius: sed in interiorib' tabernaculi mysteriũ: cõscius pfecerat. Liber ergo hic non tam filij gesta naue, q̃ iesu dñi mei sacrã significat. Ipse em ducit exercitũ & cõfligit cõtra amalech: & qđ ibi adũbrat manib' extẽsis: affligit cruci suæ triumphãs principat' & prãres in semetipso. ¶Defunctus est moyses. i.

mat.11.b Lu.16.g. Ro.7.a.

lex. Lex em & ꝓpheræ vsq; ad iohãnẽ. Vñ: Hũc moysen. i. legẽ & ꝓphetas au. il. Defunctus est ergo moyses famulus dei i lex & legalia præcepta. Vnde: Mulier viuente viro alligata est legi:

¶ & adultera

BRITO

de veritate hebraica. c ¶Poterũt, æmuli. b ¶Probare assumte. ab epl'is & euãgelistis. a ¶In nouo te, quorum exẽpla ponuntur in epla ad Desiderũ. d ¶Quæ in li. vet. Lxx. interptum. e ¶Non ha. q. d. cõstat apl'os & euãgelistas vera scripsisse ergo si. Lxx. ea nõ scripserũt & in translatione mea scripta sunt vera scripsi & Lxx sunt diminuti. Ne aũt crederet ꝙ supradicta dixisset ad iactãtiã: excusat se dicẽs ꝙ hoc dicit ad refellendam inuidorum calumniã. i. falsi criminis impositionem. vnde dicit.

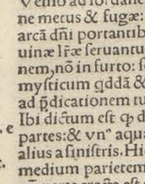
f ¶Hæc dici. ne oĩno calũniantibus. i. falsa criminis imponẽtibus. g ¶Tacere videamur. i. sub dissimulatione transire. h ¶Cæterũ. In hac quinta parte proponit post istius operis cõpletionẽ, transferre se ad ꝓphetarũ explanationẽ. Lra plana est: & subdiuisiones p se patent. Cæterum. i. sed. i ¶Post sanctæ pau. dor. i. mortẽ. mors ẽm sãctorum dr dormitio. Iob. xi. b. Lazarus amicus noster dormit. Et. i. Thes. iiij. c. Nolumus vos ignorare de dormitoribus &c. Ista paula romana fuit matrona nobilissima: vtpote prima romani senatus: cuius vitam scripsit beatus Hiero. cuius mater fuit blesilla scipionum graccorumq; progenies: pr eius rogatus agamenonis soboles: toxotius maritus ipsius descẽdẽs de stirpe æneæ & iuliorũ. Hæc itaq; paula gnq; libe

Paulę ꝓ sapia & vita.

ros edidit: blesillã, paulinã mrem pamachij: eustochiũ: ruffinam toxotiũ. vide epl'am Hiero. ad pamachiũ de dormitiõe paulinæ ibi nulla fit mentio de trib' filiab' : quarũ duæ iã erãt mortuæ. s. paulina & blesilla: sicut dr in fine illi' epl'æ. Cũq; oritẽtis & occidẽtis eos ob quasdã ecclesiarũ dissentiones romã imperiales læ cõtraxisset. Epiphaniũ salaminæ cypri ẽm hospitẽ habuit & paulinũ antiochenæ vrbis ẽm in alia manẽte domo quasi, ꝓpriũ hũanitate possedit quorũ accensa virtutib' & exacta hyeme redeuntib' epis ad ecclias suas: ipa assumpta secum eustochio ỹgine cũ eis nauigauit: & cypro. x. diebus cõmorata, lustratis monasteriis, refrigeria sumptuũ fratribus dereliquit. Indẽ p seleuciam ascendens antiochiam sctã paulini modicũ charitate detẽta p martimũ iter ascẽdit hierosolymã & lustratis sctis locis terræ, pmissiõis de scẽdit in ægyptũ: & visitatis hæremitis atq; monachis ibi de gẽtibus habitare iter tot milia mõachorũ cũ puellis cupiebat: sed cũ maius desideriũ sctõrũ locorũ eã retraxisset, in bethleẽ reuersa est: in q̃ ædificauit tria monasteria ỹginũ: quas e diuersis, puincijs cõgregauit: & in tres turmas diuisit: ita duntaxat vt in ope & cibo sepatæ psalmis & oñib' ꝓ iugeren mane hora tertia, sexta, nona, vespere & noctis medio p ordinem psalterium canebant. Vixit in sctõ, pposito romæ annos v. bethleẽ ãnos. xx. oẽ vitæ tps impleuit annos. lvi. mẽses. vij. dies xx. ita scribit Hieroñ. de qua dicit hic: Cuius vi. vir. cxẽ. est. Precib' istius & eustochiæ filiæ eius multos libros trãstulit: & cõmentarios edidit. k ¶Et: post hos li. i. post horum librorum trãslationem. Quos cu. &c. nc. nõ pos. q̃ n trasferre. qa antemĩs fuæ dormitionẽ id ei promiseram. m ¶Decreuimus. i. ꝓposuimus nam decerno is. sicut ait Huguitio, dr ꝓponere, iudicare, statuere, deliberare, diffinire. Decre. i. ꝓpositum' inquã. n ¶Dũ spũs hos reg. ar. i. dum viuã. o ¶Incũbere. i. instare. p ¶Explanationi. i. expositioni. q ¶Prophetarũ. maiorũ & minorũ: & q̃ipue minorũ quorũ expositionẽ pamachius postulabat: De incũbere nota versus. Si cubat incũbit: mutet & addideris con. Luxuriat: dis & ad comedunt: sub subiacet hosti Ora pro te iacet: ob obit: de lãguet in instat. r ¶Et omissum tã diu opus. i. diu interpollatum. s ¶Quasi quodã postli. Nota ꝙ hoc luminũ dr captiuitas & exiliũ: expulsio: pulsio extra limẽ. vñ p cõpositionẽ dr hoc postliminiũ. i. reuersio de exilio ad iura, q̃ amiserat. vel ius qđ qs sibi vẽdicat i rebus suis post hmõi reuersionẽ. vñ postliminius a. um dr ille q̃ post hmõi reuersionẽ iura q̃ amiserat resumit Quia ergo naum, michęã, sophoniã & aggęũ, paulę & eustochio expeditum erat & aliorũ ꝓphetarũ explanationẽ diu intermiserat: loquit p methaphoraꝫ ꝙ vult exponẽdi, laborẽ resumere: sicut postliminius sua resumit postq̃ reuersus est de captiuitate. q. d. diu omisi op' istud ac si essem in captiuitat detẽt' sed mõ ꝓpono repetere q̃si libertati donat': & ab alijs occupatiõib' expeditus. t ¶Præsertim. i. ꝑcipue vel maxime aduersariũ est. & dr a ꝑsertu q̃sertim: sicut a tractu tractim. teste Prisciano: q̃sero ris. dr ãn serere. vel q̃ alijs serere q̃sertim. i. ꝓterea. cõiũctio causalis. & teste Donato: hic accipit, ꝓ ꝑcipue vñ dic: Decreuim' explationi ꝓphorũ instare: q̃sertim cũ &c. Flagitet. i. exposulet. vide alias significationes in opusculo de vocabulis bibliæ. Iste pamachius fuit filius pauline sororis eustochij & blesillæ. Istæ tres filiæ paulæ leguntur in epla ad pamachiũ de dormitione paulinæ: vbi Hiero. cõmedat pam machiũ. dicẽs: Nobis post dormitionẽ somnũq; paulinæ pamachiũ [illegible] eccl'ia pepit. Nũc multi monachi sapiẽtes, potentes, nobiles: qbus cũctis pamachi' sapiẽtior, potẽtior, nobilior. Quis hoc crederet: vt cõsulũ, pnepos & fusiani germinis decus: inter purpuras senatorũ furua tunica pullatus incederet, & non erubesceret oculos sodaliũ: vt derideres ipse derideret &c. ꝓpter hoc dr hic: Admirabilis, i. admiratiõe & oi laude dignus. Ad cuius petitionẽ Hiero cõmentatus est sup Osee: Iohel & Amos Abdiam & Ionã, sicut dicit glo. sup Abacuck. v ¶Et nos ad pacẽlestem. x ¶Festinantes. Heb. iij. c. Festinemus ingredi in illam requiem. y ¶Mortiferos sire, cãtus &c. Sirenæ & hic siren

¶Secunda pars. a ij

& adultera noiabit si fuerit cū viro adultero &c. Mulierē sine dubio aiam noiauit: q̄ sub moysi lege tenebat: & viuēte viro alligata erat legi. Si aūt mortu⁹ fuerit vir eius. i. lex absolutā dicit eā: q̄ subiecta esse videbat. Ideo necesse est legē mori: vt q credunt iesu, adulterij crimine nō notent. ¶ Iesus ergo dñs meus suscipit principatum. Conferamus gesta, moysi cum principatu iesu. Cū moyses educeret populum de ægypto: nullus ordo in populis, nulla in sacerdotibus obseruatia: trāseunt aquam maris salsam & nihil habēte dulcedinis. Murus erat aquæ dextera & sinistra. Cum vero iesus meus ducit exercitum: sacerdotes præcedunt: arca testamenti in humeris portatur sacerdotum: nō amaræ aq̄: non salsus fluctus occurrit. Venio ad iordanem, non in perturbatione metus & fugæ: sed cum sacerdotibus arcā dñi portantibus: in qua lex dei & diuinæ lēæ seruantur. Ingrediōr ad iordanem, nō in furto: sed in tubarū cantibus mysticum q̄dā & diuinū canentib⁹: vt ad q̄dicationem tubæ cœlestis incedam. Ibi dictum est q̄ diuisa est aqua in duas partes: & vn⁹ aquæ murus erat a dextris alius a sinistris. Hic vero q venit soluere, legē sed adimplere.

ad iosuē filiū nun ministrū moysi & hic sirēnis, mōstrū marinū est: qđ dulcedine sui cantus naufragantes attrahit ad loca piculosa: submergit: facit. vñ dr a siren qđ ē conat⁹. Per sirenas itelligit æmulos ei⁹ i facie blādientes & p adulationis dulcedinē a labore interpellandi ad ociositatis periculum trahere cupientes. quorū blāditias appellat cantus mortiferos: q̄ sæpe p eas spūalr occidūt incautos. Istos cātus debem⁹ surda aure trāsire: & nūq̄ p eis a bona opatiōe desistere. pō. Ego aūt tanq̄ surdus nō audiebam. &c. Idē: Et factus sum sicut hō nō audiēs. i. tales blanditias nō curans plus q̄ si non audirem. G

gna subuertit: diuidit terrā victori populo: & per singulas vrbes, vicinos montes, flumina, torrentes atq̄ confinia ecclesiæ: cœlestisq̄ hierusalem spiritalia regna describit. pō. 37. c.

Incipit liber iosue. Ca. I.

¶ Postilla venerabilis p̄bi fr̄is Nicolai de lyra sup librum iosue incipit.

IN troducs eos & plan⁹ Ca. I. tabis eos in mōte hæreditatis tuę: Exo. xv. c. Sc̄m hebreos a libro Ioſ. icipiūt libri, pphales: Vt patet p. Hiero. i. ꝓlogo supli. Reg. sm vo diuisionē quā posui i pri. gen. & q̄ cōiter ponit ab expositorib⁹ nr̄is ab ipo icipiūt libri hist̄oriales. Sicut em̄ i libris legalib⁹ describit datio legis & ei⁹ explicatio i pplo sub cultu vnius dei adunato: put patuit i, pcessu librorū legalium: q̄ sūt q̄nq; libri moysi: Sic in libris historialib⁹ gesta ppli isrl q legē dñi recæperat, describūt. iter q̄ primū ē trāe, pmissionis ingress⁹. sc̄m vero i aliis libris historialib⁹. Aduertēdū q̄ ista facta sunt a deo tāq̄ principali actore: & io materia vel subiectū hmōi librorū est ipe de⁹ sub p̄tracta rōne. Sicut em̄ in ph̄ia naturali corpus mobile absolute est subiectū: & i libro cœli & mūdi, corpus mobile cōtractū ad situm est subiectū. Sic in tota theologia q̄, pprie cōtineatur in sacra scriptura: deus absolute est subiectū: in libris vero partialibus sacræ scripturæ de⁹ est subiectū sub determinata rōne: & sm hoc libri legales p̄nt dici g̃naliter de deo legē dāte: licet ab inuitē diuidant⁹ p cōtractionē huius rōnis. vt satis patuit i, pcutiōe dictorū librorū. Et sim libri historales de deo gesta ppli isrl dirigē te: inter q̄ primū est terræ, pmissionis ingressus: vt dictum est q deo actore factus est: vt patebit in, pcutiōe huius libi. Et hoc ē qđ fuit q̄dictū in verbo, ꝓposito p moysen Exo. xv. Introduces eos &c. In quo quidē verbo, pcessus huius lib. describit in g̃nali: quia primo describit terræ, pmissionis deo actore acq̄sito, cū dr Introduces eos. sc̄d⁹ aq̄sitæ possessio, cū dr. Et plantabis eos. tertio possessæ cōditio, cū dr: In mōte hæreditatis tuę. Tūc em̄ deus filios israel in terram, pmissionis introduxit: qn̄ ad ingressum eorū aquas iordanis siccauit vt hr̄. j. iij. c. Tūc etiā eos ibidē plantauit qn̄ p iosue & eleazarū singulis tribub⁹ possessiōes determinatas assignauit. vt hr̄. j. x iij. c. Terræ vero possessæ cōditio designatur cū dicit: In monte hæreditatis tuæ: tū ga terra, pmissionis montuosa est & altior alijs terris sibi adiacētibus: tū ga in hierusalem q̄ metropolis est in illa terra fundatū fuit tēplum in monte moria: vt hr̄. ij. Para. iij. c. vbi viguit diuinus cultus tanq̄ hæreditas propria. Igit sm q̄dictā liber Iosue diuiditur. Quia primo determinat de terræ, pmissionis introitu. sc̄d⁹ de multiplici cōflictu. c. vj. tertio de terræ diuisione & hæreditario obtētu. c. xiij. quarto de ducis ordinatione & obitu. c. xxij. Circa primū primo disponuntur acies. sc̄d⁹ exploratores transmittunt. cap. ij. tertio ad loca explorata filij israel ingrediuntur. c. iij. Circa primū primo fit ipsi iosue dei mandatum siue commissio. secūdo mandati executio, ibi: Præcepitq; iosue: Adhuc circa primū fit iosue triplex mandatū. primū est de terra, pmissionis: scilicet capienda: sc̄m de ipsa diuidēda, ibi: Cōfortare & esto. tertium de lege seruāda, ibi: Cōfortare igitur. Circa primū sic dicitur. a ¶ Et factum est post mortem moysi. In quo notat⁹ tēpus in quo ista mādata facta sunt iosue. s. post mortē moysi, & an terminū lus⁹ mortis ei⁹ q durauit. xxx. dieb⁹ vt dr Deu. vlti. ga mādata ista facta sunt iosue a domino ante missionē exploratorū ab eo: ipsi aūt missi fuerūt an terminū luctus moysi sm hebræos. Aliq tamen expositores dicunt ꝓ vtrūq; . s. verbum dñi ad iosue: & missio exploratorū ✠ ab eo fuit. Divisio libri.

Moraliter. a ¶ Et factum est post mor. &c. Allegorice p iosue christus designat: ga sicut dicit Hiero. in epla ad paulinum de oibus sacræ scripturæ libris: iosue nō solū in gestis, sed etiā in nōie figuram gerit saluatoris. Vocatus em̄ fuit iesus: vt habetur Hebræorū. iij. Igit christo per iosue significato dixit deus pater. ✠ Transi Moral⁹.

A ruero vt dñs me⁹ iesus cōterat sathanā sub pedib⁹ meis ꝓñr accipia & locū ei⁹ i cœlis. Sed i hāc hæreditatē nō oscitātes & dormitātes itrabim⁹. Ira suæ gētis angelū habet. hāc nisi viceris in temetipo: & abscideris a te oēs mor⁹ iracūdiæ & furoris: locum quē habuit ille angel⁹, i hæreditatē cape nō poteris: ga desideria a ¶ lex q̄ tanq̄ pedagogus fuit. b ¶ sm litteram viuit aūt spū. Ro. 16. c.

a diceret ei: Móyses seruus me⁹ mor a
b tuus est. Surge & transi iordanem b
a ¶ viuētū. Sti mites qm̄ ipsi pos. terram.
istum tu & oīs ppls tecū in terram q̄ a
a ¶ non moyses. b ¶ mortuo moyse.
c quam egō dabo filiis israēl. † Om̄e
a ¶ q̄ sursum est. b ¶ qđ lauit iesus xp̄s.
b ¶ vbi ego sum ibi & minister meus erit.
nem locum quē calcauerit vēstigiū
pedis vestri vobis tradā: sicut locu
a ¶ erabit⁹ deserta & inuia &c. Et alibi. Multi filij deserti magis q̄ eius quæ habet virū.
d tus sum moysi. A deserto & liba⁹ f
no vsq; ad tiuium magnū euphratē. Oīs terra ethæorū vsq; ad mare
magnū cōtra solis occasum erit terminus vr̄. Nullus poterit vobis re
e sistere cunctis diebus vitæ tuæ. Sic⁹ h
cut fui cum moyse: ita ero tecum: i
† non dimittam nec derelinquā te. k
† Cōfortare & esto robust⁹. Tu em̄ h
sorte diuides populo huic terrā: p
qua iuraui patribus tuis vt trade⁹
a ¶ in prosperitate
ne te emolliat: in aduersitate ne subuertat.
rem eā illis. Cōfortare igit & esto n

B

ad xp̄m sedentē i dextera dei pueneris. fide, vita, virtute, puritate & illis vestigijs q̄ lauit iesus xp̄s. & locū illū incesseris: dabit ti C
bi deus vt solum efficiaris hæres dei, sed cohæres xp̄i. d ¶ Ade. Joh. 13. a.
ferto &c. Eremum & antelibanum &c. Non dixit libanum: sed antelibanum quem a deo accipit iesus. Antelibanum aūt dicit⁹ quasi ꝓ libano. Si ergo videas priorem populum. i. isrl' sm carnē, q̄ erat ohtua ve
ra ipm intellige fuisse libanū verū. Sed mat. 23. d
q̄ p incredulitate sua aufertur ab eo regnum: & datur genti facienti fructus ei⁹: hæc gens antelibanum est. i. eccl'ia ex gētibus cōgregata p ipm xp̄m. e ¶ Sicut fui cū moy. &c. Augu. Ex hoc testimonio & alijs, pbatur moyses defunctus vt dei famulus, & deo placens: q̄uis i eo illa vindicta cōpleta sit: q̄ nō in terrā p̄missionis iuraverit. Ex q̄ dat' intelligi deū † Deute. 11. c.
in bonis seruis suis aliq̄ corpaliter vel tpaliter vindicare: & tamē eos inter vasa hon
Ro. nesta & vilia

NICO. DE LYRA

✠ ab eo fuit post terminū luctus moysi sed primū vr̄, pbabilius: vt magis videtur. a ¶ Moyses ser. meus &c. Ex hoc patet error illorū q̄ dixerunt moysen dānatū: eo q̄ legitur eius pcm in aqs cōtradictionis: vt hr̄ Nu. xx. nec legit⁹ eius pnia, vt dicūt ga dñs vocat hic moysen famulū suū etiam post mortē eius. qđ de nullo dānato vere dr̄. Nec valet qđ obiicitur ga pnia moysi satis ex hoc habet⁹ i b
q̄ sniam mortis a deo sibi impos⁹tā ante † Hebr. 13. a.
ingressum terræ promissionis in p̄cti sui † Deute. 31. b.
punitionē acceptauit. Qđ patet ex hoc q̄ 3. Re. 2. a
ad verbū dñi in monte abarim voluntarius & ꝓmpte ibidem moritu⁹. ascēdit
& in hoc q̄ dñs tāq̄ acceptans eius obe
dientiam eum sepelijuit: vt hr̄ Deut. vlt. D
b ¶ Surge & transi iordanē istum. i. dispone te & ppm tuum ad tranſeundū: ga
nō statim trāsiuit, sed post aliquot dies
vt magis patebit infra. c ¶ Tu & oīs
ppl's tecū. ga cura ppli erat sibi impos⁹ita a deo: vt habet Deu. xxxi. d ¶ Inter. &c. da. fi. if. ga deo actore ingressi sunt terrā: & obtinuerunt eam. e ¶ Oēm locū &c. Ex hoc dicūt aliq̄ doctores hebræi: q̄ hic non solū fuit eis ꝓmissa terra iudæa: sed etiā tota habitabilis terra. Qđ dicūt quodammodo fuisse impletum tpe Salomonis: cui oēs reges terræ fuerūt tributarij. & sic exponunt qđ dicit. iij. Reg. x d. Vniuersa terra desiderabat videre vultum salomonis: & singuli deferebant ei munera. i. tributa: vt ipsi exponunt. Sed p̄fectius expectant implendū in rege messia, quē expectant futurū regē tpalē sup totū mūdū. sed falsitas vtriusq; dicti apparet ex hoc quod subditur. f ¶ A de. & li. &c. vbi ex primunt⁹ termini terræ filij isrl', pmissæ. g ¶ Vitæ tuæ. Quia post mortem iosuæ filij israel peccauerūt: & tunc aduersarij eorū eis prævaluerūt: vt habet⁹ libro Iudicum. Aliqui ibi habent, vestræ sed male. h ¶ Sicut fui cū moyse, in reuelationibus diuinis & operibus miraculosis. i ¶ Ita ero tecū. Et hoc satis patet ex decursu libri in sequētibus. k ¶ Nō dimittam nec dere. te. Hic fit multiplicatio verborū idem significantium ad maiorē dicti assertionē. l ¶ Cōfortare & esto ro. Hic ponit⁹ secundum mandatū de terra diuidenda: cui ḡmittit⁹ diuina cōsolatio, cū dr: Cōfortare & esto ro. Videtur em̄ iosue q̄ moyses sanctissimus malicia ꝓturbatus peccauerat in aqs cōtradictionis: ꝓpter quod priuatus fuerat ingressu terræ, pmissionis: & io meritō timebat ne sibi aliq̄d simile accideret: & io fuit cōfortatus & assecuratus de terræ acq̄sitione & diuisione. io subdit: m ¶ Tu enim sorte diuides &c. p qua iura. &c. De quo iuramento hr̄ Gen xxxij. c. Per nr̄m ipsum iuraui dicit dñs &c. n ¶ Cōfortare igitur & esto robustus valde vt custodias & facias omnem legem &c. Hic ponit⁹ tertiū q̄ceptum de lege seruanda. Et patet hr̄a vsq; ibi.

✠ Non recedat

✠ b ¶ Transi ior. istum. Christus em̄ a iohanne baptizatus fuit Moral⁹. in iordane: & sic partē iordanis transiuit: qa dicit Mar. iij. d. Iesus confestim ascendit de aqua. & sic per sinecdochen dr̄ transisse iordanem q̄ tactu suæ sctissimæ carnis virtutē regenerativā dedit aqs. c ¶ Tu & oīs po. te. Nullus em̄ est de populo xp̄i nisi transi

¶ Secunda pars. a iiij ✠ eat per

E ℣ nesta & vtilia hre. a ¶Præcepitq; io.&c. Augu Quærit quō hoc ꝓcepit: postq; dns exhortatus est eū & cōfirmauit, ꝓmittens se cū illo futurū cū post multo plures dies trāsiuit iordanē. Cum em hæc mādasset, misit exploratores in hiericho: q diuerterunt ad raab, & ab illa occultati: & a rege ḡsti & nō inuēti: ipsa dimittente p fenestrā illos: & monēte vt triduo in montanis manerēt. Quattuor ḡ dies videntur in his esse consūmpti. Cumq; nūciassent ḡ circa se gesta erant, ꝓmouit iesus cū oi ppl̄o de loco vbi erat diluculo: & venies ad iordanē diuertit. Tūc populus admonetur rursus vt post triduū ꝓparet se trāsire iordanē. Fuit ergo humana dispositio prius qd̄ fecit nūciari. Speravit em sicut hō hoc fieri posse si exploratores cito reuertissent: quibus tardentibus intelligit & si scriptura taceat) dei dispositione cætera impleta: vt iam inciperet apud ppl̄m glorificari iesus. vñ fluuiū trāsituro dr̄. In die isto incipiā te exaltare corā filiis isr̄l &c. Nā & illi cū qb̄ deus dr̄ log: aliqd humana dispositione agere volūt: in qua deum rectorē sibi esse cōfidūt: sed eorū cōsilio sæpe ab illo mutantur cui⁹, puidētia regunt. Vñ moyses tāq; hō putauit oēs causas ppl̄i sibi cē audiendas. dispositio eus terro suggerente diuinitus murāt. b ¶Rubenītis q̄q; Adam. Cōsideremus quā formā teneant duæ & semis tribus ḡ p moysen hæreditatē accipiunt: & quā reti ḡ nouē & semis ḡ p iesum repromissionē sctē terræ. Qui p moysen accipiūt portionē, oēs primogeniti sunt. Rubē nāq; primogenitus est ex lya: gad ex zelpha: manasses ex filia sacerdotis eliopoleos vxore ioseph. In his ergo tā diuīe adūbrabatur duorum forma populorū. V nius q primogenitus esset p naturæ ordinē: alterius q p fidē & grām bñdictionem hæreditatis acciperet. Nec prius illis q p moysen accipiūt hæreditatē. i. q p legē placuerunt deo requies dat nisi aduuēt fratres suos in prelijs. Mulieres tñ & infantes accipiunt quietē: cæteri nō requiescēt: sed exeunt ad auxilium fratrū. Nobis certantibus in hac vita cōtra dæmones veniunt in auxilium, q ante aduentum xp̄i in lege iustificati sunt: vt esaias, hieremias & alij ꝓphetæ: quorū lectione armamur & illuminamur. Hi sunt qdē viri fortes, armati: & ḡcincti lūbos, i veritate: & exeūt ad auxiliū nostrū, & pugnāt nobiscū. Infantes v̄o ac mulieres nec exeunt ad ḡlium nostrū. Infans dicit q non ℣loquit

exo.18.b

robustus valde, vt custodias & facias omnem legem quam ꝓcepit tibi moyses seruus meus. Ne declines ab ea ad dexteram: vel ad sinistram: vt intelligas cūcta q̄ agis
Non recedat volumen legis huius a de ore tuo: sed meditaberis in eo b diebus ac nocti⁹: vt custodias & facias omnia quæ scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuā: & intelliges eam. Ecce ꝓcipio tibi: confortare & esto robustus. Noli metuere, & noli timere qm̄ tecum est dns d deus tuus in oibus ad quæcunq; a perrexeris. Præcepitq; iosue principibus populi dicens: Trāsite per medium castrorū: & ꝑate ppl̄o, ac dicite: Præparate vobis cibaria: quoniā post diem tertiū transibitis g iordanem & intrabitis ad possidendam terram quā dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis h quoq; & gadditis & dimidiæ tri

F

moysi, in quo dicūt iosue hoc ꝓcepisse, fluxerūt septē dies ad minus an trāsitū iordanis. qa vt dicūt an illud ꝓceptū missi exploratores q anteq; reuerterent, remanserunt ad minus p quattuor dies: qa postq; missi a iosue intrauerāt ciuitatē hiericho, & hospitati fuerāt in domo raab: exeūtes inde latuerūt in mōtanis trib⁹ diebus anteq; reuerterentur ad iosue vt hr̄. c. seq. & tunc iosue mouit castra: & venit ad iordanē vbi mansērūt filij isr̄l tribus diebus: vt hr̄. j. in princi. tertij. c. & iō non videt verū fuisse q̄ post ꝓcipitatio. Et dicūt etiam vltra: q̄ sic permissus est iosue deficere: ne vltra attētaret filia facere absq; cōsilio diuino: maxime cū dns dixisset Numeri. xxv. ipsi moysi. Tolle iosue filium nun &c. s. vt succedat tibi. & subditur ibidem. Pro hoc si quid agendum erit, eleazar sacerdos consulet dominum. Sed istud dictum saluo meliori iudicio non videt cōsonū scripturæ ꝓcedēti & subsequenti. vt em patet ex ꝓdictis intentio dni erat assecurare iosue in principio sui ducatus: vt eū dirigeret in suis actibus, dicens. Nō dimittam, neq; derelinquā te. & postea subdit. Noli metuere & noli timere: qm̄ dns deus tuus tecum est in oīb⁹ ad q̄cunq; prexeris. & ideo non videt cōueniens: q̄ dns in principio sui ducatus dimiserit eum sic agere spū proprio & errare. Silr hoc nō est cōsonū lr̄æ sequenti. Ex qua videtur intentionē dni fuisse exaltare iosue: & dare ei auctoritatem in principio ducatus sui: ita q̄ ppl̄s israel sibi crederet in posterū & obediret vnde dicitur ibra in. c. Dixitq; dns ad iosue. Hodie incipiam exaltare te coram oī populo israel &c. Et ideo nō est verisimile q̄ in principio sui ducatus permiserit eum prædicere falsum & præconizare in toto populo: qa ex hoc crederet q̄ spūtus dni nō esset in eo. Et ideo dicunt hebræi: & ēt aliqui expositores nostri q̄ istud ꝓceptum iosue scribitur hic p anticipationē: qa nō fuit factum donec exploratores ab eo missi reuersi fuerūt ad ipm: & extunc nō fluxerunt nisi tres dies vsq; ad transitum iordanis: vt habetur infra. iij. c. Non enim sacra scriptura semper refert gesta eodem ordine quo facta sunt: sed aliquando prius facta posterius scribuntur: & econuerso. & fm hoc accipitur sexta regula exponendi sacram scripturā: ꝑut dictum fuit in principio Geneseos. h ¶Rubenītis quoq; & gadditis &c. Hic ponitur executio præcepti quantum ad duas tribus & dimidiam ꝑcialiter. quibus moyses assignauerat ✠terram

Ioh.16.c.

B

Moralr.

A ℣ loquif. Quid me ergo iuuare pōt q nihil locutus est qd̄ legā: cuius me sermo nō intrauit. Mulier infirmū vas est: nec ad cōflictū venit, ne cōfringat & pereat. vñ: Calamū quassatū nō ꝓfringet.

Esa.42.a.

Quia ergo mulieres a viris suis domi docerī iubent: & magis discētes q̄ docētes significāt: ad auxiliū nr̄m nō veniūt. Me em nihil docere pōt, cuius nihil inueniō quod imitari debeā vel tenere. Nec videt mihi ociosum q̄ nō tres integræ tribus sunt: ḡ p moysen dispēsant. nec illæ integræ. x. ḡ p iesum hæreditate potiunt: sed duę semis hic, & nouē semis ibi. Sed vna diuidit p quā nec ternarius impleť, nec denarius qa priores cōtigerūt qdā sciam trinitatis nō integre nec pfectē: qa nō cognoscebant vnigeniti incarnationē. licet em aducētū eius crederēt & reliquas eius dispēsationes, & etiā ꝓdicārēt nō tñ videre & adipisci quæ crediderāt potuerūt. vñ:

Mat.13.c

Multi ꝓphetæ & reges voluerūt videre q̄ vos videtis &c. Erat em fides illoꝝ nō integra qa nōdū fuerat in xp̄o ipleta dispēsatio carnis: & qd̄ nos iā factum credimus, illi credebāt futurū. Illæ ergo trib⁹ neq; duæ sunt, nec pfes extra fidē & salutē trinitatis sunt: neq; integræ & pfectæ, ne trinitatis sacrm in illis videret ipleri. Sed cōtigerūt qdē tertiū numerū: qa cupierūt videre quē videm⁹ & nō potuerūt fortasse nec in aducūtu iesu qd̄ pfectū est & integrū discim⁹, nec si ad crucē ducaf & ꝓsummef in oīb⁹: nec si a mortuis surrexerit, oia nobis ḡ pfecta sunt: p semetipm mōstrabit. vñ: Multa habeo vobis dicere: sed non po. p. mō. Veniet aūt spūs veritatis q a pre, ꝓcedit &c. Vides qa nō solū apud moysen ternarius impfect⁹ est sed adhuc iesus dicit discipulis suis: non potestis audire mō: nisi veniat spūs veritatis: qa. s. p ipm & in ipso adimplef pfectio trinitatis. Nouē semis trib⁹ sunt quę sub iesu aguntf, nō integre decē q̄ numerus pfectus est: vt qd̄ a dño iesu referuari dr̄ spūālī semiplenū videaf ac mediū. Quis em p xpm pnia ḡdicef ac querio: & def pctoꝝ remissio, & oia ḡ ad pfectio nē decadis videnf tēdere: tñ pfectio & fma est cūctoꝝ bonoꝝ: si post hæc oia qs spūālī grām mereaf accipe. Præterea i hoc libro scriptū est: qa verū altare erat i illa terra, quā iesus dispēsauit. Rubē v̄o & gad & dimidia tribus manasse fecerūt sibi altare non verū sed qd̄ typū veri altaris hr̄et: qd̄ erat apud iesum. Quid ergo mirū, si nō accæperant integrā trinitatis sciam: q nec integrū nec verū altare ꝓstruxerāt: Ideo nec multi hostes nec plures reges cōtrariarū virtutū ab illis deiecti fuīt. Seō trium rē amorræoꝝ & og regē basan, & amalechitas deiecerūt trās iordanē Sed vbi iesus duxit exercitū: nūc qnq; reges sil cadūt q cōfugerāt i spelūcas, & suspēdunf in ligno: nūc xxx. pariter iugulanf: & exterminant oēs q sctām terrā in immūdicia possidēt: q terrā fluctē lac & a mel i amaritudie malitiæ detinēt. Ca. I.

Mat.3.a.

Mat.21.c

Ista ergo. &c. Sequif: Duo⁹ vi. ex. &c. Adam. Mittunf a iesu exploratores in hiericho & suscipiunf a meretrice raab. Exploratores isti pñt angeli dei putari: fm illud: Ecce ego mitto angelum meū ante faciem tuam &c. Qd̄ p angelos inuisibiliter, per iohannem vero visibiliter complebatur. De cuius baptismo dicitur: quia scribæ & pharisæi non credide ℣runt ei.

bui manasse ait: †Memētote sermonis quem præcæpit vobis moyses famulus domini, dicens: Dns deus vester dedit vobis requiem & oma ¶vasa infirma nec ad cōflictū apta: ne frāgant & pereant: quibus nō permittit docere sed tm̄ doceri. b ¶q ne nem terram. Vxōres vestræ & filii sciūt loq vel docere.

a ¶stulti idiotæ.

vestri ac iumenta manebunt in terra ¶viuētū, quā sub lege meruerūt.

a ¶armis fidei.

rā quā tradidit vobis moyses trans iordanem. Vos autem trāsite ārmati ante fratres vestros omnes fortes ¶operatione. b ¶doctrina vel exēplo. mānu: & pugnāte pro eis donec dat ¶filijs noui testamēti. requiem dominus frātribus vestris ¶q fuistis in tpe legis. sicut & vobis dedit & possideāt ipa ¶viuentū. ¶Credo videre bona dñi in terra viuentium.

si quoq; terram quā dominus deus vester daturus est eis: & sic reuertimini in terram possessionis vestræ:

a ¶instruēdo quō haberetis.

& habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus domini: trans ¶ante tps nouī testamēti. a ¶a quo oritur oē bonum.

iordanem, contra solis ortum. Re ¶ad xp̄m.

sponderūtq; ad iosue, atq; dixerūt: †Omnia quæ præcæpisti nobis faciemus: & quocūq; miseris ibimus ¶vnde: Si crederetis moysi, crederetis & mihi.

Sicut obediuimus in cunctis moysi, ita obediemus & tibi: tantum sit dns deus tecum: sicut fuit cū moyse. Qui cōtradixerit ori tuo & non obedierit cūctis sermonibus quos ¶morte æterna.

ꝓcæperis ei moriatur. Tu tm̄ cōfortare: & viriliter age.

Capi. II.

Misit ergo iosue filius nun de sethim a ¶duo testamenta vt credentiū fidem vel rebelliū infidelitatē, ꝑaret ante aduentum iudicij. duos viros exploratores i abscōdi a

Moralr. Allego.

Misit ergo iosue de sethim duos viros exploratores clam, dicens: Ite & considerate terram & Hiericho. Qui cum abissent & introissent domum mulieris meretricis nomine raab, & hospitio recepti essent: nunciatum est regi hiericho, quod venissent huc nocte homines de filijs israel, ut considerarent terram. Misit ergo rex hiericho ad raab, dicens: Educ homines qui venerunt ad te, & ingressi sunt domum tuam: exploratores enim sunt, & omnem terram considerare uenerunt. Quae tollens duos viros abscondit eos, & respondit: Verum quidem dixisti, venerunt ad me viri, sed nescio unde essent: cumque tempus portarum clausurum esset in tenebris, egressi sunt nescio quo: quo abierint, nescio: cito insequimini eos, & forsitan comprehendetis. Ipsa autem fecerat ascendere eos in tectum domus, & absconderat in cannabe lini, quae ibi erat composita. Illi ergo secuti sunt eos per viam, qui ducit ad Iordanem, ad vada: portaque clausa est, postquam egressus est qui persequebatur eos. Antequam illi dormirent, ascendit ad eos mulier, & ait: Scio quod dominus tradiderit vobis terram hanc, & ceciderit pauor noster super vos, & omnes habitatores terrae contremuerint coram vobis. Audiuimus enim siccatum esse a facie filiorum vestrorum mare rubrum, quando egressi estis de Aegypto, & quae feceritis duobus regibus Amorraeorum trans Iordanem, Sehon & Og, quos interfecistis. Quae cum audissemus, expauimus, & nullus remansit audax in conspectu vestro. Dominus enim deus vester ipse est deus in caelo sursum & in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per dominum, quia sicut ego misericordiam feci vobis, ita & vos facietis domui patris mei: & date mihi signum verum, Et reservetis vitam patris mei & matris meae, fratrum & sororum omnium, & universa quae ad illos pertinent, liberetis a morte. Dixerunt viri: Sit anima nostra pro vobis in mortem, si non indicaveris hoc negotium nostrum. Cumque dominus tradiderit nobis terram, reddemus tibi misericordiam & veritatem. Quae cum audisset, dimisit eos, & abierunt: & ipsa appendit funem coccineum in fenestra. Dixitque ad eos: Ite in montana, ne forte occurrant vobis qui persequuntur, & latitate ibi tribus diebus, donec revertantur qui persequuntur vos: & postea ite in viam vestram. Illi dixerunt ad eam: Sine culpa erimus ad sacramentum hoc, quod nobis dedisti, si non habitaverit mulier in domo tua, & non viderit quisquam de familia tua. Si quis autem egressus fuerit foras, ipse sanguis eius sit in caput suum, & nos rei simus. Si quis autem tetigerit quemquam qui fuerit cum eo in domo, sanguis illius sit in caput nostrum. Si autem locuta fueris quidquam de negotio nostro, quo absoluimur sacramento quod nobis dedisti. Illa respondit: Sicut dixistis, ita fiat. Dimisit eos, & abierunt: & ipsa appendit funem coccineum in fenestra. Cumque abissent, & per montana errantes tribus diebus latuissent, quaesierunt eos qui persequebantur per omnem viam, & non inuenerunt. Reversi sunt ergo ad ciuitatem, & transierunt Iordanem, & venerunt ad Iosue filium Nun, & narrauerunt ei omnia quae acciderant sibi, & dixerunt: Tradidit dominus omnem terram in manus nostras, & pauor eius cecidit super omnes habitatores regionis. Igitur Iosue de nocte consurgens, & omnes filij israel, profectus de Sethim, venit ad Iordanem, & tabernaculabatur ibi tribus diebus, antequam transirent. Et post triduum transierunt per medium castrorum, & portantes arcam foederis domini ibant ante populum. Cumque illi qui portabant arcam domini, & sacerdotes ingressi essent aquas Iordanis, quae plenus alueus consueuerat habere tempore messis, & inundare ripas, steterunt in loco suo, & fluebat quae ante descendebat: & ascendebat in montibus, qui dicuntur Adam, iuxta ciuitatem Sarthan: quae autem descendebant ad mare deserti, quod nunc Salsum dicitur, deficiebant, & diuidebantur. Populus ergo transibat contra Hiericho. Stetit autem sacerdos in alueo Iordanis, portans arcam foederis domini, & stans firmissimo gradu, praebebat transeuntibus facilitatem. Cumque omnis populus transisset, & ille adhuc staret in alueo, dixit dominus ad Iosue: Tolle de populo duodecim viros per singulas tribus, & praecipe eis, ut tollant de loco, ubi sacerdotes pedes firmauerunt, duodecim lapides, & portantes eos secum, ponant in castris, ubi hodie tentoria figetis. Vocauit ergo Iosue duodecim viros, quos praeparauerat de singulis tribubus, & dixit ad eos: Transite ante arcam domini dei vestri in medium Iordanis, & tollat unusquisque lapidem unum de medio alueo, sicut praecepit dominus Iosue, ut sint duodecim lapides, quos portauerunt humeris suis, & quos

rũt ei. Meretrices aũt & publicani credẽtes baptizati sunt. sicut meretrix exploratores iosue suscepit: ꝓquos ab iteritu inimicꝫ gẽtis eripit. Raab interꝑtaſ latitudo: hæc ẽ ecclia xp̃i q̃ ex pt̃õ rib⁹ tãꝫ ex meretricatiõe collecta dicit: August⁹ est mihi locus: fac mihi locũ vbi habitẽ. Hos aũt mihi qs enutriuit? & ad quã dr̃: Dilata edes tuas, & extẽde tẽtoria tua.

Allego.

Esa.49.

Ibi.54.a

3.re.3.d. Hæc est meretrix cui, salomõ q̃ pacẽ venit facere eos q̃ in cœlis sunt & q̃ i terris reddi viuũ iuſſit infantẽ. Illi ẏo q̃ mortuũ habebat infantẽ ꝓtoris ꝓpr̃i, est synagoga vl eos q̃ in hereſim declinauerũt. Hęc aũt meretrix exploratores iesu ſuſcipit: & ſuſceptos in ſupiorib⁹ collocat: excelſis. ſ. fidei ſacris. Nemo em̃ miſſus a iesu inuenitur deorſum & humi iacẽs: ſed in ſuperiorib⁹ pmanet. Nec ipſe ſolũ in ſupioribus pmanet: ſed & meretrix q̃ ſuſcipit ex meretrice fit ꝓphetes. dicit ei: Scio qa dñs tradidit vobis terrã hãc &c. Vides quõ oli meretrix impia & immũda: nũc ſpũſctõ repleta eſt: de q̃ teritis cõſitetur: de pt̃ib⁹ credit: de futuris, ꝓphetat. Sic raab dilatat & ꝓficit: vſq; in oẽm terrã exiuit ſon⁹ eor̃. Sed & iaphet dilatatio interꝑtaſ: q̃ & ipe formã gẽtilis ppli gerebat & chanaã puer ſeruus ei ſubiect a pr̃e: & fr̃i ſuo ſem in forma eor̃ q̃ ex circũciſiõe ſaluanf. In quo mirãda benignitas & ꝓuidẽtia dei. q̃ volẽs pt̃ori cham ꝓſtare remediũ & ſalutẽ: ſeruũ fecit eũ fratribus ſuis: ſicut eſau fratri ſuo iacob nõ vt periret, ſed vt ſalutẽ melioribus obediẽdo acqreret. Præſtaſ em̃ plurimũ malis q̃ ſe regere neſciũt, cũ ſibimetipſis nõ cõmittũf: ſed ſerui fiũt ſt̃õr̃ & ſubiacẽt melioribus. Vides q̃ multa benignitas dñi, quẽ. oſcõdit auribus vulgi: & verbis aſpr̃ioribus tegit: ne ſeruus malus & ingratus cõtẽptor efficiatur ſi in miſericordia domini ſui intellexerit bonitatẽ.

gen.27.f

Ad mõtana

NICO.DE LYRA

achis ne agnoſcere⁊: vt hr̃. j. Re. xxj. Hebræi aũt dicũt ꝙ fingebant ſe eſſe ſurdos & mutos ne p linguã hebraicã ab aduerſarijs cognoſcerent: vñ vbi hic habemus. Exploratores in abſcõdito: in heb. hr̃. Exploratores, ſurdos. ſ. fictę: vt dictũ eſt. b ¶ Ingreſſi ſunt do. mu. me. Dicũt expoſitores alię hebræi & catholici: ꝙ ſm̃ veritatẽ erat meretrix: exploratores tũ ingreſſi ſunt domũ eius nõ ad fornicãdũ cũ ea ſed ad latitãdũ ibi: qa dom⁹ taliũ mulier̃ ſunt magis aptæ ad recipiẽdũ hoſtes in ſero. Alĳ aũt dicunt ꝙ antea fuerat meretrix: tñ tũc nõ erat nomẽ tũ illud remãſerat illi: ſicut Mat. x. xiij. dr̃ ꝙ ieſus recubuit in domo ſimonis leproſi: nõ qa tũc eſſet leproſus, ſed qa ante fuerat a qua lepra licet añ fuiſſet ſanatus a xp̃o: tñ nomẽ leproſi ſibi remãſerat. Sed vt tũc; dictũ videt irrõ; bile: qa iſta mulier poſtea fuit conũcta in m̃rimonio ipſi ſalmõ: vt hr̃ Mat. j. q̃ erat princeps nobiliorꝭ tribus. ſ. trib⁹ iudæ: ꝓpter qđ nõ eſt veriſile ꝙ accæpiſſet in vxorẽ talẽ mulierẽ q̃ eẽt actu infamis, vel fuiſſet. Et ideo trãſlatio chaldaica vbi nos habem⁹. Mulieris meretricis, habet. Mulieris hoſpitalariæ: & ſic dicũt eriã hebræi. Nomen em̃ hebraicũ qđ hic ponit, æquocũ eſt: ad deſignãdũ meretricẽ & vẽditricẽ victualiũ: qđ eſt, ꝓpriũ hoſpitalariũ. Dicũt tñ hebræi qđ vtracq; ſignificatio cõuenit ipſi raab: qa actu erat hoſpitalaria: & cũ hoc fornicaria ſm̃ aliquos: vel ſaltẽ fuerat ſm̃ alios v. ō. eſt & improbatũ quãtum ad meretriciũ. Cætera patẽt. d ¶ Tolleſq; mu. Hic exploratores abſcõdunf. Iſta em̃ mulier auditis mirabilibus q̃ deus fecerat ꝙ filĳs iſrl̃, credidit ipſum eſſe verũ deũ: & ꝙ ꝑmiſſurũ, ꝙmiſſum qđ eis fecerat de terra capiẽda: & ideo cogitãs de ſalute ſua ſpũali & corporali & ſuæ cõſanguinitatis, ſaluauit exploratores: vt ꝙ eos cũ ſuis ſaluaret: & hoc eſt qđ dr̃: Tolleſq; mulier vĩros abſcõdit. ꝙ modũ q. j. deſcribit. In heb. habetur ſic. Accæpit duos vĩros, & abſcõdit eũ qđ ab hebræis exponitur to & dixit eis: Ite & cõſiderate terrã ¶hunc mundum.

vrbemq; hiericho. Qui ꝓgentes in a ecclesiæ. ſ. de gentibus congregatæ: quæ ante in deſideriꝭ carnis fornicabatur cũ idolis. vnde: Meretrices præcedẽt vos in regno cœlorum.

a b

greſſi ſunt domũ mulieris m̃eretricis noĩe ꝓaab: & geuerũt apud eã. a ¶ diabolo vel mundo: q̃ maluit periclitari q̃ꝑ pdere exploratores xp̃i.

Nunciatũq; eſt regi hiẽricho: & dixit eis. Ecce viri ingreſſi ſunt huc per noctem de filiis iſrael vt explorent terrã. Miſitq; rex hiericho ad raab, dicens: Educ viros qui venerũt ad te: & ingreſſi ſunt domum tuã. Exploratores q̃ppe ſunt: & oẽm terrã cõſiderare venerũt. ꝓ Tollẽſq; mu⁊ a ¶ fideliter apud ſe cõſeruãs. lier viros ãbſcõdit, & ait: Fateor vere nerũt ad me: ſed neſciebãm eſſent. Cũq; porta clauderet in tenebris: & illi pariter exierunt neſcio quo abierũt. Perſegmini cito & cõprehẽdetis eos. Ipſa aũt fecit aſcẽdere viros in ſolarium domus ſuæ: opę⁊ ¶ vel ſtupa vel quiſquilĳs.

ruitq; eos ſtipula lini quæ ibi erat. Hi aũt q̃ miſſi fuerãt ſecuti ſunt eos p viã quæ ducit ad vada iordanis: illiſq; egreſſis ſtatim porta clauſa h eſt. Necdum obdormierant q̃ late⁊ bãt: & ecce mulier aſcẽdit ad eos & ait: Noui q̃ dñs tradiderit vobis k terram. Etem̃ irruit in nos terror ve l ſter & elanguerunt oẽs habitatores terræ. Audiuimus q̃ ſiccauerit dñs mbum dei: ſed q̃m repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gentes: ſic enim q̃cepit nobis deus. c ¶ Nunciatumq; eſt regi hierico. Per quem intelligit diabolus qui Ioh. xij. dicitur princeps mũdi huius. Ipſe vero quantum põt q̃rit euãgelĳ q̃dicatores exterminare. Excẽſũ eſt de btõ antonio de ordine fratrũ minor̃: quẽ diabolus voluit ſtrãgulare eo q̃ diſpoſuerat qualibet die quadragies ppſo q̃dicare: ſed ad iuocationem btę virginis cõſuſus turpiter & repulſus. Et ſicut raab exploratores ſaluauit: ſic gẽtilitas ad xp̃m cõuerſa prædicatores euãgelĳ ſaluat: ipſos ſuſtẽtãdo & a ꝓſecutoribus defendẽdo. Et ſi militer q̃dicatores euãgelĳ gentilitatẽ ſaluãt, ipſam ad xp̃m qui vera ſalus eſt ſuis exhortationibus adducẽdo. ¶ Moraliter cõfeſſores dici pñt exploratores: qa debẽt diligẽter pt̃or̃ cõſcientias explorare: & ſic ingrediunf domũ mulieris meretricis. i. ꝓciam pſonæ peccatricis: quã ſaluãt ad mor̃ rectitudinẽ ſuis cõſilĳs reducẽdo: & pſona ſic ſaluata ſaluat eos corporaliter ſuſtẽtando. ſ. Cor̃. ix. h. Si nos vobis ſpũalia ſeminauimus, non eſt magnum ſi nos carnalia vr̃a metamus. Per regẽ hiericho, qui quæſiuit exploratores interficere, ſignificat diabolus: vt dictũ eſt q̃ nõ ſolũ q̃dicatores euãgelĳ, ſed etiã bonos cõfeſſores nitit extirpare, aut ſaltem perturbare.

f

g

H

B

A ¶ 2 ¶ Ad montana conſcendite: ne forte &c. Adam̃. Dat ſapiens meretrix conſilium myſticum & cœleſte, nihil terrenũ habens. Per montana inquit abite: nolite per valles incedere: humilia & delecta refugite: quæ excelſa ſunt & ſublimia prædicate. Ipſa autem pãnum coccineum ponit in domo ſua: per quod ſaluetur ab excidio ciuitatis: coccineum. ſ. ꝙ ſanguinis formam gerebat. Sciebat enim ꝙ nulli eſſet ſalus, niſi in ſanguine chriſti. Datur etiã ei hoc mandatum. Omnes qui inuenti fuerint in domo tua ſaluabuntur. Si quis ergo ſaluari vult veniat in hanc domum in qua chriſti ſanguis in ſignum eſt redemptionis. Nam

mat.27.c apud eos qui dixerũt. Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros chriſti ſanguis i damnationem.

Lu.2.c. Poſitus eſt enim ieſus in ruinam & in reſurrectionem multorum. Ideo contradicentibus ſigno eius efficitur ſanguis ad pœnã credentibus ad ſalutẽ. Nemo ergo extra eccleſiã ſaluaf. Qui foras exit, mortis ſuæ reus ſit hoc eſt ſanguis ſignum: quia hæc eſt ſanctificatio quæ per ſanguinem conſtat. Q2 in ſenestra depẽdet hoc ſignũ: illud arbitror idicare: qa feneſtra domum illuminat: & per quam tantum luminis capimus, quantũ ſufficiat oculis noſtris & viſui & incarnatio ſaluatoris nõ nobis integrum deitatis aſpectũ ingeſſit: ſed tãꝫ p feneſtrã p incarnationẽ ſuam fecit nos lumẽ deitatis aſpicere. Ideo mihi vr̃ ſignũ ſalutis p feneſtrã datũ: quo ſalutẽ ꝑſe quanf oẽs q̃ in domo ei⁹ ſunt. Quæ aliq̃n meretrix erat: mũdati i aqua & ſpũ ſancto & in ſanguine xp̃i.

Quãdo

NI.DE LYRA

a ¶ Nunc er.ĳu. mi. Et patet littera. b ¶ Qui reſpõ. ei. Anima noſtra &c. Hic accipitur anima pro toto hoie: qa eſt pars principalis hois: vel ꝙ ipſa vita humana: quæ cauſatur ab aia vt ſit ibi q̃dicatio cauſalis: non formalis: qa aia humana eſt immortalis. c ¶ Faciem⁹ in te miſericordiã. te & domum patris tui ſaluando. d ¶ Et ve. iuramẽtũ ſeruando. e ¶ Demiſiter. Hic exploratores abire permittũtur cuius modus deſcribitur, cũ dicit: Demiſit er. eos per fu. de fene. Hebręi qui dicũt raab fuiſſe meretricẽ, dicunt ꝙ ſolita fuerat p funẽ illum recipere fornicarios & emittere, vt ſicut fuerat ei inſtrumẽtũ pcti & tranſgreſſionis: ſic & ei fiebat inſtrumentũ ſalutionis. f ¶ Domus eñ eius hæ. muro. ſ. ciuitatis: hoc addit: ad oſtẽdendum ꝙ de facili poterat emittere aquas maris rubri ad veſtrũ introitum qñ egreſſi eſtis ex ægypto: & quæ feceritis duobus amorræorũ regibus qui erant trans iordanẽ, ſeon & og: quos interfeciſtis: & hæc audientes ptimuimus & elãguit cor noſtrũ nec remãſit in nobis ſpũs ad introitũ veſtrũ. Dñs enim deus veſter, ipſe eſt deus in cœlo ſurſum: & in terra de⁊ a ¶ Pactũ facit, ꝓ ſalute ſua & ſuoꝝ: cũ teſtamẽtis dñi.

orſum. ꝓ Nũc ergo iurãte mihi ꝑ dñm: vt quõ ego miſe a ricordiã feci vobiſcũ: ita & vos faciatis cũ domo patris mei: detiſq; mihi verũ ſignũ vt ſaluetis patrẽ meum & matrẽ, fratres ac ſorores meas, & oĩa quæ eorũ ſunt: & ¶ ruina ſæculi.

eruatis aĩas nr̃as a morte. Qui rñderunt ei: Aĩa nr̃a ſit b ꝑ vobis in mortẽ: ſi tñ nõ ꝓdideris nos. Cũq; tradiderit nobis dñs terrã: faciemus in te miam & veritatem. g Demiſit ergo eos ꝑ funẽ de feneſtra. Domus em̃ eius ſ t a ¶ quaſi humilia & delecta fugite: cœleſtia q̃dicate.

a hærebat muro. Dixitq; ad eos: Ad mõtana cõſcẽdite: g ne forte occurrãt vobis reuertẽtes: ibiq; latitate diebꝰ h tribus donec redeãt, & ſic ibitis p viã veſtrã. Qui dixerũt ad eã. Innoxii erimus a iuramẽto hoc quo adiura⁊ ¶ redẽptionis.

ſti nos: ſi ingrediẽtibus nobis terrã ſignũ nõ fuerit fu⁊ i ¶ ſanguis xp̃i.

a ¶ in charitate, incarnatione xp̃i.

niculus iſte coccineus: & ligaueris eũ in feneſtra ꝑ quã nos demiſiſti: & patrẽ tuũ ac matrẽ fratreſq; & oẽm co⁊ a ¶ in eccleſiã. ¶ Nemo extra eccleſiã ſaluatur.

gnationẽ tuã congregaueris in domũ tuã. Qui oſtium k domus tuæ egreſſus fuerit: reus ſibi erit: ſanguis ipſius erit in caput eius: & nos erimus alieni. Cũctorũ aũt ſanguis q̃ tecũ in domo fuerint, redũdabit in caput noſtrũ ſi eos aliquis tetigerit. Q2 ſi nõ prodere volueris & ſermonẽ iſtũ, ꝑferre in mediũ: erimus mundi ab hoc iuramẽto quo adiuraſti nos. Et illa reſpondit: Sicut locuti eſtis ita fiat. Dimittenſq; eos vt pergerent appendit ſuminiculum coccineum in feneſtra. Illi vero ambulantes p n venerunt ad montana: & manſerũt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerant perſecuti. Quærentes enim per omnem viam non reppererũt eos. Quibus vrbem ingreſſis reuerſi ſunt: & deſcenderunt exploratores de o monte: & iordane tranſmiſſo venerunt ad ioſue filium nun: narraueruntq; ei omnia quæ acciderant ſibi atq; p dixerunt: Tradidit dominus omnem terram hanc in manus noſtras: & timore proſtrati ſũm cunctꝫ habitaq; tores eius.

C

D

Capitu. III.

Diuiſio

Gitur ioſue de no⁊ ſte conſurgens mouit caſtra: egrediẽteſq; de s ſethim venerunt ad iordanem ipſe & oẽs filii t iſrael: & morati ſunt ibi per tres dies. Quib⁹u euolutis tranſierũt præcones per caſtrorum mediũ: &

Gitur ioſue. Hic cõ ſequenter agitur de ingreſſu terræ: qui factus eſt per tranſitũ iordanis: & ideo primo oſtẽditur quid actum eſt in ipſo trãſitu: ſecundo quid in exitu. iij. c. tertio quid in ſtatu. c. v. Prima pars diuiditur i tres: quia primo de tranſitu datur ꝓcæptum: ſecundo additur ſignũ diuinitus dandum, ibi: Dixitq; dominus ad ioſue: tertio ponitur vtriuſq; complemẽtum, ibi: Igitur egreſſus eſt populus. Circa primum dicitur. r ¶ Igitur ioſue de nocte conſurgens. In hebræo habetur: De mane, cõſurgẽs: quia ſurrexit in aurora q̃ eſt confinium diei & noctis: & ſic poteſt vtroq; modo nominari. s ¶ Egredientesq; de ſethim. locus eſt vnde miſerat exploratores. t ¶ Venerunt ad iordanem. qui non multum a ſethim diſtat. v ¶ Et morati ſunt ibi per tres dies. Dicunt expoſitores noſtri ꝙ cauſa huius moræ fuit eo ꝙ iordanis fluuius tunc ex reſolutione niuium increuerat: vt habetur infra: & ideo ſteterũt ibi tribus diebus quouſq; aquæ aliquantulũ decreuiſſent. Sed hoc non videtur bene conſonare veritati hebraicæ: quia infra eo. cap. vbi nos habemus. Iordanis autem ripas aluei ſui

tẽpore

Universidad de Navarra Biblioteca de Humanidades

E ℣ a ¶Cū vi.ar. Aug. Scribæ ppl'o dicūt. Cū videritis arcā testimoniū dei nr̄i: & sacerdotes & leuitas portātes eam proficiscimini de locis vestris & ite post eā. Sed lōgū interuallū sit inter vos & illā, quātum duo milia cubitoꝝ: stabitis ne ꝓpinquetis ei, vt sciatis viā quā inibitis in eā. Nō em̄ abilitis viam ab hesterna & nudius & tertiana die &c. Longe iussum est arcā ꝑcedere: vt posset a ppl'o videri. Tā grāde em̄ agmē si post eā ꝓxime pergeret: non eā videret ꝓpr̄: nec nosset qua ieq̄ret. Ex hoc intelligit ꝙ columna nubis q̄ solebat mouēdis castris signū dare & iter ostendere, iam recesserat nec eis apparebat. Hinc factū est ꝙ triduum illud ex humana dispositione ꝑdiceretur. Nūc ergo duce iesu post arcam dn̄i sequuntur nube subtracta tanq̄ velamine ablato.
b ¶Hodie in. ex. Adam. Multa, ꝓdigia in æremo gesta sunt: & nusq̄ dr̄ exaltat⁹ iesus. Vbi v̄o transiit iordanis, dr̄ ad eū. Hodie in. exal. te &c. Exaltatio em̄ iesu in conspectu populi, a baptismo sumit exordium. Qui em̄ baptizant, in morte ipsius baptizant: cui⁹ mors in crucis exaltatione cōplet. Merito ergo cuiq; fideliū tūc primū iesus exaltat, cū ad mysteriū baptismi puenit: vñ: Exaltauit illum deus: & donauit illi nomē qd̄ est sup oē nomē &c. c ¶Dn̄s deus vi. &c. Adam. Pc̄ōri ois creatura hostis est: sicut ægypt̄ns fluuius, terra & cœlū. Iusto seruiunt oia. Mare rubrū trāsit sicco vestigio: ggyptius submergit. In æremo. i. in deserto horribili & vasto cib⁹ de cœlo ministratur iusto. Et i iordane arca testamēti dux est ppl'o. Aḡ defecerūt sacerdotibus & leuitis. Sj̄ tibi q ꝙ baptismi sacr̄m iordanis fluxta egressus es, ꝓ ipsum aera trāsitus, ꝓmittit f. Vñ: Rapiemur obuiā xp̄o i aera &c. Nihil ergo est qd̄ metuat iustus cui ois creatura famulat: & cui dr̄. Si trāsieris ꝓ ignē, flāma nō aduret te &c. Oia ergo q̄ in priorib⁹ gesta sunt in te ꝑm mysticā rōnē cōplent: q̄ cupis idolatriq; renebris derelictis ad audientiā diuinæ legis accedere. Egyptū derelinquis, cū catheciminis aggregatus & præceptis ecclesiasticis parere cœpisti: & egressus mare rubrū: & in desertis stationibus positus ad audiendum legem dei, & intuendum vultum moysi per gloriā dn̄i reuelatum quotidie vacas. Si autem ad baptismum veneris & consistentiæ sacerdorali & leuitico ordine initiatus fueris venerādis sacramētis tūc sacerdotū ministerijs, iordane transmisso terrā ꝓmissionis intrabis. In qua post moysen suscipit iesus naui itineris dux. Tunc aūt memor tantarū virtutū, ꝙ tibi mare diuisum est: ꝙ aqua iordanis stetit, dicens: Quid est tibi mare ꝙ fugisti: & tu iordanis qa conuersus es retrorsum &c. Et rūdebit tibi sermo diuinus. A facie dn̄i mota est terra: a facie dei iacob. Qui cōuertit petrā in stagna aquarū &c. d ¶Chananæus. possidēs vel possessio vel negociatores, vel notabilis. e ¶Ethæ⁹. formidans siue stupens. f ¶Euæus. lapides colligens.

℣ Pherezæus

NICO.DE LYRA

℣ a clamare cœperunt: Qñ videritis arcam fœderis dn̄i dei vestri, & sacerdotes stirpis leuiticæ portantes eā: vos quoq; cōsurgite & sequimini ꝑceb dētes: sitq; inter vos & arcā spaciū c cubitorū duum milium: vt procul a magis videre possitis, & nosse per quā viā ingrediamini: qa prius nō ambulastis per eam: & cauete ne ap ꝓpinquetis ad arcam. Dixitq; ioſue ad populū: Sanctificamini: cras ℣ enim faciet dominus ī tervos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite g arcam fœderis: & præcedite populum. Qui iussa complentes tulerūt & ambulauerunt ante eos. Dixitq; h dominus ad ioſue. Hodie incipiā i ¶ cuiꝰ xp̄s exaltatur cum in morte eius baptizatur.

exaltare te corā oī israel: vt sciant ꝙ k sicut cum moyse fui, ita & tecū sim. l Tu aūt ꝓcipe sacerdotibus q portāt arcā fœderis, & dic eis: Cū ingressi n fueritis partem aḡ iordanis state in ea. Dixitq; ioſue ad filios israℓ. Accedite huc: & audite verbū dn̄i dei vr̄i. Et rursum. In hoc inquit scietis ꝙ c ꝙ dominus deus viuēs in medio ve ℣ stro chananæum ethæū euæum & ferezæum, gergesæū quoq; & amorræū & iebuzæū. Ecce arca fœderis a dn̄i oīs terræ añcedet vos ꝓ iordanē. Parate duodeci viros de duode b cim tribub⁹ israℓ singulos ꝑ singulas trib⁹. Et cū posuerint vestigia pedū c suorū: sacerdotes q portāt arcā fœderis dn̄i dei vniuersæ terræ in aqs iordanis: aḡ q̄ inferiores sunt decurrēt atq; deficiēt. Quæ aūt desup̄ venient in vna molle consistent. Igit̄ d egressus est popul⁹ de tabernaculis a¶ qa ꝓ sacerdotū magisteriū deducit ppl's ad terrā ꝓmissionis. Et si qs est hodie in illo ordine dignus ascribi: cedēt ei ipa fluēta iordanis: & ipsa elemēta verebuntur.

suis vt trāsirēt iordanē: & sacerdotes qui portabāt arcā fœderis ꝑgebāt ante cū. Ingressiq; eis iordanē & pedib⁹ eorū i parte aquæ tinctis: iordanis autem ripas aluei sui tpe e a¶ qa pars eoꝝ q baptizant acceptā cœlestis gratiæ dulcedinē custodiūt.

f messis impleuerat: ††stetērūt aḡ de f scēdētes in loco vno: & instar montis intumescētes apparebant ꝑcul ab vrbe quæ vocatur edom vsq; ad ¶ quia pars in peccatorum amaritudinē cōuertitur.

locum sarthā. Quæ autē inferiores g erāt in mare solitudinis, qd̄ nūcvocaē mortuū, descēderūt vsq; quo oī h ¶ æterna morte perirent.

no deficerēt. Ppl's aūt incedebat cō i a¶ qui docēt ppl'm de ægypto exire. i. de erroribus mūdi & trāsire per æremū. i. tētationem fœculi.

g tra iordanem: & sacerdotes q portabant arcā fœderis dn̄i stabāt sup̄ sicā humū in medio iordanis accincti. Oīsq; ppl'us ꝑ arentem alueum transibat. Ca. IIII.

Ca. IIII.

Moraℓr

Moraℓr

Moraℓr.

A ℣ a ¶Pherezæus, separās siue disterminās. b ¶Gergesæus, colonum applica, vel colonū ejciens: siue aduena ꝓpinquans. c ¶Amorræus, amarus, vel loquēs. d ¶Iebuzæus, calcātes, vel ꝑsepe eoꝝ. e ¶Messis imple. Lxx. Sicut in diebus messis tritici. Hoc incredibile videtur regionibus nostris: ibi autem si cut perhibēt q nouerūt) in initio veris, est messis tritici: tūc aūt ille fluuius redūdat & impletur amplius q̄ ꝑ hyemem. f ¶Steterunt aquæ descendentes &c. Adam. Non absq; mysterij ratione arbitror scriptum ꝙ pars aquarum iordanis mergatur i mare & in amaritudinē fluat: pars autem i dulcedine perseueret. Si em̄ omnes qui baptizantur cœlestis gratiæ dulcedinem custodirent, nullus in amaritudinem peccatorum verteretur. Sed sæpe fusceꝑto baptismo ad sæcularia redeunt & auariciæ falsum poculum bibūt & in mare fluentes, falsis fructibus pereunt. Pars vero illa quæ in stabilitate p manet & dulcedinē seruat, significat eos qui accæptum munus dei firmiter tenēt Et recte est vna pars eorum qui saluanf: quia vnus est panis qui de cœlo descēdit & fides vna & vnum baptisma: & vnus spiritus quo omnes purgantur in baptismo: & vnus deus pater omniū. g ¶Sacerdotes q por. &c. Idem sacerdotalis ordo & leuiticus arcæ dn̄i assistit: in qua lex dei portatur. Ipsi enim sunt qui illuminant populum de mandatis dei. Vnde: Lucerna pedibus meis verbum tuum & lumen semitis meis. Hoc lumen per sacerdotes & leuitas accēditur. Populus in quit longe sit ab arca testamēti dn̄i, duo milia cubitorum. Sacerdotes vero & leuitæ proximi: & tam proximi vt in humeris eorum portetur. Beati qui merentur proximi esse deo. Sed scriptū est. Qui approximant mihi, approximant igni. Si aurum & argentum fueris: & igni approximaueris, clarius per ignem effulgebis. Si superædificasti ligna, fœnum, stipulam consumeris. Beati ergo qui proximi sunt vt ignis eos illuminet non aduret. Saluabiſ tm̄ israℓ: sed longe posit⁹. iter agit: nō suaꝝ tute in ministerio sacerdotū

℣ In æternū

1.co.10.d Ioh̄.6.c. Eph̄.4.a

1.co.,3.

NICO.DE LYRA

℣ a ¶Ecce arca fœderis do. &c. Ad cuius appropinquationē siccatæ sunt aḡ vt exprimitur postea. b ¶Parate duo decim̄ viros. ſ. ad tollendum duodecim lapides de alueo iordanis desiccando vt exprimitur in principio se. ca. c ¶Et cū posuerint ve. pe. suorum &c. Hic exprimitur modus desiccationis aluei iordanis: & patet littera. d ¶Igit̄ egressus. Hic consequenter describitur transitus & signi complemētum: & patet littera vsq; ibi: e ¶Iordanis autem ripas aluei sui tempore messis impleuerat. Nō potest intelligi ꝙ tunc colligerentur blada communiter: quia decima die mēsis primi transiuerunt iordanem: vt habet ca. se. mēsis aūt primus hebraeoꝝ incipit a lunatione propinquiori æquinoctio vernali, siue sit ante siue post. Sed dicitur tēpus messis ꝑ tanto: qa in terra ꝓmissionis quæ calida est, in aliquibus locis magis calidis spicæ aliquæ appropinquabāt ad maturitatē & de illis colligebatur manipulus & torrebatur aliquātulū: & ꝑ cōfrictionē excutiebant grana de qbus fiebat oblatio in festi uitate paschali, q̄ celebrabat. xv. die mēsis primi: vt habet Leui. xxiij. & ꝓpter hoc mēsis primus vocat mēsis nouarū frugū. Exo. xiij. & Deut. xvj. Quod autem hic interponitur de inundatione iordanis: hoc fuit ad declarationē maioris miraculi in siccatione aluei iordanis in trāsitu filiorum israel: ideo subdit. f ¶Steterunt aquæ descendentes &c. cont. a naturā cum sint fluidæ. Quæaūt. sed ꝙ iussionis ipletio, ibi: Fecerūt ergo: tertio tpis determinatio ibi: Ppl's āt. Circa primū dr̄: ¶Dixit dn̄s &c. Eligе. xij. vi. i. iam electos accipe: qa de mādato ioſue quælibet tribus elegerat vnū: vt dictū est. c. ꝙ ce. & iō ista electio aliq̄n attribuit ioſue: aliq̄n tribub⁹: qa facta est a ioſue autoritatiue, & ab illis executiue.

℣ Duodecim

Moraℓr. k ¶Quibus transgressis dixit dominus ad ioſue &c. Hic agitur de duodecim lapidibus exportandis de alueo iordanis: & de alijs duodecim in ipso ponendis. Per primos lapides allegorice significatur populus iudaicus ex duodecim filijs iacob procreatus: qui nutritus fuit in humore doctrinæ legis & prophetarum: sed adueniente christo electus fuit ad ob

℣ tinationis

C

Mare dr̄ mortuū.

†De pse. di. 2. c. re uera. ℣ si. iordanis

D

Arca cuā geliū si gurauit.

E a ¶In eternum. Aug. Quō Ca. IIII.
in æternū cū cœlū & terra transeāt: An
qm̄ æternū aliqd significat, cū ipsi æter
ni esse non possint? Q̄uis possit qd̄ in
græco est latine dici, vsq; in sæculum.
b ¶Festinauitq; populus & transijt.
Adaman. Qui mare rubrum transierunt
baptizati sunt in moyse & in nube & in
mari. De his vero qui iordanē transeunt
similiter trāseūt: possumus sil'r dicere: ga
omnes in iesu baptizati sunt in iordane.
Qd̄ vero scriptum est: Et festinauit ppl's
& transiuit iordanem: nō puto eē otio
sum. Nobis enim venientibus ad ba
ptismum, & suscipientibus verbi dei sa
cramentum: non signiter agendum est,
sed festinādū: donec oia trāseamus. id est
omia mandata impleamus: vt peruenire
ad p̄missam beatitudinē mereamur. Cū
vero oia transierimus, diligenter & cau
te incedendum est: ne de improuiso effū
dant gressus nostri. vñ: Pene effusi sunt
gressus mei: Nec remissior sollicitudo de
bet esse in cōseruādis q̄ acquirendis vir
tutibus: quod designatur cū dr̄. qa. xl. mi
lia virorū in veritate accincti transierūt
ad expugnandā hiericho: accincti: silicet
cingulo veritatis. vnde: Estote ergo ac
cincti lumbos vr̄os in veritate: Nostrū
etiam cingulum debet esse veritatis: si tñ
seruauerimus militiæ huius & cinguli
sacramentum. Si falsum loquimur, di
scingi'mur balteo veritatis. Simus ergo
in veritate cincti: sed in falcitate discincti
transeuntes iordanem: ad bella transim'
contra spīritualia nequitiæ in cœlestib'.
Hæc enim oia propter nos scripta sunt.
Exeamus ergo ad bellum, vt expugne
tur a nobis ciuitas prima, huius scilicet
mundi malicia: & superba mœnia. Intra
te prælium est: intra te ædificatio mala
& subuertenda. Hostis tuus de corde tuo
procedit: de corde enim exeunt cogitatio
nes malæ, homicidia, adulteria, fornica
tiones &c. Vides quantus sit & qualis est
exercitus tuorum hostium. Hi nobis pri
ma strage fundēdi sunt, vt nullum relin
quamus: tunc nobis per iesum dabitur il
la requies: vt vnūq̄sq; requiescat sub
vite sua & sub ficu sua: cū iam nō sit q̄ ex
terreat filios israel. c ¶In die illo &c.
Semper exaltatus est iesus ap'd patrem,
sed opus est vt in conspectu nostro exal
tet illum deus: id est vt altitudinem diui
nitatis eius cognoscamus. Hoc autem fit
si iordanem transierimus: & variis sacra
mentorum munimentis ad fœtura bella
armemur. d ¶Præcipe sacer. Auguſt.
Manda sacerdotibus portantibus arcam
testamenti &c. Solet dici arca testamen
ti, vel arca testimoniū. Nunc ergo dicitur
arca testamenti testimoniū: vt non solum
arca, sed etiam ipsum testamentum ap
pelletur testamentum testimoniū. Hinc
enim dicit ap'ls. Nunc autem sine lege iu
stitia dei manifestata ē testimoniū habēs
per legem & p̄phetas: qa in rei veritate
testimoniū datū fuit vetus testamētum.
☞ Populus

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Duodecim duriſſi. la. &c. Vt
possint diu permanere ad memoriam fa
cti: quia ad hoc tollebantur: vt infra dici
tur: Vt sit signū inter vos: & patet littera
vsq; ibi: b ¶Vsq; in æter. Et accipitur
hic æternum pro tpe lōgo & indetermi
nato. c ¶Fecerunt er. Hic ponitur iusſionis

rūt pedes sacerdotū, duodecim du a
riſſimos lapides q̄s p̄cētis in loco
castrorū vbi fixeritis hac nocte tē
toria. Vocauitq; iosue. xii. viros q̄s
elegerat de filiis isr'l singulos de tri
bub⁹ singl'is, & ait ad eos: Ite añ ar
cā dñi deiv'ri ad iordanis medium:
& portate īde singl'i singl'os lapides
i hūeris v'ris iuxta nūerū filiorū isr'l
vt sit signū iter vos. Et q̄n iterroga
uerint vos filii vestri cras, dicētes:
qd sibi volūt isti lapides? rñdebitis
eis. † Defecerūt aq̄ iordanis añ arcā
fœderis dñi cū transiret eū: idcirco
positi sunt lapides isti i monimētū
a filiorū isr'l vsq; in æternū. Fecerūt er b
go filii isr'l sicut eis p̄cæpit iosue:
portātes de medio iordanis alueo
duodeci lapides, vt ei dñs imperat
iuxta nūerū filiorū isr'l, vsq; ad locū
i quo castrametati sunt: ibiq; posue
rūt eos. Alios quoq; duodeci lapi d
des posuit iosue in medio iordanis
alueo vbi steterūt sacerdotes q̄ por
tabāt arcā fœderis dñi: & sunt ibi vsq;
q̄ in p̄sētē diē. Sacerdotes aūt q̄ por
tabāt arcā stabāt i iordanis medio
donec oia cōplerent q̄ iosue vt loq̄
ret ad populū p̄cæperat dñs, & dixe
a ¶nō ociose: nō remisse nobis agēdū est: sed
oia p̄cepta dñi festināt trāseūda & pficēda.
brat ei moyses. Festinauitq; pp'lus & f
transiit. Cūq; trāsissent oēs, trāsiuit g
& arca dñi. Sacerdotes quoq; pgē h
a ¶quasi doctores & duces ad terrā p̄missio
nis.
bāt ante populum. † Filii quoq; ru
ben & gad, & dimidiæ tribus ma
a ¶qa cū oia trāsierimus diligenter & caute
cūdū est, ne offendant gressus nr̄i.
nasse armati p̄cedebāt fratres suos
filios isr'l: sicut eis p̄cæperat moy
ses: & quadraginta pugnatorum mi
lia per turmas & cuneos incedebāt
a ¶lata & spaciosa est via hiericho. i. mūdi.
¶Malicia mūdi & supba mœnia p̄ti prius
nobis euertēda sunt.
super plana atq; campestria vrbis
c hierico. In die illo magnificauit do i
minus iosue coram omni isr'l: vt
¶qui sub lege est timet moyſen: cū ad euan
gelium transitur mutata obseruantia timor
immutat. vñ: Per legem legi mortuus sum
vt deo viuam.
timerent eum sicut timuerunt moy
sen dum adhuc viueret. Dixitq; ad
eum: Præcipe sacerdotib⁹ qui por k
tant arcam fœderis domini vt ascē l
dant de iordane. Qui præcæpit eis
dicens: Ascēdite de iordane. Cūq;
ascendissent portantes arcam fœde
ris dñi; & siccam humū calcare cœ

sionis impletio: & patet littera vsq; ibi. G
d ¶Alios quoq; duodecim lapides po
suit iosue &c. vt haberetur testimoniū
transitus miraculosi intra aquam & ex
tra. Et isti. xij. lapides positi intra alueū
fuerūt ita magni q̄ poterant apparere su
per aquā q̄n erat parua: ideo de istis. xij.
lapidibus non dr̄, q̄ singuli hoies porta
uerint singulos lapides sicut de alīs duo
decim: sed q̄ iosue posuit eos: qd̄ est itel
ligendū per adiutorium multor⁹, ꝑpter
magnitudinē lapidū. Et de istis lapidib⁹
dr̄ coīter a doctoribus, q̄ iohānes bapti
sta baptizans in iordane dixit: Potēs est
de⁹ de lapidib⁹ istis suscitare filios abrae
vt habet Mat. in. b. e ¶Et sunt ibi vsq;
in præsentem diem. Hoc refertur ad te
pus quo liber iste fuit scriptus: & forte ad †Deut.
huc sunt ibi. f ¶Festinauitq; ppl's & 27.a.
transijt, quia erat magna multitudo val
de: & ideo oportebat eos festināter trāsi
re. g ¶Cūq; transissent oēs, trāsiuit &
ar. dñi. & hoc ad præceptū dñi ad iosue:
vt infra exprimitur. h ¶Sacerdotes
quoq; perge. ante po. Q̄uis em̄ pplus
ante transisset iordanē: tñ stetit iuxta ri
pam quousq; sacerdotes portātes arcam
transissent vltra ppl'm q̄ debebat seq̄ ar
cam: vt dictū fuit ca. præce. i ¶In illo
die magnificauit dñs iosue. p factū præ
dictum mirabile: vt populus haberet eū
in reuerentia & timore. k ¶Præcipe sa
cerdotibus &c. Hoc ponit ad ostendēn
dum, q̄ sicut de speciali mandato dei ste
terant in iordanis alueo: ita & de eius spe
ciali mandato recesserunt. l ¶Vt ascen
dant de iorda. Ex hoc q̄ nō dicitur hic
vt transeant, sed vt ascendant dicunt he H
bræi q̄ ascenderūt super ripam p̄ quam
intrauerāt: eo q̄ stabāt iuxta illā p̄m eos
put dictū est. a. c. p̄cedenti. Et quia dicit
textus hic: q̄ cū pedes sacerdotū fuerunt
extra alueū, aquæ iordanis q̄ steterāt sta
tim fluxerunt p̄m cursum suū: ex quo se
quit' p̄m dictū hebræor⁹ q̄ ppl's isr'l tunc
fuit ex vna parte iordanis: & sacerdotes
cum arca in parte opposita: & aqua ior
danis in medio currēs. Ideo dicūt, q̄ ar †Nu. 32.
ca aliter transiuit q̄ populus: dicentes q̄ f.
arca portauit portatores suos: qd̄ est sic
intelligendum q̄ virtute diuina arca cū
sacerdotibus fuerat subito transportata
nō solum vltra fluuium: sed etiam vltra
populū quem debebat præcedere vt præ
dictum est. Sed hoc videtur fictitium: tū
qa nō est veri'sile q̄ scriptura tacuisset tm̄
mirabile. Tū qa initi' falso. s. q̄ sacerdo
tes steterint in alueo iordanis iuxta ripā
p̄ quā ingressi fuerūt qa steterūt i medio
✠ aluei: ✠stinationis ariditatem. Per alios duode Moral'r.
cim significatus fuit populus gentilis, q̄
per prædicationē duodecim apostolorū
cōuersus est ad fidem xp̄i: & ex ariditate
infidelitatis trāslatus est ad humorē gra
tiæ, per gratiam baptismalem. ¶Mora
liter aūt per duodecim lapides in iorda
ne positos, significantur duodecim fru
ctus spiritus qui cum gratia dātur in ba
ptismo: & ponunt Gal'. v. d. Fructus aūt
spūs est charitas, gaudiū, pax, patiētia, lō
ganimitas, bonitas, benignitas, mansue
tudo, fides, modestia, cōtinentia, castitas
& hi fructus lapides dicuntur propter fir
mitatem & stabilitatē in bono: quā per
sonæ fideles per eos consequuntur, pro
pter qd̄ dicit Heb. xiij. b. Optimū est gra
tia stabilire cor.

A a ¶Popul⁹ aūt. Ada. Nō sine cā signat q̄n veniūt ad iordanem,
Decima ingt mēsis primi, hæc est ipsa dies in qua agni mysteriū
p̄cipiebat i ægypto. In eādē terrā p̄missionis intrāt: & valde beatū
est vt ipsa die qua errores q̄s subterfugit sæculi: terrā promissionis
ingrediat. i. in hac die qua in hoc sæculo viuimus. tota em̄ vita p̄sens
vno die signat. Per hoc ergo edocemur: ne
opa iustitiæ in crastinū differam⁹: sed ho
die. i. dū viuim⁹, oia q̄ ad perfectionē sunt
implere festinemus: & ita poterimus deci
ma die primi mēsis terram promissionis. i.
beatitudinē p̄fectionis intrare. Notādū aūt
q̄ sæpe ista dies repetit: qa licet generalis
nobis sit vna p̄fectio: si in vnam virtutū
speciē integre potuerim⁹ implere, est ipsi⁹
virtutis sua q̄q; perfectio. Sic ergo per sin
gulas virtutes inueniunt multæ perfectio
nes. Illa vero est gnālis, q̄ oim in se continet
p̄fectionū summā. Iō ergo i hac die multa
gesta recapitulant: vt multas p̄fectiones ad
vnū diē pēdere significēt. b ¶Decio die
pri. &c. Quo. s. mysteriū agni in ægypto
p̄ceptū est: qa eodē die q̄ errores mundi fu
gimus, terram promissionis ingredimur.
Tota em̄ vita præsens vna dies est. hodie
ergo. i. dū viuimus, ad perfectionē festine
mus: nec in crastinū differam⁹. c ¶Duo
decim quoq;. Iſt. Trāseūtes filij israel ior
danē sustulerūt de medio fluminis. xij. la
pides: quos p̄ testimonio posuerūt i loco
scd'ę circūcisiōis: ad signādū nobis: vt dū
de lauacro cōsurgim⁹, aplīcæ vitæ exēpla
firmissima nobis cū portare debeam⁹: quo
rū semp testimoniū ad imitamēta virtutū
intueamur. Cap. V.

DOstq̄ ergo &c. Sequit. d ¶Fac
ti. & c. Aug. Fac tibi ꝑi cultros
de petra acutos: & scd'o circūci
de filios isr'l iterū. Quærit cur
dixerit iter⁹. Nō em̄ vn⁹ homo
B bis circuncidēdus erat. Sed qa vn⁹ popul⁹
erat in quibusdā circuncisus in qbusdam
nō circūcisus: iō dictū est iterū. vt circunci
sus iter⁹ circūcideret nō hō, sed ppl's. Quī
dā de ægypto exeūtiū filij in illo ppō in
circūcisi erāt. quos circuncidere potuit ie
sus illor⁹. s. filios quos genuerūt in deser
to: & tempſerūt eos circūcidere: qa inobe
dientes erāt legi dei. Cur ergo putāt rebapti
zādos eos q̄ habēt xp̄iani baptismi sacra
mētū: q̄si hoc testimoniō legis adiuti? Cū
nō vn⁹ hō bis circūcisus fit: sed ppl's q̄ sue
rat in qbusdā circūcisus: in qbusdā ✠o in
circūcisus erat: & si aliquo mō fieri posset
vt deus hoiem bis circuncidi iuberet. Nū
quid dicere possunt, q̄ rebaptizādos putāt
ideo fuisse p̄ceptū: qa illi ab ægyptijs fue
rant circūcisi: aut ab aliq̄b⁹ hęreticis ab is
raelitarū societate segregatis? Fac tibi cultros la. &c. Dicāt iudei
Quomodo poteſt quis secundo circuncidi circuncisione carnali?
Semel enim circuncisus non habet qd̄ scd'o possit auferri. A no
☞ bis vero

NICO. DE LYRA

✠ aluei: vt dictū est ca. p̄ce. Tū qa modus loquēdi ex quo arguūt
p̄positū cū dicit, vt ascendāt: magis est ad oppositū vt vr̄: qa p̄ñr
de trāsitu populi subdit: Ppl's aūt de iordane ascendit decimo die
&c. & tñ p alueū peditādo transiuit: vt exprimit in lr̄a: & ipsimet
cōcedunt. Qd̄ ergo dr̄: Vt ascēdāt. hoc est, qa sacerdotes stabant
in medio alueī: vt. s. dictū est: vbi alueus est profundior q̄ ꝑpe ri
pā: & iō, p gressus de loco illo ad ripā, p̄cedit ascendendo. Cætera
patent ex p̄dictis. a ¶Ppl's aūt. Hic p̄ñr describitur tēporis de
terminatio, cū dicit: Ppl's aūt &c. de die mē. prī. hoc autem expri
mitur ad maiorē historiæ certitudinē. b ¶Et ca. sunt in galga,
hoc nomen ponit' hic p̄ anticipationē. qa postea fuit impositū illi
loco: vt habetur seq. ca. c ¶Duodecim quoq; la. &c. po. iosue
in gal. Dicunt hebræi q̄ transito iordane non statim iuerunt in
galgalis: sed prius iuerunt in montē hebal: & ibi portauerunt il
los. xij. lapides & leuigaverunt eos calce: & scripſerunt super eos
mandata

mādata legis: & fecerūt bñdictiōes & maledictiōes solenniter: & C
de lapidib⁹ illis fecerūt altare: & sup illo obtulerūt hostias: & in se
ro venerūt i galgalis, vbi metati sunt castra: apportantes ibi. xij.
lapides p̄dictos: vt remanerēt ibi, p̄ signo transitus iordanis mira
culosi. Et ad hoc allegāt qd̄ p̄dictū est in hoc ca. Donec oia cōple
rentur q̄ iosue vt loqueretur ad ppl'm p̄ce
perat dñs, & dixerat ei moyses. Moyses au
tem dixerat: q̄ transito iordane leuigarēt
lapides calce: & scriberēt ibi legē: & q̄ po
nerent bñdictiones sup mōtē garizim, &
maledictiones sup mōtē hebal: vt hr̄ Deu
te. xxij. Sed hoc vr̄ falsum. Tū qa tot & tā
ta non possent fieri vna die: vtpote trāsit⁹
iordanis: maxime tātæ multitudinis: pro
gressus ad mōtē hebal, & garizim: q̄ locus
satis pl⁹ distat a iordane q̄ ciuitas hiericho
solennitas bñdictionū & maledictionū:
descriptio legis sup lapides: et immolatio
hostiarū: & inde p̄gressus ad galgalæ lo
cū. Tū qa vr̄ cōtradicere ei qd̄ dr̄. j. viij. c.
post destructionem hiericho & hai: Tunc
ædificauit iosue altare dño deo israel i mō
te hebal &c. vt subdit de descriptiōe legis
sup lapides: & bñdictiōib⁹ & maledictio
nibus. Tū qa repugnat ei qd̄ dr̄ Deutero.
xxvij. a. vbi dr̄ de lapidibus in quib⁹ scri
benda erat lex. Eriges ingentes la. &c. lapi
des aūt isti non fuerunt tales: quia singuli
hoies portabant singulos lapides vsq; ad
locū castror⁹: vt dr̄ in prin. huj⁹. c. Item lr̄a
hnius. c. quā pro se allegant, magis est ad
oppositū: qa ibi dicit: Sacerdotes aūt qui
portabant arcā stabāt in iordanis medio
donec oia cōplerent: q̄ iosue vt loqueret
ad ppl'm p̄ceperat dñs: & dixerat ei moy D
ses. Si ergo istud dictū moy si'n. alligit de
descriptione legis sup lapides & benedi
ctionibus & maledictionibus: sequitur: q̄
sacerdotes steterunt in medio iordanis cū
arca, quousq; oia p̄dicta fuerunt comple
ta: & tunc arca nō p̄cessisset ppl'm in p̄gres
su p̄dicto: cuius contrarium dicit in hoc ca.
Sit' arca & sacerdotes nō fuissent p̄sentes
q̄n bñdictiones & maledictiōes solēniza
tæ fuerūt in mōte hebar & mōte garizim
cui⁹ p̄trarium dr̄. j. viij. c. Et iō qd̄. s. dr̄. Do
nec cōplerent. & subdit: quę dñs p̄ceperat
vt moyses dixerat: inter⁹ igitur de transitu
iordanis, & de portatione. xij. lapidū vsq;
ad locū vbi manserunt sequēti nocte: & de
portatione. xij. lapidū aliorū intra iorda
nis alueum: p̄ceperat em̄ ista dñs & moy
ses etiam dixerat iosue saltē in parte. s. q̄
tū ad iordanis transitū: & nō intelligit de
alijs quæ postea fuerunt facta. d ¶Q̄n
interrogauę. filij v'estri cras. i. in futurum
tempus. Cætera patent. Cap. V.

OStq̄ er. Onso qd factū fit in iordanis introitu & quid
in exitu: hic p̄ñr ostēdit qd factū sit a filijs isr'l i statu an
tęq̄ bellarēt otra habitatores terræ: qa añ ogressum fue
runt circūcisi: & pascha celebrauerūt: & ab angelo ap
parēte iosue p̄sortati sunt. Et ideo primo agit de circun
cisione. scd'o de paschæ celebratione, ibi: Māserūtq̄. tertio de ppli
p̄sortatione, ibi: Cū aūt esset iosue. Circa primū p̄mittitur timor a
deo imissus sup aduersarios hebreor⁹: & patet lr̄a. Hoc aūt a deo fa
ctū est: ne venirēt ad pugnādū otra filios israel tpe q̄ fuerunt de no
uo circuncisi: qa tūc erāt ad bellādū inepti. & subdit circuncisiōis
p̄ceptū cum dr̄. g ¶Fac ti. cul. la. Hebræi dicunt nouaculas acu
tas. Cultellus em̄ lapideus nō est de necessitate circuncisionis: nec
hoc vtuntur iudæi moderni in circuncisione: sed cultello ferreo.
✠ Circuncide Moraliter. f ¶Eo tpe &c. Facti. cul. &c. Ista circuncisio solen Moralič.
nis figura fuerit sacri baptismalis: quo p̄cinduntur oia p̄cta sim
pliciter quantū ad culpā & pœnā & qa baptism⁹ efficaciā habet a
passiōe xp̄i: iō ista circūcisio carnalis facta fuit cultro lapideo xp̄m
significāte q̄ est lapis viuus. fm q̄ dr̄. j. Pet. ij. a. Ad quem acceden
tes lapidē viuū ab hoib⁹ qdē reprobatū: a deo autē electū & hono
rificatū: & ipsi tāq̄ lapides viui supædificamini domos spūales.
✠ Et circunci-

E bis ꝙ obꝫ dr̃: ga lex ſpualis eſt, digne & ꝓuenienter iſta ſoluũtur Qui em in lege ꝓ moyſen eruditus eſt, idolatriæ errorẽ cultumq; depoſuit. hæc eſt ꝓpria circũciſio ꝙ legẽ. Si vero ad euãgeliũ peruenit: ſed am circumciſionẽ accipiet ꝓ petrã: q̃ eſt xp̃s: & auferet ab eo opprobriũ ꝛgypti. Niſi em qs ꝓ euãgeliũ fuerit ſcd'a circũciſio ne purgatus non deponit opprobriũ ægy

ptĩ. etſi em oẽs ex lege veniãt: & per moyſen eruditi: hñt tñ opprobriũ pct̃orũ. vñ Titũ.3.a. & paulus. Fuimus & nos aliq̃n inſipientes, & increduli: terrantes in deſideriis & voluptatib⁹ &c. Sed poſtq̃ xp̃s venit: & per baptiſmũ ſcd'o circuncidit & purgauit aias noſtras: abiecim⁹ hæc oia & ꝓ his aſſumpſim⁹ cõſcientiæ bõæ aſtipulationẽ i deũ. Nemo ergo ſi integre conuerſus eſt & ex corde pœnituit: fideliter iordanẽ tranſiuit & ſcd'am circũciſionẽ accæpit: ꝓteritorũ metuat opprobriũ delictorũ audiens: ga hodie abſtuli a te opprobriũ ægypti. vñ Iohã.5.c. alibi: Remiſſa ſunt tibi peccata tua: ſed iã noli peccare, ne q̃d tibi deterius cõtingat. Si em poſt remiſſionẽ peccatorũ vltra nõ pecces: ẏe ablatũ eſt a te opprobriũ ægypti. Si ẏo iterũ peccaueris: iterũ in te reuoluentur opprobria ægypti: eo magis: quia Heb.10.e maioris criminis eſt hliũ dei cõculcare: & 1.Co.6.c ſanguinẽ teſtamẽti pollutũ ducere, q̃ legẽ moyſi negligere. Multo enim maiori ſopprobrĩ eſt q̃ ſub euãgelio: q̃ qui ſub lege fornicat: ga tollens mẽbra chriſti facit mẽbra meretricis: denicq; nemo eum ſtupri arguit: ſed ſacri legĩ ſcelere condẽnat: ga dr̃

1.Co.10.c ad eũ: An neſcitis, ga corpora vra templũ Ibidẽ.3.d dei eſt? Si qs templũ dei violauerit diſperIbi.6.d. det illũ deus. Præterea qui fornicat, in corF pus ſuũ peccat. Non iſtud ſolũ corp⁹ q̃dẽ audiẽdo & in corde retinendo verbũ dei, Eph.1.d. Quia oĩs eccl̃ia corpus xp̃i eſt: & in omnẽ eccleſiã vr̃ delinq̃re: q corpus ſuũ maculauerit: ga ꝓ vnũ mẽbrũ macula in oẽ corpus diffunditur. a ¶Populus aũt. Ada. Qui nõ obedientes fuerãt mãdatis dñi: in circũciſi dñr. Ex q̃ intelligit illos appellari incircunciſos, q nõ obediunt mandatis dei: ga ẏo oẽm aiam diligit deus: miſit ieſum filiũ dei, q & dignos & indignos circũcideret: nõ filiũ naue: qui nõvere & pfecte circuncidit pp̃m: ſed ieſum filiũ dei: q vere corp⁹ et aiam purgauit ab oi ĩquinamento pct̃i. b ¶Poſtq̃ aũt. Circũciſi vero filĩ iſrael reqeuerũt i eodẽ loco ſedẽtes in caſtris vſq; dũ ſanarenť. Nõ ſufficit circũcidi. Neceſſe ẽ poſt cir cũciſionẽ ſanari: & cicatricẽ in vulnere obduci. Circuncidi ergo p ieſum eſt vitia & ꝙluetudines prauas & peſſima inſtituta deponere: & q̃q̃d ab honeſtatis regĩa diſcordat abſcindere. Sed hoc fare

E non oēs circūcīdebant in octauo die, sicut fuerat p̄ceptū abrae. Gen.xvij. sed ex quacūq; cā seu occasione ꝓlōgabāt parētes circūcidere pueros suos, put ponit postil. Exo.xij. in fi. vbi de israelitis in ægypto existētibus expōit dicit: q̄ iudæi in ægypto existētes, nimis inordinate amātes pueros suos dimittebāt eos circūcisos: timētes ne ex circūcisione mors vel infirmitas eis accideret: hæc in postil. Cuius signū est: q̄ filius moysi circūcisus fuit a mre sua in itinere, ne occideret moyses ab angelo ꝓpter pctm incircūcisionis filij: vt patet Exo.iiij. Præsumendū est ergo cum moyses omittebat ritū circuncisionis, saltē quo ad tps: q̄ cæteri israelitici minus docti fil'r fecissent. Cū igit in principio mensis primi ꝓximo p̄cedētis exitū isrl de ægypto: p̄ceptū fuit moysi de accēptione agni paschalis & eius immolatione de cuius ritu & religione erat vt incircūcisus nō vescer' ex eo. Exo.xij. ꝑ̄r dicēdū est: q̄ in ægypto iminēte tpe paschali fuit facta circuncisio gñalis oim filiorū isrl: q ex aliqua cā (vt p̄mittit) circūcisionem omiserāt respectu cuius hæc circuncisio p iosue facta sc̄da dr: qa inter illas duas nulla inter uenit alia circūcisio de qua mētio fiat p̄sertim cū lra in hoc c. sc̄. iosue. v. dicat: q̄ ppls natus i deserto incircūcisus fuit. Dicere ergo q̄ illa circūcisio in ægypto celebrata fuit in eadē nocte qua pcussa fuerūt primogenita ægypti: vt hebræi dicūt, ficticiū est: & nō habet aliquā auctoritatē, nec veri sil'tudinē, ꝓpter rōnes alleg. a postil. Sed dicere q̄ imminēte tpe paschali: spāl'r post principiū primi mēsis, & vsq; ad. xiiij. eiusdē qa fuerūt filij isrl in magna multitudine, ꝓpter solēnitatē paschalē, ꝓximo v̄turā, circūcisio facta fit: est oino necessariū. Qd' aūt obijcit postil. de hoc, q̄ nō fit mētio in scriptura de circūcisione ægyptiaca: nō videt valere. Nā & si nō fiat expōsa mētio: fit i ta cita: vt patet ex dictis. Qd' etiā obijcit de impedimēto itineratio nis: valeret si in eadē nocte qua egressi fuerāt, circūcisi fuissent, qd' nō dr: sed p aliquos paucos dies anticipauerūt: sciebāt enim horā & diē regressionis suæ ex reuelatione diuina: vt patet i lra: vñ & poterāt anticipare p tps qd' sufficeret ad eōr̄ sanationē secus in deserto, vbi tps itinerationis pēdebat ex eleuatiōe nubis sibi ignota: vt patet Exo. vl.c. & in pluribus alijs locis. Idē dicēdū ad tertiā rōnē quā facit postil. q̄ p̄cederet, si nocte egressionis fuisset facta circūcisio: & nō aliter.

REPLICA In ca. v. Iosue. cū postil. exponeret circuncisio nē hic iosue mādatā, esse sc̄m respectu eius q̄ fuerat abraæ mādata: illa em fuit prima, ista sc̄da. Bur. se opponit motus debilibus rationibus: asserens q̄ prima non fuit circūcisio filiorum israel: quia nullus tēpore abrae fuit filius israel & ideo ista quæ est filiorum israel nō potest respectu illius dici sc̄da.

GLO.ORDI.

Ierícho aūt. Isido. Ca. VI. Circūdatur hiericho: & expugnari eā necesse est. Gladi' nō educi' a duersus eā: arcus vel aries nō dirigit ad eā nec tela vibrant: tubæ tm̄ sacerdotib' adhibētur: & in his muri hierícho subruuntur. Hierícho hūc mūdū significa'. vñ: Hō q̄ dā descēdebat ab hierl'm in hiericho & incidit in latrones. Forma erat adæ q̄ de paradiso in huius mūdi exiliū trusus est. Ęci quoq; q erāt i hiericho quēs illumina uit deus: significabāt eos q̄ in hoc mūdo cæcitate ignorātiæ premebant. Hiericho ergo. i. mūdus, casura est: cōsummatio em sæculi iā dudū sc̄tis voluminibus vulgata est: cōsummatio autem fiet tubarū vocibus. vñ apl's: Canet em tuba: & mortui q̄ in xpō Lu.10.e. 1.co.15.g. sunt resurgēt primi: & ipse dñs in iussu & in voce archāgeli & in tuba dei descēdet de cœlo. Tunc ergo iesus cū tubis vincet hiericho & ꝓsternet eā: ita vt ex ea sola meretrix saluet, & oīs domus 1.Ioh.5.c eius. Veniet ergo iesus & in voce tubarū. Sed iā nūc oremus vt Ibi.2.c. veniat & destruat mūdū eū q̄ in maligno positus est: & oīa q̄ in mūdo

NICO.DE LYRA

Ierícho aūt. Hic incipit sc̄a pars princi- Ca. VI. palis huius libri de cōsti-tu & acqsitione terræ: & primo de acqsitione hiericho: sc̄'o de acqsitiōe hay. c. vij. tertio de debellatione q̄nq; regū. x. ca. quarto de debellatione pluriū regū sil' cōgregatoꝝ. c. xj. Prima diuisio. diuidit in duas partes. s. in partē principalem: & incidētalē: sc̄a incipit in prin. vij. ca. Circa captionē hiericho primo docet' modus captionis: sc̄'o subdit' actus executionis, ibi: Cūq; iosue verba fi. &c. Circa primū sciēdū: q̄ dñs docuit iosue de mō captiōis: & iosue

secunda. Hic dico q̄ q̄us tpe institutiōis, nec isrl, nec aligs eius filius fuit: ipsa tñ circūcisio fuit, ꝓ filijs isrl' instituta: & nō solū, ꝓ filijs, sed ꝓ volētibus ritū eōr̄ cōsūgi: put expōsse dr Gen.xvij. Illud aūt qd' Burg., ꝓ colore suæ opi. addit, ficticiū vr': videlicet q̄ iudæi in ægypto existētes nō circūcidebāt pueros suos. Non em̄ verisimile est, deū illi' ppl'i tātā curā habuisse: & eū suū primogenitū nō iuuasse. Exo.iiij. si hæc trāsgressio circūcisionis in ppl'o fuisset: vt singit Bur. Nec valet qd' de postil. Exo.xij. alleg. Nā postil. nō dicit expōsse q̄ iudæi: sed q̄ aliq; iudei nimis inordinate filios suos amātes, dimittebāt eos incircūcisos: timētes ne ex ipsa circūcisione mors vel infirmitas accideret. Illos igit si q̄vsq; ad exitū ægypti incircūcisi remāserāt: añq; māducarēt pascha circūcidi oportebat. Et qa pauci vl' nulli fuerūt: idcirco cū de ritu mādūcationis paschæ fieret mētio de circūcisione. Exo.xij. nō dr de incircūcisis filiorū isrl': sed seruorū, peregrinorū & alienigenarū: q̄ incircūcisi ad māducationē paschæ nō debebāt admitti qa eadē lex in hoc ritu esse debebat colono & indigenæ: vt dr̄ibidem. Si igit aliq; iudæi ex causis inordinatis circūcisionē distulissent: & eā añ exitū de ægypto fecisset: talis circūcisio fuisset priuata & particularis: nec ꝓpāliter mādata, nec solēniter executa: sicut primo tpe abraæ: & sc̄'o in colle p̄putiorū: de quo hic dr. Qd' aūt Bur. allegat de moyse, q̄ circūcisionē filij sui distulit: hic locū nō habet: qa nō amore inordinato: nec ex cōtēptu: sed timore vxoris & ad eā p̄tinētū incircūcisoꝝ fecit: ideo existēs in via circūcisus est illo timore cessante: de qua materia vide. ē. Exo. iiij. Nec Bur. bñ se habet in solutione argumenti postil. Nā ipse declinat argumētū postil. quo arguit: q̄ in scriptura nō fit mētio de solēni circūcisione: vel mādata vel facta in ægypto, q̄ posset dici prima, respectu cui' hæc dicat sc̄da. Hoc em̄ argumētū apud Bur. sæpe reputat' achilles: qa sæp arguit ab auctoritate negatiue. Sed Bur. soluēdo dicit illius circūcisionis fieri tacitā mētionē: qd' tñ falsum esse oñsum est. ē. qa potius ibi filij isrl' excludunt' q̄ includunt': cū tñ in tali respectu primi & sc̄'i oporteret fieri expōssam mētionē. Vñ ad satisfaciendū Bur. & suoꝝ amatoꝝ cōtentioni: Circūcisio sc̄a. pōt dici q̄ ly secūdo, debet referri ad solēnē p̄ceptionē ipsius circūcisiōis. q primo fuit facta abraæ: vt patet Gen.xvij. Sc̄'o hic Iosue. v. nec legit deus alibi de circūcisione solēne mādatū dedisse, nisi ibi & hic. Cōstruat' igit lra sic. Circūcide filios israel: sub intellige: circūcisione sc̄'o mādata: q̄ primo fuit mādata abraæ. Huic cōstructioni cōsonat qd' sequitur. Hæc aūt est cā sc̄æ circūcisionis: & nō addit filiorū israel: ad innuēdū q̄ est circūcisio secundo solenniter mandata. Per hoc tollitur argumētum p. Burgen. hic factum.

NICO.DE LYRA

a mundus.

a Iericho autem Ca. VI. a a mūdana astutia: vel astructa. clausa erat atq; mūnita timore filiorum israel: & nullus ingrebdi audebat, aut egredi. Dixitq; dō ad b ¶pater. ¶christum. ¶potestatem. min' ad iosue: Ecce dedi in manus & iosue denūciauit ppl'o. Et patet lra pauc cis excæptis q̄ exponent. b ¶Et mut. in. au. ad auxiliandum inclusos in ciuitate. c ¶Aut egredi. ad fugiendum, ꝓ salute. d ¶Dixitq; dñs ad io. Dicūt aliq & probabiliter: q̄ dñs docuit iosue p angelum sibi apparētē: vt dictū est de his q̄ sequuntur. s. de

Moraliter. a ¶Hierícho aūt &c. Per hiericho ciuitas diaboli significat' q̄ dr̄ clausa p obstinationē in pctis & munita cōtra fidē & mores sophisticis argumentis. Iosue vero per quē signatur xps: non solū in gestis, sed etiā in noie (vt dictū est. ē.) cōtra ciuitatē istā ordinat exercitum: in quo sunt sacerdotes portantes arcā dñi: per quos significantur doctores in scribēdo, & docētes in scholis sacrā scripturā exponendo: q̄ bene per arcam significatur: nā in ea diuina mysteria continent'. Fuerūt etiā ibi septē alij sacerdotes cōcrepātes buccinis: p quos significantur p̄dicātes ppl'is. Esa. lviij. a. Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā: & annūcia ppl'o meo scelera eōr̄, & domui ia cob pctā eorum. Per septē tubas possunt intelligi septē virtutes: quæ prædicant' ad destruendū septē vitia cōtraria. Septē diebus cāgendo circūierunt: & qa totū tps septenario dierū reuoluitur: ideo p hos septem dies totus decursus tpis in quo ciuitas dei pugnat cōtra ciuitatē diaboli, significat'. Septimo v'o die fit septies circūitus: ad significandū q̄ in septima ætate mūdi fieret fortior conflictus, qui iam factus fuit tpe martyrū: & adhuc fortior erit tpe antichristi. Q, aūt i vltimo circūitu fit ciuitatis casus: signū est ipsius antichristi finalis interitus. ij. Thes. ij. b. Quē dñs iesus interficiet spū oris sui. Per hoc aūt q̄ raab cū suis, ꝓpter conseruationem exploratoꝝ seruat': significatur q̄ aliqui qui fuerunt de ciuitate diaboli, ꝓpter opera misericordiæ finaliter saluant': & in ciuitate dei reponuntur.

A mundo posita sunt: quia oē quod in mūdo est, concupiscentia carnis est, & concupiscētia oculoꝝ: & superbia vitæ. Saluet aūt hāc solam quæ exploratores eius susceperit: quæ apl'os eius in fide & obediētia susceptos in superioribus collocauit: & societ hāc meretricē cū domo isrl'. Sed iam nō reputem? veterē culpā: aliqñ meretrix fuit: nūc aūt vni viro casta virgo 1.co.11.a. est copulata xpō. vñ: Despōdi vos vni viro virginē castā exhibere xpō. Vt enim posset euadere: ne cum hiericho interiret: validissimū ab exploratoribus signū salutis accepit partū coccineū: per xpī em̄ sanguinē ecclesia saluat'. ¶Isid. Hiericho luna interpretat': luna vero mundū significat: quia sicut luna mētruis cōpletionibus deficit: ita hic mundus ad cōsummationem tēpoꝝ currēs quotidianis defectibus cadit. In arca vero ecclesia figuratur: fortes prædicatores in tubis æneis. Hanc em̄ vrbē hiericho septē diebus serētes arcam israelitæ, in æneis tubis clāgentibus circūeunt: & muri eius p arcæ p̄sentiā & tubarū sonitū cadūt qa in hoc tpe qd' septē dierū vicissitudine volui': dum arca ferī. i. dū orbē terrarū circūiens ecclesia mouet' ad p̄dicatoꝝ voces quasi ad tubarum sonū, muri hiericho. i. elatio mundi & superba infidelitatis obstacula corruūt 1.co.15.d. donec in fine tēpoꝝ inimica mors nouissima destruat': & ab impioꝝ perditione vnica domus raab. i. ecclesia liberet': mūda a turpitudine fornicationis p fenestrā cōfessionis, in sanguine remissionis. Ista enim meretrix in hiericho. i. in hoc mortali corpore. i. sæculo morat': q̄ vt saluari possit, per fenestrā domus suæ tanq; p os corporis sui coccū mittit: qd' est sanguinis xpī signum, p remissione pctoꝝ confiteri ad salutē. Qui inuēti sunt in domo illius, saluati sunt ab interitu orbis: & q̄cūq; intra ecclesiā reperiunt', saluant'. Extra hanc domum. i. extra ecclesiam nemo saluatur. a ¶Cumq; iosue verba &c. Adam. Hiericho tubis sacerdotū subruitur: vt enim tubarum clangor increpuit defecti sunt muri. Robur enim mundi & munimenta sacerdotalibus tubis videmus esse destructa: cultū. s. idolorum, sallacíam diuinationum ministratam arte dæmonum, commēta augurum, auruspicum & magorū: quibus oībus velut muris ambiebatur mūdus. Insuper diuersis philosophoꝝ dogmatibus & eminētissimis assertionibus & disputationibus velut ꝓceris & robustis turribus firmabat'. Sed veniens iesus xps misit sacerdotes. i. apl'os suos portantes tubas ductiles prædicationis. s. magnificam cœlestēq; doctrinam. Sacerdotali tuba primus in euā Tubæ aplicæ. gelio suo matthæus increpuit. Marcus quoq; & lucas & iohānes his tubis cecinerunt. Petrus duabus epl'arū suarū personat tubis. Iacobus quoq; & iudas & iohānes tuba canunt per epl'as suas: & Lucas apl'oꝝ gesta describens. Nouissimus paulus quattuordecim epl'is fulminans: quasi tubis muros hiericho subuertit: & oīs idolatriæ machinas: & philosophoꝝ dogmata. b ¶Sitq; ciuitas hæc anathema &c. Adam. Custodite vos ab anathemate: ne forte cōcupiscatis & tollatis ab anathemate & faciatis castra filioꝝ isrl' anathema & conteratis vos & omnem synagogam dñi. Q. Videte ne aliquid in vo- 1.co.6.a. bis sæculare habeatis: neq; de sæculo vobiscum deferatis ad ecclesiā: sed anathema sit

a ¶mundū. b ¶principē huius mūdi. c ¶dæmones vel quoslibet in seruo potētes.

tuas hiericho & rēgē eius. O mēsq; fortes viros. Circūiteverbē cūcti bel a ¶p̄dicatores. ¶toro tpe pñtis vitæ. látores semel p diē: sic facietis sex dieb⁹. Septimo aūt die, sacerdotes a ¶cōsummatio em̄ sæculi dudū sanctis voluminibus vulgata est.

tollēt septē buccinas, quarū vsus est in iubileo: & p̄cedāt arcā fœderis. Septiesq; circūibitis ciuitatē: & sacerdotes clāgēt buccinis. Cūq; iso- ¶g mō sonat mō tacet. nuerit vox tubæ īogior atq; cōcisi- a or: & in auribus vīs increpuerit: cō clamauit oīs ppl's vociferatiōe ingēa a ¶Quia in ꝓsummatione mūdi canet tuba: & mortui q̄ in xpō sunt resurgent primi: & ipse dñs in tuba dei descēdet de cœlo. xima: & muri funditus corrūēt ciuitatis. Ingrediēturq; singuli p locū cōtra quē steterint. Vocauit ergo iosue filius nun sacerdotes, & dicit ad eos. Tollite arcā fœderis: & septem alii sacerdotes tollāt septē iubileoꝝ tū buccinas: & incedāt añ arcā dñi. Ad ppl'm quoq; ait: Ite & circūite ciuitatē, armati p̄cedētes arcā dñi. b a Cūq; iosue verba finisset & septē sac cerdotes septem buccinis clāgerēt añ arcā fœderis dñi: oīsq; ppl's p̄cederet armati exercitus: reliquū vul d gus arcā seq̄bat': ac buccinis oīa cōcrepabāt. Præcæpat aūt iosue ppl'o dicēs: Nō clamabitis, nec audietur vox vra: neq; vllus sermo ex ore vestro egrediet', donec veniat dies in quo dicā vobis. Clamate & vociferamini. Circūiuit ergo arca dñi ciuitatē semel p diē: & reuersa est i castra, remāsitq; ibi. Igit' iosue de no e cte cōsurgēte, tulerūt sacerdotes arcā dñi: & septē ex eis septem buccinas quarū i iubileis vsus est: p̄cedebātq; arcā dñi ambulātes atq; clangentes: & armatus ppl's ibat añ eos Vulgus aut̄ reliquū seq̄bat' arcā: & buccinis psonabat. Circūierūtq; ciuitatē sc̄'o die semel: & reuersi sūt in castra, sic fecerūt sex diebus. Die f aūt septimo diluculo cōsurgentes, circūierūt vrbē sicut dispositū erat septies. Cūq; septimo circūitu clan ¶p̄dicatores. gerēt buccinis sacerdotes: dixit io g ¶alij, Iubilate. sue ad oēm isrl': Vociferamini. Tra- b didit em̄ vobis dñs ciuitatē. Sitq; h a ¶mūdus. b ¶vt nullus sibi q̄cq; acciat inde. ciuitas hæc anathema, & oīa q̄ in ea

ma sit vobis omnis conuersatio sæcularis. Nolite mundana miscere diuinis. Q. Nolite diligere mūdum, neq; ea quæ in 1.Ioh.2.c mundo sunt. vnde: Nolite conformari Ro.12.a. huic sæculo &c. Qui em̄ hæc faciunt de anathemate accipiunt. Illi quoq; christiani qui solēnitates gentilium celebrāt anathema in ecclesiam introducūt & qui de astrorum cursibus vitas hoim & gesta p quirunt: & qui auium volatus & hmōi ¶g obseruant

NICO.DE LYRA

C ✠tur. s. de modo capiendi ciuitatem. a ¶Concisior. i. interpolatus. b ¶Armati præcedentes arcam dñi. Dicit hebræi q̄ hoc intelligitur de filijs ruben & gad & dimidia tribu manasse. qui armati debebāt præcedere alios ad bellum: vt dictum fuit ca. j. & Nu. xxxij. c ¶Cūq; io. ver. &c. Hic ꝑr ponit' præcepti exe Diuisio cutio. & primo quātū ad ciuitatis destructionem: secundo quantum ad raab meretricis saluationem, ibi: Duobus aūt viris: tertio quantum ad iosue imprecationē, ibi: In tpe illo. Prima pars patet, pauc cis excæptis: quia ponit' executio captionis hiericho sicut fuerat dicta a dño, & p iosue denunciata ppl'o. d ¶Reliquum vulgus arcam sequebatur: ac buccinis oīa concrepabant. Non est intelligendum q̄ mulieres & paruuli & inepti ad prælium circūirent ciuitatem: quia in principio huius ca. dicitur: Circūite vrbem cūcti bellatores: & ideo per reliquū vulgus hic intelliguntur viri bellatores tribus dan cum alijs duabus tribubus sibi adiunctis: quia erant vltima in motione castrorum: & faciebant vltimam custodiam: vt habetur Nu.x. c. Vnde vbi D translatio nostra habet: Reliquum vulg⁹ in hebræo habetur: Aggregatio: sic em vocabatur acies illa: eo q̄ illi qui de præcedentibus aciebus propter lassitudinem vel aliam causam remanebāt: post alios vltimæ aciei aggregabantur. e ¶Igit' iosue de nocte consurgente &c. In hebræo habetur de mane. Surrexit enim in aurora: quæ est confinium diei & noctis & ideo ab vtroq; potest denominari: qa medium sapit naturā vtriusq; extremi. f ¶Die autem septimo diluculo &c. Dicunt hebræi q̄ erat sabbatum: & rationabiliter: quia vocatur dies septimus: & tamen non peccauerunt inuadendo & destruendo ciuitatem: quia fecerunt hoc de mandato dei (vt patet in littera) qui est dñs sabbati: immo bene fecerunt ei obediendo. g ¶Dixit iosue ad omnē israel: vociferamini. Nō est verisimile q̄ tantus exercitus posset vocem eius audire: maxime quia sacerdotes clangebāt tubis: & ideo videtur q̄ dicere hic accipit pro denunciare aliquo sensibili signo: vt pote per eleuationem vexilli, vel alicuius hmōi quod poterat videri a toto populo. h ¶Sitq; ciuitas hæc anathema & omnia quæ in ea sunt domino &c. In hebræo habetur. Herē. quod habet duplicem significationem: quia significat destructionem & consecrationem: vt diffusius dictum fuit Leui. vlti. Vtraq; tñ significatio concurrit in hoc facto: qa ciuitas fuit cum habitatoribus destructa: aurum vero & argentum, æs & ferrum, quæ inuenta fuerunt ibi: fuerunt reserua ta & dño consecrata: ita q̄ de cætero non possent humanis vsibus applicari: sed ad

¶Sc̄'a pars. b ŋ ✠faciendum

E obseruāt: castra dñi pollutū: & ppīm dei vinci faciūt. Modicum
1.co 5. b. em fer. t. mas. cor. a ¶ Igit oi po. Idē. Ois ppl's dr̄ vlulasse vlulatu magno. Vel ēm alios, iubilasse iubilo magno. De hoc iubi
Ps. 65. a. lo dicit. Iubilate deo ois terra. & alibi: Btūs ppl's q scit iubilatio
Ibi. 88. c. nē. Nō dixit: q operaf iustitiā, vel q scit mysteria: sed q scit iubi
lationē. In alijs timor dñi facit bonū vel
Ibi. 111. a. beatū: sed vnū tm̄ hoiem: Btūs ēm ingt
Mat. 5. a. vir qui timet dñm. Alibi etiā plures fiūt
beati: sicut pauper spū, vel māsueti, vel
pacifici, vel mūdi corde. Hæc aūt btitu
do, plusa vniuersum ppīm btificat. s. q
scit iubilationē. Vñ videf mihi ista iubi
latio quæ dā cōcordiæ & vnanimitatis
significare affectū: q si incidat i duos vel
Ioh. 14. b in tres xpi discipulos: oia quecūq petie
rint in nōie saluatoris, fiēt eis. Si aūt tāta
fuerit btitudo vt ois ppl's vnanimis ma
neat idē dicat eodē sensu: eadem sntia: tali
ppl'o eleuāte vnaniter vocē, fiet quod in
Act. 1. & 2. a. actibus aplōr scriptū est. Quia terremo
tus magnus fact⁹ est, vbi vnanimes ora
bāt apli cū mulieribus & maria matre ie
su: & hoc terremotu cadēt oia terrena: &
mundus ipse subuertef. Ad hoc iesus ex
Ioh. 16. g hortaf di. Cōfidite: ego vici mūdū. Illo
ergo duce a nobis victus est mundus, &
muri eius collapsi sunt, qbus etiā hoies
sæculi nitebanf. b ¶ Et clan. Vnusquisq
nostrū debet hæc in semetipso cōplere.
Habes in te iesum ducē p fidē. Fac tibi tu
bas ductiles ex scripturis sctis: ide duc sen
sus, inde sermones: ideo ēm tubæ ductiles
dicuntur. In ipsis cane. i. i psalmis, in
hymnis, in cāticis spūalibus. Si in talib⁹
cecineris tubis: & septies arcā testamēti
circūtuleris. i. si legis mystica ꝓcepta ab
euāgelicis nō separes tubis: si etiā iubila
tionis cōsciam de temetipso exigas. i. si
cogitationū & sensuū tuor⁹ ppl's cōcordē
semp & cōsonā, pferat vocē. & si nō ali
qñ verū dicas, aliqñ adulādo mētiaris: si
nō mō blādus remissionē, mō truculen
tus iracūdia: & si nō intra te caro cōcupi
Gal. 5. c. scat aduersus spm̄, & spūs aduersus carnē
vocē iubilationis emitte: qa tibi victus
Ibi. 6. c. est mūdus. Hinc paulus dicebat: Mihi au
tem absit gloriari nisi in cruce dñi nostri
iesu xpi: p quē mihi mundus crucifixus
est, & ego mūdo. c ¶ Muri iliico cor. In
aduētu iesu muri hierico subuersi sunt:
in aduētu xpi vincitur mundus. vñ Pau.
Col. 2. c. Qd erat cōtrarium nobis tulit de medio
affligens illud cruci: & exuens principa
tus & ptātes, traduxit libere triumphās
eos in ligno crucis. Ex his verbis intelli
go: q videtes pugnā iesu: cœlestes virtu
tes, principatus & ptātes, alligatū fortē,
& vasa eius diripi: increpuerūt cœlestib⁹
Mat. 12. c tubis: qa alligato principe mūdi victus
est mūdus: & vocē iubilationis in trium
pho xpi cœlestis exercitus dedit. Vere er
go liberatus est ppl's gentiū q hāc iubila
tionē nouit & misteria agnoscit & credit
d ¶ Ingressiq iuuenes eduxe. Adam.
Raab meretricē & oēm domū patris eius
viuificauit

NICO.DE LYRA

faciendum inde illa quæ erant necef
saria ad cultum dei. Hiericho enim fuit
prima ciuitas capta a filijs israel & specia
li miraculo: ideo iosue conuenienter eam
posuit sub anathemate aliqua destruen
do omnino in signum diuinæ iustitiæ:
& aliqua quæ poterant venire in prædā
bellantium dño cōsecrando ranq primi
tias prædarum sicut & de fructibus aia
lium & terræ dabantur primitiæ. Sic au
tem nō

a ¶ gētiles ad fidē cōuersi: q prius meretrica
bantur cū idolis.

sunt dño. Sola raab meretrix viuat
cū vniuersis q cū ea in domo sunt.
a ¶ p̄dicatores. b ¶ Ite in mūdū vniuersum:
Abscōdit ēm nuncios quos direxi
p̄dicate euāgeliū oi creaturæ. ¶. i. nihil mū
danū vobiscū in ecclesiā deferatis.
mus. Vos autem cauete, ne de his q̄
præcepta sunt quippiā cōtingatis
a ¶ Modicum ēm fermētū
totam massam corrūpit.
& sitis p̄uaricationis rei: & oīa a
castra israel sub pctō sint atq turbē
tur. Quicqd aūt auri aut argēti fue
rit & vasorū æneorū ac ferri, dño cō
secretur, repositū in thesauris eius.
¶ iubilante.
a † Igitur omni populo vociferante: † Heb. 11
b & clangentibus tubis: postq in au f.
res multitudinis vox sonitusq in
¶ cultus idolorū,
fallatia diuinationis & huiusmodi.
c crepuit, muri ilico corruerūt: & ascē
dit vnusquisq per locum qui cōtra
se erat. Cœperūtq ciuitatem: & in
terfecerūt oīa q̄ erāt in ea, a viro usq
ad mulierem, ab infante usq ad se
nem. Boues quoq & oues & asinos
in ore gladii percusserunt. Duobus b
autem viris qui exploratores missi
fuerāt dixit iosue. Ingredimini do
mum mulieris meretricis: & produ
cite eam, & oīa quæ illius sunt: sicut
d illi iuramento firmastis. Ingressiq c
iuuenes eduxerunt raab & parētes
eius, fratres quoq & cunctam sup
pellectilem ac cognatiouem illius:
& extra castra israel manere fecerūt. d
Vrbem autem & omnia quæ inuen
ta sunt in ea, succenderunt: absq auro
& argento, & vasis æneis ac ferro
quæ in ærarium dñi consecrarunt.
† Raab vero meretricem & domum e
patris eius, & omnia quæ habebat,
a ¶ qa rami de oleastro excisi inserti sunt in
radicē pinguedinis oliuæ.
fecit iosue viuere: & hābitauerūt in f
medio israel usq in præsentem diē
eo q̄ abscōderit nuncios quos mi
serat vt explorarent hiericho. In tē g
pore illo impcatus est iosue, dicēs:
Maledictus vir coram dño, qui sus
citauerit & ædificauerit ciuitatem
hiericho. In primogenito suo fun h
damenta illius iaciat: & in nouissi i

tem non fuit de peæda hai & aliarum ciuitatum, vt dicitur isra. G
Cauete ne de his quæ præcepta sunt vobis quippiam continga
tis: per auariciam accipiendo aliquid de illis quæ debebant de
strui & comburi: vel de his quæ debebant dño cōsecrari. a ¶ Et
oīa ca. isra. sub pec. sint. i. sub pœna pctī: quia pro pctō aliquo
rum vel etiam vnius, qui est pars alicui⁹
cōtratis: tota communitas punitur aliqñ
& iuste: & maxime a deo, cui oēs sunt de
bitores mortis. Et hæc materia diffusius
fuit pertractata Deut. xxiij. sup. illud ver
bum. Nō occidentur patres pro filijs &c.
Ro. 11. c. sicut accidit pro pctō aehen: vt hr̄ ca. seq.
Cæterā patēt in littera. b ¶ Duob⁹ au
tē viris. Hic p̄r agitur de raab saluatio
ne quā imposuit iosue duobus explora
toribus: qa eā & domum eius melius co
gnoscebāt: & qa ad hoc p iuramētū astri
cti erāt: vt dictū fuit. 6. n. c. ¶ Ingressi
q̄ iuue. &c. Quæritur hic: quō isti duo
exploratores vocanf iuuenes. Tū quia
ad explorandum solēt mitti viri prudē
tes & astuti: nō aūt iuuenes inepti & in
experti. Tum quia supra dictū est ca. ij. q
caleph fuit vnus de illis duob⁹: vt dicit
hebræi: qui tū iam fere erat octogenari⁹
quia quadraginta erat annor⁹ qn̄ moy
ses misit eum cum alijs de cadel barne ad
explorandum terram. p missionis: vt ha
betur infra. xiij. ca. Ab illo vero tempo
re usq ad transitum iordanis fluxerunt
anni triginta nouem: quia missio illa fa
cta fuit anno secundo egressiōis de ægy
pto. Ab egressu vero illo usq ad ingres
sum terræ, p missionis fluxerūt anni sexa
ginta & sic patet q̄ in captione hiericho
caleb habebat. lxxix. annos. Ad hoc dicē
dum q̄ vocantur hic viri & iuuenes: vt
patet in textu: viri ratione ætatis & pru
dentiæ: iuuenes vero ratione aptitudinis
& audaciæ ad gradiendum ad bellū. Vn
de & de caleb dicitur infra. xiij. ca. q̄ cū
esset. lxxxv. annorū: erat ita fortis & po
tens ad gradiendum & bellandum sicut
qñ fuerat. xl. annorū. d ¶ Et extra ca.
&c. qa non erant adhuc incorporati po
pulo israel. e ¶ Raab &c. fecit iosue vi
uere. Licet ēm præcæptū fuisset Nume.
xxxiij. q̄ omnes habitatores illius terræ
disperderentur: tū cum raab & sibi cōiū
ctis fuit dispensatum, q̄tum ad vitam &
cohabitationem, ppter speciale factū sug
fidei & virtutis: qd fuit expressum. 6. n.
c. In præcæptis aūt decalogi quæ sunt de
dictamine iuris naturalis, nō cadit talis
dispēsatio. f ¶ Et ha. in me. israel. con
uersi ad iudaismum. g ¶ In tempore il
lo. Hic describitur iosue imprecatio. Ci
uitas enim hiericho miraculose fuerat
euersa: vt dictū est: ideo ad hui⁹ facti me
moriam & dei gloriā: optabat iosue q̄
non reædificaretur: ideo iosue impreca
tus fuit malum pœnæ ei qui reædifica
ret & i posterum, dicēs: h ¶ In primo.
fuo funda. illius iaciat. i. primogenitus
eius moriatur quando ponet fundamen
ta. i ¶ Et in no. li. ponat portas eius. i.
vltimus liberorum suorum moriatur in
positione portarum. Et sic accidit alnel
q̄ eam reædificauit: vt habetur. iij. Regū.
xvj. in fine. ¶ Qm̄ breuis est sententia hu
ius ca. potest breuis hic mortalitas poni.
Hierichо significat ciuitatē culpæ: quā
facit amor sui usq ad contēptū dei. Hæc
ciuitas triplici muro claudit. s. muro car
nalis concupiscentiæ, temporalis affluē
tiæ, mundialis excellentiæ: q triplex mu
rus subuertitur sonitu sanctæ prædicatio
nis, clamore deuotæ orationis, circūitu

propriæ

A Viuisicauit iesus: & adiecta est ad israel usq in hodiernū diē &c.
Quō usq in hodiernū diē adiecta est? Hoc ēm moris est sctē scri
pturæ: dicere de his q̄ usq ad finē vitæ vel scli pmanēt: vt hic ē
p̄ moabitarū usq in hodiernū diē &c. i. usq in finē scli & diffa
matus est sermo iste apud iudæos usq in hodiernū diem. i. q̄diu
devnguēto effuso sup caput iesu. Videtes aūt disci. idi. sunt &c. C
cū tū vnus solus indigne tulerit. s. iudas scarioth⁹: vt hr̄ Ioh. xij.
b ¶ Et vsur. de ana. i. de cōsecratis dño. s. aurū & argētū: vt pate
bit. j. eo. c. q̄ tū erāt cōsecrata dño: vt dictū est. vj. c. Et dr̄ anathe
ma ab ana qd est sursum, & thesis qd est positio: qa p̄secrata dño
sursum vel seorsum ponebanf, ne huma
nis vsibus applicarenf. c ¶ Nā achan
fi. char. Sic debet noiari sm Hiero. & sic
est in heb. nec alicubi noiaf achor in he
bræo: sed vitio scriptor⁹ noiaf hic achor
d ¶ Ira. est dñs cō. fi. is. qa p̄ pctō vni⁹
de cōitate, alij de illa cōitate puniunf vt
dictū est. 8. vj. c. e ¶ Cūq mit. Hic p̄r
describif pctī ppetrati cognitio: & p̄rio
in gñali: scd'o in spāli, ibi: Surge sctifica
ppl'm. Circa primū sciendū q̄ genus pctī
in generali fuit cognitū p diuinā reuela
tionē ad pces iosue: & ideo circa hoc sic. p
cedif: qa primo ponif deprecationis oc
casio: scd'o ipsa dep̄catio, ibi: Iosue vero:
tertio dñi rnsio, ibi: Dixitq dñs. Circa
primum sciendum, q̄ occasio deprecatio
nis fuit: eo q̄ filij israel missi a iosue pera
ciuitatem hai fuerunt debellati: & relig
de populo in timore positi, & p̄ vñs peri
culo expositi, vt patet i littera. Præmitti
tur tū situs ciuitatis, cū dr̄: f ¶ Quæ est
iuxta bethauen &c. Dicunt aliqui q̄ ea
dem est ciuitas bethel & bethauen sed vo
cata est bethel a iacob: eo q̄ vidit ibi sca
lā: vt habef Gen. xxviij. d. vbi dr̄: Appel
lauitq nomē vrbis bethel: qd' interpre
tatur dom⁹ dei. Sed postea vocata est be
thauē. i. dom⁹ idoli: eo q̄ hieroboā posu
it ibi vitulū aureū a populo adorāda: vt
habef. iij. Reg. xij. ca. Primū aūt q̄ hic dr̄.
scilicet q̄ sit eadē ciuitas bethel & betha
uē bū est verisile: tū qa in textu idē situs
determinaf vtriusq. tū qa hoc dicit Rab.
Sa. sup Osee. x. a. sup illud verbum. Vac
cas bethauen coluerūt. Sed scd'm nō vi
detur veru. s. q̄ noiata sit bethel a iacob.
qa illa ciuitas quā sic noiauit iacob: est
eadē ciuitas cū hierlm: fm̄q̄ dicūt cōiter
doctores: prout diffusius fuit declaratum Gen. xxviij. Illa autem
bethel de qua fit hic mentio, est longe sita a hierusalem: vt patet
per descriptionem terræ sanctæ: & sic non est eadem. Item quia
vt habetur. iij. Reg. xij. ad hoc posuit hieroboam vitulum aureū
in ista bethel: ne populus israel iret in hierusalem ad adorandū
dñm: & sic patet propositum. Similiter quod dicitur: q̄ noiata
est bethauen: eo q̄ hieroboā posuit ibi idolum, videtur aliquali
ter extraneum. Quia iosue scripsit istum librum: a tempore vero
iosue usq ad tempus hieroboam fluxerunt anni quinq̄nti, vel
circiter

Moralr. Moraliter. a ¶ Filij aūt israel præuari. sunt &c. Sequitur:
c ¶ Nā achan filius charmi &c. Sic ēm debet scribi: qa sic scri
bif in hebræo. Per achan q̄ tribulator interpretaf: & erat de filijs
israel, q̄ propter eius pctm̄ fuerūt tribulati: significaf malus religio
sus: propter cuius malitiā alij religiosi inculpanf: & hoc significa
tur p hoc qd' dr̄: Filij aūt israel' præua. sunt, licet solus achan fue
rit p̄uaricatus. De isto dr̄ q̄ iuratus fuit regulā aureā. Regula ve
ro bti Frācisci aurea dr̄, & similiter regulæ aliorū religiosorum:
eo q̄ inducūt ad charitatem dei & proximi: quæ per aurū signa
tur: eo q̄ sicut aurum inter metalla preciosius est, sic charitas in
ter virtutes. 1. Cor. xiij. d. Maior aūt horū est charitas. Hāc aūt re
gulā furaf malus religiosus. Nā furtū est contrectatio rei alienæ
inuito dño. Dñs aūt regulæ religiosæ cōuenienter dr̄ institutor ip
sius. s. beatus Benedictus, Franciscus, & sic de alijs. Malus autem
religiosus frangendo regulam, contra voluntatē institutoris tra
ctat eā. Similiter vestem furatur: nam indigne portat habitum
religionis sanctæ. Et argentum operit humo. Per argentum in
telligi pōt quælibet gratia gratis data. s. scientia, eloquētia, & hu
iusmodi: quæ malus religiosus terra operit: nā ad quæstū terre
nū talia cōuertit. Sed p̄cepto iosue talis morif in valle achor q̄
interpretaf vallis tribulationis: & ideo significat poenā gehennæ
quæ sm doctores est i. profundis terræ. In hac igif valle achan pu
nif: ad significādū q̄ malus religiosus ad mortē gehennæ p̄ xpi
iudicium condemnatur.

¶ Scda pars. b iij

Ro. 11. c.

Mat. 5. d.

Quæstio Deu. 24. c.

Nam achan filius carmi, filii zab c
di, filii zare de tribu iuda, tulit ali
a quid de anathemate. Iratusq est d
dominus cōtra filios israel. Cūq mit e
teret iosue de hiericho viros con
tra hai, quæ est iuxta bethauen ad f
orientalem plagam oppidi bethel:
dixit eis: Ascēdite & explorate ter
ram: Qui præcepta complentes:
explorauerunt hai. Et reuersi dixe
runt ei: Nō ascēdat omnis ppl's: sed
duo vel tria milia virorum pergant
& deleāt ciuitatē. Quare omnis po
pulus frustra vexetur cōtra hostes
pauciſſimos: Ascēderunt ergo tria
milia pugnatorum. † Qui statim
terga vertentes percussi sunt a vi
ris, vrbis hai: & corruerunt ex eis
triginta & sex homines: persecutiq

mo liberorum ponat portas eius.
Fuit ergo dñs cum iosue: & nomen
ei⁹ in oi terra, vulgatū est. Ca. VII.

Illi aūt isrl' p̄uaricaricati a
sunt mandatum: & vsurpa b
uerunt de anathemate. † a ¶ In paralipomenon achar: in
iosue achan, vel achor.

Ilij aūt &c. sequif: a ¶ Ira
tusq est dñs &c. Adam. Nō
ocioſe trāscurrēdū est q̄ vno
peccāte ira sup oēm ppl'm ve
nit. Hoc accidit qñ sacerdo
tes q̄ ppto p̄sunt erga delinquētem beni
gni videri volūt: & verētes peccātiū lin
guas ne forte de eis male loquanf: facer
dotalis feueritatis immemores, peccantē
corā oibus nolūt publice arguere vt cæ
teri timorē habeāt: nec malū auferunt ex
seipſis: nec tradūt hmōi sathanæ in inte
ritū carnis vt spūs saluus sit: & dum vni
parcūt: vniuersæ eccl'iæ moliunf interi
tū. Ex vna ēm oue morbida grex vniuer
sus inficif. Obseruemus ergo nos inuicē
& vniuscuiusq cōseruatio nota sit: maxi
me sacerdotib⁹ & ministris. Oēs ēm vnū
corpus sumus in xpo. Tu q̄ p̄sides huius
corporis oculus es: vt oia circūspicias, &
oīa vētura, p̄uideas. Pastor es: ouiculas
tuas vides ferri p̄ precipitia & p̄ p̄rupta ve
dere: nō occurris, nō reuocas falte: nec cla
more deterres. Hæc nō ideo dicimus vt
p̄ leui culpa aliqs abscindaf: sed si forte monitus vel correct⁹ se
mel iterū & tertio nō emēdaf: vtamur medici disciplina. Si oleo
perūximus, si emplastris mitigauimus: malagmate molluimus:
nec tū cedit medicamētis tumoris duricia: solū supest remedium
resecādi. vñ: Si manus tua sca. te: abscinde eā & p. abs te: hoc est
qd' dicit: vt ego q̄ videor tibi manus esse dextera & p̄ by ter no
minor, & vel b̄ dñi p̄dicare videor: si aliqd cōtra euāgelij regu
lā gessero: vt scādalū eccl'iæ faciā: in huius p̄sensu vniuersa eccle
sia cōspirās excidat me, & p̄sciat a se: expedit ēm tibi eccl'iæ abs
q̄ me manu tua q̄ male agēdo scādalū feci, intoire in regnū cœ
lor⁹ q̄ mecū ire in gehēnā. ¶ Aug. Quæri solet quō iuste, p pctīs
alterius in alios vindicetur: cum in lege dictum sit: nec patres p
filiorū

NICO.DE LYRA

propriæ discussionis: q circūitus debet fieri septē vicibus. i. p
fectę: qa pfectio numero septenario designaf: q ēm conuertit de
culpa ad gratiā debet diligēter & pfectę discutere propriā pscīam.
Quicqd aūt i hac ciuitate reperif saluti cōtrariū debet interimi.
Qd' aūt inuenif ibi auri p̄cīæ sapiæ, argēti eloquētiæ, vasorū
æneor⁹. i. naturalis industriæ, q̄ valet ad multa, sicut & vasa fer
ri. i. corporalis & tpalis potētiæ: debet dño cōsecrari. i. de cætero
bonis actibus applicari. Raab cū suis, ppter opus pietatis saluaf
qa sm dictū saluatoris Mat. v. a. Beati misericordes: qm̄ ipsi mi
sericordiā conse. &c.

Ca. VII.

Diuisio. Illij aūt isrl'. Hic incidētaliter ponif factū achan. Et
diuidif in tres partes: qa primo describif pctī perpe
tratio: scd'o ppterati cognitio, ibi: Cūq mitteret: ter
tio cogniti punitio, ibi: Misit ergo iosue. Circa pri
mū dr̄: a ¶ Filij aūt isrl' præ. sunt. Licet aūt vn⁹ so
lus in hoc peccauerit: tū gñal'r dr̄: Filij aūt isrl' p̄uaricati sunt: eo
mō loquēdi quo sa. tū vnius de cōitate, maxime in malis, toti cō
munitati attribuif: sicut vno fratre minore peccāte publice dr̄,
fratres minores fecerūt hoc & p talē modū loquēdi dr̄ Mat. xxvj.

devnguēto

Universidad de Sevilla Biblioteca

filios, nec filios ꝓ patrum iniquitatibus esse puniendos: an illud iudicatibus horribus est ꝓceptū, ne quēq; ꝓ altero puniat. Dei aūt iudicia nō sunt ꝑ iniquitatem: q alto & inuisibili cōsilio suo nouit quatenus excedat etiā hoi in tpali pēnā salubrēq; terrorem. Nō em aliq diu, quātū attinet ad vniuersi mūdi administrationē contingit mortalibus cū moriunt quīq; mori uti. & tñ apud eos q talia metuūt disciplina sancit: vt nō se solū q̄sq; curet in pplo: sed inuicē sibi adhibeāt diligētiā: & tanq; vnius corporis & vnius nois alia ꝓ alijs sint membra sollicita. Nec tñ credēdū est, etiā in pcenis, q̄ post mortē irrogant, aliū ꝓ alio posse dānari: sed in his tm rebus hāc irrogari pcenā q̄ finē fuerint habituræ: & si nō eo mō finirent Stir & ostēdit quātū ꝓnexa sit in ppli societate ipsa vniuersitas: vt non in seipsis singuli, sed tāq; partes in toto existimentur. Per vnius quoq; pctm mortēq; pauc⁹ admonit⁹ est ppls vniuersus, tāq; in corpore vniuerso grere qđ amissum est. Stir etiā ostēsum est: quātū malū fieret si vniuersa cōgregatio peccasset: qñ nevn⁹ qdē ita potuit iudicari vt ab eo possent cæteri esse securi. At ꝙ si achā ab aliquo inuētus & cōprehensus & criminis reus, ad iudiciū iesu fuisset adductus: nō putādū est hoiem iudicē q̄cq; aliū q societate facti eius nō teneret: rideo, ꝓ illo vel cū illo fuisse punitū. Nō em mādatū legis licebat excedere qđ datū est hoibus: ne iudicio suo qđ in hoiem hoi visum vel pmissum est: alterū, ꝓ altero arbitrarē eē plectēdū. Lōge aūt secretiori iudicio iudicat deus q potēs est, etiā post mortē qđ hō nō pōt vel liberare vel pdere. Visibiles igit⁹ afflictiones hoim vel mortes: qm̄ his ꝙbus ingeruntur: & obesse & pdesse possunt: nouit dñs in occulto ꝓuidentiæ suæ quēadmodū iuste quibusq; dispēset: etiā cū alios⁹ peccata in alijs videtur vlcisci pœnas inuisibiles quæ nocent & non prosunt: ita nullus deo iudice pro alienis pctis luit: sicut (hoie iudice) luere nullus nisi pro sua culpa ifras visibiles debet. Hoc enim præcæpit homini iudici deus vt in his quæ ad humanū iudicium pertinent iudicanda: quod in suo iudicio facit ipse quo potestas humana nō aspirat.

Regulam

NICO.DE LYRA

circiter: qa quadringētesimo octogesimo anno ab egressu filioꝝ isrl de ægypto fundauit salomō tēplū anno quarto regni sui: vt hr̄. iij. Reg. vj. Ipse aūt regnauit. xl annis: vt hr̄. iij. Reg. xj. Hieroboā ꝙo regnauit post mortē salomōis: vt patet ibidē. xij. c. & tūc fecit vitulos aureos. Ab exitu vero de ægypto vsq; ad destructionē ciuitatis hai & bethauen ꝓ iosue, fluxerūt tm̄. xl. anni integri: & ideo si tūc bethauen vocabat a facto hieroboā futuro ꝓ gngētos annos: vidēt extraneum. Nisi dicat ꝙ iosue in spū vidit hoc futurū: & sic eā noiauit in hoc libro p anticipationē: q̄ anticipatio est multū magna. Et ideo aliter pōt dici, ꝙ vocata ē bethel i. domus dei: eo ꝙ abraam ædificauit altare dño inter bethel & hai, habēs bethel ab occidēte: vt hr̄ Gen. xij. Et qa hebræi adorāt ad occidētē: ideo abraā ibi adorās habebat faciē versam ad bethel quæ erat ꝓpe: & inde sic vocata est. Dicta est aūt bethauen i. domus idoli: eo ꝙ chananæi ibi habitātes colebāt idola. Cætera patēt vsq; ibi: a ¶ De porta vsq; ad sabarim. Dicunt expositores nr̄i, ꝙ sabarim est ꝓprium nomē loci. Hebræi vero dicunt ꝙ est nomē commune, & significat confractionē: vt sit sensus, ꝙ illi de hai pscuti sunt filios israel vsq; quo sentirent in se lassitudinē in psequēdo: vel ꝙ cōfractio referatur ad filios isrl. vnde subditur: b ¶ Et ceciderunt per prona fugientes, tanq; confracti ab aduersarijs. c ¶ Iosue vero. Hic ꝙñr ponitur iosue deprecatio occasiōe casus prædicti. d ¶ Scidit ve. sua. in signū doloris ꝑm cōsuetudinē iudæoꝝ: vt patet in pluribus locis vetꝝ ac nouī testamenti. e ¶ Et ꝓnus ce. in ter. qa oꝝ debet esse humilis. f ¶ Vsq; ad vesperam. ieiunus orās. g ¶ Miserūtq; pul. super capita sua. in signū humiliationis. h ¶ Quid vo. transl. &c. vt trade. nos in manus amorræi. Ly vt: non tenetur hic causaliter, sed consecutiue. q. d. hoc sequetur ad illud: nisi tu ꝓtegas nos. i ¶ Vti. vt cœ. man. trans ior. s. in regnis seon & og: quæ acquisierant filij israel trās iordanem. Hoc dixit iosue ex passione doloris, licet male: nec dixisset extra passionē positus: propter quod indulsit ei dñs. k ¶ Audient cha. i. filios israel deuictos a paucis aduersarijs. l ¶ Et pariter conglo. circū. nos, hoc facto animati. m ¶ Et quid faciesma. no. tuo? q. d hoc cederet in opprobrium nois tui: quia dicerent infideles: q̄ nō posses nos vltra iuuare. n ¶ Dixitq; do. Hic ꝙñr ponitur dñi responsio per quam reuelatur pctm in generali cū dicitur: o ¶ Tuleruntq; de ana. quod est peccatum sacrilegij. p ¶ Atq; men. sunt: quia promiserāt deo obedire: & sic mentiti sunt: quia non seruauerunt promissum. Sciendum tñ ꝙ scriptura hic loquitur in plurali: licet vnus tm̄ peccauerit ratione prædicta in principio huius ca. q ¶ Surge. Hic ꝙñr ponitur cognitio perpetrati peccati i speciali: & primo quantum ad personā peccatricē: secūdo quātū ad culpā determinatam, ibi: Et ait iosue. Circa primum dr̄: r ¶ Sanctifica po. i. cita ꝑm hebræos & eodē modo qđ sequitur: s ¶ Sanctificamini in crastinum. i. sitis citati. Secūdum doctores vero nostros hic accipitur sanctificatio pro præparatione populi per deuotionem. Ratio huius diuersitatis est: quia dictio hebraica hic posita æquiuoca est ad citationem, præparationem & sanctificationem. Doctores tñ nostri rationabilius dicere videntur: quia in agendis vel suscipiendis diuino oraculo fiebat præparatio populi per deuotionem: quæ præparatio aliqñ fiebat per continentiam ab vxoribus: vt habet Exo. xix. in legis datione: & aliqñ per orationē: vt habetur Act. j. in matthiæ electione: aliqñ per ieiunium: vt habetur. iij. Reg. xxj. in naboth condemnatione. V t enim eius condēnatio videretur esse iusta, & a deo: mādauit iezabel ante prædicari ieiunium sicut soli tum erat fieri ante diuina oracula. Qualiter aūt fuerit facta ista sanctificatio de qua loquitur hic scriptura non est expressum in littera: sed credendū est ꝙ facta est aliquo istorum modorum. t ¶ Accedetisq; ma. singuli per tribus ve. quia viri cuiuslibet tribus erant distincti abinuicē ꝑm tribus, & in qualibet tribu erāt plures familiæ: & i qualibet familia erāt plures domus: & in qualibet domo plures viri seu capita. Primo igitur deprehensa est tribus in qua perpetratum fuit sacrilegium: postea familia determinata eiusdē tribus: & postea domus eiusdem familiæ: & postea vir determinatus in illa domo. Dicit tamen Ra. Sa. ꝙ tribus deprehēsa est per hoc ꝙ iosue ex ordinatione diuina adduxit tribus coram rōnali iudicio: in quo erant. xij. lapides precioſi: in quibus erant sculpta noīa tribuum. xij. & dixit ei dñs ꝙ fulgor illius tribus quæ peccauerat obfuscaretur & sic deprehensa est tribus iuda: sed familia determinata in illa tribu, & domus in familia, & vir in domo deprehēsi sunt ꝓ missionē sortis. Sed primū videt esse fictitium: qa est cōtra textū, vbi dr̄: v ¶ Et quā. tri. sors &c. ex quo patet ꝙ tribus fuit deprehēsa ꝑ sortē sicut & cætera. x ¶ Accedet ꝓ co. i. familias. Idē em̄ significat hic cognatio & familia. Sciēdū aūt ꝙ iosue nō peccauit hic vtēs sorte. Tum qa hoc fecit ex præcepto dñi: vt patet ex textu.

vñ dr̄:

a ¶ Regulāq; au. Furatus est aūt linguā aureā: & posuit eā i tabernaculo suo. Nō puto in illo furto parui auri tantā vim fuisse ꝓtī, vt tā numerosam dei ecclesiā macularet sed multus decor est in verbis, multa in rhetoꝝ vel phoꝝ sermonibus pulchritudo: q oēs sunt de ciuitate hiericho. i. de hoc mundo. Si ergo inuenias apud phos puersa dogmata luculēti sermonis assertionibus decorata ista est lingua aurea: sed inde ne te decipiat fulgor opis: ne te rapiat sermonis aurea pulchritudo. Memēto qa iesus anathema eē iussit oē aurū qđ in hiericho fuerit inuētū. Si poetā legeris fulgēti carmine deos deasq; texentem: ne delecteris eloquētiæ suauitate: lingua aurea est. Si eā sustuleris & posueris in tabernaculo tuo i. si introduxeris in cor tuū q̄ ab illis asserunt, pollues oēm ecclesiā dñi. Debemus aūt diligēter discutere: ne qs habeat in tabernaculo suo hierichōtinā linguā absōditā: & abnciamus malū ex nobis ipsis: qa etiā si cessamus, arguet deus: vt ꝑ te cōfitea tur & dicat. Furatus sum linguā aureā & dextralia pura. Pura aūt dextralia sunt opa ꝙbus nihil misceat diuinū: sed totum ꝑm hoiem geriāt nos x̄pm deū & hoiem cōfitemur. Qđ de hierico furatū est purū. i. sine deo esse dr̄: qđ furāti extitit causa pctī. ¶ Regulāq; Lxx. Linguā hæretico⁹. s. dogmata. V el superfluitiosa sæcularium litterarū studia. Hæc est em̄ lingua aurea, luculēto sermone aptata: hāc furati sunt hæretici de hiericho quasi aureā regulā q ꝓhoꝝ sectā conati sunt inducere in ecclesiā: quoꝝ anathemate multi pdunt: & quasi aceruo lapidū multitudine pctoꝝ extinguunt: quoꝝ ductor diabolus: q ꝓ illoꝝ impietatē fideliū quoſdā vicerat rursus superatus vincitur: & a pplo dei susꝑsus crucis virtute necatur. ¶ Isid. Hiericho mūdū significat: de anathemate eius in tabernaculo suo abscondit: qui sæculares mores ecclesiæ secretis inserit: q sub cultu dei manēs, solēnitates sæculi vel spectacula diligit: q sortilegos haruspices & augures inqrit: vel cætera facit q̄ in hiericho. i. in sæculo habebantur. b ¶ Lapidauitq; eū oīs israel &c. Aug. Quærit⁹ cū dñs eū q furtum fecerat cū fuisset cōprehensus igni cremari iussit: cur iesus potius lapidari fecerit: an ita cū mori oportuit? quō iesus verba iubētis intellexerit? sic em̄ alius nō facile itelligere potuit. Ideo magis q̄rēdū: cur dñs lapidationē ignē dixerit q̄ credendum iesum aliud fecisse q̄ dñm iussisse. Nā quis ad intelligenda verba dñi sapientior esse potuit, vel ad faciēda obedictior? Sed nomine ignis potuit pœna significari: sicut ibi: Eduxit nos de fornace ferrea. i. de tribulatione dura. Duæ mihi causæ occurrunt: non q̄ ambæ sint, sed altera ex eis: cur non ille cum oībus suis eu⁹dēm igne crematus sit. Si em̄ peccatum eius dñs tale iudicauit, quod supplicio illo expiatū non ꝙniret in æternum: propter ipsam purgationem pœna illa dicta est ignis. Nec̄ ad hunc intellectum quisq; tendere moueretur, si eum visibilis ignis exureret, sed in eo quisq; maneret quod aperte impletum videtur: nec̄ vltra quæreret. Nunc vero propter verba dei & factum iosue quo præuaricari verba illa non possent, recte dicitur lapidationē ignem fuisse: vt cognoscatur illa pœna hoiem illum fuisse purgatū, ne puniretur in posterum: qđ significant vasa in leuitico quæ iubentur igne purgari. Si aūt tale fuit illud peccatū, ꝓpter quod eum etiā post hanc vitam gehennæ ignis suscipieret: ideo iesus eum voluit lapidari: vt quod a domino dictum est igni cremabitur: intelligeretur ꝙ dñs faceret: non ꝙ ab ipsis esset faciendum. Non em̄ dictum est: igni cremabitis eum &c. Cū ꝙ ita dictū est vt magis videat deus qđ ei futurū esset ꝓdixisse, q̄ qđ ei ab hoie fieret pcæpisse: nō potuit melius facere iesus, q diuina verba sicut ꝓpheta intellexit, q hoc ipsum ꝓphetice fecit: q̄ vt illū lapidibus magis q̄ flammis perimeret: ne vllis ignibus verba domini impletavi q̄derentur:

Myſtice.

Lingua aurea furata.

Diuiſio.

Deu. 4. c

Hier. 11. e

NICO.DE LYRA

vñ dr̄ Prouer. xvj. d. Sortes mittunt in sinū: sed a dño tēperant. Tū qa hoc fecit cū debita reuerētia. s. sanctificatiōe ppli ꝓmissa. In qb⁹ aūt casib⁹ & qualiter licitū est vti sortib⁹, & in qb⁹ nō dictū fuit diffusi⁹ Num. xxxiſn. a ¶ Sur. itaq; iosue mane. ad exequēdū diligenter dei mādatum. Et patet lra. b ¶ Et ait iosue. Hic cōsequēter ponit cognitio pctī q̄tum ad culpā determinatā p iosue interrogationē, cū dr̄: c ¶ Fili mi da glo. dño &c. silicet p cōfessionē tuā appareat deū verum dixisse de pctō anathematis, & p cō sequēs iuste puniuisse pplm. d ¶ Rndit q̄ achā. ꝓtēdo veritatē. e ¶ Vidi em̄ ter spolia pal. coc. i rubeū. Hebrḡi tñ dicūt palliū babylonicum. Cetera patent. f ¶ Misit ergo. Hic ꝓsequēter describit pctī cogniti punitio. Et patet lra vsq; ibi g ¶ Tolles itaq; io. &c. aureā regulā. In hebrḡo habet linguā. Erat em̄ lamina aurea in similitudinē linguæ facta. Hoc autem tulit iosue: qa ꝙceptū erat a dño qđ pctōr cōbureret cū oi substātia sua vt q̄ dicit in textu. h ¶ Filios quoq; & filias eius. Dicūt hebræi q ductu sui⁹ dad videdū punitionem patris. vt p hoc arcerent a similib⁹. Doctores aūt nīri dicūt q ductu sunt vt cū patre morerent: & hoc videtur rationabilius: qa ꝓ pctō eius. xxxvj. viri mortui sunt in bello: vt dictū est. ō. c. ca. Et rationabili⁹ videt, q̄ pueri sui morerent cū eo i detestationē criminis. Itē. ō. eo. c. dixerat dñs: Nō poteris stare coram hostibus tuis: donec deleatur ex te qui cō taminatus est hoc scelere. Deletio autem alicuius proprie importat occasionē eius cū sua posteritate. i ¶ Duxerūt eos ad vallem achor. i. turbationis: q̄ sic denominata est: nō a nomine viri ibi puniti, vt credūt aliq: sed ex verbo iosue: qđ subditur cū dr̄: k ¶ Quia turbasti nos, exturbet te dñs. Ideo vocatus est locus ille vallis achor. i. turbationis: ita ꝙ achor nō est nom̄ ꝓprū sed cōe. l ¶ Lapidauitq; eum oīs israel &c. Videt ꝙ in hoc factum sit cōtra ꝙceptū dñi dicentis. ō. e. ca. Et quicūq; ille in hoc facinore fuerit deprehensus, cōburetur igni cū oībus substātia sua. Ad hoc dicūt: ꝙ noie cōbustiōis intelligit⁹ alia pœna q̄cūq; ꝑm illud Hiere. xj. a Eduxi eos de fornace ferrea ægypti. i. de fuitute dura. & sic in, ppositio nomine combustionis intelligit⁹ lapidatio Sed hoc nō videt bñ ꝙsonū textui: qa simul ꝙcipit⁹ a dño cōburi cum ei⁹ substātia: q̄ fuit cōbusta: vt patet ꝑ lrām sequētē cū dr̄: Et cūcta quæ illius erant igne cōsumpta sunt. Aliter exponunt aliqui dicentes: ꝙ verbū dñi de cōbustiōe achā intelligit⁹ de igne gehennæ: qa vt dicūt: nō pœnituit vere ratiōe culpæ, sed tātū ratione pœnæ: Et ad hoc designādū signāter dixit dñs: Et quicūq; ille in hoc facinore fuerit deprehensus, cōburetur igni. q. d. a me sibi pœnam futuram reseruāte. ideo nō dixit: cōburetis eū igni, sed comburetur. Sed hoc dictum non videtur textui cōsonū: qa ipse achan ad dandā gloriam deo cōfessus fuit, veraciter & humiliter peccatum suum: vt patet in textu: & ideo non est verisimile ꝙ fuerit damnatus: & hoc sonat verbum Iosue dicētis ei: Quia turbasti nos, turbabit te dominus in die hac. quasi dicat. nō in futu

Sed a pars. b iiij ro. In hebrḡo

Deprecatio

Sanctificatiōis modi.

†ō. 3. b. Leui. 29. b. Nu. 11. d. 1. Reg. 16. b.

Hebr. 11. d

†1. q. 1. c. ite pctō, 26. q. 2. §. 1. ibi. ceci dit sors.

derent: ꝙ obaliud dicta voluit itelligi. Nec mouere debet: ꝙ nō ipsum tm, sed etiā oia quæ sunt eius deus igni cremāda ꝺixerit aut em: igni cremabit, & oia quæcūq; sunt eius. Oia em hæc opa pñt intelligi, ꝙ cū illo dixit, esse cremāda. Nā sicut apl's dicit de q busdā operibus igne cōsumptis. Ipse aūt saluus erit. Si hui' pōm

1.co.3.c. ita itelligēdū est vt etiā æterno igne puniat: filios ergo eius & filias cū pecorib' & oia ꝙ habebat, ppl's cū eum puniret sil' lapidibus obruit. Nō tn hoc iudicio humano sed ispū prophetico fecit iesus: siue ita intelligens oia ꝙcūq; sunt eius, vt nec filios cēseret exceptos: lapidationis pœnā, p igne ingerēs: siue opera eius ꝙ post mortē deus in illo fuerat crematurus: nō solū p cætera ꝙ illi erant, sed etiā p filios significās. Nec ideo credēdū est, eos pro pctō pris (a quo innocētes erāt) post mortē igni inferni esse cremādos. Mors enim quæ oēs manet: ꝙuis de primo pctō veniat: qa ita nati sumus vt necessario moriamur: accelerata ꝙbusdā est vtilis. vñ:

Morsvtilis. Sap. 4.b Raptus est ne malicia mutaret sensum illius. Quo ergo iudicio dei vel mia fuerit irrogata filiꝭ huius, vel illis. xxxvj. viris: cum oēs ab eius pctō fuerint alieni: latet apud eū apud quē nō est iniqtas. Sed illud in prōptu est: qa ppl'm terribiliter oportebat quærere quod amissum est: & tāto timuerunt cæteri facere sicut eius imitari, quāto humana horreret infirmitas in tā magnū & tā iustū odium ppli dari; & eis quos ad spem propagandi generis se reliquum putabat, peccato suo secū cōsumptis mōri.

Ca.VIII.

Ro.6.c. Ixit autē &c. a ¶ In oppidum &c. Adam. Primo propter pctā victi sumus: & qa ꝓpitabāt hai multos iterfecerūt. Hai em interpr̄ata' chaos: qđ' est habitaculū dæmonū: quorū rex diabolus

F est. Contra quē veniēs iesus in duas partes diuidit ppl'm alios in primis, alios in postremis statuit: qui ex insperato post terga venīāt inimicoꝝ. Primi aūt sunt iudæi: de qbus dr̄: Non veni nisi

Mat.15.c Ro.1.b. ad oues pditas domus isr̄l'. Et alibi: Iudæo primū & græco. i. gētili posteriori. Iudaicus ergo ppl's est q primus statuit', & quasi fugiēs cum iesu: posterior vo gētilis, quasi ex insperato veniens. Quis em speraret gentes saluari? Acrius post tergū aduersarios cædit. Et sic vterq; ppl's mediā turbā dæmonū cōcludit & vincit. Fugere aūt visi sunt q sequunt' iesum ab onere legis obseruatione sabbati, circūcisione carnis, & hmōi: sed iterū non fugit, q sequit' xp̄m, perfectionē & plenitudinem legis. b ¶ Pone insidias. Aug. Cum quis iustū bellum suscæperit cui bellare fas est (non enim fas est omnibus) vtrū aperta pugna vel insidijs vincant, nihil ad iustitiam interest. Iusta aūt bella definiri solent ꝙ vlciscuntur iniurias: si ea gens, vel ciuitas quæ bello petēda est, vel vindicare neglexerint quod a suis improbe factum est: vel

Iustū bel lū. reddere qđ' p iniurias ablatū est. Sed & hoc genus belli iustū est quod deus imperat: apud quē nō est iniquitas: & nouit qd cuiq; fieri debeat. In quo bello ductor exercitus vel ipse populus: non tam auctor belli ꝙ minister iudicandus est. ¶ Aug. Quærēdum est vtrum omnis fallendi voluntas pro mendacio putanda sit, & si ita est: vtrum possit esse iustum mendacium: quo ille fallit', qui dignus est falli. Et si non hoc quidē iustum reperi't: restat vt ꝑm aliquā significationē hoc qđ' de insidijs factum est ad veritatem referat'

NICO.DE LYRA

✠ro. In hebræo em nō est verbū optatiuū. s. turbet te, sed indicatiuū. s. turbauit te: qa iosue ad eius cōfortationē, ppter humilē cōfessionē indicabit ei vt videt': ꝙ mors talis esset sibi expiatio pcti. Et ideo aliter potest dici ꝙ iste achan dupliciter peccauit scilicet pctō sacrilegij, iurando rē dñi cōsecratam: & violatione sabbati: qa furtum illud cōmisit in die sabbati: vt patet ex dictis capli sexti: & ideo punitus est duplici pœna. s. lapidationis, pvio latione sabbati: qa hæc est pœna debita ꝑm determinationē dñi vt habetur Nu. xv. de colligēte ligna in sabbato: sed o pœna cōbustionis cū ptinētibus ad ipsum: ꝑm ꝙ dñs ꝙcæperat in hoc. c.

a ¶ Cōgregauerūt quoq; sup eū aceruū magnū lapidū. pro memoria futura ad terrorem aliorum. Ca.VIII.

G Ixit aūt dominus. Hic p̄r describitur ciuitatis hai destructio: & sed o ex hoc habitatoꝝ terræ chanaā trepidatio. c. ix. Circa primū primo a dño dr̄ captionis modus. Sed o subdit' executiōis actus, ibi: Surrexitq; iosue. Tertio immolationis cultus ibi: Tūc ædificauit iosue altare. Circa primū dr̄: b ¶ Di. autē do. &c. ne ti. q. d. sicut subtraxi a te auxilium meū, ppter pctm ipsius achan: ita te, ꝓtegā, ppter iustitiā de ipso factā: ideo subdit': c ¶ Ecce tradidi &c. q. d. victoria hæc erit virtute mea. d ¶ Faciesq; vr. hai: ipsam destruēdo. & regi eius: ipsum occidēdo. e ¶ Prædā &c. diripietis vobis. i. diuidetis. Sic aūt non fuit factum de præda hiericho, quæ fuit posita sub anathemate: vt dictum fuit. s. vj. ca.

Diuisio. f ¶ Pone insi. vr. post eam. Qualiter autem & ad quid nō exprimit hic, sed parte sequēti: dns tū hic reuelauit ipsi iosue qc quid postea execut' est. ¶ Occasione aūt huius dicti q̄r hic: vtrū i bello licitū sit vti insidijs & cautelis vt'? Et videtur ꝙ nō: qa ius naturale dicit: Non facias alijs qđ tibi nō vis fieri: nullus aūt vellet sibi fieri insidias: ergo &c. Itē insidiæ sunt ꝙdā fraudes: & per consequens pertinēt ad iustitiam: ergo non est eis licitum vti: qa scriptum est Deut. xvj. d. Qđ' iustū est iuste exequeris. In cōtrariū est glo. Aug. super locū istum, & textus in quo dr̄: ꝙ iosue posuit insidias de mādato dñi. ¶ Responsio. Aut bellū iustū est: aut iniustū. Si iniustū nō est licitū bellare: & per ꝑns iniustū est & illicitū insidijs vti. Si aūt sit bellum iustum: tunc dicendum ꝙ insidiæ & cautelæ ad hoc ordinant' vt hostes decipiant'. Possunt aūt hostes dupliciter decipi ab aduersarijs suis. s. vno modo quia dicitur eis falsum: vel nō seruant semp promissum: & hoc est semp illicitum: qa in bellis sunt quædā iura semp obseruāda, etiam cum aduersarijs: ꝑm ꝙ dicit Ambro. li de officijs. sicut obseruatio treugarū & cōsimilia. Et ideo si insidiæ fiant per talē modū, sunt iniustæ & illicitæ. Alio modo decipiuntur hostes per hoc ꝙ aduersarij occultāt eis verbis vel factis suā intētionē: & hoc est licitū: qa nō tenētur eis reuelare sua secreta. Vnde & in sacra scriptura dr̄: ꝙ secreta fidei occultāda sunt infidelibus, ne ab eis deridēantur: ꝑm ꝙ dicitur Mat. vij. a. Nolite sanctū dare canibus. Et multo fortius in bello iusto licitum est occultare secreta sua aduersarijs: quia hoc maxime valet in rebus bellicis: vt patet per Vegetiū li. iij. de arte militari. Et ideo Aug. in glo. super locū istum dicit: Si quis bellū iustum suscæperit: vtrū aperta pugna, an ex insidijs vincat: non refert ad iustitiā. Ex dictis patet primū argumētum: qa nullus volūtate rōnabili debet velle ꝙ oia sibi reuelētur. Si'r secūdum: qa tales insidiæ non ptinēt ad iniustitiam, sed ad prudētiam belli-

Diuisio. cam. g ¶ Surrexitq; iosue. Hic p̄r describit' executionis act' quia sic iosue executus est sicut dns sibi reuelauit: quæ quidē executio primo describitur quantum ad exercitus ordinationem: secundo quantum ad ciuitatis captionē, ibi: Abiit ergo iosue. Sentēcia primæ partis patet in lra, ꝙ est plana paucis excæptis ꝙ discurrent'. h ¶ Et electa &c. Dicit Ra. Sa. ꝙ ibi fuerūt positæ duplices insidiæ. In primis fuerūt. xxx. milia viroꝝ: de qbus loquitur hic scriptura. In sec'is vo insidijs fuerūt ꝙnq; milia viroꝝ: de qbus dicitur. s. in parte ista. Quinq; aūt milia viroꝝ elegerat, & posuerat in insidijs: ita ꝙ istæ insidiæ erant propinquiores ciuitati ꝙ aliæ. Expositores aūt catholici cōiter dicūt: ꝙ ꝙnq; milia viroꝝ de qbus fit sermo infra: fuerunt de numero istoꝝ triginta milium

✠ & illi

Moraliter. b ¶ Dixit aūt dns &c. In hoc ca agitur de debellatione ciuitatis hai & regis eius. Hai interpretat' chaos, qđ' idē est quod confusio. Rex igitur hai regem confusionis signat. Et sicut dicit quædā glo. hebraica super Ecclesiasten: fomes peccati est talis rex. Dicit' em rex: qa multi obediūt ei: & rex cōfusionis: nā inclinat subditos cōtra dictamē rectæ rationis. Vbi vo nō est ratio, ibi nō est nisi confusio. Per iosue vo qui salus interpretat': intellectus vel ratio bene significatur. Nā ratio semper ad optima deprecatur. Huic autem dicitur: f ¶ Pone insidias vrbi. Quia semper cauendum est contra fomitem seu carnis inclinationem: eo ꝙ in senectute debellauit sapientissimum salomonē.

✠ Leua

A ☞ tem referatur. a ¶ Et fugientes. Adamañ. Quid putas iesus fugiens significet? Videamus si sit tale aliquid quod fugiendo vincam': qa est aliqua perfecta virtus in fuga. Paulus indicat dicens.

1.co.6.d. Fugite fornicationem. Vides ergo esse quandam speciem fornicationis quam fugere debemus si caste in christo viuere volumus: hæc ergo fuga parit salutem. Simili modo fugere debemus irā, auariciam, inuidiā, liuorem, detractionem & huiusmodi. Hic est exercit' hai quē iesus

mat. 10.c fugere docebat. vnde: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Vult em nos hmōi hostes fugere & si fugiendo euaserimus horū malorum contagia: videtes deuotionem nostram & propositum mētis angeli, & nos insectationem dæmonū pati insurgunt, & eos post tergū cædentes interimunt. Iesus enim est cum his qui fugiūt magis ꝙ cum illis qui persequunt'. diligite enim eos qui fugiūt fornicationē, dolum, mēdaciū & hmōi. b ¶ Igit' omnibus interse. Adamañ. Percusserunt eos in ore gladij: vsq; quo nō relinqueretur ex his qui saluus fieret &c. Indicatur nobis: quia ex his quorū chaos est habitaculū: id est dæmonib' q in abysso regnant, nullū penitus relinquere debemus: sed oēs interimere. non substantiam. s. illorum sed opus & studiū quo peccare hoies faciunt: hæc ē enim eorum vita si peccemus: & interitus eorū si non peccemus. Interimunt ergo sancti habitatores hai, necvl

mat. 15.b lum dimittunt: qui cū omni diligentia seruant cor suū, ne procedant ex eo cogitationes malæ: & os suū ne procedat inde sermo malus: hoc est nō relinquere vllum qui effugiat cum eos nec sermo effugit malus. Extinguamus ergo oēs chaos habitātes: id est ꝓrias virtutes: & nullam relinquamus quæ effugiat. Sic em festum celebrabimus diē deo: & læsa solennitate gaudebimus. Quando ergo legis in scripturis pugnas iustorū cædes interēptorū: & qa sancti nulli hostium parcūt: & si

1.Re.15.g pepercerint reputari eis i peccatum. sicut sauli qui viuum reseruauit agag regem amalech. sicut exposuimus intelligenda sunt: quia hæc bella gerunta aduersus peccatum. Quō autem iusti erunt si vel parum peccati in seipsis seruauerint. Ideo dr̄ de eis: qa

heb. 12. b nec vnum reliquerūt. vnde: Nondum vsq; ad sanguinē restitistis aduersus peccatum

Hinc

B

a

C

Iohe. 3. b. † 1. 23. q. 2 c. dñs.

D

a

b

c

d

Moralr.

Moralr.

Hostiū deceptio duplex.

H

Diuisio.

an licitū sit vti insidijs.

Mat. 7. b

Hinc alibi dicitur: Sanctificate bellum & pugnate pugnam domini. Quid est em sanctificare bellum nisi iteremptis oibus aiæ hostibus id est vitijs: & mortificatis membris quæ sunt super terram: & oibus malis cupiditatibus amputatis effici sanctū corpore & spū: & fortiter faciētē venire ad cōspectū dei viuētis: & ꝑ palma victorię & virtutis merito coronari. † ê. 7. a.

☞ Regem

NI.DE LYRA

✠ & illi tm remanserūt in insidijs: &. xxv. milia redierunt ad pugnandū cū iosue contra regem hai de ciuitate eius em: & hoc videt' per hoc qđ' subdit hic. a ¶ Ponite insi. post ci. q. d. ponite ibi in insidijs aliquos de vobis scilicet quinq; milia ad hoc electa. Intentio enim iosue erat extrahere regem hai de ciuitate: & tunc insidiæ ciuitatē intrarēt & eam incenderent: vt expsse dicit' in lra: & ideo non cōparuit corā ciuitate cum toto suo exercitu: ne aduersarij ex tanta multitudine territi non auderent exire: & iō. xxv. milia supra dicta iunxerunt se iosue post egressum illorū aduersarioꝝ de ciuitate. b ¶ Abiit ergo iosue nocte illa &c. Hic ponit' actus executiōis q̄tū ad ciuitatis captionē. & patet lra vsq; ibi: c ¶ Leua clypeum qui in ma. tua est. Hebræi dicunt: Leua hastā &c. Ad hoc enim fiebat illa eleuatio vt socij iosue qui erant in insidijs viderent, & ciuitatem intrarent & alij se ei iungerent: qa hoc erat eis pro signo datū: quo viso statim exirēt: vt patet in lra. & ideo oportuit ꝙ illa eleuatio sic fieret in altū vt posset a multis & a longe videri. & ideo vt dicūt hebræi fuit hasta, in cuius summitate erat aliquod vexillum pro signo determinato. Vel si fuit clypeus, vt dicit translatio nostra: oportet dicere qđ' fuit leuatus in altum in summa te cuiusdam hastæ vel pertice. Cætera patent vsq; ibi:

✠ Qui suc.

✠ c ¶ Leua clypeum &c. Clypeus iste ē memoria passionis dominicæ. Treñ. iij. b Dabis eis dñe scutum cordis laborem tuū. j. Pe. iij. a. Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini Si vero clypeus iste ꝓstanter teneatur in manu bonæ operationis: debellatur insultus carnis vel fomitis: ideo dicitur postea: d ¶ Iosue vero nō contraxit ma. &c. donec interficeret. Sequitur:

b v ✠ Regem

Universidad de Navarra

F a ¶Regē quoq; &c. Adam. Rex hai in ligno gemino suspēdit diabolus. s. in cruce xpi: q̄ gemina fuit. i. gemina rōne cōstitit: qa visibiliter dei filius carne crucifixe ē inuisibilr vo diabol' cū principatib' & ptātib' suis. vñ apls: Qd' erat p̄rium nobis tulit illud de medio: affligēs cruci suæ, exuens principat' & ptātes traduxit

Col'. 2.a. libere: triumphans eos in ligno crucis q̄ uis in alijs exemplaribus habeaf: triumphans eos in semetipso, sed apud græcos habetur, in ligno. Ergo duplex est rō do

Duplex rō dñicæ crucis. minicæ crucis. Vna qua xps crucifixus religt nobis exēplū. Altera in qua crux il

Gal. 6. c. la tropheū fuit diaboli i quo crucifixus est & triumphat' vñ: Mihi aūt absit gloriari nisi in cru. do no. iesu xpi: per quem mihi mun. cru. est & ego mū. Vides q̄o apls duplicē crucis ꝓdit rōnem. duo em sibi p̄ria dicit esse crucifixa: se scīm. s. & peccatorē mundū: sicut diximus xp̄m, & diabolū. Nos enim crucifigimur mūdo, cū veniens princeps mūdi in nobis nō inuenit q̄cq̄: & in nobis crucifigif mūdus cū p̄ti cōcupiscētias nō recipim'. Sed dicet alīqs: Si diabolus & exercitus eius interemptus est: quō adhuc ꝫ seruos dei prę-

1. pe. 15. c. ualet: & sicut leo rugiēs circūit quærens quem deuoret: Sed & aductus xpi: vnus quidē in hūilitate cōpletus est: ali' sperat' in gloria. & hic prim' aductus in carne: mystice i scripturis vmbra ei' dr. vñ:

Treñ. 4. d Spūs vultus nr̄i: xps dñs: cui diximus: in vmbra tua viuem' i gētib'. Gabriel q̄q̄ de natiuitate eius dicit. Virtus altissimi obū. tibi vñ intelligim' plura prio aduc tu eius ōbūbrari: quorū cōpletio cōsum

Lu. 1. d. mabif in sc'o. & apls dicit: qa resuscitauit nos cū eo: simulq; sedere fecit in cœlestibus: quę adhuc impleta nō videm', sed nūc adūbrata sunt hic per fidē: qa mente & spe a terrenis, & mortuis opibus eleuamur: & q̄tidie cor nostrū ad cœlestia erigimus: sed in sc'o aductu implebunf quæ nūc credim' & speramus. Sic ergo diabo

Ioh. 2. b. lus victus ē & crucifixus: sed his q cū xpo

1. co. 15. c. crucifixi sunt oībus aūt erit crucifixus cū cōplebif illud qd' ait apls: Sicut in adam oēs moriunf: ita & in xpo oēs viuificabūtur. Est ergo hoc etiā resurrectionis futuræ mysteriū. Nam & tunc diuidef ppls i duas partes: & erūt alij primi: alij postremi: q̄cūq; ad iesum cōspirauerūt in vnū:

1. thes. 4. d. nec vltra erit diabolus, nec mors. Vnde nos q viuim' q residui sum' in aduentu dñi nō p̄ueniem' eos qui dorm̄t ipse dominus in iussu & in voce archāgeli, & in tuba dei descēdet de cœlo: & mortui qui

1. co. 15. d. in xpo sunt resurgēt primi, deinde nos q viuimus &c. De diabolo aūt dr: Nouissimus inimicus destruef mors &c. ¶ Adam. Lxx. in gemino ligno: hoc est lignū scientiæ boni & mali in quo & bonus i. xps, & malus i. diabolus pepēdit sed malus vt interiret: bon' vt viueret ex virtute: qa crucifixus

2. co. 13. b est ex infirmitate: sed viuit ex virtute dei: nec vt solū viueret: sed vt viuificaret. Ipe est nouissimus adā in spū viuificāte. b ¶ Tūc

1. pet. 2. a. ædificauit &c. Adamā. Edificauit iesus altare dño deo isr̄l &c. Oēs q in xp̄m credimus, lapides viui esse dicimur: sm illud: Vos aūt estis lapides vi. &c. Sicut aūt lapides validiores primi iaciūtur in fundamēto: vt ipsis superponi possit ædificij pondus. Sed i vero & paulo inferiores, pximi ordinant': q vero plus inferiores sunt paulo superiores. deinde in cōparatione lapidū q infirmiores sunt in supioribꝰ & ppe ipa faſtigia collocanf. Idē intelligendū est de lapidib' viuis: apli & ppheæ sunt in fundamētis. vnde:

Eph̄. 2. d. Superedificati sup fundamētū apl'orū & pphārū: ipo summo āgulari lapide xpo iesu. Ipe aūt xps ipsālis ædificij fundamētum est.

1. co. 3. c. vñ: Fundamētū aliud nemo pōt ponere ꝑter id qd' positū est: qd' est iesus xps. Bti ergo q supra tā nobile fundamētū ædificia fcta cōstruxerūt. Sed i hoc ædificio oportet eē altare. ¶ Quicūq; ergo lapides viui, oīonib' & obsecrationib' vacāt & supplicationibꝰ vi-

exo. 20. d. ctimas immolāt: ex his ædificat iesus altare. Sed vide qd ascribat

deu. 27. a laudis lapidibus altaris. Sicut dicit legillator moyses ædificare altare ex lapidibꝰ integris qb' ferrū nō est iniectū. Nouit cuiusq; ꝓscia qs sit integer, incorrupt', ipollut', imaculat' carne & spū: cui ferrū nō ē iniectū. i. q ignea tela maligni nō recæpit: sed scuto fidei extunxit & repulit. vel qs est q ferrū pugnæ, belli, litū nūq; recæpit: sed sēp pacific' fuit, q̄et', mitis: & xpi hūilitate formati sunt lapides viui ex qbus altare fit vt offerat iesus sup eos holocausta & sacrificia salutis. Sed adhuc deest qd' his oibus adnexias iesus Scripsit inquit iesus sup lapides altaris deuteronomiū legē mo &c. quō aūt hoc potuit facere? Sed nr̄ iesus i lapidibus viuis & integris scripsit deuteronomiū. s. fcd'am legē. vñ ipse ait. Dictū est antiqs. Nō occides. Ego aūt dico vobis: Ois q irascit fra. suo. h. est &c. Vides deuteronomiū qd' scripsit iesus in lapidibus viuis & integris: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus: nō

a eam tumultum sempiternū. Regē b quoq; ei⁹ suspēdit in patibulo vlq; ad vesperā & solis occasum. Præcæpitq; iosue & deposuerunt cadauer ei⁹, de cruce: ꝓiecerūt in ipo introitu ciuitatis: congregato sup eo magno aceruo lapidum: qui ꝑmanet

a ¶ Oportebat eū aliquid deo dignū tanta b vsq; in pñtem diem †. Tūc ædificā c victoria offerre.

uit iosue altare domino deo isr̄l in monte hebal: sicut p̄cæperat moyses famulus domini filiis isr̄ael: & scr̄iptum est in volumine legis moy

a ¶ Hi lapides viui sunt apl'i, & integri & incōtaminati vnū altare facientes, ꝑpter vnanimitatem & cōcordiā vnanimiter orātes Super hoc altare offert iesus sacrificium patri. Nos quoq; possumus effici lapides altaris: non em̄ delerit nos xps: & orones nr̄as spūs adiuuat & offert patri orones nostras. ¶ oībus fidelibus qui sunt lapides viui.

si altare de lapidibus ipolitis quos d

a ¶ q incorrupti carne & spū.

ferrū m̄ nō tetigit: & obtulit super eo holocausta dño: immolauitq; pacificas victimas: & scr̄ipsit sup la e

a ¶ euangeliū. s. in cordib' credentium.

pides deuteronomiū legis moysi

a ¶ dādo fidei facra. b ¶ hi sunt cœlestes virtutes angeli. i. ecclesia primitiuorū q i hmōi assistunt. ¶ q semp̄ vident faciem patris.

qd' ille dig̃sserat corā filiis isr̄ael.

c Ois autem populus & omnes maiores natu, ducesq; ac iudices stafilii isr̄ael: sicut ꝓcæperat dominus

a ¶ Nō hoc ad lr̄am: ied locus dēmonū inha

iosue. Qui succēdit vrbem & fecit a bitabilis erit in ꝑternū: cū iam nemo peccabit: neq; regnabit p̄m: cū diabol' & āgeli eius ibunt in ignem æternum.

Mat. 5. c. Rom. 2. b

†Exodi 20. a.

Deu. 27. a.

H

NICO. DE LY. ✠ Vt adue.

c ✠ a ¶ Qui suc. vr. & fe. cā tu. sem. i. nō reædificādā in posterum: sicut fecerat de hiericho. c ¶ Tunc ædifi. iosue &c. Hic p̄nr ponif actus imolationis vt de victoria deo gr̄as agerēt: & vt mandatum moysi de bñdictionib' & maledictiōib' prout describif Deut. xxvij. implerent.

d ¶ De lapi. ipo. quos fer. &c. Sic em̄ describit in lege. Exod. xx. e ¶ Et scrip. sup la. deu. legis moy. Nō ē intelligēdū qtotū fuerit ibi scriptū: sed decē ꝓcæpta tm̄: put cōtinenf ēt Deut. v. f ¶ Ois aūt ppls & oēs ma. natu. Quia sicut dictū fuit plenius Deut. xxvij. hebal & garizim sunt duo mōticuli, ꝓpinqui: & vallis est in medio in q̄ erant sacerdotes cū arca: & media pars ppli erat in mōte garizim: vt dicif hic. & media ps eorū erat iuxta mōtē hebal. & dr iuxta: qa non erant in sūmitatib' istorū mōtiū: sed i descēsib': vt meli⁹ audirēt sacerdotes q erāt i valle media, pnūciātes bñdictiones ꝙs mōtē garizim: & ppls ibi existēs rñdebat, amē. & maledictiones ꝙs mōtē hebal & ppls ibi existēs rñdebat, amē, put dictū fuit Deu. xxvij.

✠ Et primum

✠ b ¶ Regem quoq; eius suspēdit in pa. Per patibulum aspe- Morali. ritas pœnitētiæ potest intelligi: in qua suspendēd' est fomes peccati. Gal'. v. d. Qui xpi sūt carnē suam crucifixerūt cū vitijs & cōcupiscentijs. c ¶ Tunc ædi. iosue alta. dño deo isr̄ael in monte hebal, sicut præcæperat moyses. Per hoc qd' iosue fuit sollicitus moysi precæpti implere: instruunt prælati bonas ordinationes prædecessorū suorum custodire: cōtra multos qui studēt eas totaliter dissipare. d ¶ De lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit &c. Per quos significantur fideles in fide & moribus stabiles. de verbis politis rhaētoricæ non curantes. e ¶ Et scripsit super lapides deuteronomium &c. In cordibus enim fideliū scribif. lex euangelica ad credendū corde & confitendū ore.

✠ Media pars

A a ¶ Vt aduena &c. Sed & proselytus & indigena simul: & erant dimidij iuxta montē garizim: & dimidij iuxta montē hebal &c. Qui sunt q dimidij icedūt iuxta mōtē garizim: & q sunt dimidij q licet saluenf, nō tm̄ potuerf iuxta mōtē garizim icedere: sed icedunt iuxta montē hebal: Mons garizim bñdictiōes habet. Mōs

deu. 27. b & 28. b. hebal maledictiōes: quę peccatoribus imminent. Statuerūt em̄ sicut scriptum est i Deut'. sex tribus ad bñdicendū in monte garizim nobiliores & eximias. i. symeō leui, iuda, isachar, ioseph, & beniamin. Sex vo ignobiliores ad maledicendū: in

Ge. 49. a. qb' ē rubē: q ascēdit cubile p̄ris: & zabulon q est vltimus filius lyæ. Ego video

Fidelia duo gña. duas esse spēs eorū q per fidē ꝓperant ad salutē. Vna eorum q ꝓmissionē cœlestiū cupiditate succēsi summo studio nituntur ne vel eos minima brūudo ꝑteat: desiderātes nō solū bñdictionē capiendam & effici i parte sortis sctorū, sed semp̄ assistere in cōspectu dei. Alij vo & si tēdūt ad salutē: nō tā amore cœlestiū bñdictionū vl' ꝓmissionū q̄ ne eant in gehennā. Quasi dicāt: Sufficit mihi nō ire i ignē æternū: nō expelli in tenebras exteriores. Dimidij ergo illi q iuxta mōtem garizim incedunt: q ad bñdictionē electus est: illos significat q nō metu pœnę, sed bñdictiōis & ꝓmissionis desiderio veniūt ad salutē Illi vo dimidij q iuxta mōtē hebal incedunt: in q̄ maledictiōes, plato sunt: alios indicāt q metu pœnę & supplicij cōplētes legē veniūt ad salutē. Nobiliores autem sunt illi q ipsius boni & bñdictiōis desiderio bonū agūt, q̄ q metu supplicij. Solus aūt iesus ē q pōt ex oi pplo hmōi mētes discernere: & alios statuere in monte garizim ad bñdictiones: alios in monte hebal ad maledictiones: non vt maledictiones accipiant, sed vt metuentes ꝙscripras maledictiones & pœnas pctōrib' cōstitutas caueant incurrere eas. b ¶ Post

2. co. 3. d. hæc le. Adam̄. Referf: qa legit iesus oia vba legis bñdictiōis & maledictiōis &c. Ego arbitror q̄ si q̄s legitur nobis moyses: & p gr̄am dñi velamē lr̄æ amouef: & incipimus itelligere & diligere, qa lex spiritualis est iesus dñs legit legē & hæc i aures ppli recitat: q̄cipiens ne sequamur occidentē lr̄am, sed teneam' spm̄ viuificantē. Legit ergo iesus nobis legem: cum

1. co. 2. d. legis arcana ita reuelat. Vñ: Nos aūt sensum xpi habemus vt sciam' q̄ a deo donata sunt nobis. c ¶ Nihil ex his, Non erat sermo ex his q̄ mādauit moyses quē nō legerat iesus in auribus totꝰ ecclesiæ israel. additum est etiam mulieribus & infantibus & proselytis.

Lu. 8. b. Nouit em̄ iesus noster aures esse ꝑter istas carnales: de qbus ait: Qui habet aures audiēdi, audiat. In his ergo auribus legit iesus legē. Si ergo separatim intelligam' mulieres & infantes & proselytos: & eos velut sequelā quādā esse sentiamus ecclesiæ: quō in magna domo sunt etiā lignea & fictilia vasa? Dicim' qdē viris

2. Ti. 2. c. Heb. 5. d. Eph̄. 5. f. fortib' fortē tradi cibū, de qb' dr: Perfectorum aūt est solidus cibus: ex qbus ecclesia paraf: q̄ nō habet maculā aut rugā. Eos vo quos mulieres, infantes, ꝓselytosq; appellat: intelligam' eos ēē qui adhuc lactæ indigēt: vel etiā infirmi, vt mulieres olerib' ve scunf. Si vo ois simul ecclesia accipiaf: viri intelliguntur qui in oibus stant armati perfecti ꝙ hostes & diaboli astutias. Mulieres vo q̄ nondū ex se q̄ vtilia sunt gerunt: sed meliorū exēpla sectando q̄ sunt eis caput. Caput em̄ mulieris vir. Infantes vero erunt qui nuper fide susceꝑta lacte euāgelico nutriunf. Proselyti au-

1. co. 11. a. tem cathecumini vel qui iam̄ sociari fidelibus student. Ca. IX.

Vibus au. &c. Sequif: d ¶ Cōgregati &c. Adam̄. Ex his q̄ gesta sunt dñi iesu bella & triūphos contemplemur: q̄uis etiā hæc in ipso visibilr cernamus expleta. Conuenerunt em̄ reges terræ senatus ppli & principes romani: vt expugnarent nomen iesu & israel simul. Decreuerūt em̄ legib' suis: vt nō sint xp̄iani omnis ciuitas ois ordo xp̄ianum nomē impugnat. Sed sicut tunc oēs reges illi cōuenientes nihil contra iesum facere potuerūt: ita etiam nunc nihil potuerūt vel principes vel potestates istæ, quin contrariæ xp̄ianorū gēnus latius & pfundius propageſ. Scriptū est enim qa ꝙto magis eos humiliabant tāto plures fiebāt. Considimus aūt qa nō solū nō poterūt nos obtinere inuisibiles inimici: sed velociter dño nostro iesu vincente ꝑteref fathanas sub pedibus seruorum eius.

exo. 1. b. C

Ro. 15. c.

✠ Ait hi q

NICO. DE LYRA

e ✠ c ¶ Et primū quidē bñ. po. Nō est intelligendū qp iosue ꝓprie loquendo bēnediceret ppli: qa hoc ptinet ad sacerdotum officium: sed imprecatus ē bona populo, tanq; princeps ppli post imolationem prædictā: quam similiter fecit non p se, sed per sacerdotes. d ¶ Post hæc legit &c. non per se sed per sacerdotes vt prędictum est. e ¶ Corā omni multi. israel. qa super oēs cadebant maledictiones si transgrederentur legem: & benedictiones si eam obseruarent: sm̄ qd' habetur Deut. xxx. & xxvij.

✠ a ¶ Media pars eorū iuxta mōtem garizim. s. ad benedicēdum. b ¶ Et media pars iuxta mō. hebal. s. ad maledicē-

Morali. dum: vt habetur Deu. xxvij. Per hoc autem ostēditur qp sicut boni sunt benedicēdi, ita mali maledicendi: differenter tamen. Iste namq; benedictiones & maledictiones sunt quædam imprecationes bonorum ipsis bonis: & malorū ipsis malis vt habef Deut. xxvij. vbi bñdictiones & maledictiones istæ ponunf explicite. Bonis aūt hoibus imprecanda sunt bona spūalia & tēporalia: malis aūt hoīb' im-

al' ✠ repli cauit. precāda sunt bona spūalia tantū, & non temporalia: sed aliquando magis opposītum: non tamen ex odio: sed vt vexatio det eis intellectū: & sic a suis iniquitatibus resipiscant.

Ca. IX.

D ✠ Vibus auditis. Descripta destructione hai: hic consequenter describitur timor circumstantis populi. Ex hoc autem timore aliqui se congregauerunt vt possent melius resistere: de quib' primo agitur. Aliqui vero cogitauerunt coniugi filijs israel fœdere de quibus agitur. secūdo ibi: At hi qui erant in gabaon Circa primū dicit: f ¶ Quibus auditis. s. transitu iordanis mirabili: & destructione hiericho & hai. g ¶ Cunctis reges trans iordanem. Hic accipitur trās iordanem respectu illius loci in quo filij israel manserant in cāpestribus moab: vbi moyses legem explanauit. h ¶ In maritimis. i. in locis ꝓpinquis mari mortuo & mari cenereth. i ¶ Ac de litto. maris magni. Istud est mare mediterraneum quod dicit magnū respectu maris mortui, & maris cenereth, q̄ sunt qdā lacus: vt. s. dictum est. iij. cap̄. Cętera patent.

✠ At hi qui

Moraliter. f ¶ Quibus auditis cuncti reges trans iordanē qui versabantur in montanis &c. Per istos reges congregatos Morali. ad pugnandum contra iosue & populum israel: allegorice significantur principes iudæorum & imperatores romanorum & eorum præfecti: volētes destruere nomē christi & populi christiani qui per iosue & populum israel significanf. Et de ista congregatione contra xp̄m dicitur ps. ij. a. Astiterunt reges terræ, & principes cōuenerūt in vnū aduersus dominum & aduersus xp̄m ei⁹: sed nō potuerūt. Nam contrario in istis persecutionibus maxime creuit populus xp̄ianus: & per consequens nomen christi. Et hoc fuit figuratum Exodi. j. b. vbi dicitur de filijs israel: Quanto vero magis opprimebantur, tanto magis multiplicabantur & crescebant. Et ideo psalmo. ij. post verba premissa: Astiterunt reges terræ & principes conuenerunt in vnum aduersus dominum & aduersus christum eius. subditur: Dirumpamus vincula eorū & proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos &c. qa fecit euenire oppositum intentionis suæ.

✠ At hi qui

E a ¶At hi qui &c. Adamañ. In do-
Ioh.14.a mo patris mei mansiones multæ sunt: & multe differentiæ eorũ q ad salutẽ sunt vel veniunt. Vnde & gabaonitas arbitror portiũculam quãdã eorũ q saluandi sunt: sed nõ sine nota alicuius infamiæ. Ligni em cæsores, vel aquæ gestatores fiunt ad obsequiũ pplĩ & altaris: qa cum dolo accesserũt ad filios israel pãnis calciamẽtis & veteribꝰ induti: ferentes cibum vetusti panis. Hi ergo venientes saluari tm. Sunt em in ecclesia credentes qdam & accedentes diuinis ꝓceptis: ergo seruos dei religiosi & officiosi: & ad ornatũ ecclĩæ vl ministeriũ satis prõpti: sed in conuersatiõe ꝓpria obscœni & vitijs inuoluti: nec oino deponentes veterẽ hoiem cũ actibus suis nihil adhibent emẽdationis morũ vel
Col.3.c. innouatiõis. Istis g̃ xp̃s iesus salutem cõcedit sed quandã i fame notã nõ euadũt. Simile qd in libro pastoris de his dicit. Quia carbor q̃dã g̃ vlmus vocatur, g̃ fructũ non affert, portat tũ vitẽ fructiferã: & sic necessaria est qa frugiferæ viti seruit. Sic gabaonitæ non deposuerũt veterẽ hoiem cum actibus suis: sed ministrãt sctis & seruiũt & aliqd vtilitatis impẽdũt: & sic ab iesu saluẽ cũ iuramẽti interpositione suscipiũt.
¶Notandũ aũt ꝙ hæretici q vetus testamentũ nõ recipiũt, in hoc loco dicũt Vide qa nihil hũanitatis habuit iesus naue filius, vt hoibus qui ad se supplices venerãt salutẽ cõcedẽs notam infamiæ & iugũ seruitutis ifigeret. Sed iesus ſm mẽsurã fidei ipsorũ cõpetẽter iudicauit. Sed raab meretrix g̃ fide integra credidit cũ omni domo sua, & exploratores plena deuotione susceperit integre in societatem populi suscepta est & apposita ad filios israel. Isti vero q non tam israeliticæ plæbis consortia dilexerunt q̃ suæ pditiõis metu fraudulenter accesserunt ad iesum: quõ poterant libertatẽ vitæ & regni cõsortiũ dolis seruilibus ꝓmereri. Præterea cũ dicerẽt. Audiuimus quãta fecit vobis dñs p mare rubrum, & in deserto: nihil tũ tante fidei dignum, nihil tãtarũ virtutũ admiratione dignum gesserunt. Iesus ergo videns angustiũ fidei ꝓpositũ, moderatione erga eos iustissimam seruat vt salutẽ mereant q parũ fidei hñt nec tũ summã regni vel libertatis accipiãt: qa fides eorũ nullo opeſ nobilitatur accessit. Fides aũt sine opib⁹ mor
Iaco.2.d. tua est. Nobis autẽ, quidendũ est dum ptãtem habemus: vt abiectes antiqs sordes & pãnos vitiorum veteres socie mur israeliticæ libertati. In lege enim
exo.21.a. deu.15.c. g̃cipitur ne liceat hebræũ puerũ: si fortẽ in seruitutẽ deuenerit amplĩ seruire q̃ sex annis: in septimo vero liberũ dimitti. tanta apud israelitas libertatis cura. Tu ergo si hebræ⁹ puer es, & i seruitium decidisti. Puer em est q facilita te animi in seruitium decidit q aũt pec
Ioh.8.d. cat seruus est pctĩ: in hoc seruitiũ nõ virilis & pfect⁹ animus decidit: sed pueriles & facilis. Tu g̃ si hebræ⁹ puer es. i. si delis iã baptizat⁹ & post i pctm lapsus sufficiat tibi sex annis seruisse. In septimo vide ne seruias: sed redi ad libertatem tuam. Septenarius legẽ significat mãdatorũ: senari⁹ vero mundũ: dũ g̃ g̃ mundi sunt sapis: & in his exerceris, & ſm

a snĩa. At hi q habitabãt in gabaõ: audiẽ a tes cũcta quæ fecerat iosue hiericho & a ¶ nõ sincere, nec integre socij israelitarũ fieri cupientes.
hai: cãllide cogitantes, tulerunt sibi ci a ¶ antiquas. s. sordes, & vitiorũ pãnos veteres.
baria: faccos veteres asinis imponentes: & vtres vinarios scissos atq consu
a ¶ veterem. s. hoiem cũ actibus suis.
tos: cãlciamentaq̃ pantiqua g̃ ad indiciũ vetustatis pctaciscõsuta erãt: induti veteriꝰ vestimẽtis. Panes quoq quos portabant ob viaticũ, duri erãt & in fru
a ¶ iesum xp̃m.
sta comminuti. Perrexeruntq̃ ad iõ a ¶ Fœdus vobiscũ sum vsq; ad cõsummationẽ sæculi. b ¶ sanctis, q semp parati sunt pugnare cõtra aereas ptates.
sue, qui tunc morabatur in cãstris galgale. Et dixerunt ei, atq simul oĩ israeli a ¶ reuelatiõe. s. de q dr: Reuela oculos meos &c.
De terrã lõginqua venim⁹, pacẽ vobiscũ
¶ als: filij israel.
facere cupiẽtes. Rñderuntq̃ viri israel ad eos, atq dixerunt. Ne forte in terra b q̃ nobis sorte debetur habitetis: & non possim⁹ fœdus inire vobiscũ. At illi ad iosue. Serui ingunt tui sum⁹. Quibus iosue ait: Qui nã estis vos, aut vñ venistis? Rñderũt: De terra lõginqua valde a ¶ audierunt se diuina mirabilia audisse & scire: venerũt serui tui i noĩe dñi dei tui: Audc nihil tamen dignum tantarum virtutum admiratione faciunt.
diuimus em famã potẽtiæ eius: cũcta q̃ fecit i ægypto, & duob⁹ amorræorũ regib⁹ trãs iordanẽ: seon regi esebõ: & og regi basã, q erat in astaroth. Dixerũtq̃ nobis seniores & oẽs habitatores terræ nræ: Tollite i manib⁹ vris cibaria ob lõgissimã viam: & occurrite eis ac dicite: Serui vri sumus: fœdus inite nobiscũ. En panes qñ egressi sum⁹ de domibus nris vt veniremus ad vos, calidos sumpsimus: nũc sicci facti sunt, & vetustate nimia cõminuti. Vtres vini nouos impleuimus: nunc rupti sunt & soluti. Vestes & calciamenta qbus induimur, & g̃ habem⁹ i pedib⁹: ob lõgitudinẽ lõgioris viæ trita sunt & pene cõsumpta. Sue scæperũt igit de cibariis eorũ: & os dñi f nõ interrogauerũt. † Fecitq̃ iosue cum eis pacẽ: & inito fœdere pollicit⁹ est vt nõ occideret: Principes q̃q̃ multitudis iurauerũt eis. Post dies aũt tres initi fœg deris, audierũt q̃ ĩvicino habitarent: & inter eos futuri essent. Mouerunt q̃ castra filij israel: & venerũt in ciuitates eorũ die tertio: quarũ hec vocabula sunt: gabaon, & caphira, & beroth, & cariathiarim. Et nõ ꝑcusserũt eos: eo q iurassent eis principes multitudinis in noĩe dñi

NICO.DE LYRA

G & ſm carnem cogitas: necesse est te seruire pctõ. Cũ ergo ad septenariũ. i. legis sciam peruenieris: tũc regre libertatem tuam: ne si pseuerauerit in pctis defixa in aure nota: ga si commonentis dei & ad libertatem pristinã reuocantis vba non audias sias pctĩ seruus in eternũ.
Iura-

NICO.DE LYRA

a ¶ At hi q. Hic ꝓpõitur modus egabaonitis qui timore ducti quæsierunt cum filijs israel fœderari. Circa qd pri Diuisio.
mo describit simulatio salsi. sc̃o infirmatio fœderis initi, ibi: Susceperũt igitur. tertio detectio doli, ibi: Post dies autẽ tres. quarto temperatio pacti, ibi: Qui rñderũt. Sñia aũt primę partis est in hoc: ꝙ finxerunt se ybis & factis venisse de terra lõginqua q̃ esset extra terminos terræ, ꝓmissæ filijs israel: vt sic possent cum eis aliqd fœdus facere per quod mortẽ euaderẽt, & in terra manerent. & patet lra vsq; ibi: b ¶ Ne forte &c. & nõ pos. fœ. inire vobiscũ. qa inhibitũ erat eis ne fœdus facerent cũ habitatoribus illius terræ: vt habet Nume. xxxiij. c ¶ Venerunt serui tui in noĩe dñi dei tui. Ex hoc videtur ꝙ non solum venerunt ad iosue timore ducti: sed etiam fide vnius veri dei: qa ex miraculis quæ fecerat pro filijs israel auditis, credider unt eũ esse verum deum cœli & terræ: & desiderauerunt ad cultũ ipsius venire p fœdus ineũdũ cũ filijs israel: & de hoc sunt cõmendãdi non autẽ de fictione falsi per quã ad hoc deuenerũt. d ¶ Tolli. in manib⁹ vestris cibaria ob longiss. viam. id est quasi ob longissimam viam fictẽ: quia ſm veritatem nõ erat: sicut patet in lra Cætera patent. e ¶ Susceæ. igitur de cibarijs eorum. Hic ꝓpõit firmatio fœderis initi, cũ dicitur: Susceperunt igitur de cibarijs eorum. Dicũt aliq ꝙ non susceperunt ad comedẽdũ: sed ad ꝓbandũ ꝙ apportata fuissent de longinquo Sed hoc non videtur conuenienter dictum: qa ita bene vidisset hoc in manibus gabaonitarũ. Et ideo dicendũ ꝙ accæperunt ad comedendũ licet modicum in signũ cõfœderatiõis Iste enim fuit modus apud antiquos comedere simul post fœdera inita: vt habetur de iacob & laban. Gene. xxxj. & adhuc seruatur tẽporibus modernis apud multos. f ¶ Et os dñi non interrogauerunt. Et in hoc defecerunt qa in arduis debebant recurrere ad consilium dñi: si tñ recurrisset forsitan ex eius respõsione idem fecissent: vt videbitur. i. g ¶ Post dies autẽ tres. † 22.q.4
Hic consequenter ponitur mẽdacij detectio per visum & auditũ: qa filij israel c. inocẽs.
audierunt & viderunt qd ciuitates ga De elect.
baonitarum erant sitæ inter terminos c. venera
terræ sibi promissæ. Et patet littera. bilem an
te si.
Qui rñderũt Morarr.

a ¶ At hi qui habitabant in gabaon audientes cuncta quæ &c. Per gabaonitas qui cum vestimentis consisis & calciamentis veteribus & reputatis venerunt facere fœdus cum filijs israel: intelligi possunt illi q moribus sæcularibus grunt religionẽ ꝺ dictum apli Colos. in. b. Expoliantes vos veterem hominẽ cũ actibus suis induite nouum, propter qd de talibus subdit:
Itaq

A a ¶ Iurauimus eis. Aug. Quærit quõ iurationẽ hanc seruandã crediderũt hebræi gabaonitis: qb⁹ ita iurauerãt tanq̃ de longinqua terra venientib⁹: sicut illi mẽtiti fuerãt. Sciebãt em se debellãdos si cognitũ esset hebræis in ea terra eos habitare quam erant recæpturi. i. Mentientibus ergo quod de lõginqua terra venissent iurauerunt. Postq̃ vero cognouerunt habitare eos vbi oĉs quos inuenirent ſm dei præceptum debeliare deberent: noluerunt tamen frangere iurationem: & q̃uis eos mentitos didicissent, parcere maluerũt: cũ possent dicere se tãq illis iurasse quos esse crediderant. i. de longinquo venientes. Cum vero aliud cognouerũt: ꝓceptum dñi circa eos fuit implendũ vt sicut cæteri expugnarentur. Deus autem hoc approbauit: nec parcentibus succensuit, q̃uis eum non interrogassent quinã illi essent: & cum illos fallere maluissent. Vñ credendi sunt: etsi fallere pro sua salute voluerunt, non tñ fallaciter deum timuisse in ppõso eius. Iõ aũt nõ succensuit dñs iurantibus, aut parcẽtibus: & postea
1.Re.22. 2.Re.21. a. gabaonitas ipsos tanq̃ ppl⁹ sui homines de domo saul vindicauit: sicut regnorum oſtẽdit historia. Et ga iuratio sic seruata est: q̃uis hoibus mẽtitis vt ad clementiã snia flecteret: non displicuit deo. Nam si ecõtrario iurassent aliqs se interfecturos gabaonitas in terra, ꝓmissiõis esse putasent: & postea didicissent eos ab ea terra esse extraneos, & de lonquinquo ad se venisse: non arbitrandum est ꝙ essent debelaturi eos causa iurationis implẽdæ: Cũ
1.re.25.a. ꝓpter ipsam parcendi clæmẽtiã sctũs deuid posteq̃ iurauit se interfecturum nabal sciens vtiq; quẽ fuerat interfecturus parcere maluit: nec iure duriore implere iura
B mentum: magis placere deo existimans si qd̃ ira pturbatus iurauerat nõ fecisset q̃ si pfecisset. ¶ Isti. Gabaonite significãt eos qui credunt: & erga seruos dei deuoti vel ecclesiæ cultum videnf hre: nihil tñ emẽdationis vl deuotiõis vl inouatiõis hñt in moribus. tales tñmõ q̃ddã signũ salutis itra ecclesiam tpaliter ꝓferũt. Inter spũa-

NI.DE LYRA

a ¶ Qui rñde. Hic ꝓpõitur pacti tẽperatio: qa iosue & principes ad compescendũ murmur ppli, & seruãdũ obligationẽ iuramenti: liberauerũt gabaonitas a morte corpali: & supposuerunt eos morti ciuili: videlicet seruituti ad cæden dũ ligna & portãdũ, & ad hauriendũ aq̃s & portãdũ ad locũ vbi vigeret cultꝰ dei & hoc cessit in vtilitatẽ cõtatis ppli: qui tenebanf talia ministrare: & isti vocanf nathinnei i libris Regũ & Paral'. & ex dictis patet lra. Ad euidẽtiã q̃dictorũ quæritur hic: vtrũ iosue & principes tenebanf seruare iuramentũ q̃dictũ de fœdere cum gabaonitis. Et arguif primo ꝙ nõ: quia erat ꝺ dñi q̃ceptũ: q̃ ceperat omnes habitatores illius terræ occidi: vt habef Nu. xxxiij. & in alijs locis pluribus. Item iuramentum cõditionatũ non tenet deficiente cõditione: sed istud iuramentũ fuit cõditionatũ. f. si illi quib⁹ fiebat nõ essent de habitatoribus terræ, ꝓmissiõis: q̃ conditio nõ steterit: vt patet in lra. Itẽ fraus & dolus nõ debẽt alicui patrocinari: sed gabaonitę videnf dolose egisse verbis & factis: ergo &c. In cõtrariũ vr qd dicitur in lra. b ¶ Iurauimus eis &c. & idcirco non pos. eos cõ. & sequif: c ¶ Reseruentur qui. vt vi. &c. si pe. eis. Peruriũ aũt nõ incurrit nisi ex trãsgressione iuramẽti obligatorij: nec ira dñi cõcitatur: nisi propter illud quod est illicitum fieri ergo &c.
Responsio

¶ Rñsio. Dicẽdũ ꝙ hoc iuramẽtũ fuit seruãdũ triplici rõne. Prima accipif ex pte gabaonitarũ: q sicut dictũ est venerũt ad iosue in noĩe dñi volentes eiꝰ cultui subijci: & ideo q̃ceptũ dñi de iterfectiõe habitatorum terræ nõ videbatur ꝙ eos currere: qđ erat datum propter maliciam habitantium in terra, & obstinationem eorum in malis: vnde. j. xj. ca. dicitur de obstinatis. Dñi em snia fuerat vt indurarentur corda eorũ & pugnarent contra israel & caderẽt: & nõ mererenf vllã clæmentiam: ac perirent sicut q̃ceperat dñs moysi. Ex quo patet ꝙ gabaonitę meruerũt clementiã: nec currebat cõtra eos snia dñi. Secda accipif ex pte filiorũ israel: qa istud fuit primũ pactũ & iuramentũ qđ fecerũt extraneis gẽtib⁹: excepto tñ iuramento facto rpsi raab: qđ fuit magis particulare vt dictũ fuit. ō. ŋ. ca. istud autem fuit cõe: & ideo si fregissent iuramentum gabaonitas occidendo: quibus iurauerant vt nõ occiderenf: vt patet in lra: hoc fuissẽt diuulgatũ ꝙ terras in circũitu & reputati fuissent filij israel infideles: & iuramẽti trãsgressores in magnũ scandalũ illius ppli: & ꝙ ꝓs i irreuerẽtiã seu blasphemiã dei: cuius dicebantur peculiaris ppls: & a deo electi⁹: & iõ ad hæc vitanda seruandũ fuit iuramẽtũ: Tertia accipitur ex parte dei: q̃ ꝓior est ad miserãdum q̃ ad cõdẽnãdum. Et ideo credẽdũ est ꝙ iosue ex familiari cõsilio dei mortẽ eorum corpalẽ mutauit in ciuilem: vt sic de suis mẽdacijs puniren: & iuramẽtũ seruaref: qđ de morte corpali eis non inferẽda itelligebaf. Et ꝙ dñs hãc snĩam approbauerit: patet ex hoc ꝙ ꝓpter afflictionem in iustam gabaonitarũ factam p saul, fames facta fuit i terra israel trib⁹ annis; & septẽ viri de stirpe saul fuerunt crucifixi vt hr ŋ. Reg. xxj. b. Glosa etiã, Aug. sup ca. x. ex ponendo illud: In manus tuas tradidi illos, dicit sic: Vbi neq; consultus est dñs vtrũ eundũ eẽt: sed vltro suis recte subuenire volentib⁹ futurã prænũciauit de eis victoriã, si posset de gabaonitis incõsultus manere: nõ qa interrogauerũt ipm q essent cũ mentirenf nisi ei placuisset illa iuratio: q̃ subiectis parcere cogeret. Credi derant em deo quem audierant promisisse ꝙ illas gentes subuerteret, & terram earum obtineret. & hãc eaꝝ fidẽ quodãmõ remunerauit: qa nõ pdidit. ¶ Ex dictis solutum ẽ argumẽtũ primũ: qa ꝺ gabaonitas nõ currebat dictũ q̃ceptũ vt dictũ est
Ad scdm dicendũ, ꝙ licet i tractatu cũ gabaonitis fuerit facta mẽtio de cõditione illa: tñ q̃ postea iurauerũt principes non fuit posita sub ꝓforma iuramenti: & dato ꝙ fuisset posita: poterat tñ iuramentum seruari: & debebat ꝓpter rõnes ꝺdictas.
Ad tertiũ dicendũ ꝙ fraus & dol⁹ ꝓprie sunt mẽdacia i ybis vel factis ordinata ad malũ finem: mendacia aũt & fictiones gabaonitarũ: licet eẽnt mala de se tñ ordinabanf ab eis ad bonũ finẽ. f. ad eorũ salutẽ corpalẽ & spũalẽ: vt patet ex ꝺdictis.
✻ d ¶ Itaq sub ma. critis. Vnde dicit Aug. Sicut non vidi meliores illis qui in Moralr.
monasterijs profecerũt: ita non vidi deteriores illis q in monasterijs defecerunt.

Væ cũ audisset. Ca. X.
Hic agit de debellatiõe quin Diuisio.
q̃ regum simul congregatorum. vbi primo describitur occasio belli. Secundo actus debellandi, ibi: Ascenditq; iosue. Occasio autẽ
✻ pugnates Moralr.

Væ cum Ca. X. e
audisset adonisedech rex hierusalem quod scilicet cœpisset iosue hai & subuertisset eam. Sicut enim fecerat hiericho & regi eius: sic fecit hai
a ¶ qui iesu expetit amicitias: multorum patienf inimicitias. vnde: Filij accedens ad seruitutẽ dei prepara aiam tuã ad tẽ.
& regi illius, & quod trãsfugissent gabaonitæ ad israel & essent fœderati eorũ timuit valde. Vrbs enim magna erat gabaon: & vna regaliũ ciuitatũ: & maior oppido hai: omq̃ bellatores eius fortissimi. Misit

dei israel. Murmurauit itaq̃ omne vulg⁹ cõtra principes israel. Qui rñ a derũt eis: Iurauim⁹ eis in noĩe dñi b dei istius: & idcirco nõ possum⁹ eos contingere. Sed hoc faciemus eis: Reseruentur quidem vt viuant, ne c contra nos ira domini cõcitetur si peierauerimus: sed sic viuent: vt in vsus vniuersæ multitudinis ligna cædant, aquasq̃ comportent quib⁹ hæc loquentibus vocauit gabaoni tas iosue: & dixit eis. Cur nos decipere fraude voluistis: vt diceretis, proculualde habitamus a vobis: cũ in medio nostri sitis? Itaq; sub maledictione eritis: & non deficiet de stirpe vestra ligna cædens, aquasq̃ comportãs in domũ dei mei. Qui rñderunt: Nunciatum est nobis seruis tuis: ꝙ promisisset domin⁹ de⁹ tuus moysi seruo tuo vt traderet vobis omnẽ terram: & disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde: & prouidim⁹ aĩa bus nostris: vestro terrore cõpulsi: & hoc cõsilium iniuim⁹. Nunc aũt in manu tua sumus. Quod tibi bonum & rectum videf, fac nobis. Fecit ergo iosue vt dixerat: & liberauit eos de manibus filiorum israel. vt non occiderentur. Decreuitq̃ in illo die eos esse in ministerio cũcti populi & altaris domini: cædentes ligna: & aquas comportantes vsq̃ in presens tempus, in loco quem dominus elegisset.

E ter spūales aūt.i. inter sctōs dei regnū æternū vel libertatē nō cōsequuntur. a ¶Ascendite ad me. Cum se aīa verbo dei sociat: statim patit inimicos quos antea habuerat amicos: nec solū homines, sed ēt ꝓtias virtutes. Sciat ergo qui iesu expetit amicitias
2.Ti.3.c. Eccli.2.a. multorū sibi inimicitias patiēter tolerādas. vñ: Oēs q pie volūt viuere in chri. psecu pa &c. Et alibi: Fili accedens ad seruitutē dei ꝑpara animam tuam ad tētationē. Oppugnant etiā gabaonitę ꝓpter amicitias iesu: cuius ligni cæfores & aquæ geſtatores i. licet vltimus meritis in ecclia sis: hoc ipso tñ qđ pertines ad iesum, impugnaris a gnęs regibus. Sed nec gabaonitæ relinquunt vt ſperntūr a iesu, vel a ducib⁹, vel presbyteris israelitarū: sed infirmitati eorū auxilium ferunt: hoc autē agit in nobis. vñ:
1.the.5.c. Ro.15.a. Consolamini pusillanimes: sustinete infirmos. Item: Vos aūt potentiores imbecillitates infirmorū sustinete. Sic ergo iesus cum ducibus & principibus adest his qui pro noīe suo a cōtrarijs virtutib⁹ oppugnant. Nec solū auxiliū in bello ꝑstat sed etiam ꝓducit diem & spacia lucis: & discutit aduentū noctis. b ¶Cōgregati igitur &c. Augu. Quærit quō rex hierusalem adonisedech & cæteri quattuor cū quibus obsedit gabaonitas: ꝑm. Lxx. primo reges hiebuſæorū, cū ad eos obsidendos conuenerunt, postea vero reges amorræorū dicant ab ipsis gabaonitis qñ nuncios miserūt ad iesum vt sibi sub ueniret. Sicut aūt ispexim⁹ ſm hebræum vtrobiq; amorræorū dicunt: cum cōstet hiebuſæū regem fuisse hierl'm: q̄ dicta est hiebus tanq; illius gentis metropolis: & septem gentes sępe scriptura cōmemorat extermipandas: quarum vna perhibetur amorræorū. Nisi forte hoc nomē vniuersale fuerit oim, aut potius maioris partis vt non vna, sed plures in his septem hoc nomine censerent: cuius esset vna de septē
F Amorræi reges quare. quæ amorræorū ꝓpriæ vocaret. Sic est q̄dā pars q̄ ꝓpriæ dr libya: cuius ꝑ nomē vniuersæ aphraicæ cōpetat. Et pars q̄dā q̄ ꝓpriæ dr asia: cuius asia alq̄ dimidiū orbem terrarū, alq̄ tertiā partem posuerunt Chananæi q̄s tāq; vna gēs in illis septē cōmemorant: & tm vniuersa terra illa originalr terra chanaā vocat. c ¶Ascenditq; iosue &c. Augu. Cū obsessi gabaonitæ a regibus amorræorū missent ad iesum, vt sibi subueniret: ascendit iesus ad galgala ipse & oīs ppl's bellatorū cum illo oīs potens in fortitudine. Et dixit dominus ad iesum: Nolite timere illos. In manus enim tuas tradidi eos: non subsistet ex istis quisq; &c. Vbi n ꝙ consultus est dñs vtrum eūdū ad eos esset, sed vltro suis rebus subuenire volētibus futurā ꝑnunciauit victoriā. Sic ergo posset incōsultus de gabaonitis admonere q essent cū mentirēt: nisi ei placuisset illa iuratio quæ subiectis parcere cogeret. Crediderant enim deo quē audierant populo suo promisisse: q̄ illas gentes subueerteret, & earum terram obtineret: & hāc eorū fidē
al's ꝓdidit. quodāmodo remunerauit: quia nō ꝓdidit. d ¶Sol cō. gabaon &c. Adamañ. Volumus si possumus ostēdere quō dñs noster iesus xp̄s protelauerit lucē, & maiorem fecerit diem: vel pro salute hoim vel pro interitu contrariorū virtutū. Ex quo saluator aduenit: finis erat sæculi.
mat.3.a. Denicq; ipse ait: Pœnitēt̄iam agite: appropinquabit enim regnū cœlorum. Sed retinuit & repressit diem consummationis. Videns enim deus pater salutem gentium per ipsum solū posse confare. dicit ad eum. Pete a me: & dabo tibi gentes hæreditatem tuam
pō.2.b. &c. Dum ergo paterna pollicitatio impleatur & ecclesia creſcat: & patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cū tentatione prouentum vt possitis sustinere. Per assistentiam vero lunæ intelligitur adiutorium virginis mariæ. quæ Cañ. vi. dicit: Terribilis vt castrorum acies ordinata: propter quod per eius auxilium prouenit nobis de sensibus carnis victoria gloriosa.

cāsio aūt belli fuit eo q̄ isti q̄nq; reges simul cōgregati venerunt ad debellādū gabaonitas, eo q̄ ecīt cōfederati ipſis israel: ꝑpter qđ fuerūt cōpulsi petere auxiliū a iosue: qđ ꝓcessit, & debuit cōcedere ꝓpter dictum fœdus. & patet hīa paucis exceptis. Quæ cū audisset adonisedech. Hæc est ỽa hīa sic em̄ hīt hebræi & libri correcti & interptat dñs iusticiæ: vl dñi mei iusticia, ſm ꝓprietatē hebraici sermonis. sicut & melchisedech interpretatur rex iusticiæ: q fuit rex hierl'm sicut iste: vt habetur Gen. xiiij. c. Cætera patēt in littera. a ¶Ascēditq; iosue &c. Hic ꝑ̄r describitur actus debellandi. vbi primo describitur debellatio hostium. scđo occupatio ciuitatum, ibi: Eodem die macedam quoq; cœpit. Circa primū primo describitur modus pugnæ. Secūdo manifestatio victoriæ, ibi: Reuersusq; est oīs exercitus. Circa debellationem hostiū primo promittitur diuinū auxiliū, cū dicit Dixitq; dñs ad iosue. Ne timeas &c. secūdo subdit studium humanū qđ nō debet omitti in agibilibus, cū dicit: b ¶Irruit itaq; iosue super eos repente. vt ex subito aduētu ipsius aduersarij terrerentur: quod & factū est. vnde sequitur: Conturbauit eos dominus &c. Tertio addit cœleste signum. & primo de cœlo aereo cum dicit: c ¶Dominus misit sup eos lapides magnos. s. grādinis insolitæ magnitudinis: ita quod possent armatos interficere. Ideo subditur: d ¶Et mortui sunt multo plures lapi. Quod factum est ne filij israel sibi victoriā ascriberent. e ¶Tunc locutus est iosue dño. Gratias agendo. f ¶Dixitq; coram eis. Videns enim primum signum a deo datum de cœlo aereo: ex hoc confidens petiuit secundum de cœlo sidereo, dicens: g ¶Sol contra gabaon nemo uearis &c. Erant enim in tali dispositione quod vterq; apparebat super terram. quod frequenter contingit in plenilunio: quia tunc tantum distant per diametrum cœli: hoc autem petiuit iosue, vt haberet tempus aduersarios persequēdi: ideo subditur: Steteruntq; sol & luna donec vlcisceret se gens de imi. &c.

Nonne ✠pugnātes cōtra dictamē rōnis quæ per iosue significatur: vt. s. dictū est. De hac aūt pugna dr Gal. v. c. Caro concupiscit aduersus spm, & spūs aduersus carnem. Quinq; reges gđicti per ꝙttuor fuerunt debellati. s. ꝑ gladios filiorū isrl': & per lapides grandinis: & per subsistentiā solis & lunæ. & istis spūaliter intelligēdo debellātur sensus carnis. Per gladios em̄ filiorum israel intelliguntur ỽba diuina quæ sunt spūales gladij. Ephes. vj. c. Et gladium spūs qđ est verbū dei. Q; autē per gladios istos debellentur sensus carnis dicit Hiero. ad rusticum monachum: Ama sanctarum scripturarum studiū, & carnis vitia non amabis. Per lapides vero grandinis intelliguntur actus pniæ. s. ieiunia, vigiliæ, asperitas, vict⁹ & vestit⁹: & cæteræ disciplinæ q̄ carnis sensus pcutiunt & infrigidāt & domāt magis q̄ studiū sacræ scripturę iō dr: d ¶Et mortui sunt multo plures lapidibus &c. Per assistentiā vero solis intelligit adiutoriū xp̄i, q̄ est sol iusticiæ ꝑ tentationes carnis. ſ. Cor. x. c. Fidelis deus qui non

Moraliter.

Titū. 3.a

Ro.6.d.

A ✠scat: & plenitudo gentiū introeat. vt tādē oīs israel saluef. Dies ꝑ
Ro. 11.c. ducit, & differt occasus: nec vnq; sol occūbit sed semp orit: dum credētiū cordib⁹ sol iusticiæ lumē veritatis infundit. Cū ỽo ipleta fuerit mēsura credētiū, & deterior aut decolor ætas vltimæ ge
mat. 24. b. nerationis aduenerit: & crescente iniquitate refrigescet charitas multorū, & in paucis fides inueniet tunc abbreuiabunt dies. Idem igit dñs nouit extendere diem, cū salutis tps est: & breuiare in tpe tribulatiōis & pditionis: dū
Ro.13.d. ergo spaciū lucis, ꝓducit. sic vt in die honeste ambulemus. a ¶Fugerant enim q̄nq; rc. Adam. Quid est qđ dicit q̄nq; reges fuisse & hos in spelūca cōfugisse. Du
Ghristiānorū pugna duplex. plex pugna est xp̄ianis: Perfectis qdem, qualis erat Paulus, & Ephesij: sicut ipe dicit: Non est pugna aduersus carnem & sanguinē: sed aduersus principatus & potestates: & aduersus rectores tenebrarum. Inferiorib⁹ ỽo ꝙ carnē & sanguinem: his s. qui adhuc carnalib⁹ vitijs & fragilitatibus impugnant. Qđ etiā in hoc loco indicari puto. Gabaonitis em̄ bellum indictū est a q̄nq; regib⁹ his q̄ imperfecti sunt a q̄nq; corporeis sensib⁹: p aliquē em̄ horū vnūquēq; necesse est cadere in pctm̄. hi quinq; reges gabaonitas. i. carnales homines impugnāt. Qđ aūt dicunt in spelūcas cōfugisse, pōt hic forsitan idicari: ga spelunca locus est in ꝓfundū terræ de fossus. Sēsus ergo est: cū se terrenis actib⁹ in corpore positi demerserint. & nihil ad opus dei, sed totum ad ministeriū corporis egerint: in speluncas cōfugisse dicuntur. Sciendum tñ q̄ ipsa regna quorū reges nunc vincunt a iesu, & cōfugiūt i speluncas: postea veniunt in sortes sctōrū: &
B pars dñi appellant: sicut regnum hierl'm, vel lachis, vel hebron. In ꝙbus hoc indicatur q̄ q̄nq; sensus in corpe positi. cū p iesum fuerint deuicti, & infidelitas ab eis discesserit: & mortui pctō fuerint ipsis post ea. ministris vtiť aia ad faciēda iusticiæ opa. Ita fit vt in hierl'm in q̄ regnabaſ rex pessim⁹: regnet postea dauid manu potens: vel salomon rex pacific⁹. Assident vel assistūt em̄ corporeis sensib⁹ malignæ virtutes, q̄ ad cōcupiscētias & feda ꝓbenda ministeria aiæ sollicitēt: quas si fides xp̄i supauerit & in ligno crucis eius suspensæ fuerint: his interēptis regnoq; depulsis, tunc efficaſ aia in partem dei & hierusalē regnū dei: & rēplū in ea dño cōstruitur. vñ: Quia eram⁹ & nos aliq̄n insensati, increduli: errātes & seruiētes desideriis & voluptatibus varijs &c. Hoc est enim hierusalē aliq̄n fuisse sub rege adonizedech vel alias ciuitates sub alijs.
¶Adamañ. Iesus interficit inimicos, nō credulitatem docens: sicut hæretici putant: sed futura in his sacramēta designās vt cum peremerit reges qui regnū peccati tenent in nobis: Sicut exhibuimus membra nostra seruire iniqtati ad iniqtatē: ita exhibeamus seruire iusticiæ in sanctificationē. Hoc quasi crudele culpaſ quod ait iesus. Ponite pedes vestros sup colla eorū: & interficite eos. Sed hoc non crudelitas sed humanitas & benignitas inuenit. Vtinā & tu ponas pedes tuos sup serpētes & scorpiones: & sup oēm virtutē inimici. & cōculces draconē & regulū: q aliq̄n in te regnauit, vt oībus interēptis q regnabant in te ope peccati, solus in te regnet iesus xp̄s. b ¶Vos aūt no. sta. Adam. Bella iesu & regū atq; hostium strages, cœlestiū rerum ỽmbra sunt eorū. s. bellorū quæ iesus xp̄s cū exercitu suo & maiestatibus. i. credentiū populis & eorum ducib⁹ cōtra zabulon, & ei⁹ angelos prælias. Ipse est em̄ q̄ in paulo & in ephesijs pugnat ꝙ rectores tenebrarū. Et vide o hæretice quō noua veterib⁹ cōcordāt: ꝑmissum est veteribꝰ regnū terræ sctē & fluctis lac & mel: q̄ tūc a pessimis incolis & regib⁹ in colebaſ. Venit i hāc terrā iesus cū exercitu suo, & israeliticis ducibus expugnat: oēs interimit & obtinet: & pro victoriæ merito accipit

a ¶visibilibus vel inuisibilibus.
retur se gēs dē inimicis suis. Nōne a scriptum est hoc in libro iustorum?
a ¶xp̄s lumē vitatis infundēs. b ¶ecclesiæ.
Stetit itaq; sol in medio cēli: & non b
a ¶Quia semper oritur fidelibus.
festinauit occumbere spacio vnius
dici. Non fuit ante & postea tā longa dies: obediente domino voci a
a ¶Sic dū cōtra dæmones pugnamus. assistit nobis sol iusticiæ, q̄ ait: Ego vobiscum sum vsq; ad cōsummationē sæculi.
hoīs, & pugnante pro israel. Reuer e
susq; est iosue cum oī israel in castra
a ¶qnq; sensibus corporis & terrenis actibus immersi.
a galgalæ: fugerāt em̄ quinq; rēges & se absconderant in spelūca vrbis
¶iesu xp̄o.
maceda. Nunciatūq; e iosue: q̄ inuenti essent quinq; reges, latentes in speluncavrbis maceda. Qui præcepit sociis & ait: Voluite saxa in f
gētia ad os speluncæ: & ponite vigros industrios qui clausos custo
b diant. Vos autem nolite stare: sed
a ¶ꝑias ptātes q̄ sensibus assistunt.
persequimini hostes: & extremos quosq; fugiētium cædite. Nec dimittatis eos vrbium suarum intrare præsidia, quos tradidit dominꝰ deus in manus vestras. Cæsis ergo aduersarijs plaga magna, & vsq; ad internitionem pene cōsumptis: hi qui israel effugere potuerūt: ingress
a ¶incolumis. Qui em̄ sub iesu militat, nō suscipit inimici ignita iacula.
si sunt ciuitates munitas. Reuer h
susq; est omnis exercitus ad iosue in maceda vbi tunc erant castra,
a¶qa oēs scripti i libro vitę ānumerati apđ illū q nūerat multitudinē stellarū. b ¶Lxx. Nullus mutīt i lingua. i. nullꝰ se iactauit de victoria sua: sciētes qa iesus est q̄ vincit.
sani & integro numerō. Nūllusq; i

accipit eorū regna. Tibi ꝓ euāgeliū nō ꝓmittūť regna terræ, sed cœlorū: nec vacua. Habēt em̄ habitatores ptōres & dæmones ꝙ quos aplica tuba te hortaťad ꝓlīū: & sicut ibi dicebat iesus quia bellum vobis non erit aduersus amorrēos, pherezēos, euæos, &
hiebuzæos. ita & hic Paulus dicit: Nō est nobis pugna aduersus
eph. 6.b. carnē & sanguinē. i. nō sic pugnabim⁹ vt antiq: nec in terris nobis cū ho. b⁹ hīda sunt ꝓlia: sed ꝙ principat⁹ & ptātes ꝙ mūdi hui⁹ rectores tenēbrarū harum. Iā intelligisī qb⁹ locis hęc tibi mouēda sint certamina. vel si nō intelligis manifesti⁹ audi ꝙ spūalia nequitiæ in cœlestib⁹. Audisti q tibi bello: & ide cœlestib⁹ expellēdi sunt vt possis loca regni cœlorū, & hēditatis sorte pcipere. Hoc quoq; in euāgelio dñs
mat. 11. b ait: A diebus iohānis regnū cœlorū vim patiť: & violēti rapiūt illud. Pores ꝑ filiū saluatori nostro calūniā facere q regnum cœlorū qđ fidelib⁹ ꝓmisit, violēť diripi

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Nōne scriptū est &c. Alig ỽo doctores nīi dicūt ꝙ iste liber nō puenit ad nos: ga nō est trāslat⁹ in latinū. Sed ꝙ nō vī quenīēter dictū: ga saltē ecī vl' fuisset apud hæbreos: qđ nō dicūt expositores eorū: sed magis ꝓriū vt videbiť. Alij aūt dicūt ꝙ ē liber. xij. ꝓphaꝝ: qa abacuk ij. c. scribiť. Sol & luna steterūt in habitaculo suo. Sed istud etiā vī extraneū: qa liber. xij. ꝓpharū saltē ꝙtū ad ꝓphetiā abacuk fuit scriptꝰ per magnū tempus post mortē iosue. s. ꝙ octingētos annos & plꝰ qa abacuk ꝓphetauit post trāsmigratio
Liber iustorum. nē babylonis: vt dicit Hieronymus in ꝓlogo sup abacuk. A morte ỽo iosue vsq; ad trāsmigrationē fluxerunt octingenti anni & plus: qđ patebit si qs velit ꝓputare tpa iudicū & regū vsq; ad illud tps, put in sacra scriptura & iosepho ꝓtinenť: & iō irrōnabil'r videť dictū qđ diceret aliqđ esse scriptū i libro scribēdo postea p tpstm̄. Nec pōt dici ꝙ istud sit additū a trāslatore nro: ga sic est i hebræo. Et iō aliter dicūt hebræi ꝙ iste liber est liber geneseos qa ibi scribunť facta abraā isaac & iacob q fuerūt excellēter iusti: & iō ꝓpť eos mirita facta sunt multa bñficia pplo israel vt frequēter exprimiť in sacra scriptura. Dicūt igiť ꝙ hoc scriptū est Gen. xlviij. vbi ponit bñdictio iacob sup manasse & ephraim. & de ephraim dr: Et semen eius crescet in gentes. hebræi dicunt: Et semen eius cōgregabit gētes. vel cōgregatio gētiū qđ fuit ipleti in iosue: q fuit de semine ephraim; qa qñ dixit iosue: Sol ne mo
D uearis &c. nīſ israel fuerūt cōgregati ad audiēdū hoc ỽbū, ſm ꝙ dr i textu. Dixit q; corā eis: sol ꝙ gabaō &c. vt admiraręť & regratiarent deo de tāto bñficio & miraculo cœlitꝰ sibi dato. b ¶Stetit ita. sol in me. cœli. Ex hoc vr ꝙ erat tunc in pū
c ¶Non fu. ante &c. In fine capi dicet ꝙliter hoc intelligendū sit. d ¶Obediēte do. i. cōdescendēte: qa obediētia ꝓprie loquēdo est inferioris ad superiorē: condescēsio ỽo ecōuerso supioris ad inferiorem. e ¶Reuersusq; est &c. hoc dr hic per anticipationē: qa non fuit ibi reuersus donec habuisset victoriā cōpletā ꝙtū ad ea ꝙ tractanť in hoc cap̄. vt habetur in fi. huiꝰ ca & adhuc erat in psequendo aduersarios: vt patet i Ifa. f ¶Voluite saxa &c. vt nō possint ibi latēres p se exire
g ¶Et po. &c. ne ab exterioribꝰ possint educi inde. Cætera patent. h ¶Reuersusq; est oīs. Hic ꝑ̄r describiť manifestatio victoriæ primo in hoc ꝙ exercitus iosue redīt i nūero integro. scđo qa aduersarij nō fuerūt ausi eos inuadere. iō subdiť: i ¶Nullusq; cōtra ſi. is. m. au. est. s. ꝙ tūc: sed postea alij ꝙ eos pugnauerūt vt patet ca. seq. tertio ꝙ ꝓ cipes exercitꝰ posuerūt pedes suos sup colla q̄nq; regū q latuerāt in spelūca: in signū ꝙ eorū aduer
✠sarij

iubet. Vim aũt facere hoc est, posse dẽtẽ violẽter expellere & possessionẽ deripere. Quid ergo accusatis feciſſe Iesum successorem moyſi? Atq; vtinã aperiat nobis Iesus thesaurũ sapiæ suæ: vt videremꝰ cui⁹ cœlestiũ spũaliũ hostiũ q ipugnãt ista figurã tenuit princeps ille de macedã, & ille de lachis, & ille de lebna: aut cuius intra me vitã vel erroris qbus aĩa implicat, formã tenent singuli q̃q; eorũ quos Iesu duce interfecit populus dei hi, scilicet audiunt mãdata eius: qbꝰ tribuit facultatem calcandi sup serpentes & scorpiones & omnem ptãtẽ inimici. Oremus ergo vt pedes nr̃i tã speciosi sint: & tam validi: qui possint calcare cervices inimicorũ: & ita caput serpẽtis cõculcare vt calcaneũ nr̃m non possit mordere. Qui em̃ pugnat sub Iesu duce, debet illud ꝓmereri qđ de illis bellatoribus scriptũ est: Et reuersus est vniuersus populus ad Iesum incolumis: & nõ mutuit quisq; de filiꝪ israel in lingua sua. Qui enim sub Iesu militat, incolumis debet redire de prælio nec vlq; ex iaculis maligni ignitis vulnus accipere nec corde, nec cogitatione pollui. ¶ Quod autem addit: quia nullus mutuit in lingua sua videtur dici: quia nemo de victoria se iactauit: nec suæ virtuti ascripsit. Sciunt em̃ quia Iesus victoriam tribuit. vnde: Non autem ego, sed gratia dei q̃ in me est. & alibi: Cum aũt feceritis hec oĩa: dicite, quia serui inutiles sumus. Vtinã dñs meus Iesus concedat mihi calcare spm̃ fornicationis: & ceruicem spũs iracundiæ & furoris & auariciæ, dæmonẽ & iactantiam: & cõterere pedibus meis superbiæ spm̃: & cum hæc fecero: gesti opis sum mam non mihi, sed cruci ei⁹ appendere ꝑm illud: Per quem mihi mũdus crucifixus est &c. nõ aũt ego sed gr̃a eius q̃ est in me. Qđ si fecero, dicet mihi qđ antiquus Iesus dicit: Viriliter agite & confortamini ne timeatis: nec vereami ni a facie eorum: ga dñs deus tradidit vobis omnes inimicos in manus'.

¶ Adamũ. Oĩa hæc in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ꝓpter nos. Quæ cum legit q̃ in manifesto iudeus est, & in carne circumcisus: putat tm̃ bella descripta & interitus hostiũ & israelitas duce Iesu vicisse, & diripuisse regna gentium. Qui vero in occulto iudæus est. i. xp̃ianus: qui Iesum non filium nauæ, sed filiũ dei legit: intelligit hæc mysteria esse regni cœlorũ. & dicit ga etiam nunc pugnat Iesus ꝑ virtutes contrarias: & eiecit de ciuitatẽ⁹ possessis. i. aiabus nr̃is: & interfecit reges qui regnabant in aiabus nr̃is ne vltra regnet peccatum i nobis: vt exclusa lege peccati, fiat anima nr̃a ciuitas dei: & regnet in ea deus: & dicatur nobis: Ecce regnum dei intra vos est. Est q̃ mia qđ hæreticis videtur crudelitas: q̃ Iesus xp̃s per singulas ciuitates. i. animas credentium cõplet vel cõpleuit: vt q̃ possi debantur a pessimis regibus: expulsis his & peremptis, facere eas dignetur habitaculum dei: & templum spũsti vt membra q̃ seruierant iniqtati seruiant iustitiæ. Sic ergo intellige q̃ interfecit Iesus regem hiericho. & regem hay, & regem lebna, & regem lachis, & regem hebron: vt oĩs animæ q̃ sub pessimis regibus legem p̃cti colebant, nunc sub dei legibus agant. ¶ Lebna quoq; candor interpretatur. quod diuerse intelligitur. Est em̃ candor lepræ, & cãdor lucis: & cãdorẽ qdem lepræ habuit lebna sub regibꝰ malis: sed cũ ad israeliticum ppl̃m peruenit cãdorẽ lucis accæpit. ¶ Lachis etiã interp̃tat iter: qđ & laudabile in scripturis est, & culpabile. vñ: Iter impiorũ ꝓibit. Et alibi: Iter rectũ facite pedibus vestris. Primo ergo iter impiorũ fuit lachis ciuitas: quo dectructo postmodũ israelitis regnantibꝰ ad rectũ iter puenit. ¶ Hebron coniunctio vel coniugium. cõiunctio ꝙ aiæ nostræ fuit primo cum viro pessimo zabulo: quo mortuo liberata est a lege prioris: & cõiuncta viro bono & legitimo: de quo Paulus dicit: Statui vos vni viro virginẽ castam exhibere xp̃o. Sic ergo ipsorum noĩn in telligentia ad geminũ cõsonat statũ. Sic melius est intelligi bella israelitica: & subuerti vrbes & regna: sic religiosus apparet subuertisse Iesum vt bes singulas: vt nihil in eis relinqueretur qđ spiraret: nec; q saluus fieret nec; q effugeret: vt nullus scilicet malicię sensus in aia vltra respiret: vel iræ, vel cõcupiscẽtiæ saluet affectus: nullus sit qui effugiat de ore sermo malus Sic ædificatur ciuitates iudæ. Etem̃ nunc cuiusq; aiam destruit Iesus & ædificat. Primum em̃ opus dei est eradicare mala: spinas & tribulos vitiorum: dum em̃ occupant terram hæc: non põt semina sctã suscipe. Nec esse est ergo primũ plantã eradicare peccati quam non plãtauit pr̃ cœlestis: ignicq; consumi. Scd'm opus est plantare. Moyses dicit: quia plãtauit deus paradisum. Sed & nunc plantat in aiabus credentium. In aia enim de qua excidit irã, plantat mansuetudinem de qua excidit superbiã, plantat humilitatem: de qua eradicat lasciuiam, plantat pudicitiam: extirpata ignorantia inserit scientiã. Talis dñ esse plantatio dei magis q̃ insensibilium lignorũ. Est enim i primis opꝰ ꝙbi dei destruere ędificia zabuloni ca. Ille em̃ turres supbię, & muros elationis in vnoquoq; extruit quæ sermo dei destruit: vt efficiamur dei cultura: & dei ædificatio supra fundamẽta apostolorum & ꝓphetarũ positi: & effici mereamur in hæreditatẽ terræ sanctæ in parte israelitica extinctis hostibus nostris.

NICO.DE LYRA

c✠ farĩ qui nondum erãt debellati pedibus eorum subĩcerentur. Et patet littera vsq; ibi: b ¶ Cumq; occumberet sol, præcepit socijs suis vt deponerent eos de patibulis. Quia hoc erat p̃ceptũ in lege. Deut. xxj. c ¶ Eodẽ die macedã q̃q; &c. Postq; descripta est debellatio hostium: hic consequenter describitur captio ciuitatum. Et patet littera vsq; ibi: d ¶ Ascendit quoq; cum omni israel de eglon in hebron, & pugnauit cõtra eam: cœpitq; eam & percussit in ore gladij. Hoc est intelligendum de parte ciuitatis hebron quæ erat in valle. reliquam ꝙ partem quæ erat fortior cœpit caleph c✠ postea ✠ a ¶ Ite & ponite pedes vr̃os super colla regum istorum. Qui cum perrexissent & sub. &c. Per b autem q̃ iosue præcæpit principibꝰ israel ponere pedes suos super colla quinq; regum: significatum fuit qđ quinq; sensus carnis subĩci debent imperio rõnis.

cõtra filios israel mutire ausus ẽ. Præcæpitq; iosue, dicens. Apite os speluncæ: & ꝓducite ad me quinq; reges q̃ in ea latitant. Fecerũtq; ministri vt sibi fuerat ipatũ: & adduxerũt ad eũ gnq; reges de spelunca: regẽ hierl'm, regẽ hebron, regẽ hierimoth, regẽ lachis, regẽ eglõ. Cũq; edu a ¶ fortes viriliter pugnantes. cti essent ad eum, vocauit oẽs virõs israel a ¶ prælatos. b ¶ ecclesiæ. c ¶ in nullo discordãtes. & ait ad principes exercitũs q̃ secũm erãt

a ¶ Super aspidẽ & basi. am. &. concul. leonem & draconem.

Ite, & ponite pedes super colla regũ isto a a ¶ spiritũ. f. & vitiorum. rũ. Qui cũ prexissent, & subiectorũ colla a ¶ Q. viriliter agite: & cõfor. qui spera. in domio. pedibꝰ calcarẽt, rursum ait ad eos. Nõli te timere, nec paueatis: confortamini & estote robusti. Sic enim faciet dñs cũctis ¶ spiritualibus. ¶ spũalibus armis, hostibꝰ vestris a duersum quos dimicatis

a ¶ xp̃s. b ¶ morte sua.

Percussitq; iosue & interfecit eos: atq; suspendit ꝙ in ligno crucis triumphauit. ¶ ga in ligno crucis triumphauit.

spendit super gnq; stipites: fueruntq; suspensi vsq; ad vesperũ. † Cũq; occũberet b sol, præcepit sociis vt deponerent eos de patibulis. qbꝰ depositis ꝓiecerũt i spelũca in qua latuerãt: & posuerũt sup os eius sex a ingẽtia: q̃ ꝑmanẽt vsq; in pn̄s. Eodẽ c die macedã quoq; cœpit iosue: & pcussit in ore gladii: regẽq; illius iterfecit: & oẽs habitatores eius. Nõ dimisit in ea saltem paruas reliq̃as. Fecitq; regi macedã sicut fecerat regi hierico. Trãsiuit aũt cũ omni isrl'e de maceda in lebna: & pugnabat contra eã: quã tradidit dñs cũ rege suo i manus israel. Percusserũtq; vrbẽ in ore gladii: & oẽs habitatores eius: non dimiserunt in ea vllas reliquias. Fecerũtq; regi lebna sicut fecerãt regi hiericho: De lebna transiuit in lachis cũ omni isrl': & exercitu p̃ gyrum dispositio oppugnabat eam tradiditq; dñs lachis in manus filiorum israel: & cœpit eã die altero: atq; pcussit i ore gladii oẽm aĩam q̃ fuerat i ea, sicut fecerat lebna. Eo tpe ascendit hiram rex gazer vt auxiliaret lachis: quẽ percussit iosue cũ oi ꝑplo eius vsq; ad internitionẽ. Transiuitq; de lachis in eglon: & circũdit atq; expugnauit eam in eadem die: pcussitq; in ore gladii oẽs aĩas q̃ erãt in ea iuxta oĩa q̃ fecerat lachis. Ascẽdit quoq; a habuit

A ✠ postea: vt habetur .xv. ca. & Iudic. j. Vel potest dici ꝙ ꝯ dr per anticipationẽ & ei attribuit qđ postea fecit caleph: q ex ꝓcessione iosue habuit hebron: vt habet. j. xiij. ca. a ¶ Rege quoq; eius. hoc põt exponi dupliciter. Vno modo de rege hebron quẽ suspẽderat: vt dictum est. Alio mõ de alio rege nouo: vtpote ga filius mortuo patre regnum suscæperat: si rex erat per hæreditatem: vel quia populꝰ regẽ nouũ sibi elegerat si erat per electionem: Inter suspensionem enim prędicti regis & factũ istud iosue plures ciuitates cœperat: vt patet in textu. & ideo tempore intermedio potuerat fieri institutio noui regis, prædictis modis. Cætera patent vsq; ibi. b ¶ Omne quod spirare pote. intersecit, quod intelligitur de specie humana: bruta enim animalia cesserunt in prædam bellantium. c ¶ A cadesbarne vsq; ad gazam. Hæc est longitudo terræ ab oriente in occidentem. d ¶ Vno impe. cœpit. ꝙtum ad primum bellum: quia multo tempore pugnauit iosue vt habetur ca. se. Circa prædicta de statione solis potest quæri: Quæ fuit lõgior dies sub iosue vel sub ezechia: Et dicunt aliqui ꝙ illa fuit lõgior quę fuit sub iosue: eo ꝙ dicitur in textu. Non fuit ante & postea tam longa dies. vt dictũ est. Sed occurrit difficultas, quia de die sub ezechia scribit. iiij. Reg. xx. & Esa. xxxviij. ꝙ sol retrocessit decem lineis vel gradibus quibus designantur decem horæ ꝑm communiorem opinionem. Ad cuius solutionem dicunt aliqui: ꝙ sol retrocessit fubito: & ideo dies non fuit augmentata: nisi tantum decem horis: quibus successiue redijt ad locum vnde retrocesserat & vlterius vsq; ad occasum descendit per duas horas: quia decem horæ diei transierant quando sol retrocessit: & ꝑm hoc illa dies artificialis de qua est sermo: fuit tantum. xxij. horarum. dies autem sub iosue fuit. xxiiij. horarum. quia sol stetit immobilis spacio vnius diei artificialis: & postea cursũ suo naturali iuit ad occasum: & sic illa dies fuit duplicata. Sed quia ezechias quęsiuit signum notabile ab omnibus: vt videtur. iiij. Regũ. xx. ca. & Esaiæ. xxxviij. Et magis fuit notabile signum solis retrocedendo successiue: & magis notum pluribus q̃ si retrocessisset subito. Ideo dicunt aliqui ꝙ duæ lineæ in horologio achaz faciebant tantum vnam horam: & ideo sol retrocedendo decem lineis successiue: & redeundo ad locum vnde retrocesserat fecit tãtum decem horas: & sic idem habetur quod prius: scilicet ꝙ dies sub iosue fuit longior duabus horis. Alij vero innitentes dictis Dionysij dicunt ꝙ dies sub Ezechia fuit lõgior. Dicit enim Dionysius in epistola ad Policarpum ꝙ dies sub ezechia fuit fere triplicata, quoniam defecerunt tantum horæ quattuor: quia ꝑm ipsum sol processerat de oriẽte in occidentẽ p. x. horas: & retrocessit successiue p. x. horas: & per. x. alias redijt ad locũ vnde retrocesserat & vltra processit ad occidentem per duas horas: & sic dies artificialis fuit augmentata. xx. horis: & sic fuit. xxxij. horarum. Illa autem quæ fuit sub iosue. xxiiij. tantum: quia illa dies non fuit nisi duplicata. Ad istud autem quod dicitur in hoc loco. Nõ fuit ante & post tam longa dies &c. Dicunt ꝙ hoc refertur ad tẽpus in quo iosue scripsit librum istum: quia post victoriam prædictam vixit longo tempore & librum istum scripsit circa finẽ vitæ suæ. & vsq; ad tempus illud nõ fuit tam longa dies ante victoriam dictam neq; post: per hoc tamen non excluditur quin dies sub ezechia quæ fuit postea fuerit longior: Sed ga bonũ est sustinere dicta sacræ scripturæ q̃tum est possibile: quæ absolute dicit hic ꝙ non fuit tam longa dies ante neq; post. Ideo non obstantibus prædictis potest dici ꝙ dies sub iosue fuit longior: ga vt dictum est. ē. iiij. ca. Filij israel transierunt iordanem decima die mẽsis primi: q apud hebræos incipit a prima lunatiõe, ꝓpinqori ęquoctio vernali: & q̃rta decia die eiusdẽ mẽsis celebrauerunt pascha: & postea septẽ diebus, obsederũt hiericho: & postea miserũt exploratores ad ciuitatẽ hai: postea bellatores ꝑ eum: qui deuicti fuerũt, ꝓpter peccatũ achaz: quo deꝓhẽso & punito postea cœperunt hai

B

a ¶ conunctio coniugũ. cũ oi israel de eglon i hẽbron, & pugnauit cõtra eam: cœpitq; & ¶ destruxit mala vt; edificaret bona. ¶ verbi dei.

a percussit i ore gladii: regem quoq; eius & omnia oppida regionis illi⁹, vniuersasq; animas quæ in ea fuerant commoratæ. Non reliquit in ea vllas reliquias. Sicut fecerat eglõ: sic fecit & hebrõ: cuncta quæ in ea repperit consumens gladio. Inde reuersus indabit ꝙ cœpit eam atq; vastauit: regem quoq; ei⁹ atq; omnia per circumitũ oppida pcussit in ore gladii: Nõ dimisit in ea vllas reliqas. Sicut fecerat hebrõ & lebna & regibꝰ earum: sic fecit dabir & regi illius. Percussit itaq; iosue oẽm terram mõtanã & meridianã atq; campestram et † asedoch cũ regibꝰ suis. Non dimisit in ea b vllas reliquias: sed omne qđ spirare poterat, interfecit: sicut præc cæperat ei dñs deus israel. A cadesbarne vsq; gazam. Omnẽ terram gessen vsq; gabaon: vniuersosq; reges & regiones eorũ vno impetu cœpit atq; vastauit. Dominus em̃ deꝰ isrl' pugnabat pro eo. Reuersusq; est cũ omni israel ad locum castrorum in galgala.

Quæstio de solis statione tpe iosue & ezechiæ.

C

cœperunt hai & bethauẽ: qbꝰ peractis venerũt gabaonitæ & cõfœderati fuerũt filꝪ israel: ꝓpter quã ꝓfœderationẽ q̃q; reges obsederũt eos: & iosue ab eis rogatꝰ venit ad liberandum eos pugnando ꝑ reges prædictos: in qua pugna fuit statio solis: vt patet ex prædictis. In tot aũt & tãtis agẽdis bene & ꝓbabiliter potest dici ꝙ fluxit tps ab æquinoctio vernali vsq; ad medietatem Iunij vel circiter. tũc vero dies artificialis habet. xviij. horas: & tunc fuit duplicata vt dictum est: & per cõsequens fuit. xxxvj. horarum: dies autem sub ezechia fuit. xxxij. horarum ad plus: vt patet ex supradictis: & sic videtur ꝙ sub iosue fuerit maior dies. Ad cuius intellectum est sciendum ꝙ quæstio est de quantitate diei artificialis & de eius augmento: quia dies augmentati sub iosue & ezechia fuerunt artificiales. Quãtitas vero diei artificialis variatur ꝑm diuersitatem climatum & ꝑm appropinquationẽ maiorem ad solsticium æstiuale & hyemale: & ideo licet i omni climate & quolibet tẽpore anni quæ libet dies artificialis habeat. xij. horas artificiales: tamen horas naturales habet aliqñ plures aliquando pauciores. In tertio vero climate dies brevissima. s. quando sol est in solsticio hyemali: habet. x. horas. Longissima vero. f. quando sol est in solsticio æstiuali habet. xiij. horas. quæstio autem nostra debet applicari ad tertium clima: quia i eo est hierusalẽ vbi erat ezechias quando dies fuit sibi prolongata: & similiter iosue erat satis prope hierl'm q̃n prolongauit deꝰ diẽ ad eiꝰ petitionem. Si autem dicatur ꝙ dies prolongata sub iosue fuit in solsticio æstiuali: qđ satis probabiliter potest dici: eo ꝙ eodem anno iosue aliqua alia bella peregerat: sequit ꝙ illa duplicata habuit. xxviij. horas: Et si ꝓpter oppositionẽ dicat ꝙ dies prolongata sub ezechia fuerit in solstitio hyemali: quod satis ꝓbabiliter potest dici vt videbit. f postea: lic dies ille habuit tm̃ xxvj. horas naturales & duas partes vnius horæ naturalis: qa q̃tuor horæ artificiales quæ deficiunt a perfecta triplicatione illi⁹ diei: vt patet ex prædictis: nõ valerent, nisi tres horas & tertiam partem vnius horę: & sic habetur ꝙ dies sub iosue fuerit longior in vna hora naturali: & tertia parte vnius horæ naturalis. Probatio assumpti scilicet ꝙ ꝓbabiliter põt dici diẽ sub ezechia ꝓlõgatã fuisse in solsticio hyemali & hoc rõne dimatis: qa in tertio climate sol eleuat in meridie minoris diei p. xxxvj. gradꝰ fere: & ideo tale tempus est ibi tũc quale est apud nos in septimo climate circa finem februarij. p. xij. dies añ ęquoctiũ vernale qđ est tps satis aptũ ad ꝓcedendũ ad bellũ cum non sit nimis calidum nec nimis frigidũ. Dies aũt ꝓlõgata fuit Ezechiæ ante percussionẽ exercitus sennacherib: vt ostẽdit. iiij. Reg. xx. pcussio aũt illa fuit qñ sennacherib veniebat cũ exercitu magno ꝑ hierusalẽ: & sic patet ꝓpositũ. f. ꝙ ꝓbabiliter põt dici illã diem in solsticio hyemali fuisse. Ad dictum autẽ Dionysij dicens ꝙ illa dies sub ezechia fuit. xxxij. horarum. Dicendum ꝙ loquitur de horis artificialibus & illæ valerẽt, tm̃. xxv. horas naturales: & duas partes vnius horæ vt dictum est.

¶ In ca. x. vbi dicitur in postilla: Non fuit ante & postea tam longa dies.

ADDITIO Iuxta sententiã litteralẽ ꝓpter intellectum tam illius historię q̃ Ezechię i. iiij. Reg. xx. & Esa. xxxviij. potest probabiliter dici: salua tm̃ sanctorũ auctoritate: ꝙ dies illa in qua illud miraculum in horologio achaz diu nitus Ezechiæ fuit factum non longior nec breuior fuit solito & sic cessat tota altercatio postillatoris in hoc capitulo circa istam materiã contenta: qualiter enim hoc intelligatur dño dirigente videbitur. j. iiij. Regum. xx.

REPLICA In capitulo. x. vbi postillator disputat de statione solis cõtra iosue. Burg. allegat digressionẽ quã facit' ẽ de hac statiõe & retrogradatiõe tpe Ezechiæ circa. iiij. Reg. xx. Vbi mira ꝑ sanctorũ auctoritate sine ratione imaginat: & ibi vide correctoriũ satis rationabile.

¶ Secunda pars.

Væ cum audisset. Adam. Has scripturas. Ca. XI.
ante aduentū xpi cum legeret israel ꝑm carnē: non in
eis intelligēs nisi bella & sanguinis effusionem: ad fe-
rocitatem acuebat: & bellis ac seditionibus pascebat.
Sed postq; ꝓmissa iesu xpi scientiæ lumen infudit, cū ipe
sit pax nra: pacem docet, deiectionem bello
rū. Pax enim reddit aiæ si ab ea hostes pec-
cata. s. & vitia, ppellant: ideo ꝑm traditio-
nē iesu xpi legentes istra, armamur & cōcita-
mur ad ꝓliū: sed ꝑ hostes qui de corde nro
procedunt: cogitationes. s. malas, furta, fal-
sa testimonia & hmōi: vt nullū reliquam⁹
q salu⁹ fiat: vel q respiret. his em̄ victus vin
cem⁹ etiā aereas ptates & regno suo (quod
itra nos est) sub vitio⁹ sedes locauerāt, de-
pellem⁹. Superius rex hierim congregauit
secum quattuor reges ꝓtra iesum: als iosue:
& cōtra filios israel. Nūc aūt non vnus ꝗt-
tuor ꝙgregat aut qnq;: sed multitudinē ni-
miam. vñ: Vt autē audiuit iabin rex asor,
misit ad iobab regē amorrꝙrū &c. Vides
ꝗta aduersus iesum & dei ppm̄ ꝓtariū vir
tutū ꝓcitant ex aia: hi em̄ dæmones aī ad-
uentum xpi quieti & securi aias possidētes
regnabant. Sed vbi gra & mia saluatoris
apparuit: & pie & sancte viuere docuit: vt li
bertatem suā & imaginē dei, animā quæq;
suscipiat. Hac de causa antiq possessores ad
pugnā prouocantur. & si opprimantur pri
mi: multo plures ꝓsurgūt, & i malū ꝙspirāt
& si secundi victi fuerint: alīq nequiores ex
urgent: & forte quanto magis augef ꝑplus
dei & multiplicaf: tanto illi plures ad op
pugnādū cōspirant. Primus oim & auctor
belli q cæteros ad coniurationem inuitat:
ipse est iabin rex asor. Iabin aūt interpreta-
tur sensus vl prudētia. De hoc sensu Esaias
Et inducam super te sensum magnum prin
cipem assyriorū: qui dixit mea virtute fa-
ciam, & sapientia sensus mei auferam fi-
nes gentiū &c. Serpēs quoq; i paradiso fuit
se scribit prudētia oim bestiarum. Et villi
cus iniquitatis prudentior fecisse dr̄. Asor
ꝙ interpretatur aula. Est ergo omnis ter-
ra aula huj⁹ regis qui est zabolus. Vnde in
euangelio scriptū est. Quia est fortis in au-
la, sua securus dormiens: vsq; quo veniat
fortior: qui ipm̄ alliger & auferat ḡ possidet. Iste mittit ad iobaz
& ad regē maron. Iobaz interpt̄af mimicitiæ: maron amaritudi
nes. Mittit ergo zabul⁹ ad aliam virtutem inimicam ḡ amaritu-
dinū rex est: quo auctore. s. oēs amaritudines miseris mortalibus
iſligunf: diuersa. s. genera peccati. Nihil em̄ amarī⁹ pcō: est ḡdā
dulcia videanf in primis. Vñ Salomō: In nouissimis felle amara
ri⁹ iuenies &c. Iusticia ꝙ in primis amara vr̄: in fine melle dul-
cior cum virtutis fructum attulerit. Misit ergo zabol⁹ ad iobaz
inimicū amaritudinis regem. ¶ Misit etiam ad regē simeon q
interpretatur exauditio. Exauditio vero duplex est: vel cū exau
dit deus hoiem: vnde & simeon patriarcha nomē accepit qa de⁹
ꝓce matris eī⁹ exaudiuit: vel cū ꝓceptū zaboli hō exaudit dicēs
Si ꝓcidēs adoraueris me tibi dabo hec oia. Sed q iesum sequitur
dicit ei. Dñm deū adorabo & illi soli seruiā. Audiūt illū q sūt ex
parte ei⁹: Sicut iste symeon qui illū audiēs venit ad pugnam ꝰ ie
sum. Mittit & ad regē ziph q interpt̄af quō fluit: ammiratiue. s.
Mirandū em̄ est quō fluant oia quę sunt huius mundi: quę apud
infideles manentia putanf. Qui aūt considerat rerū rōnē & om
nium mundanoꝝ transitū. dicit: Quō fluit. ¶ Vocat aūt ꝰ filios
israel zabolus etiam eos qui ꝰ sidonē magnam sunt. Ego qui-
dem in locis sidonis aliquotiens moratus: nō cōperi duas esse si-
dones: vnā paruam & aliam magnam quantum ad terrenū pti
nēt locū. Sed sidon interpt̄af venatrix: vel venatores: Et dæmo
num quorum multæ differētiæ sunt: quidam sunt venatores in
magnis peccatis: alīq in paruis. Cum in delitiis carnis aia decipi-
tur: in paruo capta dr̄. Cū vo dei, ꝓidentiā negat, aut dęmones
ēsse deū colit: in magno decꝑta est. ¶ Mittit etiā ad mōtana: hic
est omnis sensus. qui extollit se & erigit ꝰ scientiā dei. Mittit etiā
ad araham. i. insidias. Innuit em̄ virtutes insidiatrices quæ hu-
manas animas: non vi nec aperte: sed improuisis insidiis deci-
piunt. Vnde: Insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua
insidiat vt rapiat pauperē &c. De qualibet Paul⁹ dicit: Nō igno
ramus astutias ei⁹. Mittit etiā in cenoroth: qđ interpt̄af quasi lu
cernæ: nō lucernæ. Aliud em̄ est lucerna: aliud quasi lucerna. Io
hannes erat lucerna ardens: quia erat angelus lucis. Quasi lucer
na est ille qui transfigurat se in angelū lucis. Sūt etiā qui in eccla
fidē catholicā docēt, & plæbe dei verbo
veritatis illumināt, lucernę ardentes. Qui
ꝙ ad hæretica dogmata scripturæ factæ
testimoniꝰ & assertiōib⁹ falsis vtunf: vi
denf accendere lucernas: quia scripturas
legūt. Sed qa falsis assertionibus vtunf
nō sunt lucernæ: sed quasi lucernæ. Misit
etiā ad cāpos, eos. s. qui in cāpis sūt: & hu
milia & terrena sapiūt. Misit etiā i nauē
dor: qđ interpretaf ꝙersio. Cōuersio au
tem duplex intelligif: qua. s. quis ad deū
queruf: vel a deo ad bonā vel ḡ rex iabin
id est zabolus ad se conuertit aias. Mittit
etiam ad eos q erāt in maritimis locis ad
vicinos fluctuū chananæos: q iterptanf
velut cōmoti. i. qui cōmotionibus & flu
ctibus permanent cuncta. Et ad maritimos amorrꝙos. i. amarescentes: qui scili-
cet amaritudines infligūt. Talis est cata-
logus militiæ hostium inuisibiliū q con-
gregātur per regem iabin: vt expugnent
nos qui sequimur iesum saluatorē nr̄m:
sed dñs ait: Ne verearis a facie eorum &c.

NICO. DE LYRA

Væ cum au. &c. Ca. XI.
Hic describitur debellatio.
xxiiij. regū. Et prio ponit di-
cta debellatio. scd'o ḡdā epilo
gatio. xij. ca. Circa primū pri-
mo describit belli apparat⁹. scd'o ꝓsecut⁹,
ibi: Venitq; iosue. tertio victorię obtēt⁹,
ibi: Cæpit itaq; iosue. Circa primū ḡmit
tit apparat⁹ regū ꝰ iosue cū dr̄: Quæ cū
aud. &c. qa tenebat principatū sup ista
alia regna vt dr̄. .eo. ca. b ¶ Egref. sunt
oēs &c. hypbolica locutio est ad disignā
dū multitudinē magnā exercit⁹. c ¶ Cō
uene. &c. ad aquas me, lac⁹ quidam est
p quē trāsit iordanis fluui⁹ sit⁹ inter ma
re ceneroth: & ortū iordanis. Consequen
ter describit aparatus belli ex pte iosue,
dicēs dr̄: d ¶ Dixitq; dō. ad io. &c. Apparat⁹ em̄ belli ex parte io
sue magis erat in ꝓuidētia dei q̄ in ꝓuidētia armorū: vñ subdit⁹:

✻ Tradam

Moraliter, a ¶ Quæ cum audisset iabin rex asor &c. Debel- Moralr.
latis quinq; sensib⁹ corporalib⁹: ex quib⁹ cōtra nos cōsurgit bel-
lum a carne remanet adhuc bellū periculosius ab hoste q de spiri
tualibus peccatis impugnat. & bene significaf ꝑ iabin q interp
taf aduertētia vel intelligētia. Dæmon em̄ est intelligētia: qa na
turalia remāserūt in dæmonibus integra. Et sicut iabin in adiu-
torio suo vocauit reges sibi subditos: sic dæmō superior ꝓtra nos
vocat & excitat dæmones iferiores: qa diuersi dęmones de diuer
sis vitiis nos impugnāt. Vocat igitur regem madon qui interp
tatur ꝑ dictio: propter qđ signat dæmonem qui tentat de rebel-
lione ad superiores ꝰ deū & rationē. & sic intelligaf in sequētib⁹.
Et regem semeron qui interpretatur vepres dolētus. i. spina infe-
rens dolorē q tētat de detractione ḡ materiā doloris infert ei de
quo detrahif & ipsi detrahēti: & detractionē suscipiēti. Et regem
achsaph qui interpretatur fractura: quia tantat de fractione fidei
dat, iuramento, vel alio modo. Vocat etiā chananæū q interp
taf cōmutatio ḡ est in mercatiōib⁹ qa tētat de fraude & decæptio
ne: ḡ frequēter cōmittunf in emptiōib⁹ & venditiōib⁹. Et amor
ræū q interpretatur amarus: quia tentat de inuidia quę est amari
tudo animi de bono ꝓximi. Et ethæū q interpretaf stupēs vel stu
pidus: qa tentat de accidia ḡ reddit hoiem stupidū & pigrū ad in
choationē operis boni & eius ꝓsecutionē. Et pherezæum qui in
terpretaf diuidens: eo q̄ studet ad seminandum inter bonos di-
scordias. Et hiebusæū: q interpretaf ꝓculcās: qa tentat de supbia
qua superbus alios nitif ꝓculcare. Et euæum qui ferus interpre-
tatur: quia tantat de ira ḡ facit hoiem quasi feram bestiam. Oēs
autem isti per quos significanf spiritus maligni a iosue debellā
tur: quia per adiutorium xpi a populo catholico deuincuntur.

✻ Equos

a ¶ Cras cīm eadem hora. Adam. Video q̄ hodie oēs illos non
possumus opprimere, nec cūctos interficere: in crastino perimen
tur. i. post ꝓlummationē mūdi cū dicet eis ite i ignē ęternū quem
ꝑparauit de⁹ zabulo & angelis ei⁹. Tunc em̄ si vicerim⁹: sequētes
iesū ducē pcipiem⁹ regnū qđ ꝑparauit de⁹ sctis suis ꝑ iesū xpm.
a ¶ non hodie, sed post cōsummationē scl'i.
a iosue: Ne timeas eos. Crās cīm hac
eadem hora ego tradā omnes istos a
vnīerādos i cōspectu israel. Equos b
eorum subneruabis: & currus igne
combures. Venitq; iosue & oīs ex c
ercit⁹ cū eo aduersus illos ad aquas
merō subito: & irruerūt sup eos: tra-
diditq; illos dñs in manus isral'. Qui
pcussērūt eos, & persecuti sunt vsq;
ad sidonē magnam & aquas mallę d
rephot: campuq; masphe qui est ad
orientalē illius ptem. Itaq; percussit e
omnes vt nullas dimitteret ex eis re
liquias. Fecitq; sicut præceperat ei
¶ dęmones superbos: lascīuos. Vnde: Fallax
b dñs. Equos eorū subneruauit: cur
equus ad sal. & Hi in curribus & hi i equis.
rusq; combussit igni. Reuersusq; ista f
a ¶ iabin. s. principē huius mundi: cui⁹ aula
tum cœpit asor: & rēgem eius pcussit g
est totus orbis. a ¶ verbi dei.
gladio. Asor em̄ antiquit⁹ inter oīa
regna hæc, principatum tenebat.
Percussitq; omnes aias quæ ibidem h
morabantur: Nō dimisit in ea vllas
¶ malignorum spirituum, vel vitiorum.
reliquias: sed vsq; ad internitionem
vniuersa vastauit: ipsamq; vrbem
¶ ignis ęterni: de quo dr̄, Ignem veni mitte
re in terram.
c peremit incēdio & oēs p circūitū ci-
a ¶ aias. ¶ In matutino interficiebā oēs pcō-
res terre vt disperderē de ciuittea dñi &c.
b ¶ contrarias potestates.

Mat. 21. a

Zach. 9. b.

uitatēs: rēges quoq; earū cœpit, per
d cussit atq; deleuit: sicut præceperat ei
mūdi. i. sup terrā vel magis in vitiis carnis. Oim etiā illoꝝ regū
quoꝝ vim ꝑm noia sua exposuim⁹, eq ab iesu sūt interfecti: quoꝝ
debem⁹ in nobis ipsis abscidere vitia q sub iesu militam⁹: & sub
neruare gladio spuali oēm eqtatū vitioꝝ. curr⁹ quoq; debemus
incēdere. i. oēm elatiōis spm̄ a nobis resecare. Cōpleam⁹ etiā i no
bis qđ dr̄: vt nō remittatur vll⁹ q respi-
ret. Si ira ascēdit in cor tuum: forte opera
ri⁹ nō iplebit, vel hoim̄ metu: vel futuri
timore iudicis. Sed hoc nō sufficit: nec ip
sa cōmotio irę locū debet hr̄e i te. Ipa cō-
turbatio indecēs est ei qui sub iesu duce
militat. Idē de oīb⁹ vitiis sentiendum est
vt horū nihil oīo i corde respiret: ne for-
te si parui alicui⁹ vitiꝝ ꝓsurgendo vel cogi
tatio relinquatur, ꝓcessu tps cōualescat
& paulatim vires latitudo assumat: & tā
dē reuocet ad vomitū: & fiant nouissima
peiora priorib⁹. vñ: Btūs qui tenet & alli
dit paruulos suos ad petram babylonis.
s. paruulos. i. cogitationes malas quæ cor
cōfundūt & turbāt: q̄ in principio dum
paruę sūt, tenēdæ sunt: & allidendę ad pe-
tram, q̄ est xps: & ipso iubente iugulādę:
vt nihil in nobis resideat quod respiret.
c ¶ Et omnes &c, re. carū cæ. per. Ada
mā. In omnibus nobis regnauit peccatū
& fuit in oīb⁹ peccati generale regnum,
vnde: Oēs em̄ peccauerunt & egent glo- Rom. 3. c
ria dei. Vnusquisq; em̄ habuit in se ꝑsu-
lem regē: vel auaritiā: vel superbiam: vel
mēdacīū: vel hmōi. vñ Paulus ait: Non Ibid. 6. b
regnet regno peccatum in vestro mortali
corpore &c. Sed postq; venit iesus, & oc-
cidit oēs reges qui regnabāt in nobis &
oēs inteficere q̄cepit: qui em̄ aliquem in
se viuum seruauerit, in exercitu iesu esse
non poterit. Si regnat in te auaritia, ia-
ctantia, libido, superbia vel huiusmodi:
non est israelitic⁹ miles: nec imples præce
pum quod dedit dominus iesu. d ¶ Sic
cut præcæp. ei moyses &c. Hic ē sermo
legis ꝑm illud, Habent moysen & pro- Luc. 16. g
phetas: audiant illos. Lex ergo præcępit
nobis omnes reges peccati interficere
qui nos prouocant ad peccatum. Sic fecit
iesus: nec quicq; transgressus est. Ipse est
enim qui

NICO. DE LYRA.

✻ a ¶ Tradam omnes istos vul. in
conspe. israel. Nō est intelligēdū q̄ oēs
fuerūt ibi mortui, vel vulnerati: qa mul-
ti fugerūt ad fortalicia: vt patet ex sequē
tib⁹: sed oēs fuerunt ibi devicti, & ꝑ ma-
gna ꝑte interfecti. & est cōis mod⁹ loquēdi: sicut dr̄: Oēs de ciui-
tate vadūt ad tale spectaculū: licet multi remaneāt. b ¶ Equos
corū subner. &c. in signū victoriæ a deo obtētę. c ¶ Venitq; io
sue &c. Hic ꝑtr̄ describit belli ꝓsecut⁹. & patet. Isravsq; ibi: d ¶ Et
aquas masserephot. Hebrāi dicūt: Aqs salinarū: qa sicut dictū
erāt ibi cannales factæ iuxta mare, ꝑ quas aqua maris ingredięs
desiccabaf a sole, & in salem ꝙrtebatur: & sic masserephot ꝑm
eos non est nomē ꝑprium loci: sed cōe. e ¶ Itaq; percussit om
nes vt nullas &c. quod est intelligendum de his quos potuit at-
tingere extra fortalicia. f ¶ Reuersusq; statim cœpit asor, quę
erat principalior ciuitas: vt statim subditur in littera. & iō prio
debellauit eam vt aliæ timentes se redderent ei: sicut & factū est
vt postea subditur eodem capitulo. g ¶ Et regem eius percus.
gla, qui de prelio fugerat ad ciuitatem. h ¶ Percussitq; omnes
animas quæ ibidem mo, id est homines. Anima enim principa
lior pars est hois: & ideo ab ipsa denominaf aliqñ totus homo.

✻ Absq; vir

✻ b ¶ Equos corū subneruabis. & currus &c. Equi dæmonū Moralr.
sūt hoies mali eoꝝ instinctū sequentes: sicut boni hoies sūt eq dei
qa spūsancti gra se habet ad liberū arbitriū sicut sessor ad equū. Igi
tur eq dæmonū subneruanf, qñ liberū arbitriū i malis hoib⁹ fit
in morte irreuersibile ad bonū curr⁹ aūt trahif ab equo sicut cor
pus hominū a libero arbitrio: currus igit dęmonū igne succēdē
tur qñ corpora malorum i igne gehennæ peracto iudicio recludent

¶ Secunda pars.

E ☞ Gal. 4.a

em q perimit vitia in nobis & regna pcū. Ipse etiā xps oia q̄ præ cepit moyses in lege fecit. vñ: Milit de⁹ filiū suū factū ex mu. &c. Oia em q̄ lex mādauit ꝓpleuit: vt nos redimeret a maledicto legis q̄ ait: Non veni soluere legē: sed adimplere.

Mat. 5.b.

a ¶ Sicut præcep. dñs moysi seruo suo. ita præcæ. moyses io. Aug. Non putandum est crudelitas: q̄ nullū viuum in ciuitatibus sibi traditis dimisit iesus: ga deus hæc iusserat. Qui autem hic existimant ipm deū fuisse crudelē: & iō veteris testamēti verum deū fuisse auctorem credere nolūt: tā puersa de operib⁹ dei q̄ de pcūs hoim iudicant: ne scientes quousq; dign⁹ sit: & magnū putātes malū cum ealuri deiciunt & mortales moriunt. b ¶ Nō fuit ciui. quæ se nō tra. filiis ISRL. Aug. Quæri quo hoc verum sit: cū nec postea tpe iudicū, nec regū omnes oino illarū septē gentiū ciuitates cepe potuerint hebræi: Sed aut sic intelligendum est: q̄ ad mullā ciuitatē bellādo accessit iesus quā nō cœperit: aut certe nulla earū capta est: sed earum q̄ in regiōib⁹ supra memoratis fuerūt Enumeratæ sūt em regiones in q̄b⁹ fuerunt ciuitates de q̄b⁹ facta est ista conclusio: & oēs cœpit bello. ¶ Ada. Et accæpit iesus oēs in bello qui exierant ad bellū. Superior em oibus est iesus: q̄a p deum factū est vt ꝓfortaret cor eorū & occurrerent ꝓ israel in prælio. Nō dixit q̄a aliq̄s accæpit iesus in bello: & aliq̄s non: sed cæpit oēs, & peremit: Omnes em spēs peccati purgauit dñs iesus omnesq; detruxit. Omnes em eramus insensati, increduli: errantes, seruientes vanis desideriis: & quibuslibet pctis. Omnes ergo occidit iesus qui exierant ad bellum. superior em omnibus est iesus dei verbū & sapientia patris. vñ Paulus ait: Et hæc quidem fuistis: sed ablati estis: sed iustificati estis in nōie domini nri iesu xpi. Sic ergo oēs cœpit & peremit: quia per dñm factū est vt inuale sceret cor eorū: & occurrerēt in prælio contra israel vt exterminarentur. Dum enim non veniunt inimicæ virtutes q̄ peccata operantur in nobis: nec prouocant ad pugnandum vel ad dimicandum, interfici non possunt nec extermināri. Ideo dr deus ꝓmittere, immo incitare, ppe modum aduersarias virtutes: vt veniāt ꝓ nos in prælium: vt vincam⁹ & ille pereāt. Vñ mihi videtur infinitus esse numerus earum: q̄a per singulos pene hoies aliqui sunt spiritus q̄ diuersa peccatorū genera moliunt. Et spiritus fornicationis: est spiritus iræ: ē alius auaritiæ: ē alius supbiæ: & si eueniat aliquem esse qui his omnib⁹ malis vel etiam pluribus agitetur: omnes hos vel etiam plures in se habere spiritus putandus est. vnde & per singulos plures esse credendi sunt: quia non singula singuli homines habēt vitia: sed plura. Nec putādum est: q̄ vn⁹ fornicatiōis spūs seducat eū qui in britannijs fornicat: & illum q̄ in india, vel in alijs locis. Nec; vnū esse iræ spiritū qui diuersis i locis diuersos homines agitet. Sed puto magis spiritum fornicatiōis vnū esse: & innumeros q̄ hoc officio ei pareāt: & per singulos hoies diuersi spiritus sub ipso principe militantes: q̄ ad hmōi peccata eos sollicitāt. Sic ꝑ iracūdiæ principem vnū esse arbitror: & inumeros sub ipso. & idē de cæteris peccatis sentiēdū. Ideo nō vn⁹ principat⁹ dr ab apl'o: sed plures contra quos nobis pugna est. Esse tamen reor omniū hoꝝ principem esse in nequitia eminentiorē, & in scelere fortiorem: qui totū mundū quē isti speciatim sollicitāt, velut oim principū dux, & totiꝰ militiæ magister exagitet: q̄ p iabin significat. Puto aūt q̄a sanctū ꝓ istos incitores peccatoꝝ pugnātes & vincētes: vnūquāq; minuant exercitū dæmoniū: & velut plurimos equos interimāt. Verbi causa: vtinā is qui pudice viuendo spiritū fornicationis supauerit: nō vltra fas sit illū spiritū qui ab eo victꝰ est alium homine impugnare. sed sicut ille spiritus qui rogabat iesum ne in abyssum mitteretur. ꝓs vt q̄ singuli victi, vel in abyssum, vel in exteriores tenebras, vel locū sibi dignū abducant a iusto iudice xpo. & inde esse, q̄ plurimo numero dæmoniū iam deuicto, ad fidē gētes venire laxent. Si autem difficile alicui vel fabulosum vr singulis peccantibus plurima inesse dæmonia: ad euangelij redeat auctoritatē: & inuenet dæmoniacū qui in sepulchris habitabat, cum interrogaret a xpo: q̄d tibi nomē est? rndisse: legio. Quid q̄ mirū si ꝓ singula genera pctorum singuli dæmones ascribant: cū scriptū sit i vno hoie integrā fuisse legionē. Sūt ergo in manib⁹ eorū gladij ancipites qui perimāt contrarias virtutes. Hinc paulus ait: Deus ☞ pacis

Tit. 3.a.

1.Co.6.b

F

¶ Lex. vñ: hñt moysen & ꝓphetas: audiāt il. moysēs famul⁹ domini. Absq; vrbi⁹ a bus quæ erant in collibus & i tumulis sitæ, cæteras succendit israel: vnam b tm̄ asor munitissimā flāma consumpsit. O ēm q̄ prædam istarū vrbiū ac iumēta diuiserunt sibi filii israel cū a ctis hominibus iterfectis. Sicut præcæperat dominus moysi seruo suo: ita præcæpit moyses iosue: & ille a ¶ q̄ ia non venit soluere legem: sed adimpiere.

vniuersa complēuit. Non præteriit de vniuersis mādatis nec vnum quidem verbum quod iusserat dominꝰ moysi. Cœpit itaq; iosue omnem c terrā mōtanā & meridianā: terramq; gessen, & planiciem & occidētalem plagā: mōtēq; israel & campestria eius & ptem montis q̄ ascendit seir vsq; baalgad per planiciē libani subter ¶ pcū. i. vt non regnet pctm in nobis.

mōtē hermon; oēs reges eorum cœpit, percussit & occidit. Multo tpe d pugnauit iosue contra reges istos. b Non fuit ciuitas quæ se no traderet e filiis israel: ꝓter euæū q̄ habitabat in f gabaon: oēs enim bellando cœpit. ¶ permittunt em a dño, vel potius excitant Dñi enim sententia fuerat: vt indu dæmones cōtra nos venire in prælū: vt nos rarent cordа eorū & pugnarēt convincamus, & illi intereant.

tra israel: & vt caderēt & nō mererent vllā clæmētiā: ac pirent sicut præcæperat dñs moysi. In tēpore illo venit iosue & interfecit enachim de montanis hebron & dabir & anab, & de oī monte iuda & israel: vrbesq; eorum deleuit. Non reliqt vllum de istirpe enachim in terra filiorum israel absq; ciuitatibus gaza & geth & azoto: in quibus solis relicti sunt.

¶ Nō filius naue q̄ solā iudeā tenuit: sed iesus xps ad quē ex omni terra & ex oi natiōe concurrit multitudo credentium.

Cœpit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominꝰ ad moysen: & tradidit eam i possessionem filiis israel sm partes & tribus suas: quiesk uitq; terra a præliis.

Spiritū tentātiū disparitas.

G

Lucę. 8.e

Mar. 5.a.

Pś. 14.9. b.

Ro. 16.c.

H

NICO.DE LYRA.

a ¶ Absq; vrbibus que erāt &c. Illas em dimisit duplici de causa: vt pateret in sequētib⁹. Tū ga aliq̄s non cœpit. I ū quia illas quas cœpit dimisit filijs israel vt essent eis ad ꝓfectū. b ¶ Vnam tm̄ asor &c. de illis quas cœperat iosue qd' fecit: ga rex asor induxerat alios reges ad pugnandum ꝓ filios israel. c ¶ Cœpit itaq; iosue oēm terrā mō. &c. Hic ꝓnr describitur victoriæ obtētus: p hoc q̄ iosue obtinuit terrā ꝓ maiori parte. & q̄tum sufficiebat tūc habitatiōi filioꝝ israel. ga multæ ciuitates & villæ remanserūt: quæ nō fuerūt acquisitæ tpe iosue: ꝓut dr. i. xiij. d ¶ Mul. tpe pugnauit iosue &c. id est sex annis ad minus vt videbitur. i. xiij. cap. e ¶ Non fuit ciui. quæ se &c. Hoc dr quia, ꝓ maiori parte se tradiderunt: aliquæ tm̄ remāserunt aduersarijs: vt dictū est. & est modus loquendi hyperbolicus: sicut. ō. positū est exemplum de currentibus ad spectaculum. f ¶ Præter euæum qui habitabat &c. Hoc dr ad ostendendū q̄ ciuitates quæ tradiderunt se ei, hoc fecerunt virtute armorum coactæ: & ideo non meruerunt clæmentiam aliquam: sicut meruerunt gabaonitæ: qui erant euæi: vt hic dicitur: & iuerunt extra terrā suam ad filios israel, ad quærendū cū eis pacem & miam: vt dictū est. ō. ix ca. g ¶ In tempore &c. interfecit enachim, id est gigantes. h ¶ De montanis hebron. quod est intelligēdum q̄tum ad partem rātum: quia aliqui remāserunt, quos caleph postea interfecit: vt habetur. i. xv. ca. Nisi dicatur q̄ factū caleph hic ponitur per anticipationem: & ascribatur iosue: eo q̄ caleph habuit illam terram ex iosue concessione: vt habetur. i. xiij. cap. Et huic dicto consonat quod dicitur iudic. j. de expugnatione hebron post mortem iosue. Vel ꝓ iosue in debellatione gigantum in hebron fuerit cum caleph & eo principaliter: propter quod sibi ascribitur. vnde subditur: i ¶¶ Non reliquit vllum de stirpe enachim in terra filiorum israel. absq; ciuitatibus gaza &c. Illæ enim sunt ciuitates philistinoꝝ: quæ non fuerunt acquisitæ filijs israel tpe iosue. vt habet. i. xiij. c.

Sed si istud vltimum dicat: oportet dicere ꝓnr, q̄ illuc q̄d' dr iudic. j. post mortem iosue de expugnatione ciuitatis hebron dicit per recapitulationem. k ¶ Quieuitq; terra a prælijs. s. cōbus: q̄a postea leguntur facta prælia in sortibus particularibus tribuū filiorum israel: vt habetur. xv. ca. & iudic. j.

A ☞ Ro. 16. c.

pacis cōteret sathanam sub pedes vros velociter. Si enim vn⁹ est sathanas quo modo potest contritus esse & iterū operari? forte ergo tanti putādi sunt sathanæ quanti sunt qui opera eius faciūt.

ecci. 21.d

Vnde & in sapiētia dicitur: Quia impius maledicens sathanam, ipse maledicit animam suam. In libello quoq; qui appellatur testamentum. xij. patriarcharum: qui non habetur in canone: inueni q̄ per singulos peccantes singuli sathanæ intelligi debeant. Præterea sathanas aduersariꝰ dicitur. Omnes ergo qui aduersantur voluntati dei sathanę possunt dici. Beatus est ergo qui spiritualem macheram tenens non aufert eam a ceruicibus horum hostium.

Hier. 48 b.

Vnde Hieremias: Maledictus homo q̄ facit opera dei negligēter: & aufert macheram suam a sanguine iniquorum. Hoc si fm litteram, intelligamus: necesse est indesinenter sanguinem fundere. Quod iudei putantes crudeles fiunt & veloces ad effundendum sanguinem. Nos autem non auferamus gladium verbi dei a sanguine contrariarum virtutum: quæ interficiuntur cum operа eorum non facimus. ¶ Augu. Quia per dominum factum est confortari cor eorum: vt obuiam irent ad bellum israel vt exterminarentur: ita vt non daretur eis misericordia sed vt exterminarent: sicut dixit dominus ad moysen &c. ita dictum est per dominum confortari. i. obdurari cor eorum: sicut de pharaone quod diuino altoq; iudicio fieri dubitā dum non est cum deserit deus, & præsidet inimicus. quod sic accipiendū est si cut & ibi. Sed hic aliud mouet quomodo dictum sit ad hoc confortatum cor vt exurgerent in bellum aduersus israel & ideo non præberent eis misericordiam: quasi præbenda esset si non bellarent cum deus præcæperit nulli esse parcendum: & ideo gabaonitis esse parcendum: quia se de longinqua terra venire fingentes eorum iurationem tenuerant. Sed quomodo quibusdam vltro israelitæ prębuere misericordiā? q̄uis ꝓ tra dei mandatū ad hoc dictum esse intelligendum est: istos sta bellasse vt eis non parceretur: nec ab ipsis israelitæ neglecto dei mandato ad misericordiam flecterentur. Quod quidem duce iesu qui dei præcepta diligenter seruabat, non est credendum fieri potuisse. Sed nec ipse istos tam cito deleuisset, nisi conspirantissime contrarient: & ita fieri posset: vt eis ab illo nō debellatis qui dei ꝓcepta implere curabant, remansisset ad illud tempus quo eis posset parcere post mortem iesu, qui non tanta cura mandata dei faciebant. Nam & eo viuente quibusdam illi pepercerunt: eos tantum ditioni suæ subiugantes: quosdā vero nec vincere potuerunt. Sed hæc nō illo duce facta fūt: sed cum iam senex vacaret a bello, tantum eis terras diuidens vt ipsi iam cū illo non bellante diuisas sibi terras partim hoste vacuas tenerent: partim pugnando caperent. k ¶ Quieuitq; terra. Non sub iesu filio naue: sub quo nunq; fere cessauit a bellis: sed sub iesu christo. Venisti enim ad iesum & in baptismo peccatorum remissionem consecutus es: & iam in te non pugnat caro aduersus spiritum: & spiritus aduersus carnem. Cessauit ergo terra tua a bellis: si tamen mortem iesu in corpore tuo circumferas: vt cessantibus omnib⁹ in te q̄riꝰ, verus pacificus efficiaris & voceris filius dei. Sed hoc fiet cum

Gal. 5.c.

Capitulum. XII.

HI sunt reges quos percusserūt filii a israel & possederūt terram eorum transiordanem ad solis ortum a torrente arnon vsq; ad montem hermon & omnem orientalem plagam quæ respicit solitudinem. Seon rex amorræorū qui habitauit in esebon dominatus est ab aroer, quæ sita est super ripam torrentis arnon: & mediæ partis in valle, dimidiæq; galaad: vsq; ad torrentem ieboch qui est ter b minus filiorum ammon; & a solitudine vsq; c ad mare ceneroth contra orientem: & vsq; d ad mare deserti, quod est mare salsissimum ad orientalem plagam, per viam q̄æ ducit bethesimoth: & ab australi parte quæ subiacet asedoth vsq; phasga: terminus og regis e basan: de reliquiis raphaim, qui habitauit f in astaroth & in edrai: & dominatus est in monte hermon: & in salacha atq; in vniuersa basan vsq; ad terminos gessuri & machati & dimidiæ partis galaad, & terminū seon regis esebon. Moyses famulus domini & filii israel percusserunt eos: tradidit q̄ terram eorum moyses in possessionem rubenitis & gaditis: & dimidiæ tribui manasse. Hi sūt g reges terræ quos percussit iosue & filii israel trans iordanem ad occidentalem plagam a h baalgad in campo libani, vsq; ad montem libani cuius pars ascendit in seir. Tradiditq; eam iosue in possessionem tribubus israel: singulis partes suas tam in montanis q̄ in planis atq; campestribus. In aseroth & in solitudine ac in meridie ethæus fuit & amorræus, chananæus & pherezæus, euæus & hiebuzæus. Rex hiericho vnus. Rex hai, quæ est ex latere bethel vnus. Rex hierusalem vnus. Rex hebron vn⁹, Rex hierimoth vnus. Rex lachis vn⁹. Rex eglon vnus. Rex gazer vnus. Rex dabir vnus. Rex gader vnus. Rex herma vnus. Rex hereth vnus. Rex lebna vnus. Rex odolam vnus. Rex maceda vnus. Rex bethel vn⁹. Rex taphua vnus. Rex † afer vnus. Rex afec vnus. Rex saron vnus. Rex madon vn⁹. Rex asor vn⁹. Rex someron vnus. Rex acsaph vnus. Rex tenach vnus. Rex mageddo vnus. Rex cedes vnus. Rex iachanen carmelli vnus. Rex dor & prouinciæ dor vnus. Rex gentium i galgal vnus. Rex thersa vn⁹. Omnes reges k triginta et vnus.

NICO.DE LYRA.

Ca. XII. HI sunt reges. Hic ponitur epilogus regum debellatorum a filijs israel. & primo regum debellatorum tpe moysi. sed' o regum debellatorum tempore iosue, ibi: Hi sūt reges terræ quos percussit iosue. Circa primum dicitur sic: Hi sūt reges terræ quos pcusserūt filii israel. adhuc viuente moyse trās iordanem ad solis ortū. Iordanis em fluuius est terminus terræ promissionis a parte orientis: vt frequenter dictum est. & ideo terra quæ est ex parte illa est ad orientem terræ promissionis b ¶ Vsq; ad torrē tem ieboch. Iuxta hunc torrentem fuit lucta iacob cum angelo: vt habetur Gen. xxxij. c ¶ Vsq; ad mare ceneroth. Istud est mare quod in euangelio vocatur mare cenereth: & mare tyberiadis & stagnū genezareth. Sicut enim in latino nomina propria idem significantia variantur a parte finis: sicut parisius & pharisei: sic & cenereth & ceneroth eundem locum significant. d ¶ Vsq; ad mare deserti: quod est mare salsissimū. Istud est mare quod dicitur mortuū. ē. in. ca. e ¶ Phasga ter. og re. &c. de reliquijs raph. id est gigantum prout habetur Deut. iij. f ¶ Qui habita. in astaroth. in alijs em locis bene remanserūt alij gigantes: vt dictum est capitulo præcedenti. Cætera patēt in littera. g ¶ Hi sunt reg. Hic ponitur epilogus regum quos percussit iosue. & patet ista paucis exceptis. h ¶ Trans iordanem ad occidentalem plagam. Sicut dictum est iordanis fluuius est terminus terræ promissionis a parte orientis: & ideo tota terra promissionis est in occidente respectu ipsius. i ¶ Rex gentium galgal vnus, alias: galgath vnus. Iste dicitur rex gentium: nō quia omnes gentes essent sub dominio eius: sed quia homines de diuersis gentibus & nationib⁹ habitant in regno eius sicut in ciuitate parisiensi habitāt viri de diuersis gentibus.

C

Diuisio.

als † ofer

Moraliter. a Hi sunt re &c. Per quos intelliguntur spiritus maligni qui dicuntur rectores malorū hominū huius mundi: cōtra quos nobis incūbit inuisibilis pugna: Eph. vj. b. Nō ē nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē: sed aduersus principes & ptates, aduersus mundi rectores tenebrarū harū: ꝫ spūalia negtiæ. Per hoc q̄ ꝓ pp⁹ fiet cum bella transegeris: & aduersarios subegeris: tūc requiesces sub vite tua quæ est christus: & sub ficu tua q̄ est spūs sanct⁹.

D

Moral'r.

isr' sub iosue duce debellauit dictos reges: significatū fuit q̄ populꝰ xpian⁹ numero & merito triūphat de dæmonijs⁹ sub duce dño iesu xpo. k ¶ Oēs reges triginta & vn⁹. In ꝫ numero ē terminat⁹ multiplicās denariū. nā ter decē sūt triginta. & cū hoc est ibi vnitas: ꝓ qđ mystice designat. q̄ p fidē vni⁹ dei essentialiter & trini psonaliter & multiplicationē bonorū operū fm decē ꝓcepta decalogi debellantur a fidelibus spiritus maligni.

IOsue se.&c. a ¶Senuisti & lō. Ada. Ca.XIII. Presbyteri & seniores nō ꝓ lōgeua vita dicunt: sed ꝓ maturitate sensus & grauitate vitæ venerāda: maxie cū addit: plen⁹ dierū. Si em̄ plixitate ꝟbyter quis vl senior diceret: prim⁹ adā vl mathusalā vl noe, q pl⁹ Abraam q̄ce te ri vixerūt ꝭ noie celerent. Sed abraā prim⁹ ꝟ qui min⁹ vixit, prim⁹ in scripturis ꝟbyter byter ap vel senior appellat. Dixit em̄ dñs moysi: Eli pellatus. ge tibi ab oi ppl'o ꝟbyteros: q̄s tuipse nosti, q̄a ꝟbyteri sunt tui. Obserua etiā sicubi Nu.11.d. inueneris pōtrē aliquē vocari seniorem & plenū dierū. Nūc ꝙ spūssti est vox ꝓnunciatis iesum ꝟbyterū vl seniorē & pueētū dieb⁹. qđ de patribꝫ dici nō pōt: q̄a peccator nō est pueēt⁹ dierū. Non em̄ se extendit in anteriora: sed semp retro quertit ad vomitū suū. Et ī nō est aptus regno cœlorū Nō ergo de ætate senili dicebat dñs ad iesū qđ oēs videbāt & nouerāt, sed ꝓ hoc datur magnū mysteriū testimoniū filio naue. Sicut em̄ sol iste dies facit huic mūdo: ita sol iusticiæ dies facit spūales: q fulgore veritatis & sciæ illustrant. Si q̄s ergo in præceptis dei hāc vitā pūtē, q̄ sicut iacob dicit: pauco Gen. 47 b. rum & malorū dier⁹ est, si transegerit: & immaculatū se ab hoc mūdo custodierit: & oēs hostes suos spūales subegerit: ab istis pauc̄is & malis diebus prouehitur ad dies æternos æterni solis luce signatos. Sic ergo iesus diuino rīsu prouectus dicerum dr: Quis Cor.1.b. aūt ita ꝟbyter & senior pueēt⁹ dierum vt Xps ver' ꝟbyter. iesus xps: q est principiū & primogenitus oīs creaturæ? ī forsitā ipse sol⁹ vere præsbyter dr: añ quē nemo est. Etsi sunt qui dicantur ꝟbyteri vel seniores vel pontifices: ipse tñ sicut in pōtificib⁹ pōtificū princeps est: ita in presbyteris vel senioribus princeps præsbyterorum est: sicut in oibus princeps est, quia caput oīm est. b ¶Terraq̄ la. de re. Alia littera: Et terra relicta est multa val Ps.11.d. F de. Superius dictum est quia cessauit terra a bellis: & quia iesus cœpit omnem terram: non tñ putādum est ꝙriam sibi esse scripturam. In intelligentia em̄ spūali nihil inuenies contrariū. Intuere saluatoris nr̄i primū aduentū cum venit seminare semen vel verbum suū. cœpit em̄ oēm terrā solo seminis iactu: & cōtrarias ptātes q̄ gētilium mentes obsederāt effugauit. & verbū seminauit: ecclesias ꝓpagauit. hæc est prima ei⁹ totiu⁹ terræ possessio. Vide quō etiā secundo capiat terram: quæ nunc dr multa esse derelicta. Paulus em̄ de eo dicit: Heb.1.d. Oportet eum regnare, donec ponat inimicos scabellum pedū su. Hæc est terra q̄ nūc dr derelicta esse donec oēs oīno subdant sub pedib⁹ ei⁹. Hæc ē terra q̄ derelicta est: oēs fines philistiim & alia q̄ sequunt. Multa supsunt q̄ videm⁹ nōdū subiecta: q̄ necesse est oia subiici. Nō em̄ finis esse poterit, nisi cūcta fuerint subiecta ei Ps.71.c. vñ: Oēs gētes seruiēt ei. In scd'o ergo aduentu hāc multā terram obtinebit iesus: Sed illi beati sunt q primo aduētu ei⁹ obtēti sūt. Isti em̄ vere in gra erūt: q multis aduersarijs resistētibus bello & armis hæreditatē terræ ꝓmissiōis accipiunt. Qui ꝟo ex necessitate subiect cū nouissim⁹ inimic⁹ destruet mors, nō erit in gra. 1.Co.15.c c ¶Vniuersiq̄ sido. Ego sum. Adam. Cum plurimas gentes enumerasset iesus, de solis sidonijs dixit: & oēs sidonios ego exterminabo a facie filioꝝ isrl'. Sidonij ꝟo interptant venatores. Hi Ps.56.b sunt dæmones de q⁹ dicit ꝓpheta: Laqos parauerunt pedibus meis. Istos exterminat dñs: vt nō sit q laqos tendat & rætia ad decipiēdas aias: & requiescat vnusquisq̄ sub vite sua: & sub ficu sua. d ¶Et nunc di. ter. Post h aūt legit, q̄a moyses dedit hereditatē q̄busdā: & postea iesus ꝙm q̄ceptū dñi distribuit hereditatē. Per ☞ moysen

NICO.DE LYRA

Diuisio. OSue senex &c. Hic incipit tertia pars Ca.XIII. principalis hui⁹ libri: i q̄ agit de terrę diuisione. & prioptes determinate singulis tribub⁹ assignant. scd'o ciuitates ꝓ fugitiuis separant. c.xx. tertio ciuitates & suburbana leuitis dant. c.xxj. Circa primū prio agit de terrę limitib⁹. scd'o de ꝓnis diuidēdib⁹. xiiij. ca. tertio de determinatis tribuū prib⁹. xv. ca. Pria ī duas: q̄a prio describit termini terrę diuidēdę. scd'o terrę iā diuisę, ibi: Et nūc diuide terrā. Circa primū dr: Iosue senex ꝓ ætatis erat, q. d. scriptura: q̄ ips erat diuidēdi terrā: q̄a dñs dixerat ei q̄ipse diuideret eā: vt hr.s.s. ca. b ¶Terraq̄ l. de. est, cuius maior pars erat acqsita & aliq̄ pars acq̄renda, put subdit: c ¶Oīs vi. ga. phil. In hebr̄o hr: Oēs termini philistiim. galilea enim est in opposita parte terræ, ꝓmissionis ꝟsus aquilonē &c. Plures em̄ terræ & ciuitates in terra ꝓmissionis remāserūt aduersarijs filiorū isrl' ael per magnū ips, pluribus de causis. Vna fuit: q̄a filij isrl' nō erant adhuc in tāto numero q̄ possent totā terrā sufficiēter populare: & ī o si subito fuisset ad uersarij eorū deleti: possent ꝓ eos multiplicari feroces bestiæ: q magis nocerēt eis q̄ hoies. Et hæc cā assignat exo. xxiij. in fine: vbi dr sic: Nō ejciā eos a facie tua anno vno: ne terra ī solitudinē redigat & crescāt q̄tidiæ ꝓ te bestię &c. Scd'a cā fuit: vt filij isrl' habētes aduersarios prope se exercerentur in ꝟlio, & nō sierent ignaui: sicut solent hoies in lōga pace fieri. Tertia causa fuit: vt essent, homines sollicīti seruare mandata dei. q̄a q̄n ea trāsgrediebant, ab aduersarijs sibi, ꝓpings affligebant. & q̄n ser uabāt, eis dñabant: vt patet ex decursu libri iudicū. Et istæ duæ causæ tangun tur iudic. iij. ca. in principio: vbi dr sic Hæ sunt gētes q̄s dñs dereliquit: vt eruditet in eis israelē. Segt: Vt discerēt filij isrl' certare cū hostibus & hr̄e ꝓsuetudinē q̄liādi. Et subdit ibidē: Dimisitq̄ eos vt in ipis expiret israelē: & vtrum audirēt mādata dñi q̄ q̄cæperat pr̄ibus eor⁹ ꝓ manū moysi: an non. Igitur enumerat hic plures ciuitates & loca quæ non erant adhuc acquisitæ filijs isrl' ex causis q̄dictis: & patet lra: hoc excepto qđ sequit: d ¶A fluuio turbi. qui irri. &c. hic est nilus qui irrigat terram ægypti: & inde ita contrahit admixtiōnē terræ, ex quo fit turbidus concludit tñ de habitatorib⁹ istoꝝ locoꝝ & ciuitatū. e ¶Ego sum q. de. cos a fa. fi. i. sicut deleui habitatores ciuitatū locoꝝ patefacta hereditatis terrena cessaret & omnibus cessantibus oē os obstruet: & subditus fieret oīs mūdus deo. Iō em̄ hæc oīa auferri diuina dispensauit prouidentia: vt viā quandam recipiant veritatis cessantibus figuris. Subuersa est omnis terrena hierl'm: sed habem⁹ cœlestē quem ē mater oīm. Misericordia ergo dei hæreditasterrena nobis sublata est: vt hæreditatem quæramus in cœlis. Refertur ita q̄ prima & scd'a hæreditatis diuisio. prima qđ ꝓ moysen. scd'a q̄ & potētior per iesum facta est. Moyses trans iordanē ruben & gad & dimidiæ tribui manasse de dit possessionem. Alij vero oēs per iesum accipiunt hæreditatem. a ¶Tri. autē Leuitis autem neq̄ moyses dedit hereditatem, neq̄ iesus: quia ipse deus est hereditas eorum. Hi sunt qui in ecclesia virtute animi & meritorū gra alios q̄cedūt Hi sunt forte qui in ppl'o saluandoꝝ sapiētiæ & scientiæ operā tribuūt: & mētē suam puram custodiunt: & omnibus pręclaris virtutibus excellunt: & simpliciores docent quomodo veniant ad salutē: Horum hæreditas ipse dominus est, q̄ est sapientia quam præceteris omnibus dilexerunt. b ¶Tri. fi. ru. &c. Inuenio tamen aliquam differentiam in his q̄ moyses distribuit, & in his quæ iesus. Moyses enim duabus tribubus semiꝫ hæreditatē tribuens

A ☞ moysen legem ītelligę. qui ꝑm legē vixerunt primi hæreditatē accæperūt sed extra terrā, ꝓmissiōis. Cūq̄ eā accæpissent: nō eā possidēt, neq̄ diuidūt iter se: sed ex pectāt vsq̄quo eis ꝓ iesum destribuat in Heb.11.g sortē. Hinc apls ait: hi oēs testimoniū habētes ꝓ fidē nōdum consecuti sunt repromissiones, deo ꝓ nobis aliqd melij⁹ prouidente: ne sine nobis ꝙsummarent. Habēt igitur iā ꝓmissionē suam & reqeuerūt digni iudicati ꝓ moysen cape hæredi tatē suā: sed adhuc pugnāt ꝓ his qui sub iesu militāt. Oēs em̄ pr̄es q̄ ante nos dormierūt pugnant nobiscū & oīonibus ad iuuant. vñ: Ablinget synagoga illa hanc synagogā: sicut ablingit vitul⁹ herbā viridē de cāpo. Synagoga em̄ dñi quæ nos ꝓcessit ore & lingua, ꝓsumet oēm ꝓriam synagogam. i. oronib⁹ cōsumet aduersarios nr̄os. Oronib⁹ ergo & ꝟbi dei meditatiōe & ope & sensu recto pugnandū est. ¶Adam. Sicut vmbræ exemplari deseruiūt cœlestiū: & q legē suscipiūt: q̄ veræ legis vmbra est: ita exemplar & vmbrā sequunt diuisiōis cœlestis q̄ in iudæa hę reditatem terræ diuidunt. Veritas em̄ est in cœlis: vmbra ī terris. Dū hic ꝙstabat ī terris, erat hierl'm terrestris: & tēplū & altare & cultus visibilis erāt pontifices & Ps.84.c sacerdotes, ciuitates iudęæ & vici & omnia q̄ in hoc libro scripta sūt. Cū ꝟo in ad a Tribui autem leui nō dedit possuetu xp̄i ꝟitas descēdens de cœlis de terra habes & da pauperib⁹ &c. hoc est em̄ parIoh.4.d. orta est: & iusticia de cœlo prospexit: vmtē leuitis dare: christus enim qui hæc & hubręce iderunt: Cecidit ālare & tēplum iusmodi dicit leuitis partem dedit. vt iam nec in monte garizim, nec in hierosessionem: sed sacrificia & victimæ ly mis sit locus vbi oporteat adorare: sed veri adoratores adorāt patrem in domini dei israel: ipsa est eius hæ spū & veritate. Pūte ergo veritate vmbra reditas, sicut locutus est illi. Dedit a cessauit. Et cū adesset tēplū qđ⁹ per spiritū b ergo moyses possessionem tribui dei & virtutē altissimi ī vtero ꝟginis fafilioꝝ ruben iuxta cognationes Heb.9.c. bricatū est: dirutū est templum de lapidi suas. Fuitq̄ terminus eorum ab bus cōpositū. Adest pontifex futurorum aroer, quæ sita est in ripa torrētis Ioh.1.d. bonoꝝ: & cessant pōtifices taurorum & arnon: & in valle eiusdē torrentis hircorū. Venit agn⁹ q tollit peccata mundi: & cessat agn⁹ de pecudibus assumpt⁹, media, vniuersam planiciē q̄ ducit medala & esebon: cunctosq̄ vi& ne quicq̄ tot sæculis iugulatus. Conse culos earum qui sunt in campestri quens ergo erat hæreditatē regni cœlorū Rom.3.c bus: dibō quoq̄ & abamothbaal patefacta hereditas terrena cessaret & omnibus cessantibus oē os obstruet: & sub& oppidū baalmaon & gessa & ceditus fieret oīs mūdus deo. Iō em̄ hæc oīa dimoth & mephet & cariathain & auferri diuina dispensauit prouidentia: sabama & sarathasar ī mōtē cōualvt viā quandam recipiant veritatis ces lis bethphogor: & aseroth phasga santibus figuris. Subuersa est omnis ter& bethaisimoth: oēs vrbes cāpęstres vniuersaq̄ regna seon regis rena hierl'm: sed habem⁹ cœlestē quem Gal.4.d amorræi qui regnauit in esebon: ē mater oīm. Misericordia ergo dei hæreditasterrena nobis sublata est: vt hæreditatem quæramus in cœlis. Refertur ita quem percussit moyses cum prinq̄ prima & scd'a hæreditatis diuisio. pricipibus madiam: euæū & recen & ma qđ ꝓ moysen. scd'a q̄ & potētior per sur & vr & rebec duces seon habiiesum facta est. Moyses trans iordanē ruLeuitis tatores terræ: & balaā filium beor ben & gad & dimidiæ tribui manasse de veris q̄ hariolū occiderunt filii isrl' gladio dit possessionem. Alij vero oēs per iesum hæreditas. cū cæteris iterfectis: factusq̄ ē termin⁹ filiorū ruben iordanis fluui⁹ accipiunt hæreditatem. a ¶Tri. autē Deu.18.a Hæc ē possessio rubenitarū per cogleuī. Leuitis autem neq̄ moyses dedit henationes suas vrbiū & viculorū. reditatem, neq̄ iesus: quia ipse deus est hereditas eorum. Hi sunt qui in ecclesia virDeditq̄ moyses tribui gad & fiłiis ei⁹ ꝓ cognationes suas possetute animi & meritorū gra alios q̄cedūt sionē, cui⁹ hæc diuisio est. Termi Hi sunt forte qui in ppl'o saluandoꝝ sanus gazer & oēs ciuitates galaad piētiæ & scientiæ operā tribuūt: & mētē & dimidiā ptē terræ filiorū ammōg suam puram custodiunt: & omnibus pręvsq̄ ad aroer q̄ est cōtra rabba: & claris virtutibus excellunt: & simpliciores docent quomodo veniant ad salutē: Horum hæreditas ipse dominus est, q̄ est sapientia quam præceteris omnibus dilexerunt. b ¶Tri. fi. ru. &c. Inuenio tamen aliquam differentiam in his q̄ moyses distribuit, & in his quæ iesus. Moyses enim duabus tribubus semiꝫ hæreditatē tribuens

tribuēs nō dedit leuitis portionē: Iesus aūt C
non solum in his tribubus quibus terram diuisit, sed etiā in illis qb⁹ moyses diuiserat habitacula leuitis in singulis tribubus decreuit. Ordo enim leuitic⁹ vel sacerdotalis, qui dei sapientiæ & scientiæ operam impēdit, non potuit a moyse accipere sortem habitationis: qui non erat minister veritatis, sed vmbræ & exemplaris. Iesus vero noster qui est sapientia dei, habitacula sapientibus præbet. Non potuit dicere moyses: Vēde oia q̄ habes: & da pauperib⁹ & habebis thesaurū in cœlis: & veni se. m. hoc est Mat.16.c partem dare leuitis. Nec potuit dicere: Qui Luc.14.g nō renūciauerit oībus q̄ possidet: nō potest meus esse discipulus. Nec illud: Oīs qui nō Ibidē.f. odit prem & mrem & fratres & sorores &c. Iō habitacula sacerdotū & leuitarū dispēsare nō potuit. Btūs est ergo q̄ iuenit⁹ dignus vt ab iesu sortē cœlestis māsionis accipiat de q̄ dicit ieu⁹: Volo pr̄ vt vbi ego sū: & isti Ioh.17.d ☞ sint me-

NICO.DE LYRA.

c ☞ ni terræ iam diuisę ꝓ moysen añc̄ filij israel trāsirent iordanē. & primo describit in gnali. scd'o i speciali applicādo ad trib⁹, ibi: Dedit ergo moyses. Circa primam partem primo cōtinuat dicta dicendis dicens: Et nunc diuide terram. s. immediate supra descriptā. a ¶No. tribu. & di. tri. qui adhuc non accæperant possessiones determinatas. b ¶Cū qua. s. tribu manasse q̄tum ad alterā medietatem. Ruben & gad. posse, ter. quam tradidit eis moy. Cætera patent vsq̄ ibi: c ¶Ipse fu. de reliquijs raphaim. id est gigantum: ꝑm q̄ dicitur: Deut.iij.b. Solus quippe og rex basan restiterat de stirpe gigantum, quod est intelligē dum de illis q habitabant in astaroth & in edraim. in alijs enim terris bene gigantes: vt in hebron & gaza & geth & azoto: vt dicūm est. ō. xj. cap. Cætera patent in littera. d ¶Dedit ergo moyses. Hic ꝓsequēter de Diuisio. scribuntur termini terrę iam diuisæ ꝓ moysen in speciali applicando ad duas tribus & dimidiam. & primo q̄tum ad tribum ruben. scd'o q̄tū ad tribum gad, ibi: Deditq̄ moyses tribui gad. tertio q̄tum ad dimidiam tribum manasse, ibi: Dedit & dimidiæ. Et patet lra vsq̄ ibi: e ¶Hæc est possessio &c. vrbiū & viculo. dicunt aūt hic vrbes q̄ erāt clausæ muris. viculi autem & villæ dicuntur quæ non erant sic clausæ. f ¶Deditq̄ moy. tribui gad. Hic ꝓsequēter describitur terra in speciali q̄tum ad tribum gad. & patet littera hoc excepto quod subditur: g ¶Et dimi. par. ter. filiorum. Contrarium autem huius videt ꝓcipi Deut.iij.d. vbi dr sic: Nō dabo tibi aliquid de terra filiorū ammō: q̄a filijs loth dedi eā in possessionem. Ad hoc rīdent aliqui dicētes: ꝙ filij ammō habebant duplicē terram: vnā quā dñs eis cōcesserat. aliā quā iuxta se violenter acq̄sierāt: & istā scd'am occupauerūt filij israel: nō primā. Sed hoc videt insufficienter dictū. Tum qa etiā primā acq̄sierant filij ammon pugnando contra gigantes: & expellendo eos inde violenter licet ex adiutorio diuino: vt habetur Deute.ij. Tum quia præceptū erat filijs israel absolute vt nō morerēt ꝙ filij cōtra filios ammō: & ideo non est verisimile q̄ terram ab eis actu possessam occuparent. Ideo aliter dicit Ra. Ra. q̄ ista pars terræ filiorum ammon possidebatur actu a seon rege amorræoꝝ: qui eā abstulerat a filijs ammō. sicut & a filijs moab abstulerat partē terræ suæ quam ¶Secunda pars. c iiij ☞ possidebāt:

E sint mecum: & sicut ego in te & tu in me
Ioh. 17.c vnum sum", & isti in nobis vnum sint. Hi tamen quib" sapia, dei verbū, veritas & iustitia esse hæreditas dr habitationem interim cū illis accipiunt qrū hæreditas i terris vt q̄ ipse nō valēt, p illos efficiant pticipes sapiæ & scie dei: & ita ad minimos dispensatio diuina pertendit, vt illud compleatur
2.Co.8.c Ibidem. Qui multum, non abundauit: & qui minimum: nō minoratus est. Et qd' apis ait: Vt vestra abundantia sit ad illorum inopiā &c. Ita ergo cohabitare jubentur sacerdos & leuita: qui non habēt terrā, vt percipiant ab israelita sacerdos & leuita terrena q̄ non habent, & israelita a sacerdote & leuita cœlestia & diuina q̄ non habet. Lex enim dei sa
Clericorū & laicorū mutua necessitudo. cerdotibus commissa est & leuitis: vt huic soli operam tribuant: & vbo dei absq; vlla sollicitudine vacent: laicorū ministerijs sustentati. Si em necessaria non q̄buerint minus legi dei vocabūt, occupati corporalib" curis: & periclitabuntur laici. Obscurabitur enim lux sciæ quæ in illis est, te nō ministrāte oleū lucernæ: & culpa tua cæc" cæco ducatum q̄bēs, in foueam cadet cum eo.
Mat.15.b a ¶Hanc pos. Adam. Discamus ex lege q̄ necessario descripta est terræ diuisio: q̄ primo per moysen, scd'o per iesum dicitur facta: nō vt vtrāq; seruemus: sed vt rationem vtriusq; dicentes: illam solā teneamus quæ ab iesu xp̄o nobis tradit'. Illam ergo terram quæ est trans iordanem moyses distribuit: hanc vero quæ in terra sancta iesus & principes tribuit. Vides, ga cū ceperat vera hæreditas terræ sctē distribui: assumuntur principes tribuū veri & spiritualis israel. Hi sūt
mat.19.d apli quibus dicitur: Sedebitis & vos sup sedes iudicantes duodecim tribus israel. Assumit' etiam sacerdos. i. mystic" sermo dei. Sic em dicit: ga q̄uenerunt iesus & eleazar simul ad diuidendā terrā. Cap̄. XIIII.

F HOc est quod possederunt. &c. b ¶Sor. omnia di. Isido. Deletis gentibus iosue sorte diuidit populis terram promissionis. Xps quoq; a facie fidelium suorum gentes: id est gentilium errorū spiritus eiecit: & sorte diuisit terram, vnicuiq; ppria dona tribuēs. c ¶Dua. enim tribu. Isido. Moyses trans iordanem duabus tantum tribubus & dimidiæ possessionem decreuit: cæteri vero omnes per iesum susci piunt: quia plures p fidē iesu xp̄i promissa cœlestia suscipiunt q̄ per legem. Duæ em semis tribus figurabāt priore ppl'm: qui habuit quidē trinitatis noticiā, sed non perfectam. Nouē vero & semis trib" q̄ per iesum ppissionem terræ sanctę suscipiūt: significant nouū ppl'm q̄ ab iesu xp̄o per fidem & gram æternæ repromissiōis hæreditatem post lauacrum quasi post iordanis transitū accipiunt. Sed ipsi quoq; ad denarium numerū qui perfect" est nō pueniūt: ga nec in ipso aduētu dñi oia nobis perfecte annunIoh.16.c. ciata sunt. vñ: Multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo: sed spiritus veritatis q̄ a p̄re, p̄cedit, annūciabit vobis oia. Perfectio ergo & summa oia bonor" in spūsancto est. d ¶Absq; le. qui ni. Isido. Leuitæ nō accipiūt hæreditatē terræ ga iesus xp̄s est hæreditas eor": p̄m illud: Ego hę
Eze.44.g. reditas eorum: & possessio non dabit" eis in israel: Ego em sum possessio eorum. Clericorū enim hæreditas & possessio: iō dici voluit deus quia ministri altaris ipsius effecti sunt & sors. vnde & clerus sors interpretat'. Ergo deum in hæreditate possident merito qui vt sine impedimento deo seruire valeant pau-

ab esebon vsq; ramoth, masphe & bathanim: & amanaim vsq; ad terminos dabir. In valle quoq; bethara & bethnemra & soccoth & saphon reliquam partem regni Icon regis esebon. Huius quoq; finis iordanis est, vsq; ad extremam partem maris cenereth trans iordanem ad orientalem plagam. Hæc est possessio filiorum gad per familias suas & ciuitates & villæ earum. Dedit & dimidiæ tribui manasse filiis
1.Co.9.b q̄ eius iuxta cognationes suas possessionem: cuius hoc principiū est. Amanain vniuersam basan, & cuncta regna og regis basan: omnesq; vicos iahir qui sūt in basan sexaginta oppida & dimidiam partem galaad: & astaroth & edrai vrbes regni og in basan: filiis mahir filiis manasse dimidiæ parti filiorum machir,
a iuxta cognatiōes suas. Hāc possessionem diuisit moyses in campestrib" moab trās iordanē contra hiericho ad orientalē plagā.
Tribui aūt leui nō dedit possessionem: sicut locut' est illi Num. xxxv.

Ca. XIIII.

HOc est quod possederunt. De scriptis terræ limitib": huc p̄tinet agit de personis diuidētib". Et diuidit in duas partes: in partem principalem & incidētalē. Incidentalis ponit duo. primum est de
Diuisio. eis quæ possessa sunt. secundum est de eis quæ possidenda sunt. ibi: Accesserūt itaq;. Circa primum duo. primo ponit' quis diuisit. secundo quomodo diuisit. ibi: Hoc est qd' possede. &c. qd' supple, diuidetur: put p̄uenit. j. xv. ca. Et licet hic dicat', possederūt: nō tn totum erat adhuc acquisitum rōnibus q̄dictis ca. præce. c ¶Quare de eis eleazar sacer. & iosue &c. Sequitur: Sicut præceperat dominus: vt hr̄ Nume. xxxiij. d ¶Absq; leui. qui ni. ter. acc. in terra. &c. Ius enim primogenituræ ablatum fuit a tribu ruben propter p̄cm suum: eo q̄ ascendit cubile patris sui: vt habetur xlix. & translatum fuit ad tribū iuda q̄tum ad dignitatem regiā: & ad tribum ioseph q̄ tū ad duplicē portionē quæ primogenitis debebatur. Q. ergo dr̄ hic, q̄ filij ioseph fuccesserunt leuitis. s. ad complendū numerum xij. tribuū q̄bus erat terra diuidēda. sublata enim tribu leui q̄ hæreditatē hr̄e non debebat ratione q̄dicta in fine xiij. ca. non remanerēt nisi. xj. nisi tribus ioseph fuisset in duas diuisa propter q̄ iacob patriarcha manasse & ephraim filios ioseph cōstituit capita duarum tribuū: vt habetur Genē. xlviij.
c ¶Accesserunt ita. Hæc est pars incidentalis in qua interponitur petitio caleb cui moyses in speciali, p̄miserat hebron & ideo videns quod agebatur de terræ diuisione, fecit mētionem de, p̄missione sibi facta ne terra sibi promissa alteri concederet'. Circa Diuisio.
quod primo ponit' caleb petitio. scd'o petitionis impletio, ibi: Benedicitq; ei iosue. Circa primum dicitur: Accesserūt &c. Caleb enim erat homo magnus & famosus in illa tribu: & ideo maiores de tribu iuda associauerunt eum quando fecit petitionem suam, put subditur: f ¶Locutusq; est ad eum &c. Dicunt hebrei q̄ mortuo iephone
patre caleb Moraliter. b ¶Hoc est quod possederūt filij israel &c. Recapitulatio est vsq; ibi: f ¶Locutusq; est ad eum. scilicet iosue caleb. Per caleb qui interpretatur. totum cor

leant pauperes spū esse cupiūt: vt possint dicere: Dñs pars hæreditat. meæ &c. e ¶Nec ac. le. Isido. Habitacula leuitis p̄ocs tribus decreuit iesus: vt qui in ecclesia dñi scientię operā dant, & doctrinę grām administrant ab his qbus diuina dispensant terrena subsidia recipiant. vnde Paulus: Si nos vobis spiritualia seminauim": magnū est vt carnalia v̄ra metam"? Et merito i oēs trib" diuiduntur, qui dispēsatiōe oīm viuūt. f ¶Locutusq; est ad eū ca. Ada Caleb prim" hæreditatem accipit a iesu: qui interp̄tat', q̄si cor. Hic est q̄ in oibus intellectui operam tribuit qui nō aliud mēbrū corporis ecclīæ esse dr̄ q̄ cor, qd' est p̄ncipari in nobis. i. q̄oia cū rōne & prudētia agit: & ita cūctis dispensat quasi non sit aliud mēbrū nisi cor. Interpretat' aūt iephone pœnitentia. Caleb igit' filius conuersionis est: conuersus enim ad deum

talem

NICO. DE LYRA

possidebāt: vt hr̄ Num. xxj. Filij aūt israel occiderunt seō. vt ibidē dr̄: & iō oēm terrā quā possidebāt acq̄sierūt sibi: licet q̄tū ad alias partes fuisset aliq̄n filiorum moab & filiorū ammō. a ¶Tribui autē le. nō de. pos. quia sustētabant de decimis: primitijs & oblationib": dedit tn̄ eis vrbes ad habitandū & suburbana ad nutriendū animalia vt locut' est illi Num. xxxv.

C

Pś. 15.b.

G

A talē fructū ex se, p̄fert: & cor filiū generat. Est ergo ois q̄ diuinis sensib" vacat & rōnabil'r agit oia caleb. Hic q̄dē prio eruditus a moyse. scd'o a iesu. cui assistebat dicit: Tu nosti vbū qd' locut" ē dñs ad moysen &c. Quis ali" pōt nosse vbū qd' locut" est dñs ad moysen, nisi solus iesus? Nemo em sic intellexit legē sicut docuit iesus. Ipse em oia edocuit & aperuit: ipse reuelauit paulo, ga lex spūalis erat. a ¶Nosti quid Io. sit dñs &c. Adam. Hoc est qd'
Ioh. 5. g. dixit dñs: Si crederitis moysi: crederitis & mihi: de me enim ille scripsit. de me vo id est caleb qui est cor dixit. Certū est em ga de corde scripsit moyses: ga omnia sapienter scripsit. b ¶Si valens &c. Sācius em similiter valet & i p̄ntib" & in futuris, & i nouis & in veteribus, i euangelijs & in lege. Hoc q̄ est qd' dicit valere se sub iesu sicut tūc cum moyse: ga in vtriusq; testamēto mysterijs cor vigilans valet.
c ¶Da ergo mihi mon. istū. Nihil humile, nihil detectū sānis requirit: sed montem excelsum, in quo sunt ciuitates magnæ & munitæ. ga ciuitates munitas occupat sapiens: & destruit munitiones in quibus cōfidūt impij. d ¶In quo enachim sunt & vr. Ada. Ciuitates & muri sūt impiorū dogmata & syllogismi phorū, qb" astruūt ipia q̄q; & diuinæ legi ꝛria. Illa quoq; sunt ciuitates munitę & in mōtib" collocatæ: q̄ hæretici scripturarū assertiōib" velut in altis mōtib" locant. Has ciuitates q̄sq; sapiēs vbū vitatis q̄dicans destruit: & vrbes mendacij veritatis ariete subuertit. Ergo sapientissimus caleb assistens ante iesum, promittit se plus valere ad prælium: & ideo possit p̄mitti sibi facultatē disputādi cū dialecticis seculi: qui, p veris falsa confirmant vt subuertat oia q̄ falsis assertiōibus p̄struūt. cuius alacritatē videns iesus: bñdicit eum qui, talia poscit & audet. Tu quoq; si vis operā dare studijs & legē dei prudenter meditari & effici cor in lege dei: potes istas magnas & munitas vrbes: id est falsas assertiones subuertere: vt & tu merearis benedici ab iesu: & accipere hebron, q̄ interp̄tat' cōiūctio vel cōiugiū: per qd' forsitan pōt illud oīdi: q̄ spelūca duplex cōparata ab abraā p̄incha i ea est: in q̄ cōiugia
genē. 23.b patrū & reliquię eor": iacēt. i. abraā cū sara, isaac cū rebeca, iacob cū lia. Meruit ergo caleb patrū reliquas i hereditatem susci pere: quia p̄ sapiētiā q̄ vigebat sub moyse & iesu, intellexerat p̄ncipiū rōnem: & quid causæ esset q̄ cū abraā sola ibi sara iaceret: & nec agar, nec cethura ei meruisset adiungi: vel quare cum iacob sola lia iaceret: & nec rachel amplius dilecta: nec ex concubinis aliqua in sepulchro ei fuerat copulata. In memorijs ergo patrum hæreditatem capit sapiens caleb. Ipse iesus enachitarum gentis metropolim

NICO. DE LY.

tribuit patre caleb naturali, cenez accepit mrem ei" vxorē: & quia nutriuit eū, vocat" ē inde ceneze". Alij vo dicūt q̄ fuit frater ipsius cenez iunior ipso: & ga mortuo p̄re cenez habuit curā caleb inde dic" ē ceneze". j. Para. iij. c. dr̄: q̄ est ron fuit p̄ isti" caleb: qd' est tenēdū. & ideo p̄m dr̄ cōiter q̄ fuit binomi": tn̄ i glosa hebraica. j. Para iiij. c. dr̄ q̄ caleb fuit fr̄ iephone. i. diuertēs: ga diuertit se a consilio malorū exploratorū. a ¶Nosti qd locut" sit dñs &c. ga dñs dedit' sniam mortis sup filios israel qui exierāt de ægypto: excipiēs caleb & iosue: vt hr̄ Nume. xiiij. b ¶Nūciauit q̄ ei quod mihi verū vi. s. q̄ terra, p̄missionis explorata posset cū dei adiutorio de facili obtineri. c ¶Fratres autem mei. i. alij exploratores preter iosue. d ¶Dissoluerunt cor ppli. terrorem eis immittēdo: vt hr̄ Num. xiij. d. e ¶Iurauitq; moy. Nō inuenit' hic scriptū in p̄cedētib": credēdū tn̄ est q̄ sic fuit: ex quo scribit' hic. f ¶Terra quā cal. pes tu? &c. Et dr̄ pes tuus in singulari: ga sicut dictū fuit. ē. Nu. xiij. Caleb vidēs alios exploratores p̄ter iosue inclinatos ad inducēdū ppl'm ne itrarēt terrā, p̄missionis: p aliqd' eps recessit ab eis & venit fol" i hebrō: vbi erat sepultura p̄iarcharū principaliū: orās ibi vt nō discederet a vitate sicut alij exploratores. Et iō moyses sub iuramēto, p̄misit ei hebrō in possessionem. g ¶Quadraginta & qn. anni, &c. Hoc autem fuit scd'o anno egressiōis de ægypto: quia illo anno mense scd'o decima die mēsis recesserunt filij israel de mōte sinai. & xxix. die mensis tertij venerunt in cadesbarne: vt dicit Rab. Sa. & inde missi sūt exploratores: vt hic dicit'. & hr̄ Nume. xiij. Filij aūt israel fuerunt in deserto q̄draginta annis añq; transirent iordanē & pugnarēt p̄tra hiericho. si igitur ab istis quadragintaqnq; annis subtrahat' primus ann" antecq; mitterentur exploratores: remanent sex anni a transitu iordanis vsq; ad diuisionē terræ p iosue: de qua fit b sermo ga tunc dixit caleb vbū istud. Et ex hoc patet qd'. ē. dictū est. xj. ca. videlicet q̄ iosue sex ānis pugnauit, p acquisitiōe terræ añ q̄ diuideret eam. h ¶Hodie oc. an. &c. sic va. qd' nō fuit factum virtute naturali: sed gra dei spāli. i ¶Da q̄ mi. mō. istum. s. hebrō: vt patet ex his q̄ sequunt'. & sic patet qd'. ē. dictū ē. xj. c. q̄ licet iosue acqsiuisset añ hebrō q̄tū ad illā p̄tē q̄ erat in valle non
†Nu.14. d. Deu.11.c tn̄ q̄tum ad illā partē montanā in qua erat fortaliciū. k ¶Quē pol. est. s. per moysen vt. ē. dictū est. l ¶In quo enachim fuit. s. gigātes. Ex quo patet qd'. ē. dictū ē. xj. ca. q̄ iosue non interfecerat gigantes de ebron. m ¶Si for. &c. Dicit forte nō, p̄ter dubitationem diuinę vitatis i sua, p̄missiōe: sed ppter variabilitatē liberi arbitrij in hoīe ga tales diuinæ, p̄missiones intelligēdæ sunt sub q̄ditione. si hō cui fit, p̄missio pseueret in bono. n ¶Bñdixitq; ei io. Hic p̄r ponitur dictæ petitionis cōcessio cum dr̄: Benedixitq; ei io. Imprecando sibi bona.
D o ¶Et tra. ci. he. q̄tū ad partē acquisitam & ius acquirendi q̄tū ad aliā. p ¶Quia se. est do. referēdo vitatē de terra, p̄missionis explorata. q ¶Nomen he. ante vo. ca. i. ciuitas quattuor: eo q̄ ibi tuor patriarchæ principales ibi sunt sepulti cū suis coniugib". s. adam & eua: abraam & sara: isaac & rebecca: iacob & lia. vel ppter quattuor gigātes ibi sepultos: vel plenius fuit dictum Gen. xxiij. Alij autem dicunt q̄ vocata est cariatharbe. i. ciuitas arbę: qui dominatus fuit ibi: & a quo descēderunt gigātes alij. Et huic dicto consonat quod dr̄. j. xv. c. Caleb vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda: sicut p̄ceperat ei dñs. Cariatharbæ. i. ciuitas arbæ patris enach ipsa est hebron. Pōt autem dici, p̄ dictorum, p̄cordia: q̄ ab infidelib" vocata est cariatharbe, ppter q̄ttuor gigātes ibi sepultos: & ppter nomē, p̄riū illi" q̄ ibi dñat" fuit. A fidelibus vero vocata est cariatharbæ, ppter q̄ttuor patriarchas principales ibi sepultos.
Et terra Moralr. ✠ tū cor. & bñ ga cū esset. lxxxv. annorū postulauit terrā a gigan
Hylarīō abbas. tib" possessam & p forte bellū acq̄rēdā. significat' senex cordatus ad pugnādū, ꝺ dęmones & vitia. Talis fuit sctūs Hylarion abbas de quo scribit' q̄ a. lxxiij. anno vsq; ad. lxxx. annū incredibili fervore mentis pane abstinuit, q̄si nou" accedēs ad seruitutem dei: cū tn̄ eo tpe soleant hoīes eo remissius agere.
n ¶Bñdixitq; ei io. Sicut frequēter dcm ē p̄ io sue significat xp̄s: q bñdicit talibus cordatis hoīb" p̄serēdo eis gram i p̄nti: & gliam in futuro.

E tribuit hebron: & efficit ei sors vsq; i hodiernū diē. vtinā & mihi
daret sors abrāā, isaac, & iacob: vt efficeret me de sicut effecit
est deus abrāā, de isaac, & deus iacob in xpo iesu. a ¶Et terra
ces. &c. ¶Adam. Nō est ꝑ scriptū i destributiōe moysi: sed i distri
butiōe iesu. Si g vis dign⁹ effici q hereditatē ꝓsequris a iesu: opor
tet te pri⁹ oia bella finire & in pace ꝓsiste
re vt de carnis tuæ terra dicat: qa cessauit
terra a bellis. Cū aūt cōsuetudo sit sanctæ
scripturæ q̄ttuor pres orbis, q̄s axes vel
plagas noiant, appellare in descriptione
finiū trib⁹ iudæ: duæ tm̄ noiant. Et fa
ctū sunt inquit fines filiorū trib⁹ iuda ſm
plæbes eorū a finibus idumeæ, a deserto
sin ad occidentem. Et cum descripsisset fi
nes ab occidēte aūt: & ab oriente mare sal
sum. Septentrionem ꝙo & meridiē reti
cuit. Fines ergo iudææ, ꝓximi sūt idumeę
finib⁹, q̄ terrena iterpt̄at: post terrena em
statim sequunt fines iudææ: sed a deserto
inquit sin. i. tētatiōū: post tētatiōes g̃ se
quunt fines hereditatis iudæ. Oriēs & oc
cidens noiant⁹ vicina loca q̄. s. dixim⁹. i.
ꝓxima. Vallis quoq; ægypti vicina occi
dētalib⁹ partib⁹ designat, q̄ a deserto est
ad occidētē. Ab oriēte ꝙo cingunt fines
mari salso. Post hæc a collibus inqt q ten
dūt ad occidētē: & inde ascēdit ab occidē
te vsq; ad cadesbarne: & sic protendit ab
occidente ad cades. hi sunt fines eorū ab
affrico. & inde perexit vsq; ad vallē ægy
pti. Vide quomodo in occidētis partib⁹
africū, ægyptū & occasum noiat: vt sciat
sibi quisq; hæc esse trāseūda: & ita dęmū
ad tribū regiā puenire: de q̄ ortus est dns
noster. A finibus aūt idumeæ est desertū
sin: ideo necesse est nos trāsire ꝓremum tē
tationum: vt possim⁹ puenire in hæredi
tatem filiorū iuda. Ascēdere quoq; opor
tet ascēsum collū accabim: qd⁹ interpt̄at
F scorpiones: quia trāseūdi sunt a nobis &
Luc. 10.c calcandi scorpiōes de qbus dr̄: Ecce dedi
vobis prātem calcādi sup scorpiōes & ser
pētes &c. Qui g̃ vult ꝭgredi i hæreditatē
tribus iudæ: ascēdat istas ascēsiones: cal
cet & euadat hos scorpiones. Forte hoc
Eze. 2.c iter agentu Ezechieli dicebat dns: Fili ho
minis in medio scorpionū tu habitas. Et
sunt inquit fines vsq; ad cadesbarne. Ca
des interpt̄at sctm̄ vel sanctificatio. Fines
ergo iudæ vsq; ad sctificationē pueniūt.
¶Dicit etiā ab orientis partibus tribus
iudæ esse mare salsum. & post hæc i parte
ei⁹ noiatur fons solis & ciuitas solis: & in
eadē tribu est etiā ciuitas lrarū. Oportet
ergo oēm q vult introire in partē filiorū
iuda, transire prius mare salsum. i. mundi
huius vndas & turbines supērare: & oia
Iob. 4.b. huius mūdi euadere: q̄ ꝓ sui incerto & lubrico marinis fluctib⁹ cō
parant vt possit ad iudę terrā puenire, & ad fontē solis iusticię: q
Mat. 5.g. est fons aq̄ salētis i vitā æternā: & postea ciuitatē solis iusticię i
uenire. Est & i egypto ciuitas solis: sed illa hui⁹ solis nomē accæ
Ps. 45.a pit, quē pr̄ cœlestis oriri iuber sup bonos & malos. Illa ꝙo q̄ est i
iudæa sctōr⁹ tm̄ efficit: qa ciuitas dei est: & fōs ille supradict⁹ flu
uius effect⁹ lætificat ciuitatē dei. Tu q̄q; si vndiq; munit⁹ fis, &
ꝓtinētię muro circūdat⁹: patiētię & magnanimitatis turrib⁹ ꝓfir
mat⁹ efficieris ciuitas dei. Si ꝙo ad h̄ lumē sciæ dei tibi addideris
& te sol iusticię irradiauerit: efficieris ciuitas solis: vel ciuitatē so
lis sorte hr̄ditabis. Si aūt i lege dei die ac nocte studueris: & de ma
Ps. 1.a. nu tua liber legis nō recesserit: effi cie hr̄ditas tua ciuitas litterа
rū. ¶Adam. Nō parū vtilitatis cōferr aiæ, cū ad aures nr̄as licet
obscura lectio diuini sermonis illabi f: Si em̄ credit a gentilibus:
q̄ per carmina q̄da g̃ q̄cantationes appellār: qb⁹ istud artis est su
surrantes noibus quibusdam cōpellatis: & cum his g̃ nec illi qui
✠ inuocāt

NICO.DE LYRA

a ¶Et terra ces. a prælijs, s. cōibus: nō tm̄ a par
ticularib⁹: vt dictū est in fine ca. ꝓcedē. Ca. XV.
Gitur sors filiorum iudæ. Postq̄ actū est de ꝓmis
terram

a ¶Si vis habere hæreditatem a iesu: opor
a ibi inter enachim situs ē: & terrā ces
tet vt terra carnis tuę quiescat nec cōtra spi
ritum confligat.

sauit a prælijs. Capitu. XV.

LGitur sors filiorū iudæ p̄r b
cognationes suas ista fuit, c
a ¶qui interpretat⁹ terrenus.

¶tentationis.

sertū sin cōtra meridiē: & vsq; ad ex
trēmā ptē australis plagæ. Initium d
a ¶mundanorum, s. fluctuum.
ei⁹ a summitate maris salsissimi: & a
lingua ei⁹ quæ respicit meridiē: egre e
a ¶dedi vobis potestatem ca
landi super serpentes & scorpiones.
dieturq; cōtra ascēsum scōrpionis & f
pertrāsit in sina: ascenditq; in cadesbarne: & peruenit in esrom ascēdēs
ad daram: & circūiens cariathaa:
atq; inde pertrāsiens in asemona, &
peruenies ad torrētē ægypti: erunt
q; termini eius mare magnum. Hic
erit finis meridianæ plagæ. Ab oriē
te vero erit initium mare salsissi
mum vsq; ad extrema iordanis: &
ea quæ respiciunt ad aquilonem, a
lingua maris vsq; ad eundem iorda
nis fluuium. Ascēditq; terminos in
bethagla & transit ab aquilone i be
tharaba: ascēdēs ad lapidem boem
filii rubē: & tēdēs vsq; ad terminos
debera de valle achor cōtra aq̄lonē
respiciens galgala, quæ est ex aduer
so ascensionis adomim ab austra
li parte torrentis: transitq; aquas
a ¶aquę salētis i vitā æternā. b ¶iusticiæ.
quæ vocantur fōns sōlis: & erunto

terrā diuidētib⁹: hic ꝓr agit de ptib⁹ assignatis singlis tribub⁹ G
Et prio de assignatiōe terrę tribui iuda: qa erat trib⁹ regia. Sc̄o Diuisio.
de assignatiōe terrę filiș ioseph: q succedit filiș ruben in iure pri
mogenituræ q̄tū ad duplicem portionē. xvj. cap. Tertio de assi
gnatiōe terrae septē alȝ tribub⁹. xviij. ca. Circa primū primo alli
gnat terra tribui iuda in gñali. Secundo
in spāli ipi caleb, ibi: Caleb vero. Tertio
describit numerus ciuitatū, ibi: Erātq; ci
uitates. Quarto conditio habitatorū, ibi
Hiebusæum aūt. Prima pars diuidit in Diuisio.
q̄ttuor: ſm q̄ terra describit ſm q̄ttuor
ei⁹ latera. s. australe, orientale, aquilona
re, & occidentale. Et patebunt pres prose
quēdo. Circa primū dr̄: b ¶Igitur sors
filiorū iudæ p̄ cog. suas. id est familias.
c ¶Ista fuit a termino edon &c. Hoc dr̄
ad designadum in quo situ sors iuda fue
rit respectu aliarū sortiū: qa fuit in parte
meridionali terrae, ꝓmissionis: ad quam
partē erant ægypti eoꝝ aduersarij: vt sic
trib⁹ iuda quæ erat bellicosior ceteris pa
rata esset resistere eis. d ¶Initiū eius a
summitate maris sal. Istud est mare mor
tuū: vt dictum est ō. & erat in angulo con
iungente lat⁹ australe & orientale: & ideo
ab illo incipit describere lat⁹ australe: qd⁹
descendebat versus occidentem. & ī⁹ lo
ca inter media describit, cum subditur:
e ¶Egredieturq;. Latera enim sortium
nō poterūt semp describi ſm lineā rectā:
propter montes occurrentes, vel paludes
vel aliud hmōi. Et ī⁹ dicit hic: Egredie
turq;, scilicet linea describens sortē iudę
a parte australi. f ¶Contra ascensum
scorpionis. Mōs q̄dam est vbi sunt scor- Mōs scor
piones in abūdātia: & ad illū mōtē inclu- pionis.
dēdū itra sortē iudæ flectebatur linea de
scribēs ꝙ sus austrū. Et vbicūq; in descri
ptione sortiū vtitur scriptura hoc verbo
egredit: vergit vl̄ reflectit vel aliq̄ hmōi H
intelligēdū est q̄ linea describēs sortē ali
quā flectit a sua rectitudine ad vnā ptem
vel ad aliam. g ¶Et pertransit in sina.
Iste nō ē mōs sinai q̄ in pluribus locis in
scriptura vocat sina: qa sors iudę nō ibat
vsq; ad illū locū. sed significat desertum
sin: de quo facta est mētio i principio hui⁹
sortis. Et ꝭ magis patet in hebrēo: qa sina
q̄n accipit, p mōte sinai in quo data ē lex
scribit p samech lr̄am i principio, put aūt
accipit pro deserto sin: scribitur per sade.
h ¶Perueniens ad torrentem ægypti.
Hic est nilus ſm aliquos: & ſm alios ē q
dā torrēs q vocat riuocorula, q̄ est in ter
mino australi terrę, ꝓmissionis. i ¶Erūt
q̄ terminī eius mare magnum, i. mare
mediterraneū. qd⁹ claudit terrā promissio
nis a parte occidētis. Et sic patet descriptio lateris sortis iudæ au
stralis ab oriēte in occidētē. k ¶Ab oriente vero. Hic describit
lat⁹ oriētale, cum dr̄: l ¶Erit initiū mare sal. qa sicut dictum est
facit angulū terrę, ꝓmissionis i ꝓsūctiōe lateris australis & oriētal.
m ¶Vsq; ad extrema ior. i. vsq; ad locū illū vbi cordanis fluui⁹
itrat mare mortuū. tm̄ em̄, ꝓdēdit lat⁹ sortis iudæ oriētale, ꝓcedē
do ab austro ꝙ sus aqlonē. ꝓr describit latus aquilonare, dicens:
n ¶Ascēditq; terminos. qa trāsit ꝙ sus hierl'm: quæ est in altio
ri loco terræ, ꝓmissionis. ī⁹ subdit. o ¶Et erunt exit⁹ eius ad
✠ cunt. Ad
fon. rogel, qui est, ꝑpe hierl'm: vt habetur. iij. Reg. j. Hebræi di
Moral'r. b ¶Igitur sors fi. ius, &c. Per iudā q̄ interpt̄at ꝓfitēs Moral'r.
siue laudās: potest intelligi bon⁹ ꝓlatus sæcularis vel religiosus
qui de cōfessione laudis in obsequio diuino debet esse sollicit⁹.
In sorte ꝙo iudæ iter cætera loca q̄ describunt esse in ea: tria spe
cialiter sunt notāda: scilicet fons solis: per quē veritas vitæ g̃ est
gratia significat. Nam gratia fons aquæ salētis in vitā æternā
noiatur. Iob. iij. Et cariathspher. i. ciuitas litterarum: per quam
veritas doctrinæ significat. Et ciuitas solis, per quam veritas iu
sticiæ quæ mor⁹ corruptionē reprimit designat. Iste tres veritа
tes debēt esse in sorte iudæ. i. boni prēlati sæcularis vel religiosi.
✠ Caleb ꝙo

A ✠ inuocāt norūt: ex solo tū vocis sono sopiunt serpētes vel etiā de
cauernis trahunt: & sæpe i corpib⁹ hūanis tumores vel feruores
vel alia hmōi voce sola soluere vel reprimere dicunt: iterdū etiā
aię stupore quēdā sensus ifligere: si tm̄ xpi nō restiterit fides. q̄to
magis tot⁹ p̄cantatiōis & carminis validiorē ducēdā credimus
Scriptu- quācūq; scripturæ sctē vel sermonum vel
rarum se noim appellationē. Sicut em̄ apud infide
creta vir les contrarię virtutes audiētes illa nomina
tus. assunt: etiā dant operā in hoc ad qd⁹ inuoca
ri se ex illo vel ex illo noie sentiunt, offici
sui rem cui se mancipauerunt impedientes
multo magis cœlestes virtutes q̄ nobiscum
sunt libēter accipiūt: si verba scripturæ &
horum noim appellationes velut carmina
quædā & p̄cātatiōes ex ore nr̄o, ꝓmamus.
Etsi em̄ illa non intelligimus, ille virtutes
intelligunt. & velut carmine quodā iuitate
& adesse nobis & ferre auxiliū delectantur.
Non solū em̄ circa nos sed etiā intra nos di
Ps. 102. uinæ virtutes sunt. vñ: Benedic aia mea do
mino: & oia interiora mea nomē sctm̄ eius:
i. oia quæ intra me sunt. Cōstat q̄ multas es
se ỹtutes intra nos q̄b⁹ aiaꝝ nr̄aꝝ vel cor
porū cura cōmissa est. Si sctē sunt cum scri
pturæ legunt⁹ a nobis: & delectant⁹: & vali
2.co. 14. diores erga nr̄am diligētiā fiunt: licet sen
c. sus nr̄ sine fructu sit. ſm illud apl'i: Si lin
guis loquamur, & spirit⁹ noster oret: sensus
aūt noster sine fructu sit, ad intelligendū. Mi
rum mysteriū in hoc protulit apl's: alīq̄n. s.
fieri posse: vt spūs q̄ in nobis est oret, & sen
sus nr̄ sine fructu sit. Illæ enim ỹtutes quæ
aiæ nr̄æ in adiutoriū datæ sunt, reficiuntur
ex auditu sctē scripturæ, velut diuinis & ra
tionabilibus cibis: cū. s. diuina verba prose
rimus ex ore. Ipse etiam xps si in hmōi stu
dijs nos vacantes inueniat: non solum refi
ci & pasci dignatur in nobis: sed etiā si has
Ioh. 14.c epulas viderit apud nos patas, patrē secum
adducet: ſm illud: Ego & pr̄ veniem⁹ & mā
sionē apud eū faciem⁹. Sed sicut hmōi me
ditatiōib⁹ diuinaꝝ erga nos virtutū cōsor
tia & officia, puocam⁹: ita malignarū vir
tutū insidias & dæmonū incursiones hmōi
sermonū & noim appellatiōib⁹ effugam⁹.
ỹbi gr̄a: vt si qs, ꝓsperit p̄cātationib⁹ so
pitū serpentē in manib⁹ portari, vel de ca
uernis extrahi: nihil nocere valēt, venenis
incātationū ỹtute torpētib⁹: ita lectiōis di
uinæ ỹtute si quis intra nos est p̄ric ỹtutis
serpēs si patiēter feras. i. si nō tædio auditū
auertas, scripturæ carminib⁹ depellitur. Si
ergo legitur tibi scriptura obscura & quam
nō intelligis: hāc iterim vtilitatem susci pe
minoꝝ australi terrę, ꝓmissionis. i ¶Erūt
q̄ terminī eius mare magnum, i. mare
mediterraneū. qd⁹ claudit terrā promissio
nis a parte occidētis. Et sic patet descriptio q̄rū late
ris sortis iudæ. e ¶Caleb vero. Hic ꝓr
describit sors iudæ i spāli q̄tū ad ipsum
caleb: qa cœpit partē spālem: vt dictū est
ca. xiij. & hi crepetif. Et patet lr̄a ex q̄dictis vsq; ibi: f ¶Inde
cō. vc. ad &c. cariath, i. ciuitas lr̄aꝝ. hoc est additū a trāslatore:
ad ostēdēdū iterptationē huius nois cariathspher: qa cariath in
terpretat⁹ ciuitas: spher scriptura vel liber. Dicūt autem hebræi
q̄ ideo sic vocata est ista ciuitas: eo qd⁹ othoniel qui istā ciuitatē
cœpit, vt statim subdit: alīq̄ legis capt⁹ a quæ obscurata & deleta
✠ fuerāt tpe
✠ e ¶Caleb vero &c. Sicut. ō. p caleb signat⁹ est senex vigoro Moral'r.
sus ad debellādū vitia, q̄ ē xpi membrū: sic i isto loco p caleb pōt si
gnificari xps q̄ ē fidelīū caput. Nā frequēter i expositiōe sacrę scri
pturę, & maxie mystica fit trāsit⁹ de capite ad membra: & ecōuerso
, ꝓpter eoꝝ ꝓnexionē. Per ꝭ igit⁹ q̄ caleb i cariatharbe ꝓfudit tres
gigātes filios enach: figuratū fuit q̄ xps in hierl'm ternarium fi
liorū diaboli ꝓfusurus erat. s. sacerdotū, scribarū & phariseoꝝ: q̄s
in euāgelio legit frequēter ꝓfudisse.. f ¶Inde cōsēdēs venit
ad ha. da. quæ pri⁹ vo. cariathspher, i. ciuitas lr̄aꝝ vocabat⁹:
per quā intelligi pōt vniuersitas hæreticorum q̄ ex lr̄atura super
biētes nouas singūt hæreses: & eas nitunt verbositate phisica vel
✠ rhetorica

exitus eius ad fontē rogel: ascen
ditq; p vallē filii amnon ex latere a
hiebusæi ad meridiē: hæc ē hierl'm
& ide se erigēs ad verticē montis
qui est cōtra iehennō ad occiden
tem in summitate vallis raphaim
contra aquilonem: pertransitq; a
vertice montis vsq; ad fontē aquæ
nepthoa: & peruenit vsq; ad vicos
montis ephron: inclinatur q; in ba
la, quæ est cariathiari: id est vr̄os b
siluarum: & circumit de bala con
tra occidentem vsq; ad montem
seir. Transitq; iuxta latus montis
iarim ad aquilonem in chesson: &
descendit in bethsames, transitq;
in thamna: & peruenit cōtra aqui c
lonem patris accharon ex latere
inclinaturq; secrona, & trāsit mō
tē baala: peruenitq; in gebneel: & d
magni maris cōtra occidentē fine
cōcludit. Hi sunt termini filiorum
iuda per circūitū in cognatiōibus
a ¶conuersionis.
a suis. Caleb vero filio iephone de e
a ¶nō in extremis. b ¶nō in sorte.
dit ptē i mēdio filiorū iuda sic prē
cæperat ei domin⁹: cariatharbe pa
a ¶qui interpretat⁹ humilitas inanis: vel
responsio inanis.
tris enach: ipsa est hebron: dele
uitq; ex ea caleb tres filios enach
a ¶extra me. i. eccl'iam. b ¶frater me⁹ ex
tra ꝓsilio. i. sine ꝓsilio. oēs em̄ filij ianis hu
militatis extra ꝓsilii sunt. c ¶Lxx. thala
min. i. pcipitiū vel suspēsio: quasi vag⁹. s.
& præceps.
sesai & achimā & tholmai de stir
pe enach: atq; ide cōsēdēs venit f
a ¶quæ interpretatur loqla.
ad hitatores dabir, q̄ prius voca
bat⁹ cariathspher id est ciuitas lit

2. Tim. 3 d

Hūilitas duplex. Mar. 11. d

hūilis corde &c. &, Qui se hūiliat, exal. &c. Hūliamini sub potēti C
manu dei. Altera culpabilis: de qua dr̄: qa amnon hūiliauit tha Luc. 14.c
mar sororē suā. Hæc est hūilitas inanis q̄ ex pcto descēdit. Huius 1. Pe. 5. b.
metropolim cœpit: & excidit caleb: & iteremit⁹ tres filios enach. i. 2. Re. 13.c
manis hūilitatis: & habitauit ciuitatē. Prim⁹ aūt est filij sesai. i.
extra me: hoc est extra sctm̄. extra sctm̄ em̄
est filij ianis hūilitatis: imo & extra deū.
Est ali⁹ achimā q̄ interpretat⁹, frater me⁹
extra ꝓsiliū: velut si dicat frater me⁹ sine
ꝓsilio. Oēs em̄ fratres q̄ de hūilitate inani
nascunt⁹, extra cōsiliū sunt. Tert⁹ est thol
mai: qd⁹ iterptat⁹ p̄cipitiū vel suspēsio: qa
nihil i eo stabilitatis, sed vaga oia & i pre
ceps ruentia. His exterminatis accēdit in
dabir: cui⁹ nomē erat prius ciuitas lr̄arū.
Dabir aūt interpt̄at⁹ loqla. Igitur ciuita
tē litterarū: intelligē. oē veteris testamēti in
strumentū: sicut hāc ipsam quā nūc expo
nim⁹ scripturā q̄ post efficit⁹ dabir. i. loq
la. Quæ em̄ pri⁹ i lr̄is erat: & ſm lr̄am in
telligebat⁹: modo in ecclesijs xpi loquela
facta est: loquentib⁹ de ea & disserētibus
✠ primo apl'is

NICO.DE LYRA.

✠ cūt: A fonte fullonis. ita q̄ rogel ſm
eos nō est nomē, ꝓprij sed cōe. Ibi em̄ ful
lōes lauāt vestes. & ſm h̄ dr̄. iij. Re. xvij.
d. Venerūt hierl'm & steterūt iuxta aq̄du
ctū piscinę supioris, q̄ est i via agri fullo
nis. a ¶Ex latere hiebu. &c, dixit Ex la
tere ad meridiē: qa linea diuidēs sortē iu
dę a sorte beniamin, ꝓcedēs de oriēte i oc
cidētē, i latere aqlonari declinabat ad prē
meridionalē iuxta hierl'm: & sic hierl'm
erat extra lineā illā i pre aqlonari vbi erat
sors beniamin: nō tn̄ tota: sed q̄tū ad illā
ptē in q̄ postea fuit fundatū templū & alta
re holocausti: qd⁹ ſm oēs expositores fuit
in sorte beniamin. b ¶Cariathiarim. i. D
vrbs siluarū. Istud, vrbs siluarū nō est in
hebrēo: sed additū ē a trāslatore: ad oñdē
dū iterptationē hui⁹ nois cariathiari. Ca
riath enim idem est q̄ ciuitas: iarim siue.
c ¶Et peruenit cōtra aq. &c. Hoc nō dr̄
hic: eo qd⁹ linea determinās lat⁹ istud, pce
dat recte ꝙ sus aqlonē: qa linea describēs
lat⁹ aqlonare trāsit ab oriēte in occidētē.
Sed qa i hoc loco linea q̄dicta a sua recti
tudine flectit ꝙ sus aq. ꝓnem: ī⁹ subditur:
d ¶Et magni ma. Mare magnū hic vo
catur mare mediterraneū vt. ō. dictū est.
vbi terminat⁹ lat⁹ aqlonare sortis iudæ
& icipit lat⁹ occidētale. lat⁹ em̄ occidenta
le sortis iudæ est totū sup illud mare: qd⁹
etiā claudit totā terrā, ꝓmissionis a parte
occidētis. Ex̄ sic patet descriptio q̄rū late
ris sortis iudæ. e ¶Caleb vero. Hic ꝓr
describit sors iudæ i spāli q̄tū ad ipsum
caleb: qa cœpit partē spālem: vt dictū est
ca. xiij. & hi crepetif. Et patet lr̄a ex q̄dictis vsq; ibi: f ¶Inde
cō. vc. ad &c. cariath, i. ciuitas lr̄aꝝ. hoc est additū a trāslatore:
ad ostēdēdū iterptationē huius nois cariathspher: qa cariath in
terpretat⁹ ciuitas: spher scriptura vel liber. Dicūt autem hebræi
q̄ ideo sic vocata est ista ciuitas: eo qd⁹ othoniel qui istā ciuitatē
cœpit, vt statim subdit: alīq̄ legis capt⁹ a quæ obscurata & deleta
✠ fuerāt tpe
✠ e ¶Caleb vero &c. Sicut. ō. p caleb signat⁹ est senex vigoro Moral'r.
sus ad debellādū vitia, q̄ ē xpi membrū: sic i isto loco p caleb pōt si
gnificari xps q̄ ē fidelīū caput. Nā frequēter i expositiōe sacrę scri
pturę, & maxie mystica fit trāsit⁹ de capite ad membra: & ecōuerso
, ꝓpter eoꝝ ꝓnexionē. Per ꝭ igit⁹ q̄ caleb i cariatharbe ꝓfudit tres
gigātes filios enach: figuratū fuit q̄ xps in hierl'm ternarium fi
liorū diaboli ꝓfusurus erat. s. sacerdotū, scribarū & phariseoꝝ: q̄s
in euāgelio legit frequēter ꝓfudisse.. f ¶Inde cōsēdēs venit
ad ha. da. quæ pri⁹ vo. cariathspher, i. ciuitas lr̄aꝝ vocabat⁹:
per quā intelligi pōt vniuersitas hæreticorum q̄ ex lr̄atura super
biētes nouas singūt hæreses: & eas nitunt verbositate phisica vel
✠ rhetorica

E primo aptis & remouētib⁹ ſupficiē litteræ: & ꝓferētib⁹ ĩ ſpūalē loquelā, deinde de octorib⁹ ſingulis litterarū, ſingulis loquelā & diſputatiōnē euāgelicā facientibus. Qui ſunt aūt tres filij enach quos caleb interfecit in cui⁹ perſonā & virtutē legis aſcripſim⁹.

Poetarū in terrenis: & inanis humilitas eſt illa quam poetæ vel philoſophi & philoſophorū humilitas de deo.

de diuinitate ſenſerūt. humilia enim ſunt & deo indigna ſunt quæ ſenſerūt. Quid em tā inaniter humile q̄ ligna & lapides deos putare? Huius inanis humilitatis prim⁹ filij⁹ eſt q dr extra me. i. primus ſenſus eor⁹ extra ỹ itatē & extra deū eſt. Scds achimā. i. frater ſine conſilio. Frater enim eſt illi⁹ erroris qui ſine ꝓſilio geritur. Quid enim tā ſine ꝓſilio eſt q̄ relinq̄re deū q nos fecit: & ſequi deos alienos q̄s nos fecim⁹? Tertij⁹ erroris ſenſus eſt thalamin: qd⁹ eſt p̄cipitiū vel ſuſpēſio: ga nouiſſima hui⁹ erroris tēdūt in p̄cipitiū & in ꝓfundū inferni. Hos gētilitatis ſenſus tā⁹ filios enach vetuſti erroris abſcidit lex: quæ etiam ſm litterā verum deū & creatorē oīm p̄dicat. Sed nūc aſcendit caleb ad iſtam ciuitatem litterarum & dixit: Quicūq; exciderit ciuitatē lr̄arū & obtinuerit eā: dabo ei axā filā meā vxorē. Othoniel qui cœpit ciuitatē lr̄arū interp̄tat⁹ rūſio dei. Rūſio aūt dei dr is cui rndet deus. i. cui arcana reuelat. Iſte ergo qui pōt cape ciuitatem lr̄arū veteris teſti & excidere lr̄am occidentem frater caleb iunior. Hic ego ſum qui exciſa legis lr̄a ſenſum in ea ſpūalē regro. Excido aūt lr̄am cū nō ſm carnē circūcidor: neq; ſm carnē azima comedo neq; paſcha cū iudæis obſeruo vel hmōi &c. ꝓmittit em mihi ſi ciuitatē lr̄arū excidero, filia fratris mei maioris. Erat em filius cenez, q interpretat⁹ ſpretio. Quis enim erat ſpretior ſicut nos gentes alienati a conuerſatiōe iſrl? Nā prior frater me⁹ cui⁹ accipio filiā: qa excidit ciuitatem lr̄arū, ſunt filij⁹ iephone: q interp̄tat⁹ cōuerſio. Dat g̃ mihi minori fratri filiā

Mat.21.d ſuā. i. itelligētiā ſui lex. vñ: Auferetur a vobis regnū dei: & dabit⁹ gētī facienti f. e. Sciendū tñ aliud eſſe legē cuius nunc pſonā dedimus caleb: aliud lr̄am veteris teſti. i. ciuitatē lr̄arū. Acceꝑta ergo filia eius: ego frater eius iunior, adduco

Mar.11.a eā de domo p̄ris ſui. Quæ cum venerit mecū ſedēs ſup aſinū, quē ſcilicet ſoluerunt diſcipuli xp̄i: dicit ad pat⁹ē ſuum: da mihi benedictionē pater & accæpit gonechlā ſuperiorē, & gonechlam inferiorē. i. pollicitationē vitę q̄ nunc eſt & futuræ: & centuplū in præſen⁹ ſæculo: & vitā æternā in futuro.

Moral⁹. a ¶ Othoniel filij⁹ &c. Nota q̄ caleb dr filij⁹ iephone: & gothoniel filius cenez, q eſt caleb iunior. i. ꝓſanguine⁹. b ¶ Sedens in aſino. Greg. Axa ſup aſinū ſedet: cū irrōnabilib⁹ carnis motib⁹ aia p̄ſidet. Quæ ſuſpirans a patre terrā irriguā petit: qa a creatore cū magno gemitu q̄renda eſt lachrymarū gr̄a. Sūt em qui iam recæperūt libere pro iuſticia loqui: oppreſſos tueri: indigētibus tribuere: ardorem fidei habere: ſed adhuc gratiam lachrymarum nō habēt. hi terram auſtralem & arentem habent, ſed adhuc

Irrigua

NICO.DE LYRA

fuerant tępore luctus moyſi ibidē raparauit. Sed hoc patet ſi dicitū: ga hoc eſt manifeſte ꝓ iū textui: vñ dr: Venit ad habitatores dabir quæ prius vocabat⁹ cariathſepher. Si autem dictū hebræoꝝ eſſet verum, diceret econuerſo: Venit ad habitatores cariathſepher q̄ pri⁹ dabir vocabat⁹. Et ideo oportet dicere: ꝙ alia rōne vocabat⁹ cariathſepher. i. ciuitas litterarum ante p̄ othoniel & caleb venirēt illuc: vtpote qa ibi iuentę fuerāt litteræ qb⁹ vte banť chananei habitatores terrę: vel qa ibi vigebat ſtudiū alicuius ſciæ: vel aliqd hmōi. a ¶ Deditq; ei axam filiā ſuā vxorē. Hoc videť eſſe cōtra legē: Leuit. xviij. vbi ꝓhibeť matrimoniū inter filium alicuius & ſororem eiuſdē, ſm ꝙ ibi dicitur: Turpitudinem ſororis patris tui nō reuelabis. & in eodē gradu ſunt frater alicui⁹ & filia eiuſdē. Othoniel aūt hic dr frater caleb: & ideo cōtra legē videť ꝙ accæperit ei⁹ filiā. Ad hoc dicūt aliq ꝙ caleb ignorās euētū belli venturū. ſ. ꝙ othoniel frater eius deberet percutere cariathſepher: dixit puplice & in gñali illud qd⁹ ꝓmittitur hic: Qui percuſſerit cariathſepher dabo ei axam filiam meam vxorem. Poſt factū ỹo ex quadā magnificētia noluit retractare dictum ſuum. ſicut & iepte voluit implere votum ſuum de immolatione filię ſuæ ſicut hr̄ Iudi. xj. ſed iſtud nō videť verum. Tū ga caleb erat vir ſctūs & bon⁹ vt dictū eſt ca. xiij⁹. & ideo non eſt virtiſile ꝙ feciſſet ỹ legē. Tum ga othoniel fuit vir ſanct⁹ & bon⁹: ſm quod dr Iudi. iij⁹. b. Suſcitauit eis ſaluatorē othoniel. Et ſequit: Fuitq; in eo ſpūs dñi & iudicauit iſrael. & iō nō ẽ virtiſile ꝙ vellet ỹ legē vxorē accipe. ꝓpter hoc dicūt alij ꝙ cenez pr̄ othoniel fuit frater ipſi⁹ caleb vt dictum eſt. ē. xiij⁹. c. & ſic othoniel fuit nepos eius: & per p̄ns non fuit cōtra legē q̄ acciꝑet ei⁹ filiā: qa iſte grad⁹ i lege nō fuit ꝓhibit⁹. Q. aūt othoniel hic dr frater caleb: hoc eſt eo modo loquendi quo loth dr frater abrā. Gen. xiij⁹. qui tñ erat eius ne frater cappos: vt patet ibidē. Pōt etiā dici ꝓbabiliter vt videť ꝙ licet othoniel eſſet frater caleb: nō tñ peccauit accipiēdo neptē ſuā. non em

† 1.Pa.2. Quō othoniel leb fuerit. al⁹ † vt ſedebat.

C

ſit ſarai filiam fratris ſui arā. nec eſt ỹ legē moyſi exp̄ſſe: ſed tm̄ hoc dr ex q̄dā argumētatiōe vt dictū eſt. Sed argumētū nō videť valere: qa in ꝓhibēdis gradibus attēditur irreuerētia naturæ: vxor aūt eſt ſubiecta viro, & non econuerſo: & iō magis eſt ỹ reuerentiā naturæ: ꝙ amita ſit vxor nepotis ſui q̄ ꝙ neptis ſit vxor. auunculi. Item in lege moyſi vir & mulier non erant ad paria in cōtrahēdo mr̄imoniū: qa licitum fuit viro hr̄e pl̄es vxores ſimul: nō autem mulieri ꝙ haberet pl̄es viros. & iō nō ſequ⁹ ꝙ ſi fuerit ꝓhibitū mr̄imoniū inter auū culū & neptē, niſi aliūde inueniať exp̄ſſum.

H

b ¶ Qui cum perge. ſimul, ſuaſa eſt &c. In hebræo habeť: Quæ cum pgeret, incitauit eum i. virū ſuū ad petēdū agrū a caleb & vtrūq; fuit verū: quia ipſa prio icitauit virū ſuū ad petendū agrū a caleb: & ille perſuaſit ei ꝙ ipſamet faceret quia ꝓuenienti⁹ erat ꝙ ipſa peteret hoc a pr̄e proprio q̄ vir ſu⁹. c ¶ Suſpirauitq; ſedens in aſino. Hebræi dicunt: Lapſa eſt deſuper aſinum: quia ſubito volūtarie tm̄ deſcēdit de aſino vt poneret ſe ad pedes patris ſui: vt ſic facili⁹ impetraret. d ¶ Terram auſtralem & arentem. id eſt infructiferam propter ſiccitatem. e ¶ Dedit itaq; et ca. ir. ſu. & inſe. qa dedit ei terrā ſic diſpoſitā ꝙ i parte ſuperiori erat irriguū fontis: & ſil⁹ i parte iferiori. f ¶ Erātq; ciuitates. Hic ꝓſr̄ deſcribiť nūer⁹ ciuitatum q̄ erāt i ſorte iudę. Et patet lr̄a vſq; ibi: g ¶ Oēs ciuitates trigintanouē. In hebræo habetur.

Moral⁹.

c ✠ Omnes ciui⁹ ✠rhetorica defendere: iō bñ dr ꝙ cariatſepher vocata fuit dabir, quæ locutio interp̄tat⁹. Hāc aūt ciuitatē debellauit p othoniel, q ſm hebræos fuit valde lr̄at⁹: & frater caleb dr i textu: & ſignū dei interp̄tat⁹. ꝓpter qd⁹ p hęc tria othoniel ſignat hoiem lr̄atū & etiā bonū. De q̄ dicit ſaluator Mat. xij. d. Quicūq; fecerit volūtatē patris mei q̄ celis ē. hic frater me⁹ ē &c. Et p interp̄tationē q̄ ē ſignū dei, ſignat hoiem baptizatū xp̄i ſignū habētē. Iſte vo tres conditiōes fuerūt in trib⁹, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, & Gregorio: & plurib⁹ alīs p q̄s xp̄s hæreticos ꝓfutauit. a ¶ Deditq; ei axam filiā &c. Per quā intelligi pōt ſapia diuina, q̄ eius filia dicit⁹ Eccl. xxiij⁹. a. Ego ex ore altiſſimi prodij primogenita ante oēm creaturā. Hæc aūt ſapia data fuit ſpōſa q̄dictis doctoribus & alīs ſanctis⁹: Hæc tm̄ ſapia q̄ a deo dať in via. arēs eſt. i. deſiderās clara viſionē patriæ. iō ſubdit: e ¶ Deditq; ei caleb irri. &c. Per irriguū ſuperi⁹ intelligitur gaudiū de diuina viſione: per irriguū inferius gaudiū de pœnæ dānatorę quā videt euaſione.

A irrigua indigent: ga in bonis operibus poſiti: in qbus magni & feruentes ſunt: oportet vt timore ſupplicij, vel amore regni cœleſtis mala etiam quæ ante perpetrauerūt deplorēt. ¶ Cōpunctionis duo gña.

Compūctionis duo gña. autem duo principalia genera ſunt: quia deum ſitiēs aia prius ex more compūgitur, poſt amore. Prius em timore ſe lachymis afficit: quia dum malorū ſuorū recolit, pro his æterna ſupplicia pmeſcit. Cum vero lōgo mœrore fuerit formido cōſumpta: q̄dam de q̄ſumptione veniæ ſecuritas naſcit⁹. & in amorē cœleſtiū gaudiorū anim⁹ inflāmat⁹. Et q̄ pri⁹ flebat ne duceret⁹ ad ſupplicium: poſt flere incipit: ꝙ differtur a regno. Dat ergo ei pater irriguum ſuperi⁹, cū ſe in lachymis cœleſtis regni deſiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit: cū inferni ſupplicia flendo pertimeſcit. Prius aūt inferi⁹ & poſt irriguum ſuperi⁹ datur. Sed quia cōpunctio amore dignitatis præeminet: neceſſe fuit vt prius irriguum ſuperius & poſt inferius poneret⁹. a ¶ Hiebuſæum aūt habitatorem &c. Adaman. Intelligimus ſpiritualiter habitaſſe hiebuſæum cum iudæis in hieruſalem vſq; ad præſentem diem. ſm parabolam euangelij quæ de zizanijs dicit.

Mat.13.d Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem ne eradicetis ſimul & triticum. Sic enim in hieruſalem: id eſt in eccleſia ſunt quidam hiebuſæi: qui ſcilicet degenerem vitam ducunt: fide quidē & actione & conuerſatione peccati peruerſi. Non poteſt enim ad liquidum eccleſia purgari dum in terris eſt. Sunt in ea omnes ſancti in quibus peccati macula non eſt. Sed ne cum zizanijs eradicetur & triticum: ſunt in ea aliqui in quibus vel dubia, vel occulta peccata ſunt. Qui em manifeſte & euidenter criminoſi ſūt, de eccleſia expellendi ſunt. Non ergo potuerunt filij iuda diſperdere hiebuſæos: ſed habitauerunt cum ipſis in hieruſalem vſq; in præſentem diē. Hiebuſæus interpretatur conculcatio. Debet ergo nobis eſſe ſumma cautela & ſtudiū ne quis ſcādalum faciat vl patiatur: ne quis pollutus in hanc ſanctorum congregationem introeat. Si tamen eos non poſſumus eįcere qui nos conculcant: eos ſaltem quos poſſumus quorum peccata manifeſta ſunt eįciamus. Vbi enim peccatum euidens nō eſt, eįcere de eccleſia neminem poſſumus.

Mat.7.a. Illi autem ſunt in eccleſia conculcantes, de quibus dicitur. Nolite ſanctum dare canibus: neq; mittatis margaritas veſtras ante porcos: ne forte conculcent eas &c. Iſti ergo

Hiebuſęi qui ſint. ſunt hiebuſęi qui indigni audiunt verbum dei: quo audito neq; diſcedunt vt infideles: neq; permanent vt fideles: ſed percæpta myſteriorum noticia & fidei noſtræ ſecretioribus perſcrutatis: conuerſi impugnant nos, & contradictionibus corda noſtra dirumpunt verbi dei margaritas conculcantes: & ornamenta fidei maculantes. hos non potuerunt eįcere filij iuda de hieruſalem vſq; in præſentem diem. b ¶ Vſq; in præſentem diem. id eſt ſeculi æternitatem more ſcripturæ. Sed hoc ad litteram ſrare non poteſt. quomodo enim hiebuſæus habitat cum filijs iuda in hieruſalē q̄diu durat hoc ſæculum: cum nec filij iuda habitent ibi in ſæculum? ¶ Conculcationem ſcādalum ſcilicet facientes in eccleſia & qui percæpta myſteriorum noticia verbi dei, margaritas impugnando conculcāt. Hieruſalem viſio pacis interpretatur. Si ergo in corde noſtro ędificata eſt hieruſalē: id eſt viſio pacis: & chriſtum qui eſt pax noſtra ſemper intueamur & ſeruiamus in corde noſtro: ſiquidem ita fixi & ſtabiles ſumus in hac viſione pacis, vt nulla cogitatio peccati aſcendat i cor noſtrum: poſſumus dicere, quia in hieruſalem ſumus: & nullus nobiſcum eſt niſi ſoli ſancti. Nunc vero etiam ſi ad grandem profectum veniamus: & ſummis nos ſtudijs excolamus: nullum puto tam purum eſſe qui non aliqua cogitatione maculetur. Certum eſt ergo habitare etiam hiebuſæos, cum filijs iuda in hieruſalem. Laborandum tamen eſt quotidie: eįcere eos de hieruſalem, ſed non omnes ſimul eįci poſſunt.

NICO.DE LYRA

✠ Omnes ciuitates vigintinouem: quia ſm veritatem tot remanſerunt quæ & non plures filijs iuda. Aliæ autem ſunt vltra iſtum numerum quæ aſſignatæ fuerūt tribui ſymeon poſtea propter quod aliquæ hic enumeratæ enumerant poſtea in ſorte ſymeon. ſ. bethlabeæ: meloda: ſicelech: & aliquæ aliæ: vt videbit⁹. ſ. xix. ca. Sequit⁹. a ¶ Vrbes quattuor decim. In littera ponitur quindecim: ſed vna eſt binomia. & ideo ꝓprie quattuor dicit⁹. ſ. taphua & ethan. b ¶ Lachis. Iſta alia ciuitas ab illa quam cœperunt filij dan: quæ pri⁹ vocabatur lachis: & poſtea notata eſt dan ab eis: vt habetur Iudicū. xviij⁹. qa illa lachis ſita eſt in termino aquilonari terræ promiſſionis. Iſta autem lachis de qua hic fit mentio eſt in parte auſtrali eiuſdē: quia erat ibi ſors iudæ: vt dictum eſt. Vñ in hebræo illa q̄ capta fuit a filijs dan vocatur lais vt dicetur Iudicum. xviij. c ¶ Accaron cum vicis. Iſtæ ciuitates adhuc nō erant captæ: tamen ceciderunt ſub diuiſione: vt dictum eſt. ē. xiij. ca. d ¶ Cariathbaal hæc ē carithiarim vrbs filiua. Vocata eſt etiam cariathbaal: quia ibi fuit idolū baal. Gentiles eram colebant cōiter in ſiluis vel prope ſiluas: & ꝓpter hoc fuit prohibitū filijs iſrael ne plātarent arbores iuxta altare domini: vt habeť Deut. xvj. ca. ne eſſent ſimiles idolatris. e ¶ Hiebuſæum. Hic deſcribitur cōditio cohabitatorum, cū dicit⁹:

Hiebuſæum autem habitatorem hie al⁹ † ſoruſalem &c. Dicunt expoſitores noſtri chos. comuniter ꝙ iſti fuerunt de genere hiebuſeoꝝ: & tenuerunt vnum fortaliciū in hieruſalē, quod non potuerunt filij iudæ expugnare. & ideo habitauerunt cum eis in eadē ciuitate. Hebræi autem dicunt ꝙ iſti dicti ſunt hiebuſæi: nō ga eſſent de genere hiebuſæoꝝ: ſed qa habitabāt in hieruſalē. ꝙ quæ altero noīe vocabatur hiebus: vt habeť Iudicū xix. ſed deſcenderunt de abimelech qui fuit rex geratę, cum quo abrā iniit fœdus firmatū iuramento: vt habeť Geñ. xxj. & propter iſtud iuramentū ſeruandum non potuerunt filij iuda eos expellere: quia iuramentum illud fuerat vſq; ad certū tempus: quod adhuc non tranſierat. tamen dauid poſtea eos expugnauit: vt habeť. ij. Reg. v. ca. quia tempus dicti fœderis tunc tranſierat. de quo fœdere dicetur plenius quando venuem⁹ ad locum illum.

D

¶ In capſo. xv. vbi dicitur in poſtilla: Sed argumentū non videtur valere: quia in prohibendis gradibus attenditur reuerentia.

ADDITIO Hęc ſolutio poſtillatoris efficax eſt & valida. Nam hebraica ſuetudo quę ad obſeruātiā præceptorū moſaicæ legis adipem litteræ firmiſſimæ tenet, frequēter vtitur tali matrimonio: ſcilicet auunculi & neptis. Nō em in gradibus ꝓhibitis attendiť ſimilitudo ſolū ſm diſtātiam numeralē: ſed etiam ſm reſpectū ꝓferētiæ viri ad vxorē. caput enim mulieris eſt vir. j. ad Cor. xj. cap.

Decidit &c. Segtur: a chananæus. Aug. Et habitabat chananæ⁹ in ephrē vſq; in dīē iſtū: donec aſcendit pharao rex ægypti & cepit ciuitatē & ſuccēdit eam igni: & chananæos & pherezæos q habitabāt ī gazer trucidauit: & dedit eā filiæ ſuæ in dotē. Qđ de pharaone dictū eſt miror ſi⁹ prophetia ſit: cum hæc hiſtoria illīs temporibus ſcripta credatur quibus erant illa geſta recentia. Quid autem magnū eligi potuit quod prophetice diceretur, cum præterita narrentur, & taceāt futura maiora & magis neceſſaria. Magis ergo putandum eſt. Lxx. interpretes, qui auctoritate ꝓphetica ex ipſa mirabili ꝓfenſione inter ꝑtādi phibent hæc additaſſe nō tāq; futura ꝓnūciantes: ſed qa illo tpe erāt quo hæc facta meminerant: & in libris regnoꝝ legerāt. regū em̄ tpibus factū eſt. Qđ iō nobis credibilius viſum eſt: qa ex hac interꝓtatiōe q̄ eſt ex hebræo nō inuenim⁹: ſicut nec illud de hiericho, q̄ q eā ſuſcitaret incurreret maledictum qđ dixerat ieſus. Sic em̄ ſcriptum eſt. Et adiurauit ieſus in die illa: Maledict⁹ homo qui reſuſcitabit & ædificabit ciuitatē illā: i primogenito ſuo fundabit eā: & in nouiſſimo ſuo imponet portas eius. Qđ aūt ſequit, nōn nra lra eſt. Et ita fecit oza qui ex bethel, i abiron primogenito fundauit eā: & ſ iure ſaluato nouiſſimo ipo⁹ ſuit portas ei⁹. hoc ibi nō legitur. Vñ apparet a. Lxx. interpoſitum qui factū eſſe nouerāt: b ¶ Vſq; in diem hanc &c. i. ſæculi æternitatē more ſcripturę. Sed hoc ad lram ſtare nō pōt. quō em̄ hiebuſæus habitat cū filīs iuda in hierl'm: cū diu durat hoc ſcm: cū nec filn iuda habitāt ibi i ſæculō. ¶ Greg. Chananæus gentilis populus ſ. vitiū ſignificat. Sæpe in magnis virtutib⁹ terrā, ꝓmiſſiōis igredimur: qa ſpe intima de æternitate roboramur: ſed dū inter alta & ſublimia q̄dā parua vitia retinem⁹: q̄ſi chananæum viuere in terra nra concedim⁹. Qui tñ tributari⁹ efficit: qa hoc ipſum vitiū qđ ſubigere, nō poſſumus ad vſum vtilitatis nrę humiliter retorquem⁹: vt de ſe mensan ſummis vilia ſentiatur, q̄ ſuis viribꝰ ꝫ parua q̄ appetit nō expugnat. Vñ bene rurſus ſcriptū eſt: Hæ ſunt gētes quas dñs dereliqt: vt eruditet i eis hiſrl'm. Ad hoc em̄ quędā vitia minima retinent, vt ſe nra intētio ſollicita ſemp in certamine exerceat: ne de victoria ſuperbiat: cū i ſe hoſtes viuere ſentiat a quibus adhuc vinci formidat. Iſrl' ergo reſeruatis gētib⁹ eruditꝰ, cū in gbuſdā minimis vitiis elatio virtutis nrę cōprimit. & in paruis ſibi reſiſtentib⁹ dicit ꝙ ex ſe maiora non ſubigit. ¶ Adamañ. Ephrē interpretat fructificatio. Qui em̄ fructificat & creſcit in fide, nō pōt exterminare chananæū ſemē peſſimū, maledictū, nobile, incertū, hæc em̄ interꝑtat chananæ⁹. Et certū eſt: qa cū eo q fructificat & creſcit ſemp habitat chananæ⁹: nunq; em̄ tētationū mor⁹ ceſſant ab eo. Sed tu ſi vere fructificas in deo: & vides aliquē tale ingeſtū turbidū & mobilē: ſcito qa chananæus eſt. & ſi nō pōt eum eīcere de eccleſia: ſcito qa non potuerūt filn ephrem† expellere chananæos.

¶ Idē etiā in his q fructificāt ſentiēdū eſt: qa filn ephrem, noiant chananæos em̄, vagas. ſ. & lubricas cogitationes ſemper debent eīcere de aialib⁹ ſuis. potēs eſt aūt deus hiebuſæos & chananæos ſubīcere nobis: ſicut ſcriptū eſt. Subiecit chananęos filns ephrē.

NICO.DE LYRA

Decidit quoq; ſors filiorum ioſeph &c. Cap. XVI.

Hic ꝓn̄ deſcribitur aſſignatio terræ filn⁹ ioſeph. Et primo deſcribitur

Ca. XVI.

Decidit quoq; ſors filiorū ioſeph ab ior dane cōtra hiericho & ad aquas eius ab oriente ſoliſtudo q̄ aſcēdit de hiericho ad montem bethel, & egreditur de bethel b luzam: tranſitq; terminū archiatharoth: & deſcendit ad occidentē iuxta terminū fleti vſq; ad terminos bethoro inferioris & gazer: finitūrq; regiōes ei⁹ mari magno: poſſideruntq; filii ioſeph manaſſes & ephraim. Et fact⁹ ē termin⁹ filiorū ephraim p cognatiōes ſuas & poſſeſſio eorū cōtra oriētē aſtaroth addar vſq; betho rō ſupiorē: egrediūturq; cōfiniā ima re. Machmetath vero a gloriē reſpicit, & circuit terminos cōtra oriētē ī tanathſelo: & ptranſit a torrente ianoe: deſcēditq; de ianoe ī atharoth & noaratha & puēit ī hiericho: egreditur; q; adiordanē de taphua: ptranſitq; cōtra mare in vallē arundineti: ſuntq; egreſſus eius in mare ſalſiſſi⁹ d mum. Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum ephraim p familias ſuas: vrbeſq; e q; ſeparatæ ſunt filiis ephraim i medio poſſeſſionis filiorum manaſſe & villæ earū. Et nō interfecerūt filii f a¶ qui in deo creſcunt & fructificant.

a Ca. XVII.

Decidit aūt ſors tribui manaſſe (ipſe em̄ ē primogenit⁹ ioſeph) machir ꝓiogēito manaſſe, i patri galaad, q fuit vir pugnator: habuitq; poſſeſſionē galaad & baaſan: & reliqs filiorū manaſſe iuxta familias ſuas: filiis abiezer & filiis helech

Decidit aūt ſors. Hic ꝓn̄ decribitur ſors dimidiæ tribus manaſſe. Et prio repetit ſors iam aſſignata prius vni medietati. Sc̄o deſcribit ſors q̄ aſſignabat altri, ibi: Salphaad ꝙo. Circa primū dr: Decidit autem ſors tribui manaſſe. h ¶ Ipſe em̄ eſt primogeni. ioſeph. ſ. ſm etatem: ſed ephraim fuit primogenitus ſm dignitatem: qa iacob benedicēs eis præpoſuit ephraim iuniorē ipſi manaſſe: vt habetur Geñ. xlviii. i ¶ Machir primogenito manaſſe &c. ideo elegit ſibi patrem i terra primo acquiſita ꝑ moyſen.

Salphaad

a ¶ Nec potuerūt filn manaſſæ. Adaman. Chananæi tertio dicuntur eſſe in filn⁹ effrem: ſed obſeruandus eſt ordo dictorum in ſingulis. Primo ergo dictum eſt qa non perdiderunt filn effrem chananæum, qui habitabat in gazer: ſed habitauit chananæus in effrem vſq; in hodiernum diem: & factus eſt ſub tributo ſeruꝰ vſq; quo aſcēdit pharao rex ægypti: & accepit ciuitatē & incēdit eā igni & chananæos & pherezæos & q habitabāt in gazer trucidauit: & dedit eā pharao in dotem filiæ ſuæ. Sc̄o. Et factum eſt inquit quoniam inualuerunt filn iſrael ſubuertentes chananęos & fecerūt chananæos ſubiectos: exterminatione autem nō exterminauerunt eos. Tertio q̄n contradixerunt viri de tribu effrem ieſu, volentes ſm numeroſitatem ſuam: quia plures erant: & validiores, maiorem accipere ſortem. Et iubentur aſcēdere ad ſaltum: & facere ſibi ampliorem locum. & vt poſſint ampliora ſpacia occupare: iubent exterminare chananæū. videam⁹ q̄ qd ſibi velit hec tripartita narratio. Primo chananę⁹ nobiſcū ē & ſub tributo: nō tñ obediēs: nec; ſeruus efficit & obediēs. Chananęū hic carnem accipim⁹ vel ea q̄ carnis ſunt. Hæc prio nobiſcū eſt. i. aiæ iūcta: ſed obediēs nō eſt: niſi tm q̄ tributa ſoluit. i. miniſterium agēdi aliqd vel mouēdi. Cōcupiſcit tñ aduerſus ſpm & nō ē obediēs aiæ. Si ẽ vo aliquātū profecerim⁹: efficit ſeru⁹ & obediēs aiæ voluntati. Et hic eſt aiæ ꝓfectus ſc̄s cū carnē ſibi obedire fecerit & ſeruire. Tertiū vo eſt qđ ꝓfectum eſt. Si em̄ veniam⁹ ad ꝓfectum: etiā exterminandus nobis dicit chananæ⁹. vñ: Mortificate mębra vra quę ſunt ſuper terrā: Fornication ē, immunditia &c. Et alibi: Qui aūt ſunt xp̄i carnē ſuā crucifixerūt cum vitiis & concupiſcētis &c. Sic ergo tertio. i. cū ad ꝓfectionē venerim⁹ & mębra noſtra mortificauerimus mortē xp̄i in corpore noſtro circūferēntes: exterminari a nobis dr chananæ⁹. ¶ Ori. Illud quoq; prætereūdū nō eſt: qđ dr pharao venisse & cæpiſſe gazer in qua chananæ⁹ habitabat cū effrē: & dediſſe eā in dotē filiæ ſuæ. Gazer em̄ interꝑtat conſtrictio. Si corpus & aia in vna cōſtrictione habitēt ꝓiūcta ſibi & ſocia vt & aia carnaliter viuat: nec ſibi carnem obedire faciat: verēdū eſt ne veniat⁹ pharao ex ægypto & capti-
uet aiam: & in dotē filiæ ſuę tradat eam. Exurgit em̄ alia lex in mębris nris: & captiuat nos i lege pcti: cui pharao. i. rex peccati aiam q̄ carnaliter viuit in dotē trāſcribit. ¶ Poſt hæc vidēdū eſt q̄ filn ioſeph maiorē ſortē receperunt dicentes: Quare dediſti nobis ſortē & ꝑdaturā vnā: Ego autem ꝓpl's mul⁹ ſum & dñs bene dixit⁹ me. Si q̄ nos ꝓpl's multus ſum⁹ & bñdict⁹ audiam⁹ a dño ieſu: Populꝰ mult⁹ eſt, aſcēde in ſaltū & māda tibiꝑſi: & para locū i terra: & expugna pherezæos & raphaim. Enciam⁹ ergo pherezæos q interꝑtant fructificatio. Fructificatio autem alia bona, alia mala: qa arbor bona fruct⁹ bonos facit vl affert: & mala malos. Expellam⁹ ergo quicqd non bene fructificat fructum peccati & ꝓpurgem⁹ & purgemus fructū iuſticiæ. ¶ Raphaim inquit expelle: vel potius expurga de te. Raphaim interꝑtat reſolute matres. Eſt in anima nra virt⁹ quædam q̄ ꝑte ſenſus velut mater q̄ ꝓcedit ex no

NICO.DE LYRA.

a ¶ Salphaad vero. Hic deſcribitur ſors dimidiæ tribus manaſſæ. & primo q̄tum ad mulieres. ſecundo q̄tum ad viros, ibi: Et cæciderunt funiculi manaſſe. Circa primum ſciendum q̄ terra fuit diuiſa ſm capita virorum qui egreſſi ſunt de ægypto: inter quos fuit iſte ſalphaad qui non habebat filios: & ideo pars ſua fuit aſſignata filiabus ſuis de mandato dñi: vt habet Num. xxvii. Et hic repetitur idem præceptum vt eis debita portio aſſignetur. Dedit q̄ eis iuxta imperium dñi poſſeſſionem. Ex quo patet q̄ iſtæ filiæ ſalphaad habuerunt hæreditatem in terra promiſſionis quia terram aliam quæ fuit acquiſita ante tranſitū iordanis dedit eis moyſes in vita ſua: vt habetur Nume. xxvi. c ¶ Et ceciderunt funiculi ma. Hic deſcribitur aſſignatio terrę tribui manaſſe q̄tum ad viros. d ¶ Fuerunt manaſſe decem, ſcilicet in terra promiſſionis. & accipitur hic menſurans pro menſurato. Funiculus enim eſt inſtrumentum menſurādi terram. Decem ergo funiculi terrę eſt terra menſurata funiculo decies projecto vel protenſo. e ¶ Filiæ enim manaſſ. id eſt filiæ ſalphaad q fuit de tribu manaſſe. f ¶ Et enim in ſorte manaſſ. &c. hoc dicitur quia. ſ. xv. ca. dictū eſt q̄ ciuitas taphua fuit in ſorte iudæ & per ꝓns terra q̄ erat itra ciuitatē illam verſus ſortē iudæ: ſed alia pars terrę ꝓpinque eidem ciuitati ex parte oppoſita fuit de ſorte manaſſe. g ¶ Ciuitatum ephraim q̄æ in medio ſunt &c. hoc expoſitum eſt ca. præcc. h ¶ Ita vt poſ. ephraim ſit ab au. id eſt in auſtrali parte torrētis. i ¶ Et ab aquilone ma. id eſt illud qđ eſt in aquilonari parte torrētis pertinet ad poſſeſſionē manaſſe: quia poſſeſſio ephraim fuit ꝓpinquior poſſeſſioni iudę: vt. ſ. dictum eſt: & ſors iudæ fuit in parte auſtrali terræ, pmiſſiōis: vt patet ex ſupradictis. k ¶ Et vt tranq; clau. mare. ſcilicet mediterraneum: qa claudit totam terrā promiſſiōis a parte occidentis: vt. ſ. dictum eſt. l ¶ Fuitq; hæreditas manaſſe in iſachar & maſer. qa coniungebatur ſortib⁹ eorum. & ſm aliquos angulos ſubintrabat ſortes illas: ſicut dictū ē ca. præcedēti de ſortibus ephraim & manaſſe. m ¶ Poſtq̄ aūt cōaluerūt filii iſrl', ſubiecerūt &c. In h̄ peccauerūt filn manaſſe. ſicut dictū eſt de filn⁹ ephraim in fine p̄cedētis capi.

Locutiq;

Moraliter. a ¶ Salphaad vero filio epher filn galaad &c. Iſte mortuus fuit in deſerto ſine filn⁹: ideo hæreditas eius tranſiit ad eiꝰ filias de mandato domini: vt habetur Num. xxvii. & hic repetitur cum dicitur. b ¶ Dedit q̄ eis iuxta imperium domini poſſeſſionē in medio fratrum patris earum. Per poſſeſſionem in terra promiſſionis ſignificatur adeptio beatitudinis in terra viuentium. Per ioſue vero figurat⁹ fuit ipſe chriſt⁹: vt ſepius eſt dictum. Per hoc ergo q̄ ioſue filiabus ſalphaad: qui mortuus fuit in p̄cō ſuo: vt habet Nume xxvii. dedit poſſeſſionem in terra promiſſionis: ſignificatur q̄ pueri malorum parentum non priuantur hæreditate cœleſti propter maliciam ipſorum: niſi fuerint imitatores ſcelerum paternoꝝ: licet aliq̄n priuen⁹ hæreditate terrena ſm iudiciū humanū. Itē ꝑ hoc q̄ hæreditas filiab⁹ fuit data: ſignificat⁹ q̄ in adeptiōe beatitudinis differētia non facit diſtinctio ſexuū: ſed meritorum. Coloſ. iii. b. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis & induentes nouum qui renouatus eſt in agnitionē dei ſm imaginē q creauit eum vbi nō eſt maſcul⁹ & fœmina. i. diſcretio ſexus: qa fœmina facta eſt ad imaginem dei ſicut vir.

Locutiq;

& filiis hezriel & filiis ſichen & filiis epher, & filiis ſemida. Iſti ſunt filii manaſſe filii ioſeph: mares ꝑ cognatiōes ſuas. Salphaad vero filio epher filii ga a laad, filii machir, filii manaſſe nō erat filii: ſed ſolæ filiæ: quarum iſta ſunt nomina: maala, & noa & egla & melcha & therſa. Venerūtq; in conſpectu eleazari ſacerdotis & ioſue filii nun & principum dicentes: Dominus præcepit per manum moyſi vt daretur nobis poſſeſſio in medio fratrum noſtrorū. Deditq; iuxta imperium domini poſſeſſionem in medio fratrum patris earum: & ceciderūt funiculi manaſſe decem abſq; terra galaad & baſan trans iordanē. Filiæ enim manaſſe poſſederunt hæreditatē in medio filiorū eius. Terra aūt galaad cecidit in ſortem filiorū manaſſe qui reliqui erant. Fuitq; terminus manaſſe ab aſer machmath quæ reſpicit ſichē, & egredit⁹ ad dexteram iuxta habitatores fontis taphue. Etenim in ſorte manaſſe ceciderat terra taphue quæ eſt iuxta terminos manaſſe filiorū ephraim. Deſcenditq; terminus vallis arundineti in meridiem torrentis ciuitatū ephraim, quæ in medio ſunt vrbiū manaſſe. Termin⁹ manaſſe ab aquilone torrētis, & exit⁹ ei⁹ ꝙgit ad mare: ita vt poſſeſſio ephraim ſit ab auſtro: & ab aglone manaſſe: & vtrāq; claudat mare & cōiungant ſibi i tribu aſer ab aquilone: & in tribu iſachar ab oriente. Fuitq; hæreditas manaſſe in iſachar & in aſer: berſam & vi culi eius: & ieblaam cum †villulis ſuis: & habitatores dorcum oppidis ſuis: habitatores quoq; endorcum villulis ſuis: ſimiliterq; habitatores thenath cum villulis ſuis: & habitatores magꝑgedo cum viculis ſuis: & tertia pars vrbis nopheth. Nec potuerunt filii manaſſe has ciuitates ſubuertere: ſed cœpit chananæus habitare in terra ſua. Poſtq̄ autem conualuerunt filiiſrael, ſubiecerunt chananæos, & fecerunt ſibi tributarios: nec interfece-

E bis.vñ:Saluabit aũt mulier p filioꝝ generationẽ:si pmãserit in fide. Iste ergo patres.i. ista virᵘ aiæ:illis in gbᵒ fortis est: fortes generat sensus:& qui superat a ꝺdicente nõ possunt. In alijs aũt resolura est & remissa:qđ indicãt sensus quos ꝓfert lãguidos & ineptos. Has matres de nobis expurgemᵒ.i. sordes & immundicias quæ naturalibꝫ aiæ mõtibᵒ ex nãa negligẽtia aduenijt:purgemᵒ vt naturalis vigor ingentẽ ỹtutis effulgeat.

a ¶Non poterimus ad montana. Adam. Nõ iuſticit nobis mõs : & equᵘ electus & ferrũ chananæo est:q habitat in mon,&c. Nusq; inuenies ꝙ equũ habeat israelita:sed chananeᵘ habet equũ: q falsus ẽ ad salutẽ & ferrũ bellicũ. Sed respõdit iesus:Si ppl's multus es: & virtutem habes nõ erit tibi sors vna: quia saltᵉ est tibi & emũdabis eũ &c. Emundem ergo siluã q̃ in nobis est: inutiles scilicet & infructuosas arbores:& faciamus ibi noualia q̃ semꝑ inouemᵒ & fructũ capiamᵒ tricesimũ:sexagesimũ &cẽ tesimũ. vñ:Securis ad radicem arboris posita est. Ois ergo arbor quæ nõ facit fructũ bonũ excidet & in ignẽ mittet. Si emũdaueris ingt siluã & erit tibi cũ inde exterminaueris chananeũ. Conemur q̃ chananeum q nobiscũ est citius subijcere & obedientẽ facere. Post hæc etiã extermiare. Si aũt dimittimᵒ eũ & negligimᵒ: veniet pharao rex ægypti & icipiet locũ nostrũ dare in dotẽ filiæ suæ & captiuos nos tradere lege peccati. Obſeruemᵒ ergo vt q̃ualeamᵒ cõtra chananæos: ne si inualuerint contra nos de israelitis faciant chananæos.

Israelitæ nõ habẽt equos.

Mat. 13.c

Ibidẽ. 3.c

Ibidem.

Mittam

NICO.DE LYRA.

a ¶Locutiq; sũt filij ioseph. Hic ꝑñ describitur possessionis filiorũ ioseph dilatatio:quod nõ est sic intelligẽdum ꝙ itrarent sortẽ alteriᵘ tribus:sed quia terram cõtentã intra sortẽ suã ab eis nõ habitatã, ꝓpter siluas: vel ꝓpter gẽtiles adhuc ibidẽ habitãtes ad exhortationẽ iosue acquisierunt. & patet lra: paucis exceptis. p̃mittit tñ eoꝝ quærimonia cum dr̃. b ¶Quare dedisti mihi terrã &c.i.mr̃dicã respectu multitudinis meæ. Et est modus loquendi q̃ notat paruitas alicuⁱ rei. non em̃ pot dici ꝙ filij ioseph haberẽt tm̃ vnũ funiculũ ad litterã: cũ sola dimidia tribus manasse habuerit decem funiculos: vt dictũ est. c ¶Et benedixe.mihi dñs. multiplicando i prole. d ¶Ad quos iosue ait.ex dictis eoꝝ exhortando eos ad dilatationẽ habitationis suę. e ¶Si populus multus es ascende in sil. & succide tibi &c.q.d.si tu habes magnã multitudinem populi : consequenter debes habere magnã fortitudinẽ ad dilatandũ possessionem tuã. g ¶Cui respõderũt filij ioseph. allegãtes difficultatẽ. h ¶Nõ poterimᵒ ad montana &c. ludi.ſ. vocant currus falcati:qa in laterib' vncinis ferreis factis ad modũ falcis armabant: talibᵒ em̃ antiqᵗ vtebant in ꝓlijs. i ¶Dixitq; iosue. remouens eoꝝ allegationẽ. k ¶Ppl's multus &c. Filij em̃ ephraim fuerunt hoies bellicosi. l ¶Non habebis sortẽ vnã. nõ est itelligẽdũ ꝙ vna tribᵘ habuerit ples sortes:sed qđ dr̃ hic: Nõ habebis sortẽ vnã. sic est itelligẽdũ: nõ eris ꝑtẽ terra acqsita in sorte tua:sed acqres residuũ aduersarios expugnãdo cũ dei adiutorio qbᵘ debellatis poteris succidere nemora & dilatare spacia a habitãdũ. Sciendũ tñ ꝙ occasiõe huiᵘ dicti dixerũt aliqui ꝙ iosue nõ diuisit totã terram,sed aliquã retinuit diuidẽdã illis q haberent maiorẽ multitudinẽ:sed hoc nõ est bñ ꝙsonũ ꝑcedẽtibᵘ:qa dictũ ẽ ꝙ etiã terra philistinoꝝ & plures aliæ ceciderũt sub diuisione:cũ tamen nõ essent acquisitæ. Prærerea ſm hoc dictum: sortes non essent ab inuicem distinctæ:sed essent commixtæ per istam additionem.

F

Falcati currus.

Locutiq; sunt

runt eos. Locutiq; sunt filij ioseph a ad iosue,& dixerunt:Quare dedisti b mihi terram in possessionem sortis & funiculi vnius:cũ sim tãtæ multitudinis:& benedixerit mihi dominus? Ad quos iosue ait: Si populus multus es,ascende in siluã:& succide tibi spacia in terra pherezæi & raphaim:quia angusta est tibi possessio montis ephraim. Cui respon- g derunt filij ioseph:Non poterimus h ad montana conscendere,cum ferreis curribus vtantur chananæi qui habitãt in terra campestri:in qua sitæ sũt bersabee cũ viculis suis:& iezrael mediam possidens vallem: Dixitq; i iosue ad domum ioseph & ephraim & manasse. Ppl's multᵘ es & magnæ k fortitudinis:nõ habebis sortẽ vnã: l sed transibitis ad montem & succides tibi atq; purgabis ad habitãdũ spacia & poteris vltra procedere cũ subueterris chananæum quem discis ferreos habere currus & esse fortissimum.

Ca.XVIII.

Congregati sunt omnes fi m lii israel in sylo:ibiq; fixerunt tabernaculum testimonii:& fuit eis terra subiecta. Remanserunt autem filiorum p israel septem tribus quæ necdum acceperant possessiões suas. Ad quos iosue ait: Vsq;quo marcetis ignauia,& non intratis ad possidendam terram quã dñs deus patrũ vestrorũ dedit vobis? Eligite de singulis tribꝫ ternos viros,vt mittã eos:& pgant atq; circumeant terram:& describant eam iuxta numerũ vnius cuiusq; multitudinis: referantq; ad me quod descripserint. Diuidi a te vobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga: & domus ioseph ab aquilone mediam inter hos terram in septem partes describite: & huc venietis ad me vt coram domino a deo vestro mittam vobis hic sortem:quia non est inter vos pars leuitarum: sed sacerdotium domini est eorum hæreditas. Gad autem& ruben & dimidia tribus manasse iã accæperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagam: quas dedit eis moyses famulus domini. Cumq; surrexissent viri vt pgerent ad describendam terram, præcæpit eis iosue dicẽs. Circumite terram & describite eam: ac reuertimini ad me vt hic coram domino deo vestro in silo mittam vobis sortem. Itaq; perrexerunt & lustrantes eam in septem partes diuiserunt,scribentes in volumine, reuersiq; sunt ad iosue in castra sylo. Qui missit sortes coram domino in sylo. Diuisitq; terram filiis israel i septem partes. Et ascendit sors prima filiorum beniamin per familias suas:vt possiderent terram inter filios iuda & filios ioseph. Fuit q̃ terminus eorum contra aquilonem ad iordanem pergens iuxta latus hiericho septentrionalis plagæ: & inde contra occidentem ad montana conscendens & perueniens ad solitudinem bethauen, atq; pertrã- e siens iuxta luzam ad meridiem: ipsa est bethel: descenditq; in astaroth addar in montem qui est ad meridiem bethoron inferioris: & inclinatur circumiens contra mare

Diuisio.

Ca.XVIII.

Congregati sunt omnes filii israel in silo:ibiq; fixerunt tabernaculum testimonii:& fuit eis terra subiecta. Remanserunt autem filiorum p israel septem tribus quæ necdum acceperãt possessiões suas. Ad quos iosue ait: Vsq;quo marcetis ignauia,& non intratis ad possidendam terram quã dñs deus patrũ vestrorũ dedit vobis? Eligite de singulis tribꝫ ternos viros,vt mittã eos:& pgant atq; circumeant terram:& describant eam iuxta numerũ vnius cuiusq; multitudinis: referantq; ad me quod descripserint. Diuidi a te vobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga: & domus ioseph ab aquilone mediam inter hos terram in septem partes describite: & huc venietis ad me vt coram domino a deo vestro mittam vobis hic sortem:quia non est inter vos pars leuitarum: sed sacerdotium domini est eorum hæreditas. Gad autem& ruben & dimidia tribus manasse iã accæperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagam: quas dedit eis moyses famulus domini. Cumq; surrexissent viri vt pgerent ad describendam terram, præcæpit eis iosue dicẽs. Circumite terram & describite eam: ac reuertimini ad me vt hic coram domino deo vestro in silo mittam vobis sortem. Itaq; perrexerunt & lustrantes eam in septem partes diuiserunt,scribentes in volumine, reuersiq; sunt ad iosue in castra sylo. Qui missit sortes coram domino in sylo. Diuisitq; terram filiis israel i septem partes. Et ascendit sors prima filiorum beniamin per familias suas:vt possiderent terram inter filios iuda & filios ioseph. Fuit q̃ terminus eorum contra aquilonem ad iordanem pergens iuxta latus hiericho septentrionalis plagæ: & inde contra occidentem ad montana conscendens & perueniens ad solitudinem bethauen, atq; pertrã- e siens iuxta luzam ad meridiem: ipsa est bethel: descenditq; in astaroth addar in montem qui est ad meridiem bethoron inferioris: & inclinatur circumiens contra mare

Diuisio.

Diuidite

Moral'r.

¶Hic simul ponit sensus mystic' duoꝝ capsoꝝ, ꝓpter cõnexionẽ eoꝝ cũ dr̃: m ¶Congregati sunt &c. p silo q interpretat missus, significat dñs nr̃ iesus xps. de q̃ dr̃ Gal'.iij.a. At vbi venit plenitudo tpis misit deᵘ filiũ suũ factũ ex muliere, factũ sub lege: vt eos q sub lege erãt redi.&c. p hoc ergo qđ dr̃: Cõgregati sunt filij &c. significat ꝙgregatio fideliũ in xpo. Mat. xviij.c. Vbi sunt duo vel tres ꝙgre. in noie meo: i med. eoꝝ sum. n ¶Ibiq; fixerũt taber. dñi. per qđ intelligit eccl'ia. Apoc xxj. a. Ecce tabernaculũ dei cum hoi. Et ꝫ tabernaculũ in xpo fixum est. Mat. xvj.c. Sup hãc petrã ędi.ec.meã. Ipe namq; xps fixit hoc tabernaculũ i serpo. Per hoc aũt qđ dr̃: Q; filij israel fix. intelligunt apli q post xpm̃ fuerũt fundatores eccl'æ. vñ Apoc.xxj.d. dr̃ ꝙ noia duodecim apl'oꝝ & agni scripta sunt i portis ciuitatis per quã eccl'ia designat. p ¶Remanserũt autẽ &c. p q̃s significat vniuersitas electoꝝ q nõdũ habent possessionẽ in terra viuẽtium. Et diuidunt. in septẽ trib'. i. status. ſ. platorum, curatorum clericoꝝ, religioſoꝝ, principũ, militũ, vulgariũ. de quolibet em̃

✻statu sunt

Moral'r.

¶Diuiditeuo.ter.in sep.partes. ſm numerum tribuum q̃ non accæperãt hæreditatem. Dicunt enim aliq: ꝙ illæ partes nõ fuerunt æquales:qa tribus non erãt æq̃les i multitudine. Et hoc cõsonat ei qđ imediate ꝓmittit. Describant aũt iuxta nũerũ vmuscuiusq; multitudis. cõsonat etiã ei qđ scribit Num. xxvj.f. Plurib⁹ maiorẽ partẽ dabis. Sed ꝓ hoc vr̃ illud qđ postea subditur hic: Circũite terrã & describite eã: ac reuertimini ad me vt ꝫ corã dño deo vr̃o i sylo mittã vobis sortẽ. ſ. ad ꝫ,ꝙ sciaꝫ q̃ tribus quã ptẽ hr̃e debeat. si aũt fuisset facta diuisio ꝑ partes maiores & minores ſm maiorẽ vl minorẽ multitudinẽ cuiuslibet tribᵘ: ꝑ ꝫ fuisset scitũ quã ptẽ q̃libet tribᵘ deberet hr̃e: & missio sortiũ ꝓ iosue eẽt iutilis: immo posset eẽ nociua. ſi sors trib' hñtib' maiorẽ multitudinẽ cadaret sup minorẽ ptẽ Iõ ſm istã viã oportet dicere: ꝙ sors ex diuina ordiatiõe ſp cadebat sup ptẽ, ꝙportionatã illi tribui: & sic nõ poterat eẽ nociua nec ẽt erat iutilis: imo vtilis. ſ. ad reprimẽdũ cõtẽtiões q̃ possent oriri si illa diuisio esset facta simplr ex ordinatiõe humana. Alij vo dicũt: ꝙ ptes q̃dictę fuerũt æquales & q̃libet ps fuit distributa p familias vnius trib'. verũtn vna familia accipiebat maiorẽ partẽ q̃ alia, ſm ꝙ ꝓtinebat ples domos: & vna dom' maiorẽ ptẽ q̃ alia, ſm ꝙ ꝓtinebat plura capita & q̃tũ ad ꝫ intelligit qđ allegatum est de libro Numerorũ: Plurib' dabis maiorẽ: & pauciorib' minorẽ. nõ aũt q̃tũ ad inæq̃litatẽ sortiũ seu ptiũ q̃ assignabant singul' tribus. b ¶Iu.ſit i ter.fuis: Erat em̃ i termino australi: & trib' Ꝑphraim i aglonari: qa erãt trib' bellicosiores ad sustinẽdũ ipetũ inimicorũ aduenięntiũ ꝑ filios isr̃l ab extra: qa nõ poterãt sic ex alijs ptib' ĩtrare eo ꝙ mare mediterraneũ claudit totũ lat' occidẽtale t̃ræ, pmissiõis & iordanis fluui' latus oriẽtale. c ¶Cũq; sur. Hic ponit ꝓcessus descriptiõis. & patet lra ex q̃dictis. q̃r aũt licitũ sit vti sortib' dictum fuit ꝺ. vij. ca. & etiã Num. xxxiij. d ¶Et ascẽd. fors. Hic ponitur terræ descriptæ assignatio: & primo tribui beniamin: scḋo aliꝭ sex tribus'. xix.c. Circa ꝓmũ prio tribui bẽiami termini assignãt scḋo ciuitates noiant, ibi: Fuerũtq;. Circa primũ dr̃: Et ascẽdit sors prima. Hoc dr̃ qa hierl'm ꝑ ptẽ cecidit i tribu bẽiami vt dictũ fuit. ꝺ. q̃ est in altiori loco ꝙ loca circũadiacẽtia. ſeq̃t: e ¶Atq; ꝑ. iux. lu.

Diuisio.

Sors an ꝓbet in scriptura Leui.16.f

Nu.32.f.

Nu.33.g

Ios.14.c.

Tribuũ ordo.

Ionę.1.b.

pro.18.c.

Act.1.d. B

Ephę.1.c.

Col'.ij.b.

Sortium vsus quõ licitus.

Ibidem.

deu.32.a.

H

Diuisio.

Nu.26.f.

Moral'r.

deritur euenire: dicendũ est vt alius talẽ vel talẽ vitã a natiuitate sortiatur vel ꝙ boni angeli assint hoibus & prã. vt ille angelus animæ petri custodiã sortitus sit: ali' pauli: alius cuiuslibet ifantis de ecclesia. Non est em̃ dubitãdum dei iudicio: qui vel illorũ dignitat̃, vel aiæ nostræ ad liquidũ respicit q̃litatem: cuiꝰ nr̃m custodia dari quadam sorte mystica xpi dispensatione directa. Puto etiam de his virtutibus q̃ mũdi ministeria susceperũt ꝙ nõ fortuitu illa vt' terræ vl' arboꝝ ger

minationibus

NICO.DE LYRA

a ¶Mittã vobis hic sortem. Adam. In cõsuetu dine hoim est: cum aliquid sorte diuidit: fortuitu vr̃ sors illa ad illum, vel alia ad aliũ cadere. In scriptura aũt sancta non est ita. Si em̃ de tanta re patres sortibus sumerẽt iudiciũ, vel emisissent nihil; mirũ; esset si gentiles hoc facerent. Sed videamus si in scripturis aliq̃d sit positũ qđ, nobis q̃d virtutis siti sortib' manifestet. In leuitico scripta est: Accipiant duas sortes: sors vna in domino, & sors vna in apomeio &c. Item ibi: moyses sorte diuisit terrã tribui ruben & gad, & dimidie tribui manasse. Dedit etiã iesus ſm precæptũ dñi caleb sortem & tribui ephrẽ, & dimidiæ tribui manasse. Et post hæc iqt: congregauit eccl'ia, de filijs israel & dixit: Mittã sortem & ꝑerã i cõspectu dñi sortẽ &c. & post hec sortibᵘ missis sic hæreditas ppl'o distribuitur & agitaꝫ sors ista nõ fortuitu: sed ſm ꝙ ꝓdestinatũ ẽa deo. Deniq; trib', hẽ tamin prima ibi accæpit sortem vbi erat hierl'm: post hanc trib' symeon: secunda post isachar: deinde zabulõ: deinde aser: post neptalim: deinde dan: in qb' nouissime veniũt tres illæ trib' q̃ ex cõcubinis sunt. Inuenio in scripturis etiam gentiles sortẽ misisse: cũ ionas nauigaret: & tẽpestas vrgeret: q̃si sors prodere deberet vel posset cui' causa periculum immineret. & q̃tis gẽtiles essent a cognitiõe dei alieni non hac opinione falluntur. sors em̃ verum, pdit. Salomõ quoq; ait: Cõtradictiones quoq; cohibet sors &c. veluti cessare ostendẽs cõtradictiones vbi sors mittit. In nouo quoq; testõ cõueniẽtes apostoli multo sapiẽtiores ꝙ qui nunc episcopos vel ſbyteros, vel diacones ordinãt: elegerũt duos: nec tñ de eis iudicauerunt vt illũ facerẽt apl'm quẽ voluissent: sed orantes miserũt sortem: & cecidit sors sup matthiã: & annumeratus ẽ cũ. xj. apl'is: & factus est duodenarius ꝙcedente enim oratione: nõ casu, sed diuina, puidẽtia sors diuinũ iudiciũ, ꝓferebat. Paulus quoq; de xpo dicit: In quo sorte vocati sumus præ destinati ſm, ꝓpositum eius qui oia opatur &c. Et ad colossenses: Gras agens deo patri q idoneos nos fecit in parte sortis eorũ in lumine. Ex his oibus hoc dixisse sufficiat qđ nobis ab apostolis sors ducta designat: qa vbi ex fide integra & oõne ſmissa sors ducit: ea q̃ dei volũtas cõtinet in occulto, sors hoibus declarat in manifesto. Scḋm ꝙ interiorẽ itellectũ: sicut Paulus vr̃ indicare dicens: in partẽ sortis sanctorũ & in sorte vocati in xpo. Videndũ est ne forte non solum in hominibus, sed in supernis virtutib' sors agatur: & præsideat aliqua virtus huic officio: quæ verbi causa iesu filio naue nunc sorte hæreditatem distribuenti: nõ ad aliquam gratiam, sed ſm hoc ꝙ scit deo placere ductũ ꝫ beat sortis : & illi faciat euenire q̃ pria sunt quẽ scit apud deũ primũ tenere locũ: vt qđ' latet apud deũ, sortis gubernatione etiã hoib' demõstret: aliũ ꝙ facere secundi loci : & aliũ tertꝫ. Qđ ita gestum nõ solũ in terris arbitror : sed etiã i cœlestib'. & hmõi sortẽ q̃ apud deũ ẽt meritorũ cõtẽplatione distinguit, etiã illo tpe habitã cũ diuideret excelsus gentes ſm numerũ angelorũ dei: & facta est portio domui iacob funiculus hæreditatis eius israel. hic em̃ partẽ per tuitu putandum est per sortem euenisse illi angelo ægyptiorũ gẽtem alij idumæorum, alij moabitarũ & filij a. Sed ibi etiam si ſm numerum angelorũ dei diuidunt gentes sorte sicut in hoibus dicimus: qa dei iudiciũ occultũ sors pãdit i publicũ: talis sors fuisse credẽda est: q̃ ꝑ merito suo quisq; illã vel illam gentẽ susceꝑe rit. Nec per singulos quidẽ, ꝙ sine sorte quæ dei iudicio dispẽ

Sors an ꝓbet in scriptura Leui.16.f

Nu.32.f.

Nu.33.g

Ios.14.c.

Tribuũ ordo.

Ionę.1.b.

pro.18.c.

Act.1.d. B

Ephę.1.c.

Col'.ij.b.

Sortium vsus quõ licitus.

Ibidem.

deu.32.a.

H

Diuisio.

Nu.26.f.

Moral'r.

dicitur euenire:

&c. Dicũt aliq ꝙ ipa est hierl'm q̃ vocata est luza & bethel: vt dictũ fuit Gen̄. xxviij. sed hoc nõ vr̃ verũ: qa. j. eo. ca. vbi noiantur ciuitates sortis bẽiamin, bethel & hierl'm distincte noiantur i medio aliꝭ iterpositis. Item hic immediate añ fit mentio de bethauen

✻statu sunt aliqui accæpturi possessionem in terra viuentium.

d ¶Et ascẽ. fors pri. ſ. bẽ. q interptat filius dexteræ: & conuenit statui prælatorũ, q̃ debent esse in dextera xpi. Apo. j. d. Et habebat in dextera sua septem stellas. Et subdit ibidẽ: Septẽ stellæ angeli sunt septem ecclesiarum. i. episcopi earum.

¶Secunda pars.

minationib⁹ ꝑſ: illa fontiū vel fluuiū fluctꝰ exhibeat: alia ibriū: alia vētoꝝ: alia marinis: alia terrenis aialib⁹ vl singlis qbuſq; ꝛa
gign:tib⁹ ꝑſ; &c. i singlis ſacra ieſtabilia diuiæ diſpſatiois: vt
i ordie ſuo cūcta p vnāquāq; ꝓtutē diri
Heb.1.d. manſ. & ꝓpter⁹ offo. vii: None oēs ſūt
adminiſtratoꝝ ſpūs & i miniſterū miſ
ſi, ꝓpter eos qui hereditatē capiunt ſa
lutis. Ad horum imitationem dicunt
ſortes duci per ieſum: & hæreditas per
tribus diuina diſpēſatione decerni: &
per ineffabilē dei, ꝓutentiā ac ꝓſciam
in hus ſortibus adubrari futuræ in cœ
lis hæreditatis exemplar: quia lex vm
bram dicit futurorū bonorū hre: Hinc
Heb.12.f paulus ait: Acceſſiſtis ad ſion montem
& ad ciuitatem dei viuētis hieruſalem
cœleſtem. eſt ergo ciuitas in cœlis q̄ dr
hierlm & mōs ſion. Non ſine cauſa bē
iamin accæpit in ſorte ſua hierlm &
mōtem ſion: ſed qa cœleſtis hierlm rō
exigebat: vt nō alq̄ daretur terreſtris q̄
eſt figura cœleſtis. ¶ Adam. Bethleem
quoq; non ſine certa ratione in ſortem
iudæ decernitur, vel hebron: vel ſingu
læ ciuitates ſingulis tribubus conſcri
buntur. Sed cœleſtia loca in quib⁹ hie
ruſalem & ſion noiant: & cætera q̄ his
vicina ſunt hoc in ſe rōnis cōtinebant
in cœlis qd̄ ſorte gubernabat i terris.
Noibus myſtica interꝓtatio ſubeſt Hinc q̄ eſt: q̄ diſpēſauit diuia ſapia no
mina q̄dā locorū ſcribi: quæ myſticā
interpretatiōē cōtineāt: q̄bus indicaſ
qa hæc certis rōnib⁹ nō caſu fieri diſpē
ſantur. Sicut enim nō fortuitu ille an
gelus michael, alius gabriel, aliusvero
raphael vocaſ: & ille patriarcha abraā
& ille iſaac & alius iacob. vel ille abrā
ex abraam: ille iſaac: & alius iſrael. Sed
& certa rōne illa ſara ex ſarai: ille iſrael
ex iacob: vel ille abraam ex abram: &
q̄ſq; ãgelorū vel hoim ex his q̄ ſibi in
iunguntꝰ officiꝰ & actib⁹ noia ſortiūt
Ita ꝓ̄ns eſt loca q̄dā eē cœleſtia, & ciuita
tes: ſicut hierlm cœleſtis dr, & mon
ſion eſſe: etiā alis q̄rū figurā iſte q̄ in ter
ris ſunt cōtinēt: q̄ hic nobis ꝓ ieſum na
ue myſtice deſignant. De ciuitatibus
pſ.68.g. dictū puto: Edificabunt ciuitates iudę
Ioſh.14.a & habitabūt ibi. Et in domo p̄ris mei
Lu.19.c. manſiones multæ ſunt. Et eſto poteſta
tem habens ſuper decem ciuitates. Ne
q̄ cū faſtidio hec legatis: & putetis vilē
ſcripturā ex multis noibus cōtextā. Sed
ſcitote in his myſteria cōtineri maiora
q̄ ꝑōt humanus ſermo, ꝓferre: vel audi
tus mortalis audire. Cognita ſunt hæc
1.co.12.a illi ītegre q rapt⁹ eſt vſq; ad tertiū cœ
lum. In cœlo em̄ vidit cœleſtia: vidit
hierlm cœleſtē verā ciuitatē dei & ſiō
montē q̄cūq; loci eſt. Vidit bethleē &
hebrō & oia q̄ ſcribunt h̄ ſorte diuiſa.
Rōnes q̄q; eorū i ſpū comp̄hēdit. Con
fitet em̄ ſe audiſſe ꝙba & rōnes q̄ nō li
cet hoi loq; ꝗles. ſ. illi erāt qb⁹ dicē. Nō
1.co.3.a. ne hoies eſtis & ſm̄ hoiem ambulatis?
Dicebat ea forſitā illis q non ſm̄ carnē
ambulabāt timothæo & lucæ & cęteris
diſcipulis q̄s ſciebat capaces eē ineffa
2.Ti.2.a. bilīū ſacrorū. vñ tiothæo ait: mēor eſto
verborū q̄ a me audiſti q̄ ꝑmēdo fideli
b⁹ hoib⁹ & his q̄ idonei ſūt alios docere

☞ Filiorum

NICO.DE LYRA

✠uen: q̄ eſt eadē cū bethel. vt dictum
eſt. ſ. viij. ca. Et iō melius videſ q̄ iſta
bethel luza eſt alia a hierlm: nec eſt in
conueniens qd̄ plures ciuitates eiſdem
noibus noiēnt: qa hoc frequenter reperit. Aduertēdum tñ eſt: q̄
iſta bethel nō eſt de ſorte beniamin. iō dr hic: Pertrāſiēs iuxta lu
zam. nō ĩcludēs ĩpam. iō iud. j. de ſorte ioſeph ēt dr: a ¶ Cōtra
aphri. Vēt ē aqlonaris & po
nitur hec ꝓ pte orbis ex q̄ fiat
ille vēt⁹. b ¶ Iux. lat⁹ hicbu.
hitatoris hierlm: cui⁹ vna ps
cecidit i ſorte bēiamin. c ¶ Et
ptrā. vſq; ad tu. &c. Hebræi
dñt: Vſq; ad terminos e regio
ne aſcenſus adomim. i. ſangui
num. Dicunt aliq; q̄ erat ibi
frequentia latronum q̄ exerce
bant homicidia. d ¶ Filij
ru. Ruben non eſt hic nomen
ꝓriarchæ: qa filij ei⁹ accæpe
rūt poſſeſſionē vltra iordanē
vt patet ex ſupradictis ſed eſt
nomē alteri⁹ hois eiuſdē no
minis. e ¶ Fuerūtq; ci. Hic
ꝺ̄r ponūt noia ciuitatū tri
bus bēiamin & legal⁹ ſicut
iacet vſq; ibi: f ¶ Et hie. quæ
eſt hie. hec em̄ ciuitas multi
pliciter noiata fuit vt dictum
fuit Gen. xxvij. & ꝓ pte ceci
dit i tribu bēiami. C. XIX.

Et egreſ. eſt ſors. Hic ꝺ̄r deſcribūt ſortes ſex tribuū ſm̄ hoc poſſet di
ci quod i ſex ptes. Se
cūda, ibi: Cecidit ſors ter. &c.
tertia, ibi: Iſachar egr. &c. q̄rta,
ibi: Cecidit q̄ ſors q̄nta tri
bui filiorū aſer. q̄nta ibi: Fi
liorū neptalim. ſexta, ibi: Tri
bui filiorū dā. Circa primum
dr: g ¶ Et egr. ē ſors ſe. ſ. a
forte bēiami q̄ fuit pria de ſep
tē vltimis de qbus loq̄t hic
ſcriptura. h ¶ Fuit q̄ he. &c.
iu. b. &c. qa ſicut dictū fuit
ſ. xv. c. iſta ciuitas &ples alię
fuerāt aſſignatæ tribui ſymeō
cuius rō poſtea ſubdit cū dr:
i ¶ Hæc ē h. fi. ſy. qa maior
erat q̄ poſſeſſio aliarū tribuū
Dicūt cōiter expoſitores: q̄
habuerit terrā dupl⁹. ſ. ꝓ ſorte
& ꝓ ꝓceſſionē ſi poſſet acqre
re iuxta ſe. & qa erat trib⁹ bel
licoſa dilatauit terꝫos ſuos: &
iō q̄n poſtea debuit aſſignari
ēra ſeptē tribub⁹ q̄ nōdū poſ
ſeſſionē accæperāt, reptū ſuit
q̄ terra reſidua nō ſufficiebat
eis & iō aliq̄ loca de ſorte iu
da fuerūt adiūcta ſorti trib⁹
ſymeon. vt dr h. Et aliq̄ ſorti
trib⁹ dā vt dicē. ī. k ¶ Cecī.
ſors ter. fi. za. Hæc ē ps ſcd'a
& legal⁹ lra ſic̄ iacet vſq; ibi:
l ¶ In fi. ce. tha. Hebræi di
cūt: In terminū ciſeloth tha
bor. Et eſt ciſeloth nomē cōe:
& ſignificat pendulū mōtiſq
ē locus itermedius ſummita
tis. & vallis gallice pendant.

✠ Bethleem

Moraliter. g ¶ Et egreſ. eſt ſors &c. ſy. q̄ interꝓtat audiēs & cōuenit ſtatui curatorū. q̄ audiūt ſynodalia ſtatuta ab epis & denunciant ſuis parro chis. k ¶ Cecī. ſ. ter. fi. za. q̄ interꝓtat hitaculū pulchritu
dinis & cōuenit ſtatui clerico

✠rum in

Diuiſio.

Moral⁹.

A ☞ als† ſala non. a ¶ Filiorū nepta. Aug. Et amorræ⁹, ꝓmāſit vt ha
bitaret i helon† ſ̄ci i ſannari: & igrauata ē man⁹ ephrē ſuper eos:
& factꝰ ſunt tributarij illi. Hoc ĩtā ꝓ ꝓceptū dñi fiebat: & adhuc vi
uebat ieſ⁹: ſed dux i illis ꝑhibꝫ, ꝓ ſenectute nō erat. Iō dictū ē a dño
Factū ē vt ꝓfortaret cor illorū. q̄ ſil⁹ ꝓſpirauerunt inire bellum ꝓ
ieſū: ne iſta illis miſericordia
ꝓberet etiā ꝓ ꝓceptū dei ſi re
manſiſſent non expugnati &
ſeneſcēte ieſu, vel defuncto re
linq̄rēt expugnandi filios iſrl
q̄ eis ꝓ præceptū dñi poſſent
parcere: qd̄ ille non faceret.
¶ Adamā. Iuxta. Lxx. permā
ſit amorræus habitare in helō
& in ſennanin: & grauis effe
cta ē manus ephrem ſup eos.
Amorræus interꝓtat amarus
vel amaritudo. habitantes ꝙ
als† heli. in † helon, quod interpretat
arietes: vel in ſannanim, qd̄
interpretatur pacifici. Amari
& arietes ſunt qui i agone po
ſiti zabolicas ſtructuras expu
gnare conantur. pacifici vero
qui carnalibus deſideriis & cō
cupiſcentijs ſuperatis pacem
animæ gerūt. In vtriſq; tñ cō
tendit diabolus. ſ. amaritudo
perſiſtere. Si ꝙ inimica virtus
i. dæmonis ex amaritudinis
turba veniens: obſideat, alicu
ius corpus perturbet & ſopiat
mentē adhibeant autē multe
orōnes, multa ieiunia, multæ
exorciſtarū inuocatiōes & ad
hęc oia ſurd⁹ dæmō i obſeſſo
corpore ꝑſiſtat: tolerabili⁹ ex
orciſtarū pœnas ferens & ex
dei nois inuocatione torm̄ēta
q̄ diſcedere. Ita intelligendū
ē: qa amorræi ꝑſiſtūt hitare i
B helon: & i ſannanim. Et vt oñ
deret ſcriptura: qa perferentes
pœnas & flagella ꝑſiſtūt, dic̄
qa grauis effecta ē ſup eos ma
nus ephrē: q̄d̄ fit ꝓ exorciſtarū
man⁹ ipoſitionē, væhemēti⁹
ipoſitam: vel ꝓ bonos actus,
& opa bona. Quāto em̄ melio
ra gerim⁹ vel agim⁹ & i opti
mis cōuerſamur: tāto illis hęc
grauiora efficiunt. Grat⁹ ē il
lis & accept⁹ q̄ i turpitudie &
flagitijs viuit. Qui ꝙ oī bōis
actib⁹ manū ſup eos grauaue
rit: ē ſi penitus expellere non
potuerit, tributarios eos fa
ciet & ſubiectos. Et abierunt
filij ephrē pagrare terrā ſm̄ ſi
nes ſuos. b ¶ Cūq; cō. Ada
man. Vide manſuetudinē &
humilitatē ieſu: q̄ digne fere
bat nomē veri ſaluatoris ieſu
Dederūt inquit filij iſrael ſor
tem ieſu filio naue i ſemetipſis
ꝓ ꝓceptum dñi &c. Ipſe dedit
hereditatē oibus filijs iuda &
ephraim: & dimidię tribui ma
naſſe. & caleb filio iephone.
ipe miſit ternos viros p ſingu
las trib⁹ q̄ totā terrā pagrarēt
& deſcriberēt i libro: & redeū
tes oñderēt ſibi & ſe i nouiſſi

NI. DE LY. ☞ mis

✠ a ¶ Bethleē. iſta nō eſt illa bethleē i q̄ nat⁹ fuit xp̄s: quia illa
eſt de ſorte iudæ: iſta aūt ē de ſorte zabulō. ſic̄ em̄ frequēter dc̄m ē
plures ciuitates vel villæ ſiſr noiant. b ¶ Iſachar egr. ē ſors.
Hæc eſt tertia pars: & legal⁹ lra ſicut iacet vſq; ibi: c ¶ Bethſe
mes. i. ciuitas ſolis & ſic noiabat, qa forſitā gētiles ibi colebant
ſol⁹ē. d ¶ Cecidit q̄ ſors q̄nta tribui filiorū aſer. Hæc ē ꝑs q̄r
ta, & legal⁹ lra vt iacet. e ¶ Filiorū neptalim. Hæc eſt pars q̄n
ta & legal⁹ lra vt iacet vſq;
ibi: f ¶ Naſor. ꝓpe locum
illū fuit natus tobias: vt h̄ri
principio libri ſui. g ¶ Tri
bui filiorū dan. Hec eſt pars
ſexta in qua deſcribitur ſors
filiorū dan, cū dr: h ¶ Et
fuit terminus poſſeſſionis
ciuſ ſaraa & heſthaol: dic̄t
aliq; q̄ iſtæ duæ ciuitates nō
fuerūt de ſorte dā: ſed fuerūt
iuxta ſortē ipſius dan: ita q̄
ibi terminabaſ ſors ei⁹: erāt
tñ de ſorte iudæ. Alij aūt di
cūt q̄ licet fuerit de ſorte iu
dæ: fuerūt tñ adiunctæ ſorti
ipſius dan: eadē rōne q̄ alię
ciuitates de ſorte iudę fuerūt
adiunctæ ſorti filiorū ſimeō
vt. ſ. dictum eſt. i ¶ Et
haſerſemes. i. ci. &c. Iſta ciui
tas fuit de ſorte dan: tñ erat
iuxta ſortē iſachar: ita q̄ ſors
iſachar ibi terminabaſ ſm̄
vnā ſui partē: vt patet ex pre
miſſis. k ¶ Pugnauer. con
tra legē. Dicūt hebrei q̄ hęc
eſt ciuitas quæ vocatur lais.
Iudic. xviij. vbi agitur de ex
pugnatione dictæ ciuitatis.
l ¶ Vocātes nomen cius le
ſendā. i. noie cōpoſito ex an
tiquo & nouo. & ſm̄ iſtā traſ
lationē in hebræo hr̄: Et vo
cauerūt nomē ieſen dā. i. ciui
tatē q̄ pri⁹ ieſen vocabaſ no
minauerūt dan noie ſimpli
ci: & hoc cōſonat ei qd̄ dicit
Iudic. xviij. vocato noie ciui
tatis dan, q̄ prius lais diceba
tur. m ¶ Cūq; compleſſet.
Hic vltimo deſcribitur du
cis diuidentis poſſeſſio. ſ. ioſ
ſue: qui ſicut fidelis diſpenſa
tor alīs terram diſtribuit: ni
hil accipiens ſibi propria au
ctoritate, ſed ppl⁹i cōceſſione

✠ ideo ſub

✠rū i q̄b⁹ refulgere debet de cor honeſtatis. b ¶ Iſachar egr. ē ſors q̄rta. Per iſachar merces interpretat⁹: ſigna
fiat⁹ reli gioſorū q̄ bona na
turæ & fortunæ exponūt, ꝓ
mercede regni cœlorum.
d ¶ Cecidit q̄ ſors q̄nta
tribui aſcr. q̄ interꝓtat car
cer: & cōuenit ſtatui pricipū
ad q̄rū ſpectat officium illos
quos paterna caſtigatio cor
rigere nō potuit vinculis &
carcerib⁹ mācipare. e ¶ Fi
liorum neptalim ſexta ſors
cecī. &c. Neptalim interꝓtat
dilatatio. & ꝙuenit ſtatui mi
litū q̄rū labore reſpublica cō
ſeruatur ac etiam dilatatur.
g ¶ Tribui filiorū dan per
familias ſuas egreſſa ē ſors
ſeptima. Dan interꝓtat iudi
cans: & cōuenit ſtatui vulgarium: q̄ iudicanſ in foro ſecreto & pu
blico: & hoc duplici ſ. eccleſiaſtico & ſeculari.

¶ Secunda pars.

Moral⁹.

E mis reseruauit: & voluit esse oim nouissimº: vt esset oim primus nec sibi hæreditatē ꝓsumit: sed a ppʃo accipit cui dedit. Sed hoc figuraliter cōtingebat illis: nobis ꝓposita vt illud præceptum seruemus quod iste opere compleuit.

Eccl. 3. c. Ibi. 32. d. Quanto magnº es, tanto magis hūilia te: & añ dñm iuenies gr̄am. & alibi. Si te ducē ordinauerint, ne extollaris: sed esto inter eos q̄si vnus ex ipsis. Vide ꝯ quō erat dux ppl̄i: q eos introduxit in a terrā sc̄am, in terrā ꝓmissiōis. Ipe erat successor moysi: nec sibi ꝓmittit sume re sortē trāe: sed dux ppl̄i expectat vt a populo portiūcula accipiat & ædificat locū quē accipit & extruit vt ꝑ ea ciat dignū munere dei & hæreditate diuina Forsitā & populus dat aliquā partem dño nr̄o Iesu: & velut habitatiōi eiº lo cū distribuit. Qui em̄ bonº est dat locū filio dei in se: quē locū accæptū in aia iesus ædificat & ornat: & facit i eo mu ros inexpugnabiles & turres excelsas vt ædificent māsionē dignā sibi: ador nat q̄ch aiam & capacē sapiæ ac sciꝫ suę & rōnis & totº sc̄titatis facit: vt faciat ꝑm secū itrare: & mansionē facere & cibos cœnare q̄s ipse donauerit. Quod vt cōseq mereamur ꝯparemº cor nr̄m mūdū vt libenter dñs Iesus itroeat cor dis nr̄i hospitiū.

Ca. XXI.

Ioſ. 14. c

TCcef. prīn. Adam. Oēs filij ʃrl̄ accæperūt sortes suas in terra: Leuitis aūt in hæredi tate solus sufficit deus. Sed ga accipiūt decias & primi tias. ſm̄ q̄ceptū dñi: oportet eos ēt de terra & de habitaculis decimas accipe hoc est enim de omnibus decimas æ

NICO. DE LY. cæpisse

F ideo ſubdiſ: a ¶Dederunt filij ʃrael poſ. io. iuxta tn̄ ſuū bn̄placitum sicut erat iuſtū. iō ſubdiſ: b ¶Vrbem quā po. tamath. in monte ephr. erat em̄ de illa tribu: vt habetur Num. xiij. c ¶Hæ ſunt poſ. &c. quæ. ē. dicte ſūt d ¶Coram dño ad oſtium ta. id est in atrio añ oſtium tabernaculi. & dr̄ ta bernaculū teſtimonij: qa in illo erat ar ca in q̄ erat lex ꝯ reſtimoniū in plurib' locis ve. te. vocat̄r.

Ca. XX.

Diuiſio. ETlocutus est dñs. Poſtq̄ actum est de terræ diuiſiōe hic oꝑ agitur de ciuitatū refugij separatione. & prio circa hoc ꝓceptū dñi reno uatur. ſcd'o executiōi dat, ibi: Decreue rūtq̄. Circa primū dr̄: f ¶Sepa. vr. fu. de q. lo. ſū ad vos ꝑ ma. moy. Nu. xxxv. & Deuſ. xix. vbi ista materia ple nius est tractata: & ideo breuius est hic ptr̄ãſeundū. g ¶Quicūq̄ animam percuſ. ne. i. cauſaliter oino. h ¶Sta bitq̄ añ por. ciui. i. añ iudices q̄ anti quitus ſedebāt in foribus ciuitatum vt q̄libet posset ad eos accedere. iō ſubdiſ i ¶Et loquetur ſe. vr. il. ea quæ &c. Sn̄ia tn̄ finalis de ſua innocentia vel de contrario nō dabatur ꝑ iudices ciui tatū refugij: ſed ꝑ iudices illius ciui tatis in cui' terminis homicidium fue rat perpetratum. ꝑut declaratum fuit Num. xxxv. k ¶Cūq̄ vl. ſan. eū fu. per. i. ꝓximus occiſi ad quem ſpectat cauſam defuncti, ꝓſeq. l ¶Non tra. &c. & ē ſententia ſuſpenſiua vſq̄ ibi: n ¶Donec ſtet añ iu. i ciuitate i cui' terminis fuerat hōicidiū ꝑpetratū vbi dicebaſ de ciuitate refugij cū ſecurita te & ſententia a ¶nō ipe præſumpſit factus oim nouiſſimus vt eſſet omnium primus.

dere terrā ſingl'is ꝑ trib⁹ ſuas, dedēdeꝝt filiis a ¶ſancti. b ¶mūdi cordis habitationē.

c ¶Ieſu xp̄o. d ¶in corde cuiuſq̄.

ſrāel pōſſeſſionē i ō ſue filio nun in mēdio ſui iuxta præceptum dñi, vrbē quā poſtula b uit tannathſaraa in monte ephraim. Et edi

a ¶virtutibus.

b ¶animam cuiuſq̄.

ficauit ciuitātem: habitauitq̄ i ea. Hæ ſunt c poſſeſſiones quas ſorte diuiſerunt eleazar ſarēdos, & ioſue filius nun: & principes fa miliarum ac tribuum filiorum iſrael in ſilo corā dño ad oſtium tabernaculi teſtimonii d partiti q̄ ſunt terrā.

ETlocutus est dñs ad io. Ca. XX. e ſue dicēs: † Loquere filiis iſrl̄, & dic eis: Separate vrbes fugitiuo ꝝ rum de quib⁹ locutus ſum ad vos ꝑ manū moyſi, vt confugiat ad eas qcūq̄ g aīam percuſſerit neſcius: & poſſit euadere irā proximi qui vltor est ſanguinis, cum ad vnam harum cōfugerit ciuitatum: ſtabitq̄ h ante portam ciuitatis, & loquet' ſenioribꝫ i vrbis illius ea quæ ſe cōprobent innocētē: ſicq̄ ſuſcipient eum: & dabūt ei locū ad ha bitandum. Cumq̄ vltor ſanguinis eum fue k rit perſecutus non tradent in manus eius: l quia ignorans percuſſit proximum eius: nec ante biduum triduumve eius probatur inimicus. Et habitabit i ciuitate illa donec m ſtet ante iudicium, cauſam reddens facti ſui: & moriatur ſacerdos magnus qui fue rit in illo tempore. Tunc reuertetur homici da: & ingredietur ciuitatem & domū ſuam de qua fugerat. Decreuerunt ꝯ cædes in o gallilæa montis neptalim, & ſichem in mō te ephraim & cariatharbe: ipſa est hebron in monte iuda: & trans iordanem contra orientalem plagam hiericho, ſtatuerūt bo ſor, quæ ſita est in campeſtri ſolitudine de tribu ruben: & ramoth in galaad de tribu gad: & gaulon in baſan de tribu manaſſe. Hæ ciuitates conſtitute ſunt cunctis filiis iſrael, & aduenis qui habitabant inter eos: vt fugeret ad eas qui animam neſcius per cuſſiſſet: & nō moreretur in manu proximi, effuſum ſanguinem vindicare cupientis do nec ſtaret ante populum expoſiturus cau ſam ſuam.

Ca. XXI.

ACceſſerūtq̄ principes familiarum leui ad elea zarum ſacerdotem: & ioſue filium nun: & ad duces cognationum ꝑ ſingulas tribus filiorū iſrl̄: locutiq̄ ſunt ad te & ſnīa data de eiº innocētia reducebaſ ad ciuitatē refugij ibidē G ſaluandus. Si aūt daretur ſnīa ꝯ eum: tradebatur amicis interfe cti occidendus. Et non moritur qui interfecit ſcilicet a caſu. Do nec mori. ſacerdos, hoc refer' ad illd' ꝓdictū. m ¶Et ha. i ci. il. ga de ciuitate refugij nō poterat ad ꝓpriū locū redire donec moreiet ſummus ſacerdos: cuiº cauſæ aſſi gnatæ fuerūt Nu. xxxv. o ¶De creuerūtq̄. Hic ponit executio ꝓdicti mādati: ga ſeparauerūt ſex ciuitates fugitiuoꝝ: tres circa ior danē. & tres vltra: ſm̄ ꝓ fuerat ꝯ cæptū a dño Num. xxxv. & patet lra. Notādū tn̄ q̄ oēs ciuitates re fugij fuerūt aſſignatę ꝉuitis. pro ut habetur in ca. ſeq. ad deſignan dum q̄ i clericis debet eē refugiū totius populi. ¶Moral'r exponē- Moral'r: do: ciuitates fugitiuoꝝ delignāt remedia pc̄tōrum. fuerūt autem tres vltra iordanē: & tres citra: ad denotādū q̄ añ baptiſmū & poſt fuerunt remedia contra pc̄ta. Per †Nu. 35. fluuiū em̄ iordanis intelligit' ba a. ptiſm⁹: qa in eo xp̄s fuit baptiza deu. 19. a. tus ꝙ ferēs aqs ꝓuitē mūdandi ta ctu ſuæ ſacratiſſimę carnis. Ante Tria re baptiſmū ꝭo fuerūt tria remedia media ꝯ ꝓcta: fides parēcialis: oblatio le pc̄tā añ & galis: & circūciſio legalis. Poſt ba poſt ba ptiſmū ſil'r ſunt tria remedia: ieiu ptiſmū. niū ꝯ vitia carnalia: oro ꝯ ſpūa lia: elemoſyna ꝙ est opus pietatis valētis ad oia. Moral'r. e ¶Et Moral'r. locu. est dñs &c. Seqf: f ¶Se pa. vr. f. Fuerūt aūt ſex ciuitates ad h aſſignatæ. ſ. tres vltra iorda nē, & tres citra. p iordanem ꝭo ſi H gnificat baptiſmus: eo q̄ xp̄s ibi fuit baptizatus & tūc tactu ſcīſſi mę ſuę carnis dedit vt regnatiuā aquis. Per ciuitates aūt refugij ſi gnificant remedia ꝯ pc̄ta ad q̄ de bēt pc̄tōres refugere ꝑ ſalute. Añ ꝭo baptiſmū p iordanem ſignifi catū fuerūt tria remedia ꝯ pc̄ta. ſ. fides parentalis: poſtea circūciſio carnal' a tpe abrae & oblīo legal' a tpe legis datę vt patet i leuitico vbi ꝓvarijs pc̄tis deteriant' obla tiōes diuerſę. Poſt baptiſmū ꝭo inter alia remedia aſſignant tria. ſ. ꝭa cōtritio: integra cōfeſſio: & de bita ſatiſfactio. Vel alr. ſ. ieiunij ꝯ vitia carnalia: oro ꝯ pc̄ta ſpūa lia: & elemoſina ꝙ est opus pieta tis valētis ad oia. ꝓ. Ti. iij.

ACceſ. prīn. Ca. XXI. Poſtq̄ actū ē de ciuita tib⁹ fugitiuoꝝ: hic ꝓnr̄ Diuiſio. agit' de ciuitatibus leui tarū. vbi prio ponit' eoꝝ petitio. ſcd'o petitiōis ꝓfeſſio, ibi: dederūt q̄ filij iſrl̄: tertio ciuitatū eis ꝓceſ ſarū noiatio ibi: de tribub⁹ filioꝝ

iuda.

Moral'r. ꝓ ¶Ac. prī. f. l. &c. Hic Moral'r. agit' de ciuitatib⁹ ſacerdotū & le uitarū q̄ fuerūt eis aſſignatę a tri bub⁹ aliꝭ de poſſeſſiōibus ſuis: p qđ' ſignificat' ꝙplatis & curatꝭ & aliꝭ deputatis ad diuinū cultū in noualege de hitaculis cōuenīti bus, puideri debet ꝑ ſingulas dio ceſes de bonis laicorū. Nō occur rit aūt hic alia myſticatio notabi lis: ꝓpter quod tranſeo.

A Nu. 35. a. cæpiſſe. Ideo ꝏaccedētes principes leuitarū ad eleazarum ſacerdo tem: & ad ieſum filium naue: & ad principes tribuū dixerūt: Dñs ꝓcæpit ciuitates dari nobis ad habitandū: & ſuburbana earū aia libus nr̄is: Oportet ꝙ de ciuitatibus & de ſuburbanis ſorte fieri: ne indiſcrete & fortuitu videaſ facta diuiſio leuitis. Sicut ꝙ di ſtributio in filꝭ iſrael habuit rōnē: qua ꝙs pria ſorte dign⁹ haberet, & aliꝰ ſcd'a in quibus ſuit vltimus dā: ita neceſſe est hic eſſe aliquā rationē vt aliꝭ prima, aliꝭ ſcd'a, aliꝭ vero tertia ſors ducaſ. Dicunt' aūt eſſe filꝭ leui gerſon & caath & merari & oñdit' primatus tenuiſſe honorē caath cuius filꝭ fuerūt moyſes, aarō & maria. Igitur de caath pars q̄dem plæbis facta ē ſacerdotalis: quæ est aaron & filꝭ eius. Moyſes autem in ſacerdotali ordine: aut ſi quid plus eſſe poteſt habendus est. Alia vero ratio eſt de filꝭ iſrael. Cæteri autē ex filꝭ caath ſm̄ ordinem tenuerūt i tri bu leui: qui ſunt iſachar & ebron & oziel deinde accipiunt poſt hos partem poſt caath ex filꝭ leui gerſon. tertio loco no uiſſimus omnium merari. Hæc est autē Tribuū ordinis differētia differentia primi ordinis: ſecūdi: tertij vl' quarti: quā primo oim obſeruauim⁹ i nu meris. Poſtq̄ em̄ ordinatæ ſunt. xij. trib⁹ per quattuor orbis partes circa arcā teſta mēti domini excubias agere: ſtatutæ ſūt tres quidem ab oriente: tres ab africo: id est meridie: tres ad mare. i. ad occidētem: tres vero ab aquilone. Ibi etiam iſti per q̄ttuor orbis partes eodem ordine depu tantur. Et ab oriente quidē vbi erat trib⁹ iuda quæ est inter cæteras pria: aaron & filꝭ eius locan'. Caath ꝭo filꝭ q erāt reli qui: arcā dñi portare, & tubis canere ſta tuuntur: ita vt cū prima tuba cecinisſet mouerēt caſtra q erant ab oriente. cū ꝭo ſcd'a qui erāt a meridie. tertia ab occiden te. quarta ab aquilone. Vides quātus or do, quanta in ſcripturis ſanctis rerum cō ſequentia cuſtoditur: nihil ſine rōne geri tur, & ordine. Diligētius ꝭo quæ hic refe runt aduerte. Prima inqt exit ſors caath & ſacta eſt filꝭ aaron ſacerdotibus qui erāt in leuitis: Cui oportebat primatum dari, niſi aarō primo vel ſummo pontifi ci'. Prio in vitæ meritis: in honorib⁹: in virtute. Nō eſt ergo iſta ſors fortuita: ſed adeſt virtus ſuperna gubernās eam ſm̄ diuinæ ꝓuidētiæ iudiciū. & decernit hęc ſors filꝭ aaron prima habitacula. Filꝭ aaron in tribu iuda & in tribu ſymeō & in tribu beniamin per ſortem ciuitates. xiij. Vides quomodo electis viris in ele ctis tribubus habitacula diſpenſantur Quos aūt oportuit ſcd'am ſortem ſuſcipere. Filios inqt caath: q reliqui erāt poſt filios aaron. Et quas trib⁹ iſti accipiūt. In tribu inqt ephrē: & in tribu dan: & in dimidia tribu manaſſe ciuitates x. per ſortē. Qui ſunt aūt tertij filꝭ gerſon: & in quib⁹ tribub⁹ ſor tiuntur. In iſachar inqt & in azer: i neptalim & in dimidia tribu manaſſæ ꝙ est baſanitidi: ciuitates. xiij. Qui ſunt autē vltimi in leuitis. Filꝭ inqt merari. In quibus accipiunt tribubus. Ex trī bu inqt ruben trās iordanē, & gad de tribu zabulon qui vltim⁹ est inter filios liæ, accipiunt in ſorte ciuitates. xij. Cū q̄ttuor par tes ſint orbis terræ: Caath accipit ſortē primus inter filios leui a parte oriētis cū illis tribubus primatū omniū tenent. Vide quō omnia conueniunt in quattuor partibus. Orbis orientalis nobi lior est: in q̄ nobilior oim iudæ trib⁹ habebaſ. Et filꝭ caath ſacer dotes primā ducūt in primis tribub⁹ & orbis partibus ſortē ger ſon & merari, q erāt primi inter filios leui. Sic ergo tres primi le B uí accipiunt orientem. Occidentē ꝭo vbi erat ruben & ſimeon & gad, ſortit' ſcd'a ſorte caath & tribū ſimeonis. Merari ꝭo primū ſortitur ruben & gad: & iterū merari tertium in numeris ab oriē te accipit zabulon: vt iuſtitia ſeruetur in ſorte ꝙ ſm̄ deū ducit'. & credētiū mētes ad myſteria futuri ſæculi dirigat contuēda. Post hæc eorū q ad mare erant. i. ephrē & beniamin & manaſſes caath cū ſuſcæpiſſet ſecunda ſorte tribum beniamin: cæteri ex familia eius ſortiti eos in ſilo terræ chanaan: atq̄ dixe runt: †Dñs præcæpit per manum a moyſi vt darentur nobis vrbes ad habitandum: & ſuburbana earū ad alenda iumenta. Dederunt ꝯ filii b iſrael de poſſeſſiōibꝫ ſuis iuxta ꝓe rium dñi ciuitates & ſuburbana ea rum. Egreſſaq̄ est ſors ī familia ca c ath filiorū aaron ſacerdotis de trī d bu iuda & ſimeon & beniamin ciui tates tredecī: & reliqs filiorū caath id est leuitis q ſupfuerant de tribu bus ephraim & dā & dimidiæ trib⁹ manaſſe ciuitates decem. † Porro filiis gerſon egreſſa est ſors vt acci perent de tribub⁹ iſrachar & aſer & neptalim dimidiaq̄ tribu manaſſe in baſan ciuitates nūero tredecim. Et filiis merari per cognationes ſu as de tribub⁹ rubē & gad & zabulō vrbes duodecim. Dederunt ꝯ filii iſrael leuitis ciuitates & ſuburbana earum: ſicut ꝓcæpit dñs per manū moyſi, ſingulis ſorte tribuētes. De e tribubus filiorum iuda & ſimeō de dit ioſue ciuitates: quarū iſta ſunt noīa. Filiis aaron ꝑ familias caath leuitici generis: prima em̄ ſors illis egreſſa est: cariatharbe pris enach quæ vocabaſ hebron in mōte iuda & ſuburbana eius per circumitum: Agros vero & villas eius dederat f caleb filio iephone ad poſſidendū. Dedit ergo filiis aaron ſacerdotis hebron confugii ciuitatem ac ſub

¶Secunda pars.

urbana eius: & libnā cū ſuburbanis ſuis. Et iether cū ſuburbanis ſuis. Et eſthemo cū ſuburbanis ſuis. Et holon cū ſuburbanis ſuis. Et dabir cū ſuburbanis ſuis. Et ain cū ſuburbanis ſuis. Et iethe cū ſuburbanis ſuis. Et bethſamis cū ſuburbanis ſuis. Nouē ciuitates de duabus tribubus iuda & ſimeon. Et de tribu beniamin gabaon cū ſuburbanis ſuis. Et gabee cū ſuburbanis ſuis. Et anathoth cū ſuburbanis ſuis. Et almon cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Omnes ciuitates filiorum aaron ſacerdotum. xiij. cū ſuburbanis ſuis. Familiæ autē filiorum caath leuitarum reliquorum de tribu ephraim accæperunt ciuitates. Et dederunt eis ciuitatem confugii ſichem cū ſuburbanis ſuis in monte ephraim. Et gazer cū ſuburbanis ſuis. Et cibſaim cū ſuburbanis ſuis. Et bethoron cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de tribu dan. Eltheca cū ſuburbanis ſuis. Et gabathon cū ſuburbanis ſuis. Et iebelon cū ſuburbanis ſuis. Et iethbathon cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de dimidia tribu manaſſe. Anar cū ſuburbanis ſuis. Et baalam cū ſuburbanis ſuis. Duæ ciuitates. Omnes ciuitates familiarum caath. x. cū ſuburbanis ſuis. Filiis autē gerſon de familiis leuitarum de dimidia tribu manaſſe. Golan in baſan cū ſuburbanis ſuis. Et aſtharoth cū ſuburbanis ſuis. Duæ ciuitates. Et de tribu iſachar. Cedes cū ſuburbanis ſuis. Et dabrath cū ſuburbanis ſuis. Et iermoth cū ſuburbanis ſuis. Et engannim cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de tribu aſer. Maſal cū ſuburbanis ſuis. Et abdon cū ſuburbanis ſuis. Et helcath cū ſuburbanis ſuis. Et rohob cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de tribu neptalim. Cedes in galilæa cū ſuburbanis ſuis. Et hamothdor cū ſuburbanis ſuis. Et cariathaim cū ſuburbanis ſuis. Tres ciuitates. Omnes ciuitates familiarum gerſon. xiij. cū ſuburbanis ſuis. Familiis autē merari de reliqua tribu leuitarum. De tribu zabulon. Iecnam cū ſuburbanis ſuis. Et cartha cū ſuburbanis ſuis. Et dabira cū ſuburbanis ſuis. Et iethmuth cū ſuburbanis ſuis. Et anathon cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de tribu ruben. Bosor cū ſuburbanis ſuis. Et iaſa cū ſuburbanis ſuis. Et cedemoth cū ſuburbanis ſuis. Et methaphath cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Et de tribu gad. Ramoth galaad cū ſuburbanis ſuis. Et manaim cū ſuburbanis ſuis. Et hethebon cū ſuburbanis ſuis. Et iazer cū ſuburbanis ſuis. Quattuor ciuitates. Omnes ciuitates familiarum merari. xij. cū ſuburbanis ſuis. Omnes ciuitates leuitarum in medio poſſeſſionis filiorum iſrael. xlviij. cū ſuburbanis ſuis. Dederunt ꝯ filii iſrael leuitis ciuitates & ſuburbana earum: ſicut ꝓcæpit dñs per manū moyſi, ſingulis ſorte tribuētes. De tribubus filiorum iuda & ſimeō dit ioſue ciuitates: quarū iſta ſunt noīa. Filiis aaron ꝑ familias caath leuitici generis: prima em̄ ſors illis egreſſa est: cariatharbe pris enach quæ vocabaſ hebron in mōte iuda & ſuburbana eius per circumitum: Agros vero & villas eius dederat f caleb filio iephone ad poſſidendū. Dedit ergo filiis aaron ſacerdotis hebron confugii ciuitatem ac ſub

iuda. cīrto ꝓdictorum epilogatio, ibi dedit q̄ dñs. Circa primū leuitæ in ſua pe titione allegant ꝓceptum dñi dicentes:

a ¶Dñs præcæpit ꝑ manū moy. &c. iſtud ꝓceptū habetur Nu xxxv. vbi con ditio ciuitatum & ſuburbanorum. & ſpa cialiter noīe dicti ſunt aaronitæ. d ¶De tribu iuda & ſimeon & beniamin. Iſtæ tres trib⁹ aſſignauerunt eis ciuitates & ſuburba na: & ſil'r aliæ tribus aſſignauerūt de poſſeſſionibus ſuis aliꝭ tri bus partibus leuitarum: prout exprimitur in littera: & patet. e ¶De tribubus filio. Hic cōſequenter exprimūtur in particulari noīa ciuitatū leuitis aſſignatarū ꝑ familias eorum. & patet littera paucis excæptis. f ¶Agros vero & villas eius dede

C

†nu. 35. a

D

mat. 5. b.

Leuitarū partes ꝙs tuor.

rat ca

E ☞ in æremo abscondit ibi. Diximus autem quia iesus xp̃s petit a nobis locum quem ædificet in quo habitet. Et qa tales effici debemus mente & corpe: vt in aia nostra locū dignetur accipere & edificare & habitare: & qs est in oi pplo tam accæptabilis q ad hoc dignus sit. Forte nec singuli sed tota simul ecclia recipe pōt i se iesum vt habitet in ea. Quis est g̃ locus in quo hitare debet iesus? In mōte inquit ephrē i. in mōte fructifero. Qui sunt mōtes fructiferi? Illi scilicet in qbus sūt fructus spi
Gal.5.d. ritus: pax, gaudium, patientia & charitas &c. hi sunt mente spū & semper excelsi. & q̃uis pauci fuerint: in ipsis tñ habitās iesus qui est lux vera, emittit radios suæ lucis super eos quos nōdum dignos suo habitaculo principal' iudicat. Videam' ergo' quæ sunt macheræ petrinæ quibus circuncidit iesus filios israel. Si oretis p nobis vt sermo noster viuens sit & efficax & acutior super omnem macheram præstabit & nobis dñs iesus xp̃s. vt verbum dei qd' loqmur ad vos, circuncidat oēm immundiciā & vitia de auditorib' & amputat omne quo vis mētis & efficacia naturalis obtegit: & sic p verbū dei quod est machera petrina circūcidemini a iesu: & audietis: quia abstuli opprobriū
E.5.c. ægypti hodie a vobis. Quid enim, pdest exisse de ægypto id est de sæculo, & per æremū ambulare: & morū pristinas sordes & vitiorū imūdicias retinere? Oportet g̃ post digressionē maris rubri auferri carnalia veteris cōsuetudinis vitia p iesum xp̃m: vt tandē ægypti careamus opprobrijs. Ponunt vo illi cultri lapidei q̃bus sec'o circūcīsi sumus a iesu in eo loco quē petit iesus: accipit iesus: possidet
F in anima. s. iusti. Est enim machera vbū dei: quo purgant' pct̃a de auditorum ais. Hæc g̃ vtus vbi diuini recōdit' i eo loco cui datur sermo sapiæ & sciæ: vt & oportuno tēpore aīa illa, pferat istas macheras in ecclesia: & circuncidat secūdo eos qui secunda indigent circūcisione. Quod aūt dicit, petrinas macheras: id est ex saxo cultros, & non ex ferro opere artificis fabricatos: illud ostēdit q̃ hic sermo dei q̃ immūdicias cordiū circuncidit: non ex arte grammatica vel rethorica venit: neq; doctorum malleis domatur, aut studiorum cotibus elimatur: sed ex illa descēdit quæ de monte sine manibus absciſſa orbē trā impleuit: & dona spūalia credentibus tribuit. a ¶ Itaq; ci. vnī. le. &c. Isido. Qd' xliij. vrbes accipiunt leuitæ, prædicatio significatur sanctorū. Ipsi em possident doctrinā g̃ cōstat ex decalogo legis: & q̃drifario numero euāgelij: quasi quaterdenas vrbes hñtes. qbus etiā addunt duæ qa cūcta g̃ p̃dicāt morali & mystico sensu annunciant. b ¶ Deditq; dñs &c. Augu. Quærit cū israel non solū vsq; ad
Quæstio Iſralis. diē mortis iesu, sed ēt post non eradicauerit gētes quæ terrā, pmissionis tenebant q̃uis ex parte illis debellatis ibi consisterent: quo dictum sit: Et dedit dominus deus israeli oēm terrā quā iurauerat dare pribus eorū: & eā hereditauerūt: & requem dedit illis dñs in circūitu sicut iurauerat pribus eorū: nec restitit q̃sq; añ faciem illorū ab oīb' inimicis eorū. Oēs inimicos eorū tradidit dñs deus in manus eor̃. nō decidit ex oibus verbis g̃ locutus est dñs filijs isr'l oia aduenerūt. Diligēter oia cōsiderāda sūt: & primū q̃ cū oim gētiū trā pmissa sit israelitis: septē gētes videnf' afsidue memorari. vnde in Exo. legit': Mit tam añ faciē tuā angelū meum: & ejciet G
exo.33.a. amorræū, ethæū, pherezæū, gergezæum euæū & hiebusæū & chananæū: Harū g̃ gētiū terrā videt' deus patrib' pmisisse: In Deu. etiā scriptū est expressius: Si accesdeu.20.c. seris ad ciuitatem expugnare eam: & vocaueris eos cū pace. Si pacifice rñderint tibi: & aperuerint tibi: ois popul' qui inuenti fuerint in ciuitate, erunt tibi tributarij & obedientes. Si aūt non obedierint tibi: & fecerint ad te bellum: circūsedebis eā: & tradet eā de' in man' tuas: & interfi
cies oē masculinū eius & in nece gladij: g̃ter mulieres. Supellectilē & oia pecora: & quæcūq; fuerint in ciuitate: & oia vtensilia prædaberis tibi: & edes oēm g̃dationē inimicorū tuorū quos dñs de' tuus dabit tibi. Sic facies oibus ciuitatib' quæ lōge sunt a te valde, quæ non sunt de ciuitatibus gentiū istarū. Ecce aūt ex ciuitatib' istis q̃s deus dabit tibi i hæreditatē terrā eor̃ nō viuificabis oēm viū: sed anathematizabis eos: ethæum & amorræum, euæū, pherezæū, hiebusæū, & gergezæū quēadmodū mādauit tibi dñs deus tuus, Et hic istarū septē gētiū terrā esse, pmissam in hæreditatē, quā debellatis eisdem gētib' vsq; ad iternitionē israelitæ posse derūt, manifestū est. Cæteras em gētes g̃ longiñ essent voluit esse tributarias, si nō resisterēt. Si aūt resisterēt: ēt ipas iterfici: exceptis pecorib' & p̃da. Itē i Deut. deu.7.a. Et erit cum abstulerit dñs gentes mul-
☞ tas: &

NICO. DE LYRA

✻ rat caleb filio iephone, ita q̃ erat H
dñs ciuitatis hebrō: sed erat cōcessa filijs Leuitæ q̃
aaron ad habitandum sicut dictum fuit re disp̃si.
Nume.xxxv. a ¶ Itaq; ciuitates vniuersæ leuitarum &c. Circa quod notandum: q̃ leuitæ fuerunt disperſi p̃ omnes trib': vt patet ex præmissis in textu. Prio ne cultus dei ad vnā tm̃ tribum pertineret videretur. Sed'o ne vna tribus vel duę vel huiusmodi, de sustentatione eorū nimis grauarentur. Tertio qa apud omnes gentes istud fuit obseruatum: q̃ illi qui intendunt cultui diuino sustententur a toto populo: vel ab illis qui habent curam communitatis. propter qd' sacerdotes ægypti tpe famis non fuerunt cōpulsi vendere possessiones suas: quia alimenta eis de publicis horræis præbebant' vt habetur Gene. s. xlvij. Quarto quia leuitę tenebantur docere populum de his quæ petinent ad cultum diuinū. facilius aūt docebant per hoc q̃ erant in omnibus tribubus dispersi q̃. si essent in vna tribu cōgregati. b ¶ Deditq; dominus. Hic ponitur epilogatio respectu p̃dictorum: qa in toto libro isto actum est de acquisitione terræ promissionis p̃ adiutoriū diuinū: & hoc est qd' dr̃. Deditq; &c. pe. iu. de quo iuramento habet Gen. xxij. c. Per metip̃m iura. &c. Sed illud qd' dr̃ hic nō vr̃ verū: qa tota illa terra non erat eis acqsita: sed inter eos adhuc habitabat multi gentiles: vt hr̃. i. xxiij. capi. Dicendum q̃ dñs p̃ dixerat se eis traditurum terram
a Itaq; ciuitates vniuersæ leuitarū in a
medio possessiōis filiorū isr'l, fuerūt quadragintaocto cum suburbanis suis singulæ per familias distribu-
b tæ. Deditq; dñs deus israeli oēm b
✻ pulari &

A ☞ tas & magnas a cōspectu tuo, ethæū, gergezæū, amorræū, pherezæum, chananæū, euæum & hiebusæi exterminio penitus eos: & exterminio exterminabis eos. Nō dispones ad eos testm̃: nec miserearis eorū &c. His g̃ & aliis scripturarū locis oñditur: harū gētiū terras ita accepisse in hæreditatē filios isr'l: vt nō cū eis q
eas tenebant, sed, p eis illic habitarent. In
Ge.12.b. Genesi autem vndecim gētes, pmittunt' semini abrae sic: Semini tuo dabo terrā hanc a flumie ægypti vsq; ad flumē magnum euphratem: cinceos & cenezeos & cethmones, pherezæos, ethæos & raphai amorræos & chananæos & euæos & gergezæos & hiebusæos. Quæ ita soluit' q̃stio: vt intelligamus hāc p̃cesisse, pphetiam q̃ in eos fines regnū erat porrectu-
2 para. g. rus salomō. de quo ita scriptū est: Et oē, p
b. positum salomonis qd' destinauerat ędificare in hierm̃ & in libano: & in omni terra ptātis suæ: ois ppl's q̃ derelictus est a cethæo & amorræo & pherezæo, euæo, & hiebusæo q̃ nō erat ex isr'l: & filijs eorū q̃ residui erāt in terra, cū eis q̃s nō p̃sumauerant filij israel. subiugauit eos salomon in tributum vsq; in diē hāc. Eccere
b dua pplorū debellādorū & oino ex dei p̃cepto perdēdorū subiugauit salomō in tributum. quos vt q̃ p̃m dei p̃ceptū pdere debuit: sed tñ subiugati tāq; tributarij possessi sunt. Post aūt ita legitur: Et erat dominans in oibus regionibus a flumie vsq; ad terram philistiim: & vsq; ad fines ægypti. Ecce impletum est qd' in Genesi abrae, pmissum est. a flumie em̃ hic intelligit' euphratē. Magnū em̃ flumē in illis locis est, ꝓprio noie nō addito pōt intelligi. Nō em̃ de iordane accipi pōt: cum & citra iordanē & vltra iam terras israelitę
B obtinerēt. & añ regnū salomonis. ergo a
flumine euphrate ex partib' oriētis vsq; ad fines ægypti. q̃ p̃s illis erat ab occidēte, regnū salomonis dic liber regū fuisse porrectū. Tūc g̃ plus subiugatū ē q̃ tenebāt. vn. gētes: & tūc i fuit utē reda. tæ sunt nō. vn. sed. xj. Qd' em̃ i libro regū scriptū ē: vsq; ad fines ægypti a flumie: cū scriptura ab oriēte vsq; ad occidēte q̃tum porrectū ēt regnū vellet ostēdere: idē in Genesi cū ab occidēte vsq; ad orientē p̃finiret, dictū est a flumie ægypti vsq; ad flumē magnū euphratē. Et cū in hoc non obedissent: qa ex illis q̃s extermiare debebāt quo obedientes alijs fecerāt: de' tñ ope salomonis fidē suæ repromissiōis ipleuit. Nūc g̃ i libro iesu naue qd' cōsideramus quō erit verum? Et dedit deus israeli oēm terrā quā iurauerat dare patrib' eor̃: & hæreditauerūt eā. Quō adhuc viuēte iesu oēm terrā dedit: cū etiā reliqas septem gētiū nōdū supauissent? Nā qd' sequit: & hæreditauerūt eā, verū est: qa ibi erāt, ibiq; psederāt. Deinde qd' adiūgit': & requiē dedit illis in circūitu dñs: sicut iurauerat pribus eorū. verū est: qa viuo adhuc iesu nō eis qdē cedebāt reliq illarū gētiū, sed nulla earū audebat eos lacessere lō dictū est ēt qd' adiūgit': nō restitit q̃sq; añ faciē illorū ab oīb' inimicis eorū. Qd' vo sequit: sed oēs inimicos eorū tradidit dñs in man' eorū: illos. s. intelligi voluit q̃ obtiam ire in bellis ausi sunt. Qd' postea dicit: Nō decidit ex oibus vbis bonis q̃ locut' ē dñs filijs isr'l, oia aduenerūt: ita vult intelligi qa cū iā illi q̃ p̃ceptū dñi fecissent, qbusdā parcēdo & eos obedītes facīēdo adhuc tñ inter eos salui erāt. Ideo cū dixisset ex oibus verbis. addidit, bonis: qa nōdū euenerāt maledicta ꝓ tēptorib' & trāsgressorib' cōstituta. Restat g̃ vt qd' ait: dedit dñs de' israeli oēm terrā quā iurauerat dare pribus eorū, sec'm h̃ intelligat': qa adhuc erāt ex illis gētib' reliquiæ cōterēdæ & exterminādæ: vel ex alijs vsq; ad flumē euphratē aut subiugādæ: si nō resisterēt: aut pdēdæ si resisterēt tñ i vsum eorū reliquæ sunt i qb' exercerent' ne carnalib' affectib' & cupiditatib' ifirmi repētinā, p̃speritatē modeste & salubriter sustinere nō possēt: sed elati citi' iterirent. Ois g̃ illis terra data est qa & illa pars g̃ nōdū fuerat data i possessionē, ita data fuerat in quandā exercitatiōis vsuitatē. a ¶ Nulluscq; &c.
Quæstio Aug Qd' ait: non restitit quisq; ante faciē eorū ab omnibus inimicis eorum:

micis eorū: ḡri pōt quō verū sit: cū deinde dā supern' scriptū sit: C
q̃ eos hostes nō pmiserūt descēdere in vallē, & q̃aluerint eis in mōtib'. sed, p vniuerso pplo vndeci trib' deputate sūt. Si aūt q̃rit cur hęc trib' i sorte sua nō obtinuerit sufficiētes fras: & ab eis a qb' tenebāt afflicta sit, i secreto dei p̃silio est. Cū tñ iacob filios
Ge.49.c bñdiceret: talia dixit de isto dan, vt de il-
la tribu existimet' futurus antixp̃s. Sic ēt solui pōt hæc q̃stio: qa non restitit q̃sq; añ faciē illorū cū. s. simul sub vno' ducis iperio pugnarēt añ q̃ singul' tribub' sua loca defendenda diuiderent.

EOdē tpe &c. Ca. XXII.
Ada. Cōgregat iesus filios ruben & gad & dimidiā tribū manassę q̃ secū militauerāt: &
☞ dimittit

NICO. DE LY.

✻ pulari & habitari: & ideo dñs ipleuerat di-ctū suū p̃m formā, pmissi. a ¶ Datq; est ab eo pax in oēs p circumitū natiōes: vt ęgyptū, idumęi & alię nō audebāt contra eos mouere bellum.
b ¶ Nulluscę eis ho. i illorū qui remanserant adhuc in terra, pmissionis: qui magis, ꝓprie dicebant' hostes eorū: qa inhibitū erat filijs israel facere cum eis amicitias: vt hr̃ Nume. xxxiij &. j. hoc li. xxiij. c ¶ Sed cūctī in eo. di. re. funt. Sed vr̃ q̃ in hoc peccauerūt filij israel: qa sicut dictum est. s. ca xvj. &. xvij. illi de tribu ephraim & de tribu manassę peccauerūt in hoc, q̃ pmiserunt aliqs hostū habitare in sortibus suis sub tributo. Dicēdum q̃ tribus ephraim & dimidia manassę erant i magna multitudine: sicut dictū est. s. xvij. c. ꝓpter qd' cōgressi fuerūt de artitudine suæ possessionis. poterāt etiam suos aduersarios supare: vñ ibidē dr̃: Postq; autē con
✻ dara crescit: &

Moraliter. d ¶ Eodē tpe va. &c. Hic agitur de reuersione tribuū rubē & gad & dimidię trib' manassę ad sortes suas vltra ior- Moral'r.
danē & primo iosue cōmendat eos de obedientia ad deum & ad moysen & ad seip̃m, dicēs: f ¶ Fecistis oia &c. p̃ qd' ostēditur q̃ licet opa vtutū in pricipio nō sint cōmēdāda, ꝓpter dubiū de pseuerētia: vt dictū fuit. s. Leui. xix tñ q̃n pseuerētia manifestat' sicut fuit in, pposito debēt cōmendari. ¶ Ambro. in sermone de

¶ Secunda pars. d iiij ✻ confessore

dimittit eos in hæreditatē suā: datis ḡbusdā muneribus. In quo significat̄ ga cū plenitudo gētiū ītrauerit, & ḡ̄ pmissa fuit a dño ielu pcāpit illū ḡ̄ p moysen eruditi & instructi fuerāt: & nobis ī certamie, oronib⁹ & exēplis auxiliati sunt: ga nondū ꝓmissiões cōsecuti sunt: expectātes vt ēt nostra vocatio ipleret: & tūc demū pfectionē cōsequūtur cū muneribus ḡ̄ ac cipiunt̄ a ieſu: vt vnuſquiſq; habitet in pace oī impugnatione ceſſante. a ¶Cūq; veniſſ. &c. Adam. Filꝝ ruben & gad & dimidia tribus manaſſe trans iordanē ædificauerunt altare: filꝝ vero iſrael reliquā ignorātes, mittunt phinees filiū eleazar cum .x. viris de ſingulis tribubus electis quærētes q̄re hoc fecīſſent. Illi autem ſatisfaciunt de ara dicentes: Scimus quia altare verū eſt apud vos vbi ieſus habitat &c Sed videamus huiꝰ facti ſacramētum. Prior ppl's circunciſionis in ruben primogenito figuratur: & in gad: qui & ipſe primogenitus ē ex zelſa: & manaſſe primogenit⁹ eſt. Q̄. aūt dico, priogenit⁹ ꝑm tp̄s loquor. Hæc aūt dicunt̄, ne inter nos & illos q̄ ante aduētū xp̄i fuerunt iuſti diuiſio aliq; videret̄: ſed vt oſtenderēt ſe etiā fratres nr̄os eſſe. Licet enim tūc habuerint altare: ſentiebant ga nō erat verū: ſed forma futuri & veri altaris. Nouerāt illi quia verę hoſtię, & quæ poſſent auferre pcā: non in illo altari offerebāt̄ quod habebat priogenit⁹ ppl's: ſed in iſto vbi erat ieſus. Fiet ergo vnus grex: & vn⁹ paſtor: illi iuſti, & iſti iuſti chriſtiani.

b ¶Multi de populo &c. Cadebat ergo aliq̄n ppl's in deſerto & moriebāt̄. venit aarō & ſtetit in medio eorū q̄ moriebant̄ & q̄ viuebāt ne vltra vaſtatio mortis ꝓficeret. Venit ḡ̄ & nunc ver⁹ pōtifex dñs meus medi⁹ iter moriātes & viuos. i. iter eos q̄ ex iudæis ſuā pñtiam ſuſcæperunt & inter eos q̄ non ſolū non ſuſcæperunt,

sed ſe

NICO. DE LYRA

a data creſcit: & patet littera vſq; ibi: a ¶Ita dūtaxat. vbi huic licentiæ additur duplex conditio. Secūa ponitur, ibi: Cumq; dimitteret. Prima aūt̄ conditio eſt reſpectu dei: vt ſ. diligenter ſeruēt̄ mādata dei. ideo ſubditur: b ¶Vt cuſto. atten. interius. c ¶Et opere con. exterius. d ¶Mandatum. ḡ̄tum ad p̄cepta moralia. e ¶Et lege. ḡ̄tum ad iudicialia & cerimonialia. f ¶Quā præcæ. vo. mo. fa. dñi. q. d. nō ꝓcepit vobis auctoritate ꝓpria, ſed dei: cui ē in oībus obediēdū. g ¶Vt dili. do. de. v. qa eius dilectio eſt finis toti⁹ legis: vt declaratū fuit diffuſius Deut. v. h ¶Et ambuletis in omnibus viis eius, iuſte & pie viuendo: quia vniuerſæ viæ dñi miſericordia & veritas: ſm q̄ dr̄ p̄s. xxiij. b

i ¶In omni corde. id eſt affectu. qa voluntas mouet alias potentias animæ ad actus ſuos: ſicut cor alia membra corpis.

k ¶Et in oī aīa veſtra. id eſt intellectu.

l ¶Benedixitq; eis ioſue, imprecando eis bona bñdictio enim ſolennis ad ip̄m non pertinebat: ſed tm̄ ad officium ſacerdotis. m ¶Tribui manaſſe &c. Hoc additur: quia illa tribus erat diuiſa ḡ̄tū ad habitationem. n ¶Cumq; dimit. eos. Hæc eſt ſecunda conditio eis impoſita: & eſt reſpectu proximi: quæ exprimitur, cum dicitur: p ¶Diuidi. prædā hoſtiū, quam acq̄ſiſtis in bellis. q ¶Cum fratribus ve. i. cum illis de tribubus veſtris qui manſerunt ad cuſtodiendū familias & loca veſtra. qa illi q̄ remanebant ad ſarcinas, debebāt hr̄e partes ſuas de ꝺa bellātiū. & hoc fuit obſeruatū tāq̄ iuſtū: nō ſolum a tēpore

ita dūtaxat vt cuſtodiatis attēte & ope cōpleatis mādatū & legē quā ꝓcæpit vobis moyſes famul⁹ dñi: vt dilīgatis dñm deū vr̄m: & ambuletis in oīb⁹ viis ei⁹, & obſeruetis mandata illius: adhæreatiſq; ei: ac ſeruiatis in oī corde, & in oī aīa vr̄a. Bñdixitq; eis ioſue & dimiſit eos. Qui reuerſi ſunt ī tabernacula ſua. Dimidiæ aūt̄ tribui manaſſe poſſeſſionem moyſes dederat ī baſan: & idcirco mediæ ḡ̄ ſupfuit dedit ioſue ſortē inter cæteros fratres ſuos trās iordanē ad occidētalē ei⁹ plagā. Cūq; dimitteret eos in tabernacula ſua, & bñdixiſſet eis: dixit ad eos. In mlta ſubſtātia atq; diuitiis reuertimini ad ſedes vr̄as cū argento & auro, ære ac ferro & veſte multiplici: Diuidite ꝺā hoſtiū cū frib⁹ vr̄is. Reuerſiq; ſunt & abierūt filii rubē & filii gad, & dimidia tribus manaſſe a filiis iſrael de ſilo, q̄ ſita ē in chanaā: vt intrarent galaad terrā poſſeſſionis ſuæ: quā obtinuerāt iuxta ip̄erium dñi ī manu moyſi.

a Cūq; veniſſent ad tumulos iordanis ī terrā chanaā, edificauerūt iuxta iordanē altare ifinitæ magnitudinis. Qd̄ cū audiſſēt filii iſrl': & adu eos certi nūcii detuliſſēt, edificaſſe filios rubē & gad & dimidiæ tribus manaſſe altare ī terra chanaā ſuper iordāis tumulos cōtra filios iſrl': cōuenerūt oēs ī ſylo vt aſcēderēt & dimicarēt cōtra eos. Et interim miſerūt ad illos in terrā galaad phineesy filiū eleazari ſacerdotē: & decē principes cū eo ſingulos de ſingulis tribubus. Qui venerūt ad filios rubē & gad dimidiæ trib⁹ manaſſe ī terrā galaad: dixeruntq; ad eos. Hæc mādat oīs ppl's dñi: Quæ ē iſta trāſgreſſio? Cur reliquiſtis dñm deum iſrael, ædificantes altare ſacrilegū: & a cultu illius recedētes? † An paruū vobis ē q̄ peccaſtis ī beelphegor & vſq; ip̄ſentē diē macula huiꝰ ſceleris vobis ꝓmanet; multiq; de poſ-

b

c

d

e

f

g

h

Per ꝫ aūt q̄ ædificauerūt altare ī terra chanaā ſup iordanē, ī teſtimoniū q̄ ipſi & eorum filij haberēt ius accedēdi ad terrā, ꝓmiſſionis pro cultu dei: priuſq; intrarent ſuas hæreditates & viderēt filios ſuos & vxores: ſignificatur q̄ fideles ante oia debēt eſſe ſolliciti de cultu debito ipſius dei.

A ſed ſe magis q̄ illū occiderunt, dicentes: Sanguis eius ſup nos & ſuper filios nr̄os. vñ: Ois ſanguis iuſtus q̄ effuſus eſt ſup terrā reqūret ab hac ḡnatione ḡ̄ hæc dixit. Sunt ergo iſti pars populi mortui: ga neq; azyma neq; dies feſtos competenter agunt.

Sed cōuerſi ſunt dies feſti eor⁹ in luctū & cantica in lamētum. Qui etiā ſi vellēt poterāt dic̄ feſtū celebrare in eo loco quē elegit dñs deus. Nos aūt nō dixim⁹ eis: Non erit vobis pars in hoc altari, vel in hæreditate dñi: ſed ipſi ſpōte ſua, altare verū & cœleſtē pontificē refutauerūt: ideo etiam imaginē perdiderūt. vñ: Ecce relinquet̄ vobis domus vr̄a deſerta. Trāſlata eſt enim ad nos gratia ſpūſſti & ſolēnitates: ga tranſtulit ad nos pontifex verus ſm ordinem melchiſedech & neceſſe eſt eū veras hoſtias. i. ſpirituales offerre apud nos, vbi ædificatur templum dei ex lapidibus viuis: quæ eſt eccleſia dei viuentis: & vbi eſt verus iſrael in xp̄o ieſu dño nr̄o.

a ¶Extructo altari ad ho. Augu. Et in ſacrificijs ſalutarium noſtror̄ū. Quia pluraliter dicta ſunt ſacrificia: pluraliter etiam ſalutaria. Vbi aduertendum eſt quemadmodum ſingulariter dici ſoleat ſacrificium ſalutare: quia ſi chriſtum accæperimus q̄ dictus eſt ſalutare dei nō occurrit quē admodum pluraliter poſſit intelligi Vnus em̄ dominus noſter ieſus xp̄s: q̄uis multi dicantur xp̄i per eius gratiam poſt eum. vnde: Nolite tangere xp̄os meos. Vtrum autem ſalutares poſſint dici vel ſalutaria, nō facile audiēdū eſt. Solus em̄ ſaluator eſt ipſe.

Pō. 104. b

B En ego

NICO. DE LYRA

a ſimili dicentes: a ¶Et vos ho. re. dñm. ædificantes altare ſacrilegum, vt prædictum eſt. b ¶Et cras. id eſt in futuro & cito. c ¶In vniuerſum iſrl' ira eius deſæuiet. ꝓpter tranſgreſſionem veſtram. Conſequēter tangūt aliā cauſam de cultu dei illicito, cum dr̄: d ¶Q̄. ſi puimmū. eſſe terrā poſſ. veſtræ. Eo q̄ dñs non elegit eam vt poneretur ibi eius tabernaculum & altare: & ꝓpter hoc in terra vr̄a nobis ꝓpingori feciſtis altare ad offerēdum ibi hoſtias dño tanq̄ ſit vobis licitū: qd̄ tñ eſt falſum: ideo ſequit̄: e ¶Tranſite ad terram &c. ga dabimus vobis de poſſeſſionib⁹ nr̄is ne rē illicitā facia tis: cuius punitio etiam redūdaret in nos: & ad hoc exēplū inducūt, cū dr̄:

f ¶Nonne achā. Iſte eſt qui accæpit de anathemate: vt dictum eſt. ſ. vn̄. cap. pro cuius pc̄tō exercitus iſrl' fuit debellatus & plures interfecti: vt dictū fuit ibi: g ¶Reſpōderunt̄q; filij rubē. Hic aperit̄ veritas plana p rñſionē filior̄ ruben & gad & dimidiæ tribus manaſſe: vbi primo ponitur eor̄ rñſio. Sec'o rñſiōis accæptatio, ibi: Quibus auditis. In rñſione aūt ſua primo excludunt cauſas ſibi impoſitas ædificatiōis altaris: & primo illā de idolatria, cū dr̄: h ¶Si prævaricatiōnis aīo. i. idolatriæ in tētione. i ¶Hoc altare conſtruximus &c. puniat nos in pñti. pœna

buplica

publica & patēti. Secūdo excludūt aliam cauſam de illicito cultu cui dicitur: k ¶Et ſi ea mente feci mus vt ho. offeremus ibi domino. l ¶Ipſe quærat & iudicet, pœna debita nos puniendo Conſequenter aperiunt veram cauſam cum dicitur: m ¶Et non ea ma. co. atq; tra. vt dicerem⁹?: Cras. i. in poſterum. n ¶Dicent. i. dicere poterit. o ¶Filꝝ veſtri filijs noſtris, qñ tranſibunt iordanē ad offerendum dño in loco tabernaculi domini. p ¶Quid vobis & dño deo iſrael. i. no habetis in eo partem. Cuius cauſa quę poſſet allegari ſubditur. q ¶Terminū po. &c. ior. fluuium. qui eſt terminus terræ ꝓmiſſionis. r ¶Et idcirco partem nō habetis in dño. i. ad vos non pertinet accedere ad locum cultus eius: ga non eſtis de terra ꝓmiſſionis. s ¶Et per hanc occa. auer. i. auertere poterūt. t ¶Filꝝ veſtri ſi. no. a ti, do, qa illi qui eloganſ & finaliter auertuntur a timore & reuerentia ipſi⁹.

v ¶Putauimus ita q̄ melius, ad excludendum hoc malū futurum.

x ¶Et diximus: Extruamus no bis al. non in holo. &c. i. ad cauſas quas opinati eſtis: y ¶Sed in teſtimonium inter &c. videlicet q̄ nos habeamus ius accedendi & ſimiliter filꝝ noſtri ad locū cultus dñi, ſicut vos & filꝝ veſtri. Et patet littera vſq; ibi: b ¶Et liberaſtis filios iſrael &c. quia non peccaſtis ſicut opinabamur: nec per ꝓñs occaſione veſtri puniemur. c ¶Vocauerunt̄q; filij ruben &c. q̄ dominꝰ ipſe ſit deus. i. q̄ dominꝰ ſit deus noſter ſicut & illorum hebræorū q̄ habitāt in terra chanaan. Dicit autem Ioſephus q̄ iſte titulus erat ſculptus in altari illo ad memoriā futuram.

Ca. XXIII.

Voluto aūt̄. Hic cōſequenter deſcribitur diſpoſitio ioſue quantum ad tempus pacis inducendo populū ad cultum diuinū: vt per hoc oſtenderent ſe gratos de dei beneficijs iam præſtitis: & ſecuri iam eſſent de ꝓmiſſis obtinendis. Ad hoc aūt̄ inducit rationem. Primo ex amore boni. Secūdo ex timore mali, ibi: Q̄. ſi volueritis. Sententia primę partis patet in littera paucis excæpris. c ¶Poſtq̄ pacem dederat &c. Hæc aūt̄ pax & ſubiectio nationum intelligēda eſt ſicut dictū eſt ſupra in fine. xxj ca. quia etiam

Diuiſio.

†Nu. 5.a

Diuiſio.

Moralr.

post mortē

Moralr.

Moraliter. d ¶Euoluto autem multo tempore, poſtq̄ pacē dedē. &c. In hoc capitulo Ioſue de bellatis aduerſarijs ꝓ maiori parte induxit populū ad dei timorē &

d v ſeruiturē

E ☞a ¶Ecce ego hodie in- Ca.XXIII.
grediar. Aug. Quod autem dicit Iesus: Ego autem recurro viam sicut & omnes qui sunt super terram. In ea interpretatione quæ est ex hebræo inuenimus: ingredior viam. Ita ergo accipiendum est quod. Lxx. dixerunt: Recurro secundum cursum est homini. Donec reuertaris in terram vnde sumptus es: vt sm corpus intelligatur. Secundum animam vero si voluerimus accipere:
Eccls.12.f sicut in ecclesiaste scriptum est. Et spiritus reuertetur ad deum qui dedit eum: non arbitror de omnibus posse dici: sed de his qui sic vixerunt, vt ad eum redire mereantur tanq̃ ad auctorem a quo creati sunt. Non enim hoc de illis
Ps. 77.c intelligi potest de quibus dicitur. Spiritus ambulans & non reuertens. Iesus autem si nō addidisset: sicut & omnes qui sunt super terram, nulla esset quæstio. Non enim aliud de illo crederem9 q̃ quod de eo dignum esse legim9. Cū vero additum est hoc: mirū si hoc qd latinus interpres recurro, posuit: non magis percurro, vel excurro dicēdum est. Omnes enim percurrunt, vel excurrunt huius vitæ viam cum ad eius finem peruenerint. Sed quia hoc verbū
gen.24.f positū est vbi parentes rebeccæ dicunt ad seruū abraæ. Ecce rebeccā accipiēs recurre, & sit vxor domini tui. Ideo & hic ita hoc verbum interpretatum est.

☞Tuli

NICO.DE LYRA

F ☞a post mortem iosue habuerunt filij israel bella contra gentes derelictas in terra sua: vt habet Iud. j. Et etiam hic subdit: a ¶Multiq̃ adhuc superfunt nationes: dominus deus vester disperdet eas, supple si colatis eum fideliter & deuote: ideo subditur: Tantū confortamini &c. Et patet littera vsq̃ ibi: b ¶Ne postq̃ intraueritis &c. iuretis in nomine deorum earum. qa hoc pertinet ad reuerentiam idoloruin sm quod dicitur ad Heb. vj. c. Omnes per maiorem sui iurant. c ¶Et seruitis eis &c. quia ex reuerentia idoli deducitur aliquis ad actum idolatrandi. Fuit etiam prohibitum prædictum iuramentum: quia de facili possent credere simplices, q̃ transgressio talis iuramenti non esset peccatū, quod falsum est: quia per hoc frangitur fidelitas: & ideo sm Augu ibi est duplex peccatū. Vnum est faciendo reuerentiam idolo. Aliud est fidem frangēdo. d ¶Q; si volueritis. Hic inducit ad cultum & dilectionem dei ex timore mali, quod contingit ab eo recedendo. Et hoc est quod dicitur: Q; si volueritis gentiū harū quæ inter vos habitant erroribus adhærere, colendo earum idola. e ¶Et cum eis miscere con. atq̃ amicitias copulare, quod erat eis prohibitum: vt habetur Deut. vij. quia talia sunt occasiones recedendi a cultu diuino. Treugas autem vel aliqua pacta ad hoc non inducentia non erat eis illicitum: vt dictum fuit supra. xxj. capitu si cut & christiani aliquando habent cū saracænis. f ¶Erūt vobis in foueā. transgressionis. g ¶Et offendiculū ex latere vestro. In hebræo habetur: Et scrutinium laterum vestrorū: id est scrutabunt

subiectis in gyro nationibus vniuersis: & iosue ia ꝛogeuo & persenilis ætatis postq̃ diuiserat terrā filiis israel sm q̃ domin9 imperauerat: vocauit iosue omnem israelē, maioresq̃ natu & principes ac duces & magistros. Dixitq̃ ad eos: Ego senui & progressionis ætatis sum: vos q̃ cernitis oia q̃ fecerit dñs deus vester cūctis p circuitū nationib9, quō p vobis ipse pugnauerit. Et nunc quia vobis sorte diuisit omnē terrā: ab
a gnū: multæq̃ adhuc supsunt nationes: a dñs deus vester dispdet eas & auferet a facie vra: & possidebitis terrā sicut vobis pollicit9 est. Tm cōfortamini & este sollicitiyt custodiatis cūcta q̃ scripta sunt in volumine legis moysi: & nō declinetis ab eis, neq̃ ad dexterā, neq̃ ad
b sinistrā: ne postq̃ intraueritis ad gētes q̃ inter vos futuræ sunt iuretis in noie deorū earū, & seruiatis eis & adoretis illos: sed adhæreatis dño deo vro, qd̃ fecistis vsq̃ in diē hāc. Et tūc auferet dns deus a conspectu vestro gētes magnas & robustissimas: & nullus vobis resistere poterit. Vnus e vobis psequet̃ hostiū mille viros: qa dñs deus vester pro vobis ipse pugnabit, sicut pollicit9 est: hoc tm diligētissime præcauete, vt diligatis dñm deū vestrum. Q; si volueritis a gentiū harū quæ inter vos habitāt erroG tibus adhærere: & cū eis miscere cōnubia atq̃ amicitias copulare: iam nūc sciote q̃ dñs de9 vester nō eas deleat anfaciē vestrā: sed erūt vobis in foueā ac f laqueū & offendiculū ex latere vō, & flagella in oculis vris: donec vos auferat ath q̃ dispdat de terra hac optima quā tra-
a didit vobis. † En ego hodie ingrediar viā vniuersæ terræ: & toto aīo cognoscetis q̃ de oībus verbis quæ se dñs p̃stituū vobis esse pollicitus est vnū nō i præterierit incassum. Sicut ergo impleuit opere qd̃ pmisit, & pspera cūcta venerunt: sic adducet sup vos quicqd malorū cōminatus est: donec vos auferat atq̃ disperdat de terra hac optima quā tradidit vobis: eo q̃ p̃terieritis pactum dñi dei vestri qd̃ pepigit vobiscū, & seruieritis diis alienis & adorauerit is eos
Cito atq̃ velociter consurget in vos furor dñi: & auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis.

COngregauitq̃ Ca.XXIIII k iosue oēs tribus israel in sichē & vocauit maiores natu ac principes & iudices & magistros: ste

NICO.DE LYRA

scrutabuntur omnia secreta vestra ad vos subuertendum & enciēdum de terra: ideo subditur: h ¶Donec vos auferat &c. scilicet dominus: quia licut tradidit eam vobis propter merita patrum: ita auferet a vobis pro demeritis vestris. i ¶Vnum non præteriit incassum. Licet enim adhuc nō haberent totam terrā sibi promissam: tamen habebant sm formam & modum promissionis: sicut declaratū fuit supra. c. xxj.

G

Moral'r.

☞seruitutem: promittens eis q̃ si fide liter hæc fecerint, de remanentibus ad uersarijs triumphabūt. per hoc autem significatur: q̃ quilibet bonus prælatus qui per iosue significatur, suos subditos sollicite monet ad dei reuerentiā & amorem: & cum videt eos de vnis aliquibus triumphasse: confortantes in domino: promittens eis q̃ cum dei adiutorio de alijs triumphabunt. Potest autem hoc & aliter exponi de persona singulari: vt per iosue synderesis intelligatur quæ malo remurmurat & ad bonum semper inclinat: ꝑpter qd̃ incitat intellectum & voluntatem ad debellationem motuum sensitiuæ partis inordinatorum: & post debellationem vnius partis sensituæ: scilicet irascibilis vel concupiscibilis incitat cū dei adiutorio ad deuincendum passiones alterius partis.

Moral'r.

Ca.XXIIII.

ONgregauitq̃ iosue omnes tribus &c. Hic consequenter describitur dispositio ducis iosue circa tempus suæ mortis: renouando obligationem populi ad seruitutē dei. Primo igitur dicta renouatio describitur. Et secundo mors iosue subditur, ibi: Et post hoc mortuus est iosue. Circa primum iosue primo causas dictæ obligationis commemorat. Secūdo consensum populi captat, ibi: nunc ergo timete dominum. Tertio explicat difficultatem, ibi: Dixitq̃ iosue ad populum: Non poteritis. Quarto consensum iteratum professione firmat, ibi: Testes inquit vos estis. Quinto ad hoc signum applicat, ibi: Et tulit lapidem. Circa primum commemorat beneficia dei exhibita israeli quæ debent ipsum mouere ad seruiendum domino fideliter & deuote. Primum autem beneficium est reuocatio patrum ab idolatria: quod notatur cum dicitur:

Diuisio.

H

Bñficia filijs isr' a dño exhibita.

†3.re.2.a

☞Trans

Moraliter, k ¶Congregauitq̃ iosue. Per iosue qui tempore iuæ mortis appropinquante congregauit tribus israel: & eis explicauit legem dei & mādata & fœdus inter deum & populum renouauit: vt habetur in hoc capitulo significatur bonus prælatus sæcularis vel religiosus: qui tempore suæ mortis debet suos subditos monere de perseuerantia in bono: quia tunc verba sua in cordibus audientium remanent fortius impressa: sic enim fecit moyses vt patet in libro Deuteronomij quasi per totū. Et similiter christus discipulos suos monuit: vt habetur Ioh. xvij. Et similiter beatus Franciscus, & beatus Dominicus: & similiter plures alij patres sancti: prout scribitur in eorum legendis.

A ☞a ¶Tuli ergo pa- Ca.XXIIII.
trem vestrū. Aug. Qd̃. Lxx. habēt Et assumpsi patrem vestrū abraā de trās flumina: & deduxi eum in oēm terrā interpretatio q̃ est in hebræo habet: Et induxi eū in terrā chanaā. Mirū est ergo si. Lxx. pro terra chanaan omnē terrā ponere voluerunt nisi intuentes ꝓphetiā: vt magis ex ꝓmissione dei tāq̃ factū accipiatur qd̃ certissime futurū in xpo & in ecclesia, ꝓnūciabat: qd̃ est verū semē abraæ. b ¶Pugnauerūtq̃ cōtra vos &c. Aug. Clausis portis se muroꝝ ambitu tuebant: sed claudere ō hostē portas pertinet ad bellū. Non em̄ miserūt legatos qui pacē poscerent. Si aūt dictū esset: pugnauerunt aduersum vos, falsum esset: qa bellum cōtinuas pugnas nō habet: sed aliq̃ crebras: aliq̃ raras: aliq̃ nullas. Bellū tm̄ est qn̄ est quodāmodo armata defensio. c ¶Scabrones: & eiecī eos de locis &c. Lxx. Vespas. i. forte trāslatiue acerrimos timoris aculeos: qbus quodāmō timorib9 pungebant vt fugerēt: aut
Ps. 77.c aereos aculeos spūs: qd̃ in ps. dicit per angelos malos: nisi quis dicat: non omnia quæ facta sunt esse scripta: & velut veras vespas intelligi.

☞Nō poteritis

NICO.DE LYRA

B ☞a ¶Trans fluuiū. s. euphratē.
b ¶Habitauerūt patres vestri. Sequit: Seruierūtq̃ diis alienis. Qd̃ fuit declaratū Gen. xj. c ¶Tuli ergo patrē vestrū abraā, separando eum ab idolatris. d ¶Et adduxi eum in terram chanaan. prout habetur Gen. xvj. Secundum beneficiū est prolis multiplicatio: quod notatur cū dicitur: Multiplicauiq̃ semē eius &c. Tertiū beneficiū est liberatio a famis periculo: qd̃ notat cū dr e ¶Iacob vero & filij eius descē. in ægy. vt habetur Gen. xlvj & ibi saluati fuerunt a periculo famis per ioseph. Quartum beneficium est signorum ostensio: qd̃ notatur ibi: Misitq̃ moysen & aaron &c. Quintū est a seruitute liberatio, ibi: Eduxiq̃ vos & patres vros de ægypto. Sextū est maris rubri diuisio & ægyptiorum submersio, ibi: Persecutiq̃ sunt ægy. &c. f ¶Quī posuit tenebras inter vos & ægy. i. nubē tenebrosam ex parte ęgyptioꝝ: ita q̃ nō poterant accedere ad filios israel: vt habetur Exo di. xiij. g ¶Viderūt oculi vestri cūcta quæ in ægypto fece. Quia iosue & caleb & multi de tribu leui q̃ ibi erāt exierūt de ægypto: & ante exitū viderant mirabilia quæ dñs ibi fecerat pro filijs israel. Septimū beneficiū est gubernatio populi in deserto: vbi quadraginta annis sustentati sunt māna cœlitus dato: vt habetur Exo. xvj. Octauū ē duoꝝ regum amorræoꝝ debellatio ibi: Et introduxi vos in terram &c. Nonum est maledictionis balaam euacuatio, ibi: Surrexit aūt balach. Decimum est iordanis desiccatio, ibi: Transistisq̃ iordanem. Vndecimum est ciuitatis hiericho debellatio, ibi: h ¶Pugnauerūtq̃ contra vos viri ciuitatis eius. Licet non exiuissent ad bellandū contra terūtq̃ in conspectu dñi: & ad ppīm sic locutus
a est. Hæc dicit dñs deus israel: Trans fluuium habitauerūt patres vestri ab initio: thare pater abraam & nachor: seruieruntq̃ diis alienis. † Tuli ergo patrem vestrum abraam de mesopotamiæ finibus: & adduxi eum in terram chanaan: multiplicauiq̃ semen ei9: & dedi ei isaac illiq̃ rursum dedi iacob & esau. Equibus esau dedi montem seir ad possidendum. Iacob vero & filii eius de-
c scenderunt in ægyptum. Misitq̃ moysen & aarō: & percussi ægyptum multis signis atq̃ portentis: eduxiq̃ vos & patres vestros de ægypto, & venistis ad mare: persecutiq̃ sunt ægyptii patres vestros cum curribus & equitatu vsq̃ ad mare rubrum. Clamauerunt autem ad dominum filii israel: qui posuit tenebras inter vos & ægyptios: f & adduxit super eos mare: & operuit eos. Vide-g runt oculi vestri cuncta quæ in ægypto fecerim: & habitastis in solitudine multo tempore & introduxi vos in terrā amorræi qui habitabat trās iordanem. Cumq̃ pugnarent contra vos, tradidi eos in manus vestras & possedistis terram eorum: atq̃ interfecistis eos. † Surrexit autem balach filius sephor rex moab, & pugnauit contra israelem. Misitq̃ & vocauit balaam filium beor
h vt malediceret vobis & ego nolui audire eum: sed econtrario per illum benedixi vobis & liberaui vos de manu eius. Transistisq̃ iordanem & venistis ad hiericho: pugnaueruntq̃ contra vos h
viri ciuitatis eius amorræus pherezæus & chai nanæus & ethæus & gergezæus & euæus & hiebusæus & tradidi illos in manus vestras. Misitq̃ k
c ante vos scabrones: & eiecī eos de locis suis duos reges amorræorum: non in gladio & in arcu tuo: dediq̃ vobis terram in qua non laborastis & vrbes quas non ædificastis vt habitaretis in eis: vineas & oliueta quæ non plantastis. † Nūc l
ergo timete dominum, & seruite ei perfecto corm de atq̃ verissimo: & auferte deos quibus seruie-ß runt patres vestri in mesopotamia & in ægypto: ac seruite domino. Si autem malum vobis vi-p detur vt domino seruiatis: optio vobis datur. q Eligite hodie quod placet, cui seruire potissimū debeatis: vtrum diis quibus seruierunt patres vestri in mesopotamia: an diis amorræorum in quorum terra habitatis. Ego autem & domus mea seruiemus domino. Respondit̃q̃ populus & ait: Absit a nobis vt relinquamus dominum, & seruiamus diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos & patres nostros de terra ægypti: & de domo seruitutis: fecitq̃ videntibus nobis signa ingentia: & custodiuit nos in omni via
r per quam ambulauimus: & in cunctis populis p quos trāsiuimus: & eiecit vniuersas gētes amorræorum, habitatorem terræ quam nos intrauimus. Seruiem9 igit̃ dño: qa ipse est deus noster.

C

†Nu.22 a.

D

†1.re.7. a. Tobiæ. 14.c.

cōtra filios israel: stabant tñ supra muros parati ad resistendum eis: nec miserūt ad eos legationem pacis. i ¶Amorræus pherezæus & cha. &c. †Gen.11. Hic nominantur septem populi habitantes in terra chanaan: quia hiericho erat prima ciuitas oppugnanda a filijs israel: & ideo de omnibus gentibus in tota terra chanaā habitantibus venerunt aliqui bellatores in hiericho ad resistendum filijs israel in principio. Duodecimum beneficiū est de auxilio diuinitus eis dato, cum dicitur. k ¶Misitq̃ ante vos scabrones. Licet scabrones proprie loquendo sint muscæ ex fimo equi nascentes: tamen hic accipiuntur pro muscis a deo supernaturaliter formatis quæ habebant aculeos venenatos, sm q̃ dicunt hebræi. Dicūt autem alij expositores, q̃ scabrones hic accipiuntur metaphorice pro aculeis timoris & terroris dissoluentibus corda eorum ita q̃ non poterant resistere filijs israel. Tertiumdecimum beneficium est de cōcessione terræ fructiferæ & ędificatæ: qd̃ notatur ibi: Dediq̃ vobis terram &c. Sequitur: l ¶Nunc ergo timete dominum. Hic consequenter iosue captat populi consensum ad dei seruitiū dicens: Nūc ergo timete dominū, timore filiali. m ¶Et seruite ei perfecto corde. absq̃ diminutione. n ¶Atq̃ verissimo. Sine simulatione.
o ¶Et auferte deos alienos. Dicunt aliqui q̃ tunc non habebant idola: & ideo auferte hic accipitur pro non recipere. Potest tamen dici vt videtur q̃ aliqui eorum habebant idola quæ apportata fuerant de ægypto: sm quod habetur Amos. v g. Nunquid hostias & sacrificium obtulisti mihi in deserto quadraginta annis domus israel: & portastis tabernaculum moloch & imaginem idolorum vestrorum, sid̃ dei vestri quæ fecistis vobis &c. Et hanc auctoritatem allegat beatus stephanus contra iudæos. Actuum. vij.
p ¶Sin autem malum vobis videtur vt domino seruiatis, propter sumptus sacrificioꝝ & aliorum quæ i cultu eius requirunt. q ¶Optio vobis datur. Eligite hodie quod &c. Ista optio nō est cōcessionis, sed permissionis: qa deus permittit hominem agere sm libertatem arbitrij: si tamen ad malum flectitur, iuste punitur. Cætera patent vsq̃ ibi: r ¶Et eiecit vniuersas gentes amorræorum, habitatorem terræ, quam nos in-
trauimus. i. aliquas de vniuersis: quia pro maiori parte eiecit aliquas tamen dimisit propter causas supradictas. xiij. capitulo.

☞Dixitq̃

E ℣ a ¶Nō poteritis &c. Aug. Nō poteris seruire dño: qa sanctus est. An qa illius sanctitati pfecta seruitute quodammodo contēporari humanæ fragilitati impossibile est? Quo audito nō solū isti eius eligere seruitutē, sed etiā de adiutorio & misericordia eius
Ps. 142. a. præsumere debuerūt: de qua dr: Nō intres in iudiciū cum seruo tuo: qa nō iustificabit ℞i cōspectu tuo oīs viuens. Hi aūt se potius ℊlumpserunt ꝙ sine vlla offensione deo seruirent: vt iam
Ro. 10. a. tunc inciperent qđ dictū est. Ignorantes dei iustitiam & suam volentes constituere, iustitiæ dei nō sunt subiecti. Ita eis iā
Ibi. 5. d. lex subintrabat vt abūdaret delictum & posteā supabūdaret gratia ꝙ iesum xp̄m qui est finis legis. b ¶Auferte deos alienos. Aug. Quid est qđ ait? Et tunc auferte deos alienos qui sunt in vobis: & dirigite, corda vestra ad deum israel. Nō em̄ adhuc habebāt simulacra gentium: cum superius obedientiā eorū prædicauerit. Aut ℣o si haberēt post tantas legis comminationes: illa eor̄ prospera non sequerentur: cum sic vindicatum sit in eos ꝙ vnus de anathemate furatus est. Denic̄
ē. 7. a. Gen. 35. a Iacob dixit hoc eis qui cū illo de mesopotamia exierant: vbi sic idola colebantur vt & rachel paterna furaretur. Sed post il
Ibi. 31. c. lam admonitionem iacob dederunt quę habebant: vnde apparuit eum hoc dixisse: quia sciebat eos habere. Post hanc vero admonitionē iesu, nullus tale aliquid protulit. Non tñ putādum est hoc illum inaniter præcæpisse. Non em̄ ait: Et nūc auferte deos alienos si qui sunt in vobis sed oīno tanq̄ sciens esse, qui sunt inquit in vobis. Sanctus ergo ꝙphēta in cordibus eor̄ cogitationes cernebat de deo & alienas a deo: & ipsas ammonebat auferri. Qui em̄ talē cogitat deum qualis non est alienum deū & falsum in cogitatione portat. Quis est aūt qui sic cogitet deum
F 2. co. 5. b. vt ipse est? Relinquit ergo fidelib⁹ q̄diu peregrinantur a dño auferre a corde suo phātasmata quæ se cogitationibus ingerunt: velut talis, aut talis sit deus qualis nō est: & dirigere cor ad illū fideliter: vt quēadmodū & quātū vobis expedire nouit, ipse se insinuet: donec absumatur oē
Ps. 115. a. 1. co. 13. d mendacium. vnde dictum est: Omnis homo mendax: & transacta non solum impia falsitate: sed ipso speculo & ænigmate facie ad faciē cognoscamus eum. c ¶Percussit ergo iosue in die illo &c. Augu. Et disposuit iesus testamentū ad populum in die illo: & dedit illi legem & iudiciū in silo cor̄ tabernaculo dñi dei israel: & scripsit verba hæc in libro legis dei: & accæpit lapidē magnū: & statuit illū iesus sub therebinto ante dñm: & dixit ad ppl'm: Ecce lapis iste erit vobis in testimoniū. qa hic audiuit oīa quæ dicta sunt a dño quæcūq̄ locutus & ad vos hodie: & hic erit vobis in testimonium in nouissimis diebus cū mēteti fueritis dño deo vestro. Hæc verba qui altius perscrutant, non tm̄ virū tam insipiētem putant: vt verba dei quæ locutus est populo lapidem audisse crediderit: qui etiā si i hoiem effigiatus esset, aures haberet & nō audiret. Sed per hunc lapidē illū significauit q est lapis offen
Ps. 117. c 1. co. 10. a sionis: nō credētibus iudæis & petra scandali: quem reprobauerunt ædificantes: & factus est in caput anguli. De quo dicit: Bibebant aūt de spiritali cōsequente eos petra: petra aūt erat xp̄s. Vnde petrinis cultris populum circūcidit ductor egregius: q cū illo etiam sepulti sunt: vt profundū mysterium demōstraret posteris, pfuturū. Sic ergo hunc lapidē visibiliter statutū debemus spiritualiter accipere in testimoniū futurū in fidelibus iudæis:
Ps. 80. c. id est mentientibus: de quibus dicitur. Inimici dñi mentiti sunt ei. Neq; enim frustra cum moyses, vel potius deus per eum disposuisset ad populum testamentum quod erat in arca testamenti & in libris legis tanta sacramētor̄ & præceptor̄ multiplicitate cōscriptis dictum est hic. Dispositi iesus testamētū in die illa. Repetitio enim testamēti nouum testamētum significat: sicut Deuteromiū. i. secūda lex & secūdæ tabulæ. Multis em̄ modis significatum est qđ vno modo implendum fuit. Q, autē sub the rebinto statutus est lapis hic: significat ꝙ virga ad petrā vt aqua

a Dixitq; iosue ad populum: Nō po[a]teritis seruire dño: deus em̄ sanct⁹ [b] & fortis æmulator est: nec ignoscet sceleribus vestris atq; pctis. Si dimiseritis dñm, & seruieritis diis alienis, conuertet se & affliget vos atq; subuertet: postq̄ vobis præstiterit bona. Dixitq; populꝰ ad iosue: Ne quaq̄ ita vt loq̄ris erit: sed dño seruiemus. Et iosue ad populum. Testes inquit vos estis, qa ipsi elegeritis vobis dñm vt seruiatis ei? Rēa sponderuntq; Testes. Nunc ergo e bait: auferte deos alienos de medio vestrū: & inclinate corda vestra ad dñm deū israel. Dixitq; populꝰ ad iosue: Dño deo nostro seruiemus: & obedietes erimus præceptis eiꝰ.
c Percussit ergo iosue in die illo fœ/f dus: & proposuit populo præcæpta g atq; iudicia in sichem. Scripsit quo [h] q; omnia verba hæc in volumine legis domini: & tulit lapidem pergrā k dē: posuitq; eū subter quercū quæ l erat ī sanctuario domini: & dixit ad omnem populum. En lapis iste eritm vobis in testimonium, ꝙ audieritis n omnia verba domini quæ locutꝰ est vobis, ne forte postea negare veli/

a Dixitq; iosue ad ppl'm. Hic cō sequēter iosue obedīt eis difficultatē seruitutis dei, dicens: b ¶Non poteritis seruire dño. i. de difficili poteritis: quia virtus est circa bonū & difficile. Et dixit hoc iosue considerans pronitatem populi ad malū, & dei iustitiam ad puniendū: & vt postea nō possent negare ista fuisse ex eis explicata. c ¶Testes inquit vos estis: qa ipsi elegeritis vobis &c. Hic cō sequenter iosue consensum populi iteratum professione confirmat, cum subdit: d ¶Responderuntq; Testes. supple sumus. Et ideo professione facta concluſit. e ¶Nunc ergo ait: Auferte deos alienos. Et exponaſ sicut supra. f ¶Percussit ergo iosue in die illo fœdus. id est renouauit fœdus inter populum & deum. g ¶Et ꝓposuit ppl'o præcæpta. quātū ad moralia & cerimonialia. h ¶Atq; iudicia. quātum ad iudicialia. i ¶Scripsit quoq; oīa verba hæc. i. hanc professionē populi & obligationē iteratam, ad fortius astringēdum populum ad seruiēdum dño in futuro. k ¶Et tulit lapidem. Hic consequenter iosue applicat ſignum sensibile ad memoriam huius facti in futurum, cū dicitur: Et tulit lapidem pergrandem, sicut solet fieri in terminis terrarum vel regnor̄ quando statuuntur in signū diuisionis territorior̄. l ¶Posuitq; eum subter quercum &c. Videtur ꝙ in hoc fecerit contra legem. Deut. xvj. d. Non plantabis lucum iuxta altare domini. Qđ soluunt aliqui dicentes: ꝙ vna arbor non facit lucum. Et hoc non valet: qa ibidem subditur. Et omnē arborē. Ex quo patet intentio præcæpti: ꝙ nulla arbor deberet tibi plantari: ideo dicunt alij ꝙ inhibitū erat plantare: non tamen prius existētem referare: arbor autem ista erat ibi antēq; poneretur ibi altare dñi. Sed adhuc istud non videtur sufficere: qa ad hoc datū fuit illud præcæptū ne iudæi essent similes idolatris, qui ꝓpe phana idolorum habebant lucos ad luxuriam exercēdam & quantum ad hoc non videtur differre ibi plantare arbores de nouo: vel plantatas prius dimittere. Et ideo dicit Ra. Sa. ꝙ vera littera est. Subter limen. Dictio enim hebraica quæ est ibi, est equiuoca: & in vna significatione significat idem qđ limen: & ſm ipsum lapis iste fuit positus, ꝓpe ingressum sanctuarij: & nō eleuabatur vsq; ad limē superius. Posset tñ dici ſm translationē nostram: ꝙ hic non accipitur sanctuariū dei pro tabernaculo moysi: quia positū erat in silo: sicut dictū est supra. xxvij. Iosue aūt fecit ista quæ scribuntur hic in sichem: vt patet in textu vbi dicit. Et ꝓposuit ppl'o præcæpta atq; iudicia in sichem. qui locus bñ multo distat a silo. Et ideo sanctuariū hic pōt accipi, ꝓ synagoga in qua cōueniebant habitatores illius loci causa orationis & audiēdi verbū dei: qa in singulis ciuitatibus & villis iudæi habebāt talia loca: licet haberēt vnū cēplū tm̄ vel tabernaculū antēq; cēplū esset factū vbi fiebāt sacrificia. Sicut patet in euāgeliſs vbi leguntur fuisse plures synagogæ: vtpote in nazareth & capharnaū & alijs locis: ſtātevni co templo in hierusalē. Tñ ante templi ædificationē tpibus quibus arca non habuit ſtabilem mansionem, licitum fuit alibi offerre sacrificia votiua: non tamen debita: vt dictum fuit Deut. vij. m ¶En lapis iste erit vobis in testimonium. fœderis renouati cum dño: & sicut lapis iste est durabilis. ita & fœdus istud debet esse perpetuum. n ¶Q, audieritis oīa verba. In hebræo habetur. Q, audierit oīa ſ. ipse lapis: ꝓpter qđ dicunt hebræi alij qui: ꝙ ad litteram lapis audiuit: virtute tñ diuina: sed hoc videſ impossibile: qa ꝙ lapis manēs lapis habeat sensum auditus vel

pro futuro

cognitionem

A ℣ ¶Mirū est ꝙ saltē in his nouissimis verbis qbus ppl'm allocut⁹ est, nō eos obiurgauit: qa his gētibus pepercerūt quas dñs oīno pdēdas esse ꝙcæpit. Sic em̄ scriptū est: Et factū est postq̄ inualuerūt filij isrl' & fecerūt chananæos obedīctes: exterminio autē eos nō exterminauerūt. Nā primo id eos nō potuisse scriptura testata est. Sed nūc postq̄ ℊualuerūt: ita vt satis, & mētiri dño deo vestro. Dimisitq; populū singulos in possessiones suas. Et post hæc mortuus est io/a sue filius nun seruus dñi, cētū & decē annorū: sepelierūtq; eū in finib⁹ possessionis suæ in thānathsare q̄ si ta est in mōte ephraim a septētrionali parte montis gaas. Seruiuitq; isrl' ꝓ dño cūctis diebus iosue, & seniorū q lōgo vixerūt tpe post iosue & q nouerant oīa opa dñi quæ fecerat in isrl'. †Ossa quoq; ioseph q̄ tulerāt filij isrl' de ægypto, sepelierunt c in sichē in parte agri quē emerat ia cob a filiis emor pris sichē centum nouellis ouibus: & fuit in possessionem filiorum ioseph. Eleazar quo/e ꝙ filius aarō mortuus est: & sepelief runt eū in gabaad phinees filij eius quæ data est ei in mōte ephraim.

Finit liber Iosue.

Liber sophtī, quē nos Iudicū appelamus incipit. Ca. I.

B a Ost mortem io/g sue consuluerūt filii israel dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra chananæum: &

cognitionē aliquā videf implicare contradictionē. Itē ꝙ habeat actū scd'm q est audire, & nō habeat actū primū q est principiū huius actus scd'i, videf impossibile: qa eiusdē est actus primus & scd's: & accipiāf actus scd's ꝓ opatione, siue cō sistat in pati, siue in agere: qa de hoc sunt variæ opi. sed audire, sentire & intelligere: siue sint actiones eius q sentit vel intelligit: siue sint passiōes eius ab obiecto: tñ necessario in sentiēte vel intelligēte regrunt portētiæ sensitiuæ & intellectiuæ: q̄ in lapide esse nō pñt. Ideo alter pōt dici: ꝙ hic accipiſ lapis, ꝓ hoibus existētibus circa lapidē illū: sicut dr̄ Deu. xxxij. a. Audiat terra verba oris mei. i. hoies habitātes in terra: sicut ibi expositū fuit. Et ſm istū sensum, pcedit trāslatio nr̄a: ſm em̄ ꝙ dicit Hiero. in libro de optimo genere interpretādi. Optima interpretatio nō semp fit transferēdo verbū ex verbo: sed aliq̄n melius est trāsferre sensum ex sensu: & sic est in ꝓposito. a ¶Et post hæc. Hic vltimo agitur de morte & sepultura iosue. Et patet hra. Et occasione huius ꝓn̄r agiſ de sepultura ioseph cum dr̄: b ¶Ossa quoq; ioseph quæ tulerāt filij israel de ægypto. Hoc enim imposuerat eis ioseph: vt habetur Gen. vlti. c ¶Sepelierūt in sichem. Hūc em̄ locum dederat ia cob ipsi ioseph: vt habef Gen. xlviij. d ¶Quē emerat iacob a filijs emor patris sichē centū nouellis ouibus. In hebræo habetur: Cētū obolis. Et eodē mō habetur Gen. xxxiij. vbi fit mentio de ista emptione. Cōsequēter fit mentio de morte eleazari, sacerdotis, cū dicitur: e ¶Eleazar quoq;. Et de sepultura eius, cū dicitur: f ¶Et sepelierunt eum in gabaad phinees filij eius. Successerat enim phinees in hæreditate patris sui: & ideo ille locus iam dicebatur ipsius phinees. In aliquibus autem libris interponitur, & dicendo sic: Et sepelierunt eum in gabaad phinees & filij eius. Et tunc mutatur sententia: sed ly &, nō est in hebræo, nec in libris correctis.

¶Postilla venerabilis magistri Nicolai de Lyra super librum Iosue finit.

¶Postilla eiusdē sup librū Iudicū incipit. Ca. I. C

Vscitauit dñs iudices qui liberarēt eos de vastantiū manibus. Iudi. ŋ. ca. Sicut in libro Iosue (a quo incipiunt libri historiales) agitur de terræ promissionis ingressu: vel potius de deo filios israel in terram promissionis introducente: ita in alijs libris historialibus agitur de populi israel dictam terram inhabitantis gubernatione vel progressu: vel potius de deo dictum populum gubernante: quia sicut in tota sacra scriptura deus absolute est subiectū ita & in partialibus libris deus est subiectum sub rationibus contractis: sicut dictum fuit ibidē. Deus autē populū israel gubernauit & direxit tripliciter. Primo per iudices vsq; ad saulē regem. Secundo per reges a saule vsq; ad babylonis transmigrationem. Tertio per pontifices a reditu captiuitatis babylonicæ vsq; prope tempus xp̄i: qñ iohānes hircanus qui descendit de machabæis primus post captiuitatem babylonicam imposuit sibi diadema regium. De prima igitur gubernatione vel potius de deo primo modo gubernante agitur in hoc libro Iudicum: & hoc est quod dicit verbū præassumptū. Suscitauit dñs &c. In quo tria tāguntur. Primum est dei præsidentis clæmentia, cum dicitur: Suscitauit dñs. Secūdum est medij obsequentis decentia, ibi: Iudices qui liberarent eos. Tertiū est populi gementis indigentia, ibi: De vastantiū manibus. Ad pleniorem intellectum istorū trium considerandum: ꝙ iudices, qui rexerunt populum vsq; ad tēpus saulis regis non regebāt per modum imperij seu alicuius dominij: sed tātum per modum ministerij exhortationis & consilij: deus enim retinuerat sibi istud dominium: & ideo cum filij israel liberati essent per gedeonem de manibus madiā: vt habetur infra. viij. ca. & ei dicerent. Dñare nostri tu & filius tuus & filij filij tui. Rñdit: Nō dñabor vestri: nec dñabit in vos filius meus: sed dominabitur dñs. Et ideo propter tale dominium dei immediatum facilis & frequentius condescendebat dñs ad castigandum populum paterna correctione, & ad liberandum materna consolatione: sicut patet intēti huius libri decursum. Considerandum etiam ꝙ licet deus posset oīa immediate regere ꝓ seipsum: tñ ad seruandū vniuersitatis pulchritudinē & ordinē, regit inferiora ꝓ media: & sic populū israel gubernauit per iudices tāq; per ministros idoneos & deōctes: qui, ꝓpter excellentiā virtutis quantū ad plures erant quasi mediatores ipsius dei ad populū: & ꝓpter affluentiā pietatis qua populo in afflictione posito compatiebantur, erāt quasi mediatores populi ad deum impetrādo eius auxiliū: & propter ista dr̄ infra. ŋ. ca. Cūq; dñs iudices suscitaret: in diebus eorum flectebatur misericordia & audiebat afflictorū gemitus: & liberabat eos de cæde vastātiū: De his ℣o tribus: videlicet de diuinis condescēsionibus & liberationibus ppli ab afflictionibus & iudicū sustētationibus, est totus decursus huius libri: vt patet ex sequētibus. Primo igitur ꝓ modū, ꝓlogi præmittit materiæ huius libri breuis prælibatio. Et secūdo subdit historiæ narratio. c. iij. Circa primū sciēdū ꝙ occasio suscitādi iudices fuit: eo ꝙ populus recedens a dño affligebatur: & pœnitens liberabatur. Et ideo primo in breui tangit populi trāsgressio. Secūdo trāsgressionis reprehēsio: in prin. ŋ. ca. Tertio materiæ huius libri prælibatio, ibi: Dimisit ergo iosue &c. Circa primū sciendū ꝙ opposita iuxta se posita magis elucescunt: ideo primo ponitur ꝓfectus ppli laudabilis: scd'o, defectus eius culpabilis, ibi: Manasses quoq;. Adhuc circa primū primo ponitur profectus iudæ: scd'o aliorū, ibi: Filij autem cinei. Adhuc circa primū primo ponitur ꝓfectus tribus iudæ in generali: secūdo ipsius caleb in speciali, ibi: Pergensq; iudas. Circa primū dr̄: g ¶Post mortē iosue cōsuluerūt filij israel dñm. Quia experti fuerunt male accidisse eis qñ iosue incōsulto dño misit bellatores cōtra regē hai: vt habef Ios. viij.

Diuisio.

Occasio suscitationis iudicum.

D

Tribus modis deus populum rexit.

†Gen. 50 d. Exo. 13. d †13. q. 2. hebrō. §. item ioseph mores. §. ecōtra.

Quō regebāt populū iudices.

Iudas

E ☞ straverjes hostibus ꝓbēt:& qñ malū facimus in cōspectu dñi,cō
fortant aduersarij nri.i.dæmones.Cum aūt cōuertimur suscitat
deus iudices & saluatores i.principes &doctores:quos mittit in
auxiliū eoꝝ.g.toto corde clamāt ad deū. ¶ Aug.In fine libri iesu
naue breuit narrator porrexerit historiā,quousq; filij isrl'ad co
lēdos deos alienos declinauerunt.In hoc
aūt libro ad ordinē redit quō cōsequētia
gesta fuerint post mortē iesu naue. Non
ergo ab illo tpe incipit liber quo ppls ad
colēda simulacra deluxit:sed a priorib⁹
interpositis tpibus quibus ea gesta sunt
post q̄ad illa puenit. a ¶ Iudas ascen.
&c.Aug.Quærit vtrū aliqs hō iudas vo
cabat':an ipsam tribū de more sic appel
lauit.Sed illi q interrogauerāt,dñm du
cē reqrebāt.Vñ putat vnius expressum
hois nomē.Sed ga nō solet duces noīare
scriptura cū cōstituuntur nisi memorata
etiā origine parētū & constat post iesum
duces habuisse ppm isrl': quoꝝ primus
othoniel filius cenez:recte intelligit no
mē iudæ tribū iuda fuisse significatā:ab
ipsa em voluit dñs incipere cōteri chana
næos.Et cū ppls de duce interrogaret:ad
hoc valuit rnsio dñi vt scirēt deū noluisse
ab vniuerso populo bellari aduersum
chananæos.Dixit ergo:Iudas ascē.& se
quif.Et dixit iudas ad simeonē fratrem
suū tribus.s.ad tribū:nō em adhuc viue
bāt filij iacob:q sic appellati sunt.Mani
festū est tribū iuda alterius sibi tribus au
xiliū postulasse:qd' redderet cū opus eēt.
b ¶ Dixitq; caleb.Qui per.&c.Aug.
Quicūq; pcusserit ciuitatē litterarū & cœ
perit eā dabo ei filiā meā in vxorē.Hoc
in libro iesu memoratū est.Sed vtrū iesu
viuēte sit factū,& nūc recapitulatum:an
post ei⁹ mortē postq; dictū est:iudas ascē
det & cœpit iudas bellare cōtra chanenæ
os i quo bello oia hæc gesta narrant me
rito q̄rif.Sed credibilius est post mortē
iesu factū:tūc aūt p̄ plepsim.i. p ꝓcu
pationē memoratū.sicut & alia.Nūc em
cū res gestæ aduersus chananæos tribus
iudæ exponerent':ita se narrationis ordo
cōtinet inter cætera iudæ facta bellica:de
quo post mortē iesu dixit dñs:Iudas ascē
det:& post hęc ascēderūt filij iuda pugna
re aduersus chananæū q habitabat i mō
tanis ad austrū & cāpestrē, & abiit iudas
ad chananēū habitātē in hebrō:& exiit in
hebrō ex aduerso.Nomē aūt hebrō erat
cariatharbe,vel sepher:& pcussit cesai &
achimā & tholmai,filios enach:& ascen
derūt inde ad inhabitātes dabir cui ante
fuit nomē ciuitas litterarum:Et dixit ca
leb.Quicūq; pcusserit ciuitatē litterarū &c.
Constat ergo ex hoc ordine gestarū rerū
post mortē iesu hoc esse factum.Cū ergo
ciuitates datæ ipsi caleb memorarentur:
accæpta occasiōe narrator qd' postea ge
stum est ꝓoccupauit.Nec tn hic frustra
arbitror hoc de filia caleb data in victo
ris prēmium bis scripturam memorasse.

☞ Nec potuit

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Iudas ascē.i tribus iudæ:hoc
cōiter exponit' sic ꝙ iudas instituebatur
dux in bellis filioꝝ isrl' gnasr':sed hoc nō
bñ cōsonat sequētibus:ga aioth,barach
gedeō & iepthe fuerūt duces exercitus in
magnis plis q tn nō fuerūt de tribu iuda
Et ideo aliter exponunt hebræi:ꝙ p hoc
qd' dr hic:Iudas ascē.intelligit' ꝙ trib⁹
iuda prima expugnaret aduersarios i sor
te sua.Vñ subdit: b ¶Et ait iu.s.fra.
suo &c.Tribus em̄ simeon habuit sortē
iuxta tribū iuda:ꝓpter qd' aliq̄ ciuitates de parte iudæ fuerūt ad
iūctæ sorti tribus simeō.vt dictū fuit iosue.xv.& ꝓpter hoc erat
magis conueniens ꝙ iuuarent se mutuo.Cætera patent vsq; ibi.
d ¶Cæsis sum,ma.eius ac pe.In heb.hr.Cæsis pollicib⁹&c.ta
les em̄ inepti reddunt ad glm. e ¶Dixitq; ado.Septua.re.am
pu.ma.ac pedū sum.&c.hoc fecerat ite
adonibezech ex magna crudelitate & sū
perbia,ad ostētatiōē victoriarum quas
habuerat. g ¶Adduxer ūtq; eū in hie.
in exercitu suo. h ¶Oppugnā.&c.hie.
non totā sed partē eius.ga sortaliciū vbi
manebat hiebusæus non fuit expugnatū
vsq; ad tps dauid:vt dictū fuit iosue.xv.
i ¶Tradetes cū.ūcē.ci.locutio est hy
perbolica:ga pars eius remāsit incombu
sta:vt dictum est.sicut aliq̄n dr:tota ciui
tas vadit ad tale spectaculum:licet aliq̄n
maior pars remaneat. k ¶Pergēsq; iu.
cō.cha.Hic ꝓfr agit de ꝓfectu tribus iu
dæ in spāli.s.ipsi⁹ caleb:cui assignata fuit
hebron spāliter : vt habetur iosue.xiiij.
l ¶Cuius nomē fuit an.ca.i.ciuitas q̄t
uor propter quattuor patriarchas ibi se
pultos:vel ꝓpter quattuor gigātes ibidē
commorātes:vt dictum fuit Iosue.xiiij.
&Gen.xxiij. m ¶Per.sc.&achi.&thol.
isti fuerūt tres gigantes magna fortitudi
ne ꝑditi:& pr eoꝝ fuit quartus nomine
enach.Cætera patent ex dictis iosue.xv.
vbi eadem sententia & quasi eadem ver
ba ponuntur. n ¶Filij aūt cinei cog.
moysi.hic ponit' ꝓfect' alioꝝ:& primo
conuersoꝝ ad iudaismum,cum dr: Filij
autem cinei cog.mo.Dicunt cōiter ex
positores ꝙ iste fuit filius iethro q ad pre
ces moysi

† ¶Dixitq; dñs:Iudas ascen. Allego
rice per iudam significatur dñs noster ie
sus xps:qui fm carnē est de tribu iuda:ꝓ
ut declaratur Mat.j.& Ro.j.dicitur de ip
so q factus est ei ex semine dauid fm car
nem:ipse namq; pro nobis ascendit cru
cem:& ibi debellauit chananæum.i.hu
mani generis inimicū cū satellitib⁹ suis.
c ¶Fugit aūt ado.qui interpretatur do
minus fulguris:ꝓpter qd' significat dia
bolum qui fideles nititur ictu fulguris p
cutere inducendo eos ad peccatum mor
tale qd' fetet coram deo & angelis sicut
ignis fulguris:hunc aūt fugauit christus.
f ¶Septuaginta reges &c. per septua
ginta reges quos adonibezech tenebat
captiuos,significant' hoīes de septuagin
ta idiomatib⁹ quos diabolus tenebat in
clusos quos christus per virtutē suæ cru
cis liberauit. ¶Moraliter aūt per iudā q
interpretatur confessio significatur qui
libet confitens.Est aūt duplex cōfessio. s.
ꝓprior:ꝓtōr,& diuinæ laudis.Et vtra
q cōfessio ꝙcedere debet in expugnatiōe
dæmonis & vitioꝝ:de qua dicit Seneca.
Pacem habete cum hoibus:& cum vitijs
bellum.Et propter duplicem cōfessionē
prædictā bene quæritur.Quis ascendet
ante nos &c.Respōdet dñs:Iudas ascē
det.Sequitur:Et ait iudas simeoni fra
tri suo:Ascende mecum. Per simeonē
qui audiens interpretatur,obedientia di
uinis præceptis & ecclesiæ significatur:
quæ cū cōfessione peccatorum & laudis
diuinæ debet adiungi in dæmonis & vi
tiorum expugnatiōe.Et sic adonibezech
per quem vt dictum est,dæmon signifi
catur cum suis satellitibus superatur.
k ¶Pergensq; iudas cōtra chananæū
qui habitabat in hebron, cuius nomē
fuit &c.Moralitas aūt huius historiæ po
sita est.ō.Iosue.xv.

A ☞ a ¶Nec potuit de.&c.In hoc ipso
fuit dñs cū iuda:restringit enim de⁹
ꝓpius etiā in cordib⁹ suoꝝ fētorū
nimiæ prosperitatis excessum:vt in
vsus eoꝝ cōuertat inimicos nō solū
qñ vincunt',sed etiā qñ metuunt'. Il
lud ad cōmēdandā suā largitatē:hoc
ad reprimēdā eoꝝ elationē. Inimic⁹
em̄ fētoꝝ est angelus sathanæ se quē
sibi datū ad colaphizātē dicit apl'us.
2.co.12. b. Ne magni.reuelationū extollat &c.
b ¶Hiebusæū aūt &c.Aug.Supe
rius legit' eadē ciuitas a iuda capta,
& incensa & interfectis in ea hiebu
sæis.Sed sciēdū est hāc ciuitatē cōem
habuisse duas tribus,iudā & beniā
min:sicut ostendit diuisio terrarum
quā fecit iesus.Ipsa est em̄ hiebus, q̄
& hierl'm:ideo hæ duæ tribus remā
serūt ad tēplū dñi qñ cæteræ ꝙcæ
pta tribu leui,q̄ sacerdotalis fuit : &
terras in diuisione nō accæpit ꝙsepa
rauerūt se a regno iuda cū hieroboā.
Sciēdū est ergo:a iuda ciuitatē captā
esse & incēsam,interfectis q illic rep
ti fuerāt:sed nō oēs hiebusæos extin
ctos:vel qa extra ciuitatem erāt: vel
qa fugere poterant:quos hiebusæos
admissos esse a filijs beniamin:qbus
cū iuda ciuitas illa erat cōis in ea sil'
habitare.Qd' ergo dictū est:Nō hæ
reditauerūt hiebusæū filij beniamin
intelligendū est ꝙ tributarios facere
nō potuerūt,vel noluerūt:aut nō hæ
reditauerūt hiebusæū:qa nō sine illo
tenuerunt terram quam possidebāt.
c ¶Manasses quoq; &c. Au.Et nō
hæreditauit manasses bethsan , q̄ est
scythariū ciuitas : ipsa hodie phibeſ
citropolis dici.Pōt aūt mouere quō
in illis partib⁹ multū a scythia diui
sis pōt esse scythariū ciuitas. Sed sil'r
pōt mouere quō tā longe a macedo
nia alexāder macedo cōdiderit alexā
driā ciuitatē:qd' vtiq; fecit lōge late
ꝙ bellādo:ita etiā scythæ hāc cōdere
potuerūt:nā legit' in historia gentiū
vniuersa pene asiā scythas aliqn̄ te
nuisse. d ¶Arta.amor.fi.dā in mō
te:nec de.Aug.Et ꝓtribulauit amor
ræus filios dā in mōte:qm̄ non pmi
sit eos descēdere in vallē &c. hoc aūt
in libro iesu naue ꝓoccupādo memo
ratū est:hic aūt recapitulādo.

NICO.DE LYRA

✠ ces moysi venit cum filijs isrl' ad
terrā,pmissionis:vt hr Nu.x. Et vo
catus fuit cin,vel cineus & obab.He
bræi dicunt ꝙ iste fuit ipsemet ietro
socer moysi:sicut declaratū fuit ple
nius Num.x.vñ vbi dr hic,cognati
moysi:in hebræo hr, soceri moysi.
a ¶Ascēderūt de ci.pal.q̄ est hieri
cho:nō ꝙ habitarēt in ciuitate q̄ erat
destructa : nec fuit reædificata vsq;
ad tps regū isrl':put dictū fuit iosue
vj.sed habitabāt i territorio qd' fue
rat illius ciuitatis. b ¶Cū fi.iuda
in de.dicūt hebræi ꝙ illuc iuerūt ad
manēdū vt addisceret legē a bothoꝝ
niel:q erat eodctus in ea. c ¶Abijt
aūt iudas.Hic ꝓfr agitur de profe
ctu trib⁹ simeō.Et patet lr a vsq; ibi.
d ¶Vocatumq; est no.vrbis hor,
id est anathema.Hoc non est in he
bræo:sed additum fuit a translatore
nr̄o,ad ostendendum significationē
huius nois horma:de cuius signifi
catione dictum fuit plenius Iosue.vj.
& Leui.vlti.tn hic accipitur pro de
structione perfecta : quia ciuitas ista
fuit funditus euersa. e ¶Cœpitq;
iudas.Hic reuertitur scriptura ad de
scribendum profectum iudæ, cū dr:
Cœpitq; iudas ga.&c.Non est in
telligendum ꝙ cœperit tunc istas ci
uitates q̄ erāt philistinoꝝ:sed accæ
pit aliqua ptinētia ad istas ciuitates
& pro tāto dicit' eas accæpisse:ga in
fra.iij.c.dr,ꝙ quinq; satrapæ philis
tinoꝝ remāserūt ad exercendū isrl':
quoꝝ aliqui præerāt ciuitatib⁹ istis:
prout patet.j.Reg.vj.Vel si dicatur
ꝙ iudas tunc cœpit ciuitates istas,ꝓ
ut sonat littera:oportet dicere ꝙ phi
listæi recuperauerūt eas:quia ibi do
minabantur tpe heli:vt dr.j.Reg.v. †Ioſ.14.d.
f ¶Nec potuit delere habitatores
vallis:quia falcatis currib⁹ abūdabant.
Erant enim armati isti cur
rus vncis ferreis ad modū falcis scin
dentibus,vt dictum fuit Iosue.xvij.
g ¶Dederūtq; caleb hebron.Hoc
habet' plenius Iosue.xiiij. h ¶Qui
deleuit ex ea tres filios enach. Isti
sunt tres gigantes supra nominati.
i ¶Hiebusæum autem.Hic agitur
de filijs beniamin,cum dicitur:Hie
busæum &c.non dele.Quia nō po
tuerunt propter fortitudinem popu
li &loci:vel quia noluerunt propter
iuramentum fœderis inito inter ha
braam & abimelech,a quo descende
runt illi hiebusæi : sicut dictum fuit
Iosue.xv.in fine. k ¶Domus quo
qꝝ ioseph.Hic agitur de profectu fi
liorum ephraim,cum dicitur: Fuit
ꝙ dominus cum eis.Et sequitur.
l ¶Ostende nobis introitum ci
uitatis,Dicunt enim hebræi ꝙ ha
bebant introitum & exitum subter
raneum extraneis occultū. m ¶Ho
minem autem illum & omnem co
gnationem eius di.Parcentes ei:si
cut filij israel pepercerunt raab & co
gnationi eius: vt habetur Iosue.vj.
& dauid puero qui ꝓmixit eum ad cu
neum amalechitarum:vt habetur.j.
Regū.xxx. n ¶Manasses quoq;.
Hic consequenter describitur defe
ctus filiorum israel culpabilis, cum
dicitur: o ¶Postq̄ autem con. est
israel fecit eos trī.propter cupidita
tem tribuēdi:& in hoc fecit contra ꝺ
cæptum dñi qui præcæperat eos oc
cidi & deos eorum exterminari : vt
habetur Nume.xxxiij. & Deut. vij.
& eodem modo intelligēdum est in
sequentibus de his q facti sunt tribu
tarij ipsi ephraim,zabulō,aser & ne
ptalim:quia noluerunt eos occidere
ꝓpter cupiditatē tributi:in hoc trās
gredientes præceptū dñi vt dictū est:
& patet littera vsq; ibi: p ¶Arta
uitq; amor.fi.dan.propter pctā sua
non potuerunt conuenienter dilata
ri. q ¶Et ag.est ma.d.ꝙ.Hoc ex
ponitur dupliciter. Vno modo actiꝝ
uevt man⁹.i.ptās domus ioseph gra
uauerit inimicos &redegerit eos sub
tributo. Alio modo passiue:vt ptās
eius sit depressa,& aduersarij redege
rint domū ioseph sub tributo. Nec
apparet plane ex textu qd' istoꝝ in
telligatur.

B cinei cognati moysi ascenderunt de ciuita
te palmarū cum filij iuda in desertū sortis b
ei⁹ qd' est ad meridiē arath:& habitauerūt
cū eo.Abiit aūt iudas cum simeone fratre c
suo:& pcusserūt simul chananæū qui habi
tabat in sephat:& interfecerūt eum. Voca d
tūq; est nomen vrbis horma:id est anathe
ma.Cœpitq; iudas gazam cū finibus suis e
& ascalonē atq; accarō cum terminis suis.
Fuitq; dñs cum iuda:& montana possedit.
a Nec potuit delere hītatores vallis:ga fal f
a ¶Aug.Hoc in libro iesu dictū est ga illo viuo factū
est:sed hic recapitulādo memoratū est,cū de tribu iu
da vnde fuit caleb loqueret' scriptura.
catis currib⁹ abūdabāt.† Dederūtq; caleb g
hebron sicut dixerat moyses:q deleuit ex h
bea tres filios enach.Hiebusæū aūt hītatorē i
hierl'm nō deleuerūt filij beniamin:habita
uitq; hiebusæus cū filijs bēiamin ī hierl'm
vsq; in pñtē diē.Dom⁹ quoq; ioseph ascē k
dit in bethel:fuitq; dñs cū eis.Nā cū obsi
derēt vrbē q̄ prius luza vocabat':viderunt
hoīem egredientē de ciuitate, dixerūtq; ad
cū:Ostēde nobis ītroitū ciuitatis:& facie l
mus tecū mīam.Qui cū ostēdisset eis,pcus
serūt vrbē in ore gladij:hoīem aūt illum &m
oēm cognationem eius dimiserūt.Qui di
missus abiit in terram ethim:& ædificauit
ibi ciuitatē:vocauitq; eā luzā,q̄ ita appel
lat' vsq; in pñtē diē.Manasses quoq; nō de n
a ¶Lxx.Et nō hæreditauit manasses bethsan q̄ est scy
tharū ciuitas:neq; filias eius.i.ciuitates quasi ipsa tā
q̄ metropolis instituerat.
leuit bethsan &c anach cum viculis suis: &
habitatores dor & iebblaā & mageddo cū
viculis suis : cœpitq; chananæus habitare
a ¶Aug.Idem pene in iesu naue & eisdem verbis di
citur ideo aut hic per anacephale osin dicitur:aut hic
per ꝓplesim dictū est.i.aut hic recapitulādo,aut illic
præoccupando.
cū eis.Pōstq̄ aūt cōfortatus est israel:fecit o
eos tributarios,& delere noluit.Ephraim
etiā non interfecit chananæum qui habita
bat in gazer:sed habitauit cū eo.zabulon
nō deleuit habitatores tethron & naalon,
sed habitauit chananæus in medio eius:
factusq; est ei tributarius.Aser quoq; non
delebit habitatores accho & sidonis, alab
¶ al's albia.
& achazib,& amma,& aphech,& roob:ha
bitauitq; in medio chananæi habitatoris
illius terræ,nec interfecit eum. Neptalim
quoq; non deleuit habitatores bethsames
& bethenath:& habitauit inter chananæū
habitatorem terræ:fueruntq; ei bethsami
d tæ & bethanitæ tributarii. Artauitq; amor p
ræus filios dan in monte:nec dedit eis lo
cum vt ad planiora descenderent: habita
uitq; in monte hares, quod interpretatur
testatio : in hailon,& salabin. Et aggraua q
ta est manus domus ioseph : factusq; est

Hierl'm cōis duab⁹ tribus.

2.co.12. b.

Moralr.

Cōfessio duplex.

† Ioſ. 15 c.

al's †achi man.

† Ioſ. 15.

Scenditq; angelus dñi &c. Aug. Et ascē-
dit angelus dñi sup claumos mōtē. Scriptor hoc no-
mine appellauit locū: ga postea scripsit. Qñ em ange
lus dñi sup eū ascēdit, nōdū sic vocabat: a ploratiōe
in nomen accepit, ḡ græce κλαυμος dicit. Ibi em
ppl's fleuit cum audisset ab angelo verba
dñi vindicātis in eos q̄ inobedientes fuis-
sent: qa nō exterminauerūt ppl'os sm ḡ-
cæptū eius qbus ḡ ualuerūt: eligētes eos
tributarios facere q̄; perdere sicut dñs iu-
serat. Qd' siue contēpto dei mādato, siue
timore texerint (ne hostes cōtra se acrius
pugnarēt, p salute obtinēda q̄; p tributo
nō dādo) sine dubio peccauerūt: vel sper
nēdo dei præceptū: vel nō præsumendo
q̄ eos posset qui præceperat adiuuare.
Qd' ideo per iesum noluit eis dicere: si tū
adhuc eo viuēte iam fieri præceperat, &
nō potius præoccupando memoratū fue
rat: quod illo mortuo fieri cœpit: qa oi-
bus hoc voluit exprobare per angelum.
Nondū aūt oēs id fecerāt viuente iesu &
si aliqui forte iam cœperāt. Credibilius
est tū nihil tale incæpisse viuente iesu: tā
tum q̄ terrarū sub illo tenuisse filios isr'
quantum eis ad confendendum sufficeret:
q̄uis in sortibus suis haberent vnde cre
scendo & conualescendo aduersarios ex
terminarent. Proinde post mortem iesu
post q̄ præualuerunt maluerunt habere
tributarios sm voluntatem suam q̄ per
dere sm volūtatem dei: ideo ad illos cor
ripiendos angelus dñi missus est. Qd' ve
ro memoratū est in libro iesu, magis pu
to p̄occupatum qd' post mortem suam
factum vel futurum ipse noverat, ppheti
co spiritu: si ab illo liber scriptus est q
appellatur iesus naue: vel si ab illo ita fa
ctum esse sciebat post mortē iesu, qd' ibi
præoccupando memoravit. b ¶Qrob
rem noluit delere, Augu. Hinc intelligi-
mus quædam ex ira dei venire peccata.
Vt enim dñi gentium inter quas non ex-
terminatas israelitæ habitare voluerunt
essent eis in scandalum. i. facerent eos scā
dalizari in deo suo: eo q̄ offenso viuere
indignans cōminatus est deus qd' manifestum est magnum esse
pctm. c ¶Dimisit ergo iosue. Hoc per recapitulationē iterat.
Nam & mors iesu naue in hoc libro memorat: vt tanq; ab exor
dio breuiter cōpta ista inuenf ex quo dedit eis dñs terrā & quō sub
iudicibus vixerint: vel quæ perpessi sunt: & iterū redit ad iudi
cum ordinē eo q̄ primus est cōstitutus. d ¶Seruierūtq; dño.
Adam. Et seruiuit ppl's dño eoibus diebus iesu & oibus diebus se
niorum suoꝝ, qui longioꝝ dierū fuerūt post iesum. Sciendū est:
qa q̄sq; sibi præstat vt in bonis diebus sit, an in malis: & habeat
dies iesu, vel iustoꝝ, aut impioꝝ. Si em intelligamus lumē verū
qd' illuminat oēm hoiem venientē in hūc mūdū: & præbeamus
ei aias nostras ad illuminandū: aut si oriatur nobis sol iustitiæ,
& illuminet mūdū aīæ nostræ: habemus dies iesu xpi dies salu
tis. Si quis vo recæperit lucē quæ extinguitur cōtrariā veritati,
& ab ea illuminatus fuerit: habebit dies, sed malos & nō erit in
diebus iesu, sed in diebus manasse vel pharaonis vel cuiuslibet
pessimi. Deniq; in diebus achaz regis pessimi, non potuit esaias
videre dominū sabaoth, sedentē sup thronū excelsum. sed mor
tuo rege nequā cuius erāt dies mali, vidit visionē dei. Cū aūt dr
in scripturis, dies illius vel illius: nō significat tps vitæ ipsius.
vñ: Oriet in diebus eius iustitia & multitudo pacis: vsq; quo ex
tollat luna. Qd' si accipimus: qa in diebus ḡbus saluator mora-
bat in terris, dies erāt iustitiæ & pacis. Quō, pbabimus dies iu-
stitiæ & pacis ortos esse: his q̄ eū crucifixerūt: & aduersū eius non
recæperunt? Aut quō multitudo pacis in diebus eius fuit apud
eos q̄ eū in mortē falsis criminibus tradiderūt? Quō hi dies pa-
cis & iustitiæ habuerūt: in quoꝝ mentibus tenebræ iniqtatis &
furoris versabant? Deniq; qa nō sunt nūc dies illi: nō oriť iusti-
tia nec multitudo pacis xpi apud fideles. Magis ergo q̄sq; ex cō-
uersatione vitæ dies sibi iniqtatis & belli, vel iustitiæ & pacis
acquirit. vñ: Timētib' nomē meū: oriet sol iustitiæ: vt faciat eis. s.
dies iustitiæ, dies iesu. De impijs aūt dr: qa occidet eis sol iustitię
in quibus

ei tributarius. Fuit autem termin⁹
ammorræi ab ascēsu scorpionis pe
tra & superiora loca. Ca. II.

a Scenditq; angelus domi-
ni de galgalis ad locū flē-
tium, & ait: Eduxi vos de b
ægypto: & introduxi in
terram, p̄ qua iurauī patribus vrīs:
& pollicitus sum vt nō facerē irritū
pactū meū vobiscū in sempiternū:
ita duntaxat vt non feriretis fœdus c
cum habitatoribus terræ huius, &
aras eorū subuertere tis: & noluistis a
audire vocē meā. Cur hoc feci stis?
b Qrobrem nolui delere eos a facie
vestra vt habeatis hostes, & dii eo-
rum sint vobis in ruinam. Cumq; f
loqueretur angelus dñi hæc verba
ad omnes filios israel: eleuauerunt
vocem suam & fleuerunt. Et vocatū
est nomen loci illius, locus flētium
siue lachrymarum: immolauerūtq; g
ibi hostias domino. Dimisit ergo h
c iosue populum: & abierunt filii isr'
vnusquisq; in possessionē suā vt ob
a ¶Btūs q seruit dño in diebus iesu: q verbo
& sapia eius illuminaf: q ḡcæptis eius & do
ctrina illuminaf. ¶bñ placētes.
d tinerent eam: serūierunt q; domino

in qbus. s. iustitia dormit, & tenebræ iniqtatis oriunf. Et alibi G
ecōtrario. Pax multa diligētibus nomē tuū: & nō est illis scāda- Ps. 118.
lū. Habent & impij lucē suā, ex qua oriunf eis dies mali. vñ: Lux Ioh. 18.b
iustis semp: lux aūt impioꝝ extinguef. Nescio si tā inepte qs in-
telligat: vt putet esse aliquā substātialē lucē, aliā quæ impiorum
dicaf. & aliā quæ iustoꝝ: qd' fieri nō pōt
Vna est enim lux mūdi a deo facta quæ
oibus cōiter & æqualr lucet. Sed sciendū
q̄ aia nra, aut vero lumie illuminaf qd'
nō extinguif. i. xpo: aut si nō habet in le
hoc lumē æternū: tpali & extinguibili il
luminaf ab illo. s. q trāsfigurat se i ange-
lū lucis: & falsa luce illuminat cor pecca- 2. co. 11. c
toris, vt videant ei vera bona esse quæ
caduca sunt. Hoc lumine illuminanf qui
summū bonū voluptatē dicūt q diuitias
honores

NICO. DE LYRA

Ascēditq; ange. do. Ca. II.
Hic pñr describit trāsgressio
nis reprehēsio. Et dicunt he-
bræi q̄ iste angelus fuit phi-
nees. Tū ga angelus interpre
tatur nūcius: ipse aūt fuit, missus a deo ad
arguendū ppl'm de trāsgressione mādato
rū eius eo mō qui sequif: Tū ga hebræi
dicūt ipsum fuisse angelū in corpore hu-
mano assumpto apparentē: sicut dictum
fuit Iosue. 5. Expositores aūt catholici di
cūt q̄ nō fuit phinees: sed angelus a deo
spāliter missus: & hoc videf verius: quia
q̄ phinees fuerit angelus, falsum & fictū
videf: qa scriptura vbiq; de eo loquitur
sicut de hoie puro & mortali. Q2 aūt ille
qui apparuit hic fuerit hō purus: falsum
videf vt magis apparebit ex sequētibus.
Dicēdū igif: q̄ iste fuit angelus speciali-
ter a deo missus: ad reprehendendū filios
israel de trāsgressionib' suis: & apparuit
sic q̄ eius apparitio fuit nota populo. Et
primo apparuit in galgalis: vbi filij isr'
fuerunt circūcisi i post trāsitū iordanis: vt
habef Iosue. v. Et ide trāstulit se ad alīū
locū q dr hic locus flētū p anticipationē
qa sic vocatus est locus ille: ex hoc q̄ po-
pulus post reph̄sionē angeli ibi fleuit: vt postea dicef. b ¶Et
ait: Eduxi vos de ægy. &c. Ex hoc patet q̄ fuit vere angelus:
qa loquif i p̄sona dei: sicut angelus loqbaf moysi: qñ aūt hoies
sūi & p̄phetæ denūciabāt mādatū dei, cōiter ḡmittebāt. Hæc di
cit dñs: vel aliqd cōsimile: quod nō fecit iste: sed absolute dixit.
Eduxi vos de ægy. Et, pter hoc angelus sic loquēs aliqñ deus
aliqñ angelus nōaf: vt dictū fuit Exo. iij. c. ita dūtaxat: qa, pmis
siones dei de bono futuro intelligēdæ sunt sub ꝺditione si hoies
fideliter seruīt deo. c ¶Vt nō feriretis fœdus &c. vt habetur
Nu. xxxiij. Deut. vij. d ¶Et noluistis audire vocē meā. vt pa
tet ex dictis ca. p̄ce. e ¶Vt habeatis hostes &c. Ly vt nō teneāt
hic causaliter, sed cōsecutiue tm: qa ex hoc qd' filij isr'l transgressi
sunt præceptū dñi: cōsecutū est illud malū sup nos. g ¶Immo
lauerūtq; ibi hostias dño. Ex hoc etiā apparet q̄ fuit vere an
gelus dñi i lle qui apparuit ibi: qa ex quo fuit fixū tabernaculū
dñi in sylo nō erat licitū filijs israel offerre hostias alibi: vt dictū
fuit iosue. xxij. nisi ex speciali reuelatione diuina: vel apparitiōe
angelica sicut manue obtulit sacrificiū qñ angelus sibi apparuit
vt habef infra c. xiij. h ¶Dimisit ergo iosue. Hic pñr ponitur Diuisio.
materiæ huius libri breuis prælibatio: vbi primo ponitur fœde
ris populi ad deū p iosue renouatio. Sed'o renouati transgressio,
ibi: Et surrexerunt. Tertio transgressionis punitio, ibi: Iratusq;
dñs.

Moraliter. a ¶Ascenditq; angelus dñi &c. Per istum ange- Moralit.
lum qui de peccatis cōmissis arguit ppl'm, significatur bonus p̄-
latus: vel prædicator arguens efficaciter peccata populi: & eū de
ducēs vsq; ad lachrymas veræ cōtritiōis: ideo subdif: f ¶Cūq;
loqu eret f ange. dñi verba hæc &c. Et qa nō sufficiunt lachrym
mæ contritionis de communi cursu, nisi sequantur opera satisfa
ctionis: ideo subditur: g ¶Immolauerūtq; ibi hostias do-
mino, Vnde dicit apl's Ro. xij. a. Obsecro vos p̄ misericordiā dei
vt exhibeatis corpora vra hostiā viuētē sanctā, deo placētē &c.
Suscitauitq;

A honores scī & terrenā gl'iam quasi æternā ḡrūt. Sunt ergo isti i
dieb' lucis eius ḡ extinguif: ḡcūq; em agūt vel cupiūt, extinguē-
tur. Hoc lumine. Marcion illuminatus: deū legis iustū, sed no bo
nū dicit. Sūt ergo dies iesu de qbus dr: Seruiuit ppl'us dño oibus
dieb' iesu. Qui em habet in se dies iesu seruit dño. Nō em p̄t ser
uire zabulo aut auariciæ. Nec p̄t fieri:
vt q illuminaf lumine veritatis seruiat
mendacio. Oremus ergo vt xps q est lux
vera semp faciat in nobis dies bonos: ne
vnq; zabulo illuminēte, habeamus dies
Eph. 5.d. malos: de quibus dr: Redimētes tps, qm
dies mali sunt. Etiā sīr scīm malum sm
apl'm. ¶Seruiscrūtq; dño &c. Seruiuit
Dies iesu q̄ ppl's dño oibus diebus iesu. Nō em di
xit vnū diē fuisse iesu: qa multi sunt dies
eius; vnus dies est iustitia, alius sctifica-
tio, alius prudentia, alius mia: & singula
virtutū bona in qbus dño seruiť: his aūt
virtutibus animi dño placef. In his oib'
diebus iesu dño seruies. Nō vult scriptu
ra fctā: vt aliquas virtutes habeas, & alias
negligas: sed vt oibus his virtutib' ador
natus, & in earū actibus positus deo ser
uias. Sīr senioꝝ: dies q̄s habet in se: & in
Phil. 3.d. diebus eoꝝ seruit dño: sm illud: Imitato
res mei estote sicut & ego xpi. ¶In dieb'
ex corde: & facit obliuisci operis dei magni.
qd' timēs apl's ait: Memor esto iesum xpm
surrexisse a mortuis.
xerunt alii q non nouerant dñm: &
a ¶Aug. exponit quō dixit: nā nouerāt dñm
in illis. s. claris operibus quæ facta sunt ante
illos, vt israel nosceret dñm. ¶Q̄ crucifixus
est. s. p̄ctis nostris: & surrexit, pter iustifi
B cationem nostram.
Eccs. 8.a. ōpa quæ fecerat cū isr'l. † Fecerūtq;
1. pe. 2. d. c filii isr'l malū in cōspectu dñi: & ser
¶Qd' quisq; supra oia diligit & colit, hoc il
li deus est.
uierunt baalim: ac dimiserunt dñm
deum patrū suorū: q eduxerat eos
de terra ægypti: & secuti sunt deos
alienos: deos quoq; ppl'orū q habi
tabant in circūitu eorum: & adora-
a ¶Vide quātū faciunt pctā: deū in quo nul
lus iræ affectus: nullus passibilis motus ad
iracundiam prouocare dicuntur: sed ille ma
net immutabilis: ego cum pecco iram mi
hi assisco. vnde: Thesaurizas tibi irā in die
iræ &c.
uerūt eos: & ad irācūdiā concitaue
rūt dñm: dimittētes eū & seruiētes

¶virtutibus. a ¶apl'orꝝ. b ¶dies sctōꝝ
lōgi. dies malorꝝ breuiantur.
a cūctis diebus eius, & senioꝝ q lōn
¶faciebāt.
go post cū vixerūt tpe: & nouerant
a ¶opus. s. patiētiæ, iustitiæ & oim virtutū.
¶Lxx. opera dñi magna.
oia ōpera dñi quæ fecerat cū israel.
b Mortuus est autē iosue filius nun
famulus dñi, centū & decē annorū:
& sepelierūt eū in finibus possessio a
nis suæ in thannathsare in monte
ephraim a septētrionali plaga mōn
tis gaas. Omnisq; illa generatio cō
a ¶gnatio malarū cogitationum ḡ procedit
gregata est ad patres suos: & surrē-
ex corde: & facit obliuisci operis dei magni.
qd' timēs apl's ait: Memor esto iesum xpm
surrexisse a mortuis.
xerunt alii q non nouerant dñm: &
a ¶Aug. exponit quō dixit: nā nouerāt dñm
in illis. s. claris operibus quæ facta sunt ante
illos, vt israel nosceret dñm. ¶Q̄ crucifixus
est. s. p̄ctis nostris: & surrexit, pter iustifi
cationem nostram.
ōpa quæ fecerat cū isr'l. † Fecerūtq;
c filii isr'l malū in cōspectu dñi: & ser
¶Qd' quisq; supra oia diligit & colit, hoc il
li deus est.
uierunt baalim: ac dimiserunt dñm
deum patrū suorū: q eduxerat eos
de terra ægypti: & secuti sunt deos
alienos: deos quoq; ppl'orū q habi
tabant in circūitu eorum: & adora-
a ¶Vide quātū faciunt pctā: deū in quo nul
lus iræ affectus: nullus passibilis motus ad
iracundiam prouocare dicuntur: sed ille ma
net immutabilis: ego cum pecco iram mi
hi assisco. vnde: Thesaurizas tibi irā in die
iræ &c.
uerūt eos: & ad irācūdiā concitaue
rūt dñm: dimittētes eū & seruiētes

C
Gal. 2. d.
Phil. 1. c.
Heb. 6. a.

Phil. 4. c
Lu. 12. b.

Eph. 3. e.

D

†† 3. a. 4
a. & 6. a.

Ro. 11. a.
3. re. 19.

Universidad de Salamanca Biblioteca

b ¶Mortuus est aūt io. in paulo viuit iesus: &
in oibus q dicere pnt. Viuo aūt ia, nō ego: viuit vo in me xps: &
Mihi viuere xps est & mori lucrū. In illis mori q̄ sæpe pomite-
do & iterū delinquēdo quasi insultāt morti iesu. vñ: Kursus cru-
cifigētes sibimetipsis filiū dei &c. Nō solū ergo in peccātib' mo
ritur: sed etiā crucifigif & illudif. Si etiā
de auaricia cogitas, vel de stupro: si furo
re agitaris, vel qbuslibet vitijs: nō viuit
in te xps. Morif ergo xps peccātibus: qa
nihil in eis iustitia, nihil patientia, nihil
veritas: & oia illa ḡ xps est operantur. A
sctis vo ḡcūq; opa fruť: xps est q ea opaf.
vñ: Oia possum in eo q me cōfortat xps.
vñ: Qui me cōfessus fuerit corā hoibus:
& ego cōfitebor eū corā pre meo q in cœ
lis est. Qui aūt negauerit me corā hoib":
& ego negabo eū corā pre meo. Cōfiten-
tes in semetipso dixit cōiteri: qa in eis vi
uit & operaf xps: sed nō silr ait de his qui
negāt. Qui em negat extra ipsum ē. Qui
cōfitef in ipso est. Dr ergo: qa mortu" est
iesus: & resurrexit gnatio altera ḡ nesciē-
bat iesum &c. c ¶Et ser. baa. Adam.
Seruierūtq; baalim: & dereliquerūt dñm
deū patrū suoꝝ. Hæc q̄dē fecerunt antig.
Sed qa, ppter nos hæc scripta sunt: videa
mus ne maiori ex parte nobis hæc q̄; de
illis dicta videant. Audi apl'm: In helia
qd dicit scriptura? quō interpellat deum
aduersum isr'l: Dñe, p̄phetas tuos occide
rūt: altaria tua demolita sunt: & ego reli-
ctus sum solus & quærūt aiam meā. Sed
quid dicit illi diuinum responsum? Reli
qui mihi, septē milia virorū: qui nō curua
uerūt genua ante baal. Sic ergo & in hoc
tpe reliquiæ sm electionē gratiæ saluæ
factæ sunt. Vides ergo: qa illi qui curua-
uerunt genua ante baalim, & qui nō cur
uauerunt: in reliquis credentium: & in
multitudine nō credentiū interpretanf.
Qui enim in tpe saluatoris increduli fue
runt, genua curuauerunt baalim: sed nō
hi qui crediderūt & opera fidei impleue-
runt. Nusq; em legif: q̄ in tpe saluatoris
aliquis flexerit genua simulacris. Sed de
illis hoc dicitur, qui peccatis compediti
tenentur: vnde constat: quia cū peccam⁹
genua nostra baalim curuamus: qui ad
hoc vocati sumus, vt flectamus genua in
nomine iesu: & ad patrem dñi nostri iesu
xpi: ex quo omnis paternitas in cœlo &
in terra nominatur. Nihil aūt prodest si
genua corporis in oratiōe flectamus deo
& genua cordis zabulo. Si enim non sīte-
tero firmus contra astutias eius: flexi ge-
nua mea zabulo: & si non constanter stē
tero contra iram: flexi genua mea irę: si-
militer de omnibus vitijs sentiendum est. Sic fecerunt illi qui co
luerunt

NICO. DE LYRA

dñs. Quarto punitiōis subleuatio, ibi: Suscitauitq; dñs. Cir
ca primū dicitur sic. Dimisit ergo iosue populum &c. Hoc fa
ctum fuit ante mortē eius: sed hic recolif, pter fœdus qd' renō-
uauit iosue iter deū & populū: vt dictū fuit iosue vlti. quo facto
dimisit vnūquēq; ire ad locū suū: vt ibidē dicitur: & hic recolif
vt appareat q̄ tpe iosue & senioꝝ qui viderāt mirabilia dei fœ-
dus istud fuit obseruatū: vt ōnr dicit in littera: & pater vsq; ibi.
a ¶Et sepelierunt eum in finibus pos. suæ in thannathsare in
monte ephraim a septētrionali pla. &c. In hebræo habetur sic.
In thannatherem. i. in thannath solis: quia sicut dicunt hebræi:
super sepulchrum iosue fuit posita similitudo solis in memoriā
illius facti mirabilis q̄ fecit solem stare: vt habetur Iosue, x. vt
omnes transeuntes lugerēt mortem tanti hominis pro quo dñs
talia fecisset: & ideo ciuitas illa sic vocata est: quæ prius thānath
sare vocabatur. b ¶Et surrexerunt alij qui non nouerāt do-
minum & opera quæ fecerat cum israel. Fecerunt q; &c. Hic
ponif fœderis renouati trāsgressio p̄ idolatriam. Et patet littera.
¶Sed'a pars. c Iratusq;

E luerunt baalim:& dereliquerunt deū pa
trū suoꝝ. Vnusquisq; qđ præ cæteris colit
miraf & diligit, hoc ei deꝰ est: hoc est qđ
Deu.6.a. añ oia & sup oia poscit deus ab hoie. Di
liges dñm deū tuū ex toto corde tuo &c.
ꝓoccupare quodāmodo erga se cupiēs to
tos humanæ mētis affectus:& sciens qđ
qs toto corde dilexerit,& tota aīa,& totis
viribus:hoc esse deū illi. Qđ ergo quisq;
sup oia diligit,hoc illi deꝰ est. Apud plu
rimos ꝓponderat amor auri & auariciæ:
Mat.6.c. & dr illis:Nō potestis deo seruire & mā
monæ.i.auariciæ. In aliis amor volupta
tis vel gloriæ sæcularis,vel humanæ di
gnitatis pauci sunt in qbus præpōderet
Gētilita- amor dei. Hinc totiꝰ gētilitatis error cœ
tis origo pit exordiū:dū ea quæ multū diligūt ho
mines,deos esse volunt:& humanis vi
tijs & cupiditatibus diuinū nomen ascri
būt. Pecuniæ em cupidi & auariciæ amo
re flagrantes:māmonā quidē apud syros
deū cupiditatis dicūt. libidinis & volu
ptatis amatores venerē deā sibi huius vi
tę quo agitant,ascribunt. Sili' in cæteris
vitijs,ipsum quovrgenf affectū deū sibi
Col.3.a. fecerūt. vñ apls: Auaricia q̄ est idolorū ser
uitus. Cū ergo aliqua vitia toto corde,to
ta aīa & totis virib⁹ diligimus:idola ado
ramus. ¶ Aug. Et seruierūt baal & astarti
bus. Dr baal esse nomen iouis apud illas
gētes:astarteꝰ o iunonis. Punici em baal
dñm dicere videnf:& baalsamē dñm cœ
li. sunonē aūt sine dubio astarten vocāt.
Et ga hæ linguæ parū differunt:dicit hic
script⁹ra q̄ seruierunt baal & astartibus:
ioui.s.& iunonibus. Nec singulariter di
xit astarti:sed ad simulacrorū multitudi
nē intellectū retulit. Varietatis causa tñ
æstimo iouē singulariter,iunonē plurali
ter memorari voluisse. a ¶ Iratusq; do
minus &c. Orig. ꝑm. Lxx. Et vēdidit eos
in manus inimicorū suorum in circūitu.
Psā.43.c. ¶ Aug. Sed & in psalmo dr: Vēdidisti po
Esa.52.a. pulū tuū sine ꝓcio. Et in ꝓpheta. Gratis
vēditi estis &c. Quare ergo vēditi si gra
tis:& nō potius donati? An forte scriptu
rarū locutio est,vt dicaf vēditus etiā do
natus? Hic sensus optimus est ibi: Gratis
vēditi estis. Et: Vēdidisti ppl'm tuū sine
ꝓcio:qa illi qbus tradidisti ppl'm impiꝰ
fuerūt nō deū colēdo:tradi sibi ppl'm me
ruerūt vt ipse cultus tāq; ꝓciū videretur.
Qđ ꝙo dictū est:nec cū argēto redime
mini:nō ait,nec cū ꝓcio:sed nec cū argē
to:vt p̄cii redēptionis itelligaf sanguis
agni immaculati. In argento em ꝓpheta
oēm pecuniā significauit:quia ꝓcio san
guinis xpi,nō ꝓcio pecun. rio fuerāt re
dimēdi. ¶ Iratusq; dñs. Orig. Cū qs deo
Ro.1.a. seruit,nō tradif in manus diripiētiū: sed
cū deū derelinqt:& seruit passionib⁹ suis
tradif passionibus ignominiæ & in re
probū sensum:vt faciat q̄ nō cōueniunt:
qa repletus est oī iniqtate,neqtia, forni
catione & hmōi. Si em peccamus dño:&
voluptates nr̄as & desideria velut deum
colimus:tradimur in manu diaboli apli
2.co.5.b. ca auctoritate. Vñ ipse ait. Tradidi hmōi
sathanæ in interitū carnis,vt spūs saluus
fiat. Nō solū ergo ꝑ angelos tradit deus
delinqētes in manus inimicorū:sed etiā
ꝑ ꝓlatos eccl'iæ q ptātē habēt soluendi &
ligādi. Tradunf aūt in interitū carnis,cū
ꝑ delictis

NICO.DE LYRA

✠ a ¶ Iratusq; dñs. Hic q̄r ponitur
trāsgressionis punitio,cū dr: b ¶ Tradi
dit eos

a baal & astaroth. Iratusq; dñs cōtra a
israel, tradidit eos in manꝰ diripiē/b
tium. Qui cœperunt eos & vēdide
runt hostibus q habitabant per gy
rū nec potuerunt resistere aduersa/
riis suis:sed quocūq; pgere voluis/
sent manꝰ dñi sup eos erat:sicut lo/c
cutꝰ est & iurauit eis:& væhemēter
afflicti sunt. Suscitauitq; dñs iudi/d
ces q liberarēt eos devastātiū mani
bus:sed nec eos audirevoluerūt,for
nicantes cū diis alienis & adorātes
eos. Cito deseruerūt viam per quā
ingressi fuerāt patres eorum & au
dientes mandata dñi oīa fecere cō
trāria. Cūq; dñs iudices suscitaret:
in diebus eorum flectebatur mia:&
audiebat afflictorū gemitus & libe
rabat eos de cede vastātium. Postq̄
aūt mortuus esset iudex, reuertebā
tur & multo faciebant maiora q̄ fe
cerāt patres eorum: sequētes deos
alienos,seruientes eis & adorantes
illos. Non dimiserunt adinuentio
nes suas:& viam durissimā per quā
ambulare cōsueuerant. Iratusq; est
furor dñi in isr'l,& ait: Quia irritū
fecit gens ista pactum meum quod
pepigeram cū patribus eorū:& vo/
a ¶ Augu. Patet cā quare iesus nō deleuerit
oēs gētes illas: vt essent. s. in qbus isti ꝓbarē
tur: poterāt aūt ꝓdesse si tētati in eis nō inue
nirent reprobi:& tales inuenirentur quales
dñs esse præcepit: auferentur em gētes si ita
viuerēt: nec bella eis necessaria essent.
cē meā audire cōtempsit:& ego nō e
delebo gentes quas dimisit iosue:
& mortuus est:vt in ipsis experiar

a ¶ Verba scriptos exponentis quare nō
sint deletæ gentes illæ.
israel, vtrum custōdiant viam domi
ni,& ambulent in ea:sicut custodie/a
¶ Aug. qui fuerunt. s. cum iesu cū viuerent:
illis em mortuis surrexit generatio altera: q̄
cœpit offendere dñm:pro quibus probādis
runt pātres eorum:an non. Dimisit
non sunt deletæ gentes. ¶ Quasi non vi
deatur iesus humano consilio gentes illas re
liquisse.
ergo dominus oēs nationes has:&
cito subuertere noluit:nec tradidit
in manibus iosue. Ca.III.

HE sunt gentes quas domi/f
nus dereliquit vt erudi/
¶ Aug. Erat ergo ista cā in eorū
tētatione:vt bella discerent. i. vt
ret in eis israelē:& oēs q non noue
tāta pietate & obedictia legis dei bellarent
quāta prēs eorū. q deo etiā bellādo placuerūt
nō qa optabile sit bellū, sed qa pietas lauda
bilis etiā in bello.
rāt bella chananæorū:& postea di/
scerēt filii eorū certare cū hostibus:

dit eos &c. qa bona filioꝝ isr'l' rapuerūt G
sibi: & corpora eorū vēdiderūt hostibus
extraneis. Cuius causa subdit cū dicitur:
c ¶ Manus dñi sup eos erat. s. ad flagel
landū: sicut ante trāgressionē fuerat sup
eos ad adiuuandū. d ¶ Suscitauitq; do
minus iudi. Hic q̄r ponitur punitionis
subleuatio: qa filij israel in affuctione po
siti recurrebant ad dñm: qa vexatio dat
intellectum: & tūc deus per iudices quos
suscitabat præbebat eis remedium: sed
postea reuertebantur ad vomitū: & ideo
reiterabatur diuina punitio. & iterū sub
leuatio modo prædicto: sicut patebit in
sequentib⁹ huius libri: cuius materia hic
breuiter prælibatur: & patet littera vsq;
ibi: e ¶ Et ego nō delc.gē.&c. Experiē
tia aūt fit, vt cognoscat aliqd ignotū: & Experiē
ideo nō experif deus aliqd ad hoc q̄ ali tia.
quid fiat sibi notū: cū nihil lateat ipsum
sed dr experiri aliqd: vt p hoc aliqua fiāt
nota aliis quæ erāt eis ignota: & hoc mo
do deus experiebatur filios israel in gen
tibus prædictis: qa q̄diu seruiebant dño
præualebant eis: q̄n aūt derelinquebant
dñm eis subiiciebantur: & p hoc obediē
tia & inobedictia filioꝝ israel ad deū ho
minibus erāt notæ.
d ¶ Suscitauitq; dñs iudices qui li Moralr.
berarent eos de vastantium manibus.
Per istos iudices figurati fuerūt ecclesiæ
sācti pōtifices & doctores: quoꝝ ꝓcibus &
meritis & laboribus de manibus dæmo
nū frequēter liberatus fuit ppl's xp̄ianus,
& aliq̄n a corporalibus inimicis: sicut p
merita beati basilij liberatus fuit a perse
cutione iuliani apostatæ. & p merita bea
ti siluestri a ꝓsecutione cōstantini & alio
rum q tūc ecclesiā ꝓsequebanf: & cōsimi
lia facta sunt frequēter ꝓcibus & meritis H
alioꝝ sanctoꝝ. Ca.III.

ME sunt gen. Postq̄ ꝑmissa ē Diuisio.
huius libri præfatio: hic q̄r
describif historiæ narratio:
& primo historia texif: scd'o
triplex casus indicif. xvij.c.
Prima autem diuiditur in septem partes
ꝑm septem tribulationes quas passi sunt
filij israel. ꝑ pctis suis: & a qbus ꝓeniten
tia ducti liberati sunt ꝑ septem iudices si
bi succedentes. Duæ primæ tāguntur in
hoc ca. tertia ca. iiij. quarta ca. v. quinta
ca. ix. sexta ca. x. septima ca. xiij. Præsens
autem capi. diuiditur in duas partes ꝑm
duas tribulationes quæ in eo tāguntur:
scd'a ibi. Addiderūt aūt. Circa primum
ponitur ad prædicta continuatio: secūdo
describif prima tribulatio, ibi: Itaq; filij
israel. In fine q̄cedētis ca. habetur: q̄ deus
dimisit gentes inter filios israel: vt expe
riretur eorum obedientiam & inobedictiam: & ideo in principio huius capi. per
modū continuationis ad prædicta ostendit
ditur quæ fuerunt illæ gentes, cum dicitur: f ¶ Hæ sunt gentes. s. quæ postea
nominantur. g ¶ Quas dominus de
reliquit vt erudiret in eis israelem. scili
cet quantum ad artē præliandi: ne fierēt
ignaui ex dissuetudine armorū. Ista enim
fuit vna causa inter alias, quare dimissæ
sunt istæ gētes: vt dictum fuit iosue. xiij.
✠ Quinq;
Moraliter. f ¶ Hæ sunt gentes quas Moralr.
dominus dereliquit vt erudiret in eis
israelem. scilicet in exercitio q̄liādi. Per
quas spiritualiter intelliguntur ea q̄ nos
impugnant de peccatis: & resistendo vi
riliter in spiritualibus prælijs erudimur.
✠ Quinq;

A Ter ꝑ delictis a xp̄i corpore separanf. Traditur aūt dupliciter. Cum C
1.co.5.a. deli. ctū. s. manifestū sit eccl'iæ: & p sacerdotes qs de eccl'ia pellif:
Traditio vt notatus ab hoibus erubescat: & querso eueniat qđ sequif. Vt
pōtoris spūs saluus fiat in die dñi: vel cū pctm non sit manifestū hoibus:
sathanæ deus aūt q videt in occulto vidēs eius mētē vitijs & passionib⁹
duplex. seruiētē: & in corde eius nō se coli: sed aua
ricią, aut libidinē aut hmōi: talē ipse tra
Mat.12.d dit sathanæ. Auertit em se & refugita co
gitationibus suis malis, & desideriis idi
gnis & relingt domū cordis eius vacuā.
Tūc immūdus spūs q exierat ab hoie, in
ueniēs domū suā vacātē & emūdatā: assu
mit alios septē spūs neqores se: & ingres
si habitāt ibi: & fiūt nouissima hois illi⁹
peiora prioribus. Sic intelligēdū est deū
tradere quos tradit: nō qa ipse tradat ali
quē: sed indignos derelingt: nec habitat i
eis. Aia aūt tradita dr ex eo q̄ deo vacua
inuenif & a spū nequā inuadif. Vigile
mus ergo, & nos a vitijs purgem⁹: vt deū
itra nos teneamus ne diabolo tradamur.
a ¶ In me. cha. Aug. In Exo. Ca. III.
Exo.23.d dicit deus de his gētibus. Nō ejciā illos
in anno vno: ne fiat terra deserta: & mul
tiplicenf in te bestiæ ferę. Paulatim ejci
ā illos: donec multiplicemini & cresca
tis & hæreditetis terrā. Poterat hāc pro
missionē suā dīs seruare erga obedientes:
vt exterminatio gētiū illarū crescētibus
israeliticis partibus fieret: cū eoꝝ multi
tudo terras vñ aduersarij exterminarenf
desertas ēē nō sineret. Qđ ātē ait: Ne mul
tiplicenf in te bestiæ ferę: mirū si nō be
stiales cupiditates & libidines intelligi
voluit: q̄ solēt de repētino successu terre
næ fœlicitatis existere. Nō em deꝰ hoies
exterminare poterat: & bestias non pote
rat. b ¶ Tradidit eos in ma. Adam. Et B
tradidit eos dñs in manꝰ chusanrasathai
regis mesopotamiæ. Interptaf chusanra
sathaim humiliatio eoꝝ. Traditi sunt er
go ei vt humiliaret eos: & qa in excelsis
mōtiū ipie agebāt cōtra altissimū ab ipo
ihumitatē traditi sunt. Nec solū oli diuia
ꝓuidētia eos q impie exaltabāt tradidit
humiliādos: vt salubri medicina ꝓtraria
cōtrarijs curarenf: sed & nūc idē agit i ec
clesia sua. Est & nūc chusanrasathaim rex
mesopotamiæ, cui humiliādæ & affligē
dæ tradunf aiæ: q̄ xp̄iana humilitate cō
tępta se in supbiā extulerūt: q̄ in cōspectu
Ecc.10.b dei valde est odiosa. Initiū em discedēdi
Iac.4.b. a deo supbia. Deus aūt supbis resistit, &
Phil'.2.a humilibus dat gratiā. Si qs ergo xp̄i hu
militate despecta (q̄ ꝓpter nos cū deꝰ est
hō factus est humiliatus vsq; ad mortē)
extollif: & vsq; ad ptātes & dignitates se
culi ꝓsilit: & artes q̄bus assequaf, etiā si
cōtra fidē & religionē sint nō refugit: eue
nit vt malū faciat in cōspectu dñi: & cū
summas adeptus fuerit insulas ptātū: &
ad ipsa supbiæ fastigia summa cōscende
rit: inde deiecꝰ tradif chusanrasathaim
vni. s. aereoꝝ principū sicut alibi pharao
ni, & alibi chirā: vt humiliet eū q nimis
fuerat exaltatus: & affligat donec resipi
scat & q̄rat dñm: q cū esset in supbia ignoꝝ
rabat eū. Pōt q̄sq; etiā paruus vel mini
mus, etiā si nulla dignitate vsus supbiæ
vitio laborare: & nihil tā fedū tā execra
ecci.25.a bile q̄ ꝑ aup supbus: & diues mēdax. Pe
netrat aliq̄n morbus supbiæ ipm facer
dotalē & leuiticū ordinē: & i nobis q ad
exēplū humilitatis positi sumus, & i cir
culo altaris velut specula q̄dā intuētibus
arrogātiæ vitiū fœtet: & de altari dñi qđ
debet incēsi suauitate flagrare, odor teter
rimus supbiæ renitet. ¶ Vide benignum
dñm

& habere consuetudinem prælian/a ¶ Aug. Satrapę dicunf quasi parua regna
qbus satrapę ꝑrāt: qđ nomē in illis partib⁹
cuiusdā honoris est vel fuit.
di: quinq; satrāpas philistinorum: a
omnemq; chananæum & sidonium b
atq; euæum qui habitabant in mō/d
te libano de monte baal hermon vs
¶ Aug. Nō vt sciret deus oīm ꝓditor etiam
futuroꝝ: sed vt ipsi scirēt: & ꝓscia suavel glo
riarentur, vel conuincerentur.
q̄ ad introitum emath. Dimisitq;
eos vt in ipsis experiretur israelem,
vtrum audirent mandata dñi quæ
præceperat patribus eorū per ma
num moysi: an non. † Itaq; filii isr'l e
a habitauerunt in medio chananæi,
& ethæi, & amorræi, & pherezæi &
euæi, & hiebusæi & duxerunt vxo/f
res filias eorum: ipsiq; filias suas fi
liis eorum tradiderunt & seruierūt g
diis eorum. † Feceruntq; malum in
cōspectu domini: & oblīti sunt dei
sui seruientes baalim & astaroth:
a ¶ qa thesaurizauerunt sibi ipsis iram.
b Iratusq; contra israel dominus: tra h
¶ iusto iudicio.
didit eos in manus chusanrasathaī
regis mesopotamiæ: seruieruntq;
a ¶ quantū. s. seruierūt baalim: debet em affli
ctio pniæ esse ꝑm quātitatē culpæ.
b ¶ Clamauerunt ad dominum cum tribula
rentur: & de necessitatibus eorum liberauit
eos: & eduxit eos de tenebris &c. ¶ nisi cla
massent nō suscitaref eis saluator. ¶ in tribu
latione positi.
ei ǒcto ānis. † Et clāmauerūt ad do k
a ¶ Aug. Nota q̄ hoiem
saluatorem dicit per quem deus saluat. ¶ hi
sterologia spēs. s. hyperbati.
minum: qui suscitauit eis saluātorē l
a ¶ aliquē. s. archangeloꝝ missum in auxiliū
eoꝝ: q hæreditatē capiūt salutis.
¶ Lxx. othoniel: qđ est tps mihi dei.
& liberauit eos: othōniel videlicet
a ¶ cuius familiæ, cuius nobilitatis sic ostendi
tur. b ¶ viri. s. mirabilis, qui socius
iosue fuit.
filium cēnez fratrem cāleb minorē:
fuitq; in eo spiritus domini: & iudi
a ¶ qa spūs dñi erat cū eo.
cauit israel. Egrēssusq; est ad pugnā
& tradidit dñs in manꝰ eius chusan
rasathaim regē syriæ: & oppressit eū.
¶ Magna largitas diuinæ clæmētię: octo an
nis seruierūt ꝑ multoꝝ delictis. xl. geuerunt
ꝑ vnius iustitia. ¶ Aug. Quantū tps. ſprī
mordia imperij romani sub numa põpilio:
tm̄modo re pacata habuerūt.
Quieuitq; terra quadraginta ānism

p delictis a xp̄i corpore separanf. Traditur aūt dupliciter. Cum
deli. ctū. s. manifestū sit eccl'iæ: & p sacerdotes qs de eccl'ia pellif:
vt notatus ab hoibus erubescat: & querso eueniat qđ sequif. Vt
spūs saluus fiat in die dñi: vel cū pctm non sit manifestū hoibus:
deus aūt q videt in occulto vidēs eius mētē vitijs & passionib⁹
seruiētē: & in corde eius nō se coli: sed aua
ricią, aut libidinē aut hmōi: talē ipse tra
dit sathanæ. Auertit em se & refugita co
gitationibus suis malis, & desideriis idi
gnis & relingt domū cordis eius vacuā.
Tūc immūdus spūs q exierat ab hoie, in
ueniēs domū suā vacātē & emūdatā: assu
mit alios septē spūs neqores se: & ingres
si habitāt ibi: & fiūt nouissima hois illi⁹
peiora prioribus. Sic intelligēdū est deū
tradere quos tradit: nō qa ipse tradat ali
quē: sed indignos derelingt: nec habitat i
eis. Aia aūt tradita dr ex eo q̄ deo vacua
inuenif & a spū nequā inuadif. Vigile
mus ergo, & nos a vitijs purgem⁹: vt deū
itra nos teneamus ne diabolo tradamur.
a ¶ In me. cha. Aug. In Exo. Ca. III.
dicit deus de his gētibus. Nō ejciā illos
in anno vno: ne fiat terra deserta: & mul
tiplicenf in te bestiæ ferę. Paulatim ejci
ā illos: donec multiplicemini & cresca
tis & hæreditetis terrā. Poterat hāc pro
missionē suā dīs seruare erga obedientes:
vt exterminatio gētiū illarū crescētibus
israeliticis partibus fieret: cū eoꝝ multi
tudo terras vñ aduersarij exterminarenf
desertas ēē nō sineret. Qđ ātē ait: Ne mul
tiplicenf in te bestiæ ferę: mirū si nō be
stiales cupiditates & libidines intelligi
voluit: q̄ solēt de repētino successu terre
næ fœlicitatis existere. Nō em deꝰ hoies
exterminare poterat: & bestias non pote
rat. b ¶ Tradidit eos in ma. Adam. Et
tradidit eos dñs in manꝰ chusanrasathaī
regis mesopotamiæ. Interptaf chusanra
sathaim humiliatio eoꝝ. Traditi sunt er
go ei vt humiliaret eos: & qa in excelsis
mōtiū ipie agebāt cōtra altissimū ab ipo
ihumitatē traditi sunt. Nec solū oli diuia
ꝓuidētia eos q impie exaltabāt tradidit
humiliādos: vt salubri medicina ꝓtraria
cōtrarijs curarenf: sed & nūc idē agit i ec
clesia sua. Est & nūc chusanrasathaim rex
mesopotamiæ, cui humiliādæ & affligē
dæ tradunf aiæ: q̄ xp̄iana humilitate cō
tępta se in supbiā extulerūt: q̄ in cōspectu
Ecc.10.b dei valde est odiosa. Initiū em discedēdi
Iac.4.b. a deo supbia. Deus aūt supbis resistit, &
Phil'.2.a humilibus dat gratiā. Si qs ergo xp̄i hu
militate despecta (q̄ ꝓpter nos cū deꝰ est
hō factus est humiliatus vsq; ad mortē)
extollif: & vsq; ad ptātes & dignitates se
culi ꝓsilit: & artes q̄bus assequaf, etiā si
cōtra fidē & religionē sint nō refugit: eue
nit vt malū faciat in cōspectu dñi: & cū
summas adeptus fuerit insulas ptātū: &
ad ipsa supbiæ fastigia summa cōscende
rit: inde deiecꝰ tradif chusanrasathaim
vni. s. aereoꝝ principū sicut alibi pharao
ni, & alibi chirā: vt humiliet eū q nimis
fuerat exaltatus: & affligat donec resipi
scat & q̄rat dñm: q cū esset in supbia ignoꝝ
rabat eū. Pōt q̄sq; etiā paruus vel mini
mus, etiā si nulla dignitate vsus supbiæ
vitio laborare: & nihil tā fedū tā execra
ecci.25.a bile q̄ ꝑ aup supbus: & diues mēdax. Pe
netrat aliq̄n morbus supbiæ ipm facer
dotalē & leuiticū ordinē: & i nobis q ad
exēplū humilitatis positi sumus, & i cir
culo altaris velut specula q̄dā intuētibus
arrogātiæ vitiū fœtet: & de altari dñi qđ
debet incēsi suauitate flagrare, odor teter
rimus supbiæ renitet. ¶ Vide benignum
dñm miam cū sæueritate miscētē, & pœnæ modū iusta & clæmē C
ti deliberatiōe pēsantē nō in ꝓpetuū tradidit deliquētes: sed quā
to ingt tpe seruierūt baalim, tāto seruiūt chusārasathaim. i octo
annis. Discę hæc q erraſte te cognoscis: & quāto tpe peccasti tan
to humilia teipm deo in cōfessione pniæ: nō expectet vt hūliet
te chusanrasathaim & inuito necessitas
extorq̄at pniam. Præueni tortoris manꝰ
qa si te ipse correxeris: pius est dñs q vin
dictā tēperet ei q illā pœnitendo ꝓuenit.
Notādū aūt quia dū seruirēt chusanrasā
thaim & nō clamarēt ad dñm nemo susci
tatus est q saluare eos posset. Cū ergo cla
mauerūt suscitauit eis saluatorē othoni
el: q interptaf tps mihi dei: p quē ille po
pulus de seruitute ereptus est: & pax ppso
reddita: quā supbia & diuersa plæbis sa
cinora fugauerāt. Vt aūt mihi othoniel
vnꝰ esse de militia cœlesti & archāgelicis
turmis q ad auxiliū eoꝝ mittunf q hære
ditatē capiūt salutis: sunt em angeli salu
tares: q p othoniel vel aioth designātur.
c ¶ Fuitq; in eo spūs &c. Magnalaus ē
℞ primi

NICO.DE LYRA

✠ a ¶ Quinq; sa. &c. i. regulos vel
principes ꝑm numerū qnq; ciuitatū prin †23.q.5.
cipaliū. s. azoti, ged, gaza, ascalō, accharō ℣.p. scien
Et dicunf satrapę, quasi satis parati, vel tes.
satis sapientes. Cætera patent ex dictis.
e ¶ Itaq; fi. isr'l. Hic q̄r describif tribu
latio prima q̄ fuit p regē syriæ. Circa quā Diuisio.
primo describif culpa filioꝝ isr'l cū dr.
f ¶ Et du. vx. fi. eo. &c. qđ erat ex inhi
bitū. Deu. vn. g ¶ Et ser. dijs eo. qa viri †ō.2.b.
etiā sapientes aliqn trahunf ad idolatriā ꝑ & j.4.a.
mulieres: vt dr de Salomone. iij. Reg. xj & 6.a. &
Scd'o subdif pœna iflicta, cū dr: h ¶ Ira 10.b.
tusq; cō. isr'l &c. chu. re. me. Mesopota D
mia est ciuitas syriæ: & tūc erat metropo 23.q.5.c.
lis huius regni: & dr mesopotamia a me remittun
so qđ est mediū: & potamos qđ' est fluui⁹ tur. ℣. per
qa erat i medio duoꝝ fluminū: ista tri in scīctes.
terptatio est ꝑm idioma græcū. In heb.
em hr, ara fluuioꝝ. k ¶ Et cl. ad d. vexa
ti & nimis afflicti. Tertio subdif subleuā
tis mia cū dr: l ¶ Qui su. eis sal. &c. &
patet īra vsq; ibi. m ¶ Quieuitq; ter.
qua. an. In istis tñ. xl. annis includuntur
octo anni afflictiōis q̄ gētæ: al's nō habe
ref certꝰ numerꝰ ānoꝝ: fundatiōis tēpli p †De pœ.
salomonē, qui descripsif. iij. Re. vj. qa tps di. 1. c. vi
✠ ibi determinatū de.
✠ a ¶ Quinq; sa. phi. Per quos intelli Moralr.
gunf qnq; sensus exteriores nos ad vitia
expellētes. Threñ. iij. f. Oculus meus dep
datus est a iaꝫ meā: & sicut est devisu: ita
est de alijs sensib⁹: ꝓpter qđ' dr Hiere. ix.
f. Ingressa est mors per fenestras meas.
b ¶ Oēmq; cha. &c. q interptaf cōmu
tatus: ꝓpter qđ' signat mūdū in cōtinua
mutuatiōe positū: cui⁹ cōcupiscētia nos ī
pugnat. c ¶ Et fi. q interptaf venator iō
signat carnis insultū: q̄ cōtinue sibi dele
ctabilia venaf. Iob. xxxix. b. Circūspicit
mōtes pascuæ suæ & virēt̄ia q̄q; peririt.
d ¶ Atq; e. q interptaf fer⁹ vel pessim⁹:
ideo signat diabolū de quo dr. i. pe. v. b.
Aduersarij⁹ vester diabol⁹ tāq; leo rugiēs
circuit q̄rēs quē deuoret: cui resistite sor
tes in fide. Per talē em resistētiā acq̄rūt fi
deles gliæ coronā. ij. Tim. ij. a. Non coro
nabif nisi q legitime certauerit. i ¶ Tra
didit eos in ma. chu. q interptaf nigredo
tenebrosa: ꝓpter qđ' significat infernū: q
tenebat inclusos prēs antiquos. k ¶ Et
cla. ad do. cū magno desiderio q̄rētes li
berari. l ¶ Qui su. eis sal. & li. eos: ot.

E primi iudicis, q̄ spūs dñi factus est sup eū: & p spm̄ dei iudicauit
pplm̄ qđ de alio dictū nō valde memini. Sunt hodie ecclesiarū
iudices q̄bus datū est etiā iudiciū aiarū: sed nescio si qs dign⁹ sit
spū dei repleri. Fuit q̄ in eo spūs. Adam. Postq̄ ſ. clamauerūt ad
dñm. Quis in nobis tā validū: tā iustū clamorē emittit ad dñm:
vt mereat⁹ ppls accipere iudicē quem re
pleat spūs dei: vt possit rectū tenere iudi
ciū: Vñ liber ipse iudicū dr: q. ſ. iudica
uerūt pplm̄ isrl: viros ſ. mirabiles, sicut
iosue fuit. Sicut & liber regū: in quo dici
tur quō qsq; regū regnauerit: & qđ egerit
etiā malū: vt ecclīæ. i. principes vel iudi
ces bona eorum imitentur: mala caueāt.
a ¶ Seruierūtq; &c. dc. & octo annis.
Adam. Post decē & octo annos iterū cla
mauerūt filij isrl ad dñm: & suscitauit eis
saluatorē aioth filiū gera, filij gemini, vi
rū ambidextrū. Qui suscitat⁹ ad saluā dū
isrl nihil habet in se sinistrum: sed vtrāq;
manū dexterā: dignus ppl̄ princeps, di
gnus ecclīæ iudex: q nihil agit sinistrum
Lu.13.f. cuius nescit sinistra qđ faciat dextera. In
vtraq; parte dexter est in fide: in actibus
nihil habet de illis q locant⁹ a sinistris: q
ō.eo. bus dicet⁹. Discedite a me operarij iniqta
tis: nescio vos ite in ignem æternum &c.
¶ Ada. Etiā mēsuras pœnæ indicat diui
na scriptura supra o.to annis: hic decē &
octo dicit. Certū est aūt: qa fm modū pec
cati & cōuersionis morā etiā castigatio
nis tpa terminant⁹: trāsierūt em & isti de
cē & octo anni seruitutis: & nō dr, qa cla
mauerūt ad dñm, vel cōuersi sunt a mali
cia sua: sed post. b ¶ Saluatorē. Adam.
Saluatores vel iudices q ad liberādos fi
lios isrl suscitant⁹, principes cœlestis mili
tiæ significāt: quos emittit deus ad subsi
diū eor⁹, q ad se toto corde clamauerunt:
& diuinā clæmētiā erga se experiōe pniæ
F flexerūt. Scriptū est em̄: qa cū multo tpe
seruissent pharaoni pres nri clamauerāt
ad dñm: ita vt ipse diceret: Clamor filio
Exo.2.d. rū isrl ascēdit ad me: & misso moyse visi
biliter eduxit eos. Angelus quoq; exter
minator missus est, qui oia primogenita
ægypti vastaret: israelitarū v̄o neminē
tāgeret: & sic patet virtutē cœlestē fuisse
q̄ vastitatis ægyptⁱ⁹ filios isrl de seruitu
4.re.19. te eduxit. Sub rege etiam assyrioꝝ senna
g. cherib, āgelus dr̄ mittit: q pstratis vna
Esa.37.g no.te.clxxxv. milibus hostiū, & vrbē ab
obsidione & pplm̄ ab interitu liberauit.
Sil⁹ ergo qñ peccam⁹ vel p pctis in capti
uitatē tradimur: clamem⁹ ad dñm nō ore
sed mēte: vt dolor cordis fontē lachryma
Pō.6.c. rū p̄ducat ex oculis. Sicut ille q ait: Laua
bo p singulas noctes lectū meum: lachry
mis meis stratū meū rigabō: Si ita cōuer
timur a malis vt vltra nō cōtingam⁹ ea:
mittet nobis dñs virtutē suā cœlestē: per
quā liberemur a seruitute zabolica, q̄ oia
p nobis agat: dextera & pspera: q̄ faciat
nos relinquere viā sinistrā q̄ ducit in pdi
tionē: & reuocet nos ad viā dexterā q̄ di
Ioh.14.a cit. Ego sum via veritas & vita. c ¶ Qui vtraq; &c. Secundū
spiritualē intelligentiā oēs sancti ambidextri dicūtur: diabolus
& principes eius ambisinistri: totum enim qđ agunt sinistrū est
& peruersum, & æterno igni cū his q a sinistris sunt deputatum.

☞ Ingressus

NICO.DE LYRA

✠ ibi determinatū cōputat⁹ p tpa iudicū & regū q fuerunt vsq;
ad tps illud: put declarabit⁹ dño cōcedēte, qñ veniemus ad locū
illū. a ¶ Addiderūt aūt. Hic ponit⁹ sēda tribulatio q̄ fuit p re
gē moab: quæ primo describit⁹ & sēdo de tertio iudice additur,
Diuisio. ibi: Post hūc &c Circa primū primo describit⁹ filiorū isrl culpa,
cū dr: Addiderūt aūt filij isrl face. ma. in con. do. Secundo sub
ditur pœna, cum dicit⁹: b ¶ Qui confortauit aduersum eos
eglon

a ¶ qa. ſ. indignus erat ppls q haberet talē iu
dicē: vñ sequit⁹: Addiderunt aūt filij isrl &c.
Cōsidera qa p eo q indigni erāt habere talē
principē: ideo auferē eis.

& mortuus est othoniel filij⁹ cenez.

Addiderūt autem filii israel facere a
a ¶ Vides qa pctā nra vires hostibus ḡbent
& reddūt: qñ malū facimus in cōspectu dñi:
& cōfortan⁹ a dño aduersarij nri. In spūali
bus quoq; cōtrariæ virtutes nō inualescerāt
cōtra nos nec ipe zabolus: nisi eis vires ex no
stris vitijs ḡberemus: & locū ei introeūdi &
dñandi i nobis peccādo faceremus. vñ: No
lite locū da di.

malum in conspectu dñi: qđ cōfor b
tauit aduersum eos eglon regē mo
ab: quia fecerūt malum in cōspectu
a ¶ pessimos inimi
cos q cū ipso ipugnarēt in israel.
eius. Et copulauit ei filiōs ammon q
& amalech: abiitq; & percussit isrl:
a atq; possedit vrbem palmarum. Ser c
uierunt eglon filii israel eglon regi mo
ab decē & octo annis: & postea cla
mauerunt ad dominum. Qui suscit⁹ h
a ¶ q interpretat laus.
btauit eis saluatorē vocabulo aioth
c filium gera, filii gemini: qui vtraq; k
a ¶ nihil sinistrū habēs: cuius ne
sciebat sinistra qđ faceret dextera.
manu p dexterā vtebat. Miserūtq; l
filii israel p illū munera eglon regi m
moab. Qui fecit sibi gladium anci n
pitē habentē in medio capulū lōgo
tudinis palmæ manus: & accinctus p
a ¶ Adam. Quicqd gerit aioth ambidexter
dextrū est: dexter est manibus & pedibus: in
femore em̄ dextro gladium portat: vt veniat
ad regem moab & interficiat.
est eo subter sagum in dextro femo
re. Obtulitq; munera eglon regi
a ¶ rotatus vel orbita: hic est sermo p̄phiæ q̄
summū bonū iudicat voluptatē.
moab. Erat autem ēglon crassus ni
mis. Cumq; obtulisset ei munera q
p̄secutus est socios q cū eo venerāt
& reuersus de galgalis vbi erāt ido r

debellādū. c ¶ Et co. ei. i. fœdere iūxit. G
d ¶ Filios am. &c. vt esset potēcior cōtra filios isrl. e ¶ Atq;
pos. vr. pal. i. hiericho: nō qa esset rædificata sed qa accæpit to
tū territorū illud: vñ filij isrl territa reddiderūt ei tributū: iō sub
dif: f ¶ Seruierūtq; filij isrl eglō regi &c. Tertio subdit⁹ pnia
cū dr: g ¶ Et postea clama. ad domi.
nimis afflicti de tyrannide eglon. Quar
to subiungit⁹ dei misericordia, cū dicit⁹:
h ¶ Qui su, eis sal. vo. aioth. Circa qđ
sciendum q̄ iste aioth liberauit ppl̄m p
hoc q̄ interfecit regē ḡ dictum qñ missus
fuit ad reddēdū ei tributū. Primo igitur Diuisio.
describitur ipsius aioth conditio: secūdo
ei⁹ legatio, ibi: Miserūtq; filij: tertio eglō
interfectio, ibi: Cūq; obtulisset: quarto er
cirtus eglon debellatio, ibi: Aioth autē.
Circa primum conditio aioth describit⁹
ex genere, cum dicitur: i ¶ Filium ge
ra fi. ge. Ex hoc habetur q̄ erat de tribu
beniamin: secūdo describitur quantū ad
personā, cum dr: k ¶ Qui vtraq; ma
nu &c, i. ita faciliter & fortiter vtebatur
sinistra sicut & dextera. Hebræi autē di
cunt sic: Debilis manu dextera: nō q̄ eēt
impotens in illa parte: sed quia melius &
promptius iuuabat se de sinistra: gallice,
gauschier. Et tales aliq̄n sunt optimi bel
latores: qa tanto minus pōt ḡuideri ictus
eor⁹, quāto magis est cōsuetus. l ¶ Mi
serūtq;. Hic consequenter describit⁹ eius
legatio, cum dicitur: Miseruntq; filij is
rael per illum. tanq; per solēnem nūciū.
m ¶ Munera. i. tributū. n ¶ Qui fecit
sibi gla. ancipitem. i. scindētē ex vtroq;
latere. o ¶ Habētem in me. capulum.
Hoc non est in hebræo: sed illud quod se
quitur immediate coniungitur litteræ ḡ
cedenti sic. Fecit sibi gladium ancipitem
longitudinis palmæ manus. In hebræo
habemus. Lōgitudinis paruæ: ad hoc q̄
minus appareret: vñ subditur: p ¶ Et
accinctus est eo subter sa. i. palliū milita
re: vt dicūt expositores cōiter: tñ in he
bræo habetur: In dextro femore: quia me
lius iuuabat se de sinistra, fm q̄ dicūt he
bræi. Illi aūt qui melius se iuuant de dex
tra cingunt gladium ad partem sinistrā.
Secundum autem translationem nostrā
quæ dicit: q̄ æqualiter se iuuabat de vtra
q̄ manu dicunt expositores q̄ hoc fecit
ad hoc, vt minus appareret gladius: vel vt
videretur in armis inexptus. q ¶ Cūq;
obtu. Hic ꝑr describitur ipsius eglō in
terfectio & mod⁹ interfectionis: qa aioth
nō interfecit eum statim: sed recessit inde
facta sua legatione: & hoc est quod dicit:
Cumq; obtulisset ei munera prosecutus
est socios &c. ad deferendum mune
ra prædicta. r ¶ Et reuersus de galga
lis &c. Vsq; ad illum locum redierat cū
sociis suis: sed qñ vidit idola quæ eglon
✠ posuerat
✠ qui interpretatur signum dei: ideo si Moralr.
gnat christum: de quo dicit Esa. xj c. Ra
dix iesse qui stat in signum populoꝝ ipsum gētes deprecabunt:
ipse nāq; patres sanctos de inferno liberauit. a ¶ Addiderunt
autem filij israel face. ma. &c. qui cōfortauit aduersus eos eglō
qui interpretatur rota: ideo signat vitium instabilitatis, cui sub
iacebant filij israel. Nam habita modica prosperitate eleuaban
tur in superbiam contra dominum ad idolatriam declinātes: &
aduersitate occurrente deiciebantur nimis per tristitiam: ideo
deus suscitauit eis saluatorem vocabulo aioth: de quo subditur,
q̄ vtraq; manu vtebatur pro dextera. Moraliter autem talis est q
bene se habet in prosperis & aduersis: quia de prosperis non ele
uatur ad superbiam: sed magis humiliatur deo gratias agendo,
& indignum se tantis bonis reputando. Similiter in aduersis nō
frangitur per impatientiam: sed magis in bono per virtutē pa
tientiæ firmatur: & sic eglon. i. instabilitatis vitium superatur.
✠ Post hūc

A ✠ a ¶ Ingressus est aioth ad eū. Ada. Aioth interp⁹ laus: arte
em callida & laudabili vsus decæptione interemit eglon q inter
pretat⁹ rotatus vel orbita. Oportet tales esse nri ppli iudices qua
lis fuit aioth q interp⁹ laus: vt oēs volubiles mor⁹, & orbitas
mali itineris excidant & perimāt madianitarū regē: q interp⁹ flu
xus vel effusio. Fluxæ ergo & dissolu
tæ gētis qs est princeps vel dux, nisi sermo
illius pbiæ ḡ summū bonū iudicat volu
ptatē. Quæ interficit cuangelicus sermo
& ꝑpheticus: qui gladio comparat⁹: qui
in vētre eor⁹ & in imis p̄cordijs ambide
xtri doctoris disputationibus cōcludit:
vt veritatis eos assertione cōcludēs, extī
guat oēm prauī dogmatis & crassæ intel
ligētiæ sensum: q se extollit cōtra spūalē
sciam xp̄i: vt hoc faciēs & dimicās inver
Mat.25.c bo dei, omis eccl'iæ iudex fiat laudabilis
aioth cui dicat⁹ a dño. Euge serue bone &
fidelis: qa supra pauca fuisti fidelis, supra
multa te ꝓstituā. b ¶ Pinguissimo adi.
strūn. Aug. Merito ḡr⁹ quo fuerit exilis
valde rex eglō: & cōcluserint adipes vul
nus qñ pcussus est. Sed intelligēdū est ea
locutione dictū ḡ solet a cōtrario intelli
gi sicut dr̄ lucus q minime luceat: & abū
3.re.21.d. dare qđ non est: & bñdixit regi. i. maledi
xit: sicut i libro regnoꝝ de naboth dictū
est. Nā in ea interptatione ḡ est non fm
Lxx. sed ex hebræo, est: ita inuenim⁹: erat
Quæstio aūt eglon crassus nimis. c ¶ Tulerunt
cla. &c. Aug. Quō pueri regis eglō claue
aperuerūt, qđ aioth claue non clauserat.
Aut si ille claue clauserat: quō eā secū nō
tulerat: vt nec isti claue aperire possent.
Proinde aut alia clauis allata est: aut tale
genus clausuræ fuit, qđ sine claue posset
claudi, nec sine claue aperiri. Nam sunt ḡ
dam talia, sicut ea quæ verudata dicunt.
B d ¶ Post hunc fu. Ada. Lxx. Semegar. i.
Pś.38.c. ibi aduena. Oēs em̄ hoies dei aduenæ sūt
in hoc mundo: sicut ille qui dicebat. Ad
uena ego sum in terra apud te & peregri
nus, sicut oēs patres mei. Hunc ergo seme
al⁹ tinco gar spūssanctus ibi taduenam dicit. i. hic
lā. qđ enim spiritusctō q in cœlis est ibi est,
Quæstio. nobis hic est. ¶ Post hūc &c. Aug. Quæ
ritur quō post aioth pugnauerit sangar
pro israel, & eum saluasse dictus sit. Non
enim fuerat captiuatus vel iugo seruitu
tis innexus. Sed ita saluauit nō quia ho
stis nocuerit, sed ne permitteretur nocere
quē credēdū est bello cœpisse tētare: & hu
ius victoria fuisse repulsum. e ¶ Qui
percussit &c. Adam. Semegar percussit
allophylos in sexcentis viris in stiua, vel
pede aratri. Aliud genus laudis in seme
gar video. Iste in aratro pugnat: aioth in
quit in gladio: vincit tñ & hic prosternit
allophylos. Potest ergo fieri, vt ecclesiæ
☞ iudex

NICO.DE LYRA

✠ posuerat i galgalis: quē locū hebræi
reputabāt sanctū: eo q ibi primo manse
rant post trāsitū iordanis: & circūcisi fue
rant, & pascha celebrauerant: vt habetur
Iosue. iiij. & v. & quia arca testamenti &
tabernaculū fuerūt ibi quousq; translata
fuerunt in silo: vt dictū fuit Iosue. xviij.
qđ fecerat eglon in contēptum loci sacri
sicut antiochus epiphanes posuit idolū i
tēplo dñi: vt habetur. j. Mach. ſ. c. ex hoc
fuit accensus aioth ad reuertendū vt in
terficeret regem eglon. a ¶ Verbum se
cretum habeo ad te o rex. Et accipitur
hic verbum pro re significata verbo: qa
intendebat eum occidere in secreto: in ap
to enim non poterat propter assistentes.
Et ille

b ¶ Et ille impe. ſ. innuēdo q̄ oēs exirēt: vt patet p lram sequē C
tem. c ¶ Verbū dei habeo ad te. q. d. oportet q̄ surgas, ꝑpter
reuerentiā verbi dñi. Nec oportet hic aioth de mēdacio excusa
ri: maxime, qa illud mēdaciū nō fuit pniciosum, sed magis offi
cios um: qa fuit ordinatū ad interfectionē idolatræ pessimi & ty
rānī super pplm̄ dei: ꝑpter qđ cōmenda
tur aioth: nō aūt, ꝑpter mēdacium: sicut
Exo. j. cōmendant obstetrices, eo q̄ salua
uerunt pueros hebræoꝝ: nō aūt propter
mendaciū qđ dixerūt regi, mēdaciter se
excusantes. d ¶ Et tu. ſi. i. gladium q̄ sic
nominatur a sonitu quem facit qñ de va
gina extrahitur. e ¶ Vt capulus seque
retur ferrum. Capulus est manubriū sic
factum quod supereminet vaginæ: & vo
catur gallice heuth. f ¶ Nec eduxit gla
dium. Tum qa rectus erat in adipe. Tū
qa festinauit fugere. g ¶ Alui stercora
proruperunt. In his em̄ qui moriuntur
violenter egestiones solent exire: sicut su
spensi emittunt vrinam, vel aliquid ta
le. h ¶ Aioth autem clausis diligētiſ
sime ostijs cœnaculi. ne aliquis intraret
ad regem & inueniret ipsum mortuum:
donec esset elōgatus. i ¶ Et obfirma. ſc.
Infra dicitur q̄ ferui regis tulerunt clauē
ad aperiendū ostiū. Et ideo dicendum q̄
plures erāt ibi claues: quarū vna tm aioth
secum portauit: vel q̄ ostium sic erat fa
ctū q̄ per impulsionē claudebat⁹: sed non
poterat aperiri sine clauē: sicut modo fit
in plurib⁹ ostijs. k ¶ Per posticū egres
sus est. In hebræo habet⁹, porticū: quæ so
let fieri in domibus magnatoꝝ: & videt
littera nostra corrupta p̄ scriptorēs pro
pter similitudinē litterarū. l ¶ Seruiēs
re. in. nō cœnaculum in quo erat rex: vt
paret in textu: sed porticum ḡ erat ante a
qua se aliquantulum elongauerat: & post
exitū aioth ibidē rediērūt: frātes ibi p ali
quod spaciū tpis, ꝑpter causam ḡ expri
mitur in textu: & patet lra. m ¶ Venitq;
in scirath: & sta. &c. Hic ꝑr describitur Diuisio.
debellatio exercitus eglon: qa videntes ex
insperato regē mortuū: fugit mēs & con
silijs ab eis: vt de exercitu holofernis dici
tur Iudith. xv. qñ sciuerūt eū mortuū: &
ideo aioth potuit eos cū paucis debellare
ideo dixit ad socios. n ¶ Sequimini me
&c. i. locū illū p quē hostes poterāt trāsire
de terra, pmissionis in terrā moab. Eglō
em̄ cū suo exercitu accæperat partē terræ
pmissionis: vt patet ex supradictis: & ibi
erat. Cæterā patēt. o ¶ Post hunc fuit
sangar filius anath. Sub isto non legit⁹
aliqua notabilis tribulatio: sed pacem sa
ctā sub aioth cōseruauit: nec pmisit phili
stæos eis dñari: iō subdit⁹: p ¶ Qui per.
de philistijm &c. vome. In hebræo ha
betur, stimulo bouis. Iste videtur fuisse
homo rusticanus & fortis: & forsitan de
ligno in quo erat aculeus ad pungēdum
✠ boues:
✠ o ¶ Post hunc fuit sangar filius Moralr.
anath: qui percussit de philistijm sex
cētos vi. vo. Est aūt vomer instrumentū
ad aperiendū terrā, p seminatione & fru
ctificatione: & ideo signat verā cōfessio
nē p quā aperit⁹ terra cordis nri, p boni
opis fructificatione: ergo vomere phili
stæi pcutiunt⁹: qñ p verā cōfessionē vitia
abiciunt⁹. Q. aūt p philistæos vitia signi
ficent⁹ patet, qa philistæi interp⁹ tant⁹ cadē
tes: vitia v̄o vel pctā cadere facit⁹ hoiem
devno in aliud: vñ Greg. pctm̄ qđ p pœ
nitētiā non diluitur, mox suo pōdere ad
aliud trahit. Et finaliter pctā trahunt ad
pœnā inferni.

¶ Scda pars. e iij

E iudex nō semp gladiū ꝓferat. i. vt nō semp austeritate verbi & acumine correctionis vtat sed imitet: agricolā, velut aratro sulcās aiaꝝ nrāꝝ terram: & sæptus clæmēti monitione rescindens: vt aptet eā suscipiendis seminibus. Interficiunt etiā sic allophyli: cū nō argumētis & acumine ꝓra aduersarios vtimur: sed agresti & simplici cōmonitione de anis auditorū vitia ꝓpellimus. ¶ Tu quoq; esto agricola aiaꝝ tuaꝝ. Vtere aratro quo vtif semegar Sed cum miseris manum in aratrū, Lu. 9. g. mat 16. d nolij respicere retro: id est postēꝙ ruleris Lu. 14. g crucē tuā, & secutus fueris xpm: postēꝙ seculo renūciasti, & his q̄ in scō sunt: noli regredi ea q̄ ꝓpter xpm reputasti vt sterco-ra: qa si in hoc aratro manū habueris Caſ. 6. c. semp, vt ꝓfidenter dicas. Mihi aūt absit Pō. 90. b gl'iari nisi in cruce dñi &c. Cadēt a dextris tuis mille: & decē milia &c. Ca. IIII.

Ddideruntq; fi. &c. Quasi pro pctis populi dux bonus obnt: pctoribus autē & indignis auferf hō dei. Sed dicit aliqs. Qñ eccl'ia dei sine iudice est: si prior discesserit, alter adhibetur. Nō semp princeps ppli ecclīæ iudex per dei arbitriū daf. sed vt merita nra depoſcūt. Si mali sunt actus nri, & operamur mala in cōſpectu dñi: danf nobis princi-Oſeę. 8. a pes ſm cor nostrū. vñ: Fecerūt sibi regē, sed nō p me: & principes, & nō p consiliū meū. Hoc dictū vī de saule quē ipse dñs elegerat, & regē fieri iusserat. Sed qa non ſm dei volūtatē, sed ſm pctōris ppli meritū fuerat electus negat eū sua volūtate vel cōſilio cōstitutū. Sic in eccl'ia, ꝓ meritis ppli, aut verbo aut opere potēs a deo tribuif rector: aut si malū faciat ppl'us in conſpectu dñi: talis eccl'æ iudex daf sub Amos. 8. d. quo famē verbi dei & sitim ppl's patiaf: & nō famē panis aut sitim aquæ, sed audiendi verbū dei. Ita ergo agamus & oremus, ne hac fame & siti indignatione dei F cōdēnemur: ne auferaf a nobis q nos verbo dei & opere instruat. Si em malū fecerim' in cōſpectu dñi: morief nobis aioth & aufereꝛ semegar: & obſcurabif laus nostra & trademur in manus iabin regis chanaan: qui interpretatur sensus vel prudentia. Si ergo non probauerimus deum habere in notīa: tradet nos deus i reprobum sensum: repletos iniqtate, nequitia, fornicatione, auaricia &c. Vides q sunt & qualis sint qui traduntur in reprobū sensum, & iabin principi chananæorum b ¶ In manus iabin regis chanaan. Adam. Princeps militiæ iabin erat sisara: qui interpretatur visio equi. Iste enim 1. co. 2. d. est animalis, non spiritualis: & non videt nisi ea quæ animalis sunt: ꝙ ipse est enim visio: ipse est enim semper intuitus: & ideo semper animalis homo qui ſm carnem natus est, persequitur eum qui ſm spiritum, donec spiritualis intelligat & examinet omnia, & intelligat vnde sibi sit auxilium deposcendum: & clamet ad dñm, donec illi animæ quæ clamauerit ad dominum suscitur prophetia, quam delbora significat: & ſm prophetiæ gratiam & intelligentiā, vel eccl'iæ populus gubernetur, vel cuiusq; animæ sensus. c ¶ Erat autem. Adam Secundum apostolum: omnis scriptura diuinitus ispirata vtilis est ad 2. tim. 3. d. docēdum: ad increpandum: ad doctrinam quæ est ad iustitiam. Quæriꝛ ergo: qd habet ista scriptura quæ diuinitus est ispirata doctrinæ, vel increpationis, vel disciplinæ: Quid enim cōferf si legamus, ꝙ delbora mulier prophetiſſa vxor lapidoth iudicabat israel & c Primo ergo hoc ipsum: ꝙ cum plurimi iudices in israel fuerant, de nullo dicitur, quia propheta fuerit sicut de delbora muliere. Præstat in hoc consolationem mulieb'ri sexui: ne pro infirmitate desperet se, ꝓphetiam posse suscipere: sed credat: quia confert hanc gratiam meritis puritas, non sexus diuersitas.

Mulier iudex & ꝓpheta

Delbora

a ¶ Senarius qui multiplicatus peruenit in sexcentos: mundum significat sex diebus cō summatum sexcentos ergo in aratro ille dicitur percussisse, cui per crucem christi cruci fixus est mundus.

sexcētōs viros vomere. Et ipse quo q̄ defendit israel. Ca. IIII.

Ddideruntq; filii israel a facere malum in cōſpectu domini post mortē aioth b & tradidit illos dominus c

a ¶ sensus vel prudētia: qui enim nō probāt deum habere in notīa, traduntur in reprobum sensum.

b in manus iabin regis chanaan: qui regnauit in asor. Habuitq; ducem

¶ i. visionē equi.

exercitus sui, nomine sisaram. Ipse d autem habitabat in aroseth gētiū.

a ¶ Adam. Obserua qa nesciunt clamare filij israel ad dñm, nisi traditi in manus iabin regis chanaan, vel per sisaran principem militiæ eius afflicti.

Clamauerunt q̄ filii israel ad dominum. Nongentos enim habebat falcatos currus: & per viginti annos

c vehementer oppreſſerat eos. † Erat e

a ¶ hoc de nullo iudicū legitur.

d autem delbora prophētes vxor lapidoth quæ iudicabat populum in

a ¶ qa iustus sicut palma florebit quē ꝓphetia erudiēdo, ꝓducit ad palmā supernæ vocationis.

e illo tempore: & sedebat sub pālma quæ nomine illius vocabatur inter

a ¶ q̄ interpꝛtaf excelsa. b ¶ domus dei.

rhāma & bēthel in monte ephraim. Ascendebatq; ad eam filii israel in omne iudicium quæ misit & voca- g

a ¶ primo. b ¶ priorē populū. ¶. i. coruscationem: quæ. f. habet lucem nō pmanētem: cito em desinit: hic est prior ppl's qui primo im prophetarum per prophetiam vocatus est ad audienda eloquia dei, & capienda munera legis: qui refulsit quidem splendore legis, sed nō permansit: nec continuum lucis fulgorem obtinuit.

uit barach filium abinoem de cedes neptalim: dixitq; ad eum.

d ¶ Delbora, apis vel loquella: q̄ ꝓphetiam significat: q̄ suaues cœlestis doctrinæ sauos, & dulcia diuini eloqui mella cōponit. vñ: Qz dulcia faucibus meis eloqa tua: sup mel & fauū ori meo. Pō. 118. a Et alibi: Iudicia dñi dicit ꝓpheta pciosa esse sup aurū & lapidē Pō. 13. c. pretiosum nimis: & dulciora super mel & fauum. e ¶ Et sedebat super pal. Adam. Vide in quibus locis sedet prophetia: inter excelsa. f. & domum dei. Nihil humile nihil vile erga ꝓphetiæ sedem reperiri potest. Sicut falso- puer. 9. a mon dicit: ꝙ in alus. f. portis ciuitatū assistat, vel in murorū mœnibus habitet: vel in altis turribus libere agat. Inter domum dei & excelsa dicitur habitare. Nō enim docet quæ super terram sunt quæ- Col. 3. a rere, sed quæ in cœlis: vbi christus est in † 8. 2. b. ☞ 'dextera & 3. a. & j. 6. 2.

NICO. DE LYRA

✠ boues: fecit lanceā vel hastam ad pugnādū: & aliquos alios induxit ad fīle faciēdū: qa nō est verisīle q̄ ipse solus sexcētos viros interfecerit: & sic hic accipif singulare ꝓ plurali. f. stimulo, ꝓ stimulis sicut frequenter fit in sacra scriptura. vñ Exodi. viij. f. Venit musca grauissima. i. multitudo muscarū. Ca. IIII.

Ddideruntq;. Hic ponif ter tia tribulatio per iabin regē chanaan: & primo describit Diuisio. hic tribulatio: secūdo diuina liberatio, ibi: Erat aūt delbora: tertio gratiarū actio. c. v. Circa primū premittitur filiorum israel, cum dicitur. a ¶ Addideruntq; fi. if. fa. ma. &c. quia plura mala fecerūt q̄ an. b ¶ Post mortem aioth. Nō facit mētionē de tempore sangar, qa fuit breue: & ideo cōputatur sub tpe aioth: sed o subditur debita pœ- † 23. q. 5. na cū dr: c ¶ Et tradidit illos &c. Ioſ. §. fi. xj. dicitur q̄ iosue istam ciuitatem combussit. Ad qd dicendū: q̄ cananei præualētes, postea reædificauerūt eā. d ¶ Ipse aūt ha. in aro. gen. Sic nominatur quia homines de diuersis nationibus collecti erant ibi. e ¶ Erat autem del. Hic consequenter describitur liberati populi a di- Diuisio. cta tribulatione: vbi primo ponitur diuina reuelatio: sed o populi congregatio ibi: Qui accersitis: tertio hostium debellatio, ibi: Dixitq; delbora. Circa primū dicitur: Erat autem delbora prophetes. i. habens spiritū ꝓphetiæ: quod exprimitur eo q̄ iudicabat populū: vt fragilitatem sexus reuelaret, ꝓphetiæ spūs. f ¶ Vxor lapidoth. Dicunt expositores nostri communiter: q̄ iste lapidoth fuit idē q barach: & allegāt ad hoc dictum hegesippi. Sed occurrit hic dubiū: qa postea subdif q̄ ipsa manebat i mōte ephraim: & q̄ inde misit & vocauit barach: de cedes q̄ erat in sorte neptalim: & sic nō videf q̄ fuerit vir eius: qa separatim habitabāt & in diuersis tribubus: & ideo dicit Ra. Sa. q̄ lapidoth nō est nomē ꝓpriū sed cōe: & significat lichinariā: qa facies cor. ✠ Præcæpit te. Moraliter. a ¶ Addideruntq; filij. Sequitur. e ¶ Erat autem delbora &c. Per delboram quæ interpretatur apis & israel iudicabat: significatur bonus princeps vel prælatus. Apis enim habet aculeum pungentē: & facit mel cōſolans: & in bono prælato vel principe debet esse rigor iustitiæ, & dulcor misericordiæ. Grego. in pastorali. Inesse bonis rectoribus debet iuste cōſulens misericordia, & pie sæuiēs disciplina: ne iustitia sit nimis aspera

✠ & pietas

bat lichina pro lucernis quæ ardebant in tabernaculo dñi: & sic vbi habemus vxorem lapidoth: dicunt, mulierē lichinatricem. Si aūt antiqui iudæi dixerunt, aut dicūt expositores prædicti, nescio: sed moderni sequuntur dictum Ra. Sa. g ¶ Quæ misit & vocauit ba. filium abinoem, p reuelationē dñi: ideo sequit.

Moraliter.

A dextera dei sedēs. Illuc nos horta' ascendere: illuc discipulos suos molitur mouere, ꝓphetia. a ¶ Si ve. Aug. Quid est qd' rīdens barach delboræ ait: Si tibi mecū, ibo, & si nō ieris mecū, nō ibo q̄m nescio diē in quo, ꝓsperat angelū dñs mecū. Quasi a prophetissa diem audire nō potuerit: nec illa diē rīdit: sed perrexit cum illo. Et qd est: qui, ꝓsperat angelum dñs mecū? An hoc demōstratum est q̄ & angelorū actus, ꝓsperanf i. ad iuuanf a dño vt fœliciter cedāt? an locutionis est: ꝓsperat angelum me cum. i. facit mecū, ꝓspera p angelū? ¶ Ada. Nō ascēdā nisi tu ascenderis mecum. Vides quō illis prioribus prophetia detulit eloquia dei: & illis dicit data esse præcepta vt ascendāt in mōtē. Sed excusant & dicunt. Non ascendā nisi & tu ascēderis mecū. & de excusatiōe quidem verum est: de ꝓmissione falsum: Nō em ascenderunt in mōtē sctm dñi. Qd' autē pollicenf se ascendere cū prophetia, falsum est. Nō em secuti sunt ꝓphetiā: vt crederēt xpo: de quo ois prophetia est. Dicit q̄ ei delbora. Ibo tecū: sed non erit primatus in hac vice tuus. In manu mulieris tradet dominus sisarā &c. apte oīdit qa non erat apud ppl'm illū primat': nec victoriæ palma: sed in manu mulieris cui' nomen iahel traditur sisara.

Mystice. b ¶ Egressa igit' ia. in oc. Adam. Iahel mulier alienigena ecclesiam signif'icat: quæ ex alienis gentibus cōgregata est. Interpretatur aūt iahel ascensio: qa nō est alia ascēsio ad cœlum nisi p ecclesiam multiformis sa- B pientiæ dei. Ipsa ergo dum a corporalibus ad spūalia, & a terrenis ascēdit ad cœlestia interficit sisarā: qui carnalium vitiorū & a'alis hois formam tenet. Quia sisara visio eq in Pō. 31. b. terpretatur. de quo dr: Nolite fieri sicut equus & mulus quibus nō est, in tellectus. Palo ergo cum iterficit. i. ligni crucis acumine & virtute. Et bene maxillas eius palo transfuerberasse dicit. Os em qd' de carnalibus loquebatur: & doctrina q̄ carnis gloriam præferebat: q̄ in deliciis & voluptate viuendum sapientibus sæculi persuadebat: & luxuriæ adulatione deceperat ligno crucis consodiatur: quia viam quā philosophia Mat. 7. b latam & spaciosam prædicauerat vo luptatis hanc christus artam & angustam nobis salutis viam ostendit. Sic ergo iahel. i. ecclesia vitiorum principem sisaram rectum pelibus: id est membrorum mortificatione sopitū, eterno tradidit somno

☞ Da mi.

NICO. DE LYRA

✠ a ¶ Præcepit tibi dñs. id est nō dico tibi auctoritate mea, sed diuina. b ¶ In montē thabor. in quo transfiguratus fuit iesus christus corā petro, iacobo & iohāne de qua transfiguratione hī Matt. xvij. c ¶ Ego autē ad. ad te &c. sisarā. imitando eius voluntatē prælādi corā te. d ¶ Dixitq; ad eam barach. Si venis mecum vadam quasi dicat tu habes spiritum prophetiæ, nō ego, & ideo poteris scire tēpus & horam bellandi. e ¶ In manu mulieris tradetur sisara. vt patet in sequentibus postea. f ¶ Qui accitis accitis. Hic ponif cōgregatio ppli ad bellādū. & primo ex parte barach cū dr: Qui accitis zabu. & neptalim ascen. &c. Aber aūt cinæus, hoc interponif hic: eo q̄ iahel vxor aber interfecit sisarā. Iste aūt aber dr cinæus eo q̄ descendit de terro q vocatus fuit cinvel cinæus & obab: sicut dictū fuit. ē. j. c. & Nu. x. vñ qd' subditur. Cognati moysi in heb. hr. soceri moysi. g ¶ Recesserat quō. a cæ. ci. qui habitabant in sorte iu dæ: vt dictum est. ē. j. c. secundo describitur cōgregatio ppli ad ꝙd ex parte sisaræ, cū dr: h ¶ Nūciatū q̄ est sisare &c. & patet littera.

1 ¶ Dixitq; del. Hic ꝓnr describitur hostiū debellatio: & sed'o ducis interfectio, ibi: Sisara autem. Circa primum dr: Dixitq; del. ad ba. per reuelationē diuinā. k ¶ Surge. ad pugnā. l ¶ Hæc est em dī. Videtur q̄ cōtrariū dicaf. ē in manu mulieris tradef sisara. Dicendū q̄ vtrūq; verū est: qa fuit traditus i manu barach ad bellandū & fugandum: & in manu mulieris ad interficiēdum. m ¶ Perterruitq; dō. si. &c. quia fulgura & coruscationes & lapides grādinis immēſæ magni rudinis ceciderūt sup exercitū eius ita q̄ nō poterāt sustinere: sed multi mortui sunt: & alij fugerūt, & i fugiendo occisi sunt: ideo subditur. n ¶ Et ois ho. &c. Hic ꝓnr describitur ducis interfectio p modū q̄ sequitur. cum dr. Sisara aūt fugiens peruenit ad tentoriū iahel vxoris aber cinei. cuius cā subdif. o ¶ Erat enim pax &c. & ideo illuc diuertit securius & maxime, qa iahel inuitabat eum dicens: p ¶ Intra ad me D do, mi, Iste autē modus loquēdi. f. in gressus viri ad mulierem frequenter accipitur in scriptura pro concubitu carnali: nō tamē semper: sed hic accipitur pro securitate refugij.

✠ Quæ ape. ✠ & pietas sit remissa. Sic igitur amor, sed nō emolliens: sit rigor, sed Moraliter. nō exasperās: sit zelus, sed nō imodestate fœuiēs: sit pietas, sed nō plusq̄ expedit parcens. Talis aūt princeps vī' g latus vocat viros aptos ad pugnandū ꝓ sisarā. i. ꝓ diabolū: qa sisara interpretaf excussio gaudij: diabolus aūt nitif excludere fideles a gaudijs paradisi. Homines autem ad pugnandū aptī cōtra diabolū: sunt homines vitæ laudabili: & doctrinæ, & zelatores iusticiæ: qa tales pñt efficaciter ꝓdicare & sana cōsilia dare & vitia punire: ꝓpter qd' significatur p barach, q̄ fulgor interpꝛtaf vī' coruscatio, quā sequif tonitruū: & iō signat fulgorē bonæ vitæ: & sonū sanæ doctriæ. Sīr p barach significantur hoies q̄ sunt discreti & iusti: eo q̄ fulgent industria naturali, & tonant sīa iudiciali: ꝓpter qd' sunt ad pugnandū cōtra iniusticiā valde apti. Licet aūt in manib' barach tradit' fuerit sisara debellandus: non tñ p eū totaliter conterēdus: sed hoc fuit reseruatū fœminæ. f. ipsi iahel: vt dr in textu: q̄ cū clauo & martello cōtriuit caput eī'. Iō p ipsam figurata fuit ꝙ maria: de qua scribif. Gen. iij. c. Ipsa conteret caput tuum qd' ibidē dr de diabolo eo q̄ contritio dæmonis q̄ p serpentē & sisarā significaf fuit bīē ꝙ gini reseruata.

E

a ¶Da mi. ob. Ada. Sisara aquā petijt : iahel ꝙ lac tribuit. Lactis cibus dicit in scripturis sctis doctrina, ḡ incipientibus velut paruulis tradit. Nō em statim discipulis profunda & secretiora tradēda sunt sacra: sed morū correctio & disciplinæ emēdatio religiosæ cōuersationis & simplicis fidei prima elemēta, hoc est ecclīæ lac: hæc icipiētiū puulorū pria elemēta. Sed iste cib⁹ hus ḡ ad bonū tendūt vitā tribuit & salutē: his vero ḡbus ꝺ̄na placēt, ḡbus luxuria, libido, auaritia, & oīs impietas cordis ē necē. Ex eisdē ergo cibis alunt boni: suffocātur mali : & vbi pns vita, ipns mors. sicut vinū sanos iuuat: & cor hoīs sani dūtaxat lætificat: febrientib⁹ ꝙ pnitiē parit. Sic intelligendū est sisarā a iale hoiem: & victorū principē p doctrinā ecclīæ quā nō ex fide suscepit extinctū. b ¶Quæ ape. &c. Ada. Vnaḡcz aia hoc lacte: euāgelico & apstico sisaram in se sopiat & extinguat. Si em p hoc quis edoctus mortificauerit mēbra sua quæ sunt super terrā: auaritiā, fornicationē & hmōi : sisarā in seipo videbit peremisse: vt hæc nō mō in pſona ecclīæ cōsummari: sed etiā i aia sua oīndat gsḡ impleri. Quia ergo sisarā cœpit insectari ppls prior: sed interēptus est a muliere. i. gentiū ecclīa: & in manu eius data est victoriæ palma: in cōsummatiōe oīm. i. i fine seculi cātici ēt dño cātabit p delborā in quo primatus dabit iahel. i. ecclīæ gētium: nec tamen delboræ laus silebit: sed vnū primis & nouissimis victorię ḡmiū dabit: c ¶Egressaḡz sa. in oc. eius, dici. Veni & oñ. ti. Adamañ. Occurrit iahel. i. ecclīa priori populo infectanti sisaram. Insectabatur em isrl' legē iusticiæ: sed in legē iusticiæ non puenit. Occurrit ergo ecclesia etiam ipsi ostendens opus suū & victoriā cōsummatā: & i societatē prostrati hostis inuitat : ga cū plenitudo gentiū introierit tunc oīs isrl' saluus fiet.

Ro.11.c. F

Fit ḡ primatus in manu mulieris alienigenæ: nō tū excludit' etiā barach a cōsortio gliæ: q prior qdē cœpat sed nouissimus puenit ad fidē. Immo dū ille puenit iahel alienigena ꝓtereuntē quodāmō victoriā rapit. Eadē forma ꝓcessit in esau & iacob. dū em esau sęqref agrestia & moretur in saltibus: ḡueniens iacob & mulieris mīis cōsiliꝭ cōpositos pri offerens cibos: bñdictionem primatus accepit. In euāgelio q̄ḡ pgēte dño ad filiā principis synagogę suscitandā ḡueniēs mulier sanguinaria fideli tactu prior cōsequit' sanitatem.

Ge.27.c

Mat.9.c

Ca.V.

Ecīnerūtq; del. Ada. Si meminerimus ḡ in superioribus dicta sunt: qui dī. gnificet debora, qd barach, quid itē iahel ḡ aduersariū sola deiecit: qd ve sisara qui a muliere alienigena ligni virtute ꝓ pstratus est: itelligim⁹ hæc oia sacra eē: ḡ in nouissimis tpibus p ecclīam cōsummenf. & i b̄ cātico velut epæniā. i. laudē eē descriptā victoriæ illi⁹. f. tpis q̄ nouissim⁹ inimic⁹ destruef mors. Tūc em exultabit delbora. i. illustrabit, ppḥæ gl'ia: qa ḡ ḡdixit ipse bunf. Tūc iahel. i. ecclīa hostē cōem oim supabit: & cum plenitudo gentium introierit barach, id est reliquus israel saluus fiet.

1.co.15.d

Ro.11.c

☞ & in so.

NICO. DE LYRA

a ¶Que aperuit vtrē lactis. Petēti aquā dedit lac ad bibēdū: qa potus lactis aggrauat corp⁹ hois & inducit somnū. Cętera patēt vsq; ibi. b ¶Et ingressa absco. nō a tabernaculo, sed ab ostio tabernaculi vbi sisara rogauerat eā stare: & silēter venit iuxta eū ad ipm interficiendū. Iō subdit'. c ¶Posuit su. tempus &c. Moderni grāmatici: & maxime huguitio dicūt ꝙ puer le est dicere timp⁹: sed debet dici tps: sed ꝙ nō multū valet: qa sacra scriptura nō seqf regulas modernas grāmaticæ: qa antiqtus erat alius modus loquēdi: sicut Matth. viñ. a. habetur. Dico huic veni &

a Da mihi obsecro paululum aq̄ : qa
a ¶moralis doctrina q cōuenit paruulis.
b sitio valde. Quæ apperuit vtrem lā a
ctis: & dedit ei bibere: & operuit il
a ¶aialis homo.
lum. Dixitq; sisarā ad eā. Sta ante ostium tabernaculi: & cū venerit ali qs interrogās te, & dicens: Nunqd hic est aliqs: Ñndebis: Nullus est.
a ¶Lxx. palū. i. crucis lignū: cui⁹ acumine & Tulit itaq; iahel vxor aber claūum ꝙute eccl'ia diabolū interfecit: qd' barach. i. prior, ppls p legis ḡcepta facere nō potuit.
tabernaculi : assumens pariter & malleum: & ingressa abscōdite & cū b
a ¶Lxx. maxillam.
silentio posuit supra tēpus capitis c eius clauum: pcussumq; malleo defixit in cerebrum vsq; ad terrā: qui d soporem morti socians, defecit &
a' ¶qui prior sequi cœperat.
mortuus est. Et ecce bārach sequēs
a ¶ecclesia de gētibus quæ c sisaram veniebat: egressaq; iāhel in
prætereuntē victoriā præripuerat.
occursum ei⁹, dixit ei: Veni & ostę
a ¶Nota nō esse cōsequēs cū scriptura dicit dam tibi virum quem quæris. Qui virū intrare ad aliquā mulierē ꝙ cū ea mixtus sit: q̄uis ita soleat log. hic ḡ, ppriе dcm est intrauit ad eā. i. in domū eius.
cum intrasset ad eā: vidit sisaram ia centem mortuū: & clauū infixū in tpe eius. † Humiliauit ergo deus in die illo iabin regem chanaan coram filiis israel: qui crescebāt quotidie & forti manu opprimebant iabin regem chanaan, donec delerēt
eum. Ca.V.
a ¶laudē victorię.
b ¶quæ superandū sisaram præcinerat.
Ecīnęruntq; delbōra & e

Col.3.a

d

H

Iahel fœtū licitū

fœdus amicitiæ iter eos p̄ctū, vel pactū aliqd' aliq̄ iuramēto firmō iusto q̄dicto. Itē dato ꝙ fuisset ibi fœd⁹ vel pactū sub iuramēto: tū nō tenebaf ob fuare: vt vī q̄ a' taliꝭ fœderibꝰ & pactis mulieres nō vocāf, sed tm viri. vxor aūt nō sp tenef fuare pacta & iuramēta viri sui. Ad scd'm patet rnīo ex q̄dictis in q̄stione.

Ecīnerūtq; del. &c. Postq; descripta est Ca.V.
☞ hostium
Moraliter. e ¶Cecīnerunt q; del. & ba. filius &c. Licet aūt plęs expositiōes mystice sup illud cāticum a doctorib⁹ sint positæ: tū qa cāticū istud est gratiarūactio de triūpho de sisara habito: vī ꝙ hæc sit principalis expositio mystica s. ꝙ in hoc habemus documētū regratiādi dño quotiensc̄q; per eius auxiliū triūphamus de diabolo ipsius tentationę superādo: vel de aliquo vitio supato: vī etiā de quocūq; dei bnficio nobis misericorditer collato. Residuum vero nō vī esse nisi literalis expositio bnficij diuini ex victoria cōsecuta.

Moral'.

A

& in societatē victoriæ recipief. Tūc si digni fuerimus cantabimus canticū istud refertum mystic⁹ & pphetic⁹ sacramentis.
¶Idē. In incipiēdo principes in isrl in voluptatibus ppli bñdicite dñm &c. Bñdictio inquit qua bñdicimus dñm fit in exordio principum in israel: deinde in voluntatibus populi. verbi gra.
Cū primū venimus ad cultū dei, & initiū doctrinæ cœlestis aspicimus: a principib⁹ isrl' hæc initia capiēda sunt. Principes aūt isrl'. i. ppl'i xpiani ăgelos accipiēdos puto
mat.18.b de qbus dr': Angeli eorū semp vident faciem pris q̄ in cœlis est: verbi gra. Si erat qs puer ad scholā, a magro quasi discipulus suscipitur: sed non statim ab ipso discēdo sumit exordiū: sed cū ab eo prima tm elemēta susceperit, tradit' aliꝭ eruiendus q̄si scholæ ipsius principib⁹: vt cū ab aliꝭ quātū in ipsis est fuerit edoct⁹ tandē ipsius doctoris perfectiora præcepta suscipiat. Institutionum ergo nrarum initia repetēs, ppheta dicit ꝙ cū a principio cœperint principes opari in nobis: deinde nos voluntate & ꝓposito ꝓsequamur: & aucti ꝓfectibus iā ad bñdicēdum ipsum deum veniamus. In incipiendo inqt principes in israel. Initia sunt ḡ iuuari a principibus dicunf. Post hæc iam a voluntate ꝓpria, & ꝓposito nitendū est: vt bñdicere dñm mereamur. Ppls em israel eum in ciperet exire de ægypto & trāsire p mare rubrum: nihil ipsius ꝓprio labore, sed to
exo.14.d tum p principes. i. per angelos agebatur. vñ. Vos tacebitis: & dñs pugnabit ꝓ vobis. Vastator angelus pro eis pugnauit:
Ibi.12.d. qui ęgyptiorum primogenita interemit israelitarum nec pecus mutire fecit. Non aūt expectandū est semper : vt angeli pugnent ꝓ nobis: sed in principio tm ab his principib⁹ iuuamur: sed ꝓcessu tpis oportet nosipsos ēt armatos exire ad ꝓlium. Ante em q̄ bella discamus: añq̄ pugnas dñi pugnare meditemur, a principibus angelis subleuamur: anteq̄ panis cœlestis annonā cōsequamur: & agni immaculati carnib⁹ fatiemur: añq̄ veræ vitis ḡ ascendit de radice dauid sanguine inebriemur dum paruuli sum⁹ & lacte alimur: vt iniorum xpi sermonem teneam⁹, tāq̄ paruuli sub procuratoribus & actoribus angelis agimus. Postea vero dicitur nobis:
eph.6.b. Induite vos armaturam dei : vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Nō patitur nos vltra apostolus sub alis lactantiū latitare. inuitat nos ad certaminum campos. Vides quō oia per ordinem fiunt in pplo dei. In incipiēdo principes iuuant. Cū adiutus fueris ab eis & eruditus: iam tuispse spōte quæ didicisti a principibus gere. Recte em decoctis principiis, deposito rudimentis committitur nostræ vo
Lu.8.b. luntati: vt vel laus merito sit nostra qua si nra virtute quæsita: vel culpa ḡ per nos trā venit ignauiā. a ¶Audite re. Ada. Auribus percipite oēs satrapæ. Sicut inferiores sunt regib⁹ satrapæ: ita & auribus pcipere inferius vī esse q̄ audire. Audire em ad interiorē ptinet hominē. vñ: Qui habet aures audiendi audiat. Auribus ꝙ pcipere ad exteriorē & corporalē auditū. Iō hi q̄ audire debēt reges dicūtur. Qui vero auribus pcipere, satrapæ. ¶Adam. Exulta populę dei: audi tu: nobilitatis insignia. Vocaris ad audiendū verbum
i.pe.2.b. dei: nō vt plębs, sed vt rex tu es em gen⁹ regale & sacerdotale. vñ
apo.19.c. Christus rex vester dī rex regū & dñs dnantium. Sed si exultas de nobilitatis titulo: disce quid agendo quisq; fiat rex. Regē te omnium esse facis, si regnet xps in te. Rex em a regēdo dict⁹ est. Si ergo in te animus regnat, & corpus obtemperat: si vitia sobrietatis premas fræno: merito rex vocaris: quia recte regis: & effectus talis digne vt rex ad audienda verba diuina vocaberis. b ¶In diebus sangar. Quieuisse dicunf semitæ, quæ in diebus sangar ducis israel ꝓcuparæ erāt ab hostibus & nō audebāt in domū dñi ad orōnē ascēdere: a qbus non scribit sangar plene liberasse.
☞ Cor meum

a ¶Maritus delboræ q & lapidoth tradit'. Lapidoth interpretat' fulgor. barach fulmē. qa anteq̄ vlciscereturisrl quasi fulgor resplēdebat in populo, meritis s. & prærogatiua operū. postq; vero vltus est israel fulmē, id est percutiens vocatus.
bārach filius abinoem in illo die, dicentes: Qui sponte obtulistis de a israel aias vras ad periculū, benedi p
a ¶interioribꝰ auribus. b ¶Reges vocat qs ad audiendū verbū dei cōuocat.
c¶exterioribꝰ.
a cite domino. Audite rēges: aurib⁹ d
a ¶Lxx. satrapę. b ¶Ada. Vox iusti ille qdē
percipite principes. Egō sum ego e est canore vocis & sincere mētis vt cātilena eī⁹ diuiuū delectet auditū: ḡ oīno nō habet i se raucū pctī sonū & nihil offensionis in lingua: nihil crassitudinis in spū.
sum quæ dño canam: psallam dño f
a ¶exisse dr dns de seir: & transisse p edō. ga idumæis legē recipere nolētibus: dedit eam
deo israel: Dñe cum exiref de seir g iudæis in monte sina. a ¶mōs sina. s.
& transires p regiones edon, terrā h
a ¶a facie dñi cœli pauētes sudasse & ags stillasse dicuntur.
mota est: cēliq; ac nubes distillauerunt aquis. Montes fluxerunt a
a ¶cōtremuit & sumauit subaudis.
facie dñi: & sinai a facie domini dei i
a ¶vel enaph, vel sanaph.
b israel. In diebus sangar filii anath, k
a ¶Iahel. s. interēpto sisara apertę sunt viæ & in diebus iahel quieuerunt semitæ l
absq; vllo timore ibāt i domū. dñi: nō sicut & qui ingrediebantur per eas am⁊n
ante per calles deuios.
bulauerunt per calles deuios. Cessauerunt fortes in israel: & quie
a ¶defuerūt. b ¶legis prædicatores.
sauerunt donec surgeret dēlbora: sur
a ¶qa inermes fortes fecit & triūphales.
geret mater in israel. Nōua bella o elegit dñs: & portas hostiū ipe sub

B

C Diuisio.

Diuisio.

D

cā subditur cū dr': i montē illū: vñ dr' ibidē: & ista fiebant in creaturis irrationabilibus: vt p hoc oſtēderet ꝙ creatura rōnalis debet deū timere & reuereri & coram eo tremere timore filiali. k ¶In dic. sangar. Hic ponitur scd'a ratio ex populi defensione: qa in diebꝰ sangar q̄uis nō legaf magnus exercitus venisse ꝺ̄ filios israel: tū terrā eorū subintrabant aliq latrūculi, maxime de philistæis. a qbus defendit eos sangar: nō tm præbuit populo plenam securitatē propter latrūculos subintrantes. & hoc est qd' subdit'. l ¶Quieuerūt se, qa nō audebāt hebræi ire p vias philistæis, ppinquas, nisi in sufficienti societate ad se defendendū: qd' nō fit de facili & frequēter. m ¶Et qui ingrediebantur per eas. in parua comitiua vel solitarn. n ¶Ambulauerunt per calles deuios. diuertendo a recta via ne inciderent in prædictos latrunculos. Q, autem hic fit mentio de diebus iahel: non est referendum ad tempus postq; percusserat sisaram, sed ad tēpus præcedens. o ¶Noua bella elegit dominus : Hic ponitur tertia ratio quæ accipitur ex

E a ¶Cor m. Adam. Cor meū ad ea
q̄ dispositā sunt huic isr̄l: Quasi: cor
meū, aius meus, sensus meus, & tota
mens mea ad illud tēdit: illud p̄spi-
cit qđ̄ dispositū est & p̄paratū israel
phil.3.b. vñ: Oia q̄ in mundo sunt reputo vt
stercora: vt xp̄m lucrifaciā q̄ præpa-
rauit illa oia q̄ oculus non vidit nec
auris audiuit. b ¶Qui p.v. De
s.eodem quibus dr̄ q spōte obtulistis aias vr̄as
ad periculū &c. qa legi dei & fuituti
eius se subdiderūt, die ac nocte in le
ge eī meditātes. c ¶Qui ascē-
dūt. ni. asi. &c. Ada. Potētes ppli be-
nedicite dñm q ascēditis sup iu. &c.
Corp⁹ nr̄m iumētū est. ad iumētum
em & ad ministeriū aīæ datū est. In
teriori hoi dr̄: Qui ascendit sup iu-
mentū i. corp⁹ suū: & supior factꝰ est
corporalib⁹ desideriis: & motus cor
poris moderaf fræno rōnis vt bñdi
cat dñm. d ¶Colliſi sunt. Q. q̄
uis semp & vbiq; laudandus sit de⁹
nōne hic potius laudādus & bñdicē
dus est qui subuertit inimicos nr̄os
sicut subuertit ægyptios in mari ru
bro. e ¶Ibi nar. iu. do. Adam.
Lxx. iusti cōfortati sunt i isr̄l. i alijs
gētib⁹ q corpis robore fortiores sūt
potentes dicunf in ḡlio. In isr̄l ꝙ q
iustiores qa iustitia etiā virib⁹ insir
mavincit. Iniustitia ꝙ & si multos
hēat bellatores validos supaf: ḡ in
nr̄a gēte aut p iustitiā supamus: aut
p iniustitiā vincimur. f ¶Surge
sur. del. sur. &c. In heb. non hr̄:
sed expgiscere spū. s. ꝓphetiæ. pfecti
em doctores delborā, puocāt: vt ex-
pergiscaf spū prophetiæ & laudis.
F g ¶Diuī. cō. se. vox delboræ incre
pātis ruben q impio dñi nō obtēpe
rauit cū frib⁹ suis vt debellaret ini
micos: sed pterit⁹ & ꝙbis dñi incre
dulus dimisit se ab eis. & iō magna
nimus. i. supbus repertus est. vñ in
spū prophetiæ increpaf sic. Quare
NI. DE LY. habitas
c✻ pif ex hostiū mirabili debella-
tione. vbi prio describif debellatio
hostium pn̄s. fect⁹ ḡterita & futura,
Diuisio. ibi: Dñs in for. Circa primū dr̄: No
ta bel. i. nouū modū debellandi ho
stes & corū ciuitates: q̄ nos̄ra expo
nitur, cum dr̄: a ¶Cly. & ha. &c.
In heb. hr̄: In isr̄l: ita ꝙ quadraginta
milib⁹ nō fugiſ cū isr̄l: & hoc vr̄ ex
eo ꝙ dictum est. c. ḡce. ꝙ bārach iuit
ad pugnā cū decē milib⁹ tm̄. ꝓpter
qđ̄ hebræi exponūt sic lr̄am istam:
Clypeus & ha. si ap. i. nō apparue-
rūt. & accipiſ hic si, ꝓ nō. In israel. i.
in decē milib⁹ pugnatorib⁹ de isr̄l
q inermes iuerūt ad ḡliū. & supplen
dū est: cū tñ exercitus aduersariorū
eēt ex. xl. milib⁹. i. in numero xl. mi
liū armatorū. & talis modus loquē-
di vbi oportet aliq̄ supplere, q apđ
hebræos vocaf decurtat⁹, frequēter
inueniſ i sacra scriptura maxie me-
trica: cuiusmodi ē istud cātic̄um del
boræ in heb. Posset aūt dici ſm trāſ
lationē nr̄am iūgēdo ly xl. milibus
cū ly isr̄l ꝙ licet a pricipio belli sue
rūt tm̄. x. milia cū barach: tm̄ q̄n icꝑ
pit supare aduersarios ml'ti de israel
pri⁹ timore ipediti veneř ad ḡliū iū
gēdo se exercitui barach: ita ꝙ ascen-
dit ad

a ¶qa nec clypeꝰ, nec hasta iueniri poterat i isr̄l: qa iabi
uertit. Clypeus & hasta si apparuerūt in qua a
rex chanaā abstulerat eis arma. a ¶Adam. Nō hūanū. s.
sed diuinū: nec; em ſm hoiem cogito. ¶Deū iducit lo-
a draginta milib⁹ isr̄l. Cōr meū diligit princi b
quēte. a ¶In hebræo doctores. b ¶legis doctores q spō
b pēs israel: qui ꝓpria volūtate obtulistis vos c
te offerūt aias suas discrimini.
c discrimini benedicite dño. Qui ascenditis d
a ¶Adam. Corpa. ſ. aiæ subiugata: castitatis & pudici-
tię splēdore nitētia. ¶scia legis. b ¶in hebræo: asinas.
Hi sunt doctores isr̄l sup q̄rū doctrinā ppls ascēdere &
regescere dr̄. c ¶in hebræo: sedētes sup iudicium.
sup nitentēs asinōs: & sedētis supra in iudi e
a ¶legis nō aberrātes. b ¶. i. laudate. c ¶ppl'm sedētē
d cio & ambulatis in viā, lōgmini. Vbi cōlisi ſ g
sup asinas, puocat ad bñdicendū dñm.
e sunt curr⁹ & hostiū suffocat⁹ ē exercitus: ibi h
a ¶Adam. Sacrificiū deo acceptabile qđ̄ offerēf in iu
narrentūr iusticiæ dñi: & clæmentia in for ſ i
stucia & æquitate. a ¶domus dñi. s. qa bñdicto dño &
laudato in loco victoriæ descēderūt i domū dñi: vt ibi
laudarēt orantes & sacrificia offerentes.
tes israel. Tūc descendit ppl's dñi ad pōrtas
a ¶hoc in hebræo nō habetur.
b ¶Adam. Prophetia exurgit in aducēu xp̄i, & ppl'os
ad fidē exurgere facit.
f & obtinuit principatū. Surge surge delbo
ra: surge surge & loquere canticū. Surge ba
a ¶in hebræo: ḡdare ḡdā tuā. b ¶captiuitatē de hosti-
bus capit q cœlestis p'ris nr̄s̄a custodit. c ¶Adam. nr̄sio
rach: & apprēhende captiuos tuos fili ābi ſ
nis patris. a ¶reliquiæ israel saluę fient. b ¶in heb.
Dñs, ꝓpter me in fortib⁹ dimcat. & est vox totī⁹ ppli.
noen. Sāluatæ sunt reliqæ ppl'i. Dōmin⁹ in k
a ¶cōtra ægyptios: & cæteros corū inimicos. b ¶i exo
do legiſ: Fugauit iosue amalech & ppl'm eius i ore gla
fortibus dimicāuit. Ex ephraim deleuit eos l m
dn̄ &c. a ¶iosue. b ¶saul. ſ. ḡcipiēte dño amalech dele
uit qđ̄ delbora multo añ, ꝓphetauit.
in amalech: & post eum in bēniamin in po ſ n
a ¶hoc i hebrēo nō hr̄: sed aperiēdi sensus gra additū ē
pulos tuos o amālech. De machir prin ſ o
a ¶ad, ꝓsternēdū. ſ. sisarā. b ¶descēderunt. ſ.
cipes descēderunt: & de zabulon qui ex ſ p
a' ¶doctores legis ſ.
ercitum ducerent ad bellandum. Dūces isa q
a ¶ad bellādū. ¶qa ḡdē pars illorū cū delbora ad lau-
dandū deū remāſit: ps aūt secuti sunt barach, ad ppl'm
exhortādū: & sisaram debellandum.
char fuere cum delbōra: & barach vesti ſ r
a ḡcipitās se. i. torrentē cison, & psequēs inimicos.
gia sunt secuti: qui quasi in præceps ac ba ſ s
g rathrum se discrimini dedit. Diuisio contra t
¶superborum.
se ruben magnanimorum reperta est con ſ v
a ¶tuos. ſ. & vicinarū vrbiū.
tentio. Quare habitas inter duos tērmi ſ y
a ¶Q. greges qb⁹ abūdas seruare cupis: & eos; sibilos
potius audire delectaris q̄; cū fratribus tuis occurrere
inimicis: & imperio dñi supbus cōtradicis.
nos: vt audias sibilos gregum? Diuiſo cō z a
tra se ruben, magnanimorum reperta est
¶ꝫ iperiū dñi. ¶i crepādo ſ dic: qa rubē & gad pmānsit.
contentio. Gad trans iordanem quiesce ſ b
a ¶vidēs rubē & gad frib⁹ suis deesse, nauib⁹ fugā ar-
ripiunt. b ¶Increpat ꝙ aser nauigio potī⁹ fugam arri-
puit: q̄; fratribus opē ferat.
bat, & dān vacabat nauibus. Aſer habita ſ d
dit ad. xl. milia. b ¶Cor. m. &c. i. G
duces huius exercitus. lō subditur.
c ¶Qui p. vo. ob. Exponaf sicut
s in prin. hui⁹ cātici. d ¶Qui a.
su. ni. asi. i. pingues & pulchros de
ḡda hostiū. e ¶Et se. &c. & ā.
qa antea iudices nō audebāt ire de
loco ad locū ad iudicādū: sed tunc
poterāt ire secure & honorifice: ita
ꝙ i iudicio hic accipiť ꝓ ire ad iu
dicū: qa hoīes sedētes i aialib⁹ nō
iudicāt. f ¶Logmini. i. narrate
bñficia dei. g ¶Vbi col. fūt cur.
grandine & tēpestate cadēte super
eos. h ¶Ibi nar. su. do. qb⁹ in-
terfecit ipios. i ¶Et clæ. i. for.
isr̄l. qa clæmētia dei dedit eis forti
tudinē ad superandū aduersarios.
Cætera patēt. k ¶Dñs in for.
Hic describiť debellatio hostiū ḡ
terita & futura, cū dr̄: Dñs in for
ti. i. cōtra fortes. l ¶Dimicauit
p israel: & ponit exēplū de ḡterito
dicēs: m ¶Ex ephraim deleg.
eos &c. quia iosue fuit de tribu
ephraī q debellauit amalech: vt hr̄
Exo. xvij. Cōsequēter ponif exem
plū de futuro, cū dr̄: n ¶Et post cū
in bē. qa saul q fuit de tribu bēia
min debellauit & deleuit amalech
vt hr̄. i. Re. xv. o ¶De machir.
Hic ꝓr̄ delbora recitat ꝓtātā fi
liorū isr̄l q iuerūt cū barach ad ḡ
liū, & ignauitā illoꝝ q ire noluerf
cōmixtim loquēdo de istis & de il
lis dicēs. De machir prīn. de. ma
chir em fuit filius manasse: de cui⁹
tribu aliqui fuerūt in hoc exercitu
p ¶Et de zab. sicut patet ex dictis
ca. iij. q ¶Duces isa. fu. cum
de. qa alīq de illa tribu steterūt cū
delbora ad deprecandū dominum
r ¶Et ba. de. sunt se. quia alij iue
runt cum barach ad pugnandum.
s ¶Qui qua. ín præ. ac b. se. dis.
de. pſequendo aduersarios p loca
decliui ac aſpsa. t ¶Dī. cō. seru.
In illa em tribu erāt ḡdā. ꝓtētiões
intestinæ, ꝓpter quas noluerūt ve
nire ad ḡliū cū barach. lō subditur
v ¶Magnanimorū. i. supborū.
x ¶Repta est cōtētio. quia ma-
nifesta fuit alīs tribub⁹ ex hoc fa-
cto. y ¶Quare ha. &c. qa sors
rubē fuit super iordanē fluuium q
diuidebat terram duarum tribuū
& dimidiæ a terra aliarum tribuū
z ¶Vt audias si. gre. i. balatus. il
la enim tribus delectabatur in ta-
libus: qa habebat pecora multa &
intendebat nutritioni & multipli
cationi eorū: vt habeť Nu. xxxij.
a ¶Diuiſo cō. se. rubē &c. repe
titur ad maiorē affirmationē: & qa
sicut in cātilenis idē repetiť fit in
isto cantico. & exponaf sicut pri⁹.
b ¶Gad trās sor. qe. nolēs veni
re ad prælij sicut piger & ignauus
c ¶Et dā. vaca. nauí. pro mercī-
bus exercēdis: qa sors sua fuit sup
littus maris mediterranei. & ideo
noluit venire ad prælium intētus
ad lucrum. & eodem mō exponiť
quod subditur: d ¶Aſer habita
bat &c. zabulon vero & neptalī
&c. Isti cōmendantur de probita-
te & audacia: qa ex ipsis principali
tet exercit⁹ erat: vt patet. ō. iij. ca.
✻ In regiõe

A habitas inter duos terminos &c. In hebræo aūt nō habeť duos.
a ¶Traxit ca. In mare rubrū qđ̄ est cadumim: qđ̄ interpretaf
anticquorū: eoq; antiqua miracula ibi sunt facta trāseuntibus fi-
exo.14.g lijs israel: & pereūtib⁹ ægyptijs: vt ꝓ cadaueribus ægyptiorum
habeāt pisces: & bestiæ maris rubri cadauera chananæorum.
Ecerunt Ca. VI.
aūt. Adam. Non di-
cuntur inualuisse ma-
dianite super populū
dei dum præcepta custodiunt.
Cum ergo negligere cœpit:
mox inualuit hostis. Aduer-
sum nos quoq; qui israel ſm
spm dicimur, spiritualis hostis
insurgit cum negligimus man
data dei & inimicis tradimur:
cum a gratia dei deserimur.
Cumq;
NICO. DE LYRA
✻ a ¶In regio. mo, id est
excelsa: quia in monte thabor
fuit congregatus exercitus ba-
rach vt fuit dictum. ō. iij. cap.
a ¶Venerūt re. qui erant con
fœderati ipsi iabin. b ¶Et
pugna. qa venerunt ad pugnā
dū barach & eius exercitum: vt
hr̄. ō. iij. c. c ¶Nihil tu. præ
dan. Minus dicit & plus signi-
ficat: venerant enim ad depre-
dandum terram isr̄l: & tñ ipſi
& sua ibidem remanserant.
d ¶De cœ. Hic ꝓr̄ delbora
explicat cui ista victoria sit at-
tribuenda scilicet ipsi deo: & iō
dicit: De cœlo di. est contra
eos, scilicet fulgure & grādine.
e ¶Stellæ manē. in or. &c.
hoc dicit ad dr̄iam illius victo
riæ ḡ facta est a deo per iosue:
vt habeť Iosue. x. qa tūc sol &
luna steterūt ꝓ spacium vnius
diei in hac aūt victoria nō stete
runt, sed processerunt in cursu
suo. f ¶Torrens ci. &c. Cison
& cadumim sunt nomina tor-
rentium prope quos fuit bellū
& multi ceciderunt ibi & fue-
runt submersi. g ¶Cōcul.
anima m. i. despice. h Ro-
bustos. id est sisaram & bellato
res suos: qui confidentes in sua
fortitudine volebant populū
domini delere. i ¶Vngulæ
equorum ce. ex magnitudine
grandinis & fulguris & aſperi
tate locorū fuerūt lesæ & diſſi-
patæ. k ¶Maledicite ter-
ræ me. &c. Dicunt expositores
nostri cōiter: ꝙ angelus dñi
hic accipitur pro michaele qui
præerat filijs israel ad custodiā
vt habetur Dañ. x. Meroz aūt
est nomē dæmonis q excitauit
sisarā & suos ad veniendū ꝫ fi-
lios israel: cui dixit michael eē
maledicendum & malis ange-
lis sibi adiunctis. ideo subdiť.
l ¶Maledicite ha. cius. id est
exercitus dñi q erat exercitus ıſ
rael: sed magis venerunt ad no
cēdū sic ḡ exponunt cōiter do-
ctores catholici. Hebræi autē
aſr exponunt dicentes: ꝙ ange
lus dñi hic intelligitur ipse ba
rach missus a deo ad pugnā ḡdictā: vt patet ex dictis. ō. iij. c. An-
gelus em. i. ꝙ nūci⁹. Maleath em qđ̄ est nomen hebraicum: æqui
uocum q, ꝓpter excellentiā malicia nō solū iniquus: sed etiam iniquitas
noiatur: ꝙ exercitum ꝓ o madian diaboli satellites intelliguntur.
✻ In herbis

B bat in littore maris, & in portubus morabatur. za ſ
¶Cæteris deficiētib⁹ hę duæ tribus obtulerunt aias suas morti i
bulon vero & neptalim obtulerunt animas suas mor
regione moromę. i. excelsi: qa ꝓ pplo dei se obtulerūt discrimini.
¶Hostilis derisio.
ti in regione moromæ. Venerunt reges & pugnaue ſ a b
a ¶qui. ſ. iabin subditi erāt. b. ¶, puincia in qua est torrens
cison iuxta aquas mageddo.
runt. Pugnauerūt rēges chanaan in thānē iuxta aq̄s
¶Subsannatio: qa nec aīas suas seruauerunt.
a ¶qa i. x. milib⁹ isr̄l nec clypeꝰ erat, nec hasta. b ¶grādine & igni
mageddo & tñ nihil tulere prædātes. De cœlō dimi ſ d
a ¶angeli q cōtra sisaram pugnauerunt.
catū est cōtra eos: stellæ manētes i ordine & cursu suo e
a aduersus sisaram pugnauerunt. Torrens cison tra ſ f
xit cadauera eorū: torrēs cadumim: torrens cison.
a ¶Vox ppli sese magnanimiter exhortātis ē: vt ꝙculet colla ini
micoꝝ suoꝝ ū. b ¶lapidibus grādinis de cœlo missis quasi fīvnga
Conculcā anima mea robustos. Vngulē equorum ſ h
lę equorū lapidib⁹, ꝓcussę ceciderūt. Quid putas eḡb⁹ accidisse i
ceciderunt, tugierūt ꝫ impetu, & ꝓ ꝓceps ruentib⁹ for
a ¶michael q iubet ꝓ delborā maledicere meros. i. ꝓr̄ię ptāti que
ḡerat chananęis. Meros em̄ interꝑtatur arcanū. Cæteris em̄ ange-
tissimus hostiū. Maledicite terræ meroz: dixit ange ſ k
lis dimicantibus, ꝓ israel: apostatę angeli nō solum nō pugnaue
runt sed etiam aduersati sunt.
Ius dñi: maledicite habitatoribus eius: quia non ve l
¶bellatorum.
nerunt ad auxiliū dñi: in adiutorū fortissimorū ei⁹
a ¶sanctas. ſ. Sarā, rebeccā, rachel, liam & huiusmodi.
Bñdicta inter mulieres iahel vxor aber cinei: & benem
a ¶dñi. b ¶sapienter & prudenter fecit. c ¶vt hostis fir ſ
dicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lāc de ſ o
mius se crederet illi, lac qdem nō vinum dedit: qa domus rechab
vinum non bibit.
dit: & in phiala principum obtulit butyrum. Sinistrā ſ p
manum misit ad clauum, & dexteram ad fabrorum
malleos: percussitq; sisaram quærens in capite vulne
ri locum: & tempus valide pforans: inter pedes eius
ruit: defecit & mortuus est. Voluebať añ pedes ei⁹ &
¶Irrisio.
iacebit exanimis & miserabilis. Per fenestram respi ſ r
ciens vlulabat mater eius: & de cœnaculo loquebat:
Cur moratur regredi currus ei⁹? quare tardauerūt pe
des quadrigarū illi? Vna sapiētior cæteris vxorib⁹
eius hæc socrui verba trādit: Forsitā nūc diuidit spo ſ s
lia: & pulcherrima fœminarū eligit ei. Vestes diuer ſ t
sorū colorū sisaræ tradunť in ḡdā: & suppellex varia
ad ornanda colla congeriť. Sic pereant oēs inimici x
tui dñe: qui aūt diligūt te: sicut sol ī ortu suo splēdety
a ¶Adam. Quiescit terra dū gescit pctm: mouef aūt terra. i. q habi
tant terrā cū aias hoim mouēt & cōturbāt pctā.
ita rutilēt. Quiēuit terra p quadraginta annos.
¶Adam. Dū ect iustitia in terra quiſſe dr̄: dū aūt cre
b uit iniqtas & fecerūt malū in pſpectu dñi: tradidit eos
Ecerunt aūt filii israel malū in cō Ca. VI. z
in mann madian.
ſpectu dñi qui tradidit illos in manu ma ſ a

C Meroz aūt est nomē hoīs potētis q habitabat ꝓpe locū vbi fuit bellū. & iō magis fuit reprehibil'
eo ꝙ noluit venire cū alīq q erāt lōge, ꝓpt qđ̄ barach dixit ei male
dicēdū & hoīb⁹ sub ei⁹ ptate constitutis. & hæc expositio magis
videtur concordare lr̄æ. m ¶Bñdicta in. mu. Hic ꝓr̄ delbora
cōmēdat iahel q̄ sisarā interfecit vt patet ex ḡdictis. in. c.
n ¶Bñdicatur in ta. suo. In
hebræo hr̄. Præ mulieribus
in tabernaculo bñdicatur. i. ꝓ
mulieribus habitantibus in
tabernaculis, quæ non legun
tur fecisse tam virilr & cautē
iō subdiť: o ¶Aquā pe. lac
de, vt citius dormiret & gra-
uius: vt dictum est. iij. capit.
p ¶Et in phi. prin. i. apta ꝓ
principibus. q ¶Obtu.
bu. i lac pingue. Phiala enim
vt vr̄ nō est vas aptū pro bu
tyro. nā ſm Isido. etym. vl. in
ter vasa potatoria numeraf.
hebræi tñ dicūt h̄ in phiala. i.
in bacino. alias catino. & etiā
vas in q̄ pōr offerri butyrum
ꝓprie dictū. & ſm hoc dicūt
aliq; q̄ nō solū obtulit et po-
tū vt peteret: sed etiam cibū.
Cætera patent in lr̄a vsq; ibi.
r ¶Per se. vbi describiť ane
xietas matris sisaræ eo q; vl
tra modum tardabat venire:
quā nur⁹ sua volēs cōsolari rī
dic: s ¶Forsitā nunc di.
spo. bellatoribus suis. ¶Et
pul. fce. de hebræis. v ¶Elí
gitur ei. ad ꝓcubitū. Vltio po
nitur ꝓclusio cantici, cum dr̄.
x ¶Sic pe. o. inī. t. do. qui te
in tuis fidelib⁹ pſequunť: fi ſ
cut dictū est saulo Act. ix. a. D
Saule saule quid me perseque
ris? y ¶Qui aūt di. te. &c.
In heb. hr̄: In fortitudine sua,
qđ̄ exponūt hebræi de illa for
titudine solis futura. de ī dr̄.
Esa xxx. f. Erit lux lunæ sicut
lux solis: & lux solis erit septē
pliciter sicut lux septē dierū.
Ecerūt Ca. VI.
autē. Hic ꝓr̄ descri
bitur quarta tribula
tio quæ facta fuit per
reges madian: & a qua libera
ti fuerāt filij israel ꝓ gedeonem. Diuisio.
& diuidiť in duas ptes. ſ. prin
cipalē & incidētalē. fect⁹ a inci
p. ix. c. Prima in duas: qa pri
mo describiť tribulatio sec⁹ o
liberatio, ibi: Qui misit ad
eos. Circa primū dr̄: z ¶Fe
cerunt autē fi. israel. ma. nō
dr̄ hic, addiderūt facere malū
sicut in alīs tribulationibus
dr̄ post primā: cuius rōnē as-
signant hebræi dicētes ꝙ ꝓ cā
tic̄i delboræ & barach & eoꝝ
merita ptā ḡterita erāt sim-
pl'r dimissa. aj ¶Qui tr. vt
deformitas vel dedec⁹ culpæ
nō trāsiret sine decore iusticię
✻ Fecerunt ꝙ
Moraliter. z ¶Fecerunt Moral'r.
autē filii israel &c. madian.
Per madian q interꝑtať iniquitas diabolus significatur

E ☞ a ¶Cūq; sæ. Adam. Hæc patiebat israel ꝑm carnē. Seminabat terrā: sed qa ꝓ ꝑtis suis traditus erat inimicis, pro frugibus corruptionē metebat. Nos ꝫo q ꝑm spm israel noiamus: aliq̄n seminamus: & nō ꝑnt inimici seminata corrumpere vel isidiari agriculturæ nr̄æ. Est aūt q̄n sata nostra corrūpunt. f. vñ: Qui seminat in carne: de carne metet corruptionē. Qui autem seminat in spū: de spū metet vitā æternam. Madianitæ ergo semina eorū corrūpūt q in carne semināt: & eorū fructus exterminant & pereūt. Quæ vero in spū seminant: non ꝑnt madianitæ corrūpere. Non em̄ ꝑnt dæmones afcēdere ad spūales cāpos: & noualia spūs temerare: eorum. s. q non seminat sup spinas, sed in nouant sibi noualia. Frequenter etiā accidit: vt q in spūali ope multū desudās plurimos fructus fecerit: & repleuerit horrea sua: fruge iustitiæ: & multa bona opa cōdiderit in cōclaui psciæ suæ. sed si negligat & post laborē, pcliuis ad voluptatē ꝫgat oia illa bonorū semina dñante libidine corrūpent. lō dictū est. Oi custodia seruat cor tuū. Custodiendū est igit cor ab oi pcō: ꝑcipue in tpe psecutiōis. Si quis em̄ tūc deneget fidē, oēs iustitiæ fructus amittit: nudus repert̄ factus & inanis: & diu ꝑsitus, & multo vix labore collectus subito ois labor effundit. ꝓm illud: Oēs iniusticiæ eius quas fecerat nō recordabunt. Oremus ꝑ vt psecutionē sustinere possimus. qa tribulatio patientiā operat: patientia, pbationē: pbatio spem. Prædēdit em̄ pbatio nr̄a non solū vsq; ad ꝫba, sed vsq; ad sanguinis, psusionē: qa xps quē segmūr, p redēptione nr̄a effudit sanguinē suū: vt inde exeamus lotī in sanguine nr̄o. Baptismū em̄ sanguinis solū est qd nos puriores reddat q; aqua baptismi. de quo dr̄. Baptismum habeo baptizari qd vos nesc. Profusionē igit sui sāguinis baptisma noāuit. Et si ista nō docēs offēdo vereor ne baptisma istud eminentius sit illo baptismate quod p aquā traditur. Illud em̄ acceptū valde pauci immaculate vsq; ad exitum vitæ custodiūt: hoc ꝫo q baptizatus est vltra peccare non pōt. Et si temerariū non est in rebus talib⁹ audere aliqd: possum⁹ dicere q; p illud baptisma p̄tā ꝑterita purgant. p illud etiā futura perimunt̄: & veniēs princeps huius mūdi ad talē aiām̄ nō inuenit qcq; : imo sanguinis, psusione sopitur: nec audet in aliquo criminari aiam̄ morte sua clarificatā: sanguine lotam̄. b ¶Qui mi. ad eos vi. &c. Aug. Cur nō dicat nomē huius ꝓphetæ, latēs cā est: non tñ nulla esse arbitror. Sed qa post verba qbus exprobrauit in obedictiā pplo, sequit scriptura dicēs. Et venit angelus dñi: & sedit sub quercu, quæ erat in ephra. non absurde in telligitur iste angelus noīe viri significatus: vt postea q; hæc verba dixerit, venerit ad querc̄u: & ibi sederit. Noīe em̄ viro rū sæpe dicunt angeli: sed angelos, pphetas dici non occurrit: q̄uis eum qui propheta est sæpe occurrat angelū dici. Sed si angelorum dicta prophetica nota sunt. i. quibus futura ꝟnūciauer̄t: cur nō possit angelus, ppheta dici? c ¶Cumq; ge. Isid. Gedeon christum significat: qui sub vmbra sacræ crucis prædestinatiō incarnationis futuræ mysterio constitutus rectitudine iudicij quasi virga electionem sanctorum a vitiorū paleis sequestrabat.

NICO.DE LY. ☞Da &c.

a ¶Fecerunt q; sibi antra. s. pauperes & debiles & timidi: vt se absconderent. b ¶Et munitissima ad repugnan. loca. quantum quātū ad porc̄tes vt ibi refugiū hr̄ent. c ¶Cūq; sæ. is. af. ma. i. tpe vernali quo semina incipiūt fructificare: vt nullus victus remaneret hebræis. e ¶Ipsi &c. de. ita q; ꝓ intēperie aeris non cogerent exire de terra donec oia eent cōsumpta. Cætera patent infra. f ¶Quimi. ad eos &c. Hic ꝑnr̄ describit̄ liberatio de dicta tribulatione. Circa qd̄ sciēdum: q; sicut. s. dictū est, & patet ex decursu libri: qñ filij isr̄l peccabāt affligebant. & qñ pœnitebāt liberabant̄: & iō dñs prio mittit eis rephēsorē vt ꝫ pceniteāt. sed o adiutorē vt vincāt, ibi: Venit autem angelus. Circa primū dr̄: Qui misit ad eos vi. Dicūt cōiter expositores nostri: q; fuit angelus i specie viri, & ille idē qui infra nominat̄ agelus. Hebræi aūt dicunt q; fuit phinees filius eleazari sacerdotis. Et satis videt̄ ex textu q; iste missus a deo fuerit hō ver⁹: siue fuerit phinees siue alius: qa dicit in textu. Misit ad eos vi. prophe. Angeli ꝫo in sacra scriptura nō vocāt̄ ꝓphetæ quantū mihi occurrit. & hoc rōnabiliter: qa licet prophetica cognitio sit clarior notitia fidei: tñ ē ænigmatica. cognitio ꝫo angelorum q cognoscūt res in verbo de qua est hic sermo: clara est & absq; ænigmate. g ¶Ego ꝫos se. con. In signis mirabilibus: sicut in Exod. con tinet. h ¶Ne ti. de. a. &c. impendēdo eis latriam. i ¶Et no. au. &c. sed ad idolatriā declinastis: & iō merito cecidistis in tribulationē istam. k ¶Venit aūt an. Hic ꝑnr̄ describit̄ missio adiutoris angeli p cuius assistētiam gedeon habuit victoriā. & non fuit phinees, sed verus angelus. Circa qd̄ primo ponit̄ vocatio ducis. sed o modus certaminis. c. vñ. Circa ptimum primo daf̄ duci præceptū ad aggrediendum pugnā. sed o signum ad cognoscendū psonā esse angelicā, ibi: Et ille. tertio mādatū destrucēdi p̄tis idolatriam, ibi: Cūq; adhuc esset. quarto duplex signum assequendi victoriā, ibi: Dixitq; gedeō. Circa primum dicit̄: Venit aute angelus dñi in specie viri. Tamen erat ver⁹ angelus dei: vt patebit ex sequētibus. l ¶Et pertinebat ad ꝺoas patrem fa. ezri. Dicitur aūt hic p̄r non rōne ḡnationis: sed qa erat poꝛēior & principalior in familia sua. diui debantur enim tribus in familias: & familiæ in domos: & domus in capita virorū. sicut dictum fuit Iosue. xvii. c. m ¶Cumq; gedeō filios eius excuteret atq; purg. frumenta &c. ad prouidendum sibi de victu. n ¶Vt fugeret madian. ad aliquod fortalicium. o ¶Apparuit ei angelus domini. in specie viri. p ¶Et ait: salutando eum. q ¶Dominus te. cum virorum fortissime. Non propter ḡteritā nec propter eius conditionem: qa præparabat se ad fugam: sed propter futura in quib⁹ habiturus erat ex dei assistentia victoriam. Vnde sequit̄ postea:

✠ d ¶In herbis cuncta vastabant. Per herbas intelligunt̄ initia bonorum operum: ḡ dæmones nituntꝫ destruere ne fructus bonus inde sequatur. sed contra madian & eius exercitū a deo mittit̄ gedeon per quē allegorice xp̄s significatur: qa gedeon interpretatur circūiens in vtro: qd̄ bñ cōuenit hōi xp̄o: nā ab instanti suæ conceptionis fuit vir pfectus in sciē tijs & virtutibus vtero virginali circundatus. Hiere. xxxi. d. Creauit dñs nouū sup terrā: fœmina circūdabit virū. Et sic christus ꝑm qd̄ hō fuit vir circūiens in vtero. Huic aūt dr̄. q ¶Dñs te. vi. for. Nam cū eo fuit deus in vnitate psonæ propter quod vocatus est emanuel. Ipse

a ¶dæmonū. b ¶pfecta & cōdigna pnia. c ¶spirituali affli ctione.

diān septēm ānis: & ꝺpp̄ssi sunt valde ab eis. Fecerunt q; sibi antra & speluncas in mōtibus, & munitissima. b

a ¶Qui seminat in carne: de carne metet corruptionem.

a ma ad repugnandū loca. Cumq; sē c uisset israel: ascendebat madian & amalech cæteriq; oriētalium natio num: & apud eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vasta d bant vsq; ad introitum gazæ: nihil q; oīno ad vitam ptinēs relinque bant in israel: non oues: nō boues: non asinos. Ipsi enim & vniuersi e greges eorū veniebant cum tabernaculis suis: & instar locustarū vniuersa complebant: innumera multitudo hoīm & camelorum quicqd tetigerant deuastantes. Hūiliatus q; est israel valde i cōspectu madiā: & clamauit ad dominū, postulans b auxiliū cōtra madianitas. Qui mi f sit ad eos virum prophetā: & locutus est. Hæc dicit dñs deus israel: Ego vos feci conscendere de ægy g pto: & eduxi vos de domo seruitutis: & liberaui de manu ægyptiorum & oīm inimicorū q affligebāt vos. Eieciq; eos ad introitum vestrū: & tradidi vobis terrā eorū, & dixi. Ego dñs deus vester. Ne ti h meatis deos amorræorū in quorū terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem k angelus domini & sedit sub quercu quæ erat in ephra: & pertinebat l c ad ꝺoas patrem familiæ ezri. Cumm

a ¶in vmbra quercus id est crucis.

q; gedeon filius eius excūteret at a ¶a vitis.

q; pūrgaret frumēta in torculari vt fugeret madian: apparuit ei an n gelus domini, & ait: Dominus te q cum virorum fortissime. Dixitq; ei gedeon: Obsecro mi domine si dominus nobiscum ē cur ergo apprehenderunt nos hæc omnia? Vbi sunt mirabilia eius quæ narraue

b ¶virtutes.

A ☞ a ¶Da mihi signum. Adam. Vir eruditus, & habēs iesu ꝺdecessoris exēplum cautius agit. Sciebat em̄ posse angelos tenebrarū 2.co.11.c trāsfigurare se i angelos lucis: ideo examinat spm̄ si a deo sit. Spi 1.Co.2.d ritualis em̄ oia examinat. Si ꝺdecessor ei⁹ iesu naue cū principe cœlestis militiæ vidisset, inquirit: si noster es, an aduersarior⁹: lō gedeon discutit angelicā visionē diuersita te & mutatione signorum. b ¶Portans. Aug. Aduertēdū est: q; gedeō nō ait angelo, offerā tibi sacrificiū: sed offerā tibi sacrificium meum: & ponā in cōspe. tuo. vñ itel ligendū est: nō eū angelo, sed p angelum sacrificiū obtuliſſe. Qd̄ angel⁹ ondit: q nō ab eo tanq; sibi sumpſit: sed ait illi: Accipe carnes &, azymos panes: & pone ad petrā illā: & ius effunde. Et cum hoc fecisset: extendit angelus dñi summū virgæ q; in manu eius erat, & tetigit carnes & azymos &c. Itaq; ipse angel⁹ in sacrificio officiū ministrātis impleuit. Ignem em̄ hō minister vt hō sine miraculo subiecisset: quē mirabiliter vtan gelus ipse subiecit. Deniq; tunc cognouit gedeon q; angelus dñi esset. hoc enim scriptura cōtinuo subdidit. Et vidit gedeō qm angelus dñi est. Prius ergo tanq; cum hoie loqbat̄, quē tñ hoiem dei credidit: vt corā ipso sacrificiū vellet offerre velut adiuuēd⁹ Moral⁹. pōtia sc̄itatis ei⁹. c ¶Ingressus est itaq; ge. Greg. Gedeō cū a paleis frumēta excutere: angelū vidit: ad cui⁹ imperiū coxit hædū: supra petrā posuit: & ius carnis superfudit. Quæ angelus virga tetigit & ea ignis exiēs de petra cōsumpſit. Frumētū virga cedere & rectitudine iudicij a vitior̄ paleis virtutū grana separare. Hęc agēbā⁹ angel⁹ apparet: qa tāto magis dñs interiora denūciat, quanto se studiosius homines ab exterioribus purgāt. Qui occidi hædū ꝺcipit, id est oēm appetitū nostrę carnis imolari: carneſq; supra petrā poni: & ius carniū superfun- B 2.co.10.a di. Petra significat christū: de quo dr̄: Petra aūt erat christ⁹. Carnes supra petram ponimus, cum corpus nostrū christi imitatione cruciamus. Ius etiā carniū superfudit, qui in cōuersatione christi ipsas etiā cogitationes carnales exinaniuit: quasi em̄ ius ex carne liquatum in petra fundit̄, qñ mens a cogitationum carnaliū fluxu vacuat̄. Q; angelus virga tangit: qa, intētione nostrā ꝓpitia diuini adiutorij nō deserit. De petra ignis exit, & ius carnes q; cōsumit: qa afflatus a redēptore spūs tanta cor nostrū flamma cōpūctionis cremat: vt oē qd̄ in eo est illicitū operis & cogitationis exurat. p fecta em̄ mēs folerter inuigilat: vt nō solum per uersa agere renuat, sed omne etiam qd̄ in se per cogitationes turpiter ligatur tergat. d ¶Et ꝺtulit ei &c. Augu. Quærit̄ quare gedeon ausus sit sacrificium offerre præter locum vbi iusserat deus, phibuit em̄ extra tabernaculum suum sacrificari sibi, cui tēplū successit. tēpore aūt gedeonis tabernaculum erat in silo. Sed sciendū: q; angelū: q; angelū primo ꝓpheta putauit: & de offerendo sacrificio dñi in illo ꝓsulit. Qd̄ si ille, phibuisset nō fieret. Sed quia annuit autoritatem dei gedeon secutus est. Ira em̄ deus legitima illa cōstituit: vt leges nō sibi, sed hominib⁹ daret. vñ qd̄ ꝓter illa ipse ꝺcepit: nō a trāsgressorib⁹, sed ab obediē Ge.22.b tib⁹ impleꝝ est. Sicut abrae de immolādo filio. Sic helias extra 3.Re.18.f tabernaculū dñi ad conuincendos sacerdotes idolorum sacrificauit ex ꝺcepo dñi: q hoc ei reuelatione & inſpiratione iussit. Q; ꝺ 2.Para.1. tāta consuetudo ꝓter tabernaculū sacrificandi crebruerat: vt etiā ꝫ salomon in excelſis sacrificasse inueniat̄: nec eius sacrificiū fuisse reprobatū: & tñ notant̄ reges qui iter opera laudabilia nō destruxerūt excelsa: vbi cōtra legē dei populus sacrificare consueuerat: & qui destruxit, magis laudat̄. Ita deus ꝓsuetudinem populi sui: qua ꝓter eius tabernaculū, tamē nō dijs alienis, offerebat: sed deo suo sustinebat potius q; vetabat: etiam sic exaudiens offerentes. Quod aūt gedeon fecit, per angelū procuratum est vt ꝓpheticefieret: vt in propheta petra illa commendaretur. cui non sacrifi- ☞catū est.

✠ a ¶Vade in hac for. tua, quā habebis per assistentiā meā. C b ¶Et liberabis israel. non per teipsum, sed p me. ideo subdit: c ¶Scito q; mi. te. Qui respōdēs ait: Obsecro mi domine in quo libe. Cætera patent ex dictis. d ¶Et il. Hic ꝑnr̄ daf̄ signum gedeoni q; vere angelus dñi loquebat̄ ei. & hoc c qd̄ peut, dicēs:

c ¶Da mihi signum q; tu fis. s. missus ex parte dei. f ¶Ne recedas hic do. re. Non est intelligendum q; per hoc vellet offerre sacrificiū ei q; sibi apparebat, qd̄ soli deo est offerendū: cū adhuc ignoraret si eēt, ppha, vel angelus a deo missus. sed q; volebat experiri p signū a deo datū in accæptatiōe sacrificij p illū q; sibi appare †1.Re.12 bat deo offerendū, si eſſet vere a deo mis c. sus. Nec i hoc peccauit: qa licet eēt, phibi tū offerre sacrificiū extra locū vbi erat tabernaculū: put dictū fuit iosue. xxij. h tū i telligēdū est sicut ibidē dictū fuit, de modo cōi. poterat tñ alibi offerri de speciali mādato dei p angelū, vel ꝓphetā loquētem in hoie dei: qd̄ iste gedeō voluit scire periri. ꝼm illud. 1. Ioh. iij. a. Probate spiritus si ex deo sint. g ¶Azymos panes. Ex hoc dicunt hebræi, q; erat solennitas paschalis in qua iudæi septem dieb⁹ vtūtur azymis. Sed hoc argumentum nō valet: qa panes dño oblati debebāt esse azymi etiam alijs rēporib⁹. h ¶Tulit oia sub quercu & ob. ei. Nō tanq; ei sacrificans, sed vt p eū offerret deo sacrificiū. iō sequit̄ postea: i ¶Extēdit angelus dñi sum. virgæ quā tenebat in ma. & te. carnes & panes azymos. tanq; offerens sacrificium. k ¶Ascenditq; ignis. in signum diuinæ accæptationis. Sequitur

✠ Heu mi dñe

✠nuel. Ipse gedeon destruxit aram baal, Moral⁹. & nouū sacrificiū obtulit: vt in textu dicit. q; qd̄ fuit significatū: q; christ⁹ ꝑ se & per discipulos idolatriā destrueret: & eucharistiæ sacrificiū institueret. q; videm⁹ esse cōpleta. Gedeon etiā sua prece fecit ro D rem in vellus descēdere. I'er rorē aūt verbum ḡdictionis intelligit̄. Deu. xxxij. a. Fluat vt ros eloquiū meu. Vellus est vestimentū ouis: ꝓpter quod signat ꝓpm iudaicū, q; dicebat̄ grex ouiū dñi an aduētū dñi. Per hoc aūt q; gedeō rorē descendere fecit i vellus: significatū fuit, q; xp̄s in ꝑsona propria erat tm̄ in ☞dæis ḡdicatur⁹. ꝓpter, qd̄ dicit Matth. xv. c. Nō sum missus nisi ad oues q; perierūt dom⁹ isr̄l. Tūc etiā dixit discipulis ad ḡdicādum missis Mat. x. a. In viā gentiū ne abieritis: sed potius ite ad oues q; perierunt domus isr̄l. Et sic ros ḡdicatiōis fuit tm̄ in iudea, q; p vellus significat̄: & gētilitas fuit sicca, q; per aream significat̄. Verūtn qa postea iudæa verbū dei repulit, & gētilitas illud deuote recæpit, ꝓpter qd̄ paul⁹ & barnabas iu † 1.q.1.c. dæis cōstāter dixerunt Act. xiij. g. Vobis cum scriptura. oportebat primū log vbū dei: sed qm̄ repellitis illud & idignos vos iudicatis æternæ vitę: ecce cōuertimur ad gētes: sic em̄ pcæpit nobis de⁹. Et tūc fuit ros in area. i. in gētilitate: & siccitas i vellere. i. in iudæa p vell⁹ significata: vt dictū est. ¶Moraliter aūt ꝑ gedeonē studiosus in sacra scriptura significatur. qa sicut dictū est: gedeon circumiens in vtero interpretatur. Vterus aūt i quo cōcipiunt̄ & nutriuntur ecclesiæ filij specialiter litterati, est sacra scriptura. Vñ super illud Pś. Erraverūt ab vtero, dicit Aug. id est Pś. 106. a lege. Hūc autem vterū circūit studiosus per diligentē inquisi a. tionem. Iste etiam sicut aliter gedeon destruit aram baal, falsam doctrinā confutando: & aliā aram construit, sanam doctrinā, cōfirmādo. Ipse etiam deo principaliter operante ros diuini verbi influit in vellus, simplicibus christianis ḡdicando qui p vellus significantur: & vellus rorare cessat, quando ex feruore deuotionis se transfert ad prædicandum infidelibus per aream significatis: & tunc ros eius est in area, & non in vellere: quia in duobus locis non potest simul esse.

¶Secunda pars. f

catum est: sed de illa ignis memoratur exisse: quo sacrificiū consumeretur. Siue enim per aquam quam percussa petra effudit in æremo: siue per ignem donū spiritus sancti significatur: quod ditissime super nos effudit christus. vnde: Si quis sitit: veniat & bibat. Qui credit in me, flumina de vētre eius fluent aquæ viuæ. hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credētes in eum. Et alibi: Visæ sunt illis linguæ diuisæ velut ignis &c. Et ipse dominus ait: Ignem veni mittere in terram. a ¶Tollensq; taurum. Isidor⁹. Quem pater idolis deputauit, hunc gedeon occidit & alium septennem immolauit deo. In quo ostendit post aduētum christi, omnia gentilitatis sacrificia abolenda: solumq; iam sacrificium passionis christi pro redemptione populi deo offerendum. Ipse enim est vitulus septennis, plenus. s. spiritu septiformi. b ¶Igitur omnis. Adamā. Conuenerunt aduersum israel madianitæ: qui interpretātur extra iudicium, qui scilicet extra iudiciū dei sunt: & extra legem peccauerunt: & extra legem peribunt. & amalech: id est populus ablingens, natio scilicet terrena: ventri & gulæ dedita: carnalis scilicet israel conuenit contra spiritualem. Miscentur eis etiam filij orientis. Omnis enim qui super se nomen christi suscipit, filius efficitur orientis. de christo enim dicitur: Ecce vir oriens nomē est illi. Sed nō semper qui christi nomen habent in ecclesia christi permanent: cum hæretici qui censentur nomine christi, ecclesiam & fidem expugnant: filij orientis cum madianitis & amalech expugnant populum dei cum paganis scilicet & iudæis. c ¶In valle iezra. Adaman. Quæ interpretatur semen dei. Non enim audent aduersarij illuc ire, vbi sunt iam nati fructus spiritus. sed vbi adhuc semen dei iacet, & non dum fructus ascendit. Aliud enim cecidit secus viam & volucres cœli diripiūt illud. hi sunt scilicet qui audiunt verbū dei: & cum lætitia suscipiunt. Venit autem diabolus & tollit verbum vel semē de corde eorum. Sic ergo isti veniunt & volunt tollere semen dei de corde eorum in quibus seminatum est: quia inueniunt eos in vallibus positos & ima sectantes. humiliter enim & indigne & iudaico intellectu suscipiunt verbū dei. Qui autē ab humilitate litteræ ad excelsa spiritus conscendit, nihil ei rapiunt madianitæ, vel amalechitæ: sed neq; filij orientis: qa constitutⁱ est in vertice intelligētiæ spūalis.

Iohē.7.f. Act 2. a. Luc.12.f. Zach. 6. c. Luc. 8. a.

☞ Si saluum

NICO.DE LYRA

a ¶Heu mi domine deus: quia vidi angelum domini facie ad faciem. Ex hoc enim quod scriptum est Exodi. xxxiij. d. Non videbit me homo & viuet surrexit opinio inter vulgares & simplices iudæorum: q homo videns deum vel angelum sibi apparentem in specie aliqua sensibili, deberet cito mori. quod nō erat verum: ideo subditur: b ¶Ne timeas: nō morieris. Edificauit ergo ibi gedeon altare. hoc dicitur hic per anticipationem: quia non ædificauit illud nisi post diuinam reuelationem: quæ habetur parte sequenti. c ¶Cumq; adhuc esset in ephra. Hic consequēter datur gedeoni mandatum de patris sui idolatria destruendi, cum dicitur: d ¶Dixit dominus

virga. s. percussa. i. crucifixa nec solum facta, sed etiam cupiditates purgauit. caro em̄ hēdi culpam facti, ius significat illecebras cupiditatis: exiit ignis de petra: quia caro christi diuino spu repleta omnia peccata exussit. vnde: Ignem veni mittere in terram.

& carnes azymosq; panes consumpsit: angelus autem domini euanuit ex oculis eius. Vidensq; gedeon q̄ effet angelus domini, ait: Heu mi dñe deus: quia vidi angelum dñi facie ad faciem. Dixitq; ei dominus: Pax tecum b Ne timeas: non morieris. Edificauit ergo ibi gedeō altare domino: vocauitq; illud, dominī pax, vsq; i præsentem diem: Cūq; adhuc esset c in ephra q̄ ē familiæ ezri, nocte illa dixit dñs a ad eum. Tolle thaurum p̄ris tui, & alterū tau- e

a ¶superior vel deuorator.

rum annorū septem: destruesq; aram baal quæ f est patris tui: & nemus qd̄ circa aram est succi g de: & ædificabis altare domino deo tuo i sum mitate petræ hui⁹: sup quam ante sacrificium a posuisti: tollesq; taurum secundum & offeres holocaustum super struem lignorum quæ de nemore succideris. Assumptis ergo gedeon decem viris de seruis suis: fecit sicut præceperat ei dominus. Timēs autē domū p̄ris sui & hoīes illius ciuitatis p diem noluit facere: sed omnia nocte cōpleuit: Cūq; surrexissent viri oppidi eius mane: viderunt destructam aram baal lucūq; succisum: & taurum alterum impotum super altare qd̄ tunc ædificatum erat. Dixeruntq; adinuicem: Quis hoc fecit? Cumq; perquirerent auctorem facti, dictū est: Gedeō filij⁹ ioas fecit hæc omnia. Et dixerūt ad ioas: Produc filium tuum huc, vt moriatur: quia destruxit aram baal & succidit nemus. Quibus ille respondit: Nunquid vltores estis baal, m vt pugnetis p eo? Qui aduersarij⁹ est ei⁹, mo- n riatur antēq; lux crastina veniat. Si deus est vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Exo a ¶Isido. Circumiens in vtero: hic est christus qui i vtero virginis incarnatus: intra vterum fuit per substantiā infirmitatis: & extra mundum per potentiam maiestatis. ¶id est fortis contra baal.

illo die vocatus est gēdeon hierobaal: eo q̄ dixisset ioas: vlciscatur se de eo baal qui suffo a ¶extra iudicium. ¶de iudicio. b ¶populus ablingens. id est ventri & gulę deditus.

b dit arā eius. Igitur omnis mādian & āmalech p a ¶Adamā. Lxx. orientis filij. s. falsi christiani.

& ōriētales ppli congregati sunt simul: & trās a ¶Adam̄. In delectis: scilicet & humilib⁹ locis castra ponūt qui ppl'm dei expugnare volunt.

c euntes iordanem castramenti sunt in vālle iez a ¶Lxx. Spiritus domini confortauit gedeō. b ¶imple uit eum spiritus sapientiæ: & intellectus: spiritus cōsilij & fortitudinis.

rael. Spiritūs autem domini indūit gedeon: a ¶Adamā. Lxx. & vocauit post se abiezer: qui. s. nuscp̄ q dangēs buccina cōnuocauit domū abiezer erat: interpretat' aūt p̄ris nr̄i auxiliū: nō ergo aliquē hominem, sed patris summi videtur vocasse auxilium.

vt seq̄ret̄ se. Misitq; nūcios i vniuersū manass- sen: q & ipse secut⁹ ē eū: Et alios nūcios i aser & zabulō & neptalim q occurrerūt ei. Dixitq; q

mīn⁹ ad eum: Tolle taurum patris tui, qui idolo baal facrificari debebat. c ¶Et alterum taurum amorum septem: id est impinguatum septem annis vt idolo baal sacrificetur. f ¶Destruesq; aram baal. tanq; abominans idolatriam. g ¶Et nemus quod circa aram est succide. vbi homines exercebant luxuriam. h ¶Et ædificabis altare domino deo tuo. Istud est altare de quo supra dictum est per anticipationē. quod patet ex hoc quod subditur: i ¶In summitate petræ huius super quam ante sacrif. cium posuisti. Quia in vno loco non poterant ab eodem ædificari simul duo altaria. k ¶Tollesq; taurū secundum. impinguatum septem annis: vt prædictū est.

l ¶Et offeres holocaustum super struem lignorum. Ex prædictis patet: q̄ ædificando altare alibi q̄m in loco tabernaculi, & offerendo ibi nō peccauit: quia hoc fecit de speciali mandato dei: vt patet ex predictis. Cætera patent vsq; ibi: m ¶Nunquid vltores estis baal, vt pugnetis p eo? Hoc dixit quia nolebat filium suū mori. n ¶Qui aduersarius est eius, moriatur. Non per hominem: sed per ip̄sum baal si deus est: qa potest se vindicare. o ¶Ex illo die vocatus est gedeon hierobaal: id est fortis contra baal: vel fortior baal ꝑm proprietatem hebraici sermonis: quia nō vindicauit se de eo baal, cum tamen destruxisset altare eius. p ¶Igitur omnis madian & amalech &c. Hic consequenter datur gedeoni duplex signum assequendi victoriam. & primo describitur belli præparatio, cum dicitur: Igitur omnis madian & amalech &c. & patet littera. secūdo subditur signi petitio & concessio, ibi: q ¶Dixitq; gedeon &c. Videtur q̄ gedeon peccauerit petendo signum: cum iam esset certificatus q̄ ille qui sit pōt bi apparuerat & victoriam promisserat esset verus angelus dei: vt patet ex prædictis. Ad quod dicendum: q̄ quando peritur signum ex diffidētia post certificationem de nūcio dei, peccatum est. Sed quādo petitur ex quadam familiaritate diuina & voluntate seu desiderio: vt manifestetur dei gloria: tunc non est peccatum. Sicut ezechias petiit signum de sanitate sua futura: quam tamen annunciauerat ei esaias, ppha: vt hr̄. iiij. Reg. xx. & Esa xxxviij. & hoc mō petijt gedeō signū de victoria sibi futura. & patet l'a hoc ex

Diuisio.

An peto re signū pōt

☞ cæpto.

a ¶Si sal fa. Adam̄. Si saluū facis per manū meā israel quādamodū locutus es. Ecce ego sum & ponā vell⁹ lanæ in area &c. Cūmulta sint & innumera signa q̄ petere potuisset ad p̄firmādā promissionem dei: q̄rit quare post angelicā vocē & p̄missionē cēlestē hoc nouū signū petijt: q̄ ipetrato vell⁹ in peluim exprimit.

Deu. 6. c. gedeon ad dñm: Si saluū facis per manū meam ppl'm isr̄l, sicut locut⁹ a ¶Isid. Nō hoc signū q̄si icredul⁹ petijt: sed futura mysteria p̄uidit: & diligēter explorat vt ampli⁹ credat mysteriū cū intellexerit oraculū. b ¶ppl'm iudæor̄. c ¶vbi messis purgāda est: & palea a frumento separāda. ¶tot⁹ orbis. s. in quo infructuoso cultu gentilis superstitio arebat.

bes pōnam hoc vellus lanæ in área. a ¶verbū dei qd̄ factū & in tēpore legis.

c Si ros in solo vellēre fuerit, & in a ¶quia cæteras gentes nullus humor diuini eloquij infundebat.

omni terra siccitās: sciam q̄ p manū meam sicut locut⁹ es liberabis isr̄l. Factūq; est ita. Et de nocte cō- a ¶& xp̄s misit aquam in peluim: & lauit pedes discipulorū. b ¶cordis. c ¶sensu verbi.

surgens, exp̄ssovellere cōchām rō a re impleuit. Dixitq; rursus ad do- b minū: Ne irascat furor tuus cōtra me: si adhuc semel tentauero, si- c

d gnū quærens in vellere. Oro vt so a ¶iudaic⁹ ppl's. b ¶cū perierint. s. oues dom⁹ isr̄l & fontē aq̄ viuę negauerint: are scat in peccatorib⁹ iudæorū ros fidei.

c ¶gentilitas. d ¶diuini verbi.

lū vellus siccūm sit: & ōis terra rō- re madens. Fecitq; dñs nocte illa vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere: & ros in omni terra.

Erāt aūt castra madiā i valle ad septentrionalē plagā collis excelsi. Dixitq; dñs ad gedeō: Mult⁹ te- stat turtura subsidia. sed nō est ita in diuinis: nō em̄ clarū est diuinæ virtutis opus si hūanis adminiculis sulciaf nō em̄ saluatur rex in multitudine virtutis suę.

Cor. 3. b. Exui vestimētū meū, quō induā illud? laui pedes meos, quō sordidabo eos? Cum enim laueris pedes meos statim facies me Ioh. 13. b recumbere tecum & audire: Vos vocatis me magister & dñe: & bñ dicitis: sum enim &c. Volo ergo lauare pedes fratrū meor̄. Ideo hauriō aquā de fontib⁹ isr̄l: immo ex primo de leuitico vellere nunc de vellere libri iudicū vel libri regū: nūc de vellere esaię vel hieremiæ: & mitto eā in peluim aiæ meæ, cōcipiēs sensum i cor de meo: & accipio pedes eorū qui se ꝓbēt ad lauandū: vt oēs purificati p verbum, nō abijciamur de thalamo sponsi, p sordidis indumētis: sed candidis vestibus lotis pedibus mundo corde recūbam⁹ in cōuiuio sponsi iesu xp̄i. c ¶Si ros in solo velle. Aug. In tentatiōe gedeonis quod prænunciare dominus volebat: ostendit in compluto. s. vellere & area tota circūquaq; sicca figurare primū populū isr̄l: vbi erāt sancti cū gratia cœlesti tāq; pluuia spūali: & post ea cōpluta area: siccato vellere figurare ecclesiā dei toto orbe diffusam, habentē non in vellere tanq; in velamine, sed in apto cœlestē gratiā, priore ppl'o velut ab eius dē gratię rore alienato atq; siccato. d ¶Oro vt solum vellus &c. Adam̄. In secundi q̄q; signi ratione in quo ait: vt supra omnem terrā ros descendat supra vellus aūt siccitatis maneat: vide oēm ppl'm hūc q p oēm terrā ex genti

exgentibus ꝓgregat⁹ est: habentē nūc in se rorē diuinū & in os e rore isundi & ꝓphetar⁹ Iris irrorari, & i euāgelco hūore vi reice re. Illud aūt vell⁹. i. iudaicū populū siccitatē ꝑbi dei patientem: ꝑm illud: Erūt filij isr̄l multo tpe sine rege: sine principe: sine ꝓphe Osee. 3. b ta &c. Propheta quoq; aduentū xp̄i describens ait: Descendet si- Ps. 71. a. cut pluuia in vellus: & sicut stillici. f. f. ter. i super reli quam terram descendit xps. Sed stillās etiā super nos & guttas nobis gentibus cœlestis roris afferens: vt & nos bibamus qui eramus super terrā iugi ariditate siccati. Hunc ergo mysteriū ordinem sanctus gedeon propheticospiritu intuens: etiam secundum signum conuersō ordine petit. Sciebat enim rorem diuinum qui est aduentus filij dei: non solum iudæis, sed post etiam gentibus esse futurum: quia ex incredulitate israel salus fit gentibus: & hoc est q̄ pro ariditate velleris vniuersa terra diuini roris gratia infunditur.

Ca. VII.

Igitur hierobaal &c. Sequitur. e ¶Qui formidol. & ti. Adam̄. Idem hodie clamat iesus: Qui timidus & formidolosus est cor ☞ de: nō veniat

NICO.DE LYRA.

☞ cæpto. a ¶Concham rore ipleuit. In hebræo habet: bacinū. b ¶¶Dixitq; rursus &c. Similem modum loquendi habuit abraam cū domino qñ voluit replicare petitionē suam de salute sodomorum: vt habetur Gen. xviij. c ¶Si adhuc semel tē. Non accipit hic tentatio prout tentatio dei d̄r peccatum: qd̄ est qñ aliquis exponit se periculo, volens p hoc experiri diuinum auxilium: cum tñ habeat quid agere possit ꝑm viam humanam: sicut est probatio in duello, & tactus ferri candētis: quæ merito reprobātur in iure canonico. sed accipitur hic tentatio pro petitione signi procedente ex cōfidentia dei: & vt eius gloria amplius manifestetur: vt. s. dictum est.

¶In cap. vj. Iudicum, vbi d̄r in postilla Angeli vero in sacra scriptura non vocantur propheræ.

ADDITIO. Licet cognitio angelorū q̄ res in ꝑbo cognoscunt, sit clara & absq; æn- gmate: ex hoc solo non sequeret̄ q̄ non possent dici, ꝓpheræ nisi cum alio adiuncto: prout supra prologo psalterij deo duce declarabit̄ &c.

REPLICA. Circa librum Iudicum facit modicū Burge. nisi circa ca. vj. vbi postillator dicit angelos in scripturis nō dici, ꝓphetas, ꝓpter claram visionem diuinæ essentiæ: Burgē, ꝑmittit super prologum psalterij de hoc dicere: vide ibi correctorium.

Ca. VII.

Igitur hierobaal. Postq; descripta est vocatio ducis: hic q̄r describit̄ modⁿ certaminis. vbi primo ponit̄ cōcertatio pugnę. scd'o psecutio victoriæ ca. viij. Circa primū prio describit̄ bellatorū electio. scd'o electorum assecuratio, ibi: Castra aūt madiā. tertio assecuratorū certatio, ibi: Diuisitq; trecētos

Diuisio. † deu. 20 b. 1. Mac. 1. g.

viros. q̄rto adiutor⁹ associatio, ibi: Cōclamātes. Circa primū sciē dum q̄ dñs voluit eligere bellatores in paruo numero, vt sibi victoria illa totaliter attribueret̄, vt patet i textu. eligūt igit̄ hmōi latores duplici signo. Primū est ꝓstātia mētalis, cū d̄r: e ¶Qui

☞ formidolosus

Moraliter. Moral'r. d ¶Igitur hiero, Per quem, vt dictum est, xp̄s signatur: pergens ad prælium ꝺ madian: p quē vt prædictū est diabolus signat̄. Primo suos bellatores examinat ad videndū q̄ sūt apti ad sequendū ipm: excluduntur aūt timidi, cum d̄r: e ¶Qui formidolo, & ti. &c. & sic fuit discipulis xp̄i quor⁹ plures dixerūt.

¶Secunda pars. f ij ✠Ioh. vj. g.

de:nou veniat ad me ad balla. ait em: Qui non tollit crucē suā & mat.10.d sequitur me,non est me dign⁹:& qui nō odit patrē suū & matrē, fratres,sorores & filios insuper & animā suā,nō est me dign⁹. Ité: Ibidem. qui nō renūciauerit oīb⁹ q possidet,nō pōt esse meus discipulus: Sic timidos & formidolosos separat a suis castris. Mules ergo xpi timorem & formidinem depellat:& cōfidē Ps. 26.a ter dicat: Si consistāt aduersum me castra, Ibidem. non timebit cor meum. Et, Dñs illumnatio mea:& salus mea quem timebo &c. Nō vos terreat ista militia, que facile fideliter militantibus impletur. Solēt in his castris mulieres vincere:non corporis robore, sed fidei virtute. sicut delbora:& iudith:q̄ quā viri pderant patriæ reddidit salutē. Virgines quoq; prima ætate ,p martyrio tyrānica pertulere tormēta. In his ergo qui militant deo:non corporis,sed animæ fortitudo quærit⁹: quia non iaculis ferreis,sed orationum telis victoria acquiritur:& fides in Eph.6.c. certamine tolerātiam ꝓbet. vñ: State ergo induti loricam iusticiæ,succincti lumbos i veritate:& galeā salutis,accipite, & gladiū spiritus:sup oia scutū fidei &c. Sicut armati debemus tollere vexilla crucis xp̄i:& eū sequi. Si tamen in persecutione inferiorem te viribus ꝺ tyranni crudelitatem videris: est in militia christi dare locum ire:de loco in locum fugere:nec tibi in hoc ascribitur Mat.10.c militare cōmissum. vnde:Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Sūma enim rei est:ihesum quē semel confessus Apo. 19. es non negare. Confitetur aūt:qui propter d. ea;fugit ne neget. In apocalypsi cum enumerentur, qui in stagnum ignis mittendi sunt cum infidelibus & fornicatoribꝰ & venerijs,timidi & formidolosi cōputant. Sic in ter ingentia & nefanda crimina timoris & formidinis crimē ponit. ¶Lxx. Formido- F losus est,qui quasi adolescente vitio antec̄ Differūt videat mala,sola cogitatione terretur, geli formido dam per membra formidinē volucs:vt nō losus & tam conspectu malorum q̄ auditu & expec timidus. tatione soluatur. Ideo iuxta. Lxx. formidolosus corde dicit⁹: in corde enim & in interioribus animi defixū manet hoc vitium. Timidus autem est qui primo aspectu ad congressum trepidat,nō ī ꝺ toto corde terret⁹: sed reparari & aiari denuo potest. a ¶Adhuc populus. Ada. Adhuc populus multus est:depone eos ad aquā:& ibi eos probabo tibi. Vt video qui primum reprobati sunt,nec in aquam descenderant: sed adhuc se cathecuminos designabant:& in tantū fortitudinis vitio deterriti sunt:vt nec ad lauacrū salutare descenderēt. Ideo reprobati sunt. Hi ꝟo secundi veniunt ad aquam,vt probētur ibi. & dixit dñs ad gedeō:Oīs quicūq; lambuerit aquā in lingua sua sicut lambit canis, statues eum deorsum &c. In omni⁹ pene veterum gestis,mysteria designantur ingentia:sicut hic. Qui enim descēdunt ad aquam.i. ad baptismi gratiam,non debent procidere in terrā:nec flectere genua:& cedere tentationibus futuris. sed stare cōstanter:& remissas manus & dissoluta genua erigere:& gressus rectos facere pedibus suis. Heb.11.c Venisti ad aquā baptismi:hoc est tibi initiū pugnæ spiritualis. Si remissior fueris,si flecti facile potueris: quomodo pugnabis? Quomodo stabis contra astutias diaboli? Ideo clamat Gal.5.a. apl's:State:& nolite iugo seruitutis iterū hærere. Ille ergo ,pbabilis,iste electus est:qui postq̄ ad aquas baptismi venit,ad necessitates corporeas & terrenas flecti nescit. qui' vitijs non indulget: nec propter peccati sitim sternitu pronus. b ¶Qui manu & lingua. Manu & lingua dicit eos aquā lābere:quia manu & lingua Mat. 5. c. debēt operari milites xp̄i.i. opere & verbo. Qui em docet & facit magn⁹ vocabitur in regno cœlorum. Similitudinē quoq; canis Canis fi- lambentis inducit:qa supra omnia cætera animalia amorē dr̄ ,p delitas. prio dño seruare:nec terrore,nec iniurijs obliterari in eo fert affectus. Trecenti ergo sunt soli,qui sacramenti huius imaginē seruarunt. Isti electi,probati,& ad victoriam consecrati: qui etiā ipso numeri sacramento,obtinere aduersarios possunt. Trecenti em sunt qui tertio cēreno multiplicantur:& pfectæ trinitatis numerum seruant. c ¶Fuit itaq; numerus. Augusti. Et factus est numerus

a ¶Q. certamina fortib⁹ viris derelinq̄t: ne exemplum timoris & formidinis cæteris pr̄beat.

sus & timidus est,reuertat̄. Recess⁹ a scrunt⁹ de monte galaad:& reuer a¹ ¶cathecumini scilicet qui ante baptismum territi cedunt.

sa sūt ex pp̄lo ūūiginti & duo milia virorū:& tm̄ decē milia remāserūt

a Dixit⁹ domin⁹ ad gedeon: Ad⁹ b a ¶probandos.

huc pp̄lus multus est. Duc eōs ad a ¶baptismi.

aquas, & ibi probabo illis: & de quo dixero tibi vt tecū vadat,ipse pergat:quem ire,phibuero,reuer⁹ tatur. Cūq; descendisset populus ad aquas,dixit domin⁹ ad gedeō a ¶.i.opere. b ¶.i.verbo. c ¶.i.q recti- tudinē doctrinæ hauriūt:& rectitudinē operum nō flectunt.

b Qui mānu & lingua lambuerint c a ¶qui sup oia aialia amēt dños suos.

aquas sicut solent cānes lābere:se- a ¶dissoluti.s.in operibus.

parabis eos seorsum:q̄ aut̄ eū cur a ¶qui.s.non faciunt rectos gressus pe- uatis genibus biberint, in altera dibus suis.

c aūt pte erunt. Fuit itaq; numerus eorū qui manu ad os proiciente a ¶in numero.f.perfecte trinitatis. aquas lāberant trecenti viri: oīs aūt reliqua multitudo flexo popli ce biberat. Et ait dñs ad gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt

mer⁹ eoꝝ q lambuerūt manu sua,lingua sua trecēti viri. Plerique G latini codices nō habent manu sua,sed tantum lingua sua: qa sic intellexerunt quod. ē. dictum est: tanq̄ canes. Græc⁹ aūt vtriq; habet manu sua,lingua sua: vt intelligatur ꝙ manu aquam raptā in os ,piciebāt: sicut canes qui nō ore apposito sicut boues aquā ducunt quam bibunt:sed lingua in os rapiunt. sicut etiam isti fecerunt: sed cū manu aquam in os ,pcerent: quam lingua excip̄erent. Interpretatio vero ex hebraeo id planius habet. Fuit itaq; numerus eorum qui manu ad os pronciente aquas lambuerant trecenti viri. Non enim ita bibunt homines vt sine opere manus lingua aquam hauriant sicut ca- ☞nes. Aut

NICO.DE LYRA

✠ formidolosus & timid⁹ est,reuertatur,ita ꝙ solum constantes & impauidi ad prælium remanerent. vnde subditur: a ¶Recesserūtq; de mōte galaad &c. Iste mons non est ille qui est vltra iordanem vbi laban comprehendit iacob: vt habet Gen.xxxi,sed est alius mons in terra promissionis qui sic nominatur. Secū do eliguntur signo potentiæ corporalis ibi: b ¶Adhuc populus mult⁹ est: duc eos ad aquas &c. Non est intelligendū: ꝙ deus probet aliquem vel aliquos ad cognoscēdum aliquid sibi ignotū:sed vt cognoscatur ab alijs. c ¶Qui in ma. & lingua lambuerint aquas. Hoc erat signum ꝙ non erant multum fatigati qa nolebant ad terrā ,pcūbere,sed statim trāsire. & ecōtrario in illis q biberunt curuatis genib⁹ ad terrā vt effunderēt se sup aquā ad bibendum in magna copia:signū erat ꝙ erant ✠ fatigati &

✠Ioh.vi.g. Durus est hic sermo: & quis Moralit. pōt eū audire? & subdit: Ex hoc aūt multi discipulorū ei⁹ abierūt retro. Et sic est de christianis carnalib⁹, q nō pūt eū seq per viā austeritatis & pnīe. Sed eo examinauit gedeon bellatores per modum potationis,cum dr̄: c ¶Qui ma. & ling- Pś.23. b ua. &c. p illos em q biberūt aquas flexo ficat redēptoris aduentum. de quo dr̄: Tollite portas principes vestras,& eleuamini portæ æter. & introi. rex glīæ do. for. & po. do. po. ī ꝙlio: Hoc gedeō opere & noīe ,pphetauit. Gedeon nāq; interpretatur circumiens in vtero. Christus enim per maiestatis potentiā omnia circūiuit: sed per dispensationis gratiā in vterum virginis venit. qa sua dispēsatione nos redimēs diuinitate cūcta complectens,& humanitatē intra vterū suū mens in vtero incarnatus est: & clausus nō est: quia intra vterum fuit per infirmitatis substantiam: & extra mundum per maiestatis potentiam. Madian vero interpretatur de iudicio: hostes enim eius repulsi sunt: nō de iudicio repellētis,sed de iudicio iuste iudicantis,ideo de iudicio vocātur: quia alie ni a gratia redemptoris iustæ damnationis meritum etiam in nomine trahunt. Cōtra hos gedeon cum trecētis pergit ad prælium. Solet in centenario perfectionis intelligi. Quid ergo in trecentis nisi perfecta cognitio trinitatis? Cum his enim dñs aduersarios fidei destruxit:cum his ad prædicationis bella descendit: qui possunt diuina cognoscere: & de trinitate quæ deus est perfecte sentire. Notandum vero est: qa trecentorum numerus in tau littera continetur: & per speciē crucis significatur quæ crucis speciem tenet. cui si per trāsuersam lineā id quod in cruce eminet adderet: non iam crucis species sed ipsa crux esset. Quia ergo hic numerus in tau littera continetur & per eam species crucis ostendirur, merito in his trecentis gedeonem Luc. 9. c. sequentibus illi designantur quibus dicit. Qui vult venire post me, ab-

Victoria christi in tribus.

A ☞ nes. Aut vero istis ꝓcæptū fuerat vt hoc facerent sed cum ad bibendum descendissent ad aquā multi genu flexo beberūt, qd̄ facilius & minore labore fieret. Pauci vero non flexo genu se icurauerūt: sed vt canes biberunt, aquā manu in os iaciendo. Quorum numerus: quia trecenti erant crucē significant: propter litteram tau græcam. Per quod etiam gentes magis in crucifixum christum creaturas ꝓfiguratū est: qa littera græca est. Vñ græcorū nomine apl's omnes gentes significat Rom.1.b dicens: Iudæo primū & græco quia in linguis gentium græca ita excellit: vt per hāc gen.14.c omnes decēter significentur. Hic numerus etiam in vernaculis abraæ aduertēdus est: per quos fratrē ab hostibus liberauit: quando eum melchisedech magno mysterio benedixit. Quod em exuberant decem & octo videt significari quo tpe fieret. i. tertio: qd̄ futurum erat sub gratia. Nam primum est ante legem: scd'm sub lege: tertium sub gra. Singula ꝟo tēpora senario significata sunt numero propter pfectionē. ter em seni decē Luc.13.c & octo sunt. vñ & mulier decē & octo ānos habebat in infirmitate quā curuā saluator erexit. Nam ꝙ isti ita probati sunt, vt simi- 1.Co.1.d. les in bibendo canibus dicerentur: significat ꝙ ꝓemptibilia & ignobilia elegit de⁹. Mat.15.c Pro contemptu enim habetur canis. vnde: Nō est bonū sumere panem filiorū, & mit- 1.reg.24 tere canibus. Dauid quoq; tāquam cōtemc. ptibilē se canē appellat. a ¶Percussit ilEsa.9.a. lud aūt⁹ subuertit. Grego. De hoc bello ꝓ ,pphetam dicitur. Iugum oneris ei⁹: & virgā humeri ei⁹, & sceptrum exactoris ei⁹ superasti sicut in die madian. Eripiens enim gentilitatem dñs superauit iugū oneris ei⁹: cum eā aduentu suo a diaboli seruitute liberauit Superauit virgā humeri ei⁹: cū per B cussionē illius q̄ ex peruersio opere grauiter deprimebat, humano genere redēpto compescuit. Superauit sceptrum exactoris eius: cū regnum diaboli qui pro pēnis debita pœnarum tributa exigebat, de corde fidelium destituit. Aduentus ergo redēptoris huius pugnæ victoriæ ꝓparatur: qa in illa gedeonis victoria designat̄. Gedeon nam̄q; signi

a aquas liberabo vos & tradam in a ¶quia non est speciosa laus in ore peccatoris.

manu tua madian: ōmnis autem reliqua multitudo reuertatur in locum suum. Sumptis itaq; pro nu a mero cibariis & tubis: omnem reliquam multitudinem abire præcepit ad tabernacula sua. Et ipe cū trecentis viris se certamini dedit. Castra autem madiam erant sub- b ter in valle. Eadem nocte dixit dominus ad eum: Surge & descende in castra: quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas: descendat tecum phara puer tuus. Et cum audieris quid loquā- c tur, tunc confortabunt̄ man⁹ tuæ: & securior ad hostium castra descēdes. Descendit ergo ipse & phara puer eius in partem castrorū, vbi erant armatorum vigiliæ. Madiā autem & amalech & omnes orien tales populi fusi iacebant in valle vt locustarū multitudo. Cameli autem innumerabiles erant: sicut arena q̄ iacet ī littore maris. Cūq; vesset gedeon, narrabat aliqs somnium proximo suo: & in hūc modū referebat qd̄ viderat. Vidi somniū: & videbat mihi quasi subcine a ¶Augu. Quia per contemptibilia mundi saluator inimicos confudit.

ticius panis ex hordeo volui: & in castra madian descendere: cumq; a peruenisset ad tabernaculum percussit illud arq; subuertit & terræ fonditus coæquauit. Respondit is cui loquebatur. Nō est hoc aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israelitæ. Tradidit em dominus in manus eius madian, & omnia castra eius. Cumq; audisset e gedeon somnium & interpretationem eius: adorauit: & reuersus est ad castra israel, & ait: Surgite: tradidit em domin⁹ ī manus nostras b castra madian. Diuisitq; trecen- f

me, abneget semetipsum & tol. cru. suam & se. me. Qui sequētes C dominū tāto vertius crucē tollūt: quāto acri⁹ & se edomāt: & erga proximos charitatis cōpassione cruciantur. Vnde: Signa tau Eze. 9.b. super frontes virorū gementiū & dolentium. Vel in trecētis hoc significatur: ꝙ ferrū hostiū crucis ligno superet. b ¶Diuisitq; trecentos. Ducti sunt ad fluuiū vt aquas biberent: & qui eas flexis genibus hauserunt, a belli intentione remoti sunt. Aquis enim doctrina sepietiæ: siante autem genu recta operatio designatur. Qui ergo dum aquas bibunt genu flectunt, a bello prohibentur: quia cum istis christus contra hostes fidei pgit ad prælū: q cum doctrinā hauriunt, rectitudinē operum non flectunt. Omnis em tunc bibisse aquam: sed non omnes recto genu stetisse narrati sunt. Et reprobati sunt qui bibendo genua flexerunt: quia non auditores legis rom. 2. b iusti sunt apud deum: sed factores. qa em dissolutio operum genuum curuatione signatur, recte dicitur: Remissas manus & Heb. 12. dissoluta genua erigite: & gressus rectos d. facite pedibus vestris. Igitur christo'duce ad bellum prodeunt: qui quod ore annunciant opere ostendunt: qui fluenta doctrinæ spiritualiter hauriūt: nec cū in prauis operib⁹ carnaliter inflectūt. In tubis clamor ꝙdicationū. in lampadibus claritas miraculorū: in lagenis fragilitas corporum. tales enim dux noster secum ad ☞ ꝙdicationis

NICO.DE LYRA.

✠ fatigati & multum sitibundi: & ideo de exercitu fuerūt separati. Hebræi aūt dicunt: ꝙ hoc fuit eo ꝙ erant assueti curuare genua coram idolis. sed prima expositio est magis litteralis. a ¶Sumptis D itaq; pro numero cibarijs. s. pro trecētis viris electis ad prælium: quia residuū ciborum dimisit reuertentibus. b ¶Castra autem madian Hic consequēter describitur electorum assecuratio. & primo verbo diuino, cum dicitur: Surge & descende in castra. Secundo ex somnio audito & ideo subditur: c ¶Et cum audieris quid loquantur &c. quod intelligitur de somnio audito, & interpretatione eius: quæ postea ponuntur, cum dicitur: Narrabat aliquis som. &c. cui⁹ forma subditur, cum dicitur d ¶Videbat mihi quasi subcinerī. panis ex hor. &c. per quem significabatur gedeon qui nullius reputationis erat in conspectu regum madian: sicut panis subcinericius & hordeaceus vilis est ex materia & forma. & hoc est quod subditur in interpretatione, cū dicitur: Non est hoc aliud nisi gladi. ge. &c. e ¶Cumq; audisset gedeon somnium & interpretationē ei⁹, adora. eo ꝙ inuenerat veritum confortatuum: sicut ei dixerat dñs: Tunc confortabuntur manus tuæ &c. & per hoc sciuit ꝙ nō erat somnium vanum: sed magis a deo immissum ad cōfortationem gedeonis & socio⁹ ei⁹: & ad desolationē aduersariorū ipsius. tales enim visiones & interpretationes earū aliqñ a deo concedunt̄ etiam malis hoibus, sicut & ,pphetandi act⁹: put habet in plurib⁹ locis sacræ scripturæ. vnde saluator Matthei. vij. c. dicit Multi dicent mihi in illa die: nōne in nomine tuo ,pphetauim⁹ &c. sequit̄: Tūc confitebor illis: qa nūq; id quod in cruce eminet adderet: non iam crucis species sed ipsa crux esset. Quia ergo hic numerus in tau littera continetur & per eam species crucis ostendirur, merito in his trecentis gedeonem sequentibus illi designantur quibus dicit. Qui vult venire post me, ab-

aduersarios fidei destruxit: cum his ad prædicationis bella descendit: qui possunt diuina cognoscere: & de trinitate quæ deus est perfecte sentire. Notandum vero est: qa trecentorum numerus in tau littera continetur: & per speciē crucis significatur quæ crucis speciem tenet. cui si per trāsuersam lineā id quod in cruce eminet adderet: non iam crucis species sed ipsa crux esset. Quia ergo hic numerus in tau littera continetur & per eam species crucis ostendirur, merito in his trecentis gedeonem sequentibus illi designantur quibus dicit. Qui vult venire post me, abneget semetipsum & tol. cru. suam & se. me. Qui sequētes dominū tāto vertius crucē tollūt: quāto acri⁹ & se edomāt: & erga proximos charitatis cōpassione cruciantur. Vnde: Signa tau super frontes virorū gementiū & dolentium. Vel in trecētis hoc significatur: ꝙ ferrū hostiū crucis ligno superet. b ¶Diuisitq; trecentos. Ducti sunt ad fluuiū vt aquas biberent: & qui eas flexis genibus hauserunt, a belli intentione remoti sunt. Aquis enim doctrina sepietiæ: siante autem genu recta operatio designatur. Qui ergo dum aquas bibunt genu flectunt, a bello prohibentur: quia cum istis christus contra hostes fidei pgit ad prælū: q cum doctrinā hauriunt, rectitudinē operum non flectunt. Omnis em tunc bibisse aquam: sed non omnes recto genu stetisse narrati sunt. Et reprobati sunt qui bibendo genua flexerunt: quia non auditores legis rom. 2. b iusti sunt apud deum: sed factores. qa em dissolutio operum genuum curuatione signatur, recte dicitur: Remissas manus & Heb. 12. dissoluta genua erigite: & gressus rectos d. facite pedibus vestris. Igitur christo'duce ad bellum prodeunt: qui quod ore annunciant opere ostendunt: qui fluenta doctrinæ spiritualiter hauriūt: nec cū in prauis operib⁹ carnaliter inflectūt. In tubis clamor ꝙdicationū. in lampadibus claritas miraculorū: in lagenis fragilitas corporum. tales enim dux noster secum ad ☞ ꝙdicationis

NICO.DE LYRA.

✠ fatigati & multum sitibundi: & ideo de exercitu fuerūt separati. Hebræi aūt dicunt: ꝙ hoc fuit eo ꝙ erant assueti curuare genua coram idolis. sed prima expositio est magis litteralis. a ¶Sumptis D itaq; pro numero cibarijs. s. pro trecētis viris electis ad prælium: quia residuū ciborum dimisit reuertentibus. b ¶Castra autem madian Hic consequēter describitur electorum assecuratio. & primo verbo diuino, cum dicitur: Surge & descende in castra. Secundo ex somnio audito & ideo subditur: c ¶Et cum audieris quid loquantur &c. quod intelligitur de somnio audito, & interpretatione eius: quæ postea ponuntur, cum dicitur: Narrabat aliquis som. &c. cui⁹ forma subditur, cum dicitur d ¶Videbat mihi quasi subcinerī. panis ex hor. &c. per quem significabatur gedeon qui nullius reputationis erat in conspectu regum madian: sicut panis subcinericius & hordeaceus vilis est ex materia & forma. & hoc est quod subditur in interpretatione, cū dicitur: Non est hoc aliud nisi gladi. ge. &c. e ¶Cumq; audisset gedeon somnium & interpretationē ei⁹, adora. eo ꝙ inuenerat veritum confortatuum: sicut ei dixerat dñs: Tunc confortabuntur manus tuæ &c. & per hoc sciuit ꝙ nō erat somnium vanum: sed magis a deo immissum ad cōfortationem gedeonis & socio⁹ ei⁹: & ad desolationē aduersariorū ipsius. tales enim visiones & interpretationes earū aliqñ a deo concedunt̄ etiam malis hoibus, sicut & ,pphetandi act⁹: put habet in plurib⁹ locis sacræ scripturæ. vnde saluator Matthei. vij. c. dicit Multi dicent mihi in illa die: nōne in nomine tuo ,pphetauim⁹ &c. sequit̄: Tūc confitebor illis: qa nūq;

f ¶Diuisitq; trecentos viros in tres partes. vt sic inuaderēt exercitum aduersariorum per tres partes; quasi essent tres exercitus

¶Secunda pars. f iij ✠ magni subi-

prædicationis ꝓlūdixit: q despecta salute corporū hostes moriendo ꝓsternerent: eorūq; gladios nō armis, sed patiētia superarēt. Armati enim venerunt sub duce suo ad prelūm martyres christi. s. tubis, lagenis & lāpadib⁹. Tubis sonāt dū ꝓdicāt. cōfringūt lagenas, dū soluēda in passiōe corpa hostilibus gladijs opponūt. fulgēt lāpadibus, dū post solutionē corporū miraculis coruscant. Moxq; hostes in fugā conuersi sunt: qa dū mortuorū martyrū corpora miraculis coruscare cōspiciūt: luce veritatis fracti qd impugnabant crediderunt. Cecinerunt ergo tubis vt lagenæ frangerentur: lagenæ fractę sunt vt lāpades apparerent. Apparuerunt lampades vt hostes in fugam verterentur: id est ꝓdicauerunt martyres donec eorum corpora soluerentur: quæ soluta sunt vt miraculis coruscarēt. Coruscauerunt vt hostes ex diuina luce prosternerent ne erecti deo resisterent: sed eum subditi formidarēt. Et notandum q ꝑ terunt hostes ante lagenas: fugerunt ante lampades: qa persecutores fidei prædicatoribus adhuc in corpore positis restiterūt. Post solutionē vero corporum apparentibus miraculis in fugam versi sunt: qa pauore territi a persecutione fidelium cessauerūt: prædicatione. s. tubarum fractis lagenis corporum timuerunt visis lampadibus miraculor⁹. Notandum etiam quod ibi scriptum est quia in dextera tubas, in sinistra autē lagenas tenuerunt. pro dextro enim habere dicimur quicquid pro magno pēsamus: pro sinistro vero quod pro nihilo. Bene autē in dextera tubas, in sinistra tenuerūt lagenas: qa christi martyres pro magno habent prædicatiōis gratiam: corporum vero vtilitatē pro nihilo vel ꝓ minimo. Quisquis vero plus facit vtilitatem corporis q̄ gratiam prædicatiōis: in sinistra tubā, in dextera tenet lagenam. a ¶Et hydrias confregissent: tenuerunt sinistris manib⁹ lam. &c. Adamā. Hydrias portant & lampades & buccinas corneas in manibus: & sic veniunt ad illam innumerabilem hostium multitudinē: in quibus erant cameli sicut arena maris. & cū venissent ad bellum: buccinis corneis insonuerunt: & diuiserunt hydrias de manibus: & contritæ sunt. Tunc ꝓ arreptis lampadibus proruunt in aduersarios, & simul buccinis concrepant. Vide quō electi milites dei cū lampadibus pugnant. Sic enim christus eos armauerat, dicens:

Luc. 12. e Mat. 5. b. Sint lumbi vestri præcincti: & lucernę ardentes in manib⁹ vestris. Ex. Sic fulgeat lux vestra corā hoib⁹, vt videant opa vestra bona

NICO. DE LYRA.

magni subito supueniētes: vt ex hoc exercitus terreret sicut & factum fuit: vt patet ex sequentibus. a ¶Et dedit tubas in manibus eorum &c. Modus em pugnandi fuit talis: quia quilibet de trecentis viris habebat tubam in manu dextera & lampadem, id est faculam ardentem in sinistra manu quæ non posset de facili extingui. & lagenæ vacuæ erāt desuper includentes faculas: ita ꝙ lumen nō posset videri. propter quod videtur ꝙ officia lagenarum essent inferius versus manus tenentium faculas. Et buccināte gedeone trecentī viri in tribus partibus circa exercitum hostium confregerūt lagenas: & sic subito apparuit lumen inclusum: & tos viros in tres partes: & dedit a ¶prædicationis. b ¶corpora. tubas in manibus eorum: lagenasq; a ¶fulgorem miraculorum. vacuas: ac lāpades in medio lagenarum. Et dixit ad eos: † Quod ¶Christus passus est pro nobis: relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius. me facere videritis: hoc facite. Ingrediar partem castrorum: & quod fecero sectamini. Quādo psonuerit a ¶prædicatio. b ¶operā, quia opus non debet dissentire a prædicatione. tuba in mānu mea: vos quoq; per castrorum circūitum clangite & con a ¶Augu. Quia id scilicet fiebat quod placēt deo et domino & gedeoni. clamate dominō & gedeoni. Ingressusq; est gedeon & trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum: incipientibus vigiliis noctis mediæ: & custodibus suscitatis, cœperunt buccinis clangere: & complodere inter se lagenas. Cumq; per gyrum castrorum in tribus personarēt a locis & hydrias confregissent: tenue a ¶quia pro minimo habet vtilitatem corporum: pro magno autem prædicationum gratiam. runt sinistris mānibus lampades: & dextris sonantes tubas: clamauruntq;: Gladius domini & gedeonis: stantes singuli in loco suo per circumitum castrorum hostilium. Omnia itaq; castra turbata sunt: & vociferantes vlulantesq; fugerunt. Et nihilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. Immisitq; dominus gladium in omnibus castris: & mutua se cæde truncabant fugientes vsq; ad bethseca & crepidinem abel meula in thebbath. Cōclamātes autem viri israel de nephtalim & aser & omni manasse, psequebantur madian. Et dedit dominus victoriam populo israel in die illa. Misitq; gedeon nuncios in omnē montem ephraim dicens: Descendite in occursum madian: & occupate aquas vsq; bethbera atq; iordanē. † Clamauitq; oīs ephraim & ꝓoccupauit aquas atq; iordanē vsq; bethbera. † Apprehensoq; duos viros madian, oreb & zeb: interfecit oreb in petra oreb: zeb vero in torculari e zeb. Et persecuti sunt madiā: capita f oreb & zeb portētes ad gedeō tras fluenta iordanis. Ixeruntq; Capitu. VIII. g ad eū viri ephraim: Quid sum: & ceperunt clamare: Gladius dñi & gedeōis, & buccinare: & sic ex terribili sonitu confractionis lagenarū & clamoris hoim & sonitu tubarū & subita apparitione luminis fuit territus exercitus hostiū: & ita turbatus q̄ vnus interficiebat aliū credens percutere aduersarium: & sic fuerunt aduersarij debellati. & ex prædictis patet ībā: paucis exceptis q̄ discurrentur. † j. 9. f. b ¶Ac lampades. id ē faculas ardentes vel torticea: vel aliq̄ hmōi q̄ non possent de facili extingui. c ¶Incipientibus vigilijs &c. ita ꝙ illi qui vigilauerant pro custodia exercitus erāt fatigati: & deponebant arma vt dormirent: & alij qui debebāt eis succedere in vigilia nondum erāt armati: & sic fuerunt citi⁹ stupefacti. Pā. 111. b quia de sancto dicitur: Cornu eius exaltabitur in gloria. Ideo cuiusq; buccina dicitur cornea: qa multiplicem scientiam christi & crucis eius que in cornu significatur, disserit sacramēta. Hac ergo buccina militantes & pugnāres alienigenas vincimus: & hostes in fugam vertim⁹: etiam si fuerit multitudo eorū sicut locustæ. Locustis enim comparat dæmonum multitudo: quib⁹ nec in cœlo, nec in terris sedes est. Præcedebat ergo in hoc bello operū lux, & scientiæ & virtutis diuini verbi prædicatio. Pugnem⁹ & nos in hymnis & psalmis & canticis spiritualibus concinētes & clamātes ad dominū vt ab ipso victoriam consequi mereamur.

Fecitq;

NICO. DE LYRA

Gedeon autem erat de tribu manasse: vt patet ex dictis. ō. capit. vj. & ideo ifti de ephraim fuerūt indignati de hoc, ꝙ gedeō posset de victoria præ ipsis gloriari: ideo volebant contra ipsum contendere et pugnare. fm ꝙ dicitur. a ¶Iurgantes for. & prope vim inferentes. Qd videns gedeon maluit eis gloriam victoriæ tribuere: ne seditio moueretur inter eos: dicens. b ¶Quid enim tale facere potui quale vos feci⁹tis: quasi dicat: vobis est attribuenda victoria, & non mihi. Ad quod rationē apparentem inducit dicens. c ¶Nonne melior est racemus ephraim vindemijs abiezer? Loquitur parabolice. Racemus enim continet pauca grana, vindemia autem multa. Per hoc igitur significat ꝙ paucæ psonæ captæ & occisæ a filijs ephraī erāt maioris ponderis, q̄ multitudo victa & occisa ab exercitu qui erat cum gedeone. quam denominat abiezer cuius domū vocauerat ad prælium: vt patet ex supradictis cap. vj. vt sic ex humilitate etiam nō ascribat sibi victoriam dictæ multitudinis, sed alteri. Vel potius quia ipse gedeon erat de familia abiezer & ideo factum illud nō attribuit sibi: sed toti familię ab abiezer denominatæ. Q̄ autem paucæ personæ captæ a filijs ephraim essent maioris ponderis, designat cum sequenter dicitur: d ¶In manus vestras do. tradi. principes madian &c. Quod cum lo. esset requieuit spi. eorum. id est spiritus superbię: quia non quærebant nisi gloriā victoriæ. Ex hoc autem loco & forte similibus accæpit postea salomon parabolam: quæ habet Prouerbior⁹. xv. a. Responsio mollis frangit iram: sermo autem durus suscitat furorem. e ¶Cumq; venisset gedeō. Hic consequenter describitur gedeonis iniusta derisio. quia cum peteret refectionem ab illis qui erant de populo israel, vt posset persequi aduersarios fugiētes: non solum non dederunt, sed etiam derisoriæ responderunt & patet littera paucis excæptis. f ¶Dixitq; ad viros soccoth. Soccoth non est hic nomē māsionis filiorū israel in exitu eorum de ægypto: quia locus ille est in ægypto: vt habetur Num. xxxiij. sed est locus vbi iacob recedēs ab esau post confœderationem fixit tabernaculū: & appellauit nomen illius loci soccoth: vt habetur: Gene. xxxiij. & erat locus ille prope iordanem.

stra bona. Talibus ergo lampadibus accēsis dicunt pugnare christi milites luce operum refulgētes. Buccina vero canit, qui de cœlestibus loquit: de spiritualibus disserit: & mysteria regni cœlorum reuelat. Ille de tuba loquitur qui de magnis & maximis loquitur: qui scientiā christi humanis auribus pandit. Cornea autem dicitur buccina

Moraliter

H

Diuisio. † Esa. 10. f.

† 23. q. 5. §. fin.

est hoc quod facere voluisti, vt nos non vocares cum pugnam pergeres contra madian, turgantes for a titer, & prope vim inferētes? Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui: quale vos feci⁹tis? b Nonne melior est racemus ephraim vindemijs abiezer? I n manus d vestras dominus tradidit principes madian, oreb & zeb. Quid tale facere potui, quale vos feci⁹tis? Quod cum locutus esset requieuit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumq; venisset gedeon ad iordanem, transiuit eum cum trecentis viris qui secum erāt & præ lassitudine fugientes persequi non poterant. Dixitq; ad viros soccoth: Date obsecro panes g populo qui mecum est: quia valde defecerunt, vt possim⁹ persequi zebee & salmana reges madian. Responderunt principes soccoth: h Forsitan palmæ manuum zebee i & salmana in manu tua sunt: & idcirco postulas vt demus exercitui tuo panes? Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit dominus zebee & salmana in manus meas: & cum reuersus fuero victor in pace: conteram carnes vestras cum spinis tribulisq; deserti. Et inde cōscendēs I venit in phanuel: locutusq; est ad viros loci illius similia. Cui & illi responderunt sicut responderant viri soccoth: Dixit itaq; eis: Cum reuersus fuero victor in pace, destruam turrim hāc. Z ebee autem m & salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim milia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum: cæsis centum viginti millib⁹ bellatorum & educētium gladiū. Ascendensq; gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur ad orientalem partem nobe & iechaa: percussit castra hostium: qui securi erant, & nihil aduersi suspicabantur: fugeruntq; zebee & salmana: quos persequens gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorum. Reuertensq; de bello ante solis ortum, apprehendit puerum de viris soccoth: interrogauitq; eum nomina principū & seniorū soccoth: & descripsit septuaginta septem viros

Moraliter

danem. g ¶Date obsecro panes. Cōsideter petebat ab eis: qa erant de filijs israel. h ¶Responderunt principes soccoth: negatiue & derisorie. i ¶Forsitan palmæ manuum &c. id est iam tenes eos captos. & ideo merito gedeon respondit. k ¶Conteram carnes vestras. in pœnam debitam huius iniuriæ. l ¶Et inde conscēdens venit in phanuel: & c. locus est vbi iacob habitauit quo eorum locum: scilicet infernum ad ipsos deprædandū: Per viros soccoth qui gedeoni exprobrauerunt, possunt intelligi vulgares iudæorum. quia soccoth interpretatur taberna cula: & ideo viri soccoth idem est quod viri tabernaculorum. Sic autem nomina ri possunt vulgares iudęorum: eo ꝙ dixerunt. iij. Reg. xij. d. Quæ nobis pars in david: aut quę hæreditas in filio isai: Reuertere in tabernacula tua israel. Ipsi ꝙ exprobrauerunt christo per gedeonem significato. Mat. xxvj. e. Prætereuntes autem blasphemabāt eum, mouentes capita sua & dicentes: vah qui destruis templum dei &c. Per viros phanuel intelligunt scribæ & sacerdotes. Phanuel enim interpretat facies dei. & fm Grego. super Ezech. facies ad noticiā ptinet. ipsi vero noticiam dei p legē & ppheras habuerūt & ipsi similiter exprobrauerunt xpo dicētes: Alios saluos fecit: seipsum saluare non potest &c. vbi supra. Sed sicut gedeō exprobratus transiens hostes debellauit. Sic saluator noster post opprobria in cruce sibi illata per mortem suam ad infernum descendit: & ibidem dæmones simpliciter confudit. Et sicut gedeon habita victoria de madian destruxit viros soccoth & phanuel. sic saluator noster post triumphum de dæmonibus, & ascensionem ad cœlos ppfm iudæorū & sacerdotes destruxit p romanos: & tēplum turrem phanuel significatum concremauit.

Universidad de Bibliotec

E ☞ a ¶Fecitq; ex eo ge. Capi.VIII. Aug. Quæritur quid sit ephud vel ephot. Quod quidem si sacerdotale est indumẽtum qđ plãrios dicũt: vel poti⁹ supindumẽtum qđ græce, ἐπωμὶς· qđ magis suphumerale interp̃tari põt: meritq; mouet quõ de tãto auro gedeõ id fecerit: ga scriptũ est. Et factũ ẽ põdus inaurium aurearũ qs petierat sicli mille septingẽti auri: præter brachialia & torques & opimẽta purpurea q̃ erant super reges madian: p̃ter torques q̃ erant in camelorũ ceruicib⁹: & fecit illud gedeon in ephud & statuit illud in ciuitate sua: & fornicatus ẽ eis isrl̃ post illud &c. Quõ ergo ista vestis de tãto auro fieri potuit? nã & mr̃ samuelis fecit illi ephud bath qđ qdã interptati sunt ephud lineũ: qñ eũ dedit dño in tẽplo nutriẽdum. Vbi euidẽt⁹ apparet p̃ gen⁹ ẽc indumẽti. An tõ dictũ est: statuit illud i ciuitate sua: vt hic intelligere tur aureũ fuisse factũ? Nõ em̃ dictum est posuit, sed statuit: ga ita erat solidum: vt statui posset. i. positũ staret. hoc q̃ illicitũ cũ fecisset gedeõ: fornicatus est post illud eis isrl̃: id est sequendo istud cõtra legem dei. Vñ nõ frustra quærit: cum idolu nõ fuerit, id est cuiusq; falsi dei simulacrum: sed ephud. i. vnum de sacris tabernaculi: quod ad vestem sacerdotalem ptineret: quõ scriptura dicat fornicationem populi ista venerãtis. Ideo. s. q̃ p̃ter tabernaculum dei vbi erant ista: q̃ ibi fieri iusserat deus: extra simile aliq̃d fieri fas non erat. Iõ factam est gedeoni & domui ei⁹ in scã dalũ. i. vt ab offensõ deo discederet: qa & hoc quoddam idoli genus erat qđ extra dei tabernaculum quodlibet manufactũ p deo coleret: cũ illa ipa q̃ iussa sunt i tabernaculo fieri, ad dei poti⁹ cultũ referãtur, q̃p deo: aut dei simulacro colerent. Q̃q̃ p ephud ea locutiõe quæ significat a parte totum, ôia põt intelligi q̃ ꝓstituit gedeon in sua ciuitate veluti ad colendũ deum, similia tabernaculo dei. Et ideo p ephud qa hoc ẽ sacerdotalis isigne honoris: vt p̃ sit pctm̃ gedeõ, q̃ extra dei tabernaculũ fecerit aliq̃d sile vbi coleret de⁹: nõ q̃ solido auro velut adorãdũ ꝓstituerit ephud, sed q̃ ex auro illo fecerit ea q̃ pertinẽrẽt ad ornamẽta vel instra sacrarij: q̃ ôia p ephud significata sunt. Ipm quoq; ephud nõ ex solo auro fieri p̃ceptũ est: si hoc est suphũerale sacerdotalis vestis: sed aliq̃d auri habet. Nã ex auro & hyacitho & purpura & coccino & byssо fieri iussũ est. Sed qa hęc ita posuerẽt. Lxx. vt memoratis oib⁹ q̃ de spoliꝭ acceꝑat gedeõ, iterrẽt: & fecit illud gedeõ i ephud: vr ex illo toto hoc factũ esse cũ ea locutiõe q̃ significat a toto ptẽ: vt ita posſit intelligi. fecit illud i ephud, q̃si inde fecit ephud: vel ex eo fecit ephud: nõ illud totum. Sin ephud cõsumẽs: sed ex illo quãtũ sufficiebat impendens. Nã in illa interptatione quæ ex hebræo est sic legit: Fecitq; ex eo gedeon ephot. Quod em̃ apud Lxx. ephud, hoc in hebræo ephot legitur. Non autem oẽs sacerdotes tali vtebantur superhumerali qđ esset ex auro, hyacintho, purpura coccino & byssо: sed solus summus sacerdos. Nõ erat ergo tale qđ datum est samueli a matre cum adhuc puer esset. vnde ephud bath dr̃. i. lineũ. Sed gedeõ existimo illud fecisse: qđ erat p̃cipuũ indumentum summi sacerdotis: p qđ & cætera significata sunt opa sacrarij: qđ in sua ciuitate p̃ter dei tabernaculũ ꝓstituit: & iõ factũ ẽ illi & ☞ domui

1.Reg.2.b.

Exo.28.a

F

G

a ¶An zebee & sal. super quib⁹ ex. Ad hoc enim referuaueratur eos vt ostenderet viris socoth victoriam a deo sibi datam. b ¶Tulit ergo seniores ciuitatis & spinas deserti ac tribulos &c. quia traxit eos per spinas & tribulos: vel quia combussit eos igne facto de spinis p̃m alios. c ¶Dixitq; ad zebee. Hic consequẽter describitur aduersariorum comprehẽsorum occisio. cuius causa in speciali tangitur cum quæritur: d ¶Quales fuerunt viri quos occidistis in tha. ibi enim manebant fratres gedeõis: & ideo solliciẽ fuit quærere quid fuisset ibi factũ. e ¶Similes tui, & vnus ex eis quasi filius regis. Quibus ille respondit: Fratres mei fuerunt: filii matris meæ. Viuit domin⁹ quia si seruassetis eos, non vos occiderem. Dixitq; iether primogenito suo: Surge & interfice eos. Qui non eduxit gladium. Timebat enim quia adhuc puer erat. Dixeruntq; zebee & salmana: Tu surge & irrue in nos: quia iuxta ætatem robur est hominis. Surrexit gedeon & interfecit zebee & salmana: & tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum docorari solent. Dixerũtq; omnes viri israel ad gedeõ h Dñare nostri tu, & filiꝰ tuꝰ & filiꝰ filii tui: quia liberasti nos de manu madiã Quibus ille ait: Non dominabor vestri: nec dominabitur in vos filiꝰ meꝰ sed dominabitur vobis dominus. Dixitq; ad eos: Vnam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex p̃da vestra. Inaures enim aureas hismaelitæ habere consueuerant. Qui responderunt: Libentissime dabimus. Expãdantesq; super terram pallium, proiecerunt in eo inaures de præda: & fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli: absq; ornamẽtis & monilibus & veste purpurea, quibus reges madian vti soliti erant & præter torques aureas camelorum, a Fecitq; ex eo gedeon ephot: & posuit i illud in ciuitate sua ephra. Fornicatus k est omnis israel in eo: & factum est i gedeoni & omni domui eiꝰ in ruinã. Humiliatus est autẽ madiam coram filiis israel nec potuerũt vltra ceruices eleuare: sed quieuit terra per quadraginta annos quibus gedeon præfuit. Abiit itaq; hierobaal filius ioas & habitauit in domo sua: habuitq; septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius: eo q̃ plures haberet vxores. Cõcubina autẽ illius quã habebat in

Diuisio

H

A ☞ domui eius in scandalũ vt sic interiret filiorũ ꝓles numerosa sicut postea testat scriptura. ¶Augu. Intelligẽdũ est per ꝓplsim dictũ esse: quod fecerit gedeon ephot cõtra legẽ dei ex auro quod deus tis hostibus erat ablatũ: vt simul diceret vnde erat aurũ, & quid de illo sit factũ. Factũ est enim hoc peccatũ in fine dierũ gedeon, q̃ñ consecuta sunt mala quę annectit scriptura: post q̃ dixit quot annis in diebus gedeon terra quieuit. a ¶Post q̃ autem. Augu. Et factum est cum mortuus esset gedeon: & auersi sunt filij israel: & fornicati sunt post baalim: & posuerũt ipsi sibi baal berith testamentũ vt esset eis in deum &c. Et baalim & baalberith idola intelligẽda sunt. Maior ergo transgressio & fornicatio est a populo post mortem gedeon: q̃ illo vi uo propter ephot. quod etiã illicite factum erat: tñ de sacramentis tabernaculi erat: hęc vero idolatria non habet vel falsam paternæ religionis defensionem. Vnde etiam si non in fine tpis gedeõ ephot factum est, sed ante factũ est: ita deus patiẽter tulit vt pax in terra perseueraret: qa licet factũ erat qđ prohibuerat. non tñ lõge recessum erat ab illo qui tale aliquid in tabernaculo suo in honorẽ suum fieri iusserat. Nunc vero gravatiora commissa: & apertam post idola fornicationem populi noluit esse impunitam.

☞ Reman.

☞ lis, sed ad aduncta: sicut de abraam dr̃: Gen. xxv. a. Filꝭ aũt cõcubinarũ largitus est munera. & tñ non cognouit aliquã q̃ nõ esset vxor sua. a ¶Mortuus est gedeon filius ioas in senectute bona. Ex hoc videtur q̃ in gratia mortuus fuerit: & per p̃ns q̃ a pctõ p̃dicto pœnituerit vel excusatus fuerit. b ¶Post q̃ autem mortuꝰ est ge. auer si sunt fi. israel. scilicet a cultu dei. c ¶Et for. sunt in baalim. per idolatriã. d ¶Per cusserunt q̃ cum baal fœdus vt esset eis in deum. decetero in perpetuũ. e ¶Nec fecerũt misse. cum do. hic. quia iterfecerũt filios eiꝰ: vt habet cap. seq. ¶Ad maiorem prædictorũ intelligentiã vel potius studiosorũ exercitationẽ põt quæri: vtrum gedeõ mortuꝰ fuerit in pctõ mortali? & videt q̃ non: ga dicit hic de eo: Mortuusq; est gedeon fi. io. in se. bo. quod nõ cõsueuit dici in scriptura sacra: nisi de illis q̃ moriuntur in gratia p̃m doctores hebraicos & latinos. Item ad hebræos. xi. noiatur in cathalogo sanctorũ: ergo &c. ¶Cõtra: ga dictum est q̃ fecit ornamenta sacerdotalia pro cultu diuino exercendo in domo sua. quod erat illicitum prout dictum fuit Iosue. xxij. quia vt ibidem dicit: filij israel voluerũt bellare cõtra ruben & gad & dimidiã tribũ manasse: eo q̃ putabãt eos feciſſe altare ad sacrificia offerẽda extra locum silo eriã domino. Itẽ iste gedeon vt dicunt expositores cõiter, in ornamẽtis prædictis offerebat sacrificia domino qđ non erat licitũ nisi filꝭ aarõ: vt habet Nume iij. Si aũt dicat q̃ pœnituerit nõ videt rõnabiliter dictũ: qa si vere & perfecte pœnituisset, prædicta destruxisset. Respondeo. Quæstio ista est de facto per, viam naturæ nobis ignotо: & ideo nihil est hic dicendum: nisi quantum põt trahi ex scriptura vel dictis sanctorũ. Dicũt igitur doctores nostri q̃ mortuꝰ fuit in gratia propter rationes allegatas pro parte ista. Dicunt tñ communiter q̃ peccauit mortaliter vestes sacerdotales faciendo extra locũ diuini cultꝰ, & eis vtẽdo cũ nõ esset de tribu aarõ, nec etiã leuita. dicunt tñ q̃ ante mortẽ pœnituit. Ad illud aũt quod cõtra hoc arguit q̃ talia nõ destruxit: põt dici qđ pœnituit circa mortẽ cum iam erat ita debilis q̃ hoc facere per se nõ poterat: ꝑcepit tñ filꝭ suis hoc fieri vel saltem vestes dictas ad locum diuini cultus portari, qđ qa factũ nõ fuit: nõ sibi imputandũ est: sed magis illis

B

C

Diuisio.

D

domu ſichẽ, genuit ei filiũ noie abimelech. Mortuusq; est gedeõ filius a ioas i senectute bona: & sepultꝰ est in sepulchro ioas patris sui in a ephra de familia ezri. Post q̃ aũt b mortuꝰ est gedeon auersi sũt filii israel: & fornicati sunt i baalim: c Percusserunt q̃ cũ baal fœdus vt d esset eis i deũ: nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manibus inimicorum suorũ omnium per circumitũ: nec fecerunt e misericordiam cum domo hieroboal gedeon iuxta omnia bona quæ fecerat israeli. Cap. IX.

ABiit autem abimelech filius hierobaal in sichem ad fratres matris g suæ: & locutꝰ ẽ ad eos & ad omnem cognationẽ domꝰ patris matris q̃ suæ, dicens: Loquimini ad omnes viros sichẽ: Quid vobis est melius, vt dominentur vestri septuagita viri omnes filii hierobaal: an vt domine tur vobis vnus vir? Simul q̃ con i siderate, qa os vestrũ & caro vĩa sum. Locutiq; sunt fratres mr̃is eiꝰ de eo ad oẽs viros sichẽ vniuersos sermones istos: & inclinauerũt cor eorũ post abimelech: dicentes: Frater nr̃ est. Dederũtq; k illi septuaginta pondo argẽti de a ¶Isid. Sic antichristus multos cõducet muneribꝰ vt phano baalberith. Qui cõdũxit l faueant sibi.

sibi ex eo viros inopes & vagos secutiq; sunt eum. Et venit in domum patris sui in ephra: & occi⁊m a ¶Isido. Credentes quos christus in fide genuit.

dit fratrẽs suos filios hieroba⁊ a ¶de septuaginta linguis.

al septũaginta viros super la⁊

Moralr.

Bbiit autem abimelech &c. Hæc est pars incidentalis: i qua describitur ruina domus gedeonis de qua facta fuit mentio capræ. Circa quod primo describi tur ipsius abimelech promotio iniqua. secundo maledictio digna, ibi: Qđ cum nũciatum esset. tertio sequẽs vltio diuina, ibi Misitq; dñs. Circa primũ describitur prio ambitio abimelech, cũ dr̃: ¶Abiit &c. hic, cuius mater noiat̃ cõcubina ca. præce. & ancilla in isto vt videbitur. p qđ denotatur q̃ inter filios gedeonis fuit min⁹ nobilis & minoris reputationis: & tñ anhelabat ad dñium præalꝭ & regnũ. g ¶Ad fratres &c. vt p eos inclinaret alios ad votum suum. h ¶Quid vo. est me. &c. per hoc innuebat q̃ oẽs aliꝭ filij gedeonis vellent super pplm dñari: qđ erat falsum. sed hoc fingebat ad habẽdũ intentum. i ¶Simul q̃ cõsi. &c. q. d. si ꝓmot⁹ fuero defendam vos & ꝓmouebo. Cõsequẽter describit̃ eius indebita promotio, cum dr̃. k ¶Dede. &c. pon. ar. Põdo ideclinabile est: & significat pondus ideterminatũ p̃m aliquos. p̃m aliq̃s idem est qđ libra. In hebræo aũt hr̃. septuaginta argẽteos de phano baalberith nomẽ illius phani: eo q̃ habitatores sichem ibi percusserunt fœdus cũ baal. Berith em̃ fœdus interp̃tat̃. l hi aũt thesaurus cõis reppo nebatur. l ¶Qui con. &c. vi. ino. In hebræo hr̃. Et ceruicosos. m ¶Et occ. fratres suos. vt solus posset dñari. vnde sequitur.

✠ Congregati

Moraliter. f ¶Abiit autem abi. &c. Hic duo describunt̃. s. ipsius abimelech, ꝓmotio maligna: & eius punitio digna. Circa primam dr̃: Abiit aũt abi. &c. vt per cognationem matris suæ pplm inclinaret ad suã promotionẽ: cũ tñ esset filius ancillæ: & sic indignus promotione, per quod significatur q̃ indigni ꝓmotionib⁹ frequenter eas plꝰ ambiũt q̃: illi q̃ sunt digni. Per hoc aũt qđ dixit: Considerate qa os ve. & ca. ve. sũ. qđ ipsi fecerũt. Ex q̃ patet q̃ eiꝰ ꝓmotio nõ fuit, ꝑpter psonę bonitatẽ sed carnalitatẽ. Per istos significanf illi q̃ rõne cognatiõis vel patrię, vel alteriꝰ cuiusq; causæ q̃ nõ facit ad bonitatẽ electiõis, eligũt aliquã ad dignitatem ecclesiasticã vel secularẽ nõ habẽtes respectũ ad honorẽ dei & cõem vtilitatẽ. k ¶Dederũtq; illi. lxx pon. ar. p quod significatur illi qui nõ solũ male eligunt: sed etiã pro tali electione promouẽda expensas magnas faciunt. m ¶Et occidit fra. suos &c. per

✠ quod signatur

E Mystice. a ¶Remanſitq; ioathā. Iſido. Filⁱ⁹ iunior qui fugi- Ca. IX.
tando gladiū inimici euadit: ſignificat reliquias iſrl in extremo
tēpore euadituras: & antixpi gladiū euaſuras. hic aſcēdit in verti
cem montis garizim: qa nec pphetare, nec pſecutionē antixpi pōt
quilibet euadere niſi priⁿ in montē bñdictionis. i. in ſublimitatē
deu. 17. b fidei ac virtutū aſcenderit. hic eſt em̄ mons
garizim: qui a moyſe in benedictionem de
putat. b ¶Ierunt li. Iſido. Si hoc factum
myſticū non eſſet: qd opus erat ſcire gedeō
lxx. filios & multas vxores habuiſſe: ſed &
cōcubinā: de qua vnū & malū ſuſcepiſſet.
Gedeon ergo xp̄m ſignificauit: vxores na
tiones q̄ per fidem xpo adhæſerūt. Septua
ginta filij ſeptuaginta liguas mundi: in qui
bus per fidē ſibi dñs filios generauit. Con
cubina ſynagogam in nouiſſimis antixpo
credituā. de qua dr: q ſe dicūt iudæos eſſe
Apo. 2. a & tñ nō ſunt: ſed ſunt ſynagoga ſathanę: de
qua in nouiſſimis filⁱ⁹ nequā. i. antixpⁱ⁹ ge
nerādus eſt: filⁱ⁹ ancille. ſ. ſynagogæ pecca
tricis. Qui em̄ facit peccatū, ſeruus eſt pecca
Ioh. 8. d. ti. hic congregatis ſibi impijs ſicut abime
lech regnum improbe vſurpabit: interfe
ctis nobilib⁹, ſilijs fidelib⁹ ſcilicet ex diuer
ſis nationib⁹ & linguis inducet pſecutionē
Mystice. vt oēs ſanctos interficiat. c ¶Dixerūtq;
oli. Impera. Iſi. Ligna ſiluæ ſunt homines
infructuoſi, vani, vagi, æterno incēdio pre
parati. Sup hos nec oliua, nec ficus, nec vi
tis regnare dignant: qa non merent. Oliua
enim gratiam ſpūſſancti & vnctionē pacis
Mat. 21. d ſignificat. Ficus vero legē: quā pater fami
lias plātauit in vinea ſua: de⁹ ſcilicet qui fa
milię, i. oīm credētiū pater eſt: qui plātauit
vineā. i. populū iudeorū: & in hac vinea fi
cum. i. legē: quæ primitiuū pplm̄ ſicut fic⁹
groſſos aridos & inutiles deiecit in terrā:
& poſtea alios fructus generauit. i. populū
chriſtianū: quē ad debitā euangelicæ diſci
pline maturitatē: & ſuauiſſimā pinguedinē
xpi cū gloria & honore perduxit. ¶Idem.
Ioh. 15. a. Vitis autem xps eſt qui dixit: Ego ſum vi
tis vera. Quia ergo populus qui antichriſ
to ſeruit in reprobum ſenſum datur vt cre
dat mendacio. i. antichriſto, qui veritati. i.
chriſto credere noluit, a regno vitis: id eſt
chriſti: & ab oliua. i. ſpūſſancti gratia, & a
ficu: id eſt diuinę legis dulcedine reprobat.

Dixerūtq;

NICO. DE LYRA.

a ¶Congregati ſunt autē oēs vi. fi.
& vni. fami. vi. mello. Mello autem prout
accipit. in. Reg. nomen eſt cuiuſdā voragi
nis quæ erat in hieruſalem: quam ſalomon
coæquauit terræ. ſed hic mello nomē eſt vrbis. b ¶Et cōſtitue
rūt regē abime. iuxta quę, quæ ſta. in ſichē. In hebræo habet:
Iuxta vlmū ſtatuæ quæ erat in ſichē. ibi em̄ erat quædā ſtatua p
idolatria. & ibi cōſtitut⁹ eſt iſte rex: cui⁹ pmotio fuit iniuſtiſſima.
c ¶Qd cū nūciatū eſſet ioathan. Hic p̄ñr deſcribit pmoti &
pmouentiū maledictio: in qua primo ponit parabola, cū dicit:
Ierunt ligna &c. Et prio parabola ponit. & ſcdo ad ppoſitū ap
plicat, ibi: Nūc igit. Circa primū ſciendū q̄ alij expoſitores nri
dicūt hic, q̄ per ligna in generali intelligit cōis ppls ſichem. per
cedros principales q fauerūt abimelech. Per oliuam de qua expri
mitur oleū, & ficū quæ habet dulcē fructū: & vitē q̄ facit fructum
plurimū: intelliguntⁿ alij filij gedeonis: q erāt pingues ī diuitijs:
dulces in mālſuetudine: & multiplicati in prole. Per rhānū aūt q̄
eſt arbor vilis, intelligit abimelech: q erat de ignobili matre: q
regnauit alijs occiſis. & ſm̄ hoc patet expoſitio litteræ. Sed q̄tū
ad alīqd vī litrera obuiare: in qua dicit: Ierūt ligna &c. qa viri
ſichem nō iuerūt ad reqrendū alios filios gedeonis vt dñarētur
eis: ſed magis dederūt pecuniā ad interficiēdum eos, ppter qd̄ di
cunt expoſitores ꝺicti: q̄ ſimilitudo nō tenet in oibus: ſed tenet
q̄tum ad hoc, q̄ ſichimitæ tractabāt iter ſe dicētes. Si requireremus alios filios gedeonis vt dñarent nos: ipſi nos deſpicerent propter nobilitatē & magni ficentiā ſuā: nec curarent de nobis quaſi dicerēt: melius eſt q̄ nos, pmoueamu⁹ iſtū abimelech minus nobilē: & qui eſt, ppinquus noſter ex pte matris. Hebræi vo exponūt aliter parabolā iſtā q̄tū ad oliuā, ficū, & vitē. & magis litteraliter vt videt, dicētes q̄ p iſta ſignificant tres pſonæ notabiles i beneficijs exhibitis populo iſrael: ſcilicet gedeon, delbora, & othoniel: qui oblatum ſibi dominiū ſuper filios iſrael recuſauerūt eo q̄ dñs illud dominiū ſibi retinuerat: vt dictum eſt. ō. De gedeone autem q̄ recuſauerit patet in cap. p̄cedenti & de alijs duobus idem dicūt hebræi: licet non ſit ſcriptū qa non oia ſunt ſcripta. Dicunt igitur q̄ p oliuā ſignificatur othoniel q fuit de tribu iuda: vt dictum fuit. ō. cap. 1. Tribus autem iuda vocatur oliua. Hiere. xi. c. Oliuā vberem, pulcham, fructiferam, ſpecioſam, vocauit dñs nomen tuum. Per ficum quæ habet fructū dulcem intelligit delbora: quæ in hebræo ſcribitur dibora. & interpretat apis: quæ facit mel dulce: ſicut ficus fructū dulcē. ita q̄ pprietas huius arboris reſpondet interpretationi nois. Per vitem vo intelligitur gedeō: qui erat de filijs ioſeph: eo q̄ ioſeph vocatus eſt filius accreſcens. Geñ. xlix. Vitis autem ramus creſcit notabiliter in vna æſtate. Secundum hunc igitur ſenſum exponitur ſic littera. d ¶Ierūt ligna. id eſt filij iſrael generaliter: non ſichimitæ: ſpecialiter. e ¶Dixerūtq; oliuæ, i. othoniel ratione p̄dicta. f ¶Nunquid poſſum deſerere pin. meam qua & dñ vtuntur. i. deus in lucernis ardentibus in tabernaculo: quæ implebant oleo oliuaę puriſſimo. g ¶Et homines. in condimentis ciborum & cōfectionibus medicinarū. Per hanc autem piguedinem intelligit pietas quæ fuit in othoniel ad ſubleuandū miſeriā filiorū iſrael: vt patet ex dictis. ō. iij. ca. h ¶Nunquid poſſum deſerere dulcedinem meā. id eſt dulcedinē conſolationis diuinæ: quæ fuit in delbora habente ſpiritū, pphetię: vt patet ex dictis. ō. iij. cap. i ¶Nunquid poſſum deſerere vinum meum: quod lætificat deum & homines. De lætificatiōe hominum videmus per experientiā. de lætificatione dei dicit Ra. Sa. q̄ hoc dicitur eo q̄ leuitæ in oblationibus hoſtiarum non cantabant cantica diuina, donec offerrentur libamina quæ fiebant de vino. Poteſt etiam hoc exponi de ſacramento euchariſtiæ: quod eſt deo acceptiſſimum: in quo conuertitur vinum in ſanguinem chriſti.

✠ Dixe. omnia

✠ quod ſignatur: q̄ illi qui male ſunt promoti deprimere & annihilare bonos nituⁿ. Moraliter

a ¶reliquię iſrael ſaluę fient.

a pidem vnū. Remāſitq; ioathan
filⁱ⁹ hierobaal minimⁱ⁹: & abſcō
ditus eſt. Congregati ſunt autē a
omnes viri ſichem & vniuerſæ
familiæ vrbis mello: abieruntq;
& cōſtituerūt regē abimelech iuxta quercum q̄ ſtabat in ſichem.
Qd cū nunciatū eēt ioathā, iuit c
a ¶qui deputat⁹ eſt in benedictionem.
& ſtetit i vertice mōtis gārizim:
eleuataq; voce clamauit & dixit
Audite me viri ſichem, ita vt au
a ¶homines
vagi i fructuoſi, æterno icēdio p̄parati.
diat vos dñs. Ierunt ligna vt vn d
gerent ſuper ſe regē: Dixeruntq; e
a ¶gratiæ ſpirituſſancti.
oliuæ: Impa nobis. Quæ rñdit:
Nunqd poſſum deſerere pigue f
dinē meā, q̄ & dii vtunt & homes: g
& venire vt iter ligna pmouear?
¶legem diuinam.
Dixeruntq; ligna ad arborem fi
cum: Veni & ſuper nos regnum
accipe. Quæ reſpōdit eis: Nunⁿ h
quid poſſum deſerere dulcedi
nē meam fructuſq; ſuauiſſimos:
& ire vt inter cætera ligna pmo
uear? Locutaq; ſunt ligna ad
a ¶chriſtum: qui dixit: Ego ſum vitis
vera.
vitēm: Veni & impera nobis.
Quæ reſpondit eis: Nunquid i
poſſum deſerere vinum meum
quod lætificat deū & homines:
& inter cætera ligna promoue

Circa ſecūdū. ſ. punitionē abimelech dignā præmittit parabola
de oliua ficu & vinea recuſantibus ſup alias arbores promoueri:
& p̄ hoc ſignificant tria genera hominū dignitatē regiminis re
fugientū. Primi ſunt deuoti, quærētes in oratiōe & diuinis obſe Regimi
quijs occupari: a qbus retrahit cura regiminis: quę cauſat diſtra nis recu
ctionē mentis. & iſti ſignificant per oliuā. Pā. lj. b. Ego aūt ſicut ſatores
oliua fructificaui in domo dñi. Secūdi ſunt hoies in ſacra ſcriptu triplices
ra ſtudioſi: de qua dicitur Eccl. xxiiij. c. Spiritus meus ſuper mel
dulcis: & hæreditas mea ſuper mel & fauum. Et ideo i ea ſtudioſi
refugiunt per curam regiminis eius a dulcedine ſeparari. & iſti ſi
gnantur per arborem ficum, quæ reſpōdit. Nunqd poſſum deſe
rere dulcedinē meam &c. Tertij ſunt homines vere humiles: qui
non reputant ſe dignos promotione ad regimen aliorum: ppter
qd̄ hæc refugiunt quātū bono modo poſſunt. & iſti ſignant per
vitem: quę licet nō poſſit ſe ſuſtinere, ſed ab alio fulcir. tamen ex
ea fructus optim⁹ producitur: ſic vere humilis per alium regi &
ſuſtentari quærit, & fructum optimū facit, dicens: i ¶Nunqd
poſſum deſerere vinum meū: qd̄ lætificat deū & homines &
inter cætera ligna promoue. &c. Humilitatis enim fructus
eſt valde placens deo & hominibus: propter quod beata virgo
Maria propter humilitatem ad concipiendum dei filium fuit ele
cta: ſicut ipſa dicit Lucæ. j. e. Reſpexit humilitatē ancillę ſuæ &c.

✠ Dixerūtq;

A a ¶Dixeruntq; omnia. Iſido.
Rhānus eſt genus rubi, quē vul
go ſenticem vrſinam appellat:
aſperum nimis & ſpinoſum. per
quod antichriſtus ſignificatur
cum omni aſperitate & feritate
humanum genus vaſtaturus. &
exiet ignis de rhamno: id eſt ini
quitas de antichriſto: & omnes
qui in illo confidūt pariter cū il
lo deuorabit. b ¶Miſitq; do.
ſpiri. Auguſti. Et miſit deꝰ ſpi
ritum malignum inter abime
lech & viros ſichimorum. Hoc
verbum vtrum imperantem: an
permittentem deum ſignificet:
non facile definiri poteſt. Quod
enim hic poſitum eſt, emiſit: gre
cus habet ἐξαπέστειλεν quod
Ps. 42. a eſt etiam in pſalmo. vbi legitur:
Emitte lucem tuam q̄tuis in qui
buſdam locis interpretes noſtri
vbi eſt ἐξαπέστειλεν miſit
interpretati ſunt: non emiſit.
Poteſt ergo ſic intelligi: vt ſpiri
tum malignum deus tanq; vo
lentem ire inter eos emiſerit: id
eſt poteſtatem dederit maligno
ſpiritui pacem eorum pertur
bandi. Vſq; adeo autem etiam
miti a domino malignum ſpiri
tum propter iuſticiam vindi
candi abſurdum non eſt: vt qui
dam ἐξαπέστειλεν, etiam im
miſit interpretati ſunt. c ¶Surgę itaq; nocte. Augu. Etnūc ſur
ge nocte tu & ppls tu⁹ tecū, & in
diuiere i agro & erit mane ſimul
vt oriꝰ ſol, maturabis: & tēdens
B ſup ciuitatē. Quidam latini ha
bent, maturabis: quidam vero,
manicabis. Quod vero græcus
habet non poteſt dici vno ver
bo: quod eſt, diluculo ſurges. &
fortaſſe dictum eſt maturabis a
matutino tēpore cuius etiā alijs
temporibus dici ſoleat ad rem
accelerandam. manicabis autem
latinum verbum eſſe mihi non
occurrit. Sed illud mouet: q̄ cum
dixiſſet, ſimul vt oritur ſol, ad
didit diluculo ſurges: cum ipm
diluculum quod græce dicitur
ἑῷος, tempus ante ſolem ſigni
ficet: quod iam vſitatiſſime dici
tur: cum albeſcere cœperit. ſic er
go intelligendum eſt vt qd̄ po
ſitum eſt mane ipſum diluculū
intelligat. additū eſt autē, ſiꝰ vt
oriꝰ ſol: vt exprimeret non iam
orto ſole faciendum, ſed vbi ſul
gor appuerit ſolis orientis. non
enim aliūde albeſcit diluculum
niſi cū cœperit ptē cœli quā vi
dem⁹ ab oriente lux ſolis ad eam
redeūtis attingere. hinc eſt q̄ in
euangelio vnam & eandem rem
Lu. 24. a alius euangeliſta dicit diluculo
factam, cum adhuc obſcurū eſſet
Mar. 16. a alius oriēte ſole: quia & ipſa lux
quantulacunq; diluculi ſoli fit
orienti. i. ad ortum veniente: &
fulgorem de ipſentiæ ppinquita
te iactantem ſolis eſſet dinoſcit.
Quā lucē quidā idiote ſolis non
eſſe putauerūt: ſed eſſe illam quę
primitus condita eſt anteq; deus
quarto die conderet ſolem.

¶antichriſtum vel diabolum.

a riꝰ? Dixerūtq; oia lingna ad rhamnū: veni & impa a
ſup nos. Quæ rñdit eis: Si vere me regē vobis cō
¶Aug. Vehemētioris cōminatiōis eſt & q̄dāmodo efficacię
ſtituiſtis: venite, & ſub vmbra mea regeſcite. Si au b
ꝓſentioris ſi quis dicat: ſi nō vis facere quod volo, ſcuiat in
te ira mea. i. iam ſcuiat: vt quid eam teneo quaſi dicat: ſę
uiet promiſſiuo modo pœnā futuram intentans.
tē nō vultis: egrediat ignis de rhamno & deuoret c
cedros libani. Nūc igit ſi recte & abſq; pctō cōſti d
tuiſtis ſup vos regē abimelech: & bñ egiſtis cū hie
robaal & cū domo eiꝰ: & reddidiſtis vicē bñficiis
eius q̄ pugnauit p vobis: & animā ſuā dedit peri
culis: vt eruaret vos de manu madiā: q nūc ſurre
xiſtis cōtra domū patris mei & iterfeciſtis filios
a ¶Fidelis de ſeptuaginta linguis.
eiꝰ ſeptuāgīta viros ſup vnū lapidē: & cōſtituiſtis
a ¶peccatricis ſynagogę.
regē abimelech filiū ancillæ eius ſup habitatores
a ¶filius perditionis ſicut & vos.
ſichē, eo q̄ frāter veſter ſit. Si ergo recte & abſq; vi
a ¶chriſto. b ¶fidelibus.
cio egiſtis cū hierobaal & dōmo eiꝰ hodie lætemi
ni ī abimelech: & ille lætet ī vobis: Sin aūt puerſæ
¶iniquitatis.
egrediat ignis ex eo: & cōſumat hītatores ſichē &
oppidū mello: egrediatur q̄ ignis de viris ſichem
a ¶ipſum antichriſtum & ſe & alios pdet.
& de oppido mello, & deuoret abimelech. Quæ
a ¶Iſido. in pſecutione antixpi nō euadit niſi qui fugit: & in
mōtem bñdictionis aſcēdit. hic ē mōs qđ cercūdāt ſcū: quē
moyſes in deuterono. benedictionibus deputauit.
cū dixiſſet, fūgit & abiit ī berara: hītauitq; ibi ob
metū abimelech fratriſui. Regnauit itaq; abime
lech ſup iſrael tribus annis. Miſitq; dominⁱ⁹ ſpiri f
tum peſſimū iter abimelech & habitatores ſichē. g
Qui cœperūt eum deteſtari: & ſcelⁱ⁹ interfectiōis
ſeptuaginta filiorū hierobaal: & effuſionē ſangui
nis eorū conferre in abimelech fratrē ſuū: & inter
cæteros ſichimorū principes qui eum adiuuauerūt.
Poſuerunt q̄ inſidias aduerſum eum in ſummita
te montiū: & dū illⁱ⁹ ꝓſtolarent aduētum: exerce
bāt latrocinia, agētes prædas de ꝓtereūtibⁱ⁹. Nun h
ciatūq; eſt abimelech. Venit aūt gaal filius obed i
cum fratribⁱ⁹ ſuis, & tranſiuit in ſichimam. Ad cu k
ius aduētum erecti habitatores ſichē egreſſi ſunt l
in agros vaſtantes vineas vuaſq; calcātes. Et fa
ctis cantantium choris, ingreſſi ſunt phanum dei
ſui: & inter epulas & pocula maledicebant abimi
lech: clamante gaal filio obed. Quis eſt iſte abi m
melech: & quæ eſt ſichē, vt ſeruiam⁹ ei? Nunquid c
non eſt ipſe filius hierobaal: & conſtituit princpē q
zebul ſeruum ſuum ſup viros emor patris ſichē? r
Cur ergo ſeruiemus ei? Vtinam daret aliquis po t
pulum iſtū ſub manu mea vt auferrem de medio
abimelech. Dictum eſt abimelech: Congrega exu
ercitus multitudinem, & veni. zebul enim prin
ceps ciuitatis auditis ſermonibus gaal filii obed
iratus eſt valde: & miſit clam ad abimelech nun
cios dicens: Ecce gaal filius obed venit ī ſichimā
cum fratribus ſuis: & oppugnat aduerſum te ciui
c tatē. Surge itaq; nocte cū populo q̄ tecū eſt: & la

a ¶Dixe. oīa li. ad rham. C
i. ad abimelech ratione p̄dicta. &
accipit hic ligna pro ſichimitis in
ſpeciali: & alīs q cū eis cōſtituerūt
abimelech regem: vt prędictū eſt.
b ¶Si autē non vultis &c. Rhā
nus ſm̄ Iſido. eſt dumus paruus:
qui vento agitatus ex ſe emittit
ignem. ſic abimelech agitatus ira
ſuccēdit populum ſichē. vt habeſ
i. ideo ſubditur: c ¶Et dc. ce. li.
eſt principes dicti ppli. d ¶Nūc
igitur. Hic p̄ñr applicatur p̄dicta
parabola ad ppoſitū: videlicet de
imprecatiōe malidictiōis ſup abi
melech regē, & ſuper ppłm ipſum
cōſtituentē: vt pateat ira ex p̄dictis.
e ¶Miſitq; do. Hic cōſequēter de
ſcribitur diuina punitio. vbi prio
deſcribitur ſichimitarū rebellio.
ſcdo, rebellātū impugnatio, ibi:
Dictumq; eſt. tertio vltorumq; de
ſtructio, ibi: Porro abi. Circa pri
mum dr. Miſitq; do. i. permiſit.
f ¶Spiñ pel. i. contentionem ſeu
diſcordiam excitari per ſpiñ mali
gnum. g ¶Inter abi. & h. vt ſuis
iniquitatibus exigenti bus deſtrue
rent ad inuicem. & pater ſra vſq;
ibi: h ¶Agētes præ. &c. maxie
de illis qui fauebant abimelech.
i ¶Venit autem gaal. in auxiliū
ſichimitarum: ambiens ſuper eos
dominium: vt patet in ſequētib⁹.
k ¶Ad cuius aduentū ere. &c.
id eſt audaciores effecti, ppter eius
præſentiam. l ¶Egreſſi ſunt in
agros vaſ. vi. &c. q̄ pertinebant
ad abimelech & fautores eius: in
cōceptum ipſius. m ¶Clamante
gaal fi. o. vt ſibi populū attraheret & contra abimelech excitaret.
n ¶Quis eſt iſte abi. q. d. nullius
eſt momenti. o ¶Et quæ eſt ſi
chem. q. d. ita nobilis ciuitas eſt &
antiqua q̄ non debet ſeruire ei.
p ¶Nunquid nō eſt ipſe fi. hic.
i. hois q non habet hic ius dñandi
q ¶Et conſti. prin. i. propoſitum
vel ꝓfectū. pur. ⁊ hebræo habeſ.
r ¶Zebul ſer. ſu. Et ſic fecit ma
gnum contemptum. s ¶Super
viros emor pa. fi. id eſt ſup viros
tam antiquæ nobilitatis: q̄ emor
qui fuit a tempore abraam potens
& nobilis, fuit pater & dominⁱ⁹ il
lius ciuitatis. t ¶Vtinam da. ali.
&c. ex quo patet q̄ volebat domi
nari ibi. v ¶Dictumq; ē abi.
Hic conſequenter deſcribitur ipſo
rum rebellātium impugnatio ad
inſtinctū ipſius zebul ꝓpoſiti ſui:
nūciātis ſibi in ſecreto verba q̄ au
dierat ab ipo gaal & caute diſſimu
lauerat. Et patet littera vſq; ibi:

✠ Dixit ad

✠ a ¶Dixeruntq; &c. Per rhā. Moraliter
num qui eſt arbor parua: & primo
mollis eſt ſicut herba: poſtea vero
ſpinas habet: ſignificantur hoies
indigni promotione: pmoueri nō
procurant multiplici fictione: &
grauiter pūgūt: & ignē diſſentio
nis emittūt, quo ipſi & pmotores
ſui deſtruunt. ſicut cōtigit abime
lech & habitatoribⁱ⁹ ſichē: q male
pmouerant eū in regē: & vtinam
alijs ſimilibus ſic cōtingat.

E ☞ POst abi Ca.X.
melech. Augu
ſti.Quō fuit pa
truus abimelech
vir de tribu iſa
char:cum abimelech patrem
habuerit gedeō de tribu ma
naſſe.Quomodo ergo phua
& gedeon fratres fuerunt vt
poſſet eſſe phua patruus abi
melech:cui⁹ filius thola ipſi
abimelech ſuccederet? Po
tuerūt ergo gedeō & phua
vnā habere matrē:ex qua di
uerſis patribus naſcerētur:
& fratres eſſent vnius ma
tris filij, non vnius patris.
Solebāt enim nubere fœmi
næ de alijs tribubus in ali
as. Vnde & ſaul cum eſſet de
tribu

1.Reg.18.g.

NICO.DE LY.

a ✠ ¶Dixit ad zebul:
qui ſimulabat ſe eſſe cum
gaal quouſq; abimelech re
pente veniret ſuper eū & ſo
cios eius:& ſubito eos inter
ficeret.propter quod ſtreba
tur eum decipere : dicens:
b ¶Vmbras montium vi
des quaſi ca. hominū &c.
ſequitur: Ecce populus de
vmbilico terræ deſcendit.
id eſt de cacumine montis:
quod dicitur vmbilicus ter
ræ:quia ſupereminet alijs p
tib⁹ vētris.Seqf. c ¶Abijt
ergo gaal expectante ſi
chimorum po. qui nō exijt
ciuitatem cum gaal ad pu
gnandum:ſed expectabat in
terius belli euētū. d ¶Ze
bul autē gaal & ſocios ei⁹
expulit de vrbe. quia debel
lati iam fuerant in campo:
& propter hoc populus ciui
tatis parum curabat de eis.
Cætera patent vſq; ibi:
e ¶Palātes pe cam.id eſt
manifeſte diſcurrētes. & ide
dr, paleter gallice. f ¶Por
ro abimelech.Hic conſequē
ter deſcribit vtrorumq; pu
nitio:ſcilicet abimeleh & eo
rum qui promouerūt eū ad
regnum:qa interfecit eos: &
finaliter interfect⁹ eſt ab eis.
Primo ergo deſcribitur de
ſtructio vrbis ſichem,cū di
citur: g ¶Quā cœ.iter. ha.
eius &c.ita vt ſal in ea diſ
perge.Sal enim reddit ter
ram ſterilem: & iō qñ aliqs
deſtruebat funditus aliquā
ciuitatē:ſpargebat ibi ſal in
ſignum pfectæ victoriæ Se
cundo deſcribit deſtructio
forralitū,cum dr: h ¶Qd'
cum audiſſ. qui ha. in tur. ſi.
&c. Et patet littera vſq; ibi:
i ¶Abimelech autem in
de p.ve.ad op.the. ad obſi
dendū eū. Sciēdum autem
q; alia eſt ciuitas in ægypto
ō ſiſ⁹ vocat⁹ thebes: de qua
fuit legio thebeorū: cui præ
fuit ſctūs mauricius. & alia in iudæa

tita in agro:& primo mane oriente ſole,irrue ſuper ciuita
tem. Illo autem egrediente aduerſum tecū populo ſuo
fac ei quod potueris. Surrexit itaq; abimelech cum om
ni exercitu ſuo nocte & tetendit inſidias iuxta ſichimam
in quattuor locis. Egreſſuſq; eſt gaal filius obeth : & ſte
tit in introitu portæ ciuitatis. Surrexit autem abime
lech & omnis exercitus cum eo de inſidiarum loco.Cum
q; vidiſſet populum gaal, dixit ad zebul: Ecce de mon a
tibus multitudo deſcendit. Cui ille reſpondit: Vmbras
montium vides quaſi capita hominum, & hoc erro b
re deciperis. Rurſumq; gaal ait. Ecce populus devmbi
lico terræ deſcendit:& vnus cuneus venit per viam : quæ
reſpicit quercum. Cui dixit zebul: Vbi eſt nunc os tuum
quo loquebaris:quis eſt abimelech vt ſeruiamus ei ? Nōn
ne hic populus eſt quem deſpiciebas? Egredere & pugna
contra eum. Abiit ergo gaal expectante ſichimorum po c
pulo,& pugnauit contra abimelech:qui perſecutus eſt eū
fugientem & in vrbem compulit. Ceciderunt; ex parte
eius plurimi vſq; ad portam ciuitatis:& abimelech ſedit
in ruinam.zebul autem gaal & ſocios eius expulit de vr d
be:nec in ea paſſus eſt comorari.Sequenti ergo die egreſ
ſus eſt populus in campum:quod cum nunciatū eſſet abi
melech,tulit exercitum ſuum & diuiſit in tres turmas ten
dēs inſidias in agris. Videſq; q; egrederetur populus de
ciuitatate:ſurrexit & irruit in eos cū cuneo ſuo & oppugnās
& obſidens ciuitatem. Duæ autem turmæ palantes p cā e
pum aduerſarios perſequebātur. Porro abimelech oi die f
illo oppugnabat vrbem:quam cœpit interfectis habitato g
tribus eius:ipſaq; deſtructa ita vt ſal i ea diſpergeret. Qd' h
cum audiſſent qui habitabant in turre ſichimorū:ingreſſi
ſunt phanū dei ſui berith:vbi fœd⁹ cum eo pepigerant:&
ex eo locus nomē accæpat:qui erat munit⁹ valde. Abime
lech quoq; audiēs viros turris ſichimorum pariter cōglo
batos:aſcendit in montem ſelmon cum omni pp'lo ſuo:&
arrepta ſecuri præcidit arboris ramum : impoſitumq; fe
rens humero dixit ad ſocios: † Quod me videtis facere, †5.7.c
cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus præciden
tes ſequebantur ducem. Quos circūdātes ꝓſidium ſuccen
derunt. Itaq; ita factum eſt vt fumo & igne mille hominū
necarent, viri pariter & mulieres habitatorum turris ſichē. i
Abimelech aūt inde,pficiſcēs venit ad oppidum thebes
qd' circundās obſidibat exercitu. Erat aūt turris excelſa in
media ciuitate:ad quā cōfugerant ſimul viri ac mulieres
& oēs principes ciuitatis clauſa firmiſſime ianua:& ſuper
turris tectum ſtātes p ꝓpugnacula. Accedēſq; abimelech
iuxta turrim pugnabat fortiter : & appropinquans oſtio
ignem ſupponere nitebatur †. Et ecce vna mulier fragmē k
molæ deſuper iaciēs,illiſit capiti abimelech:& cōfregit ce
rebrum ei⁹ †. Qui vocauit cito armigerum ſuum,& ait ad
eum: Euagina gladium tuum & percute me ne forte dicat l
q; a fœmina interfectus ſim. Qui iuſſa perficiens,interfe
cit eum. Illoq; mortuo oēs q cū eo erant de Iſrael reuerſi
ſunt in ſedes ſuas:& reddidit de⁹ malū qd' fecerat abimem
lech cōtra patrē ſuū iterfectis ſeptuagita fratrib⁹ ſuis. Sichi

Dmitis quoq; qd' opati erant retributū ē:& venit
ſuper eos maledictio ioathan filij hierobaal.
a OSt abimelech ſurrexit dux in iſ Capitu.X. n
rael thola filius phua patrui abimelech : vir de

iudæa nomine theſba : de qua fuit helias theſbites. &
alia eſt in græcia:q̄ dr theſbe:a qua dicunt thebani.
& in hac obſidione abime
lech interfect⁹ eſt.vñ ſequi
tur: k ¶Et ecce vna mu
lier fragmen mo.de.ia.il:
ca.abi.& cū.cere. eius. In
hebræo habetur : ceruicem
eius.Si em cōfregiſſet cere
brum ſtatim fuiſſet mortu⁹
vt videf:quod tamen non
fuit.imo p̄cæpit poſtrea ar
migero ſuo ꝙ interficeret
eū.vñ ſubdit: l ¶Et percu
te me:ne forte dicatur ꝙ
a fœmina iterfectus ſim.
Plus enim formidauit op
probrium etiam poſt mor
tē q̄ aiæ damnationē. non
enim licitum eſt alicui ſic
accelerare mortem ſuam.
m ¶Et reddidit deus ma
lum quod fecerat abime
lech &c. Hæc eſt concluſio
huius capituli : oſtendens
qualiter malum abimelech
& ꝓmouētiū ipſum reuer
ſum eſt in caput eorū.ſcd'm
maledictionē ioatham filij
gedeonis. Ca.X.

OSt abimelech
Hic deſcribitur
quinta tribula
tio filioꝝ iſrl'a
qua liberati fue
runt ꝑ iepthe. Et prio ponit
pondus tribulationis.ſcd'o
modus liberatiōis.ca.xj.ter
tio impetus ſeditiōis. xij.c.
Prima in duas quia primo
deſcribit ꝛēpus pacis. ſcd'o
tribulationis,ibi: Filij aut
iſrael. vt oppoſita iuxta ſe
poſita magis eluceſcāt. Tē
pus autem pacis deſcribit
ſub duobus iudicibus ſuc
ceſſiue p̄ſidentib⁹. Tempus
aūt ſecundi ponit ibi: Huic
ſucceſſit iair. De primo dici
tur: n ¶Poſt abimelech
ſurrexit dux in iſrl'. Non
dicit, rex : ſicut de abime
lech:qui inique vſurpauit
ſibi nomen regiū. Iſte aut
redit ad modum priſtinū q̄
iudices præerant. ſ. p mo
dum directionis & conſilij
magis q̄ p modū dominij.
o ¶Thola fili⁹ phua pa
trui abi. Patruus eſt frater † 2.Reg
patris. & ideo ſm iſtam trā 11.c.
lationem phua fuit frater † 1.Reg
gedeonis. Sed ſequens litte 31.b.
ra videf repugnare cum di 1. Par.
citur. Vir de iſachar. Gedeō 10.a.
autem fuit de tribu ma
naſſe. vt dictum ē ſupra. vſ.
ca. tribus aūt erant incōmi

✠ xte. Ad

Moraliter. n ¶Poſt abi Moral'.
melech ſurrexit dux in iſ
rael thola fi. &c. In hoc ca
pitulo mihi nō occurrit alī
quid exponēdū myſtice qd'
ſit alicui⁹ momēti:propter
quod pertranſeo.

A ☞ tribu beniamin,dedit filiā ſuā dauid hoī
1.Re.18.g de tribu iuda. & ſacerdos de tribu leui du
2. Pa.22. d. xit filiā ioꝛā regis hoīs de tribu iuda: Hic
Lu.1.d. helizabet & maria cognatæ ī euāgelio le
gunt⁹:cū fuerit helizabet de filiab⁹ aarō
Ex quo intelligit⁹ de tribu leui aliquā nu
pſiſſe i tribu iuda: vñ fieret iter ambas il
la cognatio: vt dñi caro nō ſolū de regia
ſed etiam de ſacerdotali ſtirpe pro pa garetur. Ca.XI.

Lu.24.g VIt itaq; illo &c. Auguſtin⁹
Iepthe interpꝛat aperiens : q
xp̄m ſignificat. Ipſe enim di
ſcipulis ſuis aperuit ſenſum
vt intelligerēt ſcripturas. Hūc
iepthe fratres de domo patris expulerūt
tanq; legitime vxoris filij fornicariæ fi
lium. Hoc ꝑ xp̄m fecerūt principes ſacer
dotū, ſcribæ & phariſæi:q de legis obſer
uatione gloriari videbant tanq; legē ſol
uerent:& ideo legitim⁹ fili⁹ nō eſſet. Et cō
tum ad gentem,mater eius ſynagoga iu
dæorū dici pōt:q̄ ſæpe cum idolis forni
cata eſt. Sed illi q̄ſi obſeruatores legis vi
debant legitimi : hic aūt ꝑ opa facere
iure ſibi viſi ſunt eiecīſſe:ſcd'm hoc enim
plæbs illa dicta eſt fornicari : quia legis
præcepta non ſeruans & tanq; viro non

☞ exhibebat

NICO.DE LYRA

✠ xte. Ad qd' pōt dici ꝙ iō̄mixtio tri
buum fuit ſub p̄cepto:ne cōmiſcerentur
fortes hæreditatū: vt dictum fuit Num.
xxxvj.& ideo mulieres q̄ nō habebāt hæ
reditatem, poterāt nubere cum viris alte
rius trib⁹: vt dictū fuit ibidē: quia ex hoc
non ſequebat cōmixtio ſortiū. Mater au
tem gedeonis fm iſta fuit huius cōditio
nis:& ſi ſucceſſiue ꝙxit vni viro de tri
bu manaſſe:& alteri de iſachar. Sciēdū tn
ꝙ vbi trāſlatio noſtra habet, phua patrui
abimelech:in hebꝛo hr: filii dodo. & fm
hebꝛæos eſt hoc nomen proprium patris
ipſius phua. & fm hoc nō oportet dicere
ꝙ phua & gedeon fuerūt fratres ex parte
matris. Sciendū etiam ꝙ dodo apud he
bꝛæos eſt etiam nomen cōmune: & ſigni
ficat patruum ſuū. & fm hoc ,poſſit trāſ
latio noſtra. Sicut in latino idem nomen
aliquando eſt proprium & cōmune: æq
uoce tamen ſicut hoc nomen romanus
aliquando accipitur ,p ,pprio noīe vni⁹
hois: aliq̄n pro noīe adiectiuo communi
ad oēm hoiem romanū. transl atio autē
noſtra diſcrepat hic ab hebraica vt patet
per predicta. a ¶Huic ſucceſſit iaīr
&c. Hic deſcribitur tp̄s ſecundi iudicis.
Et patet littera vſq; ibi: b ¶Sedē
tes ſuper triginta pullos aſinarum. i.
mulos, fm translationē iſtam. In hebꝛæo
non additur, aſinarum. & ideo ſm doctō
res hebꝛaicos per pullos intelliguntꝛ hic
equi iuuenes & electi. c ¶Filij autem
iſrael peccatis &c. Hic cōſequēter deſcri
bitur tempus tribulationis. vbi primo
deſcribitur cuſpa, cum dicitur: Filij au
tem iſrael peccatis veteribus ſungen
tes noua. quæ explicantur magis in par
ticulari, cum dicitur: d ¶Et ſeruiē
runt idolis baalim & aſtaroth &c. Et
nominantur hic ſeptem idolatriæ: vt pa
tet in littera. Secundo ponitur debita pœ
na cum dicitur: Contra quos dominus
iratus tradi. &c. Et patet. Tertio pœ
nitentia, cum ſubditur: Peccauimus ti
bi &c. Et ſequitur: e ¶Quibus lo

cutus

iſachar:q habitauit in ſanir mōtis
ephraim:& iudicauit iſrael viginti
& tribus annis:mortuuſq; eſt ac ſe
pultus in ſanir. Huic ſucceſſit iaīr a
galaadites:q iudicauit iſrl' p vigīti
& duos annos:habēs triginta filios
ſedentes ſuper triginta pullos aſi b
narū:& principes triginta ciuitatū:
quæ ex noīe ei⁹ ſunt appellatæ auo
thiair:id eſt oppida iair vſq; ī præ
ſentem diem in terra galaad. Mor
tuuſq; eſt iaīr ac ſepultus ī loco cui
eſt vocabulum camon. † Filii aūt iſ c
rael peccatis veteribus iungētes no
ua:feceruntq; malū in cōſpectu do
mini & ſeruierunt idolis baalim & d
aſtaroth & diis ſyriæ ac ſidonis &
moab & filiorū ammō & philiſtiim
dimiſeruntq; dñm, & non coluerūt
eum. Cōtra quos dñs iratus tradi
dit eos in manus philiſtiim & filio
rum ammon: affligitq; ſunt & vexhe
mēter oppreſſi p ānos decē & octo
oēs q habitabant trans iordanē in
terra amorræi:q̄ eſt in galaad: intā
tum vt filii ammon iordane tranſ
miſſo vaſtarēt iudā & beniamin &
ephraim. Afflictuſq; eſt iſrl' nimis
Et clamantes ad dominū dixerunt
Peccauimus tibi:qa dereliquimus
te dñm deū noſtrū, & ſeruiuim⁹ baa
lim. Quib⁹ locut⁹ eſt dñs : Nunqd e
nō egyptii & amorræi, filiiq; ammō
& philiſtiim, ſidonii quoq; & ama
lech & chanaan oppreſſerūt vos: &
clamaſtis ad me & erui vos de ma
nu eorū: Et tamen reliquiſtis me: &
coluiſtis deos alienos. Idcirco nō g
addam vt vltra vos liberem. Ite & h
inuocate deos quos elegiſtis: Ipſi
vos liberent in tempore anguſtiæ.
Dixeruntq; filii iſrael ad dominū: i
Peccauimus: redde tu nobis quic
quid tibi placet: tm̄ nūc libera nos
Quæ dicentes, omnia de finibus k
ſuis alienorū deorū idola proiece
runt: & ſeruierunt dño deo: qui do
luit ſuper miſeriis eorū. Itaq; filii
ammon conclamantes in galaad fi
xere tentoria: cōtra quos cōgrega
ti filii iſrael in maſphat caſtrameta
ti ſunt. Dixerūtq; principes galaad
ſinguli ad ꝓximos ſuos: Qui pri m
mus ex nobis cōtra filios ammō cœ
perit dimicaī, erit dux ppli galaad.

a VIt itaq; illo i tpe. C.XI. n
iepthe galaadites vir for
tiſſim⁹ atq; pugnator, filij o
mlieris meretricis: q nat⁹

cutus eſt dñs. ſper phinees : qui adhuc C
viuebat: vt dicunt hebræi. Tamen ſi dic
ctum eorum eſt verum, erat multum an
tiquus: quia a tempore quo filij iſrael de
bellauerūt ſeon & og & valach: vſq; ad tē
pus iepthe, qui liberauit filios iſrael de
hac tribulatione: fluxerunt anni trecenti
vt habetur cap. ſequenti. deficiunt tamē
aliqui: vt dicetur. & tñ ex tunc phinees
iam erat homo perfectus : qa fuit ductor
exercitus cōtra madianitas: vt habetur.
Nume.xxxj. Poteſt etiam dici ꝙ fuit per
alium propheta: qa non noīatur hic qs
ille fuerit. f ¶Nunqd nō egyptij &
amorræi &c. Hic nominantur ſeptem
gentes a quibus tribulatiōes paſſi ſunt ſi †5.2.b.
lij iſrael contra ſeptē idolatrias ſupra no 3.a.4.a.
minatas in quibus deliquerāt. g ¶Id &.6.a.&
circo non addam vt vltra vos liberem j.13 a.
Tales negationes diuini auxilij intelligē
dæ ſunt ſub conditione: ſcilicet ſi vere nō
pœniteant illi qui ſunt in afflictione po
ſiti: vt patet ex ſequentibus. h ¶Ite
& inuocate deos quos elegiſtis &c. Iro
nice loquitur : vt de peccatis magis do
leant & confundantur. ideo ſubditur:
i ¶Dixeruntq; filij iſrael ad dominū
peccauimus tibi &c. Et q̄ hæc pœniten
tia vera fuit. patet per hoc qd' ſubditur.
k ¶Omnia de finibus ſuis alienorum
deorum idola projecerunt: & ſeruie
runt domino. & ideo prius negatum au
xilium conceſſit dominus. Ideo ſubditur
l ¶Qui doluit ſuper miſeriis eorum.
Itaq; filij ammon conclamantes. i. ad
bellū mutuo ſe cōuocātes & exhortantes
contra iſrael. m ¶Qui primus ex vo D
bis cōtra filios ammō cœperit &c. Hoc
dixerunt principes de galaad: vt aliqs cū
maiori diligentia eſſet capitaneus in bel
lo: quia ad victoriam conſequendā mul
tum valet diligentia ducis & conſtantia
ipſius. Ca.XI.

EVit itaq; &c. Deſcripto pon Diuiſio.
dere tribulationis: hic conſe
quenter deſcribitur modus li
berationis. vbi primo deſcri
bitur conditio ducis liberan
tis. ſcd'o humiliatio ipſius deprecantis,
ibi: Et miſit nuncios. tertio, pſtratio ad
uerſarij rebellantis, ibi: Factus eſt ergo.
Circa primum deſcribit⁹ ipſi⁹ iepthe ele
ctio. ſcd'o ipſius in pricipe electio, ibi: In
illis diebus Circa primū dr: n ¶Fuit
itaq; illo in tpe iepthe galaadi. Galaad
autem aliq̄n accipitur pro noīe vnius ter
ræ: aliq̄n pro noīe vnius ciuitatis in illa
terra: & aliq̄n pro noīe vnius hominis. &
oībus iſtis modis iepthe dicit⁹ galaadites
quia fuit natus de terra galaad. & pr̄ eius
vocatus eſt galaad : vt ſtatim ſubditur
in hoc capitu. Et ciuitas ſua vocata eſt ga
laad: vt habetur ī. ca. xij. o ¶Filij⁹ mu
lieris meretricis qui natus ē de galaad
Hebræi dicunt: Filius mulieris hoſpita
tricis: quia nomen hebraicum hic poſitū
eſt equiuocum ad meretricem & hoſpi
✠ tatricē

Moraliter. n ¶Fuit itaq; illo in tē Moral'.
pore iepthe galaadites &c. In hoc capi
tulo littera noſtra diſcrepat in pluribus
ab hebraica. Primo in hoc quod dicitur.
o ¶Filius mulieris meretricis. He
bræi dicunt : Filius mulieris hoſpitatri
cis. Secūdo in hoc quod dicitur: De adul
tera matre generatus es. Hebræi & libri
noſtri correcti habent : De altera matre
natus es. Tertio in hoc quod dicitur:

¶Secunda pars. g ✠ Congregatiq;

exhibebat fidē. a ¶Habitauit in terra thob. Augu. Habitauit in terra thob: in terra. ſ. bona: vel potius optima. Quod em̄ græce ἀγαθὸν, hoc latine optimum dr̄. Id aũt interp̄tatur thob: vbi videtur intelligenda resurrectio. Quæ enim magis terra optima q̄ terrenũ corpus excellẽtia immortalitatis dutũ? b ¶Congrega. sunt &c. Aug. Ante passionẽ cũ publicanis & pctōrib⁹ manducauit, dicens: Non est opus sanis medicus: sed ægrotis. Inter latrones q̄q̄ cruci fixus: vnũ de cruce i paradisum trāstulit. Postq̄ vo surrexit & cœpit eẽ in terra thob: collecti sunt ad eũ scelerati homines, p remissione pctorum. qui cum illo ambulabāt: qa p̃m q̄cepta eius viuebāt hoc ẽt q̄tidie fit, dũ cofugiũt ad eũ ipn̄ vt iustificenf & discāt vias ei⁹. c ¶In illis diebus pugna. &c. Aug. Qui abierant xp̃m, ad eum rursus cōuersi in ipso recæperũt salutẽ. Vñ in actib⁹ apl̃orũ petro hortāte vt ad eũ cōuerterent̃ quẽ fuerant p̃secuti, multi sunt compuncti corde ab ipso quẽ alienauerũt desiderātes salutem. Quid est em̄ liberari ab inimicis. nisi a pctis saluari? Sic enim ait: Agite pœnitentiam & baptizet vnusq̄sq̄ vestrũ in noīe dñi iesu xp̃i: & remittent̃ vobis peccata vra. Vel illa potius significat̃ vocatio iudæorũ q̄ in fine sperat̃. qđ vr̄ notari cũ dicit: Et factũ est post dies. i. post tẽpus. Q. non illud intelligatur qđ recenti passione dñi est factũ: sed qđ postea futurũ. Qđ videf ptinere ad hoc: q̄ seniores galaad venerũt ad iepthe: vt p ætatẽ senilẽ nouissima tpa significent. d ¶Dixerũtq̄ prin. ga. Aug. Tale quid figuratum est in ioseph: quẽ fratres vendentes abiecerũt: & cũ fame tribularent̃ ad eius opẽ misericordiāq̄ cōuersi sunt. h vo amplius elucet significatio futurorũ: qa nō ipsi prorsus fres q̄ eiecerũt iepthe ad eum venerũt: sed galaad seniores, p toto populo supplicantes. sicut eadem gens dicitur israel siue in eis qui tunc fuerũt christum q̄ reprobauerũt: siue in eis qui postea ad eius opem reuersi sunt. populo enim de inimico siue in maioribus, siue in posteris suis longa odio trahenti: tandẽq̄ conuerso in eis q tunc sunt cōuertẽdi. Nonne vos odio habuistis me: & eiecistis de domo patris mei? Putauerunt em̄ se eiecisse xp̃m: de domo dauid: in qua regni ei⁹ nō erit finis. e ¶Et pugnes cōtra filios ammon. Augusti. Q. contra filios ammon dux quæritur iepthe: quibus victis liberentur qui eo duce bellare cupiebant quia ammon interpretatur filius populi mei: vel populus mœroris: aut illi significant̃ inimici qui ex ipsa gẽte in infidelitate pmāserunt: aut oēs gehennę q̄destinati: vbi erit fletus & stridor dentium tā q̄ populo mœroris. Q. q̄ ppls mœroris diabolus & angeli eius cōuenienter intelliguntur: vel quia æternā miseriā eis q̄s decipiunt, acquirunt: vel quia ipsi æternæ miseriæ deputati sunt. f ¶Ego ero vester princeps. Aug. i. rex quẽ non dñ habebat gẽs illa tpe iudicũ. Cœperũt aũt habere saulẽ regẽ: & postea successores eius. Nã in deuteronomio cũ eis præcipit̃ qualẽ debeāt habere regẽ: si hoc eis placuerit: non ibi rex, sed princeps nominatur: sed iepthe illum significabat qui verus est rex. ¶Augusti. Rex scilicet

☞ sicut in

NICO. DE LYRA

✻ tatricẽ: vt dictũ fuit iosue. ñ. de raab. & forsitan vtraq̄ significatio isti mulieri conuenit.

est de galaad. † Habuit aũt galaad a vxorẽ de q̄ suscepit filios: q postq̄ a ¶Aug infirmitati. ſ. xp̃i prævaluerãt: qa ita voluit, vt ab eis q̄ oportebat patere f sic hoc idẽ significās iacob gualuit ãgelo cũ q̄ iō vt idipm portẽderet, luctabat̃. b ¶xp̃m. creuerant, eiecerũt iepthẽ, dicentes a ¶Aug. Q. Hic homo nō est a deo q sabbatũ nō custodit. se aut legitimos filios iactantes: dixerũt: Nos ex fornicatione nō sumus nati: vnũ patrem habemus deum.

Hærẽs in domo patris nr̃i esse non b potes: quia de adultera matre natus es. Quos ille fũgiens atq̄ deui a ¶Aug. qa quãtus esset abscōdit, & fugientes latuit. Si em̄ cognouissent: nūq̄ b ¶ glorię crucifixissent. Fugit: quia moriẽtis infirmitatem viderũt: sed nō virtutẽ resurgẽtis.

tus es. Quos ille fũgiens atq̄ deui b tans habitauit in terra thob. Congregatiq̄ sunt ad eum viri inopes & latrocinātes: & quasi principẽ se c quebant̃. In illis dieb⁹ pugnabant a filii ammō cōtra israel: qb⁹ acriter ī stātibus perrexerunt maiores natu e a ¶Aug. Abiiciẽs, vel reuelatio: qa primo xp̃m abiecerũt: sed eis postea reuelabit̃.

de gālaad vt tollerẽt in auxiliũ sui iepthe de terra thob. Dixerũtq̄ ad f eũ: Veni & esto princeps nr̃: & pu a ¶q interpretat̃, filij ppli mei: vl filij mei roris. Hi sũt q ex ipa gẽte ifideles pmāserũt: vl q gehẽnę deputati sũt, vl diabolo & ãgelis gna cōtra filios ammō̃. Quib⁹ il/g eius. ¶Elegans respōsio, pphetiā eui dentius exprimit.

le nr̃dit. † Nonne vos estis qui odi h a ¶opinione vestra. ¶dauid.

stis me & eiecistis de domo patris mei: & nūc venitis ad me necessitate cōpulsi? Dixerũtq̄ principes ga a, ¶Q. tunc venimus ad te vt p̃sequeremur modo venimus vt sequamur.

laad ad iepthe: Ob hãc igitur cau i sam nunc ad te venimus vt, pficisca e ris nobiscũ: & pugnes contra filios ammon: fisq̄ dux oīm q habitãt in galaad. Iepthe quoq̄ dixit eis: Si k vere venistis ad me vt pugnẽ, p vobis cōtra filios ammon: tradiderit f q̄ eos dominus ī manus meas, ego ero vr̄ princeps? Qui respōderũt ei: Dñs q hæc audit ipse mediator ac l testis est: q nr̃a promissa faciemus. Abiit itaq̄ iepthe cum principib⁹ a ¶ga ipe ẽ caput corpis ecclię.

galaad: fecitq̄ eũ ois ppl⁹ us princi a ¶iudicẽ. ſ. non regẽ.

pẽm sui. Locutusq̄ ẽ iepthe omnes m sermones suos corã dño ī maspha.

ri conuenit. a ¶Habuit autẽ gala, vxo. de qua susceperat. fi. pater iepthe: vxorẽ alią & verã. b ¶Hæres in do. pa. no. esse non poteris quia de adul. ma. natus es. In hebræo habetur & in libris correctis: Quia de adultera matre natus es. c ¶Congregatiq̄ sunt &c. In hebræo non habetur hoc: & latrocinantes. Credibile em̄ est q̄ agebãt q̄das de aduersarijs filiorum israel tm̄: sicut dauid & viri ei⁹ faciebãt: vt habef. j. Regum. xxvij. d ¶In illis diebus. Hic p̃r iepthe in principẽ terrę galaad eligit̃. vnde subditur: f ¶Dixerũtq̄ ad eum. Veni & esto princeps noster. dum tm̄ tu sis dux belli nostri. g ¶Quibus ille rñdit. non statim credens eis, ꝓpter ea quæ passus fuerat ab eis. h ¶None vos estis q odistis me, licet. s. dictum sit de fratribus suis tm̄ q̄ eiecerunt eũ: tñ hic alloquitur senes illius ppli generaliter: qa ad grimoniã & instinctũ fratrũ suorũ senes q erãt iudices illius ppli, eiecerant eũ. Vel forte inter illos q venerũt ad iepthe, erãt fratres sui: vel eorũ alig ad quos principal̃ direxit vbũ suũ: ꝓpe qđ diligẽt⁹ explicãt itẽ tũ suũ, dicẽtes: i ¶Ob hanc igitur causam &c. Quia explicata respōdit iepthe: k ¶Si vere venistis ad me. i. fideliter & absq̄ fallacia. hoc dicit interrogando. l Qui rñdert ei simpl̃r, affirmādo etiam iuramẽto, cum dr̄: l ¶Dñs q hæc audita nihil eũ latet. Ipse me. ac testis est. Iurare em̄ est deũ testem inuocare. sequitur: m ¶Locutusq̄ est iepthe &c. maspha. ibi enim erãt cōgregati galaadite coram dño: qa dñs presens est vbiq̄: licet ibi nō esset tabernaculum: & ideo ibi replicauit iepthe pacta que erant inter ipsum & populum: vt negociũ esset firmũ & solidũ.

✻ Et misit

✻ c ¶Congregatiq̄ sunt ad eum viri Moralis. inopes & latrocinantes. Hebræi non habent, latrocinantes: sed tantum, viri inopes. Ego autem intendo capitulum istud exponere mystice ſm litteram hebraicam, quam reputo veriorem. Igit̃ p iepthe q dr̄ vir fortissimus, allegorice potest intelligi dñs noster iesus xp̃s qui tante fortitudinis est q̄ portat oīa verbo virtutis suæ: vt dr̄ Heb. j. a. Et bene dr̄ filius multeris hospitatricis. i. virginis mariæ. quæ ex plenitudine suæ pietatis recipit omnes ad eam debite recurrentes in hospitium suæ misericordie. ¶Bern. Maria oibus oia facta est: sapiẽtib⁹ & insipientibus debitricẽ se fecit: oib⁹ sinũ misericordie aperuit: vt de eius plenitudine accipe rent vniuersi. Quæ bene dr̄ altera mr̄. i. alterius conditionis q̄ cæteræ matres. nã ipsa sola mater est & virgo. Hunc aũt iepthe. ſ. iesum xp̃m reprobauerũt fratres sui. ſ. iudæi, quorũ erat frater ſm carnẽ & ipse fugit ab eis in persecutione herodis, Mat. ij. & i psecutiõe ciuiũ suorũ q volurũt eum q̄cipitare de supcilio montis sup̃ per quẽ fundata erat ciuitas eorũ. vt habetur Lu. iiij. Et cōgregati sunt ad eum vi. iopes. i. apli & alii discipuli, ꝓp̃ ipm oīa relinquẽtes. e ¶Perrexerunt maiores natu de galaad vt tol. in auxilium sui iepthe. Per istos maiores possunt intelligi iudæorum doctores: quorum aliq recurrerunt ad eius auxilium ante passionem suam, credentes in eum: vt nathanael. Ioh. j. & nicodem⁹, q erat magister ī israel. Ioh. iij. & plures alii quorum nomina non exprimunt̃ in euãgelio. de qb⁹ dr̄ Ioh. xij. f. De principibus aũt multi credidẽrũt in eũ &c. Et log̃ euãgelista de tempore añ christi passionẽ: vt patet intuẽti.

✻ Reuertenti

sicut in titulo crucis scriptũ est. postq̄ em̄ iepthe liberauit eos ab inimicis nō eis rex factus ẽ: vt intelligeremꝰ hæc potius ad xp̃m q̄ ad ip̃m iepthe ptinere. de quo scriptura narrationẽ concludit ita: Et iudicauit iepthe israel sex annis & mortuus est &c. Iudicauit ergo isr̃l sicut cæteri iudices: non ibi regnauit vt princeps, sicuti qui in regnorum voluminibus cōtinentur. a ¶Nonne ea quæ possedit. Augu. Nonne quæcunq̄ hæreditauit tibi chamos deus tuus hæreditabis &c. Quod quidã latini sic interp̄tati sunt Nonne quæcũq̄ dedit tibi chamos deus tuus possidebit &c. Vbi videtur iepthe confirmasse deum qui vocatur chamos, potuisse aliquid hæreditatis dare cultoribus suis. Quidam vero sic habent: Nõne quæcunq̄ possedit chamos deus tuus, hæc possidebis? quasi aliquid tale potuerit possidere. An forte secundum hoc dictum est: quod sub angelis cōstituẽ sunt gentes iuxta canticum moysi? Nunquid ille angelus sub quo erant filij ammon, chamos dicitur̃? Quis hoc audeat affirmare: cum possit intelligi ſm eius opinionem dictũ: qa putabat deũ suũ possidere hæc: vel in possessionẽ sibi dedisse.

☞ Et circũiens

NICO. DE LYRA

✻ a ¶Et misit nũcios. Hic consequẽter ponit supplicatio deprecantis. Ad cuius intelligentiam considerandum q̄ filij israel. petentibus trãsitũ pacificũ per terram ſeon regis amorræi: non solũ ipse negauit, sed eis occurrens cosdem etiam ad prẽlium, puocauit, ꝓpter qđ dñs ip̃m & terram suam in manus filiorum israel tradidit: cuius terræ vnam partẽ ſeon abstulerat a filijs moab: vt habetur Num. xxj. Rex autem iste ammon de quo hic agitur regnabat etiam in moab propter quod illam terram quam ſeon abstulerat de moab tanq̄ suam reperebat, & a filijs israel iniuste possessam dicebat: quod nõ erat verum: sicut fuit declaratum Num. xxj. Igitur circa hoc primo ponitur ipsi⁹ iepthe petitio humilis. secundo regis ammon responsio irrationabilis, ibi: Qui bus ille respondit. tertio responsionis euacuatio rationabilis, ibi: Per quos rursum. Circa primum dicitur. Et misit nuncios ad regem filiorum ammon. Volebat enim declarare titulum suum iustum. & ideo primo misit nuncios de pace tractãda. & in hoc se humiliauit, dicens. b ¶Quid mihi & tibi est. Quasi diceret: non habeo voluntatem bellãdi tecum: nec tu habes causam contra me. c ¶Vt vastares terram meam. id est meo regimini & defensioni commissam. d ¶Quibus ille respōdit. Hic consequenter ponitur responsio irrationabilis, cum dicitur: e ¶Quia tulit israel terram meam. quod erat falsum: quia israal non abstulit a filijs moab & ammon aliquid de terra sua. vt habetur Numeri. xxj. & Deuteronomij. ij. sed solum a ſeon & og. & illud fuit eis licitum: vt declaratum fuit Numeri. xxj. & iterum hic declarabitur per verba iepthe. f ¶Per quos rursum. Hic consequenter ponitur dictæ respōsionis euacuatio rationabilis: vbi iepthe ostendit triplici ratione, q̄ illam terram filij israel iuste possidebant. secunda ponitur ibi: Tradiditq̄ eum. tertia ibi: Nisi forte. Prima ratio accipitur ex hoc q̄ filij israel in nullo impugnauerunt filios ammon & moab: sed ſeon eos impugnantem occiderunt:

a ¶Aug. Mittit nũcios pacis. sicut apostolus in q̄ christus loquebatur ait. Si fieri pōt qđ ex vobis est cũ omnibus hominibus pacem habentes.

Et misit nuncios ad regẽ filiorũ ammō: a a ¶Augusti. Admonet nos doctrina christi quẽad que ex psona sua dicerent: Quid mihi & b modum sit ambulandum. i. viuendum inter eos: q non ſm ꝓpositũ vocati sunt sancti. Nouit em̄ dñs qui sunt eius.

tibi est: quia venisti cōtra me vt vastares c terrã meam? Quibus ille respōdit: Quia q tulit israel terram meam quando ascẽdit de ægypto: a finibus arnon vsq̄ iaboch atq̄ iordanem. Nunc ergo cum pace red de mihi eam. Per quos rursum mãdauit f iepthe, & imperauit eis vt dicerent regi ammon: Hæc dicit iepthe: Non tulit israel terram moab, nec terram filiorum ammon: sed quando de ægypto conscẽderunt: ambulauit p solitudinẽ vsq̄ ad mare rubrũ, & venit in cades: misitq̄ nũcios ad regem edom dicens: Dimitte vt transeam p terrã tuam. Qui noluit acq̄scere præcib⁹ eius. Misit quoq̄ ad regẽ moab: q & ipse transitũ ꝑbere contẽpsit, Mansit itaq̄ in cades: & circumiuit ex la tere terram edom, & terrã moab. Venitq̄ ad orientalem plagã terræ moab & castra metatus est trans arnon: nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe confinium est terræ moab. Misit itaq̄ israel nuncios ad seon regẽ amorræorũ qui habitabat in esebon, & dixerunt ei: Dimitte vt transeam p terrã tuã vsq̄ ad fluuiũ. Qui & ipse israel verba despiciens, nõ dimisit cũ transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata egressus est g cōtra eũ i ſiesca: & fortiter resistebat. Tra h didit̃q̄ eum dñs in manꝰ isr̃l cũ omni exercitu suo: & percussit eũ: & possedit omnem terrã amorræi habitatoris regionis illius: & vniuersos fines eius, de arnon vsq̄ iaboch: & de solitudine vsq̄ ad iordanem. Dominus ergo deꝰ isr̃l subuertit amorræum pugnãte cōtra illũ ppl̃o suo israel. Et tu nunc vis possidere terrã eiꝰ? a Nõne ea quæ possedit chamos deus tuꝰ l tibi iure debentur: Quæ aũt dominus, m deus noster victor obtinuit: in nostram cedent possessionem. Nisi forte melior n es balac filio sephor rege moab: aut do cere potes q̄ iurgatus sit contra israel & p pugnauerit cōtra eũ qñ habitauit in ese q bon, & viculis ei⁹? & in aroer & villis illi⁹ vel in cunctis ciuitatibus iuxta iorda

derunt: & per consequens quicquid possidebat iure belli acquisierunt. Hanc autem rationem iepthe tangit diffuse, repetens, p cessum filiorum israel declinando a terminis ammon & moab: vt habetur Deuteronomij. ij. &. Numeri. xxj. Et patet littera vsq̄ ibi: g ¶Egressus est cōtra eum in ſiesca. Ipse em̄ ſton fuit obuiã filijs israel etiam extra terram suã ad eos debellandum. Ex quo patet q̄ habuerunt ꝓ eum iustum bellum: & per cōsequens regnũ eius iusto bello acq̄situm a filijs israel, fuit ab eis & iuste possessum. h ¶Tradiditq̄ eum dñs &c. Hic ponitur scđa ratio q̄ accipitur ex auctoritate diuina: quia est dñs cœli & terræ: & iō pōt terrã ab vno possessã alteri dare qđ fecit de terra possessa a seon rege tradendo eam filijs israel possidẽdam: ſm q̄ dicitur Deu. ij. e. Ecce tradidi in manu tua ſeon regẽ esebon amorræũ: & terrã eius incipe possidere &c. & hanc rationẽ tangit iepthe: dicẽs: Tradiditq̄ eũ dominus ſn manu israel cũ &c. Et patet ſra vsq̄ ibi: i ¶Nonne ea q̄ possedit chamos &c. Quod dupliciter exponit̃. Vno mõ sic: Quæ possedit chamos deꝰ tuꝰ. i. populus moab q chamos colebat vt sit sensus: q̄ illa ps terrę moab q̄ actu possidebat ab eo q̄ filij israel debellauerũt ſeon: illa de iure erat populi moab: nõ aũt illa pars quã possidebat ſeon a filijs isr̃l ac q̄sita. Alio mõ exponit̃ vt sit confirmatio rõnis p̃cedẽtis. Ad cuius intellectũ est considerandum: q̄ſi cut fideles victorias suas attribuunt deo vero: ita infideles victorias suas suo deo falso. Dicit igit̃ Nõne ea quæ possc. i. possidere tefec. k ¶Chamos deꝰ tuꝰ. ſm opinionẽ tuam. l ¶Tibi iu. debentur: Id est reputas iuste acq̄sita per victoriã. m ¶Quæ autem dominus deꝰ noster victor obtinu. &c. ẽſi diceret multo fortius illud qđ obtinuꝰ deovero nobis victoriã p̃gnre iuste ẽ nobis acq̄situ & possessum. n ¶Nisi for. me, es balac. Hic ponit̃ tertia rõ: q̄ hic accipit ex ſcriptione quia populus israel fuerat in tam longæua & pacifica possessiõe huius terræ, q̄ nullꝰ de cætero deberet reclamare: & maxie qa iustus titulus p̃cesserat: vt patet ex q̄dictis & hoc ẽ qđ dr̄: Nisi forte melior est balach filio sephor rege moab. qui erat rex moab illo tpe quo debellatus fuit ſeon: vt habetur Num. xxij. qui licet vocaueritꝰ balaã ad maledicendum filijs isr̃l' non tñ repetebat terrã moab quã filij isr̃l' abstulerãt a ſeon: sed timebat ne perderet aliam partẽ: & terram madian de qua erat natus: vt dictum fuit ibidẽ nec aliqs alius rex post eum repetiuit hanc terrã. Ideo subditur: o ¶Aut doce, potes q̄ iurgatus sit: scilicet qui cũq̄ rex moab post balac. p ¶Cõtra israel: & pugnauerit contra eũ. Ad recuperandũ hanc terram. q ¶Quãdo habitauit in esebõ & viculis eius &c, id est toto tpe quo israel habitauit i ista terra. & q̄tũ fuerit illud tp̃s subdit dicẽs:

¶Sccꝫ ps. g ij ✻ Per trecen

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Et circūiens galaad, Augu. Galaad interp̃atur abiciens: manasse necessitas transeundi. Sunt ergo a ꝓficientibus abiciẽtes. i. cõtinentes. Trãseunda etiã necessitas: ne forte cũ transierit q ꝓficit prẽntes, cedat terrentib⁹. Trãseũda etiã specula galaad q galaad ẽt reuelatio interp̃at. Est aũt specula altitudo ad prospiciendũ: vel despiciendum .i. desuper aspiciendum. Specula ergo galaad videtur significare superbiã reuelationis. vnde: Et ne magnitudo reuelationũ extol. me &c ergo & ipsa trãseunda est. i. in ea manẽdũ nõ est, ꝓpter cadẽdi periculũ. His transitis facile superanf inimici: qđ significat dicendo: & a specula galaad transeundi & transiens ad filios ammõ. b ¶Si tradideris si. ammõ. Aug. Quẽlibet cogitauerit iepthe, nõ videf filiam cogitasse. non enim diceret: heu me filia mi: impedisti me &c. Indicat enim se impeditum: ne illud qđ cogitauerat impleret. Quem aũt potuit cogitare q filios nõ habebat? An cõiugem cogitat: & vt hoc fieret deus nõ luit: & vt hoc non relinqueret impunitũ ne qs postea id auderet: & vt magna, pudentia ex hoc qđ accidit magnum sacramentum ecclesiæ figuraret? Ex vtroq; ergo ꝓphetia adaptata est: qđ. s. vouẽs cogitauit: & qđ nolẽti cõtigit. Si em ꝓiugẽ cogitauit: ꝓiunx xp̃i ecclesia est. Sed quia huius iepthe cõiunx virgo esse nõ potuit in eo q̃ filia potius occurrit: & inulta nõ remansit voti temeritas: & virginitas ecclesiæ figurata est. Cui dr̃: Filia, fides tua te saluã fecit: vade in pace. c ¶Quicũ q̃ prẽ. fuerit egress. &c. Augu. De iepthe filia solet esse magna quæstio: Quibusdã qđ sibi velit hoc nosse cupientib⁹ & pie quærentibus. Quibusdam qui scripturis imperita impietate aduersantur hæc criminantibus, q̃ legis prophetarũq; deus etiam humanis sacrificijs delectetur. Sed nec illa sacrificia eum delectauerunt vbi pecorum holocausta offerẽbatur. Sed qa significatiua fuerunt & quædã vmbræ futurorum, res his sacrificijs significatas nobis cõmẽdare voluit. Fuit autẽ & hæc causa vtilis cur illa mutarentur, nec modo iuberentur, sed prohiberentur offerri: ne ꝑe ꝑm carnalẽ affectũ talib⁹ deũ delectari putaremus. ¶Sed vtrũ humanis sacrificijs etiam̃ significari futura oportuerit, merito quæritur: non ☞ hominum

Lu.7.g.

2.Corin. 12.b.

F

nẽ ꝓ trecentos annos. Quare tãto a tpe nihil super hac repetitione tenẽtastis? Igit̃ non ego pecco in te; sed b tu cõtra me male agis: indicens mihi bella non iusta. Iudicet dominꝰ arbiter hui⁹ diei inter ist̃ & filios ammon. Noluitq; acquiescere rex filiorũ ammõ verbis iepthe quæ ꝓ nũcios mandauerat. Factus est er̃ c a ¶In hoc significatur, quia spũs dñi imago super iepthe spiritũs dñi: & cirpertitur membris christi. ¶signantur memcumiens galaad & manasse, masbra xp̃i proficientia ad victoriam de hostibus reportandam.

phat quoq; galaad: & inde trãsiens ad filios ãmonvotũ vouit dño di⁹a bcens: Si tradideris filios ammon e in manus meas: qcũq; prim⁹ fuerit egressus de foribus dom⁹ meæ mihiq; occurrerit reuertẽti cum pace a filiis ammon: eũ holocaustũ offerã domino. Trãsiuitq; iepthe ad filios ammõ vt pugnaret cõtra eos: quos tradidit dñs in man⁹ ei⁹: pcussitq; ab aroer vsq; dũ veniens in mãnith vigiti ciuitates & vsq; ad abel q̃ est vineis cõsita, plaga magna nimis: humiliatiq; sunt filii ammon a fiH liis israel. Reuertenti aũt iepthe in e maspha domum suam, occurrit ei f vnigenita filia sua cum tympanis g & choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa, scidit vestimenta sua, & ait: Heu me filia mi; h

a ¶Per trecentos annos, deficiũt tñ aliq; vt videbitur:
b ¶Igit̃ nõ ego pec. in te. Hic ex q̃dictis rõnibus iepthe concludit, q̃ habeat iustã causã. m defensionis: & rex ammõ iniustã inuasionis. Anteq; vltra, ꝓcedaf, videdũ est qd de trecentis ãnis q̃dictis deficiat? Ad cuius intellectum cõsiderandum: q̃ sicut in scientijs humanitus inuentis minus nota vel dubia p̃ ea quæ sũt certa declaranf: sic in sacra scriptura q̃ est per diuinã reuelationẽ tradita, passus dubius vel obscurus p aliũ passum q certus est vt determinatus debet declarari. Isti aũt trecẽti anni nõ determinantur hic per scripturã, nisi relatiue tm̃. s. inc̃tum refert dictũ iepthe argutijs q̃scriptionẽ: in qua allegatione solent homines allegare c̃tum possunt plus de tempore apparẽter: & aliquando excedũt nec tñ scriptura vel actor scripturæ hoc referens dicit falsum: qa refert veraciter id quod dictũ est, licet dicens excesserit vel defecerit. Sic est in propolito de iepthe: cuius verba non sunt autẽtica, inc̃tum sunt ipsius. Sacra aũt scriptura. iij. Regũ. vj. determinat tps qđ fluxit ab exitu filiorũ isr̃l de ægypto vsq; ad fundationẽ tẽpli ꝑ salomonẽ in pricipio quarti anni regni sui. s. cccclxxx. annos. Sic aũt octoginta anni ab isto numero q in scriptura certus reputaf remoueãf: tps qđ ꝓcessit ab exitu de ægypto vsq; ad debellationẽ seon qñ terra q̃dicta fuit acq̃sita: vt dictum est & tps quod fluxit a principio principatus iepthe quãdo ista allegauit vsq; ad quartũ annũ regni salomonis exclusiue: in cui⁹ pricipio tẽplũ fundauit: remanẽt tm̃. cclxvij. anni; & sic a. ccc. q̃dictis deficiunt

G

exo. 13. a. Nu. 8.c.

4. Regũ. 17.f.

Mat. 23. d.

Sap. 3.b. 2. Ti. 4. b.

Ge. 22. a.

H

Heb. 11.b

B

Ge. 22.b.

Ibi. 38.d.

✠ e ¶Peruertẽti aũt iepthe &c. Per reuersionem iepthe post triũphũ de aduersarijs significatur reuersio xp̃i per suam resurrẽtionẽ ab inferis dæmonib⁹ superatis. f ¶Occur. ei vnĩ. fi. &c. p quã significaf ecclesia vnigeniti xp̃i filia. g ¶Cũ tym. & chorís, i. laudib⁹ diuinis de victoria xp̃i quam iepthe imolauit dño: nõ per occisionẽ corporis ꝑm hebræos, sed per obseruatiam virginitatis. sicut pleni⁹ dixi sup locũ istũ in expositione literali. Ecclesia ꝙ virgo est ꝓ integritatẽ fidei: & est imolata dño spũaliter p hoc, q̃ est diuinis laudib⁹ dedicata. vñ dr̃ Pſ. xlix. c. Immola deo sacrificiũ laudis. Et iterũ Pſ. l. Sacrificiũ deo spiritus cõtribu. Sũt etiã in ecclesia multæ psonæ imolatæ dño p obseruatiã v̄ginitatis: sic filia iepthe. & ẽt multæ p cõfessionẽ i religiõe. q̃ ẽ q̃dã mors ciuilis: ꝑpẽ qđ religiosi dicunf mũdo mortui. &, p talib⁹ subdir̃: h ¶Filia mi: decoeꝑpistime: & ipsa decoepta es. Quod non põt intelligi ꝑm veritatem de xp̃o: qui decipi nõ põt: cũ ipsa sit veritas: Ioh. xiiij. a. Ego sum via, veritas & vita. Sed tm̃ ꝑm æstimationẽ insideliũ: potissime iudæorum q credunt xp̃m fuisse, ꝓphetã falsum: & sic decoepisse ecclesiã sibi aggregatã: & ẽt ipsum decoeptũ fuisse, aggregãdo sibi ꝑpm ex appetitu vanæ gl̃iæ. Silr̃ q̃tũ ad psonas religiosas ꝑm æstimationẽ falsam hoim mũdanorũ e ibi decoeptio ex vtraq; pte. nã religiosos æstimãt decæptos eligẽdo sibi talẽ vitam, ꝓpter xp̃m. & silr̃ xp̃m ab eis decipi, spaliter a mẽdicantib⁹ religiosis q̃s reputant

Moralis

✠ hypocritas

A ☞ hoim qñq; moriturorũ in hac causa horrescere deberemus: sed illi qui hæc de se fieri grãter acciperẽt, in æternã remuneratiõnẽ commendarenf deo. Sed si hoc verũ esset: hoc sacrificiũ deo non displiceret. Scriptura ꝙ o tefiaf qa displiceret. Cũ em̃ oĩa priogenita sua esse voluerit & ꝓcæperit: redimi tamen a se voluit priogenita hoim: ne imolandos deo priogenitos suos crederẽt. vñ: Nõ ita facies dño deo tuo. abominata em̃ quæ dñs odit fecerunt dñs suis, qñ filios & filias cõburẽrũt igni dñs suis. Nõ solũ ergo non diligit deus, sed ẽt odit talia sacrificia in qb⁹ hoies immolanf. Ilꝙ o diligit & coronat, cũ iustus vsq; ad mortẽ ꝓ veritate decertat: vel ab inimicis quos ꝓ iustitia offendit, occidif: retribuens eis bona, ꝓ malis. i. ꝓ odio dilectionẽ. Talẽ dicit sanguinem iustum, a sanguine abel iusti vsq; ad sanguinẽ zachariæ. Præcipue aũt q̃ sanguinẽ ipse fudit ꝓ nobis: & sacrificium seipm̃ deo obtulit: sic vtiq; obtulit: vt ab inimicis ꝓ iusticia occideretur. Hũc imitati martyres vsq; ad mortẽ pro veritate certauerũt. de qbus dr̃: Tanq; aurũ in for. ꝑbauit illos: & q̃si holo. hostiã accæ. illos. Vñ apls: Ego em̃ iam immolor. sed nõ sicut iepthe filiã immolauit dño: sed sicut q̃cæptũ erat pecora offerri: & ꝓhibitũ hoies immolari. Magis hoc illi sile. videf qđ fecit abraã: qđ dñs specialiter fieri q̃cæpit: non gñaliter vt talia sibi sacrificia fierent aliq̃n mãdauit: imo fieri oĩno ꝓhibuit. Dixit ergo qđ iepthe fecit a facto abraæ: qa ille iussus obtulit filium: iste fecit qđ lege veraf: & nullo spãli imperio iubef. In ipso ẽt abraæ filio qa talib⁹ sacrifi cijs nõ delectarẽf dñs, oñdit: eũ patrẽ cui⁹ fidẽ iubẽdo ꝓbauit, a filij interfectione ꝓhibuit: & arietẽ quo sacrificiũ licite fm̃ conmouet: qũo pie crediderit abraã deũ talib⁹ sacrificijs delectari si illicite offerunf: & io putat recte credidisse etiã iepthe, q̃ tale sacrificiũ posset esse deo accœptũ. primo cõsideret aliud esse vltro vouere: aliud iubenti obtẽperare. Non em̃ si aliquid in domo ꝓ ter morẽ a dño institutũ seruo iubef & id laudabili obediẽtia facit: io nõ est plectendũ si hoc facere spõte ꝓsumpserit. Deinde habebat abraam qđ crederet: vt ꝑ ter diuinũ imperiũ non parceret filio: vt credens tales victimas deũ libẽter accipere: sed ꝓterea iussisse, vt resuscitaret occisum: & hinc aliqđ tãq; deus sapiẽs demonstraret. vñ fides eius in epistola ad hebræos laudaf: qa hoc deo q̃ posset filiũ suũ suscitare credidit. Iste ꝙ o deo non iubente necq; poscente, & cõtra legitimũ dei q̃cæptũ vltro sacrificiũ vouit humanũ. Ait em̃: Quicũq; exierit de ianuis domus meæ obuiam mihi &c. Nõ his verbis pecus aliqđ vouit qđ ꝑm legẽ posset offerri. Necq; cõsuetudinis fuit: vt redeuntibus cum victoria ducibus pecora occurrerẽt. Canes aũt solent dñis occurrere. de q bus ille cum nõ voueret: cogitare nõ potuit: ne in iniuriã dei nõ solũ illicitũ, sed ẽt cõemptibile & ꝑm legẽ immũdũ vouisse videretur. Nec ait: quodcũq; exierit: sed, quicũq; exierit: vbi homines tm̃ cogitauit. Non tñ fortasse vnicã filiã: q̃uis illã in tanta patris gloria q̃s posset ante ire nisi forte vxor? Nã ꝙ nõ dixit, q̃cunq;: sed, q̃cũq; exierit de ianuis domus meæ: scriptura solet masculinũ genus, ꝑ quolibet sexu ponere. sicut de abraam dictũ est Ge. 22.b. Surgẽs a mortuo: cũ eius vxor mortua fuisset. Quia ergo de hoc voto & facto nihil videf scriptura iudicasse. sicut de abraã qñ si liũ suũ iussus obtulit: sed tm̃ scriptũ reliquisse legẽtib⁹ iudicãdũ ex arbitrio suo videtur fecisse gedeon. Non em̃ scriptura dicit dñm monuisse vt faceret: & tñ tam grande signum quis faciendum putet, nisi dñs inspirauit: qui q̃figurauit sanctos euangelici luminis thesaurũ in vasis fictilibus habituros. vñ: Habem⁹ thesaurũ istũ in vasis fictilib⁹: quibus ꝑ passione sua fractis maior eorũ gloriæ fulgor emicuit: quæ inimicos inopinata xp̃i claritate supauit. ¶Vel p̃ scientes q̃, vel per nescientes significationẽ futurorum spiritus dñi, ꝓpheticis tpib⁹ operat̃ eft: nec ideo peccata eorum nõ fuerũt peccata: qa de⁹ qui & malis bene vtitur vsus est eis ad significãda q̃ voluit. Si ergo pctm̃ nõ fuit cuiusl̃ibet necis humanæ: vel etiam parricidale sacrificiũ vel vouere vel reddere: quia magnũ aliquid & spirituale significauit: fruftra deus talia ꝓhibuit: & se odisse dicit: qa & illa quæ fieri iussit ad significationẽ spiritualiũ rerum referuntur. sed humana deo sacrificia nõ placuerũt: qñ nõ pro iusticia quisq; recte viuit vel peccare nõ vult, interimit: sed homo ab homine tãq; electa hostia more pecoris immolatur. ¶Si aũt dicet aliquis: qa pecorũ victimæ iam vsitate ad significationẽ licet relatæ minus faciebat intentos ad sacramentum magnum xp̃i & ecclesiæ requirẽdũ: propterea dere insigni & inopinata volens animos hominum excitare: eo ma gis q̃ fibi talia sacrificia offerri vetuerat: curauit sibi aliquid offerendum, in quo ipsa admiratio magnam gigneret quæstionẽ & quæstio exigeret studiũ ad perscrutandum mysteriũ: pie vero scrutãs mens hominis altitudinem prophetiæ velut hamo piscẽ xp̃m de profundo scripturarum leuaret. Huic rationi non obsistimus. Sed alia quæstio est de animo vouentis: alia de prouiden

Heb. 11.f & eo.c.

C

Iudi. 6.g

Heb. 11.f.

D

Gen. 30.f Iudic. 6. g.

6.7.f.

2.Corin. 4.b.

les viros nõ solũ esse iepthe, sed etiã gedeon: de quo scriptura silr dicit: Spiritus dñi cõfortauit gedeon &c. q̃ ephot operatus est nõ solũ nõ approbam⁹, sed a pte iudicãte scriptura reprobam⁹: Nec tñ vlla iniuria sit spiritui dñi q eũ cõfortauit. Commemoraf tñ inter eos q per fidem vicerunt regna, operantes iusticiam: qa scriptura sancta quorũ fidẽ & iusticiã veraciter laudat, nõ impedif eorũ notare pctã. Nã & in eo q̃ gedeon signũ petens sicut ille locutus est, tẽtauit in vellere: nescio vtrũ nõ fuerit transgressus hoc q̃cæptũ: Non tẽtabis dñm deũ tuũ. Sed tñ etiã in eius tentatione dñs qđ q̃nunciare volebat, ostendit nõ tñ frustra inter fideles & operantes iusticiã: ꝓpter bonã fidelẽq; vitã, in qua eũ credendũ est esse defunctum tale meruit testimoniũ. ¶Vtrũ autem qa post q̃ dictum est: Factus est sup iepthe spũs dñi: secuta sunt ea, vt votum illud voueret & hostes vinceret: & votum redderet spiritui dñi, omnia deputãda sint: vt sic habeatur hoc sacrificiũ tãq; dñs sicut abraæ iusserit, nõ facile dixerim: cũ gedeon postq̃ fecẽ ephot nulla est memorata, ꝓperitas. Postea ꝙ o q̃ iepthe votum vouit secuta est victoria, ꝓpter quã vouerat: q̃ adepta votũ soluit. Rursus em̃ ꝓ iderãdũ est: qa gedeon etsi nõ postea q̃ fecit ephor, post ea tñ q̃ tentauit dñm̃ (qđ vtiq; pctm̃ est magna si rage hostibus superatis) populo salutẽ acquisiuit. Sic enim scriptum est: Et dixit gedeon ad dñm: Non irascatur indignatio tua in me: & loq̃r adhuc semel in vellere. Iram enim dei metuebat: qa se tentando peccare sciebat: quod deus in lege sua mãi fiẽte prohibet. Hoc tñ peccatum & mirabilis signi euidẽtia, & victoriæ ꝓperitas secuta est. Iam em̃ deus statuerat afflicto populo subuenire: & huius ducis quẽ ad hoc opus assumpserat, vt ebaf aio: nõ solũ fideli & pio, sed etiã deficiẽte & delinquente: & ad ꝓnunciãda q̃ volebat, & cõplenda q̃ dixerat. ¶Nõ em̃ ꝓ istos tm̃ qui & si peccauerint inter iustos narranf: sed ẽt per saulẽ oĩno reprobaium multa de⁹ populo suo præstitit: in quem insiliẽt etiã spiritus dñi & ꝓpheтauit. nõ em̃ iuste agere sciebat. s. vt in dauid virũ sanctũ sauuret. Agit spũs dñi p bonos & malos, per. scientes & nescientes: qđ agendum nouit & statuit: qui etiam per caiphaм nescientẽ quid diceret, ꝓphetauit: q̃ oporteret xp̃m mori pro gente. Quis enim egit nisi spiritus dñi: curans ꝓnũciare ventura: vt gedeon tentare volenti dñm & nõ credenti q̃ ei iam dñs locut⁹ fuerat: hoc potissimũ de vellere prius cõpluto, postea ficco: & de area prius sicca, postea irrigata veniret i mẽtẽ: vt q̃ deficit a fide, delicto eius deputetur? Q̃ ꝙ o tali aio ei⁹ vsus est deus: eius misericordiæ & mirabili p uidẽtiæ reliquendũ est. ¶Si qs aũt dicit omnia scientẽ fecisse & didicisse gedeon ex reuelatione prophetica: vt p eum signa talia monstrarenf: nec defecisse a fide: & quod ei iam ꝑmiserat dñs credidisse: sed actione, ꝓphetica in vellere voluisse tentare: & iõ tentationem fuisse inculpabilem: sicut idolum iacob: & istud quod dño ait: Non irascatur indignatio tua in me: nõ dixisse q̃ irã nõ timeret: sed q̃ eũ non irasci cõsideret: cum ea faceret q̃ spũ dictante facieda sentiret. dicat vt videf: dũmodo qđ de facto ephor scriptura culpauit quodlibet significet, nõ audeat excusare a pctõ.

¶Nam & illud q̃ trecẽti viri ad signũ crucis i ꝺ numero ptinẽtes hydrias fictiles accœperunt: eisq; ardẽtes faculas incluserunt qbus fractis repẽte lumina hostium multitudinẽ terruerunt: tanq; ex arbitrio suo videtur fecisse gedeon. Non em̃ scriptura dicit dñm monuisse vt faceret: & tñ tam grande signum quis faciendum putet, nisi dñs inspirauit: qui q̃figurauit sanctos euangelici luminis thesaurũ in vasis fictilibus habituros. vñ: Habem⁹ thesaurũ istũ in vasis fictilib⁹: quibus ꝑ passione sua fractis maior eorũ gloriæ fulgor emicuit: quæ inimicos inopinata xp̃i claritate supauit. ¶Vel p̃ scientes q̃, vel per nescientes significationẽ futurorum spiritus dñi, ꝓpheticis tpib⁹ operat̃ eft: nec ideo peccata eorum nõ fuerũt peccata: qa de⁹ qui & malis bene vtitur vsus est eis ad significãda q̃ voluit. Si ergo pctm̃ nõ fuit cuiusl̃ibet necis humanæ: vel etiam parricidale sacrificiũ vel vouere vel reddere: quia magnũ aliquid & spirituale significauit: fruftra deus talia ꝓhibuit: & se odisse dicit: qa & illa quæ fieri iussit ad significationẽ spiritualiũ rerum referuntur. sed humana deo sacrificia nõ placuerũt: qñ nõ pro iusticia quisq; recte viuit vel peccare nõ vult, interimit: sed homo ab homine tãq; electa hostia more pecoris immolatur. ¶Si aũt dicet aliquis: qa pecorũ victimæ iam vsitate ad significationẽ licet relatæ minus faciebat intentos ad sacramentum magnum xp̃i & ecclesiæ requirẽdũ: propterea dere insigni & inopinata volens animos hominum excitare: eo ma gis q̃ fibi talia sacrificia offerri vetuerat: curauit sibi aliquid offerendum, in quo ipsa admiratio magnam gigneret quæstionẽ & quæstio exigeret studiũ ad perscrutandum mysteriũ: pie vero scrutãs mens hominis altitudinem prophetiæ velut hamo piscẽ xp̃m de profundo scripturarum leuaret. Huic rationi non obsistimus. Sed alia quæstio est de animo vouentis: alia de prouiden

¶Secunda pars. g in ☞tia dei

E tia dei,qualicunq; animo optimeventis. ¶Ideo si spiritus dñi qui sactus'est super iepthe vt hoc voueret,ꝑcæpit: qđ' scriptura nō aperuit:cui" nō licet iussa contemnere:non modo insipientia culpanda nō est,sed obediētia laudanda. ¶Hoc enim modo etiā sise homo ipse perimat:qđ' humana voluntate & consilio nefas est facere:intelligendum est obedienter fieri non sceleste. ¶Si autem iepthe humanum secutus errorem humanū sacrificium vouendum putauit:eius quidem peccatū de vnica filia iure punitum est: Qđ' ipse videtur ostēdere scissis vestibus dicens. Heu me filia mi impedisti me &c. Hic tamen error habet aliquam laudem fidei: quia deū timuit vt qđ' voueret redderet:nec diuini in se iudicii sententiam declinauit siue sperās dñm ꝓhibiturum sicut fecit abrae: siue eius voluntatem etiam non prohibentus intellectam facere potius ꝙ contemnere statuens. ¶Quis hic merito quæritur: vtrum verius itelligitur hoc eum nolle fieri:& in eo potius deo si non fieret, obedire:cum hoc se nolle & i abrae filio & in legitima ꝓhibitiōe monstrauerat. Sed tñ si propterea iepthe non faceret: sibi potiꝰ videretur. Magis ergo intellexit in eo ꝙ sibi filia occurrit vltorem deum & iustæ pœnæ se fideliter subdit: timēs seuiorē de tergiuersatione vindictam. Credebat enim bonæ & virginis filiæ animam bene recipi: quia nō seipsam vouerat immolandam: sed voto & voluntati non resistiterat patris:& secuta fuerat iudicium dei. ¶Mors enim sicut nec sibi a quoq; sponte: nec cuiq; sponte inferenda est:ita deo iubente recusanda non est: cuius constitutione quocūq; tempore subeunda ē. Nec quisq; q eam ppeti detractat vt omnino euitetur:sed tantum vt differatur, laborat. ¶Isido. Iepthe christum significat:qui a facie fratrum suorum id est iudæorum abscedens,in gentibus principatū accepit : quia omnia humanæ salutis sacramenta quasi in uratus expleuit:& carnem propriam quasi filiam pro salute israelis obtulit. Iurauit autem patri &vouit:ſm illud:Sicut iurauit domino,votū vouit deo iacob. qđ' scilicet sacramentum religionis in carnis suæ passione pro salute humani generis expleret. Hæc ergo ita per christum acta sunt vt videat ꝙ religione iuramenti esse completa. a ¶Et plāgam virginitatem. Aug. Virgo casta. i. ecclesia, holocaustum fiet in resurrectione:quando in ea vniuersa fiet quod scriptum est: Absorpta est mors in victoria. Tūc verus iepthe tradet regnū:id est ecclesiam deo & patri, completa. s. sexta ætate sæculi. Ideo sexagita dierum dilatio postulata est. Ex omnibus enim ætatibus ecclesia congregatur : ab adam scilicet vsq; ad diluuium:a diluuio.i.a noæ vsq; ad abraam : inde vsq; ad dauid:deinde ad transmigrationem babylonis:a transmigratione babylonis vsq; ad xpm:inde vsq; ad finem sæculi. Per has sex ætates quasi per sexaginta dies flet sancta virgo virginalia sua:quia licet virginalia,tñ fuerāt peccata deflēda:vnde toto or be clamat:Dimitte nobis debita nostra &c. Hos. lx. dies menses duos maluit appellare ꝓpter duos hoies:vnum per quem mors: alterum per quem resurrectio mortuorū:,ꝓpter quos etiam duo testamenta dicuntur. b ¶Exinde mos increuit. Augu. Quod vero factū est ex ꝙcepto in israel:ex diebus in dies conueniebant lamentari filiam iepthe,quattuor dies in anno:non puto significare aliquid post impletum holocaustū,quod erit in vita æterna sed præterita tpa ecclesiæ:in quibus erant beati lugentes Quatri duo figurata est eius vniuersitas:,ꝓpter quattuor partes orbis p quas longe late; diffusa est. Ad historiæ autē proprietatē nō arbitror hoc decreuisse israelitas:nisi quia intelligebant in ea re iudicium dei magis ad percuriendū patrem fuisse ostensum: ne qs deinceps voueret tale sacrificiū. Quare em̄ lamentatio decreta est,si votum illud læticiæ est?

NICO.DE LYRA

a ¶Decœpisti me. In hebrꝛo habet: Turbasti me & turbata es. Tū ga credebat eā immolandam. Tum quia non habebat aliam prolem. b ¶Aperui em̄ os meū:per votum supradictū ꝙ debet impleri:eo tamen modo quo licitū est. c ¶Et aliud facere non potero. quia votū est ꝓmissio deo facta q̄ debet impleri:eo tamen modo quo licitū est. d ¶Plangam virginitatem meam. quia tunc tēporis opprobrium erat mori sine prole. e ¶Reuersa est ad patrem suum: & fecit ei si cut vouerat. eam interficiēdo & offerēdo domino i holocaustum : ſm ꝙ dictū expositores catholici. Vñ dicit Hieronymus ꝙ fuit indiscretus in vouendo, & impius in adimplendo. Hebræi aperte dicunt:ꝙ ipsam non immolauit:sed votum eius fuit relatum per ipm phinees. Et aliqui dicunt ꝙ fuit interpretatū per sapientes:ꝙ non deberet votum adimpleri per mortem filiæ innocētis. Vnde quædam glosa hebraica super illud verbum:Dimitte me vt circumeam mōtes sic dicit:id est sapiētes in lege: quia forsi tam inueniēt modū relaxationis seu interpretationis voti tui. Quæstio ista est de facto:& ideo de hoc nihil potest sciri: nisi q̄tū dicit expresse scriptura:vel nisi quantum potest trahi ex ipsa. Igitur si ne præiudicio & assertiōe per modū collatiōis potest dici:ꝙ filia iepthe nō fuit sacrificata domino per mortem corporalem:sed potius per ciuilem seu spūalē: eo modo quo religiosi dicuntur mūdo mortui, inquantum a mundanis actibus sunt segregati : & diuinis obsequiis totaliter mācipati. Sic filia iepthe fuit sacrificata domino p obseruationē ỹginitatis viuendo in orationibus ac ieuniis & pīs operibus. Hoc autē dictū videtur consonum ei quod dicitur Leuiti. vlt. d. Omnis consecratio quæ domino offertur ab homie, nō redimetur: sed morte morietur. Et tamen vt ibidem dēager poterat domino cōsecrari: qui non est suscæptuus mortis: dicebatur tamē mortificari:quia trāsibat ad ius sacerdotum vel templi.sicut bona ecclesiæ dicūtur amortizata. Similiter ibidem dicitur ꝙ homo poterat domino cōsecrari:non tamen propter hoc occidebatur:sed obsequiis templi s'u sacerdotum deputabatur:prout ibidem diffuse fuit declaratū. Et sic potest dici:ꝙ filia iepte fuit consecrata domino seu sacrificata: ga diuinis obsequiis deputata modo prædicto. Itē ō. dictum est: Factus est ergo super iepthe ꝓpiritus domini scilicet ad pugnandum cōtra filios ammon:& tunc fecit votū supra dictū:qđ' licet fuit indiscrete factū tñ intelligēdum nō erat nisi p modū licitū & bonū:quia ꝓpiritus domini nō instigat nisi ad bonum. Item in littera dicitur:ꝙ iepthe concessit filiæ suæ tempus

c ¶duorū

¶hypocritas habentes ꝓpecios'itatē religios'itatis ,ꝓpter quæstū & non ,ꝓpter xpm:& sic faciūt xpo barbā de straminib⁹ ſm æstimationē malorū.& sic dicitur: a ¶Decœpisti me & ipsa decœpta es. Per talem vero modū loquēdi dixit Here.xx.b. Seduxisti me domine & seductus sum. Hieremias em̄ erat ,ꝓpheta sanctus:& per consequens erat certus:ꝙ deus cum sit veritas prima, nō pōt aliquem seducere:nec ab aliquo posse seduci. & ideo cum dicebat:seduxisti me dñe &c. nō loq̄bat ſm æstimationē ,ꝓriā sed ſm dictū falsorū ,ꝓphetarū qui asserebant ipsum esse seductū vt patet in pluribus capitulis Hieremiæ. Moraliter aūt ꝓ iepthe potest intelligi homo litteratus, potēs in scripturis. vt de Apollo dicit Act. xiij. q fugiens molestias sæcularium,fugit ad religionis desertum. qđ' vocari pōt terra thob. i. bona: nam ibi percipiūtur cōsolationes diuinæ. Osee. ij. c. Ducā eam in solitudinem : & loquar ad cor eius:& canet. Sed talis aliq̄n requiritur ad regimē ecclesiæ:sicut beatus Gregori⁹ & plures alij. & pro sæcularib⁹ pugnat cōtra aduersarios orationib⁹ & doctrinis. sed aliq̄n post habitam victoriā occurrit ei filia. i. vana gloria: quæ solet in talib⁹ cōsurgere. Dicit aūt talis gloria hois filia: eo ꝙ ex hominis fomite ,ꝓcedit. de q̄ debet dicere: Decœpisti me, diminuēdo meritū. Et ipsa decepta es. nam fortius insurgit ad ipsum immolandū per maiorem sui humilitatem.

Filia iepthe quo sacrificata.

Moralit.

duorum mensiū. Cum igit esset iudex populi & prudēs hō:non est verisile q in tpe intermedio colloquiū habuerit de voto suo cū sapientib⁹ in lege:maxie cū votū suū ita esset diuulgatū:nullus aūt talis sibi cōsiluisset votum suū implēdū p occisionē filiæ innocentis:cū hoc sit manifeste ꝓ ꝙcæptum legis Exo.xx. & cōtra intentionem legis Leuit. vl. vt patet ex ꝓdictis. Et ideo verisimile videtur: ꝙ a sapientibus fuerit sibi dictum votum suū impleri debere per modū supradictum.

Itē Heb.xj. Iepthe ponitur in sanctorum catalogo:& ideo non videtur factum sic enorme asseri debere de illo nisi ex sacra scriptura expresse haberetur. Sed diceres sicut & cōmuniter dr. ꝙ scriptura hoc expresse dicit:sicut supra allegatum est: Reuersa est ad patrem suū & fecit ei sicut vouerat. Ad quod dicēdum ꝙ scriptura nō dicit ꝙ occiderit eam,sed ꝙ votum impleuerit.quod est intelligēdum per modū licitum ,aut superi⁹ est expssum. imo si eā occidisset:nullo modo votū impleuisset qa emissio voti nō pōt fieri nisi de bono:nec p ꝓns ei⁹ ipletio:& iō argumentū magis videt ad oppositū. ¶Itē sic argues:h scribitur:Dimitte me & plangā virginitatē meā:& postea subdit:Consuetudo seruata est,vt post anni circulum conueniāt filiæ israel & plāgant filiam iepthe:& iō vidētur ꝙ fuerit occisa. Ad qđ' pōt dici:ꝙ ꝓncipio iepthe credidit eam esse occidē dā:& ipsa similiter audito ỹbo pris.& iō dixit:Dimitte me &c. sed aīc; rediret ie pthe mutauit ,ꝓpositum de cōsilio sapiētū Qđ' aūt postea subditur. Consuetudo seruata est &c. Dicēdū est:ꝙ hæc cōsuetudo facta est rōnabiliter in memoriā filiæ iepthe:q̄ pata fuit patri obedire vsq; ad mortē corpalē:& obediuit vsq; ad mortē ciuilē vel ſpiritualē:vt & reliquæ filiæ israel docerent obedire parentibus. ¶Sed adhuc ꝓ ꝓdicta arguit ꝙ immolatio ino cētis sit deo accæpta : sicut patet Ge.xxij. b. vbi abraā cōmēdat de h ꝙ voluit inocentē filiū immolare. Ad qđ' dicēdū ꝙ nō est sise: ga abraā habuit de hoc ꝙcæptum diuinū: vt habet ibidē: Ois aūt homo q̄ tūcūq; innocēs debitor est mortis ,ꝓpter pctm primorū parētū ipi deo:q hoc debitū pōt repetere qñcūq; vult:& quo vult: & iō abraā bñfecit:deo volēs obedire in sui filij immolatione. sed ꝙ aliqs exvoto emisso volūtarie interficiat innocentē,est illicitū. ¶Itē ꝓ ꝓdicta arguitur: quia scribitur Gen. ix. a. Crescite & multiplicamini &c. Deut. vij. c. Non erit apud te sterilis vtriusq; sexus. Obseruatio ꝙ virginitatis excludit multiplicationē prolis. ergo vī ꝙ fuerit illicita tpe veteris: legis: ,ꝓpter qđ' vī incōuenīēter dictū ꝙ filia iepthe fuerit dño cōsecrata vel sacrificata per obseruationē ỹginitatis. Dicendū q̄ illud ꝙcæptū: Crescite & multiplicamini &c. datū fuit noe in exitu arcæ qñ erāt paucæ ꝓsonæ hūanæ. s. octo tm: q̄ttuor viri,& q̄ttuor mulieres: ga tūc gen⁹ hūanū indigebat multiplicatione ꝑ carnalē generationē ordinatā ad diuinū cultū: & iō multiplicato genere humano cessauit illud ꝙcæptū in particularibus ꝓsonis. ga in cōitate humani generis multi sunt ,ꝓni ad generationis actū: ꝙ q̄s impleret ꝙcæptū cōitati sactū. Q; aūt addit illud Deut. vij. c. Nō erit apud te sterilis &c. nō ē ꝙcæptū: vt patet inſpiciēti textū. sed ē q̄dā ,ꝓmissio facta obseruantib⁹ legē matrimonij de fœcūditate ,plis habēda. sicut etiā tpe euāgelij multiplicatio prolis per ſsonis existentib⁹ in matrimonio reputat beneficium diuinū. Per hoc tñ nō excludit, quin obseruatio ỹginitatis sit deo accæptior. q̄ tñ repit i paucis ꝓsonis. ,ꝓpter qđ' dicit saluator Mat. xix. b. Sūt eunuchi q se castrauerūt ,ꝓpter regnū cœlorū q pōt capere capiat. q. d. pauci tales inueniunt. Q; aūt obseruatio virginitatis nō solū tpe euāgelij: sed ēt tpe veteris testa. fuerit laudabilis & deo accæpta: patet ꝑ exēpla. ga helias,ꝓpheta q fuit val de ꝓfect⁹ & deo accæptus ỹginitatē seruauit: sicut habet ex ỹbis Grego. homel. xix. sup euāgelia. Rasias etiam. ij. Machabe. xiiij. cōmendat de hoc,ꝙ ,ꝓpositū ꝓtinētiæ tenuit. Beata etiam virgo maria vñ adhuc i antigs abbatiss q̄ sequunt, modū ,pnūciādi antiquū sic ,pnūciāt: dicēdo machē⁹ vbi scribit matthē⁹. Illi aūt de ephraī vel ꝑ corruptionē linguæ, vel ꝑ cōsuetudinē, ꝑ lrā schin ,pnūcia

c ¶bant litteram

Moraliter. a ¶Ecce aūt &c. Per ephraitas q̄ iterp̄tāt agētes sī gnificant clerici cupidi q nō studēt nisi ad augendū pecunias ꝑ lites & fraudes, & ꝑ ꝓbēdas malo titulo accrēdas: & sil'r ꝓphetas itelligunt religiosi ,ꝓpriet arij. Hos igit vocauit xps ꝓ iepthe significat⁹ ad pugnā ꝓ diabolū ꝓcib⁹ deuotis & sctis exhortationib⁹ & doctrinis. sed ipsi noluerūt venire. Insup & domū iepthe, i. ecclīa xpi nituntf icēdere igne cupiditatis, luxurię & ābitionis. Sed ꝑ galaaditas q acerui testimonij iterp̄tāt, ꝓfusibiles debellantur. ꝑ aceruos ỹo testimonij dicta sacrę scripturę significāt: ꝑ q̄ ꝓdicti clici & religiosi viles & ꝓfusibiles declarāt: & i trāſitu iordanis. i. mortis, iugulāt iugulo mortis ę terne. Q; aūt ꝓ iordanis trāſitū mors significet, patet. ga iordānis riu⁹ iudicij iterp̄tat. Tot ỹo decurs⁹ vitę pnūis ē qdā deflux⁹ vsq; ad trāſitū mortis: q̄ ē ꝓpriū iudiciū hois. Ecci. xxxvij. c. Meor esto iudicij mei: sic em erit & tuū: mihi heri, & tibi hodie. Cā ỹo dicte iugulatiōis ē: eo ꝙ ī fine vitę nō pōt dicere, sebboleth. i. spīcā: q̄ absolute sūpta signi ficat spīcā granis bonis plenā. ꝑ q̄ signant opa bona ꝙrū defectū patiūf. sed dicere pōt chebboleth: qđ' iterp̄tat spica paleæ: ga ſm veritatē dici possunt spicę plenæ paleis vanitatis & zenodoxiæ,

E ✠ a ¶Iudi.itaq; Aug.Sicut illi duo ordines ppl.ix.dies senariū numerū sex ætatū significāt:ita hic sexies septenari⁹ duc⁹ hoc idē figurat,q;tum ad sex sæcula ætates ptinet.sexies enim septē q; dra gintaduo sunt.nec frustra ipse ix pthe sex annis ppl'm iudicauit. Ca.XIII.

Vrsumq; fi &c. b ¶Erat quidam vir de saraa.nomē eius annūciatum ab angelo natiuitatis eius annūciatur.Sic em angelus dñi ait ad Virginē dei:Maria inue.gra.apud deum. Ecce cipies i vtero,& pa.fi.&c.Nazareꝰ q; dr sanson.& de xpo dictū ē:qm nazareus vocabif:Liberauit sanson filios isrl' de manu hostiū. & xps ppl'm suū a pctis eorū.Sāson interpiat sol eorū. & de xpo dictum est p prophetam: Orietur vobis sol iusticiæ:& sanitas i pēnis eiꝰ.c ¶Nec immūdū.Aug. Immundū est dissolutio disciplinæ,q; esse cœperat i israel: & iā ad ea māducāda eos labefecerat: q; deus i aia libus ,phibuerat.iam em ēt ad cultū trāsi bant idolorū. d ¶Quæ cūc.Aug.Qd' ait mulier dictū,sibi ab angelo.qm nazareus dei erit,puer a vētre vsq; ad diē mortis suę:nō legif ab ꝗgelo dcm.Et qd'legif dcm:Ipe icipiet saluū facere isrl' de manu philistīm:nō ē a muliere memoratū. Alii qd q; nō dixit qd' audiuit:& tū nihil credēda ē dixisse qd' nō audiuit.Sed scripturam potius nō oia ꝙba ꝗgeli posuisse: cū ipm mulieri loquentē insereret. Iō aūt dictū est:a vētre vsq; ad diē mortis suæ: qa nazaræi dicebāt i lege vsq; ad tps q votū habebāt,ꝑm ea q; scriptura p moysen pcœperat.vñ est hoc qd' huic iussum ē vt terrū nō ascēderet i caput eius: & vinū & siceram nō biberet:hoc etiam tota vita sua obseruauit sanson:qd' illi qui vocabātur ✠nazarei

NICO.DE LYRA

✠ bant lram samech: sicut hō blesus p hoc noie simō, diceret chimō. iō subdit: a ¶Eadē lit.spi.ex.nō va.qa.p lra schin pnūciabat samech. b ¶Statimq; appre.iugu.Per hoc scītes q; cēt de ephrai c ¶Post hūc.u. Hic pōr describit breuiter tps triū iudicū: quorū primus fuit. d ¶Abessan.al's,abechsam de bethleē. Hebræi dicunt q; iste fuit booz. secūdus fuit ahialon.tertius fuit abdon. e ¶Qui hab. qua. fi.&c. ascenden. super pul. asi.i. mulos.ꝑm transla.istam.ly asinarū, nō est in hebræo:& p hoc intelliguntꝰ eq iuuenes fortes & electi:sicut dictū fuit ꝺ. x.c.de filiis iair. Ca.XIII.

Vrsuq; fi.&c. Hic describit septia tribulatio: q; facta est p philistæos:Et prio ponit tribulationis pōdus.sed'o liberationis modus, ibi:Erat aūt q; dam vir.Circa primū ponitur filiorum israel culpa renouata,cū dicitur: f ¶Rursumq; fi.isra.fe.ma.& subditur pœna in flicta,cū dr: g ¶Qui tradi.eos in maphi.quadra.an.Isti quadragita anni cōputātur a tpe sansonis & heli.quia p sansonē nō fuerūt filii israel o;no liberati de seruitute philistinoꝝ.licet restricta fuerit tyrānis eorū. h ¶Erat aūt. Hic cōsequēter ponit liberationis modus.vbi primo describit ducis cōditio. sec'o inuasionis occasio:ca xiiii. tertio hostiū debellatio: ca.xv.ibi:Cui sanson rūdit. q;to ipsi⁹ sanctis mors & cōsummatio.ca.xvi. Circa primū primo describitur ducis cōcæptio secundo eius

chebboleth,eadem littera spicam a exprimere non valens:statimq; apprehensum iugulabant in ipso iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de ephraim quadraginta duo milia. Iudicauit itaq; iepthe galaadites,israel sex annis: & mortuus est ac sepultus in ciuitate sua galaad. Post hunc iudicauit israel abessan de bethleem : qui habuit triginta filios & totidem filias. Quas emittens foras maritis dedit:& eiusdem numeri filiis suis accæperit vxores : introducens in domum suam. Qui septem annis iudicauit israel:mortuusq; est ac sepultus in bethleem. Cui successit ahialon zabulonites : & iudicauit israel decem annis : mortuusq; est ac sepultus in zabulon . Post hunc

a ¶melius helle,pharathecuites.

iudicauit israel abdon filius hēllel pharathonites qui habuit quadraginta filios & triginta ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pulos asinarum : & iudicauit israel octo annis:mortuusq; est ac sepultus in pharaton terræ ephraim in monte amalech. Ca.XIII.

†Vrsumq; filii israel fecerunt malum in conspectu domini : q; tradidit eos in manus philistinorum quadraginta annis. Erat autem q;dam vir de saraa & de stirpe dan, noīe manue habens vxorem sterilē cui apparuit angelus dñi & dixit ad eam : Sterilis es & absq; liberis : sed concipies & paries filium. Caue ergo ne bibas vinum ac siceram nec immundū qcq; comedas: nequia concipies & paries filiū,cuiꝰ non tanget caput nouacula . Eritq; enim nazareus dei ab infantia sua & ex matris vtero:& ipe incipiet liberare israel de manu philistinorum. Quæ cū venisset ad maritum suū dixit ei:Vir dei venit ad me habens vultū angelicū, terribilis nimis . Quem cum interrogassem

¶Augustinus. hoc scriptura superius tacuit.

quis esset & vnde venisset, & quo nomine vocaretur : noluit mihi dicere : sed hoc respondit . † Ecce concipies & paries filium . Caue ne vinum bibas nec siceram : & ne aliquo vescaris immundo. Erit enim puer nazareus dei ab infantia sua:

A ✠ nazarei certis diebus obseruabant,vouētes votumq; reddentes. a ¶Tulit itaq; ma.Augu.Quod dicit scriptura ignorasse manue q; angelus domini est: manifestum est etiam vxorem eius hominē credidisse.Quod ergo ei dixit:vim faciam⁹ nunc tibi.& faciamus in conspectu tuo hædum caprarum tanq; hominem inuitauit:scilicet vt hoc cum illo epularetur quod sacrificium fecisset.Nam facere hę dum non solet dici nisi cum sacrificium fit Ille etiam ita respondit:si vim feceris mihi,non manducabo de panibus tuis: vbi ostendit se ad epulas fuisse inuitatū. Deinde addidit. Et si feceritis holocaustum,domino offeres illud : quia scilicet ille dixerat:faciamus in cōspectu tuo hædum caprarum.Non autem omne sacrificium holocaustum:nam de holocausto non manducabatur:quia totum incendebatur:& ideo vocabatur holocaustum. Sed angelus etiam non māducaturus holocaustum potius fieri monuit:non tñ si bi sed dño:qa.s.israel cōsueuerat illo tpe falsis dīs sacrificare.vnde & tunc deum offenderat vt traderetur inimicis per. xl. annos. b ¶Quod cum vidisset. Greg. Moraliter. Quid est qd' ad visionē angeli vir est timidus:mulier audax:nisi quando cœlestia nobis monstrantur:spiritus quidem se pauore concutit,sed tñ spes præsumit. Inde enim spes ad maiora videnda se erigit:vnde turbat spūs qui ea quæ supna sunt prior videt:qa cum altiora secretorum cœlestium sic leuata mens conspicit cuncta humanarum virium soliditas cōtremiscit. c ¶Morte mo. Augu. Quid est q; posteq; manifestat"elt manue &vxori eius angelus qui cum eis loquebatur: ✠dixit

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Orauit itaq; ma. Hic pōr ponitur cōfirmatio facti per angelū:secūdo apparentem ad preces manue:& patet littera paucis excæptis quæ discurrentur. b ¶Doceat nos quid debeamus facere de puero. Licet enim angelus dixisset mulieri a quibus cauere deberet: hoc tñ nō dixerat de puero nascituro:ideo sequitur postea: c ¶Ab oībus quæ locutus sum &c.absti.qa hæc abstinētia iniūcta erat mulieri ratione pueri:& ideo multo fortius puer erat a talibus abstinēdus:aliter tñ q; mater:qa cum esset nazareus per totā vitam debebat seruare legem nazareorum omnibus diebꝰ vitæ suæ: mater autem vsq; ad natiuitatem pueri tantū. d ¶Dixit itaq; manue. Hic pōr ponit oblatio sacrificij:manue enim credebat eum qui ei loquebat esse hoiem:& ideo voluit ei offerre prandiū, dicēs: e ¶Faciamus tibi.i. præparemus tibi ad comedendum. f ¶Hædum de caprīs,& p hoc intelliguntꝰ alia in prandio necessaria:vt panis & vinū & similia. g ¶Cui respondit ange. quia cibo non indigebat. h ¶Si me cogis nō comedam,i.si velles me cogere, nō comederē. i ¶Si autem vis holocau. facere,i.illa quæ attulisti ad honorem diuinum incendere. k ¶Offer illud dño. pro beneficio qd' tibi ex parte eius annunciaui. l ¶Et nc scie.ma.q; an.dñi esset.quia talia nō obtulisset ei ad comedēdum:sed credebat q; esset ꝓphera a deo missus:& ideo nō peccauit offerendo sacrificium extra locum tabernaculi de præcepto vel persuasiōe illius

& ex vtero matris suæ vsq; ad diem mortis suæ. Orauit itaq; manue a dominum, & ait : Obsecro domine vt vir dei quem misisti veniat iterum & doceat nos quid debeamus facere de puero qui nascturus est. Exaudiuitq; dñs deprecātē manue & apparuit rursum angelus domini vxori eius sedēti in agro. Manue aūt maritus eius nō erat cū ea. Quæ cū vidisset angelū, festinauit & cucurrit ad virū suū:nūciauitq; ei dicens:Ecce apparuit mihi vir quē ante viderā. Qui surrexit & secutꝰ est vxorem suam,veniensq; ad virū dixit ei:Tu es qui locutus es mulieri? Et ille rndit. Ego sū. Cui manue. Qñ ingt sermo tuus fuerit expletꝰ: qd visyt faciat puer aut a quo se obseruare debebit? Dixitq; angelꝰ dñi ad manue: Ab oībus quæ locutus sum vxori tuæ abstineat se:& qcqd ex vinea nascit non comedat: vinū & siceram nō bibat:nullo vescat' immundo:& qd' ei ꝓcæpi,impleat atq; custodiat. Dixit itaq; manue ad angelum dñi: Obsecro te vt acceptas pcibus meis & faciam⁹ tibi hædum de caprīs. Cui respondit angelus:Si me cogis nō comedā panes tuos:si aūt vis holocaustū facere, offer illud dño. Et nesciebat manue q; angelus dñi esset. Dixitq; ad eū: Qd' est tibi nomen:vt si sermo tuꝰ fuerit expletus,honoremus te? Cui ille respondit:†Cur quæris nomen meum,quod est mirabile? Tulit itaq; manue hædum de caprīs & libamēta:& posuit sup petram, offerēs dño qui facit mirabilia. Ipse aūt & vxor eius intuebantur. Cūq; ascenderet flāma altaris in cœlū, angelus dñi pariter in flāma ascēdit. Qd' cū vidisset manue & vxor eius, pni ceciderūt in terrā:& vltra eis nō apparuit angelus dñi. Statimq; intellexit manue angelum dñi esse: & dixit ad vxorē suā:Morte moriemur qa vidimus dñm. Cui rndit mulier Si dñs nos vellet occidere: de manibus nīis holocaustū & libamēta nō suscæpisset:sed nec ostēdisset nobis hæc oīa:neq; ea ꝙ sunt ventura dixisset. Peperit itaq; filiū & vocauit nomē eius sanson. Creuitq; puer:& benedixit ei dñs:cœpitq; spiritus dñi esse cū eo in castris dan inter saraa & esthaol.

illius q; erat nūcius dei Sequit'. m ¶Cur quæris nomen meum quod est mirabile. In hebræo habetur:quod est celatum. Noium vel ignotum. Quod exponūt hebræi, di angelorū centes q; noia angelorū qui mittuntur in varia. ministeriumvariantur ꝑm legationes ad quas mittūtur. vnde Esa. vi.b. Angelus qui missus est ad purgādum labia esaiæ cū calculo ardēti,noiatur ibi seraph:cum tñ non esset de ordine seraphico. Angeli autem de futuris ad quæ mittendi sunt, non habent præcognitionem:nisi quando deus reuelat eis:quæ reuelatio fit ꝑm formam suæ voluntatis. Et ideo angelus dixit nomen suum esse occultum : qa nesciebat ad quid de futuro mittēdus erat. Alio modo potest exponi:qa secreta dei & angelorum nō sunt hominibus reuelāda:nisi quantum deo placet. n ¶Tulit itaq; manue hædum de caprīs & libamenta.id est liquida quæ cum carnibus holocaustorū offerri solent: prout habet Nu.xv. o ¶Et posuit super petram. vtens ea pro altari. p ¶Offerens dño mirabilia. In hebræo habetur:Offerens dño & mirabili,vel occulto ad faciendum:quia manue nō erat de genere sacerdotali:& ideo ad cum non pertinebat offerre sacrificii:sed obtulit materiam sacrificij ei qui sibi loquebatur in nomine dei qui dixerat nomē suum esse mirabile vel occultum:vt ex illa materia faceret deo sacrificium:quia prophetæ loquentes in nomine domini poterāt offerre auctoritate eius,sicut & sacerdotes:sicut patet de helia.iii.Reg.xviii.Manue autem credebat eum qui sibi apparebat esse ꝓphetam dominī:erat enī plus q; propheta:scilicet angelus. q ¶Cum q; ascenderet flamma altaris. Ex hoc videtur q; ex illo lapide processit ignis consumens holocaustum in signum diuinæ accæptationis. r ¶Angelus domini pariter in flamma ascendit. volēs ostendere q; ipse esset vere dei angelus ad certificationem verbi eius. s ¶Morte moriemur:quia vidimus dominum. Exponatur sicut supra vi.capitu de gedeone. t ¶Peperit itaq;.Hic consequēter describitur natiuitas pueri & eius educatio,cum dicitur: v ¶Creuitq; puer: & benedixit ei dominus,conferendo ei donum fortitudinis & forte cū hoc gratiæ gratū faciēris:vnde sequit: x ¶Cœpit q; spiritus domini esse cum eo in castris dan,quia protunc illa tribus habitabat in tentoriis.

✠comedat aliquid immundum : sic talis doctor vel prælatus non incorporat sibi mortale peccatum. Similiter sicut de sansone præcipitur:q; non bibat aliquid inebriatiuum:sic doctor vel prælatus nō debet aliquid agere quod sit extra mensuram rationis rectæ. Ebrietas enim dicitur ab e quod est extra:& bria quod est mensura. Sanson etiam accæpit vxorem de filiabus philistinorum : vt per hoc sibi daretur occasio pugnandi contra eos: vt habetur in textu. Sic bonus doctor vel prælatus accipit sibi sapientiam gentilium philosophorū: quæ dici potest eius vxor. Nam de sapientia dicitur Sapientiæ.viii.a. Hanc quæsiui mihi sponsam assumere:& per ipsam habet occasionem pugnandi contra infideles & hæreticos: qui rationibus sophisticis inuoluunt catholicos simplices sapientiā philosophicam ignorantes.

dixit manue vxori: morte moriemur &c. Pro eo. s. q̃ scriptū est:
E Exo.33.d Nemo pōt faciē meā videre & viuere. Opinabant ergo vt hoies deū se vidisse: tāto vt̃q̃ miraculo facto q̃ in igne sacrificij steterit q̃cū illis pn̄ quasi hō loq̃bat. Sed deū in angelo: an deū ipsum angelū appellabāt: sic em̄ scriptū est. Et sumpsit manue hædū ca
ē.eo. prarū: & fecit sacrificiū: & obtulit supra petrā dño mirabilia faciēti: & manue & vxor ei⁹ expectabāt &c. His ergo verbis qa nō dixit: morte moriemur, qa vidim⁹ angelū dñi, sed deum: vidim⁹: oriť g̃stio. Vtrū in angelo intelligebāt deū, an eundē angelū vocabāt deū. Illud em̄ tertiū q̃ deū putauerāt q̃ erat angelus dici nō pōt apte, dicēte scriptura: Tunc cognouit qa angelus dñi est: sed vī metuebāt mortē. Nō em̄ scriptū erat: Nemo videt faciē angeli & viuet. An vel in hoc ipso q̃ in angeli pñtia deū cognouerat, manue ita p turbatus est vt mortē timeret: Qđ aūt ille vxor rñdit: Si vellet dñs mortificare nos nō accæpisset de manu nr̄a holocausta & sacrificiū: nec illuminasset hæc oia sed nec audita fecisset hæc nobis: vtrū ip sum ãgelū crediderūt accæpisse sacrificiū qa viderūt eū in flāma altaris stetisse: an p hoc intellexerūt accæpisse dūm: qa hoc fecit angelus vt se oñderet ãgelū. Quod libet hoz̃ sit, tā angelus dixerat. Si aūt facis holocaustū, dño offer illud: hoc est nō mihi sed dño. Q̃, ergo steterit angelus i altaris flāma, magis intelligēdus est significasse illū magni cōsilij angelū in forma serui. i. in hoie: quē suscæptur⁹ erat: nō accæpturū sacrificiū sed ipm̄ sacrificiū futurum.

Ca.XIIII.

Mystice. Escēdit er. san. &c. Sequit.
F a ¶ Descē. itaq̃ pr̄. Isi. Sanson cū ad alienigenas tetendet ret cā petēdæ vxoris leonē occidit: & ꝑ̄s ecclesiā vocatur⁹
Ioh.16. g de gentibus diabolū vicit q̃ ait: Gaudete quia ego vici mundū. Ex ore leonis occisi fauus extrahitur, quia vt conspicimus reges terreni regni qui contra xp̃m añ fremuerāt iam perꝑ̄ta feritate dulcedinem euãgelij q̃dicāt, & munimenta præbent.
Percussitq̃

NICO.DE LYRA

Escē. ergo san. Ca. XIIII. Hic ꝓ̄ir descripť occasio iuasionis philistinoz̃: q̃ occasio data est sanson i ex accæptiõe vxoris de philistæis: vt patebit ex sequēt⁹. Et ideo circa hoc primo describiť dictæ vxoris petitio: scđo petitæ despōsatio, ibi: Descend⁹; itaq̃: tertio despōsati accæptio, ibi: Et post aliquot dies: quarto inuasionis occasio, ibi: Cum igiť ciues. Circa primū dr̄: Descēdit er. san. in thā. villa est philistinorū ad quā venit sanson ad vīdēdū festum qđ faciebāt philistiçi q̃bus seruiebāt hebræi sub tributo: ꝑter qđ̄ secure poterāt ad loca eoz̃ declinare. b ¶ Nūqđ nō est mu. &c. hoc dicebāt parentes sansonis: qa ꝓhibiti est Deu. vī. a. ne cōtrahāt mr̄imonia cū alienigenis: ideo subditur.
c ¶ Parētes aūt eius nc. &c. Ex hoc aūt q̃ scriptura excludit parētes sansonis tm̄ ab hac notícia: vr̄ q̃ sanson cognouerit p reuelationē volūtatē dñi circa hoc: al's em̄ peccasset si mulierē alienigenā accæpisset vxorē nisi sciret dñi volūtatē q̃ poterat in ꝑcæpto dispēsare. Sed adhuc vr̄ q̃ parētes eius male fecerūt illā mulierē petēdo, p filio: qa hoc ꝓhibeť Deu. vī. a. vbi dr̄: Filiā ei⁹. s. alienigenæ nō accipies filio tuo vxorē. Dicēdū q̃ sanson eis volūtatē dñi reuelauit, licet nō sit scriptū. Erāt em̄ deuoti: & ideo nō est verisile q̃ fecissent cōtra ꝑcæptū dñi: nisi sanson eis dixisset ħ esse de volūtate dñi: & br̄ debebāt ei credere, eo q̃ fuerat p angelū annūciatus & mirabiliter natus: vt. s. dictū est. d ¶ Et quæ. oc. cōtra phi., &c, Sciebat em̄ sanson in gñali per reuelationē: q̃ contractus cōtractus illius matrimonij esset occasio rebellādi philistæis: licet adhuc ignoraret modū in particulari. Sed quærit hic quare ad hoc ꝗrebať occasio, cū philistæi habitarēt in terra hebræis ꝑ missa: vt patet ex suprādictis. c. iij. De illis aūt habitatoribus ꝗ̃ perat dñs filijs isr̄l q̃ eos exterminarēt sine miavt hr̄ Nu. xxxiij. & Deut. vij. ꝓpter qđ videť q̃ nō erat ꝗ̃ rēda alia occasio. Dicendū q̃, ꝓpter pēnã hebræoz̃ dñs ꝑmiserat philistæos ad tēpus eis dñari: & inter ipsos erant aliqua pacta iuramēto firmata qđ erat licitum hebræis facere in tali casu: vt dictū fuit Iosue. xxj. & xxiij., ꝓpter qđ nō licebat hebræis philistæos tūc inuadere absq̃ noua occasione. & ij. Paral'. vlti. c. inter mala sedechiæ regis, ꝓpter ꝗ̃ fuit captiuatus & ciuitas destructa dr̄: A rege quoq̃ nabuchodonosor recessit q̃ adiuuauerat eū p deū: & hoc notať cū subditur: e ¶ Eo em̄ tpe philistijm dñabant isr̄aelí. Qđ dñium erat ꝑdicto mō firmatū. f ¶ De scēdit itaq̃ san. Hic describiť prædictæ mulieris despōsatio: ꝗ̃ mittiť in casus accidēs in via, cū dr̄: g ¶ Apparuit catulus leonis fæuus & ru. & occur. ci. sanson quasi ad deuorandū eū. Separauerat em̄ se sanson a parētibus suis, p aliqua necessitate: & tūc occurrit ei leo ita q̃ parentes eius nō viderūt. h ¶ Irruit aūt spūs dñi &c. i. spūs fortitudinis. Illa em̄ fortitudo nō inerat ei ex complexione seu virtute naturali: alioquin non recessisset ab eo q̃n fuit rasus: vt habeť. j. xvj. c. sed erat illa fortitudo q̃dā gratia gratis data, quę non semper adest hoi sicut spūs ꝓphetiæ non semp aderat, ꝓphetis: sed q̃n expedebat ꝑm ordinationē diuinā: & hoc modo videť dicēdū de fortitudine sansonis: ꝓpter quod occurrente leone dicitur hic q̃ irruit in eū spūs dñi. i motus illius fortitudinis. i ¶ Nihil oīno habens in ma. ad ostendendū q̃ hoc nō fecit gladio vel baculo. k ¶ Descēditq̃ & locutus est mulieri, s. de matrimonio contrahendo: & tūc facta fuerūt sponsalia. l ¶ Et post aliquot dies. Hic ꝓ̄ir describiť mulieris despōsatæ acceptio in matrimoniū: ideo subditur: m ¶ Reuertens vt acciperet eā. Interponitur tn̄ casus contingens in via, cū dicitur: Declinauit &c. n ¶ Et ecce examen apū. i. congregatio apum. Quæriť hic quo apes quæ abhorrēt fetida: ibi mellificauerant. Pōt dici q̃ apum diuersæ sunt spēs: & aliq̃ sunt rusticanæ, & nō abhorrēt talia: cuiusmodi erāt istæ: vñ & aliq̃ mellificāt in foraminibus terræ. Sequiť: o ¶ Descēdit itaq̃ pater eius ad mulierē q̃ a locus vbi manebat mulier erat demissior q̃ locus vbi manebat pater sansonis. p ¶ Et fecit filio suo sanson conuiuium, ꝑ Sic enim iuuenes facere consueuerāt. Moraliter. a ¶ Descendit ergo sanson &c. Per sansonē qui perrexit ad accipiendū sibi gentilē vxorem allegorice signať xp̃s q̃ in primitiua ecclesia cōiunxit sibi ꝑ fidē ipsam gētilitatē iudææ, ꝓ maiori parte incredula remanēte. Propter quod dixerūt apli iudæis. Act. xiij. g. Vobis oportebat primū loq̃ verbū dei: sed q̃m repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce cōuertimur ad gētes: sic em̄ ꝗ̃cæpit nobis deus. Et p illā q̃dicationē cōiūxerūt xp̃o & nō sibi gētilitatē ꝑ fidē: nō em̄ erat spōsi, sed eius paranymphi. g ¶ Apparuit ca. leo. sæ. Per quę intelligi pōt saulus christum impugnans: ꝓpter qđ dixit ei. Act. ix. a. Saule saule qđ me psequeris? Per hoc aūt q̃ verbo xp̃i, pstratus fuit in terrā tāq̃ mortuus: apparuit q̃ poterat eum lacerare sicut sanson leonē occurrentē lacerauit. Per hoc autem q̃ in ore leonis mortui inuentus fuit fauus mellis: significata fuit mellifluа doctrina pauli mundo mortui: sicut dicit Gal. vj. c. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nr̄i Ihesu xp̃i:

A ✻ Diuisio. a ¶ Cū ergo. Hic ꝓ̄ir describiť rebellionis occasio duplex: secūda ponit⁹ in prin. xv. c. Circa primū dr̄: Cū ergo ciues lo. s. vī. cū. s. magnū & robustū. b ¶ Dederūt ei so. tri. vt si sanson vellet aliqđ agere cōtra eos, isti resisterēt ei: tn̄ fuerunt ei assignati sub specie societatis & honoris nuptiarū. c ¶ Quibus lo. est sanson. vt intendebāt inferre quæstio seu contentio. d ¶ Proponam verbis problema, i. verbum dubiū & occultū: qđ galli ce dicitur, deuinaile. e ¶ Dabo vobis triginta syndo, i. lineas vestes. f ¶ Di. eis, problema suum. g ¶ De comedente exi. cibus: & de forti egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies ꝓpositionem soluere. Cūq̃ adesset dies septimus dixerunt ad vxorē sanson. Blādire viro tuo: & suade ei vt indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incēdemus te & domum patris tui. An ad circo vocastis nos ad nuptias vt spoliaretis? Quæ fūdebat apud sanson lachrymas: & querebatur, dicēs: O dis me, & non diligis: idcirco problema quod proposuisti filiis populi mei non vis mihi exponere. At ille respondit: Patri meo & matri nolui dicere: & tibi indicare potero? Septem igitur dieb⁹ conuiuii flebat ante eum, tandemq̃ die septimo cum ei esset molesta, exposuit. Quæ statim indicauit ciuibus suis. Et illi dixerūt ei die septimo ante solis occubitum: quid dulcius melle: & quid forti⁹ leone? Qui ait ad eos: Si non arassetis in vitula mea non inueniissetis propositionem meam. Irruit itaq̃ in eum spiritus dñi: descenditq̃ ascalonē & percussit ibi triginta viros: quorum ablatas vestes dedit his q̃ problema soluerant. Iratusq̃ nimis ascendit in domum patris sui: vxor autem eius accæpit maritum vnū de amicis eius & pronubis.

Ca.XV.

Post aliquantulum autem tem⁹ poris cum dies triticeæ messis instarent, venit sanson inuisere volens vxorem suā: & attulit ei hædum de capris. Cūq̃ cubiculū eius sollito vellet intrare; phibuit illū pater illi⁹ dicēs: Putaui q̃ odisses eā: & ideo tradidi illā amico tuo. Sed habet sororē quæ iunior & pulchrior illa est: sit tibi pro ea vxor. Cui sanson rñdit: Ab hac die non erit culpa in me cōtra philistæos. Faciā efficax vobis mala. Perrexitq̃ & cœpit trecēs vulpes: caudasq̃ earum iūxit ad caudas: & faces ligauit in medio: quas igne succēdēs dimisit vt huc illucq̃ discurrēt. Quæ stati prexerūt in segetes philistinorū. Quibus succēsis & cōportatæ iā fruges & adhuc stātes in stipula cōcremātæ sunt: tantū vt vineas quoq̃ & oliue mentum in se habentem: & oīs saporis suauitatem.

NICO.DE LYRA

Post alí⁹ Ca. XV. quātulū aūt tp̄is. Hic ꝓ̄ir ponitur scđa occasio eo q̃ fuit ꝓhibitus ab vxore sua: & hoc est qđ dr̄: t ¶ Cūq̃ cu. eius so. vel. intra, i. modo & affectu maritali.
v ¶ Prohibuit il. pa. il. dī. Pu. q̃ odi. eā. In hoc facta fuit sansoni iniuria: qa non repudiauerat vxorē, sed tm̄ ad horā recesserat ab ea: qđ erat sibi licitū: & ideo facta fuit sibi iniuria: eo q̃ sine scitu & regsitione eius alteri fuit data: & ideo dixit: x ¶ Ab hac dice &c. cō. phi. inuadēdos. s. eos, ꝓpter insideliates & iniurias mihi factas: & maxime qa dixerat angelus de eo: ipse incipiet liberare isr̄l de manu philistinoz̃: vt hr̄. s. c. xiij. y ¶ Perrexitq̃. Habita iusta occasione nocēdi philistæis: vt patet ex ꝑdictis: hic ꝓ̄ir describiť eoz̃ inuasio & debellatio: & primo in eoz̃ bonis: scđo in ꝑsonis, ibi. Quibus ait sanson. Circa primū dr̄: Perrexitq̃ &c. tres. vul. Licet esset multū fortis & agilis, tn̄ verisile est q̃ cœperit eas auxilio aliquoz̃: in illa enim terra abūdāt vulpes, & cū ræbus & ingenijs pn̄t cito capi in tāta multitudine: sicut in terra ista in vna garena pn̄t cito capi trecēti cuniculi: maxime p hoies ad hoc ingeniosos.
z ¶ Caudasq̃ ea. iū. ad cau. &c. Qđ est intelligēdū q̃ p aliqua ligamina ad hoc apta ligauit caudas duarū ad inuicē: & ligamina erāt ita lōga q̃ in medio poterāt ligari faces ardētes q̃ de facili nō possent extingui nec lædere vulpes.
a ¶ Quæ sta. p. in se. phi. Eo em̄ q̃ ligatæ erāt mō ꝑdicto, nō poterant currere ordinatæ & expeditæ ad occultādū se in nemorib⁹ vel foueis terræ: sed cucurrerūt ad illud qđ erat magis in prōptu. s. ad segetes stātes: q̃ erāt desiccatæ & ꝓpin qua messioni: qđ patet ex hoc q̃ aliq̃ iā erāt collectæ: vnde subditur:
b ¶ Et comportatæ iam fruges & adhuc stantes in stipula &c. Non ad domos sed in campis vbi per aliquod tēpus dimittebant⁹ in magnis aceruis: sicut fit in multis terris. Cætera patent in littera.
✻ Quibus
Moraliter. s ¶ Post aliquātulū aūt tp̄is &c. Per patrē vxoris sansonis q̃, phibuit sansonē ab ingressu ad suā vxorē, intelligi pōt impator roman⁹ vel eius imperiū sup gētes habēs dñium: & quātū i se fuit, phibuit cōiūctionē xp̃i per sansonē figurati, cū ecclia de gētibus collecta. Et sicut sanson per cōbinationē vulpiū incendit segetes philistinoz̃: sic christus per prædicatores charitate combinatos succendit fide charitate formata gentilium corda: in tantū q̃ in multis erāt ad martyriū prōptissima. De hoc igne dicit saluator Lucæ. xij. f. Ignem veni mittere in terram: &
✻ quid

E ☞ a ¶Percussitq eos. Lxx. Percussit alienigenas sanson ad tibiā super femur, i. tam mirabiliter vt stupētes tibiā vnius pedis sup femur alterius ponerēt. b ¶Iurate. Augu. Quid est qđ ait sanson viris iuda, iurate mihi ne interficiatis me vos: & tradite me eis, ne forte occurratis in me vos? Quā locutionē ita qdā interpretati sunt: ne forte veniatis aduersum me vos. Sed hoc eū ne ab his interficerēt dixisse illud indicat qđ in libro regnoꝝ scriptū est iubēte salomone v thō occidere & dicēte: Vade occurre illi. Qđ ideo nō intelligit: qa nō est ꝓsuetudinis apud nos ita dici. Sic em qđ militares ptātes dicūt, vade alleua illū & significat, occide illū: qs intelligat nisi q illius locutionis cōsuetudinē nouit? Solet & vulgo apud nos dici: cōpendiauit illi. i. occidit illū. & hoc nemo intelligit nisi q audire ꝓsueuit hæc est em vis generalis oīm locutionū: vt quēadmodū ipsæ linguæ nō intelligā tur, nisi audiendo vel legēdo discant: ita nec modi locutionū. c ¶In ma. asi. Grego. Maxilla asini prędicatores significat. Redēptor em nr̄ simplicitatē & patiētiā ꝑdicātiū, suæ manu virtutis tenens a vitijs carnales interfecit: & maxilla in terrā proiecta, postmodum aquas fudit: quia tradita morte prædicatorum corpora magna populis monstrauere miracula.

☞ Iudicauit

3. re. 2. e. ſm aliā lſram.

Moral'.

NICO.DE LYRA

☞ a ¶Quibus ait san. Hic ꝓ̄ponitur inuasio in ꝑsonis: & hæc est duplex: scđa ponit ibi: Igit ascēdētes. Circa primū dr̄: b ¶Licet hæc fece. &c. hoc dixit sanson. Tū qa philistæi non cōbusserant vxorē eius & patrē zelo iustitiæ, sed magis cōmoti passione iræ, ꝓpter dānū eis illatū. Tū qa occasione prædicta habita guerra erat inter sansonem & philistæos apte: nec tenebat cessare ab eoꝝ inuasione: maxime cū ad hoc fuisset cōsecrat' ex diuina reuelatōe: vt patet ex supradictis. c ¶Percussitq eos ingē. pla. &c. Sura est posterior pars cruris: femur anterior. Modus aūt est hoim q sunt attoniti & meditabūdi imponere surā vnius cruris super femur alterius. Et ꝓ hoc designat ꝙ philistæi fuerunt ita stupefacti de plaga eius inflicta a sansone, ꝙ multum cogitabāt qualiter se vindicare possent. In heb. aūt sic hr̄: Percussit eos plaga magna: tibiā sup crus suū: qđ exponit hebræi de pcussione peditū cum equitibus: qa pedites in bello innituntr̄ tibus suis: egtes vero cruribus. d ¶Igit ascē. Hic ponitur secūda percussio philistinoꝝ: vbi primo ponit huius pcussionis occasio: scđo ipsa pcussio, ibi: Qui cū venisset: tertio gratiarū actio, ibi: In maxilla asini. Occasio aūt data sansoni fuit, eo ꝙ ꝓpter eū volebāt inuadere totū ppl'm isr̄l: & hoc est qđ dr̄: Igit ascēdētes philistijm in terram iuda. & tū sanson nō erat de tribu illa, sed de tribu dā: vt patet ex supradictis. c. xiij. e ¶Castra. sunt in lo. q postea vo. est lechi. Hoc dr̄ p diminutionē: qa locus ille vocatus est postea ramathlechi: vt habet' eo. ca. sicut aliq̄n aliqs vocat minus ꝓ iacominus. f ¶Vbi eorū effu. est exer. Hoc dr̄ ad denotādū magnitudinē exercitus eoꝝ: qa occupabat magnū terræ spaciū. g ¶Cur ascēdistis aduer. nos? Quasi diceret: tributum vobis reddim⁹ nec rebellamus: & ideo non habetis occasionem inuadendi nos. h ¶Qui respondērūt vt ligemus sanson venimus. Licet em̄ venirent principaliter propter sansonem: tamen occasione ipsi⁹ veniebant contra totum populum: nisi traderetur in manibus eorum: qđ fuit eis cōcessum. Ideo subdit: i ¶Descēderunt ergo tria mi. vi. ad capiendū sansonē & tradēdū philistæis ꝑm ꝙ fuerat inter eos cōdictū. Et patet lra vsq; ibi: l ¶Iurate ait & spōdete mihi q nō occidetis me. Volebat enim sanctiacere israelitas: & sic agere ꝙ nō interficerent a philistæis: nec ab ipso eis resistendo: & haberet occasionē iustā interficēdi philistæos q veniebāt ad eū occidendū. m ¶Qui cum venisset. Hic ꝓ̄r. describitur philistinoꝝ inuasio, cū dicit: Qui cū venisset ad locū ma. Hic locus sic nominat' hic per anticipationem: vt patet per litterā sequentē. n ¶Irruit spūs dñi in cū. i. motus dono fortitudinis ad rūpendū vincula & ad philistæos debellandum. o ¶Inuentamq; maxil. Per hoc ostenditur victoria magis mirabilis & a deo facta: qa nō fuit ꝑ arma ferrea. Sciendum tū ꝙ asini maiores sunt in terra illa & habēt maiora ossa. p ¶Interfecit in ea mille viros. Ex quo patet ꝙ miraculose seruabat' a confractione in tot & tantis percussionibus viroꝝ: arma torum. q ¶In maxilla asini. Hic consequēter ponitur gratiarum actio. Modus enim erat hebreoꝝ in victoriis a deo datis canere cāticum per modum gratiarū actionis: sicut patet in cātico moysi Exo. xv. & in cantico delboræ. ū. v. ca. & ideo sanson in hac victoria diuinitus sibi data cecinit cāticū incipiendo ꝑ talē modū. In maxilla asi. &c. Vtū aūt totū cāticū eius sit hic scriptū vel solū ipsius principiū certū nō hr̄: videt' tū, ꝓbabilius ꝙ solū principiū sit hic scriptū: qa nō oia sunt scripta: & qa nō legunt' cātica sic breuia. Sequit': r ¶Et vocauit nomē loci illi? rēmathlechi. Qđ aūt sequit': Qđ ꝑ interpretat' eleuatio maxillæ. nō est hebrēo sed appositū est a trāslatore ad ostendēdū significatū nois: qđ' bī fuit impositū: qa satis fuit mirabile & insolitū ꝙ cū maxilla asini fieret tantū factū. Q; aūt hoc diuinitus fieret, ostēdit' ꝑ sequēs miraculum cū dr̄: Aperuit itaq; dñs molarē dentē. Et patet littera.

Moral'.

†ē. 14. b

Diuisio.

ē. 14. b.

Quid vōlo nisi vt ardeat? Q; aūt pvulpes possunt intelligi prædicatores ostendit: pinguedo nāq; vulpiū medicinalis ē cōtra cōtractionē & stupefactionē neruorū: multi v̄o ꝺdicatores cōtractos corporaliter erexerūt: vt patet de paulo & iohāne Act. iij. & de paulo & barnaba Act. xiij. & multa similia fecerūt alij discipuli xp̄i & ministri. Spūal'r aūt cōtractos ꝑ pigriciā & accidiā quasi quotidie erigūt ꝺdicatores ecclīæ & invia mor; faciūt ambulare. k ¶Ligare inquiunt te ve. &c. Per ligationē sansonis ꝑ viros iuda pōt intelligi ligatio xp̄i in petro: sicut & crucifixus fuit in ipso: ꝓpter qđ eidē apparēs dixit: Vado romā iterum crucifigi. Hæc aūt ligatio facta fuit a iudæis: & soluta virtute diuina. Act. xij. sicut sanson dono fortitudinis a deo rupit vincula. Per hoc aūt ꝙ sanson in mādibula philistæos debellauit: significatū fuit ꝙ xp̄s in petro ꝑ ꝺdicationē euāgelij gentiles occidit & ecclesiæ incorporauit: sicut dictum fuit sibi Act. x. de querlione cornelij & alio rū gētiliū. Surge petre, occide & māduca. Q; aūt ꝑ mādibulā ꝺdicatio signet, patet. Nā sicut in mādibula molliunt' escæ corporales corporaliter nutrictes: sic in ꝺdicatione molliunt' sacræ scripturæ quæ sunt escæ spūaliter nutritiuæ. Deut. viij. a. Non in solo pane viuit hō: sed in oi verbo qđ' ꝓcedit &c. Per aquā v̄o de mādibula mirabiliter exeuntē, significata fuit aqua salutaris sapiētiæ quæ de beati petri processit ore.

ADDITIO.

¶In ca. xv. vbi dr̄ in postil. Percussitq; eos ingēti plaga, ita vt stupētes suram femori imponerēt.

ADDITIO. I

Qđ hic in heb. dr̄ in lra: Percussit eos sura sup femur plaga magna: anti qui hebraeoꝝ sic exponūt. ſ. ꝙ nullus armis nec aliquo adiutorio corporali extrī seco pcussit eos, sed solū calcitrādo. Calcitrādo em̄ hō cū calcaneo suo cōiūcto surę cōiter percutit femur alterius hois: & sic fi pcussio est valida, pcussus cadit: vñ ad ostēdēdā excellētiā fortitudinis ipsius sansonis, exprimit modū pcutiendi q est satis extraneus & insolitus. ſ. vt vnus solus hō hoc mō plaga magna multos pcutiat. Dr̄ em̄ ꝙ stupētes imponūt, surā sup femur. Nō credo ꝙ habeat fundamentū in mō loquēdi sacræ scripturæ: nec lra hebraica hic facit mētionē de stupore.

¶In eo. c. xv. vbi dr̄ in postil. In maxilla asini hic ꝓ̄r ponit' grārū actio.

ADDITIO. II

Vbi trāslatio mādibula pulli asinoꝝ: in hebraica veritate hr̄ hamor hamoracori. Vbi notādū ꝙ hamor i hebræo est nomē equocū: qđ' vno mō significat asinū: alio mō significat aceruū vel cumulū seu cateruā. Vñ in tēcio huius locutionis erat dicere ꝙ i ma xilla asini aceruū atq; aceruos philistino rū pcusserat. i. plures hoium cateruas qđ' est valde mirabile. & ꝙ ex hoc sub eadē dictione includebat' asinus & caterua ſm equocationē ꝺdictā, red debatur locutio ſm modū hebraicæ locutionis rhetorice ornata.

NICO.DE LYRA

Diuisio. ☞ Bīit quoq; &c. Ca. XVI. Hic ꝓ̄r describit' ipsius sansonis mors & cōsummatio: & qa mors eius fuit ꝑ mulierē, ꝓcurata: ideo primo describit' qualiter cū vna periculo se exposuit: secūdo qualiter ꝑ alterā morti succubuit, ibi: Post hæc amauit. Circa primū dr̄: a ¶Abīit quoq; in ga. q̄ erat ciuitas philistinoꝝ: mortē ipsius quærentiū. b ¶Et vidit ibi mu. meretricē. In hebræo hr̄: Mulierē hospitalariā: qa nomē ibi positū æquiuocū est ad vtrāq; significationē: sicut dictū fuit supra. xj. de matre iepthe & iosue: scđo de raab: & ꝓpter hoc nō inuaserūt eū ibi philistæi: qa ſm legē terræ securitatē debebat habere in loco hospitij: sed posuerūt insidias in porta ciuitatis vt eū exeuntē occiderēt: & forsitā vtrāq; significatio conueniebat illi mulieri: qa in aliquibus terris hospitatrices se de facili exponūt hospitibus suis. c ¶Ingressusq; est ad eā. hoc intelligit' de cōcubitu carnali ſm sensum translationis nostræ: ſm aūt hebræos intelligit' de ingressu hospitij: & forte vtrūq; fuit ibi. Cætera patent ex dictis vsq; ibi. e ¶Apprehēdit am. por. fo. Porta, ꝓprie loquēdo est muri aptura: fores aūt sunt ostia quibus apertura claudit': vnū tñ ꝓ alio frequēter ponit'. f ¶Post hæc ama. mu. Hic ꝓ̄r ostēdit' qualiter sanson ꝑ aliā mulierem morti succubuit: vbi primo describitur mulieris fraudulēta ingressio: scđo veritatis apertio, ibi: Cūq; molesta ei esset: tertio ipsius sansonis cōprehensio, ibi: Quem cū apprehēdissent. Circa primum ponit' mulieris triplex tentatio:

A ☞ a ¶Iudicauitq; Greg. Quē in hoc facto sanson, nisi redēptorē significat? Quid gaza, nisi infernū? quid philistæi, nisi perfidiā iudæoꝝ? qui cū mortuū dñm viderēt: etiā corpus eius in sepulchro positū custodes ilico deputauerūt. & auctorem vitæ inferni claustris retētū quasi sanson in gaza se deprehēdisse lætati sunt. Sanson v̄o nocte media nō solū exiit, sed etiā portas tulit: qa redēptor nr̄ aī lucem resurgēs nō solū de inferno liber exiit: sed etiā inferni clausta destruxit: portas tulit, & mōtis vertic̄ subiit: qa resurgēdo clausta inferni dirupit: & ascēdēdo regna cœloꝝ penetrauit. b ¶Abīit q̄q; &c. Seqt'.

☞ Vocauitq;

B mauit ad dominum, & ait: Tu dedisti in manu serui tui salutē hanc maximam atq; victoriam: & en siti moior: incidamq; in manus incircūcisorum. Aperuit itaq; dñs molarem a ¶qa positi; mortua sunt ꝺdicatoꝝ corpora magna mōstrauere miracula.

dentem in maxilla asini: & ēgressæ sunt ex eo aquæ. Quibus hausti; refocillauit spiritum: & vires recæpit. Idcirco appellatū est nomen loci illius fons inuocantis de maxilla, vsq; in præsentem diem. Iudicauitq; Israel in diebus philistiim viginti annis. Ca. XVI.

C Bīit quoq; in gazam: & vidit ibi mulierem meretricem: ingressusq; est ad eā. ¶Iudæi.

Quod cum audissent philistiim, & percrebruisset apud eos intrasse vr; a ¶christum.

b ¶custodietes sepulchrum.

bem sanson: cicūdederūt eū, positis in porta ciuitatis custodibus: q ibi tota nocte cū silētio præstolātes vt facto mane exeūtē occiderent. Dormiuit autem sanson vsq; ad mediū

a ¶qa xp̄s ante lucē surrexit.

noctis: & inde cōsurgens apprehendit ambas pōrtæ fores cum postibus suis & sera: impositaq; humeris suis portauit ad verticē montis q respicit hebrō. Post hæc amauit mulierē q̄ habitabat in valle so;

tentatio: scđa ibi: Dixitq; ad eū: tertia ibi: Dixitq; dalila. Circa primū dr̄: Post hæc ama. mu. Vtrum aūt fuerit hebræa vel philistæa non habetur in tex. videtur tamen magis ꝙ fuerit philistæa. eo ꝙ fuerit ita sollicita decipere sansonem aduersarium philistæoꝝ: & vocabat' dalila. Sic enim debet scribi & ꝓnunciari.

☞ Venerūtq;

Moralit. Moraliter. a ¶Abīit quoq; in gazā &c. Per descēsum sansonis in gazā significatus fuit descensus xp̄i ad inferos: ſm btm̄ Grego. & plures doctores alios. Sed ad hoc multum dissonare videt' qđ subdit': b ¶Et vidit ibi mu. me. m. est ad eā. Propter qđ' sciēdū q hebræi dicūt hāc eē lram. Mulierē hospitatricē: & hoc verius videt' sicut dixi plenius in expositione lrali. Sed m hoc igit' per defectum sansonis in gazā, figuratus fuit defectus xp̄i ad limbū patrū: q bñ significat' per mulierē hospitatricē: eo ꝙ ibi sancti patres erāt hospitati vsq; ad accæptionem suæ beatitudinis de qua iam erant certi. d ¶Dormiuit aūt sanson vsq; ad mediū no. & inde cōsurgēs &c. Per hoc aūt xp̄i resurrectio fuit figurata, quæ fuit ſm cōem opinionē doctoꝝ: in aurora: & sic in scđa meditate nocte: nam dies sequēs incipit ab ortu solis. Est em̄ dies latio solis sup terrā. e ¶Apprehēdit am bas portæ fores &c. Quia xp̄s resurgēs infernū fregit & spoliauit patribus ibi detētis: & deduxit eos vsq; ad mōtē patriæ cœlestis. ¶Moraliter aūt p sansonē nazareū significat' hō ꝑplatiuus, intētus circa deū: tū propter necessitatem populi descendit ad actiuā: prædicādo & exhortādo ad bonū: & surgēs ab hac occupatione aufert portas ciuitatis diaboli: q̄ sunt fauor humanus, & timor mundanus: & inclusos ducit ad patriam cœlestē, in spe de præsenti: & in re de futuro. f ¶Post hæc amauit mulierē. Doctores nostri dicunt, & bene: ꝙ in hoc facto sanson nō fuit figura christi. Nam in principio huius operis dictum fuit ꝙ res vna numero diuersa signat & incōpossibilia, ꝓpter diuersas ꝓprietates: sicut leo ratione constantiæ signat xp̄m, & ratione voracitatis diabolū. Et eodē mō cōtigit de eadem persona quæ ratione virtutis christum signat: & ratione vitij nullo modo signat ipsum, sed magis oppositum. Sicut salomon in ædificatione templi dñi fuit figura xp̄i qui ædificauit ecclesiā. In hoc aūt ꝙ ædificauit idolos templa. iij. Reg. xj nō potuit eē figura xp̄i, sed magis diaboli. Sic est in ꝓposito: sanson enim in prædictis bene fuit figura xp̄i: sed non in eius decæptione per dalilam. Sanson igitur de cæptus a dalila secretum suæ confectionis eidem illicite reuelauit. Et in hoc significat hominem domino confectum p̄ ꝑfectionem in religione, vel ordinē sacrū: qui per blanditias mulieris decæptus traditur ad impudicos tractus & amplexus: & sic ex cæcatur primo tenebris ignorātiæ: & secūdo ligatur vinculo cōsuetudinis peruersæ: & in carcere pctī deputatur ad molendum. i. ad coitus exercitium ſm hebræos. Vel aliter ad molendum. i. ad opus laboriosum & malum: qđ' est opus peccati: ſm qđ' dicitur Sap̄. v. b. in persona peccatorum. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis: ambulauimus vias difficiles: viam autem domini non ambulauimus. ¶Per hoc aūt ꝙ capillis sansonis rescentibus ipse plus nocuit philistæis q̄ ante fecerat: significat' ꝙ aliq̄n homo deo consecratus & dicto modo decæptus ex respectu diuinæ gratiæ reilluminatur: & cōtra dæmones & vitia fortius q̄ ante casum prælia. Pōt etiā aliter dici ꝙ ꝑ sansonē qui ante tonsionē capillo; fuit fortissimus: & post tonsionem capillorum fuit sicut cæteri homines infirmus: significantur religiosi ad bonum opus repidi: qui ante depositionē capillo; ꝑ religionis ingressum erant fortes & agiles ad luctandum & saltādū & huiusmodi: & post ingressum religionis infirmi sunt & debiles ad bene operandum.

D

Universidad de Navarra Biblioteca

E a ¶Vocauitq; tōsorē. Isi. Q. mulier subdola caput sanso nis rasit & allophylis illudendum tradidit. q captiuatus est: q cæcatus & ad molā deputatus: nō in his xp̄s sed illi figurantur q tm xpi noie gloriant & malis actib' iugiter implicant. Vir em sensus rōnalis intelligit. Caro autē mulierē significat: si em mulieri. i. carni nr̄æ blādienti libidine, vel aliis malis opib' cōsenserimus: gra spūs sc̄ti q nazarei crine significat nudati expoliamur atq; decipimur. Ira em supbis & pētoribus violata xpi gra, sicut sanso ni incisa coma a diabolo illudit. Si qs aūt agēdo pniam redeat coma redeūte. i. gra reflorescēte: reparat ad virtutē & cupidinis ac luxuriæ subuersis colūnis hostes dejciet: & parato certamine in finem fortissime dæmones triūphabit. b ¶Quē cū ap. Greg. Sāson amissis oculis ab allophylis ad molā deputat. Scit dū est q prius intellectus obtūdit & postea captus animꝰ exteriora desideria vagat: vt cæca mēs quo ducitur nesciat & carnis illecebris se libēter subdat: aliqñ vo prius desideria carnis ebulliunt & post longum vsum illicitis operibus oculū cordis claudunt. Nam sæpe mens recta

cernit

NIC.DE LYRA

F c a ¶Venerūtq; ad &c. vt quē nō poterāt supare virtute caperent fraude. Cætera patēt vsq; ibi: b ¶Si septē ner. &c. i. factis de neruis. c ¶Nec dū sic. &c. qa tales funes extēduꝝ & nō rūpūt. d ¶Latētibus apud &c. qa nō audebāt inuadere sansonē donec videret p experientiā q vincula nō posset rūpere. e ¶Qui ru. vīn. valde faciliter: ideo subdit. f ¶Quō &c. spu. qa mulieres qñ sūt immiscēt aliqd de sputo suo. g ¶Dixitq; ad eū da. Hic ponit scda tētatio mulieris ad decæptionē sansonis cum dr̄: h ¶Saltē nūc &c. fingebat em ista mulier q ex magno amore ad sansonē desiderabat scire fortitudis suæ ꝓditionem: sicut amās desiderat scire ītima sui amici. i ¶Si li. fu. no. fu. hāc cōditionem nouitatis addidit sanson ad suā primā rñsionē: ita q funes nō essent tm̄ nō neruicei & humidi: sed etiā o inoui & hoc dicebat sanson ad colorationem sui mendacij. k ¶Dixitq; da. rur. ad eū. Hic ponit tētatio tertia cum dr̄: l ¶Vsq; quo de. me. celādo secretū tuū amicæ tuæ. m ¶Si inqt̄ se, crī. &c. In hebræo

reth: & vocabat dalila. Venerūtq; ad eā prīcipes philistinorū, atq; dixerūt. Decipe eū & disce ab illo in quo habeat tātā fortitudinē: & quō eū superare valeamus: & vinctū affligere. Qd si feceris: dabim⁹ tibi singuli mille cētū argēteos. Locuta est ergo dalila ad sanson: Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo: & qd sit quo ligat⁹ erūpere nequeas. Cui rñdit sanson: Si septē neruiceis funibus nec dū siccis & adhuc humētibus ligatus fuero: infirmus ero vt cæteri hoīes. Attulerūtq; ad eā satrapæ philistinorū septē funes vt dixerat: qbus vinxit eū latētibus apud se insidiis, & in cubiculo finē rei expectātib⁹. Clamauitq; ad eū: Philistiim sup te sanson. Qui rupit vīcula quō si rūpat qs filū de stupa tortū spūtamine, cū odorē ignis accæperit: & nō est cognitū in quo esset fortitudo eius. Dixitq; ad eū dalila: Ecce illusisti mihi: & falsum locutus es. Saltē nunc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille rñdit: Si ligatus fuero nouis funibus q nūq̄ fuerūt in opere: infirmus ero & aliorū hoīm sicut. Quō rursum dalila vinxit eum & clamauit: Philistiim sup te sanson: i cubiculo insidiis ꝓparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarū. Dixitq; dalila rursum ad eum: Vsq; quo decipies me & falsum loqueris? Ostēde de quo vinciri debeas. Cui respondit sanson: Si inquit septē crines capitis mei cū licio plexueris: & clauū his circūligatū terræ fixeris ifirmus ero. Qd cū fecisset dalila, dixit ad eū: Philistiim super te sanson. Qui consurgens de somno, extraxit clauum cū crinibus & licio. Dixitq; ad eum dalila. Quō dicis q̄ amas me, cum animus tuus nō sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi & noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. Cūq; molesta eēt p ei & per multos dies iugiter adhæreret, spacium ad quietem non tribuens: defecit anima eius: & ad mortem vsq; lassata est. Tuncaperiens veritatem rei dixit ad eam: Ferrum nunq̄ ascendit supra caput meum: quia nazareus, id est cōsecratus domino sum de vtero matris meæ. Si rasum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea & deficiam: eroq; sicut cæteri homines. Vidēsq; illa q̄s cōfessus ei esset omnem animum suum: misit ad principes philistinorū ac mādauit: Ascēdite ad hoc semel: qa nūc mihi aperuit cor suū. Qui ascēderūt assumpta pecunia quam ꝓmiserāt. At illa dormire eū fecit sup genua sua: & in sinu suo reclinare caput. Vocauitq; tōsorē, & rasit septē crines eius: & cœpit abigere eū & a se repellere. Statim enim ab eo fortitudo recessit. Dixitq; Philistiim super te sanson. Qui de somno consurgēs dixit in aīo suo. Egrediar sicut ante feci, & me excutiā: nesciens q recessisset ab eo dñs. Quē cum apprehēdissent philistiim, statim eruerunt oculos eius: & duxerūt gazā vinctū catenis: & clausum in carcere molere fecerunt. Iamq; capilli eius renasci cœperāt, & principes philistinorum

Diuisio

braeo hr̄ septē cincinnos vel floccellos. Cęsaries em capitis sui distincta erat p septē floccellos vel cincinnos n ¶Cū licio ple. i. cū forti ligamento: sequit. o ¶Dixitq; ad eū da. quō &c. q. d hoc est fallum manifeste: cū ꝓpriū sit amantiū secreta sua inuicē reuelare. p ¶Cū ꝛ mo. &c. Hic q̄ñ describit veritatis aptio: qa p molestiā mulieris importune petētis veritatē rei aperuit ad sui iteritū. q ¶Fer. &c. qa na. &c. qa de ritu nazareoꝝ erat q̄ nō raderentur eoꝝ capilli toto tpe cōsecrationis suæ: vt dictū fuit. ō. xiij. c. r ¶Si ra. &c. qa sicut dictū fuit. ō ista fortitudo non erat virtute naturæ: sed erat quoddā donum gr̄æ gratis datæ: q̄ in necessitatibus & expedientibus fuit in eo ꝙdiu tenuit ritum nazarei: ꝓpter qd ipso violato p rasurā non affuit sibi. Sed cōtra hoc videt q votū nazarei violabat p tactū & etiā aspectū mortui vt hr̄ Nu. vj. Sanson autē multos iā ante interfecerat: vt patet ex supradictis. Dicēdū q nō fuit simile de sansone & aliis nazareis q erāt cōsecrati ad tps & ad vacandū o̊ioni⁹ & pūs operibus. Sanson aūt fuit ꝑfectus p totā vitā: & sua cōsecratio erat ordinata ad alia opera. s. ad liberationē israel de manu philistinoꝝ: vt habetur. ō. xiij. ca. ꝓpter qd interficiendo philistæos cōsecrationē suam nō violauit: sed magis adimpleuit.

s ¶Vi. il. q cō. &c. reuelādo veritatē: hoc em pcæperat p hoc q̄ nomen dñi noīaret, dicēs se consecratū dño: nō em noīasset nomē dñi, dicēdo mē daciū. t ¶Ascendite adhuc se. Ex hoc vr̄ q illi ndē prius fuerāt apud ipsam ad cōprehendēdū sansonē: sed videtes eius fortitudinē p ruptionē vinculoꝝ ipsum nō inuaserāt sed latēter ad sua loca recesserant: & p hoc etiā sanson fuit decæptus reuelando secretū suū mulieri: ignorans q machinaref in mortē eius. v ¶At illador. &c. vt tōsor melius posset radere eū q̄si in lecto iaceret. x ¶Et rasit &c. In hebræo hr̄ septē floccellos ga rasit totā cęsariē septē floccellis distinctam: vt ꝙdictū est. y ¶Statim enim &c. Cuius causa prædicta est. z ¶Dixitq; Philistiim super &c. Volebat em experiri sicut prius vtrū fortitudo discessisset ab eo. a ¶Egrediar &c. & me excu. sa vinculis: ipsa enim ligauerat ipsum ad experiēdū certitudinaliter si raso capite posset vincula rūpere: qd cū nō posset, philistęi iuaserūt eū securi. b ¶Quē cū ap. &c. hic q̄ñ describitur sansonis cōprehēsio: vbi primo describit eius incarceratio: secūdo illusio, ibi: iamq; capilli: tertio mors & consummatio, ibi: qui dixit puero. Circa primum dicitur: Quē cū ap. &c. Dono fortitudinis destitutū. c ¶Statim er. &c. ne si forte euaderet damna eis inferret. d ¶Et clau. in carmo. fe. i. grauiter laborare ne gratis panē comederet. Aliq aūt exponunt molere. i. cohabitare vel coire cū magnis mulieribꝰ quas adducebāt philistęi: vt de illis magni hoīes & robusti nascerenf apti ad ꝙlibet. e ¶Iāq; ca, hic q̄ñ describitur ipsius illusio

in festo

A cernit: nec tamen audenter cōtra peruersa se erigit: & renitēs vincitur dum hoc ipsum qd egit dijudicans carnis suæ delectatiōe superaf. Q. enim plærūq; prius oculus cōtēplationis amittit f. & post captus p carnis desideria huius mūdi laboribus animꝰ subiugatur: testatur sanson ab aliophylis captus: q postq; oculos p-

didit ad molā deputatus est: qa mali gni spiritus postq; tentationum stimulis intus aciem contemplationis effodiunt soris in circumitu laboris mittunt. a ¶Multoq; plures. Grego. In hoc loco per sanson christus significatur. Sanson enim dum viueret paucos interfecit cuerso vero tēplo moriens maximam aduersariorum multitudinem strauit. Et domino nostro prædicāte pauci ex iudæis crediderunt: innumeri vero gentiliū populi viam vitæ illo morīte sunt secuti. Superbos enim dū adhuc passibili viueret pertulit: impassibili vero vita mortuus strauit. Hunc sanson in semetipso dudum figuraliter expressit: qui paucos dum viueret interemit: destructo vero templo multos cum moreretur occidit: quia dominus ab elatione superbiæ paucos cum viueret, plures cum corporis sui templum solueretur extinxit: atq; electos ex gentibus quos viuendo sustinuit simul omnes moriendo, pstrauit.

NICO.DE LYRA

c ✠ in festo philistinorum, cum dicitur: a ¶Conuenerūt in vnum &c. gratias reddēdo idolo suo de captione sansonis quam attribuebant idolo. b ¶Qui deleuit terrā &c. per incendium terrenascentium: vt supra dictum est. xv. ca. c ¶Præcæperunt vt vocaretur sanson & ante eos luderet. i. materiam risus eis præberet: quia cæcus erat: & ideo impingebat aliquādo ad parietem: aliquando ad columnam: & aliquādo cadebat: ex quibus ridebant philistæi. d ¶Qui dixit pue. Hic describitur mors eius & cōsummatio. e ¶Dimitte me vt tangam colūnas &c. Tum quia ex collisionibus prædictis erat fatigatus vt requiesceret. Tum vt per earum impulsum cū dei adiutorio de quo sperabat, dominum cadere faceret: ideo subditur: f ¶At ille inuocato domino ait. Quia videbat q̄ eius delusio reuertebatur i opprobrium diuinum: eo q̄ captio sansonis attribuebat idolis: & de hoc idola laudabantur ab idolatris. g ¶Vt vlciscar me de hostibus meis. Hoc enim dixit nō liuore vindictæ, sed zelo iustitiæ & honoris diuini nominis: ita q philistæi deum blasphemabāt idola laudādo: ideo non peccauit, philistæos occidendo: nec etiā occidēdo se cū ipsis: put subdit f: h ¶Moriat aīa mea cum phi. Et accipit hic aīa, p toto cōposito qd est corruptibile: licet aīa sit immortalis: nō enim sanson intendebat se occidere per se sed tm̄ per accidens: qa nō poterat blasphematores nominis diuini occidere nisi seipsum cū eis occidēdo. Præterea volūtas dñi erat q̄ hoc fieret: quod patet per hoc q̄ fortitudinem miraculosā sibi reddidit ad hoc faciendū. Quilibet aūt debitor est mortis ipsi deo: & hoc debitum potest repetere quando vult: & quomodo vult: & ideo sanson nō peccauit se cum aliis occidendo ex dei voluntate & instinctu diuino. Credendū est etiā q̄ de pctis prius perpetratis pœnituit, & q̄ illa mors pœna pctōr̄ suorum fuit: quam non solum accæptauit, sed etiam pro ea dominū rogauit: & ideo computaf in cathalogo sanctoꝝ. ad Heb. xj. ¶Moraliter sanson nazaræus est homo per baptismū dño consecratus. Dalila quæ situla interpretaf est sensualitas: per quā voluptas carnis quasi

Moraliter.

B

quasi p situlā haurit. Per hāc sanson decipit: qa p sensualitatem hō aliqñ a gra in baptismo recæpta dejcit. Septē crinibus derasa dat: qa septē donis spūs sc̄ti spoliat. Oculis priuat p mētis excæcationē. Catenis ligatur p peccāti assuefactionē carcere claudit: p obstinationē: sed tūc capilli eius incipiūt recrescere: qñ diuinæ faciei respectu incipit pœnitere: qui moriens triumphat de hostibus: qa moriendo peccato triumphat de dæmonibus.

Ca. XVII.

IVitq; eo tempore &c. Hæc est vltima pars principalis huius libri i qua agitur de quibusdam casibus tempore iudicum accidentibus. Et sunt tres casus: secūdus ponitur ca. xix. tertius ponitur in libro Ruth qui ꝑm hebræos antiquos non est liber distinctus a libro Iudicum: vt patet per Hieronymū in prologo galeato. Circa primum dubitatur quo tempore accidit casus michæ. Et dicunt expositores nostri communiter q̄ accidit post mortem iosue anteq; surgerent iudices: & ad hoc probandum inducunt q̄ hoc bis dicitur: In diebus illis non erat rex in israel &c. quia tunc non erat rex vel iudex qui errata corrigeret. Dicūt etiam q̄ hæc historia hic describitur ad ostendendum necessitatem dandi iudices israeli ad corrigendum errata. Sed istud dictum nō videtur multum valere. Tum quia sicut dictum est plures iudices præerant per modum directionis & consilij: non per modum dominij: propter quod non habebāt efficaciam corrigendi: sed reges eis succedentes habuerunt auctoritatem & potestatem subditos coercendi. Causa etiā suscitandi iudices inducta nō habetur ex præcedentibus: quia vbicūq; scriptura dicit. Suscitauit eis dominus talem vel talem iudicem: præmittitur pro causa huius suscitationis tribulatio in qua erat q populus israel: vt per iudicem suscitatum liberaretur. Hebræi vero dicunt q factum michæ contigit sub othoniel qui successit iosue. Et ad hoc probādum inducunt quod scribitur in fine xvij. capituli. Māitq; apud eos idolum michæ omni tempore quo fuit domus dei in silo: hoc tempus incæpit ante mortem iosue: vt habetur iosue xvij. Tempore autem iosue non declinauerunt ad idolatriā: vt habetur. ō. ij. capitulo. Et ideo dicunt q̄ hoc accidit in principio tempore othoniel: quod fuit propinquus positioni tabernaculi in silo post tempus iosue. Igitur circa historiam michæ sic proceditur: quia primo describitur idolatriæ perpetratio: secundo idolatriæ spoliatio. c. xviij. Circa primum præmittitur fabricatio idoli: secundo subditur abusus sacerdotij, ibi: Impleuitq;. Circa primum, quia littera est intricata considerandum: q̄ mater michæ consecrauerat summam pecuniæ pro fabricatione idoli: michas autem volens illam in alios vsus expendere subtraxit illam occulte: postea vero pœnitens: tū quia & ipse idolatra erat. tum quia maledictionem matris timebat, quæ illi qui pecuniam subtraxerat frequenter maledicebat: dictam pecuniam matri restituit: vt inde fieret qd ipsa ꝓmiserat. Et hoc est qd dicitur: i ¶Fuitq; eo tpe. Hoc non refertur ad tps sansonis de quo immediate supra dictū est: quia factum istud accidit lōge ante: scilicet immediate post mortem iosue: vt

✠ prædictum

Moraliter. i ¶Fuitq; eo tēpore vir quidam &c. Ecclesia mr̄ dr̄ oim xp̄ianoꝝ: licet multi eoꝝ sint eius filij solo numero & nō merito. Item pastor inutilis eccl'iæ dicit idolū. Zach. xj. d. O pastor &

Diuisio.

Moralr.

Moralr.

†23. q. 5. c. si nō licet. &. c. reos. de diuor. c. gaudem.

Universidad de Sevilla Biblioteca

E ✠ Prædictum est: sed refertur in generali ad tēpus iudicum: tñ intelligitur pro prima parte illius tpis. a ¶Mille centū ar. Ex hoc dixerūt aliq̄ q̄ ista mr̄ michæ fuit dalila: & q̄ ista pecunia fuit illa quā receperit, p̄ p̄ditione sansonis: vt dictū est ca. p̄ce. sed hoc patet falsum. Tū qa istud factū cōtigit diu añ tps sansonis & dalilæ: vt iā dictū est. Tū qa summa pecuniæ nō est ide hic & ibi: qa ipsi dalilæ derūt satrapæ philistinoꝝ: singuli mille & cētū argēteos: erāt aūt qnq; & sic ſma illi⁹ pecuniæ ascēdit ad qnq; milia & qngētos argēteos: hic aūt ponunt tm̄ mille cētū argētei. b ¶Quos sepa, s. a cōibus vsibus idolo dedicando. c ¶Et super q bus me audiente iura, i. voto & iuramento promiseras: ſm expositores nostros In hebræo autem habetur: Me audiente maledixeras. s. ei qui pecuniam abstulerat. d ¶Ecce ego habeo, q. d. paratus sum reddere tibi, p̄ter causas prædictas. e ¶Reddidit ergo eos matri suæ, i. reddere promisit: quia de redditione actuali postea agitur. f ¶Quæ dixerat ei, scilicet anteq̄ confiteretur pecuniam se habere: ſm istam litterā. In hebræo habet. Et dixit ei. s. post confessionem pecuniæ. g ¶Cōsecraui & voui hoc ar. do. Dominum vocat falsum deum quem colebat. h ¶Vt de manu mea suscipiat &c. In hoc explicat modum voti sui: fic enim vouerat q̄ de manu sua argentum traderet filio vt inde faceret fieri idolū. i ¶Et nunc trado illud tibi, i. statim cū mihi reddideris pecuniā ſm formā voti mei, statim tradam eam tibi ad faciendū q̄d vouī. k ¶Reddidit igitur eos. s. ipse michas. l ¶Matri suæ, redditiōe actuali. m ¶Quæ tulit ducentos argen. Residuum autem pecuniæ fuit consumptū in alijs quæ pertinebant ad cultum illius idolatriæ: vtpote in ædicula ephot & cō similib⁹: de q̄bus postea subdit. n ¶Et dedit eos ar. non per manum propriam sed per manū filij sui ſm formā voti præ dictā. o ¶Vt faceret ex eis scul. Dicūt aliqui q̄ fuit vnum idolum q̄d vocatur hic sculptile & conflatile. i. factum p tunsionē & cōflationē: qa metalla prius cale fiūt in igne & postea malleo tunduntur: vt ex eis aliq̄ facilius formetur. Alij aūt dicunt q̄ fuit duplex idolum: vnū per sculpturā, q̄d notat cum dicit hic: sculptile. Aliud p fusuram q̄d notatur per hoc q̄d dicit cōflatile. p ¶Qui ædicu, i. paruā ædem, deo separauit, idolo dedicādo & ab alijs vsibus separādo: & vocat hic idolum deus. Et in tota historia hoc nomen deus vel dñs, p deo falso accipit excepto q̄d in fine dr̄: Omni tpe q̄uo fuit domus dei in filo: hic enim accipit p vero deo. q ¶Et fecit ephot & theraphin. Q̄d aūt sequit: Id est vestē sacerdotalem & idola. non est i hebræo: sed appositū fuit in translatore ad exprimendum interpretationē ephot & theraphin: ephot em̄ est idem q̄d superhumerale: vt habet Exo. xxviij. & est vestis principalis summi sacerdotis: & p ipsam hic intelliguntur alia vestimēta sacerdotalia quæ fecit michas: vt dicunt expositores cōiter. Si aūt p theraphin hic intelliguntur idola in plurali, nescio. Dicunt tñ hebræi q̄ theraphin est caput pueri primogeniti dæmoni immolati: q̄d aromatibus conditur vt possit diu permanere sine putrefactione: & sup linguam eius in lamina aurea pars ponit nomē dæmonis: & sic dat responsa: put dictum est diffusius. Gen. xxxj. Et huic dicto videt cōcordare illud q̄d habet seq. ca. Nostis q̄d in domibus istis sit ephot & theraphin & sculptile atq; cōflatile: ita q̄ theraphin videt esse aliud a duob⁹ idolis p̄dictis: quoꝝ vnū fuit factum p fusurā: aliud p sculpturam: vel aliud ab vno duobus modis facto: vt prædictū est. r ¶Impleuit

theraphin

a suæ, Mille & centū argenteos quos b separaueras: & sup q̄b⁹ me audiēte c iurabas: ecce ego habeo & apud me sunt. Cui illa rñdit: Bñdictus fi d lius meus dño. Reddidit ergo eos matri suæ, q̄ dixerat ei: Consecraui & vouī hoc argentum dño: vt de manu mea suscipiat filius meus & faciat sculptile atq; conflatile: & nunc trado illud tibi. Reddidit igit eos matri suæ. Quæ tulit ducentos argenteos: & dedit eos argentario, vt faceret ex eis sculptile atq; conflatile: quod fuit in domo michæ. Quiq̄ ædiculā quoq; in ea deo sepauit, & fecit ephot & theraphin: id est vestē sacerdotalem & idola. Impleuitq; vnī⁹ filiorū suorū manū, & factus est s ei sacerdos. † In dieb⁹ illis non erat rex in israel: sed vnusquisq; q̄d sibi rectū videbat hoc faciebat. Fuit quoq; t in tēpore illo alter adolescēs, de bethleem iuda, ex cognatione eius u erat q; ipse leuites & habitabat ibi. Egressusq; de ciuitate bethleem: pe x regrinari voluit vbicūq; sibi cōmodum reperisset. Cumq; venisset in monte ephraim iter faciens: & declinasset parūper in domo michæ: interrogatus est ab eo vnde veniret. Qui rñdit. Leuita sum de bethleem iuda: & vado vt habitem vbi potuero: & vtile mihi esse, pspexero. Dixitq; michas. Mane apud me: iquit & esto mihi parens ac sacerdos: dabo q; tibi per annos singulos decē argenteos: ac vestem duplicem: & q̄ ad victum sunt necessaria. Acquieuit & mansit apud hominem: fuitq; y illi quasi vnus de filiis. Impleuitq; z michas manum eius: & habuit puerum sacerdotem apud se. Nunc scio a dicens: q̄ benefaciet mihi deus habenti leuitici generis sacerdotem

ADDITIO

Si quis obijciat quomodo sacra scriptura b vtatur nomine diuino, p deo falso seu idolo præsertim noīe dñi tetragrammaton q̄d ſm doctores catholicos & hebræos est incommunicabile creaturæ prout potest haberi Exo. iij. Dicendum q̄ scriptura sacra in talibus recitat idolatrarum opinionem: licet erroneam & falsissimam non asserendo sed tm̄modo referendo. Idolatræ em̄ gētiles q legē mosaicam non suscæperāt: dæmonia sua deos vocāt in cōi: idolatræ y ab israelitico ritu puersi q nomē dei tetragrāmaton ex fide habuerant: hoc idē nomē suis idolis pnitiose attribuebant: put in hoc ca. & in similibus reperitur &c.

pleuit q̄ vnius filiorum &c. Hic consequēter describit abusus sacerdotū duplex. Primo: qa fecit sibi sacerdotem vnum de filijs suis: q̄d notatur cum dicitur: Impleuit q; vnius filiorum suorū manum, i. obtulit ad manum eius oblationem vel sacrificiū ad offerēdū tanq̄ per sacerdotē: ideo subdit: s ¶Et factus est ei sacerdos. Cum tamen nullus esset promouendus ad sacerdotium nisi de filijs aarō. Michas autem non erat de stirpe illa, sed de tribu ephraim. Secundo: quia fecit sibi sacerdotē de tribu leui, sed nō de filijs aaron, q̄d notatur cū dicitur: t ¶Fuit quoq; in tempore illo alter adolescēs de bethleem iuda. Hoc dicitur ad differentiam alterius bethleē quæ erat in tribu zabulon: vt habetur Ios. xix. v ¶Ex cognatione eius, s. ipsius michæ: vt dicunt aliqui. Sed hoc est falsum: quia in hebræo habetur: Ex cognatione iuda: Mulieres enim quæ non succedebant in hæreditate paterna poterant contrahere cū viris alterius tribus: vt dictum fuit Nu. vlti & ideo mater istius leuitæ fuit de tribu iuda: pater autem de tribu leui. Dicit etiam de bethleem iuda: quia tribus leui per omnes tribus erat dispersa: vt dictū fuit Iosue. xxj. x ¶Egressusq; de ciuitate bethleem &c. Quia filij israel iam declinauerant ad idolatriam: nec reddebāt decimas ad sustentationem leuitarum vt tenebantur: & ideo leuitæ cogebantur q̄ rere victum per alium modum. Cætera patēt vsq; ibi. y ¶Fuit q; illi quasi vnus de filijs. Tenebat enim eum i domo sua honorifice: nec occupabat eum operibus seruilib⁹. z ¶Impleuitq; michas manū eius. Exponat sicut prius. a ¶Nūc scio dicēs: q̄ benefa. &c. Licet enim eēt idolatra iste michas & coleret deum falsum: vtpote dæmonē in idolo: tamē credebat q̄ obsequiū sacerdotis de stirpe leui eēt ei magis placitū q̄ de altera tribu.

✠ In diebus stor & idolum derelinquens gregem. Igitur michas qui matri suæ tradidit argentum ad fabricandum idolum signat illum qui filius est ecclesiæ solo numero & pecuniam offert præsidēti ecclesiæ: vt ipse promoueatur ad pastoris officium: & sic fiat idolum: quia sic promotus nō solum inutilis est ecclesiæ: sed etiam nocuus: & de tali subditur. r ¶Impleuitq; vnius fi. su. ma. Quia talis nō dat aliq̄d nisi nepotibus & consanguineis in vita ac scientia defectuosis: quibus dat præbēdas si sit eps: & bona ecclesiæ si sit inferioris gradus: & parum aut nihil dat pauperibus: & huic bene conuenit hoc nomen michas quod interpretatur quis. i. quasi nullus: sicut de sobna præposito templi dicitur Esa. xxij. e. Quis tu hic aut quasi quis &c. Sequitur. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus galli nacius.

Duplex michæ sacerdotio. Moral.

ADDITIO.

¶In ca. xvij. vbi dr̄ in postilla. Et vocatur idolū deus in tota ista historia &c.

A ✠ Diuisio. Cap. XVIII. N diebꝰ il. &c. Hic p̄r describitur idolatræ spoliatio: vbi primo describit spoliādi occasio: secō spoliatium occupatio ibi: Profectiq; tertio spoliati cōquestio, ibi: Cūq; ita: quarto spoliatiū abusio, ibi Posuerūt. Circa primū sciēdum q̄ occasio spoliationis michæ fuit missio exploratorū a filijs dan q̄ eūdo ad locū explorādū diuerterunt in domū michæ ad hospitādū ibi: qa erat hō potēs & diues & de filijs israel & hoc est q̄d dr̄: b ¶Tribus dan quæ. pos. si. &c. licet em̄ accæpissēt sortē possessionis suæ ab ipso iosue: vt hr̄ Ios. xix. sic & aliæ tribus: tñ in sorte cuiuslibet tribus adhuc manebāt gētiles q nō erant adhuc deleti nec expulsi per filios israel: & maxime in sorte dan: qa amorræus artauit filios dan in mōte nec dedit eis locū vt ad planiora descēderēt vt hr̄. ā. c. j. & sic intelligēdū est q̄d subdit: c ¶Vsq; ad il. em̄ dī. sn. cæ. trī. sor. non ac. s. sufficiētē, p̄ tāta multitudie: ideo subdit: d ¶Mīserūt er. s. ad explorādā ciuitatē lais quo possent eā cape ad habitādū ibi. e ¶Et tin. do. mi. &c. erat em̄ hō diues & poterat eos recipe. f ¶Et ag. vo. ado. le. p loq̄lam em̄ cognouerūt q̄ esset de bethlee: Licet em̄ oēs filij israel haberēt vnū idioma. s. hebraicū: tñ aliq̄n aliter, pnūciabāturi diuersis partibus terrę israel: sicut idioma gallicū aliter, pnūciat in normādia & aliter in picardia. g ¶Vtētes il. di. i. loco ei assignato ad manēdū, ad quē diuertebat ad dormiēdū, & ad alia sibi necessaria. Cætera patēt vsq; ibi. h ¶Roga. aūt eū vt cō. do. i. falsum deū. Iam em̄ dixerat q̄ idola colebat: vt patebit. s. Iā em̄ multi de israel declinauerant ad idolatriā. i ¶Dīs re. viam ve. Dicunt aliq q̄ hoc dixit eis de capite suo volēs eis loqui placētia. Alij y̆o dicunt q̄ dixit eis ex rnſo dęmonis loquētis in idolo, vel in theraphim mō supradicto. Deus em̄ permittit aliq̄n dæmones dare talia rnſa idolatris: qa ex malicia sua demerent q̄ sic in errorib⁹ nutrianť: & talia respōsa aliq̄n sunt vera k ¶Vene. lais. sic debet scribi. Illa em̄ ciuitas q̄ vocatur lachis fuerat capta añ ab ipso iosue: vt hr̄ Ios. x. Et ista q̄vocať hic lais, vocať Iesen Ios. xix. l ¶Viderūtq; porha. in ea absq; vl. ti. & p̄ ons improuisum ad resistēdū ad uersarijs

a ✠ Tunc diebus illis non erat rex in b israel: & tribus dan quærebat possessionem sibi vt habitaret in ea. Vsq; ad illum em̄ diē in c ter cæteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo filii dan, stirpis & familiæ suæ q̄nq; viros fortissimos de saraa & esthaol: vt explorarent terram & diligenter inspicerent. Dixeruntq; eis: Ite & considerate terram. Qui cū pergentes venissent in montē ephraī d & intrassent domum michæ, requieuerunt ibi. Et agnoscentes vocem adolescentis leuitæ: vtentesq; illius diuersorio dixerūt ad eum: Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respōdit: Hæc & hæc præstitit mihi michas: & me mercede conduxit vt sim ei sacerdos. Rogauerunt autem eum vt consuleret dominum: & scire possent an prospero itinere pergerent & res haberet effectū. Qui respōdit eis: Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram & iter quo pergitis. Euntes igitur quinq; viri venerūt lais: videruntq; populum habitantem in ea absq; vllo timore, iuxta consuetudinem sidoniorum, securum & m quietū nullo eis penitus resistēte: magnarumq; opum: & procul a sidone atq; a cunctis hoībus separatum. Reg uersiq; ad fratres suos in saraa & esthaol: & qd egissent scisciantibus responderunt: Surgite & eamus ad eos. † Vidimus enim terram valde opulentam & vberem. Nolite negligere: nolite cessare. Eamus & possideamus eam: nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionem latissimam: tradetq; nobis dñs locū i quo nullius rei est penuria eorum quæ gignuntur in terra. Profecti p igitur sunt de cognatione dan, i. de saraa & esthaol sexcenti viri accincti armis bellicis: ascēdētesq; māserunt q in chariathiarim iudæ: q locus ex eo tpe castrorū dan nomē accæpit: & est post tergū chariathiarim. Inde trā r sierūt in montē ephraim. Cūq; venissent ad domū michæ: dixerūt qnq; viri q prius missi fuerāt ad cōsiderādā terrā lais, cæteris fratribus suis. Nostis q̄ in domibus istis sit ephot & theraphim & sculptile atq; cōflatile. Videte q̄d vobis placeat. Et cū paululū declinassent: t ingressi sunt domū adolescentis leuitæ q erat in domo michæ: salutauerūtq; eū verbis pacificis: sexcēti autem u viri ita vt erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuuenis: sculptile & ephot & theraphim atq; conflatile tollere nitebantur: & sacerdos stabat ante ostium sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intrauerāt sculptile: ephot & idola atq; cōflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? Cui respōderūt: Tace & pone digitum super os tuum: veniq; nobiscū vt habeamus te patrem ac sacerdotē. Quid tibi melius est: vt sis sacerdos in domo vnius viri, an i vna tribu & familia in isral? Quod cū audisset acquieuit sermonibus eorum: & tulit ephot & idola ac sculptile, & p̄fectus est cū eis. Qui x cū pergerent & ante se ire fecissent paruulos ac iumēta & oē q̄d erat pretiosum: iamq; a domo michæ essent, p y cul: viri qui habitabant in ædibus michæ conclamantes secuti sunt: & post tergum clamare cœperunt. Qui cum respexissent dixerunt ad micham: Quid tibi vis: Cur clamas? Qui respondit: Deos meos quos mihi fez ci tulistis: & sacerdotē, & omnia quæ habeo: & dicitis

¶Sec'a pars.

uersarijs repēre supuenientibus. m ¶Iuxta cō. si. qa fidō erat ciuitas fortis & munita: & ideo habitatores ei⁹ nō timebāt ab extraneis ita nec isti de lais q̄uis nō haberēt ciuitatē ita fortē. n ¶Et p. a fi. ita q̄ nō poterant cito iuuari ab illa ciuitate. o ¶Atq; a cū. ho. se. i. non habērē fœdus societatis cū aliqbus alijs p quos succurri ei possit. Cætera patent. p ¶Profe. igit. Hic p̄r describit spoliatiū occupatio. Sexcēti em̄ viri bellatores de tribu dan eūtes ad capiendū ciuitatē lais exploratā dum trāsirēt iuxta domū michæ abstulerūt idola & ornamēta sacerdotalia: ducētes secū sacerdotē, de cōsensu tñ ipsi⁹. Et patet lra paucis excæptis q̄ discurrentur exponendo. q ¶Māserūt in cha. iu. nō in ciuitate, sed extra vt patet ex hoc q̄d subdit: r ¶Poster. ch. &c. Nostis. i. cognoscere debetis. Ex quo patet q̄ p̄dictū est. s. q; sciebāt qnq; viri supradicti idola esse i domo michæ p leuitā q eis indicauerat aliter nō potuiss † Nu. 13. sent hꝰ indicasse alijs. s ¶Q̄. d. in do. istis sit ephot & the. &c. Caplo p̄cedēti dictū qd significent ista. t ¶Vi. qd vo. pla, videlicet de ablatione idoloꝝ & ornamētoꝝ ad hoc ptinētiū. Et qa erāt, pni ad idolatriā cōsenserūt q̄ hꝰ fierent. v ¶Sexcēti aūt vi. ita vt erāt ar. &c. parati iuuare illos q ingressi fuerant ad tollēdū p̄dicta si indigerēt. Cætera patent vsq; ibi. x ¶Qui cū p. & añ se ire fe. &c. Bellatores em̄ ita fecerūt ne michas & illi q cū eo erāt, sequēte, talia raperent, vel paruulis nocerēt: qui defendere se nō possent. y ¶Iā q̄ a do. mi. &c. Hic p̄r describit spoliati conquestio. Et patet lra vsq; ibi. z ¶Deos meos quos mi. &c. In hebræo hr̄: Et qd mihi ąpl⁹ q̄ qđasi diceret: illa! q̄ tulistis ita p̄ciosa erāt mihi q̄ parū ✠ aut nihil

Moraliter. a ¶In dic. il. &c. b ¶Tribus dan quæ. pos. si. Sed'o doctores de antix p̄o loquētes, ipse nascetur de tribu dā. Propter q̄d Apoca. vij. inter seruos dñi signatos nō fit mētio de tribu dan. Igitur per tribū dan cōueniēter pōt antix p̄s cum sibi adhærentibus designari. Per viros aūt de tribu dā missos ad cōsiderandā terrā, designant eius prænūciū ad prædicationē & dilatationē sui imperij. Per lais quæ dr̄ ciuitas magnaꝝ opū & eius terram, hierlm & iudæa designāt: eo q̄ iudæa dr̄ in sacra

h ✠ scriptura

Moral.

E aut nihil apprecior reſiduum. Et ſic intelligenda eſt trãſlatio noſtra: quæ habet. Et omnia quæ habeo. Non enim abſtulerũt bona michææ alia: cum eſſet de filijs iſrael, quos ſpoliare nolebant: ſed tantum accæperunt illa, quæ erant ad cultum idolorum pertinentia: quod credebant ad religionem pertinere, non ad ſurtũ: & hoc eſt qđ ſubdit. a ¶ Caue ne vltra &c. i. cũ familia tua & bonis tuis. Cætera patent ex ſupradictis vſq; ibi. b ¶ Erat autem ci. ſi. in re. ro. In hebræo habetur: in torrente roob. c ¶ Poſueruntq;. Hic conſequenter deſcribitur ſpoliorum abuſio quia illis quæ abſtulerant de domo michæ: abuſi ſunt ad idolatriã exercẽdam. Et hoc eſt quod dicitur: Poſueruntq; ſi. ſcul. Per hoc intelliguntur alia ad idolatriam pertinẽtia: quæ ſibi poſuerunt. ſ. ad exercendum idolatriã: ideo ſubdit: d ¶ Et ionathan. Iſte eſt leuites quem adduxerunt de domo michæ. e ¶ Ac ſi. eius ſacer. prædictorum idolorum. f ¶ Vſq; ad diem captiuitatis ſuæ. quæ facta eſt per ſalmanaſar regem aſſyriorum: vt habetur. iiij. Regum. xvij. Et ſm hanc expoſitionem ly captiuitatis ſuæ, refertur ad tribũ dã. Hieroñ autem ſuper librum Paral'. dicit q; refertur ad domum domini id eſt vſq; ad captionem arcæ p philiſtæos: quæ habetur. j. Reg. iiij. quia tunc tranſlatum fuit tabernaculum de ſilo. Et hoc dictum conſonat litteræ ſequenti, cum dicitur: g ¶ Manſitq;. pud eos idolum &c q. d nos amplius.

Moral'r F ✠ ſcriptura optima terra fluens lacte & melle. Per hoc autem q; viri de tribu dan ſpoliauerunt micham & domum eius anteq; caperent lachis ſignificantem hieruſalem: ſignificatur q; antichriſtus alias terras ſaltẽ plures anteq; capiat hieruſalem, ſubiugabit ſibi. Per hoc autem q; tribꝰ dan poſuit idolum in lachis: figuratum fuit q; antichriſtus in hieruſalẽ ſit ponendus, ſicut idolum adorandus. Vñ dicit apoſtolus. ij. Theſſ. ij. c. de ipſo. Qui extollitur ſupra omne id quod dicitur deus, aut quod colitur: ita vt in templo dei ſedeat tanq; ſit deus. Per hoc autem quod ſubditur: f ¶ Vſq; ad diem captiuitatis ſuæ ſignificatur q; antichriſtus per chriſtum ſit deijciendus: ſicut dicitur. ij. Theſſal. ij. Quem dominus ieſus interficiet ſpiritu oris ſui: & deſtruet illuſtratione aduentus ſui.

✠ Capitulum. XIX.

Vit quidam vir leuites habitãs in mõte ephraĩ Hic ponitur caſus ſecundus de vxore leuitæ, quę in ciuitate gabaa mortua fuit ex nimia libidine abutentium ipſa. Circa quod ſic proceditur: quia primo Diuiſio. deſcribitur hic ſceleris perpetratio: ſecundo perpetrãtium vaſtatio. xx. c. tertio vaſtatorum reparatio. xxj. c. Prima pars diuiditur in tres: qa primo deſcribitur occaſio peccati: ſecũdo modus perpetrandi, ibi: Illis epulantibus: tertio manifeſtatio facti, ibi: Quam cum eſſet ingreſſus. Occaſio autem peccati fuit in hoc q; leuites vxorem ſuã quæ receſſerat ab eo, reduxit per ciuitatem gabaa: in qua erãt aliqui homines peſſimi & luxurioſi luxuriosi nimis. Circa hoc igitur ſic proceditur: quia primo deſcribitur vxoris reconciliatio: ſecundo reconciliatæ reductio, ibi: Die autem quarto: tertio in gabaa hoſpitatio, ibi: Occubuit q; ei ſol. Circa primum dicitur: 1 ¶ Qui ac. vxo. de bethleem iuda. Hoc dicitur ad differentiam alterius bethleem quæ eſt in tribu zabulon: vt ſupra dictum eſt. xvij. capitulo. k ¶ Quæ reliquit eum. In hebræo habetur: Quæ fornicata eſt ſuper eum. Et ſic in hebræo videtur tangi cauſa receſſus: vtpote quia propter fornicationem vir eiꝰ eiecit eam: vel quia ipſa ignorante viro receſſit ab eo cum adultero: & poſtea non fuit auſa reuerti ad maritum ſuum: & ideo fuit ad domũ patris ſui. l ¶ Secutuſq; eſt eam vir ſuus: volenſq; reconciliari ei. Sicut frequenter contingit q; viri ſciẽtes vxores ſuas male egiſſe contra legem thori, adhuc eas tamẽ reuocãt. m ¶ Habens in comitatu puerũ. id eſt ſeruum. Cætera patent in littera. o ¶ Die autem quarto. Hic cõſequenter deſcribitur vxoris reconciliatæ reductio. Et patet lra vſq; ibi:

✠ Cõſidera

Moraliter. h ¶ Fuit quidam vir leuites &c. Per hunc leuitam qui di Moral'r Allego. citur vir a virtute, poteſt allegorice deus ſignificari: de quo dicitur Exo. xv. Dominus quaſi vir pugnator. i ¶ Qui accœpit vxorem: id eſt ſynagogam in datione legis in monte ſinai ſibi coniungens eam. k ¶ Quæ reliquit eum. per idolatriam multipliciter fornicando. Vnde in hebræo habetur hic: Quæ fornicata eſt ſuper eum. Et hæc fornicatio per idolatriam patet ex decurſu veteris teſtamenti. l ¶ Secutuſq; eſt eam vir ſuus: volenſq; reconciliari ei. Per quod ſignificatur q; deꝰ voluit ſibi reconciliare ſynagogam & ad hoc miſit prophetas, per ipſos eam reuocãs ab idolatria. Hiere. iij. a. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere, & ego ſuſcipiam te dicit dominus. Tãdem poſt prophetas ipſe venit in pria perſona, ad reconciliandum ipſam ſibi per fidem & dilectionem. Vnde dicit Mat. xv. c. Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus iſrael. Et quoniam alibi de ſynagoga recæperunt eum per fidem & dilectionem. ſ. apoſtoli & alij credentes de iudæa: ideo ſubditur:

Moral'r

n ¶ Quæ ſuſcæpit eum. in paucis tamen perſonis reſpectiue. Moraliter autem per virum intelligitur ratio ſm Augu. & per vxorem ſenſualitas: cui rõ debet dñari ſicut vir mulieri. Ipſa tñ ſenſualitas recedit ab obedientia rõnis illicitæ, delectabilibus ſenſuũ inhærẽdo. Sed tũ rõ debet eſſe diligẽs, vt ad eius obedientiam reducatur. Et quia perſonis ad deũ reuertentibus fide & dilectione diabolus ,curat tribulationes multas & magnas: propter hoc apoſtolis & aljs credẽtibus procurauit tribulationes: primo per ſacerdotes & ſcribas iudæorum: vt patet Act. viij. & ix. & pluribus aljs locis & poſtea p imperatores romanorum: in quibꝰ tribulationibus apſi & plures aljs cũ illuſionibꝰ magnis fuerũt mortui & hoc fuit figuratũ in interfectione ẽ✠ dictæ

A ✠ a Conſidera q; dies ad occaſum declinat. non quia eſſet ita prope noctem: ſed quia tranſierat horam meridionalem, a qua hora incipit ſol declinare a ſua altitudine. b ¶ Et venit contra hiebus &c. De rationibus horum nominum & aliorum quibus nominata eſt hæc ciuitas ſm diuerſa tẽpora, dictũ fuit Gene. xxviij. Ex hoc autem loco dicũt hebræi q; iſta hiſtoria cõtigit tẽpore othoniel ante illam quæ ſcribitur in principio huius libri de captione hierim per filios iuda ga ſubditur hic. c ¶ Nõ ingre. op. Ex quo videt q; adhuc filij iuda nõ cœperant illam ciuitatem. Catholici autem aliqui dicũt q; contigit añ ortho niel. eo q; in fine huiꝰ hiſtoriæ dicitur. In diebus illis non erat rex in iſrael ſicut ſupra dictum eſt de hiſtoria michæ cap. xvij. d ¶ Occubuitq; eis. Hic conſequenter deſcribitur redeuntium hoſpitatio, cum dicitur: Occubuitq; eis ſol iuxta gabaa. Et ſi õ non poterant bono modo vltra trãſire

c ¶ Et nullus eos re. vo. ho. qa boni timebãt eos recipe: timẽtes inuaſionẽ domꝰ ſuæ de nocte ab hoĩbus inſolẽtibꝰ qui erãt in ciuitate: ſicut & cõtigit ei q; eos recepit. Mali aũt hoĩes vagi & inſolẽtes nõ hñt hoſpitia ad recipiẽdũ trãſeũtes nec ipſi libẽter declinarẽt ad eos Cætera patent vſq; ibi.

B f ¶ Et nunc va. ad domũ dei &c. hoc eſt in ſilo vbi erat tabernaculum & arca teſtamẽti: qa antecq; intraret domum ſuã vouebat deo regratiari de ꝺ q; direxerat eum in via & cuſtodierat: vt ex hoc deberent homines inclinari ad ipſos recipiendum. g ¶ Illis epulantibus. Deſcripta pẽ ecandi occaſione: hic õr deſcribitur peccati perpetratio, cum ſubditur: Venerunt viri ciuitatis illius filij belial. Qđ autem ſequitur.

h ¶ Id eſt abſq; iugo. nõ eſt in hebræo. ſed eſt ĩterpretatio huiꝰ dictiõis belial: qa tales hoĩes ſunt ſine diſciplina & timore dei. i ¶ Fores pul. cœ. cum tñ ſm dictamen rõnis rectæ peregrini in hoſpitio debeant eſſe ſecuri

k ¶ Educ vĩ. q; ĩng. &c. vt ab. eo. cõcubitu ſodomitico: vt cõiter dicũt ex poſitores. Ioſephus autẽ dicit q; nõ quærebãt niſi mulierẽs: ſed ſic loquebantur vt inclinarẽt dñm domus

a cutus eſt ſocer. Conſidera q; dies ad occaſum declinior ſit & ,ppinquat ad veſperũ. Mane apud me etiam hodie: & duc lętum diem: & cras ,pficiſceris vt vadas in domum tuã. Noluit

b gener acquieſcere ſermonibus eius: ſed ſtatim prexit & venit cõtra hiebus, q; altero noĩe vocabat hieruſalẽ: ducẽs ſecũ duos aſinos onuſtos & concubinam. Iãq; aderant iuxta hiebus & dies mutabatur in noctem. Dixitq; puer ad dñm ſuum. Veni obſecro, declinemus ad vrbẽ hiebuſæorum & maneamus

c in ea. Cui rñdit dñs: Non ingrediar oppidum gentis alienæ q; nõ eſt de filiis iſrael: ſed trãſibo vſq; gabaa: & cũ illuc peruenero, manebimus in ea: aut certe in vrbe rhama. Tranſierunt

d ergo hiebus, & cœptũ carpebant iter: occubuitq; eis ſol iuxta gabaa quæ eſt in tribu beniamin: diuerteruntq; ad eam vt manerent ibi. Quo cum intraſſent ſedebant in platea ciuitatis

e & nullus eos recipere volebat hoſpitio. Et ecce apparuit hõ ſenex reuertẽs de agro & de opere ſuo veſpi: q; & ipſe de mõte erat ephraim: & peregrinus habitabat in gabaa. Homines autem regionis illius erant filij gemini. Eleuatiſq; oculis vidit ſenex ſedentem hominẽ cum ſarcinulis ſuis in platea ciuitatis: & dixit ad eũ: Vnde venis, & quo vadis? Qui reſpõdit ei: Profecti ſumus de bethleem iuda & pergimus ad locũ noſtrum q; eſt in latere mõtis ephraim, vñ ieramus in bethleem

f Et nunc vadimus ad domum dei: nulluſq; ſub tectum ſuum nos vult recipere: habẽtes paleas & fœnum in aſinorũ pabulum: & panem ac vinũ in meos & ancillæ tuæ vſus & pueri q mecum eſt: Nulla re indigemus niſi hoſpitio. Cui reſpondit ſenex. Pax tecum ſit. Ego præbebo oĩa que neceſſaria ſunt: tantũ quæſo ne in platea maneas. Introduxitq; eum in domũ ſuam & pabulum aſinis præbuit: ac poſtq; lauerũt pedes ſuos

g recæpit eos in conuiuium. Illis epulantibus & poſt laborem itineris cibo & potu reficientibus corpora: venerunt viri ciuitatis illius filii belial. i. abſq; iugo: & circũdantes domum

i ſenis fores pulſare cœperunt: clamãtes ad dominum domus

k atq; dicẽtes: † Educ virũ qui ingreſſus eſt domũ tuam vt abutamur eo. Egreſſuſq; eſt ad eos ſenex & ait: Nolite fratres nolite facere malum hoc: qa ingreſſus eſt hõ hoſpitiũ meum: &

l ceſſate ab hac ſtultitia. Habeo filiã virginẽ: & hic hõ habet cõcubinam: educã eas ad vos, vt humilietis eas & veſtram libidinẽ cõpleatis: tantum obſecro ne ſcelus hoc cõtra naturã

m opemini in virũ. Nolebãt acqeſcere ſermonibꝰ illiꝰ. Qđ cernens homo eduxit ad eos cõcubinã ſuam, & eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abuſi eſſent: dimiſerunt eã man

n ne. At mulier recedẽtibus tenebris, venit ad oſtium domus vbi manebat dñs ſuus: & ibi corruit. Mane facto ſurrexit homo & aperuit oſtium domus, vt cœptam expleret viam: & ecce cõcubina eius iacebat ante oſtium, ſparſis in limine manibus. Cui ille, putans eã quieſcere loquebat: Surge & ambulemus. Qua nihil reſpondente, intelligens q; erat mortua tulit eam & impoſuit aſino: reuerſuſq; eſt in domum ſuã. Quã cũ p eſſet ingreſſus: arripuit gladium: & cadauer vxoris cum oſſibus ſuis in duodecim partes ac fruſtra concidens, miſit in

r omnes terminos iſrael. Quod cum vidiſſent ſinguli cõclamabant. Nunq; res talis facta eſt in iſrael ex eo die quo aſcendẽrunt patres noſtri de ægypto vſq; in pñs tẽpus. Ferte ſniam & in cõe decernite quid facto opus ſit.

¶ Secunda pars.

C Et hoc videtur ex hoc q; tradita eis vxore fuerunt contenti: vt habetur infra. l ¶ Habeo filiam virginem. Dicunt aliqui q; non peccauit offerendo eis filiam ſuam, ad euitandum maius malũ ſcilicet peccatum contra naturam: quod ipſi prætendebant ad iniuriam hoſpitium ſuorum. Sed hoc non eſt verũ: qa nullus debet ꝓſentire in hoc quod eſt peccatum: maxime mortale de genere: vt euitet in alio maius peccatum: prout declaratum fuit diffuſe Gene. xix de loth: qui in caſu conſimili voluit tradere filias ſuas virgines. m ¶ Et hic homo habet concubinam, i. vxorem: quæ ſic nominatur a concubitu. Et ſimilis modus loquendi habetur. ij. Regũ. xvj. vbi achitophel dixit ad abſalon. Ingredere ad concubinas patris tui: q; tamen erãt vxores dauid non eñ habebat concubinas ad exercẽdũ adulterium. n ¶ Qua cũ tota no. abuſi eſſent &c. qa nõ erat eorũ vxor: & ideo talis cõcubitus erat abuſus vel qa vtebantur ea cõcubitu innaturali.

D o ¶ Et ibi cor. Tũ quia erat nimis afflicta. Tũ ẽt ex verecũdia. p ¶ Quã cũ eſſet in. Hic deſcribit facti diuulgatio, cum dr: q ¶ Arripuit gla. &c. Erant enim. xij. tribus ſ̃ter tribũ leui. Tribus aũt †ge. 19. b manaſſe erat diuiſa i duas partes quarũ vna erat vltra iordanẽ alia citra: & ſic ,p illa tribu fecit duas ptes: aliter nõ fuiſſet notificatum factũ ſufficiẽter: ,p tribu vero beniamin nõ fecit aliquã partẽ: qa nũcios p quos miſiſſet occidiſſent: nec; ,p tribu leui: qa erat diſperſa p oẽs tribꝰ: & iõ denũciato factõ aljs tribubus ſufficiẽter erat denũciatũ tribui leui. r ¶ Miſit in. o. ter. iſſ. ſ. p nuncios: q; factũ & modũ faciẽdi ppio explicabant. Cætera patent.

✠ dictæ mulieris cũ ma- Moral'r gna illuſiõe. Q; aũt eius interfectio fuit p terrã iſrl nunciata: p ſ̃ ſignificatũ fuit q; apoſtoꝝ aliorũq; ſãctoꝝ martyria debent denũciari p totã eccl'iam vt fideles eorũ ꝓſtãtiã imitẽtur & deuotiõe debita venerentur.

Egressi itaq; sunt omnes filij. &c. Ca.XX.
sequitur. a ¶Consuluerunt. Gregorius. Qui se
met ipsum nō iudicat: quid in alio recte iudicet igno
at: & si nouit fortasse
per auditū q̄ recte iudi
care debeat: recte tñ iudicare alie
na merita nō valet, cui cōscientia
propriæ innocentiæ nullam iudi
cij regulam præbet. Hinc est q̄ cū
tribus beniamin in carnis scele
re fuisset obruta: collectus om
nis israel iniquitatem vlcisci vo
luit, sed tamen semel & iterū i bel
lo prostratus est. Consulto autem
dño si ad vlciscendū ire debuisset:
iussum est vt iret. Qui iuxta impe
riū diuinæ vocis perrexit: semel &
secundo perdidit: & tunc demum
peccatri cem tribū valde feriēs, pe
ne funditus extinxit. Quid est er
go: q̄ vltione sceleris inflammat:
& prius ille prosternit nisi q̄ pri
ipsi purgādi sunt p quosalios; cul
pæ seriunt vt ipsi iā mundi p vl
tionē veniāt, q̄ alios; vitia corri
gere festināt? vnde: Qui sine pctō
est vestrū primus in illam lapidē
mittat. Ad aliena q̄ppe pctā puniē
da ibant, & sua relinquebant. Re
uocenf igitur intus ad ꝓsciam: vt
prius, ꝓpria pctā corrigāt: & tunc
aliena reprehendāt. Vñ necesse est
vt dū cōtra nosvltio diuina cessat
ipsa cōscia se reprehendat, & ad la
menta pniæ ꝺ semetipsam erigat
se: ne cōtra bonos elata, & sibi hu
milis: sed cōtra se rigida, bonis ve
ro oibus sit submissa.

NICO.DE LYRA

Egressi ita- Ca.XX.
q̄ &c. Hic ꝓn describit peccantiū vastatio
Diuisio. vbi primo facti veri
tas diffinit. secꝺo iusti
ciæ q̄ sitas regrit, ibi: Et miserūt
tertio iniq̄tas defendit, ibi: Qui
noluerūt. quarto iuste inuadit, ibi
Virorū q̄q; isrl. Circa primū dr:
Egressi itaq; sunt oēs. Sequitur.
b ¶De dan vsq; ber. Hic exprimitur longitudo terrę isrl: qa civi
tas dan est in termino eius aquilo
nari, & bersabee in termino austra
li. c ¶Et ter. galaad. In hoc ex
primitur latitudo q̄ incipit a terra
galaad q̄ est vltra iordanē: & ptē
ditur vsq; ad mare mediterāneū.
d ¶Oēsq; angu. po. Hebræi di
cūt dū pplorū. i. capitanei i tribu
bus & in familijs. e ¶Et cūctæ
tribus israel. excepta tñ tribu ben
iamin. f ¶In ecclesiam i. con
gregationem. Tunc em nō fuerūt
cōgregati in silo vbi erat dom⁹ dei
sed in maspha. g ¶Interroga
tusq; leuita: qa nō debet ꝓcedi ad
punitionē tāti facti absq; diſcussitio
ne diligenti. h ¶Respondit: ve
nti in gabaa. modo expresso cap.
præcēdēti. i ¶Volentes me oc
cidere: nisi eis traderem vxorem
meam, sm dictum Iosephi. Vel
Volentes me occidere, affligen
do me carnali cōcubitu & nefario
sm dictum aliorum. k ¶Nunq̄
tantum nefas & tam grande pia
Piaculū. culum factum est in israel, Piaculum dicitur a pio pias: quod significat purgare. Vnde dicitur piaculum, quasi factū nullo modo absq; purgatione pœne trāseūdū. Sciēdum tñ q̄ leuita nō solū factū retulit, sed etiā testibus ꝓbauit. f. ꝓ seruū que hēbat in comitiua: & per senem qui recꝺ
perat eos hospitio: & familiam
ei⁹: aliter non esset ꝓcedendum
contra filios beniamin ad bellū
ad dictū vnius hois. l ¶Strāf
q̄ omnis populus. ex admira
tione facti. m ¶Quasi vnius
hominis sermone respondit.
id est cōcorditer. & sine retracta
tione & dilatione. ideo subdit.
n ¶Non recedemus in taber.
no. nec &c. Cætera patent in lit
tera. o ¶Et miserunt nūn. &c.
Hic consequenter iusticiæ æqui
tas requiritur: videlicet vt acto
res sceleris tradantur, cum dicit
p ¶Cur tantū nefas in vobis
repertū est? quasi dicerent: nul
lo modo debetis sustinere auctо
res tanti mali. ideo subditur:
q ¶Tradite homines &c. Et
auferatur malum de israel. ga
experimento didicerant q̄ pro
flagitio vnius vel paucorū in
fortunium veniebat sup totum
ppl'm: sicut dictū fuit Iosue. vij.
de peccato achā. r ¶Qui no
luerunt. Hic cōsequenter iniq̄
tas proterue defenditur: qđ no
tatur cū subdit: s ¶Conuene
rūt in gabaa vt illis ferrēt au.
&c. Inuēticq̄ sūt vi. q̄nq; &c.
In hebræo hr. Viginti sex milia
Et videf hic littera nostra corru
pta per aliquos correctores: q̄ ex
hoc q̄ infra eodem ca. connume
rantur viri de beniamin qui ce
ciderunt in ꝓlio: inueniunf tm.
xxv. milia atq; sexcēti viri q̄ fu
gerunt: ꝓpter qđ ab isto nume
ro subtraxerūt mille ex ignoran
tia hebraicæ veritatis. t ¶Et
sic fun. lapi. &c. Locutio est hy
perbolica ad exprimendā excel
lentiā artis fundibulariæ in ip
sis. Sicut aliqñ dicit. Tota ciui
tas currit ad tale spectaculū cū tñ
aliquādo maior pars remaneat.
v ¶Virorū q̄q; isrl. Hic ꝓn ꝓtu
macia iuste iuadit ꝓ bellū aprū
vbi prio reprimit superbia: & se
cūdo ꝓfundit ꝓtumacia, ibi: Qz
obrē. Circa primū sciēdū: q̄ licet
filij israel haberēt iustū bellū: tñ
nimis ꝓfidebāt i sua multitudie
& fortitudine: iō dns pmisit eos
bis i pricipio debellari, vt humi
liarent & ad deū recurrerēt ma
gis cōsidentes
Moral'r. a ¶Egressi sunt itaq; Moralr.
fi. if. f. ad puniē dū tā nefariū pec
catū i mortē vxoris leuitę neqter
ppetratū. Aduertēdū tñ q̄ licet
haberēt bellū iustū ꝺ filios bēia
min: tñ añcq̄ haberēt victoriam
bis fuerunt ab eis debellati: qđ
sm hebreos cōtigit ꝓpter idolū
michæ qđ in tribu dan colebaf
publice & hoc erat populo isrl
notorium: & sic tenebaf punire: si
cut ꝓcipitur Deu. xiij. ꝓpter qđ
dns istud peccatum qđ erat pri
mū & cōmunis voluit prio pu
nire per gladios filioq; benia
min. Et in hoc documentum habent procedentes ad bellum
¶iustum

gis confidentes de virtute di
uina q̄ de sua. Hebræi autem
dicunt q̄ istud contigit eis:
eo q̄ negligentes erant de pu
nitione idolatriæ in domo
michæ, & in tribu filiorum
dan: quod quidem factum
contigerat immediate ante
istud: vt dictū hebræi: & fue
rat notorium: propter quod
filij israel tenebantur illud
corrigere: quia fuit ita graue
& grauius isto. Sicut & com
munitas populi israel voluit
ire ad prælium contra ruben
& gad, & dimidiam tribum
manasse: eo q̄ credebant eos
ædificasse altare sacrilegum:
vt habetur Iosue. xxij. c. Satis
conuenienter potest dici: q̄
vtrūq; dictorum fuit in cau
sa debellatiōis populi israel
per filios beniamin in prin
cipio: vt sic peccatum primū
prius puniretur q̄ secūdum.
His dictis veniamus ad litte
ram: quæ patet vsq; ibi.
a ¶Iudas sit dux vester. id
est tribus iuda sit principalis
& prima: & ille qui est capi
taneus i illa tribu sit dux ex
ercitus. b ¶Rursum filij
israel & fortitudine & nu
mero confidentes. Ex quo
patet quod supra dictum est
q̄ nimis præsumebant de se
ipsis ratione multitudinis &
fortitudinis. Cætera patent
in littera. c ¶Quāobrem.
Hic consequenter confundi
tur contumacia: vbi primo
describitur filiorū israel hu
miliatio: & secūdo filiorum
beniamin cōsutatio, ibi: Po
suerunt q̄. Circa primum di
citur: ¶Quāobrem. id est. p
pter casum suorum præcedē
tem. d ¶Omnes filij isrl
venerunt in domum &c.
Vtrum autem venerunt in
silo, vel vtrū domus dei hic
vocetur arca testamēti, & ta
bernaculum: quę aliquando
portabantur ad exercitum:
vt habetur. j. Regum. iiij. ca.
non habetur expresse: verūtа
men satis videtur q̄ conue
nerūt in silo: quia ciuitas ga
baa quam oppugnabant nō
est longe a silo, sed satis pro
pe: ita q̄ poterant illuc satis
conuenienter accedere absq;
arcæ & tabernaculi trans la
tione. f ¶Eo tempore ibi
erat arca domini. Quod au
tem subditur in silo: non est
in hebræo, sed subintelligi
tur: quia arca non fuit trans
portata ad exercitum: verū
tamen vbi cunq; erat arca cū
qua transferebatur taberna
culum & altare holocausto
rum, poterat ibi sacrificium
fieri. g ¶Et phinees filius
eleazari filij aaron præpo
situs domus. id est summus
sacerdos. h ¶Consulue
runt igitur dominum. Per
ipsum phinees. Cætera pa
tent. k ¶Posuerunt q̄ fi
lij israel insidias per circ. &c.
Hic consequēter describitur
filiorum beniamin consuta
tio. Iusum enim erat q̄ eorū
contumacia puniretur. Et qa
littera videtur intricata: eo
q̄ sm modum loquendi he
braicū idem pluries aliquі
bus interpositis replicatur.
Ad intellectum ipsius scien
dum q̄ exercitus filiorū isrl
fuit in tres partes diuisus, in
æquales tamē. Vna pars fuit
posita retro ciuitatem in in
sidijs vt cum filij beniamin
ciuitatem exirent, ipsi intra
rent & comburerent ciuita
tem: atq; occurrerent filijs bē
iamin si de bello vellent refu
gere ad ciuitatem. Alia pars
in qua erant decem milia bel
latorum, ante ciuitatem pro
uocabāt filios beniamin ad
bellum. Et cū filij beniamin
exissent contra eos: incæpe
runt fugere versus duas semi
tas: vt sic filij beniamin eos
insequentes a ciuitate se ali
quantulum elongarēt: & sic
daretur in insidijs latentibus
spacium intrandi ciuitatem
& comburēdi: & cum hoc fi
lij beniamin inciderēt in ter
tiam partem filiorum israel
in qua erat multitudo exerci
tus quæ erat iuxta duas semi
tas prædictas: & sic factum
est. Et per talem modum fue
runt debellati filij beniamin
& fere omnes trucidati: quia
erant inter aduersarios inclu
si. His
Iustum, vt diligenter con
siderent ne habeant in se no
tabile peccatum per aduersa
riorum gladios puniēdum.
i ¶Exitę vltra debemus
ad pugnam contra filios
beniamin fratres nostros.
Per hoc autem q̄ fratres vo
cant illos; quos impugnant:
ostenditur q̄ licet vitia sint
punienda, natura tamen est
diligenda. ¶Moraliter per
hoc bellum filiorum israel
contra beniamin, bellum cō
tra vitia designatur: in quo
bello tria requiruntur: scili
cet contritio vera, confessio
integra, & satisfactio perfe
cta. Confessio⁹ designatur per
hoc quod dicitur: Iudas sit
dux vester. Iudas enim con
fessio vel confitens interpre
tatur. Cōtritio vero per hoc
q̄ ante congressum venerūt
coram domino & fleuerunt.
Satisfactio vero per hoc qđ
dicitur: Ieiunauerunt q̄ die
illo: & obtulerunt holocau
sta. Et sic habuerunt plenam
victoriam: per quam desi
gnatur plena victoria de pec
catis.

Moralr

†3.q.7.6 q fine.

¶Scda pars.

E ſi. His dictis patet littera ſatis lōga vſq; ibi. a ¶Et ſic factum eſt vt omnes qui cecidẽ.&c.& ſequitur: b ¶Remanſerunt itaq; de omni numero &c. Secundum autem hebraicam veritatem de filijs beniamin erant xxvj. milia, & cum hoc ſexcenti viri de ciuitate gabaa: vt ſupra dictum eſt: & ſic deficiunt mille & ſexcenti viri. Et de iſtis dicunt hebræi, q; refugerunt ad ciuitates alias de ſorte beniamin vnde venerant in gabaa vt ſupra habitũ eſt. Homines enim fugientes de prælio fugiunt ad diuerſa loca, ſecundum q; melius poſſunt & in illis ciuitatibus fuerunt interfecti cum mulieribus & animalibus: & hoc videtur per hoc quod ſubditur.

c ¶Regreſſi autem filij iſrael. poſt victoriam in campo habitam. Cætera patent.

Diuiſio. Capitu. XXI.

Vrauerant quo q; filij iſrael. Hic conſequenter deſcribitur tribus beniamin diſſipatæ reparatio. Circa quã primo deſcribitur effectus compaſſionis: ſecundo effectus reparationis, ibi: Idcirco dixerunt. Circa primum præponitur motiuum compaſſionis, cum dicitur: Iurauerant quoq; filij iſrael &c. Hoc iurauerant ante bellum. Et quia illi qui euaſerant non poterant acciperevxores alienigenas: cum eſſet lege diuina prohibitũ: ideo non videbatur via qualiter tribus beniamin reparari poſſet per generationem: quia omnes mulieres tribus beniamin fuerant interfectæ quod ſatis miſerabile videbatur, q; vna tribus tota de populo iſrael deleretur: maxime cum hoc dominus non præcepiſſet, ſed tantum dixiſſet. Cras tradam eos in manꝰ veſtras: vt habetur capitulo præcedenti: ideo ſubditur:

e ¶Leuauerũt vocem &c. Altera autem die &c. extruxerunt altare. quia forte illud quod erat ibi prius erat diſſipatum: vel forte quia aram tranſportauerant ad exercitum: & reportatio ad locum ſuum & ſituatio vocatur hic extructio.

f ¶Obtulerunt q; ibi holocauſta & pacificas victimas. pro gratiarum actione de victoria habita: licet comparerentur tribui beniamin ſic diſſipatæ.

g ¶Et dixerunt. Quis non aſcendit &c. Cuius cauſa ſubditur: cum dicitur:

h ¶Grandi enim iuramento ſe conſtrinxerant cum eſſent in maſpha interfici eos qui defuiſſent. eo q; belum contra filios beniamin pertinebat ad totã communitatem populi cui ſufficienter fuerat nunciatum ſcelus eorum: vt patet per prædicta. Idcirco

†Num. 31.c.

reſpiciens retro, cum captam cerneret ciuitatem & flãmas in ſublime ferri: qui prius ſimulauerant fugam verſa facie fortius reſiſtebant. Quod cum vidiſſent filii beniamin in fugam verſi ſunt: & ad viam deſerti ire cœperunt. Illuc quoq; eos aduerſarijs perſequẽtibus Sed & hi qui vrbem ſuccenderant occurrerũt eis: atq; ita factum eſt vt ex vtraq; parte ab hoſtibus cæderentur nec vlla erat requies morientium. Ceciderunt atq; proſtrati ſunt ad orientalem plagam vrbis gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti ſunt decem & octo milia virorum: omnes robuſtiſſimi pugnatores. Quod cum vidiſſent qui remanſerant de beniamin: fugerunt in ſolitudinem: & pergebant ad petram cuius vocabulum eſt remmon. In illa quoq; fuga palantes & in diuerſa tendentes, occiderunt quinq; milia virorum. Et cum vltra tenderent: perſecuti ſunt eos: & interfecerunt etiam alia duo milia. Et ſic factum eſt vt omnes qui ceciderẽt de beniamin in diuerſis locis: eſſent xxv. milia pugnatores ad bella promptiſſimi. Remanſerunt itaq; de omni numero beniamin: qui euadere potuerant & fugere in ſolitudinem ſexcenti viri: ſederuntq; in petra remmon menſibus quattuor. Regreſſi autem filii iſrael: omnes reliquias ciuitatis a viris vſq; ad iumenta gladio percuſſerunt: cunctaſq; vrbes & viculos beniaminvorax flamma cõſumpſit.

Capitulum. XXI.

Vrauerant quoq; filii iſrael in maſpha, & dixerũt: Nullus noſtrum dabit filiis beniamin de filiabus ſuis vxorem. Veneruntq; omnes ad domum dei in ſilo: & in conſpectu eius ſedentes vſq; ad veſperam leuauerunt vocem, & magno vlulatu cæperunt flere dicentes: Quare domine deus iſrael factum eſt hoc malum in populo tuo: vt hodie vna tribus auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo conſurgentes extruxerunt altare: obtulerũtq; ibi holocauſta & pacificas victimas, & dixerunt. Quis nõ aſcendit in exercitum domini, de vniuerſis tribubus iſrael? Grandi enim iuramento ſe conſtrinxerant cum eſſent in maſpha interfici eos qui defuiſſent: ductiq; pœnitentia filii iſrael ſuper fratre ſuo beniamin cœperunt dicere: Ablata eſt tribus vna de iſrael. Vnde vxores accipient? Omnes enim in commune iurauimus, non daturos nos his filias noſtras. Idcirco dixerunt: i Quis eſt de vniuerſis tribubus iſrael qui non aſcendit k ad dominum in maſpha? Et ecce inuenti ſunt habitatores iabis galaad in illo exercitu non fuiſſe. Eo quoq; m tempore cum eſſent ī ſilo nullus ex eis ibi repertus eſt. n Miſerunt itaq; decẽ milia viros robuſtiſſimos: & præcæperunt eis. Ite & percutite habitatores iabis galaad p in ore gladii: tam vxores q̃ paruulos eorum: & hoc erit quod obſeruare debebitis. †Omne generis maſculini & mulieres quæ cognouerunt viros, interficite: virgi-

d ¶Idcirco dixerunt. Hic conſequenter deſcribitur tribus beniamin reparatio ſtudioſa: & primo per mulieres eis data: ſecundo per mulieres ab eis accæptas, ibi: Dixeruntq; maiores natu &c. Circa primum dicitur:

k ¶Quis eſt de vniuerſis tribubus &c. Hoc autem quæſierunt duplici de cauſa. Vna: vt occiderentur ratione iam dicta. Secunda vt virgines ibi repertæ filijs beniamin qui de bello euaſerant darentur.

l ¶Et ecce inuenti ſunt habitatores iabis &c. Et modus huius inuentionis ſubditur cum dicitur:

m ¶Eo quoq; tempore cum eſſent in ſilo. ſcilicet filij iſrael redeuntes de prælio: vt gratias agerent domino: vt prædictũ eſt.

n ¶Nullus ex eis. ſcilicet de habitatoribus galaad.

o ¶Ibi repertus eſt. Et per hoc ſcitum fuit q; non fuerant in prælio: quia rednſſent in ſilo: ad reddẽdum gratias cum alijs: ideo ſequitur

p ¶Ite & percutite habitatores iabis galaad in ore gladij &c. In deteſtationem enim ſui criminis, quia ſubtraxerant ſe a negocio totius cõitatis fctã eſt tãta punitio.

Moraliter. ✠Inuẽtæq; quoq; filij iſrael &c. In hoc capitulo conſequenter deſcribitur compaſſio filiorum iſrael ſuper tribum beniamin quam deſtruxerãt paucis exceptis & eorum diligentia ad ipſius reparationem. In hoc autem documentum habent iudices temporales & eccleſiaſtici, ſeculares & religioſi compatiendi punitis p eos & reparandi defectus: put poteſt fieri bono modo. Si tamen aliqua perſona ſingularis ſit morte punita: reparatio locum non habet in ea: ſed in illis q̃ peiorati ſunt per eam. Nam eius morte terriri retrahuntur ab actu peccandi. Si verõ communitas morte punita fuerit i aliqua ſui parte debent eſſe ſolliciti qualiter in remanentibus reparetur: prout ſm deũ fieri poterit. Si aũt punitio nõ ſit fienda p mortem: ſolliciti de bẽ eſſe puniẽtes, ne punitio per ſui duriciam ad deſperationem iducat: nec per ſui lenitatem occaſionem tribuat delinquendi.

¶Grego. Ineſſe bonis rectoribus debet iuſte cõſulens miſeri cordia, & pie ſæuiẽs diſciplina: ne iuſtitia nimis ſit aſpera, & pietas ſit remiſſa. Per hoc autem q; filijs beniamin remanentibus date fuerunt virgines ad ſuę tribus reparationem: ſignificatur q; peccatoribus ſufficiẽter punitis debẽt dari exhortationes ſanctę, ad bonorum omiſſorum (prout fieri põt) recuperationem.

Moralis

H

A ✠ a ¶Inuentæq; ſunt de iabis galaad quadringentæ virgines quæ ne ſcierunt viri thorum: & adduxerunt eas ad b caſtra in ſilo in terram chanaan. Miſerũtq; nuncios ad filios beniamin qui erant in pe c tra rhemmon: & præceperunt eis vt eas ſuſciperent in pace. Veneruntq; filii beniamin in illo tẽpore: & datæ ſunt eis vxores de filiabus iabis galaad: alias autem nõ reperierunt quas ſimili modo traderent. Vniuerſusq; iſrl valde doluit & egit pœnitudinem ſuper interfectione vnius tribus ex iſ g rael. Dixerũtq; maiores natu: Quid faciemus reliquis qui non acceperunt vxores? Omnes in beniamin fœminæ conciderunt & magna nobis cura ingentiq; ſtudio prouidendum eſt, ne vna tribus deleatur ex iſ f rael. Filias enim noſtras eis dare non poſſumus: conſtricti iuramento & maledictione qua diximus. Maledicẽ q; dederit de filiabus ſuis vxorem beniamin. Cœperunt q; conſilium atq; dixerunt: Ecce ſolẽnitas domini eſt in ſilo anniuerſaria: quæſita eſt ad ſeptentrionem vrbis bethel: ad orientalem plagam viæ quæ de bethel tendit ad ſichiſmam, & ad meridiem oppidi lebona. Præceperunt q; filiis beniamin, atq; dixerunt: Ite & latitate in vineis. Cumq; videritis filias ſilo ad ducendos choros ex more procedere, exite repente de vineis: & rapite ex eis ſinguli vxores ſingulas: & pergite in terram beniamin. Cumq; venerint patres earũ ac fratres, & aduerſum vos quæri cœperint atq; iurgari: dicemus eis:

g Miſereminī eorũ. Non eĩm rapuerunt eas iure bellantium atq; victorum: ſed rogantibus vt acciperent, & non dediſtis: & a veſtra parte peccatum eſt. Feceruntq; filii beniamin vt ſibi fuerat imperatum: & iuxta numerum ſuũ rapuerunt ſibi de his quæ ducebant choros vxores ſingulas: abierunt q; in in poſſeſſionem ſuam ædificantes vrbes & habitãtes in eis. Filii quoq; iſrael reuerſi ſunt per tribus & familias in taberna cula ſua. †In diebus illis non erat rex in iſrael: ſed vnuſquiſq; quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.

Explicit liber Iudicũ.

Liber Ruth incipit.

IN diebus vnius. Capitulum. I. h iudicis quando iudices præanes autem reſeruate. Inuentæq; ſunt de iabis galaad quadringentæ virgines quæ ne ſcierunt viri thorum: & adduxerunt eas ad b caſtra in ſilo in terram chanaan. Miſerũtq; nuncios ad filios beniamin qui erant in pe c tra rhemmon: & præceperunt eis vt eas ſuſciperent in pace. Veneruntq; filii beniamin in illo tẽpore: & datæ ſunt eis vxores de filiabus iabis galaad: alias autem nõ reperierunt quas ſimili modo traderent. Vniuerſusq; iſrl valde doluit & egit pœnitudinem ſuper interfectione vnius tribus ex iſ g rael. Dixerũtq; maiores natu: Quid faciemus reliquis qui non acceperunt vxores? Omnes in beniamin fœminæ conciderunt & magna nobis cura ingentiq; ſtudio prouidendum eſt, ne vna tribus deleatur ex iſ f rael. Filias enim noſtras eis dare non poſſumus: conſtricti iuramento & maledictione qua diximus. Maledicẽ q; dederit de filiabus ſuis vxorem beniamin. Cœperunt q; conſilium atq; dixerunt: Ecce ſolẽnitas domini eſt in ſilo anniuerſaria: quæſita eſt ad ſeptentrionem vrbis bethel: ad orientalem plagam viæ quæ de bethel tendit ad ſichiſmam, & ad meridiem oppidi lebona. Præceperunt q; filiis beniamin, atq; dixerunt: Ite & latitate in vineis. Cumq; videritis filias ſilo ad ducendos choros ex more procedere, exite repente de vineis: & rapite ex eis ſinguli vxores ſingulas: & pergite in terram beniamin. Cumq; venerint patres earũ ac fratres, & aduerſum vos quæri cœperint atq; iurgari: dicemus eis:

g Miſereminī eorũ. Non eĩm rapuerunt eas iure bellantium atq; victorum: ſed rogantibus vt acciperent, & non dediſtis: & a veſtra parte peccatum eſt. Feceruntq; filii beniamin vt ſibi fuerat imperatum: & iuxta numerum ſuũ rapuerunt ſibi de his quæ ducebant choros vxores ſingulas: abierunt q; in in poſſeſſionem ſuam ædificantes vrbes & habitãtes in eis. Filii quoq; iſrael reuerſi ſunt per tribus & familias in taberna cula ſua. †In diebus illis non erat rex in iſrael: ſed vnuſquiſq; quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.

Explicit liber Iudicũ.

Liber Ruth incipit.

IN diebus vnius. Capitulum. I. h iudicis quando iudices præ-

Incipit poſtilla magri Nicolai de lyra ſuper librum Ruth. C

IN diebus vnius Ca. I. ✠ iudicis. Hic ꝓnr ponitur tertius caſus. ſcilicet ipſius Ruth. Et diuiditur in q̃tuor partes ga primo deſcribitur ipſius ruth cõuerſio gratioſa ſcd'o eius cõuerſatio virtuoſa. tertio cõũctio legalis. q̃rto copulatio matrimonialis. Partes incipiunt in quatuor capl'is huius hiſtorie. Prima ad Diuiſio. hucin duas: ga primo deſcribit cõuerſionis occaſio. ſcd'o ipſa cõuerſio ibi: Cui dixit noemi. Occaſio autem cõuerſionis ruth ad iudaiſmũ fuit: eo q; fuit deſponſata filio elimelech iudeo peregrinanti in terra moab. Et iõ primo deſcribit ipſius elimelech peregrinatio. ſcd'o ipſius ruth deſpõſatio, ibi: Qui acceperunt. Circa primum primo deſcribit tps peregrinationis huius, cũ dicit: h ¶In diebꝰ vnius. Quis aũt hic fuerit varie dicitur. Dicit enim magiſter i hiſtorijs & aliq expoſitores alĩ: q; iſte iudex fuit heli: qui cũ hoc vſurpauit ſibi ſacerdotium: ga nõ fuit de eleazar, ſed de ithamar. Licet aũt iſtud ſecundum dictum ſit verum quantum ad hoc q; heli nõ fuit de eleazar ſed de ithamar: non tñ videt verũ q; ſibi vſurpauerit ſacerdotiũ. ga. j. Regũ. ij. f. dicitur ipſi heli in pſona dñi. Loquens locutus ſum vt domus tua & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo vſq; in ſempiternũ &c. Ex quo videtur q; illud ſacerdotium habuit ex ordinatione diuina vt dicetur ibi dem plenius. Primum etiam dictum non videtur verũ videlicet q; peregrinatio elimelech ꝗ hic deſcribitur contigerit tpe heli: quia a principio quo incepit iudicare iſrael vſq; ad principium regni dauid fluxerũt tñ lxxx. anni: prout fuit declaratum .ẽ. Iudic. xj. c. In iſto igitur tpe oportuit ſm iſtud dictũ: q; pegrinatio elimelech fuerit: & q; booz de ruth obeth genuerit, & obeth ieſſe, & ieſſe dauid & vita ipſi' dauid vſq; ad principiũ regni ſui. Quod non videtur verum Primo ga de iſto tpe fluxerunt vnde cim anni ad minus ante natiuitatem obeth: videlicet decem anni q̃b' noemi manſit in regione moab. vt habetur in hoc ca. & vnus annus ante natiuitatẽ obeth: ga dato q; booz ſtatim acceperit ruth poſt aduentum eius in bethleem cũ noemi: tñ anteq; natus fuiſſet de ea obeth tranſiuiſſet annus vndecimus totus, vel ſaltem fere. Item dauid vixit. xxx. annis antequ coepit regnare: vt habetur. ij. Regũ. v. Ite ieſſe pater Dauid iam erat ſenex q̃n genuit dauid vt videtur ga habuit ſex filios ante eũ: vt habetur. j. Regum. xvj. & .j. Pa. ij. & ſic habuit xxxix. annos ad minus, videlicet q̃n genuit dauid. Hoc ẽt patet ex hoc qd' dicitur. j. Regũ. xvij. q; erat ſenex & grandeuus: etiam emeritæ militiæ q̃n dauid adhuc adoleſcens miſſus fuit ab ipſo ad viſitandum fratres ſuos. Si autem iſti anni ſimul coniungantur, faciũt annos. lxxx. et ſic non remanet alio quod tempus vitæ ipſius obeth quoſq; poſſet generaſſe ipſum ieſſe. Poſito etiam cum hoc q; elimelech a primo anno heli cœpiſſet peregrinari: propter quod non videtur verum q; hiſtoria Ruth fuerit tempore heli, ſed ante. Et ideo aliter dicunt hebræi: et melius vt videtur: quod iſte iudex fuit Abeſſan

Diuiſio. †5.17.c. et.18.a.

D

¶Secunda pars. h iiij ✠ de quo dictum.

E ✠ a ¶Facta est f. Propter paucita- Ca.I.
tem spāliū doctoꝝ: qbus iudicandi dat
auctoritas: fcta est fames ꝑbi dei: qñ lex
ēt per iudaicas traditiones corrupta est.
b ¶Abiitq; hō. Ra. Xps. s. in bethleē iu
da natus per generationē huius mūdi visi
tauit cum vxore sua i. ecclia: & cū duob⁹
liberis, duobus. s. ordinibus ꝓphetarū &
apl̄oꝝ: q sanguine xp̄i a pcti seruitute sūt
liberati. Abiit hō. Rab. Quem qdam de
calogū legis intelligunt: & vxorē ei⁹ sy
nagogam: & duos filios regalem honorē
& sacerdotalē, q nō solū in gēte iudæorū
sed & ꝑ elyzorū copulā sibi acqrebāt, sic
in tpe dauid & salomōis & aliorū sactū ē
c ¶Maalon. Qui de fenestra: vel a prin
cipio. Hic est chorus prophetarum per
quos de fenestra primum fidei lumen in
orbē, pcessit: qui etiā veri luminis. i. xp̄i
primi prædicatores fuerunt. d ¶Chel
lion. ꝙsummatio. Hi sunt ap̄li q enigma
ta ꝓphetarū ad consummationem pleni
intellectus perduxerunt. Hi merito eu
phratæi, & de bethleem iuda orti sunt: q
cœlesti pane fatiati p prædicationem euā
gelij fructum prædicationis collegerunt
Ephratæus enim frugifer, bethleem do
mus panis, iudas cōfessio interp̄tat. vñ:
Mar.6.e. Vos date il. man. Item: Euntes p̄. euan. r.
Ibi.16.d. dei. Et alibi: Elegi vos de mun. vt ea. &
Ioh.15.d. fru. af. e ¶Ruth. Videns vel festinās
vel deficiens interpretatur: in q̄ obedien
tia & credulitas gentium designat. de q̄
bus dicit: Ppl's quē nō cognouit seruiuit
mi. &c. Et alibi: Ethiopia ꝓueniet man⁹
eius deo. Vocabantur ergo duo populi
per sctōs ꝓdicatores ad consortiū fidei &
electorum dei: vt ex diuersis gregibus fie
ret vnū ouile. f ¶Mor. sunt &c. Post
pfectionem p̄j laboris. s. de exilio huius
mundi ad cœlestia regna migrauerunt:
vt expleto mandato decalogi acciperent
denarium būtudinis. g ¶Egressa est
&c. cū vtraq; nu. Studiose fatigavit eccle
sia: vt plæbes quas apostoli & prophetæ
tpe suo instruxerunt, pduceret ad vanitatē
fidei & societatē xp̄ianæ religionis: quæ
pū.36.d. scriptura referente didicit: qa iustus non
derelinquetur: nec semē eius ḡrens panē
qui de cœlo descēdit. h ¶Ite in do. Ec
1.Ioh.4.a. clesia non indiscrete agit: nec indiscrete
quēq; recipit. vnde: Nolite omni spūi cre
dere: sed probate spiritus si ex deo sunt.
Possunt hæc synagogę conuenire, quæ
retrahit ad fidem christi venientes: &
maxime illud, vt superata a veritate in
firmam se cognoscit & effetam, di. Re
uertimini filiæ meę. i ¶Cum vl. h. ff.
Ra. Vox synagogæ veritatem cōfitentis.
✠ & supuenien-

NI. DE LY.

✠ de quo dictū fuit Iudi. xij. q fuit ante
heli. xlvij. an. vt patuit ex dictis. s. Iudi.
xj. Dicunt etiā hebræi q̄ iste abessan & booz est idē homo: binomius tñ. Opor
tet tñ dicere ſm istā viā: q̄ peregrinatio
elimelech inceperat antq; booz inciperet
iudicare: quia iudicauit ppl'm septem an
nis tātum: & noemi fuit in regiōe moab
x. annis. vt dr̄. i. eod. cap̄. & booz accepit
ruth post. Verumtñ illa pegrinatio p re
ditum noemi fuit terminata sub abessan
qui idē est q booz ſm hebræos: iō dicūt
hoc fuisse tpe ei⁹ qa res a fine denomina
tur. Et qa ista historia hic ponit, ad oñdē
dū quō dauid rex descēdit de booz: vt pa
tet in fine. a ¶Fcta est fa. i ter. ꝓpter
populi pcta. b ¶Abiitq; hō de bet.
iuda vt pere, &c. Causa huius peregri-
nationis

a ¶synagoge. b ¶vbi. c ¶terrenis.
b erant: facta est fames in terra. Abiit a
¶christus. ¶domus panis.
q̄ homo de bethleem iuda vt pere
a ¶regiōe. s. diaboli q̄ ē princeps huius mūdi
grinaretur in regione moabitide
cū vxore sua ac duob⁹ liberis: ipse
a ¶de⁹ me⁹ rex. hic ēxps cui dr̄: Intende voci
oronis meæ, rex me⁹ & de⁹ meus. b ¶. i. pul
chra. ¶pulchra. Pulchra es ami. mea &c.
vocabat elimelech: & vxor ei⁹ noe
c mi: & duo filii, alter maalon, & alter
d chelion: ephrataei de bethleē iuda.
a ¶iudæa quæ male vtebatur lege.
Ingressiq; regiōnē moabitidē mo-
a ¶in patibulo cruciis. vñ xps fa. ē ꝓ nobis
obe. vsq; ad mortem.
rabant ibi. Et mortu⁹ est elimelech
a ¶in exilio huiꝰ mūdi. b ¶ecclia. c ¶cū do
maritus noemi rēmansitq; ipa cum
ctoribus. a ¶qa apli duarū plebiū sibi socia
uere cōsortiū iudæorū. s. & gentiū.
filiis: q acceperūt vxores moabiti- c
a ¶ceruix ei⁹. ¶Hi sunt fideles de iudæis: q
robur fidei & fortitudinē opationis primi
perceperūt.
das: quarū vna vocabat orphā, al-
e tera ruth. Mansertq; ibi decem an-
a ¶apli & ꝓphetæ decalogū iplentes.
f nis: & ambo mortui sunt, maalō vi
a ¶in hac peregrinatione post ascensio-
nē dñi. b ¶ecclesia.
delicet & chelio: remansitq; mulier
a ¶ꝓpheris & apl̄is quorū caruit pūtia tpa
li vel corporali.
orbata duob⁹ liberis ac marito. Et
surrexit vt in patriā pgeret cū vtra
q̄ nuru sua de regione moabitide:
audierat enim q̄ respexisset dñs po d
¶vitæ.
g pulū suū & dedisset eis escas. Egres-
¶mundo.
sa est itaq; de loco peregrinationis
a ¶plebæ. b ¶xpo, vel mādatis eius.
suæ cum vtraq; nuru: & iam in via
a ¶firmiter.
reuertendi posita in terra iuda, di-
h xit ad eas: Ite in domum matris e
vestræ: faciat vobiscum dominus
misericordiam sicut fecistis cū mor
tuis & mecum: det vobis inuenire
requiem in domibus virorū quos
sortiturae estis: & osculata est eas.
Quæ eleuata voce flere cœperūt & f
dicere: Tecum pergemus ad ppl'm
tuum. Quibus illa rñdit: Reuerti-
mini filiæ meæ: cur venitis mecum
a ¶relicta a xpo. b ¶in xp̄m crediturus.
i Num vltrā habebo filiōs in vtero g
meo vt viros ex me sperare possitis
¶in obseruantia legali.
Reuertimini filiæ meæ †& abite. Ia
cē senectute cōfecta sum: nec apta
viculo cōiugali. Etiā si possim hac
nocte cōcipe & parere filios: si eos
expectare velitis donec crescant &

nationis varie assignat. Dicit em Hie
ro. sup. iiij. c. Paral. q̄ tūc tpis sol stetit
p aliqd̄ spaciū imobilis ad terrēdū ho
mines: vt sic retraherent ab enormib⁹
pctis qbus erant inuoluti: quod non fe
cerunt, ꝓpter qd̄ tāta fames facta est in
terra illa: q̄ elimelech q erat de nobilio
ribus & potētioribus ciuitatis bethleē
fuit coact⁹ ire ad terrā extraneā ad ḡren
dū victū suū. Hebræi aūt dicūt: q̄, ꝓpter
famē in illa terra accidētē multi paupe
res recurrerunt ad elimelech: qa erat di
ues & potēs: &, ꝓpter auaritiā suā durū
erat ei dare, ꝓpter qd̄ ad cuitādū impor
tunitates illorū exiuit de terra isrl' cū bo
nis mobilibus q̄ habebat: & qa ex mala
cā exiuit: ibidē mortu⁹ fuit cū filiis suis
& depauperatus. Cætera patent in lra.
c ¶Qui ac. Hic ꝓr̄ describitur ꝓsius
ruth desponsatio. Dicunt aūt hebræi &
ēt aliqui catholici q̄ ista ruth fuit filia
eglō regis moab. Sed ꝑ vē falsum: qa a
tpe aioth q̄ interfecit eglon: vt hr̄ Iudi
cū. in. fluxerūt anni ducēti. xxxij. vsq; ad
abessan: vt declaratum fuit Iudicū. xj. &
multo plures anni fuerūt vsq; ad heli. &
ideo si abessan fuit idem qd̄ booz: vt di
cunt hebræi: impossibile est q̄ ruth fue
rit filia eglon quem interfecit aioth: qa
adhuc erat satis iuuenis & apta. ad. plē
qñ fuit coniuncta ipsi booz. Et ibi booz
fuit alter ab ipso abessan: ita q̄ historia
ruth accidit tpe heli: vt dicūt aliq: mul
to magis impossibile est q̄ ipsa ruth fue
rit filia prædicti eglon: quia multo plu
res anni fuerunt vsq; ad heli q̄ vsq; ad
abessan: vt declaratū fuit Iudic. xj. Et iō
si aliquis velit dicere q̄ ruth fuerit filia
eglon regis moab: oportet ꝓr̄ dicere q̄
iste eglon fuerit alius ab illo quē inter
fecit aioth, & longe posterior ipso. Et tū
adhuc non videtur conuenienter dictū
ſm dictū hebræorū & catholicorū: qa
ſm Hiero. elimelech fuit paup ad regio
nem moab: & ſm hebr̄os licet fuerit di
ues: tūc fuit ibi depauperatus: vt dictum
est. ō. Et hoc videtur ex eo qd̄ dicit in
fra eo. ca. q̄ noemi rediit de terra moab
vacua. f. fine viro, filiis & diuitijs. Non
est aūt verisimile: q̄ rex moab dedisset
filiam suam vxorem viro pauperi & ex
traneo: & si, post dationem depaupera
tus fuisset vir eius: non est verisimile q̄
permisisset eam recedere de terra sua ita
pauperem q̄ indigeret colligere spicas
in agro alieno: sicut dicitur de ruth seq.
cap̄. Et ideo magis videtur q̄ ipsa ruth
fuerit de humili progenie. Sequitur.
d ¶Audierat enim q̄ respe. d. po. &
ideo fame recedēte de terra sua melius
poterat ad eam redire. e ¶Ite in do.
ma. ve. Hoc dixerat: quia patres earum
erāt mortui, vel quia mulieres sunt ma
gis familiares matribus suis q̄ patri-
bus. f ¶Quæ eleuata voce &c. Ex
quo patet q̄ noemi valde bene se habue
rat ad nurus suas. g ¶Num vltra
✠ habebo
✠ b ¶Abiit hō de beth. Secundū he- Moralis.
brēos iste fuit valde dives, sed auarus, p
ter quod tpe famis exortę molestę fere
bat petitiones suorū ꝙsanguineorū & ꝓci
uiū: q fame coacti recurrebāt ad ei⁹ au
xiliū: & iō ad declinādū petitiones eorū:
cū vxore ac filiis & mobilib⁹ bonis abijt
in terra moab. Et qm̄ habuit malū mo
tiuū: dñs ibi dē puniuit eū morte, ꝓpria
& filioꝝ & ꝙsūptiōe bonoꝝ tpaliū, ppē
qd̄ vxor ei⁹ noemi reuersa i bethleē dixit
✠ Egressa

✠ & supueniētē culpā nō tacētis: ḡ a viro. i. dauid relicta: & a filijs. i. regib⁹ & principib⁹ priuata fuerīt̄ esse & infirmā ad cōcipiē-
dū filios deo cōfitet̄ post aduentum xp̄i.
a ¶Ele. igi. vo. &c. ꝓ has mulieres, qua
rū vna dors & lugēs a socru recedit: alte
ra obstinato aio adhæret: credētes signifi
canf: quoꝝ alij ꝓcepta gra baptismi & so
cietate fidei ad errores pristinos relabūt̄:
quos significat orpha: ḡ ad deos suos re
uersa est. Alij vo definito cōsilio pceptā
gratiā consequunf: quos significat ruth.
b ¶Quocūq; em̄ p. sic ecclia de gētib⁹
vocata relicta pria i. idolatria omissa, car
nali cōuersatione & desideriis: ꝓfitet̄ deū
suū esse in quē crediderūt sctī & cituā quo
caro xp̄i ascēdit & ꝓ eius noīe in hoc sclo
Ro.15.c. pati vsq; ad mortē: & cū ppl'o sctōrū & ꝓ
phetarū & p̄riarchārū. vñ: Lætamini gē
tes cū plæbe eius. c ¶Vides noe. Gētis
lis obstinato aio ḡdicatores seqf in
terrā sctām & in ciuitatē dei bethleē: vbi
ꝓparaf ad susciꝑdum spōsum de stirpe
abraæ natū: in quo bñdicenf os gentes,
vel trib⁹ terrę. d ¶Nevo. me noe. agno
scit synagoga calamitatē sua quā post ad
uētū xp̄i merito patif: & refugit pulchra
vocari: qa rpa, ꝓsperitatis suæ finiri con
spicit. e ¶Qn pri. hor. me. i. qñ lex ĩcar
nationis suæ ordinē ad mysteriū passiōis
xp̄i querrit. Messis em̄ hordeacea ips dñi
cæ passiōis exprimit: ḡ mēse nouoꝝ. i. pri
mo mēse cōgit. Bñ ḡ tpe illo ad bethleē
venit: qñ lex xp̄m quē docet in bethleē
natū, in pascha. i. i mēse nouoꝝ ꝓdicat oc
cisum. Sctā q̄q; ecclia toto nisu laborat:
vt quos ad fidē conuocat: incarnationis,
als† my- passionis, resurrectionis † merito imbuat
sterio. messis hordeacea iudęoꝝ exprimit credu
litatē: q pacto sacro passionis ḡdicantib⁹
apl̄is primū ad fidē veniūt: q alibi qnq;
B Ioh.6.a. panib⁹ hordeaceis pasti a dño leguntur.

Rat aūt viro. Cap̄. II.
Vir iste cōsanguineus elime-
lech christus est agnus legis
& legislator: quia per legem
✠ ꝓmissus

NICO.DE LYRA

✠ habebo. Præcæptum em̄ erat in lege
Deu. xxv. q̄ si aliq̄s moreref sine hærede
relicta vxore: frater ei⁹ accipet eā ad susci
tādū semē frī suo defuncto. Cætera patēt
in lra. a ¶Cui dī. no. hic ꝓr̄ describit
Diuisio. ipsi⁹ ruth conuersio: ḡ noluit reuerti sicut
altera: sed ire ad terrā isrl' cū socru sua &
cōuerti ad cultū dei vni⁹, gētilitate relicta
ꝓpter qd̄ dixit: b ¶Ne ad. &c. & ab.
reuertēdo ad cultū idoloꝝ. c ¶Quocū
q̄ em̄ p. hic dicūt hebr̄. q̄ volētib⁹ ꝓuerti
ad iudaismū dicēda sunt grauia legis, sal
tē ſm partē: sicut volētib⁹ ingredi religio
nē explicāda sunt difficilia illi⁹ religiōis.
Dicūt igit̄ q̄ noemi vidēs ruth velle cō-
uerti ad iudaismū, dixit sibi aliq̄ onera le
gis & primo dixit ei q̄ nō erat licitum iu
dæis ire extra terrā isrl': nisi ex cā magnæ
necessitatis. Et tūc ruth ei rñdit: Quocū
q̄ ꝑ. pgā. & nō alibi. Iterū dixit ei: Nō ē
nobis licitū q̄ mulier sit sola cū viro nisi
fuerit marit⁹ eius. Et ruth rñdit. d ¶Vbi
mo. f. &. c. p. m. nolēs esse sine te cū aliq̄
viro. Iterū dixit. Ppl's hebræoꝝ est subie
Numer⁹ ctus legis oneriꝫ, in qua sunt ſcēta &
ꝓceptoꝝ. tredecim ꝓcepta. Tūc rñdit. e ¶Ppl's tu.
&c. q. d. volo subdi legi ipsi⁹. Iterū dixit:
Prohibitū est nobis colere deos alienos.
Et ipsa rñdit: f ¶Deus tu⁹ de⁹ me⁹, q. d.
aliū nolo colere. Iterū dixit ei. Trāsgresso
ribus legis nr̄æ in diuersis casib⁹ imponif̄ pœna q̄ duplicis mor
tus. s. lapidationis, cōbustionis, strāgulationis in suspensione: &
occisionis gladio: vt patet i Exo. & Deu.
Et tūc ruth rñdit: g ¶Quæ te ter. mo.
su. &c. q. d. parata sum susc̄ipe pœnā cu
iuscūq; mortis si meruero sic & tu. h ¶Vi
dēs er. no, qa qñ aliqs habet firmā volū
tatē trāseūdi ad legē diuinā vel religionē
nō est impediēdus seu refutādus. Cætera
patēt vsq; ibi. i ¶Dicebātq; mu. hæc
est il. no. ſm expositores nr̄os legi f depſ
siue: & est verbū ꝙgaudēdi de reditu noe
mi. Sed m heb. vo legif̄ interrogatiue: &
est verbū admirādi. q. d. Hæc est illa noe
mi q̄ recessit cū curru & eqs & diuitijs: &
mō reuertit̄ paup & peditādo: qa exiuit
terrā isrl' ex mala causa: vt. ō. dictū est ſm
opi. heb. & huic consonat quod sequitur.
k ¶Egressa sum plena. filijs & diuitijs.
l ¶Et vacuā me reduxit dñs. & in hoc
confitetur pœnam sibi inflictam a dño, p †2.re.15.
peccato sui ex tus de terra israel ex mala e.
causa: vt supra dictum est. f. ſm opinionē
hebræorum.
✠ k ¶Egressa sum plena &c. vt hr̄ in Moralr
fra eo. ca. In hoc ergo documētū habēt di
uites huiꝰ mūdi: ne molestę ferāt petitio
nes pauperū, nec declinēt ab eis indebite:
ne sicut elimelech punit̄f: ſm q̄ dr̄ Sap̄.
xj. c. Per quæ peccat quis, per hæc & tor
quetur. Et ꝓuer. xxj. b. Qui obturat aurē
suam ad cla. pau. & ipse cla. & non exau.
Exemplum Lu. xvj. de diuite epulone: q
guttam aquæ impetrare non potuit: eo
q̄ michas panis lazaro negauit. Et mul
to plus timere debēt auari scientię quæ p
communicationem nō minuitur sed au
getur. Et similiter sapientes in temporali
bus si fuerint auari de dādo cōsilio pau
peribus: in quo nō datur res possessa, sed
tm̄ verba. Per ruth aūt quæ relicta genti
litate noemi adhæsit di. f ¶Deus tuus
deus meus. & ei tam humiliter obediuit
significatur persona pœnitens veraciter:
quæ relicta diaboli seruitute adhæret ec
clesiæ eius mandatis humiliter obedien
do: quæ per noemi bene significatur: eo
q̄ noemi pulchra interpretatur. Et Cañ.
iiij. de ecclesia dicit̄: Tota pulchra es ami
ca &c. Et talis fuit in principio: sed modo
potest dicere. † ¶Ne vocetis me noe
mi. i. pulchram: sed vocate me mara:
hoc est amarā: qa valde ama. re. me ops
Nā multi q de bonis ecclesiæ lauteviuūt
& magnifice, p suam vitā malam ipsam
multipliciter amaricant. De quo beatus
Ber. in eius psona loquens exponit illud
Esa. xxxviij. d. Ecce in pace amaritu. mea
amarissima Postq̄ enim cessauit persecu
tio tyrannorum cōtra ecclesiā: & ipsa do
tata est multis & magnis tpalibus bonis
multi abutētes peccatis enormibus plus
ſm veritatem amaricāt ecclesiam in ista
pace q̄ amaricara fuerit in tyrannorum
persecutione. Capitulum. II.
Rat aūt viro elimelech cō. ✠
Hic consequenter describitur
ipsius ruth cōuersatio virtuo
sa: & quia humilitas est fun
damētum omnium virtutū:
ideo circa eam primo describit̄ humilita
tis virtus: sed o honestatis decus ibi, acci Diuisio.
pit autem: tertio gratitudo in beneficijs,
ibi: Quæ ca. in sa suā. quarto sollicitudo
✠ in exercitijs
Moraliter m ¶Erat autem viro eli Moralr
me. &c. In hoc capi agitur de ruth humi
liter & diligenter in agro booz spicas

missus & de prīarchis natus: & de gente iudæor̄ ꝑm carnē: vñ
Deut.13. Propheta suscitabit vobis deus de fribus vr̄is: tāq̄ me audietis.
c. Hic ēst potēs q mūdi principē debellauit & totū orbē suo impio
subiugauit: & magnarū opū, ga cœli & terræ possessor est: & in
1.Cor.1. d. eo sunt oēs thesauri sapiæ & sciæ. Ipse est eñ virtus dei & sapia.

a spicas post terga metētiū. Accidit a
ātvt ager ille hret dñm noīe booz:
q erat de cognatione elimelech. Et
ecce ipe veniebat de bethleē. Dixit
q̄ messorib⁹: Dñs vobiscū. Qui rñ
derūt ei: Bñdicat tibi dñs. Dixitq̄ b
a ¶qa xp̄s quelibet de doctorib⁹ q miorib⁹
pest sacerdotib⁹ quasi ignorās de fide gētiū
scīsitaf cū eū, puocat ad p̄dicandū.
bŏoz iuueni q̄ erat messorib⁹. Cu
ius est hæc puella? Cui rñdit: hæc ē
moabitis, q̄ venit cum noemi de re
Mat.21.a b gione moabitide & rogauit vt spi
cas colligeret remanētes: seq̄nsmes
a ¶qa in initio. f. fidei vsq̄ ad pfectionē bo
ni operis.
sorū vestigia: & de māne vsq̄ nunc
¶antiq̄ suppstitionis.
stat in agro: & nec ad momētū qdē
domum reuersa est. Et ait booz ad
c ruth: Audi filia. Ne vadas in alterū c
a ¶qa a cōiūctis formant mores. Vñ: Corrū
pūt bonos mores colloqa praua.
agrū ad colligendū: nēc recedas ab
hoc loco: sed iūgere puellis meis:
& vbi messuerit seq̄re. Mādaui eīm
pueris meis vt nemo molestus sit ti
¶ad opera.
bi: sed etiā si sitieris: vade ad sarci
nulas & bibe aquas de qbus & pue
a ¶Ezechiel vidēs gloriā dñi cadēs in faciē
adorauit.
ri mei bibūt. Quæ cādēs i faciē suā a
& adorās sup terrā dixit ad eū: Vn
a ¶Ecce centurio & helisabeth & abigail se
humiliabant.
dē mihi hoc vt inuenirē gr̄am ante
oculos tuos: & nosse me dignareris
a ¶pcul & de vltimis finib⁹ p̄ciū eius.
p̄grinā mulierē? Cui ille rñdit: Nū
ciata mihi oīa sunt q̄ feceris socrui
tuæ post mortē viri tui: & q̄ reliq̄
¶Mō inueni tātā fidē in israel.
tis parētes tuos & terrā in qua nata
a ¶qm̄ nō cognoui seruū meum.
es: & veneris ad pplm quē anteā ne
a ¶fide. f. vñ: hoc est opus dei vt credatis in
sciebas. Reddat tibi dñs pro ŏpere
eū quē misit ille. a ¶æternā gloriā. Vñ: Pe
tite & accipietis vt gaudiū vr̄m sit plenū.
tuo: & plenā mercēdem recipias a
dño deo isral ad quē venisti, & sub
a ¶duo testa. qbus deus ꝓtegit fugientes ad
se. vñ: In vmbra alarū tuarū sperabo.
e cuius cōfugisti alās. Quæ ait: Inue
ni gr̄am corā oculis tuis dñe mi: q
cōsolatus es me & locut⁹ es ad cor
ancillæ tuæ: q̄ non sum sil̄is vnius e
puellarum tuarū. Dixitq̄ ad eam f
f booz. Qñ hora vescēdi fuerit, ve
tet ex

tet ex sequētib⁹ qñ fuit copulata mr̄imonio ipsi booz adhuc po G
tēti gr̄iare. Et adhuc magis impossibile est, si dicaf ꝙ booz fuit
tpe heli q postea p multos annos iudicauit, ꝓpter qd' dicūt do
ctores nr̄i, & bñ vt vr̄: ꝙ tres fuerunt: booz sibi succedere quorū
primus fuit auus: sed's fili⁹: & tertⁱ nepos: prim⁹ fuit fili⁹ salmō
quē genuit de raab: & tertⁱ⁹ fuit iste q ge
nuit obeth ex ruth: & hoc idē dixi super
Mat.1.c. vbi isti tres sub vno noīe cōpre
hēdunf. Tū qa cōprehēdunf eodē mō in
fine hui⁹ li. sub vno noīe. Tū qa mat. euā.
genealogiā saluatoris in tribus quaterde
nis voluit describere: vt ibidē dr̄: in quo
aūt gradu vltim⁹ booz attinebat ipsi eli
melech & filio eius maalō, postea dicef:
Cætera patēt in lr̄a. a ¶Acci. aūt. Hic
describit ipsi⁹ ruth honestatis dec⁹ qd' pe
cæpit booz venīēs ad messores suos. vñ
subdif: b ¶Dixitq̄ b. iu. q mes. p̄. &c.
ꝑm ꝙ dicūt hebræi: & satis apparet ex te
xtu. Booz iā erat hō ꝓuectæ ætatis & ho
norabilis rōne sciæ & virtutis: & iō non
est veris'le de aliqua iuuēcula muliere q̄
esset: nisi rōne honestatis singularis quā
in ea videret: & ideo dicūt hebræi ꝙ spi
cas stātes remanentes post messores colli
gebat stādo: iacētes aūt colligebat sedēdo
ne inclinādo se ad colligendū vestes suæ
eleuarenf a parte posteriori: & pars aliq̄
tibiarū suarū discoopta appareret: & iō
booz vidēs eius honestatē mot⁹ fuit ad q̄
rēdū q̄ esset: & ad faciēdū sibi gr̄am: dicēs
ei qd' seqf. c ¶Audi fi. & patet lr̄a. Pa
tet etiā ꝙ erat iuuēcula respectu ipsi⁹ qa
vocauit eā filiam. d ¶Quæ ca. in &c.
hic cōmēdaf ruth de gratitudine: qa ipsi
booz de būficijs oblatis, licet non essent
multū magna: valde fuit regrata: & patet
lr̄a vsq̄ ibi: c ¶Quæ nō sum &c. In
heb. hr̄: ancillarū tuarū. q. d. nō sum tanti H
valoris sicut minima ancilla tua: & ideo
maiorē gr̄am iuenit apud ipm booz: vñ
subdif: f ¶Dixitq̄ ad &c. co. pa. i. cibū
paratū de domo mea cum famulis meis.
✠Et intinge
✠colligente. Per agrū istū sacra scriptura Moralr
significaf q̄ est ager plenus optimis sen
tēt̄js & sensibus tāq̄ bonis fructib⁹: pro
pter qd' ē ager quē bñdicit dñs. Per booz
aūt q fortitudo ioribus interpraf, dñs nr̄ iesus xp̄s
significaf: q tātæ fortitudinis est ꝙ por
tat oīa verbo & ꝓtutis suæ: vt dr̄ Heb. 1. a.
Ipse ꝙ dñs est huius agri: propter qd' dr̄
Deut. xxxiij. a. In dextera eius ignea lex.
Quæ cōtinef inve. ac no. te. & bñ dicitur
ignea. eo ꝙ ignē charitatis in cordibus fi
delū accendit. Messores aūt viri booz. i.
xp̄i sunt doctores & p̄dicatores. Ruth aūt
humilis & deuota ꝑsona deuotā & sim
plicē significat q̄ sermones audiēs attētæ
de his q̄ pōt capere, vitā suā & ꝓsciam in
formāt. Et sil'r alios verbo & exēplo ꝑm
cōuenientē sibi modū: & de hoc btūs frā
ciscus exponebat illud. 1. Reg. 11. a. Sterilis
peperit plīmos. Et q̄ multos habebat fi
lios infirmata est. Sterilē eīm dicebat fra
trē simplicē officiū p̄dicādi nō habētē, p
quē gnanf filij in eccl'ia dei. 1. Cor. iiij. d.
In xp̄o iesu p euā. ego vos ge. Et talis fra
ter simplex exēplari vita plus ꝓficit sibi
& alīs q̄ p̄dicator verbosus: & idē dicen
dū est de alīs simplicibus ꝑsonis q̄ sunt
vitæ exēplaris. Et bene signantur p ruth
quæ maiorē gratiā inuenit apud booz q̄
eius messores: quia facta est ei⁹ vxor. Sic
persona simplex exemplaris vitæ maio
rem gratiā inuenit apud xp̄m, qui signi
ficatur per booz: q̄ messores, per quos vt
prædictum est significātur prædicatores.
✠Inuenit

A ✠ a ¶Intinge buc. t. in ace. Lege. f. q̄ diu medit ata pseuerans in
prioreppi in priarchar̄ q̄ diuoib⁹ vel traditionib⁹ corrupta na
uuu saporē p̄didit. In hac tingit ecclia buccellā. i. mysteriū icar
nationis xp̄i dificit esse in tesō ve. & iō firmius credit: qa ante lō
ge p̄figuratū cognoscit. b ¶De vr̄is q̄q̄ ma. Nota humilita
tē p̄ri familias q nō solū spicas relictas testimoniorū colligi per
mittit. sed etiā manipulos sciæ vltronea largitate ipartit. ¶De
vr̄is manibus p̄icite &c. Quia gen
tilis ppli infirmitatem nō despicit:
nec pruinos errores improperat
sed studq̄ sagacitate ad ædificatio
nem p̄ducit. c ¶Quasi ephi mē
su. Cū in lectione p̄lantiq̄ trinitatis
cōfessionē discit catholicā fidē. In
ephi mensura quæ tres modios con
tinet: ignatur vna diuinitatis sub
stantia, & triū personarū proprietas
d ¶Quos portans reuersa est.
Quia fidem tua matri eccl'iæ ondit
Vel eccl'ia synagogę gr̄am quam
sponsi suo munere percepit ostendit
pō. 44. a vt eā prouocaret ad fidē. e ¶De
dit ei de reliquijs cibi. Eruct auit
cor meum verbum bonum. scilicet
de plenitudine cordis cibum p̄dica
tionis. f ¶Bñdictus &c. qm̄ eam
gra. Synagoga p̄dicante eccl'ia gē
tium bonitatem & potentiā dñi co
gnoscit & fortitudinē sui, ꝓtectoris
& tandē veritate cogente nomē dñi
bñdicit, ꝙ seruauit gr̄am mortuis
quam p̄buit viuis. g ¶Propin
quus nr̄ est ho. Cognoscit propin
quū mater eccl'ia p gratuita bñficia
ppō gentium collata: & audito no
Pō. 142. mine recordaf beneficiorū antiquo
d. rum. vnde: Memor fui dierum anti
quorum meditatus sum in omnib⁹
B operibus tuis. h ¶Præcepit mi
hi vt tandiu &c. Quia christus om
nibus ad se venientibus præcipit: vt
magis cum fidelibus suis iungātur
ad messem spūalis segetis, q̄ cum
alienis: cui persuasioni consentit so
crus, dicens. Melius est fi. mi. &c.
hoc vt bonū & vtile nō pōt negare
synagoga. i ¶Donec. hoc est tan
diu adhæret doctoribus in medita
tione scripturarum, donec veteris
& noui testamenti noticiam in cæ
saria cordis reconderet. vnde pastū
aiæ sufficiētē haberet. Ca. III.
✠ Ostq̄ autem re. &c. in
hac no. areā. Aream sy
nagogam iudęorū vbi
legis hordeū conditum
est. hanc xp̄s vēritar q̄n
in area euangeliū p̄dicans singulo
Ioh. 2. d. rū cōsilia & volūtates ergo se tritu
rat. vñ. Iesus autem non credebat se
metipsum eis: eo ꝙ ipse nosset oēs
& non erat opus ei vt quis testimo
nū phi. de hoīe. l ¶Nō te videat
k tritic̄um & hordeū in horreis cōderentur.
✠ Ostq̄ aūt reuersa est Ca. III. f
ad socrum suam, audiuit ab ea:
a ¶cōsuluit primitiua eccl'ia gēuli quō
pueniat ad cōsortiū xp̄i.
filia mi q̄rā tibi requiē & puide
bo vt bñ sit tibi. Booz iste cui⁹ puellis in
agro iuncta es propinquus noster est: & in i
a ¶aqua baptismi, vel pniæ lachrymis.
hac nocte aream hordei vētilat: lauare igi
a ¶chrismate vel spūscti vnctiōe. b ¶ornatu virtutū
tur & vngere: & induere cultoribus vesti
l mētis ac descende in aream. Non te videat n

a ni huc & comede panem: & tinge buccellā a
a ¶qa eccl'ia gētilis scīs q̄ dicatorib⁹ se iūgit p fidē
tuam in accto: Sedit itaq̄ ad latus messorū
a ¶qa scia diuinæ legis deotā reficit mentem.
& cōgessit polētā sibi: comeditq̄ & saturā b
a ¶qa lingl'a vba q̄ audiuit subtili discretiōe rumina
uit. b ¶qa i corde vba audita retinuit: & vt maiora p
ta est. Et tulit reliq̄as. Atq̄ inde surr̄exit vt
cipiat instanter meditando laborauit.
spicas ex more colligeret. Præcepit autem
booz pueris suis, dicēs: Etiā si vobiscū me
b tere voluerit, ne ꝓhibeatis eā: & de vestris
q̄q̄ manipulis ꝓicite de idustria & rema
nere pmittite: vt absq̄ rubore colligat: &
colligētē nemo corripiat. ¶ collegit ergo i c
a ¶qa scīa eccl'ia virga discretionis spūalē sensū eli
agro vsq̄ ad vesperā: & q̄ collegerat virgā
cit de littera legis.
c cædēs & excutiēs, inuenit hordei q̄si ephi a
d māsurā. i. tres modios: Quosportās reuer
sa ē i ciuitatē & ondit socrui suæ. Insup ꝓ
e tulit & dedit ei de reliq̄s cibi sui, quo satu
rata fuerat. Dixitq̄ ei socr⁹ sua: Vbi hodie
f collegisti: & vbi op⁹ fecisti? Sit bñdictus q
misertus sit tui. Indicauitq̄ ei apd' quē eēt
opata: & nomē dixit viri ꝙ booz vocaret.
Cui rñdit noemi. Bñdict⁹ sit a dño qm̄ ea
¶largitatis. a ¶iudæis cū eis frueref bñficijs.
dē gr̄am quē ꝓbuerat viuis, suauit & mor
a ¶gētilib⁹. q. in pctis sepulti erāt. b ¶synagogę ꝑm
carnē, eccl'iæ ꝑm spūs vnionē. ¶xps.
g tuis. Rursumq̄ ait: Prōpinquus nr̄ est hō.
h Et ruth: Hoc quoq̄ in gt ꝓcepit mihi vt tā
diu messorib⁹ eius iūgerer donec oēs sege
tes meterēt. Cui dixit socr⁹: Meli⁹ est filia
a ¶iabus sanctis.
mi vt cū puell' eius exeas ad metēdū, ne i alie
a ¶hrticor̄. b ¶schismaticor̄ doctriavt rixe & pctio
no agro q̄isp̄iā resistāt tibi. Iuncta ē itaq̄ e
i puellis booz: & tādiu cū eis messuit, donec
nes. a ¶gr̄am no. t. q̄ rōnabilib⁹ ad refectionē collata: i
q̄ offert caro & sanguis xp̄i. de q̄ dr̄: Nisi granū fru
mēti cadēs in terrā mortuū fuerit ipsum solū manet.
b ¶legis lr̄a quæ iudæis tāq̄ iumētis ad pastū data.

Moraliter. f ¶Postq̄ autem re. Moralr.
Hic agitur de præparatione ruth ad
mr̄imoniū cū booz. p qd' significa
tur cōiunctio ꝑsonæ deuotæ cū xp̄o
q̄ coniunctio pōt effici durante vita
p̄senti. Dicit igitur noemi. f. eccl'ia
k ¶Lauare. p veram & frequētem
cōfessionē: qa p̄cta frequenter pullu
lant. 1. Io. 1. c. Si dixerimus qa pec. nō
ha. ipsi nos se. & veri. in nō non est.
l ¶Et vn. p augmentum gratiæ q̄
augetur in sacramētali confessione.
m ✠Et induere cul. ve. per aug
mentum virtutum, quæ cum gratia
infunditur & in ei⁹ augmento augu
mentantur. n ¶Ac descende in
aream. per qd' significatur ꝙ bona me
rita per humilitatem sunt regenda.
✠Nota locum

Universidad de Sevilla Biblioteca

E ☞ a ¶ Discoopercies &c.Q. Agnosce xpm pi o te passum: & veni deuota mẽte, discute opimẽtũ lr̃e ve. te. i q̃ tegit sacr̃m incarnatiõis xp̃i: & cũ cognouer̃is de tibi salutẽ, pmissam hũiliter ad auxiliũ ei⁹ ꝓfuge vt ibi permaneas oi tpe. b ¶ Cũq; co. bo. Comedit xp̃s & bibit cũ i cœna corpis & sanguis sui sacr̃a tradidit aplis. vnde quia pueri cõicauerunt carni & sanguini, ipse participauit eisdẽ. c ¶ Archoniũ. Testimonia scripturarum. vnde: Eilius hois va dit lieue scriptũ ẽ de illo. Vel iuxta turmas fideliũ aiarũ ejs morte sua ab inferis reuocauit. Ad hunc lectũ Mat. 26. b. pperauit ecclia & discoopto pallio &c. d ¶ Expã. pal. tu. Quæ palliũ sup se extẽdi postulauit bñdictiõnẽ accipe, meruit. Qui em̃ gr̃am fidei plene pcipit: bñdictionẽ & vtutẽ pariter possidebit. e ¶ Sed est alius me. p. lohes bap. q xp̃s putabaf. sed sponsi nomẽ nõ vsurpauit: sed xp̃o reſuauit, di. Qui habet spõsam spõs⁹ ẽ &c. Hic, ppigor: ga i mũdo prior nat⁹. vl' iste, ppiqu⁹ ẽ legis decalogus q ꝓpinqor synagogę q̃ euãgeliũ videbaf: ga spãr illi pplo dat⁹ & tpe prior ẽ. f ¶ Sur. itaq; añq̃. Quia añq̃ iudei docꝛia legis ibuti naturę suæ iura cognoscerent eccl'ia gẽtiũ inertię suæ somniũ excutiens diluculo nascẽtis fidei resurrexit, & q̃d xp̃i gratiam properauit Ioh. 3. d.

NI. DE LY. ☞ Mensus

F ✠ a ¶ Donec esum po. fi. hoc dixit qa tũc magis ꝓni sunt hoies ad ꝓhẽdũ & ꝓsummãdũ mr̃imoniũ. Dicũt h aliq; ꝙ ista noemi nõ peccauit qa p legẽ mr̃imoniũ ḡrebat suscitationẽ semis defuncti. Cõtrariũ tñ magis vr̃. Tũ qa modus ḡrendi nõ erat bon⁹. s. i occulto. Tũ qa etiã erat ali⁹, ꝓpinqor ipo booz: vt. i. hr̃ q debebat pri⁹ requiri: al'r fuisset sibi facta iniuria: nisi volũtarie suo iuri cessisset: ꝓpter qd̃ booz dixit ipsi ruth ꝙ factũ cælaret: ipsa aũt ruth fuit total'r excusata: ga erat de nouo ꝙuersa ad iudaismũ & nesciebat de lege requirẽdi mr̃imoniũ: nec de mõ nisi quãtũ sua socrus docebat eam. e ¶ Quæ tñ. Hic ꝓpr̃ describitur ipsi⁹ ruth obtẽperatio: qa fecit oia q̃ sibi soc⁹ dixerat: credẽs se in oibus bñ ageꝛ. Et patet lr̃a vsq; ibi. c ¶ Expa. hõ. Dicit Ra. Sa. ꝙ timuit ne esset malign⁹ spũs q in corpe assumpto esset ad pedes ei⁹: vel forsitã timuit de latronib⁹. g ¶ Et cõ. est. In heb. hr̃. Et tenuit vel ãplexatus est qa extẽdit manũ suã & tetigit caput ipsi⁹ ruth: & p h̃ cognouit ꝙ eẽt mulier: qa mulieres hñt capita al'r parata & tecta q̃ viri. iõ subditur. h ¶ Viditq; mu. i. cognouit ꝙ tactũ. qa de nocte nõ poterat cognoscere pvisũ: sed noievisus designã aliq̃n alꝛ sensus. sicut Exod. xx. dr̃: Cũctus aũt ppl's videbat voces. i. audiebat tñ booz adhuc nesciebat q̃ eẽt mulier determinate iõ q̃siuit i ¶ Quæ es. &c. Segr̃. Expande pal. tu. &c. Per h̃ regrebat despõsationẽ. Hic em̃ erat modus tũc tpis ꝙ spõsus contrahens sponsalia ponebat

a ¶ hic. s. xp̃s cõuersaf & ad se reuocat gen⁹ hũanũ homo, donec esum potũq; finierit. Quã a a ¶. i. moriẽdũ. s. ꝓ nobis vbi oia acqsiuit: vñ: Si exaltatus fuero a terra oia ad me trahã.

do autẽ ierit ad dormiendum nota locũ b a in quo dormiet. Veniesq; & discoopes cries palliũ quo operir̃ a parte pedum: & a ¶ qa necesse est vt ab ipso saluatiõis tuę ordinẽ dicas. Si aũt ad synagogã verba noemi retuleris: proficies te & ibi iacebis. Ipse autem dinuenies in lege & ꝓphetis: ꝙ post passionẽ vẽturа sit ad fidem ecclesiã gentiũ.

cet tibi quid agere debeas. Quæ respon e a ¶ obedictia eccl'e mereꝛ desideriꝰ sui effectũ: vñ: O mulier magna est fides tua. fi. ti. sicut petisti.

dit: Q̃ũcquid ꝓceperis faciam: descẽdit ꝙ in areã & fecit oia q̃ sibi ꝓmanerat so b crus sua. Cũq; comedisset booz & bibisset & factus esset hilarior: isset q; ad dor¶ aceruum.

c miendũ iuxta archoniũ manipulorum venit absconditẽ: & discooperto pallio a ¶ qa mũdo tenebris errorũ inuoluto ecclesiæ ceapedibus eius se proiecit. Et ecce nõcte lerem fidem ostendit nobis imitandam.

iam media exp auit hõ & cõturbat⁹ ẽ: vi⁹ f g a ¶ ecclesiã. b ¶ humil'r i carnatiõis sacr̃m venerãtẽ fi ditq; mũlierẽ iacentem ad pedes suos & a ¶ xp̃s. b ¶ cõfessionẽ ecclesiæ expetit.

ait illi: Quæ es? Illaq; respodit: Ego sũi a ¶ Eccl'ia fidei & ꝓtectiõis xp̃i gr̃am añ oia desidd ruth ancilla tua. Expandẽ pallium tuum k sup famulã tuã: ga propinquus es. Et il'h ria. a ¶ qua tibi cõsulẽs idolatriã deiecisti.

le: Bñdicta es inquit a dño filia: & priõ⁹ g a ¶ ga postq̃ ad xp̃m veniſti cõstãter ꝓseuerasti.

rem miam posteriore superasti: quia nõ p a ¶ hereticos vl' schismaticos q nõ hñt maturitatẽ es secuta iuuenes, pauperes, siue diuitẽs, siue mendicos. Nec refert vtrum ad ꝓsperam an ad aduersam fortunam quis transeat. Sola enim fides Christi discernit coronandos. Ideo subditur.

tes. Noli ergo metuere: sed q̃cquid dixeq a ¶ Petite & accipietis: q̃rite & inuenietis. q̃cq̃ fides recte petit xp̃i benignitas cõcedit.

ris mihi fãciã tibi. Scit em̃ oĩs ppl's quĩ habitat intra portas vrbis meæ, mulierẽ a ¶ qa fidelib⁹ firmiter ꝓsuasum ẽ ꝙ eccl'ia vtutib⁹ plena sit: de qua dr̃: Mulierẽ fortẽ q̃s inueniet?

te eẽ virtutis. Nec abnuo me ꝓpinquũ e sed est alius me propinquior. Quiesce s t hac nocte: & facto mane si te voluerit propinquitatis iure retinere, bñ res acta est: si nautem ille noluerit absq; vlla dubitatione ego susciꝓam te viuit dñs. Dormi vsq; mane. Dormiuit itaq; ad pe a ¶ qa i ꝓe incarnatiõis reqescẽs patiẽter expecta- f des eius vsq; ad nõctis abscessum. Surgx uit donec recederẽt tenebrę infidelitatis.

rexit itaq; antequã homines cognosce y rent se mutuo: & dixit booz. Caue ne z a ¶ ne q̃ras laudẽ de tua ꝙersatiõe. vñ: Cũ fac. elemosy. nesciat sinistra tua q̃d faciat dex. tua.

quis nouerit ꝙ huc veneris. Et rursum: a ¶ dilata fidẽ tuã. b ¶ ope exerce qd̃ parce corde.

expande inqt pallĩũ tuũ quo opiris & te ne vtraq; manu. Qua extendente & tenebat extremũ vestis suæ sup spõsã. Alꝛ G aũt dicũt ꝙ cũ hoc curialꝰ peteꝛbat ꝓsum mationem mr̃imoniꝰ ꝑm ꝙ erat edocta a socru sua: ꝓpter qd̃ booz habuit eã tota liter excusatã. Dicũt em̃ hebrei ꝙ ruth dixit priꝰ ipi booz: ꝑm ꝙ eã socrus sua docuerat. Socr⁹ mea & ego necesse hẽm⁹ vẽdere hr̃ditatẽ q̃ fuit elimelech & filior⁹ ei⁹ & tu es, ꝓpinqu⁹ ad quẽ ꝓtinet redẽptio vt hr̃ Leui. xxv. & iõ accipe hæreditatẽ, & me ꝓ uxorẽ ad suscitãdũ nomen defuncti in hæreditate sua: & sic dixit.

l ¶ Quia ꝓ. es. Ad quẽ spectat redẽptio hæreditatis & suscitatio seminis ꝑm duplicẽ legẽ ꝓallegata: & h̃ dictũ ꝓsonat ei qd̃ se. c. booz dixit. Partẽ agri vendidit noemi. m ¶ Et sil. hic ꝓpr̃ ponit ipsius Diuisio booz rõnabil' risio: & sicꝰ curial' emissio ibi: Surrexit itaq. Circa primũ dicit: n ¶ Bñ. in. cs. Et in hoc ostendit ꝙ ipsa erat sine culpa rõne q̃dicta: & cũ h̃ ondit eiꝰ affectũ bonum di. o ¶ Et prio. mi. Priorẽ miam vocat: quia bñ se habuerat ad virũ suũ viuẽtẽ, & ad socrũ suã: sicut audierat booz a narrantib⁹ vt patet. ō. ñ. ca. Sed am aũt vocat bonũ affectũ quẽ habebat ad suscitãdũ nomẽ defuncti p mr̃i monĩũ: & hæc vocaf maior pria: ga maior mia ẽ bñ se hr̃e ad aliquẽ post mortẽ eiꝰ qñ nõ põt se iuuare, ꝙ dũ adhuc vixit & ꝙ ipa ruth mouereꝛ amore ꝓis & nõ lubidinis ondit di. p ¶ Quia nõ es sectu. q̃rẽdo eis ꝓiũgi i mr̃imonio: sed me se nẽ in cuius copula non ẽ talis delectatio. q ¶ Noli er. me. de mr̃imonio tibi assututo. r ¶ Scit em̃ oĩs po. q. d. ex fama bonitatis tuæ pat⁹ eẽm te accipe: sed nõ possũ h̃ licite absq; ꝓpinquoris cessiõe. iõ subdit. s ¶ Sed est alꝛ. me. p. Iste, ꝓpinquior est cui⁹ nomẽ nõ exprimit: eo ꝙ noluit suscitare semẽ frꝛi suo defuncto: ꝓpꝑ ꝙ fuit i dign⁹ noiari. Elimelech em̃ marHl tus noemi & pr̃ isti⁹ booz fuerũt fres: & sic vno gradu alter ꝓcedebat eũ. v ¶ Dormí vsq; ma. dor. itaq; &c. & i h̃ patet cõtinẽtia vtriusq;. x ¶ Sur. ita. Hic ondr̃ de scribitur ipsius ruth curialis recessus seu emissio: & prio ex pte ipsi⁹ ruth. & h̃ cum subditur; y ¶ Añq̃ ho. fe co. mu. Nolebat em̃ ab hoibus videri in illo egressu, ne mala suspitio de ipsa & booz haberet. Secundo ex parte ipsius booz: quia monuit eam de fama vtriusq; seruanda, di. z ¶ Cauẽ ne quis noue. &c. & quia noluit eam redire vacuam. ideo subditur.

☞ Mensus

✠ b ¶ Nota lo. in q̃ dor. s. booz ꝓ quẽ Moral'r xp̃s significaf. locus aũt in q̃ xp̃s dormiuit somno mortis est ipsa crux sctã. locũ aũt istũ notare: est xp̃i passionem deuote cõsiderare. c ¶ Et di. ps pedũ est inferior iõ ꝓ ipsam humanitas xp̃i significatur. Per hanc ḡ discooptionẽ significatur: ꝙ passio nõ cõpetit xp̃o nisi ꝑm humanitatẽ: & h̃ firmiter fide tenere, est a pte pedũ discoopire. d Et ꝓ. te. ꝓ cõtinuationẽ affectuosæ cõpassionis: & qm̃ talis persona xp̃o ꝓiũcta p gr̃am desiderat sibi cõiũgi p gliam: iõ diẽ qd̃ subdit: k ¶ Expã. pal. tu. &c. Per qd̃ significaf gl'ia cœlestis. Esa. lxj. a. Palliũ laudis, p spũ mœroris. Hoc em̃ pallio vestiunf illi q̃rũ pctã luctu vitæ pñtis diluunf. Propter qd̃ diẽ sal. Mat. v. a. Bti q lugẽt: qm̃ ipsi cõsolabunf. t ¶ Quic. h. n. &c. Per hoc versũ booz: significaf rñsio xp̃i psonæ q̃di cto mõ ipm desiderãti. i. nocte pñtis sæculi pseuera i statu gr̃æ vsq; mane futuri

✠ in quo

A ☞ a ¶ Mẽsus est. ga iuxta capacitatẽ intellectus tribuitur pfectæ opationis modus: vt intus & foris diuẽ diuino munere. Senarⁱ⁹ q̃ numerus hoc significare põt: ꝙ dñs vj. ætate hordeũ legis spũaliter intellectũ cõcessit ecclĩæ gẽtiũ. Ca. IIII.

Ecc. 44. a. Scẽdit ergo booz. Quia in virginis aluo in qua appareret carnem sumebat. De hac porta dr̃: Porta hæc clau. erit & nõ aperiet⁹. & vir nõ trãsibit ea: ga dñs deus isr̃l ingressus est ꝑ eam.

c ¶ Decli. pau. ga xp̃s iudæis dedit legẽ cõstitutã corporaliter: & ad se declinare iussit: ga eã ad dispẽsatiõis suæ mysteriũ tẽsificãdũ inclinauit. Aliter: vidit, ꝓpinquũ ꝓterire cũ ꝓcursoꝛis sui aduẽtũ quẽ more humanæ vitæ, ꝓperare cõspexit: & ad officiũ ꝓcursoris misericorditer cõuertit. d ¶ Lo. est ad. p. Cõueniẽter legis peritis partẽ agri noemi ad emẽdũ obtulit, cũ partẽ plæbis q̃ apparẽte iã gr̃a remansit ad saluãdũ magis synagogæ ostẽdit vt infirmitatẽ suã agnoscerẽt: & qd̃ ipsi negr̃et vero medico faciẽdũ cõmitterẽt: vñ leprosis dr̃: Ite ostẽdite vos sacerdotibus: & cũ irẽt mũdati sunt. e ¶ Vt sus. no. p. &c. Significat nõ aliã possessionẽ xp̃i: q̃ suscitauit antiquum nomẽ filꝛi dei q̃d in initio habuerũt scti. vñ: Vidẽtes filꝛi dei filias ho. &c. & Lucas dicit adã filiũ dei: quẽ etiã in eccl'ia gẽtiũ ꝓ gratiam dei suscitauit. vñ: Dedit eis po. fi. dei fie. &c. Hoc nomẽ in nationibus legis decalogus suscitare non potuit. Si aũt hoc ad iohãnẽ baptistã retuleris, inuenies eũ cedẽtẽ iuri, ꝓpingratis: & dicẽtẽ: Ego baptizo in aqua: medius aũt vestrũ stetit quẽ vos nescitis cu. nõ sum di. sol. cor. cal. ei⁹. Et alibi. Ego nõ sum xp̃s sed missus sum añ eum: q habet spõsam, spõsus est. Cedit quoq; lex euangelio. Lex em̃ subintrauit vt abũdaret delictum. Vbi aũt abũdauit delictũ, supabũdauit & gr̃a. Reprobatio qdẽ fit ꝓcedẽtis mãdati, ꝓpter infirmitatẽ eius. Introductio vo melioris spei per quã ꝓximamus ad deũ, fit ꝑ iesum xp̃m. f ¶ Sol. hõ cal. su. &c. Calciamẽtũ vela mẽ est mysterior⁹. Lex vo de pede suo calciamentũ soluit, & xp̃o dedit: & qa sacra per magros ppl's manifestare non potuit sed xp̃o hoc faciẽdũ reseruauit. Iohannes ergo nõ sibi sed xp̃o calciamẽtũ vendica Ioh. 1. d. uit: qa soli xp̃o spõsam competere intelle xit. Vnde ait: Non sum dignus soluere

☞ corrigiam

NICO. DE LYRA

✠ a ¶ Mẽsus est. s. m. In heb. hr̃: sex hordea. i. sex mẽsuras hordei: sed cui⁹ quãtitatis fuerint nõ exprimit: tñ ex circũstantia textus hr̃, ꝙ nõ fuerũt multũ magnæ: tũ qa cõtinebanf intra palliũ ipsius ruth tũ qa ipsa sola portauit sup caput suũ totũ sil' vsq; ad ciuitatẽ & vsq; ad domum noemi. Dicit aũt hic Ra. Sa. ꝙ iste sex mẽsuræ fuerũt signũ & ꝓfiguratio sex bñdictionũ dei q̃ futuræ erãt sup messiã nasciturũ de ruth ꝓ dauid & genealogiã regiã: ꝑm ꝙ dr̃ Esa. xj. a. Egredieꝛ virga de rad. ief. &c. Sequit: Et requiescet sup eum spũs dñi: spũs sapiæ & intellectus: spũs cõsilꝛ & fortitudinis: spũs sciæ & timoris dñi. Qd̃ aũt in trãslatione nr̃a interponit & pietatis: nõ est in hebræo. Ex hoc aũt dicto Ra. Sa. duo habenf: vnũ est ꝙ scriptura ve. le. nõ solũ exponenda est historice, sed etiã aliq̃n mystice. Sed ꝑm est ꝙ illud dictum Esa. allegatũ intelligitur de xp̃o etiam ꝑm hebræos. Cætera patent in littera.

a nẽte: mẽsus est sex modios hordei, a a ¶ ditata. s. xp̃i donationibus & virtutũ ornata fructibus.

& posuit sup eã. Quæ portãs ingress a ¶ primitiuã. s. ecclesiã vel synagogã.

sa est ciuitatẽ: & venit ad socrũ suã, a ¶ magnalia dei. s. vt ecclesiã primituã, ꝓuocet ad laudẽ: vel synagogã ad cõuersionẽ q̃ dixit ei: Quid egisti filia? Nãrauitq; ei oia q̃ sibi fecisset hõ, & ait: Ecce sex modios hordei dedit mi a ¶ fiducial'r, pmisit eccl'ia: qa veritas nõ cessabit implere, ꝓmissa, q̃ait: q credideꝛit & ba sue. sal. &c.

hi, & ait: Nõlo vacuã te reuerti ad a ¶ primitiuã ecclesiã vel synagogã.

socrũ tuã. Dixitq; noemi: Expecta filia donec videamus quẽ res exitũ habeat. Neq; emꝫ cessabit hõ nisi cõ pleuerit qd̃ locutus est. Ca. IIII.

b ¶ ga xp̃s ad effectũ ꝓducit, ꝓphetiã de incarnatione sua scriptã.

Scẽdit ergo booz ad portã & sedit ibi. Cũq; vidisset ꝓpinquũ ꝓterire de quo priꝰ sermo habitꝰ est: dixit ad eũ: Declina a a ¶ p. gabrielẽ. s. dicẽs. Iohãnes vocabiꝝ nopauliſp & sede hic, vocans eũ nomen eiꝰ. a ¶ in testimoniũ sedẽ. a duẽtus sui. suo: q diuertit & sedit. Tollẽs autẽ e a ¶ prẽs ve. te. q decalogũ legis seruauerũt & xp̃i incarnationẽ ibidẽ q̃signatã esse cognouerunt.

booz decẽ virõs de senioribꝰ ciuitatis, dixit ad eos. Sedete hic. Quid bus resideẽtibꝰ locutꝰ est ad ꝓpiquũ Partẽ agri frãs nr̃i elimelech, vẽdidit noemi, q̃ reuersa est de regione moabitide qd̃ audire te volui: & tibi dicere corã cũctis sedẽtibꝰ & maioribꝰ natu de pplo meo. Si vis possidere agrũ iure ꝓpinqtatis: eme & posside. Sinaute displicet tibi hoc ipsum: iudica mihi, vt sciã qd facere debeã. Nullꝰ em̃ est, ꝓpinquꝰ, excæpto te q prior es: & me q scdꝰ sum. At ille rñdit: Ego agrũ emã. Cui dixit booz: qñ emeris agrũ de manu mlieris: ruth q̃q; moabitidẽ q̃ uxor e defũcti fuit debes accipeꝛ vt suscites nomẽ ꝓpinq tui in hr̃ditate tua: q rñdit: Cedo iuri ꝓpinqtatis. Neq; mem em̃ posteritatẽ familiæ meæ delere debeo. Tu meo vtere priuilegio: q̃ me libẽter carere ꝑfiteor. Hic autẽ erat mos antiqtꝰ i isr̃l iter ꝓpiquos vt si qñ alter alteri suo iuri cedebat f vt esset firma cessiõ, soluebat hõ calciamẽtũ suũ: & dabat ꝓpinquo suo ñ erat testimoniũ cessiõis i isr̃l. Di¶ in quo oia erãt clara: & tũc ꝓiũctio tua Moral'r mecũ erit ꝑfecta. Et qm̃ q̃diu ꝓsona devota est in pñti, ꝓtinet in donis dei: ideo subdit: a ¶ Mẽ. est sex mo. p. quos significanf sex dona spũsancti q̃ ponuntur Esa. xj. a. Spũs sapiæ & intellectus: spũs cõsilꝛ & fortitudinis: spũs sciæ & timoris dñi. In heb. vo non hr̃ spũs pietatis. sicut dixi plenius in expõne Irali. Ca. IIII.

Mic. 7. c. Sccẽ. cr. Hic vltimo describit copula matrimonialis inter booz & ruth ꝓ cessionẽ, ꝓpinquioris. Circa qd̃ primo tanDiuisio. gr̃ dicti, ꝓpinq citatio: sed'o vxoris acceptio, ibi: At ille ma. na. tertio ꝓpliscõcaptio, ibi: Ingressusq; est. quarto plæbis cõgratulatio, ibi: Dixerũtq; mu. Prima in duas: ga primo describit citatio, ꝓpinquioris: sed'o cessio sui iuris, ibi: Qui rñdit. Circa primũ dr̃: b ¶ Ascendebo. ad ꝓ. In porta em̃ ciuitatis antiqtus tenebanf iudicia: vt cito & in pr̃optu vnicuiq; pareteꝛ loc⁹ iustitiæ. c ¶ Et se. ibi, tãq; iudex princi palis, ꝑm heb. q dicũt ipsum fuisse abesſan: vt dictũ est. ō. ſ. d ¶ Dec. p. vt i loco iudici respondeas. e ¶ Tol. aũt &c. vt negocium fieret firmius. f ¶ Par. agrifra. vocat eũ fratrẽ: eo ꝙ erat de cognatione sua: & hic modꝰ loquẽdi frequẽs est in scriptura. g ¶ Vẽ. no. i. i ꝓposito vẽdẽdi: qa nõ erat adhuc ager vẽditus: vt patet ꝓ sequẽtia: hebræi aũt nõ habent pñs tps in mõ indicatiuo vt in verbi: sed ꝓ eo vtunf participatiõ pñtis tpis cõiter dicẽtes: vẽdẽs, ꝓ vẽdit. & aliq̃n ꝓterito verbi in mõ indicatiuo vt in isto loco vel forte iã vẽdiderat. Et qd̃ de emptione p, ꝓpinquũ subdit: itelligẽdũ est de redẽptiõe emptiõis: q̃ spectabat ad ius, ꝓping, vt hr̃ Leui. xxv. Sciẽdũ ẽ aũt hic: ꝙ licet mulieres nõ succederẽt in hæreditate: tñ qa vxor post maritũ defũcti sine liberis remanebat, ipsa tenebat partẽ hæreditatis ad vitã: & illã poterat vẽdere inquãtũ erat sui iuris: & sic dr̃ hic ꝙ noemi eodẽ mõ vẽdere volebat partem agri. Cætera patẽt vsq; ibi: h ¶ Nul. e. &c. Nõ est intelligẽdũ q̃ nulli alꝛ essent de pfãguinitate illa, cũ e. ā. t hoies magni & potẽtes: sed qa null⁹ erat ꝓpinqor istis duob⁹ nec q ita hr̃et ius in dicto negocio. i ¶ Ego a. c. Bũ volebat hr̃e possessionẽ: sed nõ vxorẽ: tñ vnũ erat ānexũ alteri: iõ subdit: k ¶ Qñ e. &c. & patet littera. l ¶ Qui tñ. hic ꝓpr̃ describit cessio iuris cũ dr̃: m ¶ Cõsit. cuius rõ allegaf, cũ dr̃: n ¶ Neq; em̃ p. &c. Qd̃ exponũt aliq he bræi de posteritate egressura de ruth si eã accipet: eo ꝙ scribit Deu. xxiij. a. Moabites & ammonites nõ intrabũt in ecclesiã dei in æternũ. Sed si iste hanc cãm allegauit falsum dixit: ga illa pœna nõ cadit sup mulieres: nec ꝓ ꝑs sup, plem earũ de viro israelitã: sicut ibidẽ dictũ fuit. Et iõ alꝛ expõf: videlicet de, ple qua iã hẽbat de alia vxore: ga si accæpisset ruth oportuisset eũ intẽdere educatiõi &, puisiõi, ꝓlis nascituræ de ipsa: & ꝓ ꝑs min⁹ posset intẽdere, puisiõi, ꝓlis iã habitæ de alia: & istud vocat deletionẽ ꝑm cõem modũ lo quẽdi, q̃ dr̃ de aliq̃ si hẽat aliq̃d dãnũ notabile: destructꝰ est vel deletus. o ¶ Sol.

✠ hõ cal.

Moral'r. b ¶ Asc. cr. bo. hic describit cõ Moral'r iũctio ruth cũ booz i mr̃imonio: qd̃ gdẽ mr̃imoniũ scm fuit ꝓ h̃ ꝙ ille q̃ ꝓpiqor vi

✠ debatur

Universidad de Barcelona Biblioteca

E

Iota.

Esa.1.e.

gen.29.d

mat.10.d

F

Pſ.44.d.

Mat.20.b.

Pſ.105.f deu.32.c.

Ro.10.a.

corrigia calciamẽti ei⁹. a ¶Testes v.in. Sic xp̃s exvtroq; testõ testes habet suſticitates, q; ppm gẽtiũ quẽ decalogus iam finitus spualiter fœcũdare nõ potuit: ipse femine verbi dei fœcũdauit oia possibilia q̃ priores & posteriores habuerũt sancti. b ¶Et ma. na. &c. Isi. Decẽ maiog natu bñdictio oñdit in noie iesu oĩs gẽ tes esse bñdicẽdas. Iota em apud græcos decẽ significat: q̃ i noie iesu prima lra est. c ¶Faciat dñs hãc &c. Imprecat ꝓspera eccl'æ gentiũ: vt gratiam fœcũditatis quã habuerũt israelitarũ primi parentes pciat. d ¶Rachel. Spes internæ con teplationis, habens internã intelligentiã veritatis. Vñ: Rachel bona facie: & pulchra specie quã amat ois pie studiosus & ꝓpter hãc seruit labã, q; interpꝛat dealbatio: quã cõparat gr̃æ dei q dicit: Q, si fuerint pcta vra sicut phœnicũ tãq; nix dealbabunt. e ¶Lia. Actio huius vitæ in q̃ viuimus laboriosa est ex fide: & incerta, quo exitu pueniat ad vtilitatẽ eoꝝ qbus cõsulere volumus. Ipsa est lia priorvxor iacob, q̃ infirmis oculis fuisse memorat. f ¶Phares &c. Qui gẽtilis ppli gratiã tenuit: & in partu fratrẽ q prior manum emiserat, pcessit. Isti em in ope legis primanũ emisit & eã ꝓphetarũ & ipsius xpi cruore pollutã retraxit. Postea vo ppl'us gentiũ, prupit: vt essent primi nouissimi & nouissimi primi. Thamar quoq; commutãs vel amaritudo interpꝛat. Ecclesia em gentiũ & noie & habitu q̃ fuit in idolatria feda & amara: in pnia fit dulcis & pulchra. g ¶Vt cõ. & pa. Semp eccl'ia spũsti munere fœcũdat: & alns ad lucẽ ppetuã decedẽtibus alĩ succedẽt vt xpi anum nomẽ maneat in æternũ: & mr̃ scrip sima de noua, pgenie in senectute sua cõsolationẽ habeat. Decedẽtibus quoq; patriarchis & ꝓphetis successerũt eu ãgelistæ & apli. vñ: Pro ꝓris⁹ tuis na. sunt ti. filĩ. h ¶De nu. em. Nurus synagogæ gẽtilis eccl'ia est q̃ nupsit xpo de synagoga nato. Quẽ. s. p legẽ gignere nõ potuit p ꝓphetiæ mysteriũ suscꝛptum sub leuamine figurarũ portabat occultũ: & nutricis fungebat officio qa mris carebat priuilegio. i ¶Multo ti. me. est q̃ si se. h. fi. Multitudinẽ. s. eoꝝ q in ve. te. legis doctrina nutriebant: q. s. nõ crediderũt verbũ dñi & immolauerũt filios suos & filias suas dæmõiis: & tandẽ xp̃m occiderũt & aplos persecuti sunt. k ¶Et nu. &c. Spualis ꝓspia gñationis demõstratur. Oberth em seruilis interpꝛat. Isai in sole sacrificiũ vel incẽsum. Dauid, manu fortis vel desiderabilis. Qui em strenue deo seruit sacrificiũ illi gratũ & suauissimũ odoris incẽsum p opa virtutũ & oño nis studiũ impẽdit. Sicq; roboratus fide & deuotione desiderabilis est & deo placet. l ¶Vicinæ aũt m. Cœloꝝ virtutes q̃ gaudẽt in fœcũditate ecclĩæ: & vocant nomẽ eius obeth. i. seruiẽs: quẽ supno regi secũ seruire desiderãt. m ¶Hæ sunt ge. Decem sunt generationes filn iudæ vsq; ad dauid. Vnde cognoscis quia totius diuinæ legis intentio ad xp̃m tendit q natus est de semine dauid: vt illius aduentũ q̃ dicet & legis pfectionẽ in eo manifestet. Finis em legis xp̃us ad iustitiam

℣ omni

NICO.DE LYRA

℟ hõcal. hoc erat signũ ꝙ vnus spoliabat iure & alter iure stibat: dr̃ aũt Deut. xxxv. ꝙ mulier defuncti soluebat calciam etiũ illud & spuebat in faciẽ illi⁹ nolẽtis suscitare semẽ defuncti. Sed hoc erat qñ mulier cõueniebat eũ coram iudicibus & ill'e recusabat eã accipere. Sed qñ alter ꝓpinquus cõueniebat eũ: sicut fuit in ꝓposito

xit ergo, ꝓpinquo suo booz. Tolle calciamẽtum: Qd̃ statim soluit de pede suo. At ille maioribus natu & a vniuerso populo. Testes vos inqt b estis hodie ꝙ possẽderim oĩa quæ fuerũt elimech & chelion, & maalõ tradente noemi: & ruth moabitidẽ vxorẽ maalon ĩ cõiugiũ sumpserim vt suscitẽ nomẽ defuncti in hæreditate sua, ne vocabulũ eius de familia sua ac fratribus & ppl'o deleatur. Vos inquã hui⁹ rei testes estis. Respõdit oĩs ppl's qui erat in porta & c maiores natu. Nos testes sum⁹. Faciat dñs hãc mulierẽ q̃ ingredit̃ domũ tuã sicut rachel & lia q̃ ædificauerũt domũ isrl', vt sit exẽplũ virtutis in ephrata: & habeat celebre nomẽ in bethleẽ. Fiatq; domus tua sicut domus phares quẽ thamar peperit iudæ: de semine qd̃ tibi dederit dñs ex hac puella. Tulit itaq; e a ꝙa xpo iuncta eccl'ia spũalẽ sobolẽ gñat. vñ: Donec sterilis peperit plurimos & quæ multos habeat filios infir. est.

booz ruth: & accæpit vxorẽ: ingressa f q̃ susc̃ est ad eam: & dedit illi dñs vt g cõciperet & pareret filiũ. Dixerũt h

¶Synagogã.

q̃ mulieres ad noemi: Benedictus dñs qui non est passus vt deficeret successor familiæ tuæ: & vocaretur i nomen eius in isrl': & habeas qui cõsoletur aĩam tuam, & enutriat senectutẽ. Denuru em tua natus est k q te diliget: & multo tibi melior est q̃ si septẽ haberes filios. Suscæptũ q̃ noemi puerũ posuit in sinu suo, l & nutricis ac gerulæ officio funge bat. Vicinæ aũt mulieres cõgratulãtes ei & dicẽtes: natus est filio noemi, vocauerũt nomẽ ei⁹ obeth: hic l mest pater isai patris dauid. Hæ sunt generationes phares. Phares genuit esrom: esrom genuit aram: aram genuit aminadab: aminadab genuit naason: naason genuit salmõ: salmon genuit booz: booz genuit m

mãifeste ꝙ eccl'ia erat reseruãda xp̃o sicut spõsa: & xp̃s q̃ booz intelligit̃, sicut dictũ est. s. eã accæpit spõsam. Per hoc aũt ꝙ ex gñatione booz ex ruth deducit̃ genealogia regalis, cũ dicitur:

I ¶Hic est pr̃ isai &c. significatiũ fuit ꝙ illi q̃ p fidẽ gñanf ex xpo & eccl'ia, & nõ alĩ in cœlesti gl'ia sunt regnaturi. Qd̃ nobis cõcedat ille q est bñdictus in scla scloꝝ. Amen.

¶Explicit liber Ruth

A ℣ oi credẽti aĩ legẽ. Ergo Iacob de incarnatione xp̃i ait. Non auferẽt sceptrũ de iuda & dux de femore eius, donec veniat q̃ mittendus est. Ad dauid aũt ꝙa xp̃s de semine iuda dictũ est. De fructu vẽtris tui ponã sup sedẽ tuã. Patet ergo ꝙ ꝓphetarũ & patriarchãrũ oraculũ ꝓtinere ad dispẽsationẽ dñi nostri iesu xp̃i.

Ge.49.b pſ.131.b.

VIginti & duas lit. &c. Hebræi. xxij. litteras habẽt ꝑm numerum librorum suorũ. Nam xxij. libros habẽt. vi delicet. v. libros moysi. viij ꝓphetarũ. & ix. agiographorũ. i. dictã scribentiũ. Licet quidã. xxiiij. eẽ dicãt: Ruth accipiẽtes librũ, cũ sit ps libri iudicũ: & lamentationes hieremiæ sil'r per se accipientes. Sciẽdum aũt est tres esse linguas principales scilicet hebræam, græcã & latinam. Hebræa xxij. litteras habet. græca. xxiiij. latina lingua media inter has duas. xxij. Et ipsi syri & chaldæi eodẽ sono i. eadem ꝓnunciatione. xxij. elementa hñt sicut hebrei: sed diuersis characteribꝰ id est figuris. b ¶Samaritani autem pen. &c. Samaritani q̃ deum & idola cõlebant simul. Samaria ciuitas fuit quondam decẽ tribuũ metropolis: qbus in captiuitate ductis a salmanasar rege assyriorum: ne terra in solitudinẽ redigeret missi sunt ex diuersis gentibus qui illas incolerent. Inde appellanf samaritani a samaria metropoli ciuitate: q̃ verũ deũ simul & falsos deos colebant. c ¶Totidem. i. xxij. apicibus. i. summitatibꝰ lrã tũ. d ¶Alias lit. &c. s. q̃ sint illæ quas moyses inuenit: qbus nunc iudæi vtunf e ¶Idem characte. id est eædem lr̃æ. f ¶Supputatio. id est numeratio. g ¶Cesu mystice. i. quasi p illas lras q̃ numerum significant, census leuitarũ annotabatur. h ¶Tetragrammaton. i. quattuor lrarum. Qd̃ nomẽ scriptũ erat in lamina aurea: q̃ erat in fronte pontificis qñ accedebat ad sacrificiũ: de qua scriptũ est. Fecerunt laminam, scripseruntq; in ea p quattuor lras nomẽ dñi, qd̃ interpretatur ineffabile. nõ ꝓ fari, sed ꝓ diffiniri vt est: qa minime possit lr̃æ hæ sunt: he, ioth, heth, vau. Et hæc interpretatio: hæ iste: ioth principium: heth passio: vau vero vita. Iste principium passionis vitæ. i ¶Antiquis lit. Moysi: quas nunc nõ habent hebræi. Notandum est autem hebræos ideo lr̃is quas esdras inuenit vti qa faciliori sono & litteratura enunciant̃ & a sinistra in dexterã, sicut & latine scribunt̃. mosaicæ vo difficiliori: & a dextra in sinistrã scribebant̃.

retrãgrãmaton. B Exo.28.f

obeth. Obeth genuit isai. Isai genuit dauid regem.

Finit liber Ruth.

Incipit prologus sancti Hieronymi in libros Regum: qui galeatus dicitur.

VIginti & duas lras esse apud hebræos syrorũ quoq; lingua & chaldæorum testatur q̃ hebr̃æ magna exp te cõfinis ẽ. Nã & ipsi vigitiduo elemẽta habent eodẽ sono, sed diuersis characteribus. Samaritani etiam pentateuchum moysi totidem litteris scriptitant: figuris tãtum & apicibus discrepantes. Certumq; est a esdram scribam, legisq; doctorem post captam hierosolymam, & instaurationem templi sub zoroba bel alias litteras repperisse, quibꝰ nunc vtimur: cum ad illud vsq; tempus, iidem samaritanorum & hebræorum caracteres fuerint. In libro quoq; numerorum hæc eadem supputatio, sub leuitarum ac sacerdotum censu mystice ostẽditur. Et in nomẽ domini tetragrammaton in quibusdam græcis voluminibus vsq; hodie antiquis litteris expressum inuenimus. Sed & psalmi iam & eustochiũ vt cõtra detractores eũ, ptegant clypeis oratio num: qa nõ vult verbis contendere contra ipsos, ibi: Sed & vos famulas xp̃i &c. a ¶Viginti & duas litteras &c. Vt eudẽti⁹ appareat qd̃ dicitur in littera. Nota ꝙ dicit Isid. in. j etym. Litterarũ hebræis videnf exortæ. Apud illos enim prius dictum est aleph: deinde ex cõsimili enunciatione apud græcos tractum est alpha: inde apud latinos a. Sed hebræi. xxij. elemẽtis litterarum scr̃a veteris testamenti libros voluntur. Græci vo. xxiiij Latini autem inter vtrãq; linguã, pgredientes. xxiij. elemẽta habent. Hebræorũ litteras dicũt a lege cœpisse per moysen Syrorũ aũt & chaldeorũ per abraam. vii cum hebrgis & numero & sono cõcordãt sed solis characteribus. i. figuris discrepant. Propter hoc dicit hic Hiero. Viginti duas litteras &c. confi. est. id est vicina: qa ei assimilaf i sono & in numero litterarũ. b ¶Nam & ipsi vigin. &c. characte. i. fornicationibus litterarum. c ¶Et apicibus discrepantes. id est titelis siue litterarum summitatibus. Samaria sicut ait Hiero. in lib. de locis: ciuitas est regalis in israel quæ nunc sebastæ dicitur: sed & omnis regio quæ circa eam fuit a ciuitate nomen accepit: & inde dicuntur samaritani. Sed quare introducũ tur hic? Quia samaria decem tribuum regione destructa a salmanasar rege assyriorum: & decem tribubus captiuatis & vltra montes caspios collocatis; rex assyriorum ex diuersis gentibus misit in samariam incolas qui terram colerent ne in solitudinem verteretur. Qui nescientes legitima terre illius a bestijs necabantur: qd̃ rex assyriorum comperiens imito consilio misit ad eos quosdam de sacerdotibus hebræorum q̃ docerent eos legitima terræ: illi aũt receperunt tm̃ pentateuchũ moysi: & ito lras hebræoꝝ adhuc in scriptis suis retinent: & ꝓpter hoc introducũtur hic in testimoniũ numeri literarũ. Sed post reuersionem iudæorum de captiuitate babylonica, in reparatione bibliothecæ combustæ a chaldæis. Esdras quasdam nouas litteras inuenit & quasdam mutauit quæ nimis aspere sonabant. & hoc est qd̃ sequif. d ¶Certũ est. s. cri. &c. post. ia. hic. A nabuchodonosor rege babylonis; vt habetur iiij. Regum. xxv. & ij. Paralipom. xxxvj. e ¶Et instaura. tẽ. sub zorobabel. j. Esdre. vj. f ¶Alias litteras repperisse

Lr̃arum triũ linguarũ numerus.

qbus &c. cha. fu. i. figuræ vel formatiões litterarum. Sic ostẽso numero lr̃arum: descẽdit ad figurã vt oñdat numerũ librorũ vetest. ꝙ cordare i litteris & figuris. Vñ dicit: g ¶In lí. quoq; nume. hæc eadẽ supputatio. i. cõputatio. h ¶Sub leui. ac ĩa. cẽsu. Nume. iij. Censeo censes censere dr̃ numerare: & inde hic census dr̃ numeratio. i ¶Mystice ostẽn. i. figurate: qa per hunc numerũ. s. xxij. datur intelligi ꝙ sacerdotes & leuitæ debent intelligere viginti duos libros ve. testa. k ¶Et nomen domini tetragrãmatõ ĩ qbusdam græcis vo. &c. Dictũ est supra ꝙ post reparationẽ templi Esdras alias litteras repperit: tamen vsq; ad tempus illud samaritani & hebræi easdem lras habuerũt. Et hoc patet: qa Et nomen dñi tetragrãmaton &c. Tetragrammaton interpretatur quattuor litterarum: & componitur a tetra quod est quattuor. & grãma qd̃ est littera. Fit aũt nomẽ dñi quod erat in lamina aurea, quæ super thiaram fronti pontificis imminebat Exo. xxviij. f. & quattuor litteris scribebatur. s. ioth, he, vau & heth. Et ꝑm Hiero. in quadam epistola ad marcellam. Ioth interpretatur principiũ. vau & he ista: heth vita: & est ita intelligẽda interpretatio. Iste. s. xp̃s qui per legalem pontificem figurab̃ est principiũ vitæ. i. actor vitæ spiritualis. s. per incarnationem & passionem suam. Aliam interpretationem inuenies in postillis.

I ¶Sed & psalmi &c. Adhuc ostẽdit ꝙ viginti duæ litteræ sũt apud hebræos p quinq; psalmos qui apud ipsos p oẽs litteras alphabeti digeruntur. Tũ in epla quadã ad marcellam non facit

Hieronymus

EXPOSITIO BRITONIS.

¶Incipit expositio fratris Britonis ordinis minoꝝ sup ꝓlogum sancti Hieronymi galeatum.

Diuisio.

VIginti & duas litteras &c. In isto ꝓlogo versatur intentio Hieroñ. circa quinq;. Primo enim intendit ostẽdere numerũ librorũ veteris testamenti. Et hoc facit dupl'r. f. p lras & figuras. Per lras em hebraici alphabeti, & figuras vete. testamenti ostendit viginti duos esse libros p collationem numeri. & hoc facit in principio istius ꝓlogi. Sed ꝑm figuram introducẽtam de apocalypsi computanf. xxiij. libri. vide vltra medium prologi. Secũdo cathalogus librorũ ponit. & in legẽ, ꝓphetas, & agiographa distinguũtur, ibi: Primus apud eos liber &c. Tertio ondit huius prologi vtilitatẽ. s. vt sciamus librorũ canonis & apocryphorũ distinctionem, ibi: Hic ꝓlogus scripturarum. Quarto sermonem apostrophat ad lectorẽ. Et facit tria. Primo rogat ne ipsius intentionem peruertat, dicẽdo ꝙ. Lxx. interpretes reprehendere intendat, ibi: Quæ cũ ita se habeant &c. Deinde monet vt istius opis lectionem attẽdat, ibi: Lege ergo primũ &c. Ad vltimum consulit ei vt cũ aliis conferat, ibi: Certe si incredulus est &c. Quinto rogat paulam &

E ☞ a ¶Q;q̄ dī. scrī. metro. i. lyrico carmine. Nā dauid prophet a lyricus fuit: & diuerso metro psalmos cōposuit. b ¶Eius. numeri. id est viginti duārū litterarū alphabeto. c ¶Et hieremiæ lamen. sub. xxij. litteris scriptæ sunt. d ¶Eisdem alphabe. i. eisdem lris. e ¶Incisionib⁹. i. breuib⁹ sentēcijs. f ¶Quinq; litteræ duplices sunt apud hebræos &c. sicut apud latinos. x. & ij. g ¶Aliter enim per has scribunt primi. id est aliam vim hnt qñ in principio verborū scribunt. aliam in medio: aliam in fine. h ¶Samuel. i. duo libri qui a prophetis samuelis succedentibus sunt scripti. i ¶Dabreiamin. hebraice hoc est relictorum vel p̄termissorum: ea em quæ p̄termittunt i libro regum hic supplētur. k ¶Esdras. & ipse habet duos libros. l ¶Cinoth. Hebraice, grecæ threni, latine lamentationes dicunt. m ¶Eorum ini. i. elemētorū, lrarū videlicet. n ¶Viri iusti. i. sancti alicuius. o ¶Bresith. hebraice, geneſis græce, latine natiuitas dicit: vel genitura siue generatio. Mūdi em gñatio ibi describitur. p ¶Elleſmoth, hebraice: exodus græce, latine egressio. Odos em græce latine via. Nā in eo egressus filiorum israel ex ægypto describitur. q ¶Vaiykra. hebraice, leuiticus græce, ministerialis latine. Leui enim diaconus vel minister dicitur. r ¶Vaiqdabber, hebraice: ἀριθμοὶ græce: latine numerus. s ¶Habdorim. hebraice: deuteronomium græce: latine secunda lex. t ¶Hi sunt quinq; libri. Primus ordo scilicet legis in quinq; libris moysi. Et nunc incipit ſm

☞ ordinem

F EXPOSITIO BRITO.

Hiero. nisi de quattuor mentionem: sed forte vitio scriptorum omissus est cētesimus vndecimus: & hæc sunt verba Hie. Scire debes quattuor psalmos ſm ordinem hebræorū incipere elementorū. tricesimūsextū: & centesimū decimū: cētesimū decimūoctauū: & cētesimum quadragesimūquartū. Verū scire debes in prioribus ps. singulis lris singulos versiculos q̄ trimetro iābico versu cōstāt esse cōnexos inferiores tetrametro iābico cōstare. sicut deuteronomij cāticum scriptū est. Sūt q alios putēt hoc ordine incipere sed falsa eorū opinio est. Lege lram sic. Sed & psal. isti q sequunt. a ¶Tricesim⁹ tertius. Bndicā dñm in oi tē. b ¶Et bndicam cētesimus dē. Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōsilio iustorū & cōgregatione. c ¶Et cētesimus vnde. Beatus vir q timet dñm: vbi q̄ dicit. Est etiam alphabeti. d ¶Et centesimus decimus octauus. Beati immaculati in quo sunt. xxij. octonarij versuum & singulas litteras octo versus sequuntur. Nam ex aleph prima lra incipiunt octo versus. ex beth secūda lra alij octo: & sic de alijs octo vsq; ad tau: q̄ est extrema lra. Non aūt mus quādragesimusquartus. Exaltabo te deus meus rex. in q̄ noli ēmūlari: q̄ minꝰ deputātur. f ¶Q;q̄ dī. scrī. me, &c. vt dictū ē. g ¶Tricesimus tertius & centesimus decimus. Error hā & n⁹ hoc i loco, qa

E ☞ a ¶Oculatis.Id est'pleni' oculis. b ¶Quasi galeatum principium.Sicut enim galea caput multis protegit vt fiducialius pergat ad bellum:ita & iste titulus lectori peritiam præstat:vt quo valeat decernere: qui libri apud hebræos in canone recipiãtur: quive inter apocrypha deputãtur. c ¶Igitur sa. id est ille liber qui dicitur vel vocatur sapiẽtia:& ita incipiat:Diligite iusticiã: d ¶Et ie.su filij si.li.qui sic incipiat: Ois sapiẽtia a domino deo est.hic & panaretos dicitur:id est liber omnium virtutum.Pan enim græce omnis dicitur:ares virtus: Hunc hebræi ideo non recipiunt,quia in eodem domini passio manifeste probatur. e ¶Pastor.id est liber pastoris:similis est reuelationi iohãnis: id est apocalypsi: sed in nostra bibliotheca non hr. Ipse autẽ est q & hermes dicit: f ¶Ex ipsa q.phra.i.ex ipsa locutione qa græcam redolet eloquentiam. Inde antiphrasis:contraria locutio. g ¶Antiquorum. id est.lxx. h ¶Alij aurum.Per aurum argentum,lapides preciosos &c.quæq; excellentiores vel maiores in ecclesia virtutes figurantur:per pelles vero pilosq; caprarum minores. i ¶Tabernaculi pul.id est corti na de cocco & byssо retorta pellibus tegit. k Et cilicijs.id est pellib' arietum rubricatis: & pellibus hyacinthinis. Tabernaculũ quattuor operimentis tegebatur. Primum erat ex cocco byssoq; retorta. Secundo ex sagis cilicinis. Tertium ex pellibus arietum rubricatis.Quartum ex pellibus hyacinthinis quæ a longe intuentibus cœli sereni colorem imitari videbantur.Pellibus itaq; & sagis cilicinis interpretes comparat: qui licet ordine sint posteriores:tamen nõ minorem ecclesiæ vulitatem præstant. l ¶Et iniuriam.im. Iniuria dicitur quicquid cõtra legẽ fit.Nã ius lex dr:vnde & aduerbialiter dicim':Iniuria fecit.i. non iuste. m ¶Meũ in.i.quem ego feci & transiuli. n ¶Paraphra.id est falsum interpretem. o ¶Conser.id est compara. p ¶Nostram.id est hebraicam veritatẽ. q ¶Eum. scilicet hebræum. r ¶Diuinarit.pro diuinauerit. s ¶Vos fa.chri.id est o paula & eustochiũ t ¶Myrrho.Myrrha ẽ amarissima species: qua mortuoꝝ corpora cõdiunt'.Myrrhũ vero vnguẽtũ pretiosissimũ de myrrha factũ. v ¶Vngitis caput.Caput xpi diuinitas est illi'.Caput xpi vero vngit.qui eum verum ☞ deũ veraci

EXPOSITIO BRITO.

signatur in leone:in vitulo immobilis virtus temperantiæ:in homine virtus iusticiæ: in aquila quæ viget in visu virtus prudentiæ.Vel in homine humanitas:in vitulo sacerdotium:in leone regnũ: in aquila exprimitur diuinitatis sacramentum. a ¶Oculatis ante.ratione principij. b ¶Et retro: ratione finis. Ipse est em alpha & o.initium & finis: Apoca.xxj.c. c ¶Clamantibus. id est in sanctis suis gratias agẽtib'. d ¶Sãctus.pater. e ¶Sanctus.filius. f ¶Sanctus.spiritussanctus. g ¶Dominus. propter regnum quod proprium est bonitatis. h ¶De'.i. videʒ,ppter sapientiã. i ¶Omnipotens.propter potentiã. k ¶Qui erat, sine principio. l ¶Et qui est. immutabilis. m ¶Et qui ventur' est.glo.filius corporaliter apparebit:tota deitas se manifestabit hominibus. n ¶Hic prologus &c. Vide diuisionem.ẽ. positam in principio prologi. o ¶Galeatum prin. Metaphorice loquitur:quia sicut capiti supponit galea & armatum contra hostes se defendit: sic

Universidad de Navarra Biblioteca

a oculatis ante & retro: id est in a
præteritum & in futurum respiciẽtib'.b: & indefessa voce clamantibus: † sanctus sanctus,sanctus d
domin' deus omnipotens:qui e
erat & q est,& q ventur' est. Hic f
b prologus scripturarum:quasi galeatũ principiũ oĩb' libris quos g
de hebræo vertimus in latinum o
cõuenire põt:vt scire valeam' qc
qd extra hos ẽ inter apocrypha
c esse ponendum. Igit sapiẽtia q̃
d vulgo salominis iscribit:& iesu
filij sirach liber, & iudith & to
e bias,& pastor nõ sunt in canone.Machabeorũ primum librũ hebraicũ repperi. Scd's græc' est
f qd' ex ipsa qdem phrasi ,pbari
põt.Quæ cũ ita se habeãt: obseq
cro te lector ne laborẽ meũ repgrehensionẽ æstimes antiquorũ. In r
†tẽplo dei offert vnusquisq; qd' s
h põt:alii aurũ & argentũ & lapides pciosos:alii byssũ & purpurã & coccũ offerũt & hyacinthũ.
Nobiscũ bñ agit',si obtulerim' i
pelles & caprarum pilos:† & tñ
apls contẽptibiliora nra magis
necessaria iudicat. Vñ & tota illa
i tabernaculi pulchritudo & per
singulas species ecclie præsentis futuraq; distinctio, pellibus
k tegit & ciliciis:ardorẽq; solis & a
iniuriã imbriũ ea q̃ viliora sunt
phibẽt. Lege ergo primum samuel & malachim meum. Meũ d
l inquam meum. Quicquid enim e
crebrius vertendo & emendando sollicitius et didicimus & tenemus nostrum est. Et cum intellexeris qd' antea nesciebas:
vel iterpretẽ me æstimato si gra f
m tus es:vel paraphrasten si ingra g
tus: q̃q̃ mihi omnino concius
non sim,mutasse me quippiam
de hebraica veritate. Certe si incredulus es lege græcos codices
o & latinos:& confer cum his opusculis quæ nuper emẽdauim':&
vbicũq; discrepare inter se videris: iterroga quẽlibet hebræorũ
cui magis accõmodare debeas
p fidẽ.& si nostrã firmauerit:puto
q q eũ nõ æstimes coiectorẽ, vt in h
r eodem loco mecũ sil' diuinarit.
s Sed & vos famulas christi rogo: i
quæ domini discũbẽtis pciosiss
t mo fidei myrrho vngitis caput: k

plogus iste omnibus quos Hieronymus de hebræo transtulit in latinum superponi potest:& defendit sacram scripturam cõtra illos qui inducunt apocrypha pro agiographis. Vide.ẽ.in prologo super iosue in principio:& inuenies quid sit apocryphũ & qd c. †Apoc.
agiographum,sequitur: p ¶Ex ipsa quide phra.id est ex ipso modo loquẽdi:quia græcam redolet eloquentiam. Phrasis græce,locutio latine. vnde periphrasis. id est circũlocutio:& antiphrasis contraria locutio. Item phrazo verbũ græcum idem est qd' loquor: & inde phrasis locutio:& inde phrastes locutor:componitur methaphrastes.i. interpres: & paraphrastes qui minus bene interpretatur. q ¶Quæ cum ita se habeant &c.an tiquorum,lxx interpretum. r ¶In tẽplo (als) in taber. dei &c. Humiliando se videtur potius commendare. lxx. interpretes q̃ condemnare. Vnde in.ĩ. libro contra rufinum:cum posuisset eadem verba quæ hic sequuntur,dicit:Quanto cõtra.lxx. interpretes tumeam supercilio:vt illos aurum & pciosos lapides & purpuram,me pelles & pilos caprarum in tabernacula christi obtulisse profitear. s ¶Offert vnus. quod põt. Exo xxv.a.&.xxxv.b. t ¶Byssum.linũ candidissimum. v ¶Coccum.id est coccineũ vel vermiculum. x ¶Hiacynthum. quẽ dam lapidem pciosum. Q̃q̃ ponitur hyacinthus ,plana vel ferico hyacinthini coloris:& ita potest hic accipi & melius q̃ pro lapide. y ¶Purpurã. pãnũ sericum preciosum. Nota q̃ byssus est coloris niuei: coccũ flammei: hyacinthus aerei: purpura sanguinei. De istis q̃tuor operimẽtis q̃ ponunt hic fit mentio Exod.xxxv. z ¶Et tamen apostol'.j.Cor.xij. Multo magis membra quæ videntur corporis ifirmiora esse necessario sunt &c. a ¶Ciliciis. id est sagis cilicinis de pilis caprarũ factis. vnde & caprilacia vel capillacia vela dicũtur. b ¶Legeergo pri.anteq̃ peruerse iudices. c ¶Samuel & ma.m.i.a me trasl̃atum. Samuel apud hebræos continet duos primos libros regum apud nos: malachim duos vltios. d ¶Meũ inquam meum.id est a me veraciter trãslatum & sollicite emendatũ.propter hoc dicit bis meum. e ¶Inquã.i.dico. verbum desecuum est. Inq̃ præsentis est & q̃nc futuri. f ¶Interprete.i. verum translatorem. Vide in opusculo de vocabulis bibliæ vbi exponitur interpres. g ¶Vel pharaphrasten.i. iuxta loquẽtem. Paraphrastes dr qui nõ trãsfert ſram ex lr̃a:sed sensum ex sensu. Et dr a phrasi para quod est iuxta,& phrastes qd' est locutio:quasi locutor ꝑm sensum,& non ꝑm literã. Tñ de hoc excusat se Hieronim' dicẽs: q̃ non est cõscius se mutasse aliquid de hebraica veritate. h ¶Cõiectorem. i.diuinũ vel vaticinatorem. Cõiector dicitur interpres: vel in coniecturis peritus,sortileg',diuin'. i ¶Sed & vos famu.christi &c.myrrho,i.vnguento in quo principalis species est myrrha.versus: Vnguentum nardũ: sed nard' dr arbor. Est vnguẽtũ myrrhum:sed gummi myrrha vel arbor. Glosa: Myrrha ẽ amarissima species qua mortuorũ corpora condiũtur. Myrrhum vero vnguẽtum preciosissum de myrrha factũ. k ¶Caput.id est diuinitatem. j.Corinth.xj. Caput christi deus. Construe sic. Sed & vos famulas christi rogo quæ vngitis caput domini:id est creditis & adoratis diuinitatem christi. Discumbentis:id est sedentis in cœlo ad dexteram patris. Vngitis inquam myrrha fidei, id est fide deo accæptra super omnia fragrantia. Vnde ipse dicit sponsæ. iiij. Canticorũ:

Odor vnguen-

A ☞ deum veraciter adorat:Pedes ꝟo vngit:ei qui verũetiã hominẽ eum credit. a ¶Quæ ne.sal.quæri.in sepulchro. Iesum in sepulchro quærit qui eum solũ hoiem esse credit. b ¶Qui.iã ad patrem xp̃s ascẽ. Illis xp̃s ad patrẽ ascendit,qui eũ in diuinitate patri coæqualem acipiunt. c ¶Rabido.i.insano. Rabidus vero est velox. d ¶Et circũcũ.ciui.id est ecclesiã volẽtes eã decipe. Qd' dicit: circũeũt
Pś.58.b. ciuitatẽ:hi ci malo accipit'. In pś. ꝟo vbi
puerterũt ad vesperã,& famẽ patiẽt' vt ca
nes,& circũibũt ciuitatẽ:in bono. Iudæi
em circa finẽ mũdi quersuri ad xp̃m,sicut
canes auide cibũ glutientes:ita accipient
fidẽ:& circũibũt ecclesiã de ciuitate in ciuitatẽ q̃rentes doctores. e ¶Ego sci.id est
ego & nõ ali'.i. nõ i alio corpore:vt qdã
dicũt. f ¶Peccator.i.detractor.

¶Præfatiuncula.

Rimũ librũ regũ scripsit samuel vsq; ad mortẽ suã: deinde dauid:post salamõ: tandẽ pphæ. ¶Vigitidus lr̃e apud hebræos repiunt': ꝑm q̃rum numerũ apud eos.xxij.volumia suppurãtur iter q̃ liber regũ post iusticũ i ordie hr̃ tertius. Bñ post iudicum ponit' regũ: qm nũc sunt q̃liles ecclie: postmodũ regnũ: seu qa p̃cedet iudicũ sequet' sempiternũ imperiũ. ¶Helchana. Hiero. Possessio dei iterpr̃at': q animi ꝟtute vir dr. & vn'
nõ mobilis,nõ vagabũd': sed firm' & in
cõsusus. Oẽs etiã cõpetenter vn' dicunt,
1.Co.9.d vnã sapiam habẽtes: q vnũ iesũ xp̃m ꝓfi
tenẽ,vno spũ dei replenẽ. vñ: Oẽs qdem
eccl.27.b currũt,sed vn' accipit brauiũ. Vnusquisq; isipiẽtiũ nõ ẽ vn',sed mlti. vñ: Insipiens
Pś.101.d sicut luna mutat'. Vn' aũt dr de': nõ nu
mero,sed qa nũq; mutat'. vñ: tu ãt idẽ ipse
es & ãni tui nõ deficiẽt. i ¶Rhamathaĩ.
B Orig. Siue armathaim:qd' in alijs codi
☞ cibus

EXPOSITIO BRITO.

Odor vnguentorũ suor̃: sup oĩa aromata. vnguentor̃: dicit:qa nõ solũ caput,sed & pedes xp̃i vngi debẽt. Caput vngit qui verũ deũ adorat & credit. Pedes ꝟo vngit q eum verum hoiem credit.
a ¶Quæ nequaq̃ sal.cũ Magdalena. quæritis in se. Quia eum
creditis resurrexisse. b ¶Quib' iam ad pa.&c.cõtra la. ca.i.
Pś.11.b. ptra detractores, ꝙ me brutaliter obloquentes. c ¶Qui aduc.
me ra. ore.i.insano. d ¶Desæuiunt.i.insaniunt. e ¶Et ciciui.diffamando trãslationẽ meã: Pś. In circumitu impi ambulant. f ¶Atq; in eo se do.ar.id est iudicant.s. g ¶Si alijs &c.
cly.op.i.,pregaris me orationib': qa nolo cõtẽdere cũ eis. & hoc
est qd' subdit: h ¶Ego sci. hu. meã. superbiæ & cõtumeliæ ꝙponendam. i ¶Illius semper &c. Dixi.id est in corde deliberaui.
k ¶Custodiã vias meas.i. actiones & verba. l ¶Vt non delin
quã &c. Ne loquẽdo deum aditũ calũnioſis in quo sæpe sit turbatio: vt dicatur non dicenda. ideo: m ¶Posui ori meo custo
diam.i.silentium: quia custodiui os meum ne incongrua exeãt.
n ¶Cum cõsi.ad. me pec. quæres calũniam. Obmutui.i. peni
tus tacui. o ¶Et humi.sum. Hoc di.vt intelligas silẽtiũ purũ,
nõ dolosum. Vel humi.sum.i.parat' ꝙproperia ab eis humiliter
sustinere. p ¶Et si.a bonis. Quę docerẽ ꝙtẽnẽres q causas con
tentionis q̃rũt:ne margaritas spargerem ante porcos: Matt'.vij.
a. Nolite scũm dare canibus:neq; mittatis margaritas ante porcos:ne forte ꝙculcẽt eas pedib' suis & ꝙuersi dirupãt vos.

¶Explicit expositio prologi galeati.

¶Post illa venerabilis magistri Nicolai de lyra, super libros Regum incipit:& primo Præfatio.

Ter me reges regnant. Prouerb. viij.b. Sicut dictum fuit in principio libri Iudicũ: ppls isrl' post ingressum terrę ꝓmissionis habuit triplicẽ modũ gubernationis. qa primo fuit gubernat' ꝙ iudices vsq; ad saulẽ. sed'o per reges a saule vsq; ad captiuitatẽ babyloniam. tertio ꝙ pontifices a redditu dictæ captiuitatis & citra. De gubernatiõe autem populi sub iudicib',vel potiꝰ de deo ꝙl'm gubernãte ꝙ iudices actũ est i libro Iudicũ: fuit ibidẽ. Ex eodẽ modo in libris Regũ & Paral'.agitur de deo gubernante populum per reges.& hoc est quod dicitur in verbo ꝓassumpto: Per me reges regnant:

ges regnant. In quo quidem verbo primo tãgit' huius gubernationis rector principalis,cũ dr: Per me:qa verbũ propoſitũ dr̃ in persona sapiæ increatæ, q̃ deus est. Sed'o tãgitur rector ministerialis,cum dr: Reges in plurali:qa sub vno rectore. primo q de' est sunt multi reges generis humani. Circa primũ sciẽdũ: q̃ sicut dicitur in libro de causis, ꝓpositione prima: prima causa plus influit in causatum q̃ causa secunda: & ideo deus qui est primus & vniuersalis rector tot' creaturæ, plus facit ad gubernationem cuiuslibet cõitatis q̃ omnes alij: imo sine ipso alĩ nihil possunt facere: propter qd' de ipso dicitur Sap'.viij.a. Attingit a fine vsq; ad finem fortiter,& disponit omnia suauiter, & ideo in persona ipsius dicitur Prouer. viij.b. Per me potentes imperant: & legũ conditores iusta decernunt. Circa secundum consideradum: q̃ licet deus omnia gubernare possit & regere per seipsum: tamen ad conseruandum pulchritudinem vniuersi quæ cõsistit in ordine partium adinuicẽ,& ad deũ sicut ad primũ ducẽ: inferiora regit per media: vt corporaleꝰ creaturã ꝙ spiritualẽ: & eodem modo vulgares hoies per reges. Sciendum tamen: q̃ in ꝓpso israel aliqui fuerũt reges ex diuina permissione ad malum populi subiecti: de qbus dicit dñs Oseæ. viij. a. Ipsi regnauerunt & non ex me. Aliqui autem fuerunt ex diuina ordinatiõe ad bonum populi subiecti. ſm q̃ dicit. ij. Paral'. xiij. Num ignoratis q̃ dñs de' israel dederit regnũ dauid sup israel in sempiternũ &c. De istis aũt tribus videlicet de deo principaliter populum israel regẽte: & de bonis regibus ex diuina ordinatione initiatutis ad populi promotionem: & de malis permissis a deo regnare in populi delinquentis pœnem: ſm quod dicit Oseæ xiij.c. Dabo tibi regẽ in furore meo, tra
C ☞ ctatur in libris Regum & Paral'. vt patebit prosequendo. Cap. I.

Vit vir vnus de rhamathaim &c. Circa materiã igitur isti' libri & paralipo. sic proceditur. Quia primo describitur populi israel per reges gubernatio. secundo huius gubernationis quædã recapitulatio & supDiuisio. pletio in libris Paral'. Prima in duas: quia primo agitur de' regno israel vnito. secundo de bipertito. iij. & iiij. libro: ꝓpter quod liber regum apud hebræos in duas partes diuiditur: ita q̃ ibi duo sunt libri tantum. Primus qui vocatur samuel: cõtinens primum & secundum librum regum. Secundus vocatur malachim. i. regum: cõtinens tertium & quartũ. Prima adhuc in duas: quia primo agitur de rege seu de regno israel ex electione. secundo ex paterna successione libro. ij. Circa primũ sciendum: q̃ vbi inchoatur vnus modus regiminis: præcedens modus terminatur ibidem. Et ideo primo agitur de terminatione regiminis sub iudicib'. secundo de inchoatione regiminis sub regibus ix. ca. Circa primũ sciẽdum q̃ occasiõ terminationis regiminis iudicũ: & petẽdi regem super populum fuit malicia filiorũ heli & samulis: vt habt'.j.viij.ca. Et ideo primo agitur de natiuitate samuelis sua heli iudice. sed'o de malicia filiorum vtriusq; ij. ca. ibi: Porro filij heli filij belial. Prima in tres: qa primo describit ipsius annæ petitio. secũdo petitiõis exauditio, ibi: Cognouit autem helchana. tertio gratiarum actio, ibi: Et ornauit anna. Pria adhuc in duas: quia primo describitur occasio petendi. secundo modus postulandi, ibi: Surrexit autem anna. Occasio autem petitionis annæ fuit malicia phenennæ exprobrantis ei sterilitatem etiam in diebus solennibus quando debebat inquiete orationis. & hoc est quod dicitur. q ¶Fuit vir vnus de rhamathaim.

✲ Per,m,in Moraliter. q ¶Fuit vir vnus &c. Allego. Per istum virũ fuit Moralr. significatus xp̃s: qui Luc.xxiij.c. dr' vir potens in opere & sermone. Et bene dicitur vnus: qa nullus alius fuit, nec est, nec erit, de' & homo i vna psona. r ¶De rha. sophim. i. excelsis speculationibus. Nam in xp̃o est duplex speculatio. s. diuina & humana: & quæ liber est excelsa. Nam speculatiõe diuina cognoscit perfecte seipm: & omnia facta, fienda & fieri possibilia. Speculatione ꝟo humana cognoscit omnia quę deus cognoscit noticia visionis.

¶Secunda pars. i ɳ ✲ Et nomẽ eius

Universidad de Navarra Biblioteca

E cibus habetur: altitudo eor̄ interpretatur. Sophim, specula vel scopulus. Ephraim, fructificatio. In monte ephraim: & in rhamathaim sophim habitasse dr̄ in alta. s. contemplatiõe virtutū: vt a nullis superbia cæcitibus & circulatrãtibus vitiorū cogitationib⁹ mẽtis eius sublimitas dejecret: vel vnitas scinderet. Ideo non de vallib⁹ vel de campis, sed de mõte ephraim id est frugifero esse dicit: in quo nobilitas omnium virtutum fructificare dinoscitur ¶ Orig. Hic habuit duas vxores: quarum nobilior. i. anna sterilis erat sicut sara nobilior vxor abrahæ. Sed a vo. i. phenenna fuit fœcũda: sicut agar ægyptia. Helchana ergo qui est possessio dei: primum de sed̄a vxore pater efficit: qa vuluam annæ ꝙ luserat deus: quã postea aperuit. Phenẽna interpretatur puersio: anna gratia. Qui vult q̄ esse possessio dei, has duas habeat vxores: & prima nobiliorẽ. i. gratiã. Hæc em primo p fidẽ. Deinde iũgaf phenẽnæ. i. puersiõi: quia post gratiã fidei sequif emẽdatio morum. Phenẽna pria filios generat qa primos fructꝰ p puersionẽ, pferim⁹. Nisi em a malo cõuertamur de anna pres nõ efficimur. Phenẽnæ filij non assistũt altari: nõ tñ inanes fiũt qa de sacrificijs diuinis edũt. Qui ergo conuertit a pctõ: de puersiõe generat opera iustitiæ. Et postea excitata anna id est anima zelo bono orat: vt habeat filios q̄ assistant deo i. filios gratiæ. Qui em̄ deo vacat: & legem eius meditetur die ac nocte: filij est gratiæ. Hinc in euangelio: Martha fatagit circa frequens ministerium: explens opera iustitiæ: & quasi filios conuersionis generat. Maria, sedens secus pedes domini audit verbum illius: & optimã partẽ elegit: & generat filium gratiæ. qui dicit: Mihi aũt adhærere deo bonũ est. Anna generat filium samuelem: de quo, dr̄: Et samuel inter eos qui inuocãt nomẽ ei⁹ q dr̄: vbi ipse de⁹: vbi em̄ spũs grãæ. ibi deus: Nisi em̄ p̄cedant opera puersionis: non possumus generare dona spiritussancti. Hãc sobolẽ ex imitatione annæ sicut & ipsa oremus. ¶ Prius historice prophetæ generatio dicenda: deinde continuãda allegoria. Helcana pater samuelis fuit de stirpe leui: sed non de generatione aaron sacerdotis. Fuit em̄ ꝺm Parali. filius † heroboam: filij helthel: filij thau: filij suph: filij pelcanæ: filij maath: filij amasai: filij helcanę: filij iohel: filij azariæ: filij sophoniæ: filij thaat: filij asir: ⁊ filij abiasaph: filij chore: filij isaar: filij caath: filij leui: filij israel. Mater quoq; eius de tribu iuda monstratur: ex hoc ꝙ ephrataeus vocatur: ab ephrata vxore caleb quæ fuit de tribu iuda: non ab ephraim sicut dauid filius viri ephrataei dicitur id est isai. qui non de ephraim, sed de iuda fuit. Huc inter medios ciues fortis ephren existens: rhamathaim sophim: ciuitatem habitabat: quæ est in regione thanitica iuxta diospolim: vnde fuit ioseph qui in euangelio ab arimathia esse dicitur. Habuit autem duas vxores: annam, & phenennam. ¶ Conuenienter quoq; annæ sterilitas memoratur cuius partus celebrior erat. Sicut sara prius sterilis fuit: & agar ægyptia generauit: & rachel pro qua iacob diu seruiuit, diu sterilis fuit: cum soror eius gauderet numerositate prolis. ¶ Armathaim: vel rhamathaim interpretatur excelsa deo: vt duæ intelligantur tribus: regalis, scilicet & sacerdotalis: ex quibus extitit pater eius & mater. Sophim: speculatores. qui fortassis sunt ꝓphetæ: quorum filius helchana. ¶ Helchana. Allegorice possessio dei qui est filius dei dicens: dñs possidet me. qui bene vir vn⁹ non numero: sed quia nunq̄ mutaf: nec a se alter efficitur deus. ¶ Armathaim, sophim excelsa vel speculata. hæc est superna hierusalem: de qua veniens speculationem docuit: & morte sua possidere fecit. a ¶ Hierroboam. misericors. b ¶ Heliu. deus meus. c ¶ Thau. signatus. d ¶ Suph. effundens. quia per misericordiam ad nos veniens signatus in passiõe ait: Deus meus deus meus. vbi semetipsum exinaniens effudit. vñ: Vnguentum effusum nomẽ tuũ. effusum a suis inuisibilib⁹ ad nostra visibilia. e ¶ Ephrataeus, frugifer. qa donis spiritussancti abundat. Ephrataeus ab ephrata vxore caleb. vel ephrata ciuitate: quę post dicta est bethleem. vel ab ephraim (vt nõnulli aiunt) qa fuit de rhamatha ciuitate ephraim: q̄ sita est in mõte sophim: qui

a ¶ possessio dei. b ¶ misericors.

a & nomen eius helcana: filius hie⁊ a ¶ deus meus. b ¶ signatus.

broboam, filij helíu, filij thau, filij a. ¶ effundẽs. b ¶ ab ephiata vxore caleb: nõ ab ephraim. c ¶ cõuersionẽ. s. a. ma-

c d suph ephathæus: & habuit dũas b f lo: & gratiam. ¶ gratia.

vxores: nomen vni anna: & no⁊ a ¶ conuersio.

men scd̄æ phenẽnna. Fueruntq; d ¶ opa iusticię. a ¶ p̄pria & nobilior. ¶ vt quanto desideratior, tanto esset acceptior partua.

phenẽnæ filij: ãnnæ aũt nõ erant e a ¶ filij gratię, qui in contẽplatiõe semp assistunt deo. b ¶ Fortiũ est, ascendere: sicut infirmorum descendere.

libẽti. Et ascẽdebat vir ille de ci⁊ f a ¶ in pascha. s. in pẽtecoste, in solẽnitate tabernaculorũ. vñ. Ter in anno apparebit omne masculinum corã domino &c. ¶ in lege. ¶ legi. f. obtemperãs. b ¶ in operib⁹ sanctorum nõ fit mẽtio nostis: quia non sunt filij nostis vel tenebrarum.

uitate sua ſtãtutis diebũs: vt ado⁊ ¶ tanq̄ læuita.

raret & sacrificaret domino exer⁊ a ¶ ciuitas in tribu ephraim: vbi fuit arca testamenti & tabernaculũ domini a tpe iosue vsq; ad tps samuelis.

g cituum in silõ. Erant autem ibig h duo filij heli, ophni & phinees sa⁊ cerdotes domini. Venit ergo dies:

phim: q mons est in tribu ephraim. f ¶ Et habuit duas vxo. &c. Phenenna est synagoga: quæ fœcũda primũ filios deo plegẽ generabat: sed iam ꝓpter infidelitatẽ in fœcunda manet. Anna sterilis ecclesia gẽtiũ: q̄ olim sterilis a ꝙle spirituali: nunc grã xp̄i redempta (anna eñ interpretatur gratia) deo filios per baptisma & spiritũ sanctũ gignit. g ¶ Silo. Est in nonagesimo miliario neapoleos in regiõe a thabitana. h ¶ Ophni. discalciatus: siue insania conuersionis. i ¶ Phinees, os mutum: scribas & phariseos significat. Qui filij heli dicuntur: quia heli typum tenet sacerdotij. Ipsi qa non recæperunt quem lex & prophetæ prædixerunt, ad insaniã infidelitatis conuersi os mutum meruerunt habere a confessione xp̄i: & quia noluerunt suscitare semen fidei christo defuncto fratri: meruerunt discalciari, & esse extra sortem eor̄ de quibus dicitur: Calciati pedes in præparatione euangelij pacis. Et qa cognati sunt: nomen sponsi sibi: non christo venę dicare ecclesiam vsurpando: nudi remãserunt ab omni dignitate: discalciati ab exemplis patriarcharum & prophetarũ. Vnde silo vbi sacerdotes fuerunt interpẽtatur dimissio ei⁹, vel petitio: quia petierunt pilatum, vt dimitteret eis barrabam. Merito ergo dimissi sunt & a deo derelicti.

Ephę. 2. a. Luc. 10. g. Pſ. 72. d Ibidẽ. 98 b. Iud. 12. b 1. Para. 6. c. Als † ieroam. Mat. 27. g. Geñ. 16. a Ibidem 29. g. Allego. Mat. 27. c.

NICO. DE LYRA

✠ Per, m, in fine debet scribi: quia sic e in hebræo. & est rhamathaim vna dictio. Ex quo patet error illorũ qui scribunt, n, in fine: faciẽtes inde duas dictiones: ita q̄ ly in, sit præpositio iuncta cum dictione sequente: vt ramatha sit nomen villæ: & sophim nomen regionis in qua est rhamatha. Et hoc dictum procedit ex ignorantia hebraicæ veritatis: Sic igitur exponunt hebræi de rhamathaim sophim id est de excelsis respicientibus: quia sunt ibi duo montes mutuo se respicientes. Alii exponũt alq̄ de rhamathaim sophi. i. de excelsis respicientium vel speculantiũ: quia ly sophim, quod est pluralis numeri indifferenter potest, sta pro quolibet casu: eo q̄ nomina hebraica sunt indeclinabilia. Et dicuntur, excelsa respicientium: quia inde potest videri longe. Secundum alios vero dicuntur excelsa speculantium: qa ibi habitabant viri in lege studiosi. a ¶ Et nomen eius helcana &c., iste fuit leuita de filijs chore: vt hꝰ. i. Paral'. vi. b ¶ Ephrataeus, non q̄ esset de tribu ephraim: sed quia manebat in monte ephraim: vt prædictum est. Sicut aliquis dicitur cuis parisiensis quis sit natione anglicus. Aliqui vero dicunt: q̄ dicitur ephrataeus ab ephrata quæ altero nomine dicitur bethleem eo q̄ mater eius fuit de bethleem: sed hoc non est verisimile: quia filij nõ cognominãtur a matribus sed ꝑ patribus. c ¶ Et habuit duas vxores. Prima enim: scilicet anna fuit sterilis: & ideo aliam superduxit. f ¶ Et ascendebat vir ille de ciuitate sua ſtatutis diebus: vt adoraret & sacrificaret, &c. id est in festo paschæ, pentecostes, & tabernaculorũ. Istis enim tribus temporibus debebat apparere omne masculinum coram domino: vt habetur Exo. xxiij. Veruntamen aliquando parcebatur populo de duab⁹ festuitatibus vltimis propter longitudinem viæ ad locum cult⁹ diuini: vel alia causa rationabili. Vtrum autem iste ascenderet semel in anno vel pluries: non habetur expresse ex textu. Videtur tñ magis q̄ semel: eo q̄ subdit postea. Sicq; faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent templum domini. g ¶ Erant aũt ibi duo filij heli, ophni & phinees &c. fic debet

✠ scribi, per, i, Moral.

✠ a ¶ Et nomen eius helcana. Qui interpretatur, dei possessio. Nam homo xp̄s est totus deificatus & a deo possessus. c ¶ Et habuit duas vxores. Per quas synagoga & ecclesia significant vel iudæa & gẽtilitas. d ¶ Fuerũtq; phenennæ filij. Per quam significatur iudea: quæ filios habuit. s. prophetas & legi speritos. e ¶ Annæ autem non erant liberi. Per quam significat gẽtilitas: quæ legem diuinam non habuit, nec prophetas Pſ. cxvij. b. Nõ fecit taliter omni nationi: & iudicia sua nõ manifestauit eis.

✠ Dedit phenen

A derelicti. a ¶ Phenennæ &c. filijs eius & filiabus partes, id est vxores quas mutabant in festiuitatibus. b ¶ Annæ autem dedit partem vnam tristis, quia non habebat filios quibus ampli⁹ dare. Phenennæ. i. synagogæ: & filijs dedit partes. i. tẽporalia bona: iuxta illud: Dedit eis regiones gentiũ. & quia primum credebat. & in hoc volebat honorare eã. d ¶ Affligebat quoq; eam æmula eius. i. phenenna: dicendo ei verba pungitiua: intantum vt ei exprobraret sterilitatẽ. e ¶ Porro illa flebat. præ tristicia. f ¶ Et non capiebat cibum. Id est parum de cibo capiebat. & quod modicũ est quasi nihil reputatur: vt habetur. q. phusicorum. g ¶ Nunquid non ego melior sum tibi q̄ decẽ filijs? Quasi exponunt hebræi de pueris phenennæ. Quasi dicat: intantum diligo te, q̄ ego sum melior tibi q̄ decem filij phenennæ matri suæ: hoc dicens ad ipsius consolationem. Alij exponunt: q̄ decem filij: id est q̄ si haberes decẽ filios. Sed ista expositio non videtur rationabilis: quia si haberet, decem filios non propter hoc excluderetur amor helcanæ ad ipsam vel minueretur sed magis includeretur & augeretur. h ¶ Surrexit autem anna. Hic cõsequenter describitur modus orandi humilis & deuotus, cum dr̄: Surrex. autem anna. vt iret ad locum orationis iuxta tabernaculum. i ¶ Post q̄ comedit & bib. in silo. Ex quo patet qđ supra dictum est: scilicet q̄ comederat aliquid licet modicum. k ¶ Et heli sacerdo. sedente super sellam ante postes templi domini. id est super sedem magnam & honorabilem: vt dicunt hebræi. Ex hac sessione dicentes: q̄ illa die fuit institutus iudex super populum. Sed hoc non videtur verum quia. ꝯ. iiij. cap. dicitur: q̄ ipse iudicauit israel. xl. annis Item capitulo sequenti dicitur: q̄ samuel adhuc iuuene existente heli erat senex valde. Ex quo videtur, q̄ per plures annos fuit iudex ante natiuitatem samuelis: qui concæptus fuit & natus eodem anno quo mater eius orauit pro ipso habẽdo: vt confitentur hebræi, & satis apparet ex sequentibus. Nec valet motiuum allegatum: quia. ꝯ. iiij. ca. dicitur: Heli sedebat super sellam, de qua cecidit & mortuus est: vt ibidẽ dicitur: ex qua sessione non potest dici, q̄ illa die fuerit factus iudex: nec similiter ex isto. l ¶ Et nouacula non ascẽdet super caput ei⁹, Ex hoc dat intelligi: q̄ deberet tenere † Iud. 13. ritum nazareorum: sicut dictũ fuit a iudicum. xiij. de sanſone. m ¶ Vt heli obseruaret os eius. Attendens si aliquod verbum exprimeret: vel a motu labiorum cessaret. n ¶ Estimauit ergo eam heli temulentã, id est plenam bono vino. & dicitur a temeto quod significat bonum vinũ & lentos qđ est plenũ. o ¶ Dige. pau. vi. Q. di. vade prius ad dormiendũ. & postea venias ad orandũ.

Diuiſio.

✠ Nequaq̄ ✠ a ¶ Dedit q̄ phenennæ vxori Moral. suæ: & cunctis filijs & filiab⁹ partes. Nam deus prophetis & regib⁹ & sacerdotib⁹ iudæor̄ fecit gratias

1 Pſ. 104. b. a ¶ ga post oblatas victimas cum vxorib⁹ & filijs & filiabus leuita vescebatur.

a & immolauit helcana dedit q̄ phenennæ a vxori suæ & cũctis filijs eius, & filiab⁹ partes. Annæ aut̄ dedit partẽ vnã tristis: quia b annam diligebat. Dñs aũt conclauerat vul⁊ a ¶ sicut agar saram.

uã ei⁹. Affligẽbat quoq; eã æmula ei⁹: & ve⁊ d a ¶ Malorum enim est solatium vitã bonorũ carpere.

hementer angebat: intantum vt exprõbraret q̄ conclusisset dñs vuluam eius: Sicq; faciebat per singulos annos, cum redeunte tẽpore ascẽderent ad templũ dñi: & sic puoca⁊ a ¶ fuerunt mihi lachrymę meæ panes die ac nocte. b ¶ leta.

bat eam. Porro illa flẽbat, & non capiẽ⁊ f a ¶ corporeum. & alibi: Potum meum cum fletu miscebam.

bat cibũm. Dixit ergo ei helcana vir suus: d Anna cur fles: q̄re non comedis: & q̄obrem affligis cor tuum? Nunquid nõ ego melior g sum tibi q̄ decem filij? Surrexit autem an⁊ h na post q̄ comederat & biberat in silo. Et k a ¶ Hic maxim⁹ sacerdos erat: & post sanſonem populum israel rexit annis. xl. sed iuxta. Lxx. viginti.

b ¶ vt ingredientibus & egredientibus templum verbum dei ministraret. sacerdotes enim scientiæ claues habent.

Hẽli sacerdote sedent̄ super sellã ante postes templi dñi: cum esset anna amaro aio: a ¶ Qui deridetur ab amico, ait iob: sicut ego: rogabit ꝺrauit ad dñm flens largiter, & votũ vouit dñm: & ipse exaudiet eum.

dicẽs: Dñe exercituum si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ: dederisq; seruæ tuæ sexum virilem: dabo eum dño omnib⁹ diẽb⁹ vitæ eius: † & nouacula nõ ascẽdet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino: vtm a ¶ quia deus non vocę tantum inuenitur: sed

heli obseruaret os eius. Porro anna lõque⁊ corde. Vnde⁊: Desiderium pau. exau. do. præpa. cor. eorum.

batur in corde suo tantumq; labia illius mouebantur: & vox penitus non audiebat̄ a ¶ temulentã a temeto: quod antiqui vinũ dicebãt. Estimauit ergo eam heli temulentam, dixit⁊ n a ¶. i. dormiendo excoque.

e q̄ ei: Vsq;quo ebria eris? Digẽre paulispero

Iob. 19. b Tropol. Quõ orã ei⁹. Hic autem traditur nobis forma orandi: vt nõ in multiloquio: sed in cõpunctione cordis & effusione lachrymarũ. Pſ. 50. d. Sacrificium deo spiritus

NICO. DE LYRA.

✠ scribi per, i, in fine. a ¶ Dedit q̄ phenẽnæ vxori &c. ptes, i. nouas ve⁊ tes pro solennitate. vt dicunt aliqui. Melius tñ vi. f. q̄ per hoc intelligant partes sacrificij. faciebat enim helcana hostiã pacificam domino pro gratiarum actione: de qua vna pars incendebatur super altare, scilicet adeps: reliqua erat facerdotis: vt pectusculum, & armus dexter: reliquæ carnes erant offerentis. & de istis dabat partes filijs & filiabus & vxoribus quasi quid sacrum. b ¶ Annæ autem dedit partem vnam tristis. Non scilicet de darione: sed quia non habebat liberos de anna quibus partes darentur. ideo subditur: c ¶ Quia annam diligebat. Propter quod magis tristabatur de sterilitate ipsius. In hebræo habetur: Vnam partẽ pulchram vel duplicem. cuius ratio subditur: Quia annam diligebat.

multas qui dicunt̄ filij iudæ. b ¶ Annæ aũt: id est gentilitati. dedit partẽ vnam tristis. In hebræo habetur. Vnam partẽ pulchram. Per quam intelligi potest paulus apostolus a christo datus doctor gentium. sicut ipse dicit Galath. ij. b. Qui enim operatus est petro in apostolatum circuncisionis: operatus est & mihi inter gentes. c ¶ Porro illa flebat & non capiebat cibum. Gentiles enim ad fidem christi conuersi flebant & ieiunabãt ꝓpter peccata in gentilitate cõmissa: & maxime in idolorũ cultura. Cõuersi v̄o de iudaismo non habebant talem occasionẽ flendi, & ieiunandi: qa nõ fuerãt idolatræ, sed cultores vni⁹ veri dei.

¶ Secunda pars.

✠ Concæpit an

Universidad de Sevilla Biblioteca

E ritus contribulatus cor contritum &c. sunt amplius in diuersa mutati. Rab. Alia translatio. Facies non decidit amplius: qa certissime se credidit exauditam. ¶ Raba. Nequaq enim ecclesia a fide & dilectione redeptoris in diuersa deuinando mutata est. b ¶ Et recordatus est ei⁹ domin⁹. Raba. Quia anna dñm deuote postulauit, concæpit & peperit. Sic ecclia per naturalem intellectum orans: mysterium incarnatiōis corde qđ cæpit: ore cōfessiōis genuit. c ¶ Vocauitq nomen eius samuel. id est deus annæ primogenitus prophetæ. Quis est hic nisi dominicus homo: ¶ Rab. Samuel postulatio dei vel nomen eius de⁹: quia a⁹tor scilicet naturi tatis eius: qa sterili orāti cōcessit filiū qui cūctis diebꝰ sibi in tēplo deseruiret. d ¶ Anna nō ascendit. id est ecclesia ex natiōibꝰ prius lacte nutriuit filium: quē cōcæpit p fidē. i. simplici intellectu i suis auditoribus. Tres vituli tria tpa significant: quibus xp̃m expectabat ecclesia. Tres modꝰ farinę: fides, spes, charitas: quas obtulit ecclesia. seu tres filꝰ noe ex quibꝰ plures ecclesiæ per fidem deo obtulit. Hæc dona pro puero offert ecclesia gentium: vt ostēdat se puerꝫ genuisse. i. fidē xp̃i pcæpisse: & operibus demonstrare velle. Et adduxit eum in silo in domum domini: cū perfecta fide incarnatiōis iunxit se primitiuę eccl̃iæ iudęis. e ¶ Præcorꝫ vt impleat dominus verbū suum. Quod voluisti: vel suū qđ promisit per heli, cū ait det tibi de⁹ petitionem &c. f ¶ Mansit ergo mu. &c. Non vult anna puerū ducere ad domū dei antequ ablactet: qa ecclesia nullū ad sacerdotiū promouebit dum lactis infantię participes est: nō solidi cibi & intelligētiæ spi

F ritalis capax.

NICO. DE LYRA

a ¶ Nequaq iquit domine mi &c. scilicet sum ebria vt tu credis. b ¶ Nā mulier infœlix &c. tū, ppter defectū pliꝰ: tū, ppter vbertatem phennæ me, puocātis. c ¶ Vinūq & omne quod iebriare pōt non bibi. qa liquorē iebriatium nō biberat illa die. Vel si biberat accæperat ita parum q⁹ quasi nihil esset reputandum. d ¶ Ne re. an. tuā quasi vnā de fi. be. i. sine iugo discipling. e ¶ Deus israel det tibi petitio. In hebræo habetur. Dabit tibi petitionē &c. f ¶ Vtinam inue. ancil. tua gra. &c. vt velis orare pro me dominū. g ¶ Vultusq illi⁹ non sunt amplius in diuersa mutati, quia passiones iræ & tristicię q̃ mutant faciem in diuersos colores recesserunt ab ea ex ꝓfolatione exteriori verboꝝ heli: & ex interiori consolatiōe gratiæ diuinæ. h ¶ Reuersiq sunt: & venerunt in domū suam rhama. Ista est eadem ciuitas q̃ supra nominata est, rhamathaim. Rhamathaim enim qđ significat excelsa, plurale est huiꝰ nois rhamatha qđ significat excelsum. sicut in latino eadē ciuitas aliqn vocat̃ noie singulari: & aliqn noie plurali: sicut ciuitas ebroicensis: aliquando vocatur ebroias aliquando ebroie. i ¶ Cognouit aūt helca. annam vxo. suam. f. post q̃ reuersus fuit in domum suā. qa iudæi euntes in hierl̃m cū vxoribus suis ad diē solēnē: vel causa sacrificij seu orationis, vsq; ad reditū suum in domos suas cōtinebāt ab vxoribus suis. Et ad hoc melius seruādū, postea fuit cōstitutum: q̃ qñ de eadē ciuitate ibāt hierl̃m, ppter dictā causam plures viri & plures mulieres: viri ibāt in vna comitiua: & mulieres i alia. Pueri aūt de quib⁹ nō erat suspitio poterāt ire in ista comitiua, vel in alia. Et iō cū saluator nr̄ iesus xp̃s, xij. annorum ascēdisset in hierusalem ad diem festum & ibi recedētibus parentibus remāsisset: non cognouerunt parentes eius: existimātes illum esse in comitatu. vt habet Luc. ij. qa ioseph existimabat eū esse in comitatu mulierū: Maria aūt mater eius in comitatu virorū. l ¶ Vocauitq nomen eius samuel: eo q̃ postulasset eum a domino, Samuel enim interpretat̃, quasi postulatus a deo. Sequit: m ¶ Nō vadam donec ablactē. infans: & ducam eum vt appareat ante conspectū dñi: & maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana vir suus: Fac qđ bonum tibi videtur: & mane donec ablactes eum: Precorꝫ vt impleat dñs verbum suū. Mānsit ergo mulier & lactauit filiū suū: donec amoueret eum a lacte. † Et adduxit vīnum quo mades. Respondens anna: neq; quaq̃ inquit domine mi. Nam mulier infœlix nimis ego sum: vinūq & oē qđ inebriāre potest non bibi: sed effudi animā meā in conspectu dñi. Ne reputes ancillam tuam de filiabus belial: qa ex multitudine doloris: & mœroris mei locuta sum vsq; in p̃sens. Tūc heli ait ei: Vade in pace: & deus israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Vtinam inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam & comedit: vultusq illius non sunt amplius in diuersa mutati. Et surrexerūt mane, & adorauerūt corā dño: reuersiq sunt & venerūt i domū suā i rhamatha. Cognouit aūt helcana annam vxorem suam: & recordatus est eius dñs. Et factum est post circulū dierum: cōcæpit anna & peperit filium: vocauitq nomen eius samuel: eo q̃ a dño postulasset eū. Ascendit autem vir ei⁹ helcana & oīs domus eius vt immolaret dño hostiā solēnem, & votū suū: & anna nō ascēdit. Dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactet infans: & ducam eum vt appareat ante conspectū dñi: & maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana vir suus: Fac qđ bonum tibi videtur: & mane donec ablactes eum: Precorꝫ vt impleat dñs verbum suum. Mānsit ergo mulier & lactauit filiū suū: donec amoueret eum a lacte. † Et adduxit

A ritalis capax a ¶ In vitulis. in, pro cum: vt ibi: in argēto & auro. b ¶ Et tribus modis farinæ & amphora vini. Quæ continet tres modios. Nō intelligit cūcta simul obtulisse deo: sed quæ dam deo, quædā sacerdoti: vt habēter susciperet puerū in ministerio. Hiero. in hebræo. Modio farinæ: sed vitio scriptoꝝ depraua

a ¶ in sacrificio piæ

a eū secū postq̃ ablactauerat ī ūtu⁹ a cōfessiōis. a ¶ exercitio bonę operatiōis.

blis trib⁹, & trib⁹ mōdiis farinæ, & a ¶ gra eruditionis. s. & fide scte trinitatis instructū, vt posset dicere: reddem⁹ vitulos labioꝝ nostrorū: & digne offerret sacramēta corporis & sanguinis domini.

amphora vini: & adduxit eum ad domū dñi ī silo. Puer aūt erat ad huc infantul⁹: & imolauerūt vitulū, & obtulerūt puerū heli. Et ait ana: b ¶ scilicet vt bene suscipias.

Obsecro mi dñe: viuit aīa tua. Ego sū mulier illa q̃ steti corā te hic orās dñm, p puero isto. Orauī: & dedit mihi dñs petitionē meā quā postulaui eū. Idcirco & ego como

¶ scilicet q̃diu vixerit.

dauī eū dño cūctis diebꝰ qbꝰ fuerit accōmodat⁹ dño. Et adorauerūt c ibi dñm: Et adorauit anna, & ait:

a ¶ gaudete in dño semper &c.

d EXultauit cor Ca. II. d a ¶ qa nō i laude hoīm: nō in meum in dnō: & exal vanitate. a ¶ qa. b ¶ exaltabunt cornua iusti: qa de apicibus crucis xp̃i ꝓferunt hęc cornua iustis. in his ventilam⁹ & destruimus dęmones animæ nostrę insidiantes. ¶ nō in se.

e tātum est cōrnu meū in deo meo f Dilatatū est os meū sup inimicos g a ¶ Ipse eū saluū faciet ppl̃m, suū a pec. eo. meos: quia lætata sum in salutāri h tuo. Nō est sanct⁹ vt est dñs: neq; i ¶ immutabilis. f. licut tu.

enim est alius extra te: & non est i fortis sicut deus noster. Nolite k a ¶ altiora, capacitatē itellect⁹ trāscēdētia. multiplicare loqui sublimiā, gloa ¶ vaniloquia vel turpiloquia. kriantes. Recedant vētera de ore l a ¶ Spiritus⁹ oīa scrutat. vestro: quia deus scientiarum dñs mest: & ipsi ꝑparant cogitationes.

caꝑ. s. l ¶ Recedant ve. i. mala vba ia q̃si ex longa ꝓsuetudine inueterata. m ¶ Quia deus scien. do. est. q. d. nihil latet eum:

✠ sed omnia

Moraliter. c ¶ Et ado. an. & ait: Exulta. &c. Per annam quæ Moral⁹. gra intelligit̃ ecclesia significat: nā & tps ecclesiæ tps gratiæ noīat dicit Greg. Exulta. cor. meū &c. pro multiplicatione filioꝝ. i dño credentiū. e ¶ Et ex. est cor meū. i. xp̃s qui defensor est ecclesiæ. ppter qđ de ipso dicit Luc. i. g. Erexit no. d. cor. sa. f ¶ Dilatatum est &c. In prędicatorib⁹ & doctorib⁹ sacris eloquiis iudæos & hereticos cōfundētib⁹. h ¶ In sa. tuo. i. xp̃o i ipsis principaliter operante Ioh. xv. a. Sine me ni. po. fa. ideo subdit: i ¶ Non est &c. vt est do. i. xp̃s: qui dicitur sctūsan⁹ ꝺorū Dan. ix. k ¶ Nolite mul. lo. sub. i. supba & aliorū ꝓmptiua: qualia erāt vba phennæ cōtra annā: vt patet ex prædictis & hoc prędicabat helcana a dño impleri: qa licet puer samuel esset natus, non tn adhuc erat in statu quo posset in tabernaculo ministrare. a ¶ In vi. tribus. Postea dicitur: Et imolauerūt vitulū, & obtulerunt puerū heli. Ex quo videt̃, q̃ vnū vitulum obtulerunt in sacrificiū dñi: & alios duos obtulerunt heli sacerdoti: qa puerum dimittebant in cura ipsi⁹. vñ subditur: b ¶ Et ait anobse. mi. dñe. Et subintelligit̃ q̃ iste puer sit discipulus & minister eius. Cætera patēt in littera. c ¶ Et ado. anna. Hic conseq̃tur ponit̃ gratiarūactio, p̃ bñficio recæpto, & hoc fit in cārico annæ: In quo primo gr̃arūactio redditꝫ. sed o anna ꝺ superbiā & ingratitudinē inuehitur, ibi: Nolite multiplicare loq sublimia. tertio dei magnificatio subditur, ibi: Dñi enim sunt cardines, circa primū dr̃: Et ado. an. qa gratiarum actio est quædam species orōnis vt hr̃. i. ad Timoth. ij. vbi dr̃ sic: Obsecro igit̃ primo oīm fieri obsecrationes, orōnes, postulationes, gratiarūactiones &c. Ca. II. Gaudiū & exulta tio differunt.

E Xultauit cor meum &c. Gaudiū, ppriæ loquendo est delectatio appetitus intellectiui ab intra in bono adepto vel in præsenti. Sed quando resultat in signis exterioribus, tunc dicitur exultatio: & dicit̃ quasi extra saltatio. Toraliter autem gaudebat anna de beneficio sibi collato a deo. ꝑm illud: Ps. Cor meum & caro mea ex ultauerunt in deum viuum. e ¶ Et ex. est cor meum. Cornu in sacra scriptura accipit̃, p motu cordis tendētis in aliqđ arduū. Et si careat regula rōnis & legis diuinæ, dicitur cornu supbiæ. Si aūt dictis regulis mē furetur, dicitur cornu magnanimitatis vel magnificētiæ: qđ est qn animus ex bñficio a deo collato in præsenti per spem tendit ad maius bñficiū ex dei liberalitate cōsequendum. Sic aūt mouebat anna in augmētum gratię cōsequēdū a deo in vita p̃senti: & cōplemētū glię in futuro. f ¶ Dilatatum est os meum. Ad deū aperte & magnifice laudandū de collato mihi filio & q̃ phennæ & liberi ei⁹ de hoc torq̃bant, iō subdit: g ¶ Sup ini. me. Odiebat em eorum malitiam, sed diligebat naturam ꝑm charitatis formā. i ¶ Non est san. vt do. Quia ipse est sctūs per essentiam: alꝺ aūt per participationem. & hoc modo exponat̃ qđ subdit: Et non est fortis. &c. k ¶ Nolite, mul. hic p̃r anna inuehit̃ ꝺ ingratā supbiā: qa phennæ de prole sibi & a deo data superbierat: de quo tamē deberet esse humilior & deo gratior. & hoc est qđ dr̃: Nolite mul. lo. sub. i. supba & aliorū ꝓmptiua: qualia erāt vba phennæ cōtra annā: vt patet ex prædictis & debitum reddere vtriq; vacādo tpe competēti. ¶ Grego. Sit p̃sul a ꝓ actione ꝓcipuus: sit præ cæteris ꝺ tēplatione suspensus. Præsuli ꝺ debent inferiores ēlati in hoc q̃tum possunt cōformari. Actiua tur. Deditq; phenennæ filijs & filiabus partes. Per quos intelliguntur opera misericordiæ: quib⁹ correspōdent merita & pluralis præmia. Annæ vero dedit vnā partem pul. i. dei contēplationem, quæ habet pulchritudinem & suauitatē annexā. In actiua q; vita ex humanis negocijs admiscent̃ multi pulueres aiæ facilis: rachel aūt venusto aspectu. Affligebat quoq; cā æmu. cius. Per quod intelligit̃ discæptatio vitę cōtēplatiuę & actiuę. Nā charitas dei trahit bonum prælatum ad actus vitæ ꝓtemplatiuę necessitas ꝺ ꝓximi retrahit ipsum a ꝓtemplatione, vt intendat opibus actiuæ. Porro illa fle. s. cōtēplatiua de dilatione gloriæ in qua contēplatio ꝓsummat̃. Et non capiebat cibum. Per qđ designatur mirabilis abstinentia cōtēplatiuoꝝ. Dicitur enim in collationibus patrū de pluribus, q̃ aliqn trāsibāt tres vel q̃tuor dies, non solum absq; cibo corporali: sed etiā absq; memoria ei⁹. Per hoc autem q̃ annæ dat filius cuius caput nouacula nō debet tangere: significatur actus prædicādi procedens ex cōtemplatio ne interiori cuius caput. i. intentionē nouacula vanæ gloriæ tangere non debet per appetitum laudis humanæ.

Duplex ablactatio.

exo. 29. a

i. 2. a. Ibidem. 1. Tessa. 5 c. Pā. 14. a. exo. 17. c.

Exo. 3. d.

Ecci. 3. c. Deu. 3. d.

Col. 2. a.

2. Tim. 2 b.

B Luc. 2. d.

Pā. 92. b

1. Co. 8. a.

Pā. 92. b

f. 1. q. 2. d. 1. 20. q. 1. c. gaudiū

Moraliter.

Secunda pars. i iiij ✠ simplicibus

E Arcus fortium. Raba. Aug. i. intentio eorū qui sibi potentes esse videnf: vt sine dei auxilio diuina possint implere mādata
b ¶Et infirmi. Raba. Aug. Qui in dei pietate cōfidunt dicunt: Miserere mei deꝰ: qm infirmus sum. Infirmꝰ erat gentilis populus qn̄ a testamēto dei alienus. nūc aūt ꝓcinctus robore: cum in-
dutus scuto fidei & galea salutis, & gladio spūs poterit ignea tela diaboli exunguere. c ¶Saturati prius pro pani. Repleti prius iudæi. s. mysterijs eloquiorum pro panibꝰ se locauerūt. i. separauerunt a deo: vel a proprijs sed ibus euulserunt: ne reciperēt euangeliū agens de pane qui de cœlo descēdit. Repleti ndē, q & potentes id est israelitæ qbus credita sunt eloquia dei. sed ancillæ aliq minorati sunt: qui se subtraxerunt: nec in saluatorem credidērūt: & in ipsis panibus. i. diuinis eloquijs tm̄ terrena senserunt. Gentes aūt qbꝰ non est data lex: posteq̄ per nouum testm̄ ad illa eloquia venerunt, multū esuriendo terram transierunt: qa in eis nō terrena, sed cœlestia sapuerunt: In greco ita: Pleni panibus minorati sunt: & esurientes transierunt terram. d ¶Et famelici sa. sunt. i. gēriles prius egētes panem verbi dei iam gustant qm̄ suauis est. Tandiu pasti sunt scientia dei: Donec sterilis peperit plurimos. In hebræo † saba: quod significat septē & plurimos. e ¶Sterilis pepit. In septenario vniuersitas ecclæ designat. vñ & iohānes scripsit septem ecclesijs ad vniꝰ plenitudinem se scribere oñdēs. vñ Sapiētia ædificauit sibi domū: & fulsit colūnas septē. Sterilis erat in gētibꝰ ecclesia añq̄ iste foret: quē cernimus oriri. Cernimus etiā terrenā hierl̄m prius fœcūdā: nūc infirmatā: qa quicūq; in ea filij liberi erāt virtutis eius. nūc vꝰ ibi qm̄ fra est, spūs nō est: amissa vtute infirmata est.
F f ¶Plurimos. Rab. Plurimos i hebræo & in. Lxx. hī septē. Iudei dicūtꝙ nato samuele mortuꝰ ē primogenitꝰ filij phenēnæ: & singulis annæ nascēbꝰ filijs, singuli phenēnæ sūt mortui. Sed phenēna habuit septē. Anna vꝰ qnq;. Sed hebræi duos filios samuelis annumerāt annæ filijs. ¶Rab. Sterilē: vel eosdē mortificat & viuificat: qdꝰ repetit adiuūgēs: deducit ad iferos: & re. vñ: Si mortui estis cum xpō: quæ sursum sūt sapite: nō quæ sup terrā: vt sunt scilicet illi q esurientes trāsierūt terrā. Mortui em̄ estis inquit salubriter scilicet & vita vra absc̄odita est cū xpō i deo. Idē ergo viuificati vel viui: sicut ꝙdꝫ mortuꝰ est, ꝓpter pētā nostra: & surrexit, ꝓpt iustificationē nostrā. & qa ait: Nō deliques aiam meā in iferno. Eundē deduxit ad iferos deus & reduxit: hac eius paupertate ditati sumus. g ¶Pauperē fa. Iesum q, ꝓpter nos pauper factus est: & ditat eundē gloria resurrectionis. h ¶De puluere. De corruptione xp̄m. vnde: Nec dabis sanctum tuum vide. corruptio.
i ¶Desterco. Raba. Iudaico populo in quo cū se dixisset apl's ecclesiā psecutū: qua re mihi inqt fuerūt lucra, ꝓpter xp̄m ęstimabit stercora. k ¶Principibus. Raba. qbus dicit: Sedebitis super sedes. xij. iudicātes. xij. tribus israel. l ¶Soluū gloriæ. In æquale patris sedēdo: & qa pater omne iudiciū dedit filio: & qa re-
gni eius non erit finis.

NICO. DE LYRA.

Sed omnia certitudinaliter retinet ad iudicādum etiā secreta cordium: ideo subdit: Et ipsi præparant cogitatiōes. a ¶Arcus for. supe. est, Arcum fortium vocat linguam phenēnę & puerorꝰ ex qua, ꝓcedebant verba pūgitiua quasi sagittæ. b ¶Et infirmi &c. Logtur pro se & sibi similibꝰ. natura enim in eū erat infirma & impotēs ad prolificandū: sed roborata ē ad hoc ex dono dei. d ¶Saturati &c. logtur metaphorice: qa plus satiati si postea incurrūt famē & defectum cibi, plus cruciantur: sic fuit de phenēna, q fuit priꝰ liberis plena: & postea mortui sunt. e ¶Et famelici &c. qa anna prius famelica & desideras de ,ple habēda habuit prolē ad sufficientiā. ideo subditur: f ¶Donec sterilis &c. In hebræo habetur: Donec sterilis peperit septē. Sed hoc videtur esse cōtra illud quod postea dicitur eodem cap. ꝙ anna concæpit & peperit tres filios & duas filias. Et ideo dicunt aliqui hebræi ꝙ duo filij samuelis computātur hic iter liberos annæ: quia de ipsa exiuerunt mediante samuele: & sic dicitur peperisse septē.
Alij vo

a ¶. i. intētio iudeoꝝ: vel disciplina philosophoꝝ: ga de se ꝙsumebāt: & fidei simplicita
b Arcus fortiū superatꝰ est, & infirmi tem deridebāt. ¶repleti.
c accincti sunt robore. Saturati prius ¶vel pane. ¶gentiles.
d pro panibus se locauerunt: & fame
a ¶Causa est cur ita factum sit.
e lici saturati sunt. Dōnec sterilis pe
f perit plurimos: & quæ multos habeg bat filios infirmata est. † Dñs mor
h tificat & viuificat: deducit ad infe
i gros & reducit. Dñs pauperem facit
a ¶hoc est. ¶superbos. ¶Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.
b ¶humiles. c ¶cito: vt caro eius non videret corruptionem.
& ditat: hūiliat & subleuat. † Súsci
n p a ¶chrisum: qui pro nobis pauper factus est: vt ditaremur.
q
† tat de puluere egēnū: & de sterco
¶supra diuites.
kre eleuat pauperē: vt sedeat cū prin
r a ¶vt det eis hæreditatem. i. sedem gloriæ.
b ¶quia dominatur a mari vsq; ad mare.
l cipibus & sōlium gl̄iæ teneat. Dñi s

ducit ad infe. In hebræo hī: Ad sossam. i. sepulchrū. l ¶Et redu. H
qa aliq̄n ꝓtingit, ꝙ aliq; de quoꝝ sepultura iam tractaꝫ ad vitam reseruanꝫ: sicut de ezechia hī. iij. Reg. xx. pro humiliatione sua corā dño. m ¶Dñs pauperē fa. & di. &c. qa de diuitijs & honoribꝰ frequēter dencit aliq̄s, ꝓpter eoꝝ supbiā: & aliq̄s paupes & abiectos eleuat ad diuitias & honores, ꝓpter eoꝝ humilitatē. per hoc innuit anna, ꝙ sic factum est a dño de ipsa & phenenna.
s ¶Dñi em̄ sūt &c. Hic q̄r ponit dei magnificētio: & prio q̄tū ad potentiā
simplicib' in nouo testam̄to. Mat. xj. d. Abscōdisti hæc a sapientibus & prudētibus & reuelasti ea paruulis. a ¶Arcus for. sū. est, i. scientia scribarum & phariseorum. b ¶Et infir. i. apl'i simplices & illiterati. c ¶Accincti sunt &c. In spūsancti dationē per quē facti sunt intelligētes scripturas & eloquētes in omni idiomate: & ita constantes ꝙ gaudebāt in tribulatiōe. Act. v. g. Ibūt apl'i gaudētes a cōspectu concilij: qm̄ digni ha. sunt pro nomine iesu cōtu. pati. d ¶Saturati priꝰ, ꝓ pa. se. locauc. i. facerēt euacuari sūt bonis spūalibꝰ, sicut illi q pro victu quotidiano semetipsos locāt indigēt bonis tēporalibꝰ. e ¶Et fame. fa. sūt. id est apl'i prius illiterati ꝙ spiritūsancti scientia dei sunt repleti. f ¶Donec sterī. pe. plu. i. gētilitas quę sterilis erat i bonis operibꝰ ad predicationē apostolorꝝ valde fructi ficauit. g ¶Et quæ mul. habe. fi. infir. est. i. iudæa quę ꝓ infidelitatem est infirmata
h ¶Dñs morti. Iudæam, dimittēdo eā cadere in infidelitatem.
i ¶Et viuificat. Gentilitatem per fidei susceptionem. k ¶Deducit ad inferos. Iudæos obstinatos, dimittendo eos reduci.
l ¶Et redu. Gentiles ab idolatria per quā digni erāt iferni pœna, reuocādo. m ¶Dñs pau. fa. Populum iudaicū obstinatum spiritualibus bonis. n ¶Et ditat. Eis gentilē ad se conuersum.
o ¶Humiliat. Iudæos in captiuitate diuersos. p ¶Et subleuat. Conuersos gentiles iudæis dominātes. Aliter potest exponi de eadem persona ab illo loco. Dñs mortificat, per carnis afflictionem. Et viuificat, per spiritus consolationē. Deducit ad infe. per cōsiderationem pœnæ. Et reducit, per emendationē vitę. Dñs pauperem fa. in temporalibus. Et ditat. in spiritualibus. Humiliat, in præsenti. Et subleuat, in futuro. q ¶Suscitans de pul. ege, in futura resurrectione. r ¶Vt sedeat cū principibus, in throno gloriæ. s ¶Dñi em̄ sunt car. ter. i. prælati &
principes do

A gni eius non erit finis. a ¶Cardines terræ. Quattuor. s. plagæ mūdi: in qb' dilatauit orbem eccl'ia: ꝙ a solis ortu, vsq; ad occasum laudāt nomē dñi. ¶Mystice Prędicatores, sup quos orbis. i. eccl'ia, side eoꝝ stabilitaf de qb' dr̄: Sub, quo, curuanf q portant orbē. b ¶Dñm for. ga ifirmū facier adueſariū ei'. Pōt ex ambiguo græco intelligi: & adue sariū suū.
Cu em̄ dñs posīdere nos incipit: aduersari nr̄i ipsi' fit: & vincit a nobis non viribꝰ nris: qa nō i vꝰ tute ꝓpria potēs ē vir. Dñm for. ad. Aduersarij iudęi: super qs in cœlis. i. aplis dñs tonauit: qñ eos terruit gehēnam minādo, minas si gnis firmādo. vñ multi ꝙersi sūt. Vel formidabūt i iudicio quē hic aduersantes cōtēpserūt sup qs tonabit, dicēs: Ite in ignē æternū. Qd' ne oīb' cōtigat dñs quotidie i cœlis. i. scripturis & doctoribus tonat. c ¶In cœlis to. Rab. Quia iusta retributio futura ē i die iudicij: sed iterim tonat de nubib' suis, qs spūsctō ipleuit postēq̄ cœlos ascēdit. d ¶Fines ter. Extrema hois: qa nō iudicabunt q in meli' vel in deteri' medio tpe ꝓmutanf. sed extrema i gbus fuerit inuēt'.
e ¶Et da. &c. re. i. christo. f ¶Imperiū. i. ecclesiā. vñ: Dabo tibi gentes hereditatē tuā. Vel iperiū. i. ptātē iudicādi: qa oē iudiciū dedit filio. g ¶Regi suo, Rab. Xpiano ppō cui dat virtutē regendi carnē: vt in eo vincat mundū: qui propter eū fudit sanguinem suum.

NICO. DE LYRA.

ad potētia & hoc ē in actu creatiōis, cū dr̄: Dū em̄ sunt car. &c. Sed' o q̄tū ad sapiam: i actu gubernatiōis, cū dr̄. b ¶Pedes sanctorū &c. dirigendos eos in via morū. Tertio q̄tū ad eꝰ iudiciū in actu debitæ punitiōis, cū dr̄. c ¶Et impn̄ in tenebris cōti. s. in tenebris culpę: & postea i tenebris gehēnæ. d ¶Quia sion in for. &c. qa ꝓ potentiā sæcularem nullus poterit manum
B dei euadere. h ¶Dñs iudicabit fines ter. in iudicio extremo.
i ¶Et dabit imperiū re. suo. i. ipsi christo: cui pater dedit iudiciū: vt hī Ioh. v. d. Et qa iudicabit in forma hūanitatis in q̄ fuit corā pilato iudicat'. ideo sequit': k ¶Et sublimabit cornu xp̄i. i. vncti sui. Christ' em̄ in humanitate fuit vnct' plenitudine gratiæ. Licet aūt christ' appareat i iudicio in forma humanitatis tm̄ nō erit infirmitati subiecta, sicut fuit corā pilato. Sed apparebit in forma gloriosa omni creaturæ: etiā supmis angelis prælata. Quō xp̄o dō dr̄: Et sublimabit cor. i. ptātem xp̄i sui. Tunc em̄ potestas oia sint xp̄i sublimabit, qñ oia ei pfecte subijcient. qd' nō est adhuc ipse subiecta. Paulus apl's Hebræ. ij. b. Nūc aūt necdū videmus oia esse subiecta ei. Ad cui' intellectū ꝑsiderādū ꝙ in xp̄o est duplex natura. s. diuina, & hūana. Sed' m diuinam naturā oia plene fuit ei subiecta: nec ptās ei' deprimi pōt aut, sublimari cū sit ifinita. Sed' m vꝰ naturā hūanā sublimata est ptās xp̄i: & adhuc subli mabit: licet em̄ ab instāti illi' fcte vnionis naturæ diuinæ & humanæ i suppōsito vbi oia plene subiecta fuerint humanitati xp̄i auctoritatiue. nō tm̄ executiue. Primū patet: qa quāto aliqua sūt deitati, ꝓpinqora: tāto alia sunt ei magis subiecta: sicut patet de elemētari regiōe, q̄ tota subiecta ē latiōi astrorꝝ vt ois vt' ei' ide gubernet. vt dr̄. i. meteororꝝ. Corpa vꝰ cœlestia subiecta sūt āgelis siue itelligētijs mouētibꝰ ea: & iterū angeli iferioris & mediæ hierarchię, subiecti sūt āgelis hierarchię, supioris. Natura ār hūana ixpō ab instāti vnionis q̄dictæ ꝓpinqor fuit deitati oīb' angelis ga vnita ē ei in ē hypostatico. Angeli em̄ quātūcūq; supmi nō fuit ei sic vniti: qa nullq; āgelos apphēdit: vt dr̄ ad Heb. ij. sed tm̄ ꝓpationē. s. ꝓ aptā visionē & fruitionē pfectā: & iō ab instāti vnionis q̄dictæ oia sūt subiecta xp̄o hoi auctoritatiue. Sed' m sī'r pater: qa añ resurrectionē natura humana i xp̄o fuit passibilis & subiecta pœnalitatib' ad cōplēdū mysteriū nr̄ę redēptiōis. & sic nō fuit ei oia subiecta executiue. Sed qñ resurrexit ad vitā imortalē: natura illa fuit plene gl̄iosa i aia & corpore: & ꝓ oīs ptās ei' rūe fuit sublimata, ꝓpt qd' tūc dixit apl's Mat. vj. d. Data ē mihi &c. Et adhuc sublimabit cor. i. ptātem xp̄i sui. ¶Sciēdū aūt ꝙ ionatha filꝰ ozihel i trāslatiōe chaldaica aliter exponit cātici ānq̄ ꝙdictum: cuius sensum accipiā prout potero addendo etiam alia ad maiorē intellectum. Dicit igit': ꝙ anna ꝓ spiritū prophe-
ticum

Christi sui

Mystice. Pś. 11. a
Ioh. 9. b.
Pś. 2. b.
Ioh. 5. d.
mat. 25. d
Ioh. 6. c.
Apo. 1. a.
Pś. 15. c.
Ibidem.
Phil'. 3. b
Mat. 25. c
Ioh. 5. d.
Pś. 67. a.
Eph. 6. c.
Pś. 6. a.
Col'. 3. a.
1. co. 15. a
Pś. 15. c.
Moraliter.
Alia expositio.
† deu. 32
Tob. 13. a
Sap. 16. b
† Pś. 112. a.
Moraliter.
Visiones ꝓphetæ.
† 49. di. c. 1. post principiū.
rus foret blasphemias ꝺ dñm: & ꝙ nitere fdestruere ciuitatē hierusalē & tēplū: sed ab āgelo dñi pcuteref eius exercitus vsq; ad. clxxxv. milia virorū: & sic ꝓpelleret fugere i terrā suā verecūde: vt hī. xix. Re. xix. Et, ꝓpter hoc dixit āna: Nō ē sctūs vt ē dñs: qa ipse est sctūsctōꝝ: vt hī Dañ. ix. Nec; em̄ ē alius extra te. s. vel' de'. qa aliq dñr dq erronee: sicut iupiter & saturn' & ꝙsimiles vel ptici patiue: vt iudices & viri sctī. Et nō fortis sicut de' nr̄: qa i momē to & per vnicū angelū cōteret ipsius sennacherib exercitū. Quinto vidit futurū esse ꝙ nabuchodonosor rex babylonis destrueret ciuitatē & tēplum: & ppl'm israel captiuaret. vt hī. iij. Reg. vlti. & de hoc multū gl̄iaret, ꝓpter qd' dixit: Nolite, multiplicare loq sublimia: gliantes de ciuitatis destructiōe: & ppli israel captiuatio ne. Recedāt vetera de ore vrō. i. verba supba. q dicunt' vetera: qa initiū oīs pcti est supbia: vt hī Ecci. x. b. Quia de' sciarū dñs est. quasi dicat: ipse fecit tēpora futura determinata, in qb' adducet sup vos vidictā, ꝓpter pētā vñ & postea nabuchodonosor in furiā xp̄us est: vt hī Dañ. iij. Et balthasar ei' abnepos, fm̄ Iosephū occisus est. Sed' m vero alios hebræos balthasar fuit eius nepos. cui cōcordat dictum Hiere. xxvij. a. Ego dedi oēs terras istas in manu nabuchodonosor regis: & seruient ei oēs gentes, & filio eius & filio filij eius: nec plures ibi exprimuntur: & babylon de structa fuit ꝙ Cyrū & Darīū: vt hī Dañ. v. Et ipsi præparanf cogitationes: qa hō videt ea quæ parent: de' aūt intuef cor: vt hī. j. xvj. b. Sexto vidit: ꝙ greci afflictури essent filios israel ꝓpter antiochi illustris: qui corgit filios israel transire ad gentilem ritū: & ī tēplo domini posuit abominandū idolū: vt hī. j. Mach. j. Et ꝙ per mathathiam & filios ei' græci forāt & debellādi & mūdādū tēplū dñi: vt hī. j. Mach. iij. Et, ꝓpter hoc dixit āna: Arcus fortiū supat' est. i. virt' græcoꝝ est debellata. Et infirmi accīcti sūt robore. i. machabæi, q respectu græcoꝝ videbanf nulli' momenti: & ī pluries eos superauerūt & de terra israel eiecerūt vt patet in ꝓcessu libri Mach. Septimo vidit, in spū tribulationē futurā iudæis tēpore amanagagitæ: & filios israel liberādos ab illa ꝙ mardocheū & hester. vt habetur in ꝓcessu libri hester. Et q̄tum ad hoc dixit anna: Repleti: al's saturati priꝰ: id est amā & filij ei' pleni diuitijs
& delitijs
principes dñanf tm̄ in terra & nō i cœlo, sicut beati. a ¶Et posuit super eos orbē. i. curā orbis spiritualē & tpalē. b ¶Pedes sctōrū &c. seruā, ne corruāt in foueā mortalis culpæ & inde in foueā gehēnæ. c ¶Et impn̄ in tc. culpæ & postea gehenna lis miserię. d ¶Quia nō in fortitudine sua. s. corporali & tēporali. e ¶Roborabitur vir. Eo ꝙ est defectiua. f ¶Dominū for. ad. eius. i. dæmones & pctōres obstiati. g ¶Et sup ipsos i cœ. to. illa sua terribili: Ite maledicti &c. Mat. xxv. d. q̄ dabitur in cœlo aereo. h ¶Dñs iudi. fi. ter. i. homines de oībus finibus terrę. i ¶Et dabit impe. re. suo. i. xp̄o homini: qa tūc oia pfecte subijcient ei. Ideo subdit': k ¶Et sub. cor. xp̄i. sui. i. ipsius ptātē

E a ¶Christi sui. Christiani ppli christmare vncti: totum tñ corpꝰ
est capite tuo vnus est xps. Hæc anna ꝓphetauit mater samuelis
in quo nñc figurata ẽ mutatio veteris sacerdotij: & nñc ipleta, qñ
infirmata est fœcũda: vt nouũ haberet sterilis in xpo sacerdotiũ
b ¶Heli. Interpꝛtat extraneꝰ. a deo em alienꝰ est, q subditos nõ
corrigit. Ophni ifamia cõuersiõis: meritoaũt sic vocat, q distert cõuerti i melius
Phinees oris obduratio, vel ori parcens.
Duos phinees sacerdotes legimus. Alterum iustum eleazari filium: alterum iniustum filiũ heli. Sacerdotes qui custodiũt
os suum ne exeat inde aliquod prauum:
in filio eleazari signãtur: Qui aũt os habent obturatũ, vel imperitia, vel pctõrũ
cõscia in filio heli figurãtur. c ¶Porro filij heli filij belial. Refert Iosepus q
heli sacerdoti erant duo filij ophni & phinees circa homines iniuriosi: & circa diuinitatẽ impij: nullis, iniquitati pcebãt
& alia quidẽ munera ab oblaturis, ꝓpter
honorẽ sibimet sequestrabant: alia rapinæ modo tollebant: mulieribus religionis causa cõuenientibus cõtumelias inferebant: alijs violentias facientes: alijs per
suadentes donis: nihilq; eorum vita a tyrãnide pessima differebat. Vnde & heli, p
eorũ iniqtate damnatꝰ ẽ; qa minꝰ seuera animadersione plectebat. etsi quidem
coercuit, & corripuit: cum lenitate tñ & mansuetudine patris, nõ sæueritate & auctoritate pontificis. Discãt ergo sacerdotes: quia propter scelera populi puniẽtur: & subditos; culpa illis imputabitur.
☞ Tunicam.

NICO.DE LYRA.

✠ & delictis tẽporalibus. Pro panibus
se locauerunt: quia pro seruanda & sustẽtãda vita sua libenter supposuissent se seruituti hester & mardochei: vnde Hester. vij. dicitur: q amã rogauit hester reginã pro aia sua: & samelici saturati sunt. i. iudæi qui tũc erãt pauperes & abiecti, p
hester & mardocheũ fuerũt eleuati per to
tũ imperiũ assueri. Donec sterilis peperit
plurimos i. hierlm siue iudæa. quẽ sm he
bræos mõ dr sterilis: eo q iudæi qui sunt
eius filij inde sunt eiecti, & per orbem dispersi: pariet tamen plurimos: vt dicunt:
qa in aduẽtu nr̃i Iesu quẽ expectãt, dicunt
hierlm & iudæa debere repleri filijs isrl
ibidẽ de diuersis mũdi partib' congregãdis: & dicunt q tũc omnes aliæ natiões subijcient eis. Et quæ multos habebat filios, infirmata est. i. roma siue romanũ imperiũ, qđ vastauit iudæa & dispersit iudæos: tũc debilitabit & ad nihilũ deducet. Sed illud
quod hic dicit: de partu sterilis, sm veritatem intelligit de ecclesia quæ primo videbatur sterilis, ꝓpter pauciratẽ fidelitũ: sed peperit plurimos in cõuersione multitudinis gentiũ ad fidẽ. Et sic
exponit apls ad Gal. iiij. cap. Lætare sterilis &c. Et ꝙ multos habebat filios: infirmata est. id est synagoga: vt patet per orbem vniuersum. Dñs mortificat. Hic cõsequẽter ostendit sm dictũ ionathan filij oziel. vnde prædicta contingãt. ex virtute diuina: quę põt mortificare viuẽtes: & viuificare mortuos: id est potẽtes huius sæculi deducere ad nihilũ: & abiectos & impotẽtes, qui quasi
mortui & descẽdentes ad inferos computentur, reducere ad ꝓsperum & potentẽ statum. Et eodem modo exponitur quod subdit
Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat: quia sm
ipsum populũ iudaicum quem depauperauit & humiliauit p romanos, ditabit & subleuabit per regem messiã: & sic eleuabit eũ
de stercore vilificatiõis ad sedẽ glorię & exaltatiõis tẽporalis. Domini enim sunt cardines terræ. In hebræo habetur: Fortes terrę.
Et posuit super eos orbem: quia terra tenet infimum locũ: sicut
in domo fundamentum. Pedes sanctorum suorum seruabit ne
ruant in culpam: & inde in gehennem. Et impij in tenebris conticescent. scilicet in tenebris gehennæ. Quia nõ i fortitudine sua
roborabit vir: qa non potest propria virtute subsistere: nisi diuina virtute sustentet. Dominũ formidabunt aduersarij eius id est
omnes gẽtiles: quos vocat oẽs extra sectam iudaicã existẽtes: & ideo vocat

a ¶cornu xpi capitis. s. & membrorũ regnũ
sublime monstrabitur: quod nunc ab infidelibus despicitur.
a cõrnu christi sui. Et abiit helcana in
rhamatha in domũ suam: Puer autem erat minister in conspectu dñi
b ante faciem heli sacerdotis. Porro b
a ¶absq; iugo, absq; domino.
filii heli, filii bẽlial nescientes domi c
num, neq; officium sacerdotum ad
ppm: sed quicunq; imolasset victimã: veniebat puer sacerdotis, dum
coq̃rentur carnes: & habebat fuscinulã tridẽtem in manu sua: & mittebat eam in lebetẽ, vel in chaldariã:
aut in ollã, siuei cacabũ: & oẽ qđ le
uabat fuscinula, tollebat sacerdos
sibi. Sic faciebãt vniuerso israeli ve
nientium in silo. Etiam añq; adole
rent adipẽ: veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi f
carnẽ vt coquã sacerdoti: non enim
accipiã a te carnem coctam, sed cru
dam. Dicebatq; illi imolans: Incen g
datur primum iuxta morem hodie
adeps: & tolle tibi quantũcũq; desiderat anima tua. Qui respondens
aiebat ei. Nequaq̃. Nunc enim da
bis: alioquin tollam vi. † Erat ergo h
peccatũ puerorum grande nimis co
ram dñο: qa detrahebant homines i
a sacrificio dñi. Samuel autem mini k
strabat ante faciem domini puer, ac l
† 50. dist. c. de his vero.

Diuisio.

H

fandum sacerdoti. propter hoc enim volebant accipere carnem
crudam, vt coqueretur & pararetur ad eorum voluntatem contra dei legem. g ¶Incẽdatur primũ iuxta morẽ hodie adeps.
Illud enim de sacrificijs debebatur domino: & ideo primum debebat sibi offerri. h ¶Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino. Dicuntur autem pueri moribus non
ætate: quia iam erant homines prouecti. i ¶Quia detrahebant homines a sacrificio domini. Propter quod peccatũ eorũ
erat contra deum: & redundabat in totum populũ. Cõsequenter
iuxta istorũ malicią describitur innocentia samuelis, cum dicit:
k ¶Samuel aũt mi. &c. nõ in officio sacerdotali: sed in ministerio sibi competenti. l ¶Puer, accinctus, i. promptus & paratus.

✠ b Porro filij heli: filij belial: nescientes dominum neq; officium &c. Et ideo per ipsos signãtur mali sacerdotes nouæ legis quorum puer. id est sensualitas, quæ tẽdit ad delectabilia carnis sicut puer ad irrationabilia. habet fuscinulã tridẽtẽ: & ꝓ vnũ
dentem signatur concupiscẽtia carnis, qua attrahuntur corporis
delectabilia: per alium vero concupiscentia oculorũ qua attrahũtur bona tẽporalia: per tertiũ vero superbia vitæ, qua attrahunt
dignitates & excellẽtiæ. Ad hæc em tria sibi attrahẽda supra modũ studẽt mali curati, clerici & prælati. h ¶Erat ergo peccatũ puerorũ grãde ni. &c. qa detrahebãt homines a sa. dñi. Sic
est hodie: qa, ꝓpter malã vitã clericorũ, curatorũ & ꝓlatorũ multi laici tã de principib' q̃ de vulgaribꝰ retrahuntur a bonis operibus, & a mala dilabunt. Grego. in pastora. Cũ pastor per abrupta gradiť cõsequẽs est, vt grex ad præcipitium sequatur.

Moraliter.

A ☞ a ¶Tunicã. Tunica quã faciebat anna. i. gra, & puero tradebat
incæptiua do. trina est: qua fideles prima rudimenta accipiunt.
1.Co.3.a. vnde: Lac vobis potũ dedi nõ escã. Suphumerale ꝙ lineũ castitatẽ & ꝙtinẽtiã cũ bonis opib' signat. Qui eĩ dño mistrare desiderat necesse ẽ vt caste & ꝙtinẽter viuat: & bonis opibus se exercẽat. b ¶Si peccauerit vir &c. Non eo
modo peccat in virũ: quo peccat i deum:
In deum peccare. quia peccare in virũ. i. cõtra ꝓximũ leui' est & venialius. In deum vero peccare. i. a cultu eius recedere, impietatis peccatum
est: qđ' difficili' punit: & tardi' remittitur. Et cum qs in virũ peccat, placato viro facit sibi deum placabilem. Sed cũ quis
in deũ peccat: quis orabit pro eo? id est per
quem sibi deum faciet propitium? Nõ q
nulla speranda sit venia eis qui in diuino
peccant officio: sed maior est pœna, & tardior venia his q in reb' deo sacratis offendunt: q̃s si vero vel facto læserint ꝓximũ:
qa q̃to maior glia, tanto grauior offensa.
☞ Patris tui

NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Ephot lineo. Non est tale vestimentũ sicut ephot summi sacerdotis: qđ'
alio nomine dr superhumerale. de quo habetur Exo. xxviij. sed erat quædam vestis
linea q̃ vtebantur leuitę in suis officijs ministrando. b ¶Et tunicam partiam. In
hebræo habetur: Et pallũ parũm. Cætera patent vsq; ibi: c ¶Et manificatus
est &c. Ex quo patet sue bonitatis augmẽtum. d ¶Heli autem erat se. Hic reuertitur scriptura ad describẽdum maliciam
filiorum heli: quia patri arguenti non acquieuerunt: sed obstinati in malicia remãserunt. Et hoc est quod dicitur: e ¶Et audiebãt oĩa quæ fa. &c. if. retrahẽtes eum a sacrificijs domini propter q̃dicta. f ¶Et quo
modo dormiebant cum mu. lieres quæ veniebãt: vt purificarent post
partum: vt præcipitur Leuit. xij. & filij heli sollicitabãt eas & aliquas decipiebant.
g ¶Et dixit eis &c. Reprehendit eos nimis moliter. propter quod dicit Hiero.
sup locũ istum: Heli proinigitate filiorum
suorũ dãnatus est. corripuit quidẽ eos: sed
lenitate pris, non auctoritate pontificis &
quia eos tenebatur corripere: ideo non solũ. p iniquitate filiorũ, sed etiã. p sua fuit
punitus. h ¶Vt trangredi facia. &c. qa
sicut dictum est pro malicia eorũ populus
retrahebatur a sacrificijs debitis & a debita reuerẽtia erga deum. i ¶Si peccauerit vir in &c. per orationes & sacrificia.
k Si autem pec. in deum vir quis ora.
q. d. remitteretur sibi per talia: non quia tale pctm sit simpliciter irremissibile: sed qa
de difficili est remissibile. Et p talẽ modũ
dicit saluator Matth. xij. c. Qui autem dixerit verbum cõtra spm̃ scm̃ nõ remittet
ei in hoc sæculo, neq; in futuro. l ¶Et
non audierunt vocẽ patris sui. Ex quo
patet eorũ obsti natio. m ¶Quia voluit
dominus oc. eos &c. Cõtrarium autẽ videtur dici Ezech. xxxiij. c. Nolo mortem
peccatoris &c. Dicendũ q̃ deꝰ nõ vult mortẽ pctõris per se: sed p
se vult iustitiã suã: sicut & bonitatẽ: ad quã sequitur punitio pctõris q̃ aliquã tũ p mortẽ corporalẽ: & aliquã cũ hoc p mortẽ gehẽnę
n ¶Puer aũt. Hic puertit scriptura ad describẽdũ samuelis iusticia iuxta filiorũ; heli malicią ratione supradicta, cum dicitur:
o ¶Proficiebat atq; crescebat &c. ętate scilicet & virtute. p ¶Et
placebat tam deo &c. sicut dicitur de sancto sebastiano. Necesse
erat vt quem deus tanta perfuderat gratia, ab oibus amaretur.
q ¶Venit aũt vir dei. Hic ꝓr describit trãsgressionis filiorum
heli punitio. Et prio describit hui' punitiõis denunciatio. Sc̃o
executio ca. iij. Pria in duas: qa prio denũciat p nũciũ extraneũ.
Sc̃o per discipulũ subiectũ. iij. ca. Circa primũ dr: Venit autem
vir dei

a ¶superhumerali. ¶non eo quo induebatur
pontifex. illud enim quattuor coloribus distinguebat. hiacintho, cocco, bysso, & auro.
¶quod minoribus gradibus cocessum erat.
a cinctus ẽphot lineo: & tunicam par- b
uam faciebat ei mater sua: quã afferebat statutis diebus ascendens cum viro suo vt ĩmolaret hostiã solennẽ, &
votum suum & benedixit heli helcanæ & vxori eius, dixitq; ei: Reddat
tibi dominus semen de muliere hac
pro fœnore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitauit ergo dominus annam: & cõ
cæpit: & peperit tres filios & duas filias. Et magnificatus est puer samuel c
apud dominum. Heli autem erat se. d
nex valde. Et audiuit oĩa quæ faciebant filii sui' vniuerso israeli: & quõ f
dormiebãt cum mulierib' q̃ obseruabãt ad ostium tabernaculi. Et dixit g
eis: Quare facitis res huiusce modi
q̃s ego audio res pessimas ab oĩ populo? Nolite filii mei. Non est enim
bona fama quam ego audio: vt transh
gredi faciatis populum domini. Si i
peccauerit vir in virum: placari ei potest de⁹. † Si aũt peccauerit in deum k
vir: quis orabit pro eo? Et non audiebãt
l runt vocem ptis sui: qa dñs voluit oc
cidere eos. Puer autem samuel profi m
ciebat atq; crescebat: & placebat tam p
deo q̃ hoibus. Venit autem vir dei q
ad heli: & ait ad eum: Hæc dicit dñs: r
Nunqd non apte reuelatus sum domui patris tui cum esset in ægypto in
domo pharaonis? Et elegi eum ex oĩbus tribubus israel mihi in sacerdoẽtem, vt ascenderet ad altare meum: &
adoleret mihi incensum: & portaret s
coram me ephot: & dedi domui ptis t
tui oĩa de sacrificiis filiorum israel.
Quare calce abiecisti victimã meam u
& munera mea quæ præcepi vt offer

Supputatio tpis a moyse ad heli.

vir dei ad heli. Huius viri nomen nõ exprimit: & ideo circa hoc
variẽ dr. Ab antiquo dixerũt aliq ꝙ fuit phinees filij' eleazari sacerdotis q adhuc viuebat. Sed hoc videt impossibile: qa phinees
ante mortẽ moysi iam erat ad minus. xxx. annoꝝ. vel circiter: qa
tunc fact' fuit phinees princeps exercit' ꝓta madianitas: vt habetur Nume. xxxj. Item a morte moysi
vsq; ad mortem heli anteq; pauco tempore vir iste dei venit ad heli fluxerũt
anni trecenti lvij. Quod declaratur sic:
quia ducatus iosue incepit immediate
a morte moysi. Tempus autem ipsius
iosue quo præfuit non exprimitur in
scriptura: sed ꝙnes sub tempore otho
niel qui ei successit: & hoc ptz fuit. xl. annoꝝ: vt habet Iudicum. iij. Post ipsum
aioth fuit. lxxx. annis. Iudicũ. iij. Post ea delbora. xl. Iudicũ. v. Postea gedeõ.
xl. Iudicũ. viij. Postea abimẽlech trib'
annis Iudicũ. ix. Post eum thola. xxiij.
Iudicum. x. Post thola iair. xxij. Iudicũ
x. Post iair filij israel fuerũt sine iudice
xvij. annis quibus seruierunt philistæis & filijs ammon: vt habetur Iudicum. x. Postea iepthæ præfuit sex annis. Iudicum. xij. Post eum abessan, annis. vij. Iudicum. xij. Post eũ ahialon. x.
Iudicũ. xij. Post eum abdon. viij. Iudicum. xij. Post eum sanson. xx. Iudicum
xvj. Post eum heli. xl. vt habet. i. Regũ
iij. q simul iuncti faciũt annos. cclvij.
Alij vero dixerũt q iste vir dei fuit helias propheta. Sed hoc etiam videt impossibile: quia ante mortẽ heli iam helias fuisset. xx. annoꝝ & plus: cum hic
dicatur vir sm eos. Itẽ a morte heli vsq; ad ptz quo helias fuit raptus: vt habetur. iij. Regum. ij. ca. fluxerunt anni
ccvij. Quod declarat sic: qa samuel q̃ Supputatio tpis ab heli ad raptũ heliæ.
fuit post heli, cuius tempus non exprimitur: & ideo continetur sub tempore
saulis. & istud tempus fuit. xl. annorũ: D
vt habetur Act. xiij. Post saul, regnauit
dauid. xl. annis. ij. Regũ. v. q. Post dauid salomon. xl. iij. Reg. xj. Post eum roboam. xvij in. Regum. xiiij. Post eum
abia tribus annis. iij. Regũ. xv. Post eũ
asa. xlj. iij. Regum. xv. Post eũ iosaphat
xxv. in. Regum. xxij. Post eum ioram
annis duobus vsq; ad mortem ochozię
regis israel: vt habetur. iij. Regũ. j qui
anni simul iuncti faciunt annos. ccvij.
Huic autem ochoziæ helias denunciauit mortem suam vicinam anteq; raperetur: vt habetur. iij. regum. j. Propter
quod alij dicũt q̃ iste vir dei de quo hic
agitur, fuit angelus in specie viri. Hebræi autem moderni dicunt: q̃ fuit hel
cana pater samuelis a deo missus ad ipsum heli arguendum, & pœnam debitam sibi ac filijs suis nunciandum. Ideo
subdit: r ¶Hæc dicit dominus: Nũ
quid non apperte reuelatus sum domui patris tui &c. De ista reuelatione
autem habetur Exo. iij. vbi dicitur q̃
aaron a quo descendit iste heli: vt dictum est. ō. j. capitulo, per domini reuelationẽ fuit obuiam fratri suo moysi: & tunc reuelatũ fuit sibi q̃
futurus erat summus sacerdos: vt hic dicitur: licet Exodi. iij. nõ
exprimatur. s ¶Et portaret ephot coram me. id est superhumerale cui ꝓiunctũ erat rationale iudicij: vt habet Exodi. xxviij.
t ¶Et dedi domui patris tui omnia de sacrificijs filiorum israel. id est omnia ad ipsos pertinentia: quia aliqua de sacrificijs
cremabantur ad honorem diuinum: & aliqua erant ipsorũ offerentium in sacrificijs pacificorum: vt frequenter. ō. di. tium est.
v ¶Quare calce abiecistis victimã meã & munera mea. &c.
id est contẽptibilem reddidistis: quia filij heli prius accipiebãt
partem suam q̃ pars diuina offerretur & cremaretur. Et quia aliquãdo accipiebãt, ꝓ se illa quę debebãt deo offerri: ideo subdit:

† 50. dist. c. alienũ. de pœnit. dist. 1. §. autẽ.

✠ Et magis

a ¶Patris tui ministraret. Aaron scilicet. Quis enim alius fuit in ægyptiaca seruitute qui post liberationē electus sit in sacerdotem: Quicūq; enim ex eius genere est: cum videt sacerdotiū christianorū pollere per mūdū, sibi autē esse subtractū: dolore & mœrore tabescit. b ¶Emulū tuū in tēplo. Raba. Emul⁹ dom⁹ heli fuit, sadoch sacerdos: q abiecto abiathar a salomone sacerdotiū suscepit. Vñ: Proiecit salomō abiathar ne esset sacerdos dñi: vt impleret ꝙ dixerat dñs de domo heli. c ¶Vt deficiant oculi tui. Raba. Augu. vt semp scilicet sit de domo heli i domo dñi: qui in dignitate sacerdotij videns aliū substitutum, & se destitutū: deficiat animo & tabescat. Hæc autē mutatio sacerdotij in christo plene completa est quę a samuele figurata. post samuelē enim sacerdotes fuerunt de genere aarō, sadoch, & abiathar: & alij vsq; ad tempus christi.

De⁹ quō aīam hre dicatur.

d ¶Et animam meam faciet. Raba Augu. Non habet deus animam: sed tropice dicitur animam habere sicut manus & pedes, & cætera corporis membra. De samuele autem dici potest: quia in omnibus deo paruit. Christus autem in omnibus deo patri placuit. Vnde: Quæ placita sūt ei facio semper. Cui pater ædificauit domum: quæ domus nos sumus, si fiduciā & gratiam & gloriam spei vsq; ad finem retineamus. De samuele autem dici non potest: ꝙ ædificata sit ei domus fidelis, quæ coram christo domini: id est samuele incedat cunctis diebus cum legamus in sequentibus: quia filij ei⁹ post auaritiam declinauerunt: Nisi forte domū eius plebem iudaicam accipiamus quæ cunctis diebus sacerdotij eius domino seruiuit.

1.Reg.7.a

Vnde. Et requiescit domus israel post dominum. e ¶Futurum est autem, Rab. Non ꝓprie de domo heli hoc dicitur, sed de domo aaron: de cuius genere vsq; hodie veniunt & conueniuntur. f ¶Buccellam panis. Raba. Panis quem ego dabo caro meo est pro mundi vita. Quia dixerat se dedisse cibos domui aaron de victimis veteris testamenti: quæ fuerunt sacrificia iudęorum: dicit esse postulandam buccellam panis ad comedendum: quod est sacrificium christianorum & pabulum animarum.

Ioh.6.f.

F

NICO. DE LYRA.

a ¶Et magis honorasti filios tuos ꝙ me. Et quia heli tenebatur illos suos corripere de cōpetu diuino: ideo dicitur hic magis honorasse filios suos q, deum. b ¶Loquens locut⁹ sum: vt &c. De domo patris sui bene inuenitur hoc scriptū: ga ipsi aaron de quo iste heli descendit, a deo fuit datū sacerdotiū: vt habetur Exo. xxviij. Sed de isto heli ꝙ concessum fuerit a deo sibi sacerdotiū & domui eius, non inuenitur nisi in isto loco. Et ideo dicunt hic hebræi ꝙ illi qui descenderunt de aaron per eleazar quibus ex ordinatione diuina debebatur sacerdotium ante tempus heli, fuerunt negligētes in reprehēsione & doctrina populi israel: qui declinabat ad idolatriam & ad alia enormia peccata: ideo iusto dei iudicio translatū fuit summū sacerdotiū de filijs eleazar ad filios, ithamar in isto heli. De⁹ em̄ suo iudicio iusto mutat tpa & ætates trāsfert regna atq; cōstituit: vt dr Dañ. ij. Et eo dem modo dicendum est de summo sacerdotio & alijs dignitatibus. c ¶Absit hoc a me. Ex hoc patet ꝙ promissiones diuinæ & collationes alicuius boni habēdi futuris tēporib⁹ intelliguntf sub cōditione. s. si illi quibus fiunt tales promissiones

renē ī templo: & magis honorasti a ¶non contenti parte concessa vobis. filios tuos q me: vt cōmederetis primitias omnis sacrificii isrl̄ ppli mei? Propterea ait dñs deus isrl̄: Loquens locutus sum: vt domus b a tua & domus patris tui ministra- a ¶non ꝙ vmbra ęterna: sed veritas. ret in cōspectu meo vsq; in sempi- c ternum. Nunc aūt dicit dñs: Absit a ¶sicut samuel. hoc a me. Sed quicunq; hōnorifica cauerit me, glorificabo eum. Qui q aūt cōtemnūt me: erunt ignobiles g a ¶noui testamēti in quo non est sacerdos ſm aaron. b ¶dignitatem & Ecce diēs veniunt, & præcidā brā- h robur sacerdotij. ¶aaron. chiū tuū: & brachiū domus patris a ¶sacerdos magnus. tui, vt non sit senex in domo tua: ¶christianum populum. b Et videbis æmulū tuū i tēplo i vni k uersis ꝓsperis isrl̄: & nō erit senex in domo tua omnib⁹ diebus. Ve- l rumtamen non auferam penitus c virum ex te ab altari meo: sed vtm deficiant oculi tui, & tabescat aīa a ¶Hoc impletū est qn̄ saul iussit interfici sacerdotes de stripe eius. b ¶vel infidelitate: vel gladio turi. tua: & pars magna dom⁹ tuæ mō- rietur cū ad virilē ætatem venerit. a ¶mutādi sacerdotij. mors em̄ filiorū significat mortem non hois: sed sacerdotij. †Hoc autē erit tibi signū quod n vēturū est duob⁹ filiis tuis, ophni a ¶in bello. & hinees: In die vna morientur o ambo. Et suscitabo mihi sacerdo- p a ¶Vñ: quæ placita sunt ei facio semper. dtē fidelē qui iūxta cor meū & ani- a ¶ecclesiā, vel hierlm supernam. mā meā faciet: & ædificabo ei dō- a ¶dom⁹. ¶querfabif. ¶de morte advitā. mū fidelē: & ambulabit corā chri- q c sto meo cūctis diebus. Futurū est r autē: vt quicūq; remanserit in domo tua, veniat vt oretur pro eo: & a ¶oris confessio. b ¶sacrificium salutare abiectis carnalibus. offerat nūmū argenteū & tōrtā panis, dicatq;: Dimitte me obse- s a ¶i. ipsā plebē xp̄o sacerdote pollētē. vñ: Vos aūt gen⁹ electū regale sacerdotiū &c. cro ad vnam partem sacerdotalem f vt comedam buccellam panis.

promissiones vel collatiōes bene se habuerūt in vtēdo. Ideo subditur: d ¶Sed quicūq; ho. me. Bñ vtendo summo sacerdotio vel alia dignitate. e ¶Glorificabo eū. Cōseruādo eū i statu suæ dignitatis. f ¶Qui aūt cōtemnunt me. Abutēdo collata sibi potestate. g ¶Erūt ignobiles. Quia dñcienā a statu suę dignitatis. h ¶Ecce dies veniūt &c. brachiū tuū. i. potestatē summi sacerdotij: quod impletū fuit tpe salomonis: qui abiecto abiathar de summo sacerdotio: qui descēderat de heli, instituit sadoch summum sacerdotem, qui descenderat de eleazar: vt habetur. iij. Regum ij. Et tunc redit summum sacerdotiū ad primam lineam. i ¶Et videbis æmulum tuum &c. i. ipsum sadoch & posteros eius. Tū heli in persona sua non vidit hoc: quia mortu⁹ fuit ante per annos. lxxx. Qd⁹ pater ga post heli samuel & saul ꝙ fuerūt. xl. annis: & dauid rex. xl. vt dictū est. s. eo. ca. Sed illi qui descenderunt de heli hoc viderunt in qbus ipsi heli quodāmodo remanserat: sicut homo mortuus in filio viuente. ſm illud Eccl. xxx. a. Mortuus est pater ei⁹, & quasi non est mortuus similem enim reliquit sibi post se. k ¶Et nō erit se. in domo, tua omnibus diebus. Quia filij sui interfecti fuerūt in virili ætate: vt, habetur. j. cap. iiij. Hoc etiam potest referri ad sacerdotes quos saul fecit interfici: vt habetur. j. xxij. qui descenderant saltem pro maiori parte de heli. l ¶Veruntamen nō aufe. pe. vi. ex te. ab al. meo. Quia post institutionem sadoch in summo sacerdotio remanserunt aliqui de domo heli in officio sacerdotum minorum. Istud tñ erat quodāmodo in cōfusionem & anxietatē ipsoꝝ: eo ꝙ videbāt se deiectos a summo sacerdotio & alios loco eorū positos. Et hoc est qd dr. m ¶Sed vt deficiāt oculi tui. scilicet in filijs tuis licet non in persona tua. n ¶Hoc aūt erit tibi sig. &c. i. mors filiorum tuorū. o ¶In die vna mo. Futurum de propinquo erit signum ꝙ alta certitudinaliter euenient post ea: scilicet interfectio sacerdotum p saulem & translatio sacerdotij ad sadoch per salomonē. p ¶Et sus. mi. sa. fi. &c. id est ipm sadoch. q ¶Et amb. coram xp̄o meo. id ē salomone. r ¶Futurū est &c. vt oretur pro eo &c. Quia inferiores sacerdotes habebant recurrere ad summum sacerdotem vt pro eis oraret & faceret ei oblationem. In. hebræo habet: Veniat ad inclinādum pro se in obolo argenteo &c. Qd⁹ sic exponunt hebræi: ꝙ sacerdotes remanentes de stirpe heli, futuri erant humiliare se coram summo sacerdote: & orare vt possent seruire in templo pro precio oboli argentei, & tortæ panis in die. Et littera sequēs videtur concordare: cū dr: s ¶Dicatq;: Dimitte me obse. &c. Obolus autem est vicesima pars sicli: vt habetur Exo. xxx.

¶In. j. Reg. c. ij. vbi dicitur i postilla. Ad cuius intellectum sciendum, ꝙ dictio hebraica q ponitur hic: scilicet sebea est æquiuoca, &c.

ADDITIO. Illa dictio hebraica scilicet sebea, non est proprie æquiuoca prout hic ponit: solū em̄ significat septē in ꝓpria significatione: licet saturitatē significet. ſm etymologiam. sed trāslatio nr̄a q̄ dicit plurimos, ex alia rōne obtinet veritatē. Nā in hebraico aliquando septē accipit. ꝓ pluribus vt intelligat⁹ numerus determinatus. ꝓ indeterminato: vt ibi: Apprehendēt septē mulieres virū vnū. Esa. iij. a. & sic in alijs locis. qd idem est ac si diceret: plures mulieres apprehēdēt virū vnū: ꝓut ibidem exponit. Et sic translator noster in hoc loco non solū sensum ex sensu sed etiam verbū ex verbo transtulit.

Esa.4.b

Ioh.6.d

A Vr

Mystice.

Diuisio.

B

H

C

D

a

b

c

d

e

f

g

h

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t.j.4.e.

Moraliter.

al's † dominum.

DVer autē samuel &c. a ¶Preciosus. Rab. Ca. III. Vnde in diēb⁹ illis nō erat visio manifesta. Propter pctā em̄ ppli & ꝓlatoꝝ nō apparebat dīs p visiones vel per angelicas rēspōsiones: sicut patribus apparuit. b ¶Lucerna. Rab. quę ardebat in tabernaculo ante lucem diei. Sub luce enim diei extinguebatur: lucebat autem vsq; in mane. Vel hoc significat: ꝙ heli in cæcitate permaneret: do nec funditus cum prole sua extingueret. id est moreretur. ¶Mystice autem cæcitas heli, significat cæcitatē iudæorū: q p- sentē saluatorē nō agnouerūt: nec fulgorem miraculorum ei⁹: nec doctrinam: donec sacerdotiū cū pplo & tēplo euerteretur. c ¶Tinnient ambæ aures ei⁹ &c. Rab. Cōminatio dei est sup heli & super domū eius: qa. f. ꝓ pctō filiorum heli priuabatur sacerdotio domus dñi: vñ aures audientiū tinnient stupore vehementi.

Hæc faciat

NICO. DE LYRA

DVer aūt samuel. Ca. III. Hic ꝓn̄ describit denunciatio pœnę futuræ facta ipsi heli per samuelē sibi subiectū. Circa quam sic procedit: ga primo describitur reuelatio facta samueli. Secundo dicte reuelationis denunciatio ipsi heli, ibi: Et samuel timebat. Tertio hui⁹ manifestatio toti israeli, ibi: Creuit autem samuel. Circa primum samuel a domino vocatur. Sed ꝓ puntio heli fuit ea ei reuelat, ibi: Et dixit dñs. Circa primum ponitur cōditio tpis, cum dicitur: b ¶Et sermo dñi &c. quia, ꝓpter malicia filioꝝ heli & negligentia ꝑris in corrigēdo cessauerāt rēspōsiones & reuelationes domini. vñ in hebræo habet hic: Et sermo dñi erat, phibitus vel obturatus: & redit in eādem sniam cum translatione nostra: ga omne rarum ꝓciosum. c ¶Et oculi eius caliga. &c. Hoc exponit vno modo: quia non poterat videre de nocte: sed aliqua poterat videre de die: qn̄ lucerna tabernaculi erat extincta: quia extinguebatur quando dies icipiebat clarescere. Alio modo ꝙ non poterat videre lucernā ardentē: eo ꝙ offendebat visum ei⁹ nimis debilitatum. Sed iste expositiones nō videnť ꝓuenīētes: quia nullus est ita cæcutiens q nō magis videat lucernā ardentē ꝙ extinctā: & ꝓcedunt ex suppositione falsa: vt dicūt aliq. s. ꝙ hæc sit vera littera: Nec poterat videre lucernam dei anteqū extingueretur. In hebræo enim sic habetur: Et nō poterat videre. Et hic finitur versus, quod aūt sequit est principiū versus sequentis. Lucerna domini nōdū extinguebatur: & samuel dormiebat &c. Ad cuius intellectū sciendū: ꝙ in templo dñi plures lucernę ardebant de nocte ꝙ de die: ita ꝙ aliquæ extinguebantur in mane. Est igit sensus: ꝙ adhuc non erat tempus extinguendi illas lucernas quando samuel iacens in lectulo suo fuit vocatus a dño: qa fuit vocat⁹ anteqū esset dies. & sic extinctio lucernæ nō referť ad ꝓcedentia scilicet ad caligationē oculoꝝ ipsi⁹ heli: sed ad sequētia videlicet ad denotationē tpis in quo reuelatio facta est samueli. Et hoc idē dicit magr in historijs: & idē hr̄ libro de hebraicis qōnib⁹. ꝓpter qd trāslatio nostra videť hic corrupta per impertiam aliquoꝝ correctorū, q duos versus iunxerūt in vnū: sicut & in pluribus locis alijs factū est. Et ideo hic ꝓn̄ posuerunt lucernā in accusatiuo pro lucerna in nominatiuo. Propter qd videť ꝙ ista fuit veritas

veritas trāslationis nostræ a principio: Oculi ei⁹ caligauerāt & non poterat videre. & hic terminatur versus. Et sequit: Et lucerna dei anteqū extingueret, samuel dormiebat &c. e ¶In templo dñi vbi erat arca. i. in exedra iuxta tabernaculum, vbi erat leuitæ q custodiebant tabernaculū dñi: in quo erat arca. intra tabernaculum em̄ nullus iacebat. g ¶Et cucurrit ad heli. Credēs q. ab eo vocaret: & sic fecit tribus vicibus. Cuius ratio subditť: h ¶Por ro samuel necdum sciē. dominum. id ē modum loquendi ipsius dñi cum ꝓphetis. Sicut enim ars & natura ꝓcedunt de imperfecto ad pfectū: ita etiam reuelationes diuinæ ſm ꝓcessum tpis: qa ꝓphetę posteriores ad ips xp̄i appropinquantes habuerūt clariores reuelatiōes de xp̄o q̄ priores: & ita frequēter fuit i eode ꝓpha qa principio non habuit ita claram cognitionē sicut postea. Et hoc patet in proposito, qa samuel a principio vocem dñi audiēs credidit esse vocē hois: postea vero cognouit magis distincte. Sequit postea: i ¶Et vocauit sicut vo. secundo. Istud secundo, non refertur ad numerum vocationū domini, qui iam vocauerat samuelem tertio: vt habeť in textu. sed refertur ad expressionē nois famulis, quę in qualibet vocatiōe fuerat duplicata. ideo subditur: k ¶Samuel sa. &c. Et ait dominus. Posita vocatione samuelis a domino: hic ꝓn̄ describitur sibi facta reuelatio, cum dr: m ¶Ecce ego fa. id est faciam de ꝓpinquo: qa qd modicū distat quasi nihil distare videť. n ¶Verbum. id est factū: vel rem significandam vbo. o ¶Quod quicunq; audierit, tinnient ambæ aures eius. i. erit attonitus præ admiratione & stupore: & hoc dicitur de captione arcæ dñi futura: prout habetur capitulo sequēti: qa tale factū nūq; acciderat in israel. Fuit enim magnæ admirationis materia: ꝙ deus permittit arcam capi ab infidelibus: quæ tantæ reuerentiæ erat: ꝙ si videret discoopertā a leuitis & dei cultoribus, moriebantur: vt habetur Nu. iij. & j. cap. vj. q ¶Prædixi enim ei ꝙ iudicaturus essem. id est puniturus. r ¶Domū eius. scilicet heli per interfectionem multoꝝ & abiectionē aliorū de sacerdotio. s ¶Idcirco iurauī. id est firmiter & absq; retractatione disposui. t ¶Q. non expiet⁹ iniquitas. ꝙ tum ad pœnam ordinatam seu dispositam: licet fuerit expiata ꝙtum ad culpā & pœnā æternam in illis qui vere pœnituerunt.

Et samuel

Moraliter. a ¶Puer autem sa. &c. Secundo: d ¶Nec poterat videre. Lucerna dei anteqū extīm. In hoc aūt heli tenet figuram iudæi qui non potest videre bonum proximi quo lucet coram deo & hominibus per bonam famam: sed qñ diabolo procurāte extinguitur per infamiā tunc acute videt. f ¶Et vocauit dominus samuel. & non heli sacerdotem quia veritas humilibus & non altis per superbiam reuelatur. Matth. xj. b. Confitebor tibi pater dñe cœli & terræ: qa absco- distī hæc a sapientibus & prudentibus: & reuelasti ea paruulis. l ¶Loquere dñe quia au. ser⁹ tuus. Attentio nāq; mentis requiritur ad hoc ꝙ dei locutio capiatur. p ¶Suscitabo aduersus heli omnia quæ locutus sum. scilicet ꝓ virū dei: vt dictum est in fine præcedentis capli: & iterū hoc monet per samuelē: qa bona monitio ꝓcedere debet sententiam iudicialē. Per hoc etiam ostendit⁹ diuina benignitas: quia non statim punit peccatorē: sed patienter expectat eius emendationē

Et non cecis

E VT a ¶Hæc faciat tibi deus: & hæc addat. Prouerbiū erat apud hebræos. Et est sensus. Si absconderis mihi malū qđ locut⁹ est tibi dñs de me, veniat, sup caput tuum. b ¶Et non cecidit ex oibus verbis eius in terrā. Ra. Quia nihil ex his q̄ locutus est dñs irritum fuit. Quādet em in terrā ỹba vacua. pro nihilo habenda & oīm despectu calcanda. Iob. 29.d Vñ Iob. Lux Vult⁹ mei non cadebat in terrā: qa in tāta gravitate vultū tenere cōsueuerat: vt nō cōtēptibili lætitia resolueret. Sed quoriēs hilarem se pūblus exhibebat: certa causa vtilitatis eorum hoc faciebat. c ¶Adan vsq; bersabee. Rab. Hiero. Per terminos iudææ vniuersitatem plæbis cōprehēdit. Dan vicul⁹ est i quarto a pneade miliario: q vsq; hodie sic vocatur. Terminos iudææ ,puinciæ ꝑ septēriōnē: de quo iordanis erūpēs a loco sortitus est nomen. Ior qppe fluuiū vel riuū hebræi vocāt. Dā interpretat⁹ iudiciū vel iudicās. d ¶Bersabee, In tribu iuda vel simeonis est vicus grandis i vicesimo ab hebrō miliario, vergens ad austrū: in q̄ romanorū positum est ꝓsidiū: a q̄ incipiētes termini iudæ tēdunt vsq; ad dan. Nec mirari debet q̄spiā: si ciuitates iudę i tribu simeonis vel bēiamin reperiat. Trib⁹ em̄ iuda fortis & bellicosa sæpe aduersarios supans, in oīb⁹ tribubus tenuit pricipatū: iō aliq; tribuū sortes in ei⁹ funiculo ꝓutāt. Aliogn i medio trib⁹ iude habitasse simeonē scriptura manifestat.

EFactū est in die- Ca. IIII.
bus illis &c. e ¶Israel. Vir, vi dens deum: vel fortis cum deo. hi sunt crdentes. Philistijm cadētes poculo sciliceꝫ dæmones: qui poculo supbiæ debriati & ipsi cecidērūt: & hoies puertere festinānt: Contra quos isrl'. i. fideles: ne cedāt, sed superēt castrametant⁹ iuxta lapidē adiutorij, i. legē xpi: vbi mat. 21. d lapis. i. xps inuenit⁹, de quo: Lapidem quē repro. ædi. Sed dum fideles in lege dñi meditant⁹, vt deū iuenīāt adiutorē. Philistijm venerunt in aphec, i. furorē nouum tūc qa fideles immūdi spūs diuinis legib⁹ ampli⁹ insistere cōspiciunt: ideoq; acriora ac noua certamina cōstruūt: vñ in suis viribꝰ cōfidētes & in humana sapia gloriātes: ac p hoc grām euāgelij cōtēnentes, quasi q̄ttuor milia immundi spiritus facile prosternunt.

f ¶Iuxta lapidē adiutorij. Lapis adiutorij⁹ quem postea samuel posuit in signū q̄n primum auxiliat⁹ est ei dñs. g ¶Aphec. Rab. Hiero. Loc⁹ est iuxta vicū esron ciuitatis iezrael: vbi dimicauit saul i sorte aser: & interpretat⁹ furor nou⁹, vel apprehēdēs: qđm irā dñi meruerūt ab ¶ostib⁹ cōphēsi sunt. h ¶Et tulerunt inde arcam fœ. dñi. Filij isrl' tulerūt arcā vbi capta est. Et fideles ex iudæis duo testamēta ad gentes transtulerunt. i ¶Sedentis super cheru. Tabula enim erat super arcam quā ꝓtegebāt cherubin alis: vbi apparebat dñs per angelum & loquebat⁹. Cherubin plenitudo scię: q̄ in xpō & in duob⁹ testamētis inuenitur.

Clamore

NICO.DE LYRA.

a ¶Et samuel &c. Hic ꝓñr describit dictæ reuelationis denūciatio facta ipsi heli ad ei⁹ petitionē: qa samuel timebat ei denunciare propter eius reuerentiam. Et pater littera vsq; ibi: b ¶Hæc faciat tibi deus &c. Hic erat modus adiurandi apud hebræos. Et est sensus. Faciat tibi deus tanta mala sicut fecit alicui multum punito ab ipso: & adhuc plura. c ¶Si absconderis &c.

mus domini. Et samuel timebat indicare visionem heli. Vocauit ergo heli samuelem: & dixit: Samuel fili mi, Qui respondens ait: Præsto sum. Et interrogauit eum: Quis est sermo quem locutus est ad te dominus? Oro te ne cælaueris me. Hæc faciat tibi deus: & hæc addat. Si absconderis a me sermonem ex omnib⁹ verbis quæ dicta sunt tibi. Indicauit ita d q̄ ei samuel vniuersos sermones: & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: Quod bonum est in oculis suis fiat. Creuit autē g samuel & omnib⁹ erat cum h eo: & nō cecidit ex omnib⁹ i verbis eius in terram. Et cognouit vniuersus israel a dā k vsq; bersabee: q̄ fidelis samuel, ppheta effet dñi. Et ad l didit dñs vt appareret in silo: qm̄ reuelatus fuerat dñs samueli in silo iuxta verbum dommi. Et euenit sermo samuelis vniuerso israeli. Ca. IIII. Et factum est i diem bus illis conuenerunt philistiim in pugnam. ¶vir videns deum vel fortis cum deo.

e Egressus est namq; israel obuiam philistiim in prælium: f & castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro philistiim venerunt in aphec & g instruxerūt aciē cōtra israel. Inito autē certamine, terga o vertit isrl' philistæis: & cæsa sūt i illo certamine passim p agros, q̄si q̄ttuor milia viroꝝ. Et reuersus est ppl's ad castra. Dixerūtq; maiores natu de israel: Quare percussit nos dñs hodie coram philistiim? Afferamus ad nos de silo arcam fœderis domini: & veniat in mediū nostri vt saluet nos de manu inimicorum nostrorū. Misit ergo h ppl's in silo: & tulerunt inde q arcā fœderis domini exercituū sedētis super cherubin. Erātq; duo filii heli cum arca fœderis domini: ophni & phinees. Cūq; venisset arca fœderis dñi in castra: vociferatus est oīs isrl' clamore grādi & psonuit terra. Et audierūt philistiim vocē clamoris, dixerūtq;: Quænā ē hæc vox clamoris magni in castris hebræorū? Et cognouerunt q̄ arca dñi venisset in castra: timuerūtq; philistiim, dicētes: Venit deus in castra. Et ingemuerunt: dicentes: Væ nobis. Nō em̄ fuit tāta exultatio heri & nudiustertiꝰ. Væ nobis. Quis nos b c saluabit de manu deorū sublimiū istorū? Hi sunt dii q̄ percusserunt ægyptū oī plaga c in deserto. Cōfortamini & estote virī philistiim ne seruiatis hebræis sicut illi seruierūt nobis. Cōfortamini & bellate. Pu d gnauerūt ergo philistiim & cæsus ē isrl': & fugit vnusq;q; i tabernaculū suū & facta ē plaga magna nimis: & cecideruūt de isrl' triginta milia peditū: & arca dei capta est. Duoq; filii heli mortui sūt: ophni & phinees. Currēs aūt vir de beniamī ex acie: e venit in silo in die illa scissa veste & cōa ¶indicium luctus. ꝑsp̄sus puluere caput. Cūq; ille venisset: heli sedebat sup̄ sellā, cōtra viā spectās. Erat em̄ cor ei⁹ paues, p arca dñi. Vir aūt f ille post q̄ ingressus ē nūciauit vrbi: & vlulauit oīs ciuitas. Et audiuit heli sonitū clamoris, dixitq;: Quis est hic sonit⁹ tumultus hui⁹? At ille festinauit & venit: & annūciauit heli. Heli aūt erat nonaginta & octo ānorū: † & oculi ei⁹ caligauerāt, & videre nō poterat. Et dixit ad heli: Ego sū q̄ veni de ꝓlio: & ego q̄ de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actū ē fili mi: Rñdēs aūt ille q nūciabat: † Fugit ingt isrl' cotā philistiim: & ruina magna facta est in ppl'o. † Insup & duo filii tui mortui sūt, d ophni & phinees: & arca dei capta est. a ¶Quicūq; retrorsum cōuertitur a fide & ỹitate: { Cūq; ille noiasset arcā dei: cecidit de sella necesse est: vt cadat & moriat⁹. my. autem transeunte arca dñi ad gētes, periit sacerdotiū iudeoꝝ.

retrorsū ille iuxta ostiū: & fractis ceruicib⁹ g g mortu⁹ ē. Senex em̄ erat vir & grāde⁹ & ipe iudicauit isrl' q̄dragīta ānis. Nur⁹ aūt h eius vxor phinees ꝓgnans erat, vicinaq; partui. Et audito nūcio q̄ capta eēt arca dei: & mortu⁹ esset socer ei⁹ & vir su⁹: icur h uauit se & pepit. Irruerāt em̄ in eā doloi res subiti. In ipo aūt momēto mortis ei⁹ k dixerūt ei q̄ stabāt circa eā: Ne timeas: qa filiū pepisti. Quæ nō rndit eis: neq; aīad l uertit: & vocauit puerū iccaboth, dicens: i Trāslata ē gl'ia dñi de isrl': ga capta ē arca dei: Et p socero suo & pro viro suo ait: Trāslata est gl'ia dei ab isrl' eo q̄ capta sit arca dei. C.V. Hilistiim autem tulerunt ar k q̄ aliqui gentiles veniebant adorare in hierlm. & de istis dicit: Et ingemuerunt dicentes: Væ nobis. vsq; ibi inclusiue: Quis nos saluabit de manu deorum sublimiū istorū? Alij erāt nullam hītes reuerētiam ad arcam: nec p̄ñs timorem & isti vt excluderent timorem ab alijs dicebāt: Hi sūt dñ q̄ pergy. omni pla. f. eis possibili. q. d. fecit ut tunc totum posse suum: & ideo non potuerunt nunc nobis nocere: ideo ꝓñr dicebant. Confortamini &c. d ¶Pugnauerunt. Hic ꝓñr describit arcæ captio: qui populus israel debellatus fuit: & residui fugerūt ad tabernacula sua dimittentes arcā: & sic fuit capta. Et patet lra. e ¶Currens autem. Hic consequēter describitur arcæ captæ lamētatio. & prio eius captio nunciat⁹, cū dr: Currēs aūt vir de be. Dicunt hebræi q̄ iste fuit saul: q capta arca videns tabulas testimonij in manibus goliath gethæi quas in arca accęperat: abstulit de manibus eius & fugiens reportauit eas in silo heli sedente super sellam contra viam: qa sollicit⁹ erat audire rumores de exercitu. Cuius causa subditur. f ¶Erat enim cor eius pa. pro. ar. do. magis pro filijs suis. Cætera patent vsq; ibi: g ¶Et fractis ceruicibus &c. In hebræo habetur: Et fracto collo suo &c. ¶Sequit: h ¶Incurvauit se & pe. quia dolor magnus & repentinus accelerat partum. i ¶Et vocauit puerum iccaboth, quod interpretatur inglorius: ideo pro causa huius noiatiōis subditur. Trāsla ta est gloria dñi de isrl' &c.

✠Trāsportatione dicit in fine capli: Translata est gl'ia domini de isrl'. Et idē dicit potuit de sancta cruce q̄ est gloria plębis xpianæ. Gal. vi. ca. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce dñi nri iesu xpi. Per hoc aūt q̄ vxor phinees audita morte viri sui & captione arcæ, incuruauit se & pepe rit: significatur illi q̄ ex auditu repentinæ contritionis gloriosorum in hoc mūdo cōcipiūt timorē: & incuruant⁹ per veram humiliationem reputātes gloriā mundi nullius esse momēti: & sic pariūt fructū operis meritorij. i ¶Et vo. puerū iccaboth, id est ingloriū: qa vere humilis q̄ suis pariat fructū magni meriti: nullam tamē inde gloriā attribuit sibi: sed totū diuinæ virtuti. ✠m saluatoris cōsiliū. Luc. xvi. c. Cum oia bene se ce. di. fer. inuti. su. &c.

Ca. V.

Hilistiim autē. Hic consequēter describitur circonductio arcæ dñi per terrā philistinorū: quæ circūductio facta est eo q̄ prima ciuitas in qua posita fuit a dño fuit ꝑcussa grauiter: & ió fecerūt eā duci ad alia loca, ad experiendū si ꝑpter pritiam arcæ fuerat ista plaga qđ apparuit: eo q̄ vbicunq; ducebatur ppl's similiter percutie batur. ✠

Moraliter. k ¶Philistiim autem tulerunt arcam dei &c. Per hoc sicut dictum est figurata fuit portatio sanctę crucis in persidem. ✠Et inculerūt

Moral'

Moral'

Moral'

Moral'

Diuisio

Moral'

Moral'

†. 7. c.

†. 5. 2. g.

Mat. 21. d.

†. 1. q. 4. §. ité pec cato ci uitū. ỹ. ité pcto ista eli tarum & ver. ité pcto filiorum he li. &. 37. dist. c. legant.

E a ¶In azotū.Rab. Quæ & ardor vna de quinq; vrbibus palestinorum: decreta quidem tribui iudæ,sed nō retenta: ga nō potuit indigenas expellere.Interpretatur autem,ignis patris vel incendiū: Bñ aūt sic vocat̃ loc⁹ vbi erat idolū dagon: ga aduentus arcæ in azotū erat incendiū diaboli p̃ris oīm inimicorū vel iniquor̃ Dagon qui interpretat̃ piscis tristiciæ,significat diabolum qui in mare hui⁹ sæculi deuorat pc̃ōres: qui & in Iob leuiathā & behemoth nuncupatur. Azotum. Loc⁹ est in quo posuit samuel lapidem: sicut in sequentibus demonstratur. b ¶Caput autem. Superbia diaboli: qui est initium omnis peccati. c ¶Super limen.Ra. Finem præfinitū significat: in quo cessaret idolatria.Limen enim finis est itineris.
d ¶Truncus solus. Dorsum tantum in uenerunt fractis omnibus membris qđ idolatriæ fugam exprimit.Qui em̃ fugit dorsum dat fugāti.vnde: Q̃m pones eos dorsum &c. e ¶Et percul.in secre.parte na. Qui testamentum dei suscipiunt & posteriora huius vitæ diligunt,ex ipsis iuste in posteriora cructabuntur: quæ debēt æstimare sicut stercora. Qui em̃ testamentum dei assumunt & in posteriora respiciētes,veteri se vanitate non exuunt: similes sunt eis qui arcam testamenti iuxta idola sua posuerunt. Et vetera quidē illis etiam nolentibus cadūt: quia omnis caro fœnū. Arca aūt manet in æternū: fecuturū scilicet testim̃ regni cœlor̃ vbi est vbi dei in æternū. f ¶Circūducatur. vt si q̃cūq; eat pcussio comittet̃ sciamus esse plagā a deo quod volūtate dei consilio eorū actum est: vt plaga cōis esset q̃m culpa cōmunis erat. g ¶Exta.interiora.

F ☞ inde ex

NICO. DE LYRA

batur. & sic in captione arcæ p philistæos apparuit dei iusticia: ne populꝰ israel præsumptuose & sine meritis præsumeret de dei protectione ex arcæ præsentia. Apparuit etiam eius potentia,percutiens philistæos i terra propria: ne captionem arcæ suæ ascriberent potentiæ: & vt deum israel qui solus est verus deus,cogerent̃ reuereri & timere. In hoc igit̃ capso sic ꝓceditur: qa primo describit̃ pcussio azoti. Sc̃do totius populi, ibi: Videntes autem. Tertio super hoc cōgregatio consilij,ibi: Miserunt itaq; & cōgregauerūt. Circa primum dr̃: Philistijm autem tulerunt arcam dei. fugiente populo israel.
a ¶Et asportauerunt eam.e a lapide adiutor̃. Hoc nomē exponatur sicut pri⁹.
b ¶In azotum. Nomē est ciuitatis vbi primo fuit posita. c ¶Et intulerunt eā in templū &c. attribuentes sibi victoriam & arcæ captionem: ꝓpter quod dominus ostēdit contrarium. vnde subdit̃:
d ¶Ecce dagō iacebat pron⁹ &c. Qua si faciens ei reuerentiā. e ¶Et tulerunt dagon. scilicet̃ sacerdotes anteq; populꝰ perciperet: propter quod dominus addidit secundum signum manifestū per detruncationem idoli. f ¶Inuenerunt dagon iacen. &c. Licet enim caput esset abscissum a corpore: corpus tamen ita iacebat super terram,ac si facies esset ad terram versa,si esset corpori coniuncta. Caput etiam super limen sic iacebat,ꝙ facies erat versus terram. Dicunt tamen hebræi,ꝙ istud idolum habebat caput factum ad similitudinem cuiusdam piscis:

Iob. 40.
1.Re.7.c.
eccli.10.b
Pō.20.c.
esa.40.b

& ideo

cā dei:& asportauerūt eā a lapide adiutorij in azotum. Tulerūtq; philistiim arcam dei,& intulerūt eā in tēpiū dagō:& statuerunt eam iuxta dagon. Cūq; surrexissent
a ¶postcā testamentum dei peruenit ad gentes statim idola corruerunt.
diluculo azotii altera die: ecce dagon iacebat pronus in terra ante arcam dñi: Et
a ¶multi fuerunt defensores idolatriæ.
tulerūt dagō:& rēstituerūt eū in locū suū. Rursumq; mane die altera cōsurgentes inf ucnerūt dagō iacentē sup faciē suā in terbra corā arcā dñi. Caput aūt dagon & duæg
¶id est fidem qua idolatria destruitur.
c palmæ manuū ei⁹ absciss̃æ erāt sup limen.
d Porro dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon,& omnes qui in
a ¶ob reuerentiam dei sui.
grediuntur templum eius super limē da gon in azato vsq; in hodiernum diem. Aggrauata est autem manus domini suh e per azotios,& demolitus est eos. † Et per i
¶qm̃ sodomite erant.
cussit in secretiori parte natiū azotū & fines ei⁹. Et ebullierunt villæ & agri in mek dio regionis illi⁹,& nati sunt mures: & facta est cōfusio mortis magna in ciuitate. Videntes autem viri azotii huiusc̃modi plagam,dixerunt: Non maneat arca dei israel apud nos: q̃m dura est manus eius super nos & sup dagō deū nostrū. Et mit
¶id est principes.
tentes congregauerunt oēs satrapas philistinorum ad se,& dixerūt: † Quid faciemus de arca dei israel: Responderuntq;
a ¶sacerdotes & diuini. ¶torcularia vl̃ opprimētes.
f gēthei. Circunducatur arca dei israel. Et circunduxerunt arcam dei israel. Illis autem circunducentibus eam: fiebat manꝰ domini dei super singulas ciuitates interfectionis magnæ nimis:& percutiebat viros vniuscuiusq; vrbis,a paruo vsq; ad maiorem:& computrescebant prominentes
g extales eorum. Inieruntq; gethæi consilium:& fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo arcam domini in accharon. Cumq; venisset arca domini dei in accharon: exclamauerunt accharonitæ dicentes: Adduxerunt ad nos arcam dei israel, vt interficiat nos & populum nr̃m. Miserunt itaq; & congregauerūt oēs satrapas philistinorū: Qui dixerūt: Dimittite arcā dei israel & reuertat̃ in locū suū: & non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pauor mortis in singulis vrbibus, & grauissima valde manus domini. Viri quoq; qui mortui nō fuerant,pcutiebant̃ in secretiori parte natium: & ascendebat vlulatus vniuscuiusq; ciuitatis in cœlum.

A ☞ inde extales: vbi fiebat plaga.

Ca.VI.

Vit ergo &c. septē mē. Septenarius significat vniuersitatē tēpoꝝ: q̃ discurrit septenario numero dierū & significat dei testamētū vsq; ad cōsummationem sæculi in gētibus pmāsurū. b ¶Quinq; anos. Rapa. Quinq; ani aurei,& quinq; mures quos fecerūt philistæi post plagā suā,& attulerūt ad arcā: significāt: qa carnales quinq; sensibus corporis dediti,cū a dño fuerit correpti: scelera sua propria cognoscētes,iusteq; se percussos esse confitent̃: & licet coacti in melius cōmutant̃. Qđ bñ significāt qnq; ciuitates philistinoꝝ, azotus, gaza, ascalon, geth, accaron illos. f. exprimētes, qui externi hoīs actus sequuntur. Gaza ciuitas est euæoꝝ: i qua habitauere capadoces pristinis cultorib⁹ interfectis. Apud veteres erat terminus chananæoꝝ: iuxta ægyptū: & cecidit in sortē iudæ: sed eā nō potuit obtinere: qa enachim. i. gigantes allophyloꝝ: fortissime restiterūt. Et est vsq; hodie insignis ciuitas palestinæ. Dicitur tñ gaza futura i tumulū sempiternū: qa primū fundituꝰ destructa est,& in alio loco alia ædificata. Ascalon vrbs nobilis palestinæ destinata tribui iudæ: sed habitatores eius superare nō potuit. Geth aūt nūc vicus grādis vocatur gethan: inter antipatrem & thānam. Est & alia villa huius nois. Accaron est in tribu dan vel in tribu iudæ ad leuam chananæoꝝ: sed pristinos habitatores nō expulit:& vsq; hodie grandis vicus accaron dicitur inter azotū & thānam respiciēs ad orientem. Quidam putant accaron turrem strationis,postea cæsaream nuncupatam. Azotus interpretatur ignis patris mei: vel incēdium. Gaza fortitudo. Ascalon ignis infamis vel ignis ignobilis. Geth torcular. Accaron eruditio tristitiæ vel sterilitatis. Ois em̃ concupiscentia infamis & ignobilis per diabolū inflāmāta, per cōtrarias fortitudines instigata,& per torcular nequitiæ expressa: vinum profundit amaritudinis in doctrina praua & operatione peruersa & ideo tendit ad mortē vbi est tristitia vel & sterilitas perpetua. c ¶Plaustrum. Crux xp̃i: arca sacra scriptura. d ¶Duas vac. Isido. Vaccæ arcā gestātes sctōs significāt: qui sæculo renūciant,q̃ nullū de loꝝ affectu a recto itinere non deuiāt: sic sctī patres tali affectu a bono ꝓposito nō sctī traxerūt iugū. Sicut em̃ vaccæ vitulos a se ductos ad ubera reuocant: sic & isti doctrinæ lucis habitaculū,ꝓpinqua re: qđ vere facimus cū ꝓ affectu pignoris ad fidem ad vomitum postea reuertentes: sicut fuit Iulianus apostata & idem similes.

Gaza
Ascalon
Geth.
Accaron
Bethsames.

Vit ergo arca Ca. VI. a dñi in regione philistinoꝝ septē mensibus. Et post hoc vocauerūt philistiim b sacerdotes & diuinos, dicentes: c Quid faciemus de arca dei? † Indicate nobis quō remittamus eā in locū suū. Qui dixerunt: Si remittitis d arcā dei israel: nolite dimittere eam vacuā: sed qđ debetis reddite ei ꝓ e pcto; & tūc curabimini & scietis qua f re nō recedat manꝰ ei⁹ a vobis. Qui dixerūt: Quid est qđ ꝓ delicto reddere debeamus ei? Rñderūtq; illi: Iuxta numerū. puinciarū philistino brū, qnq; anos aureos facietis: & qn h q; mures aureos: qa plaga vna fuit oibus vobis & satrapis vr̃is. Facietisq; silitudines anorū vr̃orū: & silitudines muriū q demoliti sunt terrā: & dabitis gloriā deo isr̃l: si forte releuet manū suā a vobis, & a diis vr̃is, & a terra vr̃a. Quare aggrauatis corda vr̃a sicut aggrauauit ægyptus & pharao cor suū? Nōne † post n q̃ pcussus est: tūc dimisit eos & abieo crūt: Nūc ergo arripite & facite plaud strū nouū vnū: & duas vaccas fœtas: q
a ¶peccati.
qbus nō est impositū iugū iūgite in r s
a ¶currus dei decē miliū multiplex.
b ¶quasi in sæculo remanētes. c ¶parentes filios.
plaustro: & recluditē vitulos earum t domi. Tolletisq; arcā dñi, & ponetis in plaustro & vasa aurea quæ exoluistis ei ꝓ delicto, ponetis in capsellā ad latus eius: & dimittite eā vt vadat: & aspicietis. Et si qdem & viā finiū suorū ascēderit cōtra beth sames: ipse fecit nobis hoc malum grāde. Sin aūt minime: sciemus qa nequa q̃ manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hocu
a ¶sctōs renunciantes sæculo.
mō: & tollētes duas vaccas q̃ lactabāt vitulos, iūxerūt ad plaustrū: vitulosq; earū cōcluserūt domi. Et posuerūt arcā dei sup plaustrū & capsellā q̃ habebat mures aureos & silitudinē anorū. Ibāt aūt in directū vac x f cæ p viā q̃ ducit bethsames & itinere vno gradiebant̃, pgētes & mugiēy g tes & nō declinabāt nec; ad dexteram, nec; ad sinistram: sed & satrapæ z

Ca.VI. C
Diuisio.

Vit ergo &c. Hic q̃r agit̃ de arcæ reductione. Circa qđ primo de modo reducēdi cōsilium q̃r: sc̃do iuxta formā dati cōsilij reducit̃, ibi: Fecerunt ergo: tertio a bethsamitis indiscrete suscipitur, ibi: Porro bethsamitæ: quarto ꝓpter hoc ppls percutitur, ibi: Percussit aūt. Circa primū dicitur: b ¶Vocauerūt philistæi. sa. idolorū suoꝝ. c ¶Et di. qui per pacta cū dæmonibus inita tacite vel expresse dicūt hoībus aliqua incognita. Dæmones em̃ eo ꝙ in eis remāserūt naturalia integra ex intellectus pspicacitate & experientia longi tpis multa sciunt hoibus incognita: & de talibus q̃dicti diuini ab eis inistruuntur. Aliq̃n etiā dæmones ad dicendū diuinis vel etiā alijs aliqua vera a deo cogunt̃: sicut patet in legēdis multoꝝ sctoꝝ, q̃ dæmones coacti eoꝝ sctitatē cōfitebant̃. Et sic videt̃ fuisse in ꝓposito: qa cōsiliū ab eis datū cedebat ad gloriam dei isr̃l & honorē: ideo subdit̃: d ¶Si re. ar. dei &c. no. di. eā va. i. absq; muneribus gloriā & virtutē dei isr̃l significātibus: ideo subdit̃: e ¶Sed qđ de. red. ei &c. i. emēdā ꝓ pcto. f ¶Et tūc cu. a plagis vobis in fictis. g ¶Et scie. p experientiā. quare nō recedat ma. eius a vobis. vos percutiens q̃diu retinetis eā: quæ aūt fit emenda, subditur: h ¶Quinq; anos aure. facietis. Per hoc designabat̃ plaga facta in populo philistinoꝝ: quantum ad eorū corpora. i ¶Et quinq; mures aureos. ad designandū plagā inflictā terræ eorū: vt patet per prædicta. v. ca. k ¶Et da. gloriam deo isra. Per hoc enim confitebantur se percussos a deo israel & terram eorum: eo ꝙ præsumpserant capere arcā dei & secum ducere ad terram suam. Ad hoc autem inducitur exemplum cum dicitur: l ¶Quare aggra. &c. arcam retinendo. m ¶Sicut aggr. ægyptus. detinendo pplm isr̃l. n ¶Nonne postq̃ percussus est. decē plagis. o ¶Tunc dimi. vt habet Exo. xij, sequit̃: p ¶Facite plaustrum nouum, ad ponendum arcam de super reuerenter. q ¶Et du. vac. fœ. i. habētes tā fœtus natos: vt patet per sequētia. r ¶Quibus nō est im. iu. Et sic non habent vsum ducendi curium. s ¶Imgite in plaustro. ad trahendum ipsum. t ¶Et recludite vitulos &c. Omnia ista fiebant ad experiendum virtutē dei israel in reductione arcæ. Vaccæ enim lactantes vitulos naturaliter inclinant̃ ad latus nutriendū: & ideo si ipsæ nō reuertentē̃ ad fœtus & portarēt arcā direcē te ad terrā israel: & maxime qa erāt incō fuetæ ad portādū iugū vel plaustrū trahēdum: signum foret manifestum, ꝙ duc erent occulta dei virtute: & ex hoc essent philistæi certificati ꝙ plaga eorum fuisset a deo inflicta: sin aūt alteri causæ imputaretur. Et ex his dictis patet littera.
v ¶Fecerunt ergo. Hic q̃r fm formā dicti consilij arca reducit̃. Et patet littera ex dictis vsq; ibi: x ¶Et itī. vno &c. i. vniformiter. y ¶Et mugientes. Quasi deum modo suo laudantes. z ¶Sed & satrape philistinorum sequebantur. Ad habendum experientiam prædictā.

Diuisio.
Dæmonū risa.
†5.5.c.
als †ei.
†Exo.12 c.
D
Moralr.

☞ Porro Moraliter. a ¶Fuit autem arca in regione phi. In hoc ca. describit̃ arcæ reductio, per quā significatur sanctæ crucis reportatio: quam eraclius imperator occiso cosdroe, & persis in deditionem recæptis in hierusalem reportauit quæ ꝓ beth sames vbi arca fuit reportata significat̃:

¶Sc̃da pars. k ☞ eo ꝙ

E bent,qui sacrę legis iugo supposuit,p internā sciam dñi arcā portant:vt ppinquoꝝ necessitatibus cōdolētes,a rectitudine nō declinēt:quoꝝ gratia mētē nostrā tenere debet:ne aut si affectu nō cagit dura sit:aut si plus tacta sit in fletu remissa. a ¶Bethsamēs. Domus solis. Hæc ē ecclesia a sole iustitiæ illustrata. Bethsamitas in valle frumēta metere:est doctores ecclesiæ annonam verbi dei in humilitate tractare. Lapis in agro iosue:xps in ecclesia sua. Ligna plaustri,crux xpi. Vaccas sup lapidē immolare,est cōuersos a sclo in xpi imitatione mortificare. b ¶Azotus vnū:ga.&c. Isido. Quinq; anos & qnq; mures qnq; ciuitates dederūt. Reliq; aūt ciuitates,puinciarū & villæ q̄ erāt absq; muro,mures tm. vñ Ab vrbe murata vsq; ad villā q̄ erat absq; muro &c. c ¶Abel. ciuitas est in termino isrl,q̄ añ bethsames vocata,nūcvocaf abel:vel ,ppter luctū sup viris bethsamitibus ibi factū vel ,ppter distinctionē ciuitatus a bethinaca:de qua exclamauit mulier sapiens ad ioab: Qui interrogāt,interoget in abela. d ¶Percuf.&c. beth,q cū nō essent leuitæ, ausi sunt vsurpare arcā:hoc ne pateret in exodo ppls lōge stabat:solus moyses ascendit ad dñm. Percussit aūt &c. In heb.hr: Et pcussit de pplo.lxx.viros:&.l.milia viros. lxx. viros iudices.lxx.hebræi dicūt nulli licebat detectā videre arcā nisi pōtifici:pcussi sunt ergo eo q̄ indigni essent vel nō digne accessissent vel nō custodissent arcā. e ¶Miserūtq; nū.Ra.Significaf trāslatio testamēti dñi a iudæis ad gētes:qa cū illi carnali obseruātia atq; pharisæoꝝ superstitionibus legē fœdarēt:xpi & discipulos eius doctrinā recusauerūt.vñ:Vobis oportebat primū loq verbū dei: sed qa indignos vos iudicastis,ecce cōuertimur ad gētes. f ¶Cariathiarim.Ra.Interpretaf villa siluarū:de qua dr: Donec inuenīa locū do.ta.deo iac.Ecce au. eā in ephra.inuenimus e.in cāpis fil.Locus em̄ dñi est tabernaculū pectoris xpiani ppli. Ciuitas em̄ siluarū.i.cōuētus gētiū est locus aptus ad suscipiēdā arcam. In domo aminadab,q interpretaf pr̄ meus spōtaneus:& dicere pōt volūtarie.s.tibi. ¶Ra. Cariathiarim,ciuitas est saltuū: vna de vrbibus gabaonitarū prinens ad tribū iudæ:nono miliario eūtibus ab elia diospoli:de hac fuit vrias,ppha quē iterfecit ioachi in hiesm:sicut scribit hieremias. ¶Gabaa

NICO.DE LYRA

a ¶Porro bethsa.Hic ꝑnr agit de arcæ recæptione:& primo describit ipsa recæptio:scdo interponit cuiusdā dicti explicatio,ibi:Hi sunt a,et. Circa primū dr: b ¶Et ele.&c.Dicunt hebræi q̄ ista lætitia fuit inepta,,pcedēs ex leuitate capitis:&nō ex debita reuerētia. c ¶Et cōci.li.&c.f.posit arca fuerat deposita per leuitas:licet añ scribaf. d ¶Vaccasq; i. In hoc videnf male egisse:qa femella nō offerebaf dño in holocaustū,qd erat sacrificiū pfectissimū:vt hr Leui.j.c. Cætera patēt. e ¶Hi sunt aūt.Quia superius dixerat q̄ qnq; puinciæ philistinoꝝ fecerāt qnq; anos aureos,& qnq; mures: h explicat q̄ qnq; ciuitates pricipales hoc fecerūt:tū aliæ villæ minores adiacētes adiuuerūt in expēsis:ideo subdit postea: Ab vrbe murata vsq; ad villā &c. f ¶Et vsq; ad abel ma.qa terra philistinoꝝ ex rēdebaf vsq; ꝑpe locū illū:& vocaf hoc abel magnus,q supra vocaf est lapis magnus:qd paret ex hoc qd subdit: g ¶Super quē &c.Rō aūt mutatiōis huius nominis philistinorum sequebantur vsq; ad a terminos bethsames. Porro bethsamitæ metebant triticū in valle:& b eleuantes oculos viderunt arcam & gauisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamitæ:& stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus. Et conciderunt ligna c

a ¶leuitæ vel sacerdotes:qa alijs nō licebat.

plaustri:vaccasq; imposuerunt supd ea holocaustū domino. Leuitæ autem deposuerūt arcam dei & capsellā quæ erat iuxta eā:in qua erāt vasa aurea:& posuerūt sup lapidē grādem. Viri autem bethsamitæ obtulerūt holocausta:& immolauerūt victimas in die illa dño. Et quinq; satrapæ philistinorum viderunt:& reuersi sunt in accaron in die illa. Hi e sunt autem ani aurei,quos reddiderūt philistiim pro delicto domino. b Azotus vnum:gazavnum:ascalon vnum:geth vnum: accaron vnum. Et mures aureos ſm numerum vtbium philistiim quinq; prouinciarum:ab vrbe murata vsq; ad villam c quæ erat absq; muro:& vsq; ad abel f magnum:super quem posuerunt arg

¶assidue.

cā domini:quæ erat vsq; in illo die d in agro iosue bethsamitis. Percussit h autem dñs de viris bethsamitibus, eo q̄ vidissent arcam dñi:& percussi i

a ¶maiores natu optimates.s.populi.

sit de populo septuaginta viros: & qnquaginta milia plæbis. Luxitq; populus q̄ dominus percussisset plæbem plaga magna. Et dixerunt viri bethsamitæ:Quis poterit stare i cō ¶præsentia.

spectu domini dei sancti huius? Et ¶digne.

e ad quem ascendet a nobis? Miserūt k f q̄ nūcios ad habitatores cariathiarim, dicētes:Reduxerūt philistiim arcam domini:descendite & reducite eam ad vos. Ca.VII.

¶gentilis ecclesiæ.

Venerunt ergo viri cariathiarim & reduxerunt arcam domini:& intulerūt eam in do a

a ¶qui interpretatur pater meus spontaneus.

b mum ãminadab in gabaa. Eleazarū b autem filium eius sanctificauerunt vt custodiret arcā domini. Et factū c a ¶postq; testamentū mansit in ecclesia multiplicati sunt iusti:qui ab ipso vt dies illumi nati sunt.

est ex qua die māsit arca domini in cariathiarim,multiplicati sunt dies a c Erat quippe iam annus vigesimus: e & requieuit ois domus israel post k dominum. Ait autē samuel ad vniuersam domum israel,dicēs: †Si in h toto corde vro reuertimini ad dominū,auferte deos alienos de me,i

a ¶sæcedentes vel superiores.

d q̄o vestri baalim & astaroth:& præparate corda vestra domino:& seruite illi soli:& eruet vos de manu philistiim. Abstulerunt ergo filii israel baalim & astaroth:& seruierunt domino soli. Dixit autem samuel:Congregate vniuersum israel k e in masphat:& orem pro vobis domino. Et conuenerunt in masphat. f Hauseruntq; aquam & effuderunt l in cōspectu domini:& ieiunauerūt in die illa atq; dixerunt:Tibi peccauimus domine. Iudicauitq; samuel m filios israel in maspha. Et audierūt n philistiim q̄ congregati essent filii israel in maspha:& ascenderunt satrapæ philistinorū ad israel. Quod cum audissent filii israel,timuerunt a facie philistinorum:dixerūtq; ad samuelem:Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum: vt saluet nos de manu philistinorū. g Tulit autem samuel agnum lactēntem vnum,& obtulit illum holocaustum itegrum domino. Et clamauit

a ¶aures dñi in ꝑces iusto.

samuel ad dominum pro isrl:& exaudiuit eum dñs. Factum est autem cū samuel offerret holocaustū dño: philistiim iniere prælium contra isrl.

cam domini:& intulerūt eam in do a

a ¶qui interpretatur pater meus spontaneus.

b mum ãminadab in gabaa. Eleazarū b autem filium eius sanctificauerunt vt custodiret arcā domini. Et factū c a ¶postq; testamentū mansit in ecclesia multiplicati sunt iusti:qui ab ipso vt dies illumi nati sunt.

est ex qua die māsit arca domini in cariathiarim,multiplicati sunt dies a c Erat quippe iam annus vigesimus: e & requieuit ois domus israel post k dominum. Ait autē samuel ad vniuersam domum israel,dicēs: †Si in h toto corde vro reuertimini ad dominū,auferte deos alienos de me,i

a ¶sæcedentes vel superiores.

d q̄o vestri baalim & astaroth:& præparate corda vestra domino:& seruite illi soli:& eruet vos de manu philistiim. Abstulerunt ergo filii israel baalim & astaroth:& seruierunt domino soli. Dixit autem samuel:Congregate vniuersum israel k e in maspha:& orem pro vobis domino. Et conuenerunt in maspha. f Hauseruntq; aquam & effuderunt l in cōspectu domini:& ieiunauerūt in die illa atq; dixerunt:Tibi peccauimus domine. Iudicauitq; samuel m filios israel in maspha. Et audierūt n philistiim q̄ congregati essent filii israel in maspha:& ascenderunt satrapæ philistinorū ad israel. Quod cum audissent filii israel,timuerunt a facie philistinorum:dixerūtq; ad samuelem:Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum: vt saluet nos de manu philistinorū. g Tulit autem samuel agnum lactēntem vnum,& obtulit illum holocaustum itegrum domino. Et clamauit

a ¶aures dñi in ꝑces iusto.

samuel ad dominum pro isrl:& exaudiuit eum dñs. Factum est autem cū samuel offerret holocaustū dño: philistiim iniere prælium contra isrl.

NICO.DE LYRA

a ¶muelis merita. Et primo ponit cōtimuatio ad ꝑdicta:scdo reuelatio ista,ibi: Et factū est ex qua die māsit arca dñi. In fine ꝑcedētis capli dictū fuit,qualiter significatū fuit viris de cariathiarim ꝑ arcam ad se ducēdā:hic ꝑnr ostendit qualiter hoc fecerūt,cū dr: Venerūt ergo viri a ¶Et intulerūt eā in do.&c. Hoc non ga ꝑ aliqd tps stetit i cariathiarim:& in- de translata fuit in maspha:& inde in galgala:vt dr libro de hebraicis quæstionibus:& postea fuit translata in nobe vbi erat rē pore saul:ſm qd habef infra. xxj.c.& inde translata est postea in gabaa in domum aminadab vt hic dicitur. Et de loco illo dauid vt habetur.ij.Reg.vj. b ¶Eleazarum aūt &c.sancti. Hebræi aūt dicūt:Præparauerūt seu disposuerūt:& in idē redit:qa talis ꝑparatio est q̄dā sctificatio. c ¶Et factum est,hic cōsequēter declaratur reuelatio ppli sub samuele:q̄ facta est ,ppter cōuersionem ppli ad deū ꝑ sollicitudinē samuelis. Circa qd primo describit dicta cōuersio:scdo philistinoꝝ debellatio,ibi:Et audierūt: tertio ppli pax & bona ordinatio,ibi:Facta est itaq;. Circa primū: qa lra est intricata & indiget supplemēto;sicut & in pluribus aliis locis sacræ scripturæ. Sciēdū q̄ heli mortuo samuel statim incæpit discurrere & docere ppl'm,vt illū reduceret ad deū per debitā cōuersionē ad cultū diuinū: q̄ qdē conuersio incæpit a tpe quo ppls iā videratmalū qd euenerat ,ppter pcā filiorū heli:& audiuerat plagā philistinoꝝ ,ppt arcā dñi & durauit tpe samuelis vsq; ad regnū regis saulis.f.xx.annis vel circiter: & hoc notaf cū dr:Et factū est &c.i.trāslata fuit ibi de bethsames: vt ꝑdictū est. d ¶Multipli.sunt dies.in qbus samuel hortabaf ppl'm ad bonū. e ¶Erat qppe iā &c. Postq; incæperat samuel docere ppl'm. f ¶Et re.&c.f.xx.annis qbus ꝑfuit samuel:& subditur modus quo samuel reduxit ppl'm ad deū a pricipio, cū dr: h ¶Si in to.cor.&c. Et paret i ra vsq; ibi: k ¶Cōgregate vniuer. isrl. vbi renouauit fœdus ppli cū deo ideo subdit: l ¶Hauseruntq; aquā &c. Rab.Sa. dr,q̄ hoc fecerūt in signū humiliationis. q.d. Sicut aqua effusa ad nihilū valet vltra:sic in cōspectu tuo nihil sumus velvidemus. Ionathā filius oziel maximæ reputationis apud hebræos hoc exponit de conuersione cordiū ad deū:& sic per istas aquas intelliguf lachrymæ cōtritionis exeuntes a corde:& per oculos effusæ. m ¶Iudicauitq; sa.&c.qa nō solū recōciliauit ppl'm dño:sed etiā vnūquēq; de ppl'o ad ꝓximū suū iniurias & foreſacta ad æqtātē iustitiæ reducēdo. Aliter autē expōit ſm aliquos ab illo loco. Erat qppe annus vicesimus.s.quo arca dñi māserat in cariathiarim:ita q̄ p hoc notaf,q̄ tot annis māsit ibi añq; inde alibi trāsferref. Et qd sequif:Hauserūtq; aquā: dicūt aliq q̄ i illa aqua erāt maledicta cōgesta: sicut in sacrificio zelotypiæ: ita q̄ labia bibētiū si fuissent idolatræ ita iūgebant q̄ nō poterāt ab inuicē separari:& ꝑ hoc cōuincebant:sicut tpe moysi ꝑ potū aq̄ vbi puluis vituli aurei fuerit cōmixtus: ꝓput dictū fuit Exo xxxij.ideo sequif: Iudicauitq; samuel filios isrl in maspha,s. idolatras interficiēdo q̄ cōuincebant mō ꝑdicto pcā tñ expositio videf mihi magis rōnabilis:lector tñ eligat quē voluerit. n ¶Et au.phi.Hic ꝑnr describit philistinoꝝ debellatio. Ad cuius itellectum sciēdū q̄ philistiim post debellationē populi isrl ,ppter pcā filioꝝ heli tenuerunt ipsum sub tributo:& ne haberēt consiliū & oportunitatem rebellādi, interdixerāt eis cōgregationes ppli fieri ,ppter qd' au

a ¶dito q̄

sctā. Per viros igif cariathiarim arcā ad se reducētes,pñr intelligi pauperes religiosi crucē pnie sibi assumētes. g ¶Ait aūt sa.&c.do.&c.p quē significat bonꝰ ꝑlatus scḟaris vel religiosus. q ppl'm hortaf recedere a seruitute diaboli & inhærere seruituti dei,di. i ¶Auferte de.alie. Per quos designanf vitia qbus diabolo deseruif. Vēter em̄ deus est gulosi:& pe-

Arce trāslatio vasta.

Moraliter.

cunia cupidi:& sic de alijs vitijs. l ¶Hauseruntq; aquā &c. Ad significādū abiectionē pcātōꝝ sine recidiuo. Et qm̄ dæmones sic recedētes a se nituntf aḋ suā reducere seruitutē: ideo subditur: o ¶Et ascē.sa.g interpretanf,satis rapiētes ,ppter qd significant dæmones q rapt studēt hoies ꝑ pcā: ideo dr q̄ ascēderūt ad isrl.i. ad fideles vt suæ subiacerēt seruituti. p ¶Tulit aūt sa.ag.la.i. tenellū:p quē significaf xps:de quo dr Iob.j.e. Ecce agn' dei &c. Qui dr tenellus teneritudine pietatis:quē bonus ꝑlatus offerre

¶Scd'a pars.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ex a ¶Intonuit.Rab.Cū p ꝓdicatores euāgeliꝫ dñs intonat, spiritales hostes in fugā cōuertunt corā isrl.i.pplo dei: & pſequunt eos vſq; in domū agnitiōis: vſq; quo ſ. ois error expurget, & deꝰ vere cognoſcat. b ¶Bethchar. Raba. Domus agnitionis: vel domus agni. c ¶Et po. cū inter maſ. Alia editio iter maſphat noua & vetere: & vocauit nomē eius ab nezer vel abōgener. i. lapis adiutorij. Hęc eſt mediętas ſaluatoris: p quā trāſeūdum eſt a maſphat veteri ad nouā. i. ab intētione qua expectatur in carnali regno britudo falſa: ad intētionē qua p nouum teſtm expectat in regno cęlorū bītudo vera: qua qm nihil eſt melius hucuſq; aduuuat deus. Maſphat: intētio. Sen: dentiū. Lapis inter hæc: xp̄s inter intentionem ve. te. & euāgeliꝫ ꝓdicationē poſitus: ipſe lapis, ꝓpter firmitatē adiutorij: qa ſuos cōtra dæmones adiuuat dimicātes. d ¶Hucuſq; au. Quia q hos terminos trāſeēdūt, vt hæreticī auxilium dei non merentur.

Eph.2.c. e ¶Erat q; pax. Xp̄s eſt nr̄a pax, q fecit vtraq; vnū: p quē facti ſunt ꝑpe q erant lōge. f ¶Galgala. Ciuitas eſt vbi ioſue ppl'm ſecō circūcidit & paſcha celebrauit: & deficiēte māna iſrael vſus eſt panibus triticeis: vbi & lapides ſunt tranſlati de alueo iordanis: vbi tabernaculū teſtimonij multo tpe fuit. Hæc cecidit in ſorte iudæ & vſq; hodie oſtēdit locus in ſecūdo ab hiericho miliario hoibus illius regionis venerādus. Sed iuxta bethel q. dā alia galgal ſuſpicant. ¶Galgala interpretat volutatio vel reuelatio. Bñ ergo p pheta in bethel & in galgala & maſphat iudicauit iſrl: & reuertēs in rhāmatha in domū ſuā iudicauit ibi iſrl: & ædificauit ibi altare dño: exēplū tribuēs iudiciū eſſe faciēdū in domo dei: nō indiſcretevel maliuola mēte: ſed ſm qd' ſcriptura reuelauerit: & intētione bona & amore fraterno: & ſic eſſe reuertēdū in rhamatha i domū noſtrā. i. ad interna pectoris vt vacemus cōtēplationi: & in altari fidei gratas hoſtias operis & veritatis offeramus.

Ioſ.5.a. Ibidē. Ioſ.4.d.

F g ¶Edific. etiā ibi &c. Lex cępit non ædificari altare, niſi vbi dñs elegiſſet ſed ne immolarēt dñs, ꝓſtruxit altare in quo nō reprehēditur. Ca.VIII.

Filios &c. Rab. qa ſm ioſephū alterū in bethleē: alterū i berſabee poſuit. i ¶Abia. Rab. Pr̄ dñs, vel pr̄ fuit. Bñ ergo q in inchoata iuſtitia nō pmāſerūt, & pēni tatē dñi neglexerūt, fuit deus, vel pr̄ fuit nolati ſunt: vt ſignificentur patrēmitate dei indigni. k ¶Et nō ambulauerūt filij illius &c. Quia pro mḡnere opprimēbāt iuſtitiā ad epulas precioſaq; cōuiuia declinantes.

NICO.DE LYRA

dito q cōgregati eſſent in maſphat: venerūt cōtra eos in ꝓlīū: ſed ſamuele orāte & holocauſtū ꝓ pplo offerēte fuerunt cœlitus debellati: ſm qd' dr̄. ſ. a ¶Intonuit aūt &c. Ita q ex fulgure multi fuerūt mortui: & alij exterriti fugiētes, p magna parte occiſi: & patet ſra. c ¶Facta eſt itaq; &c. Hic ꝑr̄ deſcribit ppl'i iſrl' trāquillitas & bona ordinatio ſub regimine ſamuelis. Et patet littera vſq; ibi. d ¶Eratq; pax &c. qa ſeruiebat iſrael ſub tributo. e ¶Iudi. &c. cun. die. &c. ſcilicet vſq; ad inſtitutionem & cōfirmationē ſaulis: extūc em̄ ſaul habuit officiū iudicādi. f ¶Et ibat &c. Per loca ad iudicādū oportuna, ꝓprio labore & expenſa: vt habetur. ſ. xp̄. ¶Reuertebaturq; in rha. vbi communius iudicabat populum. g ¶Edi. etiam ibi altare do. Sed in hoc videt feciſſe

a †Intonuit autem dominus fragore a magno in die illa ſuper philiſtiim, & exterruit eos: & cæſi ſunt a filiis iſrael. Egreſſiq; filii iſrael de maſphat, perſecuti ſunt philiſtæos: & p cuſſerunt eos vſq; ad locum q erat b ſubter bethchar. Tulit autē ſamuel a¶ob ſignū victoriæ.

c lāpidem vnum: & poſuit eum inter maſphat & inter ſen: & vocauit nomen loci illius lapis adiutorii.

d Dixitq;: Hucuſq; auxiliatus eſt nobis dominus. Et humiliati ſunt philiſtiim: nec appoſuerunt vt venirēt vltra in terminos iſrl'. Facta eſt itaq; c manus domini ſuper philiſtæos cūctis diebus ſamuelis: & redditæ ſūt vrbes quas tulerant philiſtiim ab iſrael iſraeli, ab accaron vſq; geth & terminos ei⁹. Liberauitq; iſrael de e manu philiſtinorum: eratq; pax inter a¶amarū, vel loquentē. iſrl' & amorræū: iudicabat quoq; e ſamuel iſrl' cūctis diebus vitæ ſuæ. Et ibat p ſingulos annos circūiens f a¶domus dei. b¶reuelatio.

c¶intentatio.

f bēthel & gālgala & māſphat: & iudicabat iſraelem in ſupradictis lo- a¶excelſum ſignū, vel mortis viſio. cis. Reuertebaturq; i rhāmatha: ibi enim erat domus eius: & ibi iudicabat iſraelem. Edificauit etiam ibi altare dño.

Ca.VIII.

h Factum eſt autem cum ſenio- a¶q; ætate & curis grauatus ſolēnia celebrare nō poterat. luiſſet ſamūel, poſuit filii ſuos iudices ſuper iſrael. Fuitq; a¶incipiēs vel fuit deus. nomē filii eius primogeniti iōhel: i & nomen ſecundi abia, iudicum in k berſabee. Et nō ambulauerunt filii illius in viis eius: ſed declinauerūt poſt auariciam: accæperūtq; munera, & peruerterūt iudiciū. Cōgregati ergo vniuerſi maiores natu iſrl': venerunt ad ſamuelē in rhamatha.

a¶Q. ætate defectus: rebus ꝓſſe nō pōt

Dixerunt q; ei: Ecce tū ſenuiſti: & filii tui non ambulant in viis tuis. † Conſtitue nobis regem vt iudicet

ſimile q; a tpe quo arca fuit capta p philiſtæos vſq; ad tps in quo fuit poſita in tē plo ꝓſtructo p ſalomonē arca nō habuit ſtabilē māſionē: qa tpe intermedio de loco ad locū frequēter fuit tranſportata: vt paret ex ḡdictis: & aliqn ad exercitum deportata: vt hr̄. ſ. xiij. & ideo ſacrificia votiua ad q; offerēda hoies nō renebant, ſed ſi fiebāt ex deuotione poterāt alibi offerri ſm volūtatē & deuotionē offerētis. Sicut & alia ſacrificia poterāt fieri hoc mō tpe quo arca & tabernaculū fuerūt in deſerto eo q; arca adhuc nō habebat ſtabilē māſionē: ſicut dictū fuit Deu. xij. T pe⁹o quo fuit in ſilo nō fuit hoc licitū: put dictū fuit Ioſ. xxij. qa tabernaculum & arca lōgo tpe fuerūt ibi: & habuerūt ibi ſtabilē māſionē: licet nō ad ſemp. Moraliter. ✠debet in ſacro euchariſtiæ, p ſuor⁹ ſubditor⁹ ſalute & dæmonū repulſione: ideo ſubdit: a ¶Intonuit aūt dñs &c. Nā p diuinū auxiliū dæmones territi fugiūt a tētationibus fideliū ppl'or⁹: ꝑpter. quod ſubdit: b ¶Hucuſq; au. Et qa de talibus beneficijs diuinis debet memoria remanere in fidelīū cordibus: ideo dr̄ q ſamuel poſuit lapidē: & locū vocauit lapidē adiutorij ad memoriā bñficij diuini. c ¶Iudi. quoq; ſa. iſ. qa bon⁹ ꝓlatus nō ſolū debet, ꝓ ſubditis exorare: ſed defectē, eos: p correctionē debitā emēdare.

NICO.DE LYRA

Actū eſt au. Ca.VIII. Diuiſio Deſcripta ſuperius malicia filiorū heli: hic ꝑr̄ deſcribitur malicia filiorū ſamuelis: quia vtraq; fuit occaſio vt terminarēt regimē p iudices: & reges inſtituerent. Igit circa hoc primo deſcribit filio rū ſamuelis trāſgreſſio: ſecō ppl'i petitio ibi: Cōgregati ergo: tertio dñi diffinitio, ibi: Et ora uit ſamuel. Circa primū dicit: h ¶Factū eſt aūt cū ſe. ſa. qa iā nō poterat ita cōmode p loca ad iudicādū diſcurrere. i ¶Poſuit fi. ſuos iu. ſup iſ. credēs eos fore ſuæ iuſtitiæ imitatores. Sed hoc nō fuit ita: vñ ſubdit: k ¶Acceꝑūt q; mu. &c. & ſic duplr̄ peccauerūt. ſ. accipiēdo munera, p iudicio: qd' nō eſt licitū licet, p labore iuſto & bono iudices poſſint accipere ſtipēdia ad victū decentē & honeſtū. Secō: qa, ꝓpter munera declinauerūt a iuſtitia reddēdo iudicium peruerſum. l ¶Cōgre. er. Hic ꝑr̄ deſcribit ppl'i petitio de hoc habēdo: cuius vna cā fuit malicia filiorū ſamuelis: vt hic expri mit, cū dr̄: Filij tui &c. Alia fuit qa audierāt naas regē filiorū ammō diſponētē exercitū ad veniēdū cōtra eos: & iōvolebāt hr̄e regē capitaneū ſui exercit⁹ cōtra eū: & hæc cauſa hic tacet. ſed. ſ. exprimit. xij. c.

✠Diſplicuitq; Moraliter. h ¶Factū eſt aūt cū ſe. ſa. Moraliter. po. fi. &c. Per filios ſamuelis, ꝓpter mu- ✠Oſea. nera iudiciū puertētes: oſtendit, qa aliqn de bonis & ſctis viris naſcunt puerſi: ſi- c. cut e contrario de puerſis iuſti. De achaz Actus. em̄ & manaſſe q fuerūt peſſimi, nati fuerunt ezechias, & ioſias qui fuerunt optimi. m ¶Filij tui &c. Cōſtitue nobis re. &c. Ex quo paret q, ꝓpter malicia regentiū cōmouet aliqn ppl's ad petēdū vel faciēdū aliqd qd' ei cedit in malū. Q; em̄ iſta petitio ppl'i fuerit culpabilis: paret ex hoc qd' habet. ſ. xij. c. Inuocabo dñm, & dabit voces ✠& pluuias

A ✠ a ¶Diſplicuitq; ſer., ꝓpter tria. Vnum fuit: qa diſplicuit ſibi malicia filiorū ſuorū: q; vſq; tūc latuerat ipſm. Aliud fuit, ꝓpter honorē diuinū, q videbat ꝓtēni leu diminui. eo q; retinuerat ſibi in pplo iſrl' nomē regiū. Tertio qa ppl's in hoc volebat aſſimilari gētilibus dicēs. Conſtitue nobis regē ſicut & vniuerſæ habēt nationes: vt immediate ꝓpon̄. b ¶Et ora. Hic ꝓn̄ ponit dñi diffinitio: ſamuel em̄ iſtud negociū reduxit ad dñm: qui rñdit: c ¶Audi vocē po. de rege inſtituendo. d ¶Nō enim te ab. &c. Quia tu ſolum eras meus vicarius: & q; iſta petitio eorū ex malo, ꝓceſſerit, oſtēdit cū ſubdit: Iuxta oia opa ſua &c. ſequit: e ¶Sicut de. &c. Oſtēdētes facto q; nō haberet me, ꝓ rege ſuo. f ¶Sic etiā fa. ti. abhꝰciendo te ne ſis vicarius meus. g ¶Verūtn cōte. Quæ ſūt de iure regis. eos & præd. eis ius re. &c. Circa qd' ſciē dū q; aliqua ſunt de iure regis in neceſſitate poſiti, ꝓpter bonum cōe regni & ſic oia q; inferius exprimunt a ſamuele ſunt de iure regis: qa in tali caſu oia ſunt regis vel principis, & exponēda vel expēdēda ꝓ bono cōi. Sicut & in corpore naturali videmus: q; manus vel etiā alia pars corporis naturali inſtinctu exponit, ꝓ cōſeruatione vitæ ipſius corporis. Si aūt acciꝑiat alio mō ius regis extra neceſſitatē: ſic plura exprimunt a ſamuele q; nō pertinēt ad ius ipſius regis: vtpote omia illa q; reddūt ppl'm ſubditū ſeruilē: & q; nō reſpiciūt bonū cōe, ſed magis hois i regno poſiti volūtatē: & talia ḡdixit eis ſamuel, ad retrahēdū eos ne peterēt regē qa eis nō expediebat: & qa regimē ꝓpter magnitudinē prātis regi cōceſſam de facili cōuertit in tyrānidē, vñ & Deu xvij. vbi agit de cōſtitutione regis dr̄: Non multiplicabit ſibi equos nec reducet ppl'm meū in ægy ptū. ſ. quaſi ſeruū: nec habebit argēti & auri immēſa pōdera: & ibidem ſubdit. Nec eleuet cor eius in ſuperbiā ſup fratres ſuos & ſm iſtū duplicem intellectū exponēda ſunt q; ſequuntur de regio iure vſq; ibi: i ¶Volq; erī. ei ſer. ſi cōuertat regnū in tyrāni dē: qd' de facili fit, ſalē in parte ꝓpter magnā regis ptātē. k ¶Et cla. in die ſl. &c. i. ꝓpter oppſſionē quā vobis inducet: ſequit: l ¶Nequaq. ſ. dimittet nos deus exaudire ſi regē habeamus. Cætera patēt vſq; ibi. m ¶Vadat vnuſq; q; in ci. ſuā, hoc aūt dixit ſamuel: vt ſup electionē regis ingreret dñi volūtatem: a qua depēdet regis inſtitutio: ſm q; habetur Deu. xvij. vbi de inſtitutiōe regis dr̄. Eū conſtitues regē quē dñs deus tuus elegerit de numero fratrū tuor⁹. Ad maiorē ḡdictor⁹ euidentiā ḡrit': vtrū filij iſrl' peccauerūt petendo, ſup ſe regē. Et arguit q; de dictamine rōnis rectæ, nō eſt pcm̄: gubernatio aūt ppl'i p regē eſt optima: vt dicit ph's. iij. politi. & p ꝓns eſt de dictamine rōnis rectæ: ḡ magis reſpicit bonū cōe q; particulare: ergo &c. Itē illud qd' cōceditur lege diuina licitum eſt: quia nullū peccatū concedit: ſed Deut xvij. c. concedit lex diuina filijs iſrl' cōſtitutionē regis vbi dr̄: Cū ingreſſus fueris terrā quā dñs deus tuus dabit tibi &c. Et ſequit: Eū cō ſtitues quē dñs deus tu⁹ elegerit ergo &c. Cōtra. ſ. xij. c. dr̄: Scietis & videbitis quia grāde feceritis vobis malum in cōſpectu dñi, petētes ſup vos regē. Ad hoc dicēdū q; cū regnū ſit optima politia: cæteræ gētes a filijs iſrael petēdo vel ꝓtuēdo ſup ſe regē nos, ſicut & vniuerſæ habent nationes. Diſplicuitq; ſermo in oculis ſamuelis, eo q; dixiſſent: da nobis regē vt iudicet nos. Et orauit ſamuel ad dñm. Dixit autē dñs ad ſamuelem: Audi vocem populi in omnib⁹ a¶Qui vos ſpernit me ſpernit. a quæ loquūtur tibi. Nō enim te ābiecerunt, ſed me: ne regnē ſup eos iuxta oia opera ſua quæ fecerūt a die qua eduxi eos de ægypto vſq; ad e diē hanc. Sicut dereliquerūt me & f ſeruierūt diis alienis: ſic etiā faciūt & tibi. Nūc ergo audi vocē eorū. Verūtn cōte- a¶. i. teſtimoniū da illis. ſtāre eos: & prædic eis ius h regis q regnaturus eſt ſup eos. Dixit itaq; ſamuel oīa verba dñi ad populū, qui petierat a ſe regem, & ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus eſt vobis. Filios veſtros tollet: & ponet in curribus ſuis. Facietq; ſibi equites & præcurſores quadrigarum ſuarum. Et conſtituet ſibi tri- a¶iudices. būnos & centuriones, & aratores agrorū ſuorum: & meſſores ſegetū: & fabros armorū & curruū ſuorū. Filias quoq; vr̄as faciet ſibi vnguēta- ¶coquinarias. rias: & focarias: & panificas. Agros quoq; vr̄os & vineas & oliueta optima tollet: & dabit ſeruis ſuis. Sed & a¶quæ redeūte anno vineæ ꝓferunt. ſegetes vr̄as & vineārū redditus ad decimabit: vt det eunuchis & famulis ſuis. Seruos etiam vr̄os & ancillas & iuuenes optimos, & aſinos auferet: & ponet in opere ſuo. Greges i quoq; veſtros addecimabit: voſq; k eritis ei ſerui. Et clamabitis in die illa a facie regis veſtri quem elegiſtis vobis: & non exaudiet vos dominꝰ in die illa: quia petiſtis vobis regē. Noluit aūt populus audire vocem a¶. ſ. audiemus te. l ſamuelis: ſed dixerunt. Nequaq; Rex em̄ erit ſup nos: & erimus nos quoq; ſicut oēs gentes: & iudicabit nos rex noſter: & egredietur ante nos: & pugnabit bella noſtra p nobis. Et audiuit ſamuel oīa verba populi: & locutus eſt ea in auribus domini. Dixit aūt dñs ad ſamuelem. Audi vocem eorum, & conſtitue ſuper eos regem. Et ait ſamuel ad vi- a¶donec iudicet deus qd faciamus. ros iſrael. Vādat vnuſquiſq; in ciuitatem ſuam.

Si ppl'us peccauerit; peteri do regē. C

D

Moraſr. ✠ E

ADDITIO.

¶In ca. viij. vbi dr̄ in poſtilla. Vtrū filij iſrl' peccauerūt petēdo ſup ſe regem.

ADDITIO Riſſio poſtillatoris ad hāc qōnē nō vī ad plenū ſufficere. Nā inſtituto regis in aliqua gēte vel ppl'o ſimpl'r conſiderata, nō tollit immediatā gubernationē diuinā ab eis. Stāt em̄ ſil q; deus ſit rex immediatus alicuius gētis ipſam in principali bus immediate regēdo ſeu gubernādo: & tū cū hoc habeāt ſupra ſe regē ſeu principē hoiem mortalē, qd' manifeſte patet in pplo fidelīū. Ppl's em̄ fideliū immediate a deo gubernari dicēdus eſt: qd' patet per rōnes a poſtil. allega. ꝓ filijs iſrl'. Nā ſi in antiqua lege ppl'm illū ſibi deus elegit i ſpecialē ſeu peculiarē. ſm illud Deu. vij. ¶Scd'a pars. k in in poſtilla

in postilla allegatū:nō tñ minus,sed lōge magis ppſus fideliū in nouaꝫ lege eſt a deo electus ſpālis & peculiaris : iuxta illud.1.Pet. ij.b. Vos aūt eſtis genus electū:regale ſacerdotiū:gēs ſcta : ppſus acqſitionis &c. Siſr & ſi antigs dedit legē ꝓ angelū in ꝑſona dei loquēte,& ꝓ nō hoiem mediatorē:pamphius ẏo & ꝓlectius catholicis legē dedit ꝓ ſeipſum.1.ꝓ filiū dei ætērū:& ꝓ ſpūſcām i forma viſibili miſſum:vñ ſi ppls ille rōnibus ꝓdictis debuit ꝓ deū imediate gubernari:ꝑ ealdē rōnes ſeu fortiores ppls fidelū imediate a deo debet gubernari:qd' etiā patet ex ꝓmiſſione xꝑi Mat.vl.d.Ego vobiſcū ſum oi. dr. &c.qd' exponit vno mō ꝓ aſſiſtētiā xꝑi ſeu eccliæ cōtinue ipſam dirigēdo ꝓ occultos inſtinctus ſpūſcti:vt idē poſtillator in eodē loco dicit.Ex qbus ꝑñr hr ꝙ ſicut eccliā licet a deo immediate interiori gubernatione regat:nō tñ ex hoc inſtituēdo ſupra ſe regē hoiem in tpalibus peccat:vt patet ex vniuerſali eccliæ cōſuetudine,ꝙ maximæ auctoritatis eſt.Sic pari mō & rōne dicēdū videf:ꝙ antiq licet deū ha buiſſent regē & immediatū gubernatorē:tñ petēdo ſimplr,ſupra ſe regē nō peccaſſent.Nec valet dicere ꝙ gubernatio diuina reſpectu eccliæ immediate eſt quātū ad ſpūalia.Nā etiā in ſpūalibus ſummus pōtifex cōſtituit ꝓ in eccliā abſq; pctō:immo ſequēdo veſtigia xꝑi dicētis petro:Paſce oues meas.Ioh.xxj.d.Si aūt dicaf ꝙ ſummus pōtifex tāq; dei vicarius eccleſiā gubernat:qd' verū eſt:idē etiā poſſet dici de regimine regali:vñ Aplꝰ de rege ſimplr loquēs ad Ro.xiij b.Nō ſine cā gladium portat:miniſter em dei eſt. Præterea ſi pctm filꝰ iſrl impoſitū in hoc ꝙ petierūt ſibi regē ex rōne ꝓ poſtillatorē aſſignata cauſare:ſeqrēf ꝙ ſemper in eodē pctō ꝑleuerarēt durāte regio regimine. Nā ſic exiſtēdo ſemp reciſſent cōtra dei ordinationē q ſibi ſoli eoꝝ regimen immediatū rerinuerat nolēs ꝓ ſup eos hō mortalis regnaret:vt ait poſtillator.Ex quo vlterius ſequif : ꝙ oō ſamuelis ,ꝓ ppſo: vt deus eis parceret hoc pctm eſſet vana & cōtra regulā diuinæ legis,durāte eoꝝ cōtumacia in eodē pctō.Rō huius eſt.Nā ſm le gē diuinā nō daf venia niſi correcto:vt patet Ezech.xviij.f. Cū auerterit ſe impius &c.Sed cōſtat:vt hr.j.xŋ.c.ꝙ ſamuel ppls ſi bi ſupplicāti vt ꝓ eo oraret:& ſuū pctm de petēdo regē apte cōfitēti,rndit:Ne timeatis &c.& j. Abſit a me ne oré deū ,ꝓ vo. &c. Ex qbus ſatis patet:ꝙ hmōi pctm ꝓ ppli cōſeſſionē & oſonē ,ꝓ phetæ fuit ſublatū:nō obſtāte ꝙ adhuc ꝑſeuerabāt in eodē pctō, retinēdo ſibi regē illicite, ſm opi poſtil. Præterea dicere:ꝙ conceſſio de cōſtitutione regis filꝰ iſrael facta Deo xvij.nō fuit ,ꝓpria cōceſſio,ſed magis ꝓmiſſio:ſicut repudiū vxoris &c. nō vi deſ rōnabiliter dictū.Nā ꝙ matrimoniū ſit inſeparabile ꝓ homiⁿē,ſed de iure naturali ſm poſtillatorē: ,put ipſe nitif ,ꝓbare Mat.xix.licet hoc nō reputo eſſe verū: ,put ibidē dño concedēte amplius declarabif.Cōſtat aūt ꝙ ꝓmiſſio facta de repudio non tollit legē naturæ q̄ indelebilis eſt:ſed in ,ꝓpoſito eſt ꝓ oppoſitū. Nā cōſtitutio regis in aliqua gente eſt cōformis iuri naturali:re præſentat em̄ gubernationē mundi ab vno deo:,put etiā phꝫ in politicis & alibi determinat:vñ ꝓmittēte lege diuina regis cōſtitutionē:vt in C.Deu.allegato:talis cōſtitutio.ſ.regis remanet oi no licita tāq; iuri naturali cōformis,& a iure diuino nō ꝓhibita.Ex qbus videf ꝙ q̄ſtio nō remanet ſufficienter ſoluta. Vñ ad eādē videf aliter dicendū.ſ.ꝙ ppls iſte nō peccauit petendo regē ſimplr:cū hoc iā ſibi eſſet a deo cōceſſum:& iuri naturali contra me.Sed peccauit petēdo regē certo mō ,ꝓtra diuinā ordinationē. Ad cuius declarationē faciēdū:ꝙ cōſtitutio regis iuxta ptātem ſibi cōceſſam pōt eſſe duplex.Primo modo ꝙ rex habebat plenā ptātē in ppl'o ſibi ſubditō:nō ſolū in his q̄ ad defenſionē ptinēt ſubditoꝝ ſeu ad eoꝝ diſpoſitiuā gubernationē:ſed etiā in his q̄ ptinēt ad oēs a:tus iudiciales:intantū ꝙ rex ſit cōſtitutus dr eſſe abſolutus legibus:,put legiſtæ de imperatore dicere ſolēt.Siſr vt & de regibus q ſuperiorē nō cognoſcūt aſſerif.& talis rex dr eſſe ſup oia iura poſitiua:ſeruādo ea ad libitū,vel reuocādo : ,put in pluribus mūdi partibus non ſolū paganoꝝ ſed etiā catholicorū eſſe dinoſcif.Et ga bonas ſeu magnas fortunas ferre non poſſet niſi virtuoſus:vt habef in.x.Eth.ꝑfecta aūt virtus raro inueniſ idcirco ,ꝑter tāta poteſtatē regibus cōceſſam ſeu ab eis vſurpatā frequēter in tyrānidē labunf qd' eſt peſſimū regimiⁿū. Vñ & de talibus pōt intelligi illud Oſeæ.xiij.c. Dabo eis regē in furore meo &c. In pœnā em̄ populoꝝ danf eis reges q tm̄ abſoluta vtanf ptāte.Sed ꝓ mō pōt cōſtitui rex cū ptāte limitata:ſic.ſ.ꝙ i his ſaltē q̄ ad iuſtitiā ptinēt ſtertim cōmutatiuā ſit ſub legibus iā ordinatis & legitimis cōſuetudinibus,quas in ſe & alijs obſeruari faciat fortiter exequēdo:& inferioꝝ iudicum defectū legiti me ſupplēdo:nec tñ cōtra eas temerarie aliquid agēdo. Siſr aufrēdo a ſe oia illa quæ cupiditati ſeu cōcupiſcētiæ vel ſuphiæ occaſionē præſtāt:ex quoꝝ appetitu frequēter declinaf ad tyrānidē.Et ga ſm Tho.in.j.q.cv.arti.j.in corpore qōnis.ordinatio principatus quā ex diuina antiquis inſtituit fuit optima : idcirco iſto modo cōceſſum fuit filꝰ iſrael inſtituere ſupra ſe regem: nō aūt primo modo.Qd' patet ex hoc:nā in eodē capꝰ & cū textu Deuf.xvij.cū ageretur de cōſtitutione regis, dñs dirigēs verba populo,ait:Cū dixeris.Cōſtituā ſup me regē ſicut habēt oēs pcircūitū nationes qd' intelligif de primo modo regnādi prædicto.Cæteræ em̄ nationes vt in pluribus reges habēt cū prima poteſtate:quæ ſæpe in tyrānidē vertif.Vñ ſaluator ait:R̄eges gentium dñanf eoꝝ &c.Lu.xxij.c.Quē modū cōſtituēdi regē dns ei non cōceſſit:ſed potius ſcd'm modū.Nā ibidē dedit eis regulas tā i modo eligēdi regē q̄ in mō viuēdi ipſius in ſe,q̄ etiā ad deū & ad ſubditos tales:ꝙ oīno cōtradicūt modis cōibus aliarū nationū ſeu gētū.In modo em̄ eligēdi ad cauēdas violētias & fraudes quæ in ſiſ'ibus electionibus ſolēt cōtingere,inſtituit vt ſpectaref iudicū duⁱnū:vñ ait:Eū cōſtitues quē dñs deus tuus elegerit.Siſr ad vitandū imitationē cōſuetudinū aliarū nationum ait:Nō poteris alterius gentis hoiem regē facere.Cōſequēter ,ꝓhibuit regi multiplicare,equos currus & vxores,& immenſa ar genti & auri pōdera:quæ occaſionē præſtāt tyrānidi:vt dictum eſt.Siſr inſtituit vt rex ſemp legeret & cogitaret de lege dei:vt cōtinuo eſſet in dei timore & obedictia:cū dicit:Deſcribet ſibi deu teronomiū legis huius &c.legetq; illud oībus diebus vitæ ſuæ: vt diſcat timere deū &c.Siſr inſtituit vt nō ſupbe ſeu tyrannice cōcēneret ſubditos ſeu opprimerēt,cū dicit:Ne eleueſ cor eius in ſuphia ſup fratres ſuos &c.q̄ oia cōtradicūt mō primo regnandi q eſt cōiter gentiū ſeu nationū:vt dictū eſt.Sed cōſtat ꝙ filꝰ iſrl regis inſtitutionē primo mō eis nō cōceſſo,ſed potius implicite ſeu interpretatiue eis ,phibito petierūt:vt patet ꝓ verba princi palia iuxa petitionis in hoc capꝰ.vbi ſic dicit.Pone nobis regē vt iudicet nos ſicut gētes:Nō em̄ ſolū petebāt eſſe ſub rege mō eis a dño cōceſſo:q eſt ſcd's modus:ſed vt rex iudicaret eos mō quo reges cōiter iudicabāt gentes.ſ.abſolute:& abſq; limitatione ptātis & refrænatione appetitus:,put moris cōis erat inter gentes, ꝑſertim eo tpe:& ideo ſequif:Diſplicuit ſermo in oculis ſamuelis,eo ꝙ dixiſſent:da nobis regē vt iudicet nos.Nō em̄ diſplicuiſſet ſi regē ſimpliciter petiuiſſent mō eis a dño cōceſſo: ſed ,ꝑter iſtā additionē:Vt iudicet nos ſicut gētes:qd' intelligitur mō primo ꝙdicto.vñ & ſequif:Dixit dñs &c.Nō te abiecerunt ſed me: petēdo em̄ regē cū ptāte & iuriſditione abſoluta:ſicut inter gentes,implicite petebāt ipſum cōtra modū inſtituēdi regē tibi conceſſum:vt dictū eſt.Vñ & ſtatim deus mādauit vt ppls ,pteſtaref ſeu declaref ius regis tali mō regnaturi,dicēs:Filios vros tollet:filias vras faciet ſibi vnguēt arias &c.Vñ & finaliter ius huius regis cōcludit.Voſcę eritis ei ſerui:qd' ,ppriē eſt tyrānoꝝ qui ſuis ſubditis vt ſeruis pricipāf:qd' totū occaſiōe plenilliⁿæ ptātis regi cōceſſum ad modū cōem gentiū ꝑ diuinā ordinationē cōtingere cōſueuit.In qua qdē petitione pniciosa pnaciter ꝑſuerātes,ſamuel iura regni tyrānici eis explicāti rndērūt.Nequaq; rex em̄ erit ſup nos:& erimus nos quoq; ſicut oēs gētes & iudicabit nos rex nr &c.In quo euidētius exꝑlificauerūt petitionem eoꝝ eſſe cōtra diuinā ordinationē & cōceſſionē vt dictum eſt.Et ſic patet manifeſte quō in hoc peccauerūt:de quo pctō veriſimiliter pœnituerūt petentes a ſamuele vt oraret ,ꝓ eis deū:vt infra xij.c.vbi ſamuel offerēs ſe ,ꝓ eis oraturū ,pteſtatus eſt.Igif timete deū & ſeruite ei &c.q.d. pctm cōmiſſum in petēdo regē mō ꝓdicto dimitteⁿ vobis:dū tñ nō deroget diuinis legibus ſeu ordinationibus.Si aūt dicaf:ꝙ ſi vere ppls pœnituiſſet, ſaulē amouiſſent a regno. Ad hoc dicendū:ꝙ hoc iā nō poterāt facere. Primo:quia erat iā ſaul tpe pniæ ppli ad inſtantiā eoꝝ a deo per ſamuelē vnctus:vt infra.x.c.vñ & eius amotio ſeu reuocatio videretur quodāmodo cōtra honorē diuinū:& ideo cū ſamuel dixiſſet ſaul infra.xv.f.Scidit dñs regnum iſrl a te hodie &c.ſubiūgit ibidē.Porro triūphator in iſrl pœnitudine nō flectef &c.q.d. & ſi tu iā es a deo abſciſſus,nō tñ ſtatim amouēris a regno : ne dñs videaf quaſi pœnitudine flecti.Sed'o:qa ſaul poſt victoriā in itabes galaad habitā erat vallatus in regno. Tertio : qa eius regnū publice erat in galgala renouatū:vt infra.xj ca.Nec obſtat ꝙ cū ppls cōſiteref ꝓctm ſuum ſamueli,dixerūt:Addidimus em̄ pctis noſtris malū vt peteremus regē.xij.c vbi nō fuit facta mētio de mō regnandi:vt inter gētes & hmōi.Nā hoc eſt breuitatis cauſa omiſſum:cū iā in loco proprio ſæpe repetitū fuiſſet:vt dictū eſt. De regno autē dauid nō eſt mētio in hoc faciēda:fuit em̄ ipſius regnū ,ꝓ ſe & ſuis ſucceſſoribus a deo ꝓ ſamuelē iuſtū & a deo iudicē cōſtitutū abſq; aliqua populi petitione ſeu inſtantia inſtitutū: vt patet infra.xvj.c.Pōt etiā dici ad qæſtionē principalem ſm quoſdā ꝙ filꝰ iſrael peccauerūt petēdo regē:nō ſolum prædicto mō,ſed etiā iniuriādo ſamuelē iuſtū & a deo iudicē ꝛſtitutū:licet eⁿ filꝰ ſui quos cōſtituerat iudices peccaſſent:vt patet in principio huius

pio huius ca.nō tñ ex hoc in ſcriptura legif iſpoſita culpa ſamuelis.ſicut heli imponif ex pcō filioꝝ.8.ŋ.c.Rō differētiæ eſt : nam pcā filioꝝ heli erat publica ſeu notoria,tā ſibi q̄ ppli ꝓcā ẏo filioꝝ ſamuelis nō ita erat publica ſeu manifeſta:peccabāt em̄ in accipiēdo munera & puertēdo iudiciū:qd' pluries fit occulte & colorate:& ſic ꝙlum:du eſt ꝙ ſamule ignorāte hoc feciſſent:ſſer tim qa nō ſuit antea monitus nec redargutus ſicut heli. Vñ vt ſamuel oſtēderet innocētiā ſuā intra xŋ.c.reqſiuit ppl'm. Primo ꝙ ſentādo iſtos ſuos ppl'o:vt redderēt rōnē de ſeipſis,dicēdo:Ego ſenui & filij mei vobiſcū ſunt.q.d.vt puniaris eos ſm delicta eorū.Sed'o reqrit eos de ſeipō,dicēs:Ecce ꝑſto ſum:loqmini de me corā dño & corā xꝑo ei?:vtrū bouē cuiuſq; tulerim &c.vſq; ibi: Teſtis eſt dñs:qa nō inuenerit in ꝙpiā in manu mea:& ſic patet ꝙ ipſe volebat ſe purgari ab iniquia ſuæ depoſitionis.Concordat cū hoc gloſa ꝙ ſup illud verbū:Nō te abiecerūt,ſed me:inter linealiter dicit:Qui vos ſpernit,me ſpernit.In quo patet:ꝙ cum ſamuel cōſtitutus a deo ſine cā ſpernebaf,deus ipſe videbaf ſper ni:in quo manifeſte peccabāt etiā ſi petitio regis poſt obitum ſamuelis eſſet licita eo modo quo petita fuit.De quo pctō videnf pœnituiſſe:cū eū poſtea tā in vita q̄ in morte multū honorifice tractauerūt:vt patet ex decurſu hiſtoriæ.Et ſciēdū q̄ hic ſcd's modus rñdēdi ad qōnē nō repugnat primo ex vtroq; em̄ ſimul poſſet formari ſuillicies rñſio:vt patet intuēti.

REPLICA Burg.ſaltū faciēs vſq; ad primū regū : in quo vſq; ad.viij.c.nō mouet niſi difficultates vocales:de qbus nō ſtudico, cū res ſit nota.In hoc.viij.c.vbi poſtillator quærit,diſputat & cōcludit:ꝙ filij iſrl ꝑcauerūt petendo ſup ſe regē.Burg.lōga digreſſione,ſed nō multa rōne mtif deter minatione poſiti.infirmare.Et vt clarius appareāt Burg.ineptię digreſſionē eius redigā in certa dicta q̄ ꝓ ordinē tractabo ſm me rita eorundē. ¶ Primi igif eius dictū eſt:ꝙ ſtat ſimul genē regē aliquē hr̄e mortalē:deū tñ eius gētis fore immediatū regē & gubernatorē principalē.Et ꝓ illud dictū putat Burgē. ſoluere argumētū qd' poſtillator ,ꝓ concluſione facit:ꝙ videlicet iudæi pecca uerūt rege petēdo:putat etiā ꝙ idē replicare cōtra ſolutionē datā ad argumētū iudæoꝝ in cōtrariū.Et fortaſſis bñ putaret:ſi dictū illud eſſet in ,ꝓpoſito verū:nūc aūt falſitas illius dicti patet ex hr tera:tūcta gloſæ iterlineari:dicit em̄ lra:Nō te abiecerūt,ſed me: ne regnē ſup eos,iuxta oia opa ſua q̄ fecerūt a die qua eduxi eos de ægypto vſq; ad diē hāc:ſicut dereliquerūt me & ſeruierūt dijs alienis:ſic etiā faciūt tibi:hæc in lra glo.interlinearis dicit:qvos ſpernit me ſpernit.& infra c.x. reſumit ꝓctm hoc,ibi petendo regem:qbus ſuppoſitis nō ſtat ꝙ deus ſit rex & gubernator:ſic rege poſtulato:vt dicit lra cū glo.niſi gñali influctia quam iudæi abnęere nō potuerūt.Sed illa nō eſt ad ,ꝓpoſitū Burⁱ.nec exꝑla q̄ ponit valēt in hoc caſu,qa & ſi eccliæ & ppls xꝑianus habet reges in ſpūalibus, vt papā:& in tpalibus,vt imperatorē:& eosve neraf,eiſq; ſubiectus eſt:tñ dei regnū principale & immediatū nō abnęit:ſed potius regnū hoim vtæ dei cōtrariū vſq; ad mortē cōtinet:vt patet in primitiua eccl'ia in tpe aplorꝝ & martyrum. ¶ Sed'm dictū Burⁱ.eſt qa ꝓctm iudæoꝝ regē petēdi cōſeſſio populi & ſamuelis oſonē fuit abolitū:manente tñ regimine regio: ideo petitio regalis regiminis nō fuit ꝓctm. Nā manēte ꝓcto peccatū nō cenſeſ abolitū.Sed hoc dictū fundaf ſup falſo fundamēto.Nā petere regē abſolute nō eſt ꝓctm in,ꝓpoſito cōmiſſum:ſed petere contra dei ordinationem eſt in propoſito peccatum:quia ſic petere eſt dei ordinationē cōtenere,& deū abnęere ne regnet. Nūc aūt deus noluit aliquē huic ppl'o ꝑficī,vt iudicē regē aut ſacerdotē:niſi ſua ordinatione:vt patet ꝓ totū decurſum ve. te. ab exitu ægypti vſq; huc:ppls aūt deū & hāc eius ordinationē abiecit:petēs regē dari a ſamuele,videlicet ꝓ electionē vel humanā inſtitutionē vt ſicut & cæteræ nationes regē haberent.vñ dr in lra:Cōgregati vniuerſi ſentiores natu dixerūt ad ſamuelē:Cōſtitue nobis regē vt iudicet nos ſicut cæteræ nationes: nō dixerūt: pete nobis a deo regē &c. q̄ mō ſi dixiſſent nō peccaſſent:nec dei ordinationi cōtrauenirent.Cū aūt de pctō ſic cōmiſſo pœnituiſſent, & errorē ꝑfatū correxiſſent,& ſamuel ,ꝓ eis oraſſet, peccatū eſſet abolitū:vt patet.ſ.xij.c in lra iuncta gloſæ interlineari: nec rex eūc fuit cōſtitutus:ſicut petitus:petebaf em̄ cōſtitui ordinatione humana:vt oſtēſum eſt:& hoc fuit pctm:ſed petitio vt ſic nō habuit effectū:qa inſtituebaf electione & vnctione dei : non erat igif pctm ſub regeſic cōſtituto pmanere.Burⁱ igif errauit i fundamēto,putās ppl'm pmāſiſſe ſub regimine regio vt petito: qd' falſum ē:vt patet ex dictis.Quibꝰ bñ pēfatis obiectiōes Burⁱ. cōtra poſtl. nullius ſunt efficaciæ.Sed Burⁱ.idē ꝓſumēs aliter ab ſoluere qōnē motā,dicit cōtrariū. ¶ Eſt igif tertiū eius dictū tale:ga petere regē fuit ppl'o a deo cōceſſum Deuf xvij.c.iō petēdo nō peccauit.Sed illud dictū reſpiciēdo bñ ſam alleg.videf ſupponere ponere falſum:qa in illa lra nō ponit aliqd' verbū ptinēs ad cōceſſionē de rege petēdo.Eſt em̄ hic tenor lræ allegatæ.Cū ingreſſus fueris terrā quā dñs deus daturus eſt tibi,& poſſederis ea:habitauerisq; in ea,& dixeris:cōſtituā ſupra me regē, ſicut habent oēs ꝑ circuitū nationes:eū ꝑſtitues:quē dñs deus tuus elegerit de numero fratrū tuoꝝ.Ecce lra:cuius ſenſum.8.Deu.xvij.dixi hr̄e ſenſū ꝓnoſticū:ꝓnoſticauit em̄ de iudęos ſic dicturos:nō ꝑcæpit nec cōceſſit,ſed ordinauit ꝓgnātē negatiuā.ſ.ꝙ ſic dicēdo nō cōſtituerēt regē niſi electione ꝓcedēte.Huic aūt ordinationi ꝑtinet a ſamuele regē exꝑſſe ꝓtradixerūt:tū qa petierūt ab humana ptāte:tū qa ſicut cæteræ nationes q̄ ad diuinā ordinationē nō reſpexerūt:igif peccauerūt:qd',eſt cōtra tertiū Burⁱ.dictū. ¶ Quartū dictū eſt.ꝙ regis cōſtitutio cōtingit duplr.Vno mō ſm ptātē regē di illimitatā.Alio mō limitatā.Primo mō cōtituit rex abſolutus legibus potēs regere,ꝓ libito voluⁿtatis:exꝑhibet de impatore & alijs regibus tā catholicis q̄ infidelibus.Sed'o mō conſtituit rex obligat'ad ſeruādū leges ptinētes ad ſe & ſubditos.Sed iſta diſtinctio nō eſt artificialis q̄uis em̄ multi principanf vitioſe ſm primū mēbrū:nō tñ ad fic principādū iſtituunf:immo in ,ꝓpoſito caſu iudæi ex vitiato regimie filioꝝ ſamuelis accæperūt occaſionē petēdi regē. Dr̄ nāq; in hoc.c.ꝙ filꝰ ſamuelis declinauerūt poſt auaritiā & accæperūt munera:& puertebant iudicia. Cōgregati ſunt ergo oēs maiores natu iſrl:venerūt ad ſamuelē ī rhamatha,dixerūtq; ei:Ecce tu ſenuiſti & fi. tui nō am.i vīs tuis cōſtitue nobis regē.Vñ luculēter apparet ꝙ petebāt regē,vt eua derēt primū modū regēdi:qs igif deliptiēs diceret eos petiſſe tyrānidē quā euadere cupiebāt:Eſt em̄ primus modus regēdi tyrānicus:quē iudæi petēdo regē petere nō potuerūt,quēadmodum vult Burⁱ.Nā iplicare vr̄ꝝ qs cōtra volūtatē aliqd inſtituat vel eligat:cū oīs talis libera inſtitutio & electio ſit voluⁿtaria.Si igif fieret cōtra volūtatē,eſſet inuoluⁿtaria:ꝓ ꝙs implicatio. iſti'cō firmatio pōt videri i lumine naturæ:quēadmodū Ariſt.in.pol. oēm principatū diſtinxit in tēperatū,& vitiatū. Tēperatū dixit: in quo principāſ dñaf ad cōe bonū,ꝑferēs ſm volūtatē ſubditorū. Vitiatū aūt dixit deficere in altero,vel vtroq;.Certū eſt igif vitiatū nō peti,eligi,vel cōſtitui a ſubditis:qa oīs talis eſt ꝛter, immo cōtra volūtatē ſubditoꝝ.Sed'ꝫ igif principatus & mod' regnādi a ſubditis peti nō pōt:ſed ſolū prim' ꝙ ſi verū‖ in tēperatū & vtiranidē:potius ſubditi dicēdi ſunt talē principatū pati q̄ petere.Nec exꝑla Burⁱ.de imparore & alijs ſunt vera. Nō em̄ tales ſubditi cōſtituūt:ſed tēperato mō ꝓſtitui ſæpe intēperati & vitioſi fiūt.Nec verū eſt de regū & imperatoꝝ iudicio:ꝙ fiūt electi & inſtituti ad iudicādū ſm arbitriū voluⁿtatis:ſed ſunt inſtituti ad iudicādū nō de legibꝰ,ſed ſm leges:& ſi aliqn modū ſuæ inſtitutionis excedūt cadētes in tyrānidē olgarciā vel dæmocraciā in his caſibꝰ ſubditi potius patiunf q̄ agūt:qa tales caſus nō ꝓueniūt ex ſubditoꝝ inſtōne,ſed inſtitutoꝝ vſurpatiōe. Immo & titulus impatoris mō regēdi vitiato cōtradicit.Nā titulus eius eſt.N.dei gr̄a romanoꝝ rex & ſemp auguſtus:hoc eſt reipublicę nō priuatæ accōmodus.Ita & alioꝝ regū ,ꝓteſtationes ſunt ſub dei gr̄a:q̄ vitiatū principatū nō admittit.Ex qbus patet ꝙ ſolutio Burⁱ.quā cōcludit ſuis inepte dictis.videlicet ꝙ iudæi peten tes regē vt regeret in tēperato & vitiato regimine:qd' apud eum dr̄ illimitatū peccauerūt,nihil valet qd' patet ex q̄ dictis.Et certe quātūcūq; barbari ſcīēter ſibiꝑſis nocere nō poſſent:nocerēt ātſibiꝑſis ſi ſm Burⁱ.regē cōtra cōe cōſerēs peterent & petiuiſſent. Nō em̄ talē regē quātūcūq; barbarus,elegit:patiſ qdē bñ.vñ dixit Ariſt.de hmōi vitioſe principātibus.Sultinēt qdē hoies talē principatū nihil cōtriſtari ,ꝑter ipſoꝝ barbarā & ſeruilē naturā & cōſuetudis auxiliū.Et ,ꝑterea q dicta ſunt Burⁱ. fortaſſe pniaductus:in fine ſuæ inutilis digreſſionis ponit huius qōnis ſolutionē melioꝝ:q̄ quaſi coincidit cū ꝓpoſitō.ꝙ videlicet iudæi peccauerūt petēdo regē nō ſimplr:ſed ,ꝑter abiectionē ſamuelis ſi ne ſui culpa vſq; ad abiectionē dei:iuxta glo.Qui vos ſper.&c.

Duplex regis poteſtas.

Principa t' duplex

NICO. DE LYRA

Capi.IX.

†Erat vir de. Regimine iudicū terminato:hic ꝓñr agitur de regno: & primo de regno labili ſaulis:ſed'o de ſtabili.ſ.ipſius dauid.c.xvj. Prima ī tres diuidit:qa primo deſcribit ipſius ſaulis regis inſtitutio:ſed'o inſtituti tranſgreſſio. c.xiij. tertio k iiij trāſgreſſoris

†† 1.4.g. 1.pa.8.d.

Diuiſio.

a ¶ filius dexteræ.
b ¶ durus:vel vomitus viri:vel vomēs vir.c ¶ pater meus deus.

1 Amin noie cis filius ābiel,

a ¶ paruulus vel turbulētus.
b ¶ primogenitus tuus.

filii ſeōr, filii beſchor, fi

¶ Sed'a pars.

E a ¶Vocabulo saul.Saul q offenso deo factus est rex sup isrl',iudæos significat.Sicut em ipe durus & supb' & rigidus factus est vt eos seruili onere magis premeret & liberaret.Sic ppls iudæoꝝ cuius vnctus in sacerdotibus & regibus: tñ ancillæ filius erat q̃ seruituꝫ generabat:nec ꝓtectã libertatẽ p vnctionẽ cõse qui poterat:ꝑcipue qa regẽ verũ & man suetũ recipere noluit p quẽ potuit liberari.Saul ergo petitio interptat: q fuit de stirpe bẽiamin:qa filius cis,filij abiel filij seor,filij bechor,filij sareth,filij aphia. Bẽiamin filius dexterꝫ.Cis durus,velvo mitus viri:velvomẽs vir.Abiel,pr̃ meus deus.Seor,paruulus vel turbulẽtus. Bechor,primogenitus tuus.Sareth,descensio.Aphia,liberalitas dñi.Isrl' ergo filius dei primogenitus,& pr̃ eius deus: filius fuit dextræ:qa p auxiliũ dei hostibus p̃ualuit:sed qa ingratus & durus a liberalitate dñi defecit:in blasphemiã erupit: & de magno paruulus,& de placito turbulẽtus factus est.¶Raba Q2 saul asinas pris fuit ꝗrẽs venit ad ꝓphetã a quo vnctus est:significat q̃ iudæi stulticiã carnalis sensus sequẽtes,p errores deuios luxuriosum aial est.Et ad ꝓphetã veniẽtes id est moysen:au diũt asinas esse inuctas: id est bona terræ sibi esse debita:a quo ẽt vnctionis oleũ & regni gubernaculũ ꝓmittit'in ꝗbus ad tps fratres suos de manu hostiũ eriperẽt. b ¶Nõ erat vir de fi.isr.me.sl.Raba.Sedm̃ ꝑsentis vitæ iustitiã.Idẽ:Hoc magis ad xp̃m ptinet: de quo dr̃:Ecce puer meus electꝰ quẽ elegi. Et alibi: Quis similis deo in filijs deiꝰ c ¶Statheris ar.Stather siclus est q habet.xx.obolos.i.denarios decẽ. d ¶Demus hoi dei:vt indi.no.viã no. Qzuis se dare decreuerint,nõ legimus q̃ samuel accæperit:si tamen accæpisset,non reputaretur'in diuinationis præmium:sed in prophetæ stipendium. e ¶Olim in israel sic loquebatur vnusquisq; vadẽs cõsulere deum. Vt ait Beda nõ historiographi,sed esdræ verba sunt. f ¶Vidẽs. Dicitur propheta:quia per spiritum præ nosci futura. g ¶Cliuum &c.egrediẽtes. Cliuus ascensus montis flexuosus.

Exo.4.f.

Esa.44.a.

Ps.86.b

F

Diuisio.

¶Et vnges

NICO.DE LYRA

c trãsgressoris reprobatio. ca. xv. ibi Factũ est aũt verbũ dñi.Prima adhuc intres:qa circa institutionẽ ꝗulis in regem primo describit'ipsius electio:scd'o electionis cõfirmatio.c.xj.tertio populi increpatio.ca.xij.Prima in duas:qa primo describit'saulis electio secreta:scd'o publica,circa mediũ decimi ca.ibi:Et vocauit samuel populũ.Prima adhuc in duas qa primo ponit'saulis electio:scd'o electi vnctio c.x.ibi:Perierãt aũt asinæ. Circa primũ sic,pedit':qa primo habilitas saulis ad regendũ describitur:scd'o a samuele cognoscit',ibi:Perierant aũt:tertio honorifice a samuele suscipit',ibi:Assumẽsitaq; samuel.Circa primũ describit' aptitudo saulis ad regendũ ratione patris sui cum dicitur:Et erat vir de beniamin nomine cis.Hoc dicitur quia erat toto populo israel famosus. a ¶Filij sareth. hoc nõ est de textu. b ¶Fortis robore. Hoc dicitur ad denotandum fortitudinẽ saulis:quia fortes homines solent fortes generare

a descendens,vel descensio. b liberalitas dñi. c binomius fuit.Erat autẽ familia pertinens ad tribum beniamin.

a ꝓtauit saul qd' nõ indicaret asinas nisi precio.

a facculis vel pera.

a ꝓdescendens,vel descensio. b ¶liberalitas dñi. c ¶binomius fuit.Erat autẽ familia pertinens ad tribum beniamin.

lii sareth,filii aphia,filii viri iemini a fortis robore.Et erat ei filius voca b

a ¶petitio.

bulo saul:electus & bonus: & non a ¶ꝑm huius vitæ iustitiã. f

erat vir de filiis israel melior illo. † Ab humero & sursum eminebat sug per omnem populum.Perierant au h tem asinæ cis patris saul:& dixit cis ad saul filium suum: Tolle tecum vnum de pueris,& consurgens vai de & quære asinas.Qui cum transissent per montem ephraim,& per terram salisa:& non inuenissent:trã

¶ciuitas mel

sierũt etiam per terram salim: & nõ chisedech.

¶.i.beniamin.

erant:sed & per terram iemini & mi nime reppererunt. Cum autem ve k

a ¶proauus samuelis.

nissent in terram sũph & non inuenissent,dixit saul ad puerum suum qui erat cũ eo.Veni & reuertamur,

¶a mẽte amouerit.

ne forte dimiserit pater me9 asinas: & sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei:Ecce est vir dei ĩ ciuitate hac,vir l nobilis:omne quod loquitur absq; ambiguitate venit.Nunc ergo eam9 illuc,si forte idicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixit q̃ saul ad puerum suum: †Ecce ibi

a ¶putauit saul qd' nõ indicaret asinas nisi precio.

mus.Quid feremus ad virum dei? n

a ¶facculis vel pera.

Panis defecit in sistarciis nostris:& o sportulam non habemus vt demus homini dei:nec quicq̃ aliud. Rursum puer respondit sauli,& ait: Ecce inuenta est in manu mea quarta ꝗ pars statheris argenti:demus homini deivt indicet nobis viam nostrã.

e Olim in israel sic loquebatur vnusq quisq; vadens consulere deum.Venite & eamus advidentem.Qui em propheta dicitur hodie, vocabatur f olim videns.Et dixit saul ad puerũ suum.†Optimus sermo tuus. Veni eamus.Et ierunt in ciuitatem in qua erat vir dei. Cumq; ascenderẽt g cliuum ciuitatis,inuenerũt puellas egredientes ad hauriendã aquam:& dixerũt eis:Nũ hic est videns? Quær ñdentes dixerũt illis:Hic est.Ecce ante te,Festina nunc.Hodie em ve

generare.Consequenter ostenditur aptitudo saulis ratione morum,cum dicitur:

c ¶Et erat &c. Quia erat famosus.

d ¶Ele.sine macula notabili vitiorum.

e ¶Et bo.ratione morum & virtutum.

f ¶Et non erat vir &c.Ex quo notatur q̃ non solum erat bonus,sed etiam excellentis bonitatis. Cõsequẽter describitur eius aptitudo ex parte corporis,cum dicitur: g ¶Ab hu.&c.in quo notatur fortitudo corporis:quæ multum est necessaria in regibus & pulchritudo psonæ,qd' multũ est decẽs in eis:ꝑm illud:Spẽs priami digna est imperio. h ¶Perierãt autem.Hic p̃r describit' cognitio saulis a samuele,quæ facta est dupliciter. Primo p humanã inquisitionẽ:scd'o p diuinam reuelationẽ,ibi:Dñs aũt reuelauerat.Primum aũt ꝓtigit eo q̃ saul quærẽs asinas patris sui & nõ inuenies,venit ad samuelem:vt de asinabus audiret veritatẽ: & hoc est qd' dr̃:Perierãt aũt &c.i.timebãtur periisse:nõ em simpliciter perierãt: qa postea sunt inuctæ. i ¶Vade & quære asi.Ex quo patet humilitas saulis: q negocii humile & laboriosum non recusauit. k ¶Cũ aũt ve.&c.lite fuit attauus samuelis:vt habetur in prin.huius libri. l ¶Vir no.Hoc dicit',ꝑter dignitatem prophetiæ qd' patet ex hoc qd' sequitur: Oẽ qd' loquit',absq; ambiguitate venit. m ¶Nũc ergo eamus il.&c.i.de asinabus,ꝑp̃ quas fiebat via illa. n ¶Quid fere.&c.Credebat em saul q̃ nõ indicaret eis gratis:vel forte erubescebat apparere in cõspectu eius absq; aliquo exenio vñ subdit': o ¶Ecce spor. non habe. In hebræo habetur:Et exenium nõ habemus:& in idẽ redit trãslatio nostra: quia sportula est vasculũ in quo ponitur fructus vel aliquod hmõi ad exeniãdum:& sic accipitur hic continens pro contento. p ¶Ecce inuẽta est in manu mea. Puer em saulis ꝓpter verbum magistri sui posuit manum ad bursam:& inuenit quar† tam partẽ statheris argenti.i.quartã partem sicli:qa stater & siclus idẽ sunt. Siclꝰ autem.xx.obolos habet:vt habet Exo. xx.& sic quarta pars statheris valebat qn q̃ obolos:vel ꝑm alios sex obolos: quia ꝑm eos siclus sanctuarij habebat.xx.obolos tantum:siclus aũt communis.xxiij. q ¶Olim in israel sic loque.&c. Istud nõ fuit dictũ a puero saulis sed ab eo qui scripsit libruꝫ istũ:vt dicũt hebræi. Beda aũt dicit q̃ fuit appositum ab esdra,qui legem a chaldæis cõbustã reparauit. Cætera patẽt vsq; ibi: r ¶Quæ respõdentes dixerunt il. hic est &c. Istæ puellæ plura verba dixerunt sauli.vt patet ex sequentibus:quia sicut dicit Rab.Sa. volebant eum aliquantulum detinere verbis admirantes pulchritudinem ipsius.

†1.q.1.c. iudices

Sacrificiũ

Moralit. c ¶Et erat ei filius voca. saul:ele.& bo.Per saulẽ de quo dr̃ hic q̃ erat vir bonus & electus,& nõ erat vir de filijs israel melior illo:significat' gliber hõ aptus ꝓlationi siue regno Nã q̃ est alijs in ptãte,debet etiã moribus ꝑelle & exercitatus in humilitate:qd' in saule significatur p hoc q̃ iuit asinas quærere.Vñ de helia dr̃.iij.Reg.ij.b.Pater mi currus israel & auriga eius.Currus enim qui ducitur hic ponitur primo & auriga qui ducit secũdo:ad ostendẽdũ q̃ ille bñ ducit regendo qui primo fuit ductilis in obediẽdo.

† 3.re.i. & 18.d.

Dñs aũt

A a ¶Et vnges eum du.Saul vnctus christum significat:qui & ipse christus appel

2.Re.1.c. latus est.vñ: Quare non timuisti mittere manum ĩ xp̃m dñi. b ¶Oia quæ sunt in cor.&c.Rab.Traditt hebræi fuisse in corde saul:quia rex esset futurus cum vidisset per visum se in vertice arboris palme collocari:quod est signum regnaturi c ¶Assumens itaq; &c.Ra.Q2 samuel saulem in excelsum duxit:refectionem tribuit,significat prophetas populum hebræorum doctrina sua ad altiora provocantes:vt scientia spiritali refectus,in culmine virtutum consistat:nec relabat ad vitia. d ¶Triclinium. Cœnaculũ a tribus lectulis discumbẽtiũ. e ¶Deindustria.i.de prouidentia. datur intelligi q̃ iã comederit:licet nõ plene:qa reuelãte dño q̃ veniret saul:cõuiuiũ dilatũ ẽ.

¶Cumq;

NICO.DE LYRA

a ¶Sacrificiũ est ho.&c. Aliqui dicunt q̃ erat tm̃ prandiũ paratum proaduentu saulis: quem ꝑsciuerat samuel: vt patebit in sequẽtibus. Alij aũt dicunt q̃ nõ solum fuit prandiũ sed etiã hostia pacifica:de qua vna pars domino offerebatur:reliquæ comedebant ab offerẽtibus:licitum autem erat tunc tpis offerre domino sacrificium alibi q̃ vbi erat arca & tabernaculum:vt dictũ est ꝺ.vij.ca.

b ¶Quia ipse bene &c. Modus enim erat hebræorum ante prãdiũ:& maxime de sacrificio oblato laudare deũ. c ¶Apparuit samuel &c. qa de aduentu saulis reuelationem habuerat q̃tum ad diem& horam determinatã:vt patet ex seq̃ntib'

B d ¶Dñs autem. Hic p̃r ostendit' quõ samuel cognouit saul per diuinam reuelationem:nõ solũ q̃tũ ad psonã, sed etiã q̃tum ad dignitatẽ regiã: ad quam dñs ipsum elegerat,& præcęperat samueli vt vngeret ipm in regẽ super ppm israel'. & hoc est quod dr̃: Dñs autẽ re.loqtur scriptura more humano qñ aliquis revelat secreta amico suo.Cætera patẽt ex dictis vsq; ibi: e ¶Quia re.po.meum,scilicet oculo misericordiæ. f ¶Venit cẽ cla.eorum ad me, de afflictione eius facta per philistæos.Ex quo patet q̃ licet in ppo israel essent multi mali: tñ cum hoc erant multi boni:quorũ preces erant coram deo exauditæ. g ¶Iste domi. populo meo.In hebræo habet':Iste retinebit populum meum:qa ad reges pertinet retinere populum ne in bellis precipitanter se ingerant:& etiam tpe pacis, ne iniuste contra seipsos agant. sequitur:

h ¶Et omnia &c.ĩdi.Aliqui exponũt de asinabus quas q̃rebat.sed ira sequens nõ consonat vbi dr̃: i ¶Et de asinis. Ex quo videtur q̃ alia ĩ corde saulis versabãtur:Dicitur enim in libro de hebraicis quæstionib' q̃ in somno viderat se eẽ in capite arboris palmæ.q̃ visio signum regale erat.& de hoc cogitabat.ideo subditur: k ¶Et cuius erunt op. quæq; israel.i dignitas regia quæ pot accipere optima populi sibi subditi,maxime i necessitate:vt patet ex supradictis.vij.cap.

l ¶Nõne tibi.Quasi diceret sic:qa iam relatum erat sibi a dño ipm regẽ futurũ.

m ¶Et omni do.pa.tui.quia filiꝰ suus isboseth successit sibi in regno septem annis:& abner princeps militiæ,& alij potentes de domo saulis his rẽpuribus potuti sunt bonis regni:& posteri eorum habuissent

nit in ciuitatem: quia sacrificium a est hodie populi in excelso. Ingredientes vrbẽ statim inuenietis eum anteq̃ ascendat excelsum ad vescendum.Neq; em comesurus est ppls donec ille veniat:quia ipse bñdicit b hostiæ:& deinceps comedũt q̃ vocati sunt.Nũc ergo cõscẽdite:qa hodie reperietis eũ.Et ascẽderũt in ciuitatẽ.Cũq; illi ambularent in medio vrbis:appuit samuel egrediẽs c obuiã eis vt ascenderet i excelsum Dñs autẽ reuelauerat auriculam sa d muelis ante vnã diẽ q̃ veniret saul, dicẽs:Hac ipsa hora q̃ nũc est crastinum mittam virũ ad te de terra beniamĩ a & vnges eũ ducem sup ppl'm meũ a ¶xp̃s saluet ppl'm suũ de ptãte dæmonũ. isrl':& saluãbit populũ meũ isrl' de

¶in aduentu xp̃i.

manu philistinorũ: qa respexi pole pulũ meũ.Venit em clamor eorum f ad me. Cumq; aspexisset samuel saulem:dñs ait ei: Ecce vir quẽ dixerã tibi.Iste dñabitur ppl'o meo. g Accessit aũt saul ad samuelẽ in medio portæ,& ait:Indica oro mihi: vbi est domus videtis?Et rñdit samuel sauli dicẽs.Ego sum videns: Ascẽde añ me i excelsum vt comedas mecũ hodie & dimittã te mane b& oĩa q̃ sunt in corde tuo, ĩdicabo h tibi.Et de asinis quas pdidisti nu i diusterti9 ne sollicit9 sis: qa inuẽtæ sunt.Et cui9 erũt optia q̃q; isrl'? Nõ k ne tibi & oĩ domui p̃ris tui?Rñdẽs m aũt saul ait:Nunqd nõ filius iemini n ni ego sum de minima tribu isrl':& o cognatio mea nouissima inter oẽs familias de tribu bẽiamin? Quare p ergo locut9 es mihi sermonẽ istũ? c Assumens itaq; samuel saulẽ & pueq a rum eius, introduxit eos in triclinium:& dedit eis locum in capite s eorũ qui fuerãt inuitati. Erãt em q̃si triginta viri. Dixitq; samuel coco: Da partẽ quã dedi tibi & p̃cepi vt t reponeres seorsum apud te. Leuauit aũt coccus armũ:& posuit ante saul. Dixitq; samuel:Ecce qd' remãu e sit pone ante te & comede:qa de in x dustria seruatũ est tibi, qñ populũ vocaui.Et comedit saul cũ samuele in die illa & descẽderunt de excelso in oppidum:& locutus est cum y saule in solario:strauitq; saul & dormiuit in solario. Cumq; mane surrexissent:& iã dies lucesceret:vocauit samuel saul in solarium dicens. Surge vt dimittam te, Et surrexit

buissent q̃ saul in bonitate sua stetisset. C

n ¶Nunquid &c.de mi.tri.i.de tribu beniamin: quæ tunc erat minima inter alias tribus israel:quia ꝑ peccato vxoris leuitæ fuerat quasi ad nihilum redacta: prout dictum fuit iudi.xxj. o ¶Et cogitatio &c.Ista dixit saul ex humilitate & quadam humana curialitate:quia pater saul inter illos de tribu beniamin erat famosus. p ¶Quare ergo locu.es Diuisio. mihi.Ex quo patet verum qd' ꝺdictũ est scilicet q̃ cogitauerat se ad dignitatẽ regiam sublimandum: qa verbũ samuelis quod erat obscurũ'statim intellexit de dignitate regni:q̃uis aliter posset intelligi Nec oportet saulem de mendacio ex humilitate dicto excusari:quia multa peiora fecit. q ¶Assumens itaq; &c. Hic consequẽter ostendit' qualiter saul a samuele fuit honorifice suscæptus tanq̃ rex de proximo futurus, cum dicitur:

r ¶Introduxit eos in triclĩ. & dedit eis locum.Triclinium proprie loquẽdo est camera in qua sunt tres ordines lectorum.hic autem accipitur pro loco in quo sunt tres ordines sedentium ad comedendum.s.maiorum,mediocrium & minorũ:qa antiquitus hoies sedẽdo in lectis comedebant.Vñ & in sacra scriptura comedentes frequenter dicuntur recũbere vel accumbere. s ¶Et dedit eis lo. in capite eorum.i.in principaliori loco triũ ordinũ ꝺdictorũ. t ¶Da partem quã dedit tibi.qa ferculũ nobili' vel gratiosius fecerat poni ad partem,vt corã saule venturo poneretur:quia volebat eũ præ cæteris honorare tanq̃ regem de ꝓximo futurum,& iam a deo electũ: vt patet ex ꝺdictis. v ¶Ecce qd' remansit &c. Ex quo dicunt aliqui q̃ ante aduentũ saulis samuel cum alijs iam erat in mensa: sed ipso appropinquante surrexit de mensa obuians ei ex reuerentia.Sed hoc non cõsonat ijs præcedẽtibus:vbi dr̃: Apparuit samuel egrediens obuiam eis vt ascẽderet in excelsum.Ex quo videt' q̃ adhuc non ascenderat in superiori parte montis ad sacrificium offerendum seu conuiuiũ celebrandũ.Item ibi statim ꝙbdit': Dñs aũt reuelauerat &c.vbi dr̃ q̃ dñs diem & horam certam aductus saulis samueli reuelauerat:& ideo non est verisimile q̃ ante intraret ad mensam:cum ipsam vellet honorare in illo conuiuio qd' paratũ erat,ꝑ pter aduentum ipsius vt.s.dictũ est. propter quod Ra.Sa.aliter exponit: q̃ illud quod dicit ꝫ:Ecce qd' remã. &c. refert ad numerũ virorum qui vocati fuerãt a samule ad cõuiuium: ita q̃ pro quolibet erat ferculum determinatum ꝑm q̃ debebant sedere. & istud ferculum erat vltra illũ numerũ:ꝑpter saul quẽ samuel sciebat venturum.ideo subdit': x ¶Deinde.ser.est &c.i.vltra nũerum ppli a me inuitati. y ¶Et lo. est &c.i.in secreto loco.de q̃ aũt sibi locutus fuerit,nõ exprimitur.sed hebræi dicũt,q̃ fuit de timore dei & lege seruãda.Cætera patẽt vsq; ibi

Moralit. ✠ Dic puero

k v ✠ Dic puero

Universidad de Navarra Biblioteca

E ☞ a ¶Cūq; desecē. Descēderunt de excelso vt aliquo secreti ori loqueref de regno & vngeret eum. Ca.X.

Vlit aūt sa. lenti. Lēticula vas fictile quadrangulū, in latere habēs foramen. per qd' fragilitas regni designatur. c ¶Et pphe. Iudæi tradūt eum prophetasse de futuro ſeculo: de gog & magog: de ḡmiṅs iustorū & pœnis malorum d ¶Q̄n ergo cuene. Quasi his signis nosse poteris q̄ deus te regē fore voluit: ideo in oibus regaliter age: qa dñs tecum e ¶Septē diebus. subaudiť in consecratione regni tui: sicut in cōsecratione sacerdotum septē diebus offerebanť victimę.

☞ Et venerunt

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Dic puero vt an. vt nō possit audire verba mea.

Mora'r. ✠ a ¶Dic puero vt antecedat. Secreta nāq; diuina ante tp̄s ab eo dispositū nō sunt alṅs publicāda, ꝓpter qd' samuel secretū de regno sibi ꝓmissum a deo, revelare noluit sauli in pūta sui pueri. Ca. X.

Vlit aūt. Hic ꝑō agit de vnctione saulis i regē. Et ponit primo vnctio ista. scd'o certificať ꝑ signa, ibi: Cū abieris. Circa primū dicitur: b ¶Tu

Diuiſio. lit aūt sa. len. i. vasculū factū de auro vel argēdo ad reponēdū oleū vnctionis, vū inungebanť reges & pōtifices. & dr̄a liniēdo. c ¶Et deosculat. est eum. in signū amicitiæ & cōfœderationis. d ¶Et ait: Ecce &c. Quia in hoc nō sum nisi minister eius. e ¶Et tu libera. & patet ſra vsq; ibi: f ¶Quia vnxit te &c. Tota ista ſra iclusiue nō est in hebræo: nec ē de textu: sed ab aliquo antiq̄ doctore fuit apposita ꝑ modū glosæ: & postea inserta textui ꝑ ignorātia scriptorū: sicut & in pluribus alṅs locis. g ¶Cūq; abieris. h ꝑō ponit certificatio ḡdictorū ꝑ signa & primo hmōi signa ḡdicunt. sed'o de facto reperiunt. ibi: Itaq;. Circa primū dr̄: Cūq; abieris &c. Sed hoc dictū videť implicare repugnātia. qa rachel sepulta est iuxta bethleē: vt Gen. xxxv. ḡ est in sorte iudæ. hic aūt dr̄ in finib⁹ beniamin. ꝓpter qd' Rab. Sa. sic exponit: Inuenies duos viros iuxta sepulchrū rachel. i. qui nunc sunt iuxta sepulchrū rachel: sed q̄n inuenies eos, erunt in finibus beniamin. Aliter potest dici q̄ sortes bēiamin & iudæ erāt cōiunctæ. & ideo erāt in dē fines⁹ triusq; vbi vngebanť. h ¶Salientes ma. foucas. hoc non est in hebræo, nec in libris correctis. Cętera patent vsq; ibi: i ¶Inueniēt &c. causa ōronis & sacrificiō: qa tūc tp̄s erat licitū imolare dño in excelsis: vt ḡdictū est. vi. ca. k ¶Post hæc &c. Dicit Rab. Sa. q̄ hic collis est cariathiarim eo q̄ ibi erat archa dñi. Sed hoc nō videť verū: qa iam trāslata fuerat inde in maſphat per samuelē: vt dictū est. ō. Et ideo alṅ dicunt q̄ erat loc⁹ vbi manebāt pphetę: & ß vr verū ꝑ ea ḡ sequūť postea. l ¶Vbi est statio phi. Statio prout hic accipiť est forticium vbi ponunt bellatores ad tenendū terrā, ne possit rebellare: & hoc mō fecerant philistæi in terra israel. Sed hoc vr esse cōtra illud qd' dictum est. ō. vi. ca. q̄ philistīm nō apposuerūt vltra, vt venirent in terminos israel tp̄e samuelis. Ad qd' pōt dici q̄ nō venerūt de vrbib⁹ suis sed illi qui positi erat in fortaliciṅs adhuc stabant

F saul. Egressiq; sunt ābo: ipse videlicet & samuel. Cumq; descende/
a rent in extrema parte ciuitatis, sa/
muel dixit ad saul: Dic puero vt a
antecedat nos & trāseat. Tu autem
subsiste paulisper: vt indicem tibi
verbum domini.

b Vlit au/ Ca.X.b
tem samuel lenticulā olei
& effudit super caput ei⁹
& deosculatus est eum & d
ait. Ecce vnxit te deus super hære/
ditatem suam in principem: & tu e
liberabis populum eius de manibus inimicorum eius qui in circūi
tu eius sunt. Et hoc tibi signum, qa f
vnxit te deus in principem. Cum g
abieris hodie a me: inuenies duos
viros iuxta sepulchrum rachel in
finibus beniamin in meridie, sa/ h
a ¶causa delectationis & exercitiū.
lientēs magnas foueas: dicentq;
tibi. Inuentæ sunt asinæ ad quas
ieras perquirendas: & intermissis
pater tuus asinis sollicitus est pro
vobis, & dicit: Quid faciam de
filio meo? Cumq; abieris inde: &
vltra transieris & veneris ad quer/
cum thabor: inuenient te ibi tres i
a ¶causa orationis. b ¶vbi iacob erexit lapidem.
viri ascēdētes ad deum in bēthel
vnus portans tres hædos: & alius
tres tortas panis: & alius portans
lagenam vini. Cumq; te salutauerint, dabunt tibi duos panes: & ac/
cipies de manu eorum. Post hæcve k
a ¶collis dei locus est: vbi, pphetæ habitabant.
nies in cōllem domini: vbi est statio philistinorum. Et cum īgressus
fueris ibi vrbem: obuium habebis m
gregem prophetarum descenden/
tium de excelso: & ante eos psalte/n
rium & tympanum & tibiam & ci/
tharam: ipsoq; prophetātes. Et in o
siliet in te spiritus domini: & pro/p
phetabis cum eis: & mutaberis in q
virum alium. Quando ergo euene r
rint signa hæc oīa tibi fac quæcūq; s
inuenerit manus tua: qa dñs tecum t
est. Et descēdes ante me in galgala u
ego quippe descendā ad te vt offeras oblationem: & immoles victi/
a ¶subauditur, in confecratione regni tui. Septem itaq; dies non ad expectan
e mas pacificas. † Septem diebus
dum, sed ad immolandum statuti sunt.
expectabis donec veniam ad te: &

stabant ibi. & ꝑ cōsonat ei qd' dr̄. i. xiiṅ. ca. G
Et pcussit ionathas statiōnē philistinorū
ḡ erat in gabaa: ḡ est ciuitas in terra israel
Vel forsitā, qa ātea fuerat ibi talis statio philistinorū: & nomē remāserat loco. licet ꝑ tūc nō essent ibi philistęi. primū tñ vr
ver⁹: & magis ꝓsonat textui: vt allegatū
est. m ¶Obuiū &c. Ex hoc vr verū qd'
ḡ dictū est. ſ. q̄ collis dñi vocaťloc⁹: eo ꝓ
manebāt ibi, pphæ. & vocanť hic, pphæ
hoies deuoti & religiosi: qs cōgregauerat
samuel ad laudādū deū. & cū h habebant
spm̄, pphiæ saltē aliq; eorū. n ¶Et añ eos
psalt. &c. qa aliq̄ melodiæ excitāt ad devotionē: vt pater ꝑ expictā. & ēt ad, pphetā. vñ dr̄. iiṅ. Re. iiṅ. q̄ helisæus cū ęreref
ab eo, pphetia: dixit: Adducite mihi psaltē & subdiť: Cūq; caneret psaltes, facta ē
sup eū man⁹ dñi &c. o ¶Et insi. &c. spi.
i. spūs deuotiōis vel spūs, pphetiæ: vt dicūt hebræi. p ¶Et, pphe. cū eis. deū laudādo: vel de occultis, pphetādo. vñ i lib.
de hebraicis ḡst. dr̄: recitādo opinionē hebręor⁹: q̄ pphetauit de bellis futuris gog
& magog: & de ḡmiṅs iustorum & pœnis
malor⁹. q ¶Et mu. &c. ꝑ dictū, pphetizādi modū tibi als insolitū. r ¶Q̄n ḡ
&c. Scias q̄ illa sunt vera ḡ ego prædixi
tibi de regno. iō subdiť: s ¶Fac quæcūq;
q̄s &c. i. dispone te ḡtū poteris ad decēter & ꝓtēter regnādū. v ¶Et dec. &c. Septē dic. Hic debet fieri pūct⁹ vt dicūt alig: vt hr̄ in lib. de hebraicis ḡst. ita q̄ ly septē dieb⁹, nō notat tp̄s quo samuel a saule deberet expectari: sed tp̄s in quo ꝑ saule deberet expectari: sed tp̄s in quo, ꝑ saule de nouo inūcto in regē deberēt oblationes & sacrificia fieri. sicut in ꝓsecratione
summi pōtificis fiebāt septē dieb⁹ vt hr̄
Exo. xxix. & Leui. viṅ. sed i bibliṅs hebraicis quas
Moraliter. b ¶Tulit &c. ca. eius. vngē Moral.
do eū in regē. nam ex hoc cōstat ei ad quē
spectat de aptitudine alicui⁹ ad regēdum
in tpalib⁹ vel, spūalib⁹ & de volūtate dei
circa ipm̄: statim est in principē vel pōtificē, ꝓmouēdus. Dicūt aūt ei tria futura.
Primū ē de duob⁹ viris saliētib⁹ magnas
foueas ad exercitū sue fortitudinis & agilitatis: ad significādū q̄ principes tales debent ęrere & sibi sociare tanq; aptos ad ḡ
lū, ꝓpter qd' ī. xviṅ. dr̄: q̄ quęcūq; saul vi
debat ad ḡlū aptū, sibi sociabat. Secm
signū est de trib⁹ viris causa oblationis
ascēdētib⁹ ad dñm: qd' pertinet ad prælationis officiū. & p ß significatū fuit sauli
q̄ debebat legē accipere a sacerdotibus &
ea meditari vt habeť Deut. xvṅ. Tertiū
signū ē de grege, pphetarū cui saul obuiauit & cū eis, pphetauit: p quos significāť
viri religiosi. Et ſm vītatē historiæ tales
erāt isti q̄ dicunť hic, pphetare i. deū laudare nō solū vocibus hūanis, sed ēt musicis instrumētis. & tales debet, pmot⁹ i principē eligere & cā eis deū laudare & de sua
, pmotiōe: & vt eor⁹ orationib⁹ possit bñ suū
pplm̄ gubernare ideo subdiť: q ¶Et
muta. &c. p qd' ostēdiť q̄ pmot⁹ in principē debet alt⁹ viuere q̄ pri⁹. f. ⁹tuosi⁹. vñ
pbs. vṅ. Ethi ⁹tutes trāsceādētes cōem modū humanū vocat heroicas vel diuinas.
r ¶Q̄n ergo eue. &c. i. scies te esse regē
ex ordinatione diuina: ideo viuas sicut
rex virtuose. t ¶Quia dñs tecū est. ad
te dirigēdū in his q̄ spectāt ad regis officium: nisi ponas obicē per tuū defectum
Ex hoc hr̄ argumētū q̄ q̄n aliq̄s promouetur ſm deū: dare ei gratiā exequēdi debite suum officiū, nisi ponat ipedimētū.

✠ De se-mone

A ☞ a ¶Et venerūt oia signa &c. Significat q̄ iudæis oia que moyses & ,pphæ ḡuixerat, euenerūt. Ipsi vo libros legis & ,pphetarū tenēbes, diuinare videnť: cū futura mysteria de xpo & ecclesia in eis scripta, pnūciare, noscunť. b ¶Et qs pr̄ eius &c. Quasi: quis maior illo in dignitate & sapiētia? Potest ergo tanq; pater & magister inter ,pphetas versari. Et qs pater
5.g.a. eorum. i. ,pphetarum, subaudiť nisi deus
Ioh.19.c. ¶Mystice: Seniores israel reprobato samuele regē sibi petierūt: & scribæ cū pharisæis repulso xpo vero sacerdote clamauerunt. Nō habemus, regē nisi cæsarē. vn
de samuel interpretať nomen eius deus.
Saul peritus siue petitio: qa a populo est
postulatus: barrabas intelligiť. Cis dur⁹
vel vomēs: abiel pater meus deus. Iudæi
1.Ioh.2.c enim duri & vomētes deū patrē ꝓ stēdo
filiū negāt. sed q̄ negat filiū, negat & patrē q̄ misit eū. Saul asinas prīs quærēs, in
mat.15.c. regno assumpt⁹ est. & saluator a pr̄e miss⁹
ad oues ḡ perierāt domus israel, super cun
ctum populū in regē constitutus est. Tot
enim sunt asinæ quot oues. Saul accæpit
armū: & xps principatū. Saul a samuele
1.co.11.a est vnct⁹: & vnigenitus a patre spūali vnctione delibut⁹. Ab humero saul supemi
nebat: qa caput nr̄m supra nos est xps.

NICO.DE LYRA

✠ cis quas vidi, nō fit taliter punctus: sed ly septem diebus, conūgitur cum littera sequenti sic: Septem diebus expectabis &c. Liber etiā de quæstionib⁹ hebraicis super libros regū negatur ab aliq̄bus esse Hieronymi: quorū rationes hic, ꝓpter ,plixitatē omitto. Andreas etiam dictum
B ūtorū impugnat: qa nō habeť in aliq̄ loco scripturæ, q̄, ꝑ vnctione regū debeat
talis solēnitas fieri septē dierū: nec legiť
factū, ꝓ quocūq; rege quantūcūq; sancto
vel magno, ꝓpter qd' ,istud dictum videtur
ficticiū. Et ad hoc inducit qd' habeť. ī. xi.
de, innouatione regni, in galgala vbi dicitur: Et fecerūt ibi regē saul corā dño &c.
Ex quo videtur: q̄ si debuisset de vnctio
ne saulis fieri talis solēnitas fuisset tūc facta, & non fuisset expectatū in futurū: in
quo poterāt per aduersarios impediri: &
maxime qa samuel erat prēsens: per quē
talia debēbat fieri. Vnde ḃ vbi trāslatio
nostra habet. Ego quippe descendā ad te
vt offeras oblationem &c. In hebræo hr̄.
Ad offerendū oblationē &c. ſ. per me: tñ
pro salute tua. & sic etiam exponiť trāsla
tio nostra a doctoribus nr̄is. Vt offeras
& imoles: nō per te sed per me. sicut & populus offerebat per sacerdotes. Propter
quod iste andreas aliter exponit. Ad cuius intellectū ꝓponit vnū. ſ. q̄ in magnis
negocns propter quæ in primis debebat
deus placari sacrificiṅs, deus nolebat q̄
saul aliquid faceret absq; ḡsentia samue/
lis: qui pro eo offerret & ipm̄ dirigeret: &
sic exponit ſra istam: Descendens añ
me in galgala, i. si cōtingat tibi casus in
quo debeat placari deus per sacrificia: de
scēdes ante me in galgala: vbi est, loc⁹ orationis & sacrificiṅ & subintelligitur & sic
significabis mihi descensum tuum, ibi:
Ego quippe descen. ad te vt offeras ob
la. & immoles victimas pacifi. scilicet
per me. Septem diebus expectabis &c.
subintelligiť postq̄ recæpero nuncium.
Donec veniā ad te. ad offerēdū, p te sacrificiū & ad te dirigēdū.
Sed hec opinio nō videť bene cōcordare textui: qa ex modo loquēdi & tp̄e vr q̄ samuel loq̄reť sauli nō gnāliť, nec indeterminate, ꝓ quocūq; casu arduo ideterminato futuro: sed, ꝑ casu determinato & imminēti. ſ. vt post publicationē electiōis ipsi⁹ ī regē descenderet in galgala, vt ibi samuel pro eo afferret sacrificium & doceret

& doceret eū de mō gubernādi regnū: qa hoc maxime indigebat in principio regni sui: & q̄ samuel tp̄s descendēdi in galgala sibi determiauit: licet nō fit hic expſsum: qa nō oia hic exprimūť. dicēs q̄ eū expectaret septē dieb⁹. hoc dicit samuel: qa nesciebat vtrū dñs circa illud tp̄s occuparet eū in alio negocio: ita q̄ non posset venire ad saul ita cito. In quo autē peccauerit saul trāsgrediendo verba ista samuelis, dicēť. ī. xiiṅ. ca. vbi habet locū.
a ¶Itaq; &c. Hic ꝑō describiť euentus signorum prædictorū, prout dixerat samuel & patet littera ex prędictis vsq; ibi
b ¶Quenā res &c. Hoc dicebat admirando: qa saul erat magnus & robustus & dispositus ad bellādū: & nō ad laudandū deum cum religiosis: vel propter ādum cum propheris. c ¶Et quis pater ei⁹ †ſ.11.b'.
q.d. Cis pater eius non est propheta, nec ad hoc dispositus quasi dicat. necesse deberet esse: per talem, modum loquebatur Amos. vṅ. d. Non sum ,ppheta, nec filꝰ ,ppheræ: sed pastor armētari⁹ &c. In hebręo habeť: Quis pater eorū? & sic referť ad sensum oppositū: vt dicit Rab Sal. sic †ſ.19.d.
exponēdo: qs pater eor⁹. ſ. ,pphetarū. q.d. ,pphetia non habeť per successionem paternā: sed deus eā dat sua gratia cuicunq; voluerit. & iō nō est mirādū si iste habet donū ,pphetiæ: dato q̄ pr̄ ei⁹ ,ppheta nō fuerit: vel alꝰ de genere suo. d ¶Propterea versum est in prouer. i. vulgare verbū vel exemplare. e ¶Num & saul inter prophetas? Quia qn̄ alicui ex ilpi rato dabať donū, ppheriæ vel aliq̄d huiusmodi: dicebaťh ꝥbū: Nū & saul &c. q.d. non est mirū si detur, ꝓ isti sicut datum fuit sauli. Cætera patēt vsq; ibi: f ¶De scr. &c. índi. &c. Vt euitaret iactātā, & humilitatē seruaret: & etiā fidelitatem secreti. Samuel, ēm vnxerat eum secrete: ꝓ D
pter qd' puerum saul fecit præire ne, audiret verba eius: vt. ō dictum est. & iō voluit tenere secretum, & debuit quouisq; samuel negociū publicaret. g ¶Et conuocauit. Hic ꝑō ponit electio saulis publica: licet em̄ samuel de mandato dñi eū inunxisset, & statim hoc publicare posset
tñ ad cōpescēdū murmur & indignationem aliorū q̄ erāt de nobiliorib⁹ tribub⁹ quæsuit a dño vt p signū, euidēs oibus electio saulis appareret: & ꝓpter hoc vocauit pplm̄ & patet ſra vsq; ibi: h ¶Et cc. super cog. methri. In hebræo habeť, matheri vel mathari. & dicūt aliq̄ q̄ est nomē, ꝓpriū vni⁹ hois a quo denoiata fuit illa cognatio. sed qa in li. Paral. seu alibi nō inueniť tale nomē vnius hois ī tribu bēiamin' vñ cognatio noiet: iō dicūt alij & ,phabiť q̄ nō est nomē, ꝓpriū sed cōe: & significat in generali hoiem quēcūq; re †ē.g.d.
cte iacientē ad signū sagittā, telū vel lapidē. Ad cui⁹ itellectū sciendū q̄ mathar &.ī.12.c.
in hebræo significat signū ad qd' se exercitāt sagittarij vl' fundibularij vel hmōi vnde. ī. xx. ca. vbi dr̄ q̄ ionathas dixit. Et iacīā quasi exercēs me ad signum. In hebræo habeť, ad mathar: & eodē modo hr̄ Threñ. iiṅ. b. Posuit me quasi signum⁹ ad sagittam. In hebræo hr̄: Posuit me quasi mathar. Et inde deriuatur hoc nomē mathari vel matheri, significās hoiem recte ad signū iacientē. In gabaon autem vnde fuit saul, fuerunt tales: vt hr̄ iudi. xx. vbi
dr̄ de habitatoribus gabaa: Sic fundis lapides ad certū iacientes vt capillū quoq; possent percutere &c. Debellaris autē filꝰ ben-
✠ iamin
✠ f ¶De scr. &c. índi. vt pristinā humilitatē teneret, & secretū Moral'r.
sibi ꝓmissum vsq; ad tp̄s debitū ꝓseruaret. g ¶Cōuo. fa. po. &c.
ad ostēdēdū dei ordinationē per sortiū emissionē. ideo sequitur:

✠ Et peruenit

Scenditq; naas &c. iabes ga. Iabes sen- Ca.XI.
sus: galaad aceruus testimonij. Naas. i. serpens scilicet diabolus ascēdit cōtra ēnsum testimonijs scripturæ eruditum. b ¶Et rñdit ad eos naas ammonites. Bellū naas, bellū hæreticorum p ecclesiam significat Naas interpretat serpēs: ammon cō primēs vel coangustans, vel popul? mœroris. Iabes exiccata. Galaad aceruus testimonij. Naas ergo signi ficat serpētē antiquū: q est princeps ammonitarū. i. hæreticorū. Hic ē em ppls mœroris: q nō habet gaudium spūſcti: q disponit fœd" cū ppło ecclesię: vt eruat oc'os dextros: visum scilicet sanæ & orthodoxæ fidei. Sinistrum relinqt oculū: vt scilicet prava tantum sentiat. sed mens fidelis exiccata a sorde vitiorum aceruum testimonij. i. snias ſtē scripturæ cōgerit: quibus viriliter resistat hosti.

NI. DE LY. In bezech

c iamin: vt hr̄ Iud. xxj. aliq vl' salte aliqs de illis euaserūt vel euasit & ab illa arte i q̄ erāt excellētes denoiata est vna cognatio. sicut frequēter cōtingit in hūanis. & de illis descendit saul. b ¶Quæsierūt ergo &c. absēdit em se ex hūilitate: & vt oñ deret se dignitatē regiā nō ambire. vñ subdit: c ¶Ecce abſ. est do. nō in domo sua in gabaon. q̄a non potuisset ita cito ide haberi: sed i domo in q̄ hospitat' erat. Vñ in hebrǣo hr̄ absēdit' est iter vasa: & vocant' vasa arma vel q̄cūq; alia q̄ secū detulerāt illi q̄ erāt cōgregati i maſphat: & illa reposuerāt p custodia in domibus in gb" erāt hospitati. e ¶Locutus ē aut ſa. ad po. le. re. ſ. q̄n ppls se debebat hr̄e ad regē: & rex ad populum. g ¶Et abnt cū eo &c. consentiēres electioni a deo factę. h ¶Filij vero bc. i absq; iugo legis diuinæ & disciplinæ. i ¶Dixerūt: nū saluare &c. q. d. non ideo subditur: k ¶Et despexerūt eū. eo p nō erat de illis tribub" nobilioribʒ vtpote de tribu iuda: qui promiſſum erat regnum. Gen. xlix. vel de tribu ephrai quā iacob in bñdictione p posuerat manasse. Gen. xlviij. l ¶Et nō attu. cī. munc, i. exenia: sicut tunc erat consuetū fieri in creationibus regū & principū. & adhuc in pluribus locis obseruatur.

Moral'r. Xa ¶Et peccavit vsq; ad ſa. ſ. sors regni: nec fuit hoc a casu: sed ex ordiatione diuina: vt publicaref electio pri' i secreto facta. c ¶Ecce ab. est do. hoc factū est ex instinctu diuino ad oñēdū q̄ null' ingerere se debet ad hmōi dignitates. d ¶Et altior fit. vnī. po. per qđ' significat' supereminētia vturis q̄ debet eē i pmoto. f ¶Et scripsit in li. ſ. legē regni: nō fm vsurpationē supraposita. sed fm ordinationē dei posita. Deut. xvij. d h ¶Filij vero bc. p hoc ostendit, q̄ p in oi cōgregatione cōiter sunt aliq̄ mali q̄ de bono murmurāt & si pos sent liberēter impedirēt. Ca.XI.

Scendit autē. Hic ꝓñr describitur prædictę electionis ꝓfirmatio q̄ fcā est p b q̄ saul triumphauit de filijs ammon & sic oēs in eum cōsenserunt & regnū ei' innouauerunt inouauerūt. Prio igit circa h̄ ponit hostiū icursio. sec'o ip̄orū de bellatio, ibi: Venerūt q̄ nūcij. tertio regis confirmatio, ibi: Et ait ppls Circa primū dr̄: m ¶Ascēdit aūt. Q̄ aūt i aliq" bibliis h̄ ponit: Et factū ē q̄si post mēsem, nō ē i hebrǣo neq; in bibliis correctis: qa nō est de textu. n ¶Naas am. tempore em̄ reptbe rex ammonvenit cōtra filios israel, repetens totam terrā filiorū israel vltra iordanem tāq̄ ad suum regnū pertinētē vt habetur Iudi. xj. sed tunc fuit debellatus: vt ibidē habetur: & ideo fortificato illo regno iste rex forsitā ex eadē causa venit cōtra filios israel. o ¶Ha. nos sce. sub tributo cō petenti: quia videbant se ipotentes ad resistendum: vt magis patet ex sequentib". p ¶Eruam oīm ve. ocu. &c. volebat enim eos inutiles reddere ad bellum: qa sinister oculus clypeo tegitur: & ideo carens oculo dextro nō potest bene videre aduersarium. q ¶Ponamq; vos op. &c. hoc volebat facere ad sui iactantiam & ad incutiendum terrorem aliis vt sic se subicerent eius seruituti. r ¶Concede &c. Concessit autem rex superbus spacium petitū: credens q̄ nullus auderet venire ad leuandum eum de obsidione: & sic obsessi magis se traderent voluntati suæ. s ¶Et si &c. egre. ad te. ad suscipiendum qđ' tibi placet de nobis. t ¶Venerunt ergo, hic p̄r describitur filiorū ammon debellatio per saul ad præces virorum iabes. & patet rō vsq; ibi: v. ¶Et ecce saul. Non est intelligendum q̄ saul iam electus publice in regem ageret officium bubulci: sed veniebat de agro vbi fuerat causa spaciandi vel se exercitandi in arte sagittaria vel huiusmodi: & inde reuertebatur hora qua solēt boues ad domum reduci. x ¶Et insi. spi. dominī in &c. i. motus fortitudinis & ꝓstātiæ ad liberandum ppłm obsessum. y ¶Sic fibo. cius, per hoc intelligunt alia animalia vt dicit Rab. Sal. & sic erat comminatio magnæ pœnæ: quia diuitiæ illo tpe pro maiori parte in aialibus consistebāt. Noluit autem comminari pœnā mortis vel mutilationis in principio regni sui: ne a nimio rigore incipere videretur. z ¶Inuasit ergo ti. domini po. id est a domio immissus. a ¶Et egr. sunt quasi vir vnus, i. generaliter & p̄fecte: sicut q̄n vn' homo exit nihil remanet de illo in loco vnde exit. Vel aliter: quasi homo vnus: id est vno corde & vna volūtate ad liberandum obsessos. b ¶Et recen. eos in be. nomen est ciuitatis in qua rex regnauit adonibezech: vt habetur Iudi. j.

Virorum Moral'r.

Moraliter. m ¶Ascendit naas. Per naas qui serpens interpretatur, diabolus intelligitur. Nam in specie serpentis decepit genus humanū: ꝓpter qđ' serpēs antiquus noīat'. Ipse vero ḡrit eruere oculos dextros virorum iabes: quæ calor interpretatur. nam viris charitate feruentibus malignus insidiatur. Per oculum autem significatur intentio. Matt. v. c. Si oculus tuus fuerit simplex id est intentio tua fm Augu. Per oculū igitur dextrū intentio ad bona spūalia, per sinistrum aūt ad tpalia designatur. Per hoc igitur q̄ naas oculos dextros virorum iabes quærebat eruere: significatur q̄ diabolus intentiones virorum in charitate feruētiū ḡrit a bonis spūalibus totaliter auertere. Per hoc autem q̄ viri iabes quæsierūt auxiliū regis: significatur q̄ a diabolo impugnari dicto mō debent ad auxilium regis regū iesu xp̄i per deuotas orationes recurrere.

Constituit

A a ¶In bezech. Rab. Vrbe. ſ. adonibezech: vsq; hodie duæ villæ dicūt. bezech in septimo lapide a neapoli descēdentibus citopolim. Bezech interpt' egestas: & electorū paucitatē significat. vnde: Multi sunt vocati, pauci v̄o electi. Rex quoq; noster xp̄s q̄ est sacerdos &, ꝓpheta: cōtra hostes actē dirigēs, de vtroq; ꝓplo milites eligit fide trinitatis & perfectione insignes. Hostes fugat & pcutit gladio spiritus: a mane lucescētis fidei, vsq; dū lumen scientiæ & ardorē charitatis per totū orbē ecclesia diffundat. b ¶Dispersi sunt. Quia cōgregatio prauorū charitatis & fidei vnitate non iungitur: ab inuicem dissensione separatur. vnde: Inimici tui domine peribunt & dispergentur.

Mark. 20. b.

Pā. 91. b.

NICO. DE LYRA Messis

c a ¶Virorū autē iuda. xxx. milia. Segregatim nūerabant: eo q̄ ista tribus erat nobilior & bellicosior. b ¶Cras erit vo. ſa. i. in futuro: de ꝓximo tamen. c ¶Mane exi. &c. Irrisorie loquebantur: eo q̄ sciebāt auxiliū eius assuturū in crastino. d ¶Et fa. est &c. dies cra. ſ. ab illa die in qua viri iabes dixerant verbum præceden's: Mane exibim" &c. nō aūt a die qua dixerat saul: Cras erit vobis salus &c. qa q̄n numerauit ppłm, adhuc dicstabat a loco obsidionis: & postea nuncij iabes redierūt ad suos. & ꝓpter hoc sicut dictum est, illud qđ' dixit saul: Cras erit vobis sa. ly cras nō accipit pro die crastina: sed pro futura die, de ꝓximo tamen. e ¶Cōsti. saul. po. in tres partes. Vt repente irruentes sup exercitū filiorū ammon ex diuersis partib" magis tenerent: & ſ, terrerēt eos. f ¶Et ait ppl's. Hic cōsequenter describit' saulis cōfirmatio in rege: qa ppls videbat saulē potēter triumphasse: ideo volebat eos interficere qui eum despexerāt in sua electione: prout dictum fuit in ſi. cap̄. præ. sed saul hoc fieri impediuit: vt a clæmētia regnare incipe ret offensas ꝓprias remittendo. vñ dicit Seneca lib. de clæmētia: Nullū ex oibus magis decet principē q̄ clemētia. Magni em̄ animi ꝓpriū est, placidū eē tranquilliq; offensas & iniurias remittere. Mulie bre autem est litigare & morem iræ suæ gerere. Allegauit autem rationem dicēs: g ¶Quia hodie &c. q. d. ꝓcedendū est ad gratiarū actionē & nō ad occisionem. h ¶Dixit aūt ſamuel ad po. Videns samuel q̄ ppls cōcorditer cōsentiebat electioni factæ de saul: ideo tūc voluit eam innouare seu cōfirmare solēniter, & in loco ſolēni: ideo subdit: k ¶Et fe. ibi regem &c. & inimola. &c. qa iam trāslatū erat ibi tabernaculū dñi & arca. ¶Moraliter exponendo. Naas q̄ serpēs interpretatur: diabolū significat: q filijs israel. i. fidelibus inimicatur. Querit aūt oculos dextros eruere & sinistros dimittere vt sapientia quæ desursum ē & ad salutem aīe ordinat', penitus offerat: & sapiētia mundana quæ terrena est, animalis & diabolica. Iaco. iij. d. remaneat: vt sic hoies terrenis vitijs implicent. Contra ipm autem venit rex israel. i. rex gloriæ iesus xp̄s cū tribus ordinib". ſ. apłis, martyribus & confessorib". cuius victoria incipit a vigilia matutina: & i calore solis cōsummat'. qa a principio prædicationis euāgelij cœpit potestas demonis diminui: & aduentēte iudice in potestate claritatis suæ in extremo iudicio totaliter auferetur.

a ¶fide trinitatis

insignes.

a in bezech. Fuerūtq; filiorū isr̄l' trē a ¶fide trinitatis & cognitione legis præclari.

centa milia: virorū aūt iuda trigīta a milia. Et dixerunt nūciis qui venerant: Si dicetis viris qui sunt in ia- ¶in futuro.

bes galaad: Cras erit vobis salus b ¶iusticię.

cum īcaluerit sol. Venerūt ergo nūcii: & annunciauerunt viris iabes. Qui lætati sunt & dixerunt: Mane c exibimus ad vos: & facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et fa. d ctum est cum veniſſet dies crastin' constituit saul ppłm in tres partes e a ¶in principio clarescētis fidei.

& ingressus ē media castra in ūigilia matutina: & percussit āmonvsq; dum īcalesceret dies. Reliq autem b dispsi sunt: ita vt non relinqrent' in eis duo pariter. Et ait populus ad f samuelem: Quis est iste qui dixit: saul non regnabit super nos? Date viros & interficiemus eos. Et ait saul: Nō interficietur quisq̄ in die hac quia hodie fecit dominus salutem in israel. Dixit autem samuel h ad populum: Venite & eamus in i galgala & innouemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in gal- k gala: & fecerunt ibi regem saul coram domino in galgala & immolauerunt ibi victimas pacificas corā domīo. Et lætatus est ibi saul & cūcti viri israel nimis. Ca.XII.

Dixit autē samuel ad vniuersum israel. Ecce audiui vocem vestrā & cōstituī sup vos regē: & nunc rex gradit' añ vos. Ego aūt senui & īcanui. Porro filii mei vobiscū sunt. m Itaq; cōuersat' corā vobis ab adolescentia mea vsq; ad diē hāc. Ecce præsto sum: loqmini de me corā n ¶saule.

dño & corā christo eius: vtrū bouē o cuiusq̄ tulerim aut asīnū: si quēpiā p calūniat' sum: si oppressi aliquem: r si de manu cuiusq̄ munus accepi: & contēnam illud hodie, restituāq; s vobis. Et dixerūt: Non es calūniatus nos: neq; oppressisti: neq; tu t listi de manu alicuius quippiam. Dixitq; ad eos: Testis est dominus aduersum vos: & testis christ' u eius in die hac: quia non inueneri v

e ¶Cōstituit saul populū &c. Nam C
rex noster angelos per tres hierarchias di Moral'r.
uisit: & oēs sunt in adiutorū nobis cōtra dæmonis exercitum. Hebrǣ. j. d. Omnes administratorij spiritus sunt in ministerium missi, ꝓpter eos qui capiūt hæreditatē saluti. Et sic debellat' naas cū suo exercitu. i. diabolus cum angelis malignis. Apoca. xij. b. Michael & angeli eius prælianb' cū dracone: & draco pugnabat & angeli eius: & nō prēualuerūt: neq; inuentus est eorū locus in cœlo. Et accipit hic cœlum pro ecclesia militante. i ¶Venite & eamus i galgala & innouemus ibi regnum. Ex noua nam̄q; victoria de diabolo habita, innouandū est xp̄i regnum per nouam oblationē laudū diuinarum. Nec mirandū q̄ per saulem pro tempore quo fuit bonus, significetur iesus xp̄s: sicut. ſ. dicetur de dauid & salomone. Sicut enim dictum fuit in principio huius operis, leo propter diuersas ꝓprietates aliq̄n signat diabolum, aliq̄n xp̄m.

Ixit aūt samuel. Ca.XII. Hic cōsequēter describitur in crepatio populi a samuele. Vi derat enim populus regē electum prospere egisse: & ideo poterat credere in petendo super se regem non peccasse: cuius ꝓrium samuel ostendit in hoc cap̄. primo declarando suā innocentiā: & secundo populi culpā, ibi: Et ait samuel. Primū autem ostēdit samuel Diuisio. per hoc: q̄ petitioni populi condescenderat de institutione regis in qua erat quodammodo abiectio samuelis: vt dictum fuit. ō. vij. ca. & hoc notatur cum dicitur Ecce audiui vocem vestrā &c. Secūdo in hoc q̄ diu inter filios israel sine calūnia vixerat. & hoc notat' cū dicitur: Ego aut' senui. & subdit: m ¶Porro filij &c. quasi diceret: remanebūt pro me obsides ad satisfaciendū, si alicui teneor & satisfacere nō possum. n ¶Loqmini &c. corā christ. cius, i. saule rege: qui de nouo erat inūctus, ꝓpter qđ' samuel coram eo volebat iudicari. o ¶Vtrū bouē cuiusq̄ tulerim, ponendo in opere meo. p ¶Aut asīnum, super eum de loco ad locū incedendo. q ¶Si quempiam calūniatus fum. iniuste ad iudiciū trādēdo. r ¶Si oppressi aliquem, damnū quodcūq; sibi iuriam inferēdo. s ¶Si de manu cuiusq̄ munus accepi, etiam pro iusto iudicio reddendo. Ex quo patet q̄ ꝓpriis sumptibus & laboribus officium iudicis exequebatur: prout dictū fuit. ō. vij. t ¶Et cōtēnam illud ho, &c. nolēs mihi retinere v ¶Et dixerūt, &c. & sic testificati sunt ei' innocētiā. x ¶Dixitq; ad eos &c. do. &c. q̄ ꝓsens est vbiq;. y ¶Et testis xp̄s eius. ſ. saul: qui præsentialit' aderat.

Et dixerunt

Moraliter. l ¶Dixit aūt samuel &c. Moral'r.
In hoc aūt cap̄o sanctus samuel suam declarat innocētiā, dicēs: n ¶Loquimini de me coram domino. Non dicit coram hoibus. sicut hypocritæ: qui quærunt iustificari corā mūdo. o ¶Vtrum bo. cuiusq̄ tu. Per calūniam iuferendo. s ¶Si de ma. cuiusq̄ mu. accēpi. &c. pro iusticia exercēda. Per hoc informari debent principes & prælati: vt regant populum sibi subditum sine calūnia & auaricia. Secundo arguit populū de petitione regis: ostendens q̄ dominus rex eorum fuerat immediatus per iudices tanq̄ per ministros & vicarios eos saluans, dicēs:

Misit do.

¶opere. ¶mali.

a ¶Messis tríti. Rab. Collectio .s. gẽtilis ppli ad fidẽ. b ¶Voces. i. tonitrua & pluuias. Nõ est cõsuetudo iudee ipse æstatis pluere. C. XIII

Filius vnius ãni. Ra. Per anticipationẽ dicit de isboseth filio saul de quo in sequẽtibus dr̃. xl. annorũ erat isbo seth cũ regnare cœpisset sup isrl: & duob⁹ annis regnauit Si aũt a morte heli oẽ tps cõcluditur. q̃ samuel & saul regnauerũt: iueniũt. xl. ãni vsq; ad mortẽ saulis. Qñ q̃ saul regnare cœpit: filiũ habebat vnũ⁹ anni: q̃ post mortẽ p̃ris regnauit i israel duob⁹ ãnis & a latronib⁹ occisus regnũ dimisit

NICO.DE LY.

a ¶Et dixerunt: Testis, replicãdo qđ̃. s. dixerãt ad maiorẽ affirmationẽ fm illam trãslationẽ. In hebræo habeť: Et dixit testis: quod exponũt hebræi: dicentes q̃ posit⁹ q̃ ppls testificat⁹ fuerat samuelis innocẽtiã: ipse samuel q̃siuit cũ hoc testimoniũ diuinũ qđ̃ est mai⁹ & sirmius, dicẽdo: Testis est dñs id est rogo vt sit testis: & tũc veniť vox a deo missa, & dixit testis testificãdo samuelis inocẽtiam. b ¶Et ait samuel. Hic p̃r samuel declarat ppli culpã. & prio vbo, secũdo miraculo, ibi: Sed & nũc sta. Circa primũ samuel declarat primo dei miam ger ga ppl'm, cũ dr̃: c ¶Dñs qui fe. moy. & aaron & c. s. idoneos nũcios suos ad educendũ ppl'm isrl de egypto. seq̃d ¶Quõ ingref. est iac. in ægy. Vbi eũ dñs saluauit a piculo famiẽ. e ¶Et cla. &c. cum affligerent ab egyptijs vt hr̃ Exod. iij. g ¶Et col. eos in loco hoc. i. i terra optima lacte & melle manẽte: Cõsequẽter, oñdit ex opposito ppli ingratitudinẽ, cũ dr̃: h ¶Qui oblíti sũt do. &c. per idolatriam & alia mala. i ¶Et tra. eos, vt p flagella reduceret eos ad bonum. k ¶In manu ſi. &c. i. regis asor: vt hr̃ Iudi. iiij. l ¶Et i ma. phi. vt hr̃. Iud. x. & xj. m ¶Et misit dñs hic. i. geđeon: vt hr̃ Iudi. vj. n ¶Et badã. i. ſanſon q descẽdit de tribu dan: vt hr̃ Iudic. xiij. o ¶Et barach. de quo Iudicum v. p ¶Et iepthe. de quo Iudicum. xj. q ¶Et samuel. logtur de seipso tanq̃ de alio r ¶Et eruit vos &c. quoti⁹cũq; iuocastis fideliter ei⁹ auxiliũ. s ¶Et habitastis cõfideter. cđiu fuistis ei boni subiecti, fuit & ipse rex vester immediatus.

Videntes

tis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Testis: Et ait samuel ad ppl'm: Dñs qui fecit moysen & aarõ: & eduxit pres nros de terra ægypti, adest. Nũc ergo state: & iudicio contẽdam aduersum vos corã dño, de oĩbus misericordiis dñi q̃s fecit vobiscũ & cũ p̃ribus vestris † quõ ingressus ẽ iacob i ægyptũ: & clamauerũt pres vestri ad dñm: & misit dñs moysen & aaron: & eduxit patres vros ex ægypto: & collocauit eos in loco hoc. Qui obliti sunt dñi dei sui: & tradidit eos in manu †sisaræ magistri militiæ asor: † & i manu philistinorũ & in manu regis moab: & pugnauerũt aduersum eos Postea clamauerunt ad dñm & dixerũt: Peccauimus qa dereliq⁹ dñm: & seruiuim⁹ baalí & astaroth. Nũc ergo erue nos de manu inimicorũ nrorũ: & seruiemus

a ¶q & gedeon, timor viri. b ¶. i. sanson fortissimus. ¶q̃cipu⁹ vel in iudicio. c ¶fulgur vel fulmen.

tibi. † Et misit dñs hieroբaal: & bादã: & bարach & ieփ

a ¶aperiẽs vel apertus vel apertio. b ¶nominatus seu postulatus p a deo.

pthe & samuẽl: & eruit vos de manu inimicorũ vrorũ q̃ p circũitum: & habitastis confidenter. Videtes autẽ q̃ naas rex filiorum ammon venisset aduersum vos, dixi ustis mihi. Nequaq̃: sed rex iperabit nobis: cũ dñs de⁹ vester regnaret in vobis. Nũc ergo ẽcce ẽst rex vr̃ quẽ elegistis & petistis. Ecce dedit vobis dñs regem. Si timueritis dñm & seruieritis ei: & audieritis vocẽ eius & non exasperaueritis os dñi: eritis & vos & rex qui imperat vobis sequentes dñm deum vestrum. Si autem nõ audieritis vocem dñi, sed exasperaueritis sermonem dñi: erit manus dñi super vos & sup patres vestros. Sed & nunc state & videte rem istã grandẽ, quã a facturus est dñs in cõspectu vestro. Nunquid nõ messis tritici est hodie? Inuocabo dñm: & dabit voces & pluuias: & scietis & videbitis quia grande malum fecistis vobis in conspectu domini, petẽtes super vos

a ¶in aduentu xp̃i. b ¶. f. xp̃s.

rege m. Et clamauit samuel ad dominum: & dedit dñs

a ¶blandientẽ q̃dicationẽ. b ¶verba euãgelij vel legis.

minus vŏces & plũuias in die illa. Et timuit oĩs ppls nimis dñm & samuelem. Dixitq; vniuersus populus ad samuelem. Ora pro seruis tuis ad dominũ deũ tuũ vt non moriamur. Addidimus enim vniuersis peccatis nostris malũ: vt peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad ppl'm: Nolite timere: Vos fecistis vniversa ¶sed sequamini dñm tanq̃ ducẽ vestrum.

uersum malũ hoc. Verũtñ nõlite recedere a tergo dñi: e sed seruite dño i oĩ corde vr̃o & nolite declinare post f a ¶mũdi desideria.

vana, q̃ nõ p̃derũt vobis: neq; eruent vos, qa vana sũt Et nõ derelinquet dñs ppl'm suũ, ppter nomẽ suũ magnũ: qa iurauit dñs facere vos sibi ppl'm. Absit autẽ a

a ¶q̃uis me & dñm offenderitis.

me hoc pctm̃ a dño vt cẽssẽ orare p̃ vobis: & docebo ¶xp̃m dei verbũ. ¶sicut filij.

vos viã bonã & rectã. Igit̃ timete dñm: & seruite ei in

¶non ex necessitate.

veritate, & ex toto corde vestro. Vidistis ẽm magnificã q̃ i vobis gesserit dñs: q̃ si pseueraueritis i malicia

a ¶vos & rex vester pariter peribitis. C. XIII.

a ¶. i. humilis tanq̃ paruulus & lactens.

Filius vnius ãni erat saul cũ regnare cœpisset

t ¶Videntes autẽ q̃ naas. ista fuit vna causa petendi regem: vt dictũ fuit. 8. viij. capi. v ¶Dixistis mihi. dissuadenti vobis petere alium regem. x ¶Nequaq̃. scrimus sine rege hoie. y ¶Nũc ergo præsto &c. licet enim saul fuerit a deo electus: vt dictum est. 8. ca. ix. & x. tñ ista electio imponit hic populo: eo q̃ ad petitionẽ ppli facta fuit. Cætera patent vsq; ibi: z ¶Erit ma. dñi super vos &c. i. ita erit super vos de futuro, sicut fuit super patres vestros de preterito.

a ¶Sed & nunc sta. Hic p̃r samuel arguit maliciam ppli miraculo: qa ad ipsam declarãdam facta fuit subito tonitrua & pluuiæ ꝫ solitũ cursum naturæ in terra illa. & hoc est qđ̃ dicit: b ¶Nũqd nõ &c. q. d. isto tpe nõ cõsueuerũt talia fieri. & si aliq̃n fiãt: nõtñ ita repẽte vel subito sicut factũ est ad ꝑces samuelis: & absq; dispositione aeris p̃cedẽte. ió subdit

c ¶Et ti. oĩs po. videns insolitum miraculũ: & timẽs mori ꝫ horrore tẽpestatis. d ¶Nolite timere. eos assecurauit qñ cõfessionẽ eorum de petitione regis & alij malis audiuit.

e ¶Nolite recc. &c. semp eũ sequẽtes per debitum cultũ.

f Et no. de. post va. i. postquam ea colẽdo: qa in illis nulla ẽ efficacia vos saluãdi. sicut medicina dicitur vana q̃ nullam habet efficaciã sanãdo. q ¶Et nõ dere. &c. q̃diu sibi fuerit subiectus per debitũ cultum. h ¶Quia itu. do. &c. sicut habeť Gen. xxij. Per memet. &c. i ¶Absit autẽ hoc pecca. a me. cuius ẽm ppls eum abiecisset: vt patet ex supradictis. viij cap. tñ pctm̃ reputabat sibi si nõ oraret p̃ eis. & hoc ẽ intelligẽdũ q̃tũ ad bona gr̃æ & gliæ ꝫsequenda: ió subdit: Et dominos viã bonã &c. k ¶Time te dominum. timore filiali. l ¶Et ser. ei in veri. absq; diminutione. m ¶Et ex toto cor. vr̃o. absq; diminutione.

✻ f ¶Misit dñs moysen & aaron. per hoc signat̃ q̃ filati & ꝺdicatores debent̃ ostẽdere ppls dei bñficia vt cognoscãt ei⁹ bonitatẽ: & p oppositũ suã ingratitudinẽ. nam oppositã iuxta se posita magis eluceſcũt vt sic p̃ verã pniam ad deũ redeãt: & ipsi fideľr seruiẽdo vrũ dñm recognoscant.

Filius Ca. XIII. vnius anni. Postq̃ descripta est saulis electio: ꝺsequẽter describitur eius reprobatio. & hoc ex triplici cã. Pria fuit diffidẽtia & vsurpatio

Moral'r. n ¶Filij⁹ vnius ãni. i. hũilis sicut puer vnius anni. o ¶Cum regnare cœpisset.

✻ & duobus

A dimisit dauid. Cõtinuatur tẽpus samuelis cum tempore & regno saulis. historici enim nõ poterant connumerare, numero iudicũ: q̃m propheta erat: & nõ toto tempore vitæ suæ ppl'm iudicauerat: vt alij.

a ¶Gabaa. Vrbs est phinees filij eleazari: vbi ipse eleazar sepult⁹ est: & interpretatur, collis patruelis. Bene tria milia israelitarum electa sunt ad pugnãdũ cõtra philistæos. hi em̃ soli apti sunt ad pugnãdum cõtra hostes ecclesiæ qui habent perfectam fidẽ trinitatis: in qua existãt superiores hostib⁹ suis. Philistijm hæretici q̃ pari consensu aduersus ecclesiã conspirãtes eam depopulari conantur quibus alij abiurata fide sociãtur. alij dũ fidẽ palam cõfiteri metuũt, quasi in cauernis latitãt. Variæ sectæ vno impietatis vinculo colligatæ ad decipiẽdum discurrũt. Equites potẽtia tumidi q̃ hæreticos iuuant. Vulgus sicut arena, multitudo hæretica persuasione aggrauata. Viri cũ saul remanẽtes catholici christo firmiter adhærentes.

b ¶Absconderunt se. Rab. Absconsis ſ. gbusdam israelitis qui saulem & ppl'm qui cũ eo erat reliquerãt: q̃dã pars illorũ qui hebræi vocant timore pterriti defecerunt a saul & a viris q̃ cũ eo erãt: & descenderũt in castra philistijm: vnde in sequẽtib⁹. Sed & hebræi qui fuerũt cũ philistijm heri & nudiustertius: ascẽderantq; cum eis in castris: reuersi sunt vt essent cum israel qui erãt cum saul & ionatha. Oĩs quoq; israelitæ q̃ se absconderãt in monte ephraim: audientes q̃ fugissent philistijm, sociauerũt se cũ suis in prælio

✻ Stulte

NICO.DE LYRA

B Diuisio. ✻ tio. Secũda temeraria iuratio. c. xiiij. Tertia cupiditas & elatio: cap. xv. Circa primũ primo describit̃ differẽtiæ ratio. secũdo diffidentis vsurpatio, ibi: Ait ergo saul: tertio icursio hostũ, ibi: Porro philistæus. Causa ꝫo diffidẽtiæ duplex fuit. Prima fuit ex percussione stationis philistinorũ. propter quã saul & filij israel formidabãt philistinorũ. aduẽtum. Secũda fuit dilapsus ppli a saul, ppter meum q̃ ponit ibi: Qđ̃ cũ audissent. Circa primum, q̃a in hoc ca. agit̃ de saulis præuaricatione, ꝫmittit ei⁹ bonitas: vt nullus de sua iustitia ꝫsumat: & vt opposita iuxta se posita magis eluceſcant, cum dr̃: Filius vnius anni, erat &c. i. ita innocẽs & purus a pctõ sicut puer vnius anni. Cuius rationẽ assignãt hebræi & ꝓbabiliter dicẽtes, q̃ qñ homo promouet̃ ad aliqđ̃ officiũ magnum a deo. sicut saul fuit electus in regẽ ab ipso: vt patet ex p̃cedẽtib⁹ simul sibi datur a deo gratia iustificans & ipsum disponẽs ad suũ officiũ exercendũ: nisi ipse ponat obicẽ. Saul aũt in sua electione nõ posuit obicẽ gratiæ diuinæ: qa fm qđ̃ dr̃. 8 ix. ca. erat electus & bon⁹: & nõ erat vir de filijs isrl melior illo. Ali qui aũt exponũt de isboseth filio saul: dicentes q̃ habebat vnũ annũ tm̃ qñ saul incæpit regnare: & fm hoc ly saul est datiui casus, cum dr̃. Filius vnius anni erat saul i. ipsi saul. Sed ꝫ patet falsum per illud qđ̃ habeť. ij. Re. ij. d. Quadraginta annorum erat isboseth cũ regnare cœpisset. Fuit aũt institut⁹ immediate post mortẽ patris: vt ibidẽ dicit̃. pater aũt regnauit. xx annis tm̃. propter qđ̃ tenẽres hoc dictum dicũt q̃ incæptiõ regni saul hic accipitur

a ¶iuste. f. & man

suete. postea enim magis tyrannus fuit q̃ rex.

duobus autẽ annis regnauit super a israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel. Et erant cum saul duo mi

a ¶vsq; hodie vicus grandis ostenditur in finibus heliæ: distans ab ea oct̃o miliaribus iuxta villam rhama: & antiquum retinet nomen. interpretatur autem humilitas.

lia in mãchmas & in monte bethel: mille autem cum ionatha in gabaa beniamin. Porro cæterum populũ remisit: vnumquẽq; in tabernacu

la sua. Et percussit ionathas statiõ

b nem philistinorum: quæ erat in gaբaa. Quod cũ audiffent philistiim saul cecinit buccina in omni terra dicens: Audiant hebræi. Et vni

c uersus israel audiuit huiusce modi famam: percussit saul stationem philistinorum: & errexit se israel aduersus philistiim. Clamauit ergo populus post saul in galgala. Et a philistiim congregati sunt ad præliandum contra israel trigínta mí

¶als. dc.

lia curruum: & sex milia equitum: & reliquũ vulgus sicut arena quæ e est i littore maris plurima. Et ascẽ

a ¶humilitas vel attractatio.

dentes castrametati sunt in mãch

a ¶domus idolatriæ: vel domus inutilis.

mas ad oriẽtem bethãuem. Quod f cum vidissent viri israel se in arto positos: afflictus enim erat popu

blus: absconderunt se in speluncis & in abditis: in petris quoq; & in antris & in cisternis. Hebræi autem transierunt iordanem i terram gad & galaad. Cumq; adhuc esset saul in galgala, vniuersus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et g expectauit septem dieb⁹ iuxta placitum samuelem: & non venit samuel in galgala. Dilapsusq; est populus ab eo. Ait ergo saul: affer

h i te mihi holocaustum & pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumq; complesset offerens holocaustum ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obuiam ei, vt salutaret eum Locutusq; ẽ ad eum samuel. Quid k fecisti? Respondit saul: Quia vidi q̃ dilaberetur populus a me: & tu non veneras iuxta placitos dies: porro philistiim congregati fuerant in machmas, dixi: Nunc descendent philistiim ad me in galgala: & faciẽ domini nõ placaui: ne

cipiť immediate post mortem heli: quod tẽpus fuit. xl. annorũ: vt habeť Act. xiij. Sed hoc non valet qa in nullo alio loco sacræ scripturæ reperitur: q̃ sacra scriptura determinando principiũ regni alicui⁹ regis determinet hoc p̃ ætatẽ filij sui. Et ió qa ista expositio de scriptura nõ habet auctoritatẽ eadẽ facilitate p̃cnit̃ q̃ pbat & pria magis tenẽda est: vt vr̃. a ¶Duobus aũt an. re. &c. f. in bonitate & innocentia sua: licet plurib⁹ annis regnauerit existens in malicia. Vel alr̃ põt dici: quia post duos annos a principio regni sui dauid fuit a deo electus & in regẽ inunctus per samuelem vt hr̃. .xvj. c. & extũc saul non regnauit de iure: sed tm̃ vsurpatiue ꝓpter qđ̃ anni sequentes a regno suo hic resecantur. Cõsequẽter ponit̃ pcussio stationis philistinorũ, cũ dr̃: b ¶Et percussit iona. &c. qđ̃ erat signũ manifestũ rebellionis filiorũ isrl ad philistæos: ideo subditur: c ¶Audiãt he. Hoc fecit saul ꝓclamari vt filij israel q̃cauerent sibi ab insultu philistinorũ i hoc facto ꝑceptorũ: & nõ ꝓsiderẽt de ipsis in aliq̃. vñ subdit: d ¶Et phi. &c. mi. cur. Non est verisile q̃ tot essent currus: sed ãccipit̃ hic numerus hoim in currib⁹ existẽtiũ: qa tũc tpis in currib⁹ pugnabant pro magna parte: vt habeť in plurib⁹ locis sacræ scripturæ

e ¶Et reli. vul. sicut are. &c. Hyperbolica locutio est, ad designandũ magnam ppli multitudinẽ. f ¶Qđ̃ cum vi. Hic ponit̃ secũda rõ diffidẽtiæ. s. ꝓpt recessum ppli a saule: qa aliq̃ præ timore philistinorũ absconderũt se in locis occultis. Alij aũt trãsierũt iordanẽ: q est in parte orientali terræ ꝓmissionis. Terra aũt philistinorũ vnde veniebant sup filios israel, erat in parte opposita. occidẽtali: qa est sup mare mediterraneũ: qđ̃ est terminus terræ ꝓmissiõis a parte occidẽtis. & ió hebræi fugientes trãsibãt iordanẽ. tũ vt fugerẽt ad partẽ oppositã. cũ qa tenebãt q̃ philistijm non tranſirent iordanẽ eos insequendo. Ex his patet littera vsq; ibi:

g ¶Et expec. &c. iuxta &c. bene dicit̃ iuxta: qa non totaliter & complete expectauit: vt videbit̃ postea. h ¶Ait ergo saul. Hic p̃r describitur diffidentis vsurpatio. diffidebat enim̃ de ppło suo, quẽ videbat in timore positũ: & de aduẽtu samuelis ad offerendũ sacrificiũ: & ió stulte vsurpauit sibi illud officiũ, dicens:

i ¶Afferte mihi holo. & paci. propter qđ̃ a samuele veniente reprehendit̃, cũ dr̃:

k ¶Quid fecisti? quasi diceret: rem tibi illicitam, ꝓpter hoc postea subditur:

✻ & duobus annis regna. super israel. Act. xiij. Dicit̃ q̃ regnauit. xl annis. Sed hic ponit̃ tm̃ tps quo pmãsit in humilitate & bonitate. Ex quo patet q̃ rex malus tpe maliciæ suæ nõ est fm̃ vitatẽ rex dicendus, sed tm̃ æquoce. sicut oculus lapideus aut depictus. & idẽ dicẽdũ de ꝑlato malo & multo plus: qa regit in spũalibus: q̃ talibus ꝓferunt̃. corruptio enim optimi pessima iudicat̃. b ¶Et percussit iona. sta. phi. Per ionathan q̃ donum colũbæ interpretat̃, dñs iesus xp̃s significatur. sup quẽ spũs̃ sanctus apparuit in specie colũbæ cũ baptizaret̃. Ipse ꝫo statiõnem philistinorũ percussit: quãdo descendens ad infernum: & inde patres potenter liberauit. Philistijm autem interpretantur cadẽtes: ideo signant dæmones qui de cœlo per suam superbiã ceciderũt

✻ Dixitq;

Moral'r.

Mat. 3. d.

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Stulte egi, nec cu. man. do. dei tui quæ præ. tibi, Rab. Videtur ḡbusdã saul inculpabil' sacrificasse: qa samuel expectat' iuxta placitũ non venit. Qui aũt diligẽter ingrit, inuenit eũ iure culpatũ & inobedictiæ reũ. Apud hebræos ita distiguit: & descẽdens aũ me in galgala: Ego ḡppe descẽdã ad te. Deinde infertur ad offerẽdas oblationes: & immolandas victimas pacificas. septem dieb' expectabis donec veniã ad te & ostendã tibi q̃ facias. Non ergo samuel se expectari septẽ diebus ḡcæpit: sed ad offerẽdas oblatiões & immolãdas victimas pacificas: se septẽ diebus expectari voluit: quod ille nõ fecit: & jõ merito culpaf & stultitia arguit.

b ¶Q. d' si nõ se. &c. Aug. Nõ sic accipiẽ dum est q̃si dñs saulẽ in ẽternũ parauerit regnaturũ: & hic noluerit ſuare peccanti. sciebat em̃ peccaturũ. Sed ḡparauerat regnũ eius in quo esset figura regni ætẽrni vñ addidit: Et nunc regnũ tuũ nõ stabit tibi. Stetit ergo & stabit q̃d' i illo significatũ est: sed nõ huic stabit: qa nõ fuerat regnatur' i ætẽrnũ: nec ꝑgenies ei': vt saltem p posteros alter alteri succedentes videretur impleri q̃d' dictũ est, in ætẽrnum

c ¶Sed nequaq̃ &c. Reprobatio saulis ablatio regni iudæorũ. Dauid ei supstes xp̃s ppl'o iudæorũ succeſſur'. d ¶Quæ stuit tibi do. Nõ q̃si vbi sit nesciẽs: sed p Lu.19.b. Eph.1.a. hoiem more hoim loq̃f: qa & sic loquendo nos gr̃it. Nõ solũ em̃ deo pr̃i sed ipi q̃q̃ vnigenito: q venit ḡrere q̃d' perierat, sic iã nõ eram' vt in ipso essem' electi añ mundi ꝓstõnem. Quæret ergo sibi, dixit: suũ habebit. vñ in latina lingua hoc verbum accipit ḡpositionẽ, & acgrit dicitur q̃d' satis apertũ est. Sine ḡpositione etiam quærere intelligit acgrere. ex quo lucra vocant' gstus. e ¶Virũ iuxta cor su. Dauid significat: vel ipm̃ mediatorẽ no uistestamẽti: q figurabaf in chrismate in quo vnctus est dauid & progenies eius.

F f ¶Porro faber ferra. &c. Diabolus quoq; p

NICO.DE LYRA

b ¶Stulte egi. nec cu. man. dñi. Mandatũ dñi hic dr̃ verbum samuelis loquẽtis sauli ex parte dñi: vt habeſ. ō. x. c. Ex ꝙbis aũt samuelis in hoc loco, q̃ absq; dubio reputãda sunt ꝙa: oportet dicere q̃ saul ḡ grauiten, eccauit: sed quõ peccauerit diuersimode dr̃. Ad cui' intellectũ recurrẽdũ est ad intellectũ ꝙbi samuelis habitũ. ō. x. c. q̃d' tale est: Et descẽdes añ me i galgala &c. vsq; tibi: Et oñdã tibi q̃ facias icluſiue: q̃d' ibidẽ fuit expositũ tripl'r. & ꝑm primã expositionẽ saul peccauit in hoc, q̃ nõ expectauit samuelẽ ad offerẽdũ sacrificiũ septẽ dieb' ꝓtinuis, p sua vnctione in regẽ: qa saule ḡoccupãte offerre samuel fuit turbatus & recessit. & sic illa ſolẽnitas. vij. dierũ dimiſſa fuit. Sed'm ꝙo expositionẽ sc̃d'am q̃ ẽ andreæ: saul peccauit i hoc q̃ nõ expectauit samuelẽ. vij. dieb', put fuerat sibi dcm̃ sed tm̃ sex. qa debebat expectare samuelẽ. vij. dieb' postq̃; samuel recepiſſet ei' nũciũ ita q̃ illa dies in q̃ samuel recepiſſet nũciũ saulis nõ erat de nũero vij. dierũ expectatiõis. saul aũt illã diẽ intra illũ septenariũ inclusit: & sic sex dieb' tm̃ expectauit. Sed'o ꝙo tertiã expositionẽ ꝙvr mihi ꝓbabilior: saul peccauit in trib'. Prio qa nõ expectauit samuelẽ. vij. dieb' cõplere: vt erat sibi iniunctũ: q̃d' patet ex textu. vbi dr̃: Cũq; cõpleſſet offerẽs holocaustũ. I. ipſe saul: ecce samuel veniebat, ita q̃ venit die. vij. & de tali hora q̃ poterat offerri sacrificiũ: qa absq; ad horã iugis sacrificij vespertini poterant alia sacrificia offerri. Sed'o peccauit: qa officiũ sibi illicitũ. I. offerẽdi p seipm̃ vſurpauit: q̃d' ẽ graue pctm̃: q̃d' patet ex hoc q̃ rex ozias volẽs offerre incẽſum: q̃d' nõ ptinebat ad regis officium pcuſſus fuit lepra a dño: vt hr̃. ij. Paral. xxvj. d. Et factꝰ fuit terræmotus i signũ iræ diuinæ: vt hr̃ Zach. xiiij. Tertio peccauit i hoc q̃ pctm̃ suũ nõ recognouit humiliter, cũ argueret' a samuele dicente sibi: Quid fecisti: sed se voluit excusare ex necessitate imminentis belli: quæ excusatio nulla erat penitus: quia talis oblatio sacrificij non est cessitate compulsus, obtuli holocaustum dño. Dixitq; samuel ad a ¶Samuel ex ḡcepto domini iusserat: vt expectaret se donec veniret ad vngendum illum regem. & offerendas victimas septẽ diebus: sed ad offerẽdas oblatiões & immolãdas victimas pacificas: se septẽ diebus expectari voluit: quod ille nõ fecit: & jõ merito culpaf & stultitia arguit. saul. † Stulte egisti nec custodisti bus: sicut in cõsecratione sacerdotis: q̃d' qa non custodisti recte arguitur.

mandata dñi dei tui q̃ ḡcæpit tibi b Quod si non feciſſes: iam nũc ḡparaſſet dñs regnũ tuũ sup isr̃l in sempiternũ: sed neq̃q̃ regnum tuum vlc tra consurget. Quæsiuit sibi dñs virum iuxta cor suũ: & ḡcæpit ei dñs f vt esset dux sup ppl'm suũ, eo q̃ nõ seruaueris quæ ḡcæpit dñs. Surrexit aũt samuel: & ascendit de galgalis in gabaa benniamin. Et reliqui ppl'i ascenderunt post saul obuiam ppl'o qui expugnabant eos: venientes de galgala in gabaa in colle bẽiamin. Et recensuit saul ppl'm q̃ inuenti fuerãt cũ eo quasi sexcẽtos viros. Et saul & ionathas filius eius populusq; q̃ iuẽt' fuerat cũ eis, erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederant in machmas. Et egreſſi sunt ad prædandũ de castris philistinorũ tres cunei. Vn' cune' ipgebat cõtra viam ephraim ad terram saul: Porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tertius autem vertebat se ad iter termini in terra sabaa imminentis vallis seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inueniebatur in

nõ audebãt egredi ꝓ ḡdatores: sed tenebãt se intra fortalicium gabaa. Ratio aũt quare erãt sine armis, tangit cum dicit: p ¶Faber fer. nõ inueniebatur in omni ter. if. qui posset facere arma.

✠ Cauerãt

✠ a ¶Dixitq; samuel ad saul: stulte egisti. s. vsurpãdo tibi of ficiũ legalis sacerdotij. & incõparabiliter plus peccãt illi q̃ sibi of ficiũ sacerdotis euãgelici vsurpãt. k ¶Et egresſ. sunt. Per hoc aũt significat q̃ demones q vt dcm̃ est p philistæos intelligunt nũ de trib' nos tẽtãt. Primũ ẽ cõcupiscẽtia oculorũ: & dæmones de hoc tẽtãtes signanf ꝓ primũ cuneũ, cũ dr̃: I ¶Vnus cuneus pergebat cõtra viã ephraim, que fertilis interpretaf. Cõcupiscẽtia ꝙo oculorũ bona tpalia coaceruare semp nititur. Sed'm aũt est superbia vitæ. & dæmones de hoc tẽtãtes per sc̃m cuneũ significanf, cũ dr̃: m ¶Porro &c. per vi. beth. quæ dom' excelſa iterpretaf: ideo per ipsam ſuphia vitæ intelligit. q̃ semp ascẽdere conaf. Tertiũ aũt ẽ cõcupiscẽtia carnis & dæmones de hoc tẽtãtes p tertiũ cuneũ significanf, cũ dr̃: n ¶Tertiꝰ aũt &c. sabaa, quæ interpꝛtaf capra. ꝓpter qd' significat concupiscẽtiã carnis, p quã hoies assimilanf aialibus brutis. vñ. ſ. Eth. vita voluptuosa dr̃vita pecudũ. o ¶Porro fa. fer. &c. Dæmones em̃ studẽt ad hoc q̃ fabricatores armorũ spũalium tollanf de terra fideliũ. Huiusmodi ꝙo fabri sunt doctores & q̃dicatores: qui cõtra dæmonũ insultus fideles armãt suis sanctis exhortationib': propter qd' illi qui eos ipediũt in tã bono actu, ministri sunt dæmonũ in hoc casu.

G Ordinatio dei

H

B

A quoq; per paganos, per hæreticos & ꝑ falsos xp̃ianos studet, phibere ne sint do. tore sin ecclia, q̃ spũalia arma sactant: & nobis ad pugnandum tribuant. Pagani enim ꝓhibuerũt, ne xp̃iani liberalibus imbuerẽtur artibus. Hæretici quoq; ꝓsuaserũt principibus: vt catholici ecclĩæ defensores in exilium pellerent: vt desolatã plæbẽ facilius seducerẽt. Nũc ḡ q̃ antiquꝰ hostis ab instãtia eruditiõis ḡ latos auertit: vt & ipsos & subditos facilius decipere possit. Duplici reatu diabolus ꝓstrictio duplex. Ioh.19.c. Diaboli ꝓstrictio duplex. ruina. Hebræi trãseuntes. Nõ em̃ habemus hic manẽtẽ ciuitatẽ, sed futurã inquirimus. Ca. XIIII.

Eccidit &c. Sequiſ. a ¶Ionathas. Colũbę donum. Hi sunt qui dono spũsc̃i replentur ꝑ quos dñs hæreticorũ couentus dissipat, atq; in fugã vertit. Armiger ei' spũalium discipuli: q nõ ꝑ plana, sed ardua iter arripiunt: qa facerdotes hostibus contraire nequeũt: si non ꝑ artã viã gradientes, inter vtrũq; testamentum, & iter, ꝙspera & aduersa qua si duos scopulos dextra læuaq; incedũt: & ad alta ꝓplationis toto animi nisu conscendunt. Ionathas non nisi prouocatus ad hostes trãsit: quia catholici aduersus hæreticos non cõtentionẽ cõmouẽt: nisi prius ad certamẽ prouocentur. Ionathas ergo i agro culturæ hostes prosternit: & doctores in meditatione scripturæ hæreticos vincũt.

Porro ionathas

NICO.DE LYRA

a ¶Cauerãt em̃ philistiim ne forte facerent hebræi gladiũ. Quia philistiim dñantes hebræis transtulerãt fabros de terra israel: in terrã suam, ne fabricarẽt eis arma: permittebãt tñ q̃ filij israel haberent instrumẽta ad colẽdum terrã. Ideo subditur. b ¶Descende bat ergo ois israel ad philistiim. Sed hoc erat ꝓpe pacis. sed postq̃ ionathas percusserat stationẽ philistinoꝝ: nõ audebãt illuc descẽdere. iõ subditur. Retusæ itaq; erãt acies vomerũ &c. c ¶Vsq; ad stimulum corrigendum. i. vsq; ad aculeũ quo stimulanf boues Hoc est dictũ q̃ in quolibet instrumento ferreo præparando quãtũcũq; paruo acies erat retusa, ex cã prædicta: qa non audebãt filij isr̃l descẽdere ad fabros existentes in terra philistiim. d ¶Cumq; venisset dies prælij. i. illud tempus in quo præliandum est cõtra præ datores ḡ dictos. e ¶Nõ est inuẽtus ensis & lancea. ex causa ḡ dicta. f ¶Excepto saul & ionatha filio eius. Dicũt hebræi q̃ miraculose dati sunt eis gladij. Sed nõ est verisimile q̃ scriptura tãtũ signũ tacuisset. Nec oportet ad ḡ ducere miraculum: qa reges & filij regũ multa habent, & maxime de armis

a ¶vt facilius possent superare.

omni terra israel. Cãuerant em̃ philistiim ne a ¶quo se defenderent. forte facerent hebræi gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim b a ¶vomerem controuersia hęreticorum bonorũ acuit sensum. vt exacueret vnusquisq; võmerem suum & ligonẽ & securim & tridẽtẽ & sarculũ. Retusæ itaq; erant acies vomerũ, & ligonum & tridẽtium & securiũ: vsq; ad stimulum corrigẽdũ c Cũq; venisset dies ꝓlii, nõ ẽ inuẽtus ensis & ḡ lancea in manu totius ppl'i q̃ erat cũ saul & ionatha: excepto saul & ionatha filio ei'. Egressa est autem statio philistiim vt transcenderẽt in machmas. Ca. XIIII.

Et accidit in quadam die vt diceret g ionathas filius saul ad adolescentẽ armigerum suum. Veni & transeamus ad stationem philistinorum q̃ a est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicauit. Porro saul morabatur i extrema parte gabaa sub malogranato quæ erat in agro gabaa: & erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et achias filius achitob fratris icaboth filii phinees, qui ortus fuerat ex heli sacerdote domini i silo, portabat ephot. Sed & populus ignorabat quo isset ionathas. Erat autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas transire ad stationẽ philistinorum, eminentes petræ ex vtraq; parte: & quasi in modum dentium scopuli ¶florens.

hincinde præruptí: nomen vni boses: & no ¶angustans eum. men alteri sene. Vnus scopulus promínens ad aquilonem ex aduerso machmas: & alter ad meridiem cõtra gabaa. Dixit autem ionathas ad adolescẽtem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem philistinorũ icircũ cisorum horum: si forte faciat dñs pro nobis qa non est dño difficile saluare vel in multis vel in paucis. Dixitq; ei armiger suus: fac omnia quæ placent animo tuo. Perge quo cupis & ero tecum vbicunq; volueris. Et ait ionathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cũq; apparuerimus eis si taliter locuti fuerint ad nos: manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro: nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint: ascendite ad nos: ascẽdamus: qa tradidit eos dominus in manibus nostris: Hoc erit nobis signum. Apparuit igitur vterq; stationi philistinorum. Dixeruntq; philistiim: † En hebræi egrediũtur de cauernis in qb' absconditi fuerãt. Et locuti sunt viri de stationẽ ad ionathan & ad armigerum suum. Dixeruntq; : Ascendite ad nos: & ostẽdemus vobis rem. Et ait ionathas: ad armigerum suum: Ascendamus de armis q̃ vulgares non habent.

Tacc. Ca. XIIII. dit m quadam die &c. Hic ꝓn describitur trãsgressio saulis ex temerario iuramento. Et primo ponitur iurandi occasio. Secundo ipsa iuratio, ibi: Adiurauit autem saul. Occasio autem iurãdi fuit auiditas inſequẽdi hostes corã ionatha & eius armigero fugientes: & iõ circa hoc primo ponit ipsius ionathę cõstãs audacia. Sc̃d'o mirabilis pugna, ibi: Et ait ionathas. Tertio pugnæ noticia, ibi: Et respexerunt. Ipsius autem ionathæ audacia patet ex hoc: q̃ solus cũ armigero suo voluit ire ad tentandũ si posset stationem philistinoꝝ debellare. Et patet ira vsq; ibi. h ¶Patri aũt suo hoc ipsum nõ in. ne ꝓ ipm̃ impediretur. Cætera patent vsq; ibi. i ¶Portabat ephot. i. vestem sacerdotalem: cui cõiunctũ est rõnale iudicij: vt habeſ Exo. xxviij. vt i ea cõsuleret dominum corã arca dñi. q̃ erat ibi cum exercitu: vt habetur infra eodem ca. k ¶Erat autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas trãsire ad stationẽ philistinorum, eminentes petræ ex vtraq; parte. Erat enim ibi quasi quædam ruptura montis & vallis i medio, habens ex vtraq; parte scopulos in modũ dentium & per illũ locum quærebat ionathas trãsire. Dicit autẽ Iosephus q̃ ionathas rogauit dominum deuote: vt posset philistæos debellare & domiñ' cõcessit. dans ei signũ. ſ. q̃ si philistæi videntes eum dicerent: Ascẽdite ad nos: q̃ dominus per ionathan & armigerum suum debellaret eos. Et sic patet littera vsq; ibi: l ¶Ascẽdite ad nos & ostendemus vobis rem. Irrisorie loquebantur: quia vidébant ionathan & armigerũ eius euntes hinc & inde ad quærendum trãsitũ: & philistæi loquebanf eis ac si q̃rerent rem perditã. m ¶Et ait ionathas ad armigerũ suum. Hic cõsequenter describitur ipsius ionathæ mirabilis pugna quæ facta est virtute diuina. Et sequitur.

✠ Tradidit

Moraliter, g ¶Et accidit in quadam die vt diceret iona. fili? saul ad adolescentem armigerum suũ &c. Per ionathan qui cõlumbæ donum interpretatur, dñs ihesus xp̃s significatur. nam ad modum columbę caret amaritudinis felle. Per hoc aũt q̃ ionathas ascẽdit ꝑ scopulos ad destruendam philistinorũ statione: significatus fuit ascensus xp̃i in cruce per clauos. & sic destruxit stationẽ dæmonũ: frangẽs infernũ & inde liberãs collegiũ sanctorum patrum. Per armigerum autẽ eius intelligitur beatus Franciſcus: qui arma xp̃i non solum in mente ꝑ fidem, sed etiam in corpore ꝑ, expreſsam similitudinẽ portauit: & ꝑ crucem pniæ post xp̃m incedẽs, frequẽter dæmones fugauit non solum de corporibus obſeſſis, sed etiam de ciuitatibus & locis: vt in eius legenda plenius cõtinetur.

Moraliter

Ibi. 14.

Iosephus

D

E Josephus

a ¶Tradidit eñ eos dñs. & hoc oñditur p effectū, cū subditur b ¶Itaq; cum vidissent. Dicit Iosephus q̄ quædā nebula subito surrexit propter quā philistęm nō cognoscebant ionathā nec seipsos adinuicem: & sic mutuo se trucidabāt: & etiam ex eadem cā philistęi reuertētes de prædā pugnabāt cū suis q̄ remanserant in castris & ecōuerso, ió subditur postea:

Sed & ois ppls stationis eorū qui erant ad p̄dandū, obstupuit: & cōturbata sunt castra. Alij vo dicunt & melius vt vī: q̄ hoc cōtigit eo q̄ deus pcussit philisteos acrisia: qua tollitur visio, seu cognitio illius q̄ esset alicui expediens seu necessarium videri ab eo. sicut percussi fuerunt milites grentes hælisæum capere: quos contrario duxit ūsi, captos vsq; ad medium samariæ: vt habetur. iiij. Regū. vj. & hoc videtur per illud quod subditur.

c ¶Et factum est miraculum in castris in percussione eorū qui erant in statione d ¶Et p agros. quantum ad redeuntes de prædā: qui similiter percussi fuerūt. Si enim hoc contigisset per nebulā vt dicit Iosephus: non esset miraculum: quia frequenter consurgit naturaliter & repēte. Præterea ita obnubilasset visum ionathæ & armigerij sui sicut philistinorū cuius p̄riū textus innuit qa distinēte aduersarios cognoscebāt & interficiebant. Itē quia speculatores saul a longe viderunt bellum illud, prout sequitur immediate.

e ¶Et respexerunt speculato. Hic consequenter describitur prædictæ pugnæ nouitia: per hoc q̄ speculatores saul viderunt bellū, & annūciauerūt sauli: cū antea iret illuc, voluit quærere cōsiliū dñi qa habebat populum paucum & inermē & hoc est quod subditur: f ¶Applica arcam dñi, i. applicate ad consulendū dominum si debeamus ire ad illud bellum. Sequitur. g ¶Contrahe manū tuam. Extenderat enim sacerdos manus in oratione. Et quia non habebat cito responsum: & saul erat sollicitus pro filio suo absente: ideo dixit sacerdoti vt quiesceret a petitione: qa volebat statim filio suo succurrere. ideo subdit: h ¶Conclamauit ergo saul &c. Et patet littera vsq; ibi: i ¶Sed & hebræi q̄ fuerant &c. Aliqui enim hebræi timore ducti cōiunxerāt se aduersarijs: sed videntes debellationem ch'rī & cōuersionē ad fugā ad, suos reuersi sunt. Sili q̄ præ timore se abscōderāt: ad p̄lium cū suis egressi sunt. & patet lra. k ¶Adiurauit aūt &c. Videns aūt saul suos aduersarios fugere, oī no voluit eos psequ: & ió ne ppls impediretur a persecutione aduersariorum: p̄cepit vt nullus de ppło suo aliquid gustaret, donec inimicos pcussi'isset. & hoc præcepit sub pœna mortis: & obseruationē p̄cepti iuramento firmauit. ¶Igitur ad maiorem sequētium euidentiā p modū i quisitiōis scholasticæ quærit. Vtrū saul hoc iurando peccauerit? Et videt q̄ non qa motus fuit ad iurādū bono zelo. s. vt infideles & nois dei persecutores occiderentur: qd' nō solum erat licitum sed etiā bonū & meritoriū. ergo &c. Itē si saul iurando peccasset: ionathas comedendo cōtra p̄ceptum patris nō peccasset qd' videtur falsum. qa, ppter eius comestionē deo cessauit dare responsum: vt. j. dicē. eo. c. Deprehensus etiā fuit ionathas per iudicium diuinū ergo! &c. Ad oppositū ē sniadō to. hūc locū exponētium. ¶Ad hoc dicendum q̄ saul in dicto iuramento peccauit dupliciter. prio quia male iurauit: secundo qa peius implere voluit. Primum declaratur

Saul iurādo dupliciter peccauit.

F

sequere me. Tradidit enim eos dominus in manus israel. Ascēdit autem ionathas reptans manibus & pedibus: & armiger eius post eum b Itaq; cum vidissent faciem ionathæ: alii cadebant ante ionathan: alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima quam percussit ionathas & armiger eius quasi vigintivirorum in media parte iugeri quā par boum i c die arare consueuit. Et factum est d miraculum in castris & per agros.

Sed & omnis populus statiōis eorum qui erant ad prædandum obstupuit: & cōturbata sunt castra. Et e accidit quasi miraculum a deo. Et respexerūt speculatores saul q̄ erāt in gabaa beniamin: & ecce multitudo prostrata, & huc, illucq; diffugiens. Et ait saul populo qui erat cum eo? Requirite & videte quis abierit ex nobis. Cumq; requisissent repertum est non adesse ionathan & armigerum eius. Et ait saul ad achiam: Applica arcam domini. Erat enim ibi arca dei in die illa cū filiis israel. Cumq; loqueretur saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris philistinorū: crescebatq; paulatim & clarius †resonabat. Et ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamauit ergo saul & omnis populus qui erat cum eo: & veneruntvsq; ad locum certaminis. Et ecce versus fuerat gladius vniuscuiusq; ad proximum suum: & cedes magna nimis. Sed & hebræi qui fuerant cū philistiim heri & nudiustertiº ascēderantq; cum eis in castris: reuersi sunt vt essent eū israel & his q̄ erāt cum saul & ionatha. Oēs quoq; israelitæ q̄ se absconderant in monte ephrai: audientes q̄ fugissent philistiim sociauerūt se cū suis in p̄lio Et erāt cum saul quasi decē miliaui rorū. Et saluauit dñs deº isral' in die illa. Pugna autem peruenit vsq; ad bethauen: & viri israel sociati sunt k sibi in die illa. Adiurauit autem

a ¶Saul indixit ieiuniū: ne si comederent, mora fieret vltioni inimicorum.

saul populum dicens: Maledictus

de claraf sic: qa licet iuramētū sit bonū i necessitate, & cū debitis circūstātijs: si tñ hæ deficiāt malū est. sic aūt fuit in ꝓpositō. qa deus victorīā sufficientē dederat & miraculose vt patet ex ḡdictis & ió nō erat necessitas insequendi hostes vlterius absq; diuino cōsilio: qd' saul nō expectauerat. vt patet p prædicta. Itē saul p̄cipiendo q̄ ppls nihil comederet: cāsum necessitatis non excepit verbo, nec intellexit. qd' patet ex hoc q̄ ionathan filiū suū qui in necessitate positus modicum mellis comederat voluit oino occidere. Cāsus vero necessitatis ab oi præcepto & lege excepti⁹ est: & ideo peccauit saul, non excipiendo qd' debuit excipere. Item qa iuramentum suum vergebat in peiorem exitū: qa si ppls ieiunio & labore fatigatus, aliquid cibi accepisset: maior plaga in hostibus facta fuisset: vt dicitur. j. co. ca. Item qa fuit occasio peccādi tot ppło qui propter iuramentum suum non fuit ausus sumere cibum aliquem vsq; ad vesperam: propter qd' veniente vespera populus lassus & famelicus ex festinatione comedendi peccauit comedens cū sanguine: vt in littera dicitur. Et sic patet q̄ saul primo peccauit temerarie iurando. Secundo peccauit impie adimplendo quantum fuit ex se: quia ionathan innocētem voluit occidere. Vñ & super hoc iuramētum temerarium replicauit, dicens: Hæc faciat mihi deus & hæc addat: qa morte morieris ionatha. Vnde & in tali replicatione iuramenti iterum peccauit. Ad primū in oppositū dicendum: q̄ bonitas motiui nō iustificat factū malū sequens. Si em aliqs motus pietate furetur vt det elemosynam pauperi nō excusatur. Ad secundū dicendū q̄ ionathas comedendo mel non peccauit. Tum qa ḡceptum patris nō audiuit: vt dicitur in textu. Tum qa positus in necessitate comedit. Ex labore enim prælij & ieiunio & calore solis ita erat fatigatus q̄ oculi eius & alij sensus erant nimis depressi. propter qd' dicitur in textu q̄ gustato modico mellis illuminati fuerūt eius oculi: qa corde cōfortato & resumptis viribus facies eius fuit exhilarata: & viuacitas sensuum redijt. Qd' aūt inducit de responso dei propter ipsum denegato, & de eius deprehensiōe iudicio diuino, dicendū q̄ diuina responsa fiunt ex eius mera gratia: & potest ea subtrahere pro sua voluntate. & sic subtraxit absq; p̄cō ionathæ. De deprehensione vo eius dicendum q̄ hoc fuit factū diuina ordinatione, ad declarationē suæ innocentiæ. Sciebant em multi ipm comedisse: qui tamen ignorabant eius necessitatem, & iuramenti patris sui ignorantiā & ideo potuissent contra innocentē scandalizari, reputando ipsum trāsgressorem. & ideo publice deprehensus fuit vt coram omnibus se excusando eº innocentia declararetur: & per consequēs per populum sicut innocens liberaretur reputando eius mortem nefariā: vt patet in textu. His dictis ad expositionem litteræ reuertamur: quæ satis patet ex dictis paucis exceptis quæ exponentur. Ad iurauit autem saul. Residuum huius capituli sic diuiditur: quia primo ponitur iurantis præcipitatio. secundo ignorantis transgressio, ibi: Porro ionathas. tertio facti inquisitio, ibi: ¶Et dixit saul. quarto historiæ profectio, ibi: Et saul. Circa primū dicitur: Adiurauit autem saul populum dicens. præcipitanter & temerarie vt dictum est. l ¶Maledictus vir: id est morti adiudicatus.

Diuisio

Quis co

A

a ¶Porro iona. Colūbæ donum: Hic eos significat, q̄ accepta spūssancti gra mūdi parāt spernere illecebras. Non enim pōt cōtra allophylos spiritales. i. dæmones viriliter pugnare, q̄ mūdi dulcedinē nescit declinare b ¶Illuminati sunt. Augu. Non ad videndū, qa aūvidebat sed ad discernendū, quia vetitū tetigerat vñ confundebaf. Quo facto, moneſ ois q̄ deo vult militare oēs voluptatū illecebras pro.5.a. contēnere. Mel enim distillāt labia meretricis. i. voluptas carnis delectationem parit. de qua mystice putaf ionathā gustasse & sorte deprehensus: vix ḡcibus ppli liberat' ē. vñ patet eū q̄ mūdi voluptate superatur: fctorum suffragijs & fraternis oīonibus indigere. c ¶Populus pecaf fet domino comedēs cum sanguine. Peccasse dño & comedisse cū sanguine dicunf: qa mactatis victimis non obtulerunt ad sanctuariū sacerdotibus iuxta legem adipē & sanguinem: cum. s. sanctuariū secū haberent. Quando enim locus sanctuarij proēul erat: iubebaf in terram sanguis fundi: earū. s. victimarū quas ḡparabāt ad esum suū. Cum vero deut.12.d sanctuariū pñs erat super altare dñi fundebaf. vñ in Deut. Sanguinem hostiarū tuarū fundes i altari: carnibus autē ipse vesceris. Hoe ppls mō non fecit: ideo dr̄ dño peccasse, & cum sanguine comedisse. d ¶Occidite super istud & vescimini & nō peccabitis. Ideo enim prælij & ieiunio & calore solis ita erat fatigatus q̄ oculi eius & alij sensus erant nimis depressi. propter qd' dicitur in textu q̄ gustato modico mellis illuminati fuerūt eius oculi: qa corde cōfortato & resumptis viribus facies eius fuit exhilarata: & viuacitas sensuum redijt. Qd' aūt inducif de responso dei propter ipsum denegato, & de eius deprehensiōe iudicio diuino, dicendū q̄ diuina responsa fiunt ex eius mera gratia: & potest ea subtrahere pro sua voluntate. & sic subtraxit absq; p̄cō ionathæ. De deprehensione vo eius dicendum q̄ hoc fuit factū diuina ordinatione, ad declarationē suæ innocentiæ. Sciebant em multi ipm comedisse: qui tamen ignorabant eius necessitatem, & iuramenti patris sui ignorantiā & ideo potuissent contra innocentē scandalizari, reputando ipsum trāsgressorem. & ideo publice deprehensus fuit vt coram omnibus se excusando eº innocentia declararetur: & per consequēs per populum sicut innocens liberaretur reputando eius mortem nefariā: vt patet in textu. His dictis ad expositionem litteræ reuertamur: quæ satis patet ex dictis paucis exceptis quæ exponentur. Ad iurauit autem saul. Residuum huius capituli sic diuiditur: quia primo ponitur iurantis præcipitatio. secundo ignorantis transgressio, ibi: Porro ionathas. tertio facti inquisitio, ibi: ¶Et dixit saul. quarto historiæ profectio, ibi: Et saul. Circa primū dicitur: Adiurauit autem saul populum dicens. præcipitanter & temerarie vt dictum est. l ¶Maledictus vir: id est morti adiudicatus.

Quis co

B

vir q̄ comederit panem vsq; ad vesperā: donec a vlciscar de inimicis meis. Et non manducauit vniuersus populus panem. Omnisq; terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem b agri. Ingressus est itaq; populus saltum: & apparuit fluens mel: nullusq; applicuit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum.

a Porro ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. Extenditq; summitatem virgæ quam habebat in manu, & intinxit in fauum mellis: & conuertit manum suam ad os suum. Et a ¶nimio calore & prælio & ieiunio priº reuerberati. illuminati sunt oculi eius. Respondēsq; vnus de populo ait: Iureiurando constrinxit pater tuus populum, dicens: Maledictus vir qui comederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitq; ionathas: Turbauit pater meus terram. Vide b distis ipsi quia illuminati sunt oculi mei: eo q̄ gustauerim paululum demelle isto: ḡto magis si comedisset populus de præda inimicorum suorum quam repperit? Nonne maior facta fuisset plaga in philistiim? Percusserunt ergo in die illa

¶als ahialon.

philistæos a machmis vsq; in hailon. Defatigatº est autem populus nimis: & versus ad prædam, tulit oues & boues & vitulos: & mactauerunt in e terra: comeditq; populus cum sanguine. Nuncia f cuerunt autem sauli dicētes: q̄ populus peccasset a ¶Quia occisis pecudibus nondū bñ expurgatis a sanguine domino, cōmedens cum sanguine. Qui ait. Prævaricati estis. Voluite ad me iam nunc saxum g grande. Et dixit saul: Dispergimini in vulgus & dicite eis: vt adducat ad me vnusquisq; bouē a suum & arietem: & occidite super istud, & vescimini: & non peccabitis domino comedentes cū h sanguine. Adduxit ita omnis populus vnusquisq; e q̄ bouem in manu sua vsq; ad noctem: & occide

¶vt, p̄ctō populi interueniret.

f runt ibi. Edificauit autem saul altare domio. Tūc k q̄ primum cœpit ædificare altare domino. Et dixit saul: Irruamus super philistæos nocte: & vastemus eos vsq; dum illucescat mane: nec relinquamus ex eis virum. Dixitq; populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad deum. † Et consuluit saul dominum, dicēs: Num persequar philistiim? Si tradas eos in manus israel? Et non re- g spōdit ei in die illa. Dixitq; saul: Applicate huc vniuersos angulos populi: & scitote & videte p n quem acciderit peccatum hoc hodie. † Viuit do- o minus saluator israel: quia si per ionathan filiū meum factum est: absq; retractatione morietur Ad quod nullus cōtra dixit ei de omni populo Et ait ad vniuersum israel Separamini vos in parte vnam: & ego cum ionatha filio meo ero in parte altera: Responditq; populus ad saul. Qd' bonum videtur ī oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum deum israel: † Domine deus israel da iudicium; quid est q̄ non rñderis seruo tuo hodie. Vīuit dominus saluator &c. Angulos ppli principes vocat. qbus hinc inde ppli tanḡ

angulis

angulis parietes adhærebant.

Hæc faciat

C

a ¶Qui co. pa. i. quēcunq; cibū. vñ nec ionathas panem comedit sed mel. b ¶Venit in saltū in quo erat mel. Apes em̄ mellificabant i arboribus in tāta copia q̄ mel inde manabat ad terram. & ꝓpter talē copiam terra promissionis dr̄ manans lacte & melle in pluribus locis.

c ¶Porro io. Hic p̄r describitur ignorantis trāsgressio. Et patet littera ex supradictis vsq; ibi d ¶Turbauit pater meus ter. i. hoies terræ suæ: qui propter iuramentum suum erāt fatigati ex ieiunio & labore: nec poterāt inimicos psequi. vñ dr̄ hic: Defatigatus est autē po. Cætera patēt vsq; ibi: e ¶Mactauerunt &c. & sic peccauit faciendo contra mandatū legis. Hæc tñ lra diuersimode exponitur. Vno modo sic: Mactauerunt tñ ter. i. in quolibet loco vbi erat cōmodi' eis indifferēter: cū tñ prius debe rent adducere ante sanctuarium qd' erat ibi ḡsens: vt. s. dictū est f ¶Comeditq; po. cum san. i. anīq; sanguis aspergeretur ad honorē diuinū. Alio mō: Mactauerunt ī ter. nō sup lapidē, ivel locū taliter eleuatū q̄ posset bñ sanguis exprimi de carnibus & effluere: & sic comederūt cū sanguine. i. carnes nō sufficienter depuratas a sanguine. Tertio mō exponif: qa anīq; comederent de ḡda hostiū debebāt deo prius sacere sacrificiū: qd' tñ nō fuit fctm & oia ista, ꝓfessi sunt ex hoc q̄ populus erat nimis famelic' & festinabat comedere: ꝓpter qd' iuramentū saulis fuit ppło peccandi occasio: vt. s. dictū ē. g ¶Volute &c. ſa. g. vt ibi iterficerenf aialia fm morē paternū: & sanguis bñ exprimēdf. h ¶Et nō p. d. sicut añ fecistis. i ¶Edifi. aūt sa. al. do. ad agendū ḡras de victoria cōcessa. k ¶Tūc ḡ primū &c. Licet em̄ priº obtu'isset sacrificiū: vt dictū est. c. p̄ce. h tñ fecit sup altare prius ḡdificatum ab alio. vl' qa illd' sacrificiū deo nō placuit: vt dcm̄ fuit ibidē. Dicūt tñ alīq; istud altare qd' h dr̄ ædificatū a saule: nō fuit alicd' ḡ lapis magn': de q̄ dictū est: vbi mactabanf aialia: & exprimeba tur sanguis: & ibidē adipes eorū cremabanf. l ¶Et dix. sa. Hic q̄ñr ponif facti inquisitio: cuius ingsitionis ꝓmittif rō: q̄ fuit eo q̄ dñs nō rndit sauli: & patet lra vsq; ibi: m ¶Applicate huc &c. i. totū ppl'm ab extremitatibus castrorum. n ¶Et vi. &c. Estimabat em̄ saul q̄ deus non negaret rñsum absq; p̄cō alicuius de ppło: qd' tñ nō oportet vt p̄dictū est. o ¶Viuit dñs saluator &c. Modus est iurandi: aqsi dicatur: per deum qui semper viuit. Cætera patēt vsq; ibi.

Diuisio

Saul indixit ieiuniū: ne si comederent, mora fieret vltioni inimicorum.

saul populum dicens: Maledictus

¶Scd'a pars. l ij

Si in

†22.q.2. §.si saul.

†3.q.7.c sacerdos.

Universidad de Navarra Biblioteca

E a ¶Hæc fa.mi.de.iuramentū hebræorū qđ p cōtrariū intelligitur.q.d.malū qđ tibi debeō,mihi imputet si te nō interfecero. b ¶Qui fecit salutem &c. Multum prosunt transacta bona. Nisi em ionathan territa bona iuuissent imminentia mala non euasisset. Non enim iniustus deus vt obliuiscat bonorum.

deu.25.d.

ET dixit sa.&c. Ca.XV. c ¶Bouē & o.&c. Ideo iubet dominus demoliri iumenta amalech vt nec in iumentis eius memoria fiat. Dns em dixerat se deleturū memoriam amalech de sub cœlo. Et ga eius memoria penitus deleta nō fuit: saul per inobedientiam peccauit. De amalech vero in Deut. dicitur:ga extremos populi dei q lassi resi debāt cecidit. Lassos vero exponunt hebræi immūdos, sm legem extra castra manentes. Quorūcirca fecerunt tradunt)circūcisionem amputauerunt,&ad subsannationem dei in cœlū ,piecerunt. d ¶Dixitq; saul ci. Cinæus ipse est ietro cognatus moysi: de quo erant cinei:q habitabant cū amalech.

exo.18.a.

NICO.DE LY. ☞lech.

✠ a ¶Si in me,aut in io.&c.vsq; ibi inclusiue. b ¶Da sanctitatem. non est in hebræo nec de textu. c ¶Et ca.alias, deprehensus est ionathas per sortem quæ cæcidit super eum ex causa supradicta. d ¶Et indicauit ei ionathas.causas suæ comestionis supradictas. e ¶Et ait:gustans gu. scilicet modicum in transitu. f Et ecce ego mo.absq; causa rationabili: & ideo liberauit eum populus:vt patet in littera. g ¶Ad saul confir.reg.&c.Hic vltimo ponitur historię ,piecutio.vt patet lra vsq; ibi. h ¶Et quocūq; &c. in hebræo habetur. Et quocunq; se vertebat impie agebat, vel impius fiebat:& littera immediate sequens cōcordat cum dicitur: i ¶Congregatoq; &c. per.ama.de qua percussione agitur capi.sequen.in qua pluribꝰ modis incurrit ostensam dñi:vt videbitur k ¶Fuerūt autem fi.saul iona.&c. Hic nō nominaf isboseth, nō propter defectū ætatis: quia iam habebat.xx. annos &vltra:cum in morte saulis fuerit annorū.xl.vt habef.ñ.Regū.ij.c.sed propter defectum magnanimitatis:ga fuit pusillanimis & ineptus ad prælia: propter quod in bello vbi mortuus fuit saul, non fuit cum aliis fratribus suis. l ¶Patruelis saul.id est cognatus germanus: quia saul & abner fuerunt nati de duobus fratribus vt habetur.j.Paralipo.viij.c. m ¶Filius abiel.s.cis:vt hī.ē.ix.c.Erat autem bellum potens.quia philistæi erāt potentes:& saul partem suā cōtra eos fortificabat quantum poterat. iō subditur. Nam quēcūq; viderat saul virum fortem &c.

¶In.c.xiij.vbi dicif i postil. Ex quo cūq; se verterat supabat:in hebræo hī: Quocunq; se vertebat inique agebat, vel impius fiebat.

ADDITIO Immo dictio hebraica in hoc loco posita æquiuoca est. Vno modo significat idem quod vincebat vel supabat. Alio mō ꝓmuniori significat idē quod impie agebat. Vnde translatio nostra habet veritatem iuxta primam significationē: q̄ concordat cum littera præcedenti, vbi dicit:& pugnabat in circuitu ad uersus omnes inimicos eius: ꝺ moab & filios ammon, & edon & reges soba,& philistæos. Etiam constat ꝙ in his q̄bus non imponitur sibi pcm in littera,sed solum victoria. Sic concordat cū lra sequēti,cum dicif. Et eruit isrl de manu vastatorū ei⁹ quod solum sonat triūphū de inimicis,& nō peccatum.Secunda vero significatio q̄ est cōmunior cōcordat cū ,peessu vitæ ipsius saul,postq̄ regnauit. Vnde vtro ꝙ modo lra hebraica de ipso saule verificatur &c.

ET dixit sa. Hic Ca.XV: ꝓnr ponif tertia trāsgressio saulis,q̄ ,peessit ex cupiditate & supbia eo ꝙ ex victoria habita de amalech cōcupiuit ꝺdam:& arcū triūphalem erexit ad sui iactantiam. Igitur circa hoc describitur mandati diuini sibi facti denunciatio.secundo ipsius transgressio, ibi:Et apprehendit.Circa primum dicitur: o ¶Me mi.do.&c.quasi dicat samuel ex hoc debes esse sollicitus obedire deo. p ¶Nunc er. au. vo. dñi &c.q.d.pri⁹ transgressus es offerē do in persona propria: quod tibi non licebat: vt dictum fuit ca.xiij. & temerarie iurando: vt dictum fuit cap.xiij. sed nunc aduerte vt obedias in nullo transgrediendo. q ¶Recensui quæ cunq; &c. quia primo filios isrl impugnauit in deserto: vt hī Exod.xvij. & ideo demeruit deleri ab hoibus vsq; ad ajalia,& a maiori vsq; ad minimū. Dicit autem hic Ra.Sa. ꝙ dominus ꝙcepit hic animalia interfici,eo ꝙ inter amalechitas erāt multi sortilegi se trāsformantes in similitudinem bestiarū. Sed hoc ficticium videtur. ideo primum est magis tenendum:maxime cū filis iterfectio alibi facta fit: vt patet ludi.xx.de ciuitate gabaa in detestationem criminis perpetrati in vxore leuitæ.Cætera patent vsq; ibi: r ¶Dixitq; saul ci.i. illis q descenderant de ietro,& venerant cum filiis israel. vt dictum fuit Exodi.xviij.& Num.x.& ✠Iud.j.

Moraliter. n ¶Et dix.sa.&c.Per samuelem q postulatus a domino interpretatur:conuenienter iesus xp̄s significatur:quem a domino postulauerūt instanter p̄riarchæ & prophetæ.Esaie. xvj.a.Emitte agnū dñe dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ sion.Et consilis postulatio in multis locis ponitur in vete.test.Per saulē vero regnare volentem pōt intelligi q̄cūq; quærit vel acceptat ptātē tpalē & ,spūalem.& talis debet prio de regimine sui cogitare.qđ consistit in hoc ꝙ sensualitas cum brutis)designaf:&sic debet dominari ꝙ obediat rōni. Sed in hac victoria duplex potest esse defectus. Vnus est si nimis parcatur carni sub prætextu uitutis dei:scilicet vt sit fortior ad seruandū ei. & hoc significaf p hoc ꝙ saul pepercit meliorib⁹ a ialib⁹ sub ꝓtextu oblationis deo fiendæ ex eis,cū dicitur ✠Et pepercit saul & populus agagi & optimis gregum & armentorum & arietibus & uniuersis q̄ pulchra erant:nec voluerūt dispdere ea. Quicqd uero vile fuit & reprobū, hoc demoliti sūt. Factū e aūt verbū dñi ad samuel, dicens: Pœnitet me ꝙ constituerim saul regē super israel:& misit te dominus in viam, & ait: Vade & interfice pctores amalech:& pugnabis contra eos vsq; ad internitionē eorum. Quare ergo non audisti vocem dñi:sed versus ad ꝺa es, & fecisti malū in oculis dñi? Et ait saul ad samuelem: ✠Supbe rnditmalū malo adiecit: qa culpā defendere studuit:ac ꝙ hoc accumulauit. Immō audiui vocē dñi & ambulaui in via p quā me misit dns:& adduxi agag regem amalech: & amalech interfeci. Tulit aūt ppl's de præda oues & boues, primitias eorū quæ cæsa sunt:vt immolent dño deo suo in galgalis. Et ait samuel: Abite, recedite atq; discedite ab amalech:ne forte iuoluā te cum eo. Tu em fecisti miam cū oibus filiis isrl, cum ascēderēt de ægypto. Et receffit cinæus de medio amalech. Percussitq; saul

a ¶gens bruta:ppls labēs b ¶dolēs parturiēs stolidus aut a principio. c ¶murus robustꝰ cōunēs directus angustia,acerbitas, aut cōtinentia.

amalech ab eula,donec venit sur:quæ ē

a ¶domus vel tectum seu festi

ue solēnis.

e regione ægypti:& apphēdit agag regē amalech viuū. O e aūt vulg⁹ interfecit i

a ¶ad gloriā triuphi sui demonstrandam.

ore gladii. † Et pœnit saul & ppls agag & optimis gregib⁹ ouiū & armētorū, & vestib⁹ & arietib⁹:& vniuersis q̄ pulchra erāt:nec voluerūt dispdere ea. Quicqd vero vile fuit & reprobū, hoc demoliti sūt. Factū e aūt verbū dñi ad samuel, dicens: Pœnitet me ꝙ cōstituerim saul regē qa dereliqt me:& verba mea ope nō impleuit. Cōtristatusq; est samuel:& clamauit ad dñm tota nocte. Cumq; de nocte surrexisset samuel vt iret ad saul manenūciatū ē samueli eo ꝙ venisset saul i carf

a ¶arcū vbi describeret triūphū gloriæ suæ.

melū & erexisset ibi fornicē triūphalē,& reuersus trāsisset,descēdisset q̄ i galgala Venit ergo samuel ad saul:& saul offerebat holocaustū dño de initiis spoliorū q̄ attulerat de amalech. Et cū venisset samuel ad saul, dixit ad saul: Bndictꝰ tu dño: ipleui verbū dñi. Dixitq; samuel. Et q̄ ē hæc vox gregis q̄ resonat i auribꝰ meis: & armentoꝝ quā ego audio? Et ait saul: De amalech adduxerūt ea. Pepercit em populus melioribus ouibus & armētis vt immolarent dño deo tuo:reliqua vero occidimus. Ait aūt samuel ad saul: Sine me:& indicabo tibi q̄ locutꝰ sit ad me dominus nocte. Dixitq; ei. Loquere. Et ait samuel: Nōne cū paruulꝰ essem in oculis tuis:caput i tribubus israel factus es? Vnxitq; te dns in regē super israel:& misit te dominus in viam, & ait: Vade & interfice pctores amalech:& pugnabis contra eos vsq; ad internitionē eorum. Quare ergo non audisti vocem dñi:sed versus ad ꝺa es, & fecisti malū in oculis dñi? Et ait saul ad samuelem: ✠b ¶Et pe.sa.&c.& idem significatur p hoc ꝙ dimisit viuū regē agag pinguissimū. Alius aūt defectus ē. qñ ex victoriū carnaliū victoria insurgit superbia: q̄ aliqñ est magis dei offensiua. Ber.super Missus ē Expedit magis virginem non esse,q̄ devirginitate insolescere. Et hoc significaf p hoc ꝙ saul erexit sibi fornicē triumphalē ad suæ victoriæ ostentationē. Et qm̄ p humilitatem fuerat electus in regē:ſi cut dicif in textu. m ¶Nonne cum par.esses m ocu.tuis ca. &c.ita per superbiam fuit electus:sicut dicitur.ſ.

¶Sed a pars. l iij ✠Pro eo

E vnus ex illis. a ¶Melior est eñ obe.q̃ ví. qa p victimas aliena caro: p obedietiã ỹo volũtas ꝓpria mactat. Tãto g̃ gscp deũ citius placat, quãto repssa arbitrñ sui supbia gladio ꝛcepti se immolat. Hariolãdi ỹo pctm̃ inobedietia dr̃: vt quãta sit vtus obedietiæ ex aduerso demõstret. Si eñ q̃si pctm̃ hariolãdi est repugnare: & quasi scel' idolatriæ nolle acqescere sola est obedientia q̃ fidei meritum possidet: q̃ sine gscp infidelis cõuincitur

pro.21.d vñ Salomon: Vir obediens loquetur victorias. Dñi eñ alienæ voci humil'r subdimur: nosipsos in corde supam⁹. Sciendum aũt q̃ nũc̃ p obedientiã malũ fieri aliq̃n aũt bonũ qd̃ agi' debet intermitti Non eñ mala erat arbor i paradiso quã deus contingere vetuit: vt p obedientiæ meritum hõ bñ conditus creſceret, dignũ fuit vt hũc etiã a bono prohiberet. Notã

Gen.2.c. dum etiam quod ibi dr̃: Ex omni ligno paradisi edi. &c. Qui enim ab vno bono subditos vetat: necesse est vt multa concedat: ne mens ab oibus repulsa quasi iejuna intereat. Sciendum etiã, q̃ obedientia aliq̃n si de suo aliqd habet, nulla est. Aliq̃n aũt minima: si etiã suum aliquid nõ habet. Cũ eñ loc' supior iperat: obedietiæ ibi virtutẽ euacuat q adhuc proprio desiderio anhelat. Cum vero opprobria vel cõtumeliæ imperant: nisi ex semetipso hoc animus appetat, obedietiæ ſibi meritũ minuit: qa ad hoc inuitus de-

Exo.4.d scendit. Hinc moyses principatũ populi humiliter recusat. Paulus aũt audacter di-

act.21.c. cit: Ego non solũ ligari in hierl'm, sed ẽt mori paratus sum. b ¶Nõ re.te. &c. Alia editio: Non reuertar (inquit samuel) retrorsũ: qa spreuisti verbũ dñi: & spreuit te dñs ne sis rex sup israel. Et conuertit samuel faciẽ suam vt abiret: & tenuit saul pinnulam diploidis eius: & dirupit eam. Et dixit ad eum samuel: Dirupit dom⁹ regnum israel de manu tua hodie: & dabit proximo tuo bono sup te: & diuidet israel in duo: & nõ cõuertet' nec̃ pœnitebit eũ: qa nõ est sicut hõ vt pœniteat eũ: ꝫ

mat.26.f minatur, & nõ pmanet. c ¶Ille autem ap. &c. Sicut in passione dñi pontifex vestimentum scidit: ita & saul vestẽ ꝓphetæ. Per vtrãq; eñ ptãt, regalẽ. s. & sacerdotalem scissio facta mõstrat regnum iudæorum & sacerdotiũ stare non posse. qa verũ regẽ & sacerdotẽ. i. xp̃m noluerant recipere. ¶ Augu. Ite cui dixit: Spernit te dñs ne sis rex sup israel. & dirupit dominus regnũ israel de manu tua hodie: qua draginta annis regnauit: quantũ. s. regnauit & dauid. & audiuit hoc primo tpe regni sui: Intelligimus g̃ iõ dictum, qa nullus de stirpe eius fuerat regnaturus: & respicim⁹ ad stirpẽ dauid: de q̃ ſm carnem natus est xp̃s. Ppſi q̃q; israel figura est saul: q regnũ fuerat amissurus, xp̃o p no. test.

pũ.109.a spãm regnaturo, de q̃ dr̃: Dabit illud, pxi mo tuo bono sup te. i. meliori. vel iõ sup te, qa bon⁹. vñ: Donec ponã inimicos tuos sub pedib⁹ tuis: i qb⁹ ẽ & israel. Cui suo pſecutori regnũ abstulit xp̃s q̃uis & ibi effet israel, in q̃ nõ erat dol⁹ q̃si frumentũ illarũ palearũ. Inde eñ apl's: inde martyres: quorũ primus stephan⁹. Inde ecclíæ magnificãtes deũ. vñ seq̃. Et diuidet

act.7.g. israel in duo in israel. s. inimicũ xp̃o, & in israel adhærentẽ xp̃o. In israel ad ancillã: & i israel ptinẽtẽ adliberã. Hæc duo sil' primũ erãt: do-

Gen.21.b nec sterilis p gram fœcũdata clamaret. Ejice an. & fi. ei⁹. Propter

3.Re.11.f. pctm̃ qdẽ salomonis regnãte filio ei⁹ roboã, israel in duo diuisus est donec illa gẽs tota a chaldæis subuersa est Sed hoc qd ad saulẽ: cũ ipſi dauid fuerit potẽ cõmandũ, cui filii salomõ. Postremo ỹo iter se gẽs hebræa diuisa nõ ẽ: sed i eodẽ errore dispsa p terras. Diuisio ỹo quã de sub pſona saulis illi⁹ regni & ppli figurã gerẽtis, eidẽ regno & pplo minat⁹ ẽ: æterna & immutabilis significata ẽ: p hoc qd adiũctũ est: & nõ cõuertet': nec̃ pœnitebit eũ. qm̃ nõ ẽ sicut hõ vt pœniteat eũ: ꝫ minat: & nõ pmanet. Vbi eñ legitur

muel: † Nunqd vult dñs holocausta a & victimas: & non potius vt obediat a voci dñi? Melior est enim obedietia b q̃ victima: & auscultare magis q̃ offere adipem arietum: qm̃ q̃si pctm̃ hariolãdi est, repugnare: & q̃si scel⁹ ido latriæ, nolle acqescere. Pro eo ergo e q abiecisti ſmonẽ dñi: abiecit te dñs ne sis rex. Dixitq; saul ad samuelem f Peccaui: qa ꝓuaricat⁹ sum sermonem dñi & verba tua: timens ppl'm & obe/g diẽs voci eorũ: Sed nũc porta quæso h pctm̃ meũ: & reuertere mecũ, vt ado/i brẽ dñm. Et ait samuel ad saul: Non rek uertar tecũ: quia ꝓiecisti sermonem dñi: & ꝓiecit te dñs ne sis rex i israel

c Et cõuersus est samuel vt abiret. Ille l aũt apprehẽdit summitatẽ pallii ei⁹ q̃m d scissa est. Et ait ad cũ samuel: † Scidit n dñs regnum israel a te hodie, & tradi

a ¶xp̃o q de iudæis est ſm carnẽ sicut & saul.

dit illud proximõ tuo meliori te. Poro a ¶dñs cui oĩs victoria ascribitur.

ro triũphator in israel non parcet tibi: a ¶qa immutabilis est: & ſm iusticiã & veritatem oĩa iudicat.

& pœnitudine nõ flectet'. Neq; enim hõ est vt agat pœnitentiã. At ille ait: p Peccaui. Sed nunc honora me co/q ram senioribus populi mei & coram israel: & reuertere mecum vt adorem dñm deum tuum. Reuersus ergo sa/r muel secutus est saulem: & adorauit saul dñm. Dixitq; samuel: Adduci/s te ad me agag regem amalech. † Et oblatus est ei agad pinguissimus trecmens. Et dixit agag: Siccine separat amara mos? Et ait samuel: Sicut fecit absq; liberis mulieres gladius tu⁹ sic absq; liberis erit inter mulieres u

em legit' ꝙ pœniteat eũ, mutatio rerũ signat' diuina ſscia iniurabil'r pmanẽte. Vbi g̃ pœnitere dr̃: nõ mutare intelligit'. Quicũq; eñ ad xp̃m trãsierũt vel trãſibũt inde nõ erãt ſm dei ſscientiã, nõ ſm hũani gñis vnã eãdẽq; naturã. d ¶Scidit. Qr̃us postea re

gnaueric. xl. annis: sed tũc pmeruit, vt a stirpe sua scinderetur, & traderetur meliori. i. dauid: & a saul. i. iudæis auferẽt regnum: & traditur xp̃o. † Ecce a ¶Corrigit regẽ de iobedietia: qa man/d datum dñi nõ ipleuit: & q̃dicit amissio scẽdã regni. Merito aũt regnũ pdit, qui re di. s. vere nere nescit. Ille aũt bñ regit, q superio ri obedit: & inferioribus auctoritatẽ su q̃ subdi-

NI. DE LYRA am antepo

a ¶Nũqd v. q. d. nõ. vñ subdit. b ¶Melior est eñ ob. in quo sacrificatur deo voluntas propria. c ¶Qr̃ ví. ct. in qb⁹ offert caro aliena. quãto de re meliori deo fit oblatio, tãto magis si bi placet. d ¶Qm̃ qua. p. &c. re. p priũ pctm̃ defendẽdo: ppt' qd' abiectio saulis a regno definitiue sibi denũciat cũ dicit: e ¶Pro eo er. p &c. Dixit ꝙ sa. Hic q̃r̃ ponitur pniæ simulatio. Timuit eñ saul ne samuel ad electionẽ alterius regis procederet: & sic ipse regnum pderet: ideo ficte se humiliauit. primo igitur describit' ista ficta humiliatio. sc̃do ipsius samuelis aliq̃lis cõdescensio, ibi: Reuersus g̃. Circa primũ dr̃. ¶ Dixitq; sa. &c. Sed ꝙ ista phãsma ficta fuerit: patet p ꝫ qd' subdit': g ¶ Timens po. cũ nõ esset inobedientia ppli: sed magis ecõuerso: & iõ culpã suã obũbrauit falso. vñ subditur: h ¶Sed nũc por. &c. corã ppl'o dissimulando. i ¶Et re. me. honorans mea tua pñtia. k ¶Nõ re. te. Vr̃ ꝙ samuel falsum dixerit: qa postea cum ipso reuersus fuit. Dicendum ꝙ intellectus samuelis fuit pro illa hora, & nõ ꝓ sequẽti. sicut Ioh. vii. saluator dicit. Ego non ascendã ad diem festũ isrũ & postea dr̃ ꝙ ipse ascẽdit in occulto. Vel qa ꝓ tũc samuel intendebat non reuerti: sed post mutauit ꝓpositũ ex causis q̃ dicenf. l ¶Ille aũt ap. sum. pal. ad retinendũ eum. m ¶Quæ & scif. est. in signũ scissionis regni a saule: ſm ꝙ subditur a samuele: n ¶Scidit do. re. &c. Dicũt autem hic alig hebræi ꝙ samuel tunc dedit signum ipsi sauli: ꝙ ille erat rex futurũ i crastinũ, ꝓ eo, q abscinderet orã chlamydis suæ: qd' fec̃ dauid: vt hr̃. i. xxiiij. ꝓpter qd' saul tũc videns orã chlamydis suæ in manu dauid dixit: Nũc scio q certissime regnaturus es: vt ibidem hr̃. o ¶Porro trí. Sciebat eñ sentẽtiam dñi diffinitiuã super saul & filios eius de trãſlatiõe regni: q̃ mutabil' venit in effectũ. p ¶At il. ait: pec. ꝫ dixit saul magis timore pœnæ q̃ amore

Diuisio. ¶ Ixitq; dñs &c. Superius actũ est de regno labili sub saule: hic q̃r̃ agitur de regno stabili sub dauid. Circa qd' aduertendum ꝙ dauid fuit inũct⁹ ter ad hoc vt statim possideret regnũ sed q̃n accederet bñplacitũ diuinum: de autẽ tolerauit saul in possessione regni vsq; ad mortem suam: vt ex persecutione dauid malicia saulis amplius declarar'et: & dauid innocentia atq; patientia ꝓbaretur. Primo igitur describit' ipsi⁹ dauid inunctio. sc̃do saulis æmulatio cap. xvi. tertio dauid psecutio. c. xix. quarto ipsi⁹ saulis mors, & dauid exaltatio. c. xxvii. Circa primũ samuel a deo mittit'. secũdo dauid inter fratres inungitur, ibi: Cũq; ingressi essent. tertio saul tãq; reprobatus a maligno spũ affligit', ibi: Spũs autẽ do. &c. Circa primũ dicit' samuel a domino

Imple

A am añponit. a ¶Et in fru. con. Cum legunt q̃dã i scripturis: ꝙ sc̃ti nulli hostiũ parcãt: dicũt eos crudeles nec intelligũt in his verbis obũbrata mysteria: vt pugnates. s. aduersus vitia nullũ penitus relinquamus. Si eñ pepcerim⁹: reputabit nobis i culpã. sicut saulo q regẽ amalech vtuũ reseruauit. Sc̃i ỹo sicut samuel, nul lũ pctm̃ dimittunt impunitũ. Ca. XVI.

Ixit dñs &c. b ¶Ne respi. &c. nec iuxta in. &c. Reprobatis maioribus filiis isai minimus ad regnũ eligitur: quia spreto iudaico sacerdotio & regno prioris ppli: xp̃s caput minoris populi rex & sacerdos fact⁹ est. c ¶Paruus: & pa. o. De officio pecorũ factus est dauid rex hoim. Xp̃s aũt ab ouili iudaicę plæbis ad regnũ gentium translatus est.

NICO. DE LY. Spũs autẽ

ter agag adhuc viueret: qa añ mortua fuerat morte naturali vel intersecta cũ aliis de ppło amalech. Sed p̃ intelligit ꝙ oẽs filij ei⁹ ẽnt interfecti qa agag erat i pũcto occisionis: & si cũ ipso alios filios habuerat: iã interfecti fuerãt cum aliis. a ¶Et in fru. cõ. non zelo vindictæ, sed iusticiæ diuiæ. b ¶Et nõ ví. &c. Istud exponit dupl'r. Vno mõ referendo ad mortẽ samuelis. de q̃ hr̃. j. xxv. c. vbi dr̃. ꝙ cõgregat' est ad eũ vniuersus israel. & versiũe ẽ ꝙ saul ibi venerit: & samuel iã ꝓpinqu⁹ morti eũ viderit. Sed ꝫ hoc vr̃ qd' dr̃. i. xix. c. ꝙ saul ꝓphetauit cũ cæteris corã samuele. Ad qd' rñdẽt isti: ꝙ nõ vidit eũ in regio habitu. vñ subdit' ibidẽ Et cecinit nudus tota die illa & nocte. Vt ga erat mutat⁹ in virũ alterum, ꝓt' ſm ꝓphiæ: sicut. s. x. b. dr̃ de ipo: Propheta fuit pro illa hora, & nõ ꝓ semper. sicut in his verbis obũbrata mysteria: vt pugnates. s. aduersus vitia nullũ penitus relinquamus. Si eñ pepcerim⁹: reputabit nobis i culpã. sicut saulo q regẽ amalech vtuũ reseruauit. Sc̃i ỹo sicut samuel, nullũ pctm̃ dimittunt impunitũ. Ca. XVI.

Ixit dñs &c. b ¶Ne respi. &c. nec iuxta in. &c. Reprobatis maioribus filiis isai minimus ad regnũ eligitur: quia spreto iudaico sacerdotio & regno prioris ppli: xp̃s caput minoris populi rex & sacerdos fact⁹ est. c ¶Paruus: & pa. o. De officio pecorũ factus est dauid rex hoim. Xp̃s aũt ab ouili iudaicę plæbis ad regnũ gentium translatus est.

NICO. DE LY. Spũs autẽ

ter agag adhuc viueret: qa añ mortua fuerat morte naturali vel intersecta cũ aliis de ppło amalech. Sed p̃ intelligit ꝙ oẽs filij ei⁹ ẽnt interfecti qa agag erat i pũcto occisionis: & si cũ ipso alios filios habuerat: iã interfecti fuerãt cum aliis. a ¶Et in fru. cõ. non zelo vindictæ, sed iusticiæ diuiæ. b ¶Et nõ ví. &c. Istud exponit dupl'r. Vno mõ referendo ad mortẽ samuelis. de q̃ hr̃. j. xxv. c. vbi dr̃. ꝙ cõgregat' est ad eũ vniuersus israel. & versiũe ẽ ꝙ saul ibi venerit: & samuel iã ꝓpinqu⁹ morti eũ viderit. Sed ꝫ hoc vr̃ qd' dr̃. i. xix. c. ꝙ saul ꝓphetauit cũ cæteris corã samuele. Ad qd' rñdẽt isti: ꝙ nõ vidit eũ in regio habitu. vñ subdit' ibidẽ Et cecinit nudus tota die illa & nocte. Vt ga erat mutat⁹ in virũ alterum, ꝓt' ſm ꝓphiæ: sicut. s. x. b. dr̃ de ipo: Propheta fuit pro illa hora, & nõ ꝓ semper. sicut Ioh. vii. saluator dicit. Ego non ascendã ad diem festũ isrũ & postea dr̃ ꝙ ipse ascẽdit in occulto. Vel qa ꝓ tũc samuel intendebat non reuerti: sed post mutauit ꝓpositũ ex causis q̃ dicenf. l ¶Ille aũt ap. sum. pal. ad retinendũ eum. m ¶Quæ & scif. est. in signũ scissionis regni a saule: ſm ꝙ subditur a samuele: n ¶Scidit do. re. &c. Dicũt autem hic alig hebræi ꝙ samuel tunc dedit signum ipsi sauli: ꝙ ille erat rex futurũ i crastinũ, ꝓ eo, q abscinderet orã chlamydis suæ: qd' fec̃ dauid: vt hr̃. i. xxiiij. ꝓpter qd' saul tũc videns orã chlamydis suæ in manu dauid dixit: Nũc scio q certissime regnaturus es: vt ibidem hr̃. o ¶Porro trí. Sciebat eñ sentẽtiam dñi diffinitiuã super saul & filios eius de trãſlatiõe regni: q̃ mutabil' venit in effectũ. p ¶At il. ait: pec. ꝫ dixit saul magis timore pœnæ q̃ amore

Diuisio. ¶ Ixitq; dñs &c. Superius actũ est de regno labili sub saule: hic q̃r̃ agitur de regno stabili sub dauid. Circa qd' aduertendum ꝙ dauid fuit inũct⁹ ter ad hoc vt statim possideret regnũ sed q̃n accederet bñplacitũ diuinum: de autẽ tolerauit saul in possessione regni vsq; ad mortem suam: vt ex persecutione dauid malicia saulis amplius declarar'et: & dauid innocentia atq; patientia ꝓbaretur. Primo igitur describit' ipsi⁹ dauid inunctio. sc̃do saulis æmulatio cap. xvi. tertio dauid psecutio. c. xix. quarto ipsi⁹ saulis mors, & dauid exaltatio. c. xxvii. Circa primũ samuel a deo mittit'. secũdo dauid inter fratres inungitur, ibi: Cũq; ingressi essent. tertio saul tãq; reprobatus a maligno spũ affligit', ibi: Spũs autẽ do. &c. Circa primũ dicit' samuel a domino

Imple

a mater tua. † Et in frustra cõcidit cũ a samuel coram domĩo in galgalis. Abiit autem samuel in rhamatha. Saul vero ascẽdit in domũ suam in

a ¶subauditur, in habitu regnantis.

gabaa. Et nõn vidit samuel vltra b saul vsq; in diem mortis suæ. Verũ/c tamen lugebat samuel saul: quoniã dominum pœnitebat q̃ constituisset regem saul super israel. C. XVI.

† Ixitq; dominus ad sa/d muelem: Vsq; quo tu lu/e ges saul: cum ego proiecerim eum ne regnet sup israel. Imple cornu tuũ oleo: & ve/f ni vt mittã te ad isai bethleemitẽ. Prouidi enim in filiis eius mihi regem. Et ait samuel: Quomodo va/h dam? Audiet enim saul & interfi/ciet me. Et ait domin⁹: Vitulum de armento tolles in manu tua & dices: Ad īmolandũ dño veni. Et vo/k cabis isai ad victimã. Et ego osten

a ¶xp̃s vnctus est oleo lęticię ꝑ consortibus suis.

dam tibi qd facias: & vnges quẽcũ q̃ monstrauero tibi. Fecit ergo samuel sicut locutus est ei dñs. Venit q̃ in bethleem: & admirati sunt se/l niores ciuitatis occurrentes ei. Dim xeruntq;. † Pacificus ne est ingres/s sus tuus? Et ait: Pacificus. Ad īm/n molandum domino veni †: Sancti

a ¶. i. lauate vestes.

b ¶vt immolem.

ficãmini: & venite mẽcum. Sanctifi/o a ¶. i. mũdare seipsos fecit.

cauit ergo isai & filios eius: & voca/p uit eos ad sacrificiũ. Cũq; ingressi/q essent: vidit heliab, & ait: Nũ corã/r dño est xp̃s ei⁹? Et dixit dñs ad sa/s muelem: Ne respicias vultum eius t neq; altitudinem staturæ eius: qm̃ abieci eum: nec iuxta intuitũ hoĩs ego iudico. Hõ eñ videt ea q̃ pa/u ret: dñs aũt intuet' cor. Et vocauit/v isai aminadab: & adduxit eũ corã samuel. Qui dixit: Nec hunc elegit dñs. Adduxit autẽ isai samma de quo ait. Etiã hũc nõ elegit dñs. Adduxit itaq; isai septem filios suos coram samuel. Et ait samuel ad

a ¶hæc ẽ gẽs sabbatizãs reprobata.

isai: Nõn elegit domin⁹ ex istis. Dixitq; samuel ad isai: Nunqd iã completi sunt filii? Qui rñdit: Adhuc reliqu⁹ ẽ puulus, & pascit oues. Et ait samuel ad isai: Mitte: & adduc/z eum. Nec eñ discumbemus priusq; ille huc veniat. Misit ergo & addu

f ¶Imple cor. tuum oleo. Per cornu qd' est vas soli dũ, designat' stabilitas regni dauid: sicut p lẽticulã q̃ ẽ vas fragile designata fuit fragilitas regni saulis. s. x. laã añ fi. c. h ¶Et ait sa. &c. Hoc dixit non diffidendo de protectione diuina: sed quærit modũ qualit' debeat ire propter qd' dñs respondit: i. ¶Vitulũ de ar. &c. ad immolandũ ve. hoc erat verũ licet cũ ꝫ esset alia causa. k ¶Et voc. isai ad vi. vt ipse & filij eius sanctificarẽtur. l ¶Et admi. &c. Tum quia nõ cõsueuerat illuc venire. Tum quia veniebat multum solitari⁹ qa legatio sua de negocio regni erat secreta. m ¶Dixeruntq;. Pacifi. &c. Timebant eñ ne fugeret a facie saulis offendi si contra eum: eo q̃ arguens ipsum denũciaret. n ¶Ad

ciauerat ei translationem regni. n ¶Ad immo, domino veni. Ad duo enim venerat scilicet ad inungendum regẽ, & illud tacuit: qa erat secretum. Et ad offerendum & illud expressit: quia i publico erat agẽdum: ſm ꝙ fuerat sibi dictum a dño: vt habeat ex ꝑdictis. o ¶Sctificauit ergo &c. Aqua expiationis: vel per contemptum ab vxoribus. p ¶Cũq; ingressi essent. Hic q̃r̃ ponit' dauid inũctio ꝓmittit' cũ fratrũ suorũ repulsio, cũ dicit Cũq; ingressi essent. locũ secretũ ad inungendũ regẽ. q ¶Vidit he. g erat primogenitus isai & magnæ staturæ: vt habetur ex sequẽtibus. r ¶Et ait, in corde suo. s ¶Nũ corã dño, q. d. sic: qa ex magnitudine staturę iudicauit eũ esse aptum dignitati regiæ. Sed hoc excludit dominus di. t ¶Ne re. &c. qm̃ abiecì eũ nolẽs eum regnare. Cui⁹ rõnem assignat hebræi: qa erat supbus corde & iracũdus qd' patet ex hoc qd' seq. ca. dr̃: Iratus fuit cõtra dauid: & eũ valde dure increpauit sine causa: cũ iam vidisset eũ vngi in regem per samuelem. v ¶Dñs autẽ in. cor. Hoc eñ est, ꝓpriũ ipsius scire secreta cordiũ. x ¶Et vo. isai ami, sic est in hebræo. y ¶Adduxit itaq; &c. ꝫ. Paral'. n. ponuntur tm̃ vñ filij isai: computando dauid qui nondum adhuc venerat. Et iõ dicitur hic & ca. seq. vbi exprimunt' octo eius filij q̃ jonathan filius samma, quem adoptauerat ei in filium & nutriuerat inter filios suos, computat⁹ inter filios eius & fuit adductus coram samuele, antequã veniret dauid, qui erat ipso iunior. z ¶Mitte & adduc eum. qa mandatũ dñi voluit implere diligẽter: & qa debebat inungere regẽ oleo sacræ vnctionis quod debet fieri cum reuerentia & sali-

c ✻ua iejuna

Moraliter. d ¶Dixitq; do. &c. Sicut c. præce. p samuelẽ significat' est xp̃s: ita p ipm significat' xp̃i vicarius: ad quẽ spectat aliquẽ vngere in principẽ vel ꝓlatũ ꝓpter cõnexionẽ eñ pricipalis agẽtis ad vicariũ in expositiõe sacræ scripturæ, & maxie mystica: fit frequẽter trãsit⁹ de vno ad aliũ. dr̃ igit' sibi: e ¶Vsq; q̃ &c. q. d. vicari' approbare debet magri sui sniam Et qa mortuo vel deiecto principe vel ꝓlato, alius est instituẽdus: ideo subditur. g ¶Veni vt m. &c. Per isai q interpretatur salus mea xp̃s significat': de quo Esa. Ivij. a. in ꝑsona ꝑris dr̃. Iuxta est salus mea vt ve. &c. Cũ ergo dr̃: Veni vt m. te ad isai. intelligit ẽ ybũ vel inspiratio spũs sc̃ti ad illũ q principẽ vel ꝓlatum instituere debet, vel vngere. Nã talis, ꝓmotus de filiis isai. i. xp̃i p verã fidẽ debet ẽ. p hoc aũt q̃ de filiis isai minor inũctus fuit de

¶Sc̃da pars. l iiij ✻ceptio

Universidad de Deusto Biblioteca

E Ff
I.26.b.

quō spūs tentat.

a ¶Spūs aūt dñi &c. Isido. Sic dictus est ēt sopor dñi: q occupauit milites saulis, cū dauid haltā & ciphū abstulit a capite dormientis: nō q ipse dñs dormiret: sed q a eius nutu insuls esset ne q̄s pūs ā dauid sentiret. Dicit g̃ spūs dei malus. i. minister dei ad faciendū in saule qđ eum pati decerneret iudex oim. ¶Greg. Diabol' licet afflictionē iustorū semper appetat: tñ si a deo ptāt nō accipit, ad tētationis articulū nō cōualescit. vñ ois vo luntas eius iniusta. Ex se em tētare appetit, sed eos q tentādi sunt, &, put tentandi sunt, deus iuste tētari pmittit. Ideo idem spūs, & dñi appellaf, & malus dñi, pl̄icēti ami iustæ ptātis: malus, p desideriū iustæ voluntatis. Formidari g̃ nō debet: q nihil nisi pmissus valet. q̄uis em malignitas a dño non sit: ptās nisi a deo non est.

Ro.13.a. b ¶Scientē psal.cl. Erat dauid canticis musicæ eruditus. Diuersorū sonorū rōnabilis moderatusq̄ cōcentus, ecclesiæ vnitatem significat: g̃ varijs modis quotidie resonat. Dauid in cithara sua malignum spm̄ cōpescuit: nō q̄ tātavis esset in cithara, sed in figura crucis xp̄i: g̃ de ligno & chordarū extensione gerebaf g̃ iā tūc dæmones effugabat. Tropologice aūt hoc facto ad cōpatiendū, pxio istruimur. Plēnūq̄ em superbus diues exhortatiōis blādimento placandus est. Quia plærūq̄ dura vulnera per leuia fomenta molle scunt: & furor insano ū ad salutē medico blādiēte reducit. Apprehēsa dauid cithara/sauli sedabat insaniā: Per saulē porētes p dauid vita sāctōrū signaf. Cū ergo saul ab immundo spū arripiaf: dauid canente eius vesania tēperaf. Quia cū sensus potentum p elationem in furorē vertif: dignū est vt ad salutē mētis, quasi dulcedine citharæ locutionis nostræ tranquillitate reuocef. c ¶Refocillabatur saul.

Tropol'.

F

Boetius.

Ante enim vexabatur a dæmonio vsq̄ ad suffocationem. Refert Boetius p̄m quēdam tactu citharæ dęmonium ab obsesso corpore pepulisse.

NICO.DE LYRA

Rua ieiuna. a ¶Erat aūt rufus. In hebræo hr̄: rubeus vel rubicundus. b ¶Et ait dñs: Sur. ga tale negocium debebat fieri stando cū deuotione & reuerentia. c ¶Et di. est. spūs dñi. i. spūs fortitudinis & cōstātiæ ad liberādū pp̄m vnde & seq. c. dr̄: p inermis iuit cōstāter & voluntarie ad pugnādū ɔ philistæū. ¶Hieron. dicit q̄ ab illa die fuit in eo spiritus prophetiæ: & extunc cœpit psalmos canere. Et hoc cōsonat dicto illorū q dicunt ip̄m fecisse illū pō. Dñs illuminatio mea &c. in sua vnctione. d ¶Spūs aūt dñi. Hic p̄r ostendit saulis afflictio p spm̄ malū q a deo pmissus fuit eum affligere. iō subditur: e ¶Ecce spūs dñi ma. Dicitur aūt dæmon spūs dñi: qa natura ipsius bona est, &a deo p creationē sed malus fact? fuit per suphiam suam. Cætera patent vſq̄ ibi: f ¶Psallat manu &c. Qualiter autē hoc fit dicef in fine capituli. g ¶Et rñ. vnus de pue. &c. Dicunt hebræi q̄ istud fuit doech: q erat principalis inter famulos saul. & dixit p ex odio: qa iā dauid odiebat: & sic g̃rebat vt staret i p̄nūa saulis cū a dæmōe affligeref & sic a saule vl' dæmone ipsum agitāte occideref. &iō ip̄m cōmēdauit: non ad bonū ip̄i' dauid finalr̄ p̄m itētionē suā. V ñ & i ei' cōmēdatiōe aliqd addidit qđ nō v̄ verū, di. h ¶Et ył. bel. qa adhuc erat iuuenis V ñ & saul dixit ei postea: vt hr̄ ca seq. Nō vales resistere philistæo isti quia puer es. Sic em faciunt hoies malicioſi, cōmendendo illos quos odiunt vt in aliquo casu sub specie boni eos cōfundāt. sed deus frequēter

a ¶Quis est iste q venit de edom tinctis vestib' de bosra: b ¶Speciosus forma p filiis hoim.

xit eum. Erat autē rūfus & pulcher a aspectu, decoraq̄ facie. Et ait dō b a ¶Vnxit te de' de' tu' oleo le. pręcōsor. &c. minus: Surge & vngē eum. Ipse ē em. Tulit ergo samuel cornu olei & vnxit eum in medio fratrum ei'

¶reprobato saule.

Et directus est spūs dñi a die illa c a ¶xp̄m q manu fortis: qa diabolū & mundum vicit & desiderabilis. vñ: Veniet desideratus cunctis gentibus.

in dauid & deinceps. Surgensq̄ samuel abiit in rhamatha. Spiritus d autem domini recessit a saul: & exagitabat eum spūs nequam a dño. a ¶Oēs subiecti regis serui vel pueri: soli cō filiarij vocantur amici.

Dixeruntq̄ serui saul ad eū: Ecce e spūs domini malus exagitat te. Iubeat dñs noster rex, & serui tui qui b coram te sunt: g̃rant hoiem sciētem psallere cithara vt q̄n arripuerit te spiritus dei malus, psallat manu f sua: & leuius feras. Et ait saul ad seruos suos: Prouidete ergo mihi alį quem bene psallentem, & adducite eum ad me. Et respondens vnus g de pueris ait: Ecce vidi filium isai bethleemitem scientem psallere cithara, & fortissimū robore, & virū h bellicosum, & prudētē i verbis: & virū pulchrū: & dñs ē cū eo. Misit ergo saul nuncios ad isai dicens: Mitte ad me dauid filiū tuū qui est in pascuis. Tulit itaq̄ isai asinum i plenum panib' & lagenam vini: & hædū de capris vnū: & misit p manum dauid filii sui sauli. Et venit dauid ad saul: & stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis: & factus est eius armiger. Misitq̄ saul ad isai dicens. Stet dauid in cōspectu meo. Inuenit enim g̃am in oculis meis. Igitur q̄cunq̄ spūs dei malus arripiebat saul: tollebat dauid i citharam: & percutiebat manu sua: c & refocillabatur saul & leuius habebat: Recedebat enim ab eo spiritus malus.

NICO.DE LYRA I. REGVM CA. XVI. ADDITIO

A ☞ua virtus corpalis pōt in eis aliqd agere directe vel indirecte: cū sint oīno spūales substātiæ: p qđ possint ad aliqd cōpelli: nec per ōns obsessis corpibus expelli: virtute aūt diuina g̃ supior est pōt hoc fieri imediate: vel imediatib' scīis angelis g̃ frequēter in tali Melodia afflictio bus sunt: executores volūtatis diuinæ. Vt tñ rōnabiliť cōcedēdū q̄ p melodiā seu p aliqua alia sensibilia pīt afflicti a dæmonib' dęmo afflictionē leui' ferre. V no mō, qa actus actuū/q̄ sunt in patiente nū alleui dispositō: vt dr̄. n. de aia. Dæmones aūt nō pīt materiā corpalē at dupli. pm̄ suā volūtatē trāsmutare: sed hoc facūt mediatib' actiuis corporalib': ppter qđ in suis actib' hoies affligēdo, aliq̄n cōsiderāt dispōnē materiæ corpalis: vñ & dicunt aliq lunatici: vt hr̄ Mat. iij. & xvij. q pm̄ variā dispōnē lunæ affligunt a dæmonibus, ex diuinaťn pmissiōe: qa luna habet dñiū sup humida: & pm̄ hoc cerebrū hois, qđ' inter oēs ptes corpis est magis humidū: magis est aptū ad suscipiēdū actionē dæmonis vno tpe q̄ alio pm̄ varium motū lunæ. Et eodē mō ad g̃riū p melodiā seu p aliquā rē sensibi lē pōt causari dispō i corpe hūano p quā min' subiacit actiōi dæmonū: & sic afflictio ab eis causata diminuit & alleuiaf. Aliq mō pōt hoc cōtigere: qa ad afflictionē regrit pceptio. Delectatio em est cōiūctio cōueniētis cū cōueniēti cū pceptiōe eiusdē: ita q̄ vbi nulla est pceptio nulla est delectatio: & eodē mō ē de tristitia seu afflictione g̃ est de pñti malo: seu cōiūctio cū pceptiōe eiusdē: & iō illud qđ diminuit pceptionē hmōi diminuit, & alleuiat afflictionē. Melodia v̄o attrahit ad se mētis attentionē & p ōns ab alio retrahit: & sic pōt alleuiare afflictionē a dæmone causatā i hoie, inq̄tū attrahit ad se attentionē: & retrahit ab afflictiōis pceptiōe: sed dæmonē affligētē nō pōt expellere vt p̄dictū est. Ad primum igit̄ dicēdū: q̄ p melodiā virtute naturali, saul leuius poterat ferre: vt dictū est: sed p eā vt sic dæmō nō recedebat: sed magis virtute diuina imediate, vel mediatib' angelis scītis: ex merito dauid: q laudes diuinas in cithara canebat, p̄ saule faulis. Sicut p oīones scīō rū frequēter legunt dæmones expulsi a corpib' obsessīs. Melodia etiā ad hoc aliquo mō faciebat: nō agēdo, in dæmonē: sed inq̄tū deuotionē dauid excitabat: sicut & iij. Reg. iij. c. dr̄: q̄ helisæ' fecit adduci psaltē vt mēs eius in deū eleuaref. Eodē mō i, ppōsito B ex melodia mēs dauid magis eleuabaf in deū: & sic ei' laudes ad expulsionē dæmonis erāt magis efficaces apud deū. Ad sc̄m di cēdū q̄ liber tobiæ nō est de canone: & ideo licet recipiaf in ecclesia ad legēdū, p ædificatione: tñ nō est efficax ad, pbationē alicuius dubij: vt dicit Hiero. in, plogo galeato. Verūm pōt dici q̄ fumus illius iecoris nō expulit dæmonē: sed meritū oīonis tobiæ: qđ p fumi odorē designabaf: & hoc patet p illud qđ ibidē dr̄: q̄ angelus raphael apphēdit dæmonē & religauit eū in supioribus ægypti. Ex quo patet q̄ nō ex virtute fumi iecoris, sed/virtute scīi angeli volūtarē diuinā exequētis fuit ille dæmō expulsus: & ita fuisset in quacūq̄ alia psona vbi talis oīo & diuina ordinatio affuisset: & hoc mō intelligēda sunt v̄ba angeli raphaelis. Ad tertiū di cēdū q̄ de dicto illi' guidonis nō est multū curādū cū nulli' sit auctoritatis. Pōt etiā dici q̄ ad melodiā repellunf, ppter scītatē melodiā faciētis: vt dictū est de dauid: vel, ppter malicīā ipsi': vt po nū esse mediā inter intelligētias quasi substantiæ purę spūales: & hoies habētes corpora ex quattuor elementis cōstituta. Sed qa sacra scriptura & fides catholica asserit dæmones esse de natura angelica: & q̄ naturalia remanserūt in eis integra: q̄uis sint p malicīam deprauati: oportet consequēter dicere q̄ nulla res sensibilis

Platonicorū opinio de dæmonib'

Moralis

☞aut virtus

Mania.

☞cepto dñi sicut dr̄. ſ. b ¶Et ait dñs &c. significaf q̄ iste de xp̄i filijs qui est humilior (cæteris paribus) est ad dignitatem ecclesiasticam vel sæcularem aptior. c ¶Et di. &c. in dauid & d. Per qđ' often ditur q̄ p moto ex ordinatione diuina datur gra ad exequendū officiū sui: nisi ponat obicē spūsti grāe. d ¶Spūs autem dre. Per qđ' significaf q̄n spūs scīus recedit ab aliquo propter pcī mortalis commissionē: spūs malignus agitat eum de culpa in culpā. Grego. P̄m qđ' non per pniam diluif: mox suo pondere ad aliud trahit. Per hoc aūt q̄ psallente dauid saul alleuiabaf: significatur q̄ p orationes scīōrū a dæmonibus agitati aliq̄n curanť: qđ' de corporali curatione oīonibus scīorum frequēter legitur esse factū. Spūaliter aūt g̃dicatores hoc faciunt in illis, q ad eorū g̃dicationē spm̄ vere pœnitendi cū ppōsito cōfitendi concipiunt.

scipiendum

C

D

Universidad de Deusto Biblioteca

E ℣ CONgre Ca.XVII. gãtes au.&c. a ¶Azecha.ciuitas est chanaæoꝝ: in tribu iuda ad quam vsq; psecutus est iosue gnꝝ reges:& hodie villa vocat azecha inter eleutheropolim& helitã: q interpretat fortitudo & decipula. b ¶Domim: vel d. Vic est in tribu iuda in finibus eleutheropolis: distãs ab ea.xx. & vi. miliaribus. Diuina interpretat silentiũ vel gaudiũ. c ¶Tere. Terebintus est in sichimis: sub qua abscondit iacob idola iuxta neapolim.

d ¶Spu. qa ignobili pre mre vo nobili natus erat. e ¶Octo fi. In paral. tm septẽ dicunt: sed nathan ꝓpheta filiũ semma: quasi filium educauerat & nutrierat. Coram samuele quoq; septẽ filij isai dicunt adducti &octauũ esse in pascuis: inter quos adductus est nathan: q & ionathan: de quo in extrema parte samuelis dr. Percussit aũt eũ ionathas filius semmaa fratris dauid. Et notandũ ꝙ vbicũq; ꝓpheta vocat: nathan scribit nõ ionathan. †

als tiona dab. ionathan filiũ fratris dauid qđã fuit: sed ipsi antur nathan prophetã: sed falsum est: qa hic ionathan dedit con filium amnon, vt concuberet cum sorore sua: quod prophetam nõ decuit. Nathan quoq; prophetam dicit Isidorus de gabaonitis fuisse.

2.re.12.a. f ¶Dauid autem &c. Et octauus qui in regno eligitur: hic est christꝰ

Phil.2.a F q semetipsum exinaniuit for. ser. ac. quia &per gloriã resurrectionis

℣Regnum

NICO.DE LYRA

CONgre Ca.XVII. gãtes au. Postq; descripta est ipsius dauid electio: hic ꝓpr describit cõtra eũ saul is æmulatio. Et primo ponit huius æmulationis cã: sed'o iuidia subsecuta. c. xviij. Circa primũ sciendũ ꝙ causa æmulationis fuit laus ipsius dauid ex victoria quã habuit cõtra philistæũ: put exprimit cap. xviij. & iõ in hoc. c. primo describit belli apparatus: sed'o ipsius dauid aduẽtus ibi: Dauid aũt: tertio dauid conflictus, ibi: Audita sunt: quarto ipsi' triũphus, ibi: Prælualuit q̃da. Circa primũ ꝓmittit vtriusq; exercitꝰ situatio, cũ dr: b ¶In so. fu. hoc dicit ad dr̃iam illius sochoth quæ est vltra iordanẽ vbi iacob mansit declinans ab esau vt habetur Gen. xxxiij. c ¶Et phi. sta. &c. ad hoc em vterq; exercitus stabat in mõte valle existente in medio vt sivnus exercitus vellet venire ad aliũ, ille exercitus q stabat in mõte oppositio haberet aũtagiũ interficiendi aduersarios de valle ascẽdentes ad eũ. Sed'o ponit ipsius goliath gloriatio: vbi ꝓmittit eius staturam & armaturam: cũ dr: d ¶Et e. &c. Hebræi ℣o dicunt hic: Et egressus est vir intermedius de aciebus philistinoꝝ: & dr intermedius hõ fortis & audax: qui confidens de fortitudine sua: egreditur ante aciẽ suã, paratus

CONgregantes aũt Ca.XVII. a philistium agmina sua in prælium a ¶oppidum i tribu iuda: & interpretatur ramus vel humilitas siue tentatio. conuenerunt in sochoth iudæ, & castrame b tati sunt inter sochot & azecha in finib⁹ ¶vel diuina.

b domum. Porro saul & †filii israel congre a ¶Terebinthus arbor est, de qua lachryma resinæ ꝓcreatissima manat: vñ industria medicinalis dissoluta cõglutinat.

c gati venerunt in vallem terebinthi: & direxerunt aciem ad pugnandũ contra philistiim. Et philistiim stabant super mõtẽ ex parte hac, & israel stabat supra montẽ ex altera parte: vallisq; erat inter eos. Et d a ¶qa de patre gigãte & matre gethæa natus.

d egressus est vir spurius de castris philisti norum nomine goliath de geth, altitudi e nis sex cubitorum & palmi: & cassis ærea f a ¶cõserta hamis & cõcatenata.

super caput eius: & lorica hamata indue g batur. Porro pondus loricæ eius quinq a ¶i. de ferro.

mília siclorũ æris erat & ocreas æreas ha h bebat in cruribus: & clypeus æreus tege i bat humeros eius. Hastile autem hastæ eius erat quasi liciatorium texẽtium. Ipsum autem ferrum hastæ eius sexcentos siclos habebat ferri. Et armiger eius ante k cedebat eum. Stansq; clamabat aduersus, h a ¶agmina.

phalangas israel, & dicebat eis: Quare veo nistis parati ad prælium? Nunqd ego nõ sum philistæus, & vos serui saul? Eligite ex vobis virum: & descẽdat ad singulare certamen. Si quærit pugnare mecũ: & pcusserit me: erim⁹ vobis serui. Si aũt ego prævaluero & pcussero eũ: vos serui eritis & seruietis nobis. Et ait behalf philistæus: p Ego exprobraui agminib⁹ israel hodie. Date mihi virum: & ineat mecum singulare certamen. Audiens autem saul & omnes israelitæ sermones philistæi huiusce modi: stupebant & metuebãt nimis. Da r s uid autẽ erat filius viri ephrataei: de quo supra dictum est, de bethleẽ iuda cui nom t e men erat isai: qui habebat octo filios. Et u erat vir in diebus saul senex & grãdæuus x inter viros. Abierunt autem tres filii eiꝰ maiores post saul i prælium. Et noĩa triũ filiorum eius qui prexerũt ad bellum: helíab primogenitꝰ: & secũdus aminadab: f tertius quoq; samma. Dauid autem erat minimus. Tribus igitur maioribus secutis saulẽ: abiit dauid & reuersus est ad y saul vt pasceret gregẽ patris sui in beth

a ¶diabolus. ¶portione cadẽs. b ¶, ꝓperitate.

leem. Procedebat vero philistæus mane z a ¶aduersitate. b ¶toto tpe pñtis vitæ quo ꝙtra decalogũ p quattuor elementa peccamus.

& vespere: & stabat quadraginta diebus. a

paratus præliari contra alium veniẽtem G
de acie opposita: sicut solet facere in exercitibus aliqui volẽtes ostẽdere suã probitatem: & ira sequẽs consonat huic dicto.
e ¶Alti. sex cu. Cubitus ſm vnã opinio nẽ cõtinet duos pedes vsuales: ſm aliam vo pedẽ & dimidium: & sic ſm vtrãq; expositionẽ vel opinionẽ patet altitudo ipsius. f ¶Et cas. æ. &c. hic dicũt aliqui ꝙ als tvii noie æris intelligitur oẽ genus metalli: & sic i hoc loco, ꝓ ferro accipit: es: ita ꝙ cassis ærea idem est qđ' cassis ferrea: quia nõ solet fieri de ære, sed de ferro. g ¶Et lorica. in. i. cõcatenata: quia fit de annulis ad modũ catenæ cõiũctis. Hebræi aũt hic dicunt: & lorica squamata induebat: qa super loricã habebat armaturã factã de laminis ferreis p. modũ squamarũ ordinatis sicut est gen⁹ armaturæ qđ' vocat plates gallice: & ꝺ erat ne p foramina loricæ sagitta vel spiculũ aut gladius posset trãsire. h ¶Et o. &c. In hebræo habet: Et vasaria vel frontaria versus pedes eius: qa de galea quæ erat ærea superverticem descẽdebat quædã lamina operiẽs nasum & tendens deorsum vsq; ad collũ versus pedes sicut solebat fieri i antiquis galeis. i ¶Et cly. Hebræi dicũt: Et spiculũ æreũ inter scapulas eius: & dicitur hic spiculũ ſm eos quædã lamina descendẽs a casside ꝓcedens in acutũ inter scapulas: vt sic, ꝓ tegeret collũ & iunctũrã armoꝝ capitis & corporis. k ¶Et ar. &c. In hebræo habetur: Et portans peltam suam vel scutũ ante eum, sicut solet fieri pugillibus qñ vadunt ad cõgrediendũ: sed qñ debent actu cõgredi tũc tradit eis scutũ. Ex hoc etiam patet qđ' prædictũ est. f. illud qđ' dependebat a galea inter humeros, nõ erat ꝓprie clypeus: sed'o ponit ipsius goliath gloriatio: cũ dr: l ¶Stansq; vt magis videretur. m ¶Clamabat, vt a lõge audiretur. n ¶Aduersus pha. i. agmina armatoꝝ. o ¶Quare ve. &c. si tãto numero. q. d. cito pot̃ finiri negociũ per singulare certamen inter me & vnũ de vestris a vobis electũ: & sequit: p ¶Et aie. phi. se ia tãdo & exercitui israẽ exprobrãdo: ideo subdit. Ego ex. &c. q ¶Audiẽs &c. ſtu. ꝓpter altitudinẽ staturæ & robur armaturæ. r ¶Et me. nſ. qa nullus audebat hoc duellũ recipere. s ¶Dauid aũt &c. hic ꝓñr describit ipsius dauid aduẽtus missi a patre: ideo dr̃: Dauid aũt fi. eph. i. bethleemitæ: qa bethleẽ altero noie vocatur ephrata: vt habetur Gen. xlviij. t ¶De beth. ſu. hoc dr̃ ad dr̃iam alterius bethleẽ quæ non est in tribu iuda. v ¶Qui ha. &c. cõputando ionathan: qui erat filius adoptiuus: vt dictũ est cap. ꝑce. x ¶Senex &c. quia iam erat emeritæ militiæ. y ¶Abiit da. &c. qa nõ habebat officiũ corã eo citharizãdi: ideo ad officium priſtinum reuersus est in domum patris suiz ¶Proce. &c. Bis in die ad sui iactãtiã & israelis vituperationẽ. a ¶Et sta. &c. exercitus enim philistinoꝝ stabat in vno mõte & exercit⁹ israẽ in mõte alio oppositoMoraliter.

℣ & vallis

Moraliter. a ¶Cõgregantes &c. Hic agitur de duello dauid contra goliath gethæum per qđ' significatur allegorice pugna christi contra diabolum. Circa quod notandũ ꝙ sicut in præce. c significat⁹ est xps per isai: sic ꝓ ipsum pot̃ hic deus pater significari: eo ꝙ pater & filius vnũ sunt i substãtia & operatiõe: sicut dicit Ioh. x. f. Ego & pr̃ vnũ su. Igit̃ ꝓ isai mittentẽ fi

℣lium suum

A ℣ regnum in gẽtibus a deptus est. a ¶Direxerat enim aciem &c. Pugna philistinorum contra israel, pugna dæmonum cõtra ecclesiam accipi potest. Goliath ve ro superbiam diaboli significat: quã dauid. i. christus singulari certamine, pstravit & populum dei eripuit. Qui leonem & vrsum necauit: diabolũ. f & antichristum: alterum nunc latẽter insidiantem: alterum postea manifeste fæuiẽtem. Pro uocauit superbia humilitatem, diabolus christum. Accepit arma bellica dauid: q̃ pro ætate & parua statura portare nõ potuit: & abiecit. Accepit qnq; lapides de modũ catenæ cõiũctus. Hebræi aũt hic dicunt: & lorica squamata induebat: qa super loricã habebat armaturã factã de laminis ferreis p. modũ squamarũ ordinatis sicut est gen⁹ armaturæ qđ' vocat plates gallice: & ꝺ erat ne p foramina loricæ sagitta vel spiculũ aut gladius posset trãsire. h ¶Et o. &c. In hebræo habet: Et vasaria vel frontaria versus pedes eius: qa de galea quæ erat ærea superverticem descẽdebat quædã lamina operiẽs nasum & tendens deorsum vsq; ad collũ versus pedes sicut solebat fieri i antiquis galeis. i ¶Et cly. Hebræi dicũt: Et spiculũ æreũ inter scapulas eius: & dicitur hic spiculũ ſm eos quædã lamina descendẽs a casside ꝓcedens in acutũ inter scapulas: vt sic, ꝓ tegeret collũ & iunctũrã armoꝝ capitis & corporis. k ¶Et ar. &c. In hebræo habetur: Et portans peltam suam vel scutũ ante eum, sicut solet fieri pugillibus qñ vadunt ad cõgrediendũ: sed qñ debent actu cõgredi tũc tradit eis scutũ. Ex hoc etiam patet qđ' prædictũ est. f. illud qđ' dependebat a galea inter humeros, nõ erat ꝓprie clypeus: sed'o ponit ipsius goliath gloriatio: cũ dr: l ¶Stansq; vt magis videretur. m ¶Clamabat, vt a lõge audiretur. n ¶Aduersus pha. i. agmina armatoꝝ. o ¶Quare ve. &c. si tãto numero. q. d. cito pot̃ finiri negociũ per singulare certamen inter me & vnũ de vestris a vobis electũ: & sequit: p ¶Et aie. phi. se ia tãdo & exercitui israẽ exprobrãdo: ideo subdit. Ego ex. &c. q ¶Audiẽs &c. ſtu. ꝓpter altitudinẽ staturæ & robur armaturæ. r ¶Et me. nſ. qa nullus audebat hoc duellũ recipere. s ¶Dauid aũt &c. hic ꝓñr describit ipsius dauid aduẽtus missi a patre: ideo dr̃: Dauid aũt fi. eph. i. bethleemitæ: qa bethleẽ altero noie vocatur ephrata: vt habetur Gen. xlviij. t ¶De beth. ſu. hoc dr̃ ad dr̃iam alterius bethleẽ quæ non est in tribu iuda. v ¶Qui ha. &c. cõputando ionathan: qui erat filius adoptiuus: vt dictũ est cap. ꝑce. x ¶Senex &c. quia iam erat emeritæ militiæ. y ¶Abiit da. &c. qa nõ habebat officiũ corã eo citharizãdi: ideo ad officium priſtinum reuersus est in domum patris sui. z ¶Proce. &c. Bis in die ad sui iactãtiã & israelis vituperationẽ. a ¶Et sta. &c. exercitus enim philistinoꝝ stabat in vno mõte & exercit⁹ israẽ in mõte alio oppositoMoraliter. a ¶Cõgregantes &c. Hic agitur de duello dauid contra goliath gethæum per qđ' significatur allegorice pugna christi contra diabolum. Circa quod notandũ ꝙ sicut in præce. c significat⁹ est xps per isai: sic ꝓ ipsum pot̃ hic deus pater significari: eo ꝙ pater & filius vnũ sunt i substãtia & operatiõe: sicut dicit Ioh. x. f. Ego & pr̃ vnũ su. Igit̃ ꝓ isai mittentẽ filium suum

Dixit autem isai ad dauid filiũ suũ: a ¶mẽsura est triũ modioꝝ.

Accipe fratribus tuis ẽphi polẽtæ, a & decẽ panes istos: & curre in castra ad fratres tuos: & decẽ formelas caseb sei has deferes ad tribunum. Et fres g tuos visitabis si recte agãt: & cũ qb⁹ ord inati sunt disce. Saul autẽ & illi & oẽs filii isrl in valle terebinthi pugnabãt aduersum philistiim: Surrexit itaq; mane dauid, & cõmẽdauit gregẽ custodi: & onustus abiit sicut p̃ceperat ei isai. Et venit ad locum e magala & ad exercitũ: q egressus ad f pugnã vociferatus erat in certami ne: direxerat em aciẽ isrl. Sed & philistiim ex aduerso fuerat ꝓpati. Derelinquẽs ergo dauid vasa q̃ secũ attulerat sub manu custodis ad sarcinas: cucurrit ad locũ certaminis: & g interrogabat si oia recte agerent: er ga fratres suos. Cũq; adhuc ille loq a ¶reuelat' trãsligurat' vel trãsmigrans.

reꝰ eis: apparuit vir ille spurius ascẽh dẽs, goliath noie philistæ⁹ de geth, de castris philistinorũ. Et loquente

¶christus.

eo hæc eadem verba audiuit dauid. Oẽs aũt israelitæ cũ vidissent virũ, i fugerũt a facie eius: timẽtes eũ valde. Et dixit vnus q sp̃iã de isrl. Nũ vi

¶in superbia.

disti virũ hũc q ascẽdit? Ad exprobrãdũ em isrl ascẽdit. Virũ ergo q pk cusserit eum ditabit rex diuitiis magnis: & filiã suã dabit ei: & domum pris eius faciet absq; tributo in isrl. Et ait dauid ad viros q stabant secũ l dicẽs: Quid dabit viro q pcusserit philistæũ hũc, & tulerit opprobriũ de isrl? Quis est em hic philistæus ¶immũdus. a ¶ctõs deo militãtes.

incircũcisus: qui exprobrauit acies dei viuẽtis? Referebat aũt ei pplus eũdẽ sermonẽ dicens: Hæc dabunt viro q pcusserit eũ. Qđ' cũ audisset mheliab frater eiꝰ maior, loquente eo cũ aliis: irat⁹ est contra dauid & ait: Quare venisti: & q̃re dereliq̃sti paucas oues illas in deserto? Ego noui supbiã tuã & nequitiã cordis tui: qa vt videres ꝓlium descendisti. Et di n

a ¶subaudi dignũ increpatione.

xit dauid: Quid fec? Nũqd nõ verbũ est? Et declinauit paululũ ab eo p ad aliũ: dixitq; eundẽ sermonẽ. Et rñdit ei pplus verbum sicut prius. Audita sunt aũt verba q̃ locutus est q dauid: & annũciata sunt i cõspectu saul. Ad quẽ cum fuisset adductus,

quia nec iste exercitus nec ille audebat in vallem descendere ad procedendum contra aduersarios: quia exercitus stans in loco suo stari posset alĩ lapidib⁹ obruere. C

a ¶Accipe fratribus tuis ephi polẽ. in heb. habetur: Ephi granatæ. i. granorum tritici decoctorum. Ephi aũt quædã mẽsura est continens decies gomor prout dictum fuit Exo. xvj. b ¶Et de. for. ca. i. decem caseos paruos habentes formã parmidis. c ¶Has de. ad tri. Qui præerat millenario: in quo erant filii sui ordinati vt sic tribunus magis condescenderet eis & præcaueret eorum periculis: cætera patent vſq; ibi. e ¶Et ve. ad lo. m. Et ſm hoc magala est nomẽ proprium: hebræi dicunt ꝙ est nomen commune, & significat circulum: quia in situatione castrorũ debet fieri fossatum in circuitu: ſm ꝙ docet vegetius in li. de re mili. quia quãtũcunq; sit paruũ tñ castra intra locata sunt magis secura contra repentinum hostiũ incursum: & ideo subditur: f ¶Et ad ex. qui e. extra prædictum circulum in quo remanserunt sarcinæ & aliqui eas custodientes sequitur: g ¶Et in. &c. ſm mãdatum patris sui. h ¶Apparuit vir ille ſpurius. In hebræo habetur, intermedi⁹: & exponatur sicut supra. i ¶Oẽs autẽ ifra. &c. Non est intelligendum ꝙ totus exercitus fugeret: sed intelligẽdum est ꝙ nullus audebat egredi aciem ad obuiandum illi & pugnandum inter acies duorum exercituum: sequitur: k ¶Virum er. qui per. dr̃. rex &c. hoc enim fecerat rex proclamari per exercitum anteqũ dauid veniret. l ¶Et ait dauid ad vi. &c. Licet em iã audisset dauid vt dictũ est: tñ volebat a pluribus requirere ad maiorẽ certitudinẽ. Nec ꝭrebat ista dauid cupidi tate lucri, vel honoris principaliter: volebat enim pugnare cum eo propter gloriam dei: vt videbitur: & propter liberationẽ ppli: libertas aũt a tributo & alia regis promissa non alliciebant eũ ad hoc nisi tantum consequenter. m ¶Quod cum au. &c. ira. est cõ. da. quia timebat ne satuitate iuuenili exponeret se periculo. Vel vt alij dicunt: qa credebat eũ in ſuperbiã erectũ: eo ꝙ fuerat inunctus in regem præ fratribus suis: vt dictum est supra. xvj. c. n ¶Et di. da. quid ad hoc nihil reprehẽsibile attẽtaui. o ¶Nũquid non ver. est' q. d. non posui me ad pugnam: sed ad audiendum verba de statu exercitus ad referendum pr̃i. p ¶Et de. pau. in quo apparet humilitas dauid: qa reprehẽsionẽ fratris irrõnabilẽ patiẽter portauit. q ¶Audita &c. Hic consequẽter describit ipsius dauid cõflictus. Ad maiorẽ tũ sequẽtium intelligentiam hic quæriꝰ. V trũ duellũ sit licitũ: & videtur ꝙ sic ꝙ factũ ipsius dauid: qa ad duellũ volũtarie iuit: vt patet in textu: nec ex hoc reprehẽdit in scriptura, sed magis cõmẽdat: ergo &c. Contra qa in duello dant̃s vel saltẽ cõcedit licitia vtriq; inter licitedi se mutuo cũ igit alter illoꝝ sit innocens. præsumitur auctoritas, vel saltẽ datur licentia interficiendi innocẽtem: qđ' simpliciter est illicitũ: qa ꝓtra dictã iuris

An duellũ sit licitum.

℣ naturalis

℣lium suũ dauid ad fratres suos visitandũ, di. d ¶Fratres tuos vi. &c. significat deus pater filiũ suũ mittẽs in mundũ vt saluet per ipsum. Ioh. iij. Per hoc autẽ ꝙ dauid debellauit goliath gethæum: & ꝓ hoc philistinoꝝ exercitũ sicut dr̃ infra.

Moraliter.

℣ Videtes

E naturalis,& cõtra diuinũ ꝓceptũ:ergo &c. Rñsio:duellũ põt accipi dupliciter. Vno mõ ꝓprie:& sic duellũ est singularis pugna duoꝝ: vt p victoriã vnius appareat eius iustitia tãq; p diuinum iudiciũ & alterius iniustitia:& sic ꝑm oēs doctores duellũ est illi citũ: tã ex parte appellãtis q; etiã recipiẽtis,& etiã iudicatis & cõ

Duelli ac ceptiodu plex

locutus est ei:Non concidat cor cuiusq; in eo.Ego seruus tuus vadam & pugnabo aduersus philistæum. Et ait saul ad dauid:Non vales resistere philistæo isti:nec pugnare aduersus eum: quia puer es: hic autẽ vir bellator est ab adolescentia sua. Dixitq; dauid ad saul:Pascebat ser uus tuus gregem patris sui:& venie

a ¶diabolus.

b ¶antichristus.c ¶quẽlibet prælatum.

bat leo vel vrsus & tollebat arietem

a ¶dñici.

de medio ḡrẽgis:& ꝑsequebar eos: & percutiebam:eruebãq; de ore eorum. Et illi consurgebãt aduersum me:& apprehendebam mentum eorũ:& suffocabã:interficiebãq; eos. Nã & leonẽ & vrsum interfeci ego seruus tuus. Erit igit & philistæus c hic incircũcisus quasi vnus ex eis. Nũc vadã & auferã opprobriũ ppli. Qm̃ qs est iste philistæus incircũcisus:qui ausus est maledicere exercitui dei viuẽtis? Et ait dauid:dñs q

a ¶ptãte.

eripuit me de mãnu leonis & de manu vrsi:ipse me liberabit de manu philistæi hui⁹. Dixit aũt saul ad dauid. Vade:& dñs tecũ sit. Et induit saul dauid vestimẽtis suis:& iposuit galeam æreã super caput eius:& vestiuit eum lorica. Accinctus ergo dauid gladio eius super vestẽ suã: cœpit tentare si armatus posset incedere. Non enim habebat consuetudinem. Dixitq; dauid ad saul:Non possum sic incedere:quia nec vsum

a ¶legis sacrã tãq; onerãtia.

habeo. Et deposuit ea. Et tulit bacu lum suũ quẽ semp habebat in manu

possunt permitti:vtpote quando aliqui nobiles habent inter se guerrã quã possunt mouere ex longa cõsuetudine,q;uis superior rem habeant:vt patet in pluribus terris & regnis:& ex hoc vnus vastat terram alterius ferro & igne:in quo subditi qui sunt innocentes in rebus & corporibus multipliciter affliguntur:& aliqñ contingit ꝙ vnus coram superiori principe prouocat alium ad duellum:& alius statim recipit absq; vlla recusatione. Si iudex in tali casu probabiliter videat ꝙ predicta vastatio subditorũ innocentum per duellum istud debeat terminari: non videtur peccare tale duellum permittendo. Quia ei qui habet curam alicuius cõmunitatis, licitũ est minora mala ꝑmittere ad cuitandum maiora. Sicut licite ꝑ mittuntur meretrices in ciuitatibus ne omnia turbentur libidinibus: vt etiam dicit Aug sic autem videtur esse in proposito vt patet ex predictis. Et eadem ratione videtur esse de ignobilibus guerrã adinuicem mouere nõ potentibus in ali quo casu:vt sic ꝙ hoc ꝙ nullꝰ posset aliũ prouocare ad duellum, multiplicarentur homocidia occulta in terra eo ꝙ homicidæ tales non timerent ad duellum ab ali quo prouocari. In tali casu non videtur illicitum principi aliqua duella permittere: vt predicta homicida cessent,q; sunt maiora mala. Huic autem dicto videtur concordare dictũ Tho. de aquino in sua summa. vbi dicit ꝙ qñ in duello nõ expectatur aliquis euentus miraculosus, sicut est in proposito:vt patet ex suprad dictis: tũc tale duellũ appropinquat ad cõem rationẽ fortiũ: fortitus aũt licitũ est vti in pluribus casibus:vt ipse ibidẽ dicit. Ad primum argumentum de dauid patet solutio ex prædictis. Ad argumẽtum alterius oppositæ partis põt dici ꝙ non dat licentia occidendi innocentẽ in casibus prædictis:qa nullus duellãtiũ prædicto modo est immunis a culpa eo ꝙ volũtarie ponũt se ad hoc prætermissis aliꝰ vijs ꝑm ordinẽ iuris. His dictis ad expositionẽ litteræ reuertamur. Audita sunt &c. Hic describitur ipsius dauid cõflictus:& primo bellum ab eo petitur,cum dicitur.

a ¶Ego seruus tuus vã. Cõstanter em se obtulit,ꝑpter reuelationẽ dei sibi factã vt prædictum est. Sed quia saul nolebat ei cõcedere:eo ꝙ timebat ne vinceretur: qa adhuc erat iuuenis in ætate:nec videbatur ad robur viri puenisse:ideo dauid bellum desiderans declarat suã fortitudinem &,audaciã,dicẽs: b ¶Pascebat ser uus tuus grẽ. &c. Nec dicebat hoc dauid ad iactantiam,sed ad dei gloriam cui hoc principaliter attribuebat:de quo etiã adiutorio contra philistæum istum confidebat. Ideo subditur: c ¶Erit igitur & philis. hic &c. Q; autem vrũq; dauid attribueret deo principaliter:patet ex hoc quod subditur: d ¶Domin⁹ q eripuit me de manu &c. id est de potestate eius. Secundo bellum ipsi dauid conceditur,cum dicitur: e ¶Dixit autem saul &c. Ex hoc dicunt aliqui ꝙ reuelationes diuinæ etiam malis hominibus propter commune bonum. f ¶Et induit saul dauid vestimen. &c. Non est intelligendum ꝙ arma saulis facta pro suo corpore tradita fuerint dauid:quia ab humero & supra eminebat super totum populũ vt dictum est supra x.ca. Illa enim arma omnino fuissent improportionata ipsi dauid. Et si dicatur ꝙ propter hoc ea dimisit postea:non est verum,quia in dimittendo non allegauit armorum improportionem:sed inconsuetudinem portandi:vt patet infra. Arma igitur saul quibus dauid fuit indutus intelliguntur:quia erãt de armamentario suo:& dedit ea dauid:quia tunc eũ militẽ fecit. Tertio dauid cũ philisteo cõgreditur:qui cõgressus deseritur,cum dr: g ¶Et tu.ba.suũ quẽ semp.i. consuetudinarie.

Et elegit

A Vgꝰa Allego. ¶Ibat aũt phi.&c.ad.da.&c. Alleg. Philistæi dæmones. Goliath caput eoꝝ:q añ aduẽtũ veri dauid supari non potuit. Geth ciuitas goliæ interptat torcular:hic est mũdus vel infernꝰ i quo velut in torculari obnoxios pctis ꝑculcabit.q relicta qete supna tãq; septenario, in hũc mũdũ sex diebꝰ factũ lapsus est. Altitudo

a ¶legẽ moysi in gnẽ libris scriptã.

bus. Et elegit sibi qũinq; limpidissimos lapides de tor/a

a ¶adiuxit.f.gratiæ:quæ per lac significatur:qdꝰ in vase pastora li mulgetur.

Mat.15.c rente:& misit eos in perã pastoralẽ quã habebat secum: & fundam manu tulit:& processit aduersum philistæũ. b a Ibat aũt philistæus incedẽs & appropinquãs aduersum c dauid & armiger eius ante eũ. Cũq; inspexisset eũ philistæus & vidisset dauid,despexit eũ. Erat aũt adolescens a a ¶passione. b ¶speciosus forma præ filijs hoim. rũfus & pulcher aspectu. Et dixit philistæus ad dauid: Nunquid ego canis sum:q tu venis ad me cum baculo? e Et maledixit philistæus dauid in diis suis. Dixitq; ad dauid:Veni ad me:& dabo carnes tuas volatilibus cœli,& bestiis terræ. Dixit aũt dauid ad philistæum. Tu vens ad me cum gladio & hasta & clypeo:ego autẽ venio g ad te in nõe dñi exercituũ dei agminũ isrl: qbus expro

¶potestate.

brasti hodie. Et dabit te dñs ī † manu mea:& ꝑcutiã te, h & auferã caput tuũ a te:& dabo cadauera castrorum phi

a ¶quæ iuxta viã comedũt semẽtẽ. b ¶de qbus: Ne tradas bestijs aias confidentium tibi.

listiim hodie vỗlatilibꝰ cœli & bẽstiis terræ:vt sciat oĩs terra,qa est dñs deꝰ in isrl:& nouerit vniuersa ecclia hæc qa nõ in gladio,nec in hasta saluat dñs. Ipsius em̃ ẽ bellũ:& tradet vos in manꝰ nras. Cũ ergo surrexisset philistæus & veniret & appropinquaret cõtra dauid: festinauit dauid:& occurrit ad pugnã ex aduerso philistæi. Et

¶vnitas vincit.

misit manũ suã in perã. Tulitq; vnũ lapidẽ:& funda iecit k & circũducẽs ꝑcussit philistæũ in frõte. Et infixus est la/l

a ¶vbi signũ christi nõ habuit.

pis in frõtẽ eiꝰ:& cecidit in faciẽ suã sup terrã. † Præua/m luitq; dauid aduersũ philistæũ in funda & lapide:ꝑcussũ q; philistæũ iterfecit. Cũq; gladiũ nõ hꝛet mãu dauid, cu

a ¶diabolũ.b ¶eos.f.quos diabolus in manu habebat:p quos alios trucidabat.

b currit & stetit sup philistẽũ:& tulit gl̃adiũ eiꝰ, & eduxit n

a ¶ꝓprio gladio.

eũ de vagina sua:& interfecit eũ:ꝑcidit q; caput eiꝰ. Vi/o dẽtes aũt philistiim q; mortuꝰ esset fortissimꝰ eorũ:fugerũt. Et cõsurgẽtes viri isrl & iuda vociferati sunt:& ꝑsecuti sunt philistæos vsq; dum venirent in vallem:& vsq; ad portas accaron. Ceciderunt q; vulnerati de philistiim in via sarim,& vsq; ad geth,& vsq; accaron. Et reuertentes filii israel postq; persecuti fuerant philistæos, inuase/

¶Anticipatio est:hoc em̃ postea fecit.

c runt castra eorum. Assumens aũt dauid caput philistæi q

a ¶vũ postea ab achimelech sacerdote accæpit.

attulit illud in hierusalem. Arma vero eius posuit in tã/r

a ¶dñi:supflue additũ est suo,qa arma nõ in suo,sed dñi posuit tabernaculo

bernaculo suõ. Eo aũt tpe quo viderat saul dauid egre/g dientẽ cõtra philistæum:ait ad abner principẽ militiæ:

B Moralr. NIC.DE LYRA

A ta ¶Et elc.si.qn.li.la.i. duros & planos & rotundos sine angulis:qa tales magis direcẽt,ꝑiciunt & maiore i petu. b ¶Et.p.&c.cõstãter & intrepide de dei auxilio cõfidẽs. c ¶Ibat aũt &c.f.plane:,ꝑpter põdus em̃ armoꝝ nõ poterat currere sicut dauid. d ¶Despexit eũ, reputãs eũ nullius momenti ad pugnãdũ secũ. e ¶Nũqd ego ca.sum,q.d. canis q est inermis põtãdo,&exterius in signo. Et qn.la.i. fugit cõfusus. Iaco.iiij.b. Resistite diabolo:& fugiet a vobis.

C Duellũ cere ex te iudic

a ¶Tuve. ad me cũ g.i. cõfidẽs de armis & virtute tua. g ¶Ego aũt ve. i no.do.i. confidẽs de virtute diuina. h ¶Et da.te do.ex hoc patet ꝙ sup hoc diuinã reuelationẽ habuerat:qa futurũ cõtingens certitudinaliter gñuciat. i ¶Festi.da.,ꝓpere lapidẽ añ;q; philistæus esset sibi nimis,ꝑpinquus:qa talis actus fortior ẽ aliquãtulũ a lõge. k ¶Tulitq; v.la. Mat.iij. dicit q̃dã glosa ꝙ xps vicit diabolum trib⁹ tẽtatiõib⁹, sicut dauid goliath tribus lapidib⁹. Sed illa glo. nõ est multũ autẽtica:qa non dr ibi cuius sit: & ideo vr esse q̃dam glo. magistralis:,ꝑpter qd magis ẽ ad hær̃ẽdũ textui sacræ scripturæ:q vr hic inuere:ꝙ dauid vno tm̃ lapide philistæũ vicit. l ¶Et ipse. est &c. Dicũt aliq; ꝙ ferrũ galeæ cessit lapidi miraculose. Vel pot dici absq; tali miraculo: ꝙ galea sic erat facta ꝙ facies erat discoopta illa parte excepta qua operiebat lamina ferrea descẽdẽte super na sum vt dictũ est. ō. m ¶Præualuitq;. Hic põr describit ipsius dauid triũphus:& patet ꝛa vsq; ibi. n ¶Et edu. eũ de va. sua &c. philistæ/ em adhuc eũ nõ extraxerat: qa prius cum hasta pugnare volebat sicut faciũt milites in duellis prius inuadẽdo se cũ lãceis. o ¶Videtes aũt phili.&c. diuino miraculo. p ¶Fugerunt, territi diuino iudicio. Cætera patentvs q; ibi. q ¶Assumens aũt dauid ca.&c. non tunc sed postea ad terrendum hiebusæos ibi habitantes in forta licij fortitudine confidẽtes. r ¶Arma vero,eius posuit i taber.f.dñi quod patet ex hoc ꝙ dicit infra. xxj.ꝙ gladius goliath erat inuolutus post ephot in templo dñi.

† Eccĩ. 47.a. 1.mach. 4.d.

2.q.4.c. monomachiã. Moralr.

o De qua

* o ¶Vi.&c. mor. effet for. significatur ꝙ christꝰ de bellauit principem dæmoniorum & eius exercitum. Per baculum aũt & quinq; lapides qbus dauid goliath debellauit:significat crux xpi & quinq; vulnera p q̃ xps de diabolo & angelis eius triũphauit. Per hoc aũt ꝙ dauid gladio goliæ caput eius amputauit:significatur ꝙ sicut diabolus per lignum deuicerat genus humanum in homine primo:sic p lignũ deuictus est ab hoie xpo. ¶Moraliter p dauid inũctum a samuele significat quilibet christianus bonus a xpo inũctꝰ vnctione grãe:,ꝑpter qd timere nõ debet pãtẽ & arma sathanæ:sed cõstãter ipsum aggredi cum baculo scẽe crucis ipm̃ p fidẽ interius portãdo,&exterius in signo. Et qn.la.i. exercitio qnq; sensuum i bonis & ꝛtijs opibus.i. Pet.iiij.a. Christo in carne passo & vos eadẽ cogitatione armamini:& sic diabolus deuictus cũ exercitu suo

E Ca ¶De qua stir. Aug. Q2 saul & abner ignorat dauid apud eos
3.re.21.c. diu? cōmoratū: fecit barbā ḡ adolescēti creuerat, dū abſens sue
rat. b ¶Viuit aīa tua. Huic sile est illud. Bñdixit naboth deo
& regi. Q nō viuat aīa tua rex ſi nouī: vel videā mortē tuā ſi no-
pē.64.b ui. Sī, quoc; cōiūctio aliqñ ,p nō ponit: ſm illud: Si introibū in
requiē mea. i. nō introibut: vñ pōt sic ex
pōni. Si nouī. i. nō nouī.

NICO. DE LYRA

a ¶De qua stur, &c. Licet ãt dauid fuisset cū saul vt patet ex ḡdictis. c. xvj. tñ tūc nō cognoscebat: qa sicut dicit Augu. interim barba creuerat adolescēti ḡ nota bilster mutat aſpectū facies. Pōt etiã dici ꝙ saul ex dæmonis aſſūlctione hēbat me moriã & phãtaſiã turbatã & impeditã a cognitione. b ¶Dixitq; ab. vi. &c. modus est iurãdi: & est ſensus. Sicut verū est ꝙ ego deſidero vitã tuã. ſic verū est ꝙ ego nō nouī: & accipit hic ſi, ,p non. Nec mirū ſi abner non cognoscebat dauid qa erat princeps militiæ: & ſic erat occupatus cōtra aduersarios in extremitatibus regni rege in domo manēte: & dauid adhuc cū saule parū fuerat: ita ꝙ forſitan abner eū ibidē nō viderat. c ¶Et ait rex: Inter. &c. Fecerat em ,pclamari ꝙ filiã ſuã daret ei q philiſtæũ pcuteret vt dictū est ſupra: & ideo volebat scire ſi esset de bono genere ita ꝙ filia ſua esſet illi cōpetēter aſſignata.

¶In ca. xvŋ. vbi dr in postil. Ad maiorē ſequētiũ intelligētiã hic ḡrit vtrũ duellũ ſit licitũ &c.

ADDITIO Licet cã collationis & abſq; aſſertione multa falſa possint dici: in ſacra tñ ſcriptura vel in eius expoſitione nō videnť falſa aliquo mō ꝓuadēda: posſet em inde ſeq; error in opere vel in mēte. Vñ in ,pposito circa ḡſtio nē motã ,p postil. cũ aſſertione vera: dicēdũ ꝙ duellũ ex parte iudicũ ſemp est illicitũ: etiã in casibus positis a postil. Qđ patet ex hoc: nã auctoritates textuales decretoꝝ & canonũ ,p postil. alleg. indincte loquunť: nō excuſantes in aliquo caſu in duelis iudicē a pt̃ō nec; duellãtes ſaltē quo advtrãq; partē duelli. In illo enim ca. monomachia? ,p ipſum postil. allega. expreſſe hr̃ fic. Hæc & huiuſcemodi ſectãtes deũ ſolũmodo tẽtare videnť: ḡ qđ verba, indiſtincte loquunť. Vbi attẽdendũ est ꝙ nō dicit, oēs hæc ſectãtes tẽtãt deũ ſed videnť tẽtare: vt intelligať ꝙ posito caſu ꝙ aliquis ex his ſectãtibus intẽdat aliũ finẽ forte rectũ: ga tñ apparentia est mala, cauendũ est. Nã ſm apl'm. ,j. Theſ. v. c. etiã ab habẽte ſpẽm mali abſtinẽdũ est. Idẽ modus dicẽdi in. c. dilecti. de purg. vul. vbi i ſimili materia ſic hmõi iudiciũ penitus est interdictũ: vtpote in quo deus tẽtari videť: & in. c. ſuſcæpti regiminis. ti. ḡ dicto tractãs ſpãliter de duellis expreſſe dr ꝙ in eo caſu vel alꝰ hoc nō debeat aliquatenus tolerari. In quo habetur manifeſte ꝙ nō ſolũ, phiſ'neť duella fieri ſeu cõmitti: ſed etiã eoꝝ toleratio ẽ ,phibita: qđ est de directo contra poſitionẽ postil. Illud; autẽ qđ dr ad auctoritatẽ Aug. ꝙ loquiť ingſitiue ſeu dubitatiue, & non determinatiue nō habet aliqđ fundamẽtũ eoꝝ nō oſtẽdit contrariũ dictũ ipſius Aug. nec ꝙ ḡdicta retractet in libro retractationum. Sil'r nec doctores prædictas auctoritates iurídice expoñẽtes ipſos iudices videntur excuſare: vnde nec ipſe postillator aliquẽ doctorẽ allegat, niſi ſanctum Tho. q nihil facit ,p opinione ſua: vt patebit. Leges etiã ſæculares ab ipſis pbis cõditæ: qui de præcepto ,phibitionis diuinæ tẽtationes nō curãt, adhuc duellũ videnť ſimpliciter prohibere: vt de gladiatoribus. l. vnica. Cũ igiť nec ,p auctoritates textuales, nec ,p doctores talis excuſatio. ſ. iudiciũ in duello appareat deuenientibũ est ad rationes ,p positallatorẽ allegatas: & caſus per ipſum positos: ḡ ſi bene aſpiciuntur nõ videnť cõtra hãc aſſertionẽ aliquid facere. Ad cuius euidẽtiã ſciẽdum ꝙ licet habẽti curã alicuius cõitatis licitũ ſit ꝓmittere minora mala vt euitenť maiora: vtpatet de meretricio ,p ipm allegato: nemini tñ licet facere mala vt eueniant bona. Vnde in glo. ŋ. Regũ. xxj. Vana ſpe ſecuritatis a diabolo deludũtur, qui dicunt: faciamus mala vt eueniant bona: taliũ em dãnatio iuſta est: cuius rõ est manifeſta. Nõ enim ſola bonitas finis ſufficit ad faciendum actum bonum: niſi ſimul concurrant aliæ bonitates ad hoc requiſitæ: vt ſatis declarat ſanctus Tho. prima ſecũdæ. q. xviŋ. ar. iiij. in rñſione ad vltimũ argumẽtum. Et ideo licet tolerare meretriciũ, ,pter bonũ finẽ ſit ꝓmiſſum: nũq; tñ cõmittere meretriciũ, ſeu eidẽ auxiliũ aut cõſiliũ ꝓſtare est licitũ. Sed cõſtat ꝙ principes ſeu iudices duelloꝝ nõ ſolũ cõcurrũt in huiuſmodi duellis ꝓmittẽdo ſeu tolerando, ſed etiam faciendo ſeu auxilium præſtando

a dẽ ꝙ ſtirpe deſcẽdit hic adoleſcẽs? a
b Dixitq; abner: Viuit anima tua rex b
ſi nouī. Et ait rex: Interroga tu cu?
ius filius ſit iſte puer. Cumq; regreſ
ſus esſet dauid, percuſſo philiſtæo
tulit eum abner & introduxit corã
ſaule, caput philiſtæi habentem in
manu. Et ait ad eum saul. De qua ,p
genie es o adoleſcens? Dixitq; da
uid: Filius ſerui tui iſai bethleemi
tæ ego ſum.

ḡſtãdo: & hoc multipl'r. Primo qã de eoꝝ mãdato & auctoritate ordinanť ſeu aſſignanť loca & tpa duellãdi. Sil'r & de eoꝝ auctoritate & mãdato dantur conſeruatores ſeu rectores: qui vir oſcꝫ duellãtes cuſtodiãt a fraudibus, ḡ circa partilitatẽ amoris vtriuſq; & in alꝫs hmõi pñt cõungere. Sil'r ꝓncipes ſeu iudices coꝝ rã qbus duella exercerenť, oportet ꝙ vtraq; pars ſit tuta a violẽtia: ſic ꝙ neuter duellãtiũ poſſit ab amicis ſeu alꝫs iuuari vel alterũ inuadat ſeu ſupprimat vel ipſum a limitibus ,p ꝓncipẽ ſeu iudicẽ aſſignatis expellat. Niſi em aliqꝫs habẽs auctoritatẽ ad hoc ſeu ptãte talia duella a violẽtia extrinſeca ſecuraret: iã nõ esſet duellũ, ſed bellũ: cũ vtraq; pars poſſet cõuocare amicos & fauẽtes ſeu coadiutores ad aliũ cõuincẽdũ: qđ est contra rõnẽ duelli. Sil'r ꝓncipes ſeu iudices coꝝ qbus duella exercenť manifeſte ḡſtãt auctoritatem duellis cũ cõtrouerſitas ſeu diſcrepationes duellãtiũ diffiniũt ſeu ḡcipiũt decidi ſiu diffiniri i curꝫ ſuis:, put duellũ terminať, ſ. ꝙ ſi actor viuat in duello reus habeť pro cõdẽnato & deuicto & tãq; ſi actor intentionem ſuam legitime corã eo ,phaſſet: & ecõtra. Et ſup hoc cum ſueuerunt ferre ſniãs verbo & ſcripto auctoritate iudiciali: ſicut fit in alꝫs cauſis ꝓ legitimas ,pbationes. Vñ manifeſtũ est ꝙ in ḡdictis ꝓncipes ſeu iudices nõ ſolũ dici debẽt tolerãtes minora mala vt euitenť maiora: ſed etiã facientes mala vt bona eueniant vel vt mala maiora euitenť: qđ' nullo mõ licet quãcũq; malũ qđ' cõmittiť ſit modici nocumẽti: & bonũ qđ' inde ſpectãt, maximæ vtilitatis. Nã ſm Aug. nõ est licitũ mẽdaciũ pniciosum, ,p ferre ,p ſalute totius mũdi: vñ in casibus ,p postil. allegatis nõ excuſanť a pcõ iudices ex bonitate finis: ,p vtas em iuſtitiæ rectas decet ꝓncipẽ talia determinare: nõ ,p illas ḡ diuino iuri obuiãt vt ait Stephanus papa in. c. cõſuluiſtis. ŋ. q. v. Spõtanea cõfeſſione vel teſtũ approbatione delicta cõcelta ſunt vbi regimini iudicare: occulta em & incognita illi ſunt relinquẽda q ſolus nouit corda hoim. Et ibidẽ ſctõr; qđ' patrũ documẽta ſancitũ nõ est: ſũ perſtitioſa adinuctione nõ est ,pſumẽdũ. Præterea ſi in casĩb? ,po ſitis a poſt. nullus duellãtiũ est immunis a culpa eo ,p volũtarie ponũt ſe ad hoc ,ptermiſſis alꝫs vꝫs ſm ordinẽ iuris vt idẽ poſt: dicit in fine iſtius qõnis: a fortiori vinculo iudices q voluntarie hoc approbãt & ad hoc cooperãť modis ḡdictis, ,ptermiſſis alꝫs vꝫs iuris & medꝫs culpabiles magis sunt. Preterea rõ iſta postil. in qua dicit: ꝙ ſi vnus aliũ nõ posſet, puocare ad duellũ: multiplicarenť homicidia occulta in terra &c. nõ vr̃ hr̃e valorẽ. Nam ex oppoſito etiã ſeq;reť multiplicatio homicidioꝝ ſeu aliorꝫ malorꝫ in occulto. Ex hoc em ꝙ vnus aliũ posſet, puocare ad duellũ illi q virib? corporis sunt validiores vel arte bellãdi magis eruditi: alios infirmiores occulte opprimerẽt, cõſidẽtes de, ppriſs viribus & hmõi: & ſic nõ timerẽt ad duellũ, puocare:, put ſæpe cõtingit. Q2 aũt dicit ſctus Tho. cõcordari huic dicto &c. nullo mõ habet locũ, ſi ſctus Tho. bñ intelligať. Nã in. ŋ. ŋ. q xcv. in ſi. vltimi ar. ſ. in rõne ad vltimũ arti. vbi de hoc tractat: dicit ꝙ iudiciũ ferri cãdẽtis in aliquo cõuenit cũ ſortibus. ſ. inquãtũ ordinať ad alicuius facti occulti ingſitionẽ ,p aliqđ' factũ ab hoie: ſed differt a iudicio ſortiũ, inquãtũ ſpectať in iudicio ferri cãdẽtis aliquis miraculosus effectus: qđ' nõ cõtingit in rõne ſortiũ. Et poſt ea paucis interpoſitis dicit ꝙ duella in qbus nõ ſpectať miraculoſus effectus: vtpote qa pugiles ſunt penitus pares virtute & arte: magis accedũt ad cõem rõnẽ ſortiũ ꝙ examinatio ferri cãdentis vbi miraculũ ſpectať diuinũ: hæc ille. Sed hoc nõ tollit gn iudiciũ duelli illicitũ reddať ex duob?, ḡ ipſemet ſctus doctor ponit in eodẽ loco tãq; illicita. Primũ. ſ. qa ordinať ad iudicãdũ occulta ḡ diuino iudicio reſeruanť. Sccõ etiã qa hmõi iudiciũ nõ est auctoritate diuina ſctm. Et ſic ſunt intelligẽda verba ſcti doctoris in illo. c. vt patet bñ inſpicienti. Cũ vlterius dicit postil. ꝙ principes ſctẽ vitæ duella ſuſtinuerũt ſeu cõceſſerũt: vt ſctus Ludouicus rex frãcoꝝ & alꝫ &c. Ex hoc nõ concludit ,ppositũ ſuũ: nã fuerũt multi ſcti a deo in ſacra ſcriptura approbati, q pluries peccauerũt: vt patet de dauid & alꝫs: ſed pẽtã eoꝝ nõ ſunt trahẽda ad cõſequẽtiã: ſed ſua bona opera.

REPLICA In capi. xvŋ. vbi postillator ſub diſtinctione in certis caſibus dixit iudices non peccare dum ellum permittentes. Burgeñ. videtur dicere postillatorem commiſiſſe crimen leſæ maieſtatis: vnde eum inſtomachanter inuaꝫ dit concludẽs ꝙ vera aſſertione generaliter & ſine diſtinctione dicẽdum ſit ꝙ duellum ex parte iudicum ſemper ſit illicitũ: qđ' perſuadet

A ꝓſuadet ex hoc: qa vt dicit canõ: Monomachiã. ŋ. q. v. & cætera iura ,p postil. alle. loquunť idistincte: ſic ꝙ nullo caſu debẽt duella fieri nec tolerari. Sed nimis ḡciſa vr̃ hæc Burg. ſhia. Pẽſando em verba iurũ iũctis glo. oim doc. materia duelloꝝ tractať ſub
Duella ſi licita ſint diſtinctionibus manifeſtis. Nã iura loquunť in caſu quo de' tẽtari vr̃, duella ſint, phibita. A, cõtrario aũt ſenſu qđ' est argumẽtũ validũ in iure: vbi deus tẽtari nõ vr̃ ꝓmitti pñt in caſu etiã ḡ ad duellũ ḡtẽdiť alicuius occulti ingſitio: aut vulgaris purgatio aut ſniæ ,pmulgatio iura nõ ꝓmittũt. A cõtrario aũt ſenſu vt. ſ. ꝓmitti pñt. Est igiť manifeſta hmõi ,phibitiõis & ꝓmiſſionis diſtinctio. In casĩb? deniq; ,p postil. adductis nulla dei apparet tẽtatio ſed ,puocatis ſ̃ſumptio & aſſumẽtis ciuilis coactio. Niſi em ,puocatus ad duellũ aſſumeret: in vulgo iudicaret?, vel iniuſtus, vel effœminatus: vt igiť euadere posſit tale vulgi temerariũ iudicium, putat duellũ neceſſario aſſumẽdum: vel saltẽ ſaluo honore nõ esſe declinãdũ. Et ſic intelligo ciuilẽ coactionẽ: & putoꝝ tũq; nõ esſe ſine culpa: q̃uis ,puocãs cæteris paribus videať culpabilis magis: iudex tñ ꝓmittẽs nõ: cũ ꝓtineat ad pacẽ pauperũ litis terminatio & ad reipublicæ vtilitatẽ manifeſtã: vt patet in casĩ bus poſitis a poſtil. in qbus ex parte duellãtiũ non est aliqua dei tẽtatio: ſed ḡſumptio virtũ, artis & induſtriæ experimẽtũ humanæ: nec ex parte eoꝝ, immo nec iudicis intẽtione alicuius occulti ingſitio: nec vulgaris purgatio: rõne cuius in eo. iuris ti. & ŋ. q. v. dr̃, phiberi: nõ vr̃ peccare iudex: ſed potius facere debitũ of ficij ſui: & ꝓ pñs mereri. Paret igiť ꝙ Bur. nõ bñ attẽdit verba iurũ & doc. alleꝛẽdo ꝙ oino loquunť indiſtincte. Nã ſi ſine diſtinctione debeãt illa verba accipi: ſequiť dauid aſſumẽtẽ duellũ, de quo hic fermo, & saul ꝓmittẽtẽ imo approbãtẽ & opẽ armis ferẽtẽ peccaſſe: qđ' erroneũ est dicere. Et ſi dixeritis, put doc. cõter dicit: hũc caſum fa' tũ ex dei reuelatione: patet ꝙ in casĩb? hmõi diſtinctio est: & nõ ſunt indiſtincte illa iura recipiẽda. Nec Burg. rõnibus poſtil. ſatiſfacit. Cũ em arguit ꝙ curatores reipub. pñt ꝓmittere minora mala vt euitenť maiora: vtpatet de meretricio ſm bñ. Aug. Bur. cõcedit totũ: ſed addit impertinẽter, ꝙ non pñt facere minora mala vt viteńť maiora: ga ſm apl'm nõ sunt faciẽ da mala vt eueniãt bona. Et tota digreſſio Burg. tẽdit ad hoc: ꝙ iudices nõ mõ sunt duellũ tolerãtes: ſed faciẽtes & eius auctores: B ꝑ tpa & loca duellãdi. Nã vt ingt eoꝝ auctoritate depurañť certa ſm apl'm nõ ſunt faciẽ da mala vt eueniãt bona. Et tota digreſſio Burg. tẽdit ad hoc: ꝙ iudices nõ mõ sunt duellũ tolerãtes: ſed faciẽtes & eius auctores: ꝙ ſic oñdere nitiť. Nã vt ingt eoꝝ auctoritate depurañť certa tpa & loca duellãdi. Ict ordinanť rectores & ꝓſeruatores q vtroq; ꝙ duellãtes ꝓſeruẽt a fraudib? & violẽtia amicoꝝ: alteri fauentium &c.

C Prostibulo: permiſſio & ordiatio.

D Diuiſio.

Moralr.

GLO. ORDI.

Ca. XVIII
T fa. est &c.
a ¶Et di. cũ
&c. Ionathas dilexit dauid
vt vi delicet bellicosus
iuuenẽ aptũ pugnis. Iona
thas ſignificat eos q de iu
dæis in xp̃m crediderũt:
& pcæpta gra ſpũſſcti ,p
xpõ relictis oibus ipſum
ſecuti sunt. vnde petrus.
Ecce nos reliquimus om
nia, & ſecuti ſumus te. Sic
enim ionathas dedit da
uid veſtimenta ſua a tu
nicaq; ad baltheum cũ
credentes omnia quæ ha
buerunt in xp̃i ſeruitium
contulerunt. b ¶Per
cuſſit saul mille &c. hoc
fuit ſeminarium odij cõ
tra dauid. Sic iudæi au
dientes chriſtum quẽ cru
cifixerant in eccleſ'ns præ
dicari: & victoriam qua
hoſtem antiquum vicit:
& credentes in laude eius
gratulari grauiter tule
runt. c ¶Saul mille,
ſcilicet eos qui, fugientes
occiſi ſunt. d ¶Dauid
decem milia, ſcilicet phi
liſtæum qui in vno deie
cto omnes in fugã miſit.
☞ Tenebatq;

NICO. DE LYRA

Ca. XVIII
T factũ est cũ cõ
pleuiſſet log ad saul, aĩa ionathæ b
cõglutinata est aĩæ dauid: & dile
xit eũ ionathas quaſi aĩam ſuã.
a Tulitq; eum saul in domũ ſuã ī die illa: &
nõ cõceſſit ei vt reuerteretť in domum ꝑis
ſui. Inierũt aũt ionathas & dauid fœdus. c
† Diligebat em eũ quaſi aĩam ſuã. Nã ex d
poliauit ſe ionathas tunica qua erat indu
tus: & dedit eã dauid & reliqua veſtimẽta e
ſua vſq; ad gladiũ & arcũ ſuũ: & vſq; ad bal f
theũ. Egrediebat quoq; dauid ad oĩa ḡcũ
q̃ miſſiſſet eum saul: & prudẽter ſe agebat.
Poſuitq; eũ saul ſupviros belli: & accæpt? g
erat in oculis vniuerſi ppli: maximeq; i cõ
ſpectu famulorũ saul. Porro cũ reuerteretť h
ꝑcuſſo philiſtæo dauid, & ferret caput ei?
in hieruſalẽ: egreſſæ sunt mulieres de vni
uerſis vrbibus iſrael, cãtates choroſq; du
cẽtes in occurſum saul regis in tympanis
læticiæ & in ſiniſtris: & ꝓcinebãt mulieres
þ ludẽtes atq; dicebãt: † Percuſſit saul mille i
& dauid decẽ milia. Iratus est aũt saul ni
mis & diſplicuit ī oculis ei? ſermo iſte. Di
xitq;: Dederunt dauid decem milia: & mi

Moraliter. a ¶Et fa. est cũ cõ. lo. ad ſa. &c. p
ionathã q interprať colũbe donũ, xp̃s ſignificať:
eo ꝙ in eius baptiſmo ſpũſſctũs ſup ipm appuit
in ſpecie colũbæ. Mat. iij. Cuius aĩa. i. volũtas cõ
glutinať p amorẽ ipſi dauid: p quẽ ſignificať q
libet q fortiter ꝺ vitia pugnat: eo ꝙ dauid manu
fortis interprať: & dat ei veſtimẽta ſua & arma: a
ſicut dr̃: e ¶Et dedit eã dauid & reliqua &c.
✻Per quæ

Universidad de Deusto Biblioteca

E Ꝟ a ¶Tenebatq; saul lā,sic ꝺicante xp̃o euãgeliū,iudæi conabãtur mortẽ inferre. Sed dū ille ad salutẽ gentiū secedit tm̃ nocuere seipsos. b ¶Dixitq; sa.da.&c. Isid. Saul callidus simulator studuit alligare dauid michol filię suæ,si cētū sibi allophylor̃ ꝓputia offerrent:ille aūt ducēta obtulit:sicq; saul dū illū periculo obiecit:amplius eū gliscebat. Ita iudæi dū cōtra voluntatẽ dei xp̃m interficere nitebant̃ salutẽ gentium operati sunt. Dauid prius alienigenarū ꝓputia attulit, & sic filia saul uxorem accæpit. Et xp̃s nō prius synagogã accæpit q̃m gẽtibus gloriosus extitit. Prius em̃ in nationibus resecauit carnis pollutionẽ: & postea copulatus est synagogæ. Cū em̃ intrauerit plenitudo gentiū:tūc oīs israel saluus fiet. Dupla autẽ ꝓputia obtulit,p iudæis & gẽtibus.s.acq̃situs:vel qa maior est numerus credentiū gentiū q̃ iudæor̃. Creuit odiū saulis aduersum dauid:intm̃ vt in remediū sui de more psallentẽ iaculo conaret cōfigere.Per saulẽ iudæorum elatio,p dauid xp̃i humilitas significatur.Cū ergo ab imundo spū saul arripitur cātante dauid,eius vesania temperat̃ qa cum sensus iudæor̃ per blasphemiam in furorem vertit: dignū est vt ad salutẽ quasi dulcedine citharæ euãgelicæ locutionis tranquillitate reuocetur.

Ꝟ Percussit

NICO.DE LYRA

✠ & sic plus honoris attribuẽbãt dauid q̃ sauli. Dicebãt aūt dauid percussisse.x.milia:eo q̃ p cussserat goliath q̃ p.x.milibus cōputat̃ eo mō loquẽdi quo dauid dr̃.in.Reg.xviii.a.Tuvn̄ pro decẽ milibus computaris. a ¶Quid ei &c. Extūc em̃ time re cœpit, ne dauid pueniret ad regni:qa sciebat se reprobatū: sicut dictū fuit.ē.xv.c. b ¶Nō re.cr.ocu.&c. Modus est em̃ in uidorum & odientium respicere eos quod oc̃iunt ex obliquo. c ¶Post diē aūt &c. Hic p̃r̃ describitur prædictæ inuidiæ effectus malignus. Et primo dauid inuadẽdo:scḋo filiam suã ei insidiose promittendo,ibi: Dixit autem saul. Circa primum dicitur: Post diē autẽ in sp.s.ei m. sa. Grauius q̃ ante ,pter odiū ꝺ dauid cōceptū. d ¶Et p. Hic nō accipi f̃ prophetia ,pprie,sed tantum denominatiue: qa aliena tanq̃ arreptícius loquebat̃. e ¶Putans q̃ cōfi.posset &c id est perforare lancea:sic q̃ trā firet vsq; ad parietẽ. f ¶Et de. saul dauid a fa.eius secūdo &c.prius enim recesserat ab eo rediens ad domum patris:vt dictum fuit ca.præce.& nunc iterum redit ad patrem,ostendens periculum in quo fuerat:sed saul reuocauit eum fingens q̃ non fecisset a proposito,nec ex odio sed nesciens quid faceret agitatus a dæmonio. g ¶Et fecit eum tribu.&c. Non ,pter honorẽ sui:sed vt egrediens ad belli pericula occideret:sed dñs istud cōuertit in bonū ipsius dauid:vt patet ex littera sequenti. h ¶Dixitq; saul. Hic p̃r̃ ponitur effectus malitiæ saul,filias suas dauid promittendo:& primo primā:secūdo secūdam,ibi:Dilexit autẽ michol. Circa primum dicitur. i ¶Ecce filia mea maior.q.d.volo te honorare dando tibi primogenitā:maliciose cogitās, vt ad cōsequẽdum hoc matrimoniū dauid audacius se periculis exponeret:& sic periret sicut paret in lra. k ¶Quis ego sum aut quæ est vita mea. Hoc dixit dauid nō renuẽs mr̃imoniū:sed vt magnificaret ipsius saulis bñficiū:vñ sub dif: l ¶Factū est aūt tps cū deberet dari meroth filia sa.&c.vt dauid eius amplexib⁹ frueref: m ¶Data est ha

Universidad de Deusto Biblioteca

hi dederunt mille.Quid ei superesset nisi solum regnum?Non rectis ergo oculis saul aspiciebat dauid a die illa & deinceps.Post diē autẽ alteram in

a ¶.i.iudæos. b ¶.i.more arreptior̃ aliena referebat.

uasit spūs dei malus saūl:& prophetabat ī medio a

a ¶xp̃s. b ¶euãgelica dulcedine.

domus suæ. Dauid autem psallẽbat manu sua si

a ¶cœpit iesus facere & docere.

cūt per singulos dies. Tenebatq; saul lanceam & misit eam:putans q̃ configere posset dauid cum e pariete.Et declinauit dauid a facie eius secundo. f Et timuit saul dauid:eo q̃ esset domin⁹ cum eo & a se recessisset.Amouit ergo eum saul a se:& fecit g

a ¶in pugnā primus more regio.

eum tribunum super mille viros.Et egrediebatur & intrabat in conspectu populi.In omnibus quo q̃ viis suis dauid prudenter se agebat:& dñs erat cum eo.Vidit itaq; saul q̃ prudens esset nimis:& cœpit cauere eum.Oīs aūt israel & iuda diligebat dauid.Ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos.Dixitq; saul ad dauid.Ecce filia mea maior merob,ipsam dabo tibi vxorẽ: tm̃modo esto vir fortis & præliare bella dñi.Saul autem reputabat dicens:nō sit manus mea in eo:sed sit super eū manus philistinorum. Ait autem dauid ad saul:

a ¶latẽter dignū se insinuat.

Quis ego sum,aut quæ est vita mea,aut cognatio k patris mei ī israel:vt fiam gener regis? Factum est l aūt tempus cum deberet dari merob filia saul dauid:data est hadrieli molathitæ vxor.Dilexit aūt m dauid michol filiā saul alterā.Et nunciatū est saul:] b& placuit ei.Dixitq; saul:Dabo eam illi:vt fiat ei o in scādalum & sit sup eum manus philistinorū.Di

a ¶vna est res q̃ gigantẽ ,pstrauit:alteꝛa si centū ꝓputia allophylor̃ deferret.

xit ergo saul ad dauid:In duabus gener me⁹ eris p hodie.Et mādauit saul seruis suis:Loquimini ad q dauid clam me,dicentes:Ecce places regi:& omes serui eius diligunt te.Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt serui saul in auribus dauid omnia verba hæc.Et ait dauid:Num parum vobis videt generum esse regis?Ego aūt sum vir pauper & tenuis.Et renunciauerunt serui saul dicētes:Huiusmodi verba locutus est dauid. Dixit autẽ saul. Sic loquimini ad dauid. Non habet rex sponsa s

niū dauid cum lācea pforare Et q̃ diabolus videt q̃ aperta persecutio cōtra xp̃i amicos nō valet:ad persecutionem malicio sam cōtra eos cōcitandā sub specie boni studet: qđ significatur per hoc q̃ saul filiam suam merob promisit dare dauid dicens. i ¶Ecce filia mea maior merob ipsam dabo tibi vxorem tantummodo esto vir fortis & præ.&c. Quod faciebat ad hoc q̃ dauid gladio philistinor̃ moreretur. Et licut deo disponente dauid fuit saluatus,& saul in manibus philistinor̃ cecidit & ab eis lætaliter vulneratus. Sic ex diuina ordinatione frequenter cōtingit q̃ illi qui machinantur malū innocẽtibus,capiuntur in suis machinationib⁹. Pṡ.ix.c. In laqueo isto quẽ abscōderunt cōprehensus est pes eor̃.

Diuisio.

A Ꝟ a ¶Percus.&c.& attu. præpu. &c.Sic x̃ps prius in gẽtibus clarificatus est q̃ in synagogã sibi copularet.Et prius in gentibus immũ diciam resecuit.Cū enim plenitu do gentiū intrauerit:tunc oīs israel saluus fiet. Ro.11.c.

Ca.XIX.

Locutus est &c.Sequitur. b ¶Inagrovbi. &c. Quo ꝑsiliadi causa saul venire cōsueuerat: vbi occidi dauid

Ꝟ conditū

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Ni.tm̃ cē.præ.&c. hoc aūt pertit saul duplici rōne. Vna ē qa p illas partes amputatas & sibi apportatas certus erat saul, q̃ illi inter fecti nō erant de filiis israel q̃ sunt circūcisi. Alia rō fuit,quia philistæi horrebāt circūcisionem tanq̃ mortẽ:& ideo p hoc cōcipiebãt maius odiū ꝓtra dauid ,pter tale opprobriū illatū eis p ipm:& sic magis mouerent̃ ad interficiẽdum dauid,quod intẽdebat saul. b ¶Pla.f.&c. Tū qa michol diligebat. Tū qa philistæos idolatras odiebat.Cætera patẽt vsq; ibi: c Et saul ma. cœ. t.da. Tū qa iā erat gener regis:& p. p̃s de maioribus in regno. Tum qa michol filia regis eū diligebat & ionathas filius eius erat ipsi dauid cōfœderatus;vt patet ex p̃dictis.

ADDITIO.

¶In.c.xvii. vbi dr̃ in postil.Et declinauit a facie eius scḋo prius em̃ recesserat ab eo rediens ad domũ p̃ris vt dictũ fuerat.c.p̃cc.

ADDITIO Ad veritatẽ ·Ir̃æ habẽdã sufficit q̃ saul rẽtauit pcutere dauid bis in eadẽ die seu tpe & in q̃libet vice dauid declinauit & sic debet intelligi illud: Declinauit dauid scḋo i.non solũ declinauit ictũ seu pcussionẽ semel,sed ẽt bis nã in heb.in hoc loco hr̃.Declinauit dauid a facie ei⁹ duab⁹ vicib⁹.

REPLICA In c.xvii. circa illud qđ dr̃ Declinauit dauid a facie saul:scḋo vult Bur. q̃ eadẽ die saul nitebat bis pcutere dauid: sed hoc nō vr̃ verisimile:qa semel declinās nō legitur redisse nisi reuocat⁹: vt patet hic & c.xix.etiã de bannitione & tyrãnide saul nō est magnavis cũ res sit satis apparẽs.

NICO.DE LYRA

Locutus Ca.XIX. est au.&c.Vidẽs saul q̃ nō poterat occidere dauid p malicią occultã:vt patet ex p̃dictis, ꝓcessit ad pśecutionẽ eius manifestã inuidia ipm stimulãte:eo q̃ fortuna dauid crescebat quotidie Et more malefactor̃ pśecutus est eũ ordinate:primo ipsum inuadẽdo:scḋo de regno bānitẽdo.c.xxi. & quarto ipsum exulãdo.c.xxvii. tertio bānitũ insequẽdo.c. xxiiii. Diuisio. Prima in duas:qa primo saul iuasit dauid

a ¶capita ſm quosdã:qa ꝓputiũ vocatur summitas rei.

lineceſſe:niſi tm̃ centũ præputiã philiſtinorũvt fiatvltio de inimicis regis.Poro saul cogitabat tradere dauid in manus philistinorum.Cũq; renunciassent seruis eius dauid verba q̃ dixerat saul: placuit b sermo in oculis dauid vt fieret gener regis. Et post dies paucos surgens dauid abiit in accaron cum viris qui sub eo erāt a & percussit ex philistīm ducentos viros: & attulit præputia eorum, & annumerauit ea regi vt esset gener eius. Dedit,itaq;

a ¶synagogã.

saul ei michol filiā suã vxorem. Et vidit saul & intellexit:qa dñs esset cum dauid. Michol autẽ filia saul diligebat eum. Et c saul magis cœpit timere dauid. Factusq; est saul inimicus dauid cūctis diebus. Et egressi sunt principes philistinorũ. A prīcipio aūt egressionis eorum prudẽtius se gerebat dauid q̃ oēs serui saul. Et celebre factū est nomen eius nimis. Ca.XIX.

Locutus est autem saul ad ionathan filium suum, & ad omnes seruos suos vt occiderẽt dauid. Porro ionathas filius saul diligebat dauid valde:& indicauit ionathas dauid dicēs:Quærit saul pater meus occidere te: quapropter obserua te quæso mane:& manebis clam & absconderis. Ego autem egrediẽs stabo iuxta patrem g bmeum in agro vbicũq; fuerit:& ego loquar de te ad patrem meũ:& quodcũq; videro nunciabo tibi. Locutus est ergo ionathas de dauid bona ad saul patrẽ suũ. Dixitq; ad eũ:Ne pecces rex in seruum i tuũ dauid:quia nō peccauit tibi:& opera eius bona sunt tibi valde.Et posuit aīam suam in manu tua:& percussit philistæũ, & fecit dñs salutẽ magnã vniuerso israeli.Vidisti & lætatus es.Quare ergo pecmcas in sanguine innoxio:interficies dauid q̃ est absq; culpa?Qđ cũ audisset saul pacatus voce ionathæ iurauit.Viuit dominꝰ,qa nō occidet.Vocauit itaq; ionathas dauid:&indicauit ei oīa verba hæc. Et introduxit ionathas dauid ad saul:& p fuit añ eũ sicut fuerat heri & nudiusterti⁹ Motũ est aūt rursum bellum. Et egressus q dauid pugnauit aduersum philistiim. Percussitq; eos plaga magna:& fugerunt a facie eius.Et factus est spiritus domini s malus in saul.Sedebat autẽ in domo sua & tenebat lāceam.Porro dauid psallebat manu sua.Nisusq; est saul cōfigere lācea t dauid in parietẽ.Et declinauit dauid a facie saul.Lancea aūt casso vulnere perlata est in parietẽ.Et dauid fugit,& saluat⁹ est

sit dauid ꝓsalr̃:scḋo ionathã filiũ suũ C ,pter ipsum.c.xx.Circa primũ sic ,procedi tur:qa primo de consilio ionathæ dauid absẽdit scḋo in gratiã saulis ad horã recipi f̃,ibi:Locutus est ergo:tertio a saule ꝓsalr̃ inuadit̃,ibi:Motũ est aūt: quarto vxoris industria a morte eripitur,ibi: Misit ergo:qnto malicia saulis diuinis laudibus impedit̃,ibi:Nũciatũ est autẽ. Prima pars patet ex prædictis vsq; ibi: g ¶Ego aūt egre.sta.&c. Ad hẽ em̃ fuit dauid absẽditus de cōsilio ionathæ, vt exploraret voluntatẽ p̃ris de recæptione dauid in gratiã:vt sic posset in curia absq; periculo stare.Expectauit ãt ionathas loq de hac materia p̃ri suo quousq; ect in agro vbi ire cōsueuerat cã spaciandi: vt tũc in loco recreationis magis accęsceret verbis suis. h ¶Locu.est er.Hic p̃r̃ ponit recōciliatio ipsius dauid cũ saul p io nathã ipm multipliciter cōmẽdãtem.Et Diuisio. primo de innocentiæ puritate,cũ dr̃: Ne pecces rex in ser.tuũ dauid.qa non pec. tibi.scḋo de virtuoso ope,cũ dr̃: Et opera eius bo.sunt valde:tertio de aiositate, cũ dr̃:Et posuit ani.suã i ma.tua.i. exposuit vitã suã periculo quãtum apparebat humano iudicio:qa inermis iuit ad ꝑliãdũ cum philistæo:vt patet ex supradictis.c. xvii.quarto de reipublicæ vtilitate,cum dr̃:Et fecit dñs salutẽ ma.vni.israe.&sub dif: k ¶Vidisti.q.d.nō p̃r̃ ista negari. l ¶Et læ.es.q.d.ex quo dedit tibi lætitiæ materiã nō debes grere morte suam. m ¶Q.d cum au.saul &c.f.ad horam. n ¶Iurauit.Vt daret dauid maiorẽ securitatẽ. o ¶Viuit dñs &c.i.p viuẽtẽ deũ. p ¶Et in.jo.da.ad saul.credens q̃ ipsum stabiliter in gratiam recæpisset. q ¶Motũ est aūt rur.bel.Hic p̃r̃ dauid a saule rursum impetit̃. Habitus em̃ inclinat p modũ naturæ.Saul autẽ habituatus erat in odio cōtra dauid:& ideo licet recæpisset eũ i gratiã ad ꝑces ionathæ filiꝰ sui:habita m̃ occasione:licet irrōnabili redit ad eius pśecutionẽ:q̃ qđẽ occasio fuit victoria dauid de nouo habita p philistæos q̃ notat cũ dr̃: r ¶Et egres. da.De quo saul torq̃batur inuidia,q̃uis deberet gaudere:ideo subdit̃: s ¶Et fa. est spūs &c.Quia crescentẽ eius malicia dabat dæmoni maior ptās in psona sua. t ¶Nisusq; est saul cō.lan.dauid i pa. Et declinauit. &c. Ex odio inueterato.

✠ Misit

Moraliter. d ¶Locutus est autẽ &c, Moralr. Ille q̃ machinat occulte ad mortẽ innocẽtis,& videt q̃ nō ꝓficit:qa deus innocẽtẽ ꝓtegit:ad ipsum occidendũ manifeste si pōt se conuertit:& hoc figurat̃ p saul q dixit, e ¶Ad ío.fi.fuũ &ad oēs ser.su. vt oc.da. Per hoc aūt q̃ ionathas insinuat dauid dicēs: f ¶Quæ.saul oc.te.significat̃ q̃ x̃ps frequẽter ꝓmunit suos fideles vt caueãt insidias crudeles. Et sic ꝑ hoc q̃ ionathas ꝑsuasit sauli cōtrariũ, dicens: i ¶Ne pec.rex in ser.tuũ dauid. significat̃ q̃ instinctus diuini retrahẽtes impios a malo,nō deficiũt eis q̃diu sunt in vita p̃ti:q̃uis deus sciat eos vitã in malo finire:tñ aliq̃n ad tps retrahunt̃: & hoc significat̃ p hoc qđ subdit̃ saulis rñsio. o ¶Viuit dñs qa nō occ.&c. Tamẽ postea conat⁹ est multipl̃r p se & suos satellites ipsum occidere: vt patet in textu. Per hoc etiã appet dei mia retrahẽs pctōres a malo & hoim malicia,q̃ ntẽpta talẽ retractiõe cito reuertunt̃ ad vitia ꝙsueta.

¶Scḋa pars. m ✠Tulit

E cōdi:tū fuerat. a ¶Misit er. &c. Hoc nō ad crucē xpi, sed ad passionem ptinet. Crucifixus em xps & mortuus est: & sepultus. Erat aūt illa sepultura tāq̄ dom⁹: ad quā custodiendū misit regnū iudæoꝝ: qn̄ ad sepulchrum dñi custodes adhibiti sunt. Q. custodita est domus vt dauid interficere(tq̄ xps nō in sepulchro, sed in cruce est interfectus) refertur ad corpus eius. Christi enim nomen tollere est christum interficere. non enim crederetur in christum si custodum præualeret mendacium: qui dixerunt: Nobis dormientib⁹ venerunt discipuli eius: & abstulerūt eū. mat.29.c Sed nec̄ saul potuit interficere dauid: nec regnum iudæorū tollere memoriā christi. Qui autem de virtute saul. i. de regno iudæorum in christum præsumpserunt: offenderunt in lapidem offensionis tāq̄ in statuam: & eis hædus visus est agnus: quia in quo peccatū nō inuenerunt quasi peccatorē persequunt. b ¶Pellē pi. Inde pulullus consutus fuit: qui intextis pilis caput inuoluti hominis in lecto mē tiretur. c ¶In rhama. Ciuitas saulis est in tribu beniamin in sexto miliario ab helta ad septentrionalem plagam contra bethel: alia rhamatha est in tribu afer. Bene conueniunt hæc nomina rebus gestis ipsius: quia prophetarum dicta & celsitudinem habent scientiæ: & venustatē eloquentiæ. d ¶Misit ter. nuncios &c. Abijt & ipse. Raba. Saul quoq̄ & nuncij eius iudæos significant: qui dum aduersari christo cupiunt habent in ore sacramenta legis & prophetarum ad christi testimonium: & cum ecclesia quasi cū prophetis de scripturis disputant sicut illi cū prophetis prophetabant. e ¶Propheta uit. Isti prophetæ religiosi viri erant dicti nazareni: qui non bibebant vinum: & vacabant semper canentes hymnos & psalmos. f ¶Nudus. Et iudæi fide atq̄ sacerdotio & regno nudati, legem & prophetas in ore habent. g ¶Num & saul &c. Prouerbium dicitur quod in ore loquentium sæpe versatur. Mira enim res videbatur, hominem tam prophanū, prophetare. Et nos cum inscios videmus docere rectæ dicimus. Nū & saul inter pphetas? ¶Raba. Magna quæstio hic orit: cū in præcedētibus legat: & non vidit samuel saulē vsq̄ in diē mortis suæ: quō hic prophetasse corā samuele dicatur. Quod hebraei duobus modis soluūt: quia. s. abscōdit se samuel ne videretur ab eo. Vel non vidit eum. s. indutum habitu regio quo indutus erat q̄n dictum ⁊ fit: non vidit eū vsq̄ in diem mortis suæ: & sic non vidit eū indutū. f regio habitu. Se vero exposse non oibus vestimētis, sed regalib⁹ tm̄ intelligendū est. ¶Raba. Item quæritur quō qui missi erāt ad hoiem tenendū, & ad necem ducendum, prophetalis spūs participes esse meruerūt: & similiter ipse saul q̄rēs sanguinē innocētē? Sed & baalā pphetauit: & multi dicent in illa die: Nu.22. ℣ Dñe dñe

NICO.DE LYRA

c ✻ a ¶Misit ergo saul. Hic consequēter dauid vxoris industria de periculo liberatur. Videns enim saul q̄ dauid ictū eius declinauerat & fugerat: misit post eum vt caperetur & occideretur: sed per eius vxorem eripitur: quod notatur cum dicitur: b ¶Quod cum an. da. &c. per hoc enim quod a dauid audierat q̄ saul eum a¶regnū iudæoꝝ. b¶milites q; custodirēt a no cte illa. Misit ergo saūl satellites a sepulchrum. a¶sepulchrū. b¶christi.

suos nocte in dōmū dauid vt custo a¶.i. mēoria ei⁹ & fides de cordib⁹ hoim audirent eū: & interficeret mane. Qd̄ b cū annunciasset dauid micholvxor sua, dicens: Nisi saluaueris te nocte hac, cras morieris: deposuit eū p fenestrā. Porro ille abiit & aufugit: at q̄ saluatus est. Tulit aūt michol sta c a¶lapidē offensionis. b¶qa iudæis hedus visus est agnus.

tuā: & posuit eā sup lectū: & pellem d pilosā capratū posuit ad caput ei⁹: & opuit eā vestimētis. Misit āt saul ministros q parēt imperāti. e apparitores q raperēt dauid. Et rñsum est: q̄ ægrotaret. Rursumq̄ misit saul nūcios vt viderēt dauid dicēs: Afferte eū ad me in lecto vt occidaē. Cūq̄ venissent nūcii: inuētū est simulacrū sup lectū, & pelles caprarū ad caput ei⁹. Dixitq̄ saul ad michol: Quare sic illusisti mihi, & dimisisti inimicū meū vt fugeret? Et rñdit michol ad saul: qa ipse locut⁹ est mihi, dicēs: Dimitte me: alioq̄n e interficiā te. Dauid aūt fugiēs salua c tus est. Et venit ad samuel in rhamatha: & nūciauit ei oīa q̄ fecerat sibi saul. Et abierūt ipse & samuel & morati sunt in naioth. Nūciatū est autē f saulī a dicentibus: Ecce dauid in na a¶locus est in rhamatha vbi fecit dauid. ¶pulchritudo. b¶excelsum.

ioth in rhamātha. Misit ergo saul lig ctores vt raperēt dauid. Qui cū vidē a¶q illo tpe pphetabāt.

dissent cuneū pphetārū vaticinātiū: & samuele stātē sup eos: factus est ēt k spūs dñi in illis: & pphetare cœperūt etiā ipsi. Qd̄ cū nūciatū eēt saulī misit & alios nūcios. Prophetauer drūt āt & illi. Et rursum saul misit tertios nūcios: q & ipsi pphetauerūt. Et iratus iracūdia saul: abiit & ipse i rhamatha, & venit vsq̄ ad cisternā magnā q̄ est in soccoth: & iterrogauit & dixit: In quo loco sūt samuel & dauid? Dictūq̄ ē ei: Ecce i naioth sunt in rhamatha. Et abiit i naioth in rhamatha. Et fact⁹ est etiā sup eū spūs dñi: & ābulabat igrediēs: & pphetabat vsq̄ dū veniret i naioth i rhamatha. Et expoliauit ēt ipse sem e vestimētis suis, & pphetauit cū cæ ¶abscōdito.

f teris corā samuele: & cecinit nudus n tota die illa & nocte. Vñ & exiuit, po g uerbiū, † Nū & saul inter, pphetas? p eum configere voluerat: & consequenter viderat hoies armatos post dauid missos coniecturauit q̄ mortem eius quærebāt. Vel forte aliquis de familis saul ad hoc missus secretum aperuit ipsi michol: vt dauid per eam saluaretur: qui erat accæpitus: maxime in conspectu famulorum saul: vt dicitur in ca. præcedenti. c ¶Tulit autem michol sta, super lec. ad repræsentādum corpus dauid. d ¶Et pel. pi. ad repræsentandum eius capillos: vt sic quærētes mortem dauid deluderet: & interim dauid fugeret. quia primi nuncij a saule missi habebant in mandatis, vt ipsum vsq̄ mane custodirent: & tunc occideretur cum de lecto surrexisset: qa turpe erat occidere hoiem in lecto iacentē. Cætera patēt vsq̄ ibi: e ¶Dimit. me &c. In hoc mentita fuit: qa ad psuasionē eius dauid fugit: vt patet ex ꝓdictis: tm̄ hoc dixit timore pris: istud tm̄ mēdaciū fuit offensiosum. f ¶Nūciatum est. Hic ꝓpr̄ pon ik frustratio conatus saulis psequentis dauid per diuinas laudes: saul autē misit nūcios ad interficiendū dauid postq̄ sic euaserat: & hoc ostēdit cū dr: g ¶Misit ergo saul. i. occisores q̄ habēt officiū puniendi malefactores & dicunt a lito tas: qd̄ idē q̄ sacrificare: tm̄ interponit clra. Sed frustrata fuit intentio saul: p hoc qd̄ subdit: h ¶Quī cū vi. cu. &c. i. societa tē religiosoꝝ: deū laudantiū: put. ō. dictū fuit. x. cap. i ¶Et sa. &c. i. præsidentem eis. k ¶Factus est etiam spi. &c. i. deuotionis. l ¶Et prophe. cœ. &c. i. deū laudare, omittētes perlequi dauid. Simile habetur Ioh. vij. g. de ministris missis ad capiendum iesum: qui cum audissent eum prædicantem, conuersi fuerunt per deuotionem ad ipsum: & reuersi sunt dicētes: Nūq̄ sic locutus est hō: excusantes se de eius captione. Et eodē modo dicēdū de scdis nūcijs & tertijs a saule missis: & etiā de ipso saule: qui desiderio occidēdi dauid fuit in ꝓpria psona: vt dr in ira: & patet vsq̄ ibi: m ¶Et ex. etiā ipse se. nō q̄ remaneret nudus: sed quia deposuit insignia regalia quæ erant exterius, vt accideret vestes similes a religiosis laudantibus deum. Sicut dauid rex vestitus ephot lineo ante arcam, ꝓcedebat cantans in organis laudes diuinas: vt habetur. ij. Reg. vj. d. propter quod despexit eum michol dicens: Q̄ gloriosus fuit hodie rex israel discooperiens se: qa insignia regalia deposuerat. ideo subditur ibi: Et nudatus ē quasi si nudetur vnus de scurris: & eodē modo dicitur hic de saule. n ¶Et cecinudus &c. quia deposuerat insignia regalia: vt prædictū est. o ¶Vnde & exiuit prouerbium. i. verbum commune. p ¶Num & saul inter prophetas. Hoc exponitur aliter q̄: supra. x. c. quia hic accipitur de eo in quo apparet aliqua deuotio ad horam ex insperato: sicut cum aliquis vitæ dissolutæ ostendit aliquod signum deuotionis, dicitur modo: Bernardus factus est monachus. Ira tunc dicebatur de talibus: Nū & saul inter prophetas. q. d. ista deuotio transitoria est & ad horam nō firma.

✻ c ¶Tulit aūt michol statuā &c. Per michol vero dauid vxorē quæ caute saluauit eius vitā: significatur hois sapientia: de qua dr Sap. vij. a. Hāc quæsiui mihi sponsam assumere: & ipsa liberat habentem ipsam: sicut de ipsa dicitur Sap. x. b. Hæc liberauit iustum.

A ℣ Dñe dñe nōne in noie tuo prophe Mat.7.c tauimus &c Quibus dicetur: Nō noui vos vnq̄: discedite a me qui operamini iniquitatē. Nō est ergo Mystice. mirū hoiem reprobū trāsitorie, pphetasse. Mystice aūt saul & nuncij eius significāt hæreticos: q habēt aliqd spūalium donoꝝ: sicut testa mēta legis & euāgelij, & baptisma: Qd̄ cū ad ecclesiā veniūt: nō est in eis violandū, aut quasi nō habeāt tradendum: sed oportet eos cognoscere vnitatem in vinculo pacis: si ne qua q̄q̄ habēt q̄uis sit sanctū & venerādū: ipsi tm̄ tāto indignio res sunt, quanto illis donis non bene vsi sunt.

Ca.XX.

Vgit autē dauid &c. a ¶Vno tm̄ &c. gradū vocat parietē quo medio inter se & hostes p domus fenestrā euasit ℣ vbi erant

NICO.DE LYRA

Vgit aūt Ca.XX. dauid &c. Hic ꝓpr̄ describit quomodo saul ex odio dauid filiū pro priū inuasit. Circa qd̄ sciendū q̄ postq̄ saul recæperat dauid in gratiā ad ꝓces ionathæ: vt dictū est ca. xix. ionathas a patre recessit, p aliqb⁹ negocijs & sic ignorabat quō pater suus postea dauid inuaserat & mortē eius quæsierat: ꝓpter qd̄ dauid venit ad ionathā ista denunciās ei: vt adhuc tēraret si saul simplr̄ diffinierat eū occidere: ga graue erat ei a ionatha discedere: & grauius mortē incurrere. Igit in hoc. c. sic ꝓcedit: qa primo ponit ipsius dauid petitio: scd̄o ipius ionathæ cōcessio ibi: Et ait ionathas: tertio cōcessionis executio ibi: Et venerūt kalēdæ: quarto saulis indignatio, ibi: Iratus aūt saul: qnto dauid & ionathæ lachrymabilis separatio, ibi: Cūq̄ illuxisset. Circa primū ꝓmittit querimonia dauid de saule ipm iniuste psequēte: vt ex rōne ionathæ formet post ea suā petitionē. b ¶Nō morie. Hoc dixit ionathas ignorās qd fecisset pr̄ suus post recessum suū ab eo: vt dictum est: c ¶Quinimmo vi. dñs. Modus est iurādi ac si dicat: &c. i. modicū defecit q̄ pr̄ tu⁹ me nō interfecit: primo lāceā, ꝓcēdo scd̄o p nūcios & p seipsum me ad mortē ꝓrēdo: vt patet ex dictis ca. xix. Quo audito dixit ionathas:

e ¶Quodcūq̄ dī. &c. Ad salutē tui & conseruationē: ex quo dauid pr̄ format suam petitionē dicēs: f ¶Ecce ka. &c. i. festū neomeniæ qd̄ fiebat apud hebræos in memoriā beneficij diuini in rerū cōseruatione: sicut & sabbatū celebratur ꝓ bñficio creatiōis. Trāsmutatio aūt in istis corporibus sensibilib⁹ mulrū sequif motū lunæ: & ideo in nouilunio fiebat festū prædictū. g ¶Et ego ex mo. &c. qa illa die rōne solēnitatis notabiles psonæ comedebant cū rege: in ter quas dauid fedebat primus: eo q̄ erat gener eius. h ¶Dimitte ergo me vt absco. Vt possis certitudinaliter experiri vel explorare intētionē finalē patris tui de me, p modū qui sequit: i ¶Si † de pœ. re, &c. Vtrum aūt sic fecerit dauid di. 2. c. fu vt hic dicitur: nō habetur ex textu: gerat aūt necetiam contrarium. Dauid autē &. c. si em tunc loquebatur ionathæ die im- †ß. 17. d. mediate ꝓcedēte kalēdas: vt patet &. j. 26. c. in textu: & absco dēdus erat in agro die tertia post: ita q̄ duæ dies integræ & plus erāt intermediæ: vt patebit ex sequentibus. Sortes aūt iudæ & beniamin erāt cōiunctæ: ita q̄ cito poterat aliqs ire de vna ad aliā & redire: ꝓpter qd̄ dauid tpe intermedio potuit ire in bethlee & redire die determinata ad locū cōditum inter ipsum & ionathan. Si aūt nō fecit sic: fuit mēdaciū officiosum: de quo nō est necessarium excusare dauid & ionathan: qa apostoli q fuerūt multo ꝓfectiores nō excusant oīno a ꝓcō veniali. j. Ioh. i. d. Si dixerimus qa pctm̄ non habemus: ipsi nos seducimus &c.

k ¶Si dixe. bñ &c. i. signū est qd̄ nō quærit me occidere. Cætera patēt. l ¶Et ait io. Hic ponit ipsius ionathæ cōcessio ꝓm formam petitiōis dauid: ꝓpter qd̄ rñdit dauid m ¶Quis re. mi. Hoc dixit: quia sibi difficile videbat, q̄ filī regis veniret ad ipsum i agro qn alīq cōmitarent ipm: qd̄ posset credere in periculū ipsius dauid ad faciēdum voluntatem regis. Et filī periculo sum sibi videbatur: q̄ ionathas renunciaret dauid ꝓ alio: eo q̄ dauid habebat oēs suspectos ne accusarēt eū erga saul ꝓter ionathā: ꝓpter qd̄ ionathas ei dixit: n ¶Veni & egre. foras in agrū. Vt ostēderet ei locū vbi sibi renūciaret intētionem patris sui ꝓ seipsum mō inferius scripto. Interponitur tm̄ renouatio fœderis inter ionathā & dauid, cū dr: p ¶Et si vixe. fa. &c. Quia ionathas ꝓ certo tenebat dauid regnaturū post saul patrē suū: sicut & factū est. q ¶Aut si nō fecero. Hoc non est in hebræo nec est de textu: sed immediate sequit:

c ✻ Quando

Moraliter. a ¶Fugit aūt dauid de na. &c. Per hoc qd̄ dauid in p Moraliter. secutione positus fugit ad ionathā amicū suū fidelē, ostēdēs ei anxietatem animi sui: docemur in angustia positi recurrere ad eū de cuius amicitia & fidelitate nobis cōstat: & eidē aperire: qa ꝓ hoc alleuiat: sicut apostema plus affligit q̄diu clausum remanet q̄ post apertionem, ꝓ qua sanies defluit & euacuatur. Per hoc autē q̄ ionathas dedit ei cōsiliū & auxiliū offensa patris sui nō obstāte: docemur dare consiliū & auxiliū innocēti, nō obstāte offensa cuiuscūq̄ psonæ. ¶Aliter aūt pōt dici: ꝓ p ionathan q colūbæ donū interpretat, spūssctūs q i colūbæ specie apparuit in baptismo xpi significat: ad cui⁹ auxiliū & cōsiliū debemus recurrere in angustijs & ipse paratus ē iuuare: qa ꝓpriū est diuinitatis succurrere in casib⁹ desperatis i quo dauid erat sm̄ viā humanā. Per hoc etiā q̄ ionathas cōfortauit dauid: ꝓ dicēs ei q̄ esset psecutionē saulis euasurus & regnum israel adepturus, dicens: o ¶Dimittam te vt &c. Et sequitur postea:

¶Scd̄a pars. m ij ✻ Quando

vbi erãt obsidẽtes. a ¶Et req.&c. Prolepsis est.i. anticipatio: hoc em̃ multo post factũ est: cũ interfecto saule regnũ ad domum dauid trãslatũ est: & q innocẽtẽ psecuti sunt diuinitus multati sunt. Tũc requiuit dñs de manu inimicoꝝ: quare.i. virũ sanctum afflixerũt. Tũc cogebant rõnẽ reddere: qa oderãt eum tãto tpe. Qđ de absalon: & de siba filio bochri: de saul, & de cæteris hostibus dauid põt intelligi. Vel, requiuit dominꝰ.de.m.ini.da.q nõ & ipsi cum eo fœdus pacis inire voluerũt: cũ quo dñm esse viderunt. Hæc autẽ scriptura ideo ꝓoccupauit vt qđ dixerat, qñ eradicauerit dñs inimicos dauid: verã esse cõprobaret: qa scilicet iimici dauid eradicati fũt de terra: nõ ipso dauid sed scilicẽte, sed dño, p illo vindicãte. b ¶Et ad.io.de.Ra. Vt a pditione inimicoꝝ dauid ostẽderet imunis: qa diligebat eũ ſm legem dei. Qui & si morte ꝑuctus regnũ terrenũ cũ eo sicut sperabat habere non potuit: absq; vlla dubitatione regni cœlestis consortiũ cũ eo quẽ ꝑ virtutibus diligebat cum esset & ipse vir virtutũ accœpit. c ¶Nũ.ig.qa di.q.d. amas inimicũ meũ aduersans mihi: in quo ostẽdis adulteri no te cõcæptum cõcubitu. Nã legitime nati artius amant patres.

Affer

NICO.DE LYRA

a ¶Qñ era.do.in.da. Sciebat em̃ patre suũ cũ domo sua puniẽdũ ꝓpter pſecutionẽ dauid iniustã. b ¶Et re.&c. hoc sil'r non est de textu, sed immediate sequit: Pepigit ergo &c. & sequit: c ¶Et re.do.de ma.ini.da. Qđ exponũt expositores nri de vindicta diuina cõtra saul & alios inimicos dauid. Hebræi ẏo retorquent ad sensum oppositũ: dicentes ꝙ inimici dauid hic ponunt ꝙ ipso dauid: & est sensus. Requat dñs de manu dauid: qa dauid fœdus istud initũ cũ ionatha fregit: qñ medietatẽ hæreditatis miphiboseth filij ionathæ dedit sibi & sẽo eius: vt hr̃.j.n.li. xix. c vt plenius videbit qñ erim̃ ibi dño cõcedẽte. Vñ dicit hic Ra. Sa ꝙ qñ dauid dixit ipsi miphiboseth: tu & sibi diuidite possessiões: venit vox a deo, di. Roboã & hieroboã diuident regnũ: eo ꝙ dauid fregerat istud pactũ qđ erat inter dauid & ionathã ac posteros eorũ. Qđ aũt ponit hic: d ¶De ma. ini.da. loco huius, de manu dauid dicũt ꝙ hoc factũ est ad reuerentiã ipsius dauid: sicut mr̃ maledicens puero suo ex amicitia ad ipm statim subdit: huic lapidi dicovel patrieti vel aliq̃d hmõi: & eodẽ mõ Iob.ꝯ.c. dr̃: Bñdic deo & morere, ꝓpter reuerẽtiã diuinã ibi ponit bñdic, ꝙ maledic ſm oẽs expositores & tali mõ loquẽdi vsus est dauid. j xxv. iurãs destruere domũ nabal di. Hoc faciat deus inimicis dauid &c. i. mihi: vt dicit ibidẽ. ¶Aliter ſm sensum istũ põt expõi: De ma. ini.da. i. p man⁹ inimicoꝝ dauid: qa hieroboã & alij q insurrexerũt ꝑra Salomonẽ ad diuidẽdũ regnũ dicunt inimici dauid inquãtũ fuerunt inimici posteritatis suæ.

g ¶Et addi.io.de.i. valde iurare: ita ꝙ nõ accipit hic ꝓ piurio, sed pro confirmatione iuramẽti. Cætera patẽt vsq; ibi: f ¶Et ve.ín &c. in die. &c. qa dies kalẽdarũ & crastina erãt festiuæ: & sic apparet qđ .s. dictũ est. s. ꝙ absconsio dauid fuit statuta die tertia a kalẽdis. g ¶Et sedebis &c. ezel. i ambulationis ſm hebræos: qa ille lapis erat signũ directũ ambulantiũ ꝑ viam. h ¶Et egotres sa. &c. hoc aũt signũ dedit ionathas dauid: qa nesciebat si posset venire solus ad loquendũ cum dauid: vel si veniret secrete: forte poterãt aliq̃ supuenire, ita ꝙ non esset tutum ipsi dauid apparere nec referref sauli, & capere. i ¶De ver. &c. i. de fœdere iter nos & posteritates nr̃as. k ¶Sit dñs iter me & te. s. testis & requisitor: quia nullus alĩ ad hoc fuerat vocat⁹ ad pculũ dauid euitãdũ. l ¶Abscõditus est ergo dauid in agro. scilicet tempore constituto die tertio kalendarum: quia dubium erat si rex dauid requireret die kalendarũ vel expectaret vsq; in crastinum si cut & fecit. m ¶Et venerunt kalen. Hic consequenter describitur prædictæ cõcessionis executio: qa ionathas explorauit intentionem patris de dauid per modum interrogationis eos conditum: & patet littera ex ꝓdictis: paucis excæptis. n ¶Surrexit ionathas &c. quando enim erat ibi dauid sedebat iuxta regẽ: & postea ionathas & post ipsum abner: & ideo absente dauid nullꝰ erat inter saul & ionathan. Et quia non est cõsuetum ꝙ filius regis sedeat post patrem: ita ꝙ nullus sit intermedi⁹: ideo surrexit ionathas & sedit post abner. o ¶Et nõ est locutus. scilicet de ipso dauid: cuius ratio subditur: p ¶Cogitabat &c. non esset mundus. ex concubitu cum vxore vel ex tactu rei immundæ: quia de sacrificio neomeniæ non debebant immũdi comedere donec essent purificati: quæ q dem purificatio in aliquibus fiebat per transitum temporis: & in aliquibus per aquam expiationis sicut dictum fuit Numeri. xix. q ¶Cur non venit filius isai, ex cõcæptu & odio nolebat eũ noiare noie, ꝓprio. Cætera patẽt. r ¶Iratus autem saul. Hic consequẽter describitur ipsius saulis indignatio, dicentis ionathæ. s ¶Filij mulieris vltro virũ ra.i. ocubitũ viri importune petentis. t ¶Dixigis filium isai &c. quia per hoc tu ostendis ꝙ non sis filius meus qui ipsum odio: & per consequẽs ꝙ tu sis de adulterio: quod cedit in confusionem tuam & matris tuæ. v ¶Omnibus em̃ diebus: quibus fi. &c. Ex quo patet perfectio ionathæ, q ꝓpter hoc nõ retrahebat a dauid charitate. x ¶Itaq; sã nũc mit. sine aliqua retardatione. y ¶Et ad. cũ ad me. vt in ꝑnia mea occidat & sim certꝰ de ei⁹ morte. z ¶Quia fi. m. est. i. di

✠ gnus morte: ꝙ spiritussanctus innocentes positos in aduersitatibus consolatur: & eius adeptionem regni cœlestis pollicetur. Matth. v. a. Beati q per secutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

a ¶Af.mi.&c. Quid est ꝙ ionathã voles seruare dauid: cũ ille lateret in agro iuxta lapidẽ, ad signum duas sagittas iecit: quas puer paruulus ignorãs qđ faceret collegit, & in ciuitatẽ retulit? Nisi ꝙ ꝑ filiũ vnigenitũ ad salutẽ humani gñis mittẽdũ in lra legis iudæis nesciẽtibus habuit absco ditum. Dauid ergo absc̃ditus est in agro: & ꝑs in mũdo. In mũdo erat & mũdus ꝑ ipm factus est: & mũdus eũ nõ cognouit. Iuxta lapidem sedebat: qa in tabulis legis scriptus erat. vñ: Deu. 6. a. Dñs deus tuus vnus est. &: Nõ assumes nomẽ dei tui in va. Saul inter epulas Exo. 20. b. eũ mortis filiũ eẽ iudicabat & iudai mat. 26. a ca pfidia inter paschales epulas de nece dñi tractabat. Cum ergo illuxisset manevenit ionathas i agrũ iuxta placitũ dauid: & puer paruulus cũ eo: ille cit vnã sagittã, iecit & alterã: & deus ꝑ illum fecẽte mane fidei pri⁹ testimonũ legis de xꝑo, ꝓulit: deinde, ꝑphetas misit. Collegit puer ionathæ sagittas: & ad dñm ignorãs qđ ageret retulit. Sic iudaicus ppl's libros legis & ꝓphetarũ portãs ꝙsi diuinitus scriptos honorabat: sed quẽ moyses & ꝓphẽ fidixerãt ignorabat. Ca. XXI

Venit autem dauid &c. b ¶Achimelech. Frater meus rex. Apli quos rex regũ fres suos appellat sicut filius fuit dauid: & xꝑus in passione. Dauid ait: Illo & illo i loco mar. 16. b cõdixi pueris meis. Et xꝑs dixit. Postq; resurrexero ꝓcedã vos in galilæã. Per viã pollutã venit dauid: & xꝑus immũdas actiones iudæoꝝ: impollutus pterãnit. Dauid ait: Et ipsa hodie sctificabit ivasis meis. Et vasa dñi. i. apli a cõtagione iudæoꝝ: fide sctificati sunt. c ¶Via hæc p. est. Ra. In hebræo: via hæc laica est. Q. In lege scripti est: vt extraneus non comedat ex eis: cur iterrogas vtrũ mũdi sint pueri q euã si mũdi essent vesci nõ deberẽt? Via ergo laica est: qa tu laicalr interrogas. Sed & ipsa hodie sctificaf in vasis. In vasis. i. mẽte sua se sctificari dixit: qa nisi necessitate corporis, & periculo vitæ vrgẽte nõ vescerẽtur eis.

Dedit

NICO.DE LYRA

✠ gnus morte: sicut pctõres dicunt filij gehẽnæ Mat. xxiij. Cætera patẽt. a ¶Cũq; il. Hic ꝙñr describit dauid & ionathæ flebilis separatio ꝑ hoc ꝙ ionathas indicauit ei intentionẽ saulis de morte eius: vt sic fugeret & saluaret. & hoc est qđ dr̃: Cũq; il. ma. Ex quo patet fidelitas ionathæ q die ꝓcedẽti nõ comederat: vt patet ex ꝓdictis: & tñ mane añ comestionẽ venit ad dauid ad nũciandũ qđ interuenerat. Tũ qa magis secrete poterat cum eo loq̃ añq; cõiter hoies ad cãpos exiret. Tũ qa mora erat ipsi dauid periculosa. b ¶Iuxta pla. i. cõdictũ vel ꝓmissum. c ¶Et puer par. cũ eo. Vt minus posset pcipere ad qđ ionathas venerat: & vt facili⁹ posset se expedire de eo. Cætera patent vsq; ibi: d ¶Festina ve. Videbat enim ionathas ꝙs aptũ ad loquẽdũ cum dauid eo ꝙ nullus esset in agro: ideo voluit statim remittere puerũ vt sol⁹ cũ dauid loq̃ret aũt. Quare morietur? Quid fecit? Et arripuit saul lãceãvt pcuteret eũ. Et intellexit ionathas qp diffinitum esset a patre suo vt interficeretur dauid. Surrexit ergo ionathas a mẽsa in ira furoris: & non comedit in die kalendarum secũda panem. Cõtristatus est enim super dauid: eo ꝙ cõfusus ¶improperãs ꝙ filius esset adulteræ.

disset eũ ꝑ suus. Cũq; illuxisset mane: venit ionathas in agrũ iuxta placitũ dauid: b & puer paruus cũ eo. Et ait ad puerũ suũ: c a vade & affer mihi sagittas ꝙs ego iacio. Cũq; puer cucurrisset iecit aliã sagittam trãs puerũ. Venit itaq; puer ad locũ iaculi quod miserat ionathas. Et clamauit ionathas post tergũ pueri, & ait: Ecce ibi est sagitta, porro vltra te. Clamauitq; iterũ ionathas post tergũ pueri, dicẽs: Festina ve a lociter ne steteris. Collegit aũt puer ionathæ sagittas: & attulit ad dñm suũ: & qđ ageret penitus ignorabat. Tantũmõ em̃ ionathas & dauid rem nouerãt. Dedit ergo ionathas arma sua puero, & dixit ei: Vade defer̃ ciuitatẽ. Cũq; abiisset puer: surrexit dauid de loco q vergebat ad austrũ: & cadẽs ꝓnus in terram adorauit ter tio. Et osculãtes se alterutrũ fleuerũt pariter: dauid aũt amplius. Dixit ergo ionaf g a ¶subaudis, firma sint: nimius dolor deficit in loquẽdo. thas ad dauid: Vade in pace. Qũecũq; iu k rauimus ambo in nomine dñi dicentes: dñs sit inter me & te, & inter semen tuum & semen meum vsq; in sempiternum. Et surrexit dauid & abiit: sed & ionathas ingressus est ciuitatem. Ca. XXI.

Venit aũt dauid in nobe ad achi b a ¶eo ꝙ sine militibus venit. melech sacerdotẽ: & obstupuit a ¶achimelech ipse ẽ achias nepos heli. achimelech: eo ꝙ venisset dauid & dixit: Quare tu solus & null⁹ est tecũ? Et ait dauid ad achimelech sacerdotẽ: Rex præcepit mihi sermonẽ & dixit: Nemo sciat rẽ ꝓpter quam missus es a me: & cuiusmodi tibi ꝓcepta dederim. Nã & pueris meis condixi in illũ & illũ locũ. †Nũc igitur si qd habes ad manũ: vel qnq; panes da mihi: aut quicquid inueneris. Et respondens sacerdos ad dauid, ait ei: Non habeo laicꝑ a ¶laos græce populus: inde laicos panes. i. populares.

cos panes ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri: maxime a q mulieribus, manducent. Et respondit dauid sacerdoti, & dixit ei: Et quidem si de mulieribus agit cõtinuimus nos ab heri r & nudiustertius qñ egrediebamur: & fues ¶a cõcubitu. f.

e rũt vasa puerorum sancta. Porro via hæc e

uid loq̃ref añq; aliq̃ supuenirẽt q posf sent accusare dauid. e ¶De. er. io. ar. sua pue. i. arcũ, pharetrã & sagittas. f ¶Surrexit da. ꝓ indiciũ ꝙ dictũ. Et cadẽs, ꝓnus in terrã adorauit, adorationẽ duliæ. g ¶Et oscu. sc. ex amoris fidelitate. h ¶Fleue. pa. ex imminẽti separatione. i ¶Dauid aũt am. qa nõ solũ deserebat ionathã: sed & terrã & cognationẽ suã. k ¶Quæ cũq; ju. am. Subitelligif sint rata & firma. Cætera parẽt in lra. Ca. XXI

Venit aũt da. Hic ꝙñr saul dauid psequif ipm bãniẽdo. Circa qđ scidẽdum, ꝙ saul cognouisses euasisse dauid: ipsum de regno suo bãniuit: vt nullus auderet eũ recipere qđ patet ex hoc: ꝙ sacerdotes occidit ꝓ eius recæptiõe: vt hr̃. c. xxij. Ista tñ bãnitio ad achimelech non puenerat qñ dauid recæpit. Sic ergo, ꝓcedit: qa primo erga dauid describit ipsi⁹ achimelech bñficiũ: scd'o ex hoc illatũ suppliciũ. c. xxij. Circa primũ describitur ipsius dauid curialis recæptio: scd'o Diuisio. periculi imminẽtis euãsio, ibi: Surrexit itaq; dauid. Primũ ostendit: eo ꝙ achimelech dedit ipsi dauid cibũ & gladiũ, & interponit doech ꝑsentia ex qua secutũ est sacerdotũ excidium: dr̃ ergo: l ¶Venit aũt dauid in nobe, vbi erat tabernaculũ dñi vt ibi oraret & eum dñs de manibus saulis eriperet. m ¶Ad achimelech. Iste est qui supra vocatus est achias ca. xiiij. n ¶Quare tu solus. Non est intelligẽdũ ꝙ nullus esset cũ eo: qa infra ꝙsi uit achimelech. Si mũdi sunt pu. &c. & Mat. xij. dicit saluator: Nunqd legistis quid fecerit dauid qñ esurit & q cũ eo erãt &c. Ex qbus patet: ꝙ aliqui erãt in comitiua sua: sed pauci respectiue & in cõparatione ad illos q soliti erãt cũ eo ire: sicut dr̃ cõiter: nullus est in foro qñ sunt ibi pauci respectu alterius tpis: q̃uis sint, ꝙ tũc ibi multi. o ¶Rex præ. mi. &c. Nõ oportet hic excusare dauid de mẽdacio officioso: sicut & dictũ est ca. ꝯce. Cætera patẽt vsq; ibi: p ¶Nõ ha. la. pa. Erãt em̃ panes in triplici gradu. Aliq dicebant panes, ꝓpositionis: q erant liciti sacerdotibus tm̃: & panes oblationis: qui offerebant in altari holocaustorum: & illis vtebantur leuitæ. Et panes cẽs quibus oẽs indifferẽter poterant vti: & dicũtur hic panes laici. q ¶Si mũ. sunt &c. q d. possent in necessitate eis dari. r ¶Con. nos &c. immundicia enim illa contracta purgabat ꝑ transitũ tpis: qa durabat tantum vsq; ad vesperam. s ¶Et fuva. pu. san. i. corpora ab immũdicia coitus vel vasa: hic dicuntur ipsimet pueri. t ¶Porro via hæc pol. est. Quod exponũt aliqui sic. q. d. dauid

✠ in via Moraliter. l ¶Venit autẽ &c. ad achi. &c. Per ipsum achimelech bene significatur ihesus xꝑs. Primo ratione nois. Nã achimelech interpretat, frater meus rex. Xꝑs autem frater noster est rõne humanitatis assumptæ. Hebr. ij. c. dicitur de christo & suis fidelibꝫ. Non cõfundit eos vocare fratres, di. Nũciabo nomẽ tuũ fratribꝫ meis &c. Ipse est etiam rex regum & dominus

Panes triplices.

†33. q. 4. c. 1. de cõse. di. 2. c. trib⁹ gradibus:

Moralr.

E ℣ a ¶Dedit ergo eis. Quātū ad ꝓphetiā pti
net: hoc in xpo impletū est: q positus in carne
Lu.22 b. dr̄iudæoꝝ: seuitiā declinaret ad apl̄os trāsiit
cū ḡbus cibū desideratū sumpsit. Desiderio
em̄ desideraui mādūcare pascha. Goliæ. i. dia
Lu.11.c. boli arma sustulit. Ipse em̄ fortior spolia
tus diripuit. His aūt a ḡbus recæptus est xp̄s
intulit diabolus ꝓsecutionē, tribulationē, &
2. tim.3. c. mortē. Oēs em̄ q volūt pie viuere in xpo ꝑse
cutionē patiunt. vñ: Si me persecuti sunt, &
Ioh.15.c. vos ꝓsequent̄. b ¶In ta. Ra. In hebræo: ob
ligatus in cōspectu dn̄i: forte em̄ vouerat: qa
aliquot diebus in tabernaculo dn̄i moraret
& vacaret oīonibus. c ¶Doech idu. Rab.
j.co.22.d Qui camelos. i. infructuosi gregis & tortuo
si custos erat: & interptat̄ motus vel sollicit⁹
q & ꝑussit achimelech facer dotē magnū, q
interptat̄ frater meus rex: noīe & actu iudā si
gnificat: p quē cōtra xp̄m regē verū diabol⁹
opatus est fraudē: vt eo pdito etiā ecclia pate
ret: & discipuli xp̄i & sacerdotes ꝓ noīe eius
occiderentur. Sed in domo achimelech solus
abiathar princeps sacerdotū euasit: qa⁹ nemo
pōt nocere xpo sacerdotī principi, q victor
cœlos ascēdit. d ¶Po. aūt da. Isi. Ra. Achis
interptat̄, quō est: p qđ significat ignorātia
Verbū em̄ iurātis & nō agnoscētis: qđ in iu
dæis impletū est: q dn̄s xp̄m vi derūt: nō agno
uerūt. Cōra eis mutauit os suū & abijt. Erant
em̄ ibi ꝓcepta legis carnalia: erat sacrificiū
ꝑm aarō: sed ipse de corpore suo & sanguine
instituit sacrificiū ꝑm ordinē melchisedech.
Mutauit os suū in sacerdotio: mutauit in ꝓ
cæptis: dās aliud testm̄ euacuata opatiōe car
nali. Collapsus est in manibus eoꝝ: qñ eū cō
Lu.23.d. prehēderunt & crucifixerunt: &, peciderat ad
F ostium portæ. i. humiliabat se ad initium fi
℣ dei nr̄æ

NICO.DE LYRA

c ℣ in via forte aliquā immūdicā potuim⁹
cōtrahere. a ¶Sed & ipsa ho. san. in va. q.
d. talis immūdicia excusabit̄ in nobis ꝓ con
tinētiā a mulieribus ḡdictā. Aliter sic: Hæc
via pollut̄a est. i. hic, ꝑcessus est illicitus de cō
muni cursu. s. ꝙ def̄ panis sctificatus laicis.
Sed hodie sctificabit̄ in vasis. i excusabit̄ in
nobis, ꝓpter necessitatē comedēdi in qua su
mus. Erāt em̄ vt dicūt hebræi valde fatigati
a ieiunio: & hōc mō saluator hoc factū dicit
esse licitū Mat. xij. eo ꝙ dauid & viri ei⁹ erāt
i necessitatis articulo. Cætera patēt vsq; ibi:
c ¶Erat aūt ibi vir q. &c, istud hic interpo
nit rōne ḡdicta. d ¶Intus in ta. dn̄i. i. in
atrio vbi laici admittebant rōne oblationis
vel oīonis: qa tabernaculū soli sacerdotes in
trabāt: in heb. hr̄: Ret ctuꝫ i tabernaculo. Ob
ligatus em̄ erat ex voto ad mandū ibi aliq⁹
bus diebus ad orādū: vel offerēdū: vel forte
ad vtrūq;. e ¶Potētissi. pa. saul. i. iudicū:
vt dicunt hebræi. Iudices em̄ in ve. testa. fre
quēter noīant̄ pastores: qa ꝓ eū rex reddebat
iudicia. Nō est em̄ verisile ꝙ esset custos aia
liū: qa erat primus inter seruos saul: vt dr̄. c.
xxij. & ideo illud qđ sequit̄ i aliq⁹ bus libris.
f ¶Hic pa. mu. saul. nō est in heb. nec in li
bris correctis. g ¶Si h. &c. ha. aut gl. da
uid em̄ dimissus a michol ꝑ fenestrā vt dictū
est supra. xix. non potuerat sumere arma sua.
h ¶Ecce hic gla. go. &c. Dicūt hic aliq: ꝙ
ꝓpter victoriā illā ille gladi⁹ quo fuerat am
putatū caput goliæ fuerat dn̄o cōsecrat⁹. Sed
hoc nō videt verū: qa talis cōsecratio est ad
semp, ꝓpter ꝙ res dn̄o cōsecrata non poterat
redire ad cōes vsus: vt dictū fuit Leuit. vlti.
& sic dauid nō potuisset eo vti de cætero lici
te. Propter qđ dicēdū ꝙ ibi fuerat posit⁹ tm̄
ad memoriam illius victoriæ a deo datæ.

Non est.

a ¶in hebræo: via hæc laica est. polluta est: sed & ipsa hodie a
a sanctificabitur in vasis. † Dedit ergo eis sacerdos sanctificatum panem. Neq; enim erat ibi panis nisi tātum panes propositionis: qui sublati fuerant a facie domini, vt ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam c de seruis saul in die illa in d btus in tabernaculo domini: e & nomen eius doech idumæus: potentissimus pastorum saul. † Hic pascebat mulas saul. Dixit autem dauid ad achimelech. Si habes hic g ad manum hastam, aut gladiū da mihi: quia gladium meum & arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis vrgebat. Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius goliath philistæi quem percussisti in valle terebinthi, est inuolutus pallio post ephot si istum vis tollere, tolle. Neq; enim hic alius est absq; eo Et ait dauid: Non est huic alter similis: da mihi eū. Surrexit itaq; dauid: & fugit in die illa a facie saul, & venit ad achis regem geth. Dixerunt q; serui achis cum vidissent dauid. Nunquid non m iste est dauid rex terræ? Non ne huic cantabant per choros dicentes: † Percussit saul mille: & dauid decem milia? Posuit autem dauid sermones istos in corde suo: & o a ne inuidia motus aliquid mali machinaretur.

ℭ extimuit valde a facie achis regis geth. † Et immutauit pos suum coram eis: & collabebatur inter manus eorum & impingebat in ostia portæ: defluebant q; saliuæ eius s in barbam. Et ait achis ad seruos suos: Vidistis hominem insanum. Quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi: q; introduxistis istum vt fureret me præsente? Dimittite illum hinc ne ingrediatur domum meam.

i ¶Nō est hu. al. si. i. æqualis ei. k ¶Surrexit itaq; da. &c. Hic ꝓ̄n̄ describit imminentis periculi euasio in ciuitate geth: ad quā da uid bānitus fugit: qa erat extra regnū saulis. m ¶Nunqd nō iste est dauid &c. qa ā dī uulgatū fuerat ipsum fuisse inunctū a samue le. n ¶Nōne huic &c. Percuss. f. de philistæis: hæc aūt dicebāt vt achis eū detineret & occideret: ideo subdit: o ¶Et exti. val. qa nō poterat resistere. p ¶Et im. os suum. loquēs aliena sicut insanus. q ¶Et col. interma. eo, sicut epistēticus. vñ subdit: s ¶Defluebāt q; sa. eius in bar. sicut solet fieri i tali passione. r ¶Et im. in ostia por. quasi inmitēs trāsire p ostia clausa. In hebræo habet: Et pingebat sup ostia: faciēdo ibi quasdā figuras sicut solēt facere fatui, ꝓpter q̄ achis eū repulit vt insanum.

℣ dnantiū: vt dr̄ Apoc. xvij. d. Sccō rōne of ficij. Nā achimelech erat summus sacerdos: qđ cōpetit ipsi xpo: ꝓpt qđ ꝙ melchisedech al's t pos q rex erat & sacerdos significat Heb. vij. Per hoc ergo ꝙ dauid in arto posit⁹ venit ad ahimelech: significat ꝙ libet christianus in ar to positus per preces deuotas recurrere debet ad dn̄m iesum xp̄m. Per hoc aūt ꝙ dauid ab achimelech panē petijt: & ille dedit: significatur ꝙ xp̄ianus debet a xpo petere panē verbi diuini & eucharistiæ: sicut dr̄ in oratione dn̄ica. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie: & hoc significatur per hoc quod dicitur.

b ¶Dedit ergo eis sacerdos sancti. panē. Per hoc aūt ꝙ dixit sacerdos, ꝙ ad esum panis illius requirebatur mundicia maxime a mulieribꝰ: significatū fuit ꝙ peccatū carnale ꝑdit maxie pcæptionē eucharistiæ. Per hoc aūt ꝙ achimelech dedit dauid gladiū: significat ꝙ christus armat suos fideles cōtra dæmonū insultus. Per hoc autem ꝙ fuit gladi⁹ quo caput goliath fuerat amputatum: significatur ꝙ memoria passionis xp̄i qua caput dæmonū fuit deuictū, est efficax gladius cōtra dæmonū insultum. ℣. Per. iij. a. Christo in carne passo & vos eadem cogitatione arma mini. l ¶Et venit ad achis regē geth. Et sequit̄: p ¶Et immutauit os suū coram achis. Per hoc aūt ꝙ se simulauit insanū vt euaderet mortis periculum: dedit exemplū vtēdi cautelis cōtra malicia peruersoꝝ. Vñ dicit poeta: Stulticiā simulare loco, prudentia summa est. Qđ habet locū, qñ quæritur aliqđ cuius rñio odiosa est & sine fructu: tūc declinare q̄n pōt fieri licite videt esse prudētiæ. ¶Aliter ꝙ achis & eius populū possunt sacerdotes & scribæ iudæoꝝ intelligi. Et per dauid ipse xp̄s: q cōra eis mutauit os docens cōtēptū tpaliū bonoꝝ: q̄ tñ in lege veteri, ꝓmittebant̄ in præmium Esa. j. e. Si audieritis me, bo. ter. co. Propter qđ ipsum reputabāt insanū: sicut hr̄ Ioh. x. d. Dicebāt em̄ de xpo. Dæmoniū habet & insanit: vt qđ eū auditis? Sicut achis reputauit dauid insanū dicēs: Videtis hoiem insanientem.

ADDITIO.

¶In ca. xxj. vbi dr̄ in posti. Circa qđ sciendū ꝙ saul cognoscēs euasisse dauid: ipsum de regno suo bānit.

ADDITIO. Hæc bānitio nō habet ex textu: nec etiā ex hoc ꝙ saul sacerdotes dauid recipientes occidit tales bānitio comprobat. Saul enim absq; aliqua iustitia. sed tyrannice & crudeliter perse quebatur non solum dauid, sed etiam amicos eius & ei fauentes: vt patet in cap. præced. vbi habet ꝙ saul voluit percutere ionathan filium suum: solum ex hoc ꝙ innocentiā dauid allegabat.

A ℣ dei nr̄æ. Ostiū porte initiū fidei est: a fide incipit ecclia & pue
nit vsq; ad spem. Q, saliuę q̄si furiosi decurrebāt ꝑ barbam eius
1.Co.1.d. apls aperit dicēs: Prædicami⁹ xp̄m crucifixū: iudæis qdem scan
dalum, gētib⁹ autem stulticiā. Infirmitatē em̄ saliuæ significāt:
Ibidem. qa stultū dei fortⁱ est hominib⁹. Saliuæ fluunt ꝑ barbā. quō em
in saluris infirmitas sic; virtus ostēdit in
barba. Texit ergo virtutē suā corpore in
firmitatis suæ: & qđ foris infirmabatur
tāq; saliua apparebat: intus diuina virt⁹
tanq; barba latebāt.

Ca. XXII.

A Bijt ergo &c. a ¶Qđ cum au. fra. ei⁹ &c. Rab. Significauit ꝙ redēptor nr̄ pacta pas
siōe & redēptiōe humani ge
neris de israelitica plæbe i iu
dæa primū ecclesiā collocauit, de q̄ & car
nē sumpsit. vbi fratres ei⁹. i. apli & dom⁹
patris eius. i. qui crediderūt ex iudæis ve
Mat. 11.d nerunt ad illum. & ꝙ enerūt ad eum oēs
qui erāt in an. ꝓsti., &c. Quib⁹. s. ait: Vent
te ad me omnes qui laboratis & onerati
estis: & ego reficiā vos. b ¶Et relicto
Rab. Cēsu. s. peccatorum quem diabolo
ꝓsoluūt: dū exhibēt mēbra seruire iniqui
tati ad iniquitatem: necesse est vt tales in
amaritudine animi pœnitētiā agāt, & ad
Aggei. 2 d. dauid veniant. i. ad xp̄m cūctis gentibus
defideratū: vt fiat eorum princeps. Ipse
Act. 11.g est em̄ iudex viuoꝝ & mortuoꝝ, & prin
Luc. 1.c. ceps pacis: cuius regni non erit finis.
c ¶Dixitq; gad. Raba. De improuiso
Mat.6.d gad iducit. Nulla em̄ sit mētio eius in ℣
3.Reg.17 a. cedētibus. sicut & helias. vbi dr̄. Et dixit
helias thesbites de habitatoribꝰ galaad.
Ex ore igitur dn̄i gad propheta dixit ad
dauid: vt non moraret iter gētes in terra
B polluta: sed i terrā iudæ redeat: vbi iuxta
voluntatē dn̄i persecutionem sustineat.

℣ Descendet

NICO.DE LYRA.

T Bijt ergo ide Ca. XXII. &c. Potꝫ bñficium a sacerdo
te ipsi dauid exhibitū: ꝓ̄n̄ de
scribit ex hoc sequēs sacerdo
tū exterminiū. & primo achi
melech accusat. sccō corā rege citatur, ibi
Mus. it ergo &c. tertio iuste cū suis ꝓdēnat,
ibi: Dixitq; rex. q̄rto factū ipsi dauid nū
ciat, ibi: Euadens aūt. Prima in duas: qa
prīo ponit accusatiōis occasio. secō ipsa
accusatio, ibi: Rñdens autem doech. Circa primum sciendū: ꝙ occasio accusatio
nis fuit: eo ꝙ dauid iam sibi multitudinē
fugitiuoꝝ aggregauerat: & ideo timebat
saul ne ptās dauid augeret. ꝓpter qđ cō
querebat de ꝓpriis famulis: q̄si aliq eoꝝ
ipsi dauid fauerēt, & eū ipsi sauli nō accu
farent. dr̄ ergo: a ¶Abijt ergo ide da
uid. s. de geth: ꝓpter periculū qđ ibi exp
tus fuerat. b ¶Et fu. in spe. odollā. Lo
cus est plen⁹ cauernis & rupib⁹: & ꝑ cōse
quens fugitiuis aptus: & etiā in sorte iu
dæ, ꝓpter qđ dauid q erat de tribu iuda
ad illum locū fugit securius. c ¶Quod
cū au. &c. def. &c. qa saul, ꝓpt dauid ei⁹
ꝓpinquos ꝑsequebat. d ¶Et cō. &c. ære ali. &c., ꝓpter debi
ta q̄ nō poterāt soluere: vel, ꝓpt inimicos qb⁹ nō poterāt resiste
re: vel qa erāt i saulis ꝓsecutione: vel alia hmōi causa. e ¶Et fa
ctus est eorū prī. Videt ꝙ peccauerit tales recipiendo: sicut abi
melech inopes & vagos sibi aggregādo: vt hr̄ Iudic. ix. Dicen
dum ꝙ nō aggregauit eos ad interficiendū innocētes: sicut fecit
abimelech ad interficiēdū fratres suos nec ad dēfendum fide
les: qa non legit ꝓpm israel dēfasse sed magis bona eorum cu
stodiusse: sicut habet. j. xxv. de nabal. Sed aggregauit eos ad in
fideles ꝑsequendū: vt habetur. 7. in plurib⁹ casibus: & ad corp⁹
ꝓprium custodiendū cōtra insidias saul qđ poterat facere i ta
li necessitate: maxime cū iam esset rex inūct⁹, ꝓpter qđ in tali ca
su poterat

¶Secunda pars. m iiij ✠occisus &

su poterat solutionē debitoꝝ, ꝓlōgare: & i plurib⁹ fore facta rela
xare, ꝓpter causam q̄dictā. f ¶Et pro. est da. in mal. quæ est in.
Hoc addit ad differētiā illi⁹ maſpha q̄ est i terra isrl: vt hr̄. s. vij.
ca. g ¶Et dixit ad re. mo. ma. &c. Expositores nostri dicūt cōter: ꝙ iste rex fuit naas quē saul debellauerat, vt dictum est. ō. xj.
ca. & ideo dauid ad ipm fuit securꝰ. quia
erat inimicus saul. Huic aūt dicto concor
dare videt qđ habetur. j. ij. ij. x. ca. ꝙ mor
tuo naas misit nūcios ad cōsolandū eius
filiū: eo ꝙ ꝓ ꝑcum fecerat misericordiā.
Sed huic dicto obuiare vī: ꝙ in locis q̄al
legatis ille naas dr̄ rex filioꝝ ammon &
nō moab: & ꝓpter hoc ꝑm istos ꝓ̄n̄ dice
re oportet, ꝙ idē esset rex ammō & moab
cui⁹ nomē hic tacet. Sed i alīs locis præ
allegatis exprimit. Sed qa i scriptura cōi
ter regnū ammō & moab dr̄ duo regna
diuersa: ideo dicit Rab. Sa. ꝙ iste rex moab ad quē fuit dauid, non fuit naas q erat
rex filioꝝ ammon. iuit tñ ad ipm dupli
ci de causa. V na, fuit ꝙ saul habebat guer
ram ꝓ regē moab: sicut & ꝓ filios ammō:
vt hr̄. ō. xlij. Alia fuit qa dauid descēde
rat de ruth moabite: vt hr̄. ō. Ruth vlti. &
tō securꝰ fugit ibi, ꝓpter cognationē ex
pte mr̄is suæ: maxie ꝑm illos hebræos q
dicunt ruth fuisse filiā regis moab, ꝓpter
qđ rex ille recæpit dauid & viros eius &
posuit eos i quodā fortalicio, ꝓpinq terrę
saul: de q̄ subdit posica: h ¶Manserūt
ꝙ apud eū. s. pater & mater dauid: & alīs
de sua cognatione q nō poterāt eam seq.
i ¶Cunctis die. &c. in præsi. i. in ꝓdicto
fortalicio: vsq; ad monitionē gad, ꝓphetæ dauid cū viris suis ide recessit: vt ſtati
subdit: k ¶Dixitq; gad, ꝓ. &c. Quod
factū fuit ne viri q erāt cum dauid, quoꝝ
aliq nō erāt multū stabiles in fide, ꝓpter
debita & tribulationes in quibus erāt: de
clinarēt ad idolatriā si diu manerent in
terra idolatriæ subdita: & vt patiētia da
uid i ꝑsecutiōe saulis magis ꝓbaret. Ex
illo vero recessu dauid, rex moab idignatus occidit ꝑem & matrē dauid: aliq⁹ tñ
fugiētes naas ammonites saluauit, ꝓpter
qđ ꝓstea dauid misit nūcios ad ꝓsolādū
ei⁹ filiū: eo ꝙ pater fecerat istā miam secū
in amicis suis: vt dicit Rab. Sa. m ¶Et
au. saul &c. Propter qđ timuit rōne ꝙdi
cta: & iō mouit ḡrimoniā ✠ familia sua
q̄si aliqui fauerēt dauid. Et patet littera.
n ¶Rñdens autē &c. Posita occasione
accusationis: hic ꝓ̄n̄ ponitur accusandi
actus, cum dr̄: o ¶Vidi inquit fi. isai. als† inie
Nō noiauit eū, ꝓprio nomine tanq; indi rit.
gnum noiari: volens in hoc placere sauli.
Accusat etiā achimelech ex cōsequēti di.
✠ Qui consu
Moralr. Moraliter. a ¶Abijt ergo inde dauid.
Sequitur. g ¶Et dixit ad regē moab:
mancat oro pater meus & mater mea
vobiscū &c. Per hoc aūt ꝙ dauid fugiti- †.ō.21.b
uus & i periculo sui corporis & eorū qui
erāt secū aī oia q̄siuit parētib⁹ suis securi
tatē māsiōis: ostēdit ꝓ factū q̄tū de paren
tibus sit curadū. k ¶Dixitq; gad &c.
Per gad, ꝓphetam intelligitur bonus ꝓlatus qui de salute maxi
me spirituali suoꝝ subditoꝝ debet esse sollicit⁹: & iō monuit da
uid recedere de loco vbi securꝰ erat corporaliter inter idolatras
tñ periculosꝰ spūaliter. Nā aliq de societate dauid ad idolatriam
declinare possent si ibi diu māsissent. iō dixit: l ¶Vade i terrā
iuda. Vbi de⁹ colebat, tñ saul ei⁹ aduersarꝰ ibi dñabat. Ex ꝙ ēt
ꝙ dauid cū suis illuc iuit: oñdit ꝙ hoies debēt esse magis sollici
ti de cauēdo spirituale periculū ꝙ corporale. n ¶Rñdēs autē
do. idu. Per doech qui interptat̄ mortu⁹: allegorice significatur Allego.
iudas, ꝓditor qui de morte xp̄i tractauit cū principib⁹ iudæoꝝ.
sicut doech denunciauit sauli factum achimeleh signātis xp̄m. sī
cut ca. ℞ce. fuit dictum. & per illam denūciationē achimelech fuit

E a ¶Qui consu. p eo dñm. Dicunt aliq; ꝙ ite mentitus fuit: sicut relatores solent plus dicere q̄ sit i veritate. ꝓ hīū tñ magis videt verū: vt postea dicetur. b ¶Misit ergo res &c. Hic ꝓ nr ponit ipsius achimelech cū suis citatio & patet ira vsq; ibi: c ¶Respōdesq; achi. ad declarandā suam innocentiā. d ¶Et quis i oī. &c. figa negocia sibi imissa a rege fideliter fecerat. e ¶Et gener re. & per ꝓs ē ei sicut filius. f ¶Et pg. ad im. tu. ꝓmpte se exponēdo ꝙ periculis pro re & regno suo. g ¶Et glo. i domo tua, id est honorabilis præ omnib⁹. Vñ & in mēsa solitus erat sedere immediate iuxta regē: vt hr. ō. xx. quasi diceret. Necesse fuit in pluribus articulis, ꝓpter p̄dicta, ꝙ iā diu ē vt pluries ꝓsuluerim, p eo dñm. i ō subdit: h ¶Nū h.c. p eo cō. q. d. si hodie cæpissem consulere dñm & nō ante posses me habere suspectum. Illi aūt qui tenent doech. ō. falsum dixisse, dicūt Nū h. cœ. &c. i. nec nūc, nec alias (ō ut lui, p eo dñm. sed prior expositio magis cōcordat ire p̄cedēti. i ¶Absit hoc a me. q. cōturauerim in aliq̄ ꝓte. vñ subdit: k ¶Non enī sci. &c. Sed istud videt regugnare ei qđ dicēū est ꝙ ꝓsuluit ꝓ eo dñm. & ꝓsuluit verisimile est ꝙ sciuit de suga ei⁹ a facie saul: & sic negociū sciuit. Dicē dū ꝙ dauid dixit tñmō verbis gñalib⁹ ꝙ piculū sibi iminebat & ꝙ ꝓsuleret dñm vtrū euaderet piculū illud & rogauit sacerdotem vt oraret pro eo. & ꝙ hoc achimelech scire non potuit ꝙ dauid fugeret a facie saulis: qa frequēter ipsū, dauid aliūde picula imminebāt. l ¶Dixitq; rex. Hic ponitur ipsius achimelech & oino domus patris sui iniusta cōdēnatio: cū dicit: Morte morieris &c. m ¶Et ait rex emisi. dicit Ra. Sab. ꝙ isti fuerunt abner & amasa q mittebantur ad regni negocia. n ¶Noluerunt aūt &c. Sciebāt, em ꝙ non erat obediendum regi in illis q̄ sunt ꝑ deū & hoc acceperāt. vt dicit Rab. Sa. ab eo qđ dicitur Ios. j. d. Sicut obediuimus in cunctis moysi: ita obediemus & tibi: tātū sit dñs de⁹ tu⁹ recū. i. in illis in q̄bus voluntas tua est cōcors volūtati diuinæ tibi obediemus & nō in alijs. o ¶Et ait rex ad do. Iste non fuit iudæus natione: sed idumæus conuersus ad iudaismū: & iō non intīm horruit interficere sacerdotes sicut alq̄. verūtamē nō fuit sol⁹ qa nō posset tot hoies interficere & ciuitatē destruere: nisi fuissent plures mali secum. p ¶Vestitos ephot li. Venerant enim ad regē in vestibus in quibus ministrabant ante deum: vt magis flecterēt animū eius iratū. q ¶Nobe autē ci. sa. p. s. de mādato saul. In quo apparet magna crudelitas in vastatione tot bonor⁹: & in iugulatione tot innocētiū. r ¶Euadēs aūt. Hic ꝓ nr ponit hui⁹ sacri denunciatio ipsi dauid per ipm abiathar: q effugerat vt ꝙ dauid tuta ref: ꝓpter quē dom⁹ prīs sui destructa fuerat. s ¶Et ait &c. Scie. Hic ponitur scire impropie pro cōiecturare vel timere. non tamen reuelauit hoc achimelech: qa de futuro contingenti certitudinē nō habebat: & ita si fecisset,

quit filiū isai in nobe apud achimelech
a filium achitob sacerdotem: qui consuluit pro eo dominū: & cibaria dedit ei: sed & gladiū goliath philistæi dedit illi.
b Misit ergo rex ad accersiendum achimelech filium achitob sacerdotem: & omnem domum patris eius sacerdotū qui erant in nobe. Qui vniuersi venerūt ad regem. Et ait saul ad achimelech. Audi fili achitob. Qui respondit: Præsto sum domine. Dixitq; ad eum saul: Quare coniurastis aduersum me tu & filij isai: & dedisti ei panes & gladium: & consuluisti pro eo dominū vt consurgeret ad uersum me insidiator vsq; hodie permanens? Respondensq; achimelech regi,
d ait: Et quis in omnibus seruis tuis sicut
f dauid fidelis, & gener regis: & pergens
g ad imperium tuum: & gloriosus in domo tua? Nū hodie cæpi ꝙ eo consulere
h dominum? Absit hoc a me: ne suspicetur rex aduersus seruū suū rē huiuscemodi in vniuersa domo patris mei. Nō em̄ sciuit seruus tuus quicq̄ super hoc negocio, vel modicum vel grande. Dixitq;
i rex: Morte morieris achimelech tu & omnis domus patris tui. Et ait rex emisa
a ¶missarij sunt qui imperio regis mittūtur ad interficiendos reos.
sariis qui circunstabant eum: Conuertimini & interficite sacerdotes dñi. Nam
a ¶dauid & serui eius.
man⁹ eorū cū dauid est: scientes ꝙ fugisset & nō indicauerēūt mihi: Noluerunt aūt serui regis extēdere man⁹ suas in sacerdotes dñi. Et ait rex ad doech: Conuertere tu & irrue i sacerdotes dñi: Cōuersusq; doech idumæ⁹ irruit in sacerdotes: & trucidauit in die illa octoginta
a ¶vt per habitum religionis moueretur animꝰ regis ad pietatem.
q̄ quinq; viros vestitos ephot lineo. Nobe autem ciuitatem sacerdotum pcussit in ore gladii, viros & mulieres: puulos & lactantes, bouēq; & asinū & ouē i ore
r gladii. Euadēs aūt vnus filius achimelech filii achitob: cuius nomē erat abiathar: fugit ad dauid: & annunciauit ei ꝙ
s occidisset saul sacerdotes domini. Et ait dauid ad abiathar: Sciebam enim in die illa ꝙ cum ibi esset doech idumæ⁹, prōculdubio annunciaret sauli. Ego sum reus oīm aīarum ꝑris tui. Mane mecum ne timeas. Si quis q̄rierit animā meā q̄rret & animam tuam: mecūq; seruabaris.

Cap. XXIII.

Tannuncia⁄ Caꝑ. XXIII. t
uerunt dauid dicentes: Ecce philistiim oppugnant ceilam:
a ¶annonā de areis asportatam.
& diripiunt areas. Consulit igitur x
fecisset, sibi piculū imminebat: qa forte G
ꝓ sacerdotes fuisset retētus & sauli traditus: ipse aūt magis debebat prēcauere ꝓ prio periculo q̄ alieno. Si autem q̄ratur Quæstio
quare doech non detinuit eū: & quare nō vocauit ad hoc adiutorium sacerdotum. Dicendum ꝙ ex voto fuerat pluriꝫ diebus in loco tabernaculi, causa orationis: vel ad discendum, legem: vt dicunt hebræi propter quod ignorabat modum recedendi ipsius dauid a saule: & ꝙ sugeret ibi bannitus.
Xoccisus & alij sacerdotes occasione ei⁹: Moral.
& similiter per tractatū iudæ p̄dictū xp̄s fuit captus & occisus & post hoc apostoli & martyres alij pro fide ipsius. r ¶Euadens autem &c. Per euasionem ipsius significatus fuit status confessorum qui sic sunt xp̄i, q̄bus non transierint per gladium. ¶Moraliter per doech qui bonum factum innocentis sauli retulit in malū: signantur adulatores & maligni relatores: & ꝓ hoc potētes cōcitant cotra innocētes. & hoc est pessimū maxime: q̄n fit contra personas deo cōsecratas sicut i, ꝓposito Eccl. xxviij. b Susurro & b. linguis maledictus: turbauit enim multos pacem habentes.

Cap. XXIII.

Tannū. da. Poltq; saul persecutus fuerat dauid eum banemendo: hic consequenter eū persequitur multipliciter insequendo. & qa deus facit ci Diuisio
tentatione, puētū: iō circa hoc primo ponitur contra dauid duplex insultus. scdo triplex prouentus ca. xxiiij. Circa primū saul ꝓsequit dauid primo in ciuitate. secūdo in deserti vastitate, ibi: Et vidit dauid. Prima in tres: quia primo ceila ꝓ dauid protegit. scdo in ea contra dauid obsidiō disponit, ibi: Nunciatum est autē sauli. tertio dauid dei reuelatione eripit, ibi: Quod cum rescisset. Circa primum dicitur: t ¶Et annun da. s. viri de ceila imminēs eis periculum. x ¶Consuluit ergo da. do. erat em̄ parat⁹ iuuare filios israel: Tum quia eos diligebat: Tum qa iam erat inunctus rex: & ideo curam habebat de eorum salute: tamen sicut debebat priꝰ voluit dominū cōsulere: sed viri

✻ sui eum Mora
Moraliter. t ¶Et annun. &c. ceilam. quæ interpretatur, ad fundam iuncta: iō per ipsam significatur militans ecclesia. Funda namq; bellicum est instrumentū: vt patet Iudicum. xix. Militans autem ecclesia semper est coniuncta bello cōtra demones & vitia. Per habitatores igit ceilæ significantur filij ecclesiæ: quorum alij qui sunt boni, alij qui mali vsq; ad finem mundi: tñ bon⁹ ꝓ latius q̄ per dauid significat eos: eo ꝙ dauid fuit pastor ouium, debet vtroq; consolari: sicut dauid habitatores ceilæ consolatus fuit. v ¶Et diripiunt areas. id est rapiunt alimenta de areis per quæ significantur verba diuina & eucharistiæ sacramentum, q̄b⁹ fideles spūaliter reficiuntur. Hæc aūt alimenta philistiim rapiūt, quādo dęmones q̄ per philistæos significantur fractum verbi diuini & eucharistiæ sacramenti suis tentationibus impediunt. Sed dauid habitatores ceilæ saluat quando bonus prælatus suis precibus & exhortationibus tentationes dæmonum erga suos subditos euacuat. Sed quoniam sicut dictum est in silꝰ ecclesiæ aliqui mali sunt & ingrati: ideo pro illis dicit: ꝙ viri ceilæ ad tradendum

✻ dauid in

A a ¶Descēdet &c. Rab. Si hic steteris descēdet Ca. XXIII.
saul & tradēt te viri ceilæ in manus eius: ergo volūtatē eorū i di
cauit. Viri aūt ceilæ ingrati bñficijs dauid, quos de manib⁹ phi
listinorū liberauit: iudæorū infidelitatē significāt & incōstātiā:
pō. 11. b. Eccl. 27. b.
tu impij ambulant: Et, Stultus vt luna mutatur. b ¶Ziphei ad saul i ga. &c. Rab. Apud se latitantem dauid, sauli prodiderunt, & cum eo de morte eius tractauerunt. Ziphæi aūt florentes vel germinantes inter p̄tanf. & signi ficant eos iudæos q̄ florē terreni regni appetentes cū principibus suis de nece xp̄i tractauerūt: quō eum ꝓ discipulū suum perditum apprehēderēt: & ꝙdi ad interficiendum traderēt: & florētes sæculi xp̄m in mēbris p̄tātes. s. huiꝰ mundi produnt.

NICO. DE LYRA

✻ sui eum auerrebant, dicentes
a ¶Ecce nos hic in iu. &c. q̄si dicant: si erimus ad bellādū contra philistæos, audiet saul: & sic dato ꝙ vicerim⁹ philistæos oportebit nos pugnare contra saulem & non poterimus propter laborem belli fugere. b ¶Rursum ergo da. consu. dñm. non qa dubitaret de victoria cum iā sup hoc habuisset diuinū responsum: sed vt ex duplici rñso diuino viri sui essent cōfortati & parati ire cum eo. c ¶Et pugnauit. phi. eos debellando. iō subditur: d ¶Et abe. iu. eorum. q̄ adduxerant philistæi ad portā dum in terrā suā blada & alia bona hebræorum. e ¶Porro eo tpe &c. Istud subditur ad respondendum q̄stioni tacitæ: qa dictū est ꝙ dauid bis consuluit dñm: ideo posset quæri per quē, & quō Et rndetur hic ꝙ per abiathar fa cerdotem: qui fugiens ad dauid secum apportauerat ephot: q̄ est vestis summi sacerdotis, in qua erat rationale iudicij: in quo apparebat rñsio dñi: prout dictum fuit Exo. xxviij. f ¶Nūciatū est. Hic ꝓ nr ponitur dispositio ad obsidendū dauid in ceila per saul & viros eius. Et patet littera
g ¶Quod cū dauid rescisset Hic ꝓ nr ponitur excæptio dauid cum dr: Quod cum rescisset, p exploratores suos: eo ꝙ semper de saule timebat. h ¶Dixit ad abia. sa. applica ephot. id est in duere veste sacerdotali ad consulendum dominū. i ¶Et ait dauid. scilicet per sacerdotē dñm consulentem. k ¶Vt cuertat propter me vrbē. si illi de ciuitate nolluerint me ei tradere. l ¶Si tradent me viri ceilæ &c. vt ꝓ caueant ciuitati suæ. Licet istæ interrogationes sint seriatim immediate absq; responsione media: non tamen sic fuerunt factæ: Sed habito rsōso de prima, scilicet de aductu saul: facta fuit secūda de traditione dauid.

Et ait

m ¶Et ait dñs: Descēdet. i. si māseris in ciuitate, descendet: qa nō venit illuc: vt postea habet: qa dauid inde recesserat. n ¶Et dixit dñs: Tradēt. si māseris i ciuitate, & saul illuc venerit ita ꝙ cōditionalis est vera: q̄uis neutrum euenerit. sicut ista est vera: si homo volat habet alas q̄uis vtraq; pars conditionalis sit falsa. Sequitur: o ¶Quobrem dissimulauit exire. post dauid pro tunc. p ¶Quærebat tamen &c. cum. die. Non ꝙ semper ipsum actu quæreret: sed quia semp habebat volūtatem quærēdi si facultas capiēdi se offerret. vel qa semp actu ipsum quærebat: nō per se, sed per exploratores. q ¶Et vidit dauid. Hic consequēter ponit persecutio dauid in deserto. quando enim saul vidit se esse frustratum ab intentione sua de obsidione dauid in loco clauso muris persecutus fuit eum in nemoribus & siluis. In qua persecutione sic proceditur: quia primo dauid a ionatha consolatur. Secundo a suis contribulibus accusat, ibi: Ascenderūt autem ziphei. Tertio saul in latibulis eum perscrutatur, ibi: At illi surgentes. Circa primum dicitur: Et vidit dauid ꝙ egressus esset saul. ad quærēdum dauid per nemora & deserta: & ideo versabat dauid in tutioribus locis. Et hoc est quod dicitur: r ¶Dauid erat in deserto ziph. qui est locus nemorosus & opacus. s ¶Et surrexit ionathas. de societate patris ipso ignorante. t ¶Et abiit ad dauid in siluam. Sciebat em̄ vbi esset: quia frequenter mittebant nuncios ad inuicem occulte tamen. Cætera patent vsq; ibi: v ¶Percussit igitur vterq; fœdus. Tribus enim vicibus inꝛt ionathas fœdus cum dauid. Primo in domo. Secundo in agro: vt patet ex supradictis: xviij. capi. & xx. Tertio in deserto vt hic patet. In signum ꝙ fidelis anima quæ significatur per ionathan debet inire fœdus cum deo, qui per dauid intelligitur. primo in domo cordis. secundo in agro operis. tertio in deserto contemplationis.
x ¶Ascenderunt autem ziphei. Hic ponitur accusatio dauid per cōtribulos suos Ziphei enim descenderunt a ziph, qui fuit de genere caleb: vt habetur. j. Paralipomenon. ij. caꝑ. & iiij. caleb autem fuit de tribu iuda sicut & dauid Ex quo patet ꝙ ziphei fuerunt de eadem tribu cū
c ✻ dauid. Ex
✻ dauid in manu saulis fuerunt parati: sicut dicitur infra.
n ¶Et dixit dñs: Tradent. Et per hoc significantur mali subiecti: q bonos prelatos suos nequiter accusant & tradunt manib⁹ tyrānorū. x ¶Ascē. aūt ziphei. qui interpretant germinantes vel florētes: & significāt pharisæos qui ex radice supbiæ germinauerunt in odiū xp̄i per

m v ✻ dauid

Dauid & ionathæ fœd⁹ triplex.

Morali.

Universidad de Navarra Biblioteca

B cap. dauid. Ex quo patet malicia eorū q cōtribulē fuī innocentē accusauerūt: & cū b ad tradēdū eū, ꝓditorie se obtulerunt. Et patet ſra vſq; ibi: a ¶Cōſi. & vi. oia la. &c. qa ad euitādū iſidias meas mutat loca: & hic nō poſſū eū inuenire. b ¶Et reuer. ad me. &c. vadā vo. i. denūciādo mihi certa loca i qb⁹ inueniaſ: ne exercit⁹ me⁹ incertitudinaliter vagando ab eius captione frauderur. c ¶Q; ſi. &c. in terram, in cauernis. d ¶Perſcru. &c. hoc dixit saul: vt ziphei eſſent magis aiati ad faciendum voluntatem ipſi⁹ saulis: q̄ſi hoies mi litares illi⁹ trib⁹ eēnt ꝺ dauid in facto iſto, ſi cut & ipſi. Et forſitā ita erant ꝙ ſicut ziphei erāt homines rurales timore vel fauore regis erant ꝑn dauid: ſic & hoies bellatores ſaltem pro magna parte. e ¶At illi ſur. Hic ꝑ̄ deſcribiť pſcrutatio ipſius dauid a saule ꝓ iudiciū zipheoꝝ: & hoc eſt qđ dr̄: f ¶Abie. &c. ante saul, vt exploraret loca in quib⁹ dauid latitabat. g ¶Dauid aūt &c. Dicit Ra. Sa. ꝙ man on eſt nomen ciuitatis: cui adiacet deſertū ab ea ſic nominatum. h ¶Iuit ergo ſa. &c. poſt renunciationē z̄ipheorum vt dictū ē. i ¶Et nū. ē da. per exploratores ſuos. k ¶Statimq; deſcē. ad pe. Dicunt alīq ꝙ eſt nomē ciuitatis: vbi dauid poſuit ea q̄ habebat vt eſſet expeditior. Alīq autem dicūt ꝙ erat cauerna in rupibus magna & occulta in q̄ dauid poſuit ꝯ dicta: noluit tn̄ ibi remanere ne forte per saul ibi includeretur ſequitur. l ¶Porro da. &c. ſed videť ꝙ i hoc dubi⁹ fuerit i fide: qa ꝓ reuelationem diuinā certitudinaliter habuerat ipm̄ fore regem pro saul. Dicēdū ꝙ nō deſperabat euaſionē pro ſua pſona: qa certus erat de impletione diuini ꝓmiſſi: ſed deſperabat ſe poſſe euadere abſq; bello ſaule. Qđ' qđē bellū horrebat: qa timebat de morte virorū ſuorū & aliōr̄ꝫ q erāt cū ſaule eū ſequētiū in hoc magis inuolunt arie q̄ volūtarie. m ¶Et nū. vc. &c. hoc factū eſt ex ꝺeſcēſione diuina: vt saul ipediref a captiōe dauid. n ¶Propter hoc &c. pe. dī. qa ibi fuit diuiſus exercit⁹ saulis a pſecutione dauid.

Moral'r. ✠dauid ſignificati: ſicut dictū eſt. ē. i. pl⁹ locis: & ex odio pſecuti ſunt eū vſq; ad mortē: eo ꝙ arguebat vitia eorū. Et deb̄ pōt accipi qđ' dr̄ Ezech̄. vī. c. Floruit virga, germinauit ſuperbia: iniqtas ſurrexit i virgā ipietatis. magna em̄ imo maxia ipietatis fuit vſq; ad mortē pſeq inocēt& mūdi ſaluatorē. Per h̄ igit ꝙ ziphei iſidiati ſūt dauid vt i man⁹ saul traderef, ſignificata fuit iſidiatio phariſeoꝝ: ꝺ xp̄m vt traderef i man⁹ herodis. Mar. in. a. Eūtes aūt phariſei cū herodianis ꝙ filiū faciebāt quō eū ꝑderent: ſed ſic̄ dauid tūc euaſit eorū iſidias: ſicut dr̄: k ¶Statimq; deſcē. ad pe. Ita ieſus tūc cū diſcipulis ſuis ſeceſſit ad mare: vt dr̄ Mar. in.

¶In ca. xxiij. vbi dr̄ in poſtil. Et dixit dñs: tradēt. i. ſi manſeris in ciuitate & saul illuc venerit: ita ꝙ cōditionalis eſt vera.

ADDITIO. I. Licet cōditionalis poſſit eſſe vera ꝯ ſuis vtraq; ei⁹ ps ſit falſa: nūq̄ tn̄ ꝺditionalis eſt vera q̄n oppoſitū cōſequētis eſt cōpoſſibile antecedēti: vnde iſta cōditionalis: ſi hō currit baculus eſt in angulo, eſt falſa: licet vtraq; ei⁹ pars eſſet vera. Et ideo in ꝓpoſito nō ſaluaf ꝓ vitas diuinæ rn̄ſionis per hoc ꝙ cōditionalr̄: vt in poſtil. dr̄. ſi māseris in ciuitate & saul illuc venerit, tradēt. Nam pro tunc. ſ. tpe rn̄ſionis poſſibile erat ꝙ nō traderef dauid ab illis de ceila: licet illic remā ſiſſet, & saul illuc veniſſet: cum quælibet iſtarū ꝓpoſitionū erat mere cōtingēs & cōpoſſibilis alteri: vt de ſe patet. Nec valet dicere ꝙ apud deū cuius ſcīētia eſt infallibilis, prædictæ ꝓpoſitiōes erant neceſſariæ. Nam diuina preſcīētia licet ſit certiſſima: nō tn̄ tollit cōtingentiā a rebus: prout cōmuniter tenef a doctoribus.

Vnde ad

tradamus cū in man⁹ regis: Dixitq; saul: Bn̄dicti vos a dño: qa doluiſtis vicē meā. Abite ergo oro & diligētiꝰ ꝑparate & curioſi⁹ agite: & cōſiderate locū vbi ſit pes eius velociter: vel qs vidēt eum ibi vbi dixiſtis. Recogitat em̄ de me, ꝙ a callide inſidier ei: Conſiderate & videte omnia latibula eius in quibus abſcōdit: & reuertimini ad me ad rem certā, vt vadā vobiſcum. Q; ſi etiā in terram ſe obſtruxerit: pſcrutabor eū in cūctis milibus iuda. At illi ſurgentes, abierunt in ziph ante saul. Dauid aūt & viri ei⁹ erāt in deſerto ma on in campeſtribus ad dexteram ieſimuth. Iuit ergo saul & ſocii eius ad quærendū eū. Et nuncia tum eſt dauid. Statimq; deſcēdit ad petrā: & verſabatur in deſerto maon: Qđ' cum audiſſet saul: perſecutus eſt dauid i deſerto maon. Et ibat saul & viri eius ad latus montis ex parte vna. Dauid autem & viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porro dauid deſpabat ſe poſſe euadere a facie saul. Itaq; saul & viri eius in modum coronæ cingebant dauid & viros eius, vt caperent eum. Et nuncius venit ad saul, dicens: Feſtina & veni quoniam inſuderunt ſe philiſtiim ſuper terram. Reuerſus eſt ergo saul deſiſtēs perſequi dauid: & perrexit in occurſum philiſtinorum. Propter hoc vocauerunt locum illum petram diuidentem.

Ca. XXIIII.

SCendit ergo dauid in de: Ca. XXIIII. a ¶fons hēdi, vel oculus tentationis. & habitauit in locis tutiſſimis engad

Vñ ad ſaluādū veritatē diuinę rn̄ſionis aliter videť dicēdū. ſ. ꝙ dauid ḡrebat a dño, apud quē oia ſunt nuda & apta: vtrū saul habebat in corde deſcēdere ad ceilā vt ipm̄ apphēderet. Sil'r ḡrebat dauid a deo: vtrū viri ceilæ habebāti corde vt traderēt dauid & viros eius in manu saul, ꝓpter liberationē ſuā. Et ad vtrūq; deus reſpōdit affirmatiue quę quidem rn̄ſiones fuerunt veræ etiā ſi saul nō deſcēdit nec dauid ſuit tradit⁹ qa in mēte eorū erat ſic facere occurrēte oportunitate: ꝓut deo ꝙ nouit corda hoim erat notū &c.

¶In eo. cap. xxiij. vbi dicitur in poſtil. Porro dauid deſperabat ſe poſſe euadere.

ADDITIO. II. Trāſlatio nā in ꝑ̄ loco multū deuiat a veritate hebraica. Nā ibi i hoc loco ſic dr̄. Porro dauid feſtinabat ad eundū a facie saul: vt patet bn̄ intelligenti illā liguā: & ſic ibi nō ſit mētio de deſperatione. Nā poſito ꝙ dauid certitudinal'r credebat ſeip̄m fore regē poſt saulē, prout fuerat ſibi ꝺiuinit⁹ reuelatū: ex hoc non tollit ꝙn faceret cōtin ſpso erat ad ſaluādū vitā ſuā & ſuorū &c.

REPLICA In cap⁹. xxiij. vbi poſtilla tor vult v̄ificari diuinā rn̄ſionē, cū dr̄. Si māseris tradēt. dicit illā reſpōſionē eē verā cōditionalr̄. i. ex ſuppoſitione ſi saul deſcēderet & dauid maneret. Sur. neſcio qđ cōſuſum murmurās mēſurare videtur veritatē, falſitatē aut poſſibilitatē partiū: volēs illā cōditionalē nō eſſe veram, ſi māseris, tradent: eo ꝙ vtraq; pars erat mere cōtingēs: & ſic alteri cōpoſſibilis ſed iſtud nō eſt dictū. Nam ſm logicos veritas cōditionalis vel falſitas nō eſt ex veritate aut falſitate partiū: ſicut nec cōtingētia: qa & ſi ptes cōditionalis ſint cōtingētes, ſtat bene cōditionalē eſſe neceſſariā: immo ſtat partes eſſe impoſſibiles: & tn̄ cōditionalē eſſe verā, imo neceſſariā. Exemplum primi: ſi fortes currit fortes mouef. Exemplū ſcd'i: ſi hō eſt asinus nō eſt rudibilis. Ois igit cōditionalis falſa eſt ipoſſibilis: ois ỹa eſt neceſſaria: qa nulla eſt vera niſi eg̃ polleat ꝺſequētiæ bonæ & formali: in q̄ oppoſitū cōſequētis nō ſtaret cū ānecedēte. Nūc aūt ꝓpter ỹitatē ſaluādā diuinæ rn̄ſionis qua dr̄: Si māseris tradent: hæc cōditionalis ē neceſſaria q̄uis vtraq; ps eius ſit mere cōtingens: ſicut illa de virtute ſmonis ſi fortes currit fortes mouetur: ita & iſta de qua ſermo: etſi nō ſit vera de virtute ſermonis: ē tn̄ neceſſaria virtute ſniæ dei nō obſtāte cōtingētia añcedentis & cōſequētis. ſicut illa ſi fortes eſt ḡdeſtinatus ſaluabiť, eſt neceſſaria q̄uis & antecedēs & ꝯns ſit mere cōtingēs. Et p iſtā logicā magr̄ ſniarū in primo libro ſoluit argumēta in cōtrariū, dicēs ꝙ fortes ſm talem cōditionalē neceſſario ſaluabiť neceſſitate cōſequētiæ ſed nō neceſſitate cōſequētis. ¶In eodē ca. Burg. notat noſtrā trāſlationē: ſicut & poſtillator in tractatu ſuo de differētia noſtræ trāſlationis & hebraicæ veritatis: cū littera dicit de deſperatione dauid. Dicunt em̄ in littera hebraica nō haberi ly deſperauit: ſed loco eius, feſtinauit. vnde trāſlatio noſtra poteſt habere veritatē de deſperatione q̄tum eſt de remedio humano: nō q̄tum eſt de ſubſidio diuino. quod ſtatim apparuit: cū de diuina ordinatione occurreret nuncius q̄ saul a perſecutione dauid auerteret ad pugnā dum contra philiſtæos ſollicitaret. de dei em̄ auxilio dauid nunq̄ deſperauit.

Ca. XXIIII.

SCendit ergo da. fnde. &c. Poſtq̄ deſcriptus eſt multiplex inſultus ꝺ dauid: hic ꝑ̄ deſcribiť triplex dei ꝓuētus erga ipm̄: qa primo saul ei⁹ pſecutor manib⁹ ei⁹ traditur. Sec'o nabal ei⁹ irriſor moriť. ca. xxv. Tertio saul factus erga eū mētitor iterū ei exponiť. ca. xxvj. Pria in duas: qa prio deſcribiť crudelitas saulis dauid pſequentis. Secundo benignitas

✠gnitas

Diuiſio.

A ✠ a ¶Eratq; ibi ſpelūca &c. Ra. Rex exiſtimat⁹ ſuiſſe excaec⁹ infidelit⁹, qđ' innocēti molieba: inciderit i foueā quā fecit. Dauid vo ꝓ malis bona retribuēs, nō occidit eū: ſed i teſtimoniū facti orā chlamydis abſcidit. Cū facilius eſſet aduerſarii perdere q̄ fallere: latuit dauid in ſpelūca: ne inueniref. Tegit aūt terra. i. carne qui latet in ſpelunca. Ieſus autem latebat in carne

1.co.2.b. q̄ accēperat de terra ne a iudeis inueniref diuinitas. Si em̄ cognouiſſent, nunq̄ dñm gloriæ crucifixiſſent

Illi ḡ nō cognoſcentes deū, hoiem perſecuti ſunt. In ſpeluncam fugit xp̄s a facie

saul: tādiu em̄ pſecuti ſunt illū iudæi: do

mar.15.d nec in monumēto ponere⁹, qđ' excīſum erat in petra. Saul ad purgādū ventrem ſpelunca ingrediť: qa iudæi cōcæptā malicīā cōtra xp̄m qualī odorē fetidū emiſerunt: & cogitationes malas factis deterioribus oſtendebāt. Dauid ſeruare ſaulem q̄ perdere maluit: quem in antro occultatus ipſo teſtāte habuit. Sic & xp̄s cum eſſet in ſpelunca carnis perfecutorē ppm̄ in poteſtatem habuit: nec occidit de quo ſcriptū erat: Ne occidas eos. Sūmitatem chlamydis ſilenter abſcidit, quia xp̄s iudeos nō occidit: ſed gloriā regni abſtulit

Chlamydis em̄ abſciſio regni amputatio

ē. eo. 15. f. Moral'r. Vnde, cum saul veſtimētū diruꝑit ſamuelis: aīt ſamuel: Diruꝑit dñs regnū iſrael de manu tua. b ¶Saul. Grego. Moraliter. Quid ꝓ saul, niſi mali rectores? Quid per dauid, niſi boni ſubditi ſignantur? saul ventrem purgare, eſt prauos præpositos cōceptam in corde malicīā vſq; ad opera miſeri odoris oſtēdere: & cogitata apud ſe noxia factis exterioribus exequēdo mōſtrare. Quē cū dauid ferire metuit: qa pie ſubditoꝝ mētes ab omni ſe peſte obtrectationis abſtinētes ꝓpoſitorū vitā

B nullo linguæ gladio pcutiūt: etiā cū imperfectione reprehendūt: qa ſi qñ ꝓter infirmitatē ſe abſtinere vix pñt extrema quędā atq; exteriora ꝓpoſitorū mala: ſed tn̄ hūiliter loquunť: & quaſi orā chlamydis ſilēter incidūt: qa dū ꝓlatæ dignitati ſalē inoxię & latēter derogāt: q̄ſi regis ſuppoſiti veſtē fœdant. ſed tn̄ ad ſemetipſos redeūt: ſecꝰ de tenuiſſima ỹbi laceratione reprehendūt. Dauid em̄ pcuſſit cor ſuū: eo ꝙ abſcidiſſet orā chlamydis saul. Facta q̄ppe ꝓpoſiti oris gladio ferīēda nō ſunt etiā cū recte reprehēdēda videant. Si qñ vero cōtra eos vel in minimis lingua labiť neceſſe eſt vt per afflictionē pnię comprimať: vt ad ſeipſum redeat: & cū ꝓpoſitæ dignitati deliqrit: ei⁹ cōtra ſe iudicii ſibi ꝓlatus eſt perhorreſcat. Nā cū præpositis delinqmus: ei⁹ ordinatiōi q eos nobis ꝓtulit obuiam⁹. Vñ moyses cum cōtra ſe & aaron ppm̄ cōqueri cognouiſſet

exo.16.b aīt: Nos em̄ quid ſumus? Nec ꝺ nos murmur veſtrum eſt: ſed ꝺ deum. c ¶Viuit dñs. Deſectiua lr̄æ ioſeph⁹ ſupplet: Qui erant cū eo redarguebant eum. Seruabat enim inimicū q volebat delere eū & ſedauit eos, dicens: Viuit dñs &c.

NICO.DE LYRA

✠gnitas ipſius dauid ſibi parcētis, ibi: Eratq; ibi ſpelūca. Crudelitas autem saulis apparet: eo ꝙ ḡrebat dauid in rupibus q̄ſi in acceſſibil⁹: ita q̄ ex deſiderio occidēdi eū exponebat ſe & ſuū exercitū periculis mlt⁹ & magnis. Et hoc eſt qđ' dr̄

b ¶Perre. ad ſnuest. &c. ibi. i. capræis ſiluestrib⁹. Et dicūt aliq ꝙ iſte capreæ ſūt hui⁹ cōditiōis ꝙ de alto pñt ḡcipitare ſe & in cornib⁹ ſuis ſe recipere abſq; leſione

c ¶Et vc. ad cau. i. quæ erāt ꝓpter viā cōem: vt i hebræo habeť: Ad caulas ouiū ſuper

dī. Cumq; reuerſus eſſet saul poſtq̄ perſecutus eſt philiſtæos, nuncīauerunt ei ¡dicentes: Ecce dauid in deſerto eſt in angaddi. Aſſumens ergo ſaul tria milia electorum virorum ex omni iſrael: perrexit ad inueſtigandum dauid & viros eius: etiā ſup abruptiſſimas petras quæ

a ¶Ibices ſunt animalia q̄ de rupib⁹ cadentia ſe ſolis ibicibus peruiæ ſunt. Et venit ad cornibus excipiunt. a ¶locus ſic appellatus ad caulas ouium quæ ſe offerebāt

a vianti. Eratq; ibi ſpelunca: quam ingreſſus eſt saul vt purgaret ventrē. †Porro dauid & viri eius in interiore parte ſpeluncæ latebant. Et dixerunt ſerui dauid ad eum. Ecce dies f de qua locutus eſt dominus ad te. Ego tradam tibi inimicum tuū vt facias ei ſicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo dauid & præſci g

a ¶Chlamys eſt ſagum militare, quæ ẽt pyrotica dicitur: eo ꝙ acuminata ſit ex vtra q̄ pte g pungit vſq; ad talos.

bdit oram chlamydis saul ſilenter. †Poſt hæc pcuſſit cor ſuum dauid: eo ꝙ abſcidiſſet chlamydis oram h saul. Dixitq; ad viros ſuos: Propitius ſit mihi dominus ne faciā hāc rem domino meo chriſto domini, vt mittam manum meam in eum: c quoniam chriſtus domini eſt. †Viuit dominus: quia niſi dominus pcuſſerit eum aut dies eius venerit a ¶peſte vel aliquo hmōi. mōriatur: aut deſcēdēs in ꝓlīū pugnāuit, ꝓpitiꝰ ſit mihi dñs vt nō mittā manū meā in xp̄m dñi. Et cōfregit dauid viros ſuos ſermonib⁹ iſtis & nō pmiſit eos vt cōſurgerēt in saul. Porro saul exurgens de ſpelunca, pgebat cœpto itinere. Surrexit aūt k dauid poſt eum: & egreſſus de ſpelunca clamauit poſt tergum saul, dicens: Dñe mi rex. Et reſpexit saul poſt ſe. Et inclinās ſe dauid pron⁹ in terram adorauit. Dixitq; ad saul Quare audis verba hoim loq̄ntiū: dauid q̄rit malū aduerſum te? Ecce videtūr hodie oculi tui ꝙ tradiderit te dñs in manū meā in ſpelunca: & cogitauiv t occiderē te: ſed pepcit tibi oculus meus. Dixi em̄: non extendā manū meā in dñm meū: quia

super

C

D

Moral'r. ✠Vlciſcaf

Moraliter. a ¶Aſſumēs q̄ saul &c. ad inueſtigandū dauid. Allego. per saul qui cū ſocijs ſuis quærebat dauid ſuper abruptiſſimas petras q̄ ſolis capreis ſiluestribus ſunt peruiæ: ſignificatur caiphas pontifex anni illi⁹: vt dicit Ioh. xj. q cū aliꝭ ſacerdotibus ḡrebat mortē xp̄i per vias & modos irrationabiles: qđ' nullus deberet ḡrere. d ¶Eratq; ibi ſpelunca &c. in qua latebat dauid: ideo per ipſam ſignificari poteſt hūanitas xp̄i, in qua latebat diuinitas. Phil'p. n. a Qui cum in forma dei eſſet, non rapinā arbitratus eſt eē æqualē deo: ſed ſemetipſum exinaniuit, formā ſeruꝰ accipiēs: in ſimilitudinē hominum factus & habitu inuentus vt homo. e ¶Quā ingreſſus eſt saul &c. Caiphas em̄ cōſiderās xp̄m purū hoiem emiſit illud verbū fœtidum. Expedit vobis vt vnus hō moriaf ꝓ populo. Licet enim ipſe & aliꝭ nō haberent aliquā cauſam rationabilē interficiendi xp̄m innocentem: tamen ne occaſione eius romani venirēt, & tollerēt locū & gentē hoc dixit affirmās minus malū eſſe innocentem interficere q̄ locū & gētē perire. g ¶Surrexit ergo dauid &c. Per hoc ſignificať ꝙ xp̄s poſt reſurrectionē ſuā & aſcenſionem abſcidit a iudæis regni & ſacerdotij dignitatem. Sec'm ỹo litteralem ſenſum dauid oram chlamydis abſcidit: vt per hoc oſtenderet saulī, ꝙ ipſum ſi voluiſſet occidere potuit. Et ſimiliter xp̄s quæren tibi oculus meus. Dixi em̄: non ex tendā manū meā in dñm meū: quia

†2.q.7.§ ite obnoxi tur.

i.q.1.cap. domin⁹

†De pœ. di.2.§.op ponitur, ibi Quæ renti ani mā ſuam pepercit.

†j.26.b.

Ioh.18.b

Moral'r.

Pharan. MOrtuus est autem samuel. a ¶Pharan. Rab. Oppidū est in arabia vicinum saracenis qui in solitudine erant per hoc transierunt
Nu.10.b filii israel cum de monte sinai castra mouissent. Est aūt contra australē plagam: & distat ab haila cōtra orientē itinere dierū trium. In deserto pharā memorat scriptura habitasse ismaelem: a quo ismaelitæ, q nunc saraceni dicuntur. Legimus & chodorlaomor percussisse eos qui erant in deserto pharan. b ¶Nabal. Rab. Vir durus & pessimus iudæos significat: q vua fellis & botri amaritudine debriari dura ceruice & icircūcisi corde semp spūisctō resistebāt: & legē carnal'r sequētes: stulti facti sunt. Nabal em interpraē insipiens vel demens. Ideo xp̄m & apostolos reiectionem fidei & boni operis experientes respuendo: dixerunt: Hunc nescimus vnde sit: nos autem moysi discipuli sumus
Iob.9.f. Abigail vo prudētissima & speciosa, plē bem illam significat quæ ad deum conuersa est: Interpretatur patris mei exulta
Lu.15.b. tio. vnde: Gaudiū erit in cœlo super vno
peccatore

NICO.DE LYRA

a ¶Vlciscaē me dñs ex te. Hoc dixit zelo iustitiæ nō vindictæ. b ¶Manus aūt &c. Nullus em debet de ꝓpria iuria sumere vindictā p se: nisi incumbat sibi ex offō: & tunc melius esset ꝙ p aliū faceret. Vñ legit de platone: ꝙ seruū suū peccātē ō se, tradidit alteri puniēdum: ne ipe ꝓpria iiuria mot⁹ mēsurā exced eret rōnis. c ¶Sicut &c. puer. i. verbo vulgari. d ¶Ab impijs &c. Hoc em dicebat dñs dūs p aliquē malū sumebat vindictā de alio peiori vel æque malo: & ga dauid sentiebat se inocētē: nolebat ꝙ talis vindicta p ipm fieret de saule: sed si ꝺeus vel let facere, per aliquē malū hoiem faceret sicut factū fuit postea: ga a philisteis fuit saul occisus: vt habetur. ſ. xxxj. c. Hebræi aūt dicūt hic. Sicut & in puerbio antiquo dr &c. dicēres ꝙ istud puerbiū ē lex data a deo: q dr antiq⁹ dierū. Dañ. vij. b. Accipiūt aūt hoc a lege Exod. xxj. vbi dr de occiso a casu ꝙ dns tradidit eū in manu occidētis. qđ dicunt accidere propter pcm occultū ipsi⁹ occisi pro quo erat dignus morte: & pro aliq̄ pcō occulto ipsi⁹ occidētis, ꝙ erat dign⁹ expelli ad tps de sua ciuitate. ſ. vsq; ad mortem summi pōtificis. Et qa dicta pcā occulta nō pñt vidicari per humanū iudicium: isto modo vindicanē p diuinū. Sed h dictū nō est sp verū: licet aliq̄n possit ꝓtigere: qa frequēter ꝓtingit homicidiū casuale absq; pcō occidētis vel occisi h demerēte ſm diuia iudicia nobis occulta: oia tn ad bonūele ctorū ordinanē. e ¶Quē pseqūris. q. d. vile est tibi me psequi: etiā dato ꝙ essem nocēs: cū sim nulli⁹ momēti respectu tui. f ¶Cū aūt cōpleſſet. Hic ꝓn̄ ponitur ipsi⁹ saulis rnsio: q;cōuicā⁹ & ꝙsuſ⁹ de sua negtia dixit: g ¶Iustior tu es. Ista est comparatio abusiua: ac si diceretur: nix est albior coruo. h ¶Quis em cū inuenerit &c. q. d. hoc nullus faceret, nisi esset valde bonus & pfectus: & in hoc cōsistet ipm dauid esse dignū regno: ideo subdit i ¶Et nūc qa &c. Dicūt aūt aliq hebrei ꝙ hoc sciuit p signū sibi datū a famuele: qa ille regnaret post eū q scinderet vestē ei⁹: prout fuit dictum ca. xv. k ¶Iura mihi p

xp̄s dñi est. Quin potius pr̄mi, vide & cognosce otā chlamidis tuæ i manu mea: quoniam cum præscinderem summitatē chlamydis tuæ, noluisti extendere manum meam in te. Animaduerte & vide: quoniā non est in manu mea malum: neq; iniquitas: neq; peccaui in te. Tu autem insidiaris animæ meæ vt auferas eam. Iudicet dom⁹ inter me & te: & vlciscatur me dominus ex a te; manus autem mea non sit in te. b Sicut & in prouerbio antiquo dic̄itur; Ab impiis egredietur impie- a tas. Manus ergo mea non sit in te. †Quē psequeris rex israel, quē pse e ¶ignobilem impotentem.
queris? Canem mortuum perseque ris & pulicem vnum. Sit dominus iudex & iudicet inter me & te: & videat & iudicet causam meam, & eruat me de manu tua. Cum autem f complesset dauid loquens sermones huiuscemodi ad saul, dixit saul Nunquid hæc vox tua est fili mi da uid? Et leuauit saul vocem suam & fleuit. Dixitq; ad dauid: Iustior tu g es q̄ ego. Tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti mihi hodie quæ feceris mihi bona: quō tradiderit me dñs ī manu tua: & nō occideris me. Quis em cū inuenerit inimicū h suū dimittet eū ī via bona? Sed dñs reddat tibi vicissitudinem hanc p eo quod hodie operatus es in me. Et nunc quia scio q; certissime re- i gnaturus ſis & habiturus in manu tua regnum israel: iura mihi per k deum ne deleas semen meum post me: neq; auferas nomen meum de domo patris mei. Et iurauit dauid l sauli. Abiit ergo saul in domumm suam & dauid & viri eis ascenderūt ad tutiora loca.

MOrtuus Ca. XXV. n est autem samuel & congregatus est vniuersus israel: & planxerunt eum & sepelierunt eum in domo sua in rhamatha. Cōsurgensq; a dauid descendit in desertum pharan. Erat autem vir quispiam in sop litudine maon: & possessio eius in carmelo: & homo ille magn⁹ nimis Erātq; ei oues tria milia, & mille ca præ. Et accidit vt tonderet grex ei⁹ in carmelo. Nomen autem viri illius erat nabal: & nomen vxoris ei⁹

mihi per deum &c. Videś eū pronū ad misericordiā: habita pro se mia vna, pe ut aliā pro semine suo. l ¶Et sur. da. tanq; ꝓnus ad miam. m ¶Abijt ergo saul &c. Pœnitēs de persecutione dauid: sed h tm fuit ad horā: vt ex sequētib⁹ patebit. Videret forte alicui ꝙ dauid peccauit iurādo facere miam ipsi sauli: cū sciret eū esse a dño reprobatū. Item qa istud iuramētū trāsgressus fuit vt videt: quia septē viros de filiis saul tradidit crucifixi gēdos: vt habet. ī. ñ. li. xxj ca. Ad primū dicendū: ꝙ dauid nesciuit saul reprobatū simplr. ſ. q̄tum ad, vitā æternā: sed tm re spectu regni tpalis. Nō aūt per iuramentum suū cōcessit filiis saul ꝙ regnarēt: sed solū qđ venirēt: qđ poterat stare absq; h ꝙ regnarēt, ppter qđ iurādo nō peccauit imo opus pfectionis fecit ſm illud Mat. v. g. Ēstote itaq; vos &c. Sīc nō fuit trāsgressus iuramētū: qa in omni iuramēto voluntas superioris intelligit excepta: & maxie ipsi⁹ dei: de cuius volū tate expressa fuit punita posteritas saul, p pter gabaonitas q̄ punitio non debebat fieri p pœnā pecuniariā: sed p mortē saltē aliquorū. & io nō peccauit tradendo illos septē viros crucifrigēdos: nec per hoc fuit delera posteritas saul: qa dauid reseruauit miphiboseth: vt ibidē habet q descendit de saul per ionathā filiū ei⁹. Ca. XXV.

Diuisio. MOrtuus est autē sa. Hic ꝓn̄ ponit scā, pūctus per mortē iniq nabal. q diuina vltione mortuus est, eo ꝙ vituperauerat dauid & suos ei⁹ iniquē: & sic vxor eius & qcqd habebat fuit ipsi⁹ dauid. ꝓmittit tn hic mors samuelis iusti ꝓficua: vt p hoc magis appareat mors hois iniq ignominiosa: ſm qđ dr ꝓuer. x. b. Memoria iusti cū laudib⁹, & nomē ipiorū putrescet. Et h est qđ dr de samuele ad eius laudē. o ¶Et cōgregatus est vniuersus isr̄l. De morte vo nabal nullus plā⁹ scribit. Sed hic orit q̄stio: quō scās liber regū dr ipsi⁹ samuelis sicut & prim⁹. cum tn ab isto loco & deinceps nō potuerit scribere. ſ. post mortē suam. Ad qđ dr: ꝙ vnus de discipulis suis residuū scripsit: q ab aliq⁹ dr fuisse nathā, ppha & ideo ascribit samueli: sicut factū discipuli magro. p ¶Erat aūt vir &c. Hic ꝓn̄ agit de ipso nabal. Vbi primo describit nabal & abigail psonal' ꝓditio. Sed'o ipsi⁹ dauid curialis petitio, ibi: Cū q̄ audisset. Tertio rusticana rnsio, ibi: Rndēs aūt. Quarto abigail, puida obuiatio ibi: Abigail aūt. Quinto circa nabal diuina vltio, ibi: Diluculo aūt: Circa primū dicitur: Erat autem vir quispiam in so-

Nabal describit ꝓprie

Moraliter. n ¶Mortu⁹ est autē &c. Per planctū cōem samuelis ostendit quātū plāgēdus est obitus boni q̄lati vel doctoris. p ¶Erat aūt vir &c. Per istū q vocabat nabal, & stult⁹ interpretat, significari pōt glibet phs suplus Stultus em dicitur quasi statu altus. ſ. in æstimatione sua. Phs enim suplus trōne sciētiæ est alri status: sed ratione suplitatē stultus. Dicit em Prouer. xj. a. Vbi humilitas, ibi & sapia. Et eadē rōne. vbi superbia, ibi stultitia. Vnde de phs suplis dicitur Ro. j. d. Qui cū cognouissent deū nō sicut deū glorificauerūt, aut gratias egerunt: sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis & obscuratū est insipiens cor eorū dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt.

Erat q; illa

A peccatore pœnitētiā agēte. a ¶Sata pollētæ. Satum est genus mēsuræ continēs modiū & semis. Polcta ē accuratissima farina Vua passa dicitur, quæ priusq; maturescat ad solē diu exiccatur: & sic seruatur. Massas caricarū. i. ligaturas de fructibus sicorum.

Erit anima

NICO.DE LYRA

ly solitudine non est in hebræo, nec est de textu: qa ſm qđ dicit libro de ąstionibus hebrai cis, manebat in ciuitate maon sed eius a'alia erant in monte carmelo: vbi habebat domum pro pastoribus & pecorib⁹ ad quam
Carmel duplex. venit pro tondēdis ouibus cum vxore sua. Sciendū autem ꝙ iste carmelus est mons in sorte iude. Alius autem carmelus vbi herodes interfecit sacerdotes baal, est in tribu isachar. Exprimitur nomen viri & vxoris, cum dicitur: Nomen aūt &c. Et cōditio vtriusq; cū dicit: a ¶Erat q; illa mulier prudentissima & spe. Et sic erat mente & corpore gratiosa.
b ¶Porro vir eius durus. ad conuenientum. c ¶Et pessimus &ma. ad iniuriandum. pxi mum & decipiendum. d ¶Erat autem de genere caleb. Hoc autem non additur ad designandū ꝙ caleb fuerit talis: quia fuit vir tuosus & bonus: vt patet Nume. xiij & Iosue. xiiij. sed ad ostendēdum ꝙ nabal erat de tribu iuda, si cut & dauid: & ideo grauⁿ peccauit ipsum vituperando. sequitur. e ¶Cum autem audisset Hic ꝓn̄ ponitur ipsius dauid curialis petitio. qđ patet primo ex amicabili salutatione, cum dicit Et salutabitis eum &c. Hoc autem quod ibi sequitur: Ex multis amnis saluos faciens tuos & tis amnis saluos faciens tuos & omnia tua, non est in hebræo. Secundo ex rationabili allegatione
Nabal vbi tanguntur quinq; rationes q bus nabal debebat inclinari ad
fleſti de- exauditionem petitionis. Prima
buit ꝑpe quinq. est: quia dauid & viri eius pacifi cinas. Abigail autem vxori nabal nūciauit vnus de pueris suis, dicēs: Ecce misit dauid nūcios de deserto vt bñdicerēt dño nr̄o: & auersat⁹ est eos. Hoies isti satis boni fuerūt nobis & nō molesti nec qcq̄ aliq̄n periit oī tpe quo fuim⁹ cōuersati cū eis ī deserto. Pro muro erāt nobis tā in nocte q̄ in die, omnibus diebus quibus pauim⁹ apud eos greges. Quobrem considera & recogita quid facias: quoniam completa est malicia ad uersum virum tuum: & aduersum domum tuam:

¶.i diaboli.

z & ipse est filius belial: ita vt nemo ei possit lo qui. Festinauit igitur abigail: & tulit ducentos panes & duos vtres vini: & qnq; arietes coctos

a ¶mēsuras, a poli qđ est farina.

a & qnq; sata pōlētæ & cētum ligaturas vuæ passæ

abigail. Eratq; illa mulier prudentissima & speciosa. Porro vir eius dur⁹ & pessimus & malicio⁹ sus. Erat autem de gñe caleb. Cū aūt audisset dauid in deserto: ꝙ tōderet nabal gregem suū: misit decem iuuenes & dixit eis: Ascēdite in carmelum: & venietis ad nabal & salutabitis cū ex nomine meo pacifice: & sic dicetis: Sit frībus meis & tibi pax: & domui tuæ: & oībus q̄cūq; habes sit pax. Ex multis annis saluos faciens tuos & oia tua.

a ¶Quia patriarchę pastores ouiū fuerunt iō in tonsione ouiū in memoriā eorū festiue epulabant iudæi.

Audiui ꝙ tōderent pastores tui greges tuos q erant nobiscum in deserto. Nunq; eis molesti fuimus: nec aliq̄n defuit eis qcq̄ de grege oī tpe q̄g fuerūt nobiscū ī carmelo. Interroga pueros tuos & indicabūt tibi. Nūc ergo inueniant pueri tui h gram i oculis tuis. In die em bona venim⁹ ad te. i Quodcūq; iuenerit man⁹ tua da fuis tuis & filio tuo dauid. Cūq; veniſſent pueri dauid: locuti sūt ad nabal oīa verba hæc ex noīe dauid: & siluerūt

¶despectiue.

Rndens aūt nabal pueris dauid, ait: Quis est da- k

¶multiplicati sunt.

uid: & qs est filⁱ isai? Hodie increuerūt serui qm fugiūt dños suos: Tolla ergo panes meos & aq̄s g meas & carnes pecoꝝ q̄ occidi tōsorib⁹ meis: & dabo viris quos nescio vñ sint? Regressi sūt ita ꝙ p pueri dauid ꝓviā suā: & reuersi venerūt & ānūcia uerūt ei oīa verba q̄ dixerat nabal. Tūc ait dauid q pueris suis: Accingatur vnusq̄sq; gladio suo. Et r accincti sunt singuli gladio suo. Accinctusq; est & dauid ense suo: & secuti sunt dauid quasi quadringenti viri. Porro ducenti remanserūt ad sar

a ¶Hāc dauid post mortē viri sui, q demēs in stulticia sua pecinas. Abigail autem vxori nabal nūciauit vnus s de pueris suis, dicēs: Ecce misit dauid nūcios de t rnt sibi copulauit sp̄sam nō hñtem maculā neq; rugam.

¶desponsit.

deserto vt bñdicerēt dño nr̄o: & auersat⁹ est eos. u Hoies isti satis boni fuerūt nobis & nō molesti nec qcq̄ aliq̄n periit oī tpe quo fuim⁹ cōuersati cū eis ī deserto. Pro muro erāt nobis tā in nocte q̄ in die, omnibus diebus quibus pauim⁹ apud eos greges. Quobrem considera & recogita x quid facias: quoniam completa est malicia ad y uersum virum tuum: & aduersum domum tuam: z

¶.i diaboli.

& ipse est filius belial: ita vt nemo ei possit lo a qui. Festinauit igitur abigail: & tulit ducentos b panes & duos vtres vini: & qnq; arietes coctos

a ¶mēsuras, a poli qđ est farina.

a & qnq; sata pōlētæ & cētum ligaturas vuæ passæ

rum sapiētia philosophica copulata est ipsi xp̄o in sacris ecclesiæ doctoribus. ſ. Dionysio: Augustino: & alijs pluribus. Potest autē hoc exponi aliter. ſ. de translatione studij philosophiæ ad partes fidelium. Nam de athenis translatum fuit romam: de roma pari sius per karolum magnum.

C ¶Quis est dauid. q. d. nulli⁹ valoris: qa descēdit de alienigena muliere. ſ. de ruth moabitidæ: & nō solū vituperauit dauid sed & viros ei⁹, dicēs: m ¶Hodie increuerūt &c, ita ꝙ notauit eos de seruilitate & malignitate propter quam fugitiui essent.
n ¶Tollam ergo &c. q. d. non debeo facere. o ¶Et ąqs meas. id est potus meus: quia frequenter in scriptura noie aquæ intelligit⁹ois potus: sicut noie panis ois cibus. vñ. iiij. Reg. vj. e. dicit Pone eis panem & aquā. Et subditur ibidem: Et apposita est eis magna ciborum præparatio.
p ¶Regressi sunt &c. vacui & vituperati. q ¶Tunc ait dauid, merito, puocatus. r ¶Accingatur vnusquisq; &c. ad accipiendum vindictam de tā vili rustico. s ¶Abigail autem. Hic ꝓn̄ ponitur ipsius abigail Diuisio. prudēs obuiatio. Et sc̄do ipsius dauid pacificatio, ibi: Cum aūt vidisset. Circa primū premittit factī notificatio ipsi⁹ abigail per vnū de famulis suis, dicentē ei: t ¶Ecce misit dauid nū. de deserto, vbi patiē defectū victualium. v ¶Vt bene dño no. eum curialiter salutando. & eius beneficium hūiliter petēdo. Cætera patent ex prædictis vsq; ibi x ¶Considera & recogi, &c. præcauendo tibi & domui tuæ.
y ¶Cū cōple. est &c. quia i prōptu est vindicta de malicia sua cognoscebat enim iste animositatē dauid & virorū eius.
z ¶Et aduer domū tuam. i. in oēs nos redundabit istud malū ꝙuis simus innoxi. a ¶Et ipse est fi. &c. q. d. ideo dico tibi D boc: qa maritus tuus verbum meum non recipperet, sed magis fureret. b ¶Festinauit igit abigail. ad precauendum malo ꝙdicto. & patet littera vsq; ibi:

Viro autem

a ¶Eratq; illa mu. prudē. Moraliter. & specu. Per quā significatur sapientia philosophica. ſm qđ dicitur Sap. viij. a. Hāc quæsiui sp̄sam mihi assumere. Est etiā speciosa in se. Vnde dicit plato. Si sapientiæ forma oculis videri posset, ad amorem suum oēs maxime allicerer. nec ex habentis superbia in se deterioratur aut deturpatur: ſm qđ dr Sap. vj. b. Clara est & quæ nūq̄ marcescit sapientia. Per hoc autem ꝙ nabal nuncios dauid repulit vacuos, significat superb⁹ phs qui repellit a se instinctus diuinos qui sunt quasi quidā nuncij dei a malo retrahentes & ad bonum inducentes. & de tali repul su iam dictum ē. Qui cū cogno i.co.3.b. uissent deū: nō sicut deū glorificauerunt &c. Per hoc autem ꝙ mortuo nabal vxor eius copulata fuit dauid: significat ꝙ post mortem gentilium philosopho

Universidad de Deusto
Biblioteca

ezec.18.a.

a ¶Erit aia dñi &c. Pulcherrima comparatione statum iustorū & reproborū discreuit. horū qppe aias appellat viuētes: illorum spiritali morte occupatas. Aia enim q̄ peccauerit, ipsa morietur. hos fasciculos, illos lapidi fundæ assimilat. Fasciculus enim astringitur vt conseruetur. Lapis in funda ponit vt abijciatur. Sic enim electi pressuris tribulationū cōtrigunt: vt his admoniti arctius adinuicē mutua charitate nectantur: & adunati p manus redēptoris in ppetuū cōseruentur. Reprobi q̄to latius voluptatibus suis dimittuntur: tāto lōgi⁹ a diuīæ visionis gl'ia pronciunt. Ipsi em de manu dei repulsi sunt. Mire autem oiporentē, puidētia superni, ptector is describit: cū dicit aiam sc̄ti quasi viri in fasciculo viuentiū apud eū esse custoditam. Sicut em facile est cuilibet fasciculum herbę vel fœni manu retentū conseruare: ita virtus saluatoris nostri electos ab initio vsq; in finem cōseruare & custodire vnde: Et non rapiet eos q̄sq; de manu mea. Sicut aūt fasciculus alligatur: ita sc̄tōrū decus vera charitate cōstringitur, diuino munimine circūdat. Ad l'ram aūt aia dauid q̄uis multi psequerent, semp custodita ē in sorte viuētium. Inimici y⁹ eius sicut lapis funda circumactus insta bili motu perturbati de finib⁹ suis,

pō. 87.a.

Ioh.10.f.

¶vel de re

F

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Viro autem &c. sn. Quia præ auaricia & nequitia sua totū impediuisset. b ¶Et descen. ad ramon. Vbi inter duos montes erat vallis media ad quam descendebat dauid ex parte vna: & abigail ex opposita: & sic obuiabant mutuo. c ¶Et ait &c. frū. &c. Ista dixit dauid audita relatione nunciorum sed hic ponitur p recapitulationem vt dicūt aliqui: vel, pcedēdo p viā dicebat hoc vbris suis vt dicunt alij & forte vtrūq; potuit esse. d ¶Hæc faciat &c. Hic est modus iurandi per execrationem: quando aliqs sibi iprecat malū futurū nisi ipleat verbū suū. & ideo hic, p ipso dauid accipiunt inimici dauid: alr eēt iuramentū nullū, sed magis derisoriū sicut &. 8. xx. c. in y⁹li⁹ ponunt inimici dauid, p ipso dauid: vt ibidē dictum fuit. e ¶Mingētē ad pa. i. canem q. leuato crure mingit ad parietem. Dicūt etiā hic aliq; p permingentē ad parietē, itelligit infirmus qui non pōt surgere: & iō facit vrinā inter lectum & parietē. & sic est itellect⁹ y⁹bi: q; nō parceret viro & aiali: ga etiam canis q, ppter vilitatem nō esset tāg̃dus: & ifirm⁹ cui ppter ifirmitatē eēt parcendū non euaderēt manū meam. Alij vero dicunt: q; p mingētē ad parietē, itelligitur ois masculus. qa migit erect⁹ & sic ē itellect⁹ y⁹bi: q; dauid intrēdebat iterficere oēs viros: nō aūt mulieres. f ¶Cum autem vi. Hic pōnit ipsi⁹ dauid pacificatio. vbi primo p̄mittit ipsi⁹ abigail dēpcatio. Sc̄do ipsi⁹ dauid acceptatio, ibi Et ait

Diuisio.

& ducētas massas caricarū: & ip̄osuit sup asinos, dixitq; pueris suis: præcedite me: & ecce ego post tergum sequar vos. Viro autem suo a nabal non indicauit. Cum ergo ascēdisset asinum, & descenderet ad radicem mōtis, dauid b & viri eius descendebant in occursum eius: Quib⁹ & illa occurrit. Et ait dauid. Vere fru c stra seruaui oīa q̄ hui⁹ erāt ī deserto: & nō periit qcq̄ de cūctis q̄ ad eū ptinebant: & reddidit mihi malū pro bono. Hæc faciat dñs ini d micis dauid: & hæc addat. Si reliq̄ro de oīb⁹ q̄ ad ip̄m ptinēt vsq; mane mingentē ad parietē. Cū aūt vidisset abigail dauid: festinauit f & descēdit de asino: & pcidit corā dauid sup faciē suā, & adorauit sup terrā: & cecidit ad pe

a ¶blādiendo sibi imprecat pcm̄ quod haberet dauid si se vlciscereturn.

des eius, & dixit: In me sit dñe mi hæc iniq; g h tas loquar: obsecro ancilla tua ī auri⁹ tuis: & audi verba famulæ tuæ. Ne ponat oro dñs i meus rex cor suū sup virū istum iniquū nabal ga sm nomen suum stultus est: & stulticia est cum eo. Ego aūt ancilla tua non vidi pueros k

¶veni ad te.

tuos dñe mi quos missisti: Nunc ergo dñe mi l viuit dñs & viuit aīa tua: q; phibuit te ne ve

¶innoxiam.

nires ī sanguinē: & saluauit aīam tuā tibi. Et m nūc fiāt sicut nabal inimici tui: & q̄ q̄rūt dño meo malū. Quapropter suscipe bñdictionēo hāc quam attulit ancilla tua tibi dño meo: &

a ¶quā mihi imprecata sum: si te vl

ciscaris. s. noli vlcisci.

da pueris q̄ sequunt̄ te dñm meū. Aūfer ini p quitatem famulæ tuæ. Faciens em faciet tibi q

¶regnū significat.

dñs dño meo domū fidelē: qa p̄lia dñi dñe r mi tu præliaris. Malicia ergo non inueniat i s te oībus diebus vitæ tuæ. Si enim surrexerit aliquādo hō psequēs te & q̄rēs aīam tuā:

a ¶Ad l'ram: fasciculus vitū viuit in aqua cum ad transplātandū præparat.

a erit aīa dñi mei custodita: quasi in fasciculo t viuentiū apud dñm deū tuū. Porro inimico⁹ u rū tuorū aīa rotabit, quasi in ꝑetu & circulo fundæ. Cū ergo fecerit tibi dñs dño meo oīa hæc q̄ locut⁹ ē bona de te: & cōstituerit te du

a ¶id est in fletum.

cē sup isral nō erit tibi hoc ī singultū & ī scru x pulū cordis dño meo q; effuderis sanguinē y innoxiū, aut ipse te vltus fueris. Et cū bñfecerit dñs dño meo: recordaberis ancillæ tuæ: & tu benefacies eī. Et ait dauid ad abigail: a Bñdictus dñs de⁹ isral: q; misit te hodie in occursum meū, & bñdict⁹ eloquiū tuū: & benedicta tu q̄ prohibuisti me hodie, ne irē ad sanguinem, & vlcisceret me manu mea. † Alioq̄n viuit dñs deus israel: qui, phibuit me ne malum facerē tibi: nisi cito venisses ī occursum mihi: non remansisset nabal vsq; ad matutinam lucē mingēs ad parietē. Suscæpit ergo

Et ait dauid. Deprecatio autē abigail ostēdit acceptabilis. primo ex sui hūilitate in facto, cū dr: Et procidit corā da. &c. & y⁹bo, cū subdif. g ¶Et di. in me &c. i. parata fu recipere quācūq; vindictā pro mariti mei iniqtate. Sc̄do oñdit deprecatio abigail accæptabilis ex rōnabili allegatiōe, cū dr: h ¶Loquatur &c. vbi prio allegat viri sui stultitiā: & iō fcm suū viro prudēti nō est accipiendū cordi. & hoc est qd dr. i ¶Ne po. oro do. &c. qa sm nostuū stul. est. Nabal em stultus interpretatur. q. d. stultus est re & noie. Sc̄do allegat suā ignorantiam, di. k ¶Ego &c. vidi. &c. q. d. si enim vidissem eos fuissent gratiosæ recepti: nec recessissent vacui. Tertio allegat diuinā clementiā q̄ parata est semp parcere, di. l ¶Nunc q̄ dñe mi. vi. do. & vi. a. tua. q. d. verū est q; deus viuit: & tu viuis: ita diuina clementia factū ē vt venirē obuiā tibi ad impediēdū ne venires ad efundēdū sanguinē. m ¶Et sal. &c. tibi. s. innocentem. solus em nabal erat culpabilis, cū q̄ fuissent occisi innoxij. n ¶Et nunc fi. &c. f. satui & improuidi ī factis suis. Ra. Sa. dicit q; abigail h̄ dixit p sp̄m prophetiæ: significans q; nabal cito moreretur. o ¶Quapropter su. be. hāc i. exeniū. p ¶Aufer. sm. recipiendo exenium in signū remissiōis ostensæ quā abigail sup se accæperat, dicens: In me sit &c. vt ꝺ dictum est. Quarto allegat regni dignitatem quā cōsecutur⁹ erat dauid. q̄ qdē dignitas exigit in hūe innocētiā. & ē qd dicit: q ¶Faciēs em &c. dofi. tradēdo tibi regnū. r ¶Quia fidelis &c. præ. i. ad dei honorē & cōem vtilitatē ppli. s ¶Malicia q̄ non īn. ī te. &c. qa nō decet tāram dignitatē. Quīto allegat, ptectionē diuinā q̄ ptegit sm̄ iam dicēs: Si em fuit. alī. homo pse. te &c. sequitur. t ¶Erit aīa dñi mei cust. quasi in fasci. &c. i. a deo, pteget ō oēs insidias malorū. Dicit hic aliq; p logiā metaphorice: qa sicut ramusculi alibi trāsplantādi vel iserēdi ī fasciculo liganf: & ī aq̄ ponunf: & postea trāsplantantur vel iserunt. sic iusti ī pñti vita pseruāt ī humore grātiæ: vt trāsplātent ī terra viuētiū p adeptionē gl'iæ: de qb⁹ reputabat ip̄m dauid. v ¶Por. ím. tuo aīa. ro. &c. id est voluetur pvitia diuersa & mala q̄uscq; pniciat ad pœnā gehennæ. Sexto allegat pacē ꝺscię ipsi⁹ dauid futurā, cū dr: Cū q̄ fe. ti. do. &c. sequitur: x ¶Non erit ti. hoc ī sm. &c. id est in mœrorē animi & scrupulū remorsum. y ¶Q. ē. sm. ino. q̄tū ad familiā nabal. z ¶Ait ipse te vl. fu. de ipso nabal: quod nō decet vt aliqs vlciscatur se manu ppria vt dictū fuit cap. p̄ced. a ¶Et ait da. Hic pōit ponitur ipsius dauid ac cæptatio: vbi primo regratiat deo di. b ¶Bñdi. dñs de⁹ isral: q; misit te in occursum meū. qa ei⁹ prudē tia & dispōne abigail occurrit dauid ad ipsum pacificādū. Sc̄do ipsi⁹ abigail, dicens: c ¶Et benedict⁹ eloquium tuū. Et paret l'ra vsq; ibi

✠ Vade in

A ✠ Moralr.

vel de rebus humanis ablati sunt. a ¶Cum digessisset &c. Moralr Grego. Iracūdos meli⁹ corrigim⁹ si in ipsa īra cōmotione declinamus: perturbati em qd audiāt, ignorant Sed cū ad se redeūt, tāto libenti⁹: ex hortationis y⁹ba recipiūt, q̄to se trā qllius tolerari erubescūt. Menti aūt furori ebriæ oē rectū qd dr puerfū videt. Vñ & nabal ebrio culpā suā abigail laudabil'r tacuit: quā digesto vino laudabil'r dixit: Malū em qd fecerit nocere potuit: qa ebrius nō audiuit. b ¶Phalti filio. Ra. Sicut tradūt hebrī, nō cognouit eam phalti: qa si cognouisset dauid post ea nō recæpisset eam: qa in lege p hibef. Phalti em de gallim erat i. de mūdatione, i. de lege. Legis em doctor erat de baurim. i. de electis qñ michol ei dat. Phalti em vadēs dr qñ auferf. Phalt iel. i. euadēs a deo qa custodiuit eū ne tāgeret eā ne fieret transgressor legis: tñ secut⁹ est eā plorās vsq; baurim præ gaudio: qa nō tetigerat eam. Ca. XXVI.

IT venerunt zīphei ad saul &c. c ¶Dormīt tem. Rab. Persequuntur iudæi xp̄m: & psequēdo dormiunt: qa nōvigilāt corde. Dormitio em cordis, duricia est. dormiūt in veteri vita: nō vigilāt in noua xp̄s venit, nō eos occidit: sed cyphū aḡ. i. grām legis abstulit: & sic pcrū regni. i. ptātē qua se tpaliter pregebāt: & ꝺ deū erigebant: sed dauid nī victor de castris eorum egressus: altitudinē cœli cōscendit.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Vade in pace, al's pacifice. q. d. pacificat⁹ sum tibi & domui tuæ: b ¶Ecce audiui vocē tuā. i. exaudiui dep̄cationē tuā. c ¶Et honorauit faciem tuā. Accipiendo exeniū de manu tua: & sic nō feci ti bi verecūdiā repellendo in aliquo petitionē tuā. d ¶Et nō indicauit ei verbum, prudēter em expectauit tēpus in quo esset extra ebrietatem. e ¶Diluculo autē &c. Hic pōr de scribif diuia vltio circa ip̄m nabal cū dicit: f ¶Et mortuū est cor ei⁹ &c. Ex vehemētia timoris cōcæpti de dauid. g ¶Cūq; pertransdecem dies. Dicit Ra Sa. q; tot die bus lāguit quasi mortu⁹ eo q; decē iuuenes missos a dauid cōsuderat. h ¶Percussit dñs na. Ex quo patet q; nō fuit mortuus more naturali: sed accelerata vltiōe dei. i ¶Qd cū audisset da. mor. na. Tali diuina percussione. k ¶Ait: Benedictus dñs &c. applaudēs diuinæ iusticiæ: sm illud p̄s. lvij, b. Letabit iustus cum viderit vindictam &c. non aūt gaudebat de morte nabal zelo vindictæ. l ¶Misit ergo dauid &c. per nūcios missos. m ¶Vt sumeret eā sibi in vxorem, qa scie bat eā esse pulchrā & prudētē & diuīse: vt pater ex suprad̄ictis sequtur: n ¶Quæ cōsurgens ado. sdīm de tāto bñficio, q; dauid i regem ele ctus a deo petebat eam pro vxore: ppter qd rndit valde hūil'r, dicēs: Ecce famula tua sit in ancillā &c.

Sed &

de manu eius omnia quæ attulerat ei, dixitq; ei: Vade in pace in domum tuam. a Ecce audiui vocem tuam: & honorauī faciem tuā. Venit autem abigail ad nabal: & ecce erat ei cōuiuium in domo ei⁹ quasi cōuiuium regis: & cor nabal iocundū. Erat enim ebrius nimis & nō indicauit ei a verbū pusillum aut grāde vsq; ad' mane. b Diluculo aūt cum digessisset vinum nabal: indicauit ei vxor sua verba hæc: & f emortuū est cor eius intrinsecus: & fact⁹ est quasi lapis. Cūq; ptrāsissent decē dies g percussit dñs nabal, & mortuus est. Qd h cū audisset dauid mortuū nabal, ait: Bñ k a ¶hoc dicebat dauid amore iusticię, non libidine vindictę.

dictus dñs: q vindicauit cām opprobrii mei de manu nabal: & seruū suū custodiuit a malo: & malīciam nabal reddidit dominus ī caput ei⁹. Misit ergo dauid & locutus est ad abigail, vt sumeret eā sibi in vxorē: & venēt pueri dauid ad abigail ī carmelum: & locuti sunt ad eam dicētes: Dauid misit nos ad te: vt accipiat te sibi in vxorē. Quæ consurgens adorauit pronа in terrā, & ait: Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum domini mei. Et festinauit & surrexit abigail & ascendit super asinum: & quinq; puellæ ierunt cum ea pedissequæ eius. Et secuta est nūcios dauid: & facta ē illi vxor. Sed o & achinoen accæpit dauid de iezrael: & fuit vtraq; vxor eius: Saul autē dedit mi p chol filiā suam vxorem dauid alio viro b phalti filio lais qui erat de gallim.

IT venerūt ziphei. C. XXVI. q ad saul in gabaa, dicētes: Ecce dauid absconditus est in colle achille: quæ est ex aduerso solitudinis. Et surrexit saul: & descendit in r desertum ziph: & cum eo tria milia virorū de electis israel, vt quæreret dauid ī deserto ziph. Et castrametatus est saul in ¶in colle locus est.

gabaa achille: q̄ erat ex aduerso solitudinis ī via. Dauid aūt habitabat ī deserto. Vidēs aūt q; venisset saul post se ī deserto: misit exploratores & didicit q̄ illuc venisset certissime. Et surrexit dauid clā: & x venit vsq; ad locum vbi erat saul. Cūq; vidisset locū vbi dormiebat saul: & abner filius ner princeps militiæ ei⁹: & saulē dormientē ī tentorio: & reliquū vulg⁹ p circūitū ei⁹: ait dauid ad achimelech cethæū & abi y saī filiū saruiæ fratrē ioab, dicens: Quis descēdet mecum ī castra ad saul? Dixitq; abisai: Ego descēdā tecum. Venerunt ergo dauid & abisai ad populū nocte & inuenerūt saul iacentē & dormientem in tentorio: & hastā fixā ī terra ad caput eius,

o ¶Sed & achīnoen &c. Videtur q; fecerit contra mādatū dñi. Deu. xvij. vbi dr q; rex cōstituī de israel nō debebat sibi multiplicare vxores. Dicē dum q; illud intelligitur de vxorib⁹ alienigenis inclinātibus animū viri ad idolatriā: sicut cōtingit salomoni: vt habef. j. in. lib. xj. cap. hoc autē non fecit dauid. p ¶Saul autem &c. Dicunt hebræi q; iste fuit legis doctor: & ideo licet acceperit michol ad obediē dum sauli, & vt honoraref tanq; genet regis: non tñ cognouit eam: quia sciebat eā esse veram vxorē dauid: qa ipsam nō repudiauerat, ppter qd' dauid postea recæpit eā. q. tñ non accæpisset eā si fuisset ab eo cognita: sicut nō fuit ingressus vltra ad vxores suas quas cognouit absalon: vt habetur. j. ij. lib. ca. xx.

¶In cap. xxv. vbi dicit in postilla: Et erit aia dñi mei custodita quasi in fasciculo viuentium.

ADDITIO. Hæc verba non videntur ꝑprie posse declarari, nisi metāphorice. vnde & in glo. ordinaria plura notabilia hic ponūntur: inter q̄ sic dicit: Pulcherrima cōparatione statum iustorū & reproborū decreuit: & infra hos fasciculos illi lapidi funde assimilat. Fasciculus em astringitur vt conseruet lapis in funda ponit vt abijciat. Sic em electi tribulationū pssuris cōstringūt vt in his admoniti armis adinuicem mutua charitate nectent: & adunati in manu redēptoris ppetuo ꝑseruent. Reprobi q̄to latius voluptatibus suis reuoluunt: tāto lōgi⁹ a diuinæ visionis gloria, p̄nciunt. Ipsi em de manu dñi repulsi sunt. Ca. XXVI.

IT venerunt zīphæi. Hic ponitur tertius prouentus dei circa dauid. p hoc qd' saulem iterum ī manu sua tradidit: vt sic dauid innocentia & saulis nequitia plenius appareret. Et diuiditur in tres partes: quia primo saul manibus dauid exponif. Secundo expositus custoditur, ibi: Dixitq; abisai. Tertio a dauid conuincitur, ibi: Cumq; transisset. Circa primū dicif: q ¶Et venerunt zīphæi ad saul. Isti iam ante dauid accusauerant saul: vt habitum est supra. xxiij. & ideo timentes ne dauid post saul regnaret: & per ꝺns eorum ꝑditionem puniret: solliciti erant de captione dauid vt moreretur. s ¶Et cum eo tria milia vīrorum &c. i. ad debellādum. t ¶Videns aūt q; vidisset saul &c. i. cognoscens per nunciū sibi dicentem: qa ꝑcussus regis cū tali multitudine bellatorū non potest latere. v ¶Misit exploratores. vt sciret certitudinaliter tempus & locum vbi castra poneret. x ¶Et surrexit dauid clam. id est absconditе: & mutato habitu ne cognoscerētur. sicut Alexander magnus fuit in castris Porī regis persarum ad explorandum: prout habetur in historia ipsius. y ¶Ait dauid ad achimelech &c. &c. Dauid enim habuit duas sorores

✠ vna earum

Moraliter. q ¶Et venerunt zi. Sequitur: r ¶Et surrexit saul & descendit in desertum ziph &c. Per

✠ saulem

Diuisio

Moralr.

vña earum vocata est abigail: de qua natus fuit amasa princeps milituæ absalō: vt habet. j. ij. li. xvij. ca. Alia faruia, de qua natus est ioab & abisai: & si c isti erāt nepotes dauid.
a ¶Dixitq; abi, ad dauid &c. Ac cæpit licēta iterficiēdi saul: qa sciebat q; dauid nō iterficeret eū manu ppria. b ¶Et scd'o opus nō erit ei, ita vno ictu interficiā eū pfecte q; nō oportebit vltra manū apponere: & sic poterim' recedere expedite c ¶Et dixit dauid. Hic p̄r saul per dauid a morte ptegif, cū dr: Ne interficias eū. Cuius causa subditur:
d ¶Quis em extēdet &c, volebat em dauid pſonæ ipsi' deferre q; diu a deo tolerabat' in regno. ideo subdit: e ¶Viuit dñs. i. p viuente deū
f ¶Quia nisi dñs percuſ. eū, aliqua pestilētia, vel infirmitate accelerās mortē ei'. g ¶Aut dies eius ve, s. vltima. h ¶Vt moriatur, s. morte naturali. i ¶Aut. i prælīū descen. pe. gla. Istis tribus modis poterat mori. Per hoc ītēdit dauid dicere q; nullo mō volebat esse causa efficies mortis suæ: nisi forsitā se defendendo: ita q; non posset aliter euadere. k ¶Nunc igit tol. &c. est ad ca. i. fixa in terrā ad caput ictu li vt si esset necesse statim posset eā accipere. Erat etiā in parte superiori signū armorū regis, ad significādū locū regiū. l ¶Et cyphū aquæ. In hebræo habef: Et phialā aquæ, Et forsitan erat aqua rosacea, ad refrigerium caloris vt aqua simplex ad ablutionē manuū regis qn surgeret de somno. m ¶Et non erat quiſq; qui vīderet. Cuius causa subditur: n ¶Quia sopor dñi. i. sonus grauis a deo imiſſus. o ¶Irruerat sup eos, Vt sic dauid sine periculo recederet: & per hastā accæptā & vas aquæ suā declararet innocētiam: & saul de neqtia conuincere. p ¶Cūq; trā. Hic saul & viri eius a dauid cōuicunf. qa prīo viri saul conincunf de negligētia, cū subdit: q ¶Clamauit dauid ad populū. Cū iam esset sic elōgatus & in tuto loco positus q; viri saul nō possent capere eū. & prio cōuincit abner singulariter, cū subdit: r ¶Quare ergo nō custodisti &c. qa erat princeps militiæ: & custos erat principalis pſonæ regiæ. s ¶Ingressus est em vn' &c. Iste fuit abisai q volebat eū interficere: vt p dictū est. Scd'o arguit oēs alios, dicens: t ¶Viuit dñs: qm filij mor. estis vos. id est digni morte. Cōsequēter, ptat dem suū p euidēs signū, dicēs: v ¶Nūc ergo &c. Per hoc em patebat q; ille qui hastā abstulit regem iterficere potuit. x ¶Cognouit autē &c. Hic p̄r conincit saul de malicia: qa pfectā haf dauid sine cā. Et patet lra vsq; ibi: y ¶Si dñs incitat te &c. f. ad me pſequēdū. z ¶Odoref sacrificiū. i. patiētia mea in persecutione ista, sit accæpta corā deo ac si offerrem holocaustū ad altare suū.
a ¶Si aūt filij hoīm. incitant te ad hoc sicut faciebat doech & sui complices. b ¶Maledicti sunt in cōdñi. Cuius ratio subdit. c ¶Qui

Abner aūt & populū dormiētes in circūi
a tu eius. Dixitq; abisai ad dauid, Conclusit deus hodie inimicū tuum in man' tuas
Nunc ergo perfodiā eum lancea in terra se
b mel, & secundo opus nō erit. Et dixit dauid
d ad abisai: Ne interficias eum. † Quis enim extēdet manum suam in xp̄m dñi, & innoc cens erit. Et dixit dauid: Viuit dñs, qa nisi
g dñs percusserit eum, aut dies eius venerit
h vt moriatur, aut in prælium descendēs perierit, propitius sit mihi dñs, ne extendam
k manū meam in xp̄m dñi. Tolle igitur tol
l le hastam q̄ est ad caput eius, & cyphū aq̄: & abeamus. Tulit ergo dauid hastam & cy

¶vel eius.

phum aquæ qui erat ad caput saul, & abie
m runt, & nō erat qui scīret & videret & intelligeret & euigilaret, sed omnes dormiebant,
n quia sopor dñi irruerat super eos. Cumq;
o trāsisset dauid ex aduerso & stetisset in vertice montis de longe, & esset grande inter
q vallum inter eos, clamauit ad populum dauid & ad abner, filium ner, dicens: Nonne respondebis abner? Et respondens abner, dixit: Quis es tu qui clamas & inquietas regem? Et ait dauid ad abner: Nunquid nō vir tu es: & quis alius similis tui in israel?
r Quare ergo non custodisti dominum tuū
s regem? Ingressus est enim vnus de turba vt interficeret regem dominum tuum. Nō
t est bonum hoc quod fecisti. Viuit domin': quoniam filii mortis estis vos: quia non cu
u stoditis dñm vīm xp̄m dñi. Nunc ergo vide vbi sit hasta regis, & vbi cyphus aquæ
x qui erat ad caput eius. Cognouit autē saul vocem dauid, & dixit: Num vox hæc est tua fili mi dauid? Et ait dauid. Vox mea domine mi rex. Et ait: † Quam ob causam dominus meus persequitur seruū? Quid feci: aut quod est in manu mea malū? Nunc ergo audi oro domine mi rex verba serui
y tui. Si dominus incitat te aduersum me:
a ¶placare eum sacrificio & p̄ce oportet.
b ¶incantant te in me.
z odōretur sacrificiū. Si autē filii hominum
b maledicti sunt in cōspectu domini qui eiecerunt me hodie vt non habitem in hæreditate domini, dicentes: Vade serui diis
a ¶Quasi diceret opus mihi est inter exteros morari, qa rex israel mortem meam querit.
aliēnis: & nunc non effundatur sanguis g meus in terra coram domino: quia egressus est rex israel vt quærat pulicem vnum:
a ¶Q. Nec per deum nec per filios
hominū incitatus sum in te, sed per me ipsum.
sicut persequitur perdix in mōtibus. Et ait k saul: Peccaui: Reuertere fili mi dauid: Nec quā enim vltra tibi male faciam: eo q; pciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet em q; stulte egerim, & ignora

eiecerūt me ho. i. in ꝓsenti tēpore.
d ¶Vt nō ha. &c. i. vt nō habitē pacifice i terra. pmissiōis vbi vigebat cultus diuinus: vt possem illuc accedere & debita sacrificia offerre:
e ¶Dicentes, facto. f ¶Vade serui dñs alie. qa illi qui propter persecutionē cogunf intrare terrā idolatriæ subdita, exponūt peccato idolatriæ: eo q; ab idolatrisad ꝰ de facili iclinanf. & aliqū violētia pœnæ cogūf. g ¶Et mūc &c. ter. co. do. i in terra i q̄ colif deus. q. d. meli' est q; fugiā, ꝓpter pſecutionis atrocitatē. h ¶Quia egref. est. cū exercitu forti. i ¶Vt quæ. pulvnū. i. hoiem nulli' momēti. k ¶Sicut perse. perdix. Hebræi dicunt quoquim q̄ est auis insequēs muſcā vel aliā remvilē. Et cōsonat lrē præcedēti vt patet tā rōne sniæ q̄ rōne significati hui' dictionis. persequif qd' est in sensu actiuo. Scd'm trāslationē ꝓ nostrā oportet dicere q; lypsequif, habet ꝰ sensum passiui, vt sit sensus: Sic me pſequif rex israel, sicut perdix pſequif ab aucupe. i fugatur vt capiaf. Et est silis modus loquendi ad Heb. vlti. Talibus em hostiis, pmeref deus. i. p merito talīū acqrif de'. tñ sm grāmaticā cōmune, pmeref, sensū actiui iportat. Cōsequēter saul pētm suū ꝓfitef, dicēs: l ¶Peccaui. Reuer. fili mi dauid. Tū dauid nō fuit reuersus. tum qa saul als sibi, pmissum nō tenuerat. tum qa dauid in curia inimicos habebat q; impetrassent retractationem promissi. Tum qa dæmō arriens saul per ip̄s eū ad occasionem dauid incitabat. Tū qa ex afflictiōe dæmonis saul memorīā fere amiserat, & iō cito oblit' fuisset, pmissum maxie, ppē habitū ꝓcedentē rācoris & odij ꝓ dauid. Cætera patēt in lra.
m ¶Ecce regia hasta. Nō ſfaulē, qui cū exercitu armato iuit ad capiēdū dauid, quiēter signi cari pōt iudas, pditor, q cum multis armis venit ad capiēdū iesum: sicut dicit Ioh. xviij. Iudas aūt cum accæpisset cohortē & a pōtificib' & pharisæis ministros, venit illuc cū laternis & facib' & armis. Per ꝰ aūt q; dauid descēdit in castra saulis, signifīcaf, pessus ipsi' iesu obuiā ꝓfrūb' ipsum Ioh. xviij. a. Iesus autē sciens oīa q̄ vētura erāt sup ipsum, pcessit eis obuiam, & dixit eis: Quē q̄ritis?
n ¶Sopor dñi irruerat sup eos, scilicet sup saulē & suos socios ꝓ q̄b significaf casus iudæ & aliorū cū eo existēt ēiū, qui ad verbū xp̄i dicētis, Ego sum. Abierunt retro & ceciderunt proni in terrā tāq; insensibiles & dormiētes. Per hoc etiam ostēdit iesus q; poterat eos occidere, sicut dauid per lāceā saulis qua secū portauit, ostēdit q; poterat eū occidere. Item per lanceā significaf principatus, eo q; ad principē ptinet pro subditis pugnare. Per cyphum aūt, sacerdotiū, eo q; sacerdotes vtebātur cyphis in oblatiōibus liquor. Per hoc ergo quod dauid hastā saulis & cyphum aquę secū tulit, significata fuit ablatio regni & sacerdotij a iudæis: quā fecit xp̄s in vltionē mortis suæ per exercitū romanorum.

Diuisio.

ET ait da. XXVII. Hic post multā pſecutionē (vt patet expræ dictis) describit exulatio dauid extra terram
isr̄l. Et primo describit ipsius dauid egressus. secḋo hitatiōis locus, ibi: Dixit aūt dauid. tertio vluēdi mod', ibi: Et ascēdit dauid. Circa primū dr: a ¶Et a. d. i cor. f. i. dili genter & deliberate cōsiderauit.
b ¶Ali. i. Nō dixit ꝰ dauid eo q; timeret occidi a saule i, ꝓpria pſona cum sciret certitudinaliter ex diuino, pmisso se post ipsum saul regnaturū. Sed qa timebat ne sic accideret, q; oporteret eū pugnare cū saule qd' horrebāt dauid, ppē mortē suorū & aliquoꝝ q erāt cū saule. Præterea non debebat deum tentare, omittendo scienter ea q̄ erāt ad cōseruationē vitæ, ꝓpriæ & suorū cuiusmodi erat talis exit': vñ subdit. c ¶Vt desp. sa. si a mea captione. d ¶Cessetq;. Quia non poterat eū pſequi in terra aliena. præterea saul in terra isr̄l multos pſequebat: imponēdo eis q; recæpraverant dauid & viros ei': q̄rū dānis & pſecutiōibus dauid debebat ꝓcauere.
e ¶Et &c. achis. Iste enim erat inimicus saul: eo q̄ saul frequēter debellauerat philistæos: & iō libentius recæpit dauid: eo q; saul reputabat eū inimicū. f ¶Et ha. &c. Hoc fuit tm ad horam: qa habuit alium locū assignatū vt postea dicetur. g ¶Dixit aūt dauid. Hic q̄r agit de loco ipsi dauid assigna to quē petiuit dauid extra ciuitatē regiā vt liberi' ire posset cum suis viris ad deū dandū infideles. vnde cū suis posset viuere. Et patet lttera vsq; ibi: h ¶Fuit aūt nume. In hebræo habef: Dies &, iiij. mens. & p dies ꝓ m alios hebræos infes. & p dies ꝓ m alios hebræos intelligit annus vel anni. ꝓ m vero Dierum Rab. Sa. intelliguntur tm duo dies accæptio naturales. vt roc; em mō in vet. te. varia. inuenitur hoc nomē dies in plura li accæptum. f. q; duob' diēb' naturalib' & p anno vel ānis ideterminate. Q; aūt hic accipiaf. scḋo mō: magis videf ex hoc q̄d' dr. j. xxix. q̄d' dicit achis de mora dauid cū ipo: Est apud me multis diebus vel annis. i ¶Et ascen. dauid. Hic describit viuendi modus. f. de ꝓdis infidelibus circūadiacentium.
k ¶Nec relīn. &c. ne accusarent eum apud achis. licet em nō essent de philistæis: tñ aliq eorum poterāt esse sub eorū tributo: vel habere aliq̄ pacta seu pactiōes cū eis, ꝓpter q̄d' achis potuisset ptra dauid ꝓuocari. l ¶Rndebat dauid: cōtra me. illæ em terræ de q̄b' ꝓdas accipiebat licet essent ꝰ sus illā prē nō tñ erant de filiꝭ israel. vī tamē q; dauid ꝓ hoc nō excusef a mēdacio qa tali modo loquendi vtebat vt achis crederet ipsum filios isr̄l deꝓdasse: vt patet ex sequentibus. istud tñ mendaciū erat officiosum f. ꝓ salute sui & suorum. a quo nō oportet dauid excusari quia multa ꝓtora fecit. nec ipse dauid peccauit ꝓdictos infideles interficiendo quia manebāt ista terminos terre ꝓmissiōis q̄rū habitatores fuerunt a dño ꝓdānati ad mortem: vt dictū est. s. frequenter i libro Iosue & Deu. & Nume. propter qd' filij isr̄l poterāt eos licite occidere habita opportunitate: & bona eorum occupare nisi per treugas ad tps positas impedirent. qa feruādæ sunt de iure naturali q; diu durāt. licet em filij isr̄l nō possent cū illis fœdera ꝓpetua ꝓhere: poterant tamen ex aliq̄ cā rōnabili treugas seu pacta ad tēpus cū ipsis inire. vt dictum fuit. s. Iosue. xxj. in fine.
m ¶Erit igit mi. ser. Credebat em eū tot mala fecisse filijs isr̄l, q; de cætero nō posset cū eis reconciliari: & sic esset coactus ipsis achis fideliter seruire.

Moralr. Allego.

Moraliter. a ¶Et ait dauid &c. Alle. ꝓ dauid q̄ dimisit iudæa & abiit ad gētiliū terrā: significatū fuit, q; xp̄s ꝓ dauid figurat' relictur' erat iudæa ꝓpē obstinationē suā & ad gentiles trāsitur' ꝓ fidē & deuotionem. ꝓpter q̄d' paul' & barnabas cōstāter dixerūt iudæis. Act. xiij. g. Vobis oportebat primū loq̄ vbū dei. sed q̄m repellitis illud & idignos vos iudicatis ęternæ vitæ: ecce puertimur ad gentes sic em ꝓcepit nobis de'. Per hoc aūt q; dauid agebat ꝑdas de gētib' circūstātib': & neminē vituperabat: significatum fuit: q; xp̄s ꝓ p̄dicationē apostolor. oc. debat errores gentiliū & illos sibi ꝓ fidē charitate formatā in corporabat. sic em dictū fuit petro Act. x. b. Surge petre: occi. & man. quod intelligitur de cōuersione cornelij & amicorum eius ad fidē xp̄i ꝓ p̄dicationem beati petri.

Ca. XXVIII.

HAc. est aūt. Hæc est vltima ps principalis hui' libri primi: in q̄ describit saulis mors & cōsūmatio ꝓ bellū ꝓ philistæos. primo igit describit belli apparatus. scḋo dauid regressus cap. xxix. tertio saulis occubit' ca. xxj. Circa primū sciēdū: q; ꝓpē magnitudinē apparat' i philistinorū exercitu saul territ' ꝓsuluit phitonissam Circa qd' primo describit consultatio. scḋo ipsa cōsultatio, ibi: Dixitq; saul. tertio data rnsio, ibi: Dixit autem samuel. q̄rto saulis desolatio, ibi: Statimq; saul cecidit. Circa primum dr: o ¶Cōgrega. phi. ag. in multitudie magna & valida. p Dixitq; achis ad dauid &c. qa multū cōfidebat de ꝓbitate dauid & eius fidelitate. Dixitq; dauid ad achis,

Moralr.

c ✻ Nunc scies ✻ n ¶Fa. ē aūt. hic incipit hi froria dauid quō ꝓmisit ire ad bellum ꝰ filios israel: sed se. cā. magis explicaf. ꝓpter qd' ibidē exponef. h aūt ponif pauor saulis de suis aduersarijs, cū dicit:
¶Scd'a ps. n ✻ Vidit

Universidad de Deusto Biblioteca

B ℣ a ¶Samuel aũt &c. Rab. Sumel superius mortu⁹ legit. sed causa resurrectionis ei⁹ repetit fad̃ dānatiõē saulis q relicto deo ꝑ legē phythonē ꝓsulebat. b ¶Cõsuluitq; do. Ra. Sicut hebræi tradũt, teiunãdo & orando a deo petebatur ora culũ: & deus illis p somnia reuelabat futura: qd̃ saul fecisse nõ legitur. c ¶Neq; per sacer. Rab. In hebræo: Neq; per doctrinã, neq; per ephot scilicet quod sacerdos gerebat in pectore: in quo scriptum erat, doctrina & veritas.

℣ Magos

NICO.DE LYRA.

℣ a ¶Nũc sci. quæ sa. &c. ſ. ꝓ re ꝑ inimicos tuos: vt dicit hic glo. interlinearis. Sed vr̃ q i ꝺ dauid peccauerit. qa si itẽdebat ꝺ facere: itẽdebat pugnare ꝑ fideles, ꝓ isdẽ lib⁹ qd̃ è illicitũ. Aut si nõ itẽdebat hoc sed magis ꝓ rũ. ſ. tuuare filios isr̃l ꝑ philistæos sicut opinati fuerũt sat rapæ vt hr̃ se. ca. sic fuit falsus & ꝑditor, itẽdẽs nocere ei quẽ, ꝓmittebat adiuuare. Dicẽdũ ꝙ dauid itẽdebat defendere ipm achis: cui tenebat ex bñficijs receptis. qa achis ipm benigne recæperat: & sic eũ securũ fecerat a psecutiõe saulis: vt patet ex ꝺictis. nec peccasset ꝺ faciẽdo duplici rõne. Vna accipit ex pte achis. ſ. si habebat iustũ bellũ ꝑ saul: qd̃ potuit esse, si saul qui erat arreptici⁹ a dæmone aliq̃ pacta fregerat seu iuramenta cum philistæis inita qa talia sũt seruãda. vñ & sedechias. ŋ. Para. xxxvi. arguit, eo ꝙ fregit iuramentũ qd̃ fecerat nabuchonosor. Q; uis aũt filij isr̃l nõ possent facere cũ philistæis fœdera ppetua: eo ꝙ habitabãt in terra sibi ꝓmissa. ẽt ex causa rõnabili poterãt facere treugas ad ꝛ̃ps, & iuramento firmare: vt patet ex supradictis. Alia rõ accipi ex pte ipsius dauid: qui habebat ius in regno israel: & iõ poterat illud acq̃rere virtute armorũ facultate occurrẽte: & i tali bello iusto poterat licite vti philistinor⁹ ꝓfortuitõe & auxilio. Cogitabat em ꝙ habiliter ꝙ si philistæi haberẽt victoriã: achis ei amic⁹ & fauorabilis eũ iuuaret ad possidendũ regnũ: qa habita victoria philistæi illud regnũ nõ possederũt: sed i terrã suã reuersi fuerũt: & isboseth filj⁹ saul successit i regno: vt hr̃. ſ. ŋ. li. ñ. ca. Ex ꝺictis patet argumãtẽ facti ad ꝓrium. b ¶Samuel aũt mortuus &c. Licet mors eius supra descripta fuerit. xxv. cap. tñ hic repetitur: qa erat excitãdus de ꝓximo ad denũciandum saulis casum. c ¶Et saul abstu. &c. Istud ponitur hic ad declarationẽ sui facinoris: qa qd̃ destruxerat quasi zelo legis iterũ requisiuit. Dicũt tñ alĩ q; eos interfecit, eo ꝙ varicinabant dauid regnaturũ post eũ. d ¶Et interfecit eos &c. Hoc nõ est in hebræo: nec est de textu: sed prio videtur per modũ glosę appositũ: postea p scriptores textui inserտ. sequit: f ¶Consu. &c. neq; per sa. qa eos occiderat: excæpto abiathar qui erat cum dauid. g ¶Neq; p som. Dicunt hic alĩ: qa in tali requisitiõe debebant ieiunia & orationes ꝓcedere qd̃ nõ fecit saul. h ¶Neq; p pphe, isti fuerãt discipuli samuelis. i ¶Dixitq; saul. Descripta occasiõe ꝓsulẽdi phythonissam scilicet timore saulis de apparatu philistinor⁹ & negatiõe diuini rñsi hic ꝙ̃ describitur phithonissæ cõsultatio. Ad intellectũ tñ sequẽtiũ q̃ rit: vtrũ in tali susciտatione apparuit ipse samuel vel malign⁹ spũs i ei⁹ specie. Et arguit prio ꝙ fuerit ipse samuel: qa scriptura hic de ipso loquit tãq; de ꝑsona ipsi⁹, nojans ipm pluries, ꝓrio noie: & iõ videret falsitate ꝺtendere nisi ipse fuisset. Itẽ magna irreuerẽtia facta fuisset sct̃õ, si malign⁹ spũs totiens in scriptura sacra nojatus fuisset noie ipsi⁹. Itẽ Eccl. xlvi. dr̃ de ipso: Et post hoc dormiuit: & notũ fecit rege, & ostendit illi finẽ vitæ suæ &c. Itẽ dixit certitudinaliter verũ de futuris ꝓtingẽtib⁹. ſ. de morte saul & filiorũ ei⁹: & de debellatiõe sui exercit⁹ & sic vr̃ fuit se verus ꝓpheta samuel: & nõ malign⁹ spũs: qui est mendax & pater mẽdacij: vt habetur Ioh. viij. ſ. In contrariũ arguitur per glosam q̃ habet Esa. xxix. quæ dicit sic: Phythonissa non susciտauit samuelem: sed euocauit dæmonẽ. Itẽ, deus nolebat rñdere sauli per ꝓphetas viuos: vt patet ex ꝺictis: & multomin⁹ p mortuos vt vr̃. Item, ille q apparuit dixit sauli: Cras mecũ eris. cum igitur saul esset reprobatus: & igne gehẽnæ cruciãdus: vr̃ q i ille qui sibi apparuit malignus spũs fuerit eidẽ igni deputatus. Itẽ ille qui apparuit ꝓmisit se adorari a saule. qd̃ non ꝓmisisset spũs samuel cum solus

Quæstio de samuelis susciտatione.

Ca. XXVIII.

quoniam mecum egredieris in castris tu & viri tui. Dixitq; dauid ad

a ¶pro te contra hostes tuos.

achis: Nunc scies quæ factũrus est a seruus tuus. Et ait achis ad dauid: Et ego custodem capitis mei ponã te cunctis diebus. † Samuel autem b mortuus est: plãxitq; eum omis israel:

a ¶superius dicit sepultus in domo sua. i. in familia & in cognatione sua.

& sepelierũt eum in rhamatha vrbe sua. Et saul abstulit magos & ariolos c de terra: & iterfecit eos qui phythonas habebant in ventre. Congregatiq; sunt philistiim: & venerunt & castrametati sunt in sunã. Cõgregauit aũt & saul vniuersũ isr̃l: & venit i gelboe: & vidit saul castra philistiim & c btimuit: & expauit cor ei⁹ nimis. † Cõsuluitq; dñm: & nõ rndit ei, neq; p sacerdotes, neq; per somnia, neq; per h

a ¶Qui dicũtur fuisse discipuli samuelis cũ quibus saul prophetauit.

prophetas. Dixitq; saul seruis suis: i

tẽ reprobatio a regno sibi fuerat ante denũciata: sicut dictũ fuit ꝺ. xv. Aliũ ꝙ modum dicendi ponit Aug. i ea. epla. q. nõ fuerit samuel: sed malignus spũs apparẽs in eius effigie. Dicit em apls ŋ. Cor. xj. ꝙ ipse sathanas trãsfigurat se in angelũ lucis: & multo fortiꝰ vt videt potuit se trãsformare i ſilitudinẽ samuelis tñ deo hoc ꝓmittẽte in vtraq; trãsfiguratione: sine qua nihil põt facere. Adducit etiã ad �herroneas, tactas in arguendo, ꝓ parte ista: & ad hoc videt magis declinare agens de ꝙstigns dæmonũ: vt habetur in decre. xxv. q. v. ca. nec mirũ. Dicẽdum igit. ꝙ si decretũ allegatum habeat, ꝓ determinatione ecclesiæ tenẽda est ista pars determinate. Si aũt nõ sit determinatio ecclesię vr̃, ꝓbabiliter vr̃ tũ ga aug. cuius est illud decretũ vtrũq; modum dicẽdi ponit vt ꝓbabilem & rõnabilẽ in epistola ad Simplicianũ. tũ qa post cõpilationẽ decretoꝝ expositores sacræ scripturę ꝺictos modos retinuerũt & scripserũt tãq; ꝓbabiles & rõnabiles qd̃ nõ fecissent si vn⁹ dicẽdi mod⁹ esset ab ecclesia determinat⁹, nisi forsitan ex ignorãtia hui⁹ determinatiõis: qd̃ nõ videt eis iputãdũ & iõ si illud decretũ nõ sit determinatio ecclæ: vr̃ (absq; tñ assertiõe) ꝙ ꝓbabilior sit mod⁹ dicẽdi: ꝙ aia samuelis virtute diuia & ei⁹ diſpẽsatiõe appareurit mõ ꝺicto ad annũciãdũ sauli diuinã sniam qa huic dicto magis vr̃ ꝺcordare text⁹ biblię �herroneas, ſ. idu. cæ. hoc etiã dictũ tenẽt oẽs hebraici doctores. Istud etiã dictũ vr̃ ꝺcordare ei qd̃ hr̃ i libro Num. in casu q̃ctũ ad aliq̃d sisse. Dicit etiã ibi. xxij. ca. & xxiij. Mor

ℵ e ¶Vidit saul ca. p. & ti. &c. q̃ sterat em̃ mortẽ dauid cũ magna sollicitudine & labore: cui⁹ tñ innocentiã pluries, ꝓbauerat. & qm̃ ipm pluries terruerat iniuste: iõ dñs terrorẽ ab aduersarijs suis immisit sibi iuste. Sap. xj. c. Per q̃ peccat⁹ q̃s p hęc, & torquẽtur. vnde & subditur: f ¶Cõsuluitq; dñm & non rndit ei. neq; p som. &c. Rñsio p somnia est interi⁹: & ideo significat ꝙ solatione interiorẽ a deo datã: q̃ negata est sauli, & iuste: vt patet ex ꝺictis. Rñsio p sacerdotes signat effectum oꝛnis ecclesiæ quã nõ habent hoies obstinati ꝓtra innocẽtes: qualis erat saul, & iõ nõ habuit mñsum p sacerdotes, nec ei ꝓfises. Rñsio ꝙ̃ p ꝓphetas signat cõsiliũ bonoꝝ & prudẽtũ: ꝓpter qd̃, ꝓphetæ videtes antiqt⁹ appellabãtur. ŋ. Reg. ix. b. Qui hodie dr̃ propheta olim appellabat⁹ videns. Hoc aũt rñsum obstinati nõ q̃runt, nec ei acqescunt: sed q̃runt rñsum a phythonissa: p quã significanꝫ mali hoies artib⁹ ꝑhibitis vtentes, vel qa in malis obstinati instinctus diaboli, ꝑsequunt.

A ℣ a ¶Magos & hario. &c. Magi vtunt sanguine humano, & cõtactu mortuoꝝ in maliticijs & diuinationib⁹. Harioli solis ꝺbis i incãtationib⁹ diuinãt. Phythius dr̃ apollo harũ artiũ cultor: a q̃ phythonissæ. i. diuini. hos saul q̃si zelo legis deleuit: quia (vt aiũt) a dæmonib⁹ coacti dauid regẽ esse futurũ præconabantur.

b ¶Quẽ suscitabo. Aug. ad Simpliciaꝰ. Quæris vtrũ potuerit malignus spũs excitare aiam iusti: vt videret & loqret cũ saul: Nõne & magis mirandũ est: q̃ sathanas dñm assumplit & cõstituit supra pinã tẽplj: Quõlibet em̃ fecerit, factũ est. Nisi q̃s dicat: facilioꝛẽ diabolo fuisse licẽtiã ad dñm viuũ vnde voluit assumẽdũ & vbi voluit ad ꝓstituendũ, q̃m ad samuelis spm excitandum. Si aũt hoc non ꝓturbat: qa voluit dñs & ꝓmisit nulla diminutiõe suæ ptãtis & diuinitatis id fieri: si cut a iudæis se crucifigi & interfici passus est: nõ est absurdũ credere aliq̃ dispẽsatio ne ꝓmissum fuisse: vt nõ dñante magica arte vel potẽtia, sed dispẽsatiõe occulta q̃ phythonissam & saulẽ latebat: se onderet spũs scti aspectibus regi diuina eum snia pcussur⁹. Vel nõ vere ipũs samuelis a reque sua excitat⁹ ẽ: sed aliq̃d̃ phãtasma & illusio imaginaria diaboli machinatiõi bus facta quã, ꝑpheta samuelẽ appellat. si cut solẽt imagines rerũ suaꝝ noiꝝ⁹ appellari. sicut pictura ciceronis, vel saluti⁹. si cut cherubin sup arcã testamẽti de metallo facti magnæ rei significãdæ gr̃a cherubin vocabant: cũ sint cœlestes virtutes q̃ cherubin dicunt. Dũ etiã q̃s videt somniũ nõ dicit, imaginẽ vidi augustini sed vidi augustinũ: cũ eo tpe q̃n aliq̃d ta levidit, ignoraret augustinũ. Pharao q̃q̃ spicas se vidisse dixit in somnis & boues nõ spicarũ aut boũ imagines. Forte q̃ap pariuit imago samuelis p ficta machinaꝰ. 2. co. 11. c. mẽta ei⁹ q trãsfigurat se in angelũ lucis. Si aũt mouet quo a maligno spiritu veraB Dæmo- sauli ꝺicta sut. Põt & illud videri mirũnes quõ q̃ dæmones agnouerũt xp̃m: quẽ iudæi ꝑa dicũt. nõ agnoscebãt. Cũ em̃ vult de⁹, etiã infirmos spũs aliq̃ vera cognoscere tpalia dũ taxat ad ista mortalitatẽ ꝓtinentia: facile est nec incõgruum: vt oipotẽs & iust⁹ (ad eoꝝ pœnã q̃b⁹ ista ꝺicũt vt malũ qd̃ iminet añ̃q; veniat patiã tur) occulto apparatu videlicet mysteriorꝝ suoꝝ talib⁹ ꝓpriꝛib⁹ aliq̃d diuinationis ipertiat: vt qd̃ audiũt ab angelis, prænũciẽt hominib⁹. Tm aũt audiunt q̃tum oim moderator dñs iubet vel Act. 16. c finit. vnde etiam spũs phythonicus in actib⁹ apl̃oꝝ paulo attestaf: & euangelista esse conaf. Miscẽt tñ fallacias & verũ nõ docẽ di, sed decipiẽdi fine, ꝓtiant. Hinc forte illa imago dixit secũ Luc. 16. g. saulem futurũ: qd̃ est falsum. Inter bonos em̃ & malos post mortem chaos magnum firmatũ est. Vel propterea dixit, mecũ eris: vt ad parẽ, ꝺitionẽ mortis referaf: ꝙ vter q̃ homo fuerit & mori potuerit, iam mortuus mortem viuo prænũciauit.

NICO. DE LYRA.

℣ ca. & xxiij. ꝙ balaã mag⁹ & hariol⁹ q̃ter q̃suit rñsum dæmonis bis i domo sua & bis cũ balac: & tũc ſm oẽs doctores catholicos, dæmon virtute diuina fuit ꝓhibit⁹ dare ei rñsum: & angel⁹ bon⁹ dedit sibi rñsum suę volũtati ꝛ̃riũ. Nec de⁹ in hoc vel angelus bon⁹ mago vel magicæ arti fauebat: sed magis effectũ artis magicæ ipediebat. Sic vr̃ i, ꝓpolito rõnabiliter posse dici: ꝙ dæmõ fuit, ꝓhibit⁹ ad vocationẽ phythonissæ venire. Ad �herroneas illa ars ordinat⁹: vt ab oib⁹ tenet⁹. & patet p glo. Esa. superi⁹ allegatã ꝙ diuina virtute & volũtate apparuit samuel annũciãs sauli cõtrariũ volũtati suæ. Tenẽdo igit modũ istũ, ad ea q̃ oiꝛ̃ciunt in ꝛ̃riũ potuit rñderi. Ad primũ dicẽdũ ꝙ phythonissa nõ susciտauit samuelẽ: sed illũ de⁹ apparere fecit: vt dictũ ẽ: sed ipsa vocauit dæmonẽ: q̃ tũ fuit, ꝓhibit⁹ venire: vt dictũ ẽ. & sic illa glo. nõ ẽ huic glsi traf. Ad sct̃m dicẽdũ: ꝙ nõ fuit sine cã ꝙ de⁹ magis rñdit sauli ꝑ samuelẽ iã defunctũ, ꝙ̃ p. ꝓphetã viuũ: vt patet ex supradictis Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ samuel ꝓmisit se adorari adoratiõe duliæ. nec �herroneũ fuit malũ. sicut & dauid ꝓmisit se adorari a nathã, ꝓpha. vt hr̃ ŋ. Reg. ſ.

†Quærite mihi mulierẽ hñtem phy a thonẽ: & vadã ad eam & susciտabor p illã. Et dixerũt serui eius ad eũ: Est mulier hñs phythonẽ i endor. Mub tauit & habitũ suũ: vestituscp ẽ aliis vestimentis: & abiit ipse & duo virí cũ eo: venerũtq; ad mulierum, nocte c & ait illi: Diuina mihi i phythone: a & suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quã ta fecerit saul: & quomodo eraserit a magos & hariolos de terra. Quare ergo ĩsidiaris aĩæ meæ vt occidar? Et iurauit ei saul in dño, dicens: Viuit dominus q nõ eueniet tibi qcq̃ mali ꝓpter hãc rẽ. Dixitq; ei mulier b Quem susciտabo tibi? Qui ait: Susci ta samuelem mihi. Cum autem vi⁄ disset mulier samuelem: exclamauit f voce magna, & dixit ad saul: Quare iposuisti mihi? Tu es em̃ saul. Dixit q ei rex: Noli timere. Quid vidisti?

¶plurale pro singulari.

Et ait mulier ad saul: Deos vidi ascẽ dẽtes de terra. Dixitq; ei: Qualis ẽ h forma ei⁹? Quæ ait: Vir senex ascendit: & ipe amict⁹ est pallio. Et ĩtelle i xit saul q̃ samuel esset. Et ĩclinauit se sup faciẽ suã in terra, & adorauit. Dixitq; samuel ad saul: † Quare in⁄

iŋ. Reg. j. Ad quartũ dicendũ ꝙ samuel dixit sauli ipm fore secũ in craſtino. i. i statu defunctoꝝ. nec plus sonat auctoritas. qa si sonaret statũ sanctoꝝ: eadẽ ratione adduceret ad oppositum: qa dixit sauli: Cras tu & filj tui eritis mecũ. Ionathas aũt ibi dẽ interfectus erat valde bon⁹ vir & ꝑfect⁹: vt patet ex supradictis i pluribus locis. ꝓpter qd̃ tenẽdũ est ꝙ recæpt⁹ fuit in pte ĩferoꝝ. & iõ si ex aule arguitur † Leuiti. 20. d. apparuisse dæmonẽ: eadẽ rõne ex ionatha arguit ipm fuisse samuelẽ. Ad q̃ntũ Deut. 18. dicendũ: ꝙ samuel fuit adductus virtute b. diuina: nõ in fauorẽ artis magicę, sed magis in impedimẽtũ: vt patet ex ꝺictis i qõne. Verũ qa Aug. magis videt declinare ad aliũ dicendi modũ: vt ꝺictum est. ideo Act. 16. c sit⁹ soluẽda sunt argumẽta in ꝓrium facta. Ad primũ dicẽdũ: ꝙ rerũ ſilitudines i sacra scriptura frequẽter noiant⁹ noibus rerũ: vt patet Gen. xlj. a. vbi dr̃: ꝙ pharao vidit septẽ spicas & septẽ boues & tñ certũ est ꝙ nõ vidit nisi earũ ſilitudines. Et eodẽ mõ sicut dicit Aug. effigies samuelis ꝙ dæmonẽ repsentata hic vocat⁹ noie ipsi⁹ ſm istũ dicẽdi modum. Nec ex hoc scriptura inducit aliq̃d falsum: sicut nec Gen. xlj. vbi ſilitudines boũ vocat⁹ boues sed dat studiosis occasionẽ ꝛ̃rendi sanum intellectũ ex circũstantijs factũ & aliꝰ locis scripturæ. Nec, ꝓpter hoc facta est irreuerẽtia sct̃õ: qa talis denoiatio ẽ æquoca vt patet. Et eodẽ mõ soluꝛ illud qd̃ iudæũ fuit de ecclesiastico. Ad aliud dicẽdum: ꝙ nõ ẽ incõueniẽs dæmones ꝙdicere vaciter aliq̃ futura ꝛ̃tingentia, q̃ hñt p revelationẽ a sctis ãgelis ſm diuinã ordinationem nobis occulta: & aliq̃n cognuꝛ ad hoc: sicut patet in multis locis. Et põt dici ꝙ sic fuit i, ꝓpolito ad denũciãdũ sniam diuinã ipi sauli eo ꝙ nõ erat dign⁹ ꝙ sibi rñdere tur p ãgelos sctos vl̃, ꝓp̃as. His ꝺictis re uertamur ad lram exponẽdã de ꝙsultatione phythonissę. vbi prio ponit⁹ ei⁹ ĩgsitio, cũ dr̃: a ¶Quæri. mi. mu. &c. Dicũt hebræi ꝙ hoc dixit saul duobus sibi familiaribus & secretis. ſ. abner & amasæ. scd̃o ad eã pueriio, cũ dr̃: b ¶Mutauit ergo ha. ſ. ne ab ea cognoscer⁹ qa tunc † 26. q. 2 nõ fuisset ausa suam artem exercere. Item c. illud. & nõ fuisset ausa suam artem exercere: Item c. illud. & ifras duas causas subdit: c ¶Ven. ad mu. no. vt eius negocium mirũ. cir esset occultum. Tertio ponitur eius consultatio: cum dicitur: ca med. d ¶Diuina mi. &c. Illa aũt timente hoc facere sãl eam assecurauit etiã iuramẽto. & tũc illa consensit, dicẽs: Quẽ susciտabo tibi &c. e ¶Cum autem vi. mu. sa. ſm veritatem. iuxta primũ modum dicẽdi superius positũ. vel dæmonẽ in effigie samuelis iuxta sctm: f ¶Exclamauit vo. ma. præ timore saulis, quẽ tũc sciuit esse ꝙsentẽ. Si aũt quæraf quõ sciuit? Rñdet hebræi cõiter: ꝙ hoc fuit, qa qñ alĩ⁹ a rege perebat aliquẽ susciտari per artẽ phythonicã: primo apparebat ex parte pedũ. qñ aũt rex hoc faciebat: primo apparebat ex parte capitis, ꝓpter reuerẽtiam regis. Alĩ dicũt & vr̃ verius: ꝙ ille qui apparuit hoc sibi dixit. g ¶Duos vidi &c. id est homines diuinos: vt dicunt hebræi: dicentes ꝙ duo fuerunt. ſ. samuel & moyses. Cuius rationem assignãt: quia samuel timuit vocari ad diuinũ iudiciũ: ideo adduxit secũ moysen vt esset sibi testis ꝙ legẽ integraliter obseruasset. Sed hoc vide tur fictitium: qa ꝓpheta samuel añ ꝛ̃ps iudicij sciebat christum venturũ. Videt etiã textui ꝛ̃riũ: qa statim subdit: h ¶Qualis est for. cũs. in singulari: & ita est in hebræo. & iõ dicẽdũ ꝙ sol⁹ samuel apparuit. Et ponit hic deos in plurali, ꝓ deũ. sicut Exod. xxxij. a. Isti sunt dñ tui israel: & tñ erat ibi tm̃ vnũ idolũ. i ¶Et ĩtel. saul. ſm veritatẽ: vel ſm apparẽtiã ſm duos modos supra ꝺictos. & ita intelligatur istud nomẽ hic & in alĩs. Fuerat em̃ saul in sepultura samuelis: prout ꝺictũ fuit. ẽ. xv. ca. & vidit eũ sepelire in habitu suo sicut religiosum: qa primo cõgregauit hoies religiose viuentes sub ipso: vt patet ex superioribꝰ. & ideo ex figura & ætate & habitu sibi relatis phythonissam saul cõiecturauit ꝙ esset samuel. patet etiam ex hoc ꝙ licet saul audiret ꝙba samuelis non tñ eum vidit: nec alĩ qui erant cũ eo: sed solũ phythonissa. Dicũt etiã hebeæi: ꝙ sol⁹ saul audiuit ꝙba samuelis cũ eo loquẽ

¶Secunda pars. n ij ℣ tis. & hoc

tis.& hoc satis videf ex circūstātia lræ. Tū ga mulier illa rogauit eū comedere. Tū ga nec ipsa, nec illi q erāt cū eo suaserūt sibi absentare se a periculo vel a ꝓlio futuro: vbi erat moriturus. videf eū ꝓbabiliter ꝙ hoc fecissent si ẏba samuelis audissent. Cæterapatet ex dictis. a ¶Et ait saul &c. Hic ꝓnr ponitur samuelis nātio. Et patet lra ex ꝺ̄dictis vſq; ibi:

b ¶Et da.illud.pxi.suo. Quia propter pcm̄ principis bñ puniunt subditi pœna tpali, &cē morte corpali: &maxie ga multi erāt fautores saulis & cōsentanei in malis suis. c ¶Cras aūt &c. lstud iā exposui tū est.ō. d ¶Statimq;. Hic ꝓnr ponit saulis desolatio. tū ꝓpter dñi sniam. tū ꝓpter debilitatē. cui" cā rāgit, cū dr: e ¶Quia nō co.pa.i. cibū aliquē ꝓnr ponit ei" alı qualis cōsolatio. &prio ex parte mulieris inuitātis eū curialr & obnixe ad accipiēdum cibū, di. f ¶Ec.ob.&c.&i facto mi hi piculoso,ro subdit. g ¶Et po.&c.ma. i. feci op" ad tuā petitionē sub pena mortis ꝓhibitum. q d.ex hoc debes inclinari meæ petitioni. scḋo ex pte sociorū suoꝝ cū dr: h ¶Coe. aūt. ꝓcib" iportunis: & sic alıq̄r cōsolat" eis acqeuit. i ¶Mu. &c.v.p. In heb. hr, ꝓsepiatū. i. in ꝓsepio impinguatū. k ¶Tollesq; fa. mis. eam. infundendo aquā vt inde faceret pastam l ¶Et co.azy. qa nō habebat ꝛps fermentandi. m ¶Qui cū co. sur. cōfortati cibo. n ¶Et ambu.&c. vbi apparet mira bilis ꝓbitas & animositas saulis: q ita fe frināuit redire ad ꝓpm suū vt esset cū eo in ꝙ sciebat se moriturū.

¶In ca.xxviij. vbi dr in postil. Dixitq; dauid ad achis: Nunc scies q̄ facturus est seruus tuus. s.ꝓ te ꝺ̄ inimicos tuos.

F **ADDITIO .I.** Nulla rōnū ꝓ po vr efficax ad excusandū dauid a pcto si ꝓpugnasset ppm sideliū ꝓ ifidelibus. Dauid em licet fuit vnc" i regē deo iubēte ꝓ samuelē vt patet. ō.xvj. ex ẏ non seq̄r ꝙ habuisset ius i regno ad executionē regię potestatis in pplo isrl: donec ppls receꝑisset eū supra se i regē. Cuius rō est: Nā i institutione regis a deo p legē ordinata duo regrebant. Vnum ex parte instituentis. s. ꝙ diuina, puidētia fuisset electus. Aliud ex parte ppli. s. ꝙ talē electū a deo in regē ppls reciperet. ponēdo ipsum electum sup ra se regem. q̄d clare denotāt ẏba Deu. xvij. vbi de institutione regis agit. Legitur em ibidē: Ipm ponas sup te regē quē dñs deus tuus elegerit. Ex qb" verbis patet: ꝙ accæptatio ppli regrebat ad executionē regię potestatis post diuinā electionem: q̄d" est, ꝓpositū. Q̄d etiā manifeste patet fuisse obseruatū in ipso saul: q licet prius fuerat vnctus i regē a dño deo p samuelē: vt patet. ō.x.ca. vlterius habuit in stitui a ppło ipm in regē recipiendo: vt patet. ō.xj. Præterea cōfirmant ꝺ̄dicta sic Nā si dauid fuisset rex & haberet ius in regno ante mortē saul. & añ̄ꝑ fuisset rec æptus in regē: tūc saul insequēdo dauid ho stiliter esset, ꝓditor manifestus & crimen læsæ maiestatis i curriſſet: & p ꝙ̄s dauid meritorie potuisset & etiā debuisset occidere eū tāq̄ꝑ ꝓditorē manifestū sibi deiure subditū. cui" oppositū fecit occurrēte sibi oportunitate vt. ō.xxiij. ca. vbi dauid seruis suis volētib" saulē occidere, ait: Absit a me facere rē hāc dño meo xp̄o dñi. In qb" verbis duo onder.

primū, ꝙ talis occisio esset nefāda siue illicita, cū dr: Absit &c. secūdū, qa reddēs rōnē primi cōfitet ꝙ saul erat dñs ipi" dauid: q̄d minime posset ee ti dauid, ꝓtūc fuisset rex isrl: regnū em nō patif cōsortē. Idē patet ca.xxvj. vbi iterū habuit dauid saulē in ptāte sua & abisai & alıs suis volentibus eum occidere, similiter

a getasti me vt suscitarer? Et ait saul. Coartor nimis. Siquidem philistiim pugnāt aduersum me & deus recessit a me: & exaudire me noluit neq; in manu prophetarum, neq; ꝑ somnia. Vocaui ergo te vt ostēderes mihi quid faciam. Et ait samuel Quid interrogas me: cum dñs receſſerit a te, & transierit ad æmulū tuū? † Faciet em tibi dñs sicut locutus e in manu mea: & scindet regnū b de manu tua: & dabit illud ꝓximo tuo dauid: quia non obedisti voci dñi: neq; fecisti iram furoris ei" in amalech. Idcirco qd" pateris fecit tibi dominus hodie: & dabit dñs etiā israel tecū in manu philistiim.

a ¶.i. mortui quod verum: vel in requie quod falsum dicit: vt credi faciat & securū reddat.

c Crās aūt tu & filii tui mecum eritis sed & castra isrl" tradet dñs ī manus d philistiim. Statimq; saul cecidit porrectus in terrā. Extimuerat em verba samuelis: & robur nō erat in e eo qa nō cōederat panē tota die il/ f de. Dixitq; ad eum: Ecce obedi/ guit ancilla tua voci tuæ: & posui

a ¶.i. discrimini me exposui.

animam meam in manu mea: & audiui sermones quos locutus es ad me. Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ: & ponam coram te buccellam panis: vt comedens cōualescas, & possis iter agere. Qui renuit, & ait: nō comedam. Coegerūt autem eum serui & mulier. Et tandem audita voce eorum surrexit de i terra: & sedit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum pascua ¶incrassatum.

Iem ī domo: & festinauit & occidit k eum. Tollesq; farinā miscuit cā: & coxit azima: & posuit ante saul & mante seruos eius. Qui cū comedissēt surrexerūt & ambulauerūt per totā noctem illam.

rūdit addēdo. Viuit dñs: nisi dñs pcusserit eū: vl' dies ei" venerit vel i ꝓlio defecēdēs &c. q.d. licet ille sit dign" morte ꝑpetuo nē mea i iustā: & alıa sua demerita: nō tñ ei" iudex sum suꝑior: sed solūdeū habet suꝑiorē q possit eū occidere modis ꝺ̄dictis. vñ sub dit: Absit a me mittere manū meā i xp̄m dñi. Ex q patet manifeste: ꝙ dauid reputabat saulē i vita sua regē suū & dñm: licet tyrānū & pessimū. Itē patet de dauid: q licet fuisset a dño vnc" i regē: vt dcm̄ ē. ō.xvj fuit tñ istitut" ꝓ tribū iudæ i regē sup eādē tribū i hebrō: vt j.ij.Reg.ij. Et iterū tertio ꝓ al's trib" fuit i regē istitut" sup isrl: vt .ij.Re.v. Vñ cū dauid nūq̄ fuit i vita saulis institut" rex ꝓ ppl'm: fegt ꝙ nūq̄ i eo rpe habuit ius i regno, licet haberet ius ad regnum: nec habuit executionē regiæ ptātis. Nec videli cet ꝓ ꝓmissa dicere: ꝙ dauid vocat saulē dñm suū ex q̄da hūilitate seu reuerētia vn cūōis quā habuerat: nō aūt rōne suꝑioritatis aut maioritatis. Nā ẏ eēt de directo ꝓtās vbi dr: Si ꝙ dauid vocat eū dñm quo ē fili" &c. Xp̄s em voluit oñdere phariſæis q̄ ixp̄o ꝓmissō erat diuia natura: ex eo ꝙ dauid cū eēt pr ei" vocabat eū dñm, cū dixit: Dixit dñs do.meo: vñ in xp̄o ponēda erat alia natura excellētior q̄ hūana ꝑ quā xp̄s eēt suꝑior & dñs ipsi" dauid: ꝓut ipe postillator ibidē diffusi" declarat. Quæ q dē rō xp̄i nō eēt efficax: si rōnabilr posset dici, q̄ dauid ex hūilitate seu reuerētia vn cūōis xp̄i futuri vocabat eū dñm. vñ necesse e dre: ꝙ dauid viuēte saul, ēt post pri mā vncīonē erat iferior & subdit" ipsi saulı. & sic nō poterat saule viuēte regnū isrl' iuste sibi vēdicare. Et sic rō postillatoris ex hac pte sūpta nō excusaret ipm dauid. Silr nec alia rō ꝓ ipm postillatorē assignata sufficit ad excusationē ipi" dauid Tū qa nō appet i textu ꝙ saul fregisset alı q̄ pacta vl' iura mēta cū philistæis inita si cut patet de sedechia cū nabuch. Tum qa pposito ꝙ casum ꝙ achis hret iustā cām ꝺ̄ saulē: adhuc ex ẏ nō seq̄ret ꝙ bellū iustū eēt: qa regreret' auctoritas principis: vt in ij.ij.q. xl. ar. j. i corpe q̄ō. ꝺ̄ q̄dē auctoritas nō posset ꝓstari ab achis respectu ipi" dauid: cū nō eēt ei" priceps. vt dcm̄ ē: licet ei eēt obligat" ex bñficijs ipēsis: ꝺ̄ q̄dē bñficia ipēsa ipi dauid a rege achis nō solue bat ipm a subiectiōe q̄ tenebaf ipsi saul, nec a fidelitate quā tenebatur obseruare suis frib". f. filnș isrl'. licet tñ p alias rōnes obligaretur dauid fuire ipi achis. f. rōne bñficij: vt dcm̄ ē. Et iō ad excusandū in ẏ loco dauid a pcto, al'r posset dici. f. ꝙ dauid nūq̄ determinauit se ad bellādū ꝺ̄ filios isrl': nec ꝺ̄ saulē, q erat rex su". & iō nū q̄ dixit nec asseruit regi achis ꝙ ipe pugnaret ꝺ̄ regē isrl & suos. sed tm dixit: Tu scies q̄d faciat" ꝓ sit seru" tu". ꝙ ẏba fūt manifeste ideterminata. pnt em cōtinere veritatē tā ex ẏ ꝙ pugnasset ꝺ̄ saulē & suos q̄ ēt ex ẏ ꝙ nihil ꝺ̄ eos feciſſet sicut de facto cōtigit. Vñ i hoc ẏ isrl' æstimādū ē ꝙ dauid q i factis suis a deo singulariter dirigebaf: vt i ꝓcessu gestorū suoꝝ satis patet vidēs se i hac dubietate seu ꝓplexitate qa si adiuuisset philistæos, aduersaretur ꝓpło dei & regi suo debitā subtrahet fidelitatē. f. sauli regi isrl'i. si aūt nō adiuuisset regē achis, eēt sibi manifeste ingrat". Idcirco diuīæ ꝓuidētiæ se ꝓmittebat: sic ī cæteris suis causis. vñ sub dit: Absit a me facere rē hāc dño meo xp̄o dñi. In qb" verbis duo onder.

primū, ꝙ talis occisio esset nefāda siue illicita, cū dr: Absit &c. secūdū, qa reddēs rōnē primi cōfitet ꝙ saul erat dñs ipi" dauid: q̄d minime posset ee ti dauid, ꝓtūc fuisset rex isrl': regnū em nō patif cōsortē. Idē patet ca.xxvj. vbi iterū habuit dauid saulē in ptāte sua & abisai & alıs suis volentibus eum occidere, similiter ꝑ spectabat diuinā directionē seu ispirationē ad ꝺ̄ ipe executaret' a ꝓmittēdo, ꝓditionē ꝺ̄ regē isrl' & exercitū ei". sili' & ꝑ executaret' ne eēt ingrat" regi achis. Q̄d ēt q̄si miraculose sic fuit fcm: vt patet i lra. Nā dispōnēte deo de volūtate philistinorū recessit ab ei" ꝓsortio sine alıq̄ nota ingratitudinis. nec ēt pugnauit ꝺ̄ exercitum israel:

A tū isrl': sed potī" ꝺ̄ hostes dei. f. amalechitas. Nec gl. interlinearis aisal legata ꝓ postillatorē ꝺ̄ ẏ fac: vbi dr: qd faciet seruus tu" ꝺ̄ inimicos tuos: Nā ista ẏba glosæ sūt i deteriata: sic ẏba text". nō em dixit: Tu scies ꝙ pugnabo ꝺ̄ inimicos tuos: ga sic dixisset mēdaciū seu falsum: sed solū dixit: Tu scies &c. qd" habet duplicē causam veritatis: vt dictum est. ō.

¶In eo.ca.xxviij. vbi dicit in postil. Alium ẏo modū dicēdi ponit Aug. in eadē epla. s. ꝙ nō fuerit samuel: sed malignus spūs apparens in eius effigie.

ADDITIO .II. Recte itueti ẏba Aug. manifeste ꝓfat de mēte illi" eē: ꝙ ista appitio samuelis fuisset ꝑstigiosa & demoniaca. nā i epla ad ſmplicianū: ꝺ̄ supḥ passū i gl. ponit: licet duos modos dicēdi ꝑponat, nō tñ æq liter. In illo em mō vbi dic: ꝙ spūs samuelis appuisset. talia aut ẏba ponit. s. nō ē absurdū credere alıq̄ dispēsatiōe pmissū fuisse &c. ꝺ̄ q̄dē ẏba si pōderent, nō asserūt nō eē icōueniēs, neq; falsū ẏ credere: sed solū dicūt nō eē absurdū multa em nō sunt absurda ꝺ̄ tñ sunt falsa: vel icōuenīēter dicūt. In ca. ẏo: nec mirū ꝓ post. allegato totalr & idistincte tenet vnā ptē. ſ. ꝙ nō samuel ſm ẏ itatē apparuit. sed dæmō ieī" specie. Cū igit ſm ẏ itatē hec sit ꝓpria opinio Aug. & nō sit alı" de doctorib" ecclīæ approbatis q oppositū videaf tenere, satis debet sufficere ad auctoritatē: cēt si ꝑ ecclīā ẏ nō determinef. vñ & si aliq doctores i ẏ loco vtrūq; modū dicēdi ꝑponāt. ẏ ē ad sufficiēciā distinctiōis oñdēdā. quā distinctionē ipse Aug. posuit: vt dcm̄ est. Circa qd" vlteri" attendēdū ꝙ principales oppositā opinionē tenētes, sunt hebræi & eoꝝ sectces. q itā tū adhærēt lræ, vt credāt ꝙ vbicūq; dr samuel, itelligaf. i ꝑsona ꝓpria & nō in ei" ſilitudine. cui" tñ oppositū satis deducit ꝓ exēpla sacræ ſcripturæ ab Aug. i ca. nec mirū. ꝺ̄ fato allegato: ꝺ̄ ꝙ posſtil. aliqſi ẏ collgunf. Eodē mō hebræi ẏ loco icidūt i aliū errorē ex nimia adhærētia lræ. Dicūt em moysen & samuelē resurrexisse ex ẏ, ꝙ phytonissa dixit i plurali: deos vidi ascēdētes de trā. q̄rū fundamentū nihil valet: cum pluries i ſcriptura plurale accipiaf ꝓ singulari: vt i postil. allegaf. dimittere igit ꝓpriam opi. Aug. q̄mentē lræ scrutaf, & adhærere hebræ ſtis: q ſupficiē lrę tm ſpiciūt, valde irrōnabile vr. Sed attēdēdū ē, ꝙ licet oēs auctoritates ꝺ̄ videnf pria facie ꝺ̄ opinionē Aug. facere, sunt ſufficienter ſolutæ ab Aug. i. ca. nec mirū. ꝺ̄. deō: ista tñ auctoritas Eccl'i. xlvj. ꝓ postil. allegata, vbi dr de samuele: Post ẏ dormiuit: & notū fecit regi & ondit illi finē vitæ ſuæ. vr facere ſpāle difficultatē ꝺ̄ opinionē Aug. ꝺ̄ dictā. Nā in illa auctoritate de vno & eodē ſup posito asserit: ꝙ dormiuit & ꝙ notū fecit regi &c. Si em dæmō tmmō apparuit sauli & notū fec ei finē vitæ ſuæ: qūo de eodē dr ꝙ dormiuit: diabolus em nūq̄ dormit: nec regescit. Ad qd" dici pōt: ꝙ verū corp" samuelis i sepulchro iacēs cū ꝓprio habitu i ꝺ̄ sepulc" fuit, ẏ tute magica deo ꝑmittente apparuit ipsi' sauli: in q corpe dæmō loqbaf. ex ꝺ̄ nō attribuif samuelı aliq̄ icōuenīēs: cū tale corp" post aiæ sepationē careat itellectu & sensu ſili' & vel leꝭ& nolle. Et iste mod" suscitādi ꝓprie ē necromāticus. necromātia em ſm ei" interptationē ē diuiatio p mortuos. Qd" qdā corpus. ſ. samuelis, samuel potuiſſi sacra ſcriptura vocari: ſicut i alıs ꝙ plurimis locis sacri eloquī defunctorū corpora ei, de nob" vocanf, qb" i vita ꝑfueuerūt noiari. Vñ Gen. vlti. d. Ibi sepelierunt abraā & sarā vxorē ei". Ibi sepelierūt isaac & vxorē ei" rebeccam &c. Cōstat aūt ꝙ illoꝝ corpa fuerūt sepulta: non aūt eorum aiæ. Pari mō vulgariter corp" defuncti noiaf eodē mō ꝙ prius cū aīa fuerit sibi ꝓiūcta. Cōiter em dr: hic iacet talis, vl' talis. Huic ēt dicto ꝓsonat illud qd" legif i ꝑnti ca. & i ꝑsona samuelis: Quare ingetasti me vt suscitarer? qd" pōt referri ad corp" samuelis tm, q samuel noiaf mō ꝺ̄ dicto. q q̄dē modus nō ē alı" ab eo quē Aug. tenet: sed sub eodē ꝓtinef: si ẏba Aug. ad ſmplicianū, vbi narraf hæc sua ꝓpria opinio, bñ ꝓsiderenf. Dicit em ibi sic: Vel nō vere spūs samuelis a rege sua ē excitat": sed aliq̄ phātasma & illusio &c. Vbi aduertēdū: ꝙ nō dixit nō vere corp" samuelis est excitatū: sed spūs samuelis. excludit em ſpm samuelis a suscitatione tñ ei" corpus. qd" q̄dē corpus cū illusione imaginaria diaboli viuū apparebat & loquebaf: & poterat vocari samuel rōne ꝺ̄dicta. Fuit ite modus dicēdi seu declarādi mentē Augu. videf satis sufficere ēt illis q volunt minus litteralizare.

REPLICA In ca.xxviij. vbi postillator adducit certas excusationes ꝓ dauid, cū dixisset ad achis: Nūc scies ꝺ̄ faciet" ſit seruus tuus, Bur. volens illas excusationes non sufficere vt a pcīis excusare dauid valeāt: addit aliā excusationē, dicēs ẏba dauid fuisse ideterminata: sic ſunt ꝙrū ẏ tas sumi pōt ex duob". ſ. fuę pugnarē. siue nō. Cōtra arguit sic: ꝙ illa ẏba ipe dauid aut aliq̄d itēdebat: aut nihil. ſi nihil: igit ſm mētiebaf & peccauit. Si aliq̄d aut ꝙ voluit pugnare ꝺ̄ israel: aut ꝙ noluit: si primū peccasset volendo pugnare ꝺ̄ fratres suos fideles ꝓ infidelibus. ſi ſecḋm igit ꝓpositū habuit fallēdi achis: qd" est pcm̄ ingratitudis. Sed vr dauid determinasse illa ẏba ideterminata: cū. ſ. xxix. caꝑ. amor" ꝓ regē achis dixit regi: Quid inuenisti in me, vt nō pugnē ꝺ̄ inimicos dñi mei: vbi apparet se determinasse ad pugnādū ad modū loquēdi posti. Et vr ꝙ nō oportuit tm laborare ꝓ excusatione dauid a pcto. Si em poneret ꝙ dauid ẏbis illis ideterminatis habuisset, ꝓpositū paralogizādi rachis: esset pcm̄ venia dignū videlicet infideli fidē nō seruare. potissimū qn fidei obseruantia vergeret in deteriorē exitū. ſ. ꝓ populū dei & ꝓprium pugnare. Nec puto errorē cōcedere dauid q̄tūcūq; a deo dilectū & directū peccasse venialiter: qa post regnū adeptum sæpe legif peccasse mortaliter vt patet in historia vriæ.

¶In eo.ca. vbi de apparitiōe samuelis post. adducit duas opiniones. q̄rū vna opinaf samuelē i ꝓpria ꝑsōa apparuisse. alia opinaf nō samuelē, sed diabolū i ei" ſpē apparuisse. Et vtrāq; opinionē ponit btūs Aug. ad ſmplicianū. cui" auctoritas adducitur in glo. ord. vbi btūs Aug. rndit ad rōnes vtriusq; opinionis: ꝙ ꝺ̄ as itelligere ꝙ vtrāq; ps opinabilis est. vñ q̄uis i ca. nec mirū. xxvj. q. v. ad scḋam opinionē appareat iclinat": dicit tñ alıā nō esse absurdā. Et cū ad primā post. trib" rōnib" & auctoritatib" iclinaf. Bur. putat ipm ꝑmisisse crimē læsæ maiestatis. eo ꝙ opinionem quā btūs Aug. tenet, ipe declinat, cū tñ btūs Aug. i hmōi opinionib" ꝓsensū aliorū nō efflagitet: vt haberi pōt ab eo. iiij. sup Gen. ad lram. xix. ca. &. xxij. scies ꝙ i materia opinabili sapiēs nō absurde ꝺ̄ dicit sapiēciū: imo expedit ꝺ̄ rias i studijs eccliasticis eē opi. ad exercendū ingeniū: & excutiendū studētiū pigritiā. Nā ꝑpter easdē rōnes idē btūs Aug. i sup Gen. ꝺ̄ manichæos dicit eccliæ ꝓficere hæreses insurgētes. vide de hoc in prio correctorio huius opis. Auctoritas igit btī Aug. nec ēt decreti i materia opinabili copellit: quo minꝰ ꝙlibet ps opinabilis teneri pōt quouisq; p eccle siam altera pars fuit determinata qa ex tūc cessat opi. qn incipit esse veritas determinata. Nūc aūt Bur. hæc oia ægreferens, opiniones bti Aug nitif defendere: alia rō via icedēs q̄ btūs Augu. qa. b. Aug. icedit via ꝓbabili. Bur. aūt innitif temeritati. Nā rōnes & verisīlitudines ꝓ postil. ꝓ opinione ꝓria iductas nō soluit vr patet. sed solū laborat circa auctoritatē adductā de Eccī. xlvj. dicēs illā facere spāle difficultatē ꝺ̄ btm Aug. sicut & facit. Nā in auctoritate illa dr samuel dormiuisse: & tūc notū feciſſe regi finē vitæ ſuæ: & exaltasse vocem ſuā de terra i ꝓphetia. ꝺ̄ oia dæmoni asc̄ribi nō pñt. dæmon em nunq̄ dormit, ꝺ̄ primum: sed nec ꝓpheta dici pōt, ꝺ̄ sed'm. Loquif igit illa auctoritas de ꝑsona samuelis diuina dispēsatione suscitata: nō ad factum phythonissæ nec ad meritū saulis: sed ad cōfirmandū finalem scissurā regni de manu saul: quā ipe samuel cū viueret, ꝺ̄ dixit. vt patet. ō. Et habet ẏ factū aliq̄d" sile cū facto ochoziæ regis isrl': q misit ad consulendū beelzebub deū accaron: sed diuina dispēsatione ipeditꝰ ē ꝙ sultatio: & missus est helias: vt patet. iiij. Re. j. Ita in ꝓposito salvo lēs ꝓ phythonissam ꝙsulere dæmonē impedit" est: qa diuina dispēsatione ꝓ missionē samuelis ꝙctus fuit & hoc intelligēs pœnituit. Sed ad ẏ rndēdo Bur. ad dicta. b. Aug. addit, ꝙ puto de mēte Augu. nō fuisse. dicit nāq̄: ꝙ dicta auctoritas ingelligēda sit de corpe samuelis i ꝓprio habitu vt sepulti" fuit: ꝙ videlicet vtute artis magicæ diabol" illud corp" assumpsit, ꝓ istrumēto suæ ludificatiōis. sed vt verū fatear Bur. nō fuit cōpulsus illa auctoritate sic dicere. Si em dæmō assumpsisset: (licut pōt) corp" aereū in ſili tudine & corpis & habit" samuelis: ita vere diceref samuel ex illa si'itudine: sicut si corp", ꝓpriū fuſſuisset ludificatiōi. sicut vulgo noiam" imaginē noie rei, accipiendo signū, ꝓ signato imo & btūs Amb. dicit in legēda sctōꝝ geruasij & ꝓthasij, se ꝓ punctura didicisse ꝙ ei apparēs imaginaria visiōe fuit sctus paul". Etiam huic mō dicēdi vr repugnare lra hui" ca. qua dr: quare ingetasti me vt suscitarer &c. nā cū illud corp" de q̄ sermo ſm Burgen. caruit intellectu & sensu, nolle & velle: nō potuit se vere dicere iqe tatū, neq; suscitatū. Et si Bur. dixerit illos modos loquēdi a dæmone ꝺ̄dictos: nō oportuit, imo nō decuit ad mendacia dæmonū corp" sctī, ꝑhetæ ponere instrm. Nec puto artē magicā ꝺ̄ in coribꝰ mortuorū diuinare cōsueuit, sine singulari dei ꝑmissione ad corpa sctōꝝ posse extēdi. & cū de hmōi ꝑmissiōe in scriptura nullū repiſ fundamētū: irrōnabile vr & iniuria sctōꝝ talia ꝙrinere: vt argumēto vtq; ualido quo Burg. vti cōsueuit. Recedit igif Bur. lōge ab itētione. b. Aug. q dic nō ẏe fuisse ſpm samuelis sed phātasma & illusionē &c. ꝙ de reali corpe samuelis ẏa nō fuit. Si em ver" corp" samuelis fuisset: iō fuisset visio realis, nō illusoria nec phātastica, put b. Aug. vult: ꝙuis locutio fuisset illusoria appitio cū fuisset realis qd" ē ꝺ̄ itētione. b. Aug. Vel oportet burdicere ꝙ nō fuit corp" reale: & hr ꝓpositū: ēt dato ꝙuis nō ꝺcesso ꝙ dæmō fuisset ꝓiūct" corpi vt motor: illud cū ꝓiūctū nō ẏe dici posset, ꝑhiā textuisse de ēra: put dr i auctoritate ꝑallę. Quib" oibus fic dictis remanet libera quā opinionē ꝙs tenere & defendere velit cū ad neutrā ptē appeat ecclīg auctoritas dermiata. Et eodē

¶Secunda pars. n iij mō liberum

EVT

Congre.&c.Ca.XXIX.
a ¶Per.saul in mi.su.& dauid &c.inuidentes gloriæ dauid aiunt eum pugnasse tm in decē milib⁹ ẽsi minoris potẽtiæ:saul autẽ in milib⁹ ẽsi inūerabilibus nec addūt ẽt pcussit,inuidẽtes illorū laudi:vel ne suos terrerẽt In vetustissimis libris non hr milib⁹ sed tm mille:& decem milia tm.

Vmq; ve. Ca.XXX.
&c. b ¶Amale. impe. se.&c.Gregorius.Considerandum est quid sit, q amalechitæ; sicelech inundunt:& prædam capiunt. Amalechitæ ppls lambẽs vocat p quã sæculariũ mentes designant:q terrena abiẽdo quasi lãbunt dũ eis delectant:qsi ppls lãbẽs ḡdã facit dũ terrena diligẽtes lucra de alienis damnis sibi exagerant. Et hoc absente dauid agunt qa redẽptorem añ oculos cordis hr negligunt.Egypti⁹ puer itinere lassatur:qa amator pñtis sæculi pcti nigredine,opertus sæpe ab eodẽ sæculo in firmus despectusq; relingt: vt cũ eo currere non valeat:sed fractus aduersitate torpescãt.Hunc dauid inuenit qa xps vere manu fortis quos despectos a mũdi gloria repit in suũ amorẽ conuertit.Cibo pascit:qa scia verbi reficit:ducem itineris eligit: quia suũ ẽt prædicatorem facit.Et qa amalechitã seq nõ valuit,dux dauid efficitur:qa quẽ mũdus deseruit:nõ solũ conuersus i mẽte deũ recipit,sed ḡdicando vsq; ad aliena corda perducit. Quo duce dauid amalechitem conuiuantẽ inuenit & extinguit: qa xps ipsis ḡdicãtibus mũdi læticiã destruit quos comites mundus hr despexit.

NI.DE LYRA ☞Substimõ liberũ est saul dicere saluatũ vel dãnatum cũad neutrã partẽ est demõstratio vel ecclesiæ auctoritas cogẽs.

Diuisio. Ongre. Ca.XXIX. sunt.Hic ꝓr describitur regressus dauid de philistinorum exercitu & primo describitur huiusmodi recessus.secundo incidens casus capi. xxx.Circa primũ achis propter dauid & viros eius reprehendit.scdo propter hoc dauid ad locũ suũ remittit ibi:Vocauit ergo achis dauid. Pria pars patet vsq; ibi: b ¶Nũquid ignio.q.d,non debetis timere de eo: quia saul persecutus est eum vsq; ad mortem:& ideo compulsus fuit fugere ad terram meam.Ideo subditur:
c ¶Et est apud me mul.diebus.Illi autem qui dicunt cp fuit ibi tm ẽt tuor mẽsibus:hñt ꝓr dicere cp achis dixit de mora dauid in terra sua plus ẽ esset in veritate, ad pacificandum principes philistinorum.vnde subditur. d ¶Et nõ in.eo quic.f.machinationis ad malum:q tñ fuisset pcæpta in tãto tpe si fuisset i eo fm vitatem.cętera patẽt vsq; ibi: e ¶Percussit saul &c.Ista lra videt sonare: cp in acie saul essent tantũ mille bellatores cũ eo.& cũ dauid.x.milia.qd si est verũ:qa ples & fortiores ponũtur circa regẽ.& iõ exponẽdũ est hoc sicut fuit.ꝰ.expositũ.xviij.capi.ita cp mille

Congregata sũt ergo C.XXIX. agmina philistiim vniuersa in aphec.Sed & isrl castrametat⁹ est sup fontẽ q erat in iezrahel.Et sa
a ¶vñ centurio & qui tribunus.
trapæ qdã philistiim ĩcedebãt ĩ cẽturiis & milibus. Dauid aũt & viri ei⁹ erãt in nouissimo agmine cũ achis.Dixerũtq; principes philistiim ad achis:Quid sibi volunt hebræi isti:Et ait achis ad principes philistiim:Nunqd ignoratis dauid q fuit seru⁹ b saul regis isrl:& est apud me multis diebꝰ c
¶insi delitatis.
vel annis:Et nõ inueni in eo qcq̃ mali ex d die qua trãsfugit ad me vsq; ad diẽ hanc. Irati sunt aũt aduersus eũ principes philistiim,& dixerũt ei:Reuertat vir & sedeat ĩ loco suo ĩ quo cõstituisti eũ:& nõ descẽdat nobiscũ ĩ pliũ:ne fiat nobis aduersari⁹ cũ ꝓliari cœperimus.Quo em placare aliter
¶amputatis.
poterit dñm suũ:nisi ĩ capitib⁹ nris?† Nõne iste ẽ dauid cui cãtabãt ĩ choris,dicẽtes
a pcussit saul ĩ milib⁹ suis:& dauid ĩ decẽ milib⁹ suis? Vocauit ergo achis dauid & dixit ei:Viuit dñs,qa rect⁹ es tu & bonus in cõspectu meo: & exit⁹ tuus & introit⁹ tu⁹
a ¶apud me acceptus est.
mẽcũ est i castris.Et nõ inueni ĩ te qcq̃ mali ex die q̃ veni sti ad me vsq; ad diem hãc: sed satrapis nõ places.Reuertere ergo & vade ĩ pace:& nõ offendas oculos satrapaũ philistiim.Dixitq; dauid ad achis: Quid em feci aut qd inuenisti in me seruo tuo,a die q̃ fui in cõspectu tuoꝝ in diẽ hãc:vt nõ veniã & pugnẽ cõtra inimicos dñi mei regis?Rñdẽs aũt achis locut⁹ est ad dauid Scio qa bon⁹ es tu ĩ oculis meis, sicut angel⁹ dei.Sed principes philistiim dixerũt: Nõ ascẽdet nobiscũ in ꝓliũ.Igit consurge mane tu & serui dñi tui q venerunt tecũ:& cũ de nocte surrexeritis & cœpit dilucescere,pergite.Surrexit itaq; dauid de nocte ipe & viri ei⁹ vt pficiscerent mane &reuerterent ad terrã philistiim.Philistiim autem ascenderunt in iezrahel.

Vmq; venissent dauid C.XXX g ¶isti sunt amalechitę quos saul delere debuit:& inobediẽtiæ reus regnũ amisit.
& viri ei⁹ ĩ sicelech die tertia:ama h lechitæ impetũ fecẽrt ex pte australi in sicelech:& pcusserãt sicelech: & succẽderãt eã igni.Et captiuas duxerãt mulieres ex ea a minimo vsq; ad magnũ: & nõ interfecerãt i quẽq̃:sed secũ duxerãt & pgebant itinere suo.Cũ ergo venisset dauid & viri ei⁹ ad ciuitatẽ:& iuenissẽt eã succẽsam igni:& vxores suas,& filios suos & filias ductas eẽ captiuas.Leuauerũt dauid & ppls q erat cũ eo voces suas;& plãxerũt donec deficerẽt

mille hic noiati itelliguntꝰ pcussi ab ipo saule vt sit sensus: In milib⁹ suis i.in milibus ab eo percussis .& eodẽ modo de decem milibus dauid.
f ¶Vocauit,hic ꝓpter ḡdã causam dauid ad locũ suũ remittit:qd a deo factum est:ne forte bellãdo ꝑ filios israel aliqs bonos de illo populo vel amicos suos interficeret.scdo vt amalechites q manũ saul euaserãt & ciuitatẽ sicelech in odiũ dauid incenderant deleret:& ḡdã ab eis captã recuperaret.tertio vt ex prædabi acq sita amicos sibi aggregaret, q iuuarent ipm post mortẽ saulis ad obtinẽdum regnum.

Moraliter. a ¶Cõgre.sunt &c. Saul & eius ppls puniti fuerunt per philistæos,ppter mala quæ fecit saul spãliter cõtra dauid:i cui⁹ persecutiõe fauebat & obediebat sibi ppls pro maiori parte.ppter qd cũ eo meruit puniri.Igitur p philistæos israel debellantes.signifícantꝰ infideles populi impugnantes fideles ex instinctu dei ad puniendum peccata per fideles commissa.sicut frequẽter legitur esse factum.Vñ Atila rex hunorum interrogatus a btõ Lupo quis esset, respõdit:Ego sum flagellum dei. At a. ille dixit.Et ego sum lupus qui mei rui flagellari tale vo flagellum fuit cõsdroe saladinus:& plures alij. Igit per dauid qui voluit ire cõtra filios israel cum philistæis signantur sancti,qui in punitionibus fidelium sanctis p manus infideliũ, applaudunt iusticiæ dei.fm illud pl. Lætabitur iustus cum viderit vindictam:man⁹ pl. suas la.&c. Et per talẽ modum Hiere.xviij.d.dicebat de populo isrl pecatore:Da filios eorum in famem:& deduc eos in manꝰ gladij Per hoc autem cp dauid a philistæis recessisse significatur affectus naturalis sctõrũ ad fideles: licet applaudant diuinæ iustriciæ in eorum punitione. propter qd & sctus Hiere. licet dixisset prædicta:tñ capta ciuitate & populo parcitim occiso, partim captiuato lamentabatur dicẽs:Quo sedet sola ciuitas &c.sicut patẽt in illis lamentationibus consequenter. Ca.XXX.

Vmq; ve. Hic ꝓsequẽter describitur incidẽs casus scilicet de ciuitate sicelech incensa & deprædata tpe quo dauid & viri eius erant in exercitu philistinorum. Circa qd primo describitꝰ incẽdiũ ciuitatis & ei⁹ depredatio.scdo hostiũ insecutio,ibi:Confortatus est autem dauid.tertio eorum debellatio, ibi: Qui cum dixisset.quarto ḡdę diuisio ibi:Rñdensq;. Circa primum ostenditur qui fecerint istud maleficium, cum dicitur: h ¶Amalechitæ impetum fe. odiebant enim filios israel eo cp saul fere deleuerat eos . & ideo cognoscentes cp dauid & viri eius erãt absentes,ciuitatem sicelech inuaserunt. i ¶Et non inter.&c. Quia volebant eos habere & ven
☞dere in
Moraliter. g ¶Cumq; venissent dauid & viri &c. Per hoc autẽ cp absente dauid combusta fuit sua ☞ciuitas:&

Diuisio.

Thor

Diuisio.

Diuisio.

A ☞ a ¶Substiterũt em &c. Ducenti lassi viri q cũ sar cinis sunt relicti, significãt istrmos ecclię:q cum spũalib⁹ viris currere ne queũt i via: sed qa fidem hñt & opꝰ bonũ seruãt,a xpo ḡmium beatitudinis cũ pfectis percipiunt.

NI. DE LYRA
c☞dere ĩ fuos &ancillas vt facerent vulitatẽ suã: nõ solũ de reb⁹,sed ẽt de personis.Cętera patent vsq; ibi: a ¶Vo.&c.la.eo qp erãt in passiõe dolo: is positi:& qa secũ duxerat oẽs bellatores nec dimiserat aliquos ad custodiã loci.
Diuisio. b ¶Cõ.&c.Hic ꝓr describit hostiũ ĩsecutio & prio ex directiõe diuia regrendo ei⁹ cõsiliũ,cũ dr. c ¶Ap.ad me.i. p me.q. d.idue te veste sacerdotali vt cõsulas deum,p me. Cætera patent vsq; ibi: e ¶Et l.q.sub.f.ducẽti:q licet ppẽ fatigationẽ nõ possent ꝓpetẽter aduersarios pseq tñ poterãt ꝓpetẽter custodire sarcias: ꝓpter qd dauid & viri ei⁹ reliq dimiserũt sub custodia.eoꝝ illa q̃ poterãt eis eẽ oneri:vt patet ex seq.ĩ. vt posset hostes expedire pseq.scdo ifecit dauid hostes directiõe hũana,cũ dr f ¶Et ĩ.vi.e.ifirmitate & fame ẽsi morti ꝓpinqui. g ¶Re.est spũs ei⁹. ĩ aliq̃ cõualescẽtia virtute cibi cõfortãtis. h ¶Nõ ẽm co.pa.i. aliquem cibum. ĩ ¶Necꝫ bi.aquã i. aliquẽ potũ. k ¶Tri. die.&c. & iõ nõ est mirũ si erat exinanitus Cætera patẽt. l ¶Qui cũ du.hic ꝓr describitur hostiũ de bellatio: q a sicelech elongati credebant esse securi. m ¶Co.&bsb.& sic sibi nõ ḟcauentes: & iõ fuerũt facilr debellati . Et patet lra vsq; ibi: n ¶Vsq; ad v.al.dr. qa fugiebãt &ab scõdebãt se p diuersa loca in qb⁹ dauid & viri ei⁹ in sequẽtes eos pscrutabant & iõ tm ꝑs apposuerunt.
Diuisio. Cætera patẽt. o ¶Rñdet qꝫ.Hic ꝓr describitꝰ ḡdę diuisio.&prio ẽtũ ad beIatores.scdo qtũ ad animos dauid seu benefactores,ibi: Venit ergo dauid Circa primũ dr: Rñ. ois vir pessimꝰ isti q erãt ĩ comitiua dauid cupidi & malĩ bidebãt,tractãtes iter se de ḡdæ diuisiõe.p ¶Dixit aũt da. repellẽs auaritiam & negtiam istorũ. q ¶Equa ẽm ps er. Ex b parẽt illd qd ḡdem ẽ.f.q illi.cc.remanẽtes custodierunt

ĩ eis lachrymæ.Siqdẽ & duæ vxores dauid captiuæ ductæ fuerãt,achinoẽ iezrahelites,& abigail vxor nabal carmeli: & cõtristat⁹ ẽ dauid valde:Volebat em eũ ppls lapidare: qa amara erat aĩa vnuscuiusq; viri sup filiis suis & filiab⁹. Cõfortat⁹ b est aũt dauid in dño deo suo:& ait ad abiathar sacerdotem filiũ achimelech: † Applica ad me ephot.Et applicuit abiathar c ephot ad dauid:& cõsuluit dauid dñm dicẽs : Persequar,an d non latrũculos hos & cõphendã eos? Dixitq; ei dñs:Persequere:absq; dubio cõprehendes eos:& excuties ḡdam. Abiit ergo dauid ipse & sexcẽti viri q erãt cum eo: venerunt vsq; ad
a ¶in hebræo nõ lassos,sed iussos remansisse dicit.
torrentẽ besor:& lassi qdã substiterũt. Persecut⁹ ẽ aũt dauid e a ipse & qdringẽti viri cũ eo. Substiterũt em ducẽti:q lassi trãsire nõ poterãt torrentẽ besor:Et inuenerunt virũ ægyptiũ in f agro:& adduxerũt eũ ad daud:Dederuntq; ei panẽ vt cõederet,& biberet aquã:sed & fragmẽ massæ caricarũ:& duas ligaturas vuæ passæ. Qui cũ cõedisset,reuersus ẽ spũs ei⁹:& refog cillat⁹ ẽ. Nõ em cõederat panẽ,neq; biberat aquã trib⁹ diebꝰ ĩ & trib⁹ noctib⁹. Dixit itaq; ei dauid:Cuias es tu: vel vñ:† & k quo pgis?Qui ait,Puer ægypti⁹ ego sũ,seru⁹ viri amalechitæ.Dereliq̃ aũt me dñs me⁹:qa ægrotare cœpi nudiustert⁹ Siquidẽ nos erupimus ad australem plagã cerethi & contra iudã,& ad meridiẽ caleph:& sicelech succẽdim⁹ igni. Dixitq; ei dauid. Potes me ducere ad cuneum istum?Qui ait:Iura mihi per deũ q non occidas me:& nõ tradas me in manꝰ do
¶securiter.
mini mei:& ego ducam te in cuneum istum.Et iurauit ei dauid.Qui cum duxisset eum: ecce illi discũbebant super fa l
a ¶facies hominis est dicta:eo cp eum faciat notum. b ¶securiter.
ciẽm vniuersæ terræ,cõmedẽtes & bibẽtes,& qsi festum celebrãtes diẽp cũcta ḡda & spoliis q̃ cœpant de terra philistiim
a ¶isti sunt amalechitę ds saul delere debuit. & inobediẽtiæ reus
regnũ amisit
& de terra iuda.Et pcussit eos dauid a vespa vsq; ad vesperã n alteri⁹ diei:& nõ euasit ex eis qsq̃:nisi tm qdringẽti viri ado lescẽtes:q ascẽderãt camelos & fugerãt.Eruit ergo dauid oĩa q̃ tulerant amalechitæ:& duas vxores suas eruit. Nec defuit qcq̃ a puo vsq; ad magnũ tã de filiis q̃ de filiab⁹ & de spoliis & qcũq; rapuerant,oĩa reduxit dauid:& tulit vniuersos greges & armẽta:& minauit añ faciẽ suã. Dixeruntq;: Hæc est ḡda dauid. Venit aũt dauid ad ducẽtos viros q lassi substiterãt nec seq poterãt dauid:& resident eos iusserat i torrẽte besor. Qui egressi sunt obuiã dauid & pplo q erat cũ eo. Accedens aũt dauid ad pplm salutauit eos pacifice. Rñdensq; † oĩs vir o pessim⁹ & iniqu⁹ de viris q erãt cũ dauid,dixit:qa nõ venerũt nobiscũ,nõ dabim⁹ eis qcq̃ de ḡda quã eruim⁹:sed sufficiat vnicuiq; vxor sua & filii:quos cũ acceperint recedant. Dixit p aũt dauid:Nõ sic facietis fratres mei de his q̃ tradidit nobis dñs:& custodiuit nos:& dedit latrũculos q erupant aduersũ nos ĩ manꝰ nras:nec audiet vos qsq; sup sermone hoc. Equa q ẽm ps erit descẽdẽtis † ad ꝓliũ & remanẽtis ad sarcinas & sit r diuidẽt. Et factũ ẽ hoc ex die illa & deinceps cõstitutũ & ꝓfini r tũ:& q̃si lex i isrl vsq; ad diẽ hãc. Venit ergo dauid ĩ sicelech s a ¶vt attraheret eos in amicitiã & facerent eũ regẽ:sicut & fecerunt.
& misit⁹ dõna de ḡda senioribꝰ iuda & ꝓxis suis dicens: Accipite bñdictionẽ de ḡda hostiũ dñi. His q erãt in bethel: & q erãt in rhamoth ad meridiẽ & q ĩ gether & q ĩ aroer,& q ĩ sephamoth, & q ĩ esthama:& q ĩ rachala:& q ĩ urbibus hierameli,& q in urbibus ceni:& qui ĩ arama:& q in lacu asan:& q in athach:& q in hebron:& relqs q erant in his locis in qb⁹ fuerat cõmoratus dauid & viri eius.

runt sarcinas & iõ nõ erãt debita portiõe priuãdi. h aũt accepit dauid de factoabraæ: qui sibi fecit socias suis ad sarcinas remanentibus,qñ quatuor reges debellauit: vt dictũ fuit Gen.xiiij. Vndej subdit: † ē.23.b. r ¶Et factum est &c.in hebræo hr: Ex die illa & ab ante.sa rõpore abraæ Sed p dauid fuit h firmi⁹ statutũ & lege decretũ ex regia ptãte: vt de cætero sic simplr obseruaretur. s ¶Venit g. Hic ꝓr describitur ḡdæ diuisio ei tũ ad amicos dauid & bñ factores apd eos dauid & viri ei⁹ latuerãt fugiẽdo psecutiões saulis:& qb⁹ bñficia receperãt. qa iustũ erat cp himõi bñficia recognoscerent facultate occurrẽte. Et patet lra.
☞ciuitas: & mulieres cũ paruulis in captiuitatem ductæ per amalechitas,q gẽtes bruteæ iter pterant.ꝓpter quod & dæmones signãt:q in forma brutoꝝ vt frequẽtius hoĩb⁹ apparẽt. vñ & euæ apparuit ĩ serpentis ſpẽ, Gene.iij. significatur cp absentia boni ẽ lati q p dauid signifícat a sua diocesi dæmões icẽdũt pp⁹m suũ igne cõcupiscẽtiæ carnalis & cupiditatis: & ducũt eũ captiuũ multiplicibus pec catis irretitum. d ¶Cõ. dauid do,&c. & sic dauid reduxit ḡdã p suã diligẽtiã & laborẽ ĩ q̃ docetur bonꝰ ẽ lat⁹ diligẽtiã & laborẽ apponer:vt malũ qd p ei⁹ absentiã ꝓtigit, reformẽt. Per b ẽt cp dauid exãte eũ achis rege cõtigit dãnũ ḡdictũ,signat dãnũ in spũalibus:qd cõtingit frequẽter i diocesibus ẽ latorũ,ppẽ ignoꝝ occupationem circa negocia regum & magnatoꝝ.
¶Et mi.do. de præ.p ẽ aũt significat cp succedẽtib⁹ pspis debet q libet de bonis a deo sibi cõcessis refundere suis benefactoribꝰ & amicis.& si debet hoc fieri de bonis tẽporalibus: multo magis fieri debet de bonis spiritualibꝰ:q̃ aliqs cõicata nõ diminuũtur, sed potius augmẽtant. Dãnum vo qd cõtigit in ciuitate dauid ipo absente: sic exposit⁹ est de ẽlati absentia sic exponi põt de regis vel principis negligẽtia circa regimẽ suæ terræ: qui nimis intẽt⁹ aucupijs & venationibus negocia regni dimittit aliịs tractanda:& sic ex b cõingũt ali qñ magna dãna.

¶Sed a ps. n iiij

C

D

al's †vnus

al's †in.

DHilistim autē pugnabāt &c. Ca.XXXI.
a ¶Percusserūt ionā. &c. Ra. Ionathā, abinadab q & iesui, & melchisue. ii bosseth aūt domi erat q eo anno ꝙ saul cōstitut⁹ est rex, nat⁹ dr: q ēt. xl. ānoꝝ fuisse legit cū regnare cœpisset vñ colligit saul. xl. ānis regnasse. Iesui aūt interpt̄at ęqlis: qa æqlis meriti fuisse filn cū pre mēorant. Abinadab pr me, spōte. Spōte em sua pr ei⁹ saul male agēdo acqsiuit vt vna cū filns piret
b ¶Arri. itaq; sa. gla. Gladio q amalechitis ꝙ hæcpti dei pepcit, merito seipm occidit. sic q ptāte, p cōi vtilitate accepta aūt nō vtif aut abutif. suo se nimirū gladio cōsodit & q ab hoste defendi debuerat, hostē poti⁹ iuuat. c ¶Habi. ia. quos saul ab aduersarns defenderat, rependunt qd̄ possunt. Nos quoq; bñfactores nros gladio pāi perēptos quoad possumus a philistinorū opprobrio eripiamus.

NICO. DE LYRA

DHilistiim aūt Ca. XXXI. Hæc ē vltia ps pricipalis primi libri: i q̄ describit ipsi⁹ saulis occubit⁹. & prio describit ipi⁹ occisio. scd'o occisi vituperatio, ibi: Facta aūt die al. tertio ipsius honorabilis tumulatio, ibi: Qd̄ cū audisset. Circa primū ḡmittit filiorū occisio cū dr: b ¶Et pc. io. & abi. sic est i hebręo & io aliq libri male habēt aminadab. Ifboseth nō noiaf ꝑ iter filios saul. tū qa remāserat ad disponēdā domū: tum qa non erat multū apt⁹ ad ꝓlū. c ¶Dixitq; saul ad ar. &c. Iste fuit doech: vt cōter dr & fassis rōnabilr: vt vr: qa. ō. xxij. dr ꝙ ipse assistebat sauli: & erat prim⁹ iter suos ei⁹
d ¶Per. &c. il. mi. i. affligētes me morte ignominiosa i ꝓcēptū ꝙnæ meæ & ꝓpli mei: & p ꝙns redundet in cōtemptū dei.
e ¶Arri. itaq; saul gla. &c. ex hoc dicūt doctores nri cōcorditer ipm esse dānatū: qa iterfecit seipm: qd̄ nulli est licitū. Ad hoc etiā inducit qd̄ habetur. i. Para. x. d. Mortuus est ḡ saul, ꝓpter iniqtates suas: eo ꝙ fuaricatus sit mandatū dñi: qd̄ præce. &c. hebræi ꝙo dicūt ipm esse saluatū: qa audita dñi sntia sibi p samuelē annunciata de oibus pctis suis pœnituit. & licet primo fuisset̄ desolatus: tū diuiná sniam de morte sua & filiorū suoꝝ ac regni trāslatiōe pariter accęptauit. vt diuina voluntas impleret̄. Qd̄ vr ex hoc ꝙ modi⁹ co cibo sumpto, p̄ sustētatione naturæ p totā noctē ambulauit, vt veniret ad ꝓlū ꝑm diuinū iudiciū ibidē moritur⁹. nec ionathā priogenitū suum, seu alios duos filios suos ibidē existētes. Qualr de prælio recedere, volēs diuiná sniam non solū in se, sed ēt in filns recipe in pœnā suorum pctoꝝ. Ad ꝑ ēt inducunt heb. qd̄ samuel dixit ei: Tu & filn tui cras eritis mecū. i. in parte iustoꝝ. tū qa samuel in illa parte erat. tū qa ionathas q erat sanctus & bonus, credēdus ē ꝙ in parte sanctorum sit recæptus. & idē dicūt de saule: qa eodem modo dr̄ de vtroq;: Tu & filn &c. Ad ꝑ etiam videtur facere qd̄ dictum est. ō. ix. cap. de saule ꝙ erat electus & bonus: nec erat in filns israel vir melior illo. & ideo licet postea multipliciter & grauiter peccauerit: videtur tamen diuinæ pietati congruum: vt propter procedendam bonitatem dñs dederit ei in fine pniæ locum ad cuadendum pœnā æternam: nō tamen ad recuperandum regiam dignitatem. Nec auctoritates superius in plurib⁹ locis allegatæ de abiectione saulis a deo vident aliud sonare: nisi de regia dignitate: q̄ ad dauid erat trāsferēda ex determinatione diuina. Ad illud aūt qd̄ obnc̄it in contrariū dicūt hebræi & aliq etiā xp̄iani: ꝙ interficere seipm ituitu ꝙ priæ psonæ: vt qs ꝙ hoc mortē acerbiorē vel turpiorem euadat semp est illicitū: ꝑm ꝙ dicit August. ꝉ. de ci. dei. ca. xvij. sed interficere seipm intuitu diuini honoris: ne. f. vituperiū exerceat i ꝓprio corpe: redūdās i dei vituperiū. sic timebat saul: ne i ipso qui erat pricipalis i ppło, fierēt ludibria i ꝓcēptū dei ifrl': vt dicūt isti ꝑ nō ē illicitū. Et ꝙ mō rasias vr̄ se iterfecisse. ij. Mach. xiij. nec tū inde vitupatur in scriptura: sed magis laudari vr̄: Hoc ēt modo sanson se interfecit: vt dr̄ iud. xvj. Isto etiā modo aliq̄ sanctę mulieres & de quibus solēnizat ecclesia, se interfecerunt: ne inf. deles ipsis abuterent̄, exercendo luxuriā contra diuinū honorē. Vertūn Aug. ꝉ. de ci. dei, istas psonas nō excusat a culpa: nisi fecerint hoc instinctu diuino nobis occulto. Isto etiā modo posset excusari saul si aliæ viæ nō sufficerēt: nisi ꝓtū iuenīat exꝑsse determinatū i sacra scriptura: vel p auctoritatē eccl'iæ qd̄ nō recolo me vidisse. Ad illud aūt qd̄ obnc̄it de. ꝉ. Paral'. x. d. Mortuus ē saul, ꝓpter iniqtates suas &c. pōt dici: ꝙ propter iniquitates suas pœna mortis inflicta est sibi & filnꝫ suis. sed ꝙ ꝓpter ꝑ sit dānat⁹ auctoritas nō sonat. sicut fur suspēdit̄ ꝓpter furta sua, si tū pœniteat i fine veraciter & mortē pa tiēter sustineat, efficit̄ dign⁹ vita eterna. Residuū aūt hui⁹ auctoritatis iducte exponent̄. ꝉ. Par. x. ca. Qd̄ aūt sęqt̄: Insup & phythonissā ꝙsulerit, nec spauerit in dño nō valet. qa licet tūc nō spauerit qñ ipam ꝙsulerit: tū de oib⁹ istis & alnꝫ malis fin al'r pœnituit: & tūc i dño spauit de salute ętna: licet nō de tpali vita. f ¶Qd̄ cū v. ar. ci⁹. Iste ꝓdō mō ab hebræis nō excusat̄: nec ēt a latinis. Dicūt em cōter ꝙ fuit doech idumæ⁹: q timēs grauiꝫ afflīgi a dauid si supuiueret: iō ex tristicia & q̄ si desperās surripuiet̄ sibi vitā. Sic & cato ꝓpter cæsaris victoriā: qd̄ factū fuit putsillanimitatis. put declarat Aug. ꝉ. de ci. dei. Cętera patēt̄ vę ibi: g ¶Vc. phi. & h. ibi, nō māsiue: sed ꝙ occupauerūt alicꝫ fortalicia, ponēres ibi milites ne filn ifrl' rebellarent. sicut dictū fuit. ō. xiij. cap. de statione philistinorū. principes autem philistinm & cōitas populi reuersi fuerunt in terrā suā. h ¶Fa. au. &c. Hic ꝓnr ponitur ipi⁹ saulis occisi vituperatio cū dicit: i ¶Et præ. c. &c. ad ei⁹ vitupiū & laudē idolorū suorū: quib⁹ illam victoriam attribuebant. k ¶Et po. ar. &c. ea confessi crando idolo, p victoria habita. l ¶Cor vero eius fu. ad inferendum mal⁹ vituperium: & ad suā victoriam oñendum. m ¶Qd̄ cū au. Hic ꝓnr describit ipsius honorabilis tumulatio, cū dr̄: Qd̄ cum audissent habitatores iabes galaad

Diuisio.

Hebræorum opinio de salutatione saul.

Moraliter.

audissent &c. Isti aūt præ cæteris doluerunt de vituperio sauli illato: eo ꝙ liberauerat eos de manu naas regis ammon: vt dictū fuit. ō. xj. a ¶Et tambu. to. no. &c. qa de die nō poterāt illa corpa auferre. b ¶Et cō. ca. ig. aromatica multa ibidē cōburēdo: sicut fiebat antiqt⁹ i sepulturis, solēnib⁹. sicut dr̄. ij. Pa. xvj i sepultura asa regis iuda. Posuerūtq; eū sup lectū suū plenū aromatib⁹ & vnguētis meretricis quæ erat pigmētariorū arte ꝓfecta: & cōbusserūt sup eū ambitiōe nimia. c ¶Et ieiunauerūt septē diebus. in signū tristiciæ pro morte saul & filiorū eius.

Moral'r. ✠ei⁹ appēsa fuerūt i muro bethsā: significat̄ infamię turpitudo q̄ seq̄t ad mortalē culpā. m ¶Qd̄ cū au. p istis q caput & corp⁹ saul auferetes de muro sepeliunt significāt̄ illi q turpitudinē sui⁹ supiorū quātū pnt bono mō satagūt occultare.

¶In cap. xxxj. vbi dr̄ in postil. Hebræi vero dicunt saulē esse saluatum.

ADDITIO Opinio hebręoꝝ in hoc passu nullo mō vr̄ sustinēda. nō em habet fundamētū in auctoritate, nec i rōne. Nā ꝙdamētū eoꝝ assūptū ex ꝑ ꝙ saul diuiná sniam p samuele sibi annūciatā accæptauit, nulli⁹ valoris ē. In hoc em nō excusāt saulē a pctō: sed poti⁹ eū grauꝫ accusāt. Qd̄ sic patet: nā i phytonicis diuinatiōibus & limōi duo, phibēt̄ i lege diuia. q̄rū vnū ē tales diuiatores ꝙsulere. vñ Deut. xviij. b. Nō liti⁹ te malefic⁹, nec q̄ phytones cōsulat. Aliud ꝙo ꝓhibitū ē ne qs vbis taliū credat seu assentiat. vñ Deut. vbi. ō. Gētes iste q̄rū possidebis terrā augures & diuios audiūt: tu aūt a deo tuo alit̄ istitut⁹ es &c. Vbi & i seq̄ntib⁹ manifeste hr̄: ꝙ sicut i lege diuia ꝓcipit vt credat ꝙo, ꝓphę dei: ita i eadē lege, phibet, ne qs talib⁹ suꝑstitiosis vaticinnꝫ assentiat seu credat. vt i ꝙdicto ca. satis declarat̄. Ex qb⁹ euidēter seq̄t: ꝙ si qs cōsuleret phitones seu diuios: qb⁹ ꝙsulis nō assentiret eoꝝ vaticinnis: talis ēt trāsgressor primi ꝓcepti tūn. si aūt non solū ꝙsuleret, sed ēt eoꝝ ꝓnosticis assēntiret ēt trāsgressor vtriusq; ꝓcepti: vt patet ex dictis. Ex qb⁹ māifestet̄ seq̄t ꝙ volētes excusare saulē a ꝙsultatiōe phytonissę: ꝑ ꝙ sniam sibi ꝓillū suscitatū annūciatā accęptauit: nō solū ipm nō excusāt a pctō ꝙsultatiōis: sed ipsup ipm accusāt de nouo pctō. f. acqescēdi ꝙbis magicis seu diuinatiōibus vt sic nō solū sit saul primi ꝓcepti supradicti trāsgressor: sed etiā sedi, si aūt dicat ꝙ. saul nō credidit phytonissę seu phytoni: sed ꝙ phetię samuel' q erat fidelis, ꝓpha dñi: ꝑ nō valet. nā ꝑm opi. Au. ō. ca. xxvij. tradūt̄ q̄ ya ē, vt ibi sunt delaratū: nō samuel i spūsap puit: sed dæmō i samuelē trāsformat⁹ ē. & sic nō samuel, sed dæmoni credidit ꝙbis ei⁹ assētiēdo. Daro ēt ꝙ samuel i ꝓpria psōa appuisset: put qdā volūt, licet min⁹ sane: vt. ō. adhuc saul peccando idolo, p victoria habita. l ¶Cor vero eius fu. ad inferendum mal⁹ vituperium: & ad suā victoriam oñendum. m ¶Qd̄ cū au. Hic ꝓnr describit ipsius honorabilis tumulatio, cū dr̄: Qd̄ cum audissent habitatores iabes galaad quæcūq; fecerant philistiim saul: surrexerūt oēs viri fortissimi & ābulauerūt tota nocte & tulerūt cadauer saul: & cadauera filiorū ei⁹ de muro bethsā: Venerūtq; viri iabes galaad: & cōbusserūt ea igni: & tulerūt ossa eorū: & sepelierūt i nemore iabes: & ieiunauerunt septē diebus.

Finis primi libri regum.

Scd's liber Regum incipit.

RActū ē aūt postq̄ Ca. I. a mortu⁹ est saul: vt dauid reuerteretur a cæde amalech: & maneret duos dies

vitenē maiora: vt dictū fuit. ō. ca. xvij. Prēterea si saul excusatus fuisset a reatu hōicidii rōe ꝙdicta. pari mō excusaret amalechita si ipm saulē, ꝓpter eādē rōnē occidisset. cui⁹ ꝓtū patet. ij. Reg. j. vbi hr̄: ꝙ dauid q fuit rex iust⁹ audita amalechitę excusatiōe, ipsū mādauit interfici. Qd̄ āt i ducit de rasia. ij. Macb. xiij. nō ē trahēdū ad ꝙntia: qa ꝑ ꝙmēdat ex ꝑ i scriptura tāq; ꝙtuos ſimplr: sed tāq; hns quādā spēm fortitudis: æstimās se fortiē agere: q̄ tū nō ē ya fortitudo: sed magis ꝙdā mollicies animi nō valētis maiora pēalia sustinere: vt ꝙ pbm patet i. ij. Eth. & ꝙ Aug. prio de ci. dei. Pōt ēt alr dici. ſq rasias ille p totū, pcessū sue vitę i sacra scriptura ꝙmēdat̄: vt patet ibidē. vñ & talē ꝙsumēdū ē isti. tu diuię ispi ratiōis ꝑ fecisse. nā ſm iurisſtas: Qui semel bonus sp ꝙsumit̄ esse bon⁹. Sec⁹ āt de saule de q̄ legit̄. ō. xiij. iuxta hebraicā ya tat̄: ꝙ q̄ cūq; se ꝙtebat ipie agebat. De tali igit̄ ꝙsumēdū ē sp fore malū: & ꝙ ꝓns nō istinctu diuio se occidisse sed ex desꝑatiōe seu timore acerbioris piculi seu mortis tpalis. De sasone aūt nō est trahēda ꝓntia: qa ꝓillū de⁹ mſta miracla faciebat. vñ ꝙsumēdū ē ꝙ latēter ispiratiōe diuia ꝑ fecit. Sil'r tenēdū ē de ſctis foemis q̄ tpe pſecutiōis seipas occiderūt, put dicit Aug. prio de ci. dei: nec ad dānationē saulis alia auctas sacrę scripturę seu determiatio eccl'iæ vr̄ eqri: cū doctores nri ꝑ ꝙcordi⁹ teneāt: vt dr̄ i po. Nā vt i ca. decre tales epl'æ dist. xx. scripturaræ tractatores. i. doctores i earū expōnib⁹ sumis pōtisicib⁹, ꝓponūt. vñ determiatio doctoꝝ sacrę scripturę i talib⁹ tm sufficere debet, ac si ab eccl'ia determiaret. igit̄ illa ya. ꝉ. Pa. x. vbi dr̄: Insup & phytonissā ꝙsuluit: nec spauit in dño, itelligēda sūt de desꝑatiōe finali: put doctores nri ea exponūt. Qd̄ etiā malicią totꝰ vitæ ipsius saulis postēq; regnauit vna cū pessimo ipsius fine sibi ꝑnuicē corresꝑdendo hoc testantur.

REPLICA. Quus Burgē. ipse circa ca. xxxj. lōga laboret digressiōe: volēs ꝙ saul sit dānat⁹ ꝓ opinionē hebræoꝝ cui vr̄ postil. fauere, nō obstātib⁹ obiectionib⁹ Bur. q̄ sūt faciliter solubiles: qa volēs sustinere opinionē de ya apparitiōe psonę samuelis mō ꝙdicto cessāt oia argumēta Bur. q̄ fundant i pctis ꝙsultatiōis phytonissę. Nā saul ꝑ samuelē verū informat⁹ de ꝙsultatiōe pœnituit: & sniam diuiná ꝙ se latā accæptauit: & ꝙ pniam meruit de ya samuelis apparitiōe certificari vt sic sine piculo decꝑtiōis sniam diuiná accęptaret. qb⁹ ꝑ ostēsa sol uunt ea q̄ Bur. de glo. i ꝙrū adducit. Et ꝑ eādē pniam & sniæ accæptiōnē saul meruit recipe ispiratiōnē de seipm occidēdo sicut cōter tenet̄ de sasone. Et btūs Aug. prio de ci. dei: dicit de sctis fœminis: q̄ sese tpe pſecutiōis occiderūt, ne i vituperiū honoris diuini illusiōes infidelū paterent̄. & hæc dicta sufficiāt & cc. Ca. I.

¶Postilla magr̄ Nico. de Lyra sup scd'm librū Regū Incipit.

ACtū est &c. Postq̄ in prio libro actū ē de regno per electiōnē: hic ꝓnr agit̄ de regno ꝙ successiōnē: qa isboseth successit saul: licet puo tpe. & salomō successit dauid. & sic ꝓnr alr reges vsq; ad captiuitatē babyloniā. & q̄ regnū isboseth, ꝓcedebat debilitādo: regnū aūt dauid fortificādo. iō ꝓiosdescribit̄ inchoatio regni vtriusq; ptialis. scd'o extermiatio regni isboseth totalis. ca. iij. tertio, ꝓmotio regni dauid itegralis. c. v. Circa primū ꝓmittit̄ saulis & filiorū ei⁹ lamētatio. scd'o successoris duplex instō. ca. ij. Circa primū prio describit̄ denūciatio mortis. scd'o actꝰ lamētatiōis, ibi: App

nv ✠hendēs aūt

Universidad de Sevilla Biblioteca

H

a ¶Amalechites. Rab. Cap.I.
Hūc aiunt hebræi filiū fuisse doech. Amalechites em & idume⁹ vnū est: qa
Ge.36.b. filij primogenit⁹ esau eliphaz fuit. & huius filij amalech, diadema autem & armillā a parte cōmendatā habebat.
b ¶Accedens, Ois q ꝓximo mach
nat malū, vel de eius gaudet interitu:
iustæ retributiōis pœnā a iudice sup
pro.26.d no meret. Qui em fo. foueā incidit in
Sap.1.c. eā. Et, Os qd' mētit⁹ oc. aiam. hic autē
mētiebat sese saulē occidisse. c ¶Fi
lios iuda. filij iuda filij cōfessionis ds
ver⁹ dauid vult arcu scripturę munir i
ne pignoratū i ꝓspectu dęmonū suc
cūbāt. d ¶Arcū. Raba. Quia phili
stęm sagittarij sunt, qua arte saul inter
fecerāt, eandem belli artē vult eos di
scere. vel præcæpit vt reges iuda doce
rēt fortitudinē: vt fortes. i. & intēti es
sent i timore dñi ne pirent sicut saul.
Defectus librorū ve.te. e ¶In li. iustorum. Rab. Legitur vel
scriptū est. Hūc librū nusq̄ reperi asse
uerāt: sicut librū bellorū dñi: cui⁹ in li
bro nūerorū mentio fit. & carmina sa
lomonis: & disputatiōes ei⁹ de natura
Nūe.21.c 3.Reg.4.d. lignoꝝ, herbarū, iumētorū, volucrū
reptiliū & pisciū. Vl' qd' i libro ꝙ boꝝ
dierū dr. Reliq̄ ꝙ operum salomonis
2.Pa.9.g prioꝝ & nouissimorū scripta sūt in li
bris nathā, ꝓphę & ahię silonitis. In vi
sione q̄q; addo videntis ꝓ hieroboam
filiū nabath: & mīta volumia, hmōi q̄
scriptura fuisse, ꝓbat sed hodie nō esse
pstat. Vastata em a chaldæis iudæa bi
bliotheca hostili igni consumpta est.
Pauci autem libri esdræ pontificis ex
pphetiæ idustria repati vel restaurati
sunt. Hic vero esdras scriba in lege dei
fuit: qui promptiores Irarum figuras
q̄ eaten⁹ hebræi habuissent repperit.
Sūt em q dicūt librū iustorū esse librū
regū: vbi ꝓtinent ꝓphæ iusti samuel
gad, & nathā i q̄ scriptū ē: quō saul re
cedēs a timore dñi p iobedientiā pnt.
Considera is.

NICO.DE LYRA.

hēdēs aūt dauid. Circa primū prę
mittit⁹ tps huius denunciationis cū dr:
a ¶In die autem ter. s. a reuersione
dauid in sicelech interfectis amalechi
tis qui eā incēderāt: prout dictum fuit
1.lib.xxx.ca. b ¶Veste con. &c. Ista
fiebāt apud hebrǫs in signū tristiciæ
& magnæ desolationis. Cætera patēt
vsq; ibi. c ¶Casu veni in mon. gel.
licet venisset a proposito ad ꝙlium tñ
fugiēs casualiter venit ad locum vbi
saul erat vulnerat⁹: vel forte in hoc di
xit mendicium sicut & in alijs: vt pate
bit. ꝗr. Dicit em cōter ꝙ erat filius
doech: & iō ꝙsiſe est ꝙ esset iuxta pa
trē suū q erat cū saule: vt ꝙdictum est
in fine primi libri. d ¶Et saul incū
fup ha. fuam. grauiter vulneratus &
non potens incedere. e ¶Porro cur
rus & equites ap. ei. ita ꝙ non pote
rat eos euadere. f ¶Sta super me &
interfi. me. Hoc fingebat: sed nō erat
verum: quia hoc dixit saul armigero
suo tm: qui etiam interficit seipsum.
g ¶Stāq; fup eum oc. il. Sil' in hoc
mētit⁹ fuit: qa saul semetipm occidit.
Dicit tū iosephꝰ ꝙ iste verū dixit: qa
licet saul irruisset sup gladium sum: tñ
ita debilitatus erat ꝙ non poterat se
ipsum pforare. & iō iste iuuenis ex ei⁹
ꝓcepto impegit eū sup gladiū: intātū
ꝙ fuit

es in siccelech. In die autem tertia ap
paruit homo veniens de castris saul
veste conscissa, & puluere conspersus
a ¶a parte totū: non enim homo cadit solū su
caput: & vt venit ad dauid, cēcidit su
per faciem: sed in eam partem in qua est facies
totus cadit.
per faciem suam & adorauit. Dixitq;
ad eum dauid: Vnde venis? Qui ait ad
eum. De castris israel fugi. † Et dixit
ad eum dauid: Quod est verbum qd'
factum est? Indica mihi. Qui ait? Fu
git populus ex prælio: & multi corruē
tes e populo mortui sunt: sed & saul &
ionathas filius eius interierunt. Dixit
q̄ dauid ad adolescentem qui nuncia
bat ei. Vnde scis quia mortuus est saul
& ionathas filius eius? Et ait adolescēs
qui nunciabat ei: Casu veni in mon
tem gelboe: & saul incumbebat super
a ¶fatigatus sustentabatur.
hastam suam. Porro currus & equites
appropinquabant ei: & cōuersus post
tergum suum: vidensq; me vocauit.
Cui cum respondissem adsum. Dixit
mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum:
a Amalechites sum. Et locutus est mi
hi. Sta super me & interfice me quo
niam tenent me angustiæ: & adhuc to
¶totus vigor animæ.
ta anima mea in me est. Stansq; super
eum occidi illum. Sciebam em q̄ viue
a ¶vulnerationem.
re nō poterat post rūinā. Et tuli diadem
ma quod erat in capite eius: & armillā
de brachio illi⁹: & attuli ad te dominū
meum huc. † Apprehendēs aūt dauid
vestimenta sua scidit: oēsq; viri q̄ erāt
cum eo: & plāxerūt, & fleuerūt, & ieiu
nauerunt vsq; ad vesperā sup saul & su
a ¶sacerdotes.
per ionathan filium ei⁹: & sup pōpulū
¶generaliter.
dñi & sup ppl'm israel: eo q̄ corruissent
gladio. Dixitq; dauid ad iuuenem qui
nūciauerat ei: Vnde es tu? Qui respon
dit: Filius hominis aduenæ amalechi
tæ ego sum. Et ait dauid ad eum: Qua
re non timuisti mittere manum tuam,
vt occideres christum domini? Vocā
dauid vnum de pueris suis, ait: Ac
cedens irrue in eum. Qui percussit il
lum: & mortuus est: Et ait ad eum da
a ¶damnatio tua.
uid: Sanguis tuus super caput tuum.
Os em tuum locutum est aduersum te
dicens: Ego iterfeci christum domini.
Planxit aūt dauid plāctū huiusmodi
ꝙ
di sup saul & sup ionathā filium eius.
Et præcæpit vt docerēt filios iuda ar
e cum: sicut scriptum est in libro iustorū s
ꝙ fuit mortu⁹: ꝓrium tñ renetur. h ¶Et
tulit dia. &c. Dicunt autē hic hebræi: ꝙ
doech vidēs saul mortuum: tradidit ista
ꝙ signia regalia filio suo vt portaret ad da
uid: ac per hoc inueniret gratiā apud eū:
& tunc seipm interfecit ratione ꝙdicta in
fine primi libri. i ¶Apprehendēs aūt.
Hic ꝓnr ponit⁹ actū lamentationis. & prio Diuisio
in ꝙnali. sec'o modꝰ planctꝰ in spāli, ibi.
Planxit aūt dauid. Circa primū ꝙmittit
planctꝰ, cū dr: Apprehendēs aūt dauid
&c. & subdit⁹ punitio nūciātis, cū dicit:
k ¶Dixitq; dauid ad iu. qa dixerat se in
terfecisse saulē. l ¶Vīs es tu? Iā em dixe
rat ꝙ erat amalechites: sed dauid de mor
te ionathā & ppl'i israel turbat⁹ non aduer
terat. m ¶Filij ho. ad. i. conuersi ad iu
daismū. n ¶Amalechitæ. Hoc videtur
falsum: qa. ꝙ. dictū est, ꝙ doech pr ei⁹ erat
idumæ⁹. i. lib. xxi. cap. &. xxij. Dicēdū ꝙ
amalech a quo dicti sunt amalechitę, fuit
filij eliphaz primogeniti esau, put decla
ratū fuit. ū. diffuse. Exo. xvij. ab esau ꝙ o
denoiati, sunt idumæi: & sic oīs amalechi
ta est idume⁹: sed nō econuerso. o ¶Vo
cansq; dauid &c. Et sic iusto dei iudicio
& mendacio de quo ꝙperabat impetrare
gratiā, reportauit mortem. p ¶Planxit Diuisio
autem. Hic ꝓnr describit⁹ forma planctꝰ
in spāli, cū dr: q ¶Planctū huiusmodi
di. qui postea subdit⁹. sed quoddā ꝙcepit
dauid interponit⁹ de sagittandi arte. sed ꝙ
explicat carmē ei⁹ lugubre, ibi: Et ait: Cō
sidera. Circa primū ergo ponitur dauid
ꝙceptū cū dr: r ¶Et præcæpit &c. ar.
Sic est in hebræo & in libris correctis. &
per arcū hoc intelligit⁹ ars sagittādi: ne fi
lij iuda decætero debellarentur a phili
stæis ꝙ parte sagittādi sicut saul & ei⁹ exer
citꝰ fuerāt debellati. s ¶Sicut scri. est
in libro iusto. Aliqui dicunt ꝙ hic est li
ber regū, in q̄ agit⁹ de samuele & dauid &
alijs phīb⁹ iustis. Sed hoc nō est verissimile
q̄ idē liber alleget seipm. & ideo dicūt
aliqui alij ꝙ iste liber est vn⁹ spālis liber
q nō hīt: ga esdras reparās bibliothecā a
chaldeis icēsam, nō reparauit oēs libros:
sicut patet de libris salomonis ꝗs fecit

de naturis

Moraliter. a ¶In die autem &c. Per
istū hoiem q ad habendum ipsius dauid
gratiā mendaciū sibi dixit. s. ꝙ interfecit
ser saul: cū tñ interfect⁹ fuisset partim sa
gittis philistinorū, partim ꝓprio gladio:
significat filli q per mēdacia ꝗrunt pla
cere potentib⁹ & ꝗlatis. o ¶Vocansq;
dauid &c. In hoc dauid dedit exemplum
potentib⁹ hui⁹ mūdi: vt nō sint fauorabi
les aut benefici adulatorib⁹ & mēdacib⁹
sed magis puniāt eos ſm quātitatē delic
ti: vt iusticia seruet, & terror alijs incu
tiatur. p ¶Planxit aūt &c. Per casum
saul & ppli corporalē, significatur lapsus
fidelis in culpā mortalē: q plangēdus est
valde quāto aia ē melior corpe: & maxi
me qñ pctm est ꝗlati vel principis: ad qd'
sequitur malū cōitatis. r ¶Et præcæpit
vt do. &c. Hæc est vera lra: sed alīq libri
habēt plāctū. & ſm sensum lrale per arcū
intelligit⁹ ars sagittādi ꝙ filij iuda scirent
impugnare philistæos: sicut sagittis des
bellati fuerāt per ipsos. Ars aūt sagittādi
spiritualis, est exercitium deuotæ oratio
nis quo dæmones qui per philistæos in
telliguntur fortiter debellantur. In cuius
figura dr. Exo. xvij. ꝙ moyse in oīonib⁹
psecutis amalechitæ per quos similiter
dæmones significant: vt dictū est. ū. i. li.
xxx. cap. fuerunt a filijs israel debellati.
Considera israel

A

a ¶Considera israel &c. Qui remansisti. pro qua culpa interfe
cti sunt: & præcaue ne & tu in scelere eorū pereas. Vel considera
ꝙ gloriosi fuerunt q ꝙ tua libertate vulnerati sunt. b ¶Geth.
mat.23.d Torcular. i. hierusalē quæ occidit ꝓphetas: cui mors dñi & apo
stolorū in dersum fuit: & ob hoc ꝗcipit ver⁹ dauid, ne passio sua
illis annunciet ur. c ¶Montes gelboe
&c. Rab. Alij excelsi: quia scilicet o saul
inobedientia tua quasi idolatria in excel
sis reputata est: quia scelus idolatriæ est
nolle acquiescere. Montes gelboe vberri
mi ante maledictionem fuerunt: quos ha
ctenus maledictioni subiacere ferunt nec
vnq̄ pluere ibi testantur. ¶Raba. Rex &
propheta dauid, qui perfectoribus ma
la non reddidit: cum saul & ionathas bel
lo occubuissent in lamentatione sua gel
Quæstio boe montib⁹ maledicit: Montes gelboe
necros &c. Quid deliquerunt montes?
Sed quia gelboe interpretatur decursus.
Per saul autem vnctum & mortuum vn
ctio & mors nostri mediatoris exprimi
tur. merito per gelboe superba iudæorū
corda significant: q dum in huius mūdi
desideriis defluunt: inuncti. i. xpi se mor
tem iscuerūt. Et qa in eis vnctus rex tem
poraliter mor⁹ est bo oīm rore gr̄æ siccant.
Deqb⁹ bene dicitur: vt agri primitiarū
esse non possint. Superbi em hebræorum
mōres, primitiuos fructꝰ nō ferūt: q & in
redēptoris aduentu ex parte maxima in
perfidia remanentes, primordia fidei se
qui noluerunt. Sancta em ecclesia in pri
mitijs suis multitudine gentiū foecūdata
Rom.9.f vix in fine mūdi iudæos quos inuenerit
suscipit & extrema colligens, eos quasi
reliquias frugū ponit. vn. Reliqæ israel
saluæ fiēt. Possunt tñ mōtes gelboe ore ꝓ
phetæ maledici: vt dum fructus arescente
terra moriūtur, possessores terræ sterilitas
dāno ferianf: vt ipsi maledictiōis sniam
accipiēt ꝙ apud se mortem regis suscipe
re iniquitate exigēte meruissent. d ¶A
fanguine interfē &c. Sanguis & adeps
1.Re.22.d. robur præstāt corpori. ita illi fortitudinē
dabant subiectis: a qbus saul & ionathas
interfecti sunt quasi non a rusticis. Vel
ita: Saul reprobatus est a deo, & ab incir
cuncisis viliter interfectus: tanq̄ nō esset
vnctus oleo: ꝓpter sanguinem interfecto
rū scilicet. lxxv. sacerdotū, qui dño adipē
adolebant: quos innoxios iussit saul in
terfici. e ¶Sagitta ionathe &c. Et gladius saul. Ionathan &
Allego. saul beliciosos & fortissimos significat fuisse: & laudat in eis de
corem formæ & constantiam animi. ¶Rab. Allegorice. Prius ꝓ
phera dauid figuraliter deflet saul & ionathan: qui cum potentes
essent, & semper hostibus prævalerēt, sauciati illico & vulnerati
in medio ꝗlio corruerūt. Sic & xp̄iani deficient eos q repugnātes
dæmonibus, in lubrico sæculi labunf (Gelboe nāq; montes lu
brici interpretanf) & spem recuperationis omittētes, ꝓpter mu
crone desperationis seipsos interficiunt: sicut saul irruens super
gladium suum. Philistæi vo. i. dæmones de interfectis spolia vir
tutum auferēres, propriæ fortitudini victoriā ascribūt: cū talia
Ephe.6.e iustis promissione dei eueniunt. Sed dauid noster in electis suis
corruētiū casum gemit: & in, vrbib⁹ allophylo⁹ prohibet diuul
gari. i. præcipit fidelibus vt caute se custodiant: vt scutū fidei lo
ricam iusticiæ, galeam salutis & gladium spiritus habeāt: quod
est verbū dei. quibus aduersarijs resistāt: ne iterum ignominio
se superati, gaudium inimicis ficiant.

NICO.DE LYRA.

de naturis animaliū & herbarū: vt hīt. i. iij. libro. & de libris
nathā, ꝓphetæ & achiæ silonitis: q alleganf. in. Paral'. ix. nec tñ
habenf: qa nō fuerūt reparati. & idē dicunt de isto q vocat⁹ liber
iustoꝝ. Rab. Sa. dicit, ꝙ hic liber est Genē. in quo agitur de iustis
scilicet abrahā, isaac, & iacob. & Gen. xlvij. scribitur in bndictiōe
iude. Manus tua in ceruicib⁹ inimicorū tuoꝝ. quod fuit impletū
potissime tēpore dauid q inimicos israel potenter in circuitu de
bellauit. Ad qnā debellationē multū fecit ars sagittandi: in qua
filios

filios iuda instrui præcæpit. a ¶Et ait: Cōsidera &c. Premissio
ꝗcepto dauid de sagittādi arte: hic ꝓnr explicat carmen eius lu
gubre. & primo generaliter. secūdo specialiter, ibi: A sanguine i
terfectoꝝ. tertio singulariter, ibi: Ionathas. Circa primū lamen
tatur ppl'm isri, dicēs:
a ¶gemit subitū casum principis populi.
a Et ait: Considera israel pro his qui b
¶montes gelboe. c
mortui sunt super excelsa tua! vul d
nerati. Inclyti israel super montes e
a ¶quasi di. ilico inter hostes.
tuos interfecti sunt. Quomodo cēci f
a ¶, phibet ne vllus lętetur in tali casu: ne di
uulgetur casus populi dei in ciuitatibus im
micorum.
derunt fortes? Nōlite annunciare in g
b geth, neq; annuncietis in compitis
ascalonis: ne forte lætētur filiæ phi h
listiim, ne exultent filiæ incircunci
a ¶Indignatus casu fortium ipsum interfe
c sorum. Montes gelboe, nec ros nec i
ctionis locum abominatur.
pluuia veniant super vos. Neq; sint
agri primitiatum: quia ibi abiectus k
est clypeus fortium: clypeus saul l
d quasi non esset vnctus oleo: a sanꝶ
guine interfectorum, ab adipe for
e tium. Sagitta ionathæ nunq̄ † re
diit retrorsum: & gladius saul non
est reuersus inanis. Saul & iona n
thas amabiles & decori valde in vi o
ta sua: in morte quoq; non sunt di p
¶hyperbole.
uisi. Aquilis velociores: leonibus q
fortiores. Filiæ israel super saul fle s
a ¶de præda. s. hostiū.
te: qui vestiebat vos coccino in deli
tijs: qui præbebat ornamenta aurea t
a ¶in peccato, subaudis.
cultui vīo. Quomodo cēciderunt v
x

ionathan primo rememorans eorū ꝓbitatē, dicens: A san. &c.
redijt re. &c. i. sagitta ionathæ & ensis saulis non percusserūt in
vanum: sed perforabāt arma fortiū vsq; ad lapidē & sanguinē in
trisecus. n ¶Saul & ionathas ama. i. digni amore. quod patet
de ionatha in pluribus locis. ū. & de saul pro rēpore q̄ fuit electus
a dño: qa in israel non erat vir melior eo: vt habetur. ū. li. j. ca. ix.
o ¶Et deco. qd' patet de saule: qui ab humero & supra emine
bat super totū populū: vt habet. ū. j. li. x. ca. & de ionatha eius pri
mogenito verisimile est ꝙ fuerit proceræ staturæ & formæ deco
ræ. p ¶In morte quoq; non sunt di. q. d. lamētabile est ꝙ tales
duo sint simul interfecti. q ¶Aq̄lis velociores. ad pſequendū
hostes. r ¶Leonibus fortiores. aduersarijs resistendo. Sciendū
tñ ꝙ hic est hyperbole, ad exprimēdū eorū notabilē agilitatē &
fortitudinē sicut de alīq re notabiliter alba dicit⁹ ꝙ est albidior
niue. s ¶Filiæ if. &c. coccino in deli. i. vestib⁹ coloratis & ꝗcio
sis de ꝗda hostiū sublatis. t ¶Qui præbe. or. au. de hostiū ꝗda.
v ¶Cultui vc. i. ornatui, illud em vocat⁹ cult⁹ alīcui⁹ circa qd' ē
multū intēt⁹. mulieres aūt sunt multū intētæ circa ornatū suū. &
ideo ornatū hmōi hic vocat earū cultū. x ¶Quō cc. &c. Verba
ista vel ſnia pluries reptunf in isto lugubri carmie. sicut & i can
tico lætitiæ illud qd' est primū vel pricipale ibi pluries repitif.
Ionathas
b ¶Consi. israel &c. qui mor. sūt &c. Sicut. ū. dictū e. xxix. Moraliter.
ca. primi libri, moralitas ista contigit ꝓpter peccatū. & hoc est
a viuētibus valde considerandū: & maxime a pergētib⁹ ad bel
lum: ne & ipsi sint irretiti aliquo peccato graui & ꝙtingat eis ſilis
pœna, vel etiam maior in gehenna.

E ℣ Gif post hæc, &c. a ¶Ascēdit ergo dauid. Ca.II. Rab. Ascensio dauid cū duob⁹ vxoribus in hebron: significat ꝓuocationē duorū ppl̄oꝝ in ecclesiā catholicam. Hebron enim interpretat⁹ coniugū. Sola aut̄ ecclesia cœlestis regis sponsa est. Illuc dixit dauid singulos viros cū domo sua: quia singuli fideles in illa societat̄ per euangelij prædicationem conuocant̄ vbi non est distinctio iudæi & græci. b ¶Veneruntq; viri. Rab, Quia superbis & ꝑceptoribus⁹ grām dei spernentib⁹ electi fama prædicationis & virtutū studio cōsitent̄ xp̄m regē esse in ppl̄o suo, cui data est oīs ptās in cœlo & in terra. c ¶Dixitq; ad eos. Rab. Redemptori nr̄o multū placet, qui opa malorū qui in p̄tis mortui sunt, obliuioni tradit dānando: nec ea quæ dño displicēt imitat̄: sed quæ ꝓcepit facere recordatur. d ¶Isboseth. Rab. Qui interpretatur filius cōfusionis abner auxiliāte: q̄ interpret⁹ p̄ris lucerna regnauit super vniuersum isr̄l: & sola domus iuda seqbat̄ dauid: qa solis credentib⁹ & vere ꝓfitentib⁹ sequētib⁹ xp̄m: i cæteris error ꝓfusionis regnauit,

mat.22.d

Ro.10.c

1.Co.11.c diabolo istigāte q trāsfigurat se in angelū lucis. e ¶Circūduxit eū per castra. In hebræo dr̄: Traduxit eū i mantam qd̄ interpretatur castra. traduxit scilicet vltra iordanē. & in naim regē cōstituit. f ¶Et fuit numer⁹. Rab. Bene dixit ꝙ dauid septem dieb⁹ & sex mensib⁹ regnauit in hebron q̄ interpret̄ ꝓiugiū, vel visio sempiterna: qa xp̄s in ecclesia q̄ est eius sponsa per omne tp̄s huius vitæ qd̄ septenario dierū numero decurrit, regnat. ℣m illud:

mat.28.d Ecce ego vobiscū sum vsq; ad cō. sæculi. & qa post expletionem senarij. i. perfectionem boni operis electos suos ad verum ℣ sabbatum. i.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶Ionathas. Hic ponit̄ lamentatio singularis super ionathan. eo ꝙ dauid eum singl̄r diligebat. ideo subditur:

b ¶Amabilis super amorē mulierum. Qd̄ pōt intelligi dupl̄r. Vno modo passiue. i. plusq; amantur mulieres: & tñ ille amor est multū feruidus: ℣m ꝙ dicit̄ iii. Esdræ. iiij. c. Multi demētes facti sunt propter vxores suas. i. ꝓpter feruētem amorē ipsar̄. Alio modo actiue. i. plusq; mulieres diligunt q̄ tñ aliq̄n valde feruenter amant. Et huic consonat qd̄ subditur. Sicut mater amat vnicū filiū suum &c.

¶In. ij. libro regum. j. ca. vbi dr̄: Et præcæpit vt docerent filios iuda arcū &c.

ADDITIO Hoc ꝓcæptū vt qdā hebræoꝝ expositores dicūt: est de substātialib⁹ lamentationis: cuius rō est. Nam in hoc carmine principaliter intēdebat dauid plāgere inualitudinē ppl̄i: & debilitatē fortiorū eius q in patria & i locis excelsis fuerūt turpiter deuicti. Ex q̄ inferebat lamētando ꝙ tam nō erat mod⁹ defēdēdi ppl̄m & patriam nisi p partē fugitādi: ℣m qua artem debiliores sæpe p̄nt fortiores eis debellare: qd̄ sic nō contingit in pugna q̄ fit cū gladio in quo magis requirit animi virilitas & brachij fortitudo. Idcirco tanq; ꝓemiū sui carminis ℣misit hoc lamentatorie, dicēs: Præcæpit vt docerent. Ca. II.

Diuisio. MIgitur. Posita lamentatione saulis: Hic consequenter describitur institutio successoris. Habuit autem duplicem successorē. vnū de iure scilicet dauid q̄ iā iunct⁹ erat ex diuina electione. Aliū de facto. i. isboseth quē instituit abner princeps militiæ. Et ideo primo agit̄ de institutiōe dauid. secūdo de institutione isboseth, ibi. Abner autem. tertio de processu vtriusq;, ibi: Egressusq; est abner. Circa primum dr̄: d ¶Post hæc cōsuluit dauid dñm. Licet haberet ius in regno: qa erat inū eius ex præcæpto diuino: tñ noluit intrare possessionē absq; diuino consilio: quia attingit a fine vsq; ad finem fortiter: & disponit omnia suauiter.

e ¶Num ascēdam in vnam &c. iu. De illis primo quæritur: qa magis cōfidebat de hominibus illius tribus: eo ꝙ esset de eadē tribu. f ¶Quo ascendam. Habita respōsione de tribu iuda, conuenienter quærit de loco. g ¶Et respondit ei. in hebrō. Quia in illa ciuitate sunt sepulti quattuor principales patriarchæ: prout dictum fuit Gene. xxiij. propter quod & caleb illuc iuit ad adorandum dominum ex deuotione: prout dictum fuit Nume. xiij. & Iosue. xiiij. propter quod dominus voluit ꝙ ibi inciperet regnum dauid. h ¶Venerunt̄q; viri iuda, & vnxe. &c. Ter fuit inunctus. primo in domum patris: vt dictum fuit. ℣. dauid. j. lib. xvj. ca. Secundo in hebron super tribum iuda: vt hic habetur. Tertio super totum populum israel vt habeutr. j. cap. v. In signum ꝙ bonus catholicus regno cœlesti dignus debet habere vnctionem spiritus sancti in corde per veram fidem: in ore per confessionem: in opere per sanctam conuersationem. Et bonus rex debet esse grat⁹ sub dīis de facto fidelitatis & pietatis: ideo cōsequenter ostenditur gratitudo ipsius dauid erga viros iabes galaad de sepultura saulis & filiorum eius. Et patet littera.

Pleo.

k ¶Abner autem. Hic consequenter ponitur institutio ipsius isboseth de facto. Et patet littera. Sciendum tamen ꝙ Raba. Sadicit hic ꝙ hoc factum fuit ad verificandum verbum domini ad iacob. Genē. xxxv, b. Reges ex te egredientur: & tamen omnes filij eius erant nati præter beniamin. & sic significatum fuit ei ꝙ de beniamin essent duo reges futuri: scilicet saul & isboseth.

✠ Egressusq; est Moraliter. c ¶Igitur post hæc consuluit dauid dominum. Per hoc autem ꝙ dauid ex diuina reuelatione ascendit in hebron: quæ alio nomine vocatur chariatharbe. id est ciuitas quattuor: significatur ꝙ homo bonæ voluntatis, qui per dauid significatur: ascendit ad perfectionē quatuor virtutum cardinalium per instinctum & adiutorium diuinum: quæ quidem perfectio ciuitas quattuor potest dici: de qua dicitur Apoca. xxj. e. Et ciuitas erat in quadro posita. h ¶Venerunt̄q; viri iuda & vnxerunt dauid. Ibi iuda interpretatur cōfitens: & ideo viri iuda dicūtur illi qui corde, ore, & opere deum confitentur. & isti vngere dauid, id est virum virtuosum promouere nituntur. Nam si est promotio in regimine temporali, volunt eū habere principem: si autem in spiritualibus pontificē vel præsidentem. i ¶Misit ergo dauid nūcios ad viros iab. gala. dixitq; ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis &c. Sicut dictum est. ō. vltimo capit. j. lib. Per istos viros iabes significantur illi qui cooperie frudent quantum bono modo post̄ sunt turpitudinem superioris sui. & ipsi sūt a domino benedicti. vnde Genē. ix. d. fem & iaphet operientes verenda patris sui ex hoc recæperunt benedictionem: cham autem reuelans, maledictionem. Abner autem filius ner qui constituit isboseth regem significat illum qui per potentiam studet promouere indignum. Isboseth autem vir confusionis interpretatur: & sic signat illum qui non est dignus honore: sed magis vituperio.

✠ Egressus est

GLO.ORDI. II. REGVM CA. II. NICO.DE LYRA

A ℣ sabbatū. i. requiē sempiternā perducit: vbi perfruent̄ visiōe dei perpetua. Est aūt hebron ciuitas in tribu iuda: quæ quōdā vocabat̄ arbe: licet in græcis codicib⁹ male habeat̄ arboc. sicut & i nonis cū in hebræo legit̄, arbe. i. quattuor: qa abraā, isaac & iacob ibi sepulti sunt: & magn⁹ adā: licet eum in loco caluariæ quidā

Gen. 23. a. & 35. gigantiū. postea ciuitas sacerdotalis & fugitiuoꝝ: distat a meridiana plaga ab helia miliarib⁹ circiter. xxij. vbi querc⁹ abraā ꝙ etiam terebinthus, quæ & membre vsq; ad constantini regis impium monstrabatur: & mausoleum eius in prætenuarū cernitur. Cumq; a nostris ibidem ecclesia iā extructa sit in circumitu: a cunctis gentibus terebinthi locus superstitione colit: quia sub ea abraam angelos hospitio recæpit. hæc primum arbe dicta est: postea hebron ab vno filiorum caleb. Condita est autem ante septē annos q̄ thanis vrbs ægyti. a ¶Egressus est. Ra. Hunc locū Iosephus ita exponit: Abner ꝓmouit ele cum nimis exercitum: vt congrederetur cum tribu iuda. Irascebatur enim aduersum eos, a quibus rex dauid fuerat ordinatus. Huic occurrit missus ioab a dauid filius saruiæ ſororis eius. hic erat contra abner cōstitut⁹ ꝓceps militiæ: cū q̄ fuerūt fratres sui abisai & asahel: & oēs arma ti dauid. veniēsq; ad quēdā fontē i ciuita te gabaon: aciē cōstituit ad pugnandum. Dicēte ꝙ abner ad eum: velle se, ꝓbare quis eorū haberet robustiorē exercitū: cō uenit inter vtrosq; vt duodecim viros pugnaturos mitterent: eductisq; gladys viri dauid, & tenētes hostiū capita lumbos & latera suis gladys perforarunt donec oēs quasi ex vno cōstituto periculo perirent. his cadēt̄ⁱ⁹ etiā reliqu⁹ dilabatur exercit⁹: & abner ppl̄s vict⁹. Fugientesq; ioab persequ nō cessabat: ꝓcipiēs armatis vt festinarent, & occidendo nō deficerēt

B Cui⁹ etiā fratres prōptissime decertabāt. Inter q̄s clarior fuit asahel: q̄ tantam gloriam in pedum velocitate habuit, vt etiā equos currēdo superaret. hic psequebat abner in neutrā partē declinās. b ¶Dixitq; abner &c. Abner de tribu beniamin ꝓceps exercit⁹ saul, puer⁹ dauid ad prælīū, ꝓuocauit. Et saulus necdum apl̄s

Act.7.g ꝓcæcauit: ac neci stephani interfuit. c ¶Porro asa. cur. ve. fuit. Grego. Asahel significat eos quos vehemens aripiens furor in præceps ducit: qui in eo dem furoris impetu tanto cautius declinandi sunt, q̄to insane rapiuntur. Vnde abner: id est patris lucerna fugit: quia doctorum lingua quæ supernū dei lumē indicat, cū per abrupta furoris mentem cuiuspiā ferri cōspicit: & contra irascentem verbo⁹ dissimulat iacula reddere: quasi persequēte nō vult ferire. Sed cū iracundi nulla fe cōsideratione mitigāt: & quasi asahel persequ nō cessant. Necesse est em vt qui furētes reprimere conant̄: nō in se furorē ergā t: sed si qd est tranqllitatis ofrēdāt. quedā ꝙ subtiliter, ꝓferant: in quibus ex obliquo animū furētis pungāt. Vnde abner persequentē nō recta, sed auersa hasta perforauit. Ex mucrone em̄ pcutere ē impetu aperte icrepatiōis obuiare. Auersa autem hasta ferire, est furētē intranquillē ex quibusdam tangere: & quasi parcendo superare. Asahel aūt, ptinus occumbit qa cōmotæ mentes dum & parci sibi sentiunt: & tñ respōsorū ratione in intimis sub tranqllitate tangunt̄: ab eo quo se erexerant statim cadunt. Quia ergo a furoris sui impetu sub lenitatis percussione resiliunt: quasi sine ferro moriuntur.

℣ Anigno.

bron sup domum iuda septē annoꝝ arum & sex mēsium. Egressusq; est ab abner filius ner: & puer isboseth filii saul de castris in gabaō. Porro ioab filius saruiæ, & pueri dauid egressi sunt: & occurrerunt eis iuxta piscinam gabaon. Et cum in vnum conuenissent eregione: sederunt hi ex vna parte piscinæ: & illi ex altera.

b Dixitq; abner ad ioab: Surgant pueri & ludant coram nobis. Et respondit ioab: Surgant. Surrexerunt ergo & transierūt numero duodecim de beniamin ex parte isboseth filii saul: & duodecim de pueris dauid. Apphēsoq; vnusquisq; capite comparis sui: defixit gladium in latus contrarii: & ceciderunt simul. Vocatumq; est nomen loci illi⁹ ager robustorū in gabaon. Et ortū est bellum durum satis in die illa. Fugatusq; est h abner & viri israel a pueris dauid. Erant autem ibi tres filii saruiæ ioc ab, & abisai, & asahel. Porro asahel i cursor velocissimus fuit: quasi vnus k † de capreis quæ morantur in siluis. Persequebatur autem asahel abner: & nō declinauit ad dexterā neq; ad sinistrā, omittens persequi abner. Respexit itaq; abner post tergū suum, & ait. Tu ne es asahel: Qui respondit: Ego sum. Dixitq; ei abner: Vade ad dexteram siue ab sinistrā: & apprehende vnum de † adolescētibus: & tolle tibi spolia ei⁹. Noluit autem asahel omittere quin vrgeret eum. Rursumq; locut⁹ est abner ad asahel: Recede: noli me sequi, ne forte compellar confodere te i terrā: & m leuare nō potero faciē meā ad ioab fratrē tuū. Qui audire cōtēpsit, & noluit declinare: † Percussit ergo eū ab n ¶conuersa.

ner auersa hasta in inguine, & transfodit: & mortuus est in eodem loco. Oēsq; q transibant p locum in quo ceciderat asahel & mortuus erat, subsistebant. Persequentibus autem ioab & abisai fugientem ab

✠ a ¶Egressusq; est abner. Hic cōsequēter ponit̄ vtriusq; regis instituti, pcessus: qa isboseth, pcedebat semp detricēdo: dauid autem, pficiēdo: qd̄ ostēdit in duobus. primo i virorū isboseth, debellatione. secūdo in ipsius abner cū dauid cōfœderatione ca. in. Circa primum primo ponitur bellatoꝝ congregatio. secūdo ptis isboseth depressio, ibi: Fugatusq; est abner. tertio belli cessatio, ibi: Persequentibus autem. Circa primum sciendum ꝙ ꝙ tum ex littera videtur: abner princeps militiæ isboseth, & ioab princeps exercitus dauid condixerant adinuicem: vt conuenirēt ad locum certum, & ibi viderent pugnam singularem aliquorum ex ista parte & ex altera: ad videndū probitatem virorum vtriusq; partis & hoc est quod dicitur: b ¶Et cū in vnū conuenissent, id est in vnum locum determinatū. c ¶E regione: sederunt. i. exercitus dauid ex vna parte. & exercit⁹ isboseth ex altera. Et piscina erat in medio: id est congregatio aliquarum pluualium in vna fouea: sicut solet esse in campis pro animalib⁹ potādis. d ¶Surgant pueri. Hoc est, ad prelium apti. e ¶Et ludant coram nobis, i. ostendant fortitudinē suā & ꝓbitatē. Vnde sciendū ꝙ istud verbū qd̄ hic ponit̄ æquocū est ad ludere, & occidere: & etiā ad quædam alia: sicut dictū fuit Genē. xxj hic aut̄ ponit̄ pro occidere. ideo subditur: f ¶Apprehēsoq; vnusquisq; capi. &c. Ex quo videt̄ ꝙ ex vtraq; parte fuerūt interfecti: licet ioseph⁹ dicat ꝙ illi soli de parte isboseth fuerūt interfecti: sed magis credēdum est textui: qa ioseph⁹ frequeter dicit alicq; textui dissonare. vñ subditur: Vocatūq; est &c. ager robu. In hebræo habetur: campus concisorū. eo ꝙ mutuis gladijs concisi cecidērunt ibi isti & illi. g ¶Et ortū est bel. qa istis occisis vterq; exercitus incæpit pugnare adinuicem ad suoꝝ vindictam. h ¶Fugatusq; est abner. Hic ꝓn̄ describit̄ partis isboseth debellatio. Et patet ista paucis exceptis. i ¶Porro asa. cur. ve. Ex b patet ꝙ pugnauerat peditando: aliter non commēdaretur de velocitate cursus: sed magis equus portans ipsum. k ¶Quasi vnus ex ca. &c. Hyperbole est ad denotandum eius agilitatem excellentem. l ¶Persequebatur autem asa. &c. Reputans sibi ad magnā gloriā si posset deuincere militiæ principē. m ¶Et leuare &c. Cogitabat em abner ꝙ dauid finaliter ꝓualēret: & tūc indigeret gratia ipsius ioab qui, erat maior in domo dauid: ꝓpter quod reformidabat occidere fratrem eius. n ¶Percussit ergo eum abner auer. ha. id est contra eū versa. Si enim de ligno hastæ percussisset eum, vt dixerūt aliqui: non potuisset eū ita trāsfodisse: ergaxime qa armatus erat. licet leuib⁹ armis. In hebræo habet̄: Percussit ergo eū post epar. i. circa mēbra vitalia, vbi est ictus mortalis. o ¶In inguine. In hebræo habetur: In quinta scilicet costa: sub qua sunt membra vitalia.

p ¶Persequentibus autem. Hic consequenter describitur belli cessatio duplici de causa. Prima propter nocētē superueniētem: quæ notatur cū dicit̄. Sol occubuit.

Secūda ꝓpter periculum interfectionis ex ✠ vtraq; parte †† 29. d.

✠ a ¶Egressus est &c. Per abner qui mouit ꝓtēsionē cōtra viros dauid, significat ꝙ illi q̄ dignū, ꝓmouere nituntur & ꝓtēsiones & brigas mouēt, ꝓ ipio. & sicut iste abner de ꝓtēsione sua reportauit cōfusionē multis de suis bellatoribus occisis de filio fugiēdo: sic dei iudicio iusto pro indignis ꝓtēsiones mouētes cōfusionē reportāt frequēter. & vtinā esset semp.

Diuisio. C

Diuisio. D

Diuisio. E

Diuisio. F

Diuisio. G

Diuisio. H

Diuisio. I

Diuisio. K

a ¶An ignoras q̄ pericla. &c. In hebræo habetur: An ignoras q̄ amarus erit finis si populum delere niteris.

Acta est ergo. &c. Rab. Domus dauid celestis hierusalem: quæ partim peregrinatur in terris: partim cum domino regnat in cœlis. Domus vero saul superbi & impij regis est babylon quæ facit fornicari omnes gētes. Inter has longa concertatio est: quia q̄ ꝑm carnē est persequit eā q̄ ꝑm spm est: sed dom⁹ dauid ꝓfectu filioꝝ gaudet: & in persecutiõe domus saulis deficit in sua iniquitate: & tandem ꝑm merita sua in profundū abyssi submergetur. c ¶Natiq̄ sunt sex filij qui nati sunt dauid in hebron perfectionem sanctorum significant, qui de spiritali coniugio christi & ecclesiæ p spūssancti grām q̄tidie oriūtur. d ¶De egla. Rab. Hæc est michol quæ sola vxor dicitur: qa eam dauid i adolescētia sua primam sortit⁹ est vxorem. Hæc in partu dr̄ occubuisse: vnde in sequentibus scriptū est. Igit̄ michol filiæ saul nō est nat⁹ filij⁹, vsq̄ ad diem mortis suæ: qa in ipso partu occubuit.

Sermonem

NICO.DE LYRA.

Vtraq̄ parte: qa filij bēiamin se recolligētes circa abner parabāt se ad ponendum totum pro toto ad fortunam: propter qd̄ clamauit ad ioab. a ¶An ignoras q̄ periculosa sit desperatio. scilicet de fuga absq̄ bello. q.d. tu non debes ignorare: quia per talem modū vtraq̄ pars ponit totum pro toto: & sic est in periculo, cui non debebant exponi. ideo subditur: b ¶Vsq̄. non di. &c. faciēdo signū cessationis. c ¶Vt omit. persequi. &c. quia isti & illi erāt cultores dei & de eadem lege: & ideo nō erat bonum destructionem huius partis vel illius quærere. Cui ioab assentiens dixit: d ¶Si locutus fuisses mane &c. hoc est si citius ista verba dixisses, bellum citius cessasset. Aliqui hebræi dicunt q̄ hæc est littera. Si non locutus fuisses mane scilicet verbum qd̄ prædixisti in principio. Surgant pueri & ludant coram nobis: recessisset populus absq̄ bello: quia occasione illius dicti & sequentis facti ortū fuit bellū: vt patet ex prædictis. Cætera patent vsq̄ ibi: e ¶Excæpto asahele. licet esset de pueris dauid sicut & alij interfecti: tamen mors eius per ꝛ exprimit: qa plus ponderabatur q̄ omnium aliorū propter quod de eius sepultura specialiter agitur. Et patet littera. Sepultura tamen ista fuit postq̄ ioab & exercitus redierant in hebron: licet añ scribatur.

Acta est &c. Cap. III. Ostensa debilitatione regni isboseth: ex suorum debellatione: hic consequenter hoc idē ostenditur ex abner cum dauid fœderatione Circa qd̄ præmittitur dauid profectus. secundo ipsius abner fœdus, ibi: Cum ergo esset prælium. Primum autem ostenditur, cum dicitur: g ¶Dauid proficiens, in potestate & multitudine: quia aliqui de nouo sibi iūgebantur quotidie. h ¶Et semper ipso ro. respectu tēporis ꝓteriti: qa semp crescebat ei⁹ potestas

Diuisio.

NICO.DE LYRA

testas, crescebat etiā i ꝓle. ideo subditur: Natiq̄ sūt sex filij da. &c. Secūdū: k ¶Et post cū Cheleab. iste aut. ꝓ. Paral. iij. vocat̄ daniel. & hoc fuit nomen ei⁹ primū ꝑm q̄. dicit hic Rab. Sa. sed quia tunc erant aliqui derisores dicentes, q̄ erat filius nabal: & q̄ abigail ipsum concꝰperit quādo dauid eam accæpit vxorem: ideo ad ostendendum hoc esse falsum: mutata est a deo eius facies: & assimilata est faciei dauid. Et extūc vocat⁹ ē cheleab: qd̄ nomē sonat i hebræo q̄si pater vel similis ꝓtis. l ¶Sext⁹ quoq̄ hic. iste vocat⁹ fuit nathā. ꝑm Iosephū. m ¶De egla. ista fuit michol filia saul. & vocat̄ egla. id est vitula ꝑm proprietem idiomatis hebræi. & vocatur sic, eo q̄ fuit ei coniuncta in iuuentute: & ei valde dilecta. eo modo loquendi quo dixit Samson. Iudicum. xiiij. d. Si non arasseris in vitula mea &c. n ¶Vxore dauid. Licet enim in veteri testamēto viri possent habere plures vxores simul: illa tamen quæ primo accipiebatur, vxor specialiter vocabatur. propter qd̄ iacob dixit de rachel Gen. xliij. f. Duos genuit mihi vxor mea. Aliæ autem non sic: q̄uis ꝑm veritatē essent vxores. Michol autem primo fuit coniuncta dauid. & ideo vocatur specialiter eius vxor. o ¶Cum ergo esset præliū &c. Hic consequenter describit ipsius abner cum dauid fœd⁹. & primo describit hui⁹ cōfœderationis occasio, secūdo ipsa confederatio, ibi: Misit ergo. Occasio autem fuit turbatio abner contra isboseth occasione cuiusdam mulieris. & hoc notatur cū dicitur. p ¶Fuerat autem sauli concubina nōie respha filia achia. i. vxor non primaria, sed primæ adūcta: sic enim nominātur secūdę vxores in veteri testamēto: vt patet in plurib⁹ locis. r ¶Qua re ingressus es ad cōcubinam pa. meī? Dicunt aliqui q̄ abner ingressus fuit ad eam concubitū atrimoniali: sperans per hoc obtinere regnum: sicut & adonias petiuit abisac habere vxorē: vt habetur j. iij. li. ij. cap. Alij autem dicunt, q̄ ingressus fuit ad eam fornicarie: quod reditur

dabat in

Moraliter. f ¶Facta est ergo longa concertatio. Sequitur. Dauid proficiens &c. Per dauid qui interpretat̄ manu fortis, bonus princeps vel prælatus significatur: quia mittit manum suam ad fortia. Per saul autem qui interpretatur abutens, malus princeps vel prælatus: quoniam abutitur potestate sibi data. Per hoc ergo qd̄ dicitur: Dauid proficiens & semper &c. significatur proceſsus boni prælati vel principis in se & in suis subditis de bono in melius: ꝑm illud Pō. lxxxiij. b. Ibūt de vtute i virtutē: videbitur deus deorum in sion. Per hoc autē quod dicitur: i ¶Domus autem saul decrescens quotidie. significatur defectus mali prælati vel principis in se & in suis subditis q̄tum ad bonum virtuosum. q ¶Dixitq̄ isboseth ad abner: Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Sicut dictum est. s. abner conatus fuit constituere regem isboseth: & male: quia dauid in regno ius habebat ex diuina electione. Per hoc igitur q̄ inter ipsos orta fuit discordia: significatur q̄ inter ꝓmouentē indignū & ipsum ꝓmotū dei iudicio frequēter oritur dissentio: ex q̄ seqū vtriusq̄ ruina. & sic fuit i ꝓpto. Nā occasiōe hui⁹ discordię abner iūxit

ad dauid

GLO.ORDI. II. REGVM CA. III. NICO.DE LYRA 100

a ¶Sermonē quoq̄. Rab. Abner hortat vniuersum isr̄l: vt relicto isboseth filio saul ad dauid cōueniat: qa doctores sanctuq̄ patris lucerna dicunt̄) lumine fidei & scięt̄æ pleni, oēs gētes exhortat̄: vt spreta idolorū cultura & relicto errore cōfusionis cum auctore suo diabolo ad veriū dauid. i. xp̄m venire festinēt. Nā & ioab qui abner in dolo loquens & percutiēs in inguine interfecit hostem antiquū significat q̄ fide les fraudulenter subuertit: & per libidinis cōtagionem interficit. Ioab em inimicus, vel idē pater interptat̄ oim em iniquorū diabol⁹ caput est. vnde: Vos ex patre diabolo estis. Ab hac interfectione dauid immunis est: quia deus neminem vult̄: q̄ oēs homes vult saluos fieri vel esse. Per inuidiā autem diaboli mors intrauit in orbē. Potest ioab persona & nōie ꝓpr̄m iudæorū significare q̄ semper inimici fuerūt ꝓdicatorū: & fidem xp̄i vbiq̄ persecuti sunt.

Fluxum se

NICO.DE LYRA.

dabat in vere cūdia isboseth filij saul. & ideo si primo modo fuerit vel secundo: merito displiceret ipsi isboseth. a ¶Quia ratus nimis &c. Eo q̄ multa fecerat, ꝓpter ipm isboseth. b ¶Nūquid caput ca. ego sum. id est vilis & abominabilis sicut canis ca put tribum iuda: de qua erat dauid. Vel aliter: Caput canis. id ē latrans contra dauid & tribum iuda, ne dobtineant regnum contra te. c ¶Et tu requisisti &c. quasi diceret: bene deberes tacere. d ¶Hæc faciat deus &c. id est mala & plura q̄ alicui misero. e ¶Nisi quomodo itu. dom⁹ da. &c. Hoc est nisi impleā verbum domini. f ¶Vt transferat. ad dauid. g ¶Regnum. h ¶Et non potuit ei respondere q̄c̄. Tum quia isboseth non erat hō alicuius valoris. Tū qa abner regebat totā domū illam: & habebat in manu sua totam militiā. i ¶Misit ergo abner nuncios. Posita occasione cōfœderationis cum dauid: hic consequenter ponitur ipsa confœderatio. & primo per nuncios secundo per ipsum, ibi: Et abiit. Circa primum dicitur: Misit er. abner nuncios &c. ad videndum qualiter posset cum eo fœdus cōtrahere. k ¶Dicētes. scilicet ex nomine abner. l ¶Cuius est terra. quasi dicerent: tua de iure: ex quo voluit te deus in regē elegere. Cætera patent vsq̄ ibi: m ¶Non videbis faciem meā anteqū adduxeris michol. Videbat enim dauid & debebat precauere honori suo. Fuerat em dauid vxore sua iniuste spoliat⁹. & ideo imprimis voluit eam sibi restitui. n ¶Misit autem dauid nūcios ad isboseth. quia aberat reserip̄serat ipsi dauid: q̄ non poterat sibi reducere michol nisi de voluntate isboseth: cuius erat soror. & ideo tunc dauid petiit eam ab ipso isboseth. o ¶Misit ergo isboseth. de consilio abner. p ¶Et tulit eam a viro suo phaltiel filio lais: Sequeba

a ¶quia amittebat eā quā non cognouerat: eo q̄ illa diligēs dauid semper tristis erat.

turq̄ eam vir suus plorans vsq̄ bahurim. Et dixit ad eum abner: Vade & reuertere. Quo reuersus est. Sermonem quoq̄ intulit abner ad seniores israel, dicens: Tam heri q̄ nudiustertius quærebatis dauid vt regnaret super vos. Nunc ergo facite quoniam dominus locutus est ad dauid, dicens. In manu serui mei dauid saluabo populum meum israel de manu philistiim & omnium inimicorum eius. Locutus est autem abner etiam ad beniamin. Et abiit vt loqueretur ad dauid in hebron omnia quæ placuerant israeli & vniuerso beniamin. Venitq̄ ad dauid in hebron cum viginti viris. Et fecit dauid abner & viris eius qui ui venerāt cum eo conuiuium. Et dixit abner ad dauid: Surgam vt congregem ad te dñm meum regem oēm israel: & ineā tecū fœd⁹: & imperes oībus sicut desiderat aīa tua. Cū ergo deduxisset dauid abner, & ille iret in pace: statim pueri dauid & ioab venerūt cæsis latronibus cū ꝓda magna nimis. Abner autem non erat cum dauid in hebrō: qa iā dimiserat eum: & ꝓfectus fuerat in pace. Et ioab & omnis exercitus qui erant cum eo postea

dauid

q̄ dauid abner ad se venientē & michol adducentē gratiose recepit, & magnū ꝓuiuū ei fecit: significat̄ q̄ xp̄s vere pœnitēt̄ recepit gratiose: & eū reficit eucharistię sacramato. i cui⁹ figura dr̄ de xp̄o Luc. xv. a. Hic pētores recipit & māducat cum illis.

E ℣ a ¶Fluxū seminis su. &c. luxta litterā videf imprecari effluxum libidinis: lepre plagā: efformationē inimici subiacere gladio: mendicare. b ¶Tenens fusum. Aug. Per ambitū verborū notanf qui fallacia sua defendere nituntf. c ¶Cadēs gla. Qui gladio percutit, gladio peribit. hæretici gladio oris periodiunt:

Mat. 26. b.

venerunt. Nunciatum est itaq; ioab a narrantibus: a Venit abner filius ner ad regē: & dimisit eū, & abiit in pace. Et ingressus est ioab ad regem & ait: Quid fecisti? Ecce venit abner ad te. Quare dimisisti eum & abiit & recessit: Ignoras abner filium ner: quoniā b ad hoc venit vt decipet te: & sciret exitū tuū & introitū tuum: & nosset oia q̄ agis: † Egressus itaq; ioab a dauid misit nuncios, post abner: & reduxit eum a cisterna sira ignorante dauid. Cumq; rediisset abner in hebron, seorsum adduxit eū ioab ad mediū e a ¶Et iudæi siue hæretici quosdam præsules ecclesiæ ob defensionem fidei necauerunt.

portæ, vt loquereť ei in dolo. Et pcussit illū ibi in inf guine: & mortuꝰ est in vltionē sanguinis asahel fratris eius. Qd' cū audisset dauid rē iam gestam, ait: a ¶ne consentiens neci videretur.

Mudus ego sum: & regnū meū apud † deū vsq; in i ¶Iudæorum perfidiam & miseriam notat.

sempiternū a sanguine abner filii ner: & veniat sup k a ¶principes. s. & sacerdotes ppli. b ¶synagogam. s. sathanę & generationem malorū: vt requiratur ab eis omnis sanguis iustus qui effusus est super terram.

caput ioab & sup ōmnē domum pris ei⁹: nec defi a ¶variis desideriis fluens.

a ciat de domo ioab fluxū seminis sustinēs & lepro a ¶instabilitatem hæresis & mundanę voluptatis. b ¶Vtuo ne diuina. c ¶qui de cœlo descendit.

b sus & tenens fūsū & cadēs gladio & idigens pane. l

Igit' ioab & abisai frater ei⁹ interfecerūt abner: eo q̄ occidisset asahel fratrē eorum in gabaon in plio.

Dixit aūt dauid ad ioab et ad omnē ppm q erat cū eo: †Scindite vestimenta vra: & accingimini sacco cis: & plangite ante exequias abner. Porro rex dauid sequebat feretrū. Cūq; sepelissent abner in hebron: leuauit rex dauid vocē suam, & fleuit sup tumulum abner. Fleuit aūt & omnis ppls. Plangēsq; rex & lugēs abner, ait: Nequaq̄ vt solent mori ignaui mortuꝰ ē abner. Manꝰ tuæ nō sūt ligatæ: & pedes tui nō sūt cōpedib⁹ aggrauati: sed sicut solēt casq dere coram filiis iniqtatis, sic corruisti. Congemuitq; omnis ppls fleuit sup eum. Cūq; venisset vniuersa multitudo cibum capere cum dauid: dara adhuc die: iurauit dauid, dicens. Hæc faciat mihi deꝰ: & hæc addat si ante occasum solis gustauero panē vel aliud quicq̄. Omnisq; ppls audiuit & placuerūt eis cuncta q̄ fecit rex i cōspectu totiꝰ populi. Et cognouit oē vulgꝰ & vniuersus isrl' in die illa: qm nō actum fuisset a rege vt occideretur abner filius ner. Dixit quoq; rex ad seruos suos: Nū ignoratis a ¶Qui me regem facere voluit sup oēm domum israel. qm princeps & maximus cecidit hodie in isrl? Ego a ¶nondum perfecte constitutus.

d autē delicatus adhuc sum & vnctus rex. Porro viri b isti filii saruiæ duri mihi sūt: retribuat dominus facienti malum iuxta malicia suam

Vdiuit autem isbosetb filius saul q̄ cecidisset abner in hebron: cōsequēter describit' ipsius abner venerabilis tumulatio exclusu dauid & totꝰ ppli ieiunio & plāctu lugubri. & b̄ꝛ q̄d' dr. Dixit autē do. ad ioab in hoc ostēdens q̄ male fecerat. n ¶Et ad oēm po. qui erat cum eo, vt solennius fieret negociū. o ¶Scindite ve. &c. Hæc em fiebāt apud iudæos i signū magnæ tristitię. Cætera patent vsq; ibi: p ¶Nequaq̄ &c. Vbi ponitur plancius dauid in specali. Nequaq̄ vt solent mori ignaui. i. timidi & effœminati. q videtes ꝺ se gladium permittunt se capi & ligari absq; defensione. io subdit: Manus tuæ li. non sunt &c. q ¶Sed sicut so. ca. viri fortes & audaces r ¶Coram fi. iniq. qa sub simulatione amicitię & pacis interficiūt eos dolose q̄s non auderēt inuadere manifeste. s ¶Corui, tu abner virorū fortissime. t ¶Cōgemuitq; omis ppls fle. sup eū, sicut em in cāulenis leuiciæ verba ficti nētis repetunf ab alijs in chorea existētib⁹: sic in carmine lugubri abner, vba dauid ad ipm lugendo repetebant f a ppło. v ¶Cūq; vc. &c. post sepultura ipsius abner. x ¶Tura. da. ad maiorē declaratiōē suæ innocētiæ circa mortem abner y ¶Hæc fa. mi. deus. i. tantū malū sicut abner & plus. z ¶Si ante oc. solis gustauero aūt adhuc deli. In hebræo habetur: Tener. & loquitur metaphorice: qa sicut ramusculus tener de nouo plātaꝰ vel insertus idiget fomēto & nutritiōe: ita cito desiccaref: sic dauid, p tūc multū indigebat auxilio abner vt in regno suo stabiliret & firmaret. iō subdit: b ¶Porro vi. isti. s. ioab & abisai cum adhærentib⁹ sibi. c ¶Duri mi. sūt, qa dictum audiū mihi necessariū subtraxerunt. Sed q̄rit' ꝺ q̄re dauid eos nō puniuit morte, sicut punuit morte eos q̄ occiderūt isbosetb: vt hr̄ sc. Dicēdū q̄ dauid erat i principio regni sui: & sola trib' iuda tunc erat cū eo: qa alię trib' adhuc nō erāt sibi fœderatæ. In tribu ꝺ iuda inter milites ioab & abisai erāt principales, & trahebāt post se totā militiā, ppter q̄d' dauid eos punire non potuit tūc, ppter q̄d' eos: punitionē deo recōmēdauit dicēs d ¶Retri. do. &c. In fine etiā vię sue punitionē huiꝰ facti imposuit filio suo salomoni: vt hr̄. .iij. lib. ij. ca. Cap. IIII.

Vdiuit aūt isbo. Hic ꝺ̄ñr describit totalis destructio regni isbo seth p morē eius. Et primo describit eius occisio inię. scꝺo punitio iusta, ibi: Rndens aūt dauid. Circa primū sciēdū: q̄ in libro de hebraicis qōnib⁹ dr: q̄ mortuo abner isbosetb ꝑstituit rechab & bānaa: als bānaa: q erāt de tribu beniamin: vt patet i textu, duces suarū expeditionum. Vnde hic vbi dicuntur principes latronū. In hebræo hr̄: Principes turmarū, vel cuneorū. postea isti duo decisi fuerunt miphiboseth ꝑspirauerūt i mortē isbosetb, vt miphiboseth regē ☙ instituēret

A ℣ a ¶Duo autem viri. Raba. Cap. IIII.

Hi duo viri principes erant in exercitu isbosetb: & mortuo abner sicut traduunt hebræi, consiliati sunt cum miphiboseth vt isbosetb interficerent: & ipm regem ꝑstituerēt. Sed miphiboseth consilium ꝺdidit. iō sic inducitur. Erat autē ionathæ filius pedibus debilis. Illi vero timore perterriti fugerunt in gethai: fuerūtq; ibi vsq; ad tempus illud quo. s. inde reuersi domum isbosetb ingressi sunt. b ¶Et ostī. do. Rab. Ostiaria tritici purgat: cum mentis custodia, discernendo virtutes a vitijs separat. q̄ si obdormierit: in mortem propriꝰ dñi insidiatores admittit: qa cum diffentionis sollicitudo cessauerit: ad interficiēdū aiam malignis spiritibus iter pādit. Qui ingressi spicas tollūt: qa bonarū cogitationū germina auferunt: atq; in inguine feriunt: qa ꝟtutē cordis delectatione carnis occidunt. In inguine em ferire est vitam mentis, carnis delectatione perforare. Non em isbosetb inopinata morte succumberet: si nō ad ingressum domꝰ mulierē. i. ad mentis aditum mollē custodiam deputasset. Fortis em vigilię sensus ꝓponi cordis foribꝰ debet: quē nec negligentiæ somnꝰ opprimat: nec ignorātiæ error fallat. Vñ bñ isbosetb dr q̄ custode fœmina hostilibus gladijs nudaf. Isbosetb em vir cōsusiōis dr. vir aūt ꝓsusiōis est q forti mētis custodia non est munitus: qa dū ꝟtutes se agere æstimat: subintrantia vitia nescientē necāt. Tota ergo virtute munitus est mētis additus: ne eā hostes inuadāt: & penetrent foramina negligētię cogitationis. g ¶Rndēs aūt dauid &c. Sequif. h ¶Præcepitq; dauid pueris suis: & interfecerunt eos. Per hoc autem dedit dauid exemplum principibus & prælatis: vt non parcant malefactoribus qui talia agunt ad eorum gratiam cō sequendam.

¶fortitudo.

& dissolutæ sunt manꝰ eius: oīsq; a a ¶ignorans quam potius sequatur.

a israel pertŭrbatus est. Duo autem b viri principes latronum erant filio c saul: Nomen vni bannaa: & nomen alteri rechab filii remmō berothitæ de filiis beniamin. Siquidem & beroth reputata est in beniamin. Et fugerunt berothitæ in gethaim: fuerūntq; ibi aduenæ vsq; in tempus illud. Erat autem ioa nathæ filio saul filius debilis pedibus. Quinquenuis em fuit quādo venit nuncius de saul & ionatha ex iezrael. Tollens itaq; eum nutrix sua, fugit. Cumq; festinaret vt fugeret, cecidit: & claudus effectus est. Habuitq; vocabulum miphiboseth. Venientes igitur filii remmō berothitæ, rechab & bannaa: ingressi sunt feruenti die domum isbosetb: qui dormiebat sup b per stratum suum meridie & ostia e ria domꝰ purgans triticū, obdormiuit. Ingressi sunt aūt domū la f a ¶quasi causa primitiarum vt regi deferre viderentur & dolus non deprehenderetur.

tenter: assumentes spicas tritici. Et pcusserūt eū i inguine rechab & bānaa frater eius & fugerūt. Cū aūt ingressi fuissent domum: ille dormiebat sup lectū suū in conclaui: & pcutientes interfecerūt eum. Sublatoq; capite eius abierunt p viā deserti tota nocte & attulerūt caput isbosetb ad dauid i hebrō. Dixerūtq; ad regem: Ecce caput isbosetb filii saul inimici tui q̄ quærebat aīam tuā: & dedit dñs dño nō regi vltionē hodie de saul & semine eiꝰ. Rndens aūt dauid regi chab & bānaa fratri eiꝰ filiis rēmō berothitæ dixit ad eos: Viuit dñs qui eruit aīam meā de oī angustia qm eū q annūciauerat mihi & dixerat: † Mortuus ē saul: qui putabat se, ꝑspera nunciare tenui & occidi eum in sicelech: cui oportebat me dare mercedē, p nuncio: quāto magis nunc cum hoīes impii interfecerūt virū innoxiū in domo sua super lectum suum, non quæram sanguinem eius de manu vestra & auferam vos de terra? Præcepitq; itaq; dauid pueris suis: & interfecerunt eos. Præcidentesq; manus & pedes eorum, suspenderūt eos super piscinam in hebron. Caput autem principes latronum ad litteram. Filio saul. i. insidiantes ei ad interficiendū ipsum rationibus ꝺdictis. Cætera patent ex dictis vsq; ibi: d ¶Erat autem io. filius. fi. &c. ſm primum modum dicēdi fit hic mentio de miphiboseth. eo q̄ rechab & bānaa volebant interficere isbosetb vt facerent illū regē, vt ꝺdictū est. ſm Rab. Sa. fit mētio de eo: eo q̄ hic scriptura ostēdit qualiter regnum saul totalit cessabat: qa post mortē isbosetb de q̄ in hoc c. agit nō remanebat nisi iste claudus ad regnū totaliter iept⁹. Cætera patēt ex dictis vsq; ibi: e ¶Et ostī. do. &c. Totus iste versus nō est in hebræo: sed post lram ꝓcedēte hunc versum imediate sequit. f ¶Ingressi sunt aūt &c. quasi volentes honorare regē faciendo sibi de hoc exemū: vt dicūt expositores nri ſm trāslationē istā. In heb. aūt hr̄. Et venerunt vsq; ad medium domꝰ sumētes triticum. Qd' exponēs Ra. Sa. dicit q̄ intrauerūt sub specie mercatorū, q̄si volentes emere triticū: qa rex de suis redditib⁹ multum triticū recipiebat: & mercatoribus de longe venientib⁹ vēdebat. cętera patēt. g ¶Rndens aūt dauid. Hic ꝑ̄ñr ponit occisiōis isbosetb iusta punitio: qa dauid ꝓcepit homicidas istos occidi: eo q̄ interfecerāt dñm suum dolose & ducti cupiditate: vt patet ex ꝺdictis. E t patet lra vsq; ibi: i ¶Præcidē. &c. pi. in he. in loco patenti & cōi in detestatiōnē criminis, & ad declarationem innocētiæ dauid: vt oī pplo isrl' notū fieret q̄ illa occisio isbosetb nō fuerat facta de volutate seu de mandato ipsius dauid. k ¶Caput aūt &c. se. &c. honorifice tū cū principe suæ militiæ.

Moraliter. b ¶Duo autē vi. prin. la. &c. Per istos duos dæmones significanf. q Lu. x. latrones noiānf, cū dr: Hō q dam descendebat ab hierlm in hiericho: & incidit in latrones. Per quos ſm expositores dæmones intelliguntf. f ¶Ingref. sunt aūt d. l. Cuiꝰ cā præmittif, cū dr. e ¶Et ostia. do. pur. tri. ob. Cuius sensus mysticus in glo. ponitur hoc mō. Ostiaria tritici purgat cū mētis custodia discernendo ꝟtutes a vitijs separat q̄ si dormierit: i mortē dñi, ꝓprij insidiatores admittit: qa si discretionis sollicitudo cessauerit: ad interficiēdum aiam malignis spiritibꝰ iter pādit. q ingressi spicas tollūt: qa bonarū cogitationū germina auferūt: atq; in inguine feriunt: qa ꝟtutē cordis delectatione carnis occidunt. In inguine em ferire, est vitam mentis, carnis delectatione perforare. Non em isbosetb inopinata morte succumberet: si nō ad ingressum domꝰ mulierē. i. ad mentis aditum mollē custodiam deputasset. Fortis em vigilię sensus ꝓponi cordis foribꝰ debet: quē nec negligētiæ somnꝰ opprimat: nec ignorātiæ error fallat. Vñ bñ isbosetb dr q̄ custode fœmina hostilibus gladijs nudaf. Isbosetb em vir cōsusiōis dr. vir aūt ꝓsusiōis est q fortī mētis custodia non est munitus: qa dū ꝟtutes se agere æstimat: subintrantia vitia nescientē necāt. Tota ergo virtute munitus est mētis additus: ne eā hostes inuadāt: & penetrent foramina negligētiæ cogitationis. g ¶Rndēs aūt dauid &c. Sequif. h ¶Præcepitq; dauid pueris suis: & interfecerunt eos. Per hoc autem dedit dauid exemplum principibus & prælatis: vt non parcant malefactoribus qui talia agunt ad eorum gratiam cō sequendam.

Moralf.

Virgo fusionis.

Universidad de Deusto Biblioteca

E ¶ Tve. Sic oēs gētes ꝙueniūt ad xp̃m & q̃si
incarnationē quā ex natura in virginis vtero susce-
pit, diligunt & venerant. b ¶Seniores isr. Raba.
Prophetæ apli pari fide & deuotiōe ad xp̃m ꝙcurrūt.

c ¶Vnxeruntq; da. Ra. Dauid bis vn-
ctus dr̃: & xp̃s prius in iudæis, post in gē-
tib⁹ pricipatū sumpsit. d ¶Et qua. &c.
Ra. Quæritur: cur non in summa. xl. an-
ni & sex mēses numerēt̃? Qđ ab hebræis
duobus solut̃ modis. Dicunt em̄ ꝙ da-
uid sex mēsib⁹ absalō filiū suū fugerit: &
eos de summa regni eē subtractos. Dicūt
etiā ꝙ sex mēsib⁹ in hebron corpis labo-
rauit infirmitate: id circo eos nō debere
cōputari. Ex eo em̄ tpe in hebrō illum re-
gnasse dicūt ex quo deuictis amalechitis
de spoliis eorū misit dona senioribus iu-
da: qui. t. erāt in hebrō & in bethel: & vbi
cōmemorat⁹ fuerat dauid. Q. aūt dauid:
xxx. annos regnare cœpit: significat ꝙ
dñs nr̃ cum esset. xxx. annos venit ad ba
ptismū: & cœpit p̄dicare euāgeliū regni:
cui⁹ regnū sempiternum, & ptās æterna.
Quadragenari⁹ v̄o nūer⁹ q ex ꝙter denis
constat: ꝙ ro & rep̃ pfectionē significat.
e ¶In hic. Tradūt hebræi ꝙ sem filius
noe quē dicūt melchisedech: cōdidit salē.
Hāc postea tenuerūt hiebusæi: e qb⁹ for-
tita est nomē hiebus. Inde hier̃m, quasi
hiebus salē: q̃ post a salomone hierosoly-
ma, quasi hierosalomonia dicta est: quæ
postea ab helio adriano vocata est helia.
f ¶Cæcos & clau. Q. qui sufficiūt ꝙ te.
Hoc dicebāt id ētes muris. Aut ita: non
ingredieris nisi nos auferas, quos iermes
sicut cæcos & claudos arbitraris, & trium
phai e putas. g ¶Cœpit autem da. ar.
Sicut iosephus ait: cūctis cōscendere fe-
stinātibus, ioab faruiæ filius ꝙuenit vni
uersos: & cōscendēs cacumē clamauit ad
regē exigēs militiæ principatū. Expulsis
ergo rex de summa arce iebusæis: & ædi-
ficans ciuitatem, vocauit eam hierosoly-
mā: & in ea oi tpe imperij sui habitauit.

Allego.

¶Ra. Dauid hiebusæū habitatorē terræ
de hier̃m eneies: significat xp̃m ꝓ riaspta
tes de cordibus fideliū eneiēdē, & ibidem
manētē. Hiebusæ⁹ em̄ interꝑtat cōculca-
tus: hier̃m⁹ v̄isio pacis. Nō solum em̄ per
mysteriū crucis oēm principatū diaboli
destruendo trophæū gl̃iæ acq̃siuit, sed & t
fidelibus suis sup oēm v̄irtutē diaboli ptātē dedit. vñ: Ecce dedi
vobis ptātē calcādi sup serpentes & sup scorpiones &c. Bene er-

Lu.10.

go, dauid eiectis cæcis & claudis habitauit arcē sion: & ciuitatem

☞ sua noia

NICO.DE LYRA.

ET ve. Hic ꝺ̃nr̃ describit istitutio ipsi⁹ dauid Ca.V.
integralis: & sic deiceps in ħ li. agit de regno ei⁹ inte
gro: i q̃ aliq̃n floruit innocēter: & sic fuit a deo exalta
tus: aliq̃n v̄ixit insolēter: & tunc fuit ab eo castigat⁹.
Primo g̃ agit de ei⁹ innocētia in ꝑticulari. Secꝺo de ei⁹
pnia in ꝑticulari, & patiētia in aduersis. xj. c. Circa primū prio deseri
bit eius cōfirmatio sup totū regnū. Secꝺo ei⁹ deuotio erga deū. c.
vj. Tertio ei⁹ cōcertatio ꝺ aduersarium. c. viij. Quarto eius com-
passio erga ꝓximū. c. ix. Quinto eius gratitudo circa būficiū. c.
x. Circa primū oñdit⁹ primo qualr̃ a ꝑsona sit inūctus. Secꝺo qualr̃

Diuisio.

sit fama adeptus, ibi: Et abiit rex. Circa primū dr̃: Et ve. vni. tri.
ad da. lā em̄ audierāt ꝙ abner & ishoseth nō fuerāt de scitu eius
occisi: & ꝙ sup ħ suā inocētiā declarauerat māifeste: vt patet ex ꝯ
dictis b ¶Ecce nos os tuum & ca. t. su. qa oēs tribus descende-
rant de iacob. c ¶Cum esset saul rex &c. tu eras educens. s.
ppl̃m ad bellum. d ¶Et reducens: habita de aduersarijs victo-
ria. e ¶Dixit autē do. &c. q. d. ex hoc patet ꝙ tu debes suscipere
honorē & onus regni: qa hoc est de volūtate dei. f ¶Venerunt
quoq; & seniores. in qbus stabat autoritas & regimen populi.
g ¶Vnxeruntq; dauid in regē, & sic fuit ter inunctus: sicut di
ctum est. ō. ñ. cap̃. h ¶Filius trigintā anno, erat, i. ætatis trigin-
tā annoꝝ. Cætera patēt. i ¶Et abiit rex. Hic ꝺ̃nr̃ ostdit⁹ qua
liter fuit famā adept⁹: & hoc ex quattuor. Primo expellendo ini-
micos interiores. Secꝺo ꝓfecerando amicos exteriores, ibi: Mi-
sit quoq; hirā. Tertio multiplicando amicos interiores, ibi: Acce
pit ġ dauid. Quarto bis debellando inimicos eius exteriores, ibi:

Diuisio.

Auderunt ergo. Circa primū sciendū ꝙ
inimici interiores erant hiebusæi habita
tores hier̃m: quos nō expulerāt filij iuda
sicut dictū fuit Iosue. xv. & iō dauid ime
diate post regnū integraliter adeptū. † Ps.
iuit ad eos debellandum: ꝑm ꝙ dicit hic. a. ꝑ. 1
k ¶Dictumq; est da. Istud exponitur du
pliciter. Dicūt em̄ doctores nri cōiter: ꝙ
illi hiebusæi in fortitudine murorū suoꝝ
cōfidētes, posuerant aliquos hoies cęcos
& claudos ad ꝓpugnacula in cōtēptū ex
ercitus dauid. q̃si dicerēt: tales hoies suffi
cerēt ad defendēdū fortaliciū. Sed aūtem
huius hr̃ ℔ zech̄. xxvij. b. de ciuitate tyri,
vbi dicit̃: Pigmei q erāt in turribus tuis
pharetras suas suspenderūt in muris tuis
ꝙ gyrū: ipsi cōpleuerunt pulchritudinem
tuā. Qđ exponūt aliqui doctores de qbus
dā paruis hoibus q̃ sunt cubitalis magni
tudinis tm̄: & tales fuerunt positi in turꝛ
rib⁹ tyri ad ostētationē fortitudinis loci
q̃si dicerēt: tales sufficiēt ad defensionem
turrium. Ra. Sa. dicit ꝙ isti cæci & claudi
erant duæ imagines: quarum vna repręsen
bat isaac: q in fine fuit cæcus: vt hr̃ Gen̄.
xxvij. & alia iacob: qui claudicabat ex lu
ctu cū angelo: vt hr̃ Gen̄. xxxij. Dicit igit̃
ꝙ hiebusæi qui erant in hier̃m descende
rāt de abimeleh cū quo iniꝛt fœdus & iu
ramētū abrāe: vt hr̃ Gen̄. xxj. & iō viden
tes posteri eius filios abraæ crescentes: ti
muerūt ne aliq̃n vellent eos inuadere. &
iō posuerunt ꝓdictas duas imagines in
pte superiori sui fortalicij. & i ore cuiusli
bet imaginis erat scriptū iuramētū abrae
q. d. posteri abraæ nō ꝑnt hūc locū inua
dere: & ꝑm hoc dr̃, odientes aiam dauid,
vt hic hr̃: iquātū reputabāt eū trāsgressō
rē iuramēti abraæ: & ꝓ ꝑns odibile isaac
& iacob, cui⁹ erant imagines. Dr̃ etiam
cæci & claudi in ꝑticulari: licet essent ūi vna
imago repūtās cæcū & alia claudū: eo mo
loquēdi quo i sacra scriptura aliq̃n ponꝛ
tur ꝑtale ꝓ singulari: sicut Exo. xxxij. a.
dr̃. Isti sunt dⁿ tui isr̃l̃: & tñ erat ibi vnum
idolū tm̄. Dauid aūt licite & bñ iuasit lo
cū illū: qa iuramētū abraæ non fuerat ad
ꝑfectū qđ nondū trāsierat qñ iosue cœpit terram, ꝓpter qđ & fu
lin iuda qñ cœperunt partem ciuitatis hierusalem non potuerunt
tunc expellere hiebusæum: sicut dictū fuit Iosue. xiiij. in fine. sed
tpe dauid ꝓdictū ꝑs trāsierat, vt dicit Rab. Sa. & iō licite eos ipu
gnauit. Secꝺm hoc igit̃ lra diuersimode est exponēda in aliquib⁹.
Nisi absit⁹ cæcos &c. Secꝺm doct. nros cōiter: qui dicūt istos
cæcos & claudos fuisse hoies: & ꝓ ꝑns potētes loqui ipi dicebant
verba ista dauid derisorie: Secꝺm Ra. Sa. qui dicit eos fuisse imag
gines, dicebāt hoc interꝑtatiue ꝓ scripturam in ore eorū posita
mō ꝓdicto. l ¶Cœpit aūt da. ar. i. fortalicium illorū hiebusæorū
quod dicebat arx sion. i. specula: quia inde poterat longe videri.

Moraliter. a ¶Et venerunt &c, Sequitur. g ¶Vnxeruntq; Mo
dauid in regē. Tribus aūt vicibus fuit dauid in regem inunctus.
Primo ꝑ samuelē de dñi mādato: vt hr̃. ō. ꝑ. li. xvj. Secꝺo ꝑ viros
iudæ: vt hr̃. ō. ñ. c. Tertio ab vniuersis tribubus isr̃l̃ in hoc loco.
Per hoc allegorice significatū fuit ꝙ xp̃s ꝓ dauid figurat⁹ tanꝛ Allo
dignus regiæ maiestatis ter fuit declaratus. Primo in magorum
adoratione. Mat. ij. Secꝺo in baptizatione, dicēte patre. Hic est fi
lius meus di. &c. Mat. iij. d. Tertio in trāsfiguratione, sil̃t per te
stimoniū ꝑtis dicentis: Hic est filⁱ⁹ me⁹ di. Mat. xvij. a. ¶Morali
ter aūt ꝙ triplicē dauid vnctionē: significatū fuit ꝙ quilibet xp̃ianꝰ
nus esse debet ter inunct⁹. Primo in baptismo. Secꝺo in cōfirma
tione. Tertio inl extrema vnctione. i ¶Et abiit rex &c. Hic
hic, i. ꝺ̃ hiebusæū. Per qđ significatum fuit ꝙ xp̃s post baptismū

✻ suum iturus

suā nō iauit: qa cū xp̃s malignos spūs & vitiorū turbā de aīa ex-
puleret: habitat ibi, ꝙ merito arx fiō. i. speculatiōis vocat̃: vt de ea
recte dicat̃: Fact⁹ est in pa. lo. ei⁹: & ha. e. in si. Ibi cōfregit po. ar.
seu. gia. & bel. ¶Dauid arcē siō cœpit ab latis priⁿ cęcis & claudis
odi. tribus aiam dauid. Sic dñs primatū in ecclia gētiū acq̃siuit: re

Pś. 75. a

a ¶vt in principio regni fortitudinem de-
monstraret.

Hæc est ciuitas dauid. Prōposuerat a b
a ¶principatū militiæ. b ¶q. d. ꝑ subiectos
em̄ dauid in die illa præmiū: qui
colles in arcē ꝓscenderet, eāq; caperet.
a ¶qa iā capta inferiori ciuitate arcē obti-
a pcussisset hiebusæū, & tēt̄ igisset do-
nere nō poterat. a ¶qui erāt sup murū.
b matū fistulas: & abstulisset claudos a
& cæcos odientes aīam dauid. Id- f
circo dr̃ in ꝓuerbio: † Cæcus & clau-
dus nō intrabūt in tēplū. Habituit g
aūt dauid ī arce sion: & vocauit eā ci
c uitatē dauid. Et ædificauit ꝑ gyrū a h
mello & ītrinsecꝰ. Et ingrediebaꝫ ꝓ
ficiens atq; succrescens: & dñs deus k
d exercituū erat cum eo. Misit quoq; l
hirā rex tyri nuncios ad dauid: & lim
gna cedrina & artifices lignorū, ar- n
tificesq; lapidū ad parietes: & ædifi
cauerunt domū dauid. Et cognouit o
dauid qm̄ cōfirmasset eū dñs regē su
ꝑ isr̃l̃: & qm̄ exaltasset regnū ei⁹ sup
ꝑ pplm suū isr̃l̃. Accepit autem dauid p

a ¶diuersas ecclesias.

e adhuc concūbinas & vxores de hic q
rusalem post ġ venerat de hebron.
f Natiq; sūt dauid & alij filij & filiæ. Et
hæc noīa eorū q nati sūt ei ī hier̃m
a ¶in prio Para. simma. ¶hi q̃tuor filij ex
samuā, & sobab, & nathā, & salomō
bethsabee filia ammihel. a ¶in para. iebaar.
b ¶in Para. Naph. c ¶in para. iaphie.
& iabaar, & helisua, & nēpheg, & iā
a ¶in para. heliade. b ¶in Para. eli-
phalech.
phia & helisama, & hēlida, & hēlife
leth. Audicrūt ergo philistiim qvn r
xissent dauid in regē sup isr̃l̃: & ascē
derūt vniuersi vt q̃rerēt dauid. Qđ
cū audisset dauid descēdit in ꝓsidiū.
Philistiim autem venientes, diffusi
sūt ī valle raphaī. Et cōsuluit dauid
dñm dicēs: si ascendā ad philistiim
& si dabis eos ī manu mea? Et dixit
dñs ad dauid. Ascende: qa tradens
tradam philistiim ī manu tua. Venit s
ergo dauid ī baalpharasim: & pcus-
sit eos ibi & dixit: Diuisit dñs inimꝛ
micos meos coram me sicut diuidū
tur aquæ. Propterea vocatū est no-u

riores multiplicauit faciēdo amicitiā cū rege tyri. m ¶Et li. ce- C
dri, ꝓpter amicitiā em̄ ꝓtractam inter eos misit ei ligna de terra
sua ꝑ mare. n ¶Et ar. li. qa in terra illa non inueniunt̃ ita bona
ligna, nec artifices ita experti sunt in regno tyri: ꝑm ꝙ hr̃. j. m. li.
v. c. o ¶Et co. dauid &c. qa videbat facta sua in oīb⁹ ꝓspari-
nec erat aliqs in regno isr̃l̃ q auderet seu
vellet aliqđ ꝓ eū machinari: vel hoc for-
te habuit ꝓ diuinā reuelationē. p ¶Ac-
cepit aūt. hic ꝺ̃nr̃ oñdit̃ qualr̃ multipli-
cauit amicos interiores: ꝑ hoc ꝙ de nouo
accepit vxores plures ad multiplicādum
ꝓlē ꝙ ꝗ̃gerēt in mrimoniū cū nobiliori-
bus⁹ & potētioribus⁹ regni sui: & sic essent
ei affinitate ꝙiūcti ad maiorē firmitatē re
gni sui. Licet em̄ de diuina ꝓtectiōe & cō
seruatiōe ꝙfideret: omittere tñ non debe-
bat ea q̃ poterat facere ꝑm ꝓuidētiā hūa-
nā ad regni sui stabilitatē. Et patet lra ℔
excepto qđ dr̃ hic. q ¶Concu. & vxo. † Leuit.
Ly. &, non tenet hic copulatiue, sed expo 21.d.
sitiue ꝑ. 1. Illæ em̄ fuerūt verę vxores sue
sed dñr̃ cū hoc ꝓcubinæ: eo ꝙ erant sctæ
riæ & non principales. r ¶Audie. er.
Hic ꝺ̃nr̃ oñdit̃ qualr̃ his expugnauit ini-
micos exteriores. i. philistæos. ꝙsulit tū
primo dñm: vt ꝙ eius auxilium dirigere
tur & protegeretur. Et patet lra vsq; ibi.
s ¶Venit er. dauid in ba. Istud nomen
ponit hic ꝑ anticipationē qa sic vocatus
est ille locus ex victoria quam habuit da
uid: ꝑm qđ subdit̃: t ¶Et di. &c. Aq̃ em
ꝑter sui mollicię facilię diuidit̃: sic phi
listæi a deo territi, & molles & effœmina
ti effecti, fugerūt corā dauid ꝙ vias diuer
sas se diuidēdo: qa mod⁹ fugiēdi ꝺ̃ præ
lio est diuisim recedere: sicut contrario
modus veniēdi ad plūs est cōiunctim &
vnite incedere. v ¶Propterea vo. est
no. lo. il. baalpharasim. a baal, quod est D
campus seu planicies: & phares quod est
diuisio: quasi campꝰ seu locus diuisiōis.
✻ Et reliquerunt
✻ suū iturus erat in hier̃m ad ipugnan- Moralr.
dū malicią scribarū & pharisæorū: q bñ
significanꝰ ꝑ hiebusæū: eo ꝙ interꝑtat̃ ꝓ-
sepe meū. Et de ipsis scribit Mat. xxiij. b.
væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ
q comeditis domos viduarū orone lōga
simulantes. d ¶Et ab. clau. & cæ. odi.
aīam dauid. Per istos signi⁹icati fuerunt
scribæ & pharisæi odictes aīam xp̃i: sicut
patet ex euāgelio. Nā ipsi ꝑsecuti fuerūt
xp̃m vsq; ad mortē. Fuerūt etiā cæci per
ignorātiam: ꝓpter qđ de ipsis dicit salua
tor Mat. xv. b. Cæci sunt & duces cæcorū
Sisr̃ fuerunt claudi in via mor⁹: qđ patet
ex hoc ꝙ irrita fecerunt mandata dei pro
pter traditiōes suas: vt habet Matth. vij.
Ipsos aūt abstulit xp̃s de hier̃m. a. auferē
dos prædixit Lu. xix. g. vbi prædixit de-
structionē ciuitatis & ppli ꝓ romanos in
vltionē mortis suæ. qđ impleti⁹ fuit an-
no. xlij. a xp̃i passione. g ¶Habituit
autem dauid in ar. Isiō p quā ītelligit
militans ecclesia: eo ꝙ ibidem per missio
nem spūs̃cti super apl̃os fuit fundata. In
hac aūt arce habitat xp̃s ꝑ gr̃am: sicut di
cit Mat. vlti. d. Ecce ego vobiscum sum
omnibus diebus vsq; ad finem sæculi.
l ¶Misit quoq; hi. &c. Per hoc ꝙ hirā
gentilis talia fecit: fuit significatum ꝙ
gentilitas in edificatione ecclesiæ profi-
ceret multum. r ¶Audierunt ergo phi
listiim &c. Per hoc autem ꝙ ipsi contra dauid insurgentes ab eo
fuerunt bis debellati: significatum fuit ꝙ princeps iudæorum
& tyranni contra christum in membris suis pugnaturi: per fidē
& miracula essent bis debellandi & confutandi: primo: scilicet in
iudæa, & in alijs terris postea.

¶Secunda pars.

a ¶Baalpharasim, interp̃tat̃ inimicor̃ diuisio. Põ dici sic locus vocatus: quia philistiim reliq̃rũt idola sua in loco vbi diuisi sunt. b ¶Pyrorũ. In heb. flẽtiũ. i. idolorũ: vbi. f. idola erant in qb⁹ cõsidebãt: g̃ flẽtũ vocãt. qa fletu digna sũt: & cultores suos ad fletũ miseriãe̅ pducũt. c ¶In ca. py. Pyrus dicit ex græco pyr qđ ẽ ignis. Pyri sc̃ti cacumẽ: sublimitas vitæ eor̃: in qua fiẽte spũsc̃to itonuit p̃dicationis somit⁹. Qui est gradientis. i. donum in carne aduenientis: in cacumine pyrorũ. i. sup̃ celsitudinẽ sc̃tor̃: dũ hic sonitus audit̃ a nr̃o dauid philistæi intelligibiles superantur. Ca. VI.

Ro. 11. d.

Ro. 9. b.

COngregauit aũt &c. Dauid xp̃m. arca significat ecclesiã. Quẽsiuit dauid arcã i ciuitatẽ suã adducere. sed cã interuiẽte, ad tp̃s eã alibi diuertit: & posꝛea qđ vouerat expleuit. qa dñs in carne apparẽs, euãgeliũ gẽti suę p̃dicauit sed cæcitas: ex pte ꝓtigiti. isrl̃: donec pleg̃ẽ. i. & sic ois isr̃l̃ salu⁹ fi. Cõgregauit dauid ex isrl̃ electos trigita milia: qa dñs primitiuã eccl̃iam ex isrl̃ ꝓstituit: nõ oẽs, sed electos sibi ꝓ socias. Nõ em̃ oẽs q ex isrl̃ hi sũt israelitæ: sed filij, ꝓmissiõis deputãt in semine. Qui triginta milia dicuntur. i. filij dei, operis & spei firmitate perfectũ. Tria enim propter confessionem trinitatis ad fidẽ ꝓtinent:

NI. DE LY.

✠ a ¶Et re. ibi scul. sua. quæ apportauerant, sperãtes cõseq victoriã p ipsa. b ¶Quæ tu. da. In heb. hr̃. Et combusit ea dauid. Et cp hæc sit vera lr̃a, patet p id qđ dr̃. 1. Para. xxiij. de istis idolis: Et tulit ea & iussit ea cõburi dauid: qa p̃cæptũ erat in lege: cp aurũ & argẽtũ seu aliqd aliud de idolis nõ cõpiscerẽt: sed oino destruerẽt: vt hr̃ Deu. vij. c ¶Et ad. ad. phi. quia collegerunt maiorem exercitũ cp prius vt se vindicarẽt. Et patet lr̃a vsq; ibi: d ¶Et cum au. so. &c. signum erat angelor̃ venientium in auxilium dauid ad debellandum aduersarios. ideo subdit tur. e ¶Tũc egre. dñs. i. diuina virtus in angelis a deo missis.

¶In. c. v. vbi dr̃ i post. Ra. Sa. dicit cp isti cæci & claudi erãt duæ imagines: quarũ vna repñtabat isaac.

ADDITIO. Hæc expõ Ra. Sa. vr̃ aliq falsa g̃supponere: & q̃dã alia icerta g̃ nullũ hñt fũdamẽtũ i sacra scriptura subiũgere. Primũ patet. nã g̃supponit cp hiebusæi descẽderãt de abimelech cũ q̃ abraã iuit fœdus & iuramẽtũ &c. qđ falsum ẽ. nã abimelech erat rex philistinor̃: vt patet Gen. xxj & xxvj. Philistæi aũt descẽderũt a mesraim scd̃o filio cham filio noe, vt patet Gen. x. Hiebusęi v̊o descẽderũt a chanaã q̃rto filio eiusdẽ cha filij noe: vt patet ibidẽ: & sic patet falsitas hui⁹ g̃supposi. Pręterea g̃supponit scd̃o cp posteri abraę nõ possent iuadere hierl̃m rõne p̃dicti iuramẽti: qđ falsũ ẽ. Nã in p̃dicto fœdere cũ abimelech inito licet abraã iurauit nõ, nocere abimelech: nec posteris suis seu stirpi sue: nõ tñ iurauit cp posteritas abraę nõ noceret posteritati abimelech: vt patet in p̃dicto. c. Gen. xxj. aspiciẽti formã illi⁹ iuramẽti. Sit⁹ & Gen. xxvj. abimelech ꝓcœderauit se cũ isaac cũ iuramẽto. qđ ñ oportebat facere si iã abraã iurasset, p posteritate sua: & sic dato cp hiebusæi descẽderãt ab abimelech. adhuc possent filij isrl̃ eos iuadere. Sed m patet. Nã dato cp iuramentũ abraæ fuerat ad tp̃s cerũ: qđ nõdũ trãsierat qñ iosue cœpit terrã: sed tpe dauid iã tp̃s illud trãsierat: g̃ qđ̃ g̃supposita nulla auctate videt̃ i sacra scriptura hr̃e. Vñ de tali expõne nõ vr̃ mẽtio eẽ facienda. Alia v̊o expõ doctor⁹ ẽ satis applicabilis lr̃æ: sed tñ ẽ alt⁹ dicẽdi mod⁹: q̃ forte magis lr̃æ adaptat̃. & ẽ talis. videlicet cp cæci & claudi illi erãt simulacra deor̃ hiebusæorũ suprapositra in summis fortalicijs suis: g̃ qđ̃ hiebusæi suos deos cæcos & claudos noiabãt p̃m æstimatiõẽ dauid: q illos deos i properãdo dicebat. Oculos hñt & nõ videbũt: pedes hñt & nõ ãbulabũt: & iõ credẽtes cp dauid nõ toleraret i illa ciuitate regia sibi deos: nec cultum eorũ: excusabant se a receptiõe dauid dicẽtes: Nõ ingredieris huc nisi abstuleris cæcos & claudos. q. d. scim⁹ cp si tu possederes illũ locum: auferres deos nr̃os quos reputas cæcos & claudos: qđ nos nullo mõ pmitteremus: vñ oportet cp eos potẽter auferas si vales: ga nõ spõte eos trademus tibi. Vñ dauid de hoc in dignat⁹, posteq̃ cœpit arcẽ siõ potẽter posuit g̃mũ faciẽtib⁹ tria. Diuisio in debellatiõe hiebusæorũ. prio illi q primo pcussisset hiebusæi qđ est ꝓ pśonas eor̃. scd̃o illi q tertio fecisset domor̃ fistulas: & ꝓ situatiões eor̃. hierl̃m em̃ nõ habebat aquã inter muros, sed ex pluuialibus aquis in cisternis collectis sustentabant. vñ frãgendo illicidia illa. f. fistulas per aq̃s aq̃ fluualis fluebat maxime affligerent. tertio ordinauit ꝓ deos eorũ, di. Qui abstulisset cæcos & claudos &c. hoc est simulacra hiebusæorũ vt dictũ est. Et nota cp vbi translatio nr̃a dicit cæcos & claudos odiẽtes aiam dauid: vtitur hebraica habet. cæcos & claudos quos odiebat aia dauid: qđ vr̃ facere, p ista exponẽne. Nam dauid, ꝑprie odiebat talia simulacra tanq̃ inimica diuino cultui. iuxta illud ps. Nõne q oderũt te dñe oderã. Sil⁹ iuxta illud quod sequit: Idcirco dr̃ in ꝑuer. Cæci & claudi nõ intrabũt in templum dñi, vr̃ eos magis adaptari ad ista expositionẽ fic. Nã iste locus fuit assignatus diuino cultui a tẽpore quo abraã voluit imolare isaac Gen. xxij. Et ibidẽ iacob vidit scalã. Gen. xxviij. Et ibidẽ fuit fundatũ templum per salomonem: vt. j. in. li. ca. vj. & ij. Para. iij. & ideo ibi erat templum dñi ædificatũ: in quo nulla immũdicia idolatica debebat hr̃e ingressum: sed solus de⁹ erat adorãd⁹ & colendus iõ tãq̃ ꝓfugiũ hui⁹ boni futuri quasi ꝑuerbialiter dicebat. Nõ intrabit cæcus & claudus in tẽplũ dñi: q̃si diceret: v̊e ꝓfessoribus hiebusæi cp in tẽplũ dñi in hac ciuitate ædificandũ nõ ĩtrabũt cæci & claudi: ꝑ est dn̄ gẽtũ: q cæci & claudi dr̃i: vt dictũ est.

REPLICA.

In secundo li. Reg. v. ca. vbi po. adducit Ra. Sa. non vt eius dicta approbet, sed vt obscure dictum de cæcis & claudis aliqualiter elucidet. Bur. rõnabiliter quædam dicta Ra. Sa. abijcit de cæcis & claudis: & extortam sentẽtiam supaddit ꝓ cõem doctor⁹ nostror⁹ expositionem: asserẽs per cæcos & claudos intelligi deos hiebusæorum: qui suos deos sic nominabãt: qa dauid de dijs gentium dixerat: Oculos habẽt & c. Sed extraneum videt̃ cp ꝑpter dictũ dauid hiebusæi suos deos dicerent cæcos. Dauid fuit hiebusæus & dns gentium ꝓtrarius. Vñ si se videt̃ cp si qs infidelis blasphemus deo vero imponeret nomẽ turpe: & fidelis de deo vero loqui volens: vteret blasphemãtis noĩe, ita & infidelis audiens idola ꝓ ꝑpublicitate cæcos p suum aduersarium noiari se suo noie aduersario ꝓformaret: qn potius reprobaret: nec forte posset illemodus loquendi de dijs gentium erat apud dauid i vsu: qa nõdũ ille pś. factus vr̃ fuisse q loquitur de deor̃ cæcitate. nec fortasse hiebusæi sibi putassent honestũ deos suos exponere sup muros: vbi sagittis impeti potuissent: qđ ñ de cæcis & claudis hic dr̃. nec nobis foret honestũ sacrm̃ sic ponere in locũ, vbi nõ parceret eidẽ. Est igitur extorta expositio Bur. Et sicut dicit Bur. cp hebraica lr̃a habeat cæcos & claudos quos odiebat aia dauid, hoc bñ stat cũ nr̃a trãslatiõe & doctor⁹ nr̃or̃ expõne. nã stant bñ sil⁹ cp ipsi cæci q ad deridẽdũ dauid sup̃ fortalicia positi oderant aiam dauid: & cp dauid oderat eos. Nec v̊e applicat Bur. ꝑuerbiũ hiebusæorũ: cæci & claudi nõ ĩtrabũt in tẽplũ: quasi ꝓfectus vel ꝓdixerint, cp dn̄ gentiũ nõ essent ingressuri: qa ꝓrium huius hr̃ ex Daniele & euangelio Mat. vbi dr̃ abominatio desolatiõis ponenda in templo: & fortasse hodie templum hoc prophanationibus deseruit: sicut tpe achaz. Ca. VI.

COngregauit aũt. Hic ꝓñr̃ ostenditur deuotio dauid erga deũ: & hoc quantũ ad duo. Primo quãtũ ad arcã dei deducẽdã ad locũ solẽnẽ. f. hierl̃m. Sc̃do quantum ad domũ dñi ædificandã. c. vj. Circa primũ ducẽtio arcæ incipit. Scd̃o ex timore iterrumpit. f. ibi: Postq̃ aũt parue. Tertio deuote pficit: ibi: Nũciatũq̃ est. Circa primũ dr̃: f ¶Congregauit aũt rur. da. &c. quia talis translatio arcæ debebat fieri cũ magna solennitate. g ¶Vt ad duce. arcam dei ✠ ducerent.

Moraliter. ¶Congregauit autem &c. Sequitur.

A ꝓ fidẽ ꝓtinẽt. Decẽ, ꝑpter decalogũ ad opa. Mille, ꝑpter sui perfectionẽ ad spem vitæ æternę: qua supius nsnil est: sicut nullus numerus maior millenario est. Si ẽm decẽ milia, si triginta, si etiã mille milia dixeris: nõ sp̃m mille numerãdo transcẽdis: sed vel p se, vel p minores numeros ꝙpius ducẽdo multiplicas. Tria g̃ p

Iaco. 2. d. decẽ multiplica: ne fides sine opib⁹ mortua sit. Itẽ triginta p mille: vt fides quę p dilectionẽ operat̃, nõ alibi cp in cœlis retributionẽ sperꝛet. Electi igit ex israel populos reste credẽtes, operantes, sperantesq; significant. Viri aũt iuda q erãt cum dauid: apl̃os & doctores lateri xp̃i quasi familiari? adhęrẽtes indicant. His stipatus dñs arcã adducere. i. ecclesiam dilatare: & in eorum q nõ crediderunt cordib⁹ inserere gaudet. Imponitur arca plaustro nouo: vt nouũ testamẽti gratia renouatis in baptismo ifundaf: & vinum nouũ nouis vtrib⁹ cõmẽdef. Erat quidẽ prius arca in domo aminadab: q erat in gabaa: qa eadẽ g̃ nunc p̃dicat eccl̃iæ fides. & ante incarnatiõis dñicæ tp̃s florebat in his qui p̃tiarcharum deuotionem secuti sũt. Aminadab em̃ q interpretaf, deus meus spõtane⁹: vel abraã p̃m fidei, vel moysen legis latorẽ significat. q vterq; in gabaa custodit arcã: qa sublimi exẽplo virtutis credentiũ pectora munit. Vñ & gabaa collis interpꝛat̃: qui est locus in ciuitate cariathiarim. Elata foris arca ludebat dauid, & ois isrl̃ corã dño diuersis instrumẽtis & muficorũ gñib⁹: qa ichoãte nouæ gratiæ p̃conio dns ad exhibendas deo patri laudes humilitatis oẽs inuitat

Ioh. 12. d. dicens: Qui mihi ministrat me sequatur,

Aco. 12. a Aln dãdo p sp̃m sermonẽ sapiæ, alij sermonẽ ciæ, alij gña lingua &c. Sed his & hmõi charismatũ gñeribus, p̃grediẽte ar

Mat. 3. c. ca. crescẽte primitiua eccl̃esia, ventũ est ad areã nachor. i. aream ꝓparatã in gentiũ eccl̃iam fidei veritate p̃secrandã. de qua dicit:

B Permũdabit areã suã. vbi sacerdos q arcã incaut⁹ quasi corrigendo tetigit: mox a dño pcussus occubuit: qa iudæorũ ppl̃s dũ inuidet gentib⁹ salutis munere priuat̃: dũ legẽ vult euangelio misce re vtriusq; gr̃am pdit. Tenuit eam: qa calcitrabãt boues. Boues calcitrare est p̃dicatores euangelij liberius circa fidem agere: nec ꝙm cõsuetudinem legis ingredi: sed sabbata, neomenias, circũcisionẽ vi timasq; spũaf interꝛtari. Quos velut errãtes corrigere

Act. 15. a tentabant, q descendẽtes de iudæa docebãt fratres: Nisi circũcidamini ꝙm morẽ moysi: non potestis salui fieri. a ¶Sedentis in che. &c. Super arcam erat tabula quã alis duo cherubin tegebant: inter quos dñs apparebat & loquebat̃. ¶Grego. In hist̃oria regis dauid & ꝓphetæ qua arcam dei adduxisse dicit̃: humilitas approbata, superbia dãnata, & temeritas vindicata mõstratur. Quid enim qui coram arca humiliter saltare non erubuit: mox Dauid enim qui coram arca humiliter saltare non erubuit: mox ꝙmissionẽ filij dei de sua stirpe nasciturj suscipere meruit: & cum ea humilitatẽ desꝑexit, ꝑpetuæ sterilitatis pœnas luit. Sacer

Moral⁹. morte purgauit. Vbi intuendũ est quãtũ delinquat q ad corpus dñi reus accedit: si ille morte mulctat̃ q arcã dñici corporis figurã minori valent, deteriorib⁹ displiciẽt facta vel dicta meliorũ: Sed eo ab eis nõ temere reprehendẽda sunt, quo apprehendi veraciter nõ pñt. Sæpe aliquid a maiorib⁹ dispẽsatorie agit̃, qđ a minoribus ẽ: qa ignorãt. Qđ bñ bob⁹ calcitrantib⁹ inclinata illa testamẽti arca significatur: quam qa casuram credens leuites erigere vo

Iud. 3. c. luit: mox sniam mortis accepit. Quid em̃ est mens iusti: nisi arca testamẽti: g̃ bobus calcitrãtibus inclinat̃: qa sæpe etiã q hñ g̃est: dũ subiectorũ cõpassione ꝙcutit̃: ad dispensationis p̃fectionem ex sola dilectione, ꝓmouet̃. Sed in hoc qđ dispẽsatorie agitur inꝺ hãc manũ reprehensionis mittũt: si a vita protinus sua temeritate deficiũt. Leuites g̃ ꝙsi adiuuãs manũ tetẽdit: sed delinquens visa pdidit: qa dũ infirmi fortiũ facta corripiũt: ab ipa viuentium sorte reprobant̃. Aliqñ scti viri q̃dã minimis ꝺfectẽtes dicũt quædam v̊o summa cõtẽplantes proferunt: dũcp vim vel conde

Moral⁹. scensionis vel altitudinis nesciunt, audacter hæc stulti reprehẽdũt. Et qđ est iustum de sua condescensione velle corrigere: nisi inclinatam natã arcã supba reprehensiõis manu reuelaret? Quid est iustum de incognita locutione reprehendere: nisi motũ ei⁹ fortitudinis erroris lapsum putare? Sed pdit vitã q arcã dei tumide subleuat. qa nõ sctõs: corrigere recta g̃sumit, nisi q de se pri⁹ meliora sentit: vñ & deuites oza. 1. robust⁹ dñi: qa g̃sumptores nisi robustos se i dño crederẽt: nõ meliorum facta vel dicta velut infirma iudicarent. b ¶Qui mor. est &c. Mortuo sacerdote non aulus ẽ arcã diuertere ad se in ciuitatẽ dauid sed diuertit eã in domũ obededõ gethæi. Quia respuẽtibus verbum iudæis: ne ꝙdicatio audita & non suscepta plus noceret, apl̃i transierunt ad gentes. vñ locus arcæ nachor g̃ gentiũ fidem dñi gratiæ pręparatam significat, pcussio vero ozæ nũcupat̃. qa

† 1. Par. 13. c.

vr̃ ex illorum

NICO. DE LYRA.

✠ arcã dei super quã i nuo. est nomen dñi. Sicut em̃ dictũ fuit Exo. xxv. b. super arcã erat, ꝓpitiatorium: qđ erat quasi sedes dei inde dantis rñs. a ¶Et sm̃p. ar. dei su. plau. no. &c. Isto modo remiserãt eam principes philistinorũ. vt hr̃. li. j. vj. ca. b ¶Tulerunt q̃ eam de do. a. &c. Cõtrarii videt̃. j. Para. xiij. b. vbi dr̃. Et † 2. q. 7. ascẽdit dauid & oẽs viri isrl̃ ad collẽ ca. c. plęrũq; riathiarim g̃ est in iuda: vt auferret inde v̊. itẽ lea arcã dñi. Dicẽdum cp cariathiarim & ga gitur. baa erãt loca satis ꝓpinq̃: & in cariathiarim prio ꝓgregat⁹ est ppl̃s ad dauid: & inde transierunt ad deducendũ arcã q̃ erat i gabaa: & inde ducẽdo eã transierunt per cariathiarim: & sic intelligendũ est illud qđ inductũ est de. j. Para. Vltimus enim locus in quo manserat arca añq̃ p dauid trãsferret⁹ in domũ obededõ, fuit gabaa sicut dictum fuit õ. j. li. vij. c. c ¶David aũt & oĩs isrl̃ lu. co. dño. Iste lud⁹ nõ erat dissolutiõis, sed deuotionis: ꝙm illud ps. lxxxix. Cor meũ & caro mea exultauerunt in deũ viuũ. d ¶Postq̃ aũt ve. ad arcam. Hic deductio arcæ interrumpit̃, ꝑpter mortẽ ozæ repentinã. Cuius cã fuit: vt dicunt hebræi: qa fecerat poni arcã sup plaustrum: cũ tñ deberet portari in humeris leuitarũ: vt hr̃ Nu. vij. & in pluribus alijs locis & ꝑpter hoc qñ scd̃o fuit portata de domo obededõ fuit portata in humeris: vt patet. j. eo. c. &. j. Paral⁹. xiij. Q̃ aũt sic deberet portari oza nullo mõ debebat ignorare. Præterea peccauit in hoc cp vo luit assimilari philistæis infidelib⁹ in arcæ deportatiõe: vt patet ex p̃dictis. fuit tñ pcussus a deo qñ arcã tetigit inclinatam ex recalcitratione boũ portãtiũ ipsam: qa tũc fuit manifestũ cp nõ debebat sic portari: sed humeris hoim rõnabiliũ quorũ deportatio ne sic nõ fuisset inclinata. Q̃ aũt alíq dicũt cp fuit pcussus a dño, eo cp arcã nudã tetigerit; non habet apparẽtiã. qa arca portabat iuoluta pãno: ne videret nuda a leuitis eã portãtib⁹ & a populo:

Oza quõ terrumpit̃ peccauit.

✠ ne morerent

✠ ducerent arcã dei. In hac aũt arca tria fuerũt. f. tabulæ testimoniũ, p quas designat̃ donũ sacræ scripturæ: & v̊ga aarõ, p quã rigor iustitiæ: & mãna, p quã dulcor misericordiæ figurat̃. Hæc em̃ tria regimini tpali & spũali sũt necessaria. Per hoc igit̃ cp da quid arcã ad se adduxit: significat̃ cp bonus princeps & ꝓlat⁹ debẽt esse solliciti de habẽdis istis tribus. Per hoc aũt cp hæc arca debebat facerdotũ humeris deportari: significat̃ cp princeps & ꝓlati ꝓprios humeros debẽt submittere ad portandũ onus sui officij: ne pcutiant̃ a dño sicut oza q ad deportationẽ arcæ boũ humeros applicuit. cui sunt istes q regendas ecclias suas alijs tradunt etiã ignorãtibus: & ipsi in alijs occupant̃. Licet aũt oza fuit pcussus, p̃ pctõ deportationis in debitæ. & nõ, p tactu arcæ: sicut plenius dixi in expositione lr̃ali: nõ tñ fuit pcussus añ tactũ eius qñ inclinata fuit ex recalcitratiõe boũ. qa tũc apparuit ozæ peccatũ: qa nõ fuisset sic inclinata si fuisset humeris deportata. Et in hoc dñs documẽtũ dedit iudicib⁹ differendi punitionẽ malorũ vsq; ad tp̃s debitum. Et hoc mõ dauid punitionem ioab & semei distulit: vt habetur. iij. Reg. ij. b. Hoc etiã mõ dñs dixit Gen. xv. d. Nundum cõplet̃ sunt iniquitates amorræorum. Per hoc aũt cp dauid fuit ita sollicitus de portatione arcæ ad locũ honestum, & de statuendis cantoribus & leuitis ibidem ad diuinum obsequium vt habet̃. j. Paral⁹. xv. ostenditur qualiter principes xp̃iani de cultu diuino debent sollicitari.

¶Secunda pars.

Universidad de Navarra
Biblioteca

ex illor⁹ delicto, puenit salus gētilib⁹. Obededō nāq; q interpretat͂ seruiēs hō:illū significat de quo dr: Ppls quem nō cognoui seruiuit mihi:in au.au.&c.& q̄si mors ozæ p̄mittit. Eripies me de cōtradictionibus ppli. Geth quoq; torcular interp̄tat͂: significās crucē in qua vitis vera calcari & exprimi dignata est. Aqua

xta arcam dei. Cōtristat⁹ est autem da/a uid, eo q; percussisset dominus ozam. Et vocatū est nomē loci illi⁹ percussio ozæ vsq; in diem hanc. Et extimuit da b uid dominum in die illa, dicens: Quo modo ingredietur ad me arca domini? Et noluit diuertere ad se arcam domi/ mini in ciuitatem dauid: sed diuertit c eam in domum obededom gethæi. Et fuit arca domini in domo obededom a gethæi tribus mensibus. Et benedixit d dominus obededom, & omnem do/ mum eius. Nunciatū; est regi dauid: e † q; benedixisset domi⁹ obededō & omnia eius, ꝓpter arcam dñi. Dixitq; dauid: Ibo & reducā arcā cū bñdictio/ ne in domū meā. Abiit ergo dauid, & adduxit arcā dei de domo obededom in ciuitatem dauid cū gaudio. Et erant f cū, dauid septē chori, & victima vituli.

a ¶In humeris ne percuterentur sicut oza.

† Cū; transcendissent q̄ui portabant arcam dñi sex passus: immolabāt bo/ uem & arietem. Et dauid percutiebat g bi organis armigatis: & saltabat totis vi/ rib⁹ ante dominum. Porro dauid erat h c accinctus ephot lineo: & dauid & om/ nis domus israel ducebant arcam te/ stamenti domini in iubilo & in clāgore d buccinæ. Cū; intrasset arca domini in

a ¶aqua ois, vel ex oibus aqua.

ciuitatem dauid: michol filia saul pro/ spiciens per fenestram, vidit regem da a ¶quia gestus corporis ad vocē ptinebat cantātis. vñ Cecinimus, & non saltastis. uid subsilientē atq; saltātē corā dño & despexit eū in corde suo. Et introdu i xerūt arcā dñi: & posuerūt eam in loco suo in medio tabernaculi, quod teten/ derat ei dauid. Et obtulit dauid holo/k causta & pacifica corā dño. Cūq; com/l pleuisset offerens holocausta & pacifica benedixit pp̄lo in nōe dñi exercituū. n Et partitus est vniuersæ multitudini o israel, tam viro q̄ mulieri, singulis col/ a ¶panis est triangulus & modicus. lyridām panis vnam & assaturam bu/p a ¶A boue dr̄ bubalus agrestis & indomitus. b ¶Paniculi prius cocti: deinde frigunt͂ oleo. bālæ carnis vnā: & similā frixā oleo: q Et abiit oīs populus, vnusquisq; in do mum suam. Reuersusq; est dauid vt r a ¶Sicut prius populū ita nūc familiā benedi/ cit. i. epulas distribuit.

e bēnedīceret domui suæ. Et egressa mi/ chol filia saul in occursum dauid, ait:

NICO.DE LYRA.

ne morer͂ subito: sicut hr̄ Nume. iiij. & hic.j.li.vj. c. Item sciendū q̄ iste oza solus fuit percussus, & nō frater eius cū eo: qa principalis erat: & illa temeritas erat de eius ordinatione & mandato. a ¶Contristatus est au. da. non de diuina iustitia, sed magis de ozæ of/ fensa: propter quam meruerat a domino peni. b ¶Et ex. da. do. &c. ex facto em̄ illo timuit ne esset idign⁹ de/ cere arcā ad domū suam ideo subditur. c ¶Sed di. cā in do. obe. ge. Iste autē obededom erat de leuitis: vt habetur. i. Para. xvj. Dr̄ aūt gethæus quia ibi. f i geth fuerat cum dauid fugiēte saulem. d ¶Et bene. do. obe. multiplicādo eū in bonis spūalibus & tpalibus: eo q̄ ci/ a Ps 113 ca arcam domini reuerenter se habue/ rat & deuote. e ¶Nunciatumq; est. Hic p̄r deductio arcæ interrupta per/ Diuisio ficitur. Vbi primo ost͂dit ipsi⁹ dauid deuota iocūditas respectu dei. secundo ampla liberalitas respectu populi, ibi: Cūq; complesset. tertio vera humilitas respectu sui ibi: Reuersusq; est dauid. Circa primum dicitur: Nunciatumq; est regi dauid q̄ bene. dñs obe. & oia eius propter arcā dñi. & ideo cōsidens † q̄a de dei mia voluit arcam adducere ad d domum suam: vt bñdictio dei esset sup ipsum & sup domū suā & sic fecit. & patet hr̄a vsq; ibi. f ¶Et erant cū da/ uid &c. Iste versus nō est i hebræo nec in libris correctis. & ideo non expono: quia appositus est ab hoib⁹ imperitis. g ¶Et dauid p. in or. armi. i. ad armū ligatus: sicut sunt organa portatilia. h ¶Porro dauid &c. deposuerat eam insignia regalia: vt humiliaret se coram deo: & acceperat vestem similē leuitis coram deo ministrantibus. i ¶Et de/ eum in cor. suo. eo q̄ in tanta solenni/ tate non apparebat in habitu regio. k ¶Et obtulit dauid holo. id est obla tiones totaliter incensas ad honorē di/ uinum. l ¶Et pacī. id est oblationes quarum vna pars incendebatur ad ho norem diuinū: alia erat sacerdotum, & alia offerentium: sicut plenius dr̄ in le/ uitico in pluribus locis. m ¶Cumq; cō. offe. ho. Hic p̄sequēter ostendit q̄s/ sius dauid liberalitas respectu ppli: & primo in spūalibus cum dr̄. n. ¶Bñdi xit po. i. bona imprecatus est. secundo in tpalibus: cum dicit: o ¶Et parti/ tus est vni. mul. israel tam viro q̄ mu lieri singulis collyridam pa. id est pa nem tenuem. p ¶Et assaturam buba læ carnis vnam. id est vnam portionē dat carnis assatæ. q ¶Et similam frix/ xam oleo. Simila est farina tritici deli catissima: ex qua cum aqua temperata fiebat pasta: & oleo frigebatur: & per portiones populo diuidebatur. r ¶Reuersusq; est dauid vt bñdice/ ret. Hic ostenditur humilitas dauid re/ spectu sui: quia reuersus in domum suā vt benefaceret illis de domo sua, sicut fecerat illis extraneis: michol vxor eius improperauit ei q̄ in tanta solēni/ tate non apparuerat i ornatu regio di/

℣ Qz gloriosus

vno lapide goliam sternere: a rege ꝓpositis allophyllis i.Re.18. f numerosa ppuria reportare: ꝑmissum tādē regnum paipere: cun ctis q; israeliticū ppl'm sine vlla p̄dictione possidere. Et cū mar ca dei in hierl'm reuocat, quasi oblitus p̄latū se oibus admixtus ppl'is añ arcem saltar. Et q̄a coram arca saltare (vt credit͂) vulgi

vno lapide

NICO.DE LYRA.

a Qz gloriosus fuit hodie rex israel, a discooperiens se ante ancillas ser/ b uorū suorum: & nudatus est quasi d si nudetur vnus de scurris. Dixit/ e q; dauid ad michol: Viuit domin⁹ f q̄a ludam ante dñm qui elegit me g potius q̄ patrem tuum: & q̄ omnē domū eius: & præcæpit mihi vt es/ sem dux super oēm ppl'm dñi in is/ rael. † Et ludā & vilior fiam plus q̄ h factus sum: & ero humilis in ocu/ lis meis: & cum ancillis de qui/ i bus locuta es, gloriosior appare/ bo. Igitur michol filiæ saul non k est natus filius vsq; ad diem mor/ tis suæ. Ca. VII.

uersis iin † Actum est autem cum l sedisset rex i domo sua: & dominus dedisset ei requiem vndiq; ab vni/ micis suis, dixit ad na/m than prophetam. Vides ne quod n ego habitem in domo cedrina: & o arca dei posita sit in medio pel/ lium? Dixitq; nathan ad regem. p c Omne quod est i corde tuo vade q fac: quia dñs tecum est. Factum r s est autem in nocte illa: & ecce ser/

a Qz gloriosus fuit hodie rex israel, q. d. in nullo: immo vilis & inglori⁹. b ¶Discooperies se, ga regalia insignia depositerat rege deuicto: & sedēs in equo, & ornat⁹ insignīs regi⁹. vñ de eraclio imperatore legit͂ q̄ cum reportaret crucē in hierl'm cōfdroe rege deuicto: & sedēs in equo, & ornat⁹ insignīs imperialib⁹ portans crucem: non potuit ingredi i hierl'm, donec depositis omnibus humiliter venit peditando. c ¶Ante an/ cillas seruorum suorum. i. ita publice ꝓ personæ etiam seruiles poterant hoc videre. q. d. peius est q̄ si fuisset factum secrete. d ¶Quasi si modetur vnus de scurris. q. d. non fuit distinctio in habitu regis a vilibus psonis. e ¶Dixitq; da. ad michol. humiliter

humilr rndēdo. f ¶Viuit dūs. i. p viuētē deū. g ¶Ludam an te dñm qui elegit &c. mente & corpore exultando. h ¶Et vi. fi. i. humilior. q̄a ſm q̄ dicit btūs Greg. home. xxxj. Tāto humi/ lior atq; ad seruiēdū deo prōptior q̄sq; debet esse ex munere: quā to obligatiorē se esse ꝓspicit i reddēda rone. dauid aūt a deo mul/ ta bnficia recepat q̄ se humiliādo recogno/ scebat. i ¶Et cum an. de q. lo. es, gl. ap. Michol em ex sua suphia inter ancillas re/ putabat alias vxores dauid quas acceperat tanq; secundarias. & cum istis dauid appa/ ruit gl'iosior. q̄a de ipsis habuit ꝓlem mul tam, pulchrā & nobilem, etiā post istud sa/ ctum: non autem de michol. ideo subditur. k ¶Igitur mi. fi. saul non est natus fi. ſ. decætero. licet habuisset ante filium. prout dictum fuit. ō. in. c.

¶In ca. vj. vbi dr̄ i post. Et cū ancillis de quibus locuta es, gloriosior apparebo.

ADDITIO. Nō apparet q̄ michol vocasset alias vxores dauid ancillas, ꝑ post. aut: Nam ꝓba sua in textu talia sunt. Qz gloriosus fuit rex is/ rael hodie discooperies se ante ancillas ser/ uorū suorū: nō em̄ dixit ante ancillas suas, sed añ ancillas seruorū. volēs dicere q̄ non solū vxores, sed etiā ancillæ seruorum po/ terāt eū videre discoopertū: qd̄ ipsi michol videbaſ inhonestum. In rnsione ꝓ o dauid vbi dicit: Cū ancillis de qb⁹ locuta es gl'iosior apparebo: intendit dicere q̄ etiā vilib⁹ cando se corā ancillis seruorū gloriosior de beret apparere: iuxta illud saluatoris: Qui se humiliat, exaltabit͂. Ca. VII.

† Depe. di. 2. §. op ponitur. circa me dium.

† 1. pa. 17. a. Lu. 14. c.

Actum est aūt. Hic p̄r descri/ Diuisio. bitur deuotio dauid erga deum quantū ad motum ipsius ædi/ ficandā. Circa qd̄ primo ponī/ tur humana cōsultatio. scd'o di/ uina, phibitio, ibi: Factum est aūt. tertio de xpo repromissio, ibi: Et nūc hæc dices. Cir/ ca primum sciēdum q̄ Deuē. xij. dicitur q̄ qñ filij israel quietati essent in terra, ꝑmis/ sionis: tunc dñs eligeret locum vbi templo ædificato offerrētur decætero sacrificia do mini, & nō alibi: sicut etiā fuit expositū ibi dē. Et iō vidēs dauid q̄ dñs dedisset sibi re/ quiem vndiq; ab vniuersis inimicis suis credidit esse tp̄s ædificādi templū, ꝓpter qd̄, m ¶Dixit ad na thā prophetā. p modū collationis & cōsiln. n ¶Vides &c. do. ce. nobiliter & p̄sumptuose ædificata. o ¶Et ar. dei &c. q. d. iusum videt & rōnabile q̄ ego ei ædificem excellentissimam domū. p ¶Dixitq; nathā ad regem, nō spiritu ꝓphetico, sed humano: quod patet ex hoc q̄a posrea retractauit verbum suum. q ¶Oē qd̄ est &c. q. d. bonum propositū ꝓcepisti: impleas ope. r ¶Quia dñs tecū est. credebat em̄ deo placere, q̄ domus a da uid ædificaret͂. Et ex h̄ patet q̄ spūs ꝓphetię nō semp tāgit corda ꝓphetarū: ga aliq̄n loquunt͂ instinctu ꝓprio & humano: & non diuino: vt patet in hoc loco & i plurib⁹ alns. s ¶Factū est aūt. Hic p̄r ponit͂ diuina phibitio, cū dr̄. Factū est autē in no. ſl. i. imediate sequētu dictū ꝓsilū: videbat em̄ dns ipm̄ dauid valde volūtariū ad op⁹ inchoādū: cui⁹ tñ ips nōdū aduenerat. vt ma gis patebit ex sequētib⁹: nō ita cito facta est diuina phibitio, ne

℣ dauid statim

Moraliter. I ¶Factū est aūt cum se. rex &c. Ad intellectum se quētiū cōsiderādū q̄ doctores nri loquētes de vita actiua & cōtē platiua dupl'r eas distinguūt. Vno mō accipiēdo vtrāq; i vita pn̄ Vitę acti ti: & sic actiua dr̄ q̄ circa ꝓximi necessitatē versaſ ꝑ tpale subsi/ uæ & ptē diū vel spūale. Cōtēplatiua vo q̄ tpalib⁹ omissis æterna meditaſ platuæ Alio⁹ vo mō distinguūt eas sic: vt tota vita pn̄s dicaſ actiua. su/ distictio tura vo ptēplatiua. vñ Aug. sup Ioēm. Vna bona: sed adhuc mi duplex. sera: alia melior, sed btā. Scd'm primū modū distinctiōis p dauid significaſ priceps vel ꝑlatus circa necessitatē ppli, ꝓpter deū in tent⁹: q tñ desiderat ab h̄ onere liberari & cœlestia meditari ꝑm illud Aug. Ociū sctm̄ q̄rit charitas: negociū iustū suscipit necessi tas charitatis. Quia ptēplatiua debet ee in desiderio. iō dixit dñs ad dauid: vt hr̄. iij. Reg. viij. b. Q; cogitasti domū ædificare noi meo bñ fecisti hoc ipm̄ mēte ptractās. Cōtēplatiu⁹ ãt ędificat deo domū cedrinā. i. ptēplatiōe altā: sed q̄a talis occupari desiderās in

¶Secunda pars. o iij ℣ cōtēplatiōe

phetiæ ſpūs ,pphetarum mētes non ſemp irradiat. Spūs em̄ vbi vult ſpirat. Hic helyſæ⁹ ait: Dñs celauit a me & nō idicauit mihi. Qđ de⁹ ex diſpēſatiōe prophetis diſponit: qa dū ,ppheti æ ſpm̄ dat & ſubtrahit: ,pphetātiū mētes eleuat in celſitudine, & cuſtodit in humilitate: vt accipientes ſpm̄ inueniāt qđ de eo ſunt: & rurſum

mo domini ad nathan, dicēs: Vade & loquere ad ſeruum meum dauid:

a ¶ Q. nō: qa vir ſanguinū eſt.

Hæc dicit dñs: Nūnquid tu ædifi/cabis mihi domum ad habitādum? Neq; enim habitaui i domo ex die illa qua eduxi filios iſrael de terra ægypti vſq; in diem hanc: ſed ambulabam in tabernaculo & in tento/a ¶ Silo, galgala, nobe. & cætera loca vbi tabernaculū & arca dñi locata ſunt.

rio per cuncta locā quæ tranſiui cū omnibus filiis iſrael. Nunquid lo/quens locutus ſum ad vnā de tribubus iſrael: cui præcepivt paſceret populum meum iſrael, dicens: Quare non ædificaſti mihi domum cædrinam? Et nunc hæc dices ſeruo meo dauid: Hæc dicit dñs exercituum. †Ego te tuli de paſcuis ſequentem greges, vt eſſes dux ſuper populum meū iſrael: & fui tecum in omnibus vbicunq; ambulaſti: & interfeci vniuerſos inimicos tuos a facie tua. Feciq; tibi nomē grande iuxta no/a ¶ Abraam, iſaac & iacob, moyſi & ioſue: quorum nomina famoſa ſunt in terra.

c men māgnorum qui ſunt in terra: Et k ponam locum populo meo iſrael: & plantabo eum, & habitabo cum eo, m & nō turbabitur ampli⁹: nec addent ⁊ a ¶ Hæc tanta bona qui in terra ſperat, inſipienter ſapit.

filii iniquitātis vt affligant eū ſicut prius, ex die qua conſtitui iudices ſuper populum meum iſrael. Et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Prædicetq; tibi dominus: r a ¶ id eſt filios tibi ſuccedentes.

q̄ domū faciat tibi dñs. † Cumq; s completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis: ſuſcitabo ſe/m̄ a ¶ xpm. b ¶ qđ nō de ſalomone.

men tuum poſt te: quod egredietur

l ¶ Et plā. cum. i. firmiter radicabo in regno tuo. m ¶ Ethabi. cum eo. p verū cultū. n ¶ Et nō tur. am. ſicut fuit in ægypto ſub pharaone. o ¶ Nec addet filij iniquitatis, id eſt iſtideles. p ¶ Vt affligant eū ſicut prius. ſ. tpe iudicū: q frequenter propter pēta ſua affligebantur ab inīmicis. ſicut patet ex decurſu illius libri: qa licet filij iſrl' fuerint poſtea aliq̄n afflicti propter pēta ſua: non tñ ita frequenter. q ¶ Et re. da. ti. Licet enim dauid iam eſſet in requie: vt ꝑ dictum eſt tñ illa requies non erat adhuc ita perfecta: ſicut poſtea fuit quādo iſideles exiſtentes i circuitu regni ſui debellauit: vt habetur ca. ſe. r ¶ Prædicet ꝙ ti. &c. ſ. ſucceſſionē regni tui in filijs tuis. s ¶ Cumq; cō. fue. Hic oſequēter ſit ,promiſſio ipſi dauid de regno ſpuali & æterno: q̄ ,promiſſio impleta fuit in xpō. Ad intellectum autē huius paſſus & ſimilium conſiderandū: q̄ geſta ve. te. fuerunt figura geſtorū noui: ſm̄ q̄ dicit apl's. ſ. ad Cor. x. c. Oia in figura contingebant illis. Et ſic ſalomon filius dauid fuit figura xpi: qui natus eſt etiā de dauid ſm̄ carnē: ſ. vt dicitur Ro. ſ. Illud autē qđ' eſt figura alteri⁹ oportet q̄ ſit aliqua res ſm̄ ſe. niſi em̄ circulus pendens in tabernac oſtio eſſet aliqua res in ſe: non poſſet eſſe ſignum vel figura vini exiſtētis in cellario. Sic igitur illud quod eſt figura alterius pōt tripl'r conſiderari. Vnō mō vt eſt res i ſe tm̄. Alio modo vt eſt figura alterius tm̄. Tertio modo ſm̄ tripl'r vtrūq; Sic igit̄ in ſacra ſcriptura aliqua ſi dicunt de ſalomone ſm̄ ſe. & ſic nō fuit figura xpi. ſicut q̄ fecit templa idolog: vt ſ. 3. Reg. xi. ca. Aliqua autē dūr de ipſo inquātū fuit figura xpi tm̄: q̄ non pñ ve rificari de ſalomone ſm̄ ſe, ſed tm̄ de xpō. ſicut illud pſ. lxxj. Et dñabit a mari vſq; ad mare: & a flumine vſq; ad terminos orbis terrarum: qđ' nō fuit verū de ſalomone: qa non fuit monarcha: ſed habuit regnum ſatis artū: ſed verū eſt de xpō hoie cui in ſua reſurrectiōe data fuit omnis poteſtas in cœlo & in terra: vt habetur Mat. vl. d. Alia autē dicuntur in ſcriptura de ſalomone vtroq; modo: q̄. ſ. verificata ſūt de ipſo, licet min⁹ perfecte: & de xpō perfectius: cuiuſmodi ſunt illa q̄ hic ponuntur ſaltē aliqua. Cūq; complē. fuerint dies tui & dor. &c. Exponendo de ſalomone ſciendum q̄ licet fuerit coronatus in regem viuēte adhuc dauid: vt habetur in

✠ fra. in. lib. contēplatione ,ppter neceſſitatem ppñi aliq̄n detinet in actione. ideo ſubditur:

t ¶ Suſcitabo ſemen tuum poſt te, qa de diſcipulis eius qui dicuntur filij ſui, ali qui fiunt cōtēplatiui: q̄ domū hanc ædificāt, p eo: qa bona ꝓtēplatio diſcipuli ꝛ dit ad meritum magiſtri. Sc̄m aūt mo dū alium diſtinctionis actiuæ vitæ & cō tēplatiuæ p dauid: ſignificat hō q̄ ex feruore dilectionis diuinæ diſſolui deſiderat, vt cum xpō ſit in patria: tñ ex diuina diſpoſitione ,ppter ſalutē ppſi retinetur in præſenti vita. Sic autem dicebat Paulus de ſeipſo ad Philꝑ. ſ. c. Deſiderium habens diſſolui & eſſe cum chriſto. Manere aūt in carne neceſſariū eſt ,ppter nos: eſſe autem cū xpō multo melius eſt: tō dr. Q. aūt cogitaſti ædificare domū noi meo. i. q̄ tu ſicut lapis pfect⁹ in ædificio cœleſti ſtatim ponerēris, bñ feciſti. q. d. hoc eſt melius: vt dictū eſt. Suſcitabo ſe. tu. &c. i. dabo tibi bonos diſcipulos, q̄ ædificabūt. p re: qa p meritū circa doctrinā ipſoꝝ habebis in pria gradū altiorem q̄ſi ſtatim trāſires ad gliam. Sic aūt dixerunt diſcipuli beato martino. Salua ſunt tibi tua ,mia: nec dilata minuenť: ſed ſupple potius augebunť. Et ſimiliter beatus Iohannes euāgeliſta dicebat chriſto Quotiens te rogaui vt venirem ad te: & dixiſti mihi: Expecta vt liberes populum mihi crediturum.

Et plan.

a ¶ Et ſi. erit do. Hoc ẏe de xpō dr̄. Salomonis em̄ dom⁹ plena fuit alienigenis mulieribus falſos deos colētib⁹: & ipſe ſalomonē ad idē impellentib⁹. In xpō vō cōplenť iſta: q̄ eſt ex ſemine dauid ſm̄ carnē. Iudæi filiū dauid in ꝑticulari ꝓmiſſum intelligūt ſalomonē: & adhuc mirabili cæcitate aliū ſe ſperare dicūt. Facta ē quidem alia imago rei futuræ in ſalomone qa tēplū ædificauit: pacē ſm̄ nomen ſuū habuit. Salomon em̄ pacificus interpretatur. In pricipio regni ſui laudabilis fuit ſed xpm̄ ſignificabat, non exhibebat. Vñ ꝑ dictum eſt de illo ſcripta ſunt quaſi de ipſo q̄ dicta: dū ſcriptura in eo figurā depingit futurorū. Nā in pſalmo q̄ noīe eius intitulatur: multa dicūť q̄ ei cōuenire nō pñt xpo aūt euidēter cōueniūt. In ſalomone em̄ figura: in xpō veritas. Notū eſt em̄ q bus terminis regnum ſalomonis concluſum ſit, cū ibi legať: Dñabiť a mari vſq; ad mare: & a flumine vſq; ad terminos orbis terrarum. Chriſtus autē a flumine ꝑ dānidi ſumpſit exordiū: vbi baptizat⁹ a Mat.3.d. iohāne eo demōſtrāte cœpit agnoſci a diſcipulis: q̄ eū non ſolū magiſtrū, ſed etiā dñm appellauerunt: nec ob aliud viuēte adhuc pre ſuo regnare cœpit, qđ' nulli illorū regū contigit, niſi vt appareat ipm̄ nō eſſe qđ' ,pphetia ſignat dicēs: Cū repleti fuerint dies tui: & dormies cū patribus tuis: ſuſcitabo ſemen tuū poſt te &c. Hic eſt em̄ verus pacificus: qui nō añ ſicut ſalomon, ſed poſt mortē dauid ,pphetaſ ſuſcitādꝰ: q̄ ædificauit domū deo nō de lignis & lapidib⁹. ſed de hoibus. Vñ: 1.co.3.d. Tēplū dei ſc̄m eſt qđ' eſtis vos, Benedicēs em̄ dñi in ſemine dauid in æternum ſperāda eſt. Vñ certiſſima ſpe dr̄, fiat fiat ꝑ̄ illud: Bñdictus dñs in æternum: fiat fiat. Spei aūt ꝓfirmatio eſt ipſa repetitio.

B Vñ dauid. Et locutus es, ꝑ domo ſerui tui in longinquū. Inde ad iunctū: Nūc incipe & bñdic domū ſerui tui in æternū: qa tūc generatus erat filiū: ex quo, pgenies eius ducereť ad xpm̄. Iō cum ſm̄ hoc in verbis nathā dictum ſit: Et nūciabit tibi dñs, qm̄ domū ædificabis ipſi: poſtea dicit ipſe dauid Qm̄ tu dñs deus oipotens deus iſrl' reuelaſti aurē ſerui tui dicēs: Domū ædificabo tibi. Hāc em̄ domū ædificamus bñ viuēdo & deus opitulādo. Hucius domus cū venerit vltima dedicatio, implebiť q̄ꝰ nathan dictum eſt. Et ponā locū ꝑplo meo iſrl' & plātabo illū: & inhabitabo ſeorſum: & ſollicitus nō erit vltra. Et nō apponet filius iniquitatis humiliare eū ſicut ab initio a diebus qbus cōſtitui iudices ſup ꝑplm meū iſrl'. Iudices añ fuerūt q̄ reges: & humiliabat ꝑplm̄ filij iniquitatis. i. hoſtis alienigena p tēporū interualla. & in gnauit Nā ſub iudice aioth fuit pax. lxxx. annis. Nō ergo ſub ſalomone hæc ꝓmiſſa ſunt: nec q̄ſq; illorū regū in tāta pace regna habitationis æternæ eſt: vbi erit verus iſrl' ſ. videlicet deū. b ¶ Et fc. co. d. ſedere corā dño, eſt beneficia eius in humilitate cōſiteri.

NICO.DE LYRA

✠ Fra. in. lib. ſ. c. tñ nō fuit firmiter ſtabilitus in regno vſq; poſt mortē dauid: qñ adonia & ioab iterfectis diſſoluta fuit colligatio eorū q̄ fauebāt adoniæ: tñ ſalomō adhuc nō erat nat⁹ nec cōcept⁹ Suſcitabo ſe. tuū poſt te: & fir. re. eius. ſ. poſt mortē tuā: ita q̄ dr̄ creari in regē. Q̄ egredietur de vtero tuo. Per hoc deſigna tur natiuitas ſalomonis: q̄ licet fuerit añ mortē ꝑris, fuit tñ poſt ꝓmiſſa ſibi dicta. & ſic fra eſt intricata: & referenda eſt ad diuerſa mō dicto: & talis modus loquēdi bñ inuenīť alibi in ſcriptura. Ipſe ædificabit domū noi meo: ſicut hr̄. ſ. iñ lib. vj. cap Et ſtabi. thro. re. eius vſq; in ſempiternū. i. in tps longum: ſicut in pſalmo dicuntur mōtes æterni. Regnum em̄ ſalomonis defecit in tranſmigratione babylonis: vel ſaltē in diebꝰ herodis: qui fuit alienigena: qa pater eius fuit idumæus. Ego ero ei in pa. & ipſe erit mi. iñ ſ. ꝑ gram adoptionis: qa in principio ſalomon fuit gratioſus corā dño: ꝑpter qđ' nathan ꝓpheta vocauit eū amabilem dño vt hr̄. ſ. xj. Qui ſi inſq; aliq̄d geſſe. Hic accipitur ſi pro quia: quia de eo ſcribitur .ſ. iñ. lib. xj. capi. Cumq; iam eſſet ſenex depraua-

de vtero tuo: & firmabo regnum a eius. † Ipſe edificabit domum nomini meo: & ſtabiliam thronum regni eius vſq; in ſempiternum. † Ego ero ei in patrem: & ipſe erit mihi in filium. Qui ſi inique aliquid geſſerit, arguam eum in virga virorum a ¶ incōmoditatibus corporum. b ¶ q̄ talia merentur.

& in plāgis filiorum hōminū. Miſericordia aūt mea nō auferam ab eo ſicut abſtuli a ſaul: quem amoui a facie mea. Et fidelis erit dom⁹ tua: & regnum tuum vſq; in æternum aute faciem meam: & thronus tuus erit firmus iugiter. Sc̄m oīa verba hæc, & iuxta vniuerſam viſionem iſtam ſic locutus eſt nathā ad dauid. Ingreſſus eſt autem rex

¶ arca. ſ. dñi.

b dauid: & ſedit coram dño, & dixit: h Quis ego ſum dñe deus meus: & ad tempus Ioſiæ regis: vt habetur .ſ. iñ. li xxiij. ca Nec ex hoc loco pōt efficaciter argui de miſericordia dei circa eum: niſi quantum ad tpale regnū: qđ' nō fuit ab eo, nec a filijs eius. toraliter ablatum: ſicut fuit a ſaule: ideo ſubditur, Sicut, abſtuli a ſaul quē amoui a facie mea. ſ. ne regnaret poſteritas ſua. Q̄ enim ſaul fuerit damnatus non habetur expreſſe ex ſcriptura: ſicut. ſ. dictum eſt li. ſ. c. vl Et fidelis erit domus tua, qa licet aliq; reges a dauid deſcendētes declinauerūt ad idolatriam: tñ alij ſequentes reducebant ꝑplm ad cultum diuinum Exponendo autem litteram iſtā de chriſto, expoſitio eſt multo clarior & melior ſaltem in pluribus, cū dicit: Cumq; completi fuerint dies tui &c. certū eſt q̄ xpūs deſcendens ex dauid ſm̄ carnem per virginem mariam, fuit magno tempore poſt mortem dauid & ſic littera patet prout iacet.

a ¶ Et fir. re. eius, qa regnum xpi firmum eſt in perpetuum: ſm̄ q̄ dicitur Dañ. vij. d. Poteſtas eius poteſtas æterna q̄ non auferetur: & regnum eius qđ' non corrūpetur. b ¶ Ipſe ædificabit domū nomini meo &c. ſ. eccleſiam de lapidibus viuis & electis c ¶ Ego ero ei in patrē & ipſe erit &c. non p adoptionē, ſed p naturam q̄ eſt vera & perfecta filiatio. & ſub iſto intellectu introducit apoſtolus hanc auctoritatem dictam de xpō Hebræ. j. cap. d ¶ Qui ſi inſq; aliquid geſſe. Hoc non pōt exponi de xpo in ꝑſona propria: qa pcm̄ nō fecit: nec inuentus eſt dolus in ore eius: nec ſalomon inquantū ꝓtōr fuit ipſius: vt prædictum eſt. Pōt tñ exponi de ipſo, p membris ipi⁹ propter condeſcenſionem capitis ad membra: ſm̄ illam regulam quam poſui in principio Gene. Et hoc mō peccata populi chriſtiani dicuntur peccata chriſti pſal. xxj. a. Lōge a ſalute mea verba delictorum meorum: vbi loquitur propheta in perſona xpi. Vnde & pro pctis noſtris verberatus fuit, plagatus & crucifixus. e ¶ Et fide. erit dom⁹ tua quia fides non deficiet in eccleſia. f ¶ Et regnum tuū vſq; in æternū. qa regni chriſti nō erit finis. Luc. j. g ¶ Ingreſſus eſt autē dauid. Hic conſequenter ponitur gratiarum actio vbi dauid primo regratiatur de promiſſione. ſecundo deprecatur ꝑ promiſſi impletione ibi: Nunc ergo domine. Circa primum dicitur: Ingreſſus eſt autem dauid: locum orationis iuxta tabernaculum. h ¶ Et ſedit coram dño. i. coram arca dñi vbi deus repreſentabat mō ſpeciali: licet ſit vbiq; preſentia, pñtiam, & potēſtiam. i ¶ Quis ego ſum domine deus meus: & quæ dom⁹ mea: quia adduxiſti me hucuſq; : id eſt vſq; ad ſublimitatem regiam: quaſi dicat ex me non habeo ad hoc aptitudinem.

o v ✠ Sed & hoc

Universidad de Navarra Biblioteca

a ¶Lex adā dñe. Hois: vt tibi i simplicitate cordis & puritate seruiat & tu facias ei ſm miam tuam ſicut mihi feciſti.
b ¶Quæ eſt aūt &c. In terra alia præter electam: propter quam venit dei filiꝰ in mundum velut in ægyptum: vt commercio ſanguinis redimeret ſibi pplm acceptabilem ſectatorem bonorū operum.
Deū autē eiuſdem ppli dñicum hominē intelligimus: quē de ægypto. i. mundo pvterū virginis aſſumpſit.
c ¶Ex ægypto gen. & deo eius: vel gente & deum eius. Gentem iſrael: & deū eius moyſen dequo: Conſtitui te deum pharaonis.
d ¶Inuenit ſer. tuus &c. Nihil corde fugacius. quod inuenitur cum p diſcretionem reſtringitur.

NICO.DE LYRA

a ¶Sed & hoc parum &c. quia non ſolū locutus es de regno confirmando in perſona mea: ſed etiam in poſterita te mea.
b ¶Iſta eſt enim lex adā. ſci licet vt quilibet ſit ſollicitus & deſiderans proſperitatem poſteritatis ſuæ.
c ¶Quid er. ad. po. &c. q. d. tu maiora feciſti & promiſiſti q̄ ego fuiſſem auſus petere.
d ¶Tu enim ſcis ſeruum tuum. i. p effectū oſtendiſti q̄ tu habeas noticiam & memoriā mei: tot & tāta mihi faciendo &. p̄mittendo.
e ¶Propter ver. tuum. i. propter verbū qđ locutus es de me ſamueli iſta feciſti & promiſiſti: vt impleatur quod ei dixiſti.
f ¶Et ſm cor tuum ſc. i. voluntatem tuam ga hoc procedit ex tua mera liberalitate, nō ex mea dignitate.
g ¶Idcirco magnificatus es. Modus enim magnifici eſt facere maiora q̄ ſit dignitas recipientis,
h ¶Quæ eſt autem &c. propter quam fuit. deducendo filios iſrael in columna ignis & nubis. Sciendum tamen quod ille qui præcedebat erat angelus: vt habetur Exod. xiij. tamen aliquando nominatur deus cuius perſonam repreſentabat: ſecundum q̄ dicit Gregorius. In hebræo habetur: Propter quam iuerunt dñ. quod exponit Rab. Salo. de moyſe & aaron, qui miſſi fuerunt ad educendum populū iſrael de ægypto: & dicitur dñ participatiue: eo modo quo dicit moyſi Exod. vij. a. Ego conſtitui te deū pharaonis. Sed hec expoſitio apparet falſa per illud quod dicitur. j. Paralipo. xvij d. vbi dicitur: Ad quam perrexit dominus deus: & ſic eſt in hebræo. ex quo patet q̄ intelligitur de deo vero. Sed melius poteſt exponi de pluralitate perſonarum in diuinis quarum opera ſunt indiuiſa: & ideo hic notatur pluralitas perſonarū cum dicitur: Iuerunt dñ quia tres perſonæ vere dicuntur tres deitatem habentes. Quia tamē illa deitas & eſſentia vna eſt ſimplex in tribus: ideo ſubditur in ſingulari.
i Vt redimeret eam ſibi in populum &c. quia ex redemptione illius populi nominatus eſt deus iſrael in ſpeciali.
k ¶Faceretq̄ eis magnalia &c. & quæ ſint illa oſtendit, di.
l ¶A facie &c. quem redemiſti tibi. ex ægypto. ſubintelligitur enciendo. f. A facie populi tui &c. id eſt populum qui habitabat in terra chananæorum: & deos eius quos contriuerunt filꝫ iſrael. Et q̄ ſic debeat intelligi: patet p illud qđ hr. j. Para. xvij. d. vbi iſta ſentēcia clarius ponitur ſic: Et magnitudine ſua atq̄ terrore ejceret nationes &c.
m ¶Nunc ergo domi. Hic cōſequenter dauid deprecatur pro promiſſi adimpletione:

quæ domꝰ mea: quia adduxiſti me hucuſq̄? Sed & hoc parum viſum a eſt in conſpectu tuo domine deus meus: niſi loquereris etiam de domo ſerui tui in longinquū. Iſta eſt b a enim lex adam domine deꝰ. Quid c ergo addere poterit adhuc dauid vt loquatur ad te? Tu enim ſcis ſeruū d tuum domine deus. Propter ver e a ¶qđ. ſ. p̄miſiſti, abraam iſaac & iacob.
b ¶miſericordiā tuā. ſ. ga nō eſt ſimilis tui.
c ¶mihi.
būm tuum, & ſm cor tūum fēciſti f ¶quod ſacturus es.
omnia magnalia hæc? ita vt no ſtum faceres ſeruo tuo. Idcirco mag nificatus es domine deus: quia non eſt ſimilis tui: neq̄ eſt deus extra te in omnibus quæ audiuimus b auribus noſtris. Quæ eſt autem vt populus tuus iſrael gens in terra, p pter quam iuit deus vt redimeret i eam ſibi in populum: & poneret ſi bi nomen: faceretq̄ eis magnalia & k horribilia ſuper terram a facie poꝛ l puli tui quem redemiſti tibi ex ægy a ¶in hebræo gentibus & dñs earū Q. ægyptios in mari rubro peremiſti & in dñs eorum feciſti iudicia.
pto, gentē & deo eiꝰ? Firmaſti em tibi populum tuum iſrl̄ in populū ſempiternum: & tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo dominem deus verbum quod locutus es ſuper ſeruum tuum & ſuper domum a ¶ope pfice. ſ. poſiliū da p quē ſtabilia tur domus mea in æternum.
eius, ſuſcitā in ſempiternum: & fac ſicut locutꝰ es: vt magnificetur nomen tuum vſq̄ in ſempiternum, at q̄ dicatur: Dominus deus exerci a ¶eccleſia.
tuū: deꝰ ſup iſrael. Et dōmus ſerui tui dauid erit ſtabilita corā dño: ga tu dñe exercituū deus iſrl̄, reueleſti i ¶nathan. a ¶per prophetam.
auriculā ſuī tui, dicēns: domū ædi a ¶q. ſ. reueleſti aurem ſerui tui.
a ficabo tibi. Prōpterea iuenit ſeruꝰo a ¶audaciam cordis.
tuus cōr ſuū vt oraret te oſone hac. Nūc ergo dñe deꝰ tu es deꝰ: & ver q̄ ba erūt vera. Locutus es em̄ ad ſerū ſuū bona hæc. Incipe igit & bñ dic domui ſerui tui: vt ſit i ſēpiter nū corā te: ga tu dñe deꝰ locutꝰ es hæc: & bñdictione tua bñdicē dꝰ mus ſerui tui in ſempiternum.

NICO.DE LYRA

plici de cauſa. Vna eſt: ga licet deus velit dare beneficia in futuro: vult tamen ſuper hoc deprecari vt recipientes mereantur. Alia eſt quia tales promiſſiones diuinæ intelligendæ ſunt ſub conditiōe. ſ. ſi hoīes faciant debitū ſuū: & nō ponant diuinæ promiſſioni impedimentum: p ut diſſulius dictum fuit. ō. j. lib. c. ij. ꝓ ſius finem. Cætera patent vſq̄ ibi. n ¶Reuelaſti auriculam, alias: aurem ſerui tui &c. ſequitur: o ¶Propterea inuenit &c. cor ſuum vt ora. niſi reueleſſes mihi per nathan prophetam q̄ tu velles mihi tanta bona facere nullo modo præſumerem iſta deprecari a te. p ¶Tu es deus. & per ꝓns: veritas per eſſentiam.
q ¶Et verba tua erunt vera. per conſequēs: niſi ponaf impedimētum a parte noſtra.
¶In ca. vij. vbi dicit in poſtil. Miſericordiam aūt meam non auferam ab eo. Et ex hoc dicunt aliqui q̄ ſalomon licet peccauerit &c.

ADDITIO. Poſſibile fuit ſalomonem pœnituiſſe ſic tamē, ppe mortē q̄ iā nō valebat. ido la deſtruere: vnde ex hoc nō cōcludit neceſſario ipſum non eſſe ſaluatum. In hoc aūt quod dicit poſt. q̄ illud verbū: Miſericordiam aūt meā nō auferam ab eo, nō intelligitur niſi quantū ad tpale regnum &c. nimis vr̄ litteralizare. Nam manifeſtum eſt ſm doctores nros: q̄ lex vetus diſponebat ad chriſtū ſicut imperfectum ad perfectum: & ideo populus ille cōparatur puero ſub pedagogo exiſtenti: vt patet ad Gal. iij. Vnde communiter talia bona eis promiſſa principaliter intelliguntur pro ſpūalibus: & ideo iſta regna dauid, p̄miſſa & filio ſuo ſalomoni: iſrl̄ & perpetuitas fidelitatis domus eius. Et ſi intelligantur de regno temporali intelligenda ſunt principaliꝰ etiam ad litteram de regno æterno ſicut cum dicitur abraę: Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes &c. Gene. xxij. d. intelligendum eſt de benedictione ſpirituali etiam ad litteram. Si em̄ intelligerentur de benedictione tēporali tantum: euacuaretur ratio apl̄i ad Gal. iij. quod nullo modo a catholicis eſt aſſerendum. De damnatione autem ſaulis dictum eſt. ō. in additiōe primi lib. c. vlti.

REPLICA. In capitulo. vij. vbi multa bona dicuntur de ſalomone & eius domo: quod poſtil tor exponit ſecundum præſentem iuſtitiam volens q̄ ex illis dictis non poteſt argui ſalomon ſaluatus, ſicut quidam voluerunt: huic Burgenſis opponit aſſerens etiam intelligendum non de regno temporali ſolum, ſed æterno: volens ſalomonem ſaluare eo, ſicut dicit Burgenſis q̄ poſſibile fuit ſalomonem pœnituiſſe ſic prope mortem, vt non valeret idola deſtruere. Sed iſtud videtur conficta iuxta achilem Burgenſis. Eſt em̄ commune eius argumentum quod repetit & conſueuit ſæpe repetere: videlicet ex littera non habet fundamentum: igitur irrationabiliter dictum: & maxime quando ex littera poteſt rationabiliter trahi contrarium. Vnde ſi per caſum a Burgenſe poſitum ſalomoni remanet aliq̄ excuſatio de tanto: non tamen de toto nulla tamen ſucceſſoribus ſuis remanet excuſatio: qui domus eius hic dicuntur: & hæc domus dicitur fidelis: prout in littera. Formetur igitur argumentum ſic; cuius domus eſt contra dei diſſinitionē

1. para. 18 a

Actū eſt aūt poſt hæc &c. Sequif. b ¶Frænum tri. Quinq̄ ciuitates erāt philiſtinorū, q̄ iſraelē tributarium faciebant has tulit ſibi dauid & fecit tributarias: ſicut in Para. legif: Percuſſit dauid philiſtiim & humiliauit eos: & tulit geth & filias eiꝰ de manu eorū &c. ¶Frænum tributi. Chriſtus de aeris poteſtatibus triumphans, frenum erroris quod humano generi impoſuerant confregit.
c ¶Cœquās terræ. Non em̄ homines in terra viuentes intantum humiliabantur, vt funiculo ſup extēſo terre apparerēt æquales: ſed adeo viles & contempti vt in nullo plus valerēt q̄ terra q̄ nullos hoies habet. Funiculū aūt p ſorte poſuit: ga funiculo ſolet terra mēſurari: ſm illud. Et ſorte diuiſit eis terrā in funiculo diſtributionis. Significat autem, q̄ tam libere regiones moabitarū q̄bus vel let diuidere: q̄ poſſeſſor agros proprios.
d ¶Meſus eſt aūt duos funiculos vnum ad occidendum & vnum ad viuificat cōdonans pcātā dñs ieſus.
viuificādum. Factuſq̄ eſt moab da uid ſeruiens ſub tributo. Et percuſi ſit dauid adadezer filium roob, regem ſoba: quando profectus eſt vt dominaretur ſuper flumen euphraten. Et captis dauid ex parte eius mille ſeptingentis equitibus, & viginti milibus peditum: ſubnerua uit omnes iugales curruum. Dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoq̄ ſyria damaſci vt præſi dium ferret adadezer regi ſoba: & percuſſit dauid de ſyria viginti duo milia virorum. Et poſuit dauid m præſidium in ſyria damaſci. Factaq̄ eſt ſyria dauid ſeruiens ſub tributo. Seruauitq̄ dominus dauid in omnibus ad quæcūq̄ profectus eſt. Et tulit dauid arma aurea, & tor ques aureos quos habebant ſerui adadezer: & detulit ea in hieruſalē. E de bethel & de beroth ciuitati bꝰ adadezer, tulit rex dauid æs mul

a ¶Actum Ca. VIII. a eſt autem poſt hæc percuſſit dauid philiſtiim & humiliauit eos. Et tulit da b buid frænum tributi de manu philiſtiim: & percuſſit moab: & menſus g ¶hyperbole.
c eſt eos funiculo coæquans terræ, c
d Menſus autē eſt duos funiculos: f
a ¶Quos vult dānat ꝓpter pcātā: ꝙs vult vi g
vnum ad occidendum: & vnum ad h
uificat cōdonans pcātā dñs ieſus.
viuificādum. Factuſq̄ eſt moab da uid ſeruiens ſub tributo. Et percuſi ſit dauid adadezer filium roob, regem ſoba: quando profectus eſt vt dominaretur ſuper flumen euphraten. Et captis dauid ex parte eius mille ſeptingentis equitibus, & viginti milibus peditum: ſubnerua uit omnes iugales curruum. Dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoq̄ ſyria damaſci vt præſi
¶i. qui eam ſibi tutam facerent.
dium ferret adadezer regi ſoba: & percuſſit dauid de ſyria viginti duo milia virorum. Et poſuit dauid m præſidium in ſyria damaſci. Factaq̄ eſt ſyria dauid ſeruiens ſub tributo. Seruauitq̄ dominus dauid in omnibus ad quæcūq̄ profectus eſt. Et tulit dauid arma aurea, & tor n ques aureos quos habebant ſerui adadezer: & detulit ea in hieruſalē. E de bethel & de beroth ciuitati bꝰ adadezer, tulit rex dauid æs mul tiplex nimis: in quo fecit Salomon mare æneum & columnas & vasa ænea templi domini. Sed hæc omnia fusius narrantur in libro Regum.

Diuiſio. Sanctificauit

REPLICA

B diffinitionē, & infidelis ille ſaluatus eſſe non pōt: ſed domꝰ ſalomonis fuit infidelis: vt late declaratur i glo. ordinaria: igitur &c. Ora igit ꝙ hic laudabilia de ſalomone & eius domo dicunt, intelligitur de eo ſm pñtem iuſticiā: & non æternā ꝙ diſſinitionē: ſed ſm æternā ꝓſcientiā intelliguntur de xpō: de quo eſt principalis ſenſus iſalis eorū laudabilū q̄ hic dicuntur: put dicit eadem glo. q̄ eſt notabilis. Ficto etiam Bur. pōt argui ex textu. iij. Reg. xj. & xij. Vbi dñs p̄pheram ahiā ſilonitem diſſiniuit regnum ſalomonis ſcindendum: eo q̄ dereliquit dñm & adorauit alſar thē deam ſidoniorū &c. Et cō ſtat illam diſſinitionē nō eſſe poſitā i exe cutionē, niſi tpe roboam filꝫ ſalomonis: ga dicitur ca. xij. Non acquieuit rex populo: quoniā aduerſatus fuerat eum dñs vt ſuſcitaret verbum ſuū quod locutus fuerat in manu ahiæ &c. vide ibi diligenter litteram. Si igitur ſalomon egiſſet pœnitentiam prout vult Burgen. illa ſententia dei nō fuiſſet poſita in executionē poſt pniam ſalomonis. Mutata enim cauſa, mutari debuit ſententia. Nunc autē cauſa ſciſſuræ regni fuit idolatria ſalomonis: vt patet ex lra alleg. qđ. iij. ſciſſum eſt. Huius argumētum ſimile accipitur ab hiſtoria Diuiſio. Ca. VIII.

Actū eſt aūt poſt hæc &c. Hic pñr oñdit fortitudo dauid in debellādo aduerſarios. Et primo ponit hmōi debellatio. Scd'o regni dauid ordinatio, ibi: Et regnauit dauid. Prima in quattuor partes: ſm quattuor gentes q̄s debellauit. ſecūda ibi: Et percuſſit moab. tertia ibi. Et percuſſit dauid adadezer. quarta ibi: Fecit quoq̄. Prima gens ab eo debellata fuit gens philiſtinorum: quod notatur cum dicitur: b ¶Et tulit dauid frænū &c. Frenū eſt id quo tenetur equus ſub ſeſſore: & eodem mō tributū eſt id q̄ tenet ppls ſubiectus ſub dñatore. Dauid aūt deuincēdo philiſtæos hoc frænū de manib' eorū abſtulit: ga prius dñabant hebræis: ſed poſtea econuerſo ſeruierūt dauid ſub tributo.
c ¶Et p. moab. Scd's ppls a dauid debellatus fuit ppls moabitarū: qa notat cū dr: d ¶Et mē. eſt eos fu agēs cum eis rigore iuſticiæ.
e ¶Cœquās ter. ga deſtruxit ſortalicia eorū, ne poſtea poſſent rebellare.
f ¶Menſus eſt aūt du. fu. i. ordinauit duos procedēdi modos.
g ¶Vnum ad oc. ſ magis culpabiles p̄ vīa iuſtitię.
h ¶Et vnū ad vi. minus culpabiles, dimittes p vīa miæ. In heb. hr̄: Meſus eſt duos funiculos ad mortificandum: & impleuit funiculū ad viuificandum: qđ exponunt hebræi dicentes q̄ duas partes occidit: tertiam partem vitæ reſeruauit. Cauſa aūt q̄reſſic rigide ō eos, peſſit ſuit: ga rex moab patrem & mr̄em dauid & aliquos de amicis eiꝰ q̄s ibi relīq̄rat dauid p̄ cuſtodia, occidit recedēte dauid de terra illa ſm q̄ dicit Ra. Sa. & put dcm̄ fuit. ō. li. j. xxij c. Iſta tñ ſnia dauid intelligēda eſt quātū ad viros bellatores: ga totū vulgarem ppl'm dimiſit ad ſeruiēdū ſibi ſub tributo.
i ¶Et p. da. &c. hic ponit debellatio ppli ſyrię a dauid: & prio ponit iſta debellatio. ſecūdo ex b ſequēs ꝓſœderatio, ibi: Audiuit aūt thou. Circa primū dr̄: Et pcu. da. adade, qui regnabat in vna parte ſyriæ.
k ¶Subnerua. hoēs ſu. cur. i. equos iugo curruū applicatos: vt de cætero eſſent inepti ad prælium.
l ¶Dereli. aūt ex eis centū cur. i. equos centum curruū q̄ erant ei neceſſarij. In quolibet autem curru erant quattuor equi: vt probatur p illud qđ dr̄. j. iij. lib. x. ca in fi. Egrediebaf. aūt quadriga ex ægypto. i eq. p vna quadriga ſexcentis ſiclis argenti & equus. cl. Ex quo patet q̄ i vna q̄driga erāt q̄ttuor eq: ga cl. ſicli quater accepti faciūt ſexcentos ſiclos. Et ſic patet q̄ dauid q̄drigēros equos reſeruauit: q̄ erāt ſibi neceſſarij in diuerſis negocijs.
m ¶Et po. d. præ. i. hoīes bellatores in fortalicio: vt ſyri ſecurius tenerentur ſub tributo.
n ¶Et tu. da. ar. au. In hebræo hr̄: pharetras.
o ¶Tulit rex da. æs mul. ni. Quod aūt ſequitur imediate. De quo fecit: vſq̄ ibi. Et altare: non eſt in hebræo ſed appoſitū fuit a quodā gloſatore quia illud æs fuit expenſum in operib' templi. & poſtea vitio ſcriptorū hæc gloſa inſerta eſt textui.

Moraliter. a ¶Factū eſt aūt. Sequitur: b ¶Et tu. dauid frę. trī. hic deſcribitur triūphꝰ dauid de quattuor ppliſ. ſ. philiſtæis, moabitis, ſyris & idumeis: Moraliter per dauid mar. à fortis iterpretatur, virtutem pugnās cōtra paſſiones inordinatas ſignificaf. Ipſe vero de quattuor paſſionibus principalibus triūphat: q̄ ſunt gaudiū ineptum in, pſperis: & dolor nimius in aduerſis: & ſpes de bono futuro incōpetenti ſibi: & timor inordinatus de incurſione tpis mali: & his paſſionibus ſubiectis, pficit hō in pfectione moralis & intellectualis virtutis. ideo dr̄. vij. phy. Sedendo & quieſcēdo fit anima ſciēs & prudens: ga ſedatis & q̄tatis tumultib' paſſionum acgrunt ſciæ & virtutes. Propter qđ de quattuor paſſionibus prædictis ad quas aliæ reducuntur dr̄. j. de conſo. Tu quoq̄ ſi vis lumine claro cernere verum. Tramite recto carpere callem gaudia pelle. Pelle timorē. ſpēq̄ fugato. Nec dolor aſſit: nubila mens et victaq̄ frænis. Hæc vbi regnāt. Propter quod ipſis ablatis per dauid rollitur frænū tributi. Per philiſtæos aūt q̄ cadētes interpretanf: timor mūdanus q̄ cadere facit hoiem a virtute per moabitas ſignificaf dolor de pñti pœna. nam moab interpretatur ex patre. Talis vero dolor contrahitur in nobis ex carnali gñatione. Per ſyros aūt q̄ ſublimes interpretantur, ſpes immoderata quæ magis, ꝓprie dicitur præſumptio ſignificatur. Per idumæos aūt qui interpretanf terreni: ſignificatur gaudiū ineptum de adeptione tēporalis boni.

Paſſiões q̄ttuor.

Boetius.

a ¶Sctificauit rex da. Si xp̃s oēs quos de gētib⁹ cōuocat alios quali aurū i sensus spūales tacit alios quasi argētū. i. eloquentiæ nitore splēdētes: alios quasi æs ꝓ dictione sonores sīnificat dño: vt eius tabernaculo fideliter deseruīāt. b ¶Cæsis de. & octo. Qđ in ghusđā codicib⁹ duodecim milia cæsa dicunt: vitio scri
E ptorū iolitū est. Veraciter em dauid i val
le salinarū decem & octo milia cecidit. Io
ab ỹo. xij. milia: sicut in titulo. Ivij. psalmi scribit. Significatur aūt ꝙ xp̃s districtione sui examinis in his q de illo praua sentiunt stulticiam immoderati saporis extinguit. c ¶A con. Vicē regis agebat cuius iudicio leges scribebantur. Scriba ex ore regis verba describebat.
d ¶Sacerdotes. Sacerdos quasi sacer dux. filn autem dauid ducatum habebāt in tribu iuda. e ¶Celethi & pheleti &c. Assistebant regi custodientes corpus eius: & interpretantur interficientes & vi
uificantes: quoniam ſm iudicium eorū digni reseruabant ad vitam: alii ducebā
tur ad mortem. Ca. IX.

1.re.10.c Et dixit da. f ¶Putasne ē aliquis &c. Ecce dauid non ē oblitus iuramenti & fœderis quod cum ionatha pepigit: sed miam quam pmisit pri, si
lio impleuit. Dauid ꝺ ꝙ xp̃m significat. ionathas ꝙ interpꝛatꝛ columbæ donū vel dñi donū gram spūsctū. Habuit ergo io
nathas paruulū filiū noīe miphiboseth vtroq; pede claudū: quē dauid ad se vo
cauit: cū ꝓdestinatio & ꝓscientia dei eum quē ad sæculi desideria & mūdana negocia exercenda sermone & actione debilē conspicit, ad dei ministerium eligit: quia quem mūdus per fastū elationis spernit: deus propter deuotionem humilitatis ac
F grit. Interpretatur enim miphiboseth de ore ignominia. Is enim cuius loquelam & presentiam superbia mundi despicit: dei dono vtilis ad spiritale ministerium i ecclīa apparebit. Quid est autē ꝙ dauid sibā seruum saul de stirpe ipsius interro gans inuenit miphiboseth. Nisi ꝙ xp̃s electorū numerum discutiendo inter eos qui contempti mundum reliquerunt ad se venire facit. Siba enim egressus ve
nit interpretatur: Machir vendens.

NI. DE LYRA ☞vel de infir.

✠ a ¶Audiuit autem thou. Hic ꝛ ponit sequens cōsideratio: ga frequēter cōtingit ꝙ aliq; fiūt amici: eo ꝙ sunt inimici eiusdē: & hoc mō thou: factꝰ est amicus dauid eo ꝙ debellauerat adadezer inimicū eius. & in signū amicitiæ misit sibi vasa aurea & argētea & ærea. b ¶Quæ & ipsa scti. & c. cōsecrauit vt inde fierēt illa ġ erāt necessaria in tēplo: ita ꝙ decæ
tero nō poterat humanis vsib⁹ applica
ri. Dicit aūt hic Ra Sa. ꝙ ꝓpter hoc ista bella dauid posita sunt in hoc ca. postq̃ ꝑ cedēs immediate in quo declarat volun tas dauid circa tēpli ædificationē: ga oia metalla ġ p ista bella acqsiuit ad opa tē pli fiēdi consecrauit. c ¶Fecit q̃s. Hic ponit debellatio quarti ppli. s. idumęorꝫ quos debellauit rediens de syria in valle salinarū: & hoc qđ dr. Fecit quo q; sibi da. nomē ō c. i. arcū triūphalē, vt cōiter dicunt expositores nr̄i: posuit in signū victoriæ habitæ de idumæis. Sed hoc non videt ꝓbabile: ga tale qđ fit ad laudē ꝓpter qđ saul increpatur de erectione arcus triumphalis. vt habetur. ō. j. li. xv. c. Propter quod Rab. Salo. hoc exponit de sepultura idumæorū tūc occisorū i ꝑlio:
quos

quos dauid fecit sepeliri: & in hoc acqsiuit sibi nomē bonū. Tū ga exerꝛuit circa mortuos op⁹ miæ. Tū qa scribit Deut. xxiij. b. Nō abominaberis idumæū: ga fr tu⁹ ē. Iacob em a q̃ descenderūt iudæi: & esau a quo descēderūt idumæi, fuerūt fres vterini vt hr Gen. xxv. & io iudæi & idumæi fres dicunt: ppt q̃ dauid eis se
pulturā exhibuit. & idē legit fecisse ioab j. lib. iij. xj. c. d ¶Et po. ſm i. cu. ne re bellaret & recederet ab eo. e ¶Et fa. est &c. sicut ꝓdictum fuerat Gen. xxv. c. Maior seruiet minori. f ¶Et ser. do. da. hoc additū est ad ostēdū ꝙ dauid ha buit ꝓdictas victorias nō virtute huma na, sed diuina. g ¶Et re. d. Hic ꝛ ostē ditur regni dauid ordinatio cū dr: h ¶Fa cie. q̃s da. su. recte sentētiādo. i ¶Et iu. debite exequēdo. k ¶Ioab autem fi. &c. Sic em regnū dñ ordinat intra se p iusticiā: ita extra se reprimendo aduersa rios p militiā. l ¶Iosa. fi. &c. a con. vnū nomē est indeclinabile: & significat idē ꝙ cācellarius: vt dicūt aliq. Aln aūt dicūt ꝙ est offm dictādi leges. In heb. hr hic: recordator. Et sic dicit Rab. Sa. ꝙ offi cium eius erat repetere seu recordari cas varios q venerāt ad dauid: vt p ordinem expedirent. s. primus primo, & sc̃d's sc̃do & sic de alijs. m ¶Et fa. scri. hębat em offm scribēdi gesta tēporū. Aln dicunt ꝙ scribebat lras regis. n ¶Banaias &c. fu. ce. & ph. i. sup sagittarios & balistas rios vt dicit trāslatio chaldaica. Filn aūt dauid sacerdotes erāt. i. maiores vel primi ad honores. vñ. j Paral. xviij. hr: Filn aūt dauid primi ad manū regis: nō em pōt di ci ꝙ essent sacerdotes, ꝓprie in tabernacu lo ministrātes: ga nō erāt de gne aaron.

¶In cap viij. vbi dr in postil. Faciebat q̃s dauid iudiciū recte sententiando.

ADDITIO Cū ſm pḥm i. iij. Po litico. ordinatio po puli q̃cipue depēdet ex maxio pricipatu, idcirco posteq̃ dicit ꝙ dauid faciebat iudi ciū & iusticiā &c. subiūgit sua optimā or dinationē in eius officialib⁹: in ḡbus to ta ordinatio regiminis principat⁹ ꝓtuali liter cōtinetur. vñ. Nā ad officiū ioab ꝑtine bāt oia illa ġ ad defensionē subditorū & iuasionē hostiū erāt necessaria: cum esset ꝓpe ipse princeps militiæ. Ad officiū vero io d, saphat ꝑtinebāt oia illa quæ ad iudicia particularia erāt necessaria per se, vel per alios expedīēda tanq̃ ad cancellariū. Ad officiū vero saruiæ ꝑtinebāt oia dictami na scripturarū ġ a rege vel suis iudicibus emanebant: seu in hist⁹rijs regalibus erāt reponēda. Ad officiū vero banaiæ filij io iadæ ꝑtinebat custodia regis: & executio iusticiæ ſpaliter criminalis: ġ cum manu valida & potēter exerceri solet: & hoc est qđ dicit. Sup celethi & pheleti. q ſm he braicā veritatē ġ in glo. in hoc loco hr: in terpretanꝛ interficientes & viuificantes qm ſm iudiciū regis vel officialium eius digni reseruabant ad vitā: alij ducebant ad mortē. Filij aūt dauid nō habebant no mē officij, sed dignitatis: erāt em maiores seu primi post regē ad honores.

ET dixit da. Hic ꝛ ponit oīdi ꝛ pietas dauid ad ꝓ ximum faciendo miam, erga domum saul propter iona than amicum suum. ġ pietas in tribus ostenditur. primo ga diligēter i quisiuit: qđ' notatur cū dicit: p. ¶Pu tasne &c. hoc ġsiuit dauid ab assistentia
✠hus sibi
Moraliter: o ¶Et dixit dauid. Putasne est aliquis &c. Et secundum
✠sensum lrālem p hoc ꝙ dauid mortuo ionatha q fuerat ei ami cissimus in vita diligēter ingsiuit de posteris eius vt eis exhibe ret bñficia: doemur amicitiam seruare post mortem: quod ta
men pauci faciunt: intantum ꝙ vulgari ter dicitur: mortuus non habet amicum. Sed'm aūt sensum allegoricū p ionathan q interꝑatur colūba dī, significat ip se xp̃s: q colūba dī amaritudinis felle ca rēs. Est etiā donū ex charitate paterna no bis datū. Ioh. iij. b. Sic de⁹ dilexit mundū vt Filium suū vnige. da. &c. Per filiū io nathæ claudū vtroq; pede significat qlibet xp̃ianus: q xp̃i filius est p baptismū. Claudus tñ est vtroq; pede. Nā ꝓnus est dupl'r ad cadendum in pēm. s. p ignorā tiam & infirmitatē. Per dauid ỹo potest intelligi bonus ꝓlatus qui talem ad am bulandū in via morū debilē debet foue re & nutrire cibis mēsæ suæ. s. alimēto sa cræ scripturæ, & sacramēto eucharistiæ: vt sic disponatur ꝙ ad mēsam gloriæ fi naliter transferatur.

ACtū est aūt Ca. X. a ¶Faciē miam &c. Qn̄ da uid fugit a facie achis regis geth venit ad naas regē āmō: q fecit cū eo miam. De naas itaq; venit ad spelūcā odollā: vbi venērt ad eū p̃ ei⁹ & mr̄: & ois dom⁹ ei⁹: inde p uenit ad moab: & dimisit apd eū p̃em & mr̄em & oēm domū suā. Quod ỹo dixit achis rex geth. Hic ne igredietur domum meā? Abnt ī de dauid & fugit i spelūcam odollā sub audiēdo de domo naas. Si ġ rit cur ad achis redierit qđ' pri⁹ fugerat. Int telligēdum est eū ad qđ' redīt fuisse filiū eius qđ' fugit. Vñ in sequēt⁹ de achis cū quo descēdebat dauid i ġliū filij⁹ fuisse dr̄ maoch. Nō em a pre ꝑ patronymicū sed a mr̄e sumpsit: ġ maacha vocabatur.

☞Tulit

NICO.DE LYRA

✠hus sibi: p q̃rū indiciū vocauit sibā, q̃ saul seruierat: vt ab eo certi⁹ de ḥ ing re. & in ꝑticulari. q. interrogatus rndit. B Diuisio. a ¶Superstes. i. o. de. p. cuius causa dicta fuit. ꝺ. iij. ca. Scd'o oñdit fidelitas dauid & ei⁹ pietas: eo ꝙ miphiboseth ġsitū dul citer recepit: qđ' notat cū dr: b ¶Et ait &c. Neti. timebat em eo ꝙ auus eius & patruus fuerāt inimici dauid: ꝓpter qđ' eū assecurauit: & sibi bñfacere, ꝓmisit di. Re stituā tibi oēs agros &c. c ¶Qui a. cū iuasionē hostiū erāt necessaria: cum esset ꝓpe adoratione duliæ. d ¶Dixit. q̃s ego sum. q. d. nullius momēti respectu tanti bñficij. e ¶Qm̄ re. oculo pietatis.

Super est filius ionathæ debilis pedibus. Vbi inquit est? Et siba ad rex dauid & tulit eum de domo ma chir filii amihel de lodabar. Misit ergo rex dauid & tulit eum de domo ma chir filii amihel de lodabar. Cum autem venisset miphiboseth filius ionathæ filii saul ad dauid: corruit in faciem suam & adorauit. Dixit q̃ dauid: Miphiboseth: Qui respō dit: Adsum seruus tu⁹. Et ait ei da uid. † Ne timeas: quia faciens fa ciam in te misericordiam propter ionathan patrem tuum: & restituā tibi omnes agros saul patris tui: & tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit: a †Quis ego sum seruus tuus quo niam respexisti super canem mor tuum similem mei? Vocauit itaq; rex siba puerū saul, & dixit ei: Om nia quæcunq; fuerūt saul & vniuer sam domum ei⁹ dedi filio domini g tui. Operare igit ei terrā tu & filii tui & serui tui, & inferes filio dñi tui cibos vt alatur. Miphiboseth h autem filius dñi tui comedet semp panē sup mēsam meā. Erant autem filii æ. xv. filii & xx. serui. Dixitq; si ba ad regem: Sicut iussisti dñe mi rex seruo tuo, sic faciet seruus tuus Et miphiboseth comedet super mē sam tuam quasi vnus de filiis regis Habebat autem miphiboseth filiū paruulum nomie micha. Oīs vero cognatio dom⁹ sibæ seruiebat mi phiboseth. Porro miphiboseth ha bitabat i hierl'm: ga de mēsa dauid regis iugiter vescebat: & erat clau dus vtroq; pede.

1.re.21.c. Ibi.27.a. Ibi.22.d. 1.re.21.a. Ibi.22.a. Quæstio 1.re.27.a

ETactum est au Ca. X. i tem post hæc vt morereꝛ rex filiorum ammon, & re gnaret anon filius eius ꝓ a eo. Dixitq; dauid: Faciam mīseri k cordiam cum anon filio naas: sicut fecit pater eius mecum misericor diam. Misit ergo dauid consolans l cum per seruos suos super patris in teritu. Cum autem venissent seruꝫ dauid in terrā filiorū ammō dixerūt principes filiorum ammon ad anō dñm suū: Putas q̃ ꝓpter honorem n patris tui misert dauid ad te cōso latores: & nō ideo vt inuestigaret & exploraret ciuitatem & euerteret eā

C Moral'r.

D

Diuisio. †1.re.18.

†1. pa.16 a.

Moral'r.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Tulit itaq; &c. Significant hæc bellū diaboli ꝓ ecclīam. Anō em i. dolor eoꝝ diabolū significat q̄ admonitarū. i. malignorū spūum. rector ꝑli mœroris & ſpi angustia ꝓstituti: q cōprimere vel angustiare hoies desiderat. Radit ergo anō barbā dimidiā nūciorū dauid cū diabolus quorūdā ꝓdicatorum ꝓmonē vel ꝓuersationē corrūpēdo maculat. Præcidit tunicas vſq; ad inguina: cum turpia facta q̄ ꝓsuadet in oculis hoim reuelat. His necesse est sedeant i hierico donec crescat barba, ne sint opprobriū aliorum: & anathema oim. i. donec incremēta ꝟtutū in eis nascant: & digni habeant pñtari suo regi. Dauid aūt nr̄ milites suos insultos esse nō patitur: sed exercitu cōgregato suorū iniuriā vindicat: nec solū ad uersarios p victoriā suorū victoriam ꝓfundit, sed & in extremo iudicio ꝑpetuis ignib⁹ tradit. Ca. XI.

Actū est aūt ver. &c. b ¶Tpe quo fo. i. vere: quādo pulsa frigoris asperitate pabula reperiunt iumentorū. in heb. ita legit: eo tpe quo reges ad bella proceſſerāt misit dauid ioab &c. Proceſſerāt. ſ. ad pugnam ꝛ dauid rex roob, & ishtob ſoba & maacha q reges syriæ fuerūt & pugnare voluerunt contra dauid oppugnati a rege moab: ſed deuicti sunt.

☞Dum hæc

F NICO.DE LYRA

c✠ a ¶Tullit i. &c. anō. qa tūc tpis erat maximū vituperiū: & adhuc est in terra illa in qua hoies sine barba reputantur q̄si mulieres. b ¶Et præ. ve. &c. ita q̄ appebāt verēda eorū. d ¶Manete in hie. quæ erat in principio regni dauid ex illa parte vñ veniebāt: vt sic nō apparerent inter hoies cū turpitudine sibi illata. f ¶Videtes autem ſi. &c. q̄a cognouerūt q̄ nō ex fraudulentia, ſed ex vera amicitia nūcios miserat: & ñ non recognouerūt culpā: nec petierunt veniam ſed magis ꝓparauerūt ſe ad defendendū ſuā ſtulticiā vocādo alios i ſuū auxiliū ꝺ dauid: q̄d ſcm̄ eorū notabile ſr aggrauauit. g ¶Q̄d cū au. da. Hic ꝓñ ponē. vidicatio ꝓdictæ iniuriæ p viā iuſticiæ: & ꝟ notat. &c. Q̄d cū au. da. ſ. filios ammon obſtinatos in ſua malicia h ¶Miſit ioab &c. ad vindicādum opprobriū ſibi illatū: nō zelo vindictæ. ſed amore iuſticiæ. i ¶Syrus aūt ſo. & ro. &c. iſti libenter iuuabāt filios ammon, vt p hoc eſſent liberati de tributo dauid. k ¶Vidēs er. ſo. ex ad. i. aū & retro. Sic em diuiſerant aduerſa m̄ ſuū exercitū vt icluderent filios iſrael: propter quod ioab exptus i bellis diuiſit exercitū in duas partes: vt quelibet pars hr̄et hoſtes in fronte: & ſic ſecurius poſſent pugnare: & p iſtā viā habuerūt cōtra vtroſq; victoriam Cætera patent vſq; ibi: I ¶Vidē. &c. q̄m corruiſſuam debellationē & confuſionē vt poſſent

a miſit dauid ſeruos ſuos ad te? Tulit itaq; anon

a ¶& diabolus priſtinā fortitudinē

eripit.

ſeruos dauid: rāſitq; dimidiā partē barbæ eo

a ¶& diabolus caſtitatis dignitatem nudat & turpia quæ perſuaſit reuelat.

ū: & p̄cidit veſtes eorum medias vſq; ad nates: & dimiſit eos. Quod cū nunciatum eſſet dauid, miſit ī occurſum eorū: Erant em̄ viri cōfuſi turpiter valde. Et mandauit eis dauid: Ma ꝙ

a ¶ſub anathemate pœnitentię.

nete in hiericho donec creſcat barba veſtra: & e tunc reuertimini. Videntes autem filii ammon f q̄ iniuriam feciſſent dauid: miſerunt: & conduxerunt mercede ſyrum roob & ſyrū ſobā viginti milia peditum: & a rege maacha mille viros: & ab iſtob decem milia virorum. Quod cum g audiſſet dauid, miſit ioab & omnem exercitū h bellatotū. Egreſſi ſunt ergo filii ammō: & direxerūt aciē añ ipm in ītroitū porte: Syr⁹ aūt ſoba & roob & iſtob & maacha ſeorſum erāt in cāpo. Vidēs igitur ioab q̄ præparatum eſſet ad k uerſum ſe ꝓliū, & ex aduerſo & poſt tergū: elegit ſibi ex oīb⁹ electis iſrl'. & ītruxit aciē cōtra ſyrū. Reliquam aūt partem ppli tradidit abiſai fratri ſuo. Qui direxit aciem aduerſus filios ammon. Et ait ioab: Si ꝓualuerint aduerſum me ſyri: eris mihi in adiutorium: Si autem filii ammon præualuerint aduerſum te: auxiliabor tibi. Eſto vir fortis: & pugnemus ꝓ ppl'o nr̄o: & ciuitate dei noſtri: Dñs aūt faciet q̄d bonum eſt in cōſpectu ſuo. Iniit itaq; ioab & populus eius q erat cū eo certamē cōtra ſyros. Qui ſtatim fugerūt a facie eius. Filii aūt ammon videtes q̄a fugiſſent ſyri, fugerunt & ipſi a facie abiſai: & ingreſſi ſunt in ciuitatem. Reuerſuſq; eſt

a ¶al's: Videntes igitur filii ammon q̄m

ſyrus expauit.

ioab a filiis ammon: & venit hierl'm. Videntes i igitur ſyri q̄m corruiſſent corā iſrl': congregati ſunt pariter. Miſitq; adadezer & eduxit ſyros q erāt trās fluuium, & adduxit exercitū eorum Sobach aūt magiſter militiæ adadezer erat princeps eorū. Q̄d cū nūciatū eſſet dauid contraxit oēm iſraelē & trāſiuit iordanē: venitq; in helema Et direxerūt aciē ſyri ex aduerſo dauid: & pugnauerūt cōtra iſrl'. Fugeruntq; ſyri a facie iſrl'. Et occidit dauid de ſyris ſeptingentos currus: & xl. milia eqtū: & ſobach principē militiæ p cuſſit, q ſtatim mortu⁹ ē. Videtes aūt vniuerſi reges qui erant in præſidio adadezer victos ſe eſſe ab iſrl' expauerūt & fugerūt quinquaginta & octo milia corā iſrael. Et fecerūt pacem cum iſrael: & ſeruierūt eis. Timuerūtq; auxilium ſyri præbere filiis ammon. Cap. XI.

Factum eſt aūt vertente anno eo tpe quo ſolent reges ad bella procedere, miſit dauid ioab & ſeruos ſuos o cum eo & vniuerſum iſrael: & vaſtauerunt filios ām̄o & obſederūt trabbach. Dauid p

A a aūt remanſit in hierl'm. Dum hæc agerentur accidit quadā die vt ſur

a ¶manu ſortis: vel viſu deſiderabi

lis. b ¶declinante iam mundo.

geret dauid de ſtratu ſuo poſt mēri

a ¶In ſole poſuit tabernaculū ſuū.

corpus. ſ. q̄d aſſumpſit cūctis patefecit.

diem, & deambularet in ſolariō domus regiæ: Viditq; mulierem ſe la a

a ¶pter fluxū mēſtruorū: vt q̄dā

volunt.

uantem ex aduerſo ſuper ſolarium ſuum. Erat autem mulier pulchra valde. Miſit ergo rex & requiſiuit b quæ eſſet mulier. Nunciatumq; eſt bei: q̄ ipſa eſſet bethſabee filia heliā

a ¶.i. diaboli: q falſo dixit. Lux mea dei: iōq; deo terra viuentiū merito abſciſſus. Ethęus vel recheus em̄ abſciſſus.

vxor vriæ ethæi. Miſſis itaq; dauid nunciis tulit eam. Quæ cum ingreſſa eſſet ad illum, dormiuit cum ea. Statimq; ſanctificata eſt ab immū c

a ¶.i. menſtruali effuſiōe.

dicia ſua: & reuerſa eſt in domum ſuam concæpto fœtu. Mittensq; nunciauit dauid, & ait: Concæpi. Miſit autem dauid ad ioab, dicēs: d Mitte ad me vriam ethæum. Miſitq; ioab vriam ad dauid. Et venit vrias ad dauid. Queſiuitq; dauid f q̄ recte ageret ioab & populus: & quomodo adminiſtraret bellū. Et dixit dauid ad vriam. Vade in do g

a ¶Poſt laborem balneis vte

re. partem poſuit pro toto corpore: non em̄ tantus vir diſcalciatus incēdebat.

mum tuam & lāua pedes tuos. Et egreſſus eſt vrias de domo regis:

a ¶vt refectus delitioſe ꝓuocat' libidine dormiret cum vxore: & ſic adulterium lateret.

ſecutusq; eſt cum cibū regi⁹. Dor h miuit autem vrias ante portam domus regiæ cum aliis ſeruis domini ſui: & non deſcendit ad domum ſuam: Nunciatumq; eſt dauid a dicentibus: Non iuit vrias ad domum ſuam. Et ait dauid ad vriam: Nunquid non de via veniſti? Qua i re non deſcendiſti in domum tuā? Et ait vrias ad dauid: Arca dei & iſrael & iuda habitant in papilionibus: & dñs meus ioab, & ſerui domini dei ſup faciē terræ manent & ego ingrediar domum meā vt comedam & bibā & dormiā cum vxore mea? Per ſalutem tuā: & p ſalutē animæ tuæ non faciam rem hanc. Ait ergo dauid ad vriā: Mane hic etiam hodie: & cras dimittam te. Manſit vrias in hieruſalem in die

dei. Iudaic⁹ em̄ popul⁹ q de accepta legis ſcia extollitur q̄ſi dei luce gl'iatur. Se huic dauid vxorem abſtulit: ſibiq; ꝓiuxit: qa manu ſortis redēptor apparēs, dum de ſe ſpūaliter legē loq̄ innotuit: p hoc q̄d ſuā extra l'am tenebaſ: hāc a iudaico ppło extraneā demōſtrauit, ſibiq; ꝓiunxit: qa ſe p illā ꝓdicatū declarauit. Vrīā tū ad do

☞mū monet

C

NICO.DE LYRA

c✠ a ¶Viditq; mulierē ſe lauantem ex aduer. ſuper ſo. ſu. Ex quo patet q̄ aſpectus impudicus eſt valde periculoſus: qa dauid tā ſctūs & bonus p hoc fuit tractus in adulteriū & ex ꝓnti ad homicidiū, ꝓditorie ꝓcuratū. vt ex ſequentib⁹ apparebit. b ¶Miſit ergo rex & re. Ad hoc em̄ quæſiuit vt ſcīret ſi eſſet ſolita: vt ſic eā acciperet i vxorē & licite cognoſceret eā. nualeſcēte tū tentatione, ſciens q̄ eſſet maritata: nihilominus mandauit pro ea adducenda: & cōmiſit adulterium c ¶Statimq; ſan. eſt ab im. &c. i a fluxu mēſtruorū. nō qa tūc patereſ mēſtrua q̄ dauid eam cognouit: qa tūc mulieres ſunt turpis coloris & abominabiles ad actū carnalē & de ipſa dr̄ hic q̄ erat pulchra valde: dr̄ g tūc purgata a menſtruis futuris vſq; ad partū: qa in illo coitu cōcepit: vt patet in textu. poſt ꝓceptionē aūt ceſſat fluxus menſtruorū, qa ſanguis ille cedit in formationē fœtus & ei⁹ alim ētū. d ¶Miſit aūt dauid ad ioab dicēs &c. Hic ꝓñ quæritur cælatio facti eum dr̄. e ¶Mitte ad me vriā. Ad hoc em̄ pro ipſo mādabat: vt vxorē ſuā cognoſceret & ſic crederetur puer naſciturus eſſe ſuus & ſic p̄cm̄ dauid occultaretur: & mulier a lapidatione quæ fm̄ legem ei debebaſ ꝓſeruaretur. f ¶Quæ ſiuitq; da. &c. hoc g̃ſiuit vt ſtatum ſui exercitus ſcīret: & vrias cām ſui aduentus non perciperet g ¶Vade in do. tu. & la. pe. i. vtere balneo ꝓpter fatigationē laboris præceden tis. Et p lotionē pedum deſignaſ ablutio totius corporis intelligendo a parte totum. h ¶Secutusq; eſt eum ci. re. vt ſic p balneum & cibū delicatū ꝓuocaref ad coitū. Cætera patēt vſq; ibi: i ¶Nū qd nō de v. lō. ve. q. d. in exercitu ſui fri in labore & ſiſr in via veniendo inde & ideo indiges recreatione. k ¶Et ait vrias, ſe excuſando valde fideliter.

l ¶Arca dei &c, quia tunc erat portata ad exercitum: ſicut fuerat tempore ſaul: ꝓut hr̄. ſ. i. libro xiiii. c. ad dandum cōſidētiā bellatoribus. Cætera patēt vſq; ibi

c✠ Et voca uit Moral'.

✠nobis: & q̄s ociosos a bonis inueniunt ad peccatum inducūt. Propter quod dicit Hiero ad Ruſticum: Semp aliq̄d boni facito: vt te diabolus inueniat occupatum. a ¶Viditq; mul. la. ſe ex ad. Per hoc autem q̄ dauid ſctūs & deuotus ex impudico aſpectu p̄cm̄ incurrit adulteriū, & vlterius homicidiū, ꝓditorie perpetrati: nobis oſtenditur, quanta diligentia debeat adhiberi in cuſtodia ſenſus viſus & etiam qa dr̄ Thren. iii. ſ. Oculus meus depredatus eſt ai am meam in cūctis filiabus vrbis meæ Et idem videtur de cuſtodia aliorum ſenſuum Hiere. ix. ſ. Aſcendit mors per feneſtras meas. Senſus em̄ exteriores ſunt quaſi quædam corporis feneſtræ per quas tentationes contra latrones ad interiora ingrediuntur bona gratiæ rapientes.

D

B

Oculoſi illecebra.

Ioh'. 4. b. Moral'.

Pſ. 18. b.

mum monet ire: & pedes lauare: qa icarnat⁹ iudæis ꝓcipit: vt ad ꝓsciam redeāt: & sordes operū fletibus tergāt: vt spāli mādata legis intelligāt: & post tātā duriciā ꝙceptorū fontē baptismi inuenientes ad aquā post laborē currāt. Sed vrias q arcam dñi esse sub

illa & altera. Et vocauit eum dauid a vt cōederet corā se & biberet & inebriauit cū. Qui egressus vespere dormiuit in stratu suo cū seruis dñi sui: & in domū suā nō descendit: † Factūb est ergo mane & scripsit dauid epl'am ad ioab misitq; p manū vrie scribēs īepl'a. Ponite vriam ex aduerso belli c vbi fortissimū ē ꝓliū & derelinqte eū a vt pcussus intereat. Igit' cū ioab obꝺ sideret vrbē: posuit vriam i loco vbi sciebat viros esse fortissimos. Egressi qꝙ viri de ciuitate bellabāt aduersum ioab: & ceciderūt de pplo seruorum g dauid: & mortu⁹ est etiā vrias ethæ⁹. Misit itaq; ioab & nunciauit dauid oīa verba ꝓlii: Præcæpitq; nūcio dicēs: Cū cōpleueris vniuersos sermones belli ad regē: si cūb videris īdignah ri: & dixerit ꝙre accessistis ad murū i vt ꝓliaremini? An ignorabatis ꝙ multa desup ex muro tela mittāt? Quis pcussit abimelech filium hierobaal? † Nōne mulier misit sup eū fragmen k molæ de muro & interfecit eū in thebes? ꝙre iuxta murum accessistis: Dices: Etiā seru⁹ tu⁹ vrias ethæus occubuit. Abiitq; ergo nūci⁹: & venit & narrauit dauid oīa q̄ ei ꝓcæpat ioab. Et dixit nūcius ad dauid: Præualuerunt aduersum nos viri: & egressi sūt ad nos in agrū. Nos aūt facto īpetu, pſecuti sumus eos vsq; ad portā ciuitatis: & direxerunt iacula sagittarii ad seruos tuos ex muro desup: mortuiq; sunt de seruis regis. Quinetiā seru⁹ tu⁹ vrias ethæ⁹ mortuus est. Et dixit dauid ad nūciū: Hæc dices ioab: Nō te frāgat ista res: Varius em̄ n euentus est belli: & nūc hunc: & nunc illum consumit gladius: Cōforta bellatores tuos aduersus vrbem vt destruas eam: & exhortare eos. Audiꝝ uit aūt vxor vriæ ꝙ mortu⁹ eēt vrias vir suus: & planxit eum. Transactoq; o luctu, misit dauid & introduxit eā ī a ¶ Iā obstinatio culpę occasionē nō habet defensionis & iō recte ꝓpheta mittitur.

domū suam: & factā est eī vxor. Pepit q̄ ei filium. Et displicuit verbū hoc quod fecerat dauid coram domino.

Vnde dauid reprehenditur a deo nunc adulter per prophetam. qd' quidem pcm̄ etiā verificatur per cōfessionē ipsius dauid vt infra. xij. capit. & in aliis multis locis. Si autem fictio ista Raba. Sa. & aliorum

Sa. & aliorū sequētiū esset vera: tūc dauid nunq̄ fuisset re' illius adulterij. nā vxor vrię esset libera a die dationis libelli: q̄ cessarat ipſ̄ prima ꝓuictiois dauid cū ea vt patet manifeste. Causam aūt quam assignat Ra. Sa. ad dationē hui⁹ libelli repudij dicit q̄ hoc fiebat ad finē: q̄ si viri in bello morerent vxores libere possent cōtrahere. q̄ quidem causa est penit⁹ inanis & vana. nam licet talem libellū repudij nūq̄ darent, adhuc vxores possent ꝓhere maritis mortuis. Manifestum est em̄: q̄ i mortalterius ꝓuigis soluit vinculū mr̄imonialiter: etiā si libellus repudij non ꝙcederet vñ talia nō videnf interponēda inter expositiones sacrarū scripturarū nisi forte ad detegendū errorē male sentientiū: vel in derisionem taliter fabulantium.

REPLICA In ca xj. vbi postil. allegat dictum Rab. Sa. de libello dato vxoris a viris ꝓcedētib⁹ ad bella, & cætera q̄ inde sequunf. Istud dictū Bur. rephēdit sicut rephensione dignū est. sed q̄ dicit hmōi erronea dicta in expositione non miscēda: nō videf erudite dictū. qa sc̄ī doctores hæreses & errores in libris suis explicant: non vt approbent, sed vt derideant & falsitatem eorū ostēdant. Ita & hoc post. facit qa & dauid cōmisisse adulteriū sæpe ostēdit: nec eum rigore huius dicti Ra. Sa. ab adulterio excusari ꝓmittit. Nec videf posse excusari stante etiam dicto Ra. Sa. quia etsi talis libellus daref: ante tñ mortē sui mariti nō haberet effectum. qm̄ ante mortem cōiūcta alteri adulteriū cōmisisset: sicut in ꝓposito casus bersabee habet.

B GLO. ORDI.

sinū: quāto deus miæ fauore nos ꝓtinet. Ecce qui de virtute se extulit: per vitium ad humilitatem redit. Qui vero acceptis virtutib⁹ extollit: non gladio, sed medicāmēto vulnerat. Virtus em̄ medicamē tum: vitiū vulnus. Quia ergo de medica vxor vriæ cōcepat post recessum mariti sui: iō ipso mortuo euadebat pœnam lapidationis. o ¶ Transac. lu. hoc est tē pore determinato lugendi: qa post mortē virorū vxores eorum p aliquod tempus portabant vestes lugubres: & istud ꝙsvocatur ꝙs luctus.

¶ In ca. xj. vbi dī post. Ad cui⁹ plenio rē intellectū sciēdū q̄ hic dicit. Ra. Sal. q̄ viri ꝓcedētes ad bellū dabant vxoribus suis libellum separationis.

ADDITIO Sicut Rab. Sa. & alij heb. expositores fa pe corrūpunt verū intellectū scripturarū prosequendo l'ram pluſ̄q̄ oportet: in gb⁹ verificatur illud. L'ra occidit. ſ. Cor. ſ. b ita q̄ ꝙ pluries labuntur in oppositio vitioso & extremo. s. fabulando: multa contraria l'ræ & q̄nuſ̄q̄ scripturis autēticis repiunf: & in talib⁹ de eis ꝓficatur illud Ps. cxvij. f. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua: vt pater in hoc passu. Nā hæc assertio Ra. Sa. dependet ex opinione quorūdā talmudistarum asserentium q̄ dauid nunq̄ fuit adulter cum vxore vriæ. ad qd' fundandū singūt illud de libello separationis quod ꝓ̄ dixit Ra. Sa. quod est falsissimum: & maxime contra textus planos huius historiæ. qd' quidem pcm̄ etiā verificatur per cōfessionē ipsius dauid vt infra. xij. capit. & in aliis multis locis. Si autem fictio ista Raba. Sa. & aliorum

Sa. & aliorū sequētiū esset vera: tūc dauid nunq̄ fuisset re' illius adulterij. nā vxor vrię esset libera a die dationis libelli: q̄ cessarat ipſ̄ prima ꝓuictiois dauid cū ea vt patet manifeste. Causam aūt quam assignat Ra. Sa. ad dationē hui⁹ libelli repudij dicit q̄ hoc fiebat ad finē: q̄ si viri in bello morerent vxores libere possent cōtrahere. q̄ quidem causa est penit⁹ inanis & vana. nam licet talem libellū repudij nūq̄ darent, adhuc vxores possent ꝓhere maritis mortuis. Manifestum est em̄: q̄ i mortalterius ꝓuigis soluit vinculū mr̄imonialiter: etiā si libellus repudij non ꝙcederet vñ talia nō videnf interponēda inter expositiones sacrarū scripturarū nisi forte ad detegendū errorē male sentientiū: vel in derisionem taliter fabulantium.

REPLICA In ca xj. vbi postil. allegat dictum Rab. Sa. de libello dato vxoris a viris ꝓcedētib⁹ ad bella, & cætera q̄ inde sequunf. Istud dictū Bur. rephēdit sicut rephensione dignū est. sed q̄ dicit hmōi erronea dicta in expositione non miscēda: nō videf erudite dictū. qa sc̄ī doctores hæreses & errores in libris suis explicant: non vt approbent, sed vt derideant & falsitatem eorū ostēdant. Ita & hoc post. facit qa & dauid cōmisisse adulteriū sæpe ostēdit: nec eum rigore huius dicti Ra. Sa. ab adulterio excusari ꝓmittit. Nec videf posse excusari stante etiam dicto Ra. Sa. quia etsi talis libellus daref: ante tñ mortē sui mariti nō haberet effectum. qm̄ ante mortem cōiūcta alteri adulteriū cōmisisset: sicut in ꝓposito casus bersabee habet.

Diuisio. GLO. ORDI.

Mīsit ergo dominus nathan. Ca. XII.

Hic consequenter describitur humilis recognitio peccati. Et primo ponitur peccantis reprehensio sc̄d'o

Mīsit ergo dominus nathan ad dauid. Qui cum venisset ad eum dixit ei: Respona ¶ cū prælati ecclesiæ potētes arguunt: pri⁹ de mihi iudicium, Duo viri erant b quasdam similitudines velut de alieno negocio inducunt.

in ciuitate vna: vnus diues: & alter pauper. Diues habebat oues & boues plurimos valde: pauper autem c nihil habebat oīno: ꝓter ouem vnā paruulā. quā emerat & nutricrat & q quæ creuerat apud eū cum filiis ei⁹ simul, de pane illi⁹ comedēs: & de f calice ei⁹ bibēs: & in sinu illius dormiēs: erat ꝓ illi sicut filia. Cū autē g peregrin⁹ qdā venisset ad diuitē: pcēs ille sumere de ouib⁹ & de bob⁹ suis, vt exhiberet conuiuiū peregrino illi q̄ venerat ad se: tulit ouē viri paupis: & ꝓparauit cibos hoī illi

a ¶ post similitudines recta sūtam q venerat ad se. Iratus aūt īdigna contra se quasi in alterum proferunt ꝓtentes.

tione dauid aduersus hoīem illū i i mis, dixit ad nathan: † Viuit dñs q̄m filius mortis est vir q hoc fecit h Quē reddet in quadruplum: eo q i fecerit verbū istud & non pepercerit.

¶ Tandem prælati modis cōgruentibus de proprio reatu potentes, feriant iam i nulla sui defensione erectos quippe snia ꝓpriꝝ oris ligatos.

Dixit aūt nathan ad dauid: Tu es k ille vir qui fecisti hanc rem. Hæc dicit dñs deus isr̄l: Ego vnxi te in regē sup israel: & ego erui te de ꝓ manu saul: & dedi tibi domū dñi tui, & l vxores dñi tui in sinu tuo: dedicq tibi domum isr̄l & iuda & si parua sunt ista, adiiciam tibi multo maiora. Quare ergo cōtēpsisti verbum dñi vt faceres malū i cōspectu meo Vriam ethæum pcussisti gladio: & m vxorē illi⁹ accæpisti tibi vxorē: & iterfecisti eū gladio filiorū ammon Qobrem non recedet gladius de n domo tua vsq; in sempiternum: eo q̄ despexeris me & tuleris vxorem vriæ ethæi vt esset vxor tua. Itaq; hæc dicit dominus: Ecce ego suo scitabo sup te malū de domo tua: & tollam vxores tuas in oculis tuis & dabo proximo tuo: & dormiet p cum vxoribus tuis in oculis solis huius. Tu em̄ fecisti absconditē: ego vero faciā verbū istud in conspectu omnis israel, & in cōspectu solis huius. Et dixit dauid ad na⁊ q

sio. sc̄d'o reph̄ensi humilis confessio, ibi Et dixit dauid ad nathan. Prima in duas quia primo in reprehensione dauid parabola proponitur. secundo exponitur ibi: Dixit autem nathan. Circa primum dicitur: b ¶ Duo viri erant. scilicet dauid & vrias. c ¶ Pau. aūt &c. præter ouem vnam. i. vxorem vnicā dauid aūt habebat plures: vt patet ex supradictis. d ¶ Quā emerat. dando pro ea dotem e ¶ Et nutricrat. quia accæperat tam paruulam. f ¶ De pane illius comedens &c. qa cōicabat cum eo in cibo & cto. g ¶ Cū aūt peregrinus &c. i. diabolus qui alienatus est a cōtate ciuium cœlestium per obstinationem in peccato cui dauid fecit conuiuium per cōsensum in adulterium, & homicidiū in opus deductum: qa diabolus in talibus delectaf. Talem autem parabolam proposuit nathan ipſ̄ dauid, vt ignorās seipſum condēnaret: & sic frontē non haberet defendēdi pcm̄ suum. Ideo subditur sententia dauid: h ¶ Filius mortis est vir qui hoc fecit. i. dignus morte propter horrorem facti. i ¶ Quē reddet in quadruplum. Hoc sententiauit ꝓ̄m legem quæ habetur Exo xxij. a. ſ. q̄ ꝓ furto ouis reddatur quadruplum. & sic factum ei est: qa ꝓ morte vriæ mortui sunt quattuor filij eius. ſ. primus filius bersabee: absalon: amnon: & adonias: vt habetur ex sequentibus. k ¶ Dixit aūt nathan. Hic consequēter hæc parabola q̄dicta exponitur contra ipſum dauid. Et patet sententia ex prædictis: paucis excæptis q̄ discurrent. l ¶ Et vxores dñi tui in sinu tuo. Licet nō legaf q̄ dauid vxores saulis accæperit: tñ dñs tantā potestatem ei dedit, q̄ poterat accipere: & forsitan aliquas accæpit: qa nobiles erant. nō enim oia scripta sunt. m ¶ Vriā ethæū pcussisti gladio. qa ex eius mādato factū fuit: vt patet ex q̄dictis: & ille facit rem cuius auctoritate fit. n ¶ Qobrē non recedet gladius de domo tua. qa frater occidit fratrem: vt absalon amnō: vt habetur infra cap. seq & salomon adoniam: vt habetur j. iij. li q̄ ca. Et filius insurrexit contra patrem. s. absalon contra dauid: vt habetur j. xv. ca. Ideo subditur: o ¶ Ecce ego suscita. super te malum de domo tua. s. absalon filium tuum volentem inuadere regnum. p ¶ Et dormiet cum vxoribus in oculis solis hu. i. manifeste coram omnibus: prout habetur j. xv. capitulo. q ¶ Et dixit dauid. Hic cōsequēter ponif ipſius dauid humilis confessio & pœne temperatio & sc̄d'o humana cōsolatio ibi: Et cōsolat' est. tertio reaccipitur historiæ narratio, ibi: Igitur pugnabat. circa primū dī: ¶ Et dixit dauid. ore & corde.

✠ Peccaui

Moral'r. a ¶ Misit ergo dñs na. ad da. &c. Per nathā ꝓphetā pōt intelligi bonus ꝓdicator q̄ vbū dñi habet nūciare ad mo dū ꝓphetæ. propter qd' sicut nathā pcā dauid regis nō palliauit, sed efficaciter reprehendit: sic prædicator peccata porentum publica nō debet palliare, sed efficaciter cōtra ea ꝓdicare: exēplo xpi q̄ peccata scribarū & pōtificū efficaciter rephēdit q ¶ Et dixit da. ad na. &c. Per hoc autem q̄ dauid se non excusauit, sed statim peccatū suū tanq̄ vere pœnitens humiliter recognouit: exēplū dedit oīb⁹, & specialiter potētib⁹ vt peccata sua nō defendāt, sed humiliter cōfiteanf vt venīā ꝙseq

¶ Secunda pars. p ✠ mereanf

Moral'r.

Diuisio.

Diuisio.

† 2. qō. 7. nos si. §. item cū dauid.

als † do mo.

† 3. q. 7. § fina.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Dixitq; nathan. Oia tu q̄, p̄ p̄cō q̄dicta sunt. Ca.XII.
ei postmodū toleravit. Deus delictū deleri: sed inultum nō deserit
Aut em̄ homo in se pœnitens punit: aut deus hæc cum hoīe vin
dicās pcutit. Nō igit̄ p̄cō parcitur: ga sine vindicta nō laxat. Sic
em̄ dauid audire post cōfessionē meruit: dñs trāstulit p̄cm̄ tuum
& tm̄ multis post cruciatibus affli
ctus effugiens reatum culpæ quā
perpetrauerat exoluit. Sic nos sa
luti⁹ vnda a culpa primi paren
tis absoluimur: sed absoluti quo
q; adhuc carnaliter obimus quia
delicta nostra vel per nos vel per
seipsum deus refecat etiam cum
relaxat. Ab electis enim suis iniq
uitatum maculas studet tempo
rali afflictione tergere: q̄s in eis
perpetuo non vult videre.
b ¶Misitq; ioab. Hæc victo
ria dauid quam ioab inchoauit:
& ip̄e perfecit significat victoriā
nostri regis. Dux em̄ p̄ hostes bel
lum gerit: cum p̄dicatorū ordo
cōtra mūdi potentes scutū fidei
opponit. Sed victoria ad christū
refertur: cui omnis ptās & poten
tia regni ascribitur. Deus est em̄
qui operatur in nobis & velle &
perficere. Coronā ergo regis ho
stilis ppli tulit dauid: & sibi dia
dema fecit cum xp̄s diabolo re
gnum auferens sibi insigne deco
rū paravit. Est em̄ dauid corona
conuentus catholici populi: q ca
put nostrum. i. xp̄m fide & cōuer
satione coronat & ambit. Om
nis em̄ sc̄orum labor certamen,
& victoria ad hoc norem eius refer
tur. Rabbath ciuitas regni am
mon: quæ nunc philadelphia vo
catur: & interpretatur multitu
do. Et in euangelio dicitur: quia
multi venient ab oriente & oc
cidente & recumbent cum abraā
isaac & iacob in regno cœlorum
c ¶Vrbs aquarum. Propter
abundātiam quæ ibi erat aquæ.
vel vt quidam dicunt ppforum.
☞ Et tulit

NICO.DE LYRA

a ¶Peccaui domino, non
defendens p̄cm̄ suū: sed humil⁹
recognoscens, ppter qđ sequitur
pœne temperatio, cum dicitur:
b ¶Dñs quoq; transtu. pecca
tum tuum, q̄tum ad culpā remit
tendo, ppter pniam tm̄ā: & q̄tum
ad pœnā tēpe rando cam: ga licet
sis homicida & morte dignus:
tm̄. c ¶Nō morie, in p̄pria p̄so
na: sed in filio tibi nato. cui⁹ cau
sa subditur: d ¶Qm̄ blasph.
&c. quia homines ignorantes &
mali ex hoc blasphemabant iu
dicia dei occulta: dicentes eum
iniuste egisse: reprobando saul
& eligendo dauid qui satis pe
iora fecerat q̄ saul. e ¶Per
cussitq; dominus paruulum.
infirmitate icurabili simpliciter
per naturam. ideo subditur.
f ¶Et desperatus est. s. dauid de
sanatione pueri per viam naturæ
& artis medicinæ: quia tamen
deus poterat eum sanare. iō sub
ditur: g ¶Deprecatusq; est
dauid &c. quia nesciebat si ver
bum dñi de morte pueri fu isset dictum per sententiā diffinitiuā quia tunc non orasset pro eius sanitate aut per cōminationem tm̄. sicut Ionæ. iij. b. dr̄: Adhuc xl. dies: & ninive subvertetur: q̄uis tamen nō fuit subuersa: eo q̄ niniuitæ egerunt pœnitētiam. ppter hoc dauid interrogatus de fletu, p puero q̄dm viuebat: & consolatione sua ipso mortuo de q̄ mirabantur homines sui: vt patet i littera, rndit. h ¶Dum em̄ adhuc viueret ieiunauī & flebam, pro eius sanitate impetranda. i ¶Dicebā em̄. i. in corde meo cogitabā. k ¶Quis scit si forte donet eū mihi dominus, & vi. &c., ppter pniam Dei & afflictionē meā. l ¶Et consolatus est. Hic ꝑnr ponitur ip̄ius dauid aliqualis consolatio: eo q̄ dñs p̄cm̄ suū remisit q̄ntum ad culpā & tēperauit q̄tum ad pœnā. vt p̄dictū est: & iō ꝑnr cōsolatus è bethsabee vxorem suā. Ingressusq; ad eā dormiuit cum ea. Quæ genuit filiū: & vocauit nomē ei⁹ salomō. Et dñs dixit eū. †Misitq; eū i manu nathā. pphetæ: & vocauit nomen ei⁹ amābilis dño: eo q̄ diligeret eū
a ¶In hebr̄o, idida. i. dilect⁹ dñi, ppt̄ dñm. s., ppter gratuitā
a ¶qđ cum adiectione, scribit⁹ rabbath: sicut hic qđ sine adiectione, rabba.
dñs. Igitur pugnabat ioab contra rabbath filiorum ammon: & expugnabat vrbē regiā. Misitq; q
ioab nuncios ad dauid dicens: Dimicaui aduersum rabba: & capienda est vrbs aquarum. Nunc
igit̄ cōgrega reliquā ptē ppli: & obside ciuitatē & cape eā: ne cum a me vastata fuerit vrbs, nomini meo ascribat victoria. Congregauit itaq; dauid oēm populū: & profectus est aduersum rabbath. Cumq; dimicasset cœpit eam. † Et tulit a
a ¶Qui humiliter confitetur veniā mox consequetur.

a ¶Et tulit dia. regis. In Para. ita legit. dauid coronam melchon de capite eius: & inuenit in ea auri pondo talentū: & ꝑciosissimas gēmas. Fecitq; sibi inde diadema. Non est em̄ nomen ꝑprium melchon: sed interp̄tat rex eorum Melchon vt volūt hebræi idolū ē am
monitarū: cuius diadematis aurū & gēmas dauid dr̄ assasse & purgasse ꝑm legē, & fecisse sibi diadema.

Ac. est & c. Ca. XIII.
b ¶Sorbiciuncu. Est quod ad sorbēdum aptum est. c ¶Op. eā. Incestus amnon maioris filij dauid in sorore sua thamar & parricidium absalon in amnō fre: monet nos vt ꝑ caute agam⁹ nevitia in nobis dñenf: & priceps ꝑtiq; falsam pacē piclitātib⁹ ꝑpō det) nos ipatos inuenies de iprouiso trucidet. Absalō em̄ p̄ pacis vī ꝑtis pax interp̄taf. Amnō donās Thamar amaritudo. Qui em̄ men bra sua donat libidini: & fuit iniquitati ad iniquitatē in pāi amaritudinē cadit: licet inimicus se q̄si pręm pacis oñdet & p̄spera, p talibus fa
ctis, pmittat. Necesse è em̄ vt cito ad pœnitētiā redeam⁹ ne forte, dia bol⁹ p malignos ꝑpos i necē nr̄am cōspirat & morti perpetuæ tradat.
☞ Et exosam

NICO.DE LYRA

a ¶Et tu dia. re. eo. hoc è ideoli ꝑpōr: q vocabat melchon: & interp̄tat rex eor̄. b ¶Et i
po. est &c. prio tm̄ cōflauit & purgauit metallū ꝑm purgationē legis & postea fecē ide sibi diadema. Sed si hoc dicaf vī dauid feciss̄ ꝑ legē Deu. vii. a. vbi dr̄: Sculptilia eorū igne ꝑbures: & nō cōcupisces aurū & argentū de qbus facta sunt &c. Ad qđ dicendū qđ istud ꝓceptū intelligit tm̄ de ciuitatib⁹ & pplis q̄rant intra terminos terræ promissionis: qđ de eis loquit sicut patet ibidē. ppls aūt ammonitarum nō erat cōtent⁹ intra terminos terræ ꝑmissionis. c ¶Ppl'm quoq; eius addu. &c. quod nō est intelligendū de toto pplo ammonitarū sed de illis solū q cōsiliū dederant ꝓ fieret vituperiū nūcns suis: quia miserat eos bona intētione ad consolationē regis, & reddiderūt malum, p bono: & iō volunt ꝑ eos ex ercere rigorem iusticiæ ne de cæte ro alig⁹ attētaret simile facere.
☧ c ¶Ppl'm quoq; eius addu
cens seruauit. Per hāc pœnā quæ fuit valde grauis & inflicta, ppter iniuriā factā ipsi dauid, allegorice significata fuit grauitas pœne p ro manos iudæis ifflictæ, ppē iniuria facta ipsi xp̄o p dauid significato vt prædictum est. Ca. XIII.

Ac. est a. p. hæc &c. Post q̄ descripta est trāsgressio dauid & eius punitio occulta per pueri mortem: hic cōsequenter describitur ei⁹ punitio manifesta. & ga peccauerat per homicidiū & adulterium: ideo primo describit priogeniti sui intersectio. secundo vxorum suarū cognitio ca. xiij. tertio ꝑ eum pulsi rebellatio. cap. xx. Circa primum cōsiderādū: q̄ primogenit⁹ dauid occisus est: eo q̄ sororē suā thamar violēter defloravit. & iō prio describitur stupratio sororis ab amnō. sed o cōcæptio rāoris i corde absalō, ibi: Porro nō est locutus absalon &c. tertio vindicatio pudoris, ibi: Factū est autem post ꝑs &c. Circa primū dr̄: d ¶Factum est aūt post hæc vt absalon &c. Quia i vindictā p̄cōrū dauid amnon primogenit⁹ ei⁹ amore illicito exarsit in sororē suā: ita q̄ in firmabaf ꝑpter eā: ga passiōes excessiuæ amoris odij vel timoris & hmōi mirabil'r immutant corpus.
e ¶Quia cū eēt virgo difficile ei videba, vt q̄, &c. Nō ga formidaret inhonestatē. sed quia filiæ regis v̄gines clausæ intra domū custodiebant: ita q̄ sibi ꝑ ꝓbabilem
debaf q̄ posset ei⁹ habere præsentiam ad exercēdum suā luxuriam.
f ¶Erat aūt amnō amī. no. iona dab filius &c. pru. val. i. astutus: qa ad finem malū sciebat inuenire media opportuna. sicut patet per malū cōsiliū qđ dedit ipi amnon. Et patet lra vsq; ibi: g ¶Vt faciat in oculis meis duas sorbiciūculas. Id est duo pulmenti genera ad sorbendum apta. Cętera patent vsq; ibi: h ¶Infer ci. in conclaui: Id est in loco secreto & remoto. quod dicebat vt posset ea abuti: vt patet ex consequentibus. Sequitur. i ¶Loquere ad regem & nō negabit me tibi. Hoc videtur esse contra legē Leui. xx. vbi ꝑ hibetur matrimonium fratris cū sorore, siue sit de patre tm̄, siue de matre: & multo fortius de vtroq;. Ad qđ rndet Ra. Sa. q̄ dauid cœpit m'rem thamar i bello: & circūcisis vnguibus & peractis alijs quæ ad hoc requiruntf: vt habeē Deutero. xxj. c. & accepit eam vxorem veruntamen tunc erat impregnata de viro quem prius habuerat habens in vtero istam thamar: & ideo non erat filia naturalis ipsius dauid propter quod filius eius poterat eam habere vxorē ꝑm legem
c ☧ Et exosam
Moraliter. d ¶Fac. est autem post hæc vt absalon filij dauid. sororem speciosissimam vocabulo thamar ad. &c. Per thamar virginem quæ cubiculum amnon fratris sui ex patre, sed non ex matre intrauit sola cum solo & ibidem fuit defl orata: significaf quæcunq; virgo vel mulier continere proponens: sed de sua securitate nimis confidens. Nam frequenter in tali confidentia diabolus cuius halitus prunas ardere facit: vt dr̄. Iob. xlj quando sola cū solo etiam valde propinquo reperit, ignē cōcupiscentiæ carnalis accendit. ppē qđ talis solitudo caueri debet. solli cite. Bernard'. super Missus est: Solent virgines q̄ veræ virgines sūt ꝑ eē pauidæ & nūq; ſecurę & vt ti
menda caueāt ēt tuta ꝓmescere.
¶Sed aps. p ꝛ ☧ Porro

a ¶Et exosam eā ha. Et nos admissum facinus odio habeam⁹ magis q̄ ante perpetratiōē dilexeram⁹: & ob hoc citius cōsequ⁹ veniam: si tñ in alio vitio denuo nō offendam⁹ sicut amnō q̄ post incestū ebrietatē nō vitauit ob hoc mortē non euasit. ☞Tholomai

NICO. DE LYRA

a ¶Et exosam eam habuit, quia sicut dicunt hebræi: in eius defloratione læsus fuit intantum q̄ dolor sequens maior fuit delectatione præcedenti. b ¶Maius est hoc ma. sci licet me expellendo confusibiliter sicut meretricem q̄ quod me violenter desloraſti quia poterat eam accipere invxorē. c ¶Quæ induta erat talari tunica. In hebræo habetur: Serica tunica.

d ¶Quæ aſpergens cinerem capiti suo &c. hoc non fecit thamar statim cū electa fuit ab amnon: quia sei ipsam scandalizasset sed postq̄ venit ad domum fratris sui. ideo subditur: Ibat ingrediens & clamans &c. e ¶Mā sit itaq̄ thamar contabescens. magis volens innupta manere q̄ a viro sibi dato violata inueniri. Et ex hoc patet continentia & puritas illius temporis in virginibus desponsandis. f ¶Cū autem audisset rex dauid verba hæc: contristatus est valde Tum quia filius suus deum offenderat faciēdo opus nefarium. Tum qa filia sua adoptiua erat vituperata in perpetuum. g ¶Et noluit contristare spiritum amnon &c. Videtur quod dauid in hoc grauiter peccauerit: quia nō solum tenebatur filium increpare, sed etiam interficere: vt videtur pro virginis violenta defloratione. Dicendum, quod nō habebat sibi infligere pœnam mortis, nec ratione defloratiōis, nec ratione violentiæ. Primum patet: quia amnon & thamar erant personæ liberæ nullo vinculo matrimōniali alligatæ nō solum per matrimonij consummationem, sed nec etiam per affidationem. Lex autem non imponit pœnam mortis talib⁹. Vn de Deute. xxij. c. vbi pœna mortis infligitur virgini defloratæ in domo paterna: lex illa loquitur de virgine alteri affidata: sicut ibidem diffusius fuit declaratum. Similiter secundum patet: quia illa violentia & totum factum erat occultum: nec poterat deflorari & violentia probari, nisi per querimoniam ipsius thamar & sui corporis ostensionem quod ipsa non fecit: immo simpliciter tacuit & de consilio fratris sui absalon vt patet in litteris: & ideo dauid non habebat viam interficiendi amnon iuste Tenēdum est tamen q̄ aliter corripuit eum secrete: licet non sit scriptum in tali aūt correctione debet expectari oportunum tempus & alię circunstantiæ: & sic intelligitur quod hic dicitur: Noluit contristare spiritū amscilicet p⁹ tunc: quia erat debilis & infirmus & dolens de facto q̄ patet ex ℔ q̄ habebat thamar odio: qa etsi non dolebat rōne culpæ: dolebat tñ rōne læsionis incurſæ: vt ℔ dictū est. Si aūt quis ratur quare dauid non coegit amnon ad accipiendū thamar vxorem. patet responsio: qa propter odiū contra eam concæptū probabile erat q̄ interfecisset eā. h ¶Porro nō est lo. Hic p̄m⁹ scribit cōceptio rācoris: qa absalō istā iniuriā sibi & sorori factā culpæ: dolebat tñ rōne læsionis incurſæ: vt ℔ dictū est. Si aūt quis ratur quare dauid non coegit amnon ad accipiendū thamar vxorem. patet responsio: qa propter odiū contra eam concæptū probabile erat q̄ interfecisset eā. h ¶Porro nō est lo. Hic p̄m⁹ scribit cōceptio rācoris: qa absalō istā iniuriā sibi & sorori factā

a Et exosam eam habuit† odio magno nimis: ita vt maius esset odium quo oderat eā, amore quo ante dilexerat. Dixit ei amnon: Surge & vade. Quæ rñdit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis aduersum me, q̄ qđ ante fecisti expellēs me Et noluit audire eam: sed vocato puero qui ministrabat ei, dixit: Eiice hāc a me foras & claude ostium post eam. Quæ induta erat talari tunica: huiuscemodi em̄ filiæ regis virgines vestib⁹ vtebātur. Eiecit itaq̄ eam minister illius foras: clausitq̄ fores post eam. Quæ aſpergens cinerē capi suo, sciſſa talari tunica: imposituſq̄ manib⁹ sup caput suū: ibat ingrediens & clamans. Dixit aūt ei absalon frater suus: Nūquid amnon frater tu⁹ concubuit tecum? Sed nunc soror tace: frater tu⁹ est: neq̄ affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaq̄ thamar contabescens in domo absolon fratris sui: Cum autem audisset rex dauid verba hæc, cō tristatus est valde: & noluit contristare spiritum amnon filii sui: qm̄ diligebat eum: quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus absalō ad h amnō, nec malum, nec bonum. Oderat enim absalon amnon: eo qv violasset thamar sororem suā. Factum est autem post tempus biennii: vt tonderentur oues absalon ī balasor q̄ ē iuxta ephraim Et vocauit absalon omnes filios regis: Venitq̄ ad regem: & ait ad eum: Ecce tondentur oues seui tui: Veniat oro rex cum seruis suis ad seruum suum. Dixitq̄ rex ad absalon: Noli fili mi: noli rogare vt veniamus omnes: & grauemus te. Cū i autem cogeret eum & noluisset ire: bñdixit ei. Et m ait absalon: Si non vis venire: veniat obsecro no⁹ biscū saltem amnon frater meus. Dixitq̄ ad eum rex: Nō est necesse vt vadat tecū. Coegit itaq̄ eū absalon: & dimisit cū eo amnon, & vniuersos filios regis. Feceratq̄ absalon cōuiuiū quasi cōuiuiū regis. Præceperat aūt absalon pueris suis dicēs: Obseruate cū temulētus fuerit amnon vino: p & dixero vobis: pcutite eū & interficite: noli timere. Ego em̄ sum q̄ ℔cipio vobis. Roboramini: & estote viri fortes. Fecerūt ergo pueri absalon ad uersū amnō sicut p̄cæpat illis absalō. Surgētesq̄ oēs filii regis, ascēderūt singuli mulas suas & fugerūt. Cūq̄ adhuc pgerēt ī itinere: fama puenit ad dauid dicēs: Percussit absalō oēs filios regis & nō remāsit ex eis saltē vnus. Surrexit itaq̄ rex dauid: & scidit vestimenta sua: & cecidit sup terram. Et oēs serui eius q̄ assistebant ei, sciderūt vestimēta sua. Rñdens aūt ionadab filius semmaa fratris dauid, dixit: Ne æstimet dominus me⁹ rex bra, ppinqua: & ex vicinitate membrorū designatur propinqui tas vitiorum: & sic diabolus ip̄m iugulat morte culpæ & postea perтrahit ad mortem gehennæ.

tenuit in corde suo clausam: & ideo magis fuit rancor odij augmētatus q̄ si paliqua factavel alia signa exteriora fuisset exerta. ppa amnonis latus qa virtus vnita fortior est seipsa dispersa. i ¶Factum est au. Hic on̄r ponitur prędicta in iuriæ vindicatio: modo tñ pro ditorio: quia absalon vocauit amnon ad prandiū quasi factū esset totaliter oblitū & tūc interfecit eū. Et patet lra, paucis exceptis quæ discurrentur. k ¶Vtond. o. ab. tūc em̄ faciebant antiquitus magna conuiuia in mortuam p̄triarcharū qui fuerūt pastores ouium: vt habetur Ge. xlvij. l ¶Cū aūt c. eum. i. Iohonixe rogaret patrē suū. m ¶Et noluisset ire: b. ci. imprecando bona sibi absalon: & amicabiliter se excusando. n ¶Si non v. ve. in pſona propria. o ¶Ve. ob. no. sal. am. &c. qui repræsentat personā tuā tanq̄ primogenitus. p ¶Obserua, cum temu. fuerit &c. quia tunc non potest sibi præcauere. q ¶Noli timere. ego sum qui præcipio. q. d factum super me accipio: & vos defendam. Vñ credēdū est q̄ absalon fugiens duxit eos secum. r ¶Ascende, singu. mu. Licet enim esset prohibitū filiis Israel ne facerēt cōmissceri alia diuersę spēi, vt hr̄ Leuit. xix. tamen poterant vti animalibus ex tali commixtione generatis: cu iusmodi sunt mulę. s ¶Fama perue. ad dauid. quia de tali facto fama cito volat. t ¶Percussit absalon &c. quia in talibus plus communiter dicitur in principio q̄ sit in veritate.

✠ Sequit Mora

✠ h ¶Porro non est locutus absalon ad amnon: nec malum nec bonum. Per absalō qui illatā iniuriā suæ sorori falso dissimulauit & cum hoc amnon ad cōuiuiū inuitando cū eo amicitiā simulauit significatur q̄ insidiator fraudulentus vsq̄quo videat vindictæ tps: iō dixit suę malicię ministris.

p ¶Obser. cum tumu. fuerit amnon vino & dixero vob. &c. Licet enim amnon mortem meruisset: non tñ erat inferenda per eum: nec per talem modum proditorium. Aliter per absalō qui interpretatur pater amaritudinis diabolus p̄t intelligi, qui mēdacij pater est & amaritudinis peccati. Per amnon vero gli bet insolens, quem inuitat prę mo diabol⁹ ad cōuiuiū gulæ: & inde perтrahit ipsum ad peccatum luxuriæ, qa sicut dicit Hie ro. Venter & genitalia sunt mē

A ☞ a ¶Tholomai. Hic fuit pater maacha matris absalon: quā dideu. 2. b. cit hebræi dauid i ℔lio cœpisse: & cæsarie & vnguib⁹ ℔cisis ſm legem i vxorē sibi sociasse: & ex ea generasse thamar & absalon. b ¶Cessauitq̄ da. &c. In hebræo. Cessauit rex exire post absalō Perhibet em̄ dauid exire voluisse post absalon vt reuocaret eum sed putans qa quotiēs eū videret, mortē amnon ad memoriā reduceret cessauit exire. Ca. XIIII.

Ntelli. &c. c ¶Et ancil. tuæ &c. Aiunt hebræi hanc mulierem vere duos filios habuisse: & pro hæreditate certasse: & alterum ab altero interemptum. mulier tamē se in pſona dauid posuit: & filios in persona amnon & absalon, cognationem ☞vero

NICO. DE LYRA

✠ Sequit: a ¶Amnon solus mortuus est &c. Ex hoc dicunt aliqui: q̄ iste ionadab erat nathan propheta: & quod erat binomius: dicentes q̄ ℔itu, ppheticō sciuit solum amnon mortuū: qa cū esset absens, via humana scire non potuit. Sed istud dictum patet falsum per illud quod iste ionadab dederat amnon pessimum consilium de sorore sua defloranda: vt patet per prædicta. quod nullo modo se cisset propheta domini. qđ ergo dixit: Amnon so. mort. est. hoc non dixit certitudinaliter, sed conieturaliter tantum: eo q̄ nouerat odium absalon contra amnon: & causam odij: vt patet ex prædictis

B Cætera patēt vſq̄ ibi: b ¶Por. ab. &c. ad tho. qa attinebat ei ex parte matris absalon. vt habetur ex supradictis in. capi. c ¶Lux. ergo dauid &c. magis p morte ſpirituali q̄ corporali: eo q̄ fuerat occisus actu ebrius. d ¶Cessauitq̄ rex &c. eo q̄ reuoluerat in animo amnon flagitiū & sic iusto dei iudicio eum fuisse occisum. & hoc dicto eum fuisse occisum. & hoc dicto datur: ¶Eo q̄ consolat⁹ esset ſu per amnon ſ interitu.

¶Inſica. xiij. vbi dictū in postilla Cessauitq̄ rex dauid persequi absalon &c.

ADDITIO ℭtione nostra habetur: Et cessauit dauid rex in hebræo est quoddam verbum æquiuocum: quod vno modo idem ſignificat qđ cessare, vel consummare. Alio modo significat idem qđ desiderare seu concupiscere. vnde vt videtur in secunda significatio ne posset proprius intelligi. Nam dauid nunq̄ inchoauit nec incæpit persequi absalon: vt patet ex dictis in hoc cap̄. & ideo impropriedicereturr: Cessauit a persecutione. Similiter vbi translatio nostra habet: persequi absalon i hebræo habetur: vt egredereturr ad absalon. cuius sensus est: q̄ dauid desiderabat seu concupiscebat egredi ad recipiendum absalon: eo quod consolatus esset &c. Et hic sensus magis consonat cum immediate sequenti: vbi dicit: Cognouit ioab q̄ cor regis esset versum ad absalon: qđ sonat idem qđ egredi ad recipiendū eū. Sed ℔m em̄ primā ſignificationē q̄ dicit versum ad absalon: sed solū q̄ cessaret a persecutione eius &c.

REPLICA In ca. xiij. notat Bur. nr̄am trāslationē: sicut & postil. facit i tractatu suo de differētia trantlatiōis nr̄æ & hebraicæ veritatis. Rñdeat hic btūs Hiero. p̄ q̄ non recipio luctamē: sed solū p̄ postillatore. Auctoritas em̄ btī Hier. & nr̄æ trāslatiōis p ecclīam, recæptæ defendit semetipsam.

C Ntelli. &c. Ca. XIIII. Descripta pœna dauid rōne homicidij ℔ p̄ius descripsit ei⁹ pœna rōne adulterij p ℔ q̄ absalō fili⁹ ei⁹ ipm̄ fugauit & vxores ei⁹ carnal⁹ cognouit: & ℔ factū enorme oībus manifestauit. Igit circa ℔ sic ꝓceditur: qa prīo describitur ipsius absalon reuocatio. secḋo p̄rem cōsparatio: ca xv. Circa primū ℊmittit⁹ mulieris iformatio. secūdo informatæ petitio ibi: Itaq̄ cum ingressa fuit. tertio petitiōis interpretatio, ibi: Dixit ergo mu. q̄rto regis cōcessio, ibi: Et ait rex ad io. Circa primum dr̄: e ¶In. au. io. &c. qa vidēbat eū cōsolatū de morte amnō & suspirantē post absalon. f ¶Mi. t. Nomen est villæ: de q̄ fuit amos ꝓpheta: & i terminis illi⁹ sunt pascua bona. g ¶Et ſtu. in. mu. f. i. prudēter & efficaciter loquentem. h ¶Lu. tesimu. &c. Ex hoc vr̄ esse falsum qđ qui dr̄ hāc mulierem ad lr̄am duos filios habuisse, quorum vnus interfecerat aliū qa tūc non fuisset simulatio luctus sed veritas: nec ēt locutio figuralis: sed magis rei gestæ cuius ℔rium dicit. i. Posuit in os ancillę tuę oia ℣ba hæc, vt ℣terē figurā ſmonis huius. i ¶Itaq̄ cum ing. ℔ p̄ius ponitur mulieris informatæ a ioab petitio, cū dicitur: k ¶Ser. me r. q. d. reputo me mortuam nisi iuues me. l ¶Heu mu. &c, istud erat verum ad lr̄am. m ¶Et an. &c. totū qđ sequitur est parabola cōficta: ꝓpter illud qđ explicat postea. n ¶Nul. &c. p p. de insurrectione vni⁹ ℔ alterum. & p. ℔ nullus erat q̄ posset ferre testimoniū ℔ interfectore. o ¶Et per alt. al. hoc nō dixit mulier ꝓsiteno do q̄ ita esset: sed repetendo q̄ dicebant persecutores filij: non habentes tñ legitimā probation. ℔ ℔ eū. ideo sequitur: Et ec. cōsur. vni. co. &c. Sequitur: p ¶Et de. hæ. q. d. non ℊmut hoc amore iusticiæ, sed ducti hæreditatis cupiditate: vt deuoluat ad eos quia sunt ꝓpinqui. q ¶Et quæ. ex. sciūtfl. me. i nomē meū & nomē viri mel defuncti vt non sit ex parte eius qui no⁹ef in hæreditate nostra. Seq̄f regis rñsio: r ¶Et ego iu. p te. s q̄ filius tuus non moriatur: ſuppono quod dicas verum: & hoc erat iu ✠ stum: qa

Moralr. s Moraliter. e ¶Intel. autem ioab &c. Per reuocationem absalon ad patrem suū significatur reuocatio peccatoris ad deum. Igitur p ioab qui reuocationē istā procurauit, prædicator bonus significat⁹ cui⁹ offm̄ est reuocare pc̄ores ad dñm & nois interpretatio cōgruit. Nā absalon idē p̄ interpretatur. ℊdicator aūt peccatoris ad deum reuersi pater noīat⁹. j. Cor. iiij. d. In xp̄o iesu p euāgelium ego vos genui. Mulier aūt thecuites p quā ioab fecit absalō reuocationē, ſignat ℊdicādi gratiā: per quam prædicator peccatores reuocat ad pœnitentiā. Et nominis interpretatio congruit Nam thecua interpretatur tuba. De prædicandi vero gratia prædicatori dicitur Esa lviij. a. Quasi tuba exalta vocem tuam: & annuncia populo meo scelera eorū: & domui iacob peccata eorum.

¶Secunda pars. p iñ ✠ Mansitq̄ ab

vero q̄ cōsurgit p̄ filiū in p̄sona aliorū filiorum dauid. a ¶In me dñe. Q. quia alter aduersus alterū surrexit: in me sit iniqtas si tū esse debet: i te aūt nulla sit: qa absq; culpa es & sicut ego absq; culpa sum, si alter filius me⁹ interfec⁹ est ab altero: sic & tu: si absalon amnō morte dignū interfecit. b ¶Et lo. est &c. Ex hoc patet quod ipse rex non fuit in culpa de morte absalon. Et ideo non debuit exulare. Sed ratio huius fuit: quia ipse non fuit accusator: nec aliquis alius. Et ideo cessauit rex exire post absalon.

NICO.DE LYRA

Dictum: qa filius ei⁹ nō erat qui cius de homicidio per euidentiā facti, nec per testes, cum essent soli i agro: nec per recognitionem propriam: & ideo istud debebat derelinqui iudicio diuino: dato q̄ sic esset i veritate. a ¶Dixit q̄ mu. &c. non cōtenta ista risione. b ¶In me dñe &c. q̄ sic expōnit hebræi, & bene vt videt. Dñe mi rex propter multa negocia magna & ardua poterit esse, q̄ tu des oblitioni istud negociū & tunc in me & i domo mea erit hæc iniqtas. i. filius meus interficietur a quærētibus eius sanguinē: & tu eris innocēs: qa ꝑ ter intentionē tuā istud fiet. quasi diceret placeat tibi istud magis firmare & me & filium meum assecurare c ¶Et ait rex. respondens huic petitioni. d ¶Qui cōtradixerit tibi, ḡrendo sanguinē filij tui e ¶Adduc eum ad me. & ego compescam eum. f ¶Quæ ait adhuc non cōtenta isto responso g ¶Recordetur rex &c. & est intellectus huius mulieris. q. d. p ximi q ḡtur vltionē de filio meo sunt multi: nec possem oēs congregare simul & adducere ad te & si adducā vnum vel duos: alij interim interficient filium meū. Et ideo recordet rex dñi dei sui i. firmet verbū suum iuramēto p deū, & p publicationē hui⁹ iuramenti: ita q̄ nullus audeat inuadere filiū meū. ꝑpter qđ sequit: h ¶Qui ait: ac gesecundo eius dicto. i ¶Viuit dñs. i. iuro per viuentem deū. &c. k ¶Quia non cadet. i. seruabitur non solum a morte sed etiam a quacūq; mutilatione ꝙtruncūq; modica. l ¶Dic. ergo. Hic ꝑ̄ ponit ꝓdictæ parabolæ interꝓtatio: in qua per mulierem accipitur ipse dauid. Per duos filios mulieris. duo filij regis. s. amnon & absalon. Per cognationem defuncti intelligunt amici ipsi⁹ amnon quærētes vindictam de morte eius. Et per hoc concludit: q̄ sicut rex sententiauerat pro filio suo vt non moreretur sic deberet sententiare pro absalon vt ab exilio reuocetur: quod quidem exilium mors est ciuilis. Præmittit tamen mulier tres rationes inducentes ad misericordiam circa absalon. Prima accipitur ex parte maioris mali euitandi: quia absalon & illi qui erāt cum eo erāt fugitiui in terra idolatriæ subdita: propter quod erant in periculo declinandi ad idolatriam per eorum suggestionem vel inductionem inter quos habitabant. Ad quod euitandum erant reuocādi ad terrā israel in qua deus colebat. & hæc ratio tangit cum dr: m ¶Quare cogi. istius. rē cōtra po. de. i. ꝑ absalon & socios eius q̄ erant de ꝑplo dei. n ¶Et locutus est rex verbū istud vt pec. præbēdo eis occasionem idolatrādi: eo q̄ non permittit eos redire ad locū vbi est cultus dei. Sed a ratio accipit ex parte defuncti qui ad vitam reuocari nō potest ex perfectione absalon & hæc rō tāgitur cum dicit: o ¶Oēs mo. &c. q. d. ex quo tu non potes reuocare defunctum: reuoca viuum. Tertia ratio accipit ex parte dei, cuius proprium est parcere & miserari. & hæc ratio tangit hic cum dicitur: p ¶Nec vult deus piaīam. s. peccatoris, licet ipsum offenderit. q ¶Sed retractat cogi. tempus pœnitentiæ concedes. r ¶Ne pœnitus peat. pœna gehennæ. s ¶Qui ab. est ab eo. per offensam mortalis culpæ quasi dicat hæc mulier tu es quasi loco dei in regimine populi. propter quod debes ei in pietate conformari nunc procedit ad applicandum negocium, dicit ¶Nunc igitur veni. vt loquar &c. scilicet vt sententia data pro me & filio meo & iuramēto tuo cōfirmata publicetur cōram populo: vt eandem efficaciā habeat in te & filio tuo. v ¶Dicat ergo ancilla tua. id est ponit vere dicere. x ¶Vt fiat verbum domini mei &c. i. fnia ab eo data sit. deo placita sicut sacrificia. Sed videtur quod ista mulier per parabolam præmissam non concludat intantum: quia parabola sua est de homicidio occulto: qđ non poterat probari. vt patet ex prædictis. Absalon autem interfecerat amnon per seruos suos in repalam coram multis & sic habebantur testes contra eum. Ad quod respondet Rab. Salo. quod omnes illi qui fuerant præsentes interfectioni amnon qui poterāt pro testimonio induci: erant pro pinqui ipsius defuncti, vt satis patet ex prædictis: & ideo nō erāt idonei ad ferendum testimoniū in hoc casu. Et si dicatur: q̄ similiter erant ita propinqui ipsi absalon. Dicendum q̄ non est verum: quia absalon erat de matre israelita de: & per consequens de populo israel: qui populus alienigenas abominabatur. Aliter autem soluunt aliqui: dic. q̄ quādo ꝓpinqui alicuius occisi consentiebant in concedenda pace interfectori rex habēs cūrā totius populi ad petitionem eorum poterat hoc concedere & talis casus ponebatur ꝑ parabola. videlicet q̄ mater quæ erat propinquissima interfecto peteret pacem interfectoris. Et eodem modo dicit q̄ erat ꝓpinquissimus ipsi amicitiæ quātitatis. Cætera patēt vsq; ibi alterius quātitatis. Cætera patēt vsq; ibi non est in hebræo: sed immediate subditur: g ¶Surrexitq; ioab &c. ad scidum cautam dāni sibi illati. h ¶Quare veni de gessur. q. d., nihil valet mihi: ex quo non possum accedere ad regem: imino nocet. ideo subditur: i ¶Melius mihi erat ibi esse. qa tunc non erat mihi cōfusibile facie patris mei nō videre: sed ex quo sum hic in eadem ciuitate cū eo, est mihi valde cōfusibile. k ¶Q. si me mor est &c. nolens me videre. hoc dicebat absalon ad inclinandū cor dauid: sin gens q̄ tm eum diligeret q̄ magis vellet mori q̄ diuti⁹ ab eius cōspectu segregari. l ¶Mansitq; absalon in hierusalem duobus annis: & faciem regis nō vidit ꝑ istos duos annos intelliguntur interga confessio, & debita satisfactio: quæ post contritionem ad verbum ꝓdicatoris cōcepta requrunt ad pfectā reconciliationem cū deo habendam.

¶In ca. xiiij. vbi dr in postil. Nec vult deus perire animam.

ADDITIO Vbi translatio nra habet: Nec nō vult deꝰ perire aīam. Vitas hebraica dicit: Nō accipit deus animā. Vnde verba huius sapientis mulieris profundius possunt intelligi: & i fauorē catholicæ veritatis ex positi. Pro cuius intellectu sciendum q̄ licet communiter antiqui non haberēt explicitam fidem de ministeriis christi: habebant tamen implicitam: vt patet per Augustin. in libro de correctione & gratia. Vnde hæc mulier proponebat ipsi dauid: q̄ totum genꝰ humanum nō solum erat ad mortem temporalem condemnatum, sed etiā vltima scelicitas quæ in ea erat interdicta. & ideo dicebat. Omnes morimur: hoc est morte temporali. cōsequenter dicit: Quasi aquæ dilabimur in terra quæ non reuertentur. hoc est dicere quod post mortem non congregamur in locum beatitudinis. Cuius rationem subdit, dicens

Fides animarū.

Pria rō ꝓ suasionis

Igitur post hæc. Duob⁹ annis māsit i hierlm C.XV. & regē nō vidit: tertio itroduct⁹ ē cōram rege: q̄rto fecit sibi curr⁹: & eqtes: q̄ trāsacto expulit ꝑrem de regno. Nec ꝓ seductione & interfectione sacerdotū electⁿ ē de regno sed ꝓ adulterio & homicidio nathā cūcta q̄ dicte

Post quadragessimum & adduxit absalon in hierusalē. Dixit aūt rex: Reuertat in domū suā: & faciem meā nō videat.

NICO.DE LYRA

Ista vsq; ibi: a ¶Reuer. in do. sua. &c. Ne reuocaret ad memoriā ex presentia sua mortem primogeniti: & sic dolor regis renouaret. b ¶Semel autem in anno tondebatur. In hebræo habetur. Statuto rpe. qa sicut dicūt aliq pluries in anno tondebantur. c ¶Ponderabat capil. ca. sui ducen. siclis. Dicunt aliqui q̄ tantum vendebat tonsionem capillorū mulieribus q̄ inde ornabant capita sua. Sed hoc non est verisimile q̄ filius regis tonsionem capillorum suorum venderet Præterea dr hic, q̄ semel in anno ad minus tondebat. Crescentia vero capillorū vnius anni nō videt ita lōga, q̄ inde posset fieri talia ornamenta. Et ideo videt magis probabile: q̄ scriptura solū faciat mentionem de hoc pondere: ad ostendendum q̄ habebat multos capillos: quod facit ad pulchritudinē hois: quia de pulchritudine absalō scriptura hic loquitur d ¶Pondere publico. Hoc dr ad distinctionem ponderis sanctuarij, quod erat alterius quātitatis. Cætera patēt vsq; ibi f ¶Et venientes serui ioab. Iste versus non est in hebræo: sed immediate subditur: g ¶Surrexitq; ioab &c. ad sciendum cautam dāni sibi illati. h ¶Quare veni de gessur. q. d., nihil valet mihi: ex quo non possum accedere ad regem: imino nocet. ideo subditur: i ¶Melius mihi erat ibi esse. qa tunc non erat mihi cōfusibile facie patris mei nō videre: sed ex quo sum hic in eadem ciuitate cū eo, est mihi valde cōfusibile. k ¶Q. si me mor est &c. nolens me videre. hoc dicebat absalon ad inclinandū cor dauid: sin gens q̄ tm eum diligeret q̄ magis vellet mori q̄ diuti⁹ ab eius cōspectu segregari. l ¶Mansitq; absalon in hierusalem duobus annis: & faciem regis nō vidit Per istos duos annos intelliguntur interga confessio, & debita satisfactio: quæ post contritionem ad verbum ꝓdicatoris cōcepta requrunt ad pfectā reconciliationem cū deo habendam.

¶In ca. xiiij. vbi dr in postil. Nec vult deus perire animam.

ADDITIO Vbi translatio nra habet: Nec nō vult deꝰ perire aīam. Vitas hebraica dicit: Nō accipit deus animā. Vnde verba huius sapientis mulieris profundius possunt intelligi: & i fauorē catholicæ veritatis ex positi. Pro cuius intellectu sciendum q̄ licet communiter antiqui non haberēt explicitam fidem de ministeriis christi: habebant tamen implicitam: vt patet per Augustin. in libro de correctione & gratia. Vnde hæc mulier proponebat ipsi dauid: q̄ totum genꝰ humanum nō solum erat ad mortem temporalem condemnatum, sed etiā vltima scelicitas quæ in ea erat interdicta. & ideo dicebat. Omnes morimur: hoc est morte temporali. cōsequenter dicit: Quasi aquæ dilabimur in terra quæ non reuertentur. hoc est dicere quod post mortem non congregamur in locum beatitudinis. Cuius rationem subdit, dicens

Igitur post hæc. Ca. XV. descripta reuocatione absalō & eius reconciliatione: hic cōsequenter describitur eius cōspiratio contra patrem. & primo qualiter eum fugauit. secundo qualiter fugatum fœdauit: capitu. xvj. tertio qualiter de morte eius tractauit: ca. xvij. quarto q̄liter dei iudicio iterꝫ ca. xviij. quinto qūo dauid ad domum regiam redūt: ca. xix Circa primum primo ponit ipsius absalon decæptio simulatoria. secundo eius cōspiratio proditoria, ibi. Misit autem absalon. tertio ipsius dauid humiliatio meritoria, ibi: Et ait dauid: quarto eius ordinatio consultoria, ibi & dixit rex. Simulatio autem absalon fuit in duobus: quia primo simulauit maximum zelum erga populum. secundo deuotionem erga deum, ibi Post quadragīnta autem annos. Circa primum dicitur: l ¶Igitur post hæc. Id est post reconciliationem absalon cum patre cōfidens de patris benignitate & de ioab familiaritate: & eleuatus ex sua pulchritudine & quia inter cæteros filios dauid remanentes erat primogenitus quia chaleab erat mortuus: quod videtur ex hoc: quia de eo non fit aliqua mentio.

Diuisio.

m ¶Fecit sibi absalon currus & equites &c. Quasi quoddam ꝓludium qđ deberet regnare post patrem suum Sed eius ambitio in tantum inualuit, qđ patrem de regno expellere voluit. & iō corda ꝓpīa ad se trahere disposuit. Ideo subditur. n ¶Et mane consurgens absalon. Id est antequ aliquis intraret ad regem. o ¶Stabat iuxta introitum portæ in via. Ita q̄ omnes illi qui ingrediebantur ad legem pro negocijs habebant iuxta eum transire. p ¶Et omnem vi. qui habe. nego. &c. Pauperem vt diuitē vt magiscoloraret fictionē suā.

Videntur

Moraliter. l ¶Igitur post hæc absalon fecit sibi currus & æquites: & quinquaginta viros qui præcederent &c. Per absalon qui timens mortem propter culpam suam fugerat: & per liberalitatem patris reconciliatus fuerat: & nihilominus tanq̄ ingratus vel potius ingratissimus patrem suum malicioſe quæsiuit subuertere: & sibi dignitatem regiā vsurpare: significatur quicunq; malicioſus & ingratus qui suum superiorem & benefactorem quærit malicioſe subuertere: & eius gradū per serpentinam astutiā obtinere. Ad hoc autem cōsequendū facit ostentatio propriæ sufficiētiæ & superioris insufficientiæ. vtrūq; em fecit absalon. Per hoc em̄ q̄ fecit sibi currū & eqtes: ostendit se potentem ad regni defensionem: & patrem ipotentē, q̄a senex in domo gesebat. Per hoc aūt qđ dicebat.

Moraliter.

¶Sēda pars. p iiij ✠Quis me

3.rc.22.d

a ¶Post quadraginta aũt annos &c. quadragesimus annus agebatur ex quo saul nobe ciuitatem subuertit, & lxxxv. sacerdotes, propter dauid iteremit. Ideo hic quadragesimus annus ponit: vt monstretur diuinam vltionem suscitari super dauid: eo quod achimelech sacerdotem sefellit: & tantæ cædis causa fuit. In mendosis autem codicibus quattuor, non. xl. legunt: sed in hebræa veritate non quatuor, sed xl. Si quis vero contentiosus q̃t tuor annos esse asserit ex quo absalon amnon interfecit vsq; quo patri dixit. Vadam & reddam vota mea quæ vouí domino in hebron: plane errat: cum absalon interfecto amnon in gessur apud tholomaim regem tribus annis: & in hierlm reuocatus: non viso patre duobus annis moratus fuerit: & sexto anno faciem paceris viderit: dum contra eum perduellionem mouerit. Vota namq; se vouisse mẽtiendo dixit quasi oraturus in loco vbi requiescunt abraam, ysaac, & iacob.

☞ Et depo-

NICO.DE LYRA

a ¶Viden. mihi ser. tuí bo. &c. q.d. statim deberet tua petitio exaudiri. b ¶Sed non est qui te au. &c. quasi dicat rex iam est antiquus: nec potest competenter intendere talib⁹: & iõ magnum damnũ est q̃ alius habens zelum cõitatis non est ad hoc cõstitutus. c ¶Quis me constituat iú. q.d. pro necessitate populi, & non p alia re istud onus sustinerem. d ¶Sed & cum acce. &c. vt sa. tanæ regis filium. e ¶Extende. ma. suam. in signũ familiaritatis. f ¶Oscu labatur eum. in signum magnæ condescensionis. g ¶Et sollicit. cor. In hebræo habetur: Et furabatur corda. quia per tales fictiones falsas iniuste attrahebat ad se corda hominum: vt sic ei iungerentur cõra patrem suum: quia propter talia eis impensa iudicabant, & dicebant eum eẽ regno, dignum. h ¶Post quadragínta autem annos. Hic cõsequẽter ponitur fictio deuotionis erga deum per sacrificium in hebron offerendũ. Absalõ aũt intendebat ibi cõspirare cõra patrẽ suum. Dicit igitur. Post quadraginta autem annos &c. Aliqui libri habent post quattuor annos: qui accipiunt a fuga absalon vsq; tunc ꝑm istã litterã. Sed q̃ sit falsa patet ex duobus: qa primo a fuga absalon vsq; tunc cucurrit maius tps qa post dictam fugã absalon mãsit in gessur tribus annis. vt habetur. ō. xiij. ca. i. fine. Itẽ post eius reuocationem mansit in hierlm duob⁹ annis anteqũ videret faciẽ regis: vt habetur. ō. xiij. capi. & sic in sexto anno faciem regis vidit & perfecte reconciliatus fuit: & postea fecit sibi currũ & equites & corda ppli sibi attraxit: vt ꝑ dictũ est: quæ non potuerunt fieri in tam breui tẽpore, quin ad minus currerẽt ibi duo anni vel circiter. & sic anteq̃ cõspirasset in hebron ꝑ patrem suum: iam trãsierant septem anni vel octo. Sed ꝺ hoc apparet: qa hebraica veritas & libri nostri correcti habent hic quadraginta & non quattuor: ex quo patet lram fuisse corruptã vitio scriptorũ. Isti autẽ quadraginta anni varie computant. In libro enim de hebraicis qõnibus dr: q̃ hæc computatio incipit a tpe quo saul interfecit sacerdotes: vt habet. ō. i. lib. xxij. ca. & terminatur in cõspiratione absalon ꝑ patrem suum. cuius ratio est: quia dauid fuit causa & occasio aliquo modo dictæ occisionis. Licet enim nõ peccauerit petendo panes & gladium ab achimelech sacerdote: & cælando ei fugam suam: prout ibidẽ dicitum fuit tñ in hoc peccauit, q̃ nimis patenter hoc fecit. Ex quo em̃ sciebat ibi esse doech idumæũ de quo timebat, ꝓbabiliter, q̃ ista sauli referret: vt ibidem dr. debuit facere ita secrete q̃ lateret ipsum doech: & ideo hic fit mentio illius temporis: quia culpa illa ipsius dauid in parte fuit, causa huius rebellionis absalon contra ipsum

ciuitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex vna tribu israel ego sum seruus tuus. Respondebatq; ei absalon: Videntur mihi sermones a tui boni & iusti: sed non est qui te b audiat constitutus a rege. Dicebat q̃ absalon: Quis me constituat iudicem super terram: vt ad me veniant omnes qui habẽt negocium & iuste iudicem? Sed & cum accederet eum homo vt, salutaret illum extendebat manum suam, & apprehendens osculabatur eum. Faciebatq; hoc omni israel venienti ad iudicium vt audiretur a rege: & sollicitabat corda virorum israel.

¶als quattuor.

a ¶reuersionis

a Post quadraginta autem annõs dixit absalon ad regem dauid: Vadã & reddam vota mea quæ vouí domino in hebron. Vouens enim vouit seruus tuus cum esset in gessur syriæ dicens: Si reduxerit me dominus in hierusalem: sacrificabo domino: Dixitq; ei rex dauid: Vade in pace. Et surrexit & abiit in hebron. Misit autem absalon exploratores in vniuersas tribus israel, dicens: Statim vt audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnabit absalon in hebron. Porro cum absalon ierunt ducenti viri de hierusalem vocati: cũtes simplici corde, & causam penitus ignorantes: Accerniuit quoq; absalon achitophel gilonitem consiliarium dauid de ciuitate sua gilo. Cumq; immolaret victimas, facta est coniuratio valida: populusq; concurrens auglio iste absalon hoc negocium accæperat: & vt alij facilius iungerent sibi. videntes principalem regis consiliarium adhærentẽ sibi. o ¶Facta est cõiuratio valida. quia illi qui erãt ibi iurauerunt stare cũ absalon ad maiorẽ cõspirationis confirmationẽ

a ¶Et deposuerunt arcã. Vt ab abiathar sacerdote consulerẽtur deus quo deberet ire dauid. b ¶Sadoch. Iustus is gestat personam sanctorum: qui tempore passionis domini corpore quidem discesserunt, verum dilectione separati non sunt.

☞ Chusai

NICO.DE LYRA.

a ¶Venit igitur nũcius ad dauid. Non tamen ita citoeo q̃ absalon faciebat custoditi vias ne hoc factum nunciaret dauid donec haberet tantam multitudinem q̃ dauid non posset resistere ꝑm suam æstimationem. b ¶Et ait dauid. Hic consequẽter describitur ipsius humiliatio meritoria: qa per eam deꝰ fuit placatus erga dauid & cõtra absalon prouocatus. Apparuit aũt ista humiliatio specialiter in duobus. f. in humliter de ciuitate regia recedendo. Secũdo arcam dñi remittẽdo, ibi: Venit autẽ & sadoch. Circa primũ scien dũ: q̃ eũ dauid esset ibi vel non. c ¶Et dereliquit rex decem mulíe. Quia sciebat q̃ nõ interficerẽtur. f ¶Stetit procula domo. Extra ciuitatem: vt transiret faceret totũ populũ suum ante se, vt poneret se in maiori periculo si absalon eum insequeretur: quod fecit, eo q̃ erat in culpa: vt prædictum esset: & alij patieban tur propter eũ. g ¶Dixit aũt rex ad ethai. &c. Dicunt aliqui q̃ iste fuit filius achis regis geth: qui adhæsit dauid propter suam bonitatem & ꝓbitatem: & cõuersus erat ad iudaismũ: ꝓpter quod dauid

Diuisio.

Hebræ

quod dauid magis sibi & sociis suis compatiebatur: eo q̃ dimiserant gentem suam & locum. h ¶Ego autem vadam quo iturus sum. id est vagabundus ad locum incertum: quouisq; dominus sit mihi placatus. Cætera patent vsq; ibi: i ¶¶Omnesq; flebant voce magna. Ipsi regi compatiendo: & ad prouocandum dei misericordiam. k ¶Venit autem & sadoch. Hic consequenter ostenditur humiliatio dauid in remissione arcæ, cuius primo describitur apportatio, cum dicitur: ¶Venit autem & sadoch &c. Quia volebat se associare dauid in fuga sua, & proeo consulere dominum tempore debito. Ideo subditur: l ¶Et deposuerunt arcam dei. scilicet ad vnam partem ad consulendum dominum, ad quem locum dauid deberet declinare. m ¶Et ascẽdit abiathar. scilicet ad consulendum dominum se applicauit quia erat tunc sacerdos principalis. sed tunc non habuit responsum: per q̃d cognouit dauid deum adhuc non esse placatum erga ipsum: propter quod erat magis timẽdus. r ¶Cũq; ascenderet. Hic consequenter ponitur ornatio dauid de cõsilio absalon dissipando: remittendo chusai ad hoc: qui etiã erat valde sapiens & eloquens: vt patebit. j. xvij. ca. præmittitur tamen hic locus in quo chusai occurrit ipsi dauid, cum dicitur: Cũq; ascenderet dauid sũ. mõtis. scilicet oliuarũ.

c ✠ In quo

✠ Venit igitur

c ✠ Quis me constituat iudicem super terram: vt ad me veniant omnes qui habent negocium & iuste iudicem? Ostendebat se sapientem ad regni negocia tractanda: & patrem notabat de desipientia. Similiter ad ambitiosi propositũ obtinendũ facit fauor populi, quem absalon quærebat: vt patet in textu: ꝓpter quod dicitur quod sollicitabat corda virorum israel: scilicet ad se attrahẽdo. Ad hoc etiam facit apparentia zeli circa cultum dei: quem fingebat absalon, dicens: k ¶Vadam & reddam vota mea quæ vouí domino in hebron. Cum tamen intenderet priuare regno patrem suum: vt patuit per effectum. Per vias autem prædictas, & consimiles quærunt ambitiosi bonos superiores a suo statu deiicere: vt sic ad eum possint ascendere.

✠ Egressus

a ¶Et ascẽdit abiathar sacerdote donec consulerẽtur deus quo deberet ire dauid. b ¶Sadoch. Iustus is gestat personam sanctorum: qui tempore passionis domini corpore quidem discesserunt, verum dilectione separati non sunt.

☞ Chusai

NICO.DE LYRA.

a ¶Venit igitur nũcius ad dauid, dicens: Toto corde vniuersus israel sequitur absalon. Et ait dauid seruis suis qui erant cum eo in hierusalem: †Surgite & fugiamus. Neq; enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi: ne forte veniens occupet nos: & impleat super nos ruinam: & percutiat ciuitatẽ in ore gladii. Dixerũtq; serui regis ad eum: Omnia quæcũq; præcæperit dominus noster rex, libenter exequemur serui tui. Egressus est ergo rex & vniuersa domus eius pedib⁹ suis. Et dereliquit rex decẽ mulieres concubinas ad custodiẽdã domũ. Egressusq; rex & oĩs israel pedibus suis, stetit procul a domo. Et vniuersi serui eiꝰ ambulabant iuxta eum: & legiones cerethi & pheleti, & oẽs gethæi pugnatores validi, sexcẽti viri qui secuti eum fuerant de geth præcedebant regem. Dixit aũt rex ad ethai gethæũ: Cur venis nobiscum: Reuertere & habita cum rege: quia peregrinus es, & egressus es de loco tuo. Heri venisti: & hodie compelleris nobiscum egredi. Ego autem vadam quo iturus sum. Reuertere & reduc tecum fratres tuos: & dñs faciat tecũ misericordiam & veritatem: quia ostendisti gratiam & fidẽ. Et respondit ethai regi, dicens: Viuit dñs & viuit dñs meus rex: qm̃ in quocũq; loco fueris dñe mi rex siue in morte, siue in vita: ibi erit seruus tuus. Et ait dauid ethai: Veni & transi, Et transiuit ethai gethæ⁹ & rex, & oẽs viri q̃ cũ eo erãt & reliqua multitudo. Omnesq; flebant voce magna: & vniuersus i populus transibat. Rex quoq; transgrediebatur torrentem cedron: & cũctus populus incedebat contra viam oliuæ quæ respicit ad desertum. Venit autem & sadoch † sacerdos & k a vniuersi leuitæ cum eo, portantes arcam fœderis dei: & depo l

a ¶ad orationem: vt ab omnibus videri posset.

suerunt arcam dei. Et ascendit abiathar, donec expleto⁹ esset m

a ¶qa responsum datum non est.

omnis populus qui egressus fuerat de ciuitate. Et dixit rex n

ad sadoch: Reporta arcam dei in vrbem. Si inuenero gratiã in oculis domini, reducet me: & ostendet mihi eam & tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi, nõ places: præsto sum: o faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad sadoch sacerdotem: O videns reuertere in ciuitatem in pace: & achimaas filius tuus: & ionathas filius abiathar, duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus deserti:

a ¶quid agam.

donec veniat sermo a vobis indicãs mihi. Reportauerunt igitur sadoch & abiathar arcam dei in hierusalem: & mãserũt ibi. Porro dauid ascendebat cliuum oliuarum: scandens & flens: ꝏperto capite & nudis pedibus incedens. Sed & omnis populus qui erat cum eo operto capite ascendebat plorans. Nunciatum est aũt dauid, q̃ & achitophel esset in cõiuratione cum absalon. Dixitq; dauid: Infatua quæso dñe conq silium achitophel. Cũq; ascenderet dauid summitatẽ mõtis r

a ¶ne videretur flere.

✠ d ¶Egressus est ergo rex & vniuersa &c. Per fugã autem dauid ad campestria deserti nudis pedibus & operto capite, significatur patientia boni prælati vel principis in persecutionibus cõstituti.

Moral.

p v ✠ Ecce oc-

†.23.q.5 c.qs em.

D.

als nõ habet † sacerdos.

E Vt Ioh.19.g

a ¶Chusai arachites. Amicꝰ dauid. Chusai interpꝛaᷓ festinās: qui hierim reuertens cōsiliū achitophel dissipauit: significat dꝰ discipulos dñi ex iudæis occultos nicodemū, ioseph & similes.

NICO. DE LYRA.

✠ a ¶In quo adoraturus erat dñm. De loco enim illo videbaᷓ clare taberna culū in quo seruabaᷓ archa in mōte sion ex opposito. & ideo qñ dauid vemebat ad locū illū, solicitꝰ erat adorare dñm: sicut hoies a sǝge vidᷣtes ecclesiā alicuius sᷣi solēt eā depcari: & tūc ibi dauid dñm adorauit. b ¶Ecce occurrit ei chusai arachites, quia erat de ciuitate arach.

c ¶Scissa veste &c. In signum magnæ trisᷣiciæ. d ¶Si ve.me. &c. ga non erat vir bellator. e ¶Si aūt i ciuitatē reuer. quasi non curans de me. f ¶Et dixeris &c. Videt ꝙ dauid hic peccauerit, inducendo eum ad mentiēdū. Dicēdū ꝙ licet nō sit aliqua necessitas excusandi dauid & chusai de aliquo mendacio officioso: cū ipse dauid petius fecerit tunc: vt patebit ca. se. potest tñ dici ꝙ non erat ibi mendaciū. Ille em̄ seruit alicui qui agit & agere intendit ad bonū ipsius. bonū aūt erat absalon ꝙ a suo intento pessimo fruᷣtraret & patri traderet: maxie qa nolebat eum interficere, sed magis cōseruare ad sui correctionē: vt patet ex his q̄ habent. j. xvij. ca. g ¶Dissipabis cōsiliū achi. i. dissipare poteris per tuā sapiēᷣiā & eloquentiā. sicut apparuit per esᷣe cum: vt habetur. j. xvij. Cætera patent in littera.

Moral'r. ✠ b ¶Ecce occurrit ei chusai &c. Per hoc ꝙ dauid eū remisit vt cōsiliū achitophel dissiparet: & sᷣatū negotiorū per certos nūcios sibi significaret, ostendit ꝙ licet bonꝰ vir & sᷣtus in pſecutione positus de dei auxilio principaliter confidat: tū ea quę fieri possunt via humana ad sui liberationē & malorꝝ repressionē, nō debet scienter omittere. nam hoc esset deū tentare.

¶In ca. xv. vbi dꝛ in postil. Isti aūt. xl. anni varie computantᷣ.

F ADDITIO Licet dauid fuisset causa occasiōalis occisionis sacerdotū: nō tñ culpabiliter ei attribuē dum est. Tum qa sacra scriptura nō imponit ei hmōi culpā. Tū qa nō debebat ꝓsumere in saule esse tantā malicią: vt interficeret sacerdotes, ꝓpter hospitalitatē dauid q̄ erat gener regis: & nōdū publice ab eo ejectus, neq; dānatꝰ: licet in occulto saul cōcæpisset rancorē de eo q̄ᷣ latebat achimelech: vt. ō. j. Reg. xxj. Tum quia peruersitas ipsiꝰ doech nondū erat ipsi dauid nota: qa nihil legᷣ contigisse ante illud factū i quo dauid potuisset hoc ꝓsumere de doech nec ipse doech hoc reuelauit sauli sponte, quali ingerens se ad hoc: sed post instantē ingsitionē ipsiꝰ saul: vt patet. ō. j. Reg. xxj. ca. Ex qbus vᷣ ꝙ hoc gestū nullā habet continuationem cū facto achimelech. sed nec rationabiliter habet respectum ad petitionē ppli de rege instituēdo: vt Rab. Sa. dicit. Tum qa in hmōi petitiōe licet ppls peccasset, nō tñ dauid q̄ pro tūc erat innocens. Tum qa illa mala quæ samuel ꝓdixerat ppło esse vēᷣura verisimiliter ex institutione regis: non sunt huic casui absalon similia sed oia pertinebāt ad malū regimē regis q̄ ad tyrānidem se inclinaret: qđ nullo modo dicēdū est de dauid: cuiꝰ regimen publicū fuit a deo approbatū: vt. ō. ca. vij. Vnde computatio hoꝝ. xl. annorum melius videreᷣ ipsi hoari a prima vnᷣione ipsius dauid in regem. de qua. ō. j. Reg. xvj Quæ quidē vnᷣio i ordine tēporis fuit post petitionē populi de institutiōe regis: & ante occisionē sacerdotū prædictā. Ratio aūt huiꝰ cōtinuationis talis est. Nam in prima ꝓdicta vnᷣione legitur: Direᷣus est spūs dñi in dauid a die illa & deinceps. qui quidem spiritus dñi exponitur cōmuniter de spiritu fortitudinis & cōstantiæ: quæ post vnᷣionē viguerūt in dauid: vñ extunc incēpit dauid in virtutibꝰ florere & ad magnos honores ascendere. & exinde continue fuit in cursᷣu prospere agens: & famosissimus in omnibus actibus virtuosis: & in victoriis bellicis: adeo vt nō solum in israel, sed in cæteris nationibꝰ per gyrum timeretur & in magna reuerentia haberef tanq̄ dñs præcipuus & sᷣrēnuꝰ vir bellator: vt patet. j. Reg. xvj. & xvij. & xviij. & ij. Reg. v. & in cp̄lurib aliis locis. Cui tamen opposituꝫ videtur ei contingere in persecutione absalon: in q̄ prosperitas sua & celebritas seu claritas suæ famæ fuit multiplᷣiciter denigrata. cum ille qui de fruᷣu ventris sui egressus fuit tā inuerecunde & audaᷣer illum persecutus est vsq; ad ejectionem personæ suæ de domo & ciuitate regia: & deturpationē concubinarum & hmōi. Nec solum hoc, sed etiam per vnū simplicē hominē scilicet semei fuit in facie blasphemat': & vbis & factis grauiter iniuriatus: vt patet. j. decimosexo capitulo. Merito igitur sacra tura sacra historia accipit computationem huius pſecutionis absalon a prima vnᷣione ipsius dauid. Tum quia oppositꝫ iuxta se posita magis eluceᷣcūt. Tū ad ostendēdū ꝙ celeberrima ꝓsperitas ipsius dauid viguit continue p̄ quadraginta annos, dum ipse dauid rexᷣ eam bulauit cum deo: & deinde incēpit deniqrari seu debilitari per tale infortunium quod sibi contigit ex ordinatione diuina propter peccatum cōmissum. Ex quo fideles possunt salubriter erudiri. Quæcūq; enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. ad Roma. xv. a. & vt intelligamus, ꝙ prosperitas ipsiꝰ dauid cū ad culmen celsitudinis sublimatus fuit ex suo peccato, faciliter versa fuit in profundū. iuxta illud: Eiecisti eos cū alleuarenᷣ. Quod totum etiam in bonum spiritualē ipsiꝰ dauid redundauit: vt ipse dixit. j. xvj. c. Forte videbit deus afflictionē meam &c. vnde iuxta sniam apostoli: Diligentibus deū oia cooperanᷣ in bonum. ad Roma. viij. e. Nam ſm doctores deus tantū dat iustis de bonis & malis temporalibꝰ q̄tum decet eos ad salutē spiritualē: prout in prima scđæ. q. vlti. art. vlti. in rēspōdēdo ad questionem.

REPLICA In cap. xv. vbi dicitur de quadraginta annis post quos absalon contra dauid patrem suū se erexit: postillator dixit, initium illoꝝ. xl. annorū a diuersis varie cōputari. Nam beatus Hiero. cōputat eos ab occisione sacerdotū i nobe: cui nec dauid causam & occasionē dedit &c. Burg. licet in ꝓlogo sui operis valde reprehēdat postillatorē: quia aliquando dicta sanctorū, ꝙ scripue sancti Tho. ex magnis causis dicimauit: hic ipse ratione beato Hiero. cōtradicit: asserens ꝙ prædicta occiso sacerdotum non sit ipsi dauid culpabiliter attribuenda: nec sacra scriptura vt dicit, imponit ei huiusmodi culpā. Sed ecce Burgen. non veretur se opponere rotundo textui: non mirū igitur ꝙ se opponat sanᷣo doᷣori. Dicitur enim ſ. Reg. xxij. d. Cumq; abiathar necem sacerdotum ipsi dauid nunciasset. Respōdit dauid: Sciebam in illa die ꝙ cum ibi esset doech idumæus proculdubio annunciaret sauli, dicendo: Ego sum reus omnium animarum patris tui. Et beatus Hierony. dicit: & assumitur in Glo. ordi. ideo hic. xl. annus ponitur vt monstretur diuinam vltionem suscitari super dauid: eo ꝙ achimelech sacerdotem dei sefellit, & tantę cædis causa fuit. Nec potest dici ꝙ dauid ex humilitate sit mentitus, dicens: Ego sum reus. Hæc & alia perpendant qui Burgen. qualī suam computationem subiungit non minus delyramēᷣum videtur. Computat enim illos quadraginta annos a prima vnᷣione dauid vsq; ad rebellationem viri sui absalō: vt ꝙ posita iuxta se posita magis moueant: vt puta quia dauid ab illa vnᷣione quadraginta annis fuit i cōtinua prosperitate & pace cœpit rebellio: de qua præsens sermo. Sed de opinione beati Hieronymi Ra. Sa. Burgen. & aliorum circa hanc computationem non faciendo vim. Ratio computationis Burgen. nihil videtur valere. Nā prima vnᷣio dauid facta fuit primo anno regni saul vt vult beatus Augustinus. xvij. de ciuitate dei: cap̄o. vij. & ponitur dictum eius in glo. j. Regū xv. super verbo. Proiecit te dñs ne sis rex. quadraginta autem annis regnauit sicut & dauid: vt dicit idem beatus augustinus ibidem. Dauid autem pro tūc nullum ius in regno habuit: licet haberet ius ad regnū: nec habebat executionem pro tunc regiæ potestatis: vt dicit Burg. ō. j. Regū. xxvij. ca. & tamen vt patet ex decursu primi libri Reg. per totū: viuente saul & regnante nulla fuerat ipsi dauid securitas, neq; ꝓsperitas: sed neq; suis: nec ausus fuit quisq; in regno israel eū aut suos recipere in domum suam: nec quicq; humanitatis exhibere: quia bannitus coactus est se trāsferre ad achis regē geth: vt patet. j. Regū. xxvij. & xxviij. A prima igitur vnᷣione dauid vsq; ad mortem saul fluxerunt. xxxix. anni quibus fuit sub continua fuga & tribulatione. Nisi quis illam tribulatiōem prosperitate dicere voluerit: quia in bonum sui. pari modo & rebellio absalō dicenda erit prosperitas: quia in bonum scilicet humiliationem dauid: & cōsequenter exaltationem: vt etiam dicit Burgen. Videtur igitur manifestum delyramentū dicere: dauid fuisse in cōtinua prosperitate ante adeptum regnum quando fuit secundo vnᷣus. Nam talis modus loquendi est omnium sanᷣorum doᷣorum: qui dicunt dauid tempore aduersitatis in virtutibus creuisse: sed tempore prosperitatis turpiter peccasse: sicut patet ꝓ decursum secūdi libri &c Reliqua vsq; ad finem libri secundi stat in difficultate vocali &c.

A Vt

Moral'r.

Vmq; dauid transᷣ. &c. a ¶Quid mi Ca. XVI.
hi & vobis est &c. Sol' abisai dixerat. Vadā & amputabo caput eius. Et dauid absai & ioab respōdit: Quid mihi & vobis est fi. sar. &c. Nunquid vultis interficere istū sicut interfecistis abner? b ¶Dimittite eū vt ma. &c. Gre. Qui vbꝰ ꝓtumelię ꝑssus vtutē patiendo tite eū vt maledicat, quia eius maledictio est mihi materia ad exercitium patientiæ. o ¶Dominus enim præcepit ei vt maledicat dauid &c. Hic occurrit perplexitas: qa si dominus ꝓcepit ei, nō peccauit hoc faciendo: sicut nec ministeᷣ iudicis de ꝓcepto eiꝰ ma lefactoꝛ interficiendo. Dauid aūt peccauerat corā deo & dignus erat hac pœna & maiori: vt patet ex sᷣa pradictis. xj. c. Sed ad hoc sequitur ꝙ dauid peccauit in iungendo salomoni eius interfectionem: vt habetur. j. in. lib. in. ca. Cuius contrarium videtur scriptura innuere ibidem. Si autem dicatur ꝙ semei maledicendo dauid peccauit: sequitur incōuenięs. scilicet ꝙ deus ꝓcepᷣit eum peccare, & sic fuit causa peccati per se & directe: quod est impossibile. Dicendum ad hoc: ꝙ dauid videns semei solum & inermē: ita constanter & intrepide sibi iniuriantē & manifeste coram bellatoribus multis fortissimis & audacissimis & ad vindicandum regis iniuriam promptissimis: perpendit ꝙ hec non proueniebat ab ipso ✠ semei. tm

Moraliter. a ¶Cumq; dauid Moral'r.
transisset paululum montis: vertꝛicem, apparuit seba puer miphiboseth in occursum eius cū duobus &c. Hic duo sunt notanda. Primum est cautela malicioſa sebæ de tractoris: qui considerans dauid & seruos eius in angustia positos & fuga & fame fatigatos obtulit dauid pauca respectiue vt ꝓ hoc meᷣ daciter acquireret hæreditatem domini sui detrahendo sibi. Et ꝙsimiliter factū in curᷣs magnatorum cupidi & auari. Secundum est periculum potentum in verbis talium detractorum: quia dauid sanctus ex verbis & dono: licet modico huius adulatoris & detractoris in tantū fuit decæptus ꝙ sine verborum eius examinatione, dedit ei hæreditatem domini, dicens:

g ¶Tua sint omnia quæ fuerunt miphiboseth. Propter quod principes & prælati tales adulatores & detractores multum debent abhorrere: & ne precipitaᷣer rem concedant alienam diligenter præcauere. i ¶Et ecce egrediebatur vir inde de cognatione domus saul, nomine semei filius gera: procedebatq; egrediēs & maledicebat mittebatq; lapides contra dauid &c. Per semei qui maledicebat dauid & eum lapidibus & terra impebat, significatur quicunq; dans afflicto afflictionem iniuste. & sicut semei ex hoc finaliter incurrit mortem corporalem: sic talis incurrit mortem culpæ: & finaliter nisi pœniteat mortem gehēnę.

✠ Ingredere

matris erat de cognatione saul: qa mulieres in hæreditate nō succedēᷣes poterāt ꝑhere matrimoniū cū viris alterius tribus prout dictum fuit Nume. xxxvj. k ¶Egredere, egredere vir sanguinum. i. effusor multi sanguinis inoxi. l ¶Et vir belial. i. abiugo disciplinę & legis diuinę. Cętera patēᷣ vsq; ibi: m ¶Quid mihi & vobis est filii saruiæ? Ex hoc patet ꝙ ioab similiter semei occidere volebat & fratrē suū absai ad hoc icitabat. n ¶Dimittite eū vt maledicat. quia eius maledictio est mihi materia ad exercitium patientiæ. o ¶Dominus enim præcepit ei vt malediceret dauid &c. Hic occurrit perplexitas: qa si dominus ꝓcepit ei, nō peccauit hoc faciendo: sicut nec ministeᷣ iudicis de ꝓcepto eiꝰ ma lefactoꝛ interficiendo. Dauid aūt peccauerat corā deo & dignus erat hac pœna & maiori: vt patet ex sᷣa pradictis. xj. c. Sed ad hoc sequitur ꝙ dauid peccauit in iungendo salomoni eius interfectionem: vt habetur. j. in. lib. in. ca. Cuius contrarium videtur scriptura innuere ibidem. Si autem dicatur ꝙ semei maledicendo dauid peccauit: sequitur incōuenięs. scilicet ꝙ deus ꝓcepᷣit eum peccare, & sic fuit causa peccati per se & directe: quod est impossibile. Dicendum ad hoc: ꝙ dauid videns semei solum & inermē: ita constanter & intrepide sibi iniuriantē & manifeste coram bellatoribus multis fortissimis & audacissimis & ad vindicandum regis iniuriam promptissimis: perpendit ꝙ hec non proueniebat ab ipso ✠ semei. tm

doch & abiathar sacerdotes: & omne verbum quodcūq; audieᷣis de domo regis, idicabis sadoch & abiathar sacerdotibus. Sunt em̄ cum eis duo filii eorū, achimaas filius sadoch: & ionathā filiꝰ abiathar: et mittetis ꝑ eos ad me omne verbū qđ audieᷣitis. Venite ergo chusai amico dauid in ciuitatem, absalon quoq; ingreᷣsus est hierusalē: & achitophel cum eo. Cap. XVI.

Vmq; dauid transisset paululū mōtis verticem apparuit ei seba puer miphiboseth in occursum eius cū duobus asinis qui onerati erant ducēᷣis panibus & centum alligaturis vuæ a ¶ficorum palatas appellat. eo ꝙ ꝑ massas ꝑmerent inter duas tabulas: quas palas dicunt a quibꝰ palate vocantur.

paſſæ: & septem massis pālatarum: & duobus vtribus vini. Et dixit rex sebæ: Quid sibi volunt hæc? Respondituq; seba regi: Do-

a ¶sunt. b ¶super eos filii regis.

mine mi rex ās̄ini domesticis regis vt sedeᷣ ant: & panes & palatæ ad vescēdum pueris eius: vinū aūt vt bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex: Vbi est filius dñi tui: Respōditq; seba regi: Remansit in hierlm dicens: Hodie restituet mihi dominꝰ israel regnum patris mei. Et ait rex sebæ: Tua sint omnia q̄ fuerunt miphiboseth. Dixitq; seba: Oro vt inueniam gratiam coram te domine mi rex. † Venit ergo rex dauid vsq; bahurim. h Et ecce egrediebatur vir inde de cognatione domus saul, nomine semei, filius gera: procedebatq; egrediēs & maledicebat: mittebatq; lapides contra dauid & contra vniuersos seruos regis dauid. Oīs aūt populꝰ & vniuersi bellatores a dextro & a sinistro latere regis ībedebant. Ita aūt loq̄baᷓ semei cum malediceret regi: † Egredere, egredere k vir sanguinum & vir belial: reddidit tibi dominꝰ vniuersum sanguinē domus saul: qm̄ inuasisti regnū ꝓ eo: & dedit dñs regnum ī manu absalon filii tui: & ecce premūt te mala tua: qm̄ vir sanguinū es. Dixit aūt abisai filius saruiæ regi: Quare maledicit canis hic moriturus domino meo regi? Vadam a & amputabo caput eius. Et ait rex: † Quidm

a ¶In hebræo nō habeᷣ. Dimittite vt maledicat: sed tm̄ maledicat.

b mihi & vobis est filii saruiæ? Dimittitē eum n

a ¶permittendo.

vt maledicat: dñs em̄ præcēpit ei vt male¿o ¶pœnitendo.

diceret dauid: & quis est qui audeat dicere

Moral'r.

De pse. d. 1. ca. 1.

† 3. Reg. 2. b.

† 1. 19. d. Ecc. 23. c.

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Semei autem. Hic est nabath pater hieroboā ſm hebræos: qui filius iemini dicitur: & in zelo domꝰ saul maledicit dauid. Nomen vero aui eius iemini fuit. Ipse semei extribu ephraim fi In ioseph extitit. vnde dicit ad dauid. Primus veni hodie de om ni tribu ioseph. sed semei vt superi⁹ legit de cognatiõe saul fuit Saul vero de beniamin. In Esdre semei filius scis legitur: quia & cis & gera vocabatur pater eius filiꝰ iemini: id est beniamin hic legitur: sed de tribu ioseph primus venisse dicitur: quia in tribu ioseph habitauit. b ¶Ingredere ad concu. Concubinas dauid absalon polluit. Iudaicam plæbem: scribæ quoq; & pharisęi superstitionibus corrumpunt: siccq; a vero dauid alienā faciunt.

c ¶Achitophel, iterp̃tat ruina fratris. Iudas de ruina xp̃i agens consilium dedit iudęis aduersus xp̃m: vterq; suspendio interiit.

F ¶Et fortissimus

NICO.DE LYRA.

✠ semei tm̃, sed a deo specialiꝰ hoc agente: & hoc vocauit p̃cæptum dei. Et licet semei i hoc pec cauerit voluntate iniqua maledicẽs dauid: nõ tñ ꝓpter hoc deꝰ fuit cā p̃cti inc̃tum p̃ctm̃ ẽ. Ad cuiꝰ intellectum sciendum: cꝙ ad p̃ctm̃ plura ꝛcurrũt. s. potentia ĝ peccatur, quæ est liberũ arbitriũ & motꝰ liberi arbitrij in consen sum, & ad impulsum potentiarũ executiuarũ: & totum istud est a deo qui est actor naturæ & opationũ eiꝰ. Est etiã ibi deformitas in actu, ĝ est qdã defectꝰ ex quo actꝰ habet nõnẽ p̃cti. & huiꝰ deus nõ est causa, sed defectibilitas liberi arbitrij. sicut in claudicatione ꝙcqd est ibi ambulatiõis seu motionis, reducitur i virtutem motiuã sicut in cãm. illud autẽ qđ ẽ ibi deformitatis & defectꝰ, reducit in cãm tibiæ curuitatis. Et sic patet ꝙ deꝰ nõ est cā p̃cti: li cet sit cā liberi arbitrij & motionis ipsiꝰ. Sic igit̃ põt dici ꝙ p̃cta & audacia quæ fuit in semei dauid i petendo: & entitas illius actionis totũ fuit a deo: vt ꝙ hoc dauid puniretꝰ, & eiꝰ patiẽtia ꝙ haberetꝰ. sed deformitas seu defectꝰ scilicet ꝙ inic̃ volũtate hoc fecerit: hoc nõ reducit i deũ sicut in cãm: sed i liberi arbitrij defectibili tatẽ. a ¶Eccefi, meꝰ &c. hoc dr̃ pro tanto: quia semẽ viri qđ est principiũ ĝnationis filij, ẽ de supfluo alimẽti, qđ in vtero digerit: & ad mẽbra ĝnatiue virtutis defertur. Cæteraꝙ patent ex dictis. b ¶Abſalon aũt. Hic cõ sequẽt chusai ab absalõ recipit. Et patet ira vsq; ibi: c ¶Hæc ẽ inquit. g. ad ami. tuum. f. ad dauid. q. d. nõ oñdisti te ei eẽ fidelẽ. hoc autem dicebat absalõ vt ex ploraret mẽtem ipsius chusai. d ¶Rñditq; chu. ad absa. neq; q. f. debui ire cum dauid. e ¶Quia il. &c. quẽ ele. do. in hoc mẽtit⁹ est chusai: qa absalõ nõ erat a deo electꝰ: sed dixit hoc chusai vt absalõ eũ reciperet ciꝰ: nec oporteret eũ excusari de mẽ dacio officioso. f ¶Dixit autẽ absa. ad achi hoc vltio absalon ad vxores p̃ris sui ingreditur de cõsilio achitophel. Cuius causa subditur: h ¶Vt cum audierit omnis israel ꝙ fœdauc. &c.

Perpẽderat enim achitophel ꝙ multi erant cum absalon vacillantes eo ꝙ timebant ne pater eius & filius reconciliarentur, & sic fierent odiosi vtriq;: eo ꝙ fauissent absalon in malo: ex quo timebant postea grauiter puniri: & ideo ad remouendum hunc timorem & vacillationem, achitophel consuluit absalon: vt pa tenter fœdaret patrem suum eius vxores cognoscendo carnaliter: vt per tale vituperium ipsi dauid illatum crederetur a popu lo dictam reconciliationem non posse fieri: & sic firmiter starẽt cum absalon. Istud autem ꝓfiliũ licet fuerit ad malum finem ordinatum tñ erat valde accõmodũ ad finẽ intentum. Ideo subdit:

1 ¶Consiliũ aũt achito. &c. Ista similitudo nõ tenet i oib⁹: ga cõsilium dei non potest ad malum ordinari: sed tenet q̃tum ad hoc ꝙ consiliũ dei est accõmodum ad finem intentum. Dicunt aũt aliq; achitophel dedit hoc cõsilium: eo ꝙ bethsabee neptẽ suã dauid polluerat per adulterium.

✠ g ¶Ingredere ad concu. pa tris tui &c. Per absalõ qui cognoscendo concubinas patris sui manifeste ipsum fœdauit, significatur quicunq; subditus rebellis suo superiori: cuius famam studet denigrare per suspecta mulierum cõsortia, & alia mendacia quæ in appellationibus cõtra superiores bonos solent poni. Per achitophel autem sui dedit absalon hoc consilium, significat aduocatus qui causam promouet taliter appellantis. & sicut achitophel suspendit seipsum: sic talis aduocatus sibi procurat iferni patipulũ. Ca. XVII.

EXit igitur &c. Hic cõsequenter ostendit qualiter absalon de morte patris sui tractauit. Et primo circa hoc consilium tractatur. Secundo huiusmodi tractatus ipsi dauid renunciatur, ibi: Et ait chusai. Circa primum dicitur: k ¶Dixit igitur achitophel ad absalon. volens absorbere dauid ex causa p̃dicta. l ¶Eligam mihi duodecim milia virorum. Tot enim videbantur sufficere ad debellandum dauid & eius exercitum: quia erant fugitiui & stupefacti de hoc quod acciderat. m ¶Et consurgens persequar dauid hac nocte. Antecq; posset aliquod fortalicium intrare: & ibi dem populum sibi fauentem recolligere. n ¶Et irruens super eũ quippe qui lassus est, id est ex itinere fatigatus. o ¶Et solutis manibus. id est destitutis viribꝰ. p ¶Percutiam eum. Tanq̃ facilem ad debellandum. q ¶Et reducã vniuersum populum quomodo vnus homo &c. Ad obediendum tibi. r ¶Vnum enim virum tu quæris. s. dauid. s ¶Et omnis populus erit in pace. id est eo interfecto oẽs obedient tibi pacifice. t ¶Placuitq; sermo eius absalon & cunctis maioribus &c. Tanq̃ valde accommodus ad finem intentum: licet malum. v ¶Ait autem absa. Hic consequẽter ponitur ꝓfiliũ Dñi ipsiꝰ chusai. Et primo diffipat achitophel consilium. Secõ dat finem, ibi: Sed hoc mihi rectũ videt esse cõsilium. Circa primum dicit sic:

✠ Nota

A ¶Et fortissimus Cap. XVII. quisq; &c. In hebræo: Fortissimus ip le cuius est cor quasi leonis pa. sol. sub audis: non fortissimus iste dauid intelligitur. Vnde: Scit enim omnis israel patrẽ tuum esse fortissimum. ¶Isid. Sed m allegoriam considerari oportet quid sit ꝙ absalõ parricida patrem in sequitur. Primo pater fugit de victoria securus: & interitum parricidæ de plorabat, quẽ periturum sciebat. Scribitur enim fugisse dauid a facie filij. Et de populo hierusalẽ dicit dominꝰ. Filios enutriui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Filius aũt eius, populꝰ iudaicus qui tradidit eum. Absalon autem patris pax interpretat. Qđ in historia mirũ videt quomodo scilicet pax patris intelligatur vel dicatur qui patrem persequitur. Sed absalon hierusalem significat: quę visio pacis dr̃: a cuius facie fugit xp̃s quãdo eam desenit & ad gentes tranſiit. b ¶Absalon. Aln absalon iudam tradituꝝ accipiunt: quem xp̃s pertulit tanq̃ eius cogitationes ignorauerit: & quiuium participauit ei: in quo corporis & sanguinis figuram discipulis commendauit. In ipsa vero traditiõe ab ipso oscu lum accepit: ideo absalon pax pacis dicitur: quia pacem pater habuit quã alle non habuit. c ¶Achitophel &c. Qui recedens a dauid ad absalon miserauit, hereticos significat: qui relinquunt veritatem & sequunt errorem. interpretatur achitophel, frater meus cadens. Sidonites vero, trãsmigratus. cõtra quos dicit: In dño confido: quõ dicitis animæ meæ. Et merito tales laqueo diaboli malitiæ suæ vitam finiunt. qui alienam prauis persuasionibus corrumpunt. sicut achitophel in propria domo suspendio interiit: quia aliena vitæ dauid insidiatus est. Qui enim fodit foueã incidit in eã. Et in in fidijs suis capientur iniqui. d ¶Chusai. Arachites antiquus amicus dauid significat credentes de gentibus qui licet cum absalon aliquando fuisse visi sint: tñ operibus eius non cõmunicantes, nec prauis suggestiõibus achitophel consentientes, cum dauid fide permanserunt. Interpretatur chusai, æthiops. Arachites lõgirudo mea. vnde: Vertit æthiops pellem suam. Et alibi: Ethiopia præueniet: vel festinet manus eius dare deo: quia gentilis populus posteq̃ se in nigredine peccatorum exuit nunc̃ a tergo domini redeſit. Q. autem absalon concubinas dauid ad custodiendam domũ dimisit fas stuprando corrupit: significat ꝙ apostata angelus quosdam qui viden tur regere & custodire populũ dei, hæretica prauitate seducit. Ad quas tamen dauid vltra non ingreditur: sed in custodia positis alimenta præbet: quæ in viduitate viuentes clausæ sũt vsq; ad diem mortis suæ: quia cum hæretici a via veritatis aberrantes redire se simulant. non sunt digni cohabitatione christi: sed clausi & separati a consortio ejus debent alieni. Ille talem qui solem facit oriri super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos: non renuit talibus patrum in hoc mũdo præbere vt conuertatur beneficiorum occasione

✠ Ionathas

Vocate chusai arachitam, & audiamus qđ etiam ipse dicat. Cumq; venisset chusai ad absalõ, ait absalon ad eum? Huiusce modi sermonem locutus est achitophel: facere debe

¶tu qui dicis

mus an non? Quod das consilium Et dixit chusai ad absalon: Non a b est bonum consilium quod dedit achitophel hac vice. Et rursum intulit chusai: Tu nosti patrem tuum c & viros qui cum eo sunt esse fortissimos & amaro animo: veluti si vrsa raptis catulis in saltu sæuiat. Sed d & pater tuus vir bellator est: nec morabitur cum populo. Forsitan nũc latitat in foueis: aut i vno quo

a ¶siue paruus siue magnus.

voluerit loco. Et cũ ceciderit vnus

a ¶id est in nouitate regni tui.

quilibet in principiõ audiet quicũq; a ¶id est audituꝝ habuerit. cꝙ audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon. Et fortissimus quisq; cuius cor est quasi leonis pauore soluetur. Scit enim omnis populus israel fortem esse patrem tuum: & robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc e mihi rectum videtur esse cõsilium. Congregetur ad te vniuersus isf a ¶duo termini terrę promissionis. rael a dan vsq; bersabee quasi arena maris innumerabilis: & tu eris g in medio eorum: & irruemus super eum in quocunq; loco iuentus fuerit: & operiemus eum sicut cadere h solet ros super terram: & non relinquemus de viris qui cũ eo sunt nec vnũ qdẽ. Q. si vrbẽ aliquam fuerit i ingressus: circundabit omnis isr̃l ci k uitati illi funes: & trahem⁹ eam in

a ¶Hyperbole. b ¶paruus lapis.

torrentem: vt non reperiãt nec cal l culus quidem ex ea. Dixitq; absalon & omnes viri israel: Melius est consilium chusai arachitæ consi m lio achitophel. †Domini autẽ nutu tu dissipatum est consilum achitophel vtile: vt induceret dominus super absalon malum: & videretur d consilium chusai bonũ coram absalon. Et ait chusai sadoch & abia n thar sacerdotibus. Hoc & hoc mõ consiliũ dedit achitophel absalõ & seniorib⁹ israel: & ego tale & tale dedi cõsiliũ. Nunc ergo mittite cito & o nũciate dauid, dicẽtes. Ne moreris hac nocte in campestribus desertis: sed absq; dilatione transgrede

✠ b ¶Non est bonum hoc cõsilium &c. C q. d. licet sit sapiens homo & cõsuetus dare bona cõsilia: tñ defecit ista vice. Hoc autem dixit chusai ne videretur cõtra achitophel inuidia moueri: & ideo licet de sapientia eum commẽdauerit generaliter: nõ tamen in hoc facto: ſm illud: Quandoq; bonꝰ dormitat homerus. Ra Horati⁹, tionem autem huius defectus ostendit ex tri in arte, bus rationibus. prima accipitur ex fortitudine dauid & voluntate se vindicandi: & similiter aliorũ qui cum eo erant: qđ notaf, cũ dicit c ¶Tu nosti patrem tuum &c. q. d. periculosum est inuadere eum: & maxime modo: quia ex amaritudine animi ponet totum pro toto ad se vindicandũ. Sed ratio accipitur ex prudentia bellica que erat in dauid ex multis experimentis. Et hoc notatur cum dr̃: d Sed & pater tuus &c. Modus enim est ducum exercitus qui timent inuidia personaliter: & de nocte quiescentibus alijs se cum paucis solent absentare: maxime quando timent a suis traditoribus. Et ideo dicebat chusai ipsum dauid de hoc probabiliter se timere: vt tradentes eum haberent gratiam absalon. q. d. chusai sic facies & pater tuus. Et ideo si percutiatur totus eius populus, non habebis intentum: quia nõ morabit cum eis in castris: fed alibi, vt poterit ad eum postea populus aggregari. Tertia ratio accipitur ex parte virorum absalon: quia cõiter i talibus inuasionibus cadunt aliqui de inuadentibus: & ex festuca fit trabs: quia ex modica p cussione fit rumor magne occisionis: & sic expauescũt insequẽtes: & dissoluunt & fugiũt. Et hæc ratio notaf cum dr̃: Et cum ceciderit vnus quilibet in principio &c. e ¶Sed hoc mihi rectum videtur. Hic ꝓfr chusai dat suũ consilium, dicens: f ¶Cong. ad te vniuersus israel &c. id est i tãta multitudine ꝙ nullꝰ possit tibi resistere. g ¶Et tu eris in medio eorum. sicut rex potentissimus & gloriosissimus: & sic attribuetur tibi victoria de dauid & non achitophel vel cuicunq; alteri ad hoc misso. h ¶Et operiemus eum &c. id est in tãta multitudie ꝙ nõ poterit se ꝓtegere. i ¶Q. si vrbẽ aliquã fuerit ingressus. ꝛte fugiendo. k ¶Circũdabit oĩs israel il. ci. su. Loquitur metaphorice. & est sensus: ita destruemus totam illam ciuitatem ꝙ nõ erit aliqua resistentia. Vnde in hebræo habetur: Circũdabit oĩs israel ciuitati illi societates scilicet armatorum ad totum ppl̃m destruẽdũ. l ¶Dixitq; absalon &c. Melius est chu. &c. Ita ꝙ dissipatum fuit ꝓfiliũ achitophel. Cuius causa subditur: m ¶Domini aũt nutu dissipatum est. quia dñs humiliationẽ dauid & eius patiẽtiã respexerat oculo miæ: & absalon reddere volebat pœnã suæ maliciæ. Totã aũt prædictam concionem narrauit chusai: vt dauid haberet tẽpus se recolligẽdi in aliquo fortalicio: & cõgregandi populũ sibi deuotum, & ordinandi eũ ad pugnandum contra absalõ. n ¶Et ait † .ũ. 15. g chusai. Hic cõsequenter tractatus cõsiliꝰ prędicti renunciat ipsi dauid. Et primo describitur Diuisio, huius consiliꝰ renunciatio. Secõ o ipsius achitophel digna punitio, ibi: Porro achitophel Tertio pugnæ contra dauid præparatio, ibi: Dauid autem. Sententia primę partis patet vsq; ibi: o ¶Et nunciate dauid &c. Hoc autem dixit chusai, timens ne in eius absentia achitophel suaderet absalon executionem sui consiliꝰ. Vnde vbi translatio nostra habet:

✠ Ne forte

✠ a ¶Et dixit chusai &c. Per chusai qui in Moraliꝛ terpretatur, silentium vel archanum, significari potest quilibet homo deuotus qui in abscondito orat deum: & talis per orationis suæ meritũ frequenter dissipat cõsiliũ malignorũ qđ ordinatum fuerat ad destructiõẽ bonorũ.

✠ Ionathas

E Moral. Q2 autem ionathas qui interpretatur colūbæ donū: & achimaas frater eius ad explorandū factum absalon & dauid renunciandū de cretu fugiētes absalon, declinauerūt in domum cuiusdam viri in bahurim qui habebat puteū i,ve stibulo & descenderūt i eū &c. nō sine mysterio credendum est. Significant enim hi duo eos q per gratiā spūs scū sunt renati: & i numero fratrum sunt ascripti. qui credentes ab absalon fugiūt: cum malignos spūs euadere quærunt. Hi stant iuxta fontem rogel. qui interpretat tristis vel deorsum: cū luctu & desperatiū i mūdo appetunt, ppter cœlestis regni desiderium. Declinant in domū viri in bahurim q loc⁹ interptat electus vel viues: cū adolescentiæ tpa in memoriā reducunt. Descēdūt in puteū qui erant in vestibulo, cū pnię se hūiliter subijciūt: quæ cūctis necessaria est ante finem præsentis vitæ. Expandit mulier velamen sup os putei: cum ecclesia precū assiduitate delicta iuuentutis & ignorantiæ filiorū abscondit: q̄si siccans ptisanas, cum carnis lasciuiā per cōuētiæ rigorē stringit: & sic rei latet transgressio. i. humanæ vitæ: quia per assiduitatē precum in compūctione lachrimarū & per castigationem corporis oīa delicta absconduntf: & homines a persecutione hostis ꝓtecti liberabuntur.

F NICO.DE LYRA.

✠ a ¶Ne forte absorbeatur rex &c, i. dauid. In hebræo habetur: Ne consulatur regi. s. absalō: ꝙ faciat cōsiliū achitophel: & sic inueniref dauid & eius exercitus lassus & fatigatus: & sic de facili posset capi rationib⁹ prædictis i consilio achitophel. b ¶Iona. autē & ach. sta, &c. Expectantes extra ciuitatē rumores de domo absalon. c ¶Abijt ancilla &c. Ad hoc enim fuit missa, vt magis lateret negocium: quia ibat quasi ad lauandū pānos ibidem. d ¶Non enim poterant vidēre &c. Iam em sciebat absalon ꝙ erant cōiuncti ipsi dauid: & ideo iussisset eos interfici. e ¶Qui habebat puteum in vestibulo suo, id est in curia sua seu atrio. f ¶Quasi siccās ptisanas. id est hordeū decorticatū. g ¶Transierunt festinanter gustata paululum aqua. In hebræo habetur. Transierūt riuum aquarum qđ exponunt hebræi de iordane qui dicitur riuus aquarum: eo ꝙ riui fontiū illius terræ descendunt in eo sicut in fluuio principali. Est igitur sensus: Trāsierūt flumina aquarum. i. iam sunt ita elongati ꝙ transierūt iordanē: propter qđ nūcij absalō de ꝑsecutione corū desperati reuersi sunt in hierusalem. Cætera patent. h ¶Porro achito. Hic ꝑsequēter ponitur ip

Diuisio. sius achitophel digna punitio: qa propter

II. REGVM CA. XVII. NICO.DE LYRA

re: ne forte absorbeat rex: & oīs ppl's qui cū eo a est. Ionathas aūt & achimaas stabāt iuxta fōtē b

a ¶quasi pannos lauatura.

rogel. Abiit ancilla & nunciauit eis: & illi profecti sunt vt referrēt ad regē dauid nūciū. Nō em d poterāt videre aut introire ciuitatem. Vidi autē

a ¶filius eiusdem ancillę vt dicitur.

eos q̄dem pūer, & idicauit absalō. Ille vero cōcito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in bahurim q habebat puteū i vestibulo suo: & descenderūt in eū. Tulit aūt mulier & expandit

a ¶Hordeum siccatum pilatusum decorticatū inde sit cibus apt⁹ carēti dētib⁹. hoc ē ptisana. velamen super os putei quasi siccans ptisanas: f & sic latuit res. Cumq; venissent serui absalon in domum ad mulierem, dixerunt: Vbi est achimaas & ionathas? Et respondit eis mulier: Trāg sierunt festinanter gustata paululum aqua. At hi qui quærebant cum non ꝑ reperissent: reuerꝛsi sunt in hierusalem. Cumq; abissent, ascenderunt illi de puteo: & pergētes nūciauerunt regi dauid, atq; dixerunt: Surgite & transite cito fluuium: quoniam huiusmodi dedit consilium contra vos achitophel. Surrexit ergo dauid & omnis populus qui cum eo erat: & transierunt iordanem donec diluceſceret, anteq; denudaretur verbum: & nec vnus quidem resꝛduus fuit qui non transisset fluuium. Porro achitoꝛphel videns q̄ non fuisset factum consilium i suum: strauit asinum suum: surrexitq; & abiit in domum suam & in ciuitatem suam. Et dispoſiꝛk

a ¶Iosephus dicit hoc ipsum fecisse ponus ex magnanimitate q̄ ex pusillanimitate.

ta domo sua suspendio interiit: & sepult⁹ est in l

a ¶Hebraice, manaim: vbi scilicet angeli obuiauerunt iacob.

sepulchro patris sui. Dauid autem venit in cāᵐ stra: & absalon transiuit iordanem, ipse & omn nes viri israel cum eo. Amasam vero constituito absalon pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur iezra de iezꝛ

a ¶qui & isai & iesse dicitur: vt ferūt iudæi.

racli: qui ingressus est ad abigail filiam nāas p sororem saruiæ: quæ fuit mater ioab. Et caſtramentatus est israel cum absalon in terra

a ¶filr. s. naas regis cū quo pugnauit saul. Naas quoq; fegalaad. Cumq; venisset dauid in castra: sōbi q cit miam cū dauid: qñ fugiebat a facie saulis. Interēpto ꝙo a dauid anon qui seruos eius decaluauerat, cōstitut⁹ est ab eodē dauid in loco fratris iste sōbi.

filius naas de rabath filiorum ammon & machir filius ammihel de lodabar: & berzellai

a ¶lectorum.

galaadites de rogelim obtulerunt ei strātoꝛs ria & tapetia, & vasa fictilia, frumentum & hor

a ¶purā farinā. b ¶gen⁹ leguminis.

deum, & farinam, & pōlentam, & fabām, & lenā ¶decoctū vel nouū. b ¶Christ⁹ posteā iudæos reliquit spiritualibus honoratur muneribus apud gentes

tem & frixum oleo cicer, & mēl & butyrū, oues & pingues vitulos: dederunteq; dauid & populo qui cum eo erat ad vescendū: Suspicati enim sunt populum fame & siti fatigari in deserto.

NICO.DE LYRA

propter nimiā ingratem suā p̄mus sus est a deo interfici re sepsum. Et hoc est quod dicitur: i ¶Videns ꝙ non fuisset. &c. De hoc fuit valde indignatus: eo ꝙ ꝑ filiū chusai approbatū fuerat & suū reprobatū. k ¶Et dispo. do, sua. quia filius suus diuisit bona sua: l ¶Suspēdio interijt. per seipsum quod fecit, nō solū, ꝓpter indignationē ꝺictā: sed etiā ga stulticiā absalon & ppli qui erat cū eo ꝑcipiebat. & ex hoc firmiter tenebat ꝙ dauid ꝑualereat & in regnum redireꝛ: propter qđ timebat ab eo occidi more turpi & dolorosa: & ideo voluit magis præuenire mortem suam p aliam viam. m ¶Dauid autem. Hic ꝙñr describitur belli præparatio: quia dauid trāsito iordane venit ad quēdā locum fortiter munitum: ꝓpter qđ vocabaf, manaim id est castra: quia iacob ibi obuiauit angelus: vt habef Gen. xxxii. Et ibi dauid ppl'm ad se' veniērem recollegit & ipm ordinauit ad resistendum absalon: vt plenius habetur. j. n ¶Et absalon transiꝛ danem. vt caperet dauid, confidās de multitudine populi, cum eo existentis. o ¶Amasam vero constituit absalon pro ioab &c. Ex quo patet ꝙ proponebat ioab occidere cū dauid: & iste amasa erat nepos dauid: qđ patet ex hoc qđ sequitur de patre eius: p ¶Qui ingressus est ad abigail filiam naas. id est isai patris dauid: q vo naas. id est isai patris dauid: q vocatus est iesse, isai, naas. q ¶Cū ꝙ veniſſet dauid. Hic reuertitur scriptura ad ostendendum qualiter dauid fuit ibi recæptus cum dicitur: r ¶Sobi filius naas &c. Iste naas fuit rex ammon qui fecit cum dauid misericordiam: vt dicētum est. ē. x. c. Cuius filius anon deturpauit nuncios dauid: ꝓpter quod fuit ab eo interfectus: & sobi frater eius pro eo rex constitutus: quia illud vituperiū nō fuit factū per ipsum: & quia tunc dauid misericorditer egit cum eo: ideo vicevers dauid fugienti præbuit auxilium contra absalon: & necessaria prout potuit ministrauit. Et filr ammihel & berzellai. s ¶Stratoria & tapetia, i. necessaria, ꝑlectus. Cætera patent.

✠ b ¶Ionathas autem & achimaas sta. iuxta fon. rogel &c. Per ionathan autem & eius socij, qui denunciauerunt dauid achitophel & chusai consilium ad præmunitionem ipsius dauid & virorū suorū significaf cōsolatiōes ꝑtinentes datæ diuinitus afflictis iniuste per orationes hoim deuotorum. Eius interpretario nois ad hoc cōgruens ionathas columbæ donum interpretatur: per quam ꝑtinentes significatur. q ¶Cumq; venisset dauid in castra, sobi filius naas &c. Per istos qui dauid & virus eius fame & labore afflictis ministrauerunt charitatiue necessaria, significātur illi qui afflictis iniuste cōsolationes, consilia & auxilia subministrant.

A ¶In ca. xvij. vbi dicit in postil. Circūdabit omnis israel eos tati illi funes &c. loquitur metaphorice.

ADDITIO. I Immo in hebræo hr̄, ꝓprie funes, sicut i ꝓtaphorice. q. d. sic attrahemus illā ciuitatē vsq; ad torrēte: ac si esset aliqua res mobilis quæ per funes posset trahi &c. ¶In eo. ca. xvij. vbi dicitur in postil. Ne consulatur regi scilicet absalon &c.

ADDITIO. II. Immo in hebræo habetur: Ne absorbeatur regi, expresse &c.

GLO.ORDINA.

Ca. XVIII. a ¶super mille.

Gitur considerato dauid ppl'o &c. a ¶Accidit autem. Raba. Absalon multo fugiens, in quercu per cesariem capitis suspēsus est: quia iudei stulticiæ carnalis sensus incūbentes ꝓpter superstitionē pharioseoꝝ legē corrūpētes: ꝑ ipsam quā ad correctionē vitę pceperāt mortis occasionē habuerunt. vñ: Est qui accusat vos moyses: i quo speratis. Ioab vero in cor absalon tres lanceas figit: cum diabolus auaricia, superbia, & iuidia vel perfidia in cor iudaici ppl'i mittit: quæ illis maxime sunt causa perditionis. Ex superbia em i cō temptū dei idola fabricauer ūt. Ex cupiditate rex trāsitorias virtutibus præposuerunt. Ex perfidia & inuidia nō solū dicta legis & ꝓphetarū, sed etiā ipsi⁹ saluatoris ꝑfectā spreuerūt. vñ: Nō habem⁹ regē nisi cæsarem. &: Si hūc dimittis non es amic⁹ cæsaris. Absalō post mortē in foueā grādē mittit. & qsq; iniqu⁹ post obitū carnis in lacū inferni supquē acerus lapidū congeritur, dum duricia mentis exprobrat. Dauid extinctum absalon plorauit: & ꝓpter interitū iudaici populi xps videns ciuitatē fleuit: cuius miseriæ cōpatiēs in erudiōnē & curam salutis eius vsq; ad mortem crucis permāsit. Scribæ & pharisæi, ꝓncipes iudeorum in ligno crucis in quo dñm suspēderunt, occulto iudicio dānati sunt: & q carnali sensu velut irrationabili mulo ꝙlidere videbant: in dispersionem gentium pertrāseunt: ipsi principatum pariter & ppli'm amiserunt.

Lut. 19. b.

NICO.DE LYRA.

Diuisio. Gitur cōsiderato. Hic ꝙñr onditur qualiter absalon de iudicio i bello interit. Et primo ex parte dauid describitur ordinatio ppli. Secdo, congressio belli, ibi: Itaq; egressus. Tertio denunciatio facti, ibi: Achimaas aūt. Quarto lamentatio filij, ibi. Cōrristatus itaq;. Circū primū sciēdū ꝙ ꝺm Vegetiū libro de re militari: pauci bene ordinati & cōstātes fūt dispositi ad victoriā: multitudo vo inordinata nō est nisi victima parata ad cædē. ꝓpter hoc dauid expert⁹ in rebus bellicis ppl'm suū qui paru⁹ erat cōparatiue diligēter ordinauit. Et hoc est qđ dr. b ¶Cōstituit sup eos trī. quor⁹ gliber ꝺerat mille bellatorib⁹. c ¶Et cēturio sup eos trī. quor⁹ gliber ꝺerat mille bellatorib⁹. d ¶Et dedit po. ter. partē. qa de toto ppl'o ipsum tanq; princeps mouit exercitū. q ¶Mulus cui insedecerat pertransiuit. Iste mulus super quē sedet superbus, est gloria mūdana quæ cito transit. ꝑ. Ioh. ŋ. c. Mūdus transit & cōcupiscentia eius. Et superbus per absalon figuratus remanet suspensus in arbore: per quā signifícaf patibulū gehēnæ: & cōsignif crib⁹ lanceis. ſ. pœna ignis: & pœna vermis: & pœna carentiæ visionis.

animaret ad fortiter prelīādū. i ¶Seruate mihi puerum absalon. ſ. viuū si ei ꝙualebitis. hoc dicebat dauid ne moreref in peccato mortali perſequēdo patrē, ꝓpriū: & sic æternaliter dānaref. k ¶Et omnis populus audiē. Hoc faciebat rex vt null⁹ eum in terficeret. l ¶Itaq; egressus est. Hic ꝙñr describit congressus belli. & notaf locus, cū dicitur: m ¶In saltu ephraim. i. prope saltum illū: quia pugnabant in campo plano, nō in nemore. Sed queritur hic quomodo vocabatur saltus ephraim cū non esset in sorte ephraim, sed vltra iordanē: vt patet ex ꝺictis. Dicendū ꝙ erat ex opposito sortis ephraim: ita ꝙ iordanis fluui⁹ tm erat intermedius: & ex hoc fertitus est ifud nomē. n ¶Et multo plures &c. Quia ibi erat fouea magna: vt patet ex hoc qđ. j. dicit: ꝙ absalon fuit ꝓiectus in foueam magnā: & in soueis illis fugientes de exercitu absalon, ceciderunt & mortui sunt. Dicūt etiam hebræi: ꝙ in illo saltu erant feræ terribiles q̄ multos de illo exercitu fugientes & intrantes saltum, occiderunt. o ¶Accidit autem &c. Quia fugientes de prælio vagantur incerti: & frequenter incidunt in illos quos fugere intendunt. p ¶Adhæsit caput eius queı cui &c. Quia videns suos deuictos ad fugiendum expeditius deposuerat galeam: & sic per capillos suos qui multi erant, vt dictum est. ā. xiij. capi. retentus est frodibus quercus. Cætera patent vsq; ibi:

✠ Non sicut

Moralr. Moraliter. a ¶Igitur considerato dauid &c. Moraliter per dauid, qui manu fortis interpretatur, ſignificatur homo virtuosus qui cōtra vitia fortiter prelīaf: de quo prælio dicit Seneca: Habeto pacem cum hominibus: & cum vitijs bellum. Igitur virtuosus disponit exercitū suum. ſ. congeriē actuū bonorū in tres partes: sicut dauid suum exercitū disposuit. Prima pars est interiorū meditationū respectu dei. Secunda pars consistit in actibus charitatis respectu proximi per elemosynas corporales & spirituales. Corporales continentur in hoc versu. Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo. Qui sic intelligif. Visito infirmum: poto sitientem: cibo famelicum: redimo captiuū: tego nudū: colligo hospitē: cōdo. i. sepelio mortuum. Istæ & spūales sunt septem elemosynæ corporales. Spirituales autē elemosynæ q̄tuenf in hoc versu. Cōsule, castiga, remitte, solare, fer, ora. Qui sic intelligif. Cōsule, sub quo verbo itelligif cōsiliū & doctrina: ideo sic accipif: ꝙsule dubitāti & doce ignorantē. & sunt duę elemosynę spūales: castiga delinquentē: remitte offensam: solare. i. ꝙsolare tristē: fer. i. supporta infirmū. ſ. in moribꝰ: ora pro oibus. & sic sunt septem elemosynæ spūales. Tertia pars exercitus virtuosi est gestuū & ꝙborꝝ modestia respectu sui. Per istas tres partes seu acies debellanf exercitus vitioꝝ. Princeps autē exercitus istius est superbia: sicut dicitur Eccl'i. x. b. Initiū oīs peccati superbia. Superbus aūt excellēter dici potest superbia in abstracto sicut excellēter liberalis dicif liberalitas: & talis superbꝰ per absalon figuraf. qui ex nimia superbia cōtra patrē rebellauit & ꝓtra ipsum tanq; princeps mouit exercitū. q ¶Mulus cui insedecerat pertransiuit. Iste mulus super quē sedet superbus, est gloria mūdana quæ cito transit. ſ. Ioh. ŋ. c. Mūdus transit & cōcupiscentia eius. Et superbus per absalon figuratus remanet suspensus in arbore: per quā signifícaf patibulū gehēnæ: & cōsignif crib⁹ lanceis. ſ. pœna ignis: & pœna vermis: & pœna carentiæ visionis.

C

Diuisio.

Quæstio.

† 1. ſ. 21. d.

Seneca.

† 47. di. c. sicut hi §. necesse

Elemosynæ corporales & spūales.

Pœna dānatorum duplex.

a ¶Nō sicut tu vis, absalon seruabatur viuus. b ¶Sed aggrediar eum coram te Tulit er. &c. interficiendo. c ¶Et tulerunt absalon & proiecerunt. &c. Ex quo patet quod dictum ē, ꝙ in illo saltu erāt foueę magnę. d ¶Et comportauerunt sup eum aceruum &c. Hoc fecerunt ꝑm legem Deut. xxi. vbi ꝓcipitur filius contumax a populo lapidari. Iste autem non solum erat contumax, sed etiā manifeste persequebatur patrem: & ideo nō solum erat dignus a gladio perimi: sed etiam a populo lapidari. e ¶Porro absalon &c. Dicit Iosephus ꝙ fecerat statuam marmoreā ad sui memoriam in posterum. Alij dicunt ꝙ fecerat quoddam ædificium notabile & altum ad eundem finem. f ¶Dixerat enī. Nō habeo filium, ō. xiiij. ca. dictum est ꝙ habuit tres filios Et ideo dicēdum est, ꝙ erāt mortui: vel inepti ad regnā dū post ipm. g ¶Et appellatur ma. absalon. opus ei⁹ memoria dignum. Manus enim est organum organorum: vt habetur. iij. de anima. & ideo per eam signantur opa, & maxie solēnia & memoria digna. h ¶Achimaas autem. Hic cōsequēter describitur denunciatio facti: quia achimaas zelans pro dauid desiderabat victoriam suorum nunciare: sed ioab impediebat, dicēs: Non eris nuncius in hac die. i ¶Sed nunciabis in alia, scilicet de alia victoria futura quæ magis placebit regi. Sciebat enim ioab dauid de morte absalon turbari: & ideo nolebat istum quē diligebat rumores istos portare. ꝓpter quod misit aliū: scilicet chusi. Sciendum tamen ꝙ iste chusi non erat ille de quo dictum est ca. prece. ꝙ erat amicus & consiliarius dauid. tum quia tantus homo ad hoc non mitteretur sicut cursor. tū quia non fuerat in bello. sed fuit alius eiusdem nominis & de humili plæbe. k ¶Rursus autem achi. &c. quia omnib⁹ modis volebat currere ad dauid propter eius importunitatem permisit hoc ioab: maxime quia credebat probabiliter ꝙ chusi præueniss̄et & mortem absalon nunciasset. l ¶Si solus est, bonus est nun. &c. Illi enim q reuertūtur de prælio fugitiui: non veniunt soli, sed turmatim. victores autem remanent: quia sunt intēti ad rapiendum spolia deuictorū: & ideo ex hoc ꝙ erat solus

autem hoc quisquiam & nūciauit ioab, dicens: Vidi absalō ꝓ pendentem de quercu. Et ait ioab viro qui nunciauerat ei: Si vidisti, quare non cofodisti eum cum terra: & ego dedissem tibi decem argenti siclos & vnum baltheum? Qui dixit ad ioab: Si appenderes in manibus meis mille argēteos: nequaq̄ mitterē manū meā ī filium regis. Audientibus enī nobis præcepit rex tibi & abisai & ethai, dicens, Custodite mihi puerū absalō. Sed & si fecissem cōtra aīam meā audacter, nequaq̄ hoc regē latere potuisset: & tu stares ex aduerso. Et ait ioab: Non sicut tu vis: sed aggrediar eū corā te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua: & infixit eas in corde absalon. Cūq; adhuc palpitaret hærens in quercu: cucurrerunt decem iuuenes armigeri ioab & percutiētes interfecerunt eū † Cecinit aūt ioab buccina: & retinuit pplm ne pseq̄rē fugientē isr̄l: volēs pcere multitudini. Et tulerūt absalō & ꝓiecerūt eū ī saltu ī foueā gradē: & cōportauerūt sup eū acerū lapidū magnū nimis. Oīs autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon erexerat sibi cum adhuc viueret titulum qui est in valle regis. Dixerat enī: Non habeo filiū: & hoc erit monimentū noīs mei. Vocauitq; titulū noīe suo: & appellat man⁹ absalon vsq; had hāc diē. Achimaas aūt filij sadoch ait: Curram, & nunciabo regi: quia iudiciū fecerit ei deus de manu inimicorū ei⁹. Ad quē ioab dixit: Nō eris nuncius in hac die: sed nūciabis in alia. Hodie nolo te nūciare: filij enī regis est mortuus. Et ait ioab chusi: Vade & nūciare regi q̄ vidisti. Ado

a ¶nomen appellatiuum. i. ægyptius.

rauit chūsi ioab: & cucurrit. Rursus autem achimaas filius sadoch dixit ad ioab: Quid impedit si etiā ego currā post chusi? Dixitq; ei ioab: Quid vis currere fili mi. Veni huc. Non eris boni nuncii baiulus. Qui respondit: Quid enī si

a ¶sic quidē conuersione nouissimi fide & dilectione fiunt primi.

cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo achimaas per viā compendii transiuit chusi. Dauid autem sedebat iter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio portæ super murum, eleuans oculos vidit hominem solum currentem: & exclamans indicauit regi. Dixitq; rex: Si solus est, bonus est nuncius in ore eis. Properante autem illo & accedente propius vidit speculator hominem alterum currentem: & vociferans in culmine, ait: Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitq; rex: Et iste bonus est nuncio⁹. Speculator autem contemplor ait cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex: Vir bonus est: & nuncium portens bonum venit. Clamās autem achimaas dixit ad regem: Salue rex. Et adorans regem coram eo, ꝓnus in terram, ait: Benedictus dominus deus tuus, qui cōclusit homines qui leuauerūt manus suas cōtra dñm meū regem. Et ait rex: Est ne pax puero absalon? Dixitq; achimaas: Vidi tumultū magnum cū mitteret ioab seruus tuus rex me seruum tuum: Nescio aliud. Ad quem rex: transi ait & sta hic. Cūq; ille trāsiret & staret apparuit chusi: & veniens, ait: Bonū apporto nunciū dñe mi rex. Iudicauit enī pro te dñs hodie de manu oīm q surrexerūt contra te. Dixit aūt rex ad chusi: Est ne pax puero absalō? Cui rndens chusi: Fiēt inqt sicut puer inimici dñi mei regis, & vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malum. Contristatus ritaq; rex ascendit cœnaculum portæ: & fleuit: & sic loquebatur vadens: Fili mi absalon; absalon fili mi. Quis mihi

bene coniecturauit dauid ꝙ erat euentus prosperi nuncii de cius & eodem modo de alio deipm sequēte. m ¶Cōtemplor ait &c. ī eā erat ita, pp̄e ꝙ poterat pson̄ā currēs discernere. Cætera patēt vsq; ibi: n ¶Vidi tumultū magnū. Aliqui libri habent tumulū. & male: qa hebraica veritas & libri correcti habent tumultū. Et accipitur hic vidi, ꝓ audiui: sicut Exo. xx. ca. Cunctus aūt populus videbat vo. i. audiebat. q. d. tantus erat ibi tumult⁹ ꝙ ego nō potui audire seu ꝓpere qd esset factū de absalon: sed mentiebat, ꝙ ne regem offenderet: qa videbat ipm mortuū: denunciauit ei victoriā quæ erat bonū nūciū. o ¶Trāsi ait & sta hic. donec audiamus qd dicet cursor ali⁹. p ¶Iudi. enī pro te &c. ruos aduersarios debellādo. q ¶Ipsum ait inquit &c. Per hoc intellexit rex absalon esse mortuū: qa per talē modum loquendi mors alicui⁹ nūciabatur communiter. r ¶Cōtristatus ita q; rex. Hic vltimo ponitur lamentatio filii cum dicitur: s ¶Ascendit cœnaculum portæ, id est solariū vt in loco sequenti ostendetur ab alijs fleret & plangeret filium suū, dicens: t ¶Fili mi absalon &c. Plangebat em̄ mortem ei⁹ spīalem: qa mortu⁹ erat in peccato mortali actualiter perfequendo patrem. & propter hoc verebatur sibi derelictus. l ¶Surrexerunt ergo rex, de luctu: acquiescens rationali reprehētioī. m ¶Et sedit in porta, in loco patēti & communi: vt posset omnes videre & cum eis loqui. Et sic recollegit pplm. n ¶Israel aut̄ fugit. f. illi qui erant cū absalon. o ¶Omnis quoq; populus. Hic cōsequenter describit ipse populus qui fuerat cū absalon videbat le deceptū. ideo dicebant. p ¶Rex libera. nos. f. dauid: qui populū israel de inimicis suis existēribus ꝓ circuitum liberauit: vt patet ex supra dictis. viij. ca. q ¶Et nūc fugit de terra. i. de vrbe regia, ꝓpter absalon: cuius mala reducebāt ad memoriam in fœdatione patris & ei⁹ pſecutione. q. d. indignum est ꝙ ꝓ ipso fugiat. r ¶Vsq; quo filetis. a recognitione culpæ & petitiōe veniæ. s ¶Et non reducitis regem. ad locū suū honorifice. t ¶Et consilium totius israel venit ad regē. Quia p nūcios certos & fœlēnes significata fuerūt sibi ista. qb⁹ auditis rex misit ad viros iuda q fuerāt cū absalō: vt essent de primis ad ipm reducē-

A ❧ Diuisio. Vops. Alio mō ē nomē, ꝓpriū. quo istor⁹ modo⁹ accipiat: i hoc ca. nō hñ ex littera cōprobat. Ca. XIX. Vnciatū est. Hic ꝓn̄ ostenditur qualiter dauid in regnum suū redijt. vbi primo describit ipsius dauid cōsolatio. secundo consolatu reuocatio, ibi: Omnis quoq; populus. tertio reuocati reductio. ibi: Miseruntq; ad regē.

quarto reducentium concertatio, ibi: Omnis autem popul⁹ iuda. Circa primū dicit: Nunciatum est autem ioab ꝙ rex fleret & lugeret filium suum: & versa est victoria in die illa in luctum omni populo suo. Audiuit enim populus in die illa dicī: Dolet rex super filio suo. Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatē: quomodo declinare solet popul⁹ versus & fugiens de prælio. Porro rex operuit caput suum: & clamabat voce magna. † Fili mi absalon: absalon fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in domum, dixit: Confudisti hodie vultus omniū seruorum tuorum: qui saluam fecerūt animam tuā, & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, & animam vxorum tuarum, & animam concubinarū tuarum. Diligis odientes te: & odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie, quia non curas de ducibus tuis & de seruis tuis. Et vere cognoui modo quia si absalō viueret, & omnes nos occubuissem⁹: tunc placeret tibi. Nunc igitur surge & procede: & alloquens satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi per dominum: Q. si non exieris, ne vnus quidem remanserit tecum nocte hac: & pei⁹ erit hoc tibi, ꝙ omnia mala quæ venerunt super te ab adolescētia tua vsq; in præsens. Surrexit ergo rex, & sedit in porta.

Et omni populo nūciatum est ꝙ rex sederat in porta. Venitq; vniuersa multitudo corā rege: israel autem fugit in tabernacula sua: Omnis quoq; populus certabat in cunctis tribubus israel, dicens: Rex liberauit nos de manu inimicorū nostrorū, ipse salauit nos de manu philistinorum: & nunc fugit de terra propter absalon: Absalon autem quem vnximus super nos mortuus est in bello. Vsq; quo silētis, & non reducitis regem? Et consilium totius israel venit ad regem. Rex vero dauid misit ad sadoch & ad abiathar sacerdotes dicens: Loquimini ad maiores natu iuda, dicentes: Cur venistis nouissimi ad reducendum regem in domū suam? Sermo autem omnis israel peruenerat ad regem vt reduceret eum in domum eius: qa dixerat rex. Hæc, dicetis ad populum iuda: Fratres mei vos: os meū & caro mea vos. Quare nouissimi reducitis regem? Et amasæ dicite: Nonne os meum est & caro mea es? Hæc faciat mihi deus, & hæc addat: si non magister militiæ fueris corā me omni tēpore ꝓ ioab. Et inclinauit cor oīm virorū iuda quasi viri vnius. Miseruntq; ad regē, dicentes: Reuertere tu & omnes serui tui. Et reuersus est rex: & venit vsq; ior-

remittere: cuius rationem tangit. v ¶Os meum & caro mea vos: Quare nouissimi reducitis regem. Quasi diceret: non possem vos odire: qa hoc esset cōtra me. x ¶Et amasæ dicite: Nōne os meū & caro mea est? Iste inter omnes plus peccauerat contra dauid: quia fuit princeps exercitus absalon: vt habet. ō. xvij. ca. cum tamen esset nepos dauid & ideo ipsum specialiter nominauit. Sicut & christus post resurrectionem suam per angelū expressit specialiter petrum, dicens: Dicite discipulis suis & petro. Mar. xvi. b. quia, ꝓpter christi negationem non fuisset ausus inter discipulos comparere, nisi fuisset specialiter nominatus. y ¶Hæc faciat mihi de⁹ & hæc addat. id est maiora mala q̄; sustinuerim in persecutione absalon. z ¶Si non magister mi. fu. co. me omni tempore pro ioab. Aliqui libri hñt. post ioab. i. sub ioab. dictio em̄ hebraica quæ ibi ponit aliqñ significat pro: aliqñ sub. tñ est eadem sñia: qa dauid non intendebat amouere ioab de suo officio sed ꝙ iste suppleret vices ei⁹ pro tēpore & loco vbi videret expedire. a ¶Et inclina. cor. omnium viro. iu. ad se ꝓ unum benignum mandatū. b ¶Misseruntq; ad regē, dicētes: Reuertere tu. Hi ꝓn̄ describit ipsius reuocati reductio: vbi iterum ponit benignitas dauid i semei obuiatiōe. sed ꝙ ei⁹ ineqlitas in hæreditatis miphiboseth diuisione, ibi: Miphiboseth quoq; tertio ei⁹ curialitas in berzellai licentiatiōe, ibi: Berzellai q̄q;. Circa primum dicitur: Misseruntq; ad regē. scilicet viri iuda.

❧ Et ois

Moraliter. a ¶Nunciatum est autem ioab ꝙ rex fleret. &c. Per dauid lugentem mortē filij sui, significatur bonus ꝓlat⁹ lugens mortem culpę subditi: maxime q̄n ꝓbabiliter estimat, ꝙ comiteretur mors iferni: sicut dauid, ꝓbabiliter estimabat de filio q mortu⁹ fuerat in pſecutiōe patris actuali. r ¶Vsq; quo si. &c. Per reditū dauid ad regnū suū, de quo fuerat expulsus per absalon, ꝓpter vriæ pcm̄: sicut dixerat ibi dñs ꝑ nathā ꝓphetā. ō. xij. c. Ecce ego suscitabo super te malū de domo tua significat pcōr vere pœnitēs, & ad bonū regimē vitæ suæ rediens: & sic est in via vitæ ꝑ quā venit ad regnū cœleste. Ipm aūt comitat berzellai valde senex: ꝓ quē significat sapia: de qua dī Prouerb̄. viij. c. Ad æterno ordinata sum & ex antiqs. c ¶Vsq; iordanē. i. vsq; ad mortē: q̄ per iordanē significat: eo ꝙ iordanis iudicij riuus interpretat. & in morte est hois iudiciū particulare: Ecc. xxxviij. ca. Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuū: mihi heri & tibi hodie. Per

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Quidmi Cap.XIX.
hi &c. Timebat dauid ſi in
terficeretur ſemei: q reliq qui
ſimiliter erant offenderant
nollet eum ſibi facere regem.
b ¶Illotis pedibus. In he
bræo: infectis. Fecerat enim ſi
bi miphiboſeth ligneos pe
des, ſm hebræos quibus pro
naturalib⁹ vtebatur: erat em
claudus. c ¶Tu & ſiba. In
hebræo: Dixi tu & ſiba diui
dite agrum. Quod dauid im
memor fœderis & iuramenti
quod fecerat cum ionathan tã
iniuſtum protulit iudicium:
ideo roboam & hieroboã di
uiſerunt regnum eius. Miphi
boſeth enim in libro ſamue
lis legitur: & interpretatur os
verecundiæ. In Paralip. vero
idem miphiboſeth meribaal
legitur: id eſt litigans cum al
tiſſimo: quia dauid: ſcilicet re
duxiſſet cũ pace. Et quod ait:
cuncta accipiat poſtq reuer
ſus eſt dominus meus in do
mũ ſuã pacifice: indignãdo &
ꝓba obliquãdo, ꝓtulit cõtra
✠ altiſſimũ

3.9.b. 1.Re.18.a &.20.c. 3.re.11.f. &.12.e. 2.Re.6.b

1.Para.8. d.&.9.g.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Et omnis iuda ve.
id eſt tribꝰ iuda: vt occurreret
regi & traduceret eum iorda
nem in nauibus ad hoc para
tis ab ipſis: vt dicunt aliqui.
Alij autem dicunt: q iſta tra
ductio intelligitur per hoc q
viri iuda tranſierunt iordanẽ
ante regem in equis: ad ex
plorandum vbi aqua eſſet be
ne vadabilis. b ¶Feſtinauit
autem ſe. ſi. ge. &c. vt apud
dauid inueniret miſericordiã
c ¶Et irrumpentes iordanẽ
ante regem &c. tranſeuntes
ad ripam oppoſitã in qua ad
huc erat dauid vt ſibi ſeruiret
in tranſitu. Cætera patent vſq
ibi: d ¶Numquid pro his
ver. non occidetur ſemei. q.
d. magnum malum eſſet ſi vi
uus euaderet: quia incurrerat
crimẽ leſe maieſtatis. e ¶Cur
effic. mihi hodie in ſathanã
quia ſi dauid eum ſtatim oc
cidi permiſiſſet: alij qui cum
abſalon fuerant in perſequen
do dauid timuiſſent ſibi: & il
li qui nondum venerant re
troceſſiſſent: & forte alig q iã
venerant occulte receſſiſſent:
& ſic eius occiſio potuiſſet eſ
ſe occaſio magnæ ſciſſionis,
& mali magni contra dauid.
f ¶Non moriẽris. Iurauit
qꝫ &c. Sed videtur q dauid
iſtud iuramentum fregerit: qa
iniunxit filio ſuo ſalomoni de
morte eius: vt habetur. iij. li.
x. capitulo. Dicendum q da
uid non iurauit niſi q non
moreretur tũc, & pro illa cau
ſa tantum. ſed quia erat homo
ſeditioſus, monuit dauid filiũ
ſuum: vt contra hoc poneret
cautelam, dicens: Vir autem
ſapiens

F

danem. Et oĩs iuda venit vſq in galgala vt occurre
ret regi & traduceret eũ iordanẽ. † Feſtinauit autẽ ſe
mei filius gera filii iemini de bahurim: & deſcendit
cum viris iuda in occurſum regis dauid cum mille vi
ris de beniamin: & ſiba puer de domo ſaul, & quin
decim filii eius: ac viginti ſerui erant cum eo. Et irrũ
pentes iordanem ante regem tranſierũt vada: vt tra
ducerẽt domum regis, & facerent iuxta iuſſionẽ eiꝰ.
Semei autem filius gera proſtratus coram rege cum
iam trãſiſſet iordanẽ, dixit ad eũ: † Ne reputes mihi
dñe mi iniquitatem: neq; memineris iniuriarum ſer
ui tui in die qua egreſſus es dñe mi rex de hieruſalẽ
neq; ponas rex in corde tuo. Agnoſco enim ſeruus
tuus pctũ meum: & idcirco hodie primꝰ veni de om
ni domo ioſeph: deſcendiq; in occurſum dñi mei re
gis. Rñdens vero ahiſai filius ſaruiæ, dixit: Nunqd
pro his verbis non occidetur ſemei, qui maledixit
a chriſto dñi? Et ait dauid: † Quid mihi & vobis filii
a ¶id eſt contrarium.
ſaruiæ? Cur efficimini mihi hodie i ſathan? Ergo ne
a ¶Illos occidã hodie qui me fecerunt regem ſuper ſe.
hodie interficietur vir in iſrael? An † ignoro hodie
me factum regem ſuper iſrael? Et ait rex ſemei: Non
morieris. Iurauitq; ei. Miphiboſeth quoq; filiꝰ ſaul
b deſcedit in occurſum regis illotis pedibus & inton
ſa barba: veſteſq; ſuas non lauerat a die qua egreſſus i
fuerat rex vſq ad diem reuerſionis eius in pace.
† Cumq occurriſſet regi, dixit ei rex. Quare non ve
niſti mecum miphiboſeth? Et reſpondens ait: Domi
ne mi rex, ſeruus meus contemſit me. Dixitq; ei:
Ego famulus tuus vt ſterneret mihi aſinum, & aſcen
dens abirem cum rege. Claudus enim ſum ſeruus
tuus. Inſuper & accuſauit me ſeruum tuũ ad te domi
num meum regem. Tu autem domine mi rex ſicut

¶Quo ad ſcientiam: qa ſicut angelus ſcit volũtatem dei.

angelꝰ dei es: fac qd placitũ eſt tibi. † Neq; enim fuit
domꝰ patris mei, niſi morti obnoxia domino meo
regi. Tu autem poſuiſti me ſeruum tuum inter con
uiuas menſæ tuæ. Quid ergo habeo iuſtæ querelæ:
aut quid poſſum vltra vociferari ad regem? Ait autẽ
ei rex. Quid vltra loqueris? fixum eſt quod locutus k
c ſum. Tu & ſiba diuidite poſſeſſiones. Reſponditq; l
miphiboſeth regi: Etiam cuncta accipiat poſtq reuer
ſus eſt dñs meus rex pacifice in domum ſuã. Berzel
lai quoq; galaadites, ſenex valde deſcendens de ro
gelim traduxit regem iordanẽ, paratꝰ etiã vltra flu
uiũ proſequi eũ. Erat autem berzellai galaadites ſe
nex valde: id eſt octogenarius. Et ipe præbuit alimẽ
ta regi cũ moraret i caſtris: fuit qppe vir dives nimis
Dixit itaq rex ad berzellai: Veni mecũ vt requieſ
cas ſecurus in hieruſalem. Et ait berzellai ad regem.
Quot ſunt dies annorum vitæ meæ, vt aſcendam cũ n
rege in hieruſalem? Octogenarius ſum hodie: Nun
quid vigent ſenſus mei ad diſcernendum ſuaue vel
amarum: aut delectare poteſt ſeruum tuum cibus &
potus: vel audire poſſum vltra vocem cantorum atq
cantatricum? Quare ſeruus tuus ſit oneri domino
meo regi. Paululum procedam famulus tuus ab ior
dane tecum. Non indigeo hac viciſſitudine; ſed ob

ſapiens es vt ſcias quæ facies ei.
vt ibidem habetur, ꝓpter quod † 3.
ſalomon inhibuit ei ſub pœna
mortis ne exiret hieruſalem ſꝫ
cludendo ſibi viam faciẽdi col
ligationes, & propter tranſgreſ
ſionem huiꝰ præceꝑti fuit mor
tuus. Dauid etiam bene cogna
bat q̃ cautelam ſibi impoſitam
non ſeruaret: & ſic mortem de
nouo incurreret. g ¶Miphi
boſeth. Hic oſtenditur in æqua
litas dauid in hæreditatis mi
phiboſeth diuiſione, cum dicitur: Miphiboſeth quoq; filius
ſaul: id eſt nepos. Alij libri ha
bent: filius ionathan filij ſaul.
Sed veritas hebraica & libri cor
recti non habent. Dauid enim
non fuit tunc recordatus ami
citiæ ionathan patris miphibo
ſeth. Si enim fuiſſet recordatus
meritatem hæreditatis ſuæ
ſeruo ſuo non dediſſet. h ¶In
tonſa barba. In hebræo habe
tur: Incompoſita barba. quia
illo tempore non tondebãt bar
bam filij iſrael: ꝓut habetur. ij. re
x. capꝫ. de nunciis dauid. i ¶Ve
ſteſq; ſuas non lauerat, in ſi
gnum triſticiæ propter fugam
dauid. Ex quo paret verum qd
dictum eſt. ij. xvj. ca. ſcilicet q ſi
ba ſeruus ſuus falſo diffamaue
rat eum apud dauid Cætera pa
tent vſq ibi: k ¶Quid vl
tra loqueris? q. d. pro nihilo po
quia dictum meum non retra
ctabo totaliter. retraxerat tamẽ
in parte dicens: l ¶Tu & ſi
ba diuidi. poſſeſſiones. iniuſte
concedens ſeruo ſuo medietatẽ
hæreditatis ſuæ. propter quod
regnum eius fuit poſtea diut
ſum tempore roboam nepotis
ſui: prout dicetur plenius. j. lib.
in. ca. xij. Hic autem aduerten
dum ẽ, tum adulatores & detra
ctores ſunt periculoſi principi
bus quia dauid tam ſanctus &
iuſtus verbis ſibæ adulatoris
& detractoris, vt patet ex præ
dictis, fuit ita capt⁹ & inuolu
tus: q̃ hæreditatẽ miphiboſeth
domini ſui ei cõceſſit in abſen
tia miphiboſeth. & eo nõ audi
to & quod peꝛ eſt, poſtq audi
uit miphiboſeth ſe vere excu
ſantẽ: vt patet p ꝓdicta, non re
tractauit dictũ ſuũ iniuſtum co
taliter: ſed ſeruũ ſuũ peſſimum
ſecit æqualẽ dño quẽ trãſmit
ſet ſuſpendiſſe ꝓpter falſam
accuſationẽ domini ſui de cri
mine læſe maieſtatis. m ¶Ber
zellai quo. Hic ꝓñr oſtẽdit gra
titudo dauid erga berzellai q ſi
bi neceſſaria, ꝓ pte miniſtrauit
rat: vt patet ex ꝓdictis & ſeꝛ vſq
ad iordanẽ ꝓduxerat: cui dauid
obtulit ꝓmia & honores ſi vel
let ire hierſm ſecũ: ſed excuſauit
ſe, ꝓpt ſenectutẽ di. n ¶Quot
ſunt dies annorum vitæ meæ.
q.d. tẽpus eſt q ego cogitem de
morte: non de honoribus aut
deliciis. Quod eſt contra ſenes
ſe ingerentes curijs magnaꝝ
✠ rum.

altiſſimum. a ¶Eſt autem ſer. tuus
chamaam. Eſt autem in hebræo: Ecce
ſeruus tuus chanaan. Chanaan inter
pretatur ſuſpirans: q̃diu cũ patre fuit:
ſuſpirans vocatus eſt: poſtq; vero ad
do ſtrinam dauid tranſiit: non chanaã,
ſed chamaam vocatus eſt: id eſt fidelis.
✠ Et tenuit

NICO.DE LYRA.

✠rum. Miſit tamen filium ſuum cũ
dauid, di. a ¶Eſt autem ſer. t. cha. ita
q̃ debet ſcribi per m in medio & in fi
ne. b ¶Ipſe va. te. Ipſe eſt enim iuue
nis, & poterit addiſcere ea quę ſunt vir
tutis & honoris. Notandũ eſt hic, q̃ in
curia dauid erant cãtores & cantatrices
inſtrumentis & vocibus humanis, tali
bus eñ licitum eſt vti moderate: qa ſi
cut membra corporis indigent quiete
& recreatione, ita & vires aiales ad qꝫ
multũ facit melodia. c ¶Et oſ. eſt rex
ber. in ſigniũ magnæ amicitię. d ¶Et
benedixit ei. Imprecans ei bona vitæ
præſentis & futuræ. e ¶Omnis au
tem populus. Supra poſita eſt ipſius re
gis seductio: hic conſequenter poſt in
terpoſitionem prædictorum deſcribi
tur reducentium concertatio cuius cã
ſa primitur cum dr: Quis autem po. ſu.
tra. re. iordanẽ fluuiũ modo ſupradi
cto. f ¶Et med. tantum pars aſ. de
po. iſrael. Et ideo in hoc reputabant ſe
dehonoratos. tum quia plures erant. tũ
quia primo nuncios miſerant ad dauid
q̃ eꝛ reuerſioe: vt ꝓdictũ eſt. ꝓpter qđ
dixerũt regi: g ¶Quare te furati ſũt
fratres noſtri viri &c. q. d. i clanculo
ſtrinam noſtrum. h ¶Et reſpondit
omnis vir iuda. ſuperbe. i ¶Quia
mihi propior eſt rex. id eſt de tribu &
cognatione mea. k ¶Decem partiſ⁹
ego maior ſum. q. d. licet non ſit de tri
bu noſtra tamẽ multo plus valemus ſi
bi in ſubſidium temporale & adiuto
rium contra aduerſarios. l ¶Durius
autem re. vi. iuda. Tum quia erant vi
ri bellicoſi & animoſi. Tum quia erãt
homines de tribu regia, ex q̃ præ aliis i
ſuperbiam erigebantur. Ca. XX.

CCidit quoq; &c. Poſtq̃
deſcripta eſt punitio dauid
ratione homicidij vriæ: &
ratione adulterij cum beth
ſabee: hic conſequenter po
nitur eiuſdem punitio ratione prodi
tionis, qua vriam occidit proditorie.
vt patet ex ſupradictis. xj. capꝫ. & de hoc
ponit hic rebellionem ppſi contra ipm
ad inſtinctũ ſeba filij bochri. Circa qđ
ſic procedit: quia primo deſcribit huiꝰ
rebellionis oreꝫ, ſecõ punitiõis modꝰ,
ibi: Dixit autẽ rex amaſæ. Prima i duas:
in partem principalem, & incidenta
lem. ſecunda ibi: Cũq; veniſſet rex. Cir
ca primum dicitur. m ¶Accidit quo
q; vt eſſet ibi, ſcilicet in ꝓtentione alia
rum tribuum contra tribum iuda.
n ¶Vir beliał. i. abſq; iugo diſciplinæ
& legis diuinæ. o ¶Nomine ſeba.
Et ſic debet ſcribi vbiq; per e: ſed com
muniter vſus non habet. p ¶Vir ie
mineus. i. de ſtirpe gemini: & ſic patet
ex cognatiõe ſaul, ꝓpter qđ odie
bat dauid propter trãſlationẽ regni de domo ſaul ad ipm. & ideo
videns populum diſpoſitũ ad rebellandum ipſi dauid. q ¶Ce
ciditque buc. Vt rex repentino ſonitu omnes tacerent & ſic daret ei

A

B

Seba.

C

Diuiſio.

ſecro vt reuertar ſeruꝰ tuus: & moriar in
ciuitate mea: & ſepeliar iuxta ſepulchrũ
a patris mei & matris meæ. Eſt autẽ ſeruꝰ a
a ¶in hebræo chanaan.
tuus chamaam, ipſe vadat tecum domi
b ne mi rex: & fac ei quicquid tibi bonum
videꝛ. Dixit itaq; ei rex: Mecũ tranſeat
chamaam & ego faciam ei quicquid tibi
placuerit: & omne qđ petieris a me im
petrabis. Cumq; tranſiſſet vniuerſus po
pulus, & rex iordanem, reſtitit, & oſcula
tus eſt rex berzellari: & benedixit ei. Et c
ille reuerſus eſt in locũ ſuũ. Tranſiuit er
go rex in galgalam, & chamaã cum eo.
Oĩs autem ppls iuda traduxerat regẽ: e
& media tm ps affuerat de ppło iſrl. Ita f
q; oẽs viri iſrl cõcurrẽtes ad regẽ. Dixe
rũt ei: Quare te furati ſunt fratres noſtri g
viri iuda: & traduxerunt regẽ & domũ
eius iordanẽ: oẽsq; viros dauid cum eo.
Et rñdit oĩs vir iuda ad viros iſrael: q h
mihi † ꝓpior eſt rex: Cur iraſceris ſuper
hac re? Nunquid comedim⁹ aliquid ex
rege: aut munera nobis data ſunt? Et re
ſpondit vir iſrael ad viros iuda, & ait: Et
primogenitus ego ſum: decem partib⁹ k
ego maior ſum apud regem: magiſq; ad
me ptinet dauid q̃ ad te. Cur feciſti mi
hi iniuriam: & non mihi nunciatum eſt
priori vt reducerem regem meum. Du l
rius autem rñderũt viri iuda viris iſrael.

TCcidit quoq; vt Cap. XX. m
bi eſſet vir belial nomine ſeꝫ n
ba filius bochri vir iemineus p
& cecinit buccina, & ait: Nõ e q
nobis ps ĩ dauid: neq; hæreditas ĩ filio s
iſai. Reuertere ĩ tabernacula tua iſrl. Et r
a ¶damnati ab eccleſia in ſua prauitate moriun
tur: priuſq; qđ cœperant implere poſſunt.
ſeparatus eſt omnis iſrael a dauid: ſecu
tuſq; eſt ſeba filium bochri. Viri autem
iuda adhæſerũt regi ſuo a iordane vſq
hieruſalem. Cũq; veniſſet rex in domũ u
ſuam in hieruſalem, tulit decem mulie
res concubinas ſuas quas dereliquerat
ad cuſtodiandam domum: & tradidit in
cuſtodiam eas: alimenta eis præbens &
non eſt ingreſſus ad eas: ſed erant clau
ſæ vſq ad diem mortis ſuæ in viduitate x
viuentes. Dixit autem rex amaſæ: Con y
uoca mihi oẽs viros iuda ĩ diem tertiũ:
& tu adeſto ꝑſens. Abiit ergo amaſa vt
conuocaret iudam: & moratus eſt extra
palatiũ quod ei cõſtituerat rex. Ait autẽ
dauid ad abiſai: † Nunc magis afflictꝰ
rus eſt nos ſeba filius bochri q̃ abſalõ.

maior audientia. r ¶Et ait. voce ma
gna. s ¶Non eſt no. pars in dauid
&c. Quaſi diceret: ex quo contempſit
nos, nos debem⁹ eum dimittere & aliũ
regem eligere. t ¶Et ſe. eſt omnis iſ
rael a dauid. Ad tempus: vt ſic dauid
de proditione contra vriã puniretur:
& ſeba propter ſuam maliciam occide
retur. v ¶Cũq; ve. rex. Hæc eſt pars
inci dentalis: qa dauid veniẽs in hieru
ſalem reperit ſe eſſe fœdatum in vxori
bus ſuis per abſalon vt dictũ eſt. ũ. xvj.
ca. & ideo recluſit eas prouidens eis de
victu & veſtitu duplici ratione. Primo
quia prohibetur leui. xviij. b. Turpitu
dinẽ nurus tuæ non diſcooperies. licet
autem iſte mulieres non fuerint vxo
res abſalon filij dauid ſm veritatẽ fue
rant tamen ſm apparentiam propter
concubitum carnalẽ: & ideo nõ erat de
cens q̃ dauid vltra ad eas accederet: nec
etiam aliquis alius & ideo fecit eas re
cludi. Secundo: quia ſi viderentur in
publico, rememoraretur factũ abſalon
quod in vituperium dauid redunda
bat. x ¶In vi. viuentes. Ex hoc paret
quod prędictum eſt. ſ. eas fuiſſe vxores
dauid. aliter non dicerentur hic viuere
in viduitate. Iſta tamen viduitas ſtel
ligitur cũ tum ad ſeparationem thori,
non cũtum ad mortẽ mariti: qa dauid
adhuc viuebat. Abſalon aũt nũq; fuit
eaꝝ maritus: quia nullus poterat acci
pere vxorem patris: maxime eo viuen
te. y ¶Dixit autem rex amaſæ: Vocabitur punitio ſebæ de rebellionis commotione. vbi primo deſcribitur punitio ſebæ de rebellionis com
motione. vbi primo deſcribitur ipſiꝰ
inſecutio. ſecundo eius occiſio, ibi: Ve
nerunt itaq; tertio repetit regni dauid
ordinatio, ibi: Fuit ergo ioab. Prima
in duas: in partẽ principalẽ & inci den
talẽ. ſecũda ibi: Cũq; illi eſſent. Circa pri
mum ſciendum q̃ dauid habebat bel
latores ex trib⁹ partib⁹. vna erat tribus
iuda quæ ſibi adhæſerat: vt dictũ eſt &
congregationem iſtorum cõmiſit ama
ſæ: quia erat princeps militiæ illiꝰ tri
bus. quia licet ioab eſſet ſup totũ exer
citum generaliter: tñ in qualiter tribu
erat vnꝰ princeps militiæ, ſpãliter: & iõ
congregationẽ militiæ trib⁹ iuda melius
poterat facere amaſa q̃ alius. Alia pars
erat bellatorum qui erant de demo da
uid tanq̃ famuli eiꝰ: & ſtipẽdiarij ſpe
ciales: & iſtos commendauit abiſai, di.

✠ Tolle ergo

Moraliter. n ¶Accidit quoq; vt ibi Moraſr.
eſſet vir belial nomine ſeba &c. Per
iſtum qui cum ſonitu buccinæ mouit
ſeditionem in populo cõtra regem ſi
gnificatur quiliber ſeditioſus in regno
vel principatu, ciuitate, eccleſia vel cœ
nobio turbans cõitatis pacẽ. y ¶Di
xit autem rex amaſæ: Conuoca mi.
omnes vi. iu. &c. Per hoc autem q̃ da
uid ſebã perſequi iuſſit, ſignificatur q̃
ſuperior in regno, principatu, ciuitate,
eccleſia & cœnobio debet ſeditioſũ ho
minẽ ſe & per ſuos ſequi ne p eũ cor
rũpant alij, ſicut & caput ſeba fuit ab
ſciſũ: vt dr. ſic talis ſeditioſus priuari
debet capite. i. vita corporali p portẽtã †. ũ. 16. c.
ſeculare: ſi pertineat ad eius iuriſditio
nẽ. ſi aũt ad foꝛũ ptineat eccliæ priuari
debet capite. i. ſuo gradu & poteſtate:

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Et tenu. Dextera mentum tenere est quasi ex benignitate blandiri. Sed sinistram ad gladium mittit, q latenter ex malicia pcutit. b ¶Nõ ego sum &c. Ra. Iste est sermo legis: in õ iubeꝫ vt fili⁹ isrl egressi terrã chanaã priꝰ pacẽ offerãt: &eos q pacẽ suscepit, tributarios faciãt: eos v̊o q nõ susceperit, delẽat. iõ mulier sapiens exclamasse dr: Nõ ego sũ ã rñ. veri-isrl &c. Q. cur destruis hãc ciuitatẽ ancꝫ pacẽ offeras ꝑm legẽ? cur non seruas legem in israelitis: quæ olim ☞ seruata est

NICO.DE LYRA.

a ¶Tolle igitur ser. domini tui &c. ne. for. mue. ciui. mu. Quia de sacli non posset ibi capi. Tertia pars erat bellatorum de diuersis tribubus israel: quia licet multitudo cuiuslibet tribus recessisset a dauid: excepta tribu iuda: tamen de qualibet tribu erant viri bellatores robusti qui coniuncti fuerant ipsi dauid a tempore quo fugit a facie saul vt habetur. i. Paral. xij. cap. & isti volebant iuuare ipsum dauid. & ad hos cõgregandos exiuerat ioab quia erat difficilius negocium propter quod in eius absentia dum esset dicto modo occupatus, & periculũ esset in mora persequendi seba: dauid commisit abisai bellatores de domo sua qui erãt assueti exire cum ioab & obedire ei verũ tamen ioab & abisai cum suis societatibus conuenerunt in vnum, sicut erat cõdictum. & ꝑm ista patet littera. b ¶Cũ ꝙ illi essent. Hæc est pars incidentalis: in qua agitur de interfectione amasæ, q occurrit ioab in dicta insecutione seba.

c ¶Qui fabr. leui mo. &c. in heb. habetur: Et exnt & cecidit: quod exponẽs Ra. Sa. di. ꝙ ioab a proposito sic disposuit vt caderet ad terram de vagina vt sic amasa crederet: ꝙ ioab leuaret de terra ad reponẽdum in vagina, & non ad percutiendum ipsum. ideo subditur: d ¶Porro ama. non obser. id est non se obseruauit a persecutione gladij: & interfecit eũ pro ditorie sub signo pacis & amicitiæ, dicens: Saluemi frater. Erat enim eius cognatus germanus: quia erant de duabus sororibus: vt patet ex prædictis. xvij. ca. & ideo vocauit eum fratrem. Occidit autem eum ex inuidia, timens ne ei æquaretur: quia dauid ei iurauerat: Hoc faciat mihi deus, & hoc addat: si non magister militiæ fueris coram me omni tempore ꝓ ioab vt dictũ est ca. precꝫ, ꝓter quod aliqui de amicis ioab videntes eum mortuum dixerunt insultando: e ¶Ecce qui esse vo. pro ioab co. da. q. d. propter suã ambitionem reportauit mortem. Cætera patent vsq; ibi: f ¶Porro is. transiit, scilicet seba filius bochri. g ¶Per omnes tribus is. sollicitando eas vt constituerent eum regem. h ¶Vsq; in abe. Nomen est ciuitatis fortis & muratæ.

i ¶Et in bethmacha. Nomẽ cterritorij in q̃ ciuitas illa ẽsita. k ¶Omnesq; vi. &c. cõ. &c. Istud exponit duplicit. Vno modo, ꝙ fuissent congregati ad sebam filium bochri. Alio modo, ꝙ essent congregati ad ioab. verumtamen qualitercunq; accipiatur: ly omnes, accipitur ꝓ multis: quia multi cõgregati sunt & ad ipsum & ad aliũ. Veritũ vr ꝙ fortior pars congregata fuerit ad ioab: qa seba obsessus nõ audebat exire. l ¶Venit: ut itaq; Hic ꝑtr describit ipsũ? seba occisio: qa ciuitas obsessa erat i periculo destructiõis qd̃ notatur cum dicitur. Omnis autẽ tur. quæ erat cũ io. mo. destru. mu. et ideo excogitata fuit via saluationis ciuitatis per modum qui sequitur. m ¶Et excla. mu. sa. Dicit hebræi: ꝙ ista mulier fuit sara filia aber ꝙ descendit cum iacob in egyptũ: vt habetur Gen. xlvj. & ꝙ habuit spiritum ꝓphetię ꝓ quã reuelauit iacob. cũ lugeret filium suũ ioseph æstimãs eũ mortuũ ꝙ ipse viuebat: licet non crederent, donec vidit plaustra & munera sibi missa a ioseph: de quib⁹ hr Gen. xlv. Dicunt etiã: ꝙ ipsa ostendit moysi sepulchrũ ioseph qn filij israel egressi fuerunt de egypto. & ꝑm hoc exponunt qd̃ sequitur postea: Nõne ego sũm ꝙ rndeo veritatẽ i israel. f re ꝓ uelando iacob & moysi ꝙ dicta sint. a Sed istud videt oino ficticiũ: qa ꝑm ꝙdicta ista mulier añ desẽsum iacob i ægyptũ habebat spm prophetiæ & ꝓns ad min⁹ habebat. xx. ãnos vel circiter. Ite a desẽsu iacob in egyptũ vsq; ad exitũ filiorũ israel de ægypto fluxerũt anni. ccxx. sicut patet ex his ꝙ dicta fuerũt de exo. xij. Ite ab exitu de egypto vsq; ad fũdationẽ templi qui erat anno regni salomonis fluxerũt anni. ccccl xxx. vt hr. iij. Reg. vj. q sibi fu faciũt ãnos. dccxx. Seditio v̊o excitata ꝑ seba filiũ bochri fuit circa finẽ vitę dauid: qa tã erat senex: cũ igit salomõ fuerit coronat⁹ ipso adhuc vi uẽte: vt hr. iij. li. j. ca. & ꝛ ꝑtl fundauerit q̃to anno regni sui: vt habet. j. iij lib. vj. c. oporteret dicere: ꝙ ista mulier tũc haberet septingentos annos vel circiter. quod est incõueniẽs pro illo tempore in quo vita humana ꝓtendebatur vsq; ad. c. annũ ad plus cõmuniter. & ideo dicẽdum ꝙ fuit alia mulier. & dr sapiẽs nõ ꝓpr ꝙm ꝓphetiæ, sed ꝓter industriã naturalẽ & eloq̃ntiã: sicut dictũ ẽ. ẽ. xiij. ca. de muliere thecuite. n ¶Dicite io. ap. huc. Quia volebat loq; cum eo secrete q̃tũ poterat fieri. o ¶Ser. &c. in ve. pro. Vet⁹ ꝙerbiũ supra accipitur pro lege: sicut dictũ fuit. ẽ. j. li. xxiij. ca. i q̃ precipitur filijs israel: vt veniẽtes ad expugnãdũ ciuitatem primo offerrẽt ei pacẽ: vt hr Deu. xx. Et ẽ est qd̃ dr hic. p ¶Qui iter. interro. in abe. f filij israel ꝙ expugnãdo ciuitatẽ debẽt primo interrogare de pace: sic debent facere in hac ciuitate. q ¶Et sic pro. qa sic implebit legis mãdatũ & haberent intentum. r ¶Nõne ego sum &c. in israel. Loquitur in ꝑsona ciuitatis. q. d. ista ciuitas semp tenuit veritatẽ & fidem regi. vñ in heb hr sic: Ego pacifica: veraciũ isrl. i. vna de numero pacifi carũ ciuitatũ & veraciũ regi. s ¶Et tu quæ. subuer. ciui. q. d. malũ facis. t ¶Et euer. ma. i. israel. Quia quærebat ciuitas esse mr ppli⁹ ibidem nata & nutriti. In aliqb⁹ libris interponit: ciuitatum. sed nõ est de textu: qa non est in hebræo, nec in libris correctis. v ¶Absit absit hoc a me. ẽ v̊bũ duplicauit ioab ad maiorẽ affirmationem vel vt dicit Ra. Sa. semel ꝓ rege, & semel ꝓ se. q. d. nec rex ꝙrit hoc, nec ego. iõ subdit: x ¶Sed hõ de mõte ephraim &c. Qui ꝓmouit seditionẽ ꝓ regem, ☞ illum solum

A ☞ seruata est alienigenis. a ¶Qui absciſum ca. se. &c. Rab. Redimus ppli ad dauid post interfectionẽ absalon, reditũ prioris populi ad xp̃m post mortem prauorũ magistrorũ significat: q in synagoga iudæorũ diu regnabat: & a veritatis auditu ppli⁹ subuertebat. Interpretat⁹ aũt seba secta a secãdo, nõ a sectando. Bochri

Exo. 4. f. Filius meus primogenitus isrl israel: de quo dicit ꝙ primogenit⁹ me⁹ israel: de quo dicit forẽ secut⁹, separauit se a domo dauid. i. ecclesia. sed ad multeris sapiẽtis. i. spũalis doctrinæ suggestionẽ caput sebæ. i. diabolum a corde suo abscidit & ad dauid. i. xp̃m filiũ dei redijt. Ca. XXI.

EAc. est quoq; &c. Ra. Fames facta in isrl, ꝓpter gabaonitas sterilitatẽ bonorũ operum significat i subditus, ꝓpter negligẽtiã doctorũ, qui nõ ꝓcurãt eis pastũ verbi dei dũ inseruiũt terrenis. Necanſ ergo gabaonitæ, cũ studium rectæ cõuersationis & reformatio pœnitentiæ post lapsum subtrahitur incautis per hæreticos, s. vel spiritus malignos. Gabaõ em collis mœroris⁹ interpretatur. Gabaonitæ interficiuntur cum desidiosi post perpetrata scelera vana spe securitatis a diabolo deluduntur: qui dicunt: Faciamus mala vt veniãt bona quorũ damnatio iusta est. Sed respha q̃ interpretatur curfus, filia achia: q interpretat ꝑr ei⁹: tolles̃ solicitũ subtraxit supra patria &c. quia pia sollicitudo sanctorũ talibus succurrẽs rigore iejunij & instãtia ꝓcũ incũbit, donec misericordiã dei de cœlo impetret super eos: ꝓfectus prauos hoies & malignos spũs, ne vitã eorũ praue suggerẽdo corrũpant vlterius. c ¶Et voluit saul &c. Dicens. s. iosue gratis gabaonitas viuere ꝓmisisse: & filijs israel & iuda ꝙdam eorũ iniuste abstulisse. Huius vero vltionis causa gabaonatis achimelech sacerdos fuit.

B ☞ Tulit itaq;

NICO.DE LYRA

illũ solũ ꝙrimus. a ¶Ingress. est ergo ad oẽm ppl̃m. i. ad maiores ciuitatis quibus ppls ꝙtualiter continetur. Sic enim volebat loqui vt lateret ipm seba. b ¶Et locuta est eis sap. Quid autem dixerit non exprimitur. Sed dicũt aliq & ꝓbabiliter: ꝙ ipsa ostendit eis bona ipsius dauid, & mala ipsius seba & ꝙ tota ciuitas erat, ꝓpinq exterminio, ꝓter eũ. Exponunt qd̃ sequitur postea: Nõne his cõcludẽs ꝙ melius erat ipm solum occidi, q̃ ipm & oẽs alios, ꝓpter ipm. & sic factũ est. c ¶Fuit ergo ioab &c. Hic ꝑtr ꝓst reductionem dauid in regnũ & sedationẽ cõmotiõis excitatæ per seba, couenienter repetitur ordinatio dom⁹ dauid: & patet ex dictis, ẽ. viij. ca. in fine. his exceptis. d ¶Adurã vero su fũ. Dicitur hiraites a ciuitate de qua erat. f ¶Sacerdos dauid. i. magnus apud eũs sicut dictũ est. ẽ. viij. ca. ꝙ filij dauid sacerdotes erant. Dicit aũt Ra. Sa. ꝙ dauid fecerat istũ principem & iudicem. i. magnum inter principes & iudices.

Rom. 3. b Moralr. ☧ c ¶Fuit ergo ioab &c. Per hoc aũt ꝙ decapitatio seba ordinatio dom⁹ dauid recolit: significat ꝙ subtractus de medio sedit̃osis q̃tũ ad regnũ, principatũ, ecclĩam, vel cœnobium: quodlibet istorum ad bonum statum & dispositionem reformatur.

¶In ca. xx. vbi dr in po. Qui iterrogãt, iterrogẽt in abela &c.

ADDITIO, Veritas hebraica sic habet: Interrogare interrogãt in abela: & sic pfecerũt seu ꝑsum matrẽ in israel: Ad cui⁹ sensum ꝓprium dicẽdũ ꝙ cum ioab vellet ꝑsequendo seba, gentes suę ꝓ via q̃rebãt pro ciuitate abesse ꝓ audissent ipsum seba ibidem esse recluſum: & nõ cessabat interrogare ꝓ hac ciuitate donec ad eam puenerunt. Idcirco hæc mulier in ꝑsona ciuitatis dicebat ipsi ioab: Audiui ꝙ tu seu gentes tuæ ꝓ via interrogastis, ꝓ ista ciuitate cõtinue, donec ad eam peruenistis. & hoc est quod dr: Interrogare interro. i. gentes tuæ. In abela

In abela. i. pro abela. & sic pfecerũt vtã suã. i. donec accesserũt ad eam. Et qa ipse ioab veniebat cũ exercitu dispositꝰ ad bellũ: & ciuitas illa nõ ꝑturbabat pacẽ regni isrl: neq; subtrahebat veritatẽ fidelitatis ipsi⁹ regni isrl: idcirco nõ apparebat causa aliqua qua re princeps militiæ regis ipsam ciuitatẽ debuisset debellare. vñ ꝓpr quærebat ab ipso ioab causam quare sic veniebat interrogãdo pro ciuitate in bellico apparatu: quæsi ad destructionem ei⁹. & ☞ cũ dicit: Ego pacificarũ & veraciũ isrl: quare subuertis &c. Cap. XXI.

ARcta est &c. Post punitionẽ dauid de pcto luxuriæ: hic cõsequẽter ponitur punitio pro pcto negligentiæ. & primo narrat factũ. secõ explicat ꝙdruplex bellũ, ibi: Factum est aũt. Circa primũ sciẽdũ: ꝙ iosue & principes israel iurauerũt gabaonitis, ꝙ non interficerẽt eos prout habetur Iosue. ix. ca. Saul autẽ cum regnaret, multos eorũ interfecit contra ꝙdictũ iuramẽtũ: qd̃ obligabat non solũ iosue & principes israel illi⁹ tꝑis, sed eciã posteros eorũ. factũ aũt istud erat notorũ & iõ debuit puniri ꝓ dauid q̃ successit fauli. & qa circa hũ fuit negligẽs secuta est vltio diuina cogẽs ad vindicadũ istud factũ. Sic igit ꝓcedit. qa primo ponit⁹ afflictio ppli. secõ vindicatio delicti, ibi: Vocatis ergo. Primũ ponitur cũ dr: Facta est fa. s. in terra israel. h ¶In diebus dauid. Eo ꝙ negligẽs fuerat de iustitia faciẽda modo ꝙdicto. i ¶Tribus am. sugiter. i. continue se habentibus.

k ¶Et cõsuluit ora. dñi. Rab Sal. ꝙ primo anno non consuluit, eo ꝙ credidit. ꝙ sterilitas terræ contigisset ex cursu naturali temporis. Secõ anno credidit, ꝙ contigisset, ꝓpr idolũ michę: qd̃ adhuc erat in tribu dan: vt dicit Rab. Sa. propter qd̃ illud idolũ destruxit. sed qa sterilitas terræ ꝑter hoc non cessauit, tũc ꝑsuluit dñm de causa sterilitatis. Secõ ponitur reuelatio peccati, ꝓpter qd̃ dicta sterilitas accideꝛat, cum dicit: l ¶Dixit dñs: propter saul & domũ eius sang. Domus saul vocat dom⁹ sanguinum. i. digna sanguinis sui effusione. m ¶Voca. ergo gabaonitis. Hic ꝓpr ponit⁹ vindicatio delicti. Circa qd̃ primo describit pœnę taxatio. secõ executio, ibi: Tulit itaq; rex. Tertio mortuorum tumulatio, ibi: Et nunciata sunt. Circa primum dicit: n ¶Porro gabaonitæ non erant de filijs &c. Hoc itroducit duplici causa. Vna est vt sciret ꝙ ꝓter quam causam reseruati fuerant a filijs israel cæteris interfectis: quæ notatur cũ dr: o ¶Filij qppe isrl iurauerant eis. s. ꝙ nõ interficerentur: vñ aliq libri sic habẽt Ne perimerent eos. Sed nõ est in hebræo, nec in libris correctis: subintelligit tñ, ꝓpter qd̃ aliqs posuit per modũ glosæ: & postea insertũ est textui per imperitiã scriptorũ. Iuramentum autem factum gabaonitis & modus obligatiõis, plene habetur Iosue. ix. ca. Alia causa est: vt dicit Ra. Sa. quia si gabaonitæ fuissent de filijs israel, fuissent magis misericordes: & indulsissent facto saulis contra eos: sicut indulserãt sacerdotes qui remanserant post mortem achimelech & aliorum qui fuerunt interfecti cum eo: vt habetur. ẽ. j. li. xxij. ca. & sic popul⁹ nõ fuisset fame punit⁹. p ¶Et voluit saul ꝑcutere &c. Dicunt aliqui, ꝙ non interfecit gabaonitas: sed quia interfecit sacerdotes: vt dictum est: & gabaonitæ

Moralr. Moraliter. q ¶Facta est fa. &c. Quæ fuit adeo imissa ꝓpter pctm saulis ex gabaonitarũ occisiõe. Et ꝓ hũ ostẽdit quãta sit pecati grauitas i innocẽtũ depssiõe. & maxie ei⁹ q tenet eos custodire. Nã, ꝓpter hũ pctm tribus annis totus ppls afflictꝰ fuit fame. Sũt em tria genera pctõrũ q̃, ꝓpter sui grauitatẽ dicunt⁹ ad deum clamare. Primũ est, innocẽtis occisio. Gen. iiij. b. Ecce vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. Secm, est pctm contra naturã: Gen. xviij. c. Clamor sodomorũ & gomorræorũ venit ad me. Tertiũ, est defraudatio pauperũ: Iac. v. b. Ecce merces operariorũ vestrorũ q fraudati sunt a vobis clamat: & clamor eorũ in

Pcta clamãt ad deum.

¶Secunda pars. q iij ☧ aures dñi

D Alis † & sanguinẽ

Diuisio. † Ios. 9. e

Diuisio. † 2. Reg. 21. b. † 2. Reg. 3. d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Tulit itaq; rex duos filios &c. qui cum doech idumæo ad huc pueri sacerdotes & gabaonitas occiderūt: armoni. s. & miphiboseth. b ¶Filios michol: Quos scilicet michol vxor dauid quæ & egla dicitur: adoptauit sibi inter filios: quos merob soror eius de filio berzellai suscepit.

Gob. Qđ

NICO.DE LYRA.

baonitæ habebant ab eis vi ctū & vestitū: eo ꝙ seruiebant eis portando ligna & aq̃s ad locum cultꝰ diuini: aut determinatū fuerat p iosue & principes israel, vt habetur iosue. ix. propter qđ loquitur scriptura ac si saul interfecisset gabaonitas. quia ille quodammodo dr̃ hoiem interficere q̃ aufert sibi victū. Sed littera non cōcordat huic expositioni: qa dr̃ Voluit eos peutere zelo q̃si pro filiꝫ israel & iuda. saul autem nō interfecit facerdotes hoc zelo: sed quia dederant panes & gladium ipsi dauid: vt hr̃. ē. lib. j. xxij. ca. Et ideo dicunt alii: ꝙ iste zelus in telligit. quia saul cupiens possessiones gabaonitarū, eo ꝙ erant in tribu bẽiamin & occupabāt vnā ciuitatem notabilem: dicebat ꝙ melꝰ esset & deo accæptꝰ, ꝙ filij israel ipsimet aq̃s & ligna ministrarēt in loco diuini cultꝰ: & illi delerent. per hoc pallias cupiditatem suam: sed hoc non est veri sile: qa illa cōportatio aquarū & lignorum fuit gabaonitis ipsis ꝓfuta tāq; seruitꝰ & mors ciuilis: put dictum fuit iosue. ix. ca. & ideo non erat pro filiꝫ israel, sed cōtra ipsos hanc seruitutē ad eos transferre. Propter quod dicunt alii: ꝙ saul mortꝰ cupiditate ꝓdicta: dicebat ꝙ iosue & principes tribuum male fecerāt dimittendo gabaonitas: qa partem hæreditatis israel occupabāt: & ꝙ debebat hoc corrigere, cū esset tantæ ptātis & maior in regimine populi q̃s iosue & principes tribuū: qui non habuerunt regiā ptātē. a ¶Qđ erit vestri placulum. id est emẽda vobis sufficiens. b ¶Vt bñdicatis hæreditā. dñi. i. vt deus placatus emenda vobis sufficienti, benedicat terræ isrl̃ dando pluuiam ad terrā fœcundationem. c ¶Nō est nobis super auro & arg. &c. Erāt em pauperes: & iō verisile est ꝙ dauid eis obtulerit primo cmẽdā pecuniariā: sed ipsi renuerunt, dicentes: d ¶Virum q̃ attriuit nos & oppressit miq̃ &c. ita ꝙ prio petierūt occisionem oim qui erāt de domo saulis sed quia dauid eis suggessit ꝙ nimis petebāt, fuerūt finaliꝫ prēti de septem viris. f ¶Vt crucifigamus eos dño. i. ad declarationem iusticiæ diuinæ. g ¶Et ait rex: ego dabo. Tum quia sciebat voluntatem dñi ꝙ factum faulis puniret: vt patet ex ꝓdictis Tum quia magis erat cōdescendendū toti populo q̃ affligebat fame, quousq; hoc factum vindicaret. h ¶Tulit itaq; Hic ponitur pœne taxatæ executio, cum dr̃: Tulit itaq; rex duos filios respha filiæ ahia, quos pe. faul: ar. &c. Dicit ita. Sa. ꝙ isti duo specialiter nominant quia fuerunt in occisiõe facerdotum cum doech. i ¶Et quiq; filios michol filiæ saul, quos genu. &c. Isti fuerunt filꝫ merob sororis michol naturales: sed michol eos nutriuit & adoptauit posteа: eo ꝙ non habebat filios naturales: ideo dicuntur eius filꝫ. & ꝑm hoc dicitur eos genuisse hadrielī: non quia fuerit eius vxor, sed, merob soror eius: vt habetur. ē. j. libro. xviij. capi. k ¶Coram dño. i. ad declarationē diuinæ iusticiæ. l ¶Et post hæc misericordiam patris eius: quoꝫ etiam m ¶Tollens autem respha fi. ahia ci. sub. sibi &c. quia corpora illa dimissa fuerunt in

zelo quasi pro filiis israel & iuda. Dixit ergo dauid ad gabaonitas. Quid faciam vobis: & qđ erit vestri placulū, vt benedicatis hæreditati domini? Dixerūtq; ei gabaonitæ: Non est nobis super auro & argento quæstio: sed contra saul & cōtra domum eius: neq; volumus vt interficiatur homo de israel. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis vt faciam vobis? Qui dixerunt regi. Virum qui attriuit nos: & oppressit a inique ita delere debemus: vt nec vnus q̃dem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus israel. Dentur nobis septem viri e de filiis eius: vt crucifigamus eos dño f no in gabaa saul quōdam electi domini. Et ait rex: Ego dabo. Pepercitq; rex miſg phiboseth filio ionathæ filii saul propter iusiurandum domini: quod fuit inter da a uid & inter ionathan filiū saul. Tulit itaq; h q̃ rex duos filios respha filiæ ahia, quos peperit saul armoni & miphiboseth: & qn i boq̃ filios michol filiæ saul quos genuerat hadrieli filio berzellai, q̃ fuit de molathi: & dedit eos in manus gabaonitarum: qui k crucifixerunt eos in monte corā domino. l Et ceciderunt hi septem simul occisi i diebus messis primæ: incipiēte messione hordei. Tollēs aūt respha filia ahia cilicium, m substrauit sibi supra petram ab initio messis, donec stillaret aqua sup eos de cœlo: & q̃ nō dimisit aues laccerare eos per diē, neq; bestias per noctem. Et nūciata sunt dauid p q̃ fecerat respha filia ahia cōcubina saul: & abiit dauid & tulit ossa saul & ossa ionathæ filii eius a viris iabes galaad: qui furati fuerant ea de platea bethsan: in qua, suspenderant eos philistiim, cum interfecissent saul in monte gelboe: & asportauit inde ossa saul & ossa ionathæ filii eius. Et colligentes ossa corū qui affixi fuerāt, r sepelierunt ea cum ossibus saul & ionathæ filii eius in terra beniamin, in latere in sepulchro cis patris eius. Fecerunt q̃

ferentiam hyprocritarū, qui carnem suam crucifigūt corā mundo. Matt. vj. c. Exterminant facies suas vt videantur hominibus ieiunantes. ideo subditur: o ¶Et non dimisit aues laccer. &c. Per aues autem significantur dæmones: vt habetur Matt. xiij. in parabola seminantis. Similiter per bestias: vt habetur in pluribus sacræ scripturæ locis. Igitur per aues ad alta volantes significantur dæmones de vana gloria tentantes. & per bestias de nocte circumeuntes, significantur dæmones de nimia carnis affl ictione tentantes. Sicut in collationibus patrum dicitur de abbate iohāne: quem diabolus induxit ad immoderatum ieiunium per quod impediuit bonoꝝ actuū exercitiū. Carnes igitur se crucifigentium coram dño modo ꝓdicto, non lacerant ab auibꝰ: qa sibi cauent de vanitate gloriæ nec a bestijs: quia sibi cauent ab

indiscretione

a ¶Gob. Qđ inter ꝓtatur lacus: qa sicut in lacu leonū qs mittit, ita femur ipsum misit dauid ꝙ goliam. b ¶Tertium quoq; &c. Ra. Iosephus de tertio filio ita dicit: Post hāc vo compassionem palestini de nouo pugnauerūt: super quos exercitum mittente dauid fortissimꝰ apparuit ephan cognatꝰ eiꝰ. Nam ꝙ singulos fortissimos philistinorū solꝰ pugnādo peremit eos: alios quertit i fugā: quoꝝ etiam multi in filio ceciderūt. Vtrū aūt ephan a deodatus appellauerit: vel quēliber aliū etiam, incertum est. d ¶Quartum bellum. Goliath iteraſ: quod egit dauid primitus tpe saulis. Nam in 1ª ſaraſ. non nisi tertio principaliter pugnasse contra philistæos legitur. ¶Rab. Quattuor bella dauid & seruoꝝ eius cōtra philistæos christi bellum significant: qđ oi tpe huius vitæ in membris suis ꝙ psecutores & nequitias spūales ꝓmuatur. licet em fastꝰ mūdi vel proteruitas malignoꝝ spirituum se erigat cōtra ecclesiā dei: oīs tamē pricipatus aduersariorū vo dauid imperante & filio seruoꝝ suoꝝ disponēte cedit & ad nihilū redigit vīs. Vana salus hoim. In deo faciemus virtutē: & ipse ad nihilū reducit tribulātes nos. c ¶Bethleemites. Quia noemi & ruth ex quib⁹ dauid ortꝰ est, ipe vberrtas reuersæ sunt in bethleem. & qa causa panis vocatus est. Vel qa noemi domus booz nota est locus ille

domo booz consecuta est. Ca. XXII.

Ocutꝰ est aūt dauid do. Ra. Solus decimusseptimus pō. i libris regū reperiꝫ: qa regnū illud significat vbi aduersarii nō habebim⁹. Titulꝰ enim eius est: In die qua eripuit eum deꝰ de manu inimicorum eius, & de manu saul. Dauid enim significat eum qui natus est ex semine dauid ſm carnē: q̃ in corpore suo quod est ecclesia adhuc patitur inimicos. Eripiet aūt oino corpus eius: cum nouissimo inimico destruetur mors, vt perueniatur ad regnū dei. P̄ō. iste non pōt conuenire vni personæ. Primo enim propheta loquitur gratias agens: quia de graui periculo diuina pietate liberatur, hic: Circundederunt me gemitus mortis &c. Sed o loquitur ecclesia q̃ ante aduentū dñi innume-

ras ptulit

NICO.DE LYRA.

a ¶Factū est rur. Hic ponit ponit q̃ duplex bellū. & primo ostendit qualiter dñs protexit dauid in illis periculis. sed o gratuma. tio reddit, p his & aliis bñficiis ca. xcvj. Circa primū dr̃: Factū e rursum præ phi. &c. Dicit aliq; ꝙ istud accidebat an famē ꝓdictā: qa iā ante in psecutio ne absalō fuerat dauid nō pmiserant ipm ire cum aliis ad ꝓlium vt hr̃. ē. ca xvij. Sed hoc nō videt verū p hoc qđ dr̃ hic: Post hæc &c. & sic videtur referri ad factū nar ratū an immediate. aliter nā haberet aliqd certū ad qđ referretur. Præterea istud bellū vt originaliter, qñ vires dauid iam debilitatæ erāt ex senectute vt ostendit circūstātiæ læ. Nec valet istud qđ inducit de bello absalō. Q. enim servi dauid nō pmiserūt ipm ire ad ꝓlium, fuit ex cā speciali. s. qa dauid principaliter & singulariter ḡsi ad mortē quærebat: vt pater ibidē. & cap. xvij. Dixit achitophel de dauid: Vnū em virū tu q̃ris &c. & ideo illud ipedimentū fuit singulare. Sed in isto bello videtes serui dauid ipm virū debilitatū: ordinauerūt & iuramēto firmauerūt, ꝙ de cætero nō iret ad prelium in ꝑpria psona. b ¶Iesidenob. Dicit aliqui ꝙ sunt tres dictiones: ita ꝙ de, est ꝓpositio, & nob nomē loci. Sed patet hꝫ falsū. Tū qa iste non fuit de nob, sed de gerth: vt patet in fine huius ca. Tum quia in hebraeo ly de, non pōt esse præpositio. & ideo totum est

omnia q̃cūq; p̃caperat rex: & repropitiatus est deus terræ. Post hæc fa a ctum est rursum prælium philistino rum aduersum israel: & descendit da uid & serui eius cum eo: & pugnabant contra philistiim. Deficiente autē dauid iesidenob, qui fuit de b genere arapha: † cuius ferrum hastæ trecentas vncias appendebat: & accinctꝰ erat ense nouo: nisus est a percutere dauid: præsidioq; ei fuit abisai filius saruiæ: & percussum philistæum interfecit. Tunc iurauerunt viri dauid, dicentes: Iam non egredieris nobiscū in bellum: ne extinguas lucernam israel. Scd'm bel. c

a ¶Vrbs, quæ & gazer.

a lū quoq; fuit i gōb cōtra philestæos

¶locus est.

Tunc percussit sobochai de vsathi d zephi de stirpe arapha de genere gi h bgantium. Tertiū quoq; fuit bellū in i gob cōtra philistæos: in quo pcussit k a ¶Dauid, qui scilicet electus est a deo in regnum. b ¶quia de saltu vbi pascebat oues accepit eum deus. c ¶quia de genere beseleel mater eius.

adeodatus, filiꝰ saltꝰ, pōlymita l m

a ¶de bethleem extitit.

crius bēthleemites, goliath gethæū: q cuius hastile hastæ erat quasi licia torium texentium. Quartum bellū fuit in geth: in quo vir fuit excelsus: qui senos ī manib⁹ pedibusq; habebat digitos: id est vigintiquattuor:

a ¶Hanc dicunt iudæi matrem

gigantiū fuisse orphan, noemi nurum.

& erat de origine arapha & blasphemauit israel. Percussit autem eū ionathas filius sammaa fratris dauid. Hi quattuor nati sunt de arapha in geth: & ceciderunt in manu dauid & seruorum eius. Cap. XXII.

Ocutus est aūt dauid dño s

¶De genere arapha. i. gigāteo: vt dicūt hebræi. d ¶Et accinctꝰ erat ense no. in hebræo hr̃: Et accinctus erat de nouo: ita ꝙ ly ense, nō est de textu. Dicūt em hebræi & est verisimile, ꝙ illa die fuerat factus miles de nouo & ideo nitebat facere, ꝓbitatē eu dentē in pcussione regis. Cætera patent ex dictis. e ¶Scd'm bel. &c. Ly scd'm, nō significat hic ordinē tpis: qa hoc mō nō narrant h ista bella qđ patet ex h ꝙ il lud bellū qđ dr̃ hic, tertiū fuit simplr̃ primū vt patebit. illud aūt qđ dr̃ hic primū fuit simplr̃ vltimum: qa post illud dauid nō fuit ad ꝓlium. Narrat em h prio, ꝓpr̃ ꝓpinuationē ad ꝓcedēria imediate: qa ꝓnigit post famā supradictā i senectute dauid & iō nō est h ordo tpis, sed narratiōis: qa istud bellū imediate narrat post ꝓcedēs. & ita dicēdū de alijs sequentib⁹. f ¶Tūc †1.re.17. p. s. nomē ē ꝓpriū militis. g ¶De vsat. a. i. de tali loco. h ¶Zephi. Alis ziph, no mē est gigantis ab eo pcussi. i ¶Tertiū quoq; fuit bellum in gob cōtra philistæos. istud fuit bellū in quo dauid interfecit goliath: vt patet ex seq̃. ꝓpter qđ dicēdū q̃ gob est nomē loci specialis q̃ erat in valle terebithi in q̃ fuit illud bellū: sicut hr̃. ē. li. j. ca. xvij. sicut in valle fuesticō nēsi fuit multa loca pticularia. & sic istud bellū qđ fuit in gob tāq; in loco particulari, fuit etiā i valle terebinthi sicut loco cōi. k ¶In quo p. adeo. i dauid q fuit a deo electus & datus ad regimen ppli: vt patet ex dictis. ē. j. li. xvj. cap. l ¶Filius sal. Quia lōgo tpe habitauit in memoribus fugiēs a facie saul: vt patet ex ḡdictis ē. j li. ca. xxiij. m ¶Polymitarius, qa de scēdit de genere bezeleel q̃ fuit principalis i ope polymitario tabernaculi: vt hr̃ Exod. xxxj. n ¶Bethleemites. Quia ibi fuit natus: vt patet ex dictis. ē. li. j. ca. xvj. o ¶Goliath ge. Cū quo pugnauit dauid ad singulare certamē Et ex hoc patet qđ dictū est. s. ꝙ istud bellū ordine tēporis fuit primū: qa añ bellū illud nō fuit dauid i aliq̃ bello: imo domi remanserat alijs fratrib⁹ suis ad bellū post saul cūctib⁹ tāq; nimis iuuenis. p ¶Quartū bel. &c. quo fu. vir ex. i. magnitudine excedens cōem staturā hoim. q ¶Qui fe. in ma. pe. &c. Hoc ponit ad ostēdēdum: ꝙ sicut erat excessiuę magnitudinis: ita etiā erat terribilis in alijs. r ¶Et blasf. israel. i. vituperauit, puocādo eos ad prelīū: sicut de golia dr̃. ē. j. li. xvij. ca.

indiscretiōe. a ¶Post hæc factū est Moral'r. rur. fur. prælū philisti. Hic describunt q̃ttuor bella dauid & seruoꝝ ei⁹ ꝙ aduersarios: p q̃ significant q̃ttuor bella xp̃i a. Bella xp̃i norū ꝙ infideles & iniquos. Primū fuit anorū q̃t cōtra principes iudæoꝝ. Scd'm ꝙ impera tuor. tores romanoꝝ. Tertiū ꝙ versutias hæreticorū in qb⁹ habuerūt victoriā ꝓ patientiā, sapiam & operationē miraculorum. Quartū bellū erit ꝙ antixp̃m: de q̃ victoria habebit ꝓ iesum xp̃m. Nā ipm interficiet spū oris sui: & destruet illustratiōe aduent⁹ sui: vt dr̃. ij. Tes. ij. Cap. XXII.

Ocutꝰ ē aūt da. &c. Post liberationē dauid a ꝓculis hic ponit cāticū grāruactiōis, & primo ponitur Diuisio. grāruacuo pro ḡteritis. scd'o vaticinatio de futuris.

ca. xxiiij. Moral'r.

Moraliter, s ¶Locutꝰ ē aūt dauid dño verba car miniſ hui⁹. Dauid figura xp̃i fuit: ꝓpter qđ xp̃s dauid nominatur Oseæ. in. vbi dicit: Et quærēt dñm deum suum & dauid regem suum: Et translatio chaldaica sic habet: Et obedient dauid messiæ suo. Propter quod iste p̃s. exponitur mystice de xp̃o homine qui liberatus fuit ab aduersarijs suis in sua resurrectione, ꝓpter quod tunc dixit Matt. vlti. d. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra Igitur in eius persona dicitur.

¶Secunda pars. q iiij Dñs pe-

Universidad de Deusto Biblioteca

ras pertulit calamitates. Posteaq; misertus deus medicinam sanctæ incarnationis indulsit: & baptismatis beneficio christianū pplm de orbis vniuersitate collegit. ibi: De' q accinxit me virtute. Tertio mire mię vox saluatoris illabitr: ibi pulcherrimis allusionib' virtus eius describit: ibi. Viuit dominus: & benedictus deus meus. Quarto iterum ecclesiæ catholicæ dicta proferuntur: & cum magna exultatiõe diuinitatis cõcessa munera laudant

Ceruis

NICO. DE LYRA.

ca.xxii. Circa primū ꝓmittit ꝺ̄a ꝺ̄ssatio. scḋo subdit ꝺ̄rarumactio, ibi: Dñs petra mea. Circa primū dr: Locu. est aūt dauid vo. ver. car. hu. s. qd' sequit postea. Et dr carmē qa ps. iste i hebræo ꝓpositū ē metrice: & p modum laudis diuinæ. a ¶ In die qua li. eū dñs &c. Ex q̄ patet: q̄ iste psalmus fuit factꝰ a dauid post oēs plecutiões eiꝰ & sedatis aduersarijs ipo existēte i gete ꝓtēplatiõis. b ¶ Et de ma. sa. Ista psecutio specialr exprimit: qa fuit diuturnior alijs & periculosior. c ¶ Domi. petra mea. Hic cõsequēter ponitur canticum pro gratiarū actione. vbi primo ponitur cantici narratio. & secundo intenta conclusio, ibi: Viuit dominus. Canticum autem istud factū fuit a dauid pro sua liberatione a periculis multis: vt patet ex ꝺ̄ctis. & ideo primo ex primitur dei ipsum liberantis efficacia. secundo suæ liberationis materia, ibi: Saluator meus. tertio modus siue forma, ibi: Misit de excelso. Circa primum dicit. Dominus pe. mea. id est fundamentū me stabiliēs ꝓtra multiplices impulsus. d ¶ Et ro. meum, me fortificans contra hostiles insultus. f ¶ Scu. meum, muniens me contra hostium ictus. g ¶ Et cor. sa. meæ, repellens & deijciens aduersariorum incursus h ¶ Saluator meus. Hic ꝑ̄ exprimitur materia huius liberationis: videlicet multa mala & pericula de quibus liberat' fuit virtute diuina. Circa quod primo describitur sua liberatio. Secunda subditur liberatio populi de ægypto quasi pro exemplo, ibi: Commota est. Circa ea quæ sunt dicenda in hoc cantico, considerandum ꝙ factum fuit metrice: vt dictū est: & ideo ratione metri hic ponuntur aliqui modi loquendi qui non ponuntur communiter in oratione prosaica: quia frequenter accipit preteritum pro presenti vel futuro, & econuerso: & aliq̄n de figuratiua locutione trãsitad planam: & econuerso. Dicit igit: Saluator meus de iniquitate liberab. me. i. liberasti. Et notatur hic iniquitas dauid in facto bethsabee: de qua fuit liberatus ꝙtum ad culpam per veram contritionem & confessionem: & ꝙtum ad pœnam p diuinam vltionem, vt patet ex supradictis. k ¶ Laudabilem inuocabo dominum. id est dignum omni laude. l ¶ Et ab inimicis meis saluus ero, scilicet ab inimicis inuisibilibus qui sunt mali gni spiritus: sicut iam liberatus sum ab inimicis visibilibus. m ¶ Quia circumdederunt me &c. Post mala spūalia a qbus liberat' fuit, enarrat corporalia ex psecutiõe saulis: i hoc qꝺ̄ dr: Circūdederūt me. qa saul & viri ei' cingebant dauid in modū coronæ, ita ꝙ dauid desperabat se posse euadere: vt habetur. ō. li. j. xxiij. cap. n ¶ Torrentes be. i. impetus persecutionis saul qui erat absq; iugo disciplinę & legis diuinę. p ¶ Fu. infer. In heb. habetur: Societates inferni: id est dæmones incitantes saulem ad me persequendum. q ¶ Præuenerunt me laquei mortis. scili cet ziphei & alij insidiatores: qui quærebant tempus & locum quomodo dauid caperetur: vt habetur. ō. j. lib. xxiij. cap. r ¶ In tribulatione mea inuocabo dñm. id est inuocaui. s ¶ Et exaudiet de templo. i. de cœlo: quod est templū gloriæ suæ. t ¶ Cõmota est. Hic inducit exemplum de liberatione populi israel de ægypto: vt dicit Ra. Sa. quia modus fuit hebræoꝝ in liberationibus particularibus facere mentionem de liberatione ægyptia ca: quæ fuit generalis toti populo: vt patet in plurib' locis sacræ scripturæ. Dicit igitur: Comota est & cõtremuit terra. qa ꝓpter plagas inflictas ægypto a dño oēs habitātes terram ægypti fuerūt cõmoti & ꝑterriti: vt habetur in Exod. Et etiã ad ſram inter plagas illas ægypti fuerunt factæ coruscationes & tonitrua horribilia: vt habetur Exod. vnde videbatur tremere tota terra: & montium fundamenta commoueri. x ¶ Ascendet fumus de naribus eius. Loquitur de deo more hominis irati: de cuius naribus exit fumus: quia ira est accensio sanguinis circa cor. & inde ascẽdit spūs ad superiora: & ideo ira maxime appareat in facie: vt in oculis & naribus. Sciẽdū tñ ꝙ ira & alię passiões in deo nō sunt locū, nisi ſm quẽdā modū. Dicit em deus irasci qñ punit peccatores: qa ad modum hois irati se habet. y ¶ Et ignis de ore eius volauit. Quia ignis grando mixta pariter ferebantur ad punitionem ægyptiorum: vt habetꝰ Exo. ix. c. Et dr hic, qcḋ isse de ore dei: quia de voluntate & præcepto eius fiebat talis punitio. z ¶ Et inclinauit cœlos & descen. non per loci mutationem, sed per effectus exhibitionem: scḋ punitionē ægyptiorū & liberationem hebræorum. a ¶ Et caligo sub pe. eius, quia fecit tenebras palpabiles tribus diebus in ægypto: vt hr̄ Exo. x. b ¶ Et ascen. super che. & vo. &c. Per hoc designaf velocitas diuini iudicij ad liberationē pplī de ægypto: qa oēs filios israel eadem die simul eduxit: cum tamen essent in numero maximo: vt habetꝰ Exo. xij.

✠ c ¶ Dñs petra mea. id est fundamentum meum. nam humana christi natura in diuino suppposito sustentabatur. d ¶ Et ro. meum. Nam opera miraculosa fecit virtute diuina. e ¶ Et saluator meus. deus domin? &c. Hęc verba sunt xpi ſm ꝙ homo: sic enim minor est a patre & ſm hoc dicitur pater & saluator eius & deus eius. & hoc modo exponatur in sequentibus in quib? est talis loquẽdi modꝰ. f ¶ Deprecationis. domini &c. g ¶ Et saluator meus. deus domin? &c. Hęc est de excelso. Hic describitur forma huius modus liberationis ipsius dauid: qui modus factus est virtute diuina. & primo describitur modus suæ liberationis per modum euasionis de manu aduersariorum. secundo per modum insecutionis & destructionis eorum, ibi: In te enim curram accinctus. Primo in duas. in partem principalem & incidentalem. secunda ibi: Cum sancto. Circa primum dicitur. m ¶ Liberauit me. scilicet deus sua gratia & virtute. n ¶ Ab inimico meo po. id est saule. o ¶ Et ab his qui oderãt me. id est ab saulon & suis sequacibus.

P ¶ Quoniam robu. me erant. Et in hoc continetur dauid se liberatū virtute diuina non sua. q ¶ Præuenit me in die aflꝰ. meæ: quia cum desperaret se non posse euadere a facie saul: vt habetur. ō. j. lib. cap xxiij. versus. r ¶ Retribuet mihi do. &c. Ex hoc enim ꝙ sauli pepercit, cum nō posset eū occidere: vt habetur. ō. li. j. ca. xxiij. & xxvj & qa ab saulon se perfequēcē saluare voluit, ne in pctō mortali moreref: put di? fuit. ō. ca. xvij. ex misericordia fuit dispositꝰ ad ꝙ deꝰ esset sibi misericors & ꝓpitiꝰ in dando sibi gratiã in ꝑsenti & gl̄am in futuro ſm illud Matt. v. a. Beati misericordes: quia ipsi miam ꝑsequentur. t ¶ Oia cñm iudi. eius in cõspectu meo. vt caueā ab eorū trãsgressione. v ¶ Et ero perfectus corã eo, & coniunctiõe ad deū per charitatē cõsistit essentialiter perfectio vitæ. x ¶ Et custodiā me ab iniquitate mea. cauēdo dilgenter de cætero a recidiuo. y ¶ Cum sancto. Hæc est pars insidētalis: qa dauid locutus fuerat de sua liberatione propter suā innocentiā: ideo hic incidētaliter ostendit dei misericordiam & benignitatem generaliter erga bonos: dicens ipsi deo: Cum sancto sanctus eris, qa scītus te sanctū cõsitebitur a quo sua sanctitas deriuaf.

¶ anticipatio.

a verba carmis huiꝰ, in die qua liberauit eū dñs de manu oim b inimicorū suorū, & de manu ☞ saul. Et ait: Dñs petra mea, & robur meū: & saluator meus. c Deꝰ dñs fortis meꝰ: & ꝺ̄sperabo ☞ i eū. † Scutū meū & cornu salutis meæ: eleuator meꝰ, & refuh giū meū, saluator meꝰ: de iniqta i k te liberabis me. Laudabilem l inuocabo dñm: & ab inimicis m meis saluus ero. Quia circunꝺ̄ederūt me cõtritiões mortis: n torrentes belial terruerūt me. o p Funes iferni circūdederūt me: q ☞ uenerunt me laquei mortis. r In tribulatiõe mea inuocabo dñm: & ad deū meū clamabo a ¶ templū dei filius dei. s Et exaudiet de templo sancto suo vocem meam: & clamor t meus veniet ad aures eiꝰ. Cõ ¶ pecccatores. mota est & contremuit terra: ¶ spes. ¶ superborum. & fundamẽta montiū concuſu sa sunt & cõquassata: quoniã a ¶ recognouerunt iram dei. iratus est eis dominꝰ. Ascen ✠ x a ¶ compunctio pœnitentium. det fumus de naribus eius: & y a ¶ corda hoim inflāmara a ſpūcto. ignis de ore eius volauit: cãr bones succensi sunt ab eo: Et z a ¶ apostolos aduentꝰ sui nũcios misit. b ¶ formã serui suscepit. inclinãuit cœlos, & ꝺ̄scendit: & caligo sub pedibus eius. Et b a ¶ plenitudinẽ scientiæ. ascendit super cherũbin & vo a ¶ scientiã sanctorũ. lauit: & lapsus est sup pennas c

tas deriuatur. a ¶ Et cũ robusto, ad tolerãdũ aduersa patienter b ¶ Perfectus. scḋs, dãdo sibi gr̄am tolerandi aduersa non solum patienter, sed etiã suscipiẽdi gaudẽter: sicut martyres gaudebant in passionibus: qcḋ est maxime perfectionis in virtute fortitudinis. c ¶ Et cũ electo. ad vitam beatam ex tua liberalitate. d ¶ Electus eris, quia eligere te omnibus alijs contẽptis. e ¶ Et cum puer. peruer. reddẽdo ei pœnã ſm peruersitatem suam: iuste tñ ex parte tua. Vel aliter: Cum peruer. puer. s. ſm iudicium suũ erroneũ: qa hoies puersi cũ ab eo puniunt iuste: dicit deum cũ eis puerse agere. g ¶ Et populũ pau. i. abiectũ & humilem h ¶ Saluum fac. &c. qa ſm qcḋ dr Iac. iiij. b. Deus supbis resistit: hũilibus aũt dat gr̄am. i ¶ Quia tu lu. me. do. qcḋ põt intelligi duplr. Lucerna enim est lumen in testa: & ideo lumen naturale intellectus humani positum in corpe terreo bñ dr lucerna dñi: qa lumen naturale rõnis est ꝺ̄ impressio diuini luminis: ſm illud pō. iiij. b. Signatum est super nos lumen &c. Ite deus pñs hoi p gr̄am suã dicit eius lucerna: qa oīs creatura ad deum cõparata tenebra est. ió subdit

✠ Et tu ✠ mouea. ventus. a ¶ Posuit te in cir. suo &c. Nam ipso ascendente Moraliꝝ. nubes suscępit eum ab oculis eorũ. Act. j. b. b ¶ Cribras aquas &c. i. aquas sapię salutares p prædicatores & doctores. f ¶ Et diffi. eos, scilicet ꝺ̄dicentes euãgelicę veritati. g ¶ Fulgura, i. miraculorũ signa. h ¶ Et cõmouit eos. Nã p euidẽtia miracla ipugnatores euangelij fuerũt ꝑfusi. i ¶ Et ap. effu. ma. i. mlitudies credentium: Esa. lx. a. Mirabiſ & dila. cor tuũ: qñ quęsa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gentiũ venerit tibi. k ¶ Et re. fuit fun. ☞. i. regna q̄tuor orbis principalia. s. babyloniorum, pſarũ, grecorũ romanorũ: q̄ p lapidẽ abscisum sine manib'. i. xp̄m, sunt ꝓrita & ipsũ xp̄i manet in secula seculorũ vt habetur Dañ. ij. l ¶ Misit de excelso &c. Loqtur hic xp̄s ꝓ suo corpore mystico de acgs tribulationũ p iudæos & imperatores romanorũ diuinitus liberato. m ¶ Libe. me &c. ħ dr ꝓpt' impiũ romanũ: qcḋ fuit potentissimũ & multipl'r attẽtauit destruere corpus xp̄i mysticũ. o ¶ Et ab his &c. i. a iudæis. p ¶ Cñm ro. me erãt. s. in primitiua ecclia vt patet Act. viij. &. ix. q ¶ Præuenit &c. s. de' dãs suis fidelib' virtutẽ patiẽtiæ. r ¶ Et edu. me in la. fidẽ xp̄i diffundẽdo per orbem. s ¶ Retri. mi. do. &c. Hic exprimit ecclię meritũ & seqns premiũ, q̄tũ ad illos q numero & merito sũt de corpe xp̄i mysti co. & isti sunt q cauẽr ab imũditia pctõrũ & studẽt ad ipletionẽ mãdatorũ diuinorũ. & p hoc patet sniavsq; ibi: y ¶ Cũ sancto, i. xp̄o. z ¶ Sctũs eris, ꝓfirmãdo te ei q̄tũ ad ☞cepta. a ¶ Et cũ ro. i. xp̄o: cuius virtus est infinita. b ¶ Perfectus, conformando te ei q̄tũ ad euãgelica consilia. c ¶ Et cum ele. i. xp̄o. d ¶ Elect. e. translatus ad gloriam electorũ. e ¶ Et cum puer. i. diabolo q toraliter auersus est a deo. f ¶ Peruerteris, ſm insequendo. i ¶ Quia tu. lu. &c. nã i vita cõtẽplatiua deꝰ est lucerna ecclie.

q v ✠ Curam accinctus

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Ceruis,Cerui spirituales viri,pter alacritatē,vepres.i. implicamenta sæculi transilientes.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Et tu dñe illu. tene.meas. Potest etiam dici ꝙ tenebrę hic vocantur opa meritoria per peccatum mortale superueniēs extincta quæ vivificātur & illuminanť recuperata grā. b ¶In te eiñ. Hic ponitur liberatio dauid p modū insecutionis & destructionis aduersariorū suorum,cum dicit. In te.i. in tua virtute. c ¶Curram accinctus.i. ad prælium expeditus. d ¶In deo meo trā.murum,capiendo aduersarios itra suū fortaliciū. e ¶Deus imma. via eius. Via ista est lex diuina:in qua non est aliqua immūdicia cōcessa tāq; licita:licet aliq; mala fuerint pmissa propter maiora mala euitanda,sicut libellus repudij permissus fuit in lege ve.& vsura cū extraneis:ne vxores occiderent: & ne fratres suos vsuris grauarent:prout dictum fuit pleni⁹ Deu.xxiij.&.xxiiij. f ¶Eloquiū dñi igne exa.i.purū & mundum,sicut metallū in fornace pbatū. g ¶Scu.est &c.spe.in se. f.ipse de⁹. h ¶Quis est deus &c. q.d. nullus:qa alij sunt dij participatiue.f.homines sancti.ſm illud Psalmi. xxxj. b. Ego dixi: dij estis. Vel dij falsi:sicut idola gentiū. i ¶De⁹ qui ac.me fortitudine,corporali cōtra hostes visibiles:& spirituali contra inuisibiles. k ¶Et compla.p fectam viam meam,auferēdo offendicula corporalia & spiritualia.

F l ¶Coæquans pedes meos &c. dando mihi agilitatē ad insequēdū hostes meos fugientes. & est locutio hyperbolica:qa non habuit tantāve locitatē currendi sicut ceruus. sicut dicitur:talis multer est albior niue: ad designandū excellentiā suæ albedinis:q̄uis non sit ita alba sicut nix. m ¶Et super excelsa mea statuēs me.id est stabiliens in regia dignitate. n ¶Docēs manus meas ad prælium.qa artē gliandi me docuit p ¶Et cōpo. quasi ar. æreū brachia mea.i. fortitudinē ad hoc cōuenientē mihi dedit. In hebræo hr̄:Et concussus arcus æreus brachio meo:quia arcum æreum faciliter rēdebat vt dicit Ra.Sa. q ¶Dedisti,mihi clypeū salu. &c.q.d. fortitudo mea parum esset nisi adesset,protectio tua. r ¶Et mansuc.&c.mul.me. Est em̄ dispositio ad b q̄ hō multiplicet in bonis tpalib⁹ & spūalib⁹ ſm illud Mat.v.a Beati mites:qm̄ ipi possidebūt terram. In hebræo habet f:Et māsuetudo tua multiplicauit me. & est sensus:ex benignitate tua,puenit mihi multiplicatio i bonis tpalib⁹ &spiritualib⁹ &ple,& nō ex merito meo. s ¶Dilatasti gref.me.&c. In hebræo hr̄:Passus meos.qñ em̄ pedes sunt cōuūcti ad inuicē: tūc hō est dispositⁿ ad cadendū:sed qñ sunt cōuenienter elongati, tūc stat firmi⁹. Per hāc igit similitudinē intelligit:q̄ firmitas in statu regio inerat ipi dauid a deo. Cætera patēt ex dictis vsq; ibi x ¶Inimicos meos dedi.mihi dor. i. vertēres dorsum eoram me fugiēdo. y ¶Clamabūt.ad idola. z ¶Et nō erit qui sal. qa in eis nulla virt⁹ est saluāti. Vel aliter. Clamabūt,inuocando auxiliū humanū,& nō erat,q audeat iuuare. a ¶Ad dñm. conuertent se humano auxilio deficiēte. b ¶Et non exau. eos. qa talis clamor ꝓcedit ex seruili timore. d ¶Saluabis me.i.saluasti. e ¶A cōtradictionib⁹ populi mei.i. in rebellione populi mei contra me excitata perseba filium bochri: vt dictū est.ē. xx.ca. f ¶Custodies me in ca.gē.i.in statu regni. g ¶Populus quē ignoro,ser.mi.&c. qa philistæi,ămonitæ & moabitæ & idumæi seruiebant ei sub tributo: vt patet ex q̄dictis cap. viij. &.xij. qui

†& tu dñe illuminabis tenebras meas. a
In te enim currā accinctus: in deo meo b
a ¶peccatorū,qui est inter deū c
& homines.

trā.filiā murum. Deus immaculata via e
ei⁹:eloquiū dñi igne examinatū, scutū f
est omniū sperantiū in se. Quis est de⁹ h
ꝑter dominū:& quis de⁹ fortis præter
deū nostrū? Deus qui accinxit me fortitudine:& complanauit perfectam viā k
a meā coæquās pedes meos ceruis:& su⁹ l
p excelsa mea statuēs me. † Docens ma n
nus meas ad prælium:& cōponens quasi o
arcum æreū brachia mea. Dedisti mihi q
clypeū salutis tuæ:& māsuetudo mea r
multiplicauit me. Dilatasti gressus meos subtus me: & nō deficient tali mei. s
a ¶xp̄s infideles electus vitia.

Persequar inimicos meos & cōterā: & t
nō reuertar donec cōsumā eos. Consumā eos & cōfringā vt nō cōsurgant: ca
dēt sub pedib⁹ meis. Accinxisti me fortitudine ad prælium: incuruasti resistētes u
a ¶vñ. Donec ponā inimicos sca.pe.tuorū.

mihi subtus me. Inimicos meos dedi x
sti mihi dorsum odiētes me & disperdā
eos. Clamabūt & nō erit qui saluet: ad y
dñm & non exaudiet eos. Delebo eos a
vt puluerē terræ:quasi lutū platearū cō c
minuā eos atq; cōfringā. Saluabis me a
a ¶iudæorum.

a cōtrādictionibus ppli mei: custodies s
me ī caput gentiū. Ppl's quē ignoro ser g
a ¶iudæi ex patre diabolo nati.

uiet mihi:filii alieni resistēt mihi:audi⁹ h
tu auris obediēt mihi. Filii alieni defluk
xerunt:& cōtrahētur in angustiis suis. l

Viuit dominus & benedictus deus m

&.xij. qui tamen erant gentiles & idolatræ:& sic erant ignoti ipsi dauid noticia approbationis. h ¶Filii alieni re.mihi.i.alij q deberēt esse filij mei.p malicia suā alienati resti terūt mihi:vt patuit.ē.in rebellione absalon & aliorum existentiū cum eo:qui ēt debebāt obedire dauid sicut patri. i ¶Auditu auris obedi. mihi.i.simulatorie & non vere: quia absalon & sui sequaces qui simulabant se dauid obedientes, de facto fuerunt rebelles. k ¶Filij alieni defluxe.q̄a debellati fuerunt. & mortuo absalon fugerunt:vt dictū est.ē.xvij. l ¶Et contra.in angustijs suis. In hebræo hr̄:In clausuris suis: quia seba cū fautoribus suis præ timore reclusit se in abela: vbi fuit decapitatus vt dictum est supra. xx. m ¶Viuit dominus. Hic ponitur huius cantici inta conclusio:videlicet diuini nois magnificatio pro prædictis beneficijs.& hoc est qđ dicit. Viuit dñs. q̄a est ipsa vita per essentiā:& oia viuūt in eo ſm q̄ dicit Iohā.j.a. Quod factū est: scilicet omnia creata. in ipso, vita erat quia creatura ante q̄ creetur non est nisi ipsa creatrix essentia quæ est idem quod intelligere diuinum, siue intelligentia diuina. & quia intelligere est supremus gradus vitę:vt habetur.ij.de anima.& deus solus vnico actu intelligendi percipit quidem actus est sempiternus.ideo dicit pl's.xij.metaphisice. Q̄ deus viuit vita nobilissima,sēpiterna & optima. n ¶Et bñdī.ex bñficijs mihi collatis.

✠ c ¶Curram accinctus. in actuæ vitæ operibus. d ¶In deo meo transiliam murū.i.tentationis impedimentum. f ¶Eloquium dominī igne examinatū. qa nō habet aliquid impuritatis vel falsitatis admixtum. g ¶Scutum est omnium sperantiū in se.contra inuasiones potestatis malignæ. k ¶Et complanauit perfectam viam meam.omnia offendicula auferendo. l ¶Coæquans pedes meos ceruis.dans mihi promptitudinem voluntatis ad currendum post ipsum in bonis. m ¶Et super excelsa mea statuens me.i.me firmando in consiliorum obseruatione n ¶Docens manus meas, id est operationes meas. o ¶Ad prælium, contra inimicentia vitiorum. r ¶Et mansuetudo mea multiplicauit me. scilicet meritorie & dispositiue. Nam mansuetudo est quædam tractabilitas mentis ad bulandum sine casu in via morum. t ¶Persequar inimicos meos & conteram.id est vitia & diabolum. v ¶Incuruasti resistentes mihi.id est motus sensualitatis inclinādo sub obedientia rationis. Potest & hoc aliter exponi de impugnatoribus ecclesiæ qui factī sunt ei obedientes: vt saulus & consimiles. x ¶Inimicos meos dedisti mihi dorsum.id est obstinatos in iudaismo,qui fugati sunt & dispersi per mundum. c ¶Qua si lutum platearum comminuam eos.quia contēptibiles sunt omnibus alijs gentibus. d ¶Saluabis me a contradictionibus populi mei.quia contra ecclesiam non audent modo loqui g ¶Populus quem ignoro seruiet mihi. quia gentiles qui a deo videbantur ignorati, eo ꝙ erant in idolatria derelicti, deuote seruiunt in ecclesia xpi h ¶Filij alieni resistent mihi.i. iudæi a veritate alieni quantum potuerunt restiterunt ecclesiæ christi. i ¶Auditu auris obedient mihi.& non auditu cordis quod dicitur propter illos qui fide conuertuntur de iudaismo. propter quod subditur: k ¶Filij alieni defluxerunt. a via veritatis. l ¶Et contrahentur in angustijs suis. In gehenne pœnis. m ¶Viuit dominus & benedictus deus. Hæc sunt verba cuiuslibet membri christi vniti per gratiam.

✠Et exal. deus

A ✠ Ec autem sunt verba no.&c.Rab. C.XXIII. Quia vtuma cōfessiōis laudē significāt: quā supato hoste & pacta victoria mortis scti cātabūt in ęternū. b ¶Egre.psal.qa iuculētissime de xpo dei & de incarnatione ei⁹ ac redēptione hūani gnis prophetauit.

meus:& exaltabit deus fortis salu⁄a tis meæ:Deus q das vindictas mi⁄b
a ¶in iudicio:cū reddā malis iuxta merita.

hi:& dēiecisti pp̄los sub me. Qui q educis me ab inimicis meis: & a re⁄
a ¶diabolo.

sistētib⁹ mihi eleuas me † a virō ini e
a ¶ecclam meam.

quo liberabis me. Propterea con⁄f fitebor tibi domine in gentib⁹:& no g
mini tuo cantabo. † Magnificans h
salutes regis ei⁹:& faciēs misericor i
¶saluatori. a ¶electis.

diā xpo suo dauid,& semini ei⁹ vsk q̄ in sempiternum. Ca.XXIII.

a Dic autem sunt verba no⁄l
a ¶q̄a hanc laudem dauid in articulo mortis domio deuote cātauit.

uissimā quæ dixit dauid filius isai: Dixit vir cui constitu⁄m
b tum est de christo dei iacob, egre⁄o
a ¶al's psalmista. ¶sanctus.

gius psalt̄es israel: † Spūs dñi locu q
¶filius.

tus est p me:& sermo eius p linguā r
meā. Dixit: Deus isr̄l mihi locut⁹ t
est,fortis isr̄l. Dominator hominū v
c iustus: dominator in timore dei. z a

Diuisio. Prophetæ excellentia in duobus.

Ec aūt sunt. Posita gratiarū actione de præteritis.hic p̄fert describit,pphetia dauid de futuris. Et primo ponit hīmōi vaticiniū. scd'o catalogus fortiū,ibi: Hæc sunt noia. Circa primū ḡmittit,pphetia dauid de ḡmiationeb onorū. scd'o de punitione malorum,ibi: guaricatores aūt. Circa primū prio ostēdit excellētia,pphetię da excellētia,pphetiæ maxie accipit ex duob⁹. f.ex materia reuelata,& ex mō reuelatiōis. Primo ergo ostēdit excellēcia,pphiæ dauid ex primo.scd'o ex scd'o,ibi: Spūs dñi. Circa primū sciendū q̄ quātō aliq̄d futurū est excellētⁿ:tāto reuelatio facta de illo fit ꝑfectię ē excellētior:qa cognitio nobilitatē sortit ex obiecto uel ꝑfectię ē excellētior:qa cognitio nobilitatē sortit ex obiecto vt hr̄.i.de aia. Tpe aūt vere.testa illud qđ fuit futurum excellēter nō solū ꝙtū ad futuritiōis certitudinē,sed ēt ꝙtū ad ei⁹ ꝓgnitionem. videlicet q̄ xp̄s de semine suo esset nasciturⁿ.& p eū mūdus esset saluādus.sicut dauid a pſecutionib⁹ inimicorū suorū fuerat ꝑtu e diuina saluatⁿ. & hoc est qđ dr̄: l ¶Hæc aūt sunt ver.no.& ideo ḡ ceteris memoriter retinēda: ſm q̄ dicit Greg homel'xix. Idcirco dñs cūc discipulos increpauit,cū eos corporaliter relict vt,verba quæ recedēs diceret,artius in corda audiētiū impressa remanerēt. m ¶Dicit vir.i.dauid. n ¶Cui cōstī.est.i. firmiter,pmissum absq; retractatione. o ¶De xpo dei iacob.i. de xpo quē iacob spūsanto inspiratus ꝓdixit vēturū ad salutem hoim:ſm q̄ dicit Gen.xlix.b.Non auferet sceptrum de iuda: & dux de femore ei⁹:donec veniat q̄ mittendus est: & ipse erit expectatio gentiū tanq; saluator earū. vbi notandum est q̄ translatio chaldæa habet:donec veniat messias:id est xp̄s græce: & vnde latine quæ quidē prophetia fuit impleta in domino nostro iesu xpo vncto ḡ cæteris plenitudine gratiæ: vt habetur Ioh.j.b. Vidimus eū m

Dauid. Prophetia duplex.

Moraliter. ¶Hæc aūt sunt verba no.quæ dixit da.&c. Per dauid q̄ in glo.super psalmū dr̄ eximius ,pphārū: significat hō ꝑfectus in vita cōtēplatiua. Nam & antiqtus ,pphetæ appellabātur videntes. ¶ Reg.ix b. Qui hodie dr̄ ,ppheta, olim appellabatur videntes. Vita v̄o ntēplatiua cōsistit in oratiōe deuota:& in meditatione sanctarū scripturarū diuinit⁹ eleuata. Et talis cōtēplatiuus bene dicitur filius isai.i.dei nam isai interpretatur salus mea & de deo dicit Pś.xxvj. Dñs illuminatio mea & salus mea &c. Talis aūt cōtemplatiuus modo speciali assimilatur deo: propter qđ dicitur eius filius. Et q̄n recognoscit sicut gratus dei beneficia debet regratiando dicere: & maxime circa finem vitæ stuæ. m ¶Dixit vir.i. dicat loquēs de seipso sicut de alio. nam hic ē modus loquendi sanctorū de seipsis. vnde Moyses Num.xij.a. dixit. Erat aūt moyses mansue.&c. Et Iohānes euāgelista: Hic est discipulus ille qui testimoniū perhibet &c. n ¶Cui consti.est de christo.i.,pmissum est ei ꝙ sit æternaliter cum ipso. Ioh.xj.d Vbi ego sum,illic & minister meus erit. p ¶Egregius psaltes israel.quia talis cōtemplatiuus in diuinis laudibus componendis & dicendis est præcipuus. Et quia talia non attribuit sibi,sed gratiæ dei. Subditur: q ¶Spūs dñi loc.&c.in diuinis laudibus & doctrinis s ¶Dixit.i.dicat regratiando. t ¶Deus isr̄l. i.angelorū deū clare videntiū. v ¶Mihi locu. est. Nam per angelos fiunt cōmuniter illustrationes hominū. x ¶Fortis israel.nam angeli sancti habent ab ipso virtutē. y ¶Dñator ho.Quos regis per angelos tanq; per medios inter hoies & deū. a ¶In timore dei,scilicet filiali: qui semper cōiūgitur charitati

✠Sicut lux

Universidad de Navarra Biblioteca

Pō.va.

a ¶Nec est quicq̄ ex eo.&c.Rab. Qui in lege dñi meditat die ac nocte: fit tanq̄ lignū qđ plantatū iuxta aquas dat fructū suū in tpe suo:& oia q̄cūq; faciet, psperabūtur. b ¶Et si quis tangere voluerit eas ar.fer.& lig.&c. Qui scelerosos peccatis alienis, ꝓpter cordis sui duriciā inquinatos pōdere ꝑmittur:& iaculis

a ¶ecclīæ. b ¶resurgēte xp̄o a mortuis.

Sicut lux aurore oriente sole ma-a

a ¶infidelitatis. b ¶miraculis.

ne absq; nūbibus rutilat: & sicut b

a ¶dicatione. b ¶vir fidelis de ecclesia.

plūuiis germinat herba de terra

Nec tāta est domus mea apud deū: d

vt pactū sempiternū intret mecum e

firmū in oībus atq; munitum. Cun f

a ¶in eius potestate consistit.

cta em̄ salūs mea, & oīs voluntas: g

a nec est quicq̄ ex eo quod nō germi h

a ¶Ois arbor quæ nō facit fructū

bonū eradicabit & in ignem mittet.

net. Prævaricatōres autē quasi spi-i

a ¶spāliter iudæi & hæretici de terra viuentium eulsi æterno incendio traduntur.

næ euellent vniuersi: quæ nō tollū k

btur manibus. Et siqs tāgere volue-l

rit eas, armabitur ferro & ligno lanm

ceato: igneq; succensæ cōburentur.

a vsq; ad nihilum. Hæc sunt noīa for p

tium dauid. Dauid sedēs in cathe-q

a ¶iebaa filij ahamoni: sicut in Paralipo. legitur.

dra sapientissim⁹ princēps iter tres r

a ¶q ait. Ego sum vermis & nō homo &c.

Ipse est quasi tenerrim⁹ lignivermis s

istorū fuit abisai frater ioab q iterfecit iebidenob. scds sobochai

q interfecit saph terti⁹ ioathan filij⁹ semmaa fratris dauid: q iterfecit illū gigātē q habebat senos digitos in manib⁹ & pedib⁹. & de istis trib⁹ dictū est. ē. ca. xxi. Post istos tres fuit banaias filius ioiadæ: de q̄ agit in hoc ca. q fuit valde fortis. & iō singulariter noiatur post sex ꝓcedētes: & ante. xxx. sequētes. His visis descendamus ad Iram. q ¶Dauid se. in ca. fa. &c. Plus em̄ cōmēdat de sapiaq̄ de fortitudine: qa Prouer. vin. b. dr̄: Melior est sapia q̄ vires. r ¶Princeps inter tres. i. excellentior in fortitudine q̄ tres primi q vocati sūt robustissimi. s ¶Ipse est qua. te., &c. qa licet ꝑ micul⁹ i se sit mollissim⁹: tn̄ ꝑforat lignū durū: sic dauid i se mālueuissim⁹ & mitissim⁹, ꝑ hostes rebellātes fuit fortissim⁹.

Sem ma

Qui octin

a ¶Sicut lux aurori. so. Verba sunt cōtēplatiui dei beneficia recognoscētis: vt sit sensus. sicut lux auroræ est a sole: sic a deo est illustratio mentis meæ. b ¶Absq; nu. i absq; falsitatis admixtione. c ¶Et si. plu. ger. her. nō virtute terræ, sed pluuiæ, sic germinat mens mea in profectu bonorū virtute gratiæ diuinæ. d ¶Nec tanta est do. mea. i. ædificiū virtutū q̄tum est ex me. e ¶Vt pa. sem. in. mecū. de beatitudine supna q̄sequēda. sed eo tum est ex sua grā. f ¶Cūcta em̄ sa. mea &c. supple rēdit ad beatitudinē q̄sequēdā, iq̄tū mouef ex dei grā. h ¶Nec est q̄q̄ &c. qđ nō ger. bonū incq̄tū mouef per diuinū instinctū. i ¶Prevaricatores autē. Hic onꝰ tāgit statū pctōrū: vt opposita iuxta sita magis eluceāt. Dicit igit: Prevari. aūt quasi spi. euel. de consortio sctōrū. k ¶Quæ nō tol. ma. scilicet dñs iudicū locū dei tenentiū. l ¶Et si qs tan. vo. &c. Pœna debita feriendo. m ¶Armabitur ferro & ligno lan. i. debita poenitentia & efficaci ad hoc faciendū. n ¶Igne. ꝓ suc. cōburent. i. gehēnæ si in suis peccatis moriantur. p ¶Hæc noia fortium dauid. per quos significantur bonus prælatus & eius coadiutores. q ¶Dauid sedens in cathedra sapientissimus. Per qđ designatur: qđ bon⁹ princeps vel prælatus qui habet alios iudicare, debet eos in sapientia superare. s ¶Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. Sicut em̄ ligni vermiculus est valde mollis, & tn̄ perforat lignū durū: sic bon⁹ princeps vel prælatus bonis est suauissimus & cōtra rebelles & malos acutus. ideo subdit

Qui octin

liberate

a ¶Semma, audiens. b ¶Aggæ. meditans siue loquēs. c ¶Arari. Montanus: qui gestat personam xp̄i siue ꝓdicatorū eius. d ¶Stetit. Rab. Christus cum spū sancto in agro ecclīæ stans infirmos vel lut hordeū tuetur. vel certe verecūdiā caritatis in cōtinentib⁹ quasi lentes gladio oris cōtra luxuriā defendit. e ¶Desecē. tres. Tres fortes supra nominati: Iesbaā filius achamoni: quē Iosephus eusebium filiū achimeæ noiat. Et eleazar filij⁹ ahoi quē dicit filiū esse dodi: & semma filius aggæ, quē semeā filiū heli vocat. Hebrei aūt tres istos arbitrātur fuisse: abisai filiū saruiæ: & sobochai vsathitem: & ionathā filiū semmaa fratris dauid: qui supra memorati sunt in prælijs philistinorū. Cui sententiæ cōgruere videf qđ sequtur: Abiisai quoq; frater ioab filij⁹ saruiæ &c. Hic enim apparet: qđ abisai princeps erat, & nominatus inter tres sequētes. ¶Iosephꝰ. Cum esset rex in hierl̄m palæstinorū sup uenit exercitus: tūc dauid accēdit in arcē vt de bello cōsuleret dñm. Castra ꝙ inimicorum erāt in valle fixa vsq; bethleē ꝓcul est ab hierl̄m stadijs viginti. Da uid ergo ait: Bonam aquā habemus in regione nea: & ꝙcipue laudabat eā q̄ erat iuxta puteū i porta. mirabaf si eēt q̄ ex eo poculū ꝓberet: qđ magis q̄ sitiebat optaret. Hoc cū audissent ifti tres virtutes, irrūpentes per medios hostes venerūt in bethleē: & haurientes aquā per inimica castra reuersi sunt ad regē, obstupefactē. quibus palestinis fiducia & magnitudinē eorū qui sic eos cōtēnebāt. f ¶At ille no luit, ꝙ reg. Cogitandū est: vt q illicita cō missa quibusdā etiā licitis abstineat: vt per hoc cōditori suo satisfaciat: vt g com misit, plubitra, absciđat sibi etiā cōcessa: & se reprehēdat i minimis, quē meminit aliēnā cōcupisci prohibet. A rege ꝙ fortia iuberi militib⁹ vl̄ desiderare, aquā non ꝓnaliter verat. Dauid ꝙ alienam vxorē concupiuit & abstulit: cuius culpā digna verbera sunt secuta: & malū qđ ꝑpetrauit, ꝑ pœnitētiæ lamenta correxit. Qui cū longe post ꝑ hostū cuneos fedit: aquā ex eorū cisterna desiderauit cui⁹ ele mosynā cōsecutus est: qa culpā ei⁹ confessus est. g ¶Sed libauit eā dño effusa aqua conuersa est: qa culpā dñi effusa aqua conuersa est: qa culpā em̄ dñi effusa aqua conuersa est: qa culpā cōcupiscētiæ manifestauit ꝑ pœnitentiā sug gestæ ꝓpriæ manu: sed quia per eam̄q; dño fundens libauit. In sacrificiū cupiscētiæ expauit. g ¶Sed libauit eā dño dī. ꝓpi. &c. Exemplū fortitudinis & cōstantiæ militibus ꝓbuit: vincēs naturā ne sitiens biberet: vt exercitus sitim tolerare disceret. ¶Mystice ꝙ aquā nō sitiebat sed nasciturū in bethleē de virgine xp̄m quidebat: cuius lauacrū & sanguinē sitie bat. Aquā ergo non bibit, sed fudit. Sitie bat enim fontē æternū qui nō periculis quærif alienis: sed aliena pericula abluit

Tres primos

NICO.DE LYRA

a ¶Qui octingētos ínterfe. impeto vno. Quod nō est intelligēdum sic. ꝙ eos interfecerit ꝓpria manu: sed quia per ꝓbitatem fuerūt principaliter occisi vel qa fugiētes eum pre timore aliq̄ ceciderūt in aquā vel loca ruinosa, vbi fuerunt

a ¶in paraſ. ccc. sed qđ ibi minus habetur, hic suppletur.

culus: qui octingentos inter a fecit impetu vno. Post hunc b

¶ dauid.

eleazar filius patrui eius ahoi tes inter tres fortes qui erant cum dauid, quādo exprobrauerunt philistiim: & congre-

a ¶in paral. in aphec dñi.

gati sunt illūc in prælīū. Cūq; ascēdissent filii isrl̄, ipe stetit & c pcussit philistæos donec defi d ceret manus eius & obrigesceret cum gladio. Fecitq; domi e nus salutem magnam in die illa: & populus qui fugerat re-f uersus est ad cæsorum spolia h detrahenda. Et post hūc sem-i ma filius aggæ de arari. Et congregati sunt philistiim in stātione. Erat quippe ibi ager

a ¶in Paral hordeo.

lentē plenus. Cumq; fugisset a populus a facie philistiim, ste-k tit ille in medio agri & intuitus est eum. Percussitq; philistæos: & fecit dominus salu-m tem magnam. Necnon & an-n

a ¶abisai: sobochai, ionathan.

te descenderant trēs qui erant e principes inter triginta: & venerant tempore messis ad dauid in spelūcam odollam. Castra autem philistiim erāt po-

a ¶. i. valle raphaim.

sita in valle gigāntum: & dauid erat i ꝓsidio. Porro statio philistinorū tunc erat in bethleem. † Desiderauit igitur da

a ¶vt suos tentaret.

uid aquam de lacu, & āit: O o si quis mihi daret potū aquæ de cisterna quæ est in bethleem iuxta portam. Irrupe-r rūt ergo tres fortes castra philistinorum, & hauserunt aquā de cisterna bethleem, quæ erat iuxta portam: & attulerūt ad dauid. At ille noluit bi-p bere sed libauit eam domino dicens: Propitius sit mihi domin⁹ ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorū qui profecti sunt, & animarū periculum bibam? Noluit ergo bibere. Hæc fecerunt tres robustissimi. Abisai quoq ꝙ frater ioab filius saruiæ, princeps erat de tribus. Ipse r est qui leuauit hastam suam

runt mortui. & sm̄ istam expositionem de dauid oportet dicere: qđ iesbaan hic nō nominatur quia immediate subditur: b ¶Post hunc eleazar filius patrui eius &c. In aliqbus aūt libris hebraicis & latinis sūt hic pūcti⁹: Dauid sedēs i cathedra sapientissimus. & quod sequit: Princeps inter tres intelligitur de iesbaan: q fuit primus inter tres robustissimos vt dictū est. Ipse est quasi tenerrimus & id est valde dulcis & amicabilis erga suos: & durus contra aduersarios. Qui octingentos interfecit ꝑ Paralipo xj. dicitur qđ ipse leuauit hastam suam super. ccc. vulneratos. Dicendum quod hic narratur vna de victoriis suis & maior: & ibi alia & minor vnde ibidem dicitur: Leuauit hastam suam super. ccc. vulneratos vna vice. per hoc denotans aliam eius victoriam. Post hunc eleazar filius patrui eius abohites &c. De huius probitate subditur. Ipse stetit in bello socijs suis retrocedentibus: vt patet ex sequentibus. d ¶Donec defecerit manus eius: & obrigescerent cum gladio. Ex labore & sanguine aduersariorum ad manum eius decurrente. e ¶Fecitq; dominus salutem magnam in die illa. per eius probitatem. vnde subditur: f ¶Et populus qui fugerat de eius societate. g ¶Reuersus est. scilicet ad prelium, animatus probitate ipsius: & sic patet quod per eum debellatus fuit exercitus adueršariorū. h ¶Ad cæsorum spolia detrahenda. Habita perfecta victoria. i ¶Et post hunc semma filius aggæ de arari. De cuius probitate subditur: k ¶Stetit ille in medio agri, fugientibus suis. l ¶Et intuitus est eum, quia defendit agrum. m ¶Et fecit dominus salutem magnam. quia tunc per illum populus israel habuit victoriam. n ¶Necnon & ante descenderat. Istud factum de apportatione aquæ ipsi dauid tam periculosa, in libro de hebraicis quæstionibus exponitur de tribus fortibus sequentibus. scilicet abisai & alijs duobus post eum. Sed hoc non videtur verum: quia in fine concluditur. Hæc fecerunt tres robustissimi & ideo de tribus primis simpliciter videtur intelligi, & non de abisai & duobus sibi adiunctis: maxime quia subditur postea commendatio abisai: o ¶O si quis mi. daret potū aquæ de ci. &c. Et dixit dauid hoc non propter concupiscentiam aquę: sed quia volebat audaciam suorum experiri. vnde subditur p ¶At ille no. bi. sed li. cam domino. Per hoc ostendens ꝙ exponens se periculis contra infideles, facit sacrificium domino acceptissimum. q ¶Abisai quoq;. Hic ponitur commendatio trium fortium qui erant in secundo gradu: quorum primus erat abisai qui interfecit iesbidenob gigantem: vt dictum ꝙ est. ē. xxj. ca. & cū hoc fecit alia probitatem notabilē: quæ notatur cū dicitur: r ¶Ipse est qui le. ha. su. &c. & patet littera. Alij vero duo de isto ternario sobochai & ionathan filius sammaa fratris dauid hic tra

centur ga

Qui octingē. &c. ím. vno. Nam malorum multitudine non terretur: nec ab execu

Moraſr.

tione iusticiæ præpeditur. b ¶Post hunc ele. Per istum significatur fortis bellator contra vitia vsq; ad horam mortis: ideo subditur. c ¶Ipse stetit &c. donec. defi. manus eius. In morte namq; bellum contra vitia terminaf. i ¶Et post hunc sem. &c. Per istum significatur fortis defensor ecclesiæ: ideo subditur: k ¶Stetit ille in me. agri & intuit. est eum. Ager iste est ecclesia: quæ est ager dñi nostri iesu xp̄i: in quo seminauit bonum semen. n ¶Necnon & ante desc. tres &c. Per istos significatur bonus religiosus: qui per obseruantiā trium votorum religionis efficitur triplicatus. & per hanc haurit aquam salutaris sapientiæ de puteo sacræ scripturæ: qui dicitur altus Iohan. iiij b.

Q. aūt boni

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Tres primos. Intelligivolunt sapiẽtiam, humilitatem, & fortitudinẽ. Dauid enim sedit sapientissimus. ipse ligni ymiculus. i. humilis. decc. interfecit velut fortis. ad has tres virtutes nemo fortium dauid peruenit. b ¶Et banaias. Qui erat magister, de capsecel. i. de congregatione dei in cerethi & pheleti: qui interpretant occidentes, & viuificantes. Ipse percussit. duo. le. moab. quos Paralipo. duos ariel moab nominat. Hi ergo viri fortissimi fuerũt in regno moab: vnde & leones dicuntur. Ariel enim leo dei interpretatur. c ¶In media cisterna. Iosephus hic aptius dicit ꝙ fuerit scilicet cisterna nimis profunda: tẽpore hyemis nimis aggere coæquata. In hac leo inscius decidit: & cõclusus grandi rugitu clamauit. Banaias vero qui cum cæteris ad spectaculum venit, in cisternam desiliit & leonem interfecit. Banaias quidinterpretatur ædificator dñi, xp̃m significat: qui ecclesiã ædificat vnde Paulus: Dei ædificatio estis hic in tẽpore niuis & frigoris: cum. s. gratia xpi mũdo respladuit: & frigus charitatis homines refrigerauit. Leonẽ. i. diabolum interfecit. Hebræus ꝙ hunc leonẽ moab intelligit qui in medio cisternę. i. in domo dñi, vbi tenebar cornua altaris occisus est. Altare ꝙ cisterni dicit: ga sicut aqua cisternæ abluit & mũdat: ita sanctuariũ dñi purgat peccata. In diebus niuis: quia per mortem expiauit pctm̃, vñ: Lauabis me. qd' impletũ est in medio cisternæ: & sup niuẽ dealbabor: qñ impletũ est in eo ꝙ ait: diebus niuis. d ¶Virũ ægyptiũ. imitatorẽ. s. ægyptij deũ blasphemantis: quẽ moyses subẽre dño interfecit. ille eñ blasphemauit deũ: hic pphetã & regem. e ¶Dignũ spectaculo. Spectabat eñ vt si hierusalẽ egrederet, interficeretur. f ¶Hastã. Legem dei: quã si meditatus fuisset permanẽdo in hierusalẽ, non periret: sed ga præceptũ regis cõtẽpsit, banaias in virga. i. in rectitudine iustitiæ ad eum descendit: & hastam/quã nõ recte tenebat extorsit. g ¶Qui erant inter trigínta nobiliores. Verũtamẽ vsq; &c. Neminẽ moueat ꝙ i summa nõ. xxx. sed xxxvij. leguntur. Triginta eñ & septem leguntur hoc modo. Septem. s. fortes hi: dauid, q dr̃ adeodatus. abisai: sobochai: ionathan: eleazar: semma filius aggæ de arari: & banaias. ecce septẽ. Triginta autẽ hi sunt, asahel, eleanã & ceteri. h ¶Vrias ethæus. Hic vltimus ponit ꝙ eo qd' sequtur: Et addidit furor dñi &c. Iã em vltio facta fuerat in dauid & in domo eius, sed non in populo: qui vel non restitit dauid vel consensit.

1.pa.11.c.

Banaiæ victoria leonina.

1.co.3.b.

pſ.50.b.

Le.24.c.

F 3.Reg.2.

Capitulum. XXIIII.

IT addidit. Gregogius. Pro qualitatibus subditorum disponuntur acta regentium: vt sæpe pro malo gregis etiã vere boni delin-

✠ cẽt: qa sufficiẽter. ō. exprimũt. xxj. c.

a ¶Et banaias. Iste est septimus specialiter noiatus, propter specialẽ probitatem: que exprimit cum dicit: b ¶Ipse percussit duos leones moab, i. duos milites illius populi audaces vt leones. c ¶Et ipse descendit & percussit leonem in media cisterna &c. Hic accipitur leo ad litterã: qui propter niuem os foueę cooperientẽ illuc cecidit: ad quã descendit benaias & eũ interfecit. Consequenter ostenditur cõtra trecẽtos quos interfecit: nominatus in tribus, & inter tres nobilior. Eratq; eorum princeps: sed vsq; ad tres primos nõ peruenerat. b Et banaias filius ioiadæ viri fortissimi magnorũ operum, de cãpsecel. a ¶alias magister. a ¶Qui tuebanꝫ moab cõtra dauid. Ipse percussit duos leones moab: & ipse descendit & percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoq; interfecit virũm a ¶semei ꝙ maledixit dauid. duis. Ipse quoq; interfecit virũm a ¶qui in para. quinq; cubitos statura legif habuisse. e ægyptium, virum dignum spectaculo: habentem in manu hastã. Itaq; cũ descendisset ad eum in virga: vi extorsit hastam de manu ægyptii: & interfecit eũ hasta sua. Hæc fecit banaias filius ioiadæ: & ipse noia- e a ¶abisai, sebuchai, ionathã: quib' eq parari poterat. g tus inter tres robustos q erãt inter triginta nobiliores. Verumtamen ¶primos. vsq; ad tres nõ peruenerat. Fecitq; f a ¶xp̃m. b ¶cui diuinitas oẽm scientiã contulit. c ¶secreti consiũ. d ¶pater. eũm sibi auricularium ā secreto dauid. Asahel frater ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. Elicha de arodi. Heles de phalti. Hira filius aces de thecua. Abiezer de anathot. Mobonai de vsathi. Selmon ahoites. Macharai netophatites. Heleph filius banaa: & ipse netophatites. Hithai filius ribai de gebeeth filiorum beniamin. Banai ¶vel thai. pharathonites. Heldai de torrente gaas. Albialbon arbathites. Azameueth de breomi. Eliaba de salboni. Filii iasen: ionathan & aran. Semma de orodi. Haiam filius sarar arothites. Helifeleth filius aasbai filii naachati. Heliam filius achitophel gelonites. Esrai ¶vel sarai. de carmelo. Pharai de arbi. Igaal filius nathã de soba. Bonni de gadi. Selech de ammoni. Naarai berothites armiger ioab, filii saruiæ. Hira hietrites. Gareb & ipse hietrites. Vrias ethæus. Omnes tri- h ¶fidẽ & obseruãtiã decalogi gratia septi-

formis spiritus operante honorantes gintaseptem. ¶Sathan. †T addidit C. XXIIII h ter ostenditur eius alia probitas de interfectione cuiusdam ægyptij: qui propter magnitudinẽ appropinquabat ad naturam giganteã, cũ dr̃: d ¶Ipse quoq; interfecit virũ ægyptiũ &c. In hebræo de hebraicis quæstionib' exponit hoc de semei: quẽ interfecit banaias de mandato salomonis: vt habef. j. iij. libro. n. cap. & vocat hic ægyptius per imitationẽ eo ꝙ maledixit regi dauid. Sicut ægyptius quẽ interfecit moyses in deserto, sic maledixerat deo: vt habetur Leuit. xxiiij. c. Sed hæc expositio in nullo cõcordat textui: & ideo eadem facilitate contemnitur qua ꝓbatur. propter quod & multa alia liber hebraicarũ quæstionũ super libros Reg a pluribus peritis dicitur non esse hieronymi: sed cuiusdã iudæi. & ga hieronymus in libro illustrium virorũ, inter libros solũ super Genẽ. nominat librũ suũ hebraicarum ḡstionũ. e ¶Et ipse nominatus inter tres robustos. secundi gradus: nõ quia esset de numero eorum, sed quia propter probitates suas poterat quasi equiparari vni eorum: propter qđ nominat ante tringinta sequẽtes: vt ꝑdictum est. g ¶Asahel frater ioab, hic cõsequẽter nominan' alq; trigita. & legatur littera sicut vt facet. Inter prædictos sortes nõ noiatur ioab: ga erat super eos principes primus: vt dicunt aliqui. Alij vo dicunt ꝙ nomen eius taceꝫ inter fortes: ga posuit maculã in gloria sua: quia occidit, pditiose abner: vt habef. ō. xx. ca. & amasam similiter: vt habetur. ō. xx. ca. absalon contra inhibitionẽ regis: vt habetur. ō. xviij. ca.

✠ aũt boni religiosi hanc hausserint mẽtẽ ostenditur: quod propter malicias populi permittit aliquando dominus hominum principem vel prælatum errare. Vñ de dicit Grego. exponens locum istum Secm merita subditorum disponuntur acta regentium. Vnde sæpe fit: vt pro culpa gregis boni deliquatur vita pastoris. ✠ Vade &

Moraliter. h ¶Et addidit furor domini irasci contra israel. Ex hoc autem

A ✠ boni delinquat vita pastoris. dauid enim deo teste laudatus, secretorũ dei conscius, tumore repentinæ elationis inflatus ꝑsm numerãdo peccauit: & populus pœnã suscæpit: quia ſm merita pleb̃iũ disponunꝫ corda rectorũ. Quale aũt fuerit pctm̃ populi q̃ demeruit, in ira non habef: sed in libro de hebraicis quæstionibus dr̃: ꝙ hoc fuit, eo ꝙ ꝑ's dauid nõ restitit vt debuit in facto vriæ: & ideo in ca. precedenti vltimus noiatur: vt snia hui' capli q̃cedentis aliqualr̃ copulef. Sed hoc dictũ videtur falsum: ga pctm̃ dauid cõtra vriã vxorẽ eius polluẽdo, & ipm̃ ꝑditiose occidẽdo fuit secretũ quouisq; totũ fuit completũ: vt patet ex ḡdictis ca. xij. ꝓpter qđ' dixit nathan ad dauid: tu fecisti abscondite &c. ꝓpter qđ' patet, ꝙ ꝑ's non potuit pctõ dauid occurrere. Sili' nec post factũ q̃nve nit ad noticiã populi, debuit puniri: ga pœna tam determina erat a summo iudice deo: vt patet ibidem per ꝓba nathan ꝓphetæ. Et ideo melius dicit ꝙ pctm̃ populi fuit rebellio eius contra dauid: sequẽdo seba filiũ bochri: qui erat homo pessimus & seditiosus & de hac rebellione solus seba fuerat punitus: vt hr̃. ō. xx. c. propter qđ' ꝑ's erat puniendus. qđ' factum est per pestilentiam immissam a deo sup ꝑ'm. ꝓpter ei' numerationẽ. a ¶Cõmouitq; da. in eis di. ad ioab. s. sathan ipsum incitauit: vt habef expsſe. j. Para. xxj. b ¶Vade numera israel & iudã. Per se præcæpit tribũ iude numerari: ga erat nobilior & bellicosior. Hanc aũt numerationẽ præcæpit dauid ad sui ostẽtationẽ de rot milibus bellatorũ. c ¶Sed quid sibi domi. meus rex vult &c. Ioab em̃ videns regẽ ex elatione moueri, voluit hoc impedire: sed nõ potuit. ideo subditur: d ¶Obtinuit autem ser. re. Tũ quia superior erat. tum quia dñs populũ punire disposuerat. e ¶Egressusq; est ioab. Hic ponif dictæ iussionis executio: vt patet littera vsq; ibi. f ¶Et inter. insc. ho. In hebræo habef: In terram locorum nouorũ. i. de nouo habitatorũ vel cultorũ ꝑ abscissionẽ nemorũ. Cætera patẽt vsq; ibi: g ¶Et inuenta sunt de israel octogínta milia &c. j. Para. xxj habetur numerus israel mille milia & cẽtum milia. Quæ dissonantia soluitur ab hebræis. Vno modo per hoc ꝙ ioab non numerauit tribũ leui & tribũ beniamin: vt habetur. j. Paral. xxj. Quarũ numerus bene ascẽdebat ad trecẽta milia: & sic in vniverso erat numerus sicut ponitur. j. Paral. hic autem ponitur numerus refectis illis de tribu bẽiamin & leui. Alio mõ & melius vt vidẽtur: quia ioab inuitus exequebatur hoc mandatum: & ideo nõ curauit multos omittere: vt patet de tribu leui & beniamin. Et quia videbat rem ex superbia motum: ideo tradidit sibi minorẽ numerum q̃ esset in veritate. ne nimis superbiret. & hic ponitur numerus ipsi dauid traditus qui erat minor. alius aut̃ qui erat maior ſm veritatem exprimitur. j. Paral. Causa autem quare non numerauit tribum leui & beniamin dicetur. j. Paralipomenon vbi hoc habet locum. h ¶Et de iuda quinginta milia pugnatorum. Aliqui libri habent hic: quinquaginta milia: sed in hebræo & in libris correctis habetur: quinginta milia. Sed tunc occurrit ✠ dubium quõ

✠ b ¶Vade & numera israel & iudam. Per dauid qui ex elatione præcæpit populũ nũerari, significatur quicũq; superbiens de bonis operibus suis: cum tamẽ sint ex bonitate dei. & talis est similis pharisæo dicenti. j. u. xviij. b. Non sum sicut cæteri homines, raptores, adulteri, iniusti: velut etiam hic publicanus: ieiuno bis in sabbato: decimas do omniũ quæ possideo. Per hoc autem ꝙ populus dauid fuit mortalitate percussus: significatur ꝙ opera bona de genere talis superbiẽtis mortificanf per peccatũ supueniẽtis superbiæ. Sed qm̃ aliquãdo talis superbus humiliatur & conteritur de peccatis: ideo ad hoc significandum subdit: ✠ Percussit

B

C

D

a ¶In Para. ꝓsurrexit sathã aduersus israel: furor domini irasci contra israel: & incitauit dauid vt numeraret populũ.

¶fastu superbię tactus.

commouitq; dauid in eis dicens a tem ad ioab: † Vade numera israel b & iudam. Dixitq; rex ad ioab prin cipem exercitus sui: Perambula omnes tribus israel a dan vsq; ad bersabee & numera omnem populum vt sciam numerum eius. Dixit q; ioab regi: Adaugeat dominus ¶tantum. deus tuus ad populum tuum, quã- a ¶vt sit duplo tantus. tũs nunc est: iteriũq; centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed c quid sibi dominus meus rex vult in re huiusce modi? Obtinuit autẽ d sermo regis verba ioab & principũ exercitus. Egressusq; est ioab & principes militum a facie regis, vt numerarent populum israel. Cumq; pertransissent iordanem, venerunt in aroer ad dexteram vrbis: quæ est in valle gad: & per iazer transierunt in galaad: & in terram inferiorem f hodsi. Et venerunt in dan silueſtria Circuneuntes quoq; iuxta sidonẽ trãsierunt prope mœnia tyri: & omnem terram euæi & chananæi: venerunt q; ad meridiem iuda in bersabee. Et lustrata vniuersa terra, affuerunt post nouem menses & viginti a dies in hierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. Et inuenta sunt de israel octing genta milia virorũ fortiũ qui educerent gladiũ: & de iuda qngẽta mi h ris. Dauid em̃ deo teste laudat', tumore repẽtinæ elationis inflatus ꝑ'm numerãdo peccauit: & ꝑ's pœnã suscæpit: ga ſm meritũ plæbiũ disponunf corda rectorũ. Quale aũt fuerit pctm̃ populi q̃ demeruit, in ira non habef: sed in libro de hebraicis quæstionibus dr̃: ꝙ hoc fuit, eo ꝙ ꝑ's dauid nõ restitit vt debuit in facto vriæ: & ideo in ca. precedenti vltimus noiatur: vt snia hui' capli q̃cedentis aliqualr̃ copulef. Sed hoc dictũ videtur falsum: ga pctm̃ dauid cõtra vriã vxorẽ eius polluẽdo, & ipm̃ ꝑditiose occidẽdo fuit secretũ quouisq; totũ fuit completũ: vt patet ex ḡdictis ca. xij. ꝓpter qđ' dixit nathan ad dauid: tu fecisti abscondite &c. ꝓpter qđ' patet, ꝙ ꝑ's non potuit pctõ dauid occurrere. Sili' nec post factũ q̃nve nit ad noticiã populi, debuit puniri: ga pœna tam determina erat a summo iudice deo: vt patet ibidem per ꝓba nathan ꝓphetæ. Et ideo melius dicit ꝙ pctm̃ populi fuit rebellio eius contra dauid: sequẽdo seba filiũ bochri: qui erat homo pessimus & seditiosus & de hac rebellione solus seba fuerat punitus: vt hr̃. ō. xx. c. propter qđ' ꝑ's erat puniendus. qđ' factum est per pestilentiam immissam a deo sup ꝑ'm. ꝓpter ei' numerationẽ. a ¶Cõmouitq; da. in eis di. ad ioab. s. sathan ipsum incitauit: vt habef expsſe. j. Para. xxj. b ¶Vade numera israel & iudã. Per se præcæpit tribũ iude numerari: ga erat nobilior & bellicosior. Hanc aũt numerationẽ præcæpit dauid ad sui ostẽtationẽ de rot milibus bellatorũ. c ¶Sed quid sibi domi. meus rex vult &c. Ioab em̃ videns regẽ ex elatione moueri, voluit hoc impedire: sed nõ potuit. ideo subditur: d ¶Obtinuit autem ser. re. Tũ quia superior erat. tum quia dñs populũ punire disposuerat. e ¶Egressusq; est ioab. Hic ponif dictæ iussionis executio: vt patet littera vsq; ibi. f ¶Et inter. insc. ho. In hebræo habef: In terram locorum nouorũ. i. de nouo habitatorũ vel cultorũ ꝑ abscissionẽ nemorũ. Cætera patẽt vsq; ibi: g ¶Et inuenta sunt de israel octogínta milia &c. j. Para. xxj habetur numerus israel mille milia & cẽtum milia. Quæ dissonantia soluitur ab hebræis. Vno modo per hoc ꝙ ioab non numerauit tribũ leui & tribũ beniamin: vt habetur. j. Paral. xxj. Quarũ numerus bene ascẽdebat ad trecẽta milia: & sic in vniverso erat numerus sicut ponitur. j. Paral. hic autem ponitur numerus refectis illis de tribu bẽiamin & leui. Alio mõ & melius vt vidẽtur: quia ioab inuitus exequebatur hoc mandatum: & ideo nõ curauit multos omittere: vt patet de tribu leui & beniamin. Et quia videbat rem ex superbia motum: ideo tradidit sibi minorẽ numerum q̃ esset in veritate. ne nimis superbiret. & hic ponitur numerus ipsi dauid traditus qui erat minor. alius aut̃ qui erat maior ſm veritatem exprimitur. j. Paral. Causa autem quare non numerauit tribum leui & beniamin dicetur. j. Paralipomenon vbi hoc habet locum. h ¶Et de iuda quinginta milia pugnatorum. Aliqui libri habent hic: quinquaginta milia: sed in hebræo & in libris correctis habetur: quinginta milia. Sed tunc occurrit ✠ dubium quõ

✠ b ¶Vade & numera israel & iudam. Per dauid qui ex elatione præcæpit populũ nũerari, significatur quicũq; superbiens de bonis operibus suis: cum tamẽ sint ex bonitate dei. & talis est similis pharisæo dicenti. j. u. xviij. b. Non sum sicut cæteri homines, raptores, adulteri, iniusti: velut etiam hic publicanus: ieiuno bis in sabbato: decimas do omniũ quæ possideo. Per hoc autem ꝙ populus dauid fuit mortalitate percussus: significatur ꝙ opera bona de genere talis superbiẽtis mortificanf per peccatũ supueniẽtis superbiæ. Sed qm̃ aliquãdo talis superbus humiliatur & conteritur de peccatis: ideo ad hoc significandum subdit: ✠ Percussit

Moralr̃.

Diuisio.

2.pa.21.a

Para legitur: Mille milia centum milia de israel: & de iuda quadringenta septuaginta milia: quos intelligendũ est ioab numerasse. sed noluisse ostẽdere nisi quãti in samuelis libro scribunf.

✠ Sermo domini

NICO.DE LYRA

✠ dauid ꝓpter pctm̃ supbiæ: ga præcæpit numerari ꝑ'm ex ratione. Igitur circa hoc primo ponif ipsius dauid iussio. sc'o iussionis executio, ibi: Egressusq; est ioab. tertio facti punitio, ibi: Percussit aũt cor dauid. Circa primũ sciendũ: ꝙ istud factum cõtigit ante ea que dicta sunt in principio ꝓcedẽtis capi. quia illa fuerũt verba nouissima dauid vt dicit ibidem. Præmittit igit furor &c. Ex hoc enim ꝙ dñs volebat punire populũ, permisit dauid efferri ad numerationẽ populi. vnde dicit i glo. Greg. sup locum istum. Pro qualitatibus subditorũ disponunf acta regentium. Vnde sæpe fit: vt pro culpa gregis boni deliquatur vita pastoris. Dauid

Universidad de Navarra Biblioteca

Exo. 30.b

a ¶Sermo dñi &c. In Exo. scriptū est: Qñ tuleris summā filiorum israel iuxta numerū: dabūt singuli preciū ꝓ aiabus suis dño & nō erit plaga in eis &c. Hoc oblitus dauid facere, offendit deū & facta est plaga in israel. Hinc iosephus ait: ꝓphetis declarantibus dauid ꝙ deus irascerē: supplicauit vt ꝓpitius esset, & veniā daret. Gad ergo ꝓphetā misit ad eū deus tres supplicū cōditiones portantē. Vtrum s. vellet iamē in quincia generari annis septē: aut tribus mēsibus pugnādo vincerētur ab hostibus: aut morbꝰ & ląguor ac cederet tribus diebus hebræis. Cūq; propheta vrgēdo respōsionē exigeret quam dño renūciaret Cogitās rex quia si iamē eligeret, cōtra alios hoc facere videret cū ipse multa frumenta haberet, nec inopiā sustineret: reliqs ꝙ angustia esset. Si ꝙ eligeret trium mēsiū victoriā hostiū. ipe habēs circa se viros fortissimos & custodes nihil timeret: sed neci exercitꝰ subiaceret: Cōem potius passionē & oibꝰ æqlē elegit dicēs multo melius est in dei ꝙs hostium manus incidere. Quod, ꝓpheta renūciauit dño: q morbū & interitū misit i exercitū hebræorū. Moriebant nō vno mō: vt languor posset facile agnosci: sed mors qdē in oibꝰ: alꝰ sup aliū moriebat alij sup sepeliēdis moriebant & latenter imminēs malū velociter afferebat interitū Incipiente pestifero ląguore ab hora matutina vsq; ad horā prādij, cōsumpta sūt septuaginta milia. b ¶Aut septē annis. Et videf: qa qui pane verbi dei per gratiam septiformis spūs nō pascunt: septē annis famē sustinēt: & q in noīe trinitatis regenerati nō sūt: hostibꝰ. i. dęmonibꝰ resistere nō valēt: sed pestilētia ipietatis in creduli moriunt. c ¶Erat aūt angeꝰ dñi iuxta ar. areu. hīe. In pararalip. ꝙd scriptū est: Porro angelus domini stabat iuxta areā ornā hiebusæi. Leuāsq; dauid oculos suos: vidit angelū dñi inter cœlū & terrā: & euaginatū gladiū in manu eiꝰ, & versum cōtra hierl'm. Et ceciderūt tam ipse ꝙ maiores natu vestiti ciliciis proni in terrā. Iuxta areā areuna. Area areuna ecclesia est gentiū: in qua postq; altare fidei verus dauid erexit, confestim mors impietatis cessat. Hanc aream dauid ꝙnquaginta siclis emit: quia christus per septiformis spūs grām cū suis delictis omissis gentilitatem in domum sibi sempiter

¶nam san-

NICO.DE LYRA

ctificauit. a ¶Areuna. interꝓtat arca. Ornan vero lumen nobis. Bñ ergo dauid volēs placare dñm, altare iubetur in area areunæ vel ornæ ꝓstituere: qa aliter nō placatur deus ab hoīe ni si in area cordis per lumen rectæ fidei & veræ dilectionis ꝓstituat altare humilitatis: in quo offerat sacrificiū oblationis & laudis

1.pa.21.c

F

lia pugnatorū. Percussit autē a cor dauid eum postq; numeratus est populus: & dixit dauid b ad dominum: Peccaui valde c in hoc facto: sed precor domine vt transferas iniquitatem serui tui: qa stulte egi nimis. Surrexit itaq; dauid mane: & a sermo domini factꝰ est ad gad prophetam & vidētem dauid dicēs: Vade & loquere ad dauid: Hæc dicit dominꝰ: Triū tibi datur, optio: elige vnum quod volueris ex his, vt faciā tibi. Cumq; venisset gad ad b dauid nūciauit ei dicens: Aut septē annis veniet tibi fames in terra tua: Aut tribus mensibꝰ fugies aduersarios tuos & illi te persequētur: Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera & vide quem respondeam ei q me misit sermonē Dixit autem dauid ad gad: Coartor vndiq; nimis. † Sed g melius est vt incidam in manꝰ dñi (multæ enī misericordiæ eius sunt) q̄ in manus hominum. Immisitq; dominus pe h stilentiam in israel, de mane i vsq; ad tempus constitutum: & mortui sunt ex populo a dan vsq; bersabee septuagīnta milia virorum. † Cumq; extendisset manum suā angelus dñi super hierusalē vt disperderet eā: misertus est dominꝰ super afflictionem: & ait angelo percutienti pplm: Sufficit nunc: contine manum tuam. c Erat autem angeꝰ dñi iuxta k

¶Ipsa est hierl'm.

areā areuna hiebusæi. Dixit ꝙ dauid ad dñm cū vidisset angelū cædentē pplm: † Ego sū

executio iusticiæ diuinæ, ibi: Immisitq; dñs pestilentiam tertio placatio offensæ, ibi: Venit aūt gad. Circa primū exprimit ꝓcinētia dauid cū dr: Percussit aūt cor. i. sciētia eū reprehendit. c ¶Peccaui valde. pctō supbiæ: vt dictū est. Itē ex mandati diuini transgressione: quod habetur Exod. xxx. vbi dicitur: Quando tuleris summā filiorū israel, dabunt singuli precium pro aiabus suis dño: & non erit plaga in eis. Et quantum sit illud precium: subditur ibidem: Dimidium sicli &c. Nolebat em dñs ꝙ dauid fieri, fieret per capita: sed quod quilibet offerret domino dimidium siclum: & tunc numerabantur sicli: & sic apparebat numerus populi: qa erat duplus ad numerum siclorum: vt dictum fuit Exod. xxx. Hæc autem numeratio non fuit sic facta: & sic secuta fuit plaga. Consequenter ponitur determinatio pœnæ, cum dicitur: d ¶Trium tibi daf optio &c. Et patet littera vsq; ibi: f ¶Coartor vndiq; nimis, quia quodlibet istorum videbatur durum.

g ¶Sed melius est vt incidam in manus domini &c. eligendo pestilentiam trium dierum, tum quia de dei misericordia sperabat: tum qa si elegisset famem septem annorum, ipse & alij diuites prouidissent sibi de victu: & pauperes fuissent nimis afflicti. Item si elegisset fugam coram aduersarijs: ipse & alij potentes fuissent pro tecti auxilio pugnatorum, & refugio fortalicio rum: & cæteri fuissent occisi. Et ideo elegit pœnam omnibus æqualem: quia pestilentia a deo missa æqualiter poterat cadere super regem & pauperem. h ¶Immisitq; dominus pestilentiam in israel. Hic ponitur dictæ pœnæ executio cum dicitur: i ¶De mane vsq; ad tēpus constitutum. id est vsq; ad tertiam diem in cuius hue: vt dicunt aliqui: quia sic erat pœna determinata. Sed hoc non videtur verum: quia infra dicitur: Venit autem gad ad dauid in die illa. Et videtur loqui scriptura de prima die pestilentiæ. Ad hoc enim venit gad vt dauid offerret holocaustum & cessaret plaga inchoata: vt habetur infra. Ex quo videtur etiam quod tempus pestilentiæ non erat cōsummatum. Et ideo dicunt alij ꝙ tempus constitutum intelligitur tempus prandij. Sed tale tempus non videtur esse constitutum in lege. & ideo dicunt alij & melius vt videtur quod tempus constitutum intelligitur hora sacrificij vespertini. Illud enim statutum fuit in lege Exod. xxix. ita quod a mane primæ diei vsq; ad horam illam mortui sunt de populo septuaginta milia virorum. Sed tunc occurrit dubium: quia sicut dictum est, pestilentia trium dierum erat determinata. & sic videf quod sit mutatio facta in deo. Ad quod dicendum quod non: quia pestilentia trium dierum quia tantū illo die. ideo subditur: Misertus est dñs super afflictionem &c. k ¶Iuxta aream areuna. Iste erat binomius: quia cum hoc vo-

✱ a ¶Percussit autem cor dauid &c. per cabatur ornan:

contritionem. Sed quia non sufficit contritio ni fi confessio sequatur habita oportunitate. ideo subditur: b ¶Et dixit dauid ad dominum. Peccaui valde &c. Et dr, in hoc facto. nam in confessione vera peccata sunt particulariter exprimēda. Et quoniā post confessionem requirit satisfactio per pœnā: ideo subdif: d ¶Trū tibi datur optio. Sequitur: e ¶Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua. Per hoc autē ꝙ dauid prælegit pestilentiam triū dierū ꝓsecutioni trium mensiū & fami septem annorum significatur ꝙ pœna pro peccatis sustinēda i vita præsenti magis est eligēda & accæptāda, q̄ in purgatorio quæ lōgior est: aut in inferno, quę a parte post est æterna. Per hoc autem ꝙ dauid dixit

✱Veritatur

qui peccaui: & ego iniqueegi: Isti qui oues sunt qd fecerūt? Vertatur a obsecro manꝰ tua cōtra me & cōtra domum ꝓris mei. Venit autem gad b ꝓpha ad dauid i die illa, & dixit ei: Ascende & constitue dño altare a in area areuna hiebusæi. Et ascendit dauid iuxta sermonē gad quē ꝓceperat ei dñs. Cōspicienscq; areuna animaduertit regē & seruos eius transire ad se: & egressus adorauit c regē ꝓnovultu in terrā, & ait: Quid causæ est vt veniat dñs meus rex ad seruum suum? Cui dauid ait: Vt emam a te aream: & ædificem altare dño: & cesset interfectio quæ grassat in ꝓplo. Et ait areuna ad dauid: Accipiat & offerat dominus meus rex sicut placet ei. Habes boues in holocaustum, & plaustrum & iuga boum in vsum lignorum. Oīa a dedit areuna regi. Dixitq; areuna ad regem. Dominus deus tuꝰ suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait: Nequaq̄ vt vis: sed emam precio a te: & non offeram dño deo meo holocausta gratuita. Emit er- e

¶In paral'. legitur: Dedit ergo dauid ornam pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos. Intelligendum est em boues argenti go dauid aream: & boues argenti si siclis quinquaginta: aream vero sexcentis aureis emisse.

clis quīquaginta: & ædificauit ibi g baltare dño dauid: & obtulit holocausta & pacifica. Et propitiatꝰ est dñs terræ: & cohibita est plaga ab israel.

Finit secundus liber Samuelis.

Incipit malachim primꝰ. i. Regum tertius. Ca.I.

T rex dauid h senuerat: habebatq; ætatis plurimos dies

Ge.38.g

Ios.2.d.

NICO.DE LY.

hiericho

✱cabaf ornan vt habetur. i. Paral. xxi.

b ¶Venit aūt gad pro. ad da. Hic ꝓcipitur describitur placatio offensæ, p oblationē dauid ad dictū gad, ꝓphetę p reuelationē dñi. qd' notaf cū dr. Et ascendit da. iux. ser. gad quē præ. ei dñs &c. c ¶Et eg. ado. re. ꝓno vul. in ter. i. fecit et reueren tiam regi debitā. Iste em ꝙius esset genti lis: erat amicus dauid & cōfœderat': qa ꝓ eū dauid habuerat ptē ciuitatis hierl'm Cætera patent vsq; ibi: d ¶Omnia de. areu. re. i. dare voluit: sed dauid accipe noluit nisi ꝓ ꝑcio. vñ sequitur: e ¶Emit ergo da. aream. i. Paral. xxi. d. dr: Dedit ergo dauid ornan ꝓ loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos. Et ideo littera quæ sic habet, debet sic punctari: Emit ergo dauid aream. & tacetur hic ꝑcium qd'. i. Para. exprimitur, sexcentorū auri siclorū & sequitur. f ¶Et boues argē. siclis quīq. s. pro bobus tm. g ¶Et æ difi. ibi al. dño da. s. Ille locus est in quo abraam voluit immolare isaac filiū suū: vt dictū fuit Gen. xxij. & iacob vidit ibi scalā: vt dictū fuit Gen. xxviij. & ibi postea fundatum fuit tēplū ꝓ salomonē: vt hī. j. iij. lib. vj. c. & ij. Paral. iij.

✱ a ¶Vertatur ob. ira tua con. me. Moral'r.

Ostendit ꝙ princeps ꝓfectus in bonitate paratus est exponere se morti ꝓ ppli sui saluatione. exemplum huius dedit nobis dñs noster iesus xps, di. Ioh. x. c. Ego sum pastor bonus: & aiam pono pro ouibus meis. Hoc etiā fecit Codrus rex athenien sium: q ꝓelegit occidi, ꝓpter salutem populi sui: vt. s. dictum est. Iustinus lib. 2.

¶Postilla venerabilis magri Nicolai de lyra sup ꝑm librū Samuelis explicit.

¶Incipit postilla eiusdē sup primum li brum malachim. Ca.I.

T rex dauid senuerat. In ꝓcedentibus libris actum est de regno filiorum israel vnito: hic consequenter agitur de regno eius diuiso propter qd' apud hebræos duo libri præcēdētes sunt vnus liber qui vocatur samuel & duo sequentes sunt vnus alius liber qui vocaf malachim id est regum in plurali. Primo igitur de duplici regno agitur prout floruit. Sed'o prout cadere cœpit. s. quarto libro: qa extunc gēres subditæ hebræis cœperunt rebellare: & tandē dñari eis: & finaliter eos captiuare. Circa primum sciēdū ꝙ vbi vnum regimē terminatur, sequēs inchoatur. ideo prīo agitur de regni vnitate sub salomone in principio regni sui sed'o de regni diuisione circa finem vitæ suæ. xj. c. Prima in duas: qa primo describitur ipsiꝰ salomōis regis istituti. sed'o instituti cōfirmatio. c. ij. Prima in tres. qa primo describif ipsius dauid senilis cōditio. sed'o adonię ꝑbitio, ibi: Adonias aūt tertio salomonis promotio, ibi: Dixitq; nathan. Circa primū dr

Diuisio. Iustinus

Diuisio.

Pā.1.a.

h ¶Et rex dauid se. &c. Sicut frequenter dictū est ꝓ Moral'r. dauid figuraf dñs nr iesus xps: q senex dicif, eo ꝙ æternus est in

¶Secunda pars. r ✱deitate.

E hiericho pereũte dom⁹ eius saluareť,appẽdit. vñ de ſ̃tis dr̃. Hi
1.pa.2.g. sunt q̃ venerũt de calore dom⁹ rechab. Et alibi: Ignẽ veni mitte
Lu.12.f. re in ter,&c.q.ſ.in diſcipulorũ corde ſucceſſus cogebat eos dicere
Ibi. 24.c Nonne cor nr̃m ardens erat. a ¶Cũq; ope.&c. Dauid nimiũ
frigus ptulit:vel qa de ſenioríb⁹ natus eſt parcũb⁹: vel qa mſtũ
in plio ſanguinẽ fuderat:vel potius ex q̃
angelũ cædentẽ pplm vidit:pauore vehe
mẽti cõtabuit:vñ in incõmoditate frigo
ris vſq; ad mortem pmanſit. b ¶Ado
nias aũt fi.ag. Iudaicũ pplm ſignificat
q̃ maior filius eſſe vr̃: qa prior legẽ ſuſce
pit:&gẽtilẽ pplm q̃ p gr̃am dei poſterior
vocatus eſt ſpernẽs:ſe ſolum cum dño re
gnare putauit. Adonias em̃ dñator domi
nus interpretatur. Sed eccl̃iæ ppls cum
vero ſalomone.i. pacifico noſtro: cuius
ipſe corpus eſt: per diuinã ordinationem
in regnũ ſubſtituitur:de quo merito pſi
dixit maior filius.i. prior ppls præcipitat
☞ Bethſabee

NICO.DE LYRA

✠ ad plus: qa.xxx. annorũ erat q̃n̄ cœ
pit regnare:&.xl. annis regnauit: vt hr̃.
ſ.ij.li.v.c. Sed ad ſenſũ patet q̃ aliq̃ citi⁹
ſenescunt,& alij tardius: ſm diuerſitatem
complexionum,& laborum,& curarum
a ¶Cũq; &c. ve.nõ ca. qd̃ fuit ſatis mi
rabile de tanta frigiditate in hoĩe bene cõ
Dauid q̃ plexionato. Cuius vna cã aſſignat: qa a
re infrigi iuuenture fuit bellicoſus: ꝓpter qd̃ mul
datus. tos ictus & plagas ſuſtinuit:ex qbus plu
rimus ſanguis emanauit: ꝓpter qd̃ citi⁹
ſenuit & infrigidatus fuit. Alia etiam cau
ſa addit̃:qa ex viſione angeli tenẽtis gla
diũ euaginatũ ſup hierl̃m: vt dictum eſt
ſ.ij.lib.xxiij.c.ſupra modũ territus fuit.
Timor aut̃ infrigidat,& maxime exceſ
ſuus:ꝓpter qd̃ timentes palleſcunt &tre
mũt:&iõ extũc dauid notabil̃r ifrigidat⁹
fuit. Alia etiã cãm aſſignat Rab. Salo. di
cẽs:q̃ hoc fuit in pœnã pc̃i quo abſcidit
orã veſtis ſaul:vt hr̃.ſ.j.lib.ca.xxiij. Q;
eiñ in hoc peccauerit,vr̃:qa ibidẽ ſubdit̃
Poſt hęc pcuſſit cor ſuũ dauid,eo q̃ abſci
diſſet orã chlamydis ſaul. q̃diu em̃ ſaul
regno tolerabatur a deo, dauid debebat
eũ reuereri. & qa in hoc irreuerẽter ſe ha
buit ad ipm̃:fuit punctus pœna correſpõ
dente.ſ.vt veſtibus nõ calefieret in ſene
ctute. ſm illud Sap.xj.c. Per quæ peccat
qs,ꝑhæc & torq̃tur. ¶Quæramus dño nr̃o regi adoleſcẽtulã&c.
Glo. Hiero ſup locũ iſtũ dicit ſic: Nõne tibi vr̃ ſi occidẽtẽ lr̃am
ſequaris figmentũ eſſe, vel athletarũ ludicra,q̃ frigid⁹ ſenex ob
uolutus veſtimẽtis,niſi cõplexu adoleſcẽtularũ nõ calefcit &c. Et
iõ dr̃ q̃ hic eſt locutio parabolica:ita q̃ p abſtac ꝙginẽ intelligit
ſapia,quæ eſt incorrupta:q̃ coniungit̃ ſenibus: ſm q̃ dr̃ Iob.xij.
b. In antiquis eſt ſapia. Et hoc maxime fuit in dauid:in quo in ſe
nectute maxime viguit ſpũs prophetiæ:prout dictũ fuit.ũ.ij.li.
ca.xxiij. Et hæc ſapia calefecit regẽ dauid,ipſum ad amorem diui
num accẽdendo:& talis modus loquẽdi parabolicus frequenter
hr̃ in ſcriptura:ſicut hr̃ Iudi.ix.b. Ierunt ligna vt vngerent ſuper
ſe regem &c. ſicut fuit expoſitũ ibidẽ. Sed ſalua reuerentia Hie
ro. iſtud dictũ ſtare nõ põt, vt videt:qa circũſtantia litteræ oſten
dit manifeſte q̃ abſac fuit q̃dã puella ad lr̃am adducta ipi dauid
in remediũ frigiditatis corpalis. Qd̃ ẽt patet ex hoc q̃ adonias
q̃ erat iuuenis petiuit eam pro vxore mortuo dauid: vt habetur
j.ij.ca. Et ideo oportet dicere ad veritatem litteræ q̃ fuerit puella
corporalis. ſm hoc igitur exponit cũ dr̃: b ¶Dixerunt ergo
ei ſerui ſui.ſ.medici qui erãt ſolliciti de eius vita prolonganda
ꝓpter ſuã ſ̃ctitatẽ. c ¶Quæramus do.no.&c. Dicunt em̃ me
dici q̃ optimũ remediũ cõtra frigiditatẽ mẽbrorũ & paralyſim
imminentẽ,eſt amplexus mulieris, maxime iuuẽculæ & ỹginis
& iõ talis fuit adducta ipſi dauid. Nec ex hoc peccauit:qa cum ea
cõtraxit matrimoniũ: vt magis patebit ex ſequẽtibus. Senes em
quantũcũq; poſſunt cõtrahere:licet nõ poſſint generare. Et ſicut
dicunt doctores:ſi mulier ſcienter cõtrahat cum frigido non po
tente eam cognoſcere:nihilominus tenet cõtractus. & ſic fuit in
propoſito

a Cumq; operirẽt veſtibus, nõ cale⁄a
fiebat. Dixerunt ergo ei ſerui ſui: b
† Queramus domino noſtro regi c
adoleſcentulam virginem:& ſtet co
ram rege,& foueat eum:dormiatq;
in ſinu ſuo & calefaciat dominum
noſtrum regem. Quæſierunt igit̃
adoleſcentulam ſpecioſam in omni
bus finibus iſrael:& inuenerũt abi⁄
ſac ſunamitem:& adduxerunt eam
a ¶Sapia vel contẽplatio, quam
complectentes in eius dilectione flamma⁄
ſcunt.
ad regem. Erat aut̃ puella pulchra
nimis. Dormiebatq; cum rege:&
miniſtrabat ei. Rex vero nõ cogno
buit eam. Adonias aut̃ filius agith d
eleuabatur,dicens. Ego regnabo. e
Fecitq; ſibi currum & equites:& qn̄ f
quaginta viros qui ante eum curre
rent. Nec corripuit eum pater ſuus g
aliq̃n dicẽs: Quare hoc feciſti? Erat h
autem & ipſe pulcher valde,ſecun⁄
dus natu poſt abſalon. Et ſermo i
eius cum ioab filio ſaruie,& cũ ab⁄k
iathar ſacerdote: qui adiuuabant
partes adoniæ. Sadoch vero ſacer
dos & banaias filius ioiadæ & na
than propheta, & ſemei, & cerethi
& pheleti,& omne robur exercitus
dauid non erat cũ adonia. Immola l
tis ergo adonias arietibus & vitu⁄
lis & vniuerſis pinguib⁹ iuxta lapim

ꝓpoſito. & iõ vti amplexib⁹ huius virginis i ſtatu mr̃imoniali
nõ vr̃ fuiſſe illicitũ ipſi dauid: maxie cũ ꝑ eſſet & in remediũ tan
tæ frigiditatis. d ¶Adonias aũt. Hic o⁹ deſcribit ipſius ado
niæ ambitio,cum dr̃: e ¶Eleuabat̃.di.Ego re. Hoc non dã
cebat in palam,ſed ſecretarijs ſuis q̃ ei fauebãt: vt poſtea habeã.
f ¶Fecitq; ſi. cur.&c. ad oſtentatiõ
& quandã diſpoſitionem ad regnandum
g ¶Nec cor.eum pa.&c. Videt̃ q̃ ex h
dauid peccauerit grauiter ſicut heli: vt di
ctũ eſt.ũ.j.li.ij.ca. Dicẽdũ q̃ nõ eſt ſimile: † Sim
qa pctm̃ filiorũ heli fuit directe cõtra deũ &
factũ aũt adoniæ quãtũ exterius appare
bat,nõ erat niſi q̃dam vanitas vel oſten
tatio: q̃ ſatis cõiter p̃mittunt filijs regum
& forte dauid q̃ iacebat i lecto neſciuit q̃
in hoc excederet. & ſi ſciuit: tũ ignorauit
q̃ ad regnũ aſpiraret. qd̃ patet ex h q̃ qñ
ſibi innotuit q̃ tanq; rex ſeſtũ faciebat:
ſtatim ſalomonẽ regẽ iſtituit: vt hr̃.j.co.
ca. h ¶Erat aũt & ipſe pul.&c. Ex pul
chritudine em̃ iſta & ex hoc q̃ erat primo
genitus inter filios dauid viuentes,& qa
patrẽ videbat impotentẽ: fuit elatus ad
vſurpandũ ſibi honorẽ regiũ abſq; licen
tia patris. i ¶Et ſermo eius fuit cum
ioab,cuius cauſa fuit ex parte adoniæ: vt
per ipſum ioab qui fuit magiſter militię
habebat militiã ſibi fauentẽ. Ex parte au
tem ioab cauſa fuit: qa bñ perceperat q̃
dauid habebat cordi vindictam occiſio
nis abner & amaſæ:& q̃ dauid hoc impo
neret filio ſuo regnaturo. & ideo quæren
bat vt per eius auxiliũ adonias inſtituere
tur:& ſic ſibi parcereť. k ¶Et cum ab.
Cuius cauſa fuit ex parte adoniæ vt per
abiathar q erat ſummus ſacerdos popul⁹
ad ipm̃ inclinaret,& ab ipſo inũgeretur.
Ex parte v⁹o abiathar cã̃fuit: q̃ deſcende
rat de heli:cui dictum fuerat ex parte dei
q̃ filij eius eſſent a ſummo ſacerdotio de
ponendi:prout dictum fuit. ũ.j.lib.ij.ca.
Itẽ qa ſicut dicũt hebræi:a tpe quo fugit
dauid de hierl̃m ꝓpter abſalõ, dñs nõ de
dit rñſum p abiathar: ſicut ta⁄ſũ fuit.ũ.
ij.li.xv.c. licet i alijs faceret officiũ ſumi
ſacerdotis. & iõ ꝑebat habere regem ſibi
fauorabilem: ne a ſtatu ſuo deiceretur.
l ¶Immolatis er.ado.&c. in ſignũ re⁄
gię dignitatis. m ¶Iuxta lap. Zoe.
Zoeleth erat lapis magnus extra ciuitatẽ
in cuius motione & tractione viri fortes
experiebant vires ſuas. & iõ hebræi dicũt ẽ: luxta lapidẽ tractũ.

✠ Qui erat
✠deitate. Heb.xiij.b. Ieſus heri & hodie,ipſe & in ſcła. a ¶Cũq;
ope. Per veſtes ſignificant veteris legis obſeruatiæ cerimonia⁄
les eo q̃ magna pars earũ in veſtib⁹ conſiſtebat. ſ. in veſtib⁹ ſingu⁄
larib⁹ ſummi ſacerdotis: & in veſtib⁹ ſpecialib⁹ minorũ ſacerdo
tũ & leuitarũ: & gñaliter i veſtib⁹ populariũ q̃ habebãt fimbrias
in fuorũ angulis palliorũ. Dauid igit̃ veſtib⁹ nõ caleſiebat ex ſe⁄
ga cerimonialiũ obſeruatio dño nõ placebat. Pſ.xxxix.b. Sacri
ficiũ & oblationẽ noluiſti: aures aũt pfeciſti mihi. Holocauſtũ &
ꝓ pctõ nõ poſtulaſti: tũc dixi eccevenio. Nãxp̃s venties in mũdũ
cerimoniale cultu corporalẽ mutauit in ſpũalẽ. qd̃ ſignificatur
Ioh.iij.c. Veniet hora qñ nec⁹in monte hoc,nec⁹ hieroſolymis
adorabitis pr̃em: ſed veri adoratores erunt q̃ adorabũt patrẽ in
ſpũ & veritate. Et ſubdit̃: Spũs eſt de⁹: & eos q̃ adorãt eũ in ſpũ &
veritate oportet adorare. Iõ dicit Aug. in ench̃. Fide ſpe,& chari⁄
tate colit̃ deus: Iõ ſubdit̃, q̃ abiſac virgo pulcherrima: p quã ſig
nificat eccl̃ia q̃ v⁹go eſt ſine macula & ruga: calefaciebat dauid
q̃ ſpũalis cultus eccl̃iæ cõſiſtens in fide,ſpe, & charitate, eſt deo
placidus & dilectus. d ¶Adonias aũt fi.&c. Ego reg. Per iſtũ
ſignificatur dignitatis ambitioſus: cum tamen ſit indignus: &
ideo quantũ poteſt prætendit ſe ſufficientẽ. qd̃ notat eũ dicitur.
f ¶Fecitq; ſibi cur.&c. Tãq; potẽs ad agẽdũ regni vel digni⁄
tatis negocia. quærit etiã ad cõſequendum propoſitum quantũ
põt potentum auxilia. qd̃ notat̃ p hoc qd̃ ſubdit̃: i ¶Et ſer⁄
mo eius cum ioab &c. Sed qa talis ambitioſus frequenter a ſuo
ꝓpoſito defraudatur: & ſui complices cõfunduntur, iõ ſequitur:

✠Dixitq;

a ¶Bethſabee.iterpretat̃ filia ſuramẽti.ſignificat aũt antiquã
eccl̃iam q̃ fuit ſub lege:de cuius ſtirpe verus ſalomõ naſci ꝓmiſ
ſus eſt. Nathã interpret̃ donum. & figurat ſeretem ꝓphetiam.
☞ Mulam meam.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Qui erat vici.fon
ti rogel. Hebræi dicunt,fon⁄
ti ſiſſonis: quia prope fontem
illum erat locus vbi ſullones
parabãt panos. Et huic conſo⁄
nat qđ hr̃.i.iij.lib.xvij.ca. de
rabſace & ſocijs eius: Steterunt
iuxta aquæductum piſcinæ ſu⁄
perioris quæ eſt in via agri ſul
lonis. & ſic ſecm hebræos zoe
leth & rogel non ſunt nomina
ꝓpria,ſed appellatiua. b ¶Na⁄
than autem prophetam &c.
non vo. quia nõ fauebant ſibi
ſed ſalomoni. c ¶Dixit itaq;
na. Hic o⁹ deſcribitur ipſius
ſalomonis ꝓmotio. & ſecundo
adoniæ confutatio, ibi: Ad⁄
huc illo loquente. Circa primũ
primo ponitur matris petitio.
ſecũdo,regis conceſſio,ibi: Re⁄
ſpondit rex. & tertio conceſſio
nis executio, ibi: Dixit quoq;
rex. Petitio autem matris fa⁄
cta fuit de conſilio nathan qui
zelabat pro ſalomone. quia ip
ſum nutrierat & docuerat: vt
dictum fuit ſupra.ij.li.xij.c. Et
quia ex reuelatione dñi dixerat
ipſi dauid q̃ ſalomon eſſet re⁄
gnaturus poſt eum: ſm q̃ da⁄
uid refert j.Paralipo.xxij. ver⁄
ba nathan ad ipſum, vbi ſub⁄
ditur: Ob hanc cãm pacificus
vocabitur. In hebræo habetur
Nomen ei⁹ ſalomon. Et.xxix.
c. dixit: Salomonem filiũ meũ
elegit dominus. Et poſtea eodẽ
ca. Salomoni quoq; filio meo
da cor perfectum &c. Et hoc
eſt quod dicitur hic. Dixit ita
q̃ nathan. Et pater littera vſ⁄
tuam filijq; tui ſalomo. &c.
Timebat enim probabiliter ꝙ
ſi adonias in regno confirma⁄
retur: quod mortuo dauid pu⁄
niret bethſabee de crimie adul
Quæſtio. terij: & contra ſalomonem que
reret mortis ocaſionem. Sed
hic occurrit dubium quomo⁄
do prophęta de hoc timebat: cũ
ſicut dictum eſt ex reuelatio⁄
ne dixerat ſalomonem regna⁄
turum poſt ipſum? Ad quod
dicendum: quod iſtud fuit quę
dam promiſſio facta ipſi dauid
de futuro. Tales autem promiſ
ſiones diuinæ intelligẽdæ ſunt
ſub conditione ſcilicet ſi ex par
te hominum non ponatur im⁄
pedimentum. ſicut diſſuſius
fuit declaratum ſupra.j.libro.
capitu.ij. Et ideo prophęta po⁄
terat timere: ne per aliquod pec
catum ipſius dauid, vel beth⁄
ſabee, ſeu ſalomonis aliquod
impedimentum perueniſſet.
e ¶Ingrediere ad regem da
uid, & dic ei. Nonne tu do⁄
mine mi rex iuraſti mihi. Hoc
autem iuramentum ſciebat na
than per reuelationem dauid,
vel bethſabee

dem zoeleth,qui erat vicin⁹ fonti rogel: vocauit vni⁄a
uerſos fratres ſuos filios regis: & omnes viros iuda
ſeruos regis: Nathan autem prophetam & banaiam b
& robuſtos quoſq; & ſalomonem fratrem ſuum non
a vocauit. Dixit itaq; nathan ad bethſabee matrem ſa⁄c
lomonis: Num audiſti q̃ regnauerit adonias filius
agith: & dominus noſter dauid hoc ignorat? Nunc er⁄
go veni accipe a me conſilium: & ſalua animam tuã d
filiiq; tui ſalomonis. Vade & ingredere ad regem da⁄e
uid,& dic ei: Nonne tu domine mi rex iuraſti mihi an
cillæ tuæ dicens q̃ ſalomon filius tuus regnabit poſt
me: & ipſe ſedebit in ſolio meo. Quare ergo regnat
adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego ve⁄
niam poſt te: & complebo ſermones tuos. Ingreſſa f
eſt itaq; bethſabee ad regem in cubiculo. Rex autem
ſenuerat nimis: & abiſac ſunamitis miniſtrabat ei. Ing
clinauit ſe bethſahee & adorauit regem. Ad quam
rex: Quid tibi inquit vis. Quæ reſpondens ait: Do h
mine mi tu rex iuraſti per dominum deum tuum an
cillæ tuæ. Salomon filius tuus regnabit poſt me: &
ipſe ſedebit in ſolio meo: & ecce nunc adonias re⁄
gnat, te domine mi rex ignorante. Mactauit boues
& pinguia quæq;,& arietes plurimos: & vocauit om
nes filios regis: abiathar quoq; ſacerdotem, & ioab
principem militiæ: ſalomonem autem ſeruum tuum
non vocauit. Veruntamen domine mi rex in te oculi i
reſpiciunt totius iſrael: vt indices eis quis ſedere de⁄
beat in ſolio tuo domine mi rex poſt te. Eritq; cum
dormierit dominus meus rex cum patribus ſuis: eri⁄k
mus ego & filius meus ſalomon peccatores. Adhuc l
illa loquente cum rege, nathan † propheta venit. Et
nunciauerunt regi, dicentes: Adeſt nathan prophe⁄
ta. Cumq; introiſſet † ante conſpectum regis: & ado⁄
raſſet eum pronus in terram, 'dixit nathan: Domi⁄m
ne mi rex, tu dixiſti: adonias regnet poſt me: & ip⁄
ſe ſedeat ſuper thronum meum? Quia deſcendit ho⁄
die: & immolauit boues & pinguia & arietes plurí⁄
mos & vocauit vniuerſos filios regis & principes
exercitus: abiathar quoq; ſacerdotem. Illiſq; veſcen⁄
tibus & bibentibus coram eo, & dicentibus: Viuat
rex adonias: me ſeruum tuum & ſadoch ſacerdotem
& banaiam filium ioiadæ, & ſalomonem † famulum
tuum non vocauit. Nunquid a domino meo rege ex⁄n
iuit hoc verbum: & mihi non indicaſti ſeruo tuo quis⁄o
ſeſſurus eſſet ſuper thronum domini mei regis poſt
eum? Et reſpondit rex dauid dicens: Vocate ad me ꝙ
bethſabee. Quæ cum fuiſſet ingreſſa coram rege: &
ſtetiſſet ante eum iurauit rex & ait: Viuit dominus qui
eruit animam meam de omni anguſtia: quia ſicut iu⁄
rauí tibi per dominum deum iſrael, dicens: Salomon
filius tuus regnabit poſt me: & ipſe ſedebit ſuper ſo⁄
lium meum pro me: ſic faciam hodie. Submiſſoq;
bethſabee in terram vultu adorauit regem dicens:

D. Et reſpondit rex. Hic conſequenter ponitur peti⁄
tionis conceſſio, cum dicit: q ¶Vocate ad me beth⁄ al'† filiũ.
ſabee. Loquente enim na⁄
than cum rege: ipſa exiue⁄
rat regis cubiculum: ſicut
in talibus fieri eſt conſue⁄
tum. Cætera patẽt vſq; ibi.
✠ c ¶Dixit itaq; na. Mora'r.
ad bethſabee matrem ſa⁄
lomonis &c. Per preces
enim eorum defectus fuit
adonias cum ſuis complici⁄
bus. Per quod ſignificatur
q̃ frequenter ambitioſi per
p̃ces bonorũ vtriuſq; ſexus
a ſuis conatibus repellũtur.
¶Sed a ps. r ñ ✠Imponite

C

B

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Mulam meã. dauid, aliꝰ eccleſiã, aliꝰ ſynagogã propter infœcunditatem dicunt.

NICO.DE LYRA

a ¶Viuat dominus me⁹ &c. ſ. vita brã ꝙ eſt eterna. b ¶Dixit quoq; rex. Hic ponitur ꝓdictæ cõceſſionis executio & patet littera vſq; ibi: c ¶Impo. ſa. &c. ſu. mu. in ſignum regiæ dignitatis: qa illa mula erat appropriata regi dauid: vt ppls manifeſte videat ꝙ volo eum regnare poſt me. d ¶Et du. cũ in gion. Fons eſt ſiloe, vt dicunt hebræi. Cætera patent vſq; ibi: f ¶Et reſpondit bana. &c. amen. id eſt fideliter ſeu verациter. & eſt dictio hebraica. & ideo ſubditur: g ¶Sic loquatur dñs de. i. cõpleat ꝙ ba tua quæ ſunt fidelia. h ¶Quõ fuit dominus cum dño meo. i. tecum te dirigendo, & in regno ſtabiliendo. i ¶Et ſublimius fa. &c. non enim eſt invidia patris ad filium, ſi excedat eum ī gloria & honore: qa pater manet quodãmodo in filio: & iõ bonum filiꝰ eſt & bonum patris. & ideo ſicut nullus triſtatur de bono proprio ſic nec de bono filiꝰ ſui, niſi ex maxima peruerſitate. k ¶Deſcendit ergo ſadoch quia ciuitas dauid vbi manebat, erat ī alto l ¶Sumpſitq; ſadoch ſacerdos cor. olei. id eſt vaſculum plenũ vnctione. m ¶Data. Vnctio enim facta tempore moyſi ad inungendum reges & pontifices ſeruabatur reuerenter in tabernaculo in vaſe magno: & inde accepit aliquã portionem, & vnxit ſalomonẽ Dicit Rab. Salomõ ꝙ iſta vnctio fiebat in fronte regis inter palpebras per modum coronæ. Cætera patent in littera vſq; ibi: n ¶Quid ſibi vult &c. Hoc autem quæſiuit ioab qa ad eius officium ſpectabat ſedare tumultũ & cõmotionẽ in ciuitate orientem. o ¶Ad huc illo loquente. Hic conſequenter deſcribitur adonie cõfutatio audita inſtitutione ſalomonis per ionathan filiũ abiathar. Et patet littera paucis exceptis. p ¶Nequaq; ſciet ſum bona annuncians tibi, ſed magis aduerſa. q ¶Territi ſunt ergo. quia timuerunt ne rex ſalomon calumniaretur eos pro crimine læſæ maieſtatis: ſicut aliquos eorum poſtea calumniatus eſt: vt habetur. ī. c. ſeq. r ¶Et fuit vnuſ. &c. in vi. ſu., dimittentes totaliter adoniam. s ¶Adonias autem timens ſalomonem: ſurrexit & abiit in ta. dñi tenuit ꝙ cornu alt. ſcilicet holocauſti: ad quod etiam laici poterant ingredi. Ad altare enim thymiamatis ſoli ſacerdotes intrabant.

Viuat dominus meus rex dauid in æternum. Dixit b
¶.i. iuſſum.
quoq; rex dauid: Vocate mihi ſadoch ſacerdotem & nathan prophetam & banaiam filiũ ioiadæ. Qui cum ingreſſi fuiſſent coram rege dixit ad eos: Tollite vobiſcum ſeruos domini veſtri: & imponite ſalo⁹ c a monem filium meum ſuper mulam meam: & ducite d eum in gion: & vngat eum ibi ſadoch ſacerdos & nathan ꝓpheta in regem ſup iſrael: & canetis buccina atq; dicetis: Viuat rex ſalomon. Et aſcendetis poſt eum & venietis in hierl'm: & ſedebit ſup ſoliũ meũ: & ipſe regnabit pro me: illiq; præcipiam vt ſit dux e ſuper iſrael & ſup iudam. Et rndit banaias filius ioꝛ f iadæ regi, dicẽs: amen. Sic loquatur dominus deus g domini mei regis. Quõ fuit dominus cum dño meo h rege. ſic ſit cũ ſalomone & ſublimius faciat ſoliũ eiº, i a ſolio dñi mei regis dauid. Deſcendit ergo ſa doch k ſacerdos & nathan ꝓpheta & banaias filius ioiadæ, & cerethi & pheleti: & impoſuerũt ſalomonem ſuper mulam regis dauid: & adduxerunt eũ in gion. Sũ l ſpitq; ſadoch ſacerdos cornu olei de tabernaculo: & m ✝ vnxit ſalomonem: & cecinerunt buccina: & dixit omnis populus: Viuat rex ſalomon. Et aſcendit vniuerſa multitudo poſt eum: & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno: & inſonuit terra a clamore eorum. Audiuit autem adonias & omnes qui inuitati fuerant ab eo. Iamq; conuiuium finitũ erat. Sed & ioab audita voce tubæ ait: Quid ſibi n vult clamor ciuitatis tumultuantis? Adhuc illo ⁹o quẽte, ionathan filius abiathar ſacerdotis venit. Cui dixit adonias: Ingredere quia vir fortis es & bona nuncians. Reſponditq; ionathan adoniæ. Nequaq; p Dominus enim noſter rex dauid regem conſtituit ſalomonem. Miſitq; cum eo ſadoch ſacerdotem & nathan prophetam, & banaiam filium ioiadæ & cerethi & pheleti: & impoſuerunt eum ſuper mulam regis: vnxeruntq; cum ſadoch ſacerdos & nathan propheta regem in gion. Et aſcenderunt inde lætantes: & inſonuit ciuitas. Hæc eſt vox quam audiſtis. Sed & ſalomon ſedet ſuper ſolium regni. Et ingreſſi ſerui regis benedixerunt domino noſtro regi, dicentes: Amplificet deus nomen ſalomonis ſuper nomẽ tuũ: & magnificet thronum eius ſuper thronum tuum. Et adorauit rex dauid in lectulo ſuo: inſuper & hæc locutus eſt: Benedictus dominus deus iſrael: q dedit hodie ſedentẽ in ſolio meo, videntibus oculis meis Territi ſunt ergo & ſurrexerunt omnes qui inuitati q fuerant ab adonia: & iuit vnuſquiſq; in viam ſuam. r Adonias autem timẽs ſalomonem: ſurrexit: & abiit s in tabernaculum domini: tenuitq; cornu altaris. Et nunciauerunt ſalomoni, dicentes: Ecce adonias timens regem ſalomonem, tenet cornu altaris, dicens Iuret mihi rex ſalomon, ꝙ non interficiat ſeruum ſuum gladio. Dixitq; ſalomon: Si fuerit vir bonus: t non cadet nec vnus quidem capillus eius in terram. Si autem malum inuentum fuerit in eo, morietur. Miſit ergo rex ſalomon: & eduxit eum ab altari. Et u igreſſus adorauit regem ſalomonẽ. Dixitq; ei rex ſalomõ: Vade in domum tuam.

intrabãt. Ex hoc etiã patet: ꝙ ibi erat refugiũ in aliquibus caſibus: & multoforti⁹ debet eẽ in eccleſia, cuius tabernaculum in ve. le. erat ſolũ figura. t ¶Si ſue. vir bo. i. nõ quærens machinationes de cæde ad obtinendum regnum. v ¶Et ingreſſus adorauit regem ſalomonem. faciens ei debitam reuerentiam ſicut domino ſuo.

✠ c ¶Imponite ſa. filiũ Nota meum &c. & vn. cũ ſup. Per ſadoch ſacerdotem lex iugniſ catur: & per nathan prophetã. Per hoc ergo ꝙ vnxerunt ſalomonem in regem ſignificatum fuit ꝙ vnctio veri ſalomonis ieſu xpi in regẽ regũ fuit figurata in ſcriptura legis & ꝓphetarũ. e ¶Illiq; præci. vt ſit dux ſup iſr & ſup iu. &c. Nã hõ xps ſup angelos. qui per iſrael, & ſup homies qui per iudam ſignificantur erat in gloria ſublimandus.

¶In ca. ſ. vbi dr in poſtilla. Cũq; operaret veſtibus nõ ca leſiebat. qd fuit ſatis mirabi le de tanta frigiditate &c.

ADDITIO. I.

Licet dauid bellicoſi⁹ fuiſſe plures legit: nunq; tñ de eo hr i ſcripturis ꝙ vulneratus fuiſſet ſeu plagatus: ſicvt a corpore ſuo ſanguinis copia efflueret: qd' in nõ eſſet veriſimile, vt ſcriptura de eo talia ſi cõtigiſſent, taciſſet. Sed verius poteſt alia cauſa huius frigiditatis aſſignari. ſ. ꝙ dauid a iuuentute fuit libidinoſus: & in actibus venereis exceſſiue iplicat⁹ vt patet ex toto ꝓceſſu ſuæ hiſtorie. ſ. i multitudie vxoꝝ & pcubinarũ. Sed oſtat ꝙ vſus veneræorũ exceſſu⁹ naturalẽ calorẽ ꝓsumit naturalẽ & ei⁹ ſubiectũ. ſ. humidũ radicale vñ. puer. xxxj. a. Ne dederis mulieribꝰ ſubſtãtiã tuã. Subſtantia eñ vitæ corpalis i ca lore naturali & humido radicali ꝓcipue cõſiſtit, iuxta pdictũ ſniam. Sicut igit deficiẽtibꝰ iſtis mors naturalꝫ ſequit ſic ex eorũ notabili diminutiõe ſeu ꝓsumptiõe frigiditas ꝙſi irrepabilis ſubſequ habet.

¶In eo. ca. ī. vbi dr i poſtil. Quæram⁹ dño nõ reg ado leſcentulã &c. Glo. Hiero. ſup locum iſtum &c.

ADDITIO. II.

Glo. Hiero. nõ ſic reprobanda: ſed poti⁹ ad bonũ trahenda ſenſũ. Pro cui⁹ declaratiõe ſciẽdũ ꝙ ſequẽtes Iſralem ſenſum ſi gñaliꝫ cõſiderent, fuit i duplici dria. Quidã enim rex nẽt ꝙ tm ſenſus Iſralis eſt verus & ſolus intẽrus ab auctore: cæteri vero ſenſus qui dicuntur ſpirituales credunt ab eis eſſe

A Saduceo rũ error. abeis eſſe ficti & nullius auctoritatis. Et hãc opi. ſeu errorẽ principaliter tenẽt Saduceꝰ: q ſolã lſam ſequunt. vñ & negant reſurrectionẽ, & alia ꝗd pedẽ lræ pria facie nõ apparent. Aliꝰ vo tenẽt ꝙ ſacra ſcriptura ſub vna lra haber plures ſenſus. licet oẽs fundẽtur ſup vnũ. ſ. lrale. & eſt cõis ſnia catholicorũ: vt patet p Gre. in t ¶Si ſue. vir bo. i. nõ quærens machinationes de cæde ad obtinendum regnum. v ¶Et ingreſſus adorauit regem ſalomonem. faciens ei debitam reuerentiam ſicut domino ſuo.

✠ c ¶Imponite ſa. filiũ Nota meum &c. & vn. cũ ſup. Per ſadoch ſacerdotem lex iugniſ catur: & per nathan prophetã. Per hoc ergo ꝙ vnxerunt ſalomonem in regem ſignificatum fuit ꝙ vnctio veri ſalomonis ieſu xpi in regẽ regũ fuit figurata in ſcriptura legis & ꝓphetarũ. e ¶Illiq; præci. vt ſit dux ſup iſr & ſup iu. &c. Nã hõ xps ſup angelos. qui per iſrael, & ſup homies qui per iudam ſignificantur erat in gloria ſublimandus.

¶In ca. ſ. vbi dr in poſtilla. Cũq; operaret veſtibus nõ ca leſiebat. qd' fuit ſatis mirabi le de tanta frigiditate &c.

ADDITIO. I.

Licet dauid bellicoſi⁹ fuiſſe plures legit: nunq; tñ de eo hr i ſcripturis ꝙ vulneratus fuiſſet ſeu plagatus: ſicvt a corpore ſuo ſanguinis copia efflueret: qd' in nõ eſſet veriſimile, vt ſcriptura de eo talia ſi cõtigiſſent, taciſſet. Sed verius poteſt alia Fl cauſa huius frigiditatis aſſignari. ſ. ꝙ dauid a iuuentute fuit libidinoſus: & in actibus venereis exceſſiue iplicat⁹ vt patet ex toto ꝓceſſu ſuæ hiſtorie. ſ. i multitudie vxoꝝ & pcubinarũ. Sed oſtat ꝙ vſus veneræorũ exceſſu⁹ naturalẽ calorẽ ꝓsumit naturalẽ & ei⁹ ſubiectũ. ſ. humidũ radicale vñ. puer. xxxj. a. Ne dederis mulieribꝰ ſubſtãtiã tuã. Subſtantia eñ vitæ corpalis i calore naturali & humido radicali ꝓcipue cõſiſtit, iuxta pdictũ ſniam. Sicut igit deficiẽtibꝰ iſtis mors naturalꝫ ſequit ſic ex eorũ notabili diminutiõe ſeu ꝓsumptiõe frigiditas ꝙſi irrepabilis ſubſequ habet.

¶In eo. ca. ī. vbi dr i poſtil. Quæram⁹ dño nõ reg ado leſcentulã &c. Glo. Hiero. ſup locum iſtum &c.

ADDITIO. II.

Glo. Hiero. nõ ſic reprobanda: ſed poti⁹ ad bonũ trahenda ſenſũ. Pro cui⁹ declaratiõe ſciẽdũ ꝙ ſequẽtes Iſralem ſenſum ſi gñaliꝫ cõſiderent, fuit i duplici dria. Quidã enim rex nẽt ꝙ tm ſenſus Iſralis eſt verus & ſolus intẽrus ab auctore: cæteri vero ſenſus qui dicuntur ſpirituales credunt ab eis eſſe

potuit honeſtius loqui. Nã eũa tpe primæ vnctionis vſq; ad cõtinuos. xl annos valde cõmẽdat: & hic de incõtinentia a tpe iuuẽtutis vituperat: quẽ cõſtat eſſe vitium mortale. Nec hoc vitupe rium fundat Burg. in aliqua ſcriptura Qz̃uis em legatur dauid plures vxores habuiſſe: nõ tñ de eo reperiꝫ ſicut de ſalomone: ꝙ cor eius p mulieres deprauatũ fuiſſet. potuiſſet igitur de ſuo rege ſentire, ſicut beatus Aug. de abraam: quem dicit vſum coniuge temperanter, ancilla contemperanter, nulla intemperanter: vt dicit. xvj. de ciui. dei. ca. xxv. Multi leguñ habuiſſe vxores & ancillas: quos tñ Burg. incõtinentes non iudicat. Nec valet obiectio. Burg contra primã rõnẽ aſſignatã a poſtil. Nã ipſe ponit plures cõcurrẽtes ad eũdem effectum. Nõ em ſequiꝫ vnus nõ põt trahere nauẽ: igitur nec duo vel tres: ſic eſt in ꝓpoſito. Nec ſequiꝫ. put Burgẽ putat: nõ legiꝫ dauid in bellis vulneratũ, nec ſanguinem effudiſſe: igitur nõ eſt verũ. Nõ eſt em cõſuetudo ſcripturæ vulnerũ facere memoriã, niſi ſint ad mortẽ: qualiter dauid vulneratus nõ fuit. ¶In eo ca. paſſum de abiſac ſunamite cũ poſtil. exponeret lſam declinans beatum Hiero. qui quaſi vꝫ reprobare ſenſum illum litteralẽ tanq; figmẽtũ & athenarũ ludicra. Burg. quiꝫ lib. ŋ. ca. xv. ſe oppoſuit & lræ & btõ Hiero. hic ꝙ eo certamen aſſumit: putãs poſtil. excludere ſenſ' ſcripturę allegoricos & alios qd' q̃ falſum ſit pateꝫ poſtil. morali quã fecit ſuper totã bibliã Obiectio ẽt Bur. contra rõnem poſtil. non valet: cũ dicit medicos non facere differentiam fomẽti caloris inter iuuenẽ bñ cõplexionatum & pulchrum falſum eſt em & contra omnem rõnem. Nã in iuuene calor eſt magis intenſus: in pulchro & complexionato magis incorporatus: i virgine magis mundus: q calor ſm hmõi qualitates maioris eſt virtutis q̃ in corrupta turpi, veteri & malæ cõplextionis. Ratio igiꝫ recta cũ medicis facit magnam differentiam. & fortaſſis vt ſenſum litteræ huius Bur. reddat abſurdum: vt ſm ſanctos doctores ad myſticũ oporteat habere refugiũ cum beato Hiero. Ipſe turpiter ſentit de ſancto rege ſuo: quaſi vt laſciuus ex cõſuetudine fomentũ puellæ exegerit. Qd' verũ non videſ. Nã ſerui eius ex cõſilio medicorum ſcientes hmõi fomẽtum valere ꝓ caloris naturalis excitamẽto & vitæ ꝓlongatione, nõ iuſſi diſpoſuerũt. Argumẽtũ huius ꝙ nõ ex laſciuia petiꝫ hr ex littera cũ dr: Erat puella pulchra nimis: dormiebatq; cũ rege & miniſtrabat ei: rex vo nõ cognouit eam. Ex quo ſenſu Iſrali poteſt trahi & vtilitas & moralitas: quõ. ſ. ſubditi curam habere debent tam ſancti ſenis: vt etiam omnĩ diligentiã infirmo proꝛ uideant de neceſſarijs: non mõ petenti, ſed etiã nõ petenti: immo renitenti. Sciunt vt plurimum ſani plus ꝙ infirmi quid infirmo opus eſt & expediens.

NICO.DE LYRA

Pppropinquauerũt Ca. II. aũt &c. a ¶Tu q̃q; no. Dauid ꝗcepit ſalomoni de iuſta retributiõe eoꝝ q ſibi ſolatio fuerũt vl iuſte nocuerũt: q̃s ipe patiẽter rotulerauit. Et ꝓphia idicat qd ma ſalomon ipſe plebit. Interim tñ patiẽtia dei ſæpe bonos tribulari, reprobos delinꝫ

Diuiſio. ✠ vti cõcedit

NICO.DE LY.

Pppropinquauerũt. Ca. II. Hic ꝓnr ponitur regni ſalomonis confirmatio. & primo ꝓ remotionẽ impedientium. ſcd'o p accumulationem expedientiũ. c. in. Illa q̃ maxime impediũt ſtabilitatem alicui⁹ regis ſunt ꝓſonæ machinantes q̃ eũ: de quorũ morte hic agit. Et ne ſalomon in hoc videreꝫ ꝓcedere zelo ꝓpriæ vindictæ. iõ circa hoc quantũ ad aliqua ꝓmittitur ipſius dauid ordinatio ſcd'o ſubdiꝫ ipſi⁹ ſalomõis executio, ibi: Salomõ aũt. Circa primũ dauid primo i iungit filio ſuo ſalomõi vt ſit ſollicit⁹ de cultu dei, di. b ¶Obſerua vt cu. m. dñi. i. illa q̃ ꝗcepit cuſtodiri. & q̃ ſint illa ſubiungit di. c ¶Et cu. ce. eius. quãtũ ad ꝗcepta cerimonialia. d ¶Et ꝓcce. eius. quãtũ ad moralia. e ¶Et iudi. eius. quãtũ ad iudicialia: de quorũ cõditione & diſtinctiõe di. tũ ſuit infrigidari: vt coopertus veſtibus calefieri nõ potuit & c. huius infrigidationis ponit plures honeſtas rõnes. Sed Bur. de optima ſuæ gentis rationẽ red dit minus honeſtam: videlicet ꝙ a iuuẽtute fuit libidinoſus: & immoderatus coitus conſumit calorem naturalẽ & eius ſubiectũ. ſ. humidũ radicale. Sed Burg. ꝓpotuit

GLO.ORDI.

Pppropinquauerũt Ca. II. aũt &c. a ¶Tu q̃q; no. Dauid ꝗcepit ſalomoni de iuſta retributiõe eoꝝ q ſibi ſolatio fuerũt vl iuſte nocuerũt: q̃s ipe patiẽter rotulerauit. Et ꝓphia idicat qd ma ſalomon ipſe plebit. Interim tñ patiẽtia dei ſæpe bonos tribulari, reprobos delinꝫ

NICO.DE LYRA

Tpropinquauerunt autem dies dauid vt moreretur: præceꝫpitq; ſalomoni filio ſuo dicens: † Ecce ego ingredior viam vniuerſe terræ: † Confortare & eſto vir fortis: & obſerua vt cuſtodias b mandata domini dei tui: vt ambules in viis eius: & cuſtodias cerimo c nias eius: & præcepta eius & iuſtitia & teſtimonia: ſicut ſcriptum eſt d in lege moyſi: vt intelligas vniuerſa quæ facis, & quocunq; te verteris: vt confirmet dominus ſermones ſuos quos locutus eſt de me dicens: Si cuſtodierint filii tui vias meas, & ambulauerint coram me in veritate in omni corde ſuo, & in omni anima ſua: non auferetur tibi h a vir de ſolio iſrael. † Tu quoq; noſti i quæ fecerit mihi ioab filius ſaruiæ

aũt ſignificaꝫ ꝙ bonu rex vel princeps filios ſuos primo & principaliter debet iducere ad debitã dei veneratiõnẽ. ſcd'o ad bonorũ remuneratiõnẽ & promotiõnẽ. tertio ad malorũ repreſſiõnẽ

¶Secunda pars.

vniuer. quæ fa. qa p cõſiderationẽ legis diuinæ dirigit hõi agẽdis. Si cuſto. filij tui vias meas &c. Sequiꝫ: h ¶Non au. ti. vir. Ex q̃ patet qd' ã. di. eſt. ſ. q̃ promiſſiones diuinæ de bonis futuris intelliguntur ſub conditione. ſ. q̃ non ponatur impedimentum a parte hominum.

i ¶Tu quoq; noſti. Hic ꝓnr ponitur ordinatio dauid de punitione aliquorũ malorũ: quos non poterat conuenienter punire in vita ſua & primo de punitiõe ioab, cũ dicit: Tu quoq; noſti quæ fe. mihi ioab. Dicit Rab. Salo. ꝙ per hoc intelligitur malum quod fecit ioab contra perſonam dauid: oſtendendo alijs litteras q̃s ſibi ſecrete miſerat dauid de morte vriæ: & ſic regem ſcandalizauit. Qz̃ eñ iſtud ſecretum fuerat reuelatũ: patet ex hoc qd' habeꝫ. ã. ŋ. lib. xŋ. d ꝙ nathan dixit ad dauid: Feciſti inimicos blaſphemare nomen dñi. ſicut fuit ibi expoſitũ. nec iſtud ſa. rũ fuit reuelarum per dauid, nec̃ per bethſabee: qa celabant crimen ſuum quantum poterãt: & iõ veriſiſte ꝙ ✠ per ioab

Moraliter. a ¶Appropinquauerunt aũt di. da. vt mo. &c. Dauid aũt añ mortẽ ſuã ſalomoni filio ſuo prio recõmẽdauit cultũ diuinũ. ſcd'o berzellai bñficiũ. tertio ioab & ſemei ſupplicium. Per hoc

† Ioſ. 23. a. Ioſ. 1. b.

Moral. † 2. re. 3. c & 20. c.

D

vti concedit. a ¶Salo. aũt se. Salomon xpi figurã gestat. hic em̃ templum ædificat, sicut xps ecclesiam: hic pacem habuit ꝑm nomen suũ: si-
2. Te. 3. d Epp. 2. d. cut & ipse dñs rex pacis est dictus: facies pacem his qui longe, & pacem his q̃ ppe. In sapia quoq; & diuitijs & gloria saluatoris typum gestasse non dubium est. b ¶Venit ergo bethsa. ad reg. sa. vt lo. ꝓ ado. &c. Adonias bethsabee interueniente (quæ interpretatur filia saturitatis) abisac sunamitem corrumpere gestiuit: quia iudaic⁹ populus ꝓ obseruãtiam cerimoniarũ legis, qua satur & plenissimus erat: spũalem intelligentiam vel ecclesiam quæ est virgo incorrupta, dauid nõ coniunctã temerare voluit: consortiũ cuius qa non meruit, mortem incurrit quam meruit. Nec bethsabee apud salomonem pro adonia interueniens qcq̃ profuit: nec lex quam iudæi sibi adiutricem apud deum esse opinantur.

☞ Abiathar

NICO.DE LYRA

✠ per ioab fuit reuelatum ad excusandum se erga alios milites de morte vriæ, quod non fuisset mortuus ꝓ incautelam suam, sed per regis mãdatum. a ¶Quæ fecerit duo. pri. Sequitur: b ¶Et effudit san. bel. in pa. id est sanguinẽ humanũ, q nõ debet effundi nisi i bello, effudit tpe pacis. quia qñ occidit abner: non habebat bellum iustum contra eum, nec ratione regis, nec ratione fratris sui interfecti: sicut dictum fuit. ē. ij. lib. c. iij. Similiter occidit eum sub specie pacis: reuocans eum quasi ad loquendum cum eo de fœdere inito inter eum & dauid: vt ibidem dictũ fuit. Similiter qñ interfecit amasam, non habebat contra eum aliquam guerram: & ipsum occidit sub specie pacis salutando eum tanq̃ fratrem & osculando: sicut dictum fuit supra lib. ij. capit. xx. c ¶Et posuit cruorem prælij in baltheo suo. quia percussit eos in inguine: vt habetur ibidem: & sic cruor exiens de plagis eorum potuit cruentare baltheum ioab & calciamenta eius, nõ autem partes superiores. & in hoc designat dauid modum percutiendi proditorium: quia non leuauit brachium ad percutiendum eos in parte superiori: ne auerterent ictum & cauerent. d ¶Et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Hebræi dicunt: ad fossam. non enim erat intentionis dauid, quod ioab descenderet ad infernum damnatorum: immo vna causa quare voluit eum puniri in hac vita: fuit, ne puniretur in futuro in gehenna: vt dicit Rab. Salomo. sicut & de acham dictum fuit Iosue. vij. e ¶Sed & filijs berzellai galaaditis reddes gratiam &c. Hic tertio ponit informatio dauid de recompensatione beneficij sibi exhibiti: quod quidem beneficium plenius expositum est supra. ij. lib. xvij. f ¶Habes quoq; Hic quarto ponitur ordinatio dauid de semei, qui maledixit dauid: vt plenius dictum fuit. ē. ij. li. xvj. c.

Iurauit

quæ fecerit duobus principib⁹ exercitus israel: abner filio ner, & amasæ filio iether: quos occidit: & effudit sanguinem belli in pace: & posuit cruorem prælii in baltheo suo qui erat circa lumbos eius: & in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam: & non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed & filiis berzellai galaaditis redes gratiam: eruntq; comedentes in mensa tua. † Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie absalon fratris tui. Habes quoq; apud te semei filium gera, filii iemini de bahurim: † qui maledixit mihi maledictione pessima quando ibam ad castra. † Sed quia descẽdit mihi in occursum cum transirem iordanem: & iuraui ei per dominum dicens: Non te interficiam gladio: tu noli pati eum esse innoxiũ. Vir autem sapiens es vt scias quæ facies ei: deduces canos eius cum sanguine ad inferos. Dormiuit igitur dauid cum patrib⁹ suis: † & sepultus est in ciuitate dauid. Dies autem quibus regnauit dauid super israel, quadraginta anni sunt: In hebron regnauit septem annis: in hierusalem triginta tribus. † Salomon autem sedit super thronũ dauid patris sui: & firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad bethsabee matrem salomonis. Quæ dixit ei: † Pacificus ne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Addidit q̃: Sermo mihi est a te. Cui ait: Loquere. Et ille, Tu inquit nosti quia meum erat regnum: & me præposuerat omnis israel sibi in regem: sed translatum est regnum: & factum est fratris mei. A domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem vnã deprecor a te: ne confundas faciem meã. Quæ dixit ad eum: Loquere. Et ille ait: Precor vt dicas salomoni regi: neq; enim quicq̃ negare tibi potest: vt det mihi abisac sunamitem vxorem. Et ait bethsabee: Bene loquar ego pro te regi. Venit ergo bethsabee ad regem salomonem, vt loqueretur ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius: adorauitq; eam: & sedit super thronum suum. Positusq; est thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram eius. Dixitq; ei: Petitionem vnam parvulam ego deprecor a te: ne confundas faciem meam. Dixitq; ei rex: Pete mater mea: neq; enim fas est vt auertam faciem tuam. Quæ ait: Detur abisac sunamitis adoniæ fratri tuo vxor. Respondit q̃ rex salomon, & dixit matri suæ: Quare postulas abisac sunamitem adoniæ?

g ¶Iurauiet per dominũ dicens non te interficiam. Istud autem tramentum non fuit transgressus dauid ista imponendo salomoni: sicut dictum fuit supra secundo libro. xix. c. & ideo sententia huius partis patet ex supradictis. h ¶Dormiuit igitur dauid. Hic omittuntur illa quæ ordinauit dauid de ampliatione diuini cultus & ædificatione templi: quæ exprimuntur. j. Paralipom. i ¶Salomon autem sedit super thronum dauid patris sui. Hic consequenter ponitur salomonis executio præmittitur tamen adoniæ interfectio. & secundo abiathar electio ibi: Abiathar, quoq;. Tertio præ- g-g dictorum executio, ibi: Venit autem nuncius. Circa primum dicitur: Salomon autem sedit super thronum dauid patris sui. pacifice & geniter: k ¶Et firmatum est regnum eius nimis, ita quod potestas eius fuit maior q̃ potestas patris sui dauid: & ideo secure punire potuit illa quorum punitionem dauid executus fuit rationabili dissimulerat: sicut fuit dictum supra. ij. li. iij. c. de ioab. & xix. de semei. m ¶Pacificus ne est ingressus tuus? Timebat enim ne aliquid machinaretur contra se: eo quod dauid instituerat salomonem in regem ad petitionem suam vt habetur capitu. præcedenti. n ¶Tu inquit nosti quia meum erat regnum, ratione primogenituræ. Hoc non erat verum: quia ordinatio diuina prævalet primogenituræ, quæ erat pro salomone: vt dictum est capitu. præcedenti. o ¶Et me præposuerat omnis israel sibi in regem. Hoc similiter est falsum. quia robur exercitus dauid non erat cum eo: nec communitas populi, quæ in hoc expectabat sententiam dauid vt patet ex supradictis. Sed talia dicebat adonias: vt magis posset impetrare quod quærebat. p ¶A domino enim constitutum est ei. quasi diceret: non intendo de cætero aliqualiter aspirare ad regnum: qa agerem contra deũ: cui tñ intenderet contrarium. vnde subditur: q ¶Vt det mihi abisac sunamitẽ vxorem. Illa enim fuerat vxor dauid, & p consequens regina: & sic p eam habebat viã veniẽdi ad regnũ p auxiliũ ioab & abiathar & aliorum sibi fauentiũ. Qd̃ aduertens salomon q erat pessimi cacioris ingenij q̃ mater sua, rndit:

✠ Postula ei

✠ & punitionem. Allegorice ꝓ o per hoc ꝓ dauid filio suo recommendauit ioab & semei punitionem: significatur q̃ deus pater oẽ iudicium dedit filio: vt habetur Iohan. v. & Act. x. dicitur de xpo: Ipse est q̃ cõstitutus est a deo iudex viuorum & mortuorum. l ¶Et ingressus est adonias ad bethsabee matrem salomo. &c. Per adoniam qui primo adorauit regem salomonem vt habetur in sine capituli præcedentis, & hic per matrimonium cum abisac malicioso se voluit regnum obtinere: significatur ambitiosus maliciosus: qui quidem non potest obtinere p potẽtiam, sed obtinet hrẽ per maliciam fraudulentam.

✠ Abiathar q̃

a ¶Abiathar quoq; sa. dñ. rex. Abiathar sacerdotio expulsus, nõ tñ occisus: signficat iudæos: q̃rũ licet sacerdotiũ sit abolitũ: ipsi tñ ꝓpter eos q in fine mundi ex eis crediturí sunt, deleti non sunt. b ¶Fugiet er. io. Ioab q ad altare fugiẽs iubẽte salomone ibidẽ interfectus est: signficat magnos puerũ dogmatis: q ob h̃ q̃ ecclesiasticos p insidias perimũt
2. Re. 3. e. & 20. c. sicut ioab abner & amasa: ab altario fidei expulsi ꝓpetua morte puniuntur. c ¶Dauid autẽ & semen. eius. &c. sit pax i æternũ. hoc est abolitis christi inimicis: throni dauid id est ecclesia, æterna pace fruens maneat in æternum.

☞ Et non egre-

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Postula ei & re. quasi diceret: per hoc intendit venire ad regnum. b ¶Contra aiam suã lo. est. ado. ver. hoc. Tum qa machinabatur ꝓ regem. Tum qa petebat vxorem ꝓ lege Leui. xviij. vbi ꝓhibetur ꝓ cuius mr̃imonij cũ vxore patris. Cætera patent in littera. c ¶Abiathar quoq;. Hic ponitur abiectio abiathar de summo sacerdotio & de ciuitate regia, cum dicit: d ¶Vade in ana. ad ag. tuum. i. ad possessionis tuæ locũ. Licet enim sacerdotes non haberent possessiones rurales: habebant tamen ciuitates assignatas pro sua habitatione, & suburbana ad nutriendũ animalia: vt patet Nu. xxxv. & Iosue. xxj. e ¶Et quidẽ vir mor. id est morte dignus, ꝓ cõspiratione contra me, & ordinationẽ dei & patris mei. f ¶Vt impleret sermonẽ domini quem lo. est sup domẽ heli, scilicet q̃ enceretur a sacerdotio: vt habetur. ē. j. lib. capit. ij. g ¶Venit autem nuncius. Hic consequenter ponitur executio ordinationis dauid. & primo quantum ad punitionem ioab, secundo ipsius semei, ibi: Misit quoq; rex. Circa primum dicitur: Venit autem nuncius ad sa. per modum accusationis, q̃ ioab de clĩ. post adonisam, non solum ante institutionẽ salomonis, sed etiam post: vt dictũ est. h ¶Et post salo, non declinauerat. In hebræo habetur: Venit autem nuncius ad regem q̃ ioab declinauerat post adoniam: & post absalõ non declinauerat. Nunciatum em̃ fuit ioab q̃ salomon hoc sciebat: & ideo sibi periculum imminebat quia q̃uis ioab multum diligeret absalon: vt patet ex supradictis. ij. lib. xiij. tamen nõ declinauit post eum quando voluit obtinere regnum: immo interfecit eum: vt habetur. ij. li. ca. xviij. Cum ergo post adoniam & non salomonem declinauit ad obtinendum regnum: significatur q̃ habebat multum cor dissimulatum negocium, scilicet machinando cõtra salomonem pro adonia: & ideo ioab audiẽs q̃ salomõ sciebat hoc, merito timuit: & iõ ꝓ refugio fugit ad tabernaculũ.

i ¶Egredere. qa reformidabat eum in loco sacro interficere.

k ¶Non egre. Dicit Rab. Sa. q̃ ioab dixit bonaiæ: Non egrediar nisi sub cõditione. s. q̃ salomon recipiat super se maledictio quam dauid imprecatus fuit sup me ꝓ interfectiõe abner. s. le debilitatẽ, gladiũ & famẽ: vt dictũ fuit. ē. ij. lib. capi. iij. alegans q̃ nõ debebat dupliciter puniri: scilicet occisione in sua p sona, & maledictionibus dictis in semine suo. Et quia hoc videbatur habere bak h̃re aliquẽ colorẽ iusticiæ: iõ bonaias nõ interfecit eũ, sed redijt ad salomonẽ referẽs ei verba ioab: & tũc salomõ rndit qd̃ sequit: l ¶Fac si. lo. ē. dicẽdo ei. s. q̃ recipio illas maledictiones sup semẽ meũ: & sic interfice eũ. Vñ etiã fubdit Ra. Sa. q̃ maledictiones ꝑdictæ venerũt sup semen salomonis quia ozias rex fuit leprosus: vt h̃. j. iij. li. cap. xv. &. ij. Paralipo. xxvj. Et asa doluit pedes ita q̃ non poterat ire sine baculo: vt habetur. j. ij. Para. xvj. Et ioachim interfectus gladio: vt h̃ Hiere. xxij. e. sepultura asini sepelietur. quia interfectus proiectus fuit extra hierusalẽ. Et ezechias indigens pane in obsidione per sennacherib. Vnde tunc sibi dictum fuit. Secundo anno pomis vescere Esa. xxxvij. i. fructibus arborum ꝓpter panis defectũ. Sed hæc exceptio non consonat litteræ. quia hic dr̃. Nõ egrediar, sed hic moriar: nullam conditionem apponendo. Si r non consonat lr̃æ ꝑcedẽti. qa dauid q erat sctus illas maledictiones sciebat: quia illas fecerat: & tamen cũ hoc imposuit salomoni punitionem ioab pro interfectione abner & amasæ: vt prædictum est: absq; aliqua retractatione dictarũ maledictionum. Item dato quod illæ maledictiones sufficerent pro interfectione abner: adhuc remanebat ioab dignus morte pro interfectione amasæ. & ideo nullo modo est verisimile quod salomon maledictiones patris sui receperit super se, vel super semen suum. Qd̃ aũt inducit de quattuor regibus de salomone descẽdentibus: nõ valet ad ꝓpositum: qa illæ pœnæ fuerunt eis inflictæ pro alijs causis: vt patebit in locis suis domino cõcedente. Et iõ quod dicit hic: Fac si. lo. est. nõ refertur nisi ad illud qd̃ dixerat. Hic moriar. Credendum tñ est q̃ violenter auulsus fuit ab altari: & sic interfectus sicut precipitur Exo. xxj. b. Si qs de industria occiderit proximum suũ & per insidias: ab altari meo auelles eum vt moriatur. sic autem occiderat ioab abner & amasam: vt patet ex supradictis. m ¶Sepultus est in domo sua in deserto. Dicit enim Rab. Sa. q̃ fecerat ibi hospitale ad recipiẽdum pauperes & peregrinos transeũtes. Vnde dicunt hebræi ipsum esse saluatum: & quod mors temporalis sibi inflicta fuit in expiationem pctorũ suorũ. n ¶Et consti. rex ba. &c. qa erat vir fortis, & prudens: propter qd̃ dauid fecit eũ ibi secretarium: vt h̃. ē. lib. ij. ca. xxiij. o ¶Et sadoch sa. p. pro abi. Et sic reductum est sacerdotium ad debitam lineam. Aarõ em̃ q ex electione dei factus fuit summus sacerdos vt habetur Exod. xxviij. habuit duos filios. scilicet eleazar & ithamar qui remanserunt sibi, alijs duobus mortuis coram domino: vt habetur Leui. x. & de voluntate dñi sacerdotiũ transijt ad eleazar & filios eius vt habetur Nume. xx. c. de quo descẽdit iste sadoch. Heli autem descendit de ithamar. & cum esset iudex populi

†1. re. 2. f

†2. re. 3. e & 20. c.

Postula ei & regnum. Ipse est enim frater a meus maior me: & habet abiathar sacerdotem & ioab filiũ saruiæ. Iurauit itaq; rex salomon ꝓ dñm, dicẽs: Hæc faciat mihi deus & hæc addat: qa cõtra aiam suã locutus est b adonias verbũ hoc. Et nunc viuit dñs qui firmauit me: & collocauit me sup soliũ dauid pris mei: & q fecit mihi domũ sicut locutus est: qa hodie occidet adonias. Misitq; rex salomon p manum banaiæ filii ioiadæ: q interfecit eũ, & mortuus est. Abiathar quoq; sacerdoti dixit rex: Vade i ana. d thot ad agrũ tuum. Et quidem vir mortis es: sed hodie tenõ interficiã: quia portasti arcam dñi dei corã dauid patre meo: & sustinuisti laborem in oĩbus in qbus laborauit pater me⁹. Eiecit ergo salomõ abiathar vt non esset sacerdos dñi: vt impleret sermo dñi quẽ locut⁹ est super domũ heli in silo. Venit aũt nũcius ad salomonẽ q̃ ioab g declinasset post adoniam: & post salomonẽ h bnõ declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum dñi: & apprehẽdit cornu altaris. Nũciatũq; est regi salomoni q̃ fugisset ioab in tabernaculũ dñi: & esset iuxta altare. Misit q̃ salomon banaiã filiũ ioiadæ, dicens: Vade iterfice eũ. Et venit banaias ad tabernaculũ dñi & dixit ei: Hæc dixit rex: Egrede i re. Qui ait: Nõ egrediar, sed hic moriar. Rek nũciauit banaias regi salomõi dicẽs: Hæc locutus ẽ ioab, & hæc rndit mihi. Dixitq; ei rex: Fac sicut locut⁹ est: & iterfice eũ, & sepeli. Et amouebis sanguinẽ inocẽtẽ q effusus est a ioab a me, & a domo pris mei: & reddat dñs sanguinẽ eius sup caput ei⁹: qa interfecit duos viros iustos melioresq; se: & occidit eos gladio pre meo dauid ignorante: † abner filiũ ner principẽ militiæ israel: & amasam filiũ iether principẽ exercit⁹ iuda. Et reuertet sanguis illorũ in caput ioab, & c in caput seminis ei⁹ in sempiternũ. Dauid aũt & semini ei⁹ & domui & throno illi⁹ sit pax vsq; in æternũ a dño. Ascẽdit itaq; banaias fili⁹ ioiadæ: & aggressus eũ interfecit Sepultusq; est in domo sua in deserto. Et m constituit rex banaiam filium ioiadæ ꝓ eo super exercitũ: & sadoch sacerdotẽ posuit

assumpsit sibi sacerdotium. hoc autem fuit ex diuina ordinatione: sicut dictum fuit. j. Regum. ij. & ab ipso descendit abiathar quem

Moraliter.

✠ c ¶Abiathar quoq; fac. dñ. rex, vade i anathot &c. Per abiectionẽ abiathar de summo sacerdotio & substitutionẽ sadoch, allegorice significata fuit abiectio veteris sacerdotij ꝑm ordinẽ leuiticum, & substitutionẽ ꝑm ordinem melchisedech: qui obtulit panem & vinum: Genesis. xiiij. d. Et hanc figuram deduci t

E a ¶Et nō egre.inde &c. Præcipit nobis verus salomon habitatibus in hierl'm ne vnq; egrediamur. Q; si fugerint nos nobis an subiecti: nō tō egrediamur, vt fugamur fugitiuorū vestigia: ne dū volum' saluare fugientes ipsi peream'. qn potius mortui se pelīāt mortuos: & scādalizāt̄ oculū, manū, pedē dū licet eruam' & abscidamus a nobis.

Lu.9.g. Mat.5.d.

CONfirmatū est igit̄ &c. C.III

b ¶Accepit namq; fi.e. &c. Filia pharaonis quam sibi salomon in cōiugio copulauit, ecclesiam ex gentibus significauit. c ¶At tamen po.īm.ī ex. Maxime ppl's in mōtibus īmolabat, vel deo vel dæmonibus

☞ Abīt itaq;

NICO.DE LYRA

☞thar quē eiecit salomon ponendo sadoch loco eī'. a ¶Misit quoq; rex. Hic ꝓnr agit̄ de punitione semei: cui salomon imposuit legē de remandēdo i hierl'm sub pœna mortis: eo ꝙ erat seditiosus. & hoc acceptauit, dī. Bonus est sermo quem audiui: vt hr̄.ſ. quā trāſgressus est. & sic punitus est morte sīc meruerat: & absq; trāſgressione iuramēti ipsi' dauid: sīc pleni' dictū fuit. 3.n.li.c.xix. ex quo loco & alīs supradictis patet sn̄ia huius partis.

Moral'r. Xp̄i's Heb.vij. b ¶Et fur.fe. &c. Per semei qui clausurā intra hierl'm acceptauit & postea exiuit: significatur ꝓfessus clausuram religionis: qui postea egredit̄ per tentationes diaboli, mundi vel carnis. Et sicut semei mortē incurrit corporalē: sic iste mortē culpæ: & nisi vere pœniteat, mortem gehennæ.

¶In ca.ij.vbi dr̄ in posti'. Cōtra aīam suā locutus est adonias &c.

ADDITIO Licet, phibitū sit ꝺ here'm'rimoniū cū vxore p̄ris: petere tū illā in vxorē nō est ꝓhibitū: neq; ſm legē q talē petit i vxorē est puniēdus capitaliter, si eā nō habeat. & iō hæc ſcd'a rō nō videt valere: sed sufficit prima.

F

REPLICA In cap̄.ij.super verbo. Cōtra aiam suam locutus est adonias: postil. dicit: qa cōtra regē machinabat̄, & cōtra legē petebat vxorē p̄ris sui Bur. ſcd'am rōnē dicit non valere: qa petere vxorē talē non fuit ꝓhibitū p ꝙns nō fuit, capitaliter puniendus. Sed cōtra: aut petiuit vt haberet: aut non. Si primū talis voluītas reputat̄ ꝓ facto, & p ꝙns puniēda. Si ſcd'm detur: tunc nec per hoc insidiabat̄ regi. sicq; prima nō valeret ad occidendū adoniam: & iō ſi altera ſola nō ſufficit: ſufficiat̄ vtraq; simul: vt qa petitio adoniæ fuit cōtra legem & cōtra regem: meruit audire. Contra animā suā locutus est adonias. Ca.III.

CONfirmatum est̄. Post remotionē impedientium stabilitat̄ regni salomonis: hic ꝓnr agit̄ de accumulatione expedientiū ad hanc stabilitat̄: q̄ sunt deuotio erga deū sapia in iudicijs: magnificentia i familijs ſctimonia in cultu dei & ædificijs, & opulentia i diuitijs. Verūm qa deuotio c aliorū meritoria: iō ꝓmittit̄ ei' deuotio. ſcd'o aliorū ꝓcessio, ibi: Apparuitq; dñs. Prima in duas: qa primo ꝓtinuant̄ dicta dicēdis ſcd'o exprimit̄ deuotio salomonis ibi: Dilexit aūt salomon dñm. Circa primū dr̄: c ¶Cōfir. &c. ma.ſa, iſtud ꝓcluditur ex dictis ca. ſ̄ce. vbi dictū ē de morte machinantiū ꝓ salomōne: qbus mortuis cōfirmatū est regnū salomōis interi'. Cōsequēter oñdit ei' ꝓfirmatio exterius, cum dr̄: d ¶Et af. &c. pha. qui erat rex potens &regno

pro abiathar. Misit quoq; rex & vocauit semei, dixitq; ei: Edifica tibi domū in hierusalem & habita ibi: a & non egredieris inde huc atq; illuc. Quacunq; autem die egressus fueris: & transieris torrentem cedron: scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuū. Dixitq; semei regi: †Bonus sermo. Sicut locutus est dominus meus rex: sic faciet seruus tuus. Habitauit ita q̄ semei in hierusalem diebus multis. Factū est autem post annos tres vt fugerent serui semei ad achis filium maacha regem geth. Nunciatumq; est semei q̄ serui eius essent in geth. Et surrexit semei & strauit b asinum suum: iuitq; ad achis ī geth ad requirendum seruos suos: & adduxit eos de geth. Nunciatum est autem regi salomoni q̄ isset semei in geth de hierusalem, & rediisset. Et mittens vocauit eum, dixitq; illi. Nonne testificatus sum tibi per domninum: & prædixi tibi: quacū q̄ die egressus fueris huc atq; illuc scito te esse moriturum: Et respondisti mihi: bonus sermo quem audiui. Quare ergo nō custodisti iusiurandum domini: & præceptū qd̄ præceperam tibi? Dixitq; rex ad semei: Tu nosti omne malum cui' tibi conscium est cor tuum: qd̄ fecisti dauid patri meo. Reddidit dñs maliciam tuā in caput tuū, & rex salomon bñdictus: & thronus dauid erit̄ stabilis corā domīo vsq; in sempiternum. Iussit itaq; rex banaiæ filio ioiadæ. Qui aggressus percussit eum: & mortuus est.

CONfirmatū ē igit̄ C.III. c regnum in manu salomonis: & affinitate coniunctus est pharaoni regi ægi

b pti. Accepit namq; filiam eius: & adduxit in ciuitatem dauid: donec compleret ædificans domum suam, & domū dñi: & murū hierusalem p circūitum. Attamen populus c immolabat in excelsis. Non enim ædificatum erat templum nomini

cū filia regis ægypti: allegorice fuit significata cōiunctio xp̄i cū ecclia de gētib' collecta: nec in hoc facto peccauit salomon sicut ✻plenius

A ☞ a ¶Abīt itaq; ſa. &c. In gabaō erat excelsum maximum: vbi 4pa.21.d erat tabernaculū qd̄ fecit moyses: & altare æneū: ſup qd̄ salomō offerēs mille hostias diuinū meruit oraculū. b ¶Si autem amb bula. in vis mc. & custodie. &c. Absq; obseruatione mandatorum dei: & a ꝓpīsci. nemo potest̄ logos dies. id ed beatitudinem.

☞ Tunc venealibi q̄ vbi erat arca: & nō solū licitū, ſed etiam meritoriū: licet non tantū ſicut in p̄ſentia arcæ ſicut ꝓtinentia coniugalis meritoria est minus tamen q̄ vidualis & virginalis. g ¶Per ſomnium nocte, quia illa hora aīa intellectiua magis dispōsita est ad illuminationes diuinas percipiendas: vtpote ceſſantibus tumultibus & quieſcētibus ſenſibus exterioribus per quæ distrahit̄ intellectus. h ¶Postula quod vis. Hoc non dixit deus tantum

NICO.DE LYRA

☞relicta gentilitate: vt dr̄ Deut.xxj q̄ ſi aliquis iudæ' debellatis aduersarijs de ifis nationibus videret inter captiuos mulierē pulchram: relicta gentilitate poterat eā accipere vxorē. Et hoc mō ꝓxit dauid cū tholomai filia regis geſſur vt habet̄.ij.li.iij. ca. il vbi erat arca, ſm deuotionem offerentis. post ædificationē ꝓ templi nō licuit nisi ex spāli mādato dei vel ei' instinctu: sicut helias īmolauit in mōte carmeli: vt hr̄.ſ. xvij.c. ¶Quærit̄ hic vtrū salomō peccauit accipiēdo in vxorē filiā pharaonis: Et arguit̄ primo q̄ sic. qa ꝓhibitū erat iudæis ꝙ here mr̄imoniū cum mulieribus alienigenis: vt hr̄ Deut.vij.c. & &c.Ieſ.j. xj.c. vbi reꝓhendit̄ salomō de mulieribus alienigenis spāli exprimit̄ filia pharaonis. Cōtrariū arguit̄ p hoc ꝙ dñs illo tpe appuit salomoni dicēs ei: Postula qd̄ vis &c. Itē ædificato templo oīonem salomōis exaudiuit: & templum nebula impleuit: ad denotandū spālem pūriā ſuā: vt hr̄.ij. Para.v. & dñs nō fecisset ſi salomō eū offenderet idolatriæ cultū: vt dictum est. aliæ quæstiones ad ſcd'm q̄ ſtum ſubdit. ¶Rñ. Dicēdū q̄ quantū vt̄ textus dicit. ¶Rñ. Dicēdū ꝙ quantū vt̄ textus ſonare nō peccauit: qa ſtatim ſubdit: Dilexit aūt salomon dñm ambulans in lege ptis dauid p̄ris ſui: excepto q̄ in excelſis molabat. & tñ illud erat licitū: vt dictum est. ꝙ illo tpe: tñ minus bonū vt videbit Si igit̄ salomon peccasset accipiendo filiā pharaonis: ſcriptura illud multo fortius excepiſſet. Sed cōtra igit̄ q̄ mulieres alienigenæ erāt in duplici gradu: qa aliq erāt de ppīs habitātibus terrā, ꝓmiſſionis añq; filij iſrl' intrarent: quarū aliq ceis in terra remanſerūt: vt patuit in libris Iosue & Iudi. & cū illis nō poterāt filij iſrael licite ꝺhere mr̄imonia: nisi ex ſpāli cā vt dicēf. Cū aliq; vō mulieribus alienigenis poterant contrahere, maxime ex rōnabili cā: gentilitate tñ prius relicta. &c hoc ꝓxit cum ruth moabitide: aut hr̄ Ruth vlti. Et hoc mō salomō cum filia pharaonis ad confirmationē regni ſui: vt ꝓdictū est ꝓxit. Et credēdū est (licet nō sit expſſm) ꝙ ipsa religiōsit getilitatē ante q̄ cognoueret eam: qa tūc salomō diligebat dñm, & ecōuerſo: vt oñdet̄ j. Ad primū igit̄ argumētū dicit̄ aliq ꝙ vxores alienigenæ de gñe chananæorū tñ erāt, phibit̄ iudeis nō āt de alijs nationibus. Sed ꝫ patet ſalsum. j. Eſdræ.ix.a. vbi dr̄ ꝙ filij iſrl' reuerſi de captiuitate acceperūt vxores de gñe ammonitarū & moabitarū & ægyptiorū: q̄ nō erant de chananæis: & tñ esdras dicit optime sciuit legē, determinauit hoc esse illicitū, ꝓpt̄ qd̄ ordinatū fuit tūc ꝙ illas ejiceret. Propter qd̄ dicendū ꝙ mulieres chananææ fuerūt magis iterdictæ q̄ alie: & iō cū illis nō erat licitū ꝺhere, nisi relicta gētilitate: & cū hoc ꝙ aliquo magno facto in ſpāli: ꝓpter fidē vni' veri dei: & sic salomon ꝓxit cū raab q̄ erat de illis: qa ex fide saluauit nūcios hebræorū: vt dicē apl's ad Heb.xj. Cū aliq; autem alienigenis licitū erat contrahere ex minori cā,

✻ c ¶Cōfirmatū est re. īm.ma.ſa. &c. Per cōiūctionē marrimonialē salomonis cū filia regis ægypti: allegorice fuit significata cōiunctio xp̄i cū ecclia de gētib' collecta: nec in hoc facto peccauit salomon sicut ✻plenius

dñi vsq; in diē illū. Dilexit autē salomon dñm: ambulās in præceptis dauid patris sui: excepto ꝙ in excelsis immolabat, & accendebat thymiama. Abiit itaq; salomon in a ¶interpretatur ſublimis collis vel excelſus. gabaon, vt īmolaret ibi. Illud quip pe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit salomō ſup altare illud in gabaon. Apparuit autem dñs salomoni per a ¶dei gratia liberum hominis exquirit arbitrium. ſomnniū nocte, dicens: Postula qd̄ vis vt dem tibi. Et ait salomō: Tu fecisti cum seruo tuo dauid pre meo miam magnam sicut ambulauit in conſpectu tuo in veritate & iuſtitia & recto corde tecum. Custodisti ei miam tuā grandē: & dedisti ei filiū ſedētē ſup thronū ei' sicut est hodie. †Et nūc dñe deus tu regnare fecisti ſeruū tuum ꝓ dauid pre meo. Ego aūt sum puer paruulus & ignorans egressum & introitum meū & ſeru' tu' in medio ꝓpī est quē elegisti populi infiniti qui enumerari & a ¶vel supportari. ſupputari nō pōt præ multitudine. †Dabis ergo seruo tuo cor docile: vt iudicare possit ꝓplm tuū: & discernere inter malū & bonū. Quis enim pōt iudicare ꝓplm istū: ꝓplm tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram dño q̄ salomon rem huiusce modi postulasset. Et dixit dominus salomoni: Quia postulasti verbum hoc: & non petisti tibi diēs multos nec diuitias aut animas inimicorū a ¶talis oratio apud deum non frustratur. tuorum: sed postulasti tibi sapiam ad discernendum iudicium: ecce feci tibi ſm sermones tuos. Et dedi tibi cor sapiens & intelligens: in tantū vt nullus añ te similis tui fuerit: nec post te surrecturus sit. Sed & hæc quæ nō postulasti dedi tibi diuitias. ſ. & gl'iam vt nemo fuerit ſilis tui ī regib' cunctis retro diebus. Si autē ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea & mandata

alibi ꝙ ꝓpīsci. nemo potest̄ logos dies. id ed beatitudinem. ☞ Tunc venealibi q̄ vbi erat arca: & nō solū licitū, ſed etiam meritoriū: licet non tantū ſicut in p̄ſentia arcæ ſicut ꝓtinentia coniugalis meritoria est minus tamen q̄ vidualis & virginalis. g ¶Per ſomnium nocte, quia illa hora aīa intellectiua magis dispōsita est ad illuminationes diuinas percipiendas: vtpote ceſſantibus tumultibus & quieſcētibus ſenſibus exterioribus per quæ distrahit̄ intellectus. h ¶Postula quod vis. Hoc non dixit deus tantum ex merito salomonis, ſed principaliter ex merito dauid: qui ꝓ eo orauerat. & ideo, salomon in reſponſione ſua primo facit mentionē de patre ſuo dicēs. i ¶Tu fecisti cum seruo tuo dauid, & patet littera ex prædictis vſq; ibi: k ¶Ego aūt sum puer puul' & ignorās egressum & introitum meū. i. procedendi modū in tanto regimine. ideo ſubditur: l ¶In medio populi est quem elegisti: populi īmiti &c. hyperbolice est locut'. ad denotandū magnitudinem multitudinis: cui' esset finita & numerabilis simplr. m ¶Dabis ergo seruo tuo cor do. id est illustratum a te. n ¶Quis enim potest iudicare populum istum &c. qualiter discere: null' ſine tua ſpeciali illuſtratiōe. o ¶Placuit ergo sermo coram dño. qualiter discernere: ostendit̄ ex ordinata ad diuinum honorem: & propriam ſalutē: & ad bonum populi regimē. p ¶Et de dī tibi cor ſapiens & intelligens: intantum vt nullus ante te ſimilis &c. Hoc est intelligendum reſpectu regum qui fuerunt ante eum & poſt. de alijs autem hominibus plures fuerunt ſapientiores: ſicut Adam qui fuit creatus in plenitudine ſcientiæ: prout dictū fuit. Gen.ij. & moyses cui deus loquebatur ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuū vt habetur Exo.xxxiij. & ſanctus Paulus cæterici apoſtoli & Iohannes qui ſcripſit apocalypſim: qui omnes fuerūt magis illuminati q̄ aliqui in veteri testamento. q ¶Diuitias ſcilicet & gloriam vt ne.fue.ſi.tu &c.n. Parali po.j.c. dicitur: Substantiam & gloriam dabo tibi: ita vt nullus in regibus, nec ante nec poſt ſimilis fuerit tibi. hoc est intelligendum iſtis tribus simul cōcurrentibus: ſcilicet ſapientia, gloria & diuitijs: quia aliqui fuerunt eo potentiores ſtricis. ſ. ceres & magis glorioſi: ſicut Alexander magnus, & plures imperatores Romani qui dominabātur toto orbi. & aliq ditiores ſicut Oct'auianus & Creſus: de ficiebant tamē a ſalomone in ſapientia.

☞ Igit̄ eui. ✻plenius dix. in expoſitione litterali: & textus etiam oſtēdit quia ſequitur. a ¶Dilexit autem salomon dominum. Propter quod non potest̄ dici ꝙ hic p peccatum ſignificet̄ christi & eccleſiæ myſterium. h ¶Postula quod vis vt dem tibi &c. Per hoc ꝙ salomō a domino petit ſcientiam ad regēdum ꝓplm ſm honorem dei & ꝓmunē vtilitatem: & dñs sibi dedit: & cū hoc addidit diuitias & gloriam q̄ decēt regiam maieſtatem: ſignificatur ꝙ petentibus illa q̄ ſunt ad honorem dei & bonum cōmunis populi: nō ſolū petita a deo dātur, ſed etiam alia quæ ad decentem ſtatum petentium ſuffragātur. Mat.vj.d. Primum quærite regnū dei & iuſticiā eius: & hæc omnia adiecientur vobis. r ¶Si autem ambulaueris in vijs meis, &c. Per hoc patet ꝙ dicta promiſſio & conſimiles ſunt ſub conditione ꝙ homo debeat in bono ꝑſeuerare.

r v ✻Tūc vene-

Moral'r.

Salomō quō ſapiētiſſim'.

2.Pa.1.b. Sa.9.b.

†36.di.c

D

E Vge a ¶Tũc ve.&c.Grego. Postq̃ dñs erroris nostri tenebras lucis suæ cognitionis illustrat: mox tẽtationis aculeo visitando, ꝓbat quos ac accendendo corda nr̃a ad virtutes prouehit: & recedẽdo cocuti tẽtatione pmittit. Si em̃ post virtutũ munera nulla tẽtatione cõcutiẽ: hoc se habere animus ex se gloriatur. Vt ergo firmitatis habeat dona, & infirmitatẽ suã agnoscat ꝓ acceſſum grę ad altra ſuſtollit: & per excelſum qd ex se ſit, ꝓbat. Vñ salomõ post accepti diuini tus ſapiẽtiã meretricũ ſtiõe pulſat: qa ſæpe cũ mẽtẽ nr̃am ꝓceſſis virtutibus reſpectus intimæ largitatis: illuminat mox eã lubricæ cogitationes turbant vt q̃ ſubleuata, immẽſo munere exultat: & tẽtatiõe pulſata qd ſit inueniat. ſic

3.re. 17.a & 19.a. apperuit & ſubito, ꝓbatus infirmus ꝓ de ſerta fugiẽs vnã mulierẽ expauit. Sic pau

2.co.12.a lus viſq; ad tertiũ cœlũ paradiſi penetrãs ſecreta ꝓſiderat & ad ſe rediẽs ꝓta carnis

Ro.7.d. bellũ laborat. Legẽ aliã in membris ſuſtinet: cuius in ſe rebellione fatigari ſpiritꝰ legẽ doler. Poſt dationẽ ergo muneris deꝰ hoiem, ꝓbat qa & collato munere ſubleuat: & abſtracto paululum ipſum ſibi demonſtrat. Quod ideo patimur vt ad pro miſſæ incorruptionis ſubſtãtiã reformemur. ¶ Quidã autumãt ſup ſynagogã & eccleſiã hoc eſſe ſentiẽdũ: & ad illud tempus referendũ, q̃ poſt cruce & reſurrectiõ nẽ in iudęis cp̃in gẽtib⁹ verus ſalomõ.

Oſee. 1.a & 3.a. i. pacificus regnare cœpit. Oſeæ em̃ accepit vxorẽ fornicariã: deinde adulteraꝫ: iõ em̃ xp̃s venit vt meretrices donaret mĩi monio: & de duobus gregib⁹ faceret vnũ

Eze.7.c. ouile: Hæ ſunt duæ virgæ q̃ in ezechiele

Zac.3.b. iunganꝫ & de quib⁹ ꝓ Zachariam dr̃. Et aſſumpſit mihi duas virgas: vnam voca

Luc. 7.f. ui decorã & alterã vocaui funiculũ. Mulier quoq; illa in euãgelio q̃ pedes ieſu lachrymis lauit crine deterſit: & cui oĩa pcã dimiſſa ſunt ſignificat eccleſiam de gentib⁹ ꝙgregatã. Eccl̃ia tñ nõ habet, macula neq; rugã: nec dicim⁹ eã meretricem

Eph. 5.f. Mat. 14. a. permãſiſſe, ſed fuiſſe fm̃ ꝙ dr̃: Cũ eſſet ieſus in domo ſimonis leproſi. Non q tunc leproſus erat: ſed q̃ an̄ fuerat. ¶ Notandũ q̃q; qd dicat eccleſia ꝙta ſynagogam.

b ¶Ego & mu. hæc ha. i d.v. &c. Quia poſt reſurrectionẽ ſaluatoris vna de vtro q; pplo ꝙgregata eſt. Elegãter ꝙo adiunxit: Peperi apud eam in cubiculo. Eccl̃ia em̃ de gẽtib⁹ q̃ nõ habebat legẽ & ꝓphetas peperit in domo ſynagogæ: nec egreſſa eſt de cubiculo, ſed ingreſſa. Vñ: Intro

Cañ. 2.a. Ibi. 3. b. duxit me rex in cu. ſuum. Et introducã te in domum mr̃is meæ: & in cubiculũ eius q̃ cõcepit me. ¶ Ra. Si conſideres pi latũ lauãtẽ manus & dicentem. Mundus

mat. 27.c Mar. 15.d Ioh. 12.b Lu. 23.e. Act. 2.g. ego ſum a ſanguine iuſti huius. & Cẽturionẽ ꝓfitentẽ: Vere hic erat filius dei. Et eos q̃ an̄ paſſionẽ ꝓ philippũ dñm videre deſiderant: non ambigis primã peperiſſe eccl̃iam: & poſt natũ ppm iudæorũ, ꝓ q̃ dñs ꝓcabaſ. Pr̃ ignoſce illis &c. & crediderũt vna die tria milia, & alia q̃nq; milia. ¶ Greg. Per matres lactantes ordo doctorꝫ ꝓ filios earũ ſignaſ ꝓſona diſcipulorꝫ: Nam magiſtri ſcia vigilantes, ſed vita dormientes: auditores ſuos quos per vigilias ꝓ dictionis nutriunt: dum qđ dicũt facere negligunt, per ſomnũ ꝙrotis occidũt & negligendo opprimũt quos alere ver borꝫ lacte videbanſ. Vñ dũ reprehẽſibiliter viuũt & hr̃e diſcipulos laudabilis vitæ nequeunt: alienos ſibi attrahere conantur: vt dum bonos ſe hr̃e ſequaces oſtẽdũt: apud iudicia hoĩm excuſent mala q̃ agũt: & ſubditorꝫ vita mortiferã tegãt negligentiã. Vñ mulier ꝰ filiũ extinxit, ꝓpriũ, ꝙ fuit alienũ ſed matr̃ veram ſalomonis gladius inuenit: qa cui fructus viuat vel intereat, extremo examine ira iudicis demonſtrabit. Et notandũ q̃ viuens filius prius diuidi ꝓcipit: vt ſoli poſtmodũ mr̃i reddaſ, qa i hac vita q̃ſi ptiri ꝓcedit vita diſcipuli: dũ ex illa alter apud deũ meritũ: alt̃ apud hoĩes laudẽ hr̃e pmittit. Sed falſa mr̃ quẽ nõ genuit occidi nõ timuit: qa arrogãtes magr̃i & charitatis ignari, ſi pleniſſimum mea ſicut ambulauit pater tuus: longos faciam dies tuos. Igitur euigi a lauit ſalomon: & intellexit qđ eſſet ſomnium. Cũq; veniſſet heruſalem ſtetit coram arca fœderis dñi: & obtulit holocauſta & fecit victimas pacificas & grande conuiuium vni

a ¶Merito ad illum meretri a uerſis famulis ſuis. Tunc vẽnerunt ces venerunt quẽ poſtmodũ deceperunt. duæ mulieres meretrices ad regem: ſteteruntq; coram eo. Quarum vna

b ait: Obſecro mi domine: ego & mulier hæc habitabam⁹ in domo vna: & peperi apud eam in cubiculo. Tertia autem die poſtq̃ ego pepe

a ¶Multitudinis credẽtium. e.c. v. ri: peperit & hæc. Et cr̃amus ſimul, a ¶ blaſphemãtium iudæorũ vel gentiliũ idoliſ ſeruientium. nulluſq; ãlius in domo nobiſcum: c exceptis nobis duabus. Mortuꝰ eſt a ¶ quia nõ poterat dicere ego dormio & cor aũt filiꝰ mulieris huius nocte. Dormiẽ vigilat. a ¶ Lege epiſtolã ad Galathas & vide quomodo filios eccleſie ſynagoga ſuos facere feſtinat. miens quippe ꝏpreſſit eũ: Et conſurgẽs intempeſtæ noctis ſilentio, d tulit filium meum de latere meo, an cillæ tuæ dormientis, & collocauit in ſinu ſuo: ſuum autem filiũ q erat

a ¶ per cerimonias legis. mortuus, pſuit in ſinu meo. Cũq; a ¶ doctrinæ. ſurrexiſſem mane vt darem lac filio e meo: apparuit mortuus. Quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non eſſe meum quem genuerat. Igitur euigilante me, ut filium meum lactarem, mortuus erat: & diligentius eum intuens mane, non eſſe meum quem genueram, deprehendi. Mulier altera reſpondit: Non eſt ita vt dicis: ſed filius tuus mortuus eſt: meus autẽ viuit. Econtrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus viuit: & filius tuus mortuus eſt. Atq; in hunc modũ cõtẽdebãt coram rege. Tunc rex ait: Hæc dicit. Filius meꝰ viuit, & filius tuꝰ mortuꝰ eſt. Et iſta rñdit: Nõ: ſed filiꝰ tuus mortuꝰ ẽ: meus autẽ viuit ¶ chriſtus.

a Dixit ergo rex: † Afferte mihi gladiũ. Cũ a ¶ Non veni pacem mittere, ſed gladium. bq; attuliſſent gladium coram rege. Diuidite a inquit infantẽ viuũ in duas partes: & date dimidiam partẽ vni: & dimidiã partẽ alteri. Dixit autẽ mulier cuiꝰ filius erat viuꝰ c ad regẽ: cõmota ſunt q̃ppe viſcera ciꝰ ſuper filio ſuo: Obſecro dñe: date illi infantẽ viuum, & nolite interficere eũ. Econtrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi ſit: ſed diuidatur. Rñdit rex & ait: Date huic infantẽ viuũ: & nõ occidaſ. Hæc eſt emm̃ mater ciꝰ. † Audiuit ita q̃ oĩs iſrl̃ iudiciũ qđ iudicaſſet rex: & timuerũt regẽ: videtes ſapientiã dei eſſe ĩ eo ad faciẽdũ iudiciũ. Ca. IIII. c

Rat autẽ rex ſalomõ regnans ſup oẽm iſrael. Et hi principes quos habebat. Azarias filius ſadoch ſacerdotis. Helioreb & ahia filii q̃ ſa ſcribæ. Ioſaphat filius ahilud a cõmẽtariis. Banaias filius ioiadæ ſuper exercitum. Sadoch autem & abiathar ſacerdotes. Azarias filius nathan ſuper eos qui preſſiſtebant regi. Sabud filius nathã ſacerdos amicꝰ regis. Et abiaſar ꝓpoſitꝰ domꝰ. Et adonirã filiꝰ abda ſuper tributa. Habebat autẽ ſalomõ duodecim ꝓfectos ſuper oẽm iſrl̃: q̃ prębebãt annonam regi & domui eiꝰ. Per ſingulos emm̃ menſes in anno, ſinguli neceſſaria miſtrabãt. Et hæc noĩa eorũ: Bẽhur, in mõte ephraĩ. Bendecar, in macces & in ſalebi, & in bethſames & in he

¶ vel. d. lõ & bethanã. Beneſeth, ĩ araboth: ipſius erat ſocco: & oĩs terra epher. Benab, in adab: cuiꝰ oĩs nepthadortaphet filiam ſalomoĩs habebat vxorẽ. Bena filiꝰ ahilud regebat thanach, & mageddo: & vniuerſã bethſã q̃ eſt iuxta ſarthana ſubter ieſrahel

¶ alſ zeelmaan. a bethſan vſq; abelmeula e regiõe iecmaã. Bẽgaber ĩ ramoth galaad habebat a uothi air, filiꝰ manaſſe in galaad. Ipe ꝓerat in oĩ regiõe argob q̃ eſt ĩ baſa ſexagita ciuitatibus magnis atq; muratis q̃ hẽbãt ſeras ære as. Abinadab filius addo ꝓerat in manaĩ. Achimaas ĩ neptalim: ſed & ipſe habebat bathſemath filiam ſalomonis in cõiugio Baana filius huſi, in aſer & in baloth. Ioſaphat filius pharue in iſachar. Semei filius ela in beniamin. Gaber filius vri in terra galaad, in regione ſehon regis amorrei & og regis basan: & prefectus vnus erat in terra cunctis. Iuda quidem & iſrael innumerabiles erant, comedentes & bibentes & lętantes. Et ſeruiebat ei omnis terra a mari philiſthiim usq; ad terminum egypti: offerentium & ſeruientium regi ſalomoni cunctis diebus vitę ſuę. Pacem habebat undique cum omnibus finitimis ſuis: habitabatq; iuda & iſrael abſque timore ullo, unuſquiſq; ſub vite ſua & ſub ficu ſua, a dan uſq; ad bethſabee cunctis diebus ſalomonis. Et habebat ſalomon quadraginta milia equorum in armamentis curruum, & duodecim milia equitum. Et hi prefecti regis ſalomonis, & omnium qui accedebant ad mensam regis ſalomonis, unuſquiſq; in menſe ſuo: non deficiebat quicquam. Hordeum quoq; & paleas equorum & cursariorum adducebant in locum ubi erat rex, unuſquiſq; ſecundum præceptum ſuum. Dedit quoq; deus ſalomoni ſapientiam & prudentiam nimis grandem, & latitudinem cordis quaſi harenam quę eſt in littore maris. Et dilatatum eſt cor ſalomonis ſuper omnem ſapientiam filiorum oriẽtis & uniuerſam ſapientiam egyptiorum. Sapientior erat cunctis hominibus, & ſapientia eius ſuperabat omnem ſapientiam oriẽtalium & egyptiorum. Et ſapientior fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

B ☞ a ¶Cibus sa. per sin.d. Cap. IIII. Refectio xpi: qui pascitur recta fide & operibus bonis: quæ illi quotidie offeruntur ab ecclesia catholica. b ¶Viginti boues pascua. Prædicatores noui testamenti: qui quasi geminati decalogum in se habent, cum nouum & vetus testamentum æqualiter ꝓdicāt pleni dilectiõe dei & ꝓximi. c ¶Excepta ve. cer. &c. Venatione diuersorũ animalium sunt: qui ex diuersis gẽtibus quotidie rætibus euangelij p spirituales venatores capiuntur & in pastũ saluatoris rediguntꝝ. d ¶Quadraginta milia præsẽ. Per quadragintã tẽpora prisce legis designãtur, quã moyses acceperus ieiunauit quadraginta diebus: & populꝰ qui ea instruebatur quadraginta annis in deserto fuit. e ¶Et duodecim milia. Hic numerus præsens tempus significat: i quo apostolica doctrina noui testamẽti pplm nutrit. f ¶Hordeũ, ne qd desit in domo regis ordo prædicatorũ scribendo & loquendo laborat: vt in mẽsa dñi abundet vnde nutrianꝭ fideles.

☞ Et fuerunt

NICO. DE LYRA

☞ a ¶Gaber filius suri in terra galaad: & in terra seõ regis ãmorræi: & og regis basan sup oĩa q̃ erãt i illa terra. Iuda b & israel innumerabilis sicut arena maris in multitudine, comedẽtes & bibẽtes atq; læ c a ¶xps in cuius ditiõe sunt oĩa regna terræ. tates. Sãlomõ aũt erat in ditiõe sua habẽs a ¶Dñabiꝭ a mari vsq; ad mare: & a flumine vsq; ad terminos orbis terrarum. oĩa regna secũ a flũmie terræ philistiim vsq ad a ¶Reges tharsis & insule munera offerent. b ¶fidei & bonoꝝ operum. q; ad terminũ ægypti ofterẽtiũ sibi mũne e a ¶Oẽs gẽtes seruiẽt ei. b ¶in selm scẽi: & regni eiº non erit finis. ra, & serũientiũ ei cũctis diebº vitæ eius. a Erat autem cibus salomonis per singulos f a ¶fides sctẽ trinitatis q̃ in lege dñi ꝓtinetur. b ¶pfectio bonoꝝ operũ. dies trigintã chori similæ & sexagita cho a ¶doctores decalogi. bri farinæ: decẽm boues pingues, & viginti a ¶duces christiani gregis qui cum subditis suis ꝑternam gloriam consequi festinãt. c boues pascuales: & cẽtum arietes: excepta venatione ceruorum, caprearum atq; bubalorum & auium altilium. Ipse eñ ob g tinebat oẽm regionem q̃ erat trans flumẽ quasi a thapsa vsq; ad gazam: & cunctos a ¶Multiplicabiꝭ eiº iperiũ & pacis nõ erit finis. reges illarum regionum & habebat pãcẽ a ¶sub defensione eius. ex omni parte in circumitu. Habitabatq; a ¶ve ꝓfectꝰ. b ¶videtes deũ. c ¶despectus. ſoibus iũda & israel ãbsq; timore vllo, vnusquisq; terrenis & hostiũ minis. a ¶quæ letificat cor hoĩs. b ¶dulcedine charitatis dei & ꝓximi. q; sub vitẽ sua, & sub ficũ sua: a dan vsq; hethsabee cunctis diebus salomonis. Et h a ¶qa in ppõ legis & euãgelij nutriebantur ad ꝓfe d habebat salomon q̃dragintã milia præ i pia scripturarum: vt apũ fierẽt eqtatui sũmi regis. e sepia equorum currilium: & duodecim mi k ¶verbo & exemplo. lia equestrium: nutriebantq; eos supradi ¶prædicatores. cti regis præfecti: sed & necessaria mensæ a ¶dantes in tpe diuini tritici mensuram. regis salomonis cum ingenti cura prædẽ f bant in tpe suo: Hordeũ quoq; & paleas equorũ & iumentorum deferebant in locum vbi erat rex, iuxta cõstitutũ sibi. De l a ¶xpõ in q̃ sũt oẽs thesauri sapiæ & sciæ absc̃oditi. dit quoq; deus sapiẽtiam salõmoni, & prum dentiam multam nimis: & latitudinẽ cor n dis quasi arenã quæ est in littore maris. Et ꝓcedebat sapia salomonis sapientiam o a ¶qa fons sapiæ. oĩm orientaliũ & ægyptiorũ: & erat sapiẽ p a ¶qui participãt sapia. tior cunctis hõminibus. Sapiẽtior ethanq ezraite, & heman, & chacal, & dorda filiis r a ¶qa nomẽ eiº admirabile in vniuersa terra. maol. Et erat noïãtus in vniuersis gentibus p circũitũ. Locutꝰ est quoq; salomon s

NICO. DE LYRA

G in vna tamẽ domo: sicut solet fieri in stabilis vbi inter equos ponũtur alij. qua distinctã vrpote ligna vel huiusmodi ne percutiãt se mutuo vel mordeant: & ne vnus comedat annonam alterius. Sciendum tamẽ q̃. n. Parasc vbi translatio nr̃a habet. xl. milia eq rum in stabulis: in hebræo hꝰ: quatuor milia ꝓsepia equoꝝ. & sm hoc esset dicendum q̃ ꝓsepia hic accipiuntur ꝑ domibus vbi plures equi custodiuntur: ita q̃ de. xl. milib ꝓsepib hic positis quattuor milia erãt pro equis regis & famulorum suorũ in diuersis stabulis regni sui. & xxxvi. milia pro equis aliorum suorum subditorum. quæ dicuntur hic esse salomonis: eo modo quo bona subditorum dicuntur esse bona principis: cui pertinet ea accipere in necessitate. k ¶Et duo. milia eque. id est dispositorum ad equitandum. l ¶Dedit quoq; deus &c. Hic reuertitur scriptura ad declarandum sapientiam salomonis dicens: Dedit quoq; deus sapientiã salomoni, id est cognitionem ꝓcuiuslibet rei. m ¶Et prudentiam nimis, & latitudinem cordis

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Præcipe igitur vt præcidant mihi ser. tui cedros libano. Serui hiram ꝓficientes cedros salomoni de libano doctores sunt electi de gentibus: qui eos qui mundi rebus & gloria lætantur a superbiæ fastu corrigendo succidunt: & ad obsequium xpi transferunt. Cum quibus serui salomonis instãt memorato operi: gaudent primi doctores de gentibus necesse habebant apostolorũ qui a domino didicerũt eruditione institui: ne si absq; magistris docere inciperẽt, magistri erroris essent. Ideo enim salomõ seruos hiram ligna cædere voluit quia in cædendo doctiores erãt seruis suis. Suos quoq; adesse voluit: vt ostenderent mẽsuras cædentib⁹. Apostoli quoq; verbum euangelij ab ipso certius nouerunt. sed gentiles ab errore conuersi ad veritatem euangelij melius gentilium errores nouerant: & ideo artificio sus expugnabant. b ¶Scis enim quomodo non est &c. Be. dicendum est primo de operarijs templi qui vel vnde fuerũt: & de ipsa materia. Omnia enim in figura contingebant illis. scripta sunt autem propter nos. Salomon ædificaturus domum domino quæsiit auxilium ab hirã rege tyri: qui semper fuit amicus dauid: & cum ipso salomone pacem iam habere cœperat promptumq; in omnibus inuenit: vt artifices & ligna & aurum prout opus habebat illi dederit. Salomon vero p annos singulos plurimos tritici & olei choros rependit. Salomon: id est pacifico & nomine & sereniſſimo regni statu christum significat: de quo dicitur Multiplicabitur eius imperium: & pacis non erit finis. Hirã vero qui viuens excelse interpretatur, gentiles vita & fide gloriosus. Vel quia rex erat de regali potentia salomonem in ædificatione templi iuuabat conuersos ad fidem rerũ dominos significat: quorum ope augmentatur ecclesia: & contra hæreticos & schismaticos paganos principalibus decretis est erecta. Petit ergo salomon in opere templi auxiliũ ab hiram: quia veniens in carne dominꝰ & ecclesiam ædificare volens: non de iudæis tantum, sed etiam de gentibus adiutores elegit. De vtroq; enim populo ministros sermonis assumpsit. Misit hiram salomoni ligna cedrina de libano præcisa & abiegna quæ in domo dñi ponerentur. quia conuersa gẽtilitas misit ad dñm vicis in fœculo claros: fecuri increpationis de monte superbię deiectos & humiliatos, qui ad normam euangelicæ veritatis instituti in ædificio ecclesiæ ꝓ suo quisq; merito vel tempore collocarent. Misit & artifices. i. philosophos ad verã sapientiam conuersos: qui populis regendis gratia eruditionis præponerent. quales fuit temporibus apostolorum dionysius areopagita: & cyprianus doctor eruditissimus & martyr fortissimus. Misit quoq; aurum, viros scilicet sapientia & ingenio claros. pro quibus expectat dona gratiæ cœlestis: triticum. s. verbi dei. oleum charitatis, vnctionis & spiritussancti illuminationis.

1.co.10.c.

Esa.9.b.

c ¶Itaq; hiram dabat salomoni &c. Tyrus vnde rex hiram insula est debita negociationi: vbi erant optimi fabricatores lignorum: qui dabant ligna preciosa accipientes cibaria. viuunt enim non agrum colendo, sed negociando. Ibi est mons libanus de cuius lignis facta est domus domini. vnde & libanus dicitur ibi: Aperi libane portas tu. d ¶Elegitq; rex salomon opera. &c. Non frustra operarios de omni israel elegit: quia non de vna scirpe aaron sacerdotis eligendi, sed de omni ecclesia sunt quærendi qui domum dei exemplo verboq; ædificent: & sine p sonæ acceptione promouendi. Qui cum ad erudiendos infideles & in collegium ecclesiæ vocãdos ordinantur: quasi ad cædẽdas in libano templi materias viri strennui & electi mittuntur. Triginta milia plum nomini domini dei mei: sicut locutus est dominus dauid patri meo, dicens: Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum, ipse ædificabit domũ nomini meo.

zach.11.a

a Præcipe igitur vt præcidant mihi serui tui cedros de libano: & serui mei sint cũ seruis tuis: mercedem autem seruorum tuorum dabo tibi quãcunq; petieris. Scis enim † quomodo non est in populo meo vir qui nouerit ligna cædere sicut sidonii. Cum ergo audisset hiram a verba salomonis, lætatꝰ est valde & ait: Benedictus dominus deus hodie qui dedit dauid filiũ sapientissimum super populum hũc plurimum. Et misit hiram ad salomonem, dicens: Audiui quæcũq; mãdasti mihi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis b & abiegnis. Serui mei deponent c ea de libano ad mare: et ego componam ea in ratibus in mari vsq; ad locum quẽ significaueris mihi: & applicabo ea tibi: & tu tolles ea. Præbebisq; necessaria mihi: vt f detur cibus domui mee. Itaq; hirã dabat salomoni ligna cedrina & ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem præbebat hiram viginti milia choros tritici, in cibum domui eius: & viginti choros purissimi olei. Hæc tribuebat salomon hiram per singulos annos. Dedit quoq; dominus sapientiam salomoni sicut locutꝰ est ei. Et erat pax inter hirã & salomonẽ: & pcusserũt ꝑbo fœdus. g

† Elegitq; rex salomõ oparios de oĩ h israel: & erat indictio trigita milia i

ginta milia cæsores, eos significant qui in fide trinitatis sunt ꝓfecti: qđ doctoribus maxime congruit. Sed ga triginta milia tacerant ordinata: vt dena per mẽses singulos operi instarent: magis denarij pandendũ est sacramentum. Dena milia ad cædenda ligna de israel in opus domus dñi mittunt. qui enim ad eruditionem inspiciendã ordinant: decem præcepta legis ꝑ oia seruare & auditoribus debent seruãda monstrare. Præmia quoq; in cœlis futura a denario figurant. Quæ & ipsi desiderabant sperare: & auditoribus sperãda intimare. Terni aũt menses quos: distantia singularis lignoꝝ: cæsoribus erat imposita perfectionem triũ virtutum euãgelicarũ typi Trinitatis denunciant: elemosynæ, orationis & ieiunij. Per elemosynam namq; comprehenduntur omnia quæ ad dilectionem proximi explendam bentuole in fratres operamur. Per orationem omnia quibus per internam compunctionem nostro conditori conjungimur. Per, ieiunium, omnia quibus nos a contagione vitiorũ & illecebris sęculi obseruamus: vt libera mente & casto corpore semp dilectione dei & proximi valeamus inhærere. Hi sunt tres menses operariorum templi. Quia enim mensis plenitudinis dierum lunaris circuli perficitur: ꝛc per illum plenitudo virtutis ostenditur in qua mens fidelium a domino quotidiano illustratione quasi luna a sole respicitur. e ¶Operarios. Hi operatores erant proselyti. horum magistri de iudæis: qua non fecit quemq; seruire de israel.

☞Adoniram erat

NICO. DE LYRA

c☞ multitudinem operariorum vt patebit ex sequentibus: qualis non fuit tempore dauid. & hoc notat cum dicitur: Propter hellam imminentia. Cætera patent. a ¶Cum ergo audiuit. Hic consequenter petitio salomonis conceditur. & patet littera vsq; ibi. b ¶In lignis cedrinis & abiegnis. id est de genere abietis quæ est arbor alta & recta & leuis & odorifera nocens animalibus venenosis: vt dicit Isido. & scribitur abiegnis aliquando per g: aliquando sine g, communius tamen cum g. In hebræo habetur: Et in lignis buxinis: vbi translatio nostra habet abiegnus. c ¶Seruí mei deponẽt ea de libano. id est de silua sic nominata. d ¶Et ego componam ea. per subditos meos: quia rex nõ ponebat manum ad talia. e ¶In ratibus in mari. id est in nauibus. Dicit tamen hic Rab. Sa. ꝙ rates hic dicuntur plura ligna simul iuncta quæ per homines desuper stantes per aquam reducuntur de loco ad locum. Sed licet hoc vt frequenter fiat in fluminibus vbi per cursum aquæ portantur: & per homines desup stantes hinc inde diriguntur, sed in mari quod est procellosum & vbi homines vadunt: non ventorum impetum non videtur hoc posse fieri. f ¶Præbebisq;. Hic conficitur pactum & fœdus inter duos reges ne possibile. quenter pactum & fœdus inter duos reges dispositur: videlicet de recompensatione victualibus pro lignis & labore. & hoc est quod dixit hiram: Præbebisq; necessaria mihi &c. quod salomon libenter concedit. vnde subditur: Salomon autem præbebat hiram viginti milia choros tritici in cibum domui &c. & subditur de fœdere inter eos cum dicitur: g ¶Et percusserunt ambo fœdus. scilicet amicitiæ & societatis. h ¶Elegitq; rex salomõ opera. &c. Hic ꝓnr numerus operariorũ describit cũ dr: i ¶Et erat indictio, id est summa triginta milia virorũ. q sic dispenbant ꝙ de cẽ milia ꝑ vnũ mẽsem operabant in libano: & ꝓstrea alia decẽ milia mẽse sexto: & alia decẽ milia in tertio: & sic duob⁹ mẽsib⁹ manebãt in domib⁹ suis, vt haberẽt aliquam quietẽ & essent cũ vxoribus & familijs, ꝑpriis opibus intẽdentes: ꝑter aũt istos quo scindebant ligna erant alij ad portandũ onera & cædendum lapides in montib⁹

c☞ des in montib⁹. & hoc est qđ dr: a ¶Fuerunt itaq; salomoni &c. n. Paral. n. numerant isti simul. & ibidem dicitur: Et inuenti sunt. cl. milia: & intantum ascendunt isti duo numeri simul iuncti. b ¶Absq; præ. qui præerant sin. ope, ne fierent negligentes. c ¶Numero trium &c. n. Paral. n. d. dicitur. Tria autẽ milia & sexcẽtos præpositos operum populi. Dicendum ꝙ hic enumerantur præpositi qui erant super operarios immediate videndo qualiter opera bantur: & illi fuerũt tria milia &. ccc. Trecenti aũt q excedũt hunc numerum: non erant immediate super operarios: sed reddebatur eis ratio ab illis qui immediate præerant: & exprimunt in. n. Paral. ga qđ omittitur in vno loco, in alio exprimitur. d ¶Præcepitq; rex &c. lapi. gran, hebræi dicunt: põderosos. tales em lapides sunt apti ꝑ fundamẽto. e ¶Porro biblij &c. nomẽ est hoim sic vocatorum a ciuitate biblis: vt dicunt expositores nostri. In hebræo habetur guebelin: & est nomẽ plurale hominum sic vocatorum a ciuitate Guebel: vt dicit Ra. Sa. & potest esse ꝙ illa ciuitas fuit binomia: & similiter gẽs illa: & erat de regno hiram.

a ¶Adonirã erat &c. Dñs meus excelsus. Hic est xps: qui operis tẽpli ꝓponit vt ordinet qbus mẽsibus singuli ad operandũ exeant: qbus denuo ad curandũ suã domũ redeãt: cũ ꝓdicatorum ædificatione ꝓdicãdo: vel alia pietatis officia ꝓstãdo: & qñ ad consuetã familiarius informat, vt discernãt qñ oporteat ecclesiam scientiã suã examinãdã quasi ad propriã domũ inspiciẽdã reuerti: vt orationibus & ieunijs supno inspectore & visitatore digna fiat. b ¶Fue. itaq; sa. &c. Nec pręterit deus q. lxx. &. lxxx. milia portantiũ onera & latomos: cum ꝓpositis suis non fuerunt israelitę: sed ꝓselyti. i. aduenæ q morabant inter eos. vñ in Paral. Numerauit salomõ oẽs viros, ꝓselytos: & inuenti sunt. cliii. milia & sexcenti. Fecitq; eos, vt eunderũ q. lxx. milia portantiũ onera & latomos: qui erant ꝓselytus autem vocabantur græce: qui ex alijs nationibus in consortiũ ꝑpli dei recepti ꝓficiscebãtur. Senarius em in quo mundi completus est, ꝙ ergo operarij domus dñi de israel, xxx. milia qui ad ꝓficiendas cedros de libano missi sunt. De ꝓselytis: hi lapidũ cæsores. De gentibus hirã & serui eius q cũ seruis salomonis ligna cædebant: Oẽ igit hoium genus per quos ædificãda erat eccl̃ia, in ædificatione tẽpli ꝓcessit. Iudæi em ꝓ ꝓselytis & gẽtiles ad veritatẽ ꝙerti vnam ecclesiam recte viuẽdo & docẽdo conuertunt. Oparij septuaginta milia & octo milia. Septuaginta. i. ꝓpter sabbatismum aiarũ. septimus em dies sabbatismi est qeti ꝓfectus. Octoginta propter spem resurrectionis q octaua die. i. post sabbatum in dño ꝓcessit: & in nobis octaua die & simul octaua ætate futura sperant. Notãdũ aũt ꝙ pars i mõte lapides cædebant: pars onera portabant. Diuersa enim sunt dona spũs: & qdã maiorẽ docẽdi, & ꝑteruos arguẽdi cõtaris præconia sequentis æui doctoribus ministrant: vt abiectis verbis, factis, cogitationibusq; superuacuis ad portandũ onus ecclesiæ digni fiant. k ¶Porro biblij præparauerunt ligna. Ra. Be. Biblos est ciuitas phœnicis: de qua Ezechiel: Senex biblij & prudentes eius &c. Pro quo in hebræo habetur † gohel vel gebal: quod interpretatur, diffiniens vel discriminans. Qui em corda hominum ad ædificium spirituale quod ex virtutib⁹ animæ construitur parant: sic auditores suos fidem & opera iusticię habere vel docere sufficiunt: si prius sacris paginis edocti quæ fides sit tenenda, quo virtutum calle eundum certa diffinitione veritatis didicerunt: frustra sibi officium doctoris vsurpat: qui discretionem fidei ignorat. Nec sanctuarium domino, sed ruinã sibi ædificat qui docere præsumit quod ipse non didicit. l ¶Ad ædificandum domum. Post fundamentum de talibus compositum, ædificanda est domus præparatis lignis & lapidib⁹, & ordine collatis: q̃ de situ vel abstracti sunt. ga post prima fidei rudimenta, post, collata in nobis iuxta exemplum sublimium virorum fundamenta humilitatis: addendus est in altũ paries bonorum operum: & quasi superpositis, sibi inuicem ordinib⁹ lapidum proficiendum de virtute in virtutem.

NICO. DE LYRA

a ¶Adonirã erat &c. Dñs meus excelsus. Hic est xps: qui operis tẽpli ꝓponit vt ordinet qbus mẽsibus singuli ad operandũ exeant: qbus denuo ad curandũ suã domũ redeãt: cũ ꝓdicatorum ædificatione ꝓdicãdo: vel alia pietatis officia ꝓstãdo: & qñ ad consuetã familiarius informat, vt discernãt qñ oporteat ecclesiam scientiã suã examinãdã quasi ad propriã domũ inspiciẽdã reuerti: vt orationibus & ieunijs supno inspectore & visitatore digna fiat. b ¶Fue. itaq; sa. &c. Nec pręterit deus q. lxx. &. lxxx. milia portantiũ onera & latomos: cum ꝓpositis suis non fuerunt israelitę: sed ꝓselyti. i. aduenæ q morabant inter eos. vñ in Paral. Numerauit salomõ oẽs viros, ꝓselytos: & inuenti sunt. cliii. milia & sexcenti. Fecitq; eos, vt eunderũ q. l

Actū est igit̄. Be.Ra. Fit cōmemoratio Ca.VI.
egressionis de ægypto qñ tabernaculū cœpit ędifica
ri: vt sciaf quot anni inter ædificationē vtriusq; do
mus trāsierut & sacrm spiritale sciaf iesse sūmæ tpis.
Quater em̄ cētēti & viceni q̄dringētos octoginta sa
ciaf: qttuor euāgelicæ pfectioni pueniūt
qa qttuor euāgelistæ sūt. Cētū.xx. doctri
næ legis: ꝓpter totidē annos legislatoris
in quo etiā numero virorū spūs sūm̄ pri
mitiua susc̄epit eccl̄ia: oñdēs qa q̄ lege le
gitime vtunf.i. q̄ in ea xp̄i grām cognos
cētes amplectunf, ispūs eius grā replenf
q̄si i charitate ei⁹ agnoscūt amplius. Per
tabernaculū qd̄ fecit moyses & filij isr̄l i
deserto: significaf synagoga. Per templū
vo qd̄ salomon & filij isr̄l eū .pselytis &
gētilib⁹ pstruxit: gētiū eccl̄ia. Permansit
aūt cult⁹ & religio tabernaculi annos q̄
dringētos. lxxx. & sic tēplū ædificari cœ
pit. Quia scriptura ve.te. tāta pfectiōe redūdat: vt q̄ eā bñ intelli
gat, cuncta in se no.te. mysteria ꝓtineat. Plures q̄q; pres ve.te. tam
pfecte vixerūt: vt aplis & aplicis viris in nullo putenf esse mino
res. Permālit aūt tabernaculū vsq; ad pstructionē tēpli p annos
q̄dringētos. lxx. id est. cxx. p q̄ttuor multiplicatos: qa ex tpe dat̄
legis vsq; ad incarnationē xp̄i, nō defuere viri q in lege euāgelica
p opa pfectionē mēte & ope seruarēt: nec scripturā q̄ grām no
te. intimaret in veteri. b ¶ Anno quar. Quarto anno regis sa
lomonis cœpit ædificari dom⁹: qa post expletā xp̄i incarnatiōis
dispēsationē i q̄ttuor euāgelijs scriptā, missio spūsc̄tō eccl̄iæ ſtruc
tura cœpit. c ¶ Mēse zio ipse est mē. se. Q. mēse sc̄do, ad elec
tionē gentiū respicit: q̄ sc̄do post isr̄l ædificare cœpit. Vñ & se
cūdus mēsis in lege ꝓcessus est ad faciēdū pascha his q̄ immundi
in anima vel in via, pcul in primo mēse facere nō poterant. Vbi
nos designati sum⁹: q̄ imūdi sup mortē aiæ nr̄æ & adhuc, pcul
a pplo dei: nō potuim⁹ primū facere qd̄ i carne agni fiebat & sā
guine. Celebram⁹ aūt hodie sc̄d̄m pascha: qd̄ fit i corpore & san
guine redēptoris, maio. s. Aprilis em̄ q̄ pascha celebraf primus
est apud hebræos i mēsib⁹ anni. Vñ patet qa mox pacto pascha
cœpit ædificare domū dñi: & ꝓsecratus mystica solēnitate ppls
misit manus ad mysticū opus. d ¶ Edifica. cœ. do. Be. Vbi edi
ficatū fit tēplū in Paral⁹. manifestaf sic. Et cœpit salomō ædifica
re domū in hierl̄m in mōte moria: q̄ demonstratus fuerat dauid
pr̄i eius in loco quē parauerat dauid in area ornā hiebusæi. Edi
ficaf ergo dom⁹ dñi in visione pacis: qa dilatata p orbē eccl̄ia in
vna fide & veritatis societate ꝓsistit. Sub fcissura em̄ mēsiū deus
nō est: sed factus est in pace locus eius. Edificaf in monte. i. xp̄o.
de q̄ dr̄: Et erit i nouissimis diebus ꝓparatus mons domus domi
ni in vertice mōtū. & alibi: Nō pōt absc̄ōdi ciuitas supra mōtē
posita. Ipse est em̄ mons montiū: q̄ de terra ꝑm carnē ortus oīm
terrenorū potētiā & sc̄itatem culmie dignitatis trāsc̄ēdit. In hoc
ciuitas vel domus dñi cōstructa est: qa si nō in illo radicem figat
spes & fides nr̄a: nulla est. Qui recte mons moria .i. visionis dr̄:
qa quos ad æternā claritatis visionē ꝓseruat: in hac vita laborā
tes videre & adiuuare dignatur. Ipse est em̄ locus in quo obtulit
abraā filiū suum dñō: & ꝓ deuotiōe obedīētiæ ab illo videri me
ruit vñ nomē accepit, Deniq; vbi dñs ait: Tolle filiū tuū quē di
ligis isaac: & vade in terrā quā mō. &c. i hebræo hr̄: terra moria.
Et qa immolatio isaac typus dñicæ passionis fuit, recte in loco
eode tēplū ædificaf: qa p fidē & mysteria dñicæ passionis eccl̄ia
dedicata crescit in templum sc̄tm̄ in dño. Qui demonstrat⁹ fue
rat dauid pr̄i eius. Ostensus em̄ erat dauid sicut cæteris prophe
tis venturus in carne dñs: qui vocata de gentibus eccl̄iam per
ipsam incarnationē ablueret a pc̄tis: & cōsecraret infidelem do
mum sibi. In area ornā hiebusei. Area eccl̄iam significat. vnde
Et permundabit aream suam. Ornā vo. i. illuminatus. natiōe hie
busæus: gētiles significat illustrandos a domino. & in filios eccle
siæ immutandos. Vnde: Fuistis aliquādo tenebræ: nūc a. l. in. d.
Hiebus q̄ &

a Actum est igit̄ Cap. VI. a quadringētesimo & octo
gesimo anno egressionis filiorū isr̄l de terra ægy
pti i anno quarto, mēse zio: ipse est b mensis secūdus regis salomonis sup d isr̄l: ædificare cœpit domum dño
Domus autem quam ædificabat e

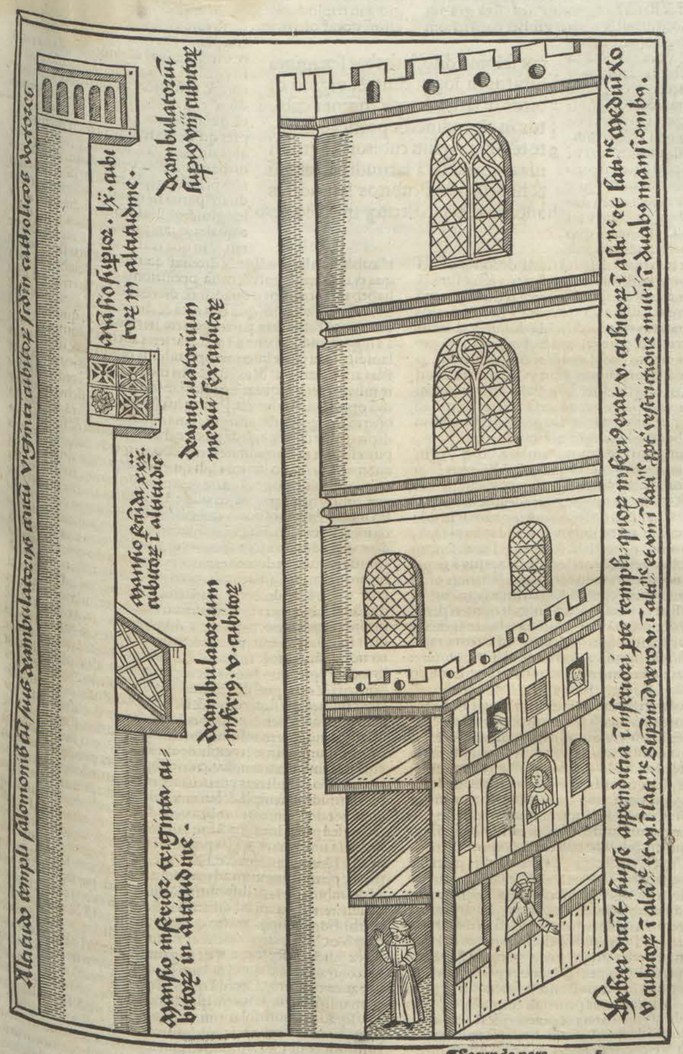
Primus	sc̄d's	tertius	Primus	sc̄d's	tertius
ordo	ordo	ordo	ordo	ordo	ordo
Moyses	xl.	Exo.xvj.	Iosue	xl.	Iudi.iij.
Othoniel	xl.	Iudi.iij.	Aioth.	lxxx.	Iudi.iij.
Delbora	xl.	Iudi.v.	Gedeon	xl.	Iudi.viij.
Abimelech	iij.	Iudi ix.	Thola	xxiij.	Iudi.x.
Iair	xxij.	Iudi.x.	Sine iudice	xvij.	Iudi xij.
Iepte	vj.	Iudi.xij.	Abessan	vij.	Iudi.xij.
Ahialon	x.	Iudi xij.	Abdon	viij.	j.Reg.iij.
Sanson	xx.	Iudi.xvj.	Heli	xl.	Act.xiij.
Samuel	xl.	Act.xiij.	Saul	xl.	iij.Reg.vj.
Dauid	xl.	iij.Reg.ij.	Salomon	xl.	loca scrā
Rectores	nūer⁹ annoꝝ pturæ		Rectores	nūer⁹ annoꝝ pturæ.	

c ¶ Domus aūt. Hic ꝓ̄n describiť forma ædificij. Et qa hoc in tricate describiť: & idē pluries repetiť: & aliqua hic omittuntur ꝙ.ij. Paral⁹. supplenť: ꝓpter qd̄ ſra difficilius intelligiť: ideo hic aliqua ordinate præmitto de forma templi: vt intellectus ſræ facilius possit ꝓ

Moraliter. a ¶ Factū est igitur. Hic agiť de dei dom⁹ ædificatione ꝓpter quā significaf ædificatio eccl̄iæ q̄ a vero salomone xpo. ædificata est virtutib⁹ fidei doctrina & scris. Quātū ad primum describiť mēsura dom⁹ ꝑm lōgitudinē eius, latitudinē & altitudinē vsq; ad primū tabulatū. Per longitudinē significaf virtus longanimitatis & pseuerātiæ. Per latitudinē diffusio pietatis & misericordiæ. Per altitudinē ꝓplatio cœlestis patriæ ꝑm illud Phil⁹. iij. d. Nr̄a aūt ꝙuersatio in cœlis est. In tota vo dom⁹ altitudine erant tres mānsiones: vna sup aliā. Per interiorē significatur ꝓplatio cōis hoim devotoꝝ. Per mediā ꝓplatio ꝓphetarum: q̄ tm̄ fuit p imaginarias visiones. Per supiorē vo ꝓplatio ꝓphetalis, quæ est sine talibus imaginibus & figuris. sicut dr̄ de prophēta dauid in princ. gloſ⁹ libri psalmoꝝ. Per latera vo tēpli q̄ fuerūt quttuor: oriētale, occidētale, aquilonare, meridionale designant quattuor virtutes cardinales: de qbus dr̄ Apoca. xxj. c. Et ciuitas erat in quadro posita. Sicut em̄ eccl̄ia hic p tēplū intelligitur: sic ibi p ciuitatē significaf. Quātū aūt ad sc̄d̄m. s. facra nouæ legis sciendū ꝙ tēplū salomonis habuit, tres ptes. s. porticū, sanctū & sc̄tm̄ sanctoꝝ. Per porticum vbi erat introitus, significaf baptismus q̄ est tanua sacroꝝ. Per mēsam vo ꝓpitiationis q̄ erat in ꝙ parte tēpli q̄ dicebatur sc̄tum: significaf eucharistiæ sacrm in q̄ fidelibus ꝓponiť panis vitæ. Et p q̄nq; cādelabra q̄ ibidē erāt, vt dr̄ ca. seq. significanť alia q̄nq; sacra. q̄ cādelabra dicunť ex hoc ꝙ in oibus sacris devote acceptis gra q̄ virtutē habet illuminata uam ꝓsert. Quantū ad tertū. s. doctrinā fidei xp̄i significabat p illa q̄ erāt intra sc̄tm̄ sc̄oꝝ. vbi erat arca testamēti q̄ erat vnica, & sic signat vnitatē essentiæ diuinæ. Per illa vo q̄ erāt intra arcā significaf trinitas pſonarū: qa p virgā q̄ signat potentia signatur pſona patris cui attribuiť potentia. Per tabulas q̄ signant sapiam, pſona filij: cuius attributū est sapia. Per mānā dulcedo pſona spūsc̄ti: cuius est bonitas attributum. Per hoc aūt ꝙ arca erat clausa: significaf ꝙ rōnes hoim q̄ facta sunt vel fient in diuina scia claudunť: de qb⁹ est creatio, incarnatio, resurrectio mortuoꝝ, redditio pœnaꝝ & ꝓmioꝝ: & cætera ad fidē eccl̄iæ ꝓtinentia. Per duos aūt cherubin q̄ plenitudo sciæ interpretanť, eccl̄iastici ꝓlati & ministri q̄ib⁹ requiriť scia significanť & ipsi sunt dispensatores & ministri q̄dictoꝝ. Nam inducere debent suos subditos ad virtutes & eis ministrare sacra & eos docere de fide catholica. Per binariū aūt cherubin significaf charitas: q̄ potissime relucere debet in ꝓlatis eccl̄iæ & ministris.

Diuisio.

Actū est igit̄. Descripta materiæ ꝓparatiō. Ca.VI. hic ꝓ̄n agiť de domoꝝ ædificatōe. Et primo ipsius domus dñi: secundo regali palatij. ca. vij. Prima in duas: quia primo ponit̄ inchoationis tp̄s. sc̄do ædificij modus, ibi: Domus autem. Circa primum dicitur. a ¶ Factum est igitur qua. & octo. an. egress. filiorū israel deter. ægypti, ita ꝙ annus egressionis in hoc numero includiť. b ¶ In anno quarto, scilicet regni salomonis. & hic annus quartus non

¶ Secunda pars.

E Vr Hiebus ꝙ & hierſm ꝙculcata interꝑtaf hierſm viſio pacis. i qua
dū ornā gēlis regnat hiebus dr̄. Cū dauid in ea locū holocausti
emit: & ſalomō ædificat tēplū dñi hierſm vocaf: ga gēlitas di
uini cult⁹ neſcia ꝙculcaf & illudiſ a dęmonib⁹: ſed cū ea gra ꝓdi
toris reſpexit: pacis i ſe locū iuenit & nomē. vñ: Bti pacifici: qm
Mat. 5. a. filij dei vocabunf. Cū ergo oman in hac
ciuitate regnaret hieb⁹ vocabaf. Sed cū
locū areæ cū bob⁹ & tribulis dauid regi
vēderet: nomē hierſm acceꝑit: ga ꝓſites
in ſua obſtinatia gēlitas cōculcabaf cū ſi
vilis & abiecta a malignis ſpiritib⁹. Por
to cū oia vendere & ẏo regi offerre didi
cit: nō vltra ꝙculcari a dæmonib⁹ vel vi
tijs potuit: ſed internæ pacis quā cū con
ditore ſuo haberet cōpos effecta eſt. Quæ
ꝓparauerat dauid &c. Parauerat em da
uid pſallēdo: parauerūt alij ꝓphetæ vari
cinādo locū dño vero. ſ. ſalomoni i quo
domū ædificaret: ga corda auditorū tide
inſtituerūt: monētes vt incarnatū dei filiū fideli deuotione ſuſci
Ioh. 4. c. perēt. vñ: Leuate oculos vr̄os & videte regiões: qa albæ ſunt iā
ad meſſem. & q metit mercedē accipit: & cōgregat fructū in vitā
æternā: vt q ſeminat ſimul gaudeat, & q metit. Q. Leuate oculos
vr̄os & videte locū q paratus eſt ad ædificādā domū: & q ædifi
cat docēdo, mercedē accipit: & ꝙgregat lapides ꝓciosos i vitā ęter
nā. vt & q parat locū ædificio ſimul gaudeat: & q ædificat. i. ꝓ
pheta vēturū ꝙdicēs: & apl's prædicans dñm veniētē, vna ſimul
merce potiaf. a ¶ In longitudine. Lōgitudo domus lōgani
mitatē eccliæ ſignificat: qua patienter aduerſa tolerat donec ad
patriā pueniaf. Hæc eſt. lx. cubi. qa ſenarius pfectionē bonorum
operū ſignificat: qa debem⁹ ꝓlōganimitate ita aduerſa tolerare,
vt ꝓ bona opa, ꝓmiſſam patriā mereamur intrare. b ¶ Vigiti
cu. Propter geminā charitatis diſtantiā qua deū diligimus & ꝓ
ximū. c ¶ In la. Latitudo charitatem ſignificat q̄ dilatato ſinu
mētis amicos in deo, & inimicos diligit, ꝓpter deū: donec ad pa
cē ꝙuerſis, vel fundit⁹ extinctis, cum ſolis amicis gaudeat in dño
2. Pa. 3. a. ¶ Be. Notādū ga. xxx. cubiti altitudinis nō vſq; ad tectum tēpli,
F ſed vſq; ad cœnaculū inferi⁹ ꝓtingebāt. Apte em i Paral'. ſcriptū
eſt: ꝙ altitudo. cxx. cubitorū erat: de cui⁹ rei ſacris aptius i ſequē
ti tractabitur, vbi ad mediū cœnaculū & tertium lectionis ordo
puenerit. d ¶ Triginta cu. Propter fidem trinitatis: in cui⁹ vi
ſione cuncta deſideria ſpei nr̄æ ſuſpēdanf. Singuli numeri per. x.
multiplicaf: qa p fidē & cuſtodiā legis patiēna ſalubriter exerce
tur: charitas viriliter arꝺeſcit: & ſpes ſublimiter ad æterna rapi
tur. e ¶ In altitu. Altitudo ſignificat ſpem tribulationis futur̄:
Pſ. 26. d pro qua proſpera vel aduerſa contemnit: donec videat bona do
2. Pa. 3. a. mini in terra viuentiū. f ¶ Porticus erat &c. De hac in Paral'.
ita ſcriptū eſt: Porticū ẏo añ frontē tēdebaf in longū iuxta mē
ſurā latitudinis cubitoꝝ. xx. Pater ḡ qa porticus iſta ad orientalē
tēpli partē facta eſt. Tēplū em verſum ad orientem erat ſicut & ta
bernaculū: habebatq; oſtium ab oriēte ẏra oſtium templi iuxta
Ioſephus Ioſephum: ita vt ſol æquinoctialis oriens directus radios; lineis
poſtia tria portic⁹. ſ. tēpli, & oraculi arcā teſtamēti perſunderet.
¶ Tēplum eccleſiā figurat. porticus q ante tēplū prior lumen ſo
lis recipiebat: illā eccliæ partē ḡ dñi incarnatione ꝓceſſit, in qua
patriarchæ & ꝓphetæ orientē iuſtitiæ ſolē primi ſuſceꝑerūt: &
naſceri dñō i carne viuēdo, ꝙdicādo naſcendo, & moriēdo teſti
monū prohibuerūt. g ¶ Vigiti cu. lō, ga antiq iuſti i paſcięta
a longanimitate expectabāt: qñ icarnatus dñs euāgelij gratiam
afferret: ꝓmiſſiones ſuas a longe aſpicięres & ſalutāres. Equabat
ergo porticus lōgitudine ſua latitudinē tēpli: qa p lōganimitatē
mentis deſiderabāt venire ad dilatationem eccleſiæ in charitate
dei quę eſt in chriſto ieſu. ¶ Porticus habebat. x. cubitos in latitu
dine: qa tales & ſi nondū verba vel myſteria euangelij ḡ erāt per
chriſtū tradēda recæperunt: ḡ cæpta tñ decalogi ꝓfecta dilectiōe
dilatari cordis ſeruauerunt. In prima fronte porticus fuere primi
iuſti, abel. ſ. & enoch. In intimo eius penetrali & quaſi prope mu
rum templi ꝑcurſor dñi, ſymeō: anna & cæteri: q & ſi natiuitatē
eius videre meruerunt: tñ doctrinā eius audire & ſacramēta per
cipere nequiuerūt. h ¶ Feneſtras. Sctōs doctores quib⁹ mente
excedentibus deo arcana cœleſtium ſpecialius videre cōceditur.
Qui dū ḡ in occulto vidēt publice pādūt: quaſi ſuſcæpto lumine
ſolis ſe-

NICO.DE LYRA

cilius poſſit capi. Sciēdū igit ꝙ tēplum erat ḡdā domus ma
gna cui⁹ lōgitudo, ptēdebaf ab oriente in occidētē: & latitudo a
meredie in aglonē: ſicut & tabernaculū qđ fecit moyſes habebat
aūt hæc

aūt hæc dom⁹. lx. cubitos in lōgitudine. & xl. in latitudine intra
parietes. & c. & xx. in altitudine: vt hr̄. n. Para. iſ. & ideo erat fa
cta ad modū turris q̄dratæ: cui⁹ duo latera ſibi oppoſita ſunt lō
giora in triplo duob⁹ aliꝭ ſibi oppoſitis, ꝓpter qđ hæc domus pla
aliq̄n vocaf turris, ꝓut dictū fuit Geñ xxxv. Tectū ẏo deſuper
erat planū ſm modū domorū paleſtinæ.
& vltra planicię aſcendebat ḡdā clauſura
in circuitu ꝓ modū ꝓpugnaculoꝝ: ad de
corē & defenſionē. In altitudie vero hui⁹
dom⁹ erāt tres māſiões. iferior propter ter
rā ḡ erat deputata ad cultū duūm: ꝓ
pter qđ & illa ſcriptura facit mētionē ꝓ
aliꝭ aūt duabus. ſ. media & ſuꝑma cuſto
diebanf vtēſilia. veſtes miniſtroꝝ & cæ
tera p̄cioſa, ꝓ tēplo neceſſaria: & iō de illis
duab⁹ parua fit mentio. Inferior aūt ſm
longitudinē diuidebaf in duas partes in
æquales: quaꝝ prima ḡ erat a parte orię
tali & in qua erat introitus tēpli habebat
xl. cubitos in lōgitudine: & dicebaf domus exterior hiue ſtm: in
qua erat altare incenſi & mēſa, ꝓpoſitionis & cādelabra. alia aūt
habebat. xx. cubitos ꝓ quadrū: & dicebaf dom⁹ iterior vel ſcīa
ſctōꝝ: ſiue oraculū: in qua erāt arca & cherubin & ꝓpitiatorū: &
diuidebanf iſtæ duæ partes pariete itermedio in quo erat oſtiū
ad ingrediendū de vna ad aliā. Parietes aūt hui⁹ domus erant de
lapidib⁹: & a parte interiori opti tabulis cedrinis: & ſup tabulas
illas aureis laminis & tectū ei⁹ vbi incipiebat māſio media a par
te inferiori erat laqueatū: gallice lābroiſſe: tabulis cedrinis ſimile
mō optis laminis aureis. Pauimētū vo fuit de pulcho marmore
operto deſup tabulis abiegnis ſm trāſlationē noſtrā. Hebræi ẏo
dicūt q illæ tabulę erāt de buxo: qđ ē lignū durū & forte, ne cito
putrefierent ex humiditate terræ, & operte erāt deſuper lamineis
aureis: ita q māſio iferior tēpli quæ erat deputata diuino cultui
erat cooperta auro ex oi parte. Altitudo vo huius māſionis erat
xxx. cubi. vbi q a pauimēto vſq; ad primū ſolarium: q erat mē
ſio media ſm expoſitores catholicos: ſm hebræos vo dom⁹ in
terior ḡ vocaf ſanctūſanctorū, habebat tm. xx. cubitos in altitu
dine vſq; ad primū ſolarium: ita q altitudo eius erat breuior. x.
cubitis altitudine domus exteriorꝭ. Exterius vo erāt tria deam
bulatoria in circuitu templi correſpondentia tribus manſionib⁹
ꝺictis: ḡ erāt ad decorem & ad templi defenſionē ad modū ꝓpu
gnaculorū. Hebræi vo dicūt q non erāt deambulatoria: ſed tres
ordines appenditiorū quæ erāt domunculæ circa tēplum. & ide
dicit Ioſephus: q erāt pro habitatione miniſtroꝝ. ivn de frequen
ter nominatur hic & in Ezech. & Paral'. i. domus laterales ſm he
bræos propter quod non erāt in parte orientali tēpli: qa ibi erat
porticus & erat quæliber altitudo. v. cubitorum: ita q̄ iferiores
erant immediate ſuper terrā: & ſic illi tres ordines iuxta altitudi
nem muri aſcendebāt per. xv. cubitos & in. xv. cubitis ſuperio
bus de altitudine manſionis inferioris remanentibus erant fene
ſtræ ad illuminationē templi. de altitudine vero ſanctūſanctoꝝ
ſm hoc remanebāt tantū. v. cubitiſ ſupertores pro feneſtris. In in
troitu vero templi erat porticus. xx. cubitorum longi. ſm menſu
ram latitudinis templi, & latitu. x. cubi. quia tantum prorrēdeba
tur ante templi introitum. Iſta vero domus nō poteſt figurari in
plano: ſed poſui hic figurā fundamēti: & per ea quæ dicta ſunt poſ
ſunt alia imaginari. ¶ His præmiſſis accedamus ad litteram ſuꝑ
nendā. Domus autem &c. Hic deſcribitur forma & dom⁹ ædi
ficn. & primo quantum ad templum & porticum. ſcḋo quātum
ad deambulatoria & diſpoſitionē interiorem parietū, ibi: Et ædi
ficauit. tertio quātū ad diſtinctionē domus exterioris & interio
ris, ibi: Edificauitq;. quarto quātum ad introitū & atriū, ibi: Fe
citq; &c. Circa primū deſcribit mēſura tēpli & portici. & pater
ſra ex ꝺictis vſq; ibi: a ¶ Et triginta cubitos i alti. Hoc vide
tur contradicere ei quod dictum eſt: ꝙ templum in altitudine ha
bebat. cxx. cubitos. Dicēdū ꝙ hic accipiſ altitudo templi, quātū
ad manſionem inferiorem quæ habebat. xxx. cubitos a pauimē
to vſq; ad primum ſolarium: vt prædictum eſt: & ſuper illā man
ſionē erat alia media. xxx cubitorum: & ſuper illam tertia. lx. cu
bitorum: & ſic tota altitudo templi habebat. cxx. cubitos ꝓpter
habetur. ñ. Paral'. iñ. Conſequenter oſtendit diſpoſitionem fene
ſtrarū, ibi: b ¶ Fecitq; in tēplo feneſtras obliquas. Hic acce
ꝑiuntur feneſtræ pro aperturis muri ad recipiendū lumen. quæ
erant ſtrictiores in exteriori ſuperficie muri & latiores in interio
ri: vt lumen tranſiens magis diffunderetur intra domum: & ſic
linea trāſiens ab exteriori ſuperficie ad interiorem nō veniebat
directe ad angelum rectū: ſed oblique ad angelū obtuſum: ſicut
apparet in feneſtris eccleſiaꝝ & ædificiorū quorū muri ſūt ſpiſſi.

¶ Et ædifica-

A Vr ſolis feneſtræ ciꝺta tēpli penetralia replēt. vñ obliq̄. i. intus latio
res fuiſſe phibenf: qa q iubar ſuṗne ꝓtēplatiōis vel ad momētū
ꝓcipitmoꝝ finū cordis ampli⁹ caſtigādo ꝺilatat: & ad maiora ca
Mat. 4. a pienda ſolerti exercitatiōe ꝓparat. a ¶ Et ædifi. &c. Hæc tabu
lata in euāgelio vbi dñs rētaf a diabolo, pinnacula tēpli vocāf.
lacobū q̄ frater dñi in pinnaculū tēpli
vñ ad pſm ꝓcionareſ leuatū eē legimus
Vrſū aūt mos fuerit do⁹ oriḋ? vt i tabu
laris ſedētes ad turbā inferi⁹ loquerentur
nuſq; legimus. Hæc ḡ tria tabulata totiꝰ
ḋ fidelīū gradus ꝓiugatorū. ſ. ꝓtinētium
& virginū ſignāt: diſtinctos altitudine ꝓ
feſſionis, ſed ſocietate fidei & ẏtatis oēs
ad domū dñi ꝓtinētes: & fixa mēte inhæ
rētes. Suṗmū ḡ tabulatum cæteris angu
ſtius, mediū ſuṗmo lati⁹ ifimo anguſti⁹
Quia altior, ꝓfeſſio virtutis altiorē debet
tenere vitā viuēdi. Qui em abrenūciato
ꝓiugio virginitatē dño conſecrāt: mores
Ro. 13. a. oportet ẏginitate ꝓdignos oñdāt: abſti
Gal. v. d. nētes ab otioſis ẏbis: ira, rixa, detractiōe.
habitu ꝓpudico, comeſſatiōib⁹, potatio
nib⁹ & ſimōi: vigiliis, ſctis oṙonibus, le
ctionib⁹, clemoſynis & hmōi vacēt: vt q
Mat. 22. c futuræ vitæ ſtatū in ꝓſeṗtiōe tenēt: in q
nō nubēt nec; nubent, ſed ſunt ſicut an
geli in cœlo. Hui⁹ ḋcę ſtatū quātū morta
Ibi. 19. c. lib⁹ poſſibile eſt, in p̄nti ſtudeāt imitari.
Inſtimū ẏo amplioris eſt latitudinis: qa nō ḋr̄ ꝓiugatis: vēde oīa
habes & da paupib⁹: ſed ſtvis ad vitā igredi, ſerua mādata: nō
occides: nō adulterabis &c. Mediū locū tenēt ꝓtinētes: quātū vir
ginib⁹ inferiores: tm ꝓiugatis altiores: q̄rū portio gl'oſa ædifica
Ibid. 6. a. a. v. &c. Quoꝝ maximā partē vxores religiſſe cōpleu⁹ ſcīi ſtepha
ni refert hiſtoria: vbi fœminas eadē religiōe pollētes nō ꝓiuges
ſed viduas eoꝝ appellat. b ¶ Latera. i. lāturiculas: ne qs inde faci
4. Re. 1. a lead iteriora decideret: qđ ochoziæ regi in ſamaria ꝓtigiſſe legi
mus: hæc quotidiana druinæ ꝓtectiōis erga nos munimina deſi
Pſ. 33. b gnāt. Vñ: Immittit angelū dñs in circuitu t. e. &c. Aſcendit inqt
tabulatis ſedētes: q ad circūſtātē iſeri⁹ ꝑſm ꝓcionabāt. vñ dñs:
Mat. 10. c Predicate ſup tecta. Et ſalomō: Meli⁹ eſt ſedere in angulo doma
Pro. 21. b tis: doma græce, tectū latine. c ¶ Trabes. Be. Dom⁹ ḡ tabulata
ſunt ſuṗ ſe poſita. Et ſic ſuṗ illa tabulata poterant hoies
ſuṗ tectum ſtare. Et ſalomō: Meli⁹ eſt ſedere in angulo doma
tis: doma græce, tectū latine. c ¶ Trabes. Be. Dom⁹ ḡ tabulata
ſunt ſuṗ ſe poſita. Et ſic ſuṗ illa tabulata poterant hoies
deābulare: & iō dicebāt deābulatoria: &
i ꝑte exteriori erat ḡdā clauſura, ꝓcedens
in altū ne ambulātes caderent. Et ambu
latoria iſta erant inæqlis latitudinis qđ
duplr̄ poterat fieri. Vno mō q trabes ſu
periores eſſent lōgiores medijs vno cubi
to: & ſiſr̄ mediæ iferioṙib⁹ ſicut aliq̄ di
cūt. Alij aūt dicūt & meli⁹ vt vr̄ ꝙ eius
trabes ea portātes eēnt æqlis lōgitudinis:
tñ mur⁹ tēpli a parte exteriori erat reſtri
ctꝰ vno cubito plus in ſcḋo deambulato
rio q̄; i prio & iiſr̄ i tertio q̄; in ſcḋo: & ſic
deābulatorijs primū hēbat q̄nq; cubitos
latitudis: mediū vo ſex: & ſuṗmū ſeptem
ſm modū figuratū i colūna iteri⁹ in mar
gine exteriori: ꝓut pōt i plano figurari. Sciendū ēt q̄ iſta deābu
latoria vocanf in ſra tabulata & larera. & pater ſra ex ꝺictis vſq;
ibi. b ¶ Tra. aūt &c. fo. Quia trabes vt ꝺictū ē trāſibāt vltra mu
rū exteri⁹. c ¶ Vt nō hæ. mu. t. ſtud nō referr̄ ad trabes ſm iſtā
expoſitionē: qa cū trāſirēt ꝑ mediū muri neceſſario ei ihærebāt.
ſed referr̄ ad tabulas ſuṗ trabes poſitas: q̄ ſic erāt poſite q̄ ſi iūge
bāf muro tēpli imediate: tñ illud ſpaciū qđ erat imediate iter mu
rū & tabulas erat ita paruū q̄ hoies ābulates nō poſſent ibi cade
re: nec pes hoīs ītrare. Sed ad qđ dimitterēt tale ſpaciū iter tabu
las & murū nō vr̄., ꝓpter qđ alij dicūt & meli⁹, vt vr̄ ꝙ hoc refer
tur ad cācellos deābulatoriorū ipediētiū caſum ambulātiū a ꝑte
exteriori: & ſic diſtabāt a muro tēpli ſm lōgitudinē trabis extra
murū ꝓdeūtē: vt ſic deābulatoria hrent latitudinē ꝓuenientē. Se
cūdū ẏo hebræos q nō ponūt iſta deābulatoria, ſed appēditia ſeu
domūculas laterales: vt ꝺictū eſt, ſic ē itelligēdū q̄ iuxta muros
tēpli in parte exteriori erat vn⁹ ordo appēditioꝝ quoꝝ altitudo
erat. v. cubitoꝝ: & cū mur⁹ tēpli eleuaref a terra ꝑ. v. cubitos
erat reſtrict⁹ a ꝑte exteriori ꝑ vnū cubitū: & ſpacio illius cubiti
ꝓminētis erāt capita trabiū vbi terminabaf prim⁹ ordo appēdi
tioꝝ: q̄tū ad altitudinē ſuā: & alia capita trabiū ſuſtētabāf ab ex
teriori ꝑte parietis appēditioꝝ. & iterū eleuato muro tēpli. v. cu
bitis: mur⁹ iterū tēpli erat reſtrict⁹ vno cubito, vbi ponebanf ca
pita trabiū appēditioꝝ medioꝝ: & eodē mō de tertijs appēditijs
& ſic latitu. appēdi. medioꝝ erat cub. vj. & latitudo tertioꝝ ſeptē
ꝓpter maiorē reſtrictionē muri & tēpli in aſcēdēdo: & ſic tres or
dines appēditioꝝ aſcēdebāt iuxta murū tēpli p. xv. cubitos: vt.
ſ. ꝺictū eſt & tectū ſuper⁹ erat planū: & portabaf a ꝑte exteriori
ꝑ parietē exteriorē appēditioꝝ: ſicut figuratū ē in colūna ſcḋē
ti. Et ſm hāc intētionē habræoꝝ: ſic exponaf lra: Et ædi. ſuṗ pa
tēpli ta, i. appēditia: ḡ ſic noīanf. eo q̄ erāt de trabulis vt parietes
min⁹ ſpaciū occuparēt. & dicunf ſuṗ parietē tēpli: qa trabes te
gētes primū tabulatū & medīū & tertiū erāt ſuṗ vnū cubitū mu
ri tēpli: vbi mur⁹ in aſcēdēdo erat ſic retractus ſiue reſtrictus: vt
ꝺictū eſt: per circū, tē. & oracu. i. exterioris domus & interioris
ita q̄ iſta appēditia erant circa tēplū in tribus partibus. ſ. in duo
bus lateribus tēpli: & in parte occidentali vbi erat oraculū. i. pte
ẏo oriētali nō erāt appēditia: qa ibi erat porticus: vt ꝺictum eſt.
Et fecit la. eſt replicatio eiuſdem: qa illa appēditia dicuntur la
tera: qa erant in lateribus templi. Tabu. qđ ſubter erat quinq;
cu. habe. i. appenditiū qđ erat immediate ſuṗ terram erat min⁹
medio in latitudine vno cubito: & medium ſuperiori vno: qa re
tractio ſiue reſtrictio muri ampliabat mediū & ſuṗius: vt ꝺictū
eſt & ſm hoc trabes erāt inæquales: qa trabes iferioris appēditi
erāt breuiores trabib⁹ mediꝰ vno cubito: & trabes mediꝰ erant
minores trabib⁹ ſuperioribus vno cubito. Trabes autem po. in
domo p̄ circū. forinſe. vt non inhærę. muris tē. Iſte ſūt tra
bes de quibus ꝺictū eſt immediate ḡ erāt poſitæ ſuṗ murū tēpli i
parte exteriori: & ſic ꝙ nō intrabāt murū: & hoc eſt qđ vocaf hic
nō inhærere muro: ſed ſtrabunt ſuṗ cubitos: vbi murus erat retra
ctus: vt ꝺictum eſt. d ¶ Domus autē. Hic ponitur modus ædi

¶ Secunda pars. s ñ ficatiōis quā tū

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Vſ 2Pa.21.g ruit introduci ꝓprie ptinent. Nihil em̃ ingnatꝰ intrabit in illã ciuitatẽ. a ¶Et malleus & ſe. Quia hic tundimur aduerſitatibus, & diſciplina veritatis exercemur: vtillic iuxta meritũ locis ꝛgruis diſponamur: & caſtigatione ceſſante ſolo amoris glutino quo adiuicẽ copulemur vno impleti ſpũ

Gen. 6.b Pſ. 118. Eccl. 7.c pfundamur. Sed q̃uis dicaſ, noe vir pfectus in gñationib' ſuis Et: Bti immaculati in via: & huiuſcemodi: nullus vere pfectus & ſine macula vitã huius vitæ incedere põt. Non eſt em̃ q̃ faciat bonũ & nõ peccet. Sed ſm̃ hui' temporis modũ pfecti & immaculati vocantur q̃tũc vere pficiunt, cũ nexibus corporis abſoluti ad immortalem domus dñi decorẽ puenerit. b ¶Oſtium la.me.&c. Be. Quidã hũc locum male intelligentes putãt oſtiũ tẽpli a meridie fuiſſe: nõ attẽdentes, ga ſi ſcriptura hæc ſignificare voluiſſet, nõ ita diceret: Oſtiũ lateris medij in pariete erat domus dextræ. Sed ita & habebat oſtiũ domus ad meridiẽ. Nunc autẽ aliud ſignificat. Partẽ nãq; domus dextræ latus tẽpli meridianũ dicit: in cuius parte oriẽtali oſtiũ erat in ipſo angulo factũ iuxta terrã: in qđ introeũtes ita-

Ioh. 19. f. tim ad altiora ꝓgradum aſcẽdebãt: habẽtes viã & aſcẽſum ꝓ parietis interiora: do-

1. Pa. 28, c. nec tali itinere ad mediũ cœnaculũ, & a medio puenirẽt ad tertiũ Et q̃uis ſcriptura non dicat, creberrimas habebãt a meridie fenẽſtras: quarũ luce certũ & ſine offenſione iter agerẽt. Qui locus, ꝓprie ad corpus dñi reſpicit. qđ de virgine ſumpſit. Oſtiũ em̃ lateris medij i parte erat domus dextræ: ga vnus militũ lancea latus eius aperuit: dextrum aũt latus a milite aptũ ſcã credit eccleſia.

Ibidem. Aperuit aũt dixit euãgeliſta, quaſi oſtium medij lateris: ꝓ qđ nobis iter ad cœleſtia pandereť. Denicq; ita ſubiũxit. Et continuo exiuit ſanguis & aqua. Aqua. ſ. q̃ abluimur in baptiſmo: & ſanguis quo ꝓlecramur in calice ſcõ. Per hoc em̃ oſtiũ eſt nobis aſcẽſus in mediũ cœnaculũ: & a medio in tertium: ga ꝓ fidẽ & myſteria nr̃æ redẽptionis de pñti eccliæ ſuerſationẽ ad requiẽ aiarum poſt mortẽ aſcendimus: & de requie aiarum adueniente die iudicij ad immortalitatẽ corpoꝝ: vt i magna corporis & aiæ bitudine ꝓ petuo viuam'. Hoc iter inuiſibiliter agebaſ ita vt ſoli q̃ trauerunt noſſent: q̃uis ꝓ ipm̃ oſtium etiam foris poſiti viderẽt. Quia a tus fideliũ in hoc ſæculo & celebrationes ſacramẽtorũ etiã reprobi intueri pñt. ſed arcana fidei & intimæ gr̃am dilectiõis nul

1. Ioh. 2. a Ioh. 14. a Ioh. 10. b lus niſi q ꝓ hęc ad cœleſtia ſcãdit dño duce agnoſcit. Qui em̃ dicit ſe noſſe deũ & mãdata ei' nõ cuſtodit mẽdax ẽ. Oſtiũ tẽpli dñs eſt. qa nemo venit ad patrẽ niſi ꝓ ipſum. Vñ: Ego ſum oſtiũ: per me ſi qs itroierit ſaluabiť. Oſtiũ portiꝰ, ſermo, ꝓphetiꝰ: q quaſi recto calle igredi ẽtes ad oſtiũ tabernaculi ꝓducebat. qa gr̃am xp̃i qua mũdũ erat redẽptur' q̃dicabat. Tota ergo porticus fabrica fideles illius tpis ſignat. Oſtiũ vo in porticu doctores: qui cæteris lucẽ vitæ: ianuãq; intrãdi ad deũ pandebãt exprimit. Et bñ vnũ oſtiũ, ꝓpter ꝓſonã in oĩb' ſctis fidẽ & dilectionẽ veritatis. c ¶Aſcẽdebãt &c. Be. Notandũ q̃, xxx. cubiti altitudinis de quo ſupra legiť, vſq; ad mediũ cœnaculũ ꝓtingebãt: deinde xxx, vſq; ad tertiũ addebanť: quoſq; ad porticũ: q̃ erat circa templum ab auſtro, aq̃lone & ocaſu tectũ peruenieba: ſm̃ ioſephũ. deinde vſq; ad ſuꝑmũ tecti tẽplũ, lx. cubiti numerabanť: & ſic tota altitudo domus ſm̃ Para. in. cxx. cubitos ꝓſummata eſt. Porticus q̃q; q̃ erãt ante frontẽ templi ad orientẽ, ſm̃ eundem librum eandẽ cubitorum ſummã in altitudine habebat: qui. ſ. liber q̃di-

ctas porticus vocat cellaria & cubicula. Dedit ingt̃ dauid ſalomoni filio ſuo deſcriptionẽ portic' & tẽpli & cellariorũ & cœnaculi & cubiculorũ in abditis domus ꝓpitiationis. vbi etiã exteriorũ domorũ q̃ erant extra atriũ ſacerdotũ in circũitu tẽpli meminit ſic: Necnon & oĩm quæ cogitauerat atriorũ exedrarũ ꝓ circũitũ in theſauris domus dñi: & i theſauris ſctorũ. Q̃, aũt ois altitudo tẽpli centũ viginti cubitoꝝ erat, ſignificat q̃ primitiua in hieroſolymis eccleſia poſt aſcẽſionẽ dñi hoc numero viroꝝ gr̃am ſpirituſſeti accæpit. qa quindecim q̃ ex ſeptẽ & octo cõſtãt, ſolẽ ad ſignificationẽ referri vitæ q̃ nunc in ſabbato gerit aiarũ fidelũ & ꝓficiẽ in fine ſæculi reſurrectione corporũ imortaliũ. Quindecim vo in trigonum ducta. i. cũ oĩb' ſuis partibus annumerata. cxx. efficiũt. Bñ igiť cẽtenario numero & vicenario magna electorum beatitudo in futuro deſignať. Apte in hoc tertium dom' dñi cœnaculũ conſummať, qa poſt pñtes fideliũ labores, poſt acceptam in futuro requiẽ aiarũ plena totius eccl'æ ſcelicitas i reſurrectione complebiť. Ad qđ̃ q̃net, ꝓ reſurgens a mortuis dominus: & ad cœlos aſcendens, hoc numero viroꝝ ſpũſcũm i linguis ignei miſit: quo eos q̃ diuerſis linguis diſtabant cognatio ne linguarum, cõmunẽ fecit habere ſermonẽ. Eccleſia em̃ ſuo tẽpore reſurgẽs & cœlos carne icorruptibili aſcẽdẽs: plene & perfecte dono ſctiſpũs illuſtrabiť, qñ erit deus oia in oĩb' ad prædicada magnalia dei: quia conſona mente & una voce oĩs diuinæ maieſtatis gloriam collaudabunt. d ¶Laquearibus. Be. Laquearia ſũt tabulata: que magno decore compoſita & ornata, ab inferiori parte trabibus affiguntur: & ga terne altitudinis dom' dñi facta erat: terna habebat laquearia. Sãctus ſublimioribus. ſ. quorum opus & doctrina cunctis in templo ꝓpoſita, quaſi longius i alto ẽminẽt. Quãq; intercedendo, exhortãdo, aias infirmorum ne deficiant protegant. e ¶Cedrinis. Cedrus arbor imputribilis: odoris ſuauitate oĩa circumiacentia ſibi ligna ſuperans. Per cedros ergo ſublimes & imputribiles ſanctos intelligimus: qui ſua ſuauitate ſibi ſimiles ſuos diſcipulos reficiunt. Per cedros etiam ſuperbos & ſuperbe viuentes, ſed ſcientia ſcripturarum ſolidos, ſanctos ſignificari poſſe non dubium eſt. Per cedros quoq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

significāt.sed lapides viui sūt ſcti fortitudine fidei ī vnā eādēq; regulā ꝓglutinati. Tabulæ cedrinæ vel abiegnę latitudine variāt: vtutū ſm donatiões ſpūſcti vna i fide ad alteruтrū cōnexi. Auri laminæ sūt ſupemineтē ſcīæ charitatē hñtes: huiuſq; fulgore gratiſſimo adinuicē ꝛgaudētes. Hæc tria apl'ſ vna ſnia cōpleтit, dicens: Nā in xpo iesu neq; circūciſio aliq̄d valet: neq; ꝓputū: ſed fides quę p dilectionē opat. Fidē em inuictā lapis ſignificat: cedrus actionē odoriferā: aurū trāſcēdētē oia dilectionem. Vestitur cę lapideus paries tabulis cedrinis: cū proſeſſio fidei bonis ornat operib': ne ociosa videat aut mortua. Sed ga lex in lapide ſcripta, doctrina euāgelī p lignū crucis ꝓfirmata: vñ & ppł's ille lapide circūcidebat in ꝓputio: nos ſigno crucis ꝓfecramur in frote. Pūt parietes tēpli lapidei vel pauimētū pciosō marmore ſtratū, ſignificare eos q in lege fideī & pfecte vixerūt. Tabulæ ꝙ cedrinæ vel abiegnæ ſctōs uoui teſt. q abnegantes ſemetipſos & tollentes crucē ſuā dñm ſequunt. Et quia vtriuſq; tpis ſanctos manet cōis glia ſupnæ retributionis: lapidibus & lignis pciosis addit tertia ſpes aurearum laminarū. Nec cōtrariū videat qd'. ꝙ. dixim': porticū ꝙ erat añ tēplū antiquos fideles figurare: ipm ꝙ o tēplū eos qui poſt incarnationē dñi fuerūt: porro domū interiorē regni cœleſtis gaudia vtriuſq; promiſſa. nūc aūt dicimus parietes lapideos antiquū dei ppłm tabulata cedrina nouū: aureas laminas vtriuſq; in cœlis præmia deſignare: cū ꝙdē parietes tēpli & in porticu & in ipſo tēplo & in ſcīa ſctōꝝ pariter fuerūt de lapidib' & lignis auroq; cōpacti. Multiplex eſt em in diuerſis rebus earundē repetitio figurarum. Sed & hoc dicēdū: ga fuerūt in lege & añ legē plurimi q legaliter diſo ſeruiētes: nō occidētes: nō fornicātes: nō falſum teſtimoniū dicētes: nō furtū facientes: honorātes patrē & matrē: & diligētes, p ximos ſicut ſeipſos. Hi ad parietes ꝓtic' lapideos ꝓtinebant. Fuerūt añ pfectiores: q relictis mundi negocijs, aſſumpta cruce dñm ſeq̄bant: ludibria & ẏbera expti, inſuper & vincula & carceres &c. Hi q añ manifeſtā tpa, euāgelī vitā dixerūt euāgelicā, añ igreſſum tēpli quaſi tabulata cedrina in porticu fulgebāt: ſ. ga idē regnū cœleſtę cōiter (cūius in diſcretis mālioīb' recipit) quaſi ptic' tēpli poſt lapidē & cedrū auro coopta eſt. Nūc ꝙq; ſunt plures, q legalib' cōtēti ſ̄cęptis ꝙdictis ſufficere ſibi credūt ſi ad vitā venire mereant. Sūt alīq qui ad pfectionē nitčtes, oia

mat.19.d

ſua vendūt & ſequunt dñm dicentē: Vos qui ſecuti eſtis me: i regeneratiõe cū ſederit filius hois in ſede maieſtatis &c. Hi ad parietes tēpli de albo lapide factos. illi ad cedrinas pertinētes tabulas præmia perpetuæ lucis a dño quaſi auri laminas quib' deco rentur expectāt. Sunt in abditis tēpli lapides precioſi: ſunt tabulæ ligni aromatici vnaq; auro coopta: ga qui in lege dñi ambulauerūt: & qui gratiā euangelī perfecte ſuſcæperūt: æterna vita pariter perfruuntur. a ¶ Oraculum aūt. Beda. Oraculū vbi erat arca habebat vicenos cubitos in longi. & lati. & alti. i. p qua drum: ga in ſuperna p̄ria vbi xp̃m regem vident oculi ſancto rē, ſola charitas diuinæ & futuræ gratiæ p oia fulget. Vñ ſequit & operuit illud aro; veſtiuit auro puriſſimo: ga ſupnæ mœnia ciuitatis gr̃a charitatis impleuit. Hoc. ſ. expoſitū eſt: ga. ſ. i terior domus ſecreta cœli, & arca fœderis ſaluatorē in quo fœd' pacis apud patrem habem' ſignificat: q poſt reſurrectionē aſcendens in cœlum carnem ſumptā de virgine in patris dextra collocauit. b ¶ Porro ora. Bñ aūt interior domus. xx. cubitos lōga eſt: pro myſterio geminæ dilectionis. de qua iā dictū eſt: ꝙ in hac vita ex parte maxima illuſtrat electorū mētes: ſed in illa patria ceſſantibus aliarū virtutū operibus ſola regnat. c ¶ Sed & al. veſ. cc. thymiamatis. ſ. qđ erat ante oraculū: de quo ſubdit: & totū altare oraculi texit auro. vnde intelligit ga idē altare de lapide factū cedro veſtitū: dein de auro coopertum eſt. Altare em thymiama

Typice.

tis qđ in domo exteriore, ſed ꝓpe oſtiū erat interioris: typus eſt pfectorum: qui carne adhuc in mūdo retenti, ſed oi deſiderio ad cœleſtia ſuſpenſi: velut incenſo thure fumum aſcendentē in ſanctaſctōꝝ emittūt: ga ſupno amore flagrātes crebris orationū vocibus aures ſui pulſant autoris. apertaq; late ianua fum us incēſoꝝ i ſupiora venit: ga quāto mūdiores & cœlo viciniores, tāto

Nota.

ęſti' a dño ꝙ poſcūt accipiūt. Hoc altare perfectoꝝ vitā ſignifi-

cat: ga quaſi in vicinia oraculi poſiti, deſertis infimis delectatio nib' ad ſolū regni cœleſtis igreſſum curā intēdūt. vñ in ꝑ altari nō carnes victimarū, ſed ſola icēdebāt thymiamata: ga tales non adhuc pctā carnis & illecebras cogitationū i ſe mactare op' hñt ſed tm oronū & deſideriorū ſpūalū odoramēta p ignē iterni amoris in ſpectu ꝺditoris oīerūt. Quid autē lapis, cedrus, aurūq; ſignificent. ſ. dictū eſt. d ¶ Domū quoq; &c. Be. Domus añ oraculū auro tecta eſt: ga ꝑfecti hac vita necdū de patre palam audire. i. necdū palā videre queūt: ſed fidē & opus iuſtitiæ diuino ornāt amore p quā plenā dei cognitionē mereant. Laminæ aureæ qb' operiť dom', opationes ſunt multiphariæ pietatis: quas in obſequiū creatoris vel fraternæ neceſſitatis caſtus amor impēdit. Domū añ oraculū pñtē eccleſiā ſignificare diximus: vbi ita redemptoris nri amore flagramus, vt nōdū ſpm videre facie ad faciē valeam'. Vñ bñ hæc domus auro puriſſimo coopta eſt: ſed iteꝝ poſito medio pariete ab oraculo ſecreta. Oraculū em vocať cū diuina hoīb' vel Oangelica allocutio cū ſecretorū reuelatione ꝓcedit. Vñ bñ oraculū in abditis. i. in interiore domo factū eſt: ga in ſupna patria angelorū nobis viſio, & allocutio & ipſa dei pñtia reuelabit. vñ: Ego diligē eū: & manifeſta. ei meipm. Et iterū: venit & hora cū tā nō in ,puer. lo. vo. &c. e ¶ Clauis au, Claui aūt ſunt ſcepta charitatis: vel ,pmiſſa æternæ claritatis. exercitio virtutū ne deficiamus donante Cūſ. in ſignificatiõe angelorꝝ ponunť: gratia & ſapientia: & idefectiuæ fœlicitatis eorꝝ ſpūalis naturę ſūt autoris. Vel ꝙ leuitate ſpūalis naturę ſūt ſtando puenīāt: & hic cum aliis figuratiſc ꝓphis oñſi ſunt alati. Bñ aūt dr̃ qa ꝙq; cubitorū fuerit ala cherub vna & ꝙq; cubitorū ala cherub altera: ga ẏtutes angelicæ legē dei in ꝙq; libris ſcriptā indefeſſa deuotiõe cuſtodiunt diligēdo. ſ. deū ſuū ex oib' viribꝫ: & ,proximos tāq; ſeipſos. plenitu do em legis charitas. ,proximi eorꝝ angelici ſunt ſpūs: & electi eorū ſi alteruтrū in deo diligūt, nr̃am q; ꝙ ad ſe afcēdētiū ſocietatem hilꝫ &c. Hæc i Para. pleni' explicanť: vbi porticus ꝙ erat ante frōte tēpli deaurata eſſe ītrinſec': & cœnacula auro tecta perhibent. Deaurata eſt portic' añ tēplū: ga pñes ve. te. deo p charitatē placuerūt. Deauratū eſt tēplū. ga eadē charitas diffuſa eſt in cordib' nris p ſpm ſctm q dat' eſt nobis. Deaurata eſt dom' interior ga i ſupna pria ſola charitas regnat. Sed ibi eo veri' & ſecum' q pñs ipe deus q eſt charitas videť: ibi eo certius quo ipſe mediator dei &

NICO.DE LYRA

rū picturarū erāt ſculptæ i tabulis illis: vt hr̃. ſ. Et lamineaꝝ reæ deſuper poſitæ erant ſic factæ: vt aptarentur illis ſculpturis. a ¶ Oraculū &c. i. i. pſe. Dr̃ aūt interior ps: ga erat remotior ab igreſſu tēpli. b ¶ Porro o. ha. vi. c. vt pateť i deſcriptiõe ſuperius poſita. c ¶ Et vi. cu. la. In ꝑ differūt hebręi a nr̃is doctoribꝫ: ga hebręi dicūt ꝙ tota altitudo oraculi vſq; ad ſolariū erat. xx. cubitū. Nr̃i ẏo dicūt ꝙ iſti. xx. cubiti erāt altitudo parietis diuidētis oraculū a domo exteriori. & x. cubiti deſup remanebāt apti: vt ē. dictū eſt. d ¶ Sed & al. ve. cc. i. tabulis cedrinis. & loquit' de altari incēſi qđ erat intra tabernaculū. & erat interius de lapide & tectū deſup de cedro & ſup cedrō laminis aureis operti: ſm ꝙ poſtea dr̃. e ¶ Sed & t. al. o. te. au. & dr̃ altare oraculi: in eſſet itra oraculū qđ' dr̃ ſctūſctōꝝ: ſed extra i domo anteriori. ſicut declaratū fuit pleni', Exo. xxx. Sed, ꝙ tāto dr̃ altari oraculi: ga fumus inde aſcēdēs itrabat oraculū ꝙ apturū ḡ erat ſup parietem diuidentē oraculū & domū exteriorē: vt ꝙdictum eſt. f ¶ Et ſeDiuidentē oraculū & domū exteriorē: vt ꝙdictum eſt. f ¶ Et ſeHic ꝓñr agit de duob' cherubin exiſtēt̄ibus intra oraculū: & altitudo cuiuſlibet erat. x. cubi. & ſingulæ alę ꝙq; cubiti. & ſic erāt poſiti in oraculo, ꝙ ala vni', ꝙtenſa tangebat parietē meridionalē oraculi: & alia ala attigebat ad mediū oraculi: & ala altera' militer protēſa tangebat parietē aquilonarē: & altera ala protenſa in mediū oraculi tāgebat extremitatem alæ alterius: & ſic pro

ꝛtenſio ala

tor dei & hoīm ꝙ ſolus pr̃norū ꝓſcius ē ſecretorū, velut arca teſtimoniū. Q. aūt cœnacula tecta ſunt auro, ad idē reſpicit. Sicut ei interior dom' ſctōrū vitā in ſpectu ꝺditoris ſignificat. vñ de vita. i. i. celis eſſe & nō i hoc mūdo. vñ: Quæ ſurſum ſunt ſapite: nō que ſuper terram. Cherū. Angelicæ dignitatis vocabulū ē. Et dr̃ ſingulariter cherub. plural'r cherubin. Per cherubin ḡ angelica mininiſtratio ḡ conditori ſp aſſiſtūt in cœlis pñt intelligi. b ¶ Oli. Quia angeli gr̃a ſpūali ſunt vncti: ne vnq; arefcāt ab amore dei q̃s luce cœleſtis ſapiæ mox ipſe q creauit ipleuit. vñ & cherubin dicunť i. multiplicatio vel fraternæ neceſſitatis caſtus amor ſcia: vel ſciæ mītitudo. De lignis oliuarum ſunt facti: ga lucem nobis ſcię tribuit iuuāte flāma charitatis dei: quæ per ſpm diffunditur in cordib' nr̃is. c ¶ Decē cu. Bed. Decē cubitorū altitudinis ſunt: ga denario æternæ vitę fruunť: hñtes in uiolatā cōditoris imaginē: feruata ſctita te & iuſtitia & ẏtate in qua conditi ſunt Denarius em decē obolis cōſtat, & cōtine re in ſe regis nomē & imaginē cōſueuit. d ¶ Decē quoq; cu. Be. Alti ſunt decē cubitis: ga p obſeruātiā decalogi deo ſeruitē dñi ꝙdicāt: ga deo fideli' ſeruientes æterni regni denario remunerādos. eſſe oñdūt. g ¶ Et op' vnū &c. Bed. Sculpunť parietes torno: cum prompto pollent aio fideles ad ſa

ſ̄ciendum ḡ

tenſio alarū erat ſm totā latitudinē oraculi. Inter iſtos autē duos cherubin ſub alis eorū erat arca teſti, & duo cherubi ꝙs fecerat moyſes. & bñ poterat ibi capi cū vestibus ſuis: ga arca teſti habebat in lōgitudine duos cubitos: & in altitudine cubitū & dimidium. ſpaciū aūt inter duos cherubi erat fere decē cubitorū vt patet ex ꝙdictis: & alæ eorū diſtabāt a terra q̃ſi p octo cubitos: vt patet ſi ſit ex dictis. Et ex his paret ira vſq; ibi. a ¶ Text' q. che. au. i. laminis aureis. Duo ẏo cherubin q̃s fecit moyſes erant totī de auro: ga erant valde parui reſpectu iſtorum. Forma aūt arcæ teſtamenti & duorum cherubin quos fecit moyſes deſcripta fuit Exo. xxv. Et ex hoc intelligi pōt forma duorum cherubin quos fecit ſalomon: ga eiuſdem formæ fuerūt, ſed maiores. b ¶ Et o. pa. tē. Hic reuertť ad deſcriptionē parietū tēpli & pauimenti: &

ſ iiij

ꝛpatet ira

Universidad de Lisboa Biblioteca

ciendū ḡ dñs ḡcæpit: hoc p singula, dicētes: Bñdicā dñm i oī tpe. Et paratū cor meū deus, paratū cor meū &c. Sculpunt torno: tm virtutib' intēdūt, vt ab earū tramite nulli⁹ ꝓtrahent ab' vl' blā dimēt⁹ auertant. Quia em tornatura cæteris artib' velocitate ḡ cellit, & ipsa sibi regulā qua sine errore operetur seruat, bñ p hāc pia sctōrū vita signat: q̄ parata ē semp ad obsequiū dñi. & hoc impleret sine diurti culo errādi, longo vsu virtutū exercitata didicit. ¶ Et palmas, Beda. Palmas fecit, cum memoriā æternæ remunerationis sctōrū mētibus insigit: vt eo min⁹ ab arce iusticiæ cadāt, quo mercedē iustitiæ semp ante oculos habēt. b ¶ Et pi. va. Facit picturas varias quasi ꝓminentes de pariete & egredientes: cum oēs multipharias virtutum operationes fidelibus tribuit viscera. s. misericordię, benignitatem, humilitatē, patientiā, modestiā &c. sup oia aūt charitatē q̄ est vinculū perfectionis. Hæ virtutes cū in tantam electis cōsuetudinē venerūt: vt naturaliter insitæ videant: qd aliud: q̄ ꝙ vt picturæ dom⁹ dñi, ꝓminētes de pariete exeūt: Quia verba & opa veritatis nō adhuc ab alīs extrinsecus discunt, sed sibimet infixa radicitus pata semp ab itimis cordis ḡ sunt agēda vel docēda, pferūt. Diximus autē ꝙpauimenti æqualitas humilē cōcordiā fraternitatis significat: vbi cū sint iudæi vel gētes barbari, & scythę liberi & serui nobiles & ignobiles: cuncti se in xp̄o esse fratres & eiusdē patrē hīre in cœlis gliant. Cōcordissima em humilitas supnorū ciuiū nulli dubia est. Texit ergo salomon pauimētū domus auro in oraculo intrinsecus & in tēplo extrinsecus: qa xp̄s angelos & aias iustorū i cœlis plenario dono pfectiōis ipleuit & pegrinantes in sctō ciues patriæ cœlestis signaculo dilectionis æternoa mortalitū vilitate secreuit. Vñ: In hoc cognoscēt oēs qa discipli meis estis: si dilectionē habueritis ad inuicē. c ¶ Et i ingref. ora. &c. Bed. V nus erat ingressus: sed duobus ostijs claudebat: & eisdem referatis apiebat: sicut & tēplū & porticus añ tēplū, vnū tm habebāt introitū. Quia vnus dñs: vna fides: vnū baptisma: vn⁹ deus: vnus in eccl'iam pñtē p baptismū: vnus in regnū cœlestē p opa fidei sperādus est introitus. Q⁹ vnus esset ingressus testatur hoc qđ de arca scriptū est inferius: Cūq; emīerēt vectes & apparerēt summitates eorū foris sanctuariū añ oraculū, nō apparebāt vltra extrinsecus: vbi patēter (ni fallor) ondit q̄ vnus erat ingressus oraculi factus e regione arcæ ḡ erat in medio eius. Cuius ingressus ostiola multipharia significāt. Angelicos em spūs, quorū ministerio in patriā cœlestē introducimur designāt: & apl'os qb' datæ sunt claues regni cœlorū. Qui accæpta a dño prāte ligandi arcę soluēdi: dignos intra regni ianuā admittūt: indignos excōicādo elimināt. Opa quoq; iustitiæ qb' ad regnū cœleste pueniē postia qbus in sancta sanctorum ingrediebat possunt figurari. Vñ custoditio legū ꝙsummatio incorruptiōis est. Icorruptio aūt facit esse, ꝓximū deo concupiscētia ergo sapientiæ deducit ad regnum perpetuū. His oībus apte cōgruit: q̄ ostiola de lignis oliuarū sunt. qa & angeli & hoies pfecti fructu misericordiæ & opibus lucis sese gloriosos in domo dei exhibēt. Immo oēs electi parma lucis & pietatis aditū sibi prīæ cœlestis aperiūt. d ¶ Duo ostiola &c. Be. Duo sunt ostiola: qa deū & proximū diligēt ægli & hoies sancti: nec; ianuā vitæ nisi p geminā dilectionē pūt intrare. Vel qa vtriusq; populi fidelib' iudæis. s. & gentibus eadē vitæ ianua reserat. e ¶ Postesq; angu. Postes habēt angulorū quinq; : qa nō solū aias electorū aula cœlestis recipit: sed & corpibus immortali gloria ḡditis in iudicio fores aperit. quinq; enim sunt corporis sensus. Vel vterq; postis oraculi altus est q̄nq; cubitorū: qa solis illis supnæ prīæ introitus pandit qui oibus corporis & cordis sensibus dño seruiūt. corporis. s. cū p eos aliqđ ꝓ illa agūt. cordis v̄o cū sobrie & iuste & pie cogitāt de eis ḡ p ipsos corpotis sensus agere decernūt. f ¶ Anaglypha. Posset dici sculptura facta in iunctura tabularum: sed largę accipitur. ¶ Be. Anaglypha græce latine dicunt cælaturæ: qa virtutum operib' quæ per orbem eccl'ia in sanctis & perfectis viris exercet: illi præcipue quibus fidelium cura commissa: & claues regni cœlorum datæ omni debēt solertia insistere: vt quantū gradu ḡminent cæteris tm ḡcellāt merito bonæ actiōis, habēt em in se picturā cherubin sculptam: cū angelicā in terris vitā, ꝓ posse suo mēte & opere imitāt. Habēt palmarū spēs: cū supnā retributionē fixa intētione medi tantur. Palma em victricis manus ornatus est. Habent anaglypha valde ꝓminētia: cū certissima bonorū operū documēta. & nemo finistrę interptari valeat oīb' oñdunt. Et hæc oia sunt auctoritate sanctæ scripturæ. Sequit.

a ¶ Be. qa dñs electos ad regulā scripturarū in quibus est multitudo scię, vitā dirigere facit. b ¶ Be. Cherubin sacit, cū eos in hāc mū do cāstitatē angelicā, ꝓ mō suo docet imitari: qđ maxie pignus laudibus diuinis vera & torno. Et fēcit in eis chērubin dilectiōe dei & ꝓximi geritur.

a b & palmas & picturas varias quasi prominentes de pariete & egredientes. Sed & pauimentum domus texit auro, intrinsecus & extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis oliuarum: a ¶ idē apt.⁹ dicit. vn⁹ em erat ingressus: sed postes q̄ angulorum quinq; : et duo duob⁹ ostijs claudebat & apiebat. ¶ vacat ostia de lignis oliuarum: postesq; in plerisq;. Et cūcta hæc supra angulorū quinq; . Et sculpsit in eis ornatu parietū tēpli posita & exposita sunt pictura cherubin & palmarum species: & anaglypha valde prominentia: & texit ea auro, & operuit tam cherubin q̄ palmas & cætera auperunt. Nobis quoq; qui adhuc futuri eramus eadē hora referatus est ingressus: sed nō nisi per interna internorū bonorū desideria: p fidem & sacramēta dñicæ passionis: p feruorē sinceræ dilectionis: p mortificationē cōcupiscētiæ carnis: & per quotidiana angelorū auxilia. Vnde idē velū sub quo i oraculū intrabat ex hiacyntho, purpura, cocco & bysso factū dicit: cherubin intexti. Hiacynthus em q̄ cœli colorē imitatur: supernorū desiderioꝝ est. Purpura, ḡ sanguine cōchiliorū cōficit: & sanguinē ḡ fert spēm, sacramentū dñicæ passionis significat: qđ nos imitari crucē nostrā portādo debemus: In cocco rubei coloris virtus est primitur amoris. de quo dr. Nonne cor nostrum ardēs erat in nobis de iesu dum loqueretur nobis in via &c. Byssus qui de terra virēs oritur: & longo artificum exercitio natiuum exuit virorē & deducitur in alborē, castigationē carnis insinuat. cuius quasi humorem ingenitum exiccari iubet apostolus, dicens: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immundiciā &c. Ad quātā ꝙ cādoris gram velit ꝓduci: ostēdit alibi dicens. Obsecro vos vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem sanctā deo placentem &c. Intexunt cherubin, & eisdem coloribus conficiuntur: cū vniuersis q̄ pie agimus a venenatis demonum telis p angelorū ḡsidia dño donāte protegimur. Intexuntur cherubin, cū in bonis ḡ agimus multitudine sciētiæ indefinenter vtimur, respiciētes semp ad eloquia diuina: & ne forte a virtutis calle erremus: horum intuitu continuo vestigia nostra regimus.

☞ Fecitq; in

NICO. DE LYRA

☞ patet lra ex dictis. ā. a ¶ Et in ingressu. Hic oñr agitur de ingressu sanctisanctorū cū dicit: b ¶ Fecit duo ostiola. Et dicit ostiola: qa erant parua respectu ostiorum q̄ erant in introitu templi. Erant aūt sic situata ſm aliquos, q̄ vnū erat prope latus meridionale templi: aliud prope latus aquilonare in pariete diuidente sanctum & sanctū sanctorū. Sed ſm alios ꝙ duo ostiola erat in eadem parte parietis: vnū in vna superficie parietis: alterū in altera: ita q̄ qñ erāt clausa, videbat paries quasi cōtinuus ex vtraq; parte. c ¶ Postesq; angu. quinq; . Quia postes vbi situata sunt ostia erant: sic erāt dolati q̄ superficies eorum ſm longitudinē suam habebat quinq; angulos. d ¶ Et sculpsit in eis picturam cherubin & palmarum &c. Eo modo sicut dictum est supra de interiori parte parietum templi. e ¶ Et anaglypha: id est cælaturas prominentes. Et dicitur ab ana, quod est sursum & glyphen, qđ est sculpere. f ¶ Et texit ea auro: & ope. &c. eo mō sicut dictū est. ō. de sculpturis existētibus in parietibus templi.

☞ Fecitq;

a ¶ Fecitq; in introitu tē. Scut ingressus oraculi quo ad arcā dñi cherubinq; puenit, introitū cœli significat: q̄ ad visionē dei plum primordia nīræ cōuersionis ad deū: qñ in pñtē eccl'iam intramus. Hic ingressum nostrū ad fidem: ille designat ad spem. Vnde pōtes huī⁹ introitus qu adrāgulati sunt propter quattuor euangelij libros: quorum doctrina in fide veritatis erudimur b ¶ Postes &c. quadrā. Bed. Quadrangulatos, ꝓpter q̄tuor. s. principales virtutes, prudētiam, fortitudinē, iustitiam & temperantiā: q̄rū velut fundamine firmissimo os bonorū actuum structura nititur & qualiter viuere deceat. Fortitudo per quā ea ḡ agenda di dicimus implemus: q̄s breuiter ꝓpheta complectit, dicens: Dñs illuminatio mea & salus mea quē timebo. Illuminatio. s. vt q̄ agere debeamus legis & regni cœlestis: q̄ nobis p incarnationē xp̄i donata est. Vñ baptizato dño & ꝓximos in luce æternæ beatitudinis videbimus: eadem gemma firmet. Tēperantia est qua discernim⁹ ne plus aut minus iusto prudētiæ & fortitudinis ostiola de lignibus duplex. Beda. Quia in vtraq; dilectione & ꝓximi per fides & operationis. Sine fide enim impossibile est placere deo. s. & ꝓximi per fides sine operibus mortua est. In dilectione autem fraternitatis patientia, & benignitas. vnde: Charitas patiens est, benigna est: vt dimittat. s. ꝓximorum iniurias & eis benefaciat. Vnde: Dimittite, & dimittet vobis: date, & dabit vobis. Hāc no dilectionē impendi desideramus, dicētes: Panē nostrū quotidianum da nobis hodie: & dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vtrūq; ostiū se inuicem respiciēt ostia: sic enim ꝓficit, qui ei quem tolerat necessaria non impertitur: nec; necessaria ministrare: qui illatas molestias nō nouit ex corde dimittere. Apertio em ostiorum nō significat separationē virtutū sed ꝙ per harum cōiūctionē ingressus ecclię nobis magis, magisq; patefit: vt quo his amplius abūdamus, verius sctōrum cœtibus sociemus: sicut diuisio rubri maris ꝓ quā populus dei ægyptium ꝓsequentē euasit nō diuisionem baptismi, sed apertionē significau

Universidad de Deusto Biblioteca

E Vſq purificati & nõ purificati, vna cũ leuitis & cãtoribꝫ; i itimũ atriũ basilicæ maioris viri iudæi purificati stãtes & orãtes sub diuo si serenũ eẽt: si tẽpestas i portic⁹ ꝓximas ſeſe recipiẽtes in exterius atriũ mulieres iudeę purificatæ in extremũ atriũ gẽtiles. & iudęi q nup venerãt ex gẽtib⁹, vſq; ad sextũ purificationis diem. Hæc vt in pictura Callio distincta reperimus breuiter annotauim⁹: rati eum ab antiqs iudæis didicisse: nec; visũ tã eruditũ voluisse in exẽplũ legẽdi, ꝓponere quæ non prius vera esse cognouisset. Horũ locorũ meminit supremorũ gradũ Pſ. q ita incipit: Ecce nunc bñdi. dño om. ser. dñi qui statis in do. dñi in a. do dei no. In his porticibus hieremias & alij ꝓphetæ: In his dñs & apli ꝓdicabant. In harũ aliq̃ sedebat dñs docẽs, qñ tentantibus pharisæis oblata est ei mulier ad mortẽ iudicanda. In his inuenit vẽdentes oues & boues & colũbas: qs eliminauit de templo In his petrus & iohãnes claudũ inuentes sanauerunt: & secũ ingredientes interi⁹ ad orãdum duxerunt. In his orabat oĩs multitudo populi: qñ incensum ponenti zachariæ angelus ad altare thymiamatis apparuit: eiq; de ꝓcursoris dñi natiuitate pdocuit. ¶ Hæc aũt atria cum porticibus suis aspectũ tẽpli de lõge aspicientibus abscõdere nõ potuerũt: qa locus in q̃ tẽplũ erat multo sublimior erat q̃ vbi portic⁹ erãt. Nã q̃ẽ ioseph⁹ scripsit extremæ atriorũ fabricæ cũ in q̃drigẽtis cubitis essent erectæ tũ adytũ cẽmõtis i q̃ tẽplũ ædificatũ ẽ nõ puenerũt. Hæc qdẽ de structura tẽpli studioso lectori credidim⁹ intimãda: sed in eis q̃ sacra scriptura referre cõmodũ duxit, figuras mysteriorũ q̃ram⁹ cæteris ꝓ historiæ cognitione simpl⁹ vtamur. ¶ Edificiũ q̃ tẽpli itra atriũ sacerdotũ, pfectorũ in ecclia vitam exprimit: q excellentia vtutũ dño appropinquãt: & aljs ꝓbo & ope ducatũ salutis ostendunt. Sacerdos em inde dr: q̃ sacrũ minorib⁹ ducatũ q̃beat. quo noie nõ solũ altaris ministri epi. l. & q̃lbyteri: sed & oĩs cẽsent q altitudie doctriæ & querſatiõis q̃meminẽt: nec sibi tm, sed plib⁹ ꝓsunt: q duo corpa sua hostiã viuẽtẽ, sanctã, deo placentẽ exhibẽt sacerdotale ministeriũ spãl⁹ exercẽt. Vñ toti ecclesiæ loquit⁹ petrus: Vos aũt genus electũ, regale sacerdotiũ: gẽs sancta, ppls acq sitionis. Et antiquo⁹ ppl'o dr: Vos eritis mihi regnũ sacerdotale: & gens sctã. ¶ Basilica v'o grãdis q̃erat extra atriũ sacerdotum. in qua oĩs ppl's orare vel verbũ audire solebat: carnaliũ in ecclia vitam moresq; figurat: q̃libus dicit apls: Nõ potui vobis loq; q̃si spũalib⁹: sed quasi carnalibus &c Qui bñ ꝓ basilicã grãdẽ signãtur: qa multo maior est in ecclia taliũ q̃ pfectorũ numerus Sed quantũ q̃stant nũero, tantũ succumbũt merito. Vñ hæc basilica plurimos capit: non tñ eos in interiora templi deaurati, nõ ad altaris officiũ, nõ in ipsum atriũ sacerdotũ intromittit: qa carnales & infirmi: & si ob meritũ castæ fidei & pietatis ad electorũ sortẽ ptinẽt: lõge tñ abest vt illis ex æquent q̃ cũ fiducia, pfanť. Nõ audeo aliq̃d dicere eorũ q̃ per me nõ efficit xps inobedientiã gẽtiũ verbo & factis. Et: Bonũ certam⁹ cer. &c. ¶ Accedebat vulg⁹ ad atrium sacerdotum: & hostias vſq; ad ianuã deferebat: susceptas a sacerdotibus & in altari oblatas oculis prosequebatur In ipm etiã tẽplum cũ aperiebať a longe inspiciebat: nec tñ etiã sacerdotũ atriũ itrare poterat: sed de inferiorib⁹ clamabat ad dñm qa nec carnaliũ in eccl'ia simplicitas a dño despicit q̃ñ fideliter q̃ pñt vota pietatis offerũt. Inspiciũt em a lõge in tẽplũ dñi cũ vtã sublimium discere & admirari gaudẽt: & quos virtutis imitatione seq nequeũt, piæ veneratiõis ãplectunť affectu. Videt hostias sacerdotũ in altari sacro igne consumi: qa magna magnoꝝ opera cognoscũt a dño per spiritũ dignãter accipi. ¶ Afferũt hostias suas ad atriũ sacerdotũ per illas dño offerendas: dum bona q̃ valent operantes maiorũ & doctorũ exhortatione firmanť & intercessione cõmẽdanť Offerũt etiã sacerdotibus hostias per illos dño cõmẽdantes: cũ sanctis egẽtibus necessaria quibus abundãt sub mercedis intuitu tribuũ. vnde: Amen dico vobis: non pdet mercedẽ suã. Ac sic vtrorũq; hostias in altari dei idẽ ignis absumit: eũ dñs elemosynas diuitũ vna cũ magnis ſtorũ virtutibus intuitu suo & retributiõe dignas iudicat. Multitudo ergo credẽtiũ q̃ relictis possessionib⁹ vno corde & vna anima deseruiebat deo ipa ẽ tẽplũ dei & locus intra atriũ sacerdotũ spãliter illi consecratus. Porro basilica grãdis, & orãtes in ea circa atriũ sacerdotum in gyro: eos figurãt q eorũ tpe credebãt ex gentib⁹ in syria & in antiochia: cæteriſq; puincns & ciuitatibus q̃b⁹ apli & seniores qui

a ¶ ga necessaria est certa discendi solertia: vt q̃q; dinoscat qd credere, qd sperare, vel qd diligere debeat. b ¶ bona. l. operatione a nibus lapidum politorum: & vnõ sine simulationis corruptiõe: sine cuius adiectione fides, spes, & charitas vera esse nõ valent. a ¶ regni salomonis.

ordine lignorũ cedri. Annõ q̃rto a a ¶ inchoata.

fundata est domus dñi in mense a ¶ aprili l. inchoata. b ¶ ciusdem regis.

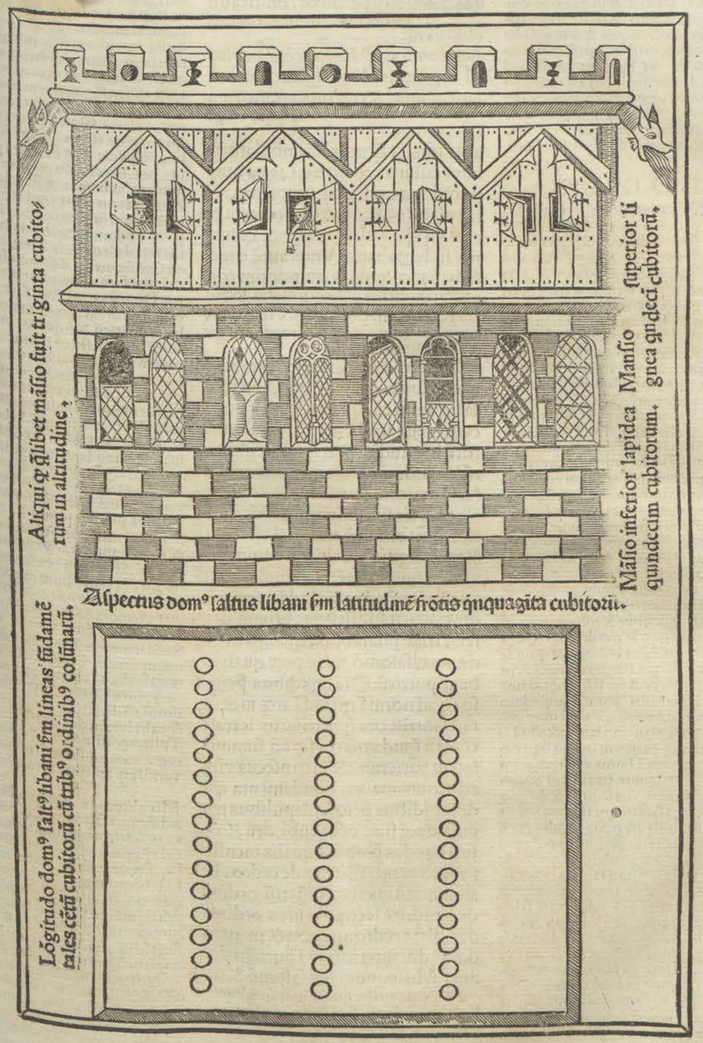
ziõ: & in anno vndẽcimo mense b a ¶ octobri.

b bũl: ipse est mensis octauus: perfecta est domus in oĩ opere suo & in c vniuersis vtensilibus suis. Edificauitq; eam annis septem.

pter odoris gr̃am & impuritatẽ naturæ potentiã, pseuerãt & famã ptæ actionis designant. Vsq; ad hoc atrium vniuersi q̃ scendunt electi: q̃ fide, spe, charitate & opere deo placere appetũt, hoc alta meritorũ gr̃a trãscendũt pfectũ: cũ in tanto virtutum culmine pficiũ vt dicere auditoribus possint: Imitatores mei estote sicut & ego christi: & nescitis qm̃ angelos iudicabimus: quãto magis sæcularia? b ¶ Ipse est mensis octauus. Beda. Quæritur quõ dicať domus dñi in mense octauo perfecta in omni opere suo & in vniuersis vtẽsilibus: cũ in sequẽtibus legatur mẽse septimo dedicationẽ eius esse cõpletã Nec credibile est q̃ p septem annis tẽplũ ædificãs salomon, octauo mẽse anni octaui perfecerit vel vsq; ad septimũ anni noni mẽsem dedicationẽ pfecti distulerit. Vñ potius verisimile videť domũ septẽ annis & septẽ mensibus ædificatã: ita vt eodem mẽse septimo dedicatio sit celebrata: & die vigesimo tertio ipsius mẽsis s̃m Paral. salomon dimiserit populũ in tabernacula sua: sicq; post vnam septimanã adueniente mẽse octauo perfecta sit domus dñi operibus. l. vniuersis & ipsa dedicatione prius cõpleta. Nisi forte putãdum est, post dedicatũ tẽplũ aliqd vtensiliũ in ministeria eius additũ fuisse. vsq; ad ingressum † octaui mẽsis accelerãte rege: vt o ino mense septimo qui erat totus solẽnis, tẽplum dedicaret: & ita verum reperitur vtrũq; templum. l. octauo mense in oĩ ope suo & vtensilib⁹ perfectum, & ipsum septimo mense dedicatum fuisse. Q̃ aũt in octauo anno & octauo eius mense pfecta est domus in omni opere suo ad futurũ sæculũ diẽq; iudicij ptinet: qñ ad tãtam pfectionẽ ecclesia pueniet, vt qd ei amplius addatur inueniri nõ possit. Tũc enim xps ostẽdet nobis patrem: & sufficiet nobis. Dies aũt iudicij octonario numero typicæ exprimit: qa hoc sæculũ qđ agit septẽ diebus sequit. Vnde dauid psalmum, p octaua intitulauit: quẽ pro metu iudicij cantauit dicens: Dñe ne in furore tuo arguas me neq; in ira tua corripias me. c ¶ Edificauitq; eam annis septẽ. Quia ecclesia tota huius sæculi tpe, qđ septẽ dierum circumitu peragitur, ex electis construit animabus: & in fine sæculi suum crementum ad finẽ pduxit. Vel ob significationẽ gratiæ spũalis p quã ecclesia solum vt sit ecclesia percepit. qa sine donis spũs nemo fidelis efficit, vel fidem seruare: vel merito fidei ad coronã iustitiæ potest peruenire.

NICO. DE LYRA

a ¶ Anno q̃rto. Hic agit de ꝓsummatiõe opis, cũ dr: Anno quarto. l. regni salomonis: vt dictũ est. ꝰ. b ¶ Et in anno vn̄. s. regni eius. Mẽse bul. alij corrigũt elul, dicẽtes: eo q̃ p vnus mẽsis apud hebræos sic noiať, sed hæc correctio est magis corrupto: qa ille mẽsis q apd̃ hebræos vocať elul, est sextus mẽsis. l. septẽber. iste aũt in q̃ pfecta ẽ domus est mẽsis octau⁹: vt pater in ira. & correspõdet ptim septimo. l. thezri, q octobꝛ apud nos dr: & pt octauo nouẽbꝛi. l. apud nos: apud hebræos ãt vocať cõiter mare suã, in ꝑticulari aũt loco vocať bul, vel bol. vbi al's cõiter hẽ ebul. quod significat marcorẽ: qa isto tpe terrena scentia marcescũt, & folia de arboribus cadunt, & incipiunt putrefieri.

E

OMũ aũt suã &c. Ca.VII.
a ¶Mulieris vidue. Eccle-
siæ.scilicet præsentis:pro qua
christus vir suus morte gusta
ta surrexit: & in cœlos ascen-
dens peregrinantem reliquit in terris.cu-
ius filij sunt prædicatores & omnes fide-
les.Vnde: Propatribus nati sunt tibi fi-
lij con.&c. b ¶Qui cum veniſſet ad
&c.Quia doctor strennuus illis commit
tit dei verbum, qui pie suscipiunt & per
seuerenter custodiunt, & alijs prædican-
do latius diffamare quæ didicerint sata-
gunt.Es em est valde durabile & sonorũ.

☞Fecit omne

NICO.DE LYRA

pẽ.44.d

Diuisio.

OMum autem. Ca.VII.
Hic pñr agitur de ædificatiõe
domorũ regaliũ. Et primo de
hmõi ædificijs agit. Secõo ad
mus dñi notabilia scriptura reuertitur,
ibi: Misit quoq; rex. Circa primum scien
dum q; ſm doctores nros salomon fecit
Tria ædi- tria ædificia, Vnũ, p habitatiõe sua alid;
ficia salo- p habitatione vxoris suæ. f filiæ pharao
monis. nis. Et tertium qd vocabatur domus sal
tus libani: eo q; circa illud ædificij erant
viridaria arboribus cõsita. De primo ve
ro ædificio parum loquitur scriptura. &
hoc forte qa erat de consimili opere. sicut
& domus saltus libani: quæ hic describit
satis diffuse: vt videbitur: hoc tamen ex
cepto: q; in domo saltus libani erant duę
mãsiones: vna inferior. & altera superior
sicut est in palatio regis parisius. In habi
F tatione inferiori conseruabantur vngue
ta & pigmenta & aromata & huiusmodi
propter quod parietes erant de lapibus,
vt talia possent ibi melius conseruari. In
superiori vero ponebantur arma. vnde
vocabatur armamentarium. & erat tota
de lignis in parietibus & columnis. Et in
vtraq; mansione erãt tres ordines colum
narum: & in quolibet ordine erãt quinde
cim columnę. f. quadraginta quinq; in vi
uerso. & erãt isti ordines ſm longitudinẽ
domus ita q; erãt ibi q̃tuor deambulato
ria, duo inter columnas, & vnũ inter co-
lumnas & parietẽ in vno latere: & aliud i
ter columnas & parietem in alio latere p
modũ añ principiũ huius ca. figuratum
quãtũ ad frõtẽ domus. pauimẽtũ autem
eius figuraf in pagina sequẽti & desuper
tectũ planũ: qa sic fiebant in terra illa. Et
in circũitu murus cũ ꝓpugnaculis. per q̃
transibãt frilicidia, ꝓcictia extra aquã
pluuialẽ super deambulatoria vsq; erãt
trabes arcuales laqueati tabulis cedrinis.
Et ſm hoc exponatur littera cum dicitur
a ¶Domũ autẽ suã ædificauit salo-
mõ tredecim annis. Et loquitur de istis
tribus ædificijs quæ oĩa erant salomonis
q̃uis essent diuersis vsibus applicata: vt
dictum est. Et propter hoc maius tempus
apposuit salomon in ædificatione istarũ
domorũ q̃m in ædificatiõe domus dñi qa
ad ædificationem domus dñi erant mul-
tæ expẽsæ ꝓparatæ per regẽ dauid: vt pa
tet. 1. Paral. Item quia ppf's erat magis de
uotus & intentus ad ædificatiõem domus dñi. Consequenter in speciali descri
bit mẽsuram domus saltus libani in lon
gitudine, latitudine, & altitudie. Et patet
littera, ex dictis. hoc excepto, q̃ altitudo
hic accipitur ſm aliquos vsq; ad mansio
nem secundam tantũ. ſm alios vero vsq;
ad tectũ

OMũ aũt suã Ca.VII. a
ædificauit salomõ trede-
cim annis: & ad perfectũ
vsq; perduxit. Edificauit
a ¶quia de lignis libani montis
edificata est.

q̃q; domũ saltꝰ libãni cẽtũ cubito
rũ lõgitudis: & qn̄q̃gita cubitorũ
latitudinis: & triginta cubitorum
a ¶quę vulgo
transporticus.
altitudis: & q̃tuor dẽambulatoria
inter colũnas cedrinas. Ligna quip
pe cedrina exciderat, in colũnas: &
tabulatis cedrinis vestiuit totam ca
meram: q̃ quadragiuta qnq; colum
nis sustentabatur. Vnus autẽ ordo
habebat columnas quindecim con
a ¶& ita erant tres ordines ꝓ mediũ domus
tra se inuicem positas: & e rẽgiõe se
ac per hoc q̃tuor deambulatoria inter pie
tes & medias columnas.
respiciẽtes æquali spacio inter colũ
nas: & super colũnas quadrangula b
ta ligna: in cũctis æqualia. Et porti c
cum colũnarũ fecit qn̄q̃ginta cubi-
torũ lõgitudis: & triginta cubito-
rũ latitudinis: & altera porticum in d
facie maioris porticus: & colũnas e
& epistylia sup columnas fecit. Por f
ticũ q̃q; solii in q̃ tribunal est fecit:
& texit lignis cedrinis a pauimẽto
vsq; ad summitatẽ: & domũcula in g
qua sederet ad iudicandũ: erat i me
dia porticu simili ope. Domũ q̃q; h
fecit filiæ pharaonis, quam vxorẽ
duxerat salomõ, tali opere quali &
hanc porticũ. Oĩa lapidibus ꝓcio-i
sis: q; ad normã quandã atq; mensu
rã, tã intrinsecus q̃ extrinsecus serrati
erant a fundamẽto vsq; ad summi-
tatem parietum: & intrinsecus vsq;
ad atrium maius. Fundamenta aũt
de lapidibus ꝓcios̃is, lapidibus ma
gnis decẽ siue octo cubitorũ & de
sup lapides ꝓciosi æqualis mensu-
ræ sẽcti erant: sil'iterq; de cedro. Et k
atrium maius rotundũ triũ ordinũ
de lapidibꝰ sectis & vnius ordinis
de dolata cedro: necnon & in atrio
domꝰ dñi interiori, & i porticu do-
mus. Misit quoq; rex salomõ & tu-
a ¶Tyrus artifex quẽ assumpsit salomon
lit hiram de tyrõ, filium mulieris vi
adiutorem operis sui electos de gentibus q̃-
dicatores significat.
duæ de tribu neptalim, patre tyrio:
artificem ærarium & plenũ sapien-
tia, intelligentia & doctrina ad fa-
bciendum omne opus ex ære. Qui
cum veniſſet ad regem salomonem
ad tectum domus. b ¶Et super colum
nas quadrangulata ligna, ad portandũ
tecta. Cõsequenter describit dispositionẽ
porticus existẽtis añ domũ. ꝓ habitatiõ
ne regis, cũ dicit: c ¶Et porticũ colũ
narum fecit quiquã. cubito. lõgi. i. ſm
mẽsurã latitudinis domꝰ. Et ex hoc paret
q̃ ista domus erat silis in latitudine do
mui saltus libani. Añ vo porticũ istã ma
gnã erãt duæ aliæ porticus minores vna
iuxta aliã in lõgitudine maioris porticus
& in vna tenebanf iudicia cõa. i alia vo
quia doctores sancti ad hoc bene viuẽdo
erat thronus salomonis in quo sedebat
qñ volebat esse in diuitijs & deliciis. Et
hoc est qd dr: d ¶Et alterã porti. in fa-
ma. por. Hæc est illa porticus in qua erãt
iudicia cõmunia. e ¶Et colum. quibus
claudebantur porticus. f ¶Et epi. i. capi
tella ą̃ erant super columnas ad decorem.
g ¶Et domuncula. i. thronus salomo
nis mirabili opere factus: vt habetur. 3. re.
ca. Consequenter describit scriptura ad
describẽdum domum reginæ, cum dicit:
h ¶Domũ quoq; fecit filiæ pharaonis
quam vxorem duxe. sa. ta. ope quali &
hanc porticũ. Nõ quantũ ad hoc ꝙ clau
deret colũnis: sed qa parietes erãt de cla
mili materia cũ muro, q̃ erat sub colũnis
porticus: qa colũnæ illæ claudẽres porti-
cũ non descẽdebãt vsq; ad terrã, sed erant
positæ sup murũ habentẽ aliquã magni
tudinẽ, licet non magnã. Et hoc est qd dr
i ¶Oĩa lapidibus preciosis: qui ad
normã quandam atq; mensurã tam in
trinsecus q̃ &c. Hebrei dicunt: Pondero
sis vsq; ad atrium maius. ista autẽ atrium non
erat atrium domus dñi, sed domus regiæ
ꝓterea subdit postea: k ¶Et atrium
maius rotundum. Atrium enim dom
dñi quadratum erat: vt dictum ẽ ca. pra-
l ¶Misit quoq; rex salomon & tulit
hiram de tyro, filium mulieris &c. Hic
reuertitur scriptura ad describendum ali
qua vtensilia domus domini. Et primo p
describuntur duæ notabiles colum-
Sed'o mare æneũ, ibi: Fecit q̃q; ma. Ter
tio luteres, ibi: Et fecit bases. Quarto pla
ra vasa alia ad cõplum ptinentia, ibi: Fe
cit q̃q; hirã. Circa primũ describit auctor
istorũ, cũ dr: Misit quoq; rex salomon
Tulit, hoc est: adduxit & fuit iste alius a
rage hiram, eiusdem tñ nominis. nõ tñ
verisimile ꝙ rex tyri esset artifex in talibus

✠ Et finxit q

Moraliter. a ¶Domũ autem, istam
ædificauit salomon &c. Per quã signifi
catur fidelis aĩa, in qua verus salomon ie
sus xp̃s per gratiam delectabiliter requi
scit. Prouer. viij. d Delitiæ meæ esse cum
filijs hominum. In domo vero salomõis
quattuor erant deambulatoria: q̃ in aĩa fi
deli significant, pcessus ſm quattuor vir
tum cardinalium opa. h ¶Domũ q̃q;
fecit filiæ pha. quam vxorẽ duxe. Ideo
p ipsam significat q̃libet pson̄a xp̃o per
integritatem fidei desponsata. ii. Cor. xi.
a Despondi vos vni viro virginẽ casta
exhibere christo. Domus autẽ huius vxo
ris est solitudo lectionis & orationis. Olee
ris est solitudo lectionis & loquitur ad
ij. c. Ducam eam i solitudinẽ & loquar ad
cor eius: & canet. f. in oratione & lectione
l ¶Et tulit hiram de tyro. Per hiram
qui fuit gentilis & artifex sapia plenus, ſ
gnificat q̃libet litteratus ad fidem xp̃i de
gentilitate vocatus tales fuerunt Diony
sius ariopagita & alij plures, quorum vi
ta & doctrina ecclię domus est ædificata

✠ Et finxit duas

a ¶Fecit oẽ opus eius. Quia sancti doctores dum ministerio
verbi fideliter insistunt, opus dei operãtur: qa loquẽdo foris viã
1.co.3.b. veritatis aperiunt illis quos ipse intus illustrando ad vitã perdi
nauit æternã. vñ: Ego plãtaui: appollo rigaui: dñs aũt in. dedit:
b ¶Et finxit. Bed'. Colũna ante fores templi decem & octo cubi
a videlicet basem inferi'. & desup stipitẽ: & in superiori parte
stipiditis caput: & desuper capitellum lõ
gitudo vero stipitis erat. xviij. cubi. & lõ
gitudo capitis quattuor: & lõgitudo ca-
pitelli q̃nq;: vt habetur hic in littera. De
mensura autẽ basis non fit mentio. sed ex
dictis sequitur ꝙ ascẽdebat in altum per
octo cubitos: quia sic habentur triginta
quinq; cubiti longitudinis totius colum
næ. Et ex dictis patet littera vsq; ibi:
b ¶Et línea duodecim cubitorũ &c,
quia quælibet per se sumpta tantũ habe-
bat in circũitu: vt patet Hiere. vlti. e. vbi
dicitur sic: Decem & octo cubiti altitudi
nis erant in columna vna: & funiculus
duodecim cubitorum circũibat eam. Et
ideo male dicunt illi, qui dicunt ꝙ queli
bet per se sumpta habebat tñ sex cubitos
in circumitu. c ¶Duo quoq; capi-
tella. Hic cõsequẽter dimissa dispositiõe
basis & stipitis agitur de dispositione ca
pitellorum & capitum: quæ erãt subtilio
ra. Ad cuius intellectum considerandũ ꝙ
capita istarum columnarum in parte su-
✠ ordine
periori dilatabant' ad modum floris lilij & capitella ponebantur
sup stipitem quasi in medio dilatationis existentem: & inferior
pars capitelli aptabatur illi stipiti: & post aliquam eleuationem
erat quædã dilaratio in circũitu capitelli per modũ cuiusdam cir
culi supereminentis: & super illum circulum erant centum malo
granata quasi superposita per circumitum: & centum alia malo
granata sub circulo illo quasi depẽdentia ex eo. Super istum au-
tem circulũ & malogranata erat quædam eleuatio fric'ior ascen
dens quasi ꝑpe mediũ altitudinis capitelli: & diuidebaf in por-
tiones septẽ per lineas intermedias seu circulos graciles: & quæli
bet portio erat perforata in circũitu subtiliter ꝑ varias figuras si
cut solet fieri in ostijs laternarum ærearum: & qa capitella & co
lumnæ erãt iteriꝰ cõcauæ: ideo lumẽ trãsiens per illa foramina
circunquaq; ostẽdebat pulchritudinem illius operis. Super istas
autem septem portiones quæ in littera vocantur ræriacula & ca
tenæ: eo ꝙ in ræribus & catenis apparent talia foramina & intri
catiões: prope medium capitelli erat alia dilatatio circularis per
modum circuli omnino similis prædictæ: & ibi erant cẽtum ma
lograna tã superposita: & totidem supposita: & desuper septẽ por
tiones distinctæ: & perforatæ: sicut & prædictę: sed erant strictio
res: quia capitellum in ascendendo restringebatur: & in summi-
tate capitelli erat opus simile flori lilij. Ad capiendũ aũt imagi-
nem istorũ facilius posui quãdã figurã in colũna quarta sequẽti
q̃uis nõ possit i plano pfecte figurari: sed oportet residuũ ꝑ ima
ginatione suppleri. Prędictis igitur adaptetur littera quæ valde
est intricata & confuse posita. Duo quoq; capi. fecit. f. cuilibet
colũnæ vnũ. d ¶Fusilia ex ære. qa totum opus colũnarũ & ca-
pitellorũ erat factũ ꝑ fusuram & nõ per martellorũ percussuram.
e ¶Quinq; cubi. alti. ca. vnũ. cõputato opere lilij qd erat de
super. f ¶Et quasi in modũ ræris &c. qa ꝑpter foramina ꝓdi
cta dicebaf opus ræriacali & cõcatenatum mõ ꝓdicto. g ¶Se
ptena ver. re. &c. Versus hic accipif ꝑ ordine sicut Exo. xxviij.
In primo versu erat lapis sardius &c. Ex dictis autem patet quod
ibi erant duo ordines ræriaculorum. Vnus super malogranata
superiora: & alius super malogranata inferiora. & in quolibet

✠ a ¶Et finxit duas co. &c. Inter multa vasa quæ fecit hyrã Moralr.
ꝑ templo salomonis tria fuerunt notabilia. f. duæ colũnæ mira
biles, mare æneum & luteres. Per colũnas intelligitur doctrina
doctorũ ecclię ꝑ quã fides defendif & roboraf & fideles de mo
ribus instruunf. ꝑpter qd' vna colũnarũ vocata fuit iachim: id
est firmitas. ꝑpt fidei roborationẽ. alia vo booz. i. fortitudo: qa
doctrina morũ fortificat cõtra passionũ impulsum. Mare æneũ
in quo lauabanf facerdores qñ debebant ministrare in altari: ſg
nat verã confessionẽ qua sacerdotes nouæ legis accedentes ad
altare debẽt lauari. Per luteres aũt in qb' lauabanf carnes hostia
rũ offerẽdæ in altari holocaustorũ: significantur lachrymæ con
tritionis & deuotionis q̃bus aĩæ lotæ præparantur vt domino
sanctũ sacrificiũ offeratur. pš 1.d. Sacrificiũ deo spũs cõtribulat'
cor contritum & humiliatũ deus nõ despicies.

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto Biblioteca

Esa.11.a. Qđ esaias aptius explicat, dicēs: Et requiescet sup eū spūs dñi spūs sapiæ & intelligentiæ: spūs cōsolatiōis & for. &c. Septena versuū ræticula erant in capitello vtroq; ga patres vtriusq; testamenti per gratiam vnius spūs septiformis vt essent electi, acceperunt.

a ¶Et duos or. Be. Videtur malogranata facta esse in circumitu capitellorum a parte inferiori: & ex ipsis malogranatis oriri ræticula: quibus capitella ex parte aliqua tegerent. signatur q̄ virtutes ex virtutib⁹ nascunf: & q̄ sancti ambulant de virtute in virtutem. ¶Bed. Duo ordines erāt ræticulorū in gyro capitelli: sed vterq; ordo septēplici versuū currebat ordine: donec circumacto capitello in seipsum: quasi facto circulo rediret: ga. s. deū ex toto corde, & proximum sicut nos diligere q̄cipimur: sed vterq; ordo septē habet versuū ræticula: ga nec deus nec proximus sine spiritali gratia diligitur

Rom.5.a Veridica em̄ scriptura dr: Charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is p spm̄m̄ sanctū. Sil⁹ autē & proximi: ga vna sine altera esse non pōt

Facta sunt ræticula hæc vt tegerent capitella. i. vndiq; in gyro circūdarent: ga ois scriptura sancta cū recte intelligitur, gratiam per oia charitatis sanat & pacis

Capitella em̄ volumina diuina ræticula sunt vincula mutuæ dilectionis. Et ræticulis tegunf capitella, cū sacra eloquia dono charitatis probanf vndiq; vestita. mā & in eis q̄ in scripturis nō intelligim⁹ charitas latet: & in eis q̄ intelligim⁹ late patet. b ¶Vt tege. ca. Bed. Cum dictū sit de ræticulis vt tegerēt capitella q̄ erāt sup summitatē malogranatorū: vr iuxta ordinē ipi⁹ opis, ga malogranata facta fuerūt in circuitu capitellorū a parte inferiori: & ex eisdē malogranatis orirēf ræticula qb⁹ capitella ex pte aliq; tegerēf. Patet q; mysteriū q̄re ræticula sup̄ summitatē fuerit malogranatorū ānexa: q̄ad vnā pene significatiōnē p̄sonarū vel virtutum ptinent. Scimus em̄ virtutes de virtutib⁹ nasci: & sctōs ābulare de virtute in virtutem: donec videaf deus in sion: qua vtute nulla pōt maior audiri. Vñ: Tribulatio patientiā opaf: patientia pbationē, pbatio vo spē. Idipso ēt electorū collegio, inuicē sibi succedūt p̄sonæ iustorū & minores antecessorū gaudent adhærere vestigijs, eorū dictis vel scriptis muniti, ne i errorē labanf. Ræticula q̄ sunt sup summitatē malogranatorū appositæ cum q̄cordia charitatis p̄fectis sunt sup adiecta opib⁹: & vtroq; vtutis itinere, opatiōe. s. & charitate sctōrū vita claresc̄it: q̄si circulo malogranatorū i capitellis colūnæ q̄catenatio ræticulorū sup̄addita cōmittaf. Et q̄m oia virtutū dona p̄mūtū ad æternā remunerationē q̄ p euāgeliū ē nobis, p̄missa & ministrata respicit: ap̄te subiūgit. Capitella aūt q̄ erāt sup capita colūnarū &c. c ¶Malogranatorū. Quæ vno foris cortice multa interius grana circūdāt, sicut ecclesia vno fidei munimine inumera electorū agmina cludit. Pōt etiā cuiusq; iusti vita mores q; signari: qui velut plurima vno cortice grana cōplectēs, multa cogitationū virtutū q; signa ne desiuent firma fidei & humilitatis vallat custodia. Bene aūt capita colūnarū malogranatis erāt in gyro circūdata: ga sancti doctores priorū fidelium vitā ad mēoriā reuocāt: eorūq; ex̄plis a fr⁹ suos & sermōes vndiq; muniunt: ne si aliter vixerint: errent. Sicut q̄ ræticulorū p̄nexio vnitatē fidelium signat in vinculo pacis: ita malogranata ipsam insinuāt vnitatem: q̄ innumeros ppl̄os vna fidei regula cohibet

Vel, ræticulorū concatenatio manifestiam fidelium concordiam mōstrat. Malogranatorū vo positio internas animi vtutes: q̄ab aliis videri nequeunt, patientiā. s. humilitatē, benignitatē &c. & si pulcherrima foris spēs pomorū appet: sed clausa ius granorū copia nō apparet: cū sanctorū opatio palam ostendif: sed q̄ intus est fidei, spei & dilectionis cæterorūq; animi bonorū gratia non cernitur. d ¶Quasi opē lilij. Be. Per lilia claritas supnæ patriq; & immortalitatis floribus redolens padisi designat amcenitas. Per quatuor vo cubitos euāgelicus sermo: q̄ introitum æternæ beatitudinis, p̄mittit: & iter pueniēdi ostendit. Cum q̄ sancti doctores, p̄missa nobis lumina regni coelestis in quattuor euāgelij libris oñdunt: quasi capita colūnarū opus in se lilij quattuor cubitorū exhibēt. Vbi notādū iuxta lr̄am: qa cū op⁹ lilij in capitel

pō.83.b. Ro.5.a. F

ticula in capitello vno: & septena retiacula in capitello altero. Et

a perfecit columnas & duos ordines a

per circumitum ræticulorū singulorū: vt tegerēt capitella quæ erāt

c sup̄ summitatem malogranatorum

Eodē modo fecit & capitello scd̄o

Capitella autem q̄ erant sup capita b

d columnarum, quasi opere lilii fabri

e cata erant in porticu cubitorū quat q̄

f tuor: & rursum alia capitella in sum e

a ¶tātę amplitudinis quā

ta erat hæc columna cuius tamen capitella

altitudo quanta fuerit non dicitur.

mitate colūnarū desuper, iuxta mēf

g surā colūnæ cōtra ræticula. Malogranatorum aut̄ ducenti ordines erāt in circumitu capitelli secundi. g

Omnis em̄ circulus quātū habet spaciū in diametro: tm̄ habet ter in gyro. Siue aūt latitudinē, siue altitudinē accipiamus: figura p

spicua est: ga nō nisi per euāgelium. optata vox illa mundo innuit: Poenitentiam agite: appropinquabit enim regnū cœlorum.

e ¶In porticu. Notandum aūt in hac sñia Para. q̄ eadem porticus templi etiam vestibulū templi vocat

Vñ. Inter vestibulū & altare plorabant. et

i. inter porticū & altare. f ¶Et rursum

alia ca. &c. Be. Quorū. s. fractura pennis

regni sublimitatem designat: quam nec oculus, vidit, nec auris audiuit, nec cor

hois ascendit &c. Post hæc em̄ quattuor cubitorū alia capitella sunt apposita: q̄rū altitudo quāta fuerit, nō dr: ga multa de

cœlesti beatitudine in euāgelio legimus: q̄. sibi mundi corde deū videbūt: q̄ erāt

æquales angelis dei: q̄ non nubent nec

nubentur, ga mori vltra nō poterunt: ga

vbi xp̄s, ibi & ministri ei⁹ erūt: & cætera hmōi. Sed ipsa spēs horū q̄ diximus ipse

status cōuersationis patriæ cælestis quō se habeat: solis ei⁹ ciuib⁹ q̄ intrare meruerūt patet. Vñ sactura vel altitudine horū

capitellorū q̄ sup̄ lilū erant incōprehensibilis terrestrib⁹ qualitas cœlestis habitationis insinuaf. De qua tñ nō latet: ga oēs ibi cōi felicitate diuinæ visiōis fruitur: tanto q; sublimius quanto mundiores ad videndū oculos cordis habuerit.

Communis ergo ibi benedictio oim electorū: sed q̄ distincta operū q̄litate multæ māsiones btorū i vna domo dei significant, cū dr: Et rursum alia capitel. &c. Iuxta mensurā columnæ fiunt capitella desup: cū sancti doctores, immo oēs iusti doctorū vestigia sequentes, q̄mia suscipiunt æterueæ retributiōis fm̄ merita opationis. Sup ræticula q̄q; fiūt eadē capitella: ga iuxta modū dilectionis qua sibi in hac vita sancta fraternitas copulatur: sup norum quoq; ciuium societati in præsentia sui creatoris communitur. Sed ga illa societas vtriusq; populi fidelibus tributur, rēte subiungif: g ¶Malogranatorum. In malogranato totam significat ecclesiam. Centenarius vero qui primus trāsit ad dexteram, beatitudinem æternā. Duplicaf hic numerus malogranatorū in circuitu capitelli secdi: vt significet, q̄ vtriusq; testamēti populus in xp̄o sit adunādus: & ad æternam introducendus corona

vnde: Non enim longe erant a terra: sed quasi cubitus ducentus trahēres ræte piscium. Per ducentos enim cubitos ræte plenum magnis piscibus discipuli ad dominum trahūt, effectum surrectionis

NICO.DE LYRA

c ordine erāt septem portiones p̄forate: g ræticula dicuntur: & hoc est qđ dr. Septena versuum ræticula. i. septē ræticula erāt in quolibet duorū dtorū ordinum: & idem replicat dicens

a ¶Et duos ordines per circumitum ræticulorum singulorum: vt tegerent capitella quæ erant super summitatem malogranatorū. ga septem ræticula inferiora erāt super malogranata inferiora: & septem alia ræticula superiora super malogranata superiora: vt dictum est, b ¶Capitella autem quæ erant super capita columnarum quasi opere lilij fabricata, quia in summitate capitis colūnæ: & sil⁹ in summitate capitelli suppositi erat op⁹ sīle lilio. vt dictum est. c ¶Erant in porticu. ga istæ colūnæ fuerunt situatæ in porticu templi: vt postea clarī exprimitur. d ¶Cubitorum quattuor. Hoc refertur ad capita columnarum g erant quattuor cubitorū in altitudine: vt q̄dictū est: ita q̄ caput colūnæ & capitellū simul ascendebāt p nouem cubitos.

e ¶Et tur. alia ca. &c. loquitur de q̄dictis capitellis, q̄ erant sup̄ per capita colūnarū. f ¶Iuxta mensurā colūnæ cōtra ræticula. Malogranatorū &c. ga sicut dictum est, ppter partem inferiorem capitelli erant. c. malogranata superposita: &. c. dependentia eis correspōdentia: & sic vnum malogranatum suppositū & vnum dependens, ei correspondens faciebāt vnum ordinem: & ideo ibi centū ordines malogranatorū: ga ibi erant ducenta malogranata. c. supposita, &. c. depēdētia, & eodē mō in malogranatis supioribus tales & tot erant ordines. vt patet ex q̄dictis: & sic erāt ibi. cc. ordines malogranatorū in vniuerso i vno capitello vel subdif: g ¶In circuitu capitelli secdi, vocatur aūt secdm̄ relatū ad capitis colūnæ: cui erat superpositum: quod quidem caput dicitur hic quodammodo capitellum, s. respectu supitis columnæ

c Et statui

surrectionis iam in littore mōstrātē: cū q̄dicatores iudæis & gentibus ybū fidei cōmittunt: & vtriusq; ppli electos i vna btitudinis arcē colligūt. a ¶Colūnā dexterā. Dextera colūna doctores primitiuæ ecclīæ significat. Sed a eos q ad q̄dicādū gētib⁹ missi sunt. Vel, dextera significat eos q vēturū in carne dñm, ppheta

Et statuit duas columnas in portí a cu templi. Cum q; statuisset colum b nam dexteram: vocauit eā nomine c

¶firmitas.

iachin. Similiter erexit columnam a secundam: & vocauit nomen eius e

¶in robore.

booz. Et super capita columna rum opus in modum lilii posuit. Perfectumq; est opus columna

ci q̄ latini dicūt: q̄ illæ colūnæ erāt positę in porticu templi tm̄ ad decorē: ga nō inuenif q̄ portarēt aliqđ̄ pondus: Tum ga erāt itra parietes porticus. Tū ga i supiori parte erat op⁹ q̄si lilij: vt q̄dcm̄ est: qđ nō est opus dispositū ad aliqđ portādū: sed solū ad decorē & iō dicendū sicut pri⁹, q̄ habet cubitos altitudinis. xxxv. cubitor. Ad illud qđ obiicif de textu. s. posito: Decē & octo cubitor altitudinis colūnā vnā. Dicēdū q̄ loqtur de altitudine supitis tm̄: vt. s. dictum est. Ad illud qđ inducif de primo tabulato templi. Dicēdū q̄ fm̄ hebræos hoc nullū est incōueniens ga in parte templi anteriori nō erāt deambulatoria. Pōt etiā dici: q̄ non sequif q̄ excederēt primū tabulatū ga portic⁹ erāt in declui mōtis: & p gradus ascēdebat i templū. & colūnæ istæ erāt in inferiori parte porticus: ita q̄ terra erat ibi demissior q̄n q̄ cubitis q̄ pauimētum templi. Notandū etiam q̄ Ra. Sa. & alij doctores hebræi habent aliā imaginationē totalr de istis capitellis. Dicunt em̄ q̄ capitella ista erant duo grossi pomelli super capita duarum colūnarum magis lati q̄ alti: sicut solet fieri in summitatib⁹ cāpanilium: & in lauori parte vtriusq; pomelli exterius erant duo circuitus malogranator⁹: vnus super, alius subter. & in quolibet circuitu cētum malogranata. & qa duo malogranata faciūt vnū ordinē: vt q̄dictum est: ibi erant centum ordines malogranatorum in capitello cuiusl̄ibet columnæ: & sic ducenti ordines i duabus colūnis: & in hoc differt ista imaginatio a præcedenti, quæ ponit ducentos ordines malogranator⁹ in qualibet columna: vt q̄dictum est. In superiori vo parte hui⁹ pomelli erat opus quasi lilij: & a pede huius operis descendebat opus per modum rætis

c ☞ factum

¶Hæc est figura capitelli fm̄ expositionem Ra. Sa. hebræi: lōgitudo & dispositio stipitis colūnæ & basis: vt pōt imaginari per supradicta.

Figura capitelli fm̄ catholicos

Figura capitelli fm̄ Rabbi Salomonem

¶Expositio huius lr̄æ & sequētis q̄rum ad istas colūnas est cadē cum præcedēti. Non miref aliqs si tm̄ immoratus sum circa istas colūnas: ga scriptura in diuersis locis logtur varię de ipsis & contrarię vt prima facie vr. fm̄ q̄ patet per q̄dicta: & ista dissonātia oportuit remoueri. Præterea a q̄cedētib⁹ expositoribus nō inueni aliqd scriptū p qđ posset text⁹ 2nr exponi. Itē ga nō solū expositionem latinorū, sed ēt hebreorum ponere volui: vt lector eligat quod sibi magis placuerit & videbitur expedire.

¶Secunda pars. c ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.pa.4.b

a ¶Fecit quoq; mare fusile. Be. Hoc mare in figurā baptismi factū est: quo in remissionē p̄t̄orū emūdamur. Sacerdotes em̄ in eo lauabant: vt Para testat. Sacerdotes em̄ oēs electi vocantur: q̄ sunt mēbra summi sacerdotis ihesu xp̄i. Recte aūt hoc vas mare dr̄, in memoriā, q̄ maris rubri: in q̄ pri⁹ p̄egyptiorū extinctionē & ppli dei liberationē baptismi forma q̄ cessit. vñ: Patres nr̄i oēs sub nube fuerūt: & oēs mare trāsierūt: & oēs in moyse baptizati sunt in nube & in mari. Sacrām autē baptismi & vitæ a nobis mūdicrā gnt̄ i hoc sæculo: & vitæ æterne gloriā p̄mittit in futuro. Qđ vtriq; in mari æneo signatur: cū esse decē cubitorū a labio vsq; ad labiū phibet. Decē enim p̄ceptis in lege dñs oia q̄ facere debem⁹ expressit. Denario æquam̄ mercedē bñfactoꝝ signauit cū hunc in vinea laborantib⁹ dandū esse prædixit. b ¶A labio vsq; ad labium.

mat. 20. a,

Quia a primo baptizato in noīe ihesu xp̄i vsq; ad vltimū q̄ in fine sæculi creditur⁹ & baptizandus est: ois fideliū chorus eande veritatis viam ingredi, & cōem̄ debet sperare a dño iusticiæ coronā.

mat. 12. d

c ¶Quinq; cu. Quia quicquid visu, auditu, gustu, odoratu, tactuq; delinquimus: gratia dei nobis p̄ ablutionē vivifici fontis relaxat. Sed nō sufficit q̄ teriorē remissio p̄t̄oꝝ, nisi q̄s deinceps bonis studeat operib⁹ alioqn diabolus q̄ exierat de hoīe: si hunc a bonis opib⁹ vacare viderit, multiplicib⁹ redit: & facit nouissima illius peiora prioribus. vnde subdit:

ecclʼs. 4. c

d ¶Et festicula triginta cu. Disciplina cœlestiū p̄ceptorū qua a voluptatibus relegamur. vnde: Funiculus triplex difficile rumpit: q̄a observatio mandatorū g̃ in cordibus electorū fide, dilectione, spe supnæ retributionis firmata ē: nullo p̄t obstaculo dissoluī. Festicula mare ambit, cum sacrām baptismi qđ accæpimus, p̄ris operibus munire studemus. Hæc. xxx. cubitorū est. q̄nquies em̄ seni triginta fāciunt. Senario aūt in quo dñs hoīem fecit cū nō esset: & refecit cū perisset, bona opatio nostra figurat. Et sex per q̄nq; multiplicāt vt ad triginta perueniant: cū oēs corpis sensus diuinis subiugāt imperijs. ¶Aliter. Ter deni faciūt triginta: & gen⁹ humanū post diluuiū de .p. genie triū filiorū noe latitudinē totius orbis implet. Sem quippe asiam: Cham aphricā: Iaphet soboles europam & insulas maris obtinuit. Et qa baptismi mysteriū cū executione operū & spe cœlestiū cūctis erat natiōib⁹ mīstrādū: festicula. xxx. cubitoꝝ mare i q̄ baptismo figurabat cingebat. Sed & h̄ dicēdū q̄dñs cū eēt. xxx. ānoꝝ venit ad baptismū: q̄ qm̄ suo baptismate qđ tricenari⁹ accæpit, baptismū nr̄m cōsecrauit: recte mare qđ nr̄m baptismū figurabat triginta cubitorū festis circūibat: vt si ꝯgnificaret

F

a ¶baptismum.

a rum. Fecit quoq; mare fusile decē b cubitorum a labio vsq; ad labium:

a ¶vt vniuersus orbis lauacro vitę a sorte p̄t̄orum signaret esse mundandus.

c rotundū in circumitu. Quinq; cu. d bitorum altitudo eius: & festicula triginta cubitorum cingebat il-

c ✠ factū, descēdēs vsq; ad inferiora malogranata: tegens ea quasi viderent⁹ per medium rætis: & illud opus rotundum superiori parte vsq; ad inferiorem diuidebat lineis intermedijs facientibus quasi septem portiones: q̄ dicuntur septē rætacula: & ad hoc melius capiendū describit figura prout in plano potest figurari

Igitur p̄m istam imaginationē hebraeoꝝ p̄t exponi littera a principio, cum dicit: Duo quoq; capitella &c. & pater lra ex q̄ dictis vsq; ibi: Et q̄si in modū rætis &c. loquit de opere ræticulato qđ opertebat a summitate pomelli vsq; ad inferiora malogranata. Septena versuū rætiacula in capitello vno: qa illud opus ræticulatū i qualibet colūna erat distinctū septē portionibus: vt dictum est. Et duos ordines per circuitum rætiaculorū singulorūqa ordinata in superiori parte & inferiori. In superiori tamen parte erant strictiora: & inferius latiora ſm dilatationem pomelli cui erant superposita. ideo subditur: Vt tegerent capitella &c. vt. s. Erant in porticu cubitorum quattuor scilicet columnæ tantum occupabant spacium in porticu: quia secut dictum est, linea duodecim cubitorum ambiebat vnam columnam: & per consequens linea diametraliter transiens per ipsius rotundum columnæ erat quattuor cubitorum: nisi quod amouenda est septima pars huius quaternarij: quia hæc est conclusio demonstrata in geometria: q̄ circunferentia circuli continet ter diametrum & eius septimam partem. Verbi gratia: Si scilicet diameter est septem pedum: circumferentia est viginti duorum pedū. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circumitu capitelli secundi: scilicet accæpti cum primo. quia ſm istam expositionem in duobus capitellis duarum columnarum erant tantū malogranata quadringenta: & per consequens ducenti ordines malogranatorum: centum ordines in vna colūna, & centum in altera. Et statuit duas columnas. a ¶Fecit quoq; mare fusile. Hic consequenter describitur mare æneum: quod erat lauatorium sacerdotum. cuius primo describitur latitudo, cum dicitur:

b ¶Decem cu. & secundo altitudo, cum dicitur: c ¶Quinq; cubi. altitudo eius. scilicet ipsius maris: quia boues super quos erat posit⁹ non computantur in hac altitudine. d ¶Et rescticula. id est funiculus. triginta cubitorum cingebat illud per circumitum. Quia sicut dictum est supra: diameter circuli est tantum tertia pars circunferentiæ: & adhuc deficit septima pars diametri: sed scriptura non accipit hic præcise. Linea vero diametraliter transiens a labio in labium erat decem cubitorum: vt

✠ torum: vt

Figura maris ſm Iosephum & doctores catholicos.

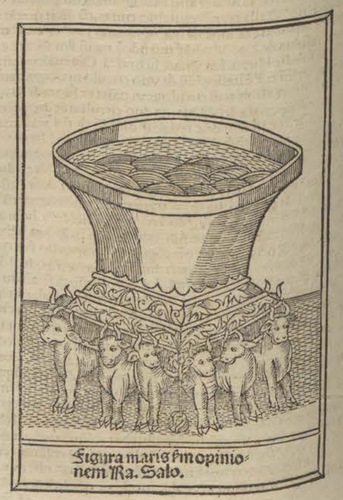

Figura maris ſm opinionem Ra. Salo.

A ꝯgnificeꝫ donoꝝ illi⁹ q̄ baptismū sine p̄t̄o subijt, baptismū nobis ineū credēt⁹ in remissionē p̄t̄oꝝ dedicari. a ¶Et sculptura altitudinē surgat & solida efficiat, multiplica centum per decem & fiunt mille. Quo numero stabilis & velut quadrata iustoꝝ cōscientia signat. Quocūq; enim inserris q̄dratū, stabit: sic animus electorum nulla tēratione a statu rectitudinis

ꝯ dinis

NICO.DE LYRA

✠ torum: vt dictū est. & sic sequitur q̄ linea transiens per circunferentiam esset triginta cubitorū: & cū hoc contineret septimā partem diametri: sed scriptura illud omittit quæ non cōputat sic præcise, a ¶Et sculptu. sub. la. cir. il. de. cubitis. No potest intelligi q̄ ista sculptura esset immediate sub labio quod erat⁹ superior pars maris: qa ibi mare habebat xxx. cubitos in circumitu: & ideo dicūt doctores nostri q̄ mare illud i superiori parte erat latius, & descendendo restringebat: ita q̄ in parte inferiori habebat ſm x. cubitos in circūitu: & ibi erāt sculpture in duob⁹ ordinib⁹. Hebræi v̄o dicūt q̄ mare in superiori parte trib⁹ cubitis ſm altitudinē erat rotundū: & in parte inferiori duobus cubitis erat quadratū. & quodlibet latus vnius quadrati habebat. x. cubitos: ita q̄ linea ambiens totū quadratū erat. xl. cubitorū. & ſm hoc mare erat latius inferiꝰ q̄ superius: & in illa parte erant istæ sculpturæ historiatæ. & ideo cum dicit hic. Et sculptura subter la. i. in parte inferiori maris. b ¶Circūibat il. de. cubitis. intelligendum est in vno latere quadrati: & eodem modo intelligendū est de alijs latere

a lud per circumitū: & sculptura sub- a ter labium circumibat illud decem b cubitis: ambiens mare. Duo ordines sculpturarū histriatarum erant b fusiles: ¶& stabant super duodecim c c boues. Equibus tres respiciebant d ad aquilonē: & tres ad occidētem: & tres ad meridiem: & tres ad oriētem: & mare super eos desuper erat quorū posteriora vniuersa intrinsec⁹ a ¶firmitas v̄tutis i baptismo. b ¶maris ſ. d latitabant. Grossitudo autem lutē- e a ¶Parā. palmi. Iosephus: ꝯtuor digitorū. ris trium vnciarū⁊ erat: labium q̄ f a ¶gustus dñi ꝯ passionis. b ¶pater si fieri potest trāseat a me calix iste. c ¶claritas rei surrectionis.

eius quasi labiū cālicis & flōi- h ſ um repādi lilii. Duo milia bathos i

a ¶mare b ¶bathus capit

metretam & dimidiam.

capiebāt: & triā milia metretas. k

tribus tribus. Sed istud dictū multū dissonat a iosepho: qui dicit q̄ mare æneū erat sicut cantarus magnus. Cantarus autem idem est q̄d crater. i. cyphus: & ideo figura maris ænei ſm Iosephū est eadē vel valde ꝓpinque ei quā ponunt expositores nr̄i: & valde dissimilis ei quā dicūt hebræi moderni: vt patet p̄ figuras istas aspiciēdo i colūnis ꝗce. formatas. c ¶Et stabant sup duodecim boues. sicut aliqn̄ videmus in ciboriis: q̄ de subtus sunt imagines leonū q̄si portātes ciboriū: & capita apparent extra: & posteriora sunt sub ciborio. d ¶Equbus tres &c. Sic enim dispōnebantur in circuitu q̄ capita trium erant versus orientē: & aliorū trium v̄sus occidētē: & sic de alijs sex ad aqlonē & meridiē. Sed ſm hebreos v̄o q̄dratura maris sic erat situata q̄ ꝗtuor latera erāt opposita ꝗtuor partibus orbis: & in quolibet latere erant tres boues mare sustentantes. e ¶Grossitudo aūt lu. i. maris: qđ dicit⁹ luter hic a luo luis: qđ in vna significatione significat idem qđ abluere: qa sacerdotes ibi abluebāt manus & pedes q̄n ingrediebant⁹ tabernaculū: vt habet⁹ Exo. xxx. Nō est tn̄ sic intelligēdū, q̄ ad se abluēdum intrarēt ipm̄ mare: qa ibi erat maxima quātitas aquę: vel debit⁹ ꝗ ex tali ingressu fœdare⁹: & ēt sacerdotes submergeren⁹: qa q̄n mare erat plenū: ꝓfunditas aq̄ erat q̄nq; cubitorū ſm altitudinē maris: q̄nq; v̄o cubiti faciūt septē ſm pedes & dimidiū ſm vnā opinionē. ſm aliā v̄o, quā credo veriorē, ꝯtinet decē pedes: & ideo sic intelligendū est q̄ in circūitu maris erant claues in loco apto ad manuū lotionē: sicut i lauatorijs religiosorū per quas exibat aqua ad manuū lotionē: & per eas dē recipiebat⁹ in vasis aptis ad pedum lotionē. f ¶Trium vnci. &c. tanta erant spissitudo huiꝰ vasis ħ. Para. i. in. h ſdr q̄ habebat mēsurā palmi: & tenendū est q̄ iste mēsuræ sunt equales. In hebræo aūt habetur sic: q̄tuor digitorū. & hoc mō apud hebræos accipit⁹ mēsura palmi.

g ¶Labiūq; cius q̄si la. ca. ga sicut dictū est, mare erat rotundū in superiori parte ſm doctores hebreos & latinos. h ¶Et foliū repādi lilij. qa illud labiū erat aliquātulum recuruatum in parte exteriori. i ¶Duo mi. ba. ca. Qđ aūt subdit: k ¶Tria mi. metre. nō est in hebræo: nec in libris correctis: sed ē dictū forte aliquis expositoris volētis ostēdere qualr se habeāt bathus & metreta. & qa bathus ꝯtinet metretā & dimidiā: & sic duo milia bathi valēt tria milia metretas. postea v̄o dem illud magistrale fuit insertū textui ex impitia scriptorū: ſm Papiā metreta ē mensura q̄tinēs decē sextarios hebraicos: Sextari⁹ aūt iste ē eadē mensura cū chopina parisiensi, vel ei ꝓpinquissima: vt dicūt aliqui. Et ſm ħ vna metreta cōtinet duas quartas parisienses & dimidiā: & ſm hoc bathus continet tres quartas & tres chopinas: & duo milia

C

D

¶Secunda pars. t ſm ✠ bathi ſm

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinis inclinaſ. a ¶Et fecit ba. de. &c. Multipharie multisq; modis eadē nr̄æ ſalutis ſacra figurant. Aplī em & apoſtolici viri ſi cut per boues mare portātes ſignificant: ita per baſes quæ porrādis luteribꝫ parate erant: ſicut ipſæ luteres ſpūale lauacrū: ſicut & mare figurabāt. Sed q̄dā iuxta Paral. oia in eis q̄ holocaustum oblaturi erant, lauabāt. Holocauſtū autē dn̄i gn̄aliter ois multitudo electorum intelligit q̄ baptizaſ in ſpūſancto & igne. Sicut ergo ſacerdotes qui in mari lauabā tur, ſignificāt eos qui per baptiſmū efficiunt̄ ſummi ſacerdotis cōſortes: qđ ē in xp̄o ieſu: ita & holocauſta eoſdē ſignificant, cum per ablutionē baptiſmi gratia ſpūſancti implentur. Lauatur em in lute re hoſtia, cum fidelis baptiſmo perfundi tur. Offert̄ in holocauſtum: cum impoſitione manus epi donū ſpūſancti accipit. Philippus cū q̄dicaret in ſamaria in lute re ēpli hoſtias lauabat: ſed qa nondum in quēq; eorū ſpūs deſcēderat: ſed tm̄ baptizati erāt in noīe dn̄i ieſu: velut abluta hoſtiæ nōdū ad altaris ignē peruenerant ac cū miſit illuc petrus & iohannes, impoſuerunt eis manꝰ: & accipiēt̄es ſpm̄ loq̄bā tur linguis: iam ad altaris ignem hoſtiæ peruenerat vt fierēt holocauſtū. i. totum incēſū: qa ꝓſcias eorū gr̄a ſpiritalis iplēs diuino fecit amore ferueſcere. ¶ Beda. Q̄ ad portandos luteres decem baſes ſunt; ſa ctæ, poterat ita myſtice interpretari, quia miniſtri baptiſmi ad æternū gaudiū: qđ ī denario figurāt quos ibuūt, vocāt: Sed qa ſequit: ꝙ qnq; poſiti ſunt ad dexterā partē tēpli, qnq; ad ſiniſtrā: magis in eis quīnarij numeri notandū eſt myſterium. In vtraq; em parte tēpli poſite ſunt baſes luterū: vt in vtroq; ppſo baptiſmi gratia ſignaref eſſe pandenda. Et quinq; ſunt in vtraq; parte: vt ſignificenf vniuerſa quæ p qnq; ſenſus corporis deliquerāt, in baptiſmo fidelibꝰ eſſe remittēda. Sicut ergo i vno mari bobꝰ ſuppoſito baptiſmi exprimiſ vnitas p apl̄os toto orbe p̄dicāda: ita p duos ordines luterū, ꝙ gētilitas & iudæa in vnā fidē p baptiſmū erat colligēda. Q̄ruis em i geminis luteribus hoſtiæ lauabanf: q̄dā a dextris: q̄dā a ſiniſtris: vno tm̄ igne altaris cōſumebanf vt fieret holocauſtū. Quiſq; em iudęus vel gētilis baptiſmū ſuſcipit: vno oēs ſpū vt filij dei fiant, ſcūificanf. Vnde Ro. 8. c. In quo clamam⁹, abba pr̄ &c. varijs. f. linguis pro diuerſitate nationū: ſed vno eodēq; noie deū p̄rem, ꝓpter vni⁹ donū ſpūs inuocantes. b ¶Quattuor cubitorū. Beda. Quaternorū cubitorū erat lōgitudo & latitudo baſiū: qa q̄dicatores ois multitudo electorū in lōgitudinē exiſīt, & laborū ꝑſentiū foris tolerēt: ſiue cor in dilectiōe dei & ꝓximi interna exultatiōe dilatēt: ſp virtutib⁹ ꝓtendēt: prudēter. f. inter bona & mala diſcernēres, fortiter aduerſa ſuſtinentes: cor ab appetitu voluptatū temperātes, iuſticiā in operatione tenētes. c ¶Et ipm opus &c. Tabulæ ex qb⁹ baſes factæ ſūt q̄drate fuerūt. i. qb⁹ formulę rotūdę erāt: q̄ coronulæ ſiue plectæ appellanf: in q̄ a medio cælaturæ leonum &c. d ¶Inter coro. &c. Be. Nō erat plana vlla ex parte ſupficies baſiū: ſed vndiq; myſticis ſculpta figuris: qa ecclīa mētes imo vniuerſa eorū cōuerſatio ꝓtutū gr̄am ꝓtēdit: nec aliqua hora vacua ꝓterit in q̄ nō vacēt pīs opib⁹ & ꝑmonib⁹ vel cogitatiōib⁹. Coronulas em in ſe ſculptas hñt cū ad ingreſſum perēnis vitę ifatigabili deſiderio anhelāt. Plectas cū iter deſideria vitę cœleſtis q̄ ſurſum eſt fraternæ charitatis, q̄ iuxta ē vicula nō ſoluūt. Hñt iter coronulas & plectas leones, cū ita ad ſperāda cœleſtia mētē erigunt, ita ad dilīgēdos ꝓximos dilatēt: vt in peccantes q̄ ſibi cōmiſſi ſunt aſpere iuehāt: habēt cum leonib⁹ boues qñ iuectionē correctiōis echibent cū ſpū māſuetudinis: qñ i feruore arguēdi nūq; ſciſſam hr̄e vngulā diſcretæ actiōis & loq̄læ: nūq; ꝓba diuinæ lectiōis velut ruminādo i ore voluere ceſſār. Stephan⁹ baſis eximia fœuos leones dēres & vngues oñdebat ꝓſecutorib⁹ dicēs: Dura ceruice & incircūciſi corde &c. Rubulū ꝓ māſuetudine, cū dicebat: Dñe ne ſta. il. ß pec. Sed qa nec ſpē æternoꝝ i cœlis: nec amorē ꝓximorū in terris: nec feruore zeli mordētis: nec lenitatē modeſtię cōpatiētis ſine ſcīa ſcripturarū hr̄e poſſumus: bñ poſt coronulas & plectas, poſt leones & boues cherubin ſculpti eſſe memorant: q ſcripturā ſignificāt. Vel qa duo cherubi ī ꝓpitiatorio arcæ i figurā duorū teſtōz cōcorditer de xp̄o canētiū fabricati ſunt. Vel qa multitudo ſcientiæ inſtituted & rotis earū inerat ſpūs vitę. Et ſubter leones & bo. &c. qa doctores & inſcripturę veritate diſtributionis qua peccantes iudicant, & māſuetudine lenitatis qua pœnitētib⁹ remittūt: timent iudicū dei: ne iniuſte ligando atq; ſoluēdo iuſte ligenf ab eo cui⁹ nequit errare iudicium. f ¶Quattuor rotæ. Bed. quattuor eū ſunt. ꝓpheturū q̄bus euangelica & aplica ſcriptura ne cui legentiū in dubiū veniat apoſtolos totum mundū ꝓmpleuerunt in breui. Et ſicut rota impoſitum ſibi curſum a terra ſubleuat, & quo auriga dirigit portat: ita electorum mentes a terrenis ad cœleſtia ſuſpendunt: & ad profectū operationis vel myſteriū prædicationis, quo ſpūalis gr̄a adiuuare voluerit ducūt: qa ſubditur q̄ rotæ quales in curru fieri, legim⁹ aūt de ſanctis: Curr⁹ dei decē milib⁹ multiplex milia exaudit. &c. Sic ergo baſes luterū doctores ſunt, q lauacrū vitæ miniſtrāt & rotæ q̄ternæ baſiū quattuor euāgelia, axes rotarū qui baſes geſtāt corda doctorū ſunt quæ euangelicis aſſidua q̄ceptis eos ab imis ſuſtollunt: & velut i miſſis rotis axes a terra baſim altius ſubleuāt. a ¶Hucusq; ſuper quos baſes erant. ſingulas & axes ærei. Et per quatuor tuor ꝓtes quaſi humeruli ſubtēr lubter erāt, fuſiles, cōtra ſe inuicē reſpectā a labiū maris q̄ſi repādi lilij, & ꝙ os luteris intus erat ꝓ ſum: os vni⁹ cubiti: fundꝰ cubiti & dimidij erat vēter aūt q̄ttuor cubitores. Os quōq; luteris intrinſecus creditur fuiſſe. a ¶ vtad cœleſtia nobis p baptiſmū iter patefactū eſſe doceret. erat in capitis ſummitate: & qđ ſ ꝓpter vnitatē cōfeſſionis & fidei: q̄ oēs in confeſſione patris & filij & ſpūſancti baptizantur. vnde, V nus dn̄s: vna fides: vnū baptiſma: vnus deus & pater oim. rinſecus apparebat vnius cubiti erat: totum rotundū: pariterq; babebat vnum cubitū & dimidiū. In lateribus autem colūnarū variæ cælaturæ erant: & media intercolumnia q̄drata, nō rotūda. Quattuor q̄q rotæ q̄ per quattuor angulos baſis erant, cohærebāt ſibi ſubter baſim. Vna rota habebat altitudinis cubitum vnum & ſemis. Tales aūt rotæ erāt q̄les ſolēt ī curru fieri: & axes earū & radii & canti & modioli oia fuſilia. Nam & humeruli illi quatuor per ſingulos angulos baſis vnius: ex ipſa baſi fuſiles & coniuncti erant. In ſummitate autē baſis erat q̄dam rotunditas vnius & dimidii cubiti: ita fabrefacta vt luter deſuper poſſet imponi: habens cælaturas ſuas & ſculpturas varias ex ſemetipſa. Sculpſit quoq; ī tabulatis illis quæ erant ex ære: & in angulis, cherubī, & leones, & palmas q̄ſi in ſilitudinē hoīs ſtantis: vt nō cælata ſed appoſita p circumitū viderentur. In hunc modum fecit decem baſes: fuſura vna & menſura ſculpturaq; conſimili. Fecit quoq; una ī luteribꝰ holocauſta i mari ſe lauabāt ſacerdotes. ¶ in Para. conchas. decem luteres æneos. Quadraginta magnā pfectionē ſignificat: qa quater deni faciūt quadraginta. decē aūt ſunt q̄cepta q̄bus nr̄a ois opatio q̄fixa eſt in lege dei. Quattuor ꝙ euāgeliorū libri in qb⁹ per diſpenſationem dn̄icæ incarnatiōis ecclēſtis patriæ nobis patefactꝰ ē introitus. & qa oēs q̄ ad myſteriū baptiſmi pertinēt, cū fide & ſacramētis euāgelij fructum debēt rectę operationis oſtendere. ſinguli luteres in quib⁹ holocauſta lauabantur quadraginta bathos capiebant. g ¶Eratq; quattuor cubitorum. Bed. Qđ ſupradictū eſt: pariterq; habebat vnū cubitū & dimidiū. & vtrū ibi āplitudinē an altitudinē ſignificaret, nō adiecit: videf quia fundū ipſius luteris huius eſſet amplitudinis, voluerit intelligi ꝙ ex mēſura baſis in qua poſitus erat quiſq; luter, facillime cōcitur quod ita deſcribiſ. In ſummitate autem baſis erat quædā rotunditas vnius & dimidij cubiti: ita fabrefacta vt luter ſuperimponi poſſet. Latitudo ergo fundi in luteribus vnius erat cubiti & dimidij. Ipſa ꝙ capacitas luterum quattuor habebat cubitos: ſed vtrum in altitudine, an in amplitudine, an in vtroq;, dicat qui nouerit. ¶ Beda. Propter quattuor euangelia in quibus forma baptiſmi. Vel, cardinales virtutes quibus baptizati debēt inſtitui. Vel, propter quattuor mundi plagas, quibus baptiſma miniſtratur.

☞ Et conſtituit

NICO. DE LYRA

Bathi ſm hoc continent ſeptem milia quingētas quartas: quæ faciunt ſexta rios mille octingentos. lxxv. pariſienſes. Nonaginta ꝙ ſextarij pariſienſiū faciunt vnum doliū. & ſm hoc mare æneum cōtinebat. xix. dolia & dimidiū dolium & tres ſextarios. Sed m ſm. ꝙ. xvj. Ety. hæthus continet. l. ſextarios hebraicos: qui ſunt chopinæ pariſienſes. & ſm hoc mare æneū cōtigebat. lxv. dolia. &. x. ſextarios vt pōt deduci per reductionē chopinarū ad ſextarios & dolia, modo q̄dicto. Cuius ꝙ tātæ diuerſitatis doctores circa hoc ſa ꝙ tātæ diuerſitatis mēſuræ ſint ſcripturarū hebraicarū: quæ in ſacra ſcriptura ponunf. nec mirū, ꝓpter diſtantiā tēporum & locoꝝ. Videm⁹ em ſenſibiliſ mēſuras ligdoꝝ & aridoꝝ: mirabiliſ variari: nō ſolū in diuerſis regionib⁹, ſed etiā in villis ſatis ꝓpinquis: & ī eadē regiōe. Alia eſt em pinta & quarta pariſius, & ſancti dionyſij: & in eadē villa variaf menſuræ ſm tēpora diuerſa. a iudæa em eſt magna diſtantia vſq; pariſius: & a tpe falomonis vſq; ad tps iſtud. Et ꝓpter hoc ſicut alīs dixi, ſecurius eſt dicere: ꝙ de quātitate mēſurarū hebraicarū nō habemus aliquā determinatā certitudinē. Et nota ꝙ ſextarius ſemper eſt maſculini gn̄is, & nūq; neutri: vt dr̄ in libro q catholicō noiaf. a ¶Eſſe cō cīt decē ba. Hic ꝓn agiſ de luteribus & eoꝝ baſib⁹. & vocaf cō chæ. n. Para. iiij. in qb⁹ ſacerdotes lauabāt hoſtias offerendas in holocauſtum: poſtq; tn̄ lotæ erant per nathinnæos in probatica piſcina: de qua hr̄ Ioh. v. ¶Ad intellectū huius lr̄æ ſciendum ꝙ ꝑm expoſitores latinos cōſtat baſis ſiue ſedes luteris erat facta ad modum arcæ quadratæ, hñs in quolibet latere quattuor cubitos & habebat inſerius in quattuor angulis quattuor rotas qb⁹ poterat deduci de loca ad locū. In altitudine ꝙ habebat tres cubitos: cōputata altitudine rotarū eē ſuſtentantium. In parte vero ſuperiori in medio tabulæ q̄dratæ erat quoddā foramē rotundum: cuius diameter hēbat cubitū & dimidiū: ita q̄ ponebaf ſupra luteris: qui in parte inferiori habebat quaſi cubitū & dimidiū in diametro totūditatis ſuæ: vt ſic aptaref dicto foramini: & ꝓcedebat ſuperius dilatādo ſe vſq; ad medīū: ita q̄ ibi diameter erat quatuor cubitorū: & inde ꝓcedēdo ſupius reſtrigebat: ita q̄ diāmeter orificij erat vnius cubiti. In laterib⁹ vero baſis & in tabula ſuperiori circa foramen q̄dictum erāt ſigurati circuli ad modū coronarum: & in illis circulis erāt ſculpturæ variæ cherubin, leonū boum & palmarū: & ſup leones & boues lora, q̄ſi eēnt ibi aligata. in tabula vero ſupiori i quattuor locis ꝛ quattuor ſigules erāt q̄ttuor colūnæ breues ꝓtingētes vſq; ad medīū luteris ſuſtentantes eū: ſicut ſoleт fieri ī baccinis magnis. & ꝓpē ꝓ illæ colūnæ vocaf hūeruli. Igit ſm iſtā imaginationē exponit ꝫ hra. Et fecit ba. de. q̄ erāt o ino ſiles: & iō habita deſcriptiōe vnius habentis de ſcriptio oim. b ¶Quattuor cubi. Ion. &c. hoc patet ex dictis. c ¶Et ipm op⁹ ba. inter. &c. i planum inter ſculpturas & dicti interraſile. q̄ſi inter ſculpturas raſum: qa iter varias ſculpturas erant aliqua ſpacia plana. d ¶Et ſcul. inter ſū. hoc eſt in lateribus ſi ūgebanf in angulis. e ¶Et in. co. & ple. i. circulos ſūdctos: q dn̄ plectæ a plicando. f ¶Leones & bo. &c. & patet ex dictis. g ¶Et quattuor rotæ ꝓ ba. ſin. in quattuor angulis baſis

a ¶ vt portarent illum. a tuor ꝓtes quaſi humeruli ſubtēr lubter erāt, fuſiles, cōtra ſe inuicē reſpectā a labiū maris q̄ſi repādi lilij, & ꝙ os luteris intus erat ꝓ ſum: os vni⁹ cubiti: fundꝰ cubiti & dimidij erat vēter aūt q̄ttuor cubitores. Os quōq; luteris intrinſecus creditur fuiſſe. a ¶ vtad cœleſtia nobis p baptiſmū iter pateſactū eſſe doceret. erat in capitis ſummitate: & qđ ſ ꝓpter vnitatē cōfeſſionis & fidei: q̄ oēs in confeſſione patris & filij & ſpūſancti baptizantur. vnde, V nus dn̄s: vna fides: vnū baptiſma: vnus deus & pater oim. rinſecus apparebat vnius cubiti erat: totum rotundū: pariterq; babebat vnum cubitū & dimidiū. In lateribus autem colūnarū variæ cælaturæ erant: & media intercolumnia q̄drata, nō rotūda. Quattuor q̄q rotæ q̄ per quattuor angulos baſis erant, cohærebāt ſibi ſubter baſim. Vna rota habebat altitudinis cubitum vnum & ſemis. Tales aūt rotæ erāt q̄les ſolēt ī curru fieri: & axes earū & radii & canti & modioli oia fuſilia. Nam & humeruli illi quatuor per ſingulos angulos baſis vnius: ex ipſa baſi fuſiles & coniuncti erant. In ſummitate autē baſis erat q̄dam rotunditas vnius & dimidii cubiti: ita fabrefacta vt luter deſuper poſſet imponi: habens cælaturas ſuas & ſculpturas varias ex ſemetipſa. Sculpſit quoq; ī tabulatis illis quæ erant ex ære: & in angulis, cherubī, & leones, & palmas q̄ſi in ſilitudinē hoīs ſtantis: vt nō cælata ſed appoſita p circumitū viderentur. In hunc modum fecit decem baſes: fuſura vna & menſura ſculpturaq; conſimili. Fecit quoq; una ī luteribꝰ holocauſta i mari ſe lauabāt ſacerdotes. ¶ in Para. conchas. decem luteres æneos. Quadraginta magnā pfectionē ſignificat: qa quater deni faciūt quadraginta. decē aūt ſunt q̄cepta q̄bus nr̄a ois opatio q̄fixa eſt in lege dei. Quattuor ꝙ euāgeliorū libri in qb⁹ per diſpenſationem dn̄icæ incarnatiōis ecclēſtis patriæ nobis patefactꝰ ē introitus. & qa oēs q̄ ad myſteriū baptiſmi pertinēt, cū fide & ſacramētis euāgelij fructum debēt rectę operationis oſtendere. ſinguli luteres in quib⁹ holocauſta lauabantur quadraginta bathos capiebant. g ¶Eratq; quattuor cubitorum. Bed. Qđ ſupradictū eſt: pariterq; habebat vnū cubitū & dimidiū. & vtrū ibi āplitudinē an altitudinē ſignificaret, nō adiecit: videf quia fundū ipſius luteris huius eſſet amplitudinis, voluerit intelligi ꝙ ex mēſura baſis in qua poſitus erat quiſq; luter, facillime cōcitur quod ita deſcribiſ. In ſummitate autem baſis erat quædā rotunditas vnius & dimidij cubiti: ita fabrefacta vt luter ſuperimponi poſſet. Latitudo ergo fundi in luteribus vnius erat cubiti & dimidij. Ipſa ꝙ capacitas luterum quattuor habebat cubitos: ſed vtrum in altitudine, an in amplitudine, an in vtroq;, dicat qui nouerit. ¶ Beda. Propter quattuor euangelia in quibus forma baptiſmi. Vel, cardinales virtutes quibus baptizati debēt inſtitui. Vel, propter quattuor mundi plagas, quibus baptiſma miniſtratur.

☞ Et conſtituit

NICO. DE LYRA

lis baſis a parte exteriori. a ¶Et per quattuor partes. rabulæ ſuperioris b ¶Quaſi humeruli. ſ. columnæ breues predictæ ad ſuſtentandum luterem. c ¶Os quoq; luteris, i. orificiū vaſis impoſiti ſuper baſem: d ¶Intrinſecus erat. ſ. recuruatū ſeu replicatum. ſ. modo cōtrario mari æneo: quia labium maris æneі erat replicatū exteri⁹: vt ſupradictū eſt. e ¶Et qđ forinſecus apparebat. id eſt apertura orificij. f ¶Vnius cubiti erat &c. quia ſicut dictū eſt, diameter illius rotunditatis erat vnius cubiti. g ¶Pariterq; habebat vnum cubitū & dimidium. ſ. in diametro fundi: vt prędictum eſt. h ¶In angulis autem columnarum. id eſt in angulis tabulæ ſuperioris qui terminabanf ad quattuor colūnas exiſtētes in quattuor angulis baſis: in quibus columnis latera iungebantur. i ¶Et media inter columnas, i. latera baſis quæ erant inter columnas prædictas. k ¶Quadrata non ro. quod patet ex q̄dictis. l ¶Quattuor quoq; ro. quæ per quattuor an. ba. erant, in parte inferiori. m ¶Cohæ. ſi. ſub. baſin, qa duæ rotæ exiſtētes hinc & inde tungebanf per axem tranſeuntē ſub baſi. ſicut rotæ curruum. n ¶Vna rota habebat altitudinis cubitum vnum & ſemis. & ſm hoc ina tabat baſem per dimidiū cubitum & modicū plus. o ¶Et axes earū. Axis eſt illud quod inſigiſ in medio vtriuſq; rotæ. p ¶Et radij, qui de medio rotæ recte ꝓcedunt ad circūferētiā. q ¶Et canti, i. partes circūferentiæ: quæ ſunt inter radios. r ¶Et modioli. Modioſus eſt illud quod eſt in medio rotæ, habēs ī medio foramē in q̄ ponif axis. s ¶Oia fuſilia. id eſt per fuſionem facta: & non per martellationem. t ¶In ſummitate autem baſis erat quædam rotunditas. In iſta erat foramen ſu pradictum: in quo ponebatur fundus luteris. v ¶Fecit quoq; decem luteres, ad ponendum ſuper decem baſes deſcriptas. x ¶Quadraginta bathos capiebat luter vnus. Qui ſecundum prædicta faciunt triginta ſeptem ſextarios & dimidium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Et cōstituit decē ba, &c. Beda. Sed dexterā partē templi & sinistrā nō intus in ipso tēplo, sed ante tēplū dicit ad orientalē plagam. i. in atrio interiori: qđ sacerdotū ꝓprie vocabaf. Quinꝯ aūt posuit ad dexterā partē tēpli ꝓpter iudæos: q̄ sole iusticiæ p doctrinā legis antigt⁹ vtebanf. Et qnꝯ ad sinistrā ꝓpt̄ nos: q̄ ceco

a decē bases posuit: & cōstituit decē bases: qnꝯ ad dexterā partē tēpli: b & qnꝯ ad sinistram. Mare autem a posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem.

esa.14.d diuti⁹ corde adhærebam⁹ ei q̄ ait: Ponā sedē meā ad aglonē. q. d. in illis cordibus reqeſcere desidero, quæ a luce vitatis & flāma diuinæ charitatis aliena esse consi dero. b ¶Mare autē po, a dex, &c. Beda. Et in hoc eodem atrio positum est ad orientem Q, aūt ait: Ad dexterā partem tēpli hoc est qđ reperit dicēs, ad meridiē Ingredientib⁹ em atriū ab oriente primo diuertendū erat ad meridiē: vbi mare in ipso angulo stabat ad lauandū sacerdotib⁹ paratū. Deinde ꝓgre dientib⁹ intro occurebāt luteres ad lauādas hostias ab vtraq; pte positi. Intra hos basis erat ænea quinq; cubitorum latitudinis: & trium cubitorum altitudinis. In qua stans salomon dedicabat templum. Deinde vltra progredientibus occurrebat altare holocausti contra meridiem atrij. Deinde porticus templi vel vestibulum: in quo erant columnæ ereæ circa ostium templi. Q, ergo mare posuit ad dexteram partem templi, significat nos per lauacrum baptismi ad cœlestē regnum (quod per dexteram figura
mar.16.d batur) debere peruenire. Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Vbi enim dexteraſimul & sinistra in bono accipiuntur: vel iudęam & gentilitatem: sicut in basibus dictum est: vel præsentem ecclesiæ vitam & futurā: vel læta sæculi & tristia vel aliquid hmōi designat. Vbi vero absolute in bono ponitur dextera, æterna sæpe gaudia demōstrat. Q, vero cōtra orientem posuit mare: ad eandē prope significationē respicit: qa per lauacrum baptismi aperitur nobis splendor internæ claritatis. ꝙ ad meridianū latus atrij significat fideles per acceptionem spūs ad flagrantiā veræ charitatis accendi. Feruor enim meridiani solis in scripturis, significat ardorem dilectionis & illustrationē spiritussanctī: per quam eadē dilectio diffunditur in cordibus nostris

F ¶ Iordanis

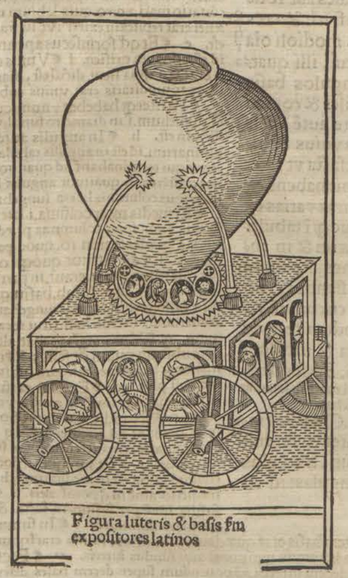

Figura luteris & basis fm expositores latinos

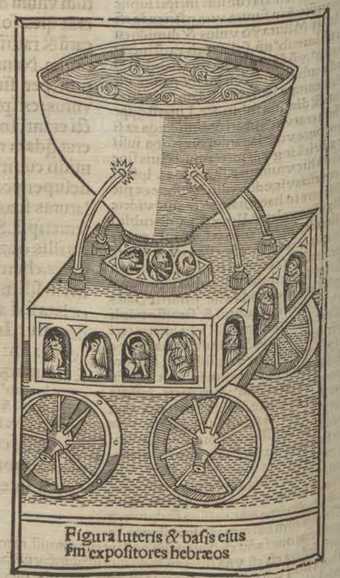

Figura luteris & basis eius fm expositores hebræos

a ¶Iordanis. Beda. In quo dñs noster baptizatus est: eiusq; tin
ctus vndis aquæ: nobis elementū in ablutionē pctorum 2uertit:
Et qa oē fidelū baptisma quo dño ꝓfecrant in exēplū illi⁹ cele
brat, & ipse sanctificauit aq̄s, recte i regiōe iordanis vasa dom⁹ dñi
sunt facta. Non em aliter vasa electionis & mie efficimur, nisi ad
baptismū eius respicētes i tali flumine sa
crām⁹ ablui. Notādū aūt qa non tm in
regione iordanis sed & in capestri regiōe
illi⁹ facta dicit eadē vasa: significās mul
tiplicationē fideliū: q̄ nō solū i iudęa: sed
& in oim regionū erat latitudine futura:
fm illud: Gaudebūt campi & oīa q̄ in eis
sunt, & alibi: Ecce auditum⁹ eā in ephra
ta: inuenim⁹ eā in cā. filuæ. Audiuimus
eam in ephrata. i. in bethleē facta dñica: qa
ꝓnūtium legim⁹ dauid q̄ erat ex eadē ci
uitate: de fructu v̄tris ei⁹ xp̄m i carne vē
turū. Inuentū⁹ eā in cāpis siluę, qa reue
lata in latitudine gētū per orbē xp̄i co
gnouim⁹, vidim⁹, ꝑticipes facti sum⁹.
Fudit ergo rex vasa dom⁹ dñi in cāpestri
regiōe iordanis: qa xp̄s baptismū salutis
latitudinem impleuit. b ¶Arg. ter. Be.
de qua factæ fūt formæ ad fundēda vasa
scripturæ, de q̄ regulā bene viuēdi sumi
mus. q̄si em argilla ignib⁹ durata format
vas. cum nobis scriptura regulā iusticię
fęsemur ondit: ſcorūq; exēpla q̄ igne
passionis inuincibiles extiterūt in oībus
sęculis esse ꝓfitem⁹: æſcp igne liquefa. fū
dine altaris, ꝙ ꝓfectus in expectatiōe diuinæ visiōis p altitudinē figurat. Quinq; libri
Moysi, quattuor sunt euāgelicæ libertatis: & cum ad intelligētiā
quater, qn nos ꝓficim⁹ q numer⁹ sit in lōgitudine & latitudie, cū
ter, ternas dilectiōis. Idē altare decē cubitis erat altū electoꝝ vitā
laborat, denario remunerantur. e ¶Mensam: Beda. Scriptura
ꝓpriā intelligentia clara. de qua: Parasti in conspectu meo mensam
panes ꝓpositionis, sanctī doctores: quorū opera nobis vel
verba ad exēplū ꝓposita in diuinis paginis q bene quærit, iue
nit. Vnde idem panes in Exo. xxj. fieri præcepti sunt, ꝓpter apo Exo.25.c
stolos duodecim per quos scriptura noui testamēti est cōdita: &
veteris reuelata mysteria. Quorum numero omnes doctores: si
¶ gnātur: qa

NICO. DE LYRA

exponatur sicut prius, vsq; ibi: Os quoq; luteris. In hebræo non habef lute
ris: sed sic habetur: Os quoꝝ eius. & fm hebræos lȳ eius, non refertur ad luterem
sed ad basem, cuius os dicebatur circulus intra quod ponebatur luteris fundus: vt
dictum est. Intrinsecus erat: quia nō erat in extremitatib⁹ quadrati: sed in medio.
In capitis summitate: & qđ forinsec⁹ ap
parebat vnius cubiti erat totū rotundū.
In hebræo non habetur, capitis: sed pro
tota ista littera sic habetur in hebræo. Et
desuper vnū cubitū os eius rotundū: qa
super altitudinē quæ erat vni⁹ cubiti: vt
dictū est, erat circulus qui vocabatur os:
vt dictum est, habens dimidiū cubitū in
altitudine. Partercꝙ habebat vnū cubi
tū & dimidiū scilicet in latitudine: qa tā
tæ quātitatis erat diameter illius circuli:
vt fundus luteris posſit ibi recipi. Cæte
ra quæ sequuntur exponātur sicut prius
vsq; ibi: Nam & hūeruli illi quattuor per
singulos angulos basis vnius ex ipsa basi
fusiles & conjuncti erat: quod sic intelli
gitur: ꝙ non erant fusi per se: & postea ap
positi corpori basis: sed simul cum corpo
re ipsius basis: ita ꝙ faciebant vnum cor
pus continuū: Et eodem modo dicunt he
brei de rotis ipsius basis, ꝙ erant fusæ cū
ea in vno corpore continuo: & ex hoc se
quitur ꝙ non erant volubiles: nec basis
per eas de loco ad locum poterat duci: sed
erant ad decorem basis & ad inalrādum
eam a terra loco pedum. In summitate au
tem basis erat quedam rotunditas: id est
quedam circularis eleuatio: vt dictum ē.
Vnius cubiti & dimidij scilicet ꝙrum ad
diametrum ad ponendum ibi luteris fun
dum. Habens celaturas suas, variasq; scul

D † 32.q.2 c.gloria.

a ¶ollas ęreas ad suscipiēdos cineres altaris.
b ¶vasa ærea æqualis i fundo & ore ampli
tudinis ad calefaciendum.
Fecit ergo hyrā lebētes & scūtras & a b
amūlas. Et perfecit oē opus regis sa
lomonis in templo dñi. Columnas a
duas: & funiculos capitellorū super c
capitella colūnarum duos: & rætia
cula duo, vt operirent duos funicu
los qui erāt sup capita columnarum
& malogranata quadrigēta in duo
bus ræticulis. Duos versus malo
granatorum in ræticulis singulis:
ad operiendos funiculos capitello
rum, q̄ erant sup capita colūnarū: &
bases decem & luteres decē sup ba
ses: & mare vnum: & boues duode
cim subter mare: & lebetes: & scu
tras & amulas. Oīa vasa quæ fecit
hyram regi salomoni in domo dñi
de aurichalco erant. In campestri f
a b regione iordanis fudit ea rex in ar g h
gillosa terra inter socchot & sarthā.
Et posuit salomon oīa vasa in do
mo dñi. † Propter multitudinē aūt
¶ 2.o.g. c nimiā nō erat pōd⁹ æris. † Fecit quo
d q̄ salomō oīa vasa ī domo dñi alta i
e re aureū: & mensam sup quā pone k

pturas in parte exteriori per circumitum: Ex semetipsa: quia illę
sculpturæ non erant per se fusæ: & postea ibi appositæ: sed ma
gis erant fusæ simul cum basi: vt prædictum est. Cætera autem
exponātur sicut prius. Ad capiendum prædicta facilius ponitur
figura luteris & basis eius fm expositores latinos communiter
in columnis præce. a ¶Fecit ergo hyram lebetes &c. Hicco
sequenter agitur da quibusdam alijs vtensilibus ad templū per
tinentibus in diuersis officijs. & hoc notatur cum dicitur: Fecit
quoꝙ hyram lebetes. id est caldarias. Erant enim ibi aliquæ
caldariæ vbi ponebantur cineres amor: de altari holocaustorū
vt portarentur extra ciuitatem ad locum mundum: & aliquæ ad
decoquandum carnes aliquorum sacrificiorum: vt habetur su
pra primo libro. cap ij. b ¶Et scutras. Vasa sunt æqualis am
plitudinis in superiori & inferiori: vbi ponebantur carbones ac
cæpti de altari holocaustorum: vt portarentur intra templū ad
cremandum thymiama super altare incensi. c ¶Et amulas.
in est fuscinulas: vt dicunt aliqui: sed non videtur verum: qa sic
diceretur de hamo hamas: & haberet h in principio. Et ideo di
cunt alij, ꝙ sunt vasa vinaria admodum ampulæ facta quib⁹ es
fundebatur vinū libaminis super altare holocausti. d ¶Colū
nas duas, de quib⁹ diffuse supra dictum est. e ¶Et funicu. &c.
id est circulos cingentes capitella ad modum funiculorum. Cæ
tera patent ex supradictis vsq; ibi: f ¶De aurichalco erant. qđ
dam genus metalli est simile auro in colore. g ¶Fudit ea rex
scilicet salomon: qa fecit talia fieri: sicut & supra dictū est i prici.
huj⁹ ca. Domum suā ædifi. salomō. &c. Vel potest referri ad hy
ram: qui dicebatur rex artificū ꝓpter artis excellentiā. h ¶In
argil. ter. quæ est apta ad faciendū formas in quib⁹ metalla fun
duntur. i ¶Altare aureum. i. altare incensi qđ erat intra tem
plum. k ¶Et mensam super quam ponerentur panes &c. de
quorum forma & dispositione & situ dictū fuit Exo. xxv. & xxx.

 ✠ Et cande-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E 2.Pa.4. b. gnantur: qa ipsam doctrinæ formā quā a dño apostoli acceperūt sequunt. In verbis dierū legimus, cp fecit salomon mēsas decem in tēplo: quinq; a sinistris: quinq; a dextris: quas ad vasa dñi portanda factas esse sciendum est. s. phialas: quas pariter factas scriptura refert. & thymiamateria, in qbus thymiama adolebat &c.

templationi & dilectioni ꝓditoris adhærēt: vt eo ministerūsibi delegatū recte cōpleant, quo a volūtate dñi nunq; oculos auertunt. Aperiunt em & claudunt ostia: sed cardinē nō deserūt: qua angeli & sancti siue in hac vita fidei: seu i illa specie fideles & electos suscipiant: semper antemū in radice internæ dilectionis firmi tenent. Vnde bene ex auro cardines sacti sunt: ꝓpter fidem vel meritū, ꝓpriæ claritatis: vel quā habent in deū charitatis.

g ¶ Perfecit omne opus &c. Beda. Dū status sæculi geritur, facit quidem opus domus dñi: sed nondū perfecit: quia corda electoꝝ dñs vt bona operent inspirat & adiuuat: nullū tamen in hac vita comorantē absq; peccato esse tribuit. Nāq; hoc futuræ beatitudini reseruat. Perfecit ꝙ omne opus templi salomonis & dedicationi aptum reddit: cum noster pacificus in die nouissima electos resuscitatos immortalitate glorificat: & æternū perducit ad regnū. Vnde templū septem annis ædificatū, octauo autem perfectū & dedicatū est. Cui tempore conuenit qđ sequitur:

h ¶ Et intulit quæ sctificauerat &c. Sanctificauerat dauid pater salomonis argentum: cum deus pater eloquentes gratia sui spiritus ad loquendum verbum dei confortat. Sanctificat aurum cū naturali ingenio ꝙditos ad intelligēdam legem illuminat. Sanctificat etiam vasa cum omnib⁹ ecclesiæ filijs spiritu sancti gratiā largitur. Hæc sanctificata salomon infert in templum, cum dñs peracto iudicio doctoꝝ & cæteroꝝ fidelū cœtū gaudium cœlestis regni introducit.

i ¶ Et posuitq; in the. dom⁹ do. quia deos hos abscondit in abdito vultus sui a conturbatione hominum. Multi sunt thesauri vna domo dñi: qa i vna ecclesia sci mēbris distāt. Et vna est ꝓpria cœlestis: suus in ea stella a stella differat in claritate. Quod vtrūq; distributor ꝑmioꝝ demonstrauit cū ait: In domo pris mei man. mul. sunt.

☞ In sctificatoꝛi

NICO.DE LYRA

c ✠ a ¶ Et candelabra aurea quinq; ad dexteram &c. Ista erant facta ad modū candelabri qđ fecit moyses: cuius forma fuit descripta Exo. xxv.

b ¶ Et forcipes aureos. ad reseandum partem lychnorum combustam.

c ¶ Et hydrias. in quibus erat oleum pro lucernis.

d ¶ Et fuscinulas. ad extrahendū de lucernis si ibi aliquid immundiciæ de lychnis combustis cecidisset.

e ¶ Et phi. ad ponendum vnguentum ꝓ inunctione regū & pontificū & vasorum q̄ erāt applicāda ad cultum diuinū.

f ¶ Et morta. ad terrendum species & radices vnde fiebat talia vnguēta.

g ¶ Et thuribu. in quibus cremabātur thymiamata.

h ¶ Et cardines ostiorum &c. de qbus ostēs. ē. dictum est cap. vj. Illa em pars templi dicebatur sanctum sanctoꝝ: & ideo cardines ostiorum eius erant de precisiori materia, cp ostiorum domus exteriorꝭ. Cætera patent.

Ca. VIII.

Vnc cōgregati sūt oēs ma. natu isr̄l' &c. Hic ꝓscribit tēpli dedicatio. & prio ponit introductio arcæ sctō signū diuinæ ꝑsentiæ, ibi: Factū ē aūt. tertio salomonis oro, ibi: Stetit aūt salomō. q̄to ppli benedictio & licētiatio, ibi: Factū est aūt. Circa primum dicitur:

i ¶ Tūc cōgre. sūt oēs ma. na. isr̄l' &c. vt cū debita solēnitate dicaret tēplū & deferret ibi arca dñi: ō subdit:

k ¶ Vt de. &c. de. ci. da. vbi adducta fuerit de domo obededon. vt hīr. ē. n. li. vi. c.

☞ In mens.

Moraliter. i ¶ Tunc congregati sunt omnes maiores natu. Israel &c. Hic agitur de deportatione arcæ testamēti ad locum sibi paratum in templū intra scīm scōrū. ꝙ qđ significat cœlum empyreū q est locus beatoꝝ: sicut dictū fuit Exo. xxv. Dicit ergo qđ fuit ibidē, cp arcā figurata fuit beata virgo maria: ꝓpter qđ ꝓ hanc arcæ deportationem figurata fuit huⁱ⁹ virginis assumptio. Per maiores natu, duces & principes: Qui congregati fuerunt ad salomonem in arcæ deportatione, signantur angeli & diuersis ordinib⁹ cum christo venientes ad beatæ virginis venerationem

✠ nem in eius assumptione. Hiero. in sermone: Legim⁹ cp sæpe ad exequias & funera quorūlibet sanctoꝝ angelos aduenisse & exequias eorū obsequia præstitisse: necnō & eorū aias ad cœlū cū hymnis & canticis deuliisse. Sequitur: Et quāto magis credendum est hodierna die militiā angelorꝝ cum suis agminib⁹ obuiā aduenisse assumptionē genitrici dei eamq; ingenti lumine circunfulsisse: & vsq; ad nephas thronū olim ante mūdi ꝓstitutionē sibi paratū, cū laudib⁹ & cantic. perduxisse, Sequit ibidē: Nec immerito credit. cp ipse salvator oīm per se totⁱ⁹ seculi⁹ occurrit: eāq; secū in throno collocauit.

✠ Stetit autem

pro. 6.c. de salomon: Mādatum lucerna est: & lex lux. Q, candelabra q̄nq; a dextris: quinq; a sinistris: idē est qđ supra de mēsis. Oraculum vbi erat arca, aditus patriæ cœlestis: vbi xps in dextra dei sedens paternorum vtriq; consius arcanorum. Candelabra contra oraculum: qa eloquia ad habitationē supernæ ciuitatis aspectāt: vt ad eam promerēda nos accendant. Lucernæ sunt viri sancti qui oleo spūssancti ifusi, & ipsi igne dilectionis ardent in corde: & ꝓximis lucē scientiæ ꝓferūt in signa. Candelabra quæ lucernas in sublime tollūt: sacra scriptura est: quæ sctorū virtutes & doctrinā sua lectione demōstrat. vnde de

Ioh. 5.f. Pſ. 118.o lohāne dicitur: Ille erat lucerna ardens & lucens. Aut ita lucerne diuina sunt eloquia. vnde: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Candelabra lucernarum sancti sunt, qui corda & corpora ferendis domini mandatis supponunt. Quisquis enim in nullo propriam sequi curat voluntatem: verum quæ scriptura dicat attendit: eiusq; se subijcere mandatis satagit & auscultare promisſis: quasi candelabrū aureum aureas gestat lucernas: & hoc tam fixa intentione, cp firmiter candelabrum ad superna erectum imꝑpositas sibi lucernas ablq; motiõe seruat. Flores lilij amœnitatē semper virentis terræ viuentium designāt. Bene hi flores in candelabro sunt: qa scriptura spretis terrenis ad appetenda cœlestia ꝓuocare cōsueuit: & quō erectum cādelabrum lucernas habet in capite & lilij flores: ita electi q in scriptura continentur erecto ad supna sensu bona cœlestia a dño q̄runt & ꝓcipiūt.

a ¶ Quasi lilium flo. Be. Hoc videt dicere: qa suꝑna ꝑs candelabroꝝ in modū repandi lilij erat deformata.

b ¶ Lucernas de. au. ꝑ qđ continetur id qđ continet. i. vascula aurea in quibus oleū lucebat designatur.

c ¶ Forcipes. Beda id est emunctoria quibus emungebantur lychni vt reparati meli⁹ lucerent.

d ¶ Hydrias. Hydriæ ꝓcordia sanctoꝝ signant: aqua sapientiæ & vino cōpunctionis repleta.

e ¶ Fuscinulæ quib⁹ carnes ꝑarātur prædicatores qui suis auditoribus cibum intelligētiæ administrant quorum officium est corpus & sanguinem credentib⁹ distribuere: infidelibus abnegare.

f ¶ Domus interioris. Beda. Ostia dom⁹ interioris angelica sūt ministeria, quæ nobis de corpore egressīs introitum vitæ cœlestis referant. Ostia domus templi, doctores sunt & sacerdotes: qui instrūctio, baptizando, dominici corporis & sanguinis mysteria communicando pria nobis ecclesiæ præsentis limina pandūt. Cardines vtroūq; ostiorum sensus & corda sunt angelorum & sanctoꝝ: quib⁹ imobiliter cō

A ✠ a ¶ In sanctū sanctorū. Beda. Dom⁹ templi exterior peregrinātē ecclesiā sanctā sanctoꝝ: supnæ patriæ cœlestis felicitatē designāt. Illata in sctūariū arca assumptā xpi hūanitatē intra velū regiæ cœlestis inductā.

exo. 25.b b ¶ Subter alas &c. Beda. Moyses fecit duos cherubin aureos: quos posuit in ꝓpiciatorio qđ erat sup arcā. Salomon adducit duos maiores: sub quoꝝ alis arcā ñe dī posuisse cū, ꝓpiciatorio & duob⁹ cherubin priorib⁹.

3.Pa.5.b c ¶ Cūq; emine. &c. Beda. Hoc manifestum in Para. Vestes inquit quib⁹ portabant arcā: qa paulus lōgiores erant: cauta parebant ante oraculū. Si ꝙ os qs paululū fuisset extrinsec⁹, eos videre nō poterat. Vbi notandū: qa & si vestiū capita diligēti⁹ intuētib⁹ patebāt ante oraculū: non tñ fieri poterat vt ipsa capita añ oraculum eminerēt: quia necesse erat vt claudo oraculo & appenso ante ostia velo, ipsi quoq; vestes cū arca adducerent interius ostium vestes ꝓducēdis ad claudendum ostiis locū nō darēt.

2.Pa.5.c. ibi. In Para. dī: Fuit itaq; arca ibi vsq; ad ꝑsentem diē. qđ ab historiographo ad ditū est: significāte vsq; ad tpa ætatis suę eam ibi ꝑmānsse. qđ' non de ędra pōt in telligi: qa iam erat incēsum tēplū: sed de nathan vel aliquo ꝙphetarū a qbus oīa gesta fuerūt ręporū scripta esse creduntur.

2.Pa.5.c. d ¶ In arca autem non erat aliud. Rab. in hoc xpo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter. Erat virga aaron ꝙ candi penes eū est, cuius iudicium in humilitate passionis videbat esse sublatū. Erat etiā tabulæ testamēti: qa in illo sunt thesauri sapiētiæ & scientiæ absconditi. Ad hæc enim vectes qbus portabat: qa visione gaudēt glorię xpi. vnde Paulus: Cupio dissolui & esse cū xpo. Apparebāt summitates vectiū foris ante oraculum semper: sed eī ostia oraculi apperiri cōtingeret: neq; ibus, sed his solū qui proꝑpiunt inteuri. Vectes sunt conditi in oraculo: qa electi qui ꝓfecerūt nunc sunt in abscōdito vultus dei. Quoꝝ tñ summitates vectium aperto oraculo his q apꝑpiant visum: eū perfectioribꝰ oculis fortis ꝓpter fortitudinē gaudio contēplandū dona ꝓmittit exterīs vagātibus, ꝓtemplario minime concedit⁹. Ipsa arca qualis & quō esset posita foliis eis q oraculū intrassent videre licebat: qa soli supnæ patrię ciues gloriā ibi redemptoris plene cōtemplant.

Col. 2.a B Phil. 1.c. e ¶ Et immola. &c. absq; æsti. &' nu. Hypbole est: ad denotandū multitudinē hostiarū.

d ¶ Subter alas cherubin. Loquit de illis cherubin quos fecit salomon. habebant em decē cubitos altitudinis: & in medio domus sub alis eorū se ꝓtingētibus fuit arca posita: sicut dictum fuit. 6.ca. vj.

c ¶ Cūq; emine rent vectes &c. Dicit Ra, Sa. cp vectes transibant per latitudinē arcæ: ita cp longitudo arcæ erat inter vectes: sicut dictū fuit Exo. xxv. & sic capita vectiū erāt cōtra cortinā pendantē in ingressu sanctuarij: & aliquātulū eam impellebāt: & sic apparebāt ibi sicut duę māmillæ mulieris sub veste sua: & ad hoc inducit illud Cant. i. d. Inter vbera mea cō morabitur. Et propter hoc subditur: Nō apparebāt vltra extrinsecus: qa dicta cortina erat intermedia: & sic nō apparebāt corpora vectiū: sed tm figura: sicut videt man⁹ ꝑ chirothecā. Doctores autē nostri aliter exponūt, dicētes: cp licet vectes possent videri ab illis qui erāt prope ostium sanctūsctōrū: non tñ ab illis qui erant longius. Et hoc videt rationabilius dictum: qa in templo salomonis nō solū erat cortina media inter sanctū & sanctūsanctoꝝ: sed paries, qui non poterat vectibus sic impelli vt eorum capita exterius apparerent.

f ¶ In arca autem nō erat aliud nisi duæ tabulæ lapideæ quas posuerat i ea moyses in oreb qñ pepigit dñs fœdus cū filiis israel cū egrederentur de terra ægypti. Factū est autē cum existent g a ¶ id est de sanctis sanctoꝝ: vbi itulerāt arcā & tabernaculum qđ fecerat moyses.

f sacerdotes de sanctūario: nebula ím h pleuit domum domini: & nō poterant sacerdotes stare & ministrare

a ¶ id est septembri.

israel in mense bēthanim in solen a ni die: ipse est mensis septimus. Venerūtq; cuncti senes de israel: & tulerunt sacerdotes arcam: & portauerunt arcā dñi, & tabernaculū fœderis, & oīa vasa sanctuarii quæ erant in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes & leuitæ. Rex aūt salomon, & oīs multitudo israel q̄ cōuenerat ad eū, gradiebāt cū illo ante arcam: & immolabant oues, & boues, absq; æstimatiōe & numero. Et intulerūt sacerdotes arcā fœderis dñi in locū suū in oraculum templi, in scīm scōrum sub ter alas cherubin. Siquidē cherubin expēdebant alas super locū arcæ, & ꝓtegebāt arcam & vectes a ¶ vectes quib⁹ arca portabatur, prædicatores per quos christus mundo innotuit typice nunciant.

c ei⁹ desup. Cumq; eminerent vectes & apparerēt summitates eorū foris sanctuariū añ oraculum, non appa ¶ existenti.

drebant vltra extrinsecus. Qui & fuerunt ibi vsq; in præsentē diē. In arca autē nō erat aliud nisi duæ tabulæ lapideæ quas posuerat i ea moyses in oreb qñ pepigit dñs fœdus cū filiis israel cū egrederentur de terra ægypti. Factū est autē cum existent g a ¶ id est de sanctis sanctoꝝ: vbi itulerāt arcā & tabernaculum qđ fecerat moyses.

f sacerdotes de sanctūario: nebula ím h pleuit domum domini: & nō poterant sacerdotes stare & ministrare

f ¶ Nebula implebat domum: & non poterant &c. Ra. i. synagogam implebat. vel a. dicitur: Dominus pollicitus est, vt habitaret in caligine. Vnde & ꝙ. Paral'. vj. a. dicitur: Dominus pollicitus est, vt habitaret in caligine. Nisi dicatur cp ista nebula in parte erat caliginosa: vt pote exterius: & in parte lucida. sicut dicitur de nube existente inter ægyptios & filios israel. Exo. xiij. e. Et erat nubes tenebrosa & illuminans nocte⁊m: tenebrosa ægyptijs: & illuminās nocte⁊m hebræis: sicut plenius dictum fuit ibidem. & hoc videtur ꝓcordare ei: quod dicitur. ꝙ. Paralipomeñ. vij. a. Sed & omnes filij israel videbant descēdentem ignem & gloriam domini super domū,

✠ Dñs dixit hoc non cōsonat textui sequēti vbi dicitur: Domus dixit vt habitaret in nebula. In hebræo habetur: In caligine. Vnde & ꝙ. Paral'. vj. a. dicitur: Dominus pollicitus est, vt habitaret in caligine. Nisi dicatur cp ista nebula in parte erat caliginosa: vt pote exterius: & in parte lucida. sicut dicitur de nube existente inter ægyptios & filios israel. Exo. xiij. e. Et erat nubes tenebrosa & illuminans nocte⁊m: tenebrosa ægyptijs: & illuminās nocte⁊m hebræis: sicut plenius dictum fuit ibidem. & hoc videtur ꝓcordare ei: quod dicitur. ꝙ. Paralipomeñ. vij. a. Sed & omnes filij israel videbant descēdentem ignem & gloriam domini super domū,

✠ Stetit ergo

✠ Stetit autem

fuit portata

fuit portata ad tabernaculū fœderis: sed intra templū qđ' fecerat salomon. c ¶ Et immola. &c. absq; æsti. &' nu. Hypbole est: ad denotandū multitudinē hostiarū.

d ¶ Subter alas cherubin. Loquit de illis cherubin quos fecit salomon. habebant em decē cubitos altitudinis: & in medio domus sub alis eorū se ꝓtingētibus fuit arca posita: sicut dictum fuit. 6.ca. vj.

c ¶ Cūq; emine rent vectes &c. Dicit Ra, Sa. cp vectes transibant per latitudinē arcæ: ita cp longitudo arcæ erat inter vectes: sicut dictū fuit Exo. xxv. & sic capita vectiū erāt cōtra cortinā pendantē in ingressu sanctuarij: & aliquātulū eam impellebāt: & sic apparebāt ibi sicut duę māmillæ mulieris sub veste sua: & ad hoc inducit illud Cant. i. d. Inter vbera mea cō morabitur. Et propter hoc subditur: Nō apparebāt vltra extrinsecus: qa dicta cortina erat intermedia: & sic nō apparebāt corpora vectiū: sed tm figura: sicut videt man⁹ ꝑ chirothecā. Doctores autē nostri aliter exponūt, dicētes: cp licet vectes possent videri ab illis qui erāt prope ostium sanctūsctōrū: non tñ ab illis qui erant longius. Et hoc videt rationabilius dictum: qa in templo salomonis nō solū erat cortina media inter sanctū & sanctūsanctoꝝ: sed paries, qui non poterat vectibus sic impelli vt eorum capita exterius apparerent.

f ¶ In arca autem nō erat aliud nisi duæ tabulæ lapideæ quas posuerat i ea moyses in oreb qñ pepigit dñs fœdus cū filiis israel cū egrederentur de terra ægypti. Factū est autē cum existent g

g ¶ Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario &c. Hic consequenter ostenditur signum diuinæ præsentiæ, cum dicitur:

h ¶ Nebula impleuit domum domini. Quæ erat signum diuinæ ꝑsentiæ: quia dñs frequenter legitur apparuisse moysi in nube.

i ¶ Et nō poterant sacerdotes stare, ꝓpter reuerentiam diuinæ præsentię se elongantes. Dicūt autem hic aliqui cp nebula ista nō erat obscura, sed lucida sicut nubes quæ apparuit in transfiguratione domini. Matth. xvij. & ideo sacerdotes non poterant ministrare, ꝓpter excessum claritatis quam non poterant sustinere. Sed

Moraliter. Nem in eius assumptione. Hiero. in sermone: Legim⁹ cp sæpe ad exequias & funera quorūlibet sanctoꝝ angelos adueniſse & exequias eorū obsequia præstitisse: necnō & eorū aias ad cœlū cū hymnis & canticis deuliisse. Sequitur: Et quāto magis credendum est hodierna die militiā angelorꝝ cum suis agminib⁹ obuiā aduenisse assumptionē genitrici dei eamq; ingenti lumine circunfulsisse: & vsq; ad nephas thronū olim ante mūdi ꝓstitutionē sibi paratū, cū laudib⁹ & cantic. perduxisse, Sequit ibidē: Nec immerito credit. cp ipse salvator oīm per se totⁱ⁹ seculi⁹ occurrit: eāq; secū in throno collocauit.

Nota de Marie virginis

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter nebulã. Impleuerat enim gloria domini domum do-
¶ id est statuit.
mini. Tunc ait salomon: † Dñs dixit vt habitaret in nebula. a †2.Pa.6 a.
Edificãs edificaui domũ in habitaculum tuũ: firmissimũ soliũ
tuũ in sempiternũ. Cõuertitq; rex faciẽ suã, & bñdixit, oĩ eccl'ia
isr'l. Oĩs em̃ eccl'ia isr'l stabat. Et ait salomõ: Bñdictus dominus b
a ¶ per, propphetas.
deus israel qui locutus est ore suo ad dauid patrẽ meũ: & in ma-
nib9 ei9 pfecit dicẽs: A die qua eduxisti ppl'm meũ israel de ægy
pto, non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus israel, vt ædifica
retur domus & esset nomen meum ibi: sed elegi dauid vt esset
sup ppl'm meũ isr'l: Voluitq; dauid pater me9 ædificare domum
noĩ dñi dei israel: & ait dñs ad dauid patrem meum: Q. cogita- c
sti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bñ fecisti hoc
†1.q.7.c. 2. ipm̃ mẽte tractãs. † Verũtn tu nõ ædificabis mihi domũ: sed fi-
lius tuus qui egredietur de renib9 tuis, ipse ædificabit domũ noĩ
meo. Cõfirmauit dñs sermonem suum quẽ locutus est. Stetiq;
pro dauid patre meo: & sedi super thronum isr'l sicut locut9 est
dñs: & ædificaui domũ noĩ dñi dei israel: & cõstitui ibi locum
¶ id est tabulæ testamenti.
arcæ ĩ qua fœdus dñi est: qd' pcussit cũ pribus nostris qñ egressi
sunt de terra ægypti. Stetit aũt salomon ante altare dñi, in con- d
¶ flexis genibus.
spectu ecclesiæ israel: & expandit manus suas in cœlum, & ait: e
Domine deus israel nõ est similis tui de9 in cœlo desuper: & su
p terrã deorsum: qui custodis pactũ & misericordiã seruis tuis,
qui ambulãt corã te in toto corde suo: qui custodisti seruo tuo
dauid patri meo quæ locutus es ei. Ore locutus es & manibus
pfecisti: vt hæc dies, pbat. Nunc igit̃ dñe de9 israel: conserua fa
†2.Re.7 b.g.2.a. F mulo tuo dauid patri meo quæ locut9 es ei, dicẽs: † Nõ auferet
de te vir corã me, qui sedeat sup thronũ israel: ita tamẽ si custo-
dierint filii tui viam suã, vt ambulent coram me: sicut tu ambula
sti in conspectu meo. Et nunc domine, deus israel firmentur ver f
a ¶ non propter hoc cp indigeas: qa non indiges.
ba tua, quæ locut9 es seruo tuo dauid patri meo. Ergõ ne putã-
dum est cp vere deus habitet sup terrã? Si em̃ cœlum & cœli cœ-
lorum te capere nõ pñt: quãto magis domus hæc quam ædifica
ui tibi? Sed respice ad orationẽ serui tui, & ad preces eius, dñe
deus meus. Audi hymnum & orationẽ quam seruus tuus orat
corã te hodie: vt sint oculi tui aperti super domum hanc nocte i
†Deu.12 b. ac die: super domum de qua dixisti: † Erit nomen meum ibi: vt k
exaudias orationem quam seruus tuus orat ad te in loco isto:
vt exaudias deprecationem serui tui & ppli tui israel, quodcũq;
orauerit in loco istõ: & exaudies in loco habitaculi tui in cœlo:
† 2.Pa.6 d. & cum exaudieris, propitius eris. † Si peccauerit hõ in ꝓximũ l
suũ: & habuerit aliqd' iuramentũ quo teneat̃ astrict9: & venerit
ꝓpter iuramẽtũ corã altari tuo in domũ tuã, tu exaudies in cœ-
lo: & facies & iudicabis seruos tuos, cõdẽnãs impium & reddẽs
viam suam super caput eius: iustificansq; iustum, & retribuẽs ei
ꝟm iustitiã suã. Si fugerit ppl's tu9 isr'l inimicos suos: quia peccam
turus est tibi, & agentes pniam, & cõfitẽtes nom̃ tuo, venerint & n
adorauerint & deprecati te fuerint in domo hac: exaudi in cœ-
lo: & dimitte pctã ppli tui israel: & reduces eos in terram quam
dedisti patrib9 eorũ. Si clausum fuerit cœlũ: & nõ pluerit, ꝓpter o
pctã eorũ: & orãtes ĩ loco isto pniam egerint nom̃ tuo: & a pctis
suis cõuersi fuerint, ꝓpter afflictionem suã: exaudi eos in cœlo:
& dimitte pctã seruorũ tuorũ, & ppli tui isr'l: & ostende eis viam
bonam per quam ambulẽt: & da pluuiam sup terram quam dedi
sti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in ter- p
ra: aut pestilentia, aut corruptus aer, aut erugo, aut locusta, r s

a ¶ Dñs dixit &c. Dicunt aliqui cp non in-
uenitur hoc dictũ a deo verbo: sed facto: quia pluries
legitur apparuisse in nube: vt prædictũ est. Põtes
dici cp inuenitur di ad verbo dñi Leui.xvj.d. Dixit
dñs: in nube apparebo sup oraculum. Consequenter
ponitur gratiarum actio salominis: eo cp videbat ꝑ
signum diuinæ præsentiæ cp dom' ab eo ædificata
erat deo accepta: ideo subdit: b ¶ Et ait salomõ:
Benedi. &c. & patet littera vsq; ibi: c ¶ Et ait do-
minus ad dauid patrem meum &c. Ex hoc patet cp
nõ oportet voluntatem humanã sup conformari di
uinæ in volito. Dauid enim voluit ædificare tem-
plum dño: & de hoc cõmendat̃ a deo: & tñ deus no-
lebat cp ipse ædificaret: sed filius eius. Cætera patẽt
in littera. d ¶ Stetit autem salomon &c. Hic cõse-
quenter ponit oratio salomonis ꝓtinẽs septẽ petitio-
nes. Prima respicit bonum statum regni dauid, præ-
mittitur tñ ipsius salomonis deuota dispositio, cum
dicit: Stetit autẽ salomon ante altare, scilicet holo-
caustorũ: quia ad altare incensi soli sacerdotes intrã-
bant. e ¶ Et expandit ma. suas in cœ. Per hoc dex-
signans cp omne bonum a deo est expectandum. Se-
cundo regratiatur salomon de præterito beneficio
cum dicit: Dñe deus israel. & subditur: Qui custo-
disti seruo tuo dauid patri meo &c. tertio ponitur
de futuris petitio, cum dicitur: Nunc igitur domi-
ne deus isr'l conser. &c. f ¶ Firmentur ver. tua. Per
hoc non designat in deo mutabilitas aliqua: sed in
hoibus quibus ꝓmissa sunt diuina bñficia sub con-
ditione cp bene debeant se habere. Est igitur sensus:
Firmentur verba tua. id est da mihi & aliis posteris
dauid stabilitatem mẽtis in bono: ita cp non fraudẽ-
mur promisso tuo. g ¶ Ergo ne pu. est &c. Per hoc
enim excludit errorẽ illorũ qui putauerunt deum ha
bere formã corporalem. h ¶ Sed respi. ad ora. ser.
tui, q.d. ista domus non est ædificata vt ibi habites
sicut homo in domo sua: sed vt preces ibi factæ sint
magis exaudibiles cp alibi: propter exercitium cultꝰ
diuini. i ¶ Vt sint ocu. tui &c. Oculi tuæ pietatis
& misericordiæ. k ¶ De qua di. Erit &c., hoc di-
cit Deut.xn. l ¶ Si peccauerit. Hic ponitur secun-
da petitio. & respicit fidelitatem viri cum proximo
suo. in pluribus enim casibus determinabatur con-
tentio aliquorũ per iuramẽtum: vtpote in depositio
furto sublato qñ nõ inueniebatur: tunc depositarius
erat liber iurãdo cp non fecisset fraudẽ proximo: vt
habetur Exo.xxij. In tali casu & ꝑ similib' adducẽba-
tur aliquis ad iurandum ante cẽplũ: & si periurabat
frequenter sequebatur vindicta diuina ad declara-
tionem iusticiæ. & hoc est qd' subditur: Iudicabis fer-
uos tuos condẽnans impium &c. m ¶ Si fugerit
populus. Hic ponit̃ tertia petitio quæ respicit ppli
cõtatem in bello, q̃ ante erat infecta peccato cõtra
ab aduersarijs debellabatur: vt patet in multis locis
ve. testa. & hoc est qd' dicit: Si fugerit populus tu9
israel inimicos suos: quia peccaturus est tibi, hoc
est dictum: peccatum futurum erit causa fugæ sequ-
tis. n ¶ Et agentes pœnitentiam, quia sicut ꝓ cõ-
fessam diuinam debellabant̃: ita per debitã pniam
deo reconciliati victores efficiebãtur. o ¶ Si clau-
sum fuerit cœ. Hic ponitur quarta petitio propter
fiebat frequẽter per hoc cp
imminente bello populus
verebat se versus hieru-
salem ad orandum domi-
num & hoc petit primo sa
lomon. Et patet littera vs-
q; ibi: e ¶ Q. si peccа-
uerint tibi. Vbi tangitur
belli aduersitas: quæ est
quando populus capitur
& in captiuitatem ducitur
aqua frequenter liberaba-
tur populus israel: propter
hoc cp in terra captiuitatis
oraẽt dominum versa fa
cie versus hierusalem: &
hoc petit hic salomõ, cum
dicitur: f ¶ Et orauerint
te cõtra
viam ter
ræ suæ quam dedi
sti patribus eorum
&c. vnde: Da. vj. c.
dicitur, cp ipse exi-
stens in chaldæa fe-
nestris apertis con-
tra hierlm tribus in †2.q.4.
die temporibus fle- c. ꝓsului
ebat genua sua: & sti.
adorabat &c. & pa-
tet littera vsq; ibi:
g ¶ Quos eduxi-
sti de ter. ægyp. de
medio forna. fer. i.
duræ ad modũ fer-
ri. Labor enim filio
rum israel faciendo
lateres, & coquẽdo
in fornace erat eis mi
mis durus: vt hr̃ in
Exo. h ¶ Tu enim
se. cos. dando eis le
gem specialẽ: & per
signũ circũcisionis
in carne. Cætera pa-
tent in lra. i ¶ Fa- †2.Pa.6
ctum est autẽ. Hic g. c
ponit̃ populi bene- 1.Ioh.1.d
dictio post orationẽ
salomonis, cũ dicit
k ¶ Surrexit de cõ †Da.3.c
spectu alt. dominꝰ.
vt bñdiceret ppl'o.
l ¶ Vtrumq; enim
genu in terrã fixe-
rat. n. Paral. vj. b. di
cit ꝙ fecerat basim
æneã: stetitq; super
ei: & deinceps flexis
genib' fecit oratio-
nem ꝙdicta: & sic nõ
super terrã. Dicẽdũ
cp hic vtitur scriptu
ra mõ lequendi cõ-
quo aliqs dicit̃ fle-
ctere genua ad ter-
ram etiã dato cp sit
in solario & multo
fortius hic: quia ba
sis illa non multum
distabat a terra: qa
tantũ distabat trib'
cubitis. m ¶ Et be
nedi. omni eccl'iæ
isr'l voce magna.
Nõ illa benedictio
ne quæ pertinet ad
officium sacerdota-
le: sed impcando po
pulo bona: & regra-
tiando deo de bonis
præteritis dicens:
n ¶ Bñdictus dñs
de9 q dedit requi
ppl'o suo &c. & de-
precando pro futu-
ris, dicens: o ¶ Sit
dñs de9 noster vo.
&c. Et patet littera
vsq; ibi: p ¶ Ap-
propinquantes do
mino deo nostro
die ac nocte vt fa
ciat iudicium ser-
uo suo &c. i exaudi
biles corã eo. Cæte-
ra patent vsq; ibi:
✻ In die

vel rubigo: & afflixerit eum: & inimicus eius portas obsidẽs: om- a
nis plaga, vniuersa infirmitas, cuncta duotatio & imprecatio quæ b
acciderit omni homini de populo tuo israel. Si qs cognouerit pla
gam cordis sui: & expãderit manꝰ suas in domo hac: tu exaudies
in cœlo in loco habitatiõis tuæ: & repropitiaberis, & facies vt des
vnicuiq; ꝟm omnes vias suas, sicut videris cor eius: † quia tu nosti
solus cor omnium filiorum hominum: vt timeant te cunctis die-
bus, quibus viuunt super faciem terræ quam dedisti patribus no-
stris. Insuper & alienigena qui nõ est de populo tuo israel: cũ ve- c
nerit de terra longinqua ꝓpter nomen tuum: audietur enim no-
mẽ tuum magnum, & manus tua fortis: & brachium tuum extẽtũ
vbiq; cũ venerit ergo & orauerit in loco hoc: tu exaudies in cœlo
in firmamẽto habitaculi tui: & facies omnia pro quibus inuocaue
rit te alienigena: vt discant vniuersi populi terrarum nomẽ tuum
timere, sicut populus tuus israel: & probent quia nomen tuũ inuo
catum est super domum hanc quam ædificaui. Si egressus fuerit d
populus tuus ad bellũ cõtra inimicos suos ꝑ viã, quocũq; miseris:
eos orabunt te cõtra viã ciuitatis quã elegisti: & cõtra domũ quã
ædificaui nomini tuo: & exaudies in cœlo oraones eorũ & præces
eorũ, & facies iudiciũ eorũ. Q. si peccauerint tibi, † Nõ est em̃ hõ e
qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis: & captiui du
cti fuerint in terram inimicorũ prope vel longe: & egerint pniam
in corde suo in loco captiuitatis: & conuersi deprecati te fuerint
in captiuitate sua, dicẽtes: † Peccauimus: inique egim9: impie ges
simus: & reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo & tota aĩa sua
in terra inimicorum suorum: ad quã captiui ducti fuerint: & orauer f
rint te cõtra viam terræ suæ quam dedisti patribus eorum & ciui-
tatis quam elegisti, & templi quod ædificaui nomini tuo: exau-
dies in cœlo in firmamento solii tui orationes eorum & preces
eorum: & facies iudiciũ eorum: & propitiaberis ppl'o tuo qui pec
cauit tibi: & omnibus iniqtatib9 eorũ quibus præuaricati sunt in
te: & dabis misericordiã corã eis qui eos captiuos habuerint, vt
misereantur eis. Populus em̃ tu9 est & hæreditas tua: quos eduxi g
sti de terra ægypti de medio fornacis ferreæ: vt sint oculi tui aper-
ti ad deprecationẽ serui tui & populi tui israel: & exaudies eos in
vniuersis, ꝓ quib9 inuocauerint te. Tu em̃ separasti eos tibi in hæ h
reditatem de vniuersis ppl'is terræ: sicut locut9 es ꝑ moysen seruũ
tuũ: quando eduxisti patres nostros de terra ægypti domine de9.
Factum est autem cum complesset salomon orans dñm omnem i
orationem & deprecationẽ hãc: surrexit de conspectu altaris dñi, k
Vtrũq; enim genu in terrã fixerat: & manus expãderat ad cœlum. l
a Stetit ergo & benedixit omni ecclesiæ israel voce magna, dicẽs: m
Benedictus dominus deus: qui dedit requiem populo suo israel n
iuxta oĩa q̃ locut9 est. Nõ cecidit ne vn9 qdẽ sermo ex omnibus
bonis quæ locut9 est per moysen seruum suum. Sit dñs de9 nr̃ no o
biscũ sicut fuit cum patribus nostris: non derelinquens nos, neq;
proficiens: sed inclinet corda nostra ad se: vt ambulemus in vni-
¶ id est legalia.
uersis viis eius: & custodiamus mandata eius: & cerimonias eius
a ¶ decisiones causarum. b ¶ ꝯtum ad moralia.
& iudicia quæcunq; mandauit patribus nostris: & sint sermones
mei isti quibus deprecatus sum coram dño: appropinquantes dño p
deo nostro die ac nocte: vt faciat iudiciũ seruo suo, & populo suo
israel per singulos dies: & scient oẽs populi terræ: qa dñs ipse est
deus & nõ est vltra absq; eo. Sit quoq; cor nostrum pfectũ cũ dño
deo nostro: vt ambulem9 in decretis ei9: & custodiam9 mãdata ei9
sicut & hodie. Igitur rex & oĩs isr'l cum eo ĩmolabant victimas co
ram dño. Mactauitq; salomon hostias pacificas quas immolauit b
dño: boũ. xxij. milia: & ouium centũ. xx. milia. Et dedicauerũt tẽ

E Vs

2 ¶In die illa sanctifi. rex. Quid est q̄ salomon ædificauit medium atrij q̄ altare æneū q̄ erat ante fores tēpli nō poterat totū capere: nisi q̄ xp̄s qui in lege ꝓpter infirmitatē ei⁹ perfici nō poterāt nūc in ecclesia pleniter gerit. Ipse est em̄ atrium dom⁹ dñi: q̄a per ip̄m ingressus patet⁹ hierlm cœlestē. Quia ergo holocausta & sacrificia altari typico nō poterāt offerri: eo q̄ oia sibi figuraliter fiebant: rex noster erexit altare fidei ī ecclesia ī q̄ holocausta & sacrificia quotidie spiritualiter deo offeruntur: hinc est etiam quod dñs ait: Holocausta & sanguinē victimarum nolui. b ¶Altare æneū. Qđ fecit moyses positum erat tēplū cōtra ianuas eius: & qa illud angustiū erat & capere nō poterat, medium atrij sub diuo sacrificauit: vbi posuit illud altare maximū q̄d fecerat. xx. cubitorū. c ¶Festiuitate ce. Ra. in ybis dierū. ita de eadē re scriptum est: Fecit ergo salomon festiuitatē in tpe illo septē diebus: & oīs isrl cū eo. Ecclesia magna valde ab introitu emach vsq̄ ad torrentē. Egeitq̄ die. viij. collectā: eo q̄ dedicasset altare septē dieb⁹, & solennitatē celebrasset dieb⁹ septem. Igit̄ xxiij. die mēsis septimi dimisit pplos ad tabernacula sua. Et est sensus: q̄ expletis diebus septem dedicatiōis: subsecuti sunt dies sceno phegiæ. q̄ a. xv. die mēsis. viij. ichoabāt tur: & in die xxij. finiebant. Vtrisq̄ ergo festiuitatib⁹ rēcte peractis & scænophegiæ. viij. die finita, dimisit rex ppl̄os ad sua. qđ etiam Iosephus attestat. ¶Beda.

Mystice. Mystice. Solēnitas quā fecit salomon & oīs isrl signat gaudia sctōrū q̄ cū xp̄o ꝙ pacifico ꝓpetualiter habent. Loca quoq̄ ꝙ gruūt. Emach em̄ interp̄tat dñi veritas. Riuus siue torrēs ægypti significat mortē tpalē quā in ægypto ꝓsistēs. i. in tenebris huj⁹ mundi nullus euadere pōt. Oīs ergo isrl a riuo ægypti vsq̄ emath festū celebrat cū salomone: q̄ sanctī post finē ꝓsentis vitæ vaciter æternis gaudijs cū dño xp̄o perfruunt. Septē & septē dieb⁹ festa celebrant: qa electi per septiformē grām modo in hac vita quæ septenario discurrit gaudēt in spe: & tūc in sabbato vo. i. aiarū reqe gaudebūt in re. i. in ipsa veritatis percæptione. Dies octau⁹ resurrectio est sctōrum secutura post sabbatismū aiarū. Tūc ī māsionib⁹ cœlestib⁹ qđ ꝑm meritoꝝ ēlitates collocabunt: vbi alacri corde lætant deū laudātes sup bonis quæ in xp̄o pater cōtulit christianis.

d ¶Ab introitu emath. Rab. Per introitum emach septentrionalē iudææ plagā per riuum siue torrentē ægypti designat australē. Iste aūt riuus nō est nilus sed aliꝰ fluuius qui iuxta riuū orulam influit in mare. Emath autem ciuitas syriæ est quę nunc epiphania vocatur ab antiocho epiphane. ie ¶Lætan. Decantantes cum delectatione hymnos: ita vt in ea iocunditate sine labore ad propria remearent.

☞Præbente

NICO.DE LYRA

a ¶In die illa sanctificauit rex medium atrij. i. pauimentum atrij sacerdotum ꝓpe altare holocaustorū, qđ nō erat recte in medio ante tēplū: sed declinabat ad partē aq̄lonarē. altare em̄ holocaustorum qđ fecerat salomō licet esset vestitū ære exteri⁹: interi⁹ tn erat de lapidib⁹ impolitis. &ideo pauimētū atrij in necessitate poterat ad opus sisē applicari & sctificari. ista tn sctificatio fuit facta per pontificem: ad cui⁹ officiū hoc spectabat, qa tm hoc fact̄m fuit ad institutū regis: dicit⁹ rex hoc fecisse. c ¶Ab introitu emath. qui est in

a plum dñi rex & filii isrl. In die illa a sanctificauit rex medium atrij qđ erat ante domum dñi. Fecit quippe holocaustum ibi, & sacrificiū, & adipem pacificorum: qm̄ altare æneum quod erat corā dño min⁹ erat: & capere non poterat holocaustum & sacrificiū, & adipem pacificorum. † Fecit ergo salomon in tempore illo festiuitatem celebrem: & omnis israel b cum eo, multitudo magna ab introitu c tu emath vsq̄ ad riuum ægypti, coram domino deo nostro: septē diebus & septē diebus: id est quatuor⁊ decim diebus: & in die octaua d⁊g a ¶agentes gratias propter opera quæ fecit⁊ misit populus. Qui benedicentes set & orantes salomonem longeuo tempore regnare.

regi, profecti sunt in tabernacula e sua lætātes, alacriq̄ corde sup oīb⁹ h bonis q̄ fecerat dñs dauid seruo suo & isrl⁹ pplo suo. Ca. IX.

† Actum est autem cū perfecisset salomon ædificium domus domini & ædificiū regis: & omne quod optauerat & voluerat facere, apparuit ei dominus secundo, sicut apparuerat k ei in gabaon. Dixitq̄ dominus ad eū: † Exaudiui oīonē tuā, & deprecationem tuā quā deprecatus es coram me. Sanctificaui domum hanc l quam ædificasti: vt ponerē nomen meum ibi in sempiternum: & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis dieb⁹. Tu quoq̄ si ambulaueris coram me sicut ambulauit pater tuus in simplicitate cordis & in æquitate: & feceris oīa quæ præcepi tibi: & iudicia mea & legitima mea seruaueris: ponam thronum regni tui sup israel in sempiternum sicut locutus sum dauid patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio israel. Si autem auersione auersi fueritis vos & filii vestri nō sequentes me: nec custodientes mandata mea & cerimonias quas proposui vobis: sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraueritis eos: auferā isrl de superficie terræ quam p dedi eis: & tēplum qđ sanctificaui q

est in termino aquilonari terræ ꝓmissionis. d ¶Vsq̄ ad riuū. G ægypti, qui vocat riuocorula: & est in termino australi terræ ꝓmissionis: & inter istos duos terminos est eius lōgitudo. e ¶Sēptem diebus. pro dedicatione. f ¶Et septē diebus, pro festo tabernaculoꝝ: qđ incæpit die. xv. mēsis septimi: & sic tertia die primæ septenæ fuit festū expiatiōis ocurrēs. f. decima dei mēsis septimi: & si tūc fuit duplex festū. g ¶Et in die octaua dimisit populos. Non q̄ illa die recesserint: quia fuit dies collectæ: tū illa die dedit licētiā q̄ in crastino possent recedere: quia die. viij. fecit collectam: & in crastino recesserunt. f. xxiij. die mēsis septimi. vt plenius habetur. ij. Paral⁹. vij. h ¶Lætantes alacriq̄ cor. &c. In completione & dedicatione domus domini per filiū tibi succedentē in regno suo: sicut ꝓmissum ei fuerat: vt habet⁹. ē. ij. li. ca. vij. Hebrei autem aliter exponūt, di. q̄ cū sacerdotes vellēt introducere arcam in tēplū: portę clausę dirunt se. & cum sacerdotes pro apparitiōe ꝙ imperāda cantarēt. Psa cxxxij. b. vbi dr: Surge dñe in re. tuā: tu & ar. fortitu. tuæ. & cū venirent ad illū ꝙsum. Propter dauid meū seruū tuū. i., ꝓpter ei⁹ merita: Nō auertas faciē xp̄i tui. i. salomonis in regem vnctū: ꝓparauit: tūc portę aperuērūt se: ad ostendendū q̄ de⁹ accæptauit locū ꝓpter meritā ipsi⁹ dauid: qđ videntes pplī q̄ affatim bāt lætātes deū laudauerūt, & hoc est qđ dr: Lætantes alacriq̄ cor. super oīb⁹ quæ fe. deus da. & hoc vidēs cōsonare ei qđ subditur. ij. Paral⁹. vj. in fine.

✻ b ¶Fecit ergo salomon in tpe illo festi. celebri. &c. ꝙ qđ significat. q̄ beatę virginis assumptio debet esse valde celebris omni pplo xp̄iano. Vnde dicit in quadā antiphona. Assēdit xp̄s super cœlos: & ꝓparauit suæ castissimæ matri in mortalitatis locū. Et hæc est illa ꝓclara festiuitas oim sctōrū festiuitatib⁹ incōparabilis: in qua gloriosa & felix miranda cœlestis curiæ ordinibus ad æthereū perueniret thalamum: quo pia sui memorum immemor nequaq̄ existit. Ca. IX.

† Actum est autē &c. Hic agitur de remuneratione ædificantiū. & primo salomonis qui fuit principalis in ædificando. fcō hyram regis tyri q̄ iuuit eū ligna ministrādo, ibi: Expletis aūt tribus annis &c. Ra. Qui non fuerunt tributarios cum eis q̄ non sunt in expensarū. Remunerātio aūt salomonis describit⁹ ꝙ hoc ꝙ sibi diuinit⁹ ꝓditōe ꝓmissa. adiuuerent: tm̄ frequēter vsi⁹ fuerunt ecclīæ: cū in pñti tpe de rebus ad ecclesiā dēbēt. e ¶De filijs isrl. Rab. Eos qui nō ancillæ filij sunt, sed liberæ: quos filius dei sanguine libertatis nō cōstituit salomon nī seruire ꝓpriorib⁹, nouī re. feruare: sed bellatores & gladio spūs dimicēt, & ministros suos fieri, hoc ē spūale obsequiū i bonis opib⁹ sibi ꝓbere. Et principes & duces. f. vel bñ sibi pricipenſ. & carnis lasciuia domēt: siue vt subditos sibi pene regāt, & in semitas iusticiæ ducāt.

☞Quinquaginta

NICO.DE LYRA

a cōspe. meo. ipsum destruēdo. qđ factū fuit postea per nabuchodonosor: vt habetur. i. iij. li. xxxv. a ¶Eritq̄ israel in puerbiū. ꝓ

noī meo ꝓiciam a conspectu meo: eritq̄ israel in puerbiū & in fabulā b cunctis populis: & dom⁹ hæc crit in exēplū: Oīs qui trāsierit per eā, stupebit & sibilabit & dicet: † Quare fecit dominus sic terræ huic & domui huic: Et respondebūt: qa dereliquerunt dominum deū suum qui eduxit patres eorum de terra ægypti: & secuti sunt deos alienos: & coluerūt eos, & adorauerunt eos: idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc. † Expletis autē annis. xx. f postq̄ ædificauerat salomō duas domos: id est domum domini & domum regis hyram rege tyri præbente regi salomoni ligna cedrina & abiegna & aurum iuxta omne quod opus habuerat: tunc dedit salomon h hyram viginti oppida in terra galilææ: Et egressus est hyram de tyro vt i videret oppida quæ dederat ei salomon: & non placerunt ei. Et ait: Hæccine sunt ciuitates quas dedisti mihi frater? Et appellauit eas, terrā k a ¶q̄ chananæos & phīsitæos fecit seruire & agriculturam exercere ad opus filiorum israel.

terminare: fecit salomon tributarios vsq̄ ī diē hāc. De filiis autē israel r

noi meo, ꝓiciam a conspectu meo: eritq̄ israel in ꝓuerbiū & in fabulā C cunctis populis: & dom⁹ hæc crit in exēplum, diuinæ offensionis. d ¶Oīs q trāsierit per eā stupebit. præ admiratione vltionis diuinæ. e ¶Et sibilabit. Sicut solent facere homines quando vident casum subitū alicui⁹ rei magnæ. f ¶Expletis autem. Hic ꝓpr̄ dicit ipse hyrā remuneratio. & primo ponit e. tempus cū dr: g ¶Annis viginti &c. Quia Hiere. septem annos posuit ædificationē tēpli & tres decim in ædificationem domus suæ: vt dictū est. ō. in fine. vj. ca. & in princi. vij. h ¶Tūc dedit sa. hi. viginti op. in recompensationem lignorum & aliorum quæ ei miniſtrauerat. i ¶Et egressus est hyram. scilicet rex tyri. k ¶Et appellauit eas terram cha. quod sonat displicentiā: vt dicunt aliqui: & hoc in lin † 2. Para. gua phœnicea, cuius erat hyram: & hoc consona. nat ei quod præmittit: Et non placuerunt ei, Dicit vero Ra. Sa. ꝙ sonat tenacitatem in hebræo: quia illa terra est lutosa & adherēs pedibus: & ideo sic vocauit eā. l ¶Hæc est summa expen. Hic ꝓpr̄ ponitur remuneratio ꝓpli Diuisio. Et diuidit⁹ in duas: in parte principalem, & incidentalem. fcā ibi: Filia aūt pharaonis. Remuneratio aūt ꝓpli consistit in bona dispositione ipsius: quæ maxime prouenit ex trib⁹. ſ. ex bona munitione fortaliciorū, & subiectiōe aduersariorū: & ex libertate ciuiū. fcm ponit ibi: Vniuersum ꝓplm. tertiū, ibi: De filijs aūt israel. Circa primum dr: Hæc est summa expensarum quam obtulit rex solomon: & non placerunt ei. Et ait: Hæccine sunt ciuitates quas dedisti mihi frater? Et appellauit eas, terrā k a ¶q̄ chananæos & phīsitæos fecit seruire & agriculturam exercere ad opus filiorum israel.

terminare: fecit salomon tributarios, ſ. non poterāt filii isrl ex r

a ¶Prebente regi salo- Cap. IX. monī li. cc. &c. Rab. Multum auri & argenti ligna quoq̄ cedrina & cypressina ad ædificiū rex tyri cōtulit: quē salomon manibus cōpensationib⁹ remunerauit: inter quas ciuitates. xx. non placuerunt ei. Vnde ꝓcul a tyro condonauit. Quæ cum displicuissent, mittens ad salomonē dixit: Ecce ciuitatibus nō egere: & excūse appellatę sunt terra gabaon: quod lingua phœnica displicere significat. Sed chabul quasi germē interpretat. Quomodo ergo dictæ sunt chabul: nisi forte dictū sit ꝙ ironiā: qa germē cum plenitudine fructuū nō afferrēt. b ¶Edificauit ergo sa. Ra. Vrbes ꝙs ædificasse dicitur. hoc mello, & murū hierlm, hezer, mageddo, gazer & reliqua ecclesiæ decorē signāt: quā vesperā adimpleuo: hezer separatus vel sanctificatus: mageddo cœnaculū eius: gazer ꝙsio, vel diuisio: bethoro⁹ domus nouū baalath afcēdēs interpretatur. Sācta ergo ecclesia ipsa ciuitas dei est: vbi simplex voluntas dei. Hæc separata ab errore, sctificata est in fide & bonis operibus: ibi est refectio virtutū. Discernit aūt hæc mūdū ab immūdo: & dom⁹ est mōtiū. i. habita tio sctōr. & fruſ. iusticiæ sicut palma florēs ascēdit de virtute in virtutem: vt videaſ de⁹ deoꝝ in sion. Vias suos q̄ erant ablq̄ muro muniuit salomō: quia xp̄s cor⁹ fideliū gra sua ita ꝓtegit, vt hostibus spūalib⁹ insuperabiles existant. ¶Raba. Ciuitates quas salomon ædificauit de reliquijs filij israel delere: sicut in iesu naue legit. has postea rex ægypti subuertit & dedit in dotē filiæ suæ vxori salomonis. c ¶Et palmyrā in ter. ſo. &c. Inhabitabilis regio: eo ꝙ nusq̄ aqua inueniretur: sed illo vbi ædificata est ciuitas fontes abundant: & palma q̄ græce vocaſ palmyra ipsa est emachi fluue epiphania vel ātiochia. d ¶Vniuersum populum. Ra. Qui non fuerunt tributarios cum eis q̄ non sunt in virtute ad ꝓpriū seruitiū. Tales licet ei seruiunt ecclīæ: cū in pñti tpe de rebus ad ecclesiā dēbēt. e ¶De filijs israel. Rab. Eos qui nō ancillæ filij sunt, sed liberæ: quos filius dei sanguine libertatis nō cōstituit salomon nī seruire nemini cogit ritu gentili seruire: nemini cerimonias veteris legis tē poribus nouī re. feruare: sed bellatores & gladio spūs dimicēt, & ministros suos fieri, hoc ē spūale obsequiū i bonis opib⁹ sibi ꝓbere. Et principes & duces. f. vel bñ sibi pricipenſ. & carnis lasciuia domēt: siue vt subditos sibi pene regāt, & in semitas iusticiæ ducāt.

☞Quinquaginta

NICO.DE LYRA

a cōspe. meo. ipsum destruēdo. qđ factū fuit postea per nabuchodonosor: vt habetur. i. iij. li. xxxv. a ¶Eritq̄ israel in ꝓuerbiū. ꝓ habere cognitionem dei: nec debent seruilibus operibus occupari: cuiusmodi sunt mercationes, & alia clericalē statū decedētia.

✻Sed erant

Universidad de Deusto Biblioteca

Act.2.

a ¶Quinquaginta qui ha. populū subiūc. &c. Ra. Quinquagesimo die post pascha & lex i mōte sina tributa est. & ispūs paraclet⁹ sup discipulos venit. Quid ergo significat iste ꝓpositor? nu merꝰ: nisi q̄ hi q̄ spūssancti gr̄a legis dñi sctā habere merent, ipsi & se & alios bñ regere pñt.ª b ¶Offerebat quoq; salomo tri. Ra. Offert pacificus noster trib⁹ victibus, cū in mēbris suis per ſctē trinitatis fidem obsequiū accæptabile exhibet, deo Offert em quisq; fidelis holocausta dño: cum corpus castrigādo macerat: & desiderata carnis igne spūssancti cōsumere festinat. Offert victimas: cum vota labioꝝ in laudē dñi expandit. Pacificas: cū bonorū operum munus exhibet. Hoc super altare debet offerre: quia i ara cordis vbi decet ignem diuinū semper ardere. i. flammam charitatis semp seruere: q̄quid in abstinentia, bona operatione, gratiarūactione laborat: iusti est vt totum in suauitate spūssancti offerat deo: sicq; adolebit thymiama cum oratione pura deo in cordis secreto ꝓparat: & ea quæ sunt deo placita postulat. c ¶Classem. Rab. Classis est ecclesia: quæ in mari mundi posita studiū impendit thesauros sapientiæ & scientiæ opesq; virtutū acquirere: vbi sunt serui hyram nautici gnari maris cū seruis salomonis: dum gētiles ꝑculari sapiētia eruditi: cū his q̄ in lege moysi periti sunt in vnitate fidei sociant. Hos salomon nr̄ in ophir, quæ interpretat infirmās. i. in vitate Ihe mittit: vt sumptū inde aurum id est sensum preciosum: nō sibi, sed ibi salomoni asscribetes deferāt. Quantū? Centum vigiti talēta. i. historiam, allegoriā, tropologiā, anagogen in duob⁹ testamētis. d ¶In ophir. Rab. Ophir nomen est

F Ophir in sula auri fera.

puinciæ in india. ab ophir, vno de posteris heber noīatur: quæ & terra aurea appellatur: eo⁹q̄ montes aureos habeat, q̄a leonibus & seuissimis bestijs incoluntur. Ad quos null⁹ aliter accedere audet nisi qui in naui stantes iuxta littus, terrā quā vnguibus leonum effossam inuenerint, i

tiā salomonis: & domū quam ædifi a cauerat: & cibos mēse eius: & habi a ¶vniusq; ordinis ministri vnius tantum coloris habuerunt vestes: vt inter tantam tacula seruorū & ordines ministrantium multitudinē ministrantium aliqua esset cognitio officiorum singulorum.

tium, vestesq; eorum & pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo

a ¶Ra. Regina non habebat vltra spiritum videlicet considerandi prudentiā eius.

domini: non habēbat vltra spiritū. d Dixitq; ad regem: Verus est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis, & super sapiētia tua: & non credebam narrantibus mihi: donec ipsa veni & vidi oculis meis: & probaui, q̄ media pars mihi nunciata non fuerit. Maior est sapientia g tua & opera tua, g̃ rumor quem au a diui. Beati viri tui, & beati serui tui hi qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. Sit dominꝰ deus tuus benedictus cui complacuisti: & posuit te super thronum israel: eo q̄ dilexerit dominus israel in sempiternum: & constituit te regem vt faceres iudicium & iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talēta auri & aromata multa nimis: & gemmas p̄cios̄as. Non sunt allata

a ¶.i. tā preciosa.

vltra aromata tam mūlta q̄ ea quæ dedit regina saba regi salomoni. Sed & classis hiram g̃ portabat au brū de ophir: attulit ex ophir ligna ti h na multa nimis, & gemmas precios̄as. Fecitq; rex de lignis tinis fulci a cra domus dñi & domus regiæ: & k c citharas, lyrasq; cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna tina d neq; visa vsq; in præsentem diē. Rex autem salomon dedit reginæ saba omnia quæ voluit & petiuit ab eo: exceptis his quæ vltro obtulerat eim munere regio. Quæ reuersa est & abiit i terrā suā cum seruis suis. Erat n autem pondus auri qd̄ offerebat sa lomoni p̄ singulos annos sexcētorū sexaginta sex talentorum auri: excepto eo quod offerebant viri qui sup erv e ctigalia erāt: & nego ciatores vniuersiq; scuta vēdentes: & omneso reges arabiæ & terræ. Fecitp e quoq; rex salomon ducenta scuta de auro puriſſimo. Sexcentos auri

¶vel na.

sicos dedit in laminas scuti vni⁹: & q

a ¶Pelta sūt scuta media sicut luna quādo est semiplena.

trecentas p̄ltas ex auro probato.

ex orphir &c. In lib. de ꝓprietatib⁹ rerū C dr̄, q̄ sunt ligna valde alba & polita ita q̄ imagines ibi resultant. i ¶Fecitq; rex de li. ti. sul. a fulciendo dicta ad fortificandū ēplū & domū regis. Rab. Sa. dicit q̄ rex fecit inde gradus ad ascendendū de domo regia in domum dñi. & propter hoc regina saba de illo ascēsu fuit admirata & dicunt hic fulcra a fulciēdo: qa in laterib⁹ ascēsos p̄dicti erant ista ligna ad b q̄ ascēdētes & descēdētes appodiarēt se ibi. k ¶Et cī. lyra q̄ cāto. id est varia instra musica ad cantādum laudes diuinas in domo dñi per leuitas. l ¶Rex autē sa. &c. Dicit Ra. Sa. q̄ per hoc notantur solutiones quæstionum quas ipsa ꝓposuit. Alij vo dicunt q̄ fuerunt quædā femina & cōsilia: g̃ nō habebant in terra sua, sed in terra israel abundabant: ꝓpter qd̄ talia petiuit absq; rubore: qa non erāt magni valoris. m ¶Exceptis his &c. & ista fuerūt magna & p̄ciosa. n ¶Erat autem pon. &c. Hic consequenter declaratur multitudo prouentuum. & patet littera vsq; ibi: o ¶Et omnes re. ara. &c. quia veniebant de diuersis partibus orbis ad audiendum sapiētiam salomonis deferētes ei munera, vasa aurea & argentea & plura alia: vt thr̄ infra eodem capīo. p ¶Fecit quoq; rex, hic pñr onēdit opulentia salomonis in magnitudine & pulchritudine effectuum, cū dr̄: Fecit quoq; rex sa. du. scu. de auro pu. f. exterius: sed interius erant de alia materia. ideo subditur: q ¶In la. scu. vnius, scilicet ad cooperiendum ipsum. r ¶Et trecentas peltas &c. & dicuntur a pellēdo quia repellunt ictus: & sunt circularis figuræ.

✠ Trecēt æq;

✠ xpi dissonū, reputauit simplr esse falsum, dicens: g ¶Maior est sapientia tua & opera tua q̄ ru. quem au. in terra mea. Moraliter autem per reginam saba intelligitur aia humana. quæ regina dr̄: eo q̄ ē ad imaginē summi regis facta. Per saba vo q̄ captiua interpretat. significat eius fœdatio p pcm originale ex p̄uictione cū corpore, p qd̄ efficit serua: & etiam ex miseriis sequētibus pcm originale. ꝓpter quod dicit ps. 5. Metap. q̄ humana natura multipliciter est ancilla. & amplius p actualia pcta in seruitutem redigit: Iob. viij. d. Qui facit pcm seruus est peccati. Glo. non vni⁹ tm dñi, sed tot dñoꝝ: quot vitiorū: & sic multipliciter captiuat. audiens tm bonitatē xpi p dicatoris vocē tangit regina saba venit ad verū salomonē de regione longinqua. ¶Ambro. sup. lucā. Quid est lōginquius q̄ a se recedere? Venit aūt p verā pniam, sicut filius, pdigus qui a patre longe recesserat: & experiens bonitatem & mansuetudinem christi ipsam recipiētis dicit: e ¶Probauī q̄ media pars. scilicet bonitatis xpi. f ¶Mihi nunciata non fu. per prædicatorem. p ¶Fecit quoq; rex salo. ducen. scu. de auro pu. Per quæ signātur orationes clericorum & religiosorum deuotorū. Per centenarium enim qui consurgit ex multiplicatione denarij p seipsum: significatur impletio decem mandatorum & per binariū significat gemina charitas dei scilicet & pximi orationes aūt factæ ad dalogum implentibus & charitatē geminam habentibus: valida sunt scuta contra dæmonum insultus. r ¶Et trecentas peltas &c. Per quas significātur orationes deuotæ laicorū qui sunt in triplici

Morālr. D

nō cōstituit rex salomō seruire quē a q̄: sed erāt viri bellatores & ministri h eius: & principes &, duces & ꝓfecti d currruū, & equorū. Erāt pricipes sup oia opa salomōis ꝓpositi quinqua ti qnquaginta q̄ habebāt ppl'm sub iectū: statutis operib⁹ imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de ciuitate dauid in domū suam quam ædificauerat ei salomō. Tūc ædifi b cauit mello. Offerebat quoq; salo f a ¶in pascha: pentecostē: in scenophegia iuxta præceptum legis.

mon tribūs vicibus per annos singulos holocausta & pacificas victimas super altare quod ædificauerat domino: & adolebat thymiama cog ram domino per fectūq; est tēplum. Classem quoq; fecit rex salomon in h a ¶asiongaber quæ est iuxta hailā in littore maris rubri i terra idumeæ. Mi sitq; hyram in classe illa seruos suos viros nauticos & gnaros maris cum seruis salomonis. Qui cum venissi d sent in ophir sumptū in aurum, qua dringētorum. xx. talentorum detulerūt ad regē salomonē. Ca. x.

a ¶Saba ciuitas est regalis æthiopię vñ sunt hæc regina quæ ꝓfuit duob⁹ regnis æthiopiæ & ægypti.

e ¶Ed & regina sabā audita k fama salomonis in nomine domini venit tentare cum in enigmatibus. Et ingressa hierusalem cū comitatu multo & diuitiis, camelis portantibus aromata & aurum infinitum nimis, & gemmas preciosas, venit ad regē a ¶tuduit proponere quæstiones & earū solutiones exigere.

salomonem: & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo. Et docuit eam salomon oīa verba quæ ꝓposuerat. Nō fuit sermo qui regem f posset latere: & non rñderet ei. Vi dens autē regina saba oēm sapien

cula pro seruis & ancillis filiæ pharaonis: cui⁹ dom⁹ erat iuxta. & in hoc peccauit. Tertiū incidēs est de oblatiōe salomonis ibi: f ¶Offerebat quoq; sa tri. vi. per an. sin. in festiuitatibus paschæ, penthecostes, & tabernaculorū. g ¶Et adolebat thymiā. nō per seipm, sed p ꝓuīcē. ad cui⁹ spectabat officiū. Quantum est de eius naufragio, cū dr̄: h ¶Classem quoq; fecit &c. & patet ibi ira vsq; ibi: i ¶Qui cum ve. in ophir. nomen est ꝓ uinciæ i india: in qua sunt mōtes habentes mineras auri: sed a leonibus & bestijs seuissimis inhibitant: propter qd̄ nullus ad audet accedere, nisi naui stante prope littus ad refugiū, & tunc nauæ explorant tes horā qua dictæ bestiæ se longant, sibito exeūt: & terrā effossam vnguib⁹ leonū in nauem pronciunt & recedūt: g terra puritatis ꝓsumit & amouet ꝑ ture ignis: & remanet aurum purum.

✠ b ¶Sed erant viri bel. f. contra vitia per virtutum exercitiū: & contra dæmones per orōnis & lectiōis studiū: vt ꝓficiēs per orōnis & lectiōis studiū: vt ꝓficiens eius & prin. & du. &c. in diuersis officijs ecclesiæ dño seruiētes. d ¶Et præfecti ecclesiæ dño seruiētes. d ¶Et præfecti currruū & equo. in bono regimine populorū sicut de helia dicit. iiij. Reg. n. b. Pater mi, pater mi curr⁹ israel & auriga eⁱ. h ¶Classem quoq; fe. rex salo. Per hanc classem intelligitur ecclesia militans quæ adhuc nauigat. In hac aūt classe fuerunt serui salomonis & serui hyrā: & animal tum apportauerūt ad salomonē: vt dicit in textu. Per seruos aūt salomonis intelligūtur apostoli alīq; discipuli de iudea cōuersi. Per seruos aūt hyrā gētiles inuenti sunt homines litterati de gētilitate puerti vt Dyonisi⁹, Ambro. Aug. & plures alij. Per vtroſq; ꝙ seruos aurū multū sapientiæ acqsitū est ecclesiæ: & per ꝙs ipsi xpo incōtum est eius sponsus: verus salomon & prædicti serui cū eo fūt in portu ecclesiæ triumphantis.

Ca. x.

Ed & regina saba. Descripta gloria salomonis in familia ꝙ & ædificijs: hic pñr describitur in opulētijs. Et primo ex admiratione sumptuum. Secūdo ex multitudine puentuū, ibi: Erat autem pondus auri. tertio ex magnitudine effectuū, ibi: Fecit quoq; rex. Circa primū ergo tres partes vtriusq; testamenti doctrina & operatione ꝓfecti sunt: cum q̄q̄ sermone doctrinæ, bonis opibus, ꝓbauerunt. Duæ autē partes ꝓfectionis habebāt. Bñ erat enim sua quoq; singula trecēti aurei ve ꝓficiebat fides ꝓfecta eorū significant: quā i fide trinitatis ꝓfessione habebāt. Bñ erat & remanet aurum purum.

Ca. x.

Ed & regina saba. Descripta gloria salomonis in familia ꝙ & ædificijs: hic pñr describitur in opulētijs. Et primo ex admiratione sumptuum. Secūdo ex multitudine puentuū, ibi: Erat autem pondus auri. tertio ex magnitudine effectuū, ibi: Fecit quoq; rex. Circa primū ergo tres partes vtriusq; testamenti doctrina & operatione ꝓfecti sunt: cum q̄q̄ sermone doctrinæ, bonis opibus, ꝓbauerunt. Duæ autē partes ꝓfectionis habebāt. Bñ erat enim sua quoq; singula trecēti aurei ve ꝓficiebat fides ꝓfecta eorū significant: quā i fide trinitatis ꝓfessione habebāt. Bñ erat & remanet aurum purum.

Vno modo ꝑm quid. & hoc modo ꝓficiens ne rei magnæ & ꝓfolitæ: q̄d̄ ꝑtē ecclesiæ personis & simplicib⁹ quæ nō ꝓficiens videre magna: aliq̄d est magnū & ꝓfolitum licet alij sit mediocre vel paruū. Alio mō simplr. f. illud q̄d̄ est magnū & ꝓfolitum ꝑsonis magnis & assuetis ad magna vide da. Regina vo saba erat prudētissima & potētissima: & per ons assuera ad magna & tū videns sapiam salomonis & potētiā ꝑsūptib⁹ magnis fuit valde admirata. Et quo patet magnificētię salomonis excedēs lētia. & ꝙ ē q̄d̄ dr̄: k ¶Sed & reg. fa. audita. fa. fa. q̄ diuulgabatur vbiq; dñi ve, ex q̄ patet eā fuisse dei cultricem & q̄ hæc est vera fa. Et ascēsum per quē dubijs gōnibus. n ¶Videns aūt regi. ascēdebat in domo dñi. erat em de domo saba oēm sa. fa. ex solutionibus dubiōrum

✠ Et domum

Moraliter. k ¶Sed & regina saba audita fama salomo. &c. Per istam reginā quæ gentilis erat, significat ecclesia de gentib⁹ collecta: quæ audita christi fama ex eius miraculis per orbem diuulgāta fuit: per fidem venit ad christum: & per exercitium diuoti & diligēter inquisiuit veri salomonis sapientiā in euāgelio contentam: intātū q̄ q̄q̄d in doctrina philosophica vidit esse doctrinæ ✠xpi dissonum

E Ps.131.a a ¶Saltus li. Silua libani ecclesiam gentiū significat q̄ de fastu superbię abscisa in fabrica dom⁹ dei aptat. Vñ. Inuenim⁹ eam in cāpis siluæ. b ¶Thronū de ebore. Ra. Thronus vel soliū est imperialis sedes: quę in cancris ferculum appellat: eo q̄ residētes ferat: vel de loco ad locum circūferat. Ad qđ p sex ascensionis gradus ascendebatur. Sub solio erat scabellū aureū: et summitas throni rotūda tenta duabus manibus vel brachijs extrinsecus: iuxtaq; stabant duo leones adiuuantes sustētare sedile. c ¶Et duo. leū. quia sex erāt ascensionis gradus altrinsecus, positi erant pro sustētaculo ascendentis gradus. ¶Ra. Solium salomonis ecclesia esse intelligit: in qua pacificus noster regnans iudicia sua facere dinoscitur. Bene de ebore factum esse memoratur: quando elephas cuius hęc ossa sunt interquadrupedia sensu plurimum valet: & temperāter miscet fœminę suę: & ziuge sociata nō vitf. hoc pudicis aptaf, q̄ p castitatē xpi precepta sequunf. Hanc vestiuit auro: quia splēdor glię suę in ea per miracula clarescere facit. Sex diebus pfecit de⁹ mundi ornatū: qui numerus pfectione sua pfectionem operū significat. Septimo requieuit deus: et quia sex ętatib⁹ mūdi pfrat in quib⁹ licet opari: q̄sq; ecclesiem patriā desiderat bonis opibus festinet ascēdere. Rotunditas throni in posteriori significat requiē eternā: quę post hāc vitam scīis futura est. Vbi quisquis hic bñ laborat: mercede remuneratus perēni quiete pfruef. Manus tenētes sedile: significant solatia diuinę gratię q̄ ecclesiā ad cęlestę regnū, puehūt. Ideo duę: qa in vtroq; testō hoc q̄dicaf: quia nō nisi diuino adiutorio ad bonū pfici pōt. Per leones duos, pres virtusq; testi figuraf: q̄ fortitudine animi sibi & alijs dñari dicerēt. Hi iuxta man⁹ stabāt: qa scīi patres

Ps.113.b qcqd boni fecerūt: nō sibi, sed deo deputauerunt. vnde: Non nobis dñe nō nobis: sed noi tuo da gl'iam: Per duodecim leūculos prædicatorū ordo aplicā doctrinā sequens significaf. hi supra sex gradus hinc atq; inde stant qa bonorū operū gressus hinc & inde doctrinis & exēplis munire certant. d ¶Non est

Ps.31.d. factū tale opus &c. Apte ecclesiæ conuenit istud cui dr: Multæ filiæ congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. e ¶Sed & oia vasa de quibus po. &c. Oia vasa quę pacifici nostri ministerio funguntur aurea sunt: qa omnes animæ sanctorum quæ sunt vasa dei: vt diuinæ voluntati seruiant, splendore sapientiæ & dilectionis nitentes continent potum vitæ: & sit in eis fons aquæ sa-

Ioh.4.b lientis in vitam æternam. f ¶Necalicui? precij putabatur in diebus salomo. &c. Rab. Quia fm apostolum: Non est in sermone verbum dei: sed in virtute & prædicatiōe euangelij. Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis consistit: sed in ostensione spūs & virtutis vt fides nostra non in sapientia hoium, sed in virtute dei sit. g ¶Deferens inde aurum & argentū &c. Rab. Quid aurum argentumue significet notum est. Cęterum dentes elephantorem significant doctores fortes, propter nitorum sapientię. Per simeas actus humanos imitantes, sed bestialiter viuentes significantur qui ad fidem ex gentibus veniunt: qui fidem tenere videntur & operibus negant. Per pauos quorum caro si siccata fuerit imputribilis permanere dicitur: quia pennarum pulchritudine vestiuntur perfecti igne tribulationis decocti: adeo vt variis virtutibus decorent. Hæc de tharsis, videlicet de amaris fluctibus sæculi ad salomonē nostrum deferunt. Tharsis exploratio gaudij dr. Arma bellica prosequif:

Cōgregauitq;

Trecentæq; † minæ auri vnā peltam vestiebant. Posuitq; eas rex in domo saltus libani

a Fecit etiam rex salomon thronū de ebore grandem; & vestiuit eum auro fuluo nimis: qui habebat sex gradus. Et summitas throni erat rotunda in a ¶in ascensione grad⁹ hic atq; inde parte posteriori: & dūæ man⁹ h appodiatio fuit vt melius valeat qs ascendere.

hinc atq; inde tenentes sedile & duo leones stabāt iuxta ma i nus singulas: & duodecī leū k culi stantes super sex gradus l hinc atq; inde. Nō est factū tam le opus i vniuersis regnis: sed & oia vasa de quibus potabat rex salomō erant aurea & vniuersa suppellex domus saltus libani de auro purissimo. Nō f erat argentum, nec alicuius p cii putabatur in diebus salomonis: quia classis regis per mare cum classe hiram semel per tres annos ibat in thargis: deferens inde aurum & argentum & dentes elephantorum & simeas & pauos.

a ¶Ra. Et pacificus noster super omnem celsitudinem sanctorum qui vere reges sunt exaltatur. quoniam qs in nubibus equabitur dño?

†Mágnificat⁹ est ergo rex salomon sup oēs reges terræ diui

a ¶Et vniuersa ecclesia hoc appetit vt ad cōspectum gloriæ nostri regis tuis & sapia: & vniuersa terra perueniat. vñ: Quesiui vultum tuū: vultum tuū dñe requiram.

desiderabat vultum salomonis: vt audiret sapientiam ei⁹, quā dederat domin⁹ in corde

a ¶& vnusquisq; fm q̄ vires sibi suppetunt: in verbo seu factis obsequiū studet præstare deo.

eius. Et singŭli deferebant ei munera: vasa aurea & argētea vestes & arma bellica: aromata quoq; & equos & mulos p

h anos singulos. Cōgregauitq; salomon currus & equites: & facti sunt ei mille quadringenti curr⁹ & duodecim milia equtum & disposuit, eos p ciuitates munitas: & cum rege i hierusalem. Fecitq; vt tanta esset o abundantia argenti in hierusalem quanta & lapidum & cedrorum præbuit multitudinem; quasi sycomoros, q̄ na-

h ¶Congregauitq; sa. cur. &. eq & fa. sūi: Ra. De his Iosephus prosequitur. Exornabā autē tur ascensores eorum: primum decora iuuen tute florentes, habētes magnā ꝑceritatē: dis fundentes in equorum sessione comā: purpura circūami. ti: g armati existentes circa regem arcusq; ferētes equitabant ante eum q̄ ad locum aliquē debebat exire.

NICO. DE LYRA

a ¶Trecētæq; minæ. au. &c. fm q̄ dicit Rab. Sa. Mina est genus nummi determinati ponderis: & est satis min⁹ q̄ pondus talenti: vel mina, vt dicit Isid. in ponderibus centum drachmis appenditur. & est nomen græcū. b ¶Fecit etiam rex sa. thro. de ebo. grā. hoc fuit aliud opus valde pulchrum & sumptuosum. f ¶Qui habebat sex gradus, per quos ascendebat ad sedile. g ¶Et summitas throni erat rotunda, sicut fit frequenter in cathedris ligneis. h ¶Et duæ manus hinc atq; inde. s. in parte anteriori. i ¶Et duo leones, ibi sculti. & ista fiebant ad decorē & sumptuositatem operis. Cætera patent vsq; ibi. n ¶Non erat argentū &c. boc est quia erat modici preci respectue, q̄ pter qđ vasa domus salomonis erant aurea. Cætera parēt vsq; ibi: o ¶Fecitq; vt tāta &c. hyperbole ē ad donandū excessū multi-

✠ tudinis

✠ gradu. scilicet incipientium, proficientium, & perfectorum. Per centenarium autem significatur impletio decalogi per modum prædictum. & dicuntur orationes ipse petitæ a pello pellis, quia repellunt a nobis tentationum. b ¶Fecit etiam rex salomo thronum. Per quem significatur virgo maria: in cuius gremio xps sedit tanq; in throno nobilissimo recipiens triū regum hōnagia. c ¶De ebore. Quod ratione albedinis & frigiditatis signat puritatem mariæ in aljs refrigerātem motus libidinis. d ¶Et dem. Immo grandissimum meritis. e ¶Et vestiuit eum auro. Eeruentissimæ charitatis. f ¶Qui habebat sex gra. Et continetur Lu. j. c. Primus est oratio solitaria. & notatur cū dicitur. Et ingressus angelus ad eam. Ber. super missus est. Quo ingressus, in secreto cubiculo, vbi? orabat patrem in abscondito. Secundus est virginalis verecundia, ibi: Turbata est in sermone eius. Tertius est discreta prudētia, ibi: Et cogitabat qualis esset illa salutatio. Quartus inquirentis diligentia, ibi: Quomodo fiet istud: quoniam virū non cognosco. Quintus humilitantis se discretia, ibi: Ecce ancilla domini. Sextus fidelis obedientia, ibi: Fiat mihi fm verbum tuum. h ¶Et duæ ma. &c. Per quas signantur operationes actiuæ vitæ & contemplatiuę quas magnus est organū organorū. in. de aia. Illæ autē opationes excellēter fuerūt in virgine. i ¶Et duo leo. sta. &c. Per quos significatur duplex fortitudo. s. in aggrediendis ardūtis & in tolerandis aduersis. k ¶Et duo. leon. Per quos significantur. xij. fructus spiritus sancti: vt ponuntur Gal'. v. sic: Fructus aut⁹ spūs est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continētia, castitas. l ¶Qui tes sit sex gra. Per quos signantur sex dona spiritussancti quæ ponuntur Esa. xj. fm. hebraicam veritatē. Requiescet, super eū spūs sapiētiæ & intellectus: spūs consilij & fortitudinis: spūs sciæ: & implebit eum spūs timoris dñi. In nra vero translatione additur. pietatis. m ¶Non est fa. tale opus &c. Nō in cœlis nec; in terris est aliqua pura creatura sibi similis.

Ex aūt sa. &c. Ra. Salomonē arguit vehemēter scriptura: nihil q̄ de pūia ei⁹, vel de fidulgentia dei cōmemorat. Forte dicat qs mulieres alienigenas significare ecclias de gētib⁹. Posset hic fortasse intelligi: si ill̄ propter salomonē desererent deos suos. cum

Ca.XI. res eius & reginæ: cæteræ aūt earū domicillæ. Si qs aūt velit seq̄ textū, put sonat: pōt dicere q̄ salomon ad tantā carnalitatē deueneratꝓ frequēter de nouo virgines hr̄e volebat. sicut hr̄ Hester ñ. c de assuero rege q̄ qualibet die habebat vnā. & quæ ingrediebaf vespere, egrediebat mane: nec habebat licentiam reuertendi ad regē: nisi rex eam vocasset ex nomine. & fm hunc modum infra duos annos poterat multiplicari numerus vsq; ad septingentas. i ¶Et auerterunt mulieres cor eius. Ab amore dei & obseruantia ꝑceptorum eius: sicut dixerat dom⁹ per moysen. k ¶Cumq; iam esset senex. Hic p̄ñr offenditur eius trasgressio in peccato idolatriæ, cum dr: 1 ¶Vt sequerētur deos alienos. Quod non est intelligēdum salomonem sic fuisse ifatuatum, q̄ p̄ in idolis crederet aliquid esse diuinitatis: sed nolens offendere vxores suas ea adorabat. Sicut & adam comedit lignum vetitum ad persuasionem suæ vxoris ne eā contristaret: sicut dicit Augu. super Gen. li. xj. & de ciuitate dei lib. xiiij. c. xj. ga vir nō fuit seduct⁹: vt dicit apls. j. Tim. ij. ita q̄ crederet q̄ per esum illius ligni haberet scientiam boni & mali sicut suggesserat serpēs. put diffusius declarauī Gene. iij. c. o ¶Tunc ædificauit salomō phanum chamos idolo moab in monte q est contra hierusalem &c. id est in mon te oliueti: & ideo cultus idolatriæ de tota ciuitate hierusalem poterat videri: qđ erat magnum incitamentum ad idolatriam: ad quam populus erat pronus. p ¶Atq; in hunc modum fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis. Quod nō est intelligendum q̄ cultū dei faceret vnū templum: sed omnibus de vno cultu idolatriæ fecit vnum templum pro idolo ea rum. Hic occurrit dubium quomodo salomon dicatur senex quando depravatus fuit per mulieres: quia dicit Rab. Sal. & alij hebræi q̄ erat tantum duodecim annorum quando incepit regnare: & in fine huius ca. dicitur q̄ regnauit quadraginta annis: & sic vixit tm. lxj. annis. Ipse autem depravatus fuit per mulieres ante mortē suam per sex annos vel circiter: qa ædificauit templa idolorum plura p̄ suis vxoribꝰ postq; fuerat depravatus: in quorum ædificationibus fluxerūt plures anni: & sic quando depravatum fuit cor ei⁹ non videtur habuisse vltra. xlvj. annos vel circiter: ex tali vero ætate nullus proprie dicitur senex. Ad hoc autem respondet magister in hystorijs, dicens q̄ salomon regnauit. lxxx. annis. & allegat Iosephum hoc dicentem. scriptura tamē regni sui tacet. xl. annos. sicut supra. j. libro xiij. c. dicitur de saule: q̄ duobus annis regnauit super israel. f. bene & innocenter: & tacentur. xviij. anni in quibus male se habuit: vt ibidē fuit dictū. Sed de dicto magistri parum est hic curādum: qa con

✠ tradicit sa- Moralr.

a ¶Ex autem salomon adamauit mulieres alienigenas multas: filiam quoq; pharaonis: & moabitidas & ammonitidas, idumæas, & sidonias, & ethæas de gētibus: super q̄bus dixit dominus filiis isr̄l: † Non ingrediemini añ eas: neq; de illis in gredientur ad vestras. Certissime enim auertent corda vestra vt sequamini deos earum. His itaq; copulatus est rex salomon ardentissimo amore. † Fuerunt q̄ ei vxores quasi h reginæ septingentæ: & concubinæ trecentæ. † Et auerterunt mulieres cor eius. Cumq; iam esset senex k deprauatum est cor eius per mulieres vt sequeretur deos alienos nec l erat cor ei⁹ perfectum cum dño deo suo, sicut cor dauid patris eius. Sed

¶ id est iunonē.

colebat salomon astherthen deam sidoniorum: & chamos deum moabitarum: & moloch idolum ammonitarum. Fecitq; salomō quod non placuerat corā dño: & non adimpleuit vt seq̄ret dñm sicut dauid pater ei⁹.

† Tunc ædificauit salomon phanū chamos idolo moab, in monte qui est cōtra hierusalem: & moloch idolo filiorum ămon. Atq; in hūc modum fecit vniuersis vxoribus suis

† ecc. 47 b.

† exo. 34 b.

deu. 17.d

† Can. 6. c.

† 13. q. 7. c facer dos. ⅋. ité salomon.

† 32. q. 4. c. salomō

adamauit mulieres alienigenas multas &c. In hoc autē facto salomon non fuit figura christi: sicut dictum est supra. nam in ipso nullus fuit defectus peccati. Sed in hoc facto salomon typum tenet: sapientis hominis dei iudicio nobis occulto a sapia cadentis: q̄ sicut salomō tria colit idola. s. astherthē deā sidoniorꝰ: p quā delitiæ carnales significant: eo q̄ astherthen plasmatiōis supfluitas interpretatur. semen aūt coitus in cuius emissiōe est delectatio vehemens, de superfluo alimento generatur. m ¶Et chadeū moab. Per quem signant diuitiæ tpales eo q̄ chamos ꝑgatio interpretat. n ¶Et moloch idolū ammo. &c. Per quod honores mundiales significant: eo q̄ moloch plagæ interpretat. persōnæ v̄o in magnis honorib⁹ positæ de cōi cursu semp timēt sibi de plaga mortis, gladio vel veneno, vel aljs modis contra

¶ Secunda pars. v ij ✠ eos extogita

Universidad de Deusto
Biblioteca

tradicit sibi ipſi & etiã ſcripturæ. Dicit em ibidẽ q̃ ſalomõ. xl. annos genuit roboam: & q̃ roboã mortuo pr̃e fuit. xl. & vnꝰ ãni. & infra. xiij. dr̃ q̃. xl. vnꝰ anni erat roboã cũ regnare cœpiſſet: & ſic reuertit primũ dictũ. ſ. q̃ ſalomõ vixit tm̃. lxx. annis. Si aũt dicaſ q̃ roboã regnauit viuẽte pr̃e. xl. annis: ita q̃ principiũ regni ſui computaſ ab illo tp̃e quo pr̃ ſuus incepit deprauari: ſequiſ q̃ mortuo patre fuit lxxx. & vnius annorum: qđ eſt contra dictũ magr̃i: vt patet ex dictis. & etiam cõtra ſcripturam: quia ca. ſeq. dr̃ q̃ hieroboam audita morte ſalomonis reuerſus eſt de ægypto & venit cum aliis in ſichem, vbi cõgregaꝫ eſt ppl's ad p̃ſtituendũ roboã regẽ. Ex quo videſ q̃ nõ regnauit viuẽte pr̃e. Et ſi dicaſ q̃ immo: ſed mortuo patre fuit eius regnũ reuocatũ cũ iam eſſet. lxxx. & vnius annoꝝ: & de hac renouatione loquiſ ca. ſequens. hoc patet falſum p lr̃am ſequẽtem: qa ibidẽ ſub dr̃ q̃ roboã derelicto ꝓfilio ſenũ adhęſit ꝓfilio iuuenũ q̃ nutrĩti erãt cum eo. Ex quo patet q̃ tũc erat roboam adhuc iuuenis: quod nõ põt dici de hoie habẽte. lxxx. & vnũ annos. vĩ. ẽ. ŋ. li. xix. dr̃. Erat autem berzellai galaadites ſenex valde. i. octogenariꝰ: & pñ. lxxxvĩj. diritur: Si autem in porentatibus. lxxx. anni. i. in bene cõplexionatis & ampliꝰ corũ labor & dolor. Præterea illud qđ dicit magiſter q̃ ſalomon. xl. annorum genuit roboam: vr eſſe extraneum a virtute naturæ qa ſm dicta magiſtri nõ ſolũ. xl. annorũ genuit: ſed ſũ haberet decẽ & tres menſes. qđ ſic patet: qa ſi roboã habebat. xlj. annos fini to regno pr̃is. xl. annorum: & erat. xŋ. anno rum qñ̃ icepit regnare: ſequiſ q̃ vndecimo anno ſalomonis roboam fuit natus: & cum puer ſit in vtero matris nouẽ mẽſibꝰ: ſequitur q̃ qñ fuit genitus, ſalomon erat tm̃ decẽ annorum & parum plus: qđ nõ vr̃ poſſibile naturæ. Ad hoc igiſ inconueniens removendũ & repugnantiã ſcripturæ tollendam: ſaluo meliori iudicio videtur conuenientiꝰ dicere: q̃ ſalomon poſtq̃ xl. annis regnauerat mortuus eſt: & ſucceſſit ei in regnum filius eius roboã habens. xl. & vnum annũ ſicut dicit ſcriptura. Sed qñ ſalomon incepit regnare nõ ſolum habuit duodecim annos vt ab aliis dicitur: ſed non probatur: nec ex ſcriptura/ſacra habeẽ: quia exprimit annos regni ſui tantũ. non autem exprimit annos eius qñ incepit regnare: nec annos totiꝰ vitæ ſuæ: immo habuit. xx. vel plures annos i principio regni ſui: & ſic quando mortuus fuit. lx. annos habuit ad minus. Et ſic conuenienter poteſt dici q̃ poſt. l. annos ætatis ſuę deprauatus fuit per mulieres: & iam tunc poterat dici ſenex. Quia & leuitæ completo quinquageſimo anno ætatis ſuæ ſeruire ceſſabant in tabernaculõ tanq̃ ſenes: vt habetur Num. viĵ. Et ex hoc dicitur q̃ ſalomon non genuit roboam. xj. vel. x. annorum: ſed multoplurium: qa contraxit cũ matre ſua. ſ. roboam poſt ſuã coronationẽ. Ad illud aũt qđ obĵcitur in contrariũ de dicto Rab. Sa. dicendũ q̃ de dicto eius vel alioꝝ hebræoꝝ nõ eſt multũ curandũ: niſi quantũ ꝓſonat ſacræ ſcripturæ vel rõni: ſicut dixi plenius in prologo meo ſuper Gen. Siſr de dicto magiſtri & ioſephi idem eſt dicendum. maxime vbi eſt repugnãtia ſcripturæ: ſicut ꝓpoſito videtur: vt patet ex q̃dictis. Adhuc cõtra q̃dicta obĵcit de verbo ſalomonis in principio regni ſui: qđ habetur. ẽ. ŋ. ca. Ego ſum puer paruulus ignorans egreſſum & introitũ meũ. Ex hoc dicit Ra. Sa. & aliqui alĩ: q̃ erat tãtũ. xŋ. annorum. Sed hoc non valet: qa ante. ŋ. ca. dixerat dauid ſalomoni recõmendans ei punitionẽ ſemei: Vir aũt ſapiẽs es vt ſcias q̃ facies ei. vir aũt nõ dicitur proprie niſi habens. xxx. annos vel circiter. Et ideo ſi ex illo verbo: Ego ſum puer paruul⁹ &c. arguatur q̃ erat tm̃. xŋ. annorum eadem ratione ex iſto poterit argui q̃ erat. xxx. annorum Et ideo illud verbum ſalomonis: Ego ſum puer &c. intelligendũ eſt reſpectu tãti regiminis ſibi impoſiti: ſicut dictum fuit ibidẽ. & Exod. xxxiĵ. dicitur q̃ ioſue filius nun puer non recedebat de. tabernaculo

alienigenis q̃ adolebant thuſra: & imolabant diis ſuis. Igiſ a iratus eſt dominus ſalomoni, q̃ auerſa eſſet mẽs eius a dño dei iſrl': q apparuerat ei ſecũ b do: & p̃ceperat de verbo hoc: ne ſequeretur deos alienos: & nõ cuſtodiuit quæ mãdauit ei a ¶ vtiq̃ per nathã prophetam vel p alium.

dñs. Dixit itaq̃ dñs ſalomoni: Quia habuiſti hoc apud te: & nõ cuſtodiſti pactũ meũ & p̃cepta mea q̃ mãdaui tibi: diripẽs ſcindã regnũ tuum: & c dabo illud ſeruo tuo. Verum d tñ in diebus tuis nõ faciã, ꝓpter dauid pr̃em tuũ. De manu filii tui ſcindã illud: nec totũ regnũ auferam: ſed tribum e ¶ præter ſuam.

vnã dabo filio tuo: ꝓpter daſ uid ſeruũ meũ: & hierl'm quã g elegi. Suſcitauit autem dominus aduerſarium ſalomoni, h adad idumæũ, de ſemĩe regio: qui erat in edom. † Cum em̃ eſſet dauid in idumæa: & aſcẽdiſſet ioab princeps militiæ ad ſepeliẽdum eos qui fuerãt i interfecti: & occidiſſet omne maſculinum in idumæa. Sex enim menſibus ibi moratus ẽ ioab & omnis iſrael, donec interimeret omne maſculinum in idumæa. Fugit adad ipſi & viri idumæi de ſeruis pr̃is eiꝰ cum eo vt ĩgrederenꝫ ægyptũ Erat autem adad puer paruũ

tabernaculo: & tamen tunc erat. xlĵ. annorũ ſm hebræos. ſm ioſephum. xliĵ. quia ſm hebræos gubernauit populũ. xxvĵ. annis. ſm ioſephum. xxvj. & moyſes ante iꝑm. xl. annis ab exitu de ægypto: & ſic reſtat q̃ ſm hebræos tũc erat. xlĵ. annorum: ſm ioſephum. xliĵ. annis: quia vixit. cx. annis: vt habetur Ioſue vlti.

Adhuc contra q̃dicta obĵciſ de dictis Hieronymi: qui in epiſtola ad vitalem præhyemẽ de ſalomone & achaz videtur dicere: q̃ ſalomon xj. annorum vel minus genuit roboã: & q̃. xŋ. anno ætatis ſuæ accepit regnum. Ad quod dicendum q̃ hieronymus nõ loquitur ibi aſſertiue vt manifeſte patet ex fine ciuſdẽ epiſtolæ. Sed ſuppoſito q̃ tunc regnare incepit & roboam genuerit ſicut dictum eſt: reſpondet quomodo hoc ſit poſſibile: inducens ad hoc exemplum cuiuſdam mulieris nutricis paruulum qui in eodem lecto cum ea iacebat: & cum. x. annum ætatis impleſſet: & alla fuiſſet calefacta vino: induxit puerum ad carnalem copulã: & ſic alĵs no. tibus ſequẽtibus quæ de eodem concepit & infra. ŋ. meſes vĩr ter eius intumuit. Hieronymꝰ autẽ attribuit hoc magis virtuti diuinæ q̃ naturæ: vt ſacramentum eſt ad oppoſitum. ſ. q̃ virtute naturæ ſalomon. xj. annorum non genuerit roboam. a ¶ Igitur iratus &c. Deſcripta falomonis tranſgreſſione: Hic conſequenter deſcribitur comminatio pœnæ. ſ. ſciſſio regni ſui tpe filĵ ſui. & patet littera paucis exceptis

b ¶ Qui apparuerat ei ſecũdo. ſemel in gabaon: & ſemel poſt ædificationem templi: vt dictum fuit. ẽ. ix. ca. c ¶ Et dabo illud ſeruo tuo. ſ. hieroboam qui fuit ſeruꝰ ſalomõis vt habetur infra. d ¶ Verũtamen in diebus tu. non fa. &c. qa in vita ſua ſtituere rege gem ſalomonem: vt dictum eſt. ẽ. j. c. & ĩ hoc fuiſſet regnũ ſciſſum tpe ſalomonis, videret hoc redundare in culpam dauid & eũ in opprobrium: qa memoria ei' adhuc erat multi recens. e ¶ Tribum vnam dabo filio. tuo. tribus enim iuda non fuit ſibi data: qua erat ſua, nec tribus leui: qa erat diſperſa p omnes tribus: & declinãte populo ad cultũ viruloꝝ cõpulſa eſt venire ad ſortẽ iudæ & beniamin & ſic ſola tribꝰ beniamin ꝓpter loquẽdo fuit data ipſi roaboam. f ¶ Propter dauid ſeruum. vt aliquis de ſemine eius ſedeat in regali ſolio. g ¶ Et hieruſalẽ quã elegi. vt ibi videret cultus diuinꝰ: ibi remaneat honor regius. Hic aũt occurrit dubium quõ trangreſſio ſalomonis dicatur cauſa ſciſſionis regni. cum ſupra. ŋ. li. ca. xix. dictum fuerit q̃ ſententia dauid iniqua qua mediatẽ hæreditatis iſboſeth dedit ſebæ ſeruo ſuo: cauſa fuerit huius ſciſſionis. Ad qđ dicendũ q̃ non eſt inconueniens duas cauſas partiales ad vnum concurrere effectũ. & ſic fuit in ꝓpoſito: qa vtrq̃ fuit cauſa partialis. h ¶ Suſcitauit autẽ Hic conſequenter ponitur trium aduerſariorum ſuſcitatio contra ſalomonẽ. & ſm hoc diuiditur in tres partes. ſcđa ibi: Suſcitauit ei quoq̃. tertia, ibi: Hierobam quoq̃. Primus autẽ aduerſarius fuit adad idumæus de ſemine regio: q cum aliquib⁹ cuaſit manum dauid interficiẽtis idumæos & creuit in ægypto. & tẽpore ſalomonis rediit ad hoc q̃ terrã idumææ poſſet recuperare: vel ſaltem ſalomonẽ filiũ dauid infeſtare & patet littera paucis exceptis quæ diſcurrentur. i ¶ Ad ſepeliendum eos. Scriptũ eſt enim Deut. xxiĵ. Non abominaberis idumæum quia frater tuus eſt. Filĵ enim iſrael & idumæi de duobus fratribus deſcenderunt.

✻ eos' excogitatis. h ¶ Suſcitauit autem do &c. Suſcitauit autem dominus ſalomoni tres aduerſarios: vt patet i textu. p. quos ſignificanꝫ tres dæmones, q hoĩ a ſapia deiectꝰ immittit ꝺ ſuis tentationes: & ſic eũ inducũt ad multiplicẽ culpã: & poſt hoc trahũt niſi pœnituerit ad gehennã. Itẽ p ſalomonẽ ſapiẽtiſſimum per mulieres tã miſerabiliter deiectũ & in ſenectute, docent debet qlibet hõ quãtũcũq̃ ſapiẽs & etiã ſenex fugiendi familiaritates mulierũ: maxime ſuſpectarũ: ne ſibi contingat ſimile diſpendium.

✻ Dominũ

a ¶ Voraginẽ ei. Murus ciuitatis cecidit eo q̃ ex vno latere præcipitio imineret. Quam voraginem cum rex vellet coæquare muris conſtituit ducibus vt hoc implerent opus. ſed hieroboam qui erat princeps tribus ioſeph noluit obedire regi. qui conſtituerat eum prius ſuper ædificia propugnaculorum quæ faciebat in hieroſolymis: vbi laborauit ita vt rex ei principatum miſ

lus. Cumq̃ ſurrexiſſent de madiam, venerunt in a pharan: tuleruntq̃ ſecũ viros de pharã & introieb runt ægyptum ad pharaonẽ regem ægypti. Qui dedit ei domum: & cibos conſtituit: & terram delegauit. Et inuenit adad gratiam coram pharaone valde intantum vt daret ei vxorem ſororem vxoris ſuæ, germanã taphnes reginæ. Genuitq̃ ei ſoror taphnes genebath filium & nutriuit eum taphnes in domo pharaonis. Eratq̃ genebath habitans apud pharaonem cum filiis eius. Cumq̃ c audiſſet adad in ægypto dormiſſe dauid cum patribus ſuis: & mortuum eſſe ioab principem milid tiæ, dixit pharaoni. Dimitte me vt vadam in terram meã. Dixitq̃ ei pharao: Qua enim re apud me indiges, vt quæras ire ad terram tuam? At ille reſpondit: Nulla. Sed obſecro te vt dimittas me. Suſcitauit quoq̃ ei deus aduerſarium razon e filium eliadam qui fugerat adadezer regem ſoba dominum ſuum: & congregauit contra eũ viros & factus eſt princeps latronum cum interficeret f eos dauid: abieruntq̃ damaſcum & habitauerũt runt ibi: & conſtituerunt eum regem in damaſco: eratq̃ aduerſarius iſrael cunctis diebus ſalomoh nis. Et hoc eſt malum adad, & odium contra iſrael: regnauitq̃ in ſyria. Hieroboam quoq̃ filiꝰ k nabath ephrataeus de ſareda ſeruus ſalomonis: l cuius mater erat nomine ſerua: mulier vidua, le uauit manum cõtra regem. Et hæc eſt cauſa rebellionis aduerſus eum: quia ſalomon mello ædifim a cauit: & coæquauit voraginem ciuitatis dauid pab tris ſui. Erat autem hieroboam vir fortis & potens. Videnſq̃ ſalomon adoleſcentem bonæ indolis & induſtrium: conſtituerat cum præfec tum ſuper tributa vniuerſæ domus ioſeph. Fa

¶ propter rebellionem.

ctum eſt igitur in tempore illo: vt hieroboã egreq deretur de hieruſalem: vt inueniret eum ahias ſilonites propheta in via, opertus pallio nouo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehẽdẽſq̃ n ahias palliũ ſuum nouũ, quo coopertus erat: ſcic dit in duodecim partes, & ait ad hieroboã: Tolle tibi decem ſciſſuras. Hæc enim dicit dominꝰ deꝰ iſrael. Ecce egoſcindam regnum de manu ſalomonis & dabo tibi decem tribus. Porro vna tribus remanebit ei propter ſeruum meum dauid: & hieruſalem ciuitatem quam elegi ex omnibus tribubus iſrael: eo q̃ dereliq̃rit me, & adorauerit aſtarthem deam ſidoniorum: & chamos deum moab: & moloch, deum filiorum ammon: & non ambulauerit in viis meis vt faceret iuſtiçiam coram me & præcepta mea & iudicia mea ſicut dauid pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius,

¶ Secunda pars.

ciuitas regia. h ¶ Eratq̃ aduerſarius iſrael cũ. dñe. ſa. hoc vide C
turẽ eſſe cõtra illud quod dictum eſt. ẽ. iĵ. capi. Iuda & iſrael innumerabiles ſicut arena maris comedentes & bibentes atq̃ lætantes cunctis diebus ſalomonis. Dicendũ q̃ licet cũctis diebus ſalomonis iſte fuerit aduerſarius eius voluntate nocẽdi: tñ in effectu nõ multum nocuit ei per quod impediretur notabiliter pax populi: & hoc ẽ malũ adad: qa vt dictũ eſt ille adad iduxit razõ ad hõ q̃ eſſet aduerſarius iſrl'. i ¶ Regnauitq̃ in ſyria, ſ. ĩpe razõ: vt ꝓ dictũ dr̃. k ¶ Hieroboã quoq̃. Hic ponĩ tertiꝰ aduerſarius cũ dr̃: Hieroboã quoq̃ filiꝰ nabath. Dicũt aliqui q̃ hic nabath pr̃ hieroboã fuit idẽ qđ ſemei: & q̃ vxor eiꝰ nutrĩes hieroboã reducebat ſibi frequẽter ad memoriã interfectionẽ pr̃is ſui a ſalomone vt dictũ eſt. ẽ. in. ca. &, ꝓpter hoc fit de ea hic mentio. l ¶ Ephrateus, i. de tribu ephraim. Et hæc eſt cauſa rebellionis quę ſequitur. m ¶ Quia ſalomõ mello ædi. de iſto ædificio dictũ eſt. ẽ. ca. ix. Dicũt em̃ aliq̃ q̃ ſalomõ videns idumæã hieroboã: primo poſuit eũ ſuper tributa dom⁹ ioſeph. i. duarũ tribuũ. ſ. ephraim & manaſſe. poſtea vo poſuit eũ ſuper opꝰ ædificij mello. licet prio ſcribaſ officiũ aliud. qa frequẽter in ſacra ſcriptura pri' facta poſtmodũ narranf. & ĩpe ex hoc fuit idignat⁹ eo q̃ de maiori officio erat poſit⁹ i minori: ꝓpter qđ exiuit de hierlm. Cui obuiãs ahias ſilonites propheta dixit ei q̃ regnatur⁹ erat ſup decẽ trib⁹: & ſic ait D
tus vbis, ꝓphetę icepit ꝺ ſalomonẽ murmurare & alios ſollicitare ad rebellãdũ ſalomoni q̃ cũ audiſſet ſalomõ voluit eũ occidere: ſed ĩpe fugit i ęgyptũ, vſq; ad mortẽ ſalomõis. Ra. Sa. vo dicit q̃ hieroboã rephẽdit ſalomonẽ eo q̃ claudebat locũ illũ quẽ dauid dimiſerat aptũ, ꝓpt deuotionẽ veniẽtiũ ad feſta in hieruſalẽ ſicut dictũ fuit. ẽ. ix. ca. ꝓpter qđ ſalomõ idignatus eiecit eũ: q egreſſus de hierlm iuenit ahiam ꝓphetẽ ſicut dictũ eſt. Ioſephꝰ vero dicit q̃ ſalomõ prio poſuit hieroboã ſup operarios in ædificio mello: & qa vidit eũ prudẽtẽ & ſollicitũ in opere illo, poſtea poſuit eũ in maiori officio. ſ. ſup tributa domꝰ ioſeph, ſicut ſcribit: & tũc ahias dixit ſibi ea q̃ ꝺdicta ſũt ex qb⁹ animaꝫ cœpit ſollicitare illos de tribu ephraim & manaſſe vt recederẽt a ſalomone: ꝓpter qđ ſalomõ voluit eũ occidere: ſed fugit in ægyptũ: vt prædictum eſt. Ex dictis patet ſra vſq; ibi: n ¶ Apprehendẽſq̃ ahias pallium ſuum nouum quo. &c. Qđ fecit duplici de cauſa. Vna eſt: qa ,ppheę aliq̃ñ ,pphetabãt nõ ſolum verbis ſed etiam ſenſibilib⁹ ſignis. ſicut & Eſaias iuit nudus & diſcalciat⁹: Eſa. xx. a. & Hieremias poſuit catenas ligneas in colo ſuo. Hiere. xxviĵ. d. vt mouerent ad credendũ auditu & viſu. Alia, vt Hieroboam aduerteret q̃ pallium ſuũ nouũ nõ ſciſſum eſſet libẽter, ꝓ nihilo. ſed ꝓ veri

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ℣ ioseph'. vna fides, vnū baptisma. a ¶Dies autē quos. Iosephus dixit regnasse ānis octoginta & vixisse nonaginta ⁊ttuor. Sed diuina scriptura eos tm annos exprimit qb' regnauit añ⁊ quariacarē.

Ca. XII.

VEnit aūtro. &c. b ¶Duriss. iu. Quō hoc verū ē: cū supius dictū sit ꝙ salomon nō ꝑstituit quēq; fuire de filijs isr'? Vtiq; non fecit eos fui-

℣ rein a-

tatis inditio. a ¶Vt re.lu. dauid. i. momoria bonitatis suæ: propter cuius meritum in semine suo remansit nomen regium. b ¶Et assti. se. da. su. hoc. id est super diuisionem regni. c ¶Verūm non cundie. & in hoc prædixit regnum isr' restituēdū p messiū v̄ cturū: vt dicit Ra. Sa. sed ipse & alij iudæi hoc intelligunt de restitutione regni temporalis. ꝓpter qd' apl's adhuc rudes quia nondum receperant plenitudi dinē spūssan. ti quę sierūt a℣po. Dñe si in tpe hoc restitues regnū isr'? vt hr' Act. 1 restitutio tñ iam erat facta in xp̄i resurrectione: sm ꝙ dicit ipe Mat. vlti. d. Data est mihi oīs potestas &c. sed euidentius hoc erit in iudicio quādo oīs subnicientur pedib' ei': sm ꝙ dicit apl's. Heb. ij. Cætera patent ex dictis. d ¶Reliquum autem. Hic consequenter ponit' mors salomonis & eius tumulatio: cum quadam epilogatione factorū suorum cū dicit: Reliquum autem verborum &c. e ¶Scripta sunt in li. &c. Dicunt aliqui ꝙ est liber Paral'. sed melius dicitur ꝙ sit alius liber per Nabuzardan combustus & nō reparatus. Cætera patent ex suprad dictis. De statu autem eius v trum sit saluatus vel non: dictum fuit. ē. ij. li. ca. vij.

F

Moral'r ✠ f ¶Dormiuitq; salomon cum patribus &c. Sequitur: Regnauitq; ro. &c. Per roboā q mortuo pre potentissimo senū ꝓlioū dereliquit & cōsilio iuuenū adhærens præsum

✠ptuose

ADDITIO.

¶In ca. xj. vbi dicit' in postil. Hic occurrit dubium quomodo salomō dicatur senex qñ deprauatus est per mulieres &c.

ADDITIO. I. Hec alterca tio ꝓlixa de senectute salomonis nō v̄ necessaria. posset em rōnabiliter dici: ꝙ salomō dicēd' ē senex cū esset. l. ānorū fere. Nā ætates nō solū mēsurant sm annos: vel sm ea q̄ ad icramētū seu diminutionē corpaliū viriū pti nēt: sed etiā dñr i sacra scriptura respective sm stat' seu mores ꝓsonaꝝ. Nā sm Amb. in sermone paschali. Etates q̄dā nō solū sūt ānorū: sed ēt meritoꝝ. iuxta illud Sap. iiij. b. Senect' venerabilis nō diuturna, nec nūero annoꝝ cōputata. Postulator etiā infra in ℔ ca. dicit: ꝙ salomō dr̄ in scriptura puer paruul' in principio regni sui, nō sm annoꝝ numerū: qa iā sm eū trāsierat pueritia. sed dr̄ paruul' puer respectu tāti regiminis sibi impositi. sicut etiā de Iosue Exod. xxxiij. dr̄ ꝙ erat puer cum etiā trāsisset quadragesimū annū: vt j. satis comprobat. Ex qbus sequit' ꝙ nō, est incōueniēs vt salomō dicat senex etiā qnquagenari' vel aliquātulū infra respectu tātæ sciæ sibi diuinit' collatæ. Nā sm Aug. Senect' nihil aliud est q̄; canus sapiēq; intellect'. Alio modo pōt scriptura saluari dicēdo ꝙ licet salomō incepisset deprauari per mulieres ante senectutem: pseuerauit tñ in illa prauitate

sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, ꝓpter dauid seruū meū quē elegi: q custodiuit mandata mea & ꝓcepta mea. Auferam autē regnū de manu filij eius: & dabo tibi decem tribus. Filio aūt eius dabo tribū vnam: vt a remaneat lucerna dauid seruo meo cūctis diebus coram me in hierl'm ciuitate, quam elegi vt esset nomen meum ibi. Te autem assumā: & regnabis super oīa quæ desiderat ania tua: erisq; rex sup israel. Si ergo audieris oīa quæ præcepero tibi: & ambuladueris in viis me: & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea: sicut fecit dauid seruus meus ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem quomodo ædificaui dauid domum: & tradam tibi israel: & affligam sēb men dauid super hoc. Verumtamen non cunc ¶qa suadebat ꝓpō vt a salomone recederet.

ctis diebus. Voluit ergo salomon interficere hieroboam. Qui surrexit & aufugit in ægyptum, ad sesac regē ægypti: & fuit in ægypto vsq; ad mortē salomonis. † Reliquum aūt verborū salomonis, & oīa q̄ fecit & sapia ei⁹: ecce vniuersa scripta sunt in libro verborū dierum a salomonis. Dies aūt quos regnauit salomon in hierl'm sup oēm isr'l quadraginta anni sunt. Dormiuitq; salomō cum ꝓbus suis: & sepultus est in ciuitate dauid patris sui: regnauitq; roboam filius eius pro eo.

Ca. XII.

VEnit aūt roboam in sichem. † Illucq enim congregatus erat omnis isr'l ad constituendum cum regem. At hō vero hieroboam filius nabath, cum adhuc esset i ægypto profugus a facie salomonis regis: audita morte eius reuersus est de ægypto. Miseruntq; & vocauerunt eum. Veni nit ergo hieroboam & oīs multitudo israel: & locuti sunt ad roboam dicentes: Pater tuus k b durissimū iugum imposuit nobis: tu itaq; imminue nunc paululum de imperio patris tui durissimo: & de iugo grauissimo quod imposuit nobis, & seruiemus tibi. Qui ait eis: Ite vsq; ad tertium diem, & reuertimini ad me.

prauitate vsq; ad senectutē inclusiue: & scriptura attribuit h̄ etati senectutis ad maiorē grauitatē p̄ti: isti r maiorē admirationem grauit' ei estiat p̄tm suū ex h̄ q̄ i senib' cūcta vitia ꝓtr auaritiā. ꝓm Aug. senescūt. & tñ i cito sene libido & idolatria iuuenescerat.

¶In eo. c. xj. vbi dr̄ i post. Sed de dicto magri. f. historiaꝝ parū est hic curādū q̄ dicit sibi &c.

ADDITIO. II. ¶storiarū nō v̄ sibi ꝑpsi ꝓdicere: nec etiam scripturæ v̄ post. sibi ponit. Nā opinionē iosephi nō asserēdo, sed tm recitādo ponit i ℔ loco, in alijs v̄ huj' passus segl' planū sensum scripturę: vt patet v̄ba sua inuēti.

¶In eo. ca. xj. vbi dr̄ i post. Vt remaneat lucerna dauid. i. memoria bonitatis dauid.

ADDITIO. III. Vbi latio nīa habet: Vt remaneat lucerna dauid: i heb. hr̄: Vt remaneat noualeipi dauid. Eadē em dictio q̄ hic ponit': vbi i trālatiōne dr̄ lucerna, hr̄ Oseæ x. d. vbi dr̄: Innouate vobis noualeipi. Sic hic. iij. a. vbi filia v̄ba ponunt' & est sensus: vt remaneat ipsi dauid aliqua possessio in hierl'm. q. d. deb nolo vt dauid remaneat totaliter a regno spoliatus.

REPLICA. In. ca. xj. vbi fa deprauat' ꝓ mulieres: post. dispu tat ꝓ falsa opi. iosephi qua fabulosa historia cōmēdat: i cōclusione tñ ꝓcordat cū Bur. quō vir. xl. annoꝝ pōt dici senex. ꝓplixitas Bur. g dicit: licet q̄ tñ respiciendo ad materiā ñ ē inutilis: cū tñ Bur. sępe facit lōgos tractatus de lana caprina: put pater Gen. j. & Exo. in. & xx. & nīt' excusare scholastici histo riā q̄si nō dicat vt ioseph' sed forlū recitet: qđ tñ falsum ē: ga nō sc lū recitat: sed dictū cōmendat. di pleni' iosephꝰ dicit.

Ca. XII.

VEnit aūt ro. Supius actū ē de regno dauid vnito: hic ꝑit agit de regno eī' diuisiōne regnū isr'l & regnū iuda & ga regnū isr'l siue decē tribuū icepit accidētaliter, s. ex diuisione regni dauid q fuit de tribu iuda: iō pricipal' agit de regib' iudaꝰ &ea ꝓsequēti de regib' isr'l eis ꝓnē tertiū librū ꝓrio agit de roboā & Dhieroboā sibi conregnante: & de abia & asa & regib' isr'l eis cōregnantib'. xv. cap. tertio de iosaphat & de achab partim fecit re gnāte ca. xvij. Tpe v̄o roboā mitti f. fcdo v trusq; ꝓditio dei scribit', ibi: Edificauit aūt. Prima ibi, a ¶Qui de. b ¶Et ad. c Cætera patent ex dictis. d ¶Et ascendens. e ¶Ego aūt cæ. &c. f Cōsenescentes per experientiam didicerant modū tenendi ꝑsm in subiectionem. b ¶Qui de. con. fe. Reputabat enim se valē tiorem pre suo: & iō durū erat ei aliquid remittere. c ¶Et ad. ado. c. magis moribus & scia cū ꝑsonis & adulationibus eos gra tificabat. quibus comminatur sa pientia, dicens: Væ tibi terra cuius rex puer est: & cuius principes mane comedunt panem. Et econtrario. Beata terra cuius rex nobilis: & cuius ꝓncipes vescuntur in tempore suo.

Fecit duos

& lud quod. ē. di. tū est. De israhel nō cōstituit salomō sibi ꝓsides: ne forte reuocarent ad se cor regnare quēq;. ix. c. Ad quod dicit dum ꝙ verū est in opib' virib' sui tñ ministrabāt expēsas salomōi singulis mēsibus. p. xij. ꝓfectores super ꝑsm positos: & hoc repu tabat ꝓpls iugum graue quia ex ꝓfectione salomonis erāt valde ma gnæ: vt hr̄. 8. iij. c Cætera patēt ꝓfecto v trusq; ꝓditio dei ꝓmittit' f. scdo v trusq; ꝓditio dei penitet' ibi: Et ascendens. b ¶Si hodie obe. &c. f. condescendēdo ei' petitioni ꝓfecto. c ¶Et ad. d ¶Minimus digitus. meus grossior &c. Istud fuit consilium & ꝓsumptuosū qa salomon fuit rex excellentissimus: vt pater ex supradictis

Roboam

A ℣ rīa agricultura vel alio seruili ope. Verū principes ex eis constituit singulas tribus, qui reddebant regi ꝓvices singulis mēsibus annonā & cætera q̄ de expēsa regis superius referuntur: qđ mō durissimum iugū appellant ¶Adolescentes. De quibus adurum vnus fuit q̄ postea lapidatus est. Iuuenes scriptura non semp iuxta ætatem appellat: sed iuxta instabilitatem animi. Nā roboam q̄dragesimo ætatis suę anno regnare cœpit. b ¶Scorpionibus. Genus est flagelli: sistent ex virge nodosæ. Vel etiam flagelli saracenorū cū duabus vel trib' virgis: qđ habet i fum mitate plumbeas glandes: alias grandines. c ¶Ad ro. Rab. Roboam de domo dauid fuit, sed in via eius non ambulauit. Fecit enim iudā (scriptura teste) in die tatem cū sup oībus q̄ fecerant ꝑres eorum. Fecerunt̄q; oēs abominationes gentium. Roboā q̄ signat malos rectores in ecclesia: qui terrenis cupiditatibus dediti, & delectantes in multitudine filiorum, sollicitudinē sibi cō missorū interpretat' roboā, latius tudo populi. ga tales spacio sam diuturnā gradiunt' q̄ ducit ad mortem multos. Relict̄q; fcdo exemplo ad celsitudinē rendunt: illis obtemperāt, q̄ iuuenilibus desiderijs mancipati, laudibus iniquis & adulationibus eos gratificantes, quibus comminatur sapientia, dicens: Væ tibi terra cuius rex puer est: & cuius principes mane comedunt panem. Et econtrario, Beata terra cuius rex nobilis: & cuius ꝓncipes vescuntur in tempore suo.

Ibidem.

Moral'r

Cūq; abiisset ꝑpls, iniit cōsiliū rex roboam cū senib' ¶Senes isti putant' banaias, & ioiada: & cæteri principes salomonis.

niōribus q̄ assistebāt corā salomone pre eius cū adhuc viueret, & ait eis: Qđ mihi datis consiliū vt rñdeā ꝓpl'o? Qui dixerūt ei: Si hodie obediēris ꝓpl'o huic & seruieris & petitioni eorū cesseris: locutusq; fueris ad eos verba lenia: erūt tibi serui cūctis diebus: † Qui derelict cōsilium senū b a qđ dederāt ei: & adhibuit adolescētes qui nutriti cū ti fuerāt cum eo & assistebant illi: dixitq; ad eos: Quod mihi cōsiliū datis vt rñdeā ꝓpl'o huic: qui dixerūt mihi: leui⁹ fac iugū qđ imposuit pr̄ tuus sup nos? Et dixerūt ei iuuenes q̄ nutriti fuerant cum eo: Sic loq̄re ꝓpl'o huic q̄ locuti sunt ad te dicentes: † Pater tu⁹ aggrauauit iugū nr̄m, tu releua nos: Sic loq̄ris ad eos: Minimus digitus me⁹ d grossior est dorso pr̄is mei. Et nunc pr̄ meus posuit sup vos iugū graue: ego aūt addā sup iugū vestrum. Pater me⁹ cæcidit vos flagellis: ego au e bt̄ cædā vos scorpionib⁹. Venit ergo hieroboam c & oīs ꝓpls ad roboā die tertia: sicut locutus fuerat rex, dicēs. Reuertimini ad me die tertia. Rñdit q̄ rex ꝓpl'o dura: derelicto cōsilio seniorū qđ ei dederāt: & locutus est eis sm cōsiliū iuuenū, dicens: Pater meus aggrauauit iugū vestrum: ego f aūt addā iugo vr̄o. Pater me⁹ cæcidit vos flagellis: ego aūt cædā vos scorpionibus. Et non acqe uiit rex ꝓpl'o, qm̄ auersatus fuerat eū dñs: vt susci taret verbū suū qđ locutus fuerat in manu ahiæ silonitæ ad hieroboam filium nabath. Videns g itaq; populus q̄ noluisset eos audire rex: rñdit h

¶inculcatio verborum.

ei, dicens: Quæ nobis ps in dauid: vel quæ hæreditas in filio isai? Vade in tabernacula tua isr'l: nunc vide domū tuam dauid. Et abiit israel in ta k bernacula sua. Sup filios autem isr'l q̄cūq; habitabant in ciuitatibus iuda regnauit roboā, † Misit i ergo rex roboā adurā q̄ erat super tributa: & lapidauit eū oīs ꝓpls: & mortuus est. Porro rex roboam festinus ascēdit currū & fugit in hierl'm: re cessitq; israel a domo dauid vsq; in pñtem diem. Factū est aūtē cū audisset oīs israel q̄reuersus cē to hieroboā: miserūt & vocauerūt eū cōgregato cæ p tu: & cōstituerūt eū regē sup oēm isr'l: nec secut⁹

a ¶ideo solam: quia principalis: alię duę nō. ſbē iamin & leuitica.

est q̄ſpiā domū dauid: ꝑter tribū iuda sōlā. † Veq nit aūt roboā hierl'm: & cōgregauit vniuersā domū iuda & tribū beniamin, cētū octoginta milia electorū virorū & bellatorū, vt pugnarēt cōtra domū isr'l: & reducerēt regnū roboā filio salomonis

a ¶iste ꝓpheta introducitur subito

sicut alij.

Factus est aūt sermo dñi ad semeiā virum dei, dicens: Loq̄re ad roboā filium salomōis regē iuda & ad oēm domū iuda & beniamin & reliquos de ꝓpl'o dicēs: hæc dicit dñs: Nō ascēdetis: nec bellabitis cōtra fres vr̄os filios isr'l. Reuertat̄ vir i domū suā: A me em̄ factū ē verbū hoc. Audierūt sermonē dñi: & reuersi sūt de itinere sicut eis ꝓcepat

Roboam ꝓ o erat rudis & corde pa C uido vt habetur. ij. Paral. cap. xiij. e ¶Ego aūt cæ. &c. scor. Est autem scorpio genus flagelli durissi⁹ Scorpio mi, hūt in fine chordularum seu ea tenarum nodulos plūbeos vel ferreos. & iō vocat scorpio: qa graui ter pūgit: & qa sicut scorpio pūgit cauda eā super caput reflectendo: sic extremitas hujus flagelli in qua est plumbū vel ferrum, pcutiendo † 16 q. 1. c reflectit' ab anteri' pcutientis sup ecclesia. corpus percussi. Cætera patēt ex dictis: g ¶Videns itaq;. Posita occasione diuisionis: hic ponit' ipsa diuisio cū dicit': Videns itaq; ꝙ. q. no. eos au. de oneris relevatione: sed magis ominatus fuisset de aggrauatione. h ¶Rñ. ci. f. dura ꝓ duris, dicens: i ¶¶Quæ n. pars in da. &c. i. nō habuit regnū ex hæ † 2. pa. 10 reditate pr̄na: & iō possumus aliū c. eligere: & ꝓsse verbū dixit seba filius bochri in rebellione ꝑ dauid: vt hr̄. 8. ij. li. xx. c. k ¶Nūc vi. do. tuā da. i. populū tibi adhærentem q. d. modicus est. Ra. Salo. exponit hoc de tēplo de ordinatione dauid ædificato q. d. non curamus de eo. l ¶Misit er. rex ro. adu. vt pacificaret ꝑpl'm, dicens: ꝙ illud verbum fuisset leuiter dictū: & ꝙ ꝓpē hoc non deberent a rege recedere. m ¶Et la. cum &c. In cōtēptum dñi fuit: & ga hębant eū fusiętū ne fuisset in cōsilio regis rñdendi eis mō ꝑdicto: qa illi q̄ sunt sup tribus ta solent cōsulere de augmēto ipsorum. n ¶Porro rex roboam se. D ascen. cur. &c. Timēs ne silr lapidarent eū. o ¶Factū est aūt cum au. oīs isr'l ꝙ reuer. esset hīe. f. de ægypto vbi fugerat timore salomonis: fuerat enim cum alijs vt ꝑdictum est i sichē: & ꝓ hoc diuulgatus fuit v bicp̄ adūctus ei⁹: p ¶Miserunt & vo. &c. Ad institutionē alterius regis a roboā: & ꝓstituert eū regē. Tū qa erat vir fortis & in † 2. pa. 10 d. dustrius: vt hr̄. c. 9. ce. Tum qa fuerat inimicus salomonis: & sic hr̄ tius guerrā ꝓ roboā filiū eius susci al' † israel perer. Tum qa erat de tribu ephraī ꝑ quā erat bellicosior post tribum iuda per hoc em̄ impleta est ꝓpheria ia cob patriarchę: qui bñdicens filijs ioseph, ꝓposuit ephraim iuniorē ipsi manasse: vt hr̄ Gen. xlviij. qa de ephraim futurus erat rex decem tribuum: & ꝓpheta ahiæ silonitis posita. c præ. q ¶Venit autem Hic ꝓpr̄ ponitur ꝑdictę diuisionis † 2. pa. 11. cōfirmatio ꝓ hoc ꝙ semeias ꝓphe c. ta de mādato dei inhibuit robo ecclī. 47. & sibi adhærētibus, ne pugnarent d. contra decem tribus. f. ad remouēdum regnum: quia de voluntate dei erat diuisum Et patet littera.

✠ Edificauit

✠ptuose ꝓpl'o respondit, dicens. Moral'r. f ¶Pater meus aggra. iu. vestrum ego aūt addā iugo &c. & sic perdidit decem partes regni sui Datur exemplum filijs regum nobilium, & potentū, vt nō de se ꝑsumant: nec cōsilio iuuentū qui sunt inexperti credant: sed magis consilio senū expertorum acquiescant.

v iiij ✠ Dixitq; hie-

losephus sufficienter exponit. Ca.XIII.

2.pa.32. THEcce vir &c. Cuius nomẽ hic tacẽ: in Paral: gaddo vocat̃ vel nũcupat̃. Ipse est gad q monuit dauid ire in terrã iuda. ¶Ra. Prophet̃a a deo missus: vt increparet hieroboã: & q̃ a falso ꝓpha ſeduct̃ come dit & bibit ꝙ ꝓceptũ dñi: & ꝓpterea a leone ꝙ circuit ꝗrẽs quẽ de uoret dẽte ꝓsuasiõis malignæ laniatus ꝑ cõsensum ꝑ̃ interficit. Ac ꝓ hoc necesse est ſp ꝗrere ꝓtectionẽ oipotẽtis: q̃ minus necessaria creditur ſi semp habeatur: ſed vtiliter plærũq; subtrahitur. vt ſibimet ipſi homo ꝙ; ſine illa nihil ſit oſtendatur

☞Prophetes

NICO.DE LYRA

Diuiſio. ✠ a ¶Edificauit autem hic. Hic p̃r describit vtriuſq; regis cõditio. Et primo ipſius hieroboã. Secõ ipſi⁹ roboã. xiiij. c vltra mediũ, ibi: Porro roboã. Prima diuidit̃ in tres: qa primo describit ipſi⁹ hie roboã q̃uaricatio. Secõ q̃uaricationis reprehẽſio. c.xiij. Et tertio punitio. c.xiiij. Circa primũ dr̃: Edificauit autẽ hic. ſi. &c. vt em̃ meli⁹ poſſet reſiſtere regno iuda & ipſũ infeſtare, ædificauit fortalicia.

b ¶Dixitq; hic. ñ cor. ſuo. i. ꝓbabil⁹ cogitauit: Nunc reuer. regnũ ad domũ dauid: ſi aſcẽderit ppl's iſte vt faciat ſacri. in domo dñi ñ hic, ꝓbabil⁹ em̃ credebat; ꝙ per ſacerdotes ppl's ad hoc induceret̃ur: vel ſi non poſſet induci ꝓ roboã deꝛmineꝛ quousq; iuraſſet ei fidelitatem & cõſentiret in mortem hieroboam. Ideo ſubditur. c ¶Interficientq; me. Ex ex cogitato cõſilio iniquo ad cauendũ ꝓdicta. d ¶Fecit duos vi au. ad ſimilitu- F
exo.32.b dinem vituli quẽ fecerat aaron. e ¶Et dixit eis, i. ſibi ſubiectis. f ¶Nolite vl tra aſcẽ. in hic, de⁹ em̃ ꝑ̃s eſt vbiq:: & ↄ̃ poteſtis eũ hic adorare. talib⁹ em̃ verbis perſuaſit ppl'o: vt dicit Ioſephus. Et ↄ̃ dicunt aliq; aliꝙ ꝑ̃r, & ſatis ꝓbabil⁹ ꝑm iſta q̃ ppl's ꝑ illis vitulis adorabat deũ. Sed ↄ̃ hoc vr̃ qđ ſubdit̃: g ¶Ecce dꝛ tui iſr̃ &c. deus aũt quẽ colebãt filꝛ iſr̃ vnus ẽ. Dicẽdũ eſt q̃ hic ponit̃ ꝓlale, ꝓ ſingulari dꝛ. i. deus. ſicut Exod. xxxij. a. dixerunt de vitulo aaron: Ecce dꝛ tui. cũ tñ eſſet vnꝰ eus. & dato q̃ verum ſit q̃ in illis vitulis adorarẽt deũ tanq; in imaginib⁹ ipm̃ repſentantibus: tũ fuit ibi trãſgreſſio ꝓcepti b
qđ hr̃ Exo. xx. vbi ꝓhibẽt fieri ad hoc q̃ liber ſiſtitudo. h ¶Poſuitq; vnũ ī be. &c. Dicunt aliq; q̃ ſunt duo montes propinq; in q̃bus fuerũt poſiti iſti vituli Ra. Sa. dicẽs q̃ ſunt diſtãtes: ita q̃ vnus eſt in parte auſtrali regni decẽ tribuum: aliꝰ in parte aquilonari: vt de locis mediis poſſet ppl's ꝙenire ad iſtũ locũ & ad illũ. putẽſſet ſibi magis accõmodũ. i ¶Et fecit ꝓhana in ex. i. tẽplis in duobus montib⁹ ꝺictis: cuilibet vitulo vnũ. k ¶Et fa-
cer. de extre. po. i. de qualibet tribu indifferẽter: qa trib⁹ leui non luit cõſentire ei. & ↄ̃ dixit ppl'o q̃ non oporrebat hr̃e ſacerdotes de tribu leui: ſed ſufficiebat q̃ qcũq; offerret hoſtiã ſolẽnẽ, ſicut fecerat aaron in ſua cõſecratiõe: vt habeẽ Leui. ix. fieret ſacerdos

l ¶Cõſtituitq; die ſo. &c. ſ. dedicatiõis tẽpli & altaris ſicut fecerat ſalomõ: hoc excepto q̃ ſalomõ fecit mẽſe ſeptimo vt hr̃. ē. vij. c. iſte aũt dixit q̃ cõueniẽti" poterat fieri mẽſe octauo q̃ñ oia ſunt collecta & in horreis repoſita. n ¶Et aſcen. ſuper al. &c. Et ſic patet q̃ non ſolũ fecit vitulos, ſed etiam vſurpauit ſibi ſacerdotiũ ad inſinuandũ euidẽtius ppl'o q̃ nõ oporteret habere ſacerdotes de tribu leui.

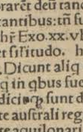
Moral⁹. ✠ b ¶Dixitq; hieroboam in corde ſuo &c. Per iſtum hieroboam

dñs. Edificauit aũt hieroboam ſi a
chem in mõte ephraĩ: & hĩtauit ibi

a ¶phanuel

Et egreſſus ĩde ædificauit phanuel
ciuitas metropolis regni hieroboam.

Dixitq; hieroboam in corde ſuo: b
Nunc reuertetur regnum ad domũ dauid, ſi aſcenderit populus iſte vt faciat ſacrificia in domo dñi in hieruſalem: & conuertetur cor ꝓpuli huius ad dñm ſuum roboam regem iuda: interficiẽtq; me c
& reuertentur ad eum. Et excogitato conſilio fecit duos vitulos aure- d
os, & dixit eis: Nolite vltra aſcen- e
dere ī hieruſalem. †Ecce dii tui iſr̃l: g
qui te eduxerunt de terra ægypti,
Poſuitq; vnum in bethel: & alterũ h
in dan. Et factum eſt verbũ hoc in peccatũ. Ibat enim populus ad adorandum vitulum vſq; in dan: & fe- i
cit phana in excelſis: & ſacerdotes k
de extremis populi qui non erant de filiis leui. Conſtituitq; diem ſo- l
lennem in menſe octauo, quintadecima die mẽſis in ſiꝛlitudinẽ ſolẽni-
tatis q̃ celebrabat̃ in iuda. Et aſcen- m
dens altare ſiꝛ fecit in bethel vt ĩmolaret vitulis q̃s fabricat⁹ fuerat. Cõſtituitq; in bethel ſacerdotes ex celſorũ, q̃ fecerat: & aſcendit ſuper altare qđ extruxerat in bethel qn
tadecima die menſis octaui: quem finxerat de corde ſuo. Et fecit ſolẽ- n
nitatẽ filiis iſrael: & aſcẽdit ſup alta re vt adoleret incenſum. C.XIII.

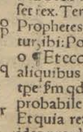
TEcce vir dei venit de b
iuda in ſermone dñi, in bethel hieroboam ſtan- q
te ſuper altare & thus ia- r
ciente. Et exclamauit cõtra altare ī r
ſermone dñi, & ait: Altare, altare: hæc dicit dñs: † Ecce filius naſce- s
tur domui dauid, ioſias nomine:

roboã quẽ dñs de humili ſtatu eleuauerat ad regnum: & ñ ſtatim fecit vitulos aureos ad tollẽdũ cultũ diuinũ, ſignanꝰ illi q̃ de dei bñficiis ingrati, nõ ſolũ deo gr̃as debitas nõ retulerunt: ſed & ipſum impugnãt quãtũ ꝑ̃t. m ¶Et aſcen. al. &c. Et ſic poſt obtẽtum regnũ vſurpauit ſibi ſacerdotiũ: & ſic p ipſum ſignificat̃ effrenat̃ ambitioſus q̃ obtẽta dignitate cuius erã nõ eſt dign" conaf aliũ obtinere cũ prima nõ obſtante ſua inſufficientia.

¶In ca. xij. vbi dr̃ in poſtil. ſũ dicit̃ ali. q alij ꝑ̃r & ſatis ꝓbabil⁹: q̃ ppls in illis vitulis adorabat deũ.

ADDITIO. Dicere q̃ ppls ille i vitul' adorabat deũ, & ſic ecẽ excuſat̃ falt̃e a delicto idolatriæ, eſt punitus incõuenienter dictũ. Nã ſimilimõ & forma ppls ille ſub hieroboã colebat vitulos ſuos ſicut in deſerto ppls iſte coluit vitulũ. ꝙ ba eni principalia virtutis culus ſunt eade. Sicut em̃ ibi colẽtes dicebãt de vitulo: Hi ſunt dꝛ tui iſr̃l q te eduxerunt de terra ægypti: Exod. xxxij. a. ſic ſub eiſdẽ ꝙbis hieroboã & ſui adhærẽtes de vitulis ſui dixerũt: Ecce dꝛ tui iſr̃l &c. vt pateꝛi hoc ca. Ex quo ſeqũ q̃ ſicut iſti vitulũ illũ ꝓ deo ſeu in deũ receperunt, ſic illa ꝙba, qđ̃ eſt, ꝓprie idolatria: vt reſtat P̃ſi. dicẽs: Mutauerũt gl'iam ſuã in ſimilitudinem vituli: ſic ſub hieroboã vitulos in deos receperũt. Silr̃ ſicut in oreb adorauerunt vitulis fecerũt & iõ nullo mõ excuſari poſſunt a idolatria. qđ̃ et patet Amos. viij. d. vbi dr̃: Qui iurãt in delicto ſamariæ: & dicit̃ viuit deus tuus dan. Ex q̃ patet manifeſte q̃ illos vitulos vt deos colebãt. Illud aũt q̃ Ioſephus dicit de ꝓſtrationib⁹ hieroboam ad ꝑpm: dicẽdo q̃ deus ꝑ̃s eſt vbiq; &c. nõ facit ad oppoſitũ. Nã ille q̃ ſuaſiões fuerũt ad primã introductionem tm: ſed ſinaliter pura idolatria fuit introꝺcta: vt patet ex dictis.

REPLICA In eo. ca. xij. de fabrica tione vitulorũ per hieroboã dicit Glo ordi. Hieroboã q̃ vitulos fecerit: vel q̃uõ Ioſephus ſufficienter exponit: ergo nõ penitus inconuenienter vt dicit Bur. in qua materia ſinaliter &c. ſ. fuit. & Bur. ſatis concordant. Ca. XIII.

TEcce vir dei. Hic ꝓ̃r deſcribit̃ tur ꝺi. ſ. trãſgreſſionis reꝑhenſio ꝙ ꝓphetã dñi ad hoc miſſum vbi prio pœna futura ꝺicitur. Secõ rex rebellãs ꝓcurat̃, ibi: Cũq; auꝺiſſet rex. Tertio ꝓpheta dñi ſeꝺuctur, ibi: Et ꝓphetes aũt Quarto hieroboã obſtinatur, ibi: Poſt verba hæc. Circa primũ dr̃. s ¶Ecce vir dei. Iſte fuiſſe creditus ab aliquibus † abdo propheta qui ſuꝑcitꝰ tpe. ſm qđ habet̃ ī Para. xij & licet ſi fuerit ꝓbabile ſatis: tamen non eſt certum. Et quia rex & populus erant incredulꝰ ideo propheta primo ꝺicit pœnã futuram, ꝺicẽs: s ¶Ecce filius naſcetur domui dauid, ioſias nomine. Nomen eius exprimitur per magnum ꝛ̃ps ante eo q̃ facturus erat magna vt habetur. l. ii. in

✠Et immolabit

A ☞ a ¶Prophetes q. iſte ꝑſeudo ꝓpheta princeps erat ſacerdotum & valde a rege colebat̃ tanq; diuinus. timens aũt ne ꝑ ſermonẽ viri dei rex a cultura idolorũ recederet, & ſe tãq; maleficũ interfi ceret: excogitauit vt virũ dei deciperet, ſatis aſſutegẽs: vt dum trãſgrederet̃ ꝓceptũ dei: illius trã incurreret: ſicut poſtea fecit cũ
B & immolabit ſup te ſacerdotes excelſorũ: q nunc in te a thura ſuccẽdũt: & oſſa hoim ſup te incendet. Dedit b
q̃ in die illa ſignũ, dicens: Hoc erit ſignũ qđ locutus eſt dñs: Ecce ſcindetur altare: & effundet̃ cinis q̃ ſi eo c
eſt. Cũq; audiſſet rex ſermonẽ hoĩs dei quẽ inclama- d
uerat cõtra altare in bethel: extẽdit manũ ſuã de alta- e
ri, dicens: Apꝑhẽdite eũ: & exaruit man⁹ ei⁹ quã ex- f
tenderat cõtra eũ: nec valuit retrahere eã ad ſe. Altare quoq; ſciſſum eſt: & effuſus eſt cinis de altari, ſuxta ſi gnũ qđ ꝑdixerat vir dei ī ſermõe dñi. Et ait rex ad vi h
rũ dei: Deꝑcare faciẽ dñi dei tui: & ora pro me vt reſti i
tuat̃ man⁹ mea mihi. Oravitq; vir dei faciẽ domini: &

a ¶Pals regis.

reuerſa eſt man⁹ ei⁹ ad eũ: & facta eſt ſicut priꝰ fuerat. Locutus eſt aũt rex ad virũ dei: Veni mecum domum k
vt prandeas: & dabo tibi munera. Reſpõditq; vir dei ad regẽ. Si dederis mihi mediã partem dom⁹ tue, nõ l
veniam tecum: nec comedam panem, neq; bibam aquam in loco iſto. Sic enim mandatum eſt mihi m
in ſermone domini præcipientis: †Non comedes pa- n
nem: neq; bibes aquam: nec reuerteris ꝑ viam qua ve- o
niſti. Abiit ergo per aliam viam & non eſt reuerſus ꝑ
a iter quo venerat in bethel. Prophetes autem quidam p
ſenex habitabat in bethel: ad quem venerunt filii q
ſui: & narrauerunt ei omnia opera quæ fecerat vir dei b
illa die in bethel: & verba quæ locutus fuerat ad re
gem, narrauerunt patri ſuo. Et dixit eis pater eorum. Per quã viã abiit? Oſtenderunt ei filii ſui viam per quam abierat vir dei, qui venerat de iuda. Et ait fi
liis ſuis. Sternite mihi aſinum. Qui cum ſtraſſent, aſcendit & abiit poſt virum dei, & inuenit eum ſeden- s
tem ſubtus terebinthum. Et ait illi: Tu ne es vir dei qui veniſti de iuda? Reſpondit ille: Ego ſum. Dixit
q̃ ad eum: Veni mecum domum vt comedas panem. Qui ait: Non poſſum reuerti, nec venire tecum: nec comedam panem: nec bibam aquam ī loco iſto: quia locutus eſt dominus ad me in ſermone domini, dicẽs Non comedes panem, & non bibes aquam ibi: nec re u
uerteris per viam qua ieris. Qui ait illi. Et ego ꝓpheu
ta ſum ſimilis tui: & angelus locut⁹ eſt mihi in ſermo
ne dñi, dicens: Reduc eum tecum in domũ tuã: vt co
medat panẽ & bibat aquam. Fefellit eũ & reduxit ſe x
cũ. Comedit ergo panẽ in domo ei⁹: & bibit aquam: Cũq; ſederent ad mẽſam factus ẽ ſermo dñi ad ꝓphe y
tam qui † reduxerat eũ: Et exclamauit ad virũ dei qve
nerat de iuda, dicẽs: Hæc dicit dñs: qa nõ obediens fuiſti ori dñi: & non cuſtodiſti mãdatũ qđ ꝓcepit tibi

NICO.DE LY.

✠ a ¶Et immo. ſuper te ſa. ex. in deteſtatiõe idolatriæ & hoc fuit deo acceptũ ſacrificiũ. Sed'o dat eis ſignũ mirabile vt verbũ ei⁹ ſit credibile. c ¶Ecce ſcin detur alt. ſubito: qđ̃ in erat fore & nouũ. d ¶Cũq; au diſſ. rex ſer. hoĩs dei &c. Hic ꝓ̃r ponit̃ ꝓciſſio regis re bellãtis cũ dr̃. e ¶Extendit manũ ſuã. vt eũ maiori au ctoritate præciperet prophe tæ captionem. g ¶Et exa ruit ma. eius: vt ſentiret pœ nã diuinæ vltiõis: & videret ne eſſe ſuũ in ciſſione altaris h ¶Et ait rex &c. magis motus timore q̃ amore. i ¶Deprecare faciem dñi dei tui: & ora ꝓ me vt reſti tuatur manus mea mihi. Oravitq; vir dei fa. d. &c. Qđ & fecit. ꝓphet'a: oñdẽsq; non quæreꝛbat punitionẽ vl videꝛã: ſed regis & ꝓpuli correctionẽ. k ¶Veni me. domũ. vt prandeas: & da. &c. qa volebat ſibi recõpen ſare. ꝓ data ſibi ſanitate. l ¶Si dederis mihi &c. qa nulla re tpali debet gtrãſ ꝓ nulla re tpali debet gtrãſ gredi ꝓceptũ dñi: ideo ſeqꝰ. m ¶Sic em̃ mãda. eſt mihi &c. Non co. pa. i. quilibet ibi. n ¶Neq; bibes aquã. i. quẽcũq; potum. Q; em̃ noĩe pa nis & aq̃ deſignet̃ oĩs cibus & potus ī ſcriptura: patet. ſ. iiij. li. vi. e vbiq; &c. nõ facit ad oppoſitũ. Nã ille q̃ dicit: Pone eis panem & aquam. Et poſtea ſubditur: Appoſitaq; eſt eis ciborũ magna ꝓparatio. o ¶Nec reuerteris per viam &c. Futurorũ em̃ ſcius deus, per hoc deſignauit peccatum ſuum ibi perpetratum. s ¶Ecce filius naſce. &c. ioſias. per ꝓphetæ futurum: quia venit in bethel vere deo obediens, & re
C Diuiſio.
D
Moral⁹. ✠ a ¶Et im. ſuper te. i. pro pter peccata ſup te facta. & p ſa cerdotes iſtos intelliguntur ma li prælati clerici & religioſi: qui immolabuntur in iudicio q̃ñ p xp̃i ſniam detrudentur in infernũ. b ¶Et oſſa hominum ſu per te in. Per homines intelli guntur laici peccatores: & per oſſa intelliguñt̃ p̃cõrũ corpora Nam illa dãnatio erit ſil' in cor pore & anima. Prædicator autẽ debet proclamare iſta futura: qa denũciare debet pœnas & ꝛ̃mia. Cumq; audiſſet rex. Sequitur: f ¶Apprehendite eum &c. Per hoc oſtenditur obſtinatio peccantium q̃ ad verba ꝺicatorum nõ cõtenũt̃: & qđ̃ peius ẽ eos aliq̃ñ perſequunt̃: & tñ iſti in neceſſitate corporali poſiti ꝑ̃ces illorum requirunt q̃s añ per ſecuti fuerunt. qđ̃ ſignificat̃ per hoc quod ſubditur. i ¶Deprecare fa. &c. Quod non eſt dene- al'† ſedus
gandum ſm doctrinam chriſti, xerat.
Mat. v. g. Orate pro perſequẽtibus. p ¶Prophetes autem. Per iſtum aũt falſum propheꝛ & eiꝰ filios, figurati fuerũt pſeudo apl'i & corũ ſequaces: q nitũt impedire veros ꝺicatores. Per hoc q̃ verus ꝓpha p falſum pro phetã fuit deceptus: ſicut dr̃. ſ. x ¶Fefellit eũ, ſignificatum fuit ſm q̃ dicit beatus Grego. q̃ ex miraculis q̃ deus fecerat ad eius verba fuit elatus & ex hoc decipi pmiſſus. ꝓpter qđ̃ ꝺicatores veri multũ debẽt ee ſolliciti, ne ꝓpter bona q̃ faciunt eleuent̃. & p q̃ñs a malis hoĩbus decipiant̃ & vlterius pluniantur ſicut fuit ✠iſte. de quo

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Et leo &c. Hic oñditur q̄ pñs inobediētiæ i ipa morte fuit laxatū. qa iste idē leo q̄ vi uentē q̄sumpsit occidere ausus ꝓingere nō est occisū. Qui em occidendi hūit ptātē, de occisi cadauere comedendi lniam nō accepit: qa is cuius culpa ī vita fuerat punita, erat iā iustus ex morte. b ¶Sepelíte me in se, &c. Malus propheta sciens euenire q̄ vir dei q̄dixit: ꝓcepit vt sepeliret iuxta virū dei ne q̄n ossa illius cōburēda esso derentur, sed conseruarent̄ per ip̄m ꝓpheram: sicut inferius idē testat. liber impletum.

NICO.DE LYRA

a ¶Cūq; co. & bi. str. asi. sūp. f. dei qa diuinā sen tentiā supra se auditā accepta uit: & volūtati diuinæ se ꝓmit tēs, p̄m̄ inobedientiæ morte co pali expiauit. Ex hoc autē cōsiderādū ē q̄ dure punitur̄ est deus p̄tā grauia iniquorū qui pœna mortis puniuit leue p̄m̄ scīi hoīs. c ¶Asinus aūt sta. &c. & le. istinctu diui no custodiens vtrumq; s. cada uer ad sepeliēdū: & asinū vt ca dauer portaret ad sepulturæ lo cum: & ex hoc apparet ipsum esse saluatum. d ¶Et cc. vi. hic p̄ponit defūcti tumula tio. & patet lra vsq; ibi. e ¶In uc. ca. &c. nō em timuit leonē quē iā audiuerat stare iuxta ca dauer & asinum absq; læsione eor̄: p̄b em ꝓdīt q̄ nutu dei hoc fiebat: vt vir dei sepeliret f ¶Et po. ca. c. in se. suo, qa tenebat ꝓ certo q̄ verbū eius impleret. & iō cū eo voluit se peliri vt ossa sua ꝓpter illū re manerēt intacta: vt patet ī lra. g ¶Et plā. eū, ficte in: qa ad hoc deceperat eū vt moreret, vt p hoc ei⁹ ꝓphetia vana crederet. h ¶Post ver. hæc. Hic vlti mo ponit hieroboam obstina tio: qa licet vidisset signa q̄dicā in altari & in manu ꝓpria: tñ nō recessit a malicia sua. Cām aūt hui⁹ tangit Iosephus di. q̄ ꝓpheta falsus ꝓsuasit ei q̄ ꝓ dicta nō erāt signa diuinæ vir turis oñsiua qa ille q̄ dederat interfectus fuerat a leone tan q̄ falsiloquus. Dicebat etiā al tare fuisse scissum ꝓpter onus sacrificiorū ipositorū: & manū regis aridam factam ex labore offerendi: a q̄ cū ceuisset redit ad statū pristinū ꝑ vtute naturæ i ¶Quicūq; vo. &c. fie. sa. ex offerendo hostiā solēnē, sic aarō fecerat. & ꝓ hoc fiebat sa cerdos. Alr etiā exponit̄ refe rendo ad hieroboā q̄ vēdebat sacerdotiū. & iō q̄ iplebat ma nū dādo sibi maius p̄cium, ob tinebat sacerdotiū.

Iosephus

Moral'r. ✠iste de q̄ subdit̄: b ¶Inuenit cum leo ī via & occi. Et ꝓ hanc pœnā oſtēditur q̄d peccauit: sed per hoc ꝓ leo cadauer

E

F

dñs deus tu⁹: & reuersus es, & comedisti panē & bibisti aquam in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem neq; biberes aquam † non infe retur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumq; comedisset: & hibisset strauit asinū a suum propheta quem reduxerat. Qui cum abiſ set: inuenit eum leo in via & occidit: & erat cada b uer eius proiectum in itinere. Asinus autem sta c bat iuxta illum, & leo stabat iuxta cadauer. Et ec d ce viri transeuntes viderunt cadauer proiectum in via, & leonem stantem iuxta cadauer. Et vene runt & diuulgauerunt in ciuitate: in qua pro phetes ille senex habitabat. Quod cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via, ait: Vir dei est: qui inobediens fuit ori dominī: & tradi dit eum dominus leoni: & confregit eum & occi dit iuxta verbum domini quod locutus est ei. Dixitq; ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cum strauissent & ille abisset inuenit cadaz e uer eius proiectum in via: & asinum & leonē stā tes iuxta cadauer. Non comedit leo de cadauere nec læsit asinū. Tulit quoq; prophetes cadauer filii dei: & posuit illud super asinum: & reuersus intulit in ciuitatē prophetæ senis vt plangerent eum. Et posuit cadauer eius in sepulchro suo. Et f g planxerunt eum: Heu heu, mi frater. Cumq; plā xissent eum, dixit ad filios suos: Cum mortuus b fuero: sepelite me in sepulchro in quo vir dei se pultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto enim veniet sermo quem prædixit in sermone domini contra altare quod est in bethel: & cō tra omnia phana excelsorum quæ sunt in vrbib⁹ samariæ. Post verba hæc non est reuersus hiero h boam de via sua pessima: sed econtrario fecit de nouissimis populi sacerdotes excelsorum. Qui i cunq; volebat: implebat manum suam: & fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hāc causam pec cauit domus hieroboam: & euersa est & deleta de superficie terræ.

IN illo tempore ægrotauit Ca. XIIII. k abia filius hieroboam. Dixitq; hiero boam vxori suæ: Surge & commuta ha l bitum: ne cognoscaris q̄ sis vxor hie roboam: & vade in silo vbi est ahias propheta, q̄m locutus est mihi q̄ regnaturus essem super popu lum hunc, † Tolle quoq; in manu tua decem pa n a ¶crustulum panis: crustulum auri.

nes & crustulam & vas mellis: & vade ad illum. Ipse enim indicabit tibi quid eueniturū sit huic puero. Fecit vt dixerat hieroboam vxor: & con surgens abiit in silo: & venit in domum ahiæ, At ille non poterat videre: quia caligauerāt ocu li eius, præ senectute. Dixit autem dominus ad o ahiam. Ecce vxor hieroboam ingredit̄, vt consu lat te sup filio suo qui egrotat. Hæc & hæc loque ris ei. Cum ergo illa †intraret & † dissimularet se p esse quæ erat: audiuit ahias sonitum pedum eius introeuntis per ostium, & ait: Ingredere q vxor hieroboam: quare aliam te esse simulas? r

a ¶Ego autem &c. d. mun. a b
nuntians dura. b ¶Dic
hic, &c. lr patet lra vsq; ibi:
c ¶Sed ope. es ma. su. om.
qui fue. ām tc. ita regimine po
pulī ga non solū transgressus
es ꝓceptum dñi sed etiā ppl'm
istū trāsgredi fecist̄ vt patet ex
dictis cap. xii. d ¶Percu
tiam de hic. mi. ad pa. quod
intelligit̄ duplicit̄. V no mō
q̄ mingens ad parietē dicatur
canis: qui eleuato crure soli
us est ad parietem mingere.
Alio mō ꝓ intelligatur infir
mus & debilis: qui iuxta lectū
non pōt mingere: nisi appo
diet̄ ad parietem. vt sit sen
tantis ingrīē. Sed o ab eo dure iſ
detur, ibi: Cum ergo illa. Tertio
lius morī, ibi: Surrexit itaq;. Oc
primū dī: k ¶In il. tē. æg. ab
fi. hic. vt in eius morte puniret &
iuuenis q̄ bonus erat & innocens
vt postea dicetur, non videret ma
la in domo hieroboā futura. l ¶Cō
muta ha. ne co. &c. Timebat enī
ne propheta si eam cognosceret,
negaret responsum: vel veritatem
cælaret propter maliciam ipsius
hieroboā. n ¶Tolleq; uoq; &c.
& cru. Dicit̄ hic alig ꝓ p crustulo
intelligitur parua lamina auri. Sed
hoc videtur falsum quia in nullo
alio loco scripturæ accipit̄ crustu
la in hoc sensu: sed signat panem
tenuē qui est quasi totus crustu. stu
cut est simenellus vel rotellus re
nuis. Ista enim mulier accepit des
cem panes cōes, & vnum tenuem
mō prædicto. o ¶Dixit aūt do.
ad ahiā. Reuelans ei mulierem ve
nientē: & qd ei deberet dicere fin
qd' postea subdit̄. p ¶Cum ct.
Hic p̄ponitur respōsio duarū fa
ctā mulieri. & primo datur ei fu
gnum veræ responsionis, cum dī
q ¶Ingredere vxor hiero. & q.
q. d. nihil latet conspectum diuinū
qui mihi reuelauit aduentum tuū.

Moraliter. k ¶In illo tem. &c.
Sequit̄: m ¶Vade in silo vbi
&c. Allegorice per ahiā ꝓpheram
xps significatur. de quo Luc. vnc.
dī: Prophera magnus surrexit in
nobis. Per vxorē hieroboam sy
mulatorie venit ad ahiā, significa
tur collegium scribarū & pharisæo
rum simulatorie venientium ad xpm
vt eum caperent in sermone. Mat. c
xxij. Et sicut ahias simulationem
mulieris percepit, di. r ¶Cum
re aliam te esse simulas: ergo &c.
Sic xps simulationes pharisæorū
& scribarū cognoscens eos increp
pauit, di. Quid me tentatis hypo
critæ. & tanq; nuncius a deo pate
missus eis dānationē suam denū
ciauit. Mat. xxiij. c. Væ vobis scri
bæ & pharisæi hypocritæ &c. pro
pter quod fuit eis durus nuncius.
¶Moraliter autem per ahiam ꝓ
pheram intelligitur bonus prælatus
tus & clare videns in suis operi
bus qui enim hodie dī prophetæ
olim videns appellabatur. 1 Reg.
ix. b. Per mulierem simulatoriam

Diuisio

Significatur

dauer eius nō tetigit, sed intactū q
stodiuit: oñdit q̄ de p̄tō vē ponti
tuit & dñi sniam acceptauit: & sic
p̄ mortē corpalē eius p̄tm expiat
tum fuit. circa qd' 2ō ider ādū q̄ dīs
leues culpas iustorū in p̄nti aliq
grauiter punit: vt per hoc nobis
appear grauitas pœnæ q̄ grauī
bus culpis in futuro reseruat̄ infli
genda. Heb. x f. Horrendū est incī
dere in manus dei viuentis.

C. XIIII.

Hic oñ describit̄ ipsius
hieroboā punitio de pñ
ti quātū ad mortem filii
sui. & de futuro: qa ꝑdicit̄ domus
eius totalr delēda. Circa qd' sic. pce
dit: qa prio, ppha de statu filij egro
tantis ingrit̄. Sed o ab eo dure iſ
detur, ibi: Cum ergo illa. Tertio
lius morī, ibi: Surrexit itaq;. Oc
xps significatur. de quo Luc. vnc.
dī: Prophera magnus surrexit in
nobis. Per vxorē hieroboam sy
mulatorie venit ad ahiā, significa
tur collegium scribarū & pharisæo
rum simulatorie venientium ad xpm
vt eum caperent in sermone. Mat. c
xxij. Et sicut ahias simulationem
mulieris percepit, di. r ¶Cum
re aliam te esse simulas: ergo &c.
Sic xps simulationes pharisæorū
& scribarū cognoscens eos increp
pauit, di. Quid me tentatis hypo
critæ. & tanq; nuncius a deo pate
missus eis dānationē suam denū
ciauit. Mat. xxiij. c. Væ vobis scri
bæ & pharisæi hypocritæ &c. pro
pter quod fuit eis durus nuncius.
¶Moraliter autem per ahiam ꝓ
pheram intelligitur bonus prælatus
tus & clare videns in suis operi
bus qui enim hodie dī prophetæ
olim videns appellabatur. 1 Reg.
ix. b. Per mulierem simulatoriam

Significatur

a ¶Ego aūt missus sum ad te durus nuncius: vade & dic
hieroboam: Hæc dicit dñs deus isr̄l: qa exaltauit te
de medio populi: & dedi te ducem sup populū meū
israel: & scidi regnū domus dauid, & dedi illud tibi:
& non fuisti sicut seruus meus dauid, qui custodiuit
mandata mea: & secutus est me in toto corde suo:
c faciens qd' placitū esset in conspectu meo: sed opera
d ego inducam mala sup domum hieroboam: & percu
ſ tiā de hieroboā mingētē ad parietē, & clausum & no
g uissimū in isr̄l: & mūdabo reliqas domus hieroboā:
h sicut mūdari solet fimus vsq; ad purum. † Qui mor
tui fuerint de hieroboam in ciuitate, comedent eos
canes. Qui aūt mortui fuerint in agro, vorabūt eos
a ¶Sic oportet fieri.
aues cœli: qa dñs locutus est. Tu igit̄ surge: &
vade in domū tuā: & in ipso introitu pedū tuorum ī
vrbem, morietur puer: & planget eum omnis israel:
i & sepeliet. Iste enim solus inferetur de hieroboam
a ¶honorifice.
k in sepulchrū: quia inuentus est super eo sermo bo
l nus a domino deo israel in domo hieroboam. Con
mstituet autem sibi dñs regem super israel: qui pcutiet
n domum hieroboam in hac die & in hoc tēpore. Et p
cutiet dñs de⁹ israel sicut moueri solet arūdo ī aqua.
Et euellet israel de terra bona hac quam dedit patri
bus eorum: & ventilabit eos trans flumen: quia fece
runt sibi lucos vt irritarent dominum. Et tradet dñs
o de⁹ israel, propter peccata hieroboam, qui peccauit
& peccare fecit israel. Surrexit itaq; vxor hieroboam
& abiit & venit in therſa. Cumq; illa ingrederetur li
men domus, puer mortuus est: & sepelierunt eum.
Et planxit eum omnis israel iuxta sermonē domini
quem locutus est in manu serui sui ahiæ prophetæ.
Reliqua autem verborum hieroboam quomodo pu
gnauerit & quomodo regnauerit, ecce scripta sunt ī
a ¶non in Paralipome. sed in alio libro quem non habemus.
libro verborū dierum regū isr̄l: Dies aūt quibus re
gnauit hieroboam, vigintiduo anni sunt. Et dormi
uit hieroboam cū ꝑibus suis: regnauitq; nadab filiꝰ
p eius pro eo. Porro roboam filius salomonis regna

¶Hic periodus.

uit in iuda. † Quadraginta & vnius anni erat roboā
cum regnare cœpisset: & decem & septem annis re
gnauit in hierusalem ciuitate quam elegit dominus
vt poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus isꝛ
rael. Nomen autem matris eius naama amanites. Et q
fecit iudas malum coram domino: & irritauerunt eū
super omnibus quæ fecerant patres eorum in pctis
suis q̄ peccauerūt. Edificauerūt enim & ipsi sibi aras r
& statuas & lucos, sup oēm collē excelsum: & subter ī
a ¶facta vel natura.
oēm arborē frondosam. Sed & effœminati fuerūt ī ter u
ra: fecerunt̄q; oēs abominationes gētium, quas attri
uit dñs añ faciem filiorū isr̄l. In quinto aūt anno re x
gni roboam, ascēdit sesac rex ægypti in hierl'm: & tu y
lit thesauros dom⁹ domini & thesauros regios, & vni
uersa diripuit. Scuta quoq; aurea q̄ fecerat salomon z
nerūt in hierl'm vbi erat cul
tus dei: & sil'r alij q habebāt ze
lum legis dei: & roborauerunt
regnum roboā per tres annos,
in qb⁹ rex & ppl's deo fideliter
seruierunt. postea vero rex de
clinauit ad idolatriam: & p̄nr
ppl's exēplo eius. Igit̄ hic pri
mo describit̄ ætas eius in prin
cipio regni sui, & q̄diu regna
uit cum dicit̄: Porro roboam
&c. Et patet lra. Et subdit̄ præ
uaricatio, cum dī: q ¶Et fe. a ✠ corp⁹
sti. m. &c. Exēplo roboā ipm
in hoc sequendo: vt hr̄. n. Para
lipo. xij. r ¶Edificauerunt
&c. ar. pro idolatria exercenda
s ¶Et statuas. id est idola.
t ¶Et lu. id est nemora densa
circa loca idolatriæ ad exercen
dum ibi luxuriā. Dicit̄ em lu
cus a luceo luces per antiphra
sim. v ¶Sed & ef. fue. ī ter.
i. hoīes castrati natura vel arte
qui statuebāt̄ in cultu cuiusꝰ
dam deæ: vt dicunt aliqui. di
ctio vero hebraica quæ hic po
nit̄, significat meretriciū, in se
xu tñ masculino & sic ꝓ effemi
natos videntur hic intelligi iu
uenes pulchri in lupanaribus
positi ad vitium sodomiticū
exercendum sm q̄ dicit̄. n. Ma
cha. iiij. de rasone: q̄ ausus est
sub ipsa arce gymnasium con
stituere & optios quosq; ephæ
borum in lupanaribus ponere
Et dicuntur ephæbi iuuenes ī
berbes valde lucidi & pulchri.
x ¶In quin. &c. Hic ponitur
sequens punitio: quia pro pec
catis hieroboam & ppli, fact̄m
est a deo q̄ roboam & ppl's nō
possent resistere regi ægypti ve
nienti ꝓ eos. verumtñ quia afꝛ
flictio dat intellectum: hūilia
uerunt se coram deo. vt hr̄. n.
Para. n. ppē qd' nō fuit destruꝛ
cta ciuitas nec populus: tñ sub
certa forma reddiderunt seipsi
sesac: qui spoliata ciuitate red
dit in terrā suā. Et hoc est qd'
dicit̄: y ¶Ascēdit sesac rex
ægy. in hie. &c. Ex patet lra.
✠ significatur ꝑsona ficta vo
lens ascendere p suā fictionem
sed bonus prælatus & sensatus
debet talē repellere non solū ab
optato, sed etiam ab obtento
quanto potest fieri bono mō.
x ¶In quin. an. re. ro. ascen
dit sesac rex ægypti in hieru
sa. Allegorice per hierusalē in
telligitur ecclesia militās ꝓ re
gem ægypti: q̄ interꝑat tene
bra diabolus in tenebris pecca
torum & inferni regnans intel
ligitur. ipse vero ascēdit cōtra
ecclīam militantem: & in ma
gna parte absoluit thesauros
domus domini id est merita ꝑ
latorū, clericorum & religioſo
rum per malam eorum vitā: &
thesauros regios. id est merita
principum per tyrannidem ip
forum. z ¶Scuta quoq;
aurea quæ fece. sa. id est chri
stus per q̄ signant̄ veritates sa
✠ cræ scripturæ

Moral'r.

Allego.

† 2. pa. 12 d.

† 1. 16. b. & 21. f.

E ✠ Moralr. cræ scripturæ: de quibus dr̄. puer. xxx. a. Ois sermo dñi ignitus clypeus est sperātib⁹ in se. Ista ꝙ scuta abstulit diabolus. Nā p ei⁹ instīctū multi ꝓlati clerici & religiosi circa studiū sacræ scripturæ iā non sunt intenti: sed magis circa terrena negocia q̄ implicāt ad peccata.

a ¶Pro q. fe. rex ro. &c. Per roboam q latitudo ppli interp̄tatur theologi ostentatores sui signanf: q magis famam suā q̄ vtilitatē doctrinæ dilatare nitūf: & isti p scutis aureis faciunt ærea. Nā dimissis vitatib⁹ theologicis docent & studēt p̄hica & logicalia: & sic p̄nt dicere: Factus sum velut æs sonās aut cymbalū tinniēs. Ca. XV.

1. cor. 13.

Diuisio. IGit⁹ in decimo octauo anno regni hieroboam filii nabath regnauit abia sup iudā. Trib⁹ annis regnauit in hierusalē nomē matris eius maacha: filia abessalon. Ambulauit q̄ in oībus p̄cīs patris sui q̄ fecerat ante cū: nec erat cor eius pfectū cū dño deo suo, sicut cor dauid p̄ris ꝑsui. Sed ꝓpter dauid dedit ei dñs de⁹ suus lucernā i hierl̄m: vt suscitaret filium eius post eum: & staret in hierl̄m: eo q̄ fecisset dauid rectū in oculis dñi: & non declinasset ab oībus quæ p̄ceperat ei cunctis diebus vitæ suæ: excepto sermōe vriæ ethæi. At tamen bellum fuit inter abiā & hieroboā, oī tempore vitæ eius. Reliqua autem sermonū abiæ, & omnia quæ fecit nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Fuitq̄ prælium ꝑ iter abiā & inter hieroboam: & dormiuit abia cum p̄ribus suis: & sepelierunt eum in ciuitate dauid patris sui. Regnauitq̄ asa filius eius ꝓ eo. In anno ergo vicesimo hieroboam regis isrl̄, regnauit asa rex iuda: & quadraginta & vno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conſpectū domini sicut dauid pater ei⁹. Et abstulit effeminatos de terra purgauitq̄ vniuersas sordes idolorum quæ fecerant patres eius. Insuper & maacham matrem suam amouit, ne esset princeps in sacris priapi, & in luco eius quem consecrauerat. Subuertitq̄ specum eius: & confregit simulacrum turpissimum: & combussit in torrente cedron. Excēlsa autem nō ꝓ abstulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino deo suo cunctis diebus suis. Et intulit ea quæ sacrificauerat pater suus, & vouerat in domum domini, argentum & aurum & vasa. Bellum autem erat inter asa & baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoq̄ baasa rex israel in iudam & ædificauit rhama: vt non posset quispiam

a ꝓ quibus fecit rex roboā scuta ærea: & tradidit ea in manu ducū scutariorū: & eorū qui excubabant añ ostiū domus regis. Cūq̄ ingrederetur rex in domum domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: & postea

a ¶ vbi reponunf arma. armariū vbi q̄cūq̄ aliarū artium arma.

reportabant ad armāmētarium scutariorum. Reliqua sermonum roboā, & omnia q̄ fecit:

a ¶. j. Parali.

ecce scripta sunt in librō sermonum dierum regum iuda. Fuitq̄ bellū inter roboam & hieroboam cūctis diebus. Dormiuitq̄ roboam cū patrib⁹ suis: & sepultus est cū eis in ciuitate dauid. Nomen autem matris eius naama amanites. Et regnauit abia filius eius pro eo.

b IGitur in decimo octauo Ca. XV. anno regni hieroboam filii nabath regnauit abia sup iudā. Trib⁹ annis regnauit in hierusalē nomē matris eius maacha: filia abessalon. Ambulauit q̄ in oībus p̄cīs patris sui q̄ fecerat ante cū: nec erat cor eius pfectū cū dño deo suo, sicut cor dauid p̄ris ꝑsui. Sed ꝓpter dauid dedit ei dñs de⁹ suus lucernā i hierl̄m: vt suscitaret filium eius post eum: & staret in hierl̄m: eo q̄ fecisset dauid rectū in oculis dñi: & non declinasset ab oībus quæ p̄ceperat ei cunctis diebus vitæ suæ: excepto sermōe vriæ ethæi. At tamen bellum fuit inter abiā & hieroboā, oī tempore vitæ eius. Reliqua autem sermonū abiæ, & omnia quæ fecit nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Fuitq̄ prælium ꝑ iter abiā & inter hieroboam: & dormiuit abia cum p̄ribus suis: & sepelierunt eum in ciuitate dauid patris sui. Regnauitq̄ asa filius eius ꝓ eo. In anno ergo vicesimo hieroboam regis isrl̄, regnauit asa rex iuda: & quadraginta & vno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conſpectū domini sicut dauid pater ei⁹. Et abstulit effeminatos de terra purgauitq̄ vniuersas sordes idolorum quæ fecerant patres eius. Insuper & maacham matrem suam amouit, ne esset princeps in sacris priapi, & in luco eius quem consecrauerat. Subuertitq̄ specum eius: & confregit simulacrum turpissimum: & combussit in torrente cedron. Excēlsa autem nō ꝓ abstulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino deo suo cunctis diebus suis. Et intulit ea quæ sacrificauerat pater suus, & vouerat in domum domini, argentum & aurum & vasa. Bellum autem erat inter asa & baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoq̄ baasa rex israel in iudam & ædificauit rhama: vt non posset quispiam

a ¶ forsitan ꝓ eum non stetit.

male: & sic scriptura aliq̄n solū ea primit tps in q̄ bñ regnauit: & tacet residuum: sicut dictū fuit de Asa li. j. c. xiij. Quinto mō p virtū scriptorū, q̄ de facili errāt & errare rūt numeros scribendo. h ¶ Noma. c. i. auiev t cōiter dr̄: ga ibi subditur: i ¶ Filia ab, sicut ꝓ dictum est de vxore p̄ris sui. Aliī ēt solunt aliqui: q̄ iste abessalon duas filias hūit: & ꝙlibet fuit vocata maacha & vnā hūit abia vxorē: & alteram asa filius ei⁹. k ¶ Et ab. ef. exponatur sicut. c. h̄ce. l ¶ Insuper &c. in sa. prī. Priapus⁹ o fuit q̄dā iuuenis de helleſpōto: q̄ ꝓpter magnitudinem mēbri virilis insolitā fuit reputatus iter deos: ꝓpt q̄d vocat⁹ de⁹ hortorū, ꝓpter fœcūditatē q̄ in hortis & mēbrū virile est principium gnationis. hūc aūt colebant mulieres q̄bus erat ista maacha. m ¶ Et in lu. c. &c. Vbi exercebatur luxuria. n ¶ Sub. spe. ibi em erat habitaculū subterraneū in q̄ stuprabant mulieres in veneratione idoli. o ¶ Et con. si. t. ſ. priapi ne idoli. p ¶ Et ab. ef. expona sicut. c. h̄ce. l ¶ Insuper &c. in sa. prī. Priapus⁹ o fuit q̄dā iuuenis de helleſpōto: q̄ ꝓpter magnitudinem mēbri virilis insolitā fuit reputatus iter deos: ꝓpt q̄d vocat⁹ de⁹ hortorū, ꝓpter fœcūditatē q̄ in hortis & mēbrū virile est principium gnationis. hūc aūt colebant mulieres q̄bus erat ista maacha. m ¶ Et in lu. c. &c. Vbi exercebatur luxuria. n ¶ Sub. spe. ibi em erat habitaculū subterraneū in q̄ stuprabant mulieres in veneratione idoli. o ¶ Et con. si. t. ſ. priapi ne idoli. p ¶ Et ab. ef. expona sicut. c. h̄ce. l ¶ Insuper &c. in sa. prī. Priapus⁹ o fuit q̄dā iuuenis de helleſpōto: q̄ ꝓpter magnitudinem mēbri virilis insolitā fuit reputatus iter deos: ꝓpt q̄d vocat⁹ de⁹ hortorū, ꝓpter fœcūditatē q̄ in hortis & mēbrū virile est principium gnationis. hūc aūt colebant mulieres q̄bus erat ista maacha. m ¶ Et in lu. c. &c. Vbi exercebatur luxuria. n ¶ Sub. spe. ibi em erat habitaculū subterraneū in q̄ stuprabant mulieres in veneratione idoli. o ¶ Et con. si. t. ſ. priapi ne idoli.

¶. i. absalon.

tris eius maacha: filia abessalon. Ambulauit q̄ in oībus p̄cīs patris sui q̄ fecerat ante cū: nec erat cor eius pfectū cū dño deo suo, sicut cor dauid p̄ris ꝑsui. Sed ꝓpter dauid dedit ei dñs de⁹ suus lucernā i hierl̄m: vt suscitaret filium eius post eum: & staret in hierl̄m: eo q̄ fecisset dauid rectū in oculis dñi: & non declinasset ab oībus quæ p̄ceperat ei cunctis diebus vitæ suæ: excepto sermōe vriæ ethæi. At tamen bellum fuit inter abiā & hieroboā, oī tempore vitæ eius. Reliqua autem sermonū abiæ, & omnia quæ fecit nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Fuitq̄ prælium ꝑ iter abiā & inter hieroboam: & dormiuit abia cum p̄ribus suis: & sepelierunt eum in ciuitate dauid patris sui. Regnauitq̄ asa filius eius ꝓ eo. In anno ergo vicesimo hieroboam regis isrl̄, regnauit asa rex iuda: & quadraginta & vno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conſpectū domini sicut dauid pater ei⁹. Et abstulit effeminatos de terra purgauitq̄ vniuersas sordes idolorum quæ fecerant patres eius. Insuper & maacham matrem suam amouit, ne esset princeps in sacris priapi, & in luco eius quem consecrauerat. Subuertitq̄ specum eius: & confregit simulacrum turpissimum: & combussit in torrente cedron. Excēlsa autem nō ꝓ abstulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino deo suo cunctis diebus suis. Et intulit ea quæ sacrificauerat pater suus, & vouerat in domum domini, argentum & aurum & vasa. Bellum autem erat inter asa & baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoq̄ baasa rex israel in iudam & ædificauit rhama: vt non posset quispiam

Moraliter. b ¶ Igitur declaratum est fortalicium magnum. t ¶ Vt non pos. &c. absq̄ periculo & vt de illo loco regnum asa infestaret.

r ✠ Tollēs itaq̄ asa. Recurrens ad auxilium humanum magis q̄ diuinum: & ꝑ terra vsq̄ ibi: b ¶ Ne mo sit excusatus. Erāt illi qui fm legem erant excusati de ꝓcedendo ad bellū: ga ædificium erat regno suo periculosum: & ideo vocabat illud cito destruere: & ex materia fortalicia sibi cōstruere: c ¶ Verūtamen in &c. do. pe. Cuius causa faceretur hic. sed exprimitur: ꝙ anathema fuerat in hoc regno. Para. xvj. scilicet ꝙ ana. ꝓpheta ei⁹ arguentā, eoq̄ magis cōfusus fuerat in hoc dum suos subditos ne trāsirent in hierl̄m ad adorādū dñm, ꝓpter quod signat diabolū q̄ quātū pōt impugnat eos q̄ numero & merito sunt de regno x̄pi, vt sub suo dño prorsus podagra in pedib⁹. d ¶ Nadab vero. Hic agit de regibus isrl̄ qui regnaue rūt in ſrō. & primo de nadab. ſcdo de baasa, ibi: Tu autem. xvj. ca. quarto de zambri, ibi: Anno. xxvj quito de amri, ibi:

Cumq̄

Capitulum. XVI.

Actus est autē &c. Mentio huius prophetæ in nullo alio loco fit: sed subito introducitur sicut alīj. vnde abdias dicitur pauisse in spelunca centum prophetas. Et helias ait: Prophetas tuos occiderunt. Et filij propheta rū leguntur occurrisse helisæo quorū alia nulla fit mētio, nulla spālis nominatio

b ¶ Ecce ego de. Mistice. Rab. Demetit dñs huiꝰ vel cuiuscūq̄ iniqui posterio ra cū p̄cā post finē vitæ vl eīscī. Demetit & posteriora domus eius, cum imitatorem æternis cruciatibus dānat. Quicūq̄ ergo vsq̄ in finem neptalim. Quod cū audisset baasa: intermisit ædificare rhama & reuersus est i therſa. Rex aūt asa misit nun

¶ & venerunt.

cium in oēm iudā dicēs. Nemo sit excusatus. Et tulerūt lapides de rhama, & ligna eī⁹ quib⁹ ædificauerat baasa: & extruxit de eīsdem rex asa, gabaa beniamin & maspha Reliqua aūt oīm sermonum asa & vniuersæ fortitudinis eius & cūcta q̄ fecit: & ciuitates q̄s extruxit nōne hæc scripta sunt in libro verborū dierū regū iudaꝰ? Verūtīn in tpe senectutis suæ doluit pedes: & dormiuit cū patrib⁹ suis: & sepultus est cū eis in ciuitate dauid p̄ris sui. Regnauit q̄ iosaphat filius eius ꝓ eo. Nadab vero filius hieroboā regnauit sup israel anno sc̄do asa regis iuda: regnauitq̄ sup israel duobus annis. Et fecit q̄d malū est in cōspectu dñi: & ambulauit in viis p̄ris sui & in p̄cīs ei⁹ q̄bus peccare fecit israel. Insidiatus est aūt ei baasa filius ahiæ de domo isachar: & pcussit eū in gebbethō, quæ est vrbs philistinorū. Siquidē & nadab & oīs isrl̄ obsidebāt gebbethon. Interfecit igit illū baasa in āno tertio asa regis iuda: & regnauit ꝓ eo. Cūq̄ regnasset pcussit oēm domum hieroboam: nō dimisit necvnā q̄dem aīam de semine ei⁹ donec deleret eū iuxta verbū dñi q̄d locutus fuerat i manu serui sui ahiæ silonitis: ꝓpter p̄cta hieroboā q̄ peccauerat & quibus peccare fecerat israel: & ꝓpter delictū q̄ irritauerat eum deū israel. Reliqua aūt sermonū nadab:

a ¶ Istum librum nō habemus in bibliotheca nostra.

& oīa q̄ operatus est: nonne hæc scripta sunt in librō vt borum dierū regum isrl̄? Fuitq̄ bellū iter asa & baasa regē isrl̄ cūctis diebꝰ eorum. Anno tertio asa regis iuda regnauit baasa filiꝰ ahiæ sup oēm isrl̄ i therſa. xxiiij. annis & fecit malum corā dño: ambulauitq̄ in viis hieroboam & in p̄cīs eius quibus peccare fecit israel. Ca. XVI.

a EActus est autē sermo dñi ad hieu filiū ānani cōgtra baasa dicēs: Pro eo q̄ exaltaui te de pulue h re & posui te ducem sup ppl'm meū isrl̄: tu autē ambulasti in via hieroboam: & peccare fecisti b ppl'm meum isrl̄, vt me irritares i p̄cīs eorū: ecce ego de metā posteriora baasa & posteriora domus ei⁹: & faciam i c domum tuam sicut domum hieroboā filii nabath. † Qui mortu⁹ fuerit de baasa i ciuitate, comedent eū canes: & q̄ mortu⁹ fuerit ex eo in regiōe, comedēt eū volucres cœli. Reliq̄ aūt ſmonū baasa: & q̄cūq̄ fecit & ꝓlia ei⁹: nōne hæc scripta sūt i libro verborū dierū regū isrl̄? Dormiuit ergo

a ¶ in illa ciuitate.

baasa cū p̄ribꝰ suis: sepultusq̄ ē in therſa: & regnauit he m la filius ei⁹ ꝓ eo. Cū aūt ē in manu hieu filii ānani ꝓphæ verbū dñi factū eēt cōtra baasa & cōtra domū ei⁹, & cōtra oē malū q̄d fecerat corā dño: ad irritādū eū i opibus ma

a Cumq̄ audisset. sexto de achab: qui pro parte temporis regnauit cum eo, ibi: achab vero prima ps patet in littera. e ¶ Insidiatus Hic agitur de regno baasa: qui per insidias interfecit dominum suum. f ¶ Et per cussit eū i gebbethō, quæ est vrbs &c. Ista tamen cuitas describitur in tribu dā. sed philistæi occupauerunt eam contra quos iuit baasa vt ræcuperaret eam. Cætera patent in littera ex prædictis. Ca. XVI.

IActus est autē. Hic cōsequenter ponit ipsiꝰ baasa punitio denūciata per hieu filium anani. Ex quo patet q̄ iste fuit filius ꝓphetæ: quē asa poni iussit in neruum: eo q̄ sibi dicebat veritatem

h ¶ Pro eo q̄ exalta. te de ꝓ 2. Para. puluere; & posui te ducē 61. d. &c. id est de infimo statu deducens regnum. i ¶ Ecce ego demetam. id est destruā cabo. l ¶ Posteriora domus eius: & facīam domum tuam sicut domum hieroboam. Ira quod nihil remaneat: sicut fecisti de domo hieroboam. Cætera patent in littera. m ¶ Et regnauit hela filius eius &c. Hic describitur tempus ipsius hela filij baasa: qui fuit malus, sicut & prædecessores sui: & patet littera vsq̄

✠ ibi: Ob hanc

Moraliter. g ¶ Factus est autem sermo domini ad hieu filium anani contra baasa dicens &c. Sequitur postea: Ob hanc causam occidit eum &c. Hela namq̄ filius baasa occidit hieu propheram: eo q̄d dixerat ex persona domini. k ¶ Demetam posteriora baasa. Et sic non solum prophetauerat contra baasa: sed etiam contra hela filium eius. Et per istos alegorice significati fuerunt principes iudæorum qui machinati sunt i mortem christi: eo quod dixerat ciuitatem & templum destruenda Lucæ. xix. g. Videns iesus ciuitatem: flevit super illam, dicens: Quia si cognouisses & tu. Sequitur: Quia venient dies in te: & circundabunt te inimici tui vallo: & coangustabunt te vndiq̄: & ad terram prosternent te: & filios tuos qui in te sunt &c. Moraliter autem per baasa & eius filium signantur peccatores obstinati qui ad verba prædicatorum a malis suis non reuertuntur: & q̄d peius est, prout possunt eos nequiter persequuntur.

Moralr. Allego. † 3. 14. c. 8. j. 21. f.

¶ Sc̄da ps. x ✠ Regnauit

ceeli comedunt illæ q̃ secus viã
semen sparsum comedunt: qñ
onustos pctis secum ad æter-
num rapiãt interitũ. a ¶In
thersa re.sex.Rab. Sex annos
fecit in thersa: reliquos autem
in ciuitate quæ marcon appel
latur, a græcis vero samaria.
Samaria. Hic nomiauit eã somareõ a so
mer priore dño: & est metro-
polis regni: & postea omnis re
gio abeo samaria appellatur q̃
nunc sebaste vocatur, vbi ossa
beati iohãnis baptistę qescũt.
☞Edificauit

NICO.DE LYRA

✠ ibi. a; ¶Ob hanc cãm
oc.eum. In hebreo hr̃ sic: Et
qa occidit eũ. Qđ aũt subdit.
Hoc est hicu fi.ana. p. nõ est
in heb.sed appositũ fuit a trãs
latore, vel ab aliquo expositio
re per modũ glosę alicui⁹: quę
postea inserta fuit textui vitio
scriptorum: vt hic notaretur
occisio ꝓphę. ¶Ra. Salo.ali-
ter exponit cũ dr̃: Et quia occi
dit eum: dicens, ꝙ referr̃ ad na
dab, quẽ occidit baasa: vt dic-
tum est ca. g̃ce. ꝓpter qđ iste
baasa cum sua posteritate me
ruit deleri: non solũ qa ambu-
lauit in vijs hieroboã: sed etiã
qa occidit nadab dñm suũ &
ꝓditiose: & maxĩe qa fuit ita
malus vel peior sicut nadab, ꝓ
pter quod nõ habuit titulum
occidendi eũ, ꝓpter mala sua.
Si aũt dicaꝝ ꝙ non peccauit
occidẽdo nadab: qa illud pro
phetarũ fuerat futurum a dño
per prophetã semeiã: vt hr̃.ẽ.
xiiij. Non valet qa deus adeo
oĩpotens est & bon⁹: ꝙ frequẽ
ter vtit malis volũtatibus &
actib⁹ hoĩm in executiõe ordi
nationis suæ: sicut passio xp̃i a
deo ordinata ad salutem ele-
ctorũ: fuit facta executiue per
homines malos. b ¶Anno
vicesi. Hic ponr̃ describitur re-
gnũ zãbri: q̃ interfecit hela &
totã domũ baasa: sicut fuerat
ꝓdictum ꝑ hieu filiũ anani ꝓ
phetã. & patet ꝛa. c ¶Cũq̃
au. Hic ponr̃ agitur de ipo amã
ri qui debellauit ipm zãbri: &
hoc est qđ dr̃: Cũq̃ aud.reb.
zan. &c.i. exerc⁹ regis isrl q
obsidebat vrbem gebbethon
existẽs in periculo belli: zãbri
ꝙ remanserat cũ rege in ther
sa in qete: ꝓpter qđ exercitus
hoc audiens, ꝙ regẽ interfecit
set: fuit indignatus de occisio-
ne regis proditoria: & constitu
erunt sibi regẽ amri ad expu
gnandum zãbri in thersa qđ
& factũ est: vt patet in littera.
d ¶Videns aũtẽzã. ꝙ expu.
esset ci, ira ꝙ nõ poterat effu-
gere. ingressus est palatium
& succendit se cum domo re
gia: ne viuus caperetur & vili
ãc crudeli morte puniretur: &
vt inferret dãnum amri electo
in regem ꝑ successionẽ domus
regiæ.

nuũ suarũ: vt fieret sicut dom⁹ hieroboã: ob hãc cãm a
occidit eũ: hoc ẽ hicu filiũ ananí ꝓphetã. Anno. xxvi. b
asa regis iuda regnauit hela filiꝰ baasa sup isrl i ther-
sa duobus annis: & rebellauit contra eum seruus suus
zambri, dux mediæ partis equitum. Erat aũt hela in
thersa bibẽs & temulentus in domo arsa præfecti ther
sa. Irruens ergo zambri percussit & occidit eum an-
no. xxvii. asa regis iuda: & regnauit pro eo. Cumq̃ re
gnasset & sedisset super solium eius: percussit omnẽ
domum baasa: & non dereliquit ex ea mingentem ad
parietem: & propinquos & amicos eius. Deleuitq̃
zambri omnem domum baasa, iuxta verbum dñi qđ
locutus fuerat ad baasa in manu hieu ꝓphetæ ꝓpter
vniuersa pcta baasa, & peccata hela filii eius: qui pec-
cauerunt & peccare fecerunt israel: ꝓuocantes dñm
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua autem ser-
monum hela, & omnia quæ fecit: nõne hæc scripta sũt
in libro verborũ dierum regum israel? Anno. xxvii.
asa regis iuda, regnauit zambri septem diebus i ther-
sa. Porro exercitus obsidebat gebbethon vrbem phi
listinorum. Cumq̃ audisset rebellasse zambri, & occi c
disse regem: fecit sibi regem omnis israel amri: qui
erat princeps militiæ super israel in die illa in castris
Ascendit ergo amri & omnis israel cum eo de gebbe-
thon: & obsidebant thersa. Videns autem zambri qđ
expugnanda esset ciuitas: ingressus est palatium: &
succendit se cum domo regia: & mortuus est in pecca
tis suis quæ peccauerat, faciens malum coram domi-
no & ambulans iu via hieroboam, & in peccato eius
quo fecit peccare israel. Reliqua autem sermonum
zambri & insidiarum eius & tyrannidis: nonne hæc
scripta sunt in libro verborum dierum regum israel?
Tunc diuisus est populus israel in duas partes. Me-
dia pars populi sequebatur thebni filium gineth, vt
constitueret eum regem: & media pars amri. Præua-
luit autem populus qui erat cum amri populo qui se-
quebatur thebni filium gineth. Mortuusq̃ est theb
ni & regnauit amri. Anno tricesimoprimo asa regis f
a iuda & regnauit amri super israel duodecim ãnis. In g̃
thersa regnauit sex annis. Emitq̃ montem samariæ a h
somer duobus talentis argenti: & ædificauit eum: & k
vocauit nomen ciuitatis quam extruxerat nomine
somer domini montis samariæ. Fecit autem amri ma
lum in conspectu domini: & operatus est nequiter su
per omnes qui fuerũt ante eum. Ambulauitq̃ in om
ni via hieroboam filii nabath, & in peccatis eius: qui
bus peccare fecerat israel: vt irritaret dominum deũ
israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum
amri & prælia eius quæ gessit nonne hæc scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel? Dormiuitq̃
amri cum patribus suis: & sepultus est in samaria: Re
gnauitq̃ achab filius eius pro eo. Achab vero filius l
amri regnauit super israel ano tricesimo octauo asa re
gis iuda. Et regnauit achab filius amri super israel
in samaria. xxii. annis. Et fecit achab filius amri ma m
lum in cõspectu domini super omnes qui fuerunt an
te eum. Nec suffecit ei vt ambularet in peccatis hiero
boam filii nabath: insuper duxit vxorem iezabel fi n

regiæ. c ¶Tunc di.est po.
israel. qa bellatores qui erant
cum amri in obsidiõe gebbe
thon, volebãt eũ regnare. Alij
vo.s. non fuerũt ibi, volebãt
aliũ: eo ꝙ amri nõ fuerat inter
tutus de corũ cõsilio. Et dura
uit ista cõtẽtio trib⁹ annis. ꝙ
tũ amri ꝓualuit: qa erat excr
citatior in bellis. ¶Rab. Salo.
aũt dicit ꝙ ꝓualuit eo ꝙ filiꝰ
suꝰ accæpit filiã iosaphat filii
regis iudæ. & sic fuit pars ei⁹
fortificata. f ¶Anno. xxxi.
asa re.ĩt. & re.am. i quo nõ
ro accipitur regnum amri qđ
incæpit regnare pacifice mor
tuo thebni. Aliter enim incæ
pisset regnare. xxvii. anno re
gis asa. h ¶Duodecim an.
In hoc numero cõputat ipa a
qđ fuit electus: qa licet ꝓtin⁹ q
tres annos durauerit vt dicũ
est: tũ pars ei⁹ a principio for
tior apparuit. k ¶Et voca
uit no. ci. &c. samariã. i. de so
nominauit eã ex noie illius q
fuerat dñs loci: qui vocabat
somer: & ideo falsa est ista qui
dã dñi: qa nec somar. i. mõ
maria sic interpretatur. & nec fa
samaria fuit metropolis in re
gno decem tribuũ. Cætera pa
tent in ista.

Hic ponr̃ agit de regno achab
Et diuidit in prẽ principale & ꝓ
incidẽtale. Sed a ibi: In diebus
A chab aũt cœpit regnare ꝛ
pore asa. sicut dr̃ in ista. Anno
xxxviii. asa regis iuda &c.
m ¶Et fecit achab filius
ma. &c. qa licet ante coleren
vitulos aureos: tñ i illis vide
banſ adorare deũ ꝓut dictũ
fuit. ẽ. xii. c. Ifte aũt duxit ido
latriã manifestã. Cuius causa
mortua subditur. n ¶Duxit
vxorem iezabel. quæ erat mu
trita in idolatria: ad quam in
duxit virum suũ: ideo subdit

Ex eo.
o ¶Et abiit. Torrens
cysson & carib interꝑtat cognitio siue
cõcisio vel diuisio iudaico ppõ cõuenit.
☞Mulier vi-

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Et abiit & ser.baal &c. Qđ nullus de regib⁹ añ eũ fece
rat. b ¶In diebus. Hæc est pars incidentalis: qa in illo tpe abiit
cœpit reædificare hiericho quã iosue destruxerat & posuerat sub
anathemate: ita ꝙ de cætero non reædificaretur: vt hr̃ Iosue. vi.
c ¶In abiram primitiuo suo fundauit eã: & in segub nouissimo
suo posuit portas eius: iuxta verbũ
dñi qđ locutus fuerat i manu iosue
filii nun. Ca. XVII.
c ¶Et dixit helias thesbi⁹ f
a ¶Thesba vnde helias thesbi
tes dicit ciuitas ẽ galaditis re
gionis.
tẽs de habitatoribus galaad ad a
chab: † Viuit dominus deus israel
d in cuius conspectu sto: si erit annis g
his ros & pluuia, nisi iuxta oris mei h
verba. Et factum est verbum domi i
ni ad eum dicens: Recede hinc, & k
e vade cõtra orientẽ & abscondere i
torrẽte carith q ẽ cõtra iordanẽ: &
ibi de torrẽte bibes: coruisq̃ pcæ-l
pi vt pascant te ibi. Abiit ergo & fe
cit iuxta verbum dñi. Cũq̃ abisset
a ¶loci oppositionem notat.
f sedit in torrẽte carith, qui est cõtrã
iordanẽ. Coruí quoq̃ deferebãt ei m
panem & carnes mane: similiter pa
nem & carnes vesperi: & ibebat de
torrẽte. † Post dies aũt aliquot sic-
catus est torrẽs: nõ em̃ pluerat sup
terrã. Factus est ergo sermo dñi ad

¶In ca.xvi. vbi dicit in postil. Et fecit achab filius amri malũ C
Cule⁹ vitulorũ ẽt añ achab fuit idolatrie⁹:
vt dcm̃ ẽ. ii. i addi. sup ca. xii. Illud aũt qđ ꝙ
dr̃ de achab ꝙ fecit malũ i cõspectu dñi super oẽs ante eum &c.

ADDITIO

liam methabaal regis sidoniorũ. Et a
abiit & seruiuit baal: & adorauit eũ
& posuit arã baal in tẽplo baal qđ
ædificauerat in samaria: & planta-
uit lucum. Et addidit achab in ope
suo irritãs dñm deũ isrl sup omnes
reges israel q fuerũt añ eũ. In dieb⁹ b
a aũt eius ædificauit ahiel de bethel
b hiericho. In abiram primitiuo suo c
fundauit eã: & in segub nouissimo d
suo posuit portas eius: iuxta verbũ e
dñi qđ locutus fuerat i manu iosue
filii nun. Ca. XVII.
c ¶Et dixit helias thesbi⁹ f
a ¶Thesba vnde helias thesbi
tes dicit ciuitas ẽ galaditis re
gionis.
tẽs de habitatoribus galaad ad a
chab: † Viuit dominus deus israel
d in cuius conspectu sto: si erit annis g
his ros & pluuia, nisi iuxta oris mei h
verba. Et factum est verbum domi i
ni ad eum dicens: Recede hinc, & k
e vade cõtra orientẽ & abscondere i
torrẽte carith q ẽ cõtra iordanẽ: &
ibi de torrẽte bibes: coruisq̃ pcæ-l
pi vt pascant te ibi. Abiit ergo & fe
cit iuxta verbum dñi. Cũq̃ abisset
a ¶loci oppositionem notat.
f sedit in torrẽte carith, qui est cõtrã
iordanẽ. Coruí quoq̃ deferebãt ei m
panem & carnes mane: similiter pa
nem & carnes vesperi: & ibebat de
torrẽte. † Post dies aũt aliquot sic-
catus est torrẽs: nõ em̃ pluerat sup
terrã. Factus est ergo sermo dñi ad

Moralr.

Moralr.

Moralr.

Diuisio.

†3.18.c. laco.5.d.

†4.1. dist. c. delitiæ

Moralr.

D

deu.28.b

dictũ est. h ¶Nisi iux. oris mei ver. Quia simul fuit sibi reuela-
tum, ꝙ ad eius dẽpcationẽ cœlũ daret pluuiã. i ¶Et factũ est.
Hic ponr̃ ostẽdit quõ deus ꝓ coruos pauit seruũ suũ helią, cũ dicit
k ¶Recede hinc. a facie achab & iezabel Ex qđ paret ꝙ licitum
est fẽis viris fugere ꝓsecutionẽ ꝓsonalẽ. l ¶Coruisq̃ præ. vt
pascãt &c. ministerio angelico ad hoc eos inducẽte. m ¶Coruí
quoq̃ defe.ei panẽ & car. Ex quo ostẽdit mirabilis diuina pro
c✠uidentia, &
Moralr. Moralr. Moralr. e ¶Iuxta ver.do. &c. ñ ma. io. i. per ipm̃ iosue: sicut hr̃ Iosue.
vi. vbi impcatus fuit hoc malũ reædificanti hiericho.
b ¶In diebus aũt eius ædi. ahiel &c. Per ahiel qui viuens deo
interpretat, ꝓtẽs in religiõe significat: qa si ꝓfiteaf debite: mo
rtur mundo, & incipit deo viuere: ꝓpter qđ dr̃ de bethel q̃ do-
mus dei interpretat: nam religio domus dei noiatur. Hiericho ꝙ
interpretat luna: q̃ ꝓpter sui variationẽ mũdũ signat: q est i mu
tabilitate ctinua: igit ahiel hiericho reædificat: qñ professus ire
ligione in actibus mundanis & secularibus se occupat: & in hac
reædificatione tota ꝑles ei⁹ morif: qa bona opa sua mortificant
tur, ꝓpter qđ dr̃. ñ. Timo. ñ a. Nemo militans deo implicat se læ
cularibus negocijs: vt ei placeat qui se probauit.

Moralr. Moralr. Moralr. ¶Secunda pars. x ij ✠seruos suos

E ☞ a ¶Mulier vídua, ISIDO. Vídua quam dñs non frumenti, sed ꝟbi pane pascit: ea
1.co.7.g. est quæ mortuo viro cui vult nubat. 1.ex
Mat.11.d cusso ſuituris iugo subit xp̃i iugũ suaue & onus leue. ¶Ra. Hæc vidua gentiũ significat ecclesiã: quæ a suo diuitꝫ fuerat ꝑditore deserta: populũ fidei vere & rectæ veritatis nescíuit: quasi pauperem filiũ egena stirpe nutriebat. i. verbi fructu ex parte docebat: donec veniens sermo prophet̃icus, q exiccato vellere israel: vtpote clausa cœli ianua fame periclitabat in iudea, pasceret ibi simul & pasceret: recept⁹ videlicet a credẽtib⁹, & reficiẽs ipse credẽtes. Hæc vidua in sarepta sidoniæ dr̃ esse morata Sidonia qppe inutilis venatio:
Ro.5.d. Sarepta ꝟo incendium vel angustia panis interpretatur: qa vbi abũdauit ꝑtm superabundauit & gratia: Vbi supuacuis acquirendi sicura ꝑdebat, vbi diræ sitis incendiũ, panisq; spũalis ante fiebat angustia ibi farina oleũq; ore, ꝓphetæ bñdi citur: hęc est gratia dominici corporis, & charismatis vnctio, siue fructus & hilaritas charitatis. Viduæ oleũ græ, & benedictionis farina non deficit. in oibus fere gẽtibus fame manẽte: quæ sarepta sibi cibi ví tæ esurit̃, & fidei trinitatis inediam congrue præfiguravit illa quondã triẽnio fames: quã secuta est spũalis abundantia: quæ cum impenditur nõ defecisse dicit̃: b ¶Egrotavit filiũs mul⁹. Rab. Vidua apud quã hospitabat helias: & cuius benedixit farinæ & oleo, sinagoga est iudeorum. quæ moysi morte viduata, filiũ nutriebat paruulũ, hoc est carnalẽ populum iudæorũ. hic ad ingressum heliæ. i. salutoris nr̃i: febre infidelitatis infirmabatur
F qa in eum nõ credidit, sed spreuit: Vnde
Ioh.11.f. mater synagoga de'aduẽtu saluatoris cõqueritur quasi ipse esset causa interfectionis populi, dicens: Quid mihi & tibi &c. Hinc est quod caiphas ait: Expedit vobis vt vnus moriatur pro populo: & nõ tota gens per eat. ¶Rab. Sicut ꝓpheta verbis viduæ nõ exasperatur quin potius misereꝛtur: Ita redemptor noster non exasperatur malicia iudeorum: sed miserꝫ sui populi tulit eum de sinu matris, cum tulit eum de carnali obseruãtia legis: & posuit super lectulũ suum: hoc est demonstrauit ei vitam habere in morte sua: expanditq; se tribus vicibus, dum trinitatis fidem

☞ insinuabat

NICO.DE LYRA

✠ uidentia: & ꝙ non est diffidendũ de ea: qa magis splendidæ prouidit heliæ ꝑ aues cæ̃ per hoies. a ¶Surge & vade. Hic oñr helias a vidua recipit̃: & primo describit̃ ipsius helię deuota receptio. secundo filiꝫ viduæ suscitatio, ibi. Factũ est autem. Circa primũ dicit̃. Surge & vade in sareptam. Nomen est æquiuocum ad siluã & ad villã iuxta eam existentem quæ a silua denominat̃. b ¶Preceꝑi enim ibi mulie. ví, vt pa. te. Istud præceptum nõ fuit per verbum expressum, sed per diuinã ordinationẽ: qa sic ordinauerat deus ꝙ mulier illa vidua veniẽt̃ helíam reciperet & eum pasceret. c ¶Da mihi pau. aquæ in &c. Dicit Rab. Sal. ꝙ cuis deus reuelasset heliæ ꝙ pascendus ibi esset per mulierẽ viduã: nõ tñ fuit sibi reuelatum in particulari quæ esset illa: & ideo exemplo elizer rogauit dominũ vt ostenderet sibi quę posset esse illa per hoc signum, ꝙ sibi peteꝛt aquam liberaliter offerret:

a ¶ciuitas.

eum dicens: † Surge & vade in sarepta a
a ¶id est dedi ei vnde pascat te.
pta sidoniorũ: & manebis ibi: ꝑcæ̃ b
pi em̃ mulieri viduæ ibi, vt pascat te. Surrexit & abiit in sarepta sidoniorum. Cumq; veniſſet ad portam
a ciuitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna & vocauit eã dixit ꝙ ei: Da mihi paululum aq̃ in vase c vt bibam. Cumq; illa pergeret vt afferret: clamauit post tergum ei⁹ dicens: Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua. Quæ rñdit Viuit dñs deus tu⁹: qa non habeo
b verba hæc, ægrotauit filí⁹ mulieris matrissamilias: & erat langor fortissimus: ita vt non remaneret i eo halitus. Dixit ergo ad heliã: Quid mihi & tibi vir dei: Ingressus es i ad me, vt rememorarenť iniqtatẽs meæ: & interficeres filium meũ? Et ait helias ad eam: Da mihi filium tuum. Tulitq; eũ de sinu ei⁹ & portauit eũ in cenaculũ, vbi ipse manebat & posuit super lectulũ suũ: & clamauit ad dñm, & dixit: Dñe deus meus, etiã ne viduã apud quã ego vtcũq; substentor afflixísti vt interfíceres filiũ eius? † Et expãdit se atq; k
mensus est sup puerũ trib⁹ vicibus i & clamauit ad dominũ, & ait: Dñe

NICO.DE LYRA

offerret: sicut elizer cognouit rebeccam vt habetur Genes. xxiiii. d ¶Cumq; illa pergeret vt afferret. Per hoc cognouit quod illa erat de qua dominus sibi dixerat: & cum hoc fuit sibi reuelatum, ꝙ oleum & farina non deficeret in domo eius quousq; daret dominus pluuiam super terram: & ideo dixit ei: Noli timere: sed vade & fac sicut dixisti. e ¶Verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem &c. Erat enim fatigatus itinere & ieiunio: & ideo accelerari debebat refectio eius. Caeteꝛa patent in littera: g ¶Factum est autem. Hic consequenter ponitur filij viduæ suscitatio: cuius infirmitas præponitur, cum dicitur: Egrotauit filius mulieris. & mox sequens cum dicitur: h ¶Ita vt non remaneret in eo halitus. Deficiente enim respiratione, deficit vita in animalibus respiratiuis, cuiusmodi est homo. i ¶Ingressus es ad me vt rememoraretur iniquitates meæ. Pallidum enim iuxta album intensum videtur declinare ad nigredinem. Et eodem modo licet ista mulier esset deuota & sancta: tamen sanctitas eius erat modica respectu sanctitatis heliæ. Et hoc modo locutus est loth Genes. xix. d. dicens: Non possum in monte saluari: id est iuxta abraam: cuius sanctitas tanta est, quod iusticia mea deficiũ est iuxta eum: sicut ibidem fuit exposituꝫ ꝙ optionem hebræorum. Cætera patent vsq; ibi: k ¶Et expandit se atq; mensus est super puerum. Hoc enim fecit ex magno affectu ad suscitationem pueri. Per hoc ostendens ꝙ veller sibi dare partem vitæ suæ, si posset fieri. l ¶Tribus vicibus, quia perfectio cuiuslibet negotii consistit in trib⁹: scilicet in principio, medio, & fine. Ratio aũt figuralis est: quia ✠ istam extensionẽ

✠ seruos suos prouidentia: quia lautius
pauit heliam per aues ꝙ̃ per homines: nam postea pauit eum per viduam parne & aqua. Sed quoniam humana prouisio non est contemnenda: ideo dominus fecit eum petere buccellam panis a vidua muliere. Per hoc autem quod farina viduæ non defecit: & lechitus olei non fuit imminutus: significatum fuit qđ̃ sustentantibus dei seruos non defeciunt bona temporalia ad conuenientiam victus. ij. Corinth. ix. c. Qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit: & augebit incrementa frugum iusticiæ vestrę: vt in omnibus locupletati abunderis in omne simplicitatem. Ideo sequitur: f ¶Et comedit ipse & illa & domus eius. Impletum est autem &c. Subditur: i ¶Ingressus est ad me vt rememoraretur iniquitates meæ. Per hoc ostenditur: qđ̃ prædicator euangelij qui per heliam significatur, vt prædictum est in domibus hospitum debet esse tam exemplaris vitæ: ꝙ filiꝫ hospitum: id est operarum mortua videantur in comparatione ad opera prædicatorum. Per hoc autem qđ̃ mulieris filius per præces heliæ fuit a mortuis suscitatus: significatur, ꝙ opera recipientium prædicatores, per eorum exhortationes & preces eorum vitæ ipsorum: vt sic hospes possit dicere: quod sequitur: Nũc in isto cognoui quo

A ☞ ſinuabat. a ¶Tulitq; helias. Ra. Tulit heliæ puerũ & reddidit matri fuæ: cum dñs noſter populum saluans credẽtem signat: & ostendebat mcredulis: vt cognoscerent veracter illum viuere qui credit in nomine eius: & sic euenìet vt plæbs iudaica veritate superata proclamet ad xp̃m. Nunc in isto cognoui qm
vir dei es tu.

Ca. XVIII.

POst multos dies verbum domini factum est ad heliã &c. Sequitur: b ¶Abdias autem &c. Abdias princeps exercitus israel: cuius nomen in scripturis diffusiũ seu cõcatiuũ. & ideo vt Prouer. xiii. d. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. Exemplũ etiam qđ̃ Nam licet iudiciũ sensuale ꝛm operatio nes & respectus decipiaꝫ, non tñ iudiciũ rõnis: vt patet de sole: q ad sẽsum iudicaꝫ fere bipedalis: & tñ rõ iudicat ipsum esse in magna ꝓportione maioris quantitatis q̃ tota terra. Quanto igit̃ incompara bilíter longiꝰ æstimãdũ est de iudicio diuino: qđ̃ non sit æqualis alicui maxie iusto: reddit em vnicuiq; iuxta opera sua vt in ꝑs. vñ & talis respect⁹ nihil hic operatur. Sed ad intellectum ꝛm dicendũ vi deꝰ: ꝙ hæc mulier licet bona & deuota: tñ reputabat se peccatricẽ, put decet cõiter iustos. Et qa sciebat heliam esse maximum zelatorem legis & iusticiæ: intantũ ꝙ, pcura bat ardenter punitionẽ & necẽ idolatrarũ: vt patet in suo, pcessu id eco assumebat ꝙ aduẽtus heliæ ī domo sua, pcurauerat mortẽ filij sui ex iniquitate sua ſ. matris: & ꝙ helias recordaret iniqtatem quã mulieris filius per præces heliæ fuit a mortuis suscitatus: significaꝫ, ꝙ opera recipientium prædicatores, per eorum exhortationes & preces eorum vitam ipsorum: vt sic hospes possit dicere: quod sequitur: Nũc in isto cognoui quo
B ADDITIO. Opinio hebræorũ ī irrõnabilis. Nã licet sctitas mulieris esset modica respectu sanctitatis heliæ: licut & iusticia ipsius loth erat modica respectu sanctitatis abraæ: nõ tñ ex hoc debet diceꝛe esse in mulieꝛe: nec loth non posse saluari iuxta abraã. Illi aũt qui sunt minus virtuosi seu ꝑfecti: potius iuuant ecclesiã ipsius loth qui erat in Sodoma & Gomorra. Bonum enim ſm Diony. de diui. no. est ſumptuosa societas virtuosorũ cõmendat: scripturæ diffusiũ seu cõcatiuũ. & ideo vt Prouer. xiii. d. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. Exemplũ etiam qđ̃ Nam licet iudiciũ sensuale ſm operatio nes & respectus decipiaꝫ, non tñ iudiciũ rõnis: vt patet de sole: q ad sẽsum iudicaꝫ fere bipedalis: & tñ rõ iudicat ipsum esse in magna ꝓportione maioris quantitatis q̃ tota terra. Quanto igit̃ incompara bilíter longiꝰ æstimãdũ est de iudicio diuino: qđ̃ non sit æqualis alicui maxie iusto: reddit em vnicuiq; iuxta opera sua vt in ꝑs. vñ & talis respect⁹ nihil hic operatur. Sed ad intellectum ꝛm dicendũ vi deꝰ: ꝙ hæc mulier licet bona & deuota: tñ reputabat se peccatricẽ, put decet cõiter iustos. Et qa sciebat heliam esse maximum zelatorem legis & iusticiæ: intantũ ꝙ, pcura bat ardenter punitionẽ & necẽ idolatrarũ: vt patet in suo, pcessu id eco assumebat ꝙ aduẽtus heliæ ī domo sua, pcurauerat mortẽ filij sui ex iniquitate sua ſ. matris: & ꝙ helias recordaret iniqtatem quã mulieris filius per præces heliæ fuit a mortuis suscitatus: significaꝫ, ꝙ opera recipientium prædicatores, per eorum exhortationes & preces eorum vitam ipsorum: vt sic hospes possit dicere: quod sequitur: Nũc in isto cognoui quo
deus me⁹ reuertat̃ obsecro aĩa pueri hui⁹ ī viscera eius. Et exaudiuit dñs vocem heliæ: & reuersa est aĩa
a pueri intra eum, & reuixit. Tulitq; helias puerũ: & deposuit eũ de cænaculo in iferiorẽ domũ: & tradidit mr̃i suæ: & ait illi: En filius tu⁹ viuit
Dixitq; mulier ad heliam: Nunc in a
¶facto.
isto cognoui, quoniam vír dei es tu: & verbum domini in ore tuo verum est.

Ca. XVIII. b

POst multos dies verbum dñi fa
a ¶tres anni famis sciam sanctę trinitatis ppło iudæorũ vel in toto mũdo defuisse ſ figurabat sex mẽses ad opus bonum ptinẽt: qđ̃ pœni ãũ ẽ ad heliam in ãno tertio, dí
tus defieratab illis. vnde: Non est q faciat bonum &c.
cẽs: Vade & oñde te achab, vt dem c pluuiam super faciem terræ. Iuit ergo helias vt ostenderet se achab. Erat autem fames vehemens in sa
d maria. Vocauitq; achab abdiam di e
b spensatorem domus suæ. Abdias t aũt timebat dñm deum valde. † Nãq cũ interficeret iezabel prophas dñi tulit ille centũ pphetas: & absc̃odit eos, qn̄q̃genos & qn̄q̃genos in spelũcis: & pauit eos pane & aqua. Dixit ergo achab ad abdiã: Vade in terram ad vniuersos fontes aquarũ & in cunctas valles: si forte inueníre possimus herbã, & saluare equos & mulos: & nõ penitus iumẽta iteream. Diuiserũtq; sibi regiones, vt circumirẽt eas. Achab ibat per viã vnã: & abdias p viam alteram seorsum. Cumq; esset abdias in vía, heꝛlias occurrit ei: Qui cum cognouisset eum: cecidit super faciẽ suam & ait: Num tu es dominꝰ mí helias? Cui ille respondit: Ego: Va
primo cõgregauit ad hoc samuel: & aliqui etiã habebant spm̃ pphetiæ sicut dictũ fuit. ē. 4. lib. ca x. Iezabel vero volens destruere cultũ dei quantũ poterat, & cultũ baal extollere: interfecit eos put potuit: & tũc abdias cẽtũ illorũ saluauit, absc̃ondẽs. l. in vna spelũca, & l. l. i vna alia: & puidit eis de victu: & vestitu: & ex ꝺ cõ secutus est a deo, pphetiæ donũ: ſm saluatoris dictum Matt. x. d.

✠ Qui reci.

Moraliter. b ¶Post multos dies factum est &c. Vade ostende te achab &c. Per hoc autẽ ꝙ helias, ꝑpter obstinationẽ achab & ꝓlí eiꝰ a reꝑhẽsione cessauit, & de terra recessit: postea vero ꝙ afflictionem famis intellectu dato ipsi achab & eius populo helias redit, & increpationem resumpsit: vt patet in sequentibus: & tunc eius verbum esse tum habuit: quia tunc populus dixit:

¶Secunda pars. x iij ✠ Dñs ſpe

Moralr. D

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Qui recipit prophetam in nomine, pphetæ, mercedē ,pphetæ accipiet: vnde inter xij. prophetas quartus computat. Cetera patent ex dictis vsq; ibi:
a ¶Dic dño tuo &c. qa dñs ei præcæperat vt ostenderet se achab. b ¶Quid peccaui iquit. Timuit enim ne helias subito ad alium locū portaret sicut, frequenter acciderat, qñ dñs ipsum ad aliquem locum mittebat: ppter qd' filij ,pphetarū qñ fuit raptus, crediderūt ipsum sic fuisse translatum: vt habetur .j in.iij. lib. ca.ij. & sic achab interficeret abdiam: credens q illustrisset sibi dicens venisse heliam. c ¶Adiurauit re.sin. q si helias inueniret in eorū terra, caperet: & sibi mitteret. Loquitur tñ hic scriptura de regnis propinquis tm: & reges ,ppinqui facit assensum. Tum qa rex tyri erat socer eius: & filius regis iuda habebat vxorem athaliam filiā achab. sīr rex moab erat sibi tributarius & rex edon regis iudæ. Icē qa in terris q̄ erant ,ppe regnū israel: erat etiā fames, ppter siccitatē: quā sciebant per verbū helię euenisse. d ¶Nūqd non indicatū est tibi dño meo qd fe. &c. Hoc dixit non ad iactantiā: sed nohelias ipm exponeret periculo modo præ dicto. e ¶Et dixit helias vi. dominus &c. Assecurauit eū per iuramentū: & tunc iuit ad denunciandū ipsi achab helię aduentū: & sic fc'o fuit cognitus ei' adūctus ipsi achab: qd' notaf cum dicit: f ¶Veniteq; achab in oc. he. quia desiderabat remedium famis habere.
g ¶Tu ne es il. qui con. isr. q. d. sic: & qa supbe loquebaf: ideo ad repellendā ei' supbiā respondit helias. h ¶Non ego turbaui israel: sed tu & do. pa. tui &c. qa propter malicia tuam dñs misit plagam istam
i ¶Verūtñ nunc &c. Hic cō sequenter describit descensus ignis de cœlo ad declarationē diuinæ veritatis, & falsitatem idolatriæ: vt sic populus israel ad deū conuerteretur: & beneficium pluuiæ mereret. & b est qd' dr: k ¶Mitte & congrega ad me vni. isr. i. maiores & principales populi ad visionem miraculi in monte carmeli. Iste non est carmelus in quo manebat nabal: vt dictū fuit. ō. j. lib. cap. xxv. quia ille est in sorte iudæ: iste autem in sorte ephraim. l ¶Qui come. de mensa iezabel. præbebat enim eis victum & vestitum: vt exaltarent idolatriæ cultū.
m ¶Vsq; quo clau. in dupar. qa aliqui eorum colebāt dñm & cum hoc baal: si cut & de samaritanis dicit. j. iij. lib. ca. xvij. n ¶Si dñs es deus. id est si per signū visibile, pbetur vobis qđ deus israel ipse sit deus verus & non baal.
o ¶Sequimini eum. ipsum colendo, & non alium. p ¶Et non respon. ei populus verba ignorabat huius probationis modum. q ¶Et ait rursus helias, ostendens modum huius probationis. r ¶Ego remansi, pphe. dñi so. f. q auderet apparere, & idolatris redere vitæ æternæ. ¶Ibi etiam composuit altare &c. Altaria sanctorū dicta & facta ad exemplum constituit credētibus: diuisitq; mē brabouis & posuit super ligna: cum omnes actus suos ad exemplū sanctorum pa tum fideles formare docuit. Iussitq; super holocaustum & super ligna semel iterum & tertio aquam infundere: qa omni tempore est necesse verba cogitatus & opera nostra in pura operatiōe & compūctione lachrymarum mundare: & non prius cessare q̄ fossæ aquæductꝰ repleantur. i. donec futurū gradū ꝓfecti merori succedens perfecte compleatur. Sicq; erit iux ta illud quod sequitur: Cecidit ignis de cœlo: &c. v. h. &c. quando discrimen super iudicis dicta ac facta & totam vitam nostram perfecte examinans probando sicut igne probatur argentū, imorta les ac beatos factos in sede collocauit per petua: vt ad instar israelitarum in æternum gratulando canamus. Dominus ipse deus. c ¶Apprehen. Raba. Sic redemptor noster adueniente die iudicij, mittet angelos suos & colligent omnia scandala de regno eius: & mittent eos in fornacem ignis, vbi cruciabuntur ꝑm du æ plutiæ. Isido. Nascente christo dei filio inter homines & teneritudinem carnis nostræ accipiente: postq̄ mortem gustauit & victor de mundo ad cœlos ascendit & sedit ad dexteram patris. ¶Raba. Incumbrem gratiæ diuinæ per septiformem spiritum de supernis ad terram mittit, qui nos a peccato mundaret: & spiritualis fructus gignere faceret. ¶Raba. In quasi abhorrens idolatriæ cultum: vt sic etiā homines alij sentes docerent per animalia virtutibus heliæ quia potentia dei postea brutum: & tunc helias tradidit eum eis, dicens q̄ per eius imprecationē sanctificaret locus molationē & per immolationē hostię sicut & per immolationē hostiæ Christi fuit detecta falsitas idoluis alterius: qa per immolationem istius fuit detecta falsitas idolatriæ: ideo q̄ baal non potuit immolantes exaudire per alterū vero fuit manifestata vitus qui re. scilicet facto igne diuino quia ptās demonis erat probata. b ¶Trāsilie. alta. modū idolatriæ. c ¶Cūq; esset sam me. Dies enim fuit diuisa: ita q̄ prima medietas diei fuit cōcessa sacerdotibus baal: in qua debebant cōplere suum sacrificiū: nisi eis fuisset ei' ꝑmissum. Vnde & ꝓpter quantū deus ꝑmittit. c ¶Et stantur in sacrificijs de sanguine hominis: qui est nobilissima creatura ad imaginem dei facta: & ideo

a ¶Curauit alta. Ra. Et redēptor noster cōtra mūdi principem ac satellites eius decertans ac superans: altare dñi qd' destructum fuerat, fidelitū corda a labe iniquitatis purgās aram deo dedicat: quæ ex .xij. lapidib⁹ cōstructa memoraf: qa ex his q̄ pphetica & apostolica fidē seu do. trinā sequunt, gratissima ara deo ꝓfruit in qua sacrificiū laudis in odorem suauitatis offertur. b ¶Fecitq; aqueductū. Rab. Ex contrito videlicet corde & humiliato spiritu flumina producendo lachrymarum præ timore gehennæ & desiderio vitæ æternæ. ¶Ibi etiam composuit lignaria sanctorū dicta & facta ad exemplum constituit credētibus: diuisitq; mē brabouis & posuit super ligna: cum omnes actus suos ad exemplū sanctorum pa tum fideles formare docuit. Iussitq; super holocaustum & super ligna semel iterum & tertio aquam infundere: qa omni tempore est necesse verba cogitatus & opera nostra in pura operatiōe & compūctione lachrymarum mundare: & non prius cessare q̄ fossæ aquæductꝰ repleantur. i. donec futurū gradū ꝓfecti merori succedens perfecte compleatur. Sicq; erit iux ta illud quod sequitur: Cecidit ignis de cœlo: &c. v. h. &c. quando discrimen super iudicis dicta ac facta & totam vitam nostram perfecte examinans probando sicut igne probatur argentū, imorta les ac beatos factos in sede collocauit per petua: vt ad instar israelitarum in æternum gratulando canamus. Dominus ipse deus. c ¶Apprehen. Raba. Sic redemptor noster adueniente die iudicij, mittet angelos suos & colligent omnia scandala de regno eius: & mittent eos in fornacem ignis, vbi cruciabuntur ꝑm du æ plutiæ. Isido. Nascente christo dei filio inter homines & teneritudinem carnis nostræ accipiente: postq̄ mortem gustauit & victor de mundo ad cœlos ascendit & sedit ad dexteram patris. ¶Raba. Incumbrem gratiæ diuinæ per septiformem spiritum de supernis ad terram mittit, qui nos a peccato mundaret: & spiritualis fructus gignere faceret. ¶Raba. In quasi abhorrens idolatriæ cultum: vt sic etiā homines alij sentes docerent per animalia virtutibus heliæ quia potentia dei postea brutum: & tunc helias tradidit eum eis, dicens q̄ per eius imprecationē sanctificaret locus molationē & per immolationē hostię sicut & per immolationē hostiæ Christi fuit detecta falsitas idolatriæ: ideo q̄ baal non potuit immolantes exaudire per alterū vero fuit manifestata vitus qui re. scilicet facto igne diuino quia ptās demonis erat probata. b ¶Trāsilie. alta. modū idolatriæ. c ¶Cūq; esset sam me. Dies enim fuit diuisa: ita q̄ prima medietas diei fuit cōcessa sacerdotibus baal: in qua debebant cōplere suum sacrificiū: nisi eis fuisset ei' ꝑmissum. Vnde & ꝓpter quantū deus ꝑmittit. c ¶Et stantur in sacrificijs de sanguine hominis: qui est nobilissima creatura ad imaginem dei facta: & ideo derent sanguine. Postq̄ aūt transiit a meridies, & illis ,pphetantib⁹ venerat tps quo sacrificiū offerri solet: nec audiebat vox, neq; aliqs rñdebet: nec attendebat orates, dixit helias oī ppło: Venite ad me. Et accedente ad se ppło curauit altare dñi qd' destructū fuerat: & tulit duodecim lapides iuxta numerū tribuum filiorū iacob: ad quē factꝰ est sermo dñi dicēs. Israel erit nomē tuum: & ædificauit altare de lapidib⁹ in noīe domini. Fecitq; aquæductum quasi per duas aratiunculas in circūitu altaris: & cōposuit ligna diuisitq; per membra bouem & posuit super ligna, & ait: Impletæ quattuor hydrias aquæ: & fundite sup holocaustum & super ligna. Rursumq; dixit Etiam secundo hoc facite. Qui cum feciſſent scd'o, ait: Etiam tertio idip sum facite. Fecerūtq; & tertio: & currebant aquæ circa altare: & fossa aq̄ ductus repleta est. Cūq; iam tēpus esset vt offerret holocaustū: accedēs helias ,ppheta ait: Dñe, deꝰ abraam i & isaac & israel, ostende hodie qa tu es deus israel, & ego seruus tuus: & iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc. Exaudi me dñe exaudi me vt discat ppłs iste quia tu, es dñs deus: & tu conuertisti corda eorum iterum. †Cecidit autem ignis dñi & vorauit holocaustum & ligna & lapides: puluerē quoq; & aquam quæ erat in aquæductu lābens. Qd' cū vidisset oīs ppłs, cecidit in faciē suā & ait: Dñs ipse est deus: dñs ipse est deus. Dixitq; helias ad eos: Apprehendite ,pphetas baal: & ne vnus q dem effugiat ex eis. Quos cum apprehendissent: duxit eos helias ad torrentem cison: & interfecit eos ibi. Et ait helias ad achab: Ascende, p comede & bibe: quia sonus multæ q pluuiæ ē. Ascēdit achab vt comede

sibi dicit a dño: Audiui orationē tuā & vidi lachrymā tuā. Effusio scd'a lachrymarū cōpassionis ex cōpassiōe ad xp̄m pro nobis passum. Io xx. c. Maria frabat ad mo. fo. plo. Tertia vero effusio est lachrymarum deuotionis ex dilatione præmiorum. Pē. xlj. a. Fuerunt mihi lachry. meæ. pa. die ac no, Sequur: Trāsibo in lo. ta ber. admi. vsq; ad do. dei. m ¶Dixitq; he. ap. pro. ba. qui interpretaf deuorator: ideo per ,pphetas baal intelliguntꝰ doctores & prædicatores falsitatis ,ppter ꝙ ipsū tpalem: per hoc ergo q̄ he

de dic domīo tuo: Adest helias. Et ille: Quid peccaui inquit: qm̄ trades me seruum tuū in manus achab vt interficiat me? Viuit dominus deus tuus: non est gens aut regnum quo nō miserit dñs me⁹ te requirens Et rñdentibus cunctis, non est hic: adiurauit regna singula & gentes, eo q̄ minime reperireris. Et nunc tu dicis mihi: vade & dic domino tuo, adest helias. Cumq; recessiero a te: spūs domini asportabit te i locum quem ego ignoro: & ingressus nunciabo achab & non inueniens te interficiet me. Seruus autem tu⁹ timet dñm ab infantia sua. Nunquid non indicatum est tibi dño meo quid fecerim cū interficeret iezabel ,pphetas dñi: q̄ absconderim de ,pphetis dñi centum viros gnquagenos & gnquagenos in spelūcis: & pauerim eos pane & aqua? Et nunc tu dicis: vade & dic dño tuo: adest helias vt interficiat me? Et dixit helias: Viuit dñs exercituum ante cuius vultum a ¶Iste fuit vir illius mulieris q̄ oleum in lechito habebat: vñ miraculū factū est ,ppter debitum: vnde pauit centum prophetas: vrgebantur vendere filium: mortuus enim erat pater eius.
sto: quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdiās in occursum achab: & indicauit ei. Venitq; achab ī occursum heliæ: & cum vidisset eum ait: Tu ne es ille qui conturbas israel: Et ille ait: †Non ego turbaui israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquistis mandata domini: & secuti estis baalim. Veruntamen nunc mitte, & congrega ad me vniuersum israel in monte carmeli: & prophetas baal quadringentos quinquaginta, prophetasq; lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa iezabel, Misit achab ad omnes filios israel: & congregauit prophetas in mōte carmeli. Accedens aūt helias ad omnem populū israel ait: †Vsq; quo claudicatis in duas partes: Si dominus est deus, sequimini eum: Si autem baal: sequimini illū. Et non respondit ei populus verbū. Et ait rursus helias ad populum: Ego remāsi propheta domini solus. Prophetæ autem baal quadringenti & quinquaginta: prophetæq; lucorum quadringenti viri sunt. Dentur nobis duo boues: & illi eligant sibi bouem vnum: & in frustra cædētes ponant super ligna: ignē autem non supponant: Et ego faciam bouem alterum: & imponam super ligna: ignem autem non supponam. Inuocate nomina deorum vestrorum: & ego inuocabo nomen dei mei: & deus qui exaudierit per ignem ipse sit deus. Respōdens omnis populus, ait: Optima propositio quam locut⁹ est helias. Dixit ergo helias prophetis baal: Eligite vobis bouem vnū, & facite primi: qa vos plures estis: & inuocate nomina deorum vestrorum: ignemq; non supponatis. Qui cum tulissent bouem quem dederat eis, fecerūt & inuocabant nomen baal, de mane vsq; ad meridiē, dicentes: Baal exaudi nos. Et nō erat vox, nec qui respōderet. Transiliebantq; altare quod fecerant: Cumq; esset iam meridies: illudebat eis helias dicēs: Clamate voce maiore. Deus enim vester est, & forsitan loquatur: aut in diuersorio est, aut ī itinere: aut certe dormit vt excitet. Clamabant, ergo voce magna: & incidebāt se iuxta ritū suū cultris & lāceolis, donec pfun

ſponſa. a ¶Postq̄ autem transſ. me. i. tē pus eis præfixum. b ¶Di. he. omni po. rum. c ¶Cura. alta. dicit Rab. Sa. q̄ ſtuit altare quod ædificauerat saul dominꝰ: vt habetur .j. lib. ca. xiij. ſed fue ſtructum per iezabel: eo q̄ fuerat cō ſtructum in honorem dei. d ¶Fecitq; ſe aquæ. In hebreo habetur ſic: Et fecit ſulcos duorum ſatorum ſementis in circūitu altaris. Quod exponens Rab. Sal. dicit q̄ fecit foſſatum paruum ad modum ſulci quadrilaterum: tamen ita, q̄ ſpacium terræ inclusum intra poterat ſeminari ſe mente duorum ſatorum. Eſt autē ſatum genus menſuræ: & illud ſpacij erat .l. cubitorū ī quadrū: ad ſimilitudinem atrij qd' erat ante tabernaculum fœderis quod fecerat Moyses quod fuit .l. cubitorū in quadrum. ſicut dictū fuit Exo. xxvij. & intra illud ſpacium erat altare prædictū quod reparauit helias. ſicut & altare holocauſtoꝝ erat in atrio ante tabernaculū. e ¶Implete quattuor hydrias &c. hoc fecit ad tollendū omnē falſitiam, qua poſſet dici ignem prius ibi fuiſſe latēter: & vt miraculū eſſet euidentius q̄ in aqua ignis valeret. f ¶Et curre, aquæ cir.

Vnciauit autem achab iezabel oĩa quæ fecc.he. &c. Sequitur: a ¶Timuit ergo helias & surgẽs abijt &c. Rab. Sancti viri subleuante spiritu ad summa rapiunt: q̃diu vo in hac vita sunt: ne superbiãt tẽtationis reprimunt. hinc est q̃ helias cum tot virtutibus processisset: iezabel postmodũ q̃uis regina tñ mulierculam fugit: & qui mortuos suscitabat: vẽtura q̃ri debat, alia q̃q̃ q̃clara faciebat: timore pcussus de manu mulieris mortẽ fugit: de manu dei mortẽ petit, nec accipit.

¶Et ecce

NICO. DE LYRA

ex quo: qa pluuia facit sonitũ in cadendo: & q̃to grossior est & densior: tanto fit sonitus maior. b ¶Et pro. in terrã po. fa. sti. in. ge. sua. Vt deuotius oraret ad diuinũ beneficiũ impetrandũ pro cõi populo. Licet em̃ deus velit aliq̃ aliqd facere vel fieri: tñ cum hoc vult facere per orationes sctorũ. c ¶Ascende & pro. cõtra mare. Ad videndum si ascenderet aliqua nubes quæ esset signum imminẽtis pluuiæ. d ¶Reuertere septem vicibus. Per hoc designabatur vniuersitas vitiorũ quibus achab & populus israel erant irretiti: propter quæ prohibitæ fuerant pluuiæ. Q. autem vniuersitas vitiorum per septenariũ designetur, dicit Grehome. xxv. Septem ergo dæmonia maria habuit, que vniuersis vitijs plena fuit. Ratio vero figuralis accipit f respectu noui testamen. cuius vetus testamentũ figura fuit: fm q̃ dicitur. j. Cor. x c. Oĩa in mysteria figura contingebant illis. quia post septẽ christi mysteria: scilicet conceptionis, natiuitatis, baptismi, predicationis, passionis, resurrectionis, ascensionis: descendit abundanter pluuia gratiæ super apostolos in die pentecostes: vt habetur Act. ij. e ¶Cũq̃ se ver. huc atq̃ illuc. lungendo regis currum, & præparando se ad recessum. f ¶Et manus domini facta est super heliam: accinctisq̃ lumbis curre bat ante &c. Dans ei fortitudinem & agilitatem ad currendum velocius ad ciuitatem q̃ equi regis.

Moral'r. ✠ Iras prophetas baal occidit vbi dicitur in rex. significatur q̃ prædicator veritatis debet tales falsos q̃dicatores & doctores percutere gladio verbi diuini & denũciare eos occidendos per sententiam dei. a ¶Helias autem ascendit in ver. car. & pronus in ter. po. fa. &c. Per hoc autem q̃ helias suis precibus pluuiam impetrauit. significatur q̃ per orationes deuoti pastoris vel prædicatoris impetraf gratia saluatoris.

¶In ca. xviij. vbi dr̃ in postil. Vsq̃quo claudicatis in duas ptes: qa aliq eorũ colebãt deũ. & cũ hoc baal: sicut de samaritanis dicitur.

ADDITIO. I. Samaritani nõ colebãt deũ. sed deos suos vt. 7. iiij. li. de eis dicef: nisi q̃ timebãt deũ: aliud em̃ ẽ timere deũ & aliud deũ colere. Timor em̃ seruilis põt esse sine charitate: nõ tñ cultus dei, q̃ in fide spe & charitate consistit fm Aug.

¶In eo. ca. xviij. vbi dicitur in postil. Quæritur hic quomodo accæpta eurunt heliæ propositionem.

ADDITIO. II. Põt dici q̃ pphæ baal tanq̃ penitꝰ ifideles sicut nõ cõfrebãt de suis dẽmonib⁹ q̃ facerẽt ignẽ descẽdere: ita nec credebãt q̃ hoc faceret helias: & sic non timebãt cũ eo intrare ad examen. q̃ si p oronẽ heliæ ignis non descendisset, pphetæ baal essent securi.

REPLICA. In ca. xviij. vbi postil. exponẽdo elaudicatione in duas partes de samaritanis ponit exẽplum qui colebant dñm & cum hoc baal, cõtra dicit Bur. asserẽs q̃ samaritani non colebant deũ: sed solum timebant dñm: addẽs q̃ multum retinebant de colere & timere. Sed hoc fatũ. Burg. non est pertractatiõe dignũ: qa est contra rotundũ textũ. iij. Re. xvij. viri bis dr̃ q̃ colebant: & semel tm̃ q̃ timebãt: sed persuasio Burgen. ad hoc q̃ samaritani non colebant deum pugnans, includit periculosum errorem: si em̃ vt ipse putat & dicit nullus ẽ cultus dei nisi fiat in fide, spe, & charitate: sequitur sacerdotẽ in pcõ mortali missam celebrãtẽ nec colere, nec sacrificare, nec cõficere qa illa sunt veri cultꝰ missæ: efro ergo cultũ extra charitatẽ salua fide & forma ecclesiæ fore verũ cultũ: sed nõ placitũ deo nec pfectum fm oẽs cõditiones theologiæ. Sicut em̃ fm doctores concedit fides informẽ esse verã fidem: & fm eam quis dicitur fidelis numero & forma, quãuis nõ immerito: ita oportet cõcedi cultũ infoꝛmen qui hic dicit claudicatio. & per hoc ad beatũ Augu. dicit q̃ loquit de cultu dei formato charitate.

Ca. XIX.

Vnciauit autem achab iezabel oĩa quæ fecerat helias. Postq̃ descripta est prophetarum baal occisio: hic cõsequẽter occasione huius ponit hæliæ persecutio. Circa quod primo declaratur humana trepidatio. secundo angelica prouisio, ibi: Ecce angelus domini. tertio diuina consolatio, ibi: Et ecce sermo dñi. Circa primũ dicit: g ¶Nũcia uit autẽ achab iezabel oĩa quæ fecerat helias. quasi compatiẽs prophetis baal occisis: & ex hoc pater eius malicia obstinata: postq̃ viderat tot signa mirabilia & ex hoc vxor eius audaciã accæpit ocdendi heliam. vnde subditur: h ¶Misit q̃ nũcium ad heliam dicens: Hæc mihi faciant dii & hæc addant: nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam vnius ex illis. Timuit ergo helias & surgens abiit quocunq̃ eum ferebat voluntas. Venit q̃ in bersabee iuda & dimisit ibi puerum suum: & perrexit in desertũm viam vnius diei: Cumq̃ veniſſet & sederet subter vnã iuniperũ: petiuit animæ suæ vt moreref, & ait: Sufficit mihi domine: tolle animam meam. Neq̃ enim melior sum q̃ patres mei. Proiecitq̃ se & obdormiuit o dormi. Fatigatus ex labore & ieiunio.

✠ In vmbra iuniperi. a ¶In vmbra iuniperi. arbor est crescens in desertis: cuius vmbrã serpentes fugiũt: vt dicit Plini⁹: & io in vmbra eius hões secure dormiũt. b ¶Et ecce angelus dñi tetigit eum. Hic consequẽter circa heliam ponitur angelica prouisio: videlicet de cibo: quia famelicus erat & lassatus. & pater littera vsq̃ ibi: e ¶Et ambulauit in fortitudine cibi illꝰ &c. Ex hoc videtur scriptura attribuere iter heliæ ieiunanti. xl. diebus & xl. noctibus virtute cibi illius. ꝑpter qđ dicit Augu. libro de mirabilibꝰ sacræ scripturæ: q̃ ille cibꝰ angelicis manibus ꝑparatꝰ habuit talẽ virtutẽ, q̃ potuit diu seruare naturã corporis a sumptõe calidi naturalis, ꝑpter quã regrit sumptio ci ad reficiẽdũ id qđ cõsumptũ ẽ: vt hr̃, prio. de gñatiõe. f ¶Vsq̃ ad montẽ dei oreb, vbi deꝰ dedit legẽ. & ideo ibi voluit apparere heliæ. q̃ fuit maxim⁹ zelator legis diuinæ. h ¶Mãsit in spelunca. dicit Rab. Sa. q̃ ista fuit spelunca in qua stetit moyses quando gloria dei transiuit ante eum: vt habetur Exodi. xxxiij. & tres in breui suscitandos ad punitionem malorum: Igitur circa hoc ponitur primo diuina reuelatio. secundo heliæ executio, ibi: Profectus ergo. Circa primum dicitur: k ¶Quid hic agis helia? Hoc nõ q̃siuit deus ex ignorãtia sed vt ex responsione heliæ ei conueniẽtius nunciaret voluntatem suã. l ¶Zelo zelatus sum pro dño deo. id est ex toto corde zelaui pro lege dei. m ¶Altaria tua destru. Non loquitur hic de altaribus quæ erant in hierusal. s. altare incensi, & altare holocaustorum quia illa manebant: sed de altaribus quæ fuerunt sacta in excelsis tpe quo licitum erat ibi immolare deo ante ædificationẽ templi: & licet post tẽpli ædificationẽ nõ esset licitũ, ibi deo immolare vt dictũ est cap. q̃cedenti: nisi ex spãli dispensatione dei: tñ minus malũ erat ibi deo immolare q̃ idolis. Item destructa fuerant in contemptũ dei & ad idolatriç exaltationem: & ꝓpter hoc plangebat helias eorum destructionem. n ¶Et derelictus sum ego so, qua pauci remanserant a persecutione iezabel. sicut dicitur: rex est solus i domo sua: q̃uis sint ibi multi: sed sunt ibi pauci cõparatiue ad multitudinem quæ solet cũ eo esse. o ¶Egredere. scilicet de spelunca. p ¶Et sta in monte corã do. paratus ad audiendum eius vbũ. q ¶Et spiritus. id est ventus grandis. subuertẽs mon. &c. r ¶Non in spiritu do. id est tunc non audies verbum dei loquentis: sed postea. s ¶Et post spiritũ cõmo. id est terræmotus. t ¶Et post commotio. ignis, visibiliter ante heliam transiens, ista aũt transibant ante spm̃ suauem designantẽ dei præsentiam: ad designandum terrorẽ potestatis diuinæ sicut Exo. xix. q̃ dñs descẽdit super montem sinai ante eum cœperũt audiri tonitrua: ac micare fulgura: & nubes dẽsissima operuit mõtẽ ista tñ facta fuerunt ministerio angelico.

x ¶Q. d' cum au. he. ope. vul. fuũ. quasi aliq̃ modo territꝰ vel ex reuerẽtia diuini trãsit'. Cætera patent ex q̃dicto vsq̃ ibi:

✠ vnges

✠ b ¶Et ecce angelus dñi tetigit eum &c. nam angelus custos hominis ẽ excitat ad bonũ exercitium, di. surge, permentis vigilãtiam. c ¶Et come. sacram eucharistiam. d ¶Grandis enim tibi re. via. q. d. ipsa est tibi viatticum ducens ad patriam. ideo sequtur: e ¶Et ambulauit &c. dei oreb. per hanc ambulationem heliæ significatur processus de bono in melius vsq̃ ad perfectionẽ vitæ, q̃ est peruẽtio vsq̃ ad patriã in spe: tñ q̃ est certa expectatio futuræ beatitudinis ex gra & meritis ꝓueniens. Per. xl. vo dies naturales q̃ consurgunt ex ductu denarij per quaternariũ, q̃ significatur observatio decalogi in fide christi, descripta i libris iiij. euãgeliorũ. g ¶Cũq̃ ve. il. mã. in spe. i. in obscuritate fidei q̃ est in enigmate: qa quãdocũq̃ proficiat homo in vita præsenti: tñ adhuc manet sub fide cognitione: q̃ multum distat a patriç claritate: ideo subditur: k ¶Quid hic agis he. q. d. non est adhuc tps perfectæ quietis, sed laboris pro salute ꝓximorũ: cũ necessitas hoc requirit: & in hoc arguit illos qui pro sua quiete magis volũt ꝓclari, dimissa ꝓximorũ necessitate. ¶Greg. Qui solitudinis loca quærũt hæc scire debẽt q̃ rot aiarũ rei sunt quot in publicũ ꝓdeũtes, ꝓdesse potuerũt. ideo sequif: p ¶Egredere &c. paratꝰ vocẽi⁹ audire & ope adimplere. Tñ dñr hic tria transire anteq̃ dñi vox audiat. Primũ est spũs fortis: p quã supbia vitæ significat. Sed m̃ est cõmotio p quã ꝓcupiscẽtia mũdi q̃ est semp in cõmotione. Tertiũ est ignis p quẽ ꝓcupiscẽtia carnis itelligit. Hęc em̃ tria oportet trãsire & totaliter auferri ab eo q̃ aure mẽtis audire desiderat ꝓbũ dei. v ¶Et post ig. si au. te. qa post transitũ prædictoꝝ adest suauitas spũs sancti per sibilũ tenuẽ vel dulcẽ significata. ideo subdr̃: Ibi dñs, quid aũt audiata dño. subditur:

✠ Vnges azahel

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

elatus & aperta nesciebat. Vnde certum est: ꝙ humilitatis radiosꝰ illuminat, qui aliorum bona subtiliter pensat: quia dum ea quæ ipse fecerit facta foris & ab alijs conspicit: eum qui de singularitate intus erumpere nititur, superbiæ tumorem præmit Hinc est ꝙ voce dei ad heliam solum se æstimantem dicitur: Reliq̃ mihi septẽ mil. virorũ. vt dũ nõ solũ se remansisse cognoscerẽ relationis gloriã quæ ei de singularitate surgebat inclinaret.

a ¶Vnges azahel. Non aliter nisi ꝙ eũ regem futurum prædixit. Helisæum non aliter ꝙ pallium suum iactans super eum Illos duos reges nec ipe p se, nec discipul⁹ eius helisæus vnxit: sed quidam prophetarũ missus ẽ vt vngeret hieu. b ¶Qui cunq; fugerit. Rab. Nocentes, iustitia diuina alios per reges plecti facit mucrone: alios per prophetas & sacerdotes transuerberat gladio linguæ. c ¶Profectus ergo inde helias repperit filium saphat &c. Cum redemptor noster descendens de cœlo diuino iudicio acquisiuit pplm adhuc terrenis operibus inhiãtem: in quo salutẽ fecit, cum eum ad fidẽ conuertit. Helias enim interpretat, dñs de⁹: saphat, iudicãs: hælisæus, dei mei salus. Super quem prophera pallium suum misit: cũ dñs populum fide catholica induit. Vnde apostolus: Qui in xp̃m baptizati estis. chri. i. Relictis bob⁹ currit post heliam: quia electorum chorus audito: Nisi qs renũciauerit oĩbus, nõ po. m. e. d. statim cessauit terrenis lucris inhiare: sæcularibus desiderijs deseruire. & sic alijs verbũ vitæ prædicauit: hoc est eũ oscula ri patrẽ & matrẽ: quoscũq; poterit: siue de iudæis siue de gentib⁹ sermone velle corrigere. d ¶Et mactauit illud. Raba. Populus quoq; christianus carnalia desideria mactans totum exercitum suum in opus euangelizandi conuertit: vnde sufficientem pastum auditoribus suis præbere possit. e ¶Secutus est heliam. Ra. Nostrũ heliam sequitur & ministrat ei qui vestigia eius sequens, hoc est mandata illius obseruans: ministerium & bonorum condigne satagit exhibere.

Gal. 3. d.

Lu. 14. g

F

DOrro benadab. Ca. XX. Rab. Benadab significat diabolum qui diuersos exercit⁹ malignorũ spirituum ad subuertendũ populũ dei contrahit: sed per pueros principum israel vincitur. i, per bonos auditores doctorũ: ga qđ auribus audiunt factis implẽt. Antiquus hostis in fugam vertitur: oĩs q; suus exercitus a militib⁹ christi perturbat. q bene ducenta milia & triginta duo esse dicuntur: quia qui vtriusq; testamenti scientiam perfecte tenent, & trinitatis fidem cum gemina charitate cõseruant: hi apti militiæ summi regis esse comprobantur.

☞ Hæc faciant

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Vnges aza. regem super syriam. Ad sui consolationẽ nominat sibi tres personas promouendas ad idolatrarum destructionem. & patet littera vsq; ibi: b ¶Interficiet eum helisæus. Q. autem azahel & hieu multos idolatras de israel interfecerint, satis habetur expressum. i. iiij. libro. sed ꝙ hylisæus aliquos interfecerit, non legitur nisi de quadraginta duobus quibus maledixit: propter quod vrsi lacerauerunt eos: vt habet. j. iiij. lib. cap. ij. erant enim illi filij idolatrarũ & idolatriam iam addiscentes. erant enim de bethel vbi colebatur vnus vitulus aureus: vt dictum est. ō. xij. ca. sed credendum ꝙ verbum domini in eo fuerit adimplerum. c ¶Et dereliquam mihi in israel septẽ milia virorum. Hoc etiam, dicitur ad heliæ consolationem: ꝙ cũ eo adhuc essent in israel multi ab idolatria mundi. d ¶Osculans manũ. scilicet idoli ad eius reuerentiam: vel osculans manum propriã. ſm qđ dicit Iob. xxxj. c. Si vidi solẽ cũ fulgeret & lunam incedentem clare: & osculatus sum manum meam, in signum reuerentiæ. vnde ibi subditur. Quod est iniquitas maxima: id est idolatria. e ¶Profectus ergo inde helias reppernit helisæum filium saphat &c. Hic consequenter ponitur mandati domini executio per heliam: vngendo helisæum in prophetam. quem primo repperit de tribus prædictis, cũ dicit. f ¶Mitt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Fugit quoq; be. rex syriæ. Rab. Id est diabolus princeps iniquorum: quorū oculi sublimes sunt Syria eñ sublimes in equo suæ supbię ꝓfidēs cū eqtib⁹. ſ. oīb⁹ supbis: ga ipſe ē caput sup oēs filios superbiæ: ab excitutu xpi superat⁹ in fugā vertit. & rex israel percutit equos & currus &c. qa rex regū nequitias spirituales obruit humani generis delendā peccata. ¶Rab. Diabolus licet a sanctis sæpius vincatur: tamen iterum instaurat prelium contra eos, & dum vno modo vincitur, alio fratim vincere conat. ¶Ra. Maligni spiritus si in spiritualibus vincuntur in corporalibus bellum parant: satagentes vt ani mas de supernis ad ima ꝓcipitēt quo facilius vincant. Si viderint cœlestia desiderare: terrena ad amandum ingerunt. Si prosperitate concessa deo gratiæ agantur studeant vt per aduersa frangantur. Sed sicut syri, ita dæmones vbi se superare confidebant, ibi superati sunt.

☞ Abīt

NICO.DE LYRA

a ¶Accedens autem propheta &c. Hic' consequēter describitur secunda victoria ipsi achab concessa: vbi achab prīo de bello futuro præmonetur, secunda victoria ei prædicitur: ibi: Et accedēs vnus vir dei: tertio obtenta victoria achab abutitur, ibi: Dixeruntq; ei serui sui: Circa primum dicitur: b ¶Vade & confortare. Accipiendo constantiam te defendēdi in bello futuro. c ¶Et scito, & vide. id est: non sis negligens in prouidendo tibi propter victoriam quam habuisti. c ¶Diꝝ montium sunt &c. Hoc dicebāt: quia templum vbi colebatur deus in hierusalem erat in monte moria: & altare quod reparauit helias in monte carmeli. f ¶Ideo superauerunt nos. Credebant enim tāq; genules & erronei, ꝙ potestas dei israel se extendereꝛ tantum in montibus.

g ¶Amoue reges singulos ab exercitu tuo. & pone principes pro eis, id est principes hellatorum qui non sint ita delicati ficut reges: nec in statu tam alto positi: & sic erunt fortiores ad pugnandum, & magis voluntarij: vt per hoc possint ascendere ad altiorem gradum. h ¶Et ascendit in aphec. Quæ est ciuitas fortis in tribu aser, quam abstulerunt syri ab hebræis: & est sita in monte: sed ante eam est planicies magna: vbi descenderunt syri vt pugnarent cum hebræis in campestribus. i ¶Quasi duo paruī greges. Quia hebræi erant valde pauci respectu syriorū vt sic victoria magis appareret virtute diuina. k ¶Et accedens vnus vir, Hic eōsequenter victoria ipsi achab promittitur, cum dicitur: Et accedens vnus vir dei. Licet non nominetur: dicitur tamen a doctoribus communiter ꝙ fuit micheas filius iemla: & hoc etiam dicunt hebræi. l ¶Quia dixerunt syri: deus montiū &c. id est ga blasphemauerunt deum israel, attribuentes ei potentiam limitatam debellabuntur propter istam blasphemiam. Dicunt etiam ꝙ cū hoc dixit eis propheta ꝙ non parceret ipsi benadab & ppłō eius: sed magis interficeret propter blasphemiam dei predictam: & propter hoc in hebrꝛo ponitur bis: Et dixit. Vnde in hebræo bis habet: Et accedēs vir dei dixit ad regem israēl: & dixit. Hec dicit dñs de⁹ &c. ga de mādato dei dixit ei ꝙ victoria illi daret: & ꝙ sibi deuictis nō parceret. Cętera patēt vsq; ibi: m ¶Et cc. mil. &c.

a cutus est eos israel. Fugit quoq; benadab rex syriæ in equo cū equitib⁹ suis: necnō egressus rex israēl percussit equos & currus: & percussit in syriā plaga magna nimis. Accedēs aūt ꝓpheta ad regē israēl dixit ei. Vade & confortare: & scito, & vide b qd facias. Sequenti enim anno rex syriæ ascendet cōtra te. Serui vero regis syriæ dixerunt ei: a Dii montium sunt dii eorū: ideo superauerūt nos. Sed melius est vt pugnemus contra eos in campestribus: & obtinebim⁹ eos. Tu ergo verbum hoc fac. Amoue reges singulos ab exercitu tuo: & pone principes pro eis, & instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis & equos ſm equos pristinos, & currus ſm currus quos ante habuisti, & pugnabimus cōtra eos in campestrib⁹: & videbis q obtinebim⁹ eos. Credidit consilio eorum, & fecit ita. Igitur postq; annus transierat, recensuit benadab syros: & ascēdit in aphec vt pugnaret cōtra israēl. Porro filii israēl recēsiti sunt. Et accāptis cibariis ꝓfecti ex aduerso castramētati sūt cōtra eos: quasi duo parui greges caprarū. Syri aūt repleuerunt terrā: Et accedens vn⁹ vir dei: dixit ad regē israel: Hæc dicit dñs: Quia dixerūt syri: de⁹ mōtiū est dñs & nō l est de⁹ vallīū: dabo oēm multitudinē grādē hāc in manu tua: & scietis qa ego sū dñs. Dirigebāt itaq; septē diebꝰ ex aduerso hi atq; illi acies: septima aūt die cōmissū est bellū. Percusserūtq; filii israēl de syris cētū milia peditū i die vna: fugerūt aūt q remāserūt in aphec in ciuitatē: & cecidit murus sup vigīti septē milia hoīm q remanserāt. Porro benadad fugiēs ingressus est ciuitatē in cubiculū qd' erat itra cubiculū. Dixerūtq; ei serui sui. Ecce audiuim⁹ q reges domus israēl p clæmētes sint. Ponamus itaq; saccos in lumbis nīis: & funiculos i capitib⁹ nīis: & egrediamur ad regē israēl: forsitā saluabit aīas nras. Accinxerūt saccis lūbos suos: & posuerunt funiculos in capitib⁹ suis: venerūtq; ad regē israēl, & dixerunt ei: Seruus tuus benadab dicit: Viuat oro te aīa mea. Et ille ait: Si adhuc viuit, frater meus est. q Qd' accæperūt viri ꝓ omine. Et festinantes rapuerūt verbū ex ore ei⁹, atq; dixerūt: Frater tu⁹ r benadab viuit. Et dixit eis: Ite & adducite eum ad me. Egressus ē ergo ad eū benedab: & leuauit x eum in currū suū: Qui dixit ei. Ciuitates quas

✠ d ¶Serui vero reg. &c. ideo supera. nos in monti. Per seruos regis syriæ intelliguntur dæmones: qui sunt sub suo principe ipsi vero aliqñ pugnant cū viris ſm in mōtib⁹. ſ. qñ nituntꝛ eos ipellere a deuotis oronib⁹: quæ mones dñr: qa ſm Damascenum: Oro est alcēsus mētis in deū: sed ibi debellant: qa v tute oīonis pseuerantes fugantur. Qd' fuit figuratū Exo. xvij. c. vbi dr: ꝙ amalech cum suo exercitu fugatus fuit & deuictus per moysen in mōte orante. Sed dæmones sic deuicti a viris deuotis non reuertuntur ad pugnādum cum eis in campestribus. Nā aliquando viri deuoti occupantur circa administrationes: temporalem curā rē quirentes: propter qd' per campestria designantur: & dæmones ꝓpter hoc habitatrix siue fluxus vanus vel inanis: quia synagoga habitare videbat⁹ in domo dñi: sed per vana desideria defluebat.

☞ In vineā

NICO.DE LYRA

✠ honorifice recipiēs ipsum. a ¶Et plateas fac tibi i damasco. id est i ciuita te mea regia fac forum rerum venalium: vt inde recipias tributum, tanq; habens in regno meo principale dominiū. Dicit aūt Rab. Sa. hic: ꝙ nō habebat ꝙn aio hoc facere: sed intendebat achab decipere. b ¶Tunc vir quidam. Postq; diuina ꝓ uidētia reuocauit achab quantū in se fuit ſignis & victoriis mirabilibus: hic ꝓr eū reuocat comminationibus: & primo cōminatur ei mortem in persona ꝓpria. secundo cū hoc in vxore & prole sua. ca. seq. Circa primū sciendū ꝙ propheta de mandato dñi voluit ꝓponere ipsi achab parabolā per quā ignorās ꝓtra seipm daret sniam: sicut nathan ꝓposuit ipsi dauid: vt habet. ſ. ij. lib. xij. c. Et ideo ad propositum primo disponitur per plagā suam, cum dicitur: c ¶Dixit ad sōnem. At ille noluit, ex quo dam horrore. d ¶Cui ait: qa noluisti &c. & percu. te. leo, propter peccatum inobedētiæ: quia cum cognoscebat & sciebat esse prophetam dñi: cui est in oībus obediendum: cū tam dñi vitæ & mortis sanitatis & infirmitatis, cætera patēt vsq; ibi: e ¶Et mutauit aſpersione &c. In hebræo habetur: Et mutauit panno i. inuolutione panni: quia ligauit caput suum vulneratū: sicut solet fieri: ita tū ꝙ exillis ligaminib⁹ facies ꝙ magna parte erat opta: ne achab eum cognosceret: & sic ad parabolam ꝓpositam respōderet sicut vni de populo qui propheta nō esset. f ¶Cuiq; fugisset vir vnus, addu. &c. adduxit eum. ſ. captum. g ¶Custodi virum istum, sub pacto quod sequitur in littera. Custodi virum istum, sub pacto quod sequitur in littera. Et sic recepi eum. h ¶Et ait rex israel ad eū &c. Ignorans ꝙ pro ipso diceref. Vbi etiam considerandum ꝙ ista parabola

tulit pater me⁹ a pre tuo reddam: & a plateas fac tibi i damasco sicut fecit pr me⁹ in samaria: & ego fœderat⁹ recedam a te. Pepigit ergo fœdus:

¶micheas.

& dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium c

¶in capite.

suum, in sermone domini: Percute me. At ille noluit ꝓcutere. Cui ait: d Quia noluisti audire vocem domini, ecce recedes a me, & percutiet ¶quod cum contigisset.

te leo. Cūq; paululum recessisset ab eo: inuenit eum leo atq; percussit. Sed & alterum inueniens virum dixit ad eum: Percute me. Qui per a cussit eum & vulnerauit. Abiit ergo

¶alligato capite.

propheta & occurrit regi in via: & e mutauit aſpersione puluēris os & oculos suos. Cūq; rex transisset clamauit ad regem & ait: Seruus tuus egressus est ad prælīādum comin⁹. Cūq; fugisset vir vnus, adduxit eum f quidam ad me, & ait: Custodi virū g bistum. Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius aut talentum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc illucq; me veterem: iubito non comparuit. Et ait rex israēl h ad eum: Hoc est iudicium tuum qd' ipse decreuisti. At ille statim abstersit i

a ¶& soluto capite.

sit puluerem de facie sua: & cognouit eum rex israel ꝙ esset de prophetis. Qui ait ad eum: Hæc dicit dominus: Quia dimisisti virum dignū k

¶qa ipse te perimet.

morte de manu tua: erit anima tua l pro anima eius: & populus tu⁹ pro pplo ei⁹: Reuersus est igitur rex israēl in domum suam, audire contēnens: c & furibundus venit in samariam. n

Ca. XXI.

Ost verba Naboth, interpretat⁹ cōspicuus, siue possessio iezrael honestas autem hæc tempore illo vinea erat naboth iezrahelitæ: qui erat i iezrael iuxta palatium achab regis samariæ. Locutus est ergo achab ad naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, vt faciā mihi hortū olerum: qa vicina est & prope domū meam. Dadoq; ibi ꝓ ea vineā meliorem: aut si tibi con

ista parabola vera est in sensu ꝙ quo ponitur. ſ. ꝙ achab & benadab: sicut & parabola ioathan filij ierobaal quæ habetur iudi. ix. b. Dixeruntq; omnia ligna ad rhamum: veni & impera super nos. de ischimitis & abimelech: prout ibidem pleni⁹ fuit dictū. In hoc eñ cōsistit veritas parabolę ꝙ sit vera in sensu pro quo ponitur. i ¶At ille statim ab. &c. In hebræo habeꝛ: Et ammouit pānū seu ligamentū de facie sua vt cognitus a rege parabolā ad ꝓpositū applicaret dicēs: k ¶Quia dimi. vi. di. morte. propter dei blasphemiā & eius sniam contra benadab tibi denunciatam vt eam exequereris. l ¶Et aīa tua ꝓ a. ci⁹. i. morieris. iste eñ fuit idem ꝓpheta q denunciauerat sibi victoriā & dei sniam de benadab. m ¶Reuersus est &c. Audire cōtēnēs tanq; obstinatus in malicia sua. n ¶Furibundus venit in samariam. dicit iosephus ꝙ incarcerauit ꝓpheta.

✠ ꝙ ppheta increpauit achab de hoc fœ dere di. k ¶Quia di. vi. di. mor. de. mutua &c. significatur ꝙ ex tali fœdere cū dæmone incurrit mors gehennæ. Moralr.

¶In ca. xx. vbi dr in postil. Postq; diuina, puidētia quātū in se fuit achab a sua malicia reuocauit cœlestibus signis &c.

ADDITIO. Si diuina puidētia ꝙ in se fuit reuocasset achab a sua malicia: vt dr i postil. i dubio fuisset reuocatus. Nā vt ecclesia cātat: Diuina puidentia in sua dispositiōe non fallitur. Vñ melius diceretur ꝙ diuina prouidētia fecit supernaturalia signa sufficiēnta ad reuocationem achab si ipse non fuisset obstinatus.

REPLICA. In ca. xx. vbi postilla. ꝙtinuādo dicit: ꝙ prouidētia diuina quātum in se fuit achab a sua malicia reuocauit cœlestibus signis Bur. nititur eñ capere in sermone: ga dixit, quātū in se fuit: volens ꝙ ꝙ hoc circū loquatur voluntatem dei beneplacitam & ita achab fuisset ꝓuersus: ga illa voluntas semper efficax est. Sed Bur. noluit aduertere naturā terminorū theologicaliū ꝙ volūtas signi ꝓcipiendo, ꝓsulendo &c. pōt facere qđ in se est: sicut volūtas beneplaciti. Et ita vere dr: deus quantum in se est vult oēs hoies saluos fieri: sed defect⁹ est ex parte hoīm: non dei ꝙ non omnes hoies salui fiant. Hæc igit Bur. obiectio potius est puerīliter tentatiua ꝙ veritatis inquisitiua: quem modum valde reprehendit beatus Hiero. & beatus Augu. de doctrina christiana.

Ca. XXI.

Ost verba. Hic ꝓr additur secunda cōminatio facta ipsi achab de morte eius vxoris & ꝓlis. Circa quā sic ꝓcedit ga primo ponit ipsi⁹ achab noua ꝓuaricatio. secdo ponit pœnæ ꝓmi natio ibi: Factus est igitur. tertio executio seu insistio. c. xxij. Noua ꝓuaricatio ipsius achab fuit ga postq; multipliciter deum offenderat per idolatriam: innocētem occidit propter hæreditatis suæ concupiscentiam. & patet littera vsq; ibi:

✠ Propitius

Moraliter. o ¶Post verba autem hæc tpe illo vinea erat naboth iezraelitæ. Per vineam naboth potest intelligi possessio vel aliud bonum viri iusti. Per achab regē hanc vineam cupientem, homo qcūq; maxime porēs qui cupidus ē boni alteni. Per vxorē aūt achab ꝙ vitā pessimū inuenit habētem vineā ꝓdictam. ſ. per innocētis mortē, significant hoies mali qui sunt potētib⁹ cōiūcti & dant eis cū

¶Secunda pars.

y ✠ filia pessima

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶In vi. na. vinea naboth ecclesia de gentibus. Hanc occisoꝝ malicoloni ꝓripere molichantur cum fidē ꝙ eū est extinguere, & suā quæ ex lege est iusticiam preferre: ac gentibus imbuendis conabantur inserere.

NIC.DE LY.

a ¶Propitius sit mi. d. pro precio vel hæreditate alia. Terra em̄ isr̄l ꝓprie erat ipsi⁹ dei: propter qđ nō poterat simplr̄ vēdi: sed solū vsq; ad iubileū: sicut hr̄ Leuitī. xxv & iō nec illud cōcedebat in lege nisi in necessitate. naboth autē erat dives ꝓpter qđ nō erat cōpulsus hereditatē suā vēdere. Rex etiā vole bat eā ad perpetuum hr̄e. b ¶Et pro. se i le. &c. ex indignatione & imparientia. Ex hoc patet: ꝙ rex non poterat accipe agros subditoꝝ suoꝝ ꝓ volūtate sua. c ¶Grandis auc. es, ironice loqđ. d. ex regia potestate posses eā de facili hr̄e. d ¶Scrip. ita litteras &c. & fig. eas anu. ei⁹, quia antiquitus in anulis principū erat impressio ad ꝛras signandū. & ex hoc patet ꝙ ista litteræ de morte naboth fuerunt factę & missæ de eius scitu & voluntate. e ¶Prædi. ic. hoc em̄ faciebāt iudæi qū iudicū de aliq̄ magno scelere debat fieri. f ¶Et sepha. na. &c. Tum gerat de maioribus ciuitatis. Tum vt non viderent̄ quærere ei⁹ mortē. sed honorem. g ¶Benedi. i. male dixit: sicut Iob. ij. c. Benedic deo & more re. Propter hororem em̄ maledictiōis eam signabant iudæi nōie ꝓrio. h ¶Deum & reg. & sic accusabat de dei blasphemia & de crimine læsæ maiestatis: & vtrīq; debebat pœna mortis Cętera patēt vsq; ibi: i ¶Q;obrem edu-

sequerēt idola q̄ fecerāt ammorræi, qs cōsumpsit dominus a facie filiorum israel. † Itaq; cum audisset achab sermones istos: scidit vestimenta sua: & operuit cilicio carnem suam: ieiunauit q; & dormiuit in sacco: & ambulauit demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliā thesbitem, dicens: Nonne vidisti humiliatum achab coram me? Quia igitur humiliatus ē mei causa: nō inducā malū in diebus eius: sed i diebus filii sui iferā malū domui eius. Ca. XXII.

† Ransierūt igitur tres anni absq; bello inter syriam & israel. In anno autē tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitq; rex israel ad seruos suos: Ignoratis q; nostra sit rhamoth galaad: & negligimus tollere eam de manu regis syriæ: Et ait ad iosaphat: Venies ne mecum ad prælandum in ramoth galaad? Dixitq; iosaphat ad regē israel: Sicut ego sum ita & tu: † Populus meus & populus tuus vnum sunt: & equites mei equites tui. Dixitq; iosaphat ad regē israel. Quære oro te hodie sermonem domini. Congregauit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo in rhamoth galaad ad bellandum: an quiescere? Qui responderunt. Ascende: & dabit eam dominus in manus regis. Dixit autem iosaphat: Nō est hic propheta domini qs̄ piam, vt interrogemus per eum? Et ait rex isr̄l ad iosaphat: Remansit vir vnus per quem possumus interrogare dominum: sed ego odi eū: quia non prophetat mihi bonum sed malum: micheas filius iemla. Cui iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Vocauit ergo rex israel eunuchū quēdam, & dixit ei: Festina adducere micheam filium iemla. Rex autē israel & iosaphat rex iuda sedebāt vnusquisq; in solio suo: vestiti culturegio in area iuxta ostium portæ samariæ: & vniuersi propheræ prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoq; sibi sedechias filius chanaan cornua ferrea, & ait: Hæc dicit dominus: His ventilabis syriā, donec deleas eam. Omnesq; prophetæ similiter prophetabant dicentes. Ascende in rhamoth galaad: & vade prospere: & tradet eam dominus in manu regis. Nuncius vero qui ierat vt vocaret micheam, locutus est ad eū, dicens: † Ecce sermones ꝓphetarum ore vno bona regi ꝑdicāt. Sit ergo & sermo tuus similis eorū: & loq̄re bona. Cui micheas ait: Viuit dñs: quia quodcūq; dixerit mihi dñs hoc loquar. Venit itaq; ad regem, & ait illi rex. Michea, ire debemus in rhamoth galaad ad ꝓliādū, an cessare? Cui ille rñdit: Ascēde: & vade ꝓspere: & tradet dñs i manu regis Dixit añt rex ad eū: Iterū atq; iterū adiuro te: vt nō loq̄ris mihi nisi qđ verū ē in nōie dñi. Et ille ait: Vidi cūctū isr̄l dispsū i mōtib⁹ q̄si oues q̄ nō habētes pastorem. Et ait dñs: Nō habent isti dñm: reuertat̄ vnusq̄sq; ī domū suā in pace. Dixitq; rex israel ad iosaphat: Nōne dixi tibi q̄ non prophetat mihi bonum sed malum?

nos & fuit deuictus ſm intellectū dæmonis: & sic fuit ꝓpositū ¶Dabit eam dominꝰ in manu regis. Poterat intelligi de rege syriæ vel rege israel. prophetæ autem baal & achab acceperunt eam in sensu falso. l ¶Nō est hic propheta domini, quia iosaphat abhorrebat propheras baal. m ¶Remansit vir vnus per quem possiter. do. sed ego odi eum. eo q̄ sibi dixerat. Erit laia tua pro anima eius. vt habetur. ē. xx. cap. Cætera patent vsq; ibi: n ¶Fecit quoq; sibi sedechias filius chanaā cornua ferrea, & ait: Hæc dicit dominus &c. Sicut em̄ ꝓphetæ dñi aliq̄n ꝓphetabāt non solū verbis, sed etiā sensibilibus signis: & sicut Hieremias posuit catenas i collo suo. vt habet Hiere. xxviij, d. sic etiā falsi ꝓphetæ vt magis eis crederet. Cætera patent vsq; ibi: o ¶Ascen. &c. & va. ꝓ. Hoc nō dixit assertiue: sed magis negatiue vel optatiue: vt sit sensus: vtinam sic posses ire. & hoc per signa percepit achab: propter qđ adiurauit prophetā vt diceret clare veritatem & tūc dixit: ſp ¶Vidi cunctum israel dispersum. i. fugientem de prælio: qa sicut veniūt ad ꝓliū vnite ita fugiunt dispse. q ¶Quasi oues non habētes pastorem. i. ducē: & hoc designat ipsius regis achab mortē. r ¶Reuertatur vnusquisq; &c. Per hoc ondit propheta q̄ solus achab erat in hoc prælio moriturus. Sed cōtra videt esse propheria micheę qa dixit. ē. xx. g. Quia dimisisti virū dignū morte de manu tua erit anima tua pro anima eius. & ppls tuus ꝓ populo eius. Ad hoc potest̄ dici q̄ ibi designauit tantum mortem achab: & ꝓpter hoc dixit: Erit aia tua ꝓ anima eius: non

Moraliter. d ¶Transierunt ergo tres anni absq; bel. &c. Sequitur. e ¶Descendit iosa. rex iuda ad regem israel. Per affinitatē iosaphat iusti cum achab pessimo significat̄ societas iusti cuiuslibet cū iniquo de qua iustus est reprehensibilis. ꝓpter qđ. i. dē ipsi iosaphat p ꝓphetam: Impiis ꝓbes auxiliū: & his qui oderunt dñm amicitia iungeris: & ideo irā dñi mereberis: sed bona opera inuenta sūt in te. Et non solum ſpuale ꝓuenit iusto ex impietate: sed etiam aliquando malū corporale: sicut fuit in proposito. nā iosaphat ex societate cū achab in ꝓlio fuit in mortis periculo. Nam achab iniquus sub specie honorandi iosaphat: fecit eū ingredi bellū in apparatu regio: vt sic totū pondus belli sup eum verteretur: sed dei prouidētia iosaphat clamauit ad dñm: & sic fuit liberatus: & achab deceptor fuit lęsalit̄ vulnerat⁹. ſm quod scribitur Prouerb. xxvj. d. Qui fodit foueam incidet in eā. ¶Sed a ps. y ñ ✻Et linxerūt.

a ¶Et xp̄s falsis testibus passus est extra portam.

gem. † Q;obrem eduxerunt eum extra ciuitatem: & lapidibus interfecerunt. Miseruntq; ad iezabel dicentes: Lapidatus est naboth & mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum naboth & mortuū: locuta est ad achab: Surge posside vineam naboth iezraelitæ, qui noluit tibi acquiescere & dare eam accepta pecunia. Non enim viuit naboth: sed mortu⁹ est. Quod cum audisset achab mortuum videlicet naboth, surrexit: & descendebat in vineam naboth iezraelitæ vt possideret eam. Factus est igitur sermo dñi ad heliā thesbitē, dicēs: Surge: & descende in occursum achab regis israel, qui est i samaria. Ecce ad vineā naboth descendit vt possideat eam: Et loqueris ad eum, dicēs: Hæc dicit dominus: † Occidisti insuper & possedisti. Et post hæc addes, Hæc dicit dominus: In loco hoc in quo linxerūt canes sanguinē naboth, lambēt quoq; sanguinē tuū. Et ait achab ad heliā: Nūquid inuenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inueni eo ꝙ venundatus sis vt faceres malum in conspectu domini. Hæc dicit dominus: Ecce ego inducam sup te malū: & demetam posteriora tua: & interficiā de achab mingētē ad parietē & clausū, & vltimū in isr̄l. Et dabo domum tuam sicut domum hieroboā filii nabath: & sicut domum baasa filii ahia: quia egisti vt me ad iracūdiam prouocares: & peccare fecisti isr̄l. Sed & de iezabel locut⁹ est dominus, dicens: † Canes comedēt iezabel in agro ieztael. Si mortuus fuerit achab in ciuitate comedant eum canes: si autem mortuus fuerit in agro: comedent eum volucres cœli. Igitur nō fuit alter talis sicut achab † qui venūdatus ē vt faceret malū in cōspectu dñi. Cōcitauit em̄ eū iezabel vxor sua: & abominabilis effect⁹ ē, itātū vt

✻ filia pessima rapiendo

naboth fuit frater pris achab: & ꝙ ꝓ primis ipsi⁹ patris: nō solū fuit ꝓpe lapidat̄: sed & filij eius cū eo sicut & de achā dr̄ iudi. vii. Et iō achab ei⁹ nepos descēdit ad possi. dēdū ei⁹ hęres: qa nō remāserat alius ꝓpinqor. Et huic dicto cordat qđ dr̄. i. reg. h. c. xx. f. Si nō ꝙ sanguine naboth & ꝙ sanguine filioꝝ ei⁹ quē vidi heri ait dñs, reddā tibi i agro isto. l ¶Fa. est ignoratio. qm̄. no. sit. rha. ga. q. d. nō ꝙ v. fis. &c. sicut em̄ rex ꝓfessionē emētis: fic achab videbat totalr̄ fundi. lis & seruitēs eis. s ¶Et de. de hieroboam & baasa. po. tua. exponat̄ sicut dictū ē. c. xvj. & ꝛ repetit. dictū ē. c. xvj. & ꝛ

✻ Itaq; cū au. ach. ser. &c. Chie de morte sua & posteritatis suæ. b ¶Scidit ve. sua. in signum pœnitentiæ & humiliatiōis corā deo. ista tamen fuit pœnitentia timor pœnæ vt communiter dicitur. nec obstat quod subditur ꝙ propter eam dilaterit & ideo domus suæ: quia talis pœnitentia licet non sit meritoria gratiæ & euasionis pœnæ æternæ: tamen bene est meritoria aliquando dilationis pœnæ tpalis. Alij autem dicunt ꝙ fuit vera pnia: sed ad horā quia non permansit in ea: sed magis reuersus fuit ad mala prætcrita. c ¶Non inducam malum. scilicet deteriora domus suæ in diebus suis sed in diebus filij sui. vt habetur in ſra. iij. li. c. xx.

Diuisio.

✻ a ¶Itaq; cum au. achab ser. &c. Chios sci. ve. sua. in signum pœnitentiæ fuit ad tempus dilata. & per hoc significatur ꝙ qñ peccator vere pœnitet æterna pœna quā meruerat in tēporale cōmutatur.

Ca. XXII.

Ransierunt igitur. Descripta comminatiōe pœnæ ipsius achab: hic consequenter ponit⁹ ei⁹ inflictio quantum ad persōnam achab & primo describitur ei⁹ occisio. secundo iosaphat regis iudę conditio, ibi. Iosaphat vero. Circa primum sciendum ꝙ achab fuit occisus in bello quod mouit contra regem syriæ. & ideo primo describit̄ bellī tractatus. secundo congressus, ibi: Ascendit itaq;. In tractatu vero belli primo requiritur auxilium. secundo cōsilium, ibi: Dixitq; iosaphat. Circa primū dr̄: d ¶Transierunt igitur tres an. scilicet a tpe quo achab dimisit abire benadab: vt dictum est. ē. xx. c. ita ꝙ lapidatio naboth fuit media inter illam dimissionem & istud bellum. in anno autem tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel ad videndum eum: qa erat cōfœderati adinuicē & filius iosaphat habebat filiam achab vxorē. ¶Igno. qm̄. no. sit. rha. ga. q. d. nō deberis ignorare. erat em̄ cuitas sacerdotalis & refugij: vt habet Deut. iiij. & Iosue xx. sed reges syriæ abstulerāt a filijs israel. & ideo achab volebat eam recuperare & ait iosaphat ei cōsensit. d. g ¶Sicut ego sum ita & tu: id est. vnū sum? ad hoc ꝙ vnusquisq; negocia alterius & ecōtra vituloꝝ sicut alij ꝛ quærere oro te ho. ser. &c. Hic consequenter quæritur consiliū. Iosaphat enim qui erat fidelis considerās periculi belli volebat super hoc audire ꝙd dñs: sed achab infidelis vocauit prophetas baal qui ꝓpheraban ꝙ fuit magno. i ¶Qui respondens dixerunt. Ascende: & habens dupliciter intellectum: sicut ascendit itaq;. In tractatu vero belli primo requiritur auxilium. secundo consilium, ibi: Dixitq; iosaphat. Circa primū dr̄: d ¶Transierunt igitur tres an. scilicet a tpe quo achab dimisit abire benadab: vt dictum est. ē. xx. c. ita ꝙ lapidatio naboth fuit media inter illam dimissionem & istud bellum. in anno autem tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel ad videndum eum: qa erat cōfœderati adinuicē & filius iosaphat habebat filiam achab vxorē. ¶Igno. qm̄. no. sit. rha. ga. q. d. nō deberis ignorare. erat em̄ cuitas sacerdotalis & refugij: vt habet Deut. iiij. & Iosue xx. sed reges syriæ abstulerāt a filijs israel. & ideo achab volebat eam recuperare & ait iosaphat ei cōsensit. d. g ¶Sicut ego sum ita & tu: id est. vnū sum? ad hoc ꝙ vnusquisq; negocia alterius & ecōtra vituloꝝ sicut alij ꝛ quærere oro te ho. ser. &c. Hic consequenter quæritur consiliū. Iosaphat enim qui erat fidelis considerās periculi belli volebat super hoc audire ꝙd dñs: sed achab infidelis vocauit prophetas baal qui ꝓpheraban ꝙ fuit magno. i ¶Qui respondens dixerunt. Ascende: & habens dupliciter intellectum: sicut &ista: Aio re æacida romanos vincere posse: quæ fuit responsio dæmonis in idolo. per quam poterat intelligi, ꝙ iste vinceret romanos vel ecōuerso ꝙ romani vincerent æacidē. Ille igitur accipiēs in sensu qui videbatur pro se, pugnauit contra romanos &

E a ¶Vidi dñm sedē. Ca. XXII.
Solium domini angelice potestates: quarum mentibus deus præsidens inferi⁹ cūcta disponit. Exercitus cœli ministrantiū angelorum multitudo: dextera pars angelorum electa: sinistra pars reproba. Neq; enim dextera concluditur deus, neq; sinistra: qui ita est intra omnia, vt sit & extra. Sed quomodo mali de exercitu cœli: Quia quis ab æthereo cœlo pulsi, adhuc tamen in aerio demorant cœlo. vñ Paulus: Contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Omnis exercitus assistit deo: quia & voluntas electorum spirituum diuinæ deseruit ptāti: & reproboꝝ sensus suæ seruiens malitiæ indicio omnipotentis ob temperat.

Eph.6.c.

NICO. DE LYRA

a ¶eius: non autem dixit hoc de populo erunt animæ populi &c. & sic designauit tātum populi fugam. ¶Aliter soluit Ra. Sa. dicens q̄ sanguis michææ iusti exiens de capite eius quando vulneratus fuit a socio suo in sermone domini: vt habetur supra. xx. ca. expiauit mortem commina tam populo: non autem ipsi achab.

a ¶Nunquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum, q. d. iste falso prophetat mihi malum ex odio: & ideo prophēta declarauit modū decipiōis achab dicens: b ¶Vidi dominū sedentē. super thronū eius: non in similitudine ipsum representantē: ex hoc exterius formata, vel interius in imaginatione prophetæ: intellexit tamē quid talis similitudo signaret & aliæ quæ consequenter ponūtur. c ¶Et omnem exercitum cœli. id est multitudinē angelorum. d ¶A dex. quātum ad bonos angelos. e ¶Et a sini. quantum ad malos. qui dicuntur deo assistere: eo q̄ in pluribus sunt executores diuinæ iusticię Vnde Iob. ij. a. dicitur: Cum venissent filij dei & starēt coram domino: affuit iter eos & sathan. f ¶Et ait dominus: quis decipiet achab regem israel. Per hoc & per illud quod dicitur infra: Et dixit dñs: decipies & prævalebis &c. non est intelligendum q̄ falsitas siue falsum reueletur a deo: vel de eius mandato: cum sit veritas per essentiam: sed per hoc intelligitur permissio diuina: quia iusto iudicio deꝰ permittit malos homines decipi a dæmonibus s qui non habent potestatem aliqd faciēdi, nisi quātū ipe pmittit. g ¶Egressus est autem spiritus. scilicet malꝰ. ideo subditur: h ¶Ero spiritus mādax &c. & ex hoc patet falsitas dicti Ra. Sa. Qui dixit hunc fuisse spiritum nobis defunctū: quia naboth fuit iustus: & per consequens spiritus eius erat in parte iustorum. Præterea animæ perfectorum nō loquūtur in prophetis falsis: sed angeli mali: quando a deo permittuntur. i ¶Percussit mi. volens ostendere q̄ esset falsus. prpheta: tū qa manus sua nō aruit sicut manus hieroboam extensa contra prophetā domini vt habet. ē. xiij. c. tū quia pm apparentiam micheas videbatur loqui contra dictum heliæ qui erat maior prophēta. quia dixerat: In hoc loco in quo linxerunt canes sanguinem naboth lambent sanguinē achab: qui locꝰ ē iuxta iezrael. Micheas autem dicebat eum interficiendum in rhamoth galaad. & ideo ex hoc cōsequenter arguebat sedechias, q̄ nec heliæ nec micheæ erat credendum: eo q̄ dicta coīq; discrepabant. k ¶Visurus es in die illa

xit ergo rex israel ad iosaphat: Nūquid non dixi tibi quia nō prophetat mihi bonum: sed semper malū? Ille vero addens ait: Propterea audi sermonem domini. Vidi dominū sedentem super soliū suū: & oēm exercitū cœli assistētē ei a dextris & a sinistris. Et ait dñs: † Quis decipiet achab regem israel: vt ascēdat & cadat in rhamoth galaad: Et dixit vn⁹ verba huiusce modi: & alius aſr. Egressus est autem spiritus: & stetit corā domino, & ait Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus In quo? Et ille ait: Egrediar & ero spiritꝰ mēdax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus. Decipies: & prævalebis. Egredere & facita. Nūc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorū q̄ hic sunt: & dñs locutus est cōtra te malū. Accessit aūt sedechias filius chanaā: & pcussit micheā maxillā, & dixit: Me ne ergo dimisit spūs dñi, & locutꝰ ē tibi: Et ait micheas. Visurꝰ es i die illa qñ ingrederis i cubiculū itra cubiculum vt absc̄daris. Et ait rex isral. Tollite michā, & maneat apud amō principem ciuitatis, & apud ioas filium amalech: & dicite eis: Hæc dicit rex: Mittite virum istū i carcerē: & sustēnate eū pane tribulatiōis & aqua angustiæ, donec reuertar in pace. Dixitq; micheas: Si reuersus fueris in pace, nō est locutꝰ i me dñs. Et ait: Audite populi oēs. Ascēdit itaq; rex israel & iosaphat rex iuda i rhamoth galaad. Dixit itaq; rex israel ad iosaphat: Sume arma & ingredere prælium: & induere vestibꝰ tuis. Porro rex israel mutauit habitum q suū: & ingressus ē bellū. Rex aūt syriæ p̄ceperat principib⁹ curruū trigintaduob⁹ dicēs: Nō pugnabitis cōtra minorē & maiorē quēpiā, nisi cōtra regē israel solum. Cū ergo vidissent principes curruū iosaphat, suspicati sunt q̄ ipe esset rex isral. Et impetu facto pugnabant cōtra eū. Et exclamauit iosaphat: Intellexerunt q̄ principes curruū q̄ non esset rex isral: & cessauerunt ab eo. Vir autem quidam tetēdit arcum in incertum sagittam dirigens: & casu percussit regem israel inter pulmonē & stomachū. At ille dixit aurigæ suo: die illa &c. Dicunt aliqui q̄ hoc fuit quod hieu interfecit prophetas baal: vtha betur. j. reg. li. c. x. Alij autem dicunt & melius vt videtur q̄ hoc fuit in regressu de rhamoth galaad: quia tunc filius achab & principes quærebant sedechiam adinterficiendum eo q̄ iuerant de eius consilio in rhamoth galaad ad præliandum.

l ¶Tollite michēā & maneat apud amonē principem ciuitatis. id est præpositū regis. m ¶Mittite virum istum in carcerē. Et q̄ pateat obstinatio achab i malo. n ¶Et ait: audite populi omnes. Adhuc enim volebat loqui prophēta: sed fuit amotus & ductus ad carcerem. o ¶Ascendit rex israel & io. Hic consequēter describitur belli congressus, cum dicitur.

p ¶Sume arma tua & ingredere prælium: & induere vestibus tuis. sic est in libris correctis. & concordat littera hebraica: quæ talis est: Immuteris & vade ad prælium: & tu indue vestimenta tua. quæ sic exponit: Immuteris scilicet amodo arma bellica: & tu induere vestimenta tua: id est signia regalia quæ soles portare ad prælia. q ¶Porro rex israel mutauit habitum. i. nō accepit insignia regalia. Dicunt aliqui q̄ hoc fecit ad hoc vt latenter posset fugere. Sciendū, q̄ achab habebat domum regiā in samaria & iezrahel: & vineā naboth iezrahelitæ erat ppe domū illā q̄ erat in iezrahel: & ibi erat armamenta regis, propterq; ibi portata fuerat arma in q̄bus vulneratus fuerat: & ibi lota a sanguine achab: quē limxerunt canes in loco determinato vbi fuerat interfectus naboth. Et ideo scriptura fecit distinctionē inter lotura currus & armorū: dicens q̄ arma fuerunt lota in vacua verbū dñi. & sm hoc verificabat Ra. Sa. dicentis q̄ sanguis achab in pſona ppria intelligitur limxerunt canes sanguinē naboth. &c. ficut ibidē dictū fuit. f ¶Et exiit spūs & stetit corā domino, & ait Ego decipiam illum. Qualis autem erat iste spūs formare. s ¶Et exclamauit iosaphat, inuocando diuinum auxilium & eleuādo suum vexillum: sicut solet fieri in talib⁹. & per hoc intellexerunt principes regis syriæ q̄ esset rex iuda. t ¶Intenderūt sagittam dirigens, quia mittebat sagittam contra multitudinem: non contra aliquam determinatam personam. v ¶Et casu percussit regem israel. licet percussio licet fuerit casualis ex parte sagittantis: qui non dirigebat sagittam ex intentione ad regem israel nō tamen fuit casualis ex parte dei qui hoc præordinauerat. x ¶Inter pulmonem & stomachum, ij. Para. xviij. dicitur: Inter cetus & scapulas: & vtrūq; fuit verum: quia sagitta a parte anteriori intrauit prope pulmonem: & in parte oppōita exiit super humerum. & in parte posteriori fuit prope scapulas: quia illa sagitta protendebat se inaltando: qa iste sagittator erat de peditib⁹: & rex israel pugnabat i aliq̄ stans in curru suo. In hebræo habetur ita: & rex israel pugnabat i aliq̄ quēpiam, nisi con. regem israel solum. Ratio autem huius præcepti fuit: vt dicit Ra. Sa. q̄ exploratores regis syriæ erant præsentes licet occulte quando micheas dixit solum achab moriturum in illo prælio. & cū retulissent hoc regi syriæ, dedit hoc præceptum: quia als, pbauerat veritatem verborū, pphetæ: propter q̄d volebat se eis cōformare. s ¶Et exclamauit iosaphat, inuocando diuinum auxilium & eleuādo suum vexillum: sicut solet fieri in talib⁹. & per hoc intellexerunt principes regis syriæ q̄ esset rex iuda. t ¶Intenderūt sagittam dirigens, quia mittebat sagittam contra multitudinem: non contra aliquam determinatam personā. v ¶Et casu percussit regem israel. licet percussio licet fuerit casualis ex parte sagittantis: qui non dirigebat sagittam ex intentione ad regem israel nō tamen fuit casualis ex parte dei qui hoc præordinauerat. x ¶Inter pulmonem & stomachum, ij. Para. xviij. dicitur: Inter cetus & scapulas: & vtrūq; fuit verum: quia sagitta a parte anteriori intrauit prope pulmonem: & in parte oppōita exiit super humerum. & in parte posteriori fuit prope scapulas: quia illa sagitta protendebat se inaltando: qa iste sagittator erat de peditib⁹: & rex israel pugnabat i aliq̄ stans in curru suo. In hebræo habetur ita: & rex israel pugnabat i aliq̄ quēpiam, nisi con. regem israel solum. Habebat enim ista ratio: quia rex syriæ p̄ceperat principibus curruū q̄ non pugnarent contra minorem & maiorem

REuaricatus est autem moab &c. Cap.I.
a ¶Cecidit3 oc. Domus ochoziæ est synagoga: q̃ legalibus præceptis quasi cancellis cœnaculi undiq3 circundata erat. Sed sicut ochozias p cancellos quibus ruerit debuit rueꝛe ægritudinem iudæus legis custodiam excedens in languorem desperabilem peccatorum cecidit. Vbi ga dei ꝓsidiũ derelinq3: salutis remediũ nõ inuenit: Confugit em sicut rex impi⁹ ad falsos deos: & io prophetico ore corripit: & de eius morte vicina ꝓdicit. Ochozias iudæoꝝ: maxime principes significat: q virtijs deditꝰ veritatẽ ꝓsequuntur. vñ: Miserũt principes & pharisei ministros vt apprehenderent iesum &c.
b ¶Misit3 ad eũ gn. prin. Quinquagenarius, confessio pniæ est: quo declaratur remissio pcatoꝝ. Iudæi ergo nolẽtes xpm deũ esse: nec principẽ pniæ, dicũt ei: Quinquaginta annos nondũ habes & abraam vidisti? & in futuro igni incendunt. Tertius quinquagenarius: ga cõuersus ad fidẽ trinitatis: pniæ sacramentum cognouit: indulgentiam meruit.

4. Reg. 1. a
Ioh. 7. c.
Ioh. 8. g.

NICO.DE LYRA

¶Postilla venerabilis magistri nicolai de Lyra super quartum librum Regum incipit. Cap.I.

RÆuaricatus est autẽ moab &c. Postq3 actum est tertio libro de regno bipertito tempore quo floruit: hic cõsequẽter agitur de ipso tpe quo cadere cœpit. Et quia regnum israel prius fuit infectum idolatria q3 regnum iuda: ideo citius defecit & captiuatũ fuit: & ga regnũ israel describit sub regno iuda: sicut dictũ fuit. ē. in. li. c xp. io sub regibus iuda primo describit deiectio regni israel simul vsq3 ad regni israel captiuationẽ. Secõ deiectio regni iuda p se vsq3 ad translmigrationẽ. xvin. c. Circa primũ scieduq3 li cet regnũ iuda vsq3 ad captiuationem regni israel cucurrerit sub. viij. regib⁹ & vna regina: ga tñ sub aliqb⁹ nihil fuit innouatum. io iste quartus liber vsq3 ad. xvij. c. exclusiue duicit in sex partes: qa primo agit3 qd factũ sit sub iorã. Secõ quid sub athalia ca. xj. tertio quid sub ioas. ca. xij. q̃rto qd sub amasia. ca. xiiij. qnto qd sub ozia vel azaria: & addit: qd sub ioathan. ca xv. sexto qd sub achaz. c. xvj. Circa primũ describit primo mors ochoziæ: & iorã fratris eius substitutio. Secõ regni iorã ꝓsecutio. iij. c. tertio totꝰ dom⁹ achab exterminatio. c. viij. Circa primũ sciedũ q3 in deiectione veruq3 regni. s. israel & iuda simul cucurrit præuaricatio regũ & cõtra eos exclamatio ꝓpheta rum tpibus suis existentiũ. & io primo describit hic defectus ochoziæ ad iseros, ꝓpter suã malicia. Secõ ascensus heliæ ad cœlos, ꝓpter virtutis ostãtia. ij. c. Circa primum simul ostendit malicia ochoziæ, & cõstantia heliæ. & ideo primo describit puersitas ochoziæ idola ꝓsulentis. Secõ veritas heliæ ex hoc mortẽ eius prædicentis, ibi:

Diuisio.

Incipit secundꝰ liber Malachim: id est quartus Regum. Ca.I.

RÆuaricatꝰ est a
a ¶el syriace sol. addita. b. bel. inde pro varietate linguarum. bel. bal. baal. beelzebub.
aũt moab ī isrl: post q̃ mortuus b est achab. Cecidit3 ochozias p cancellos cœnaculi sui qd̃ habebat ī samaria & ægrotauit: misit3 nũcios dicens: q̃ ad ad eos: Ite cõsulite beelzebũb deũ accaron, vtrum viuere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem f domini locutus est ad heliam thesbitem, dicens: Surge & ascẽde in occursum nunciorum regis samariæ, & dices ad eos: Nunquid nõ est deꝰ g in israel: vt catis ad consulendum beelzebub deum accaron? Qꝛobrẽ h hæc dicit dominus: De lectulo super quem ascendisti non descẽdes: sed morte morieris. Et abiit helias. i Reuersiq3 sunt nuncii ad ochoziã: k Qui dixit eis: Quare reuersi estis? l At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis & dixit ad nos: Ite & reuertimini ad regem qui misit vos, & dicetis ei: Hæc dicit dñs: Nũquid quia non erat deꝰ in isrl, mittis vt cõsulatur beelzebub deus accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes: sed morte moreꝛis. Qui dixit eis: Cuiꝰ figuræ est & habit⁹ vir q occurrit vobis, & locutus est verba hæc? At illi dixerunt: Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Helias thesbites est. Misit3 ad eum quinquagenariũ principẽ: & qnquaginta viros q̃ erat sub eo. Qui ascendit ad eum: q sedentiq3 in vertice montis ait: Homo dei, rex præcepit vt descendas. Rñdẽsq3 helias, dixit qnquaginta tuos: Descẽdit itaq3 ignis de cœlo & deuoret te & qnq̃ginta tuos. Descẽdit ergo ignis de cœlo & deuorauit illum & qnq̃gita eiꝰ. Iterũ misit pricipẽ qnq̃ genariũ tertiũ & qnq̃ginta q erat cũ eo. Qui cũ veniffet: cũruauit genua cõtra heliã: & precatus est eũ, & ait: Hõ dei noli despicere aiam meã, & aias seruorũ tuorũ q mecũ sũt. Ecce descẽdit ignis de cœlo: & deuorauit duos principes qnquagenarios primos: & qnquagenos qui cũ eis erãt sed nunc obsecro vt miserearis aiæ meæ. Locutꝰ est aũt angelus dñi ad heliã, dicẽs: Descẽde cum eo, ne timeas. Surrexit igit & descẽdit cũ eo ad regẽ, & locutꝰ ẽ ei. Hæc dicit dñs Quia misisti nũcios ad cõsulẽdũ beelzebub deũ accaroꝝ q̃si nõ esset deꝰ ī isrl a quo posses iterrogare sermonẽ: iõ de lectulo sup quẽ ascẽdisti nõ descẽdes: sed morte moreꝛis. Mor⁹ est autem helias per reuelationem ꝓphetie.

Moraliter. a ¶Præuaricatus est autem moab ī isrl. Sequitur. c ¶Cecidit3 ocho. per cancellos cœnaculi &c. Cœnaculum est pars domꝰ superioꝛ: quæ idem est quod solarium: & ideo significat altitudinem superbiæ. Per ochoziã autem idolatram significatur superbus: qui deo repugnat, eius auferendo cultum. Igitur ochozias cadit de cœnaculo quando iudicio dei superbus descendit a statu suo ꝓm illud Prouer. xvij. c. Qui altam facit domum suam, quærit ruinam. d ¶Et ægrotat quando propter hæc ex filo deum murmurat. e ¶Misit3 nuncios dí. ad eos: Ite con. bu. &c. Tunc enim consulendum beelzebub mittit: quando per modos illicitos, & maxime per sortilegia & consimilia quibus sunt quædam pacta cum dæmonibus inita contra fidem firmitatẽ remedium quærit. f ¶Angelus autem domini locutus est ad he. s. ad indicandum ochoziæ mortem suam propinquam. Per qđ̃ significatur obstinati superbi damnatio: quã deber denunciare constanter peædicator veritatis contra superbos in sua malicia obstinatos. Per hoc autẽ q̃ mors ochoziæ filio fuit duplicitꝛ nunciata. s. per nuncios proprios, & per heliam: figuraf duplex superbi damnatio: scilicet quantum ad corꝑ & animam. p ¶Misit3 ad eum quinquagenariũm prin. Per duos primos

Mat. 5. c.

LEctum est autem cum leuare vellet dominus heliam per turbinem. Cap.II. Turbo id est validissimus ventus rapuit heliam in cœlum aerium. vñ volucres cœli, vt in secretam quandam terræ regionẽ recepente illum deponeret vbi in magna iã carnis & spi

das. Rñdẽsq3 helias, dixit qnquagenario: †Si hõ dei sũ, descẽdat ignis a de cœlo & deuoret te & qnq̃ginta tuos: Descẽdit itaq3 ignis de cœlo: a ¶qa quicũdo dixerũt: hõ dei descende. & deuorauit eũ & qnq̃ginta q erãt cũ eo. Rursumq3 misit ad ad cũ principẽ qnq̃genariũ alterũ: & qnq̃ginta cũ eo. Qui locutꝰ est illi: Hõ dei, hæc dixit rex: Festina descende. Rñdẽs helias ait: Si hõ dei ego sum, descendat ignis de cœlo & deuoret te & qnquaginta tuos. Descẽdit ergo ignis de cœlo & deuorauit illum & qnq̃gita eiꝰ. Iterũ misit pricipẽ qnq̃ c genariũ tertiũ & qnq̃ginta q erãt cũ eo. Qui cũ veniffet: cũruauit genua cõtra heliã: & precatus est eũ, & ait: Hõ dei noli despicere aiam meã, & aias seruorũ tuorũ q mecũ sũt. Ecce descẽdit ignis de cœlo: & deuorauit duos principes qnquagenarios primos: & qnquagenos qui cũ eis erãt sed nunc obsecro vt miserearis aiæ meæ. Locutꝰ est aũt angelus dñi ad heliã, dicẽs: Descẽde cum eo, ne timeas. Surrexit igit & descẽdit cũ eo ad regẽ, & locutꝰ ẽ ei. Hæc dicit dñs Quia misisti nũcios ad cõsulẽdũ beelzebub deũ accaroꝝ q̃si nõ esset deꝰ ī isrl a quo posses iterrogare sermonẽ: iõ de lectulo sup quẽ ascẽdisti nõ descẽdes: sed morte moreꝛis. Mor⁹ f est autem helias per reuelationem ꝓphetie.

¶Vel autem.

tuꝰ ẽ ergo iuxta ꝓmonẽ dñi quẽ locutꝰ ẽ helias & regnauit iorã frater eiꝰ, p eo: ano scd̃o iorã filii iosaphat g regis iudæ. Nõ ei habebat filiũ. Reliqua aũt verborũ ochoziæ q̃ opatꝰ est: nõne hæc scripta sunt ī libro scꝛmonum dicrũ regũ israel? Ca.II.

a EActũ ē aũt cũ leuare vellet h dñs heliã p turbinẽ ī cœlũ: ibãt helias & helisæus de galgalis. Dixitq3 helias ad helisæũ: Sede hic: qa dñs misit me vsq3 ī bethel. Cui ait helisæus: viuit dñs & viuit aĩa tua ga nõ dereliquam te. Cũq3 descendissent bethel: egressi sunt filii ꝓphetarũ q erãt ī bethel ad helisæũ, & dixerũt ei: Nũqd nosti: ga hodie dñs tollet dñm tuum

cet. xviij. anno regni iosaphat. Ad hoc respondent hebræi dicentes: q̃ quia iosaphat fuit in periculo mortis in rhamoth galaad: vt habef. ē. iij. lib. ca. vl. ideo extũc filium suum ioram regẽ instituit: ne post mortẽ suam de regno inter filios suos esset cõtentio. & sic filius eiꝰ octo annis regnauit cum eo: qui octo anni aliquando computanf in regno patris, aliquando in regno filij. Et quãdo dicit hic † 23. q. 4 q̃ ioram frater ochoziæ cœpit regnare se. c. si illic. cundo anno ioram filij iosaphat: hic acci &. c. ea vi pitur annus secundus iorã filij iosaphat dicta. quo cœpit regnare cũ patre: & ille fuit an De cõse. nus decimus octauus patris: vt hĩ. j. iij. ca. di. 2. c. re ✕ os primos principes quinquagenauera. i fi. rios ex mãdato ochoziæ ſuperbe loquen Moralr. tes cum helia, signantur ministri hominis superbi deseruientes ei in sua malicia: quos ignis cum suis sociis deuorauit. Per quod ostenditur q̃ ignis gehennæ debetur ministris superbiæ. c ¶Iterum misit principem quinquagenariũ tertium &c. Per istum qui non voluntate ochoziæ, sed sua propria locutus fuit humiliter cum helia: bonus seruus hominis tamẽ mali designatur. & sic cum suo dño & ministris malis non accipit dãnationẽ, sed cũ suis sociꝭ saluaf. Ca.II.

Diuisio.

EActum est. Hic consequenter describitur ascensus heliæ in cœlum & primo describitur eius translatio. secundo heliæ subditutio, ibi: Helisæus autem. Prima in duas. quia primo describitur heliæ circumitus. secundo eius raptus, ibi: Cũq3 transissent. Circa primum sciendum q̃ helias ꝓscius suam translationem postq3 fuerat in galgalis: qui locus est iuxta iordanem. quod patet ex hoc q̃ filij israel iordane transito ibi primo posuerunt castra: & ibi portauerunt. vij. lapides de iordane: vt habetur Iosue. iiij. inde transiꝛe in bethel: & ide hiericho & inde redire ad iordanem: vt patet in littera: & sic fecit quendam circuitum. Ratio autem huius fuit: quia galgala locꝰ sacer reputabatur. Tum qa filij israel ibi primo posuerunt castra iordane transito vt dictum est. Tum quia filij israel ibi circũcisionẽ fecerunt & pascha celebrauerunt: vt habetur Iosue. v. In bethel aũt & hieri cho manebant filij prophetarum: vt patet in littera: & isti erant viri religiosi simul collegiati: vacãtes orationi & cõtemplationi. quorum aliqui habebãt spiritũ ꝓphetiæ: & tales fuerũt primo congregati sub samuele ꝓpheta sicut dictum fuit. ē. j. lib. ca. x. & postea sub alijs prophetis excellentibus: propter quod dicebanf filij prophetarum: id est discipuli eorũ: sicut dicit Rab. Sa. super locũ istum. Helias igitur ante translationem suam voluit videre loca ista: galgalã propter loci sanctitatem: bethel & hiericho propter discipulorum suorum congregationẽ. & quia ibi volebat dimittere helisæum vt pater in textu. & ex dictis patet littera vsq3, ibi. i ¶Numquid nosti: quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Ex quo patet quod dictum est. ē. s. q̃ aliqui eorũ habebãt spiritum prophetiæ p quẽ ꝓscie bant translationem heliæ. Qui respõdit:

Moralr.

✕ Et ego Moraliter. h ¶Factum est autem cũ leuare vellet dominus heliam per turbinem in cœlum &c. Allegorice per ascẽsum heliæ in cœlum ascensio domini nostri iesu christi fuit figurata sicut dicit Rabani glo. & interpretatio nominis ad hoc aptatur. nam helias ascẽdẽs domin⁹ iter

¶Secunda pars. y iiij ✕pretaf. Ecce

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E generatus. a ¶Fiat in me. Helias spū prophetali & operatione miraculorū excellenter pollebat. geminam ergo grām quā heli-
Mat.10.c sæus in magro vigere cognoscebat, sibi tribui rogauit. Vñ patet ꝙ nō esset discipulus sup magistrū postulauit. ¶Rab. Fiducia petēdi accæpta a dño ecclia postulat duplicē spūm christi. & ga remissione peccatoꝝ: idiget qua nō eguit christ⁹: & munera virtutū quas ex plenitudine sua p spūm sanctū
Eph.4.b tribuit: xp̄m q ascēdēs in altū, captiuam duc. cap. de. do. ho. illis videlicet qui spem suam in illo ponunt. Hinc est quod ait:
b ¶Si videris qñ tol. a te id est si oculos fidei aperueris: & cū passione & resurrectione etiā ascēsionē meam fideliter crediderīs: pertitōis tuæ effectū cōsequeris.
☞Pallium he-

NICO. DE LYRA

a ¶Et ego noui. Ex quo patet ꝙ heliseꝰ nō habebat spm̄, ppheticū: non tū in tanta plenitudine sicut postea habuit.
b ¶Silete. Nolebat em̄ ꝙ de hoc in gentia heliæ loquerent̄. ne ab helia & ipius simul icitar: et̄ ad remanendū ibidē: qa volebat remanere cū magro suo q̄tū poterat.
c ¶Tulitq; helias pallium su. & in. id est plicauit aptando ipm̄ ad percutiendū aquas. d ¶Quæ diuisæ sunt. Non per aliquā virtutē ḡ esset i pallio: sed virtute divina q̄ voluit ondere meritū heliæ sicut ad declarandū merita sctōrū aliqñ dant a deo sanitates ad tactū vestimentorum ipsorum. e ¶Cūq; trāsissent. Hic p̄ur
Diuisio. describit̄ heliæ rapt⁹. & primo describit̄ ei⁹ amicabilis p̄desscio. scdo mirabilis ascensio, ibi: Cūq; pgerēt. Primū ondit̄ur in hoc ꝙ obtulit se heliseo ad facīdū qđ posset, p eo, dicēs. Postula qđ vis &c. Et subdit̄ heliseī petitio. f ¶Obsecro vt fiat du. spi. tuus in me. Dicit Rab. Sa. ꝙ petijt habere spiritū in dupla ꝓportione respectu heliæ. & ad hoc iducit ꝙ octo miracula trāscribunt facta p heliam in hoc iij. li. & in. Primū est clausio cœli. scdm
F Miracula heliæ & heliseī ratio filij viduæ. quartum defectus ignis in mōte carmeli. quintū impetratio pluuiæ. sextum defectus ignis sup primū qn quagenariū. septimū sup scd̄m. octauum diuisio iordanis, vt trāsirent per siccum. Sedecim ꝙ scribunt̄ in heliseo. Primū est iordanis diuisio. Scd̄m aquarū sanatio. Tertium puerorū laceratio. Quartū aquæ impertatio ꝙ trib⁹ regibus. Quin tū olei multiplicatio. Sextū sunamitis fœcūdatio. Septimū filij eī⁹ suscitatio. Octauum pulmēti dulcoratio. Nonū panum multiplicatio. Decimū naamā leprosi curatio. Undecimū giezi infectio. Duodecimū ferri natatio. Decimūtertiū oculoꝝ pueri sui apertio ad videndū equos & currus igneos ad defensionem ipsorū. Decimūquartū aduersoriorū excæcatio. Decimūquintū abūdātia victualiū inopinata i porta samariæ. Sextū decimū suscitatio mortui ad tactū ossiū heliseī. Sed istud dictū nō vī cōueniēs. primo qa nō ꝓcordat ire sequēti vt videbit̄. Secūdo qa nō cōcordat rationi. Dicit em̄ saluator Mat. ca. x. c. Non est discipulus sup magistrū. & ideo ꝓsumptuosum fuisset si heliseꝰ duplā potestatē respectu magistri sui petiuisset. Nec valet illud qđ inducit̄ de plurib⁹ miraculis: qa forsitan helias fecit plura q̄ heliseꝰ: licet nō sint scripta: qa nō omnia scribunt̄: sm̄ qđ
Luc.7.e. dicit̄ Ioh⁹. vlt. Item iohannes baptista nullum miraculum fecit: vt dr̄ Ioh. x. & tū de ipso dicit saluator. Inter natos mulierum nō surrexit maior iohāne baptista. Dicendum igitur cū alijs doctoribus nostris: ꝙ heliseꝰ nō petiuit spm̄ in dupla proportione respectu heliꝫ, vt sic ei ḡ referre et̄: sed petiuit ꝙ duplex grā ḡ erat in
Grā duplex helia. s. grā miraculoꝝ, & grā ꝓphetię ḡ fuit grē distictæ: sm̄ qđ dicit apostulus. 1 Cor. xij. 1 ipso fierēt: vt sic magistro suo assimilareſ: qa sm̄ dictū saluatoris: ꝓfectus oīs erit: si sit sicut magister mi. Ex hoc patet quod dictum est supra: scilicet ꝙ discipuli ꝓphetarum dicebant corū filij. o ¶Currus israel & auriga eius. g ¶Rem difficilē pos. Tum qa talis grā nō pōt dari nisi a deo mediante. Cū qa pauci ꝓpheteꝝ legunt vtrāq; grām̄ habuisse. h ¶Attamē si vi. me &c. qđ exponit Rab. Sa. sic: Si videris me &c. idem est ac si diceret: qđiu sum tecum in statu cōmuni hominum: nō possum istud facere: sed qñ tollar hinc ad superiorem statū, tunc potero. Qđ nō est intelligēdū effective: qa solus deus efficit vtrāq; grām: sed impetrative
a te? Qui rñdit: Et ego noui: Silete. Dixit autem helias ad heliseū: Sede hic: quia dñs misit me in hiericho. Et ille ait: Viuit dñs & viuit anima tua: quia non derelinquam te. Cūq; venissent hiericho: accesserunt filii prophetarum qui erāt in hiericho ad heliseum, & dixerunt ei: Nunquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuū a te? Et ait: Et ego noui: silete: Dixit autem ei helias: Sede hic: quia dñs misit me vsq; ad iordanē. Qui ait: Viuit dominus & viuit aia tua: qa non derelinquā te. Ierūt igit̄ ambo pariter: & qnquagīta viri de filiis ꝓphetarū secuti sūt. Qui & steterūt ecotra lōge. Illi aūt ambo stabāt super iordanē. Tulitq; helias palliū suum & involuit illud: & pcussit aq̄s: q̄ diuisæ sunt in vtramq; partem: & trāsierunt ambo per siccum. Cūq; transissent: a ¶chriseꝰ caput nr̄m ad ecclesiā corpꝰ suū.
b ¶Petite & accipietis.
heliās dixit ad heliseū. Postula qđ vis vt faciam tibi: antequā tollar a te. a Dixit heliseus: obsecro vt fiat in f ¶spiritus tui largitio.
me duplex spūs tu⁹. Qui rñdit: Rē b difficilē postulasti. Attū si videris h me qñ tollar a te, erit tibi qđ petisti Si aūt nō videris, nō erit. Cūq; pgerēt, & incedētes sermocinarent̄: ecce k currus igne⁹ & equi ignei diuiserūt vtrūq;: † & ascēdit helias p turbinē l in cœlū. Heliseꝰ aūt videbat & clamabat: † Pater mi, pater mi: currus ꝫ israel & auriga eius. Et non vidit eū amplius. Apprehēditq; vestimen ꝓ ta sua: & scidit illa in duas partes.

NICO. DE LYRA

a ¶Et ego noui: Silete. Dixit autem helias ad heliseū: Sede hic: quia dñs misit me in hiericho. Et ille ait: Viuit dñs & viuit anima tua: quia non derelinquam te. Cūq; venissent hiericho: accesserunt filii prophetarum qui erāt in hiericho ad heliseum, & dixerunt ei: Nunquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuū a te? Et ait: Et ego noui: silete: Dixit autem ei helias: Sede hic: quia dñs misit me vsq; ad iordanē. Qui ait: Viuit dominus & viuit aia tua: qa non derelinquā te. Ierūt igit̄ ambo pariter: & qnquagīta viri de filiis ꝓphetarū secuti sūt. Qui & steterūt ecotra lōge. Illi aūt ambo stabāt super iordanē. Tulitq; helias palliū suum & involuit illud: & pcussit aq̄s: q̄ diuisæ sunt in vtramq; partem: & trāsierunt ambo per siccum. Cūq; transissent: a Dixit helisæus: obsecro vt fiat in f ¶spiritus tui largitio.
me duplex spūs tu⁹. Qui rñdit: Rē b difficilē postulasti. Attū si videris h me qñ tollar a te, erit tibi qđ petisti Si aūt nō videris, nō erit. Cūq; pgerēt, & incedētes sermocinarent̄: ecce k currus igne⁹ & equi ignei diuiserūt vtrūq;: † & ascēdit helias p turbinē l in cœlū. Heliseꝰ aūt videbat & clamabat: † Pater mi, pater mi: currus ꝫ israel & auriga eius. Et non vidit eū amplius. Apprehēditq; vestimenta sua: & scidit illa in duas partes.

a ¶Palliū heliæ. Rab. Incarnatio est ꝙ quā læti fluuiū dirupit: nobisq; tranſitū ad vitā ꝓparuit. hoc heliseꝰ post trāsitū heliæ re
Gibail.a.b tinuit: qa fidē incarnatiōis eccl'ia post ascēsionē christi reseruāit: ꝙ quā ḡsentis vitæ fluct⁹ trāsire fatagit: sed sicut heliseus nō nisi invocato noie heliæ aq̄s diuisit: ita eccl'ia nisi p̄ iuocatione nois xp̄i y'utes vllas facere nō pōt. deꝰ est em̄ q opaī in nobis & velle & ꝑficere. b ¶Mittite in illud sal. Isi. Sal. i. fapia in vase fictili corpe hūano posita aquas sanat. i. ppos dulcedine dilectionis & bonorū operū p̄ incarnationē foecūdat. c ¶Ascēdit autē inde he. &c. Isi. Heliseus salus dei. Is est q̄ saluator vocaī cui illud dunt iudæi: qa in caluariæ loco ascēsur⁹ erat in cruce: sed xp̄s postēꝙ ascendit i cœlos sicut heliseus ascendit in bethel. i. in domū dei quadragesimo secūdo anno. im misit duos vrsos de siluis gētiū: vespasianum. f. & titum; q eos crudeli strage deie-cerunt. ibiq; sanguis eorum effusus ē vbi dominum suspenderunt.

NICO. DE LYRA

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidera tei. Non a casu cecidit: sed ex divina ordinatiōe. vt heliseꝰ ipso operiret in signū q̄ spūs heliæ regeī cebat sup eū: & ꝙ erat substitutus loco eī⁹. Vñ & i sua vocatione helias posuit pallium suū sup eum: vt hī. 8. iñ. libro. b ¶Percussit aquas, & nō sunt diuisæ, qđ' a deo factū est vt nō mirā is eleuaret̄ de assecutiōe spiritus heliæ. c ¶Vbi est deus he. etiam nunc? &c. Nunc ad hāc exclamationem diuisæ sūt aquæ: vt ondereť ꝙ nō ꝓpriis meritis assecut⁹ fuerat grām̄ ꝓphetandi & miracula faciendi: sed ex diuina libera ḡtate, & meritis heliæ. d ¶Dixerunt: Requiescit spūs heliæ super heliseum. Hoc cognouerūt, ꝙ signū p̄dictū. e ¶Et venientes in occursum. Hic p̄ur tolliturꝫ suspitio quæ posset haberi contra heliseum: ḡmittit⁹ eī⁹ reuerentia sibi facta a filijs ꝓpheta rum, cū dr̄. f ¶Adoraverunt eū. Adoratione dulīæ tanq; superiorem sui: eo ꝙ esset substitutus loco heliæ: g ¶Qui possunt ire & quærere dñm tuum. Alias em̄ acciderat ꝙ helias sic de loco ad locū transportatus fuerat: sicut dicit̄ Gen. ca. v. in. lib. xviij. capi. h ¶Qui ait. Nolite mittere. Sciebat enim ipsum tus fuit helias sm̄ doctores catholicos & hebreos, est padisus terrestris: vbi enoch ante fuerat translatus: & inde circa finē mundi ambo, pcessuri sunt ad ḡdiandū contra perfidiam antichristi. m ¶Heliseus autem. Helia translato. Hic conquenter describitur heliseī substitutio. & primo substituit̄. secundo suspicio cōtra eū tollitur, ibi: Et venientes. tertio aḡ confirmatur, ibi: Exierunt. quartum ꝓ ruptio pellit̄, ibi: Dixerunt. quintum dirisio punitur, ibi: Ascendit autē. Circa primum dicitur: Heliseus autem videbat. & per hoc patet eius petitio impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Sed huic videtur contradicere qđ' sequitur. m ¶Sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. Ad quod dicit Rab. Salo. ꝙ sius ciuitatis erat optimus pro ꝓpheta rum: qa erat aptus cōtemplationi: nec terra erat sterilis de se: sed ex malicia aquæ, vnde debebat irrigari: & ideo nō indigebat irrigari nisi aquæ sanatione. n ¶Egressus ad fontem aquarum, misit in illū sal. vt miraculum esset euidentius: quia aparatus salis non meliorat aquas de natura sua: sed magis peiorat. Ex quo patet ꝙ hæc sanatio quæ fuit facta diuina virtute: quæ poterat agere contra cursum naturæ. o ¶Et nō erit in eis vltra mors Quia factæ fuerunt potabiles & sanæ. p ¶Nec ꝙ sterilitas. quia postea nō cauſabunt sterilitatem terræ, sed fertilitatem q ¶Ascendit autem inde helisæus in bethel. Hic cōsequenter ponitur derisio iniusta, cum dicitur: Ascēdit autem inde heliſæus in bethel. Ad visitādum congregationē ꝓpheturū ibidem manentiū ad vitā ꝓparuit. hoc heliseꝰ post trāsitū heliæ re
C cīnuit: qa fidē incarnatiōis eccl'ia post ascēsionē christi reseruāit: ꝙ quā ḡsentis vitæ fluct⁹ trāsire fatagit: sed sicut heliseus nō nisi invocato noie heliæ aq̄s diuisit: ita eccl'ia nisi p̄ iuocatione nois xp̄i y'utes vllas facere nō pōt. deꝰ est em̄ q opaī in nobis & velle & ꝑficere. b ¶Mittite in illud sal. Isi. Sal. i. fapia in vase fictili corpe hūano posita aquas sanat. i. ppos dulcedine dilectionis & bonorū operū p̄ incarnationē foecūdat. c ¶Ascēdit autē inde he. &c. Isi. Heliseus salus dei. Is est q̄ saluator vocaī cui illud dunt iudæi: qa in caluariæ loco ascēsurꝰ erat in cruce: sed xp̄s postēꝙ ascendit i cœlos sicut heliseus ascendit in bethel. i. in domū dei quadragesimo secūdo anno. im misit duos vrsos de siluis gētiū: vespasianum. f. & titum; q eos crudeli strage deie-cerunt. ibiq; sanguis eorum effusus ē vbi dominum suspenderunt.

NICO. DE LYRA

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidera tei. Non a casu cecidit: sed ex divina ordinatiōe. vt heliseꝰ ipso operiret in signū q̄ spūs heliæ regeī cebat sup eū: & ꝙ erat substitutus loco eī⁹. Vñ & i sua vocatione helias posuit pallium suū sup eum: vt hī. 8. iñ. libro. b ¶Percussit aquas, & nō sunt diuisæ, qđ' a deo factū est vt nō mirā is eleuaret̄ de assecutiōe spiritus heliæ. c ¶Vbi est deus he. etiam nunc? &c. Nunc ad hāc exclamationem diuisæ sūt aquæ: vt ondereť ꝙ nō ꝓpriis meritis assecut⁹ fuerat grām̄ ꝓphetandi & miracula faciendi: sed ex diuina libera ḡtate, & meritis heliæ. d ¶Dixerunt: Requiescit spūs heliæ super heliseum. Hoc cognouerūt, ꝙ signū p̄dictū. e ¶Et venientes in occursum. Hic p̄ur tolliturꝫ suspitio quæ posset haberi contra heliseum: ḡmittit⁹ eī⁹ reuerentia sibi facta a filijs ꝓpheta rum, cū dr̄. f ¶Adoraverunt eū. Adoratione dulīæ tanq; superiorem sui: eo ꝙ esset substitutus loco heliæ: g ¶Qui possunt ire & quærere dñm tuum. Alias em̄ acciderat ꝙ helias sic de loco ad locū transportatus fuerat: sicut dicit̄ Gen. ca. v. in. lib. xviij. capi. h ¶Qui ait. Nolite mittere. Sciebat enim ipsum tus fuit helias sm̄ doctores catholicos & hebreos, est padisus terrestris: vbi enoch ante fuerat translatus: & inde circa finē mundi ambo, pcessuri sunt ad ḡdiandū contra perfidiam antichristi. m ¶Heliseus autem. Helia translato. Hic conquenter describitur heliseī substitutio. & primo substituit̄. secundo suspicio cōtra eū tollitur, ibi: Et venientes. tertio aḡ confirmatur, ibi: Exierunt. quartum ꝓ ruptio pellit̄, ibi: Dixerunt. quintum dirisio punitur, ibi: Ascendit autē. Circa primum dicitur: Heliseus autem videbat. & per hoc patet eius petitio impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Sed huic videtur contradicere qđ' sequitur. m ¶Sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. Ad quod dicit Rab. Salo. ꝙ sius ciuitatis erat optimus pro ꝓpheta rum: qa erat aptus cōtemplationi: nec terra erat sterilis de se: sed ex malicia aquæ, vnde debebat irrigari: & ideo nō indigebat irrigari nisi aquæ sanatione. n ¶Egressus ad fontem aquarum, misit in illū sal. vt miraculum esset euidentius: quia aparatus salis non meliorat aquas de natura sua: sed magis peiorat. Ex quo patet ꝙ hæc sanatio quæ fuit facta diuina virtute: quæ poterat agere contra cursum naturæ. o ¶Et nō erit in eis vltra mors Quia factæ fuerunt potabiles & sanæ. p ¶Nec ꝙ sterilitas. quia postea nō cauſabunt sterilitatem terræ, sed fertilitatem q ¶Ascendit autem inde helisæus in bethel. Hic cōsequenter ponitur derisio iniusta, cum dicitur: Ascēdit autem inde heliſæus in bethel. Ad visitādum congregationē ꝓpheturū ibidem manentiū ad vitā ꝓparuit. hoc heliseꝰ post trāsitū heliæ re
C cīnuit: qa fidē incarnatiōis eccl'ia post ascēsionē christi reseruāit: ꝙ quā ḡsentis vitæ fluct⁹ trāsire fatagit: sed sicut heliseus nō nisi invocato noie heliæ aq̄s diuisit: ita eccl'ia nisi p̄ iuocatione nois xp̄i y'utes vllas facere nō pōt. deꝰ est em̄ q opaī in nobis & velle & ꝑficere. b ¶Mittite in illud sal. Isi. Sal. i. fapia in vase fictili corpe hūano posita aquas sanat. i. ppos dulcedine dilectionis & bonorū operū p̄ incarnationē foecūdat. c ¶Ascēdit autē inde he. &c. Isi. Heliseus salus dei. Is est q̄ saluator vocaī cui illud dunt iudæi: qa in caluariæ loco ascēsurꝰ erat in cruce: sed xp̄s postēꝙ ascendit i cœlos sicut heliseus ascendit in bethel. i. in domū dei quadragesimo secūdo anno. im misit duos vrsos de siluis gētiū: vespasianum. f. & titum; q eos crudeli strage deie-cerunt. ibiq; sanguis eorum effusus ē vbi dominum suspenderunt.

NICO. DE LYRA

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidera tei: Reuersusq; stetit super ripā iordanis: & pallio heliæ qđ' cecidera tei, pcussit aq̄s †: & nō sunt diuisæ b Et dixit: Vbi est deus heliæ etiam c nūc? Percussitq; aquas & diuisæ sūt huc atq; illuc: & trāsiit heliseus. Vidētes aūt filii ꝓphetarū q erant in hiericho decontra, dixerūt: Requiescit spūs heliæ sup heliseum. Et venientes in occursum eī⁹ adorauerūt f eum proni in terrā. Dixerūtq; illi: Ecce cū seruis tuis sunt qnquagīta viri fortes qui possunt ire & ḡrere g dñm tuum: ne forte tulerit eū spūs dñi: & ꝓiecerit eū in vnū montium aut in vnā vallium. Qui ait: Nolīte mittere. Coegerūntq; eū donec i acquiesceret, & diceret: Mittite. Et misertūt qnquaginta viros. Qui cū q̄siſſet tribus dieb⁹, nō inuenerunt & reuersi sunt ad eū. At ille habitabat in hiericho, & dixit eis: Nunqd non dixi vobis: nolite mittere? Dixerūt q̄q viri ciuitatis ad heliseū.
¶hiericho.
Ecce habitatio ciuitatis hui⁹ opti-l ¶vel pro.
ma est: sicut tuipse dñe ꝑspicis: sed m aq̄ pessimæ sunt & terra sterilis: Ait ille ait: Afferte mihi vas nouum: & b mittite in illud sal. † Qđ' cū attulisſent: egressus ad fontē aquarū mi-n ¶Verbum caro factum est.
sit in illum sal, & ait: Hæc dicit dominus. Sanaui aquas has: & nō erit o vltra in eis mors, neq; sterilitas. Sa p natæ ergo sunt aquæ vsq; ad diem hanc, iuxta verbum heliseī quod c locutus est. Ascendit autē inde heq lisæus in bethel. Cumq; ascenderet r per viam, pueri parui egressi sūt de ciuitate: & illudebant ei, dicentes: Ascende calue: ascende calue. Qui cum respexisset, vidit eos: & male dixit eis in nomine domini. Egres-ſ sitq; sunt duo vrsi de saltu: & laceraverūt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autē inde in montem carmeli: & inde reuersus est̄ samariā.

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidit a
rat ei: Reuersusq; stetit super ripā iordanis: & pallio heliæ qđ' cecidit a ꝙ ¶Pallium heliæ. Rab. Incarnatio est ꝙ quā læti fluuiū dirupit: nobisq; tranſitū ad vitā ꝓparuit. hoc heliseꝰ post trāsitū heliæ re
Gibail.a.b tinuit: qa fidē incarnatiōis eccl'ia post ascēsionē christi reseruāit: ꝙ quā ḡsentis vitæ fluct⁹ trāsire fatagit: sed sicut heliseus nō nisi invocato noie heliæ aq̄s diuisit: ita eccl'ia nisi p̄ iuocatione nois xp̄i y'utes vllas facere nō pōt. deꝰ est em̄ q opaī in nobis & velle & ꝑficere. b ¶Mittite in illud sal. Isi. Sal. i. fapia in vase fictili corpe hūano posita aquas sanat. i. ppos dulcedine dilectionis & bonorū operū p̄ incarnationē foecūdat. c ¶Ascēdit autē inde he. &c. Isi. Heliseus salus dei. Is est q̄ saluator vocaī cui illud dunt iudæi: qa in caluariæ loco ascēsurꝰ erat in cruce: sed xp̄s postēꝙ ascendit i cœlos sicut heliseus ascendit in bethel. i. in domū dei quadragesimo secūdo anno. im misit duos vrsos de siluis gētiū: vespasianum. f. & titum; q eos crudeli strage deie-cerunt. ibiq; sanguis eorum effusus ē vbi dominum suspenderunt.

NICO. DE LYRA

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidera tei. Non a casu cecidit: sed ex divina ordinatiōe. vt heliseꝰ ipso operiret in signū q̄ spūs heliæ regeī cebat sup eū: & ꝙ erat substitutus loco eī⁹. Vñ & i sua vocatione helias posuit pallium suū sup eum: vt hī. 8. iñ. libro. b ¶Percussit aquas, & nō sunt diuisæ, qđ' a deo factū est vt nō mirā is eleuaret̄ de assecutiōe spiritus heliæ. c ¶Vbi est deus he. etiam nunc? &c. Nunc ad hāc exclamationem diuisæ sūt aquæ: vt ondereť ꝙ nō ꝓpriis meritis assecut⁹ fuerat grām̄ ꝓphetandi & miracula faciendi: sed ex diuina libera ḡtate, & meritis heliæ. d ¶Dixerunt: Requiescit spūs heliæ super heliseum. Hoc cognouerūt, ꝙ signū p̄dictū. e ¶Et venientes in occursum. Hic p̄ur tolliturꝫ suspitio quæ posset haberi contra heliseum: ḡmittit⁹ eī⁹ reuerentia sibi facta a filijs ꝓpheta rum, cū dr̄. f ¶Adoraverunt eū. Adoratione dulīæ tanq; superiorem sui: eo ꝙ esset substitutus loco heliæ: g ¶Qui possunt ire & quærere dñm tuum. Alias em̄ acciderat ꝙ helias sic de loco ad locū transportatus fuerat: sicut dicit̄ Gen. ca. v. in. lib. xviij. capi. h ¶Qui ait. Nolite mittere. Sciebat enim ipsum tus fuit helias sm̄ doctores catholicos & hebreos, est padisus terrestris: vbi enoch ante fuerat translatus: & inde circa finē mundi ambo, pcessuri sunt ad ḡdiandū contra perfidiam antichristi. m ¶Heliseus autem. Helia translato. Hic conquenter describitur heliseī substitutio. & primo substituit̄. secundo suspicio cōtra eū tollitur, ibi: Et venientes. tertio aḡ confirmatur, ibi: Exierunt. quartum ꝓ ruptio pellit̄, ibi: Dixerunt. quintum dirisio punitur, ibi: Ascendit autē. Circa primum dicitur: Heliseus autem videbat. & per hoc patet eius petitio impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Impleta sm̄ ꝙ dixerat sibi helias. n ¶Sed huic videtur contradicere qđ' sequitur. m ¶Sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. Ad quod dicit Rab. Salo. ꝙ sius ciuitatis erat optimus pro ꝓpheta rum: qa erat aptus cōtemplationi: nec terra erat sterilis de se: sed ex malicia aquæ, vnde debebat irrigari: & ideo nō indigebat irrigari nisi aquæ sanatione. n ¶Egressus ad fontem aquarum, misit in illū sal. vt miraculum esset euidentius: quia aparatus salis non meliorat aquas de natura sua: sed magis peiorat. Ex quo patet ꝙ hæc sanatio quæ fuit facta diuina virtute: quæ poterat agere contra cursum naturæ. o ¶Et nō erit in eis vltra mors Quia factæ fuerunt potabiles & sanæ. p ¶Nec ꝙ sterilitas. quia postea nō cauſabunt sterilitatem terræ, sed fertilitatem q ¶Ascendit autem inde helisæus in bethel. Hic cōsequenter ponitur derisio iniusta, cum dicitur: Ascēdit autem inde heliſæus in bethel. Ad visitādum congregationē ꝓpheturū ibidem manentiū ad vitā ꝓparuit. hoc heliseꝰ post trāsitū heliæ re
C cīnuit: qa fidē incarnatiōis eccl'ia post ascēsionē christi reseruāit: ꝙ quā ḡsentis vitæ fluct⁹ trāsire fatagit: sed sicut heliseus nō nisi invocato noie heliæ aq̄s diuisit: ita eccl'ia nisi p̄ iuocatione nois xp̄i y'utes vllas facere nō pōt. deꝰ est em̄ q opaī in nobis & velle & ꝑficere. b ¶Mittite in illud sal. Isi. Sal. i. fapia in vase fictili corpe hūano posita aquas sanat. i. ppos dulcedine dilectionis & bonorū operū p̄ incarnationē foecūdat. c ¶Ascēdit autē inde he. &c. Isi. Heliseus salus dei. Is est q̄ saluator vocaī cui illud dunt iudæi: qa in caluariæ loco ascēsurꝰ erat in cruce: sed xp̄s postēꝙ ascendit i cœlos sicut heliseus ascendit in bethel. i. in domū dei quadragesimo secūdo anno. im misit duos vrsos de siluis gētiū: vespasianum. f. & titum; q eos crudeli strage deie-cerunt. ibiq; sanguis eorum effusus ē vbi dominum suspenderunt.

NICO. DE LYRA

a ¶Et leuauit pallium heliæ qđ' cecidera tei: Reuersusq; stetit super ripā iordanis: & pallio heliæ qđ' cecidera tei, pcussit aq̄s †: & nō sunt diuisæ b Et dixit: Vbi est deus heliæ etiam c nūc? Percussitq; aquas & diuisæ sūt huc atq; illuc: & trāsiit heliseus. Vidētes aūt filii ꝓphetarū q erant in hiericho decontra, dixerūt: Requiescit spūs heliæ sup heliseum. Et venientes in occursum eī⁹ adorauerūt f eum proni in terrā. Dixerūtq; illi: Ecce cū seruis tuis sunt qnquagīta viri fortes qui possunt ire & ḡrere g dñm tuum: ne forte tulerit eū spūs dñi: & ꝓiecerit eū in vnū montium aut in vnā vallium. Qui ait: Nolīte mittere. Coegerūntq; eū donec i acquiesceret, & diceret: Mittite. Et misertūt qnquaginta viros. Qui cū q̄siſſet tribus dieb⁹, nō inuenerunt & reuersi sunt ad eū. At ille habitabat in hiericho, & dixit eis: Nunqd non dixi vobis: nolite mittere? Dixerūt q̄q viri ciuitatis ad heliseū.
¶hiericho.
Ecce habitatio ciuitatis hui⁹ opti-l ¶vel pro.
ma est: sicut tuipse dñe ꝑspicis: sed m aq̄ pessimæ sunt & terra sterilis: Ait ille ait: Afferte mihi vas nouum: & b mittite in illud sal. † Qđ' cū attulisſent: egressus ad fontē aquarū mi-n ¶Verbum caro factum est.
sit in illum sal, & ait: Hæc dicit dominus. Sanaui aquas has: & nō erit o vltra in eis mors, neq; sterilitas. Sa p natæ ergo sunt aquæ vsq; ad diem hanc, iuxta verbum heliseī quod c locutus est. Ascendit autē inde he-q lisæus in bethel. Cumq; ascenderet r per viam, pueri parui egressi sūt de ciuitate: & illudebant ei, dicentes: Ascende calue: ascende calue. Qui cum respexisset, vidit eos: & male dixit eis in nomine domini. Egres-ſ sitq; sunt duo vrsi de saltu: & laceraverūt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autē inde in montem carmeli: & inde reuersus est̄ samariā.

al'† quæ.
Morał'r.
† De ꝑse. di. 3. cap. aquam.

IOram vero filius achab &c. Sequ: a ¶Rex C.III. israel & rex iu. & rex edō &c. Rab. Tres reges ꝺ moab bellantes, rectores sunt fidelium: q ꝑ trinitatis fidem cōtra mundi principē & ꝑncipes i. ꝓpos, hæreticos, schismaticos atq; omnes iniquos armis spūalibus confligunt

Ioꝺ.5.f.

Moab interpretatur de patre. illis conuenit ad quos dominus dixit: Vos ex patre diabolo estis. Hi aduersantur ecclesiæ, minis, persecutionibus, & dolo: sed ꝑ christum qui caput est christianorum effugantur.

☞ Facite alueum

NICO.DE LYRA

EOrā vero. Supra ꝓpo C.III. sita est regis iorā filij achab in ꝑstitutio: hic ponit regni sui ꝓsecutio: & ga scriptura sil' narrat facta regū & ꝓphārū eis contaneoꝝ helisæus aūt fuit huic iorā ꝓtaneus. & iō

Diuisio.

prio describit ꝓsecutio sui regni. Sed'o magnalia helisæi, ibi: & ait iosaphat. Prima in duas: qa primo describit dicti regi minis cōditio sec'o regis moab rebellio ibi: Porro mesa rex moab. Circa primū ꝯmittit tps in quo iccepit regnare, cū dr b ¶Anno decimooctauo io. &c, frater em̄ su' ochozias cœpit regnare ānō xvij. regni iosaphat: vt dictum fuit ō. in li.c. vi. & regnauit duob' ānis, icōplete tn̄. & sic ioram q successit o. hoziæ, cepit regnare in. xvij. anno regni iosaphat: tn̄ filius ei' ia añ cœpit regnare cū eo vt dcm fuit ibidē. c ¶Et fecit ma. &c. qui introduxerat cultū idoli baal: & iste amouit sed in cultu vitulorū ꝙs fecerat hieroboā remanſit. d ¶Porro mesa. Hic ꝓnr describitur regis moab rebellio: quæ facta fuit sub ochozia mortuo achab pre suo sicut hr̄. ō j. c. Sed hic repetit eo ꝙ iorā fr ochoziæ voluit eū iterū sub tributo rediꝝ gere. & hoc vtute armorū. Et iō prio describitur belli apparatus. Sec'o aḡ defectus ibi: Perrexit igitur. Circa primum dicit.

F Porro mesa rex mo. nu. mul. pe. quia terra illa est multū pascualis. e ¶Et sol. &c. ꝑ modum tributi. f ¶Cētū mi. ag. &c. cum vel. ita ꝙ si adducerentur agni vel arietes tonsi non erant receptibiles. g ¶Cūq; mo. fu. ac. præua. ē fœ. &c. qa ochozias erat pusillanimis & languidus pro parte tps ex casu de cœnaculo suo. h ¶Egressus est igit &c. ad congregan dū exercitus ꝑ regē moab. Et paret littera vsq; ibi: k ¶Per deser. ndu. &c. Tum qa rex edom erat cum eo in eodē exercitu Tum quia dñs voluit vt ibi paterent̄ aḡ defectum: & sic necesse haberet recurrere ad helisæum. l ¶Perrexerunt igitur rex israel. Hic ꝓnr ponitur aquæ defect' m ¶Rex edom. Iste non erat ꝓprie loquendo rex: sed quidā præfectus sub rege iuda: vt magis parebit. i. vin. capitulo. n ¶Nec erat aqua. vt necesse haberent recurrere ad helisæum. o ¶Cōgrega tuit. i. congregare permisit. p ¶Et ait iosaphat. Hic incipit scriptura describere magnalia helisæi. Et primo ḡrum ad id qd' fecit ad cōsolationē fideliū. Sec'o ḡctum ad cōuersionē infideliū: ca. v. Circa primū ponit prio miraculū factū ad ꝓsolationē regis iudæ. Sec'o mulieris viduæ in prin. iiij. ca. Tertio sunamitis deuotæ ibi: Facta est ergo dies quædā. Quarto cōgregationis famelicæ, ibi: Erat autem famines. Circa primum helisæus primo reqritur. Sec'o ab eo abundantia aquę simul cum victoria ḡdicit, ibi: Nunc autē Circa primum dicitur: Et ait iosaphat. Qui erat fidelis

IOram vero filiꝰ C.III. a achab regnauit sup israel i samaria, ānō decimooctauo iosaphat regis iude. Regnauitq; duodecim annis: & fecit malū corā dño: sed non sicut ꝑ suus & mr̄. Tulit em̄ statuas baal ḡs fecerat ꝑ ei⁹. Verūtn̄ i peccatis hieroboā filii nabath q peccare fecit israel adhæsit nec recessit ab eis. Por ro mesa rex moab nutriebat pecoꝝ ra multa: & soluebat regi israel cen ſ tum milia agnorum, & centum miꝝ lia arietum cum velleribus suis. Cūq; mortuus fuisset achab, præuaricatus est fœdus quod habebat cum rege israel. Egressus est igitur rex ioram in die illa de samaria, & recē ſuit vniuersum israel missitq; ad iosaphat regem iuda, dicēs: Rex moꝺ ab recessit a me veni mecum contra eum ad prælīū. Qui rñdit: Ascendam, † Qui meus est, tuus est: ppls meus populus tuus: & equi mei, equi tui. Dixitq;: Per quā viam asꝯ cendemus? At ille respōdit: Per deſ sertum idumææ. Perrexerunt igiꝯ l atur rex israel & rex iuda & rex edō: m & circunierūt ꝓviam septē dierum. Nec erat aqua exercitui & iumētis n ḡ sequebanē eos. Dixitq; rex israel Heu, heu, heu, congregauit nos do o minus tres reges: vt traderet in ma nu moab: Et ait iosaphat. Est ne hic ꝑ ꝓpheta domini, vt deprecemur do minum ꝑ eū. Et respōdit vn⁹ de ſer uis regis israel: Est hic helisæus filiꝰ r saphat, qui fundebat aquam super manus heliæ. Et ait iosaphat: Est apud eum sermo domini. Descenꝯ ditq; ad eum rex israel & iosaphat rex iuda & rex edom. Dixit autē he lisæus ad regem israel. Quid mihi & tibi est? Vade ad prophetas ꝑris tui s & matris tuæ. Et ait illi rex israel: Quare congregauit dñs tres reges t hos vt traderet eos i manus moab? u Dixitq; ad eum helisæus: † Viuit dominus exercituum in cuius conſpectu sto q si nō vultum iosaphat x regis iudæ erubescerem non attenꝯ disſem quidē te, nec respexissem. Nūc aūt adducite mihi psaltē. † Cūz aꝯ caneret psaltes: facta ē sup eū ma

CA. III NICO.DE LYRA

erat fidelis & deuot'. q ¶Est ne hic ꝓpheta dñi vt depre. dām ꝑ eū. tanq; ꝑ familiarē sibi & amicū, ad supplēdū nim defectū luit. & ꝓphetiæ dicta ꝓsilijq; bēt fidelib' qualiter spūali doctrina animū reficiant ¶Rab. Fossa in alueo torrentis facit: qui profunda mysteria in scripturis quærit. Quæ absq; pluuia & vēto aqua replētur. qa sæpe absq; humano solatio sapientiā cōferr suis inuestigatoribus potētia dui vt aliqs vos doceat: sed sicut vnctio ei⁹ docet vos de omnibus &c. Vnde: Bibēt homines & iumenta ad est doctrinam accipient ingeniosi & simplices. b ¶Parumq; est hoc &c. Rab. Non enim sufficit seruis dei, abdita mysteria scire: quin etiam debent ea aliis prædicare: & contra dicentes redarguere: quibus promissa est certa de hoste victoria: vt percutiant omnem ciuitatem. c ¶Ciuitatem munitam. Rab: Ciuitas, sæcularis est prudentia in qua phi & hæretici cōfidunt. hęc ꝑ prædicatores subuertitur. d ¶Lignum fructiferum. Rab. Non q̄ facit fructum: sed mortiferū q̄ſ fecuturo examine succi sum, pabulum fiet ignis æterni. Fontes aquarū obturanſ: cū hæresiarchæ suis cō sequacibus ꝑ catholicos dānantur. Agri egregij arbidibus operiunſ: cū venustas locutionis hæreticæ & philosophicæ animam̄ muri fictiles i falsæ rationes, ḡ a funditus ꝑdamentis ædificatoribus ad nihilū redigunt̄. ¶Rab. Ita philosophi verbū crucis fruleticiam existimātes deridentes passionem xpi: & ecclesiæ martyriū demētiā existimant.

NICO.DE LYRA

¶Rab. Salo. q̄ spūs ꝓphetiæ recesserat ab eo: eo ꝙ exasperatus fuerat cōtra regem israel. Sed hoc nō vr rōnabiliter dictū est. Spūs ꝓphetiæ nō semp tangebat ꝓphetarum. Vñ & ca. sequenti dicit helisæus de sunamite: Anima eius & adhuc impugnant ꝑ filios suos: & ipse gnabunt dño cōcedēte. Dicunt autē tres ḡ dicti sancti reges non solū ga sunt in coris coronati: sed quādo adhuc viuētes in terris domauerunt motus sensualitatis. Grego in moralibus: Sacræ scripturæ testimonio sanctiviri reges noiantur, qa cunctis motibus carnis prælati, non consentiendo succumbere: sed superando bene præesse nouerunt. i ¶Per quam viam ascendemus. At ille respondit p viam deserti. Tres enim sancti præcedūt vitā pñi ad pugnandum virilius contra peccatores proceſſerunt, per viam deſertī pœnitentiæ & obseruantiæ regularis. n ¶Nec erat aqua exercitui &c. per istum defectum aḡ significat defectū spūalis substantiæ: ḡ fluens est ad modum aḡ. Exercitus aūt ḡ dictorū regum i. filii eoꝝ aliqñ patiunſ defectum tpalium: ꝓpter qd' necesse habent recurrere ad helisæum qui interpretat, dei mei salus. ꝓpter qd' signat dñm, nr̄m iesum xp̄m: qui ꝑ discipulos suos religiosis ad se deuote recurrentibus sufficienter prouidit de bonis temporalibus: & etiam prouidebit: dum tamen faciant debitum. sicut dicit Matth. vj. d. Primo quærite regnum dei & iusticiam eius: & hæc omnia adiicientur vobis. Et sic poterunt de moabitis spiritualibus triumphare.

T a ¶Facite alueū torrētis hu. Rab. Prophera pplo siti fatigato ꝑ miraculū cōsuluit: & ꝓphetiæ dicta ꝓsilijq; bēt fidelib' qualiter spūali doctrina animū reficiant ¶Rab. Fossa in alueo torrentis facit: qui profunda mysteria in scripturis quærit. Quæ absq; pluuia & vēto aqua replētur. qa sæpe absq; humano solatio sapientiā cōferr suis inuestigatoribus potētia dui vt aliqs vos doceat: sed sicut vnctio ei⁹ docet vos de omnibus &c. Vnde: Bibēt homines & iumenta ad est doctrinam accipient ingeniosi & simplices. b ¶Parumq; est hoc &c. Rab. Non enim sufficit seruis dei, abdita mysteria scire: quin etiam debent ea aliis prædicare: & contra dicentes redarguere: quibus promissa est certa de hoste victoria: vt percutiant omnem ciuitatem. c ¶Ciuitatem munitam. Rab: Ciuitas, sæcularis est prudentia in qua phi & hæretici cōfidunt. hęc ꝑ prædicatores subuertitur. d ¶Lignum fructiferum. Rab. Non q̄ facit fructum: sed mortiferū q̄ſ fecuturo examine succi sum, pabulum fiet ignis æterni. Fontes aquarū obturanſ: cū hæresiarchæ suis cō sequacibus ꝑ catholicos dānantur. Agri egregij arbidibus operiunſ: cū venustas locutionis hæreticæ & philosophicæ animam̄ muri fictiles i falsæ rationes, ḡ a funditus ꝑdamentis ædificatoribus ad nihilū redigunt̄. ¶Rab. Ita philosophi verbū crucis fruleticiam existimātes deridentes passionem xpi: & ecclesiæ martyriū demētiā existimant.

B

NICO.DE LYRA

¶Rab. Salo. q̄ spūs ꝓphetiæ recesserat ab eo: eo ꝙ exasperatus fuerat cōtra regem israel. Sed hoc nō vr rōnabiliter dictū est. Spūs ꝓphetiæ nō semp tangebat ꝓphetarum. Vñ & ca. sequenti dicit helisæus de sunamite: Anima eius & adhuc impugnant ꝑ filios suos: & ipse gnabunt dño cōcedēte. Dicunt autē tres ḡ dicti sancti reges non solū ga sunt in coris coronati: sed quādo adhuc viuētes in terris domauerunt motus sensualitatis. Grego in moralibus: Sacræ scripturæ testimonio sanctiviri reges noiantur, qa cunctis motibus carnis prælati, non consentiendo succumbere: sed superando bene præesse nouerunt. i ¶Per quam viam ascendemus. At ille respondit p viam deserti. Tres enim sancti præcedūt vitā pñi ad pugnandum virilius contra peccatores proceſſerunt, per viam deſertī pœnitentiæ & obseruantiæ regularis. n ¶Nec erat aqua exercitui &c. per istum defectum aḡ significat defectū spūalis substantiæ: ḡ fluens est ad modum aḡ. Exercitus aūt ḡ dictorū regum i. filii eoꝝ aliqñ patiunſ defectum tpalium: ꝓpter qd' necesse habent recurrere ad helisæum qui interpretat, dei mei salus. ꝓpter qd' signat dñm, nr̄m iesum xp̄m: qui ꝑ discipulos suos religiosis ad se deuote recurrentibus sufficienter prouidit de bonis temporalibus: & etiam prouidebit: dum tamen faciant debitum. sicut dicit Matth. vj. d. Primo quærite regnum dei & iusticiam eius: & hæc omnia adiicientur vobis. Et sic poterunt de moabitis spiritualibus triumphare.

nus dñi, & ait: Hæc dicit dominꝰ: a Facite alueum torrentis huius foſ sas & foſſas. Hæc enim dicit dominus: Non videbitis ventū neq; pluuiam: & alueus iste replebitur aqs: & bibetis vos & familiæ vestræ & iumenta vestra. Parumq; est hoc in conſpectu domini: insuper tradet etiam moab in manus vestras: & p c cutietis omnem ciuitatem munitā: & omnem vrbem electam: & vnib uersum lignum fructiferū succideꝯ tis: cunctosq; fontes aquarū obtuꝯ rabitis: & omnem agrum egregiū operietis lapidibus. Factum est igiꝯ tur mane quando, sacrificium offerri solet: & ecce aḡ veniebāt ꝑ viam edō: & repleta est terra aquis. Vniuersi autē moabitæ audiētes q̄ aſ cendissent reges vt pugnarent adꝯ uersum eos: cōuocauerunt oēs qui accincti erant balthæo desuper: & c steterunt in terminis. Primoq; maꝯ ne surgētes: & orto iam sole, ex adꝯ uerso aquarum: viderunt moabitæ d econtra aquas rubras quasi sanguinem. Dixeruntq;: Sanguis gladii est. Pugnauerūt reges cōtra se: & cæſi sunt mutuo. Nunc ꝑge ad ꝑdam moab. Perrexeruntq; in castra isr̄l. Porro consurgens israel percussit moab. At illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant & ꝑcusserunt moab: & ciuitates destruxerunt, & omnem agrū optimum: mittentes singuli lapides, repleueꝯ runt: & vniuersos fontes aquarum obturauerunt: & omnia ligna fructi fera succiderūt ita vt muri tantum e ſictiles remanerent. Et circundata f est ciuitas a fundibulariis: & magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex moab, ꝙ aluisse. s. hoſtes tulit secum septingētos viros educentes gladium, vt irrumperēt g ad regem edom: & non potuerunt. Arripiensq; filiū suū primogenitū h q regnaturus erat ꝑ eo, obtulit holocaustū sup murū: & fēta ē indignaꝯ tio magna in israel. Statiq; recesserunt ab eo: & reuersi sunt i terrā suā

dærorū ad tps ḡrēdo &, ꝑcurādo bonū persarū qbus ḡerat: vt ibi dem plenius expositum est.

¶In. iiij. li. Reg. in. c. iij. vbi dr̄ in postil. Arripiēsq; filiū suū primogenitū. qd' exponit sic &c. Aliter exponit Ra. Sa. ꝛram prædictā, dicēs ꝙ rex moab regsiuit a sapientibus suis qd' esset meritum: ꝓpter qd' deus israel tanta fecerat pro illo populo & faciebat. Et responderunt ꝙ hoc erat propter meritum abrae patris ipsorum: qui filiū suū isaac voluit immolare deo israel. quod audiēs rex moab cœpit filium suum primogenitum: & immolauit eū deo suo. s. soli, quē pro deo colebat. Et facta est indignatio ma. super israel. In hebræo habet̄: ira super israel. s. ipsius oēi offensi contra filios israel: eo ꝙ tunc fuerūt recordatæ iniqtates eorū corā deo ꝑ angelū q erat moabitis: videlicet ꝙ ipsi tāta mala vel peiora fecerant immolādo filios suos & filias suas dæmonibus: vt habetur pē. ciij. ꝑ ꝓpter qd' tunc in vindictā huius mali cecidit pestilentia & mortalitas in exercitu israel: & sic fuerunt cōpulsi recedere ab obsidione propter ꝑtā sua ꝓterita. Simile aūt huius hr̄ Dan x vbi dr̄: ꝙ angelus q ḡerat ppls, restitit āgelo q ḡerat iudæis: & impediuit liberationem captiuitatis iudæorū ad tps ḡrēdo &, ꝓcurādo bonū persarū qbus ḡerat: vt ibi dem plenius expositum est.

¶In. iiij. li. Reg. in. c. iij. vbi dr̄ in postil. Arripiēsq; filiū suū primogenitū. qd' exponit sic &c. Aliter exponit Ra. Sa. ꝛram prædictā, dicēs ꝙ rex moab regsiuit a sapientibus suis qd' esset meritum: ꝓpter qd' deus israel tanta fecerat pro illo populo & faciebat. Et responderunt ꝙ hoc erat propter meritum abrae patris ipsorum: qui filiū suū isaac voluit immolare deo israel. quod audiēs rex moab cœpit filium suum primogenitum: & immolauit eū deo suo. s. soli, quē pro deo colebat. Et facta est indignatio ma. super israel. In hebræo habet̄: ira super israel. s. ipsius oēi offensi contra filios israel: eo ꝙ tunc fuerūt recordatæ iniqtates eorū corā deo ꝑ angelū q erat moabitis: videlicet ꝙ ipsi tāta mala vel peiora fecerant immolādo filios suos & filias suas dæmonibus: vt habetur pē. ciij. ꝑ ꝓpter qd' tunc in vindictā huius mali cecidit pestilentia & mortalitas in exercitu israel: & sic fuerunt cōpulsi recedere ab obsidione propter ꝑtā sua ꝓterita. Simile aūt huius hr̄ Dan x vbi dr̄: ꝙ angelus q ḡerat ppls, restitit āgelo q ḡerat iudæis: & impediuit liberationem captiuitatis iudæorū ad tps ḡrēdo &, ꝓcurādo bonū persarū qbus ḡerat: vt ibi dem plenius expositum est.

ADDITIO. Hæc expositio Rabbi Salomo. nō videt rationabilis. Tum quia nō videtur indignatio dei sup israel rationabiliter causari ex peccato aduersariorū: licet ipsi

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet ipsi israelitæ magis offendissent. Nō em vr rōnabile: vt peccatū alicuius aggraueť ex eo q̄ alius in eodē gñe p̄cī minus peccet. Tū ga hic nō sit aliq̄ mētio de angelo moabitarū: sicut i daniele. Tum qa nec ipse angelus habuisset rationem impugnandi israelitas ex pcto moabitarū. Et ideo melius dicere: q̄ rex moabitarū grens a facerdotibus suis qđ esset meritū israelitarū propter qđ deus eorū tanta fecisset, p eis. Ad qđ ipsi rñderūt q̄ populus isrl colebat deos moloch. & hoc cū tāta deuotione & affectione q̄ etiā filios suos eis offerrēt & in igne immolarent. Iuxta illud pō. allegati. s. Immolauerūt filios suos &c. Et iō rex audiēs hoc immolauit filiū suū. Ex quo rōnabiliter indignatio dei fuit sup ppm isrl: eo p̄tā eorū ꝓhebant exemplum pernitiosum & occasionē vt ēt alīæ gēres grauiter peccarent: q̄ quidē expositio magis cōsonat rōni. Verisimile em est q̄ sacerdotes moabitę magis commendarent populū isrl de cultu deorū q̄. de cultu dei. Primo: qa hoc erat magis cōforme ritui gentiū. Scdo qa in eodē tpe iā ppls israel recesserat a cultu dei. Tertio quia magis referendum erat meritum israelitarū ad hoc p principaliter exercebāt q̄. ad immolationē isaac q̄ rot tpibus retroactis fuit facta & forte nunq̄ venerat ad moabitarū noticiam: qui historias sacras nō habebant.

REPLICA In ca. iiī. q̄rti libri reg. vbi posuit. adducit Rab. Sa. exponētē indignationē dei ꝛ israel ꝓpter factū regis moab q immolauit filiū suū. Burgē. aūt non videtur expositio

GLO. ORDI.

MVlier aūt quæ. C. IIII. Sctā ecclesiā duorum populorum. i. iudaici & gentilis est mr: quæ prius ex peruerso ope consentiēdo calliđi spiritus psuasioni q̄si quēdam pēcī nūmum a creditore acceperat: & duos quos in fide genuit, amittere filios timebat: sed prophetæ verbis. i. sacræ scripturæ præceptis obediens, ex paruo qđ habebat olei vacua vasa infudit: quia dum ab vnius ore doctoris parū quid de amore diuinitatis multorum vacuæ mentes hauriunt exuberante gratia vnguentorum diuini amoris vsq̄ ad summū replentur. & iam nunc multorum corda q̄ pr̄ fuerant vacua vascula, vnguento spiritus plena sunt ex paucitate olei solummodo infusa videbantur. Quod dum alijs atq̄ alijs datur & ab auditoribus fides acęipitur: erepta mulier: id est sancta ecclesia sub creditoris sui iam debito non tenetur. Mulier quæ prophetam hospitio suscæpit originem insinuat populi israelitici: quæ fuit in patriarchis. Vnde sicut ista helisæum prophetam ita & illa dominum prophetarum hospitio suscepit. Nam abraam & sara tres filios suscæpit & pauit.

Geñ. 18. a

ℭ Creuit aūt

NICO. DE LYRA

MVlier aūt quædā. Hic ꝓ̄r ponit miraculū C. IIII. factū per helisæum ad cōsolationē viduæ, cū dicitur.
a ¶ Mulier aūt quædā de vxoribus ꝓphetarum. Ꝛm doctores hebraicos & latinos ista mr fuit vxor abdiæ. q̄ ad pascēdū ꝓphetas tpe psecutionis iezabel vt hr. iiī. lib. xvii. cōtraxit debita. b ¶ Et ecce creditor venit &c. Dicit Ra. Sa. q̄ iste creditor fuit ioram: qui viuēte adhuc pr̄e suo achab accōmodauit abdiæ ad vsurā. Cætera patent vsq̄ ibi.
d ¶ Nisi parū olei quo vngar. i. reficiar aliquātulū ad pulmenti cōdimentū. e ¶ Ingredere & clau. ostiū tuū. Cū em fiunt mi racula ad ꝓfirmationē multitudinis in fide: vel eius cōsolationē fiunt in palam: cū aūt ad cōsolationē singularis personæ, fiūt cōiter magis secrete. Et hoc modo saluator noster filiā archisynagogi fuscitauit a morte: & non permisit ibi aliquē intrare nisi petrū & iohannē: & patrē & matrē puellæ: vt habeť Mar. v. Et hoc modo fecit in hoc loco helisæus. Cætera patēt vsq̄ ibi. f ¶ Venit autem illa & indicauit homini dei. Ad regratiandū sibi, ne in grata videretur: & ad quærendum consilium quid faceret de illo

a MVlier autem quæ- Ca. IIII. a dam de vxoribus prophetarum clamabat ad helisæum, dicēs: Seruus tuus vir me⁹ mortu⁹ ē: & tu nosti quia seruus tuus fuit timēs deum. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit helisæus Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi: Quid habes in domo tua? At illa dixit: Non habeo ancilla tua quicq̄ ī domo mea, nisi parum olei quo vngar. Cui ait: Vade & pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua nō pauca: & ingredere & claude ostiū tuū: cū intrinsec⁹ fueris tu & filii tui: & mitte inde in oīa vasa hæc: & cum plena fuerit tolles. Iuit itaq̄ mulier & clausit ostiū super se & super filios suos. Illi offerebant vasa: & illa ifundebat. Cūq̄ plena fuissent vasa dixit ad filium suū: Affer mihi adhuc vas Et ille respōdit: Nō habeo. Stetitq̄ oleum Venit aūt illa: & idicauit homini dei. Et ille: Vade ing̃t vende oleum: & redde creditori tuo. Tu autē & filii tui viuite de reliq̄. Facta est aūt q̄dā dies & trāsibat helisæus

NICO. DE LYRA

oleo: qa nolebat agere nisi ꝑm dispositionem helisæi. g ¶ Facta est autē. Hic ꝓ̄r ponitur miraculum factum per helisæum ad consolationem sunamitis deuotæ: & primo mirabiliter fœcundatur, secundo mirabilius eius filius suscitatur, ibi. Et egressa. Circa primum dicitur. h ¶ Trāsibat helisæus per sunam ciuitatem. Erat autē ibi mulier magna. i. potens diues & deuota. Dicit Rab. Salom. q̄ hæc mulier fuit soror abisac vxoris dauid: sed ꝑ patet falsum: qa post mortem dauid salomon regnauit. xl. annis roboam. xvii. abia tribus. & ala xli. iosaphat. xvii. ante regnum horam regis israel cui helisæus fuit cotemporaneus: & sic ista mulier fuisset soror

Moraliter. a ¶ Mulier aūt quæ. &c. Dicunt expositores aliq̄ q̄ hæc mulier vidua signat ecclesiam: & eius duo filij signant duos ꝑpos. gentiles & iudæos in xp̄o tm regeneratos. sed q̄r huj⁹ mulieris viro filius nō ꝓmittitur: cū xp̄s possit cōuenienter dici mortuus hi. qa Rom. vi. b. dr: Christus resurgens a mortuis iā nō moritur mors illi vltra non dñabit: Propter quę mihi vr melius dicendum: q̄ hæc mulier vidua signat ecclesiam ꝑticularē bono pastore viduatam. & qa tali tpe solet magis illius ecclię psecutor insurgere: iō subdit: b ¶ Ecce etc. vc. i. tyrannus psecutor. c ¶ Vt t. du. fi. &c. i. filios ecclię vult indebite subijcere seruituti: & dicunt isti duo filij ꝑpter geminā charitatē dei & ꝓximi. quā hr debēt ecclię filij & in tali casu xp̄s ꝓhibet fœum significatus vt. ō. dictū est ecclesiam cōsolatur: oleū grę multiplicādo: p qđ viuit cū filijs suis vita grę: & pace habet ipsa ecclesia cū psecutore. Prouer. xvi. b. Cū placuerint dño. viæ hoīs inimicos q̄q̄ eius cōuertet ad pacē. ¶ Alr p creditorē pōt intelligi diabolus q defuncto bono pastore solet gregē grauē inuadere. Vn discipuli bti martini dicebāt ad eū: Inuadūt em gregē tuū lupi rapaces: & qs nos a morsibus eorū mortuo pastore ꝓhibebit. Quare igit iste creditor post mortē boni pastoris sui filios ecclię fuæ subijcere seruituti ꝑ pm̄ mortale sed xp̄s ꝑ helisæum ingressus ficatus: ꝑcibus ecclię clamātis ad ipsum, dat abundanter gratiæ oleum, quo filij sui liberantur a seruitute diaboli: & ipsa ecclesia filijs in statu gratiæ nutrit. g ¶ Facta est aūt quæ dam dies & trāsibat helisæus ꝑ sunā ciuitatē. Per sunamitem quæ mortui

per sunā ciuitatem. Erat autē ibi mulier magna: q̄ tenuit eum vt comederet panē. b Cumq̄ frequenter inde transiret: diuertebat ad eam vt comederet panem. Quæ dixit ad virum suum: Animaduerto q̄ vir dei sanctus est iste: qui trāsit per nos frequenter: Faciam⁹ ergo ei cœnaculum paruum: & ponamus ei in eo lectulum & mensam & sellam & candelabrum: vt cū venerit ad nos, maneat ibi. Facta est igit dies quædam: & veniens diuertit in cœnaculum, & requieuit ibi. Dixitq̄ ad giezi puerum suum: Voca sunamitem istam Qui cum vocasset eam: & illa stetisset coram eo, dixit ad puerum suum. Loquere ad eam: Ecce sedule in omnib⁹ ministrasti nobis quid vis vt faciam tibi? Nunquid habes negocium: & vis vt loquar regi siue principi militiæ? Quæ respondit: In medio populi mei habito: & ait h Quid ergo vult vt faciam ei, Dixitq̄ giezi: Ne quæras: Filium enim non habet, & vir eius senex est. Præcepit itaq̄ vt vocaret eam. Quæ cum vocata fuisset & stetisset ad ostium, dixit ad eam: † In tempore

a ¶ similia dominus ad abraam: tempore isto habebit sara filium.

pōre isto, & in hac eadem hora si vita comes fuerit, habebis in vtero filium. At illa respondit: Noli quæso domine mi vir dei, noli mentiri ancillæ tuæ. Et concepit mulier & peperit filium in tempore & in a hora eadem qua dixerat helisæus. Creuit autem puer. Et cum esset quædā dies & egressus isset ad patrem suum ad messores, ait patri suo: Caput meum doleo: caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle, & duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset & adduxisset eum ad matrē suam: posuit eum illa super genua sua vsq̄ ad meridiem & mortuus est. Ascendit autem & collocauit eum super lectulum hominis dei: & clausit ostium & egressa vocauit virum suum, & ait: Mitte mecū obsecro vnum de pueris & asinam: vt excurrā vsq̄ ad hoīem dei: & reuertar. Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt calendæ neq̄ sabbatum. Quæ rñdit: Vadā. Strauitq̄ asinā & præcepit puero: Mina & propera: ne mihi morā facias in eundo: & hoc age qđ præcipio tibi. Profecta ē igit & venit ad virū dei in mōtē carmeli. Cūq̄ vidisset eam vir dei de cōtra: ait ad giezi puerum suum: Ecce sunamitis illa, Vade ergo in occursum ei⁹ & dic ei. Recte ne agit circa te & circa virum tuum, & circa filiū tuū. Quæ rñdit. Recte. Cūq̄ venisset ad virum dei in monte, apprehēdit pedes eius. Et accessit giezi vt amoueret eā. Et ait homo dei: Dimitte illam: aīa ei⁹ in amaritudine ē: & dñs cælauit a me & non indicauit mihi. Quæ dixit illi: Nūquid petiui filium a domīo meo? Nunquid non dixi tibi, ne illudas me? Et ille ait ad giezi: Accinge lūbos tuos: & tolle baculum meum in manu tua: & vade. Si occurrerit tibi homo nō salutes eum: & si salutauerit te quispiam: nō rñdeas illi: & pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait: Viuit dominus & vi

tuus iuenirek: & sepelirek añ aduētū helisæi. q ¶ Et egressa. Hic ꝓ̄r filius sunamitis suscitat ad preces ipsius. r ¶ Quā ob cām va. ad eū: Ignorabat em mortē pueri. s ¶ Hodie non sunt ca. Hoc dixit: qa in illis dieb⁹ festiuis hoies frequētius ibāt ad ꝓphetas ad audiendū verbū dei. Cætera patēt vsq̄ ibi: t ¶ Quæ re. Recte. In hoc ꝓ vr mētis fuisse, nō oportet eam excusari. Vel pōt dici q̄ sic locuta est in spe resurrectionis filij sui ꝑ helisæū q̄ fuit materia maioris gaudij q̄ cōceptio vel parturitio. v ¶ Et accessit gie. vt amoueret eā. Helisæus em nō erat assuetus permittere q̄ mulier tangeret ipsum x ¶ Dimitte sl. vt non solū ꝑ pces helisæi, sed etiam ꝑ lachrimas mr̄is impetraretur resurrectio filij. y ¶ Et dñs cælauit a me, qa spūūsctūs nō semꝑ tangit corda ꝓphetarū nec; de oibus. z ¶ Nunquid petiui filiū a dño meo. q. d. sicut ꝑ prio motu mihi filiū ipetrasti: ita debes eius resurrectionem ipetrare: vt verbum tuū sit stabile. a ¶ Accinge lūbos tuos. i. disp̄one te ad currēdum velociter & expedite. b ¶ Si oc. tibi hō: non salutes, cū. i nō cōmiscas cum eo verba re ab itinere impedītia. Et ꝑ talē modū loquit saluator discipulus ad ꝓdicandum missus Lu. x a. Neminem p viam salutaueritis. Giezi autem præcesserat &c. Sequitur.

✠ Et nō erat

✠ cata interꝑtat, ꝑsona religiosa significatur: q̄ mortua mūdo dicit. Hæc aūt res cipit i hospitio suæ mētis xp̄m ꝑ helisæū significatū sed vt maneat ibi iugiter debet ei facere cœnaculū. i. solariū: p qđ significat supernorū meditatio. Phil. iii. d Nr̄a aūt conuersatio in cœlis est. Et lectū in quo dormiat: ꝑ quē intelligit pacifica cōuersatio. Pō. iiī. b. In pace in idipsum dormiam & requiescam. e ¶ Et sellā. Per quam intelligitur stabilitas mentis in bono. Et mensam. Per quā intelligit scripturæ sacræ lectio. Et cādelabrū. p qđ intelligit exemplaris conuersatio. Matt. v. b. Sic luceat lux vr̄a corā hoībus vt videāt opera vr̄a bona &c. In tali v̄o loco manet xp̄s ꝑ dilectionem. Ioh. xiiī. c. Si quis diligit me, ser. meum seruabit: & ꝑ meus di. eum: & ad eū ve. &c. Huic aūt personæ daf a deo filius. i. bonus discipulus: qui tñ aliquando diabolo instigante ꝑ pm̄ mortē. sed per preces boni magistri qui per matrē hic significatur eo q̄ aluit discipulum sicut mater: & ꝑ cōpassionē christi per helisæū significati, ad vitam gratiæ reuocat.

✠ Erat autē

E ☞ a ¶Filij pro.i. ꝺicatorū q ambulāt in lege dni:& scrutant testimonia eius in psentia saluatoris semp viuunt. b ¶Cōci.in ol. Qui lras legis intentus vel phās studiosus amari tudinem de lege vel mortiferum de phis sumēs intermiscet vitati euāgelicæ: & in olla cordis coquēs tale pulmētū hoc est documētū ꝑat auditoribus suis. Dicit em apls: Lra occ.spi. autē viuificat Et, Prudētia carnis mors est: prudentia autē spūs vita. hoc sentientes fideles, mortē in olla clamant. Sed farina in olla mittit, cum scia spūalis in tale condimētū itromittit: vt exclusa amaritudine pastus fiat salubris. c ¶ Vir aūt q. vc. de ba. Ra. Vir iste cœtus est patrū q de baal salisa est quia ternariū in confessione trinitatis seruat. Baal salisa em, tertium hns interpretatur. Hic vir vir dei panes primitiar: offert cū redēptori gra eius inspiratus offert libros de origine creaturarū cōpositos. Offert frumētū nouū in pera: cum nouum testm i euāgelij & aplorū scriptis prosert. Iubet helisæus nr ministris i ꝑdicatoribus vt hæc fidelib⁹ dispēsent: & de thesauro suo ꝑferāt noua & vetera qd mysteriū in euāgelio legimus in fractione quinqꝫ & vij. panum: vbi satietis turbis collegerunt. xij. cophinos siue. vij. sportas fragmētorū: quia null⁹ sacra scripturæ po ꝺa capit ꝺn si bi satiato superit iuxta ꝟbū dni. C.V.

2.co.3.b Ro.8.a.

mat.13.g Ioh.6.b. mat.15.b

F

NAamā. Gentiles significat virtute bellorum pricipatū gerētes ac rerum decore fruentes. Vnde naamā decus siue cōmotio eorum interpretatur: vir fortis & diues: sed leprosus: quia cū⁹ p potētiam regni ac rerū abūdātiam dñari videref: ītn per rorem idolatriæ lepra fedus apparuit.

NI.DE LY. ☞ Porro

a ¶Et non erat vox. &c. Dicit Ra Sa. qꝺ hoc fuit propter demeritum giezi q nō seruauit ꝓceptū helisæi: sed occurrētib⁹ sibi hoibus iactāter dicebat se missum ad suscitandū mortuū. Expositores aūt nr̄i dicunt qꝺ hoc fuit ad designādum qꝺ lex vetus q̄ p baculū designat, nō cōferebat gram viuificātē: sed hoc facit verbum icarnatū qꝺ significabat ꝑ extensionē helisæi sup puerū. vñ ꝺr Iohā. j. b. Lex p moysen data est: gra & veritas per iesum xp̄m. b ¶Posuitq; os suum &c. hoc fecit ad oñēdum magnū desideriū ad pueri suscitationem vel ꝑpter cām mysticā iā dictā: vel potⁿ ꝑpter vtrūq;. a ¶Voca. su. hanc. Nō vocat eam ꝓprio noīe: ad oñēdū qꝺ habebat cū ea tātā familiaritatē qꝺ petiuisset eius propriū nomen. d ¶Erat aūt ẽ fa. in ter. Hic oñr ponit miracula ad cōsolationē cōgregationis fameliceæ. Et primo ponitur duplex miraculū. Secḋm ponit ibi. Vir qꝺ. Primum miraculum est de pulmēti dulcoratiōe cui⁹ ꝺpatio ponit cū ꝺr. e ¶Coque pul. fi. p. i. discipulorū eorū qv uehāt religiose vt dictum est. ā. ñ. c. f ¶Collegit ex ea co. q̄ sunt valde amaræ: & sunt quasi cucurbitæ siluestres: & folia eius herbæ hāt quādā siliquā in qua est semen simile grano cucumeris: & ꝺ ipsis fit quidam pulmentus: quod comedentes homines moriuntur. g ¶Nesciebat cnſm qd esset. i. qꝺ cēt talis amaritudinis.

Asserte

uit aīa tua non dimittam te. † Surrexit ergo & secutus est eam. Giezi aūt ꝓcesserat ante eos & posuerat baculum sup faciem pueri: & non erat vox neq; sensus. a Reuersusq; est in occursum eius & nunciauit ei, dicens: Non surrexit puer. Ingressus est ergo helisæus domum: & ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusq; clausit ostium super se & super puerum: & orauit ad dominum. † Et ascendit & incubuit super puerum: posuitq; os suum super os eius & oculos suos super oculos eius & manus suas sup manus eius & incurnauit se sup cū: & calefacta est caro pueri. At ille reuersus de ambulauit in domo semel huc atq; illuc & ascendit & incubuit super eum: & oscitauit puer septies: aperuitq; oculos. Et ille vocauit giezi, & dixit ei: Voca sunamitem hanc. Quæ vocata ingressa est ad eum. qui ait: Tolle filium tuū. † Veniit illa & corruit ad pedes eius & adorauit super terram. Tulitq; filium suum & egressa est. Et helisæus reuersus est in

a ¶non vtiq; panis: sed audiēdi verbum dei.

a galgala. Erat autem famēs in terra: & filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitq; vni de pueris suis: Pone ollam grandem: & coque pulmētū filiis ꝑphārum. Et egressus est vnus in agrū vt colligeret herbas agrestes: inuenitq; quasi vitem siluestrem: & collegit ex ea colo

a ¶.i. cucurbitas agrestes minores illis q̄ in hortis nascuntur: & sunt amarissimę.

quīti das agri: & impleuit pallium suū, b & reuersus concidit in ollam pulmenti Nesciebat em qd esset. Infuderūt ergo g sociis vt comederēt. Cumq; gustassent de coctione, exclamauerunt dicentes: Mors in olla, vir dei. Et non potuerunt h comedere. At ille: Afferte inquit farinam. Cumq; tulissent, misit in ollam, & ait: Infunde turbæ vt comedant. Et non fuit amplius quicq̄ amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de baal salisa deferens viro dei panes primitiarum i vigiti panes hordeaceos: & frumētum m nouum in pera sua, At ille dixit: Da populo vt comedat. Responditq; ei minister eius: Quātum est hoc vt apponam p coram cētum viris? Rursum ille ait: Da populo vt comedat. Hæc em dicit dominus: Comedent & supererit. Posuit itaq; coram eis: Qui comederūt & sup

fuit iuxta verbum dni.

NAamā princeps milid Ca. V. r tiæ regis syriæ erat vir magn⁹ apud dñm suum, & honorat⁹,

i ¶Afferte in. sa. non qꝺ hīret ex se vitutē dulcorādi sed hoc fa. tū est mons helisæi. k ¶Vir autem &c. Hic ponit secḋm miraculū de multiplicatione panū, cū dr. Vir aūt q. vc. de ba. sa. Dicunt ꝺctiones in heb. & baal vt hic accipit est nomē appellatiuū: & significat planicie seu regionem. salisa vō est nomen ꝓprium ciuitatis in illa regione.

l ¶De. vi. d. p. pri. Nō accipiuntur panes primitiarij, quales offerebantur in templo dñi: sed dicunt primitiarij, qa erāt de primis frugib⁹ illi⁹ anni hordei terra illa: iō subdit: m ¶Vigit. p. in quo oñdit numerus panū & mactra dū. sic p dei gram & bonā affluēa frumēti vita religiosa q̄ prius dura videbatur nō solū portabilis, sed ēt suauis efficitur. Per hoc aūt ecōtrario alij debent ēt sundi, fuerūt in seculo satis dure nutriti: & in religione nō sufficit ei⁹ vi. ⁊ mactra fuerūt in sclo dulciter educati. k ¶Vir aūt q. vc. de ba. sa. Per ista q̄ sequunt ꝺdicatio & ꝺctrina: qbus ꝓficiebant ꝓfectores ꝓphārum. Sed

Scḋo scriptura historiam, ꝑsequit ibi. Aamā p. m. Hic oñr ponit miracula helisæi coram infidelibus & primo ponit triplex miraculū ꝓpter quod conuertit naamā ad fidē. Tertio ponit ibi. Et ait ad eum. Et primo ponit miraculum de sanatione naamā a lepra. Secḋo

E ℣ a ¶Tol.o.du.bur.de ter. Partē ſtē terræ ſecū tulit naaman vt ponere et in tēplo idolorū: & ſup eā cōſiſtēs dñm cuius erat terra adoraret: ne offenderet, dñm ſuū ſi pariter nō adoraret. b ¶Giezi. Ra. Præruptū vides interpſtaſ, ſiue vallisviſio. Is eſt iſrl: q aliqn puer dei. v. n: Puer iſrl. & dilexi eū ſed poſtcp ſpreto euāgelio ſe in

oiect. 31.a. toueam auariciæ ſe ꝓcipauit: quam

ſilñ dei p baptiſmum renati ſpreuerunt: iuſto iudicio leprā erroris quā credentes depoſuerant ipſe ſibi conciuit. Sic oēs q poſt baptiſmū & emēdationē vitā ad priſtina reuertuntur ſordibus: quibus ſe exutos ſperabāt iterū inuoluunt. hic eſt canis reuerſus ad vomitum.

pro.26.b

NICO.DE LYRA

℣ a ¶Vere ſcio q non ſit alius deus. Et ſic fidē vni⁹ veri dei quā cōceperat corde, cōfeſſus eſt ore. ſm dictū apli Ro.x.b. Corde creditur ad iuſticiam: ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē. b ¶Obſecro ſtaq; vt acci. bene. i. munera gratanter & deuote oblata. c ¶Viuit dñs añ quē ſto qa non ac. vt oñderet ſe nō grere ſua: ſed aię ſuæ & corporis ſalutē. d ¶Vt tol. onus duorū bur. A ialia ſūtigenita ex equo & aſina: ſicut mulus ecōtrario. f. ex equa & aſino. e ¶De terra. f. iſrael: quā reputabat ſtām, ꝓpt cultū dei ibi exiſtentē. inēdebat em ex ea facere altare in domo ſua. ſm qd' dr Exod.xx. Altare de terra facietis mihi: & ibi ſmolate deo cceli. lō ſubdit: Non em fa. ſer. tu⁹ vl. holocauſtū &c. Sequit: Hoc aūt ſo. eſt de quo de. dñm p ſer. tuo. Et ſubditur: f ¶Si adorauero ſm templo remmon. nō idolū, ſed deum verum g ¶Vt ignoſcat mihi dñs. quia non poſſum iſtud bono mō euitare. h ¶Qui dī. ei: Va. in pa. acgeſcendo petitioni ſuæ: ſed qa nō ſolū adorare idolū, ſed & ſimulare hāc adorationē ē ꝑtm: iō dicit hic aliq: ꝙ qa naamā erat neophyt⁹: iō in hoc ſibi diſpēſauit heliſę⁹: & ſil' ꝙ poſſet edificare altare ad offerendū ſacrificia extra tēplū & etiā extra totā terram iſrael. Sed iſtud nō vī cōuenierēt dicū. Primo ꝙ naamā fuerit neophytus: qa, ꝓprie loquendo neophytus dr de nouo cōuerſus ad aliquā legē: ſicut circūciſus de nouo apud iudæos: & baptizatus apud xp̄ianos. Naamā ⁊ nō fuit nouerſus ad iudaiſmū: qa nō fuit circūciſus: nec p̄ p̄ñs ad legem moſaicā obligatus: ſed credidit deū q colebaꝫ a filiis iſrl eſſe verum deū & ab oīb⁹ colēdum: qđ & multi gentiles fecerūt: & ſine legis moſaice obſeruantia ſaluati fuerunt: quia ad ipſam nō tenebāt. ſicut al's diſſuſ⁹ dictū eſt. Sccō qa ea ḡ ſunt p ſe mala nō ſūt diſpēſabilia: qa nō p̄t bn & abſq; pāō fieri de qbus eſt ſimulatio idolatriæ. & iō non videt bn dictū ꝙ heliſæus in hoc ipſi naamā diſpenſauerit: ſed ſolū ei declarauit illud eſſe ſibi licitū. qđ' timebat eē illicitū: ſicut ſolēt facere ꝑſcię timoroſæ. habebat em iſte naamā officiū ſuſtētā di regē: qa ſicut reginę mō p mi lites ſuſtentantur: ita ſimiliter tunc

a ¶hæc eſt catholica profeſſio: qm̄ omnes diſgen de &c.

nit & ſtetit coram eo, & ait: Vere ſcio q nō a ſit deus alius in vniuerſa terra, niſi tm̄ in iſrael. Obſecro itaq; vt accipias benedictionem a ſeruo tuo. At ille reſpōdit: Viuit dominus ante quem ſto: quia non accipiam. Cumq; vim faceret penitus non acquieuit Dixitq; naamam: Vt vis. Sed obſecro concede mihi ſeruo tuo, vt tollam onus duorum burdonum de terra: Non enim faciet ſeruus tuus vltra holocauſtū aut victimam diis alienis, niſi domino. Hoc autem ſolū eſt de quo depreceris dominum pro ſeruo tuo: quando ingreditur dominus meus tēplum remmon vt adoret: & in illo innitēte ſuper manum meam: ſi adorauero in tēplo remmon: adorante eo in eodem loco: vt ignoſcat mihi dominus ſeruo pro hac re q Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo tempore. Dixitq; giezi puer viri dei: Pepercit dominus meus naaman ſyro iſti: vt non acciperet ab eo que attulit. Viuit dñs: quia curram poſt eum: & accipiam ab eo aliquid. Et ſecutus eſt giezi poſt tergum naamam: Quem cum vidiſſet ille currentem ad ſe: deſiliit de curru in occurſum k eius & ait: Recte ne ſunt omnia? Et ille ait: Recte: Domin⁹ meus miſit me ad te, dicēs l Modo venerunt ad me duo adoleſcentes de monte ephraim ex filiis prophetarum: da eis talentum argenti: & veſtes mutatorias duplices. Dixitq; naamam: Melius eſt vt accipias duo talenta. Et coegit eum. Ligauitq; duo talenta argenti in duobus ſaccis: & duplicia veſtimenta: & impoſuit duobus pueris ſuis qui & portauerant coram eo. Cumq; veniſſet iam veſperi o tulit de manu eorum & repoſuit in domo. Dimiſitq; viros & abierunt. Ipſe autem ingreſſus ſtetit coram domino ſuo. Et dixit ei heliſæus: Vnde venis giezi? Qui reſpondit: Nō iuit ſeruus tuus quoq;. At ille ait: q Nōne cor meum in præſenti erat qñ reuerſus eſt hō de curru ſuo i occurſum tuī. Nūc igitur accepiſti argentū & accepiſti veſtes: vt emas oliueta & vineas & oues & boues & ſeruos & ancillas: † ſed & lepra naamā r adhærebit tibi & ſemini tuo vſq; in ſēpiternum. Et egreſſus ē ab eo leproſus q̄ſi nix. s t

uatur in iordane: id eſt lachrymis penitentiæ quæ bene lignificant p iordanem: eo ꝙ interpretaf riuus iudicī. Lachrymæ dicīæ fluūt ex diuini iudicij conſideratiōe. & cū ſic lauaf. ad mundiciā reſtauratur. i ¶Dixitq; gie. puer vī. dei, per ipſum

ꝓgiezi qui

caudam

A Moralit. ꝓgiezi q currens poſt naamā accæpit ab eo munera: ſignificatur cupidus in eccleſia: q, ꝑ collatiōe ſpūalium ḡritvel repetit tpalia & ſicut lepra naamā adhęſit giezi & ſemini ei⁹: ſic vitiū ſimonię adhæret iſti & ſuis ſequacibus.

¶In ca.v. vbi dr in poſtil. Sed iſtud nō videf cōueniēter dictū primo quia naamā fuit neophytus &c.

ADDITIO I.

Licet naamā nō fuiſſet ꝓuerſus ad iudaiſmū, neq; circūciſus: fuit tñ neophyt⁹: qa de nouo cōuerſus ad legē naturæ: quā hactenus nō ſeruabat: ſm quā eſt illicitū adorare idolū: & cē ſimulare talē adorationē. ꝓut ipſemet poſtil. aſſerit in hoc loco, dicēs: ꝙ ſimulatio idolatriæ eſt ſe mala. ſed oia ḡ ſunt p ſe mala, illicita ſunt de iure naturæ: cuius principale principiū ē, ꝙ bonū eſt, ꝓſequendū & malū ē vitādū, vt cōiter tenef. Sed aduertēdū ē: ꝙ licet idolatria & ei⁹ ſimulatio ſint illicita de iure nature: tñ illud qđ' habet ſpēm illi⁹ ſil'atiōis ſeu adoratiōis: ſi nō ſit ibi adoratio nec eius ſimulatio, nō vī illicitū de iure naturæ. vtpote in pñti caſu: Si naamā intrās phanū idolorū exercēdo officiū ſuū in ſuſtētādo dñm ſuū nō adoraret idolū: nec ꝙt ſimularet ſe adorare: neq; talē adorationē ſeu ſimulationē in tenderet: adhuc tñ ē ibi ſpēs mali: qa his q talia nō bñ diſcernunt apparere poſſet ipſm ītrare cā adorādi, ſicut & dñs ſuus intrabat. Quod licet de iure naturæ nō ſit, phibitū: phibef tñ de iure diuino: teſte apło. ī ad Theſſ. v. d. Ab oī ſpecie mala abſtinete vos.

ADDITIO II.

Verbū qđ' ḥ poniſ i hebræo. freq̄ntat iterſtaf. icipe: vt Deu. ī. a. vbi dīc: Incępit moyſes explanare legē & in alīs qñq; interpretatur. iurare. vt Exod. ꝛ d. Iurauit moyſes habitare

GLO.ORDI.

Ixerunt aūt &c. Ca. VI. a ¶Accī. aūt &c. fuc. Rab. Cū ipſos iudæos p corp⁹ ope ata pñtia xp̄i tāq; infructuoſas arbores cæderet: vñ: Ecce ſecuris ad radicē arboris poſita eſt ab eis

mat. 3.c. 8.

NICO.DE LYRA

Ixerūt aūt filii ꝓphetarū ad heliſæū: Ecce loc⁹ ī quo habitam⁹ cora te, ą gustus ē nobis: eamus vſq; ad iordanem: & tollāt ſin c guli de ſilua materias ſingulas vt ędificemus nobis ibi ꝑ domum ad habitandum: Qui dixit: Ite. Et ait vn⁹ ex illis: Veni ergo & tu cū ſuis tuis. Rñdit: Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumq; veniſſent ad iorda a nem, cædebāt ligna. † Accidit āt vt a ℣ xp̄s infructuoſos argueret. b ¶pravos increparet. c ¶deſcendit

cū vnūs materiam ſuccidiſſet, cāde a ¶ſpūs. b ¶corporis. c ¶in, pfundo. ¶perditur intelligentia cordis diſſolutione negligentię.

ret ferrū ſecūris in āquā. Exclamauit ille, & ait: Heu heu heu domine mi: & hoc ipſum mutuo accæperā. Dixit aūt hō dei: Vbi cecidit? At ille oſtrauit ei locū. Præcidit ergo f a ¶redit ad carnē ſpūs.

lignum & miſit illuc. Natāuitq; ferrum. Et ait: Tolle. Qui extendit a ¶ptās terrena ſupbę ſentiens filios lucis perſequif.

manum: & tulit illud. Rex āt ſyriæ h pugnabat cōtra iſrl. Cōſiliūq; iniit

ſes habitare cū iethro. Sed ſm hebraicā ꝓitatē vbū iſtud vniuocū eſt: nihil aliud ſignās vbicūq; ponif niſi actū volendi. Itaq; cū dr: Incæpit moyſes explanare: nō dicit niſi, voluit moyſes explanare. Sil'r vbi dicit: Iurauit habitare nil aliud dicit niſi, voluit habitare. vñ in hoc loco dicendat naamā giezi: ꝙ vellet accipere duo talenta: nec fit aliqua mentio de iuramento.

REPLICA

In ca. v. vbi poſtil. dicit: Naamā ſyrū nō cōuerſum fuiſſe ad iudaiſmū: ꝑ ꝓſs nō neophytum ſicut q̄dam dixerūt. Burg. obꝺicit, dicens: q; uis naamā non fuerit conuerſus ad iudaiſmū: tñ fuit conuerſus ad legē naturæ quā hactenus nō ſeruabat: ideo debuit dici neophyt⁹. Sed aſſumptū videtur falſum. qa ſm apſm ad Rom. ȝ. & gētes ea ḡ legis ſunt naturaliter faciūt. ḡ nō min⁹ naamā q; alius. Nec ſeq̄f: Ignoravit vnū verū deū & ei⁹ cultū quę nūc, pſeſſus eſt: igit nūc prio conuerſus eſt ad legē naturæ: nā ipſe ſicut & cęteræ gētes facit opa legis naturę: iuxta principia illius legis naturalī impreſſa: q; uis nō pfecte intellexit & fecit. Vñ ſicut iudæi legis trāſgreſſores: & chriſtiani mali per pñamvel p ꝓdicationē cōuerſi, nō dicunf neophyti: ſic nec naamā & alī ſub lege naturæ impfecte viuētes. habuit enim naamā ex habitu illiuslegis, ꝙ ſpēs mali ſit ab oibus naturaliter vitanda: ſi tñ cōmode vitari nō poſſet eſſe culpā venia dignam. Intelligēs denicę ex miraculoſa cura circa eū in noie dei iſrael facta ſolū illū verū deū eſſe, & nō ſolū adorādū: hāc ꝑfeſſionem eli cuit, ꝙ de cætero idola colere nollet: ſed deū iſrl' oī loco: ēt i tem plo remmō qñ iuxta ſuū offm qđ' in Ira exprimif itrare cū rege oporteret ḡ ingreſſus qa ſpēm mali ſtenere poſſet, venit expīādus: ſupplicauit igit heliſæo vt ꝑ hmōi expiatione deū depcari vellet. Et annuit heliſæus, dicēs: vade in pace. Fruſtra igitur dicit Burg. ꝙ heliſæus hoc declarauerit, ꝙ exercitium ſui officij ſpēm mali haberet quia naamā hoc ex lumine naturali vidit: & qa ab heliſæo petiuit ſolū orationē ꝑ ſe ad deū, nō diſpēſationē: ſicut q dam dicūt. nec declarationē ſicut Burg. dicit.

NICO.DE LYRA

Moralī. Moraliter. a ¶Dixerunt aūt filij ꝓ. &c. Sequif: d ¶Cumq; veniſſent ad ior. &c. ꝑ ſecurim ȝ ligna cædunf hoim peccantium increpatio deſignaf: eo ꝙ hō arbor conuerſa noiaf. Vñ dr. ȝ. de aia: ꝙ radices arboris ſunt ori ſiles: qa per illas arbor accipit alimentū. os aūt ē i ſupiori pte hois: radices ⅄ o in inferiori parte arboris. Igif ꝑ cæſionē arborū bñ ſignificaf increpatio peccantiū, ꝓpt qđ' iohannes baptiſta increpās peccatores, dicebat Mat. iȝ. c. lā ſecuris ad radicē arboris poſita eſt. Sed cū aliqs ſcaute peccāt arguit ferrum ſecuris de manubrio fugit: & ſic in aquā mergit. Nā illud qđ' ꝓficere potest ſi caute fieret ad culpā imputaf. Sed qñ tales ex indiſcreto zelo peccantes in mō corrigendi ſtatū ſuū defectū cognoſcunt ad pniam recurrētes, dicūt: e ¶Heu heu heu dñe mi. & hoc ip. mu. ac. Recognoſcūt ei, ꝙ grā a dño ſibi mutuata indebite vſi ſunt: ſed ꝑ lignū ab heliſæo miſſum in aquā ferrū natat: qa xp̄s ꝑ lignū ſuæ paſſionis ad mentē deuote reductū bonū amiſſum reſtaurat. h ¶Rex aūt ſyriæ pugnabat contra iſrael &c. Syria interꝑtaf ſublimis: & iō ꝓ regē ſyriæ intelligif diabolus

† De cōſ. diſt. 2. c. revera.

† loci⁹. al'

¶Secunda pars. z ⅄qui eſt rex

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quicū vc,Ra Qui in neqtiæ armis cōsidens,xp̄i famulis
insidias ꝓparat no'te p̄diæ excæcatus,bellum ꝓ ecclesiam gerit.
b ¶Heu heu heu dn̄e mi.Ra.His notat illos q pusillanimitate
cordis pœnas verentur corporales. c ¶Noli timere. Nolite ti
mere eos qui occidunt corpus:& post hoc non habent quid fa
ciant vobis. d ¶Plures em̄ no.Rab. Possum rogare patrem
meum:& exhibebit mihi plusꝙ duodecim legiones angelorum
e ¶Dn̄e ape,ocu,Rab. Valde
necesse est vt helisæus noster ape
riat oculos cordis ad cōsiderādū
qa oēs q cōsidunt illū nō p̄ūdic̄
f ¶Percute obsc. Rab. Bonum
est oculum scandalizantem erui:
vt intuit⁹ supiæ & maliciæ ob
turef:& oculꝰ sanæ fidei ac sim
plicitatis aperiat. g ¶Duxit ḡ
eos in sa.Ra. Postq̄ helisæus hos
stes in samariā adduxit, non eos
occidi permisit:sed refectionem
illis ꝓparans dimisit eos i pace.&
saulū diu ꝙ stimulū calcitrantem
primū dn̄s excæcauit: deinde scia
ſpūali ditauit. Nobisq̄ præcepit
ta: Diligite inimicos vros:& bn̄
facite his q oderūt vos. h ¶Cō
gregauit be.&c.Rab. Benedab
& exercitus, est diabolus & imq
ſpagani, iudæi & hæretici quos
cōtra ecclesiam bellū gerere exci
tat:ꝓ tales affligit ppls dei qui ē
positus i samaria i. legis custodia
fitq; fames,cī nō p̄mittit⁹ do'to
ribus verbū dei ḡdicare. Sed heli
sæo reuelāte i. redēptore p euan
geliū indicāte:salus ḡa p̄tōrib⁹
loge ē,timētibus deū ,ppe ec̄ scif
Dicit em̄ dn̄s: Cras modius &c.
Modius sil'e ꝓfecta est mēſura di
uinæ ſapiæ ḡ est in no.testa. Duo
modij hordei sunt scia legis & ꝓ
phetarū:q cōpant⁹ statheræ vno
hoc ē fide catholica i porta sama
riæ i. in ḡdicatiōe aplica:ꝓ qua i
trah⁹ in ecclesiam. Cessante em̄ tur
bine p̄secutionis ḡ fit hodie: da
bit dn̄s cras.i. tpe futuro trāgli
tatē. vt ḡdicatio p̄fect⁹ ꝙpleatur.

NICO.DE LYRA

✠rum p̄cussio digna,ibi:Porro helisæus. tertio liberatio beni
gna,ibi:Dixitq; rex. Circa primū
ponit⁹ insidiatio syrorū ꝑ regem
isr̄l. Et patet lr̄a vsq; ibi: a ¶Mi
sit ītaq; rex isr̄l ad locū &c,ho
mines armatos in magna copia.
b ¶Et præoccu.cū illas insi
dias capiēdo. c ¶Nō semel neq;
bis,solū supple,sed multotiens.
Sed'o ponit⁹ insidiatio cōtra heli
sæū ibi: d ¶Dixitq; eis:ite &
vi.vbi sit &c. Et patet lr̄a vsq;
ibi: e ¶Heu heu heu dn̄e mi.co
gnouit em̄ per insignia armorū
ꝙ erant syri hebræorū aduersarij
f ¶Plures em̄ no.sunt. sciebat
em̄ ꝓ spm̄sctm̄ ꝓtectionē angeli
cā in sui auxiliū aduenisse: cuius
ptās q̄si incorpabilr maior est ḡ
hūana. g ¶Dn̄e ape.ocu. hu
ius.i.da ei virtutem videndi ea ḡ
non possunt naturaliter videri.
h ¶Eccemons pl. equorū &c.
Facta est illa repsentatio visioni
imaginariæ: vel ēt exteriori vi
sui ꝓ formatiōes taliū speciērū i
aere:qa vtroq; mō potuit fieri a
deo ad designandū ꝓtectionem.

Porro

cum seruis suis, dicēs: In loco illo & illo
a ¶domini nostri doctrina insidię inimicorū
præcauentur.
ponamus insidias. Misit ītaq; vir dei ad
regem israel,dicēs: Caue ne transeas in lo
cum illū: qa ibi syri ī insidiis sunt. Misit a
itaq; rex israel ad locū quē dixerat ei vir
dei: & præoccupauit eū: & obseruauit le b
ibi: nō semel, neq; bis. Conturbatūq; est c
cor regis syriæ ꝓ hac re. Et cōuocatis ser
uis suis, ait: Quare nō indicatis mihi, qs
proditor mei sit apud regē israel? Dixitq;
vnus seruorū eius: Nequaq̄ dne mi rex.
Sed helisæus ꝓpheta q est ī israel, indicat
regi israel oīa verba q̄cūq; locutus fueris
in cōclaui tuo. Dixitq; eis: Ite & videte a
vbi sit: vt mittā & capiam eū. Annūciaue
rūtq; ei, dicētes: Ecce ī dothaī. Misit ergo a
illuc equos & curr⁹ & robur exercit⁹. Qui
cū venissent nocte, circūdederūt ciuitatē.
Cōsurgēs aūt diluculo minister viri dei,
egressus ē: viditq; exercitū ī circūitu ciui
tatis & equos & curr⁹. Nūciauitq; ei, dicēs b
Heu heu heu dn̄e mi qd faciemus? At ille e
ād̄rsidit: Noli timere. †Plures enim nobiscū f
sunt, q̄ cum illis. Cūq; oraſſet helisæ⁹ ait: e
Dn̄e aperi oculos huius vt videat. Et ape g
ruit domin⁹ oculos pueri, & vidit: & ecce h
mons plen⁹ equorū & curruū ignearum ī
circumitu helisæi. Hostes vero descende
runt ad eū. Porro helisæus orauit ad do i
minum, dicēs: †Percute obsecro gentem k
hanc cæcitate. Percussitq; eos dominus
ne viderent iuxta verbum helisæi. Dixit
autem ad eos helisæus. Non est hæc via: l
nec ista est ciuitas. Sequimini me: & osten
dam vobis virū quem q̄ritis. Duxit ergo
eos in samariam. Cūq; ingressi fuissent sa
mariam, dixit helisæus: Dn̄e aperi oculos m
istorū: vt videant. Aperuitq; dn̄s oculos n
eorū: & viderunt se esse in medio samariæ
Dixitq; rex israel ad helisæum, cūvidisset n
eos: Nūqd p̄cutiā eos pater mi? Et ille ait:
Non percuties. Neq; enim cœpisti eos gla

¶vt percutias.

dio & arcu tuo vt percutias. Sed pone pa
nem & aquam coram eis vt comedāt & bi
bant & vadant ad dn̄m suum. Et apposito o
est eis ciborum magna ꝓparatio: & come
derunt & biberunt: & dimisit eos: abierūt
q; ad dn̄m suum. Et vltra nō venerunt la p
trones syriæ in terrā israel. Factū est autē q
post hæc, congregauit benadab rex syriæ r

Ixit aūt &c. Seq̄t: a ¶Quattuor ḡ vi.e. C.VII.
lc.&c.Ra. Leprosi sunt q variꝙ vitiꝙ dediti: vī erro
ribus ipliciti fœditatē ex iterna pestē educētes oñdūt
icute. Hos dn̄s sæpe cōuertēs ad fidē: & mūdās a vitiꝙs
vere salutis nūcios efficit. vñ Matthęus ex publicano
apl's. Apparuit q̄q; post resurrectionem prio mariæ magdalenæ:
de q̄ ejecerat septē dæmonia. Illa vadens nūciauit his q cū eo fue
rant lugētibus. leprosi ingressi
in castra syrorum refecti sunt.
aurū & argentū as̄portant: cum
despecti huius mundi philoso
phiæ operā dātes & sensus sub
tilitatem & locutionis venusta
tē acgrunt: vñ ecclesiæ visibus
bn̄ instructi deseruire possunt
Qui bene q̄ttuor esse mēorant
vt a quattuor euangeliorū eru
q̄ditiōe im

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Et tandiu ob. est, do.
ve. ca. assīt &c. Et accipitur
hic caput pro toto animali secū
dum aliqs: qa hic ē mod⁹ loq̄n
di apud emptores animaliū: ꝙ
quanto dabitis caput i. vnum
aial. fecīdū alios accipiť ꝙ pte
nesten sibi collati ab helisæo. Tum timo
re ne si venirent iterum propter ingratitu
dinem helisæus eos faceret capi & occi
cidi. q ¶Factum est autem. Hic con
sequenter describitur miraculum helisæi
ad consolationem pœnitentiū. & primo
ponitur eorum afflictio. secūdo afflictio
nis remotio. capi. vij. Circa primum tria
dum: ꝙ licet ioram amouisset statuas ba
al: tamen non amouit cultum vitulorū
quos fecerat hieroboā: vt habetur. iij. re
capi. Ipse etiam &ppls isr̄l multa alia ma
la faciebant, ꝓpter q̄ dn̄s p̄mittit eos ap
gi obsidione longa. & hoc est quod dicit
✠ Et tandiu
✠qui est rex super omnes filios super
biæ. pugnant autem contra fideles qui
per israel intelliguntur: & ponit insidias
ad ipsos capiendum. sed eius insidiæ per
helisæum frustrantur: quando per prædi
catorem astutiæ dæmonis denunciantur
fidelibus, & ab eis præcauentur. Per hoc
autem ꝙ rex syriæ turbatus fuit contra
helisæum & quæsuit eū capere: significa
tur ꝙ diabolus irascit cōtra ḡdicatorem
veritatis: & quærit sibi nocere. Exēplum
de beato anthonio fratre minorum: quē
diabolus ad impediendum eius prædi
cationem voluit suffocare. sed ficut inte
diæ regis syriæ contra helisæum magis
fuerunt ad eius confusionem: quia dum
q̄si ꝙ ef. eo quod populus suus
erat in tanta afflictione. f ¶Vi
dit⁹ omnis populus cilicium.
lipium em̄ accæperat rex affligē
do carnem suam: vt facili⁹ im
petraret dei misericordiam.
g ¶Sitte. ca. he. Hanc enim
afflictionem ei imponebat eo
quod afflictionem illā suis pre
cibus non auferebat: tenens eas
efficaces apud deum ad hoc im
petrandum. helisę⁹ tamē ad hoc
expectabat tēpus congruū ſm
ordinationem diuinæ volūtaꝫ
tis: cuius erat conscius per spm
sanctū. h ¶Nunqd scitis qd
miserit filius homicidæ &c.
Quia de scitu & volūtate achab
patris ioram: naboth innocens
fuerat interfectus vt habetur
supra. iij. libro. xxj. i ¶Et nō
finatis introire eum. Cui⁹ cau
sa subditur: k ¶Ecce enim fo
vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad
consummationem sæculi. Et ipse est fo
tis verbum: & ab eo datur eucharistie
sacramentum.

vniuersum exercitum suū: & ascēdit & obsidebat
samariā. Factaq; est fames magna ī samaria. Et tā a
diu obsessa ē, donec venūderet caput asini o'cto
ginta argēteis: & quarta ps cabi stercoris colūba b
rum qnq; argēteis. Cūq; rex israel transiret p mu
rū mulier q̄dā exclamauit ad eū, dicens. Salua me
domine mi rex: Qui ait: non: te saluet dn̄s: Vñ te c
possum saluare de area, an de torculari? Dixitq;
ad eā rex: Quid tibi vis? Quæ rndit: Mulier ista
dixit mihi: Da filium tuū vt comedamus eum ho
die: & filium meum comedemus cras. † Coxim⁹
ergo filium meū, & comedimus. Dixiq; ei die alte
ra. Da filium tuum vt comedamus eum. Quæ ab d
scondit filium suū. Qd' cū audisset rex scidit vestī e
menta sua: & trāsibat sup murū. Viditq; oīs ppls f
cilitiū, quo vestit⁹ erat ad carnē intrīsecus. Et ait
rex: †Hæc mihi faciat de⁹, & hæc addat: si steterit g
caput helisæi filii saphat sup eū hodie. Helisæ⁹ āt
sedebat in domo sua: & senes sedebāt cū eo. Præ
misit itaq; virū: & anteq̄ veniret nūcius: ille dixit
ad senes. Nunqd scitis q̄ miserit filius homicidæ h
huc: vt p̄cidat caput meū? Videte ergo cū venerit
nuncius: claudite ostiū & nō finatis introire eum i
Ecce em̄ sonit⁹ pedū dn̄i ei⁹ post cū ē. Adhuc ille k
loquente eis: apparuit nūcius q veniebat ad eū, & l
ait: Ecce tantū malū a dn̄o est: qd amplī⁹ expecta m
bo a domino? Capi. VII.

Dixit aūt helisæus: Audite verbum dn̄i. n
Hæc dicit dn̄s: in tpe hoc cras modius o
similæ vno stathere erit: & duo modii q
hordei statheræ vno in porta samariæ.
Rndens vnus de ducib⁹, sup cui⁹ manū rex incū r
bebat, hoī dei, ait: Si dn̄s fecerit etiā cataractas in s
cœlo: nūqd poterit eē qd' loq̄ris? Qui ait: videbis t
oculis tuis: & inde nō comedes. Quattuor ergo vi u
ri erāt leprosi iuxta introitum portæ: q dixerunt v
ad inuicem: Quid hic esse volumus donec moria w
mur: Siue ingredi voluerimus ciuitatē fame mo x
riemur: siue mansērimus hic, moriandum nobis
est. Venite ergo & transfugiamus ad castra syriæ.
Si pepercerint nobis, viuemus: si aūt occidere vo a
luerint, nihilominus moriemur. Surrexerunt igit
vespere vt venirent ad castra syriæ. Cūq; venissent
ad principium castrorum syriæ, nullū ibidē reppe
rerūt. Siquidem dn̄s sonitū audirī fecerat ī castris b
syriæ curruum & equorū: & exercitus plurimi. Di
xerūtq; ad inuicē: Ecce mercede cōduxit aduersū
nos rex israel reges †gethæorū & ægyptiorū: & ve
nerūt sup nos. Surrexerūt ergo & fugerūt in tene
bris: & dereliq̄rūt tētoria sua: & equos & asinos ī
castris: fugeruntq; animas tantum suas saluare cu
pientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad prin
cipium castrorum; ingressi sunt vnū tabernaculū

& ideo

Ixit autem C.VII.
heli. &c. Quia sicut p
ter culpā inflīgit pœ
na: ita ꝓpter pniam re
mouet: iō post samē p
pter pēā inducta: hic ꝓr ponitur Diuisio.
abundātia ꝓpter pœnitētia & prio
nbundantia & incredulitas punit
da ḡdicitur. secūdo vtrumq; addu
cit ibi: Quattuor ergo viri. Circa
primū dicit: o ¶Hæc dicit dn̄s.
Qui est ipsa veritas per essentiam.
p ¶In tēpore hoc cras. id est ista
hora die crastina. q ¶Modius
si. vno sta. erit. id est dabitur. est
autem stather genus ponderis. & si †trem. 4.
gnificatur hic: ꝙ farina & hordeū a.
debebant dari pro tam modico p
cio: qd' videbat impossibile respe
ctu penuriæ in q̄ erant. iō subdit:
r ¶Respon. vnus &c. rex in cū.
&c. Tūc tēporis reges in signū re
uerentiæ substētabāt a principib⁹: †3.re.19.
vt patet ex hoc loco & .ij. v. cap. de a.
naamā: reginæ vero a domicellis,
sustentabant. vt habet Hester. xv.
s ¶Si do. fece. ēt ca. i cœ. aperiri.
id est faciat pluere de cœlo abundā
ter farinam & hordeum. t ¶Nun
quid poterit esse quod loqueris.
quasi diceret non: & qa p incredu
litatē detraxit diuinæ potentiæ. iō
sibi ḡdicit poena mortis, cū dicit D
v ¶Vide. o.t. & inde non co. qa
in crastino fuit inter secius i porta:
vt patet in fine huius capituli.
x ¶Quattuor ergo viri. Hic eō Diuisio.
sequenter vtrūq; per helisæum ꝓ
dictum adducit. Et primo abunda
tia. secundo incredulitatis pœna,
ibi: Porro rex ducem illum. Circa
primum dicitur: Quattuor ergo
viri erant leprosi. Dicit Rab. Sa.
ꝙ isti erant giezi & tres filij sui.
y ¶Iuxta introitum portæ.
Quia leprosi debebant extra ciui
tates habitare: vt habet Leuit. xiij.
z ¶Siue ingredi voluerimus ci
uitatem. Licet enim deberēt extra
habitare: tamen in casu tantæ ne
cessitatis poterant ingredi ad quæ
rendum victum si possent inueni
re. a ¶Si pepercerint nobis.
compatientes nostræ infirmitati
& fami: quod erat magis probabi
le ꝙ oppositum. b ¶Siquidem
dn̄s sonitū audiri fecerat
in castris syriæ &c. Diuina enim
virtute factus est talis sonitus in
auribus eorum, & imaginatio: de
qbus secutus est timor & fuga om
nium relictis omnibus exvelocita
te fugæ vt saluarent personas suas
ſm ꝙ dicitur Iob. ij. b. Cuncta quę
habet homo dabit pro anima sua. alias †he

✠ Et comederunt thæorū.

Moraliter. n ¶Dixit aūt he
lisæus: Audite ver. &c. Sequitur Moral'r.
x ¶Quattuor ergo viri erāt le.
&c. per istos leprosos qui bonum
nunciū dixerunt in samaria si
¶Secunda pars. z ñ ✠gnantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditione imbuti,in ẽtteuor mũdi pribus fidei veritatem ꝓdicent.
a ¶Por.rex.du,&c. Dux typum tenet scribarũ & pharisæorũ: ad quos veritas ait: Væ vobis scribæ & pha hypocritæ:q claudi tis regnũ cœlorũ añ hoies. vos eñ nõ intratis:nec introeuntes si nitis intrare. Quẽ cõculcauit turba in porta: qa gressum ad fidem introeũtiũ impediebat. vñ merito cõculcatus. i. examine iusti iu dicis damnatus ppetuas mitteretur in tenebras.

mat.23. b

NICO.DE LYRA

a ¶Et come.& bi,vr gente eñ fame primo ver terũt se ad refectionẽ: & post ea ad ꝓdã. b ¶Si tacu.& nolue. nuncia. vsq; mane sce.arguemur. apud deum scientes afflictionẽ ppli nr̃i in ciuitate inclusi: & apud regẽ tãq; ꝓditores boni, pu blici. c ¶Nũciemus ĩ au. regis.ꝓ portarũ custodẽ:qa nõ erebant illuc intrare:nec fuissent permissi. Cætera pa tent vsq; ibi: d ¶Capiemus eos viuos. Et sic poterimus/vti personis ad nr̃am seruturẽ: & tũc ciuitatẽ ingredi poterimus nullo eam defendẽte:&sic eorũ bõa habebimus cũ psonis. Cætera patent vsq; ibi: e ¶Factusq; est modius siλæ stathere vno &c. Quia plures de pplo de talib⁹ ꝓdis plus rapuerũt i castris q̃ erãt valde munita,q̃ sufficeret eis& iõ dabant residuum ꝓ modico preꝯio. f ¶Porro rex ducem illum. Hic cõsequẽter ponitur pœna ducis dei potentiæ detrahentis: sicut ꝓdixerat heliſæus. & patet littera ex dictis.

Moral⁹. ¥gnantur doctores & prædicatores in ecclesia habentes malam vitam, sed bonã doctrinã: ꝓpter qđ abominãda ẽ eorũ vita,sed doctrina accæptãda: sicut dicit salvator Mat.xxiij.a. Super cathedrã moysi sederunt scribæ & pharisæi quod vobis dixerint facite:opa aũt eorũ nolite facere. Per syros autẽ a deo territos fugientes: significanť dæmones p ꝓdicationẽ xp̃i & aplorũ fugati a pplis gentiliũ. Per castra vero ab eis relicta, bonis tpalibus munita:signãť principes & potẽtes huj⁹ sæculi ad fidem christi quersi q̃rũ bonis tpalib⁹ repleť eccl̃ia per samariam significata.
¶Aliter per castra munita pñt intelligi pbi ad fidẽ xp̃i quersi:sicut Dionysius Ambro. Augu. & plures alĩ bñ muniti auro sapientiæ philosophicæ:argento eloquẽtiæ:vestib⁹ honestatis mundanæ,q̃ oia ad vtilitatem samariæ.i eccl̃iæ sunt quersa.
f ¶Porro rex ducẽ illum Per istum q fuit incredulus v̄bo heliſæi intelligitur qui libet incredulus verbo ꝓdicantis verbũ dei. & iõ sicut ille dux ex hoc incurrit mortẽ corporalem & comederũt & biberũt. Tuleruntq; ĩde argẽtũ & aurũ,& a vestes:& abierũt & absc̃derunt. Et rursum reuersi sunt ad aliud tabernaculũ:& inde silr auferẽtes absc̃derunt. Dixerũtq; ad iuicem:Nõ recte facimus: Hæc eñ dies boni nunciĩ est. Si tacuerimus & noluerimus nunciare vsq; mane sceleris arguemur: Venite eamus, & nũciemus in aula regis. Cumq; venissent ad portam ciuitatis narrauerunt eis,dicentes: Iuimus ad castra syriæ, & nullum ibidem reperimus hominem:nisi equos & asinos alligatos, & fixa tentoria. Ierunt ergo portarii, & nunciauerunt in palacio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte:& ait ad seruos suos Dico vobis,quid fecerint nobis syrii. Sciunt quia fame laboramus:& idcirco egressi sunt de castris:& latitãt i agris dicentes:Cum egressi fuerint de ciuitate,capiemus cosvi uos:&tunc ciuitatem ingredi poterimus:Respondit autẽ vnus seruorum eius: Tollamus quinq; equos qui remanserunt in vrbe: qa ipsi tantum sunt in vniuersa multitudine israel:alii enim cõsumpti sunt: & mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos,misitq; rex ad castra syriorum dicens: Ite & videte. Qui abierunt post eos vsq; ad iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasis quæ proiecerant syri cum turbarentur. Reuersiq; nunciĩ indicauerunt regi. Et egressus populus, diripuit castra syriæ. Factusq; est modi⁹ similæ stathere vno & duo modii hordei stathere vno, iuxta verbum dñi. Porro rex ducem illum in cuius manu incubuerat cõstituit ad portam. Quẽ conculcauit turba in introitu portæ:& mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei quando descenderat rex ad eum. Factũq; est ſm sermonem viri dei, quem dixerat regi qñ ait:duo modii hordei stathere non erunt: & modius similæ stathere vno hoc eodẽ tpe cras in porta samariæ:qñ rñderat dux ille viro dei & dixerat:etiam si dñs fecerit cataractas in cœlo:nũqd fieri poterit quod loqueris? Et dixit ei:videbis oculis tuis & ide nõ comedes.
Euenit ergo ei sicut prædictum fuerat: & conculcauit eum populus in porta & mortuus est. Ca.VIII.

Elisæus autẽ locutus est ad mulierem cuius viue re fecerat filium dicens:Surge vade tu & dom⁹ tua & peregrinare vbicunq; repereris: Vocabit enim dominus famẽ:& veniet super terrã septẽ annis. Quæ surrexit & fecit iuxta verbum hominis dei. Et vadẽs cũ domo sua pegrinata est ĩ terra philistiim diebus multis. Cũq; finiti eẽnt ãni septẽ:reuersa ẽ mulier de terra philistiim:& ingressa est vt interpellaret regem pro domo sua & ꝓ agris suis. Rex aũt loquebať cũ giezi puero virim dei, dicens: Narrauit mihi oia magnalia q̃ fecit heliſæus. Cũq; ille narraret regi quõ mortuum suscitasset apparuit mulier cuius viuificauerat filium: clamans ad regem ꝓ domo sua & pro agris suis. Dixitq; giezi: Domine mi rex: hæc est mulier: & hic est filius eius quẽ suscitauit heliſæus
Et iterrogauit rex mulierẽ quæ narrauit ei vera esse. Dedn

tẽ corporalẽ,sic iste mortẽ spũalẽ. Sedm⁹o glosam iste dux typũ tenuit scribarũ & phariſeorũ: de qb⁹ dr̃ Matt. xxiij b. Væ vobis scribæ & phariſæi q clauditis regnũ cœlorũ añ hoies &c. Et cũ alios impediebãt, iuste cõdemnati cõculcabunť: sicut ille dux ad custodiã portæ posit⁹ impediebat turbã ne exiret ad prædam.

a turba fuit cõculcatus in porta. Ca.VIII.
Elisæus aũt: Narratis heliſæi miraculis,ꝓ matori parte: hic ꝓñ scriptura reuertiť ad ꝓsecutionem historiæ. & quia historiæ regũ & prophetarum cõtemporaneorũ simul currebãt: ideo prio describuntur aliĩ facta ad heliſæi insinuationẽ: sed ꝓ perunentia ad regni iudæ ꝓsecutionẽ, ibi. Anno v. Prima in duas ſm duo ꝓ nunciata ab heliſæo. Secũda ibi: Venit ergo. Pria aũt est de peregrinatione mulieris ſunamitis ad dñm heliſæi,cũ dicit. h ¶Loc⁹ tus est ad mulierem cuius viue. se. fi. Erat enim filii citus de puero tãq; decretura sua: qa ei⁹ cõceptioné & resurrectionẽ ipetrauerat: vt patet ex dictis ipsius. cap̃. & de mrẽ q ei ꝓphibuit facere. i ¶Peregrinare vbicunq; repereris f. commodum tuum in tali eñ necessitate poterant filij israel inter ifideles habitare:absq; tamen participatione cum eis in peccatis. k ¶Vocabit enim dñs famẽ. i. ex eius ordinatione veniet. Dicit Rabi Salo. q̃ ista fuit fames de qua loquitur Iohel ꝓpheta. l ¶Et ingressa est vt interpelleret regem. Quia tempore suæ absentiæ ali qui inuaserant bona ei⁹ iniuste. m ¶Rex autem loquebať cũ giezi. Ex hoc videtur: ꝙ istud acciderit ante reꝯ lepra percutere eum ꝓ nõ est verisimile q̃ rex cũ leproso tãdiu loquerentur frequenter eñ in sacra scriptura prius facta posteritus scribunť. nec ista locutio giezi cũ rege ponit⁹ fuit nisi ꝓpter ingressum huius mulieris ad regem.
n ¶Dedit q̃ ei rex eunuchũ vnum, dicẽs: Resti tue ei oĩa q̃ sua sunt:& vniuersos reddi tus agrorum,a die qua reliquit terrã vsq; ad pñs. Venit quoq; heliæus damascum: & venit ei nũciatum: Cũq; stetisset coram eo, ait: Filius tuus benedab rex syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac? Dixitq; ei hælisæ⁹: Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitq; cũ eo:& conturbatus est vsq; ad suffusionem vultus. Fleuitq; i vir dei. Cui azahel ait: Quare dñs meus fletꝰ At ille respondit: Quia scio quæ facturus sis filiis israel mala. Ciuitates eorum munitas igne succendes & iuuenes eorum interficies gladio:& paruulos colrum elides & prægnantes diuides. Dixitq; azahel: Quid eñ sum seruus tuus canis:vt faciã rem istã magnã? Et ait heliæus ostendit mihi dominus te regẽ syriæ fore. Qui cum recessisset ab heliæo venit ad dominũ suũ. Qui ait ei: Quid tibi dixit heliæus? At ille respondit: Dixit mihi recipies sanitatẽ. Cumq; venisset dies altera: tulit stragulum & infudit aquam:& expandit super faciem ei⁹. Quo mortuo regnauit azahel pro eo.
p Anno quito ioram filii achab regis israꝛ regnauit ioram filius iosaphat regis iudã. † Trigintaduorum erat annorũ cum regnare cœpisset:& octo annis regnauit in hierl̃m. Ambulauitq; in viis regũ israꝛ sicut ãbulauerat domus achab. Filia eñ achab erat vxor eius. Et fecit qđ malum ¶vel conspectu domini.
est corã dño. Noluit autem dñs disperdere iudam propter dauid seruum suũ: sicut ꝓmiserat ei: vt daret illi ꝓ lucernam & filiis eius cũctis diebus. In diebus ei⁹ recessit edõ ne eẽt sub iuda: & cõstituit sibi regẽ. Venitq; ioram seira: & oĩs exercitus cũ eo. Et surrexit nocte: percussitq; idumæos q cũ circũdederãt & principes curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda vsq; ad diem hanc. Tunc recessit & lobna in tẽpore illo. Reliqua autẽ sermonum ioram:& vniuersa quæ fecit: nõne hæc scripta sunt in libro verborũ dieiũ regũ iuda? Et dormiuit ioram cum

regni iosaphat simul cõcurrerẽt. Sed ꝓ videť qđ dictũ est. ẽ. cap̃. iij. q. ioram filius achab cœpit regnare anno. xvij. regis iosaphat. Iosaphat autem regnauit. xxv. annis: vt hr̃. ẽ. in. li. ca. vlti. & non solũ. v. annis, sed. vj. Dicendũ: ꝙ ochozias frater iorã ex casu de cœnaculo suo incurrit languorem: vt hr̃. ẽ. j. c. & extunc ioram frater eius gubernauit regnũ. & ſm hoc aliqñ cõputať tps regni sui extunc: & fuit. xvij. anno iosaphat regis iudæ in fine illius anni: & sic regnauit cũ eo. vj. annis. Aliqñ vero accipiť tps regni sui a tpe mortis fratris sui: & sic regnauit cum iosaphat. v. annis Et eodem mõ regnum ochoziæ aliqñ computať vsq; ad mortem eius: aliqñ solũ vsq; ad casum ꝓdictum. vñ fuit impotens ad regẽdũ: & ſm hæc & silia frequẽter variãť nũeri annorũ in scriptura. q ¶Regnauit io. &c. Loquitur hic scriptura de regno eius post mortem pris: tamen añ cœpat regnare viuẽte pre: sicut dictũ fuit. ẽ. in. li. c. vl.
r ¶Ambulauitq; in vijs reg. israel. i. in malis eorũ. cuius causa ꝑubditur.
s ¶Filia eñ achab &c. i. eo. ca dicit ꝙ athalia vxor huius iorã fuit filia amri patris achab: sed mortuo pre achab eam nutriuit: & sic dicitur eius filia.
¶Vel põt dici, ꝙ fuit filia achab: & tamen dr̃ filia amri: quia filij filiorũ dicuntur filij parentum: q̃ fuerat nutrita i idolatria, ad quam ꝓpam fuit tractus maritus suus. Nec mirũ: qa & salomon sapientissimus per vxores suas ad hoc fuit tractus: vt habeť. ẽ. in. lib. cap. xj.
t ¶Noluit aũt do. dis. ſu. q̃uis meruisset, ꝓpter reges & ꝓpl eũ sequentis malicĩa diminuit tñ eius ptãe. vñ ꝑdictur. v ¶In die. ejus re. edõ. i idumæa. x ¶Et cõstituit sibi re. A tpe eñ dauid vsq; nũc nõ fuerat ibi rex. ꝓprie dict⁹: sed ꝑfect⁹ p regẽ iuda posit⁹.
y ¶Et fur. noc. per. idu. &c. Glosa. Rab. Sa. q habitabãt, ꝓpe regnũ suum: non tñ tantũ q̃ualiter ꝙ eos posset redigere sub tributo sicut prius.
z ¶Tũc re, & lobna &c. Quædã ciuitas est de regno iudæ fortis & potens: quæ regi rebellauit: quia erat prope terminos edom: vt habetur Iosuæ. xv. & coniunxit se idumæis in hac rebellione.
¶Sepultusq; est
¥quod dicta persona se transferet ad alium locum vbi solenniter celebrant diuina.
a ¶Restitue ei oĩa &c. ꝓ hoc enim dicta mulier peracta pegrinatione sua cõsecuta fuit integre suã hæreditatẽ de mãdato regis: significat ꝙ personæ circa diuina deuotæ pacta pegrinatione vitæ pñtis: si fuerint oĩno purgatæ, de mãdato regis gliæ statim cõsequuntur hæreditatem patriæ cœlestis.
i ¶Fleuitq; vir dei. Allegorice per hunc dei virum significat hõ christ⁹ q dicit⁹ vir dei inc̃tũ ei⁹ hũanitas ꝓiũcta fuit deo in supposito v̄bi. Ipse vero videns mala futura super ciuitatem hierusalẽ & ꝓpl̃m iudeorũ, de quo erat ſm carnem fleuit ꝓ cõpassionẽ: vt habeť. Lucæ. xix. sicut heliſæus fleuit videns in spũ mala q̃ factura erat azahel populo israel. ¶Moral⁹ aũt ꝓ fletum heliſæi significat cõpassio cuiuslibet psonæ bonæ in malo ꝓximi sui iã ꝓsenti vel de ꝓximo imminente.
¶Secunda pars.

Elisæus Capi.IX. autem &c. Sequitur a ¶Videbis hieu filiũm &c. Ra. Hieu designat gentiũ principatum: quẽ dñs destinauit vt sacrilegam ciuitatẽ q̃ pphetas & dñm pphetarum occidit: & apostolos eius persecuta est, vltione iusta perimeret: & sacerdotium qđ post xp̃m inaniter habuerat destrueret, templũq; subuerteret necnon & impiam synagogam, q̃ sanguinẽ sc̃orum semp fitiebat, de regni culmine præcipitaret ac rectores illius interficeret.

☞Regnauit

NICO.DE LYRA

a ¶Sepultusq; est cum eis &c. Nõ tñ fuit sepultus in sepulchris regaliꝫ: vt patet. ñ. Paral. xxj. b ¶Anno. xij. Hic q̃ describit̃ p̃secutio regni iudæ sub ochozia filio ioram. cuius malicia subdit̃, cũ dr̃: c ¶Et a. &c. ach. q̃ fuit idolatra pessimꝰ: vt patet ex dictis. ē in. li. & cã maliciæ ip̃ius ochoziæ subditur, cum dicitur. d ¶Genẽ eñ do. ach. fu. i. genitus: qa mater sua fuit filia achab. vel soror p̃m alios: vt dicũm est. e ¶Abiit quoq; cũ ioram. fi. a. propter istam affinitatẽ: & vt ibi interficeretur propter suã malicią p̃m dñi sniam: vt habetur capi. seq. f ¶Qui re. ẽ vt curaret in iezrahel. i. ioram filius achab dimisit tñ ibi exercitũ vt ex dñi voluntate ibi fieret conspiratio ꝺ eũ ip̃o absente & contra domũ achab sicut prædixerat helias. Ca. IX.

Elisæus autẽ pphetes. Superius descripta est regni ioram p̃secutio: hic q̃ describitur toti⁹ dom⁹ achab exterminatio: & prio q̃tum ad principales personas. secundo q̃tum ad secundarias capitulo. x. Prima in tres: quia prio describitur ip̃sius hieu inunctio. secundo inuncti cõfirmatio, ibi: Hieu autem. tertio domini sui interfectio, ibi Et ascendit. Circa primum dicitur: Heliseus autem pphe. vocatus de fi. p. i. de discipulis suis vt ipleret q̃ ip̃sum illud qđ fuerat dictũ heliæ de vnctione hieu in regem super israel: ad destructionem domus achab: vt habetur ē. in. lib. c. xix. ꝑter qđ dicit ḥ. Rab. Salo. q̃ iste fuit ionas filius amathi quem suscitauit helias: & oblatus fuit heliæ a matre vt esset ei⁹ discipulus: sicut dictum fuit supra. in. li. c. xix. h ¶Accinge lum. tu. i. dispone te ad eũ velociter & expedite. i ¶Et tolle lenti. olei. Est autẽ lẽticula parua vas ad reponendũ oleum

ꝑ inunctiõe patrib⁹ suis: sepultusq; ẽ cũ eis ī ciuitate dauid: & a regnauit ochozias filiꝰ eiꝰ ꝑ eo. Anno duodecimo b ioram filii achab regis israel, regnauit ochozias filiꝰ iorã regis iudæ. Viginti duorum annorum erat ochozias cũ regnare cœpisset & vno anno regnauit in hierlm. Nomen matris eius athalia, filia amri regis israel. Et ambulauit in viis dom⁹ achab: & c fecit qđ malũ est corã dño sicut dom⁹ achab. Ge ner eñ domus achab fuit. Abiit quoq; cũ iorã filio achab ad p̃liãdũ cõtra azahel regẽ syriæ in ramoth galaad: & vulnerauerũt syri iorã. Qui reuer f sus est vt curaret̃ in iezrahel: qa vulnerauerãt eũ syri in ramoth præliantẽ contra azahel regem syriæ. Porro ochozias filius iorã rex iuda descẽdit inuisere ioram filium achab in iezrahel: qa ægrotabat ibi. Ca. IX.

Elisæus autem pphetes vocauit vnũ de g filiis pphãrũ: & ait illi: Accige lũbos tuos: & tolle lẽticulã olei hãc ī manu tua & i vade ī rhamoth galaad. Cũq; veneris illuc videbis hieu filiũ iosaphat filii nãsi. Et ingressus suscitabis cũ de medio fratrũ suorũ: & introduces ī iterꝰ cubiculũ: teneẽsq; lẽticulã olei, fũdes super caput eiꝰ & dices: Hæc dicit dñs: Vnxi te regẽ sup̃ israel. Aperiesq; ostiũ & fugies: & nõ ibi subsistes. Abiit ergo adolescẽs, puer pphæ ī rhamoth galaad: & ingressus ẽ illuc. Ecce aũt principes exercitus sedebãt, & ait: Verbũ mihi ad te o princeps. Dixitq; hieu: Ad quẽ ex oib⁹ nobis? At ille dixit Ad te o princeps. Et surrexit: & ingressus est cubiculũ: At ille fudit oleũ sup caput eius, & ait: Hæc dicit dñs deus israel: Vnxi te regẽ sup̃ p̃m dñi israel: & percuties domũ achab dñi tui: vt vlciscar sanguinem seruorũ meorũ prophetarũ: & sanguinem oĩm seruorũ dñi de manu iezabel. †Perdãq; oẽm domũ achab: & interficiã de domo achab mĩo gentem ad parietẽ: & clausum & nouissimũ in israel & dabo domũ achab sicut domũ hieroboam filii nabath: & sicut domum baasa filii ahia. †Iezabel quoq; comedent canes in agro iezrael: nec erit q sepeliat eam. Aperuitq; ostiũ & fugit. Hieu autẽ egressus est ad seruos domini sui. Qui dixerunt ei: Recte ne sunt omnia? Quid venit insan⁹ iste ad te? Qui ait eis: Nostis hoiem & quid locutus sit? At illi rñderũt: Falsum est: sed magis narra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus est mihi: & ait: Hæc dicit dñs: Vnxi te regẽ sup israel. Festinauerũt itaq;, & vnusq;sq; tollens pallium suũ posuerunt sub pedibus eiꝰ, in sil̃itudinẽ tribunalis & cecinerũt tuba atq; dixerũt: Regnabit hieu. Cõiurauit ergo hieu filiꝰ iosaphat filii nãsi cõtra ioram. Porro ioram obsederat rhamoth galaad: ipe & ois israel cõtra azahel regẽ syriæ: & reuersꝰ fuerat vt cura ret̃ in iezrahel propter vulnera: qa pcusserãt eũ syri ꝓliantẽ cõtra azahel regem syriæ. Dixitq; hieu: Si placet vobis nemo egrediatur profugus de c ciuitate: ne vadat & nunciet in iezrahel. Et ascendit & profectus est in iezrahel. Ioram eñ ægrotabat ibi; & ochozias rex iuda descenderat ad visi

ꝑ inunctione regũ & pñsiũ: & dr̃a liniẽdo. k ¶Susc ita. &c. fra. su. i. aliorum qui sum eo regunt exercitũ. l ¶Et intro. int hoc fieri secrete: ne forte aliqui zelantes pro rege ioram insurgerent in prophetam. m ¶Ape riesq; ostium & fu. ex eadẽ cã. n ¶Ecce autẽ prm. ex. se. trãsitantes ad inuicem de his q̃ pertinent ad exercitus regimẽ. Cæterã patent vsq; ibi: o ¶Et interficiam de do. achab mĩ. ad pa. i. ifirmũ qui non potest mingere, nisi se appodiando ad parietem. p ¶Et clau. sin carcere. q ¶Et nouissimũ. id est abiectum. q. d. q̃ uis talibus personis esset parcẽdum: eo q̃ afflictio nõ est danda afflictio: tamen eo ꝑ sunt de domo achab interficiẽdi tur. r ¶Et da. &c. sicut dixerat helias. &c. quæ fuerunt dicta: vt habef. ē. in. li. capto. xv. & xvj. s ¶Hieu aũt. Hic q̃rit quomodo ipsius hieu inunctio confirmata & per hoc q̃ alij principes exercitus consenserunt in eius vnctione: & hoc est qđ dicit hic: Hieu autem egressus est, scilicet de cubiculo vbi fuerat inunctus. t ¶Ad seruos dñi sui. id est ad alios principes exercitus. v ¶Quid venit insa. ille ad te: Reputabantur autem pphetæ insani: eo q̃ cõtemnebant honã huius mundi: & quia loquebantur frequenter talia quæ videbantur alijs aliena. x ¶Nostis ho. &c. Erant enim discipuli pphetarum religiosi: vt dictum ē in ca. & ideo distinguebant ab alijs in habitu, per quem cognoscebatur esse de discipulis pphetarũ: & ꝑter h̃ dixit: Nostis ho. q̃ sit de pphetis: & per ꝑ hoc fuit locutus. f. vera & honesta. y ¶Falsum hoc ex parte dñi. y ¶Falsum est. videlicet q̃ ꝑter h̃ est aliquid dixerit i ptic̃lari. sed magis narra nobis. in particulari explicando. z ¶Hæc & hæc locutus est mi. videlicet q̃ de præcepto dñi domus achab esset disperdenda: sicut q̃ dixerat helias ꝓpheta & ad hoc exeundũ vnxit me in regem. a ¶Festinauerunt. &c. vt implerent voluntatẽ dñi & quærerẽt gratiam regis noui. b ¶Cõiura. ergo hieu. i. fœdus iurauit cũ principib⁹ exequendi cũ eo q̃ fideꝫ exequerent mandatũ dei de domo achab disperdenda. Cætera patent ex dictis cap. præcæ. vsq; ibi: c ¶Nemo egre. pro. q̃ fugientes nõ nitantur do iorã aduentum nostrũ ad muniendum. d ¶Et ascẽ. Hic cõsequẽter describitur ipse

Moral'r. g ¶Helisæus &c. Per hieu promouẽ in regẽ & mandato dñi ad punienda vicidas. f. achab & iezabel & seme eorum: allegorice significatur fuit princeps romanus cũ suo ercitu veniens ꝺ hierlm, q̃ occi

Xdit. pphetas

cussus

a ¶Regnauit ochozias &c. Rab. Dicitur de ochozia q̃ xlv. annorũ erat cũ regnare cœpit: & vno anno regnauit. Nã p̃ eius iorã dr̃. vij. annis regnasse & xl. visisse. si ita est duob⁹ annis prior ẽ p̃re suo. Sed tradunt hebrei q̃ iorã. xl. annis vixit & xxvij. regnauit ex qb⁹ nõ ei danf: qa tã diu iuste vixit. viginti qb⁹ postea regnauit in languore & tribulatione filio eius adiunct: q xxij. annorum fuit cum regnare cœpit: & vno ãno regnauit

☞Athalia

NICO.DE LYRA

a occisio, cũ dr̃: Et ascẽdit & pcussus est in iezrahel. vt interficeret ioram ancꝫ se muniret, a ¶Igit̃ spe. Erat ei guerra inter ioram & regẽ syriæ: & ideo speculator erat sup turrim ad p̃cauendũ ne hostes irrimant̃ p̃cauendũ ne hostes irrumperent repente. b ¶Vidit globũ. i. multitudinẽ armatoꝝ & ordinatorũ ad iuadendũ eis treugas eas datæ. d ¶Quid tibi & pa. qa tu non es rex, nec princeps exercit⁹. e ¶Trãsi. vs me. f ¶Venit nũ. &c. & nõ reuertere. f. ad aliqd renũciandũ licet in cauda globi ipsius hieu. Cætera patent vsq; ibi: g ¶Præceps eñ gra. qa festinabat ne ioram ad resistendũ muniret. h ¶Et egress. qa ea fere ꝓualuerat & statũ exercitus eius fuit in ꝓlianti cõtra azahel regem syriæ. Dixitq; hieu: Si placet vobis nemo egrediatur profugus de ciuitate: ne vadat & nunciet in iezrahel. Et ascendit & profectus est in iezrahel. Ioram eñ ægrotabat ibi; & ochozias rex iuda descenderat ad visitandũ ioram. Igit̃ speculator q̃ stabat sup turrim iezrahel: vidit globũ hieu venientis, & ait: Video ego globũ. Dixitq; ioram: Tolle currũ, & mitte ī occursum eorum: & dicat vadẽs: Recte ne sunt oĩa? Abiit igitur q̃ ascenderat currum in occursum eiꝰ, & ait: Hæc dicit rex: Pacata ne sunt oĩa? Dixit ei hieu: quid tibi & q̃ pacꝰ? Trãsi & sequere me. Nũciauit quoq; speculator e dicens: Venit nũcius ad eos: & nõ reuertit̃. Misit ẽt f currũ equorũ scd'm. Venitq; ad eos, & ait. Hæc dicit rex: Nũquid pax est? Et ait hieu: Quid tibi & pacꝰ? Transi & sequere me. Nunciauit aũt speculator dicens: Venit vsq; ad eos & nõ reuertit̃. Est aũt̃ incessus quasi incessus hieu filii nãsi. Præceps eñ graditꝰ. g Et ait ioram: Iungite currũ. Iũxerũtq; currum eius. Et h egressus est ioram rex israel: & ochozias rex iuda, singuli in currib⁹ suis. Egressiq; sunt ī occursum hieu: & ī uenerũt eum ī agro naboth iezrahelitæ. Cũq; vidisset ioram hieu, dixit: Pax est hieu? Et ille tñdit: Quæ i pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tuæ, & veneficia eius multa vigent. Cõuertit autem ioram manum suã & fugiẽs, ait ad ochoziã: Insidiæ ochozia. Porro hieu tetendit arcum manu: & percussit ioram inter scapulas: & egressa est sagitta per cor eius. Statimq; corruit ī curru suo. Dixitq; hieu ad badacher ducem: Tolle proiice eum ī agro naboth iezraheli tæ. Memini enim quando ego & tu sedentes in curru sequebamur achab patrem huius: q̃ domin⁹ on⁹ hoc leuauerit sup eum, dicens: Si non pro sanguine naboth, & ꝑ sanguine filiorũ eius quem vidi heri, ait dominus. Reddam tibi in agro isto dicit dominus. Nunc igitur tolle ꝓiice eũ in agro iuxta verbũ dñi. Ochozias aũt̃ rex iuda videns hoc, fugit per l viã domus horti. Persecutusq; est eũ hieu, & ait: Etiã hunc pcutite in curru suo: Et percusserunt eũ in ascẽn su gaber qui est iuxta ieblaan. Qui fugit in magedo: & mortuus est ibi. Et imposuerunt serui eius super currum suum & tulerunt in hierusalem sepelieruntq; eũ in sepulchro cum patribus suis in ciuitate dauid. Anno vndecimo ioram filii achab regis israel regnauit ochozias sup iudam. Venit hieu in iezrael: Porro iezabel introitu eius audito: depinxit q oculos suos stibio: & ornauit caput suum: & respexit per fenestram ingredientem hieu per portam, & ait: Nunqd pax pot̃ esse zãri q̃ interfecit dominum suum? Leuauitq; hieu faciem suam ad fenestram, & ait: Quæ est ista? Et inclinauerunt se ad eum duo vel tres eunuchi, & dixerunt: Hæc est illa iezabel: At ille dixit eis: Præcipitate eam deorsum. Et præcitauerunt eam. Aspersusq; est sanguine paries: & equorum vngulæ cõculcauerũt eã. Cũq; introgressus eẽt vt comederet biberetq;, ait: Ite & videte maledictã illam: & sepelite eam: qa filia regis est. Cũq; issent vt sepelirent eã, nõ inuenerunt nisi caluariã & pedes & summas manꝰ. Reuersiq; nũciauerũt ei. Et ait hieu: Sermo dñi est quẽ locut⁹ ẽ ꝑ seruũ suũ heliã thesbitẽ y dicẽs: In agro iezrahel comedẽt canes carnes iezabel. Et erũt carnes iezabel sicut stercus sup faciẽ terræ in agro iezrahel: ita vt prætereuntes dicant: Hæc z cine est illa iezabel.

cussus alui dolore insanabili: vt hr̃. ñ. Paral. xxj & sic viuẽte patre regnauit ꝑ annũ. & iõ qñ dr̃ h̃: q̃ cœpit regnare ãno. xxj. regis iorã: intelligit̃ de regno eiꝰ viuente p̃re. Qđ aũt dr̃. ē. q̃ cœpit regnare anno. xij. intelligendũ est de regno eius post mortem patris.

p ¶Venit hieu &c. hic describitur occisio iezabel reginæ, cũ dicit̃: q ¶Depin. o. su. i. faciem suam fucauit. r ¶Et or. ca. su. &c. vt esset gratiosior in conspectu hieu. s ¶Nunqd pax &c. Qđ exponũt doctores nr̃i cõiter negatiue i. sicut ille non habuit pacem, nec tu habebis. sed hęc expositio nõ cõcordat l'ræ ꝓcedẽti: quia ornauerat se vt inueniret gr̃am apud eũ: & iõ non est veri sile, q̃ diceret sibi vbũ pungiti uũ. & ideo hebræi sic exponunt: Nunqd pax ẽ? & ibi fit pũct⁹. & est sensus: rogo vt habeas pacem mecũ. Et sequit̃: Zãri q̃ interfecisti dominum tuum. q. d. istud nõ est nouum q̃ interfecisti ioram dñm tuũ: qa zãri sil'r fecit: & tũc regnauit i pace: & post eũ filꝰ eiꝰ achab. q. d. sicut poterit eẽ tibi. t ¶Quæ est ista. In hebræo hr̃: Quis mecum i. de parte mea. u ¶Et inclinauit. &c. eu. facto ostendentes q̃ vellent obedire ei. x ¶Præcipita. eã, quia fuerat cã & origo oĩm malorũ ꝓpt̃ q̃ domꝰ achab erat exterminãda. y ¶Ser. dñi est &c. vt habef. ē. in. li. ca. xxj. z ¶Hęccine est illa ie. admirantes eius deiectionem & punitionem.

D

Xdit. pphetas dñi & tãdem dñm pphetarũ. h ¶Et egressus ẽ io. &c. p. hoc aũt̃ q̃ isti occurrerunt hieu in curribꝰ suis: significatũ fuit, q̃ iudæi resisterent quantũ possent romãis: sicut diffuse scribit Iosephus i li. de iudaico bel. sed sicut iorã & ochozias ꝑ hieu fuerũt interfecti: sic iudæi ꝑ romanos pti fuerũt occisi, & ptim captiuati. ¶Moraliter autem per hieu principẽ pot̃ spũs designari q̃ carni debet dñari. per iezabel aũt & eius filium significat caro & ornat⁹ curiosius q̃li insepabilꝰ sibi iunct⁹. Vñ. j. co. c. dr̃: q̃ iezabel pinxit oculos suos stibio. i. fucauit. Per bellũ igitur hieu cõtra iezabel & eius filiũ significatur bellũ spũs ꝺ carnem & opera eiꝰ, q̃ ponunt Gal'. v. c. sic: Manifesta aũt̃ sunt opa carnis q̃ sunt fornicatio, immũdicia, ꝓpudicitia, luxuria, idolorũ seruit⁹, venefi cia, inimicitiæ, ẏtẽtiões, æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessatiões & his silia spũs eñ mouet filia cõtra ista.

¶In ca. ix. vbi dr̃ ī postil. Et iõ hebræi sic exponũt: Nũqd pax ẽ: & ibi fit punctus &c.

ADDITIO. habef: Nũ quid pax zambri q̃ interfecit dominũ suũ: Vñ attendẽdũ est: q̃ zambri vere interfecit dominum ¶Secũda pars. z iiij suũ. sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

suū:sed hoc nō habuit durationē nec bonū exitum:qa statim fuit igne cōbustus:nec regnauit nisi.vñ.dieb⁹ tñ. Amri ꝟo nō interfecit dñm suū. Tū qa zambri nō erat dñs ipsi⁹ amri:qa proditorie vsurpauit regnū. Tū qa amri nō interfecit ipsum zābri: sed ipse zābri cōbussit seipm:q̄ oia patēt. ō. in.iij.li.xv.ca. Vñ expositio hebræorū in hoc loco nō valet. Prio:qa fundat sup falsam ſram qa nō dixit amri, sed zambri: vt dictū est. Scdo:qa amri nō interfecit dñm suū: vt dictū est. Vñ expositio cōis doctorū nostrorum est tenēda. nec ēt discordat cū ſra p̄cedenti: cui⁹ rō est: Nam iezabel ornauerat caput suum &c. non vt appareret gratiosior hieu: sed in eius cōtemptū, & ex quadā despectiōe & superbia. videns em ꝙ nō erat locus pacificādi: voluit eū in facie cōremnere & vituperare: iduēdo se honorabiliter habitu: & ꝓnosticādo sibi ꝙ taliter ei

NICO. DE LYRA

Diuisio. ✠ ERant aūt Ca.X. achab. Descripta occisione principaliū psonarum: hic ꝓnr describit occisio secūdariarū & prio filiorū iorā. Quę veniſſet. tertio facerdotū baal, ibi: Cōgregauit g. q̄rto, subdit remuneratio operū, ibi: Dixit aūt. Circa primū dr. a ¶Erant achab sep. fi. i. nepotes: vt dicunt aliq: qa erāt filij iorā filij achab. & hoc modo labam vocauit nepotes filios suos scilicet filios & filias iacob: Gen. xxxj. Alij vero dicunt: ꝙ erant filij achab & fratres iorā ipso iuniores. b ¶Et ad nu. achab. i. filiorū achab. c ¶Qui habi. &c. Dicunt aliqui & probabiliter ꝙ ironice loqbat. qa ſię patet ex supra dictis ioram iuerat in rhamoth galaad cum exercitu: & ochozias rex iuda cū eo: & ideo non est verisile q̄ nequi & curr⁹ & cætera q̄ ptinēt ad bellum illuc ducta fuiſſent: saltem q̄tū ad maiorē partē & meliorem. & oia ista habebat hieu: & per talē modū loq̄ndi i ſinuabat, ꝙ non possent sibi resistere. Cætera patent vsq̄ ibi. d ¶Quis percuſ. oēs hos, Videte ergo nūc &c. q. d. nec ego præcipiendo nec vos exequendo sumus culpabiles: sed magis iusti & laudabiles: quia de voluntate & mandato dñi factum est: sicut fuit p heliā q̄dictū: & mihi iniūctū p eius discipulū: vt dictū est ca. præcedēti. e ¶Percuſſit igitur ſri. oēs qui reliq̄erāt &c. id est de eius genere. f ¶Et no, qui ſuspecti erāt ne fauerent sibi & suæ progeniei. g ¶Et sa. hoc dicit hic per anticipationē: qa postea sacerdotes baal interfecit: vt hr. j. eo. cap. h ¶Cūq̄ veniſſet. Hic cōsequēter describit occisio amicorum ioram. ſ. fratrum ochoziæ: cuius mr erat soror ioram filij achab & hoc est q̄d dicitur: Cūq̄ veniſſet ad cameram pastorū, locus erat vbi conueniebant pastores ad comedendū & dormiendū propeviam. i ¶Inuenit fratres ocho. i. propinquos: qa erāt nepotes ſui: vt habeſ. ij. Par. xxij. qui veniebant in samariam ne ſcientes mortē iorā & ochoziæ

a ERant aūt achab septuaginta filii in C.X. samaria. Scripsit ergo hieu ſras: & misit i samariā ad optimates ciuitatis: & ad maiores natu: & ad nutricios achab, dicens: b Stati vt acceperitis ſras has, q̄ habetis filios dñi vr̄i & currus & equos & ciuitates firmas & arma: eligite meliorē & cū q̄ vobis placuerit de filiis dñi vr̄i & ponite eū sup soliū p̄ris suī: & pugnate p domo dñi vestri. Timuerūt illi vehemēter, & dixerunt: Ecce duo reges nō potuerūt ſtare coram eo: & quō nos valebimus ei resistere? Miserūt ergo ꝓpositi domus: & p̄fecti ciuitatis & maiores natu & nutricii ad hieu, dicētes: Serui tui sum⁹ q̄cūq̄ iusseris facie⁹: nec constituem⁹ nobis regē. Quodcūq̄ tibi placuerit, fac. Rescripsit aūt ſras eis scdo, dicēs: Si mei estis & obeditis mihi: tollite capita filiorum dñi vr̄i: & venite ad me hac eadē hora cras i iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri, apud optimates ciuitatis nutriebāt. Cūq̄ veniſſent ſræ ad eos, tulerūt filios regis: & occiderunt septuaginta viros: & posuerūt capita eorū in cophinis: & miserūt ad eū i iezrahel. Venit aūt nūci⁹ ad eū & indicauit ei, dicēs: Attulerunt capita filiorū regis. Qui rñdit: Ponite ea ad duos aceruos iuxta introitū portæ vsq̄ mane. Cūq̄ diluxiſſet egressus est, & ſtās dixit ad omnem populum: Iusti estis. d Si ego cōiurauī cōtra dñm meū, & interfeci eum: qs pcuſſit oēs hos? Videte ergo nūc: qm̄ nō cecidit de ſermonib⁹ dñi in terrā, quos locutus ē dñs sup domum achab: & dñs fecit q̄d locutus est i manu serui e sui heliæ. Percuſſit igitur hieu oēs qui reliq̄ erāt de domo achab in iezrael: & vniuersos optimates eius & notos & sacerdotes: donec nō remanerēt ex eo reh liqæ. Et surrexit & venit i samariā. Cūq̄ veniſſet ad i cameram pastorū in via, inuenit ſres ochoziæ regis iuda: Dixitq̄ ad eos: Qui nā estis vos? Qui rñderūt: Fres ochoziæ regis sum⁹: & desc̄ēdim⁹ ad salutādos filios regis & filios reginæ. Qui ait: Cōp̄hēdite eos viuos. Quos cū cōprehēdiſſent viuos, iugulauerūt eos in cisterna iuxta cameram quadraginta duos viros: & non reliquit ex eis quēq̄. Cumq̄ abiſſet inde k inuenit ionadab filium rechab in occursum sibi: & l benedixit ei. Et ait ad eum: Nunquid est cor tuum rem ctum cum corde meo: sicut cor meū cum corde tuo? Et ait ionadab: Est. Si est inquit, da manum tuam. m Qui dedit ei manū suā. At ille leuauit eū ad se i curn rū: dixitq̄ ad eū: Veni mecū, & vidēbis zelum meo pro domino. Et impositum curruī suo duxit in samaria

NICO. DE LYRA

quia regnum iuda vnde venie bant erat in parte australi respectu samariæ: & iezrahel vbi erat fuerat occisus, erat in parte aquilonari: & factū erat recta ita ꝙ non erat adhuc longe distans ꝙ non erat adhuc longe distuulgatum. Cætera patent vſq̄ bi: l ¶Inuenit ío. &c. Hic enim cum suis viuebat valde religiose, non habentes agros vel vineas: nec habentes vrbes in tabernaculis pro domibus habitātes: vt habeſ Hie. xxxv. ✠ Vide

Moraliter. a ¶Erant autem achab &c. Moralis expositio de interfectione istorum filiorum posita est capitulo præcedenti. k ¶Cumq̄ abiſſet i. inuenit. fi. rechab. Per istū ionadab filium rechab qui docuit filios suos valde religiose viuere. ſ. sine cultura agrorum & vinearū, & sine potu vini & in tabernaculis habitare q̄ transferunt de loco ad locū: vt habetur Hie. xxxv. signant patres religiosorū pauperū & eorū filiorū q nō habēt imobilia bona nec vsū delicatum: nec mansiones stabilem: sed ſm mādatū superiorū suorū se transferunt de loco ad locum: & p hæc omnia ostendit se esse peregrinos & aduenas in mundo. Per hoc igitur ꝙ hieu rex quæſuit amicitiā ipi⁹ ionadab, dicens: † ¶Nunq̄d est cor tuum &c. figuratē fuit: ꝙ reges catholici & potentes debent reuerenter & amicitiā pauperum & religiosorum & etiā cohabitare cū eis: vbi in sctā fiducialiter & sine timore ſtare. n ¶Qui de. ei manum ſui. ostenditur ꝙ dicti religiosi non debent hæc renuere, q̄n videntur ex supradictis. ſcd'o ponit remuneratio q̄tū ad mala, cū dr: h ¶In die. &c. tæ. i. abominari facta eorū: qa in diu durauerat cultꝰ virtutū: & cū hoc multa alia mala pullulabāt: & ió illud regnum pmissum est multipliciter p azahel regē syriæ. Et patet littera.

✠ b ¶Achab co. ba. &c. De hoc aūt mendatio hieu nō fuit q̄medabilis nec figura virtutis: sed

A ✠ AThalia Ca. XI. vero ma. och. &c. Rab. Athalia quæ semen dauid extinguere moliebaſ, impietatē exprimit synagogæ: q̄ semis dauid h̄ē xp̄i, ifidiatrix erat. Quę aliq̄n regnare videbaſ, cū legis cerimonias tpaſr obseruabat. Interptaſ em atha lia tpal dñi. Sed iozabeth ſtreuitate q̄ interptaſ saturitas dñi i. ecclie: in q̄ ve sūt delitiæ, seruat ioas. i. mēoria dñi, xps. ſ. i ſ est memoria nois dñi: ne per crudelitatē sauiētis hostis inte rimaſ i cordib⁹ electorū. Mat. 3. d. gis nutrit⁹ domo ioiade q̄ dilect⁹ dñi sonat: de quo p̄: Hic est fili⁹ me⁹ dilectus, cuius domus sctā ecclia: vbi in sctā fide electorū manēs q̄tidie facit augmētū corpis sui: donec tēpore iudicij septrum regni & potentiam aduersus eos extoll et: qui eū deprimere cogitabant: & interfectricē sanctorū æternis deputauerit pœnis.

✠ Anno

NICO. DE LY.

✠ & ió qa erat zelator diuini honoris, fuit p̄iunct⁹ p amicitiā cū hieu: q̄ idolatras & idola a ¶Cōgre. ergo hſe. Hic ꝓnr triam ꝙ viribus destruxerat. describit occisio sacerdotū baal fugerāt & se absc̄ōderāt: eos cō gregauit hieu sub simulatiōe, ꝙ veller baal magnifice colere: & eis sacerdotes honorare. & pater. Ira vsq̄ ibi: c ¶Pro certi⁹ cognoſcerenſ q̄ essent in ibi: d ¶Et fece. p. e la. in detestatiōe idolatriæ & vt locus ille deseruiret cōtra ipi⁹ ioiadę. nessitate. e ¶Verumtñ a pec. &c. nō re. qa cultū virtutū: & stimuit & exercuit: ne regnum suū ad domū dauid reuerteret: ꝙ fm q̄ hr. ſ. iij. li. ca. xij. f ¶Dixit aūt do. Hic ꝓnr ponit⁹ remuneratio operū. & prio q̄tū ad bona, cū dr: Dixit aūt dñs. ꝙ ioā. ꝓphetā: fm ꝙ dicit Ra. ša. ꝙ ipm vnxerat regē ad exterminādā domū achab: ſicut dictū fuit in principio. ix. cap. g ¶Filij tui vſq̄ ad quartā &c. sicut de domo achab fuerit. q̄tuor reges in regno israel sibi succedentes. ſ. amri, achab, ochozias, & ioā: vt patet ex supradictis. scd'o ponit remuneratio q̄tū ad mala, cū dr: h ¶In die. &c. tæ. i. abominari facta eorū: qa in diu durauerat cultꝰ virtutū: & cū hoc ad cum: Veni mecum & videbis ze. non dixit, veni mecum ad videndum venatione vel aucupiū: hastiludium aut rem mentū: ſicut faciunt alig clerici etiam in sacris ordinibus, aut etiam in gradu maiori cōfringti: q̄ principes associāt i talibus: ſed

tutis: ſed de feructi zelo quę habuit ad destruēdū cultum baal. Et in hoc dedit exēplū principibus christianis: vt sint diligentes & solliciti de destructiōe hæresum malaꝝ artiū & cōsiliū in regnis suis. † 22. q. 2. Ca. XI. c. vtilem

AThaliaꝰ vero. Postq̄ descripta sūt ea quæ g. acciderunt sub regibus iudę ꝓtertiis: h ꝓnr describunſ ea q̄ Diuisio. facta sūt sub athalia: q̄ vsurpauit sibi regnū iuda. & prio describit hmōi vsurpatio. scd'o, hęredis debiti institutio, ibi: Anno autem sep. tertio athalię interfectio, ibi: Audiuit autem athalia quarto regis instituti confirmatio, ibi: Pepigit ergo. Circa primum dr: Athalia vero mater ocho. ista em erat educata a pa ✠ rentibus

Moraliter. i ¶Athalia vero Moral'r. &c. Per ochoziam vero rōne dignitatis regiæ potest xp̄us designari: & quia descēdit de domo ſm carnē sicut & ochozias. & interptatio nois ꝓgruit. nā ochozias interptaſ tētio dñi. xp̄s autē de⁹ ē & hō in vnitate suppositi. Semē aūnei⁹ vbū euangelicum pōt dici Lucæ. viij. b. Semen est vbum dei. Per athaliā vero matrem ochoziæ significaſ iudea: q̄ fuit mater legalis xp̄i: qa factꝰ fuit sub lege: vt dicitur Gal. iiij. ꝓ hoc igit⁹ ꝙ athalia interfecit semē regiū, significatū fuit ꝙ iudæa delere ḡreret vbum euangelicum. k ¶Tollens aūt io. &c. Per iosaba sororem regis ochoziæ significatur ecclia: quæ dr xp̄i soror & sponſa. Canti. iiij. a. Hortus cōclusus soror mea sponſa hortus cōclusus fons signatus Per hoc igitur ꝙ iosaba saluauit semen regiū, significaſ ꝙ eccl'a seruauit vbū euangelicū: qđ in tm creuit: ꝙ ꝓdicatū fuit per orbē tertiā atpe apl'os: sicut diffusi⁹ oñdi sup illud ps. In oēm terrā exi. so. &c. Et sicut augmentato semine regio. ſ. ioas, athaliā fuit interfecta: sic euangelio publicato mortua fuit iudæa. nam ex tunc obseruatio legalium fuit mortifera. Aliter pōt dici. ꝙ per semē regium pñr intelligi apl'i aliq̄s discipuli xp̄i: de quib⁹ dicit Ioh. j. a. Quotquot aūt recæperunt eum de. eis po. fi. &c. Iudæa vero per athaliā significata, voluit hoc semen interficere & in parte occidit: vt patet de ia cobo Act. xij. & de stepha. Act. vij. & ꝙ alios voluerit interficere patet ibidē. viij. ca. &. ix. Sed eccl'a per iosaba significata parte dicti seminis seruauit. nā pertrū ab imināte sibi morte suis ꝑcibus liberauit Act. xij. & paulū sil'r in damasco, ipm i sporta p murū deponēdo: vt patet Act. ix. & ꝙ semen sic creuit p multiplicationē credentiū, & iudæa partim occisa fuit, & ptim capti uata per exercitū romanorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ministrā nitor: & habebāt totidē pōtifices: q singuli p totidē septimanas tū tēplo sibi ex ordine succederēt hītes singuli sub se.xxiiij. sacerdotes & numerus totidē leuitas: & eiusdē numeri ianitores. Intrāte itaq; nouo pontifice sabbato ad officiū cū noua turma sacedotū, leuitarū: ianitorum: ille pontifex cū sua turma qui trāsacta septimana ministrauerat, posit sabbatū domū reuertebatur ad vxorē. Q; diu em̄ ministrabant a coniugali opere cessabant in porticibus circa domū domini vsq; ad sabbatum manentes. Sed tunc summus pōtifex propter necessitatem augendi exercit⁹ & eos qui septimanam expleuerāt, retinuit: & illos qui impleuri erāt suscepit. Qui & alios quos; leuitas de vrbib⁹ & pricipes familiarum q̄regauit ūs filiū regis educturus tali rōne distinxit vt illi q̄ ipleuerant sabbatū, armati circūstarent regē i interioribus atrij locis. Qui ad sabbatū venerāt vt domū regis i palatiū obseruarēt: & portā scutariorū p quā de tēplo ad palatiū de scēdebat. Reliq; multitudo exteriores atrios; ianuas q̄tra furorē regi næ si qd moliret custodirēt: posteaq; eduxit regē de domo dñi vbi erat absc̄ditus: venerūt; per viā portæ scutariorū i palatiū: & sedit sup thronū regū. b ¶Ad portā scir &c. Ra. In palatio porta scir & domus messa (quæ cū porta scutariorum nojanf) esse videnf. c ¶Scutariorū. Ra. Scutarij erant tutores regis custodientes palatij vestibulum. d ¶Et posuit super eū diadema. Ra. In libro dierum apert⁹ Et imposuerunt ei diadema: dederuntq; in manu ei⁹ tenēdā legem. Et erat vir salutaris prudentiæ vt post tyrānicæ necē reginæ, succedēti in regnū filio regis cū ipo regni habitu disciplina legis dei seruāda commiteret: & q se gl̄atum pp'o videret regēdo, ipe se regēdū diuis legibus subdi debere meminisset.

Ibidē. d. e ¶Pepigit igitur io.f.in do.&c. In Paral: inter se. quia se loco regis & dei cui⁹ minister erat, posuit. vñ ioiada recognoscens dñm vel diligens interpretatur: q̄a dñm cognoscere & diligere docuit. Pepigit fœdus inter dñm & regē & pp̄m: vt rex & pp'l's dño seruirēt: pepigit inter regem & pp̄m: vt populus ergā regem fideliter ageret: & rex cū iustitia populum regeret.

NICO. DE LYRA

a ¶Athalia⁹ idolatris. Achab & iezabel: ppter q̄d erat nequissima intantū q̄ libidine regnādi filios filiq; sui interfecit: excepto ioas qui erat minim⁹ & de nouo nat⁹. & ppter hoc poterat facilius absc̄ondi. a ¶Erat q; cum ea &c. Erat enim ista iosaba filia regis iorā defuncti & vxor ioiadæ pontificis: ga trib⁹ sacerdotalis & regia erāt cōmixtæ ex causis rōnabilib⁹: sicut dictum fuit Nume. ca. vlti. & ideo facilius potuit eū nutrire in domo dñi. Dicit aūt hic Ra. Sa. q̄ puer & nutrix sua fuerunt custoditi in solario tēpli dñi vbi nullus audebat accedere nisi sacerdotes & leuitæ: q̄ custo diebāt vasa sancta ibidē reposita: ppter q̄d melius potuerūt ibi celari. & licet als esset illicitū nutriri & puero medio filiorum regis q̄ interficiebant: & nutricē eius de triclinio: & absc̄ondit eum a facie athaliæ: vt non interficeretur. Erat q; cum ea a sex annis clam in domo dñi. Porro athalia a regnauit super terram septē annis. † Anno aūt b septimo misit ioiada pontifex: & assumens centuriones & milites introduxit ad se in

a ¶.i. cōiurationē cū principibus leuitarū fecit.

templum domini. Pepigit q; cum eis fœdus. c Et adiurās eos in domo domini, ostendit eis filium regis: & præcepit illis dicens: Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vr̄m d introeat sabbato: & obseruet excubias dom⁹ e b regis. Tertia autem pars sit ad portam scir: & f tertia pars ad portam quæ est post habitaculum scutariorū: & custodietis excubias dom⁹

a ¶Ra. quæ porta scutariorū & fundamenti dicitur.

mēsia. Duæ vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custodiant excubias domus domini circa regem: & vallabitis eū habētes arma in manibus vr̄is. Si quis autem ingressus h fuerit septum templi, interficiatur. Eritisq; cū i rege introeunte & egrediente. Et fecerunt cēturiones iuxta oīa quæ p̄cæperat eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur ad sabbatum, cum his q egrediebantur ad sabbatum, venerunt ad ioiadam sa

a ¶leuitis. b ¶quæ dauid cēsis hostibus cōsecrauit i domo dñi, quibus seuit⁹ in bello armar̄etur.

cerdotem. Qui dedit eis hastas & ārma regis dauid quæ erant in domo domini. Et steterunt singuli habētes arma i manu sua: a pte templi dextro vsq; ad partē sinistrā altaris & ædis circum regem. Produxitq; filium regis k

a ¶insigne capitis regum. b ¶legem dei qua doceatur qualiter viuat & quid agat.

d & posuit super eū diadema & testimonium. l Fecerūtq; eum regem, & vnxerūt: & plaudētes manu dixerunt: Viuat rex. Audiuit autē athan lia vocem currentis populi: & ingressa ad turbas in templum domini vidit regē stantē sup tribunal iuxta morē, & cantores & tubas †, p̄pe eum: oēmq; pp'm terræ lætantē & canantē tubis: & scidit vestimenta sua: clamauitq; Cōiuratio, coniuratio. Præcæpit autem ioiada centurionibus qui erant super exercitū: & ait eis. Educite eam extra septa templi: & quicūq; p eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixeratq enim sacerdos: Non occidatur in templo domini. Imposueruntq; ei manus: & impegerūt eā p viā introitus equorū iuxta palatiū: & e interfecta est ibi. Pepigit igitur ioiada fœdus s inter dominū & regem, & inter populū vt esset populus dñi: & inter regem & populum. Ingressusq; e omnis populus terræ templum baal: & destruxerunt aras eius: & imagines contriuerunt valide. Mathā quoq; sacerdotem baal occiderūt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in d domo domini. Tulitq; centuriones, & cerethi & pheleti legiones & omnem populū terræ: deduxerūtq; regē de domo dñi. Et venerūt p viam portæ scutariorū in palatiū: & sedit e sup thronū regū. Lætatusq; est oīs pp'l's terræ: & ciuitas cōquieuit. Athalia aūt occisa est gladio in domo regis. Septēq; annorum erat ioas cum regnare cœpisset. Cap. XII.

Anno septimo hieu regnāf uit ioas. Quadraginta annis regnauit in hierusalē. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitq; ioas rectum co g ram domino cunctis diebus q̄b cuit eū ioiada sacerdos: verūtñ ex h celsa non abstulit. Adhuc em̄ pp'l's īmolabat & adolebat i excelsis incē a sum. Dixitq; ioas ad sacerdotes: i a ¶Vnde in Exo. Qñ tuleris summā filiorū isr̄l dabunt singuli preciū, p animab⁹ suis: & nō erit plaga pro precio animæ.

Omnem pecuniam sanctorum q̄ il lata fuerit in templū domini a prætereuntibus, quæ offertur pro prek cio aīæ: & quā sponte & arbitrio cordis sui inferunt tēplū dñi: accipiant l illā sacerdotes iuxta ordinē suū: vtm binstaurent sartatecta domus: si quid necessarium viderint in instauratio c ne. Igitur vsq; ad vicesimūtertium n annum regis ioas, nō instaurauerūt sacerdotes sartatecta templi. Vocauitq; rex ioas ioiadē pontificem & sacerdotes, dicens eis: Quare sarta tecta non instauratis templi? Nolite ergo ampli⁹ accipere pecuniū iuxta d ordinem vestrum: sed ad instauratiō nem templi redite eam. Prohibitiq; sunt sacerdotes vltra accipere pecuniam a populo: & instaurare sarta e tecta domus. Et tulit ioiada ponti fex gazophilacium vnū: aperuitq; f foramen desup: & posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini: mittebantq; in eo sacerdotes qui custodiebant ostia, oēm pecuniā quæ deferebat ad tēplum domini. Cumq; viderent ni miam pecuniam esse in gazophi

monis. ab illo aūt tēpore vsq; ad regnum ioas fluxerāt. cxxx. anni. Sed magis quia athalia idolatrix pessima de tēplo abstulerat illa quæ poterāt esse ad templi baal ornatū. Igitur circa hoc primo templū reparari p̄cipit. sed o mandatū negligitur, ibi: Igitur vsq; ad vicesimūtertiū. tertio opus perficitur, ibi: Cūq; viderent. Circa primū dr̄: g ¶Fecitq; ioas rectum &c. Per hoc innuitur q̄ ipō mortuo male se habuit: vt posteā dicetur. h ¶Verūtamen ex. nō abstu. licet em̄ nō esset hcitū immolari etiā dño extra hierusalem post templi ædificationē: tñ hoc plures reges permiserūt: ne seditio moueret in popu lo: & ne talia immolaret idolis: ad quod erat. pnus. Oēm pecuniā sc̄orū quæ illata fuerit &c. subditur: k ¶Quæ offertur &c. Ordinauit enim ioas q̄ a viris qui erant a viginti annis & supra: qui poterant ad bella, p̄cedere: solueret dimidius siclus argēti a quolibet. & istud vocatur preciū aiæ: & vltra hoc illi qui erāt potētiores & deuotiores offerebant sm̄ q̄ eis placebat: & ista vocatur pecunia sponte 2.Pa.24. data & ex arbitrio voluntatis. & ex istis a. debebat reparari templū: quia neutra pecunia erat de iure sacerdotū & leuitarū. l ¶Accipiant illam sa. iuxta or. suum. i. sm̄ q̄ fuerint ad hoc ordinati. m ¶Vt instaurent sartatecta do. i. fissuras quæ indigebant reparatione, maxime in testis templi: quæ erant magis exposita imbribus & ventis. Et dicitur sartatectum a sartio tis. quod facit sartum in supino, & rectum tecti. n ¶Igitur vsq; ad vicesī mūtertiū annū. Hic q̄ñr ponit negligentia prædicti p̄cepti: & remediū p̄tra hoc per regem & pontificem. & patet littera. o ¶Cūq; vi. &c. Hic cōsequēter ponit perfectio operis ex pecunia a pp'o accepta, cū dr̄. Cūq; vide. nimiam pe. esse in gazophy. ita q̄ indigebat euacuatione: vt sic alia pecunia ibidem reciperetur.

✠ Ascende Moral⁹.

Moraliter. f ¶Anno septimo hieu regnauit ioas &c. Sequitur. g ¶Fecitq; ioas re. coram domino cunctis diebus &c. Per hoc habēt principes exemplum habendi bonos consiliarios qui doceant eos & dirigant in exercitio bonorum. i ¶Dixitq; ioas ad sacerdotes &c. Præcæpit enim instaurari dom⁹ domini ruinosa. per quam significatur instauratio militantis ecclesiæ, quantum ad illa quę patēt ruinæ: nisi remediū apponat. In instauratione v⁹o templi per p̄cæptum ioas fuerunt artifices diuersi. f. cæsores lapidū per quos signant ecclię glati: qui per pœnas corrigere debent obstinatos in malis & induratos ad modum lapidis: & in alio quo casu debent tradi iustitiæ seculari. Et cæsores lignorū: qui mittius ligna rectificant per dolatur̄. & p̄.istos significātur p̄dicatores & cōfessores: qui suis monitionibus bonis reducūt ad morū rectitudinē peccatores. Et cementarij interrupta cōcludentes. & per istos significātur amicabiles compositores, discordes ab inuicem ad vnitatem pacis & concordię reformantes: & tales in ecclesia dei sunt valde vtiles. Per hoc aūt quod supra dictum est. Fecitq; ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eū ioiada sacer. datur intelligi: q̄ post mortē ioiadæ sacerdotis cecidit i p̄tm: q̄d magis explicat. ij. Para. xxiiij. ppē q̄d ibidē ponet exposītio mystica dño p̄cedente.

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ a ¶Scriba re.&p.&c, Ra. summi sunt doctores, q pecuniā collatā iuxta numerū & mēsurā illis tribuebāt qui: præerant fabris & cemētarijs. hoc est dispēsatoribus ybi dei: q euāgelici tritici mēsuram conseruis suis, his q operarent in domo dñi & vtutū opera in ædificio diuino cōponāt, tribuebāt. ¶Ra. Apli, quos principes i ecclesia electio diuina ꝓstituit: p discipulos ybi semina p totū orbē sparserūt quatenus oparios volūtatis dei idoneos auditoribus suis ꝓficerent. quorū alij fabricabant ligna: cum se & sibi obedientes ligna fructifera in domo dñi parare studebāt. Alij fartatecta tēpli faciebant: qñ illa quę per hæresim & schismata rupta erant reædificabāt. Alij saxa cædebant: cū duros corde & incredulos fortiter increpabant: ita vt impleret instauratio in vniuersis, q indigebāt expensa ad domū dei munie
Eph. 4.c dam. iuxta illud: Vnicuiq; autem vestrū data est gra ꝑm mensurā donationis xpi. b ¶Verūtn non fie.&c. Rab. Alia debet esse ratio formandorū vasoꝝ: in ministerium dñi: alia parandoꝝ lignorū & saxorum in ædificiū dom⁹: qa alia debet esse doctrina qua rudes ibuūf ad fidē: & alia qua iā pfecti instruunf ad sciæ plenitudinem. Vasa dñi sunt q iā apti sūt ad capiē da munera diuina: & habiles sunt ad ministeriū dei. Nō fie. ex eadē pe. hy. &c.
2.Pa.24.d. In Paral. Cū cōplessent oia opera, detulerunt coram rege & ioiada reliquā partem pecuniæ de qua facta sunt vasa tēpli. Nō est ītū: qa nō de eadem pecunia q ꝓferebaf a ppło ad instaurationē domus dñi facta fuerunt vasa in ministeriū tēpli: sed de reliq; ꝑte pecuniæ, q & aliꝰ donationi bus fuerat collata. c ¶Fuscinulæ. Rab. doctores quorū officiū est corp⁹ & sanguinē dñi credētibus distribuere: infidelib⁹ abnegare: necnō & spūalem alimoniā verbi cuiq; ꝑut ꝓuenire dispertiri: qa sunt in ybis dei q nostræ humilitati reuelare dignatus est. sunt alia q nostræ capacitatis mensuram trāscendūt. d ¶Thuribula. Ra. sunt q mundā orationē ex cōscientia pura & fide nō ficta offerūt deo: & dicūt:
Ps. 140.a. Dirigaf oratio mea: scilicet i ꝓspectu tuo e ¶Tubæ. Ra. Doctores: q toto orbe tocem euāgelicæ prædicationis emittunt.
Esa. 58.a. vnde. Quasi tuba exalta vocem tuam. f ¶Et nō fie. rō &c. Rab. Tam religiosi fuerūt vt nullus dubitauerit quin pecuniam dei sine fraude tractarēt. Vnde constat quanta discretione opus est his q pecuniā ybi dei dispēsant conseruis: de qua rō. reddēda est: vt non minus fideles inueniaf hi in spūalib⁹, q illi i corporalib⁹. g ¶Pecu. vero p del. &c. Ra. Hic ostendit. q cōfessio p.cōrū & pœnitētia non ꝓprio cuiusq;, sed sacerdotū iudicio peragēda est: quoꝝ est discernere inter mundū & imūdū: & lepræ maculā dnudicare.

NICO.DE LY. ☞ Helisæ

c ✻ a ¶Ascendebat ser̄i. re. & pō. &c. vt negociū certius fieret & absq; suspitione. b ¶Et dabant eā iuxta nume. &c. vt instauratio dom⁹ dñi compleretur. q pareꝭ littera vsq; ibi: c ¶Verūtn nō fie. ex eadem pe. hy. &c. & hoc est dictū q; ꝑ illa pecunia non erat ad hoc ordinata: sed ad reparationē tēpli: vt dictū est. verūtn qa cōpleto illo ope remansit aliqua pars pecuniæ: de illa fabrē fuit aliꝰ vasa tēpli aurea & argentea: vt hī. ñ. Paral. xxiiij. d. Cætera patēt in littera. d ¶Tunc ascendit aza.

a latio: ascendebat scriba regis & pōa tifex: effundebantq; & numerabāt pecuniam quæ inueniebaf in domo dñi: & dabant eā iuxta numerū atq; b mēsurā in manu eorū q ꝑerāt cemētariis dom⁹ dñi. Qui ipēdebāt eā i fabris lignorū, & in cemētariis his q opabanf i domo dñi: & fartatecta faciebāt: & i his q cædebāt saxa: & vt emerēt ligna & lapides q excidebanf: ita vt impleret instauratio domus dñi in vniuersis q̄ indigebant
b expēsa ad muniendā domū. Verūc tn nō fiebant ex eadem pecunia hy a ꝙquam diuinę sapientiæ continentes.
à dri. é tēpli dñi: & fuscinulæ & thuribula & tubæ oē vas aureū & argenteum de pecunia q̄ iferebaf in tēplū dñi. His em̄ q faciebāt opus dabaf f vt istaurareꝭ tēplum dñi. Et nō fiebat rō his oib⁹ q accipiebant pecuniā vt distribuerēt eā artificib⁹: sed a ¶vnde in Exo. qñ tuleris summā filiorū g in fide tractabant eam. Pecuniā vero israel: dabūt singuli precium pro animab⁹ suis: & non erit pla.

ro pro delicto: & pecuniā ꝑ peccatis non inferebant in templū dñi: quia sacer dotū erat. Tunc ascendit azad hel rex syriæ & pugnabat cōtra geth e cœpitq; eā: Et direxit faciem suam f vt ascēderet in hierusalem. Q; obrē tulit ioas rex iuda omnia sanctificata quæ consecrauerant iosaphat & g ioram & ochozias patres eius reges iuda: & quæ ipse obtulerat: & vniuersum argentum quod inueniri potuit in thesauris tēpli dñi & in palatio regis: misitq; azaheli regi syriæ: & recessit ab hierusalem. Reliqua autem sermonum ioas & vniuersa quæ fecit: nonne hæc scripta sunt in libro verborū dierum regū iuda? Surrexerūt autem serui eius: h & coniurauerunt inter se: percusseri runtq; ioas in domo mello i descensu sella. Iosachar nāq; filius somath: k & iosabath filius somer serui ei⁹ ꝑcusserunt eum: & mortuus est. Et sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate dauid. Regnauitq; amasias filius eius pro eo. Cap. XIII.

m Anno vicesimotertio ioas filii ochoziæ regis iudæ, regnauit ioachaz filij hicu super israel in samaria decem & septē annis. Et fecit malum n corā domino, secutusq; est pcta hieroboam filii nabath: qui peccare

a ¶Helisæus aūt &c. Ra. Redēptor nr̄ rectoribus Ca. XIII. ecclīæ armis spūalib⁹ se indui, & ꝰ hostē antiquū ꝓcipit ꝓliari. Arc⁹ sacrū est eloquiū: qd ex vtroq; testō velut ex cornu & chorda ꝓfiat. Perv⁹ ꝙppe est. figuraf cornu, ꝓpter duriciā: p no. v⁹ qd incarnato dño factū est, figuraf chorda. & dū chorda trahit, cornu curuaf: qa cū nouū testamentū discutit, vetus a rigore suo habef. ē. x. ca. Sed luc⁹ q erat plātatus, ꝓpe illud tēplū in quo exercebaf luxuria: remāserat cōtra legis mādata, q̄ præcepit lucos excidi: sicut & tēpla idolog: subuerti. Cætera patet in littera vsq;
ibi: e ¶Et forti. eius quō pugnaue. contra ama. de qua pugna dicetur magis ca. se. f ¶Helisæus autem egrota. Hic consequenter describitur mors helisæi & eius tumulatio: & primo describit. signum ab eo datū, cum esset morti, ꝓpinquꝰ. secundo cū iam esset mortuꝰ, ibi: Mortuꝰ ē ergo. Circa primū dr̄: g ¶Descenditq; ad eum ioas rex israel, & flebat &c. quia vita helisæi multū valebat ad defensionē sui regni h ¶Currus israel & auriga eiꝰ, exponaf sicut. ē. ñ. cap. Qui compassus helisæus dixit: k ¶Pone manum tuam super ar. ad tenendum ipsum. l ¶Superposuit he. manꝰ suas. ad ostendēdū q̄ meritis ipsius daretur regni signū victoriæ. m ¶Aperi fe. orien. in illa enim parte erat regnum syriæ: qd̄ molestabat regnū israel. o ¶Sagitta sa. domini &c. i. emissio hui⁹ sagittę significat victoriā, ꝓpło israel & ꝰ syros. r ¶Percute ia. ter. Ista percussio designabat percussionem populi syriæ a populo israel: vt patet ex sequentibus.

✻ Si percussisf Moraf. ✻ f ¶Helisæus autem egro. &c. Sequif. i ¶Dixit ad regē israel &c. Per helisæi verba consequenter hic posita demonstraf qd bon⁹ princeps facere debeat: & etiā bonus præ latus. qui pōt dici rex a regendo in spūalibus. k ¶Pone manum tuā super arcum &c. Per hoc enim ostē ditur officiū principis & prelati circa subditos: quod est debite iusticiā exercere. Nam per lignum arcus qd̄ est rigidū, designatur iusticiæ rigor per chordā autē q̄ mollis est misericordiæ dulcor: & per hoc ꝙ lignū rigidum per chordā mollē curuaf, significatur ꝙ in dubijs declinadū est magis ad misericordiæ dulcorem q̄ ad rigorē iusticiæ. Iac. ñ. c. Misericordia superexaltat iudiciū. Et. v. Ethi. dr̄, ꝙ epykeies ē diminutiu⁹ pœnarum. n ¶Iacē. sagit, per quam intelligitur sententia procedens ex iusticia misericordia temperata: ideo subditur: o ¶Sagitta salu. domini. ga talis sinia ꝙformaf diuinæ voluntati. p ¶Et sagitta salutis contra syriam. quæ interpretaf excelsa. quia talis sententia reprimit extollētiam superborū. q ¶Rursum dixit ei. percute ia. ter. Per quod ostēditur qd bon⁹ princeps vel ꝓlatus debeat facere circa seipm. p terram em̄ intelligitur caro: quæ de terra est a dño. Terra ergo ꝓcutif q̄ntuia carnis vitia reprimunf. f. accidia. vnde Matt. xxvi. d. Spūs quidē ꝓptus est: caro aūt infirma. Et gula & luxuria. Sed in hac ꝓcussione sistitur quādo minus perfecte caro maceratur propter quod sic percutiens per prophetam increpatur, cum subditur:
✻ Si percussisses

fecit isr̄l: & non declinauit ab eis. Iratu a est furor domini contra israel: & tradid eos in manu azahelis regis syriæ & in manu benedab filii azahel cunctis diēb⁹. De precat⁹ est aūt ioachaz facię dñi: & audiuit eum dñs. Vidit em̄ angustias israel: qa atb triuerat eos rex syriæ. Et dedit dñs israeli b saluatorē: & liberat⁹ est de manu regis syriæ. Habitaueruntq; filii israel in tabernaculis suis sicut heri & nudiustertiꝰ. Verūtn c nō recesserunt a pctis dom⁹ hieroboā: qui peccare fecit isr̄l: sed in ipsis ambulauerūt Siqdē & luc⁹ pmānt in samaria. Et nō sunt d derelicti ioachaz de pplo nisi qnquagita eqtes, & decē currus & decē milia peditū. Interfecerat em̄ eos rex syriæ: & redegerat quasi puluerē in tritura areæ. Reliq; autē sermonū ioachaz & vniuersa q̄ fecit, sed & fortitudo eiꝰ: nōne hec scripta sunt i libro sermonū dierū regū isr̄l? Dormiuitq; ioae chaz cum pr̄ibus suis & sepelierūt eum i samaria: regnauitq; ioas filiꝰ ei⁹ ꝓ eo. Anno tricesimoseptimo ioas regis iuda: regnauit ioas filiꝰ ioachaz sup isr̄l i samaria sedecim ānis: & fecit qd̄ malū ē in cōspectu dñi. Nō declinauit ab oībus pctis hieroboā filii nabath q peccare fecit isr̄l: sed i ipsis ābulauit. Reliq; aūt sermonum ioas & e vniuersa q̄ fecit: sed & fortitudo eius quō pugnauerit cōtra amasiā regē iuda, nonne hæc scripta sūt i libro sermonū dierū regū isr̄l? Et dormiuit ioas cū pribus suis. Hiero boā aūt sedit sup soliū eiꝰ. Porro ioas sepul f atus ē in samaria cū regib⁹ isr̄l. Helisæ⁹ aūt ægrotabat infirmitate q̄ & mortuꝰ ē. Descēg ditq; ad eū ioas rex isr̄l: & flebat corā eo: dicebatq;. Pater mi pr̄ mi, curꝰ isr̄l & auri h ga ei⁹. Et ait illi helisæus: Affer arcū & sagittas. Cumq; attulisset ad eū arcum & sai gittas: dixit ad regē isr̄l: Pone manū tuā k sup arcū. Et cū posuisset ille manum suam:
b superposuit helisæus manus suas mani l c bus regis: & ait: Aperi fenestram contram lem. Cūq; aperuissēt: dixit helisæus: Iace n
a ¶Rab. prædicatio sanctæ.
d sagittam, & iecit. Et ait helisæus: Sagitta o salutis domini & sagitta salutis contra syp
a ¶. i. in cōtinēdo vel apprehendendo.
riam: Percutiesq; syriam in aphech doe nec consumas eam. Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursum dixit ei: Percuq r

phi di. q̄ dns ꝓesserat ei euadere pericula belli. c ¶Verumtn C nō re. a pec. dom⁹ hiero. colēdo vitulos: ne ppl's isr̄l redireꝭ ad regnū dauid si ascēderēt in hierl'm adorare. d ¶Si quidem & lu. permā. in sa. hoc erat de reliquis cultus baal. vituli enim aurei nō erāt in samaria, sed in dan & bethel: sicut dictū fuit. ē. ñ. li. xñ. ca sed in samaria fuerat templū baal qd̄ destruxit hieu: sicut habef. ē. x. ca. Sed luc⁹ q erat plātatus, ꝓpe illud tēplū in quo exercebaf luxuria: remāserat cōtra legis mādata, q̄ præcepit lucos excidi: sicut & tēpla idolog: subuerti. Cætera patet in littera vsq;
ibi: e ¶Et forti. eius quō pugnaue. contra ama. de qua pugna dicetur magis ca. se. f ¶Helisæus autem egrota. Hic consequenter describitur mors helisæi & eius tumulatio: & primo describit. signum ab eo datū, cum esset morti, ꝓpinquꝰ. secundo cū iam esset mortuꝰ, ibi: Mortuꝰ ē ergo. Circa primū dr̄: g ¶Descenditq; ad eum ioas rex israel, & flebat &c. quia vita helisæi multū valebat ad defensionē sui regni h ¶Currus israel & auriga eiꝰ, exponaf sicut. ē. ñ. cap. Qui compassus helisæus dixit: k ¶Pone manum tuam super ar. ad tenendum ipsum. l ¶Superposuit he. manꝰ suas. ad ostendēdū q̄ meritis ipsius daretur regni signū victoriæ. m ¶Aperi fe. orien. in illa enim parte erat regnum syriæ: qd̄ molestabat regnū isr̄l. o ¶Sagitta sa. domini &c. i. emissio hui⁹ sagittę significat victoriā, ꝓpło israel & ꝰ syros. r ¶Percute ia. ter. Ista percussio designabat percussionem populi syriæ a populo israel: vt patet ex sequentibus.

✻ Si percussisf Moraf. ✻ f ¶Helisæus autem egro. &c. Sequif. i ¶Dixit ad regē israel &c. Per helisæi verba consequenter hic posita demonstraf qd bon⁹ princeps facere debeat: & etiā bonus præ latus. qui pōt dici rex a regendo in spūalibus. k ¶Pone manum tuā super arcum &c. Per hoc enim ostē ditur officiū principis & prelati circa subditos: quod est debite iusticiā exercere. Nam per lignum arcus qd̄ est rigidū, designatur iusticiæ rigor per chordā autē q̄ mollis est misericordiæ dulcor: & per hoc ꝙ lignū rigidum per chordā mollē curuaf, significatur ꝙ in dubijs declinadū est magis ad misericordiæ dulcorem q̄ ad rigorē iusticiæ. Iac. ñ. c. Misericordia superexaltat iudiciū. Et. v. Ethi. dr̄, ꝙ epykeies ē diminutiu⁹ pœnarum. n ¶Iacē. sagit, per quam intelligitur sententia procedens ex iusticia misericordia temperata: ideo subditur: o ¶Sagitta salu. domini. ga talis sinia ꝙformaf diuinæ voluntati. p ¶Et sagitta salutis contra syriam. quæ interpretaf excelsa. quia talis sententia reprimit extollētiam superborū. q ¶Rursum dixit ei. percute ia. ter. Per quod ostēditur qd bon⁹ princeps vel ꝓlatus debeat facere circa seipm. p terram em̄ intelligitur caro: quæ de terra est a dño. Terra ergo ꝓcutif q̄ntuia carnis vitia reprimunf. f. accidia. vnde Matt. xxvi. d. Spūs quidē ꝓptus est: caro aūt infirma. Et gula & luxuria. Sed in hac ꝓcussione sistitur quādo minus perfecte caro maceratur propter quod sic percutiens per prophetam increpatur, cum subditur:
✻ Si percussisses

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Quod cum teti. Ra. Resurrectio cadaris per ꝓtestū ossiū helisæi, significat ꝙ qui cunq; firma fide tāgit mortem xpi, & spem suā veraciter in eo collocat: sine dubio ptiIob.11.c ceps erit resurrectionis eius. vnde Ego sum resur. & vi. Postq; obijt ioiada: ingressi prīcepes iuda adorauerunt regem &c. Dicunt iudæi sicut deū rege adoratum: & honores supra hūanū modū a subditis libēter accæpisse. vñ irā dei subito expert' ē sicut herodes. Nō est deus in isr'. qa oēs noxn erāt & idolatria polluti. Has duas glos. ex. xxiiij. n. Paral'. transumptas vide: & potius ibi ꝙ hic habere locum. Ca. XIIII.

IN anno scd'o &c. b ¶Et fecit re. Rab. Amasias fecit bonum in ꝓspectu dñi: sed non corde ꝓfecto: qa sub simulata specie, corā hoibus oñebat: & sic corā deo accæpta non erant. c ¶In valle sa. Ra. Vallis salinarum erat vbi sal faciebant. Vel sceno salsuginis, decisō & siccato & incēso. Vel aquis puteorū salsis feruefactis: & vsq; ad salis firmitatē coquēdo pductis. Vel alio quolibet ordine quo sal fieri ꝓsueuit. d ¶Petrā. Ra. Petra ciuitas ēarabiæ: nobilis i terra edō ꝙ in li. Nūe. recē. dr. & a syris sic appellaf. Sed Ioseph', nō ciuitatē dicit: sed magnā petrā in arabia ꝓtritā. e ¶Iezechel. Q. amasias victor nomē ꝓsuit: interptaf cœt' dei vel auxilium dei, agente eo fideliter vt perennis videretur memoriæ: ꝙ hanc vel cœtus populi dei vel deo adiuuente cœperit.

☞Ipse re-

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Si percussisses quin. aut sexies &c. Erat enim reuelatum helisæo: ꝙ si rex multotiens percuteret terram absq; interruptione, ꝙ totaliter deficeret, syriā. nō tm habebat īniam dicendi hoc regi: sed solū videbat quid faceret: vt ꝓ hoc haberet certū signū qd futurū esset. iō sequit: b ¶Nūc aūt tri. vi. percu. eā. Spūs em sctūs tangit corda, ꝓphetarū eo mō quo vult: & iō aliqñ reuelat aliquid futurū in gñali tm: & postea in particulari. sicut patet hoc. qa prio fuit reuelatū helisæo ꝙ si rex multotiēs percutereter ram, deberet syriā: nō tamē fuit sibi reuelatū q̄tiēs cēt pcussur': sed postq; percusserat ter & cessauerat: reuelatum fuit helisæo: ꝙ percuteret syrios tantum tribus vicibus, & in bellis pticularib'. c ¶Mortuus est igitur he. Hic cōsequenter describit signū factum p helisæū post mortem eius. cum subditur: e ¶Qd' cū te. ossa ne. re. ad declarandum merita ipsi' helisæi. Cætera patēt vsq; ibi: f ¶Et reg. be. &c. Sic enim scribitur hic in hebræo. & ita dicit Hiero. ꝙ debet scribi: ille autem benadab qui præcessit azahel scribitur per b in fine.

✠ a ¶Si percuss. quin. aut sexies &c. Mortuus est ergo he. & se. eū &c. Sequif. d ¶Et processerunt ca. in se. he. &c. ꝓ helisæum qui dei mei salus interpretaf, dñs nī iesus xps significaf. ꝓ hoc ergo ꝙ mortuus ossa tangens helisæi reuixit: significatur ꝙ mortuus morte culpæ si fideliter & deuote tangat xpm mortuū ꝓ cōpassionē, redit ad vitā gratiæ. & idem fuit significatū. Nūe. xxi. in aspectu serpentis æneī. Ca. XIIII.

IN anno secundo &c. Hic consequenter tangitur de hoc quod factum est tēpore amasiæ regis iudæ. & primo describif regni ei' prosecutio. secūdo regni israel successio, ibi

Anno

te iaculo terrā. Et cum percussisset tribus vicibus & stetisset iratus est contra eum vir dei, & ait: Si percussa sisses quinquies aut sexies siue septies, percussisses syriam vsq; ad consummationem. Nunc autem b tribus vicibus percuties eā. Mor-c tuus est ergo helisæus & sepelierūt eū. Latrūculi aūt de moab venerunt in terram i ipo anno. Quidā autem sepelientes hoiem viderūt latrūculos: & ꝓiecerūt cadauer i sed a pulchro helisæi. † Qd' cū tetigisset e ossa helisæi: reuixit hō: & stetit super pedes suos. Igit' azahel rex syriæ afflixit isr'l cunctis diēb' 9 ioachaz. Et miserē' est dñs eorū: & reuersus est ad eos ꝓpter pactū suū qd' habebat cū abraā & isaac & iacob: & noluit disperdere eos neq; ꝓiccre penit' 9 vsq; i pñs tps. Mortu' ē aūt azahel rex syriæ: & regna f uit benadab filī' eius ꝓ eo. Porro ioas filī' 9 ioachaz tulit vrbes de manu benadab filii azahel quas tulerat de manu ioachaz patris sui in re prælii. Tribus vicibus percussit eum ioas: & reddidit ciuitates israeli. Ca. XIIII.

† N anno secundo ioas g filii ioachaz regis israel regnauit amasias filius ioas regis iuda. Viginti annorū erat cū regnare cœpisset. Viginti autē & nouē annis regnauit i hierl'm. Nomē matris ei' 9 ioaden de hierl'm. Et fecit rectū co h ram dño: veruntamen nōvt dauid i pater eius. Iuxta oīa q̄ fecit ioas k pater su' 9 fecit: nisi hoc tm ꝙ excelsa nō abstulit. Adhuc em ppl's immolabat & adolebat incēsum i excelsis. Cūq; obtinuisset regnum, l percussit seruos suos qui interfecerant regem patrē suū: filios autem eorum q occiderant, non occidit: iuxta verbū qd' scriptū est in libro legis moysi: sicut præcepit dñs dicēs. † Nō morīē' pres ꝓ filiis † nec ꝙ filii ꝓ pribus: sed vnusquisq; in

¶amasias.

pcto suo morietur. Ipse percussit n a ¶vetus editio quasi nomen regionis gemelam posuit.

c edom i valle salinārū decē milia & o adp̄hēdit petrā in ꝓlio: vocauitq; p e nomē eius iezechel vsq; in ꝓsen- q tem diem. Tunc misit amasias r nuncios ad ioas filium ioachaz

Anno quintodecimo. Prima in duas ga primo describitur regnum amasiæ tempore prosperitatis. Secundo tempore aduersitatis, ibi: Tunc misit amasias. Circa primum describitur ipsius vita, cum dicitur: h ¶Et fecit rectum coram domino. respectu regum israel qui erant imperfecti. ideo subditur: i ¶Veruntamen nō vt dauid pater ei' 9. q fuit valde perfectus. k ¶Iuxta omnia quæ fecit ioas pater su' 9 fecit: nisi hoc tantum ꝙ excelsa non abstulit. sicut. s. di. cū est ca. xv. ꝙ nec etiam ioas pater eius abstulit excelsa. & ideo istud: Nisi hoc tantum &c. nō potest referri ad litteram immediate præcedentem: sed refertur ad id quod dicitur. Fecitq; rectum coram domino. Nisi hoc tantum &c. & tunc patet littera. l ¶Cū obtinuisset regnū, in pace & quietate ita ꝙ tunc poterat facere iustitiam absq; periculo perturbationis regni. m ¶Percussit seruos suos qui &c. Filios aūt eorum qui occiderant nō occidit: sicut scriptum est i lege domini Deute. xxiiij. c. Nō morientur patres pro filijs: nec filii pro patribus &c. sequitur. o ¶Et apprehendit petram in præ. Dicit' hic aliquā, ꝙ petra fuit nomen cuiusdam ciuitatis. Alij aūt dicūt quia sicut sal præseruat carnes a putredine, ita & ciuitas ꝓtegit. Vñ ꝓ nomine ei' 9. i. illius petre. q ¶Vocauitq; nomen ei' 9. i. illius petre. r ¶Tunc misit amasias nuncios ad ioas filium ioachaz regis israel. Ca. XIIII.

✠ Veni & Moraliter. g ¶In anno secundo ioas filii' ioachaz regis. Sequitur. s ¶Ipse percussit edom. Edom interpretatur terrenus. & ideo per amasiam qui percussit edom, significatur in religione professus: qui viuendo sine proprio terreni abrenunciat. & sic edom superatur valle salinarū: quia talis ꝓfiteturvitam in valle humilitatis & obedientiæ. & ideo in castitate: quæ per salinas significatur, quia sicut sal præseruat carnes a putredine corporali: sic castitas corp' & animā a putredine pcti. Vñ ꝓ oppositum dicitur luxuriosis dicitur Iohel' 1. d. Computruerunt iumenta in stercore suo. Quod exponens Grego. dicit: Iumenta in stercore putrescere, est carnales hoies in fore luxuriæ vitam finire. r ¶Tunc misit amasias &c. Ex victoria enim contra edom in supbiam eleuatus fuit: & sic fregit amasias &c. Ex victoria enim contra edom in supbiam eleuatus fuit: vnde sibi merem isr'l pugnare voluit: vnde sibi malum contigit. Per hoc igitur significat religiosum

✠sum de p

A ☞ a ¶Ipse resti. ter. Rab. De hieroboam dr': Ipse restituit terminos isr'l ab introitu emath vsq; ad mare solitudinis. Emath quæ nūc epiphania dr', septētrionalis erat terminus israel. Mare aūt solitudinis mare mortuū ē. qd' in latitudine ꝓ stadia. dl.xxx vsq; adzoaros arabiæ: in lōgitudine. cl. vsq; ad vicinia sodomor. ꝓ greditur. Igit' hieroboā castrametatus ꝓ syrios oēm eorum, puin ciē (sicut ionas, ꝓphetauerat) deuastauit. b ¶Que est in ophir. Ophel turris erat non longe a templo, enormis magnitudinis & altitudinis. vnde ophel dicitur ꝙ vsq; ad nubes caput erigat que id est tenebrarum siue nubes: eo

c. 4. & in zacharia turris nebulosa vo-
4.c. catur.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Veni & vi. nos in bello die statuto. b ¶Carduus libani misit ad cedrum quæ est in libano, dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Transieruntq; bestiæ saltus quæ sunt in libano: & conculcauerunt carduum. Percutiens inuasti super edom: & subleuauit te cor tuum. Contēt' 9 esto gloria: & sede in domo tua. Quare prouocans malum: vt cadas tu & iuda tecum? Et nō acquieuit amasias. Ascenditq; ioas rex israel & viderunt se ipse & amasias rex iuda i bethsames oppido iudæ. Percussusq; est iuda coram israel: & fugerunt vnusquisq; in tabernacula sua. Amasiā vero regem iuda filium ioas filii ochosiæ cœpit ioas rex israel in bethsames: & adduxit eum in hierusalem. Et interrupit murū hierusalem a porta ephraim vsq; ad portā anguli q̄dringentis cubitis. Tulitq; oē aurū & argentū & vniuersa vasa q̄ inuēta sunt i domo dñi & in thesauris regis, & h obsides, & reuersus est i samariā. Reliqua aūt vero borū ioas q̄ fecit & fortitudo ei' 9 qua pugnauit cō tra amasiā regē iuda, nōne hec scripta sunt i libro sermonū dierū regū isr'l? Dormiuitq; ioas cum ꝓphib' 9 suis: & sepultus est in samaria cū regib' 9 isr'l & regnauit hieroboā filius eius pro eo. Vixit aūt i amasias filius ioas rex iuda, postq; mortuus est ioas filius ioachaz regis israel vigiti qnq; annis. Reliqua aūt sermonum amasiæ: nōne hæc scripta sunt in libro sermonū dierū regum iuda? Factaq; k est cōtra eū cōiuratio in hierl'm. At ille fugit in lachis. Miserūtq; post eum in lachis: & interfecerūt l eum ibi: & asportauerūt in equis: sepultusq; est in hierl'm cū patrib' 9 suis i ciuitate dauid: † Tulit aūt p vniuersus ppl's iudæ azariā annos natū sedecim: & cōstituerūt eū regē, ꝓ pre ei' 9 amasia. Ipse ædificauit ahilam: & restituit eā iudæ: postq; dormiuit rex cum pribus suis. Anno qntodecimo amasiæ filii ioas regis iuda, regnauit hieroboā filius ioas regis isr'l in samaria quadraginta & vno anno: & fecit quod malū est corā dño. Nō recessit ab oīb' 9 pctīs hieroboā filii nabath: qui peccare fecit isr'l.

a Ipse restituit terminos israel ab introitu emath r vsq; ad mare solitudinis: iuxta sermonē dñi dei isr'l quē locut' 9 ē per seruū suū ionā filiū amathi ꝓ b phetā: qui erat de geth: q̄ est in † ophir. Vidit em 2 dñs afflictionem isr'l amarā nimis: & q̄ cōsumpti

¶vel re.

essent vsq; ad clausos carceris & extremos & non u effet qui auxiliaret israel. Nec locutus est dñs vt deleret nomē isr'l de sub cœlo: sed saluauit eos in manu hieroboā filii ioas. Reliq; aūt sermonū hie

populus

filii hicu regis isr'l, dicēs: Veni & videamus nos a Remisitq; ioas rex israel ad amasiam regem iuda dicens: Carduus libani misit ad cedrum quæ est b in libano, dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Transieruntq; bestiæ saltus quæ sunt in libano: & conculcauerunt carduum. Percutiens inuasti super edom: & subleuauit te cor tuum. Contēt' 9 esto gloria: & sede in domo tua. Quare prouocans malum: vt cadas tu & iuda tecum? Et nō acquieuit amasias. Ascenditq; ioas rex israel & viderunt se ipse & amasias rex iuda i bethsames oppido iudæ. Percussusq; est iuda coram israel: & fugerunt vnusquisq; in tabernacula sua. Amasiā vero regem iuda filium ioas filii ochosiæ cœpit ioas rex israel in bethsames: & adduxit eum in hierusalem. Et interrupit murū hierusalem a porta ephraim vsq; ad portā anguli q̄dringentis cubitis. Tulitq; oē aurū & argentū & vniuersa vasa q̄ inuēta sunt i domo dñi & in thesauris regis, & h obsides, & reuersus est i samariā. Reliqua aūt vero borū ioas q̄ fecit & fortitudo ei' 9 qua pugnauit cō tra amasiā regē iuda, nōne hec scripta sunt i libro sermonū dierū regū isr'l? Dormiuitq; ioas cum ꝓphib' 9 suis: & sepultus est in samaria cū regib' 9 isr'l & regnauit hieroboā filius eius pro eo. Vixit aūt i amasias filius ioas rex iuda, postq; mortuus est ioas filius ioachaz regis israel vigiti qnq; annis. Reliqua aūt sermonum amasiæ: nōne hæc scripta sunt in libro sermonū dierū regum iuda? Factaq; k est cōtra eū cōiuratio in hierl'm. At ille fugit in lachis. Miserūtq; post eum in lachis: & interfecerūt l eum ibi: & asportauerūt in equis: sepultusq; est in hierl'm cū patrib' 9 suis i ciuitate dauid: † Tulit aūt p vniuersus ppl's iudæ azariā annos natū sedecim: & cōstituerūt eū regē, ꝓ pre ei' 9 amasia. Ipse ædificauit ahilam: & restituit eā iudæ: postq; dormiuit rex cum pribus suis. Anno qntodecimo amasiæ filii ioas regis iuda, regnauit hieroboā filius ioas regis isr'l in samaria quadraginta & vno anno: & fecit quod malū est corā dño. Nō recessit ab oīb' 9 pctīs hieroboā filii nabath: qui peccare fecit isr'l.

a Ipse restituit terminos israel ab introitu emath r vsq; ad mare solitudinis: iuxta sermonē dñi dei isr'l quē locut' 9 ē per seruū suū ionā filiū amathi ꝓ b phetā: qui erat de geth: q̄ est in † ophir. Vidit em 2 dñs afflictionem isr'l amarā nimis: & q̄ cōsumpti

¶vel re.

essent vsq; ad clausos carceris & extremos & non u effet qui auxiliaret israel. Nec locutus est dñs vt deleret nomē isr'l de sub cœlo: sed saluauit eos in manu hieroboā filii ioas. Reliq; aūt sermonū hie

ppl's iudæ azariam. Iste vocat' ozias. ñ. Para. xxvi. qa fuit binominus: & vt aliq; dicit, trinominus. vt ibidē patet. q ¶Anno quintodecimo. Hic ꝓ describit regū israel successio, cum dr': Anno quintodecimo amasiæ fi. ioas re. iu. reg. hiero. f. patre suo ioas mortuo. Sed iam ante cœperat regnare tribus annis viuente patre suo: vt dixit Ra. Sa. r ¶Ipse resti. ter. israel &c. terra em illa erat occupata a regibus syriæ: sed ipse recuperauit iuxta sermonē dñi dei israel: que locutus est ꝓ seruū suū ionam. Hoc non scribif in ꝓpheta ionæ: quæ habef in li. xñ. ꝓphaꝝ: qa illa prophetia solum loquif de facto ninive. Plura aūt alia fecit & prædixit iste ionas: qa inunxit hieu: & prædixit eum destructurum domum achab: prout dictū fuit. ō. ix. ca. & filios hieu regnaturos vsq; in quartam generationem: vt habetur. ō. x. cap. q̄ nō sunt ibi scripta, sicut & xps multa fecit & dixit q̄ nō sunt scripta in euangelio: ſm ꝙ dr' Iohā. vlt. g. Dicit tamē Ra. Sa. Quod hic dr', scribitur in prophetia ionæ ꝓ quādā similitudinem: qa sicut per ꝓdicationē ionæ infortunium ciuitatis niniue mutatum est in eu fortunitē: eo ꝙ niniuite egerūt pniam: sic & hic dicitur: Vidit enim dñs afflictionem israel amarā nimis &c. q̄ cōuersa est in cōsolationem rēpore istius hieroboam. vñ subdit. Sed saluauit eos in manu hieroboam &c. & hoc fuit prædictum per ionam prophetam. s ¶Qui erat de geth. ō. in. lib. ca. xv. dicitur ꝙ erat de sareptra: quia fuit filius mulieris sareptanæ. Dicendum ꝙ hic non fuit de geth: quę est villa in regno isr'l. & ibi fuit sepult' & ab illo loco denoiauit hic eū scriptor huius libri. t ¶Quæ est in ophir. Ista ophir est alia ab illa quæ est i india: vbi mittebat salomon naues pro auro quærendo: vt habetur. ō. in. lib. cap. x. Vnde & in hebræo prima littera huius ophir est ain: alterius vero prima littera est aleph. v ¶Vsq; ad clausos carceris & extremos. id est abiectos. quamuis enim talibus deberet parci: eo ꝙ afflictus non est danda afflictio: reges tamen syriæ non eis pepercerant quando eos cæperant, volentes conterere populum israel. Cætera patent.

✠sum de pfectione sui status su perbiētē: & seculares aliqñ melioresipo ꝓtenentē: similem pharisæo qui dicebat de seipso. Lucę. xviij. a. Non sum sicut cæteri homines rapaces. adu. &c. Et qa sic per superbiam eleuaf, ad ordinē ecclesiæ gradū indebitū sibi conaf, ꝓpter qd' dicendū est ei a superiori qd' subdit: c ¶Cōtentus esto gl'ia: & sede i do. t. i. in religione: qa tibi nō expedit, ꝓmoueri ad altiora. ꝓpter qd' beatus franciscus interrogatus a papa, si vellet ꝙ fratres sui ꝓmoueren- Al's † o tur ad ecclesiasticas dignitates? phal vel rndit: dñe: fratres mei iō vocati ophel. sunt minores vt majores fieri nō ꝓsumāt: si vultis ꝙ faciāt fructū in ecclesia dei dimittite eos in sta tu vocationis eorū & ad dignitates ecclesiasticas ascendere nullatenus permittatis.

Moralit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANno vicesimoseptimo. &c. a ¶Azarias. Ca. XV. Ra. Ipse est ozias: q dum sacrificare in tẽplo vellet cõtra legẽ moysi, pcussus est lepra. Hic diabolũ significat: cui lepra iniquitatis insanabilis est: qui cũ maiora se appeteret, foeditate pessimæ lepræ notabilis effectus, de domo electus est; & pfeuerat vsq; in finẽ leprosus separatus a pplo dei. Hoc regnãte esaias ꝓpheta oculos ad cœlũ non leuauit. non sunt ei relicta. cœlestia, sed postq; mortuus est. Dũ pharao vixit, populus israel ex luti & palearum opere nõ suspirauit ad deũ sed post pharaõis mortẽ ascẽdit clamor eorũ ad dñm. Si ergo intelligas in ozia & pharaone contrarias fortitudines: videbis quõ illis viuentibus nullus nostrorũ videat & suspiret. regnãte pharaõ ægyptijs extruũt ciuitates & ysamuri fordib⁹. Ozias ædificauit portã vallis: q̃ supertus porta ephraim dicitur.

Exo. 1.c.

NI. DE LY. Ca. XV.

ANno vicesimoseptimo. Hæc ẽ qnta ps principalis huj⁹ q̃rti libri ꝑm diuisionẽ in principio ei⁹ posita: in q̃ agit de his q̃ facta sũt sub ozia rege iuda & ioathã filio ei⁹. Et diuidit i duas: qa prio describitur regni iude successio secũdo regni ioathã, psecutio ibi: Anno scdo. Pria i duas: qa prio ponit dicta successio, scdo regũ isrl frequẽs mutatio, ibi: Anno tricesimo octauo. Circa primũ dr: Anno vicesimose. hic. re. ii. Ex hoc patet qd supra dictũ est qd iste hieroboã cœpit regnare adhuc viuẽte pre duob⁹ vel trib⁹ ãnis: qa a morte pris sui vsq; ad principiũ regni ozię: q idẽ est & azarias & zacharias: ita qd sit trinomi⁹: vt hr. ij. Para. xxvj. fluxerunt tm vigintiqnq; anni: loquendo de regno ozię q incœpit regnare mortuo patre: qa pr ei⁹ amasias vixit viginti qnq; annis post mortẽ ioas patris hieroboã: & illi vicesimusquinto an nus fuit vicesimusseptim⁹ regni hieroboã, incipiẽdo ei⁹ regnũ a tpe quo cœpit regnare patre adhuc viuente.

Diuisio.

Ozias trinomius fuit.

b ¶Regnauit azarias. Tũc em cœpit regnare mortuo pre: añ tñ regnauerat ꝑ plures annos: vt dictũ est. & videbis pleni⁹ infra. c ¶Fecitq; qd erat pla. co. do. s. in principio regni sui: ꝓpter qd multũ ꝓsperatus fuit in regno. vt hr. ij. Para. xxvj. sed post ea supbia eleuat⁹, deprauat⁹ fuit: propter qd de⁹ eum pcussit lepra: ꝑm q subdit: d ¶Percussit tamen dominus regẽ & fuit le. &c. ex supbia em volunt ipse sibi vsurpare officiũ sacerdotale intrãs tẽplũ ad thurificandũ. Et cũ a sacerdotib⁹ ei diceret q̃ hoc nõ spectabat ad ei⁹ officiũ: minabat eis tenẽs thuribulũ. ꝓpter qd subito fuit percussus lepra. & apparuit i frõte ei⁹ manifeste propter qd sacerdotes statim eum expulerunt de tẽplo: & ipsemet sentiens plagã dñi exiuit voluntarie, timẽs ne peius sibi accideret: vt hr. ij. Para. xxvj. e ¶Et habitabat in domo. li. se. a frequentatione hominum. iõ dicitur. ij. Para. q̃ habitabat in domo separata: & propter hoc nõ veniebant ad ipm iudicia, propter qd subditur: Ioathan ꝯo filij⁹ regis gubernabat palatium & iudicabat populum ad placitum &c. f ¶Sepelierunt eum cum maioribus suis. quantum ad locum in generali. non tñ in speciali: quia non fuit sepultus in sepulchris regũ: sed tñ i agro regalĩ sepulchrorũ: eo q̃ esset leprosus: ꝑm q dr. ij. Para. xxvj. g ¶Anno tricesimooctauo. Hic consequenter describitur regum israel frequens mutatio. lungebant em se gẽtilibus regibus: & sic vnus interficiebat alium fultus auxilio infidelium: & regnabat loco eius. Et posset diuidi ista pars in sex ꝑm sex reges sibi succedentes in paruo tempore: quorum primus fuit zacharias filius hieroboã: de quo dr hic: Anno tricesimooctauo azą. &c. Dictum est in principio huj⁹ ca. q̃ iste zacharias, qui & azarias siue ozias cœpit regnare mortuo patre suo anno. xxvj. hieroboam regis israel: qui hieroboam regnauit quadraginta & vno anno vt habetur cap. q̃cc. ex quo patet q̃ i mortem eius azarias regnauerat tm. xv. annis. Qual⁹ igitur ꝑ tot esset verum q zacharias filius hieroboã cœpit regnare. xxxvij. anno azarię. quia videt q̃ deberet dici anno. xv. vel xvj. azariæ regnauit iste zacharias. Ad quod dicendum q̃ in principio huius ca. accipitur principium regni azariæ qñ cœpit regnare solus te cœperat regnare per. x. annos: quasi mortuo patre: vt dictum est. Sed annis hieroboã regnauerat. xxv. annis. Item a morte hieroboam regnum israel fuit gubernatum. xij. annis per principes eo ꝙ zacharias filius hieroboam erat puer parulus & sic anno. xxxvij. azariæ regis iudæ zacharias filius hieroboam cepit regnare super israel tanq; regens regnum per seipsum. h ¶Coniuratio cap. q̃cc. ex quo patet: q i mortem eius azarias regnauerat tm. xv. annis. Qual⁹ igitur ꝑ tot esset verum q zacharias filius hieroboã cœpit regnare. xxxvij. anno azarię. quia videt q̃ deberet dici anno. xv. vel xvj. azariæ regnauit iste zacharias. Ad quod dicendum q̃ in principio huius ca. accipitur principium regni azariæ qñ cœpit regnare solus te cœperat regnare per. x. annos: quasi mortuo patre: vt dictum est. Sed annis hieroboã regnauerat. xxv. annis. Item a morte hieroboam regnum israel fuit gubernatum. xij. annis per principes eo ꝙ zacharias filius hieroboam erat puer parulus & sic anno. xxxvij. azariæ regis iudæ zacharias filius hieroboam cepit regnare super israel tanq; regens regnum per seipsum. h ¶Coniuratio i ¶Iuxta azarię. iuxta palatium ex dictis: quia ioathan filius hieroboam fuit &c. dux eius. Et ꝓpter hoc habuit militiã sibi consentaneã. i ¶Et ꝑ. eum in sa. in tur. &c. super thronum israel. Et hoc patet ex dictis: quia ioathan filius hieroboam regnauit post eum: cui successit ioas filius eius: & ipse ioas hieroboam filius eius. l ¶Sellũ filius iabes. Hæc est scꝛa pars vbi agitur de regno sellũ: qd fuit valde breue. ideo subditur: Regnauit autem vno mẽse in samaria. Et ascendit manahẽ filius gaddi de thersa: venitq; in samariã: & pcussit sellũ filiũ iabes in samaria, & iterfecit eum: regnauitq; ꝓ eo. Reliq̃ aũt verborũ sellũ & omnis coniuratio ei⁹ p quã tetẽdit insidias: nonne hæc scꝛpta sũt i libro sermonũ dierũ regũ israel? Tũc pcussit manahẽ thapsam & omnes qui erant in ea: & terminos eius de thersa: quia noluerãt ei aperire. ei. Et interfecit oẽs ꝓgnantes eius: & scidit eas. Anno tricesimonono azariæ regis iudæ regnauit manahen filius gaddi super israel decem annis i samaria: fecitq; quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis hieroboã filii nabath q̃ peccare fecit israel cũctis diebus eius. Veniebat phul rex assyriorũ in therfa: & dabat manahẽ phul mille talenta argenti: vt esset ei in auxilium & firmaret regnum eius. In dixitq; manahẽ argentũ super israel cũctis potentibus & diuitibus vt daret regi assyriorum quinq; ginta siclos argenti p singulos. Reuersusq; ē rex assyriorum, & non est moratus in therfa. Reliqua autem sermonum manahẽ & vniuersa quæ fecit: nonne hæc scꝛpta sunt in libro sermonum dierũ regum israel? Et dormiuit manahẽ cum patribus suis. Regnauitq; phaceia filius eius ꝓ eo. Anno quinquagesimo azariæ regis iudæ regnauit phaceia filius manahen super israel in samaria bien nio: & fecit quod erat malũ coram domino. Non recessit a peccatis hieroboã filii nabath qui peccare fecit israel. Coniurauit aũt aduersus eum phacee filij⁹ romeliæ dux ei⁹: & pcussit eũ in samaria in turre domus regię iuxta argob, & iuxta ariph & cũ eo qnq̃ginta viros de filiis galaaditarum: & interfecit eũ: regnauitq; pro eo. Reliqua autẽ sermonum phaceia, & vniuersa quæ fecit: nõne hæc scꝛpta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Anno coram domino. Non recessit a peccatis hieroboã filii nabath qui peccare fecit israel. In dieb⁹ phaceæ regis israel venit theglaphalasar rex assur: & cœpit ahion, & abel domum maacha, & ianoe, & cedes & assor, & galaad, & galileam, & vniuersam terram neptalim: & transtulit eas in assyrios. Cõ iurauit autem & tetendit insidias osee filius hela contra phacee filium romeliæ: & percussit eum & interfecit: regnauitq; pro eo vicesimo anno ioathan filii oziæ. Reliqua autem sermonum phacee & vniuersa quæ fecit: nonne hæc scꝛpta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Anno secũdo phacee filii romeliæ regis israel regnauit ioathan filius oziæ regis iuda. † Vigintiquinq; annorũ erat cum regnare cœpisset: & sedecim annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius hierusa filia sadoch. Fecitq; quod erat placitum coram dño: iuxta oĩa q̃ fecerat ozias pater suus operatus est: verũtñ excelsa non abstulit: adhuc ppl's immolabat & adolebat incensum in excelsis. Ipse ædificauit portam dom⁹ dñi sublimissimã. Reliq̃ aũt sermonũ ioathã, & vniuersa quæ fecit: nõne hæc scꝛpta sunt in libro verborum dierum

Ra. Ioatham ædificauit portam domus dñi excelsam q̃ in ophel: & aplonũ speciosa dr. & ab hebręis porta ioathã vocatur.

Act. 3. a.

NICO. DE LYRA

a ¶Nolucrant em aperire ei. i. recipere eum in ciuitatem ei. i. recipere eum in ciuitatẽ regẽ. Ex quo patet q̃ libri habentes hic therſam, in hoc sũt falsi. quia iste manahẽ fecit consultationem cõtra sellum in therfa: vt hr. j. Ex quo verisimile est, q̃ ciues ipsius therſæ erant ei cõfœderati, & non rebelles. b ¶Et fœtum. omnes præ. eius. Quod fuit valde crudele. sed hoc fecit ad terrorem aliorum: vt non auderent sibi resistere. cunctis diebus eius. c ¶Veniebat phul rex assyrio rum. Non q̃ veniret ibi omni die vel anno: sed quando manahem rogabat eum vt veniret ad firmandũ regnum suum: ꝓpter qd & dabat illi magnum tributum. d ¶Indixitq; ma. ar. &c. Quia nõ poterat solue. e ¶Quinquaginta siclos argenti. Et subintelligitur hominum potentes. Vñi heb. Quinquaginta, siclos argenti hoi vni. i. cuilibet, ꝑm modũ loquendi hebraicũ. & ꝓpter hoc rãt regnũ post mortẽ hieroboam. & libri q habent hic: Per singulos annos, falsi sunt in hoc: qa libri correcti nõ habent annos. Cæte ra patent in littera. f ¶Anno quinq̃agesimo. Hæc est quarta pars i qua agitur de regno phaceæ: qd & subditur: g ¶Coniuratus est & c. dux eius. Et ꝓpter hoc habuit militiã sibi consentaneã. h ¶Et ꝑ. eum in sa. in tur. &c. super thronum israel. Et hoc patet ex dictis: quia ioathan filius hieroboam regnauit post eum: cui successit ioas filius eius: & ipse ioas hieroboã filius eius. i ¶Sellũ filius iabes. Hæc est scꝛa pars vbi agitur de regno sellũ: qd fuit valde breue. ideo subditur: Regnauit autem vno mẽse. In heb. habetur: Et iuxta arie. qd significat leonem. quia ibi erat aureus ad magnificentiam & decorem. vt dicit Rab. Salo. n ¶Tunc pcussit manahem thapsam & omnes &c. Hæc est scꝛa pars, in qua agitur de regno manahem. o ¶Venit theg. rex as. & captiuauit magnam partem populi eius: videlicet duas tribus & dimidiam: quæ erat vltra iordanem & de tribu zabulon & neptalim: tertia captiuauit quotæquipadirabant dimidiæ tribui. & ꝑm ij. dicitur a doctoribus tribus tres & ꝑ. vt essent serui: nec potest dici quod decretum rebellare regno assyriorum. q ¶Coniuravit aduersus eum osee &c. Quia propter malicias quas egerat in regno phaceæ: qd breuiter hic scribitur: sed in. ij. Para. xv. perfectius ponitur: propter qd ibi ponetur expositio mystica. dicta concedentes. Reliqua vero huius capituli sunt descriptiones quorundam regum sibi succedentium de quib non apparet mihi aliquod notabile exponendum vsq; ad illũ locum: ✠ Regnauit

a ¶Ipse ædificauit por. &c.

qd dicendum q̃ regnauit. xvj. annis. tm post mortẽ ꝑis sui. sed ante regnauerat pluribus annis: qa a tpe quo pr̃ suus fuit pcussus lepra, iudicabat ppl'm terræ: vt ꝙdictũ est. Alr soluit Rab. Sa. di. q̃. iij. de annis achaz subtrahit hic scriptura ꝓpter suam maliciam: & attribuit eos ioathã. t ¶Anno se. Hic reuertitur scriptura ad describendũ cõsummationẽ regni ioathan: de cuius principio supra mentionem fecerat: sed hic repetit. & patet lra vsq; ibi: x ¶Fe. qd erat pla. co. do. & ꝓpter ꝙ dñs dedit ei ꝓsperitatẽ in ædificãdo vrbes & castella & debellãdo regẽ filioꝝ ãmon quẽ redegit sub tributo. vt plenius hr̃ ij. Parali. ca. xxvij. y ¶Iuxta o. quæ fe. &c. imitãdo eũ i bonis, nõ autẽ in malis. vñ. ij. Pa. xxvj. vbi dr: Fecitq; qd̃ rectũ erat iuxta omnia q̃ fecerat ozias pr̃ ei⁹. Subditur Excepto q̃ non est ingressus tẽplũ dñi, vsurpãdo sibi pontificis offm; sicut fecerat pater eus. z ¶Ipse ædi. &c. Dicũt cõiter doctores, q̃ ista ẽ porta q̃ vocat porta templi speciosa. Act. iij. a. sed non videtur verũ: qa postea nabuzardã incendit templum domini & domum ✠ regis &

Moraliter.

✠ v ¶Regnauit xv. fi. o. re. iu. Sequitur: z ¶Ipse ædi. portam do. domini sub. Per ioathã q̃ pfectus interptat deus ipse significatur. Nã vt dr. v. metaph. pfectum est cui nihil deest. & iõ solus deus est simplr perfectus: qa nullo indiget alio. & q̃cq̃d est perfectionis in aliis: totũ in se cõtinet eminenter. Ipse ꝙ quadruplicẽ domum habet. f. corporalẽ, moralẽ, allegoricã, anagogicam. Prima est virgo maria: in qua corporaliter habitauit. Secunda est fidelis aĩa, in qua ꝑ gr̃am requiescit. Tertia ẽ militãs ecclesia: in qua habitat per eucharistiæ sacrm. Quarta est triũphãs ecclia: in qua se oñdit btis ꝓspectũ clarũ. Porta primæ domus est humilitas, ex qua virgo deũ cõcepit. Ber. super, missus est. Et si placuit ex virginitate: tũ ex humilitate cõcepit. De altitudine ꝙ huius porte dicit Ber. sup missus ẽ. Quæ est tã sublimis humilitas quę cedere nescit honoribus: insolescere gloria nescit: mater dei eligit, & ancilla se noiat. Porta ꝙ scꝛæ domus est fides, q̃ precedit charitatem per quam deus inhabitat mẽtẽ. 1. Ioh. iij. d. Qui manet in charitate, in deo manet & deus in eo. De sublimitate huius portæ dicitur. Heb. xj. a. Fides est substãtia sperãdarũ rerũ. Porta vero tertiæ domus est baptismus, q̃ est ianua sacramẽtorũ. De altitudine ꝙ huius portæ dr Ioh. iij. a. Nisi. qs renatus fuerit ex aqua & spũsctõ: nõ pot introire regnum dei. Porta ꝙ quartæ domus est resurrectio xpi vel ei⁹ ascẽsio. Luc. vl. d. Oportuit pati xpm & resurgere a mortuis: & ita intra

Domus dñi quadruplex.

† 2. Par. 27. a.

NNo de.pha. a ¶Cõsecrauit trãſ.p ig. Ca.XVI. &c.Ra. Beennõ filꝰ ennõ. Trophet fiue taphet eſt in valle beennõ, iuxta acheldemach: locꝰ olim amœniſſimus: vbi ſolebãt ſacrificare dæmonibꝰ. hebraice ge ennõ. i. vallis ennõ. vñ in euãgelio gehenna dr: qa ſicut perierũt ibi q idola colebãt i corpore & i aia: ita pctores qui ad infernum tranſeunt æterna dãnatione punientur. ☞Muſach

NICO.DE LYRA

☞ regis & ciuitatẽ hieruſm: vt hr. i. vl. c. & ió illa q̃ i actibꝰ apſorũ dr porta ſpeciosa, fuit poſt captiuitatẽ babylonicã reædificata ſicut & tẽplum a q̃ ẏo ædificata fuerit nõ hr in textu bibliæ: ſed Ioſephus vr dicere q eam edificauit herodes aſcalonita, ſub quo natus eſt xps: q fecit ſe circũcidi: & trãſiuit ad ritũ iudeorũ: & fecit multa ſumptuoſa opa circa tẽplũ vt dicit Ioſephus. a ¶In diebus il. videlicet poſt finem regni ioathã, incipiẽte regno achaz. b ¶Cœpit dñs mit. in iu. ra. &c. ad puniẽdũ mala q̃ fiebãt i regno iudæorũ a ppls a lõgo tpe immolabat i excelſis: qđ erat illicitũ a tpe ꝓtructionis tẽpli: & multa alia mala ſaciebat ꝓpter malitiã achaz.

Ioſeph⁹.

Transſatio per ignẽ duplex.

NNo Cap. XVI. de. Hic incipit ſexta pars in qua agitur de his quæ facta ſũt tempore achaz regis iudæ: in quo terminatum fuit regnum iſrael. Igitur primo deſcribit ipſius achaz multiplex præuaricatio. ſecundo vt incredulus in pphetica denunciatione, ibi: Miſit aũt achaz. tertio vt profanus in religione, ibi: Cũq; vidiſſet. quarto vt temerarius in adulatione, ibi: Tulit autẽ rex. Circa primũ tãgit puerſitas achaz in omittendo legis opera ad q̃ tenebatur, cum dr: Nõ fecit qđ erat plãcitum in ꝓſpectu dñi. ſcꝺo cõmittendo ea q̃ prohibebantur, cum dr. d ¶Sed am. in vi. re. if. idolis immolãdo. e ¶Inſuper & ſi. cõ. Iſtud põt intelligi dupliciter. Vno modo per mortẽ filij. qa ſicut dictum fuit Leuit. xx. a. Idolum moloch erat æreum, & intus cõcauũ: & i illa concauitate fiebat ignis q̃ vſq; illud idolum eſſet ignitũ: & tunc in manibus idoli ponebatur puer idolo ꝓfectus: & ſacerdotes idoli percutiebant in tympanis: ne patres audirent clamorem pueri moriẽtis: & crederent ipſum ſine afflictiõe tranſiſſe ad gloriã. & propter hoc locus ille vocatur thophet: quod ſignat tympanũ in hebræo. & ſic quod dr hic: Transferens per ignem intelligitur de tranſlatione de vita ꝓſenti ad aliã. Alio mõ intelligiꝰ ſine morte filij. Ex hoc em q̃ ignis habet virtutẽ purgatiuã: ſicut videmus q̃ metalla a rubigine & impuritate purgantur per ignem, ſic credebãt antiq; q̃ purgaret eum per ig. Moraliter autem filios ſuos per ignem tranſferre: eſt ipſos in igne cupiditatis & laſciuiæ in preſenti vita q̃ tranſferre: & nutrire. f ¶Immola. quoꝺ vi. &c. i ex. Hoc aũt moraliter facit q̃ bona ſua ꝓſumit in actibꝰ vanitatis. g ¶Et ſub oũ ig. frondoſo. qđ facit homo moraliter luxurioſe ꝙ viuẽdo. ad hoc em circa idola latriæ loca arbores & luci plantabanꝰ: vt ibi luxurię actus exercerent. s ¶Porro al, æreũ &c, de facie templi &c. Et idem fere de luteribus

rũ regũ iuda? In diebꝰ illis cœpit dñs mittere in a iudam raſin regem ſyriæ, & phacee filiũ romeliæ. Et dormiuit ioathan cũ ꝓtribus ſuis: ſepultuſq; ẽ cum eis in ciuitate dauid patris ſui: & regnauit achaz filius eius pro eo. Ca. XVI.

†NNo decimoſeptimo phacee filii romeliæ regnauit achaz filiꝰ ioathã regis iuda. Viginti annorum erat achaz cum regnare cœpiſſet: & ſedecim ãnis regnauit in hieruſm. Nõ fecit qđ erat placitũ i cõſpectu dñi dei ſui, ſicut dauid pr eiꝰ: ſed ambulauit in via re/a

a ¶in holocauſtum. b ¶in valle beennon. hæc eſt vallis filij ennon.

a gũ iſrl. Inſup & filiũ ſuũ cõſecrauit, trãſferens per ignem ſm idola gentium quæ diſſipauit dominꝰ coram filiis iſrael. Immolabat quoq; victimas, f & adolebat ĩcẽſum i excelſis & i collibꝰ & ſub oĩ q ligno frondoſo. † Tunc aſcẽdit raſin rex ſyriæ, & phacee filiꝰ romeliæ rex iſrl in hieruſm ad ꝓliãdũ. Cũq; obſiderẽt achaz: nõ valuerũt ſuperare eum. i In tpe illo reſtituit raſin rex ſyriæ hailam ſyriæ k & eiecit iudæos de haila. Et idumæi & ſyri veneruẽt i hailã, & habitauerũt ibi vſq; i diẽ hãc. Miſit l aũt achaz nũcios ad theglathphalaſar regem aſſyriorũ, dicẽs: Seruꝰ tuꝰ & filiꝰ tuꝰ ego ſum. Aſcende & ſaluũ me fac de manu regis ſyriæ, & de manu regis iſrl: q cõſurrexerũt aduerſũ me. Et cũ collegiſſet argẽtũ & aurũ qđ ĩueniri potuit i domo dñi & i theſauris regiis: miſit regi aſſyriorũ mũera q & acq̃uit volũtati eiꝰ. Aſcẽdit aũt rex aſſyriorũ in damaſcũ: & vaſtauit eã: & trãſtulit habitatores eiꝰ cyrenẽ: raſin aũt interfecit. Perrexitq; rex m achaz i occurſum theglathphalaſar regi aſſyriorũ in damaſcum. Cũq; vidiſſet altare damaſci: miſit q rex achaz ad vriã ſacerdotẽ exẽplar eiꝰ & ſimilitudinem iuxta oẽ opꝰ eius. Extruxitq; vrias ſacerdos altare. Iuxta oĩa q̃ præcepat rex achaz de damaſco: ita fecit vrias ſacerdos donec veniret rex achaz de damaſco. Cũq; veniſſet rex de damaſco q vidit altare: & veneratus eſt illud. Aſcenditq; & r immolauit holocauſta & ſacrificiũ ſuũ & libauit libamina & fudit ſanguinẽ pacificorũ q̃ obtulerat ſup altare. Porro altare æreũ qđ erat coram dño s trãſtulit de facie tẽpli, & de loco altaris & de loco tẽpli dñi: poſuitq; illud ex latere altaris ad aqlonẽ. Præcepit qđ rex achaz vriæ ſacerdoti, dicẽs: t Sup altare maiꝰ offer holocauſtũ matutinũ & ſa-

Moraliter. c ¶Anno decimo. &c. Hic ponit deſcriptio. ro. re. ach &c. de quo ſubditur. e ¶Inſuper & ſi. ſũt. conſe. tranſ. f ¶Por. &c. tranſ. ne ſuper illud fierent holocauſta & ſacrificia vni ſubditꝰ: t ¶Præcepit quoq; rex ac. &c. ſũt. al. ma. of. &c. t. ſuper illud

a ¶Muſach quoq; Ra. ẽ ædificiũ poſitũ i veſtibulo tẽpli vbi reges qñ ſabbato ad tẽplũ ibant elemoſynã mittebãt: & ita muſach ſabbatu gazophilaciũ ẽ regũ, ſicut corbonã ſacerdotũ. Muſach quoq; &c. & in. re. ex. ¶Ra. Nõ ió quertit in tẽplũ dñi q̃ in muſach quoq; &c. & in. re. ex. ¶Ra. Nõ ió quertit in tẽplũ dñi q̃ in regi aſſyriorum magis q̃ deo. vt cum illuc veniret illud videns concupiſceret & auferret ſicut alia multa achaz ſibi tribuente: quo inueniret gr̃am illi⁹.

☞Adduxit

NICO.DE LYRA

☞ quod erat factum de nouo: quod reputabat maius ſanctitate: licet eſſet ſacrilegum in veritate. a ¶Altare veroæ rum, quod fuerat domino dedicatum: erit ꝓparatum ad vo. meam. id eſt: vt fiat ide quod mihi placuerit. Et dicunt expoſitores communiter: q̃ ide fecit illud horologiũ famoſum de quo habetur. i. xx. ca. b ¶Fecit igitur vr. timore regis, & iam corruptus idolatria. c ¶Tulit autem rex. Hic con ſequenter deſcribitur achaz vt temerarius in adulatiõe: quia vt placeret regi aſſyriorũ amouit ea quæ erant ad cultum dñi num: & ſpecialiter quæ per tinebãt ad deuotionẽ regũ. & hoc ẽ qđ dicitur: Tulit autem rex a. ce. ba. & lu. id eſt luteres. x & x. baſes: de quibus habetur. ẽ. in. i. c. vn. d ¶Et po. ſu. pa. vñ. q eſaras denũciabat ſibi ſaluandum. e ¶Muſach quoq;. Dicunt expoſitores cõmuniter: q̃ erat quoddam gazophilacium vbi diebus ſabbatorum ponebatur oblatio regũ pro agendis neceſſarijs in templo. Ra. dicit: q̃ erat quidã locus in porticu templi gratioſe coopertus: in quo ſedebat rex in die ſabbati & in ſolennitatibus magnis. f ¶Et tũ. re, ex. con. ſn em. do. erat em quædam via de domo regis ad templum, per quã rex veniens ad templum poterat videri: & ilam viam ſic obturauit, q̃ non poterat per illam viam aliquis ingredi rẽ pli dominꝰ. g ¶Propter re. aſ. id eſt vt ſi rex aſſyriorum illuc veniret: videret qualiter amouiſſet cultum dei & q̃ non eſſet via de palatio regis ad tem plum: vt ſic achaz ſe oſtenderet tranſiſſe ad cultum regis aſſyriorum.

Moraliter. Hic ꝓñr deſcribit achaz vt ꝓphana ga fecit in atrio domini altare ſimile altaribus ſuos in igne: q̃ ſi in hoc cultui diuino cõſecrauit. & ſ. ſic qđ dr hic: Cũ. ẽ vi. al. da. qđ erat deꝺicatũ cultui idolorũ. o ¶Miſit rex a. ad v. qui erat ſummus ſacerdos in hieruſalẽ. p ¶Exemplar eius. vt faceret ꝓſimile in atrio templi dñi. qđ & factũ eſt. vñ ſubditꝰ. q ¶Cũq; v. r. ſ. achaz. r ¶Vt dit al. & v. il. ꝺ duina præcepta. s ¶Por. &c. tranſ. ne ſuper illud fierent holocauſta & ſacrificia vni ſubditꝰ: t ¶Præcepit quoq; rex ac. &c. ſũ. al. ma. of. &c. t. ſuper illud

Moraliter. h ¶Anno duo. ac. re. ſu. re. oſee &c. Rex a regendo. Igit ꝓ oſee regẽ q malum fecit coram dño, ſignificat malus prælatus: q male ſe habet in regẽdo ppm ſibi cõmiſſum a deo. Et qm q facit pctm ſeruus eſt pctis: Iob. vii. d. &p ons ſeruus diaboli eſt. i deo ſequit: i ¶Cõtra hũc aſ. ſal. rex aſ. &c. & fact⁹ eſt ei oſee ſer. Salmanaſar em interꝓtat ſentiens carcerẽ. Qđ ꝙenit diabolo. qa cernitudinaliter ſcit ſe ad infẽrni carcerem deputatũ. Aſſyrii vo facturæ vigilantes interꝓtant. ꝓpter qđ p eos dæmones q nũq; dormiũt, ſignificantur. Et ſic p ſalmanaſar regẽ aſſyriorũ ſignificat princeps dæmonũ. cui malus ſpiritus ſeruus efficit: qa p mortale pctm ei ſubiicit. Sed qm pctor nõ ſtatim habituat in malo firmiter & fixe: ſed aliqn vult ad bonũ redire: & tũc diabolus ſorti⁹ eũ ipugnat, vt p ꝓſuetudinẽ peccãdi ligatũ ipm teneat: qa ꝓſuetudo p modũ naturæ iclinat. ió ſubditꝰ: m ¶Cũq; deſ. rex aſſy. q̃ rebel. ni. mi, &c. ſequit: o ¶Et aſcẽ. ſal. ob. ca. Et capta ciuitate captus fuit rex eius oſee: per quem vt dictum eſt malus ſpiritus deſignatur. Et qm ad caſum prælati ſequitur caſus populi: ſm q̃ dicit Grego. in paſto. Cũ paſtor pabrupta graditur, ons eſt vt grex ad præcipitiũ ſequat. ió ſequit: p ¶Et tranſtu. iſrael in aſſy. i. populum malo prælato ſubditum in ſubiectionẽ dæmonũ. Huius aũt cauſa ſubditur: q ¶Factum eſt aũt cum pec. filij iſrael &c. Vbi diffuſe ponitur multiplicium peccatorũ perpetratio, & peperrantiũ obſtinatio: q̃ fuerunt cauſa tranſlationis iſrael in aſſyrios & per hoc ſignificat q̃ pctorum operatio & peccantiũ obſtinatio ſunt cauſa tranſlationis mali ſpiritus & ſequentis eum populi ad pœnam inferni.

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Ad- Ca.XVII.
duxit autē rex af. Rab. Rex assyrius. i. diabolus cū suo exercitu populū ecclesiasticum obsidendo & deuastando quotidie afficit: cum eos propter p.tā cōmissa de sedibus propriis euellens: defert in terram alienam. vnde: Super flumina babylonis illic sedim⁹ & fleuimus: dū recordaremur sion. b ¶Et vna. gēs. In libro locorum legit: cp benoth & nergel fuerunt ciuitates quas construxerunt in iudæa qui de babylonia transierāt Asuna quoq; oppidum ædificauerunt qui ad eā venerant de emath. Nebaaz & tharthac ciuitates sunt quas euæi in iudæa condiderunt. ¶Ra. Videtur iuxta consequētia salomonis & idolorum quibus hæ gentes prius seruierant hic posse vocabula intelligi: qa cum dictū esset: Et vna quæq; gens fabricata ē deum suum: quasi ad expletionē sententiæ subiūctū est. Viri enim babylonici fecerūt socoth benoth. i. tabernacula
benoth

NIC.DE LY.

F nis reprehensio, ibi: Et testificatus est. tertio eorum obduratio, ibi: Qui non audierunt. Circa primum dicitur: Factum est autem cū peccasset israel, multipliciter & longo tempore. a ¶Et am. &c. quas cō. d. propter quod iustum erat cp ipsi similiter consumerentur & deficerentur de terra. b ¶Et regū isr. Istud refert ad illud qđ premittitur: luxta ritum gentium: quia reges israel primo declinauerunt ad idolatriam: & ex consequēti populus. vñ frequēter dictū est in præcedentibus: cp reges isr⁹ ambulabant in vijs hieroboam qui peccauit & peccare fecit isr⁹. c ¶Atur. custo. &c. Vocatur hic turris custodum seu talicium vbi sunt pauci habitatores. Et ē sensus cp a minima villa vsq; ad maximam in omnibus vigebat idolatria. d ¶Fecē. ver. p. i. facta siue opera: eo modo loquendi quo dicitur. ē. ij. li. c. i. Quod est verbum qđ factū est. e ¶Et colim. t. idola quæ a iudeis vocantur immundicię.

Et test.

terra ægypti, de manu pharaonis regis ægypti: coluerunt deos alienos: & ambulauerunt iuxta ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel & regum isr⁹ b
a ¶Als ostenderunt.

rael: quia similiter fecerant. Et irritāuerunt filii israel verbis
non rectis dominū deum suum: & ædificauerūt sibi excelsa in
a ¶. i. a castro vsq; ad ciuitatem.
cunctis vrbibus suis: ā turre custodum vsq; ad ciuitatem mu- c
nitam. Feceruntq; sibi statuas & lucos in omni colle sublimi: & subter omne lignum nemorosum: & adolebant ibi incensum super aras in morem gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntq; verba pessima irritātes dominum: d & colluerunt immundias: de quibus præceperat dns eis ne e
a ¶monuit. sic. ñ. Timo. iiij. Testificor coram
deo & iesu christo &c.
facerēt verbum hoc. Et tēstificat⁹ est dns in isr⁹ & in iuda per f
manū oīm ꝓphetarū & videtiū, dicēs: Reuertimini a viis vr̄is pessimis: & custodite præcepta mea & cerimonias iuxta oēm legem quam præcepi pr̄ibus vr̄is: & sicut misi ad vos in manu seruorum meorum ꝓphetarū. Qui nō audierūt: sed indura- g
uerūt ceruicē suā, iuxta ceruicē patrū suorū q noluerunt obedire dño deo suo. Et abiecerunt legitima eius: & pactum qđ' h
a ¶. i. legē. ¶Als nem. ¶vel qua.
pepigit cum pr̄ibus eorū, & tēstificationes qbus cōtestat⁹ est k
eos. Secutiq; sunt vanitates: & vane egerunt: & secuti sunt gē l
res quæ erant p circūitum eorū: sup quib⁹ p̄ceperat dns eis: vt
nō facerēt sicut & illæ faciebāt. Et derelinquerūt oīa præcepta
dñi dei sui. Feceruntq; sibi cōflatiles duos vitulos & lucos: & m
adorauerūt vniuersam militiā cœli. Seruieruntq; baal: & con- n o
secrabant ei filios suos & filias suas per ignem. Et diuinationibus inseruiebant & augurijs: & tradiderunt se vt facerent p
malū coram dño & irritauerunt eū. Iratusq; est dns vehementer
israeli: & abstulit eos a cōspectu suo: & nō remansit nisi trib⁹
a ¶vel regnū iuda: vt cōiter dicebat etiā beniamin & leui.
iūda tm̄mō. Sed nec ipse iuda custodiuit mādata domini dei q
sui: verūtamē ambulauit i erroribus isr⁹, quos opatus fuerat.
Proiecitq; dns omne semen isr⁹: & afflixit eos: & tradidit eos
in manu diripientium: donec p̄iiceret eos a facie sua: ex eo iā r
tempore quo scissus est israel a domo dauid: & cōstituerunt sibi regē hieroboā filiū nabath. Sepauit em̄ hieroboā isr⁹ a domino deo: & peccare eos fecit pctm̄ magnū. Et ambulauerunt filii isr⁹ i vniuersis pctis hieroboā q̄ fecerat nec recesserunt ab eis vsq; quo auferret dns isr⁹ a facie sua: sicut locut⁹ fuerat in manu oīm seruorū suorum ꝓphetarū. Trāslatusq; est israel de s
a terra sua in assyrios vsq; in hāc diē. † Adduxit autem rex assy t
riorū viros de babylōe, & de cutha & de ahaiath, & de emath, & de sepharuaim, & collocauit eos in ciuitatibus samariæ, p
filiis israel: qui possederunt samariam: & habitauerunt in vr
bibus eius. Cūq; ibi habitare cœpissent: non timebāt dñm: & x
immisit eis dns leones qui interficiebāt eos. Nunciatumq; est regi assyriorū & dictum: Gentes quas transtulisti & habitare fecisti in ciuitatibus samariæ, ignorāt legitima dei terræ: y
& immisit in eos dominus leones: & ecce interficiunt eos: eo
q; ignorent ritum dei terræ. Præcepit autem rex assyriorum, dicens: Ducite illuc vnum de sacerdotibus, quos inde captiuos adduxistis: vt vadat & habitet cum eis & doceat eos legitima dei terræ. Igitur cum veniisset vnus de sacerdotibus his qui captiui ducti fuerāt de samaria: habitauit in bethel: & z
b docebat eos quomodo colerent dominum. Et vnaquæq; a
gens fabricata est deum suum. Posueruntq; eos in phanis ex-

f ¶Et test. est do. Hic ꝓ
describit peccātū reprōbo
videlicet p propheras a deo
missos qui erant digni fide
g ¶Qui nō au. Hic ꝓfert po
nit eos: obduratio in mali
pseueran. do. ideo subditur:
h ¶Et ab. le. quantum ad
cerimonialia p̄cepta. i ¶Et
pactum. quantum ad mora
lia. k ¶Et testi., quantum
ad iudicialia quæ procedit
per testes. Vel aliter: Testificationes. id est penas ille
ge comminatas transgre
soribus quas non timuerit.
l ¶Secutiq; sunt vanita.
id est idola vana virtutem
non habentia. m ¶Fecerunt
q; sibi cōflatiles duos
vitu. tempore hieroboam
n ¶Et adorauerunt vni
mili. cœli. id est solē, lunam
iouem, venerē, & sic de alijs
o ¶Et consecrabant ei fi
&c. sicut expositum est de
achaz capitu. præcedenti.
p ¶Et tradiderunt se. vo
luntati dæmonis in omni
bus assentiendo. q ¶Sol
nec ipse iuda. quia aliqui
de regibus iuda deprauati
fuerunt per vxores quas ac
ceperant de filiabus regum
israel: vt patet ex supradi
ctis. r ¶Ex eo iam tem
re quo scissus est israel a
Ezechias serpentē confregit: qa in
dño deo peruasit, non in æneo ser
pente. d ¶Noesthan vero. qđ i
erpit⁹ æs eor⁹: vt quem illi p nu
mine colebāt: in dictis eius metal
lum esse, nō deum agnoscerent.
Rabsacē

NICO. DE LYRA

F sit se illi qđ colebat in ciuitate
vel terra vnde fuerat illuc adducta
a ¶Vbi enim ba. fe. fo. be. Qđ' in
hebreo sonat tabernaculum alarū.
Dicit enim Ra. Sa. cp istud idolum
erat factum ad modum gallinæ ha
bentis pullos: ita cp socoth signat
domum, benoth autē idolum seu
idola ibi posita. Babylonij em̄ ml'
tum inniteba
gno suo qui essent sibi mu
gis fideles. v ¶Non re
mebant dominū. qua ex
nutriti in idolatria. x ¶Et
immisit eis dominū leones.
Tum quia terra pro magna
pte erat deserta: & ideo mul
tiplicatæ fuerunt ibi bestiæ.
Tum in pœnam suæ idola
triæ. y ¶Ignorant legē
tima dei terræ: isti em̄ qui
erant gentiles credebant q
ſm multitudine terrarum
& regnorum esset multitu
do deorum quorum quili
ber in terra sibi appropriatus
cultum sibi debitum & spe
cialē vellet hr̄e. & ideo mul
tos fuit illuc vn⁹ de sacerdo
tib⁹ terræ israel. z ¶Et do
eos quomodo co. do. ꝓ
pfecte: quia erat de sacerdo
tibus samariæ: & non de
hierusalem. a ¶Et vna
quæq; gens fabricata est
deū suū. i. fecit sibi idolum
similit

benoth: q̄ est nomen idoli. In se- A
quentibus ostēdit peccātū reprōbo
rum: quia ex quibus habitabant. Viri enim ba a
bylonii fecerunt socoth benoth. Viri autē
cutheni fecerunt nergel: & viri de emath fe
cerunt asuna: porro euæi fecerūt nebahaz &
tharthac. Hi autem qui erāt de sepharuaim
cōburebant filios suos igni: adramelech &
anamelech diis sepharuaim: & nihilominus b
colebant dominum. Fecerunt autem sibi de c
nouissimis sacerdotes excelsorum: & pone
a bant eos in phanis sublimibus. Et cum do
minum colerent: diis quoq; suis seruiebant
iuxta cōsuetudinem gentium: de quib⁹ trās
lati fuerant samariā. Vsq; in præsentem diē
morē sequuntur antiquū. Non timent dñm: d
neq; custodiunt cerimonias ei⁹ atq; iudicia,
& legem & mandatum quod præceperat do
minus filijs iacob, quem cognominauit isr⁹:
& percusserat cum eis pactum: & mādauerat
eis dicens: Nolite timere deos alienos: & nō
adoretis eos, neq; colatis eos: & non immo e
letis eis: sed dominum deum vestrū qui edu
xit vos de terra ægypti in fortitudine ma
gna & in brachio extento: ipsum timete, &
illū adorate: & ipsi imolate. Cerimonias quo
q; & iudicia & legem & mandatum quod scri
psit vobis: vt faciatis cūctis diebus & nō timeatis deos alienos. Et pactū qđ' p
cussit vobiscum, nolite obliuisci: nec colatis
deos alienos: sed dñm deum vr̄m timete: &
ipse eruet vos de manu oīm inimicorū vr̄orū
Illi vero nō audierūt: sed iuxta cōsuetudinē
suā pristinā ꝓpetrabāt. Fuerūt igit⁹ gētes istæ
timētes qdē dñm: sed nihilomin⁹ idolis suis
seruiētes. Nā filii eorū & nepotes sicut feceūt
pr̄es sui: ita faciūt vsq; i pnt̄e diē. Ca. XVIII

ANno tertio osee filii hela regis isr⁹e
trael regnauit ezechias filius achaz
regis iuda. † Vigintiquinq; anno
rum erat cum regnare cœpisset: &
vigintinouem annis regnauit in hierusalē.
Nomē matris eius abisa, filia zachariæ. Fe f
citq; qđ erat bonum corā dño: iuxta oīa q̄
fecerat dauid pater ei⁹. † Ipse dissipauit ex g
celsa: & cōtriuit statuas: & succidit lucos cō h
fregitq; serpentem æneū † quē fecerat moy k
ses. Siquidem vsq; ad illud tempus filii isr⁹
d adolebant ei incēsum: vocauitq; eum noe- l
a ¶id est ęs eorum non deus. b ¶aon in
serpente.
sthān: & in dño deō isr⁹ spauit. Itaq; post m

REPLICA. In cap. xvij. Bur. C
facit differētiam inter timere & colere samaritanorum improbās nr̄am translā. de quo vide ē. li. iij. c. xvij. Non enim est verisimile cp sacerdos missus doceret eos timere seruiliter, verior est igitur nostra trāsla. quæ dicit eū docuisse colere. timere enim iduxit aduersitas scilicet immissio leonum &c. Ca. XVIII.

ANno ter. o. &c. Superius
in hoc quarto actum est
de debilitatione regni iu
dæ & israel simul, & de
regni israel totali dei
ctione: hic ꝓr̄ agitur de regno iudæ
p se & de ei⁹ destructiōe. vbi prio po- Diuisio.
nitur quid actum est sub ezechia. se
cundo quid sub manasse & amon. c.
xxj. tertio qđ sub iosia & ioachaz. ca.
xxij. q̄rto quid sub ioachim. c. xxiij.
quinto quid sub sedechia. c. xxv. Circa primum ostēditur primo ezechiæ
conuersatio laudabilis. sc̄o eius liberatio terribilis. ca. xix. tertio sanatio mirabilis. ca. xx. Circa præsens
ca. ostendit⁹ primo: quō ezechias laudabiliter se habuit in prosperis. sc̄o
do in aduersis, ibi: Anno quarto decimo. Prima in duas. in partem principalem & incidentalem. sc̄uda, ibi:
Anno quarto. Circa primum tangitur genus ex parte matris eius: cum
dicitur: f ¶Nomen m. ei⁹ abi. &c.
Dicūt aūt aliqui cp iste zacharias fuit
filius ioiade. sed hoc non videt⁹ ver
rū: qa ille zacharias fuit contempora- D
neus ipsi ioas: quia iterfecit eum: vt
dictum est. ē. xij. c. a principio vero
regni ioas vsq; ad principium regni
achaz, cuius vxor fuit ista abisa: fluxerunt anni. cxxxvij. quod patet si cō
putentur anni quibus successiue regnauerunt reges iuda a dicto tempore. & sic non videtur cp ista abisa potuisset esse apta copulæ coniugali tē
pore achaz: & multo minus ad conci
piendum. Consequēter ponitur ezechiæ virtus, cū dicit: Fecitq; qđ' e.
bo. &c. & sequitur. g ¶Ipse di. ex.
Quod nullus rex fecerat ante eum.
k ¶Cōfregitq; ser. &c. cuius causa † 2. Para.
subditur: Siquidem vsq; ad il. &c. 25. a.
ado. ñ. Eo cp in aspectu illius filij isr⁹
rael fuerant sanati a morsib⁹ serpentū: vt hr̄ Nu. c. xxj. l ¶Vocauitq;
eum noe, id est cuprum vel cupreum
q. d. Nihil erat diuinitatis in eo sicut
simplices credebant errore decepti: † 63. di.
quia in eo nihil erat nisi cuprum. §. verū.
m ¶Itaq; post &c. non fuit. si. ei. Per
hoc non habetur cp fuerit sanctior † Nu. 21.
dauid qui fuit ante eum. vt iosia qui c.
fuit post. sicut & de quolibet cōfessore canit ecclesia: Non est inuentus similis illi. & hoc, ꝓpter aliquā ꝓrogatiuā quæ nō sic inuenit in alijs: licet i
multis alijs prærogatiuis deficiat ab
alijs. & hoc modo dr̄ hic de ezechia.
Non fuit

Moraliter. c ¶Anno ter. osee &c. Per ezechiā q fortitudo dei
interp̄tat⁹: bon⁹ ꝓlat⁹ significat: q nō virtuti suę vel meritis, sed
diuinis auxilijs innitit. nō subdit⁹: g ¶Ipse di. ex. supbos humiliādo. h ¶Et cō. fta. hypocritæ falsitatē detegēdo, & eos abijciendo. i ¶Et suc. lucos. luxuriosos & dissolutos extirpando.
k ¶Cōfregitq; ser. æ. per quē significat calliditas malignātiū.
Gen. iij. a. Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ &c.
Serpens igitur æneus frangitur, cum calliditas mali & obsti-

¶Secunda pars. A iij ¶nati hois

Universidad de Deusto Biblioteca

E ℣ a ¶Rabsacē.Ra.Quia hebraice log̃t:filiū esaię putāt:q̄ ꝓditor fuit cū sobna. Vel samaritē:& iō hebraicā lingua sciuisse. Qui q̄ si q̄dā cōtraria fortitudo imitabat prophetas sua arrogātia. Prophetæ dicūt: Hæc dicit dñs. Iste dixit: Hæc dicit rex magn⁹ rex assyriorū. b ¶Eliachim.Ra. de hoc eliachim dixit Esaias: Vocabo seruum meum eliachim: qui fuit pontifex post sobnam: quem

Esa.22.f.

tadunt hebræi rabsacis comminati omnibus perterritum prodidisse hierusalem: & excepta arce sicut & templo assyrios rotam vrbem cœpisse: quē etiam sobnā cum eliachim ad rabsacem exisse quidā autumant. c ¶Anspe.in ba.a.at cō.&c. Nulla narrat historia q̄ ezechias pharaonis auxilium postulauerit. d ¶In d.deo Rab. Verum est q̄ i deo habuerūt fiduciam: sed falsum est ezechiam abstulisse excelsa dei & altaria: hoc enim non contra deum, sed pro deo fecit: vt destructo errore veteri iuberet deum in templo hierusalem adorari

℣ Dabo

NICO.DE LYRA

℣ a ¶Non fuit si.ei.&c. Tum quia destruxit excelsa & serpentem æneum. Tū qa ad preces eius angel⁹ dñi exercitū sennacherib percussit & sol decem gradibus retrocessit: vt habetur infra: q̄ fuerūt valde ꝑcialia. b ¶Rebel. quoq̄ cōtra re. assy. qd̄ est intelligendū, non qa fuisset prius ei subiectus: sed quia nō recepit eum vt dominum sicut multi reges aī eū fecerant. & hoc est quod subdit: Et iō non ser.ei: & ipse percussit phi.&c. c ¶Atur.cu.vſq̄ ad ciuū.mu.id est non solum ciuitates magnas: sed etiā fortalicia in locis inaccessibilibus sita. d ¶Anno quar. Hæc est pars incidentalis: in qua agitur de captione samariæ, & osee regis per modum cuiusdam recapitulationis: & hoc occasione ezechiæ qui misit nuncios & epistolas per regnū israel: monens populum vt reuerteretur ad deum: vt habetur.ꝛ̄. Para.xxx. sed non audiuit eum: & ideo cum rege suo fuit captiuatus, & translatus de terra israel in assyrios: vt hic dicitur. & pater litera ex supradictis. e ¶Anno quartode. Hic consequenter describitur quomodo ezechias se habuit in aduersis. & primo ofēdit quid fecit ex timore. secundo qd ex amore, ibi: Misit autem. Circa primū sciendum q̄ ezechias sciēs ꝓphm̄ ibi subiectū, & achaz patrem suū deū multipliciter offendisse: ideo merito timuit ne in vindictam dictorum malorū ꝓmitteretur rex assyriorum venire supra regnum suum. & ideo destructionē ciuitatis hierusalem vbi vigebat diuinus cultus: & populū suū quantum poterat volens seruare, pecuniam exposuit. & hoc est quod dicitur hic.

f ¶Tunc mi.&c. re.as. ad tractandum cum eo de recessu: quia non habebat ꝓphm̄ ad cōgrediendum cū eo. g ¶Peccaui.ſ.dño. peccatum autem patris sui & populi reputabat suū in hoc. h ¶In tempore il.cū.e. val.in qbus erat multū de auro affixum per reges præcedētes, & ꝓ ipm̄ ad decorē & magificentiam: & hoc fecit necessitate compulsus: quia non habebat aliunde vnde posset soluere tantam summā. Ex hoc habetur argumen-

tū q̄

eū nō fuit similis ei de cunctis regibus iuda: a sed neq̄ in his qui ante eum fuerunt. Et adhæsit domino: & nō recessit a vestigiis eius: fecitq̄ mandata ei⁹ quæ ꝓceperat dñs moysi. Vñ & erat dñs cū eo: & in cunctis ad quæ procedebat, sapienter se agebat. Rebellauit b quoq̄ cōtra regem assyriorum: & nō seruiuit ei. Ipse percussit philistæos vsq̄ gazam, & oēs terminos eorum: & a turre custodum c

a ꝙal's muratam.

vsq̄ ad ciuitatē munitā. Anno quarto regis d ezechiæ: q̄ erat annus septimus osee filii hela regis israel: ascendit salmanasar rex assyriorū samariā: & oppugnauit eā, & cœpit. Nam post ānos tres anno sexto ezechiæ: id ē no no anno osee regis israel, capta est samaria. Et trāstulit rex assyriorū israel in assyrios: colloca uitq̄ eos in ala & in habor, fluuiis gozā in cuitatib⁹ medorū: qa nō audierūt vocē dñi dei sui: sed ꝓtergressi sunt pactū ei⁹. Oia q̄ ꝓceperat mo yses seru⁹ dñi, nō audierūt neq̄ fecerunt. † Anno q̄rtodecimo regis ezechiæ, ascēdit senacherib rex assyriorū ad vniuersas ciuitates iuda munitas: & cœpit eas

Tunc misit ezechias rex iuda nuncios ad regem assyriorum in lachis, dicens: Peccaui recede a me: & oē q̄d̄ imposueris mihi mihi feram. Indixit itaq̄ rex assyriorum ezechiæ regi iudæ trecēta talenta argenti, & triginta talenta auri. Deditq̄ ezechias omne argentum q̄d̄ repertū fuerat in domo dñi, & i thesauris regis. In tpe illo confregit ezechias h valuas tēpli dñi, & laminas auri quas ipe affixerat: & dedit eas regi assyriorum. Misit i

a aūt rex assyriorū tharthā, & rapsaris, & rabsacē de lachis ad ezechiā regem cū manu valida hierl'm. Qui cū ascendissent: venerūt hierusalē: & steterūt iuxta aq̄ductū piscinæ superioris quæ est i via agri fullonis, vocauer⁊ bruntq̄ regem. Egressus est autē ad eos elia⁊

¶.i. pontifex.

chim filius helchiæ ꝓpositꝰ dom⁹, & sobna o scriba, & ioahæ filꝰ asaph cōmētariis. Dixitq̄ ad eos rabsaces: Loquimini ezechiæ: Hæc dicit rex magn⁹ rex assyriorū: Quæ ē p ista fiducia q̄ niteris? Forsitan inisti consiliū vt præpares te ad prælium. In quo confidis c vt audeas rebellare? † An speras in baculo q arundineo atq̄ cōfracto ægypto: super quē si incubuerit homo, cōminutus ingredietur manū eius & perforabit eā. Sic est pharao rex egypti omnibus qui cōfidunt in † se. Q⁊ a si dixeritis mihi, in domino deo nostro ha⁊

cū q̄ principes in necessitate pñt accipe de thesauris ecclesiæ pro conseruatione reipublicæ. i ¶Misit aūt. Hit ꝙr oñdit q̄ fecerit ex dei amore. Circa qd̄ sciendū q̄ rex assyriorū accepta pecunia sub pacto dimittendi regnum ezechiæ in pace: insidiebatur agens pactū non seruauit: sed misit exercitū & nuncios in hierusalem ad terrendum ezechiam vt territus redderet ciuitate: & populus tralferret in assyrios: & cultus dñi de hierusalē auferret. Qd̄ tus dñi de hierusalē auferret. Qd̄ nullo mō ferens ezechias, retinit: & congregans ꝑpl'm exhortat⁹ fuit ad defendendum locum s̄ctm & gētē vt hr̄ diffusius. ꝙ. para. xxxꝙ. Igitur circa hoc primo ponit⁹ nunciorum regis assyriorū cōminatio. sc̄d'o nunciorū ezechiæ postulatio ibi: Dixerūt autē. tertio dictæ postulationis denegatio, ibi: Rndit̄q̄ eis. Circa primum dr̄: Misit autē rex a.&c. rabsa. sic debet scribi vbiq̄. l. per b. k ¶Cum ma. va.i. cū exercitu ad obsidendum hierusalē. l ¶In via agrifull. quia ibi fullones extendebant pānos ad desiccā dū. m ¶Vocauerunt q̄ re. non ut venit ad eos ꝓ timebat de proditione: qa alis exptus fuerat fraudem eorū: sed misit nuncios. n ¶Eliach.&c. præd.ſ.dñi: quia erat summus sacerdos & successit sobnæ, q̄ fuit capitaneus & deiectus a sacerdotio: vt hr̄ Ezech. xxꝙ. o ¶Et sob.scri. &c. De offo eius autem istis qualia sint, dictum fuit. ē. ꝙ. lib.ca. viꝙ. p ¶Quæ est ista. si. qua ni. defendere te a rege ass fyriorum. q.d. nulla est. q ¶An spe.in ba.a.&c.q.d. In rege ægypti non potes hr̄e fiduciā sicut nec homo potest se firmiter appodiare in baculo arūdineo. &sic nō pōt⁊ dere secure de auxilio hūano, simili⁊ ter nec de diuino. Cuius rationem

℣ subdit dicens

℣ nati hoīs enerua⁊ quar.re.eze.ascen. semna.&c. Per sennacherib qui contra ezechiam ascendit, ſignificatur tyrannus qui ecclesiam boni prælati turbat & in uadit sicut rex angliæ inualit ecclesiam ſancti Thom. archiepi ſcopi Cantuarēn. & alꝙ plures idem regis tur fecisse. f ¶Tunc misit ezechias rex iuda nuncios ad regem dñi. Peccaui recede a me &c. Bonum enim prælatus consideranspecca torum: propter quæ deus iuste permittit ecclesiam vexari: ad suam vexationem redimendam exponit aliquando substantiam temporalem. Per hoc autem q̄ sennacherib habita ezechiæ pecunia a sua malitia nō cessauit: sed hierusalē vbi dominꝰ culꝰ erat sibi subiugare voluit & ad hoc nuncios misit. vnde ibi dic. i ¶Misit aūt rex assyriorum tharthā & rabsacem de lachis ad ezechiam &c. ſignificatur malicia tyranni qui molestans ecclesiā non est contentus bono temporali: sed cum hoc bona ſpiritualia nitit impedire & clerum subiugare indebite & seruituti. & in tali casu prelatus debet sibi resistere: sicut fecit beatus Tho. regi anglorū. & hoc ſignifi⁊ tur hic per hoc q̄ ezechias non obdiuit mādato sennacherib. sed magis se præparauit & populum suum ad viriliter resistendum.

A ℣ a ¶Dabo vo.duo mi. equo. Rab. Rabsaces vt pauciti em obsessorū oñ deret duo milia equorū q̄d̄ ꝓfecit: q̄ ascēsores ezechias non haberet: non dimbecillitate ꝑpl'i venit ꝙi eqtā ignari: sed quia deus ꝓcepit ne rex assyrios equos & vxores sibi multiplicaret. b ¶Dñs dī.mi. Ra. Ad id qd̄ dixit: si dixerit is, in deo ꝓfidim⁹: cal lide rñdere se non sua voluntate: sed dei venisse dicēns. Ascēde. Et ē argumētū: Cū multas vrbes cœperim: & pars hierl'm maneat intacta: manifestum est me dei venisse voluntate. c ¶Precamur vt lo.&c. ſy. Rab. Sē ſus est: Quod necesse est populum salvari terroribus cōmoueri, & vanā iactare virtutē. Loquere linguā quam ꝑpl's non nouit. Ad qd̄ ille arrogan⁊ &c. vſq̄ ꝙ to. ſter. p qd̄ ostēdit se bene eos & sui esse capiēdos. simul q̄ illecebrā ſiguti timori: vt quos terrore nō vicit, ꝓsuasione decipiat. Et dicit ex ꝑsona regis. Facite mecū benedictionē, i. facite qd̄ in vtam beneplaciat. Bñdicite regi assyrioꝝ, & eū dñm ꝓfitemini vt ꝓmissa ꝑsequamini: donec reuertar de ægypto. Vel capta lobna, redeā habitaturus in vrbe vra, & rebus vris fruiturus in vrbe terra. Quā tñ nō noīauit: qa similē ei iuenire nō potuit: sed ſisti tudinē ponit. hoc em̄ ſolū quisq̄ vult i quo natus. i. Alij putant terrā mediæ eis repromitti: q̄ terræ iudæ ſisti tudinē habeat tam in ſitu q̄ in fructibus.

d ¶Nō vos ſe. eze. Rabsacis accusatio ezechiæ testimonium est: q̄ ca ſtigo ezechiæ testimonium est: q̄ ca ſtigatus & cōfortauit ꝑpl'm vt in dñm ſperaret. Vñ rabsaces destruere vult q̄ ille construxit: & dicit ad populum. Nō seducat vos ezechias: & nō vos fiducia ſup dño deo vro. e ¶Vbi est deus emath &c. Ra. Ostē dit ſuum ciuitatum ſiue gentiū dñs fecisse ſamaritas. & q̄ a no erant dñi, sed idola: merito cultores vanitatis fuisse ſubuersos. Emath ē vrbs celestyriæ: quæ nunc epiphania dicitur. Arphat vrbs damasci. Sepharuaim quod numero plurali libros vel litteras ſonat, nomen est locorū, de quibus assyrii transmigrauerunt in ſamariam: vt in locorum libris in ueniꝝ. Verum nomen ciuitatis ſepharuaim ꝙ pluraliter dictum, vt hebarum. Pro ana & aua vetus editio: quasi vnius vrbis nomē ane rigauen posuit. Et quidem in hebrēo ſcriptum est. Verumtamen quod ſignificat. Potest ergo ita distingui, vt dicatur ane & gaue iuxta aquilā: vel ana & gaua vt nostri interpretes.

NICO.DE LYRA.

℣ subdit dicēs: a ¶Nonne iste ē cuius abstulit ezechias excelsa & altaria: q.d. diminuit cultum diuinum: & sic non potest confidere in ipsum: cum magis eum offenderit q̄ placauerit. Iste autem rabsaces dicebat falsum. quia sacrificare etiam domino extra templū ꝓsus dicebat falsum. quia sacrificare et iam domino extra templū ꝓhibitū fuit ædificatū per salomonem) non fuit licitū: vt frequēter dictum

bemus fiduciā: nōne iste est cui⁹ abstulit eze⁊ a chias excelsa & altaria: & præcepit iudæ & hierl'm: ante altare hoc adorabitis in hierl'm: Nūc igitur transite ad dñm meū regem assy⁊ b riorū: & dabo vobis duo milia equorum: & c videte an habere valeatis ascēsores eorū. Et d quomodo potestis resistere ante vnum satrapam de seruis dñi mei minimis? An fiducia habetis in ægypto ꝓpter eum⁹ & eqtes? Nūqd sine volūtate dñi ascēdi ad locū istū vt de b molirer eū? Dñs dixit mihi. Ascēde ad terrā e hāc & demolire eam. Dixerunt aūt eliachim f filꝰ helchiæ, & sobna scriba & ioahe rabsaci: c Precamur vt loquaris nobis seruis tuis syria⁊ g ce: siquidem intelligimus hanc linguā: & nō h loquaris nobis iudaice, audiente populo qui est super murum. Respondit⁹ eis rabsaces, i dicens. Nunquid ad dominum tuum & ad te k misit me dominus meus, vt loquerer sermo⁊ l nes hos: & non potius ad viros qui sedēt super murum: vt comedāt stercora sua: & bibātm vrinam suam vobiscum? Stetit itaq̄ rabsaces & clamauit voce magna iudaice, & ait: Audite verba regis magni regis assyriorum. Hæc d dicit rex: † Non vos seducat ezechias: Non n enim poterit eruere vos de manu mea: neq̄ fiduciam vobis tribuat super dominum, di⁊ cens: Eruens liberabit nos dominus & non tradetur ciuitas hæc in manu regis assyrioꝝ rum. Nolite audire ezechiam. Hæc enim di⁊ cit rex assyriorum: Facite mecum quod vo⁊ p bis est vtile, & egredimini ad me: Et comedet q vnusquisq̄ de vinea sua, & de ficu sua: & bibetis aquas de cisternis vestris: donec veniā r & transferam vos in terram quæ similis est terræ vestræ in terram fructiferam & fertilem vini: terram panis & vineārum: terram oliuarum & olei ac mellis: & viuetis & non moriemini: Nolite audire ezechiam qui vos s decipit, dicens: Dominus liberabit nos.

¶Si tantis dīs præsentibus victimus facile: Nunquid liberauerunt dii gentium terram u quanto magis solam hierusalem vno deo præsule vincemus.

E 37.c c suam de manu regis assyriorum? Vbi est de⁹ emath & arphat? Vbi est deus sepharuaim, ana & aua? Nunquid liberauerunt samariam de manu mea? Quinam illi sunt in vniuer⁊ sis diis terrarum qui eruerunt regionem suā de manu mea: vt possit eruere dominus hie⁊

a ¶ne eum ad maiores blasphemias prouocaret. b ¶oia agens

rusalem de manu mea? Tacuit itaq̄ ꝓpu⁊ x cum consilio.

Ius & non respondit ei quicq̄. Siquidē præ⁊ ceptum regis acceperant: vt non respondeter dictum est. ō. & habet Deut. xij. C

b ¶Nūc ig. transi. &c. In heb. hr. Vadia date. ſ. ꝙ duob⁹ milib⁹ eq̄ti⁊

c ¶Et vi. an ha. va. ascen. eorum. q.d. an toto ꝑpl'o tuo nō poteris inuenire tot hoies scientes equitare.

d ¶Et quō po. re. añ vnū sa. &c. Quia i acia cuiuslibet satrapæ erāt plures eqtes. Adduxit aūt ad suum ꝓpositū ꝓfirmādū sacræ scripturæ testimoniū qd̄ hr̄ Esa. viꝙ. b. Addu cet dñs aq̄s fortes & multas, regē assyrioꝝ. & subdit ibidē: Et ibit ꝙ iu dā inundās & transiens &c. Et hāc ſniam ponit hic sub alijs verbis, cū dr̄: e ¶Dñs dī.mi ascen. ad terhāc, & de.cā. Sed ipse nō allegauit finē ꝓphetiæ. Licet em̄ esaias dixerit regē assyrioꝝ vēturū in terrā iuda, & afflicturū eā: tñ ipse ꝓdixit ex ercitū ei⁹ ꝑcuriēdū a dño: fm̄ q̄ hr̄. ſic. seq. f ¶Dixerūt aūt. Hic ꝙr describit⁊ nunciorū ezechiæ postulatio, cū dr̄: g ¶Precamur vt loquaris. fer. t. ſy. Cōsuetum em̄ erat anti quitus: q̄ illi qui assistebāt regibus sciebāt diuersa idiomata: vt scirent legere lras: & loq cū nunciis aliorū idiomatū. h ¶Et nō lo. no. iu. au. po. ne. ſ. ꝑpl's terreret ex verbis rabsacis. & qa in verbis suis intermiscebat verba blasphemiæ. Ex hoc autē loco dicunt hebræi & etiā doctores nri q̄ iste rabsaces erat iudæus na⊺ 2. Par. 32.c tione: sed derelicta lege conuersus erat ad gētiliratem. i ¶Rndit̄q̄ eis. Hic ꝙr ponit⁊ dictæ postulationis denegatio, cū subdit. k ¶Nūquid ad dñm tuū. ſ. ezechiā solum

D l ¶Misit me dñs meus, q.d. nō: sed magis ad ꝑpl'm: & ideo ꝙcepit altiꝝ clamare ad terrendū populum, di⁊ m ¶Vt co. sterco. sua &c. i. tā diu erūt obsessi q̄ nō habebūt aliqd ad comedendū & bibendū. n ¶Non vos sedu. eze. tenēdo ciuitatē cōtra me. o ¶Nō em̄ pote. vos erue. de ma. mea. ſ. virtute humana, nec etiā diuina. ideo subdit: Neq̄ fiduciam vobis, tribuat sup dominū. Et ſequit: p ¶Facite mecum qd̄ vobis est vtile: & egre. ad me. sub dendo vos volūtarie seruituti meæ qd̄ est melius vobis q̄ mori gladio & fame. q ¶Et co. vnusquisq̄ de vi. sua. i. viuat pacifice & quiete in terra ista. r ¶Donec veniam & trans. vos. q.d. Hic est modus regū assyriorum trāsferre gentē sibi subiectam, de terra sua natiua ad aliā: vt sit magis securus de eius subiectione. Sic enim iā ante fecerat rex assyriorum de osee rege israel & ci⁹ populo. vt dictum est cap. præcedē ti, & etiā isto. s ¶Nolite au. ezechiam, contrarium vobis persuadentem. t ¶Qui vos de. dicens dñs li. nos. Qd̄ nitif. ꝑbare p locū a maiori, di. v ¶Nunquid liberauerunt dij gētium &c. q.d. cum essent multi dij, non potuerunt defendere colentes eos contra regem assyriorum: ergo deus vester qui est vnic⁹ tñ, non poterit vos defendere. Sed istud argumentum nullum

Universidad de Deusto
Biblioteca

VÆ cum audisſ. Cap.XIX.
Ra. Mira regis humilitas & prudentia. dimisso regio cultu & obuolut' sacco ad tẽplũ pergit de palatio: principes sacerdotum nõ stolis, sed ciliciis amictos mittit ad esaiã, & dicit: Dies tribulationis nræ hæc & correctiõis dei, & blasphemiæ hostiũ. Ponit: siliitudinẽ pturietis q̃ ad partũ peruenit: & generare non possit. Dñs deus tuus. Non em audemus dicere dñm deũ nostrũ quo irascente tanta perpetimur: & hanc habemus vltionis fiduciam: qñ viuens deus blasphemaf a cultore idolorũ mortuorum
Leua ergo orationem nrãm iacentẽ pro reliquijs ppli quæ obsidentur. Prouenit eos esaias: quia eo spũ q̃ futura noscebat, etiam absentẽ regem audierat. Hæc inquit dicite dño vro, dicit dñs: Noli timere verba quibus nõ tu, sed ego sum blasphematus. Nec dicã ego ã regi assyriorũ faciã: sed quia dãdus sit ei spũs, nõ dei, sed aduersarij: & audito nuncio reuertens ad terram suam corruet gladio: vr duo pariter que optabat ezechias audiret: se scilicet ab obsidione liberandum, & inimicum in sua terra esse moriturum. b ¶Cũq; audisset &c. Ra. volẽte deo rabsaces deseruit obsidionem hierusalem: & inuenit dñm suũ vel capta, vel deserta lachis oppugnantem lobnam. Sennacherib occurrens regi æthiopum, misit ad ezechiam epistolas: vt quos viribus non ccepit sermone terreret. Pugnasse sennacherib contra ægyptios & obsedisse pelusiũ: iamq; extructis aggeribus vrbe capienda venisse tarachan regem æthiopum in auxilium, narrat Herodotus. c ¶Ascẽdit in do. dñi. Ra. Prius ezechias dñi terrore perterritꝰ adorare i tẽplo nõ audebat: vel liberas ibi fundere preces: nũc dicẽte Esaia: Ne timeas a facie verborũ quæ audisti, audaEsa.4.1.c

cter dñm

NICO.DE LYRA

Ex huc blasphemias de deo, si sibi responderetur. a ¶Venitq; elias. &c. sequit: scisis vesti. Hic enim erat modus iudæorum, q̃ scindebant vestes suas quando audiebãt blasphemiam contra deum. vnde & summus sacerdos scidit vestimenta sua quando imposuit blasphemiam ipsi xpo: vt habetur mar. xiiij. Ca. XIX.mat.26.f

VÆ cum audisset. Hic consequenter describitur Ezechiæ liberatio terribilis. Circa quam primo ponitur prophetica denunciatio. scdo angelica executio, ibi: Factum est igitur. Prima i duas ſm duplicem denunciationem. scda ibi: Cũq; audisset. Circa primũ ẽmittit ezechiæ humilis petitio. scdo esaiæ consolabilis responsio, ibi: Dixitq; esaias. Circa primũ dicitur b ¶Quæ cum au. rex eze. scidit ve. sua. propter verba blasphematoria contra dñm deum dicta: vt predictum est. c ¶Et oper tus est fac. humilians se coram deo. d ¶Ingressusq; est do. dominũ. ad impetrãdum eius misericordiam circa populum suum, & eius iustitiam contra blasphemos predictos. e ¶Et misit elia. &c. quia magis confidebat de meritis esaiæ q̃ de suis: ideo misit ad eum petens orationis eius suffragiũ. f ¶Dies trí. & ín. scilicet mei & totius populi. g ¶Et blas. scilicet contra deum. h ¶Dies iste. scilicet in quo rabsaces diserat supradicta, quę erant ad afflictionem regis & populi, & vituperiũ & blasphemiam dei. i ¶Venerunt filij vsq; ad partum &c. id est i tanta afflictione sum' positi, sicut mulier existens in afflictione partus: cui deficiunt vires pariendi. Ela k ¶Si for. au. &c. sic legenda est littera: Fac orationẽ p reliquijs hus. i. p regno iuda i quo est modicus ppls in cõparatione a tpa p̃terita. si for. au. dñs deus tuus, id est p oões tuas liberet nos: & puniat assyrios blasphemos.
l ¶Dixitq; eis esa. Hic cõsequẽter ponit esaiæ cõsolabilis responsio, cũ dr:
m ¶Noli ti. a fa. ser. i. pper sermões.
n ¶Noli ti. a fa. ser. i. pper sermões.
o ¶Quib⁹ blas. pu. regis assy. idem
p ¶Me. qa vba rabsacis imponebant
q ¶Nunquid liberauerunt dñ gentes
r ¶Et audiet nun. &c. Hoc nõ fuit in isto reditu: sed in secundo: qa rediit ad obsidẽdũ hierlm & tũc i terra sua a filijs suis fuit occisus
s ¶Et reuertetur in ter. sua &c. Hoc nõ fuit in isto reditu: sed in secundo: qa rediit ad obsidẽdũ hierlm & tũc i terra sua a filijs suis fuit occisus
t ¶Et ædificauit. Rab. Vel præ multitu
u ¶Et expandit eas co. do. quia con
v ¶Et ora. in con. eius.
w ¶Et reuertetur in ter. sua &c. Hoc nõ fuit in isto reditu: sed in secundo: qa rediit ad obsidẽdũ hierlm & tũc i terra sua a filijs suis fuit occisus
x ¶Et ædificauit. Rab. Vel præ multitu
y ¶Et iret contra eum. scilicet contra regem æthiopię & exercitum sum.
z ¶Misit nuncios ad ezechiam. cõminando q̃ deuictus hostibus cõtra dñm rebellare non deberet. ad destruendum hierusalem. a ¶Non te seducat deus. &c. sic blasphemat dominum tanq̃ habẽtem falsitatem, & saluãdi ipotẽtiam.
b ¶Nunquid liberauerunt dñ gentium &c. quasi dicat multi erant: & ab non potuerũt liberare cultores suos. & multo minus deus vester quem dicitis esse vnicum poterit vos liberare. Ideo est argumentum quod fecerat rabsaces capit. xviij. c ¶Tũc cum accepisset. Hic consequenter ponitur ipsius Ezechiæ oratio cũ dicitur: Itaq; cum accepisset ezechias litteras. Verbo enim

Moraliter. b ¶Quæ cum audisset rex eze. Sequitur: d ¶Ingressusq; est domum dñi &c. Per hoc autem q̃ orandi cõ chias intrauit domũ dñi ad orandũ cõtra pſecutionẽ sennacherib: & per num cios rogauit Esaiã. pheratẽ, vt pro se & suo ppſo dñm p̃caret: & vt sennacherib ppt blasphemias illatas ꝑ dñm punirẽt: significat q̃ bon' prælatus & ecclesiarum debet ad deũ recurrere: & deuotos bon' priceps in suis necessitatibꝰ sunt ppti debet ad deũ recurrere: & deuotos oões regnere p̃ sua & suoꝝ salute. Et quã ad bonos: deꝑcationẽ soler de ꝑcatis tẽdere. sequit: m ¶Hæc dí. do. no. t. &c. & sic assecurat eũ a tyranno pęsequente: & mod⁹ assecuratiõis ponit cũ subdit.

*Ponam

ter dñm deꝑcat. a ¶Virgo fi. Ra. Quia cũctis gẽtib⁹ idola adorãtibus, hæc sola cõseruat castitatẽ religiõis vnius dei: & q̃ ne ad maiorẽ blasphemiã ꝑcitaret, pñti nõ rndit. post abeũtẽ mouit ea put ad rogandũ deũ: vel certe ad deridendã arrogantiã eius certa de vltione. Nec ipse ꝑ se, sed ꝑ seruos suos vt maior esset arrogantia dominum blasphemauit.
b ¶Excelsa montium. Ra. Altitudomontium & iuga libani excelsæ cedri & abietes. Vel ꝑ metaphorã de cũctis gentibus accipendum est & ꝑncipibus earũ. Vel de hierlm q̃ est libanus cedri & abietes potentes & optimates
c ¶Et siccauit. Rab. Vel præ multitudine exercitus omnia fluenta siccauit vt putees sibi fodere cõpulsus sit. Vel omnis populus quos aquæ significãt suo vastatur exercitu. d ¶Nunquid non audi. Ra. Hæc ex persona dñi contra blasphemiã assyrij sentienda sunt. Non ignoras quę feci sti facta esse mea voluntate. Et hæc ego futura prædixi & per te facienda mandaui. Itaq; quod olim decreui, hoc expletum est tẽpore
e ¶Et ora. in con. eius. vt colles & principes qui inter se ante pugnabant & ciuitates munitissimæ te cõtrahente manũ nec solitum ꝑben te auxilium: eradicarentur & contremiscerent ac perirent: & comparentur non oliuæ & vineæ & fructuosis arboribus sed fœno & gramini, q̃ frugibus impedimẽta sunt, herbisq; domatũ: q̃ ante marcescunt q̃ ad maturitatẽ perueniant. Itaq; sessionem & egressum tuum & introitum tuum cognoui ante & insaniam qua cõtra me debaccharis eras, prophetis vaticinantibus esse te noueram. In cœlum ascendam: supra sidera cœli ponam thronũ meũ, & ero similis altissimo. Itaq; furor tuꝰ ascendet & caderẽt. Itaq; pona circulum in naribꝰ tuis: & blasphemãtia ora tua in labijs tuis: qd⁹ tuam ferociã domet: & te reducat in assyrios.

cter Hoc

NICO.DE LYRA

Ex & scripto comminatus sibi fuerat rex assyriorum. ad maiorem terrorem.
a ¶Et expandit eas co. do. quia con
b ¶Et ora. in con. eius. vt visum est. b ¶Et ora. in con. eius. vt glorificaret nomen suum cõtra blasphemias nomini suo irrogatas: & salvaret populũ cõtra cõminationes ꝺ diuinabant blasphemias contra ipsum: cas. c ¶Dñe deus israel qui sedes sup. che. i. præsides oi creaturæ etiam angelicæ. & hoc significabatur i tẽplo vbi ꝓpiatorijs qd̃ erat q̃si sedes dei, sedebatur a duobus cherubin hinc & inde. Exod. xxv. d ¶Incli. au. tuam
e ¶Et sciant omnia regna ter. quia tu es deus solus. conterendo sennacherib qui deos aliarum gentium destruerat. f ¶Misit autem esai. Hic consequenter ponitur consolatio ezechiæ per esaiam, denunciando sibi ipsius sennacherib futuram ruinam. &

primo hæc

& expandit eas coram dño: & orauit in cõspectu eius, dicens: Dñe deus israel qui sedes super cherubin: tu es sol⁹ de⁹ regum omnium terræ: tu fecisti cœlum & terrã. Inclina aurẽ tuã & audi. Aperi domine oculos tuos & vide: & audi oĩa verba sennacherib quæ misit vt exprobraret nobis deum viuentem. Vere dñe dissipauerunt reges assyriorũ gentes & terras omnium: & miserunt deos eorũ i ignem. Nõ em erãt dii: sed opa manuũ hominũ ex ligno & lapide & ꝓditerunt eos. Nũc igitur dñe deus noster saluos nos fac de manu eorum: vt sciant oĩa re
a ¶Rab. Habi. tu & omnia quæ operatus est ante pręcognoui.
gna terræ, qa tu es dñs deus solus. Mi
a ¶Ra. vel eradicationem. ¶Quod eradicatur sunditus euertitur.
adduxi. Eruntq; in rũinam collium pu
a ¶Prius marcescunt q̃ maturescant.
& virens herba tectorum q̃ arefacta ẽ an
a ¶Rab. Habi. tu & omnia quæ operatus est ante pręcognoui.
teq̃ veniret ad maturitatem. Hãbitacu
lum tuum & egressum tuũ, & itroitũ tuũ q̃

¶hierusalem.

in summitate libani: & succidi sublimes cedros eius & electas abietes illius: Et ingressus sum vsq; ad terminos eius:
a ¶altitudo summitatis & salus carmeli templũ est. b ¶vel ego fodi & bibi aquã: & siccaui vestigio pedis mei oẽs riuos aggerum.
& saltũm carmeli eius egõ succidi: & bi
b ¶Ra. Responsio dñi contra
bi aquas alienas: & siccaui vestigiis pe
a ¶Ra. Responsio dñi contra
dum meorum oẽs aquas clausas. Nũn
verba assyrij. ¶vel olim.
qd non audisti qd ab initio fecerim? Ex
¶Ra. vel ego.
diebus antiquis plasmaui illud: & nũc
a ¶Ra. vel eradicationem. ¶Quod eradicatur sunditus euertitur.
adduxi. Eruntq; in rũinam collium pu
a ¶i. cõtracta & absq; virtute. b ¶a facie tua.
eis hũmiles manu. Contremuerunt &
a ¶gladio perierũt. b ¶Ra. inutilibus cõparantur.
cõfusi sunt: facti sunt vẽlut fenum agri
a ¶prius marcescunt q̃ maturescant.
& virens herba tectorum q̃ arefacta ẽ an
a ¶Rab. Habi. tu & omnia quæ operatus est ante pręcognoui.
teq̃ veniret ad maturitatem. Hãbitacu
lum tuum & egressum tuũ, & itroitũ tuũ q̃

primo hæc ruina q̃dicit. scdo ad hui" ꝓbationẽ mirabile signũ adducit, ibi: Tibi aũt ezechia. Circa primũ esaias dirigit sermonẽ ex parte dñi ad ezechiã dicẽs oronẽ eius esse exauditã, cum dr Quæ deprecatus es &c. Sequit: g ¶Spreuit te. in aio suo, virtutẽ tuã nullam reputãdo. h ¶Et subsanna. sensibili signo. Subsannatio enim proprie dicitur cõtẽptus cũ signo sensibili. & dr subsannatio a rugatione nasi. i ¶Virgo filia sion. i. hierlm: q̃ dicitur virgo ꝓpter integritatẽ fidei quæ semper remansit ibi in aliqbus. Filia sion dicit qa sicut filia a matre protegitur: ita ciuitas hierlm ꝓtegebat a fortalicio quod erat i mõte sion. k ¶Post ter. tu. ca. mo. &c. qa habitatores hierlm non audebant extre in campũ cõtra eũ: sed magis fugiebãt ab eo. & sic vertebãt et dorsum. Consequenter esaias dirigit sermonẽ suum ad sennacherib, dicens: l ¶Cõtra quẽ exal. vo. tua Comminando & blasphemando q̃ iuperbia. & rndit, di. m ¶Contra san. israel. i. cõtra illũ qui est sanctus sanctorũ & deus israel per specialẽ cultũ.
n ¶Per manum ser. tuorũ expro. dño, sicut patet ex ꝓcedẽtibus de rabface & alijs nũcijs, qui apportauerunt ĩas ezechiæ. & iste fuit maior contẽptus q̃ si sennacherib hoc fecisset in ꝑsona ꝓpria: sicut dare alapã alicui per vilem personã q̃ ꝑ seipsum. o ¶Et dixisti. in corde tuo. p ¶In multitudine cur. me. as. ex. &c. i. ciuitatẽ hierusalẽ: & tẽplum qđ erat in excelso respectu aliarũ terrarum. q ¶In summitate li. i. templi de lignis libani factis: vt patet ex dictis. supra. ca. lr ¶Et succidi subli. ce. eius &c. qa de talibus lignis erat factum templũ.
Vel p ĩstas arbores metaphorice desi
gnant principaliores populi: vt principes sacerdotum. & licet ista adhuc nõ fecisset sennacherib: tamẽ ex superbia cordis reputabat se certitudinaliter factorum de futuro, ac si iam esset factũ de præterito: & ad hoc designãdũ vitur propheta tali modo loquendi.
s ¶Et sal. car. i. vulgares homines,
t ¶Et bibi aquas alie. id est ab aliis i cisternis & stagnis collectas. v. ¶Et siccaui vestigijs pe. meorũ, i. hominum exercitus mei: & animaliũ veniẽtium illuc ad hauriẽdũ & bibendum. Consequẽter prophetа in persona domini alloquitur sennacherib, dicens:
x ¶Nunqd non au. quid ab ini. fe. si. oẽm creaturam de nihilo. q. d. scire & audire debuisti. qa licet gẽtiles ponerent multitudinẽ deorum: tamẽ super oẽs ponebant vnam causam primã oĩm, quam vocabant deũ deorũ.
y ¶Ex diebus an. i ab æterno. plasmaui illud. i. faciendũ disposui quicquid factũ est per patres tuos & te: ad puniendũ aliqua mala facta ꝺ me ꝺm q̃ dicit dñs Esa. x. b. Væ assur. ẏga sceptroris mei & baculus ipse est &c. z ¶Et nunc ad. istam punitionẽ per te & palios. a ¶Eruntq; in ru. &c. hoc est dictum ruinæ ciuitatum & terrarũ & populorum quæ factæ sunt & fiendę ꝑ te, totũ est mea virtute. b ¶Facti sunt &c. i. nullius resistentiæ aut ẏtutis: qa sic volui. c ¶Habitaculum tu. in terra tua qñ tractabas in cõsilio tuo de inuasionibus aliarum gentiũ.
d ¶Et egres. t. pcedẽdo ad bellum
e ¶Et introi, tu. intrando terras alie

v nas &ci,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Hoc erit si. Rab. Eorū q̄ nuncio q̄ hoc anno ea comedas q̄ sponte nascuntur. siue iuxta. Lxx. q̄ prius fueras. Anno scd'o fm symmachū pomis vescere: siue iuxta eosdē q̄ de ſteritis segetib' & cadētibus in terrā pullulauerūt. In anno tertio sugato iā assyrio & obsidione iam laxata, seminate & metite: plātate vineas & fructū earū comedite. Siqdem puærvbis huiꝰ reliqæ q̄ nūc hostili vallant exercitu & euasuros eē se nō credūt: tātā recipient abūdantiā oim rerū & scelicitatē: vt istar arboris alta radice fundatæ pomis dēſiſsimis ipleant. De hierſm em egredient reliqæ: & implebūt terrā iudææ euacuatā habitatoribꝰ: nō suo merito, ſed dei misericordia: imo zelo quo aduerſus impios
Esa.37.f. zelatus est ppm suū. b ¶Comede hoc an. q̄ rep. Esaias ita. Comede hoc anno q̄ sponte nascunt: & anno scd'o vescere pomis. In anno aūt tertio seminate & metite plātate vineas & comedite fructꝰ earū: & mittet id qđ saluatum fuerit de domo iuda: & qđ reliquū est radicem deorsum, &
Ibidem.f faciet fructū ſursum: qa de hierusalē exibūt reliqæ & saluatio de mōte sion. zelus dñi exercituum faciet hoc. Oībus ab exercitu vastatis comede q̄ iterum germinare ſiue quæ inter vngulas equorum euadere potuerunt. In scūdo anno quæ sponte nascunt sine labore. Vel ſimulatione hoc dictū est: qa putabant se fame perituros.
c ¶Et propter dauid ſeruū meū. Rab. Propter futurorum ſpē, præſentem excutit metum. Dicit aut̄ qa non suo merito ſed dei clæmētia conſeruent, immo & patris eorū dauid memoria: in quo monēt & ſuæ negligētiæ & illiꝰ fidei & iuſticiæ: qa intātū diligit deꝰ iuſticiā, vt posteros maiorū virtute tueat. d ¶Factum est igitur in nocte illa. Ra. Tot abvno angelo vna nocte cæduntꝰ & absq̄ vulneribꝰ
2 pa.32.a mors fœua diſcurrit. Sup quo in Parali. legit: Et miſit dominus angelū qui percuſſit omnem virū robuſtū & bellatorē: principēq̄ exercitus regis assyriorū. Reuerſusq̄ est cū ignominia i terram ſuam Qui seruatꝰ ē: vt ſieret teſtis maiestatis illius quē pauloāt̄ ptēperat. e ¶Cumq̄ adoraret i tēplo nesrach deū ſuū, adramelech & ſaraſar &c. Ra. Quaſi victoriā de hoſtibꝰ reportaret, ptēpror veri dei in phano falſi numinis trucidat: nec angeli
F co perit gladio qđ erat cōe, ſed parricidio filiorū. ¶Ra. Pharao q̄q̄ in decem ægypti ſeruat̄ plagis vt nouiſſimus pereat.

☞ In terram

NICO.DE LYRA

nas & ciuitates. a ¶Ego præ. Quia oia ista ꝓordinaui. b ¶Et furo. tuū cō. me. Blaſphemādo nomē meū tāq̄ ingratiſſimus & inſanus de victoriꝫ q̄s dedi tibi. c ¶Ponā itaq̄ circulū in naribus tuis. ſicut fit bubalis. & ē ſenſus. Te indomitum ego domabo malis gratibus tuis
e ¶Et reducam te in viam per quam veniſti. ſ. ꝓfuſiue. a terrā tuā. ſic patet i fine huius ca. f ¶Tibi aūt ezechia. Hic ad cōfirmationem prædictorū datur mirabile ſignū, cum dicitur: g ¶Comede hoc anno qđ rep. i. illud qđ naſcetur i campis de granis contritis ab exercitu ſennacherib. & hoc patet per litteram hebraicam. quæ ſic habet: Comede hoc anno renaſcens vel renaſcentia. & per illud quod habetur Eſa. xxxvii. f. Comede hoc anno quæ ſponte naſcuntur: id eſt ſine cultura hominum: cuiuſmodi eſt dicta renaſcentia. In ſecundo anno quæ ſponte naſcuntur. id eſt fructus arborum. vnde Eſaiꝫ. xxxvii. f. dicitur: Secundo anno pomis veſcere. poma enim generaliter dicuntur omnes fructus arborum. In hebræo habetur: Secundo autem anno præciſionem. i. fructus qui de arboribus abſcin

abſcinduntꝰ & colliguntꝰ. Ra. Sa. al'r exponit p̄ciſionē dicēs: p̄ercitus ſennacherib p̄ciderat arbores fructuoſas regionis. & propheta p̄dixit hoc ſignū: q̄ ſecd'o anno facerēt ramos ita magnos
q̄ tantū crescerent ibi de fructu q̄ populus inde poſſet ſuſtentari.
h ¶Porro in ter. an. ſe. & me. Qđ exponit Ra. Sa. dicēs: Tu ecclia cum videris duo ſigna prædicta. ſ. q̄s granis contritis p̄dicto mō oriantur fruges
ad ſufficientiam primi anni: & ex arboribus p̄ciſis fructibus ad ſufficientiam ſecd'i: ꝫ non poſſunt niſi diuina virtute fieri: ſis certus de contritione exercitus ſennacherib: ita quod poteritis abſq̄ timore ſeminare & metere.
i ¶Mittet radicem de. i. ſtabilietur i terra.
k ¶Et faciet fruc. ſurſum. id eſt bona opera.
l ¶Zelus domini ex. fa. hoc. i. nō ex meritis vris: ſed ex diuina grā. m ¶Nec mit. hanc. Sicut cōminatus. eſt. n ¶Nec mittet eam ſa. Quia non permitteretur tantum ap-
propinquare ciuitati. o ¶Et ſal. eam pro. ſ. ſſu me. i. ꝓpter gloriam noīs mei demonſtrādi.
p ¶Et pro. dauid. i. propter merita ipſius.
q ¶Factum eſt igitur. Poſtra denunciatio ne liberationis ezechiæ: hic ꝓnr ponitur huius liberationis executio in facto, cum dicit. Factum eſt igi. in no. il. hoc non pōt referri ad tempus in quo eſaias dixit iſta quæ p̄dicta ſunt: quia fuerunt duo anni intermedij quib' ppls ezechiæ vixit de frugibus granorum cō tritorum & pomorū: vt patet ex p̄dictis. & ſi dicunt aliqui q̄ referr' ad tps in quo ſennacherib poſt debellationem regū æthiopiæ & ægpti cōtra quos iuerat: vt patet ex p̄dictis) poſt duos annos rediit ad obſidendum hieruſalem Et nocte illius diei qua poſuerat obſidionem
k facta eſt iſta plaga ſuper eius exercitum. ſed hoc non conſonat litꝫ præcedenti. vbi dicitur Nec cir. eam mu. i. obſidio. Et ſō dicit Rab. Sa. q̄ iſta plaga facta eſt cum adhuc exercitus eius diſtaret a hierſm. & dixit q̄ erat in nobe
l ¶ non eſt multū lōge a hierſm. & idē vt p̄dlud qđ hr Eſaiꝫ. x. g. Adhuc dies eſt vt i nobe. dicitur nob. Eſa. x.
Lxi.18.b Executor eius iuſticiæ. s ¶Et percuſſit i caſtris aſſyriorum &c. ſcilicet omnes robuſtos bellatores & principales exercitus: vt habetur. ij. Para. c. xxxij. a. t ¶Cūq̄ di. ſurre. ſennacherib vt ſret ad obſidendum hierſm
v ¶Vidit omnia cor. mor. Dicunt hebraei q̄ corpora fuerunt incinerata ſub armis aduersus ipſum. Ra. Quia non permittebat eum ſa. Eſa. ix. c. & xxx. x ¶Et re. eſt ſennacherib. Cōtra
vestibus intactis: ita q̄ populus ezechiæ poſtuit ſpolia de facili colligere: & ſine cadaue. rum fetore. & in hoc ſatis concordant verba Ra. cum paucis qui remanſerant conſiliarib. cum paucis qui remanſerant conſiliarib'. & ignominioſe. y ¶Cumq̄ adoraret in templo &c. z ¶Filij eius perceſſerunt eū. Sed huic non videtur conſonare
q̄ quod ſubdit. q̄ ſubdit: a ¶Fugerūtq̄ in ter. ar. & iō vr̄ q̄ iterfecerūt

NICO.DE LYRA

eſt cupiditate regnandi poſt eū. Et iō Rab. Sal. aliam cauſam aſſignat dicens q̄ principes regni ſui erāt turbati cōtra eū: eo q̄ filij eorum & amici erant mortui modo prædicto, ꝓpter eius ſuppliā & blaſphemiā contra deum iſrael: propter qđ tractabāt de mor-
te ipſius. Qđ cū ad eius aures pueniſſet, intrauit tēplum dei ſui: mede hoc an. quæ rep. Verbū eſt dñi aſſeri-
rantis bonum ſlatum & eius ppm de iuſtiſ-
cienti victu corporis pro toto tempore perfe-

a ¶Inter. ar. Ararath regio in armenia cāpeſtris: p quā araxes fluit incredibilis vbertatis ad radices tauri montis. Ergo & arca
noe nō ad mōtes gnaliter armeniæ, delata eſt, ſed ad mōtes tauri altiſſimos q̄ ararath imminet cāpis.

Ca. XX.

IN diebus il. &c. Ra. Ne eleuareſ credibiles triūphos infirmita
te corporis viſitaſ & audit ſe
flectat ſniam. ¶Ra. Cūcta de-
ſecutura p̄ſciēs añ ſcla, decreuit qualr p
ſcla diſponans. Statutū ergo eſt quātū in
ipſa vita mortali tpaliter viuaſ. Nā & ſi
annos xv. ezechiæ addidit deꝰ: eū tñ 2mo
ri pmiſit, tūc ꝓſcluit eū eē moriturū. Cui
cū mortis ſnia dicta ē, prin' ad eiꝰ lachry
mas vita ē addita. Eo qđ tpe mori mere
baſ: q̄ latus dño gras. p inopinata victo
ria nō reddidit. ſ. qa ſuæ iuſticiæ & meri-
to deputauit. Nec p̄fixū i ſcīctia dei tps
vitæ ꝓlongatum eſt: ſed illud qđ peccan
do amiſerat ex largitate dei redditū erat.
Qui eſt moriturū p̄dixit, añ pniam illius
ſcluit. Couertit faciē ad parietē tēpli: qa
ad tēplū ire nō poterat. Parietē templi di
xit iuxta qđ palatium erat. vel ad parietē
earet: vt tota mente deum deprecaretur.
c ¶Qui conuertit faciem ſuā &c. Ra.
Fcelix p̄dictꝰ ā afflictionis tpe bonorū
operū recordat. Quō alibi ſcriptum eſt:
Qui gloriaſ purū ſe habere cor. Sed per
fectionem cordis dicit i eo q̄ i dola deſtru
xit: ſcpti valuas aperuit: ſerpētē æneū cō-
minuit. & cætera fecit ſcā ſcriptura cōme-
morat. Plerumq̄ iuſti neceſſitate aliq̄ ſua
cognā opa fateri: qđ cū iuſti audiūt ela
tionē, puāt. ex ſuis em cordib' dicta iuſto
rū p̄dant. Sicut grauis culpa ē ſibi hoiem
arrogare qđ nō eſt: ſic culpa nulla ē ſi hu
militer dicat qđ' bonū ē, vñ ꝓtingit vt iu
ſti & iuſti habeāt vba ſiſtia: & i q̄bus dñs
ab his offendiſ, in eis vbis ab illis placa-
tur. Ecce phariſæus fe iuſtificat i ope. ece
clitās etiā in cogitatione. vnde ille offen-
dit inde iſte deum placauit. cui' cōfeſſio
nem p̄fectionis dñs nō ſ. ſ. ſ.

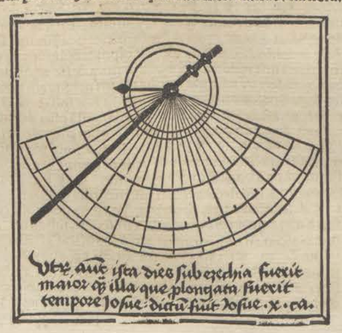
Universidad de Deusto
Biblioteca

Ezech

a ¶Afferte massam fi. Ra. Verbū sim vt aiūt hebrei) vlcus so-
at Lupus nat, nō vulnus: hoc insligif, illud sponte nascif. Nā agla, symma-
chus & theodotio aroc, interpratī sunt: qđ morbū regiū intelli-
gunt: cui ptraria putāf vel sumpta in cibo, vel appolita corpori
q̄cūq; sunt dulcia. Dei ergo potētia monstraf: dū p res nxtas sa-
nitas restituif. Alij sim, apostema suspi-
cant: qñ tumēs corpus cocto & putresce-
te pure cōplef. Et iuxta artē medicorum
ois sanies sicciorib⁹ sicis atq; ptusis in
cutis superficiem, puocatur. b ¶Vis vt
ascē. Ra. Daf signū vt sol decē gradibus
reuertaf. Gradus aūt symmachus intel-
lexit in lineis horologij: in quō ita erant
extructi gradus arte mœchanica: vt p sin-
gulos vmbra descendens horarū spacia
terminaret. Erat hora diei decima quan-
do hæc ppheta regi loquebatur. Vis er-
go ingt vt ascendat vmbra decē lineis, p
cedente sole super terram p boreales pla-
gas vsq; ad orientē: qđ subtus terrā quo
tidiana ꝓsuetudine sui cursus erat factu-
rus? An vt reuertaf vmbra totidē gradi
bus q̄uersa retrorsum facie solis: ipsoq; p
australē plagam ad orientē regressor. Qđ
rex maluit: qa maioris poterat esse mira
culi: si sol ꝓtrarium suo mori cursum age
ret: q̄si consueto processū incedens tāte
si super terras elatus ad orientem quasi
secūdi diei mane nulla interueniente no
cte facturus aduolaret. Nam q in insula
tylæ q̄ est vltra britaniā, vel in scytarum
finibus degunt: oi æstate diebus aliquot
vident manifeste quō sol ab occidēte ad
orientem humlis redeat. Nūq; autē hi q
interiora austri incolūt, vident solē p me
ridianas plagas ad orientem ab occasu re
dire. Qđ signum & præsentis tēporis &
futuri typus erat: vt quō sol reuerteretur
ad exordium sui: ita & ezechiæ vita ad detractatos annos rediret
nobisq; in hebdoade & ogdoade viuentibus per resurrectionem
Decem gradus q xp̄i vitæ spacia ꝓtelentur. ¶Rab. Quidam decem gradus linea
bus xp̄us rum ad mysteriū xp̄i transferunt & vmbras figurarum in descē-
post resur sionem xp̄i interpretantur: per quos iterum sol iusticiæ xp̄s post
rectionē resurrectionem ascendit. Primus gradus descensionis de cœlo in
ascendit. angelo fuit: qa magni consilij nuncius erat. Secūs gradus descen-
sionis de angelo in patriarchis fuit: qa in oibus (vt ait apl's) ipse
operatus est. Tertiꝰ in legis datione: quia in lege ipse est locutus.
Quartus in iesu naue: vt populum in terram promissionis indu
ceret. Quintus in iudicibus: qa eundem populum per eos ipse re
gebat. Sextus in regibus iudæorum: qa in eis ipse regnabat. Se
ptimus in prophetis: qa per eos annunciatur. Octauus in ponti
ficibus: quia ipse summus sacerdos est patris. Nonus in homine
Decimus in passione per hos decem gradus quasi vmbram le
gis priscæ christus descendit: ac rursus post resurrectionem suam
sol iusticiæ christus per eosdem gradus cursum in cœlum ascen
dit: & omnem illam vmbram legis veritatis radijs illustrauit.

✠ In illo tēpore

¶Figura ſm primā opinionē in qua duæ lineæ faciūt vnā horā.

Vtꝛ autē ista dies sub ezechia fuerit maioꝛ q̄ illa que ꝓlongata fuerit tempoꝛe Josue: dictū fuit Josue. x. ca.

a ¶Ra. cū vita regni securitas ꝓmittitur.

Sed & de manu regis assyriorū libē
rabo te, & ciuitatem hanc: & ꝓtegā a
vrbē istā ꝓpter me & ꝓpter dauidb
a seruum meū. Dixitq; esaias: Affer ſ
te massam ficorum. Quam cum at-
tulissent & posuissent super vlcus
eius curatus est. Dixerat autem eze
chias ad esaiam. Quod erit signū e
quia domiuus me sanabit & ga as
cēsurus sum die tertio tēplum dñi?
Cui ait esaias: Hoc erit signum a
dño, qfacturus sit dñs sermonem
b quē locutꝰ est. Vis vt ascendat vm ſ
bra decem lineis: aut vt reuertaf to
tidē gradibus: Et ait ezechias: Fa
cile est vmbrā crescere decē lineis
nec hoc volo vt fiat: sed vt reuertaf g
tur retrorsum decem gradibus. In
uocauit itaq; esaias propheta do
minū: & reduxit vmbrā p lineas q
bus iam descenderat in horologio
achaz, retrosum decem gradibus.

primæ: videlicet ꝓut erat ordinatū i diuia mēte. & illud qđ
sic reuelaf & denūciaf imutabiliter implef. a ¶Et p. vr. ista p.
me. i. ꝓpter gliam nominis mei qđ sennacherib blasphemauit.
b ¶Et p. da. seruū meū. i. propter merita eius principaliter: &
non alioꝝ in regno sibi succedentiū. c ¶Dixitq; esa. Hic ꝓ
ponitur ezechię mirabilis sanatio, cum
dicitur: d ¶Afferte massam ficorum.
Dicunt enim aliqui q̄ ficus & alia dul-
cia aggrauant infirmitatē illam qua ha-
bebat ezechias: vt sic fieret mirabilior
sanatio per appositionē illius qđ natum
erat aggrauare. e ¶Quod erit signum
quia dominus me sana. Hoc nō petiuit
ex incredulitate vel diffidentia: sed ma
gis ex confidentia diuina: & vt magis ap
pareret eius gloria, multiplicando mira
bilia. f ¶Vis vt ascendat vmbra de
cem lineis, id est procedat vltra. & sic ha
betur in hebræo. Ex quo etiam patet, q
illud horologium erat ad solem ad cō
gnoscendum horas diei per eius vmbrā.
Et dicunt aliqui: quod duæ lineæ faciē
bant vnam horam. & secundum hoc si
la dies artificialis fuit augmentata decē
horis. Alij vero dicunt quod qualibet
linea faciebat vnam horam: & sic il-
la dies fuit augmentata. xx. horis. x. re
trocedendo ad orientem. & x. redeundo
ad locum pristinum. & sic illa dies arti-
ficialis fuit. xxxij. horarum: quia ante ha
bebat. x. horas. & postea duas habuit fo
le tendente ad occasum. & hæc videtur
opinio dionysij in epistola ad Policar-
pum. vbi loquens de ista retrocessione
solis dicit sic: Sol cum decima hora ci-
set deo præcipiente repedauit ad orien-
tem alijs decem horis designatis, de
inde rursus decem horis alijs ad occa-
dentem currente sole. sed & residuis diei duabus horis &c.

✠ In illo tēpore

✠ f ¶Vis vt ascēdat vmbra decē lineis: aut reuertaf totidē gradibus. Seqf: g ¶Nec hoc volo vt fiat: sed vt reuertatur retrorsum decem gradibus. Istud mirabile signum præfigura tio fuit incarnationis diuinæ: q̄ est factum mirabilissimū. Per de cem enim lineas decem ordines significantur electorum ſm assi gnationem aliquorum doctorum. Per nouem enim lineas signi ficantur nouem ordines angelorū & hominum ad eosdē ordines assumptorū. Per decimam vero lineā significatur ordo decimus scilicet hominū beatorum: qui tamen non peruenerunt vsq; ad aliquē ordinem angelorum. Per hoc autem q̄ sol retrocessit de cē lineis: significatus fuit descensus filij dei qui est sol iusticiæ ad assumendam nostram humanitatem mortalem dictis ordinibus inferiorem.

¶Notādū q̄ istæ duæ figuræ factæ sunt ſm vnā viā quā po
suit Iosuæ. x. c. q̄ dies ꝓlōgata sub ezechia fuerat in solsticio hye
mali: & sic breuior die, ꝓlongata sub iosue.

Figura ſm̄ ſecundā opinionem in qua ſtibet linea facit vnā horā

Ysa. 19. g.

a ¶In illo tpe misit. Ra. Supra legif q̄ sennacherib rex assyrio
rū cepit ciuitates iuda. & misit hierſm partē exercitus: & cæsis p
angelū centū octogintaq̄nq; milib⁹, ipse fugit in niniuen. Quo
interfecto regnauit assaraddō filiꝰ eius, p eo. Egrotauit ezechias
& recepit ꝓphetæ nūcio sospitatē. Sole reuerſo ad ortū, pene du-
plex dies est factus. Nunc legimus q̄ in
tpe illo. i. eodem anno quo hęc gesta sunt
misit merodach baladan libros & mune
ra ad ezechiam: non assaraddon, de cuius
morte vel vita scriptura cōticuit. Ex quo
perspicuum est, aliud fuisse tunc regnum
assyriorum: aliud babyloniorum. Deni-
que dominus me sana. Hoc nō petiuit
ex incredulitate vel diffidentia: sed ma
gis ex confidentia diuina: & vt magis ap
pareret eius gloria, multiplicando mira
bilia. f ¶Vis vt ascendat vmbra de
cem lineis, id est procedat vltra. & sic ha
betur in hebræo. Ex quo etiam patet, q
illud horologium erat ad solem ad cō
gnoscendum horas diei per eius vmbrā.
Et dicunt aliqui: quod duæ lineæ faciē
bant vnam horam. & secundum hoc si
la dies artificialis fuit augmentata decē
horis. Alij vero dicunt quod qualibet
linea faciebat vnam horam: & sic il-
la dies fuit augmentata. xx. horis. x. re
trocedendo ad orientem. & x. redeundo
ad locum pristinum. & sic illa dies arti-
ficialis fuit. xxxij. horarum: quia ante ha
bebat. x. horas. & postea duas habuit fo
le tendente ad occasum. & hæc videtur
opinio dionysij in epistola ad Policar-
pum. vbi loquens de ista retrocessione
solis dicit sic: Sol cum decima hora ci-
set deo præcipiente repedauit ad orien-
tem alijs decem horis designatis, de
inde rursus decem horis alijs ad occa-
dentem currente sole. sed & residuis diei duabus horis &c.

✠ In illo tēpore

✠ f ¶Vis vt ascēdat vmbra decē lineis: aut reuertaf totidē gradibus. Seqf: g ¶Nec hoc volo vt fiat: sed vt reuertatur retrorsum decem gradibus. Istud mirabile signum præfigura tio fuit incarnationis diuinæ: q̄ est factum mirabilissimū. Per de cem enim lineas decem ordines significantur electorum ſm assi gnationem aliquorum doctorum. Per nouem enim lineas signi ficantur nouem ordines angelorū & hominum ad eosdē ordines assumptorū. Per decimam vero lineā significatur ordo decimus scilicet hominū beatorum: qui tamen non peruenerunt vsq; ad aliquē ordinem angelorum. Per hoc autem q̄ sol retrocessit de cē lineis: significatus fuit descensus filij dei qui est sol iusticiæ ad assumendam nostram humanitatem mortalem dictis ordinibus inferiorem.

a ¶Rab. nabuchodonosor ſm he-
braeos.

a †In illo tempore misit mērodach a
baladan filius baladan rex babylob
niorum litteras & munera ad eze c
chiam. Audierat enim q̄ ægrotasset
b ezechias. Lætatus est aūt in aduen d
c tu eorū ezechias: & ostendit eis do e
a ¶Rab. thesauros auri &
argenti.
mum aromatum: & aurum & argētū
a ¶Rab. odoramenta.
¶in hebræo: oleū bonū.
& pigmenta varia: vnguēta quoq;
¶gaze.
& domū vasorū suorū: & oīa q̄ ha
a bere poterat in thesauris suis. Non
a ¶al's non fuit qđ non monstrasset.
fuit verbum qđ non ostenderet eis
ezechias in domo sua & in oī pote
state sua. Venit autem esaias pro f
pheta ad regē ezechiam: Dixitq; ei
Quid dixerunt viri isti: aut vnde g
venerunt ad te? Cui ait ezechias.
a ¶Rab. cum supercilio legendum.
f De tērra longinqua venerunt ad h
a ¶Rab. quæ in orbe po-
tentissima est.
me de babylone. At ille respondit
Quid viderunt in domo tua? Ait
ezechias: omnia quæcunq; sunt in
domo mea viderunt: nihil est enim
quod non monstrauerim eis in the
sauris meis. Dixit itaq; esaias eze
chiæ: Audi sermonem domini: Ec i
ce dies venient: & auferentur om
nia quæ sunt in domo tua: & quæ
a ¶nō tuo, sed patrū labore quesita.
condiderunt patres tui vsq; in diē
hanc, in babylonem. Non remane j
bit quicq̄ ait dñs. Sed & de filiis k
tuis qui egredięt a te quos genera
bis, tollētur & erūt eunuchi in pala
tio regis babylōis. Dixit ezechias l
ad esaiam: Bonus est sermo domi j
ni: quem locutus est. Sit tantū pax
& veritas in diebus meis. Reliqua
autem sermonū ezechiæ: & oīs for

se intelligūt: vbi recondebantur odoriferæ species: ex quibus fie
bat thymiama qđ in tēplo dñi offerebatur. d ¶Non fuit ver
bum (quod apud hebræos, p re frequenter accipitur) quod non
ostenderit eis in domo sua & in omni potestate sua. Vnde dei
ira iustissima: quoniam nā solum thesauros suos atq; palatiū, sed
& templi ostēdit: qđ certe fuit potestatis
eius de cuius valuis atrij laminas ante tā
tulerat. e ¶De terra longinqua ve-
nerunt. Rab. quasi. d. Quanto terra lon †Esa. 39.
gior vnde venerunt, tanto ego glorio a.
fior propter quem venerunt. f ¶Ad
me de babylone Debuerat dicere ad glo
rificandum deum pro signi magnitu
dine.

NICO.DE LYRA

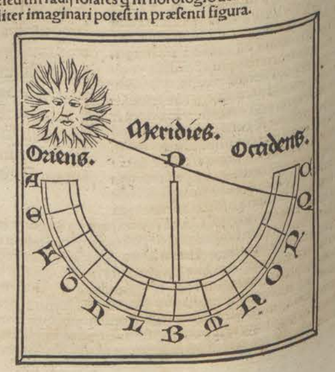
✠ a ¶In illo tempore. Hic ꝓnr repri
mitur insurgens elatio & primo ipsa ela
tio describitur. & secundo reprimitur.
Venit autem esaias. Circa primum scien
dum q̄ babyloniꝫ erant intenti circa cur
sus siderum. Vnde & astronomia primo
fuit inuenta in chaldæa secundū aliquos
cuius metropolis est ciuitas babylon. &
ideo quando perceperunt rretrocessionem
solis prædictam contra cursum naturæ:
fuerunt solliciti querere qualiter hoc ac
ciderat. Et cum audissent quod hoc fue
rat in sanatione ezechiæ: de consilio sa
pientum rex babylonis. b ¶Misit
ad ezechiam munera, in signum reuer
rentiæ. c ¶Et, litteras, ad sciendum de
illa retrocessione solis, mirabili. & hoc est
quod dicitur. n. Para. xxxij. q̄ nuncij regis
babylonis missi fuerant ad eum vt inter
rogarent de portento quod acciderat su
per terram. d ¶Lætatus est autem in
aduentu eorum ezechias, lætitia inepta
procedente ex elatione: eo q̄ tantus rex &
de tam longinqua terra misisset ad eum
nuncios & munera. e ¶Et ostēdit eis
domum aromatum & aurum &c. Di
cit Rab. Salomo. q̄ non solum ostendit
eis ea quæ erant in thesauris suis & in do
mo sua: sed etiam ea quæ secretissime &
reuerendissime seruabantur in templo:
scilicet vnctionem regum & pontificum
& tabulas testimonij & legem: quæ nul
lo modo erant gentibus ostendenda. &
hoc notatur cum dicitur: Et in omni po
testate sua. Sequitur: f ¶Venit autē
esaias. Hic consequenter describitur præ
dictæ elationis & transgressionis repre
hensio: cum dicitur: g ¶Quid dixe
rūt viri isti &c. nō quæsiuit hoc ex igno
rantia quia totum erat sibi a deo reuela
tum sed vt ex responsione ezechiæ conue
nientius argueret eum. h ¶De terra
longinqua venerunt ad me. quasi dicat
hoc fuit mihi ad magnam gloriam: &
ideo ostendi eis regni mei magnificentiā
i ¶Ecce dies venient: & auferentur
omnia quæ sunt in domo tua &c. Istud
fuit cōpletum quando nabuchodonosor
omnia preciosa transtulit de hierusalem
in babylonem. vt habetur infra. xxv. c.
k ¶Sed & de filijs tuis qui egredięt
a te ꝰs gene rabis. Istud fuit ipletū i Da
niele & socijs suis qui fuerūt de semine regis iudæ educti in baby
lonē & nutriti & eruditi vt possent stare i palatio regis babylo
nis vt habef Danielis primo. l ¶Dixit ezechias ad esaiam:
bonus est sermo domini quem locutus est. pœnituit enim:
& sic acceptauit domini sententiam supra se & regnum suum.
propter quod & pœna ista non fuit inducta rēporibus suis:
sed fuit dilata vsq; ad tempus ioachim & sedechiæ. Quod
cum sibi dictum fuisset per Esaiam dixit: Sit tantum pax &
veritas in diebus meis. Reliqua autem &c. Sequitur.

✠ Et quō

¶Et quo fe. pi. & aquæ. & im. aquas
im ci. De hoc hr̃ pleni⁹. n. Paral. xxxij. vbi
dr̃ q hoc fecit ezechias vt reges assyriorũ
veniẽtes ꝯ hierl̃m paterent̃ defectũ aḡ in
obsidione sivenirent ad obsidendũ eam.

¶In ca. xx. vbi dr̃ in post. Vis vt ascen
dat vmbra. i. vt, pcedat vltra.

ADDITIO Circa hoc signũ factũ ezechiæ, put h̃ i post.
exponit, & ẽ cõis expositio doctorũ, multa
pñt ꝓsiderari admiratiõe digna. prio qa licet oia ꝙa miracula nõ
pñt nisi potẽtia dei ifinita, pduci. vñ Aug. ad Volusianũ. In reb⁹
mirabil⁹ factis tota rõ facti ẽ potẽtia facientis. tñ q̃dã miracula p
cõparationẽ ad facultatẽ naturæ dicunt̃ alĩs maiora. vñ iter oia
miracula q̃ a deo tã in ve. q̃ in no. te. facta leguñt: summũ gradũ
tenent illa q̃ nullo mõ natura facere põt. vt sunt retrocessio solis
& glificatio corpis hũani. Nã resuscitatio mortuorũ: seu illumi
natio cæcorũ a natiuitate, licet magna sint miracula: nõ tñ attin
gũt summũ gradũ q̃ dictũ. Põt ei natura vitã introducere de nouo
in corpe vitã nõ hñte: licet nõ i corpe tã mortuo. Põt ẽt ꝓstare vi
sum, sed nõ cęco: vt lati⁹ declarat sctũs Tho. pria pte. q. cv. ar. vl.
in cor. qõnis. Mirãdũ q̃ est quare de⁹ voluit miraculũ i ſumo gra
du exercere. ſ. retrocessionẽ solis circa sanationẽ ezechiæ: vbi vi
debaf sufficere vnũ de minimis. Hoc em̃ signũ petiuit ezechias
solũmõv̄t certificaret̃ de sanatiõe sua. & q̃ ascẽderet in die tertia
ad domũ dñi: vt expẽsse patet i ĩra. Confirmaf hæc rõ: Nã ꝑm do
ctores miracula p xp̃m facta p trãsmutationẽ corporũ iferiorũ,
nõ ita euidẽter ondẽbãt ipsi⁹ diuinitatẽ: sicut miracula p ip̃m fa
cta p trãsmutationẽ curl⁹ ccelestiũ corpoꝝ q̃ a solo deo imobil⁹
sunt ordinata. sicut fuit i obscuratiõe solis tpe passionis xp̃i: put
tradit sctũs Tho. in. iñ. pre. q. xliij. arti. ij. ſ. cor. q. vbi allegat Dio
ny. h̃ dicentẽ, sed in h̃ casu. ſ. in sanatione ezechiæ: nõ requebant
talia miracula fieri q̃ sufficerẽt ad ondẽdũ sufficiẽtẽ diuinitatem
xp̃i. Præterea illæ tenebræ q̃ factæ fũt i vniuersa terra tpe passio
nis xp̃i: vt Lu. xxiij. testãte Diony. in epl̃a ad policarpũ, q̃ in hoc
tpe in ægypto existẽs in spexit, caufatæ fuerũt ex ꝙa eclypsi, pce
dẽte p interpositionẽ lunæ iter terrã & solẽ. Cõtra qđ arguit Ori
genes sup Mat̃. i noie quorũdã filiorꝝ hui⁹ scli dicẽs: Quo h̃ factũ
tam miraculosum nemo græcorũ aut barbarorꝝ scripsit? Ad qđ
rñdef p doctores q̃ astrologi vbiq; terrarũ diſpſi vidẽtes vnã diẽ excedere p viginti vl̃ sal
tem decẽ horas mẽsurã ꝓsuetã, hoc non scripserũt. qđ nõ solũ de
astrologis: sed ẽt de simplicib⁹ regib⁹ vel principib⁹ mirãdũ est
hoc in chronicis non scripsisse: q̃serti qa ꝑm opi. cõem: postq̃ illa
dies trãsiuerat. x. horas artificiales: & sic sol nõ distabat ab occasu
nisi p spaciũ duarũ horarum artificialiũ: tunc retrocessit versus
orientẽ p spaciũ. x. horarũ ꝑm quosdã: ꝑm ꝙ alios p vigiti. & sic
oportet dicere q̃ ꝑm vtrosq; in eadẽ die sol bis attigit lineã meri
dianã: semel. ſ. i cursu suo naturali: & sc̃d⁹ i cursu retrogrado: q̃ q
dẽ mutatio nõ solũ valde mõstruosa & isolita, sed ẽt parcissima
nedũ a sapiẽtib⁹ sed ẽt a rudibus agricolis necessario sentiretur:
& sic nulla vr̃ ratio excusans talẽ ꝓscriptionẽ. Necvalet dicere q̃
babyloniꝝ q erãt intẽt⁹ circa cursum siderũ, qñ pceperunt retro
cessionẽ solis q̃ dictã ꝙ cursum naturæ: fuerunt solliciti ĝrere qua
liter hoc acciderat. Et cũ audissent q̃ hoc fuerat in sanatione eze
chiæ: de cõsilio sapientũ rex babylonis misit ad ezechiã munera
& lras ad sciendũ de illa retrocessione solis mirabili: prout post.
dicit. i. qđ tñ nõ vr̃ ad tollẽdã hmõi admirationẽ sufficere ex tri
bus. Prio qa vt dictũ ẽ tãta mutatio & tã lõga & euidens, & isue
ta nõ solũ ab astronomis erat sentiẽda, sed etiã a vulgaribus qui
buscũq; vbiq; terrarũ existentib⁹: nõ tñ legif de aliquo q̃ de hoc
tractasset sidera iuestigãdo: seu rerũ gesta narrãdo. nisi solũ de re
ge babylonis. Sc̃do: qa chaldæi q erãt totaliter infideles, licet au
dirẽt q̃ hoc fuerat factũ tpe sanationis ezechiæ: non tñ habebat
rõnẽ cogentẽ ipsos credere q̃ hæc mutatio haberet respectũ sin
gularẽ ad ezechiã, sic vt ꝓpter ipsum ezechiam fuisset factũ. Nã
sicut hoc ꝓtigerat in horologio achaz hieroſolymitano: pari mõ
& forma fuit in horologio, vel in alĩs instrumẽtis horarii i baby
lonia & vbiq; terrarũ: & sic nõ cogebant̃ babylonici credere h̃ fu
isse factum propter aliquã personam singularẽ ex prouidẽtia di
uina: sed potius ꝑm suã infidelitatem hoc credidissent fuisse ex
aliqua causa sibi occulta casuali seu naturali. sicut de pharaone &
paleſtinis legitur, & de alĩs infidelib⁹: q nõ attribuebãt illa q̃ vi
debãt ꝙ seu ĝter cursum naturæ fieri diuinæ potẽtiæ neq; puidẽ
tiæ: vt patet exo. viij. & ix. & j. Re. vj. Tertio ga. ex augmẽto x. vel. xx. horarum in vna die ĝter cursum solitum necesse est vt cõtingerẽt magni errores in cõputatione cœlestiũ motuũ: qui qui dem motus mensurant̃ & certificant̃ p motum solis diurnũ. sed nõ legitur q̃ pcepissent astrolo gi q̃ contẽplant̃ sidera & cõputant mẽses: vt dẽ lari immediate cõtinua ad lineã. d. q. versus occidentẽ sit prima hora artificialis diei, deinde accedẽte ad lineã. d. p. sit sc̃da hora &
sic q̃n vsq; ad lineã d. b. vbi fũt sex horæ artificiales: & p q̃s me
ridies. Vlterius tẽdente sole ad occasum & accedente vmbra cũ radio solari q̃nta ad. d. l. q̃ est pria linea a colũna versus orientẽ erit. vñ hora & sic q̃n vsq; ad. d. a. vbi erit. xij. hora. Supponaf q̃
a tpe quo hoc signũ fuit factũ fluxerãt. x. horæ artificiales ip
sius diei: & remanebũt duæ horæ trãseũdæ. vñ &, ptũc radius so
laris sit̃ & vmbra ei ꝙtinua fuisset linea. d. f. q̃ decia linea eſt a li
nea. d. q. q̃ significat primã horam: vnde & vlterius sole tendente
ad occasum ille radius cum vmbra sibi cõtinua succedẽte attin
geret ad quintã: deinde ad sextã in cõplementũ. xij. horarũ cursu
naturali alluẽto. Supponaf tñ q̃ deo mirabiliter operãte: licet sol
suo cursu solito tẽderet in occasum, radi⁹ ꝙ solaris i horologio
achaz singulariter existens retrocessit a linea. d. f. prædicta vsq;
ad lineam. d. g & q̃n ĩ m. d. h. & sic successiue donec attingit lineã
q. d. q̃ significat primã horam: vnde & vlterius sole tendente
vsq; ad lineam. d. a. vbi concurrit cũ radio solari cursu
naturali incedente. q̃ quidem retrocessio & reuersio non am
bus antiqs: nisi tm̃ a trecẽtis annis fere añ eũ: vt patet in q̃rto fũ
almagesti & in alĩs locis ejusdẽ libri. Sed cõstat q̃ ptolemeꝰ ille
fuit tpe machabæorũ q fuerũt post iosue p. cccc. annos fere. & hic
cũ tũc. ſ. tpe iosue nõ essent tales inuestigatores sidẽrũ nec cõputa
tores cursũ cœlestiũ, nõ erat ibi locus notãdi nec errãdi in talẽ
bus cõputis: secus de tpe ezechiæ: qm̃ iã incipiebãt hoies iuestiga
re & cõputare cursum sidẽrũ: vt patet ex ꝙbus Esa. xlvij. supr̃ al
legatis. Sed ad q̃dictas admirationes tollendas & ỹitatẽ lr̃æ pur
plane sonat. pfequẽdã alr̃ videret̃ dicendũ. vñ ab sc̃a alia remo
ria assertiõe & salua semp sctõrũ doctorũ auctoritate h̃ signũ fuit
ꝑria significationẽ lr̃æ, necnõ & rõnis q̃uenientia nõ fuit factũ i
corpore solis: nec i ipsi⁹ cursu naturali: neq; in oibus radijs a sole
p orbẽ ꝓcedẽtib⁹: sed tm̃ in radijs solaribꝰ q̃ horologio achaz ri
gebãt. & in vmbra ipsi⁹ horologiꝰ a radijs solaribꝰ & ĩterpositio
ne corpis opaci eiusdẽ horologiꝰ causata. vñ licet h̃ fuisset ẽ mi
raculũ qđ nõ nisi ỹrute diuina fieri possit nõ tñ attingit summũ
gradũ miraculorũ. ũ. dcm̃, put patet i tuẽti distictionẽ gradu
raculorũ quã sctũs Tho. ponit pria parte. q. allegata. in eo. arti. in
cor. q. Pro cui⁹ declaratiõe attẽdẽdũ est q̃ i horologio achaz vmbra
surabanf distinctiones horarũ p extensionẽ linearũ vmbralis q̃
ꝙiunguntf radijs solarib⁹. sicut in multis instrijs astrologicis ars
ficialis⁹ hoc cõsueuit fieri in q̃ mẽsuratiõe. xij. horæ artificiales dis
stinguebanf p. vij. lineas vmbrales i ipso horologio assignatas.
Dispositũ tñ de⁹ miraculose q̃ sole incedẽte cursu suo absq; alĩq
variatione seu retrocessione radij solares in horologio achaz tm̃
& nõ alibi retrocesserũt p. x. gradus & iterũ reuersi sunt p alios. x.
gradus. In qua qdẽ retrocessione radioꝝ & eorũ reuersione ille
dies nec fuit maior vel minor solito. nã motus solis nõ fuit aliter
quo variat⁹ a cursu naturali: vt dictũ ẽ: nec etiã radij eius vniuer
sales: sed tm̃ radij solares q̃ in horologio achaz cõtinebanf. qui
finaliter imaginari potest in præsenti figura.

In qua figura horologiũ achaz cõponif ex quadã colũna ppẽdi
culariter posita sup basim horizõtis æque distantẽ. q̃ quidẽ colũ
na sit. d. b. & basis sit. a. b. c. & sit. a. pars orientalis. c. vo occidẽtalis
distinguaf ẽt q̃dicta basis p. xij. lineas quarũ sex sunt a parte orie
talis & aliæ sex a parte occidẽtali: sic vt attingẽte vmbra radio so
lari immediate cõtinua ad lineã. d. q. versus occidentẽ sit prima
hora artificialis diei. deinde accedẽte ad lineã. d. p. sit sc̃da hora &
sic q̃n vsq; ad lineã d. b. vbi fũt sex horæ artificiales: & p q̃s me
ridies. Vlterius tẽdente sole ad occasum & accedente vmbra cũ
radio solari q̃nta ad. d. l. q̃ est pria linea a colũna versus orientẽ
erit. vñ hora & sic q̃n vsq; ad. d. a. vbi erit. xij. hora. Supponaf q̃
a tpe quo hoc signũ fuit factũ fluxerãt. x. horæ artificiales ip
sius diei: & remanebũt duæ horæ trãseũdæ. vñ &, ptũc radius so
laris sit̃ & vmbra ei ꝙtinua fuisset linea. d. f. q̃ decia linea eſt a li
nea. d. q. q̃ significat primã horam: vnde & vlterius sole tendente
ad occasum ille radius cum vmbra sibi cõtinua succedẽte attin
geret ad quintã: deinde ad sextã in cõplementũ. xij. horarũ cursu
naturali alluẽto. Supponaf tñ q̃ deo mirabiliter operãte: licet sol
suo cursu solito tẽderet in occasum, radi⁹ ꝙ solaris i horologio
achaz singulariter existens retrocessit a linea. d. f. prædicta vsq;
ad lineam. d. g & q̃n ĩ m. d. h. & sic successiue donec attingit lineã
q. d

memorialib⁹ faciũt recordationẽ de die triplicato solis: qñ ĩstud miraculũ fuit factũ. vñ apparet ꝙ ſctus Diony. viderit libros an
Tertium tiquorũ quos Bur. ignorauit. Tertiũ incõueniẽs: qa btus Augu. ĩ li. de mirabilib⁹ sacræ ſcripturæ. c. iiij. dicit illud miraculũ ꝑ ei sole factũ. imo ampli⁹: ꝙ nõ mõ in sole, sed ẽt in luna & in cæteris luminarib⁹ cœli. Nõ ſtãte sole sub iosue: ſtetit & luna ait: rededẽs rõnẽ: ne ĩgt meatus liminũ ĩcõueniẽter turbaret: q rõ tenet de cæteris luminarib⁹ sicut de luna. sicq; sicut ſteterũt oĩa luminaria ſtante sole sub iosue: ita & sub ezechia retrocedẽte sole cætera luminaria retrocedebãt: & ita ĩ cõputis motuũ nõ potuit fieri error, ꝑut replicat Bur. qa ſiue ſtãdo siue retrocedẽdo, ſemp remãsilt ĩdẽ aſpectꝰ corporũ cœleſtiũ inter ſe: qđ, ꝑbat btus Aug. ꝑ cõputũ circulorũ a principio mũdi vſq; ad tpa & mortẽ manichei vbi. ẽ. Quartũ incõueniẽs: qa Bur. fundat ſuã imaginationẽ ſup
Quartũ. ipoſſibili: ꝙ videlicet cauſatio vmbræ ĩ horologio achaz attendat penes horas inæqles & artificiales. Cũ em sol mouef & æqlr & vniformiter: & lineæ ĩ horologio ſint fixæ & ꝑmanẽtes, ſemp cauſabit vmbras ſm horas æqles q ſũt horæ diei naturalis & illę cũ artificialib⁹ nũq; coincidũt: niſi in vtroq; pũcto ægnoctialis al⁹ artificiales horæ ſingulis dieb⁹ breuiarent vel lõgarent. iõq; nõ eſt inſtrm imaginabile in q ꝑ vmbrã ſolis recipiant horæ in æquales, niſi mediãte ꝑpẽdiculo: qđ cadit nõ ſm motũ ſolis: cũ
Quintũ. nõ, ſit fixũ: ſed ſm volũtatẽ capiẽtis vmbrã: qa põt eodẽ mõ cadere nulla luce ſolis exiſtẽte ĩ nro hemiſperio. Quintũ incõueniens qa Bur. ſm modũ ſuũ phãtaſticũ ponit multa miracula vbi vnũ ſufficit: qđ ẽ ꝑ btm Aug. de mirabilib⁹ sacræ ſcripturæ. ſola ei recroceſſio miraculoſa corpoꝝ: ſufficit ad reconſtruendẽ vmbrę decẽ lineis, & ẽt oĩm aliorũ ad ꝑ ptinẽtiũ. Sed ſm Bur. imaginationẽ oportet ſeparĩ radiũ a ſole actual⁹ cauſatũ: vel oportet illũ radiũ ĩ horologio achaz dicere nõ ẽe a ſole, ſed a deo ſpãr creatũ: & nihil hre cõe cũ ſole, ſed ſeparatũ ſm eẽ & oparĩ. Itẽ oportet in Bur. miraculo ſepare actualr accidẽs a ſubiecto: qa radiũ a radio. niſi fingatur

GLO. ORDI.

Capi. XXI.

Ormiuitq; ezechias in Paradi. dr ꝙ ſepultus ẽ ezechias
2. Paral. 33. a. ſuper ſepulchra regũ quia eius ſepulchrũ eſt excelſius fabricatum cauſa pietatis qua coluit deum.
b ¶Duo. an. c. m. Rab. Cuius tempore eſaias (vt tradunt hebræi) lignea ſerra per medium ſerratus eſt: quia principes ſodomorũ appellauit eos: vertentes ei in crimẽ quod dixerat: Vidi dominum ſedentem ſuper ſoliũ excelſum
Ibi. 6. a. deo dicente: Non videbit me homo & vi. ¶Rab. Manaſſes ad idola ſe conuertit & abominationes. Locuto deo vel domino ad eum attendere noluit: ideo vinctus ductus eſt in babylonem. Qui coangustatus orauit dominum intente & egit pniam valde: & exaudita ẽ
2. pa. 33. c oratio eius reduxit eum in regnũ ſuũ: & cognouit manaſſes qđ dominus ipſe eſt deus. Ergo poſt commiſſa ſcelera nullus de dei mia deſperet ſed magis per pniam ſpem veniæ habeat.

¶Ioſiam

a ¶Ormiuitq; ezechias cũ patrib⁹ ſuis: & regnauit manaſſes filius eius ꝑ eo.
b Duo decim annorum erat manaſſes cum regnare cœpiſſet: & quinquagĩta quinq; ãnis regnauit in hierlm. Nomẽ mris eius aphſiba. Fecitq; c malum in conſpectu domini, iuxta idola gentium: quas deleuit dominus a facie filiorum iſrael. Cõuerſuſq; eſt: & ædificauit excelſa quæ diſſipauerat ezechias pater ei⁹: & erexit aras baal: & fecit lucos ſicut fecerat achab rex iſrael: & adorauit omnem militiam d cœli & coluit eã. Extruxitq; aras in domo domini: de e qua dixit dominus: in hierlm ponam nomen meum & extruxit altaria vniuerſæ militiæ cœli, in duobus atriis † domus domini. Et traduxit filium ſuum per f ignem: & hariolatus eſt: & obſeruabat auguria: & fecit phytones: & haruſpices multiplicauit: vt faceret h malum coram domino & irritaret eum. Poſuit quoq; idolum lucĩ quẽ fecerat in templo dñi: ſuper quo locutus eſt dñs ad dauid & ad ſalomonẽ filium eius. In tẽplo hoc & in hierlm, quã elegi de cunctis tribubus iſrael: ponam nomẽ meum in ſempiternum: & vltra non faciam commoueri pedẽ iſrael de terra quã dedi pribus eorũ: ſi tñ cuſtodierint ope oĩa q ꝓcepi eis, & vniuerſam legẽ quã mãdauit eis ſeru⁹ me⁹ moyſes.
Illi vero nõ audierũt: ſed ſeducti ſunt a manaſſe vt faicerẽt malũ ſup gẽtes quas cõtriuit dñs a facie filiorũ iſrl. Locutuſq; ẽ dñs ĩ manu ſuorũ ſuorũ, ꝑphetarũ dicẽs: † Quia fecit manaſſes rex iuda abominationes iſtas peſſimas, ſup oĩa q fecerũt amorræi añ eũ: & peccare fecit ẽt iudã in ĩmũdiciis ſuis: ꝓpter ea hæc dicit dominus deus iſrael: Ecce ago ĩducã mala ſuper hieruſalem & iudam: vt quicunq; audierit tinniant ambæ aures eius. Et extendam ſuper hierlm funiculum m

Moraliter. b ¶Duo. annorum erat
ma. cum rc. cœ. &c. Regis huius hiſtoria ponitur. ĩj. Para. xxxiij. magis complete: propter qđ ibi ponef ſenſus myſticus dño cõcedente.

GLO. ORDI. IIII. REGVM CAP. XXII. NICO. DE LYRA

A a ¶Ioſiam. Rabanus. Ioſiasom
Ier. 13. c. nem ſpurciciam idolorum emendauit: & ſe in dei culcu ſtrennue exercuit: ſicut de illo ante longe prædictum eſt per prophetam.

In ſecunda

NICO. DE LYRA

niui regnum iſrael. de qua pumitione dictum fuit. ô. cap. xvij. & xviij. a ¶Et delebo hieruſalem ſicut deleri ſolent tabulæ. Delens vertam, & ducam crebrius ſtilum ſuper faciem eius. Dimittam vero reliquias hæreditatis meæ: & tradam eas in manus inimicorum eius: eruntq; in vaſtitate & in rapinam cunctis aduerſariis ſuis: eo ꝙ fecerint malum coram me, & perſeuerauerint iritãtes me ex die qua egreſſi ſunt patres eorum ex ægyptovſq; ad diem hanc. Inſup & a ſanguine innoxiũ fudit manaſſes multũ nimis, donec impleret hierlm vſq; ad eos: e abſq; pctis ſuis q⁹ peccare fecit iudã vt faceret malũ corã dño. Reliqua aũt ſermonũ f manaſſæ & vniuerſa q̃ fecit & pctm ei⁹ qđ peccauit: nõne hæc ſcripta ſunt ĩ libro ſermonum dierum regum iuda? Dormiuitq; manaſſes cũ patribus ſuis: & ſepultus eſt in horto domus ſuæ: in horto ozam: & regnauit amon filius eius pro eo.

¶idolatra.

Vigintiduorũ annorũ erat amon cũ regnare cœpiſſet: duobus quoq; annis regnauit in hieruſalẽ. Nomen mris ei⁹, meſſalemech, filia arus de ietheba. Fecitq; malũ in cõſpectu dñi, ſicut fecerat manaſſes pr ei⁹: & ambulauit in oĩvia per quam ambulauerat pater ei⁹. Seruiuitq; immundiciis, quib⁹ ſeruierat pater eius & adorauit eas: & dereliquit dñm deũ patrum ſuorũ: & nõ ambulauit in via dñi. Tenderũtq; ei inſidias ſerui ſui: & interfecerunt regem in domo ſua. Percuſſit aũt ppls terræ oẽs q cõiurauerãt cõtra regem amon

a ¶Ioſias interpretatur cuius eſt ſacrificium domino vel ſaltus domini: vel fortitudo domini.

a & cõſtituerũt ſibi regẽ iõſiam filiũ ei⁹ ꝑ eo
Reliqua aũt ſermonum amõ quæ fecit: nõne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regũ iuda? Sepelieruntq; eũ in ſepulchro ſuo in horto ozam: & regnauit ioſias filius eius pro eo.

Cto annorũ erat Ca. XXII. h ioſias cum regnare cœpiſſet: & triginta vno anno regnauit in hieruſalem. Nomen matris eius, idida filia phadaia de beſachat. Fecitq; qđ placi i tum erat coram dño: & ambulauit per omk nes vias dauid patris ſui: nõ declinauit ad dexteram ſiue ad ſiniſtrã. Anno autẽ octal uodecio regis ioſiæ, miſit rex ſaphan filiũ aſpha filii meſulam ſcribam templi domini dicens ei: Vade ad helchiam ſacerdotem magnum, vt conflętur pecunia quæ illam ta eſt i templũ domini: & quam collegerũt ianitores templi a populo: deturq; fabris p n præpoſitos domus domini: Qui & diſtribuant eam his qui operantur in templo domini: ad inſtauranda ſartatecta templi dñi ꝙ

morsipſius manaſſæ: & filij eius ſubſti C tutio: ſcilicet amon: qui fuit imitator paternæ maliciæ: vt dicitur in littera. & patet vſq; ibi: g ¶Seruiuitq; immundiciis, id eſt idolis: quæ vocantur immundiciæ apud hebræos ꝓpter quod ignominioſe mortuus eſt: & a ſeruis ſuis interfectus in domo ſua.

Capitulum. XXII.

Cto annorum. Hic conſequenter deſcribitur quid ſatum ſit ſub ioſia rege. & primo oſtenditur qualiter ſanctæ vixit. Secundo qualiter ſubiectos ſibi ad hoc induxit. xxiij, capitu. Primum autem oſtenditur primo ex ſtudioſa reparatione templi: ſecundo ex formidatione diuini iudicij, ibi: Narrauit quoq;. Tertio ex deuota requiſitione diuini conſilij, ibi: Et præcepit. Circa primum dicitur:
k ¶Et ambulauit per omnes vias dauid. ſcilicet ꝙtum ad bonum, non ꝙtum ad malum: vtpote in facto vrię ethæi & conſimilibus. m ¶Vt conflętur pecunia quæ illata eſt in templũ domini: & quã collegerũt ianitores templi a populo. offerente eam ex deuotione pro habendis neceſſarijs i templo. n ¶Deturq; fabris, Dicuntur autem fabri generaliter artifices non ſolum in ferro & alijs metallis: ſed etiam in lapidibus & lignis. o ¶Ad inſtauranda, id eſt reparanda. p ¶Sartatecta, id eſt tecta q̃ defendunt parietes a pluuijs & itẽperie aeris ne corrũpãt & dicunt a ſartio ſartis: & tectum tecti.

Tignarijs

Moraliter. h ¶Octo annorũ erat Moralr. D
ioſias cum regnare cœpiſſet &c. iſte qui ſancte vixit & valde iuuenis regnare cœpit beati Ludouici regis Franciæ videtur typum tenuiſſe: qui ſanctiſſime vixit & coronam regni Franciæ valde iuuenis ſuſcæpit. i ¶Fecitq; quod placitum erat coram domino. ſcilicet viuendo ſancte & regnando iuſte. k ¶Et ambulauit per omnes vias dauid patris ſui, id eſt chriſti, cuius figura fuit dauid: vt frequenter ſuperius eſt expreſſum. Beatus enim Ludouicus vt chriſtum per viam pautertatis, caſtitatis & obedientiæ ſequi poſſet: religionem ingredi voluit: † 2. para. & feciſſet, ſi domina regina cõiunx ſua 34. a. conſentire voluiſſet: vt ſcribitur in legenda ipſius. l. ſe etiam attendens chriſti verbũ. Mat. xvj. d. Si quis vult poſt me venire abneget ſemetipſum: & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Bis crucem accæpit: & bis tranſiretauit, & in terra ſancta vitam finiuit. l ¶Anno autem octauodecimo regis ioſiæ &c. Tunc enim incæpit intendere reparationi templi. Et beatus Ludouicus multas eccleſias ruinoſas fecit reparari: & alias plures de nouo cõſtrui & multa loca religioſa tam virorum q̃ mulierum ad augmentationem diuini cultus fecit ædificari: multas etiam domus dei ad ſubleuationem pauperũ qui ſunt membra xpi conſtruxit: & bonis temporalibus dotauit: & in his & conſimilibus tot & tanta fecit, ꝙ ſi homines tacerẽt lapides clamare deberẽt.

¶Scd'a pars. B Librum dedit

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶In secunda. In para. legitur de ezechia, q̄ edificauit omnem murū qui fuerat diſſipatus: & ſcrinſecus alterū murū. vnde Sophonias: Vlulatus a lecūda. Prophetiſſa ergo habitauit in ſecunda: id eſt i ſecūdi muri parte.

¶ Cōtamina

NICO.DE LY.

a ¶Tignariȝ. i. carpentariȝ q faciut tigna. b ¶Et cemētariȝ. q cōponunt lapides in muro & liniunt parietes. c ¶Nō ſupputetur eis argentū. i. non exigaſ ab eis ratio: ſed eorū fideitati committatur. d ¶Librum legis rep. in do. dñi. Dicit Ra. Sa. q̄ cū achaz quæreret libros legis dñi ad cōburendū, iſte fuit abſconditus in muro tēpli: & ſic cū repararent muri fuit inuentus. e ¶Conflauerunt ſerui tui pecuniā. i. expenderunt eā in reparatione templi vt iuſſiſti. f ¶Narra. quoq̄. Hic ꝓnr oſtendit ſanctitas ioſiæ ex formidine diuini iudicij: qa cū audiret legi corā ſe maledictiones ſcriptas in Deut. ſup tranſgreſſores legis: & ſciret patrē ſuum & plures alios cū pplo fuiſſe tranſgreſſos legem multipliꝛ h ¶Scidit veſtimēta ſua, in ſignū triſticię, ꝓpter offenſas ꝑteritas & pœnas futuras. & paret ſra. i ¶Et præcæpit.

Hic pnr oñditur ſanctitas ioſiæ ex requiſitione diuini cōſilij, cū dr: Ite & cōſulite dñm & ſequiſ poſtea: k ¶Ierunt ſta. hel. &c. Quærit hic qua re nō iuerūt ad hieremiā propheta q tūc erat vt patet Hiere. j. Ad qd̄ dicūt expoſitores noſtri cōiter q̄ h̄ fuit: qa adhuc erat nimis iuuenis: nec habebaſ in auctoritate. Sed hoc nō videt verū: qa hieremias cœpit prophetare decimotertio anno regni ioſiæ: vt habeſ Hiere. j. & ioſias q̄ cepit reparari tēplū decimooctauo anno regni ſui: & tūc fuit iſte liber reptus. ex q̄ patet q̄ hieremias iā p q̄ndā annos ad minus ꝓpheтauerat: & p pnȝ i auctoritate erat. ꝓpter qd̄ Rab. Sal. aliter rndit ſm duas opiniones hebræorū. Vna ē q̄ ioſias ḡrebat cōfiliū pietatis & miæ diuinæ: & iō iuerūt ad mulierē ꝓphetem: qa mulieres magis ſolēt eē miſericordes q̄m viri. Alia eſt: q̄ hieremias iuerat ad cōmonēdū dece tribus y̆ho: ne obliuiſcerent dñm i terra captiuitatis eorū: vel illos q remāſerāt qa nō fuerūt ita gnaliter captiuati p ſalmanaſar q̄n remanſerint aliq̄ q fugiēdo ſe abſcōderāt, ſicut monuit ſcripto illos q poſtea fuerūt trāſmigrati i babyloñ: vt hr Hiere. xxix. l ¶Quæ habitabat in hieruſlm in ſcḋa. ſ. mānſione: qa hieruſlm erat clauſa triplici muro, ſicut dcm fuit. ū. in li. ca. in. & ſic erāt ibi tres habitationes: & in ſcḋa manebāt ꝓpheтæ & nobiles: vt dictū fuit ibidē Cætera patēt vſq̄ ibi: m ¶Et ſuccēdet indi. mea in loco hoc & nō extīn. i. pœna a me diffinita nō retractabiſ. & ad litterā ciuitas hieruſalē fuit ſuccenſa per chaldæos: vt habetur. j. xxv. capſo.

Fierent in

tignariis videlicet & cementariis: & his q interrupta a b cōponunt: & vt emantur ligna & lapides de lapidicinis ad inſtaurandū tēplū dñi. Verūtn nō ſupputetur c eis argentū: qd̄ accipiūt: ſed in ptāte habeant & in fide. Dixit aūt helchias pontifex ad ſaphan ſcribam: librum legis repperi in domo dñi. Deditq̄ helchias d volumen ſaphan ſcribæ, q & legit illud. Venit quoq̄ ſaphā ſcriba ad regē: & renūciauit ei qd̄ ꝓceperat, & ait: Cōflauerunt ſerui tui pecuniā q̄ reperta eſt in domo dñi: & dederunt vt diſtribuereſ fabris ac ꝓfectis operū tēpli dñi: Narrauit quoq̄ ſaphan ſcriba regi e dicens: Librum legis dedit mihi helchias ſacerdos. g Quē cū legiſſet ſaphan corā rege: & audiſſet rex verba libri legis dñi: ſcidit veſtimēta ſua, & ꝓcæpit hel- h

a ¶aſa aiham.

chiæ ſacerdoti: & aichān filio ſaphan: & achobor filia micha: & ſaphan ſcribæ: & aſaiæ ſeruo regis dicēs Ite & conſulite dñm ſup me & ſup pplo & ſuper omni iuda de verbis voluminis iſtius qd̄ inuentum eſt: Māgna enim ira dñi ſuccenſa eſt contra nos: qa non audierunt patres noſtri verba libri huius vt facerent omne quod ſcriptum ē nobis. Ierunt itaq̄ helchias k ſacerdos & aichā & achobor & ſaphan & aſaia ad oldam ꝓphetem vxorē ſellū filii thecue filii araS cuſto a dis veſtium: quæ habitabat in hieruſalē in ſecunda. l Locutiq̄ ſunt ad eam. Et illa rndit eis: Hæc dicit dñs deus iſrael: Dicite viro q miſit vos ad me. Hec dicit dñs: Ecce ego adducā mala ſuper locum hunc, & ſup habitatores eius omnia verba legis quæ legit rex iuda: quia dereliquerūt me: & ſacrificauerunt diis alienis irritantes me in cunctis operibus manuum ſuarum. Et ſuccendetur indignatio mea in loco hoc: & non extinguetur. Regi autem iuda qui miſit vos vt conſuleretis dominum, ſic dicetis: Hæc dicit dominus deus iſrael: Pro eo q̄ audiſti verba voluminis & perterritum eſt cor tuum: & humiliatus es corā dño auditis ſermonibus cōtra locū iſtum, & habitatores eius: q̄ videlicet fierent in ſtuporē & in maledictum ȝ & ſcidiſti veſtimēta tua: & fleuiſti corā me: & ego audiui te ait dñs: Idcirco colligam te ad patres tuos & p colligeris ad ſepulchrū tuū i pace: vt nō videāt oculi q

tui oia mala q̄ introducturꝰ ſū ſup locū iſtū Trenūciauerūt regi quod Ca. XXIII. r dixerat. Qui miſit & cōgregati ſunt ad eū s oēs ſenes iuda & hieruſalem. Aſcenditq̄

n Fierent in ſtuporē. ꝓpter nimiā deſtructionē. o ¶Et in maledictum. i. in exemplū maledictionis: ita q̄ quādo aligs male dicet alicui, dicet: ſic fiet tibi ſicut habitatoribꝰ hierſm. p ¶Et colligeris ad ſepulchrum tuū in pace. Sed ȝ hoc vr. quia ioſias fuit vulneratus cum iret contra regem ægypti & mortuus: vt habetur ca. ſequēti. Dicendū: q̄ ſta collectio pacifica intelligitur q̄ tum ad hoc, q̄ deſtructio ciuitatis & templi nō accideret in dieb⁹ ſuis & hoc notatur cum dicitur: q ¶Vt non vi. o. tui omnia ma. &c. Sapientes enim reputauerunt maius malū videre deſtructionem ſuæ religionis & populi q̄: mori. vnde dicitur. i Mach. iij. g. Melius eſt nobis mori in prælio, q̄m videre mala gentis noſtræ & ſanctorum. Dicit enim ioſephus lib. de iudaico bello q̄ titus q̄uis eſſet gentilis, in deſtructione hieruſalem cum templum arderet & ſacerdotes ſtarigati ex ſiti & labore proper incendium propinquum ſe redderent ei: petentes ſibi vitam donari: iuſſit eos occidi: dicens eos eſſe degeneris animi, qui templo & numini cuperent ſuperuiuere. Poteſt etiam aliter exponi: Colligeris ad ſepulchrū tuum in pace. ſcilicet ad patres ſanctos in lymbo qui ſunt in pace: eo q̄ ſunt ſecuri de ſua futura beatitudine. Ioſias enim vxoret ex propheтia dictis fuit ſanctus: & ideo preſcia in cōſpectu domini fuit mors ipſius: ſm q̄ dicitur. pſ. cxvj. Preciosa in conſpectu. domini mors ſanctorum eius.

x g ¶Librum legis dedit mihi helchias ſacerdoti. Quē cū legiſſ. ſaphā. &c. In illo libro erant ſcriptæ maledictiones inducendæ a domino ſuper legis tranſgreſſores & ad eius auditū territus fuit ioſias: attendens per cata regum præcedentium & ſubditorū: propter qd̄ ſup hoc ȝſiuit cōſiliū honorū. Et ſimile fanctus ludouicus rex audiēs formones de ſuorum ſubditorum trāſgreſſionibus & erā de ſuis: cet minime eſſent valde dolebat & a viris bonis & prudentibus quærebat cōſiliū emendationis & per ſe & alios executori dilo genter dabat.

Ca. XXIII.

Et renunciatum eſt regi, &c. Oſtenſo quali ter ioſias ſanctꝰ vir fuerit: Hic conſequenter oſtēditur quæ fuerit diuiſe ad hoc populum inducta. Circa quod primo deſcribitur D plo dñi oia vaſa que facta fuerāt baal. ſecundo oia vaſa que facta fuerāt ad cultū plane dñi. ibi: Et ſuccendit. tertio ſacerdotes idolorum qui erāt caſtrati. ideo noiant hic effœminati. vñ hebræi dicunt hic: Ediculas monachorū. q ¶Pro quibus mulie. texe. q. do. luci. i. corunas ad faciendum, pitibula in luco vbi ad honorē idoli, pſtituebāt ſe mulieres: & in tali luxuria credebāt ſacerdotibus eo q̄ non faciebāt, ꝓria concupiſcētia moti ſed magis ad honorem idoli: ſicut dicit phs. x. ethicorum de eudoxo qui poſuit fœlicitatem in delectationibus qd̄ ſibi credebaſ: eo q̄ nō videbatur amicus delectationum r ¶Et cōtami. excelſa vbi ſacrifi. etiam dño: qa hoc nō erat licitū poſt tēpli ædificationē. s ¶De gabaa vſq̄ berſa, id eſt de vna extremitate regni ſui vſq̄ ad aliam. t ¶Et deſtruxit aras portarum ſu ſuitroitu oſtij ioſue. In hebræo habetur: Ioſue Hic erat ꝓfectus in quadam ciuitate: & iuxta oſtiū domꝰ ſuæ erant altaria ad imolandū extra tēplū. v ¶Verūtn nō aſcendebāt ſacerdotes &c. hoc interponiſ ad remouendum dubiū: qa forſitā crederet aliqs: q̄ iſti ſacerdotes q̄ immolabāt dño i excelſis, admitterenſ ſiꝛ ad immolandū dño in templo. Quod tn nō fuit factū ſed permiſſi fuerūt ad comedendum de oblationibus ſicut filia ſacerdotis manens in eius domo: & ſeruus emptitius & vernaculus: quæ tn per ſonæ nō ſunt aptæ ad faciendū oſſm ſacerdotis in templo: nec etiā leuitæ eius. x ¶Contaminauit quoq̄ tophet. i idolatriā idoli moloch quę vocabatur tophet: qd̄ ſignat tympanum ſeu tympani ſonitū: eo q̄ ſacerdotes illius idoli percutiebāt in tympanis: ne parentes audirēt clamorem filiorū ſuorū in manibꝰ idoli moriē tium. ſicut dictū fuit. ē. xvj. & Leuit. xviij. y ¶Abſtulit quoq̄ equos quos dederant reges iudæ ſoli in introitu tem. &c. Dicit Ra. Salo. q̄ erant equi ſm veritatē, quos dederāt reges iſrael idolatræ: ad hoc quod ali qui colentes ſolem in ortu ſolis cum equis & curru irent verſus orientem quaſi obuiantes ſoli ad eius reuerentiam. Expoſitores autē noſtri dicunt cōiter. q̄ erant equi ſculpti gentiles enim ſolem colebāt ſculpebāt imaginem eius cū curru & equis vt habeſ in legenda quattuor coronatorū. & ad ſimilitudinē gentilium ex qbus idolatria deriuata eſt ad iudæos: reges iuda fecerunt talem imaginem

c ✠ in honorem

✠ correctione malorum: ad mitiga- Moral.
tionem iræ diuine. Similiter ſanctus Ludouicus rediēs de vltra mare, congregauit prælatos & principes & reliquos ſapientes ſui regni: ad ordinandum ſalubria ſtatuta ꝓ bono regni ſui ad honorē dei. Et præcæpit rex helchiæ ponti. &c. Segtur: g ¶Vt proſcerent de tēplo dñi oia vaſa que facta fuerant baal. Et ſimiliter beatus ludouicus blaſphemias quæ fiebant in ſuramentis per totū regnū ſuum præcæpit euitari: & trāſgreſſores huius præcæpti debito modo punirī: alias etiam deordinationes ȝ in regis abſentia ſolent in regno pullulare: ſtuduit prout potuit extirpare.

¶Secūda pars. B ꝫ ✠ Reuerſuſq̄

rex templum dñi: & omnes viri iuda vniuerſiq̄ qui habitabant in hieruſalem cum eo: ſacerdotes & prophetæ & omnis populus a paruo vſq̄ ad magnum. Legitq̄ cunctis audiētibus om a nia verba libri fœderis qui inuentus ē in domo domini. Stetitq̄ rex ſup gra b dum: & fœdus percuſſit coram domīo c vt ambularent poſt dominum, & cuſtodirent ꝓcæpta eius & teſtimonia & cæremonias in omni corde & in tota anima: & ſuſcitarent verba fœderis huius quæ ſcripta erant in libro illo. Acquie d uitq̄ populus pacto. Et præcæpit rex e helchiæ pontifici & ſacerdotibus ſecundi ordinis & ianitoribus: vt pīice/g rent de tēplo domini omnia vaſa quæ facta fuerant baal & in luco, & vniuerſæ militiæ cœli: & combuſſit ea foris hieruſalem in conualle cedron: & tu k lit puluerem eorum in bethel. Et dele l uit haruſpices quos poſuerant reges iuda ad ſacrificandum in excelſis per ciuitates iuda & in circuitu hieruſalē & eos qui adolebant incenſum baal & m ſoli & lunæ & duodecim ſignis & omni militiæ cœli. Et efferri fecit lucū de n domo domini foras hieruſalem in conualle cedron: & combuſſit eum ibi & redegit in puluerem: & proiecit ſupero ſepulchra vulgi. Deſtruxit quoq̄ edi p culas effœminatorum quæ erant in domo domini: pro quibus mulieres texebant quaſi domunculas luci. Congregauitq̄ omnes ſacerdotes de ciui/ tatibus iuda: & contaminauit excelſa r vbi ſacrificabant ſacerdotes de gabaa s vſq̄ berſabee. Et deſtruxit aras por/ t tarum in introitu oſtii ioſiæ principis ciuitatis: quod erat ad ſiniſtram portæ ciuitatis. Verumtamen non aſcende/u bant ſacerdotes excelſorum ad altare domini in hieruſalem: ſed tantum comedebant azyma in medio fratrū ſuo/

¶Ioſias.

a rum. Contaminauit quoq̄ tophet qd̄ x beſt in conualle filii ennon: vt nemo conſecraret filium ſuū aut filiam per ignē

a ¶in atrijs templi domini poſitos

cum curru.

c moloch. Abſtulit quoq̄ equos quos y dederant reges iudæ ſoli in introitu tēpli domini: iuxta exedram nathamelech eunuchi: qui erat in pharurim. Currus autem ſolis combuſſit igni. Aliaria quoq̄ quæ erant ſuper tecta cœnaculi achaz quæ fecerant reges iuda: & aliaria quæ fecerat manaſſes in duobus atriis templi domini, deſtruxit rex &

NICO.DE LYRA

B ¶Bum ano vnde ſubdiſ: a ¶Legitq̄ cūctis audientibꝰ oia verba libri fœderis. vi. tellige ꝫ legis ꝓcepta & bona, promiſſa acceptantibꝰ & mala cōminata trāgreſſoribus. b ¶Stetitq̄ rex ſuper gradū quę fecerat ſalomon: vt habeſ. iij. Paralip. c ¶Et fœdus pcuſſit coꝝ dño promittēdo ſub iuramento, p ſe & pplo ſeruare mādata dñi. d ¶Acquieuitq̄ populus pacto, iuramento: illud ſuper ſe recipiēdo. e ¶Et præcæpit rex. Hic ꝓnr deſtruxit aras portarum &c. Hic ꝓnr deſtructionem ſuæ religionis & populi ꝓpter idolatriæ. & hoc ē qd̄ dicit: Et præmones de ſuorum ſubditorum trāſgreſſionibus & vera de ſuis: & a viris bonis & prudentibus quærebat cōſiliū emendationis & per ſe & alios executori diligenter dabat.

Ca. XXIII.

Et renunciatum eſt regi, &c. Oſtenſo qualiter ioſias ſanctꝰ vir fuerit: Hic conſequenter oſtēditur quæ fuerit diuiſe ad hoc populum inducta. Circa quod primo deſcribitur D plo dñi oia vaſa que facta fuerāt baal. ſecundo oia vaſa que facta fuerāt ad cultū plane dñi. ibi: Et ſuccendit. tertio ſacerdotes idolorum qui erāt caſtrati. ideo noiant hic effœminati. vñ hebræi dicunt hic: Ediculas monachorū. q ¶Pro quibus mulie. texe. q. do. luci. i. corunas ad faciendum, pitibula in luco vbi ad honorē idoli, pſtituebāt ſe mulieres: & in tali luxuria credebāt ſacerdotibus eo q̄ non faciebāt, ꝓria concupiſcētia moti ſed magis ad honorem idoli: ſicut dicit phs. x. ethicorum de eudoxo qui poſuit fœlicitatem in delectationibus qd̄ ſibi credebaſ: eo q̄ nō videbatur amicus delectationum r ¶Et cōtami. excelſa vbi ſacrifi. etiam dño: qa hoc nō erat licitū poſt tēpli ædificationē. s ¶De gabaa vſq̄ berſa, id eſt de vna extremitate regni ſui vſq̄ ad aliam. t ¶Et deſtruxit aras portarum ſu ſuitroitu oſtij ioſiæ. In hebræo habetur: Ioſue Hic erat ꝓfectus in quadam ciuitate: & iuxta oſtiū domꝰ ſuæ erant altaria ad imolandū extra tēplū. v ¶Verūtn nō aſcendebāt ſacerdotes &c. hoc interponiſ ad remouendum dubiū: qa forſitā crederet aliqs: q̄ iſti ſacerdotes q̄ immolabāt dño i excelſis, admitterenſ ſiꝛ ad immolandū dño in templo. Quod tn nō fuit factū ſed permiſſi fuerūt ad comedendum de oblationibus ſicut filia ſacerdotis manens in eius domo: & ſeruus emptitius & vernaculus: quæ tn per ſonæ nō ſunt aptæ ad faciendū oſſm ſacerdotis in templo: nec etiā leuitæ eius. x ¶Contaminauit quoq̄ tophet. i idolatriā idoli moloch quę vocabatur tophet: qd̄ ſignat tympanum ſeu tympani ſonitū: eo q̄ ſacerdotes illius idoli percutiebāt in tympanis: ne parentes audirēt clamorem filiorū ſuorū in manibꝰ idoli moriē tium. ſicut dictū fuit. ē. xvj. & Leuit. xviij. y ¶Abſtulit quoq̄ equos quos dederant reges iudæ ſoli in introitu tem. &c. Dicit Ra. Salo. q̄ erant equi ſm veritatē, quos dederāt reges iſrael idolatræ: ad hoc quod ali qui colentes ſolem in ortu ſolis cum equis & curru irent verſus orientem quaſi obuiantes ſoli ad eius reuerentiam. Expoſitores autē noſtri dicunt cōiter. q̄ erant equi ſculpti gentiles enim ſolem colebāt ſculpebāt imaginem eius cū curru & equis vt habeſ in legenda quattuor coronatorū. & ad ſimilitudinē gentilium ex qbus idolatria deriuata eſt ad iudæos: reges iuda fecerunt talem imaginem

c ✠ in honorem

✠ correctione malorum: ad mitiga- Moral.
tionem iræ diuine. Similiter ſanctus Ludouicus rediēs de vltra mare, congregauit prælatos & principes & reliquos ſapientes ſui regni: ad ordinandum ſalubria ſtatuta ꝓ bono regni ſui ad honorē dei. Et præcæpit rex helchiæ ponti. &c. Segtur: g ¶Vt proſcerent de tēplo dñi oia vaſa que facta fuerant baal. Et ſimiliter beatus ludouicus blaſphemias quæ fiebant in ſuramentis per totū regnū ſuum præcæpit euitari: & trāſgreſſores huius præcæpti debito modo punirī: alias etiam deordinationes ȝ in regis abſentia ſolent in regno pullulare: ſtuduit prout potuit extirpare.

¶Secūda pars. B ꝫ ✠ Reuerſuſq̄

habitabant ſacerdotes idolorum qui erāt caſtrati. ideo noiant hic effœminati. vñ hebræi dicunt hic: Ediculas monachorū. q ¶Pro quibus mulie. texe. q. do. luci. i. corunas ad faciendum, pitibula in luco vbi ad honorē idoli, pſtituebāt ſe mulieres: & in tali luxuria credebāt ſacerdotibus eo q̄ non faciebāt, ꝓria concupiſcētia moti ſed magis ad honorem idoli: ſicut dicit phs. x. ethicorum de eudoxo qui poſuit fœlicitatem in delectationibus qd̄ ſibi credebaſ: eo q̄ nō videbatur amicus delectationum r ¶Et cōtami. excelſa vbi ſacrifi. etiam dño: qa hoc nō erat licitū poſt tēpli ædificationē. s ¶De gabaa vſq̄ berſa, id eſt de vna extremitate regni ſui vſq̄ ad aliam. t ¶Et deſtruxit aras portarum ſu ſuitroitu oſtij ioſiæ. In hebræo habetur: Ioſue Hic erat ꝓfectus in quadam ciuitate: & iuxta oſtiū domꝰ ſuæ erant altaria ad imolandū extra tēplū. v ¶Verūtn nō aſcendebāt ſacerdotes &c. hoc interponiſ ad remouendum dubiū: qa forſitā crederet aliqs: q̄ iſti ſacerdotes q̄ immolabāt dño i excelſis, admitterenſ ſiꝛ ad immolandū dño in templo. Quod tn nō fuit factū ſed permiſſi fuerūt ad comedendum de oblationibus ſicut filia ſacerdotis manens in eius domo: & ſeruus emptitius & vernaculus: quæ tn per ſonæ nō ſunt aptæ ad faciendū oſſm ſacerdotis in templo: nec etiā leuitæ eius. x ¶Contaminauit quoq̄ tophet. i idolatriā idoli moloch quę vocabatur tophet: qd̄ ſignat tympanum ſeu tympani ſonitū: eo q̄ ſacerdotes illius idoli percutiebāt in tympanis: ne parentes audirēt clamorem filiorū ſuorū in manibꝰ idoli moriē tium. ſicut dictū fuit. ē. xvj. & Leuit. xviij. y ¶Abſtulit quoq̄ equos quos dederant reges iudæ ſoli in introitu tem. &c. Dicit Ra. Salo. q̄ erant equi ſm veritatē, quos dederāt reges iſrael idolatræ: ad hoc quod ali qui colentes ſolem in ortu ſolis cum equis & curru irent verſus orientem quaſi obuiantes ſoli ad eius reuerentiam. Expoſitores autē noſtri dicunt cōiter. q̄ erant equi ſculpti gentiles enim ſolem colebāt ſculpebāt imaginem eius cū curru & equis vt habeſ in legenda quattuor coronatorū. & ad ſimilitudinē gentilium ex qbus idolatria deriuata eſt ad iudæos: reges iuda fecerunt talem imaginem

c ✠ in honorem

✠ correctione malorum: ad mitiga- Moral.
tionem iræ diuine. Similiter ſanctus Ludouicus rediēs de vltra mare, congregauit prælatos & principes & reliquos ſapientes ſui regni: ad ordinandum ſalubria ſtatuta ꝓ bono regni ſui ad honorē dei. Et præcæpit rex helchiæ ponti. &c. Segtur: g ¶Vt proſcerent de tēplo dñi oia vaſa que facta fuerant baal. Et ſimiliter beatus ludouicus blaſphemias quæ fiebant in ſuramentis per totū regnū ſuum præcæpit euitari: & trāſgreſſores huius præcæpti debito modo punirī: alias etiam deordinationes ȝ in regis abſentia ſolent in regno pullulare: ſtuduit prout potuit extirpare.

¶Secūda pars. B ꝫ ✠ Reuerſuſq̄

habitabant

Universidad de Deusto
Biblioteca

E lios enim græce sol dicitur. a ¶Excelsa. Ra. Dicit scriptura loca in collibus posita frondentibus: in quibus dæmonibus immolabant: vel domino locorū amœnitate illecti contra interdictum relicto altari quod erat in templo illuc oblaturi consuebāt vnde sæpius in hoc libro dicitur de regibus minus perfectis. verumtamen excelsa nō abstulit. b ¶Quæ ædifi. salomon. Ra. Hic ostenditur q̄ salomon de admisso idolatriæ scelere nūq̄ perfecte pœnituit. si enim vere pœnituisset. sat agisset ante oia vt idola q̄ ædificauerat de ciuitate tollerentur: & non in scandalum stultorum: q̄ ipse cū esset sapientissimus erronea fecerat, quasi sapienter facta relinqueret. c ¶Et chamos. Rab. alibi legitur q̄ ædificauit salomon phanū chamos in monte qui est contra hierusalem. Sed nō est prium: quia mons iste in tanta erat vrbis vicinia vt ad ipsam pertinere, ipsam quoq; sordibus quæ in eo congerebant cōtaminare videretur. d ¶Offensionis moab. Rab. Idola dicuntur offensio: quia vel illis offenditur deus: vl offensionem & ruinam suis afferūt cultoribus. e ¶Tulit ossa de se. &c. Iosias ossa mortuorum cremari super altare iussit: quia ,pphana fuerunt eorum sacrificia: & per errorem idolatriæ nō solū pecora dæmonib⁹ offerebāt: sed & seipsos in potestatē dæmonū tradiderūt: qui iusto dei iudicio simul cū altari q̄ idolis fabri cauerant dissipandi erant. ¶Mystice. qui diaboli seruitio mācipati vitam sacrilegā temporaliter finiunt, æternis cruciatib⁹ plumenf: deo retribuente f̄m merita. f ¶Facite phase dño. Ra. Allegorice Iosias typum tenet saluatoris: qui salus & forti tudo dñi dicit. Vnde: Dñs fortis & potēs in prælio. & alibi: Ipe em saluū faciet populū suum a peccatis eorū. Ipse qdem zelo dei mūdat terrā iudæ & hierusalē ab immūdicijs & abominationib⁹. Vnde: zelus domus tuæ comedit me. Et iterū: Cui⁹ vētilabrū in manu sua: & purgabit aream suam. Et alibi. Et purgabit filios leui. Celebrat ergo Iosias noster verum phase in decimooctauo anno regni sui: qū in octaua ætate generali resurrectione ppetrata: sctōs suos cū pfectione bo. orū operū perducit ad beatitudinis denarium: eie ctis prius oibus scandalis de regno eius. vnde: Ecce dies veniet succensa: & erunt oēs facientes impietatem stipula: & iflāmabit eos dies veniēs & orietur vobis timentibus sol iusticiæ. g ¶Nec fuit tale phase. quia ablatis figurisin die iudicij, trāsibunt sancti de morte ad vitam: sic q̄ in cōspectu conditoris sui gaudebunt: qa videbit de⁹ deorū in sion. ¶Rab. Q. Iosias electis idolis de terra phy ronibus hariolis & omnibus imundicijs: domini phase celebrasse legitur. Moraliter docet: vt primo purgemus terram cordis a vitijs: vt seruire possimus deo. Sicq; gratum domino celebramus pascha: nō vtiq; in fermento malicię & nequitiæ sed azimis sinceritatis & veritatis.

¶In mageddo

cucurrit in de & dispersit cinerem eorum in a torrentē cedron. Excelsa quoq; quæ erant in hierusalem ad dexteram partem montis b

¶idoli.

b offensionis, quæ edificauerat salomon rex c israel astaroth idolo sidoniorū: & chamos d offensioni moab: & melchon abominationes filiorum ammon polluit rex: & contriuit statuas: & succidit lucos: repleuitq; loca c eorum ossibus mortuorum. Insuper & alta d re quod erat in bethel: & excelsum quod fecerat hieroboam filius nabath qui peccare fecit israel: & altare illud excelsum destruxit atq; combussit: & comminuit in pulue-
3.re.11.b. rem: succēditq; etiam lucum. Et conuersus iosias vidit ibi sepulchra quæ erant in mōte: misitq; & tulit ossa de sepulchris: & cōe buffit ea super altare: & polluit illud † iuxta verbum dñi quod locutus est vir dei q̄ prædixerat verba hæc, & ait: Quis est † ti⁹ f tulus ille quem video? Responderuntq; ei ciues vrbis illius: † Sepulchrum est hominis dei qvenit de iuda: & prædixit verba hæc q̄ fecisti, super altare bethel. & ait: Dimittite eum: nemo commoueat ossa eius. Et itacta manserunt ossa illius, cum ossibus prophetæ qui venerat in samaria. Insuper & omnia g phana excelsorum quæ erant in ciuitatibus samariæ, quæ fecerant reges israel ad irritādum dominum, abstulit iosias: & fecit eis secundum omnia opera quæ fecerat in bethel. Et occidit vniuersos sacerdotes excelsorum qui erant ibi, super altaria: & combussit ossa humana super ea. Reuersusq; est hierh

¶Iosias.

rusalem: & præcæpit omni populo dicens: f † Facite phase domino deo vestro, secūdum quod scriptum est in libro fœderis huius. g Nec enim factum est phase tale a diebus k iudicum qui iudicauerunt israel & omniū dierum regum israel & regum iuda: sicut in octauodecimo anno regis iosiæ factum est phase istud domino in hierusalem. Sed & 1 phitones & hariolos & figuras idolorum & immundicias & abominationes quæ fuerunt in terra iuda & hierusalem, abstulit iosias vt statueret verba legis quæ scripta erāt in libro quem inuenit helchias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit antem cū rex qui reuerteretur ad dñm i omni corde suo: & in tota anima sua: & in vniuersa virtute sua: iuxta omnem legem moysi: neq; post eū surrexit similis illi. Verumtamē n non est auersus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius cōtra iudā: propter irritationes quibus prouocauerat eum manasses. Dixit itaq; dominus: Etiam iudam auferam a facie mea: sicut abstuli israel: & proiiciam ciuitatem hanc quā elegi in honorē solis. a ¶Et dispersit cinerē eorū &c. vt non remaneret illi⁹ idolatriæ memoria. h̄ Addex. partē mō of. &c. Ifte est mons oliueti, ppe hierlm. & vocat h̄ mōs offensionis: eo q̄ salomō offendit deū ædificādo ibi tēpla idolorū pro vnoquibus suis: vt hr. in. li. ca. xj. c ¶Reple uitq; loca eorū ossibus mortuorū: per hoc designās q̄ erant loca contaminata, ppter idolatriā ibidē perpetratam. d ¶Et altare quod erat in bethel & ex. qd̄ fecerat hieroboā vt habetur. ē. in. li. ca. xij. e ¶Et tulit ossa de se, sicut prædictū fuerat p̄ pphetā dñi: vt habet. ē. li. in. ca. xiij. f ¶Quis est ti. ille. Cum essent ibi multa sepulchra, quærit quare ibi iosias specialiter quæsiuit de illo. Ad quod rndet Rab. Sa. q̄ vidit ex vno latere sepulchri herbas fetidas & putentes ortas. vt spinas & vrticas & huiusmodi. ex alio vero latere herbas bonas & suauiter redolentes vt p̄primum auferat quorum solatio adiuti q̄ hostem dimicare debuerāt. b ¶Ioachaz. Ra. Alio nōie sellum dr̄: sed quia p uersissim⁹ fuit, paruo tpe regnauit. nam nechao vinxit eū: eo q̄ pp̄s contra suam voluntatē cōstituisset eū regē. & duxit ilgnificat malos doctores: quos populus terræ. f. terrenæ cupiditati dediti consentientes vitijs suis prælatos eligunt quos pharao in reblatha vinxit: cum diabolus per multitudinē adulatorū eneruans despi vinctos catenis pctōrum tenebrosam gergit abyssum. c ¶Argentū autē & aurum. Rab. Malignus cētum seruitu sui in populo carnali expetit: vt tam sensu q̄ eloquio eius per oia parati sint obsequi: quia diabolus per sibi deditos magistros ab vnoquoq; exigit f̄m vires suas pœna tis quotidie præparat perditionem subiectis.

Cap. XXIIII.

IN diebus eius &c. factus est ei ioakim seruus tribus annis. Rab. Cum semel quis cui libet se manciparit vitio: non nisi post multis dominis obnoxius erit. Vnde ioakim ante censum sibi tribus annis seruire compellit. Nabuchodonosor idem est qui pharao: scilicet princeps confusionis & rector tenebrarum harū. Ergo cum antiquus hostis alias scripta sunt quæ facta fuerunt. l ¶Sed & phitones & hariolos & fi. &c. Ista iūnt frequēter expolia superius. m ¶Similis illi non fuit ante eum rex. licet em dauid in alio quibus fuerit deuotior: iste tamen fuit innocētior: qa talia crimina nō cōmisit sicut dauid. n ¶Verumtamen non est auersus dominus. quia sanctitas iosiæ nō expiauit. nā licias q̄ decessorū suorū quæ fuerant nimis magnæ, & q̄tum ad grauitatem

h ¶Reuersusq; est hierusalem. & præcæpit omni populo dicens. & præcæpit omni populo dicens facite pha. &c. Per hoc aut̄ figuratum fuit q̄ beatus ludouicus in suo reditu in francia fecit. g̃ couenienter dicit hierusalē. i. pacifica: qua terra franciæ inter alias terras longo tpe per dei gratiā fuit magis pacifica & quieta. In hac aūt hierim beatus ludouicus ordinauit facere phase: qa tunc tpis multas cōstruxit ecclesias ad celebrādū eucharistiæ sacramentū: qđ est verū phase xp̄i nostri.

A a ¶In mageddo. Ra. Iosias vulneratus est in campo mageddo vnde & statim mortuus eū. Luxitq; eū ppl's multum: hieremias Treñ. 1. a maxime. Tūc em dicit ita lamētasse. Quō sedet sola ciuitas. De Zachar. hoc planctu dr̄: Et erit planctus in hierlm: sicut planctus adremō 12. d. qđ nomen est regis q̄ tūc regnabat in charchamis. in cui⁹ auxiliū gem assyriorū trāsiuit p partē regni iuda: & ideo iosias nolebat hoc sustinere: timēs ne ingressus terrā suā eam caperet, vel saltē spoliaret. c ¶Et occisus est in mageddo. nomē est loci. d ¶Cū vidisset eum. i. pugnasset cōtra eū. e ¶Tulitq; ppl's terræ &c. Hic p̄r describit̄ substitutio dissimilis: qa ioachaz filius iosiæ fuit idolatra pessim⁹. iō subdit̄: f ¶Et fecit malum corā dño iuxta oia quæ fecerant patres eius. scilicet manasses, achaz & alij qui fuerant pessimi: propter quod traditus est in manus regis ægypti vnde subditur: g ¶Vinxitq; eum pharao. cum enim pharao cœpisset syriam mandauit per ioachaz vt veniret ad eū in reblata quæ est ciuitas syriæ: & ille nō audens renuere: eo quod nō habebat virtutem resistendi: missus est ab eo vinctus in ægyptum: & ibidem mortuus. h ¶Regemq; constī. pharao nechao heliachim, fratrem ioachaz seniorem ipso: sed populus terræ præposuerat iuniorem: ad hoc inductus per amicos ex parte matris suæ qui erant potentes in regno sed pharao restituit regnum seniori vt sibi fideliùs seruiret. i ¶Vertitq; nomen eius ioakim, sic debet scribi: scilicet per simplex k, & m in fine: quia in hebræo scribitur per coph & men. quibus correspondent apud nos k, & m. mutauit autē rex egypti nomen eius in signū & memoriā q̄ ipse creauerat eum regem. k ¶Argentū autē & au. dedit ioakim pha. reddens ei diligenter tributum: quia restituerat sibi regnum.

✠ a ¶In diebus eius ascendit pha. nechao &c. Contra quem fuit iosias: & ibidem mouitur: & per seruos suos ad sepulchra, regum i hierusalem reportatus. Per regem ægypti significatur soldanus babyloniæ, quæ est in ægypto. Cōtra ipm autem accæpit sc̄d̄o sanctus ludouicus crucem: & in illo passagio fuit defunctus & inde per hoies suos in francia ad regū sepulchra deportatus. e ¶Tulitq; ppl's terræ ioachaz filium iosiæ &c. De isto & ioakim fratre suo nihil dicitur notabile mystic andum.

Ca. XXIIII.

IN diebus eius. Hic consequēter ostenditur quid actum sit sub illo ioakim. secūdo quid sub eius filio, ibi: Regnauitq; ioachin. Sic enim debet scribi iste quia in hebræo scribitur per caph & nun: quibus in latino correspondent ch & n. & hoc idem dicit Hiero. in homel. genealogiæ christi. tertio quid sub fratre suo, ibi: Duxitq; eos. Circa primum dicitur: l ¶In diebus eius. ioakim filij iosiæ: & hoc factum est anno octauo regni eius. m ¶Ascendit nabuchodonosor rex babyloniś, qui debellato pharaone rege ægypti, & capta syria & toto terra vsq; ad riuum ægypti. excepto regno iudæ: voluit regnum iudæ ponere sub tributo. quod & fecit. vñ subditur: n ¶Et factus est ioakim seruus tribus annis & rursum rebellauit. quia audiuit quod rex ægypti præparabat se ad bellum cōtra nabuchodonosor: & ideo volens fauere ei: eo quod regem fecerat eum: vt prædictum est: negauit tributum sub spe defensionis per regem ægypti.

✠ Immisitq; Moraliter. l ¶In diebus eius ascendit nabuchodonosor rex babyloniś & factus est ei ioakim seruus &c. De isto ioakim de quo dicitur in fine præcedentis cap. q̄ fecit malū corā domino: & in isto capitulo dicitur, q̄ rebellauit regi babyloniś pactum frangendo: propter quod per ipsum significatur

Universidad de Deusto Biblioteca

E ℣ a ¶Regnauitq; ioachin. Rab. Nomen ioakim aliter scribitur in designatione patris: qui & eliachim aliter cum filius si gnificatur: qui & iechonias. nā cū prēm signat per k scribit: cum vero filiū per ch aspiratū scribit. b ¶Hierusalem. Bed. Hierusalem & terra israel: est ciuitas xpi id est ecclesia Babylonn, chaldæi & philistæi: est ciuitas diaboli. i. oīs malignorū siue hominū seu angelorum multitudo. Seruitq; israel philistæis vel chaldæis cum fideles nominetenus in ecclesia consistentes, cæterum ab immūdis vel spiritibus vel hoibus decepti: cuilibet peccato mentis colla submittunt. Adduxit aūt nabuchodonosor regem hierusalem: & vniuersos principes fortes exercitus decem milia in captiuitatem: cum & magistros & eos q inuincibili animo dño seruitu rac decalogū fideliter videbantur cō seruare: subito illecebris seu aduersitatibus subacti maioribus facinoribus polluuntur: aut certe in hæresim incidūt. Arma quib; cōtra diabolū repugnātes liber tatem a deo nobis donatam defendimus sunt eloquia scripturarū: in qbus & spūs dñi & sanctorū exēplis quo ordine bella vitiorū superare debeāt, luce clarius discimus. His armis philistæi filios israel pruant: cum maligni spūs aios fidelium a meditatione sacre electionis: ne vel ipse per exercitium resistendi fiducia sumant vel alios forte qui legere nesciunt ad resistendum vitiis exhortando aut corripiēdo accendant. Tollūt fabros armorū: cū eos qui sacra eloquia norunt: intantum sceleribus obruūt, vt dicere bona quæ didicerant prorsus erubescāt. Transferunt omnem artificem & inclusorē in babylonia de hierusalē: cū eosq multiphariavirtutum operatione pluriq; proderāt: & ciuitatē dei cōtra corruptores tentationum munire solebāt, a ppōsito deflectunt: atq; ingenium qd' tuitioni sanctæ ecclesiæ impendere debuerāt, ad voluntatē potiº regis vitiorū dispēsare compellunt. Q; si inclusores nō ofticrū siue murorū, sed auri gēmarūq; intelligimus: ad eundem expositio finē respicit. Dictum quippe ē de

pu. 20. c. sapiētia: Quia aurum & multitudo gemmarum ei nō valeat cōparari. atq; ideo in clusores horū doctores dicimus: q q; diu recte viuunt & decent, in ornatū sctē ciuitatis industriā suæ artis impendunt. At si forte errauerint: quid nisi a rege chaldæorum captiui babyloniā trāsferuntur

mat. 25. b Sic talentum verbi cœlitus acceptum in terra defoditur. i. scientia spūalis ad pctōr; opera cōfuntif. c ¶Artificē. & icluso. Ra. Quod supra pplo israel philistīm regnantes feciſſe narrantur, cū dicit: faber

1. re. 13. d. ferrarius nō inueniebat in oi terra israel cauerant em philistīm, ne forte facerent hebræi gladiū aut lanceā ad repugnādū. ita nunc chaldei satagūt: vt nullus in ea remaneat artifex & inclusor qui dirutas vrbis mœnia cōponere possit vel refartire.

℣ Sedechias

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Immisitq; ei dñs la. deuastantes terram iuda. b ¶Factū est autem hoc per verbum dñi &c. specialiter per hieremiā. ppheta: vt patet Hiere. xxij. & xxv. c ¶Propter peccata manassæ. licet enim manasses pœnituerit: & a deo exauditus fuerit in persona propria: vt habetur. ij. Parali. cap. xxxiij. non tamen q̄tū ad

rebellauit contra eum. Immisitq; a ei dominus latrunculos caldæorum: & latrunculos syriæ: & latrunculos moab: & latrunculos filiorum ammon: & immisit eos in iudam, vt disperderent eum, iuxta verbum domini quod locutus fuerat per seruos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam, vt auferret eum coram se propter peccata manassæ c & vniuersa quæ fecit: & propter sanguinem innoxium quem effudit: & impleuit hierusalem cruore innocentium: & ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum ioakim & vniuersa quæ fecit: nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Et dormiuit ioakim cū patrib⁹ d

a ¶quem Mattheus vocat iechoniam.

a suis. Regnauitq; ioachin filius ei⁹ e pro eo. Et vltra non addidit rex ægypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex babylonis, a riuo ægypti vsq; ad fluuium euphraten, omnia quæ fuerant regis ægypti. Decem & octo annorum erat ioachin cum regnare cœpisset: & h

a ¶non amplius: quia erat impius.

tribus mensibus regnauit in hierusalem. Nomen matris eius noescha b filia helnathan de hierusalem. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia quæ fecerat pater eius. In tempore illo ascenderūt serui nabuchodonosor regis babylonis in hierusalem: & circundata est vrbs munitionibus. Venitq; nabuchodonosor rex babylonis ad ciuitatem cū seruis suis, vt oppugnarent eam. Egressusq; est ioachin rex iuda ad i regem babylonis, ipse & mater ei⁹ & serui eius & principes eius, & eunuchi eius: & suscæpit eum rex ba k bylonis anno octauo regni sui. Et l protulit inde omnes thesauros domus domini, & thesauros domus regiæ: & concidit vniuersa vasa aurea quæ fecerat salomon rex israel in templo domini iuxta verbum domini: & transtulit omnem hierusalem & vniuersos principes: & omnes fortes exercitus decem milia in c captiuitatem: & omnem artificem & inclusorem: nihilq; relictum est, excæptis pauperibus populi terræ. Transtulit quoq; ioachin in babylonem: & matrem regis & vxores regis: & eunuchos regis & iudices terræ duxit in captiuitatem de hierusalem in babylonem: & omnes viros robustos septem milia: & artifices & inclusores mille: omnes viros fortes & bellatores: duxitq; b eos rex babylonis captiuos in ba

a ¶vel manathian. ¶qui fuit filius iosie frater ioakim.

bylonem. Et cōstituit māthathiam c patruum eius pro eo: imposuitq; a nomen ei sedechian. Vicesimum & a primum annum ætatis habebat sedechias cū regnare cœpisset: & vndecim annis regnauit i hierlm. Nomen matris eius erat amithal: filia hieremie de lobna. Et fecit malum e coram domino: iuxta omnia quæ fecerat ioachin. Iracebatur enim dominus contra hierusalem & contra iudam: donec proiiceret eos a facie sua: Recessitq; sedechias a re f ge babylonis.

Factum est Ca. XXV. g autem anno nono regni eius mense decimo: decima die mensis venit nabu h chodonosor rex babylonis ipse & omnis exercitus eius in hierusalē: & circundederunt eam: & extruxe ℣ k runt in circuitu eius munitiones Et clausa est ciuitas atq; vallata vsq; l m q; ad vndecimum annum regis sedechiæ nona die mensis. Præualuitq; fames in ciuitate: nec erat pa n bnis populo terræ. Et interrupta est ciuitas: & omnes viri bellatores no cte fugerunt per viam portæ quæ est inter duplicem murum ad hortū regis. Porro chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem. Fugit itaq; sedechias per viam quæ ducit ad campestria solitudinis: & persecutus est exercitus chaldæorum regem comprehenditq; eum in planicie

NICO.DE LYRA

✠ ces notabiles. & ideo cum dr: a ¶Et artifices. ly &, teneſ pro id est q; fuerunt de aliis tribus: & mille de artificib⁹ notabilibus. & sic in vniuerso fuerūt. decē mi lia. & ifra dicitio populi, dicit. pprie trāsmigratio: quia voluntarie se tradiderunt. Quod autem posrea factum est sub sedechia vo anno transmigrationis. Lxx incipiendo ab ista transmigratione. Et cōstituit matthathiā patruum eius. scilicet ipsius ioachin. d ¶Imposuitq; nomen ei sedechiā, quod interpretatur iusticia dñi. fecit em rex babylonis eam iurare per dñm q; seruaret sibi fidelitatē & tributū redderet: vt habef. ij. Para. xxvj & p per hoc sic vocauit eum vt esset memor iuramenti qd' sibi fecerat: sicut iustū erat. e ¶Et fecit malū cora dño, offendēdo eum. f ¶Recessitq; sede, a re. ba, venēdo cōtra iuramētū suum: nec in aliquo voluit credere hieremiæ ppheæ vt habef. ij. Para. xxvj

Ca. XXV.

Factum est aūt anno no. regni eius &c. Posita translatione sedechiæ: hic ōnr ponitur sequens punitio. śm ordinem Diuisio. iuinæ iusticiæ. Circa qd' primo dr cridif captiuitas sub sedechia. & secūdo seruilitas sub godolia, ibi: Populo aūt q relictus erat. Circa primū ciuitas cū rege capif. secūdo succēdif, ibi: Mense quinto, tertio de præda disponif, ibi: Reliquam aūt. Circa primū describif rōpus cū dicit: g ¶Factū est aūt anno nono regni eius. śm ipsius sedechiæ. h ¶Venit nabuchodonosor rex &c. quia sedechias fregerat iuramentū sibi factum: vt prædictum est. i ¶Et circūdederūt eā. vt nullus posset ingredi vel egredi. k ¶Et extruxerūt in circūitum eius munitiones. i. machinamenta ad destruendū muros. l ¶Et clausa est ciuitas, ab illis q erant intra cōtra aduersarios. m ¶Atq; vallata. ab aduersarijs extrinsecus existentibus. n ¶Prævaluitq; fames in ciuitate. intantum q; mulieres comedebant proprios pueros suos śm qd' habef Threnorū. iij. b. Manus mulierū misericordiū coxerūt filios suos: facti sunt cibi earum in cōtritione filij pplī mei. i. ciuitatis hierusalē. o ¶Fugititaq; sedechias per viam &c. Dicit hic Rab. Sa. q; ipse fugit per quandā viam subterraneā: cuius exitus erat bene longe a ciuitate & ab exercitu chaldeorū, cum lumine ipsum & societatem eius dirigente: sed vt inueniretur a chaldæis & caperetur: dñs fecit apparere vnū capreū siluestrē: & dū chaldei vellēt eum capere: fugiendo cucurrit super terram śm lineā illius viæ subterraneæ q̄dictæ: & sic chaldæi inuenerūt sedechiā qui exierat viam illam. Ad hoc aūt inducit verbū ezechielis loquētis in persona dñi de captione sedechiæ. xij. d. Et extendam ræte meū super eum: & capiet in sagena mea. ita q; śm eum capreus q̄dicto modo ducēs chaldæos ad sedechiā vocat ræte dñi. Sed hoc dcm nō habet magnā apparentiā: qa non est verisimile q; chaldæi i pūcto captionis ciuitatis vellēt intēdere venationi præterea licet per talem viam

✠ subterraneam

Moraliter. g ¶Factū est autem anno Moral. nono regni eius. i. sedechiæ: de quo septem hic dicuntur. Primū est q; obsessus fuit. Secundū q; latenter fugit. Tertiū q; fuit captus. Quartū q; filijs fuit priuatus. Quintū q; fuit excæcatus. Sextū q; fuit catenis vinctus. Septimū in babylone ductus. Per istū sedechiā de quo dr in fine q̄cedentis ca. q; fecit malū cora dño, significat peccatores: q licet aliq̄n cora hoib⁹ videatur bonus: tn cora dño est malus. Per septem aūt hic enumerata significat processus eius de pctō in pctm, vsq; in infernum. Per primū vero qd' est ei⁹ obsidio significat dæmonū tēptatio. Iob. xix. b. Obsederūt in gyro tabernaculū meū. Per secundū ℣o qd' fuit eius fuga: significat tentati pusillanimitas: in quo non est resistētia. Cōtra qd' dicit Iac. iiij. b. Resistite diabolo & fugiet a vobis. Per tertium vero quod est eius captio: significatur lapsus tentati in laqueum mortalis peccati. Per quartum vero quod fuit filiorum occisio: significatur omnium bonorū præcedentium mortificatio. Per quintum aūt qd' fuit excæcatio sede

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ei lumen rationis claudit qui prauo vsu & inigratis suæ multi-
tudine grauat. a ¶Mēse qnto. Ra cōgruit tpis ordo cum rōne
vindictæ. Mēse qnto vastata est ciuitas q̄ pētatheuchū legis ser-
uare despexit: & septima die mēsis: qa sabbati requie nō custodi
uit & p̄ria præceptis dei egit, frustra sibi blādiēs de securitate, p̄
stōrū locorū habitatiōe. b ¶Venit na-
buzardan. Ra. qui interp̄tat ventilabrū
siue p̄phetia alieni iudicij: iuste dei iudi
cio super peccatores: princeps vtiq; exer-
citus regis babylonis in hierusalē intelli
gibilem. Et succēdit domū dñi: cū diabo
lus q̄ rex cōsusionis & princeps oīm ini
quorū est: tam malignorū spirituū q̄ etiā
impiorū hoim, plebē iuadit fidelium: & do
mū regis & domos hierusalē. i. rectores &
eos q̄ videbant in visione pacis manere,
inflāmatos cupiditate subuertit. Oēmq;
domū cōbussit igni: cū vniuscuiusq; con
scientiā per flāmā illiciti amoris p̄turba
uit. Et muros hierusalem in circumitu de
struxit: cū intētionē oīonis & virtutū stu
dia q̄ ꝫ fevalere nouit, in desperatib" dis-
solut: ne per spem veniæ ad diuina suc-
currāt auxilia: & correptiōis vitæ apphē
dāt munimina. Populūq; in captiuitatē
ducēs de pauperib" terræ reliqt vinitores
& agricolas: qa eis q̄ vtiles ꝙbo & exēplo
esse poterāt, per vitia captiuās, stultis &
hebetib" cōmēdat agricultūrā: q̄tinus nō
vinū grāe sp̄ualis & frumētū sane doctri
næ in vineis & agris pp̄so fructificet: sed
spinæ magis & tribuli vitiorū excrescāt.
c ¶Colūnas. Ra. Et bases itelligim" do-
ctores: q̄ sonoritatē q̄dicatiōis & fidei fir
mitate debuēt alios sustētare. Mare eneū
baptismi lauacrū: vt cōpūctionē lachry-
marū. hæc quidē oīa chaldæi spūales per
iertā magistrorū & de domo dñi auferre
nitunt & cōfringere. d ¶Ollas quoq;
F Ra. Quia diuersa officia i ecclesiasticis or
dinib" de dei p̄uitio auferētes i suū vsum
negssimum verterūt. e ¶Thuribula &
phialas. Cū orōne qua diuinitas placari
potuit: & poculū verbi q̄ lassi refocillari
debuerāt ipedidēo subuertūt. f ¶Quæ
aurea, aurea: & quæ argen. ar. Quia tā
sensum q̄cisum q̄ eloqun venustatē hos-
tis nequā de domo dñi auferre molitur:

☞ & secum

NICO.DE LYRA

☞ subterranea possent fugere pauci: nō
tñ tot quot erāt cū sedechia rege: vt præ
rēdit Ifa. Et ideo meli⁹ dr: q̄ chaldæi secu
ti sunt sedechiā p̄ indiciū aliquorū quos
cœperūt in ciuitate q̄ non poterāt fugere
Ad auctoritatē ꝙo ezechielis p̄t dici q̄
ræte dñi siue sagena ibi itelligit exercit⁹
chaldæorū capiēs sedechiā ꝑm ordinē iu
sticiæ diuinæ. a ¶Et oēs bel. &c. dissi
sunt. qa chaldæi fuerūt intēti ad capiēdū
regē quē principal⁹ quærebāt. b ¶Ap-
prehesum ergo eū. s. viuum. c ¶Duxe
runt ad regē baby. quia tātā p̄sonā nō
audebāt occidere sine regis ordinatione.
d ¶Qui locu. est cū eo iu. arguens eum
de trāsgressiōe veritatis & iuramēti: & ic
pcessit cōtra eū per rigorē iustitiæ in per
sona propria & filiorū suorū. e ¶Mēse
quinto. Hic ōnr describit incēdiū ciuita
tis. primo q̄tum ad tempus, cum dicitur. Septima die mēsis. Hie
re. vlti. dicitur. Decima die mensis. Dicendū q̄ non est contradi
ctio: quia septima die mensis fuit positus ignis in ciuitate: & du-
rauit incendiū vsq; ad decimā diem inclusiue propter magnitu
dinem & multitudinē ædificiorū. vnde hic ponit principiū incē
dij. Hiere. vlti ponit eius finis. f ¶Ipse est annus no. re. ba. Hie
re. vlti. dicit: decimoseptimo anno qd' soluit Rab. Sa. dicens q̄
erat nonusdecimus annus a principio regni nabuchodonosor:
& decimusoctauus ab illo tēpore quo primo cœpit ioakim filii
iosiæ. & ſm hoc cœpit eū secūdo anno regni sui. Sed hoc non vi
cōsonare textui: qa. 8. xxiiij. ca. dictum est, q̄ ioakim tribus annis
seruiuit nabuchodonosor: & in quarto anno rebellauit & sum ca
ptus & occisus: & filij⁹ ei⁹ ioachin loco ei⁹ substituit: q̄ regnauit
tribus mensibus: quo amotosubstitutus
est sedechias qui vndecimo anno regni
sui captus est & ciuitas incēsa. & sic vide
q̄ a prima captione ioakim vsq; ad incē
dium ciuitatis fluxerūt tantū quindecim
anni. Et ideo aliter potest dici. q̄ xix. an-
ni regni nabuchodonosor non erāt simu
pliciter completi. sed erat vnus incōple
tus: & ille hic nominat ꝑpter partē quæ
transierat: & Hieremiæ vltimo tacenti
ꝑpter eius incompletionē: sicut frequen
ter fit in alijs locis. Sciendum etiam q̄ nā
buchodonosor primo regnauit in Ninue
dæa: postea obtinuit regnū assyriorū, &
factus ē monarcha. & aliqñ eius anni nu
merantur a principio regni in chaldæa:
aliquādo autem a tempore quo fuit mo
narcha. h ¶Et succēdit domū &c. no
cipiēs a maioribus ædificijs. i ¶Omnē
q̄ domum combussit. In hebræo habe
tur. Et omnem domū magnam. per hoc
intelliguntur loca vbi conuenirent ad
audiendum legem: vt dicit Rabi Salom.
k ¶Reliquā autem. Hic consequenter
describitur dispositio de præda. & primo
q̄tum ad populum vitæ referuatū cum
dicitur. Reliquā autem populi partē q̄ rema-
serat in ciuitate &† profugas qui
transfugerant ad regem babylonis
& reliquum vulgus transtulit nabu
zardan princeps militiæ: & de paum
peribus terræ reliquit vinitores &
agricolas. † Colūnas autem æreas n
quæ erant in templo dñi & bases. &
mare æreum qd' erat in domo dñi
cōfregerūt chaldæi: & trāstulerunt
æs oē in babylonem. Ollas quoq;
æreas & trullas & tridentes & cy-
phos & mortariola, & omnia vasa
ærea in quib⁹ ministrabāt tulerunt
necnō & thuribula & phialas. Quæ o
a ¶nō res ac sensus, ꝑp̄t īras: sed īræ ob ma-
nifestationē rerū sunt reptę. ¶transcriptio.
aurea, aurea: & quæ argentea, ar-
gentea: tulit princeps militiæ: id
est columnas duas: mare vnum: &
bases quas fecerat salomon in tem-
plo domini. Non erat pondus æris
omnium vasorum. Decem & octo
cubitos altitudinis habebat colūna
vna: & capitellū æreū sup se, altitudi
nis triū cubitorū: & rætia culū & ma-
logranata sup capitellū colūnæ om
nia ærea. Similem & columna scḋa

mum regis & domos hierusalem (vt in textu dicitur) significat
q̄ diabolus igne cupiditatis & luxuriæ succēdit clerum, nobilis
& communem populū. nam per domum domini clerus, per do-
mum regis nobiles, per domos hierusalem communis populus
significantur: De incendio namq; cupiditatis dicitur Hieremi
vsq; A maiore vsq; ad minorem, & a prophetavsq; ad sacerdo
tem omnes auariciæ student. De incendio vero luxuriæ dicitur
Hieremiæ. v. c. Vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinnie bat.

☞ Fabivero

A ☞ & secū in confusionē ducere. a ¶Tu-
lit quoq;. Ra. Non solum populares: sed
& fortes & principes in ecclesia diabo-
lus decipere, & peccatores captiuare sa-
gitat. vnde in Iob de ipso: Escæ eius ele-
cta i. ēt sunt. Tulit fabrariam, qui interpre-
tatur vinctus: sacerdotem primum, cum
primum ecclesiæ ordinem qui in episco-
pis est, amore voluptatis terrenæ vitio-
rum catena cōstringit. Similiter sopho-
niam, qui interpretatur absconditus sa-
cerdotem secundum, cū secundi ordinis
viros ad est præbyteros (qui talentū ver
bi in terra fodientes absconderant) in suū
dominium subigit. Et tres ianitos. qui
ostium fidei aperire debuerant: & tenen-
tes clauē scientiæ: nec ipsi introierunt: nec
alios introire permiserunt. Eunuchus si-
gnificat fatuas virgines: quæ vasa oleo
vacua in manibus tenebant, continentes
se a coitu corporali: nec tamen oleum gra
tiæ & misericordiæ in pectore suo habe-
re volebant: qui frustra super bellatores
constituuntur: cum arrogantiam nō præ
caueant. Quinq; viros qui steterant co
ram rege, id est illos q̄ quinq; sensibus cor
poris voluptati seruientes: regi virtiorū
semper assistebant. b ¶Sopher. Rab.
interpretatur dissipans vel diuidens: si-
gnificans eos q̄ rudes in ecclesia, quos ad
militiam christi nutrire debuerant, prae-
uis exemplis dissipantes a cœtu fidelium
per errorem sequestrant: & sex vi. e vul-
go: quia diuina consilia discere & fa-
cere implere neglexerant. c ¶Et sex vi-
ros. Rab. Hos omnes nabuzardan duxit
ad regem babylonis, & interfecti sunt: qa
diabolus prædam quam ab ecclesia eue-
lit, ad perpetuæ mortis interfectionem
perducere ambit. quos percutit rex con-
fusionis in reblatha: hoc est in multitudi
ne scelerum: & amore voluptatū. d ¶Et
transtulit eum. &c. Cum illi qui confes-
sionem nominis dei in ecclesia videban-
tur habere, per scelera multiplicia de ter-
ra viuentium translati in regnum confu
sionis & erroris abducuntur: sub quo im
perio quicunq; perseuerauerunt non me
rebuntur per ieiu ducatum regredi in ter
ram iuda: templūq; domini ibidē reædi-
ficare. In posterum namq; prius vitæ tra
dentur in carcerem mortis perpetuæ: vbi
vermis eorum non morietur. & ignis non
extinguetur. Nobis aūt licet in peregrina
tione habentis sæculi verā cōmissionē gerere
plenitudinē & post excursum septē dierū
velut post. xx. annos huius captiuitatis,
cum ab oīpotēte regis babylonis valea-
mus iuuāte spū qui septiformis dr, cœle-
stis hierusalē ingredi & vultū ꝙditoris nri
per facerdotis reparari. e ¶Et saraia. filius
saraiæ sacerdotis referuatus est & pater
ocisus. Ex quo in captiuitate postea na-
tus est iesus sacerdos magnus, qui redu-
xit pplm cum zorobabel.

¶Finit liber Regum quartus.

NICO.DE LYRA

☞ a ¶Tulit quoq; princeps militiæ.
&c. Isti enim fuerant consiliarij sedechiæ
& consenanei in rebellione contra nabu
chodonosor. b ¶Et sopher principem
exercitus, qui probabat tyrones. id est
aptos ad prælium: & soluebat eis stipen
dia: vt dicit Raba. Saf. c ¶Percussit
eos rex babylonis. Ratiōe iam tacta.
d ¶Populo aūtem. Posq; descripta
est captiuitas

a habebat ornatū. Tulit quoq; princeps a
militiæ saraiam sacerdotem primum
& sophoniam sacerdotem secundum:
& tres ianitores: & de ciuitate eunu-
chum vnum qui erat præfectus super
bellatores viros: & quinq; viros de his
qui steterant coram rege, quos reppe-
rit in ciuitate: & sopher principem ex- b
ercitus, qui probabat tyrones de po-
pulo terræ: & sex viros e vulgo, qui in
uenti fuerant in ciuitate. Quos tollēs
nabuzardam princeps militum duxit
ad regem babylonis in reblatha. Per- c
cussitq; eos rex babylonis: & interfe-
cit eos in reblatha in terra emath. Et
transtulit est iuda de terra sua. Popu- d
lo autem qui relictus erat in terra iu-
da quem dimiserat nabuchodonosor
rex babylonis, præfecit godoliam fi- e
lium aichā filii sapham. Quod cum au-f
dissent omnes duces militum ipsi & vi-
ri qui erant cum eis: videlicet q̄ consti-
tuisset rex babylonis godoliam: vene-
runt ad godoliam in maspha hismael
filius nathaniæ: & iohannem filius za
ree: & saraia filius thenameth necho- g
phatites: & iezonias filius maachati:
ipsi & socii eorum. † Iurauitq; eis go-g
dolias ipsis & sociis eorum dicens:
Nolite timere seruire chaldæis. Mane
te i terra, & seruite regi babylonis & be
ne erit vobis. Factum est autem in mē h
se septimo, venit hismael filius natha i
niæ, filii elisama, de semine regio, & de k
cem viri cum eo: percusseruntq; godo- l
liā: qui & mortuus est: sed & iudæos &
chaldæos qui erāt cum eo in maspha.
Consurgensq; omnis populus, a par- m
uo vsq; ad magnum: & principes mili-
tum venerunt in ægyptum, timentes
chaldæos. Factum vero est in anno tri n
cesimoseptimo transmigrationis ioa-
chin regis iudæ, mense duodecimo,
vicesima & septima die mensis: sub le-
uauit euilmerodach rex babylonis an
no quo regnare cœperat caput ioachin
regis iuda de carcere: & locutus est ei
benigne. Et posuit thronum eius sup
thronum regum qui erāt cum eo in ba-
bylonem: & mutauit vestes eius quas
habuerat in carcere: & comedebat pa-
nē semp i cōspectu ei⁹, cūctis diebus vi-
tæ suæ: annona quoq; cōstituit ei sine
intermissiōe: q̄ & dabat ei a rege p sin
gulos dies oībus dibus vitæ suæ.

Secundus liber malachim; id est
regum quartus, finit.

est captiuitas sub sedechia: hic conse- C
quēter describitur seruilitas sub godo-
lia. Et primo describit hui⁹ subiectio.
Secḋo ioachin sublimatio, ibi: Factum
est circa primū dicit: e ¶Godoliam
filiū aichā. Quē ꝑfecit rex babylonis
populo qui remānerat ad terrā colēdā:
vt tributum inde colligeret & mitteret
regi babylonis. f ¶Q.d' cū au. oēs
du. mi. qui in captione sedechiæ desp̄si
fuerāt: vt p̄dictū est. & in diuersis locis
latuerāt. g ¶Iurauitq; eis godo. sci
licet fœdus fidelitatis vt pacifice essent
in terra sub seruitute regis babylonis.
h ¶Factum est aūt in mēse septimo.
a p̄æcessione godoliæ. i ¶Venit hīs
mael filius &c. de semine regio, & ꝛō
displicebat ei q̄ ali⁹ in regno iudæ esset
superior eo. k ¶Et decē viri cum eo.
Sed alij plures erant exterius latentes:
qa decē viri non fecissent tantā cædē &
tantā prædā cœpissent quātā tunc fecit
iste hismael: vt plenius scribit Hiero.
xlj. ca. l ¶Percusserunt q̄ godoliā.
p̄ditione post eos recæpta: gratiose
vt habetur. Hiere. xlj. ca. m ¶Con-
surgensq; oīs populus. propter hoc
enim fugerunt ægyptū contra hieremiæ
cōsiliū: vt habet Hiere. xlij. ne chaldæi
propter interfectionē godoliæ q̄ in ter-
ra representabat personā nabuchodo-
nosor, venirēt & interficerent totū ppīm
qui remānerat. n ¶Factū vero ē. Hic
cōsequēter describit sublimatio ioachī
regis qui tradiderat se nabuchodono-
sor: & ductꝰ fuerat in babylonē captiuꝰ D
vt dictum est. 8. xxiiij. cap. Cuius causa † hic 40
fuit: qa euilmerodach tempore quo pa
ter suus nabuchodonosor ꝑpter amen
tiā in quā ꝙsus fuit, inter feras habita-
uit septem annis: vt habetur Dañ. iij.
multa mala fecit: ideo pater eius de in-
sania reuertēs ipsum cū ioachin incar-
cerauit: vbi amicitiam adinuicem ꝓxe
runt: ꝑpter qd' cum iste euilmerodach
postea sublimat⁹ esset in regnū: eduxit
istum ioachin de carcere: & ipsum iter
principes regni sui maxime honorauit
vt hic dicit. Et pater littera. Hoc aūt fa-
ctum est a deo propter duo. Primū est
vt cōsiliū hieremiæ quo ioachin se tra
diderat regi babylonis oñderet fuisse
bonū: qa per hoc euasit mortē & ciuita
tis destructionē tp̄e suo: & tandē conse-
cutus est exaltationē in regno babylo-
niæ regno iudeæ destructo. Secūdo est
vt ꝙbū Esaiæ de nabuchodonosor, qd'
habet Esaiæ. xiiij. videlicet q̄ de sepul
chro suo esset ejectꝰ, per cōsiliū ioa-
chin compleret. Iste em euilmerodach
timens ne pater suus resurgeret a mor-
tuis: ficut de insania ad sanam mentem

☞ redierat: se- Morali.
☞ n ¶Factū vero est in anno &c. Si-
cut dictū est. 8. ca. ḡce. iste ioachin tra-
diderat se regi babilonis, p liberatione
tēpli, ciuitatis, & cōis ppīi. p hoc ergo
q̄ rex babylonis eum de carcere libera
uit, & sup oēs regni sui magnates hono
rauit: ostendit q̄ dñs pro honore dei &
bono cōi se tradētibus vel exponētib⁹
reseruat bona meliora in pūi vel futu-
ro reddēda. redditio tñ i futuro multo
melior est. nā ibi reddit bonū infinitū
habendū æternaliter p̄ clarā visionē &
suauissimā fruitionē. Ad quā nos per-
ducat ille q̄ cū p̄re & sp̄u sc̄o viuit & re
gnat in sæcula sæculorū. Amen.

B v

Universidad de Deusto Biblioteca

redierat: fecit corpus patris exhumari & in multis partibus diuidi: & vulturibus dari: quæ ad diuersa loca euolauerunt. & tūc dixit ioachin: tunc resurget pater tuus qñ iste aues in vnū iterū reuerterēt. q.d. de hoc nō habes vltra timere. Paret igitur in hoc facto impletio prophetiæ diuinitus p̄dictæ: & exaltatio seminis dauid propter eius merita: etiam in terra aliena ꝑm dispositionem diuinæ sapientiꝫ quæ mutat tempora & ætates, transfert regna atq; constituit: attingens a fine vsq; ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Cui est honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

¶In capl'o. xxv. vbi dicitur in postilla: Patet igitur &c.

ADDITIO Potest etiā alia ratio exaltatiōis ioachin assignari nō minus necessaria. scilicet ne euacuaretur ꝓphetia iacob. Genē xlix. b. Non auferetur sceptrū de iuda: nec dux de femore eius &c. Si em̄ ioachin iste mortuo sedechia & aliis regib⁹ iudæ remāsisset, ꝓiectus vliter in carcere, iam mani feste esset ablatum sceptrū: & dux de iuda per longum tp̄s ante aduentū xp̄i: qđ esset de directo cōtra ꝓphetiā p̄dictam. Sed inc̄tū ipse ioachin fuit a carcere eductus & thronus eius super thronū regiū positus: vt habeķ in ſra: idcirco saluaf ꝓphetia: qa adhuc etiam tpe trās migrationis dux remanebat de semore iudæ: & eodē mō post mortē ioachin successit salathiel & zorobabel ī magno & notabili honore. & sic credenda est successio vsq; ad tp̄s aduentus xp̄i exclusiue. vt patet per historias Machabeorū & alias quæ ad hoc facit. Vnde sceptrū fuit ablatum ꝓprie, qñ herodes idumæus abstulit illā dignitatem: in cui⁹ dieb⁹ natus est xp̄s: vt Matth̄. ij. ca. vnde & hebræi licet aduersarij nostri super p̄dictum verbū: Non auferet &c. in quodā libro de thalmud, q dr̄ canhedrin exponūt q illi duces de iuda de quib⁹ loquitur prophetia iacob: erant principes trāsmigrationis residentes in babylonia &c.

¶Secundus liber malachim. ij. Regum quartus finit.

¶Incipit præfatio fratris Britonis, ordinis minorum super primum prologum beati hieronymi in libros Paralipomenon.

DIcit tamen aliquid de nomine istorum librorum & ordine perstringamus. Notandū q dicbre haiomin habraice: paralipomenon græce: verba dierū dicim⁹ latine. vnde & a hiet. in prologo super regum: dicbre haiomin chronicus: id est temporaneus appellatur: quia continet quædā gesta temporū ab adam vsq; ad captiuitatem babylonicam sub sedechia factam: in quam terminatur vltimus liber Regum sicut & secundus Paral'. Et quia libri Paral'. communicant in materia cum libris Regum: & quoniam in his supplentur quæ minus ibi dicūtur: ideo post libros regum immediate sequuntur: sed cum in libris regum agatur de vtroq; regno: id est iuda & Israel: in Paralipomenon tantum de regib⁹ iuda agitur: præponiturq; aūt libris Esdræ: qa finis secūdi Paralipomenon idē est cū principio Esdræ. Quis scripserit dicbre haiomin ignorat. vñ inter apochrypha deberet (sicut patet. ō.) computari: tamen inter agiographa computat: sicut patet. ō. in principio prologi Iosue Derivationem Paralipomenon inuenies. ō. in epistola ad Paulinum in. viij. ca. ¶Item nota q Hieronym⁹ dicbre haiomin correxit & transtulit. Primo enim correxit septuaginta: postmodū nouam ædition̄e fecit, ad petition̄e Chromatij papæ de hebræo transferens in latinū. & quia correctio præcessit translationē: iō prologum qui correctioni ꝓponit anteponendum reor. s. Eusebius Hieronymus &c. qui in septē particulas diuidit p̄dictum prologum. ¶Primo enim capitat beniuolentiā: præponens amicabilē salutationem, dicens: Eusebius hieronymus &c. ¶Sed⁹ subdit modum quo sacræ scripturę didicit veritatē. Dicit enim laborioſe diuersa loca peragrando. quod non tantum dicitur: Quoniam græcorum. sic in portis Tiberiadis. Item didicit humiliter, non de se præsumendo: quod notatur cum dicitur: Fateor enim &c. Item didicit ordinate peritiorem doctorem eligendo. quod notatur cum dicitur: Denicq; cum a me &c. ¶Tertio innuit q necessaria est sua correctio: scilicet propter græcorum & latinorum codicum falsitatem. quod notat ibi: Libere enim loquor &c. quod tamen non attribuit vitio septuaginta interpretum: sed culpæ scriptorū. ¶Quarto offendit cum apud hebræos liber paralipomenon non vnus sit: cur apud nos recipiebatur &c. ¶Quinto excitat lectoris attentionem. & hoc ꝑ duo: scilicet propter difficultatem & vilitatem. Difficultatem insinuat, cum dicit illud etiam attendēdū &c. Vilitatē indicat, cum dicit: Ad extremum q̄ quis non eruditio &c. Sexto dicit q̄ quis non ambigat aliquibus displicituram: dominus tamen & rogatiani orationibus adiutus fecit istam correctionē, ibi: Ortionum itaq; vestrarum. De cuius veritate ne forte aliquis dubitaret. ¶Vltimo docet vitare dubitationis occasionem. Et hoc dupliciter. Primo cum alios conferendo, ibi: Si quis in hac interpretatione &c. Secundo asserici & obeli officium attendendo, ibi: Vbicunq; ergo asteriscos &c. Littera satis plana est: vnde ulterius pertransibo. a ¶Eusebius hieronymus. binomius erat sicut pater noster epistola quam ipse fecit de clerici vita vel monachi: quæ sic incipit: Eusebius hieronymus octeano suo salutē. b ¶Dominorum & rogatiano suis: amicis in christo iesu salutem. Sequitur: c ¶Athenas, ciuitatem græciæ. Et dicuntur athenæ quasi littorales: vel ab acta, quod est littus: quia in littore erant politæ. Vel dicuntur athenæ quasi immortales, propter studium quod ibi viguit: quia mortalis est sapiētia. Ab a quod est sine & thanatos quod est mors. d ¶Ertevtium vergilij, eneidos. e ¶Aroa. regione. de qua dicit Isido. xiiij. etymol. Est regio troadis superiecta ab aquilone nis parte galathiæ: a meridiano vltimi eſt licaoniæ: ab oriente adhæret hyatie ab occidente hellespontiaco mari finitur. e ¶Per leuchaten. promontorium iuxta neapolim in quo atici asyluſ. templum fuit. ita dicit Isido. xeymolo. xiiij. f ¶Acroceraunia. montes pter altitudinem & fulminum iactus vocantur. Et nota q̄ per compositionem ambigat aliquibus displiciturā: dominus ihesus

¶Incipit expositio fratris Britonis, ordinis minorum, in secundum prologum librorum Paralipomenon.

SI septuaginta interpretū &c. Iste prologus præponitur translationi beati Hiero. qui Paralipomenon de hebræo in latinū transtulit: sicut ipse testatur in. ij. lib. contra Rufinum. In libro temporū. id est paralipomenon, qui hebraice dicitur dibre haiomin, ad sanctum Chromatiū papā præfatiuncula vsus est. a ¶Si septua. interpretum &c. Diuiditur autem iste prologus in sex partes, in quarum prima. Lxx. interpretum prepposita excusatione ostēdit motiuum translationis faciendę: scilicet instantiam Chromatij papæ, quæ notatur in verbo impellēdi, cū dicitur: Impelleres, i. instando compelleres. In secundo ostendit suæ translationis necessitatem: tum ,ppter veteris corruptionē: tum ,ppter nouarum repugnantiam & diuersitatem, ibi: Nūc vero cum prouarietate regionum &c. Tertio probabiliter arguit: qp sua translatio a latinis recipienda sit. Et primo arguit per locū a simili sic, ibi: Si igitur alijs licuit. Secundo per locum ab auctoritate, ibi: Qui inuiolata æditione veteri &c. Quarto dicit qp auctoritates quas ꝑmisit nō introduxit quasi volens Lxx. conuincere: sed vt posset suis obtrectatoribus respondere, ibi: Hoc pace veterum loquor &c. Quinto latinorum benuolentiam captat: recitando bona quæ eis fecerat, ibi: Cæterum memini &c. Sexto attentum equæ reddit lectorem translationis: insinuans vtilitatem, ibi: Et quod nūc de baniamin &c. His dictis aliquos passus litteræ exponamus. a ¶Si septuaginta interpretū pura, id est incorrupta. b ¶Vt ab eis. De hebræo. c ¶In græcum versa est ædi. perma. supefitue, qtum ad hęc quę integre transtulerunt: non qtū ad ea ꝙ scieter omiserunt: quorum ad ditio non erat superflua, sed valde necessaria. d ¶Mi. Pater & amice. e ¶Chromati eporum sanctissime atqꝫ doctissime, id est primatū sapientiæ & sanctitatis super ēpos habens: q debent esse sancti per innocentiam quo ad seipsos: & ministerio sanctificantes alios: & docti ad informandum subditos. f ¶Impelleres, id est instanter pelleres: monendo vt hebræa tibi volumina latino sermone trāsferrē. g ¶Quod eī semel aures hominum occupa, id est translatio. Lxx. quā iam omnes audierant, ad minus per famā. h ¶Et nascentis, id est primitiuæ ecclesiæ roborauerat fidem. i ¶Iustum erat etiā nostro silen. cōprobari, id est iustum erat vt aliam translationem non facerem & ita silendo, i. a translatione cessando, translationem Lxx. cū alijs approbarē. k ¶Nunc vero cum pro varie. regio, diuersa ferantur exēplaria, sicut patet inferius vbi dicitur: Alexandria & ægyptus &c. l ¶Et germana illa anti. trāsla. &c. Translatio. Lxx. dicitur germana: quia facta fuit a ꝑmissione nō introduxit quasi volens. Lxx. conuincere: sed vt posset suis obtrectatoribus respondere, ibi: Hoc pace veterum loquor &c. Quinto latinorum benuolentiam captat: recitando bona quæ eis fecerat, ibi: Cæterum memini &c. Sexto attentum equæ reddit lectorem translationis: insinuans vtilitatem, ibi: Et quod nūc de baniamin &c. His dictis aliquos passus litteræ exponamus. a ¶Si septuaginta interpretū pura, id est incorrupta. b ¶Vt ab eis. De hebræo. c ¶In græcum versa est ædi. perma. supefitue, qtum ad hęc quę integre transtulerunt: non qtū ad ea ꝙ scieter omiserunt: quorum ad ditio non erat superflua, sed valde necessaria. d ¶Mi. Pater & amice. e ¶Chromati eporum sanctissime atqꝫ doctissime, id est primatū sapientiæ & sanctitatis super ēpos habens: q debent esse sancti per innocentiam quo ad seipsos: & ministerio sanctificantes alios: & docti ad informandum subditos. f ¶Impelleres, id est instanter pelleres: monendo vt hebræa tibi volumina latino sermone trāsferrē. g ¶Quod eī semel aures hominum occupa, id est translatio. Lxx. quā iam omnes audierant, ad minus per famā. h ¶Et nascentis, id est primitiuæ ecclesiæ roborauerat fidem. i ¶Iustum erat etiā nostro silen. cōprobari, id est iustum erat vt aliam translationem non facerem & ita silendo, i. a translatione cessando, translationem Lxx. cū alijs approbarē. k ¶Nunc vero cum pro varie. regio, diuersa ferantur exēplaria, sicut patet inferius vbi dicitur: Alexandria & ægyptus &c. l ¶Et germana illa anti. trāsla. &c. Translatio. Lxx. dicitur germana: quia facta fuit a ꝙ germanis id est fratribus: quia omnes iudæi erāt: antiqua dicit: qa olm fuit prima. m ¶Nostri arbitrij putas. id est nostro iudicio cōmittendum putas. n ¶E pluribus, trāslationibus. o ¶Iudicare quid verum sit. vt scilicet quod verum est approbemus: & obelo cætera iugulemus. p ¶Aut nouū opus in veteri opere condere. i. super vetus opus Lxx. q ¶Illudētibusqꝫ iudæis cornicum &c. Cornis auis est nigra & garula: & multum gaudet quando videt cadauera, per quā signantur iudæi nigri peccatis: garruli in detrahendo, maxime christianis. gaudent enim cum vident cadauera id est ecclesiæ mortifera detrimenta: quibus oculi configunt: cū occasiones hui' grauis. Vide illa loca prologo. ē. proximo facta ē debeā cōfigere oculos cornicū: vt dicit ꝓ vulgari prouerbio. i. occasionem gaudij subtrahunt. ꝑm hoc ostruebant. Tu ꝑo dentibus: illudendo nobis improperabili ꝙ ita detruncatam & falsam bibliā habemus. Defectus enim bibliæ sunt quasi quædam foramina, per quæ vident ꝙ nostra biblia est corrupta. Si ergo defectus supleatur: foramina obstruunt: & sic cessat cornicū illusio. Et litteram alterius. d ¶Vt vnus. scilicet translator. e ¶Dissentientibus ab alijs. f ¶Cæteris inter se consentientibus arguatur. i reprehēd

alicui⁹ orationis per maiores decisiones & per clausulas quasdã: ꝑstãtes ex duab⁹ dictionib⁹ vel plurib⁹ vt hic. Nõ me fraudabis nõ ledes: nõ spoliabis. vnde colum interꝓtatur ꝓcisus sensus vel lõga snia. In ꝓlogo sup Esaiã pleni⁹ inuenies de colo, comate, & periodo. a ¶Iuxta hismenium. quidã fuit phs qui dicebat: Si noluerint me aliq audire: tñ chnam mihi metipsi Quidã dicũt hismenium esse fluuium, iuxta quẽ orgia bacchi cele brabãtur: cũ clamore quibusdã: fcilicet clamãtibus, alijs silẽtibus & clamãtes deridẽtib⁹. Et est sensus: c ¶Si aures cæterorum surge sunt, i. si cæteri transiationem meã ꝓtẽnãt & eã audire noluerint: tñ ego canam. i. transferam. b ¶Mihimetipsi & meis iuxta hismenium, i. sicut faciebat hismenius phs. Vel, iuxta hismenium. i. sicut illi q celebrabãt orgia iuxta fluuiũ illũ nõ dimittebãt, ꝓpter asãtes q eos de ridebant. orgia orgion: dicebant sacrificia bacchi: ab orge qđ est cultura: qa ad culturam aiæ credebant pertinere. Vel dicuntur ab orge qđ est ira: qa in sacrificijs bacchi frequẽter mouebant ad iram. Itẽ or, dr bonũ: ge, terra. vnde dicunt orgia in quibus multũ vini & annonæ exponebantur.

¶Finit explanatio prologi secundi.

GLO. ORDI.

☞ ADam seth &c. Cap. I. Noe. Rab. Decimus ab adã noe, & in genesi & in paralipomenon monstratur: & Ge. 6.b. apte decimus: quia perfectus est. Vnde noe vir iustus erat & perfectus in generationib⁹ suis &c. Hic genuit sem cham & iapheth: per quos post diluuium reduxua hominum dilatatur progenies b ¶Filij iapheth. Hiero Hi possederunt terrã in asia ab ameno & tauro syriæ cheles & cilitiæ montib⁹ vsq; ad flumẽ thanaim. In europa vsq; ad gadara nomina locis & gẽtilib⁹ reliquẽtes: e qbus postea imutata sunt plurima, pmanent cætera. c ¶Tubal. Rab. Hiberes qui & hispani: a quibus celtiberia: licet quidam italos suspicentur. d ¶Mosoch. Rabanus. Capadoces: vnde vrbs eorum vsq; hodie masacha dicitur. Sepruaginta vero, interpretes capthurim capadoces arbitrantur.

☞ Filij autem ia.

¶Incipit postilla venerabilis magistri Nicolai de Lyra ordinis minorũ: & primo prologus eiusdem super Paralipom.

COlligite fragmenta ne pereãt. Ioh. vs. b. ꝑm tenentiam Aug. super Ioh. Per fragmenta ista intelligũtur verba xpi ad capiendum subtilia: propter quod non fuerunt data turbis vt ea turbæ secũ portarent: sed magis fuit præceptum xpi discipulis vt ea colligerent: quia doctores orbis terrarum futuri erant: vt dicit ibidẽ glosa. speciali tamen ratione verba xpi dicunt fragmẽta colligenda: qa per xpm nõ fuerũt in aliquo scripto collecta. nõ em legit discipulis aliqd scripto tradidisse, sed tm verbo: qđ cõuenit bat do. trinæ xpi q est verbũ cœternũ deo patri. Veruñ discipuli ei⁹ ab eo inspirati. ista fragmẽta collegerũt in ꝯtuor euangelijs & in alijs libris noui testamẽti: ꝑm q eis dictũ fuerat: Colligite fragmenta &c. Nunc aũt ita est q illa quæ in nouo testamẽto facta sunt, figuraliter in veteri ꝓcesserunt. ꝑm q dr. i. ad Cor. x. c. Oĩa in figura ꝓtingebãt illis: ꝓpter qđ in figura collectionis vbor xpi tã dictæ, fuit diuinit⁹ inspiratũ Esdre sacerdoti & legisdoctori, vt aliqua ad vet⁹ testamentũ pertinẽtia q̃ a scriptorib⁹ ipsum ꝓcedẽtib⁹ fuerant dimissa vel minus plene scripta: in hoc libro per ipsum colligerentur. Licet em aliqui dicant q̃ scriptor huius libri ignoratur. tamẽ Ba. Sa. habem⁹ dicentẽ: q̃ Esdras ipsum scripsit: & hoc ad perfectionẽ veteris testamenti. Vnde dicit beatus Hiero. in epla ad paulinũ q̃ sby rerũ de vniuersis sacræ scripturæ libris Paralipo. liber. i. strumenti veteris epitomẽ tãtus ac talis est: vt absq; illo si quis scientiam scripturarũ sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Et licet icipiat a mũdi principio propter qđ chronica veteris testamẽti dicitur: tamen ei⁹ principalis intentio versatur ad describendũ ea quæ circa libros regũ dimissa erãt, propter qđ Hiero. in epla ꝓdicta subdit: Per singula q̃ppe noia, iũcturasq; verborũ & ꝓtermissæ in regũ libris tã gunt historiæ: & innumerabiles explicant euãgelii qæstiones. Propter videbit in hut⁹ libri diuisione. Ca. I.

TDam, seth, enos, cainam. Li ber Paral: hic diuiditur: qua primo arguitur de regno Idaelis vnito. Secundo de bigamo ponit generatiões iaphet & generatiões cham: qa ille no⁹ ꝓsequẽdæ. vltimo vo generationes sem: qa illæ erant. ꝓsequendæ a deo electæ: qa ab illis descẽdit abrã, ysaac & iacob: Sciendum: q̃ texit generationes vsq; ad dauid: vt ostendatur qualiter dauid descendit a patribus sanctis iacob, ysaac & abraam: qui primus fidem vnius dei constanter publicæ prædicauit: sicut dictum fuit Gen. xij. Et occasiõe huius ostenditur qualiter abraam descendit ad adã ꝑ primos sanctos: scilicet seth, noe, sem, & alios eius ꝓgenitores. Primus igitur liber Paral: hic diuiditur: qa primo quasi chronice texit genealogias vsq; ad dauid: & tunc ꝓsequitur ea quæ facta sunt in huius tẽporis discursu. Secundo ibi, Filij aũt iaphet. Tertio ibi, Filij cham. Quarto ibi, Filij sem. Primum in tres partes: quia primo ponit ordinem generationũ vsq; ad iacob: secundo ponit generationes duodecim patriarchas: & tãdẽ dauid de patriarcha iuda: qui regnum obtinuit. Tertio ibi, Filij iacob. Quarto ibi, Filij iuda. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad thamar: secundo ponit generationes regum iuda vsq; ad transmigrationem babylonis: tertio ibi, Hi habitauerunt. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad noe. Secundo ꝓsequitur de filijs noe. Tertio ibi, Filij iaphet. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad abrã. Secundo ꝓsequitur de filijs abrã. Tertio ibi, Filij abraam. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad adã. Secundo ꝓsequitur de filijs adã vsq; ad noe. Secundo ꝓsequitur de filijs noe. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad abrã. Secundo ꝓsequitur de filijs abrã. Tertio ꝓsequitur de filijs iaphet. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad noe. Secundo ꝓsequitur de filijs noe. Tertio ꝓsequitur de filijs iaphet. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad noe. Secundo ꝓsequitur de filijs noe. Tertio ꝓsequitur de filijs iaphet. Primum in tres partes: quia primo ponit generationes vsq; ad noe. Secundo ꝓsequitur de filijs noe. Tertio ꝓsequitur de filijs iaphet.

Dam, seth, enos, a cainam, malaleel ia reth, enoch, matusa lẽ, lamech, noe, sem cham, & iapheth. a ¶Hi possederũt terrã in asia ab amano & tauro. b ¶galathię. ¶hg seprem gentes ad aquilonem habitant.

b †Filii iaphet, gõmer, magóg, c ¶medi. b ¶ones qui & græci Vnde & h mare ionium. c ¶cappadoces. k ¶madai, & ianam, tubal, mosoch, l

filij iaphet, europã: & filij cham, aphricam: vt dicit iosephꝰ. Iudeorum antiquitatũ. Istud tñ est intelligendũ pro maiori parte, non autem totaliter: qa filij iaphet obtinuerũt partẽ asiæ: & filij chã similiter. f ¶Filij iaphet. Hic ꝑñr per filios noe descendit ad abrã. & ꝓ eo qui prius phuteri: & casluim, qui post philistiim exceptis Sabim, a quib⁹ lybies nominati sunt dicti sunt quos nos corrupte palæstinos dicim⁹ Caterę gentes ignotæ sunt nobis: quia bello aethiopico subuertẽs in obliuionem prætereitorum nominum peruenere. Posse derunt autem terram a gaza vsq; ad extremos fines ægypti. h ¶Arachæum. Hic condidit archas oppidum contra tripolim in radicibus libani a quo haud procul alia ciuitas fuit nomine sim: quæ vario euentu subuersa. bello: um nomen tantum loco primum reseruauit. i ¶Aradium quoq;. A quo aradij, qui aradum insulam possederunt gallito treo a phœnicis littore separatã. k ¶Et samaræum. A quo syriæ cheles samaria ciuitas: nũc quoq; tã a syris ꝙ ab hebræis vt prius apud veteres appellatur. l ¶Emathæum. Ra. A quo emath ciuitas. Hãc magẽ dones qui post alexandrum in oriente regnauerunt, epiphaniam nuncupauerunt. Alij non vere opinionem suam verisimili vocabulo confulentes: semaus prægrandis oppidi ab antiochia eadem edessam pergentibus appellari puerũt ex suo nomine gallogræcia: & nunc dicitur galathia cuius habitatores modo galathæ dicuntur. h ¶Magog. A quo medi. scẽderunt scythe ꝑm Hieronymum. i ¶Madai. A quo medi. k ¶Et ianam. A quo græci. vnde & adhuc græca ihabrea nũcupatur. l ¶Thubal. A quo hispani. m ¶Mosoch. A quo cappadoces. vnde & apud eos adhuc manet ciuitas mosochia.

Tiras. A quo thyras & thraces.

Moraliter. d ¶Adam, seth, enos, cainã &c. In hoc ꝓmio libro vsq; ad decimum capitulũ mihi non occurrit aliquid notabile quod videatur mystice exponendũ: quia tunc ibi quædam descriptiones & enumerationes genealogiarum.

¶thraces.

thiras. Porro filii gomer, a a ¶armare. hos græci regmos vocãt. b ¶paphlagones. c ¶phryges. ãsenez & ripheth & togorma d a ¶a quo elisæi: q vocant colides.

a Filii autem ianam, elisa & a ¶cilices. b ¶cipri. c ¶rhodij. tharsis, cethim & dodanim a ¶æthiopia ab hebræis vsq; hodie chus dicitur. b ¶ægyptus.

Filii cham: chus & mesraim b a ¶a quo libyi. b ¶hic obtinuit terram de qua iudęi chananeos eiecerunt.

d phut & chanaan. Filii autẽ i a ¶A quo aphri & phenices.

b ¶a quo sabæi arabes. c ¶a quo chaldęi. in parte remotioris aphricæ eremo coherentes. d ¶a quo sabatheni: qui nunc a stobori vel astabari nominantur.

e chus: zaba & cusila sabatha m a ¶hæc duo antiqua vocabula prædiderunt: & q̃ ꝓ eis habeant ignoramus.

& regma & sabathaca. Por a ¶gẽs æthiopię i occidẽtali plaga.

ro filii regma, saba & dada. o

Chus autem genuit nẽroth. f †Iste cœpit esse potẽs in ter ra gra. Mesraim vero genuit lu q a ¶libyes: qui prius phuteri.

din & ananim & laabim & neptuim: phetrusim quoq; a ¶qui & philistęim: quos corrupte palæstinos diximus.

& chasluim: de quib⁹ egressi sunt philistiim: & capthurim. Chanaan vero genuit s a ¶a quo sidon vrbs in phœnice.

sidonem primogenitũ suũ: a ¶a quo hiebusæi quorum fuit hierusalem.

ethæum quoq; & hiebusæũ & amorræum & gergezæum a ¶a q̃ quę: q & gabaonitę a ciuitate gabaõ: q supplices venerũt ad iesum. b ¶a quo asinæi.

h eucum q & arachæum & asi k næum, aradium quoq & sa maræum & emathæũ. Filii a ¶a quo elamitę. b ¶q niniue vrbẽ cõdidit. ¶a quo assyriorũ pullulauit regnũ. c ¶a quo caldęi.

sem: elam & assur & arphaxat a ¶a quo lidij. b ¶a quo syri quorũ metropolis damascus.

xat & lud & aram. † Hi sũt a ¶als vs. b ¶a quo armeni. c ¶a quo carnani vel carij.

n filii aram, hus & hul & gether a ¶qui nunc meones vocantur: antea vero mes. b ¶a quo chaldæi.

thor & † mosoch Arphaxat k a ¶a quo bactriani.

at genuit sale: q & ipe genuit

heber. A q denoiati sunt hebrei. nõ

Universidad de Deusto Biblioteca

E Vr Gen. 11.a a ¶Phalech. Vaticinio quodam. Phalech enim diuisio: qa in diebus eius linguæ i babylone diuisæ sunt. Narrat autem Phylo in libro quæstionū super genesim: qp ex tribus filijs noe adhuc ipso viuente nati sunt. xiij. milia virorū & centū: extra mulieres & pueros habētes super se duces. Filij sem, iectan ducem: filij cham, nemroth: filij. iapheth, suphene. Post obitū vō noe cōuenerunt duces cū agminibus suis in campū sennaar: vt ibi turrim cōstruerēt. Cū aūt ædificarēt, diuisit de' linguas eor, & mutauit effigies: & non cognouit qsq; fratrē suū: nec audiunt linguā proximi sui. Cū vō magistri lapides quærebant, ministri aquā afferebāt: & cū illi quærebāt aquā illi afferebāt stipulam. Sicq; frustrata cogitatione cessauerunt ædificare & dispersi sunt sup faciē terræ. b ¶Iectan autē. Hiero. Harum gentiū posteriora noia inuenire nō potui: sed vsq; in pñs, qa ꝓcul a nobis sunt: vel ita vocantur vt primū: vel quæ mutata sunt ignorant, possederūt autē a cosene fluuio oēm indiæ regionē q̄ vocat hieria. c ¶Sem arphaxat, & sa. heber, phalech, ragau, seruch &c. Ra. Sicut in principio ab adam vsq; ad noe decem generationes posuit: ita a sem vsq; ad abraam non fine sacramenti mysterio. d ¶Primogenitus hismaelis. Hiero. Duodecim filij nascūtur hismaeli: primogenitus nabaioth, a quo omnis regio ab eufrate vsq; ad mare rubrū nabaiothena dicitur: quæ pars est arabiæ. Nam familię ipsoꝝ oppidaq; & pagi, ac minuta castella & tribꝰ hoꝝ appellatione celebrant ab vna ex eis cedar in deserto. & duma alia regio: & thebaram ad austrū: & cedema ad orientalē plagā. e ¶Cethuræ. Rab. Quasi copulatæ: vnde suspicant hebræi eā esse agar: q̄ mortua sara de cōcubina transierit in vxorē: ne senex nouis arguaſ nuptijs lasciuisse. ¶Rab. Filij autem cethuræ iuxta historicos hebræoꝝ occupauerūt trochodi tem: alij traconitidē & arabiā: q̄ nunc vocatur eidormo vsq; ad maris rubri terminos. f ¶Asurim. Ab asurim syrios quidam vocatos contendunt: & a plerisq; filijs abraæ de cethura occupatos esse indiæ regiones.

g ¶Epher. Ra. Hic dī ꝓtra libiā exercitum duxisse: ibi victor concedisse: posteroſq; ex noīe eī' africam nūcupasse. h ¶Thamna. Quæstio Ge. 36.b Quærit cū thamna in genesi legaꝫ cōcubina esse eliphaz de genere horreorum: qui apud idumæos habitauerūt in terra seir: quæ peperit ei amalech: quō inter filios numeretur cū in sequētibus legatur ipsa thamna soror lothā filij seir: q̄ & edom. Sed seir hebraicæ pilosus dī: qui fuit in modū pellis hispidꝰ. Edom autē hebraice rubeus vel suluus. Ab eo igit qp rubeo cibo vēdidit primogenita sua, edom vocatꝰ est. Hebræi vō ita soluūt. Ge. 25.d. Dicūt thamnā ꝓcubinā fuisse eliphaz: & generasse ei amalech: sed tanq̄ filiā inter filios ab ipso fuisse educatā. i ¶Aliā. q de genere horreorū est. In genesi scribit: aluhā. i. exaltatus. In Paralipomenon vō alihan. i Ge. 36.c. eiectꝰ significās: qa horrei exaltati sunt an' tecp edō terrā eoꝝ: caperet: post vero eiecti.

☞ Sephi.

NICO. DE LYRA

☞ enim denominati sunt ab abraā, quasi abrai: vt videtur dicere Augu, & aliqui alij. Tum qa abraā vocaſ hebræus Gen xiiij. b. vbi dī: Et ecce vnus qui euaserat nunciauit abrā hebreo. Ex quo patet qp vocaſ hebrꝰ ab aliquo ꝓcedēte ipm. f. ab heber. Tum qa hoc nomē abraā incipit per aleph ſram: hoc aūt nomē hebræꝰ incipit per ſram ain: sicut & hoc

a ¶a quo hebræi.

heber. Porro heber nati sūt duo filij: nomēvni a phalech: qa i dieb⁹ eius diuisa ē terra: & nomen a ¶a quo iudæorum gens.

b fratris eius iectā. Iectā aūt genuit elmodad & saleph: & asormoth: & iare: adurā q̄ qp & vzal & decla: ebal etiam & abimael & saba: necnō & ophir & ephila & iobab. b

c Oēs isti filij iectā. Sem c arphaxat & sale heber phalech & ragau seruch nabor thare abrā iste est d abraā. Filij aūt abraam e isaac & hismael. Et hæ f d generationes eorū. Prig mogenitus hismaelis, nahaioth, & cedar, & abdehel, & mabsan, & masma, & duma, massa, abdab, & thema, iachur, naphil, cedma. † Hi sūt filij hismaelis. Filij aūt eh e cethure cōcubinæ abraā

¶als iacsan.

q̄s genuit, zamrā, iecsan madā, madiā, iesboc, & sue. Porro filij iecsan, saba & dadan. Filij aūt da a ¶negociatores. ¶æris ferri q̄ metalla cudentes.

f dā, āsurī & lathusim, & a ¶als loomim. ¶philarg'. i. princeps multarū gentium. laomim. Filij āt madiā g epha & epher & enoch & abida & eldaa. Oēs hi filij cethuræ. Genuit i a ¶q de sara solꝰ ex repromiſ aūt abraā isaāc: cuiꝰ fuerūt filij ēsau & israēl. Filij i beccæ. a ¶quē peperit ada.

b ¶quē genuit basemath. esau, ēliphaz, rāhuel, m a ¶hi tres filij oolibame. c ¶als hiebꝰ, ieloꝫ, & chore. Filij ielā. a ¶cuꝰ mētio fit i iob. lij eliphāz, themā, omer p sepphi, gothan, cenez, thāna, amalech. Filij raq huel, naath, zara, sāma meza. Filii seir, lothā & sobal, sebeon, ana, disō, eser, disā. Filij lothā, horri, huma. Soror āt lothā s h fuit thāna. Filij sobal, i alihā, & manaath, ebal;

Vr a ¶Sephi. Hiero. i. vnipes. In genesi sepho. i. bipes: vtrumq; tū per schm ſram. Bipes aūt, dī: qa a ꝓcessu tpis multitudine sobolis maiorē efficaciam habuerit q̄ꝫ in primis. b ¶Hamaran. In Para. hamaran. i. rubricatus, sordidus vel remulcetus. In g genesi ¶amā †amdā id est concupiscibilis. sed vtraq; vnius homini nomina sunt. c ¶Iachan Raba. Iachan filius Ge. 36.c. aſer de genere horreorū in genesi achan noiatur, i. tribulator. In para. iachā, id est tribulatꝰ, varis enim euētibus nomina cōmutantur: vt varia mysteria signifiçē tur. d ¶Denaba. Ciuitas hala filij beor regis edom, post quem regnauit iobab. est tamen vſq; hodie villa denaba in' octauo miliario areopoleos, pergentibus armonem: & altera denaba super montem phegor in sep⁹ imo lapide hiebus. Hieronymus de iebsn. e ¶Iobab filius zare. quam iob esse supplicantur. sed hebræi res abraā deducit generationes vsq; ad iacob, a quo descendit dauid. Et primo facit qd' dictū est. Secundo scribit breuiter generationes esau quæ non erant sequendæ, ibi: Filij aūt esau. Circa primum dicit: Filij autem abraam, isaac, de sara. f ¶Et hismael, de ancilla. g ¶Primogenitus hismaelis, &c. Iste generanes hic nominantur propter merita abraæ: qua descenderunt de eo q̄uis non essent ad diuinum cultum electæ. h ¶Filij autem cethuræ. Dicunt hebræi ista cethura fuit ipsa agar: sicut plenius dicitur Genes. xxv. Expositores tamen nostri cōtra dicūt cōtrarium sicut ibidē plenius dictū fuit. i ¶Genuit aūt abraam isaac, de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam isaac de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam catus est iacob: & postea israel & ratio mutationis huius nominis habet Genes. xxxij. Et ibidem expositus est plenius. l ¶Filij esau. Hic consequenter describit generationes esau quæ erant dimittendæ, vt q̄ expositi fuerunt Genes. xxxvj. tū ad intellectū sequētium aliquæ sunt hic breuiter repetēda. Primū ē q̄ eadē persona sacra scriptura frequenter pluribus noibus nominatur sicut esau, seir, edom, sunt noia eiusdē hois. Secundum est q̄ idem nomen aliq̄n variatur in principio vel fine sicut chonias iechonias iechoniam, idem nomen est chonias iechonias iechoniam, idem nomen est q̄ois sic variatū. Et ex his contingit q̄ vna ꝑsona aliquando putantur duæ: quia vnū nomē ei' in vno loco exprimit: & aliud in alio: vel qa idē nomen in diuersis locis ponit: ita variatum modo ꝓdicto. Tertio loco dicit aliquis q̄ iste fuit iob: sed habræi dicunt contrarium dicentes q̄ descēdit de nachor. & similiter Hiero. idem dicit, prout fuit Genes. xxij. vt plenius dictum est. Secundo ibi: Et filius eius: vt habetur Deut. ij. Posteā autem dicitur: Et filius eius: vt habetur Deut. ij. Posteā autem dicitur cum ad librum iob domino concedente veniemus. c ¶Sem arpha. &c. Hic repetit generationes descendentes de sem per arphaxat vt veniat ad abraam, propter quem facta est prædictarum generationum deductio. vnde subditur: d ¶Abram: iste est abraam, primo enim vocatus fuit abraam: sed postea mutatum est nomen eius & vocatus est abraam: vt habetur Gen. xvij. vbi causa mutationis nominis huius plenius ponitur. e ¶Filij autem abraam. Hic consequēter prosequitur res abraā deducit generationes vsq; ad iacob, a quo descendit dauid. Et primo facit qd' dictū est. Secundo scribit breuiter generationes esau quæ non erant sequendæ, ibi: Filij aūt esau. Circa primum dicit: Filij autem abraam, isaac, de sara. f ¶Et hismael, de ancilla. g ¶Primogenitus hismaelis, &c. Iste generanes hic nominantur propter merita abraæ: quia descenderunt de eo q̄uis non essent ad diuinum cultum electæ. h ¶Filij autem cethuræ. Dicunt hebræi ista cethura fuit ipsa agar: sicut plenius dicitur Genesis. xxv. Expositores tamen nostri cōtra dicūt cōtrarium sicut ibidē plenius dictū fuit. i ¶Genuit aūt abraam isaac, de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam isaac de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam catus est iacob: & postea israel & ratio mutationis huius nominis habet Genes. xxxij. Et ibidem expositus est plenius. l ¶Filij esau. Hic consequenter describit generationes esau quæ erant dimittendæ, vt q̄ expositi fuerunt Genes. xxxvj. tū ad intellectū sequētium aliquæ sunt hic breuiter repetēda. Primū ē q̄ eadē persona sacra scriptura frequenter pluribus noibus nominatur sicut esau, seir, edom, sunt noia eiusdē hois. Secundum est q̄ idem nomen aliq̄n variatur in principio vel fine sicut chonias iechonias iechoniam, idem nomen est q̄ois sic variatū. Et ex his contingit q̄ vna ꝑsona aliquando putantur duæ: quia vnū nomē ei' in vno loco exprimit: & aliud in alio: vel qa idē nomen in diuersis locis ponit: ita variatum modo ꝓdicto. Tertio loco dicit aliquis q̄ iste fuit iob: sed habræi dicunt contrarium dicentes q̄ descēdit de nachor. & similiter Hiero. idem dicit, prout fuit Genes. xxij. vt plenius dictum est. Secundo ibi: Et filius eius: vt habetur Deut. ij. Posteā autem dicitur cum ad librum iob domino concedente veniemus. c ¶Sem arpha. &c. Hic repetit generationes descendentes de sem per arphaxat vt veniat ad abraam, propter quem facta est prædictarum generationum deductio. vnde subditur: d ¶Abram: iste est abraam, primo enim vocatus fuit abraam: sed postea mutatum est nomen eius & vocatus est abraam: vt habetur Genes. xvij. vbi causa mutationis nominis huius plenius ponitur. e ¶Filij autem abraam. Hic consequēter prosequitur res abraā deducit generationes vsq; ad iacob, a quo descendit dauid. Et primo facit qd' dictū est. Secundo scribit breuiter generationes esau quæ non erant sequendæ, ibi: Filij aūt esau. Circa primum dicit: Filij autem abraam, isaac, de sara. f ¶Et hismael, de ancilla. g ¶Primogenitus hismaelis, &c. Iste generanes hic nominantur propter merita abraæ: quia descenderunt de eo q̄uis non essent ad diuinum cultum electæ. h ¶Filij autem cethuræ. Dicunt hebræi ista cethura fuit ipsa agar: sicut plenius dicitur Genes. xxv. Expositores tamen nostri cōtra dicūt cōtrarium sicut ibidē plenius dictū fuit. i ¶Genuit aūt abraam isaac, de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam isaac de vxore sua principali sara. k ¶Cuꝰ filij. etiam

a sephi & onan. Filij sebeon, achaia a ¶de quo in genesi dī: qp inuenit aquas calidas i solitudine cum pasceret asinas patris sui sebeon.

& āna. Filij ana, disō: Filij disō b hamaran & eseban, & iethran & charran. Filij eser: balaan & zaban c & iachan. Filij disan: hus & haram.

†Isti sunt reges qui imperauerunt d in terra edom anteq̄ esset rex super filios israēl. Bale filius beor: & nomē a ¶vel dennaha: alij dannaba. d ciuitatis eius dēnaba. Mortuus est e autem bale: & regnauit pro eo iob f bab filiꝰ saræ de bosra. Cumq; & iob bab fuisset mortuꝰ: regnauit pro eo g husan de terra themanorum. Obiit quoq; & husan: & regnauit pro eo h adad filius badad qui percussit madian in terra moab: & nomen ciui a ¶vicus in terra basan iuxta montē galaad in tribu manasse.

tatis eius auith. Cumq; & adad fuisset mortuus: regnauit pro eo sem a ¶ciuitas regni edom est circa gebalenen.

lā de masreca. Sed & semla mortuꝰ i est: & regnauit ꝑ eo saul de roboth a quæ iuxta amnē sita est. Mortuoq; saul regnauit pro eo baalana filius achobor. Sed & hic mortuus est & a ¶præcipuus. ¶adad hic condidit vrbē phau in regione gabaletica.

regnauit pro eo ādad: cuius vrbis nomē fuit phau: & appellata ē vxor a ¶benignitas domini.

b ¶dispensatricis.

k eius meethābel filia mātred, filiæ e a ¶auruficis.

l mēzaab. Adad autem mortuo du f ces pro regibus in eodem esse cœmperunt. Dux thanna dux aliha, dux g iethet, dux oolibama, dux ela: dux phinon, dux cenaz, dux theman, dux maphar, dux magdihel, dux

Hiram. Hi duces edom. h

†Iiij autem Ca. II. i a ¶duodecim filij iacob.

israēl, ruben, symeon, leui, iuda, isachar & zabulō, dā, & ioseph beniamī, neptalim, gad & aser. Filij k

☞ a ¶Filij sebeon ahaia & ana. Iste ef. ana qui inuenit aquas calidas in solitudine: vt hic Gen. xxxvj. & ibidē fuit expositum. b ¶Isti sunt reges. Hic agitur de regibus descendentibus ab esau. & hoc fit specialiter ꝓpter honorem isaac: vt ostēdat q̄ꝫ ꝓcessisse nō solū per iacob de quo descēdit dauid, sed etiā per esau. Dicunt etiam hebræi: qp isti reges de esau descenderūt vsq; ad tēpus dauid: q fecit sibi idumeā tributariam: vt habet ſ, ñ. Reg. viij. & abstulit ab eis nomē regū: ponēs ibi custodes siue præfectos q redderēt ei rationē. c ¶Et re. pro eo iobab. Dicūt aliqui qp iste fuit Iob sicut & ꝓcedēs. Sed hebræi dicunt cōtrariū: dicētes qp descendit de nachor: vt ꝓdictū est. & hoc videſ ꝑ hoc qp iob aliter scribit i hebræo q̄ iobab: qa nomē iob incipit paleph ſram: iobab vō per ioth. d ¶Et regnauit, ꝑ eo saul. Iste est alius ab eo q fuit rex in israēl aū dauid. iste em fuit idumæus, & ille iudæus. e ¶Meethabel fi. ma. fi, mezaab, in hebræo hī: Filia mezahab: & sonat in hebræo, cuius aug. & ꝑ hoc designaſ qp pater istꝰ fuit dues in possessione auri: vt dicit glo. hebraica f ¶Adad autem mortuo. Hic describūtur duces edom, regibus succedentes.

g ¶Dux than. Dicunt aliqui, qp thāna & oolibama sunt noia mulieꝝ: q̄ ponunt inter nomina ducū, ꝓpter actus virtutis †ge. 36.c qs fecerūt. sicut & delbora iter iudices: vt habeſ Iudic. iiij. Sed hoc fuit improbatū Genes. xxxvj. qp thāna & oolibama quę fuerūt mulieres, ꝓcesserūt reges q fuerunt in edom. thāna aūt & oolibama q ponunt hic inter duces: fuerunt post illos reges: vt ꝑ ter in textu. Et iō dicēdū, qp hic sunt noia virorū. Genes. xxxvj. sunt nomina mulierū. qa fuit æquoca ad masculū & fœminā: vt ꝑdictū ē. Aliq̄ vō hebræi dicūt, qp fuit noia ciuitatū vel regionū: vt sit sensus: Dux thāna. i. ciuitatis vel regiōis sic noiatæ. & sic de alijs. sed textus nō videſ bñ ad hoc cōcordare. vñ cōcludiſ in fine.

h ¶Hi duces edom. ſ. prænominati.

¶Additiones in libros Paralipomenō incipiūt. j. Paral. j. ca. vbi dicit in postill. Ipse genuit heber &c.

ADDITIO. Hebræi nō sunt denoiati ab heber filio sem. nec ab aliq̄ ꝓcedēte abraā: sed nominant hebræi ab ipso abraā: nō ratione ꝓpria nois: qa sic dicerent abrai: cū aleph in principio, nō aūt hebræi cū ain. Ratio aūt huius denoiationis habeſ plene sup Matth. xxj. ca. in additiōe. ij. vide ibi. Vi de replicā generalem post xxx. ca. fecūdi totius huiꝰ positā: vbi pro ꝓsenti ca. & eiꝰ additione replicator ad correctorium Gen. x. ca. se remittit. Ca. II.

Iij autem israel. Hic ꝓnr describiſ generatio ipsi' iacob: quæ fuit tota electa i duodecim ꝓriarchis: vt ꝑ iudam ꝓriachā pueniaſ ad regnum dauid: de quo est ꝓcipalis intētio huius libri. Primo ergo agit de dicta gñatione Diuisio. per patriarchas. & primo describiſ ordo generationū ipsius iudæ: eo qp de ipso decēdit dauid: de cuiꝰ regno principaliter intendiſ. Secōo simeonis: qui partum habituit i sorte iudæ i medio. iiij. ca. ibi: Et filij simeon. Tertio ruben & gad & dimidiæ tribꝰ manassæ: q̄ simul habitauerūt vltra iordanem. ca. v. Quarto ipsius leui. ca. vj. Quinto isachar & neptalim & manassæ & ephraim & azer: qui residui erāt extra sortē iuda. vij. ca. Sexto ipsius beniamin. ca. viij. Circa primū describiſ pria generatio iudæ vsq; ad dauid & fratres eius. Secōo generatio ipsius dauid. ca. iij. Tertio reuertitur scriptura ad generationē iudæ aliqua addēdo. ca. iiij. Circa primū ꝓmittiſ. xij. ꝓriarchæ: generatio, cū dicitur: Filij autem israel, ruben, symeō, †Ge. 29. g. & 30.c

Ruben, ſ. Filij israēl. Hic agitur de regibus descendentibus ab israēl. & hoc fit specialiter ꝓpter honorem israēl: vt ostēdat q̄ꝫ ꝓcessisse nō solū per iacob de quo descēdit dauid, sed etiā per esau. Dicunt etiam hebræi: qp isti reges de esau descenderūt vsq; ad tēpus dauid: q fecit sibi idumeā tributariam: vt

E ☞ a ¶Achar q tur-ifrl. Achar q & achan in Iosue dr.i. coluber insidians. Achar turbatus: qa pauariciā insidibaf furto aliq̄d rapere de anathemate: dephēsus i scelere tubat⁹ ē i vltione Mystice. Mystice innuēs: qa q̄ post fidei indumētū cōuersatiōis fæcularis cultū iducit: q̄si palliū de anathemate tollit. Ille q̄q; de anathema te tollit hierico, q hæreticorum dogmata vel fæculariū ſrarū ſuſpitioſa i eccleſiā i ducit. hæc ē em regula aurea luculēto ſermone aptata. Hāc furati ſunt arrius marcion, & alij q̄ phorū ſectā nō reſte conati ſunt inducere i eccleſiā: vt multi p eos pe rirēt. Iō abiecti aceruo lapidū. i. multitudine pctōr extincti ſūt. b ¶Calubi. i. canis me⁹: q & caleb. i canis, vn⁹ de explora toribꝰ. Eſrō q̄q & iephone idē ē. vñ caleb filiꝰ eſrō: & aliq̄n filius iephone legitur. c ¶Iſai aūt genuit. In libro regū dicit hñe iſai octo filios: in paralipomenō non ampliꝰ q̄ ſeptē. Sed dicit⁹ hebræi nathan ꝓphetā filiū ſamaa (vel ſammaa, vel ſim 1.re.16.b maha) filiꝰ iſai quē i locū filij educauit & nutriuit, iter filios nūerarū. Int filios q̄q iſai nathā adduct⁹ ē ad ſamuelē: q & iona thā, q̄ peuſſit leonē. Et ſciēdū, qa vbi pro pheta vocat⁹ nathā ſcribit⁹, nō ionathan. d ¶Iether. In regum iethra iſraelites. ſed meritorū qualitas diuerſitatē noim facit nā iethra reſiduū iterp̄tat⁹: iether vo mo dicū reſiduū: & reſiduo iungit⁹ iſraelitis, modico reſiduo hiſmaelitis. e ¶Ephrata. Hęc ē maria ſoror moyſi, mr̄ hur, p̄ris Exo.17.c huri, aui beſeleel. Hur vo eſt q cum aaron ſuſtinebat manus moyſi pugnāte ioſue.

NICO.DE LYRA ☞ Iair

a ¶Hi tres nati fūt ei de filia Sue cha. Ex quo dicūt alīq̄ q̄ Sue eſt nomen vxoris ipſius iudæ. ſed hoc fuit, improbatum Gen. xxxviij. & oſtenſum, q̄ eſt nomē p̄ris vxoris iudæ. & ꝓpter hoc debet hic poni chananitidæ, referēdo ad filiam Sue q̄ fuit vxor iudæ: & fuit de gñe chanaā. b ¶Thamar aūt nurus ei⁹ peperit ei phares & zaram, quos concepit de ſocero ſuo ſimulās ſe eſſe meretricē: eo q̄ iniuſte detinebat in viduitate: vt habet Diuiſio. Gen. xxxviij. c ¶Filij autem phares. Hic agit⁹ de generatiōe filiorꝰ iudæ. & primo ipſius phares & zare. ſcd'o filiorꝰ ipſorum, ibi: Filij charmi. Circa primum dr̄: Filij autem phares, eſrom & chamul. filij quoq; zare: zārī & ethan & eman, chalcal quoq; & dara. Dicit hic glo. hebraica q̄ iſti quattuor vltimi ſūt illi ī dē de qbus dr̄. iij. Reg. iiij. q̄ ſalomō erat ſapientior ethā ezraitæ: & emā & chalcal & darda filiꝰ maol. Sed glo. hebraica ſup locum illū. iij. Regū. iiij. dicit q̄ illi quattuor fuerunt leuitæ & cantores in domo dñi: iſti aūt q̄ttuor hic noīati fuerunt de tribu iuda, deſcendentes ab eo per zaran filiū ei⁹: vt patet in textu. Illi aūt de tribu iuda nō admittebantur in domo dñi ad officiū leuitarū. Icē illi dicunt filij maol. iſti vo filij zare. Ex qb⁹ patet q̄ iſti ſūt alij Diuiſio. ab illis. d ¶Filij char. Hic oñr agitur de generatione filiorū phares & zare. & primo de generatiōe filiorꝰ zare. ſcd'o de generatione filiorū phares, ibi: Filij autem eſrom. Circa primū dr̄: Filij charmi: q fuit filius zabdi filij zare: vt habetur Iosue. vij. e ¶Achar. Iſte Iosue. vñ. vocat⁹ achan: prout ibi plenius fuit oſtenſum. & inaliqbus locis vocatur achor. Idē enim nomen hebraicum frequenter variatur. vt dictū eſt ca. p̄ce denti. f ¶Qui turbauit iſrael. furando rem conſecratam domino: vt habetur Iosue. vij. g ¶Filij ethan, qui fuit filius zare. h ¶Azarias. Hoc exponitur dupliciter. Vno modo q̄ ponitur hic plurale pro ſingulari. ſ. filij pro filius. Alio modo q̄ licet ſol⁹ azarias tanq̄ principalior nominetur: tamen alij fratres eius ſub intelligunt: qa auctor huiꝰ libri breuiter & q̄ſi chronice loquif:

a ¶de his pleniſſime in Geñ. ſcriptum eſt. i
b ¶vel anan.

iūda: her, ōnan & ſela: † Hi tres na⁄a ti ſunt ei de filia ſue chananitidis. Fuit aūt her primogenit⁹ iuda: ma⁄lus coram dño: & occidit eū. † Tha⁄b a ¶de his q̄q in geneſi multa ſcripta ſunt. mar aūt nurus ei⁹ pepit ei phāres & zarā. Oēs ergo filii iuda quinq̄. Fi⁄c a ¶al's amul.
lii autem phares: eſrom & chāmul. Filii quoq; zare: zāri & ethā & emā a ¶al's daman. ¶al's darda.
chalcal quoq; & dāran ſil' qnq̄. † Fi⁄d alii charmi achar: q turbauit iſrael & ꝓ peccauit in furto anathematis. Filii g ¶al's an.
ethan: azarias. Filii autem eſrom h qui nati ſunt ei: ieramehel & ram & k ¶al's caleph.
b calubi, hic eſt caleb. Porro ram ge nuit aminadad: aminadab autem genuit naaſon, principem filiorum a ¶i. pax in ruth vo dr̄ ſalmō. i. pacificus.
iuda. Naaſon quoq; genuit ſalmā: de quo ort⁹ eſt booz. Booz vero ge l c nuit obed: q & ipe genuit iſai. † Iſai aūt genuit primogenitū heliab ſecū a ¶al's ſamma. ¶al's ſammaa. ¶al's ſamaa.
dum aminadab: tertium ſimmāha: quartum nathanahel: quintum ſad⁄ dai: ſextum aſon: ſeptimum dauid: m quorum ſorores fuerunt ſaruia & abigail: filii ſaruiæ: abiſai: ioab & aſahel tres. Abigail autem genuit d amaſa: cuius pater fuit iether hiſ⁄n maelites. Caleb vero filiꝰ eſrom ac⁄o cæpit vxorem noie azuba: de qua genuit hierioth. Fueruntq; filii ei⁹ iaſer & ſobab & ardō. Cūq; mortua fuiſſet azuba: accæpit vxorem ca⁄p a ¶Poſtq̄ mortua eſt azu ba de ephrata nati ſunt filij.
e leb ephrata: quæ pēperit ei hur. Por ro hur genuit vri: & vri genuit be⁄ zeleel. Poſt hæc ingreſſus eſt eſrō ad filiā māchir a ioſeph: q vltra iordanē accepit hæreditatem in terra galaad.
Coepitq; ¶al's aran.
geſſur & aran oppida iair, & canath & viculos ei⁹ ſexaginta ciuitatū. Oēs iſti filii machir pris ga⁄a ¶Poſt mortē patris caleb ſociauit ſibi ephratam: ſed vtrū. laad. Cūm aūt mortuus eſſet eſrom, ingreſſus eſt e in ægypto an in deſerto non apparet.
a ¶vtrū inter cęteras: an poſt cęteras vxores, non caleb ad ephratā: habuit quoq; eſrom vxōrē abia f euidenter oſtendit. ¶ciuitas.
b q̄ peperit ei aſſur patrē thecue. Nati ſunt aūt filii g ieramehel primogeniti eſrō: ram primogenitus i ei⁹: & buna & aram & aſon & achia. Duxit quoq; k vxorē alterā ieramehel noīe atthara: q̄ fuit mater onam. Sed & filii ram primogeniti ieramehel a ¶al's ioamin: al's ioanim.
c fuerūt mooz & iāmin & achar: Onā autē habuit filios ſemei & iuda. Filii autē ſemei nadab & abi ¶al's abigail.
ſur. Nomen vero vxoris abiſur abiahil: quæ pe⁄ ¶al's aahbbon. al's aahobbā.
rit ahobban & molid. Filii autem nadab fuerunt ſaled & apphaim. Mortuus eſt aūt ſaled abſq; li⁄beris, Filiꝰ vero apphaim ieſi: q ieſi genuit ſeſan. a ¶al's ahalai: al's oali.
d Porro ſeſan genuit oōhali. Filii autem ia dai fra⁄l tris ſemei, iether & ionathan. Sed & iether mor tuus eſt abſq; liberis. Porro ionathan genuit phalech & ziza. Iſti fuerunt filii ieramehel pri⁄ mogeniti eſrom. Seſan autem non habuit filios: m ſed filias: & ſeruū ægyptium noīe ieraa. Deditq; ei filiam ſuā vxorem: q̄ peperit ei ethei. Ethei au a ¶al's zabud. al's zabad.
tem genuit nathan: & nathan genuit zabāb. Za⁄ a ¶ophel. ¶al's ophial.
bab autem genuit ophāl: & ophal genuit obed: obed genuit iehu: iehu genuit azariaz: azarias n genuit helles: & helles genuit helaza: helaza genuit zizamoi: zizamoi genuit ſellum: ſellum genuit ithamian: ithamian autem genuit eliſa⁄ a, ¶vel ieramel, vel meli, vel muhel, vel muheli, vel mehel. ma. Filii autem caleb frātris ieramehel † meſa pri ¶nomen loci a quo ziphęi qui dixerunt ſauli: Nōne dauid abſconditus eſt apud nos.
mogenitus eius: ipſe eſt pater ziph filii mareſa⁄ a ¶ciuitas. b ¶al's taphna. al's taphephu.
e patris hebrōn. Porro filii hebron, chore & tā⁄ phu & recen & ſamma. Samma autem genuit a ¶al's hierchaam.
raam patrem hierāchaam: & recen genuit ſem mei: filius ſemmei, maon, & maon pater bethſur. o Epha autem concubina caleb peperit aram & ¶al's moſa. a ¶al's geſen.
muſa & gezez. Porro aram genuit iēzen. Filii ia⁄ a ¶Hic interpretatur rōſor. vñ putaf a iudæis eſſe nabal car meli qui tondēs oues ſuas, nuncios dauid ꝓumelijs affecit. ¶al's zephum.
hāddai: regom & ioathan & geſan & phalech & epha & ſaaph. Concubina caleb maacha pe⁄ ¶Secunda pars.
zeleel qui fecit tabernaculum: de C
tribu iuda fuiſſe maritum mariæ: qa tribus ſacerdotalis & regia ſic cōmiſcebantur per matrimonia.
a ¶Poſt hæc ingreſſus eſt eſrō. Hic reuertitur ſcriptura ad deſcri bendum generationes eſrom alias a prædictus. b ¶Patris galaad. id eſt domini galaad. Erat enim ita magnus in terra illa q̄ vocabatur eius pater: c ¶Quæ peperit ei ſegub, ſic enim debet ſcribi per b. in fine, & non per p. vel per r. vt habent aliqui libri: & male. d ¶Et poſſedit vi⁄ginti tres ciuitates in terra ga⁄laad. Quæritur hic quomodo Queſtio. iſte habuit poſſeſſionem in terra galaad, cum eſſet de tribu iuda ex parte patris: vt dictum eſt: quæ tribus non habebat ibi poſſeſſionem. Ad quod reſpondetur vno modo: q̄ machir adoptauit patrem eius ſegub in filium. Et ſic per hanc adoptionem ipſe & fi⁄lius eius iair habuerunt ibi poſ⁄ſeſſionem. Alio modo, q̄ iſte iair fuit homo bellicoſus: & aliquas ciuitates recuperauit ibidē, quas ſyri rapuerunt a filijs iſrael.
e ¶Cum autem mortuus eſ⁄ſet eſrom: ingreſſus eſt caleb ad ephrata. In hebræo habetur: ingreſſus eſt caleb ad ephratam. & eſt hic ephrata nomen ciuitatis: quæ altero nomine vocabatur bethleem. Et eſt ſenſus q̄ mor⁄tuo eſrom, qui dominabatur in bethleem: caleb filius eius ingreſ⁄ſus eſt illuc tanq̄ ſuccedens patri. D
Secundum aliquos hæc eſt littera: Et poſtea mortuus eſt eſrom in caleb ephrata. Et eſt caleb ephrata nomen villæ compoſitum ex nomine caleb: & nomine vxoris ſuæ: in qua mortuus eſt eſrom pa⁄ter caleb. f ¶Habuit quoq; eſrom vxorem abia. Poterant enim tunc habere plures vxores ſimul. g ¶Quæ peperit ei aſ⁄ſur patrem thecue: id eſt domi⁄num talis villę. h ¶Natiſunt autem. Hic tranſit ad deſcriben⁄dum generationes aliorum filio⁄rum eſrom. i ¶Filij ieramehel primogeniti eſrom. Ex hoc pa⁄tet q̄ aia aam per quem texitur ge⁄nealogia chriſti non fuit primo⁄ aſs † mo⁄genitus eſrom: ſicut nec ſalomon ſa.
ipſius dauid. k ¶Et buna & arā & aſon & chia. Duxit quo⁄q; vxorem alteram &c. Et patet littera vſq; ibi: Seſan autem nō habuit filios. Hoc videtur cōtra⁄dicere ei quod præponitur in tex⁄tu. l ¶Porro ſeſan genuit ooha⁄li, alias ahalei. Dicendum q̄ iſte oohali mortuus eſt ante patrem, & ſine liberis. & ſm hoc dicitur hic: m ¶Seſan autem non ha⁄buit filios. ſcilicet ſibi ſuccedentes. n ¶Obed genuit iehu. Aliqui libri habent iesu, & ma⁄le: quia ſic ſcribitur in hebræo. Sequif: o ¶Maon pater beth⁄ſur. id eſt dominus vel magnus in tali villa. & eodem modo illud quod ſequitur.

C ij ☞ Genuit aūt

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Hi erãt filij ca. Recapitulat generationem caleb de ephrata quã ante dimisit: qñ hur de ephrata. i. maria sorore moysi genitũ narrauit. b ¶Cariathiarim. q̃ & cariathbaal. i. ciuitas saltuũ vna de vrbibus gabaonitaꝝ: in nono miliario euntib' ab helia diospolim i tribu iuda. c ¶Bethleẽ. ciuitas dauid i tribu iudæ
Mat.2.a. in qua dñs natus est in. vij. ab helia milia
rio ꝙ meridionalẽ plagã iuxta viã q̃ duc
it hebrõ: vbi sepulchrum jesse & dauid
oñdit': & mille circiter passib' ,pcul tur
ris ader. i. turris gregis q̃dã vatkinio pa
stores dñicæ natiuitatis cõstios añ signi
ficans. d ¶Qui diuidebat di. re. Dimi
dium requietionũ. id est sortes madian
iuxta sepulchra patriarcharum q̃ sunt in
cariatharbe accæpit; & hui' filij fuerunt
Ioſ. 15.e. iethraei &c. Seraitæ & est haholitæ noia
locoꝝ sortiti sunt: q̃ sũt sarai & esthahol:
Iud. 16.g. vbi sepultus est sanson. Requietio em̃ se
pulchrũ dr'. Alij dimidium requietionis
ipſ̃ dimidiũ intelligũt: q̃ filij israel ccepe
runt terram ,pmissionis possidere: ab eo
Nu. 32.e. scilicet tpe q̃ moyses dedit terram galaad
vltra iordanem, ruben & gad, & dimidię
tribui manasse: vsq; quo cæteræ trib' sor
tes suas acceperũt. In hui' temporis me
dietate dicunt sobal esse mortuũ: & ita di
midium requietionũ vidisse. i. ad medie
Mystice. tatem illius tẽporis peruenisse. ¶Mystice
autem sobal. id est vana vetustas, vel ve
cũs ad portãdũ: iudæos significat: q̃ anti
qtus ppl's dei vocabant': & legem læ pri
mi acceperũt: q̃ libros legis & ,pphetarũ
ferebãt: sed mysteriũ incarnationis chri
sti non intelligebant. Vñ dimidiũ requie
tionũ. i. historiam viderunt. Ille aũt ple
nitudinem requietionũ possidet: q̃ post
opa bona valde in æterna quiete gaudet
Vel dimidium reqei videt: q̃ post pñs
vitę, laborẽ q̃ æ qetẽ habet. tũc aũt pfectio
nẽ requietionum videbit: cũ & aia & cor
pore perfruet' pfectiõe quietis. e ¶Ha
F bitantium m iabes, Tradunt hebræi ia
bes fuisse doctorẽ legis pertissimũ: in cu
ius conspectu sedebãt filij cinæi: qui & io
bab cognati moysi. Scribe igitur dicun
tur canentes atq; resonãtes: qa assidue in
legis dei locutione ꝙ sabãtur. in tabernã
culis quoꝝ cõmoratos regũ narrat histo
Allegor. ria. Iabes xp̃m significat verum magi
strum sctõrũ laudes deo canẽtium. Iabes
em̃ interp̃tat exiccans: xp̃s autem fluxus
carnalitũ cupiditatũ in suis fidelibus exic
cauit. Cinæi. i. possessio vel possidentes
Esa. 19.d. sunt omnes electi. de qbus dr': Hæreditas
mea israel: & quorum possessio dñs est. Re
chab interpretatur auriga vel ascendens.
Hi autem venerunt de calore p̃is dom'
rechab: qa a patre luminum gr̃a spiritus
Rom. 8.c infrãmati, p quadrigã virtutũ i cœlos ascẽdũt. de quib' dr': Qui
cunq; spiritu dei aguntur, hi filij dei sunt. Cap̃. III.

3.Reg. 21 d. 2.Re.3.a. ¶Auid vero hos ha. &c. Redit ad explicãdam proge
niem dauid: quam ante dimisit, cum sobolem amrã
filij esrom & numerãs peruenit ad isai & ad filios ei'
quorum dauid nouissimus. g ¶Iezrahelitide.
Rab Iezrahel ciuitas est in qua habuit naboth quẽ
occidit iezabel. h ¶Daniel. Rab. Daniel, qui in lib. Reg. che
leab: id est vindicans patrẽ: qa p̃m hebræos disceptans cũ miphi
boseth de g̃stionib' legis victor apparuit: & patrẽ i eo vlciscì ni
sus est: ne irrideretur in disputãdo ab hoĩe debili vir bellicosus.
✠ De egla vxore.

✠ a ¶Genuit aũt saph p̃r mad. & qd' subdit'. b ¶Sue patrẽ
mach. & pa. ga. noia sunt villarum. Ista tñ gabaa est alia ab illa
gabaa q̃ fuit in tribu beniamin. c ¶Filia vero ca. fu. achsa. q̃
fuit vxor othoniel: p̃m quod hr' Ios. xv. & Iudicum i. d ¶Filij
hur primo. ephrata: & non caleb: quia ãte habuit filiũ de azuba
noĩe ierioth: vt prædictũ est. e ¶Sobal pater cariathiarim, do
min' vel famosus: in villa sic noiata. & eodẽ mõ qd' subdit': P̃r
bethleem

perit sabet & tharana. Genuit autẽ a
saaph pater madmena. Sue patrem b
machbena, & patrẽ gabaa. Filia ve c
ro caleb fuit achsa. Hi erant filii ca
leb, filii hur primogeniti ephrata so q̃
bal p̃r cariathiarí, salma pater beth
¶ga ab eo nomen accepit.
leem: ariph pater bethgader. Fuerũt
d aũt filii sobal patris cariathiarim: q f
¶als videbat.
diuidebat dimidiũ requetionũ, & de g
cognatiõe cariathiari: iethrei & apu h
thæi & semathæi & maseraei. Ex his
egressi sũt saraitæ & esthaholitæ filii i
salma p̃ris bethleem: & nethophati k
a ¶qa mutua societate in preliꝝ vtebantur. l
corõnæ dom' ioab, & dimidiũ reg c m
a ¶significat eos in loco qui dr' sepulchrũ sa
rai possessiões hr̃e: vñ supra dictũ est quia sa
raitę & esthaholitę nomina locorum sortiti
sunt.
tiõis sarãi. Cognatiões q̃ scribarũ n
e habitantiũ in iabes, canẽtes atq; re o
a ¶quia nõ habẽt hic manentẽ ciuitatem.
sonãtes, & in tãbernaculis cõmoran p
tes. Hi sunt cinæi qui venerũt de ca q̃
a ¶quia de stirpe recab fuerũt: de quib' nar
rat hieremias.
lõre patris domus rechab. Ca. III. s

¶Auid vero hos habuit filij t
os q ei nati sunt ĩ hebrõ.
†Primogenitum amnon, g
ex achinoẽ iezrahelitide.
a ¶quæ fuit vxor nabal carmeli.
h Secundũ daniel de abigãil carme u
litide. Tertiũ absalon filiũ maacha x
¶als tholomei. ¶vel prolomei.
filiæ tholomai regis iessur. Quar y
tum adoniam filiũ agith. Quintũ sa
phaciam ex abithal. Sextũ iethra, z
pheris, alio in li. iob, a
accẽtũ vniformiter se habeant in oibus libris. & de hoc cãu tra
telligendum est qd' hic dicitur: Canẽtes.

¶Auid vero &c. Hic p̃r describuntur gñationes ipſ̃
dauid. de q̃ principaliter intẽdit iste liber, & primo de Chr
scribit' gñatio ei' vsq; ad salomonẽ. fecto de salomõe
vsq; ad trãsmigrationẽ in babylonẽ, ibi: Filij aũt ialo
monis. tertio post dictã trãsmigrationẽ: ibi Filij iechoniæ. Circa
primũ dr': t ¶Dauid vero hos ha. fili. &c. Sequit': v ¶Secũ
dum daniel de abí. iste vocatur cheleab. ij. Re. ij. a. fuit enim ba
nomius. Cuius causam dicũt hebræi. qa dauid post mortẽ nabal
cito accepit abigail, & eam impregnauit. & cũ natus fuisset puer
aliqui derisores dicebant ꝙ erat filius nabal: propter quod dauid
noĩauit eum daniel: q̃ interpretat iudicũ dei, dicẽs: Iudicet deus
i. ostẽdat p euidẽs signũ cui' iste puer est filius: & sic deo faciente
facies pueri assimilata est faciei dauid: & tũc noĩauit eũ chelab.
q̃ interpretatur quasi pater. i. sil's patri. x ¶Tertium absalon.
q̃ coniurauit cõtra patrẽ suum dauid: vt habetur. ij. Regũ. xv. ca.
y ¶Quartum adoniam filium agith, qui voluit regnare patre
dauid nesciente: vt habetur. iij. Reg. j. z ¶Sextum ie, de egla:
✠ id est michol

G ✠ a ¶De egla vxore sua. Quæritur cur hæc egla sola vxor dauid
dicatur? sed hæc est michol: quæ iter multas sola vxor dicit': qa
eam in adolescẽa primã accæpit vxorẽ: quæ in partu occubuit
Deu. 10. sed dicitur. Egla verò interpretat' vitula: qua significat synagogã
q̃ legis iugũ susceꝑit, sed lasciuiendo corrupit. vñ. Ephraim vitu
a ham de egla vxore sua. Sex ergo a
bnati sunt ei in hebron: vbi regna
uit septẽ annis, & sex mẽsib'. Tri
ginta aũt & tribus ãnis regnauit ĩ
hierl'm. Porro in hierl'm nati sunt
ei filij, samaa & sobab & nathã & ib
salomõ, q̃ttuor de bethsabee filia c
amihel. Iebaar q̃ę & helisama &
a ¶Hi duo nõ numerantur in libro regũ.
eliphaleth & nõge & napheg & ia
phie: necnon elisama, eliade & eli
a ¶quia omnes filij christi æternam pal
mam expectant.
c phaleg, nouẽ. Omnes hi filii da d
uid absq; filiis concubinarum: ha e
bueruntq; sororem thamar. Filij f
a ¶generationẽ dauid numerat per regũ
successionem vsq; ad transmigrationẽ ba
bylonis: sicut in libro regum.
autem salomonis roboam: cuius
abia filius genuit asa. De hoc quo
q̃ natus est iosaphat pater ioram
qui ioram genuit oziam: ex quo
ortus est ioas. Et huius amasiasfi
lius genuit azariam. Porro aza
riæ filius ioathã, pcreauit achaz
patrem ezechiæ: de quo natus est
manasses: sed & manasses genuit d
amon patrẽ iosiæ. Filii aũt iosiæ g
fuerunt primogenit' iohannan:
secundus ioachim: tertius sede h
chias: quartus sellũ. De ioachim
natus est iechonias & sedechias.
e Filii iechoniæ fuerunt asir: sala i

contrarius videtur Prouerbio. iiij. a. vbi dicit Salomon.
Ego fui vnigenitus & tenellus coram matre mea. Ex quo videt
q̃ licet dauid habuerit alios filios de alijs vxoribus: tñ fuit vni
genitus ipſ̃ bethsabee & dauid simul iunctis. Alius em̃ filij' quẽ
genuit dauid de ea in adulterio non computatur hic. tũ qa adul
terinus: tũ qa fuit mortu' ante. viij. diem
& per consequens incircuncisus: & sic nõ
pertinens ad populũ iudaicũ: qa circun
cisio est signum diuidens israel a gentib'
Et ideo de alijs tribus filijs bethsabee hic
nominatis dicendum q̃ fuerunt filij na
turales vriæ, & adoptiui ipſ̃ dauid: qui
mortuo vria accæpit vxorem ei' bethsa
bee, & eius filios adoptauit. c ¶Filia
ami hel. iste. ij. Reg. xj. vocat' heliam: qa
fuit binomi', sicut & multi alij. d ¶Om
nes hi filij dauid absq; filijs concu. Istæ
fuerunt vxores dauid: non tamen ita pri
cipales sicut aliæ: propter quod dicuntur
hic concubinæ. e ¶Habuerunt q̃ so
rorem tha. scilicet ex parte patris: sed fuit
soror absalon ex parte patris & matris.
f ¶Filius autem salomonis roboam.
Hic q̃r describit' generatio dauid a salo
mone vsq; ad translmigrationem baby
lonis: & mores & opera hic nominatorũ
describuntur. iij. Regũ. &. iiij. g ¶Filij
autem iosiæ fuerunt primogenitus io
hannã. iste vocatur ioachaz. iij. Regum
xxiij. nec fuit primogenit' i ætate: quia
erat. xxiij. annoꝝ tũ cũ regnare cœpisset
& trib' tm̃ mẽsib' regnauit. cui successit
ioakim frater eius. xxv. annoꝝ existens:
vt dr' ibidem. & ideo dr' hic primogenit'
dignitate: qa de filijs iosiæ prim' regna
uit. h ¶Tertius sedechias: quartus sel
lum. De isto quarto non fit mentio. iij.
Regum inter filios iosiæ. & ideo dicũt ali
qui: q̃ iste sellum fuit idem cum sedechia D
Et dicitur idem tertius & quartus diuer
sis respectibus, quia dr' tertius inter filios
iosiæ: sed dicitur quartus in regia digni
tate: qa post ioakim frater eius regna
uit iechonias filius ioachim: cui succes
sit sedechias. & sic fuit quartus ex inter
illos q̃ successerũt iosiæ regi. & hoc dicit
Ra. Sa. sup. xxij. Hiere. vbi p̃m eum sede
chias vocat sellum, ,pter hoc autem vt
dicunt vocatus fuit sellum: qui significat
q̃summationẽ in hebræo: qa fuit vltim'
rex de filijs dauid. tñ post reditum de ba
bylone circa tpa christi aliqui desceden
tes de machabæis fuerũt reges: nõ tñ in sacra scriptura cõputan
tur inter reges: qa non fuerunt institui per vnctionẽ. Posset etiã
aliter dici: q̃ iste sellum fuit quartus filius iosiæ: sed iter alios nõ
nominat'. iij. Regũ. quia fuit ineptus ad honorẽ regũ. i ¶Fi
lij iechoniæ. Hic describuntur gñationes dauid post trãsmigra
tionem babylonis, cũ dicitur: Filij iechoniæ asir, salathiel &c.
Iste iechonias cuius filij describuntur post trãsmigrationem ba
bylonis fuit ali' a iechonia filio ioakim: qui regnauit ante sede
chiam. vnde dicit hiero. sup Matth. q̃ primus describitur p k. &
m. scd's per ch. & n. & fuit filius primi. Norãdũ hic q̃ quæda glo.
hebraica super locũ istũ dicit: q̃ dauid in spiritu sancto vidit fu
turas octo generationes ab eo per salomonem vsq; ad ioas: sicut
hic enumeratæ sunt: & tunc præscindendum regnum suũ ad tps
a filijs suis p athaliã: quæ i perfecto semine regio vsurpauit sibi
regnum: vt habetur. iij. Reg. xj. & propter hoc fecit psalmũ q̃ in
cipit: Saluum me fac dñe quoniã defecit sanctus, qui intitulatur: Pſ. 11.a.
pro octaua. s. generatione dauid: vt reduceretur ad eum regnum
sicut factum est per prouidentiam ioiadæ sacerdotis. Itẽ vidit a
ioas vsq; ad iosiam octo generationes: & vidit iosiã occidendũ
a pharaone rege ægypti. & in filijs eius regnũ deficere in trãsmi
gratiõe babylonis: & sic fecit alium psalmũ: Dñe ne i furore tuo Pſ. 9.a.
arguas me. secundum: vt remanerent filij iechoniæ p quos dedu
ceretur genealogia vsq; ad christũ. & ideo intitulat' iste psalm'
p octaua gñatiõe sicut & prim'. nec sũt plures psalmi ꝑ mõ ititu
lati. Tñ sup librũ psalmoꝝ dicit Ra. Sa. q̃ octaua ibi accipit pro
instrumẽto musico octo chordarũ: in quo cantabant' isti psalmi.

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto Biblioteca

E Sennaser. Ipse est selbasar cui cyrus annumerauit vasa do-
1.Esd.1.d mus domini: sicut in esdra dr. Est aũt sennaser plasmat⁹, selbasar
tribulat⁹: q̃ custodib⁹ vasorũ dei cõgruũt. i. sctarũ aiarũ: qb⁹ xpo
Ps.2.b. quẽ cyrus noie & absolutiõe significauit: cui dr: Postula a me &
da.ti.gen. he.uã: & qui captiuitatẽ hũani gñis relaxauit, sanctas
aias custodiẽdas annumerauit: q̃ sunt vasa
2.tim.2.c dñi numerata: quia nouit dñs q̃ eius sunt.

Cap. IIII.

Ilij iuda phares, & esrom. Quomodo phares & esrom & tres qui sequuntur filij iudæ esse dicunt: cum alibi phares & zaram filios iudæ esrom filium phares legim⁹. sed hebrei asserunt mutatis nominib⁹ eosdem filios iudæ, q̃s scriptura alĩs noib⁹ alibi noiaf hic esse expressos. Aiũt em̃ phares q̃ interp̃ tatur diuisio, suum nomẽ, ppriũ hic habe re. Esrõ aũt esse zarã: sed esrõ interp̃taf arriũ zarã ortus. Charmi quoq; esse heber. nam charmi interpretaf vinea mea. Her vigi lãs. Vraũt dicũt esse onã. sed vr interp̃taf finistra, onã murmuratio. Sobal vero esse sela minimũ filioꝝ iudæ q̃s peperit ex Sue Interpretaf autẽ sobal spica: vel vana ve tustas. Sela missus vel vmbra ei⁹. c ¶ Asa Ielphu. Ra. Hanc suspicantur esse matrem sansonis de stirpe iudæ generatam: cuius maritus manue de tribu dan: q̃ & de sara in libro Iudi. esse legitur. d ¶ Iedor & Iudi.13.a eser. Ra. Loca sunt a filijs vr possessa. Sed mirum q̃ hic dicit vr patrem bethleem: cũ superi⁹ salma dicẽ⁹ fit pater ei⁹. nisi forte patrẽ hic appellet parentẽ: ga hur fuit pa ter salma q̃ fuit pater bethleem. e ¶ Fuit autem ia, sẽ. Videtur ordo cõfusus: quia numeratis filijs halaa & naara, subito indu cit cognationem arahel filij aram: & p̃n narrat de iabes. Sed hebræi dicunt: q̃ assur de halaa genuit ethã, & alle chus. Chus au tem sobaba: & sobaba iabes, qui fuit do ctor scribarum. Inter chus & iabes inseru ntur cognationes arahel (vel aharahel, al's aral) q̃ ipse est obab filij⁹ aram: id est ietro cognati moysi. & quia iabes docebat eos: inserti sunt in eius progenie quasi a mato ribus eius geniti. f ¶ Et mater eius. sy nagoga de qua christus natus est. quæ peperit eũ in dolore: ga de aduentu eius pro Ioh.11.f. pter infidelitatẽ doluit. vnde iudæi inuidẽres dicebãt: Si dimittimus eum sic: oẽs credent in eum. g ¶ Inuocauit vero ia. Hoc cõuenit xpo quẽ p̃r sctificauit, & mi Ioh.1.d. sit in mũdũ: de quo dr: Ecce agnus dei qui tol. pec. mundi &c. Hũc bñdixit deus mul tiplicatione filioꝝ: quos per aquã bap⁹mi sacrosancta parit ecclesia. Dilatauit ter minos eius: ga oĩm gentium dedit ei hære ditatẽ: & possessionem eius exẽdit vsq; ad terminos terræ. cum quo fuit manus dñi: q̃ potẽtia deitatis p eum virtutes & mira 1.Co.1.d. cula fecit. Ipse q̃q; est ꝓtus dei & sapia: per quẽ pater condidit oĩa q̃ in cœlis sunt & in Ioh.14.d terra: cui malicia iudæorũ nocere non po tuit: qui de se ait: Venit princeps huius mũ di: & in me non habet quicq̃. Per eum quo q̃ benedicuntur membra eius. i. eccl̃a. cui Esa.54.a per Esaiã dr: Dilata locum tentorij tui &c. Cum eo est manus dñi: q̃a in ipsa operatur

☞ filius dei

NICO. DE LYRA

✠ a ¶ De phadaia or. sũt 20. &c. Mat. 1. Zorobabel dicitur filius salathiel. & Aggæi. 1. & ii. Esdræ. v. a. ꝓpter quod dicũt aliqui q̃ iste phadaia est idẽ qui & salathiel: ita q̃ noiatus fuit pluribus noibus, sicut & plures alĩ in scriptura. Alĩ vo dicũt q̃ fuerũt fratres, sicut p̃tendit hebreus text⁹: & q̃libet eorũ habuit & filiũ noie zorobabel: & p zorobabel filiũ salathiel deducitur genealogia christi: Matt. 1. Hic autem mentio fit de zorobabel filio phadaia. b ¶ Zorobabel genuit mo. &c. fm primã opinionẽ q̃ dicit salathiel & phadaia esse eũdẽ hoiem. iste mozollã filij⁹ zorobabel vocaf abiud Mat. 1. ita q̃ fuit binomi⁹. c ¶ Azabã quoq; fegi⁹ q̃nq; & referf ad filios enumeratos post salomith fororem eorũ tm, & nõ ad ꝓcedentes sequitur posꝛea: d ¶ Cui⁹ filij at tus &c. sex nu. quod est ineligẽdo cũ patre eos simul numerato. Ca. IIII.

Ilij iuda. Hic ꝓn̄ refertur scriptura ad describendum generationes tribus iudæ vt aliquid addatur, quod non fuerat. ꝛ. exprel sum. Circa qđ sciẽdũ q̃ iudas legitur habuisse. v. filios. s. her & onam & sela, de filia sue chananæa: vt dictũ est. ii. ca. & phares & zarã de thamar nu ru sua. Et quia dauid descendit de phares: cui⁹ frater vterinus fuit zaram: ꝓ primo describuntur generationes iudæ per phares & zarã. ga liber istefa cẽdo describũnt generationes iudæ p̃ cius est principaliter ꝓpter dauid. Sed si eadẽ persona cum patre) dr p heber leem supra ca. ii. versus finẽ. p ¶ Et othoniel frater caleb: vt dictum est ii. ca. E dicitur inclytus p̃ fratri bus suis: tam ratione fortitudinis quia percussit ciuitatẽ cariathsepher: vt habetur iudicum. i. ¶ Fratione fidei vt. ō. dictum est. r ¶ Et mater eius vocauit nomen illius ia, quod figura ficat dolorem. Cuius ratio subditur: s ¶ Quia peperi eum in do. propter difficultatem partus. Eodem modo dicitur Gen. xxxv. q̃ rachel vocauit nomẽ filij sui bẽnoni. i. filij⁹ doloris mei. t ¶ Inuocauit vero iabes deum israel, dicens: si benedicens benedixeris mihi, & dilatueris terminos meos, & fuerit manus tua mecũ: & feceris me a malicia ad nõ, opprimi. Et ꝓtitit de⁹ q̃ ꝓcatus ẽ, e a Caleb aũt frater suaa genuit machir f qui fuit pater esthon. Porro esthõ ge nuit bethrapha & phesse, & thena pa bethlec. f. vel matris: isai q̃ alibi naias dicitur. b trem vrbis naas. Hi sunt viri recha. Fi lii aũt cenez, othoniel & saraia. Porro i

¶ vel arthar.

filii othoniel athaath & maonathi ge c nuit ophra. Saraias autẽ genuit ioab k patrem vallis artificũ. Ibi gppe artifi ces erant. Filii vero caleb: filii iepho ne, hir & hela & nahen. Filiiq; hela p etcenez: filii quoq; ialelel ziph & zi d phathiria & asrael. Et filii ezra, iether q & mereth & epher & iaalon. Genuitq; r mariã & sammai & iesba prem esthamo a ¶ hac dicũt eẽ iochabeth matrẽ moysi & aarõ Vxor quoq; ei⁹ iudaia pepit iared pa s trẽ iedor, & heber patrem soccho, & hi t cuthiel prem ionaa. Hi aũt filii bethiey f filiæ pharaonis quã accæpit mered: & ¶ al's odaite.

filii vxoris odaiæ sororis nahã prisa ¶ vel eschamoha.

ceila: garmi & esthamo, q̃ fuit de ma chati. Filii q̃q; simõ: ammõ & rimma: ¶ al's ethilon.

Filius anan & thilon & filii iesi, zoeth a ¶ hic ponitur in ꝛmoria pristini nominis il lius qui propter impietatem a domino perculs fus est.

g & benzoeth. Filii zela filii iuda, hẽr ꝓb a ¶ q cũ beseleel op⁹ tabernaculi expleuerunt.

lecha, & laada pater maresa & cognati q

filius dei q̃ brachiũ & dextera pris. Et portæ iferi nõ ꝓualebũt
Mat.16.c aduersus eũ: nec diabolus dñabit⁹ ei: ga data est ei ptãs sup omnẽ
Ioa.2.b. virutẽ inimici. a ¶ Caleb aũt fra. sui. Ra. Legim⁹ supra caleb filius esrõ: cui⁹ fres fuerũt ram & ierameel. Aiũt ergo hebræi ram caleb fratrẽ Suaã hic appellari. Et interp̃tatur ram excelsus. Suaa humilis. qđ iudæo ꝓpso conuenit quia excelsus fuit in culturvnius dei & po tentia regni: sed ga dei filium suscꝛipe nõ luit, humilis factus est atq; vilis: vt frãt pri mi nouissimi. b ¶ Recha. Rab. Quidã 2.ch.4.g. puant recha noie dauid nuncupari. Est 1ch.23.a. enim recha tener. Vnde dauid de se ait: Ego sum tener & vnctus rex. Ipse q̃q; q̃si vermiculus ligni tener esse dr. Iõ autem genealogiam dauid hic annotari sunt. c ¶ Saraias autem genuit ioab. De sa raia dicitur ioab prouisse qui iuxta noĩs interpretationẽ pr vallis artificũ dr: ga de primo describuntur generationes iudæ p domũ dñi. Artifices vo qui in valle ha 1.ch.2.a. bitant possunt dici doctores legis: q̃s scie 2.ch.4.g. cũdo describũnt generatiões iudæ p & 2.ch.2. ga nõ inflat: sed charitas ædificat. q̃s mo destia & humilitas exaltat. vt gamaliel & paulus eius discipulus. d ¶ Ezra. Rab. auxiliator, eẽ amrã prem moysi & aaron Hebræi hebræi ezram q̃ interp̃tatur auxiliator, esse aaron & mered qui rebellans, esse moysen. Epher quoq; vel Nu.11.d. ro & meldath: qui duo de lxx senioribus opher. i. puluerem, heldab fuisse. Ialonve fuerunt quos moyses a deo accæpit ad re gendi ppli auxilium. tradũt em moysen post accæptam legem in cremo patri sua filiæ pharaonis quã accæpit mered: & ¶ al's odaite.

filii vxoris odaiæ sororis nahã prisa ¶ vel eschamoha.

ceila: garmi & esthamo, q̃ fuit de ma chati. Filii q̃q; simõ: ammõ & rimma: ¶ al's ethilon.

Filius anan & thilon & filii iesi, zoeth a ¶ hic ponitur in ꝛmoria pristini nominis il lius qui propter impietatem a domino perculs fus est.

g & benzoeth. Filii zela filii iuda, hẽr ꝓb a ¶ q cũ beseleel op⁹ tabernaculi expleuerunt.

lecha, & laada pater maresa & cognati q

Si benedicens benedixeris mihi, & dilatueris terminos meos, & fuerit manus tua mecũ: & feceris me a malicia ad nõ, opprimi. Et ꝓtitit de⁹ q̃ ꝓcatus ẽ, e a Caleb aũt frater suaa genuit machir f qui fuit pater esthon. Porro esthõ ge nuit bethrapha & phesse, & thena pa bethlec. f. vel matris: isai q̃ alibi naias dicitur. b trem vrbis naas. Hi sunt viri recha. Fi lii aũt cenez, othoniel & saraia. Porro i

¶ vel arthar.

filii othoniel athaath & maonathi ge c nuit ophra. Saraias autẽ genuit ioab k patrem vallis artificũ. Ibi gppe artifi ces erant. Filii vero caleb: filii iepho ne, hir & hela & nahen. Filiiq; hela p etcenez: filii quoq; ialelel ziph & zi d phathiria & asrael. Et filii ezra, iether q & mereth & epher & iaalon. Genuitq; r mariã & sammai & iesba prem esthamo a ¶ hac dicũt eẽ iochabeth matrẽ moysi & aarõ Vxor quoq; ei⁹ iudaia pepit iared pa s trẽ iedor, & heber patrem soccho, & hi t cuthiel prem ionaa. Hi aũt filii bethiey f filiæ pharaonis quã accæpit mered: & ¶ al's odaite.

filii vxoris odaiæ sororis nahã prisa ¶ vel eschamoha.

ceila: garmi & esthamo, q̃ fuit de ma chati. Filii q̃q; simõ: ammõ & rimma: ¶ al's ethilon.

Filius anan & thilon & filii iesi, zoeth a ¶ hic ponitur in ꝛmoria pristini nominis il lius qui propter impietatem a domino perculs fus est.

g & benzoeth. Filii zela filii iuda, hẽr ꝓb a ¶ q cũ beseleel op⁹ tabernaculi expleuerunt.

lecha, & laada pater maresa & cognati q

& protectio & bñdictio dulia. e ¶ Et ꝓpræ. deus quæ præ. ẽ, i bi ficia dicta: & ipse redditꝛ deo vota sua: vt dicit glo. hebraica. sed q̃ fuerint illa nõ dr: sed pñt ꝓiecturari mõ q̃dicto. f ¶ Caleb aũt fi a. Licet superi⁹ descripserit gñationes caleb in parte: hic tñ re uertit ad describẽdũ aliqua g nõ erãt exp̃ssa. & patet l̃ra vsq; ibi.

g ¶ Hi sunt viri re. nomẽ est loci a quo denoiati sunt isti. h ¶ Filij aut ẽ cenez. Iste fil⁹ fuit de tribu iuda & dicunt aliq; ꝓ fuit frater caleb senior ipso & mortuo ꝓpe custodiuit eũ pro pter qđ vocatus fuit ꝓpe eius. & inde caleb dictus est cenezeus: vt hr̃ Iosue xiiij. alĩ dicunt ꝓ mortuo patre caleb iste cenez accæpit matrem eius vxo rem & nutriuit eũ & inde dictus est ca leb cenezeus, put dictũ fuit Iosꝛ xiiij. i ¶ Othoni. Iste fuit filius naturalis cenez: & vocatus est. ꝛ. iabes a ama tre vt dictũ ẽ: a ꝓpe vo dictus est otho niel. sicut bẽiamin a mre fuit vocatus benoni: & a ꝓpe bẽiami: vt hr̃ Geneſ. xxxv. k ¶ Saraias ge. ioab. Istevidef alius a ioab principe militiæ dauid.

l ¶ Patrẽ. id est dñm. m ¶ Vallis ar. sic noiatæ ab hitatoribus: vt patet in textu. n ¶ Filij vero ca. Hic ad huc describit alias generationes caleb. o ¶ Filij iephone. ꝛ. dictum est. ii. ca. ꝓ caleb fuit filius esron. & iõ dicũt aliq; ꝓ pater caleb fuit binomis us: & dictus est esron & iephone. Glo. vo hebraica dicit ꝓ iephone non est nomen hois sed caleb dictus est iepho ne qđ interpretaf diuertens: eo ꝓ di uertit se a cõsilio exploratorũ auerten tiũ ppm israel ab ingressu terræ pro missionis: vt hr̃ Nu. xiij. sicut aliqs dr̃ filij⁹ mortis eo ꝓ fecit aliq̃ dignum morte. p ¶ Filij quoq; hela et cenez. vna dictio est & iõ aliq; hñt ma le, & cenez. q ¶ Et filij esra sether & me. Alĩ expositores dicũt ꝓ isti tres sunt amram aaron & moyses filij eius eo ꝓ subdit: r ¶ Genuitq; mariam. sed hoc est falsum: ga h nõ agit de ge nealogia trib⁹ leui de q̃ fuerunt amrã & filij eius sed de genealogia tribus iu dæ: vt patet ex decursu hui⁹ ca. vsq; ad locum vbi incipit agere de tribu sime on: sed ad ꝓpriũdẽt isti dicẽtes ꝓ hoc in tribu iuda agitur de istis: q̃uis fuerit de tribu leui occasione mariæ q̃ fuit vxor caleb: & vocata est ephrata alio nomine: Sed hoc supra improbatum est. ii. capi. & Exod. xvij. &. xxxi. Pro pter quod dicendum est: quod iste ezra descendit de iahelel de tribu iuda: & maria quæ hic posita est, est alia a sorore moysi.

s ¶ Vxor quoq; eius. Dicit hic glo. hebraica ꝓ ly ei⁹, refertur ad caleb: ita ꝓ iudaia pepit ei sequẽtes. scilicet iereth & cæteros. t ¶ Heber patrẽ soccho, i dominũ talis villæ: & eodẽ modo ex ponaf qđ subdit: Patrẽ ionaa. v ¶ Hi aũt fi. Dicũt aliq; ꝓ ista bethia fuit vxor mered. & tunc legitur sic littera quæ sequitur:

x ¶ Quã accæpit m. f. vxorem sed tunc nõ hr̃ ad quid referaf lra præcedens, cũ dr̃: Hi aũt filij bethiæ, ga nulli ei⁹ filij hic nominanf fm istã expositionẽ, ꝓpter qđ alĩ dicũt ꝓ fuit vxor caleb: conuersa tñ ad iudaismũ sicut & multi alĩ ægyptij: vt habetur Exo & fm hoc sic punctaf lra. Hij aũt filij bethiæ filiæ pharaonis quam accæpit. supple caleb. y ¶ Mered, & alĩ subintelliguf & nõ noiantur: Vel dicẽdũ ꝓ cũ dr̃ hic. Hi aũt filij bethiæ ponif plurale, ꝓ singulari. z ¶ Et fi. vxo. odaiæ. Dicunt alĩ ꝓ odaiæ est nomẽ viri: & qđ subdit: a ¶ Sororis na. referf ad ly vxoris: ita ꝓ nomẽ, ꝓpriũ ei⁹ nõ exprimaf: sed fratris ei⁹ & ma riti. Dicũt alĩ ꝓ fuit vxor caleb sic & ꝓcedẽs & cũ dr̃: Et filij vxo ris: subintelligit caleb: b ¶ Filij zela. hic ꝓn̄ agit de gñatione zela filij iudæ. c ¶ Pater maresa. nomẽ est ciuitatis vel villæ d ¶ Et cogna. do. &c. Dicũt expositores cõmuniter ꝓ domus iuramẽti vocaf hic tabernaculũ moysi: vel fm alios tẽplũ salomonis: & ꝓ isti de gb⁹ hic agit fecerũt cortinas de bisso in taberna

 ✠ culo mo-

E a ¶Securus & incedens. Ra. Mahalon & chelion: q hic securus & incedens dicuntur fuisse in moab: ga uxores moabitidas duxerunt: vñ i hebræo nõ pricipes, sed marti dicunt. sic illi linguæ doctores tradũt. b ¶Quæ re. Noemi & ruth ḡ reuerſæ sunt in bethleem audita panis vbertate. c ¶Figuli habitan. Figulos qui in plantationibus & sepibus laborãt doctores intelligimus: q formãt & cõponunt vasa dñi fingere em cõponere dicimus: vnde compositores luti figulos vocamus. Hi vineã dñi doctrina plantant & excolunt: exhortãdo & orando muniunt. Hi apud regẽ in opibus suis morant: ga in fide xpi manentes qcqd dicunt: qcqd agunt ad gliam dei faciũt. d ¶Habitãtes in plã. Progenies ruth: quæ in ipsis sepibus & plãtationib⁹ habitasse dr: quando ad regiã dignitatem & munimentum plæbis hæc plãtatio peruenit. e ¶Consmorati sunt ibi. In genesi sex scribuntur sed hic sober ḡtermittitur: ga nulla de eo ꝑgenies. Sed quædã noia mutantur suis rationibus. In Gene⁹. em̃ gemuel. i. mater dei. hic nabuel. i. legens cũ deo. Quidam in Gen. vocat echa. hic autem iarib. i. listi gãs: ga de eo exiuit zãbri: q cũ madianite fornicans a phinee sacerdote peremptus est. Iachim i genẽ. i. ꝓparatio: hic vo noiat zara. i. ortus. f ¶Et vnſ. co. nõ po. ad. Quia simeon non habuit tantã sobolam quantã iudas. vñ i Iosue dicit. Simeon p cognationes suas accæpisse hæreditatem in medio filiorũ iuda. a ¶Hæ ciuitates &c. Quia sicelech & bersabee ḡ iudæ fuerũt & a simeone in vasle sunt a dauid ī priſtinam iudæ hæreditatem redierunt.

Genesis. 46.b.

Ybi.ō.

Ioſ.19.a.

Quæreiſra secun. col. textꝰ.

¶Isti sunt f

NICO.DE LYRA

F Oculo moysi, vel in cõplo salomonis vel forte in vtroq; ꝑm tñ diuersas gñationes sibi succedentes in diuersis tpibus: & descenderunt de sela filio iudæ: & sic intelligit qd dicit. Et cognationes domus operãtium byssum &c. sub intelligendũ est, descẽderunt de sela. a ¶Et q stare fecit solẽ. Expositores nostri dicunt cõter q hoc intelligit de elimelech q orauit dñm vt sol staret: vt p hoc hoies illius tpis iplicati multis pcũis a malo reteaherentur viso tali signo: qd cũ non fecissent do minus immisit famem: ita q elimelech qui erat de potẽtionib⁹ in bethleẽ, coactus fuit peregrinari in terra moab cũ vxore sua & duobus filiis vt habetur Ruth. j. b ¶Viriq; mendacij. Isti fuit chelion & mahalon filij elimelech, q morti sunt in moab sine prole: & ideo dicuntur viri mendacij: quia nõ reliquerũt effectum sui matrimonij. c ¶Securus & incedẽs. interptationes sunt istorũ nominum mahalon & chelion. d ¶Qui prĩ. fuerunt in moab. In hebræo habetur: Qui mariti fuerunt in moab: ga ibi acceperũt mulieres moabitidas: vt habetur Ruth. j. e ¶Et quæ reuerſæ sunt in leem. In hebræo tñ non habetur beth, sed tñ leem: ſubintelligi ḡ amẽ. hic Ira aũt dr de noemi & ruth quæ mortuis maritis venerũt in bethleẽ: ga ruth noluit dimittere socrum suã reduntem. Ad hoc ḡ inductæ sunt istæ pſonæ: ad ostẽdendũ q descẽderunt de sela filio iudæ, cũ dr: Et q stare fecit solẽ i. elimelech & cæteræ pſonæ descẽderunt de sela. excepta tñ ruth moabitide. f ¶Hæc aũt sunt ver. vc. Istud additur: ga historia elimelech ḡ habef in libro Ruth ꝓcessit tpa regũ: ꝓpter ḡ scriptꝰ fuit iste liber Parali. & maxie propter dauid: vt frequenter supra dictum est. Hebræi vo dicũt: q elimelech nõ secit stare solem ora tiõib⁹ suis sed magis cã auaricię tpe famis iuit in terrã moab: nolens distribuere bona sua pauperibus hebræis recurrentib⁹ ad ipsum: ga erat vir potens & diues. ꝓpter qd punitus fuit a deo ga mortuus fuit in terra moab: & filij sui paupertate. quod patet ex hoc q noemi vxor sua redñt in bethleẽ vacua temporalibus bonis. propter quod ruth nurus sua iuit ad colligendum spicas in agro alieno. vt habef Ruth. ij. Et ꝓpter hoc hebræi passum istũ aliter exponunt. nec mirum: ga lra hebraica multũ distat a trãslatione nra, prio ergo lra ꝑm hebræos ponef q partes iuxta trãslationẽ nostrã: vt magis videaf vbi est dissonãtia & etiam cõsonãtia. Prio ergo vbi trãslatio nra habet: Et qui stare fecit so, In hebræo hĩ: Et ꝓioachim. & est nomen ꝓpriũ vniꝰ hois. nec videtur q eius interpretatio aliquo mõ significet q fecerit stationẽ solis

Viriq; mẽda. In hebræo hr: Et viri cozeba. & est hic propriũ nomen loci: vt dicunt hebræi: licet cozeba, put est nomen appellatiuũ significet mendaciũ. sicut in latino aliqua noia sunt æquoca ad ꝓpriũ & appellatiuũ. sicut cõpendiũ ē ꝓpriũ nomẽ cuiusdã villæ satis notæ in frãcia. & est nomẽ appellatiuũ ſm q dr. ij. Reg. xvij. c. Currẽs aũt achimaas pervia compendiũ &c. Et se, & incedens. In hebræo hr: Et ioas & saraph: licet autem saraph posset interpretari incedens: tñ ioas non interpretaf securus: nec ſm Hiero. nec ſm Remigiũ, g interpretatt sunt noia hebraica. Qui prin. fuerunt in moab. In hebræo habetur: Qui mariti fuerunt in moab. Et quæ reuerſæ sunt in bethleẽ. In hebræo habetur: Et habitatores leem. hæc est ḡ lra ſm hebræos. Et ioachi & viri cozeba & ioas & saraph qui mariti fuerũt in moab: & habitãtes seu habitatores bethleẽ. Quæ sic exponitur ab eis: Et ioachim. i. quidam vir famosus sic nominatus Et viri cozeba. i. de tali loco: a ꝙ sunt nominati sicut parisiensis a parisius. & io as & saraph nomina sunt virorũ, g mariati fuerunt in moab: ga ibi iuerũt adpregrinandũ ex alicq cã: sicut & elimelech & ibi accæperũt vxores. & habitãtes i leẽ id est in bethleem. & supplendum est omnes isti prædicti descenderunt de sela filio iuda sicut & ꝑcedẽtes. Hæc aũt sunt ybi vetera. hoc autem additum est ab eſdra scriptore huius libri vt dicunt hebræi: ga i genealogia tribus iudæ genealogizauerat aliquos sui tpis: sicut iechonias & zorobabel. & aliquos alios q fuerunt eſdræ cõtemporanei: ne crederef ꝙ isti genealogizati de sela essent sui temporis. ideo dixit: Hæc sunt verba vetera, quasi dicerent: isti fuerunt longe ante tempora nostra. g ¶Hi sunt figuli &c. Hic osten

a ¶rabernaculo fœderis.

ones domus operãtiũ byssum ī dõmo iuramenti, & qui stare fecit so/a lem: viriq; mendacii, & securus & b incedens: qui principes fuerunt in a ¶panem.

b moab: & quæ reuerſæ sunt ī ⸗leẽm. e a ¶quin hæc historia in ruth scribitur.

Hĕc autem verba vetera. Hi sunt ſ/ figuli habitantes in plantationib⁹ h a ¶quia ex eis rex dauid ortus est: cuius opera nimĩs efferuntur præconiũs.

& in sepibus, apũd regem in opib⁹ k ¶in bethleem.

e eius: commoratiq; sunt ibi: Filii si/h meon: namuel & iamin: iarib: sara saul. Sellum filius eius: mabsam filius eius: masma filius eius: Filii masma: amuhel filius eius: zachur filius eius: semei filius eius. Filii semei sedecim: & filiæ sex. Fratres autem eius non habuerunt filios multos: & vniuersa cognatio non potuit adeq̃re summã filiorũ

dit. q isti vltio dicti fuerũt artifices in pluribus artibus: quia alii qui eorũ fuerunt figuli: id est formantes vasa testea. vel ꝑm alios facientes formas seu modulas ad fundendum vasa cuprea & ęreum ad istos dicunt. Hi sunt figuli. Aliquo vero de prædictis fuerũt plantatores & cultores vinearum. & ꝙtũ ad istos fuerũt plantatores & cultores vinearum. & ꝙtũ ad istos dicitur: h ¶Habitantes in plantationibus. quia in talib⁹ fuerunt occupati. i ¶Et in sepibus. scilicet faciendis ad clausulã vineārum & plantationum. hebræi tamen dicunt hic: Et in clausuris siue muris. Et dicit hic glosa hebraica: q hoc dicitur, quia aliqui de prædictis erant artifices murorũ lapideorũ. k ¶Apud regem i operibus eius, erãt enim prædicti artifices excellentes i artibus prædictis: & ideo vocabantur ad opera regis. l ¶Cõmora. sunt ibi. id est prope loca vbi erant opera regis siendã. m ¶Filij simeon namuel &c. Hic consequenter agitur de generationibus tribus simeon & prio in cõi. secio in speciali ꝙtum ad viros notabilis fortitudinis, ibi, Mosabab &c. circa primum sciendũ: q post tribũ iudæ immediate hic agitur de tribu simeon añ ruben qui fuit primogenitus: quia filij simeon habitauerũt i sortę iudæ per magnum tempus. ex causis quæ postea tangentur. Dicit igit. Filij simeon namuel & iamin: iarib: fara saul &c. & legatur sicut iacet in littera vsq; ibi. n ¶Fratres autem eius no habuerunt filios multos: & vniuersa cognatio: scilicet ꝓpter quam ad istos dicunt. Hi sunt figuli. Aliquo vero de prædictis fuerũt plantatores & cultores vinearum. & ꝙtũ ad istos fuerũt plantatores & cultores vinearum. & ꝙtũ ad istos fuerũ

data sunt primogenita eius filiis ioseph, filii israel: & nō est ille re-
a ¶xp̄s de quo: Nō auferet sceptrum de iuda donec veniat q mittēdus ē: & ipe
erit expe gentiū. b ¶qa vnxit eū deus oleo iusticię p cōfortibus suis.
putatus in primogenitum. Porro iudas q erat fortissimus inter
a ¶apli & doc. noui test. de quibus dicit: Pro pa. tu. na. sunt ti. fi. cō. e. p. s. o. t.
b ¶primogeniti dignitas & principatus regni ad xp̄m ptinent qui ē primoge-
nitus mortuorum & princeps regum terrę.
fratres suos, de stirpe ei⁹ principēs germinati sunt. Primō genita
exo. 6. c. autem reputata sunt ioseph. + Filii ergo ruben, primogeniti israel b
Nu. 26. a enoch & phallu esron & charmi. Filii iohel samaia filius ei⁹: gog
filius eius: semei filius eius: micha filius eius, rechia filii⁹ ei⁹, ba-
a ¶hunc dicunt esse patrem oseę, pphetę quē rex assyriorum cum. x. tribub⁹ ca-
ptiuauit.
al filius eius: beēra filii⁹ ei⁹: quem captiuum duxit theglathpha-
lasar, rex assyriorum: & fuit princeps in tribu ruben. Fratres aūt e
eius & vniuersa cognatio qñ numerabantur per familias suas
habuerunt principes ieihel & zacharia. Porro bala filius azaz
filii samma filii iohel: ipse habitauit in aroer vsq; ad nebo & be-e
elmeon. Contra orientalem quoq; plagam habitauit vsq; ad in
troitum æremi: & flumen euphratē. Multum quippe iumētorū g
numerū possidebāt in terra galaad. In dieb⁹ aūt saul p̄liati sunt h
a contra agarenos & interfecerunt illos: habitauer k
runtq; pro eis in tabernaculis eorum in omni
plaga quæ respicit ad orientem galaad. Filii ve-1
ro gad e regione eorū habitauerūt i terra basan
vsq; selcha. Iohel in capite: & sapham secundus:
ianai aūt & saphat in basan. Fratres vero eorum
secundum domos cognationum suarū: michael
& mosollam & sebe & iose & iachan & zie & ze-
a ¶al's ioara al's iora.
ber septem. Hi filii abiahil: filii vri: filii iara filii
a ¶al's ieddu. al's geddo.
galaad: filii michael: filii iesesi: filii ieddo filii
a ¶vel goni.
buz. Fratres quoq; filii abdihel: filii guni princi
pes domus in familiis suis: & habitauerunt in ga
laad & in basan, & in viculis eius: & in cunctis
Ge. 25. b. suburbanis saron, vsq; ad terminos. Omnes hi
numerati sunt in diebus ioathan regis iuda: & in
diebus hieroboā regis israel. Filii ruben & gad n
& dimidiæ tribus manasse, viri bellatores scuta portantes & gla-
dios & tendentes arcum: eruditiq; ad prælia quadraginta quat
tuor milia: & septingenti sexaginta procedentes ad pugnam di
micauerunt cōtra agarenos. Ithurei vero & naphei & nodab p̄p
a ¶dum filii israel deo seruierūt: habuerūt eū, ppitium & defensorē cōtra hostes
buerunt eis auxilium. Trāditiq; sunt manus eorum agareni &
suos: cum autem eo relicto idola colluerunt: senserunt vltorem quē habuerant
protectorem.
vniuersi qui fuerāt cum eis: qa deum inuocauerūt cū præliaren-q
tur: & exaudiuit eos: eo q credidissent in eum. Cœperuntq; oīa
quæ possederāt, camelorū qnquaginta milia: & ouium ducenta
qnquagīta milia: asinos duo milia & animas hoīm centū milia,
¶.i. ad internitionem hostium auxilio: dei peractum.
Vulnerati autem multi corruerunt. Fuit enim bellum domini.
¶donec. s. p peccatis suis traditi sunt assyriis.
Habitauerunt q; pro eis vsq; ad transmigrationem. Filii quoq; r
dimidiæ tribus manassæ, possederunt terram a finibus basā vsq;
ad baal hermon & sanir, & montem hermō. Ingens quippe nu-
merus erat. Et hi fuerunt principes domus cognationis eo-
al's† ezri hel. rum, epher & iesi & elihel, & † zerihel & hieremia, & † ado-
al's† oda ia. ia & iedihel viri fortissimi & potentes & nominati duces in
familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum: s
& fornicati sunt post deos populorum terræ, quos abstulit u

a ¶Data sunt primo. ei⁹ filijs ioseph si. iste
Regū. tandum est q in lib. Regum dicit
phul regem assyriorū a manahen
filio gaddi rege israel accæpisse
mille talenta argenti vt esset ei au
xilio & firmaret regnum ei⁹ nō q
dem. f theglathphalasar rex assur in dieb⁹
cum transtulerit in assyrios: & q
captiuū du. the. & c. q in dieb⁹ phacee regis israel
cœpit plures ciuitates de terra israel: & hinatores fa
tē principaliores trāstulit i terrā assyriorū vt hr. in.
Re. xv. & iō iste inter alios rēc fuit ductꝰ. ga fuit de
maioribꝰ. vñ subdit: e ¶Et fuit princeps in tri. g
rubē. & ex hoc vī q Osee filiꝰ eius fuit nobilis &
quit: f ¶Vsq; ad ne. Mōs est trās iordanē in qua
fuit mortuus moyses. g ¶Multū q̄ppe iu. tui
pos. in terra galaad. Filii em rubē habebāt pecō
ra multa: p̄pter qd' petierūt terrā illā sibi alligna
ri. qa erat apta ad alios nutriendis: vt habet Nu.
xxxii. h ¶In diebus aūt sa. Hic p̄n describit fo
titudo rubenitarū: & occasiōe eorū fit mētio de
bu gad & dimidia tribu manasse, q iuuerūt rubem
tas i filio. Dicit ergo: In die, aūt sa. q fuit primus
rex i israel p electionē diuinā. qa abimelech q aī re
gnauerat: vt habet Iudi. ix. fuit p vsurpationem
& debellati fuerūt cū eis a filijs rubē. vñ subdit:
i ¶Præliati sūt cōtra agare. Isti fuerūt filij ceteru
ræ: qa cethura & agar fuit eadem mulier: vt dicit
hebræi: put dictū fuit diffusiꝰ Gen. xxv. & isti dic
cunt h agareni: q descēderūt de agar nō p hinfinal
sed p alios eiꝰ filios: vt videbit. i. k ¶Habitaue
rūtq; p eis in ta. eorū. qa agareni nō habitabāt i
domibꝰ sed i tabernaculis. l ¶Filii yo gad. Hic
p̄n agit de gnationibus gad' rōne gdicta. & legit
ista vt iacet: vsq; ibi: m ¶Oēs hi numerati sunt in
diebus ioathan regis iuda: & in diebus hiero
boam regis israel. Dicit aliq q nō fuit vna numera
tio, sed duplex: qa isti reges nō fuerūt cōtēporanei
Pōt aūt et dici: q fuit eadē numeratio: qa licet hiero
boam filiꝰ nabath rex israel de q hr. in. Regū. xiii. re
gnauerit longe aī ioathan: tn alius hierobōs re
israel. de quo hr. iiij. Reg xv. fuit contēporaneꝰ ioa
si ioathan: qa anno. xxvij. isti⁹ hieroboā regnauit
ozias, q etiā dictꝰ est azarias in iuda: & sic regna
uit. xv. ānis cū hieroboā q regnauit xlj. an. vt hr
iij. Reg. xiiij. ozias aūt fuit pcussus lepra: & exin
ioathā cœpit regnare viuēte p̄e: quia gubernauit
pp̄m & palatiū: & sic potuit regnare tpe hur hiero
roboā. n ¶Filii rubē & gad. Hic p̄n reuertit ad
oñendū qualr filii rubē & gad & dimidia tribus
manasse debellauerūt agarenos: qa erāt viri fortes
& in armis exercitati. & p̄ est qđ dr: o ¶Viri bel
latores scuta portātes & gla, & qa in p̄bellos
buerūt auxiliū dei: vt patebit. i. p ¶Ithurei vero
naphei & nodab præbuerūt eis auxiliū. Dicunt
aliqui expositores nr̄i, q̄ isti fuerūt de filijs iſ &
p̄p hoc adiuuerūt filios rubē in p̄bello p agare
nos. Hebræi aūt dicūt & melius vt vī, q̄ isti dcti
derūt de agar p hismaelē: qa Gen. xxv. inter filios
hismael ponit ithur: a q̄ dicti sūt ithurei: & nap
a q̄ naphei: & iō iuuerunt agarenos q de eadē mu
descēderāt: p alios tn filiū vel p alios q̄p hismael
sicut dcm ē. ō. Aliq tn dicūt q̄ isti agareni descēde
rūt de agar p hismaelē: & p cedar filiū ei⁹ 2 rēcine
rūt sibi nomē ab agar mr̄e hismael: vel dcm ē & p
naphei denoiati sūt a filijs hismael vel dcm ē & p
pter p̄ p̄buerūt auxiliū agarenis tāq; sibi p̄pinqs
& debellati fuerūt cū eis a filijs rubē. vñ subdit:
Traditiq; sunt i manꝰ eorū agareni & vniuersa q
rāt cū eis. cui⁹ cā principal' subdit. q ¶Quia deb
i. &c. q. d. licet filij rubē & gad & dimidię trib⁹ ma
nasse ccnt viri fortes & do. ri ad p̄lū. tn nō vincē
principaliꝰ tute, ppria, sed diuia. r ¶Filii quo dimi
diæ tri. ma. Hic p̄n occasiōe gdicta describit alia
ēs gnatiōes manasse. cū subdit: Et hi fuerūt p̄nci
pes domꝰ cognatiōis eorū epher & iesi &c. Cōtēp
ter ponit cā captiuatiōis eorū, cū dr: s ¶Reliq
aūt deū. tpe manahē & phaceę filij romelię. t ¶Et
fornicati sunt post deos populorum terræ. sic
idolatriā. v ¶Quos abstulit dñs coram eis.

a dñs coram eis. Et suscitauit dñs ist̄l spi-a
ritum phul regis assyriorum: & spiritū b
theglathphalasar regis assur: & trāstu-d
lit ruben & gad & dimidiam tribus ma
nasse: & adduxit eos in ale & in abor e
& ara & fluuium gozan vsq; ad diem
hanc.

Ca. VI.

†Ilii leui, gerson, caath, me-f
rari. Filii caath, amram isar
hebron & ozihel. Filii amrā:
aaron moyses & maria. Filii
aaron, nadab & abiu: eleazar & itha-g
mar. Eleazar genuit phinees: & phi-g
nees genuit abisue. Abisue vero ge-
nuit bocci: & bocci genuit ozi: ozi ge-h
nuit † zaraiam: & zaraias genuit mera-
ioth. Porro meraioth genuit amariam:
& amarias genuit achitob: achitob ge-i
nuit sadoch: sadoch genuit achimaas.
Achimaas genuit azariam: azarias ge-
b nuit iohannan: iohannan genuit azari-
am: Ipse est qui sacerdotio functus est k
in domo quam ædificauit salomon in
hierusalem. Genuit autem azarias ama
riam amarias genuit achitob. Achitob
genuit sadoch: & sadoch genuit sellū.
Sellum genuit helchiā: & helchias ge
nuit azariam. Azarias genuit zaraiā:
c & zaraias genuit iosedech. Porro iose-l
dech egressus est, quando transtulit do
minus iudam & hierusalem per manus
nabuchodonosor. Filii ergo leui, gersōm
¶de his in numeri.
caath & merari. Et hæc nomina filiorū
¶vel lobni.
gerson: lobeni & semei. Filii caath am
ram & isaar & hebron & ozihel: Filii
a ¶vel mosi.
merari: mooli & mūsi. Hæ autem gene
rationes leui sm familias eorum gerson n
†lobeni filius eius: iaath filius ei⁹ zama
filius eius: ioaa filius ei⁹, addo filii⁹ ei⁹:
zara filius eius: iethrai filius ei⁹. Filii
caath, aminadab filius eius, chore filii⁹
eius asir filius eius: belchana filius ei⁹
abiasaph filius eius: asir filius eius: ca-
ath filius eius: vriel filius eius: ozias fi
lius eius: saul filius eius. Filii helcha-
na: amasai & achimoth & helchana. Fi-
lii helchana sophai filius eius: naath
filius eius: heliab filius eius: hiero-
am filius eius: helchana filius eius:
¶qui in libro Regū iohel.
Filii samuel primogenitus vasseni & o
d abia. Filii autem merari, mooli lobe-p
ni filius eius: semei filius eius: oza fi
lius eius: samaa filius eius: aggia filius
e eius: isaia filius eius. Isti sunt quos cō q
stituit dauid super cantores domus do
mini, ex quo collocata est arca & mini-

id est coram filijs israel: quasi diceret
dn̄ populorū habitantiū in terra, p̄missio
nis ante filios israel nō potuerūt eos sal-
uare: sed abstulit eos dñs corā filijs israel.
ideo iustū fuit q̄ filij israel cōuersi ad cul
tū illorū deorū de terra illa ejecer̄t. iō sub
ditur: a ¶Et su. dñs deus israel sp̄m
phul. i. voluntatē impugnandi filios ist̄l
b ¶Phul rc. assy. de quo habet. iiij. Re
gū. xv. c ¶Et sp̄m theg. de quo hr̄ ibi
dem. d ¶Et trāstu. ru. & gad & dimi.
tribum manasse, ejeciendo de terra sua.
e ¶Et adduxit eos in ale & in arbor &
ara &c. loca talia assyrię.

Ca. VI.

Ilij leui. Hic describitur gene
ratio leuitarū & p̄rio describi
tur eor̄ genealogia. secūdo de
scribunt eorū officia, ibi: Isti
sunt q̄s cōstituit dauid. tertio
eorū habitacula, ibi: Et hæc habitacula
eorum. Circa primū sciendū: q̄ trib⁹ leui
fuit p̄rio diuisa in tres partes sm tres filios
leui. s. gerson, caath & merari. de caath
vero descendit aaron qui fuit summus sa
cerdos: & de eo descēderunt alij sacerdo
tes & isti vocati sunt aaronitæ. alij aūt de
scendēres de caath retinuerūt sibi nomen
cōe: & vocati sunt caathitæ: ita q̄ i tribu
leui fuerūt tic q̄ttuor ptes videlicet, aaro
nite, caathitæ, gersonitæ, & merarite: sic
dictū fuit plenius libro Nūe. Primo igit
ponitur gnatio aaronitarū: cum dr̄: Filij
aaron. g ¶Eleazar genuit phinees.
Ista generationē deducit: quia summum
sacerdotium post aarō datū est eleazaro
& filijs ei⁹ de ordinatione dñi. vt hr̄ Nu.
xx. h ¶Boccí genuit ozi. Ab isto ozi
accæpit ipse heli summū sacerdotiū, ex or
dinatione tn̄ diuina: vt dictū fuit Ruth. i.
& i. Reg. ij. ca. ita q̄ fuit simul iudex & sū
mus sacerdos. vt hr̄. i. Reg. i. & descēdit de
ithamar filio aaron. i ¶Achitob ge.
sa. In isto sadoch reductū fuit summū sa
cerdotiū ad filios eleazar: quia salomon
eiecit abiathar de summo sacerdotio: vt
hr̄. iij. Reg. ij. & instituit sadoch. abiathar
aūt descēderat de heli. k ¶Ipse est qui
sacerdo. fun. est in do. quā ædi. sa. In il-
la aūt domo seu templo multi alij functi
sunt summo sacerdotio. s. sadoch, achi-
maas & plures alij. Quare igit dr̄ de isto
azaria singulariter: Ipse est qui sacerdo
tio. fun. est &c. Ad quod dicendū q̄ hic ē
q̄ zelo dei ductus cōstanter restitit oziæ
regi iudæ volēti thurificare in tēplo dñi
p̄pter qd' percussus fuit lepra: vt hr̄. ij. Pa-
li. xxvj. l ¶Et zara. ge. io. Istum zaraiā
interfecit nabuchoōnosor: & iosedech fi
lius eius ductus est cū aliis captiuus in ba
bylonem. Dicunt aūt aliqui q̄ iste fuit es
dras sacerdos & scriba. sed de hoc plenius
dicet cū ad libr̄ū esdre. veniem⁹ dñio cōce
dēte. m ¶Filij ergo le. hic p̄n describit
gnationes gersonitarū. primo tn̄ repetit
in gnali aliq de gnationib⁹ leui. vt patet
l̄ra. sed o descēdit ad gersonitas describēs
gnationes eorū descēdēdo di. n ¶Ger-
son: lob. &c. Filij caath. hic describit ge
nerationes caathitarū, put caathitæ diui
dunt̄ aaronitas: vt p̄dictū est. & describit
istas gnationes ist̄l descēdēdo di. Fi-
lij caath. fi. &c. o ¶Filij sa. pri. &c. nō
est intelligendū q̄ vterq; fuerit primoge
nitus: sed abia fuit primus post vasseni.
p ¶Filij aūt mera. &c. hic p̄n describi
tur gnatio meraritarum ist̄l descendēdo.
Et patet l̄ra. q ¶Isti sunt quos constī.
dauid super cantores do. &c. Hic p̄n
agitur

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E cantorū dauid q organis muſicis laudes deo canebant cū eorum genealogiā narra ret prelibauit: ſuo aūt ordine quō id fecīſ ſent demonſtrabit. a ¶Ethan filius chu ſi. Ethan vnus de cantoribus tribus qui corā dauid in cymbalis laudem dei con crepabāt. Et notandū q̄ ſicut fuerūt tres filij leui, caath: gerſon & merari: ita tres cantores: eman de caath: aſaph de gerſon ethan de merari. ¶Myſtice autē ſignifi cat ſctōs doctores qui ſctē trinitatis fide imbuti ſm diſpenſationem veri dauid, ꝙ dicationē euāgelij toti mūdo annūciant. b ¶Leuitæ qui ordi. &c. Quia ois ordo eccleſialticus ſm apoſtolorū traditionē & q primatū tenent totū miniſterij agāt in eccleſia dei, vnde: Vt ſcias quō opor teat te conuerſari in domo dei quæ eſt ec cleſia dei viui &c. c ¶Aaron. chriſtum ſignificat: filij eius eccleſiæ populū. cui di citur: Vos eſtis genus electum regale ſa cerdotium &c. quē ſummus pontifex do cuit ſup altare fidei holocauſtū bonorū operū & incēſum orationis offerre: & vt p̄careſ. p iſrl. i. p ſtatu eccleſiæ ſm præce pta legis p moyſē data. Repit aūt genea logiā aaron vſq; ad achimaas: qđ̄ p lau de eius factum videtur: qa fidelis fuit da quid in omnibus.

1.Ti.3.d

1.Pet.2.b

NICO.DE LYRA

agit de officijs leuitarū. quorū aliqui erant ſimplices leuitæ: alij cum hoc ſacer dotes: ſicut aaron & filij eius qui erant de tribu leui. Primo igitur determinantur officia leuitarum ſimpliciū. ſcd'o ſacerdo tum, ibi: Aaron vero. De ſimplicibus le uitis: aliq erāt cantores ad dicendum di uinas laudes de quibus agit primo. alij in alijs officijs conſtituti. de quibus agi tur ſecūdo, ibi: Fratres quoq; eorum. Cir ca primum ſciendū q̄ poſtq̄ dauid obti nuit regnū adduxit arcam dñi de domo obededō in ciuitatē dauid, & poſita fuit in tabernaculo quod fecerat dauid: vt ha betur ij. Reg. vj. & extunc inſtituit dauid cantores & alios leuitas: q officia exerce rent corā domino q̄diu illa arca fuit i il lo tabernaculo: & poſtea qñ fuit tranſlata ad templū per ſalomonē ædificatum. Inter cantores aūt erant tres principales de tribus cognationib⁹ leuitarū ſupradictis videlicet heman de filijs caath ? & aſaph de filijs gerſon, & ethan de filijs merari. & erant ſic ordinati q̄ hemā cum ſocieta te ſua erat in medio. aſaph aūt cum ſocie tate ſua erat ad dext̄ā. ethan vero cum ſua ad ſiniſtrā. & ex his patet lra: paucis exceptis, cum dr: Iſti ſunt quos conſti tuit dauid ſuper cantores. ſ. qui infra ſe quunt: ex quo collocata eſt arca in taber naculo facto a dauid. Cætera patent ex di ctis vſq; ibi: a ¶Et fratres ei⁹ aſaph qui ſtabat a dextris eius. Vocantur au tem aſaph & ſocij ſui fratres ipſius hemā & aliorum qui erant in ſocietate ſua: qa licet eſſent de duabus cognationibus, ſci licet caath & gerſon: tamen erant de ea dem tribu ſcil. et tribu leui. Cætera pa tent ex dictis. b ¶Fratres quoq; eo rum leuitæ. Hic agitur de officijs aliorū leuitarum, cum dicitur: Fratres quoq; eorum leuitæ, & dicūtur fratres: qa de ea dem tribu: vt iā dictū eſt. c ¶Qui or dinati ſunt in cunctum miniſterium ta bernaculi, quia aliqui erant ianitores: & aliqui cuſtodes vaſorum & alij miniſtra bant ſacerdotibus in oblationibus ſacri

F

ficiorū

ſtrabāt corā tabernaculo teſtimo nii canentes donec ædificaret ſalo mon domum domini in hieruſalē. Stabant autem iuxta ordinem ſuū in miniſterio. Hi vero ſunt qui aſſi ſtebāt cū filijs ſuis. De filijs caath heman cantor filius iohel: filij ſa muel: filij helchana, filij ieroam: fi lij heliel: filij †thou: filij ſuph: filij helchana: filij maath: filij † amaſai: filij helchana: filij iohel: filij aza riæ: filij ſophoniæ: filij thaath: fi lij aſir: filij abiaſaph: filij chorę: fi lij iſaar: filij caath filij leui: filij iſra

a ¶cognatione

ſcriptura em̄ ꝓpinquos fratres appellat.

el: & fratres eius: aſaph qui ſtabat a a dextris eius. Aſaph filij⁹ barachiæ filij ſamaa: filij michael: filij baſa iæ: filij melchiæ: filij athanai: filij zara: filij adaia: filij ethan: filij zē ma: filij ſemei: filij ieth: filij gerſō: filij leui. Filij autem merari fratres

a eorum ad ſiniſtram: ethan filij⁹ chu ſi: filij abdi: filij maloch: filij aſa biæ: filij amaſiæ: filij helchiæ: filij amaſai: filij bonni: filij ſomer: filij mooli: filij muſi: filij merari: filij le

b ui, Fratres quoq; eorum leuitæ qui b ordinati ſunt in cūctum miniſteriū

c tabernaculi domus domini. Aarō a vero & filij eius adolebant incen e ſum ſuper altare holocauſti: & ſup f altare thymiamatis in omne op⁹ ſcti g ſctōrum: & vt p̄carentur p iſrael iu xta oīa q̄ p̄ceperat moyſes ſeruus dei. Hi ſut aūt filij aarō. Eleazar filij⁹ h eius: phinees filius eius: abiſue fi lius eius: bocci filius eius: ozi filij⁹ ei⁹: zaraia filius eius: meraioth filij⁹ eius: amaria filius eius: achitob fi lius ei⁹: ſadoch filius ei⁹: achimaas filius eius. Et hæc habitacula eorū i p vicos atq; cōfinia, filiorū. ſ. aarō iuxta cognatiōes caathitarū. Ipſis eī ſorte cōtigerāt. Dederūt igit eis hebrō i terra iuda & ſuburbana ei⁹ p circūitū: agros aūt ciuitatis & vil k la: caleb filio iephone: Porro filiis l aarō dederūt ciuitates ad cōfugiē m dum hebron: & lobna & ſuburbana ei⁹: iether q̄q & † eſthemo cū ſubur banis ſuis: ſed & helō & dabir cū ſub urbāis ſuis: aſa q̄q & † bethſmes & ſuburbana eorū. De tribu aūt beia mī gabeæ & ſuburbana ei⁹ & almath cū ſuburbanis ſuis: anathoth q̄q cū ſuburbanis ſuis. Oēs ciuitates tre n decim cū ſuburbanis ſuis p cogna

A tiones ſuas. Filiis autem caath reſiduis de cognatione ſua dederunt a ex dimidia tribu manaſſe in poſſeſſionem vrbes decē. Porro filiis ger b ſon p̄ cognatiōes ſuas de tribu iſachar, & de tribu aſer, & de tribu nepta lim: & de tribu manaſſe in baſan, vrbes tredecim. Filij autem merari per cognationes ſuas de tribu ruben, & de tribu gad, & de tribu zabu c lon dederunt ſorte ciuitates duodecim. Dederunt quoq; filij iſrael le uitis ciuitates & ſuburbana eorum. Dederuntq; per ſortem ex tri bu filiorum iuda: & ex tribu filiorum ſimeon: & ex tribu filiorum beniamin vrbes has quas vocauerunt noībus ſuis: & ex his q̄ erant c ex cognatione filiorū caath: fuerūtq; ciuitates in terminis eorū de tri bu ephraim. Dederūtq; eis vrbes ad confugiendū, ſichē cum ſuburba nis ſuis in mōte ephraim: & gazer cū ſuburbanis ſuis: † hicinaan quo q̄ cū ſuburbanis ſuis: & bethorō ſil'r: necnō & helō cū ſuburbanis ſuis & gethremon in cūdē modum. Porro ex dimidia tribu manaſſe aner & ſuburbana eius: † balaan & ſuburbana eius. His videlicet qui de co gnatione filiorū caath reliq erant. Filiis aūt gerſon de cognatione di midię tribus manaſſe gaulon in baſan & ſuburbana ei⁹: & aſtaroth cū ſuburbanis ſuis. De tribu iſachar cedes & ſuburbana eius: & dabereth cum ſuburbanis ſuis: rhamoth quoq; & ſuburbana eius: & anem cum ſuburbanis ſuis. De tribu vero aſer maſal cum ſuburbanis ſuis: & ab don ſimiliter: aſach quoq; & ſuburbana eius: & roob cum ſuburbanis ſuis. Porro de tribu neptalim cedes in galilæa & ſuburbana ei⁹. Amō cum ſuburbanis ſuis: & cariathiarim & ſuburbana eius. Filiis autem merari reſiduis de tribu zabulon rēmono & ſuburbana ei⁹: & thabor cum ſuburbanis ſuis. Trans iordanem quoq; ex aduerſo hiericho con tra orientem iordanis. De tribu ruben boſor in ſolitudine cū ſuburba nis ſuis: & † aſſa cū ſuburbāis ſuis. Cademoth quoq; & ſuburbana ei⁹ B & miphaath cū ſuburbanis ſuis. Necnō de tribu gad, rhamoth in ga laad & ſuburbana eius: & manaim cū ſuburbanis ſuis. Sed & eſebon cum ſuburbanis eius: & iezer cum ſuburbanis ſuis.

a ¶al's ſamron.

Orro filij iſachar thola & phua iaſub & ſamāron Ca. VII. a q quattuor. filij tholatoi & raphaia & herihel & iemai & iep ſem & ſamuel principes per domos cognationum ſuarum. De ſtirpe thola viri fortiſſimi numerati ſunt in diebus dauid f viginti duo milia ſexcenti. Filij ozi, izrahia: de quo nati ſunt michael

a ¶al's iſai. b ¶annumerato patre qui vnicus fuit patris ſui.

& obadia & iohel & ieſiā: q̄uīq; omnes principes. Cum eis per famī g lias & populos ſuos accīncti ad prælium viri fortiſſimi triginta ſex mi lia. Multas em̄ habuere vxores & filios. Fratreſq; eorū p oēm cogna tionem iſachar, robuſtiſſimi ad pugnandū octoginta ſeptem milia nu merati ſunt. Filij beniamin, bale & bochor & iadihel tres. Filij baleeſ h bon & ozi & oziel & hierimoth & vrai: quinq; principes familiarum & ad pugnandū robuſtiſſimi. Numerus autē eorū viginti duo milia & triginta quattuor. Porro filij bochor zamira & ioas & eliezer & eliōnai & amri & hierimoth & abia & anatoth & almathan.

a ¶Oēs Ca. VII. a Omnes hi filij bochor. Numerati ſunt autem p fa milias ſuas principes cognationum ſuarum ad bella fortiſſimi viginti milia & ducenti. Porro filij

¶al's iedihel.

iahibel balan. Filij autem balan iehus & ben a ¶a quo egreſſi ſunt beniamite: q nephario concubitu occide runt vxorem leuite.

iamin & ahoth & chanana & iothan & tharſis & haiſar. Omnes hi filij iadihel principes cogna tionum ſuarum viri fortiſſimi & ſeptem milia & ducēti ad pliū, pcedētes. Sephā q̄q & aphā: filij hir i

a ¶cōcubina iacob ancillę rachelis matris neptalim: a quo

iſti ſunt generati.

& ſum filij aher. Filij aūt neptali: iaſihel & guni, & aſer & ſellū, filij bāla

c ¶a ¶Filij aūt ca. re. deco. ſua. i. qui non erant ſacerdotes: ita q̄ dicebantur ca athitæ tm̄: & non aaronitæ: vt dictū eſt. ſ. iſets dederūt alia habitacula. b ¶Porro filijs gerſon. Hic cōſequenter agitur de ha bitaculis gerſonitarum & meraritarum: oſtendendo quæ ciuitates, & a quibus tri bubus aſſignatæ ſunt eis. & cum hoc etiam intermiſcet aliqua de filijs caath. & patet littera vſq; ibi: c ¶Quas vocauerunt nominibus ſuis. id eſt leuitæ & ſacerdo tes denominauerunt loca eis aſſignata ad habitandum & nutriendum pecora ex no minibus ſuis: ad hoc q̄ iſtud eſſet teſtimo nium in futurū: quia iſta erant eis aſſigna ta a filijs iſrael: qa tribus leui non habuit hereditatē diſtinctā ſicut aliæ tribus. Cæte ra patent in littera.

al's † iech maan.

Ca. VII.

Orro filij iſachar. Hic conſe quēter ponit generationes alia rum ſex tribuū: ſcilicet iſachar, beniamin, neptalim, manaſſe, ephraim & aſer. de tribubus ve ro dan & zabulon non facit mentionem. Primo ergo agit de generationibus iſtarū tribuū. ſecūdo reſumit tribus bēiamin: vt diffuſius deſcribatur ca. viij. Circa primū deſcribitur primo generatio trib⁹ iſachar. ſecundo beniamin, ibi: Filij beniamin. tertio neptalim, ibi: Filij autem neptalim. quarto manaſſe, ibi: Porro filij manaſſe. quinto ephraim, ibi: Filij autem ephraim: ſexto aſer, ibi: Filij aſer. De tribu ꝝo dan & zabulon non deſcribitur aliqua genea logia: cuius cauſa ab aliquibus aſſigna tur: quia quælibet tribus habebat librum genealogiæ ſuæ. Eſdras autem ſcriptor hu ius libri: vt dictum fuit a principio: forſi tan non inuenit libros genealogiarum tri bus dan & tribus zabulon: quia perditi fue runt in captiuatione decem tribuum: vel alio modo. Circa primum dicitur: Filij iſachar &c. & ſubditur: e ¶Et famaron. iſte vocatur ſemron: Gene. xlvj. f ¶Numerati ſunt in diebus dauid. quando præ cæpit numerare populum: vt habetur .ij. Regū. xxiiij. g ¶Quinq; omnes princi pes. Hoc intelligitur connumerato patre. Cætera patent vſq; ibi: h ¶Filij ben iamin. Hic conſequenter deſcribitur ge nealogia tribus beniamin. & patet littera vſq; ibi: i ¶Sephan quoq; & aphan filij hir & aſim filij aher. in hebræo habe tur: Filij aher. Et ponitur hic filij in plu rali pro filius. vel cum iſto aſim intelligun tur alij filij aher. Dicit autem hic gloſa he braica: q̄ eſdras iſtos ſephan & cæteros po ſuit hic vltimo in genealogia beniamin: quia neſciebat vtrum eſſent de tribu ben iamin vel non: eo q̄ non inuenit reductio nem genealogiæ ipſorum ad tribum ben iamin certitudinaliter. ſed hoc non videt cōuenienter dictum. Tum quia hebræi di cunt q̄ eſdras ſcripſit hūc librum per adiu torium & directionē aggei & zachariæ pro phetarū ſibi cōtemporaneorū: qui ſpiritu ꝓphetico loquebant. Tum qa in ſcriptu ra ſacra ſi aliquid eſſet poſitum dubiū: hoc eſſet a ſpiritu humano: & non a ſpiritu di uino. k ¶Filij autem neptalim. Hic ponitur genealogia tribus neptalim: & multum breuiter. l ¶Filij bala. Iſta autem fuit ancilla rachel ab eadem in con iugio ipſi iacob data, vt habetur Geñ. xxx. de qua natus fuit neptalim: vt habetur ibi dem: & ideo cum dicitur: Filij bala. ly filij refertur ad neptalim. & eſt ſingularis nu meri, & genitiui caſus. ſi autem pluralis

D

¶Secunda pars.

c ¶a numeri

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Cõcubinaq̃ eius &c. Hæc dicit fuisse filia filij balan: quæ in ægyptũ fame cogente a patre venalis ducta a manasse: q̃ horreis herat cibarijs patri datis in cõiugiũ misericorditer suscepta est. b ¶Happhin & sephã, prioris filij machir hęc duo nomia esse dicunt: sed sc̃m eẽ salphaad & eorũ sororẽ maachã quã esrõ cũ sexaginta esset annorũ accæpit vxorẽ quę peperit ei filiũ segub: sicut. ō. dictum est. c ¶ Soror aũt eius re. Soror vlam filij phates filij machir: vt prædictum est hanc quidam tradũt fuisse matrẽ iesu filij naue, qui vir decorus nuncupat: ob insignę virtutis & principatus. Alij dicunt delborã vxorem lapidoth prophetissam d ¶Filij autem ephraim. Fabulantur hebræi q̃ filę ephraim congregata multitudine viuente patre conati sunt ad terrã promissionis reuerti & in geth palestino rum occisi sunt. vnde cæterę tribus per desertum adducũtur: ne viderent ossa fratrum suorum. & in pſ. dicit: Filij ephrai conuersi sunt in die belli.

Iudicũ. 4

pſ. 77. b

NICO.DE LYRA

¶ numeri: prout sonat littera hebraica: sic filij neptalim hic dicunt filij balæ matris suæ: eo modo loquendi quo frequẽter in sacra scriptura filij filiorũ dicũtur filij parentũ. a ¶Porro filius manasse hic describit genealogia tribus manassæ b ¶Peperit ma. pa. ga. fuit enim potens & magnus in terra illa. propter qđ dicit pater eius: vt frequenter dictum est in cõsilibus. c ¶Et ha. so. no. maacha. Ista est alia ab illa maacha: quæ cito post dicitur vxor machir. d ¶Natęq̃ sunt sal. fi. iste fuit lapidatus, ꝓpter collectionem lignorũ i sabbato: nec habuit filios: ꝓpter qđ eius filiæ accæperũt partem hereditatis loco patris de voluntate dñi: vt habeſ Nu. xxvij. Segtur. e ¶ Soror autem eius re. pe. virũ decorũ. In hebræo habeſ. Peperit sechor: & est nomẽ ꝓprium vnius hois: vt dicunt hebræi. f ¶Filij autẽ ephraim. Hic describitur genealogia tribus ephraim & legatur littera, put iacet vsq̃ ibi. g ¶Occiderũt autẽ eos virí geth. Istud autem exponitur ab hebræis multipliꝫ. Vno modo q̃ isti descendentes de phraim filio ioseph patre eius adhuc viuẽte: ante exitũ filiorũ israel de ægypto sub moyse collegerunt multitudinem vt intrarẽt terrã, pmissionis: Tũ qa ioseph moriẽs dixerat q̃ dñs post mortẽ suã educeret filios israel de ægypto: & induceret eos in terrã, pmissionis: vt habeſ Gen. vlti. Tum quia iacob patriarcha benedicendo filios ioseph præposuerat ephraim ipsi manassæ: vt hr̃ Gen. xlviij. propter qđ filij eius erant magis elati & audaces: & venerũt ꝑ sus terrã, pmissionis per viam brevioręm. f. per terrã philistinorũ, quæ vicina est: vt habeſ Exo. xiij. & tunc a gethæis fuerũt debellati: qa ꝺoccupabãt tẽpus redeũdi ad terrã, pmissionis: ꝑm qđ dicit Ge. xv. ꝙ. cccc. annis deberent esse filij israel peregrini in terra nõ sua: vt ibidẽ fuit declaratũ: g nondũ adhuc erant cõpleti. Et huic expositioni cõcordat qđ post ea hic dicit. f. ꝙ iosue filius nun minister moysi in exitu de ægypto, nepos fuit elisama filij amiud: filij laadã: filij thale: filij beria vt dicunt hebræi: filij ephraim: & sic in sexta generatione natus ẽ iosue de ephraim: sicut & eleazar de leui in quinta: vt dictũ fuit Gen. xv. Sed huic expositioni obuiat qđ dicit in textu: Filia autem eius. f. ephraim fuit sara: quæ ædifi. bethorã inferio. ꝙ istæ ciuitates sunt in terra, pmissionis in sorte ephraim: vt habetur Iosue. xvj. vbi nõ potuit ædificari ꝑ mulierẽ descendentẽ de ephraim nisi post ingressum filiorũ israel in terrã, pmissiõis & assignationem hæreditatũ singulis tribubus. A natiuitate vero ephraim vsq̃ ad illud tẽpus fluxerunt anni. cclvj. ad minus. & iõ nõ videt ꝙ tunc posset esse aliqua filia genita ab ephraim: quæ ædificasset ciuitates illas. Probatio assumptæ: quia a natiuitate israel vsq̃ ad exitũ de egypto fluxerunt anni q̃dringẽti: vt declaratũ fuit Gen. xv. a qbus si subtrahank anni qui fluxerũt vsq̃ ad natiuitatem ephraim, remanent anni ducẽti & decem: quia isaac fexagenarius genuit iacob: vt habeſ Gen. xxv. Iacob v̄ o centum triginta annorũ erat qñ descẽdit in ægyptũ: vt habeſ Gen. xlvij. & sic de ꝑdictis q̃dringẽtis annis vsq̃ ad exitũ de egypto remanent. cccx. ad minus a natiuitate ephraim: ga natus erat qñ iacob descendit in ægyptum: vt habetur Gen. xlvij: qbus si addanſ quadraginta anni quibus filij israel fuerunt in deserto post exitũ de egypto: & sex in quibus iosue gnauit cõtra reges chanaã antecẽ diuideret terram: prout ostẽsum fuit Iosue. xj. & xiij. habentur anni. cclvj. Igitur secundũ istam expositionẽ oportet dicere ꝙ sara q̃ nas. hic dicit filia ephraim nõ fuit filia eius immediata: sed per multas gñationes descendit de eo: & fuit in potestate sua posse ꝙ filij israel in terra, pmissionis habuerũt sortes assignatas: & sic ædificauit ciuitates dictas propter ꝙ hic noiatur inter filios ephraim patriarchæ, ꝓpter magna q̃ fecit in ædificatione ciuitatum. ¶Alio modo exponitur de illis q̃ cõra voluntatẽ moysi post exitũ de ægypto iuerunt ad prælitũ ꝑ aduersarios: & debellati fuerunt & multi eorũ occisi: vt habeſ Num. xiiij. in fine. & ſm hoc non poterſ dici ꝙ iste ephraim q dicitur hic eos lamẽtasse fuerit ephraim filius ioseph: quia illud bellum fuit secundo anno egressionis de ægypto & sic iste ephraim fuisset tunc. cccx. anno rum: vt patet ex ꝑdictis & nõ est veritas ꝙ tantũ vixerit maxime qa Exo. j. dicit ꝙ mortuus fuit ioseph & ois cognatio illa anteq̃ filij israel exirent de ægypto. Iste dato ꝙ vixisset: transiuisset in eo tempus ad generandi: & tamen de isto ephraim qui dicitur hic lamẽtasse filios suos: dicit qđ postea genuit beria: sic nominãs eum: eo ꝙ in malis domus eius ortus esset i. per occisionem filiorũ. Beria eñ interpretatur in malo. Item aliqua dicunt hic in textu & Nume. xiiij. quæ videnſ obuiare huic expositioni: qa hic dr̃: Occiderunt autẽ eos virí geth. qui erant philistæi. & Nu. xiiij. dicitur ꝙ amorræi & amalechitæ interfecerunt illos qui contra voluntatem moysi aũsi fuerũt ire ad prælitũ. Item hic dr̃ ꝙ isti fuerunt occisi a gethæis: eo qđ descenderant ad inuadendũ possessiones eorũ. ibi autẽ dicit: At illi contendebrant ascenderũt in montẽ ad pugnandũ cõtra ammorræũ & amalech. & ideo, ꝓpter ista non videt posse stare ista expositio sc̃da.

¶Tertio modo exponitur de virís occisis vndẽ singulariter, dicitur: ipse transfuit eos. de quo exijt pro genies gerat: qui fuit pater femei.

tibus de tribu ephraim qui postq̃ habuerunt sortẽ in terra promissionis per iosue multiplicati fuerũt & roborati: & cõfidentes de sua multitudine & fortitudine descenderũt de monte ephraim versus terrã philistinorũ: quæ est super mare mediterraneũ. fed virí geth indigenæ occiderũt eos. Et ponitur in textu: h ¶Et indigenæ, ad exprimendũ modũ occisionis. Indigenæ enim dicũt nati de terra illa. vnde indigenæ dicunt quasi inde genitꝰ: & propter hoc sciebant passus terræ difficiles ad transeundũ: & sic ꝓnognauerunt cum filijs ephraim in loco vbi filij ephraim non poterant se bñ defendere. Igitur ſm istam expositionem oportet dicere: ipse ille ephraim qui dicitur hic lamentasse filios suos occisos qui fuerunt principales in hoc facto. f. illo conflictu, fuit alius ab ephraim filio ioseph: & multo tẽpore post ipsum: tamen nominatus eodem nomine: sicut frequẽter contingit. Et huic expositioni cõsonat quod subditur: i ¶Filia autem eius fuit sara quæ ædificauit bethoron inferiorẽ & superiorẽ. Non em ponuit ex nomine suc. Sed dictæ expositiõi videt obuiare qđ subditur. f. ꝙ iosue filius nun descendit de istis: & tamen certũ est ꝙ ipse fuit ante ingressum terræ, pmissionis: & iam erat senex & prouectæ ætatis qñ diuisit terrã filijs israel: vt habetur. Iosue. xxiij. & ideo ſm istam expositionẽ tertiam quando subditur hic in littera: 1 ¶Porro filij eius rapha & reseph &c. oportet dicere ꝙ ista littera non refertur ad ꝓcedentia imediate: sed ad ephraim filium ioseph: ita ꝙ, ꝓpter reuerentiã iosue, q̃ fuit valde magnus in populo israel, scriptura incipit describere eius genealogiã ab ephraim patriarcha: vt sit sensus. Porro fi. eius, id id ephraim patriarchæ. a ¶Rapha. &re. &thale: de quo. scilicet thale, na. est thaan. sequitur: b ¶Qui habuit filium io. Et sic iosue descendit de ephraim in septima generatione. c ¶Possessio autem &c. cum fi. suis. id est cum villis, sibi adiunctis. ista tñ ciuitas bethel alia est hierlm: quæ vocata fuit bethel: prout dictum fuit Gene. xxviij. quia hierusalem partim fuit in sorte iudæ & partim in sorte beniamin. Ista autẽ bethel fuit in sorte ephraim: & ibi posuit hieroboã vnum de duobus vitulis aureis quos fecit: vt habetur. iij. Reg. xij. d ¶Filij aſer. Hic vltimo describitur genealogia aſer. & patet ꝛa. vsq̃ ibi: e ¶Ipse est pater bar. Nomẽ est loci vbi melchiel fuit dominus vel vir famosus. f ¶Filij iether: sc. Iste est alius a patre caleb: q̃ fuit de tribu iuda: iste autem de tribu aſer.

Ca. VIII.

SEniamin autem. Hic resumitur genealogia beniamin vt diffusius scribatur: & hoc fit principaliter propter saul regem: qui fuit de hac tribu. Primo igitur ponitur genealogia beniamin in generali. secundo ipsius saul in spali, ibi: In gabaon autem. Circa primum dicitur: g ¶Beniamin autem genuit bale pri. fuũ, & ba. sc. q vocatur albal Nume. xxvj. h ¶Fueruntq̃ fi. bale ad. & gera. Dicũt alij ꝙ iste gera fuit pr̃ semei. sed hoc nõ est verum: quia iste gera fuit nepos beniamin patriarchæ: vt patet hic: a cuius tẽpore vsq̃ ad tempus semei fluxerunt sexcenti anni & plus: quia anno. cccc. & lxxx. egressionis de ægypto fundatum fuit templũ per salomonem: vt habetur. iij. Reg. vj. qui salomon interfecit semei: vt habetur. iij. Reg. ij. & ideo ille gera qui dicitur pater huiꝰ semei. ij. Reg. xvj. fuit alius ab isto gera. & lõgo tẽpore post ipm i ¶Hi sunt fi. ahod. Iste est qui vocatur aioth iudi. iij. qui fuit iudex in israel: & interfecit eglon regem moab: vt ibidem habetur. k ¶Qui translati sunt in manath. id est i sepulchrũ: vt dicunt alij expositores nostri & itelligitur hoc de gabaonitis q propter vxorem leuitæ quam afflixerant incredibili libidine: vt habetur Iudicum. xix. f. interfecti fuerunt. & isti descenderunt de aioth. Sed lra sequẽs cõrariatur huic expositioni: in qua dicitur l ¶Naaman aũt & achia & iera. associati fuerunt illi in hoc facto. cum igitur isti fuerint de tribu beniamin: qui nõ interfecerunt prædictos gabaonitas, sed magis iuuerunt eos: vt habetur Iudicum. xx. patet ꝙ dicta expositio non est vera. Et ideo dicũt hic hebræi ꝙ manath non significat hic sepulchrum sed est nomen proprium cuiusdam terræ ad quam isti fuerunt translati p naaman & socios eius. vtrũ aũt fuerunt translati illuc per bellũ vel per commutationem hereditatum seu alio modo: non dicũt expositores hebraici vel latini. m ¶Porro saarahim genuit in regione moab'. Causa autem quare illuc iuit, subditur: n ¶Postq̃ dimisit husim & bara vxores suas, quia forte erãt adulteræ vel sibi tediosæ. & ideo eis dimissis accæpit aliam vxorem in regione moab. de qua subditur: o ¶Genuit autem &c. ioab. & cæteros. p ¶Deusim vero. que fuit primavxor saarahim: vt prædictũ est: genuit achitob. & subditur: q¶ Hic ædificauit ono & loth. nomina sunt ciuitatum quas ędificauit samad. r ¶Et filias eius. id est villulas adiacentes. s ¶Bara autem & sama. Bara hic est nomen viri. t ¶Príncipes cognationum hab. in hailon. nomen est ciuitatis: de qua dicit Iosue. x. c. Sol cõtra gabaon ne mouearis, & luna cõtra vallem haialon. v ¶Hi. f. bara & sama & socij eorum. x ¶Fugauerunt habitatores geth. Philistæi enim qui habitabant in terra ascenderunt in sortem beniamin ad deprecandum: & ab istis de tribu beniamin fuerunt debellati & fugati: sicut econuerso filij ephraim volentes depredari getheos, ab ipsis fuerunt debellati & occisi: vt dictum fuit capitu. præceden. y ¶Et haſo & sesach & hic. &c. Nomina sunt virorum de beniamin: qui fuerũt in debellatione gethæorũ: vsq̃ ibi exclusiue. z ¶Filij elpha al. Vbi incipit describere alias generationes. a ¶Hi patriarchæ, id est principales inter principes illius cognatiõis. b ¶Qui habitauerunt in hierusalem. Hæc enim ciuitas partim cadit in sortem iudæ: & partim in sortem beniamin vt dictum fuit in libro iosuę. & ideo non solum habitabant ibi aliqui de tribu iuda sed etiam aliqui de tribu beniamin. c ¶In gabaon autẽ habitauerunt. Hic consequenter describitur cognatio saulis regis in speciali, cum dicitur: In gabaon autem habitauerunt &c. In hebræo habetur: Pater gabaon. Et sunt duę dictiones: & significant illum qui erat principalis in illa ciuitate. & ꝙ ista sit vera littera, patet ex hoc ꝙ circa finem ca. sequentis resumitur ista cognatio quasi sub eisdem verbis. & dicitur ibidem: In gabaon

A lius eius rapha & reseph & thale: de quo natus est ꝓtha a an: qui genuit laadon. Huius quoq̃ filius amiud genuit elisama: de quo ortus est nun, qui habuit filium b iosue. Possessio autem eorum & habitatio bethel cũ filiabus suis: & contra orientem norã ad occidentem plagam gazer filiæ eius. ꝓSethem quoq̃ cum filiab⁹ suis vsq̃ ad aza & filias eius. Iuxta filios quoq̃ manassæ beth san: & filias eius: thanath & filias eius: mageddo & filias eius: dor & filias eius. In his habitauerũt filij ioseph filij israel: Filij aſer ꝓiõa & iesua & isui & baria & sara soror eorum. Filij autem baria haberũt melchiel: ipse est pr̃ barzaith. Heber aũt genuit iephlat & somer & ꝓhotham & suaa sororẽ eorũ. Filij iephlat fosech & chamaal & asoph: hi filij iephlat. Porro filij somer ahi & roaga & iaba & aram. Filij autem helem fratris eius supha & iemna & selles & amal. Filij supha sue arnaphed & sual & beri & iamra & bosor & iephone & phaspha & ara. Filij autem olla arec & anihel & regia. Omnes hi filij aſer: principes cognationum electi atq̃ fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum ætatis quæ apta effet ad bellum. xxvi. milia.

Ca. VIII.

BEniamin autem genuit bale primogenitũ g suum, asbal secundum, ahara tertiũ, ꝓnoaha quartum, & rapha quintum. Fueruntq̃ filij h bale addoar & gera & abiud: abisue quoq̃ B & neman & ꝓahoe: sed & hiera & sephupham & vram

Hi sunt filij ahod, principes cognationum habitantiũ i

Capitulum. VIII.

a ¶Qui translati sunt ik ¶sepulchrũ. ¶vel noaman. ¶vel haia

atium in gabaa: qui translati sunt ik

bmanath. Naaman autẽ & achia & l

iera: ipe trãstulit eos: & genuit oza & abiud. Porro ꝓsaarahim genuit m in regione moab postq̃ dimisit hu n sim & bara vxores suas. Genuit auo tem de edes vxore sua iobab & sebia & ꝓmosa & ꝓmolchon: iechus quoq̃ & sethia & ꝓmarmath Hi sunt filij eius principes in familiis suis. ꝓDeus im vero genuit achi p tob & elphaal. Porro filij elphaal heber & misaã & ꝓsamad. Hic ædi q ficauit ono & ꝓloth & filias eius. ꝓBara autem & sama r s fuerunt habitatores geth & hãio & sesach: & hie x y ꝓimoth & zadabia & arod & heder: michael quoq̃ & iesepha & ioaa filij baria & zabadia & mosolla & ezeki & heber & iesamari & iesłia & iobab filij elphaal, z & iacim & ꝓzechri & zabdi & helionai & selethai & heliel & adaia & baraia & samrath filij semei. Et iesphã & heber & heliel & abdon & zechri & ꝓhanan & anaelam & ꝓthalam & anathothia & iephdaia & phanuia & ꝓrasam & sooria & otholia & iersia & & elilij sesac. Et samsari & sooria & otholia & iersia & & helia & zechri filij ieroam. Hi patriarchæ & cognationum principes qui habitauerunt in hierusalem. In h gabaon autem habitauerunt abigabaon: & nomen uxoris eius maacha: filius quoq̃ eius pr̃iogenit⁹ ab⁹

c littera non refertur ad ꝓcedentia imediate: sed ad ephraim filium ioseph: ita ꝙ, ꝓpter reuerentiã iosue, q̃ fuit valde magnus in populo israel, scriptura incipit describere eius genealogiã ab ephraim patriarcha: vt sit sensus. Porro fi. eius, id id ephraim patriarchæ. a ¶Rapha. &re. &thale: de quo. scilicet thale, na. est thaan. sequitur: b ¶Qui habuit filium io. Et sic iosue descendit de ephraim in septima generatione. c ¶Possessio autem &c. cum fi. suis. id est cum villis, sibi adiunctis. ista tñ ciuitas bethel alia est hierlm: quæ vocata fuit bethel: prout dictum fuit Gene. xxviij. quia hierusalem partim fuit in sorte iudæ & partim in sorte beniamin. Ista autẽ bethel fuit in sorte ephraim: & ibi posuit hieroboã vnum de duobus vitulis aureis quos fecit: vt habetur. iij. Reg. xij. d ¶Filij aſer. Hic vltimo describitur genealogia aſer. & patet ꝛa. vsq̃ ibi: e ¶Ipse est pater bar. Nomẽ est loci vbi melchiel fuit dominus vel vir famosus. f ¶Filij iether: sc. Iste est alius a patre caleb: q̃ fuit de tribu iuda: iste autem de tribu aſer.

Ca. VIII.

SEniamin autem. Hic resumitur genealogia beniamin vt diffusius scribatur: & hoc fit principaliter propter saul regem: qui fuit de hac tribu. Primo igitur ponitur genealogia beniamin in generali. secundo ipsius saul in spali, ibi: In gabaon autem. Circa primum dicitur: g ¶Beniamin autem genuit bale pri. fuũ, & ba. sc. q vocatur albal Nume. xxvj. h ¶Fueruntq̃ fi. bale ad. & gera. Dicũt alij ꝙ iste gera fuit pr̃ semei. sed hoc nõ est verum: quia iste gera fuit nepos beniamin patriarchæ: vt patet hic: a cuius tẽpore vsq̃ ad tempus semei fluxerunt sexcenti anni & plus: quia anno. cccc. & lxxx. egressionis de ægypto fundatum fuit templũ per salomonem: vt habetur. iij. Reg. vj. qui salomon interfecit semei: vt habetur. iij. Reg. ij. & ideo ille gera qui dicitur pater huiꝰ semei. ij. Reg. xvj. fuit alius ab isto gera. & lõgo tẽpore post ipm i ¶Hi sunt fi. ahod. Iste est qui vocatur aioth iudi. iij. qui fuit iudex in israel: & interfecit eglon regem moab: vt ibidem habetur. k ¶Qui translati sunt in manath. id est i sepulchrũ: vt dicunt alij expositores nostri & itelligitur hoc de gabaonitis q propter vxorem leuitæ quam afflixerant incredibili libidine: vt habetur Iudicum. xix. f. interfecti fuerunt. & isti descenderunt de aioth. Sed lra sequẽs cõtrariatur huic expositioni: in qua dicitur l ¶Naaman aũt & achia & iera. associati fuerunt illi in hoc facto. cum igitur isti fuerint de tribu beniamin: qui nõ interfecerunt prædictos gabaonitas, sed magis iuuerunt eos: vt habetur Iudicum. xx. patet ꝙ dicta expositio non est vera. Et ideo dicũt hic hebræi ꝙ manath non significat hic sepulchrum sed est nomen proprium cuiusdam terræ ad quam isti fuerunt translati p naaman & socios eius. vtrũ aũt fuerunt translati illuc per bellũ vel per commutationem hereditatum seu alio modo: non dicũt expositores hebraici vel latini. m ¶Porro saarahim genuit in regione moab'. Causa autem quare illuc iuit, subditur: n ¶Postq̃ dimisit husim & bara vxores suas, quia forte erãt adulteræ vel sibi tediosæ. & ideo eis dimissis accæpit aliam vxorem in regione moab. de qua subditur: o ¶Genuit autem &c. ioab. & cæteros. p ¶Deusim vero. que fuit primavxor saarahim: vt prædictũ est: genuit achitob. & subditur: q¶ Hic ædificauit ono & loth. nomina sunt ciuitatum quas ędificauit samad. r ¶Et filias eius. id est villulas adiacentes. s ¶Bara autem & sama. Bara hic est nomen viri. t ¶Príncipes cognationum hab. in hailon. nomen est ciuitatis: de qua dicit Iosue. x. c. Sol cõtra gabaon ne mouearis, & luna cõtra vallem haialon. v ¶Hi. f. bara & sama & socij eorum. x ¶Fugauerunt habitatores geth. Philistæi enim qui habitabant in terra ascenderunt in sortem beniamin ad deprecandum: & ab istis de tribu beniamin fuerunt debellati & fugati: sicut econuerso filij ephraim volentes depredari getheos, ab ipsis fuerunt debellati & occisi: vt dictum fuit capitu. præceden. y ¶Et haſo & sesach & hic. &c. Nomina sunt virorum de beniamin: qui fuerũt in debellatione gethæorũ: vsq̃ ibi exclusiue. z ¶Filij elpha al. Vbi incipit describere alias generationes. a ¶Hi patriarchæ, id est principales inter principes illius cognatiõis. b ¶Qui habitauerunt in hierusalem. Hæc enim ciuitas partim cadit in sortem iudæ: & partim in sortem beniamin vt dictum fuit in libro iosuę. & ideo non solum habitabant ibi aliqui de tribu iuda sed etiam aliqui de tribu beniamin. c ¶In gabaon autẽ habitauerunt. Hic consequenter describitur cognatio saulis regis in speciali, cum dicitur: In gabaon autem habitauerunt &c. In hebræo habetur: Pater gabaon. Et sunt duę dictiones: & significant illum qui erat principalis in illa ciuitate. & ꝙ ista sit vera littera, patet ex hoc ꝙ circa finem ca. sequentis resumitur ista cognatio quasi sub eisdem verbis. & dicitur ibidem: In gabaon autẽ comorati

Universidad de Deusto Biblioteca

E autem commorati sunt pater gabaon &c. quãdo autem dicit hic: habitauerunt subintelliguntur alq qui in eadem ciuitate habitauerunt cum isto principali. a ¶Cis & ba. & na. ex hoc dicunt doctores q cis pater saul, & ner pater abner principis militiæ saul fuerunt fratres: & p ons saul & abner cognati germani: vt dictum fuit supra. j. Regum. xiij.

b ¶Ner autẽ ge. cis, sed quo genuit eũ quia dictũ est q fuit frater eius? Ad hoc dicunt, expositores cõiter q fuit frater ei' senior eo: & ideo mortuo pre iste ner ducauit & custodiuit cis fratre suũ: & ex hac nutritione vocat hic pater eius propter qd iste cis dicit habuisse aliũ patre naturalem. j. Reg. ix. a. vbi dr q erat vir de bẽiamin noie cis filius abiel &c. c ¶Et cis ge. saul. vt habetur j. Regũ. ibidẽ: d ¶Et hisbaal. Iste. ñ. Reg. vocat isboseth. & successit saul in regno fratribus suis interfectis. e ¶Miribaal. iste est qui vocat miphiboseth. ñ. Regũ. qui fuit cõmensalis dauid propter amorẽ ionathæ patris sui. Cætera legant, prout iacent in littera vsq; ibi: f ¶Et multos ha. fi. ac nepo. &c. Aliqui habent milia: sed non est de textu: quia nõ est in hebræo: nec in libris correctis. & merito: quia i tota tribu bẽiamĩ, nõ erãt tot viri bellatores: & multominus in generatione vnius hominis qui vocatur hic vlam.

GLO.ORDI.

Ioſ. 9. b. 4. re. 22. a.

Niuer. ergo isrl' &c. C.IX. Sequitur: a ¶Nathinnei. Domum vel in hũilitate seruientes. Hi sunt gabaonitæ: quos iosue vitæ donauit: & fuitio tẽpli deputauit: vt aqs & ligna portarent. b ¶Helchiæ. Hic fuit sacerdos magnus qui deuteronomium inuenit in tẽplo domini tempore iosiæ. & dicitur pater fuisse Hieremiæ prophetæ

☞Idithun

NICO.DE LYRA

Diuiſio.

Niuersus erg Capl'm. IX. go israel &c. Superius descripta sunt generationes descendẽtes a filijs iacob vsq; ad trãsmigrationem babylonis: hic cõsequenter agit de illis qui fuerunt post transmigrationẽ. Et diuidit ꝑsens capl'm in tres ptes: ga primo ponit continuatio respectu ꝑcedẽtiũ. sed o executio ꝑsentiũ, ibi: Qui autẽ habitauerũt. tertio cõtinuatio respectu sequẽtium, ibi: In gabaon autem. Circa primũ dicit. g ¶Vniuersus ergo isrl' dinumeratus est. quasi diceret licet in ꝑcedẽtib' genealogiæ filiorũ isrl' sint descriptæ: hoc tñ est breuiter & chronice: sed numer' dictarũ genealogiarum alibi descript' est ꝑfecti': & vbi scriptus sit hic ostẽdit cũ subdit: h ¶Et summa eorũ scrt. &c. Dicit aũt glo. hebraica q liber iste vbi scriptæ sunt genealogiæ perfecte vsq; ad minima non habetur: licet nec liber ahiæ silonitis & addo videntis: & plures alij libri q in scriptura alleganf: nec tñ habenf. Alíq vo exponunt de numeratitone facta per ioab de ꝑceptu dauid q̃ cõtinef. ñ. li. Reg. xxiij. i ¶Transla. sunt i ba. &c. Nõ fit hic mẽtio de trãslatione filiorũ isrl' q̃ facta fuit p theglathphalasar regem assyriorũ. de qua habetur iiij. Reg. xv. nec de illa que facta est per salmasar nono anno osee: de qua habetur. iiij. Reg. xvij. qa de istis duab' captiuitatib' nõ redierũt ad terrã isrl': sed de tertia captiuitate q̃ facta fuit p nabuchodonosor regẽ babylonis q trãstulit illos qui habitabant in regno iuda: scilicet tribũ iuda & beniamĩ & leuitas de ista captiuitate post ꝑtuaginta annos redierũt in hierlm & iterã isrl' deliciꝫ cyri regis persarũ: vt habef. ij. Paral. vlti. ca. & j. Esdræ. j. d. & aliqui redierunt in ꝑprijs ꝑsonis: q adhuc viuebat Esdræ. j. d. & aliqui redierunt in ꝑprijs ꝑsonis: q adhuc viuebat vt habef. j. Esdrę. in. q̃ fundato tẽplo secũdo, illi q videras primi templ. m, flebãt: alij aũt redierũt in filijs

adõ & sur & cis & baal & nadab. Gedur q̃q & ahio & zacher & macceloth: & macelloth genuit samaa. Hitauerũtq; ex aduerso frum suorũ i hierlm cũ fratribꝫ suis. ✝Ner ãt genuit cis: & cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan & melchisue & ✝abinadab & ✝hisbaal. Filiꝰ autẽ ionathã ✝miribaal genuit micha. Filii micha phicon & melech & thara & ahaz: & ahaz genuit ioada: & ioada genuit almoth & asmoth & zamri. Porro zamri genuit moosa: & moosa genuit baana: cuius filiꝰ fuit ✝raphaia: de q̃ ort' ẽ elasa q genuit asel. Porro asel sex filii fuerunt his nobis: ezricã, bochri, hismael, saria, obdia, anan. Oẽs hi filii asel. Filii aũt ✝esch frĩs eius vlã prĩogenitus: & vs scd's: & eliphaleth tertius. Fuerũtq; filii vlã viri nobustissimi & magno robore tendẽtes arcũ: & f multos hñtes filios ac nepotes vsq;

a ¶numerus refertur ad filios vlam. vt sit sẽsus: fuerunt filij vlam centũquinquaginta per hiperbaton.

ad cẽtum qnquaginta. oẽs hi filii beniamin. Ca. IX.

Niuersus ergo israel dig a ¶per dauid: vel p salomonẽ: vel p quẽlibet alium regem.

numerat' ẽ: & summa eorum scripta est i libro regũ israel & a ¶partim p teglathphalasar: partim per nabuchodonosor.

iuda. Trãslatiq; sũt i babylonẽ ꝑ iniquitatẽ suã. Qui ãt habitauerũt primi i possessionib' & vrbib' suis isrl' l a & sacerdotes & leuitæ & nathinei m cõmorati sũt i hierlm de filiis iuda n & de filiis beniamin. De filiis q̃q ephraĩ & manasse othei filiꝰ amiud filiꝰ amri: filii ✝omrai filii bõni. De filiis phares filii iuda: & de siloni asaia priogenit' & filii eiꝰ. De filiis aũt zara iehuel & fres eorũ sexcenti nonaginta. Porro de filiis bẽiamin salo filius mosollã filii ✝aduia: filii

¶vel helam.

asana & iobania filius ieroã & bela filiꝰ ozi: filii mochori & mosollã filius saphacie: filii rahuel: filii iebaniæ & fres eorũ p familias suas non gẽti q̃nq̃ginta sex. Oẽs hi prĩcipes cognationũ p domos patrũ suorũ. De sacerdotibꝰ aũt iedaia: ioiarib o b & iachĩ, Azarias quoq; filiꝰ helchiæ filii mosollã, filii sadoch, filii marap. bitabãt in regno iuda & beniamĩ & leuitæ de ista captiuitate post ꝑtuaginta annos redierũt in hierlm & iterã isrl' deliciꝫ cyri regis persarũ: vt habef. ij. Paral. vlti. ca. & j. Esdræ. j. d. & aliqui redierunt in ꝑprijs ꝑsonis: q adhuc viuebat vt habef. j. Esdrę. in. q̃ fundato tẽplo secũdo, illi q videras primi templ. m, flebãt: alij aũt redierũt in filijs

Mystice.

Iuſtitia.

Gal. 5. d.

Luc. 24. a.

☞ a ¶Idithun. cantoris dauid f. Observabat enim in porta regis ad orientẽ de filijs leui per vices suas cantores & visitum ad pfallẽdũ cũ dauid. conuenebãt: ga ante ꝓ templũ ẽdificare bãt: ga ante ꝓ templũ ẽdificare & in pluribus locis. propter quod aliqui de populo israel qui erant deuotiores obtulerunt se voluntarie ad habitandum in hierusalem: ꝑpter quod bñdixit illis deus: vt habetur Neemiæ. xj. sed quia illi non fuerunt ꝑfecti in ecclesia completi: ideo ꝓmittit eis deus per Ezechielem. xxxvij. q habitabunt in terra quã dedit seruo suo Iacob. in qua habitauerunt patres eorũ. & habitabunt super eam ipsi & filij eorũ & filij filiorũ eorũ vsq; in sempiternũ. & dauid seruus meus dux eorũ in sempiternũ. Et ponam eis sanctificationẽ meã in medio eorũ in sempiternũ. & erit tabernaculum meum super eos. & ero eis deus. & ipsi erunt mihi in populum. & sanctificabo israel. & ponam sanctificationẽ meã in medio eorũ in sempiternũ. Et scient gentes quia ego dominus sanctificans israel. & erit sanctificatio mea in medio eorũ in sempiternũ. Et habitabunt in terra quã dedi seruo meo Iacob. in qua habitauerunt patres eorũ. & habitabunt in ea ipsi & filij eorũ & filij filiorũ eorũ vsq; in sempiternũ. & dauid seruus meus princeps

E ☞ & quietem mētis in cōtēplatione dei
pō.121.a. habeat, dicens cum psalmista: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi.

1.re.14.g a ¶Iahihel, qui in regnū ahihel pater eis patris saul: & interpretatur pater me⁹ deus. Iahihel disertus dei. for te pro meritorum distantia. Et notā
dum q̄ inter filios tahihel cis & ner
Vbi.ō. fratres vocantur & sunt. & in Regum
ita habenf. in sequentibus ỹo dr̄ q̄
ner genuit cis: non q̄ genuerit sed q̄
1.re.31.a. educauerit. b ¶Abinadab, hic vti Regum cum patre occisus narratur aminadab vocaf. & interp̄tatur abinadab pater meus votum: aminadab ppls meus votum. c ¶Hisbaal. Ignis maritus. hic est isbosceth. i. virōfusionis. d ¶Meribaal. Litigās in maritum: hic est miphiboseth: q̄ interpretaf, de ore ignominia. Ca. X.

DHilistrim autē &c. Multis omissis quę in libro samuelis de samuele & saule narrat historia: casum saul & familiæ eius commemorat. Mystice innuens: quia nō est necesse vitam eius describere cuius impia conuersatio finem celerem meruit accipere: & figurate regni iudæorum, & facerdotij veteris finē demonstrat. Ad dauid se transtulit: cuī⁹ facta & dispēsatiōnē regni contexit: q̄ typū tenet veri dauid regnū cœli & terræ possidentis. Quo imminente philistim more suo pugnant: ꝓ israel, & vincunt: qa appropinquāte gratia gentiles sicut ante castitatem israeliticæ fidei oppugnabant: nunc mala, opera, nūc idolatriæ cultū. oftē
Apo.2.d dendo: sicut balaam docebat balaac mittere scandalum coram filijs israel
F edere & fornicari. f ¶Fugerūtq̄ viri &c. Qui fortes videbanf in dei contēplatiōe, dū incaute opa gētiliū & doctrinā sequunf: hæreticorū q̄q̄ perditionem nō parū iuuit ꝑcularis scientia. Vnde q̄dam ait: P̄ri patriarchæ hæreticorū ecclīæ puritatē puer
sa maculauere doctrina. g ¶Cūq̄ appro. Irruerunt gentiles vndiq; in regnū iudæ & filios ei⁹: & corrupert sacerdotes, scribas & phariſeos filios scilicet & seductores illius regni. hæreticos q̄q̄ ne simplr̄ gratiā sp̄ūsancti prędicarent aut colerent veteres.
h ¶Abinadab. Ne patrem qui nos sibi adoptauit spirituali dono digna cōfessione laudaremus. qđ significat iterfectio, abinadab. i. patris mei sp̄ō
tanei. i ¶Melchisue. Ne in christi regno salutem futuram credamus Melchisue em̄ interpretaf, rex meus salus. P̄ps qui arrium seduxit quasi melchisue occidit: q̄ macedonium, io nathan: q̄ manicheū abinadab. Quia hunc veri regis xp̄i oīpotentiam negare: illum spūssancti donis derogare: istum summi patris bonitatē blasphemare magister corruptionis edocuit. k ¶Et dixit saul ad ar. &c. Hunc hebræi doech idumeum dicūt esse: q̄ videns saul esse mortuū, timēs dauid seipsum interfecit. Puerū, vero q̄a diadema & armilia saul attulit ad dauid̄ eē filiū doech & ipm doech esse puerū cū quo saul ꝓrebat asinas
1.re.9.a. p̄ris sui. l ¶Ad armigerum, legis doctores. Sicut em̄ arma & sagittæ philistīm prauorū decæptiones: sic
israelitarū

a rati sunt pater gabaon iahihel: & nomen vxoris eius maacha. Filius ꝓgenitus eius abdon & sur & cis & baal & ner & nadab. Gedor quoq; & ahio & zacharias & macelloth. Porro macelloth genuit semmaan. Isti habitauerunt e regione fratrū
a ¶quia vicini & ꝓpinqui q̄uis foris.
suorum in hierusalem cum fratribus suis Ner autem genuit cis: & cis genuit saul: & saul genuit ionathan, & melchisue &
a ¶ignis maritus.
b aminadab & hisbaal. Filius autem iona
a ¶litigans in maritum.
c than meribaal: & meribaal genuit micha. Porro filii micha phiton, & † melech & thara & ahaz. Ahaz autem genuit iara: & iara genuit alamath & azmoth & zamri: zamri autem genuit moosa: moosa ve ro genuit baana: cuius filius raphaia genuit † elasa de quo ortus est † esel. Porro esel sex filios habuit his nominibus, eztricam, bochru, hismael, saria, obdia, anan: hi filii † esel. Ca. X.

e D† Hilistiim autem pugnabāt cō a
f tra israel. Fugeruntq; viri israel † philistæos: & ceciderunt vul
a ¶superbia. b ¶luxuria. Gelboe
em̄ lubricum significat.
g nerati in montē gelbōe. Cumq; appropinquassent philistæi persequētes saul &
a ¶columbę donum.
h filios eius: percusserūt ionathā & † amina
a ¶totis viribus agebant gentiles vt regnum iudę tolleretur.
dab & melchisue filios saul. Et ăggrauatum est prælių cōtra saul. Inuenerūtq; eū
a ¶viri dolosi & astuti. b ¶occultis deceptionibus. ¶non gladiꝰ i. aperta impugnatione.
k sagittārii & vulnerauerunt iaculis. Et
l dixit saul ad armigerum suum: † Euagina gladium tuum & interfice me: ne forte veniant incircūcisi isti & illudant mihi. Noluit aūt armiger eius hoc facere timore p territus. Arripuit igitur saul ensem, & irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet mortuū esse saul: irruit etiā ipse in gladium suū & mortu⁹ est. Interiit ergo saul & tres filii ei⁹: & oīs dom⁹ illi⁹
a ¶ne amplius regnaret & gentem iudæorū regnū amisisse monstrarer.
m pariter cōcidit. Quod cum vidissent viri israel q̄ habitabant in campestribus, fugerunt: & saul ac filiis ei⁹ mortuis derelinquerunt vrbes suas: & huc illucq; dispersi sunt. Veneruntq; philistiim, & habitauerunt in eis. Die igitur altero detrahentes philistiim spolia cæsorum: inuenerūt saul & filios ei⁹ iacentes in mōte gelboe. Cūq; spoliassent eum & amputassent caput armisq; nudassent: miserunt in terrā suam: vt circumferet & ostenderetur idolorum templis & populis. Arma autem eius consecrauerunt in phano dei sui:

israelitarum arma doctrinæ spūalis verba quæ se populus dei debuit minīstra periculis. Saul vsq; ad desperationem vulneratus, malut armigeri sui q̄ incircuncisorum gladio perire quia princeps iudæorum arreptoq; mel propositio in pūis moriendi: malluerunt a doctoribus suis mādata legis cripere quę soluēbus perimi: q̄ gētiliū contortio pollui vti: Non introeūt q̄ torium: vt nō contaminarent: sed vt manducarent pascha. m ¶Nolut aūt armi, &c. Non est ambigēdū quin reprobos legis doctores fuisse alios quos, qui verbi acumen ad occidendos auditores peruertere nollent: & tamē ipsos auditores qui recte dicta a magistris accæperant, despiciendo, vel blasphemando in suā. vtile perniciem: quorū visa mortē. peccati obstinatione: & ipsos ỹbi ministros per tēpora deteriorates, testimonia legis quę male interpretari timuerūt sibi occasionem fecisse ruinæ. Hereī q̄ p̄tōrū suorū iaculis cruentat cū verba diuina in argumentū sui erroris trahunt: arma sua ꝓ pectus suū morituri inuertunt. Quilibet etiā catholicus cū arte quā pro cōi vtilitate didicit, superbiæ, cœnodoxiæ, phas largyriæ, vel cuiuslibet vitij cōtagio ne polluit: suo se gladio cōfodit: quia quo defendi ab hoste debuit, ipsum irruit. n ¶Q.d cū vidissent &c. Videntes indocti veræ hūilitatis mandicamina: lauacrūq; baptismi ignorantes in iudæa magistros fuos cerne mine spūali victos: & vulgus nō pau cum eorū auditui, ꝓximū perfequens aduersario a prisca cōstantiæ fuæ fide fuga: maiorū ruina turbati, opa de virtutum & munimina scīæ spūalis gentilium & cūcta iudæis increduli studia virtutum puerſa habitatione corruperūt. Venerūt imundi spūs & corda q̄ fidei constātia defensiōe occupauerunt. Venerunt gētes & opima quandā iudæorū studia credēdo fui fecerunt. vñ: Auferet a vobis regnū dei & dabit genti facienti fructū eius.
☞ Et caput

NICO. DE LYRA Ca. X.

RHilistrim aut̄ &c. Hic incipit lectura describere dauid & eius regnum de quo principaliter intenditur in hoc libro. & ideo prio debet ponere ipsius dauid electio. secō ordinatio. 2.re.21.e tertio ipsius dauid & eius regni gubernatio. ca.xij. Circa primum no tādū q̄ licet dauid viuēte saule electus fuerit i regem a dño: vt hī.i. Reg.xvi. tñ ista electio nō habuit effectū nisi quando mortuo saule trāstulit ipe regnū ad ipm & ideo in hoc ca. prio describitur saulis & filiorū ei⁹ occasio altero. tertio vituperatio, ibi: Die igitur altero &c. Mortuus est ergo saul & tres filii eius. Circa primū dr̄ q̄ saul fuit electus a deo ad regendum populum israel. Vnde Ro.11.d. Ro.12.b. dicit apl's ad Ro. xij. Sine pęnitudine enim sunt dona & vocatio dei. Et ideo ipse fuit vnctus a samuele. Sed quia ipse ꝓpter inobedientiam fuit a deo reprobatus, ideo ipse regnare nō meruit. Et ideo dr̄ q̄ saul nō habuit effectū regni. Et hoc ꝓpter duo. Primo ꝓpter inobedientiam. Secō ꝓpter ambitionem. Quantū ad primū dr̄ q̄ saul nō habuit effectū regni, quia nō fuit obediens deo. Et hoc ꝓpter tria. Primo quia nō seruauit mādatum dei. Secō quia consuluit pythonissam. Tertio quia interfecit sacerdotes dei. Quantū ad primū dr̄ q̄ deus mandauit saulem vt occideret amalech & oīa animalia. Et saul nō fecit sic. Vnde 1.re.15.a dr̄ hī.i. Reg.xv. q̄ saul percussit amalech & reliquit agag & optima animalia. Et ideo dr̄ ibi: Mortuus est ergo saul propter iniquitates suas. Iniq̄tas dr̄ ꝓprie quæ opponit æquitati iusticiæ. Iusticia ỹo ꝓprie dicta nō est hoīs ad seipsum: qa regrit aliud extremum nec ēt hoīs ad deum: qa inter creaturā & creatorē nulla est ꝓportio: q̄ tñ regritur i iusticia ꝓprie dicta. Iniq̄tas igit̄ est ꝓprie peccatum ad proximū. Per hoc aūt qđ subdit̄: e ¶Eo q̄ prætransit man.do, significat peccatum hoīs in deum: tñ in moralib⁹ de quibus sunt mādata diuina. Per hoc aūt qđ subditur: f ¶Sed insuper etiā phitonissam cōsulerit, significat peccatū hoīs cōtra deum in fide seu credēdis. Propter ista tria p̄tōrū genera mo ritur homo primo morte culpæ, & postea morte gehēnæ: nisi per diuinam gratiam ante obitum reuiuiscat.

¶In ca.x. vbi dicitur in postilla: Vtrum aūt saul,

ADDITIO. Pria istarū opinionū qua tenef q̄ saul fuit
a ỹritate sacræ scripturæ. Sed'a ỹo opinio q̄ dicit ipm saulem esse dānatū, est doctorū nostrorū cōcorditer. q̄ qđ' opinio secta sctōrū doctorū tenēda est tāq; cōsona veritati: ꝑ plenius habetur in ad dītione sup. 1. Reg. vlti. vide ibi. Vide replicā generalem. post xxx. ca secūdi totius huius positā: vbi ꝓ ꝑsenti ca & eius additio ne replicator ad correctorū 1. Reg. vlti. ca. ser mittit. Ca. XI.

Diuisio.

COngregat⁹ est igit̄. Hic ꝓn̄ describit ipsi⁹ dauid de le ctu inductio. sec'o hiebusoꝝ debellatio. tertio ꝓmotorū dauid expssio sec'a ibi: Abnęq; tertia ibi: Hi principes virorū for, &c Circa primū dr̄: i ¶Cōgregat⁹ est igit̄ oīs isr̄l' ad dauid in hebrō. Hoc nō iuit tñ at̄ post mortē saulis: sed post mortē ipsoeth filij sui: vt hī.ij. Reg. v.
k ¶Os tuū sumus & caro tua. Hæc exposita sunt. n. Regum. v.
☞ Vixeruntq;

Moralr. Moralr. Moralr. Moralr.

Moraliter. a ¶Philistiim aūt &c. Hoc ca. i. Re. xxxi. hic
gna, cōtra israel. Hoc ca. i. Re. xxxi. hic
capi. expositum est mystice vsq; ibi:
Mortuus est

Moraliter. i ¶Congregatus est igitur omnis israel ad dauid in hebron, dicens: Os tuum sumus &c. Hoc exposit̄um est
ij. Regum. v. vsq; ibi: Porro dauid cœpit arcem sion. Sequitur:
¶Secunda pars.

E ☞ a ¶Maiores'. Prophetæ apostoli pari deuotione ad christum con
pō.2.a. currūt, vnde: Principes populi cōuenerunt in vnum cum deo abraā
b ¶Dixerūtq;. Cæcos & claudos & leprosos ad contemptum regis statuens super muros, & dicen
2.re.5.b. tes: quia prohibuerunt eum cęci &
Myſtice. claudi. ¶Myſtice dauid hiebusæū de hierusalem enciens, significat christum dæmones expellentem a cordibus fidelium: & ibidem māsionem suam statuentē. Hiebusæ enim interpretatur conculcatus: Hierusalem visio pacis. Vnde &
Luc.10.c. discipulis suis, ait: Ecce dedi vobis potestatem calcandi super ſerpentes &c. Bene ergo in Regum
2.re.5.b. ſcriptum est: quod eiectis cæcis & claudis qui odiebant animam dauid cœpit arcem sion: suamq; ciuitatem vocauit: quia dū xps malignos spūs & turbam vitiorū de aia expellit, illuminans eā sapientia, merito arx sion: id est speculatiōis & visio pacis vocatur: de qua re
pō.75.a. cte dicitur: Notus in iudæa deus: & in israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius.
c ¶Ioab autē re. vr. extru. Per idusticiam enim militis ciuitatem munivit. Iosephus tamen dicit dauid superiorem ciuitatem munisse eisq; copulando arcem vnū corpus effecisse: & cuncta muro circundedisse. Super opus autem murorum constituisse ioab: expulisse hiebusæos & hierosolymā vocasse. Hiero enim hebraice munitio est. Xps quoq; in iudæa primum euāgeliū prædicauit: & ecclesiā fidei suę munitione firmauit. Ioab qui reliqua vrbis extruxit: significat apostolos & apostolicos viros q; post ascē
1.co.3.c. sionem dñi plurimos de gentibus conuerterūt. vñ: Dei adiutores sumus dei agric. d ¶Iesbaan. Hūc Iosephus eusæbium nominat. & filium dicunt achimeæ: qui aciē hostium frequenter irrumpens, non cessabat donec octingentos occideret. Alij hunc dauid intelligūt: qa iesbaan interpretatur sedens in po
2.re.23.a pulo. ahamoni vo sapientissimus. vnde in Regum scribitur: Sedēs in cathedra sapiētissimus. Sed ibiver miculo ligni comparatur: quia minuebatur illi sapiētia, propter pēm, qđ in vriam cōmiserat. Vnde ibi octingentos vno impetu interfecisse: hic autem trecentos pro peccato enim minorata est fama.
e ¶Ahoites. Ahoi vt hebræi tradunt frater fuit isai patris dauid: cuius filius fuit eleazar: qui fuit inter tres potentissimus: quos Iosephus dicit esse eusebium filium achimeæ: & eleazar filium addi. & semeiam filium heli. f ¶Desi-
Moraliter. ſi, igitur da. aquam. Grego. Moraliter. Cogitandum summopere est vt qui se illicita meminit commisisse a quibusdā etiā licitis studeat abstinere: vt qui commisit prohibitum sibi abscidat etiā cōcessa & se reprehēdat in minimis q deliqt in maximis. Lex vetus alienā vxorē cōcupiscere

a Venerunt ergo omnes maiores natu israel ad re
a ¶Iusticię, obseruationis mandatorū & remunerationis futurę.
gem in hebron: & iniit dauid eum eis fœdus co
a ¶Quia oim credentium vna est cōfessio & vna est mi
litie religio.
ram domino. Vnxeruntq; eum regem super isra a
el iuxta sermonem domini quem locutus est in manu samuel. Abiit quoq; dauid & omnis isra b
a ¶Hæc sub abraam solyma vocabatur. Quidam vero dicunt q; Homerus postea hierosolymam vocauit.
el in hierusalem. Hæc est hiebus: vbi erāt hiebu
b ſæi habitatores terræ. Dixeruntq; qui habitabāt in hiebus ad dauid: Non ingredieris huc. Porro dauid cœpit arcam sion quæ est ciuitas dauid, Dixitq; Omnis qui percusserit hiebusæum c
in primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur primus ioab filius saruiæ: & factus est princeps. Habitauit autem dauid in arce: & idcirco appel
¶quia muris eam munivit.
lata est ciuitas dauid. Edificauitq; vrbem in cir
c cumitu a mello vsq; ad gyrum. Ioab autem reli d
qua vrbis extruxit. Proficiebatq; dauid vadens & crescens: & dominus exercituum erat cum eo. Hi principes virorum fortium dauid, qui a
iuuerunt eum vt rex fieret super omnem israel: iuxta verbum domini quod locutus est ad isra
e el: & iste numerus robustorum dauid. Iesbaan fi
lius ahamoni princeps inter triginta'. Iste leuauit hastam suam super trecentos vulneratos vna
e vice. Et post eum eleazar filius patrui eius ahoi
tes: qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum da
uid in apheſdomin, quando philistiim congregati sunt ad locum illum in prælium. Et erat ager
regionis illius plenus hordeo: fugeratq; populus a facie philistinorum. Hic stetit in medio f
agri: & defendit eum. Cumq; percussisset philistæos, dedit dominus salutem magnam populo suo. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram in qua erat dauid ad speluncam odollam: quando philistiim fuerant castrametati ī valle raphaim. Porro dauid erat in præsidio: & statio philistinorum in bethleem.
f Desiderauit igitur dauid aquam, & dixit: O si quis daret mihi aquam de cisterna bethleem, quæ est in porta. Tres ergo isti per media castra philistinorum perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna bethleem, quæ erat in porta: & attulerunt ad dauid vt biberet: Qui noluit, sed magis libauit illam domino: dicēs: Absit vt in conspectu dei mei hoc faciam: & sanguinem virorum istorum bibam: quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. Hæc fecerunt tres robustissimi. Abisai quoq; frater ioab: ipse erat princeps trium. Et ipse leuauit hastam suam contra trecentos vulneratos: & ipse erat inter tres nominatissim⁹: inter tres secūdus: iclytus & prin

☞ A tat. Dauid coneupiscentiæ mucronetransfixus, alienam vxorem ab
netransfixus, alienam vxorem ab stulit: & malum quod perpetrauit
stulit: & malum quod perpetrauit per pœnitentiæ lamenta correxit:
per pœnitentiæ lamenta correxit: qui cum longe post contra hostiū
qui cum longe post contra hostiū cuneos federet: aquā bibere ex eorum cisterna desiderauit. quam ele
cuneos federet: aquā bibere ex eorum cisterna desiderauit. quam electi milites inter hostium cateruas
rum cisterna desiderauit. quam electi milites inter hostium cateruas secrete: vt habet ī 1 Reg. xvi. & p
secrete: vt habet ī 1 Reg. xvi. & p tribū iuda super illā tribū tm: vt
habet. ī. Regum. ī. b ¶Abiit quoq; da. Hic oīs describit hebusæorū debellatio. & patet hia
ex dictis. ī Reg v. hoc excepto. d ¶Ioab autem reliqua vrbis extruxit. Erat em princeps militiæ: & ideo circa domū regiam ædificauit tabernacula bellatorum. vñ. ī. Regū. xj. dicit de vrbe ethæo q fuit vn⁹ de triginta fortibus. Dormiuit. aūt vrias ante portā domus cum alijs seruis domini. i. viris bellatorib⁹ q remanserant cū rege. e ¶Hi princip
pes. Hic oīs exprimuntur illi q
☞tute armorū iuuerūt dauid ad cōsecutionē regni. & prio nominant principaliores. fecūdo minus principales: ca. xij. Sniapriepartis patet ex his quæ dicta sūt
ī. Reg. xxiij. vbi isti fortes ponuntur: licet q̄tum ad aliquid diuersimode. quæ diuersitas ibidem
est expolita. hoc excepto quod hic dicit de eleazar. f ¶Hiteruerunt in medio agri: & defenderunt eū. ī. Reg. xxiij. b. dicit. Stetit ille in medio agri: & iniuriam fecit eum. Licet em alij de populo israel fugerint: tm duo remanserunt. s. eleazar & sammaa filij
agge. ī. Regū. xxiij. singulariter
ipsum expiat peccata. e ¶Virum egyptium, quem liber Regū
hoc facto fuit principalis: licet hic
notabile ante imediate afferibit
ipsi eleazar: vt patet ibidem.
☓ c ¶Dixitq;: oīs qui peccauerit hiebusæum in primis erit
princeps. Per dauid significat
xps: vt in pluribus locis dictum
est superius. Per hiebusæos vo significatur gētilis populus: nam
hiebusæi gentiles erant. Igit ille
qui ex edicto xpi primo peccauit
gentilē pplm gladio verbi dei, ipsum ad xpi fidē cōuertendo: primus
ceps esse debuit spūalis militie
xpianæ. & sic factū est ex diuina
ordinatiōe. Nam petrus apls primo legit prædicasse gentilibus
Act x. ī. cornelio & amicis eius,
quos gladio vbi dei percussit &
xpo p fidē incorporauit: propter
qđ a dño sibi dictū fuit Act x.
b. Surge petre, occide & manduca. Sic igit in percussione hiebusæi
ioab q primū peccauit hiebusæum
vt dicit ī textu, figuratur beatus
petrus. & interpretatio nois ad hoc
cōgruit. nam ioab interpretat, pater: petrus aūt post xpm pater
ē & pastor fidelit & princeps apostolorū: & p. 2us spūalis militie
rum for. da. &c. Expositio mystica huiⁿ posita ē. ī. ij. Re. xxij.

a ceps' eorum. Veruntamen vsq; ad tres primos
non peruenerat. † Banaias filiꝰ ioiadæ viri robustissimi qui multa opera perpetrarat de ca
a ¶prouocatus ab illis. b ¶leones dei.
b pscel: ipse percussit duos ariel moab. Et ipse de
a ¶qui nescius inciderat in cisternam niuibꝰ plenā.
c scendit, & interfecit leonem in media cisterna
d tempore niuis: & ipse percussit virum ægyptium, cuius statura erat quinq; cubitorum: &
habebat lanceam vt liciatorium texētium. Descendit igitur ad eum cum virga: & rapuit hastam quam tenebat manu: & interfecit eum hasta sua. Hæc fecit banias filius ioiadæ: qui
a ¶dignus nominari.
f erat inter tres robustos nōminatissimus: inter triginta primus. Veruntamen ad tres vsq;
a ¶tanq; familiarē & fidelē cōsiliarū.
non puenerat. Posuit autem eum dauid ad auriculam suam. Porro fortissimi viri in exercitu: asahel frater ioab: & eleanan filius patrui eius de bethleem: semmoth † arodites: helles phallonites: hiras filius acces thecuites abiezer anathotites: sobochai asotites. † ilai ahoti tes: marai nechophatites: heleth filius baana nechophatides: ethai filius rebai de gabaath filiorum beniamin: banaia pharatonites. viri de torrēte gaaz: † abiel arabathites: azmoth bauramites: eliaba salabonites. filii † aisen gezonites: ionathā filiꝰ † saiæ arathites: † hahiā filiꝰ sachar araritheſ: eliphal filius vr: † epher † ameheratites: ahia phelonites: azrai carmelites: † naarai filiꝰ azbi: iohel frater nathā, † mibaar filius agarai: selech ammonites: † naarai berothites, armiger ioab filii saruiæ, hiras iethreus: iareb iethereus: vrias ethæus: zabad filius ooli: adina filius sechar: rubenites principes rubenitarum: & cum eo triginta: † haanan filiꝰ maacha: & iosaphat mathanites: ozias astarothites semma & iahihel filii hothan † araorites. iedihel filiꝰ samri & ioha frater eius: thosaites helihel, mahumites: & ieribai & iosoia filii elnaē: & iethma moabites: elihel & obed & iasihel de masobia. Cap. XII.
g HI quoq; venerunt ad dauid in sice a
h lech: cum adhuc fugeret saul filium cis qui erant fortissimi & egregii pugnatores tendentes arcum: & vtraq; b
manu fundis saxa iacientes: & dirigentes sa d
gittas. De fratribus saul ex beniamin princeps abiezor: & ioas filii samaa gabaathites, & iazihel & phalleth filii azmoth: & baracha & hieu anathothites. Samaias quoq; gabaonites: fortissimus inter triginta: & super triginta
hieremias & ieziel & iohannan & † iezabad gaderothites: & lusai & hirimuth & baalia & samaria & † saphathia araphites: helcana & iesia & aztahel & ioezer & iesbaan de careim: iohela quoq; & zabadia filii ioraam de

sidebat: morte sua interficiens in C
infernū demersit. Hic ægyptium † 2. Reg.
id est antichristū peccatis nigerri 23.c.
mum: id est quinq; sensibus corporis abutentem ad scelera per virgam crucis superans propria reum
nequitia virtute damnauit perpetua. In diebus niuis: quia per mortem peccatum expiauit. Vnde: La Pō. 50.b
uabis me & super niuem dealbabor. f ¶Inter tres. Abisai & sobochai & ionathan: quibus viribus æquabatur: qui erat super triginta sicut hebræus affirmat.
Capl'm. XII.
HI quoq; venerūt. Huiusq; enumerauit sortes dauid qui adiuuerunt eum vt regnaret super israel. h ¶Qui erant fortissimi & egregij. Secundum litteram significat eos agiles esse & strennuos omni genere bellandi. Myſtice.
Myſtice vero milites christi non segnes: sed studiosos describit in prosperis & in aduersis: a dextris & a sinistris. al's † aro thites vl' arorites.
☞Veloces
NICO. DE LYRA
Capitulū. XII.
HI quoq; venerūt. Hic consequenter exprimū adiutores dauid minus principales. & primo adiutores eius in faulis persecutione. secundo in regni adeptione, ibi: Iste quoq; est numerus. Circa primam partem nominantur adiutores dauid: stante persecutione saulis: & tribus de quibus fuerunt: & loca de quibus ad dauid venerunt. Primo ergo ponuntur isti adiutores in generali, cum dicitur: a ¶Hi quoq; venerunt ad dauid in sice, quæ erat ciuitas assignata ipsi dauid ab achis rege geth: vt habetur. ī. Regū. xxvij. b ¶Tendentes arcum. id est habentes artem sagittandi. vnde subdit: d ¶Et dirigentes sagittas. scilicet vtraq; manu: sicut præmittitur de arte fundibularia. Consequenter ponuntur in speciali, cum dicitur: e ¶De fratribus saul ex tribu beniamin. Hoc exprimitur ad declarationem honitatis dauid: q; propinqui saul verūtūr in adiutorium dauid in persecutione eius existentis: quia sciebant ipsius dauid innocentiam & saulis maliciam. al's † achia al' † ahia al's † mebunnai al's † sophai al' † sobochai al's † maarai al's † naarai al' † hanā al's † aroe rites. Moraliter.
☓Sed & de
Moraliter. a ¶Hi quoq; venerunt ad dauid &c. Sequitur. c ¶Vtraq; manu fundis saxa iacientes & dirigētes sagittas. Per fundibularios qui cum sonitu magno saxa iaciunt contra aduersarios: significantur prædicatores qui clamando contra vitia deterrent peccatores. Per sagittarios autem significantur orantes deuothiam. te: tales enim orationes sunt sagittæ spirituales impugnationem dæmonum repellentes. al's † zobad.

D v ☓Sed &

E ☞ a ¶Veloces, dicit pro sensus acumine vel corporis agilitate.
1.Co.14. d. Mystice vero q xpi militiā, pfitent, nō debēt esse paruuli sensu sed, puidere bona non tm coram deo, sed etiam coram oibus hominibus. b ¶Nouissimus & maximus. Hic significat de thoreo iudaeorū & gentium: de quibus paulus ex tribu beniamin ait
Gal.2.b. Petrus iacobus & iohannes qui videbantur colūnæ esse: dextras mihi dederūt & barnabæ societatis &c. Hi ad xpm uenientes p
Mat.16.c oia exlorati sunt. vñ: Vos autē quē me esse dicitis? Respondit petr' pro oibus: Tu es xps filius dei viui. Cui dñs: Tu es petr' & sup
Ioh.20.f. hāc petrā ædificabo ecclīā meā. Et alibi: Accipite spīm sc̄m quorum remiseritis pecca. remit. eis
c ¶Trāsierūt iordanē. Iordanis in quo xps baptizat' est baptismū significat: hunc trāseūt doctores mēse primo, qñ imm. cō. sup rī. ga dño in carne apparente & annū accæptabilē cōcecrante: postea baptismū suo baptismate p̄fecrauit, ipm ḡdicando & baptizādo toto orbe diffudederunt. d ¶Et oēs fugauerūt &c. Quia iudeos quos orientalis plaga, pter ortum scientiæ legis significat: vel gētiles in q bus naturalis prudētia occidit dum cultū dei attribuūt idolis, euāgelij ḡdicatione fugauerūt.
pē. 17.f. Vñ: Inimicos meos dedisti mi. dorsum: & o.m. disper. e ¶Poro de manasse. Hic. 7. septē principes q de manasse venerunt significat primos eccliē doctores de iudea uenientes: q septiformi
F spū illustrati adiuuāt nostrū da uid ptra latrūculos. i. hæreticos vel spūs malignos: q nō cessant de ecclīa rapere & captiuare ḡs
2.Co.2.d possunt. vnde: Deo aūt gras. q semp triūphat nos in xpo iesu.
☞ Exercitus

NICO. DE LYRA

c✠ a ¶Sed & de gaddi. B est de tribu gad, sicut patet: qa istis noiatis subdit: Hi de filijs gad &c. trāsfugerūt ad dauid cū lateret i deserto. lōgo ei tpe fuit i deserto maon: & i deserto ziph: & sn alijs locis ad fugiendū apus.
b ¶¶ Facies eo. q. fa. le. iuadē tib⁹ resistēdo. c ¶Et velo. qua si cap. fugiētes psequēdo. Est trā hyppolica locutio: ad designādū magnā eoꝝ audaciā & agilitatē. d ¶Hi de fi. gad. pri. ex. f. fuerunt potēs: dauid habuit regnū: qa ḡdiu fuit i fuga saulis nō habebat tm ppīm q̄ faceret exercitū. vñ subdit: e ¶Nouissim⁹, i. minor iter istos principes scilicet, cētū milib⁹ præcrat, & ma. mille. Non em legit dauid habuisse viros añ mortē saul ni si tm sexcētos: vt hr. j. Re. xxvij. &. xxx. f ¶Istiusmodi q trāsi. ior. ad iuuandū hostes. g ¶Q̄ nūm. cōsule. Hoc ponit ad ostendendū maiorē eorū fortitudinē & audaciā: qa tñ cū maiori difficultate poterat iordanis trāsiri.
h ¶Et omnes fu. qui mo. in vallibus. Illi enim erant gentiles q partē terræ filiorū israel occupauerant. i ¶Venerunt autē & de ben. & de itu. Illi enim de beniamin timentes ne dauid aduersum eorū haberet suspectū: sicut accidit de facto: vt patet i littera sequenti

gedor. Sed & de gaddi transfugerunt ad dauid cum lateret in deserto, viri robustissimi & pugnatores optimi: tenentes clypeum & ha
¶ fortitudine mentis.
a stam. Facies eorum quasi facies leonis: & veloces quasi capreæ in mōtib⁹. Ezer princeps primus obdias sc̄d's: eliab tertius: masmana quartus: hieremias qntus: ethi sext⁹: helihel septimus: iohannan octauus: helzebad nonus: hieremias decim⁹: bachanai vndecimus.
a ¶doctor ecclesiasticus, qui nouissimus pro humilitate dicitur.
b Hi de filiis gad principes exercitus. Nouissimus
a ¶xpi q̄ p̄fectionē studēt virtutū. b ¶qui scia pollet & verbo & exāplo docet, æterna bītudine dign⁹ quē milenario designatur.
mus cētū militibus p̄erat: & maximus mille.
c Isti sunt qui trāsierūt iordanē mēse primo qñ
d inūdare cōsueuit sup ripas suas: & omnes fu
gauerunt q morabant in vallibus ad orienta
a ¶nolētes ad arcē virtutū & sapiētiæ culmē accedere.
lem plagā & occidentalem. Venerunt autē & i de beniamin & de iuda ad præsidiū i quo morabat dauid. Egressusq est dauid obuiam eis & ait: Si pacifice venistis ad me vt auxiliemini mihi: cor meum iungatur vobis. Si autem insidiamini mihi pro aduersariis meis: cū ego iniquitatem in manibus non habeam, videat deus patrū nostrorū & iudicet. Spūs vero induit abisai principē inter triginta, & ait: Tui sumus o dauid: & tecum futuri filii isai: Pax pax tibi: & pax adiutorib⁹ tuis. Te em adiuuat de⁹ tu⁹. Suscæpit ergo eos dauid: & constituit principes turmæ. Porro de manasse transfugerunt ad dauid: quādo veniebant cū philistum aduersus saul vt pugnaret. Et non dimicauit cū eis: quia inito cōsilio remiserūt eū principes philistinorū: dicentes: ‡ Periculo capitis nostri reuertetur ad dñm suum saul.
a ¶a philistęis remissus cūctibus cōtra saul.
Quando igitur reuersus est in sicelech, transfugerunt ad eū de manasse ednas & ‡ iozabad & ‡ ieddiheled michael & ednas & iezabath & heliu & salathi: principes militum in manasse. Hi præbuerunt auxilium dauid aduerp
a ¶qui vastauerunt sicelech & vxores eius captiuas abduxerunt.
sum latrunculas. Omnes enim erant viri fortissimi: & facti sunt principes in exercitu: sed q & per singulos dies veniebāt ad dauid ad auxiliandū ei: vsq dum fieret grandis numerus r

Phil'.iij.c. Quæ retro sunt obliuiscēs ad exteriora extendens meip sum. Et de istis subdit: p ¶Hi præb. &c. cō. la. &c. Per istos significāt hæretici q occulte simplices xpianos decipiūt ad errores: ptrahētes & istos latrūculos ḡbēt auxiliū dauid pauperes fidei p salute fidelium laborantes. j. Cor. xij. b. Dei adiutores sumus.
✠ De filijs

☞ a ¶Exercitꝰ dei. Qui scilicet egressus est de ægypto. i. exercita milia: exponunt hebræi. Sed mystice in
ystice. exercitu nostri dauid quotidie numerꝰ rus fidelium crescit, donec cōpleanf q ad vitam prædestinati sunt æternā.
b ¶Vt transferrent regnum. Quia fuit amasa: vterq; tñ fuit, nepos dauid de duabus tamen sororibus eius: vt di
ad. Ieus tu⁹. q. d. merito iussum est q homines te iuuent. n ¶Sisce ergo eos da. &c. Considens de verbo ipso tris sui. o ¶Porro de ma. trans. ad cta. quando ve. cum phi. Non est intelligendum q illi venirent ad pugnandū contra saul & alios filios israel, sed illo tēpore venerunt ad dauid: fuerunt enim quantulum post, qñ de illa via dauid reuersus fuit in sicelech: vt habetur in littera. p ¶Hi præbue. au. da. ad. la. qui succēderent sicelech: & populum captiuum duxerant: vt habetur. j. Regum. xxx. q ¶Sed & per sing. dies veniebāt ad dauid. maxie post mortem saulis. r ¶Vsq dum fieret grandis numer. &c. Hoc dicitur ad denotandum venientium multitudinē: quia de deo dicitur Iob. xxv. a. Nunquid est numerus militum eius.
✠ a ¶Sed & de gad. &c. tenentes clipeū &c. Per istos significantur isti qui sunt in exercitu christi armati ad peo patientiæ ad sustinendum tribulationes: & hasta constantiæ ad arguendum tyrānos potentes: ideo subditur.
b ¶Facies eorum quasi facies leo. Prouerb. xxviij. a. Iustus quasi leo confidens absq; terrore erit. c ¶Et vc. quasi ca. i. promptissimi ad exequendum mandata christi. f ¶Isti sunt q tran. ior. mēse primo qñ inū. colit. Per iordanē q interpretatur riuus iudich, significatur cursus huius mundi qui currit ad mortē: quæ est pars ultima
re iudicium hois: de quo dicitur Eccle. xxxviij. c. Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum: mihi heri & tibi hodie. Per inundantiam autem iordanis significat incrementum tribulationis. Per istos igitur q trāsierūt iordanem tpe inūdationis: figurati fuerunt martyres in maximis tribulationibus patiētes. Acē. v. g. Ibant apli gaudentes a conspectu cōcilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine iesu ꝓumeliam pati. i ¶Venerūt autem de bē. & Iuda cōfitēs interpretatur & benianim filius dextræ. Per hoc ergo q venierūt ad dauid de iuda & de beniamin figurantes fidē sua pure fideliterq; constitisse. d ¶Iojada quoq; princeps aaron. Hunc traduntꝰ hebræi fuisse phinees filium eleazari. ad cuius comparationē sadoch puer vocatus ætate & merito minor. d ¶Defilijs quoq; isa. Doctores legis in tribu iachar fuisse traditur: qui singula tempora cerimoniaꝝ observanda docebant: & quid facere deberet israel, ꝑscribebant. Hi doctores ecclesiæ significāt: quorū ꝓceptis subditi obtēperāt. e ¶Viri bella. Apli. fuerunt ipsi dauid. f ¶Iojada quoq; isa. Dicit & gloſa hebraica: q ipse fuit ꝑbananie: q supra noiatus est iter sacerdotes dauid. e ¶Sadoch etiam puer egregio. ipse fuit addit ad reddēdū rōnē gentilis quoq; iter principes: licet esset iuuenis. g ¶Defilijs quoq; isa. vi pētā sua pure fideliterq; constiterit, ꝑ dexteram xpi in finali iudicio statuetur. Matth. xxv. c. Statuet oues a dextris. quibus dicetur: Venite benedicti ꝑcipite pa. vo. re. &c. o ¶Porro de ma. &c. Manasses obliuio interpretatur: ideo per istos de manasse significantur pauperes religiosi qui propter christum tpalia dimittentes ea dare & bent obliuioni & anhelare ad præmia paradisi: vt cum apostolo dicant illud
Moralit. ✠ c ¶Defilijs leui &c. Tribus leuitica

a quasi exercitus dei. Iste quoq; est numerus principum exercitus qui venerūt ad
b dauid cum esset in hebron vt transferret regnum saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda portātes clypeum & hastam b sex milia octingenti expediti ad prælīū.
De filijs simeō virorū fortissimorū ad pugnādū septē milia cētū. De filijs leui quat c
c tuor milia sexcēti. Ioiada quoq; princeps a de stirpe aarō: & cū eo tria milia septingēti. Sadoch etiam puer egregiæ indolis: e
a ¶Numerū sacerdotū significat: qui in domo patris sadoch, i. leuitici ordinati sunt.
& dōmus patris eius principes viginti duo. De filijs autem beniamin fratribus saul tria milia. Magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul. Porro f
de filijs ephraim viginti milia octingenti fortissimi robore viri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia parte tribus manasse decem & octo milia: singuli per nomina sua venerunt & constituerunt regem dauid. De filijs quoq; issa. g
char viri eruditi qui nouerant singula h
tempora ad præcipiendum quid facere k
deberet israel principes ducenti. Omnis l
autem reliqua tribus eorū consiliū sequebatur. Porro de zabulon qui egrediebā- m
tur ad prælium, & stabant in acie instructi armis bellicis: quinquaginta milia venerunt in auxilium non in corde dupli.
ci. Et de neptalim principes mille: & cū eis n
instructi clypeo & hasta triginta & septem milia. De dan etiam præparati ad o
prælium vigintiocto milia sexcenti. Et
de aser egredientes ad pugnam & in aciep
prouocantes quadraginta milia. Trans q
iordanē autem de filiis ruben & de gad & dimidia parte tribus manasse instructi armis bellicis centum viginti milia.
¶ prædicti. f.
e Omnes isti viri bellatores & expediti ad r
pugnandum corde perfecto venerunt in hebron: vt constituerent regem dauid super vniuersum israel. Sed & oēs reliqui s
ex israel vno corde erat vt rex fieret da-
f uid. Fuerunt q; ibi apud dauid tribus die
bus comedentes & bibentes. Præparaue- t
uerant enim eis fratres sui. Sed & iuxta eos erant, vsq; ad isachar & zabulon & neptalim afferebant panes in asinis & camelis & mulis & bobus ad vescendum, farinam, palatas, vuam passam, vinum, oleum, boues, arietes, ad omnem copiā.
Gaudium quippe erat in israel.
¶ dispositio.
Nitt autem Capitulū. XIII. u
¶ Christus.
consilium dauid cum tribunis & centu-
Moraliter. v ¶Initt autem cō. da- Moralit.
uid cum tribu. &c. Expositio mystica huius cap. posita est, ij. Reg. vj.

uitica ad ministerium tabernaculi fuit deputata: ꝓpter quod per illos de tribu leui significant ꝓlati & clerici deuoti q sunt ad ministerium ecclesiæ deputati.
f ¶Porro de filijs ephraim, intelligi possunt diuites &c. Ephraim interpretatur fertilis: propter quod per filios ephraim intelligi possunt diuites & potentes huius sæculi: q tñ ad opera misericordiæ liberales sunt atq; prompti: propter qđ sicut fertiles sunt in bonis fortunæ: sic fertiliter recipiunt bona gratiæ & gloriæ. Mat. v. a. Beati misericordes qm ipsi misericordiam cōsequentur. g ¶Defilijs quoq; isachar. Isachar interpretatur merces: ideo per istos significantur doctores ecclesiæ docentes fideliter in spe mercedis æternæ. j. Cor. ix. c. Vnusquisq; mercedem accipiet sm laborem suum. vnde subditur h ¶Viri eruditi. i ¶Qui nouerant sm. tempo. nouisse licet & veteris testa. k ¶Ad precipiendum quid face. de israel, id est populus xpianus qui sm verba doctorum ecclesiæ debet regere mores suos & actus. m ¶Porro de za. qui interpretatur pulchritudinis habitaculum: propter quod p istos significant illi q sunt solliciti seruire mūdiciæ cordis & corporis: vt deo paret habitaculum suæ mentis: quia scribitur Sapien. j. a. In maliuolam animam non introibit sapientia, scilicet increata: nec habitabit i corpore subdito peccatis. n ¶Et de nepta. qui interpretatur dilatatio mea: ideo per istos significantur homines charitatiui: quorū cor da sunt ad deum & proximū dilatata. ij. Cor. vj. c. Os nostrum patet ad vos o corinthi. cor nostrum dilatatum est. Et sequitur: Dilaramini & vos. o ¶De dan etiam præpa. ad prælium. Dan interpretatur iudicium: ideo per istos significantur boni iudices in iudicando veritatem: & exequendo constantes: iō dicuntur parati ad prælium contra veritatis & iusticiæ turbatores. p ¶De aser egre. ad pugnam. Aser interpretatur beatitudo: propter quod p istos significantur illi qui falsam beatitudinem huius sæculi respuunt: & veram beatitudinem toris viribus cōquisciūt ꝓpter qđ ad pugnādū cōtra vitia viriliter se opponunt. q ¶Trans iordanem autem de fi. ru. & gad. Ruben visionis filius interpretatur: & gad feliciter, ꝓpter qđ isti duo simul iunguntur. Nam per rubenitas significant excellentes in cōtēplatione diuinorū. & isti iam in præsenti seruiunt fœliciter, degustando suauiter bonorū dulcedinem supernoꝝ: dicente Pē. Gustate & vide Pē. 53. b
te qm suauis est dñs &c. Omnes autem isti prædicti sunt de exercitu & societate veri dauid iesu xpi. Ca. XIII.
Nitt autē consiliū. Postq; descripta est ipsius dauid in unctio. hic cōsequenter describit sui regiminis dispositio: quæ quidē est optima quando incipit a diuinis: quia quādo rex q in temporalib⁹ est dei vicari⁹ bñ se habet erga deū: de' in agēdis dirigit eū: g prio describit deuotio dauid erga
✠ deum in ar.
Moraliter. v ¶Initt autem cō. da- Moralit.
uid cum tribu. &c. Expositio mystica huius cap. posita est, ij. Reg. vj.

E a ¶Non enim re.&c. Quia interpretat veteris testamẽti spiritualẽ sensum q̃ latebat, populus ille aperire nõ potuit: sicut nũc reuelatũ est apls & ꝓphetis: gentes. s. esse cohæredes & comparticipes ꝓmissionis dñi. b ¶Ayor. Syor fluuius ægypti est: qui a nilo vt ferũt deriuat: & interpretat firmamẽtũ nouũ & turbidũ.

Hie. 2.d. vñ: Quid nunc tibi vis in via ægypti vt bibas aquam turbidam? c ¶Cariathiarim. ciuitas damasci, quę in amos ✝ema thabaal. i. emath magna: quæ als ✝ the mã. Amos. 1. nunc epiphania nuncupat. per syor autẽ & emath totam terram ꝓmissionis comprehẽdit. Per syor riuũ. s. vel torrẽtẽ: significat ægypti australem ptem. Per emath vero septentrionalẽ. Cariathiarim, quæ altibi cariatha baal et iuitas saltuum: vna de vr bibus gabaonitarũ in tribu iuda in nono miliario ab helia eũ tibus diospolim de q̃ fuit vates prophęta quem interfecit ioa Hie. 26.f chim in Ihelem ẽm Hieremiã. Filiꝰ q̃q; sobal cariathiarim dr sicut superius ondr: d ¶Ois isrl. Electus nobilior. Nuerus autẽ horũ virorũ in regum com 2. Re. 6.a prehẽsus est: vbi legit. Congregauit autẽ dauid oẽs electos ex isrl̃ trigintamilia. e ¶Cum autem. peruc. ad aream chidon. Vẽtũ est ad aream chidon. i. clypeum: qa in ecclesia certa est dei ꝓtectio. vñ: Dñe vr scuto bone volun. tuæ coro. nos. Vbi sacerdos incautius arcam tangens a dño percussus est hic & ꝓphis iudæorũ q̃ gentib⁹ inuidet: & dũ legem vult euangelio miscere, virtutẽq; pdit. Occiso sacerdote diuertit dauid arcam domini i domo obededom gethæi: quia respuẽtibus iudeis verbum dei apostoli pueri sunt ad gentes: Act. 13.b Vnde & locus aream nachor: q̃ gentium ꝓparationem demõstrat percussio oza dicitur: quia relicto illo sal⁹ gentib⁹ facta est. Obededõ qui interpretatur seruiens homo, populum gentilẽ Pſ. 17.g. significat de quo dr: Populus quem non cognoui ser. mihi. Ibidẽ. f. Abiectio q̃q; iudæoꝝ, q̃si percussio ozæ præmittit. sic: Eripies me de ꝑdicuonibus. p. Gethæ: q̃ interpretatur torcular, crucem significat: in qua vitis vera calcata est & expressa. Vñ gentiũ ꝓphs põt dici gethæus tangẽ di Gal. 6.b. cat: Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu xpi.

Num. 7. f ¶Eo q̃ diuisit. dñs ozã. Tradunt hebræi aminadab fuisse dũ hebræi aminadab sacerdo tẽ iussisse filijs suis oza & hajo: vt portarent arcã humeris ꝓm præcæptum legis. Sed quia nõ portauerunt, nec caathitis portandam dederunt: percussit dominus ozam & diuisit. Aruit enim (vt aiunt) brachio & humeris quibus arca portãda fuit & facta est distinctio obedientiæ & inobedientiæ. g ¶In domum obe. ge. quia & ipse leuita. Cognita autem causa ꝓ qua oza percussus est, iussit dauid arcam portari ꝓpriis leuitarum Nota. humeris: sicut pater in sequenti. Notandum quãtum delinquat qui corpus dñi sine digne accipit: si deuoꝰ sacerdos interijt, q̃ arcam dñici figurã corporis minori cũ debuit veneratione corripuit.

¶Allegorice aũt dauid xpm, arca ecclesiam significat quã vult xps in ciuitate sua adducere. vnde. Non Allegor. sum missus nisi ad oues quæ perie. dom̃ isrl. Et alibi: Mat. 15. Dicetis ex pte cõtingit in israel &c. Ca. XIIII. Isti quoq; hu[illegible] &c.

rionibus & vniuersis principibus: & ait ad oẽm cœtũ isrl̃. Si placet vobis & a dño deo nro egredietur sermo quẽ loquor: mittamus ad fratres nros reliquos in vniuersas regiones israel: & ad sacerdotes & leuitas qui habitant in suburbanis vrbium: vt cõgregẽtur ad nos & reducamus arcam dei nostri ad nos. Non enĩ requisiuim⁹ eã in diebus saul. Et respondit vniuersa 1. Par. 13.c multitudo vt ita fieret. Placuerat enim sermo omni b ꝓpl̃o. Congregauit ergo dauid cunctum israel, a syor ægypti, vsq; dum ingrediaris emath: vt adduceret arcam dei de cariathiarim. Et ascendit dauid & omnes viri israel ad collem cariathiarim qui est in iuda: vt afferret inde aream domini sedẽtis super cherubin vbi inuocatum est nomen eius. Imposuerunt q̃ arcam dei super plaustrũ nouũ de domo aminadab. ✝ Oza autem & fratres eius minabant plaustrum. Porro dauid & vniuersus israel ludebant coram deo omni vi 2. Re. 6.a tute, & i canticis & incitharis & psalteriis & tympanis c & cymbalis & tubis. Cum autem peruen isset ad areã a ¶in regũ nachor: ꝓ q̃ aquila interpret aream ꝓparatã. Chidõ autem interpretatur clypeus: & dicitur esse locus vbi dictũ est ios sue: Leua clypeũ contra vrbẽ hai.

chidõn, tetendit oza manum suam vt sustentaret arcam. Bos quippe lasciuiens paululum inclinauerat cam. Iratus est itaq; dominus contra ozam & percussit eum, eo q̃ tetigisset arcam: et mortuus est ibi f coram domino. Contristatusq; est dauid eo q̃ diuisisset dominus ozam: vocauitq; locũ illum: diuisio oza vsq; in præsentem diem: et timuit eum tunc temporis, dicẽs: Quomodo possum ad me introducere arcam dei? & ob hanc causam eam non adduxit ad se, g hoc est in ciuitatem dauid: sed ✝ auertit in domum obededõ gethei. Mansit ergo arca dei in domo obe

a ¶fide spe & charitate.

dedom tribus mensibus, & benedixit dominus domui eius & omnibus quæ habebat. Ca. XIIII.

✝ Isit quoq; hiram rex tyri nuncios ad da b uid: & ligna cedrina & artifices parietum lignorumq; vt ædicarent ei domum. Cognouitq; dauid q̃ confirmasset eum dominus in regem super israel: & subleuatum est regnum suũ h super populum ei⁹ israel. Accepit quoq; dauid alias c vxores in hierusalem: genuitq; filios & filias. Et hæc nomina eorum quĩ nati sunt ei in hierusalem: Sama & sobab nathan & salomon, iebar & elisu, & elipha lech: noga q̃q; & nepheg & iaphie elisama & balia i da & heliphaleh. Audiẽtes autem philistiim eo q̃ vnc tus esset dauid in regẽ sup vniuersum isrl̃: Ascende-

NIC. DE LY.

Ꝛ deũ in arcæ veneration. sed̃o in tẽplo ædificatione. ca. xvii. tertio in ecle, diuinatione. c. xxiij. & inter ipa ponunt illa. q̃ punit. ad bona. ca tatẽ sui regiminis. Circa pmũ arcæ deportatio includit. & sed̃o interrupta cõsumma tur: ca. xv. Circa pmũ primus describit reuerentia dauid in diuinis. sed̃o eꝰ prudentiam humanis. ca. xiij. Reuerentia yo dauid i diuinis ondit. i eo uerẽ deportatiõe arcæ edificat mẽti. q̃ qdẽ ꝓpter ipedimẽ incipit. f. sed̃o ꝓpter ipedimẽ tũ supueniẽs iterrupsit. hic. Cõ autẽ puenisset. Sntia aute ius ca. patet. ex dictis. n. li. Reg. vj. ca. hoc excepto. a ¶Cum ait per. &c. ij. Reg. vj. dr. Ad ream nachor. ad q̃d dicendũ est q̃ ille loc⁹ erat binomius vl dñs loc⁹: & sic pot dñi nomẽ. aliud ꝙ. n. Reg. vj. ea

Ca. XIIII.

Isit quoq; hiram rex tyri, hic om dr descr̃ibitur potẽs tia dauid in augẽ dis. & primo i multiplicatõe amicoꝝ. sed̃o i debellatõe ad uersariorũ. ibi: Audiẽtes aũ. & vtriq; faciebat ad regni firmamẽtũ: vt patet. Sntia dauhui⁹ ca. patet ex dictis. n. Reg. vsq; ad finẽ illi⁹. ca. B exceptis

Moraliter. ✠ ¶Mittit quoq; Mor. qb &c. Expositio mystica. ius cap. ponit. a. est. n. Reg. v. ca. ibi: c ¶Accæpit. quoq; dauid &c. Per dauid significatur xps: vt dictum est. frequenter. Per primas eius vxores intelligi possunt. fundamenta & ecclesia prout diuidimus cõtra synagogam. Quæ quidem ecclesia in allegorico ꝓpriũ hierl̃m noiat. Igit per vxores dauid & filios eius intelligũtur officia: sed eruditi scientia & nomina honestare spectant. Per arcã dei. i. ecclesiam humeris ꝓ laboris: & exultant. vnius ca. patet. ex dictis. n. li. Reg. vj. ca. hoc excepto. a ¶Cum ait per. &c. ij. Reg. vj. dr. Ad aream nachor. ad q̃d dicendũ est q̃ ille loc⁹ erat binomius vl dñs loc⁹: & sic pot dñi nomẽ. aliud ꝙ. n. Reg. vj. ea

Ca. XIIII.

Isit quoq; hiram rex tyri, hic om dr descr̃ibitur potẽs tia dauid in augẽ dis. & primo i multiplicatõe amicoꝝ. sed̃o i debellatõe ad uersariorũ. ibi: Audiẽtes aũ. & vtriq; faciebat ad regni firmamẽtũ: vt patet. Sntia dauhui⁹ ca. patet ex dictis. n. Reg. vsq; ad finẽ illi⁹. ca. B exceptis

Moraliter. ✠ ¶Mittit quoq; Mor. qb &c. Expositio mystica. ius cap. ponit. a. est. n. Reg. v. ca. ibi: c ¶Accæpit. quoq; dauid &c. Per dauid significatur xps: vt dictum est. frequenter. Per primas eius vxores intelligi possunt. fundamenta & ecclesia prout diuidimus cõtra synagogam. Quæ quidem ecclesia in allegorico ꝓpriũ hierl̃m noiat. Igit per vxores dauid & filios eius intelligũtur officia: sed eruditi scientia & nomina honestare spectant. Per arcã dei. i. ecclesiam humeris ꝓ laboris: & exultant. vnius ca. patet. ex dictis. n. li. Reg. vj. ca. hoc excepto. a ¶Cum ait per. &c. ij. Reg. vj. dr. Ad aream nachor. ad q̃d dicendũ est q̃ ille loc⁹ erat binomius vl dñs loc⁹: & sic pot dñi nomẽ. aliud ꝙ. n. Reg. vj. ea

NICO. DE LYRA

Ꝛ a ¶Non ascendas post eos intelligendum ꝓp dauid retrocederet ab eccẽ. &c. per hoc non est intelligendum ꝙ dauid retrocederet ab eis quasi fugam: sed de mãdato dei declinare. i. declinando declinare gyrando exercitum philistinorum: vt in alia pte ſſono ſibi. a. deo dato inuaderet ip sum philistinorum: vt in alia pte gantium est. no. da. ꝓpter duplicẽ victoriã ꝑdictã. c ¶Et do. &c. res intelligi possunt. fundamenta & ecclesia prout diuidimus cõtra synagogam. Quæ quidem ecclesia in allegorico ꝓpriũ hierl̃m noiat. Igit per vxores dauid & filios eius intelligũtur officia: sed eruditi scientia & nomina honestare spectant. Per arcã dei. i. ecclesiam humeris ꝓ laboris: & exultant. vnius ca. patet. ex dictis. n. li. Reg. vj. ca. hoc excepto. a ¶Cum ait per. &c. ij. Reg. vj. dr. Ad aream nachor. ad q̃d dicendũ est q̃ ille loc⁹ erat binomius vl dñs loc⁹: & sic pot dñi nomẽ. aliud ꝙ. n. Reg. vj. ea

a ¶non fidei deuotione, sed dolo nequitiæ: ideo non metuerunt venire: quia. s. noluerunt credere.

runt oẽs vt ꝑrẽrent eũ. Qd̃ cũ audisset dauid egres C a ¶Benefici sui munera ostendens. sed qui ingratus fuit mortẽ pulsi acquisiuit.

sus est ꝺbuiã eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitq; dauid dominũ, dicẽs: Si ascẽdã ad philistæos: & si trades eos in ma 2. Re. 5.b nu mea? Et dixit ei dominus: Ascẽde, et tradã eos in manu tua. Cumq; illi ascendissent in baalpharasim, a ¶cũ fideles sibi per electionẽ gr̃æ cõiunxit & infideles expulit. percussit eos ibi dauid et dixit: Diuisit deus inimicos meos ꝓ manum meam: sicut diuiduntur aquæ, Et idcirco vocatũ est nomen loci illi⁹ baalpharasim. Derelinqueruntq; ibi deos suos quos dauid iussit exuri. Alia etiam vice philistiim irruerunt: & diffusi sunt in valle. Consuluitq; rursum dauid deum: et dixit ei deus: Non ascendas post eos: recede ab eis a & venies contra illos ex aduerso pirorum. Cũq; audieris sonitum gradientis in cacumine pirorũ: tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante

¶christus.

te, vt percutiat castra philistiim. Fecit ergo dauid si

a ¶pater b ¶dęmonũ vel mũdi principatum.

cut præceperat ei dẽus et percussit castra philisti a ¶collis vel sublimitas. b ¶septem eius, vel diuisionem.

norum de gabaon vsq; gazera. Diuulgatumq; est b a ¶dedit illi nomen quod est super omne nomen

nomen dauid in vniuersis regionibus: et dñs dedit c

pauorem eius super oẽs gentes. Ca. XV.

a ¶ecclias. b ¶catholica eccla toto orbe diffusa.

Ecit quoq; sibi dõmos in ciuitate dauid: & a a ¶ga in præsenti ecclesia incarnationis & passiõis mysterium commendat.

ædificauit locum arcæ dei: tetenditq; ei tabernacu e lum. Tũc dixit dauid: Illicitũ est, vt a quoquã q̃ portetur arca dei: nisi a leuitis quos elegit dominus ad portandum eam & administrandum sibi vsq; in a ¶oẽs fideles. b ¶ecclesiã: vt ibi. s. icarnatiõis mysteria veneret. d æternum. Congregauitq; vniuersum israel in hierũ salem: vt afferretur arca dei in locum suum quem præ

a ¶Prælatos b ¶iunioris dignitatis.

parauerat ei: necnon & filiõs aaron & leuitas. De filiis caath vriel princeps fuit: & fratres eius centum viginti. De filiis merari: asaia princeps & fratres eius ducenti viginti: De filiis gesson: iohel princeps & fratres eius centum triginta. De filiis elisaphã, semeias princeps & fratres eius ducenti. De filiis hebron, elihel princeps & fratres eius octoginta. De filiis oziel, aminadab princeps & fratres eius centumduodecim. Vocauitq; dauid sadoch & abiatar sacerdotes & leuitas: vriel: asaiam iohel semeiam eliel & aminadab: & dixit ad eos: Vos q̃ estis principes familiarum leuiticarum: sanctificamini cum fratribus vr̃is: & afferte arcã dñi dei israel ad locum q̃ ei præparatus est: ne vt a principio q̃a nõ eratis præsentes: percussit nos dñs: sic & nũc fiat illicitum quidm e nobis agẽtibus. Sctificati sũt ergo sacerdotes & leuitæ: vt portarẽt arcã dñi dei isrl̃. Et tulerũt filii leui o arcã dei: sicut præceperat ✝ moyses iuxta verbũ dei, p humeris suis in vectib⁹. Dixitq; dauid principibus q leuitarum, vt constituerent de fratribus suis canto-

describit ad hoc debita ꝓparatio. sed̃o subdit devota portatio, ibi: Et tulerẽt filii leui ar. Cõtra primum dr: d ¶Fecit quoq; si. do. ics. da. de sit agẽdi ficatiõe dictũ ẽ. s. xj. c. sed hic breuiẽ resumit: eo ꝙ dauid fecit sibi apportari arcã ad ciuitatẽ regiã vt hẽret ꝓpe se locũ cultui diuino aptũ. vñ subdit e ¶Tetẽditq; ei ta. Istud fuit aliud a tabernaculo qd̃ fecerat moyses: qa illud remãsit i gabaon vsq; ad ędificationẽ tẽpli ꝓ salomonẽ: vt hr̃ j. xxj. f ¶Tũc di. da. Illi. est &c. ar. dei. hoc em dicit ꝓ ꝑficatiõe legis: Nu. iiij. c. & v. ij. &ꝓ morte ozę eo ꝙ arcã fecerat deportari sup plausrũ ꝓ boues. h ¶Congre. vni. is. vt cũ maiori solẽnitate fieret deportatio arcæ. i ¶Necnõ & fi. aa. vt dirigerẽt leuitas i arcę deportatiõe: ita ꝙ offẽdo dei nõ vẽiret sup eos: vñ postea subdit. k ¶Ne vt a pri. s. deportatiõis arcæ: vt dictũ est ca. xiij. l ¶Quia nõ eratis præ. vos q̃ scitis legem. m ¶Percus. nos do. quia pcutiẽdo ozã morte subita, dauid & tot⁹ ppls fuit timore pcussus qd̃ nõ fuisset factũ si sacerdotes scitẽtes legẽ fuissẽt pũtes: qa nõ ꝓmissit arcã sup plausrũ portari. n ¶Sctificati sũt &c. ꝓ ptinẽtia ab vxoribꝰ ozes & ieiunia & ꝓsilio ¶Et tu. fi. le. Descripta debita ꝓparatiõe: hic ꝓn descr̃ibit devota deportatio. i. cum laudib⁹ diuis & sacrificijs: & ꝙ ẽ qd̃ dr: Et tulerẽt fi. le. ar. de loco vbi erat i gabaõ. p ¶Sicut præ. moy. Nu. iiij. vbi ꝓcipit ꝙ arca ꝓ leuitas de stirpe caath i, ꝓpriis hũeris & vectib⁹ deportẽt. q ¶Dixitq; da. &c. cã. ad canẽdũ diuinas laudes: nõ solũ vocib⁹ hũanis, sed ẽt cũ ꝙ istris⁹ musicis. iõ subdit:

✠ In organis

Moral⁹. d ¶Fecit quoq; Moral⁹. &c. ꝓ quã significat ecclia ũ ẽ ciuitas xpi. ciuitas em dr q̃si ci uitũ vnitas. Ois aũt q nũero & merito sũt de eccl̃ia dei, vniti sũt i fide & charitate xpi. ꝓ do mosig⁹. i ciuitate dauid significant diuersi stat⁹ i eccl̃ia. s. ꝙ latoꝝ, clericoꝝ, religiosoꝝ & laicoꝝ: in qb⁹ oĩb⁹ habitat ꝙ gratiam ver⁹ dauid ihesus xps. g ¶Illicitũ est &c. a. leuitis. ꝙ qd̃ significat ꝙ in misterio sacri eucharistię i q̃ ptinet xps soli sacerdotes & ministri ad ꝙ ordinati accedere debẽt, & nõ alĩ, ꝓpt qd̃ secꝙ. i. n ¶Sctificati sũt ergo sacerdotes & leuitæ vt porta. arcã dñi &c. Per qd̃ significat ꝙ i misterio sacri eucharistię vt debite fiat nõ sufficit grad⁹ ordinis, nisi cũ ꝙ sit puritas mẽtis & corpis † Nu. 4. q ¶Dixitq; dauid pri. leuitarũ vt constitue. de fratrib⁹ suis cantores. in org. &c. Per

✠ quæ signant

E ℣ Nablum cythara. a ¶Nablis vide. Nablū hebraice: psalteriū græce: laudatorium latine. Habet psalterium ventre obesum in superioribus: vt chordarum fila religata disciplinabiliter percussa suauissimam reddāt cantilenā. Huic cythara videt cōraria: q̄ in imo cōtinet qd psalteriū in capite. Psalteriū cū decē chordis ecclia est cū decalogo legis. Huic opposita est cithara, q̄ viginti quattuor chordis in modū delræ lr̄æ cōponit (vt peritissimi tradūt) & per digitos in diuersos, modos concitat. Hæc ecclesiā significat: quæ cū vigintiquttuor seniorū dogmatibus trinā habet formā in modū delræ lr̄æ: & fidē s̄cē trinitatis significat. Per manus autem apl̄oꝝ & euangelistarū in diuersos modulos vete. & no. testa. aliter in lr̄a: alr in sensu concitat figuralr. b ¶Lyra, Lyra dicit. ατο του λυειν. i. a varietate vocum: eo q̄ diuersos faciat sonos. Hæc ecclesiam significat, quæ in varietate diuersarum disciplinarum historice, allegorice, tropologice: & panagogem̄ suauem sonum exprimit: sed a simphoniæ simplicitate non recedit.

Pś.150.f Cymbala autem adinuicē percussa sonum faciunt. vñ: Lau. eum in cym. besonan. &c. Cymbala bene sonātia sunt labia nr̄a: quæ percussa adinuicem suauem hūanæ vocis harmoniā reddunt. c ¶Pro oc. In die. f. iudicij aduentum dñi significabant: in quo finita sæculi hebdomada veniet ad iudicium. Vnde sextus pś. q̄ cū tremore iudicij cantat, tali titulo p̄notat. Hic autem numerus

Gen. 6.d magna continet sacra. Octo animæ ingressæ sunt in arcam noe, & mūdo peū

1.Re.15.b te saluatæ. Octauus filius iesse, fuit da-

Lucæ.1.f uid, quē dñs elegit. Die octauo purificat circuncisio. Die octauo. i. dominico surrexit x̄ps. d ¶Porro sc̄. & io. &c. Hi septem sacerdotes coram arca tubis canētes sanctū p̄dicatores sunt septiformi spūs gratiæ pleni. q̄ euangelium in ecclia x̄pi p̄dicant: & sacrm̄ incarnationis auditoribus prædicant.

Sonit⁹ tue sitas, ¶Clangebant tu. Aliter fit tuba cōbæ diuer gregādi ppli: aliter p̄ductiōis: aliter victoriæ: aliter p̄sequēdi inimicos: aliter cōclusiōis ciuitatū &c. Tuba aūt p̄suetudinaria apud rerū peritos hoc modo formatur: vetrib⁹ fistulis æreis i capite angusto i s̄pire f: sicut p quattuor vociducas æreas q̄ per æreū fundamētum quaternas voces p̄ducūt, mugitū vehementissimū, p̄erāt. q̄ significāt euangelium trina p̄fessione triū p̄sonarū in capite angusto. id est i natiuitate x̄pi diuinit⁹ ispiratū per quattuor vociducas æreas. i. per q̄ttuor euāgelistas, æreo. i. stabili fidei & opis fuī damēto in toto orbe voce vehemētissimā q̄si tubæ cōgregantis voce emittere. f ¶Dauid autem in. &c. Xps incarnationis suæ & passionis exemplū antea a iudæis oc cultū maniſestat. lignum nāq; de terra ortum multiplici labore ad candorem vestis pueniens vitatē humane carnis inter flagella triūphātis ostēdit. & ꝟ est: dauid erat indu. ephot li. ¶Grego. Libet intueri quanta virtutum munera dauid p̄ceperat: & in oib⁹ q̄s fortē se humilitate seruabat: quem non extolleret ora leonū frāgere: vrſorū brachia dissi

1.Re.15.b pare: despectis fratribus eligi: reproba

Ibi. 17.f. to rege in regem vngi: horrēdū goliā

Ibi. 18.g. vno lapide sternere: a rege proposita

2.Re.5.a. extinctis allophilis numerosa p̄ducta reportare: promissum tādē regnū perci pere totū israelem sine ꝺdictione possidere.

a res in organis musicorū: nablis vide: a blicet &liris & cymbalis: vt resonaret in excellū sonit⁹ lætitiæ. Cōstituerūtq; leuitas hemē filium iohel: & de frīb⁹ ei⁹ asaph filiū barachiæ. De filiis vero merari frīb⁹ corū, ethan filiū casaie & cū eis fratres corū. In scd̄o ordine zacharia & ben & iazihel & semiramoth & iahihel & hauī & eliab & banaiā & maasiā & mathathiā & eliphalu & macenia & obededō & iehihel, ianitores Porro cantores hemā asaph & ethan in cymbalis æneis cōcrepātes. ꝟ zacharias āt & ozihel & semiramōth & iahihel & hani & eliab et maasias et banai a ¶in psalterio saluatoris aduentū ꝑdicabant quē mirabili secreto diuinitatis pro hominū salute dispōsuit.

as in nablis arcana cantabant. Porro mathathias & eliphalu & macenias & obededon & iehihel & ozazin, in cithariś pro octaua canebant, σπνιχιον b a ¶victori deo triumphus & palma.

ēpinichio super victoriis. Chonenias a ¶qa spū prophetiæ plen⁹, melodias & verba cantoribus ad memoriam reuocabat.

autē princeps leuitarū, pphetiæ p̄erat c & ad ꝙcinendam melodiā. Erat quippe valde sapiēs. Et barachias & helcaa d na, ianitores arcæ. Porro sebenias & iosaphat & nathanael & amasai & zacharias & banaias & eliezer sacerdotes clangebant tubis coram arca dei: & obededon & ahias erant & ianitoa ¶posti⁹ plenitudo gentiū intrauerit ad fidē, reuertet arca dei in ciuitatē dauid. i. ad iudęos prædicantibus helia & enoch gratia x̄pi conuertetur.

res arcæ. Igitur dauid & omnes maiores natu israel & tribuni, ierunt ad de

a ¶Martyrio coronati.

portandam arcam fœderis domini de domo obededom cum lætitia. Cum⁄e q̄ adiuuisset deus leuitas qui portaa ¶martyrio coronati. b ¶trituantes arcā bant arcam fœderis domini: immōla dei septiformi spū pleni. a ¶duces gregis.

bantur septem tauri & septem arietes. Porro dauid erat indutus stola byssi f na: & vniuersi leuitæ qui portabant arcam: cantoresq; : chonenias princeps f prophetiæ inter cantores. Dauid autem indutus erat etiam ephot lineo. Vniuersusq; israel deducebat arcā fœderis domini in iubilo & sonitu buccinæ & tubis & cymbalis & nablis & citharis cōcrepātes. Cumq; pueniś dere: Cū tñ archā dei hierusalē reuocat oblit⁹ se ꝓlatū: oibus ꝓlis admixtus ante arcā saltat. Et qa corā arca saltare, vt credit, hymnos vulgi fuerat: in diuino obsequio se per saltū rotat. Fece quędā cūctis ꝓtulit, se sub dño exequēdo minimis & abiecta exhibēdo fcere metuit: Nō se honore ꝓlatum aī ei⁹ arcā q̄ honorē dederat recognoscat. Coram domino egit debilia vel extrema: vrilia humilitate se solidaret, q̄ corā oib⁹ gesserat ꝓcta. Quid alij sentiant ignoro, ego dauid̄ exiltātē plus stupeo q̄ pugnantem. Pugnādo hoſtē subdidit, saltando seipm̄. Quem cum filia saul adhuc rumore regni generis insana eū hūiliatū displicere dicēs. Q̄r gl'iosus fuit hodie rex israel discoperies se ante ācillas fuoꝝ: fuos: & nu

℣ datus quasi

NICO. DE LYRA

a ¶In organis &c. Duæ sunt species cithare. Lyra em tangit cum plectro nablū ꝙo cum digitis. vnum tñ proalio frequenter ponit, & ecōuerso. & legat liter sicut iacet vsq; ibi: b ¶Pro oc. ca. epi. Aliqui libri habent: synchion: nā sic significant ſm q̄ dicūt expositores nr̄i. & est significatio ista, victori deo triūphus fiue palma. & scd̄m expositores nr̄os hoc erat principium cantici qd̄ cārabat: et fre quēter resumebat in ꝓcessu cantici: sicut in cantilenis. Quod aūt dicitur hic: Pro octaua canebant epinichion. Per hoc telligitur octaua resurrectionis christi: tūc obtinuit palmā & triumphū: quę quidem resurrectio siue gloria reſurrectionis figurabatur per cantū illum. In hebreo ꝙo habetur sic: Super octauā ad fortifidum vel vincendū. Qd̄ sic exponunt hebraei: super octauā. i. sup infirmēdū super chordarum, in quo canebāt laudes. & c. modus loquēdi hebraicus: sup octauam: q. d. instrumento musico octo chordarum. Ad fortificādū vel vincendū, sicut etiam in solēnitatibus magnis vnus chorus in ecclesia nititur in cantu alium superare: sic etiam isti leuitæ faciebant. c ¶Prophetiæ præerat. Quia oftēdebat eis quæ dicta prophetia debebant canere. d ¶Et barachias & helcana ianitores arcæ, canebant fortes ianitores arcæ. Porro sebenias & iosaphat & nathanael & amasai & zacharias & banaias & eliezer sacerdotes clangebant tubis coram arca dei: & obededon & ahias erant & ianitores arcæ. Porro iahihel & semiramoth & iehihel & mathathiam & eliab: & banaiam & obededō: & iehihel super organa psalterii & lyras Asaph autem vt cymbalis personaret. Banaiam vero & azihel sacerdotes canere tuba iugiter coram arca fœderis domini. In illo die fecit dauid principem ad confitendū dño asaph et fratres eius. † Confitemini dño et inuocate nomen ei⁹; q

datus quasi vnus de scurris, audiuit: Ludam ante dñm, qui elegit me ꝓnius ꝙ patrē tuū. & paulopost: Ludam & vilior fiam pl⁹ q̄ factus sum &c. Q. vilescere corā hoibus appeto: qa seruare mihi corā deo per hūiliatē regnū ꝙo. Sunt q. de de se humilia sentiūt & in honorib⁹ positi nihil se esse nisi puluerē perpēdūt: sed hoib⁹ vilesapparere refugiunt: & quod interius cogitant rigida externus venustate palliant. Sunt qui viles hominib⁹ videri appetūt: & humilitate se solidaret, q̄ corā oib⁹ gesserat ꝓcta. Quid alij sentiant ignoro, ego dauid̄ exiltātē plus stupeo q̄ pugnantem. Pugnādo hoſtē subdidit, saltando seipm̄. Quem cum filia saul adhuc rumore regni generis insana eū hūiliatū displicere dicēs. Q̄r gl'iosus fuit hodie rex israel discoperies se ante ācillas fuoꝝ: fuos: & nudauit se quasi vnus de scurris, audiuit: Ludam ante dñm, qui elegit me ꝓnius ꝙ patrē tuū. & paulopost: Ludam & vilior fiam pl⁹ q̄ factus sum &c. Q. vilescere corā hoibus appeto: qa seruare mihi corā deo per hūiliatē regnū ꝙo. Sunt q. de de se humilia sentiūt & in honorib⁹ positi nihil se esse nisi puluerē perpēdūt: sed hoib⁹ vilesapparere refugiunt: & quod interius cogitant rigida externus venustate palliant. Sunt qui viles hominib⁹ videri appetūt: & humilitate se solidaret, q̄ corā oib⁹ gesserat ꝓcta. Quid alij sentiant ignoro, ego dauid̄ exiltātē plus stupeo q̄ pugnantem. Pugnādo hoſtē subdidit, saltando seipm̄. Quem cum filia saul adhuc rumore regni generis insana eū hūiliatū displicere dicēs. Q̄r gl'iosus fuit hodie rex israel discoperies se ante ācillas fuoꝝ: fuos: & nudauit se

Vsq; ad diem mortis suæ. sic & iadæa, ꝑpter cōpum xp̄i sterilis facta est in bonis gratię: & etiam fortunæ. Ttulerunt igitur. Hic ꝓn describit devotio dauid in arcæ iam portatæ veneratione. & primo in hostiis oblatis dño & beneficijs collatis ppło. secūdo in douoto obsequio, ibi. Cōstituit q̄ coram arca. Sntia primæ partis patet ex dictis. n. Regū. vj. hoc excepto. e ¶Tortam panis. n. Regū. vj. dicitur Collyrida panis. & dicunt expositores cōter: q̄ est idē genus panis. & dr torta a torqueo torques: quia pasta vñ formaſ per man⁹ pistoris prius cōcutitur & torquef. h ¶Cōstituitq;. Hic ꝓn ostendit devotio dauid in obsequio deuoto corā arca qd̄ infruit. Et primo ponit cantoꝝ noiatio. scd̄o cantus de terminatio, ibi: Cōstitemini dño. tertio vtriusq; stabilitio, ibi: Derelict itaq; ibi &c. Circa primū dicit. Cōstituitq; corā arca dñi de le. q. mmi. in diuersis obsequns: & maxime in laudib⁹ diuinis. ideo subditur: Et recordarētur operū eius &c. Sequitur: i ¶Asaph principē. qa dauid cōstituit eū præcentorē. k ¶Et scd̄m eius zacha. lstum enim instituit succērē. l ¶Canere tuba iu. i. qñ offerebat iuge sacrificiū mane & vespere. p ¶Confitemi. dómino. Hic ꝓn describit cantici siue diuinæ laudis determinatio. & accipit ex duobus psalmis: videlicet cēt simoterio & nonagesimoqnto. in q̄ cātico primo ad dei laudē populus inuitaf specialiter. secūdo totus mūdus generaliter, ibi: Cantate dño. Circa primum dicitur: Confitemini dño. cōfessione huiliationis peccata, ppria recognoscēdo: qa humiliatio disponit ad efficacia orationis. ſm illud Eccli. xxxv. c. Oratio humiliātis se nubes penetrabit &c. secūdo confessione diuinæ laudis: ideo subditur: q ¶Et inuoca. nomē eius. eius misericordiā & gratiā implorādo.

✠ Notas facie

Moraliter. b ¶Attulerunt igitur arcā dei. Per quā sicut dictū est intelligitur eucharistia cōtinens iesum xp̄m: & cōstituerūt eā in medio taber. Per qd̄ eccl'ia significaf in qua eucharistia sicut lignū vitæ in paradisi medio collocaf. c ¶Et obtu ibi holo. s. diuinę laudis: quæ debēt offerri coram eucharistia. Pś. xlix. d. Sacrificium laudis honorificauit me. d ¶Et diuisit vñ. p ꝓpś. 104. sing. Per quod ostenduntur bona x̄pi a. sine accæptione p̄sonarū ꝓferri. Act. x. e. In veritate comperi q̄ non est p̄sonarū accæptor de⁹. Sed in omni gēte quæ timet deū & operaf iustitiā, accæpt⁹ est illi. e ¶Tortā panis. id est partē in meritis x̄pi: q est panis vitæ: & tort⁹ fuit in sua bñdicta passione. f ¶Et partē asse. car. i. participationē in martyrū meritis quorū caro fuit assata in igne tribulationis. g ¶Et fri. oleo si. i. pticipationē in meritis virginū & cōfessoꝝ. fuerūt em similia quæ est farina tritici purgatissima, per mētis & corporis puritatē: & oleo frixa per misericordiæ pietatē. h ¶Constituitq; co. ar. &c. Vult em noster dauid iesus x̄ps: q̄ corpus suū i eucharistia a ministris ecclesię debite veneref. m ¶In die illa. id est tpe eccl'æ primitiuæ. n ¶Fecit da. i. x̄ps. o ¶Principe ad cō. dñō asa. & fra. ei⁹. Per asaph q̄ gregās interp taf summ⁹ pōtifex significaf sub cuius cura x̄pianus ppł's cōgregaf. p fratres eius cardinales, patriarchæ: archiepi, epi intelliguntf: qa fratres summi pōtificis nominātur. Ipsi ꝙo cōstituti sunt a x̄po ad confitendū dño cōfessione laudis sub principatu summi pōtificis. p ¶Confitemini domino. Hic consequenter ponif dictæ laudis cōfessio, cum dicit: Confitemini domino. s. cōfessione laudis & gratiarum actionis pro beneficijs tam acquisitis. q ¶Et inuocate nomen eius. pro bonis spiritualibus multiplicandis.

✠ Notas facite

NICO. DE LYRA

a ¶Michol filia saul &c. & despexit eum &c. eo q̄ erat in humili vestitu corā populo suo. vt habef plenius. ij. Reg. vj. Per michol igit significaf iudæa. q̄ vērū dauid iesum x̄pm despexit eo q̄ corā iudæis apparuit in humilitate & pauptate magna: cū tñ ex hoc debuisset honorasse: sicut ꝓmonita fuerat ꝙbo zacha. ix. ca. Exulta satis filia sion: iubila filia hierlm. Ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper & ascēdens super asinam &c. Et sicut michol ex illo ꝓceptu facta fuit decætero sterilis: vt dicit. ij. Reg. vj. d. Igitur michol filiæ saul nō est nat⁹ filius vsq; ad

Universidad de Deusto Biblioteca

E ✠ a ¶Notas fa.in po.adinuē.eius,scilicet qualiter modo mirabi-
li & inaudito saluauit ppm israel de ægypto. b ¶Cantate ei,
ore. c ¶Et psal.ei.corde. d ¶Et nar.omnia mi.eius.Quæ le-
cit in rubri maris diuisiõe & iordanis siccatiõe & ĩ aliis factis mi
rabilibus. e ¶Laudate no.san.eius,pro tot bñficijs ab eo colla
tis. f ¶Letef cor. quæ.dñm.Letitia em
dr q̃si laticia eo q̃ tuc dilataf cor in bono
inuẽto.qđ maxime est in deo:cũ sit bonũ
ĩmitũ. ĩ ¶Quæríte fa.eius semper.qa
quãto plus a deuotis inuenit,tãto arden
tius plus querit. k ¶Recor.mira.eius.
Repetitio est ĩnie q̃dictę de mirabilibus fi
Inis israel factis:sicut frequenter fit in can
ticis. dicuntur tñ mirabilia ĩcẽptum re
cedunt a faculrate intellectus humani.
l ¶Signorum.ĩcẽptũ sunt figuræ altcui⁹
futuri. m ¶Et iu.eius.in cptum sunt pu
nitiua alicui⁹ maleficij:sicut submersio
ægyptiorum in mari rubro & similia.
n ¶Semel israel eius.supple lauda deum
o ¶Filij ia.ele.eius.Idem em̃ homo fuit
iacob & israel:vt hr̃ Gen.xxxij.& dicitur
hic electus dei:qa tota gñatio sua fuit ele
cta in duodecim pr̃iarchis:vt dictum fuit
ś.c.ij.non sic autẽ fuit de isaac & abraã &
pr̃iarchis præcedentibus. p ¶Ipse dñs
de⁹ noster.p veracitatẽ & cultura. q ¶In
vni.t.iu.e.q.d. licet speciali modo dicaf
deus ppl̃i israel:tñ eius ptãs se extendit ad
oẽs. r ¶Recor.in sem.pa.eius.Quod
sit factum illud postea subdit. s ¶Ser
mo.&c.in mil.ge.Hic accipi⁹ numerus
determinatus pro indeterminato:qa ĩstud
q̃ceptũ factũ est oĩb⁹ imitatoribꝰ abraæ
per veracitatẽ:ĩo subdit: t ¶Quẽ pepi.
cum abraam:& iu.il.cũ isaac. De isto iu
ramento hr̃ Gen.xxij.ca. Per memetipm
iurauj dicit dñs:Qđ factũ fuit nõ solum
ppter abraã,sed ppter isaac.vñ de pacto
cadẽte sub illo iuramẽto subdit ibidem:
Possidebit semen tuũ portas ĩimicorũ
suorũ.qđ impletũ fuit in posteris abraæ
descẽdẽtib⁹ ab eo p isaac. Et dñdicen f in
semine tuo oẽs gẽtes terræ.qđ ipletũ est i
xp̃o ab abraã p isaac ꝑm carnẽ descẽden
te.& sic patet q̃ pactum q̃dictũ & q̃ceptũ
ad oẽs fideles se extẽdit. x ¶Et costi.il.
ia.in præ.Quia sicut fides ab abraam
deriuata est ad isaac,ita ab isaac ad iacob
& q̃r ad duodecim pr̃iarchas,& vlteri⁹
ad omnes fideles. z ¶Tibi da.t.cha.In
hac promissione principaliter intelligiꝫ
ꝑmissio gloriæ q̃ est terra viuẽtiũ: qa cũ
præmiũ ipsi⁹ dei excedat meritũ hũanũ:
oportet q̃ sub ꝑmissiõe boni terreni pri
cipaliter intelligaf aliq̃ bonũ spũale.s.cœ
leste:qa actus meritorꝰ hcellũt bonis terrenis:sicut diffusiꝰ dictũ
fuit Gẽ.xv. a ¶Cũ essent pau.nu.sicut patet de abraã Gen.xij.
vbi vocat⁹ a dño & segregat⁹ ab infidelib⁹ habuit in comitiua
sua sarai vxorẽ suã,& loth nepotẽ suũ tm:excepta familia.Iacob
ẽt pr̃iarcha descẽdit i ægyptũ cũ.lxx.ꝑsonis:vt hr̃ Gen.xlvj.vel
lxxv.vt hr̃ Exo.i.Ex q̃ patet q̃ tpe ĩtermedio quod fuit satis magnũ fideles fuerũt i pauco nũero. c ¶Et trãl.de gẽ.in gẽ. Quia
abraã descẽdit in ægyptũ & inde redꝫt in terrã chanaã:& inde in
terrã palestinorũ. Silr isaac peregrinatus fuit in gerara. silr iacob
in syria apud laban:& iterũ de terra chanaã descẽdit in ægyptũ:
vt patet ex decursu libri Gen̄. & sic trãꝫ pegrini trãsierũt de gẽte
ad gẽtẽ:& de regno ad regnũ. d ¶Nõ di.q̃ẽq̃ calũ.eos.Repri
mẽdo eorũ aduersarios:sicut patet de isaac:ad quẽ venit rex gera
re ad quærẽdũ fœdus & amicitiã cum eo,ductus timore diuino:
q̃uis seruj eius aliquas molestias pastoribus isaac intulissent:vt
habetur Gen̄.xxvj. similiter laban ĩsequens iacob fuita deo re
pressus ne aliq̃d durũ ꝓtra eum ageret:Gen̄.xxxj. similiter vicini
habitatorũ sichẽ a deo fuerũt territi ne psẽquerenf iacob & filios
eius,ppter interfectionẽ sichimitarũ:Gen̄ xxxv.ca. c ¶Sed in
cre.pro eis re.Quia pharaonẽ regem ægypti flagellauit propter
vxorẽ abraã:vt habetur Gen̄.xij.d.& similiter regẽ gerare:vt ha
bef Gen̄.xx.silr rex ægypti post mortẽ iacob fuit multipliciter
flagellatus a notas facite in populis adinuentio
nes eius.Cantate ei & psallite ei:et
narrate omnia mirabilia eius.Lau
date nomen sanctum eius:letetur
cor quærentium dominum. Quæri
te dominum & virtutem eius:quæ
rite faciem eius semper.Recordami
ni mirabilium eius quæ fecit signo
rum illius & iudiciorum oris eius.
Semel isr̃l,serui eius:filij iacob,ele
cti eius. Ipse dominus deus noster:
in vniuersa terra iudicia ei⁹.Recor
damini in sempiternum pacti eius:
sermonis quem præcepit in mille
generationes.†Quem pepigit cum
abraam:& iuramenti illius cũ isaac.
Et constituit illud iacob in præce
ptum:& israel in pactum sempiter
num,dicens.Tibi dabo terram cha
naan, funiculũ hæreditatis vestræ.
Cum essent pauci numero parui &
coloni eius.Et transierunt de gente
in gentem:& de regno eius ad po
pulum alterum.Non dimisit quem
q̃ calumniari eos:sed ĩrepauit pro
eis reges.† Nolite tangere christos
meos:& in pphetis meis nolite ma
lignari.† Cantate domino omnis
terra:annunciate ex die in diem sa
lutare eius.Narrate in gentibus glo
riam eius:& in cunctis populis mi
rabilia eius.Quia magnus domi
nus & laudabilis nimis:& horribi
lis super omnes deos.Omnes em̃
dii pplorũ idola:dñs autẽ cœlos fe
cit cofessio & magnificentia coram
flagellatus cũ toto regno suo pro filijs israel,quos iniuste affligeb
at:vt hr̃ in Exo. f ¶Nolite tan.chri.meos. Vocatur autem
hic patriarchæ xp̃i.i.vnctus.i.vnctuose gratie.Vel qa de ips⁹ exeunt
reges & sacerdotes q̃ per vnctionẽ instituebant & pplm
in p.meis no.mali.Habuerat em̃ patriarchæ spm̃ pphetie,vt
patet de abraã Gen̄.xv. & de isaac Gene.
xxvij.& de iacob Gen̄.xlix. h ¶Cãta
te dño. Hic p̃r dauid in cantico inuitat ho
ad dei laudẽ oẽs generaliter. Et primo po
nitur ista inuitatio.secũdo subdit quęda
additio,ibi:Et dicite.Circa primũ dicit:
Cantate dño oĩs terra.i.oẽs habitantes
in terra.& accipit hic cõunes pro cõtrio.
i ¶Annũciate ex die in die sa.eius.Sa
lus em̃ corporalis & spũalis ois depẽdet
a deo continue:& ideo debet recognosci
quotidie. k ¶Narrate in gen. Quæsti
sut de filijs israel. l ¶Glonam ei⁹,id est
magnificentiã eius.Et dicit.Circa primũ dicit:
m ¶In
maiestatẽ suæ pt̃ris.ĩo subdit: m ¶In
cũctis populis mi. eius.Quæ fecit educẽ
do filios israel de ægypto,& in terra pro
missiõis inducẽdo. n ¶Quia mag.dñs
& lau.ni.Est em̃ magnitudinis & bonita
tis infinitæ:& ideo nõ potest ab intellectu
creato cõprehẽdi:nec per pñs cpũ laudabi
lis est laudari:.ppter qđ dr Eccli.xliij.g.
d.¶Benedicites dñm exaltate illũ cptum pos
testis:maior est em̃ omni laude. P. ¶Et
hor.sup oẽs deos. Hoc ideo subdit:
falsi.ideo subdit: q ¶Oẽs em̃ dii po
ĩdo.i.quędã cõficta & vana nulla potẽtia
habentia. r ¶Dñs autẽ cœlos fecit vt
hr̃ Gen̄.j. s ¶Cofessio & ma.eo.co.
põt exponi dupl̃r. Vno mõ de cœlo cog
pyreo,vbi ẽ habitatio dei & ꝓtor⁹ ipsi⁹
potentiã.ibi autem coram deo est effectus
diuinæ laudis:qa ibi est laus vngis & ma
gnificẽtia dei vbi magis reluceat.

✠ a ¶Notas facj.&c. Prædicãdo eis
diuersos modos saluãdi fideles suos fuit p
eos:ꝑtatus varios. b ¶Cantate ei.ore.
c ¶Et psallite ei.mẽte. d ¶Et nar.om
nia mira.eius.quæ fecit diuersis ꝑtibus
e ¶Laudate no.eius. in officijs diuinis
g ¶Quæríte dñm.i.deũ patrẽ. h ¶Et
vir.ei⁹.i.filiũ ei⁹ q̃ dr dei vt⁹,j.Cor.i.
Prædicam⁹ xp̃m dei virtutẽ &c. i ¶Et
corda.mira.eius. Repetitio est ĩnie q̃dic
ete:sicut frequenter fit i cantic⁹. n ¶Se
men israel ser.eius,i.xp̃iani q̃ vere ita
uiũt ei semẽ israel debent dici Roma.ix.
Nõ em̃ q̃ in manifesto iude⁹,nec q̃ in ab
nisesto in carne circũcisio:sed q̃ in abscon
dito iudæus est:& circũcisio cordis in spiritu:nõ littera:cuꝰ laus
nõ ex hoĩb⁹,sed ex deo)est. r ¶Recor.in sem.pa.ei⁹.i.eorum
qđ est lex noua:cui nõ succedit alia:.ppter qđ dr in sempiternũ
recordãda. t ¶Quẽ pe.cũ ab.&c.i.beato petro qui ĩ primitiua
eccl̃ia pastorẽ:& p̃ pñs multarũ gẽtiũ patrẽ. v ¶Et iu.il.cũ
id est cũ beato clemẽte q̃ petro successit i ecclesiæ regimine:& cũ
isaac q̃ interpr̃at risus.Nã beat⁹ dæmẽs fuit valde dulcis & ama
bilis oĩbus. x ¶Et cũ il.ia.i.vnicuiq̃ q̃ studet diabolo fraudes
plãtare. y ¶Et isr̃l.i.cuilibet cœlestiũ ꝓplatori. z ¶Dicens
ti.d.terrã.f.viuẽtiũ q̃ est hereditas fideliũ per terrã,ꝑmissionis
figurata. a ¶Cũ es.pau.nu.f.in ecclia primitiua. b ¶Pauci
abiectꝰ in ꝓspectu potentiũ hui⁹ mũdi. c ¶Et trã.de gen.in gẽ.
prædicãdo per orbẽ. d ¶Nõ di.q.ca.eos.f.ad impedimentum
fidei & meritꝰ:nã in ꝓsecutione maxia fideliũ maxie creuit fides
& eorꝫ meritũ. e ¶Sed in.pro eis re.vt paret de ꝓfatis q̃ de
pter hoc pcussit elephãtie morbo. f ¶Nolite tã.christ.meos.
ciuo ipedimẽto eorꝫ meritũ vl̃ fidei icremẽtũ. i ¶Cantate dño.
repetitio est sentẽtiæ.s.posite ad maiorẽ deuotiõis excitatiõem
n ¶Quia ma.dñs.Magnitudinis cui⁹ nõ est finis. o ¶Et lau
ni.&c.i.supra vtutẽ ois creaturę.Eccli.xliij.d. Bñdicites dño
exalta eũ q̃tum po.maior est em̃ oi laude. s ¶Confessi.laudis
t ¶Et ma.co.eo.Ps.lxxxiij.a.Beati qui habi.in domo tua.Adhuc
eo:ga sunt hoĩb⁹ materia diuinæ laudis:inq̃tũ quicqd ẽ pulchri
tudinis & bonitatis in eis reducẽdũ ẽ in gl̃iam ꝑditoris:ꝑm q̃ dr
Sap.xiij.b. A magnitudine speciei & creaturæ cognoscibilꝰ pote
rit creator hoꝝ videri:& p pñs laudari. r ¶Quia venit ius. ter.
Istud ĩducit,p cã prædictæ laudis diuinæ.Si em̃ quidentia dei
tm̃ se extenderet ad cœlestia,& nullo mõ
ad ista ĩferiora generabilia & corruptibi
lia:ꝑm q̃ dixerunt aliqui:in quorũ ꝑso
na dr Iob.xxij.b. Nubes latibulum eius:
nec nra ꝓsiderat circa cardines cœli pam
bulat:pulchritudo & bonitas q̃ fuit i istis
inferioribꝰ nõ essent reducẽdæ in laudẽ &
gl̃iam sapiæ diuinæ:sed qa ei⁹ sapia & p
uidẽtia ad oia se extẽdunt quãtũcũq; mi
nima:ĩo q̃cq̃ pulchritudinis & bonita
tis ẽ in eis reducit i laudẽ diuinã:& ꝓpter
hoc dr hic:Quia venit iudi. ter.q.d.qa
iudiciũ suæ discretionis & ꝓuidẽtię se ex
tendit vsq; ad elementũ terræ, qđ ẽ infi
mum:ĩo oia q̃dicta in laudẽ & gloriã dei
sunt reducẽda. Alio mõ exponit⁹ q̃ ꝓfata
insensibilia q̃dicta intelligunf iusti sim
plices:q habebũt materiã lętitię & laudis
in vltimo adũctu iudicis: ꝑm q̃ dicit sal
uator discipulis suis Luc.xxi.e. loquente
de signis p̃cedentibus iudiciũ futurũ:his
aũt fieri incipientibus,respicite & leuate
capita vestra.i.exhilarate corda: ꝑm q̃ di
cit beatus Gre.sup.locũ illũ: s ¶Consi
do.qm̃ bo. Hic in fine resumiꝫ principiũ
cãtici:licet vba aliq̃ualr mutent:sicut in
cãtilenis in fine principiũ repetit. t ¶Et
dí.sal.nos&c. Sed m.aliquos ista additio
facta fuit ab ipso dauid qa licet tpe ei⁹ fili
jsr̃l non essent captiuati:nec q̃ orbẽ dis
sperſi,nec p pñs ꝓgregãdi:tñ ipũ ꝓpheti
co ꝓuidit ista fieri de futuro p theglath
phalasar & salmanasar reges aſſyriorũ,&
p nabuchodonosor regem babylonis:vt
habetur.iij.Reg.ideo post tantũ cum præ
dictũ istud addidit ad impetrandũ cogre
gationẽ dispsionis & captiuitatis futurę
Sed m alios vero ista additio posita fuit
ab Esdra scriptore huius libri:q in redi
tu captiuatiõis babylonicæ fuit sacerdos
& doctor ppli:vt hr̃.j.Esdræ. & quia tũc
multi de filijs isr̃l erant adhuc dispsi i na
tionibus:ideo,p ipsoꝝ congregationẽ ad
didit hoc esdras in fine prædicti cantici,
quod a leuitis in templo scdo cantabaf.
v ¶Et dicat omnis po.amen. i.sic fiat.
x ¶Et hym.deo.i. laudem. y ¶Dere
liquit. Hic consequenter describitur præ
dictorũ stabilitio:qa dauid nõ ordinauit
q̃dicta tm̃ ad horam,sed etiã p futuro.ĩo
sequitur: a ¶Vt mũni.in conspe.ar.iu.
Cum hoc etiam ordinauit q̃ fieret cultꝰ
diuinus in loco vñ adduxerat arcam qa
ibi remanserat tabernaculum quod fece
rat moyses & altare holocaustorũ: & hoc est qđ dicitur: b ¶Sa
doch autem sacerdotem & fratres eius &c.& patet littera.

✠ Reuersusq; est

✠ c ¶Afferte do.glo.quæ ẽ clara noticia cũ laude. e ¶Et im Moral'r.
perium.i.reuerentiam & timorẽ.f.filialem. f ¶Date glo.do.
repetitio est eiusdem sicut.ŝ. i ¶Et ado.do.in de.san.nõ ficto si
cut hypocrite adorant. k ¶Commo.a fa.il.ois terra.i.omnes
habitantes terram eius potentiam contremiscãt. l ¶Ipse enim
fun.or.imo.Licet em̃ ptes moueanf tñ tota manet in eodẽ loco.
o ¶Tonet ma.&c.Per mare qđ est locus aquarum, intelligun
tur doctores ecclesiæ continentes aquas sapientiæ salutaris & ipi
tonare debent tonitruo prædicationis. p ¶Exul.agri,i. simpli
ces christiani.j.Cor.iij.b. Dei agricultura estis. q ¶Tunc lau
dabunt ligna sal.i.principes catholici qui sunt sup alios eleua
ti. y ¶Dereliquit itaq; ŝ. dauid. z ¶Ibi coram arca.sc.dñi
asaph & fratres eius vt mũni,&c.vult enim verus dauid iesus
xp̃s,cp in ecclesijs in quibus est corpus suum in eucharistiæ sacra
mento,sint semper ministri ad eius obsequium præparati.

¶Secunda pars.

F a ¶Et dicat oĩs po.amen.Gentilis.ŝ.q adhuc infidelis erat quã
do isr̃ canebat:q tñ .pphetiæ vtutæ introduct' est vt amore vni
uersitatis diceret,amẽ amẽ.i.fiat fiat:sicut hodie orantib⁹ sacer
dotib⁹ ridet.amẽ.vt q̃ordet i ꝑib⁹ pia sacerdotũ ităio & pplj
senserint ĩ sp̃ tm̃ ex oĩ re quẽcũq; pe
tierint,fiet illis &c. b ¶In excel.quod
erat in.ga.&c. Alij dicunt tabernaculũ
dei positꝰ filijs isr̃l intrauerũt i terrã cha
naã,ꝑ rio fuisse i ſylo:deide in nobe: post
in gabaõ:tandẽ in siõ. Alij locum esse in
hierm appellatum gabaon,ibiq; dauid
tabernaculũ & arcam collocasse. Gabaõ

✠ em̃ collis

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Fortitudo & gau.qđ ẽ de bo
no ꝑfectũ bonũ aũt diuinũ ꝑticipaliꝫ hr̃ ibi:
Allomõ pot exponi de templo seu taber
naculo,vbi erat arca &,ppiatorium:qđ
erat ĩsti ledes dei:vt dictũ fuit Exo.xxv.
Et ibi erat consessio pctorũ,& magnifi
centia diuinæ laudis p sacerdotes & leui
tas ꝑfect,ppria ac ꝑpli,& magnificentiã
confitentes.Fortitudo.qa deus erat
ꝓtor & defensor spãlis illi⁹ loci. ꝑm q̃
Heliodorus hoc expert⁹ dixit.ŋ. Macha.
iij.g.ille q̃ in cœlis habet habitatiõẽ:vi
sitator & adiutor est loci &c. Et gaudiũ.
hor.sup oẽs deos. Hoc ideo subdit:
pro voluntate sua punire nõ aũt ꝓpter
falsi.ideo subdit: q ¶Oẽs em̃ dii po
habentia. r ¶Dñs autẽ cœlos fecit vt
hr̃ Gen̄.j. s ¶Confessio & ma.eo.co.
põt exponi dupl̃r. Vno mõ de cœlo cog
pyreo,vbi ẽ habitatio dei & ꝓtor⁹ ipsi⁹
potentiã.ibi autem coram deo est effectus
diuinæ laudis:qa ibi est laus vngis & ma
gnificẽtia dei vbi magis reluceat.

✠ Fortitudo

✠ a ¶Notas facj.&c. Prædicãdo eis
diuersos modos saluãdi fideles suos fuit p
eos:ꝑtatus varios. b ¶Cantate ei.ore.
c ¶Et psallite ei.mẽte. d ¶Et nar.om
nia mira.eius.quæ fecit diuersis ꝑtibus
e ¶Laudate no.eius. in officijs diuinis
g ¶Quæríte dñm.i.deũ patrẽ. h ¶Et
vir.ei⁹.i.filiũ ei⁹ q̃ dr dei vt⁹,j.Cor.i.
Prædicam⁹ xp̃m dei virtutẽ &c. i ¶Et
corda.mira.eius. Repetitio est ĩnie q̃dic
ete:sicut frequenter fit i cantic⁹. n ¶Se
men israel ser.eius,i.xp̃iani q̃ vere ita
uiũt ei semẽ israel debent dici Roma.ix.
Nõ em̃ q̃ in manifesto iude⁹,nec q̃ in ab
nisesto in carne circũcisio:sed q̃ in abscon
dito iudæus est:& circũcisio cordis in spiritu:nõ littera:cuꝰ laus
nõ ex hoĩb⁹,sed ex deo)est. r ¶Recor.in sem.pa.ei⁹.i.eorum
qđ est lex noua:cui nõ succedit alia:.ppter qđ dr in sempiternũ
recordãda. t ¶Quẽ pe.cũ ab.&c.i.beato petro qui ĩ primitiua
eccl̃ia pastorẽ:& p̃ pñs multarũ gẽtiũ patrẽ. v ¶Et iu.il.cũ
id est cũ beato clemẽte q̃ petro successit i ecclesiæ regimine:& cũ
isaac q̃ interpr̃at risus.Nã beat⁹ dæmẽs fuit valde dulcis & ama
bilis oĩbus. x ¶Et cũ il.ia.i.vnicuiq̃ q̃ studet diabolo fraudes
plãtare. y ¶Et isr̃l.i.cuilibet cœlestiũ ꝓplatori. z ¶Dicens
ti.d.terrã.f.viuẽtiũ q̃ est hereditas fideliũ per terrã,ꝑmissionis
figurata. a ¶Cũ es.pau.nu.f.in ecclia primitiua. b ¶Pauci
abiectꝰ in ꝓspectu potentiũ hui⁹ mũdi. c ¶Et trã.de gen.in gẽ.
prædicãdo per orbẽ. d ¶Nõ di.q.ca.eos.f.ad impedimentum
fidei & meritꝰ:nã in ꝓsecutione maxia fideliũ maxie creuit fides
& eorꝫ meritũ. e ¶Sed in.pro eis re.vt paret de ꝓfatis q̃ de
pter hoc pcussit elephãtie morbo. f ¶Nolite tã.christ.meos.
ciuo ipedimẽto eorꝫ meritũ vl̃ fidei icremẽtũ. i ¶Cantate dño.
repetitio est sentẽtiæ.s.posite ad maiorẽ deuotiõis excitatiõem
n ¶Quia ma.dñs.Magnitudinis cui⁹ nõ est finis. o ¶Et lau
ni.&c.i.supra vtutẽ ois creaturę.Eccli.xliij.d. Bñdicites dño
exalta eũ q̃tum po.maior est em̃ oi laude. s ¶Confessi.laudis
t ¶Et ma.co.eo.Ps.lxxxiij.a.Beati qui habi.in domo tua.Adhuc
eo:ga sunt hoĩb⁹ materia diuinæ laudis:inq̃tũ quicqd ẽ pulchri
tudinis & bonitatis in eis reducẽdũ ẽ in gl̃iam ꝑditoris:ꝑm q̃ dr
Sap.xiij.b. A magnitudine speciei & creaturæ cognoscibilꝰ pote
rit creator hoꝝ videri:& p pñs laudari. r ¶Quia venit ius. ter.
Istud ĩducit,p cã prædictæ laudis diuinæ.Si em̃ quidentia dei
tm̃ se extenderet ad cœlestia,& nullo mõ
ad ista ĩferiora generabilia & corruptibi
lia:ꝑm q̃ dixerunt aliqui:in quorũ ꝑso
na dr Iob.xxij.b. Nubes latibulum eius:
nec nra ꝓsiderat circa cardines cœli pam
bulat:pulchritudo & bonitas q̃ fuit i istis
inferioribꝰ nõ essent reducẽdæ in laudẽ &
gl̃iam sapiæ diuinæ:sed qa ei⁹ sapia & p
uidẽtia ad oia se extẽdunt quãtũcũq; mi
nima:ĩo q̃cq̃ pulchritudinis & bonita
tis ẽ in eis reducit i laudẽ diuinã:& ꝓpter
hoc dr hic:Quia venit iudi. ter.q.d.qa
iudiciũ suæ discretionis & ꝓuidẽtię se ex
tendit vsq; ad elementũ terræ, qđ ẽ infi
mum:ĩo oia q̃dicta in laudẽ & gloriã dei
sunt reducẽda. Alio mõ exponit⁹ q̃ ꝓfata
insensibilia q̃dicta intelligunf iusti sim
plices:q habebũt materiã lętitię & laudis
in vltimo adũctu iudicis: ꝑm q̃ dicit sal
uator discipulis suis Luc.xxi.e. loquente
de signis p̃cedentibus iudiciũ futurũ:his
aũt fieri incipientibus,respicite & leuate
capita vestra.i.exhilarate corda: ꝑm q̃ di
cit beatus Gre.sup.locũ illũ: s ¶Consi
do.qm̃ bo. Hic in fine resumiꝫ principiũ
cãtici:licet vba aliq̃ualr mutent:sicut in
cãtilenis in fine principiũ repetit. t ¶Et
dí.sal.nos&c. Sed m.aliquos ista additio
facta fuit ab ipso dauid qa licet tpe ei⁹ fili
jsr̃l non essent captiuati:nec q̃ orbẽ dis
sperſi,nec p pñs ꝓgregãdi:tñ ipũ ꝓpheti
co ꝓuidit ista fieri de futuro p theglath
phalasar & salmanasar reges aſſyriorũ,&
p nabuchodonosor regem babylonis:vt
habetur.iij.Reg.ideo post tantũ cum præ
dictũ istud addidit ad impetrandũ cogre
gationẽ dispsionis & captiuitatis futurę
Sed m alios vero ista additio posita fuit
ab Esdra scriptore huius libri:q in redi
tu captiuatiõis babylonicæ fuit sacerdos
& doctor ppli:vt hr̃.j.Esdræ. & quia tũc
multi de filijs isr̃l erant adhuc dispsi i na
tionibus:ideo,p ipsoꝝ congregationẽ ad
didit hoc esdras in fine prædicti cantici,
quod a leuitis in templo scdo cantabaf.
v ¶Et dicat omnis po.amen. i.sic fiat.
x ¶Et hym.deo.i. laudem. y ¶Dere
liquit. Hic consequenter describitur præ
dictorũ stabilitio:qa dauid nõ ordinauit
q̃dicta tm̃ ad horam,sed etiã p futuro.ĩo
sequitur: a ¶Vt mũni.in conspe.ar.iu.
Cum hoc etiam ordinauit q̃ fieret cultꝰ
diuinus in loco vñ adduxerat arcam qa
ibi remanserat tabernaculum quod fece
rat moyses & altare holocaustorũ: & hoc est qđ dicitur: b ¶Sa
doch autem sacerdotem & fratres eius &c.& patet littera.

✠ Reuersusq; est

✠ c ¶Afferte do.glo.quæ ẽ clara noticia cũ laude. e ¶Et im Moral'r.
perium.i.reuerentiam & timorẽ.f.filialem. f ¶Date glo.do.
repetitio est eiusdem sicut.ŝ. i ¶Et ado.do.in de.san.nõ ficto si
cut hypocrite adorant. k ¶Commo.a fa.il.ois terra.i.omnes
habitantes terram eius potentiam contremiscãt. l ¶Ipse enim
fun.or.imo.Licet em̃ ptes moueanf tñ tota manet in eodẽ loco.
o ¶Tonet ma.&c.Per mare qđ est locus aquarum, intelligun
tur doctores ecclesiæ continentes aquas sapientiæ salutaris & ipi
tonare debent tonitruo prædicationis. p ¶Exul.agri,i. simpli
ces christiani.j.Cor.iij.b. Dei agricultura estis. q ¶Tunc lau
dabunt ligna sal.i.principes catholici qui sunt sup alios eleua
ti. y ¶Dereliquit itaq; ŝ. dauid. z ¶Ibi coram arca.sc.dñi
asaph & fratres eius vt mũni,&c.vult enim verus dauid iesus
xp̃s,cp in ecclesijs in quibus est corpus suum in eucharistiæ sacra
mento,sint semper ministri ad eius obsequium præparati.

¶Secunda pars.

em collis interpretat. Excelsum autem locum dictū esse existimant pro dignitate diuini cult⁹. Sed in libro locorum legimus gabaon metropolim esse eueorum in tribu beniamin: & nunc oñdit villa eiusdem nois in quarto miliario berhleem ad occidentem iuxta rhama & ramō: vbi salomon hostiis immolatis diuinū meruit oraculū. Fuit autem separata a leuitis. a ¶Vt bene. generationi filiorū vacaret. Alij p antiphrasim bñdictionē accipiūt. Domum autem mich⁹ filiam saul quam increpabat 2.Re.6.d bar dauid: qa resp̄exit eū saltantem coram arca dñi. Ca.XVII.

4.re.4.e

VM aūt habita. &c. b ¶ Et ait nathā &c. Patet q̄ prophetię spiritus non semper ꝓphetarū mentes irradiat: vnde Helisęus: Dimitte eā; quia anima eius in amaritudine est: & dominus cælauit a me &c. Quod diuina dispensatione fit: vt accipientes spm inueniant quid de deo sint, & amittentes quid de ipsis. c ¶ Non ædi. Qui a vir sanguinum es. Debet enim in se mundus esse, qui aliena corrigere vult: vt terrena desideria fugiat: & tanto per spicacius fugienda videat, quanto ipse hęc per scientiam & vitā ver⁹ declinat. Superiectas sordes manus detergere nō valeret quæ lutum tenet. Quod iuxta antiquæ translationis sensem bñ ad da uid ergo exteriora bella laborantem p significationem & diuina voce dicit: Non tu ædificabis mihi templum: qa vir sanguinū es. Templum dñi ædificat, qui corrigendis proximorū mentibus vacat: Templū dei sum⁹, qui adveram vitam ex eius habitatiōe cōstituimur. 1.Cor.3.c vñ: Templū dei sctm est quod estis vos. F Vir sanguinū templum dei non ædificat Qui enim adhuc carnalibus incubat: necesse est vt instruere ꝓximorū mentes erubescat. d ¶ Nec fi. ini. Hostes Iudi.3.d. cur olim prius pax: modo bellum: Inueniſtrur cū ibi prolixiora tempora pacis q̄; salomon habuit. Sub aioth enim 3.Re.3.e. octoginta anni pacis fuerunt. Abiit ergo vt de salomone hæc accipiantur.

e ¶ Cum q̄ im. Salomon aut̄ regnante patre regnare cœpit: quod nulli illorū regum contigit: vt ipsum nō esse appareat quem ꝓphetia ista ꝓsignat: xps vero verus pacificus post morte dauid vere regnauit. ¶ Aug. Hāc promissionē qui putat in salomone cōpletā errat. Attendat quod dictum est: Hic ædificabit mihi domum: quia salomō nobile templum extruxit: & nō attēdit qđ dicit Fidelis erit domus eius &c. Attendat ergo salomonis domum plenam mulieribus alienigenis colentibus deos falsos. & ipsum regem quondam sapientē ad eandem idolatriam seductum. Nec audeat æstimare deū vel hoc mendaciter dixisse, vel promisisse: & talem salomonis domum nō ꝓfecisse. In xp̄o aut̄ qui fa.t⁹ est ex semine dauid ſm carnē, videmus ista cōpleta: non aliū ꝓrimus iscurit iudei. Ipsi em hūc filiū dauid promissum salomonem nō intelligūt: sed eū qui promissus est declarato, alium se sperare dicūt. Precessit quidē aliqua imago rei futuræ in salomone: qui templum ædificauit: & ſm nomen suū pacem habuit: & in exordio regni sui lau-

sup altare holocaustomatis iugiter, mane & vespere, iuxta omnia quæ scripta sunt i lege dñi quam præcepit israeli. Et post eū heman & idithū & reliquos electos vnūquēq; vocabulo suo, ad cōfitendum dño: qm in æternū mia eius Heman quoq; & idithū canētes tuba: & quatiētes cymbala & oīa musicorū organa, ad canēdum dño. Filios aūt idithū fecit esse portarios. Re- a uersusq; est oīs ppls in domū suā, & dauid b a vt bñdiceret etiā domui suæ. Ca.XVII. c

SVm aūt habitaret dauid in do- d mo sua dixit ad nathā prophetam: Ecce ego habito in domo cedrina: arca autem fœderis dñi b sub pellib⁹ est. Et ait nathā ad dauid: Oīa quæ in corde tuo sunt, fac: dñs em tecū est Igit̄ nocte illa fact⁹ ē sermo dñi ad nathā, dicens: Vade & loquere † seruo meo: Hæc e dicit dñs: † Nō ædificabis tu mihi domū ad habitādū. Neq; em manſi in domo, ex eo tpe quo eduxi israel de terra ægypti vsq; ad hāc diē: sed fui semp mutās loca tabernaculi, & in tētorio manens cū omni israel. a ¶ a nullo iudicū sibi domū cedrinā ędificari ius- Nūqd locut⁹ sum saltē vni iudicū israel, q e sit: qui contra hostes pugnauerūt: & omnes viri sanguinum fuerunt.

bus ꝓceperā vt pascerēt ppl'm meum, & dixi: Quare nō ædificasti mihi domū cedrinā? Nūc itaq; sic loq̄risad seruū meū dauid Hæc dicit dñs exercituū: Ego tuli te cū in pascuis seqreris gregē, vt esses dux populi mei israel: & fui tecum quocūq; perrexisti: & interfeci oēs inimicos tuos coram te. Fe a ¶ abraam: isaac, iacob, moy. & iosue quorū nomina famosa.

cīq; tibi nomē quasi vnius mągnorū q̄ celebrātur in terra. Et dedi locum ꝓpło meo f isral. Plātabit & habitabit in eo, & vltra nō d cōmouebit: Nec filii iniquitatis atterant eos, sicut a principio ex diebus q̄bus dedi iudices populo meo isral: & humiliaui inimicos tuos vniuersos. Annuncio ergo tibi q̄ ædificaturus sit tibi dñs domū. Cūq; implcueris dies tuos, vt vadas ad patres

a ¶ dauid germen iusti.

tuos: suscitabo semēn tuū post te qđ erit

a ¶ Regni eius non erit finis.

de filiis tuis: & stabiliā regnū eius. † Ipse

de viuis iudicibus.

f ædificabit mihi domū: & firmabo soliū ei⁹ vsq; in æternum. † Ego ero ei in patrem: & ipse erit mihi in filium: & misericordia mea non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eū in domo mea & g in regno meo vsq; in sempiternū: & thronus eius erit firmissimus in ꝓpetuū. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta vniuersam visionem istam sic locutus est nathan ad da-

NICO. DE LYRA

a ¶ Reuertitur q̄; est o. po. qui non erat deputatus ad ministrandū coram arca in hierusalē vel in tabernaculo moysi in gabaon. b ¶ Et ait da. vt bñ. i. bñfaceret. c ¶ Domus. i. familia: sicut fecerat alijs vt prædictū est in prin. hui⁹ ca. Ca.XVII.

VM autem ha. Descripta deuotione dauid in ea quæ dñi veneratione hic ponit: ponitur eius deuotio in templi ędificatione ne habuit em voluntate ędificandi: sed fuit prohibit⁹ a deo & dilata fuit hæc ędificatio vsq; ad tpa salomonis filij sui. verumtamen uid magnam partē materiæ præparauit. Primo ergo ipsius dauid ostendit diſ ſctm, ꝓpositū ad templi ędificationē. Secō dilatatio sui impedimenti. Tertio ꝓpositi ad templi ędificationem. Secō dilatatio fuit impedimenti. c.xxij. Prima in tres ꝓparationē, c.xxij. Prima in tres partes. c.xxij. Druisio aūt ꝓnitis. c. & ei⁹ impletio. xxij. Druisio aūt ꝓnitis. c. & ei⁹ impletio. cēs: Domū ædificabo tibi. Hanc em domū & nos ædificam⁹ bñ viuēdo & deus iuuādo, vñ: Nisi dñs ædificat. Frustra & deus iuuādo, vñ: Nisi dñs ædificat. Frustra uerit domū: in vanum laborauerūt q̄ ædificāt eā. g ¶ Et tth. ejus est. Hyperbolice de filio ista accipit. Hyperbolice de filio ista accipit. pōt. Ar vō xps q̄ de femine dauid natus est: exaltatus est sup omnem principatū & ꝓtātē & virtutē: cui ꝓ dono nauit nomē qđ est super oē nomen. vt in noie iesu o⁹ genu flectatur &c.

Ca.XVIII. FActū est autem &c. a ¶ Etsi. cius, Minores ci uit aies ad me- a.i.c. tropolim pertinentes. Quis q̄; em erāt insignes ciuitates philistinorum: azotus, gaza, ascalon, geth & accaron. Quæ quia in terra promissionis erant, & filijs isral deputate erāt: sed ab eis vsq; ad dauid minime pos sēte: immo sæpe cogebant israel sibi seruire. Dauid aūt humiliauit eas, & fecit tributarias. Hæc quinq; ciuitas quinq; sensus corporis significant: quia regnante in nobis vetustate: variis tormentis nos affligunt sed cum verus dauid regnat in nobis: sunt tributarij. & cogūtur seruire spiritui. b ¶ Adade. qui interpretatur decorum auxiliū. rex soba qui interpretat incensor accensū: ergo quē xps confligit & vincit gladio spūs: quod est verbum dei. c ¶ Quūq; Subneruat xps repugnantem sibi suā humanā sapientiā: quod tm opportunum & aptū ꝓdicationi reperit referuat sibi. d ¶ Et da. Damascus nobilis ciuitas phœnicis pretat. Syria sublimis vel humecta. Genulitas enim prius libidine fluida & spū superba, sanguinem humanū sitiebat nūc baptismate xpi mundata, ꝓfectu virtutum exaltata sanguinis ei⁹ cupiūt desiderat. e ¶ Pharaon. Dogmata gētilium qui bus disciplinæ liberales cōtenuntur: quibus christus a gētilitate abolitis & in seruitutem ecclesię conuertit: pro fuit enim ad expugnationem erroris & confirmationem veritatis. f ¶ Salo. Quia ergo rex noster pacificus: vetustate abolitionis & humanitate euersæ genti bus ad remūdandā gratiā baptismi & firmamentū fidei ꝓpagationem pij dō gmatis: vtum ecclesiæ puer tus. Thebath em interpretat panus. venit & thum pul uinatio. Qui enim paruulus ignoscit: pulcher & speciosus in decore virtutum efficitur. g ¶ In val. Regum ita scriptum est: Et posuit dauid nomen in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. b ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. c ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. d ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. e ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. f ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia. g ¶ Et posuit dauid nomina in valle salinarum cæsis decem & octo milibus syrię. Gentilitas a dia.

uid. Cūq; venisset rex dauid: & sedisset corā domino, dixit: Quis ego sum domine de⁹, & q̄ dom⁹ mea: vt ꝓstarem mihi talia. Sed & hoc parū visum ē in cōspectu tuo. Iōq; locut⁹ es sup domū serui tui ēt in futurū: & fecisti me spectabilem sup oēs hoies dñe deus me⁹. Quid vltra addere pōt dauid cū ita glificaueris seruū tuū & cognouerīs eū? Dñe propter famulū tuū iuxta cor tuum fecisti oēm magnificētiā hanc: & nota esse voluisti vniuersa magnalia. Dñe nō est similis tui, & nō est ali⁹ de⁹ absq; te ex oīb⁹ quos audiuim⁹ aurib⁹

¶ christianus.

nr̄is. Quis em est alius vt ppl's tuus isral, gens vna in terra: a ¶ homo factus. b ¶ a ptate diaboli. c ¶ acceptabilem. ad quam perrexit de⁹ vt liberaret & faceret pōpulū sibi, &

¶ miraculis. ¶ als gentes.

magnitudine sua: atq; terroribus eiiceret nationes a facie

¶ Spirituali.

ei⁹ quē de ægypto liberarat. Et posuisti ppl'm tuū israel tibi in ppl'm vsq; in æternū: & tu dñe fact⁹ es de⁹ ei⁹. Nūc igit̄ dñe sermo qđ locut⁹ est famulo tuo & sup domū ei⁹ cōfirmet̄ ī ppetuū: & fac sicut locutus es: pmaneatq; & magnificet̄ nomē tuū vsq; i sempiternū, & dicat̄: dñs exercituū de⁹ isral & dom⁹ dauid serui ei⁹ pmanens † corā eo. Tu em dñe a ¶ cordis interioris. b ¶ pgenie. i. multiplicādo: ideo dedisti ei fiducīā loquendi de te: gloriam tuam prædicare.

de⁹ meus revelasti aūriculā serui tui vt ędificāres ei domū & idcirco iuenit seru⁹ tu⁹ fiduciā vt oraret corā te. Nūc ergo dñe tu es de⁹: & locut⁹ es ad seruum tuū tāta bñficia: & cœlpisti bñdicere domui serui tui: vt sit semp corā te. Te enim dñe benedicēte benedicta erit in ꝓpetuū. Ca.XVIII.

FActū est aūt post hæc vt pcuteret dauid philistīim a & hūiliaret eos & tolleret geth & filias ei⁹ de manu philistīim: percuteretq; moab: & fierent moabitæ serui dauid offerētes ei munera. Eo tpe pcussit dauid a ¶ ciuitatē syrię pertinentē ad emath metropolim: q̄ & epiphania. q̄ aūt dauid syriam vastauerit iosephus ostendit.

betiā adadezer regē sobā regionis emath: qñ ipsum exit jvt dilataret impiū suū vsq; ad flumē euphratē. Cœpit ergo dauid d mille q̄drigas ei⁹ & vii. milia eqtū: ac. xx. milia virorū pe- c ditū: subneruauitq; oēs eq's curruū exceptis cētū q̄drigis q̄s reseruauit sibi. Supuenit aūt & syr⁹ damascen⁹ vt auxilium ꝓberet adadezer regi zoba: sed & huius pcussit dauid. xxii. e d milia virorū. Et posuit milites i damasco: vt syria q̄; seruiret sibi & offerret munera. Adiuuitq; eū dñs i cūctis ad q̄ ꝓ-

¶ christus.

e rexerat. Tulit quoq; dauid pharetras aureas q̄s habuerant serui adadezer: & attulit eas in hierl'm. Necnō & de thebath f & thun vrbib⁹ adadezer ætis plurimū: de quo fecit salomō mare æneū & colūnas & vasa ænea. Qđ cum audisset thou rex emath, pcussisse vidēlicet dauid oēm exercitū adadezer regis zoba: misit adurā filiū suū ad regē dauid vt postularet ab eo pacē: & cōgratularet ei: eo q; expugnasset & percussis- a ¶ xps oēs quos de gētib⁹ vocat: alios sensu ꝓclaros, alios eloquētia splēdidos: alios predicatione sonoros sanctificat, vt dñō in tabernaculo eius fideliter seruiant.

set adadezer. Aduersari⁹ quippe thou erat adadezer. Sed & oīa vasa aurea & argentea & ænea consecrauit rex dauid dño † cū argēto & auro qđ tulerat ex vniuersis gētib⁹ tā de idumæa & moab & filiis ammon, q̄ de philistīim & ama-

¶ sicut vir fortissimus.

glech. Abisai vero filj⁹ saruiæ pcussit edō in valle salinarū, f h decem & octo milia: & constituit in edom præsidium vt ser-

sci & syria sobal: alterum erexisse dr̄: h ¶ Decem & oc. In quibusdam autē codicib⁹ iuenit dauid nō xxvii. milia in valle salinarū occidisse: quod vitio scriptor⁹ factum est. Ioab vero. xii. milia, ꝓtrauit: sicut in titulo, lvii. pō. scribitur. Hic autem decem & octo abisai interfecisse perhibet: sed ꝓ dignitate regis ascripta est dauid victoria. Et quia xps examinis sui distinctione in his qui de eo praua sentiunt sed titiam immoderati sporis extinguit. vnde.

¶ qui v⁹ tit

NICO. DE LY.

Ca. XVIII. Actū est aūt, hic consequenter describitur dilatatio impedimenti ipsius dauid p aduersariorū suorū depressionē. Circa qđ primo ponit de bellatio aduersantiū. sec'o punitio iniurtātū. ca xix. Diuisio aūt & snia huius ca. xviii. patet ex dictis. ii. Reg. viii, ca. exceptis quæ sequuntur. b ¶ Et tolleret geth. Nomen ē vnius ciuitatis philistinorum, de quinq; principalibus vt patet. i. Regū. vi. c ¶ Et filias ei⁹, i. villas, et adiacētes & subditas. d ¶ Cœpit ergo dauid mil. qua. eius & se. mi. equitum: ac. xx. milia virorum peditum. ii. Regum. viii. dicitur: Et capris dauid ex parte eius mille septingentis equitibus, & xx. millibus pediti & c. Dicendū q; non est contradictio: qa minor numerus includitur in maiori: & ideo si fuerūt. vii. milia equitum vt hic dicitur: fuerunt etiam mille septingenti: vt dicit ibi: sed hic maior numer⁹ exprimit: & ibi minor: qa non ponitur ibi præcise numerus alios excludēdo. e ¶ Sed & hu. p. da. xx. mi. vi. ii. Reg. viii. dicitur. xxii. milia: & eodē modo soluitur sicut & præcedēs. Et quia scriptura non curauit hic exprimere duo milia quæ erāt vltra summā principalē. f ¶ Abisai vero fil. far. per. edom in valle salinarum, ii. Regum. viii. hoc attribuitur ipsi dauid. Dicendum q; attribuit dauid sicut regi

abisai

Moraliter. a ¶ Factū est autem &c, Expositio mystica huius historiæ posita est. ii. Regum. viii. capitu.

als ꝓ argē tū. & aug. Morali.

Qui vertit linguā suā, inci-
Pro. 17.c dit in malū. a ¶Achimelech, id est frater meus rex q in Regum abimelech: id est pater meus rex: ecclesiæ sacerdotes instruit: vt qui per ordinē dignitatis patris tenent locum: per humilitatē fratres censeantur: & nō dominentˢ i clero. b ¶Phaleti, admirabiles vel viuificatores: quos qdā dicūt fuisse. lxx. iudices more eorum quos moyses dño ꝓcipiente in æremo elegit. Alii dicunt cerethæos ad hoc deputatos vt reos punirent: pheletæos vero vt insontes defenderent. c ¶Porro fi. da. Filij dauid. id est xpi sunt fideles quos ei sancta parit ecclesia: qui sunt genus electum, regale sacerdotiū. d ¶Pri. ad manum regis. quia bonis operibus merentur sibi regnum cœli: tanto deo viciniores quanto sanctiores.

Ca. XIX.

Ccidit aūt &c. e ¶Anon. qui interpretatur dolor eorum significat diabolum: qui ammonitarū. id est dæmonum rector esse vī: ppli. s. mœroris & in angustia cōstituti. Hi radit dimidiam barbā nunciorū dauid: prædicatorum fermonem vel cōuersationē maculando. præcidit tunicas vsq; ad genua vel inguina cum turpia facta quæ persuaserat in oculis hominum reuelat. Hi sedenti i hierícho donec crescant barbæ eorū, opprobriū. s. & ignominio aliorū: & effecti anathema omnium donec per bonum studium barbarum in est virtuum species renascantur: vt præsentia regis sui digni habeantur: cuius Pſ. 33.c vultus est super faciētes mala: vt perdat de terra memoriam eorum.

NICO. DE LY.

Abisai vero sicut duci vnius acici q fecit q; id notabile i illa victoria. a ¶Poro filij dauid pri. &c. quia erant primi in honoribus & ideo vocantur facerdotes. ñ. Regum. vij. i. maiores inter illos q assistebāt regi dauid.

Capi. XIX.

Ccidit autē vt more. Hic consequēter describit punitio iniuriā- Diuisio
tium dauid: & primo describitur illata iniuria. secundo vindicta debita, ibi: Quod cū audisset dauid: & hæc ps diuiditur in duas partes: qa primo describitur debellatio auxiliantium filijs ammon qui dauid iniuriati fuerant uiret idumæa dauid. Saluauitq; dñs dauid in cunctis ad q̄ prexerat. Regnauit ergo dauid sup vniuersum isrl̄: & faciebat iudiciū atq; iustitiā cūcto pplo suo. Porro ioab filiº ser a ¶a cōmētarijs. i. cōmemoratores fuerunt qui causas annotatas regi ad memoriam reducebant.
uiæ erat super exercitū & ioiaphat filius ahiluth ā commē a ¶frater meˢ rex. ¶q in Regū abimelech. i. pater meus rex.
a tariis: Sadoch autē filius achitob & achimēlech filius ab- a ¶q in regū faraia: interpraſ aūt susa gaudiū, saraia princeps dñi.
iathar sacerdotes, & susa scriba, Bananias quoq; filiº ioiada a ¶exterminatores. b ¶In Regū legiſ vel scriptū est: qa filij dauid sacerdotes erant sed & hic primi: & illic sacerdotes dicuntur propter nobilitatem & priorātum.
b sup legiones cērethi & pheleti. Porro filii dauid primi ad a manum regis. Cap. XIX.
a ¶quē primū expugnauit saul in descēsione iabes galaad: & qa inimicˢ saul erat dauid: grām pstabat qñ ad se veniebat.
†Ccidit aūt vt moreretur naas rex filiorū ammon b
c & regnauit anon filius eius pro eo. Dixitq; dauid: Faciam misericordiā cum anon filio naas. Præstitit em̄ pr̄ ei⁹ mihi miam. Misitq; dauid nuncios ad consolandū eū sup morte patris sui. Qui cum pueniſſent in terrā filiorū āmō vt cōsolarent anō. Dixerunt principes filiorū amō ad anō: Tu forsitā putas q; dauid honoris cā in pr̄em tuū miserit qui cōsolarent te: nec aīaduertis q; vt exploret & iuestigēt & scrutent terrā tuā venerunt ad te serui ei⁹. Igit anō pueros dauid de a ¶In regum scripturā est: q; rasit dimidiam partē barbę eorū. & præcidit vestes medias vsq; ad nates: sed nondum diuersum: quia quod hic de est ibi habetur.
caluauit & rasit. Et prēcidit tunicas eorum a natibus vsq; c
ad pedes: & dimisit eos. Qui cum abiſſent: & hoc mendatsent dauid misit in occursum eorū, grandē enim comtumeliā sustinuerūt) & p̄cepit vt manerēt i hiericho donec crescerēt barba & capilli eorū: & tūc reuerterentˢ. Vidētes aūt filii ammō q; iniuriā feciſſent dauid, tā anō q̄ reliquⁱ ppl's: miserunt mille talēta argēti vt cōducerēt sibi de mesopotamia & de syria maacha, & de soba currº & equites. Conduxerūt d q̄. xxxii. milia curruum, & regē maacha cū pplo eius. Qui e cū veniſſent castrametati sunt e regiōe medaba. Filii quoq; ammō cōgregati de vrbibº suis venerūt ad bellū. Qd̄ cum audisset dauid: misit ioab & oēm exercitū virorū fortium. Egressiq; filii āmō, direxerunt aciē iuxta portā ciuitatis. Reges aut̄ q ad auxiliū eiº venerāt, separatim i agro steterūt. Igit ioab intelligēs bellū ex aduerso & post tergū cōtra se fieri: elegit viros fortiſſimos de vniuerso isrl̄: & prexit contra syrū. Reliquā aūt ptē pplⁱ dedit sub manu abisa fratris sui & prexerūt cōtra filios āmō. Dixitq; Si vicerit me syrº: auxilio eris mihi: Si aut̄ superauerint te filii āmō: ero tibi in p̄sidium. Cōfortare: & agamº viriliter p pplo nr̄o, & pro vrbibº dei nr̄i: Dñs aut̄ qd̄ in cōspectu suo est bonum, faciat. Perrexit ergo ioab & pplⁱs q cū eo erat cōtra syrū ad p̄lium & fugauit eos. Porro filii āmō videntes q; fugiſſet syrus: ipsi quoq; fugerūt abisa fratrē eiº: & igressi sunt ciuitatē. Reuersusq; est etiā ioab in hierl'm. Vidēs aut̄ syrus q; ceciderat coram israel: misit nuncios: & adduxit sirum qui erat trans fluuium. Sophat autem princeps militiæ adadezer e erat dux eorum. Qd̄ cum annunciatū esset dauid: cōgregauit vniuersum isrl̄: & trāsiuit iordnē, irruitq; i eos: & direxit ex aduerso aciem illis cōtra pugnantibº. Fugit autem syrus israel. Et interfecit dauid de syris septem milia curruum g & quadraginta milia peditum: & sophat exercitº principē.

17 Actū est Ca. XX.
aūt post &c. Sequit. a ¶Cōgreg. ioab. exer. ioab bellum in choaunt: dauid pfecit Christ? em bellī agit cū p̄dicato ro. ordo contra mūdi potentes scu- ii. Reg. 12.b tū fidei opponit: sed finis certami nis & triūph? ad xpm refert: qui opaſ i nobis velle & pficere. Qui 1. Par. 14.c ei ambiunt. vñ. p̄dices coronæ anen benignitatis tuæ. b ¶Co ronā &c. fecit q̄ fi. di. qa cōstan ter pugnauit fm legem. Tradunt aūt hebreī, q̄ illicitū erat hoi iu Deu. 7.d gent accipe: qa lex idolatriā ve tat. Jethas aūt hum (q̄ de philistęis ad dauid venerat) coronam de ca pite melchon rapuisse: vt liceret 2. Reg. 8.b ludęo de manu hominis capere quod de capite idoli non licebat. 1. Par. 20.c ¶Bel. Notandum q̄ in Para. in Regū quatuor. Ibi em̄ quartū bellū fit. Vbi dauid ꝑ philistæos ꝓpugnat. hasta. ccc. uncias ap- pendebat. & accinctus erat ense nouo: tulit aūt filius saruiæ percutere dauid: & percussum philistæum interfe cit. Sed & tres fuit distinctiones temporū, futurum, ꝓns & futurū quia talia nomina variantur in fine vt alias dictum est. g ¶Et interfecit dauid de syris septem milia curruum & quadraginta milia peditum. ñ. Regum. c. 19. Et in regū ita: Tertium fuit in gob contra philistæos: in quo pcussit Jesbibenob. Goliad pe- dantiam huius dicendum ꝙ ibi fuerunt septuginta ti currus tantum: vt ibi di- citur: sed in quolibet cur- ru decem pugnatores: & sic erant ibi septem milia hominum pugnantium in curribus qui dicuntur hic septem milia curruum. Bethleemi- tes: quia de bethleem: in qua ꝑa- dicta est. Fuerunt autem ibi. xx. milia peditum. & xl. milia equitum: de equi- tes hic tacentur qui ibi ex- primuntur: & econtra pedites ibi tacētur. qui hic exprimuntur: quia quod in vno loco scriptum est omittitur: in alio ꝓ- quenter suppleturi. Et in- tet in decursu euangelistę. E teodem modo in libris Paralipome. & in libris Re- gum.

Moraliter. b ¶Accidit autē vt moreretur. Hucusq; historiæ mysticam exp- sitionem requirenti. Regum x. capi.

Videntes autem serui adadezer ab israel se esse supatos: ad dauid trāsfugerunt & seruierūt ei. Noluitq; vltra syria auxiliū ꝓbere filiis ām on.

† Actū est autem post anni Ca. XX. a
a ¶In hebræo: quo reges ad bella ꝓcesserāt cōtra dauid.
circulum, eo tempore quo solēt reges
a ad bella procedere: congregauit ioab exercitū & robur militiæ: & vastauit terram filiorum am a ¶ciuitas regni ammō: quæ nunc philadelphia dicit: iterpretatur autem rabba multi: quia multi venient ab oriente & occidente: & recumbent cum abraam, isaac & iacob in regno cœlorum.
mon: perrexitq; & obtedit rabbā. Porro dauid b
manebat in hierl'm, quando ioab pcussit rabba
b & destruxit eam. † Tulit autem dauid coronam c
a ¶idoli: qd̄ interpretat rex eorū.
mēlchō de capite eiº: & inuenit in ea auri pondo talētum, & ꝓciosissimas gēmas: fecit sibi in
¶. i. spolia.
de diadema. Manubias quoq; vrbis plurimas a
tulit: pplm aūt q erat in ea eduxit: & fecit super eos tribulas & trahas & ferrata carpenta transire: ita vt dissecarentˢ & cōtererēt. Sic fecit dauid cūctis vrbibº filiorū ammō: & reuersus est cum c oī pplo suo i hierl'm. † Post hæc initum est bel- e
a ¶in reg. gob. i. lacus vel locusta. gazer aūt ordinatio: qa sicut locustę herbā, ita filij araphe delebant filios israel.
lum in gāzer aduersus philistæos: in quo per-
¶a ¶q apud iosephū fabuch æthęus dr.
cussit sobōchai viathithes, saphai de genere
a ¶In Regū de stirpe araphæ: qa filij erāt orphe nurus noemi de terra moab.
d ráphaim: & humiliauit eos. Aliud bellum quo
q; gestum est aduersus philistæos i quo percussit adeodatus, filius saltus, bethleemites fratrē f goliath gethæi: cuius hastæ lignū erat quasi liciatorium texentium. Sed & aliud bellū accidit in geth: in quo fuit hō longissimus habēs digitos senos. i. sil'. xxiiii. qui & ipse de raphaim fuerat stirpe generatus: hic blasphemauit israel: & percussit eū ionathā filiº samaa fratris dauid. Hi sunt filii raphaim in geth, q̄ ceciderūt in manu dauid & seruorū eius. Ca. XXI.

Onsurrexit aūt sathā cōtra isrl': & inꝝ h
citauit dauid vt numeraret israel. Dixitq; dauid ad ioab & ad principes populi: Ite & numerate israel, a bersabee vsq; dan: & afferte mihi numerum vt sciam: Respondit q; ioab: Augeat dñs pplm suum centuplū q̄ sunt. Nōne dñe mi rex oēs serui tui sunt? Quare hoc quærit dñs meº qd̄ in, pctm̄ reputet israeli: sed sermo regis magis prævaluit. Egressusq; est ioab: & circūiuit vniuersum israel: & reuersus est hierl'm. Dedit q; dauid numerū eorū
e quos circūierat: & inuentus est oīs numerus israel mille milia & centum milia virorum educētium gladiū. De iuda aūt quadringēta saptuaa ¶ꝑ dignitate sacerdotiⁱ. b ¶qa nup vsq; ad ꝑternitonē ginta milia pugnatorum. Nā lēui & bēniamin i pœne corruerant.
non numerauit: eo q; inuitus exequereˢ regis

Actū est aūt. Ca. XX. C
Hic ꝓsr debellatis adhu Diuisio toribus filiorū ammon ponit punitio ipsoꝝ: & sed'o subiūgitur narratio triū bellorū dauid famosorum, † 2. Reg. ibi: Post hæc initū est bellū. Snia aūt 11. a. primę ptis patet ex dictis. ñ. Reg. xij. c. in fi. his exceptis. b ¶Porro dama. in hīc In hac remansione comisit dauid pactū cū bethsabee vxore vriæ: qd̄ hoc omittitur: qa diffuse scribitur. ñ. lib. Regū. xj. c. &. xij. c ¶Tulit aūt de da. co. mel. nomen est idoli filiorū ammō vt dictū fuit ñ. Reg. xij. d ¶Manubias quoq;. i. spolia. q̄ sic noiantˢ: eo ꝙ manibº rapiuntur. e ¶Post hæc. Hic sucdicenter ponitur narratio trium bel- † 2. Reg. lorū. & patet snia ex dictis. ñ. li. Reg. 12. g. xxj. ca. in fi. vbi additur vnū bellū in quo iesbidenob nisus fuit occidere dauid lassatū ex labore bellandi: sed hic omittitˢ, ꝑter reuerētia dauid vt dicūt hebrei. Hic tū ponunt duo dubia. Primū est cum dicitur: Post hæc. quasi illa tria bella fuissent post prædicta qd̄ nō est verum saltē de bello in q̄ dauid pcussit goliath: qa hic ponit i sed'o loco. & tū fuit primū bellum dauid fm cōem opi. Sed'm ponit cū dr: f ¶Fratrē † 2. Reg. go. Qd̄ exponitur dupl'r. Vno mo- 21. d. do ꝙ iste fit idē cū goliath quem interfecit dauid: sicut fuit expositū. ñ. Regū. xj & fm hoc hæc est lra: Frater goliath gethæū: & est sensus ꝙ dauid pcussit goliath gethæū fratrē istoꝝ: alioꝝ: gigātū duoꝝ: q̄ hic nominantˢ. Alio mō ꝙ iste q dr̄ hic pcussus, fuit alius a goliath fratre ei? & fm hoc hæc est littera: Fratrem goliath gethæi. Et est sensus: ꝙ dauid pcussit fratrē goliath qui erat fibi similis in fortitudine & magnitudine. Et fm istam expositionē oportet cōsequenter dicere, ꝙ istud bellū omittitˢ. ñ. Reg. xxj. tū prima expositio cōior est. g ¶Hi sunt fi. ra. id est gigantium, vel de genere giganteo.
Moraliter. a ¶Eactū est autem Moraliter.
post an. Huius historiæ expositio mystica. ñ. Regū. xxj. c. requiratur.

Onsurre- Ca. XXI.
xit autē sa. &c. Hic consequenter describitur p cussio populi propter ip sius dauid elationem: & patet diuisio & sententia huius ca. ex dictis. ñ. Regum. vlti. capi. excꝑtis quæ sequuntur: i ¶Nam le. & benia. non nu. eo. ꝙ in. exc. re. ím. & ideo istas duas tribus dimisit quia habebat excusationē in promptu si de hoc regi accusareˢ. De tribu leui: quia stratim poterat dicere ꝙ non erat numeranda sicut aliæ: qa aliæ tribus numeranˢ a. xx. annis & supra, vt habetur Num. j. tribus aliæ leui ab vno mēse & supra vt hīr Nu. iij. Si'r de tribu bēiamin poterat dicere ꝙ ꝓpter vxorem leuitæ fuit fere delata: vt habeˢ iudi- Al'. † trecum. xx. centa.
Moraliter. h ¶Cōsurrexit aūt Moraliter.
sa. &c. Expositionem mysticā hui? historiæ require. ñ. Reg. xxiij. c.

¶Secunda pars. E iij

Universidad de Deusto Biblioteca

E F a ¶Et percussit israel. Mortem dicit q̄ primum causa peccati venit: hæc i ppō grassata est: quia fæpe pro malo gregis deliquit vita pastoris. Tumore elatus dauid, populum numerādo peccauit: & populus pœnam suscepit: qa ſm merita plæbiū dispōnuntur corda rectorū. Iustus vero iudex ex ipsorū animaduersiōe corripuit peccantis vitiū: ex quorū cā peccauit. Sed qa voluptate sua superbiens a culpa alienus non fuit: vindictam culpæ suscepit. Ira em̄ q̄ corporalr ppīm per cutit: rectorē cordis dolore prostrauit. b ¶Peccauī nimis. In Regū ita: Peccauī valde in hoc facto: Sed precor domine vt transferas iniquitatē serui tui: quia stulte egi. In quo notandum est: qa dauid numerādo populum offendit: qa legis p̄cepta non obseruauit. In libro enim Numerorū p̄cipit dñs moysi: Tollite summam filiorū isrl̄ p cognationes suas: qcquid sexus est masculini a.xx. anno & supra &c. Quia vero dauid gñaliter oēs iussit numerari: incurrit indignationē dei. In Exo. quoq; ait dñs moysi: Quādo tuleris summam filiorū isrl̄ iuxta numerum: dabunt singuli p̄cium dño p aiabus suis &c. hoc oblitus facere dauid deum offendit. c ¶Et dixit da. Si famē eligeret, cōra alios facere videretur: quia habens multa frumenta inopiam cum alīs non pateretur. Si vinci ab hostibus per tres menses eligeret: habens ipse circa se viros fortissimos nihil mettueret cum exercitus neci subiaceret. Communem ergo sibi & alīs passiōnē elegit: in qua timor omnibus esset æqualis. d ¶Septuaginta milia virorum. Capita tantum plæbis & seniores numerati sunt: Cæterum de oī populo tot milia interfecta hebræi affirmant, quot milibus numerus in Paral'. scriptus: numerum qui in Regum est excedit. Aiunt enim q̄ in Para. & qui remanserant, & qui interfecti sunt, numerati sunt: in Regum vero tantūmodo viui. e ¶Extrueret q̄ altare. Bene dauid cum dominum placare vellet altare iubetur in area a reuna vel hornæ cōstruere. quia non placatur deus ab hoīe

2.re.24.b. Nu.1.a. exo.30.b

a imperiū. Displicuit autē deo qđ iussum erat: & pcussit israel. b Dixitq; dauid ad deum. Peccaui nimis vt hoc facerē. Obsecro auferi iniquitatē serui tui: quia insipienter egi. Et locut⁹ est dñs ad gad vidētem dauid, dicens: Vade & loquere ad dauid & dic ei. Hæc dicit dñs: Triū tibi optionē do: vnū qđ'volueris elige & faciem tibi. Cūq; venisset gad ad dauid, dixit ei: Hæc dicit dñs: Elige qđ' volueris: Aut trib⁹ annis pestilentiā: Aut tribus mensib⁹ te fugere hostes tuos: & gladiū eorū nō posse euadere: Aut tribus diebus gladium dñi & mortē versari i terra, & angelum dñi interficere ī vniuersis finibus israel. Nunc c igitur vide qd rñdeā ei q̄ misit me. Et dixit dauid ad gad: Ex omni pte me angustiæ p̄mūt. Sed meli⁹ est mihi: vt incidā in manus dñi, (quia multæ sunt miserationes ei⁹) q̄ in man⁹ hoīm. d †Misit ergo dñs pestilētiā in isrl̄: & ceciderūt de isrl̄ septuagi-

a ¶diuersis & occultis infirmitatibus.

ta milia virorū. Misit ergo angelū in hierl̄m vt pcūteret eam.

a ¶sadoch vt ait sacerdote pro populo orante.

Cūq; percuteret, vidit dñs & misertus est super magnitudinē a mali: & imperauit angelo qui percutiebat: Sufficit iam: cessa vel

a ¶areuna glebusq̄. areuna em̄ area interpretat': & horna latine resonant lumen nobis.

manus tua. Porro angelus dñi stabat iuxta aream hōrnā hiebusæi. Leuansq; dauid oculos suos, vidit angelum dñi stantē inter cœlū & terrā & euaginatū gladiū i manu ei⁹ & versum cōtra hierl̄m & cecidere tā ipse q̄ maiores natu vestiti ciliciis, pni in terrā. Dixitq; dauid ad deū: Nōne ego sum q iussi vt numerarer' ppl's? Ego q peccaui, ego q malū feci. Iste grex qd cōmeruit? Dñe deus meus obsecro vertatur man⁹ tua i me & in domū p̄ris mei: ppl's aūt tu⁹ nō pcutiat'. Angel⁹ aūt dñi præcepit e gad, vt diceret dauid: vt ascēderet extrueretq; altare domino

a ¶hæc est hierusalem.

deo in aréa hornam hiebusæi. Ascendit ergo dauid iuxta sermonem gad quem locutus fuerat ei † ex nomine dñi. Porro b hornā cum aspexisset & vidisset angelum: quattuorq; filii ei⁹ cum eo: absconderunt se: Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret dauid ad hornā: cōspexit eum hornā: & processit ei obuiam de area & adorauit illū pron⁹ in terrā. Dixitq; ei dauid: De mihi locum areæ tuæ, vt ædificem in ea altare dño: ita vt quantum valet argenti accipias: & cesset plaga a pp'lo. Dixit autem hornam ad dauid. Tolle, & faciet dñs meus rex quodcūq; ei placet. Sed & boues do in holocaustum & tribulas in ligna, & triticum in sacrificiū omnia c libens præbeo. Dixitq; ei rex dauid: Nequaq̄ ita fiet: sed argētū dabo tibi quantū valet. Neq; enim tibi auferre debeo: & sic offerre dño holocausta gratuita. Dedit ergo dauid hornā pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos: & ædificauit ibi altare domino: obtulitq; holocausta & pacifica: & inuo-

a ¶Sub moyse, dauid salomone & helia super altare descendit ignis de cœlo: sub manue autem angelus de petra flammam eduxit.

cauit dñm: & exaudiuit eum in ignē de cœlo super altare holocausti. Præcepitq; dñs angelo: & conuertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo dauid vidēs q̄ exaudisset eū dñs in area hornā hiebusæi: immolauit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto, & altare

a ¶sicut p̄ceptū est in lege: sed spaciū illuc eundi nō habuit: vel forsitā i mētem ei non occurrit.

holocaustorū ea tempestate erat in excelso gabaō: & nō p̄ualuit dauid ire ad altare, vt ibi obsecraret deum. Nimio enim

a ¶plagam mortis illatam ministerio angeli: sicut in ægypto factum est.

fuerat timore perterritus, videns gladium angeli domini, ab hoīe: nisi in arca corpis per lumē recte fidei & veræ dilectionis spiritus illi altare humiliatis in quo offerat sacrificium laudis. f ¶Dedit ergo dauid &c. In Reg. ita: emit q̄ dauid aream & boues argēti siclis quinquaginta. Vñ autumat hebræi boues argenti siclis quinquaginta: area vero sexcentis aureis siclis esse locum totius templi: quod postea fabricauit salomō ædificauit & attria eius.

NIC.DE LY.

cum.xx. & ideo posita fuit paruæ reputationis comparatiue ad alteras: & propter hoc poterat se excusare ioab ab eius numeratiōe: qa populum creuisset numerus. a ¶Cui angelus se dispōnerat ad percutiendum populum in hierusalem. b ¶Porro hornan cū respexisset & vidisset angelum: quattuorq; filii eius cum eo: abscōderunt se. prę timore. Nec mirum quia etiam dauid qui erat fidelis & deuotus, in visione angeli supra modum perterritus fuit. c ¶Et tribulas. Instrumenta sunt lignea dicta a tero teris: eo q̄ fruges cum ipsis terantur. d ¶Et exaudiuit eum in igne de cœlo. scilicet dāo. & hoc signum manifestum accepti divinæ dilectiōis & oblatiōe abel. Gen.iiij. & heliæ.iij. Reg.c.xviij. e ¶Et non præualuit dauid ire ad altare vt ibi obsecra. deum. Non est intelligendum q̄ propter hoc dauid altare sibi extruxerit in ar: a hornam hiebusæi & ibi obtulerit: quia cenebat ad hoc de mandato dei sibi facto per gad propheta: sed propter hoc fecerat sibi altare vt habetur in litera sed postq̄ fecerat sibi altare sacrificium libenter sibi fieret ad offerendum illic in gabaon: vbi erat altare holocaustorū. sed non potuit eo q̄ ex visione angeli fuit nimis territus: & per consequens frigidatus & debilitatus: & rei magnitudinem & perfectionem significat. ☞ Artifi.

Ca.XXII. Ixitq; dauid Sequitur: a ¶Vt congre.oēs pro. De ecclia christus artifices domus suæ elegit: qui incōditos mores hominū dolorent & polirent vt in ædificatione spūali p diuersas iuncturas fidei & charitatis sibi conuenirēt in prophetis & occidi eos in verbis oris mei. b ¶Ferrum. Fidei fir mitatem sacris dogmatibus ordinauit: vt intrantes ecclesiam timoris a cœlestis configerentur: & sicper dilectionis & societatis fidem mutuo nectentur. Vñ: Cōfige timore tuo carnes meas. Et alibi: Hierusalem quę ædificatur vt ciui. cui⁹ ptīcipatio eius in &c. c ¶Eris. Lectiones sonoras & canoras: & propter hoc poterat se excusare ioab ab eius numeratiōe: qa populum creuisset numerus. a ¶Cui angelus se dispōnerat ad percutiendum populum in hierusalem. b ¶Porro hornan cū respexisset & vidisset angelum: quattuorq; filii eius cum eo: abscōderunt se. prę timore. Nec mirum quia etiam dauid qui erat fidelis & deuotus, in visione angeli supra modum perterritus fuit. c ¶Et tribulas. Instrumenta sunt lignea dicta a tero teris: eo q̄ fruges cum ipsis terantur. d ¶Et exaudiuit eum in igne de cœlo. scilicet dāo. & hoc signum manifestum accepti divinæ dilectiōis & oblatiōe abel. Gen.iiij. & heliæ.iij. Reg.c.xviij. e ¶Et non præualuit dauid ire ad altare vt ibi obsecra. deum. Non est intelligendum q̄ propter hoc dauid altare sibi extruxerit in ar: a hornam hiebusæi & ibi obtulerit: quia cenebat ad hoc de mandato dei sibi facto per gad propheta: sed propter hoc fecerat sibi altare vt habetur in litera sed postq̄ fecerat sibi altare sacrificium libenter sibi fieret ad offerendum illic in gabaon: vbi erat altare holocaustorū. sed non potuit eo q̄ ex visione angeli fuit nimis territus: & per consequens frigidatus & debilitatus: & rei magnitudinem & perfectionem significat. ☞ Artifi.

Ixit dauid: Ca.XXII. a Hæc est domus dei: & hoc a ¶hunc putauit eē locum in q̄ abraā altare in holocaustum israel. Et præcepit vt congregarentur omnes proselyti de terra israel & constituit ex eis lathomos ad cædendos lapides & poliēdos: vt ædificaretur domus †dei. Ferrū quoq; plurimū ad clauos ianuarum & ad cōmissuras atq; iūcturas præparauit dauid & æris pondus inumerabile. Ligna q̄q; cedrina non poterant æstimari: q̄ sydonii & tyrii deportauerāt ad dauid. Et dixit dauid: Salomon fili⁹ meus, puer paululus est & delicat'. Dom⁹ aūt quā ædificarevolo dño, talis eē debet vt i cūctis regioib⁹ noīet. Præpabo ergo ei necessaria. Et ob hāc cām añ mortē suā oēs p̄parauit impensas. Vocauitq; salomonē filiū suū: & p̄cepit ei vt ædificaret domū dño deo isrl̄. Dixitq; dauid ad salomonē. † Fili mi, volūtatis meæ fuit vt ædificarē domū noī dñi dei mei: sed factus ē ihad me sermo dñi dicens: † Multum sanguinē effudisti, & plurima bella bellasti non poteris ædificare domum nomini

¶xp̄s. ¶de semine tuo.

meo tanto effuso sanguine corā me. Filius q̄ nascet tibi, erit vir quietissimus. Faciam em̄ eum regescere ab oībus inimi-

a ¶Orietur i diebꝰ eius iustitia & abūdātia pacis.

cis suis p circumitū: & ob hāc cām pācificus vocabit'. & pācē & otiū dabo ī isrl̄ cum cunctis diebus eius. Ipse ædifica-

a ¶ipse inuocabit me. pater meus tu. &

Ego primogenitum ponam illum.

¶ecclesiam.

bit domū noī meo: & ipse erit mihi i filium & ego ero illi in p̄em: firmaboq; soliū regni ei⁹ sup israel ī æternū. Nunc ergo fili mi sit dñs tecum: & psperare & ædifica domū dño deo tuo, sicut locut⁹ ē de te. Det q̄q; tibi dñs prudētiā & sēsū vt regere possis isrl̄: & custodire legē dñi dei tui. Tūc em̄ pficere poteris, si custodieris mandata & iudicia quæ præcepit dñs moysi vt doceret israel. Confortare & viriliter age: ne timeas: neq; paueas.

a ¶paupertatem legalis littere significat.

Lex em̄ habens vmbram futurorum nihil ad perfectum adduxit.

Ecce ego in pauptatícula mea præpara-

a ¶in perfectis numeris perfectio designatur.

i ui impēsas dom⁹ dñi. Auri talēta cētum k milia: & argenti mille milia talētorum,

a ¶quia diuinorū testimoniorū firmitas inestimabilis est. Vnde cœlū & terra transibūt: verba autem mea non transibunt.

Etis vēro & ferri nō ē pōdus: vincit em̄

a ¶mente elatos. b ¶duricia lapideos:

numer⁹ magnitūdie, Ligna & lapidēs p̄

Ixitq; da. Posq̄ de Ca.XXII. scripta est deuotio dauid in voluntate ædificandi templū si dñs permisisset: hic oīr ponitur eius deuotio in præparatione materiæ vt salomon facilius templū ædificaret: & prio ponit materię & oparioīū p̄parationis. scdo iniūgit salomoni ædificatio, ibi: Vocauit q̄ salomonē. Circa primū dr: a ¶Dixit. hæc est. istud refertur ad illud qđ dictū est cap. p̄ce. q̄ dñs ex audiuit dauid i igne de cœlo p̄ eū vidit dauid q̄ dñs eligebat locū illū vt ibi ædificaret' tēplū & altare: sicut & postea factū est p salomonem. ideo dicit: b ¶Hæc est d. dei. i. hoc ædificabit'. vñ statim subditur de oparijs, cū dr: c ¶Et præ. vt cō. o. p. isti erāt cōuersi ad iudaismū de alīs gentib⁹: istis autem imposita sunt ista opa q̄ erāt grauia & seruilia: sicut & Iosue imposuit gabaonitis de portatione lignorū & aquarum ad locū diuini cultus: vt hī Iosue. ix. Dicunt aut̄ expositores nr̄i cōiter, q̄ hoc factū fuit diuina dispositione: ad designandū q̄ ecclia eēt ædificāda p gētiles ad fidē xp̄i conuersos: iudæis pro maiori parte reprobatis, oīr subdit de p̄paratione materiæ, cum dr: d ¶Ferrū quoq; pl. ad cla. ad cōiugendum fortiter asseres & ligna. e ¶Et ad commissi. i. incastraturas clauis ferreis forticandas. f ¶Et æris pon. innu. Ad faciendum mare æneum & alia vasa: quorum multa fuerunt ænea: vt dictum fuit iij. Regum. Dicitur autem innumerabile non simpliciter: quia erat finitum: sed ad designandum magnam multitudinem. & est hyperbolica locutio. g ¶Et dī. da. &c. puer, ex hoc dicunt aliqui q̄ salomon erat tantum duodecim annorū quando cœpit regnare: sed hoc fuit improbatum satis diffuse. in Reg. xj. h ¶Domus autē &c. vt in cunctis regionibus nominetur, ppter eius eminentiam: fuit & dñs in infinitum excellit oēm creaturam: propter qđ' & salomon fecit eius altitudinē cxx. cubitorū. sicut diffuse fuit dictū in Regū. & hī. i. in lib. c. iij. i ¶Et ob hanc causam &c. o. p̄æ. ím. i. aliquas de oībus: qa salomō multas addidit. sicut dr: oē animal fuit in arca noe: qa de singulis speciebus fuerunt ali qua individua: vt habef Gene. vj. k ¶Voca. sa. Hic oīr iniungitur salomoni ædificatio domus dei & pater littera vsq; ibi: l ¶Sed factus est ad me sermo domini dī. Multum sangui. effu. istud fuit dictum sibi per nathan: qui denunciauit sibi domū ædificandam non per ipsum, sed eius filiū. m ¶ Nō poteris ædi. domum no. meo: tanto effuso sanguine. me. Dicunt hebræi q̄ hoc intelligitur principaliter de sanguine vriæ & aliorum cum eo occisorum ad mādatum dauid nequissimum: vt habetur. ij. Regum. xj. & de sanguine facerdotum effuso occasione dauid: vt habetur. j. Regū. xxij. & de sanguine etiam multorum iustorum & innocentum qui fuerunt inter alios gentiles malos, quos dauid pluries: debellauit & ideo ex hoc ineptus fuit ad ædificandum domum dñi. n ¶Filius qui na. tibi. Istud fuit expositum. ij. Reg. vij. Sequitur posita: o ¶Tunc cū proficere poteris si custodieris man. &c. Ex hoc enim q̄ aliquis ponit diligentiam ad obediendum deo efficitur dignus de congruo vt deus dirigat eū in agendis. p ¶Ecce ego in pauperticula mea præparaui impensas domus. quia omnis creatura ad deum comparata indigens est & pauper. Hoc tamen exponunt hebræi ad litteram de dauid qui fuit pauper respectu salomonis: Tum quia venit pauper ad regnum: Tum quia oportuit eum multa expendere in bellis frequentibus.

☞ Habes quoq;

Moraliter. a ¶Dixitq; dauid. hæc est domus dei. In hoc cap. agitur de præparatione quam fecit dauid ad domus dei ædificationem: quæ significat allegorice militantis ecclesiæ constructionem. Quorum aut̄ ad materiam huius p̄parationis sex ponuntur. faurum: argentum: æs: ferrum: ligna cedrina: & lapides: & per ista significantur fideles in diuersis statibus ex quibus eccl'ia militans est constructa. Per aurū em̄ significant' eccliæ rectores. q̄ sicut au-

Moraliter.

a ¶Artifices lath. &c. Prædicatores qui lathomi cementarij & artifices lignorū & multis alijs modis dicūtur: qa iuxta q̄ lita tē auditorū formaf doctrina q̄ dicatorū. Aliter ei sapientes: aliter insipientes: alr supbi: alr hūiles docēdi sunt. b ¶Præcepit q̄ p̄ da. cū. p. if. v tad. sa. Significat legē & ꝓphas firma auctoritate

docere: vbi qui sanctitate & virtute in ecclesia principanf: adiuuent verū salomonē in ædificio eius: docendo. s. & opando vñ: Adorate dñm in atrio sancto eius.
c ¶Sanctuariū. Aia iusti sedes est sapiētiæ: in hac domo requiescit arca i. fides incarnationis xp̄i.

pō.28.a. Sap.7.

Ca.XXIII.

Gal.4.a.

EGitur da. se. Post completionem veteris testamenti successit incarnatio saluatoris: cui regni nō erit finis. vñ: Vbi venit plenitudo tp̄is: misit deus filiū suū. e ¶Nume. sunt le. Qui ministerio dñi sungunf fidē sanctæ trinitatis & mādatorū ipleionē fuare debēt. Vñ in vsta sunt. xxxvij. milia virorū. Quisqs em sana fide & recto ope vsq; ad finē deo seruit & ad resurrectiōis gr̄am & beatitudinē æternā q̄ i octonario signātur peruenier. f ¶Vigintiquattuor mīlia. Quia veri ministri lucis debent instare: & a via iusticiæ nō declinare. Nā vigintiquattuor horis totus p circulū orbis illustraf & tenebrarū vmbra pellitur. Vnde. lxxij. discipuli ad prædicandū missi: qa fides sanctę trinitatis cum operibus lucis ad iusticiā sufficit. ter enim viceni & quater terni septuagintaduo fiunt. Quo numero linguarum diuersitas & librorū vtriusq; testes cōprehendit. g ¶Præpo. adste & su. Quia nemo huius ordinis dignitatē appetere debet: nisi q̄ pfectioni & doctrię suadet. Senario enim numero mūdus factus est: & hō sexto die creatus qua & rediturus est. h ¶Et distribuit eos dauid Quia lex & ꝓphetæ his q̄ assumpti sunt p gr̄am & additi numero fideliū, sanctæ trinitatis fidē & virtutū executionem in sinuāt. Leui enim interꝓtatur a ditus vl assumptus. Gerson aduena ibi vel electio eorum. Caath molares dentes vel patientes. Merari amaricans vel amaritudo. Qui enim per gr̄am assumptus est, & ad ditus fidelibus, ęncere debet oēm vitioꝝ immunditiam: vt fiat propꝫa aduena & peregrinus: deinde moralitatis discretionem habeat: & quadriga virtutū vitam suā ad cœlestia, puehat: q̄ sunt prudentia iusticia, fortitudo tēperantia: & patiēter toleret oia amarus & iratus peccatis suis.

☞ Dixit em

NICO.DE LYRA

a ¶Habes q̄ plu. ar. de cōuersis ad iudaismum. vt p̄dictū est. cum his tñ fecit salomon venire multos alios de tyro & sidone: vt hī. iij. Reg. &. f. ij. libro. ij.
c ¶Præcepit quoq; dauid cū. prīn. israel vt adiuuarent sa. qa opus eratvalde sumptuosum & ad bonum totius pplī ordinatum. Cætera patent in lra.

Moralr.

Ꝛrum alia præcellit metalla sic debēt esse popularibus meliores Grego. Tantū transcēdere debet actionem pplī actio q̄ulis quātum distat a grege vita pastoris. Per argentū autem intelliguntf sacræ scripturæ doctores & p̄dicatores: q tanq̄ argentū debēt eē vita mūdi & eloquētia sonori. Per æs vero q̄f ē solidū & sonorū itelliguntf simplices clerici & religiosi: qui debēt esse i fide solidi & in diuinis laudib⁹ sonori. Per ferrū vero principes & milites designanf. nā p ferrū ab eis ecclesia defensatur. Per ligna vo cedrina q̄ sunt alta, significantur cōtemplatiui. Per lapides autē q sustentāt alia significanf actiui. Nā eorū laborib⁹ aliæ partes ecclesiæ sustentanf. a ¶Habes quoq; plurimos artifices. Artifices vero constructionis ecclesiæ sunt tres pſonæ: pater & filius & spūssanctus parauī ad vniuersa impendia. Ha a besquoq; plurimos artifices latho mos & cementarios, artificesq; lignorū: & oīm artiū ad faciēdū op⁹ b prudētissimos: in auro & argēto in ære & ferro cui⁹ nō est nūerus. Surge igitur & fac: & erit dñs tecum.
b ¶Præcepit q̄q; dauid cūctis pricipi⁹ c isrl' vt adiuuarēt salomonē filiū suū. Cernitis inquiens q̄ dñs deus vester vobiscū sit: & dederit vobis requiē p circumitum: & tradiderit oēs inimicos vros i man⁹ vestras: & subiecta sit terra coram dño & cōrā ppl'o eius. Præbete igitur corda vestra & aias vras: vt quæratis dñm deū vīm. Et cōsurgite & ædificate

a ¶templū domini sanctum est quod estis vos.

c sanctuariū dño deo: vt introducaē arca fœderis dñi, & vasa dño cōsecrata in domū q̄ ædificaē noī dñi.

d ¶Igitur da. Ca.XXIII. d

Quid senex & plenus dierum regem constituit salomonem filiū suum sup

a ¶singuli ordines diuersorū officiorū ad xp̄i cōgregantur officium.

israel. Et congregāuit oēs prīcipes e israel & sacerdotes atq; leuitas. Nu f meratiq; sunt leuitæ a. xx. annis & g supra & inuenta sunt. xxxviii. milia virorum. Ex his electi sunt & di⁹ h stributi in ministerium domus dñi, g xxiiii. milia. Præpositorū aūt & iu k dicum sex milia. Porro quattuor l

a ¶qui em ianitoris vel psalte officiū digne vult agere euangelicam doctrinam debet custodire.

milia ianitores & totidem psaltes m canentes dño in organis q̄ fecerat h ad canēdū. Et distribuit eos dauid n per vices filiorū leui. Gerson videlicet & caath & merari. Et gerson o leedan & semei. Filii leedan prīn⁄p cum dicitur: o ¶Et ger. supple filij fuerūt. p

Moraliter. d ¶Igitur da. se. & ple. dic. &c. Dauid considerās q̄ leuitæ nō habebant vltra laborare in deportando tabernaculum & eius vasa de loco ad locum: voluit & bene eos aſ occupare circa diuinū obsequiū seruiendo p vices suas in hierlm: & ergo electa diuinitus ad dei cultū: vt habeſ in hoc ca. post eius mortē. Et sic in hoc ca. distinguunf officia leuitarū, i gnali in. f. partes. Et ponunf officia ministrorū dom⁹ dñi cū dr. Ex his electi sunt & distributi sunt in ministeriū domus dñi. Sed'o ꝓpositorū & cantorum, ibi: Præpositorum aut̄. Tertio ianitorum, ibi: Porro & cantorum, ibi: Et totidem psaltes. Quinto sacerdotum, ibi: Sacerdotes

a ¶Dixit eīū da. Dum filij isrl' in deserto fuerūt & terrā chanaā expugnauerunt, per diuersa loca ferebatur rabernaculum: sed tē plo ędificato non fuit necessaria locorū muratio. Sic q̄q; cultꝰ veteris testamenti p variasfiguras murabilis fuit: euangeliū vo stabile & fixū. b ¶Et erūt sub ma. filiorum aaron in cultu domus dñi, in atriis & in gazophilacijs & in cunctis vasis sanctuarij & in ministerio filiorum aaron fratrum suorum: in omni opere templi & in thesauris eius & in principibus constituendis & in cunctis sermonibus.

NICO.DE LYRA

✠ dā vīē idē cū illo qui. ē. vs. ca. vocatur lobeni: ita q̄ i domo gerson fuerūt duæ familiæ, lobenitica & semeitica: & q̄libet ista rū ille dicitur in plures. Prima i a ¶Filij se. ille semei fuit filius sex, cū dr: Filii leedā &c. & sequtur leedā & fuit principaliōr aliis fi lis leedā: ppē q̄ ab eo denominant tres familiæ: p̄r diuiditur sedra familia. s. semeitica in tres rū custodibus: vt hī. j. xxvj. h ¶Ex his ele. sunt & di. in mi. do. dñi. i. ad misterū sacerdotū i calib⁹ necessariis: vt hī. j. xxix. in excoriatione a ialium & lonior. hostiarū, & in multis alijs officijs circa talia requisitis. i ¶Vigintiquat. mil. ꝓpter hoc appositā q̄dhuc, maior. ꝓpter multitudinē & pondus ministeriū. k ¶Præpo. &c. fm alios scribitur familiæ caath vsq; ad aaron &c. Fuerunt em deputati a deo ad sacerdotium: & ideo habuerūt nomē specialeviltra alios caathitas. & vocati sunt aaronitæ: vt dictū fuit. 8. vj. Consequēter agitur de familijs descendentibus a moyse: cū dr: e ¶Moyses autē hominis dei, & vocatur hō dei quoq; ho. dei. & vocatur hō dei ga deus cū eo familiariter loquebaf: sic hō ad amicū suū: vt hī. Exo. xxxiij. f ¶Filij mera. Hic ponunf descendentes familiæ ipsi⁹ merari: & pater littera vsq; ibi.

g ¶Accepe. e. fi. cis fr. c. i. cognati germani: qa cis & eleazar fuerūt fratres. h ¶Hifi. le. in co. Quę dam epilogatio est respectu ꝓcedentium. i ¶Dixit em da. Hic ga dicitur rō cuiusdam dicti: p̄r reddirunt rō cuiusdam dicti: p̄r quem est circa principiū huius ca. q̄ dauid distinxit leuitas fm diuersa officia. f. sacerdotum & ministrorū, cantorū, ianitorū & sacrificatorū, & huiꝰ ratio hic assignatur a dauid: quia ex quo arca habuit stabilē mansionē: ita q̄ nō debebat vltra portari de loco ad locū, q̄d fuit ædificato tēplo: de quo hic

a ¶Isti principes fa miliarum leedam. Porro filii semei: leeth & zi b za & iaus & baria. Isti filii semei quattuor. Erat autem leeth prior: ziza secundus. Porro iaus & baria non habuerunt plurimos filios: & idcirco in vna familia vnaq; domo computati sunt. Filii c caath, amram & isaar, hebron & ozihel quattuor

a ¶xps. b ¶accedens p semetipsum ad deum: semper

filii amram, aaron & moyses. Separatusq; est aa⁄d

a ¶qa solus sine peccato. ¶xps. b ¶qa penetrauit cœlos.

ron vt ministraret in sancto sanctorum, ipse & fi⁄

a ¶membra xp̄i: b ¶orationis. s. vñ: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.

lii eius in sempiternum, & adoleret incensum do mino fm ritum suū: ac bñdiceret nōi eius in sem

a ¶qa plures de priori populo ad ecclesiasticum p tinent sacerdotium.

piternum. Mōysi quoq; hoīs dei, filii ānumerati e sunt tribu leui. Filii quoq; moysi, gerson & eliezer. Filii gerson, subuhel primus. Fuerūt autē filii eliezer, roobia primus: & nō erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt nimis. Filii isaar salomith primus. Filii hebron: ieriau primus, amarias sed'o: iazihel tertius: iechmaan quartus. Filii ozihel, micha primus: iesia secundus. Filii merari, mooli & musi. Filii mooli: eleazar & cis. Mortuus est aūt eleazar & non habuit filios, sed filias. Accęperuntq; eas filii cis, fra⁄g tres earum. Filii musi, mooli & eder & hierimuth tres. Hi filii leui in cognationib⁹ & familiis suis h principes per vices & numerum capitum singu

a ¶qui in domo dñi ministrāt, decalogū in duobus præceptis charitatis debent seruare: & fm ea officiū gerere.

lorum: q faciebāt opera ministerii domus do⁄k a mini, a. xx. annis & supra. Dixit enim dauid: Requiem dedit dñs deus isrl' populo suo: & habitationem hierusalē vsq; ī æternum. Nec erit officii leuitarum vt vltra portent tabernaculum: & oīa vasa eius ad ministrandū. Iuxta ꝓcepta quoq; da uid nouissima supputabitur numerus filiorum bleui a. xx. annis & supra: & erunt sub manu filio

a ¶vestibulū dictū eo q̄ vestiat fores templi vel cu

iuslibet edificij.

c rū aarō, in cultu domus dñi, in vestibulis & ī exe l dris, & in loco purificationis: & in sanctuario: & m in vniuersis opib⁹ ministerii templi dñi. Sacerdo⁄n tes aūt sup panes ꝓpositionis, & ad similæ sacrifo ficium: ad lagana & azima & sartaginē & ad fer⁄p uentem similam: & ad torrendum: & sup oē pon⁄q tes, & ad mensuram. Leuitæ vero vt stent mane ad⁄r cōfitendū & canēdum dño. Similiterq; ad vesperam: tā in oblatiōe holocaustorū dñi, q̄ in sabbatis & calendis & solēnitatib⁹ reliqs, iuxta nume⁄b rum & cerimonias vniuscuiusq; rei iugiter corā domino & custodiant obseruationes tabernaculi fœderis: & ritū sanctuarii, & obseruationē filiorum aarō fratrū suorū: vt ministrēt in domo dñi, c

a quo hic agitur: leuitæ fuerūt expediti de multis & magnis oneribus quæ erant in deportatione tabernaculi & vasorum & aliorum pertinentium ad cultū ministerij: & iō diuinis laudibus & sacrificijs & similibus debebant esse magis intenti & hoc est quod dr: k ¶Requiem dedit dñs deus &c. i. de p ximo dabit complete: quia per spiritum sciebat templum cito cōplēdum. & patet littera paucis excæptis. l ¶Et in exedris, id est cameris. m ¶Et in loco purificationis, id est in atrio vbi erant lauatoria ad purificationem sacerdotum & ablutionem sacrificiorum. n ¶Sacerdotes autem sup pa. propositio, de quibus dictum fuit Exod xxv. o ¶Et ad similæ sacrificiū, id est sarinæ triticeæ purgatissimæ: quæ aliquādo offeretur in sacrificium per sacerdotes.
p ¶Et ad lagana, pasta erat cocta in aqua. q ¶Et azyma. id est azymos panes. r ¶Et sartagine. id est ad panes in sartagine frixos. s ¶Et ad torrendū. scilicet spicas, quæ torrebantur: & grana per confricationem excutiebantur, ex quibus sacrificium offerebatur: & de istis omnibus dictū fuit plenius Leui. nj. t ¶Super omne pondus atq; mensuram. quia de materia arida de qua fiebant sacrificia accipiebatur ad pōdus secundum diuersitatem sacrificiorum & oblationum: & materia liquidorū accipiebatur ad mensuram: & omnia ista pertinebant ad officium sacerdotum. Consequenter distinguuntur officia leuitarum, cum dicitur: v ¶Leuitæ vero vt stent mane ad confitendum &c. i. quādo offerebatur iuge sacrificium matutinū in ortu solis. x ¶Similiterq; ad vesperam. quando offerebatur iuge sacrificium ante solis occasum.
y ¶Tam in oblatione holocaustorum, dicuntur autem holocausta sacrificia totaliter icēsa. z ¶Q̄ in sabba. quæ celebrantur in memoriā beneficij creationis. a ¶Et calendis, id est neomenijs. a neos quod est nouum: quia in nouilunijs fiebant. hæc festa in memoriam beneficij gubernationis mūdi: quæ quidēm gubernatio constitit in motione stellarum & operatione sua. mutatio autem in istis inferioribus elementaribus multum sequitur motum lunæ propter quod in nouilunijs fiebant ista festa. b ¶Et solēnitatibus reliquis. scilicet paschæ, pentecostes, tubarum. expiationis, tabernaculorum: de quibus dictum fuit plenius Leui. xxiij. c ¶Vt mi, ipsis sacerdotibus de stirpe aaron descēdentibus.

✠ n ¶Sacerdotes autem &c. Moralr. versus finem huius capi. Et quoniam sicut dicit apls. 1 Corin. x. c. Oia in figura cōtingebant illis: iō per officia dicta figurata fuerunt officia ministrorum ecclesiæ christi. Igitur p sacerdotes q sicut dictū

✠est, erant

E ✕ Moral'r. Officia ecclīastica & eoꝝ figura.

est, erant supᵉ panes ꝓpositionis: significati fuerūt sacerdotes noue legis: ad quorum officium spectat consecrare panᵉ in xp̄i corpus in sacramēto altaris. Per ministros vero domus dñi figurati fuerunt illi ad quorum officium spectat ministrare sacerdotibus in celebratione dicti sacramenti. s. diaconi: quibus cum mittitur dispensatio sanguinis consecrati: & subdiaconi: quorū officiū est in vasis sacris dicti sacramenti materiā ꝓparare. Similiter acholyti: qui dictā materiā ꝓparāt, nō tñ vasis sacris: ꝑpter qđ dum ordinant, tradunt eis vrceoli vel āpullæ. Per iudices & ꝓpositos qui fuerunt eædem personę, sicut dixi plenius in expositione hⁱ. figurati fuerunt exorcistæ: quorum officium est expellere dæmones de energumenis: sicut ad iudices pertinebat malos expellere seu reprimere: qui sunt membra dæmonis. Per ianitores aūt qui gentiles aut iudæos immundos arcebant ab ingressu templi, figurati fuerūt ostiarij: ad quorū spectat officium infideles & ēt fideles excōicatos tñ ab ingressu ecclesiæ coercere. Per cantores vero figurati fuerunt lectores. Et sic patet qualr officia ministrorū veteris testamenti figurabant officia ministrorum noui.

GLO. ORDI.

Vr ORro si. Ca. XXIIII. aaron &c. a ¶Sacer. sun. est ele. Pōt ꝑ eleazar filium aaron seniorē: & summū sacerdotem ecclesiasticum sacerdotium & spūale sacrificium accipi: Pri⁹ ei legitur ꝑ melchisedech panem & vinum oblatum esse in sacrificium corporis & sanguinis xp̄i. s. sacrām: q̄ ꝑ aaron peccatum victimas. Per ithamar vero (qui interꝓtat amar⁹) qui ꝑ dauid culmē leuitici honoris ascēdit: pñt figurari qui de figurali obseruātia ad euangelium ꝓ xp̄m sunt translati quibus dr. Quō cōuersa es in amaritudinem vitis alienæ? Plures de filiis eleazar q̄. de filiis ithamar electi fuerūt quia multi filij desertæ magis q̄ eius quę habet virum. b ¶Per fami. se. Duplicatus est o. tonarius. In lege carnalis circuncisio octaua die celebratur in euangelio vero in præsenti circūcisio cordium & in futuro corporum. c ¶Descri. e. Prædicatorum ordo oia q̄ in lege comprehensa sunt, mysteria pure & sincere coram deo & hoibus tractant: & auditoribꝰ insinuāt quod ipsa noīa ostendunt. Semeias nāq; audiens dñm: nathanael donum dei: sadoch iustus: achimelech frater meus rex: abiathar pater meus superfluus. Qui ergo audit deum rectē dicendo legem eius & mandatis obediēdo, ipse filiꝰ est doni dei: qa hanc grām habet ex dono diuino & scriba doctus ī regno cœlorū: & misterii ꝓphetæ: & ꝓmptus ad ꝓficiendum. Et ideo dicit dñs de quolibet tali scriba doctus ī regno cœlorū simile esse homini patri familias qui profert de thesauro suo noua & uetera. Per ianitores vero figurati fuerunt lectores. Et sic patet qualr officia ministrorū veteris testamenti figurabant officia ministrorum noui.

Gen. 14. d

F

Hier. 2. d.

esa. 54. a. Gal. 4. d

mat. 13. g

DOrro filiis Ca. XXIIII. aaron, hæ ptitiones erāt. Filii aarō nadab & abiu & eleazar & ithamar. Mortui sunt aūt nadab & abiu añ ꝑem a suū absq; liberis. Sacerdotioq; functus est eleazar & ithamar. Et diuisit eos dauid. i. sadoch de filiis eleazar & achimelech, de filiis ithamar ſm vices suas & ministerium. Inueniti q; sunt multo plures filii eleazar in principibus viris q̄ filii ithamar. Diuisit autem eis: hoc est filiis eleazar principes per familias sedecim & filiis ithamar per familias & domos suas octo. Porro diuisit vtrasq; inter se & familias sortibus: erāt enī ꝓcipes sanctuarii & principes a ¶aliter excludunt a ministerio sanctuarij & principatu sacerdotij: nisi sint a deo electi. b ¶dom⁹ dēi tā de filiis eleazar q̄ de c filiis ithamar. Descripsitq; eos scribe meias filius nathanael scriba leuites coram rege & principibus & sadoch sacerdote & achimelech filio abiathar: principibus q̄q; familiarum sacerdotalium & leuiticarum vnā domū q̄ cæteris ꝓerat eleazar: & alterā domū q̄ sub le hēbat cæteros ithamar. Exiuit aūt sors prima ioarib: sc̄da iedeiæ: tertia harim: q̄rta seorim: qnta melchia: sexta maiamī: septima acchos: octaua abia: d nona iesu: decima sechenia: vndecima eliasib: duodecima iacim: tertia decima hoppha: q̄rtadecia isbaal: qntadecia belga: sextadecia ēmer: septimadecima ezir: octauadecima aphes: nonadecia phecheia: vicesima iezecel, vicesimaprima iachin: vicesimasc̄a gamul: vicesimatertia dalaiu. xxiiii. maziau. Hæ vices eorū ſm misteria sua vt ingrediant̄ domū

a ¶pōtificis. s. q̄ ex vnoquoq; sorte ordine vicis suę minoribus præerat: & a sabbato vsq; ad sabbatum ministrabat.

dei: & iuxta ritū suū sub manu aaro e

DOrro fi. aa. hic ꝓ̄r distiguunt officia Ca. XXIIII leuitarū magis in spāli. & primo q̄tū ad sacerdotes & doctores. sc̄do q̄tū ad cantores. ca. xxv. tertio q̄tum ad sacristas & ianitores. ca. xxvi. Prima duas: qa ꝓ mo agit de sacerdotib⁹. sc̄do de doctoribꝰ, ibi: Porro

IGitur da. & ma. exer. segre. Quia verus Ca. XXV. dauid rex nr̄ & dñs oēm ordinē ecclīastici ministerij in fide mritaris suū vult agere offm: nec est digne laudare ꝓ̄r nisi q̄ ꝑem & fi. & s. f. cōfessione p fidē ipē & charitatem laudauerit. A saph enim colligens: heman cor eorum idithun transiens: q̄ em diuiæ scripturæ mysteria fagaciter colligit & omnem terrenarum rerum cupiditatem trāsilit: digne laudes persoluit. b ¶Cū. do. &c. Hi sunt qui hodie canones diuinorum. librorū sen su euangelico exponunt quaer eis ꝑtinent ad quinq; duo ducen ta octoginta faciūt. Libros autem veteris & noui testamenti, sc̄dm quosdā. lxxii. esse dubiū nō est. Vñ q̄tuor principalibꝰ virtutibꝰ insistēs: euangelice doctrinæ icūbat: & ſm eā normā q̄cqd didicerit vel docuerit, formare intēdat.

NICO. DE LYRA

a ¶Porro fi. hic ꝓ̄r agitur de doctoribus seu iudicibus magis ī speciali. b ¶De hoc fecit duas domos principales: vnam ſm. q̄. &c. ista videntur fuisse de filiis moysi: quia aaron & moyses fuerunt filij amram. c ¶Filii ne. Isti doctores fuerunt de tribu leui. descendētes per merari. d ¶Mise. & ip. hoc est dictum: quod sicut aaron erant ordinati ī officio sacerdotum per sortes vt q̄ dictum est. ita etiam isti ī officio doctoris. Et ga i eqli nūero, sicut fuerunt ī xxiiii. sacerdotes ita ī xxiiii. doctores. Et sicut sacerdotes hebdomadarij plures aliis per vices, intrabant quotidie partē cēpti sub se habētes. sic fuerūt istituti q̄ dicebatur sc̄a ad cremandū thymiama sup altare incensi: & in hoc cōsistebat summatio sacrificij. vt dictū ap̄lus ad Hebr. ix. quilibet autem sacerdos hebdomadarius habebat plures sacerdotes sub se in hebdomada sua. Q̄. autem dicunt aliqui ꝙ ille erat summus sacerdos ꝓ eorum anno in cui⁹ hebdomada cadebat expletionis festū, patet falsum: qa a tpe dauid summum sacerdotiū datū fuit eleazar & filijs ei⁹: sed tpe heli trāslatū fuit summū sacerdotium ad domum ithamar: de qua erat heli. vt dictū fuit j. Regum. n. postea vero tpe salomonis reductū fuit summū sacerdotium ad domū eleazar: quia salomon abiecto abiathar de summo sacerdotio instituit sadoch summum sacerdotem ut erat de domo eleazar: vt dictum fuit. in. Reg. n. Dauid ergo ad mortē suā volens ordinare sacerdotum officiū, fecit recenseri principales de vtraq; domo: & inuenit plures de domo eleazar q̄ de domo ithamar: & sic constituit. xxiii. sacerdotes qui officiarent templum per hebdomadas sibi succedentes. xvi. de domo eleazar. & viii. de domo ithamar & cum hoc fecit duas domos principales: vnam super filios eleazar: & aliam super filios ithamar. Quod patet ex hoc q̄ sadoch q̄ erat principalis inter filios eleazar, & achimelech inter filios ithamar, non coniunguntur inter illos qui fuerūt inuenti ad officiandū ꝓ hebdomadas seu vices. quia erant principales in duab⁹ domib⁹ istis. Et hoc fecit dauid ꝓpter hoc: vt ex vtraq; domo haberet principes ad quos spectabat ingredi sc̄m sc̄orū in die, expiationis. s. x. die. vii. mensis sacerdotes autem alij qui erant hebdomadarij ꝓ̄ principibus. xxiiii. hebdomadarijs prædictis. xxiiii. hebdomadarijs erant de filiis sadoch tamen & sui successores q̄ etiā de eleazar habuerūt summū sacerdotium ad quos spectabat ingredi sc̄m sc̄orū in die

Uisiones aũt ianitoꝝ. &c. Sequif: Ca.XXVI.

a ¶Selemiæ. Qui interpꝛat̃, reddente dño: & significat ordinẽ apl̃oꝝ & primorũ doctorũ: qbus orientalis porta. i. primitiua cõmẽdat̃ eccl̃ia. qb̃ antiquorũ patrũ reddite sunt. pmissiões. b ¶Zacharíæ. q me moria dñi interpꝛatur. & significat doctores gẽtiũ: qa a primis q dicatorib̃ ad q̃dicãdũ ordinati sunt. Vñ orantibus aplis & ieiu nantibus, ait spũs scs: Segregate mihi paulum & barnabam

c ¶Obededom. Rubeus. qui in seruitute erant generati: & rubore sanguinis xp̃i pfusi, reatũ suum in propatulo habuerunt: rectẽ per condescensionem magistrorum, reducuntur ad gradũ pristinum. vñ Paulus: Oim seruum ne fecivt oẽs lucrifacerem,

¶Ad austrum

NICO.DE LYRA

Uisiones aũt ianitoꝝ. Ca.XXVI.

Diuisio. Hic p̃r agitur de ordinatione ianitorum & sacrist̃arum. & primo de ianitoribus. scd̃o de sacristis seu custodibus, ibi: Porro achias. Circa primum sciendũ: q̃ diuisiones ianitorũ seu ordines nõ accipiuntur fm ordinẽ sacerdotũ sicut accæpti sunt ordines doctorũ & cãtorũ. vt dictũ ẽ supꝛius: sed fm ordines portarum. Erãt autẽ in atrio tẽpli vbi erãt isti portarij quattuor introitus fm quattuor partes orbis. s. porta orientalis ex qua parte erat ingressus tẽpli. & occidentalis ex q̃ parte erat pars posterior tẽpli q̃ dicebãt sanctum sanctorũ: & porta aglonaris & austr̃alis, q̃ erant ex latẽribus tẽpli. igit̃ fm istas quattuor partes dispositi sunt ianitores per sortes, videlicet q cu stodirent portam orientalem: & q occidentalem: & q aquilonarẽ & qui austr̃alem: & quo. Et his dictis patet ꝛa paucis exceptis q̃ discurrent. b ¶Quia benedixit illi dñs. Istud ponit̃ ad ostendendum rõnem quare iste obededom ita multiplicatus erat in p le: put tangit̃ in textu. iste enim fm doctores fuit ille obededom in cuius domo posita fuit area dñi: vt hr̃. ij. Reg. vi. propter qđ dñs bñdixit obededom & oẽm domũ ei9: vt dr̃ ibidẽ. Et multiplicando eum in prole, maxime masculina & in bonis spũalibus & tpalibus. c ¶Sechri princeps &c. Quod exponit̃ vno modo sic, q̃ istud ponitur respondẽdo tacitæ quæstioni. Dicunt enim q̃ iste sechri erat parum valoris & ideo posset quæri quare pr̃ eius cõstituit eum principẽ in domo sua. Et rñdetur hic: q̃ hoc fuit, eo q̃ non habuerat primogenitum Sed istud non videt̃ valere: quia saltem iste sechri fuit priogenit9 eius vel ali9. Propter qđ alio mõ exponit̃ ad cõtrarium: videlicet q̃ iste sechri fuit valentior aliis fratribus suis: propter qđ pater fecit eũ principem inter eos, q̃ uis non esset senior. sicut dauid fecit de salomone & plures alij reges qui fecerũ sibi succedere in

regno

duodecim. Duodecima asabiæ filiis & fratribus eius duodecim. Tertiadecima subahel filiis & fratribus eius duodecim. Quartadecima mathaniæ filiis & fratrib9 eius duodecim: Quintadecima hierimoth filiis & fratribus eius duodeci. Sextadecima ananiæ filiis & fratribus eius duodecim. Septimadecima iesboccasæ filiis & fratribus eius duodecim. Octauadecima anani filiis & fratribus eius duodecim. Nonadecima mellothi filiis & fratribus eius duodecim. Vicesima eliatha filiis & fratribus eius duodecim. Vicesimaprima othir filiis & fratribus eius duodecim Vicesimasecũda† godollathi filiis & fratrib9 ei9 duodecim. Vicesimatertia maziuth filiis & fratribus eius. xii. Vicesimaquarta romãthiezer filiis & fratribus ei9 duodecim.

Ca.XXVI.

Uisiones aũt ianitorũ de choritis me a sellemia filius chore. De filiis asaph filii mesellemiæ: zacharias primogenitus: iadihel secundus: zabadias tertius iathanael quartus: ahilam quintus: iohannan sextus: elioenai septimus. Filii autem obededom semeias primogenitus: iozabad secundus: ioaha tertius: sachar quartus: nathanael quintus amihel sextus: issachar septimus: phollati octau9 quia benedixit illi dominus. Semeiæ autem filio b lio eius nati sunt filii p̃fecti familiarum suarum Erant enim viri fortissimi. Filii ergo semei othni & raphael & obediel: zabad & fratres eius viri fortissimi. Heliu quoq; & samathias. Omnes hi de filiis obededom: ipsi & filii & fratres eorũ fortissimi ad ministrandum fexagintaduo de obededom. Porro mesellemiæ filii & fratres eorum robustissimi decem & octo. De thosa aũt. i. de filiis merari† sechri princeps. Non enim habuerat q̃ primogenitum: & idcirco posuerat eũ pater ei9 i principẽ: helchias secundus: tabelias tertius: zacharias quartus: Omnes hi filii & fratres ho

a ¶custodes ecclesiæ qui ad baptismum singulorum fidem explorant.

sa tredecim. Hi sunt diuisi in ianitores: vt semper principes custodiarũ sicut & fratres eorũ ministrarent in domo domini. Missæ sunt ergo sor e

a ¶quia nõ est personarum acceptor deus: quicũq; em operatur iusticiam, accæptus est illi.

tes ex æquo: & paruis & magnis p familias suas in vnamquamq; portarum. Cecidit igitur sors b orientalis selemiæ. Porro zachariæ filio ei9 viro f prudentissimo & erudito obtigit sortito plaga

a ¶gentilitas infidelitate frigida: sed ex eis plurimi ad fidem veniunt.

b ¶seruiens.

c septentrionalis. Obededom vero & filiis eius

Moraliter. a ¶Diuisiones aũt ia. Istorũ aũt ordinatio & distinctio non accipitur fm distinctiones heb domadariorũ seu principalium sacerdotum, sicut est dictũ de distinctionibus cãtorũ: sed accipitur fm distinctiones portarum quæ fuerũt ad quattuor partes principales orbis: propter quod fuit baptismi sacramẽtum: quia est ianua aliorũ sacramentorum, de qua porta dr̃. Ioh. in a. Nisi q renatus fuerit ex aqua & spũ, non põt introire in regnum dei. Per occidentalẽ vero portam significatur extrema vnctio: quæ est sacr̃m exeuntium de hoc mundo. Per aquilonarem vero portam significatur pnĩæ sacramentum quæ respicit & deflet peccata commissa: Hierem. j. ca. Ab aquilone pandetur omne malum. Per portam aũt austr̃alem significatur sacramentum eucharistiæ: quæ est sacramentum amoris: eo q̃ ab austro procedit caloris feruor. Significans feruorẽ dilectionis. Ignis fm portas ista possunt distingui ianitores. Portam enim orientalem observant q̃ gram baptismi

a ¶qa ibi fuerunt prophetę & apostoli.

a ad aũstrũ in q̃ pte dom9 erat senio a brũ cõciliũ. Sephphima & chosa ad occidentẽ iuxta portam q̃ ducit ad

a ¶qa in ꝑximo erit iudiciũ in quo fcti ascendẽt ad regnũ cœlorũ. b ¶concordia duorum testamentorũ.

viã ascẽsiõis: custodiã cõtra custo c diã. Ad oriẽtẽ vero leuitæ sex: & ad b aglonẽ quattuor p diẽ: atq; ad meridiẽ: sil̃ i diẽ q̃ttuor: & vbi erat cõ c ciliũ bini & bini. In cellul̃ q̃q; ianitorũ ad occidẽtẽ, q̃ttuor i via binicq; p cellulas. Ad septẽtrionẽ vero & meridiẽ q̃terni p dies singl̃os mutabant Et ad basilicã cõcilii ad occidentẽ bibi: hñtes subiectos alios in via: binicq; p cellulas. Hæ sunt diuisiões ianitorũ filiorũ chore & me

a ¶frater meus. b ¶in xp̃o sunt oẽs thesauri sapiæ & sciæ qui ait: Nunciabo nomen tuum fratribus meis.

rari. Porro achias erat super thẽ d sauros dom9 dñi ac vasa sctorũ. Fi

¶vel leedan.

lii quoq; dã: filii gersõni. De ledan

¶vel gersoni.

principes familiarũ: ledã & gersõni icheli. Filii ieiheli zathã & iohel: fres ei9 sup thesauros domus dñi. Amramitis & isaaritis & hebronitis & ozielitis. Subahel ãt fili9 ger f son filii moysi, q̃positi9 thesauris: fr quoq; ei9 eliezer: cui9 fili9 raabia: & hui9 fili9 asaias, & hui9 fili9 iorã.

¶fs iechri.

Hui9 quoq; fili9 zechri: sed & hui9 fili9 selemith. Ipse selemith & fres ei9 sup thesauros sctorũ q̃ sctificauerat dauid rex & principes familiarũ & tribuni & centuriões & duces exercitus de bellis & manubiis prælio rum q̃ cõsecrauerãt ad instauratio nem & suppellectilem templi dñi. Hæc aũt vniuersa sctificauit samu f el videns: & saul filius cis: & abner fili9 ner: & ioab fili9 saruiæ: Oẽs q̃ g sctificauerãt ea p manũ salemith &

a ¶erarius meus: vel mõs

vel possessio. i. super quam requieuit dominus.

g fratrũ ei9. Isaaritis vero ꝑerat chõh nenias, & filii ei9 ad opa forinsecus i sup israel: ad docẽdũ & iudicandum eos. Porro de hebronitis asabias k & fres eius viri fortissimi mille sexptingẽti ꝑerãt israeli trãs iordanẽ i contra occidentem, in cunctis opib̃ i bus dñi & in ministeriũ regis. Hebronitarũ aũt princeps fuit hierias fm familias & cognationes eorum. Quadragesimo ano regni dauid re n

de quo dr̃ Hiere. j. c. Ab aglone pandetur oẽ malũ. Austr̃alis ei9 ascensione: sicut in pũcto australi sol visibilis est i sua maiori altitudine p ista enim quattuor christi mysteria habemus introitum ad atriũ ecclesiæ militantis: vt per hæc postea accedamus ad templũ ecclesiæ triumphantis ¶Scdm vo sensum moralẽ porta orientalis designat humanæ originis vilitatẽ. Moral'r. Porta occidẽtalis mortis, ppinquitatem Porta aglonaris infernalis supplicij grauitatẽ: qa ab aglone pãdet oẽ malũ vt. s. dictũ ẽ. Austr̃alis vo ccelestis gaudij imẽ sitatẽ: qa ibi sol iusticiæ lucet i sua virtute Per cõsideratiõnẽ em istorũ quattuor reditꝰ hõ a pctõ & incipit bonũ operari: & sic p ista q̃si p q̃ttuor portas habet introitũ ad atriũ militãtis ecclesiæ p̃ participationẽ meritorũ vt sic vlteri9 transeat ad atrium triũphãtis ecclesiæ p adeptionẽ ꝑmiorum.

d ¶Porro achias. Hic p̃r agit de or Diuisio. dinatiõe sacrist̃arũ & ꝑfectorũ. & primo agit de sacristis. scd̃o de ꝑfectis, ibi: Isaaritis. sacristæ autem dicebant illi qui custodiebãt vasa diuino cultui deputata & sacerdotum ornamenta: & ea q̃ erant in sacrificijs & cultu diuino necessaria: & aurũ & argentũ & silꝛia quæ ex deuotione fuerant dño consecrata & pater ꝛa vsq; ibi: e ¶Quæ sctificauerãt, dauid &c. & du. ex. q̃s em habebãt victoriã solẽne, ꝑtosa q̃ ibi reperiebant in q̃da principes bellatorũ offerebãt vel ptẽ eorũ consecrãdo diuino cultui: ita q̃ nõ possent alijs vsibus applicari. & h̃ legit̃ esse factũ a tpe moysi: quia deuictis madianitis principes exercitus qcqd auri inuenerũt in q̃da cõsecrauerũt dño: vt hr̃ Nu. xxxi in fi. f ¶Hæc autẽ vni. san. sa. Hoc nõ refert̃ ad ea q̃ fuerunt sanctificata vel cõsecrata dño p dauid & bellatores suos q̃ fuerunt post saul: sed ad ea q̃ fuerũt sctificata & cõsecrata dño ex ꝑdis victoriarũ ꝯs habuerũt saul & principes eius. g ¶Et ioab fi. far, istud refertur ad tps dauid: cui9 militiæ prꝛceps fuit ioab. h ¶Isaaritis vero. hic p̃r agitur de ꝑfectis in opib̃ exterioribꝰ. & h̃ qđ dr̃ i ¶Ad opa forin. sup isr̃l &c. Aliqui em de leuitis scitꝛes legẽ fuerunt ordinati ad docẽdũ ppl̃m i locis distantib̃ a hierusalẽ & ad determinandũ dubia in quibus simplices dubitabãt. Hebræi tñ aliter exponunt qđ dr̃ hic: Ad opa forin. super israel &c, dicẽtes. q̃ isti leuitæ fuerunt ordinati ad h̃ q̃ cæderẽtur ligna cedrina in libano. & ad adducendũ ea i hierl̃m: sil̃r ad abscindẽdos lapides de mõtibus pro reparatione eorũ q̃ i tẽplo vel circa tẽplũ essent renouãda, vel de nouo ædificãda. & q̃tũ ad h̃ dicunt doctores & iudices: qa erãt oparijs & disponebãt qđ esset agendũ: & puniebant transgressores mandatorum suorũ. k ¶Porro de he. i. de leuitis descẽdẽtib̃ ab hebrõ: de quo dictum est. ꝯ. l ¶Præerant israeli trans iordanẽ, vbi habitabant duæ tribus & dimidia. m ¶In cũctis cpibus do. &c. erant em ibi alĩ vineæ & agri dño cõsecrati q̃rũ puer̃ cedebãt ministeriũ tẽpli. Erant ẽt ibi alĩ q reddit̃ & puerus p rege colligẽdi & in vtroq; officio erant ibi instituti. n ¶Quadragesimo anno reg. da. re. sunt. i. ꝑdictæ numerationes & distinctiones leuitarũ factæ fuerũt quadragesimo anno regni dauid: q fuit vltimus annus scilicet vitæ suæ: istud aũt hic exprimit̃ qa numeri & ordines bellatorũ q ponuntur ca. sequẽti fuerunt a principio, regni

¶Secũda pars. F dauid

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iliꝰ &c. Ca.XXVII

a ¶Non est re.in.f.ga superuenientechira ꝓtu-batus est nūerus: nec iu xta eū fuerꝫ distributi ad mīsteria

NI.DE LY.

dauid. Qđ patet ex .b., ꝙ asahel frater ioab noiatur princeps in quarta turma: & cū ipse fuit oc cisus circa principium regni da uid cū adhuc esset contēctio inter domū dauid & domum saul de re gno vt habetur.ij.Reg.ij.

Ilꝰ Ca.XXVII.

aūt isti. Hic ponꝫ descri bitur ordinatio ppli qui regem & ad deum bant regi iuxta tūrmas suas, ingrēdiētes & egre diēntes per singulos menses in anno vigintiquattuor milibus singuli præerant. Primæ tur mæ in prio mēse, iesboā præerat filius zabdihel & sub co vigintiquattuor milia. De filiis phares princeps cūctorū principum in exercitu mēse pri mo: Secundi mensis habebat turmam dudi aohi tes & post se alterum nomine macelloth: qui re gebat partem exercitus vigintiquattuor miliū. Dux quoq; turmæ tertiæ in mense tertio erat ba naias filius ioiadæ sacerdotis: & in diuisioe sua vigintiquattuor milia. Ipse est banaias fortissi mus inter triginta: & super triginta. Præerat aūt turmæ ipsius †amizadab filius eiꝰ. Quartus mē se quarto asahel frater ioab: & zabedias filiꝰ eiꝰ i post eum: & in turma eius vigintiquattuor milia Quintus mense ḡnto princeps samaoth iezari tes: & in turma eiꝰ vigintiquattuor milia. Sextꝰ in sexto mēse hira filiꝰ acces thecuites: & i turma eius vigintiquattuor milia. Septimus mēse septi mo, helles phallonites de filiis ephraim: & in tur ma eius, vigintiquattuor milia. Octauus mense octauo sobochai † vsathites de stirpe sarai & in turma eius vigintiquattuor milia Nonus mense nono, abiezer anathothites † de filiis iemini: & in turma eius vigintiquattuor milia: Decimus mense decimo †marai: & ipse nethophathithes de stirpe sarai: & in turma eius vigintiquattuor milia. Vndecimus mense vndecimo banaias pha rathonites de filiis ephraim: & in turma eius vi gintiquattuor milia. Duodecimꝰ mēse duodeci mo holdai nethophathites de stirpe gothomel: & in turma eiꝰ vigintiquattuor milia. Porro trib bubus præerant in israel: Rubenitis dux eliezer, filius zechri. Simeonitis: dux saphathias filius macha: Leuitis: asabias filius chāuel. Aaronitis: sadoch. Iudaitis: heliu frater dauid. Isacharitis: amri filius michael. Zabu lonitis: iesmaias filius abdiæ: Neptalitibus † hierimoth filius oziel. Filius epiztraim osee, filius ozaziu. Dimidiæ tribui manassæ iohel filius phadaiæ: & dimidiæ tribui manassæ in galaad, iaddo, filius zachariæ. Beniamin aute iasihel fili⁹ abner. Danvero ezrihel fili⁹ hieroā. Hi principes filiorū isti. Noī luit aūt dauid nūerare eos a vigiti ānis iferi⁹: qa dixerat dñs vt mltiplicaret isti q̄si stellas cœli. Ioab fili⁹ saruiæ cœpūt nūerare: nec cōpleuit: qa sup hoc

a ¶annales libros: a fascibus dictos in quibus regū vel cōsulum acta scribuntur.

a ira dei irruerat ī isti & idcirco nūer⁹ eorū q fuerāt recēsiti nō ē relat⁹ i fastos q

a ¶ultimo. s. inuēti sunt quo oia disposuit & salomoni oia ḡ censiti sunt: & inuēnti suntviri fortissimi in gaser

a ¶apostoli & apostolici viri.

lia septingenti principes familiarum. Præposuit autem eos dauid rex rubenitis & gadditis & di midiæ tribui manasse: in omne ministerium dei & regis.

Ca.XXVII.

Illi autem israel secundum numerum a suum principes familiarum tribuni & centuriones & præfecti: qui ministra

a ¶xpo. b ¶ordines. f. c ¶ad deū.

a ¶ad prædicandum. b ¶benignitatis.

¶sicut supra.

Diuisio.

Moraliter. a ¶Filꝫ aūt isti. Post ordinationē mīstrorū i mo dnī, hic ponꝫ ponif ordinatio mīstrantiū regi in diuersis ofi cijs regni sui Et primo ponif or dinatio militaris. secūdo popula ris. tertio familiaris. Qrum ad primū describunt hic xii. principes existentes cum rege. p singulos ꝫ los menses successiue: & qualibet ce vero per istos xii. principes si gnificati fuerūt xii. apli: de quib⁹ dicit pō. xliiij. d. Constituet eos principes sup oēm terrā &c. Per xxiiij. milia pugnatorū sub quo libet pncipe: significatur ecclā martyres scti qui aiam ap̄orum exēplo fortes fa ti sunt i bello. Et ponif ḥ nūer⁹ determinat⁹ p determinato. Nā martyres fuer in maiori nūero ḡ nūer⁹ xxiiij. milliū p duodenariū multiplicē tus: sic de angelis dicitur Danie vñ. c. Milia milliū ministrabant ei &c. Secundū em oēs doctores de ḥ loquūtes: angeli sancti sunt nūero multo maiori: sicut hom mentem sermones meos: i ¶Achito pbel. Qui postea cupiditate deprauatus & ambitione decece dauid tractauit. & in terpretat frater meus cadens: vel irruens vel tractans. Hic est iudas scarioth: qui in ter apl̄os familiaris dñō fuit: sed postea cū stando operæ mortis ruinā meruit q ēt etiā per achitophel iudei signific. q pa tum gregatiua aliq̄n charissimi & collo cationē dei fuere clarissimi sed postea cō tra christum auxiliū mortis facientes a ro manis in propria domo sicut achitophel & iudas dauid fidelis p oīa gentiles dos: sed i regnū nr̄i dauid venientes habēt mor os vbi & iadias: q spernētes ph̄iam tatē euāgelij: tanq̄ hūiles & despecti. vñ: Si qs videt inter vos sapiēs eē stulꝰ fiat. fuit cōsiliarius ahithel i. requies dei: filius achamoni. i. pinarum: hic significat p̄dī catores euāgeln q de errore gentilitatis& ponif ḥ nūer⁹ determinat⁹ p in determinato. Nā martyres fuer in maiori nūero ḡ nūer⁹ xxiiij. milliū p duodenariū multiplicē tus: sic de angelis dicitur Danie vñ. c. Milia milliū ministrabant ei &c. Secundū em oēs doctores de ḥ loquūtes: angeli sancti sunt nūero multo maiori: sicut hom mentem sermones meos: i ¶Achito pbel. Qui postea cupiditate deprauatus & ambitione decece dauid tractauit. & in terpretat frater meus cadens: vel irruens vel tractans. Hic est iudas scarioth: qui in ter apl̄os familiaris dñō fuit: sed postea cū stando operæ mortis ruinā meruit q ēt etiā per achitophel iudei signific. q pa tum gregatiua aliq̄n charissimi & collo cationē dei fuere clarissimi sed postea cō tra christum auxiliū mortis facientes a ro manis in propria domo sicut achitophel & iudas dauid fidelis p oīa gentiles dos: sed i regnū nr̄i dauid venientes habēt mor os vbi & iadias: q spernētes ph̄iam tatē euāgelij: tanq̄ hūiles & despecti. vñ: Si qs videt inter vos sapiēs eē stulꝰ fiat. fuit cōsiliarius ahithel i. requies dei: filius achamoni. i. pinarum: hic significat p̄dī catores euāgeln q de errore gentilitatis& ponif ḥ nūer⁹ determinat⁹ p in determinato. Nā martyres fuer in maiori nūero ḡ nūer⁹ xxiiij. milliū p duodenariū multiplicē tus: sic de angelis dicitur Danie vñ. c. Milia milliū ministrabant ei &c. Secundū em oēs doctores de ḥ loquūtes: angeli sancti sunt nūero multo maiori: sicut hom mentem sermones meos: i ¶Achito pbel. Qui postea cupiditate deprauatus & ambitione decece dauid tractauit. & in terpretat frater meus cadens: vel irruens vel tractans. Hic est iudas scarioth: qui in ter apl̄os familiaris dñō fuit: sed postea cū stando operæ mortis ruinā meruit q ēt etiā per achitophel iudei signific. q pa tum gregatiua aliq̄n charissimi & collo cationē dei fuere clarissimi sed postea cō tra christum auxiliū mortis facientes a ro manis in propria domo sicut achitophel & iudas dauid fidelis p oīa gentiles dos: sed i regnū nr̄i dauid venientes habēt mor os vbi & iadias: q spernētes ph̄iam tatē euāgelij: tanq̄ hūiles & despecti. vñ: Si qs videt inter vos sapiēs eē stulꝰ fiat. fuit cōsiliarius ahithel i. requies dei: filius achamoni. i. pinarum: hic significat p̄dī catores euāgeln q de errore gentilitatis& ponif ḥ nūer⁹ determinat⁹ p in determinato. Nā martyres fuer in maiori nūero ḡ nūer⁹ xxiiij. milliū p duodenariū multiplicē tus: sic de angelis dicitur Danie vñ. c. Milia milliū ministrabant ei &c. Secundū em oēs doctores de ḥ loquūtes: angeli sancti sunt nūero multo maiori: sicut hom mentem sermones meos: i ¶Achito pbel. Qui postea cupiditate deprauatus & ambitione decece dauid tractauit. & in terpretat frater meus cadens: vel irruens vel tractans. Hic est iudas scarioth: qui in ter apl̄os familiaris dñō fuit: sed postea cū stando operæ mortis ruinā meruit q ēt etiā per achitophel iudei signific. q pa tum gregatiua aliq̄n charissimi & collo cationē dei fuere clarissimi sed postea cō tra christum auxiliū mortis facientes a ro manis in propria domo sicut achitophel & iudas dauid fidelis p oīa gentiles dos: sed i regnū nr̄i dauid venientes habēt mor os vbi & iadias: q spernētes ph̄iam tatē euāgelij: tanq̄ hūiles & despecti. vñ: Si qs videt inter vos sapiēs eē stulꝰ fiat.

a ¶Sup the. Thesaurus xp̄i scia: sapia: virtutes ex his honorat seruites sibi. His præficit azimoth: q interpretaf fortis morte do mi. Crina em vir⁹ per patientiā dinoscitur. vñ: Melior est patiens vi ro forti. Azimoth ēt filius adhiel: q interpretaf pater meus deus illi en veri salomonis thesaurisi vrbib⁹ vicis & turrib⁹ meritoꝫ ferf q dignitatē aūt noluit numerare. cui⁹ ēt sub ditur. m ¶Quia dixe. do. vt mul. isr. q̄si stel. cœli. q d. si vix potuerunt numerari viri potēs ad bellū pcedere: multo minus possent nūerari: si cum viris nu merarenf etiā pueri. n ¶Io ab fi. sar. cœ. nu. vt habef ō. xxi o ¶Nec cō. qa su, hoc i. dei. it. liceret em ira dei post nūeratiōē venerit sup ppl̄m vt hīf. ō. xxi ca. xxiiij. Aliꝫ aſr exponūt: q nūer⁹ isr fuit reda⁹ i fastos regis da uid. i. in libris de factis dauid notabilib⁹ & cōmēdabilib⁹: qa ista nūeratio nō erat ad dauid ꝓmēdationē, sed magis ad vitu perū. Fastus fasti idē est qđ liber chroni calis: vt i hebrꝫ ḥ hīf. In ꝙbis dierū regis dauid. sed prima expositio verior vī. qa ille q̄ scribit historiā vel chronicā debet ita fideliter scribere illa ḡ sunt ad vitupe riū sicut illa ḡ sūt ad laudē. Et iō iosephus reprobat nicolaū antiochenū q scripsit fa cta herodis ascalonitæ omittēs ea ḡ erant vituperabilia. a ¶Sup the. Hic ponꝫ de scribitur ordinatio familiaris i. familiæ ḡ erant in officijs domus & in alijs nego cijs cū dr̄: Sup thesauros autem regis. q erant in hierl̄m. V⁹ legtur: b ¶His aūt thesauris q erant in vrbib⁹. s. alijs a hierl̄m. c ¶Et myricis. i. villis muro nō clausis. d ¶Et in turribus. i. fortaliciꝫ per regnū ædificatis ad regni munitionē e ¶Operi autem rustico & agricolis. quia dauid habebat aliquos agros ex hæ reditate paterna, & aliq̄s ex officio regio. f ¶Vinearūq; cultoribus. eodē modo exponaf sicut de agris. g ¶Cellis aūt vi. i. cellarijs vbi seruabanf vina. h ¶Su per oliueta & ficeta, vt colligerenf fru ctus: & de oliuis fieret oleum: & ficus ser uarentur pro vsu hominum. i ¶Super apothecas aūt olei. i. cellaria vbi seruabantur olei vasa. k ¶Super came. ve ro vbil hisma. quia hismachitæ melius sciunt nutrire & custodire camelos q̄ isra elitæ. l ¶Super o. quoq; iazim aga. Agareni aūt habitabāt tm̄ in tetorijs: & ideo melius poterāt custodire oues portā do habitacula sua de loco ad locū ad inue niendū pascua. m ¶Oēs hi prin. sub. re. da. i. diuitiarū artificialiū: vt sunt aurū, argentū, arma & hmōi: & naturaliū de q bus possunt heuies vtuere, vt sūt bladum vinum, oleū, aialia & hmōi supra enume rata ad, quid dēcta em bonā regis non solū pertinet habere diuitias artificiales sed ēt naturales. V nde iosephꝰ saluauit regnum ægypti per cōgregationem bladi in hor reis regis. n ¶Ionathan. Hic ponꝫ agit de familia ipsi dauid magis, ppriū: cū dr̄ Ionathā aūt pa. da. consiliarius. cuius causa subdr̄: cū dr̄: o ¶Vir pru. & isrāf ita q habebat sapiam innatā & acquisitā. p ¶Ipse & ia. fi. acha. crāt cū filijs re. i. honorati sicut filij regis. Hebræi expo nūt aliter: Cū filijs regis: ad ipsos nutrien dū & docēdū i moribus. q ¶Post achi.

a aurea dei irruerat. ī isti & idcirco nūer⁹ eorū q fuerāt recēsiti nō ē relat⁹ i fastos q

a ¶Sup the. Thesaurus xp̄i scia: sapia: virtutes ex his honorat seruites sibi. His præficit azimoth: q interpretaf fortis morte do mi. Crina em vir⁹ per patientiā dinoscitur. vñ: Melior est patiens vi ro forti. Azimoth ēt filius adhiel: q interpretaf pater meus deus illi en veri salomonis thesaurisi vrbib⁹ vicis & turrib⁹ meritoꝫ ferf q dignitatē aūt noluit numerare. cui⁹ ēt sub ditur. m ¶Quia dixe. do. vt mul. isr. q̄si stel. cœli. q d. si vix potuerunt numerari viri potēs ad bellū pcedere: multo minus possent nūerari: si cum viris nu merarenf etiā pueri. n ¶Io ab fi. sar. cœ. nu. vt habef ō. xxi o ¶Nec cō. qa su, hoc i. dei. it. liceret em ira dei post nūeratiōē venerit sup ppl̄m vt hīf. ō. xxi ca. xxiiij. Aliꝫ aſr exponūt: q nūer⁹ isr fuit reda⁹ i fastos regis da uid. i. in libris de factis dauid notabilib⁹ & cōmēdabilib⁹: qa ista nūeratio nō erat ad dauid ꝓmēdationē, sed magis ad vitu perū. Fastus fasti idē est qđ liber chroni calis: vt i hebrꝫ ḥ hīf. In ꝙbis dierū regis dauid. sed prima expositio verior vī. qa ille q̄ scribit historiā vel chronicā debet ita fideliter scribere illa ḡ sunt ad vitupe riū sicut illa ḡ sūt ad laudē. Et iō iosephus reprobat nicolaū antiochenū q scripsit fa cta herodis ascalonitæ omittēs ea ḡ erant vituperabilia. a ¶Sup the. Hic ponꝫ de scribitur ordinatio familiaris i. familiæ ḡ erant in officijs domus & in alijs nego cijs cū dr̄: Sup thesauros autem regis. q erant in hierl̄m. V⁹ legtur: b ¶His aūt thesauris q erant in vrbib⁹. s. alijs a hierl̄m. c ¶Et myricis. i. villis muro nō clausis. d ¶Et in turribus. i. fortaliciꝫ per regnū ædificatis ad regni munitionē e ¶Operi autem rustico & agricolis. quia dauid habebat aliquos agros ex hæ reditate paterna, & aliq̄s ex officio regio. f ¶Vinearūq; cultoribus. eodē modo exponaf sicut de agris. g ¶Cellis aūt vi. i. cellarijs vbi seruabanf vina. h ¶Su per oliueta & ficeta, vt colligerenf fru ctus: & de oliuis fieret oleum: & ficus ser uarentur pro vsu hominum. i ¶Super apothecas aūt olei. i. cellaria vbi seruabantur olei vasa. k ¶Super came. ve ro vbil hisma. quia hismachitæ melius sciunt nutrire & custodire camelos q̄ isra elitæ. l ¶Super o. quoq; iazim aga. Agareni aūt habitabāt tm̄ in tetorijs: & ideo melius poterāt custodire oues portā do habitacula sua de loco ad locū ad inue niendū pascua. m ¶Oēs hi prin. sub. re. da. i. diuitiarū artificialiū: vt sunt aurū, argentū, arma & hmōi: & naturaliū de q bus possunt heuies vtuere, vt sūt bladum vinum, oleū, aialia & hmōi supra enume rata ad, quid dēcta em bonā regis non solū pertinet habere diuitias artificiales sed ēt naturales. V nde iosephꝰ saluauit regnum ægypti per cōgregationem bladi in hor reis regis. n ¶Ionathan. Hic ponꝫ agit de familia ipsi dauid magis, ppriū: cū dr̄ Ionathā aūt pa. da. consiliarius. cuius causa subdr̄: cū dr̄: o ¶Vir pru. & isrāf ita q habebat sapiam innatā & acquisitā. p ¶Ipse & ia. fi. acha. crāt cū filijs re. i. honorati sicut filij regis. Hebræi expo nūt aliter: Cū filijs regis: ad ipsos nutrien dū & docēdū i moribus. q ¶Post achi.

a ¶Sup the. Thesaurus xp̄i scia: sapia: virtutes ex his honorat seruites sibi. His præficit azimoth: q interpretaf fortis morte do mi. Crina em vir⁹ per patientiā dinoscitur. vñ: Melior est patiens vi ro forti. Azimoth ēt filius adhiel: q interpretaf pater meus deus illi en veri salomonis thesaurisi vrbib⁹ vicis & turrib⁹ meritoꝫ ferf q dignitatē aūt noluit numerare. cui⁹ ēt sub ditur. m ¶Quia dixe. do. vt mul. isr. q̄si stel. cœli. q d. si vix potuerunt numerari viri potēs ad bellū pcedere: multo minus possent nūerari: si cum viris nu merarenf etiā pueri. n ¶Io ab fi. sar. cœ. nu. vt habef ō. xxi o ¶Nec cō. qa su, hoc i. dei. it. liceret em ira dei post nūeratiōē venerit sup ppl̄m vt hīf. ō. xxi ca. xxiiij. Aliꝫ aſr exponūt: q nūer⁹ isr fuit reda⁹ i fastos regis da uid. i. in libris de factis dauid notabilib⁹ & cōmēdabilib⁹: qa ista nūeratio nō erat ad dauid ꝓmēdationē, sed magis ad vitu perū. Fastus fasti idē est qđ liber chroni calis: vt i hebrꝫ ḥ hīf. In ꝙbis dierū regis dauid. sed prima expositio verior vī. qa ille q̄ scribit historiā vel chronicā debet ita fideliter scribere illa ḡ sunt ad vitupe riū sicut illa ḡ sūt ad laudē. Et iō iosephus reprobat nicolaū antiochenū q scripsit fa cta herodis ascalonitæ omittēs ea ḡ erant vituperabilia. a ¶Sup the. Hic ponꝫ de scribitur ordinatio familiaris i. familiæ ḡ erant in officijs domus & in alijs nego cijs cū dr̄: Sup thesauros autem regis. q erant in hierl̄m. V⁹ legtur: b ¶His aūt thesauris q erant in vrbib⁹. s. alijs a hierl̄m. c ¶Et myricis. i. villis muro nō clausis. d ¶Et in turribus. i. fortaliciꝫ per regnū ædificatis ad regni munitionē e ¶Operi autem rustico & agricolis. quia dauid habebat aliquos agros ex hæ reditate paterna, & aliq̄s ex officio regio. f ¶Vinearūq; cultoribus. eodē modo exponaf sicut de agris. g ¶Cellis aūt vi. i. cellarijs vbi seruabanf vina. h ¶Su per oliueta & ficeta, vt colligerenf fru ctus: & de oliuis fieret oleum: & ficus ser uarentur pro vsu hominum. i ¶Super apothecas aūt olei. i. cellaria vbi seruabantur olei vasa. k ¶Super came. ve ro vbil hisma. quia hismachitæ melius sciunt nutrire & custodire camelos q̄ isra elitæ. l ¶Super o. quoq; iazim aga. Agareni aūt habitabāt tm̄ in tetorijs: & ideo melius poterāt custodire oues portā do habitacula sua de loco ad locū ad inue niendū pascua. m ¶Oēs hi prin. sub. re. da. i. diuitiarū artificialiū: vt sunt aurū, argentū, arma & hmōi: & naturaliū de q bus possunt heuies vtuere, vt sūt bladum vinum, oleū, aialia & hmōi supra enume rata ad, quid dēcta em bonā regis non solū pertinet habere diuitias artificiales sed ēt naturales. V nde iosephꝰ saluauit regnum ægypti per cōgregationem bladi in hor reis regis. n ¶Ionathan. Hic ponꝫ agit de familia ipsi dauid magis, ppriū: cū dr̄ Ionathā aūt pa. da. consiliarius. cuius causa subdr̄: cū dr̄: o ¶Vir pru. & isrāf ita q habebat sapiam innatā & acquisitā. p ¶Ipse & ia. fi. acha. crāt cū filijs re. i. honorati sicut filij regis. Hebræi expo nūt aliter: Cū filijs regis: ad ipsos nutrien dū & docēdū i moribus. q ¶Post achi.

aud. Sup thesauros aūt regis fuit a basmoth filius adihel. His aūt the b sauris q erāt in vrbib⁹ & ī vicis & ī turrib⁹ ꝑsidebat ionathā filiꝰ ozie a ¶malos male pder & vineā suam locabit alijs agricol⁹. i. ḡdicatorib⁹. diuersis q̄ horis Operi aūt rustico & agricolis q ex e oparꝫ mittunf in vineā ḡ est domus israel. ercebant terrā, ꝑerat ezri filius che rub: Vinearū q̄q; cultorib⁹ semeias f a ¶mēsionibus amensis. de qbus dr̄: In do mo patris mei māsiones multę sunt. romathithes. Cellis autem vina ḡ riis zabdias aphonites. Nam sup h olieuta & ficeta ḡ erant in cāpestri bus, balanam gaderithes. Super i ¶vitæ æternæ. apothecas autem olei, ioas. Por a ¶iudæorū synagogis q traxerunt iugū le gis & lac simplicis doctrinę prædicatores. ro ārmentis ḡ pascebanf in sarona a ¶auditor meꝰ vī absolutio mea. ḥ ē chorꝰ pphārū, g a deo audiunt abscondita. præpositus fuit secrāi saronites. a ¶doctores corda subiectorū euāgelico vo mere arantes. b ¶humilibus. c ¶iudicas vī f Et super bōues in vallib⁹ saphāt fi iudicauit. a ¶al's adli. glius abdi. Super camelos vero vbil a ¶stultos vel insipientes. b ¶dimidiū fuit: qđ imperfectionē significat. hismaelites & super āsinos iadias a ¶simplices mansuetos. qbus dr̄: Discite a me: qa mitis sum & humilis corde. meronathites. Super oues quoq; l a ¶iazim q tota mēte ad deū cōuertit & ad uenā. se & pegrinū cōsiliꝫ refte a dño auxi liatus gregē dominicum pascit. iazim agaremus. Oēs hi prīcipes m a ¶dñi domū: vel colūba dedit. Hi sūt apli & ¶ppheę q. nō solū ista legis sed & spūali pru dētia dono spūssancti istituti secretorū ve ri dauid cōsciꝫ eē meruerūt. vñ: Quecūq; au diui a patre meo nota feci vobis. substantiæ dauid regis. Ionathan n autē patruus dauid consiliarius vīro a ¶doctores sancti. ¶custodes. h prudens & isatus: ipse & iahihel fiꝫ p a ¶baptismi gratia regeneratis. lius achamoni erant cum filiis re i gis. † Achitophel etiam consilia krius regis: & chusi arachites ami l cus regis. Post achitophel fuit ioia q da filius banaia & abiathar. Prin ceps autem exercitus regis erat mioab.

fuit ioiada. qa achitophel suspēdit se. vt hīf. ŋ. Reg. xvij. cō iste ioiada successit sibi in officio.

¶populi xp̄iani cuilibet villæ notabili debeat vnus præsidens ꝑpositus assignari qui faciat inter homines iusticiā obseruari.

a ¶Sup thesauros aūt regis &c, hic exponif ordinatio fami-

Universidad de Deusto Biblioteca

E X iaris. In familia ꝙ regis dauid alig erãt custodes thesaurorũ: ali qui ꝙ sup cultores agrorũ: vineaꝝ & hortorũ: aliqui ꝙ sup apothecas olei & cellariavinorũ: & alig sup nutritionẽ aialiũ brutorũ.

Moral'. ¶Moral'r aũt thesauri regis nr̃i ihesu christi sunt sapiẽtia & virtutes & iõ custodes istorũ: thesaurorũ sunt boni doctores in scripturis vel scholis: habentes i se sapiam & virtutẽ & alios cõicant & dispẽsant ꝑm sui dñi voluntatẽ. Per agros aũt vineas & hortos fideles populi significant. Quib' j. Cor. iij. dicit dei agricultura estis. Et iõ per cultores istorũ: significant ꝓdicatores & ꝓfessores pro cultura fidelitatis in moribus discurrentes. Per apothecas aũt olei & vini quenĩter possunt debite correctiones intelligi: in qbus esse debet rigor iusticie dulcore misericordie rẽperat': & hoc significat per vinũ mordacitatiũ & oleũ lenitiuũ, sicut hr̃ Luc. x. in pabola sauciati in cuius cura samaritan' infudit oleũ & vinũ. Et iõ p illos q erant sup apothecas olei & vini: signant boni iudices, q iusticia & miscordia mõ debito sciũt vti. Per aialia ꝙ bruta pueri pñt intelligi eo ꝙ parũ habẽt de rõnis vsu. Propter qd' p illos q erãt sup nutritionẽ aialiũ significant boni pedagogi q circa bonã nutritionẽ puerorũ in moribus maxime sunt itẽti. Nã ꝑm ꝓm. i. ethicorum. Nõ parũ facit ad virtutẽ, immo multum si assuefiant ad virtutem.

GLO.ORDI.

Leuit.19. a. Onuoca. Ca. XXVIII &c. segℓ. a ¶Cũ eu. Ra. Lex prohibet israelitas ab scidi & alienigenę nõ solẽt ad secreta consiliꝝ admitti. Sed tradũt i ꝟ loco eunuchos vocari: q a seculi a fastiõ' alieni oñoni & lectiõi vacabãt & vxores nõ cã libidinis, sed suscipiẽdæ ꝓlis habebãt: ꝗs iosephus essenos vocat. b ¶Dedit aũt da. David psalmista. & cęteri pẽs veteris te-

ꝟ stamẽti

NI. DE LY.

Onuoca. Ca. XXVIII uit igi. Hic ꝓn describit quale dauid tradidit salomoni filio suo exẽplar omniũ agẽdorũ in tẽplo & primo induxit sibi subditos ad salomonis obedientiã. scd'o salomõi iniũgit edificationis tẽpli curã, ibi: Tu aũt salomõ. tertio tradidit sibi agẽdorũ formã, ibi Dedit aũt. Circa primũ dicit.

Diuisio.

a ¶Cõuo. igℓ. dauid oẽs prin. if. & ꝓn specificauit istos principes, dicẽs:
b ¶Duces tribuũ: q ꝑerant. xij. tribus.
c ¶Et præpositos tur. militarium.
d ¶Qui ministrabãt re. i domos sua in diuersis officijs.
e ¶Tribunos ꝗ. q ꝑerãt mille bellatoribus: & erant sub ꝓpositis turmarũ: qa ꝙlibet turma cõtinebat. xxiiij. milia bellatores: vt dictũ est ca. ꝓce.
f ¶Et centurio. qui ꝑerant cẽtum bellatoribus & erãt sub tribunis.
g ¶Et q præ. sub. & ꝓsse. regis i. diuitijs ei' artificialibus & naturalib', mobilib' & immobilibus.
h ¶Filiosq suos cũ eunuchis. i. nutritorib' eorũ & doctorib' q dicunt eunuchi: eo ꝙ erãt casti & honesti.
i ¶Cumq surrexisset & ste. s. sup gradũ ad loquẽdũ: q erat in atrio tabernaculi qd' fecerat dauid ꝓ arca dñi reponẽda: vt hr̃. ẽ. xv. c. vt dicit hebrei. Alij ꝙ dicũt ꝙ surrexit de lecto suo in quo iacebat ꝓ nimia senectute & debilitate: vt hr̃. iij. Reg. j. surrexit aũt ad horã vt magis audiret.
k ¶Cogitaui vt ædifica. &c. vt hr̃. ẽ. xvij. ca.
l ¶Et scabellũ pedũ dñi dei nr̃i. ga intra sanctũ sanctorũ erat: quasi sedes

Onuoca. Ca. XXVIII. a

uit igitur dauid oẽs principes israel, duces tribuum & præpositos turmarum qui mini a strabant regi: tribunos ꝗq & centurio nes & qui præerant substantiæ & possesg a sionibus regis: filiosq suos cum eunuchis & potentes & robustissimos quosq in exercitu hierusalẽ. Cũq surr rexisset rex & stetisset: ait: Audite me fratres mei: & ppls meus: † Cogitaui k vt ædificarem domum in qua requiesceret arca fœderis dñi: & scabellum pe l dum dei nostri: & ad ædificandum omnia ꝓparaui. Deus autem dixit mihi: Nõ ædificabis domum noi meo: eo ꝙ sis vir bellator & sanguinem fuderis. † Sed & elegit dñs deus isr̃l me de vniuersa domo patrismei: vt essem rex super israel in sempiternum. De iuda em̃ elegit principes. Porro de domo iuda domũ patris mei: & de filiis patrismei o placuit ei: vt me eligeret regem super cunctum israel: Sed & de filiis meis (filios enim multos dedit mihi dñs) elegit salomonem filium meum, vt sederet in throno regni dñi super israel. Dixitq mihi: † Salomon filius tuus ædificabit domum meam, & atria mea. Ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero illi in patrem: & firmabo regnum eius vsq in sempiternum si perseuerauerit facere præcepta mea & iudicia sicut & hodie. Nũc igitur coram vniuerso cœtu israel, audiente deo nostro, cu r stodite & perquirite cuncta mandata dñi dei nostri: vt possideatis terram bonã: & relinquatis eam filiis vestris post vos vsq in sempiternum. Tu aũt salomõ fili mi, scito deũ pris tui & serui ei corde perfecto & aio volũtario. † Oia em̃ corda scrutatur dñs: & vniuer t sas mentiũ cogitationes intelligit. Si u qsieris eũ: inuenies: si aũt dereliqris eũ ꝓiciet te in æternũ. † Nunc ergo quia x elegit te dñs vt ædificares domũ sanb ctuarii: cõfortare & perfice. Dedit aũt y quasi sedes dei: ita ꝙ ꝑm vnã opinionẽ, ꝑpriatorũ, qd' portabat ab ipsis cherubin erat quasi sedile. & operculũ arcę erat quasi sedile dei: pauimentum vero quod erat ante arcam erat quasi scabellũ. prout diffusius fuit dictũ Exo. xxv. m ¶Ad ædificandũ

G

oia, præ. i. alig de oribus. vt. s. expositũ ẽ xxij. Cætera patent quę sequunt vsq; ibi: n ¶De iuda enim elegit prin. quia in transitu maris rubri tribus iuda primo secuta est moysen, alijs formidãtib': ideo meruit regiam dignitatem vt dicũ fuit Exo. xiiij. o ¶De filijs pa. mei pla. et &c. vt habetur. j. Regum. xvj. p ¶Electus. q ¶Et cubi. in aditis proprijs. ¶Per hoc igit' ꝙ dauid ꝓphetauit filiũ suũ salomonem: significat ꝙ instituit filiũ suũ salomonem: significat ꝙ deus pater filium suum sempiternum instituerat in assumpta p nobis humanitate: sicut in persona filij dicit. Ps. ij. Ego autem constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctũ eius. Et subditur: Dñs dixit ad me: filius meus es tu &c. y ¶Dedit autem dauid salomoni filio suo descriptionem. &c. per hoc designat ꝙ deus pater dedit homini christo omnium agendorum in ecclesia. Nam cognouit omnia ꝙ deus cognoscit eis ecclesiam. in. Reg. vj. f ¶Atrio. templi. d ¶Et cubi. in aditis facerdotum: atrium hoim mũdorũ: & atrii mulierum. g ¶Et exedrarũ et camerarum. h ¶In the. do. vbi reponebantur vasa sacra & vestes sacerdotales: & similia. i ¶Et in the. sanctũ vbi reponebãtur illa quæ erant deo cõsecrata ad faciendũ necessaria in templo & reparandũ ea ꝙ essent reparanda. k ¶Aurũ in pon. &c. Nõ est intelligendũ ꝙ dauid tradiderit salomoni totũ aurũ & argẽtũ qd' i tradito in scripto quantũ põdus auri & argenti debebat poni in quolibet vasis aureo & argenteo. l ¶Sed & ad can. au. ga decem fuerunt candelabra aurea in templo salomonis: vt hr̃. iij. Reg. vij. in fine. m ¶Aurũ quo ꝙ dedit in

GLO.ORDI. I. PARALIPOMENON CA. XXIX. NICO.DE LYRA 213

stamẽti figuris & enigmatib' designabant virtutes quæ vere pacifice i ecclesia fabricatus erat: quõ oẽs nationes p fidẽ baptismi introitũ in ecclesiam habuerũt: qualis ecclię status esset in futuro: qualis sctorũ pfectio & i regno celesti remuneratio cuiusq; ꝓ meritis reddenda per diuersas cellas & exedras: quia in regno dei mãsiones multę sunt. a ¶Et leuu. aureos. Nec; in exo: in constructione tabernaculi nec; in Regum in ædificatione templi vsquam leguntur facti leones & leuncult: nisi ꝙ in templo celaturæ sculpturæ narrantur. Sed nec; cherubim similitudine quadrigæ forma fabricata alis suis aream tegentia. Ezechiel autem iuxta fluuium chobar si militudo offensa est quattuor animalium. & hic aspectus eorũ similitudo hominis in eis: & quattuor pẽnæ vni cuiq; quatuor facies vni: & pedes eorum pedes recti: & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli. & post pauca: Et similitudo vultus eorum facies hominis: & facies leonis a dextris eorum quatuor: & facies aquilæ desup ipsorũ ꝗtuor. Et alibi. Quattuor facies habet vnumquodq; eorũ: facies vna facies cherubin & facies scda facies hois & tertia leonis: & qrta aquilæ. Sed & hanc & sequentiũ expositionem in ezechielẽ nõ ꝓponis. b ¶Oia ing't &c. Transtulerunt. b ¶Oia ing't &c. Transtulerunt hebræi exẽplar tẽpli & vasorum moysi in monte monstrati ad iesum peruenisse: deinde ad iudices & ad he-

NI. DE LYRA

a ¶Descriptionem por. q̃ erat an introitũ templi. b ¶Et cel. Dicunt aliqui ꝙ sub pauimento templi erant cellaria ad reponendum aroma ta & aliqualia ꝗ indigent cõseruari in frigidoloco. alij dicunt ꝙ ista cellaria intelligũtur duæ mansiones templi in feriores. c ¶Et cœ. i. tertiæ mansionis templi. d ¶Et cubi. in aditis templi: facebant custodes templi: & ꝑm heb erant quędam appendicia intra murũ templi exteri' a fcendentia. xv. cubitis in trib' lateribꝰ templi: & aquilonari & occidentali. e ¶Et do. pro. i. sanctis & sanctorũ vbi erat ꝓpitiatorium. & de oibus istis di in. Reg. vj. f ¶Atrio. templi. d ¶Et cubi. in aditis facerdotum: atrium hoim mũdorũ: & atrii mulierum. g ¶Et exedrarũ et camerarum. h ¶In the. do. vbi reponebantur vasa sacra & vestes sacerdotales: & similia. i ¶Et in the. sanctũ vbi reponebãtur illa quæ erant deo cõsecrata ad faciendũ necessaria in templo & reparandũ ea ꝙ essent reparanda. k ¶Aurũ in pon. &c. Nõ est intelligendũ ꝙ dauid tradiderit salomoni totũ aurũ & argẽtũ qd' in tradito in scripto quantũ põdus auri & argenti debebat poni in quolibet vasis aureo & argenteo. l ¶Sed & ad can. au. ga decem fuerunt candelabra aurea in templo salomonis: vt hr̃. iij. Reg. vij. in fine. m ¶Aurũ quo ꝙ dedit in

dauid salomoni filio suo descriptionem a portícus & tẽpli: & cellariorũ & cœnaculi & cubiculorũ i aditis: & domꝰ ꝓpiciationis: necnõ & oĩm ꝗ cogitauerat, atriorũ & exedrarũ ꝓ circumitũ, i thesaurosdomus dñi: & in thesauros sctorũ: diuisionũq; sacerdotaliũ & leuiticarũ i oĩa opa domus

a ¶facta in honorem.

dñi: & in vniuersa vasa misterii tẽpli dñi:
a ¶in quo sapiẽtiæ splẽdor signatur.
Aurũ in pondere ꝓ singula vasa misterii: k
a ¶in quo nitor ꝗdicatiõis.
b ¶Sicut deꝰ. diuisit singulis prouꝫ vult.
argẽti ꝗq; põdꝰ ꝓ vasorũ & operũ diuersitate. Sed & ad cãdelabra aurea & ad lu l cernas eorũ aurũ ꝓ mẽsura vniuscuiusq; cãdelabri & lucernarũ: Sic; & i cãdelabris argẽteis, & in lucernis eorũ ꝓ diuersitate mẽsuræ pondus argenti tradidit. Aurumm
a ¶de mẽsa. ꝓpositionis in Exo. satis diximus.
quoq; dedit i mẽsas ꝓpositiõis ꝓ diuersitate mensarũ. Sic; & argentũ in alias men n
a ¶Hæc oia plene in Exo. exposita inueniẽs.
sas argenteas. Ad fuscinulas ꝗq; & phia
a las & thuribula ex auro purissimo & leuno
a ¶sunt leuncult & leones fortes. s. & fortiores alĩ sensu: alij nitore ꝗdicationis argentei.
cũlos aureos ꝓ qualitate mensuræ, pondus distribuit in leuncul & leuncult. Sic; & i leones argẽteos diuersum argen p ti pondus seꝑarauit. Altari aũt in quo adoq lebaꝫ incensum, aurũ purissimũ dedit: & r
a ¶hæc quadriga in Ezechiele exposita
est. b ¶Sciæ pulchritudo. hæc est noticia sacrorũ dei thronus eius & reges. vñ: Qui sedes sup cherubi manifestare.
vt ex ipso fieret silitudo ꝗ drigẽ cherubin extendentiũ alas & velantiũ arcã fœderis
b dñi. Oia ing't venerunt scripta manu dñi a ad me: vt intelligerẽ vniuersa opera exẽplaris. Dixit quoq; dauid salomoni filio suo: Virtil'r age & confortare & fac: ne timeas & ne paueas. Dñs em̃ deus meus te cum erit: & nõ dimittet te, neq; derelinquet te: donec ꝑficias oẽ opus ministerii domus dñi. Ecce diuisiones sacerdotum & leuitarum in oẽ opus ministerii domꝰ dñi assistẽt tibi & parati sunt & nouerunt tam principes ꝗ populi facere oĩa præcepta tua. Capi. XXIX.

Diuisio.

Ocutusq; Ca. XXIX. est rex da. Hic ꝓn dauid i uitat oẽm populũ ad adiuuandum in opere dñi salomonem filium suum. & ꝓ mo circa hoc describitur regis & populi oblatio. secundo gratiarum actio, ibi: Sed & dauid. tertio regis salomonis renouatio, ibi: Vnxerunt aũt. quarto ipsius dauid fœlix cõsummatio, ibi Igit' dauid. Circa primũ ponit' inuitatio regis verbo di. v ¶Salomonem fi. meũ &c. Nõ est intelligendũ ꝙ ꝑ ꝙ fuerit tũc tm. xij. annorũ sicut declaratum fuit plenius. in. Reg. xj sed dr̃ parvulus & tenellus respectu tanti operis & ꝗdicebat dauid: vt induceret oẽm populũ ad auxiliãdum ei. scd'o ponit' inductio ꝙ facti cũ dicit: x ¶Præparaui im. non totas, sed de oibus, aliqs ideo subditur: Aurũ ad va. aurea &c. sequit: y ¶Lapides ony. habentes colorẽ vnguis humani. z ¶Et qua si sti. i. coloris stibij. Est autem stibiũ vnguentũ quo mulieres depingũt facies suas. vñ. iij. Reg. ix. dicitur, ꝙ ie zabel depinxit oculos suos stibio.
a ¶Et mar. pa. i. coloribus varium: & dicit' a paro insula vbi prio fuit rep
¶Secunda pars. F ij ꝟ tum. Et

li & ad samuel & ad dauid:tandē ad salomonē. Vel man⁹ dñi filij⁹ ē p cui⁹ domū dauid & alij scti pcęperūt gcgd de lanctæ ecclię structura,ptulerunt. Ca.XXIX.

a ¶Polliciti sūt &c. Qui sibi & alijs bñ principari didicerit ſuemerę gra dei quātū pōt ad lucrādū ꝓxios,& op⁹ acceptū deo agē dū studiose & deuote exeq debet: vt i splēdore sapiæ,i nitore⁹ bon⁹ & i sonoritate ꝺdictiōis:i firmitate fidei. & diuersarū ⁹tutū gemmis domū dei.i. ecclesiā ædificare nitatur. V nusquisq; em̄ mercedē accipiet ſm laborem suū. Si supædificauerit aurū argētū lapides ꝓciosos. Qui aūt fragilia opera.i. lignū fœnū stipulā supædificat detrimentū patiet. b ¶Et bñdixit &c.qa cōgregatio fidelū seriptis,pphetarū admonita,&sctōrū patrū dictis & exēplis,puocata: laudes & hymnos deo decāt at immolādo piæ cōfessionis hostias & sanctæ cōuersationis opa fructuosa. c ¶Et eo. &c. hoc est gaudiū sanctorū & intētio eorū vt a fame futura ⁹tutū operib⁹ sibi caueāt & epulent & exultēt i cōspectu dei. d ¶Vnxerūt se. &c. qa xps regia simul & pōtificali dignitate ab oibus fidelib⁹ sana fide, pia ꝓfessione celebrat. Salomō pacifice⁹: sadoch iustus interpretat. Xps vero est pax nr̄a qui fecit vtraq; vnum ipse est iustus dñs & iusticiā diligit: iudex viuorū & mortuorum. hūc;prio vng it ois fidelis i regem & sacerdotem: cum in perfectio-

Epł̄. 2. c.

pō. 10. b.

ne baptismi

rū Et sup hæc, aurū & argentū &c. Seqūt. a ¶De peculio meo &c. exceptis his quæ præparaui. Duplici em̄ mō dauid obtulit donaria,p domo dñi ędificāda. V no mō de substātia ,ppria & spāli. & ⁊tū ad hoc dicit: De peculio meo Est em̄ peculiū cēsus ,ppri⁹ valde dilect⁹. Alio mō obtulit de ꝓciosis q̄ accęperat de ꝺdis hostiū & dño ꝺsecrauerat. & ⁊tū ad h̄ dicit Exceptis his q̄ ꝓpa. &c. b ¶De auro ophir. qđ est optimū: vt dicū fuit in. Re. ix. c ¶Ad deau. pa. tępli. q fuerūt laminis aureis opti: vt di. tū fuit. iij. Reg. vj. Cōsequnter dauid hortat aliosad offerēdū ꝓ domus dei ædificatiōe di. d ¶Et si qs spōte of. qa nō placēt deo sacrificia coacta: Cætera patent vsq; ibi: f ¶Per ma. ie. ger. Contrariū v̄. 5. xxvj. q. selemith erat sup thesauros sanctorū. Dicē dū q̄ iste selemith fuit custos thesaurorū dom⁹ dñi ⁊tū ad ea q̄ fuerunt de ꝺdis hostiū cōsecrata: iste .o iehihel dr̄ h̄ thesaurarius eorū q̄ fuerūt spōte oblata. g ¶Lætatusq; est po. cū vo. spon. pmitteret, cui⁹ cā subditur: Quia cor de toto offe. ea. i. valde voluntarie: & in talibus soler hō gaudere h ¶Sed & da. rex lætа. est. Hic pñr ponit gratiarū actio & prio ⁊tū ad ipm dauid, cū dr̄: i ¶Et bñdixit dño

Universidad de Deusto Biblioteca

mei de peculio meo, aurū & argentū do in tēplū a dei mei: exceptis his q̄ præparaui in ædē sanctā: tria milia talenta auri de auro ophir: & septem b milia talentorum argenti probatissimi ad deau- c randos parietes tępli. Et vbicūq; opus est aurum de auro: & vbicunq; opus est argentum de argēto: opera fiant per manus artificū. Et si quis spōd te offert: impleat manum suam hodie, & offerat a quodvolucrit dño. Polliciti sunt itaq; principes e familiarum & pceres tribuū isrl': tribuni quoq; & cēturiones & principes principū possessionū regis: dederūt q; i opa domus dñi auri talēta quinq; milia: & solidos decē milia: argēti talēta decē milia: & eris talenta decē & octo milia: ferri quoq; centum milia talētorū, & apud quēcūq; inuēti sunt lapides, dederūt in thesaurū dom⁹ dñi p manū iehihel gersonitis. Lætatusq; est populus cū vota spōte pmitterēt: qa corde toto offerebāt ea dño. Sed & dauid rex lætatus est gaudio magno h & bñdixit dño corā vniuersa multitudine, & ait k Bñdictus es dñe deus israel pr̄is nr̄i, ab æterno i æternum. Tua est em̄ dñe magnificentia & potēt ia & gloria atq; victoria, & tibi laus. Cuncta em̄ q̄ in cœlo sunt & i terra, tua sunt. Tuū dñe regnū & tu es sup omnes principes. Tuæ diuitiæ: & tua est gloria: tu dñaris omniū. In manu tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo & imperium omnium. Nunc igit̄ deus noster confitemur tibi & laudamus nomen tuū inclytū. Quis ego & q̄s l populus meus: vt possimus tibi hæc vniuersa ꝓmittere? Tua sunt oīa: & q̄ de manu tua accepim⁹ dedimus tibi. †Peregrini em̄ sumus coram te & m aduenæ: sicut oēs pr̄es nostri. † Dies nr̄i q̄si vm⁹n bra sup terrā: & nulla est mora. Dñe deus noster, oīs hæc copia quā parauimus vt ædificaret̄ domus nomini sancto tuo, de manu tua est: & tua sunt oīa. Scio deus meus q; pbes corda & simpli q citatem diligas: vñ & ego in simplicitate cordis mei lætus obtuli vniuersa hæc: & pp̄lm tuū qui hic repertus est, vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus abraā & isaac & israel patrū nostrorū custodi in æternū hāc voluntatē cordis corū: & semp in venerationē tui mens ista p maneat. Salomoni quoq; filio meo da cor perfectum: vt custodiat mandata tua & testimonia tua, & cerimonias tuas: & faciat vniuersa & ædificet ædem, cuius impensas parauī. Præcepit aūt q dauid vniuersæ ecclesiæ: Bñdicite dño deo nr̄o. Et bñdixit oīs eccl'a dño deo patrū suorū & iclinauerūt se, & adorauerūt dcū: & deide regē. Im- s a ¶pium laborem.

molauerūtq; victias dño: & obtulerūt hŏlocaus- a ¶propsestione æternæ vitæ. b ¶iustū regimē. c ¶simplicitatem & innocentiam.

sta die sequenti: tauros mille: arietes mille: ag- a ¶sanctis orationibus.

nos mille cum libāminibus suis: & vniuerso ritu c abundantissime in oēm isrl': & comederūt & bibeu drunt corā dño i die illa cū grādi lætitia & vnxerūt x secūdo salomonē filium dauid. Vnxerūt aūt eum

ne baptismi. verū regem & sacerdotē ꝺ cōsecr. vngit & sc̄dō cū docēdo & operādo idē alijs ꝺcat. vñ Oleū effusum nomen tuum. a ¶Et mor. &c. significatē. copia virtutū & operibus lucis vitā finisse pñtē: dignū q̄te futura & cęlestis regni glia. Abraam isr̄l' & bona quæ tibi offerim⁹ mortuus est in senectute bona pfectq; & bona voluntas quam a te habemus. m ¶Peregrini em̄ sumus coram te &c. Vnde dictum fuit a- braę Gen. xv. c. Scito prænosces q̄ peregrinum sit futurū semen tuū i terra nō sua. & p̄ ostendit dauid q; pria nra, pria nō est hic inferi⁹: sed in cœlestib⁹ & hoc ostendit apostolus ad Hebr. xj. n ¶Dies nr̄i quasi vm. qa vita humana breuis ē & instabilis. o ¶Scio deus me, q; p. cū. Dicitur em̄ deus aliquid fieri ꝺ ipsa rē nō ad hoc q; aliqđ fiat: sibi nō cū qđ prius ignotū erat: sed aliquē sicut ꝓbabit patientiam iob vt alijs notificaretur & daretur ꝓbationis exemplum. p ¶Et simplicitatem dl. prout simplicem opponit duplicitati. Cætera patent vsq; ibi: q ¶Præcepit aūt dauid præcepto. ideo sequitur. r ¶Et inclinauerunt se & adorauerunt. adoratione latriæ. s ¶Deinde regem. adoratione duliæ. t ¶Immo, victi, gratias agentes facto sicut fecerant verbo & signo. v ¶Et cognouerunt me. & bi. co. dño. i. in hierusalē vbi erat arca domini: vel in cōsiciis vna pars erat offerentiū & de illa comedebant offerentes ad reuerentiā dei quasi alios ꝺcat. x ¶Et vnxerunt se. &c. de. ma. id per fidē sacrum. x ¶Et vnxerunt Salomo. Hic pñr ponit regni

Moraliter. c ¶Pollicīti sūt &c. Per iſtos q̄ pro ædificio domus dñi dederunt aurum, argentum & lapides pretiosos: vt in textu dicitur: significantur illi qui in ecclia dei præcellunt: alios in alia qua gratia speciali: vtpote in sapientiæ, in argento eloquia ꝺciosos de signatus. & omnes alias gratias ad institutum vel ad laudē iesu christi cōuertunt ad ædificium ecclesiæ in bonis moribus & fide. x ¶Et vnxerunt secundo salomonem in patrem &c. Per salomonem qui in pace opponit duplicitati. Cætera patent vsq; ibi: ¶Igitur moraliter inungunt autem da. vbi ponitur gratiarū actio de ipso populo de ipsius dauid præcepto. ideo sequitur. r ¶Et inclinauerunt se & adorauerunt. adoratione latriæ. s ¶Deinde regem. adoratione duliæ. t ¶Immo, victi, gratias agentes facto sicut fecerant verbo & signo. v ¶Et cognouerunt me. & bi. co. dño. i. in hierusalē vbi erat arca domini: vel in cōsiciis vna pars erat offerentiū & de illa comedebant offerentes ad reuerentiā dei quasi alios ꝺcat. x ¶Et vnxerunt se. &c. de. ma. id per fidē sacrum. x ¶Et vnxerunt Salomo. Hic pñr ponit regni

¶Salomonis renouatio: quia alias fuerat vnctus in gion per sadoch sacerdotē de mandato dauid. vt hr̄. iij. Reg. j. a ¶Sedit̄q; salo. super so. domini. vocatur hic solū dñi thron⁹ regni isrl' q̄ in illo regno deus vere colebat: non ꝺ alios regnis idolatriæ subiectis. b ¶Et cunctis pla. non fuit aūt sic de absalon & adonia: vt patet per di. ij. & de absalon. &. iij. de adonia. c ¶Et cunctis. &c. de. ma. id per fidē promiserunt seu iurauerunt ꝙ fideliter subessent. Hic vltimo ponit ipsius dauid fidelis. ista. vj. hic liber est primus & ꝺcius Reg. g ¶Et in isa. &c. vo. gad vj. isti duo libri non habent apud hebræos: qa non fuerunt nec apud hebræos: qa non fuerunt ꝺfecti. Quia dauid nō solum fecit facta notabilia & memoria digna in regno israel. sed eria in alijs regnis p̄ circuitū q̄ sibi subiecit vi virtute armorū: vt hr̄. ō. xviij. xx. &c.

Moraliter. i ¶Cōfortatus ē ergo &c. Expositio mystica posita est. iij. ¶Secūda pars.

dño in principē: & sadoch in pōtificem.

¶christus.

†Seditq; salomō sup̄ soliū dñi i regē ꝙ a dauid patre suo: & cūctis placuit: & puit b a ¶nulla dignitas, nulla ptās q̄ huic nō pareat imperio vnde Omnes reges seruient ei, illi ois isrl'. Sed & vniuersi principes & potētes, & cūcti filij regis dauid dederūt ma c

a ¶Magnus dñs & laudabilis nimis: & rex magnus super oēs deos.

nū & subiecti fuerūt salomoni regi. Mā gnificauit ergo dñs salomonē sup oēm ¶Dedit illi nomē qđ est sup oē nomen: vt in nomine iesu omne genu flectatur &c. isrl': & dedit illi gl'iam regni q̄lē null⁹ habuit ante eū rex isrl'. Igit̄ dauid filius d isai, regnauit sup vniuersū isrl': & dies q bus regnauit sup isrl', fuerūt quadragita anni. In hebron regnauit septē annis: & a in hierl'm trigīta tribus. Et mortu⁹ ē i se- e nectute bona: plen⁹ dierū & diuitiis & gl'ia. Regnauit̄q; salomō filius ei⁹ p eo. Gesta aūt dauid regis priora & nouissi- ma i libro samuelis vidētis scripta sūt: & f i libro nathā pphæ atq; i volumie gad vidētis: Vniuersiq; regni ei⁹ & fortitudinis, & tēporū q̄ transierūt sub eo: siue in h israel siue in cunctis regnis terrarum.

Dibre haiomin siue Paralipomenon liber primus finit.

Dibre haiomin: id est Paralipomenō Liber secundus incipit. Ca. I.

†Onfortat⁹ est ergo salo- i a ¶antiquorū patrū.

mō fili⁹ dauid i regnō suo: a ¶Qui me misit mecū est & non dimisit m. s.

& dñm⁹ erat cū eo & ma a ¶dedit ei nomen qđ est super omne nomen.

gnificauit eū i excelsum. Præcepitq; sa k lomō vniuerso isrāeli tribunis & cēturio l nibus & ducibus & iudicibus oīs isrl', & principibus familiarū: & abiit cū vniuersa mul c titudine i excelsum gabaō: vbi erat taber naculū fœderis dei qđ fecit moyses famulus dei i solitudine. Arcā aūt dei adn duxerat dauid de chariathiarim in locū quē ꝓparauerat ei: & vbi fixerat illi taber naculū: hoc ē i hierl'm. Altare q̄q; æneū, o qđ fabricat⁹ fuerat beseleel filij⁹ vr̄i filii vr. ibi erat corā tabernaculo dñi: qđ & reqsiuit salomō & oīs eccl'ia. Ascēditq; p salomō ad altare æneū corā tabernaculo fœderis dñi: & obtulit i eo mille hostias Ecce at̄ i ipa nocte appuit ei de⁹, dicēs: Postula qđ vis: vt dē tibi. Dixitq; salomon deo: Tu fecisti cū dauid patre meo misericordiā magnā: & ostituisti me regē p eo. Nūc igit̄ dñe de⁹, ipleat̄ ſmo tuus quē pollicit⁹ es dauid pr̄i meo. Tu em̄ fecisti me regē sup pplm tuū mltū: q tā inu q

iezabel nō habeſ in heb. ꝙ depinxit oculos suos ſtibio: se qđ' posuit ſtibiū in oculis suis: qđ' cōsonat huic lr̄æ. nā sicut iuenium̄ marmores hntes colorē vnguis hūani q dñr onychini. ita i ueniunt alij hntes colorē nigrū cū nitore: q dñr ſtibini rone ꝺdicta.

¶In ca. vj. vbi dr̄ in posti. Et lib. nathan ,pphetæ &c.

ADDITIO. II. Sicut primus liber Regū rōnabil⁹ attribuit samueli: eo q; ipse fuit principal' ,pphā cōtemporaneus sauli: filij mō pñt attribui scr̄s & tertij Regū nathā ,pphæ, seu gad qui fuerūt contēporanei ,pphetæ regi dauid & etiā salomoni.

¶Scd's Paralipomenon incipit.

Onfortatus Ca. I. est ergo sa. Postq; i libro prio actū ē de regno israel pueniente s. ipsi dauid ex mera voluntate diuina: Hic cōsequenter agitur de eodem regno ,pueniente ex successiōe paterna. Sicut ei iter filios dauid salomō a deo electus fuit: vt hr̄ li. j. ca. vj. sic i regno patri suo successit. primo igit̄ de isto regno agitur prout fuit integrum & Diuisio. vnitum. scd'o de ipo ,put fuit defalcatū & pritū ca. x. Circa primū agit̄ primo de deuotione salomonis circa diuina. scd'o de eius magnificētia circa hūana cap. viij. Ista tū diuisio non est ꝑcisa. qa inter illa q̄ ostendūt deuotionem salomonis i diuinis iterponūt aliq̄ q̄ ostēdunt eius magnificentiā in humanis & econuerso. sed dicta diuisio accipit ſm ptē maiorē. Circa primū ꝙ oñdit primo deuotio salomonis i oblatione sacrificij. secūdo in ædificatione tępli. ca. ij. Prima adhuc in duas quia primo ostendit salomonis deuotio in sacrificijs. scd'o interponit eius magnitudo in diuitijs, ibi, Congregauitq;. Prima adhuc in duas: quia primo describitur salomonis oblatio. secūdo diuina accæptatio, ibi: Ecce aūt in ipsa nocte. Sni a ꝙo istarum duarū partiū patet ex dictis. iij. Regū. iij. ca. a prin. cap. vsq; ad mediū excæptis q̄ sequunt. k ¶Præce. ſa. v. iſ. quia voluit honorare deū nō solum p seipm: sed & p pplm sibi subiectū. m ¶Tribunis & cē. &c. hoc additur ad exponendum illud qđ ꝺmittit: l ¶Vniuersi isr̄l. quia tota multitudo pplī nō fuit ibi: sed isti qui erāt principales in pplo: & iō totus pplus i ipsis ꝙualiter continebaſ. n ¶Arcā aūt dei ad. da. de cha. ij. Reg. vj. dicit ꝙ adduxit eam de domo aminadab q̄ erat in gabaa. Dicēdū ꝙ ſm veritatē fuit adducta de gabaa. sed qa chariathiarim est q̄dā ciuitas ,ppinq; ipsi gabaa: & pplus fuit ibi cōgregatus ,pter deductionē arcæ: iō dr̄ hic de chariathiarim ipam adductā fuisse: vt dictum fuit ibidem o ¶Altare quoq; æneū. istud altare erat holocaustorū: & ,pter h̄ salomō voluit ibi offerre. p ¶Ascenditq; sa. ad al. non p seipsum: sed per sacerdotes ad quorum officiū spectabat offerre super altare. In secūda parte dr̄: q ¶Quī tā innu. cē q̄ pul. ter. hiper

Moralr.

cōbole est

E a ¶Da mihi sa. Non aurum: nō diuitias non terrenam gl̄am a deo petit: & vt sci at ppm dei regere & iudicare. si ꝑ eligit rector corporū: multo magis ꝑ eligere de bēt rectores aiarū: vt ingressum ad fidē & egressum ad spem ppli dei demonstrent.
b ¶Ab excel. &c. Arcā significat in q̄ erant tabulæ te. Supra em̄ scriptū est: Ta- 3.pa.21.d bernaculū aūt dñi qd̄ fecerat moyses in deserto & altare holocaustorū eadē tempe state erant in excelsis gabaon &c. Arca aūt dñi postq̄ itroduxit eā dauid i domū suā mansit ibidē vsq; q̄ ædificaret tēplū
c ¶Et. xij. mi. eq. hic nūerus tps gratiæ significat: in q̄ aplica doctrina ppm no. te. informat. Bn̄ aūt q̄ quadrangularium numerū vel duodenariū currus & eques salomonis numerant. ga per vtrūq; testa mentū scti viri sacris lr̄is eruditi sessioni dei aptant: q̄s ipse ꝑsummus auriga. p nu tu suo gubernat.
d ¶Sexcētis ar. Quia duorū testa. ꝑ dicatiōe ad cognoscendam fidei vitatē p ꝑ dicatores i vsum veri salo monis hoies adducunt. Sexcēti ergo. i. se xagies deni perfectionem euangelicæ do ctrinæ significāt: in qua pfectio legis oīa no cōsistit: ꝑcipue cū redēptor noster sexta die passus, omnia q̄ de se in lege & pro Ioh.19.f. phetis scripta erāt, cōpleuit. vñ ait: Cōsū matū est: & incli. ca. emisit spm̄.
e ¶Cē tū qn. Qui sunt ter qui n̄ gēni: & ve. test. ꝑpter pētecostē & iubileū & triplicis scri Lu.i.24.g pturæ distinctionē: q̄ dr̄: Necesse est oīa implere q̄ scripta sunt i lege moysi & pro phetis & psalmis: de me manifeste signifi cant.

Ca.II.

D Ecreuit aūt sa. &c. Beda. Do mus quā ædificauit salomon in hierl̄m significat vniuersa lem ecclīam: ga a prīo electo vsq; ad vltimū quotidie per F gr̄am veri pacifici ædificat. q̄ adhuc pti peregrinatur in mūdo: ptim euasis eru nis cum illo iam regnat in cœlo: vbi tota regnatura est peracto iudicio. Ad hāc do Luc.30.c. mum pertinēt angeli: quorū nobis sīitu do, pmittit, dicente dño: Equales em̄ an Ioh.2.d. gelis sunt & filij dei sunt &c. ad hanc pertinet ipse christus q̄ ait: Soluite templum hoc & in tribus diebus exci. il. Hoc em̄ di 3.cor.3.c. cebat de templo corporis sui. De nobis di cit apl̄s: Nescitis quia templum dei estis &c. Si q̄ ille p assumptā hūilitatē factus est tēplū dei: & nos p inhabitantem spm̄ eius i nobis: cōstat q̄a figura oīm nr̄m & ipsius xpi tēplū illud fuit: sed illius tanq̄ lapidis angularis: nostri aūt tanq̄ lapi dum viuorū sup ipm̄ ædificatorū. Desi gnat eādē domū dei tabernaculum i ære mo factum. Sed q̄a illa domus in itinere quo ad terrā, pmissionis veniebatur: hæc aūt ædificabatur in terra promissionis & in ciuitate hierusalē. Illa vt de loco ad lo cum a leuitis portata tādem in terrā pro missionis induceretur. Hec vt mox in pa tria & ciuitate regia constructa immobili fundamēto cōsisteret, donec figurarum cœlestiū rē ipam impleret. Pōt in illa præ sentis ecclīæ labor & exilium in hac futu ra requies & beatitudo figurari: vel quia illa a lolis filijs isr̄l. hæc aūt a ꝑsecutis & gētibus facta est: Pōt in illa principaliter patres ve. te. & antiquus dei ppl̄s, in hac congregata de gentibus ecclia figurari. Qzuis ædificium vtriusq; domus specia liter accæptū labores ecclesiæ q̄tidianos & futura gaudia cœlestis regni, & electio nē primæ ecclīæ de isr̄l, & salutē oim gen

a merabilis ē q̄ puluis terræ. Da mi
a ¶in exemplū oibus.
hi sapiam & itelligētia vt igrediar a & egrediar corā ppl̄o tuo. Quis em̄ pōt hūc ppl̄m tuū digne (q̄ tā gran dis est) iudicare? Dixit aūt deus ad salomonē: Quia hoc magis placuit cordi tuo: & nō postulasti diuitias & substātiā & gl̄iam: neq; aīas eorū q̄ te oderūt: sed nec dies vitæ pluri mos: petisti autē sapiam & sciam, vt iudicare possis ppl̄m meū super quē constituit te regē: sapia & scien tia data sunt tibi. Diuitias autem & substantiā & gl̄iam dabo tibi: ita vt nullus in regibus, nec añ te, nec post te fuerit similis tui. Venit er- b go salomon ab excelso gabaon in hierusalem, corā tabernaculo fœde ris: & regnauit super isr̄ael. Cōgre- c a ¶stōs. floris charitatis & iugis dei socia tos: quos ipse velut auriga gubernat. ¶angelorū hoīmq; ministeria. Vñ currus dei decē milib⁹ multiplex: milia letātiū &c. gauitq; sibi currūs & equites: & fa a ¶quadragies deni: & significant tpa legis quā moyses accepturus q̄draginta diēb⁹ ie iunauit: & ppl̄s q̄ p eā instruebatur quadra ginta annis in eremo fuit.
ēti sunt ei mille quādringenti cur- c rus: & duodecim milia equitum. Et
a ¶in oppidis. s. vel in ædificijs quæ ædificata erant ad stationem curruum.
fecit eos esse in vrbibus quadriga rum & cū rege i hierl̄m. Præbuitq; rex aurum & argentum in hierl̄m quasi lapides: & cedros quasi sy comoros q̄ nascuntur in campestri bus multitudine magna. Adduce- a ¶viri strenui ope & intellectu i qbus ad fi dem cōuersis digne sedeat christus.
b ¶spūali.
bātur autem ei ꝺequi de ægypt⁹, & a ¶ex omni natione q̄ sub cœlo est. ¶quam dicunt vnam esse de cicladibus: sed hebræi choa congregationem interpretantur.
b ¶ꝺdicatoribus. s. q̄ dant ꝺdica tionē & auditorū accipiunt fidem.
de chōa a nēgociatoribus regis: q̄ ibant & emebant precio quadrigā d equorū sexcētis argēteis: & equum e centū quinquaginta. Sīt de vniuer sis regnis cethæorū: & a regibus sy rie emptio celebrabatur. Ca.II.

f 2ch. G Ecreuit aūt salomon ædi a ficare domum noī dñi & palatium sibi: & numera uit. lxx. milia virorum portātiū humeris: &. lxxx. milia q̄ cæderent lapides in montib⁹: ꝓpo sitosq; eorum tria milia sexcentos.
¶hæc in Regū plenius dicuntur.
Misit quoq; ad hirā regē tyri dicēs

Moraliter. d ¶Decreuit aūt sa. &c. Expositio mystica huius capituli posita est. iñ. Reg. v. ca.

a ¶Et erunt seruī mei cum ser. tuis. Apostoli mei & docto res primi: q̄ doctores de genti bus formāt & eruditunt: ne in enniter habitat: & palatiū cœlestis regis in q̄ gloriæ suæ magnitudinē citātis gra tionib⁹ oñdit. Oparn̄ aūt salomonis fun cādere sibi ligna voluit: quia q̄s electi q̄ seipos ædificio dei credendo operādo alios docēdo ꝓparāt. g ¶Sa lomōn. & noie & regno pacatissimo illi significat, de q̄ ait Esa. Multiplicabitur ꝓ eius imperiū: & pacis nō erit finis: Hirā vo q̄ interpretat⁹ viuēs excelse, credentes de gētibus vita & fide gloriosos: q̄rū ope pe iuuat & augmentat eccīa: & ꝓ hæresi cos schismaticos, paganos, decretis prisci palib⁹ firmat. Petit g̃ salomō in oper ibus auxiliū ab hirā: q̄a xp̄s volēs ædifica re eccleslā: nō solū de iudæis, sed & de gen tibus operarios elegit. Misit hirā salomo ni præcisa de libano ligna cedrina & abi egna q̄ i domo dñi ponerent⁹, q̄a cōueri gētilitas misit ad dñm viros i sæculo clau ros: sed securi dñicæ increpatiōis de mon te supbiæ deiectos & humiliatos: qui ad normā euangelicæ veritatis, p modo suo quōq; ponerent⁹. Misit & artifices q̄ regen dis populis ꝓponerent⁹: Dionysiū. s. Ar pagitā. Cyprianū & alios multos. multi & aurum sapientes. s. viros & ingenio cla ros. Pro his omnib⁹ collata gentilitas ex pectat a dñō dona gratiæ cœlestis: & mu ticum. s. verbi dei: & oleū charitatis, vn ctionis & illuminationis spīritus sancti.
¶Et erunt.

NI. DE LYRA

c ✠ bole est. ad designandū magnā ppl̄ multitudinē. a ¶Vt ingrediar & egre co. po. tuo. Iste egressus intelligitur ad bella ꝓ defensione ppli: ingressus vero ad iudicia ad præscindendum populi lingua. b ¶Venit ergo falo. ab ex. ga. in hic. vt ibi corā tabernaculo vbi erat area do mini offerret hostias: sicut & in gabaon obtulerat. c ¶Cōgregauitq; sibi currū &c. Hic ostenditur magnificentia salomo nis in diuitijs. & patet sententia ex dictis iñ. Reg. x. ca. in fine.
✠ Reg. iñ. vsq; ibi. b ¶Venit ergo sal. ab excel. ga. Sequit: c ¶Cōgregauitq; sibi curr. & eq. &c. Salomon autem cū cōfirmatus erat in suo regno p obedien pplī pfectā & ꝓ diuinā reuelationē in fal licite sibi, puidit de currib⁹ & equitib⁹ fuit amasiæ. ñ. Paral. xxv. c. ne fecit ducem ret milites de regno decem tribuū: quos tū conduxerat ad sibi auxiliādū. Ca. II.

Ecreuit aūt sal. &c. Hic consequenter do. &c. Hic consequenter describitur deuotio salomonis in ædificatione templi & prin mo describitur huius ædificij. O tionis preparatio. sec'o operis profectio iñ. c. tertio tēpli ædificati dedicatio. ca. vi. Præparatio aūt ædificationis cōsistit in materia & operarijs de qb⁹ hic agitur. & patet sñia ex dictis. iñ. rrg. v. ca. vbi etiam additur aliqua quæ dicuntur

Sicut egisti cum dauid pr̄e meo & misisti ei ligna cedri na, vt ædificaret sibi domū i q̄ & habitauit: sic fac mecū vt ædificē domū noī dñi dei mei: & consecrē eā: ad ado lendū incēsum corā illo: & fumigāda aromata: & ad pro a positionē panū sempiternā: & ad holocaustomata mane b & vespe: sabbatis quoq; & neomeniis & solēnitatibus c dñi dei nr̄i i sempiternū, q̄ mādata sūt israeli. Dom⁹ em̄ quā ædificare cupio, magna ē. Magn⁹ ē em̄ de⁹ noster: sup oēs deos. Quis ergo poterit ꝓualere: vt ædificet ei dignā domū? Si cœlū & cœli cœlorū cape eū non q̄unt; d q̄nt⁹ ego sum vt possim ædificare ei domū? Sed ad hæc tm̄, vt adoleat incensum corā illo. Mitte ergo mihi virū e eruditum q̄ nouerit oparī in auro & argēto, ære & ferro purpura, coccino & hiacyntho: & qui sciat sculpere cæ laturas cū his artificibus quos mecum habeo in iudæa & in hierl̄m: quos præparauit dauid pater meus. Sed & ligna cedrina mitte mihi: & archetina & pinea de lība
a ¶doctores de gentibus q̄ gl̄iosos i sæculo a fastu super bię deijciunt & in obsequium veri salomonis transferunt.
no. Scio enim q̄ seruī tui nouerint cædere ligna de lī a bano: & erunt serui mei cum seruis tuis, vt parentur mihi ligna plurima. Domus enim quam cupio ædifi care, magna est nimis & inclyta. Præterea operariis qui cæsuri sunt ligna seruis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia: & hordei choros totidē: olei quo f q̄ sata viginti milia. Immedia te subditur in hebræo: Et vi ni bathos viginti milia: qd̄ omittit in translatiōe nr̄a: ga patet ex hoc qd̄ infra dicitur. Triticū ergo & hor. & oleū & vīnū &c. h ¶Misī ergo D tibi virū &c. Rex em̄ tyri vo cabat eū pr̄em. Tū ꝓpter artis suæ ex cellētiam: vt patet in lr̄a. Hebræi tamē dicunt hic: Hiram patris mei: quia oia nomina apud eos sunt indeclinabilia sicut apud nos, cornu & gelu: id est artificem excellentem a tpe pr̄is mei. & sicut fuit excellens apud eū: ita & mecū.
i ¶Filiū mulieris de filiabus dan: cuius pater fuit tyrius, iñ. Reg. vñ. b. dicitur: Et tulit hiram de tyro filiū mulieris viduæ de tribu neptalim, pr̄e tyrio. Qd̄ exponunt hebræi sic: q̄ ꝓm veritatē mr̄ huj⁹ hirā fuit iudæa & de tribu dan: vt hic dr̄. Pater aūt eius fuit iudæus: & de tribu neptalim. iō. iñ. Regū. dr̄: hirā de tribu neptalim: quia ge nealogizatio sit ex parte pr̄is magis q̄ mr̄is. dicit⁹ tñ pater eius tyri⁹ nō natiōe sed habi tatiōe: ga habitauit ibi: sicut ñ. Regum. vi. b. dr̄: Et habitauit arca dñi in domo obede don gethæi: qui sic cognomi nabatur: eo q̄ habitauerat in geth: erat tamen de tribu lēui. Cætera patēt ex dictis. iñ. Reg. v.
k ¶Triticum ergo & hor. & ol. & vi. &c. Supra non fecit mentionem de vīno: sed quia hic repetitur, tē nendū q̄ a principio fuit sub pacto sicut & alia.

b tibi virū prūdētē & sciētissimū hirā fabrū pātr̄ meū fi i c liū mulieris de filiab⁹ dan: cui⁹ pr̄ fuit tyrius: qui nouit a ¶sapientiæ. b ¶eloquentiæ. c ¶prædicationis. d ¶firmitate fi dei. e ¶decore virtutū. f ¶viriditate boni operis.
oparī i āuro & i argēto & ære, ferro & marmore & lignis a ¶per martyrium effusi sanguinis. b ¶cœlestis conuersationis.
c ¶castitatis. d ¶charitatis.
ī purpūra q̄q; & hiācyntho & byssō & cōccino: & q̄ sciat cælare oēm sculpturam, & adinuenire prudenter quod cūq; in opere necessariū est: cū artificib⁹ tuis & cū artifi k cibus dñi mei dauid patris tui. Triticū ergo & hordeū & oleum & vīnum quæ pollicitus es dñe mi, mitte ser duis tuis. Nos autē cædemus ligna de libano quotquot necessaria habueris: & applicabim⁹ ea ratib⁹ per mare e in ioppe: tuū erit transferre ea in hierusalem. Numera
a ¶qui ex gentibus in cofortium populi dei trāsierunt.
uit igitur salomon omnes viros ꝓselytos qui erant in terra israel post dinumerationē quam dinumerauit da uid pater ei⁹: & inuenti sunt centū q̄nquaginta milia: &

¶pro sabbatismo animarum.

f tria milia & sexcenti. Fecitq; ex eis septuaginta mi a ¶Alter alteri⁹ one. por. Et alibi. Corripite inquietos, cōsolamini. p. &c. b ¶ꝓ spe resurrectionis q̄ę. vij⁹. die. i. post sabbatū & in dño ꝓcessit & in nobis sperat⁹.
lia qui humeris ōnera portarent: & octoginta milia a ¶ꝺdicatores. b ¶duras hoīm mētes. c ¶q̄ nati erāt i more suprīs, de primi parentis ꝓuaricatiōne orti. d ¶dolabris verbi dei vt ędi ficio domus cōuenirer. e ¶ꝓ fide trinitatis quā ꝺdicant nobis.
qui lāpides in mōtibus cædērent: tria aūt milia & sex

Universidad de Deusto Biblioteca

ET cœ.sa.&c.Sequif: Ca.III.
Mat. 3.c. a ¶In area hor. hic. Ecclesia p aream signatur, vñ: Cuius vestibulū in manu sua: & mūda bit aream suā. Hornā.i. ornat' natiōe hiebusę' gētiles significat, a dño ornā dos & in filios eccl'ie cōmutādos. vñ: Fuistis aliq̄n tenebre: nūc aūt lux in dño. Hieb' aūt ipa ē hierl'm. hueb' interpt'at cōculcata: hierl'm visio pacis: in q̄ dū hornā gētilis regnabat hieb' dicta ē: sed cū dauid in ea locū holocausti emeret: & cū salomon tēplū ædificaret hierl'm vocata est. Gentilitas em nescia, diuini cult' ꝓculcat' a dęmonib' : sed cū xp̄s eam respexit pacis in se ꝙlocū iuenit & nomen. b ¶Mese scd'o. i. maio: mox s. post pascha: vt consecrat' mystica solennitate populus digne aggrederet' mysticum opus. c ¶Anno quarto. Post expletam dispensatiōē diuine icarnatiōis: q̄ ī q̄ttuor euangelꝰ scripta est, missio spū de cœlo ecclesia fabricata est. Quæ i lib. Reg. exposuimus: in Paral. sub breuitate perstringim'.
d ¶Longitudinis. Longitudo domus lōgam ecclesiæ patientiam significat. Latitudo charitatē q̄ etiam diligit inimicos: donec cū solis amicis in deo gaudeat. Altitudo ꝙ spem futuræ vitæ & retributiōis: q̄ oia aduersa cōtēnit: donec videat bona dñi in terra viuētium. Notandū ꝙ trigінta cubiti altitudinis qui i Regum legunt' nō ad rectū tēpli, sed vsq; ad cœnaculū inferius p uenerunt. Hic em ꝙ altitudo. cxx. cubitorū erat. Alij. xxx. ad medium cœnaculum: alij ꝙ ad tertium: deinde vsq; ad supremū tēpli tectū numerabuntur. alij. xxx. & sic tota altitudo domus in cētū viginti cubitis cōsummat': q̄ nūero virorū primitiua eccl'ia in hierl'm gr̄am spūlēm accepit. Quindecim nāq; q̄ ex septē & octo cōtāt, futuram vitā signant: q̄ nūc agit' in gete aiar', & p fidē in resurrectiōe corporū. quindecim ꝙ in trigonū ducta. i. cum oib' ptib' suis nūerata centū vigiti siūt: qb' designat futura britudo electorū. Bñ aūt hoc numero tertiū cœnaculū dom' ꝙsummat': q̄ post pñtes labores, post aiarum requiē plena scelicitatis gl'ia in resurrectiōe cōplebitur. e ¶Porticū vero. Ipsum. s. templū qđ' erat p foribus oraculi. tripertita em fuit fabricę distinctio: hoc est porticus ante templū. Et ipsum templū in quo altare thymiamatis: mensa ꝓpositionis: & cādelabrū luminis erāt. Et oraculū. i. scīm scīōrū: vbi arca testamenti & cherubin post velum collocata. Portic' vero aīt tēplū antiquoꝝ figurā gestat fidelitū Ipsum ꝙ tēplū eorū q̄ post incarnationem dñi in mundum venerūt. Domus aūt interior regni cœlestis gaudia, vt risq; data.
Nota. ¶Notādū q̄ ꝙ parietes domus lapidibus ꝓciosis facti fuerūt: tabulis cypressinis vel cedrinis opti: laminis aureis vestiti. vnde in Regum. Et cedro ois domus vestiebatur &c. Lapides parietis vel pauimenti & tabulæ & aurum scīoꝝ vitā in eccl'a significāt. Lapides viui sunt sancti fortitudine fidei in vnā regulam cōiuncti. Tabulæ quoq; cedrinæ vel cypressinę sūt sancti latitudie varię: vtutū ꝑm donatiōnē spūssancti in eadē fidē sibimetipsis connexi. Auri lamine sunt scti supereminētē scīæ charitatem habētes & hui' fulgore gratissimo adinnicem congaudentes. f ¶Strauit quoq; pa. Sicut latitudo parietis in altum exurgens: & ad laquearia pueniens, puectus, ꝙ tutum qbus sancti ad cœlū pueniūt: vl' sctōrum choros sibi p varia tpa succedētes significant. Ita æqualitas pauimenti ꝙcordē eorū humilitatem:

a ¶sacrę scripturæ creditores. a qb' nos erudimur iscios docere: cōtēptores corripere: onera nostra inuicem portare.

centos præpōsitos operū pplī.

ET cœ. Cap. III. a
Epł. 5.b. pit Salomon ædificare domum domini in
¶in visiōe pacis q̄ est i vnitate ecclesię. vñ: In pace fact' est' locꝰ ei': b ¶scilicet xp̄o. de q̄ dr̄. Nunqd pōt absc̄di ciuitas in mōte posita. c ¶. 1. visiōis: qa q̄s ad claritatis suę visionē vocat, i hac vita laborātes visitare & adiuuare dignat'. d ¶Iscīuit eū dauid scd'm carnē nasciturū, sicut & alij ꝓphetæ.
hierl'm i mōtē moriā, qui dēmō ꝑstrat' fuerat dauid pr̄i eius in loco quē parauerat dauid in area hornā hiebusæi. Cœpit aūt ædi
a ¶hoc ad gentes refert': q̄ scd'o loco ad ædificationē creatoris quenerunt.
ꝓficare mēse scd'o: anno q̄rto regni sui. Et hæc sunt fundamenta quæ fecit salomon vt ædificaret domū dei: longitudinis cubitos in mēsura prima sexaginta: latitudinis cubitos viginti. Porticū vero ante frontē q̄ tendebat in longū: iuxta mensurā latitudinis domus, cubitorum viginti. Porro altitudo centum viginti cubitorum erat. Et deaurauit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoq; maiorem texit tabulis abiegnis: & laminas auri obrizi affixit per totū.
a ¶sculptura parmarū descriptio ꝙ virtutum p quas vera victoria & remuneratio acquirit'.
Sculpsitq; in ea pālmas: & quas
a ¶charitatis officia qb' sctōrꝝ fraternitas copulat': & ī vnā xp̄i domū toto orsi catenūlas seinuicem complebe ꝓponit'. a ¶in Regū ita: Texit pauimētū tabulis abiegnis. vñ patet: q̄ tabulas abiegnas nō i terra posuit: sed sup marmora. tertio ꝙ aurū sup posuit.
ſctētes. Strāuit quoq; pauimentū templi preciosissimo marmore
a ¶charitatis.
decore multo. Porro aūrum erat probatissimum: de cuius lami
a ¶sctōs doctores.
nis texit domū: & trābes eius &
a ¶parietes tēpli auro salomō texit cū xp̄s cœt' fidelīū lumie sapię & charitatis illu
ꝓpostes & pārietes & ostia & cælastrauit. a ¶agelicā puersationē i hoim moribus: vt sicut ab angelis seruit' ei in cœlis ita ab hoīb' seruiat' in terris.
i uit cherubin in pietib'. Fecit q̄q; domū sanctiscōrū: longitudinē iuxta latitudinē domus cubitorū vigīti: & latitudinē siūt viginti cubitorum: Et laminis aureis
k texit'eā quasi talentis sexcētis,

a sed & clauos fecit aureos: ita vt singuli clauiſicl̄os q̄nq̄genos appēderēt. Cœnacula q̄q; texit auro. Fecit
a ¶Vnī mensuræ & eiusdē operis erāt duo cherubin: q̄ nulla dispar volūtas est i supna pria: vbi oēs illustrātur eadē pñs dei visione & gl'ia. b ¶,ppter cōsortiū charitatis q̄ min' q̄ inter duos esse nō pōt. vñ discipuli ad prædicandum bini mittuntur: vt q̄ bū fidei q̄dicēt, charitatem ante oia teneant.
ēt i domo scīsctōrū cherubin duos opę statuario, & texit eos auro. Alæ cherubin viginti cubitis extēdebāt
d ita vt vna ala haberet cubitos quīq; & tāgeret parietē dom'i: & altera q̄n q̄ cubitos hñs, alā tangeret alteri'
a ¶vnū opus erat in duobus cherubin: q̄a vtriusq; testamenti scriptores eadē castitate opis & deuotiōe charitatis deo seruiūt: vna & cōsona voce ac fide deum prædicant.
cherub. Silit'er cherub alterius ala
e q̄nq; habebat cubitos: & tāgebat pa
a ¶qa in oī labentium rerum varietate scti sui corporis sensus in obsequium sui conditoris extendunt.
f rietē: & āla ei' altera q̄nq; cubitorū
a ¶alæ interiores super arcā seinuicem contingunt: qa testamenta pari de dño consentiunt attestatione.
alā cherub alterius cōtingebat. Igit' alæ vtriusq; cherubin expansæ erāt & extendebātur per cubitos viginti
a ¶qa nos ab hui' peregrinationis erumna electos ad suū desiderāt venire consortium.
ti. Ipsi autem stabant erectis pedib
a ¶versas habent facies.
gibus: & facies eorū versæ erāt ad exteriorem domum. Fecit quoq; ve
a ¶supernorū desiderio q̄ initiari crucē nostrā portando debem'. b ¶sacro dnicę passionis. c ¶flāma spūalis amoris. vnde dixerunt qui ambulauerūt cum dño: Nōne cor nostrum ardens erat &c.
lum ex hiācynto, pūrpura, cōcco,

nerandā. d ¶Ita vt ala vna haberet cubitos quīq;. Quinq; cubitorū erat ala cherub vna &c. quia angeli legē dei descripta in quinq; libris indefessa deuotione custodiunt: diligēdo. l. deum ex omnibus viribus suis & ꝓximos tanq; seipsos. Plenitudo aūt legis ē charitas. ꝓximi quoq; admirice sūt spūs angelici & hoies electi. Vnde vtraq; ala cherub eiusdem mēsuræ est: qa eadem deuotione qua se se alterū in deo diligūt nram quoq; ad se ascēdentium societatem desiderant. Sil'r ergo alæ decē cubitos cōplēt. cū in gemina charitatis exhibitiōe angeli cōditoris sui q̄sentia lætant'. e ¶Iagebat parietem. Duos æque parietes alis suis tangūt: qa iudæos & gētiles secū habent cœlestis aulæ possessores. nō q̄ ibi sit localis distinctio inter vtrūq; pplm: sed qa maior est festiuitas internæ bitudinis de cōsortio adunatæ in deo fraternitatis. Extēdūt q̄ ad vtrūq; parietē alas: qa lætantes in cœlesti pria iustos vtriusq; populi ad laudem excitant creatoris. Alas tectas auro ad oraculi pa rietes extendūt: sicut habēt facies versas ad exteriorem domum. qa angeli sicut suā innocentiā conseruāt: sic de sctōrum bitudine gaudent: vt eis quos ad huc in terris ꝑspiciūt, opem ferant donec illos ad cœlestem patriam introducant. Heb. 1.d.
ē in do, scīsan. che, &c. Hoc in Regum plenius legitur ita scripteum. & fecit in oraculo duo cherubin de lignis oliuarum decem cubitorum altitudinis: quinq; cubitorum vna: & quinq; cubitorū ala che
rub altera. id est decem cubitos habentes: a summitate alæ vsq; ad alæ alterius summitatē. Decē quoq; cubitorum erat cherub & sūma mēsura pari: & opus vnum in duobus cherubin. i. altitudinem habebat vnus cherub. i. altitudinem cherubin: & sic cherub scd'o. Posuitq; cherubin in medio templi interioris extendebant aūt cherubin alas suas: & tangebat ala vna parietem aūt cherubin alterū. Alæ aūt alteræ in medio templi seinuicem cōtingebant. Posuit aūt cherubin (vt in Regum legitur) in medio templi interioris: extendebant autē alas suas cherubin: & tangebat ala vna parietem. & ala altera tangebat parietem alterū. & alæ eorum ꝓpter eos quasi cherubin in medio templi interioris sint positi: quorum habitatio est in cœlis. Extendebant autem alas quasi ad volandum: quia angeli semper habent animum obsequio diuinæ voluntatis paratū. Q. ala vna tangebat parietem: & ala cherub secundi alterum parietem: pertinet ad illam charitatis administrationem quam nobis angeli exhibent. Q. alæ alteræ in medio templi seinuicem contingebant: eā dilectionis gratiam qua se alterutrum complent significat. Texit quoq; cherubin auro: quia naturam eorum cōditor immortalitatis & humilitatis luce cōpleuit. Cherubin angelicę dignitatis vocabulū ē. Singuli numero cherub dr̄: plurali cherubin. Vñ p cherubin an
gelos in cœlis ꝓditori suo semp assistūte pñt intelligi. De lignis oliuarum facti: qa ꝙ utes angelicę vnctæ sūt gr̄a spūssancti: ne arescāt ab amore dei. Sūt aūt altitudinis decē cubitorū: qa denario vitæ æternę fruunt'. habētes iusolatā cōditoris imaginē seruatā fidē iustitia & veritate quā pria ꝓditiōe pcæperūt. Denarius em decē obolis ꝓtat: & in se nomē regis cōtinet & imaginē. Vñ regnū cœleste significat vbi angeli i imagine cōditoris ad quā facti sūt semp manēt. & electi hoies imaginē quam peccādo amiserāt, recipiūt. Alæ cū in sctōrū hoim figura ponunt' q̄tues eos significāt, qb' semp ad cœlestia volare: & in hac fraternitate q̄sentiā. Cū ꝙ in figura angelorꝝ, gr̄am ꝓpetuę sanctitatis & deificæ felicitatis eorꝝ q̄ semp in cœlestib' i ministerio dei p̄sistūt auctoris. Vel qa leuitate spūalis naturæ sunt q̄diti: vt vbicūq; voluerit statim q̄si volādo pueniāt: & hic cū alijs figurāt: & ꝓphetis sūt cū alis ostēsi: Duo cherubin. i. duo testamēta. in oraculo facti i secreto ꝙsilio diuinæ dispensationis q̄sistēm. decē cubitis altitudinis. qa obseruātia decalogi ad deo seruiēdū q̄dicāt: denario perpetui regni remunerādam

la ꝙgrua significatiōe aī arcā & i igressū oraculi appēsum: vt sicut ostiola ꝙgruis horis apiebāt. sic & velū veniēt'b q̄ i scīsctōrꝝ ingrederēt. Cui' reuelatio ꝑm legē aptionē regni cœlestis significat: q̄ p carnē xp̄i donata ē nobis. Vñ & baptizato dño apti sūt cœli: qa per baptismā qđ' nobis cōsecrauit, ingredimur sanuā regni cœlestis: & ipō morīēte velū scissum est medium: qa legales figuræ ad finē pduenerāt, & veritas euangelij & ingressus regni ipsa veritate aperitur.
Mat. 3.d. 27.f.
¶Et intexuit
NICO. DE LYRA
dum q̄rtū ad inferiorē māsionē tēpli q̄ cōtinebat scīm & scīmlsctōrꝝ. a ¶Sed & clauos fecit au, ad ꝓiūgēdū fortiter laminas aureas cū tabulis q̄ erāt in parietib' domus. b ¶Ipsi autem stabant erectis pedib', id est obliquatis: vt dicit magister in historijs: ita q̄ habebant vnum pedem magis eleuatum altero, quasi disponerentur ad ambulandum. Sed hoc nō videtur verū: qa in hebræo habetur. Et stabant super pedes suos: ita q̄ vterq; pes vnius cherub tangebat pedimentum: & similiter pedes alteri'. & iō cū dr̄ hic: Stabāt erectis pedib': intelligēdū ē. i. rectis: qa recte sup pedes suos stabant.
c ¶Fecit quoq; ve, isud erat pendens ad pietē diuidentē sanctū & scīmlsctōrū & ꝙ passionis xp̄i scissum fuit: vt habef Mat. xxvij.
Ante fores

E ☞ a ¶Et intexuit et che. Intexuntur cherubin his quattuor coloribus: cū i oibus ḡ pie agimus a venenatis dæmonū telis pangelica præsidia, pregimur: & multitudine sciæ indesinater vtimur respiciētes semp ad eloqa diuina: ne a virtutum calle aberrem⁹.
b ¶Añ so. &c. du. co. Stabant in porticu ante fores templi & ingressum templi suo decore ex vtraq; pte ornabat. Ostiū templi dñs erat. q. ait. Nemo venit ad patrem, nisi per me &c. Ostium colūnæ ab vtroq; latere circūstāt: cū ministri sermonis vtriq; ppō introitum regni cœlestis ostēdūt: vt qcūq; a luce legalis sciæ vel gentilitatis errore ad fidē euāgelij venerit: habeat eos paratos qui sibi aperiant salutis verbo monstrent & exemplo

Ioh.14.a

3.Re.7.b In Regum de his colūnis legitur. Qui cū veniss̄et ad regem salomonem: fecit oē opus ei⁹: & finxit duas colūnas æreas &c.
c ¶Triginta & quīq; cu. Hic numerus pfectionem significat magistrorū. Septenarius em numerus p qnariū: vel qnari⁹ p septenariū multiplicatus, triginta qnq; reddūt. Quinarius ꝙo legē septenarius, pter spm̄ septiformē in flore radicis ysse manentem, euangeliū exprimit. vñ alibi

Mat.14.b. dñs qnq; panibus qnq; milia hominum:

Mar.8.a. & alibi septem panibus quattuor milia hoim pauisse narrat. Colūne igit̄ xxv. cubitorū, significant doctores euangelij duorū testamētorū: habere pfectam sciam

Mat.13.b Lu.14.g. vñ: Vobis datū ē nosse mysterium regni dei. Et alibi. Aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. d ¶Quasi catenulas. Multiplex catenarum contextio & rotis. fm regum expansio multipharias electorū psonas insinuat: quæ cū verbis predicatorū fideliter auscultando & obediendo adhærēt: q̄si capitib⁹ colonaꝝ: supposita rætia & catenulæ miraculū suæ cōnexionis spectātib⁹ ꝓbēt. e ¶Capitibus

F co. Capita colūnaꝝ. i. suprema ps, p̄cordia sunt doctorū: quoꝝ deo deuotis cogitationib⁹ sicut capite mēbra, ita ipsoꝝ oia opa diriganť & verba. f ¶Malograna. Vno soris cortice multa interius grana circūdant, vñ ecclesiā significant: qa vni⁹ fidei numinis ine inumera electorū agmina circūdat: vel cuiusq; iusti vitā & mores: q multa cogitationū ꝙ rutusq; insignia, ne forte desluāt firma fidei & humilitatis vallāt custodia. Apte ꝙo capita colūnaꝝ malograna ris erāt i gyro circūdata: qa scīi doctores priorū vitā fidelrū ad memoriā reuocāt: eorūq; exēplis & sermones suos ostendūt: vt qcūq; a luce legalis sciæ vel gentilitatis errore ad fidē euāgelij venerit: habeat eos paratos qui sibi aperiant salutis verbo monstrent & exemplo

3.Re.7.b In Regum de his colūnis legitur. Qui cū veniss̄et ad regem salomonem: fecit oē opus ei⁹: & finxit duas colūnas æreas &c.
c ¶Triginta & qnq; cu. Hic numerus pfectionem significat magistrorū. Septenarius em numerus p qnariū: vel qnari⁹ p septenariū multiplicatus, triginta qnq; reddūt. Quinarius ꝙo legē septenarius, pter spm̄ septiformē in flore radicis ysse manentem, euangeliū exprimit. vñ alibi

Mat.14.b. dñs qnq; panibus qnq; milia hominum:

Mar.8.a. & alibi septem panibus quattuor milia hoim pauisse narrat. Colūne igit̄. xxv. cubitorū, significant doctores euangelij duorū testamētorū: habere pfectam sciam

Mat.13.b Lu.14.g. vñ: Vobis datū ē nosse mysterium regni dei. Et alibi. Aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. d ¶Quasi catenulas. Multiplex catenarum contextio & rotis. fm regum expansio multipharias electorū psonas insinuat: quæ cū verbis predicatorū fideliter auscultando & obediendo adhærēt: q̄si capitib⁹ colonaꝝ: supposita rætia & catenulæ miraculū suæ cōnexionis spectātib⁹ ꝓbēt. e ¶Capitibus

F co. Capita colūnaꝝ. i. suprema ps, p̄cordia sunt doctorū: quoꝝ deo deuotis cogitationib⁹ sicut capite mēbra, ita ipsoꝝ oia opa diriganť & verba. f ¶Malograna. Vno soris cortice multa interius grana circūdant, vñ ecclesiā significant: qa vni⁹ fidei numinis ine inumera electorū agmina circūdat: vel cuiusq; iusti vitā & mores: q multa cogitationū ꝙ rutusq; insignia, ne forte desluāt firma fidei & humilitatis vallāt custodia. Apte ꝙo capita colūnaꝝ malograna ris erāt i gyro circūdata: qa scīi doctores priorū vitā fidelrū ad memoriā reuocāt: eorūq; exēplis & sermones suos ostendūt: vt qcūq; a luce legalis sciæ vel gentilitatis errore ad fidē euāgelij venerit: habeat eos paratos qui sibi aperiant salutis verbo monstrent & exemplo

Nota,

E a ¶Necnō & mē.de. Has mēsas tā ad panes ꝓpositionis q̄ ad vasa dñi portāda fa:tas esse credibile est Plurale ꝙ numerū pro singulari posuit vsi:rato more. vt in iesu naue. Filn aūt israel fuaricati sunt mandatū: & v̄surpauerūt de anathemate cū achan sOlus hoc fecerit. Vel qa panes ꝓpositionis solebāt añ sabbatū coqui, vt mox in sabbato ꝓponerent in mēsa ꝓpositōis. Potuit tn̄ fieri vt panes noui nouiter cocti illis mēsis imponerentur: ibiq; nocte illa seruarentur operti: do nec primo mane ablatis veteris ꝓ mē sam ꝓpositōis ponerent calidi. Sed sicut vna mensa duodecim panib⁹ onusta vna nimē totius scripturæ ꝙcordiā aplica auctoritate munitam significat. Ita decem mēsæ aureæ diuinæ legis & ꝓpheta: eloqa ꝑfectionē nobis v̄bi dei q̄si panes ꝓpositiōis offerūt: vt exēpla fideliū ꝓsito rū q̄si in se vasorū dei claritatē & miracla ꝓponunt. Mensa aurea sacra scriptura est spūalis sniæ claritate fœcunda. De q̄ Pſ. 22. b. Pſ. Parasti(inq;)in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulāt me. Panes propositionis sunt doctores sancti: quoꝝ opa nobis velut v̄bera salutaria ad exemplā vitæ ꝓposita. b ¶Fecit ēt atrium. atrium sacerdotū in eccl'ia, vitam exprimit pfectorū, q excellentia virtutū dño appropinquare, & alīs v̄bo & ope ducatū solent ondere. Sacerdos em̄ dicitur: qa sacrum ducatum præbet minorib⁹. Quo noie nō solū epi vel ꝓsbyteri: sed & oēs q̄ altitudine cōuersatiois & doctrinę saluta Sacerdos ris ꝓeminēt solent appellari: q. non sibi tm̄ sed pluribꝫ ꝓsunt. q exhibentes corpa sua hostiā viuentē, ſctam, deo placētē: sacerdotale ministeriū exercēt, qb⁹ ꝓ petrū 1.Pe.2.b. dr̄: Vos aūt genus electū re.sa. &c. In regū Phi.4.d 3.Re.6.d ita: Et ædificauit rex salomō atrium interius tribus ordinibus lapidū politorū & F vno ordine lignorum cedi. De interiori atrio breuiter loquitur: de exteriori prorsus tacere videt. Sed in v̄bis dierū fit mētio v̄triusq;. Atriū g̃ interius qd' vocat sacerdotum: qa sacerdotes & leuitæ in eo ministrabāt vndiq; erat templo circūdatū. sed ab oriēte vñ templi erat ingressus multo longius a tēplo secretū: qa ibi. i. in facie templi siebant ministeria sacrorum Ibi altare æneum ad hostias offerēdas. Ibi decem luteres ad eas lauandas. Ibi mare æneum ad lauandas manus & pedes sacerdotum cum intrarent ad ministrandū Habebat aūt hoc atriū tres cubitos altitudinis ſm Iosephum: quarin⁹ ab ingressu tēpli cæteros, ꝓhiberet: & solis sacerdotibus hæc licere significaret. Erat ei ianua ad orientalem plagam: ad quam vsq; ꝓpul⁹ hostias & sacrificia iferebat: ide suſci piēda a sacerdotib⁹ & ad altare pferēda. Quæ de atriis vel porticibus hic min⁹ dñr: in libro Regū ſm Bedā plenius expressimus. c ¶Et basilicā grādē. Quæ erat extra atriū sacerdotū in quā ois ppls ad orandū vel ad v̄bū audiendū ꝓsluebat. Hæc in eccl'ia vitam moresq; carnaliū significat: qb⁹ dr̄. Nō potui vobis loqui q̄si 1.Co.3.a. spūalibus: sed quasi carnalibus &c. d dotū & bāsilicā grādē & ostia i ba q̄ silica quæ texit ære. Porro mare f posuit i latere dextro cōtra oriētē a ¶vel etiā. b ¶ad suscipiēdos cineres al e ad meridiē. Fecit aūt hiram lēbe:ę taris holocausti. a ¶suscinulas qb⁹ carnes victimarum de chaldaris traherent & ad esum hoim offerrentur. b ¶ad offerenda libamina.

g tes q̄ę & creāgras & phiālas: & cō pleuit omne opus regis in domo k a ¶prædicatores vtriusq; populi. dei: hoc est cōlūnas duas & epi a ¶ꝑdicator⁹ corda. b ¶sicut supra. stylia & cāpita: & q̄si q̄dā retiacula q̄ capita tegerent sup epistylia. a ¶sicut supra. Malogranata q̄ę q̄dringēta & rētiacula duo: ita vt bini ordies malograntorū singulis rætiaculis ſūgerent q̄ ꝓtegerent epistylia & capita colūnarū. Bases etiam fe:i a ¶de his supra tractatum est. cit & cōchās: q̄s suppositi basib⁹ mare vnū: boues quoq; duodecim sub mari: & lebetes & creagras & phialas. O ia vasa fecit fa:m ¶quasi pater. ſ. reuerendus. Iomoni † hiurā pr̄ei⁹ i domo dñi in h ex ære mūdissimo. In regiōe ior: i danis fudit ea rex in argillosa

a ¶in regū singulari nūero: Et mēsā sup quā ponent panes, ꝓpositiōis auream. a nistris. Nēcnō & mēsas decem: & posuit eas i tēplo, q̄nq; a dextris & q̄nq; a sinistris: phialas q̄q; au a ¶exterius atrium. breas cētū. Fecit etiā ātrium sacer:e a ¶hæc vitā moresq; carnaliū significat quib⁹ dr̄: Non potui vobis loqui quasi spūalibus. sed quasi carnalibus &c.

d dotū & bāsilicā grādē & ostia i ba q̄ silica quæ texit ære. Porro mare f posuit i latere dextro cōtra oriētē a ¶vel etiā. b ¶ad suscipiēdos cineres al e ad meridiē. Fecit aūt hiram lēbe:ę taris holocausti. a ¶suscinulas qb⁹ carnes victimarum de chaldaris traherent & ad esum hoim offerrentur. b ¶ad offerenda libamina.

g tes q̄ę & creāgras & phiālas: & cō pleuit omne opus regis in domo k a ¶prædicatores vtriusq; populi. dei: hoc est cōlūnas duas & epi a ¶ꝑdicator⁹ corda. b ¶sicut supra. stylia & cāpita: & q̄si q̄dā retiacula q̄ capita tegerent sup epistylia. a ¶sicut supra. Malogranata q̄ę q̄dringēta & rētiacula duo: ita vt bini ordies malograntorū singulis rætiaculis ſūgerent q̄ ꝓtegerent epistylia & capita colūnarū. Bases etiam fe:i a ¶de his supra tractatum est. cit & cōchās: q̄s suppositi basib⁹ mare vnū: boues quoq; duodecim sub mari: & lebetes & creagras & phialas. O ia vasa fecit fa:m ¶quasi pater. ſ. reuerendus. Iomoni † hiurā pr̄ei⁹ i domo dñi in h ex ære mūdissimo. In regiōe ior: i danis fudit ea rex in argillosa

NICO. DE LY.

a ¶Necnō & mē. decē. saureas. b ¶Et posuit eas i tē. q̄nq; a dextris & e. ſrepositi mēsæ quā fecerat moyses. tn̄ oēs ſūt mensæ erāt in pte aglonari ipsi⁹ tēpli sicut & mēsa quā fecit moyses: vt hīr Nu. vin. Nō aūt hui⁹ fuit cādelabri & mēsæ fuit dicta Exo. xxv. Nu. vin. c ¶Fecit etiā ātrii. Hic breuiter facit mētionē de atrio sacerdotū q̄d erat i cūitum templi. d ¶Et basilicā grandem. Basilica proprie dicitur domus regia. Hanc sacerdotes atrium. f ¶Porro mare po. in la. dex. & c. hoc in fine. & iō vocat ꝫ basilica. e ¶Et ostia i ba. p ꝫ ingredieb⁹ mnſ ꝫ: qa supra nō determinauerat de situ hui⁹ maris. & ex b pꝫ dr̄ ꝫ patet q̄ declinabat ad dexterā ptē atrii, accipiēdo decem ad ꝓcessū vsq; ut sacerdotes egrediebant de tēplo: qa egredi:do ꝓcedebāt vsq; ad ꝓcessum dedicat. Septem em̄ dieb⁹ oē sus orientē: eo q̄ ingressus tēpli erāt in pte ori etali ipsius templi. g ¶Fecit aūt hirā le. i. chaldaria. h ¶Et creagras, i. ollas & extrahēdū carnes de chaldaris. Et dicit a creos quod est caro & agros q̄d' est trā⁹. i ¶Et phialas. In hebreo. hr̄. Et hactenus fuerāt, p altari holocaustoꝝ. k ¶Et complebit. Hic ostr̄a erant, p altari holocaustoꝝ. l ¶Basis etiā se. sup quas positi sunt: nec longe remoti a velo q̄ respectu ꝑdictoꝝ ponit quædā epilogatio vt ali q̄ addant q̄ hic rūt omissa. & patet sn̄ia v̄sq; ibi: l ¶Bases etiā se. sup quas positi sunt. nebant cōchæ seu luteres. & de forma & factura ſtas basib⁹: qa de ipsis fuit diffuse. iij. Reg. vn. sit tn̄ h mētio de ist⁹ basib⁹: qa de ipsis nō fecerat mētionē supra locꝰndo de cōchis seu luteribus. m ¶Ois va. fecit sa. hiurā. sic scribit in heb. hic: nec mirū qa nois hebraici frequenter sic variant sicut & latina: vt freqnt dicū, ē. n ¶Et

NICO. DE LYRA

a ¶Necnō & mē. decē. saureas. b ¶Et posuit eas i tē. q̄nq; a dextris & e. ſrepositi mēsæ quā fecerat moyses. tn̄ oēs ſūt mensæ erāt in pte aglonari ipsi⁹ tēpli sicut & mēsa quā fecit moyses: vt hīr Nu. vin. Nō aūt hui⁹ fuit cādelabri & mēsæ fuit dicta Exo. xxv. Nu. vin. c ¶Fecit etiā ātrii. Hic breuiter facit mētionē de atrio sacerdotū q̄d erat i cūitum templi. d ¶Et basilicā grandem. Basilica proprie dicitur domus regia. Hanc sacerdotes atrium. f ¶Porro mare po. in la. dex. & c. hoc in fine. & iō vocat ꝫ basilica. e ¶Et ostia i ba. p ꝫ ingredieb⁹ mnſ ꝫ: qa supra nō determinauerat de situ hui⁹ maris. & ex b pꝫ dr̄ ꝫ patet q̄ declinabat ad dexterā ptē atrii, accipiēdo decem ad ꝓcessū vsq; ut sacerdotes egrediebant de tēplo: qa egredi:do ꝓcedebāt vsq; ad ꝓcessum dedicat. Septem em̄ dieb⁹ oē sus orientē: eo q̄ ingressus tēpli erāt in pte ori etali ipsius templi. g ¶Fecit aūt hirā le. i. chaldaria. h ¶Et creagras, i. ollas & extrahēdū carnes de chaldaris. Et dicit a creos quod est caro & agros q̄d' est trā⁹. i ¶Et phialas. In hebreo. hr̄. Et hactenus fuerāt, p altari holocaustoꝝ. k ¶Et complebit. Hic ostr̄a erant, p altari holocaustoꝝ. l ¶Bases etiā se. sup quas positi sunt: nec longe remoti a velo q̄ respectu ꝑdictoꝝ ponit quædā epilogatio vt ali q̄ addant q̄ hic rūt omissa. & patet sn̄ia v̄sq; ibi: l ¶Bases etiā se. sup quas positi sunt. nebant cōchæ seu luteres. & de forma & factura ſtas basib⁹: qa de ipsis fuit diffuse. iij. Reg. vn. sit tn̄ h mētio de ist⁹ basib⁹: qa de ipsis nō fecerat mētionē supra locꝰndo de cōchis seu luteribus. m ¶Ois va. fecit sa. hiurā. sic scribit in heb. hic: nec mirū qa nois hebraici frequenter sic variant sicut & latina: vt freqnt dicū, ē. n ¶Et

C ¶Ctus vndis aquaꝝ: nobis v̄tt elemēti i ablutionē pāctorū. Et qa sed vna dom⁹ dñi in q̄ sancti ſūt thesauri: quia vna est ecclesia in oē fidelīū baptisma q dño ꝓfecramur i exēplū illi⁹ baptismi cele qua oēs ꝓtinentur electi, q̄uis distantes meritis: & vna patria cœbraf recte i regiōe iordanis facta sunt vasa dom⁹ dñi. Nō em̄ al'r lestis oibus promissa: q̄uis stella a stella i claritate differat. vnde 1.co 15.c. vasa electōis fieri possūm⁹ nisi ad baptisma ei⁹ respiciētes vita In domo patris mei mansiones multæ sunt. V nam ergo domū Ioꝫ.14.a lissimane ablui satagam⁹. Notādū aūt q̄ nō tm̄ in regiōe iordadni⁹ fecerat. Sed multos in ea thesauros ad recipienda vasa nis sed in cāpestri regiōe illi⁹ fa:ta vasa dicit: significās multipli Pſ.5.c. cationē fidelīū: q̄ nō solū i iudæa sed i gētili latitudine futura erat Ioꝫ.3.a. vñ. Gaudebit cāpi & oia q̄ in eis ſūt. Et alibi: Audiuim⁹ eam in diuersi generis. vna tm̄ benedictiōe sanctificata, parauit: qa vna ephrata: iuenim⁹ eā i cāpis ſiluæ. Fudit q̄ rex vasa dom⁹ dñi i ca est domus patris: sed multæ in ea mansiones ad recipiendos oēs quos timentes se & diligentes bñdicit dñs pusillos cū maioribꝰ. Pſ.113.d

¶Vectiū aūt terra inter sochot & saredatha. Erat a aūt multitudo vasorū innumerabilis a ita vt ignoraretur pōd⁹ æris. Fecitq̄ b salomon oia vasa dom⁹ dei: & altare b a ¶decē. ſ., de qb⁹. ō. dicta est. b ¶ꝫ q̄ę supra aureū & mēsas: & sup eas panes ꝓ c expositi⁹ est. ¶vt supra. positiōis. Cādelabra quoq; cū lucer:d nissuis: vt lucerēt añ oraculū iuxta ri a ¶qa lumie⁹ e sapię clarissima. b ¶spēs liliorū in cādelabro sup q̄s ponebantur lucernę. tū ex auro pūrissimo: & flōrētia quæ a ¶emunctoria quibus emūgebātur licinia candelabri vt raparata meli⁹ lucerēt. d dam & lucernas & forcipēs aureos. e Oia de auro mūdissimo facta sunt. a ¶vasa in qb⁹ odorabaf rhymiama, sūt doctor⁹ corda i qb⁹ oro pura & suaue flagrans. vnde: Dirigatur oro mea sicut incensum in conspectu tuo. Thymiāmateria q̄ę & thuribla & phi f a ¶pure conscientiæ. alas & mortariola ex auro purissimo a ¶in Regū ita: Et cardines ostiorꝝ dom⁹ tēpli interioris ſctiſctōꝝ: & ostiorꝝ dom⁹ tēpli ex au ro erāt. ¶angelica ministeria q̄ nobis corporare egressīs introitū referāt vitę cœlestis. d Et ostiā cælauit tēpli interioris: id est g in ſctāſanctorū: & ostia tēpli forinsec e cus aurea. Sicq̄ completū est omne opus qd' fecit salomō in domo dñi.

Ntulit igitur sa Cap. V. h a ¶christus. b ¶in regū: Quæ sacrificaueraf. ōmon oia quæ vouerāt da a ¶deus pater. b ¶eloquētes quos xp̄s spiritus sui gratia ad loquendū euangelium cōfortmat. c ¶naturali igenio prædictos: quos suo spiritu repletos ad ꝓlideranda in lege sua mirabilia illuminat.

uid pāter suus ārgentū & āurū: & vni a ¶oēs eccl'iæ filios ⁊ſctī spūs grā ad amāda & petenda ppetua salutis dona inflāmat.

uersa vāsa posuit i thesauris domus dñi. Post q̄ cōgregauit maiores na i tu isr̄l: & cunctos principes tribuū: & capita familiārū de filiis isr̄l in hieru salē: vt adducerent arcā fœderis dñi de ciuitate dauid que est ſion. Vene rūt igit ad regem oēs viri isr̄l: in diek solēni mēsis septimi. Cūq; venissent f cuncti seniorū isr̄l: portauerūt liuitæ arcā, & itulerūt eā: & oēm paturā taber naculi. Porro vasa sanctuarii q̄ erant i tabernaculo, portauerūt sacerdotes cū leuitis. Rex āt salomō & vniuersꝰ cœt⁹ isr̄l & oēs q fuerāt cōgregati añ

NICO. DE LYRA

Et⁹. Dicit aūt pr̄ salomōis rōne ætatis vel excellētię artis: sicut. ō. dictū ē de rege Tyri ij. ca. a ¶Interfochot & saredatha. Ista locus vocatur sarthan. in. Reg. vn. versus finem qa sicut dictū est: noia hebræa frequēter variātur. in principio vel i fine. b ¶Altare aureū, qd' erat in tēplo in pte anteriori quę dicebaf sancta: i quo cremabaf thymiama. & ponit ꝫ qa supra de ꝫ nō fuerat facta mētio. c ¶Et mensas: & super eas pa. pro. Hoc ponit ꝫ: qa supra nō fecerat mētionē de panibus positis sup decē mēsas aureas a salomone factas & licet nō dicat ꝫ q̄t panes erāt i q̄libet mēsa: pbabile tn̄ est q̄ ibi erāt duodeci: sicut i mēsa moysi q̄ erat in medio. & sic in istis mēsis erāt. cxxxij. panes in vniuerso q̄ cedebāt i vsum sacerdotū. d ¶Candelabra quoq; cū lu. suis. hoc ſlr addit: ad denotādū q̄ tot erāt lucernę i q̄libet cādelabro facto a salomone, q̄ erāt i cādelabro moysi. ſ. septē: vt hr̄ Exo xxv. & sic in oibus istis cādelabris erāt. lxxvij. lucernæ. e ¶Et forcipes aureos. ad rescindēdum partes lychniorum combustas. D f ¶Thymiamateria, vasa erant in quib⁹ ponebant carbones ad cremā dū thymiama i altari aureo: g ¶Et ostia cæ. tēpli. ista fuerit ostiola per q̄ erat ingressus a pte tēpli q̄ dr̄ sancta ad illā q̄ dr̄ ſctāſctōꝝ: de qbus supra nō fecerat mentionem. Ca V.

Ntulit igit salomō. Hic ꝓn̄r describit tēpli ędificati dedicatio. Circa quā primo describit arcę & vasorū introductio. Sedo salomōis oro. ca. vj. Tertio diuinę acceptatiōis manifestatio. ca. vij. Circa primū prio describit arcę & vasorū sacroꝝ deportatio. Sedo sacerdotū & leuitarū tubilatio, ibi: Egressīs aūt sacerdotib⁹. Tertio diuina acceptatio, ibi: Igit cūctis. Snia priæ ptis patet ex dictis. in. Re. vin. ca. i. pricipio: exceptis q̄ sequunt k ¶In diē solēni mēsis septimi. Totus ille mēsis apud hebræos fere erat solēnis. tn̄ dies solēnis q̄ hic ponitur fuit dies decima mēsis in q̄ agebaf festum expiationis: tn̄ festū hui⁹ dedicationis cœpit ante per duos, dies: qa durauit septē dieb⁹: vt hr̄. in. Re. vin. in fine. & in hoc libro ſ. c. vij. Et huius septenæ agebat⁹ expiationis fuit tertia: qa decima q̄nta die hui⁹ mēsis incipiebat festū tabernaculorū ſm præceptū legis: qd' ſimiliꝫ durabat septē diebus. Et intulerūt sacerdotes arcā

Diuisio.

Moralr.

¶ fœderis dñi

Moraliter. i ¶Post quæ congregauit maiores natu israel: & cūctos prin. &c. Hui⁹ expositio mystica ꝓlita est. in. Reg. vin. ca. vsq; ibi:

¶Igit cūctis

E a ¶Vectiũ autẽ qbus &c. Norandum qa etsi capita vectiũ acced̃tibus propius & diligẽter intuentibus parebant ante oraculũ nõ iñ fieri poterat: vt ipsa eorũ capita ante oraculum eminerẽt qa necesse erat vt clauso oraculõ & appẽso añ ostia velo, ipsi quoq; vectes cum arca & cherubin itẽr' abderent: qd' fieri nõ poterant: si ꝓminẽtes vltrius vectes, pducẽdis ad claudendum ostijs locum non darent: quoꝝ positionẽ in magno sacramento scriptura tam diligẽter expediunt. Cõstat enim quia dom' templi exterior pegrinãtẽ in terris ecclesiã: sancta aũ testorum, internæ patriæ fœlicitatẽ designat. Apparebant summitates vectiũ foris añ oraculũ: nõ semp sed cũ ostia oraculi aperiebant: nec hoc oĩbus: sed illis q̃ propius accedẽtes ea q̃ intus erant attentius intuebant. Ipa aũt arca qualis & quõ esset posita, illis solũ q oraculum intrabant videre licebat: quia null' sanctoꝝ in hac vita: etsi multum in altitudine, mẽtis se attollat: fed ſoli illius patriæ cues gloriã sui redemptoris ſplene contuenť. Sed vectes cum arca in oraculo reconditi, ꝙa pfectũ, quicq; q nos ꝓfecisse runt absconditi sunt, in abscõdito vultus dei a conturbatione hominũ: Sũmitates tñ vectium apto oraculo his qui egregiam̃ piant videtur cũ pfectiorib' & oraculũ sui cordis tota intentione purificantibus diuina gra aliqd ĩternũ de supnorũ ciuiũ gaudio cõtemplandum donauerit. Quæ cõtemplatio his qui paulo lõgius recesserint, non concedit. quãtũ em exterius mẽte vaga remanẽt: tãto minus interna gaudia vident.

b ¶Nihil q̃ aliud erat &c. Ostendit generaliter ꝙ in arca nihil fuit ꝓtium legi dñi comprehẽſæ in duabus tabulis: sed ea tantũ ibi fuisse cõdita quæ iuxta legis mãdata ad cultũ vnius dei & cõmendationem nr̃æ fidei sunt typice facta: vt vmbra futurorum per oĩa futuræ veritati testimoniũ ꝑberet & ea i mũdo apparente sine acciperet. Erat autẽ in arca ſm Paulũ vrna aurea habens mãna, quia in hoie xp̃o habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Erat & virga aaron quæ excisa denuo florueraṫ. quia potestas oĩs iudicãdi penes eum est cui' iudicium in humilitate passiõis videbaṫ esse sublatum. Erant & tabulæ testa. qa in illo sunt oẽs thesauri sapientię & sciæ abscõditi Adherebant & vectes qbus portabaṫ: quia doctores qui quondã laborabant in verbo christi, nunc priti visione congaudent gloriæ christi. Vnde: Cupio dissolui & esse cum christo. c ¶Vestiti byssinis. Per stolas byssinas candida mundiciæ corporalis castitas designatur: hac induuntur omnes q dei officio assistunt: & laudes ei ore moribus & actu concrepant. Cymbala enim oris confessionem, psalteria mortalitatem, citharæ carnis mortificationem, & bonæ actionis ſtrenuitatẽ: vigintiquattuor chordis. id est propheticis & apostolicis' doctrinis instructæ significant. d ¶Cantores. vel doctores. f. p centenariũ & vicenarium expõsti. qa legislator hoc numero suorũ summã ann̄ oĩa cõpleuit: & in die pentecostes eodẽ numero credentes spũs paraclyti gratiam acceperunt. e ¶Igit cunctis &c. Cunctis sacerdotibus & leuitis organis diuersi generis laudem dei in rẽplo concinentibus sacerdotes propter caliginẽ. vel ſm regum, propter nebulã nõ potuerunt stare & ministrare. qa prædicatibus xp̃o & apl'is euãgelium eius, superbi iudeorum põtifices exigẽtib' meritis dum diuina mysteria p parabolas audiunt: q̃si sacerdotes domus dñi propter nebulam

Heb. 6.a

Nu. 17.c

Col. 2.a.

Phil. 1.c.

Act. 2.a.

arcam immolabãt arietes & boues absq; vllo numero. Tanta em̃ erat multitudo victimarum. a ¶Illata in sanctã sanctorũ arca assumpta xp̃i humanitatẽ & intra velum regię cœlestis in ducta significat.

Et intulerũt sacerdotes arcam fœderis domini in locum suum: id est ad oraculum templi, in sancta sanctorum subter alas cherubin. ita vt cherubin expanderẽt alas suas super locum in quo posita erat arca: & ipsam arcam tegerent. a ¶His sũt ꝑdicatores verbi per quos ipse mundo innotuit.

a gerent cũ rectibus suis. Vectium autem quibus portabatur arca (quia paululum longiores erãt) capita parebant ante oraculum. Si vero quis paululum fuisset extrinsecus eos videre non poterat. Fuit itaq; arca ibi vsq; in ꝑsentẽ diem. † Nihilq; aliud erat in arca, nisi duæ tabulæ quas posuerat moyses in oreb: qñ legem dedit dñs filiis israel egredientibꝰ ex ægypto. Egressis autem a ¶Nondum enim vigintiquattuor turmæ sortem miserant quis primus aut secundus aut tertius mitteret: sed omnes sanctificati pariter seruiebant.

sacerdotibus de sanctuario: õm̃es em̃ sacerdotes q ibi potuerãt inueniri sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices & ministeriorum ordo inter eos diuisus erat: tam leuitæ q̃ cantores: id est & q sub asaph erant: & qui sub heman: & q sub idithũ, filii & fratres eorum vestiti byssinis, cymbalis & psalteriis & citharis concrepabant, stantes ad a ¶quia iuxta altare fidei ortũ lucis ęternę expectabant.

orientalẽ plagam altaris: & cum a ¶als doctores vel sacedotes.

d eis cãtores centum vigintí ca- e nentes tubis: Igitur cunctis paritẽr, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diuersi generis musicorũ concinentibus: & vocẽ in sublime tollentibus, longe sonitꝰ audiebaṫ: ita vt cum dñm laudare cœpissẽt & dicere, † Cõfitemini dño q̃m bonus: q̃m in æternũ misericordia eius, impleret domus dei nũbe: nec possent sacerdotes stare & ministrare ꝑ f pter caliginẽ. Compleuerat em gloria domini domum dei,

nebulam ministrare nequeunt: qui etiam in veteri testamento dum sensus mysticos velamine litteræ opertos, inuestigare desiderant: debitum fidei suę ministerium propter nebulam perdunt. Quibus etiam nebulosum fuit quod de se dominus apter ait: Ego & pater vnum sumus. Et illud: Ante q̃ abraam fieret, ego sum. Sed quia audito rum mentes infidelitatis caligo obtexerat, quasi interiecto solis radios internacens nebula absconderat. Nebula enim caligines intelligentiæ significat. Hæc synagogam. id est domum dei impleuit: & sacerdotes ꝑpter nebulam ministrare non poterant. dum ab intellectu incarnationis dei pertinacia sua obscurati sunt, veri sacerdotij ministerium perdiderunt. f ¶Compleuerat enim gloria &c. quia mysteria quæ velamine latebant per aduentum christi aperiebantur credentibus & digne accipientibus. Cæteris vero ad fidem accedere nolentibus, pristina cæcitas remanebat. Vnde: Vobis datum est nosse mysterium regni dei &c.

NICO. DE LYRA

fœderis domini in locum suum. Legitę enim apportauerãt eam vsq; ad templum vt hic præmittitur: sed intra sanctum sanctorum introduci non poterat: nec exinde tra templum, nisi ꝑ sacerdotes. a ¶Egressis autem. Hic consequenter describitur ministerium sacerdotum & leuitarum in dedicatione templi. Et primo describitur ministerium sacerdotum & leuitarum in dedicatione templi. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario. Hoc refertur ad illud quod ꝓxime dictum fuit. Et cum eis sacerdotes. cxx. canentes tubis: quia expediti de arcæ introductione intra sanctum sanctorũ & eius dispositione sacerdotes. & cœperunt tubilare tubis cum cantoribus cantãtib' ĩ organis musicis. c ¶Nec adhuc &c. diuisus erat. Hoc exponitur consequenter ꝙ licet diuisus fuisset ante ꝓpter munitẽ ꝙ licet diuisus fuisset ante ꝓpter dauid quãtum ad distinctiones sacerdotũ & leuitarũ: vt habetur. 8. li. 1. c. xxiii. & xxv. tamen ipsa diuisio executiue fuit facta ꝓpter collationem arcæ in templo. Aliter exponunt hebræi dicentes: ꝙ licet diuisiones sacerdotum & cãtorum per vices sibi succedendo essent factæ: tamen ista successio non habuit locũ in festo dedicationis templi in quo oĩs sacerdotes & oẽs leuitæ tunc simul fuerunt occupati in officijs suis. Et hæc exꝓpositio consonat litęræ. ꝓcæ. cũ dr̃: b ¶Oẽs enim sacerdotes qui ibi po. inue. fan. fue. Ad templi dedicationem similiter & sequenti cum dicit: Tam leuitæ q̃ cantores &c. d ¶Igitur cunctis. Hic consequenter describitur diuina acceptatio: ꝓ hoc ꝙ sacerdotib' & leuitis deũ laudãtibus, nubes descendit & impleuit templũ: & hoc erat diuinæ præsentiæ signum. Et patet sententia ex dictis. iñ. Reg. viii. b.

* d ¶Igitur cunctis pariter & tubis & a ¶quia fœderis. f. traditionẽ: & patientiæ longanimitatẽ: & dilectionis. latitudinẽ nobis habendã cõmendat.

medio basilicæ habẽtem quinq; cubitos longitudinis: & quinq; latitudinis & altitudinis. Stetitq; sup cã: a ¶ꝙ fœdi trinitatis cõfessionẽ ĩ fide, spe & charita nimitatẽ: & dilectionis. latitudinẽ nobis habendã cõmendat.

& deinde flexis genib⁹ contra vniuersam multitudinem israel: & palmis in cœlum leuatis, ait: Dñe deꝰ israel, nõ est similis tui in cœlo & in terra, qui custodis pactũ & misericordiam cũ seruis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo: q præstitisti seruo tuo dauid patri meo, q̃cũ q̃ locutus fueras ei: & que ore ꝓmisseras: ope cõplesti: sicut & pñs tps ꝓbat Nũc ergo dñe deus israel ĩmple seruo tuo pri meo dauid quæcũq; locutꝰ es, dicens: Non deficiet ex te vir corã me qui sedeat sup thronũ israel: ita tamen si custodierint filii tui vias meas: & ambulauerit in lege mea: sicut & tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem locutꝰ es seruo tuo dauid. Ergo ne credibile est, vt habitet deus cũ hominibus sup terram? Si cœlum & cœli cœlorũ nõ te capiunt: quanto magis dom⁹ ista quã ædificaui: Sed ad hoc tãtũ facta est vt respicias oĩonẽ serui tui: & obsecratio nem eius dñe deꝰ meus: & audias preces quas fundit famulus tuus corã te: vt aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus super locum in quo pollicitus es vt ĩuocaretur nomen tuum: & exaudires orationẽ quã seruus tuus orat in co. † Exaudi preces famuli tui & populi tui israel. † Quicũq; orauerit in loco isto: exaudi de habitaculo tuo: id est de cœlis, & propitiare. Si peccauerit quispiam in proximum suum, & iurare cõtra eum parat⁹ venerit: seq; maledicto cõstrinxerit corã altari in domo ista: tu exaudies de cœlo: & facies iudiciũ seruorũ tuorum ita vt reddas iniquo viam suam in caput proprium: & vlciscaris iustum retribuẽs ei ꝛm iusticiam suam. Si superatus fuerit populus tuus israel ab inimicis, peccabunt em̃ tibi: & conuersi egerint pniam: & obsecrauerint nomen tuũ: & fuerint deprecati te ĩ loco isto: tu exaudies de cœlo & ꝓpitiare peccato populi tui israel: & reduces eos ĩ terram quam dedisti eis & patribus eorũ. Si clauso cœlo † pluuia nõ fluxerit propter peccata populi tui israel: & deprecati fuerint te in loco isto, & cõfessi nomini tuo: & cõuersi a pctis suis cũ eos afflixeris, exaudi de cœlo domine: & dimitte peccata seruis suis & pplo tui israel: & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur: & da pluuiam terræ quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra & pestilentia herugo & aurugo & lo custa & bruchus: & hostes vastatis regionibus portas obsederint ciuitatis: omnisq; plaga & infirmitas præsserit. Si quis de populo tuo israel fuerit de-

Ca. VI. Vnc sa lomõ. a ¶In cali. Vn

2.a.b de 10b: Nubes latibulum eius. Et põ.

17.b Caligo sub pedibus eius: & posuit tenebras latibulum suũ. Latibulum domini sacra scriptura: quæ sub parabolis & figuris celestia gestat sacramenta. Vnde: Cõfiteboribi dñe pater cœli & terræ: quoniam abscondisti hæc a sapientib' & prudentibus, & revelasti ea paruulis.

Ca. VI. a Vnc salomõ ait Dñs pollicitus ẽ a vt habitaret ĩ caligine Ego autem ædificaui domum nomini eius vt habitaret ibi in perpetuum. Et conuertit b rex faciem suam: & bñc dixit vniuersæ multitudini israel. Nam omnis turba stabat intenta. Et ait: Bndictus dominus deus israel: qui quod locutus est dauid patri meo ope cõpleuit, dicẽs: A die qua eduxi ppm meũ de terra ægypti, nõ elegi ciuitatẽ de cunctis tribubus isrl, vt ædificaret in ea domus noĩ meo: neq; elegi quẽq; alium virum, vt esset dux in pplo meo israel: sed elegi hierusalem vt sit nomen meum in ea: & elegi dauid, vt constituerem eum super populum meũ israel. Cũq; fuisset voluntas dauid patris mei vt ædificaret domum nomini domini dei israel dixit dñs ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua vt ædificares domum nomini meo: bene q̃dem fecisti huiusce modi habere voluntatem. Sed tu non ædificabis mihi domũ. Veruntamen filius tuus qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædificabit domũ nomini meo. Cõpleuit ergo dñs sermonem suum quẽ locutꝰ fuerat: & ego surrexi ꝓ dauid patre meo: & sedi super thronũ israel sicut locutꝰ est dñs. Et ædificaui domum nomini dei israel: & posui in ea arcam in qua est pactum dñi qd' pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altare dñi ex aduerso vniuersitatis multitudinis israel: & extendit manus suas. Siquidem fecerat salo- monis basim æneam: & posuerat eam in medio basilicæ habẽtem quinq; cubitos longitudinis: & quinq; latitudinis & altitudinis. Stetitq; sup cã: & deinde flexis genibꝰ contra vniuersam multitudinem israel: & palmis in cœlum leuatis, ait: Dñe deꝰ israel, nõ est similis tui in cœlo & in terra, qui custodis pactũ & misericordiam cũ seruis tuis qui ambu

Vnc sa Ca. VI. lomon. Hic ꝓfr ponitur salomõis oratio: ꝓmittitur. iñ gdam cõiunctio ad dicta immediate, cum dr̃. a ¶Tunc salomon ait: cum vidit nubẽ tẽplũ iplentẽ & pater sñia. ex dictis. iñ. Reg. viii. b ¶Et cõ, rex. Hic cõsequẽter describit ipsiꝰ salomonis oratio: cui' oĩonis primo ponit narratio. Sed'o cõclusio, ibi: Tu es em̃ deꝰ meꝰ ĩ fine capli. Pria diuidit ĩ septẽ pres ſm septem petitiões p ordinẽ positas in oĩone salomõis. Prima, respicit regni sui stabilitatem. Sed'a hoĩm adinuicem fidelitatẽ, ibi: Si peccauerit qſpiã. Tertia belli aduersitatẽ, ibi: Si supatus. Quarta tpis siccitatem, ibi: Si clauso cœlo: Quinta defectũ victualium, ibi: Fames si orta fuerit. Sexta deuotionẽ gẽtilium, ibi: Externum q̃q. Septima cuẽtũ belli varium, ibi: Si egressus. & differt ista petitio a tertia quia illa respicit tm̃ belli aduersitatem: ista añ prosperitatẽ & aduersitatẽ. Circa primã q̃ttuor ponũ- tur p ordinẽ. Primũ est salo- monis gratiarũactio respectu q̃ retiti beneficij. Sed'o interpo. nit' ipsiꝰ deuotꝰ modꝰ orãdi. ibi: Stetit q̃. Tertio formatꝰ eiꝰ petitio respectu bñficij futuri, ibi: Nũc q̃. Gratiæ ei actio de ꝓteritis bñficijs & deuotus modꝰ orãdi faciunt oĩonẽ ex audibilem de futuris. Quarto remouet occasio errandi, ibi: Ergo ne credibile est. Sẽtia aũt istaꝝ ꝓtiũ patet ex dictis. iñ. Re. viii. ca. b. c. exceptis q̃ sequuntur. c ¶Et be. vni. mul. israel: nõ bndicũõe sacerdotali: sed impcando eis bona vt iduceret pplm ad re gratiandũ deo secum. In sed'a pte dr̃: d ¶Et po. cã in me. ba. i. atrij sacerdotũ quod vocaṫ basilica. 3. iii. ca. In quarta parte dr̃. e ¶Ex. pre. fatui & po. tui israel. qa i principio iduxerat populũ ad agendũ gras deo secũ vt dictũ est. uiæ non fluxerũ, al's † pluf ¶Si pec. qſ. Hic ꝓfr ponũ- tur aliæ sex petitiones p ordinem: & patet sñia ex dictis. iñ. Re. viii. ca. d. e. f. vbi istę petitiões ponunť eodẽ ordine: & q̃si eisdẽ vbis: exceptis quę sequunť i pria pte. g ¶Seq; male. cõ. qd' fuit in iuramẽto execratiõis q̃ aliqs obligat se pumiẽdum esse a deo manifeste: si peierauerit in tertia pte. h ¶Et aurugo. iñ. Regum. viii. dicitur. Et rubigo. Et idem importãt: qa aurugo est ex aura corrũ-

Moraliter. a ¶Tunc salomon ait: dominus pollicitus. Mysticam expositionẽ: quære. iñ. Reg. viii. capitulo. Morafr.

¶Secunda pars. G

E p̃cat⁹:cognoscens plagam & infirmitatem suam & expẽderit man⁹ suas in domo hac:tu exaudies de cœlo,de sublimi scilicet habitaculo tuo:& propitiare & redde vnicuiq; ẽm vias suas:quas nosti eũ habere in corde suo.Tu enim solus nosti corda filiorum hominũ, vt timeant te & ambulent in viis tuis:cunctis diebus quibus viuũt super faciem terræ,quam dedisti patribus nostris. Externum quoq; qui non est de populo tuo israel:si venerit de terra longinqua ꝓpter nomen tuum magnũ:& ꝓpter manum tuam robustam:& brachium tuum extentũ:& adorauerit in loco isto:tu exaudies de cœlo firmissimo habitaculo tuo:& facies cuncta pro quibus inuocauerit te ille peregrinus:vt sciant omnes populi terræ nomen tuum: als† qa. & timeant te sicut populus tuus israel:& cognoscant † quoniam nomen tuum inuocatum est super domũ hanc,quam ædificaui nomini tuo.Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra aduersarios suos,per viam in qua miseris eos:adorabunt te cõtra viam in qua ciuitas hæc est quam elegisti,& domus quam ædificaui nomini tuo:vt exaudias de cœlo preces eorum:& obsecrationem,& †3.re.8.c vlciscaris.Si autem peccauerint tibi(† Neq; enim est homo qui nõ als nõ habet † eos peccet)& iratus fueris eis,& tradideris †eos hostibus,& captiuos eos duxerint in terram loginquam vel certe quæ iuxta est:& cõuerси corde suo,in terra ad quam captiui ducti fuerant:egerint pœnitẽtiam:& deprecati te fuerint in terra captiuitatis suæ, dicẽtes: Peccauimus:inique fecimus:iniuste egimus:& reuersi fuerint ad te in toto corde suo:& in tota anima sua in terra captiuitatis suæ ad quam ducti sunt:adorabunt te contra viam terræ suæ quam dedisti patri- als† ædi ficabo. bus eorum:& vrbis quam elegisti:& domus quam † ædificaui noi F tuo:vt exaudias de cœlo,hoc ẽ de firmo habitaculo tuo preces eorum:& facias iudicium,& dimittas populo tuo q̃uis peccatori.Tu a es enim deus meus:Aperiantur quæso oculi tui & aures tuæ;intenb tæ sint ad orationẽ quæ fit in loco isto. Nunc igitur consurge do- †Ps.131. b. mine deus in requiem tuam:tu & arca fortitudinis tuæ:† Sacerdo ġ tes tui domine deus induantur salutem: & sancti tui lætentur in f bonis.Domine deus meus ne †auertas faciem christi tui: Memen- als†auer teris. to misericordiarum dauid serui tui. Ca.VII.

☞ Ca.VII. Vnq; cõplesset &c. a ¶De.Sãguine suo mũdauit:& spũali gratificauit xps & diuersis donis virtutũ multiplicauit Hancq; dedicant filij israel qa ꝗsq; fideliꝰ ſm donum sibi a deo collatum ꝙbo & exemplo proximos ad meliora & perfectiora conuertit & prouehit. b ¶Sanctifi. &c. quia xps ea quæ in lege ꝓpter ifirmitatẽ eiꝰ pficere nõ poterãt,i ecclia pficit. Ipsa est em̃ atrium domus dñi ꝑ quam ingressus patet i cœlestẽ hierl'm: qa ergo holocausta & sacrificia in altari veteris testamẽti non potuerunt offerri: quia omnia figuraliter fiebant ibi rex noster & sacerdos erexit nouum altare fidei in ecclesia:in quo quotidie offerunturpinguia ☞ holostau.

Salomon cõplesset templum & domum regis:& omnia quæ disposuerat in corde suo,vt faceret in domo domini,& in domo sua:& prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte,& ait: Audi- g ui orationẽ tuã:& elegi locũ istũ mihi ī domũ sacrificii.Si clausero cœlum:& pluuia non fluxerit: & mandauero & p̃cepero locustæ vt deuoret terram:& misero pestilentiam in pplm meum: conuersus aũt ppls meus super quos inuocatum est nomen meum:deprecatus me fuerit:& exquisierit faciem meam:& egerit pœnitentiã a viis suis pessimis:& ego exaudiam de cœlo:& propitius ero peccatis eorum:& sanabo terrã eorũ. Oculi h quoq; mei erunt aperti:& aures meæ erectæ ad orationem eiꝰ qui in loco isto orauerit. Elegi em̃ & sanctificaui locum istum vt sit nomen meũ ibi i ī sempiternum:& permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.Tu quoq; si ambulaue tis coram me:sicut ambulauit dauid pater tuꝰ:& feceris iuxta omnia quæ præcepi tibi:& iustitias meas iudiciaq; seruaueris:suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum dauid patri tuo,dicẽs: Non auferetur de stirpe tua,vir qui † non sit princeps in israel. Si autem auersi fueritis:& dereliqueritis iustitias meas:& præcepta mea quæ ꝓposui vobis:& abeuntes seruieritis diis alienis, & adoraueritis eos:euellã vos de terra mea quã dedi vobis:& domum hanc quam ædificaui nomini meo proiiciam a facie mea:& tradam eã in parabolam & in exemplum cunctis ppls:& domus ista erit in ꝓuerbiũ vniuersis transeũtibꝰ:& dicẽt stupentes:Quare fecit dñs sic terræ huic & domui huic?Respõdebuntq;:qa dereliquerũt dominũ deũ patrũ suorũ:q eduxit eos de terra ægypti:& apprehẽderũt deos alienos:& adorauerũt eos & coluerunt:idcirco venerunt super eos vniuersa hæc mala. Caꝑ.VIII.

† Xpletis autẽ viginti annis postq; ædi k ficauit salomon domum domini& domum suam:ciuitates quas dederat hyrã salomoni ædificauit:& habitare ibi

a ¶Ta holocausta &accepta deo sacrificia. Vñ: Sacrificium laudis honorificabit me:& illic iter quod ostem. m. &c. Hũano:quia hõ erigit oculos & aures ad deprecationem quã vult exaudire. c ¶Cõlurge dñe deus &c. Quia in templo erat ꝑcialis dei habitatio:& petebat salomon q; hoc esset ad semꝑ d ¶Et arca for. vt non moueatur de loco ad loco cum amplius:sicut preteritis temporibꝰ:qa per desertũ fuit portata annis q̃dragintaꝰ & postea de sylo & alijs locis plibꝰ:vt dictũ fuit.i.Re.vi. Et dr̃ hic arca fortitudinis diuinæ:qa fortitudo dei apparuit ꝓ ipsam in iordanis siccatione.Iosue.iij. Et in hierico destructione.Iosue.vi. Et in philistinorũ pcussiõe.i.Reg.v. e ¶Sacerdotes duant &c.i.circũdentur oibꝰ bonis putantibus eis ex oblationibus & sacrificijs. ¶Vel alteri duant salutẽ.id est indumentis sacris in suis officijs exercẽdis. f ¶Et sancti tui lætentur in bonis. cantores psallentes corã deo. In hoc petit salomon q; cultus diuinus perseueranter maneat in templo ab ipso ædificato. g ¶Ne auer.fa.christi tui.i.a depcatione mea q sum christꝰ tuꝰ.i.de vo lũtate tua inꝺ regẽ vnctꝰ. h ¶Memento mise da.q.d. q̃uis nõ sim dignus exaudiri ex meritis meis:exaudias tũ propter merita dauid ꝓgenitoris dicẽtibꝰ q; hic nõ ponif ꝺ dictæ orationis solutio fuit.ꝺ.cap.v.q; sacerdotes iturẽt arcã fœderis dñi i locũ suũ:sed ibi nõ fuit expressus introitus di modꝰ q hic exprimif. Dicũt em̃ q; cũ sacerdotes vellẽt introducere arcã in templũ: portæ eis clauserũt se cõtra eos. Qd̃ videns salomon orauit ꝓ apertione,dicens: Nunc igit̃ consurge dñe in requiẽ tuã:tu & arca,vt ipsa ponat i loco suo tis a me ꝑparato. Ideo etiã dicebatur quies dei quia ibi repsentabatur sedes dei, vt frequenter dictũ est. Sili sacerdotes ad idem imperandum cãtauerũt psalmũ. cxxxj. Et cũ venirent ad ylũ illũ. Propter dauid serui tui.i.,ꝓpter ea q̃ Ne auertas faciẽ christi tui:id est salomonis de negando ingressum arcæ ad locũ q̃ ꝑparatus. tunc portæ aperuerũt se sicut dictũ fuit.in.Reg. vñ.i fine. Aliq; ꝙ hebrei exponũt aliter:Propter dauid serui tui um:id est propter peccata eꝝ ibi aperuerunt se:intellexit salomon q; peccata ei erant dimissa,& eius oratio exaudita. Sed rus expositio melior vi detur.

Cap. VII.

Vmq; cõplesset.Hic consequẽter circa cõpletionẽ dedicationis ꝓcedit signũ diuinæ accꝑtationis. Et primo ponif dicta accꝑtatio. Secũdo illustratio monis monitio,ibi: Apparuit aũt. Circa primum duo facit. Primo ponif signũ accꝑtationis. Secundo effectus ipsius,ibi: Et omnis. Prima in duas:qa primũ signũ accꝑtationis ponif cũ dicitur. Secꝺo dedicatio ꝓ summatur,ibi: Et cũ. Circa primũ duo facit. Primo ponif signũ accꝑtationis. Secundo ostendit quãdiu signũ diuinæ accꝑtationis duraverit,ibi: Et cũ. Circa primũ duo facit. Primo ponif signũ accꝑtationis. Secundo ostendit quãdiu signũ diuinæ accꝑtationis duraverit,ibi: Et cũ. k ¶Ignis descẽdit.sicut i cõsecratione aaron & filiorũ ejus: Leuitici.ix. Et oblatiõe helie.iij.Reg. xviij. Et in sacrificio dauid in area hornan iebusæi.i.Paral'.xxj.ca.in q̃bus defectus ignis fuit signũ diuinæ accꝑtationis. l ¶Et omnis. mini impleuit domum.id est nubes quæ erant in templo impleuerunt domum. Et ꝓpter hoc dicit Reg.viij.ca.b. m ¶Et conuertentes &c. adorauerunt & laudauerunt dominum:adoratio.latrie. n ¶Rex autem. Hic cõsequenter ꝓmittit catio cõsummat ꝑ oblationẽ victimarum. Et ge mediatibꝰ iñ sacerdotibus ad quos officium spectat talia offerre. o ¶Et dedicauit dominꝰ dei:nõ ꝑ se,sed per summũ sacerdotẽ & alios cerdotes ibi assistẽtes & ministrantes. ꝓ ¶Et dideratsolicet:qa cum salomon dedisset nõ placuerit illi. Ideo salomon propriis villis tribus eas deputauit ☞ Bethorõ

Obtulerat em̃ ibi holocausta & adipes pacifi- a corũ:qa altare æne ũ qd̃ fecerat,non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes pacificorũ. a Fecit ergo salomõ solẽnitatem in tpe illo septem b diebus:& oĩs israel cũ eo ecclesia magna valde: a ¶septẽtrionali plaga terræ.ſ. ꝑmissiõis. b ¶rhinocorulã.

¶australem plagam.

ab introitu emath vsq; ad torrentem ægypti. Fe- c cit q; die octaua collectam:eo q; dedicassetaltare a septem diebus:& solennitatem celebrassetdieb⁹ e b septem. Igit̃ ī die vigesimatertia mensis septimi f dimisit ppl'os ad tabernacula sua lætantes atq; a ¶dimisso.ſ.pcõ qd̃ cõmiserat in vriam ethẽ regnũ cõcessit illi sempiternum.

gaudentes super bono quod fecerat dñs dãuid: a ¶quẽ de vxore alienigena natũ lex ꝓhibebat ecclesiã dei itrare ꝑmisit:& regno sublimauit. b ¶cui post tãta multitu dinẽ ꝙuricationũ tẽplũ magnificẽtissimũ cultus sui habere permisit:& multo tpe requiem hostibus suis cõcessit.

& salomoni & israel põpulo suo. Compleuitq; salomon domum domini:& domum regis:& omnia quæ disposuerat in corde suo,vt faceret in domo domini,& in domo sua:& prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte,& ait: Audi- g ui orationẽ tuã:& elegi locũ istũ mihi ī domũ sacrificii.Si clausero cœlum:& pluuia non fluxerit: & mandauero & p̃cepero locustæ vt deuoret terram:& misero pestilentiam in pplm meum: conuersus aũt ppls meus super quos inuocatum est nomen meum:deprecatus me fuerit:& exquisierit faciem meam:& egerit pœnitentiã a viis suis pessimis:& ego exaudiam de cœlo:& propitius ero peccatis eorum:& sanabo terrã eorũ. Oculi h quoq; mei erunt aperti:& aures meæ erectæ ad orationem eiꝰ qui in loco isto orauerit. Elegi em̃ & sanctificaui locum istum vt sit nomen meũ ibi i ī sempiternum:& permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.Tu quoq; si ambulaue tis coram me:sicut ambulauit dauid pater tuꝰ:& feceris iuxta omnia quæ præcepi tibi:& iustitias meas iudiciaq; seruaueris:suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum dauid patri tuo,dicẽs: Non auferetur de stirpe tua,vir qui † non sit princeps in israel. Si autem auersi fueritis:& dereliqueritis iustitias meas:& præcepta mea quæ ꝓposui vobis:& abeuntes seruieritis diis alienis, & adoraueritis eos:euellã vos de terra mea quã dedi vobis:& domum hanc quam ædificaui nomini meo proiiciam a facie mea:& tradam eã in parabolam & in exemplum cunctis ppls:& domus ista erit in ꝓuerbiũ vniuersis transeũtibꝰ:& dicẽt stupentes:Quare fecit dñs sic terræ huic & domui huic?Respõdebuntq;:qa dereliquerũt dominũ deũ patrũ suorũ:q eduxit eos de terra ægypti:& apprehẽderũt deos alienos:& adorauerũt eos & coluerunt:idcirco venerunt super eos vniuersa hæc mala. Caꝑ.VIII.

† Xpletis autẽ viginti annis postq; ædi k ficauit salomon domum domini& domum suam:ciuitates quas dederat hyrã salomoni ædificauit:& habitare ibi

c ✻ per põtificẽ: Causa aũt q̃re potuit sic sẽtificari, dicta fuit.in. Regum.viij. ca.g. a ¶Obtulerat enim. Non est per hoc intelligendum q; oblatio præcesserit sanctificationẽ, sed econuerso. b ¶Fecit ergo sa.so.in tẽpore illo septe. dse.lita fuit solennitas tabernaculorũ: quæ incæpit immediate post festum dedicationis. Vnde sequitur: c ¶Fecitq; die octa.col.quę fiebant in crastino vltimæ diei festiuitatis tabernaculorũ. Vnde sequitur: d ¶Eo q; dedi. al. septem diebus. quæ dedicatio icæpit octaua die mensis septimi:& finita fuit quartadecima die eiusdem mensis inclusiue. e ¶Et solennitatem celebrassetꝺ. ſicilicet tabernaculorum diebus septem: incipiendo a quindecimo die mensis septimi inclusiue:& terminãdo vigesimoprimo die eiusdem mensis inclusiue:& vigesimasecunda die facta fuit collecta pro necessarijs templi: ideo subditur: f ¶In die vigesi. mẽse.di. po.ad ta.sua: quia omnia erant completa. g ¶Apparuit autem. Hic consequenter ponitur salomonis monitio de permanendo in obedietia dei, Et patet sententia ex dictis.in. Reg.ix.a & b.exceptis quæ sequuntur. h ¶Oculi quoq; mei erunt aperti &c.id est paratus ero exaudire orationem: i ¶Vt sit no.meum ibi in sem,id est in tempꝰ futurum absq; determinatione: suppositata tñ cõditiõe q; salomõ & populꝰ deberent in obedientia dei permanere.

Moralꝰ. ✻ tunc factam põt cõuenienter intelligi solennitas angelorum: & cœlestium ciuium inenarrabilis in ascẽsione christi hominis. Nam illa humana natura super angelos exaltata: templum est specialissimum:de qua dixit Ioh.ij.d. Soluite templum hoc &c. Et apostolus Col'.ij. d. Complacuit in ipso omnem plenitudinem diuinitatis habitare corporaliter. In illa vero ascensione ꝓmissus fuit descensus ignis spũsti: vt habet Act.j. a. Accipietis virtutẽ supuenientis spũsti in vos:& eritis mihi testes in hieru salem & in iudæa & samaria & vsq; ad vltimũ terræ. Et hæc promissio in die pentecostes fuit completa: Act.ij.c. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tãq; ignis:sediteq; supra singulos eorum & repleti sunt omnes spiritusancto &c. Cætera vero huius capituli exposita fũt my stice.in.libro Regum.viij.&.ix.ca. als nõ habet † nõ.

Diuisio. Xpletis autem.Ca.VIII. Superius descripta est reuerentia salomonis circa diuina: hic consequenter describitur eius magnificẽtia circa humana interponuntur tñ aliqua ad diuinam reuerentiam ptinentia: qa ista diuisio nõ est q̃ndisa: sicut dictũ fuit a principio huius libri secundi. Igitur primo describitur magnificentiæ salomonis cõditio. Secꝺo ex hoc sequẽs famæ diffusio.ca.ix. Magnificentia autem ista.primo describitur in ædificijs. Secꝺo in populis subiectis,ibi: Oẽm ppl'm. Tertio in sacrificijs,ibi: Tũc obtulit. Quarto ī exquisitis diuitijs,ibi: Tunc abijt salomon. Sentẽtia aũt primę partis patet ex dictis.in.

Moraliter. k ¶Expletis autem viginti annis postq; ædificauit sa. &c. Expositio my stica huius capituli posita fuit.in.Regum.ix. capitulo. Moralꝰ. †3. Re.9 b.

¶Secunda pars. G ij

E ¶ a ¶Bethoro &c. Ciuitas est ad quam vsq; ielus psecut' ē inimicos regis in tribu ephraim. Sūt aūt duo vicini: duodecimo ferme ab helia lapide nicopolim pgētib': q̄rū ꝑm situ vnus dr bethoron superior: & alr bethoron inferior datus leuitis in possessionē. b ¶Et oēs &c. Ezer scilcet mageddo. & gazer & mello: q̄ oēs ecclesiæ mostrāt decorē: q̄ verus salomō in iocunditate regni sui ad laudē & leticiā sibi ꝑparauit. Inter ꝓtaf aūt mello adimpletiō. Ezer superatus vel sctificatus, magedo cœnaculū ei': gazer ꝓciso vel diuisio: bethoron domus mōtuum: balaath ascēdēs. S.tā aūt eccla, ciuitas est dei vius: vbi ipletur q̄ die voluntas dei: & separa ab oi errore infidelitū: sanctificaf fide & bono ope. Ibi ē refectio ytutū. Ipa discernit mūdū & imūdū: & a ytute vitiū: & ēdom' mōtuū. i. habitatio sctōrū: & frucțu iusticiæ sicut palma florens ascendit
pō.83.b. de ytute in ytutē, vt videat deū deorū in sion. Oēs vicos suos muniuit salomō: qa christ' cœtus fideliū suorū gr̄æ suæ ꝓtectione ita munit, vt hostibus suis spūalibus resistere possint. c ¶In liba. In templo. s. quod cedrorum decore vestitū erat.
Zach. 11. a. Vñ Zacharias. Api libane portas tuas: vel regis ædificiꝫ q̄ facta erāt de lignis libani. d ¶Ducēti quinqua. Centenari' q in cōputo digitoꝝ de leua transit in dexterā, vitā significat æternam. Quinq genari' vo ꝓtōꝝ remissionē & æternā requiē: & gr̄am sctūspūs significat: qa i psalmo eiusdē numeri pœnit ētia ꝓsellio & remissio ꝓtōrū describit: Et p iubileū: reges futura. Per pētecosten vo in aduentu spūssancti septiformis gratia expressa.
F e ¶Qui eru. Quia ex vtroq; populo elegit eccle rectores: q spūali gratia illuminati: & plene edocti remissionem pctōrū vitāq; æternæ salutis & beatitudinē ppetuam apprendā, suo docerent exemplo.
f ¶Holocausta. Holocaustum totū incensum dr: hoc in altari cremaf, cū in corde cuiusq; electi q̄ seipm totum. s. carne & corde deo vouit: op' bonū feruēte charitatis igne succenditur. g ¶Iuxta ri. ſm cōuenientiā cuiusq; tpis oia in eccla disponit, vt vnusquisq; ordo, officio suo fungat⁹ digne ministret. h ¶In asiōgaber. Insula dr esse haud procul ab haula in rubro mari vbi classis iosaphat perit. Classis quā fecit salomō in asiongaber: que festinātes vel sortes vel viriliter interpretatur ecclesia fideliū intelligif: q in mari huius sæculi posita, & thesauros sapiētiæ & scientiæ opesq; vtutū studet acqrere: vbi sunt serui hirā nautici & gnari maris cū seruis salomonis: qa gētiles sapiētia sæculi eruditi cū in lege moysi peritis sociāt in vnitate fidei. Hos mittit salomon noster in ophir: q̄ interpraf infirmans, vt inde aurū afferāt, cū in viſitate lr̄æ sensum p̄cipiūt ergre laborāt: q accepta summa quadringentoꝝ q̄nq̄gita talētoꝝ auri ad regē deferūt cū ꝓcioſū sensū hystoriæ, allegoriæ, tropologię atq; anagogiæ in diuinis libris p gratiā spūssctī iueniūt: & cū sapię & consilio diuino aſcribentes tribuunt.
als † aūt. i ¶In ophir. Nomen prouinciæ ophir: ab vno posteriorū habet vocata: ex cui' stirpe venientes: a fluuio cophene vsq; ad regionē indiæ q̄ vocatur geria babitasse
† 3. Re. 10 a Mat. 12. d Iosephus refert. Ca. IX. Egina quoq;. Regina austri quæ ab extremis finib' excita venit audire sapiam salomonis: ecclīam

fecit filios isrl'. Abiit quoq; in emath suba: & obtinuit eā. Et ædificauit pālmiram in deserto: & alias ciuitates munitissimas ædificauit in emath.
a Extruxitq; bethoro superiorē & bethoro inferiorē: ciuitates muratas habentes portas & vectes
a ¶ciuitas est in tribu iuda.
b & seras. Balaath etiam & oēs vrbes firmissimas quæ fuerunt salomonis: cuncta sq; vrbes quadri
a ¶omnia quecūq; voluit fecit. b ¶christus.
garū & vrbes equitū. Oīa q̄ voluit fecit rex salō
c mon atq; dosposuit: ædificauit in hierl'm, & i liba
a ¶iudæos gentiles hæreticos.
no, & i vniuersa terra ptātis suæ. Oēm pōpulū q derelictus fuerat de ethæis & amorræis & phere
a ¶de numero sanctorum:
æis & euæis: & hiebusæis qui non erāt de stirpe isrl': de filiis eorū & de posteris, q̄s nō iterfecerāt
a ¶christus. b ¶impius viuit iusto.
filii israel subiugauit salōmon i tributārios vsq
a ¶qa nō sūt ancillę filii sed liberę: q̄ libertate xp̄s nos liberauit. b ¶obseruātiæ legis vel ritu gentili.
in die hāc. Portō de filiis isrl' non posuit vt seruū
a ¶cōtra spūales negtias. b ¶se & alios bene ducentes.
rēt operib' regis. Ipi em erāt viri bellātores: & du
a ¶eorum. s. qui sequuntur do. trinam euangelistarum.
ces primi: & principes q̄drigārū & eqtū ei': Oēs a aūt principes exercitus regis salomōis, fuerunt
g ducenti gnquagita q erudiebāt ppl'm. Filiā vero b pharaonis transtulit de ciuitate dauid in domū quē ædificauerat ei. Dixit enim rex: Non habitabit vxor mea i domo dauid regis isrl': eo q̄ sctifi
cata sit: qa ingressa est eam arca domini. Tūc ob
c a' ¶per membra sua. b ¶xps. c ¶bonorū operum. d ¶fidei catholicę.
f tulit salomon holocausta dño sup altare domini
a ¶in ecclesia. b ¶ingressum cœlestis patriæ. c ¶per omnę tēpus præsentis vitę vsq; ad consummationem sæculi.
qd' extrūxerat ante pōrticū vt p singulos dies of
a ¶pro æterna quiete. b ¶pro nouitate vitæ.
ferref in eo iuxta p̄ceptū moysi i sabbatis & i cā
d a ¶p cœlestis gaudij p̄ceptoē. b ¶in sanctę trinitatis fide.
lēdis: & in festis die⁹, tēr p annū. i. in solēnitate f
azimorū: & in solēnitate hebdomadarū, & i solē
a ¶ſm qd' in lege dei scriptū est & prophetis.
nitate tabernaculorū. Et constituit iuxtā dispositionē dauid patris sui, officia sacerdotum in ministeriis suis: & leuitas in ordine suo, vt laudarēt
g & ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum vniuscuiusq; diei: & ianitores i diuisionibus suis per portā & portā: Sic em p̄ceperat dauid hō dei.
Nec ꝓtergressi sūt de mādatis regis tam sacerdotes q̄ leuite ex oībus q̄ præcepat. Et in custodiis thesaurorū oēs ipensas præpatas habuit salomō ex eo die quo fūdauit domū dñi vsq; i diē quo p
h fecit eam. Tūc abiit salomon in asiongaber: & ing ahialath ad oram maris rubri quæ ē in terra edō.
Misit ergo ei hirā p man⁹ seruorū suorū naues & nautas, gnaros maris: & abierunt cum seruis salomonis in ophir: tuleruntq; inde quadringenta quinquaginta talenta auri: & attulerunt ad regem salomonem.

† Egina quoq; Capitulum. IX.

nis: ecclesiā de gētib' a circūamicta varietate in vestitu deaurato, obtusceens populū & domum patris sui: barbara gens non animo posuit: quia optabat sanctorum lucis
cōsuetas i locis remotis, inaccessibilib' p terra. &c. ¶Erat au.
diſſet famam ſa. &c. Quiratur expositio in ca. iij. Regum. x. cap.

¶ na austrin iudicium cū gnatione ista. a ¶Sapm vētura figurabat: q̄ circūamicta varietate in vestitu deaurato, obstupescens populū & domum patris sui: barbara gens non animo posuit: quia optabat sanctorum lucis cōsuetas i locis remotis, inaccessibilib' p terra. &c. ¶Erat audiſſet. Vñ in ix. in fine. Cap. IX.
Egia quoq; Hic pōt cōsiderari magnificētia salomonis & scribit' hic & Sct'o generaliter q̄m ad reges terrę, ibi: Magnificatus est. Prima in duo q̄ primo describit' diuitiæ salomonis & secūdo famæ diffusio. Sctō ibi: Et fama diffusa est. Circa primū duo facit' ad q̄ drēdū est. Primo describit' diuitiæ salomonis & secūdo admerratio, ibi: Erat autem

E Vel hoc per binarium designatur: ga in vtroq; testamento hoc maxime commendatur quod non nisi per diuinum adiutorium aliquid boni
Iob.15.a. potest perfici. Vnde: Sine me nihil potestis facere. a ¶Sex gradus ex vtraq;. Quia doctrina & exemplo certant: ne labor insipientium in operando vacillet: sed rectitudinem in progressu virtutum fortiter conseruet. b ¶Non fuit tale. Quia de ecclesia scriptum est: Fortitudo & decor indumentum eius &c. Er: Multæ filiæ cōgregauerūt diuitias: tu supergressa es vniuersas. c ¶Omnia quoq; vasa. Animæ sanctorum quæ voluntati dei delgruūt, splendore
†3.re.10. d. sapientiæ & charitatis nitentes, continent potum aquæ viuæ quæ fit in eis fons aquæ saliens
Ioh.4.b. 1.Co.2.a. tis in vitam æternam. d ¶Argentum. Non est in sermōe verbum dei: sed in virtute & in ꝺdicatione euangelij. Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ vbis sed in ostensiōe spūs & virtutis. e ¶Siquidē na.re.ibant &c. Christus apl̄os doctores cuāgelij quos de iudæis elegit cū prædicatoribus de gentibus electis trina confessione: sed vna fide in mūdo mittit. vt in credentibus afferant sibi aurū sapiæ: argentū eloquentiæ: & ebur castitatis. Simia aūt est animal ingeniosum, & hois imitatorium: & pl̄os significare pōt: q veræ sapiæ sensus aliqn̄ mutant: & i disciplinis moralis vitæ edisserunt actus. Pauo q laudatas ostendit pēnas, eos significat qui propter laudes hoim variarū virtutū species ostentant: sed ꝺdicatorū doctrina istructi: discūt bene facere intuitu solius dei: & aptant æterni regis delitijs. f ¶Quadraginta mi.e. Quadragenarius priscæ legis tempora significat. Moyses em legem accæpturus: quadraginta diebus ieiunauit: & pp̄s per eū instructus: q̄draginta annis hę
F remū circuiuit. Senarius vo præsens tp̄s significat, in q̄ apostolica doctrina noui testamenti populum nutrit. Bñ ergo p quadragenariū numerantur equi salomonis in stabulis collocati: ga p duriciā legis veteris, coercita est insolentia prioris populi. Duodenarius vero præsens tp̄s significat: in quo apostolica auctoritas pp̄m gentiū nutrit noui testamenti doctrina. g ¶In hieru salem. Visione pacis, distantia locorum discretionē ostendit affectuū. Qui em̄ sunt in vrbibus quadrigarū illos significant qui diuersis eccl̄æ disciplinis per spūales magistros eruditunt. Alij vero iam eruditi: vsui regis cœlestis aptati, præ-
Pō.76.d Aba.3.b sentia eius habere merentur. Vnde currus dei decem milibus m.&c. Et alibi: Ascendes super eq̄s tuos: & equitat⁹ ru⁹ sanitas. h ¶Philistinorum Duplicatur⁹ cadentium. Philistīm enim interpretatur ruina duplex. Hoc fit cū per absolutionem peccatorum ab inchoatione sui in iordane
†3.re.11. g. baptismatis vsq; ad conuersionem oīm gētium ad fidē christi redundat gratia potestatis: vt vbi defluxe⁹ fuit carnaliū desideriorum, ibi stabilita tur germen virtutū: & vbi idolatria & cōuersatio flagitiosa populorū fuit duplex ruina: ibi p cōfessionem rectæ fidei & cultū pietatis ad cœlestē regnum surgat vita fideliū. Peruingit enim
†3.re.12 a. potestas ei⁹ vsq; ad terminos egypti. i. tenebrosas mentes infideliū quas complet lumine fidei
Pō.71.b. Vnde: Coram illā procident ethiopes &c. i ¶Tātamq; copiam præ. Præbet verus salomon in ecclesia copiam argenti quasi, lapidum: cum corda gentiliū insensibilia, ad veri dei intellectum quos lapides pro deo coluerunt ad meditationē legis, & prædicationē euangelij quertit. De qui-
Pō.113.c Mat.3.c. bus dr̄: Similes illis fiūt qui faciūt ea &c. Et alibi: Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. Præbet etiam multitudinem cedrorum quasi sycomorum: qa sterilitatē gentiū q̄ in altum se erigere non valebāt, puexit ad fœcūditatē bonorum operū & virtutū. k ¶Et cedro. Cedrus est imputribilis natura: odore iocunda: aspectu nitida: quæ accensa nitore serpentes fugat &

b p̄ sex gradus ex vtraq; parte. Non fuit tale in solio vniuersis regnis. Oīa quoq; vasa cōuiuii regis erant aurea: & vasa dom⁹
d salt⁹ libani ex auro purissimo. Argētum em̄ in diēb⁹ illis pro nihilo reputabatur.
e Siquidē naues regis ibant in tharsis cum seruis hyrā semel in trib⁹ annis: & deferebāt inde aurū & argētū & ebur & simias &

a ¶quoniā quis in nubibus equabitur d. &c. pauos. †Magnificat⁹ est igit̄ salomon su-a ¶magn⁹ & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.
per oēs reges terræ præ diuitiis & gloria
a ¶Tibi dixit cor meū quæsiui vultū tuū: vultum tuū dñe requirā. Et alibi: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarū ita desiderat aia mea ad te deus.
Omnes reges terrarū desiderabāt videre facere salomōis: vt audirēt sapiam quā dederat deus in corde ei⁹. Et deferebāt ei munera, vasa argētea & aurea, & vestes & arma, & aromata, eq̄s & mulos p singl̄os
f annos. Habuit q̄q; salomō q̄draginta milia eq̄trū in stabulis, & curruū eq̄trq; duodecim milia. Constituitq; eos in vrbibus
a ¶in custodia disciplinarum.
g quadrigārū: & vbi erat rex in hierl̄m. Ex-a ¶Et dominabit⁹ a mari vsq; ad mare &c. b ¶id est sup oēs qui recti regiminis exercēt potestatem.
ercūit etiā ptātē sup̄ cūctos reges a flu-
¶fructificato vel crescente.
h uio euphrate vsq; ad terrā philistinorum: i id est vsq; ad terminos ægypti. Tātāq; co-a ¶in argēto nitor eloquētiæ & iocūditatis ecclesiasticę doctrinę. b ¶duriciæ & isensibilitatis gētiliū.
k pia p̄buit argēti in hierl̄m q̄si lapidum: & a ¶in cedri subtilitas & odor virtutū. b ¶in sycomoris vilitas & infructuositas infidelium.
cēdrorū tātā multitudinem velut sycōmo-
rū q̄ gignūtur i cāpestribus. Adduce ban-
tur aūt ei equi de ægypto, & cunctis regio-a ¶priorū q̄ fecit añq; quaricarent: sicut e tēpli ꝺdificatio: varia sacrificiorū oblatio.
l nib⁹. Rēliqua vero operū salomōis prio-b
rū & nouissimorū q̄ fecit, scripta sunt i verbis nathan pphetæ: & i libris ahiæ silonitis: i visiōe quoq; addo vidētis cōtra hieroboā filiū nabath. † Regnauit aūt salomon in hierl̄m sup oēm isrl̄ quadraginta a annis. Dormiuitq; cū patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate dauid. Regnauitq; pro eo roboam filj⁹ eius. Ca.X.

† Rofect⁹ est aūt roboam in sichem. (Illuc enim cunctus isrl̄ conuenerat) vt constitueret eum regem. Qd̄ cum audisset hieroboā filj⁹ nabath: q erat in ægypto (fugerat quippe illuc añ salomonem) statim reuersus est. Vocaueruntq; eum, & venit cū vniuerso israel: & locuti sunt ad roboam, dicentes: Pater tuus durissimo iugo nos pressit: tu leuiora impera patre tuo qui nobis grandē imposuit seruitutem: & pau-

A lusti de onere subleua: vt seruiamus tibi, qui ait: Post tres dies reuertimini ad me. Cumq; abiisset populus iniit
B consilium cum senibus qui steterant coram patre eius salomone: dum adhuc viueret dicens: Quid datis consilij vt respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si placeris populo huic, & lenieris eos verbis clementibus
C seruient tibi omni tempore. At ille

NIC.DE LYRA

rex salomon. a ¶Magnificatus est. Hic cōsequenter describitur diffusio regni salomonis omnibus temporibus. Sententia vero istorum partium patet ex dictis in
D.Regū.ix. b ¶Reliqua vero operum. Hic ponitur conclusio regni salomonis.
c ¶Scripta fūt i verbis &c. Ifti libri non habētur apud nos, nec apud hebræos.
d ¶Super omnem isrl̄. Hoc dicitur quia filj⁹ eius boā regnauit tm̄ super tres trib⁹. vt videbit⁹ i sequēti.

Roboā. Ca.X.

Postq; actum est de regno dauid & defalcato. Et licet fuerit hic q̄n agit de eodē diuisionis xix. reges quia tñ aliqua fuerunt aut nulla fecerunt: ideo ipsorum eorū cum aliis describit⁹ finem hoc residuum huius libri in quindecim partib⁹ diuidit: quia primo agit de roboā filio salomonis. Secundo de pore roboā filij salomonis in hoc cap⁹. Secundo de tpe abiæ ca.xiij. Tertio de tpe asa ca. xiiij. Quarto de tpe iosaphat ca.xvij. Quinto de tpe ioram ca.xxi. Sexto de tpe ochoziæ ca.xxij. Septimo de tpe ioas cap. xxiij. Octauo de tpe amasiæ cap. xxv. Nono de tpe ozīæ cap. xxvj. Decimo de tpore iothā ca.xxvij. Vndecimo de tpore achaz cap. xxviij. Duodecimo de tempore ezechiæ capi. xxix. Decimoquarto de tpore manasse cap. xxxiij. Decimoquarto de tpore iosiæ cap. xxxiij. Quintodecimo de tempore filiorum ca primum describitur prosecutio regni dauid diuisio. Secundo diuisionis confirmatio capitulo. xxj. Prima in duas: quia prima describitur diuisionis occasio. Secundo ipsa diuisio, ibi: Populus autem. Sententia autem istarum partium patet ex dictis. in. Regum. xij. vbi

Moraliter. c ¶Profect⁹ aūt est autem roboam in sichem &c. Expositio mystica posita est. iij. Regum. xij. capitulo.

isai. Reuertere in tabernacula tua israel. Tu aūt pasce domū tuam dauid. Et abiit israel in tabernacula sua super filios autem israel qui habitabant in ciuitatibus iuda, regnauit roboam. † Misitq; rex roboam aduram qui præerat tributis: & lapidauerunt eum filii israel, & mortuus est. Porro rex roboā currum festinauit ascendere, & fugit in hierusalē. Recessitq; israel a domo dauid vsq; ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis israel, q̄ reuersus esset hieroboā: miserunt & vocauerunt eum, congregato cœtu: & cōstituerunt eum regem super omnem israel. Nec secutus est quispiā domum dauid præter tribum iuda solam.

a reliquit cōsiliū senū & cum iuuenib⁹ tractare cœpit: q cum eo nutriti fuerant & erant in comitatu illius. Dixitq; ad eos Quid vobis videt: vel quid respondere debeo pp̄lo huic qui dixit mihi. Subleua iugū quod imposuit nobis pater tu⁹? At illi rñderūt vt iuuenes & nutriti cum eo in delitiis atq; dixerūt. Sic loqrispopulo q dixit tibi. Pater tuus aggrauauit iugū nr̄m: tu subleua: & sic respōdebis eis: Minimus digitus meus grossior est lūbis patris mei. Pater me⁹ imposuit vobis iugū graue, & ego magis pōdus apponā † Pater meus cecidit vos flagell̄: ego vero cedāvos scorpiōib⁹. Venit ergo hieroboā: & vniuersus pp̄l⁹ ad roboam die tertio: sicut præ
b cæperat eis. Resp̄ditq; rex dura, derelicto cōsilio senio-
rū. Loquutusq; est iuxta iuuenum vo-
luntatē. Pater meus graue vobis imposuit iugū, qd̄ ego graui⁹ faciā. Pater me⁹ cecidit vos flagellis: ego vero vos scorpionib⁹: & nō acge-
tis dñi, vt cōpleret sermo ei⁹ quē locutus fuerat p manum ahiæ silonitis ad hieroboā filiū nabath. Popul⁹ aūt vniuersus (rege duriora dicente) sic
c respondit. Quid nobis pars in dauid? † neq; hæreditas in filio

a ¶Factum est aūt &c. Totum istud vsq; ad finem huius capituli nō est de textu: quia non est in hebræo, nec in libris correctis: sed de. iij. Regum. xij. ac cæptum est: & insertum in hoc loco ex imperitia scriptorū seu correctorum: & ex ignorantia hebraicæ veritatis: sicut & in alijs pluribus locis simile factum est. †3. Regū 12.c.

Capitu. XI.

Venit autem roboā. Hic consequenter describitur prædictæ diuisionis confirmatio per verbum prophetæ ex parte domini loquentis: & patet sententia ex dictis. iij. Regum. xij. e. Secundo describitur regni defalcati prosecutio ibi: Habitauit autem roboam: Et diuiditur in duas partes: quia Diuisio. primo describitur prosecutio huius regni proficiendo. Secundo deficiendo capitu. xij. Prima in duas: quia primo describitur prosectus regni roboam per proprium studium. Secundo per aliorum auxilium, ibi: Sacerdotes autem. Tertio præponendo valentiorem filium, ibi: Duxit autem roboam &c. Circa primum ostēditur prosectus regni roboam proprio studio: eo qđ multas ciuitates munauit & plura fortalicia construxit in regno suo muniendo ea victualibus & bellatoribus ad roborationem regni sui: & patet littera. c ¶Sacerdotes autem. Hic cōsequenter describitur prosectus regni roboam per aliorum auxilia: qa hieroboam factus rex super isrl̄ timuit ne populus rediret ad regnum dauid, si iret in hierusalem ad sacrificandum domino vt habetur. iij. Regum. xij. & ideo fecit duos vitulos aureos: vt ibidem habetur. Et quia sacerdotes & leuitæ qui habitabant in regno suo abominabantur cultum vitulorum, abiecit eos: & sic venerunt ad regnum roboam & per consequens ipm roborauerunt. & hoc est quod dicitur: d ¶Venerunt ad eum de cun. fe. su. i. ciuitatibus in q̄bus habitabant & quæ erant eis assignatæ, p inhabitatione: vt habetur Iosue xxi. e ¶Relinquentes suburbana, quia sicut erant eis concessæ ciuitates ad habitandum: sic etiam suburbana ad animalia nutriendum. Similiter etiam homines deuoti de alijs tribubus qui volebant colere dominum ascendebant in hierusalem ad immolādum dño sicut legitur de tobia Tob. i. c. & sic roborauerunt regnum iuda: quia parati erant ipsum adiuvare. Et hoc est quod dicitur: Sed & de cunctis tribubus israel &c.

Moraliter. b ¶Venit aūt roboam in hierusalem. Expositionem mysticam require. iij. Regum. xij. capi. Moralit.

C.XII. Vmq; roboo. &c. a ¶Anno au.&c, Mali rectores per negligentiam suam priceps tenebrarū .puocāt in eccliam: qui thesauros domus dñi & thesauros regis aufert: cum sciētiā scripturarū & opera virtutum subtrahit incautis & desidiosis. b ¶Secit.rex ægyp.&c. Byssus cilicij vel gaudiū cilicij: byssus quidem subtilitatem significat cilicium qđ fit de pilis caprarū, peccata. In byssio ergo cilicij: versutia diabolicæ fraudis in persuasione peccati. sesac hierosolymitanas opes aufert cum diabolus qui callide decipit & gaudet in multitudine peccatorum ecclesiasticos viros scientia spiritua spoliat & eos qui videbantur in ecclesia decori: spolios secum in barathrum perditionis mergit. c ¶Clypeos. Salomon scuta aurea fecit & cu stodibus dom⁹ suæ tradidit: cum christus spiritualē sciētiam per duo testamenta doctoribus ecclesiæ ad plæbē tuendam commendauit. Hāc antiqu⁹ hostis per icuriam retrorsum abstrahit. Cum enim intelligunt terrenis rebus

†3. Regū 14. g minusq; curant de cœlestibus officio pristino & scientia nudatos: quasi i domo propria opib⁹ spoliatos relinquit Tales vero cum se sensu spūali priuatos aspiciunt: p eloquentiā verborum copiam gr̄ūt quoq; sonoritatem relinquit velut scutorū æreorū firmitatem contra hostes .p subiectis ponūt. Sed quanto æs auro vilius tāto inferior est eloquētia veræ sapientiæ fructu. Vnde: Vbi

psa. 14. c, plurima verba ibi frequenter egestas.

Semeiæ

bubus israel q̄cūq; dederāt cor suū vt g̃rerent dñm deum israel venerunt hierl'm ad immolādū victimas domino deo patrum suorum & roboraverunt regnū iuda & confirmauerunt roboam filium salomonis per tres annos. Ambulauerunt enim in viis dauid & salomonis annis tantum tribus. Duxit autē roboam a vxorem malaath, filiā hierimuth, filii dauid: abiail quoq; filiam heliab, filii isai: q̃ peperit ei filios eius & somoriam & zoom. Post hanc quoq; accæpit maacham filiam absalon: quæ peperit ei abia & etha: & ziza & salumith. Amauit autem roboam maacham filiam absalon super omnes vxores suas & cōcubinas. Nam vxores decē & octo duxerat: concubinas autē sexaginta: & genuit .xxviii. filios & sexaginta filias. Constituitvero in capita abiam filium maacha ducē super omnes fratres suos: Ipsum enim regem facere cogitabat: quia sapientior fuit & potētior super omnes filios eius: & in cunctis finibus iuda & beniamī: & in vniuersis ciuitatibus muratis. Præbuitq; eis escas plurimas: & multas petiuit vxores.

Vmq; roboratum fuisset regnū Ca.XII. b roboam & confortatum: dereliquit legem c domini: & omnis israel cum eo. Anno au.a tem quinto regni roboam ascēdit sesac rex ægypti in hierusalem (quia peccauerunt domino) cum mille ducentis curribus: & sexaginta milibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex ægypto: libies scilicet & troglodytæ & æthiopes: Cœpitq; ciuitates munitissimas in iuda: & venit vsq; hierusalem. Semeias autem propheta ingressus f est ad roboam & principes iuda qui congregati fuerant in hierusalem, fugientes sesac. Dixitq; ad eos: Hæc dicit dominus: Vos reliquistis me: & ego reliq; qui vos in manu sesac. Consternatiq; principes israel & rex dixerunt: Iustus est dominus. Cumq; vidisset dominus q̄ humiliati essent, factus est sermo domini ad semeiam, dicens. Quia humiliati sunt nō disperdam eos: daboq; eis pauxillum auxilii, & non stillabit furor meus super hierusalem per manum sesac. Veruntamen seruient ei: vt sciant distantiam ser uitutis meæ, & seruitutis regni terrarum. Recessit ita q̄ sesac rex ægypti ab hierusalem sublatis thesauris domus domini: & domus regis. † Omniaq; secum tulit: & clypeos aureos quos fecerat salomon: pro r quibus fecit rex æneos: & tradidit illos principib⁹ scutariorum: qui custodiebant vestibulum palatii. Cumq; introiret rex domum domini: veniebant scutarii & tollebant eos. Iterumq; referebant ad armamentarium suum. Veruntamen quia humiliati sūt auersa est ab eis ira domini: nec deleti sunt penitus. Siquidem & in iuda, inuenta sunt opera bona. Confortatus est ergo rex roboam in hierusalem, atq; regnauit. † Quadraginta autem & vnius anni erat cum regnare cœpisset: & decem & septem annis regnauit in hierusalem (vrbe quam elegit dominus) vt confirmaret nomen suū ibi: de cunctis tribub⁹ israel. Nomenq; matris eius naama ammonitis. Fecitq; u malum: & non pparauit cor suum vt quæreret dñm. Opa vero roboā prīa & nouissima scripta sūt ī libris x

a ¶Duxit autē ro. Hic cōsequiter describit .p.fect⁹ regni roboā: p̄ q̄ ordinauit sibi succedere valentiorē filiū. Fatiam, cuius haberet plures vxores & deinde multos filios seniores ipso. Et pater ita

Ca.XII. ex dictis.

Vmq; ro.fu. Hic ponit defectū p̄ cedēs. Et primo describit recessum & ppli transgressio. Secō tritio, ibi: Semeias autē. Circa primū dō

b ¶Cūq; ro.fu, re.ro. mō dicto ca. fec.

c ¶Dere.le.dñi, ad idolatriā declinādo

d ¶Et ois israel cū eo, i. maior ps ppli q erat .quus ad idolatriam: aliq en in g̃no fuerunt eū secuturi patebit .ī.eo.ca Cōsequenter ponit transgressionis punitio, cū dr: e ¶Ascendit sesac rex ægy. sm hīc. de ordinatione dñi ad puniendū p̄m regis & ppli: qua ma lum pœnæ est a deo, in .g. tū iuste infert pter qđ dr Amos.iij.b. Nō est malū in ciuitate qđ dñs non fecerit. f ¶Semeias aūt. Hic ponit regis & ppli pœnitentia ex tione eis dante intellectū: ppter qđ recperunt, ppheræ ÿbum. Vñ dr: Semeias aūt .ppheta ingressus est ad ro. & principes iuda, q non potentes resistere sesac in cāpo: fugerant in hierusalem ad ciuitatē regiā, fortissimā & munitissimam. g ¶Vos reliqstis me, ad idola declinando. h ¶Et ego reliqui vos, ad exilium meū subtrahendo. i ¶Iustus est dñs: cōstrictos p̄m sub humilitate veraciter exaudiēdo. k ¶Cūq; vidisset dñs q̄ humiliati essent, per delictū eius pœnæ diminuio, cū dr: l ¶Quia humiliati sunt, non disperdā eos, scilicet delendo. m ¶Daboq; eis pauxill. auxilij, ga non pmitta sesac ciuitate & populum destruere: tñ permitta eos ipsi sesac seruire sub tributo. Cui⁹ causa subditur. n ¶Vt sciant: p experientiā. o ¶Distantiā seruitutis meæ & seruitutis regni, ga seruitus dei suauis est & confortabilis: feruit⁹ aūt humana dura & qualiscūq; tabilis est. Vñ legitur de multis q̄ magis elegerūt mori q̄ subiici seruituti: sicut fert iosephus libro de bello iudaico cōtra eleazar iudæus cū multis aliis in quodā castro a romanis obsessus: q̄ videns q erant capiendi iterfecerūt se mutuo ne binerent romanorū seruituti. p ¶Recessit ita q̄ sesac rex ægypti ad hierusalem: sīt ita q̄ sesac rex ægyptiacus hierusalem nō ab obsidione tm̄, ga ingressus fuit hierusalem: vt patet ex sequentibus, cū dr: Iosephus q Tertio persualio abiæ ad idu

q ¶Sublatis &c. Dicit em̄ iosephus q roboam timore ductus fecit sibi portas aperiri: tñ sub certis pactis: q̄ tñ sesac non intraret: sed magis reptū & domū regiā spoliauit: r ¶Pro qui, &c. ex quo patet dēctio regni ab aurea magnificētia in ea primum dicitur: c ¶Nomenq; matris eius mi. ō.xj ca. vocatur maacha, ga frequenter fit in nominibus hebraīs & latinis: vt frequenter dictum est. d ¶Filia vrihel de gabaa: & erat bellū in gnter abia & hieroboā. Cūq; iniss abia cer tamen: & haberet bellicosissimos viros & electorū q̄draginta mīlia: hieroboā instruxit ecōtra aciē octoginta mīlia virorū q & ipsi electi erāt: & ad bella fortissimi. Stetit igitur abia super montē someron: q erat in ephraim, & ait: Audi hieroboā & oīs israel. Nū ignoratis q̄ dñs deus israel dederit regnū dauid super israel ī sempiternū: ipsi & filiis ei⁹ ín pactum salis: Et surrexit hieroboam filius nabath, seruus salomonis filii dauid: & rebellauit cōtra dñm suum? Congregatiq; sunt ad eum viri vanissimi, & filii belial: & ꝓualuerunt cōtra roboā filiū salo monis. Porro roboam erat rudis & cordek pauido: nec potuit resistere eis. Nunc ergo l vos dicitis q̄ resistere possitis regno domini quod possidet per filios dauid: Habetis m aaron atq; leuitas: & fecistis vobis sacerdotes, sicut omnes populi terrarū. Quicunq; o venerit, & initiauerit manum suā, in tauro: & in bobus: & in arietibus septem, fit sacerdos eorū q nō sūt dii. Noster autē dñs deus est quem non reliquimus: Sacerdotesq; q qui ministrāt dño de filiis aaron: & leuitæ r sunt in ordine suo. Holocausta quoq; offerunt dño p singulos dies mane & vespe: & t thymiama iuxta legis præcepta cōfectum: & proponunt panes in mensa mūdissima. u Esteq; apud nos candelabrum aureum: & lucerna eius vt accendatur semp ad vesperā. Nos quippe custodimus præcepta dñi dei nostri quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nō dux deus est: & sacerdotes eius qui

a ¶Semeiæ pro. Qui supra roboā & filios iuda de pctis arguebat. b ¶Addo, q& abdo: h est q ad arguendū hieroboā, p aliari q̄ fecerat, a dño missus erat samaritā: q in via interfect⁹ est: qa ꝓ cepit dñmi a pseudo, ppheta seductus ibidem manducauit.

Ca.XIII. c ¶Someron. C.XIII. Anno decimooctā, &c. Ciuitas est quā cepit iesus rege illi⁹ interfecto: quā dicit vocari nūc sebastē oppidū palestinæ vbi iohānis baptistæ cōdite sūt reliq̄e. Legim⁹ āt i Regū cp amri rex israel emerit mōtē somerō a q̄dā somer: & ędificaue rit in vrbe illius ciuitatē quā ex nōie domini, somer someron appellauit.

NI.DE LYRA

Bethel

a ¶Semeiæ .ppheæ & addo vidētis: & diligēter

a ¶Pugnauerunt q̄q; aduersum hieroboam, &c. Licet enim prius hieroboam & filius eius in ppetuū mumbelli gnale inter eos fuerit propter qđ dr Amos.iij.b. Nō est malū in ciuitate qđ dñs non fecerit. f ¶Semeias aūt. Hic ponit regis & ppli pœnitentia ex tione eis dante intellectū: ppter qđ recperunt, ppheræ ÿbum. Vñ dr: Semeias aūt .ppheta ingressus est ad ro. & principes iuda, q non potentes resistere sesac in cāpo: fugerant in hierusalem ad ciuitatē regiā, fortissimā & munitissimam. g ¶Vos reliqstis me, ad idolatriam. h ¶Et ego reliqui vos, ad exilium meū subtrahendo. i ¶Iustus est dñs: cōstrictos p̄m sub humilitate veraciter exaudiēdo. k ¶Cūq; vidisset dñs q̄ humiliati essent, per delictū eius pœnæ diminuio, cū dr: l ¶Quia humiliati sunt, non disperdā eos, scilicet delendo. m ¶Daboq; eis pauxill. auxilij, ga non pmitta sesac ciuitate & populum destruere: tñ permitta eos ipsi sesac seruire sub tributo. Cui⁹ causa subditur. n ¶Vt sciant: p experientiā. o ¶Distantiā seruitutis meæ & seruitutis regni, ga seruitus dei suauis est & confortabilis: feruit⁹ aūt humana dura & qualiscūq; tabilis est. Vñ legitur de multis q̄ magis elegerūt mori q̄ subiici seruituti: sicut fert iosephus libro de bello iudaico cōtra eleazar iudæus cū multis aliis in quodā castro a romanis obsessus: q videns q erant capiendi iterfecerūt se mutuo ne binerent romanorū seruituti. p ¶Recessit ita q̄ sesac rex ægypti ab hierusalem: sīt ita q̄ sesac rex ægyptiacus hierusalem nō ab obsidione tm̄, ga ingressus fuit hierusalem: vt patet ex sequentibus, cū dr: Iosephus q Tertio persualio abiæ ad idu

Dittio.

Anno decimooctā. &c. Hic cōsequenter agitur de ipe abia Et primo describitur ei⁹ genealogia. Secō pugna, ibi: Cūq; iniss

a ¶Pugnauerūtq; aduersū se roboā & hieroboam cunctis diebus. Et dormiuit roboam cum patribus suis: sepultusq; est i ciuitate dauid: & regnauit abia filius eius pro eo. Ca.XIII.

Anno decimooctauo regis hie roboam regnauit abia super iudam. Tribus annis regnauit in hierusalem: Nomenq; mīis ei⁹ mi chaia filia vrihel de gabaa: & erat bellū in ter abia & hieroboā. Cūq; iniss abia cer tamen: & haberet bellicosissimos viros & electorū q̄draginta mīlia: hieroboā instruxit ecōtra aciē octoginta mīlia virorū q & ipsi electi erāt: & ad bella fortissimi. Stetit igitur abia super montē someron: q erat in ephraim, & ait: Audi hieroboā & oīs israel. Nū ignoratis q̄ dñs deus israel dederit regnū dauid super israel ī sempiternū: ipsi & filiis ei⁹ ín pactum salis: Et surrexit hieroboam filius nabath, seruus salomonis filii dauid: & rebellauit cōtra dñm suum? Congregatiq; sunt ad eum viri vanissimi, & filii belial: & ꝓualuerunt cōtra roboā filiū salomonis. Porro roboam erat rudis & cordek pauido: nec potuit resistere eis. Nunc ergo l vos dicitis q̄ resistere possitis regno domini quod possidet per filios dauid: Habetis m aaron atq; leuitas: & fecistis vobis sacerdotes, sicut omnes populi terrarū. Quicunq; o venerit, & initiauerit manum suā, in tauro: & in bobus: & in arietibus septem, fit sacerdos eorū q nō sūt dii. Noster autē dñs deus est quem non reliquimus: Sacerdotesq; q qui ministrāt dño de filiis aaron: & leuitæ r sunt in ordine suo. Holocausta quoq; offerunt dño p singulos dies mane & vespe: & t thymiama iuxta legis præcepta cōfectum: & proponunt panes in mensa mūdissima. u Esteq; apud nos candelabrum aureum: & lucerna eius vt accendatur semp ad vesperā. Nos quippe custodimus præcepta dñi dei nostri quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nō dux deus est: & sacerdotes eius qui

iam erat q̄draginta & vni⁹ anni: vt hīr.iij.Reg.xiij.ca sed dr̄ puer sensu. k ¶Et corde pauī. In hebrīo habet: Et corde tenero .i. impotenti ad aliqd sustinendū. l ¶Nunc ergo vos dicitis &c. dr̄ ipse erat rex principalis: & filij dauid eius vicarij. Ex hoc patet q iste hieroboā volebat etiā occupare regnū iuda. Tertio allegat abia ipsi⁹ hieroboā & eius ppli idolatriā, cū dr: m ¶Habetisq; grā. po.mul. in qua confiditis: sed pro nihilo: quia sunt subditi idolatriæ pctō: licet em̄ i virtutibus aureis prio adorauerint deū sm opinionem aliquorū q̄ .pbabilis est. vt dictum est.in.Reg.xij.ca. tamē extūc fuit tbi qđā idolatriæ modus: qa adorabant eū in imagine .p hibita: vt hīr Exod.xx. Itē .pcedente tēpore adorauerūt ibi dæmones dātes rīsa. vñ.ō.xj.c. dr̄ de hieroboam Qui cōstituit sibi sacerdotes excelsorū & dæmoniorū. Vñ subdit⁹: At q̄ vitulos au.&c. n ¶Et ejeci. sacerdotes dñi &c. Vñ habet .ō.xj. o ¶Quicunq; ve. & i ini. ma. fu. Hoc est quicunq; voluerit precium dare erit sacerdos & poterit offerre. Quarto allegat abia in pp̄io suo ipsius dei debitā fidē & culturam dicens: p ¶Nr̄ aūt dñs deus ē. qui a. est verus deus solus. q ¶Sacerdotesq; q mi. do. de fi. aaron. quos elegit dñs in sacerdotes sibi: vt hīr Exo.xxviij. r ¶Et leuitæ sunt in or. fu. .i. cantorū tantorū & aliorū offorū, put ordinauit dauid: vt hīr. ō. i li.xxv. s ¶Holocausta quoq; offerunt do. p sm. di. ma. & ve. .i. iuge sacrificiū qđ offerebat oi die mane & vespere. t ¶Et thymiama iu. le. præcæ. & ꝑse. ex quatuor rebus aromaticis: vt hīr Exo.xxx.c. v ¶Et proponuntur pa. .i. duodecim quolibet sabbato renouando. x ¶Estq; apud nos cāde. au. licet em̄ essent in templo vndecim candelabra aurea: vt dictum est. ō.iij.c. tñ sesac rex ægypti spoliauerat templum: vt dictū ē.ō.xj ca. & forte ab stulerat decē quæ fecerat salomō dimittēs illud solū qđ fecerat moyses Vel ponit hic singulare .p pluralī. y ¶Candelabrū .i. cādelabra: sicut Exod.xvij.f. Venit musca grauissima i multitudo &c. Vnde subdit: z ¶Et lu. eius. .i. lucernæ: qa i quo libet cādelabro erāt septem lucernæ vt dictū est. ō. ca. iiij. a ¶Vt accendatur semper ad vesperam. Plures enim lucernæ ardebant de nocte q̄ de die & iō aliquæ extinguebant mane & reaccendebant vespe. b ¶Ergo in exercitu nostro dux deus est. q semp assistit suis veris cultorib⁹.

Filij israel

Moraliter. b ¶Anno decimo octa. &c. Per abiā q interpretat⁹ pater meus dñs, significari pōt q libet fidelis xp̄ian⁹: fidel⁹ dicens deo: Pr̄ nr̄ q es &c. Per hieroboā aūt q diuisio populi interpretat⁹, significatur diabolus q diuisionē iter hoies ponere machinat. Grego. omel. xxix. Solerter intuēdū ē q̄ ātiqu⁹ hostis dū mentē nr̄am ad rerū tpaliū dilectionē trahit: nr̄m firmiorē ꝓ nos proximū excitat: q ea ipsa q̄ diligimus auferre moliat: nec curat antiquus hostis b facies vt terrena tollat: sed vt charitatē i nobis feriat. Igitur p abiā in virtute dei q̄ fidēte ꝓ hieroboā pugnāte, significat q libet bonus xp̄ianus i xp̄i virtute fiduciali ter contra diabolum pugnaturus

Hieroboā re.

E a ¶Bethel. Ciuitas in proximo lapide ab helia ad dexteram euntibus neopolim ꝙ prius luza. i. amigdalon vocabat: & cecidit in sortem beniamin iuxta bethan & hai: quam expugnauit iesus rege illius interfecto. b ¶Ephron. Ciuitas est in tribu iuda. Vñ & vil
la pergrandis ephrea ꝙ septentrionē in vigesimo ab helia miliario hactenus vocat. c ¶In diebus abia. Non hieroboā: in cuius vicesimo anno scdm librum Regū impetrauit asa filius abia sup iudam & hierusalem: sed abiam qui accepta bethel idola reseruauit israeli in scandalum vt hebræi asserunt.

℣ Aromatibus

NICO.DE LYRA

a ¶Filij israel nolite pugnare cōtra dñm. ga pugnando cōtra nos q sumus eius serui, pugnabitis cō tra ipm. Et sic patet qđ dictum est in principio huius psuasionis vi delicet ꝙ abia intendebat monere filios israel ad hoc ꝙ recederēt ab sq mutuo conflictu: sed sua persua sio nō habuit effectum. Vnde subditur: b ¶Hæc illo loquente hieroboam re. molieb. msi. Stans enim ex opposito fingebat se velle pugnare a parte anteriori tantum: sed malicioſe quærebat eum, cum hoc inuadere a parte posteriori.

c ¶Respiciensq iudas. Hic consequenter ponitur ipsius abiæ victoria qa cū videret se & exercitum suū ꝺ̄ dicto mō inclusum. d ¶Clamauit ad dñm. confidens de eius auxilio. Ideo sequitur: e ¶Perterruit deus hic. &c. Modus autem perterrendi non exprimitur in textu: nec in glo. quam viderim: sed potuit esse per aliquod exterius. s. per fragorem tonitrui: & lapides grandinis vel hmōi: sicut dicit de philistæis. 1. Reg. vij. vel immittēdo terrorē interius tm̄ per quam deficeret cor: & p cōsequens membra exteriora ad se defendendum: qa motus vitalis spirituum procedit a corde ad membra exteriora. Sequit: f ¶Et cœp. ci. eius be. & fi. eius. id est villas sibi adiunctas. g ¶Quē percussit dñs. Hic vltimo describitur ipsius abiæ culpa occulta, ppter quam a dño interfectus est. Et ista vt dicunt aliq fuit qa capiendo ciuitatē bethel idola ibi inuenta reseruauit in detrimentum sui & coluit: Nec mirum: quia de ipso dr̄. iij. Regum. xv. a. Ambulauitq in omnib⁹ pctis patris sui s. roboam: qui tm̄ fuit idolatra: vt dictum est ca. ꝓcedenti. Aliq vero exponūt de hieroboā: sed nō est verisimile: qa nō agit hic de eius fine: sed de fine abiæ.

Moral'. ✠ † ¶Hieroboam retro mo. sic. msi. p. qđ significatur malicia dæmonis ḡrentis fraudulenter nocere hominib⁹ ✠ tuosis. 1. Pet. v. b. Aduersarius vester diabolus tanq leo rugiens circuit ḡrens quem deuoret: cui resistite fortes in fide. † ¶Et ecce illisclamantib⁹ per ter, deus hiero. per qđ significat q vociferantibus clangunt tubis & resonāt contra vos. Fi a lii israel nolite pugnare cōtra dñm deum patrū vrorū: qa tnō vobis expedit. Hæc b illo loqnte, hieroboā retro moliebat̄ insi † dias. Cūq ex aduerso hostiū staret: ignorantem iudam, suo ambiebat exercitu. Re c spiciensq iudas vidit instare bellū ex aduerso & post tergum: & clamauit ad dominum: ac sacerdotes tubis canere cœperunt. Omnesq viri iuda vociferati sūt. Et † ecce illis clamantibus perterruit deus hic e roboā & oēm isral q stabat ex aduerso abia & iuda: fugerūtq filii isral iudā: & tradidit eos deus in manu eorū. Percussit ergo eos abia: & ppls eius plaga magna: & corruerūt vulnerati ex isral qnquaginta miliа virorū fortium. Humiliatiq sunt filii israel in tēpore illo: & væhemētissime confortati sunt filii iuda eo qp sperabant in domino deo patrū suorum. Persecut⁹ est autē abia fugiētem hieroboam: & coe f a pit ciuitates eius bethel & filias eius & ¶ciuitas regis iuda.

b hiesana cū filiabus suis: ephron quoq & filias ei⁹. Nec valuit vltra resistere hiero c boam in diebus abia: quē percussit dñs g & mortuus est. Igitur abia confortato i † perio suo, accepit vxores quattuordecī: procreauitq viginti duos filios & sedecī filias. Reliqua autem sermonū abia, viarumq & operum eius scripta sunt diligentissime in libro †addo prophetæ.

al'† pphetæ addo.

al'† ergo.

Ormiuit aūt abia Ca. XIIII. h cum patribus suis: & sepelierūt eū in ciuitate dauid. Regnauit † ꝙ asa filius eius pro eo. In cui⁹ i a ¶hic eos significat qui bene incipiunt & male finiunt.

diebus quiit terra annis decē. Fēcit† au † tem asa quod bonum & placitum erat in a ¶abnciens idolatriam.

conspectu dei sui: & subuertit altaria pe k regrini cultus & excelsa: & confregit sta l tuas lucosq succidit: ac ꝓcepit iudæ vt † quæreret dominum deum patrum suorū & faceret legem & vniuersa mandata. Et m abstulit e cunctis vrbibus iuda: aras & phana & regnauit in pace. Edificauit quo † qp vrbes munitas in iuda: quia quietus erat: & nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem domino largiente. Dixit aūt iudæ. Edificemus ciuitates istas, & vallemus muris: & roboremus turrib⁹ & portis & seris: donec a bellis quieta sunt oīa: eo qp quæsierimus dñm deum patrū nostrorū: & dederit nobis pacem per gyrum. Edificauerūt igitur & nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem asa in exercitu suo portantium scuta & hastas, de iuda trecenta milia: de ben

qp vociferātibus prædicatoribus vocē dicationis & deuotis ppls vo. e tanq orationis terref. diabolus: & cū exercitu suo fugatur. ſ ¶Et cœpit ciuitates &c. per qđ significat recuperatio bonorum malicīā diaboli mortificatoq: Nam re perata gra, reuiuiscunt opa meritoria p decæptionē diaboli fuerāt mortificata. † ¶Igit abia cōforta. inpe. suo &c. Per hanc em filiorū generationē significatur bonorū operū multiplicatio q peragitur ex gratia & libero arbitrio q̄ dam ex gratia & libero arbitrio q̄ sunt ex gratia & libero arbitrio q̄ sunt quādā spūalem gnationem. Ca. XIIII.

Ormiuit autē abia. Hic ponitur descriptio. Circa primum describit primo ipsius abiæ victoria miraculosa: & patet littera vsq; ibi: Egressus est aūt contra eos asa &c. Circa primum describit ipsius asa vita virtuosa. Sed & eius victoria miraculosa, ibi: Egressus est aūt. Circa primum dr̄: i ¶In cuius di. quie. ter. decan. qa in principio regni vixit sēc. io dicit dedit ei pacē decē annis vt posset regnum suū munire: qđ & fecit: vt patet ex sequentibus. k ¶Et subuertit al. pegrinos cultus. i. idolorū q dicunt̄ dñ alieni. l ¶Et excelsa. Cōtrariū videt sequi ca. vbi dr̄ Excelsa aūt dereliēta sunt &c in. Regum. xv. dr̄ de ipo. Excelsa aūt nō abstulit. Dicendū q aliq erant excelsa, vbi colebant idola: & illa abstulit, vt hic dr̄. Alia aute erāt excelsa in qbus offerebant̄ deo sacrificia: qđ fuit licitū q̄ diu arca nō habuit stabilē mansionē: put dicit in fine Deu. xij. & j. Reg. vij. Sed post ædificationē templi nō fuit licitū, nisi ex dispēsatione alicui⁹ na speciali: tū hoc permisit asa de sacrificijs votiuis: & multi alij reges ad cultum dum maius malū. s. ne talia offerrent ibi lis & dæmonib⁹. sicut p mittunt̄ hodie ces in ciuitatib⁹, ne oia turbent̄ libidinibus. m ¶Et faceret legē. q̄ tum ad ceremonialia pta decalogi: q̄ pprie dicunt̄ lex. n ¶Et vniuersa mādata. quæ sunt quædā conclusiones ex præceptis decalogi elicite vel quædam suppositā ad decalogi præcepta sicut est præceptū dilectionis dei & proximi: put dictum fuit Deut. vj. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: o ¶Habuit autem asa in exercitu suo portā. scuta & ha. i. habētium scientiam ꝓfitendi fidē

✠ tis & hastis.

Moraliter. h ¶Dormiuit autem abia cum patribus suis &c. Sequitur. † ¶Regnauitq asa fi. eius &c. Per hoc qui interpretatur factura vel exercitus, significat bonus rex, vel sanctus, sursum tollens, significat esse factura deiq; princeps q se recognoscit esse factura deiq; pter qđ in principio regni sursū tollit vel erigit animū suū ad quærendū honorem dei & bonū populi sui sibi cōmissi: vnde ditur: † ¶Fecitq asa quod bonum & placitum erat in conspectu dei sui. & in destructione cultus diabolici: & in promotione cultus diuini: ideo subditur: k ¶Et subuertit altaria peregrini cultus. Et subditur: † ¶Et præcepit iudæ vt quæreret dominum deum. Natum est. lum suū quantum pōt ad feruendū deo. in bonis moribus & fide viuendo: nec ea men omittit ea quæ sunt agenda fm̄ humanam ad regni sui defensionem. tentare dominum videatur: ita sequitur. † ¶Edificauit quoq vrbes munitas. &c. Egressus est autem contra eos. id est contra asa & homines suos.

✠ Zara æthiops

✠ tis & hastis. a ¶Egressus est autem. Hic cōsequēter describit ipsius asa victoria miraculosa: & patet littera vsq; ibi: Porro asa per. ob. ci. ne intrando b ¶Porro asa per. ob. ci. ne intrando regnum suū deualtaret terrā suā. c ¶Et multocauit dominum. deuote & cōfidenter. d ¶Dñe nō est &c. qa es virtutis infinitæ: cui ois alia virtus cōparata nulla ē. e ¶In te em̄ &c. nō in viribus nostris. † ¶Nō præualeat. i. ꝺ̄ nos q venim⁹ ad pugnā in noie tuo. g ¶Exterruit itaq per effectum exteriorem vel interiorē: ita quidā fuit ca. ꝓcedēti de hieroboā & eius exercitu: qa non exprimit hic qualr illud fuerit negibi: h ¶Quia dño cessantibus: ꝙ dicunt̄ dñi exercitus. Vel ex certitudine illius ꝓliante. i. angelicis potentijs. ꝙ dicunt̄ dñi exercitus. Vel ex ercitus aūt pōt hic intelligi exercitus asa: qui pugnabat in nomine dñi. Cætera patent in littera.

Moraliter. ✠ † ¶Zara æthiops. i. rex æthiopum per quē significat rex dæmonū: Nam de mones frequēter apparuisse leguntur i specie æthiopum. Cōtra vō bonos reges & suū populū diabolus excitat bellum ꝑ se & satellites suos: & aliquando per æthiopū vitijs denigratos. & qñ invitos bello bonus rex indiget auxilio diuino. Ideo subditur: c ¶Et inuocauit dominum deum. quia per orones de uotas in vtroq; bello victoria frequētius obtinetur. Ideo subdit̄: Exterruitq dñs æthiopes &c.

Ca. XV.

B Diuisio. Zarias aūt filius obed. Sic debet scribi: qa sic est in hebræo. Hic ꝓm circa asa ponitur continuatio prophetica. Circa quā primo describit̄ ꝓphetę denū ciatio. Secō ipsi⁹ asa & ppli ꝓsolatio: ibi Quod cū audisset asa. Circa primum dr̄. k ¶Egressus est in occursum asa. ad de nunciandum sibi bona ꝙ libēter cito nunciant. Vñ subdit̄: l ¶Dñs vobiscum. supple est: & fuit i isto prelio. m ¶Quia fuistis cum eo, per veră fidē & cultū debitum. n ¶Transibunt autē dies mul ti &c. Dicunt expositores nostri qp ista ꝓphetia intelligitur cōiter de futuro: sicut ponit in littera. Sed & eius victoria miraculosa: & quæ sequunt̄ de ipo. Excelsa aūt nō abstulit. Dicendū q aliq erant excelsa, vbi colebant idola: & illa abstulit, vt hic dr̄. Alia aute erāt excelsa in qbus offerebant̄ deo sacrificia: qđ fuit licitū q̄ diu arca nō habuit stabilē mansionē: put dicit in fine Deu. xij. & j. Reg. vij. Sed post ædificationē templi nō fuit licitū, nisi ex dispēsatione alicui⁹ na speciali: tū hoc permisit asa de sacrificijs votiuis: & multi alij reges ad cultum dum maius malū. s. ne talia offerrent ibi lis & dæmonib⁹. sicut p mittunt̄ hodie ces in ciuitatib⁹, ne oia turbent̄ libidinibus. m ¶Et faceret legē. q̄ tum ad ceremonialia pta decalogi: q̄ pprie dicunt̄ lex. n ¶Et vniuersa mādata. quæ sunt quædā conclusiones ex præceptis decalogi elicite vel quædam suppositā ad decalogi præcepta sicut est præceptū dilectionis dei & proximi: put dictum fuit Deut. vj. Cetera patent ex dictis vsq; ibi: o ¶Habuit autem asa in exercitu suo portā. scuta & ha. i. habētium scientiam ꝓfitendi fidē

✠ tis & hastis.

iamin vero scutariorū & sagittariorum ducenta octogīnta milia. Om a nesq † isti viri † robustissimi. Egressus est aūt contra eos zara æthiops † cum exercitu suo, decies cētena milia, & curribus trecentis: & venit b vsq; mareſa. Porro asa perrexit obuiam ei: & instruxit aciem ad bellum in valle sephata quæ est iuxta c maresa: & inuocauit dominum deū d & ait: Domine non est apud te vlla distantia: vtrū in paucis auxilieris an in pluribus: adiuua nos domine e deus noster. In te enim & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. † Domine deus noster tu es, non præua f leat contra te homo. Exterruit itaq dominus æthiopes coram asa & iuda. Fugerunt̄q æthiopes: & persecutus est eos asa: & populus qui cum eo erat, vsq; gerara. Et ruerunt æthiopes vsq; ad internitionem: h quia domino cædente contriti sunt & exercitu illius ꝓliante. Tulerūt ergo spolia multa: Et percusserunt omnes ciuitates per circumitum gerare. Grandis quippe cunctos terror inuaserat. Et diripuerunt vrbes & multam prædam asportauerunt. Sed & caulas ouiū destruētes: tulerunt pecorū infinitam multitudinē & camelorum: reuersiq; sunt in hierusalem. Ca. XV.

i Zarias autem filij⁹ † obed k facto ī se spiritu dei egressus est in occursum asa: & dixit ei: Audite me asa: & omnis iuda & beniamin: Domin⁹ l vobiscum: quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum, inuenietis. Si au † m tem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem dies n multi in israel absq deo vero & absq sacerdote: absq doctore quoq; & o absq lege. Cumq reuersi fuerint in p angustia sua: & clamauerint ad dominum deum israel: & quæsierint q eum, reperient. In tempore illo nō erit pax † egredienti & ingredienti: r sed terrores vndiq; in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit em̄ gens cōtra gentē: & ciuitas cōtra ciuitatem: qa dñs cōturbabit eos in s omni angustia. Vos ergo confortamini & non dissoluantur manus ve ✠ stræ: Erit enim merces operi ve t stro. Quod cum audisset asa ver b tibus illis: vt patet intuēti historias illius tpis Dicūt ēt ꝙ ꝓfecti⁹ ipleta ē illa ꝓphetia ꝙ captiuitate iudæorū facta ꝙ Titū & vespasianū. Iudæi vō totā istā lram exponūt de tpe qđ fuit añ asa: Vt meli⁹ intelligatur ista expositio. Prio ponā lram, put iacet & ſm hebraicā veritatē: lra em̄ hebraica nō habet Trāsibūt: sed sic icipit. Et dies multi in isral nō deū verū, & ad nō sacerdotē, & ad nō legē: & reuertus est in angustia: & ad dñm deū israel: & requisierūt eū & inuētus est eis: & in tpibus illis nō pax egredienti & venienti: qa consumptiones multæ super oēs habitātes terrā: & dimicationes sunt, gēs in gentē: & ciuitas ī ciuitatē: qa deus cōsumpsit eos in oi angustia: vos aūt ꝓfortamini &c. Sic igit exponit ab hebræis littera ꝙdicta. Et dies multi ī israel: supple iam fuerūt: Ad non deū verum: qa in ipsis nō recurrerūt filij isral ad dñm verū: & hoc fuit a ꝙrto anno roboā in quo declinauit ad idolatriā & ois isral cū eo: vt dictum est. ō. ca. xij. & tpe filij sui abia, q ambulauit in oibus pctis patris sui vt dictū est. ō. xiij. ca. & xij. Reg. xv. Et ad nō sacerdotē. i. absq; sacerdote docente qa ex quo declinauerūt ad idolatriā, parū curauerunt de sacerdotibus & lege. Et reuersus est in angustia sua ad dñm deū isral quia tpe asa q̄ successit abia: ppls israel reuersus fuit ad cultū veri dei: vt patet cap. ꝓcedēti: & maxie qñ fuerūt ī angustia positi, ppter aduentū regis æthiopū. Et inuentus ē ab eis: qa dedit eis victoriā miraculosam vt patet ex dictis ca. ꝓce. Et in tpib⁹ illis. s. roboā & abię: nō pax egredienti & venienti: supple fuit: qa qnto anno roboam sesac rex ægypti intrauit hierusalē & spoliauit tēplū & domū regiā: & facti fuit ei iudæi serui: vt hr̄. ō. ca. xij. Tpe vō abia filij eius hieroboā molestauit regnū ei⁹: licet finalr fuerit debellat⁹: Et diminuta est gens i gēte: & ciuitas i ciuitate: qa nunc iudæi habuerūt i sultus ab exteriori bus: & intra se diuisiōes ex qbus diminutus fuit ppls. Et ī o sequif: x ¶Vox ergo al'† oded cō. i. tu asa & ppls tuus q ꝙ fuistis dñi & inuenistis. y ¶Cōfortamini, in dño: quia saluabit vos. z ¶Et nō dissoluant̄ manus vestræ. a bono ope qđ cœpistis. Cuius cā subdit̄: a ¶Erit em̄ merces opi vestro. Sic igit patet q ista expositio fatis ꝓcordat lræ ꝓcedēti & subsequenti: in ista tm̄ expositione aliq addidi ad maiorē intellectū: qa glosæ hebraicæ bræuiter loquunt̄ & magis obscuræ: tenui tm̄ sniam earū. b ¶Qđ cū audisset asa. Hic ꝓm describit ipsi⁹ asa & ppli ꝓsolatio: ex qua cōsolatione abstulit asa idola non solum de terra iuda & bēiamin, sed etiā de vrbibus quas cœperat in regno decem tribuū

✠ Et dedicauit

Moraliter. i ¶Azarias autem filius obed. &c. Per azariā q adiutor dei interpretat̄: ꝙdicator deuotus significat. Vnde Paulus apls de se & alijs deuotis prædicatoribus dicit. 1. Cor. iij. c. Dei adiutores sumus. Talis igitur ꝙdicator ex instinctu spiritussancti dicit bono regi vel principi & populo suo victori. ¶Dominus vobiscum quia fuistis cum eo. ostendens q habita victoria de hostibus corporalib⁹ vel spūalibus peoesset ex adiutorio diuino: & transgressoribus legis prædicit cōtrariū de futuro, dicēs: † ¶Si aūt dereliquerītis eū dereliquet vos. in manib⁹ vestrorum hostiū vos tradendo. Quod cum audisset asa &c. Sequitur.

✠ Confortatus est

al's† non habet q̄ al's† fortissimi.

al's† dñs

al's† egrediendi & ingredi ēdi.

C

D

a ¶Et dedicauit altare domini. quia altare factum a salomone de nouo solēnizauit. offerens ibi sacrificia valde magna: qualia non fuerāt ibi oblata a repore salomonis. b ¶Q̄d erat ante por. do. scilicet in atrio sacerdotum: ibi enim erat altare. holocaustorum. Vnde subditur. c ¶Immolauerūt domino in die illa. valde solenniter: vt dictum est. d ¶De manubijs. id est manibus captis.

e ¶Boues septingentos &c. quia adduxerāt pecorum infinitam multitudinem, habita victoria: vt habetur capi. precedenti in fine. f ¶Et intra. ex more. scilicet atrium templi. g ¶Ad corro. fœdus. inter deum & populum suum ibi ēm fiebant talia fœdera vel renouabantur. h ¶Iurauerunt q̄ domino: quod seruirent ei fideliter. i ¶Voce maīn iubilo &c. ad maiorem solennitatem iuramenti. k ¶Cum execratione. supponentes se maledictō & pœnæ mortis: si venirent contra iuramentum. l ¶Sed & maacham matrem. istud expositum est. iñ. Regum. xv. hoc excepto. m ¶Exangusto depo. ímpe. quia maacha fecerat ſpecum: vt habetur. iñ. Regū. xv. in quo colebatur priapus: in quo cultu ipsa præerat: & ideo dicitur hmōi imperium angustum id est strictum. n ¶Excelsa aūt de. sunt in israel. scilicet illa in quibus offerebāt dño: sicut dictū fuit in princi. cap. p̄cedentis. o ¶Attamen cor asa erat pfc. cum. die. eius. scilicet vsq̄ ad tempus præuaricationis suæ: q̄ habet. ca. seq. p ¶Bellū vero non fuit vsq̄ ad tricesimum annum re. asa. in hebræo habetur vsq̄ ad tricesimū q̄ntum annum regni asa: & huic concordat quod habetur in principio cap. seq. Anno autem tricesimo sexto regni eius ascendit baasa ad inuadendum regnum asa.

Morafr. ✠ † ¶Confortatus est & abstulit idola de omnī ter. Nam bonus princeps ad verba q̄ dicatoris debet i bono confirma: i: & de malorū extermi natione aplius sollicitari. l ¶Sed & maacham ma. asa regis depē. de. angu. ímpe. Amouit em eā ne esset princeps in sacris priapi: vt dicit. iñ. Reg. xv. Per hoc aūt ostēdit q̄ bon̄ princeps in his q̄ sunt cōtra honorē dei parcere non debet cuicūq; pſonæ quātūcūq; sibi ꝓpinquæ. C. XVI.

IN anno autem tricesimo sexto. Hic cōsequenter describitur q̄uaricatio asa circa finem vitæ suæ cū tñ bona vita q̄esisset: Ex quo patet q̄ nullus debet de q̄cedētibus meritis nimis cōfidere: sed semper timere ne cadat: sicut dictum fuit iñ. Regum. xj. de salomone. Prævaricatio autem istius asa fuit: quia diffisus de diuino auxilio quod expertus fuerat in maiori periculo: recurrit ad auxilium infidelium: Et primo describitur ipsius prævaricatio. Secūdo q̄uaricantis obstinatio, ibi: In tēpore illo. Sn̄ia primæ partis patet ex dictis. iñ. Regum. xv. hoc excepto quod dicit hic. q ¶Anno aūt tricesimo sexto

Diuisio.

ola aūt derelicta sunt in israel. Attamen cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. Ea q̄ quæ vouerat pater suus, & ipse intulit in domum domini: argentum & aurum: vasa prumq; diuersam supellectilem. Bellum vero non fuit vsq̄ ad tricesimum annum regni asa. Ca. XVI.

ANno aūt tricesimo sexto regni eiꝰ ascendit baasa rex israel in iudam & muro circūdabat rama: vt nullus tute posset egredi & īgredi de regno asa. Protulit aūt asa argentū & aurū de thesauris domus dñi: & de thesauris regis. Misitq; ad benadab regem syriæ, qui habitabat in damasco dicens: Fœdus inter me & te est. Pater quoq; meus & pater tuus habuerunt concordiam: quamobrem misi tibi argentum & aurum vt rupto fœdere quod habes cū baasa rege israel, facias eū a me recedere. Quo cōperto benadab misit principes exercituum suorū ad vrbes israel qui percusserunt ahion & dan & abelmaim: & vniuersas vrbes muratas neptalim Quod cū audisset baasa, desiit ædificare rama: & intermisit opus suum. Porro asa rex assūpsit vniuersum iudā & tulerūt lapides de rama: & ligna quæ edificationi præparauerat baasa: ædificauitq; ex eis gabaa & maspha. In tēpore illo venit anani ꝓpheta

cesimosexto regni eiꝰ, scilicet asa. r ¶Ascendit baasa. ad debellandum regnū asa: confidens de auxilio regis syriæ: quia. iñ. Reg. xv. in fine dicitur: Anno tertio asa regis iuda regnauit baasa: & statim subditur, q̄ regnauit tantum viginti q̄tuor annis: ex quo sequit q̄ mortu⁹ fuit vicesimosexto anno regni asa: & sic videtur impossibile q̄ venerit contra asa trigesimosexto anno regni eius. Ita esset mortuus p̄ decem annos ante. In glo. hebraica ponitur ad hoc ꝗdā solutio prolixa implicās plura falsa. ꝓpter q̄d eam dimitto & dico q̄ primus annus regni alicuius regis simpliciter accipit i scriptura. Vno modo q̄n simplr incipit regnare, & sic dicitur cōiter. Alio mō dr primus annus regni eius ab aliq̄ ei⁹ facto notabil.: verbi gratia Daniel. ii. dr q̄ anno secūdo nabuchodonosor vidit somniū: & ꝑm oēs historiographos & expositores ille annus non fuit secundus a principio regni sui simpliciter, sed p plures annos añ regnauerat: sed dr secundus a victoria notabili quam habuit de rege egypti: Et ita ponit hic cōtinuātur baptismo abluti christ. xpm cōtinuātur baptismo abluti christ. xpm dignitatem accipientes. vnde: Vos estis genus electum, regale sacerdotium &c. In tēpore enim iosaphat de notabilem de rege æthiopum: vt dictū est. ꝗ. xiij. Et ideo hoc mō accipiēdo primū annū regni eius q̄ fecit notabilem de hac victoriā notabiliter: decimus annus regni sui fuit secundus: & sic accipit. iñ. Reg. xv. fuit tertius: & sic de cæteris. Vel dicitur q̄ anno tertio asa. &c. Et q̄ cœpit regnare: & cum regnauerit viginti quattuor annis, sequit q̄ vsq̄ ad tricesimum sextū annum asa inclusiue: & in principio huius annī asa: & in fine mortuus est sorte ex dolore & tristitia: eo q̄ opus eius ꝑfectū & dissipati fuerūt & pecunia quam regi syriæ dederat p confederatione. ad iuuandū ipsum cōtra asa nō solum ꝑdita fuerat: sed etiam ei nocuerat: qa ad petitionem asa rex syriæ rupit fœdus prædictum & inuasit ipsius baasa. regnū. vt dr i littera. s ¶In tēpore illo. Hic describitur ipsius asa obstinatio: qa reprehensus a prophera eo q̄ reliquerat ad humanum auxilium diffidendo de diuino non se correxit, sed magis

Moraliter. r ¶Anno autem tricesimosexto regni eius ascendit baasa rex israel in iudam. Sequitur ✠ ¶Protulit autem asa ar. & aurū de the. do. domini: & de thesauris. q̄ misitq; ad benadab regem syriæ. Contingit aūt aliq̄n iudicio dei permittente & diabolo prāualente: vt ille qui fuit fortis: & sic accipit. iñ. Reg. xv. pedes. ¶Et nec in infir. &c. Ex quo etiam apparet obstinatio in peccatore. ¶Posuerunt q̄ eū sup lectū suū. i. sepulturæ locū. h ¶Plenum aromatibus. ad reprimēdū fœtorem cadaueris. i ¶Et vnguē. mere. rebus odoriferis qb⁹ meretrices ad ungit ad idolatræ regis auxilium &c. cens. ✠ ¶Fœdus in. me & te. &c. Et q̄m talia sunt a deuotis pœnitentibus arguēda io sequit posteriꝰ &c. k ¶Ambitione nimia. i. appetitu magno vel sumptu.

ad asam regē iuda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege syriæ: & non in domino deo tuo: idcirco euasit regis syriæ exercitus de manu tua: Nonne æthiopes & libyes multo plures erant quadrigis & equitibus & multitudine nimia? Quos cum domino credidisses, tradidit in manu tua. † Oculi enim domini contēplantur vniuersam terram: & ꝓbent fortitudinem his q̄ corde perfecto credunt in eum: Stulte igit egisti: & ꝓpter hoc etiā pñti tpe aduersum te bella consurgūt. Iratusq; asa aduersus vidētem et iussit eum mitti in neruū. Valde qppe super hoc fuit dominus indignatus: & interfecit de populo i tempore illo plurimos. Opera autem asa prima & nouissima scripta sūt in libro regum iuda & israel. † Egrotauit et etiam asa anno tricesimonono regni sui dolore pedum vehementissimo: & nec in infirmitate sua q̄siuit dñm: sed magis in medicorum arte confisus est. Dormiuitq; cū patribus suis & mortuus est anno q̄drage simo primo regni sui: & sepelierūt eū i sepulchro suo: q̄d ✠ foderat sibi in ciuitate dauid. Posuerunt q̄ eū sup lectū suum, plenū

a ¶Odoribus ſ. quibus luxuriosi ad libidinem vtuntur.

aromatibus & vnguentis meretriciis quæ iberāt pigmētariorū arte confecta: & cōbusserunt sup eū ambitiōe nimia. C. XVII. k

EGnauit aūt iosaphat filius eius ipro eo: & iualuit cōtra israel. Cōstituitq; militū nūeros in cūctis vribus iuda: q̄ erant vallatæ muris: ꝓdiaq; disposuit i terra, iuda & i ciuitatibus ephraim q̄s coepat asa pr̄ eius: Et fuit dñs cum iosaphat: qa ambulauit in viis q̄ dauid pr̄is sui primis: & nō spauit in baali sed i deo pr̄is sui: & prexit in p̄ceptis illi & non iuxta pcta israel. Confirmauitq; dñs

a ¶ois fidelis. b ¶sanc doctrinæ & opationis.

regnū in manu eius: & dedit ois iuda munera iosaphat: factæq; sunt ei infinitæ di

a ¶multæ filiæ cōgregauerunt diuitias.

b ¶spualis sapientiæ.

itiæ & multa gloria. Cūq; sumpsisset cor

a ¶omne scandalum de congregatiōe credentium.

eius audaciam, ꝓpter vias dñi: etiā excelsa & lucos de iuda abstulit. Tertio autem u

¶prædicatores. ſ. qui prædi

anno regni sui misit de principib⁹ suis, becent euangelium xpi & docent præcepta legis.

nail et obdia & zachariam & nathanael & micheam vt docerent i ciuitatibus iuda & cum eis leuitas semeiam & nathaniā & zabadiā: asahel quoq; & semiramoth & ionathā, adoniamq; & thobiā & tobadoniam leuites: & cum eis elisama & ioram, sacerdotes. Docebantq; ꝑm in iuda: habentes librum legis dñi: & circūibāt cūctas vr

simi: q̄ nemo potest corrigere quem ille despexerit: nō subdit: c ¶Iratus q̄ asa aduer. videntem: iussit eum mitti in neruum. Et in hoc asa figurā tenuit hois obstinati q̄ verba ꝺdicatoris non recipit: & insup ipm per sequitur & affligit. Et q̄n sic ipugnare veritatē agnitā est pēm grauissimū: ideo de cōi cursu dñs permittit tales in fœcibus suis mori. & hoc significat ꝓ hoc q̄d subdit: e ¶Egrotauit aūt asa. Sequit: f ¶Et nec in infirmitate sua quæsi. dñm &c. † 2. mac. 9. a.

Capitulum. XVII.

EGnauit aūt iosaphat. Hic consequenter agitur de tpe iosaphat. cui⁹ primo describitur vita prospera. sec'o societas praua ca. xviij. tertio correctio prōpta: cap. xix. quarto victoria magna: cap. xx. Circa primū quattuor p ordinē tāgūtur. Primo em deum coluit. Secundo ppm instruxit. Tertio hostes subiecit. Quarto ciuitates munijit. partes patebunt prosequendo. Circa primū dicit: m ¶Innaluit cōtra israel. ꝓpter bonā vitā suā: sicut ecōtrario pr̄decessus i fine vitæ suæ ꝓpter pēm suū fuerat afflictus vt dictū est ca. ꝗcedenti. o ¶Et in ciuitate ephraim, illæ em indigebant maiori munitione: eo q̄ erant prope aduersarios & eis ablatæ. p ¶Et fuit dñs cum iosaphat. per gratiā & specialē, ꝓtectionem. q ¶Quia ambulauit in vijs dauid &c. per hoc em innuit q̄ imitatus fuit dauid in bonis & nō in malis. ſ. in pēto bethsabee & in ppi numeratione. r ¶Et nō spera. in baalim, licet esset affinitate coniunctus ipsi achab qui colebat baal. s ¶Et dedit ois iuda munera iosaphat. ꝓpter bonitatē sui regiminis. t ¶Cū q̄ sum. &c. cor eius au. ꝓpter spem em quā in dño habebat confidenter agebat. v ¶Tertio autem anno. Hic p̄r ostendit q̄liter ppm suum instruxit. ſ. per sacerdotes & leuitas quos ad hoc misit: & cū eis aliquos de principibus suis vt populū induceret ad obediendum: & puniret rebelles si quos inuenirent. Et patet lra

✠ Iraq; factus

Moraliter. l ¶Regnauit autem iosaphat filius eus pro eo &c. Iosaphat ipse iudicās interpretatur: ideo per ipsum nō spiritualis significatur de quo dicitur ꝗ Cor. ij. d Spiritualis iudicat oia. & ipse a nemine iudicat. & hoc papæ conuenit in vniuersali ecclesia: archiepiscopis autem in suis prouincijs: & epis in diocesibus suis. n ¶Constituitq; militum numeros in cunctis vribus iuda &c. Per quod significatur q̄ prædicti pōtifices debent esse sollicitī vt loca suæ iurisditionis clausa sint virtutum muris: & q̄ ibi sint milites. i. sacerdotes & clerici armis sacræ scripturę & orationis deuotæ muniti: ꝗbus aduersariæ pātes & hereticī possint fortiter impugnari. Tertio autem anno regni sui misit de principibus &c. Sequitur: x ¶Docebantq; populum &c. per quos significantur ꝗdicatores ad docendū ꝑm discurrentes qui a ꝗdictis pontificibus debent

E a ¶Itaq; factus est, Pro virtutibus q̃ gerunt in ecclesia auferẽt gentiliũ audacia: & incitant vt deferãt xp̃o munera fidei & cẽsũ boni opis & pie cõfessionis: & pecora simplicitatis. C.XVIII.
b ¶Affinitate cõiun. &c. Hi sunt hęresiarchę q perditorũ turbã p errorũ deuia ducũt: & in mortis p̃cipitium mergunt. Iosaphat affinitate coniunctus est achab: & descendit ad eũ in samariam cõtra hostes in auxiliũ & illos significat q de catholicis ad hęreticorũ amicitiã se inclinãt q licet a recte fidei nõ recedant tramite: tñ errantiũ societatem atq; cõmunio nẽ nõ deuitãt. ꝓ qs dr. Hęreticũ hoiem post primã & secũdam correctionẽ deuita. Vñ iosaphat per hieu videt filiũ anani, illi⁹. s.
2.Pa.16.b. ꝓphetæ q asa increpauerat arguitur: q ipio ꝑbuerat auxilium: & his q oderũt dñm amicitia iũgeret.

☞Vidi do-

NI.DE LYRA

a ¶Itaq; factus est. Hic p̃r ostenditur q̃liter hostes in circuitu subiecit: qa dñs ꝓpter eius bonitatẽ terrorẽ eis immisit ita q̃ non solũ cessauerũt eũ ipugnare: sed etiã aliq eorũ reddebãt ei tributũ: vt patet in hȝa. b ¶Creuit ergo. Hic quarto ostenditur q̃liter ciuitates suas muniuit, cũ dr: c ¶Edificauit in iuda domos ad iusta tur. vt si hostes ciuitatem intrarent, de domibus interfici possent & non solũ muniuit fortaliciꝫ: sed etiã bellatorib⁹ viris. iõ dr: d ¶Viri quoq; bel. & ro. erãt in hie. &c. Nõ est ꝑ hoc intelligẽdũ q̃ oẽs isti inferius notati manerent continue in hierusalẽ cũ rege: sed p vices & successiue: sicut dictum est .j. lib. xxv.j. c. q̃ p singulos menses viginti q̃tuor milia bellatorũ erãt cum rege in hierlm. e ¶Hi oẽs erant ad ma. regis. qa q̃n occurrebat maior necessitas oẽs erant parati venire ad ipsum.

Moral⁹. ✠mitti: Ro. x. Quõ prædicabunt nisi mittantur?

a ¶Itaq; factus est pa. dñi &c. Nã populi subditi videres tantã sollicitudinem ꝑlatoꝝ circa bonũ regimen, concipiunt erga deũ & eius vicarios reuerẽtię timorẽ. Ca.XVIII.

Diuisio. EVit ergo iosaphat &c. Hic p̃r describit ipsũ iosaphat societas praua quia amicitia coniunctus fuit ipi achab qui erat pessimus idolatra: & cum eo iuit ad prælիũ ad ei⁹ auxilium: & iõ prio describit

belli tractat⁹

a bes iuda: atq; erudiebant pp̃lm. Itaq; factus est pauor dñi a super omnia regna terrarũ q̃ erãt per gyrum iuda: nec audebant bellare cõtra iosaphat. Sed & philistæi iosaphat munera deferebant: & vectigal argenti. Arabes quoq; adducẽ-

a ¶prælatorum. i. spũsancti gratia illuminatorum.

b ¶pctõres scilicet per confessionem & pœnitẽtiam ad

seruitium dei adductos.

bãt pecora arietum septem milia septingentos: & hircõs totidem. Creuit ergo iosaphat, & magnificatus est vsq; in sublime: atq; ædificauit i iuda domos ad instar turrium: vrbes c q̃ muratas: & multa opera parauit in vrbib⁹ iudæ. Viri quo d q̃ bellatores & robusti erant in hierusalem: quorũ iste nũcrus ꝑ domos atq; familias singulorũ. In iuda prĩceps exercitus ednas dux: & cũ eo robustissimi viri trecẽta milia, post hunc iohãnam princeps & cũ eo ducenta octoginta milia. Post illũ quoq; amasias filius zechri cõsecratus dño: & cũ eo ducenta milia virorũ fortiũ. Hunc sequebaẽ robust⁹ ad prælia eliada: & cũ eo tenentiũ arcũ & clypeũ ducẽta milia. Post istũ etiã iozabad: & cũ eo centũ octoginta milia expeditorum militũ. Hi oẽs erãt ad manũ regis: excæptis aliis e quos posuerat in vrbibus muratis & in vniuerso iuda.

a ¶populus xp̃ianus qui religionem seruat catholicam.

F †VIt ergo iosaphat diues & inclytus C.XVIII. f multum: & affinitate coniunctus ẽ achab. Descẽ- g ditq; post duosannos ad eum in samariam. Ad cuius aduentum mactauit achab arietes & boues plurimos, ipsi & populo qui venerat cũ eo: persuasitq; illi vt ascenderet i rhamoth galaad. Dixitq; achab rex israel ad iosaphat h regem iuda, veni mecũ in rhamoth galaad. Cui ille respondit: Vt ego & tu: sicut ppl's tuus, sic ppl's meus: tecumq; erimus in bello. Dixitq; iosaphat ad regem isr̃l. Cõsule obsecro in p̃sentiarũ sermonẽ dñi. Cõgregauit igit rex israel ꝓphetarũ q̃dringentos viros & dixit ad eos: In rhamoth galaad ad bellandum ire debemus: an qescere? At illi: Ascẽdi te inquiunt: & tradet eos deus in manu regis. Dixitq; iosaphat: Nunq̃d nõ est hic ꝓphetes dñi: vt ab illo etiã requiramus? Et ait rex israel ad iosaphat: Est vir vnus a quo possumus quærere dñi voluntatẽ: sed ego odi cũ: qa nõ ꝓphetat mihi bonũ: sed malũ oĩ tpe. Est autẽ micheas filius †iemla. k Dixitq; ei iosaphat: Ne loquaris tex hoc modo. Vocauit ergo rex israel vnũ de eunuchis, & dixit ei: Voca cito micheã filium iemla. Porro rex isr̃l & iosaphat rex iuda, vterq; sedebant in solio suo vestiti cultu regio. Sedebãt aũt in area iuxta portam samariæ: oẽsq; ꝓphetæ vaticinabanť coram eis Sedechias vero filius chanana fecit sibi cornua ferrea & ait Hæc dicit dominus: His ventilabis syriam, donec cõteres eã. O ẽsq; ꝓphetæ sil't ꝓphetabãt atq; dicebãt: Ascende in rhamoth galaad & prosperaberis: & tradet eos dñs in manũ regis. Nuncius aũt q̃ ierat ad vocandũ micheam ait illi: En verba oĩm prophetarũ vno ore bona annunciant regi. Quæso ergo te vt & sermo tuꝰ ab eis non dissentiat: loquarisq; prospera. Cui tñdit micheas: Viuit dñs: qa quodcũq; dixerit mihi deus hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait †: Michea ire debemus in rhamoth galaad ad bel-

belli tractatus. Sed ꝺ progressus, ibi: Igit̃ ascẽderunt. In tractatu ꝺ belli primo regrit̃ aut̃ illũ ipsi⁹ iosaphat. Sed ꝺ positũ ꝓphetarũ ibi: Dixitq; iosaphat ad regẽ israel: & pater ista tot⁹ iustus ex dictis in .iij. Reg. vlt. excepti⁹ paucis q̃ sequunt: g ¶Et affinitate coũn. est achab. qa iorã filij iosaphat accæpit filiã achab vxorẽ vel eius neptem ex filia: Iezabel vel eius neptem ex filio: Iehu vt dicetur plenius .ix. q. in secunda parte dicitur.

f ¶Afflictio

f ¶Fruit

Moraliter. ergo iosaphat diues & inclytus multum & affinis cõsanguineus achab. Cõingit autem aliq̃n q̃ deo permittente & diabolo ꝑcurante ille qui bonus erat pr̃ailis tus de duntaxꝫ ꝑoralibus & honoribus inturnescit: & sic cum potẽtib⁹ & nobilibus huius ſculi familiaritates cõtrahit ad exaltandum genus suum per matrimonia: quod figuratum fuit per iosaphat ꝓnitis cem bonũ significantem: vt dictum est cap. .ix. q. filiã achab dignatur exigentibus meritis. Neq; em bonus spũs fallaciæ vult deseruire, vel spirituꝫ mẽdax esse in ore ꝓphetarũ nisi qui multum diues factus familiaritatem cũ achab principe habuit contractã & filiam eius filio suo vxorem accepit. h ¶Dixitq; ach. rex ad io. veniemus cum &c. Contingit enim frequenter q̃ propter matrimonia prædicta nobiles huius ſculi permittũt pontificib⁹ ꝺ suos adhærere ꝺ sic ꝺ plurimos ad idolatriam & mendacibus credere. Sic ꝓmittit achab morituꝰ sic prælio. sic tales morituꝰ morte culpæ: & nisi vere ꝓcenitẽt, morientur morte gehennæ.

NICO.DE LYRA

a ¶Ascendite. Cuncta ęnim ꝓspera cuenient &c. Dionysius Salo. q̃ loquitur conditionaliter. & est sensus: Si ascẽdatis ꝓspere vt dicunt prophetæ vestri tradentur hostes in manus vras. qa cõditionalis propositio vera est aliquando quod achab ista ꝓpositio vera pars sit falsa sicut ista: si ho volat habet alas. Aliter ẽt exponit̃ .iij. Reg. vi. q. loquebat̃ negative vel optative: vt sit sensus: vinam sic esset sicut dicunt ꝓphetæ vri q̃ aduertens achab per quędã signa adiurat eos vt non dicerent nisi qđ verum & planum.

b ¶Mittabo habitum. In hebrẽo habetur: Mutabo habitum, & sic dirigitur ad iosaphat. & est sensus: Amoue vestes tuas communes: &

landum an quiescere? Cui ille rñdit: Ascẽdite. Cuncta a ęnim ꝓspera euenient: & tradentur hostes in manus vestras: Dixitq; rex. Iterum atq; iterũ te adiuro vt non loquaris misi nisi quod verum est in nomine dei? At ille ait: Vidi vniuersum israel dispersum in montibus sicut oues absq; pastore: & dixit dominus: Nõ habẽt isti dominos: reuertatur vnusquisq; in domum suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat: Nonne dixi tibi q̃ non prophetaret mihi iste, quicq̃ boni: sed ea quæ mala sunt? At ille idcirco ait: Audite verbum domi- a nit: †Vidi dominum sedentem in solio suo: & omnẽ exercitum cœli assistentem ei, a dextris & a sinistris: & dixit domin⁹: †Quis decipiet achab regẽ israel, vt ascendat & corruat in rhamoth galaad? Cumq; diceret vn⁹ hoc modo: & alter alio: processit spiritus & stetit corã domino & ait: Ego decipiam eũ. Cui domin⁹: In quo inquit decipies? At ille respondit: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitq; domin⁹: Decipies & preualebis. Egredere & fac ita: Nunc igitur ecce dedit dominus spm̃ mendacii in ore omnium prophetarum tuorũ. Et dñs locutus ẽ de te mala. Accessit autem sedechias filius † chananæ: & percussit michææ maxillam, & ait: Per quam viã transiuit spũs dñi a me, vt loqueret̃ tibi. Dixitq; micheas. Tuipse videbis in die illo, q̃n ingressus fueris cubiculum de cubiculo, vt abscondaris. Præcæpit autem rex israel, dicens. Tollite micheam & ducite ad amon principem ciuitatis, & ad ioas filium amalech, & dicetis: Hæc dicit rex: Mittite hunc in carcerem: & date ei panis modicum & aquæ pauxillum, donec reuertar ĩ pace. Dixitq; michas: Si reuersus fueris in pace, non est dominus locutus in me. Et ait Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel & iosaphat rex iudaĩ rhamoth galaad. Dixitq; rex israel ad iosaphat: Mutabo b habitum, & sic ad pugnãdum vadam: tu autem indue vestibus tuis. Mutatoq; rex israel habitu venit ad c bellum. Rex autem syriæ præcæperat ducibus equitatus sui dicens: Ne pugnetis contra minimum aut contra maximum: nisi contra solum regem israel. Itaq; cũ vidissent principes equitatus iosaphat, dixerunt: Rex israel est iste. Et circundederunt eum dimicantes. At ille clamauit ad dominum: & auxiliatus ẽ ei: atq; auertit eos ab illo: Cum enim vidissent duces equitatus q̃ non esset rex israel, reliquerunt eum. Accidit autem vt vnus e populo sagittam in incertum iaceret: & percuteret regem israel inter ceruicem & scapulas. At ille auriga suo ait: Conuerte manũ tuam & educ me de acie: a quia vulneratꝰ sum: & finita est pugna in die illo. Por e ro rex israel stabat in curru suo contra syros vsq; ad vesperam: & mortuus est occidente sole.

munes: & accipe arma bellica cum signis regalibus. C

c ¶Mutatoq; rex isr̃. habita itrãdo bellũ nõ accæpit insignia regalia: cui⁹ cã dicta sunt in .Reg. vlt. d ¶Cõuertema. &c. de acie. Nõ dicit de bello totaliter: qa sequit̃ e ¶Porro rex israel sta. in cur. suo contra syros &c. Sed dicit de acie: qa de pria acie in q̃ erat iussit se reduci ad aliã in qua non tm impugnaretur: & sic posset magis dissimulare vulnerationem suã ne populus suus fugeret de prælio.

†esa.6.a.

Ca.XIX. †3.Regũ 22.d.

EVersus est autem. Hic cõsequẽter describitur ipse Diuisio. sius iosaphat correctio prompta. Vbi primo describitur prophetæ reprehẽsio. secũdo ipsi⁹ iosaphat emẽdatio in se & i pplo sibi subiecto, ibi: Habitauit g. Circa primũ dr: f ¶Reuersus est autẽ iosa. rex iuda. de filio prædicto pacifice: licet em fuerit in periculo mortis vt prędictum est: tñ reuersus fuit sine vulnere deo ipsum ꝓtegente. i ¶Impio præauxiliũ. i. ꝓbuisti cõtra voluntatẽ dñi. k ¶Et idcirco iram quidam dñi merebaris, de rigore iusticiæ: sed ꝓpter alia opera tua bona pepercit tibi ex dulcore suę misericordiæ. l ¶Habitauit ergo iosa. &c. Hic p̃r ponitur ipsi⁹ iosaphat emẽdatio in se & pplo suo & primo in cultu diuino, cum dicitur:

als† chasnana.

D

m ¶Rursumq; egressus est ad populum. s. per sacerdotes & leuitas sił an fecerat.

✠De bersabee. Moral⁹.

Moraliter. f ¶Reuersus est autem iosaphat rex iuda. Sequitur: g ¶Cui occurrit hieu filius anani videns. Per ipsum hieu significat ꝓdicator vitatis q̃ debet esse videlicet: id est prælatis quę pertinent ad salutem cognoscens. h ¶Et ait ad eum: Impio præbẽs auxiliũ &c. Ex hoc datur exẽplũ ꝓdicatoribus vt ꝓpter magnitudinem pcorũ nõ dimittãt arguere peccata: maxie publica sicut fuit in proposito m ¶Rursumq; egressus est ad populũ de bersabee vsq; ad montẽ &c. Per hoc autẽ q̃ iosaphat rex audita reprehẽsione prophetæ, iuit ad monendũ populũ suũ vt quæreret dñm deum patrũ suorum: vt per hoc placaret dominũ sicut eũ offenderat impio ꝓbendo auxiliũ: dat exemplũ principib⁹ & ꝑlatis, vt nõ eõdemnant verba prædicatoris: sed magis studeant dñm placare per bonũ suorũ regimẽ subditorũ. ¶Sedꝫ ps. H ij ✠Cõsti-

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ POst hæc &c. ammon, idumæos significat: C.XX. sed scriptor historiæ maluit qđ gerebat associatorũ notare vocabulo, q̃ ipietate ipuderũ publice diuulgare. b ¶De his Io. quæ &c. Illa loca significat que vltra mare salmarũ sunt: qđ al's stagnũ asphalti vel mare mortuũ noiatur. c ¶Engaddi. Vocatur vsq; hodie vicꝰ Cañ.1.d. pgrãdis iudeoꝝ: iuxta mare mortuũ. vñ opobalsamũ venit ẽjs q̃ salomõ nũcupat vineas engaddi.

☞ Accensuri

NICO.DE LYRA

✠ a ¶De ber. vsq; &c. i. a principio regni sui vsq; ad finẽ: quia bersabee est in principio regni eius versus austrũ: & mons ephraim in oppositũ ꝟsus aquilonẽ: accipiẽdo regnũ eiꝰ prout includit ciuitates aliquas ẽjs pr eius cœpat de regno decẽ tribuũ in monte ephraim. b ¶Constituitq; iu. Hic secũdo defert bis ipsiꝰ iosaphat & ppli melioratio in regimine ppli. & primo in cõmunibus causis. secõ in arduis: in qbus erat recursus in hierlm, ibi: In hierusalem quoq;. Circa primum dr: Cõstituitq; iu. &c. vt nõ oporteret ppm discurrere de loco ad locũ ad habendũ iudicium in causis cõibus. c ¶Et præcipies iudi. ab eo institutis. d ¶Videte inquit quid fa. ne præcipitanter, sed cum magna deliberatione sniam feratis. cuius causa subditur: e ¶Nõ enim ho. exer. iudi. sed domini. Vñ iudices q tenẽt locum dei in terris vocantur dñ participatiue vt habeꝰ Exod xxii. b. Dñs domus applicabitur ad deos. i. ad iudices. f ¶Et quodcũq; iudi. in vos redundabit. i. in bonum ve strum si bene iudicaueritis: & in malũ si male. g ¶Nõ est enim apud dñm deum nostrũ. cui debetis cõformari in iudicãdo: vt patet ex dictis. h ¶Iniquitas nec personã. ac. &c. Illa em tria ex parte iudicis faciunt peruerti iudiciũ. i ¶In hierlm quoq; Hic ordinat regimen ppli in arduis causis quæ non poterãt bene discindi absq; recursu in hierusalẽ: ſm qđ ꝓcipiꝰ Deuc. xvij. b. vbi dr: Si difficile & ambiguum apud te iudiciũ esse perspexeris. Sequitur: Surge & ascende ad locum quẽ elegerit dñs. &c. & ideo iosaphat ibi cõstituit iudices ad talia difficilia determinandum: Ideo subditur. Omnem causam quæ vene. ad vos ſi atrum vestrorũ q habi. in vrbi. suis &c. Sequitur: k ¶Vbicũq; quæstio est de lege, cẽtum ad decem decalogi præcepta. l ¶De mãdato. cẽtum ad cætera moralia ex ꝓceptis decalogi quasi quædã conclusiones elicitæ. m ¶De cerimoniis. cẽtum ad cerimonialia. n ¶De iustificationibus. i. de iudicialibꝰ p quæ iusticia est inter hoies cõseruãda. o ¶Sup ea opera erit quæ ad re. of. pertinent. vt si aliq rebelles inueniantur p eum pœna debita plectantur.

Moral'. ✠ b ¶Cõstituitq; iu, ter, &c. Principes em & ꝓlati nõ possunt esse in oi loco suo regimini cõmisso: ꝓpter qđ' solliciti debent eẽ vt in omnibus locis notabilibꝰ sint bonæ personæ q̃ suã absentiam possint supplere. i ¶In hic. q̃q; cõsti. io. le. & ſa. &c. ista

C pictes in lege constituũt: in metropoli ciuitate q̃ possent dubia ꝓ dicũ inferiorũ ad eos relata determinare: sicut ꝓcipit Deut. xvij. c. Et sil' principes & ꝓlati sollicitari debẽt esse vt in locis suis ꝓtra palibus habeãt hoies sapientes & bonos qui in casibus maioribꝰ qui referũtur ad eos veritatem valeant declarare. Ca. XX.

DOst hæc congregati sunt filii moab & filii ammon, & cũ eis de ammonitis, ad iosaphat, vt pugnarent contra eum. Veneruntq; nuncii & q indicauerunt iosaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna: de his locis quæ trans mare a ¶palma interpretatur.

sunt & de syria: & ecce cõsistũt in ãsasonthamar: quæ est engaddi. Iosaphat autem timore pterri stus totum se cõtulit ad rogãdũ dñm: & ꝑdicauit ieiunium in vniuerso iuda. Congregatusq; est iu das ad deprecãdũ dñm. Sed & oẽs de vrbibꝰ suis venerunt ad obsecrandum eũ. Cũq; stetisset iosa

a ¶ipsum cẽplũ q̃ iosaphat ab idolatriæ immundicijs purgauit & innouauit: & qđ' filij israel peccãdo vetus fecerant pœnitẽdo innouarunt.

phat in medio cœtu iudæ & hierusalem in dõmo domini ante atrium nouum, ait: Dñe deꝰ patrum nostrum tu es deus in cœlo: & dominaris a cunctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo & potẽtia: nec qsq̃ tibi potest resistere. Nõ

☞ a ¶Ascensuri &c. no. seis, q & ieruhel ſm hebræos. Dicũt em ꝓ seis. i. lebes vel olla iõ dictus sit: q ꝓ ꝓphæ Erat ãt iazihel &c. & ꝑ ad denotãdũ auctoritatẽ sue. ꝓphię cæsẽ. & iõ ieruhel. i. timor dñi: i ibi multitudo hostiũ de manifesto auxilio dei qđ' ꝓtra eos. ¶Habituri ãt &c. in fi. san. no. tuo. ſ. p fa is pauor vndiq;. ¶Mystice lomonem. Si irruerint su. &c. Sequitur. b ¶Exaudies, & dilapidenda est respõsio cã subdit: Nõ est em vra pugna, sed dei. ga expugnabit ꝓ vos os, iudęos & hæreticos fi religionẽ xpianã auferbis inimicos vros: sic patebit. j. p effectũ. ꝓnr denũciat eis ꝓcedẽdi modum. l ¶Cras descẽ, cõtra eos. ascẽsuri em sunt ꝓ cliuũ &c. Et patet litteraliter vsq; ibi. m ¶Cecidit. pro. co. do. ad regratiandum ei de tanto bñficio sibi, pmisso. n ¶Stans io. i. medio. vt melius audiret. o ¶Credite. in do. deo ve. timebant em ne aliqui pusillanimes effecti verbis prophetæ dissentirent: & sic fugerent. p ¶Deditq; consilium. qa non debebat omitte re ea quæ essent agenda iõ sequitur. q ¶Et ſta. cã. d. sicut cõsueti erant in bellis filiorũ israel fieri r ¶Cumq; cœpissent. hic ꝓnr describitur victoriæ ꝓmissæ exhibitio. & hoc virtute diuina, cũ dicit s ¶Ver. dñs insi. eorum in se. i. aduersarios iudæorũ q insidiabant vitæ & terræ ipsorum. t ¶Nãq; filij am. & mo. con. ad. habi. mo. se. quia dñs posuit eis ſpm vertiginis & dissentionis. v ¶Porro iu. &c. Sequit: Vidit procul oẽm la. re. ple. ca. & sic vidit victoriã sibi ꝓmissam iam i effectu datã. x ¶Venit ergo ꝓnr describit ꝑ dicit collectio & patet lra vsq; ibi

C ✠ Die autem ✠ saphat fuit confortatus ꝓ ꝓphãm dicentem k ¶Nolite timere nec paueatis hanc multitudi. non est enim pugna vestra, sed dei. Sic christus positus in agonia fuit ꝓ angelũ cõfortatus: vt habeꝰ Lu. xxij. s ¶Vertit dñs insidias eorũ in se. filiorũ ſ. ammon &c. Sicut em filij ammon & moab in surrexerunt aduersus habitatores montis seir: & ipsi postea contra se al'ꝰ commetipsos insurgentes se pleſſent. inuicem destruxerunt. sic pharisæi & saducæi insurrexerũt ꝑ pilatum ipsum accusantes imperatori romano qui misit ipsum in exiliũ: & iterũ pharisæi & saducæi propter suas iniquitates & cõtẽtiones intrinsecas rebellauerunt romanis ex qua rebellione secuta fuit destructio ppli ac ciuitatis: vt dicit Iosephus li. de iudaico bel.

Moral'.

possideant. a ¶Vallis benedictionis. Humilitas ecclesiæ vbi digne deo laudes redduntur Qui autem quattuor euangelio rum instructus dogmate per baptismi fidem ad vnitatē ecclīæ peruenit, ibi rite laudans & digne deo cōuersans: visionem perpetuæ pacis cū laude & lætitia sempiterna introibit. b ¶Post hæc inijt amici. &c. Dictum est quia societas & amicitia iosaphat regis iuda cum regibus samariæ illos significat, q de ecclesia ad hereticorū societatem trāseunt sed hec societas abominabilis ē deo. Iō naues eorū conteruntur: qa dñs pcutit opa eorū: qa quicqd in pñtis vitę naufragio cū hæreticorū factione & ꝓfilio agit: corā oculis dei displicere patur. vnde: Qui nō est mecum contra me est. Ca. XXI.

Lu.11.c.

c ¶Omnes hi filij io. Imitatores. f. operum eius: fratre eorum

d.eodē. d. ioram semp in deteriora labēte. vñ ipse ioram legitur eos interfecisse cum principibus israel.

☞Ecce

NICO.DE LYRA

a ¶Die autē quarto. vbi ponitur grarū actio. prio extra hierlm, cū dr: Congregati sunt in valle benedictionis. Scdo in hierlm in templo dñi, cū dr: Reuersusq; ē omnis vir i iuda &c. & paret ira. b ¶Irruit autem pa. Postq; descriptus est victoriæ pcessus: hic ꝓr describitur sequens effectus: qa pistā victoriam a deo datā ppli q erant in circumitu regni iosaphat fuerūt territi: ita quod non audebant regnū iosaphat infestare. Sequitur: c ¶Et ambu. in via pa. &c. nec declī. ab ea. scilicet q diu asa fecit bonum. sed in malo nō fuit secutus ipm videlicet in hoc q misit aurū & argentū domus dñi regi syriæ, diffidens de diuino auxilio: vt habetur. iij. Reg. xv. & in hoc ꝓphetā ipm arguentē poni iussit in neruo vt habef ē. xvj. d ¶Verumtñ ex. non ab. Contrarium vī. ē. xvj. Cumq; sumpsisset cor eius audacia ꝓpter vias dñi etiam excelsa & lucos de iuda abstulit. Dicendum q ibi loquitur scriptura de excelsis in quib⁹ imolabat idolis: hic autē de excelsis in quibus deo immolabat: qđ a plurib⁹ regibus fuit permissum ad maius malum euitādū: sicut dictū fuit

Diuisio. ē xiij capi in princi. e ¶Post hæc inijt. Hic vltimo iosaphat de mala societate punitur. Primo per reprehensionē ꝓphæ: q̄ fuit quædā punitio inchoatiua iosaphat accæpit eam patienter. Secūdo per dānū tpale. vñ subdif f ¶Contritæq; sunt na. ꝓpter amicitiā ipsius iosaphat ōctam cum ochozia qui erat pessimus idolatra: & hanc punitionem iosaphat patienter acceptauit: & sic in ꝑsenti punitus fuit ne puniretur

pueruntita vt omnia portare non possent: nec per tres dies spolia auferre præ magnitudine præ[illegible] Die aūt quarto cōgregati sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerunt dño, vocatum est nomen loci illum, vallis bñdictionis vsq; in pñtem diem. Reuersusq; est omnis vir iuda & habitatores hierusalem & iosaphat ante eos in hierusalem cū lætitia magna: eo q̄ dedisset eis dñs gaudiū de inimicis suis. Ingressiq; sunt in hierusalem cū psalteriis & citharis & tubis in domum dñi. Irruit aūt pauor domini sup vniuersa regna terrarum cum audissent q̄ pugnasset dominꝰ cōtra inimicos israel. Quieuitq; regnum iosaphat & ḡbuit ei dñs pacē per circumitū. Regnauit igitur iosaphat sup iudā: & erat triginta q̄nq; annorū cum regnare cœpisset & octo annis regnauit in hierusalē: & nomen mris eius azuba filia selachi. Et ambulauit in via pris sui asa: nec declinauit ab ea: faciēs ꝛ quæ placita erāt corā dño: verūtū excelsa nō abstulit: adhuc populus nō direxerat cor suū ad dñm deum patrū suorū. Reliqua aūt gestorū iosaphat priorū & nouissimorum scripta sunt in libro hieu filii ananbni: q̄ digessit in libro regū israel. Post hæc iniit amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege isrl: cuius opera fuerunt pessima: & particeps fuit vt facerent naues quæ irent in tharsis: feceruntq; classem in asiongaber. Prophetauit autem eliezer filiꝰ dodan de maresa ad iosaphat, dicens: Quia habuisti fœdus cum ochozia, pcussit dñs opera tua. Contriq; sunt naues: nec potuerunt ire in tharsis.

a ¶als impissima.

Ormiuit aūt iosaphat cum patribus suis & sepultus est cum eis in ciuitate dauid: regnauitq; ioram filius eiꝰ proco: qui habuit fratres filios iosaphat i azariam iahihel & zachariam & azariam & michael & saphatiam. Omnes hi filii iosaphat regis iuda: dedit q; pater suus eis multa munera argenti & auri & pensationes, cum ciuitatibus munitissimis in iuda. Regnū autem tradidit ioram: eo q̄ ēet primogenitus. Surrexit autem iorā sup regnum pris sui. Cumq; se confirmasset, occidit omnes fratres, suos gladio: & quosdam de principibus iuda: ꝛ Triginta duorū annorum erat ioram cū regnare cœpisset & octo annis regnauit in hierusalem. Ambulauit in uitę regum isrl: sicut egerat domus achab. p filia quippe achab erat vxor eius & fecit malum in cōspectu dñi. Noluit aūt dñs disperdere domum dauid, ꝓpter pactum qđ inierat cum eo. Et qa promiserat vt daret ei lucernam & filiis eius in oī tpe

In diebus illis rebellauit edom ne esset subditus iudæ: & constituit sibi regem. Cūq; trāsisset ioram cum principibus suis & cūcto eqtatu qui erat secū surrexit nocte: & percussit edom q se circūdederat & omnes duces equitatus eius. Attamē rebellauit edom, ne esset sub ditione iuda vsq; ad diem hanc Eo tēpore & lobna recessit, ne esset sub manu illius Dereliquerat enim dominū deum patrū suorū. In super & excelsa fabricatus est in vrbibus iuda: & fornicari fecit habitatores hierusalem: & pellexerat iudam. Allatæ sunt autem ei a litteræ ab helia propheta, in quibus scriptum erat. Hæc dicit dñs deus dauid patris tui: quoniam non ambulasti in viis ioſaphat patris tui: & in viis asa regis iuda: sed incessisti per iter regum israel: & fornicari fecisti iudam & habitatores hierusalē imitatus fornicationem domus achab: insuper & fratres tuos domum patris tui me liores te occidisti: ecce dñs pcutiet te plaga magna cum populo tuo: & filiis & vxoribus tuis: vniuersaq; substātia tua. Tu autem ægrotabis pessimo languore vteri: donec egrediant vitālia tua paulatim per diem singulos. Suscitauit ergo dñs cōtra iorā

a ¶perfidie. b ¶mentis.

a ¶demonum. b ¶superborum.

rā spm philistinōrū & arabū: q confines sūt æthiopibus: & ascēderūt in terrā iudā: & vastauerūt eā. Diripuerūtq; cūcta substantiam quæ inuēta est in domo regis insuper & filios eiꝰ & vxores: nec remānsit ei filius nisi ioachaz: qui minimus natu erat: & super hæc omnia percussit eum dominus aluo languore insanabili: Cūq; dies succederet dies: & temporum spacia voluerentur, duorum annorum expletus est circulus: & sic lōga consūptus est tabe: ita vt egereren I tur etiam viscera sua: languore pariter & vi

a ¶fruitur. Col-

a ¶desperationis.

ta caruit: Mortuusq; est in infirmitatē pessima: & nō fēcit ei populus ſm morē combustionis exequias: sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum fuit cum regnare cœpisset & octo annis regnauit in hierusalem. Ambulauitq; non recte: & sepelierūt eum in ciuitate dauid. Veruntamē non in sepulchro regum.

a ¶fruitus operationis. a ¶solitudinem carnalem.

a ¶quia delebunf de libro viuentiū: & cū iustis in cœlesti regno nō scribent sed peribit memoria eorū: & nomē eorum nō erit i memoria sctōrum.

Onstituerunt aūt habi. C. XXII. q
tatores hierlm ochoziam filium r
eius minimū regem pro eo. Oēs s
em maiores natu qui ante eū fuerant interfecerunt latrones arabū q irruerant in castra. † Regnauitq; ochozias filiꝰ ioram regis iuda. † Quadraginta duorum r annorū erat ochozias cum regnare cœpisset: & vno anno regnauit in hierlm: nomē matris eiꝰ athalia filia amri. Sed & ipse ingressus est per vias domus achab. Mater enim eius impulit eum vt impie ageret. Fecit igitur malum in cōspectu domini sicut fecerat domus achab. Ipsi enim fuerunt ei consiliarii in interitum & ruinam. Et ambulauit in consilio eorum: & perrexit cum Ioram filio achab rege israel ad bellandum contra hazahel regem syriæ in ramoth galaad. Percusseruntq; sirī vulnerauerunt ioram: & reuersus est vt curaretur in iezrahel propter vulnera quæ acceperat in rama cum pugnaret contra hazahel regem syriæ. Azarias quoq; filius iorā rex iuda descendit vt videret ioram filium achab in iezrahel: quia infirmabatur. Et a deo venit interitus ioram vt veniens cum eo contra iehu filium namsi quem vnxit dñs vt deleret domum achab. Cumq; iudicium faceret iehu in domo achab & inuenisset principes iuda & filios fratrum ochozie ministrantes ochoziæ: occidit eos. Et quæsiuit ochoziam qui latebat in samaria: & adductum ad se interfecit. Et sepelierunt eum, quia dixerunt: filius est iosaphat qui quæsiuit dñm in toto corde suo. Nec erat de domo ochoziæ qui posset regnare. Athalia autem mater ochoziæ videns mortuum filium suum surrexit & interfecit omne semen regium domus iuda. Et tulit iosabeth filia regis ioram soror ochoziæ Ioas filium ochoziæ & furatus est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur: & nutrierunt eum cum nutrice sua in cubiculo lectorum. Et abscondit eum iosabeth filia regis ioram uxor iojadæ sacerdotis, quia soror ochoziæ erat: a facie athaliæ ne interficeretur. Fuit autem cum eis in domo dei absconditus sex annis. Athalia autem regnauit super terram.

Ca. XXIII.

Anno autem septimo confortauit se iojada & assumpsit centuriones azariam filium ieroham & ismahel filium iohanan & azariam filium obed & maasiam filium adaiæ & elisaphat filium zechri in fœdus. Qui circuierunt iudam & congregauerunt leuitas de cunctis urbibus iuda & principes familiarum israel: venerunt in hierusalem. Et pepigit omnis multitudo fœdus in domo dei cum rege. Dixitq; eis iojada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est dñs super filios dauid. Hoc ergo est quod facietis: tertia pars vestrum ingredietur sabbatum & sacerdotes & leuitæ erunt custodes ianuarum templi. Et omnis populus stabit in atriis domus dñi. Nullus autem ingrediatur domum dñi nisi sacerdotes & qui ministrant leuitæ: ipsi ingredientur quia sanctificati sunt. Et omnis populus custodiet excubias dñi. Et circumdabunt leuitæ regem vndique habentes vnusquisq; arma sua in manibus. Si quis autem alius ingressus fuerit templum interficietur. Sitq; rex cum ingredietur & egredietur. Fecerunt ergo leuitæ & omnes iuda iuxta omnia quæ præceperat iojada sacerdos: & assumpserunt singuli homines suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui egrediebantur sabbato. Non enim dimisit classes iojada sacerdos. Dedit autem centurionibus hastas & clypeos & pharetras regis dauid quæ fuerunt in templo dei. Et constituit omnem populum habentem vnusquisq; arma sua in manibus a latere templi usq; ad angulum altaris & templi circa regem vndique. Et eduxerunt filium regis & imposuerunt ei diadema & testimonium & constituerunt eum regem. Unxerunt autem eum iojada & filii eius & dixerunt: Vivat rex. Audiens autem athalia vocem populi concurrentis & laudantis regem venit ad populum in templum dñi. Et vidit regem stantem super gradum iuxta morem & principes & tubicines circa regem & omnem populum terræ lætantem & canentem tubis. Et apprehendit athalia vestimenta sua & clamauit: Coniuratio, coniuratio. Et egressus est iojada sacerdos ad centuriones exercitus & ad tribunos & dixit eis: Educite eam extra septa templi & interficite gladio quicunq; secuti fuerint eam. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in domo dei. Et imposuerunt ei manus & abierunt per viam qua ingredi solebant equi regis in domum regis & interfecta est ibi. Pepigit autem iojada fœdus inter se & omnem populum & regem vt esset populus dei. Et ingressus est omnis populus domum baal & destruxerunt eam: aras quoque illius & imagines confregerunt. Mattan autem sacerdotem baal occiderunt ante altaria. Et posuit sacerdos custodes domui dñi per manum sacerdotum & leuitarum quos distribuit dauid in domo dñi vt offerrent holocausta dñi sicut scriptum est in lege moysi in lætitia & canticis iuxta ordinem dauid. Et constituit ianitores ad portas templi dñi: ne ingrederetur immundus quicquam ex omnibus quæ fieri præcepit dñs per manum dauid & leuitarum qui diuisi erant per ordines suos vt offerrent holocausta dñi sicut scriptum est in lege moysi cum gaudio

uit. Collatio eñ libri regum huic qñi soluendæ magnum præstat auxiliū. Ca. XXII.

a ¶Azarias fi. ioz. qui sup̃i⁹ ochozias: id est apprehendens dñm: azarias vero adiutoriū dñi: Ideoq; ſm hebræos nomẽ mutatur in melius ei: quia; ſm præceptum dñi infirmū visi tauit. b ¶Aduersum hieu. Hieu significat pricipatū gentiū: quē xp̃s destituit in sacri legam ciuitatem, quæ prophetas & dñm prophetarū occidit & apostolos psecuta est, vt eã digna vltione puniret: & phanum sacerdotum post aduentum xp̃i destrueret, templumq; subuerteret: & impiã synagogam sanguinẽ eorū sitientẽ de regni culmine quasi iezabel præcipitarer: & ipsius rectores interficeret. c ¶Siquidem atha. Athalia quæ fẽmẽ dauid conabatur extinguere, & regiã stirpẽ delere: significat impietatẽ synagogæ, q̃ p neq; tiam mentis femini xp̃i insidiatur inexorabili odio fæuiens: quæ aliq̃ regnare videbatur cum legis cerimonias tẽporal' obseruabat. Interp̃tatur athalia temporalis domini: sed iozabeth frẽnuitatis (q̃ interpretatur saturitas dñi. i. ecclesiæ i q̃ sunt veræ delitiæ) seruatur ioas: q̃ interpretatur memoria domini i. xp̃s in q̃ est memoria noīs dñi: ne p crudelitatem sæuientis interimat in sctis: sed nutriatur in domo ioiadæ põtificis: q̃ interp̃tatur dilect⁹ domini i. xp̃s in q̃ est memoria noīs dñi: ne p crudelitatem sæuientis interimat in sctis: sed nutriatur in domo ioiadæ põtificis: q̃ interp̃tatur dilect⁹ do
F mat. 17.a mini i. xp̃s de quo p̃r ait: hic ẽ filius me⁹ dilectus in q̃ mi. cõ. Cuius domus est ecclia vbi in fide electorum manens q̃tidie facit augmentum corporis sui vt in tpe iudicij sceptrum regni & potentiam extollat ad uersum eos q̃ eũ deprimebant

Super

NICO.DE LYRA

Hoc videtur impossibile: qa in fine ẽcedẽtis ca. dictum est, q̃ ioram p̃r eius. xxxij. annorum erat q̃n̄ cœpit regnare & octo annis regnauit: ex quo sequitur q̃ filiꝰ eius ochozias senior fuit patre duob⁹ annis Ad quod dicẽdum ſm sniam Hiero. q̃ ioram regnauit. xxviij. annis: & octo annis regnauit satis bene post mortem patris sui iosaphat anteq̃ vxorem suam ad idolatriam trahe retur: & ideo illi octo anni tm̃ in eius regno computant. alij autem. xx annis regnauit pessime, ppter qđ in eiꝰ regno nõ cõputant: sicut libro j. Regũ xiij. dicit q̃ saul regnauit duobus annis: & residuum tacetur qa duob⁹ annis tantum bñ regnauit: cũ tñ plurib⁹ regnauerit: licet male: vt ibidẽ dictum fuit. sed annis vitæ filij sui copulantur: ne error in historia fieret si

cut dom⁹ achab. Ipsi ei fuerũt ei cõsiliarii post̃ mortẽ patris sui, in intertitũ ei⁹. Ambulauit q̃ cũ filiis eorum. Et prexit cum iorã filio achab rege israel in bel lum cõtra azahel regẽ syriæ, in rhamoth galaad. Vulnerauerũt q̃ syri ioram. Qui reuersus est vt curaret in iezrahel: Multas eñ plagas accæperat in supradicto certamine. Igitur azarias filius ioram rex iuda descendit vt inuiseret ioram filium achab in iezrahel ægrotantem. Volũtatis quippe fuit dei aduersus ochoziã vt veniret ad ioram. Cũq; veniſſet & egrederet cũ eo ad uersum hieu filiũ nãpsi: quẽ vnxit dñs vt deleret do
a per helisæũ. hæc in libro regũ plenius scripta sunt.
mum achab. Cum ergo euerteret hieu domũ achab †inuenit principes iuda & filios fratrum ochoziæ, q̃ ministrabant ei: & interfecit illos. Ipsum perquirens ochoziam comprehẽdit latentẽ in samaria: adducẽtũq; ad se occidit. Et sepelierunt eum, eo q̃ esset filiꝰ iosaphat: q̃ quæsierat dñm in toto corde suo. Nec erat vltra spes aliqua vt de stirpe quis regnaret ochoziæ
† Siquidem athalia mater eius videns q̃ mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit oẽm stirpẽ regiam
¶memoria domini.
domus ioram. Porro iozabeth filia regis tulit ioãs filium ochoziæ: & furata est eũ de medio filiorũ regis cum interficerentur. Absconditq; eum cũ nutrice sua
¶saturitas domini.
in cubiculo lectulorũ. Iozabeth autem quæ abscondebat eum erat filia regis ioram, vxor ioiadæ pontifi
a ¶temporalis domini.
cis: soror ochoziæ: & idcirco athãlia nõ interfecit eũ Fuit ergo cũ eis in domo dei absconditus sex annis quibus regnauit athalia sup terrã. Ca. XXIII.

¶Hæc in libro regũ scripta & exposita sunt.

†Nno autem septimo cõfortatus ioiada assumpsit centuriones: azariã videlicet filiũ hieroboam, & hismael filium iohannam. Azariam quoq; filium obed: & maasiam filiũ adaiæ: & elisaphat filium zechri. Et iniit cũ eis fœdus. Qui circumeuntes iudam congregauerunt leuitas de cunctis vrbibus iuda: & principes familiarum israel: veneruntq; in hierusalẽ. Iniit igit̃ oīs multitudo israel pactũ in domo dñi cũ rege. Dixitq; ad eos ioiada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est dominus super filius dauid. Iste est ergo sermo quẽ facietis: Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotũ & leuitarum & ianitorũ erit in portis: tertia vero pars ad domum regis: & tertia ad portam quæ appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit i atriis domus domini: nec quisq̃ alius ingrediatur domum domini nisi sacerdotes: & qui ministrant de leuitis. Ipsi tantummodo ingrediantur qui sanctificati sunt & omne reliquum vulgus obseruet custodias domini. Leuitæ autem circundent regem habentes singuli arma sua: & si qs alius ingressus fuerit tẽplũ interficiatur. Sintq; cum rege & intrãte & egrediente. Fecerunt igit̃ leuitæ & vniuersus iuda iuxta oīa q̃ p̃cæpat ioiada põtifex: Et assumpserũt singuli viros qui sub se erant & veniebant p ordinem sabbati, cum his q iã impleuerãt sabbatũ: & egressuri erant. Siquidẽ ioiada pontifex non dimiserat abire turmas quæ sibi

a ¶Sup gradũ. columnã s. & balum qã pparauerat salomon & posuerat in medio basilicæ: habẽtẽ quinq; cubitos sẽgtudis & qnq; latitudinis, & tres in altũ.
b ¶Pepigit aut̃ eo. ioiada inter se & populũ & regẽ vt esset populus dñi. Et pepigit & rex & populus vt populꝰ erga regem & rex erga regem essent populus dñi. Et pepigit etiã iter regem & populum vt populꝰ erga regem & rex erga populum esset populus dñi.

Ca. XXIIII.

Septem &c. Sequit: c ¶Post quæ pl. ioas rex sacerdotes arguit: quia minus studiosi fuerant in instauratione tẽpli. & pecunia a pplo collata ad iussu regis & magistrorũ ce remoniarũ & artificũ: operum eorum reficeretur & fartatectum reficeret & fartate reficerent. Ioas eñ & h nomine & hoc opere xp̃m significat. Interpretat eñ dñi robur. Hic doctoribus suis docet vt accipiant oẽm pecuniã q̃ præterierunt ib⁹ offert in domum dei: quicquid. s. fidẽ seq̃ spũalis vel bone operationis collatũ est in thesaurum dñi: vt p̃ dictorũ officia ad restauratioñ spũalis templi conferatur: vt quod iuenerit p ereum fortissimum vel p virtualium reparent: ne p negligentiã doctor⁹ pereat audiendi populus. d ¶Et fi. primo i pſona ppria. sed o. p. describitur ei⁹ poena debita. & ponit vt ppls erga regem & rex erga ppl̃m esset populus dñi. Et pepigit etiã iter regem & populum vt ppls erga regem & rex erga populum esset populus dñi. Et pepigit etiã iter regem & populum vt ppls erga regem & rex erga populum esset populus dñi.

Septem &c. Sequit: c ¶Post quæ pl. ioas rex sacerdotes arguit: quia minus studiosi fuerant in instauratione tẽpli. & pecunia a pplo collata ad iussu regis & magistrorũ ce remoniarũ & artificũ: operum eorum reficeretur & fartatectum reficeret & fartate reficerent. Ioas eñ & h nomine & hoc opere xp̃m significat. Interpretat eñ dñi robur. Hic doctoribus suis docet vt accipiant oẽm pecuniã q̃ præterierunt ib⁹ offert in domum dei: quicquid. s. fidẽ seq̃ spũalis vel bone operationis collatũ est in thesaurum dñi: vt p̃ dictorũ officia ad restauratioñ spũalis templi conferatur: vt quod iuenerit p ereum fortissimum vel p virtualium reparent: ne p negligentiã doctor⁹ pereat audiendi populus. d ¶Et fi. primo i pſona ppria. sed o. p. describitur ei⁹ poena debita. & ponit vt ppls erga regem & rex erga populum esset populus dñi. Et pepigit etiã iter regem & populum vt ppls erga regem & rex erga populum esset populus dñi.

NI. DE LY.

a ¶Et pel. s. cura roinda: a pellendo dicta: qa repellunt eius. In sed'a par te dicit. b ¶Cũq; vi. re. q̃ exprimit̃ h ad maiorẽ laudẽ regis certitudinẽ. k ¶Erit in re. dicit. Regũ. xj. dr. Ad portam fecit. & forte ex illa parte erant plures portæ: nõ dr hic i porta ¶Ad portam quæ ap. fuit. Ista est porta q̃ iiij. Reg. dr. fuit post habitaculũ seruantes: portæ eñ pluribus noibus nũcupatur ex diuersis proprietatibus.

Moraliter. h ¶Anno sep. confor. ioiadæ. assumpta &c. Expositio mystica huius capi.

per singulas hebdomadas succedere consueuerãt. Dedit q̃ ioiada lanceas, clypeos q̃ & peltas regis a dauid, quas consecrauerat in domo dñi: Constituit q̃ omnẽ pplm tenentiũ pugiões, a pte tẽpli dextera vsq; ad ptẽ tẽpli sinistrã coram altari & templo per circuitũ regis. Et duxerũt filium regis, & imposuerunt ei diadema & testimoniũ: dederuntq; in manu eiꝰ tenẽdã legẽ: & cõstituerũt eũ regẽ. Vnxit

a ¶sinecdoche, p solo zacharia qui

propheta erat quem postea idem ioas occidit.

quoq; illum ioiada pontifex & filia eiꝰ: imprecãtiq; sũt atq; dixerunt: Viuat rex. Quod cũ audisset athalia vocem. s. currentium atq; laudantium regẽ: ingressa est ad pplm in tẽplũ a domini. Cũq; vidisset regem stantem sup gradũ in introitu, b & principes turmasq; circa eũ: oẽmq; pplm terræ gaudentẽ atq; clãgentem tubis, & diuersi generis organis cõcinẽtem vocemq; laudentium: scidit vestimenta sua, & ait: Insidiæ: insidiæ. Egressus aũt ioiada pontifex ad centuriões & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi & interficiatur foris gladio. Præcæpitq; sacerdos ne occideretur in domo domini. Et imposuerunt ceruicibus eius manꝰ. Cũq; intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt

¶fœdus dei. i. legem dei. i. ipm deũ cuius minister erat.

beam ibi. Pepigit aũt ioiada fœd⁹ inter se vniuersumq; pplm & regem vt esset ppls dñi. Itaq; ingressus est oīs ppls domũ baal: & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius cõfregerunt. Mathã quoq; sacerdotem baal interfecerũt añ aras. Constituit autem ioiada præpositos i domo domini: & sub c manibus sacerdotum & leuitarum: quos distribuit dauid in domo domini: v offerẽt holocausta dño: sicut scriptum est in libro moysi in gaudio & canticis iuxta dispositionem da d uid. Constituit quoq; ianitores in portis domus dñi: vt nõ ingrederetur eam immũdus in oi re. Assumpsitq; centuriones & fortissimos viros ac principes ppli, & oẽ vulgus terræ & fecerunt descendere regẽ de domo dñi, & introire per medium portæ superioris in domũ regis: & collocauerunt eũ in solio regali. Lætatusq; est oīs ppls terræ & vrbs quieuit. Porro athalia interfecta est gladio. Ca. XXIIII.

†Eptem annorũ erat ioas cum regnare cœpisset: & f quadraginta annis regnauit in hierusalem. Nomẽ matris eiꝰ sebia de bersabee. Fecitq; qđ bonũ est coram dño cũctis diebus ioiadæ sacerdotis. Accæpit autem ei ioiada vxores duas: e quibus genuit filios & filias. Post quæ placuit ioas vt instauraret domũ dñi. Cõgregauitq; sacerdotes & leuitas, & dixit eis: Egredimini ad ciuitates iuda, & colligite de vniuerso israel pecuniam ad sartatectum tẽpli dei vestri per singulos annos: festinatoq; hoc facite. Porro leuitæ egere negligentius. Vocauitq; rex iuda ioiadã principem & dixit ei: Quare non tibi fuit curæ vt cogeres leuitas iferre de iuda & de hierusalẽ pecũniã quæ cõstituerunt singuli precium pro animabus suis dño &c. quod in Exo. vt potuimus exposuimus.

ta est a moyse seruo dñi: vt iferret eã oīs multitudo israel in d tabernaculum testimonii? Athalia eñ impiissima & filii eiꝰ h destruxerũt domũ dei: & de vniuersis q̃ sctificata fuerant in i tẽplo dñi ornauerũt phanũ baalim. Præcæpit ergo rex & fecerũt arcam: posuerũtq; eam iuxta portam dñi forinsecus. Et prædicatũ est in iuda & hierlm: vt deferrent singuli precium dño: qđ constituit moyses seruus dei sup omnẽ israel in deserto. Lætatiq; sunt cuncti principes & oīs ppls: & ingressi

rent ibi diuina obsẽga sicut fiebant ante. q̃ regnaret athalia: q̃ cultum diuinũ prout potuit destruxit: vt hr̃ ca. se. d ¶Iuxta. dis. da., q̃ dispositio hr̃. ẽ. lib. j. xxiij. & xxv. ca. e ¶Lætatusq; e oīs po. ter. eo q̃ liberatus erat a dño iniusta mulieris, quod erat opprobrio sum: & qa regnũ restitutũ erat ad hęredem debitum.

Capitulum. XXIIII.

Septẽ an. erat ioas. &c. Hic cõsequenter describitur regni ioas prosecutio. & primo tpe ꝓsperitatis. sc̃o tpe aduersitatis, ibi: Postq; aut̃ obiit ioiada. Prima in duas: qa primo describitur ꝓcessus regni ioas in bono. sc̃o ioiadæ põtificis sctã cõsummatio ibi. Senuit aut̃ ioas. Sentẽtia primę ptis patet ex dictis. iiij. Reg. xij. excepto q̃ sequunt̃. g ¶Egredi. ad ciui. iu. Præter enim illam pecuniã q̃ spõte offerebatur in templo, p necessariis tẽpli, voluit rex vt a quolibet capitaneo de regno suo colligeretur dimidius sicl⁹ argenti: qui soluebatur a cõitate. & in hoc eq̃r solue bat pauper & diues: vt hr̃ Exod. xxx. & hæc pecunia dabat̃ p redẽptione aiæ: qa cũ sic numerabant̃ p dimidios siclos datos, non erat plaga in ppl'o: vt ibi dẽ dr̃: h ¶Athalia enim impiꝰ. & fi. eiꝰ. filij athalię nõ ꝓnt hic intelligi fratres ochoziæ filij sui: quia oēs fuerãt interfecti: vt hr̃. ẽ. in prin. xxij. ca. Nec filij ochoziæ: qa illos interfecit athalia: vt hr̃. ẽ. xxij. ca. in fine. & iõ filij eiꝰ h dicunt̃ sacerdotes baal: ꝙs ipsa nutriebat: vt dr̃ libro de hebraicis qõnibus. i ¶Destruxerũt. dei. dimittentes multa cadere: & spoliãtes tẽplum vasis & ornamẽtis: applicãtes ea cultui baal: & ꝓpter hoc ad restauradum ista requirebat magna pecunia & maxie qa illa q̃ erant applicata idolis nõ erant vsui teri⁹ diuino cultui applicãda. k ¶Et fecerũt arcã. iij. Re. dr̃ gazophilatium. loc⁹ est vbi põt reponi pecunia sine apertiõe. non tñ de retrahi: sicut ꝓ fabricis ecclesiarũ solet fieri. l ¶Vt defer. sing. pre. dño qđ cõstituit moyses. s. dimidium sicli: vt dictũ est. ō.

Et con

Moraliter. f ¶Septem an. erat io. cũ re. cœ. &c. Hoc ca. expositũ est myste ce. iiij. Reg. xij. ca. vsq; ibi.

Moraliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶At illi &c. Hoc faciunt apli qñ p subiectos sibi discipulos verbi diuini semina p mūdū sparserūt, vt oparios volūtati dei idoneos i auditoribꝫ ꝓficerēt, quoꝝ alij fabricāt ligna: cum se & sibi obedientes ligna fructifera in domo dei ꝓparāt. Alij sartatecta faciebant: qā illa ꝑ hęresim vel schismata rupta fuerant, reædificabant. Alij saxa cædūt cū duros corde & incredulos fortit increpāt alij metalla ferri: & æris: cū robur fidei & ꝓfessionē catholicę ꝙ itatis ab vno ꝙq; expetūt vt ipleat
Eph. 4.b dom' dei, iuxta illud: Vnicuiq; nr̄m data ē gr̄a ſm mēſurā donatiōis xp̄i. b ¶Relꝛ. ptē &c. Vr̄
4-re. 12.c ꝓinū qđ legit i lib. regū. Verūtn̄ nō fiebāt ex eadem pecunia hydrię tēpli & fusci. &c. Sed nō ꝫ dr̄ ꝙ de eadē pecunia ꝙ offerebatur a ppl'o in tēplo dñi ad ſtauratione domus dei facta fuerunt sacra vasa i ministeriū tēpli'& ad holocausta: ſed de reliq̄ pte pecunię. i. de ea ꝙ alijs donationibus collata fuerat. Potuit ēm fieri vt i diuersis tpib' pecuniæ oblatę diuersæ factūre materiā ꝓberēt. ſicut alia eſt doctrina q̄ rudes imbuunt ad fidē: alia q̄ pfecti ſtruunt ad plenitudinem. c ¶Et ſa. eſt &c. tra dūt hebręi principes iuda regē vt deū adoraſſe: & illū libēter accæpiſſe: vñ nimis dñm offēdit & ſubito expt' eſt ira q̄ meruit. Ob hāc etiā culpā herodes legitur in
Act. 12.d actib' apl'oꝝ ab angelo pcuſſus.
F ☞ Zacharię

NIC.DE LYRA

☞ a ¶Et cōg. eſt ifi. pe, &c. Hyperbole eſt: ad denotādū magnā ſūmā: licet eēt finita ſimpl'r. b ¶Reliquā ptē. &c. Contrariū videt. iiij. Reg. xij. c. vbi dicitur: Nō fiebāt ex eadem pecunia hydriæ tēpli dñi &c. Dicendū ꝙ ꝙdiu repabat tēpli ędificiū: nō fiebant vasa templi ex illa pecunia q̄ ordinata erat ad reparandū ędificiū. & ſm ꝫ logt' ſcriptura. iiij. Reg. ſed ædificio reparato de reſiduo pecuniæ facta ſunt vasa templi: vt hic dr̄. c ¶Senuit aūt ꝛo. Hic ꝓ̄r describit ipſius ioiadæ fœlix cōſūmatio, cū dr̄: d ¶Plenus dſerū. ga non tranſiit tps in vacuū, ſed in bonis opib' ꝓtinue ſe exercuit: ꝓpter qđ valde ſolēniter ſepultus fuit, cum dr̄: Sepelierunt ꝙq; eū in ciui. dauid cum re. Et ſubdit' causa huī': e ¶Eo ꝙ fecīſſet bonum cū iſrl'. ipm a dñio mulieris liberādo: & ab idolatria reuocādo. f ¶Et cum do. ei'. regē de ei' ſemine reſtituēdo vt patet per ꝓdicta. g ¶Poſtq̄ aūt obiit &c. ꝫ ꝓ̄r describit regnū ioas tpe aduerſitatis. & prio describit ipſi' & ppl'i malū culpę ſcd'o malū pœnæ, ibi: Cūq; euoluiſſet numerus ſyriorū tradidit dñs in manib' corū ꝛ ifinitā multitudinē: eo ꝙ dereliq̄ſſent dñm deū patrū ſuorū. In ioas quoq; ignominioſa exercuere iudicia; & abeuntes dimiſerūt eū in lāguoribus diſſuſus iiij. Reg. xij. f. j ¶Et dereliquerunt templū dñi dei pa. ſuorū &c. Abyſius em abyſſum p̄uocat. & ideo de vna p̄ō trāſeūt ſunt ad alia. k ¶Mittebat ꝙ eis ꝓphe. vt reuer. ad dñm. Ex quo apparet dei miſeratio & eorū obſtinatio. Cōſequēter nō tat' de parricidio in interfectōe zachariæ: q̄ pri ſucceſſerat i ſum ſacerdotio: vtūr ex gloſa ma gna hebraica. Threni. ij. g. ſuper illud: Si occiditur in ſanctuario domini ſacerdos & ꝓpheta: Sim pñi cum dr̄: l ¶Spiritus itaq; dñi induit zacha. Ex reuelatione em ſpūſſanc̄ti & eius impulſu fuit ad cōſtanter arguēdū regē & ppl'm. m ¶Filiū ioiadæ ſa. per hoc oñdit' cōditio aggrauans pcm: qa ioiada fecerat bona erga regem & ppl'm: vt patet ex ꝫdictis. n ¶Miſerūt ingr̄es iuxta re. impūtū. Ex quo patet ꝙ rex & ppl's perpetrauerunt parricidiū. o ¶Videat dñs & requirat. Hoc dicit nō zelo vindictæ: ſed iuſticiæ diuiſę. p ¶Cū ꝙ euoluſſet annus. Hic ponit' debita pœna: & prio in debellatione ioas, cum dr̄: Aſcendit cōtra eū exercit' ſyr'. &c. Et
dit cōtra eū exercit' ſyr'. &c. Et quo patet ſnia vſq; ibi: r ¶In ioas quoq; ignominioſa exercuere iudicia. q uæ autem fuerunt illa, hic non exprimit. nō runt iiij. Regū ſed libro de hebraicis quæſtionibus dicitur ꝙ occiderunt filios eius coram eo: imperando ei interfectionē zachariæ. Sed hoc non videtur verum
✠ quia in
✠ g ¶Poſtq̄ aūt obiit ioiada ingreſſi ſunt principes iuda & adorauerunt regem. Per principes iuda qui diuinos honores regi ioas exhibuerunt: ſicut dicitur. xxj. cap. iiij. libri Regum & ſuper. xxj. cap. iiij. libri Regum ſignificatur adulatores regum & potentum: & ſic facūt eos vsq; in ſanire & relinquere timorē dei num: ſicut iſte ioas derelinquit adulationibus principū delinitus & ꝫdicatores veritis cōtemnere & vſq; ad mortem aliq̄n pſequi ſicut iſte ioas zachariam pphetā tam iuſſit lapidari. p ¶Cūq; euolutus eſſet annus, aſcendit contra eum exercit' ſyriæ. &c. Per ſyros qui interpretant ſolitudines, ſignificant ſuperbi dæmones. Vnde Iob. xlj. d. dicitur de dæmonum principe ꝙ ipſe eſt rex ſuper oēs filios ſuperbiæ. Iste per exercitum ſyriæ ſignificatur exercit' gehennæ ſiue dæmonū vnde ſubditur: q ¶Et interfecit oēs cunctos principes populi quos ſignificantur adulatores regum & potentum: vt patet ibi: r ¶In ioas quoq; ignominioſa exercuere iudicia. q uæ autem fuerunt illa, hic non exprimit. nō ſed libro de hebraicis quæſtionibus dicitur ꝙ occiderunt filios eius coram eo: imperando ei interfectionē zachariæ. Sed hoc non videtur verum quia in
✠ g ¶Poſtq̄ aūt obiit ioiada ingreſſi ſunt principes iuda & adorauerunt regem. Per principes iuda qui diuinos honores regi ioas exhibuerunt: ſicut dicitur. xxj. cap. iiij. libri Regum & ſuper. xxj. cap. iiij. libri Regum ſignificatur adulatores regum & potentum: & ſic facūt eos vsq; in ſanire & relinquere timorē dei num: ſicut iſte ioas derelinquit adulationibus principū delinitus & ꝫdicatores veritis cōtemnere & vſq; ad mortem aliq̄n pſequi ſicut iſte ioas zachariam pphetā tam iuſſit lapidari. p ¶Cūq; euolutus eſſet annus, aſcendit contra eum exercit' ſyriæ. &c. Per ſyros qui interpretant ſolitudines, ſignificant ſuperbi dæmones. Vnde Iob. xlj. d. dicitur de dæmonum principe ꝙ ipſe eſt rex ſuper oēs filios ſuperbiæ. Iste per exercitum ſyriæ ſignificatur exercit' gehennæ ſiue dæmonū vnde ſubditur: q ¶Et interfecit oēs cunctos principes populi quos ſignificantur adulatores regum & potentum: vt patet ibi: r ¶In ioas quoq; ignominioſa exercuere iudicia. q uæ autem fuerunt illa, hic non exprimit. nō runt iiij. Regū ſed libro de hebraicis quæſtionibus dicitur ꝙ occiderunt filios eius coram eo: imperando ei interfectionē zachariæ. Sed hoc non videtur verum quia in
✠ g ¶Poſtq̄ aūt obiit ioiada ingreſſi ſunt principes iuda & adorauerunt regem. Per principes iuda qui diuinos honores regi ioas exhibuerunt: ſicut dicitur. xxj. cap. iiij. libri Regum & ſuper. xxj. cap. iiij. libri Regum ſignificatur adulatores regum & potentum: & ſic facūt eos vsq; in ſanire & relinquere timorē dei num: ſicut iſte ioas derelinquit adulationibus principū delinitus & ꝫdicatores veritis cōtemnere & vſq; ad mortem aliq̄n pſequi ſicut iſte ioas zachariam pphetā tam iuſſit lapidari. p ¶Cūq; euolutus eſſet annus, aſcendit contra eum exercit' ſyriæ. &c. Per ſyros qui interpretant ſolitudines, ſignificant ſuperbi dæmones. Vnde Iob. xlj. d. dicitur de dæmonum principe ꝙ ipſe eſt rex ſuper oēs filios ſuperbiæ. Iste per exercitum ſyriæ ſignificatur exercit' gehennæ ſiue dæmonū vnde ſubditur: q ¶Et interfecit oēs cunctos principes populi quos ſignificantur adulatores regum & potentum: vt patet ibi: r ¶In ioas quoq; ignominioſa exercuere iudicia. q uæ autem fuerunt illa, hic non exprimit. nō runt iiij. Regū ſed libro de hebraicis quæſtionibus dicitur ꝙ occiderunt filios eius coram eo: imperando ei interfectionē zachariæ. Sed hoc non videtur verum

a ¶ diuini verbi.

gregata eſt infinita pecunia, quam dederunt rex
a ¶ xps rex & ſacerdotes. b ¶ diſpēſatorib' euāgelij q tritici menſurā diſpenſant his q̄ operanť in domo domini.

& ioiāda his qui præerant operibus domus dominī. At illi conducebant ex ea cæſores lapidum
a & artifices operum ſingulorum: vt inſtaurarēt domum dñi: fabros quoq; ferri & æris: vt qđ cadere cœperat, fulcirēt. Egerunt ꝙq; hi q operabanť in duſtriæ: & obducebatur patietum cicatrix per manꝰ eorum: ac ſuſcitauerunt domū dñi in ſtatū priſtinum: & firmiter eā ſtare fecerūt. Cūq; cōpleſſent
b o ia opera, de tulerunt corā rege & ioiada reliquā b
a ¶ qui apti ſunt ad capiēda diuina munera & exercenda dei miniſteria.

partem pecuniæ: de qua facta ſunt vaſa tēpli i mi
a ¶ he ingenij capacitatem vel dilectionis latitudinem ſignificant.

niſterium & ad holocauſta: phiālæ quoq; & cætera vaſa aurea & argentea. Et offerebanť holocauſta in domo dñi iugiter cunctis diebꝰ ioiadæ. Sed c
a ¶ ſi tēs pñis vitę i ſcte trinitatis fide cū bonis operibus cōplemus, ad æternam beatitudinem ꝙ eſt in dextera dei peruenie mus.

nūſt autē ioiada plenus dierum: & mortuꝰ eſt cū d
centū & triginta eſſet annorū. Sepelierūtq; eū in
a ¶ qa ppl'm dei cunctis diebꝰ ſacerdotij ſui bñ rexit & ad cultum dei inſtruxit.

ciuitate dauid cū regibꝰ: eo ꝙ feciſſet bonū cum e
iſrael & cum domo eius. Poſtq̄ aūt obiit, ioiada ingreſſi ſunt principes iuda & adorauerunt regē. h
Qui delinitus obſequiis eorum acquieuit eis. Et i dereliquerūt templū dñi dei patrū ſuorū: ſeruie
runtq; lucis & ſculptilibꝰ: & facta eſt ira dñi cōtra iudā & hierl'm ꝓpter hoc pctūm: Mittebatq; eis ꝓ k
phetas vt reuerterenť ad dñm: quos proteſtantes illi audire nolebant. Spiritus itaq; domini in
duit zachariam filium ioiadæ ſacerdotis: & ſtetit m
in conſpectu ppli, & dixit eis: Hæc dicit dominꝰ: Quare tranſgredimini p̄cepta dñi: qđ vobis nō proderit: & dereliquiſtis dñm vt derelinqueret vos? † Qui congregati aduerſus eū miſerunt la
pides iuxta regis iperiū, in atrio domus domini. Et nō eſt recordatꝰ ioas rex miſericordiæ quā fecerat ioiada pr̄ illiꝰ ſecū: ſed iterfecit filiū eiꝰ. Qui cū moreretur ait: Videat dñs & reqrat. Cūq; euo
ſ lutus eſſet annus, aſcendit contra eum exercitus ſyriæ: venitq; in iudam & hieruſalem: & interfecit q cunctos principes populi: atq; vniuerſam prædā miſerunt regi damaſcum. Et certe cum pmodicus veniſſet numerus ſyriorū tradidit dñs in manibꝰ corū ꝛ ifinitā multitudinē: eo ꝙ dereliq̄ſſent dñm deū patrū ſuorū. In ioas quoq; ignominioſa exer r
cure iudicia; & abeuntes dimiſerūt eū in lāguoribus
diſſuſus

E ☞ a ¶Scio inquit &c. qui nemi-
nẽ vult pire: sed eũ q in pctõ ple-
uerat iusto iudicio damnat: ideo
ergo amasias pñt: qa admonitus
per ꝓphã vt ageret pniam nõ
obediuit: sed vlq; ad finem pmã
sit. b ¶Gardu⁹ q &c. Hanc si-
militudinẽ innuit qa amasias no
bilissimis ortus natalibus destir-
pe dauid veniens propter idola-
triæ fœditatem degẽs & vilis fa-
ctus, ꝑriã mẽsurã nõ considerat
sed vltra modũ superbiæ fastu se
eleuat. c ¶Bethsames &c. In re
4. re. 14. c. gum dicitur bethsames oppidũ
iudæ: quia pertinet ad regnũ iu-
dæ. i. ad duas tribus quib⁹ impe-
rabat dom⁹ dauid: sed ꝑm situ lo-
corũ pertinet ad tribũ bẽiamin.
d ¶Et apud obe. quia non solũ
vasa abstulit quæ i domo dei rep
perit: sed etiã illa q̃ obseruabant ianitores & custodes templi. In
aſs. 1. Para. Reg. autem legitur q̃ dauid ele-
ral. 15. d. git de filijs obededom. lxxij. ad
ministrãdũ in domo dei & custo
diã tẽpli. e ¶Qui post q̃ &c.
Ex quo ꝓphæ ꝑsiliũ nõ audiuit
nec q̃ ad dñm q̃erti voluit: con-
iuratio ꝓæperata est & dilatata
donec ad ꝑsummationẽ peruenĩ-
ret. Ca. XXVI.

F Mnis autem &c. se
quitur: f ¶Ozias
cũ re. cœ. &c. qui &
azarias ozias interꝓ-
tatur virtus dñi: azarias auxiliũ
dñi: quia q̃diu recte egit, diuina
ope adiutus plurima bella fœli-
citer ꝓmisit: & de hostibus trium
phauit. sed priusq; ꝓ supbiã illici
ta tentauit: lepra pcussus nõis &
honoris fuscauit dignitatem ex-
clusus a pplo vsq; ad diẽ mortis.

☞ Super

NICO.DE LYRA

cũrunt in cultũ eorũ: quod au-
diens amasias eos coluit. sed hoc
videtur fictitiũ: qa nulla glo. he-
braica hoc dicit: nec aliqs expo-
sitor latin⁹ autẽtic⁹. vr etiam esse
ō textũ: qa ꝓpha de hoc reprehẽ-
dens amasiam dixit: a ¶Cur
ado. de. &c. nõ enim dr ppls ali-
cui⁹ veri dei vel falsi, nisi cultum
impẽdat sibi ꝑm ordinẽ illi⁹ rit⁹:
Vnde & filij israel qñ nõ colebãt
debito mõ dñm: dicebantur non
ppls eius: vt patet Oseæ. i. c. & in
plurib⁹ alijs locis veteris te. Item
quia amasias rñdisset prophetæ
cãm dictam idola colendi, vt vr
ꝓbabiliter. qd⁹ nõ fecit: sed dixit
b ¶Nũ cõsiliari⁹ &c. ex hoc ẽt
apparet obstinatio ipsius ama-
siæ. c ¶Igitur amasias. Hic
post culpã ponit⁹ pœna debita. Et
patet sententia ex dictis. iij. Reg.
xxiij. addenda tamẽ sunt ali qua.
d ¶Carduus qui &c. Cardu⁹ ẽ
herba vilis & despecta. Cedr⁹ au
tem est arbor alta. & ideo vocat
amasiam carduum: q sub se habe
bat tres tribus tantum: se aũt vo
cat cedrũ: qa habebat decem tri-
bus in regno suo. e ¶Porro
amasiam regem iu. fi. ioas filij
ioachas

a ¶eleazar filium dodai annũculũ eius: sicut hebrei tradunt.
ꝓphẽtam q diceret ei: Cur adorasti deos qui nõ libe-
rauerũt ppm suum de manu tua. Cũq; hæc illi loque-
retur, respõdit ei: A quo es missus hæc dicere? Nũ con-
siliarius regis es? Quiesce ne interficiam te. Discedẽs
a q̃ propheta: scio inquit q̃ cogitauerit dominus occide
re te: qui & fecisti hoc malum: & insuper non acquieui-
sti consilio meo. † Igitur amasias rex iuda inito pas-
mo consilio misit ad ioas filium ioachaz filii hieu re-
gem israel dicens: Veni videamus nos mutuo. Ad ille
bremisit nuncios, dicens: Carduus qui est in libano mi-
sit ad cedrum libani dicens: Da filiam tuam filio meo
vxorem. Et ecce bestiæ quæ erant in silua libani trãsie-
rũt & cõculcauerunt carduũ. Dixisti: Percussi edõ & id
circo erigitur cor tuũ in superbiam: Sede in domo tua:
Cur malum aduersum te prouocas vt cadas tu & iudas
tecum? Noluit audire amasias: eo q dñi esset voluntas:
vt traderetur in † manus hostium propter deos edom.
Ascẽdit igitur ioas rex israel: & mutuos sibi præbuere
a ¶ciuitas sacerdotalis in tribu beniamin. altera bethsames est i tri
bu neptalim ad regnum decem tribuum pertinens.
conspectus. Amasias aũt rex iuda † erat in bẽthsames
iudæ. Corruitq; iudas coram israel: & fugit in taberna
cula sua. Porro amasiam regem iuda, filium ioas filii
ioachaz cœpit ioas rex israel in bethsames & adduxit
in hierusalẽ. Destruxitq; † murũ ei⁹ a porta ephraĩ vsq;
ad portam anguli quadringẽtis cubitis. Omne quoq;
aurum & argentũ & vniuersa vasa q̃ repperat in domo
d dñi & apud obededom in thesauris etiã domus regiæ:
necnõ & filios obsidũ reduxit in samariam. Vixit autẽ
g amasias filij⁹ ioas rex iuda postq̃ mortuus est ioas filij⁹
ioachaz rex israel. xv. annis. Reliqua vero sermonum
amasiæ priorũ ac nouissimorũ scripta sũt i libro regum
e iuda & israẽl. Qui postq̃ recepit a dño tetenderunt ei insi
dias in hierusalem, Cũq; fugisset lachis miserunt & in-
a ¶qa deos edõ q in eqs portabat adorauit: nõ sup humeros hoim:
qa neglexit seruire deo israel: cui⁹ mysteria sup humeros patriarcha
rum portabantur.
terfecerũt eũ ibi. Reportantesq; sup ẽquos, sepelierunt
eũ cũ ꝓbi⁹ suis in ciuitate dauid. Ca. XXVI.

† Mnis aũt ppls iuda filiũ ei⁹ oziam an-
norũ. xvi. cõstituit regem ꝓ pre suo ama-
sia. Ipse ædificauit ahilath & restituit eã
ditioni iudæ: postq̃ dormiuit rex cũ ꝓri-
bus suis. Sedecĩ annorũ erat ozias cũ re-
gnare cœpisset: & q̃nq̃gintaduob⁹ annis
regnauit i hierlm. Nomẽ matris ei⁹ hiezelia de hierlm
Fecitq; qd erat rectũ in oculis dñi iuxta oĩa quæ fece-
rat amasias pater eius: & exqsiuit dominum in diebus
a ¶hũc aiũt esse filiũ zachariæ a ſiln iohade: q post mortẽ ꝓris nat⁹ &
ob hoc ꝓris nomẽ sortit⁹ est: ãtelligẽs eũ ꝓpter sacerdotiũ: vidẽs ꝓ
pter ꝓphetiã dicitur.
zachariæ intelligẽtis & videntis deũ. Cũq; requireret
dñm, dilexit eum in omnib⁹: Deniq; egressus est & pu-
gnauit contra philistiim: & destruxit murum geth &
murum iabniæ murũq; azoti. Edificauit quoq; oppida
in azoto & in ꝑ philistiim: & adiuuit eum deus contra
philistiim & contra arabas: qui habitabant in gurba
a ¶locũ esse dicũt q in geneli gerara dr: vbi regnauit abimelech. &
vbi peregrinatus est abraam cum sara vxore sua.
ãl: & contra ammonitas. Expendebantq; ammonitæ

ioachas. vt hr i hebraeo & i libris correctis. & iste ioa
chaz idẽ ẽ cũ ochozia: q vo
cat etiã ioathã: vt hr. & xxi.
cap. f ¶Vasa quæ reppe-
rerat i do. dñi & apud obe-
dedõ. Iste tpe dauid fuit co
stitut⁹ ad custodiã thesauro
rũ & filij ei⁹ successerũt sibi
in eodẽ officio: & ideo loc⁹ ille
vbi talia seruabãt, ab eo di-
nominabat. g ¶Necnõ &
filios obsidũ. Diximus alibi
authoris sui hũiliationem &
vtilitatẽ. hinc in Esdra dicit⁹
Et portam vallis ædificauit
anno & habitatores zanoe.
Deinde aũt porta & de alijs
portis hierlm in esdra sequẽ-
tes Bedam abunde diximus.
b ¶Sed cũ. Fuit ozias pri-
mo iustus & rectum fecit in
ꝑspectu dñi. vñ & hostes vi-
cit & multos ꝓphetas in im-
pio suo habuit. Hic q̃diu
vixit zacharias sacerdos co-
gnamento intelligẽs placuit
deo cum omni veneratione
seruiens in templo. Sed post-
q̃ zacharias obijt volens per
se offerre donaria, sacerdotij
dignitatem non tam pie q̃
audaciter inuasit: nec reda-
manibus leuitis & sacerdo-
tibus obediuit: vnde lapra i
fronte pcussus est: qua sacer-
dos auri lamina protegebat
qui in ezechiele iubet domi
nus tau ſiæ ipressione signa-
ri. c ¶Ingreſ. est. qa idur⁹
fola sacerdotali instante so-
lẽni festiuitate intrauit in tẽ-
plũ ad altare aureum oblatu
rus incensum ꝑm Iosephum.
Vn ante ciuitatẽ in loco qui
dicitur, exrge, fissa est media
pars montis ad occidẽtem: &
tota volubilitate ꝓ quattuor
stadia ꝓcedens ad orientalem
montem: ita vt vias
claudaret & regias vrbes op
timẽs dñm in principio re-
gni sui. Expositores aũt
dicunt ꝓmunitet q̃ ipse
zacharias fuit filius iohade
sacerdotis: qui occidit regem
rex iuda: vt dictum est in
xxiij. cap⁹. Secũdo debe-
bitur vt victoriolus: cui da-
citur. Deniq; egressus est &
pugnauit contra philistiim.
Tertio describitur vt fama
fus, cũ dicit: Et diuulgatum
est nomen eius. Quarto vt
in bonis tẽporalib⁹ copio-
sus. qd⁹ apparet primo i edi
ficijs quæ fecit, cum dicitur

☞ Edifica-
uitq; Oziæ aũt
Moraliter, h
ppls iuda filiũ ei⁹ oziã &c.
Per istum oziã qui annos
decimo regnare cœpit, q̃
qd⁹ rectũ erat in cõspectu
mini fecit, significat⁹ imita
nis bonæ indolis & ba
ponẽs regnũ suæ ꝓ
bitã subiectionẽ vitijs
tiuarũ regimini rõis re
Et qm ex hoc sequit⁹ dig
sio bone famæ: ideo sequi

munes: & diuulgatũ est nomen eius vsq; a
ad intũitum ægypti, ꝓpter crebras victorias.
a Edifica-uitq; ozias turres in hierusalem super b
portam anguli: & super portã vallis: & reliquas
in eodem muri latere: firmauitq; eas. Extruxit c
q̃ turres in solitudine: & effodit cisternas pluri d
mas: eo q̃ haberet multa pecora, tam in cam-
pestrib⁹ q̃ in æremi vastitate. Vineas quoq; ha
buit & vinitores in montib⁹ & in carmelo. Erat
quippe homo agriculturæ deditus. Fuit autẽ
exercitus bellatorum eius, qui procedebant ad
ꝓlia sub manu iehihel scribæ maasiæq; doctoꝛ
tis & sub manu ananiæ: qui erat de ducibus re
gis: omnisq; numerus principum per familias
suas virorum fortium duo milia sexcẽti: & sub
eis vniuersus exercitus trecentorum & septem
miliũ quingentorum: q erãt apti ad bella: & p
rege cõtra aduersarios dimicabãt. Præparauit
quoq; eis ozias. i. cũcto exercitui clypeos & ha
stas & galeas & loricas: arcusq; & fundas ad ia-
ciẽdos lapides. Et fecit in hierlm diuersi gene-
ris machinas: quas in turribus collocauit: & in f
angulis murorum, vt mitterẽt sagittas & saxa
grandia. Egressumq; est nomẽ eius ꝓcul: eo q̃
auxiliaret⁹ ei dñs & coroborasset illũ. Sed cum g
roborat⁹ esset, eleuatum est cor ei⁹ in iteritum
suum: & neglexit dñm deũ suum. Ingressusq; h
est in tẽplũ dñi, & adolere voluit incensum su-
per altare thymiamatis. Statimq; ingressus post
eum azarias sacerdos & cum eo sacerdotes dñi
octoginta viri fortissimi restiterunt regi atq; di
xerunt: Non est tui officii ozia vt adoleas incẽ i
sum dño: sed sacerdotũ, hoc est filiorũ aaron q
cõsecrati sunt ad huiusce modi ministeriũ. Egre
dere de sanctuario, ne contemperis: qa nõ re- k
putabitur tibi in gloriam hoc a dño deo tuo.
Iratusq; ozias & tenẽs in manu thuribulum vt
adoleret incensum, minabatur sacerdotibus.
Statimq; orta est lepra in fronte eius coram sa- l
cerdotib⁹ in domo dñi sup altare thymiama-
tis. Cũq; respexisset eum azarias pontifex: &
omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in
fronte eius: & festinato expulerunt eum. Sed
& ipse perterritus accelerauit egredi: eo q̃ sen-
sisset ilico plagã domini. Fuit igitur ozias rex
leprosus vsq; ad diem mortis suæ: & habitauit
in domo separata plenus lepra: ob quam cie-
ctus fuerat de domo domini. Porro ioathan
filius eius rexit domum regis & iudicauit po-
pulum terræ. Reliqua autem sermonum oziæm
priorum & nouissimorum scripsit esaias filius
amos propheta. Dormiuitq; ozias cum patri- n
bus suis: & sepelierunt eum in agro regalium o
sepulchrorum: eo q̃ esset leprosus.
Regnauitq; ioathan filius eius
pro eo. Ca. XXVII.

† Igintiquinq; annorum erat p
ioathan cum regnare cœpisset:

c ✻ b ¶Edificauitq; &c. ſuper portã C
anguli. Et hæc est quæ. c. ꝓced. vocatur
porta ephraim. ibi em forti⁹ ædificauit
qa magis indigebat: eo q̃ mur⁹ hierlm
interrupt⁹ fuerat a porta ephraim vsq;
ad portã anguli. cccc. cubitis: vt habef. c.
præcedenti. c ¶Extruxitq; tur. in so.
ad custodiã a ſialium. d ¶Et ef. ci. &c.
ad portũ eorũ: ro subdit: e ¶Eo q̃ ha.
multa pc. & i hoc scdo oñdit copiosius
in diuitijs naturalibus: q̃ sunt valde ne
cessariæ regib⁹: qa tpe obsidionis nihil
valerent artificiales diuitie absq; istis.
Tertio oñdit copiosius in reb⁹ bellicis:
cũ dr: Fuit aũt exer. bel. ei⁹ &c. Et patet
lra vsq; ibi: f ¶Quas in tur. col. &
in an. mu. ibi enim efficaciores sunt de-
fensiones: eo q̃ ex angulis pñt defendi
duæ ꝑtes muri hinc & inde. g ¶Sed
cum ro. esset. Hic ꝓprie describit⁹ oziæ de
testabilis elatio: qa cũ deberet ex ꝓteri-
tis dei bñficijs hũiliari: in tanta supbiã
eleuat⁹ est, q̃ non sufficit sibi honor re-
gius: sed etiã voluit sibi vsurpare sacer-
dotis officiũ super altare thymiamatis
offerendo incẽsum. & paret lra vsq; ibi:
i ¶Non est tui offi. ozi. quia distincta
sunt regis & sacerdotis officia. k ¶Nõ
repu. tibi i glo. a dño. i. illud qd⁹ repu-
tas tibi honorificũ erit magis i virtute
riũ ex dei punitiõe. ro seqt: l ¶Statiq;
or. est le. in fron. ei⁹. q̃uis em percussus
fuerit lepra in toto corpe: tñ sit magis
mẽtio de frõte: qa ibi apparuit clari⁹ vt
a sacerdotib⁹ expellerẽt celeri⁹. ad ostẽ
dendũ etiã detestationẽ sui peccati fact⁹
fuit terremot⁹ terribilis in hierusalẽ: vt
habef Zach. vlti. m ¶Reliqua autẽ D
ser. oziæ pri. & no. scripsit esaias. nõ i
libro esaiæ qđ habem⁹: sed in alio q nõ
sunt ꝑ esdrã rapt⁹. sicut & de pluribus
alijs libris frequẽter dictũ est. o ¶Et se
pelierũt eũ in agro reg. sepul. nõ tñ in
sepulchris regũ, ꝓpter infectionẽ lepræ.
✻ a ¶Et diuulga. est no. ei⁹ &c. talis Moralr.
em iuuenis frequenter triũphat de cõcu
piscẽtijs mũdi & carnis & de insultatib⁹
diaboli. Verũtñ talis iuuenis virtuosus
nõ est p hoc cõfirmat⁹ i bono: maxime
qa mutabilis est inuẽt⁹. Vñ attingit ali-
qñ, q̃ iusto dei iudicio nobis tñ occulto
ꝑmittit⁹ ex donis a deo sibi collatis i sup
biam eleuari. qđ significat⁹ per hoc qđ
sequit: g ¶Sed cũ ro. &c. nã vsurpa
re sibi voluit officiũ sacerdotis offerẽdo
incẽsum. vñ subdit: h ¶Ingressusq; ẽ
ín tẽ. &c., ꝓpter qđ a dño pcussus fuit le
pra: p quã significata fuit mortalis cul-
pa: ꝓpter quã supb⁹ sepaꝛ a ꝓsortio iu-
storũ sicut leprosus a cohabitatiõe sanoꝝ
rũ. n ¶Dormiuitq; ozias cũ pa. suis:
& se. cũ in agro re. sepul. eo q̃ esset le.
& nõ in sepulchris regũ. p qđ significat⁹
q̃ moriẽs in mortali culpa, q̃ est supbia
lepra: nõ recipit⁹ in quiete beatorũ: q cũ
xpo regnat in æternũ. Ca. XXVII.

Vigintiquinq; an. Hic conse Diuisio.
quẽter agit⁹ de tpe ioathan:
cui⁹ describit⁹ deuot⁹ igres-
sus: strenuus ꝓcessus: victo-
riosus cõgressus: & quietus
egressus. sed a pars incipit i ibi: Ipse ædi
ficauit. tertia ibi: Ipse pugnauit. quarta
ibi: Reliqua autem & patet sententia ex
dictis. iiij. Reg. xv. b.
Moraliter. p ¶Vigintiquinq; an. Moralr.
erat ioathã cũ re. cœpit, &c. Huius ca. † 4. Reg.
expositio mystica. iiij. Reg. xv. regraſ. 15. g.

E ☞ a ¶Ipse ædificauit por. Quæ in actibus apl̃orū dicitur specio Act. 3. a. sa, ꝓm hebræos, & ab eis porta ioathā, ḡa ipse ædificauit eā vsq; hodie nuncupatur. b ¶Ophel. turris erat non longe a templo, miræ altitudinis. Vnde & ophel. i. tenebrarū vel nubili nomē ac Zach. 14. cæpit, vbi aūt in zacharia scriptum est: Et turris gregis nebulosa b. filiæ sion. In hebræo habetur: turris ophel. Turris ophel emi- Mic. 4. c. nentiam scripturæ significat: quæ in historia fundata spiritualis sensus caput inter nubila condit: dum scientiæ magnitudinē ab oculis hoim̃ abscondit. vñ:

Pſ. 17. b. Posuit tenebras latibulū suū.

Ioathan cuius vita laudatur, xp̃m significat: de quo dicit:

Ibi. 47. a Magnus domin⁹ & laudabilis

Heb. 5. c. nimis &c. Interpraē em ioathā ꝑsummat⁹ vl ꝑfect⁹. & de xp̃o dicit apl̃s: Et ꝑsūmat⁹ factus ē oīb⁹ obtẽperātibus sibi ḡa salutis ęternę &c. Ipse ꝑstruxit portā dom⁹ dñi excelsā: & mysterium suæ incarnationis mirabili potentia effecit: q de

Ioh. 10. b se ait: Ego sum ostium: p me si quis introierit, saluabit̃. Hæc porta excelsa vocatur. de qua

Pſ. 112. a psalmista ait: Excelsus sup oēs gen. &c. Ca. XXVIII.

IGinti anno. &c. Sequitur: c ¶In valle beēnon. Hęc est valis beennon id est filij hennon. vel ennon iuxta murum hierusalem cōtra oriētē in qua nemus pulcherrimū siloe fōtib⁹ irrigat̃. Taphet aūt vł tophet (vtrūq; em dr̃) loc⁹ est in eadē cōualle iuxta piscinā fullonis & iuxta agrum achel de mach qui vsq; hodie mōstrat̃ ad austrālē plagā montis sion. Solebāt aūt in taphet ζ q locus erat amœnissim⁹: vñ & hodie præbet hortorum delitias) posita ara sacrificare dæmonib⁹: ne phādoc; igne liberos suos cōsecrare & holocaustum offerre.

Vallis ergo beennon. id est filij ennō, hebraice gehennō, dr̃: cui⁹ noīe in nouo testō pœna

Hie. 19. a inferni gehenna vocatur. Sicut em i valle beennō q idolis seruierūt ꝓphīs attestantibus perierunt: ita peccatores ex eis q peccauerūt, æterna dānatione peribūt. Achaz iusti patris filij⁹ in pfidiā & scel⁹ idolatrię lapsus, significat hæreticos: q ex catholicis patrib⁹ sacro fidei sunt imbuti: sed & apostasiā declinantes cultū diuinum ꝓbent simulacris: & fructum vteri sui. i. effectum praue cogitatiōis dæmonīs immolāt

Oseę. 7. b igne zeli. Oēs enim adulterantes quasi clibanus corda eorū.

☞ Ipso aūt

NIC.DE LYRA

Ca. XXVIII.

IGinti annorum erat achaz cum re. &c. Hic ꝓsequēter agit̃ de tempore ipsi⁹ achaz. & prio describit̃ ipsius prævaricatio. secundo flagellatio, ibi: Tradiditq; eū. & tertio obstinatio, ibi: Insuper &

Diuisio.

per & tempore angustiæ: & sententia primæ partis patet ex dictis. G iiij. Reg. xvj. a. b ¶Tradiditq; eū dñs. Hic consequenter ponitur ipsius flagellatio. C. ca qd̃ sequendū: ꝙ phaceæ filius romeliæ regnum israel & rasin rex syriæ simul cōfœderati inuaserūt regnum achaz: propter qd̃ achaz & eius populus fuerunt multum terrati vt habetur Esa. vij. sed cum Esaias ipsum achaz cōsolatur, dicēs: Noli timere &c. & ad cōfirmationē huius signū diuinū obtulisset dicens: Pete tibi signum a dño deo tuo in profundū inferni: siue i excellūm supra: achaz nō credidit & signū oblatum recusauit: & de dño diffidens ad humanum auxiliū refugit. mittēs mūera multa & ingna theglathphalasar regis assyriorum: rogans vt regnum syriæ inuaderet. & per hoc rasim rex syriæ recederet de regno achaz. & iret ad defendendum regnū suū. qd̃ & factū fuit. sed rex syriæ recedēs dereliquit achaz magnam prædam secū portauit. & nūc achaz credēs ſtualere ꝓ regem israēl solum, egressus fuit ad pugnā ꝓtra eum. & tūc fuit debellatus & ꝓpe ei⁹ ꝓ magna ꝓte occisus. Primo igitur ponit flagellatio achaz per regem syriæ cum dr̃: Tradidit eū dñs. Et paret lra ex eis. sed ꝓ per regē syriæ intelligit̃ dr̃: c ¶Manifꝫ quoq; ostēdit lra vsq; ibi. d ¶Et in pestate erat ibi prophet. dñi nomine obed. Hic non erat mēt̃ur⁹ in fama: sed venerat illuc de ꝓpheta missus a dño ad arguendum filiorum israēl crudelitatē. Cætera patēt vsq; ibi.

☞ Tpe illo

Moraliter. a ¶Vigintī annorū erat achaz &c. Huius ca. moralis expositio. iij. Regum. xvj. Manet an. iste. id est flagellationis prędictę. g ¶Auxit contē. in do. exercendo nouū idolatriæ modū: cum dicitur: h ¶Immola. dñs da. Et hoc fuit quā tū: vt nō vtant̃ crudelitas dñs &c. Hic habet̃ victorię habitis ꝙ aliqn̄ xp̃ianos. Licet em ꝓpter iuda puniri meruisset ꝙ mino ꝓpter sua ꝓcata: ga erat de eadem lege cum populo israel: dñs irat⁹ fuit ꝙ filios israel: ꝙ vi ctoria habita de filijs iuda crudeliter vſi fuerūt. hoc te eis prophera dñi obed. f ¶Peccastis sup̃ hoc dño deo ve. ꝓpter hoc idē ꝓpheta induxit eos ad tractandū misericorditer captos in ꝓælio, dicens: g ¶Reducite captiuos quos adduxi. de fra. vestris: quia ma. fortis ira dñi &c. Per hoc autē ꝙ in hoc credidērunt ꝓpheta demōstrat̃. ꝙ xp̃iani bellatores debēt eē ꝓtiuos xp̃inos misericorditer & ꝓ fratribus

NICO.DE LYRA II. PARALIPOMENON CA. XXIX. NICO.DE LYRA 232

a ☞ a ¶Tempore illo misit rex achaz ad regē assy. Hoc fuit ante illud bellū contra regē israel: vt dictum est. ter tio ponitur flagellatio achaz per idumæos, cū dicit. Venerunt̃q; idumæi & cū gręto ꝓpha. &c. gręto ꝓpha. dr̃: b ¶Phi listīm quoq; diffusi sūt &c. Isti em videtes regnum iuda debilitatū mo do ꝙ dicto inuaserūt ipm i confinijs suis, accipiētes ꝓdas & ciuitates ꝓ poterāt. c ¶Eo ꝙ nu. eū au. f. diuino. ꝓpter em malicias ipsi⁹ achaz re gis iudæ de⁹ suo iusto iudicio subtra xerat̃ ꝓtectionē ab eo & ꝓplo suo quinq; ponit flagellatio achaz ꝓ re gē assyriorū, cū dr̃: d ¶Adduxitq; eū ꝓtra eum theglat. &c. licet em theglathphalasar ad preces achaz prio ipm interfecit vt hr̃. iiij. Reg. xvj. ca. ꝓ posita ifte theglathphalasar vidēs debilitatē ipsi⁹ achaz & ꝓpl'i ei⁹ itra uit ei⁹ regnū & tributo graui subiu gauit. Et hoc est qd̃ subditur ꝓstea: e ¶Dedit re. af. mu. &c. ḡa licet mi sisset magna munera & multa regi assyriorū: vt ꝑdictū ē: nō ēn ꝓpter hoc dimisit eum ꝓstea vastaret regnū ei⁹ redēs sub graui tributo. Ista vo litte ra ab illo loco: Adduxitq; eū ꝓtra eū theg. &c. aliter exponit̃ ab hebræis: q dicunt ꝙ hæc est vera lra. Et venit ad eū theglathphalasar rex assyriorū: qui afflixit eū & nō fortificauit eos. Qui afflixit eū & nō fortificauit̃ga licet ꝓ aduentū theglathpha lasar rex syriæ aduersari⁹ achaz fue rat occisus: tñ achaz ꝓpter munera magna ꝙ miserat regi assyriorū, fuit depauperat⁹ & afflict⁹. Et tñ nihil ei ꝓfuit. Reliqua ciuitates de regno iudæ ca ꝑit & ꝓ hoc est dr̃: Insuper & tę. an. suæ. f ¶Insuper & tē. an. suæ. Hic ꝑdescribit ipsius achaz obsti natiōis ꝓ dictis flagellationibus nō fuit emendat⁹: sed magis peioratus: si cut & ꝓ hoc est dr̃: Insuper & tpe ta est vsq; ibi: c ¶Eo. an. iste. id est flagellationis prędictę. g ¶Auxit contē. in do. exercendo nouū idolatriæ modū: cum dicitur: h ¶Immola. dñs da. Et hoc fuit quā tū: vt nō vtant̃ crudelitas dñs &c. Hic habet̃ victorię habitis ꝙ aliqn̄ xp̃ianos. Licet em ꝓpter iuda puniri meruisset ꝙ mino ꝓpter sua ꝓcata: ga erat de eadem lege cum populo israel: dñs irat⁹ fuit ꝙ filios israel: ꝙ vi ctoria habita de filijs iuda crudeliter vſi fuerūt. hoc te eis prophera dñi obed. f ¶Peccastis sup̃ hoc dño deo ve. ꝓpter hoc idē ꝓpheta induxit eos ad tractandū misericorditer captos in ꝓælio, dicens: g ¶Reducite captiuos quos adduxi. de fra. vestris: quia ma. fortis ira dñi &c. Per hoc autē ꝙ in hoc credidērunt ꝓpheta demōstrat̃. ꝙ xp̃iani bellatores debēt eē ꝓtiuos xp̃inos misericordes sicut fuit ozias ꝓphęta & sacerdos. Cætera patēt vsq; ibi.

☞ Tpe illo

Moraliter. a ¶Vigintī annorū erat achaz &c. Huius ca. moralis expositio. iij. Regum. xvj. Manet

Ca.XXIX.

E a ¶Ipso anno &c. Nō aliter imitaref dauid patrem suū: qui ab infantia deo deditus in primordio regni sui cultum dei magnificauit. ¶Moraliter autē ad hoc rectores ecclesię ne sint desidiosi in officio sibi commisso sed ouia diligēter agant. ¶Mystice ezechias qui non tm per se vel per suos opus dei strenue gessit: immo per nuncios ad simile studium alios prouocauit, xp̄m significat: quod etiam nominis interpretatio testatur. Ezechias enim apprehendens dominum, vel fortitudo domini. 2.Co.1.d, Xp̄s autem dei virtus & dei sapia: q oēs patrū quarticatiões q̄ sub lege fuerant sanguine suo diluit, & cultū pietatis i ecclesia plane instaurauit. Ipse legatos ad conuocandas gentes ad fidem misit. Primum prophetas: deinde apostolos: & eorum successores. hic secundo mense paschā celebrare instituit: qa vmbra legis cessante verum paschā seruare docuit: de 1.Co.5.b quo paul⁹ ait: Etenim pascha nr̄m immolatus est xp̄s.

NICO.DE LYRA

a ¶In ipso anno, dicunt hebrei q̄ hoc fuit in primo anno regni sui: & p̄r oportet dicere q̄ fuit in prima die coronatiōis suę vt videbit̄ postea. b ¶Et mense primo regni sui aperuit valuas dom⁹ dominī, vt templum posset purificari & officium diuinū celebrari. ad præcludendum tamen ista achaz pater eius clausérat ianuas templi: vt dictum est cap̄. præced. c ¶Adduxitq; sa. &c. f̄m prædicta oportet dicere, q̄ ista adductio fuit eorum vocatio ad diem suæ coronationis: in qua etiam die inuitauit eos ad renouandum cultū diuinū. d ¶Et cōgregauit eos in pla. ori. id est in atrium sacerdotum vbi erat altare holocaustorum quod erat in parte orientali atrii ipsius templi e ¶Et sanctificamini, per aquam lustrationis: & etiam per continentiam ab vxorib⁹: & alia ad hoc requisita. f ¶Mundate domum dominī, quia achaz eam fœdauerat multis ad idolatriam pertinētibus. g ¶Auerterunt fa. suas a ta. do, retrocedendo totaliter a diuino cultu. Alii qui autem exponunt aliter. s. q̄ adorabant versa facie ad ortum solis opposito mō q̄ fiebat adoratio in templo: vbi fiebat versus occidētē. Sed prima expositio magis ꝓsonat lr̄æ ꝓcedenti & sequenti. Cætera patent vsq; ibi: h ¶Vos elegit dn̄s. Tribum em̄ leui elegit deus ad seruiendū sibi: vt habet Nu. j. Cætera patēt in lr̄a. i ¶Congregauerūtq;. Hic p̄r describitur mundatio templi p sacerdotes & leuitas sanctificatos, q̄ dr̄: k ¶Et sanctificati sunt. f. modo prædicto. l ¶Et ingressi iuxta mandatū regis & ꝓceri ōn̄dr̄ cum dr̄: m ¶Sacerdotes quoq; ingressi. tē. do. Leuitę em̄ nō poterāt illuc ingredi: & iō oportuit q̄ sacerdotes imūditias intus existentes deportarent extra ad locum vbi liuitæ poterant accedere. ideo subditur: n ¶In vestibulo domus do. i. in atrio vbi leuitæ poterant ingredi. postea subditur temp⁹ in quo fecerūt istam purgationē, cū dr̄: o ¶Cœperunt autē prima die mensis primi mundare. In illo em̄ die b mūdauerūt atrium sacerdotes. vbi erat altare holocaustorū & mare æneum, & cætera ad sacrificium pertinentia. p ¶In die octaua eiusdem & c. Expiauerūt q̄ templum diebus octo, & hanc expiationem fecerunt sacerdotes modo prædicto. q ¶Et in die sexta decima mensis eiusdē quod cœperant impleuerunt &c. Ex hoc patet quod dictum fuit ō. videlicet q̄ p̄ anno primo, & primo mense regni sui fecerit ri ista: oportet q̄ sacerdotes inchoauerint in die c̄rastina coronationis regis: quia sexta decima die mensis compleuerunt mutationis

Fecitq; qđ erat placitū in cōspectu dn̄i: iuxta oīa quæ a fecerat dauid p̄r ei⁹. In ipso anno & mēse primo regni b sui aperuit valuas domus dn̄i: & instaurauit eas. Ad- c duxitq; sacerdotes atq; leuitas, & congregauit eos in d plateam orientalem. Dixitq; ad eos: Audite me leuitæ & sanctificamini: Mundate domum dn̄i dei patrum ꝑ vestrorū: & auferte oēm̄ imūdiciā de sanctuario. Pecca uerūt ꝓres nr̄i, & fecerūt malū i cōspectu dn̄i dei nostri e derelinquētes eū. Auerterūt facies suas a tabernaculo f dn̄i dei nr̄i: & præbuerūt dorsum. Clauserunt ostia quæ erāt i porticu: & extinxerūt lucernas. Incensumq; nō adoleuerūt: & holocausta nō obtulerūt in sanctuario deo isr̄l. Cōcitat⁹ est itaq; furor dn̄i sup iudā & hierusalē: tradiditq; eos in cōmotionē & in interitū & i sibilū: sicut ipsi cernitis oculis vr̄is. En corruerunt patres nr̄i gladiis. Filii nr̄i & filiæ nostræ & cōiuges captiuæ ductæ sunt ꝓpter hoc scel⁹. Nūc igit̄ placet mihi vt i eamus fœd⁹ cū dn̄o deo isr̄l: & auertet a nobis furorē g iræ suæ. Filii mei nolite me negligere. Vos elegit dn̄s h vt stetis coram eo: & ministretis illi. Colatis eū, & cre metis ei incensum. Surrexerūt ergo leuitæ: maath fili⁹ amasiæ: & iohel filius azariæ, de filiis caath. Porro de filiis merarīcis filius abdai: & azarias filius iaaleli hel. de filiis autem gerson, ioha fili⁹ iemma: & edē fili⁹ iohaa. At vero de filiis elisaphā, samri & iahihel. De filiis quoq; asaph, zacharias & mathanias necnon de filiis hemam, iahihel & semei. Sed de filiis idithum, semeias & oziel. Congregauerūtq; fratres suos & san k ctificati sunt & ingressi iuxta mandatū regis & ꝓceri l dn̄i: vt expiarēt domū dei. Sacerdotes quoq; ingressi m tēplū dn̄i vt sanctificarēt illud, extulerūt oēm̄ immūdiciā quā intro reppererāt in vestibulo dom⁹ dn̄i: quam tu n lerunt leuitæ, & asportauerūt ad torrentē cedrō foras. Cœperūt aūt prima die mēsis primi mūdare: & in die ꝓ octaua eiusdē mensis ingressi sunt pc̄ticū dom⁹ tem- q pli dn̄i. Expiauerūtq; templū diebus octo: & in die sexta decima mēsis eiusdē qđ cœperāt ipleuerūt. Ingressi q̄ sunt ad ezechiam regē & dixerūt ei. Sanctificauim⁹ r omnem domum dn̄i: & altare holocausti vasaq; eius, necnon & mēsam ꝓpositionis cū oīb⁹ vasis suis. Cun s ctaq; templi supellectilē quam polluerat achaz in regno suo post q̄ præuaricat⁹ est: & ecce exposita sūt oīa coram altari dn̄i. Consurgensq; diluculo ezechias rex t adunauit oēs principes ciuitatis: & ascendit in domū dn̄i. Obtuleruntq; simul tauros septē & arietes septē: & agnos septem & hircos septem: pro peccato, pro regno, pro iuda, pro sanctuario. Dixit quoq; sacerdo- u tibus filiis aaron: vt offerrent super altare domini. Mactauerunt igitur tauros: & suscæperunt sacerdotes

dationem, & illam fecerunt in quindecim diebus & in ezechias in die coronatiōis sue aperuit portas templi dn̄i: & ibidē congregauit sacerdotes & leuitas in platea orientali: & in crastino incepit dicere. Et in hoc apparet magnus laus ezechię q̄ statim a prima die sue coronationis cæpit renouationē diuini cultus: q̄ per patrē suū fuerat destructus, apparet etiam ex dictis magna malitia achaz: q̄m atrū & vtensilia templi q̄ fecerat pollueratq; sacerdotes. Et quia ante suę coronationis dies in ei⁹ emūdationē. Licet em̄ hic glo., hebraica imagines idolatrię male affixerat i parietib⁹ templi q̄ clauis forti⁹ & manifestius applicari. h ¶Sacerdotes ve. paucī erant, qui possent ad vsū altaris exercere: quia plures poterāt euelli. multa etiam de ptinētib⁹ ad diuinū cultum destruxerat: & ideo difficile oportuit aliq̄s ponere in ipsis uim̄ cultę exercēti: & ideo oportuit tm de tpe apponi. Cætera patent in lr̄a. r ¶Cōsurgēsq;. Postea pli expiationē, sic dicē ferri bit expiatio ppli p hostiarū immolationē. q. d. Consequēter ordināt⁹ s ¶Postrum pātō, cū dr̄: regno. i. rege & ꝓcipe. t ¶Pro isti. i. pro oīb⁹ Circa aūt ista sciendū cer Leuit. iij. propō cipis non ponat⁹ nisi vnus hirc⁹ offerēdus: & propter facerdotis vnus vitul⁹ sibi⁹ ꝓ pātō multiplicatus tñ Nu. xv. dr̄ q̄ cum hircus offerēdo pro pātō offertur etiam vitul⁹ cū hoc holocaustū. & iō illud tur dicitur. n ¶Letatusq; est eze. &c. Et vna causa huius leticiæ subditur, cū fie, placue. Rex enim & populus nō ponit Leuit. iij. no exclu die qn̄ in sacrificio ꝓpter plura offerri pōt, & debet aliq̄n: maxie q̄n fuerat mag na pātōrū multiplicatus ficut fuerat in ꝓpitiatiōne pāret in ꝑticulis. & iō ꝓpter pīē hircis oblatis ꝓ peccato regis & principū & populi dotū & leuitarū: & cōsequēter fuerūt oblati tauri, arietes & agni in eodē numero. holocaustū. v ¶Propterea q̄ ctuario. i. ꝓ sacerdotio. q leuitis ibidē ministrāti. ✠ Applicuerūtq; hircos &c. Ex quo patet q̄ illa oblatio propter peccato erat pro peccatis omnium simul. b ¶Imposuerūtq; manus suas super eos. Non singulæ ꝑsonæ suas super eos. Non sufficiebat enim q̄ vnus vel aliquæ gerentes in hoc vicē omnium. c ¶Constituit quoq; leuitas. Hic n̄r describitur in dicta oblatione diuina laudatio, cum dicitur: Constituit quoq; le. in do. tione inuenit̄ scꝛiptū in lege, q̄ fie- d rent talis iubilatio: sed dauid hoc ordinauit & ꝓphetę a deo inspirati. Ex quo patet q̄ veris dei ꝓpheris ita credendum est sicut & legi. Cætera patent vsq; ibi: d ¶Præcepitq; ezechias & princi. &c. fermonibus dauid & asaph videntis. id est cantoribus & laudibus ab eis compositis. e ¶Ezechias autem. Hic consequēter describitur oblatio hostiarum ex deuotione, cū subdit̄: f ¶Accedite & of. vi. & lau. in do. dn̄i. Et patet littera vsq; ibi: g ¶Sanctificauerūtq; dn̄o bo. sexcē. & oues tria milia. Non fuerunt isti tunc immolati, sed reseruati ad immolandum ꝑ̄ competēti: & ideo tunc dr̄ sanctificati: q̄a nō poterāt decætero ad vsū altaris applicari. h ¶Sacerdotes ve. paucī erant, qui possent ad vsū altaris exercere: quia plures eorum non erant sufficienter sanctificati: vt postea subdit̄: i ¶Vñ & le- e uato genu adorauerunt. Ezechias autē etiam hæc addidit: Implestis manus vestras dn̄o. Accedite & offerte victimas & laudes i domo dn̄i. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias & laudes & holocausta mente deuota. Porro numer⁹ holocaustorū quæ obtulit multitudo, hic fuit. Tauros. lxx. arietes centum: g agnos. cc. Sctificaueūtq; dn̄o boues sexcētos: h & oues tria milia. Sacerdotes vero pauci erāt nec poterant sufficere vt pelles holocaustorū i detraherent. Vnde & leuitæ fratres eorū adiu k uerunt eos donec impleretur opus, & sanctifi l carentur antistites. Leuitæ quippe facilīori rītu sanctificantur q̄ sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima, adipes pacificorū & libamina holocaustorum: & complet⁹ est cult⁹ domus dn̄i. Letatusq; est ezechias & oīs popul⁹: n eo q̄ ministeriū dn̄i effet expletum. De repēte ꝓpe hoc fieri placuerat. Ca.XXX.

Ifit quoq; ezechias ad omnem isr̄l & iudā: scripsitq; epistolas ad ephraī & manasse: vt venirent ad domum dn̄i in hierusalē: & facerent pascha dn̄o deo suo. Inito ergo consilio regis ꝓ & principum & vniuersi cœtus in hierusalem: decreuerunt vt facerent phase mense secun- q do. Non enim occurrerat facere in tempore suo: qa sacerdotes q̄ possent sufficere sctifica r ti non fuerant: & ꝓp̄s nōdū cōgregat⁹ fuerat t in hierl̄m. Placuitq; sermo regi & oī multitu- u dini: & decreuēr̄t vt mitteret nūcios i vniuersū x isr̄l de bersabee vsq; dan: vt venirēt & facerēt

sanguinē: & fuderunt illum sup altare. Macta uerunt etiam arietes: & illorū sanguinē sup altare fuderunt. Immolauerūt agnos: & fude a rūt ꝓp altare sanguinē. Applicuerūtq; hircos pro pctō gregi & vniuersa multitudine: b ipsi fuerūtq; man⁹ suas super eos & immolauerunt illos sacerdotes: & aspersērūt sanguinem eorū coram altari pro piaculo vniuersi isr̄aelis: Pro oī qppe isr̄l præcæperat rex, vt holocaus- c tū fieret ꝓ pctō. Cōstituit quoq; leuitas in domo dn̄i cū cymbalis & psalteriis & cytharis s̄m dispositionem dauid regis & gad vidētis & nathā ꝓphetæ. Si qdē dn̄i præceptū fuit ꝓ ma nū ꝓphetarū ei⁹. Steterūtq; leuitæ tenētes organa dauid & sacerdotes tubas & iussit ezechias vt offerrent holocausta super altare. Cūq; offerrent̄ holocausta: cœperūt laudes cane re dn̄o: & cātare tubis atq; in diuersis organis quæ dauid rex isr̄ael reppererat cōcrepare. Oī aūt turba adorāte: cātores & hi q tene- e bant tubas erāt in officio suo donec cōplerent holocaustum. Cūq; finita esset oblatio: incur- uatus est rex & oēs qui erant cū eo & adora- d uerūt. Præcepitq; ezechias & principes leuitis vt laudarēt dn̄m sermonib⁹ dauid & asaph vidētis: q laudauerūt eū magna lætitia: & i cur uato genu adorauerunt. Ezechias autē etiam hæc addidit: Implestis manus vestras dn̄o. Accedite & offerte victimas & laudes i domo dn̄i. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias & laudes & holocausta mente deuota. Porro numer⁹ holocaustorū quæ obtulit multitudo, hic fuit. Tauros. lxx. arietes centum: g agnos. cc. Sctificaueūtq; dn̄o boues sexcētos: h & oues tria milia. Sacerdotes vero pauci erāt nec poterant sufficere vt pelles holocaustorū i detraherent. Vnde & leuitæ fratres eorū adiu k uerunt eos donec impleretur opus, & sanctifi l carentur antistites. Leuitæ quippe facilīori rītu sanctificantur q̄ sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima, adipes pacificorū & libamina holocaustorum: & complet⁹ est cult⁹ domus dn̄i. Letatusq; est ezechias & oīs popul⁹: n eo q̄ ministeriū dn̄i effet expletum. De repēte ꝓpe hoc fieri placuerat. Ca.XXX.

Ifit quoq; ezechias ad omnem isr̄l & iudā: scripsitq; epistolas ad ephraī & manasse: vt venirent ad domum dn̄i in hierusalē: & facerent pascha dn̄o deo suo. Inito ergo consilio regis ꝓ & principum & vniuersi cœtus in hierusalem: decreuerunt vt facerent phase mense secun- q do. Non enim occurrerat facere in tempore suo: qa sacerdotes q̄ possent sufficere sctifica r ti non fuerant: & ꝓp̄s nōdū cōgregat⁹ fuerat t in hierl̄m. Placuitq; sermo regi & oī multitu- u dini: & decreuēr̄t vt mitteret nūcios i vniuersū x isr̄l de bersabee vsq; dan: vt venirēt & facerēt

inuitauit, ibi: Placuit. tertio solenniter celebrauit, ibi: Congregatiq; sunt. Circa primū dicitur: p ¶Initio ergo consilio regis & principum, & vniuersi cœtus hierusalem, lta est in hebræo & in libris correctis. Aliqui enim libri male habent isr̄ael. q ¶Decreuerūt vt facerent phase mense secundo. Quia præcipitur Numer. ix. ꝙ si aliqui sint impediti celebrare phasæ mense primo. xiij. die mensis. vt præcipitur Exod. xij. ꝙ faciant mense secundo quarta decima die mensis. Rex autem & totus populus primo mense fuit legitime impeditus: quia sacerdotes nō compleuerunt purgationem templi ante diem. xvj. illius mensis: vt patet ex dictis cap̄. præcedentis: & ideo non potuerunt celebrare pascha illo mense: quia in illa celebratione debent offerri sacrificia solennia in templo domini: quæ offerri non poterant ante purgationem templi. Alia etiam causa exprimitur, cum dicitur: r ¶Quia sacerdotes qui possent sufficere. pro tanta solennitate. s ¶Sanctificati non fuerant. Et ideo dato ꝙ templum fuisset ante purgatum: tamen oportebat differri celebrationem paschę propter insufficiētiam sacerdotum. Tertia etiā causa additur, cum dicitur: t ¶Et populus nondum congregatus fuerat in hierusalem. qui tamen debebat congregari in solennitate paschali. Ter enim in anno debebant omnes masculi comparere in hierusalem coram domino: vt habetur Exod. xxxiij. scilicet in festis paschæ, pentecostes & tabernaculorum. dispensabatur tamē de duobus vltimis festis cū illis qui erant remoti a hierusalem non autem de primo: & ideo nō potuerunt congregari ita cito de longinquis partibus a hierusalem. Item non poterat immolari phasę nisi in hierlm: vt habetur Deut. xvj. Et quia tpe achaz istæ solennitates cessauerant propter quod non venisset popul⁹ remotus nisi fuisset ꝓ litteras ezechiæ mandatum: propter quod venit tardius. v ¶Placuitq; sermo regi &c. Hic ꝓsequēter describit inuitatio ppli ad diē paschæ determinatum: & hoc per litteras regis missas non solum ad illos de regno suo, sed etiam ad illos q erant in toto regno isr̄ael. ideo dicitur: x ¶Vt mitteret nuncios in vniuersum isr̄ael de bersabee vsq; dan vt veni. &. Termini sunt totius terræ promissionis s̄m suā longitudinem: vt frequenter dictū est.

✠ Multi em̄ Moralr. Moraliter. o ¶Misit quoq; ezechias ad omnē isr̄l & iudā. Per ezechiam significatur dominus noster iesus christus: vt prædictum est: & sic per nūcios ab eo missos intelliguntur apli alīq; discipuli xp̄i ad prædicandū euangelium per orbem ab eodem missi. Mat. vlti. d. Euntes in mundū vniuersum prædicate euangelium omni creaturæ.

¶Sed a ps. I ✠ Perrexeruntq;

E a Multi enim non fe. sicut in
le. præ. est. videlicet quolibet an
no: qa tpe achaz nō veniebat po
pul⁹ ad hāc solēnitatē: qa q̄tū po
terat cultū dei remouerat. c ¶ Prę
dicātes. vt reuerterēt ad deum et
ei⁹ cultū, & maxie in solēnitate
paschali imminente. d ¶ Et re. ad
liquī. &c. re. assy. quia vna pars
ppli israel erat iā captiuata p te
glathphalasar regē assyriorū, &
trāslata in assyrios: vt hr̄. iii. re.
xv. e ¶ Tradite ma. ve. do. p̄
mittendo q̄ ei seruietis fideliter. &
hoc nō solū ꝓficiet vobis, sed & ꝑ
amicis vr̄is iam in captiuitatem
ductis. iō subditur: Si ēm vos re
uersi fueritis ad dn̄m: fres vr̄i &
filij habebūt miam corā dn̄is suis
f ¶ Illis irrī. & sub. erāt iā habi
tuati in idolatria. & ideo irride
bant admonitionē de cultu dei.
g ¶ Attū quidam virī ex aser
& ma. &c. quia inter illos de re
gno israel remanserant aliq̄ viri
boni q̄ nō coluerāt idola. ꝓm qđ
dicit dn̄s ad heliā. iij. regū. xix. d.
Et relinquā mihi i israel. vij. mi
lia virorū q̄rū genua nō fūr cur
uata ante baal. h ¶ In iū. vero
&c. A deo ēm spāli factū ē q̄ os
vnanimit assenturēt ordinatiōi
regis de celebratione paschali.
i ¶ Congre. in hic. Hic p̄tr de
scribit ipse ꝓ paschæ solēnis cele
bratio. & sc̄do sup hoc additio,
ibi: Placuitq;. Circa primū pri
mo ponit idolatriæ destructio:
q̄ impediebat diuinū cultū: qa prio
removēda fūr ipedimēta. & ꝫ est
qđ dr̄. Et surgētes destruxerūt al.
&c. & sc̄do subdit paschæ cele
bratio cum dr̄: Immolaueřt aūt
pha. &c. k ¶ Sa. &c. tā. san. dicit
tādē: qa multi corū tardauerunt
venire in hierl'm rōni bus dictis
ca. p̄ce. l ¶ Sa. vero sus. ef. san.
Exo. xij. vbi p̄cipit immolatio
agni paschalis nō dr̄ q̄ h fieret
p leuitas qa fiebat q̄libet domo
dū tn sufficeret ad esum agni: &
iō illa immolatio fiebat a p̄fesmi
lias dom⁹. verūtn qa multi de po
pulo q venerāt i hierl'm nō erāt
purificati: & ista immolatio debe
bat fieri ab hoie mūdo: iō leui
tæ q iā erāt purgati: de mādato
regis immolauerūt ꝓ illis q iā nō
erāt sufficienter mūdati: & sic ꝑtē
sanguis effundēdā in altari ho
locaustorū portauerūt sacerdoti
bus: & h̄ q̄d subdit. m ¶ Eo q̄
mul. t. sā. nō es. i nō poterāt sc̄ti
ficari dn̄o. vn̄ subdit: n ¶ Co.
ph. nō su. q̄d. qa debebat come
di tm a mūdis: sed tūc fuit dispē
satū cū istis de comestione, non
aūt de immolatiōe: q maior puri
ficatio req̄reba t i immolatib⁹ q̄ i
comedēt⁹ tm: sicut & i noua le
ge maior sc̄itas req̄rit i sacerdo
te ꝙsecrāte q̄ in pplo cōicante.
o ¶ Et o. p. e. eze. vt talis defe
ct⁹ sufficietis purificatiōis nō no
cēret eis ꝫpediendo sacri effectū.
p ¶ Quę ex. d. In li. de hebrai
cis qōnibus dr̄: q̄ ista exauditio
fuit p̄cepta p h̄ q̄ immūdi als co

Universidad de Deusto Biblioteca

a phase dn̄o deo ist'l in hierl'm. Multi enim non
fecerūt sicut in lege præceptū ē. Perrexerunt q̄q; b
cursores cū epl'is ex regis imperio & princi⁹ cum
ei⁹ i vniuersū ist'l & iudā, iuxta id qđ rex eze
c rat prædicātes: Filii ist'l reuertimini ad dominū
d deū abraā & isaac & israel, & reuertet ad rēliquas
quæ effugerunt magnus regis assyriorum. No
lite fieri sicut patres vestri & fratres, qui recessē
runt a domino deo patrum suorum: & tradidit
eos in interitum, vt ipi cernitis. Nolite ēdurare
e ceruices vestras sicut patres vestri. Tradite ma
nus vestras domino: & venite ad sanctuarium
eius, quod sanctificauit ī æternū. Seruite domi
no deo patrum vestrorum: & auertet a vobis
ira furoris ei⁹. Si ei vos reuersi fueritis ad dn̄m
& fratres vestri & filii habebūt misericordiam
corā dn̄is suis q illos duxerunt captiuos: & re
uertentur in terram hanc. Pius enim & clemēs
est dominus deus vester: & nō auertet faciē suā
a vobis, si reuersi fueritis ad eum. Igit cursores
pergeb āt velociter de ciuitate in ciuitatem per
f terram ephraim & manasse vsq; ad zabulon, il
g lis irridentibus & subsannātib⁹ eos. Attamen
quidam viri ex aser & manasse & zabulom ac
h quiescentes consilio venerunt hierusalem. In
iuda vero facta est manus domini: vt daret eis
cor vnum: & facerent iuxta præceptum regis &
i principū verbū dn̄i. Cōgregatiq; sunt in hierl'm
ppli multi vt facerent solennitatē azimorum in
mense sc̄do. Et surgentes destruxerunt altaria
quæ erāt i hierl'm: atq; vniuersa in quib⁹ idolis
adolebaē incēsum suburtētes proiecerūt in tor
rentē cedrom. Immolauerūt aūt phase. xiiii. die
k mēsis sc̄di. Sacerdotes quoq; atq; leuitæ tandē
sanctificati obtulerunt holocausta in domo do
mini. Sterūtq; in ordine suo iuxta dispositionē
l & legem moysi hoīs dei. Sacerdotes vero susci
piebant effundendum sanguinē de manib⁹ le
muitarum: eo q̄ multa turba sanctificata nō esset
& idcirco imolarēt leuitæ phase his qui nō oc
currerant sc̄tificari dn̄o. Magna etiā ps ppli de
ephraim & manasse & isachar & zabulon q̄ san
n ctificata nō fuerat comedit phase, nō iuxta qđ
o scriptum est. Et orauit p eis ezechias, dicens.
Dn̄s bonus propitiabit cunctis qui in toto cor
de requirūt dn̄m deū patrū suorū: & non ꝑputa
p bit eis q̄ min⁹ sc̄tificati sunt. Quem exaudiuit
dn̄s: & placatus est pplo. Fecerunt q̄q; filii ist'l qui
inuenti sunt in hierl'm solēnitatē azimorum sep
q ptem dieb⁹ in lætitia magna, laudātes dn̄m per
r singulos dies. Leuitæ quoq; & sacerdotes p or
gana q̄ suo officio cōgruebāt. Et locutus est eze
chias ad cor oīm leuitarū q habebāt intelligen
tiam bonam sup dn̄m: & comederūt septem die
bus solennitatis: immolantes victimas pacifi
corum: & laudantes dn̄m deū patrū suorū. Pla
s cuitq; vniuersæ multitudini vt celebrarent etiā
alios septem: quod & fecerunt cum ingenti gau

medentes agnum paschalem subito
mortebantur: sed tūc nō fuerūt mor
tui. Sed hoc nō vī rōnabiliter dicitur
de ezechias & ppl's rēliquer dominī.
Et ideo magis dicendū q̄ ꝑpter no
cessitatē & ppli deuotionē fuit cum
eis dispēsatū. tpe ēm necessitatis ꝓ
quid fuit licitum ꝑ legalia: quod in
aliis nō esset: sicut dauid & viri eius
mederunt panes ꝓpositionis licite
ꝫm qđ dicit saluator. Matth. xij. & ꝫ
dem modo pō hic dici: qa sti erāt
tali statu q̄ nō poterant vltra tardā
re ad comedēdū phase. xxiij. mēsis
sc̄di. Similiter cultꝰ interior quem
fisti in fide & deuotiōe bene suppli
aliquē defectum, q̄ ꝑfisti exterior
cultu: maxie qa sacra legis non erant
acceꝑta nisi ex fide & deuotione. Et
scipiebāt: & iō licet isti nō essent ita
cienter purgati ab aliq̄ immunditia
respiciente cultum exteriorē: vpote
ex tactu alicuī⁹ rei imūdæ vel huius
modi. Comedit phase nō iuxta
qđ scriptū est: qa debebat co
medere in mūdis.

ADDITIO Exo. xij⁰ vbi dr̄ a
de immolatiōe & comestiōe
agni paschalis, nulla fit mēn
tio de q̄ reqrat purificatio
nis ad hoc: q̄ reqrat purificatio
ad comedendū phase. idcirco
dicit: Immola
bit eum tm̄ tota multitudo filiorū
israel. Et ꝑ patet q̄ nō reqrebat
aliq̄ purificatio ad comestiōe
nec aliq̄ hmōi: sed
dicit: Placuitq;. Circa primū ponit
idolatriæ destructio: & ꝫ est
qđ dr̄. Et surgētes destruxerūt altaria
quæ erāt i hierl'm: atq; vniuersa in quib⁹ idolis
adolebaē incēsum suburtētes proiecerūt in tor
rentē cedrom. Immolauerūt aūt phase. xiiii. die
k mēsis sc̄di. Sacerdotes quoq; atq; leuitæ tandē
sanctificati obtulerunt holocausta in domo do
mini. Sterūtq; in ordine suo iuxta dispositionē
l & legem moysi hoīs dei. Sacerdotes vero susci
piebant effundendum sanguinē de manib⁹ le
muitarum: eo q̄ multa turba sanctificata nō esset
& idcirco imolarēt leuitæ phase his qui nō oc
currerant sc̄tificari dn̄o. Magna etiā ps ppli de
ephraim & manasse & isachar & zabulon q̄ san
n ctificata nō fuerat comedit phase, nō iuxta qđ
o scriptum est. Et orauit p eis ezechias, dicens.
Dn̄s bonus propitiabit cunctis qui in toto cor
de requirūt dn̄m deū patrū suorū: & non ꝑputa
p bit eis q̄ min⁹ sc̄tificati sunt. Quem exaudiuit
dn̄s: & placatus est pplo. Fecerunt q̄q; filii ist'l qui
inuenti sunt in hierl'm solēnitatē azimorum sep
q ptem dieb⁹ in lætitia magna, laudātes dn̄m per
r singulos dies. Leuitæ quoq; & sacerdotes p or
gana q̄ suo officio cōgruebāt. Et locutus est eze
chias ad cor oīm leuitarū q habebāt intelligen
tiam bonam sup dn̄m: & comederūt septem die
bus solennitatis: immolantes victimas pacifi
corum: & laudantes dn̄m deū patrū suorū. Pla
s cuitq; vniuersæ multitudini vt celebrarent etiā
alios septem: quod & fecerunt cum ingenti gau

addito: qa celebrauerunt septē diebus a
a ¶ Mille tauros &c. ista offerebant in
magna pars erat offerētiū: & de istis comes
bus ꝓpio obtulerāt sacrificia & laudes &
b ¶ Fracta. ꝙ est grandis cc. &c. Licet ēm
niter: nūq; erat tāta exulta
tio qnō erat ibi aliq̄ noui
sceno q̄ quolibet anno cele
brauit pascha ꝫpe suo. Sed qa
achæ dauit ianuas tēpli: &
fierīb⁹ annis hæc celebri
tas fuit: ꝓpter qđ' qñ eze
chias renouauit fuit ma
ior celebratio: qa noua placēt
& delectat. c ¶ Penuc. o. in
ha. tan. eze. fuit exaudita co
ram deo. Et vt hic dicit glo.
bebrates fuit hoc p̄cepto eo
rum ꝓ principes, popul⁹, le
uitæ & sacerdotes valde ꝓ
perati fuit in opibus suis.
In cap. xxx. vbi dr̄ in po
nul. Comedit phase nō iuxta
qđ scriptū est: qa debebat co
medere in mūdis.

* ib ¶ Perrexerunt q̄q; cur. epl'is &c. Per quod signi
licita promptitudo aplōrū atio
discipulorū ad pl̄ēdū xp̄i mādatū
qđ' pater ex hoc q̄ a p̄ea ꝑsonā fuit
catū fuit euāgelū vt vide
vniuersum. nam ab hierl'm
medio climate terræ habitabilis
exierunt aplī aliq̄ discipuli ad p
can dū p orbē euangelii: & adhuc
uente petro ꝙdicatū fuit veritas
dentē vsq; ad mare oceanum: q̄ est
termin⁹ terræ habitabilis. qđ ex hoc
apparet: qa senonis est ꝙdam eccles
q̄ vocat sc̄ti petri vtut: eo q̄ ipse vi
uente fuit primo ꝑstructa ꝫ sanctū
uinianū, & p alios eius socios fuit
dicata fides in partibus illis
quioribus. Et sicut vīuente petro
ꝙdicatū fuit euāgelū versus occa
tem: ita, ꝓbabiliter dr̄ exp̄dition
prædicatū fuerit ab aliis ꝑtibus
orbis. f ¶ Illis irrī. &c. Per quod
significat q̄ nō oēs crediderunt
discipulorū xp̄i ꝙdicationi: sed
ti intulerūt eis viruperia magna,
plurimis eoꝝ etiā morte: quorum
immitatores sunt q̄ ꝑsequunt &
catores veritatis: & ꝙdicationē eo
derī dēr. g ¶ Attū quidam virī &c.
Per quos significatur fuerunt illi
deuote susceꝑerunt fidē & lic. vene
runt in hierl'm: quæ i allegorico de
tantum debebat durare: vtpote
xij. r ¶ In leticia ma. quæ nō ꝓ
debat ex dissolutiōe: sed ex deuo
ideo subdit: Lau. d. per sm. di. fi
quitur: s ¶ Placuitq;. Hic ꝓsequi
ter describit ad prædicā solēnitas
ꝙdicationē

* ib ¶ Perrexerunt q̄q; cur. epl'is &c. Per quod signi
licita promptitudo aplōrū ad
discipulorū adipl̄ēdū xp̄i mādatū
qđ' pater ex hoc q̄ a p̄ea ꝑsonā fuit
catū fuit euāgelū vt videt
vniuersum. nam ab hierl'm
medio climate terræ habitabilis
exierunt aplī aliq̄ discipuli ad p
can dū p orbē euangelii: & adhuc
uente petro ꝙdicatū fuit veritas
dentē vsq; ad mare oceanum: q̄ est
termin⁹ terræ habitabilis. qđ ex hoc
apparet: qa senonis est ꝙdam eccles
q̄ vocat sc̄ti petri vtut: eo q̄ ipse vi
uente fuit primo ꝑstructa ꝫ sanctū
uinianū, & p alios eius socios fuit
dicata fides in partibus illis
quioribus. Et sicut vīuente petro
ꝙdicatū fuit euāgelū versus occa
tem: ita, ꝓbabiliter dr̄ exp̄dition
prædicatū fuerit ab aliis ꝑtibus
orbis. f ¶ Illis irrī. &c. Per quod
significat q̄ nō oēs crediderunt
discipulorū xp̄i ꝙdicationi: sed
ti intulerūt eis viruperia magna,
plurimis eoꝝ etiā morte: quorum
immitatores sunt q̄ ꝑsequunt &
catores veritatis: & ꝙdicationē eo
derī dēr. g ¶ Attū quidam virī &c.
Per quos significatur fuerunt illi
deuote susceꝑerunt fidē & lic. vene
runt in hierl'm: quæ i allegorico de
tantum debebat durare: vtpote
xij. r ¶ In leticia ma. quæ nō ꝓ
debat ex dissolutiōe: sed ex deuo
ideo subdit: Lau. d. per sm. di. fi
quitur: s ¶ Placuitq;. Hic ꝓsequi
ter describit ad prædicā solēnitas
ꝙdicationē

GLO. ORDI.

Vmq; hæc fuiss. Seq̄t. a ¶ Frege. Ca. XXXI.
rūt simulacra. Post a ducētū saluatoris, nō solum in
hierl'm & in iuda, sed in cūctis natiōib⁹ orbis destru
cta est idolatria: & diaboli corruit supbia. Et crescēte
nūero fideliū, decrescit cultura dæmoniorū: donec in
fine mūdi obruaf mors nouissima: & regnabit dn̄s sol⁹ i die illa.

Obtura.

Ca. XXXI. C Diuisio.

Vmq; hæc fuissent rite celebrata: egressus d
est omnis israel q̄ inuentus fuerat in vrbi
bus iuda: & fregerunt simulacra: succide
runtq; lucos: demoliti sunt excelsa & alta
ria' destruxerunt: non solum de vniuerso iuda & be
iamin, sed & de ephraim quoq; & manasse, donec
penitus euerterent. Reuertiq; sunt omnes filii ist'l i
possessiones & ciuitates suas. Ezechias vero consti
tuit turmas sacerdotales & leuiticas per diuisiones
suas: vnumquēq; in officio proprio, tam sacerdotū
videlicet q̄ leuitarum: ad holocausta & ad pacifica:
vt ministrarent & confiterentur: canerētq; in portis e
castrorū dn̄i. Pars autem regis eorū erat vt de pro f
pria eius substātia offerret holocaustū mane semp
& vespere: sabbatis quoq; & calendis & solēnitati
bus cæteris: sicut scriptum est in lege moysi. Præcæ g
pit etiā pplo habitātiū hierl'm: vt darēt partes sacer
dotib⁹ & leuitis: vt possent vacare legi dn̄i. Qđ' cū h
percrebuisset i aurib⁹ multitudinis, plurimas obtu i
lere primitias, filii israel frumēti, vini & olei mellis k
quoq; & oīm q̄ gignit hum⁹ decimas obtulerunt. l
Sed & filii ist'l & iuda q habitabant in vrbib⁹ iuda,
obtulerūt decimas bou & ouiū: decimasq; sc̄torū q̄m
vouerant dn̄o deo suo: atq; vniuersa portantes fe
cerunt aceruos plurimos. Mense tertio cœperunt n

dio. Ezechias autem rex iuda præbuerat multitu
dini mille tauros, & vii. milia ouium. Principes ve
ro dederunt populo mille tauros, & oues. x. milia a
Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitu
do, & hilaritate pfusa oīs turba iuda: tam sacerdo
tum & leuitarū, q̄ vniuersæ frequētiæ q̄ venerat ex
ist'l: pselytorū quoq; de terra ist'l & habitātiū in iu
da. Factaq; ē grādis celebritas i hierl'm, q̄lis a diēb⁹ b
salomōis filii dauid regis ist'l non fuerat in ea vrbe.
Surrexerunt aūt sacerdotes atq; leuitæ, benedicen
tes populo: & exaudita est vox corū: puenitq; oīo c
in habitaculum sc̄tm̄ cœli. Ca. XXXI.

Vmq; hæc fuissent rite celebrata: egressus d
est omnis israel q̄ inuentus fuerat in vrbi
bus iuda: & fregerunt simulacra: succide
runtq; lucos: demoliti sunt excelsa & alta
ria' destruxerunt: non solum de vniuerso iuda & be
iamin, sed & de ephraim quoq; & manasse, donec
penitus euerterent. Reuertiq; sunt omnes filii ist'l i
possessiones & ciuitates suas. Ezechias vero consti
tuit turmas sacerdotales & leuiticas per diuisiones
suas: vnumquēq; in officio proprio, tam sacerdotū
videlicet q̄ leuitarum: ad holocausta & ad pacifica:
vt ministrarent & confiterentur: canerētq; in portis e
castrorū dn̄i. Pars autem regis eorū erat vt de pro f
pria eius substātia offerret holocaustū mane semp
& vespere: sabbatis quoq; & calendis & solēnitati
bus cæteris: sicut scriptum est in lege moysi. Præcæ g
pit etiā pplo habitātiū hierl'm: vt darēt partes sacer
dotib⁹ & leuitis: vt possent vacare legi dn̄i. Qđ' cū h
percrebuisset i aurib⁹ multitudinis, plurimas obtu i
lere primitias, filii israel frumēti, vini & olei mellis k
quoq; & oīm q̄ gignit hum⁹ decimas obtulerunt. l
Sed & filii ist'l & iuda q habitabant in vrbib⁹ iuda,
obtulerūt decimas bou & ouiū: decimasq; sc̄torū q̄m
vouerant dn̄o deo suo: atq; vniuersa portantes fe
cerunt aceruos plurimos. Mense tertio cœperunt n

vel ꝫm partem cremaret super altare: vt habetur Leui. ij. tū inde
debebāt dari primitię cedētes i vsum sacerdotū. Hebræi tn̄ dicūt
q̄ noie mellis intelligunt hic dulces fructus: vt dactyli, ficus, &
hmōi. l ¶ Et oīm quæ gignit humus. Dicit autem Ra. Sa. super
Deut. xxvj. q̄ primitiæ q̄tū ad terrenascētia dabant tm̄ de septē
rebus. s. frumēto, hordeo, vinea, oliua, malograna to, ficu & pal
ma. tn̄ poterāt hoies de alīs dare ex speciali deuotione: & sic fa
cūm fuit hic. m ¶ Decimasq; sc̄torū. Sec̄m hebræos ist'æ fuit
decimæ quas leuitæ dabāt sacerdotib⁹ de decimis q̄s recæperāt
a pplo: vt habet. Nu. xviij. ca. n ¶ Mēse tertio cœperūt acer
uo. ia. funda. id est principia quæ sub sunt illis q̄ supponunt:

Interrogauit q;

Moraliter. d ¶ Cūq; hæc fuissent rite celebrata: egressus Moraliter,
est omnis populus israel. & fregerunt simulacra &c. ista vero
fractio simulacrorū facta post solēnitatē azimorū, figura fuit de
structionis idolatriæ per orbē ad prædicationē aplōrū: populis
credētib⁹ iam admissis ad eucharistiæ sacramentū: sicut fuerat
prædictū Zach. xiij. a. In die illa dicit dominus exercituū, dis
dam nomina idolorum de terra. Et nos videmus esse completū

¶ Secūda pars. I ij ✻ Præcæpit eze

Capitulū.XXXII.

Post quæ & hui⁹ &c. Sequitur: a ¶Obturauerunt cū.fon. Contra paganos & hæreticos pugnantes

NICO.DE LYRA

a ¶Interrogauit q̄ eze. quia mirabat de tantis aceruis victualium: b ¶Rndit illi azarias. pri. id est maior. & iste restitit oziæ regi thurificare volēti: vt dictum est .xxvj. c ¶Remāse. plu. ſ. de primitijs & decimis habito sufficienti victu sacerdotum & leuitarum. d ¶Eo q̄ benedixit do. po. suo. i. abundare fecit in bonis t̄palib⁹: & ideo dabant abūdāter primitias & decimas: & q̄a tūc erāt magis deuoti: vt patet ex prædictis. e ¶Præcæpit igit ezechias: vt præparent hor rea in domo domini. Quod cum fecissent: intulerūt tam primitias q̄ decimas & quæcunq̄ vouerant fideliter. Fuit autem præfectus eorū chonenias leuita, & semei frater eius secund⁹. Post quē ichihel & azarias & naath & asahel & hierimoth: iozabath quoq̄ & helihel & ismachias & maath & banaias præpositi sub manibus choneniæ & semei fratris eius ex imperio ezechiæ regis, & azariæ pontificis domus domini: ad quos omnia ptinebant. Chore vero filius iemna leuites, & ianitor, oriētalis portæ, præpositus erat his q̄ sponte offerebātur domino primitiisq̄ & cōsecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius eden & beniamin iesue & semeias. Amarias quoq̄ & sechenias in ciuitatibus sacerdotum: vt fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atq̄ maioribus: excæptis maribus ab annis trib⁹ & supra cunctis qui ingrediebantur tēplū dñi. Et quicquid p singulos dies conducebāt in ministerio, atq̄ obseruationibus iuxta diuisiones suas: sacerdotib⁹ per familias, & leuitis a. xx. i anno & supra p ordines & turmas suas vniuersæq̄ multitudini tam vxoribus q̄ liberis corū vtriusq̄ sexus fideliter cibi de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur. Sed & filiorum aaron per agros & suburbana vrbium singularum dispositi erant viri: qui partes distribuerent vniuerso sexui masculino de sacerdotibus & leuitis. Fecit ergo ezechias vniuersa quæ diximus in omni iuda. Operatusq̄ est k bonum & rectum & verum coam dño deo suo, l in vniuersa cultura ministerii domus domini, m iuxta legem & cerimonias: volens requirere deum suum in toto corde suo. Fecitq̄ & prosperatus est.

Capitulum.XXXII.

Post quæ & huiusmodi veritatem, o venit sennacherib rex assyriorū: & ingressus iudam obsedit ciuitates munitas volens eas capere. Quod cum q vidisset ezechias: veniſſe, ſ. sennacherib: & totum belli imperiū verti contra hierusalem: ini r to cum principibus consilio virisq̄ fortissimis vt obturarent capita fontium qui erant extra vrbē: & hoc omniū decernēte ſnia cōgregauit a plurimam multitudinem: & obturauerunt cūs

posset ministrare. Hoc etiā fuit ad te ædificationē templi. k ¶Operatus est, scilicet ezechias. m ¶Et recte tū, erga proximū. l ¶Bonum, cum ad seipsum. n ¶Et verum, cum ad deū. ideo sequitur. Coram dño deo suo.

o ¶Præcæpit ezechias vt præparent horrea &c. Per quod significatur allegorice: q̄ ministros ecclesiæ debent̄ a populo necessaria vitæ. Moraliter autem per horrea ista possunt intelligi sacræ scripturæ: studia: in quibus condūtur verbi dei & eucharistiæ sacramenta.

Ca. XXXII.

Post quæ. Hic vltimus sub ezechia describit restauratio regalis templi. primo per aduersarij territibilem deiectionem. secundo per ipsius ezechiæ miraculosam sanationem, ibi: In diebus illis. Circa primū primo describitur causa ezechiam prouidentia in humanis. secundo confidentia de diuinis, ibi: Et conuocauit vniuersos rectores. Quæ post̄q̄ gesta fuit, scribitur autem q̄ circa istam historiam aliqua hic omittunt̄ quæ plene dicta sunt. iiij. Reg. xviij. & xix. Circa primam igitur partē dicit. o ¶Post quæ & hui. veri. ſ. vitæ ipsius ezechiæ iu idolatriæ destructione, & cultus diuini restauratione. p ¶Venit sennacherib rex assyriorum &c. Et ecce ezechiam superius significatus & christus: ita per ipsum hic significatur. Et sicut sennacherib, & seruos suos. ſ. rabsacē & quosdā alios cū ex prælatus: qui contra dæmonem, & membra eius vicarius fuit. Et sicut ezechias populum suum virtuose defendit: & hoc noīe cū dicit: r ¶Sedetis ob. &c. q. d. si obturat fontes. i. meatus aquarū: in quos significant origines peccatorum: quæ dicuntur figuraliter aquæ amarissimæ: in quibus sunt malefici congesta: Nume. v. & ista aquas fontium & desiderāt affirm⁹: per quos intelligunt

Moraliter. o ¶Post quæ & huiusmodi veritatem, venit sennacherib rex assyriorum &c. sicut ezechiam superius significatus & christus: ita per ipsum hic significatur populus ei⁹ verbis & factis: vt habetur ſ. Reg. xviij. q. ¶In quo ha. fi. q. d. in nullo: qa nō in fabrica. & hoc noīe cū dicit: r ¶Sedetis ob. &c. q. d. si virtute resistēdi, exercitus ad prelia. sili⁹ nec in duina. & ideo ad eos deceptionē. Prima est q̄ ezechias destruxit omnia altaria in quando homo in periculis quibus nihil omittit de his quæ possunt fieri per prouidentiam: secure potest̄ ad destruendum hierusalem posse: & tunc ezechias dispositur ad resistendum: & hoc est quod dicitur. Et cōsilium ceperunt. Vnde. ſ. dicit. Multo enim firmius &c. Cuius causa subdit. Et exercitus diuinus. & ideo subdit. Quorū fortitudo. Secunda est q̄ omnia fontium & aquarum ad ciuitatem pateretur aquæ pe-

Quæ post̄q̄ gesta fuit misit sennacherib rex assyriorū seruos suos hierſm (ipse em cū vniuerso exercitu obsidebat lachis) ad ezechiam regē iudā & ad omnem ppm q erat in vrbe, dicēs: †Hæc dicit sennacherib rex assyriorū: In quo hētis fiduciā: sedetis obsessi i hierſm. Nū ezechias decipit vos: vt tradat morti in fame & siti: affirmans q̄ dñs de⁹ vester liberet vos de manu regis assyriorum? Nūquid non iste est ezechias: qui destruxit excelsa illius & altaria: & præcæpit iudæ & hierusalem, dicens: coram altari vno adorabitis: & in ipso comburetis incensum? An ignoratis quæ ego fecerim & patres mei cunctis terrarum populis? Nunquid præualuerunt dii gētium: oīmq̄ terrarum liberare regionem suā de manu mea? Quis est de vniuersis diis gentiū quas vestauerunt patres mei: q̄ potuerit eruere populū suū de manu mea: vt possit etiā deus vester eruere vos de hac manu? Nō vos ergo decipiat ezechias nec vana persuasione deludat: neq̄ credatis ei. Si enim null⁹ potuit deus cunctarum gentium atq̄ regnorū liberare ppm suum de manu mea: & de manu patrū meorū: cōsequētur nec de⁹ vr poterit eruere vos de manu hac. Sed & alia multa locuti sūt serui ei⁹ cōtra dñm deū, & cōtra ezechiā seruū ei⁹: Epla⁹ quoq̄ scripsit plenas blasphemiæ i dñm deū isrl: & locut⁹ ē aduersus eū. Sicut dii gētiū cæterarū nō potuerūt liberare ppm suū de manu mea: sic & de⁹ ezechiæ eruere nō poterit ppm suum de manu sua. Insup & clamore magno lingua iudaica cōtra ppm q sedebat in muris hierſm pſonabat vt terreret eos & capet ciuitatē. Locutusq̄ ē cōtra deū isrl sicut aduersum deos ppforū terræ opa manuū hoim. Orauerūt igit ezechias rex, & esaias fili⁹ amos prophetes aduersum

gnantes diligēs cautela adhibēda est & vigilanda mysteria. vnde: Nolite ſn. in date canib⁹: neq̄ mittatis margaritas ante porcos. illius & al. Sed hæc rō cōcludit fallum: qa illa altaria nō fuerūt a ¶Edificauit quoq̄ Xps ædificauit ecclīa q̄ē ciuitas dei: & licita post tēpli ædificationē: sicut frequenter dictū est. s. Sed'a rō b vere religiōis: q malicia ganorū vel hæretiest: qa dñ aliarū gentiū cū tū essent multi, nō poterāt eas liberare co: q malign⁹ dissipat, restaurat. Extruit cursus ytutū: ponit fo- de manib⁹ regū assyriorū: q̄ nec de⁹ israel, cū sit vnic⁹ poterit liberare ppm suum de manu mea. & hæc rō diffuse tangit, cū dr: x ¶An ignoratis &c. Et paret ira. Sed hæc rō nō valet: quia illi erāt dñ falsi: & nullius potentiæ: de⁹ aūt israel verus de⁹ est, vnicus & oīpotēs. y ¶Epistolas quoq̄ scri. Istud nō fuit tunc factum, sed post recessū rabsacis: als† vniuersos. cū rex assyriorū audisset p nuncium q̄ rex æthiopū inuadebat terrā suā: & sic fuit cōpulsus recedere de †4.re.6. terra israel ad bellandum d. contra ipm: & tunc misit litteras cōminatorias ezechiæ: q̄ debellato rege æthiopum rediret ad expugnandū hierſm. Sed b interponitur inter verba †4.Reg. rabsacis quasi chronice lo- 18.ſ. quendo. Consequēter referuntur ſcriptura ad verba rabsacis, cum dr: z ¶Insup & cia. &c. Et ista verba plen⁹ ponunt. ſn. Re. xviij. f. & g. Ex hoc autem loco dr cōtra q̄ iste rabsaces erat apostata a fide cōuersus ad gentilitatem. Et dicunt aliqui q̄ fuit filius Esaiæ. a ¶Orauerunt igitur. Posita blasphemia sennacherib verbis & scriptis: hic pñr describitur dei vindicta ad præces ezechiæ & esaiæ: q̄ plenius habentur. iij. Reg. xix. & similit̄ exercit⁹ sennacherib percussio: & ista fuerunt ibi diffuse exposita. excæpto quod sequit:

Moral'r.

Reuerſusq̄ ✳gnificantur dæmones hierusalem allegorica. i. fidelium ecclesiam impugnare quærentes. Et de q̄ libet eorum dici potest illud Iob. xv. b. Bibit quasi aquam iniquitatatem. c ¶Edifi. quoq̄ agens indu. &c. quia bon⁹ plat⁹ non solum studet peccatorum origines obturare, sed etiam muros virtutum cardinaliū reparare. e ¶Et extruxit turres desuper. Per quas intelligūt supereminentes. f ¶Et clausura honestatis ad proximum. g ¶Et fe. vnj. ge. armaturam. Qis aūt armatura vel est ad sustinendū vel ad inuadēdū. Ad sustinendū autem armat exercitū patientiæ. Ad inuadendū aūt inimicū armat studiū feruentis orationis & ꝓdicationis sanæ. i ¶Ac lo. est ad cor eorū. armādo sermonib⁹ bonis ppm suū exēplo iudæ machabæi. de quo dr. n. Machab. xv. b. Armauit singulos, nō hastæ & clypei munitōe, sed fermonib⁹ optimis. ideo seq̄t. m ¶Cōfortatusq̄ popu. huius. ver. ezechiæ. p ¶Ipse. etiam ezechias & esaias. p pheta pugnauerunt & cōtra sennacherib orationibus deuotis: sicut dicitur. j. a ¶Orauerūt autem eze. rex, & esa. fi. amos pphetes &c. Et sic exercit⁹ ſnnacherib ab angelo dñi sunt percussus.

tios fonte & riuum qui fluebat in medio terræ dicētes: Ne a veniant reges assyriorū & inueniāt aquarū abūdātia. Edifi- c cauit quoq̄ agēs industriæ oēm murum q̄ fuerat dissipat⁹: d & extruxit turres desup: & forinsec⁹ alterū murū. Instaura- e uitq̄ mello in ciuitate dauid: & fecit vniuersi gn̄is armaturā g & clypeos. Cōstituitq̄ principes bellatorū i exercitu: & con h uocauit †oēs in platea portæ ciuitatis: ac locutus est ad cor i eorū dicēs: Virili⁹ agite & cōfortamini. Nolite timere: nec pa k ueatis regē assyriorū & vniuersam multitudinē q̄ est cū eo. †Multo em̄ plures nobiscū sūt q̄ cū illo. Cum illo em̄ est bra l chiū carneū: nobiscū dñs de⁹ noster, q̄ auxiliator est nr̄: pu-

a ¶Hæc oia in libris Regum & in Esaia scripta sunt plenius.

gnatq̄ p nobis. Cōfortātusq̄ est ppl⁹ huiusc̄modi verbis m ezechiæ regis iuda. Quæ post̄q̄ gesta fuit misit sennacherib n rex assyriorū seruos suos hierſm (ipse em̄ cū vniuerso exer- p citu obsidebat lachis) ad ezechiam regē iudā & ad omnem ppm q erat in vrbe, dicēs: †Hæc dicit sennacherib rex assyriorū: In quo hētis fiduciā: sedetis obsessi i hierſm. Nū eze q chias decipit vos: vt tradat morti in fame & siti: affirmans z q̄ dñs de⁹ vester liberet vos de manu regis assyriorum? Nūquid non iste est ezechias: qui destruxit excelsa illius & altaria: & præcæpit iudæ & hierusalem, dicens: coram altari vno adorabitis: & in ipso comburetis incensum? An ignox ratis quæ ego fecerim & patres mei cunctis terrarum populis? Nunquid præualuerunt dii gētium: oīmq̄ terrarum liberare regionem suā de manu mea? Quis est de vniuersis diis gentiū quas vestauerunt patres mei: q̄ potuerit eruere populū suū de manu mea: vt possit etiā deus vester eruere vos de hac manu? Nō vos ergo decipiat ezechias nec vana persuasione deludat: neq̄ credatis ei. Si enim null⁹ potuit deus cunctarum gentium atq̄ regnorū liberare ppm suum de manu mea: & de manu patrū meorū: cōsequētur nec de⁹ vr poterit eruere vos de manu hac. Sed & alia multa locuti sūt serui ei⁹ cōtra dñm deū, & cōtra ezechiā seruū ei⁹: Epla⁹ y quoq̄ scripsit plenas blasphemiæ i dñm deū isrl: & locut⁹ ē aduersus eū. Sicut dii gētiū cæterarū nō potuerūt liberare ppm suū de manu mea: sic & de⁹ ezechiæ eruere nō poterit ppm suum de manu sua. Insup & clamore magno lingua z iudaica cōtra ppm q sedebat in muris hierſm pſonabat vt terreret eos & capet ciuitatē. Locutusq̄ ē cōtra deū isrl sicut aduersum deos ppforū terræ opa manuū hoim. Orauerūt a igit ezechias rex, & esaias fili⁹ amos prophetes aduersum

D

✳sicut subdit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

b ¶Reuersusq; est cum igno. in ter. suā. cum paucis fugiendo. Aliqui aūt exponunt q; angelus percussit exercitum senna cherib, rasit caput & barbam ipsius sennacherib: ſm qđ hr Esaiæ. vij. d. In illa die radet dominº in rege assyriorū caput & barbam. qđ erat valde ignominiosum in terra illa, & adhuc ē. Sciendum etiā q; illa percussio sennacherib & sui exercº fuit per duos annos postq; recesserat de terra israſ, mittens epistolas comminatorias ezechię: vt dictum fuit plenius. iij. re. xix. Cætera patet i lra. c ¶In diebus illis. Hic pñr describitur ipsius ezechiæ mirabilis sanatio cuius modus plenius habetur iij. Reg. xx. & ex dictis ibidem patet lra: exceptis paucis quæ sequuntur: d ¶Sed non iuxta. bñfi. quæ accæpe. retri. scilicet dño. e ¶Quia eleuatum est cor eius. iſtam sanatiōe pro magna parte suis meritis attribuēs. Superbiuit etiam de hoc q; rex babylōis misit sibi litteras & munera: & ex illa elatione ostendit eis omnes diuitias suas, thesauros q; secreta ad sui iactātiam. f ¶Et facta est cōcum ira. scilicet dñi, ꝓpter prædicta. g ¶Humiliatº est po. ad arguitionē esaiæ prophetæ: vt habeſ. iij. Reg. xx. f. & Esa. xxxvij. & xxxix. h ¶Et idcirco &c. in die bº eze. sed dilata fuit vsq; ad tēpus sedechiæ. i ¶Fuit autem eze. diues, diuitijs artificialibº & naturalibus & aliis ad magnificentiam regiā ptinētibº. & patet lra vſq; ibi: k ¶Ipe ē eze. &c. gió. Gion nomen est fontis ex quo fluebat riuus extra ciuitatem: cuius cursum impediuit ezechias ꝓpter regē assyriorū: vt ꝓdictū est. ē. circa principium huius ca. l ¶Attn in leg. &c. vt inter. de portento. i. de signo sibi dato in retrocessione solis: vt habetur. iiij. Regū. xx. m ¶Dereliquit eū dñs. non ꝓseruādo eū ab elatione: vt dictum est. ē. Sequitur: n ¶Et sepelierūt cum fu. se. i. in loco soleniori & celebriori propter bona quæ fecerat: licet i aliqbº deliquisset.

Morałr. ✻sicut subditur. a ¶Et misit dñs an. &c. re. assyriorum. Per qđ significat q; oronibus devotis boni ſlati qui per eze chiā, & boni religiosi qui per esaiā significaſ: dæmonū exercitus debellantur. c ¶In diebus illis egro. eze. &c. Require expositionem mysticam huius. iiij. Regū. xx. ca. o ¶Regnauitq; manasses fi. eius. s. ezechiæ. Per manassen qui obliuio interpretaſ filius, ꝓdigus suæ ỹtutis & fame significaſ: q bonæ doctrinæ patris sui carnalis vel spūalis oblitº, ad mala conuertitur: ideo subditur.

In cap.

a hanc blasphemiam: ac vociferati sunt vsq; in cœlū. †Et a ¶Hæc in esaia ſm planiciem historiæ plene glosauimus

misit dñs angēlum suum q; percussit oēm virum robustū & bellatorem & principem exercitus regis assyriorum. b Reuersusq; ē cum ignominia in terram suam. Cūq; ingressus esset domum dei sui: filii q † exierant de vtero eius interfecerūt eū gladio. Saluauitq; dñs ezechiam & habitatores hierlm de manu sennacherib regis assyriorum & de manu oīm: & ꝓtitit ei requiē per circūitum. Multi etiam deferebant hostias & sacrificia dño in hierusalem & munera ezechiæ regi iuda: q exaltatº a ¶Hæc in libris Regum plenius scripta sunt.

c est post hæc corā cunctis gētibº. † In diēbus illis egrotauit ezechias vsq; ad mortem: & orauit dñm. Exaudi d uitq; eum: & dedit ei signum: sed non iuxta beneficia ſ quæ accæpat retribuit: ga eleuatum ē cor eius: & facta g est cōtra eū ira: & cōtra iudā & hierlm. Hūiliatusq; est

postea, eo q; exaltatū fuisset cor eius tā ipse q; habitato h res hierlm: & idcirco nō venit super eos ira domini in i diebus ezechiæ. Fuit autem ezechias diues & inclytus valde: & thesauros sibi plurimos congregauit argenti & auri, & lapidis præciosi, aromatū & armorum vniuersi gñis, & vasorū magni ꝓcii: apothecas quoq; frumēti, vini & olei & ꝓsepia oīm iumētorū: caulasq; pecoribº: & vrbes sex ædificauit: habebat quippe greges ouium & armentorū innumerabiles: eo qđ dedisset ei k dominus substantiam multā nimis. Ipse est ezechias q obturauit supioꝛē fontē aquarū gion: & auertit eas subter ad occidentem vrbis dauid. In oīb⁹ opib⁹ suis l fecit, ꝓsperē q̄cūq; voluit. Attn in legatiōe principum a ¶Solis reditū significat per decem lineas.

babylonis qui missi fuerant ad eū, vt interrogarent de a ¶non cohibuit. i. ꝓpheta: ne ostēderet thesauros suos & thesauros domus dñi alienigenis.

mportento qđ acciderat sup terram: dereliquit eū deus a ¶occulta elatio mentis.

vt tentaretur: & nota fierent ǫiā q; erant in corde eius. Reliqua aūt sermonū ezechiæ & miarū eius: scripta sūt in visione esaiæ filii amos prophetæ, & in libro regum iuda & israel. Dormiuitq; ezechias cum patribus suis:

a ¶quia sepulchrum eius excelsius ex prærogatiua meriti & pietatis.

n & sepelierunt eum suprā sepulchra filiorū dauid: & celebrauit exequias eiº vniuersus iuda, & oēs habitatores hierusalem. †Regnauitq; manasses filiº eiº pro eo.

Ca. XXXIII.

NOvodecim annorū erat p manasses cū regnare cœpisset: & lv. annis regnauit in hierusalem. Fecit autem malum coram domino, iuxta abominationem gētium quas subuertit dominus coram filiis isrl. Et coūersus q istaurauit excelsa quæ demolitº fuerat ezechias pater eius. Construxitq; aras baalim & fecit lucos: & adorauit oēm militiā cœli & coluit eam. Edificauit quoq; altaria ī domo dñi: de qua dixerat dñs: in hierusalē erit nomē meum ī æternū. Edificauit aūt ea cuncto exercitui cœli ī duobº atriis domº domini: Transireq; fecit r filios suos ꝓ ignē in valle behennō. Obseruabat somnia: sectabatur auguria: maleficis artibus inseruiebat. s Habebat autē secum magos & incantatores: multaq; b mala operatº est coram domino vt irritaret eum. Sculc

In cap. xxxij. vbi dicitur in ſ. postrl. Ex hoc aūt loco dr & ſ. ADDITIO

faces loq̄baſ lingua iudaica nō habeſ ch; fuisset apostata a fide iudeoꝝ. Multi ei loquūt lingua saracenica q nōsūt fa. raceni &c. Ipse em rabfaces sy. riacā linguā sciebat. vñ cū ceba fa nūcijs ezechiæ, vt cū dē loq̄refl syriacę. vnde multū fundam ētū hr in lra ad ꝓ rabfaces fuisset apostata a de hebreoꝝ: & multomin⁹ fuisset filī "elaię: & iō talia ꝓ sniam Aug. eadē auctoritate cōtenunt quā approbamus.

GLO. ORDI. II. PARALIPOMENON CA. XXXIII. NICO. DE LYRA 236

a ¶Et. Ca. XXXIII. egit pniam. Audita pnia manasse nemo debet de dei mia desperare, sed magis per pniam deventa præsumere

✻Ossa prę.

NICO. DELY.

✻ b ¶Locutusq; est do. minus ad eū &c. misericor. diā reuocādo. c ¶Et attē. dere uolue. ex quo patet eo. rum obstinatio. d ¶Idcir. co. Hic cōſequēter describit. ipsius manasse emendatio: flagellatione sibi intellectū ſniam Aug. eadē auctoritate cōtenunt quā approbamus. Hic cōſequēter describit. ipsius manasse emendatio: flagellatione sibi intellectū fuisse. Sic prin. exer. regis assy. rm iosephum & alios scriptores cōtra manassen vehit rex babylonis: vnde subditur: f ¶Duxerūt eum in ba. Dicendū q; monarchia assyriorū iam. p pte ca de eo dictū ſ, ibi: Dormiuit. Circa primū prio declarat. bſ ipsū manasse multipler q; uaricatio. sed o eī emēdatio. ibi. Idcirco superinduxit. tio recapitulatio, ibi: Sup. aſit. Snia ātē prīæ pt. ſparesequuntur: x ¶Obſeruabat. som. q̄rū aliq; erāt vana. a dæmoib⁹ ꝓmissa: & diuinationes. vt dictū fuit plenē de ira. re de futuris p talia illicita. rentia Gen. xlv. y ¶Sectabatur. augu. i. diuinationes. z ¶Maleficis artī. i. serui. ebat. ſ. ficis artī. i. seruiebat. ſ. ficis artī. i. seruiebat. ſ. ficis artī. i. serui

Universidad de Deusto Biblioteca

E

a ¶Ossa præterea sacerdotum combussit. Ideo combussit sacerdotes in altaribus idolorum vt ostenderet: quia funesta erant eorum sacrificia: qui non solum pecudum hostias dæmonijs offerebant, sed & seipsos idolatriæ tradebant hic significat omnes qui diaboli seruitio mancipati vitam sacrilegam temporali ter finierant æternis cruciatibus consumendos pro cuiusq; merito.

& sup tumulos corũ q eis immolare consueuerant, fragmẽta dispersit. Ossa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorũ. Mũdauitq; iudam & hierl'm: sed & in vrbibus manasse & ephraī & simeon vsq; neptalī cuncta subuertit. Cũq; altaria dissipasset, & lucos & sculptilia cõtriuisset in fruſtra: cũ a ctaq; delubra demolitus eẽt deuniuersa terra

F

ra israel: reuersus est in hierl'm. Igitur anno decimooctauo regni sui mundata iam terra & templo domini, misit saphan filiũ helchiæ & maasiam principem ciuitatis: & ioha filium ioachaz a commentariis vt instaurarent domum domini dei sui. Qui venerunt ad helchiam sacerdotem magnũ accæptamq; pecuniam ab eo quæ illata fuerat in domum domini: & quam congregauerant leuitæ & ianitores de manasse & ephraim & vniuersis reliquiis israel: ab omni quoq; iuda & beniamin & habitatoribus hierusalem: tradiderunt in manibus eorum qui præerant operibus in domo domini, vt instaurarent templum & infirma quæq; sartirent. At illi dederunt eam artificibus & cementariis: vt emerent lapides de lapidicinis: & ligna ad cõmissuras ædificii: & ad contignationem domorũ quas destruxerant reges iuda. Qui fideliter cũcta faciebant. Erant autem præpositi operantium iadab & abdias de filiis merari: zacharias & mosollã de filiis caath: qui vrgebant opus: omnes leuitæ scientes organis canere. Super eos vero qui ad varios vsus onera portabant: erant scribæ & magistri de leuitis ianitores. Cumq; efferrent

d

pecuniam quæ illata fuerat in templum domini: repperit helchias sacerdos librum legis domini qui datus fuerat per manum moysi: & ait ad saphan scribam: Librum legis inueni in domo domini. Et tradidit ei: At ille intulit volumen ad regem: & nũciauit ei dicens: Oĩa quæ dediſti in manus seruorum tuorum ecce complentur. Argẽtum quod repertum est in domo domini conflauerunt. Datumq; est præfectis artificum & diuersa opera fabricantium. Præterea tradidit mihi helchias sacerdos hunc librum. Quem cũ rege præsente recitasset: audisseteq; ille verba legis, scidit vestimenta sua: & præcepit helchiæ & aichã filio saphã: & abdon filio cha: saphan quoq; scribæ asaiæ seruo regis dicens: Ite orate dominum pro me & pro reliquiis israel & iuda super vniuersis sermonibus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor domini stillauit super nos: eo q; non custodierint patres nostri verba domini: vt facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine. Abiit ergo helchias & hi qui simul a rege missi fuerant ad oldam prophetam vxorem sellum filii thecuat, filii aras custodis vestium: quæ

a ¶.s. muri parte pro quo vetus editio habet in massena quasi nomen loci massena quippe interpretatur secunda.

habitabat hierusalem in secundã: & locuti sunt ei verba quæ supra narrauimus. Et illa respondit eis: Hæc dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hæc dicit dominus: Ecce ego inducam mala sup locum istum & super habitatores eius. Cunctaq; maledicta quæ scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege iuda: quia dereliquerunt me & sacrificauerunt diis alienis vt me ad iracundiam prouocarent in cunctis operibus manuum suarum. Idcirco stillabit furor meus super locum istum: & non extinguetur. Ad regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecãdo sic loquimini: Hæc dicit dominus deus israel: Quoniam audisti verba voluminis atq; emolitum est cor tuum & humiliatus es in conspectu dñi super his quæ dicta sunt cõtra locum hunc & habitatores hierusalem: Reuerituſq; faciem meã scidisti vestimenta tua & fleuisti coram me. Ego quoq; exaudiui te dicit dominus. Iam ẽm colligã te ad pres tuos & inferẽris in sepulchrũ tuum in pace: nec videbũt oculi tui oẽ malũ qd' ego indu ctur us sum super locũ istũ & sup habitatores eius. Retulerũt itaq; regi cũcta q̃ dixerat. † At ille cõuocatis vniuersis maioribus natu iuda & hierl'm ascendit in domũ dñi. Vnaq; oẽs viri iuda & habitatores hierl'm: sacerdotes & leuitæ & cũcta ppls a minimo vsq; ad maximũ. Quibus audi entibus in domo dñi legit rex omnia verba voluminis: & stans in tribunali suo pcussit fœdus coram domino vt ambularet post eum: & custodiret præcepta & testimonia & iustificationes eius in toto corde suo, & i tota aĩa sua: faceretq; quæ scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiurauit quoq; super hæc oẽs qui reperti fuerant in hierusalẽ & beniamin: & fecerũt habitatores hierl'm iuxta pactũ dñi dei patrũ suorũ. Abstulit ergo iosias cunctas abominationes de vniuersis regionibus filiorũ israel: & fecit oẽs qui residui erãt in israel seruire dño deo suo. Cũctis diebus vitæ eius non recesserunt a dño deo patrum suorum.

* pro qd' sequitur.

a ¶Cunctaq; delubra demolitus est de vniuersa terra israel &c. Dicitur autem delubrum a deleo deles: & vmbra vmbram quasi deles vmbram peccatorum. Thoebis secundum veritatem in templo ecclie per sacramentorum ministrationem. Per abstinationem vero falsam & erroneam gentilium hoc fiebat in templis idolorum. In quibus est hic sermo.

b ¶Igitur amore cimoctauo regis filii mun. tam ter. ô semi. domini. Hic ostẽdit scribitur templi dñi reparatio. & dividit in duas: i partem principalem & incipit ibi. lem. secunda ibi. Ostẽdit q; efferrẽt pecuniam. Sententia primæ partis est ex dictis libri Regum. xxij. propriis nisi q aliquibus mina propria libris centur quæ hic exponuntur, & econtra. & aliqua etiam varia tur: quia sicut frequenter dictum est: nomina propria hebraica frequenter variantur sicut & latina: per ista tamen non mutatur sententia. c ¶De manas. & ephraim &c. Dicit vniuer. re. & cæteris enim fugitivi existentes rant de captiuitate decem tribuum: & iunxerũt se regno iuda de subiectionem. Iosie: & simul cum eo tri fuerunt cum eo ad uitare hierusalem ne pore sedechie & Cũ efferrent pecuniã quæ illata fuerat in templum. do. Hæc est pars incidentalis quia cum accipiretur pecunia quæ erat in domo dñi: inuenta fuit ibi liber absconditus quem misit iam dictus rex ad chias sacerdotem cum legeretur coram eo timuit rex dixit iudicium. & secundum super hoc requirendum diuinum consilium. ibi. Et præcepit helchiæ. & tertio remouit & se & populum ibi. A tribus cõuocatis. Sententia manas. & ephraim &c. Dicit

Ca. XXXV.

Ecit autem iosias in hierusalem. Admonemur vt purgemus primum terram cordis nostri ab oĩbus vitijs: sicq; pascha domino celebremus nõ in fermento veteri: neq; in fermento malitiæ & nequitiæ: sed in azimis sinceritatis & vitatis

a

in templo ecclie per sacramentorum ministrationem. Per abstinationem vestrã falsam & erroneam gentilium hoc fiebat in templis idolorum. In quibus est hic sermo.

b ¶Igitur amore cimoctauo regis filii mun. tam ter. ô semi. domini. Hic ostẽdit scribitur templi dñi reparatio. & dividit in duas: i partem principalem & incipit ibi. lem. secunda ibi. Ostẽdit q; efferrẽt pecuniam. Sententia primæ partis est ex dictis libri Regum. xxij. propriis nisi q aliquibus mina propria libris centur quæ hic exponuntur, & econtra. & aliqua etiam varia tur: quia sicut frequenter dictum est: nomina propria hebraica frequenter variantur sicut & latina: per ista tamen non mutatur sententia. c ¶De manas. & ephraim &c. Dicit vniuer. re. & cæteris enim fugitivi existentes rant de captiuitate decem tribuum: & iunxerũt se regno iuda de subiectionem. Iosie: & simul cum eo tri fuerunt cum eo ad uitare hierusalem ne pore sedechie & Cũ efferrent pecuniã quæ illata fuerat in templum. do. Hæc est pars incidentalis quia cum accipiretur pecunia quæ erat in domo dñi: inuenta fuit ibi liber absconditus quem misit iam dictus rex ad chias sacerdotem cum legeretur coram eo timuit rex dixit iudicium. & secundum super hoc requirendum diuinum consilium. ibi. Et præcepit helchiæ. & tertio remouit & se & populum ibi. A tribus cõuocatis. Sententia manas. & ephraim &c. Dicit

NICO.DE LYRA

Capi. XXXV.

Ecit autem iosias in hieru. phase domiõ quod immo. est &c. Hic ꝑñr describitur phase celebratio: & primo ponit ad hoc debita præparatio. secunda ad hoc debita executio, ibi: Prepara te vos p domos & cognationes vestras i diuisionibus singulorũ: sicut præcepit dauid rex israel: e

b ¶Et cõstituit sa. &c. videl' ad hoc q̃ apparẽt ad hoc debitã executionẽ. Circa primũ duo. Primo ponit ordinationẽ sacerdotũ. Secundo ordinationẽ leuitarũ ibi. Et cõstituit cantores. Circa primũ duo. Primo ponit ordinationẽ sacerdotũ. Secundo ordinationẽ aliorũ ibi. Et immolauerunt

debitur de⁹ deorũ in sion: qa mirificauit miam suã in ciuitate munita. a ¶Ad quã deus fc. qa ex ỹbis hieremiæ &aliorũ ppharũ potuit volũtatẽ dñi cognoscere: qua iudicandũ erat in ppl'o ptore. Vñ & rabsaces dicit de sennacherib rege assyriorum: Dñs iussit me ascendere ad terrã istam: quia prophetæ prædixerant eũ esse ascensurũ, qđ eũ minime latuit. b ¶In campo ma. Interfectio iosiæ qui a pharaone nechao interfectus est in mageddo significat antiq hostis pfecutionẽ aduersum ꝓdicatores ds̃ nec tradere & de ecclesia auferre conat: vt facilius tota plebem inuadere & dissipare possit. Interpretatur eñ pharao dissipãs. nechao, percutiens, mageddo, de tentatione: Permittitur qppe diabolus cõsurgere aduersum s̃tos: & hoc totis viribus certat: vt tentãdo gregẽ dei pcutiens eos prius dissipãdo auferat quorũ solatio alq̃ cõtra hostem dimicãt.

Capi. XXXVI.

IVlit ergo po.ter.io. Qui interpretatur recens. & significat prauos rectores q̃s populꝰ terrꝰ q dediti sunt. s. cupiditati terrenæ ſm mores suos consentientes vitijs, eligunt, quos pharao in reblata vicit & in ægyptum ducit: quia p multitudinem adulatorũ eneruans decipit corda prælatorũ. Rebla eñ multitudo interpretatur: siccꝫ vinctos catenis pctorũ in spũa lis ægypti mergit abyssum. d ¶Cõstituitq; re. Nechao regem ioachim constituit: imposuit mulctã terræ centũ talentis argẽti: qa diabolus pẽsum seruitꝫ a ppl'o perditorũ expetit: vt tam sensu q̃ elogo parati sint eius obsequio. e ¶Et ver. no. eius io. Notandũ q̃ de eodẽ ioachim filio iosiæ in regũ ita scriptum est: Dormiuit ioachim cum patrib⁹ suis: regnauitq; ioachim filius eius ꝓ eo. Iosephus tñ dicit: dum rex babylonis intrasset ciuitatẽ fidẽ nequaq̃ seruauit: sed iuuenes fortissimos & pulchritudine decoros occidit vna cum rege ioachim: quẽ ante murum insepultum proici iussit. Filiũ ỹo ei⁹ ioachim constituit regem vniuerse, puinciæ Eos aũt qui erãt in dignitatibus cõstituit numero tria milia, duxit in babylonem inter quos erat ezechiel, adhuc puer: hic g̃ finis habuit ioachim regẽ: q vixit annis xxxvj regnauit autem. xj. annis. Successorẽ o regni ioachim rex noie ononimus regnauit mẽsib⁹ trib⁹ & diebus. x. ¶Sciẽdum autẽ q̃ cũ semel qs cuilibet vitio se mãcipauerit, multis dñis obnoxius erit. Vñ ioachim quẽ pharao antecessum sibi soluere coegit: hũc nabuchodonosor rex babylonis tribus annis seruire compellit. Nabuchodonosor eundem significat quẽ & pharao: principẽ. s. cõsutionis & rectorem tenebrarum harũ. Cũ aũt diabolus aliquẽ sibi cessum pcti soluere coegit, totũ i dñium suũ redigit: & plenũ seruitiũ exigit: psuasione. s. delectatione: consensu: cogitatione q̃q; locutione & opatione

Differẽtia inter ioachi & ioachin. ¶Hie. Sciendũ q̃ nomẽ istius ioachim q alio noie iechonias dr̃ elemẽtis non eisdẽ in sine apud hebræos scribit: quo & pr̃is eius ioachin q & eliachim. Sed priorem i patrẽ in fine noꝭ per caph & mẽ: Sed ꝫm i. filium & coph, & nũ annotat. Vñ nemo putet in danielis prin. esse ioachim, qui in ezechielis exordio ioachin scribitur. Extremã syllabã habet iste chim ille chin. & ideo in euangelio ſm mattheum vna vr deesse gñatio: quia sec'a tesseredecas in ioachim desinit filio iosiæ: tertia ĩcipit a ioachim

4. Regũ. 24. b. F

Esa. 36. b

sicut iosias sacerdotibus & leuitis, & omni iudæ & israel qui repertus fuerat: & habitantibus in hierl'm. Octauodecimo ãno regni iosiæ phasee celebratũ ẽ. Postq̃ ĩstauratus erat iosias tẽplũ, ascẽdit nechao r⁹ ægypti ad pugnandũ i charchamis iuxta eufratẽ: & pcessit in occursũ eius iosias. At ille missis ad eũ nũciis ait. Quid mihi & tibi est rex iu a ¶regis. s. adremõ filij thabrimõ q regnabat in charchamis: quẽ eodẽ tpe: quo & ioiam nechao interfecit.

da? Nõ aduersum te hodie vẽnio: a sed cõtra aliã domũ pugno: ad quã deus festinato me ire ꝓcæpit. Desine aduersum deũ facere, qa mecũ ẽ ne iterficiat te. Noluit iosias reuerti: sed ꝓuocãt cõtra eũ bellũ: nec acceuit sermonib⁹ nechao ex ore dei b Verũ prexit vt dimicaret i cãpo mageddo; ibiq; vulnerat⁹ a sagittariis dixit pueris suis: † Educite me de ꝓlio: qa oppido vulnerat⁹ sũ. Qui d trãstulerũt eũ de curru i alterũ currũ: q seqbat eũ more regio & asportauerũt eũ i hierl'm. Mortuusq; ẽ & sepult⁹ i mauseolo patrũ suorũ: & vniuersꝰ iuda & hierl'm luxerũt eũ: hiere e mias maxie: cui⁹ oẽs cãtores atq; cãtatrices vsq; i pnt̃ diẽ lamẽtationes supiosiã replicãt: & q̃si lex obtinuit i isr̃l. Ecce scriptũ referr̃ i lamẽtationib⁹. Reliq̃ aũt sermonũ iosiæ & miarũ eius q lege ꝓcepta sunt dñi: opa q̃q; illi⁹ pria & nouissima scripta sũt i libro regũ isr̃l & iuda. C. XXXVI

c VLit q̃ ppl's terræ ioachaz g filiũ iosiæ: & ostituit ĩ eũ p pr̃e suo regẽ i hierl'm: Vigitit riũ ãnorũ erat ioachaz cũ regnare cœpisset: & trib⁹ mẽsib⁹ regnauit i hierl'm. Amouit aũt eũ rex ægypti cũ venisset i hierl'm: & cõdẽnauit terrã cẽtũ talẽtis argẽti & talẽ d to auri. Cõstituitq; regẽ ꝓ eo eliachim h e frem ei⁹ sup iudã & hierl'm, & vtit nomẽ ei⁹ ioakim: Ipm ỹo ioachaz tulit secũ, & adduxit i ægyptũ: Vigiti qnq; ãnorũ erat ioakim cũ regnare cœpisset &. xi. annis regnauit i hierusalẽ: fecitq; malũ coram dño deo suo. Contra hũc ascendit nabucho donosor rex chaldæorũ: & vinctũ i catenis duxit i babylonẽ. Ad quã & vasa dñi transtulit & posuit ea in tẽplo suo. Reliqua aũt verborum k

a ¶qa deũ irritauit operib⁹ & verba ppharũ qui ad se missi sunt puertit, & librum biere. scapello scindẽs in ignẽ, piecit.

ioakim & ãbominationũ ei⁹ quas ioachim filio eliachim. Quod ignorans porphyrius calũniam struit ecclesiæ, tãq; ostendẽs imperitiã: dum euãgelistæ matheũ sic nitit arguere falsitatem. ¶Ioachim captiuus in babylonẽ ductus ĩpsum victorũ significat: q diaboli arte delusi ad ducunt in cõfusionẽ errorũ acvitiorũ. ad impietatẽ: nec fidẽ quã deo promiserãt custodiũt: nec' cũ hoibus pacis fœdera seruant. Tales' quotidie lex q alios ỹbo & ope docere debuerant & pãtõ suscitare: variis absorbentur pctis. Ioachim eñ refutcitãs vel q est ostensio tpe. Cũ eo præciosa dñi vasa captiuant. Qui enim ingenij acumine excellebant vel morũ honestate fulgebãt: præpositum deprauati exẽplis cedunt cũ ipsis. quitq; nulli parcentes ætati, nulli pdẽ diaboli. e ¶Regẽ ye. con. Sede chias significat eos qui regimen in ppl'o dei suscipiunt: interpretatur eñ sedechias iustus dñi. Illi enim accipunt fœdem ciæ ad exercenda opa iusticiæ, honoris

NICO. DE LYRA

c uenit in hierusalem ad solennitatem paschalem: sed ista excellentia intelligitur ad regis iosiæ liberalitatẽ: quæ non esset longe impotentior dauid & salomone: tñ maiora legit munera dediſſe ibi solẽnitate. s. ad sufficientiã pro oĩm ratione. ideo subdit: a ¶Sicutio. sacrotibus &c. Quia dedit ad hoc. xxx. milia boũ: vt hic & ibi legit. b ¶Qui repertus fuerat &c. ha, in hierusalem. Hoc additur, qa in regno israel iã erant in captiuitate decem excepris aliquibus q fugiendo euaserant & recedente exercitu reuersi fuerant. c ¶Postq̃ in. io. templũ ascendit &c. Hic ꝓn̄ describitur ipse ꝓ iosie mores & mulatio. & patet ſnia ex dictis. iiij. Reg. xxiij. f exceptis quæ sequunt. d ¶Cõstituitq; re. terra, ibi: Regnauit autẽ. transtule. eum de cur. &c. Sicut enim principes in bellis habent plures equos, ita tunc reges pugnantes in curribus habebant plures currus; pro ꝑsonis suis. e ¶Et vni. iuda & hieru. luxerunt eum. propter bonitatem vitæ suæ & regiminis. f ¶Hieremias maxi. in libro qui intitulatur: Lamentationes hieremiæ.

¶In cap. xxxv. vbi dicitur in pascha: Agnos & hædos. quia tam agnus q̃ hedus poterant immolari.

ADDITIO

In solẽnitate pascha molari, non aũt hædus: licet agnus magis landus accipiendus esset de gregẽ ignis sum in additione super Exod. xij.

Capi. XXXVI.

TVlit ergo populus. Hic vlmo agitur de eopre filiorum iosiæ. & diuiditur in tres partes: ſm tres filios eius secutos da, ibi: Constituitq; terra, ibi: Regnauit. ro constituit. Snia primę partis pcedit dictis. iiij. Reg. xxiij. f. h ¶Cõstituitq; Hic ꝓn̄ agitur de tpe ioachim filij iosiæ & secdo de tpe filij eius, ibi: Regnauit. ioachin. Snia aũt primę ptis patet ex dictis. iiij. re. xxiij in fine. & i ꝑ. xxxvj. excepto qđ sequitur. i ¶Et vinctus. Fuit eñ vinctus catenis ad hoc q. ibi ad ceretur: sed mutatum fuit cõsilio. q rebellaueratꝰ regem babylonis. & fuit occisus: & projectum cadauer eius extra murũ hierusalem: prout dictum fuit. Regum. xxiij. k ¶Reliqua aũt verborum io. & abo. id est: stigmata & figuras ĩ hoc cerat in corpore suo in honorem idoli

officij accipiũt dignitatẽ: maxime qa filij iosiæ. i. salutis dñi p gr̃am baptismi & virtutem chrismatis nuncupari merentur. sed degenerãtes relabunt in vitiorũ foeditatẽ: & se & subditos cõ ductunt in cõfusionẽ errorũ acvitiorũ. pmissæ custodiũt: nec' cũ hoibus pacis fœdera seruant. Tales' quotidie lex diuina, ppheratũ & aplorũ miracula a pcis recedere & ad ydola cõburunt. Diruerti monẽt. Sed semel indurati verbasalutis despiciunt: vñ deus iratus mittit eos regẽ chaldæorũ. i. diabolum cum satellitib⁹ suis. i. spũalib⁹ nequitijs: & vrbe hierl'm ciues in babylonem trasmigrati, post. lxx. annos redeunt & vrbem sanctã labore magno pria ad patriã reuersi: rursus grandi refaurãt: Signantes eos q desepti a diabolo nõ solũ fidei sinceritatem & cõgnis integritatẽ pdũt: sed ẽt immanitate scelerũ ethnicis & publicanis fies sunt. Quorũ nõnulli diuitijs & refectiões ad ecclesiam redeunt cũ illustratione spũsancti cõpuncti: ꝓcepta legis q reliquerãt audire & cu dona spũsancti: decem ꝓcepta legis & ꝓphetico elogio pnũciatũ: & corruat pctõ regnum diuino iudicio.

regi & filij eius: dõnec ĩperaret rex per q

a ¶donec. s. impleanꝰ. lxx. anni.

hieremiæ, & celebrarẽt terra sabbata s sua. Cunctis eñ diebꝰ desolatiõis egit sabbatũ vsq; dum cõplerẽtur. lxx. ãni. Anno autem primo cyri regis pſarum t

c a ¶Et quæ inuen. sunt in eo. i. in cadauere ei⁹ ꝓecto: vt dictũ ẽ. b ¶Regnauitq; ioa. Hic ꝓn̄ agit de tpe ioachin nepotis ione & patet ſnia ex dictis als's † opa iij. Reg. xxiij. c. & d. excepto qđ sequ c ¶Octo an. erat io. iij. Reg. xxiij. b. dr̃: Decẽ & octo ãnorũ erat ioachin &c. Dicẽdũ q̃ ioachim pr̃ ei⁹ regnauit. xj. annis: vt hr̃ i textu: & sc'd'o anno regni sui instituit filium suũ ioachin rege: q tũc erat octo ãnorũ, vt h dr̃: & qa regnauit. x. annis cũ pr̃e, tõ fuit. xviij. annoꝝ qñ cœpit regnare mortuo pr̃e: & sic loqtur scriptura. iij. Reg. d ¶Cũq; an. cir. vol. Nõ ẽ intelligẽdũ q̃ ãni circul⁹ esset revolutus a principio regni sui: qa post pr̃em regnauit tm trib⁹ mẽsib⁹ & x. diebꝰ: vt hr̃ i textu: sed dr̃ hic revolutio anni ips aptũ, pcedendi ad bellũ: in quo exercit⁹ babylonic⁹ venit ꝺ eũ: & ꝑ † 4. Reg. suit post tres mẽses & x. dies suæ coro 24. d. nationis. e ¶Regẽ ye. Hic ꝓn̄ agit de tpe sedechiæ q fuit tertꝰ filius iosię & prio ponit ꝓpis sui descriptio. & sc'd'o hui⁹ libri ad li. Esdr̃æ. primatio, ibi: Anno aũt prio. Circa primũ prio ponit sedechię & ppli sui multiplex trãsgressio. sc'd'o sequẽs punitio, ibi: Adduxit sup eos. Circa primũ dr̃: Regẽ ye. cõ. se. p. eiꝰ. In hebrꝰ hr̃ ſm ei⁹: eo mõ loquẽdi q̃ abraã vocauit loth nepotẽ suũ tra trẽ suũ: Ge. xiij. ga certũ ẽ q̃ iste sedechias fuit auũcul⁹ ioachin: qa fuit fr̃ pris fui: vt patet ex ꝓdictis. f ¶Nec erub. &c. ex ore dñi, & sic ꝓcepit. ppham & dñm eũ mittẽtẽ & maxie qa in solũ ỹbo ei⁹ nõ acceuit. sed ẽt ipm i carcere reclusit vt hr̃ Hier. xxxij. g ¶Qui adiu. cũ ꝑ deũ. & sic fuit trãsgressor iuramenti h ¶Sed & vni. pri. sa. &c. qa ad malitiã regis secuta ẽ malicia in oibus alis. i ¶Mittebat aũt &c. in q̃ apparet diuina miseratio. k ¶At illi sub. in q̃ declaraf eorũ obstinatio. l ¶Et cẽt inul. cu. respectu pœnæ q̃ ifligẽda erat ex determinatione diuinæ ſniæ: tñ respectu culpæ sp põt eẽ curatio q̃ diu hõ habet vsum liberi arbitrij i vita pñti. m ¶Ad duxit. hic ꝓn̄ describit sequẽs punitio cũ dr̃: n ¶Et in. iu. &c. do. san. vbi cre debãt se hr̃e aliq̃d refugiũ, p stitate loci. o ¶Nõ ẽ mi. ado. &c. ex quo patet seueritas punitiõis: qa i bellis solet pcitalibus psonis. Cætera patẽt ex dictis. iiij. Re xxv. vbi pleni⁹ tractaf vsq; ibi p ¶Si qs eua. gla. du. in ba. excæpto godolia & pplo paupere sub cura eius dimisso. vt hr̃. iiij. Re. vl. &aliqb⁹ bellatorib⁹ q euaserũt fugiẽdo. q ¶Donec ipe. rex p. s. cyrus q dedit licẽtiã iudeis redeũdi in terrã suã: vt hr̃. j. r ¶Et cõser. ex ore hie. de. lxx. annis hui⁹ babylonicæ captiuitatis. s ¶Et cc. ter. sab. i. qesceret a cultura: qa toto illo tpe pro maiori pte remãsit iculta. t ¶Anno aũt. Hic vlt̃io ponit ꝓtinuatio hui⁹ libri ad librũ Esd. q̃ icipit a reductiõe captiuitatis babylonicæ: sicut iste liber termiaf i deductiõe ppl'i babylonẽ: vt patet ex ꝓdictis. dic igit: Anno aũt prí. f. tpe fuæ monarchiæ: qa ĩa pl'ib⁹ annis regnauit i pside: & postea iuit cũ dario aũculo suo rege mœdoꝝ & babylonẽ sub tali ꝓuctiõe q̃ capta babylõia dari⁹ prio regnaret: & post eũ monarchia deueniret ad cyrũ. qđ & fcm ẽ mortuo dario, q post destructionẽ babylõis vixit duob⁹ ãnis: & tũc cyr⁹ ĩmisit captiuitatẽ

Ad exemplẽdũ

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ ¶Incipit expositio orationis manasse.

Omine deusomni, lustrorum oipotens deus est: nō impiorū qui sibi noua figmēta compo nunt. Cur istorum trium tm deus est et non etiā aliorū? ga in istis christiani mysteri figurata est ple nitudo. Per abraam christi natiuitas. per isaac congregatio credulæ plæbis. per ia cob resurrectio intimata est saluatoris.

Tropo. b ¶Mare. Tropolis. Mare populus subditus idolatrie qui infidelitas fluctibus vagabatur: quē dominus verbo suo signauit: cum christi crux (q verbū patris) cordibus & frontibus eorū insignitur: quod est mare signari vbo diuino. c ¶Quod oēs pa. Tremūt angeli, p̄sentia cōtēplantes: pauent hoies, iudiciū expectātes: formidāt dæmones, virtutē ingentissimam sentientes: ga vultus dñi circūspicit vniuersa. Vniuersa rōnalis creatura: etsi non omnis respicit creatorē, virtutem tamen eius agnoscit oīs. d ¶ Super pctōres. Nō aduersus. vñ in euāgelio: Sed ira dei manet super eos originalis videlicet damnationis. vel cœlestis iudicij: quia non de inferioribus, sed de superioribus iudicātur peccatores: e cœlo em iudicū faculatū est e ¶ Immēsa vero. Immēsa misericordia dñi dicitur: qm euāgelica, p̄missa nullam habent, p̄missam mensura. Legalia vero mēsurata fuerāt. Vñ: Replebo cellaria vestra triuco, vino & oleo &c. f ¶Et inuestimia. Superāt em imbecillitatē nostrā diuinę promissiones: quæ nec sermōibus explicari, nec oculis possunt cōtemplari. g ¶Dns deus altis. Nihil mirū est in laudib⁹ dei qđ dictū est: Tu es deus altissimus super omnem terrā. Et cœli & angeli altiores sunt terra: nisi mirabili⁹ intendamus. Mysterio nimirū xpi, dictū: qui cūsubsistet caro (qa verbū caro factum est) altissimus factus est super oēm carnē, quę terrae noīe nuncupat. h ¶Longanimis Peccatores ad pœnitentiam diuerendo nec delicti tpe puniendo. i ¶Multū mi. quotiens peccaueris veniam pollicēdo. k ¶Pœnitēs su. ma. ho. Quod testatur Hiere. ostendēs dñm, p̄mittere bona bonis: & mala malis. sed tm posse vltro citroq; conuerti, si commutatio fuerit in secuta: Nec de bona pollicitatione securior videaris cum facis mala: nec de mala comminuatione diffidas si conuersus facias meliora. ¶ Multum mi. & pœnitens. Siqui dem si semel indulgentiā tribuisset, misericors: nunc aūt cum frequēter delinquētibus frequēter miam impēdit: multū misericors appellat. l ¶His qui tibi nō pec. Peccauerunt vtiq; & in delicto nati sunt genitali: Hæredes nimirum adæ: sed gratia gratis præuenti sine peccato sunt constituti qui erant de peccatorum semine p̄pagati. m ¶Super numerū are. maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ. Solent delicta capillis capitis aliquotiēs coaptari: sicut prophe

Iohel.2.e fm. Lxx.

Ioh.3.d.

Pō.29.c. ta egregius: Comprehenderunt me iniq tates meæ: & non potui vt viderem: Multiplicati sunt super capillos capitis mei. Arenæ maris ille: capillis iste comparat multitudinem peccatorum. Sed interest q; arenæ maris ille, qui vitiorum ponderibus ita violēntissime prægrauat vt sub eorū sarcina nequeat respirare. Is autem qui carnalibus cōuincit incentiuis: facile tamē medicinali ferro potest putredinē resecare, capillis capitis comparat offensam suam.

ad explēdū sermonē domini, quem a locutus fuerat per os hieremiæ: ††su scitauit dñs sp̄m cyri regis p̄sarum, qui iussit p̄dicari in vniuerso regno suo ēt per scripturā, dicēs. †Hæc dicit cyrus rex persarum: Oia regna terræ dedit mihi dñs deus cœli: & ipse p̄cepit mihi vt ædificarem ei domū in hierl'm quæ est in iudea: Quisquis iter vos ē ex oī pp'lo ei⁹: sit dñs deus suus cū eo, & ascendat.

Finit liber Dibre haiomin: id est Paralipomenon secundus.

Incipit oratio Manasses regis iuda cū captus teneret in babylone quæ nō est in hebræo, nec est de tex tu bibliæ.

a ¶Inuocat deum omnipotentē

Omine deus omnipōtēs, f quē suis est ruinis expertus. patrum nr̄orum abraam, isaac & iacob, & semini eorū iusto: a ¶visibilē & inuisibilē creatura: vel cœlum sanctos, terram: carnem q; in suā gloriā fecit deus, p̄prium ornatum habentia.

qui fecisti cœlū & terrā cum oī or a ¶ne limitib⁹ motus vlteri⁹ euagari possit b natu eorum: qui signāsti mare verbo p̄cepti tui: q cōclusisti ābyssum & signasti terribili & laudabili noīe tuo: qđ oēs pauent & tremūt a vultu virtutis tuæ: & insustētabilis ira g sup pctōres cōminationis tuæ. Immēsa & mēsurata est misericordia promissionis tuæ. Tu es deus altissimus, misericors, longanimis & multum misericors: & pœnitens super malicia hoīm. Tu autē a ¶audiant pœnitētes: intelligāt cōtemptores, p̄missa est pnia remissionis pctōrū si desēratur peruersitas improborum.

dñe s̄m bonitatem tuam p̄missisti pniam remissionis pctōrū: & tu deus a ¶Remediū pctōrū ē pnia: iustis⁹ o non est iustorum non posuisti pœnitentiam pnia constituta: quib⁹ per gratiam donata est culpa.

i iustis abraam, isaac & iacob: his qui tibi non peccauerunt: quoniam i mpeccauit super numerum arenæ maris. Multiplicatæ sunt iniquitates n meæ incuruatus sum multo vinculo ferri, & non est respiratio mihi: o ga excitaui iracūdiam tuam & malū coram te feci: statuens abominationes & multiplicans offensiones

am suam. n ¶Incuruatus sum multo vin. ferri. Maloru coparatio diuersitatē secernitur numerosa. Vide: f quædam alia cescere ratio veritatis: vt pro delicti mo. latione deleat quod proterua præsumptione peregerat. In similitudinē hoīs cruciatus sanctis ingessit: vt gaia rex iudā incuruat⁹ est: & manasses nō vnovel duobus, sed multo. v. f. Tot em sibi vincula spiritalis ferri in qb⁹ ligaret impēsius: qui ipse sētorū membris' iniect. o ¶Quis excita. &c. Inigsactibus, p̄uocādo. Exci tat ergo iracundiā dei q malā coram deo cōmittit. Sed videndū: qa malū singulariter se cōmisisse testat: hæc vni⁹ malitię, quę eadē grauitate quę dicta sunt a peccante. Ne leuiter percurrat animū aster: ista sed cum dolore graui, & pœnitentia tristi: in paucis verbis vim magneri sapiat coartari. Pœnitens quippe aut tacitus labnis, fletibus indulgentiam filetio deprecef. Aut etiā q qui fuit veneratus p̄uaricatōis crimine polluit. Pñt & aliter intelligi. Oēs peccauerunt & egent gloria dei. Sed aliter offendit culū est: in quo vtiq; offendē & ruinā. Sil'r etiā abominatio: qa deus abominaf oē delictū: qđ in p̄uaricatoris corde defixum efficitur simulacrū. Cōgruit & doctrinis dæmoniorū apteri q̄ veræ abominationes & offensiones grauissimæ: quę dominus

NICO. DE LYRA

a ¶Ad explēdū sermo. dñi qui locutus fuerat. Quia tunc fuerūt. lxx. anni trāsmigrationis cōpleti: quos p̄dixerat Hieremias. Hieremiæ. xxv. cap & xxx. b ¶Suscitauit do. sp. cy. i. volumen cyri regis p̄sarū: p ipsum em monarchia transiata est ad persas. c ¶Qui iussit. g̃ dicari. i. solēniter diuulgari. d ¶Oia regna ter. i. multa regna: ga regna orbis talia fuerūt ei subiecta: nō aūt occidentalia. & est modus loquēdi hyperbolicus. e ¶Et ipse p̄cepit. vt ædi. ei domū. Signatū em fuit mihi vt ædi. ei domū. Signatū em fuit vbi de. pphetia. Esa. xlv. & in eo cōpleti vbi q̄dixit esaias q̄ cyrus subnceret gētes & regna & captiuitatē iudæorū remitteret: & tēplū reędificari p̄ciperet: & factū est: vt plenius, habetur Esdræ. ¶Postilla venerabilis magri Nicolai de Lyra sup libros Paral. finit.

¶Expositio eiusdē super orationē Manasses incipit.

Omine deus. Ista oratio regis manasses nō est in hebræo nec est de textu: & ideo nō intendo eam exquisite exponere: sed tm breuiter perstringere. Quidam autem mortis non potest laudem adipisci: iniquitatibus inuolutus. Deus in diebus vitæ suæ deum laudare non potest. Non est enim p̄missa laus in ore peccatoris. Confitebuntur vero cum fuerit tanq; de monstratiuus ad vitam, ilico laudabit. Deus inuenitur: cōfortq; superiorib⁹ virtutibus iudicat, dum diuinum laudat in terris, quē ille quoq; glorificauit in supernis. h ¶Ois virtus eo. Cherubin, seraphin, throni & dominationes, archangeli, sedes & ābyssus idē important. Sed p̄o fatē qa iusticiā seu egtatē qua debet rimari. Terribili & lau. &c. Tertio et̄ miam fe pietatē qua p̄missę pœnitētib⁹ misereris tuæ &c. Et sequitur: i ¶Qui pec. fi. mo in pctōrum multitudine, ibi: Statuēs abominationes & multiplicās offensiones & etenim

tra dñi. p̄uocat. a ¶Et nunc flecto. Genus cordis flexitivi: simplici positu cescere ratio veritatis: vt pro delicti mo. latione deleat quod proterua præsumptione peregerat. In similitudinē hoīs cruciatus sanctis ingessit: vt gaia rex iudā incuruat⁹ est: & manasses nō vnovel duobus, sed multo. v. f. Tot em sibi vincula spiritalis ferri in qb⁹ ligaret impēsius: qui ipse sētorū membris' iniect. o ¶Quis excita. &c. Inigsactibus, p̄uocādo. Excitat ergo iracundiā dei q malā coram deo cōmittit. Sed videndū: qa malū singulariter se cōmisisse testat: hæc vni⁹ malitię, quę eadē grauitate quę dicta sunt a peccante. Ne leuiter percurrat animū aster: ista sed cum dolore graui, & pœnitentia tristi: in paucis verbis vim magneri sapiat coartari. Pœnitens quippe aut tacitus labnis, fletibus indulgentiam filetio deprecef. Aut etiā q qui fuit veneratus p̄uaricatōis crimine polluit. Pñt & aliter intelligi. Oēs peccauerunt & egent gloria dei. Sed aliter offendit culū est: in quo vtiq; offendē & ruinā. Sil'r etiā abominatio: qa deus abominaf oē delictū: qđ in p̄uaricatoris corde defixum efficitur simulacrū. Cōgruit & doctrinis dæmoniorū apteri q̄ veræ abominationes & offensiones grauissimæ: quę dominus

a Et nūc flecto genua cordis mei a b recās a te bonitatem dñe. Peccaui qđ est maior profectus. fig dem pluscui dñe peccaui: & inigtatē mā rit pecant sed non oēs, p̄rias iniquitat agnoscunt.

me am agnosco. Peto rogans te b dñe, remitte mihi: remitte mihi a ¶Solo pereant quæ me secum perdere laborant.

ne simul pdās me cū iniqtatib⁹ a ¶Illo cursus ostendit pœnitentium: vt quæ peccauerunt obliuioni tradant ne æternæ memorię dñi recōdatur.

meis: neq; in ætērnū reserues ma e la mihi: ga indignū saluabis me c f m magnā misericordiā tuā: & a ¶nō vno die, nec pauco tpe: sed oī die. q em p̄seueraueritvsq; in finē b⁹ salu⁹ erit g laudabo te semp omnibus diē h bus vitæ meæ: qm te laudat oīs a i virtus cœlorū: & tibi est glia in sæcula seculorum: Amen.

Finit oratio manasses quæ non est in canone.

Incipit plogus beati Hierony mi p̄sbyteri in librum Esdræ.

Vtrum difficilius sit facere quod poscitis an negare necdū sta tui. Nam neq; vobis aliquid imperantibus abnuere g sententiæ est: & magnitudo one ris impositi ita ceruices premit vt ante sub fasce ruendum sit q i leuandum. Accedunt ad hoc in uidorum studia: q omne quod scribimus reprehendendum putāt. Et interdū cōtra se conscientia repugnante publice lacerāt. quæ occulte legūt: intātū vt clamare cōpellar & dicere: †Dñe libera aīam meā a labiis iniquis: & a lingua dolosa. Tertius ann⁹ est q̄ semp scribitis atq; rescribitis: vt Esdræ librū & Hester vobis de hebræo trāsferā: q̄si non habeatis græca & latina volumina: aut qcquid illud est qđ a nobis vertitur, nō statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra q autem (vt ait quidam) niti, neq; aliud fastigando nisi odiū quæ rere, extremæ demētiæ est. Ita q obsecro vos mi dommon & rogatiane charissimi: vt priuata lectione contenti, librum nō efferatis in publicum: nec fastidiosis cibos ingeratis: vitetisq; eorum supercilium qui iudicare tm de aliis, & ipi facere nihil

a ¶Et nunc flecto. Hic p̄ir petit misericordiam. primo reuerenter di. Et nunc flecto ge. cor. mei, quia genua corporis flectere nō poterat: impeditus cōpedibus ferri. secundo instanter ibi: b ¶Peto ro. te. &c. petitionem suā pluries & multipliciter repi. cando. tertio cōsiderenter præsumens de diuina misericordia, ibi. c ¶Quia indignū sal. me fm misē. tuam. & p̄mittens emendari, ibi. Et laudabo te semp. & sic terminat oronem dicēs: d ¶Qm te lau. oīs virtus cœlorū. i. oēs ordines angelorū: & tibi est gloria in sæcula sæculorū: Amen.

¶Finit expositio oronis regis manassæ.

¶Expositio Britonis sup. plogū Esdræ.

Vtrum difficilius sit facē. quod poliste, plogus scribitur in libro Esdræ: qui vnicus liber est, sicut præsens, plogus manifestat: quia apud hebrēos esdræ necnō sermones in vnovolumine coartantur. tertius enim & quartus liber ab ipso Hierony. inter apocripha computatur. Ordinatur aūt iste liber immediate post Parali. sicut ait Hiero. in li. de hebraicis qōnibus: eo q̄ idem sit finis Paral. & principiū huius li. Historia aūt tobiæ præcessit historiā hui⁹ libri. vñ & quidam tobiā ante esdrā ordinat. Allogtur autē Hiero. in isto prologo dommonē & rogatianū epos: ad quorū rogationē librū istum de hebreo transtulit in latinū. Et primo assignat duo retra hentia ipsum ne trāferat librum istum. f. operis difficultatem: quæ tangit in principio, plogi. & inuidorū detractionē quæ tangit ibi: Accedunt ad hoc &c. Sed o ponit duo ipsum mouentia ad transferendū. f. instantē istorū ep̄orū petitionē & translationis suæ necessitatē: qa trāslatio antiq̄ corrupta erat & diminuta. primum notat ibi: Tertius annus &c. sed m ibi: Si quis autem. Lxx. nobis opposuerit &c. Tertio inuehitur ꝺ æmulos. & hoc dupliciter. prio quia impugnāt agnitam veritatē. sed o ga p̄ vitiū ingratitudinis bñficiorū impugnāt auctorē. primū ibi: Quid iter pretem laniant. sed m ibi: Porro aliud est si clausis qđ d⁹ oculis mihi volūt maledicere. Quarto & vltimo dicit: q̄ charitate ipsorū ad studiū p̄uocatus, nō omittet bonū cōe, ꝑpter detractionem odium vel timorē, ibi: Itaq; licet excedra, vel excetra fi libet &c. His visis ad obscuritates accedamus. f ¶Necdum sta. i. nondū censui vel iudicaui. nam statuo statuis dē cēsere: ædificare: fabricare: ordinare: construere: ponere.

h ¶Sniæ est. i. sinaliter fixum in corde meo. mo †pō.119. dus est loquendi tractus a iudicijs: vbi ratum & a. fixum est qđ p̄ sniam diffinif. g ¶Abnuere. i. recusare vel refutare. q. d. non est fixum in corde meo contraire v̄o imperio. In moderniorib⁹ aūt bibliis legif: nam vobis aliqd imperātibus annuere sniæ est. & in snia in idē redit. i ¶Sub fasce. i. sub onere. & declinat hoc fascis. vnde fasciculus diminutiuum. k ¶De hebræo transferam. in latinū. multi enim trāslationē. Lxx. de græco trāstulerunt in latinū. l ¶Quasi non habe. græ. volu. i. translationē. Lxx. in græco editā. m ¶Et latina volumina, trans lata de trāslatione. Lxx. aut quasi. p ¶Non statim. Postq̄ venerit ad noticiam æmulorum, illud. q ¶Conspuendū sit. i ab æmulis contēnendū n ¶Quicqd est. i. quantecunq; vtilitatis est. o ¶Quod a no. vertit. f. trāsferf. r ¶Niti. i. laborare. s ¶Extremæ. i. maximę. t ¶Fastidiosis. i. superbis: tediosis: fastidio plenis. Fastidiū em dicitur superbia vel tædiū: a fastidio fastidis qđ est horrere: spernere: tædere. v ¶Supcilium. i. superbiā. quæ notat in supcilio per extollentiam oculorum. vnde Eccl. xxiij. a. Extollentiam oculorum meorū ne dederis mihi. Idem xxvj. b. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum eius: & in palpebris illius agnoscet ur.

E

Librarij & antiq.

a ¶Fratrũ. latinorũ. b ¶Distũcte. vt vnũ distinguat ab alio. c ¶Et per interualla. i. per spaciũ: vt sit bonum spaciũ inter ea. d ¶Librariorum. i. scriptorũ: qui libros scribũt. & sicut dicit Isido. in. vj. etymo. librarij dẽ & antiquarij vocant. sed librarij sunt qui & noua scribebant & veteranotiquarij q mmodo vetera: vnde: & nomẽ sumpserũt. Itẽ librarij dicuntur vẽditores librorũ: q græce bibliopole dicuntur: a biblios qđ est liber: & pole qđ est vendere. & declinat hic & hec bibliopola. e ¶Editus. i. compositus: ab edo edis: qđ multa significat quæ habentur per hos versus: Emitto pario: produco: vel manifesto: Expono: condo. appono: profero: dico. Verba nouem numero lector tibi denotat edo. f ¶Nec apocry. quid sit apocryphum & quot modis dicatur, inuenies. ẽ. in principio. plogi sup. Iosue. Per hoc aũt q apocryphorũ somnijs dicit: videtur q Hiero. tertiũ & q̃rtũ librum Esdre nõ trãstulit. vñ & antiq̃ bibliq nõ habẽt eos. Esdre primꝰ liber est: Et fecit Iosias &c. q cõiter scribit i modernis bibliis. sed̃s incipit: Liber Esdræ prophetæ &c. & ille breuissimus est & quasi in vno folio scriptꝰ: & forte ꝓpter hoc non fecerat Hiero. de eo mẽtionẽ. tertiꝰ incipit: Anno xxx. captiuitatis erãt in babylone &c. vbi enumerat visiones q̃s p somnia sibi factas. quartus incipit: Ecce loq̃re in aures plebis meæ sermones ꝓphetiæ quos misero in os tuũ &c. vbi multa đicit affutura. & iste liber satis breuis est. & de his duob⁹ vltimis fit hic mentio. Per hoc aũt qđ dicit somnijs: videt nõ approbare q̃ in his scribunt

g ¶Et quæ. scilicet sic apocrypha.

h ¶Non habentur apud illos: nec de vigintiquattuor senio. i. de vigintiquattuor libris q̃ sũt apud hebræos in canone scripturarũ: q signant per vigintiquattuor seniores. Apo. iiij. sicut. ẽ. dictum est in prologo galeato.

i ¶Sunt. pcul abijciẽda. i repellẽda & paruipendẽda. k ¶Q̃n nazareus & cæteras auctoritates quæ ꝺ ponunt inuenies. ẽ in illo prologo. f. Desiderij mei &c. añ medium. l ¶Sed vt ad cõpen. ve. i. breuiter eos pfutẽ. Vide in opusculo devocabulis bibliæ qualiter exponit cõpẽdiũ. m ¶Qđ illaturus sum. i dicturus vel cõclusurus. nã inferre dr̃ cõcludere. n ¶Eqsimũ est. i. iustissimũ: quia nemini derogat. & plene veritas in dagat. scilicet in q̃rẽdo. Aut ego, o ¶Edidi. i. dixi. p ¶Aliqđ. in translatiõe mea. q ¶Quod nõ ha. in gre. ꝑm septuagita. r ¶Aut aliter habetur q̃ a me versũ est. etsi nihil mutauit. s ¶Quid interpretem laniant⁹ derrahendo.

t ¶Translationi meæ. si autem aliquid addidi. v ¶Interrogent hebræos, vtrum bene addidit: & sic ingrata veritate. x ¶Vel arrogent. i. attribuãt. y ¶Fidẽ. i. credulitatẽ ipsi lectores meæ trãslationi si. f. fideliter transtuli. z ¶Vel derogent. i. detrahant si infideliter. sed certe nõ solum trãslationẽ vituperãt: sed etiã meipm maledictis impugnãt. & hoc est quod sequitur: a ¶Porro. id est certe.

b ¶Aliud est. in quo ipsi offendunt

Si. pro quia

a nouerũt. Si q aũt fratrũ sunt qbus nr̃a nõ displicẽt: his tribuatis exẽplar: admonẽtes, vt hebrea nomina (quorũ grandis in hoc volumine copia est) distincte & per interualla transcribant. Nihil eñ pdest emendasse librũ nisi emendatio librariorum diligentia cõseruetur. Nec quẽq moueat q vnus a nobis liber ædit⁹ est: nec apochryphorũ tertii & q̃rti libri somniis delectet: ga & apud hebræos esdræ neemiæq; sermones in vnũ volumẽ coartant: & q̃ nõ habenẽ apud illos: nec de vigintiquattuor senib⁹ sũt. pcul abijciẽda Si qs autem septuaginta vobis opposuerit interpretes: quorum exẽplaria varietas ipsa lacerata & ꝺ euersa demonstrat: nec potest vtiq; verũ afferi qđ diuersum est: mittite eũ ad euãgelia: in qbus multa ponũt quasi de veteri testamẽto, q̃ apud septuaginta iterpretes nõ habenẽ. velut illud: ꝺ qm̃ nazare⁹ vocabiẽ: &, ꝺ ex ægypto vocaui filiũ meũ: ꝺ &, videbũt in quẽ cõpunxerũt: multaq; alia q̃ latiori operi reseruam⁹. Et q̃rite ab eo vbi scripta sint Cumq; proferre nõ potuerit: vos legite de his exemplaribus quæ nuper a nobis ædita maledicorum quotidie linguis cõfodiuntur. Sed vt ad compẽdium veniãt: certe quod illaturus sum æquissimũ est.

c ¶Edidi aliqd qđ nõ habetur in græco: vel aliter habetur q̃ a me versum est. Quid i terpẽtẽ laniãt? Interrogẽt hebræos: & ipsis auctorib⁹ trãslationi meæ vl accõmodẽt vel arrogent, vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis (quod dicitur) oculis c mihi volunt maledicere: & nõ imitantur grecorũ studiũ & beniuolentiã: qui post septuaginta translatores iam christi euãgelio corruscante, iudæos & hebionitas legis veteris iterpretes: aquilã videlicet & symmachũ & theodotionẽ & curiose legunt: & p origenis laborẽ in hexaplois ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberẽt q̃ exultãtẽ cernerẽt græciam a se aliquid mutuari. Primũ eñ magnorũ sumptuum est & infinitæ difficultatis, exemplaria posse habere omnia deinde etiam q̃ habuerint, & hebræi sermonis ignari sunt magis errabunt: ignorantes qs e multis verius dixerit. Quod etiã sapientissimo cuidã nup apud græcos accidit: vt interdũ scripturæ sensum relinquens: vniuscuiuslibet interptis seq̃retur errorẽ. Nos aũt q̃ hebraæ linguæ saltẽ paruã habem⁹ scientiã: & latin⁹ nobis vtcũq; sermo nõ deest: & de aliis magis possumus iudicare: & ea q̃ ipi intelligim⁹ in nr̃a lingua expromere. Itaq; licet ꝺ excetra sibilet: victorq; sinon incendia

k ¶Victorq;. cui cõparat emulum

A

a ¶Euentilent apices. i. litteras. Euẽtilẽ dicit ad vẽtũ dispergere. gnere: exquirere: excutere: inuestigare: discutere. & in istis duabus significationib⁹ potest accipi hic cer in oĩb⁹ bñ posset exponi. b ¶Litteras q̃ calũnient. falso minent. calũniator em dicit falli criminis accusator. Cætera pa na sunt.

¶Expositio Britonis super prologum beati Hieronymi explicit.

GLO. ORDI.

NAnno primo cyri. Ca. I. Beda. Sicut cyrus destructo chaldæorum imperio populum dei liberauit: & in patriã remisit: & templũ incensum hierosolymis reædificari præcepit: & hoc etiam per litteras manifestauit: sicut christus destructo dyaboli regno, electos suos qui erant dispersi ab eius tyranide in ecclesiam congregauit: quæ in præsenti iustificata ex fide pacem habet ad deum per ipsum & ad visionem perpetuæ pacis festinat: hierusalem quippe visio pacis dicitur. Templum quoq; instauratum restaurari facit: cum illos qui insidijs diaboli fidem perdiderant ad salutem reducens, habitatione sua dignos efficit. Scripturas etiam sacras & sanctas per

Vniuersum

NICO. DE LYRA

¶Incipit postilla venerabilis magistri Nicolai de Lyra in libros Esdræ. & primo prologus eiusdem.

RIt sacerdos sup solio suo Zach. vj. Sed m ꝺ in libris præcedentibus dictum est: deus sub ratione absoluta subiectum est in tota sacra scriptura: sub rationibus autem contractis subiectum est in partialibus libris. sicut corp⁹ mobile absolute sumptum subiectum est in tota philosophia naturali: corpus vero mobile animatũ subiectum est in libro de anima, & in alijs libris sequẽtibus ad ipm & per eundem modo deus sub ratione gubernantis populum israel subiectum est in libro Iudicum & alijs libris historialibus sequẽtibus: vario tamen modo fm variationẽ huius regiminis. Deus enim hunc populum post ingressum terræ. p missionis triplici modo gubernauit. Primo per iudices: & sic de eo agitur in libro Iudicum. Secundo per reges: & sic tractatur de eo in libris Regum & Paralip. Tertio per sacerdotes. s. a reditu captiuitatis babyloni christum. Expeditis autem duobus primis modis, tertius præmanibus habemus: quia liber Esdræ incipit a reditu captiuitatis babylonicæ, a quo incæpit regimẽ sacerdotũ: tamẽ sub duobus principali rectore de quo regimine dicitur verbũ præsumptum: erit sacerdos &c. In quo quidẽ verbo primo tangitur quibus scribitur per t. iuxta exemplũ excelso tria. & ista lra cõior ꝺ. & habet mediam syllabã naturali⁹ productam. Excetræ aũt cõparat æmulũ fuit pter detractionis filiũ. & q̃ alias fundit æmulationis venenũ. i. & ꝺ non. quidã fuit troia & defructa. n. q̃ capta fuit troia & destructa. ꝺ cui ci p decem ãnos ciuitatẽ obsedit eã cape nõ valẽs: equũ ligneũ fecit sæ staturæ fecerũt. & armatis milites eũ ipleuerũt. Sinõ ẽ fingẽs se fugere mortisde græcorũ cæteris cẽsetis assecuratus a troianis, si fecerẽt ea deret danaorũ: mẽtius est ex illatione equũ in honore palladis fuisse factũ & ꝺ ideo tantæ esset magnitudinis posset intrare portas ciuitatis quas intraret, nunq; ciuitas capi posset. ius verbis seduxit troianos. Sinon aut ita equũ introduxerũt. Sinon autem ꝺ la no. te cũ dormirẽt troiani, posset ostiola eq̃: & inclusi milites cõparent ciuitatẽ cooperũt. sicut in sexto libro eneidos plenius recitat & ꝺ. vbi gilẽ eneidos plenius recitat & ꝺ. vbi

B

dicta: sed a reditu captiuitatis babylonicæ pauci legunt a veritate latriæ declinasse: vt pote tẽpore machabæorũ alíq exambitione: & aliq ex antiochi nobilis pfecutione: & multi contrario ꝓ vitare fidei legunt mortẽ acerbissimã toleranter ad gloriã dei, q̃ est benedictus in sæcula sæculorum: Amen. Capi. I.

C

NAnno primo cyri &c. Liber iste a quo incipit regimẽ sacerdotũ vt dictũ est: cum sibi annexis potest sic diuidi: quia primo tangitur huius reginiminis ꝓcessus. secundo incidens casus qui est duplex. In vno habet exemplum cõstantiæ cõtra aman. In altero exemplũ patientiæ in libris hester & iob. Libros autem tobiæ & iudith & Machabeorũ licet sint historiales. tñ intẽdo eos ad ꝑsens ꝓtransfire: qa non sunt de canone apud iudæos nec apud xp̃ianos: immo de ipsis dicit Hierony. in ꝓlogo galeato: qui est ꝓlogus super libros Regũ: ꝺ inter apocrypha cantant: & in ꝓlogo Iudith dicit ꝺ auctoritas eorũ nõ est efficax ad probã dum aliq̃ quod in contẽrione vel dubiũ venit. & ideo expositioni eorum nõ intẽdo insistere: donec cũ dei adiutorio & vita comite sup oẽs libros canonicos scripseri. Si aũt dñs mihi cõcesserit: sup istos libros & alios qui cõter ponunt in bibliis, q̃uis nõ sint de canone, scribere potero dño cõcedẽte. Liber aũt iste diuiditur in tres partes: qa primo agit de reductione populi sub iesu filio iosedech. secũdo de instructione reducti per Esdram legis doctorem. vñ. ca. tertio de reædificatione muri per neemiã ducẽ, ibi Verba neemiæ. & isti tres fuerunt sacerdotes vt ex sequẽtib⁹ apparebit. De secundo autem libro Esdræ non intendo ad præsens me intromittere ratione iam dicta. s. qa non est de canone. Circa primũ prio describit reditus populi. sc̃do fundatio tẽpli ca. iij. Circa primũ primo describit licẽtia data. sc̃do numerat turba licentiata. ca. ij. Circa primũ ꝑmittit cõfessio maiestatis. secundo subditur cõfessio libertatis, ibi: Quis ex vobis. tertio completio volũtatis, ibi: Et surrexerũt. quarto collatio pietatis, ibi: Rex ꝺ cyrus. Circa primũ primo ponuntur quedã præambula. secũdo cõcessio ipsa, ibi: Hæc dicit cyrus. Primũ præambulũ est: qa notatur tempus cum dicit: c ¶In anno primo syri &c. Ad maiorem autem intellectũ eorũ quæ dicunt in hoc libro & alijs de isto cyro: & maxime cuiusdã dicti a me super Lu. ca. ij. ponẽda est hic origo & ꝓmotio huiꝰ cyri. Sc̃d'm enim qđ habet in scholastica historia. Astyages rex mœdorũ & pharũ vidit in somnis de vẽtre filiæ suæ egredi vitẽ totã aliã occupantẽ. & cum significatũ huius quæreret a cõsultoribus: rñderũt ꝺ significabat puerũ ex ea nascituru in tota asia regnaturũ: & ipm astyagẽ de regno expulsurum. Qđ timẽs, darijũ consob. filiũ adoptauit in filiũ: quia filiũ nõ habebat: sed filiã vnã, quã dedit cuidã militi simplici: ne puer natus de ea magnorũ amicorũ potẽtia vallaret. Et cum hoc ad maiorẽ securitatem cum dicta filia esset grauida, fecit tempus partus ipsius explorari: & puerũ natũ ad se apportari. quẽ dedit cuidã de suis principibus occidendũ. sed ille timens ne regnũ ad matrem pueri deueniret nõ fecit: sed puerũ in nemore exposuit, ad quem ex diuina ꝓuidẽtia (quæ solet adesse quãdo deficit humana) venit quædam canicula lactãs puerũ ipsum: a feris & auibus defendẽdo. qui pastor regis inuenit & vxori suæ tradidit nutriendum. qui cum creuisset, ab alijs pueris factus est rex eorum: & rebelles sibi grauiter affligebat: intantũ ꝺ patres puerorũ conquesti sunt regi. ad quem cum adduceret: constanter & intrepide dixit hæc se fecisse tanq̃ rex eorũ. Rex ergo admirans pueri constantiã, in eo quædam signa sui generis agnouit: & a pastore veritatem requirẽs, ipsum esse nepotẽ suum inuenit. verũtamen ergã eum placatus fuit: credens ꝺ somnũ suũ impletũ esset in regno puerorũ: & eum alendũ tradidit illi principi cui prius eum tradiderat occidendũ: filiũ autem eius clam occidi fecit: eo ꝺ fuerat inobediẽs ori eius. Qđ tamẽ illum principem non latuit. Postea

Historia cyri de eius ortu natiuitate & educatione.

Diuisio.

c ✠ vero per tps

Moraliter. c ¶In anno primo cyri regis persarũ &c. Cyrus iste figurã gessit nostri saluatoris: qa sicut iste cyrus relaxauit captiuitatẽ iudæorũ: sic saluator noster captiuitatẽ patrũ in limbo detentorũ. Pˢ. lxvij. d. Ascendẽs in altũ captiuã duxit captiuitatem: dedit dona hoib⁹ &c. Et ꝓpter hanc figurã iste cyrus vocat christus: Esa. xlv. a. Hæc dicit dñs xp̃o meo cyro cui' ap. dex. &c.

D

¶Secunda pars. K ij ✠ Et transduxit

E vniuersum mundū mittit: quibus fidem sui nominis & spem salutis cunctis qui ad regnū suū pertinēt. i. electis prædicat. a ¶Et ipse præcæpit mihi vt ædi. ei do. Beda. Domus vel templum dei i scripturis sctis vnusquisq; doctorū & tota simul ecclesia solet appellari: qa i cordib⁹ se credētiū & sperātiū diligētiūq; habitare
Ioh.14.c. colueuit. vnde: Si quis diligit me, sermones meos seruat: & pr̄. meus diliget eū: & ad eū veniemus &c. vnde & ipse apls ait:
1.cor.3.c Templū dei sanctū est quod estis vos. Et
Heb.3.b alibi: Christus vero in domo sua tanq; filius: q̄ domus sumus nos &c. In figuram huius domus vel tēpli spūalis salomon fecit templū in hierlm dño. Interptat em
Esa.9.b. pacificus: figurās eum de quo dr̄: Multiplicabitur eius imperiū: & pacis nō erit finis. de quo apls ait: Et veniens euāgelizauit pacem vobis qui longe fuistis: & pacem his q̄ ppe &c. ¶Q2 vo templū septē
ephe.2.d annis ḡdificauit: octauo aut̄ cōsummauit & dedicauit: significat q̄ toto tpe huius sæculi (qđ septē diebus circuit) ecclesiam dñs collectis ad ædificiū cœleste fidelibus cōstruit: & in vita futura apparēte resurrectionis gloria ad integrum perficit: & in gaudium vitæ immortalis in æterna visionis suæ claritate fustollit: qa em ipse octaua die. i. post septimam sabbati resurrexit: recte octonario numero tps etiam nostrę resurrectionis exprimit.
Q2 aūt æuo sequēte quædā tēpli ędificia vetustate solui cœperunt: sed instantia re
gū & sacerdotū instaurata sunt, significat quotidianos erratus sine
pu.24.b delictis: de q̄bus dr̄: Septies cadit iustus & resurgit: q̄ quotidiana tē
porū solertia per exēpla vel exhortamēta p̄cedētiū iustorū: q̄si p
sacerdotū & regū dei corriguntur industriā. Reges em & sacerdotes oēs perfecti vocant, cū sint mēbra summi regis & sacerdotis: & se bene regere, & corpora sua viuentē hostiā deo exhibere didicerint. Q2 postea crescētib⁹ malis tēplū idolorū sordib⁹, pphanatū & tandē a chaldeis destructū & incēsum est: significat grauiores lapsus eorū q̄ per cōfessionē recte fidei & sacramētū baptismi, ecclesiæ mēbris adunati denuo fraude dęmonū a statu fidei deiecti & vitiorū flāma sunt cōbusti. Q2 dirupto templo & vrbe hierlm
F ciues eius in babylonē transmigrati: sed post septuaginta annos acta pœnitētia ad patriā (dño miserāte) remissi, rursus templū &

NICO.DE LYRA ☞vrbem

ē vero p tempus magnum rex exercitū tradidit illi principi ad domādos aduersarios: & ipse in medio resedit. Ille aut̄ princeps memor occisiōis filij sui, suasit exercitui vt cyrū regē persarū eligeret: vocāseum cyrū. i. hęredē: qui prius spertaticus. i. catulus vocabat: eo p canicula lactauerat eum. Qđ factū audiens astyages collegit exercitū vt pugnaret cōtra cyrū: & in primo cōgressu p̄ualuit: sed postea a cyro deuictus fuit. Verūtn cyrus magis se exhibuit ei nepotē q̄m victorē. nā regnū hyrcanorū sibi dimisit: & dario auunculo suo regnum medorū: ita q̄ post eorū mortē totū deueniret ad manū suam. Postea v̄o cyrus & darius eius auunculus obsederunt babyloniam: qua capta & occiso balthasar rege, darius regnauit in babylone duobus annis: quo mortuo totum regnū deuenit ad manū cyri: & sic fuit monarcha: & in prio anno huius monarchiæ dedit licētiā filijs israel redeūdi in iudæā & ędificandi templū: sm̄ qđ dicit hic: In anno primo cyri regis persarū. i. anno prio quo monarchiā trāstulit ad plas: qa licet regnū medorū eēt honorabilius: tn̄ caput monarchiæ potius erat in perside eo q̄ ibi primo regnauerat: & qa plæ ipsum sublimauerant in regnum. a ¶Vt compleret verbū dn̄i ex ore hieremiæ. Hiere. xxv. c. Cumq; impleti fuerint lxx. āni visitabo super regē babylonis &c. Et similiter. xxix. c. Cum cœperint impleri in babylone lxx. anni, visitabo vos: & suscitabo sup vos verbū meū bonū vt reducā vos ad locū istū. Dicit aūt hebræi q̄ isti. lxx. anni sunt accipiēdi a tēpore destructionis tēpli per nabuchodonosor: & fuerunt impleti sexto anno darij: in quo cōpletū fuit tēplū. Sed hoc est falsum: qa sm̄ oēs historiographos alios fuerūt multo plures anni. Supponūt etiā q̄ cyrus regnauerit tm̄. xj. annis: q̄ tn̄ regnauit. xxx. sm̄ historiographos persarū. Ioseph⁹ aūt dicit q̄ isti. lxx. anni incæperūt a destructione tēpli prædicta: & terminati fuerūt anno prio monarchiæ cyri. Sed m̄ vero expositores latinos isti septuaginta anni communiter incipiunt a destructione ciuitatis & terminant̄ in anno primo cyri. sed quia cōputant̄ sm̄ chroni-
cas: ad

vt compleretur verbum dñi ex o
a ¶gnita potestate & ꝓuidentia dei isr̄l.
ēt xp̄s dicit: Ame ipso facio nihil: sed sicut
docuit me pater hæc loquor.

hieremiæ: † suscitauit dominus spi b
a ¶christus scripturas san
ctas per vniuersum mundum misit.

ritum cyri regis persarū: & trāsdū c
xit vocem in vniuerso regno suo,
etiam per scripturam dicens: Hæc d
a ¶ga runc nullū aduersarium habebat: vl
destructo chaldæorū imperio nullū posse si
bi resistere credidit. sic q̄q xp̄s ait: Data est
mihi oīs potestas in cœlo & in terra.

dicit cyrus rex persarum: Oīa re e
a ¶deum israel, deum cœli cōfi
tetur: & ēt oīa regna terræ eū in potestate ha
gna terræ dedit mihi dominus de⁹
bere: & cui vult dare posse agnoscit.
a cœli: & ipse præcæpit mihi, vt f

ꝓpter quod extunc incæpit trāsmigratio babylonis: licet magis
completa fuerit tempore iechoniæ filij eius: & adhuc perfectius
captiuatione sedechiæ destructa ciuitate & templo. Et ideo
anno cyri, quod sic ostenditur: quia ioakim regnauit. xj. annis.
iiij. Reg. xxiij. & ideo incipiendo ab eius anno octauo includit
habenē de regno eius quattuor anni: & de tēpore sedechiæ decē
integri. Nam vndecimo anno quarto mense fuit captus & deco
latus, & ductus in babylonē. iiij. Reg. xxv. propter qđ illa annus
computandus est inter annos destructionis ciuitatis: quia maior
pars eius fuit sub destructione. aliter vnus annus bis computa
tur: scilicet in tpe sedechiæ, & in tēpore destructionis: & indu
vsq; ad cyrum: q̄ licet primo anno suæ monarchiæ dedit licentiā
populo redeūdi in iudæam: vt hic dicitur: tamen iudæi ex hoc
māsione in terra babylonis vxores accæperāt & ꝓlem procrea
uerāt: & ibidem possessiones acquisierant. propter qđ ad dispo
sitionem de rebus & familijs manserant in terra babylonis per
anno cyri: & secūdo & tertio venerūt in hierusalem: vt dictum
scholastica historia. & anno sequenti posuerūt fundamenta tem
pli. ¶. Esdræ. iij. Isti anni simul iuncti sunt septuaginta: qui dr̄.
ix. dicuntur septuaginta anni desolationis hierusalem: qui ꝓ
prie fuerunt completi: quia fundato templo fecerunt iudæi festū
magnum & gaudium. ¶. Esdræ. iij. b ¶Suscitauit dns spūm
cyri. id est voluntatem. c ¶Et transduxit vocem in omni
regno suo etiam per scripturam. quia ea quæ sequunt de destru
tis confessione & de redeundi cōcessione fecit publicari verbo &
scripto. d ¶Hæc dicit cyrus. Positis præambulis: hic consequenter ponitur confessio deitatis. e ¶Omnia regna terræ
dedit mihi dominus. id est multa diuina virtute: quia eius ꝓ
perium non se extendit ad omnia regna terræ: confitetur tamen
hæc obtinuisse diuina virtute. hoc aūt confessus fuit: qa sibi fuit
notificata Esaiæ prophetia. xlv. vbi dicit: Hæc dicit dominus
xp̄o meo cyro: cuius apprehendi dexteram vt subjiciam ante eū
gentes: & dorsa regum vertam &c. quæ multo tempore fuit ꝓ
nūciata ante tempus cyri. f ¶Et ipse præcæpit mihi vt ædi
ficarem ei domum in hierusalem. quia in eadem ꝓphetia

✻ c ¶Et trāsduxit vocē in vniuerso regno suo, et trāp. &c.
qa xp̄s apostolos & septuaginta duos discipulos misit ad prædi
candum, & euāgelistas mouit ad scribendum pro informatione
totius ecclesiæ & salute oīm gentilium. e ¶Omnia regna terræ dedit
mihi dominus. Et hoc modo Matth. vltimo. d. dicit christus. Data
est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Cyrus autem potestatem habuit in terra tm̄: quia figura deficit a perfectione rei figu
ratæ: sicut vmbra deficit a veritate. f ¶Et ipse præcæpit mihi vt ædificarem ei domum in hierusalem &c. Deus enim ter
hi vt ædificarem ei domum in hierusalem &c. Deus enim ter
homini christo præcæpit vt ædificaret ecclesiam ex lapidibus
viuis. i. christo credentibus ex omnibus gentibus congregan-
✻Quis est in

☞ vrbem sanctā grādi labore restaurāte: t
a diab lo. nō solū fidei sinceritatē & inte
dunt: sed ēt per acerbitatē scelerū gētilibu
cū. iō nō intēdo sequi cōputationē cō
rdocheū tādiu vixisse. & dato q̄ vixisset
et illa quæ de eo scribunt̄ in libro Hester q
tamen inter libros sacre canonicos cēp
tatur. Ibi enim scribit̄ q̄ regebat regnā
domū & regis palatium, & regni negocia
disponebat. Rab. Sa. dicit q̄ isti. lxx. anni
in ipiunt a transmigratione iechoniæ. &
terminant̄ in primo anno cyri: quia tūc
dedit licētiā populo redeūdi de captiuita
te dicens: q̄ a transmigratione vsq; ad de
structionē ciuitatis fuerūt. xvij. anni. & si
inde vsq; ad primū cyri annū. lij. q̄ sunt. xl.
iūcti faciūt. lxx. annos: vt patet. Sed q̄ ista
sit summa diuinæ legis cōprehēdit:
quī per oīa peruersa in babylonia fuerāt
captiuati, post septuaginta annos liberā
tur: & domū dei & ciuitatē sanctā reædi
ficare, qa nōnūq; q̄per p̄tā sua a cōione
ecclesiæ separati in fidelū nūero copulā
banf. rursus per donum spūssancti bona
opera exercēt: & sic consortiū fidelū do
textū. iiij. li. Reg. vbi dicit. xxiij. cap. q̄
dechias immediate regnauit post ioachin:
niam: qui alio nōie dictus est ioachin: &
fuit filius ioakim: qui similiter alio nōie
dictus fuit iechonias: vt plenius habemus
Matt. j. & ibidē. iiij. Regū. xxiij. dicitur
q̄ tm̄ regnauit. xj. annis. & sic ab eius nu
mero deficiūt septē anni. Propter qđ vi
def mihi q̄ isti. lxx. anni incipiūt ab oc
uo anno ioakim patris iechoniæ fuerūt
chin. Tunc em captus fuit per nabuchō
donor & factus sibi tributarius: & nobi
les de hierlm obsides ducti in babyloniā
inter quos daniel & socij eius fuisse dicūt
Cyri fi fides & spe dem quia deus potest ea restituere. Et sic
fides regis: magna claret pietas. Fides q
esse intellexit. Pietas: quia nullo excepto
oēs q̄ vellent liberos in patriā redire per
misit. Fides: q̄ eundem deū & habitare in
coelis & esse in hierusalem, & cū singulis
reuerentibus affectare posse cōfessus est.
Pater em q̄ nō corporeū & loco compre
hensibile, sed spm & vbiq; ꝑsentē credidit: quē ita hierosolymis
& in tēplo habere locū cōfessus est: vt simul eū coeli regno præsi
dere nō dubitaret: ita in cœlis regnare credidit, vt cū suis fideli
bus esse in terra: eorūq; animos & manus ad salutaria dirigeret
opera. b ¶Accendat in nōe. Bed. Qui peccant vel sæcularia cu
rant in imo sunt: qui deo placere desiderāt, ad cœlestia suspirent:
oēs pompas mundi & illecebras æternorū amore transcendāt: &
ædificet domū deo in iudæa: in cōfessione. ¶. sue iniquitatis & di
uine miserationis præparēt corda sua: quæ deus habitare & illu
strare dignet. & primos ad idē inuitare verbis & exēplis nitāt.
c ¶Et oēs. Notāda distinctio verborū: quia oibus a captiuitate
salutis dedit rex facultatē: vt quicūq; ad templum ædificandum
cōno dicet: ascēderet. nō tn̄ omnes ascēdere iussit: sed quos dona
uit habitare alibi habitare delectaret: ascēdentibus auxiliari quē
q̄ de loco suo præcæpit data. f. eis in necessitate tam longi itine
ris remanī vel pecorib⁹. alia quoq; illis dona dare & cōmenda
re dedit. et quæ in templo dñi pro memoria mittentiū offerē
rent. Oēs ergo de captiuitate liberati sunt: oēs pietatis actibus de
diti. Sed perfectiores ad ædificandū templū dño ascenderunt: ce
teri adiuuerūt. Oēs enim electi de potestate tenebrarum eruti, ad
libertatem pertinēt filiorū dei & gloriæ: oēs societati sanctæ ciui
tatis. i. ecclesiæ annumerati ļctanē. sed tm̄ pfectorū est in ædifica
tione ecclesiæ ēt alijs ꝓdicando laborare. qui ab Apostolo
duplici honore donant̄: sicut angelus danieli dicit: Qui docti fue
rint multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Quia eruditos
magis auditores ad cœlestia diligenda instituūt
plus proficere nequeunt inopie eorum subuenire: vt sic prædicatio
nis ꝓficere efficiantur participes. Vnde iohannes: Nos ergo debemus
hui⁹modi suscipere: vt cooperatores simus v̄itatis &c. d ¶Ad
iuuerūt eum. Qui temporalibus abundant: non solum pauperi
bus christi necessaria debent ministrare, sed & bona quę possunt
ꝓfe libenter operari: vt vtroq; commodo in templo dei quod
ēt in ecclesia partem mereantur habere. e ¶Et surrexerunt.

Cyrus omnia

qui est in hierusalē. Est aūt vbiq; æqualiter p̄essentiā, ꝑsentiā
& potentiā: sed per specialē cultū fuit in hierlm: qa ad hoc elegit
ciuitatē illā: vt habet̄ in. Reg. & j. Paral. &. h. e ¶Et oēs reliq.
f. de populo illo qui nolūt recedere: qa aliqui fuerunt ibi retenti
amore vxorū & filiorū ibidē genitorū & bonorū acquisitorum.
f ¶Adiuuēt. de bonis suis ad ædificationē tēpli ꝓ munera ad h
oblata: & etiā redeūtes, vt possint melius redire & prospere age
re. Sed m̄ hebræos variat̄ hic text⁹ & expositio. & hec est littera.
Et omnē reliquū. f. de iudæis qui non potest ascendere in hierlm
ꝓpter paupertatē: qa nō habet expēsas ꝓ via: vel debilitatē, qa
nō potest peditare: vellet tn̄ ire si posset. Adiuuēt cū viri de lo
co suo. i. vicini eius: ēt gentiles, puidendo de expēsis & vehicu
lo. ita præcæpit cyrus. g ¶Excæpto q̄ volūtarie offerūt &c.
qa multi gētiles audientes virtutē dei israel: obtulerūt multa mu
nera ad ædificandum templū in hierusalē qđ fuerat destructum:
exemplū regis animati ad hoc. h ¶Et surrexerunt. Hic conse
quēter describit̄ impletio voluntatis ipsius cyri a deo inspirati,
cū dicitur: Et surrexerunt principes patrū de iuda & ben. &
lacer. & leuitæ. Iste enim tres trib⁹. s. beniamin, iuda, & leui fue
runt vltimo captiuitate per nabuchodonosor regem babylonis
& primo reductæ sunt de captiuitate: nec tāmē peccauerūt q̄tum
aliæ q̄ captiuitāe fuerūt per reges assyriorū: nec ex his redierunt
de captiuitate, nisi aliquæ reliquæ reliquiæ quæ euaserāt man⁹
regū assyriorū: & ꝓiūxerāt se trib⁹ tribubus ꝓdictis tpe iosiæ: vt
hē. ij. Para. xxxiiij. & fuerūt simul captiuitatæ per nabuchonosor
c ✻ & simul

✻ a ¶Quis est in vobis de vniuerso populo eius. Sequitur:
c ¶Ędificet domum domini. Per istos intelliguntur apostoli & Morafr.
alij credentes primi qui moribus & doctrina ædificauerunt ec
clesiam dei. c ¶Et omnes reliqui in eum. &c. adiuuent &c. per
istos intelliguntur conuersi de gentilibus qui adiuuerunt in ædi
ficatione ecclesiæ: sicut patet de beato Luca & alijs pluribus a pri
cipio conuersis ex gentibus: & postea de Ambrosio ex Augusti
no: & alijs pluribus doctoribus. h ¶Et surrexerunt princi
pes patrum de iuda. Isti sunt apostoli & credentes primi: qui
prompte ac viriliter executi fuerunt opus ecclesiæ dei.

¶Secunda pars. K iij ✻Vniuersis

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Gradus virtutū.

a ¶Vt ascenderēt. Quotidianis ꝓfectib⁹ velut quibusdā gradibus ascēdit ad summā virtutū ꝙ sunt in æternę pacis visione. Primi gradus sunt ꝓpriā vitā corrigere. Scđi de ꝓximorū erratibus laborare. Supremi post opera bona & doctrinā gaudia per petuæ remunerationis expectare. b ¶Adiuuerūt ma.eorum. Manus ædificantium soci qui ædificare nequeunt datis pecunijs adiuuant: cū seculares ꝙdicatoribus liberos suos vel familiā dño educandā cōmittunt: vt qđ ꝑ se nequeūt per eos ꝙ possunt dño suæ devotionis munus offerāt. c ¶Et in mentis. Sed i. tardioribus: sed ad leue iugum euāgelij porrandā māsuetis. Dant etiā pecora, humiles. i. spiritu & mites q de substantia sua ꝙsi de lacte & lana gratis pauperib⁹ tribuunt. Dant & substātiā & ꝙpellectilē varia cū multiphārijs operū floribus insignes viros vel fœminas, parētes vel domesticos doctorib⁹ cōmendāt: per quos dño cōsecrenē & ꝓficiāt in ædificiū dom⁹ dñi. Sunt em plærię naturali dono casti: patientes, modesti, liberales, iustriciæ & sapientiæ amatores, oīonibus & elemosynis (sicut cornelius) instātes & le gē non habētes ꝙ legis sunt faciūt. Hi cū sanctis ꝙdicatoribus in xpo renascituri: vel i fide ꝓfirmādi offerāt: ꝙsi suppellex varia ad ædificandū domū dñi principib⁹ patrū tribuunt. d ¶Protulit vasa. Be. Diuersa vasorum species fidelium personas diuersas vel oīones significat. In Apocalypsi legitur virginitiquattuor seniores habere phialas aureas plenas odoramentorum: q̄ sūt oīones sanctorū. Phialæ em sunt vasa patula & lucida: & significāt simplicium corda, ꝙ nihil subdolæ cogitationis habent: sed ea ꝙ in corde tenent, pura proferūt lingua. Talibus ergo aromata: id est accæptabiles duo oīones ineffe resuntur. Cultri ꝙbus vtebanf ad incidendos vel diuidendos rone cōgrua artus victimarū: vt oibus rōne distinctis pars in altari cōsumeref, pars sacerdotibus, pars leuitis, pars offerētib⁹ dareť: illos significant qui discernere de sacrificio salutari qđ est xps: ꝙ oibus sint dicenda: quæ ꝓfectio ribus: ꝙ humanę cognitionis modū excedentia igni spūsancti tribuenda. Cyphi aurei: q maiori sapiętiæ splēdore rutilāt. Argentei vo q docendi venustate rutili ꝙ nouerūt planius exponunt. Quos distinguens apl's ait: Alijs per spm datur sermo sapiętiæ alijs sermo scientię sm eūdē spm Q, aūt numerus vasorū & spāliter singulorū & in summa gnāliter oim memoraf significat: ga dñs summā electorū suorū non solū eorū q in fidei mūdicia perseverant: sed etiā eorū q resipiscēdo ad fidem redeūt, in libro æternæ memoriæ scriptā cōtinet in quorū figura apte subdif:

act. 10. a.

apoc. 5. c.

1. co. 12. a.

e ¶Et annumerauit ea sasabasar principi iudæ &c. Hoc fit cum xps qui est heres vniuersorū quos ad salutē ꝙdestinauit. de potestate sathanę eruit: & ecclesiæ sacerdotib⁹ recōciliādos p pœnitētiā offert. f ¶Et hic est numerus eorum. Quia nouit dns numerū electorū: nec perit aliqua de ouibus eius cōfitentibus nomini eius magno & terribili. Et hic est numerus. Quia nullus de prædestinatis perire in perpetuū potest. Si quādo enim in babylonem: id est cōfusionē pctorū adducuntur: diuina prouisione per societatē iustorum ad pacem ecclesiæ reducuntur. Vasa autem quæ exercitus chaldæorū capta hierusalē fregisse, factaq; in babyloniā transtulisse perhibetur: illos exprimūt qui ita a diabolo capiunf: vt priusq; pœniteant, perennē rapiant ad pœnam.

Ca. II.

I sunt aūt filij ꝓuinciæ Iudeæ. f. non babylonię. Ad hanc em pertinebāt etiam de captiuorū stirpe in babylonia nati. Toto ei animo iudæā & hierusalē suspirabāt: quorū figurā gerit dux eorū zorobabel, qui nomine ipso se ortum in babylone demonstrat: sed intentione & opere ciuem hierl'm. Alicui⁹ sensu filij ecclesię filij sūt patriæ cęlestis: non solum qui de ꝙcepto cyri: vt prædictū est. b ¶Recrestitui vasa quæ fuerāt apportata de templo dñi. Audierat em ꝙ dñs fuerat offensus contra balthasar regem babyloniæ: quia illa quæ erāt præciosiora fuerāt inmerata per partes: in numero vo illo non erant tanti valoris.

ecclesiæ sacramētis iam sunt im butised etiam qui soris. i. inter impios aliqñ aberrantes diuina electione ad fidē vocati. c ¶Et hi ascenderunt de captiuitate. Ad vitam diuinæ gręministerijs ad ædificandū templū dñi. d ¶Et reliqui. Ad ædificandū templū dñi. e ¶Et naturaliter ingenio præclaris, fixis, eloquētia nitidis.

a ¶Iudas confessio interpretat.

a ¶Naturali ingenio præclaris, fixis, eloquētia nitidis.

rū in vāsis argēteis & aureis: i. substātia & iumētis: i. suppellectili, excæptis his quæ sponte obtulerant.

a ¶fideles.

d †Rex ꝙq; cyrus ꝓtulit vāsa templi

a ¶quilibet immūdus spūs ꝙ fideles de ecclesia rapit & priuat gaudio æternæ pacis.

dñi quæ tulerāt nabuchodonosor

a ¶iungendo consortio reproborū ꝙ sunt templū & ciuitas diaboli capitis. i. oim malorum angelorū & hominum.

de hierusalem: & posuerat ea in tẽplo dei sui. Protulit autem ea cyr⁹ rex persarum p manū mitridatis fi

a ¶diuites gaudia perpetuę remunerationis expectantes.

c & simul redierūt

c ¶scripturas admonendo & grām inf dendo.

a ius suscitaūit de⁹ spiritū: vt ascenderent ad ædificandū templū dñi. qđ

e liī gazabar: & annumerauit ea †sasa

a ius fuscitaūit de⁹ spiritū: vt ascenderent ad ædificandū templū dñi. qđ

f basar principi iudæ: & hic est numerus eorum. Phialæ aureæ triginta:

a ¶prædicatorum.

berant in circuitu adiuuerūt man⁹ eo

a ¶corda sctorū simplicia & lucida. b ¶q sacrificiū qđ est xps discrete dividere norunt

phialæ argēteæ mille, cultri vigiti f & intelligere. ¶qui feruente charitate solent solatia debriari.

nouem: cyphi aurei triginta: cyphi g argentei secūdi ꝙdringenti decem

vasa alia mille. Omnia vasa aurea h & argētea qnq; milia quadringēta

Vniuersa tulit sasabasar, cum his q ascendebant de transmigratiōe babylonis in hierusalem.

Ca. II.

g HI sunt au⁹ Ca. II. i tem prouinciæ filij qui ascenderunt de captiui⁊ quos ad idolatriā & alia peccata induxerat: qui per xpm ad gratiā reducunf. ¶Moraliter aūt per cyrū xps significat. Iesus em p domū dñi ædificandā intelligif mēs hūana. i. Cor. 3. d. 1. plū dei ēstis: qđ estis vos. Hæc aūt dom⁹ ædificat in hierusalē. i. in qete volūtatis bonæ Lucæ. 2. b. Gloria in altissimis deo & in terra pax hoib⁹ bonæ volū. Ad hāc ædificationē inducit cyrus. i. Iesus xps, per vocē. i. per internā inspirationē: in qua lingua mētibus humanis: & p scripturā. i. per doctores & prædicatores ad informationē populi sacrā scripturā exponētes. Per vasa aurea nabuchodonosor ablata de domo dñi: possunt intelligi dona fidei sancti ꝙ diabolus aufert de mēte hois, quæ templū est diuinum. cap. 14. a ꝙ eam iducit ad casum peccati mortalis. Sed cyrus noster. cap. 2. ea remittit: cū a peccato mortali ad gratiā resurgere facit. & cap. 3.

Moraliter, i ¶Hi sunt aūt ꝓuin. fi. Mystice. 2. d ¶Nathinnei, filij sia, filij asu. Be. Nathinnei qui

tatē quam transtulit nabuchodonosor rex babylonis a nis i. babylonē: & reuersi sunt in hierusalem & iudæam vnusquisq; in ciuitatem suam: qui venerunt cū zorobabel & iesua, neemia, saraia, rahelaia, mardochai, belsam, mesphar, belguai, reum, baana. Numerus virorum populi israel. Filij phares: duo milia centum. septuagintaduo. Filij arethi: septingenti septuagintaquinq;. Filij gersephatia trecenti septuagintaduo. Filij saphacia trecēti septuagintaduo. Filij area septingenti septuagintaquinq;. Filij phetmoab filiorum iosue, octingenti: & ioab duo milia octingenti duodecim. Filij helam mille ducenti quinquagintaquattuor. Filij zethua, nongēti quadragintaquinq;. Filij zachai, septingenti sexaginta. Filij bani sexcenti quadragintaduo. Filij bebai, sexcentivigintitres. Filij azgad, mille ducēti vigintiduo. Filij adonicam, sexcenti sexagintasex. Filij beguai, duo milia quīquagintasex. Filij adin, quadringenti quinquaginta quattuor. Filij ather qui erant ex ezechia, nonagintaocto. Filij besai, trecentivigintitres. Filij iora, centū duodecim. Filij azon ducenti viginti tres. Filij gebbar, nongentiquinq;. Filij bethleem, centū vigintitres. Viri nepthuphe quinquagintasex. Viri anathoth, centū vigintiocto. Filij azmaueth: quadragītaduo. Filij cariathiarim cephiara & beroth: septingenti quadragintatres. Filij rhama: & gabaa: sexcēti vigītiunus. Viri machmas: centum vigintiduo. Viri bethel & chai: ducenti vigintitres. Filij nebo: quinquagintaduo. Filij megbis: cētum quinquagintasex. Filij helam alterius: mille ducenti quinquagintaquattuor. Filij arim: trecēti vigīti. Filij lodadim & ono: septingēti vigintiqnq;. Filij hiericho, trecenti ꝙdragintaqnq; Filij sena: tria milia sexcēti trigīta: Sacerdotes: Filij iadaia ī domo iesue: nōgēti septuagītatres. Filij emer: mille qnq̄ginta duo. Filij pheffur: mille ducēti ꝙdragītaseptē. Filij arim: milleni decē & septem

¶In plerisq; vacat.

¶al's beguai.

¶al's sexcenti.

¶al's idaia.

¶al's odema.

Leuitæ: Filij iesue & cedmihel filiorum odeuiæ: secundum

¶al's tres.

ptuagīta q̄ttuor. Cātores. Filij asaph: cētum vigīti f octo. Filij ianitorum: filij sellū: filij ather: filij thelmō: filij accub: filij athita: filij sobai: vniuersi centū

¶al's nonaginta.

¶al's nepte.

¶al's sisai.

¶al's osai.

d trigītanouē. Nathinei filij sia: filij asupha: filij thebaoth

h ¶Nathinnei. Isti portabāt ligna & aq̄s ad locū diuini cultꝰ.

¶Secunda pars.

thinnei qui post sacerdotes leuitas cantores et ianitores in ordine describuntur: ipsi tunc fuēre qui nunc in ecclesia sub diaconi vocātur obedītes officijs leuitarū & oblationes in templo suscipientes a populo.

¶Oēs na-

NICO.DE LYRA

ba reuocata & primo ponitur eorū summa. Sed'o describitur eorum substātia, ibi: Et eorum: Circa primū primo ponitur numerus popularium. Secundo sacerdotum, ibi: Sacerdotes. tertio proselytorū siue incertorum, ibi Et hi q ascenderunt. quarto colligif numerus omniū, ibi: Oīs mīltitudo Circa primū dicitur: Hi sunt autem ꝓuinciæ: cui⁹ filij dicunf iudæi licet fuissent inde in captiuitatem ducti. a ¶Vnusq̄sq; in ciuita. suā. qa vnusquisq; naturaliter diligit locum natiuitatis suæ. b ¶Qui venerunt cū zorobabel. & iesua neemia &c. Nomina istorum exprimuntur: qa fuerunt personę notabiles & principales. alij autem comprehenduntur sub nominibus patrum vel ciuitatum vnde fuerant. cū subditur: c ¶Filij phares &c. Circa quod sciendum ꝙ alię nomina hic exprimuntur de quibus certum est quod sunt nomina ciuitatū: sicut dī. i. Filij bethleem & filij cariathiarim: & filij hiericho & silia. & alię de ꝙbus certum est ꝙ sunt nomina patrū. vt cū dī. i. Cantoris filij asaph & filij sellum: & nathinnei & filij sobai. & consimilia: multa vo noia hic exprimūtur a ꝙbus filij dicūf: de ꝙb⁹ noībus nō habeť certitudo vtrum sint nomia patrū vel ciuitatum: quia nec doctores hebraici nec latini hoc determinauerunt. d ¶Sacerdotes. Hic consequēter ponitur numerus leuitarū: & ichoaf a sacerdotibus q erant principales in tribu Iuda: cum dī: Sacerdotes: filij iadaia in domo iesue. Nomina sunt patrum. e ¶Leuitæ filij iesue. Isti iuuabant sacerdotes eis ministrando in oblationibus sacrificiorum. f ¶Cantores. filij asaph. Isti cantabant diuinas laudes quando offerebantur libamina sacrificiorum. g ¶Filij iani. qui custodiebant portas atrij sacerdotum ad quattuor partes orbis.

Diuisio.

C

D

Moral'r.

a ¶Quinta ista est militās ecclesia. eius aūt filij sunt credētes ppli q per petrū erāt in captiuitatē deducti, sed per xpi gram sūt reuersi

b ¶Qui venerūt cū zoro. &c. Per zorobabel q fuit dux redeūtiū iudeoꝝ: significaf btūs petr⁹ pastor ouiū & apl's iudeoꝝ: inue dī. Gal. ij. b. Qui opat⁹ ē petro in apl'atū circūcisiōis &c. Et iō p hic numeratos iudeos signanf credētes de iudæa per beati petri prędicationē. de ꝙbus dī. Act. ij. b. Stans aūt petr⁹ cū. xi. eleuauit

K tiij ✠vocem suam

E a ¶Oēs nathin. Beda. Hoc loco etiā ſm litteram gra deo oſtendiſtur qua etiam inveteri teſtamēto gētiles ad ſalutē recipiebant: dū expoſito cathalogo eorū quos veraciter ad ppſm dei pertinere cōſtabat: adiūcti ſūt. q vtrū ex iſrael: an ex ꝓſelitis eſſent ignorabāt eorūq; ſit inter filios iſrl' nūerus exponit: etſi em lōga ſeparatione patrū ſuoꝝ a tēplo vel pplo dei quōd aū eū ptinerēt indicare nequerant: q3 tū data generali licētia de captiuitate aſcenderant vt ſocij recipiebant: gaudebant em cæteri iſraelitæ eos ob amorem cōis fidei & religionis hr̄e ſi ſtrares & nothos & ſi ſ origie carnis min⁹ cognoſcebāt eos. ¶Allegorice aūt inter pœnitētes qui liberati a captiuitate vitioꝝ ad ædificādā vel in ſeve in alijs domū dñi aſcēdūt: ſunt nonnulli q ꝓſimis grauioribꝰ pctis aſtricti q a deo ab oī actu pietatis & caſtitatis videnf alienati: vt nihil prorſus bonitatis & religionis quā a doctoribꝰ accæperāt, in eis remāſiſſe videaf: nec pñt indicare vtrū ex iſrl' i. ex ſcta eccl'ia fuerint generati: q3 tales peccando: facti ſunt ſi nunc̄ pnuerint ad ſpm̄ ſctm̄: pœnitēdo tū corrigūtur & cōuertūf: vt nūer⁹ eorum iter veros israelitas i gb⁹ dolus nō eſt, cōſcribaf in cœlis. b ¶ Et de filijs ſacer. Bed. Eadē cautela filij trāſmigrationis erga ſacerdotes agunt q erga pplm. Curabant em vt diſtincte pateſceret qui vere ad populū iſrl' vel ad genus ſacerdotale ꝓtinerēt: q aut ſuſpecti aut certa, ꝓfelytoꝝ: id eſt aduenarum eſſent ſtirpe, ꝓcreati. Sacerdotes ergo ſuſpectos ab altaris mouerunt officio vſq; dum, certius eorū origo clareſceret: ſed nihilomin⁹ i ſocietate trāſmigrātiū vnanimi ſe cū pace ſeruauerūt.

Allego.

Ioh. 1. g.

Myſtice. ¶Myſtice aūt ḡrunt filij ſacerdotū de captiuitate babylonica aſcēdētes ſcripturā genealogiæ ſuæ: nec inuenientes de ſacerdotio eſſe ſūtur: cū miniſtri altaris in tāta flagitia vel nephanda dogmata decidūt: vt etſi pœnitēdo ad ſalutē ai æ redeāt, nō tñ digni ſunt q ad ſacrū gradū reſtituant. Etſi em inter fideles vitā expectāt æternā nō tñ ſcripturā gradus ſui: quem repetere nequeūt inter ꝓfectos ſacerdotes iueniūt

F c ¶Oīs multitudo &c. Beda. Hi eos ſignificant q ꝓfectu emēdationis vitæ vitia ſuparc, & virtutū culmē aſcēdere ſatagunt: nōdū tñ ſibi ad ꝓuidendā viā regularis vitæ ſufficiūt: ſed eorū qui i chriſto ꝓceſſerunt induſtria coercenf & dirigunt

NICO. DELY. ☞ Et in ipſis

a ¶Filij ſeruorum ſalomonis. Serui ſalomonis dicunf illi q ſuerunt deputati ad cuſtodiā ædificiorū templi: & ad reparandū ea ḡ eſſent reparāda & iſti dicuntur filij eorū: qa deſcēderunt ab ipſis: licet p multas gñatiōes. b ¶ Et hi q aſcē. Hic pñr ponif numerus, ꝓſelytorū: & licet, p ſelyti, ꝓprie loquēdo dicanf q de gētilita te conuerſi ſunt ad iudaiſmū: tñ hic large dicunf, ſelyti: q nō potuerūt ſufficiēter indicare certitudinē ſuæ genealogiæ: & ideo dubiū erat de aliqb⁹ eoꝝ: vtrū eſſent de filijs iſrael a principio, vel nō: non tñ fuerunt electi de pplo iſrl': qa fides nō negabaf etiā gētilib⁹ volētib⁹ cōuerti, ſed de filijs ſacerdotum illi qui nō poterāt inuenire certitudinē genelogiæ ſuæ: & ꝙ eſſent de ſacerdotali genere, fuerūt electi de ſacerdotio: nō tñ de cōi ſtatu fideliū. vnde & i nouo teſtamēto nō ois qui recipiāt ad fidē recipiēdus eſt ad ordinū, ꝓmotionem. Ex hoc etiā loco habeā argumentum ꝙ nullus permittēdus eſt celebrare niſi fidem faciat de ſua ordinatione. d ¶Et dixit ather. Iſte eſt neemias vt dicūt hebræi. & hoc idē expreſſe hr̄. i. Neemiæ. vij. ca. & vocatus eſt atherſata. q ſm ꝓprietatē hebraici ſermonis interpretatur relaxatus: quia per ſapientes hebræorū fuit ſibi licitū bibere vinum

¶al's ſiaia.

baoth: filii ceros: filii ſiaa: filii phaſe
don: filii lebana: filii azaba: filii a
¶al's agaba vel abaga.
cub: filii agab: filii ſelmai: filii anan
¶al's rahaia.
filii gaddel: filii gaer: filii raahia: filii raſin: filii nechoda: filii gazem:
¶al's aza. ¶al's aga.
filii azec: filii phaſea: filii beſee: filii aſenaa: filii munim: filii nepthuſim: filii bechuc: filii acupha: filii
¶al's azur. ¶ vel o.
arur: filii beſluth: filii maida: filii arſa: filii bercos: filii zizara: filii thema: filii naſia: filii athupha: fi a
¶al's ph.
lii ſeruorū ſalomonis: filii ſoteltei: filii ſophereth: filii pharuda: filii iala: filii dercon: filii geddel: filii ſaphata: filii athil: filii phocereth qui erant de aſebaim: filii amini:
a Oēs nathinnei: & filii ſeruorū ſalo
a ¶Hi erant auctores templi qui reficiebāt ſartatecta ſi forte fuiſſent vexata: & reſtaurabant de ſacra pecunia.
monis trēcenti nonaginta duo. Et hi qui aſcenderunt de thelmela, thelarſa, cherub & don & mer: & non potuerunt indicare domum pa
¶ vel de.
trū ſuorū: & ſemen ſuū vtrū ex iſrael eſſent filii galaia: filii tobia: filii nechoda: ſexcenti quinquagītaduo.
b Et de filiis ſacerdotum: filii iobia: filii accos: filii berzellai: qui accæpit de filiabus berzellai galaaditis vxorem: & vocatus eſt noīe eorum
Hi q̄ſi erunt ſcripturā genealogiæ c ſuæ: & non iuenerūt: & eiecti ſūt de ſacerdotio. Et dixit atherſata eis vt non comederēt de ſctō ſctorum, do f nec ſurgeret ſacerdos doctus atq
a ¶Multitudinis credentiū erat corvnū &c.
c pfectus. Omnis multitudo q̄ſi vir g
¶Q̄uis tant⁹ exercitus: tā diuerſi gradus: tā diuerſæ conditiones.
¶al's duo.
vnus q̄dragītaq̄nq; milia trecenti h

a ¶Etin ipſis. Beda. Myſtice in tēplo ve
res q maior eſt animi dulcedine cœleſtia mā
torib⁹ ſuis crebria exhortatiōib⁹ cuſtodiēdā
ātoribꝰ ātatrices iūgunf, ꝓpter ſexū. f. foꝛ
requnt gionæ: ḡ nō ſolū viuēdo, ſed & ḡdi
uitate fuę vocis adiuuāt ædificātes tēplū
ad laudē fui creatoris accēdūt: & ſi ſua
ſtiæ, p̄ptō & delicto: ſm illud Oſee. xiij.
b Pa ſtā ppli mei comedēt &c. f ¶ Donec
ſurgeret. ſa. doct⁹ &c. qui ſciret iuxta
veritatē hui⁹ genealogiæ uīc ignoræ: ꝓ
tēplū offerēdā ſi ſpecialiter ſacerdos a
ſuæ: & non iuenerūt: & eiecti ſūt de
ſacerdotio. Et dixit atherſata eis vt
non comederēt de ſctō ſctorum, do f
nec ſurgeret ſacerdos doctus atq
a ¶Multitudinis credentiū erat corvnū &c.
c pfectus. Omnis multitudo q̄ſi vir g
¶Q̄uis tant⁹ exercitus: tā diuerſi gradus: tā diuerſæ conditiones.
¶al's duo.
vnus q̄dragītaq̄nq; milia trecenti h

¶ a Multi corum. Bed. Mulus ex aſino &
equa gignitur: mula ex eq & aſina. Inter
hoies qui de captiuitate aſcēderāt etiam
alia q̄b⁹ adiuuabāt deſcribūf. Et eorū
ſicut hoim nūer⁹ deſignaf: qa fūt multi i
les: q magnis ſpualibus deuote obrēpe
rāt: & ad portanda onera fraterne neceſſi
tatis deſum mēti inclinat: & cū cæteris
electis de pfuſione diabolicæ captiuitatis
erepti: ad ſupnæ ciuitatis mœnia tendūt:
quoꝝ etiā nūer⁹ memoria dei iteger ſper
Pſal. 36. f. vi: impſectū meū vi. ocu. tui. & alibi
Ioel. 3. b. Hoies & iu. ſal. dñe. c ¶ Sponte obtu.
Be. Magnæ deuotiōis indiciū eſt: non de
beri. 2. a dim̄ dei tuū: & ꝓximū tuū ſicut teipm:
Mat. 19. c. cætera himōi. Volūtaria vo oblatio ē.
1. Co. 7. c & ſa⁹ pauperib⁹. Sicut apſls de virginib⁹:
Preceptū dñi nō habeo: ꝓfiliū autem do.
Recte ergo principes patrū ad cōſtruēdum
domū dei ſpōte offerunt: qa ḡ ampli⁹ qđ
etiā licitis abſtinēt, eo efficacius eccle
ſia dei ædificat: cū q ecēpla pfectiōis eoꝝ
agnoſcūt, ꝓ ato magis committere illicita
formidat. qro eos nec licitis vti ꝓſiderāt.
d ¶Cū in vi. ſti. Hæc eſt em meſura pfe
ctionis, pro poſſe ſuo quāq; pro dño labo
rare & ſtatui aciæ primo i ſe, deinde in
ꝓximis firmare. Qui taſ⁹ ꝓuerſant, re
ſte principes patrū vocanf: qa pfectionē
vitæ & doctrinæ illis q in eccl'ia ꝓfuerūt
ſuis ſtudiū pres vocanf, alti⁹ viuendo
pricipant. e ¶ Auri ſolidos. Be. Aurum
& argēti & veſtes ſacerdotales, principes
patrū & m vires ſuas in impenſas operum
ſuſmodi erant pares, ꝓpoſitionis & hoꝛ

¶ vel de.
dñm. Dicit etiā ꝙ talis manſuetudo & hu
militas babylonicæ non ſurrexit de
terminate. Ra. Sa. dicit ꝙ doctrinæ
veritas rōnalis erat nomē dei tetragram
maton inclusum ſub lapidibus rōnalis
virtute cuius manifeſtabatur veritas de
interrogatis ipſi ſacerdoti qñ conſulebā
tur

E ☞ Mystice. ¶Mystice.Septimus mēsis.gratiam spūssancti significat. In hoc mēse post captiuitatē de ciuitatib⁹ nr̄is in hierl̄m quenimus:cū ablatas sordes vitiorū post inchoationē bonorū operū maiore etiā dē spūs gr̄a illuminamur:& in amore supernæ pacis q̄ in ya vnitate est accēdimur.hierl̄m em̄ visio pacis dicit̄. a ¶Et surrexit iosue. De tribu sacerdorali, quæ signūficat xp̄m verū sacerdotē:q in sanguine suo nos a peccatis lauit:& assistit nunc vultui dei pro nobis. b ¶Et fratres

Congregatus est ergo populus qū a si vir vnus in hierusalem:& surr̄ b

bxit iosue filius iosedech, & fratres

a ¶christus.s.rex noster.

eius sacerdotes:& zorobabel filius

a ¶vt primi magistri.

c salathiel & fratres eius. Et ędificaverunt altare dei israel:vt offerrent

a ¶qa sine eo non placent. b ¶mūdo oīno abrenūciantes:& christū sequētes.

in eo holocaustōmata : sicut scr̄i

per oia viriliter & fortiter agentes.

ptum est in lege moysi viri dei.

Collocauerunt autem altare dei su

a ¶qa inceptis deo deuotis:statim obsistit ꝺ dictio nephandorū vel spirituū vel hoim.

d per bases suas deterrentibus eos d

a ¶nō quorū cōuersatio in cœlis est.

per circumitum pōpulis terrarum:

a ¶tñ præceptis insistentes.

e & obtulerunt super illud holocaus e

f stum domino,mane & vespere. Et f

g ceruntq; solennitatem tabernaculo

Mat.28.c cius sa.&c. De quibus dr̄:Ite nūciate fratribꝰ meis. Hi sunt in ecclesia altiores: & xp̄o familiariꝰ inherētes, ecclesiā ædificāt. Toti etiā dr̄ ecclesiæ. Vos aūt genus electum re.sa. Sunt enim electi membra summi sacerdotis corpora sua offerentes hostiā viuā. c ¶Et ædificauerūt. Bed. Magna prouisione primo altare ædificauerūt:vt qa tēplū nondū erat fundatum: haberent tñ vbi sacrificātes deuotionem suæ mentis ostenderent. Qđ & nos hodie spūaliter facimus:cū ante oia in corde nostro fidē dominicæ incarnationis & passionis collocamus;& auditorib⁹ tradim⁹.

1.pet.2.b cāt. Toti etiā dr̄ ecclesiæ. Vos aūt genus electum re.sa. Sunt enim electi membra summi sacerdotis corpora sua offerentes hostiā viuā. c ¶Et ædificauerūt. Bed. Magna prouisione primo altare ædificauerūt:vt qa tēplū nondū erat fundatum: haberent tñ vbi sacrificātes deuotionem suæ mentis ostenderent. Qđ & nos hodie spūaliter facimus:cū ante oia in corde nostro fidē dominicæ incarnationis & passionis collocamus;& auditorib⁹ tradim⁹.

1.co.2.a. vnde:Non iudicaui me scire inter vos, nisi iesum xp̄m & hunc crucifixū. In hoc altari holocausta nostra.i. cogitationes & opera perfecta offerimus. Ita em̄ vota actionū nostrarum deo patri placent:si sa cramentis xp̄i participamus : si; virtute spūssancti quasi igne altaris incendimur.

Holocaustum. Holocaustū nāq; totum incēsum dicitur: quo nomine sacrificia vocabant: quorū nihil cedebat in humanos vsus: sed totū deo dabatur:& summo igne consumebatur. Quibus vita fidelium exprimitur: qui nihil proprium quærunt: sed oē qđ viuūt in famulatū dei expendunt. Nec solū

mat.16.d cū apl̄is dicentes: Ecce nos reliquimus oia, & secuti sumus te &c. Ibidem. Quibus rñdetur: Omnis qui reliquerit domum, aut fratrem, aut

F sororē &c. Holocaustū in altari dei offerēdū est: qa nisi in fide xp̄i

1.Ioh.2.a dam ac pauperē vitam agentes, holocaustū facere videbantur. sed hoc in altari dei non fecerunt: qa voluptates reliquerunt: sed xp̄m apud patrē aduocatū nō habuerunt. d ¶Bases suas &c. Bed. Corda.s.electorū ad suscipiēda fidei sacramenta præceptis magistrorū quasi ferramentis fabror⁹ præparata. Bene aūt vnū

Eph.4.a altare, sed plures sunt bases quæ hoc portāt: quia vnus de⁹, vna fides, sed multa fidelium corda, vna veritatis regula instituta quasi in æqualem sinum collecta communi deuotione cœlestiū sacramētorū onus portāt. Qui autem minus instructis, nec vitia deserētibus fidei sacramēta committit: quasi altrare dñi in terra sine basibꝰ ponit: qa terrenis adhuc mentibus quæ sūt cœlestia

Mat.5.b. tradit. vnde:Nec; accendūt lucernam & ponūt eam sub modio: sed super can.&c. Sicut enim xp̄s altare vocatur: quia ab iniquitatibus emendat, & vota orationū patri cōmēdat. sic & lucerna: qa in testa humanitatis lumē posuit diuinitatis. Supponuntur autem bases altari, & lucernę candelabrum: cum fideles corda & corpora ad exercendū operādo quod credūt, humili intentione subm̄ittunt. e ¶Et obtulerunt super illud holocaustū dño. Beda. Nane & vespere offerimus holocaustum dño super altare eius, cum stabilitatē in corde nostro fide, ipsius integra deuotione bonis actib⁹ operā damus: & hoc mane & vespere, cū scilicet me minimus initia salutiferæ intentionis ab incœpisse: & nō nisi per auxiliū gratiæ eius inchoata perficere. Et ideo illi vota gratiarū in omnibus ardenti desiderio piæ q̄uersationis offerūt⁹. Item mane holocaustū facimus: cum pro accepto lumine spiritualis scientiæ deo vicem bene viuendi impēdim⁹. Vespere v̄o cum pro requie sempiterna quā in illo post opera bona speram⁹ incessabili studio flagramus. Potest etiā ad litteram rēcte accipi, nos mane & vespere offerre holocaustū: cum ita deo placere oī tempore curamus: vt diluculo surgentes non prius ad agēda humanæ fragilitatis: necessaria, pcedamus, q̄ igne diutnę charitatis inflāmati deuotis nos orationibus dño cōmendem⁹. Vnde:

Pś.87.c. ☞ Mane oratio mea præueniet te. Similiter completis diei operibus, nō ante demus somnum oculis nostris, q̄ locum domino

Ibidem in nobis orationum instantia consecremus. Iuxta illud: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio mannū

140.a. tuarum sacrificiū vesperti-

GLO.ORDI.

nū. f ¶Fecerūtq; Beda: Qui de habito tardētes implere oia mandata dñi: hanc diebāt singulis diebus septimanæ quæ lex nos spūaliter implere quenit. Egrelli en ginē agni: vt veniam⁹ ad terrā promissionis cum sacramento dñicæ passionis abatur vnus agnus immediate post orum solis:& alius ante casum. f ¶Fecerunt⁹q; solennitatem tabernaculorū dicitur: quæ Quæ græce scenophegia.i. fixio tabernaculorū dicitur: quia

NICO.DE LYRA

nerat mensis septimus. Qui apud hebræos vocatur tisri, & ptim correspodet septēbri nostro, & ptim octobri. hic dicit fuit plenius Gen. vij. & Exo. xxj. a ¶Congregatus est & c. vnius. id est vnius volūtatis & propositi ad erectionem altaris & fundationis templi. Ideo subditur: c ¶Et ædificauerunt altare tare &c. f. holocaustorū quod erat sub diuo: vt patet ex præcedentibus Exo. xxvij. &. xl. Reg. viij. &. xj. Paral. iij. d. ¶Deterrentibus eos per circū. po. ter. id est gentilibus quos rex assyriorum adoptari regni cœlestis heredes simus. Manebamus autē in tabernaculis per desertum longo tēpore eūtes: donec venirem⁹ ad patriam, cū in baptismo renunciantes sathanæ: quasi regi ægypti. teneant brarū: & oibus pompis atq; operib⁹ eius. li velut peregrinos viatores: imūdo aspirius vitæ q; a dño speram⁹: cuius nos clepmissimus. In memoria hui⁹ spei promisionis septimo mense debemus in tabernaculis manere: & illustrāte nos spūsancti gratia spūssancti tota die mūdi vultus arentē & extraneū deferere: & fixa intētione ad immarcessibilia paradisi gaudia, q perare. & hoc septē diebus. i. toto præsenti tus vitæ tempore qua⁹ tot diebus volutis Singulis quoq; diebus huius hebdomadis holocaustū facere debem⁹ & op⁹ dei in die suo: oblationē. s. totam incēsam in lis quæ, ppter ad diuinū seruitū pertinent vt orationes & ieiunia. opus v̄o dei: ea suo in illis q̄ ad fraternæ dilectionis obsequium attinēt: vt esurienti panem, nudo vestimentū volūtatis. c ¶A primo die mensis nouꝰ ann⁹ vo⁹ &c. Dāt principes patrū: iosue scilicet & zorobabel & fratres iosedech & sacerdotes & leuitæ & cæteri qui reuertebantur de babilonia ad ædificandū templū dñi. d ¶Dederūt. Bed. Qui de captiuitate liberati hierosolymā venerūt, facere templū dispposuerūt: & postea fecerūt: sed prius altari quotidianis holocaustis dño se cōmēdauerūt & templū ædificare meruerūt. Qui q̄ alios vult docere, prius ipse doceat. ne ab apl̄o audiat. Qui q̄ alium doces: teipsum non doces. vñ: Castigo corpus meū & in seruitutē redigo ne forte aliis predicauerim & ipse reprobus efficiar. e ¶Et ob. super il. ho. ma. & vesp. &c. Nam in fide xp̄i in eucharistia p̄cti coepert orare mane & vespere. Vnde ibidē dicit q̄ petrus & iohānes ascenderūt in templū ad horam orationis nonā: a qua incipit vespera. nam agnus paschalis qui Exo. xij. imolari p̄cipit̄, ad vesperā ab hora nona & deinceps debebat immolari. f ¶Fecerūtq; sole. tabernaculorū. Quæ celebrauerat in memoriā peregrinationis filiorū israel per desertū. quā braā in tabernaculis habitabāt: & hanc solēnitatē spūaliter celebrant qui moribus & vita se peregrinos esse profitent in hac vita, & nō dū perfecte: vt ita inter pfectos numerari queāt & si nōdū bona cupiūt operandi

GLO.ORDI. I. ESDRE. CA. III. GLO.ORDI. 244

pitxv. die mēsis septimi: & durat septē dieb⁹ in qb⁹ p̄cepit dñs populū in tabernaculis habitare: & quotidie offerre: qa quondā in tabernaculis. s. morabant in solitudine. dicitur lege⁹ moysi: & crebro sibi apparēte diu expectata: quasi templo constructo perfectiora deo holocausta reddidit. sufficiēter. Ateres laminis coopertū. Nō em̄ aliter etiā plurima Singuli em̄ ad⁹ vel gressus piæ deuotiōis ordines sunt lapidum politorū: qb⁹ in corde nostro dilectā deo habitatiōnē cōstruamus. ¶Fundatio tēpli illos significat q nuper cōuersi locum p̄parant dño in se. vñ: Mēbra vestra templum est spūssancti &c. e ¶Latomis. Mystice. Bed. Latomi sunt in cōstructione domus dei: qui corda, pximorū docendo vel increpādo instruūt quos dū firmiter inter alios p̄sistere docent, quasi quadrādo aptant. Quocūq; em̄ verteris quadratū, stabit: & electorū mens dum inter aduersa vel, pspera manet immota, quadratū sibi inesse v̄tutis figurā monstrat. vnde arca noe de lignis quadratis facta describit̄. Nam eandē ecclesiā (quā templum de lapide factū, & arca de lignis cōpacta) figurat: & tabernaculū de cortinis & tabulis cōpositū. f ¶Cemētarijs &c. Cementarij sunt item prædicatores: qui dum eos quos bonis operibus instituūt copula charitatis adinuicē nectunt: quasi quadratos politosq; lapides, ne ordinem cōpositionis reserant, cementu infusione coniungunt, dicentes. Ante omnia aūt habentes &c. Inde Paulus: Super omnia autem habete charitatē: qđ est vinculum perfectionis. g ¶Sydonijs tyriisq;. Sydoni quoq; & tyri prædicatores repræsentant. qui homines in gloria quondam sæculi sublimes & candidos securi sermonis dei, de statu primæ p̄uersationis deciunt: vt salubriter prostratos, & quasi ab humore corruptiuo igeniti sensus excostos: ab oī vitiorū torritudine corrigāt: & in ornatū vel in munimētū ecclīæ exigūt. vñ in Pś. qui inscribit̄ in cōsummatione tabernaculi. Vox dñi confringētis cedros. ¶Sydonijs tyriisq; &c. Dāt principes patrū: iosue scilicet & zorobabel & fratres iosedech & sacerdotes & leuitæ & cæteri qui reuertebantur de babilonia ad ædificandū templū dñi. d ¶Qz in vniuersis solennitatib⁹ dñi quæ

sicut scriptū est: & holocaustum a

quibus singulis p ordinē sm̄ præcæ

pit opus dei in die suo: & post hæc b

holocaustū iuge, tam in calendis q̄ in vniuersis solennitatib⁹ dñi quæ

etāt consecratæ: & in oībus in quibus

a ¶Q. s. excæptis q̄nalib⁹ mādatis spōte deo offerimus, de quib⁹ nō q̄cipiēdo, sed p̄solendo dr̄. Si vis p̄fectus esse vade & vēde oīa q̄ ha. &c. Et alibi suadēdo: Qui p̄t capere ca. &c.

c vltrō offerebatur mun⁹ domino. A e

a ¶spūalis. f. illustrationis.

primo die mensis septimi cœperūt

offerre holocaustum domino. Porf

ro templum dei necdum funda

a ¶princeps patrū. ¶vt prōpti" operarent.

dtum erat. Dederunt autem pecug

a ¶virtutū. s. exēplia vel scripturas q̄bus con fortati nō lacesscāt. b ¶ędicatorib⁹ lapidū cęsorib⁹. c ¶qui cemēta faciāt ad cōglutinādos lapides. ¶Notanda pia ppī solertia de necessarijs suis vel materias emūt vel operarios conducunt.

f niās latomis & cementariis : cibum h

a ¶tyrus & sidon nobilissimæ phœnicis vrbes libano monti vicino.

gq; & potū & oleū sidōniis tyriisq;

Ad mare

g ¶Dederunt autem pecunias latomis, cibum quoq; & potum & oleum &c. Isti v̄o qui fecerunt hoc fuerūt zorobabel & alij p̄incepes patrum: per quos significati fuerūt apostoli: vt dictum est. 8. ca. i. Per hoc igitur q̄ dederūt pecunias, cibum, potum & oleum pro templi ædificatione: significatū fuit q̄ apostoli quicquid habebāt & habere poterant: exposituri erāt pro spirituali ædificio ecclesiæ: sicut scribitur Mat. xix. d. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te &c.

Moralr.

E gnoꝝ cæsoribꝫ cibus poꝫ & oleū: vt ad ædificādū domū dei materiā pparēt: cū ꝑ dicatoribꝫ diuinitꝰ gra vtutū copia ꝓferꝫ: qb' adiuti ad corrigēdā prauoꝝ corda, & ꝓceptiõi bonoꝝ aptāda suf
ficitꝰ. Sy donis venatoribꝫ q vagos sēlus retibus fidei xp̃o capiunt. vñ: Faciā vos fieri pis. ho. i dē sunt angustiati: qa ꝑsurgāt
Mat. 4. c mūdo habēt: cū uis ꝓfidentes: qa dñs vicit
Ioh. 16. g mundum. a ¶ Vt deferrent li. Deferunt ligna excisa in mare, nō mergēda: sed per illud ioppē ꝑ interꝓtat pulchritudo ꝓsperēda: cū doctores auditoribus ad fidē vocatis tēptatiões occurſuras, sed fide superādas ꝑnūciāt: vt priꝰ victoriū vel prauoꝝ hoim seri fructꝰ tollanꝰ. & sic ad pulchra vtutū mœnia portūq; pueniatur. velut priꝰ diabolo draconi. i. regi oim q̃ sunt in aquis. i. impioꝝ: q in mari. i. sæculi pturbationib' ꝙerſanꝰ renunciemꝰ. post ad pulchritudinē fidei veniamꝰ: qua sctām trinitatē, & vnā deitatē qua dispēsatione incarnatiõis xp̃i: ecclesiæ vnitatē pctoꝝ remissiõnē: & carnis resurrectionem cõfi
teamur. vñ Petrꝰ i hac ciuitate thabitam
Act. 9. f suſcitauit: qa in hui' pfectione fidei & generalis ecclesiæ p baptiſma a morte peccatoꝝ suſcitamur: & cum poſt baptiſma mortē pcti incurrimꝰ, p eandē pœnitēdo reuiuiſcimꝰ & p recõciliationē sacerdotū ecclesiæ aggregamur. b ¶ Ioppen, vñ ſperterram ad opus tēpli deferrentur: ſicut in prima tēpli structura factum ē. sed salomon regali potentia a rege hirā q̃ vo luit facile obtinuit. hi aūt de captiuitate redeuntes & regni potentā non habentes cūcta emebāt. c ¶ Anno autem ſe. Bed. Cum. s. dicaꝫ ꝙ septimo mense venerūt in hierl'm: hic vo ꝙ anno ſecꝺo aduentus eorū mēſe ſecꝺo, opus tēpli inchoauerūt. pater: qa septē mēsib' lapides, cementū: li gna & cætera necessaria parauerūt. octauo aūt icipiēte mēſe opari cœperunt. Sex em̃ erāt mēſes anni primi: & septimꝰ ſeq̃n
tis. ¶ Mystice aūt septimꝰ ad sabbatū ꝑtinet in quo dñs cõditor mūdi ab operib' suis, vel xp̃s poſt passionē in sepulchro requieuit
Octo ad primā sabbati in quo resurrexit. Septē ad spem nr̄i sabbati poſt mortē. Octo reſpiciūt ad gaudiū nr̄æ ꝓpetuæ bītudis
Quia ergo ois electorū opatio q̃ sūt domꝰ dei p gram spūs icipit, & ꝓficit ois reſpectu & itētiõe futurę qetis & imortalitatis pagit recte structores tēpli a septio mēſe oblatis deo holocaustis suꝑ
ędificatiõi parari icipiūt: qb' septē mēsib' paratis, octauo aggrediunt opꝰ: nec aliꝰ in ꝓparatiõe tāti opis ponit nūer', q̃ ille q̃ se ꝓiſorme gram spūs q̃ opantes adiuuamur: vel quietē aiarū aut resurrectionē corpoꝝ: quā bñ operātes sperāmꝰ denūciat. d ¶ In hierl'm. Locū. s. tēpli q̃ tēplū ędificare cupiebāt. Fallunt em̃ iudęi q dicūt nūq̃ parietes tēpli: sed solū tectū a chaldæis fuiſſe subuersum: cū pateat ezdrā filiū trāſmigratiõis tēplū feciſſe a fundamētis. e ¶ Et oēs q. Magna deuotio totiꝰ ppli. gaudebāt em̃ se de captiuitate redisse: & ꝯtū sup̃be ciuitatis flagitia horrebāt tātū hierl'm videre cupiebāt docorē: ꝯtū phana abomīabāt, tm̃ tēplū dei restaurari conabāt. Sic nō solū epi & phri plebē fidelīū. i. dei domū debēt ędificare: sed ēt ppli's de captiuitate vitioꝝ ad visionē y̆e pacis vocat', mysteriū y̆bi ab his q dicere nouerūt: debet exigere. q. s. ministri y̆bi. i. leuitæ a vigiti annis & supra ꝓstituūt
qa tales sūt ad ꝺicādū ꝓstituti & ꝓheredi: q decalogū nō solū fatētēdo auditoribꝫ oñdūt, sed etiā puritate & integritate cordis i cõſpectu dei itemerataꝫ custodiāt. f ¶ A viginti annis. Nō est dubitādū ibi statū eccl'iæ per spm̃ sumere, p fectū: vbi & ꝓsules gradū suū rite custodiētes, ppłō magꝰs veritatis regulariter ordinār: & ipse ppł's ne a docēdo cessent diligenter audiēdo & obtēpērādo cōpellūt. Sed secordia nr̄oꝝ tēporū maiores simul & minores ledit: hos a ꝺicādo vbū illos ab audiēdo, vtroſq; a faciendo ꝓhibēs: qa min' pēsam' quāta: sit acerbitas dæmoniacę captiui
tatis de qua eruti sum': vel quāta solēnitas ad quā vocamur supernæ hierl'm mīis oim nr̄m. cui' iā pign' accepim', ¶ Sed intueamus eximia patrū opa: q̃ āpli' de animi nr̄i pusillanimitate ꝓsu
Nota. damur. ¶ Notādū y̆o & crebriꝰ mēoradū quātū boni malū capti
uitatis attulit: de q̃ eruti tāta oēs itēdę ꝯta nūq̃ antea, cœleſtib'
obſeqns isīt. Sed & hodie mſtis q̃ i pace negligēter vixerāt subi
to erraſſe & peccaſſe, ꝓfuit: dū poſt casū pœnitēdo erectiꝰ vigilāti deo

a vt deferrent ligna cedrina de lib
a ¶ Hæc est ciuitas maritima. xl. fere mil
a hierusalem remota.
b no ad mare ioppē iuxta qđ pr
c perat cyrus rex psarū eis. Anno aūt b
a ſcꝺo aduētus eorū ad tēplum dei in
hierl'm mense ſcꝺo, cœperunt zoro
babel filius salathiel, & iosue filius
iosedech: & reliqui de fratribꝰ eorū
d sacerdotes & leuitæ: & oēs q̃ vene
rant de captiuitate in hierl'm: & cõ
c ſtituerūt leuitas a viginti annis & su
pra vt vrgerent opus dñi. Stetitq; d
iosue & filii eiꝰ & fratres eius, cedmi
hel & filii eius & filii iuda quasi vir
vnus vt instarēt sup eos q̃ faciebāt
opus in templo dei: filii enadab: &
filii eorum & fratres eorum leuitæ,
h Fundato igitur a cementariis tem
e plo dñi, steterunt sacerdotes in or
f natu suo cum tubis: & leuitæ filii
asaph i cymbalis, vt laudarent deū
g k pman̄ dauid regis isr̄l. Et concine
bant in hymnis & cõfeſſiõe dño qm̃
bonus: quoniā in æternum miſeri

G innocētia sabāt & desides; poſt acciāt
fica quōdā: ſolomōis potēcia qua priꝰ ꝓpł's fundatū est distaret:
& priꝰ tēplū prosus ſcelerib' nouerāt esse extructū: cui' nec ma
gnitudinē nec decorē æquiparare valebāt: ꝺ em̃ ꝓpheta dicit:
Aggei. 2 Magna erit gloria domꝰ isti' nouissimę ma
Theodoꝝ ipſam ꝓtinet: qa maioris miraculi & eurde
dotis. i. xp̃i pertinēt. vñ & auctores opus
iesus de sacerdotali tribu, zorobabel yo
de tribu regia orti sunt. g ¶ Stetitq; Io
Non filius iosedech. ſed vnus de leuitis
a. xx. annis & supra constitutis ad regēdū
opus: de qbus fuit cedmihel & filii enad
qui pariter initūcio opi cū filiis & frat
curā adhibuerūt. Supra etiā in catalogo
populi hi poſt sacerdores primi leuitas
memorant: vñ colligiꝫ eos principes leui
tarū illi' tpis fuiſſe. Bene iſin iuda in me
dio leuitarū ponunꝫ simul instaurādo ci
plo dantes operā: & ꝓpter eundē piętatis
ꝓſensum quasi vnū fecisse dicunt. hoc ꝑ
em̃ imitādus ordo virtutis vt ecclesiā eos
dicati deo gradꝰ & cōis deuotio ꝓfi pro
se quisq; ædificet. h ¶ Fundato igitur.
Mystice. Fūdato a cementarijs tēplo cū
stant sacerdotes in ornatu suo cum tubis:
dū cōuersis ab errore pctōrib' & fundā
in eis fide & dilectione xp̃i, cōgaudet ec
clesiarū magistri: & seipos ſolerter bono
operib' ornātes, tubis doctrinæ salutaris
insonāt vt exēplo virtutū & suaſione ver
borū adiuuēt bona cœpta eorū, quoniꝫ
pœnitēdo ad gram xp̃i quenere vel alios
docēdo cōuertere. Stant & leuitæ vel alios
dent deū in cymbalis: cū ſcīs ordinis mi
nisteri ad informationē neophytoꝝ in
actib' suo cōditori ſeruiūt: & hōim mu
tue charitatis dulcedine. Cymbala enim
quæ se vt resonāt inuicē tangūt ꝙ dam
ritatis exprimūt: gb' se fanctā alterum
excitāt in laudē. Ludāt etiā per manū dauid regis: cum operarij
quæ per carnē gessit diligēter attendūt & imitanꝺ ꝙum poſſi
i ¶ Steterūt sacerdotes in or. Magna oim̃ personarum deuotio
ostendit, cū fundato tēplo oēs iuxta gradū ſuū miam dñi laudā
Sacerdotes qdem sanctis vestib' ornati: ſicut adhuc stante tēplo
cōſueuerāt tubis ſonātes & cor ppli ad suauitatē ſuꝑnę laudis
accēdētes: leuitæ in cymbalis benesonātib' hymnos dño cōmē
nētes: ppł's cōi clamore deum laudādo affectū cordis ostendens
k ¶ Et cōcinebāt in hym. In organis. s. q̃ ipse fecit: vel ꝑ alios
quos instituit: vel quia dauid in collatione arcæ principem fecit
ad cōfitendū dño asaph & fratres eius: vt verba dierū refutant. g
ad cōfitendū dño asaph & fratres eius: vt verba dierū refutant. g
l dinter catholicos tribuit: ꝓmittētes se eandem
fidem & operationis tenere cassita
tem vt acceptā patre docendi in medio boni se
mentis; quo paulus ſpermologus: id est semini
verbius ꝺicebat. Inuenimus enim terram filiorum israel: non a
habitatore ꝺuctā: nō hierosolymorum imperio
in terrā eius ꝺuctā: non vt dño, sed regi ad
uersi ꝺetinant. Sic hæretici & falſi catholici
cet ecclesiæ viuūdo puerſe vel docendo impugnarēt: a hie
rusalē ꝺicit domū dñi dei israel. Ex quo patet ꝙ licentia cyri se extende
bat ad populum israel tm̃: & sic se excusauerunt bene & rationa
biliter. tamen samaritani incæperunt eos impedire manifeste:
quod prius intēdebāt facere malicioſe & occulte. Ideo subditur:

✠ Et turbaret

Moraliter. b ¶ Audierūt autem hostes iudæ & bēiamin &c. Moraliter.
Per istos qui voluerunt se iungere cum filiis israel in ædificatio
ne templi: non ad promotionē operis: sed magis ad impedimen
tum: pseudo apostoli & christiani ficti figurati fuerunt: vt Tor
quatus, & cōſimiles fidelibus se conīūgentes: vt per hoc possent
fideles accusare & eis efficaci' nocere. i ¶ Sed nosmet ipſi ſoli ædi
ficabimus domino. Per hoc significatur ꝙ fideles societatem
talium malignę mſidiantium debent ſolicite præcauere. k ¶ Si
cut nobis cyrus rex præcępit. Per quem significatur christus:
vt dictum est. s. primo capitulo. Ipse vero dixit suis ꝺiſcipulis:
Matthæi. x. b. Cauete autem ab hominibus: scilicet malignis.

✠ In regno

a ¶ Flebāt voce ma. Memores gloriæ tēpli qđ destructu
fuerat: respectu cui' istud scd'm quasi nihil erat. Sed ꝙ hoc videf
esse qđ dr Aggei. ij. b. Magna erit gloria domꝰ iuxta nouissimæ
magis ꝙ primæ. Dicēdū ꝙ ꝓpheta non dixit, est de pñs: sed erit
de futuro. qđ fuit impletū qñ xp̃s sua præsentia illā ornauit quā
do ibi oblatus fuit & qñ ibi prædicauit. Et ꝙ hęc sit intētio ꝓpheræ: patet
per hoc qđ dicit ibidē. Adhuc vnum
modicū &c. Sequit: Et veniet desideratus cunctis gentib'. i. xp̃s: implendo
domū istam gloria. Ca. IIII.

Diuisio. Audierunt autem hostes iudæ &c. Hic pñr agitur de operis itermissiõe. Circa quod primo ponit' ędicantium accusatio. Secūdo regis respōsio, ibi: Verbum misit rex. Tertio mandati executio, ibi: & abierunt. Circa primum primo describitur accusationis occasio. Secundo ipsa accusatio, ibi: In regno autem assueri. Circa primum dicit: b ¶ Audierunt autem hostes iudæ & bēiamin. Isti erāt gentiles q de assyrijs missi fuerāt ad inhabitādū samariā: quæ fuerat caput regni decem tribuum & alias ciuitates in circūitu. Et quia inhabitabant terram iudæis cōcessam a deo: ideo erant eis odiosi: & cōtrario.
c ¶ Quia filij captiuitatis. id est iudæi qui de captiuitate reuersi erant.
d ¶ Et accedetes ad zorobabel. qui erat princeps inter illos. e ¶ Edificemus vobiſcum. Hoc dicebant malitioſe vt impedirent opus: sm̃ qđ dicit Ra. Sa. f ¶ Quia ita vt vos quærimus deum vestrum. iij. Reg. xvij. dicitur ꝙ gentiles qui de assyrijs venerunt ad inhabitandū samariā & alias ciuitates in circūitu, fuerunt pro magna parte deuastati a leonib'. & fuit
D suggestū regi assyriorū ꝙ hoc acciderat eo ꝙ populus ille ignorabat legitima dei terræ illius, ꝓpter qđ habito cōsilio misit vnū de sacerdotibus captiuis vt doceret eos colere dñm: tñ cū hoc colebāt idola: vt ibidem habetur: g ¶ A diebus assoraddan regis assur, qui &c. Iste fuit filius sennacherib: qui interfecto patre, ſuscepit ei in regno: vt habet'. iij. Regum xix. & tempore eius fuit missus sacerdos ꝺictus: h ¶ Non est nobis & vobis vt ædificemꝰ domū deo nr̄o, l. cōis hæc ædificatio tēpli: quia nolebant habere cōſortium idolatrarum.
i ¶ Sed nosmet ipſi ſoli ædicabimus domino deo nr̄o: sicut præcæpit nobis cyrus rex persarum. vt habetur ē. j. ca. Quis est in vobis de vniuerſo populo eius: sit deus cum eo: ascendat hierusalem quæ est in iudæa: & ædi
ficet domū dñi dei israel. Ex quo patet ꝙ licentia cyri se extendebat ad populum israel tm̃: & sic se excusauerunt bene & rationabiliter. tamen samaritani incæperunt eos impedire manifeste: quod prius intēdebāt facere malicioſe & occulte. Ideo subditur:

✠ Et turbaret

Moraliter. b ¶ Audierūt autem hostes iudæ & bēiamin &c. Moraliter.
Per istos qui voluerunt se iungere cum filiis israel in ædificatione templi: non ad promotionē operis: sed magis ad impedimentum: pseudo apostoli & christiani ficti figurati fuerunt: vt Torquatus, & cōſimiles fidelibus se conīūgentes: vt per hoc possent fideles accusare & eis efficaci' nocere. i ¶ Sed nosmet ipſi ſoli ædificabimus domino. Per hoc significatur ꝙ fideles societatem talium malignę mſidiantium debent ſolicite præcauere. k ¶ Sicut nobis cyrus rex præcæpit. Per quem significatur christus: vt dictum est. s. primo capitulo. Ipse vero dixit suis ꝺiſcipulis: Matthæi. x. b. Cauete autem ab hominibus: scilicet malignis.

✠ In regno

C

Universidad de Deusto Biblioteca

NICO. DE LYRA

a ¶ Ad mare ioppen. Ioppe em̃ est portus supra mare me
diterraneū, ad quē ducebātur ligna per mare: & inde ducebātur
in hierusalē per terrā in vehiculis: q̃ port' est, ꝓpinquior hierl'm
Sed ꝺ ꝯtum ad fundationē, cum ꝺr: b ¶ Anno autē secꝺo &c.
cœperūt zorobabel filius salathiel &c, instīstere fundatiõi tēpli
c ¶ Et cōstituerūt leuitas &c. Tempore em̃ quo portabantur ligna
bernaculū de loco ad locū in quo erat labor magnus, leuitæ tm̃
cipiebāt exerceri in operib' a vigintiquīq; annis & supra: & hoc
cęlimo anno instituebant ministri q erāt ad hoc apti: puta habe
tur, Numeri. iiij. &. v. in. sed qa, p isto, tēpore nō habebāt talia po
tare: accipiebant & leuitæ i minori ętate: videlicet a vicesimo anno
& supra: & etiam ratione necessitatis: qa pauciores erant q̃ nec
d ¶ Vt vrgerēt opus dñi, stando super operarios & follicitādo
eos ne opus fieret negligenter. e ¶ Fundato igitur. Hic ꝓsequit
tur de solennitate ratione fundationis templi, cū ꝺicitur: Fundato igitur a cementarijs templo. Ita ꝙ murus erat aliquantulum
super terrā eleuatus. f ¶ Steterunt sacerdotes in ornatu suo.
id est in vestib' sacerdotalibus. g ¶ Vt laudarent deū per ma
nus dauid regis israel. i. cantātes canticum ab ipso dauid facti
& ad hoc ordinatū. Plurimi etiam de sacer. & le. &c. Sequitur
deo

a ¶ Flebāt voce ma. Memores gloriæ tēpli qđ destructu
fuerat: respectu cui' istud scd'm quasi nihil erat. Sed ꝙ hoc videf
esse qđ dr Aggei. ij. b. Magna erit gloria domꝰ iuxta nouissimæ
magis ꝙ primæ. Dicēdū ꝙ ꝓpheta non dixit, est de pñs: sed erit
de futuro. qđ fuit impletū qñ xp̃s sua præsentia illā ornauit quā
do ibi oblatus fuit & qñ ibi prædicauit. Et ꝙ hęc sit intētio ꝓpheræ: patet
per hoc qđ dicit ibidē. Adhuc vnum
modicū &c. Sequit: Et veniet desideratus cunctis gentib'. i. xp̃s: implendo
domū istam gloria. Ca. IIII.

Diuisio. Audierunt autem hostes iudæ &c. Hic pñr agitur de operis itermissiõe. Circa quod primo ponit' ędicantium accusatio. Secūdo regis respōsio, ibi: Verbum misit rex. Tertio mandati executio, ibi: & abierunt. Circa primum primo describitur accusationis occasio. Secundo ipsa accusatio, ibi: In regno autem assueri. Circa primum dicit: b ¶ Audierunt autem hostes iudæ & bēiamin. Isti erāt gentiles q de assyrijs missi fuerāt ad inhabitādū samariā: quæ fuerat caput regni decem tribuum & alias ciuitates in circūitu. Et quia inhabitabant terram iudæis cōcessam a deo: ideo erant eis odiosi: & cōtrario.
c ¶ Quia filij captiuitatis. id est iudæi qui de captiuitate reuersi erant.
d ¶ Et accedetes ad zorobabel. qui erat princeps inter illos. e ¶ Edificemus vobiſcum. Hoc dicebant malitioſe vt impedirent opus: sm̃ qđ dicit Ra. Sa. f ¶ Quia ita vt vos quærimus deum vestrum. iij. Reg. xvij. dicitur ꝙ gentiles qui de assyrijs venerunt ad inhabitandū samariā & alias ciuitates in circūitu, fuerunt pro magna parte deuastati a leonib'. & fuit
D suggestū regi assyriorū ꝙ hoc acciderat eo ꝙ populus ille ignorabat legitima dei terræ illius, ꝓpter qđ habito cōsilio misit vnū de sacerdotibus captiuis vt doceret eos colere dñm: tñ cū hoc colebāt idola: vt ibidem habetur: g ¶ A diebus assoraddan regis assur, qui &c. Iste fuit filius sennacherib: qui interfecto patre, ſuscepit ei in regno: vt habet'. iij. Regum xix. & tempore eius fuit missus sacerdos ꝺictus: h ¶ Non est nobis & vobis vt ædificemꝰ domū deo nr̄o, l. cōis hæc ædificatio tēpli: quia nolebant habere cōſortium idolatrarum.
i ¶ Sed nosmet ipſi ſoli ædicabimus domino deo nr̄o: sicut præcæpit nobis cyrus rex persarum. vt habetur ē. j. ca. Quis est in vobis de vniuerſo populo eius: sit deus cum eo: ascendat hierusalem quæ est in iudæa: & ædi
ficet domū dñi dei israel. Ex quo patet ꝙ licentia cyri se extendebat ad populum israel tm̃: & sic se excusauerunt bene & rationabiliter. tamen samaritani incæperunt eos impedire manifeste: quod prius intēdebāt facere malicioſe & occulte. Ideo subditur:

✠ Et turbaret

Moraliter. b ¶ Audierūt autem hostes iudæ & bēiamin &c. Moraliter.
Per istos qui voluerunt se iungere cum filiis israel in ædificatione templi: non ad promotionē operis: sed magis ad impedimentum: pseudo apostoli & christiani ficti figurati fuerunt: vt Torquatus, & cōſimiles fidelibus se conīūgentes: vt per hoc possent fideles accusare & eis efficaci' nocere. i ¶ Sed nosmet ipſi ſoli ædificabimus domino. Per hoc significatur ꝙ fideles societatem talium malignę mſidiantium debent ſolicite præcauere. k ¶ Sicut nobis cyrus rex præcæpit. Per quem significatur christus: vt dictum est. s. primo capitulo. Ipse vero dixit suis ꝺiſcipulis: Matthæi. x. b. Cauete autem ab hominibus: scilicet malignis.

✠ In regno

Universidad de Deusto
Biblioteca

martyriū passus: plures in aphrica epī linguis cæsis a prouincia
sua eiectī: alij diuersis pœnis vexati vel intercepti domū dei quā
ædificauerāt ppīs terre. i. hoib' sua ꝓrētib'. nō ḡ iesu xp̄i, pphanda dimisere donec tpe diuinit' prouisō sapientib' architectus
reædificandæ post captuitatē eiusdem dom' copia supperet.

a ¶Populi iudæ. Populum iuda. i. confitentē & glorificātē dicit eum q integra mēte dño ædificare. i. ad voluntatē eius faciēdā & gloriā ḡrendam oim quos pōt aios & ora cōuertere quęrit. b ¶Cōduxerunt. Beda. Notanda distinctio verborū: qa cōsiliarios dicit dato precio conductos ꝯ operatores templi vt destrueret cōsilium eorū: sed nō cōsiliū destructū vel opus est intermissum, donec scripta artaxerxis est epistola accusatiōis ipso iubente, phibuerūt eos in brachio & robore: tunc enim intermissum est opus: & nō fiebat vsq; ad annum sc̄d'm darij regis p̄sarum. vnde colligit: quia toto tpe cyri opere incæpto, q̄uis segnius iusto instabant. Illo autē mortuo non cōsiliꝰ prauis impediti: sed aperta impugnatiōe ab opere sunt repulsi. Non enim audebāt hostes cyro viuente qui opus fieri iusserat aperte obluctando, q̄uis occulte suggerēdo vel consiliando edictis illius contraire. ¶Mystice autem hæretici ꝓ oportunitate temporis in consiliꝭ malignorū dogmatum nunc acerbiore gladiorū pugna insequuntur, & aliq̄n suffragio gentilū principum eam vexare non verentur. Impediunt manus populi iudeæ: cum ecclesiam in membris infirmioribus ab operibus pie professionis retardāt. destruere nitūtur consiliū operādi: cum etiā aios ab intentione bonæ actionis reuocare laborant. Accusant eos apud reges, cum principum terrenorū cōtra ecclesiā presidia acquirunt. qd' quātum noceat fidei, tpe arrianæ p̄sidiæ luce clarius inotuit. c ¶In regno autē assueri &c. Bed. Hunc artaxerxem, qui epistolā accusationis a samaritis suscipiens, vetuit hierusalē & tēplū ædificari, Iosephus putat esse cābysem filiū cyri: q post patrē triginta annis impio functū, octo annis regnauit: & post eū duo magi vno anno ragnātes, darium filiū hystaspis habuere regni successorē. cui' fcō anno quo templū ædificare permisit: dixit apud zachariam angelus pro ppō interueniens: Dñe exercituū vsq; quo nō miserebēris hierusalē & vrbib' iuda qb' iratus es? iste iam septuagesim' ann' est &c. Assuer' aūt cui pariter epla accusationis dicit missa: ideo fortasse an aliqd rescripserit, aut nōnerit tacet: qa eodē anno quo regnare cœpit decedēs, artaxerxi apicem regnādi & hic curādi reliqt. vel cōtemporanē erat artaxerxi: sed quasi minoris potētię illū hec tractare & decernere permisit. ¶Bed. Artaxerxes cui suadet & suasus præcepit ne hierusalē ædificetur: quēlibet gētilū principū ecclesiæ inimicū, persecutorem significat: vel diabolū oim bonorū aduersariū. iudæi qui accusant apud regem, viros ecclesiasticos. samaritani qui accusant: hæreticos. Vnde congrua sibi voce hierusalem ciuitatem rebellē & pessimā vocant. talē enim iudicant catholicā vnitatem quā impugnant. Reuera autem rebellis est, & muros parietesq; fidei rectæ lapidib' testimoniorū cœlestiū aduersus tela ipugnātium cōponit. de quibus dicit Esaias: Et occupabit salus muros

tuos &

✠ a ¶Et tur. eos in ædi. Faciēdo eis insultus q̄n poterant: & non solū impediebāt per seipsos, sed etiā per alios q̄ locum regis persarū tenebāt in terra illa, eā regēdo & recipiēdo tributa quos corruperunt samaritani pecunia. Ideo subditur: b ¶Conduxerunt &c. Dicit Iosephus ꝙ cyrus circa bella occupatus hoc impedimentū ignorabat. Ra. Sa. ꝙ dicit ꝙ etiā ipso sciente factum est. qd' qualiter intelligendū sit, postea videbit': intermissum em fuit opus. c ¶Vsq; ad regnū. In cuius anno sexto completa est domus dñi: vt habetur. i. vj. cap. d ¶In regno. Posita occasione accusationis. s. eo ꝙ iudæi repulerūt samaritanos a templi ædificatione: hic cōsequēter ponitur ipa accusatio. Et primo agitur de accusantibus personis. Secundo subditur forma accusationis, ibi: Hoc est exemplar. Circa primū dicitur: In regno &c.

Dicit

Dicit Iosephus in. x. {illegible} iste assuer' fuit cambyses filiꝰ cyri: & iste idē vocat hartaxerxen propter qd' subdit' cōter in bibliis, nr̄is. Ipse est artaxer. hoc e textu: sed ab aliq̄ dōctore fuit appositū ꝙ dei iudæorū crepit noie cēseri, quo ex tribu iuda maxime fuerunt hi qui de captiuitate ascēdentes hierosolymæ vrbis mœnia, & templū restaurauerunt: & euacuata, & cōsumpta, & cremata, trice simū, sexagesimum primū ab exilio anno quo orbis ablue' & sanctifi cyrus. & vocatus est cyrus noie ꝓprio artaxerxes vero noie cōi regni persarum. sicut reges, romanorum noie regni vocabant cesares: & tm cum hoc habebāt nomē ꝓpria: sicut iuli' augustus tyberius: & sic de alijs. tm iste Ra. Sa. Dan. xj. inter cyrum & assuerum ponit cambysem filiū cyri. qa videt magis ꝓsonum scripturis: vt ceci pleni' super hester & Dan. & iste cambyses impediuit ędificationē templi. filius aūt assuer' nō fuit filius cyri: & in hoc vnit. differt tm hoc qd' dr̄ hic ꝙ dr̄ iste filius cyri. Item in hoc qd' dr̄ iste assuer' q accæpit hester vxorem. Iosephus aūt inter cābysem filiū cyri & assuerum accæpit hester vxorem, ponit ꝙnuor reges sibi succedentes. s. duos magos siue falsos pientes, qui per annum regnauerunt. vt post aliū defuncto cambyse. & magi filii hystaspis: & xerxem ei' filiū cui successit assuer', q accæpit hester vxorem. Iosephus minat artaxerxē. aliq̄ aūt historiographi adhuc plures ponunt intermedios. qui aūt circa hoc sit magis ỹ iste, dicunt alij. nius sup librū hester dño cōcedente. Secundum tm ꝙ isti reges persarū in diuersis locis in biblia & in historijs nominant nominati pluries & diuersis nominib' qd' idē rex vr aliq̄n esse plures. ¶Quatuor fluminib' paradisi q totū orbē irrigat: sicut quattuor euāgelistæ ab vno fonte vitæ. xp̄o inspirati, consona voce cūctas gētilis q̄ erat samaritanis: de cui' voluntate & fuit ille epla facta. g ¶Ad artaxerxem. i. ad syrū & fm. Sa. in hoc loco: licet aliter alibi dicere videat: vt dictū est. fm. Iosephū ỹo & alios ad cambysem filiū cyri: q̄ & artaxerxes vocat. & cōsiliarios, & cēsellanos, & tribunos, & scribas, & principes exercitus tētationum incursibus ecclesiæ fines irrūpere: & eos q̄ sacro fonte renāti sunt, subiugare conat. Iudæi scilicet samaritæ: cū hæretici impugnant ecclesiā pro regno diaboli militant: & eius muri instaurati p fidē. f. & opationē dilectionis. in cordib' eoꝝ qui habitant. possessionē non habebit.

Mystice.

Allegoꝝ.

Esa. 60. d

Diuisio.

Artaxerxes.

F

Zach. 1. c

Allegoꝝ.

Mystice.

Allegoꝝ.

gētibus quas trāstulit assennaphar a magn' & gloriosus: & habitare eas
cit in ciuitatibus samariæ: & in re
quis regionibus trans flumē in pa
Hoc est exēplar epl'æ quā misc
ad eum. Artaxerxi regi serui tui
g sunt trās fluuium, salutem di
Notum sit regi: qa iudæi qui
ascēderunt a te ad nos venerunt in d
hierusalē ciuitatem rebellem & pessimā: quā ædificāt extruentes mu
ros eius & parietes componentes.
Nūc igit notum sit regi: quia si ciui
tas illa ædificata fuerit & muri eius
instaurati: tributum & vectigal & g
annuos reddit' non dabunt: & vsq;
ad reges hæc noxa peruenīet. Nos h
a ¶sal in palatio comedūt samaritani: cum
hæretici saporem mundanę sapientię & phi
losophiæ cū suauitate rhetoricæ & versutia
dialecticæ instituunt.

ergo memores sālis qd' ī palatio co
a medimus: & quia læsiones regis vi
dere nephas ducimus: idcirco misi
a ¶diabolo vel cuilibet principi xp̄ianorū
inimico.

mus & nunciauimus rēgi vt recen
seas in libris historiarū patrū tuorū
& inuenies scriptum in cōmētariis:

a ¶ecclesia magni regis ciuitas.

& scies quoniā ūrbs illa vrbs rebel
lis est & nocens rēgib' & ꝓuincijs: n
a ¶hæreticis. s. & hostibus veritatis.
a ¶Non veni pacē mittere: sed gladium.
& bella cōcitanē ī ea ex diebꝰ anti
quis: ḡorbrem & ciuitas illa dēstruc
ta est. Nunciam' nos regi: quoniā
a ¶per fidem & opationē.
si ciuitas illa ædificāta fuerit, et
a ¶de lapidibus viuis. s.
mūri ipsius instaurati: possessionem p
a ¶in baptizatis. s.
ḡ trans flūuium non habebis. Vtq
bum misit rex ad reum beethleem
& samsai scribam: & ad reliquos qui
erant, in consilio eorum habitato
res samariæ, & cæteris trās fluuium
salutem dicens & pacem: Accu
sationem quam misistis ad nos, ma
nifeste lecta est coram me: & a me
præceptum est: & recensuerunt: in
ueneruntq; : quoniam ciuitas illa a
diebus antiquis aduersum reges
rebellat: & seditiones & prælia con

misit alios loco ipsorū: & cum eis vnū de
facerdotib' captiuis qui doceret eos cole
re dñm. b ¶Trans flumē in pace. Hebrāi sic habēt: Trās flumen & ceanez. &
est ceanez nomen regionis vt dicunt.
c ¶Hoc est exemplar. Hic ꝑnr ponitur
forma accusationis, cum dr̄: Artaxarxi
regi &c. Sequitur: Iudæi q ascēderūt a
te ad nos. Isud concordat dicto Rab. Sa.
videlicet ꝙ iste artaxerxes fuit cyrus: vt
prædictū est: qa isti iudæi fuerūt missi in
hierl'm ab isto cyro & nona filio eius: vt
patet ex ꝓdictis ca. j. & bene dr̄: d ¶Ascēderunt. qa hierl'm est in altiori situ q̄ babylonia. e ¶Ciuitatē rebellē & pessi.
Q; enim rebellauerit regi babylonis tpe
ioachim & tpe sedechię, patet ex. iiij. Reg.
xxiij. & xxv. f ¶Extruentes muros
eius. In hoc falsō eos accusabāt: quia non
reædificabāt ciuitatē: sed tm̄odo rēplū.
g ¶Tributū & vectigal &c. Dicit autē
tributū a tribuo is. & est illud ꝓprie qd'
dabaf hoibus missis ex parte regis ad cu
stodiam terræ pro stipēdijs ipsorū. Vectigal dr̄ a veho vehis. & est ꝓprie pedagiū
qd' soluit dñis de his q̄ vehunt' per terrā
vel flumina vel mare. Annui redditus
sunt illa, quę soluuntur singulis annis de
possessionibus: vt de agris & domibus.
h ¶Nos ergo memores salis &c. i. cibo
rū sale conditorū. & per hoc insinuāt alia
būficia q̄ a rege recæperāt: a parte totum
designantes: quia tunc inter eos currebat
talis modus loquendi. In hebræo sic habetur: & nunc ecōtra destructio palatij qd'
destruere volum'. i. cōtrariū būficijs præ
dictis est palatiū. i. dom' dei: quę in pluribus locis veteris testamenti palatium vocaf in hebræo. & ideo ipm̄ destruere intē
dimus ꝓpter bonū regis: cui obligati sumus ex būficijs recæptis. i ¶Et qa læsiones regis. s. subtrahendo tributa: vt dictū est. & mouendo ꝯ eum seditiones ꝑnr.
k ¶Videre nefas duci. quia essemus in
grati. l ¶Vt re. i li. hiſ. pa. t. &c. i. regū
qui pcesserunt re. m ¶Et scies qm̄ &c.
re. est. vt expositū est. s. n. ¶Et nocens
regibus & pro. qa tpe dauid & salomōis
plura regna fuerūt ei subiecta: vt patet. ij.
Reg. viij. & iij. Reg. iiij. o ¶Qorbrē &
ci. il. dc. est. s. ꝓpter rebellionē cōtra regē
nabuchodonosor: vt habef. iiij. Reg. vlti.
p ¶Possessionē trans flu. non ha. scilicet vltra eufratē: q erat medi' inter regni
persidis & regionē iudæorū. q ¶Verbū
misit. Hic ꝑnr ponit regis nōm̄. Et patet
hæc ex supadictis vsq; ibi: r ¶Salutem
dicēs. Hebræi sic habēt: Et cæteris trans
fluuium selā & ceanez. Et dicunt ꝙ sunt
noīa regionū trans fluuium existentium
in qbus habitabant aliqui de transmissis
a regibus assyrioꝝ ad inhabitādū terram
illam. Cætera patent ex ꝓdictis vsq; ibi:

✠ Nam & reges

✠ i ¶Quia læsiones. Tales enim allegant auctoritatem ꝓlatorū ex hoc diminui. qd' nō est verū. nam dicti ꝓdicatores petūt sup hoc hūiliter gr̄am ꝓlatorum: & ipsi debēt benigne cōcedere. nam hoc cedit ad alleuiationē oneris sui & suorū salutē subditorū. Allegāt etiā aliq̄n prædi

Tributū

Vectigal

Annui redditꝰ.

Moraliꝝ

C

D

✠ Quas trāstulit assennaphar. Aliqui libri habent Salmanasar. & male: qa in hebræo hr: Assennaphar. & iste fuit assonaddan filij sennacherib: vt patet ex prin. ca. Sicut em̄. ē. dictū est

✠ Quia læsiones

Itaq; exem

cti diminutionē tpalis boni. ideo subdit. p ¶Possessionē trās flu. nō ha. q. d. Tales ꝓdicatores & cōfessores trahunt ad se bona debita ecclesiæ: quod nō est ita, salua cuiuscūq; dictis reuerētia: sed magis oppositū. nā in ꝓdicationib' publice: & in ꝓfessiōibus secrete fideles admonēt reddere fidei' debita suis curatis & aliis ecclesiæ ministris. propter qd' ꝓlati talibus rōnibus friuolis non debēt credere & animarū fructum pro talibus impedire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Itaq; exemplū Bed. Patet ordo historiæ q; hostes ppli dei primo opus fctū perfequebā impediebāt: deinde cōsiliū retrę in tētionis eorū prauis cōsiliis dissipare tentabāt: nec oīno ab opere trahere valebāt, priusq; regali auxilio fulti auctoritate publica obsisterēt. quoq; notanda in accusando fraudulētia qua eos q do mum dei ædificabāt ciuitatē ptra regnū ædificare ḡrebant. & ḡcipiēte rege ne ciuitas ædificaret: mox arrepta auctoritate ne tēplū ædificaret restiterunt: cū nihil de ostructiōe templi detulissent: & rex tm̄ phibuisset construi ciuitatem. Ca. V.

DRophetauerunt. Bed. In libris eorū plen⁹ scriptum est quibus ÿbis secordiā eorū redarguerint q negligentiores erant erga opus templi vel p̄ missō dei auxilio ad operandum accende rint: qua etiā deuotiōe ad exhortationem eorum zorobabel, iosue, & oīs ppls se ad operādum accinxerint. Aggeus em̄ ita incipit: In anno scdo darij regis in vno die mēsis ḡfati: factū est verbū dñi in manu aggei. ppbe, dicens: Dic ad zorobabel filiū salathiel: & ad iesum filiū iosedech &c. Et paulopost. Et suscitauit dñs spm̄ zorobabel filij salathiel ducis iuda: & spiritū iesu filij iosedech sacerdotis magni: & spiritū reliquoꝝ de oi ppło: & ingressi sunt, & faciebāt opus i domo dñi &c. Zacharias aūt sic incipit: In mēse octauo in anno secundo darij regis: factū est verbū dñi ad zachariā filiū barachiæ, filiū ado. ppbetam &c. Ex quo apparet quō Esdras zachariā filiū ado nominet: quia. s. nepos illius fuit, q. ppha nobilis fuisse itelligit: cui⁹ zacharias i. ppbis eximi⁹ iure filius dicerē. Inter ḡ notandum quāti ḡdus isti ppbetæ fuerint: vt p̄ tanti regis edictū: & samaritanos & oēs gentes per circūitum ædificationē templi impedientes iuberent templū extrui. Zorobabel quoq; & iesus & ppls qui cum eis erat nō minoris fuisse fidei, pbantur: q. ppbetas iubētes magis audierunt q̄; phibentis regis imperium.

c ¶Zorobabel. Ortus in babylone, vel magister babylonis: qa ibi iuxta historiā natus est, cum esset de stirpe dauid i bethleem nati. Hic significat xp̄m: qui vt mūdum a confusione errorum liberaret: in babylone. i. in cōfusione mundi oriri & quersari dignat⁹ est. Qui etiā recte babylonis magister dr̄: nō q̄ ea ḡ babylonis id est mundi sunt doceat: sed quos babylonis iugo ꝑssos inuenit ad gr̄am libertatis erudit: & eruditos ad patriam cœlestem perducit. Cuius pater est salathiel. id est petitio mea deus: qui scilicet in psalmo dicit: Pete a me & dabo tibi gentes hereditatem tuam &c. vnusq; q̄ etiā cū deū inuocans non aliud quærit q̄; ipsum. potest eū salathiel vocare. d ¶Et iosue. Bed. Iosue vel iesus interpretatur saluator. Iosedech dominus iustus hic quidem sicut filius non xp̄m significat: vterq; eū populū in terrā p̄missionis: ille de lōgo inolatu eremi: hic de longiore captiuitatis seruitio itroduxit. Sic versus iesus electos suos ab oībus malis eruens, ad superni regni promissa gaudia induxit: qui est filiꝰ iosedech. i. dñi iusti. de quo dr̄: Dñs iustus cōcidet ceruices pctōrū &c. e ¶In ipso. Bed. Patet litteræ textus: qa cōfortati ÿbis, ppbetarū, optimates iudæorū nō potuerūt hostiū infestationib⁹ a sancto opere præpediri: a q̄ quiescētibus adhuc, ppbetis timore hostiū cessauerāt. sicut nunc in ecclesia geritur: dum hi qui malignoꝝ spirituum vel hoīm in

☞ sidiis re

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Nā & reges fortissimi fuerunt in hierusalē. Vt patet de dauid & salomone: iosaphat & pluribus aliis. b ¶Et dominati sūt omni regioni quæ &c. Hoc habetur. iij. Reg. de salomone q̄ eius dominium se extendebat a flumine magno euphrate vsq; ad riuū ḡgypti. c ¶Tributū quoq; & vectigal & red. &c. Accipiebant ab omnibus illis prouinciis. d ¶Prohibeatis viros illos vt vrbs illa non &c. Ex quo patet q̄ si iste artaxerxes fuit cyrus, nō retra ctauit dictū suū: ga nō dederat licētiā recidi ciuitatē, sed solū ꝛēplū: vt habet. ē. ca. j. nec istud retractauit. f ¶Et abierūt festinanter. Hic ꝑnr ponit operis inhibitionem: cum dicit. Et abierūt festinanter. c. robore. i. cū virtute exercit⁹ cui iudæi nō poterāt resistere. l. ꝛo subdit: g ¶Tunc in tempore illo fuit cyrus, nō retractauit dictū suū: ga nō dederat licētiā reædificandi ciuitatē, sed solū templ

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ de quibus dr̃: Exultabunt omnia ligna siluarũ &c. Ca.VI.

ps.95.c. THVnc darius &c. Beda Ioseph⁹ nomẽ loci in quo hæ-
cyri Iræ fuit inuctæ: ita posuit. Et inuct⁹ est i egbatha-
nis cõstructa vrbe in regiõe mediæ codex. Porro alia
trãslatio sic habet: In egbathana i ædificio tutissimo
egionis medorum. vnde videtur q̃ nomen medena

aristopis 2.Pa.3.a. nis: ptulit cyrus rex de templo ba-
bylonis: & data sunt sasabasar ⁊ no-
cabulo: quem & principẽ cõstituit.
Dixitq; ei: Hæc vasa tolle: & vade
& pone ea in templo quod est i hie-
rusalẽ: & dom⁹ dei ædificet in loco
suo. Tunc itaq; sasabasar ille venit a
& posuit fundamenta templi dei in
hierusalem: & ex eo tpe vsq; nũc ædi-
ficat & necdũ cõpletũ ẽ. Nunc ergo ꝓ
si videt regi bonum, recẽseat in bi-
bliotheca regis quæ est i babylone
vtrum nã a cyro rege iussum fuerit
vt ædificaretur domus dei in hieru-
salem: & voluntatem regis sup hac
remittat ad nos. Cap. VI.

a VNc dari⁹ rex p̃cepit & re-
cẽsuerũt in bibliotheca li-
brorum q erãt repositi in
babylone: & inuẽtũ est in
egbathanis: qd̃ est castrum i mede-
na puincia: volumen vnum: talisq; g
scriptus in eo erat cõmentari⁹. Anno
primo cyri regis: cyr⁹ rex decre-
uit vt domus dei q̃ est in hierl̃m ædi-
ficaret in loco vbi imolent hostias
b & vt ponãt fundamẽta supportan⁊
tia altitudinem cubitorũ sexaginta
& latitudinẽ cubitorum sexagita: i
ordines de lapidib⁹ impolitis tres ⁊
& sic ordines de lignis nouis. Sum⁊
ptus autẽ de domo regis dabuntur
Sed & vasa tẽpli dei aurea & argen-
tea quæ nabuchodonosor tulerat de
tẽplo hierusalem, & attulerat ea i ba
c bylonem: reddant & referant i tẽ-
plum hierusalem in locum suum: q̃

a ¶babylonio. ſ. quo ea nabuchodo-
nosor posuerat.

d & posita sunt iu templo dei. Nũc er⁊m
go thatannai dux regionis quæ est
trans flumen & starbuzannai & cõ
siliarii vestri apharsathei qui estis
trans flumen procul recedite ab il⁊n
lis & dimittite fieri templum dei il⁊
lud a duce iudæorum & a seniorib⁹
eorũ: & domum dei illam ædificent
in loco suo. Sed & a me præceptum
est quid oporteat fieri a præsbyteris
iudæorum illis vt ædificetur dom⁹
e dei: scilicet vt de arca regis, id est deo
tributis quæ dantur de regiõe trãs
flumẽ studiose sumptis dent vitis

non habebãt volũtatẽ impediẽdi opus, sed magis ꝓmouẽdi
ẽ placeret regi: sicut patebit per effectum, ca. ſe.

Ca.VI.

THVnc darius rex. Hic ꝑtr describitur tẽpli ꝓsummatio
Circa qd̃ primo ponit regis ꝓcessio. ſecõ diligẽs execu
tio, ibi: Igitur thatãnai. Circa primũ darius in sua epi-
stola pri a decretum cyri recitat, secundo recitatum cõ
firmat, ibi, Nunc ergo. tertio ꝓm⁊pedientium determinat, ibi: A me ergo.
Circa primum dicitur: e ¶Et recẽsuerunt &c. in babylone. non est hic nomi-
ciuitatis: sed prouinciæ vel potius totius
regni. sicut francia aliquando dicitur re-
gnum in quo sunt multæ prouin⁊
vnde subditur: f ¶Et inuentum est in
egbathanis. ſtud castrum ædificauit
phaxat rex medorũ: vt habetur Iudith.
g ¶Talisq; scripta &c. cõ. id est regu-
decretum. h ¶Et vt ponant fundamẽ-
ta sup. altitu. cu. lx. & ꝑm hoc ſtud rem⁊
plum secundum non fuit ita altum de me-
dictæ sicut fuit templum salomonis. qd̃
habuit centum & viginti cubitos in alti⁊
tudine: vt habetur. n. Paral. in. & idem di-
cit Iosephus. i ¶Et latitu. &c. credo q̃
hic accipitur latitudo ꝓ longitudine vt
dicatur latitudo latus magis. ꝑfectum. id
ta em̃ fuit lõgi tudo tẽpli salomonis. q̃
cubitorũ. Si em̃ acciperet hic ꝓprie latus
do, sẽgref q̃ hoc tẽpli fec⁊m fuisse. lon⁊
in triplo q̃ tẽpli salomõis: cui⁊ latitudo
fuit. xx. cubitorũ tm̃: vt hĩ. in. Reg. vi.
Aliq tñ dicũt: q̃ cyrus sic prouidit vbi
sonat ex suo spũ: qa fic ædificãdi tẽpla
pfarũ tñ nõ fuit sic facta: sed ad limitur
dinẽ tẽpli prioris a salomone facti. Sed ꝓ
nõ est verisile: qa i principio hui⁊ libri dr̃
Suscitauit de⁊ſpm cyri regis ꝑsarum &c.
& ideo nõ est verisile q̃ spũ ꝓpio mo⁊
ras tẽpli disposuerat ad ſtitudinẽ tempo⁊
rum idolatri æ: sed verisimilius ẽ q̃ ad
collocutionẽ habuit cũ sapientib⁹ ꝓpheto
& ꝑm eorũ cõsiliũ templũ fieri dispo⁊
& præcepit. k ¶Ordines de lapidi⁊
bus. Vnde subditur: n ¶Prophe⁊
tæ cõfirmari desiderat: & ipse vt
ꝑm altitudinem murivel ꝑm eius ſtitu⁊
dinem, nõ habetur: videtur q̃ ꝑm hoc
spissitudinẽ ex hoc q̃ subditur: l ¶Et
fic ordines de lignis nouis. Parietes
habetur: Et ordo de lignis nouis. Parietes
enim templi exterius erant de lapidibus
sed interius erant operti tabulis lignis.
sicut & in tẽplo salomonis. m ¶Nũc
ergo. Hic consequenter ponit⁊ deprecati
citati cõfirmatio. ſõ subditur. n ¶Pro⁊
cul recedite ab illis: id est nullum mo⁊
mentum inferte: sed magis adiutorium
vnde subdit: o ¶Vt de arca re. id est
de tributis quæ dantur de regione &

¶Et offerta
cæpit & recensuerunt &c. Per hoc
regem conuenienter significari pot⁊
mus pontifex: ad quem ſpectat vtriusq;
lis ecclesiæ regimen. Per hoc igitur p ad
determinatiõnẽ negocij darius bibliothe
cã recẽseri fecit & reuolui: significatur q̃
summus potifex in determinatione negocij
ciorum fidem vel mores tangentium ꝓ
se & ꝓ alios ad hoc idoneos debet inuẽ⁊
gare qd de hoc sentiãt sacræ scripturæ. &
ſm hoc negocia terminare: sicut darius
post dictam disquisitionem præceptu
ligẽter exequi domus dei ædificatio
o ¶Vt de arca regis &c. studiose. dan⁊
tur. Nam in ꝑis operibus sumptus de
trfex & etiam alij prælati non solum de
bent esse fauorabiles verbis: sed etiam
temporalibus auxiliꝭs prout possunt.

✻ A me ergo

da senator, repẽte ecclæ doctor: q dũ in expositiõe psalmo⁊
diligẽter tẽdit, qui Ambrosius, qd hilarius: qd Augustinus:
qui Cyrillus, qd Iohãnes: qd cæteri sancti dixerunt de dictum
fe a ſm tonibus iudæorũ. i. contẽctum & ꝓ dantiũ deũ ꝓbauit
a ¶Vitulos & agnos. Bed. Hæc anima ia⁊ müda sunt: & fru⁊
müs & sal & vinũ & oleũ q̃ ſm legẽ offe⁊
rũ ſignificatiõe bonoꝝ hoim vl ope⁊
rũ perfectoꝝ vel charismatũ spũaliũ fæ⁊
pponunt. q̃ nunc iubente rege in holo⁊
cautisti deo cœli offerunt: cũ fauẽtib⁹ mũ
dãtib⁹ eis ꝓpli in vnã veritatis fidem
christo cõcrandi aggregantur: & quicqd
boni naturalis quisq; diuinitus habuerit
quicqd a viris ecclesiæ salubræ didicerit
rorib⁹ diuinũ cultũ impẽdit. b ¶Se. ri⁊
gẽ ꝓncipib⁹ res sanctæ ecclæ erecunt⁊
subditur: eis ꝓpli in vnã veritatis fidem
christo cõcrandi aggregantur: & quicqd
boni naturalis quisq; diuinitus habuerit
quicqd a viris ecclesiæ salubræ didicerit
rorib⁹ diuinũ cultũ impẽdit. b ¶Se. ri⁊
gẽ ꝓncipib⁹ res sanctæ ecclæ erecunt:

Universidad de Deusto
Biblioteca

menſe ob ſignificantiã pfectionis ḡ hoc numero continef: maxime, ꝓpter ſummã aplorū: in quoꝝ fide & doctria pficit ecclia. Itē duodenarij pfectionē fidei & operatiōis ſignificat: ga ſiue tria p quattuor ſiue q̄ttuor p tria multiplices. xij. cōſummabis. Tria ad fidem propter cōſeſſionē ſanctæ trinitatis referuntur: q̄ttuor ad opa bonū: ꝓpter q̄ttuor principales virtutes, prudētiã fortitudinē, tẽperantiam, & iuſticiã. de quibus dicit: Sobrietatem enim & prudētiã docet & iuſticiã & ỹtutem: quibus vtilius nihil eſt in vita hois. Recte ergo domus dñi ſeptimo menſe in choata, duodecimo perfecta eſt & dedicata: quia mens electorum gra ſpūſanctī illuſtraf: vt ad pfectionem bonæ opatiōis pueniat cū fide ſanctæ trinitatis: licꝫ lætabūda dedicationem retributionis expectat. Et qm̄ hæc retributio futuræ ſolēnitatis in tpe vniuerſalis reſurrectionis & in viſione trinitatis perficitur: recte domus dñi nō ſolum duodecimo menſe tertia eius die cōpleta memoratur. ga enim dñs die tertia reſurrexit: reſurrectio nra poteſt triduano numero ſignari. de qua dr: In die tertia ſuſcitabit nos. Cœpta eſt autem ædificatio tẽpli anno prio cyri regis: & conſummata ſexto anno darij: qui ſunt anni ſm chronicam. xlv. Cyr⁹ enim regnauit annis. xxx. poſt quem cambyſes filius eiꝰ octo: qui in hoc volumine, ſicut Ioſephus autumat artaxerxes vocatur. poſt quē magi q illum interfecerunt, anno vno poſt quod darij⁹ vſq; ad cōſummationē & dedicationē tẽpli annis ſex: q ſunt anni quadraginta qnq;. Quæ rif aũt quō rnderūt iudæi: Quadraginta & ſex annis ædificatū ē templū hoc &c. Sed ſi hiſtoriã Ioſephi legim⁹: ḡ poſt ꝓſummationē & dedicationē tẽpli tres annos addit: in qbus peribol⁹. i. circū poſita tẽplo munitionū cōſtructio, & quæda alia ḡ remaſerūt pfecta ſunt: videbimus ga recte in ædificatiõe templi. xlvj. annoꝝ potuerit ſumma cōputari: in qb⁹ eminẽtiora cūcta fuere cōpleta. ¶Beda. Templū ỹo q̄ eleꝯa animã ſignificat propter inhabitantē in ſe ſpm chriſti: & eccleſiã totã. i. cōgregationē oim electorū angelorū & hoim: etiã ipſum corp⁹ chriſti de virgine natū ex primis ſine pctō in mūdo cōuerſatū: morte ſoluti: & die tertia ſuſcitatū. Cui ſpecialiter aptaf ꝙ. xlvj. annis ędificatū dr. Aũt em phyſici, ꝙ hoc dierū numero corpus humanū in vtero a tpe cōceptionis vſq; ad perfecta mẽbrorum limiamenta creſcat. Et decebat vt dom⁹ ḡ corp⁹ dñicū ſignificabat, eo annoꝝ numero i hieruſalẽ cōderef: quo dñi corpus i vtero virginis erat creãtū. Virgo enim hierſm. i. ciuitas regis magni & vilio illi⁹ pacis noiaf: de qua dr: Ipſe eſt pax noſtra: qui fecit vtraq; vnum: Sicut etiam illud: Oſtiũ aũt lateris medij in parte erat dom⁹ dñi dextræ: & p cocleam aſcendebatur in ſuperius cœnaculũ: & a ſuperiore in tertium ſpecialiter corp⁹ chriſti figurauit. de quo dicit: Vn⁹ militũ lãcea latus eius aperuit &c. Oſtium em̄ lateris medij in parte erat domus dextræ. i. ab orientali angulo lateris meridiani incipiens & p iteriora eiuſdẽ lateris occulto itinere paulatim ad altiora cœnaculorum perducens. ga chriſtus ianuã nobis ſalutis in dextro latere ſuo voluit aperiri: p cui⁹ ſacrata abluti & ſanctificati itroeamus altiorẽ aulã regni cœleſtis. Aſcẽdim⁹ enim per oſtiũ medij lateris in ſuperi⁹ cœnaculum: qñ per aquã baptiſmi & poculũ dñici calicis conſecrati: ab hac terreſtri cõſecratione ad cœleſtiũ aiarũ vitã peruenim⁹. A ſupiore quoq; in tertiũ penetrauim⁹: cũ bti tudinẽ aiarũ etiã corporũ immortaliũ pcæptione cumulam⁹.

a ¶Fecerunt aũt. Merito gaudent filij tranſmigrationis qui captiuitatẽ euaſerunt: & domũ dei ædificare meruerũt: & q̄ſi deuoti deo famuli in dedicatiõe domus eius hoſtias offerunt: & quaſi fraternitatis amatores propctõ totius iſrael vbicunq; eſſent rogãtes eis deũ fieri ꝓpitiũ: & eos vel inter hoſtes cuſtodire: vel ad patriam reuocare. Recte aũt dedicarut templũ a ſacerdotib⁹ & leuitis & reliquis filiorũ tranſmigrationis in gaudio: qa correptis pctõribus ſit gaudium in cœlo corã angelis dei & magiſtris, q̄ p eor⁹ ſalute laborauerunt: & omnibus q de confuſione peccatorũ ad virtutũ arcẽ, terram. ſ. promiſſionis] mẽte & opere trãſmigrarunt. Sacerdotes ergo & leuitæ & oĩs populus in dedicatione reſtauratæ domus gaudẽt: ga oĩs ordines eccleſiæ reconciliatis per pœnitentiam peccatoribus gaudent. b ¶Et obtulerunt. Offerũt in dedicatione hoſtias, cum pro errantiũ cõuerſione deo gratias agũt: cum multi conſpecta deuotione eorũ, ad maiora ſe virtutum opera accingunt: ne ſint ſegniores eis in operando: qbus innocẽtiores

a regni darii regis. Fecerunt autem filii iſrl ſacerdotes & leuitæ & reliqui filiorũ trãſmigrationis, dedicationem domus dei in gaudio: & obtulerunt in dedicatione domus dei vitulos centum: aries ducentos: agnos quadringẽtos: hircos capradrum pro pctõ totius iſrl duodecim
e iuxta numerum tribuum iſrael. Et
f ſtatuerunt ſacerdotes in ordinibus ſuis, & leuitas in vicibus ſuis, ſuper opa dei in hierſm: † ſicut ſcriptũ eſt
g in libro moyſi. Fecerunt autem filii d tranſmigrationis paſcha quarta decima die menſis primi. Purifi-

innocẽtiores fuerunt minus peccãdo. Multi etiã qui in fide pra- cesſerunt, feruentiora nouitiorũ ſtudia emulantur. c ¶Hircos capra. Hirci in hac vita offerũtur. p pctõ, cum electi deo ſuppliciter offerunf in futuro cũ gratias agunt, & miſericordias dñi in æternũ cantabunt: quia ſemp miſeros ſe fuiſſe & dono eius liberatos eſſe memorabunt. d ¶Pro pctõ. Pro pctõ etiã totius iſrl offerunt: ga quotcũq; adhuc illos q nobiſcum ſunt bonis fatent, & ſic illoꝝ bona imitando noſtra facere, vel etiã p ſtatu totius eccl̃e dñm deprecentur. Vñ in oꝛone dñica nemo ſibi ſpecialiter aliq̄d petit: ſed oĩb⁹ q eũdẽ parẽ habẽtes in cœlis. Itẽ ædificato tẽplo dedicatio fit cũ cõpleta in fine ſæculi ſumma electorũ perueniet ad gratiã cœleſtiũ præmiorũ quã hoſtiæ offerunf: de qb⁹ eadẽ domus id eſt eccl̃ia poſt captiuitatem monstratur erumnæ ædificata per gloriã immortalitatis dicit: Diruiſti dñe vincula mea: tibi ſa. ho. lau. Et ga offeruntur nõ ſolum pro donis virtutum, ſed & pro mundanis ſordib⁹ vitioꝝ: bene poſt vitulos arietes & agnos hirci, ꝓpctõ totius iſrael offeruntur. gra em̄ de qua ỹtutũ bñficia cõferuntur etiam ſcelera auſert. Nec in domo dei habet pelagius locũ: q ſe ſuoſq; putauerit ſine libertate arbitrij vel liberari a malis vel cõfirmari poſſe in bonis. e ¶Et ſtatuerunt. Ordo poſcebat vt domo dei ædificata mox ſacerdotes & leuitæ qui in ea miniſtrarent, ordinarenf. Qđ obſeruandũ eſt hinc ga ſignifice monaſterio conſtruunt: vt in his doctores inſtituãtur ad opera dei populum hortenf: non ibi ſuis voluptatibus ſtudeãt. f ¶Sacerdotes. Beda. Qđ dicit ſacerdotes in ordinibus ſuis & leuitas in vicibus ſuis conſtitutos: vices hebdomadarum ſignificat in quib⁹ oĩs cœtus vtriuſq; gradus per. xxtiij. partes eſt diſtributus: ita vt vnuſquiſq; ordo vice ſuæ hebdomadis p ordines dies. ſ. a ſabbato vſq; ad ſabbatũ i tẽplo miſtrarent: & poſt omnes hebdomadas a templi liber officijs curã ꝓpriæ rei agere. vt vna dierũ narrãt. nã & in circũtu iteriores ſacrarij iam fecerãt. ba dierũ narrãt. nã & in circũtu iteriores ſacrarij iam fecerãt. b ¶Et obtulerunt. Offerũt hoſtias pro ſe & pro populo. Vn⁹ enim pctõr pro multis offert: ſed ꝓpter vnitatẽ corporis ſui ſe ipſum offert. Vn⁹ enim pro omnib⁹ mortuus eſt: vt qui viuũt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit. Vn⁹ ergo pro multis offert: ſed in vno multi ſunt. Vn⁹ ergo pro omnib⁹ offert: ſed in omnib⁹ vnus eſ

Universidad de Deusto Biblioteca

E Esdras scriba velox. a ¶Et ipse scriba velox. Beda. Scriba velox in lege moysi appellatur esdras: qa esdras legē moysi quæ cōsumpta erat refecit: & etiā (vt cōis maiorū fama est) ɔm sacræ scripturæ seriē quam ignis absumpserat, put videbat legētib⁹ sufficere, scripsit: & nō nulla (vt referūt) ꝙ oportuna putabat, adiecit de qbus est & illud

Deu. 34. d. Et nō surrexit ꝓpha in isr̄l sicut moyses quem nosset dns facie ad faciem &c. Quæ verba dicere nō potuit, nisi qui diu post

1. Re. 9. b moy sen vixit. Et i libro samuelis olim in israel sic loquebat⁹ vnusquisq; vadēs consulere deum: Venite eamus ad videntē. Qui em̄ propheta hodie dicit: olim vocabatur videns. Nōnulla aūt integra volumina quæ quondā in ppō isr̄l habebā tur, intacta reliquit: ideo eoꝝ nihil aliud ꝙ nois memoria habetur: vt ē illud in li-

Nu. 21. c. bro numerorū. vnde hr̄ in libro bellorū

Ios. 10. c. dn̄i: & in Iosue: Nōne hoc scriptū est in li-

3. Re. 11. g bro iustoꝝ. In regū quoq; & paral. volu-

2. Pa. 9. g minibus memorant libri historici, pphe tarū, ahiæ sylonitis & semeiæ: abdo & nathan: isaiæ quoq; & hieu filij anani. i. g libri regū israel scripsisse dr̄: & multa alta

3. Re. 16. quorū nulla debent hodie posse reperiri vestigia. Ferūt quoq; pro certo hebrei ꝙ leuiores litteras excogitauit sub noibus earū quas ante habuerāt: qbus velocissime tantā librorū copiā ꝙ consumpta erat reficere. Ideo nō solū scriba, sed etiā velox noīat. Priores aūt litteræ remāserunt apud samaritas: qbus illos quinq; libros moysi quos solos de scriptura sancta recepērant, scribere solebant. b ¶Et ascenderunt de filijs israel. Beda. Notandum ꝙ in capite huius libri scriptum est ꝙ ad permissionē cyri ascēderūt de babylone zorobabel & iosue & de filijs iuda & bēiamin cum sacerdotib⁹ & leuitis oēs quoꝝ suscitauit deus spm̄: de qbus additum est ꝙ essent de captiuitate quā transtulit nabuchodonosor i babylonem. Hic autem sub esdra duce nulla iudę & bēiamin vl nabuchodonosor sed tm̄ filiorū israel & sacerdotū & leuitarū qui cū illo ascenderūt: mētio est. Vñ vr̄ ꝙ illi de iuda & beniamin fuerūt quos nabuchodonosor captiuauit. Hi aūt de decē tribub⁹ qui specialiter post diuisionem israel vocabant⁹ quos assyriorū reges longe ante captiuauerant: & vltra mōtes medoꝝ fecerunt habitare. Tūc ergo duæ tribus maxima ex parte redierūt: & templū graui labore restauraue runt. Decē tribubus ꝙ minorē religiōis curā habuerūt: qa deftru cto chaldæoꝝ imperio libere sub regibus persarū viuebāt: cū templū ædificarēt & cōpressam esse samaritanoꝝ inuidiā cōpererēt: tandē aliq ex eis redierunt: plures ibidē resederunt: quorum ꝓgenies vsq; hodie in eisdē ptib⁹ detineri & seruire gēti persaꝝ phibetur. Sicut aūt zorobabel & iesus christū significāt: qui captiui tatem humani generis sua gra relaxat: & suā in nobis domū sanctificando & possidendo ædificat. Sic esdras sacerdos & velox scri-

Mat. 5. b. ba eundē qui nō venit soluere legē, sed adimplere, figurat. qui iō scriba legis vel scriba velox i lege moysi potuit vocari: qa ipse moysi legē p angelū dedit: ipe ꝓpha ꝙ vitarē docuit: ipe electorū mentes ad intelligēdā & faciēdā patris voluntarē accendit. Vñ:

Ps. 44. a. hoc testam̄tū quod disponam domui israel post dies illos: dicit dns, dando leges meas in mēte eorū &c. Et lingua mea calamus scribę &c. Lingua em̄ ꝓphetę calam⁹ erat velocis scribę: qa ꝙ dns illū sine mora ꝙs intus docebat: hoc ipse ꝓ officiū linguæ foris ꝙaliter declarabat. Esdras quoq; interpretatur adiutor: qa solus xps pp̄m suū a tribulationibus liberat. & de cōsulsiōe vitioꝝ ad

Ps. 120. a pacē virtutū, ꝙficiētibus meritorū gradib⁹ inducit. vñ: Auxiliū meū a dño &c. Ad hoc sicut esdras partē ppli nō minimā de captiuitate hierosolymā reduxit: & pecuniā ac vasa sctā in gloriā tem pli, & populū ab vxorib⁹ alienigenis pōtificali auctoritate purgauit: ita xps in carne apparēs ꝙfusionē mūdi libera ꝙfusioē victoriā intrauit. vt nos secū rediens ab oi ꝙfusioē liberatos ad trā-

Ios. 14. d quillitatē supernæ pacis induceret: cuius pacis pign⁹ in præsenti accipimus: sm illud: Pacē relinquo vobis: pacē meā do vobis. i. tpalē vitā peregrinātib⁹ relinquo: ppetuā ad cœlestē patriā pue nientibus do. c ¶Quia in primo &c. Beda. Prima die mēsis cœpit ascendere de babylone: & quinto cum filijs transmigrationis: & primo die mensis peruenit in hierusalem. Primordium enim

eī mēsis i quo luna nouū a sole lumen mutueri creditur: nouū deni cœlestis initium significat: & bene prima die mēsis primi dicit esdras de babylone se cum eis quos a captiuitate saluabat: qui principium sanctę quietis in nobis. Primo quoq; nunciam⁹, illustra- de fit diuinę pietatis in nobis. Primo quoq;

ron sacerdotis ab initio. Ipse es- die mēsis qui peruenit i hierl̄m: qa hoc a dras ascendit de babylone: & ip- nō nr̄i libertate arbitrij, sed inspiratione di scriba velox in lege moysi qua- pernæ lucis fit: vt audito euāgelio ecclesia dns deus dedit israel. Et ded- membris incorporemur. Pulcherę & illa rex ſm manū dn̄i dei eius: bonam c bris in ecclia mos & doctrina patrū inole super eum omnē petitionē ei⁹. Et uit: vt & his qui cathezizantur quattuor a ¶prolepsis: nam in sequētib⁹ quomodo euangeliorum sacramentum explanetur venerint & exercitū ꝓgregauerint, pleni⁹ & recitetur in exordio. Item prima die mē scribitur. sis quinti venit cū his qui liberati erant ascēderunt de filiis israel: & de fi a hostibus in hierusalem. quia dum corpo liis sacerdotum: & de filiis leuita- ris quattuor euangeliorū præceptis colrum, & de cantoribus & de ianito- tis quattuor mensēs lucidæ actionis quę ribus, & de nathinneis in hieruſa- ꝓpter ꝓuauerit. c ¶Vt cuicunq; &c. lem: anno septimo artaxerxis re- Oibus licentiā eūdi tribuit: nullū ire con gis & venerūt in hierusalē mense pellentibus. Et quia fidei, oībus qb⁹ pla quinto, ipe est ann⁹ septim⁹ regis. cuerit in regno suo christum colere prnit c Quia in primo die mensis primi a ¶adiutor. cœpit ascendere de babylone: & in primo die mensis quinti venit e bona super se. Esdras autem para- a ¶quam flamma consumserat. uit cor suū vt inuestigaret legē m f a ¶cœpit iesus facere & docere. dn̄i: & faceret & doceret i isr̄l ꝓcæ g h

autem parauit &c. Magna virtus hominis parare cor suum ad obsequium diuinæ voluntatis & dicere posse: Paratū cor meum, deus: paratum cor meum. ¶Bed. Christus quoq; parauit cor suum vt inuestigaret legem domini: quia talem sibi hominem quem susciperet diuinitus prouidit: qui non solum sine peccato, sed plenus esset gratia & veritate: qui nulla sibi repugnante lege, peccati, legem dei absq; vlla mentis vel carnis contradictione ser- ret. vnde: In capite libri scriptum est de me &c. Item dominus in- uestigauit legem dei: quia abiectis phariseorū traditionibus, ꝓpturam sanctam mystice intelligere docuit: & decreta euāgelij que attulit magis perfecta & deo accepta q̄ ea quæ per moysen præmiserat, ostendit. Vnde: Audistis quia dictum est antiquis, &c. liges amicum tuum: & odio habebis inimicum tuum. Ego aūt vobis dico: Diligite inimicos vestros: benefacite his q̄ ode- ✠ Artaxerxes

NICO. DE LYRA

c ✠ a ¶Et ipse scriba velox &c. quia legē combustam a chaldæis reparauit: & quia nouas litteras inuenit: qbus verba hebraica expeditius & melius scribuntur: & sic ostenditur eius cōsilio ea quæ dicta sunt ad scientiam. b ¶Et dedit ei rex. i. petitiones suas cōcessit. c ¶Secundū manum dn̄i dei eius bonam super eum. quia hoc factum est magis ex dei bonitate q̄ esdræ idoneitate. d ¶Ascenderunt de filijs israel. quia hierusalem est in altero rū situ q̄ regio babylonis vnde recesserunt. e ¶Esdras autem parauit cor suum. id est totam attentionē suam posuit. f ¶Vt inuestigaret legem domini. eam reparando. g ¶Et faceret & doceret in israel. Hic ex dei ascendimus: & in eisdem libris proxime continentur operum: quorū quilibus quotidianis ad superna promissa tus processus do toris: sicut iesus cœpit facere & docere vt habetur Actuū primo. a. i ¶Præceptum. ꝙtum ad moralia.

✠ a ¶Et ipse scri. ve. in leg. s. dn̄i. i. studiosus debes esse in libris veteris ac noui testamenti. ideo sequitur: e ¶Esdras autem pa. cor suum vt inue. le. do. s. quærendo ei⁹ sanū intellectum. g ¶Et faceret & doceret in israel. Doctor enim & prædicator non solum debent docere verbis, sed etiam factis exemplo eius. Et de quo dicitur Actuum primo. a. Cœpit iesus facere & docere

✠ Artaxerxes

a ¶Artaxerxes rex. Artaxerxes qui de uota mīter cēpit & sacerdotes dn̄i venera tur eius familā: expiabos principes: sicut & darius significat. Nec mirū si successo- res eius q templū & ciuitatē fecerūt ædifi cari: q̄ seruos ei⁹ ac legē dilexerūt atq; iuuerunt, xp̄ianos reges figurant, cum ipse dns ꝓpheta cyrū significare filiū suū dicat: & eius nōe illum honorificauerit, dicens: Hæc dicit dominus christo meo cyro. b ¶A me decretū. Quia ad regem perueniret fama diuinę v̄tutis: ꝓ quā ille inciāta chal dæis legē ceſſāt⁹ q̄bus prīppibus, ꝙ quis alio⁹ Irārū charamonib⁹, ꝙ quis alio⁹ Irārū characteres ꝓuauerit. c ¶Vt cuicunq; &c. Oibus licentiā eūdi tribuit: nullū ire contradicente vel impedire. Et quia Persæ & Medi principes nullum cogentes nesciebant, ideo ipse cōsiliarijs v tunc fideles, cū quibus & facilē ꝙcepta diuinæ scriptu- ræ tractare & discutere poterant. d ¶Et septem consi. In libro hester legit⁹ septem principes Persarum & Medorum qui vidēbant faciem regis, & sedebant primi in regno post eum. Et qa esdras nō solū ꝙdicator fuit legis, sed & sacerdos, ideo dicit: Et qa esdras nō solū ꝙdicato rem quendā vir erat, sed & christi: ad cui⁹ imāgo designandā typū gesserit: ꝙsi per illū dona offerimus, cū in oib⁹ opitulariōe indigemus: vt bona ꝙ agim⁹ deo patri accepta fiant. Nemo em̄ ingt venit ad patrem nisi per me. & ideo Iohānes ait: Ipse est ꝓpitiatio ꝓ peccatis nostris. i ¶Et de argentum & aurum quod rex & consiliatores eius sponte obtulerūt deo israel: cuius in hierl̄m tabernaculum i est: & omne argentum & aurū quod cunq; inueneris in vniuersa prouincia babylonis: & populus offer

a ¶nota nonnullos sacerdotes in babylonia cum residuis populi remansisse.

re voluerit, & de sacerdotibus qui sponte obtulerunt domui dei sui, quæ est in hierusalem, libere acci-

a ¶hac de causa data est pecunia.

pe: & studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos: & sacri- k

a ¶quæ scilicet de frugibus terrę offere bantur vt panis & similia & spice.

ficia & libamina eorum: & offer l ea super altare templi dei vestri quod est in hierusalem. Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit de aliquo argento & auro vt facias iuxta voluntatem dei vestri

a ¶electorum corda.

k facite. Vāsa quoq; quæ dantur tibi in ministerium domus dei tui, trade in conspectu dei in hierusalem, Sed & cætera quibus opus fuerit in domo dei tui quantumcunq; necesse est vt expendas, dabis de thesauro & fisco regis. Id est de pecunia iam collecta & colligenda a populo habitante trans flumen per ministros regis ad hoc statutos: quibus rex præcepit vt talia expedirent esdræ facerdoti. ideo subditur: Decreui oīb⁹ custodib⁹ arcæ publicæ &c.

n ¶Et vsq; ad frumenti choros cen- ✠ tum. Choꝝ

✠ c ¶Artaxerxes rex regum es. &c. Moraliꝝ. Per hoc enim ꝙ iste rex dedit esdre multas: & magnas gratias & priuilegia significatur ꝙ rex regum iesus christus doctoribus & prædicatoribus verbo & exēplo dat gratias spiritussancti & charismata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mensura triplex. eze.45.d Leui.2.d

designat. Talētū aūt triplicis mēsuræ tradit. Minimum, librarū l.mediū, librarū. lxij. summū, librarū. c.xx. chorus. xxx. modij, bathos, qui & ephi decima ps chori. i. tres modij. a ¶Sal vero. Beda. Sal sapiam significat: & inde cōmuni locutiōe hebetes insulsi vocant. Sed interest cuiusmodi sit sal: nā & dñs p legē oi sacrifi-

mar.9.g. 2.re.8.d.

cio sal offerri præcæpit. & in euāgelio dicit: Habete sal in vobis: & pacē habete inter vos. Nec cū fruſtra dauid in valle salinarū dum æos pcussisse legit ga. Sal cœlestis sapiētiæ q̄ initiant cathecumini in cūctis operū nrōrū sacrificijs offerre iubemur. Salinā v̄o vallū cū incolis suis percutit dauid: qa ifirmā & mūdanā sapiam cū se tatorib⁹ suis xp̄s destruit. vū bñ pcipit sal absq; mēsura tribui diligēter in domo dei cœli: qa necesse ē vt qcq̄ sapiētiæ qs habet, totū hoc in obsequiū dei exhibeat. Recolendū v̄o q̄ suptus dixerunt samaritani scribentes ad alterū artaxerxē quia, memores salis qđ, i palatio comederant tolerare nō poterant tēplū & ciuitatē dei cōtra vtilitatē eius ædificari. Hic aūt artaxerxes iubet oib⁹ arcæ, publicæ custodibus: vt inter cætera sal inq̄rtū opus sit tribuāt in domo dei. Ibi em cognoscit q̄ hæretici ad impugnandā eccl'iam fraudulento hūanæ sapiæ gustu animanť. hic autem, q̄ cōueri ad fidē sapiētes ip̄am p di sciplinā sæcularis sapiæ adiuuāt: dū p ea aduersarios expugnāt. b ¶Vobis quoq; notū facimus de vni. &c. Hoc priuilegio ostēditur, q̄ cætera plæbs filiorū isrl' ad patriā peruenies tributa regis pendebat qđ' discreta, pulsiōe rex fecisse cognoscit: vt qui diuino seruitio superāt, occupati a suo famulatu essent liberi. & qui in terra nihil, ppriū possīdebāt, sed ex decimis populi viuebāt, nemo ex eis tributū exigeret. His oibus, pbatur: nō solum dixisse, sed etiā optime didicisse q̄ diuinæ seruitutis poscēret cultus. c ¶Tu autē &c. Beda. Repetit rex quæ supra dixerat: & veritatē quā cognouit iterato sermone cōfirmat. Supra em ait in manu esdræ eē

p̄s.36.f.

quia lex dei, sapia, est: vnde: Os iusti meditabit sapiam: & lingua eius loquetur. lex dei ei' in corde ip. Et iust⁹ in manu sua lege dei & sapiam habet: dū in oibus q̄ agit & loq̄t memor se, diuinæ volūtatis ondit

Mystice. 1.co.1.d.

¶Mystice aūt dñs noster habet sapiam in manu sua ipse est enim dei virtus & dei sapiētia: Cōstituit iudices i. præsides ecclesiārū: q̄ sm volūtatē eius iudicēt oia & idoctis p orbē fidem p̄dicēt: & oīs q̄ decreta contēnit legis illi', vel pūi pœna vel futura iuxta modū pēti sui puniet. In his artaxerxes expſſit' qđ futuris tpibus xp̄ianis deuotionis haberēt: q̄due erga fidē veritatis agerent reges. Possumus esdre persōnā etiam ad quēlibet doctorē ecclīæ referre: quibus sæpe reges & principes lras pro statu fidelīū miserunt. d ¶Et ego confor. Sic q̄sq; ad alios congregandos idoneus per doctrinam suam efficitur: debrius per gratiam dei contra omnia quæ sanctum opus impediunt, mente roboratur.

Ca.VIII.

HI sunt ergo principes familiarum & genealogia eorum qui ascende. &c. Diligenter principes qui secū de babylone ascenderūt enumerat: & genealogiam eorum explicat: numerū quoq; illorū adiungit, qui ad mille q̄dringentos & quadraginta puenit. innuens,

Lu.19.c.

quia nomina eorum qui de confusione mundi, ascendūt in libro vitæ scripta sunt: sed doctores, id est principes familiarum populi dei quantum animarum domino acquirunt tantum augmenta perpetuæ remunerationis accipiunt. Vnde seruo dicenti: Mna tua decē mnas acquisiuit. Respōdetur: Et tu esto sup decē ciuitates: id est ex eorū vita quos docuisti gloriosior eris in regno dei.

Cōgregaui autem

tum. Chorus continet. xxx. modios: & est terria pars omeris vnius cameli. a ¶Et vsq; ad bathos &c. Bathus est mensura continens quinquaginta extarios hebraicos ſm isidorum. xvi. etymolo. sunt tamē valde parui vt dixit diffusius in. Regū. vi. ca. b ¶Sal vero absq; men. quia in omni sacrificio ponebat

sal. c ¶Ne forte israel. contra re. regis. Sciebat em q̄ potentia regni sui dependebat a voluntate dei. d ¶Vt vectigal. i. censum de rebus q̄ portantur. e ¶Et tributū. qđ' a ꝓnis capitaneis soluitur. f ¶Et annonas. i. victum q̄ sustodibus terræ præhebat. g ¶Non ha. potestatē. sup eos. Personæ enim deseruientes cultui diuino & vacantes studio deberent a talibus immunes. h ¶Cōstitutis di. & præ. i. si aliq̄ sint insufficientes ad iudicandū, amoue eos & institue alios sufficientiores. i ¶Et eis q̄ nō fecerint. dei tui. quātū ad iudæos q̄ ad ipsam immanē. k ¶Et legē re. i. mādatum qđ' habet vim legis quātū ad gētiles. Iudæos: qa vtriq; erāt ei subiecti. l ¶Iudicū erit de eo. i. punitio. m ¶Siue in mortē. s. corporalem. n ¶Siue in exiliū. qđ' est mors ciuilis. o ¶Siue in quantitate dē. substātiæ eius. qa ſm quantitatē delicti debet pœna mēsurari. p ¶Scribe. ctus dñs de⁹ pa. no. Hic aūt ponit grammaticā. & in aliquibus libris ſmitiarūfactio: & in aliquibus libris ſmitiarū factio. Et dixit esdras scriba. sed nō est in hebreo nec est de textu: sed subintelligit propter qđ' alīq doctores appoſuerūt. i. libri latini pe modum glosæ: & postea textui inſerti sunt per imperitiā scriptorum. sicut & in pluribus alīs locis simile habetur. q ¶Qui dedit hoc in corde regis. To. tum em ꝓficium a rege imperato deattribuit tanq̄ gratus. r ¶Vt glorificaret do. dñi. Magnis muneribus & honoribus concessis ibidem ministris dei. vt pater per q̄ dicta. s ¶Et ego esdras. vt patuit ma. dñi. i. eius directōe. t ¶Ostatus ma. dñi. i. eius directōe. v ¶Qui ascē. cipales domorum

gregaui de isrl' prin. i. capitaneos ſtpri. vt tractarent adinuicē de pertinentibus ad meum processum.

✻ s ¶Et ego confor. ma. dñi &c. confortatus sum. Hic ostendit quomodo gre. de israel prin. q̄ ascē. mecū. fuerunt falem: verba sunt esdræ p quæ ſignificatur bonū doctorē vel prædicatorē oportet q̄ bon⁹ doctor vel prædicator ſtingat multitudinē fidelīū in vnitate. fidei charitate formatæ: quam secum ducit ad requiem hierusalem ſupernæ.

Ca.VIII.

HI sunt ergo prīncipes familiarum & genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artaxerxis regis de babylone.

a ¶patienter exprimit artaxerxes qđ reges tēporibus xp̄ianis haberēt deuotiōis, qđ vere erga fidē veritatis oibus agerent.

aūt esdras ſm sapiam dei tui quæ ē in manu tua: constitue iudices & ꝓh

fides vt iudicēt omni pp̄lo q̄ ē trās flumen his videlicet quī nouerūt legē dei tui: fed & ip̄ertos docete libere. Et oīs qui nō fecerit legē dei tui, & legem regi diligēter iudiciū erit de eo siue in mortē, siue in exiliū, siue in cōdemnatiōnē substātiæ eius: vel certe in carcerem. Et dixit

a ¶esdras accæpta ep̄la in dei laudē prorūpit. ¶nō est dubitandū dicta regis sancta eē & mystica q̄ prophetā, ei diuinitus ispirata cōfirmat: a quo etiā domū dei glorificatam manifestat.

esdras scriba: Bēnedictus domin⁹ p deus patrū nostrorū q̄ dedit hī i cor q de regis vt glorificaret domū dñi r quæ est in hierl'm: & in me inclinauit misericordiā suā: & corā rege & cō siliatorib⁹ ei⁹ & vniuersis pricipib⁹ d regis potētib⁹. Et ego confortatus s

a ¶potestate qua omnia operatur.

manu dñi dei mei q̄ erat in me: con t gregaui de israel pricipes q̄ ascēdeu rant mecum.

NICO.DE LYRA

a ¶De filijs phinees. Dicunt doctores nostri cōter: q̄ iste non fuit sacerdos. Similiter cum subditur: de filijs ithamar. daniel. dd est de ithamar qui fuit filius aaron: quis fuerit ille eadem ca. dicit: q̄ de filijs leui non fuerunt aliqui inuenti in populo illo qui ascenderunt cum esdra. Phinees autem filius aaron fuerunt de tribu leui, & ithamar filius aaron fuerunt de tribu leui, & ideo dicunt q̄ isti fuerunt nethinæi. Sed quicquid sit de hoc, scilicet q̄ fuerint de nethinæis vel de alīs tribubus habentibus. In castiam ergo filij israel per ea. in nomini. ea. Ab occidēte gentes habet multitudinē. Quæ fuit per imperiū scriptorum. sicut & in pluribus alīs locis simile habetur. q ¶Qui dedit hoc in corde regis. To. tum em ꝓficium a rege imperato deattribuit tanq̄ gratus. r ¶Vt glorificaret do. dñi. Magnis muneribus & honoribus concessis ibidem ministris dei. vt pater per q̄ dicta. s ¶Et ego esdras. vt patuit ma. dñi. i. eius directōe. t ¶Ostatus ma. dñi. i. eius directōe. v ¶Qui ascē. cipales domorum

gregaui de israel pricipes q̄ ascēdeu rant mecum.

NICO.DE LYRA

a ¶De filijs phinees. Dicunt doctores nostri cōter: q̄ iste non fuit sacerdos. Similiter cum subditur: de filijs ithamar. daniel. dd est de ithamar qui fuit filius aaron: quis fuerit ille eadem ca. dicit: q̄ de filijs leui non fuerunt aliqui inuenti in populo illo qui ascenderunt cum esdra. Phinees autem filius aaron fuerunt de tribu leui, & ithamar filius aaron fuerunt de tribu leui, & ideo dicunt q̄ isti fuerunt nethinæi. Sed quicquid sit de hoc, scilicet q̄ fuerint de nethinæis vel de alīs tribubus habentibus. In castiam ergo filij israel per ea. in nomini. ea. Ab occidēte gentes habet multitudinē. Quæ fuit per imperiū scriptorum. sicut & in pluribus alīs locis simile habetur. q ¶Qui dedit hoc in corde regis. To. tum em ꝓficium a rege imperato deattribuit tanq̄ gratus. r ¶Vt glorificaret do. dñi. Magnis muneribus & honoribus concessis ibidem ministris dei. vt pater per q̄ dicta. s ¶Et ego esdras. vt patuit ma. dñi. i. eius directōe. t ¶Ostatus ma. dñi. i. eius directōe. v ¶Qui ascē. cipales domorum

uitæ contra aaronitas distinguuntur: prout dictum fuit plenius Nume. iij. Leuitæ enim dupliciter dicuntur. Vno modo genera liter omnes illi qui sunt de tribu leui. & sic sacerdotes dicuntur le uitæ. Alio mō spāliter, prout leuitæ distinguūtur contra sacerdotes. & sic sacerdotes dicunt aaronitæ: alij aūt dicuntur simplices leuitæ: & de istis non fuerunt tunc aliqui inuenti in ppō: q̄ tū necessarij fuit in cultu dei ad ministrandum sacerdotibus. c ¶Quæsiui. Hic ponitur numeratio simplicium leuitarum specialiter: qa de istis nō fuerūt aliqui inuenti in illo populo: vt dictum est: & iō esdras mīsit nunc

al's †azarcios ad ḡrendū alijs de istis. vnde subdit

riæ.

d ¶Et misi eos ad heddo. Dicunt autē expositores nrī cōmuniter: q̄ misit nuncios ad iudæos q̄ erāt vltra mōtes caſpios quos trāſtulerāt theglaphalasar & salmanasar reges assyriorum de regno decē tribuum: vt habet. iiij. Reg. Sed hoc pōt īmprobari per textum. ij. Paral. xj. c. vbi dr: q̄ sacerdotes & leuitæ qui erāt in vniuerſo regno israel dimissō hieroboam q̄ colebat vitulos aureos, venerunt ad roboā regem iudæ: & extunc in regno suo manserunt vsq; ad trāſmigrationē q̄ facta est p nabuchodonosor: Ex q̄ patet q̄ non fuerunt captiuati cū decē tribubus: & iō frustra mīsisset illuc nuncios esdras ad quærēdum leuitas. Ire pōt īmprobari p textum in hoc libro: qa caplo q̄cedēti dicit q̄ esdras cū plurib⁹ alīs receſſit de babylone ad eundē versus hierl'm septimo anno regis artaxerxis primo die primi mēsis: & venerūt vsq; ad fluuiū q̄ decurrit ad hauua: vt habetur in hoc ca & ibi manserūt tribus dieb⁹: & postea miserunt nuncios ad quærēdū leuitas, quibus adductis. xij. die mensis eiusdem recesſerunt de fluuio hauua: vt hr̄. j. isto ca. & sic missio nuncio rū p leuitis: & eorū ꝓparatio vt venirēt ad esdrā & adductus ipsorū ad eū, totū hoc fuit factū in spacio octo dierū. & ꝓpter ħ

al't hāna

locus caſphiæ vnde fuerunt adducti, nō poterat esse multum lōge a flumine hauua vbi erat esdras cum sua comitiua. & iō dicit hic Ra. Sa. q̄ caſphia est nomē loci i regione babylonis vbi multi de leuitis & mathinneis manebant. q̄ non ascenderāt cum zorobabel & iosue filio iosedech. loca v̄o ad q̄ decē tribus fuerunt captiuatæ multum valde distant a babylone: ꝓpter qđ' in tā paruo tpe nūcij nō potuissent illuc ire & redire. Vñ dicūt hebræi, q̄ nulli redierunt de illa captiuitate: sed iudæi q̄ sunt dispſi p orbē i europa & aphrica sūt de tribubus iudæ & bēiamin & leui: exceptis paucisq̄ de captiuitate decem tribuū fugiendo euadentes coniunxerunt se regno iudæ: & i captiuitate babylonica fuerūt captiuati cū trib⁹ tribubus ꝑdictis: & cum eis redierūt q̄ voluerunt redire: sicut dictum est. ꝫ. i. ca. Cætera patēt ex dictis.

e ¶Et prædicaui ibi ieiu. &c. Hic pōr describit pp̄li nūerati profectio. & prīo describit huiꝰ profectionis debita dispositio. secḍo executio, ibi: Promouim⁹ ergo

Diuiſio.

Debita aūt dispoſitio ad ꝓficiscendū per

✻ viam peri

✻ e ¶Et prædicaui ibi ieiu. &c. Per istū vero fluuiū intelligit fluxus lachrymarū corpaliū vel mentaliū vel etiā vtrarūq; quæ debent esse in vera cōtritione & confessione & qm ad veram cōtritionē & cōfessionē sequi debet satisfactio. ideo iuxta dictū fluuiū ieiuniū prædicat: quod ē vnū de operibus satisfactionis & per ipsum alia satisfactionis opera designantur.

Moraliter.

✻ Et separaui

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum: qa ieiuniū ḡ mittitur & oratio sequitur dicaui ibi ieiunium &c. deinde subiunxit: & peteremus viā rectā nobis & rn cōcluſione ſentētiæ: ieiunauimus aūt & rogauimus de &c. Oportet eñ vt quicūq; ad prædicandā miſericordiā dñi i greditur primo ſe cōtinctius viuēdo dignū exaudiri ḡbeat & ſic oret: nec proſpere euentura quæ poſtulat

dubitet: a ¶Appendi. Bed. Per argētum & aurum & vaſa ḡ de babylone hieroſolymā mittunt, aiæ ſignificanf ḡ de cōfuſione mūdi ad dñm conuertunf. Vñ bñ ſacerdotibus vaſa commendat cuſtos eſdras, q hieroſolymā pferant ea: qa per ſacerdotes lauantur in baptiſmo & conſecranf dño quicūq; ad conſortiū eccliæ p tingere deſiderant: & p eos recōciliantur pœnitendo q ab eccliā receſſerāt peccando: & in ſeruitiū diaboli quaſi in captiui tatem babyloniꝫ regis in peccatis perſeuerando deciderant. Bene aūt ſunt. xij. ſa cerdotes ḡbus hæc cura cōmittif: ,pter xij. apl̄os, p quorū doctrinā eccl̄a primo fundata eſt: & p ſucceſſores eorū uſq; ad finem ædificāda eſt. ¶ Beda. Dicitur inter hæc vaſa ḡ eſdras cū ſacerdotibus hieroſolymā offert: & ea ḡ zorobabel & ieſus obtuliſſe referuntur: quia illa de templo dñi tranſlata ſunt in babyloné & poſt relata in hieſm: hæc aūtē in babylonia facta: ſed deuotionis gra hieroſolymā miſſa a rege vel principib⁹ pſarum: vel etiā a ppl̄o iſrl' qui in illis partibus morabatur illa ḡ vaſa ſignificant eos, qui poſt accæptam noticiam & ſacra fidei, poſt inchoata virtutū opera decæpti a diabolo rapiūtur in cōfuſionem eorū: ſed xp̄i gra reuocantur ad ſalutem. hic aūtē illos q cum pec cato primæ trāſgreſſionis nati p lauacrū regenerationis ſacerdotum miniſterio ex piati, eccliæ filiꝫ aggreganf. b ¶Vos ſancti do. & va. Oportet doctores eccliæ nunc̄ obliuiſci ſanctimoniæ: quia a dño ſunt cōſecrati p ſpm ſcm in die redēptionis. ad quā ſuſcipiendam etiā auditores inſtituant: vt q iam dño oblati ſunt p rudimēta fidei: etiā p eorū qui in fide ḡceſſerunt exēpla & monita magis cōfirmenf & ſupnę ciuitatis introitu digni efficiantur. c ¶Vigilate. Vigilandum eſt ſacerdotibus ne qua de ſibi creditis animab⁹. i. vaſis dñi pereat: ſed integro numero ad ſanctæ virtutis ædificia perducantur.

d ¶Donec appēdatis. Eos. ſ. quos ſuperna diſpoſitio vobis cōmiſit tales inſtruendo & docēdo exhibeatis q irrepĥē ſibiles inueniant: & apti theſauros aulæ cœleſtis. i. ſedibus æternæ pacis & lucis. & hoc nō iudicio q̄rūlibet q falli poſſunt ſed apl̄oꝝ & corū q cum dño ſunt iudicaturi. Hi eñ merito ſunt principes ſacerdotum & leuitarū & duces familiarū iſrl'. i. virorū vel aiarū deum vidētiū intelligūf

pē. 44. d pu. 31. c. de ḡbus dr. Cōſtitues eos principes ſuper omnē terrā: & alibi: Nobilis ī portis vir eius. e ¶Promouimus. Beda. Oīa ſunt plena myſteriꝫ. Supra enim legitur cp prima die menſis primi cœperūt aſcendere de babylone: nunc dr cp decima die eiuſdē menſis ,pmouerūt a flumine hauua. Primo ḡ die menſis de portis babyloniæ exierunt: ſed vſq; ad. xꝫ. dic iuxta memoratū flumē expectabant: donec leuitæ & nathinnei & caſphia venirēt: & ſeipſos ob pericula longi itineris diutius: ieiunādo & orando domino commendarēt. Et nos ergo cum nouis eccleſiæ populis diabolo renunciare & verum deum credere & confiteri docemus quaſi primi menſis initio de babylone cum pecunia domino conſecranda egredimur: quia principium eis nouæ conuerſionis tradimus quos ereptos

diabolo ad cœleſte regnū ducimus. vnde idem mēſis nouorū vel nouarum frugū dr. In ipſo eñ ,p eadē ſignificatiōe nouæ cōuersationis patres de ægypto ſunt educti. Cum aut̄ nouæ vitæ auditoribus ſymbolū dei tradimus, qđ per xꝫ, apl̄os ordinati ſunt, prehēſum. ¶ſi. xꝫ. dieb⁹ in prima māſione ſiſtimus: & ſic ceptū ad terrā ,primiſſionis iter aggredimur: qa poſt accæptam fidei noticiā vtutū eis viā qua ad vitā patenter ingrediendam eſſe mōſtram⁹: ḡb⁹ dr. hoc faciendo ,pter honorē diuinum, & cundo fuit diſpoſitio ,pfectiōis in hoc ſeculo quæ portāda erat in hierſm futuræ tradita ſacerdotibus ad defendendum. hoc eſt qđ dicitur: b ¶Et ſeparati ſunt prīn. facer. id eſt de principalibus & valentioribus eorum. c ¶Appēdiq; numero trado. id eſt ſub certo pondere & numero tradidi. Cætera patēt in litera. d ¶Primo mouimus ergo. Hic conſequenter deſcribitur profectionis executio: vbi primo datur terminus a quo, cum dicitur. Primo mouimus ergo a flumine hauua. Et ,mouimus ad quem, ,ibi: Vt pergeremus hieruſalem. & modus profectionis, ibi: e ¶Et manus dei noſtri fuit ſuper nos. id eſt eius virtus nos dirigens & protegens. f ¶Et manſimus ibi tribus diebus. vt quiete præhabita cum maiori deliberatione traderentur pecunia ſa quæ erant deportanda. Ideo ſubditur. g ¶Die autem quarta appenſum eſt argentum & aurum & vaſa in domo dei noſtri per manum remoth filii vriæ ſacerdotis: & cum eo eleazar filius phinees: cumq; eis iozabed filius ioſue & noadaia filij ben

✠ viam periculoſam, primo ſilij Israel numm & oronē: vt impētaret directionē diuinā. & b eſt qđ dr: Et præcidaui ei ieiunū. i. ſolēniter oīb⁹ ipſis, cuius cauſa ſubdif: a ¶Erubui eñ pe. a rege auxilium. &c. Sed videtur q xi. & eqtes q defen. &c. Sed videtur q hoc peccauerit exponendo ſc & comitatū ſuam periculis propter erubeſcentiam. qđ dicēdū: cp hoc nō fecit ,pter erubeſcentiam. Nō tm ,p ſe. Perfectæ mentis in ſe ipſis ſublimes, deuotione feruētes exhibēt: & auditores p cōfeſſionem reꝫ fidei, quaſi argentū ,phatū & ſeptuplū ,purificatū. ¶ſi primū aurū ſuſcepiſtis: & ſic ceptū ad terrā ,primiſſionis iter aggredimur: qa poſt accæptam fidei noticiā vtutū eis viā qua ad vitā patenter ingrediendam eſſe mōſtram⁹: ḡb⁹ dr. hoc faciendo ,pter honorē diuinum, & cundo fuit diſpoſitio ,pfectiōis in hoc ſeculo quæ portāda erat in hierſm futuræ tradita ſacerdotibus ad defendendum. hoc eſt qđ dicitur: b ¶Et ſeparati ſunt prīn. facer. id eſt de principalibus & valentioribus eorum. c ¶Appēdiq; numero trado. id eſt ſub certo pondere & numero tradidi. Cætera patēt in litera. d ¶Primo mouimus ergo. Hic conſequenter deſcribitur profectionis executio: vbi primo datur terminus a quo, cum dicitur. Primo mouimus ergo a flumine hauua. Et ,mouimus ad quem, ,ibi: Vt pergeremus hieruſalem. & modus profectionis, ibi: e ¶Et manus dei noſtri fuit ſuper nos. id eſt eius virtus nos dirigens & protegens. f ¶Et manſimus ibi tribus diebus. vt quiete præhabita cum maiori deliberatione traderentur pecunia ſa quæ erant deportanda. Ideo ſubditur. g ¶Die autem quarta appenſum eſt argentum & aurum &c. Ideo ſubditur. ſub certo pondere & numero traditum.

NICO. DE LYRA

viam periculoſam; primo ſilij Israel q de babylone venerāt cū zorobabel & ioſue, videtes cp vxores ſuæ de pp̄lo iſrael eſſent deturpatæ & cōfractæ ex labore itineris & aliꝫ miſeriꝫ ,ſuſtinuerāt in via: cum veniſſent in iudēā contempſerūt eas & pro magna pte abiecerunt, accipientes ſibi vxores alienigenas ,p præceptū legis. Deutero. vñ. eo q erat occaſio idolatriæ: qa Salomō ſapiētiſſimus p vxores alienigenas fuit ad idolatriā tractus. &hæc tranſgreſſio fuit denūciata eſdræ facerdoti per illos qui venerant cum eo. & hoc eſt qđ dicitur. e ¶Accæſſerunt ad me principes, dicentes: Non eſt ſeparatus populus Israel &c. Et patet littera ex dictis. Sciendum tamen quod illi qui de nouo venerant cum eſdra non erant participes tranſgreſſionis illius: quia adhuc non fuerant tantum in terra israel, quod accæpiſſent ibi vxores alienigenas & filios procreaſſent.

✠ Manus etiā

Moraliter. d ¶Poſtq; autem hæc completa ſunt &c. Circa qđ ſciendum: cp ſicut plenius dixi in expoſitione litterali, filij iſrael q de babylone venerunt in hierſm: videntes cp vxores ſuæ ex itinere & aliꝫ afflictionib⁹ erāt deturpatæ eas contēpſerunt & in magna parte eiecerunt: accipientes vxores alienigenas contra præceptum dñi. vn. ca. Deut. Israel videns deū interpretatur: & ideo p filios iſrael & clerici ſpecialiter theologi ſignificāt p vxores ſcientiæ vel ſcripturæ deſignātur: ſed per vxores legitimas ſacræ ſcripturæ ſunt intelligendæ: Sap. viij. a. hanc amaui & ſiui mihi ſponſam aſſumere. hoc enim bonus theologus debet dicere. Sed quia ſacræ ſcripturæ carent ornamentis rethoricæ: ideo

ruſalem in eis ḡ intrare merenf perfectiꝰ complef. In hac eñ vita duo ſoues quaſi triduo manentes in hierſm q̄rto die argentū & aurū qđ obtulerāt appēdendū facerdotib⁹ aſſerūt: cū ſe fide formatos ſublimes, deuotione feruētes exhibēt: & auditores p cōfeſſionem reꝫ fidei, quaſi argentū ,phatū & ſeptuplū ,purificatū. ¶ſi primū aurū ſuſcepiſtis: & ſic ceptū ad terrā ,primiſſionis iter aggredimur: qa poſt accæptam fidei noticiā vtutū eis viā qua ad vitā patenter ingrediendam eſſe mōſtram⁹: ḡb⁹ dr. hoc faciendo ,pter honorē diuinum, & cundo fuit diſpoſitio ,pfectiōis in hoc ſeculo quæ portāda erat in hierſm futuræ tradita ſacerdotibus ad defendendum. hoc eſt qđ dicitur: b ¶Et ſeparati ſunt prīn. facer. id eſt de principalibus & valentioribus eorum. c ¶Appēdiq; numero trado. id eſt ſub certo pondere & numero tradidi. Cætera patēt in litera. d ¶Primo mouimus ergo. Hic conſequenter deſcribitur profectionis executio: vbi primo datur terminus a quo, cum dicitur. Primo mouimus ergo a flumine hauua. Et ,mouimus ad quem, ,ibi: Vt pergeremus hieruſalem. & modus profectionis, ibi: e ¶Et manus dei noſtri fuit ſuper nos. id eſt eius virtus nos dirigens & protegens. f ¶Et manſimus ibi tribus diebus. vt quiete præhabita cum maiori deliberatione traderentur pecunia ſa quæ erant deportanda. Ideo ſubditur. g ¶Die autem quarta appenſum eſt argentum & aurum &c. Ideo ſubditur. ſub certo pondere & numero traditum.

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Sed & q ve. obtulerunt holocauſtomata. in q̄ apparet deuotio illorū q venerūt. b ¶Dederūt aūt edicta regis. i. eplam eius ſiue decretum ſupradictum qđ erat in fauorē iudæorū. ideo ſubditur c ¶Et eleuauerunt ppl'm & do. dei. qa populus iſrael fuit i maiori honore cp añ & miniſtri templi fuerunt a tributo liberati & templū muneribus regis honoratum vt patet ex dictis.

✠ a ¶Sed & q vene. &c. obtu. ho. Per qđ oſtenditur: cp illi q de captiuitate diabolo exeunt, & de vitiꝫ advirtutes trāſeūt

Moralr.

beniamin decē tribus dicunf: ſed ad diſtinctionem ppl'orū terrarū gñal'r ppl's dei in telligif: q dignitatē eccleſiæ nois terreno rū ſocietate polluit. Vñ in malachia quē mala. 2. c. eſdram putant hebræi: Trāſgreſſus eſt iudas: & abominatio facta eſt in iſrael & hieruſalem &c. vbi iudā dicēs manifeſte primæ trāſgreſſionis ppl'm i ḥ pollutū ſignificat. Qđ vero addit. Diſperdat dñs magiſtrū & diſcipulū &c. principes & ppl'm pollutos oñdit & a ſportio ſctōꝝ eradicēdos eſſe niſi pœnituerint. Et qđ adiungit Offerentes munus dño exercituū. admonet eos incaſſum dño offerre qui ſeipſos peccando non timent diabolo ſubdere. Non eſt ſepara. Murāda fides principum & populi de captiuitate eruti: qui ſemen ſctm alias gentes vocant ppl'os terrarum vt ſignificent ſe q̄uis de terra creatos in cœlis habitare: dum præ cæteris i deū coli credūt & cœleſtia ab illo beneficia conſequi ſperant: vñ merito dolēt ſanctificationē ſuā abominationib⁹ gentium eſſe inquinatā: & qđ' grauius ē principes q corrigere debuerāt primos errāſſe fatentur.

Moralr.

Diuiſio.

D.

✠ Scidi pal-

Officiū doctorū.

pē. 44. d pu. 31. c.

Ibidem.

†3. Eſdre 8. c.

Moralr.

Moralr.

Moralr

E a ¶Scidi pallium. Beda. Per vestimēta solēt opera designari: quib⁹ induimur ad gloriam si mūda: vel ignominia si immūda. F Per pilos capitis cogitationes ḡ de occulta cordis radice velut de internis cerebri radicibus oriunt: quæ si rectræ fūt debēt cōseruari: si autem reprobæ, abscidi. V nde de samuele qui sanct⁹ erat futurus aīt genitrix: Et nouacula non ascendet super ca. e. Et apl'is inquit dñs: Capillus de capite vest. non per. quia oēs fctorum cogitationes in eterna memoria sunt apud deum. Petōr ⁹o vt mūdari possit ab iniquitatibus suis reprobas cogitationes, origenes. s. malorum operum abiiciat necesse est. V nde leprosus in leuitico recæpta sanitate inter purificatiōes alias omnes pilos carnis suæ radere præcipitur: vt sic expiatus ostēs castra igredi mereatur: quia tunc demum a vitijs perfecte mundamur: cum etiam cogitatus noxios expellim⁹. Barba ḡcē virilis sexus & ætatis index virtutē solet significare. Scidit ergo palliū & tunicā pōtifex: vt subditos minus pfecta opa hre signaret: & quæ a sua solliditate, p pniam scindi: & in melio rem habitum necesse esset renouari. Vellit capillos capitis. vt cogitatiōes prauas de corde extirpent: & nascituris vtilibus locum darent. Vellit & pilos barbæ: vt in ipsis quas hre viderentur vtutib⁹ hūiliarent: & parua esset aut nulla examine æterni arbitrij meminissent quæ vitijs pmixta essent. Sedit mœrēs: vt plamenta pniæ veniam promerendam esse doceret b ¶Cōuenerūt. Nota quantū exempla doctorū iuuant. nihil scribitur esdras locutus ḡ: sed tm audito scelere lachrymat⁹ se: & turbam ad se fidelīū nō vociferādo sed lachrymādo traxisse Cōuenert &c. Magna mutatio rerum perfidia principum. multi luxuriā secuti sūt magno principe merente: & qd pctōribus agendū ect innuente, cōueniunt ad eum oēs q timēt verbū dei, q trāsgressores puniendos esse minatur. c ¶Scisso pal. Bed. Typice q scisso indumento cutuat genua & expādit manus ad deū: & fusis precibus ac lachrymis plurimorū mentes ad pniam cōuertit, xp̄m ostēdit q p pctis nostris ante passionē & in ipsa orauit: quicq extēsis in cruce manib⁹, indumentū carnis suæ vulneribus scindi & mortificari voluit. vñ.

1.co.15.a. Mortuus est, ppter pctā nr̄a &c. Qd apte in tpe sacrificij vespertini factum est. Vel qa dñs in fine sæculi sacrificiū suæ carnis & sanguinis obtulit pri: & nobis i pane & vino offerre ḡcepit. Vel. qa ad finē venīte sacrificio legali sua nos passione liberauit: & a pplis terrarū separans cœlestes fecit: & sibi castos corde & corpe ḡcepit adhærere. Ipsa q̄q ei⁹ oīo q̄ se iustum ppso pctōri sociat, dicēs: Deus meus &c. hūiliati redēptoris cōgruit: q in similitudine carnis pcti, vt peccatum tolleret ap-

pō.21.a. paruit: vñ: Deus meus d. m. quare me de-
ibi.68.b &c. Item: Deus tu scis insipiētiā meā &c. Nō qa delicta in se vel i
1.cor.1.d. sipientiā possit hre q factus est nobis sapia a deo & iusticia & sctificatio & redēptio: sed cām eorū ds saluare venerat in se suscipiēs etiā ea ḡ illorū fragilitati veraciter cooniebāt misericorditer i se trāsferre dignat⁹ est. d ¶Curuauī ge. &c. Parauit se per cōpunctionem cordis: & affectionem corporis vt dignus efficeret⁹ audi tu supernæ pietatis: & in hæc verba orationis prorupit. Curuat

NICO.DE LYRA

aūt genua: expandit manus: & fudit preces in tpe sacrificij vespertini: sciēs esse gratius qd⁹ fit in spū humilitatis & in alio cōrito, q̄ qd⁹ carnib⁹ & sanguine pecudum offert. Capt. X.

Ic ergo orā. ⁹ef. &c. Seqr a ¶Fleuit po. q. s. peccauerant pniam agentes: vt qui in castitate permanse rant de casu fratrū dolentes. Multi vero cōturbati ad p̄ces & lamenta fur pontificis ostenduñt, cū eiulatibus & pueri interfuisse narrantur. Pōt autē ea discretione factū intelligi q prius innocētes & recti ad eū cōuerterit, cū ait: Et conuenerunt ad me oēs qui timebant verbum dei israel &c. Nūc ⁹o etiā ipsi q peccauerūt cum vxorib⁹ suis & liberis pœnitentiā agturi conuenerūt. b ¶De fa. m. s. ad deprecandū. cuius cā subiūxit. Et eo quo patet q̄ p totā diē fuerat i gemitu & luctu. h ¶Et scisso pal. & tu. i signū humiliationis. i ¶Curuauī ge. mea & ext. signū deuotionis. k ¶De⁹ mo⁹ &c. Hūc dicit Iosephus primū fuisse hierosolymitarum: quiv⁹ prīcipem decet maxia auctoritate mox ut in regnū successū audebat oculos ad cœlū leuare. m ¶Et deli. no. cre. vs q̄ ad eo. Hyperbole est, ad designādū multitudinē & magnitudinē pctōrū patrū ḡ decendit: vñ subdit: n ¶A diebus pa. no. qui habet iiij. Reg. q̄ tpe menassē regis iuda & Ezechiæ & plurīū aliorū multiplicata fuerūt peccata valde. o ¶Et fmīq. nr̄is reg. &c. in manibus regis ægypti & regum babylonis & assyriorū: vt pareī in plurīs locis iiij. Reg. p ¶In gla. qa multi de ipsis ceciderunt gladiati. q ¶Et in captiuitate ducti. r ¶Et in captiuitate fuerūt in captiuitate ducti. s ¶Et pi. qa bonis suis fuerūt spoliati. t ¶Et cōsu. vul. qa fuerunt multiplicter dānati & vituperati. t ¶Sicut & dicha. Lucet em̄ essent reuersi de captiuitate: tamen sustiebāt multa opprobria a gentib⁹ vicinis & in circumitu: vt hr̄ f. Neemiæ. h. c. 1. qui remanserant in babylone a gētib⁹ multa opprobria sustinebāt. v ¶Et ad huc &c. deprecatio nostra. Hoc exponit aliter. c ¶Et daret nobis vitā modicam in seruitute nr̄a quia seruī sumus: & in seruitute nr̄a non dereliquit nos deus noster: a ¶condescendens nobis. & inclinauit super nos misericordiam coram rege persarum: vt daret nobis vitām & a ¶ecclesiam. sublimaret dōmum dei nostri: & extrueret e a ¶Letabitur deserta & inuia & exultabit solitudo. ¶vitæ æternæ. solitūdines eius: & daret nobis spem in iuda & hierl'm. Et nūc qd dicemus dñe deus g noster post hæc? Quia dereliq̄mus manda h a ¶vt opere. s. adimpleretur. ta tua q̄ p̄cepisti in mānu seruorū tuorum prophetarum dicens: Terra ad quā vos in i gredimini vt possideatis eam, terra immūda est iuxta immūdiciā pplorū cerarūq̄ terrarū, abominationibus eorū q repleuerunt eam ab ore vsq̄ ad os in coinquatiōe k sua. Nūc ergo filias vras ne detis filiis eorū l rū: & filias eorū ne accipiatis filiis vestris: & nō ḡratis pacē eorū & psperitatem eorūm vsq̄ in æternum, vt confortemini & comedatis bona terræ: & hæredes habeā a ¶iuentium, vel ecclesiæ vel cuiusq̄ animę. a ¶imitatores: vel bona opera. bitis filiōs vros vsq̄ in sæculū: & post oīa q̄ venerūt sup nos in opib⁹ nr̄is pessimis & in delicto nr̄o magno: qa tu de⁹ nr̄ libera nr̄i nos de iniqtatenr̄a: & dedisti nobis salutē sicut ē hodie: vt nō cōuerteremur & irrita faceremus mādata tua: neq̄ matrimonia iungeremus cū pplis abominationum a ¶cum populis abominationum istarum. istarū. Nūqd irātus es nobis vsq̄ ad † con- a ¶.i. deletionem. summationē, ne dimitteres nobis reliqas ad salutem? Dñe deus israel: iūstus tu: qm̄ non derelicti sumus qui saluaremur sicut ¶qui omnia vides. hac die. Ecce coram te sumus in delicto nostro: Non enim stari potest coram te sup hoc. Capi. X.

†Ic ergo orante esdra & implorante deum, & flente & iacente ante templum dei, collectus est ad s a ¶fructē. s. orōnis & lamenta. esdre. eum de israel cētus grandis nimis viro- a rum & mulierum puerorumq̄: & fleuit populus fletu multo. Et respondit sechenī b as filius iehihel de filiis helam, & dixit esdre: Nos prævaricati sumus in deo nr̄o strum, & duximus vxores alienigenas de c populis terræ. Et nunc si est pœnitentia in israel super hoc, percutiamus fœdus cum a domino deo nostro vt proiiciamus vniuer b

abundanter nimis: sicut. iiij. Regum xxj. dr̄ q manasses effudit sanguinē innoxium multum nimis: & ipleuit hierl'm sanguine, p peccatum vsq̄ ad os. l ¶Nūc ergo fi. ve. ne. de. fil. eorum, litud præceptū habef Deut. vij. m ¶Et non quæ. pacem eorum. Quia p̄m diuinā iustīciam poterant interfici: & ideo subiūxit israel non debebant cum eis facere fœdera perpetua: licet possent dare treugas ad rēpus in aliquo casu: vt dictum fuit sup libr̄ Iosue. Et istud mādatū trāsgressi fuerunt illi qui redierant de captiuitate cōtrahēdo cōnubia cum gētilibus: cū ḡbus erat eis prohibitum & illicitū post gratiā eis factā a deo, q̄ reduxerat eos de captiuitate. & hoc est qd⁹ dr̄. Et post oīa &c. & subdit: n ¶Quia tu deus no. libe. nos. Et ex hac ingratitudine multum aggrauabatur pctm eorum. ideo subditur: o ¶Nunquid iratus es nobis vsq̄ ad consummationem. i. totalem populi deletionem. q. d. hoc demerui mus nisi ex tua liberalitate saluemur vñ subdit: p ¶Ecce coram te su. ín delī. nr̄o, tibi & hoibus manifesto q ¶Non enim stari potest co. te super hoc. ad regendū, palliandum seu defendendū. Ca. X.

Ic ergo orāte esdra. Hic pñr describitur prædicte Diuisio. trāsgressionis correctio Circa quam primo; oñitur maiorum confessio. secūdo ppli citatio, ibi: Et missa est vox. tertio correctionis inchoatio, ibi: Et surrexit esdras. quarto cōsummatio, ibi: Et consummati sunt. Circa primū dr̄: r ¶Sic ergo orā. es. s. humiliter, deuote & perseueranter. s ¶Collectus est ad &c. cœ. grā. esdre cōpatiens. t ¶Et fleuit po. nō solū ex cōpassione, sed etiā p pctī sui cognitione & cōtritione. v ¶Et respondit sechenias. q erat de principalioribus ppli. x ¶Et dixit es. nomine suo & aliorum principalīū. y ¶Nos præua. fu. accipiēdo vxo- al'† cōsūres alienigenas: q̄ mētes ēt lapientum emolliunt & eneruant: & tādē ad idolatriā inclinātes: sicut patet in salomōe z ¶Et nunc si est pœniten. in israel super hoc. id est quia pœnitētia ē. a ¶Percutiamus fœdus cū dño deo nostro, stabile & absq̄ retractatione. b ¶Vt pīciamus vni. vxores &c. vt dei præceptū ipleam⁹: & occasionē mali a nobis ḡscindamus.

Surge Moraliter. r ¶Sic ergo orante Moral'r. esdra &c. In hoc esdras sacerdos de- †2.esd.8.g dit exemplum prælatis & curatis ecclesiæ ſfēdi & deprecandi dñm. p subditorū suorū trāsgressione: nam animas eorū tāq̄ mater in christo debet assidue parturire. Et q̄n ex afflictione boni prælati subditi debēt ad veram pœnitentiam moueri segf. Collect⁹ est ad eum de israel cœtus grādis &c. Sequitur: t ¶Et fleuit populus mul. Q. autem ista fletus ex vera pœnitentia processerit, ostenditur per hoc quod dicit. a ¶Percutiamus fœdus cum domino deo nostro: vt proiiciamus vniuersas vxores. scilicet alienigenas.

¶Secunda pars. M ✠Et eos qui

a ¶Scidi pallium. Beda. Per vestimēta solēt opera designari: quib⁹ induimur ad gloriam si mūda: vel ignominia si immūda. F Per pilos capitis cogitationes ḡ de occulta cordis radice velut de internis cerebri radicibus oriunt: quæ si rectræ fūt debēt cōseruari: si autem reprobæ, abscidi. V nde de samuele qui sanct⁹ erat futurus aīt genitrix: Et nouacula non ascendet super ca. e. Et apl'is inquit dñs: Capillus de capite vest. non per. quia oēs fctorum cogitationes in eterna memoria sunt apud deum. Petōr ⁹o vt mūdari possit ab iniquitatibus suis reprobas cogitationes, origenes. s. malorum operum abiiciat necesse est. V nde leprosus in leuitico recæpta sanitate inter purificatiōes alias omnes pilos carnis suæ radere præcipitur: vt sic expiatus ostēs castra igredi mereatur: quia tunc demum a vitijs perfecte mundamur: cum etiam cogitatus noxios expellim⁹. Barba ḡcē virilis sexus & ætatis index virtutē solet significare. Scidit ergo palliū & tunicā pōtifex: vt subditos minus pfecta opa hre signaret: & quæ a sua solliditate, p pniam scindi: & in melio rem habitum necesse esset renouari. Vellit capillos capitis. vt cogitatiōes prauas de corde extirpent: & nascituris vtilibus locum darent. Vellit & pilos barbæ: vt in ipsis quas hre viderentur vtutib⁹ hūiliarent: & parua esset aut nulla examine æterni arbitrij meminissent quæ vitijs pmixta essent. Sedit mœrēs: vt plamenta pniæ veniam promerendam esse doceret b ¶Cōuenerūt. Nota quantū exempla doctorū iuuant. nihil scribitur esdras locutus ḡ: sed tm audito scelere lachrymat⁹ se: & turbam ad se fidelīū nō vociferādo sed lachrymādo traxisse Cōuenert &c. Magna mutatio rerum perfidia principum. multi luxuriā secuti sūt magno principe merente: & qd pctōribus agendū ect innuente, cōueniunt ad eum oēs q timēt verbū dei, q trāsgressores puniendos esse minatur. c ¶Scisso pal. Bed. Typice q scisso indumento cutuat genua & expādit manus ad deū: & fusis precibus ac lachrymis plurimorū mentes ad pniam cōuertit, xp̄m ostēdit q p pctis nostris ante passionē & in ipsa orauit: quicq extēsis in cruce manib⁹, indumentū carnis suæ vulneribus scindi & mortificari voluit. vñ.

1.co.15.a. Mortuus est, ppter pctā nr̄a &c. Qd apte in tpe sacrificij vespertini factum est. Vel qa dñs in fine sæculi sacrificiū suæ carnis & sanguinis obtulit pri: & nobis i pane & vino offerre ḡcepit. Vel. qa ad finē venīte sacrificio legali sua nos passione liberauit: & a pplis terrarū separans cœlestes fecit: & sibi castos corde & corpe ḡcepit adhærere. Ipsa q̄q ei⁹ oīo q̄ se iustum ppso pctōri sociat, dicēs: Deus meus &c. hūiliati redēptoris cōgruit: q in similitudine carnis pcti, vt peccatum tolleret ap-

pō.21.a. paruit: vñ: Deus meus d. m. quare me de-
ibi.68.b &c. Item: Deus tu scis insipiētiā meā &c. Nō qa delicta in se vel i
1.cor.1.d. sipientiā possit hre q factus est nobis sapia a deo & iusticia & sctificatio & redēptio: sed cām eorū ds saluare venerat in se suscipiēs etiā ea ḡ illorū fragilitati veraciter cooniebāt misericorditer i se trāsferre dignat⁹ est. d ¶Curuauī ge. &c. Parauit se per cōpunctionem cordis: & affectionem corporis vt dignus efficeret⁹ audi tu supernæ pietatis: & in hæc verba orationis prorupit. Curuat

NICO.DE LYRA

aūt genua: expandit manus: & fudit preces in tpe sacrificij vespertini: sciēs esse gratius qd⁹ fit in spū humilitatis & in alio cōrito, q̄ qd⁹ carnib⁹ & sanguine pecudum offert. Capt. X.

Ic ergo orā. ⁹ef. &c. Seqr a ¶Fleuit po. q. s. peccauerant pniam agentes: vt qui in castitate permanse rant de casu fratrū dolentes. Multi vero cōturbati ad p̄ces & lamenta fur pontificis ostenduñt, cū eiulatibus & pueri interfuisse narrantur. Pōt autē ea discretione factū intelligi q prius innocētes & recti ad eū cōuerterit, cū ait: Et conuenerunt ad me oēs qui timebant verbum dei israel &c. Nūc ⁹o etiā ipsi q peccauerūt cum vxorib⁹ suis & liberis pœnitentiā agturi conuenerūt. b ¶De fa. m. s. ad deprecandū. cuius cā subiūxit. Et eo quo patet q̄ p totā diē fuerat i gemitu & luctu. h ¶Et scisso pal. & tu. i signū humiliationis. i ¶Curuauī ge. mea & ext. signū deuotionis. k ¶De⁹ mo⁹ &c. Hūc dicit Iosephus primū fuisse hierosolymitarum: quiv⁹ prīcipem decet maxia auctoritate mox ut in regnū successū audebat oculos ad cœlū leuare. m ¶Et deli. no. cre. vs q̄ ad eo. Hyperbole est, ad designādū multitudinē & magnitudinē pctōrū patrū ḡ decendit: vñ subdit: n ¶A diebus pa. no. qui habet iiij. Reg. q̄ tpe menassē regis iuda & Ezechiæ & plurīū aliorū multiplicata fuerūt peccata valde. o ¶Et fmīq. nr̄is reg. &c. in manibus regis ægypti & regum babylonis & assyriorū: vt pareī in plurīs locis iiij. Reg. p ¶In gla. qa multi de ipsis ceciderunt gladiati. q ¶Et in captiuitate ducti. r ¶Et in captiuitate fuerūt in captiuitate ducti. s ¶Et pi. qa bonis suis fuerūt spoliati. t ¶Et cōsu. vul. qa fuerunt multiplicter dānati & vituperati. t ¶Sicut & dicha. Lucet em̄ essent reuersi de captiuitate: tamen sustiebāt multa opprobria a gentib⁹ vicinis & in circumitu: vt hr̄ f. Neemiæ. h. c. 1. qui remanserant in babylone a gētib⁹ multa opprobria sustinebāt. v ¶Et ad huc &c. deprecatio nostra. Hoc exponit aliter. c ¶Et daret nobis vitā modicam in seruitute nr̄a quia seruī sumus: & in seruitute nr̄a non dereliquit nos deus noster; a ¶condescendens nobis. & inclinauit super nos misericordiam coram rege persarum: vt daret nobis vitām & a ¶ecclesiam. sublimaret dōmum dei nostri: & extrueret e a ¶Letabitur deserta & inuia & exultabit solitudo. ¶vitæ æternæ. solitūdines eius: & daret nobis spem in iuda & hierl'm. Et nūc qd dicemus dñe deus g noster post hæc? Quia dereliq̄mus manda h a ¶vt opere. s. adimpleretur. ta tua q̄ p̄cepisti in mānu seruorū tuorum prophetarum dicens: Terra ad quā vos in i gredimini vt possideatis eam, terra immūda est iuxta immūdiciā pplorū cerarūq̄ terrarū, abominationibus eorū q repleuerunt eam ab ore vsq̄ ad os in coinquatiōe k sua. Nūc ergo filias vras ne detis filiis eorū l rū: & filias eorū ne accipiatis filiis vestris: & nō ḡratis pacē eorū & psperitatem eorūm vsq̄ in æternum, vt confortemini & comedatis bona terræ: & hæredes habeā a ¶iuentium, vel ecclesiæ vel cuiusq̄ animę. a ¶imitatores: vel bona opera. bitis filiōs vros vsq̄ in sæculū: & post oīa q̄ venerūt sup nos in opib⁹ nr̄is pessimis & in delicto nr̄o magno: qa tu de⁹ nr̄ libera nr̄i nos de iniqtatenr̄a: & dedisti nobis salutē sicut ē hodie: vt nō cōuerteremur & irrita faceremus mādata tua: neq̄ matrimonia iungeremus cū pplis abominationum a ¶cum populis abominationum istarum. istarū. Nūqd irātus es nobis vsq̄ ad † con- a ¶.i. deletionem. summationē, ne dimitteres nobis reliqas ad salutem? Dñe deus israel: iūstus tu: qm̄ non derelicti sumus qui saluaremur sicut ¶qui omnia vides. hac die. Ecce coram te sumus in delicto nostro: Non enim stari potest coram te sup hoc. Capi. X.

†Ic ergo orante esdra & implorante deum, & flente & iacente ante templum dei, collectus est ad s a ¶fructē. s. orōnis & lamenta. esdre. eum de israel cētus grandis nimis viro- a rum & mulierum puerorumq̄: & fleuit populus fletu multo. Et respondit sechenī b as filius iehihel de filiis helam, & dixit esdre: Nos prævaricati sumus in deo nr̄o strum, & duximus vxores alienigenas de c populis terræ. Et nunc si est pœnitentia in israel super hoc, percutiamus fœdus cum a domino deo nostro vt proiiciamus vniuer b

abundanter nimis: sicut. iiij. Regum xxj. dr̄ q manasses effudit sanguinē innoxium multum nimis: & ipleuit hierl'm sanguine, p peccatum vsq̄ ad os. l ¶Nūc ergo fi. ve. ne. de. fil. eorum, litud præceptū habef Deut. vij. m ¶Et non quæ. pacem eorum. Quia p̄m diuinā iustīciam poterant interfici: & ideo subiūxit israel non debebant cum eis facere fœdera perpetua: licet possent dare treugas ad rēpus in aliquo casu: vt dictum fuit sup libr̄ Iosue. Et istud mādatū trāsgressi fuerunt illi qui redierant de captiuitate cōtrahēdo cōnubia cum gētilibus: cū ḡbus erat eis prohibitum & illicitū post gratiā eis factā a deo, q̄ reduxerat eos de captiuitate. & hoc est qd⁹ dr̄. Et post oīa &c. & subdit: n ¶Quia tu deus no. libe. nos. Et ex hac ingratitudine multum aggrauabatur pctm eorum. ideo subditur: o ¶Nunquid iratus es nobis vsq̄ ad consummationem. i. totalem populi deletionem. q. d. hoc demerui mus nisi ex tua liberalitate saluemur vñ subdit: p ¶Ecce coram te su. ín delī. nr̄o, tibi & hoibus manifesto q ¶Non enim stari potest co. te super hoc. ad regendū, palliandum seu defendendū. Ca. X.

Ic ergo orāte esdra. Hic pñr describitur prædicte Diuisio. trāsgressionis correctio Circa quam primo; oñitur maiorum confessio. secūdo ppli citatio, ibi: Et missa est vox. tertio correctionis inchoatio, ibi: Et surrexit esdras. quarto cōsummatio, ibi: Et consummati sunt. Circa primū dr̄: r ¶Sic ergo orā. es. s. humiliter, deuote & perseueranter. s ¶Collectus est ad &c. cœ. grā. esdre cōpatiens. t ¶Et fleuit po. nō solū ex cōpassione, sed etiā p pctī sui cognitione & cōtritione. v ¶Et respondit sechenias. q erat de principalioribus ppli. x ¶Et dixit es. nomine suo & aliorum principalīū. y ¶Nos præua. fu. accipiēdo vxo- al'† cōsūres alienigenas: q̄ mētes ēt lapientum emolliunt & eneruant: & tādē ad idolatriā inclinātes: sicut patet in salomōe z ¶Et nunc si est pœniten. in israel super hoc. id est quia pœnitētia ē. a ¶Percutiamus fœdus cū dño deo nostro, stabile & absq̄ retractatione. b ¶Vt pīciamus vni. vxores &c. vt dei præceptū ipleam⁹: & occasionē mali a nobis ḡscindamus.

Surge Moraliter. r ¶Sic ergo orante Moral'r. esdra &c. In hoc esdras sacerdos de- †2.esd.8.g dit exemplum prælatis & curatis ecclesiæ ſfēdi & deprecandi dñm. p subditorū suorū trāsgressione: nam animas eorū tāq̄ mater in christo debet assidue parturire. Et q̄n ex afflictione boni prælati subditi debēt ad veram pœnitentiam moueri segf. Collect⁹ est ad eum de israel cœtus grādis &c. Sequitur: t ¶Et fleuit populus mul. Q. autem ista fletus ex vera pœnitentia processerit, ostenditur per hoc quod dicit. a ¶Percutiamus fœdus cum domino deo nostro: vt proiiciamus vniuersas vxores. scilicet alienigenas.

¶Secunda pars. M ✠Et eos qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Surge,decenter docet quõ sit apud maiores consilio agendũ: vt s.qsq; ꝓ suo sensu qđ optimũ intellexerit: vel intellexisse sibi videbit, dicat: & tũ ei q ꝑsit locũ discernẽdi relinquat: paratus obtẽperare oibus q̃ ille ſm voluntatẽ & legem dei agenda decreuerit. b ¶Filij heliasib, qui tunc summus sacerdos erat. post iesum filium iosedech ioachim filiũ eius: & post eum heliasib filiũ eius summo sacerdotio functũ est. c ¶Panẽ nõ co. Beda. Exẽplũ hinc habẽt sacerdotes: non solum flendi & orãdi, sed ẽt ieiunãdi ꝓ his qui peccauerũt. Beati em qui propria ꝑ̃ta lugent: qa accepta remissione cõsolant: sed beationes q aliena dolent: vt ne panẽ qui dẽ & aquã q̃ abstinentiũ refectio est) cõtingere velint: nec; domũ suam ingredi vel ascẽdere in le tũ strati fut: sed in atrijs domus dñi orando ꝓnostant. Ibi em erat domus sacerdotis: quã vespa supueniente esdras perhibẽt intrasse. Alia ỹo editio pro cubiculo iohãnã: pastophoriã iohanã habet. quo noie sæpe dr porticus q̃ tẽplũ vndiq; circũdat: in qua ministri & custodes tẽpli manebãt. Lugẽt etiã nunc in trangressione eorũ q de captiuitate venerant: q dolent eos q a ꝑ̃tis pœnitẽdo erepti sunt, ad ea peccando eẽ relapsos. & q̃si denuo a diabolo captiuatos. De quorum 2.pe.2.d. seductoribus q̃sidẽ imũdarũ vxorũ parẽtibus ait petrus: Superbia em vanitates loquentes pellicĩt in desideriꝭ carnis luxuriæ eos qui paululũ effugiunt. Et paulo post: Si em refugientes coinquinationes mundi in cognitiõe iesu xp̃i his rursus implicati suṗant: ſ̃ta fũt eis posteriora deteriora prioribꝰ. d ¶Ipse est men. Beda. Qui ab hebræis casleu, a romanis vocatur december: qui est in medio hyemis, pluuialis & tempestuosus. Vnde notandũ: cũ in media hyeme ppls conueneritt, timere a ꝑ̃tõ & a pluuꝭ memoratur. Cũ em pluuias ipso etiã tẽpore pluuiarũ maiores solito cernerent: reuersi ad conscientiam ꝑ̃tis suis hoc imputauerunt: & irã cœlestẽ ſ̃supuenturã ex ipa aeris pertur batiõe timuerũt: ió nõ i priuatis domibꝰ negocia sua agere ꝓsumpserũt, sed in platea dom dñi, astũpto pœnitẽtiæ & hũilitatis habitu cõfederũt: hinc, ꝓpter eos qui turbatis elementis & vẽtorũ frigore vel iundãtia pluuiarũ, vel aceruis niuiũ, vel ardore siccitatis, vel etiã exitio hominũ, vel aialiũ defup ingraueſcẽte: & ipso iudice etiã p aperta indicia vim suæ iræ imitante, nihil de correctiõe morũ qua placẽt iudicẽ plagãꝝ euadant impendẽtẽ: requirũt: sed fastu sæculi ꝑtractãt qua arte aduersa q̃ exteriꝰ, ꝓpter ꝑ̃tã defẽduntur aut euitent. aut superent. e ¶Et sedit oĩs po. Bed. i. circa atriũ sacerdotum quo ipsa domus vndiq; cingebat: hũs circa se ex omni parte p q̃drũ ædes atriorũ amplissimas in qbus etiã ppls qñ ꝓ pluuia opus erat ſtare poterat: & videre ea q̃ in templi ianuis gerebant: vel circa tẽplũ. habebãt em interiores parietes iuxta terram in colũnis factos exteriores solidos. f ¶Et surrexit es. Beda. Hic locus respondet ad hoc quod. ō. dictũ ẽ Et surrexit esdras ante domũ dei: & abiit ad cubiculum iohannan fi. hel. &c. Vbi notanda deuotio pontificis: qui lugens orans & ieiunans pro trãsgressione ppli in atrijs tẽpli pmansit: nec prius domũ suã intrare voluit q̃ acceꝓto cõsensu ppli toto pœnitentẽ corde & q̃uersum ad dñm: fide cuius deuotiõis & reliqui

sas vxores & eos q de his nati sunt a iuxta voluntatem domini: & eorũ qui timent præceptum dñi dei nostri fiat: fm legem fiat: Surge: tuum est enim discernere: nosq; erimus tecũ: Confortare & fac. Surrexit ergo esdras & adiurauit principes sacerdotum & leuitarum & omnem israel, vt faceretur fm verbum hoc. Et iurauerunt. Et surrexit esdras ante domum dei: & abiit ad cubiculum iohannan filii heliasib: & ingressus est illuc. Panem non comedit: & aquã non bibit. Lugebat enim transgressionem eorum qui venerant de captiuitate. Et missa est eorum vox & in hierusalem omnibus filiis transmigrationis, vt congregarentur in hierusalem: & omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum & seniorum: auferetur vniuersa substantia eius: & ipse abiicietur de cœtu trãsmigrationis. Conuenerunt igitur omnes viri iuda & beniamin in hierusalem d tribus diebus: ipse est mensis nonus, vicesima die mẽsis: & sedit omnis populus ĩ platea domus dei, tremẽtes pro pctõ & pluuiis. Et surrexit esdras sacerdos & dixit ad eos Vos transgressi estis & duxistis vxores alienigenas vt adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum: & facite placitum eius: & separamini a pplis terræ & ab vxoribus alienigenis. Et respondit vniuersa multitudo, dixitq; voce magna: Iuxta verba tuum ad nos sic fiat. Verũtamen quia populus multus est & tempus pluuiæ & non sustinemus stare foris: & opus nõ est diei vnius vel duorum vehementer quippe peccauimus ĩ sermone isto constituantur principes invniuersa multitudine, & omnes in ciuitatibus nostris q duxerunt vxores alienigenas, veniant in temporibus statutis: & cum his seniores per ciuitatem & ciuitatem & iudices eius: donec auertatur ira dei nostri a nobis super pctõ hoc. Igit ionatham filius asahel, & iaazia filius thecue stetezerunt sup hoc: & mesolla & sebethai leuites adiuuerũt eos. Fecerũtq; sic filii transmigrationis. Et abierũt esdras sacerdos: & viri principes familiarũ ĩ domos patrũ suorũ: & oẽs p

reliq principes videnꝭ fuisse cõsonecdicunt & ipsi finita synodo abiisse in domos patrũ suorũ. Si em ꝑ non significat scriptura: qd opus fuit scribere qđ explet to collogo esdras & principes familiarũ in domos patrũ suorum de ſptis cẽpli abierunt? Eos em b fecisse non est q̃stio: qd opus fuit addere, & oẽs p noĩa sua: cũ & hoc oibus eẽt notissimũ. nisi qua ratione eos voluit intelligi: quorum noĩa & facta merito in memoria tenerent, ac posteris ☞noscenda traderent. a ¶Et sederunt &c. Bed. Nota numerũ ternarij esse my stycũ. Supra dictũ est ꝙ tribus diebus oẽs cõuenĩut in huerim. & nũc tribus mẽsibus. x. ſ. xj. & xij. castiganf ab vxori bus alienigenis. Tres em sunt virtutes sine quibus nemo saluat: fides ſpes & charitas. Tertio tpe sæculi venit xp̃s in carne in mũ dum: quarta nobis euangelij contulit. Primũ nãq; ẽps ante legẽ in patriarchis. sceſm i. apphetis sub lege ꝓmisit. in tertio aut ſqueſm apostolos. v ¶Et ab vxoribus alienigenarum vxorum electionem.

NICO.DE LYRA

b ¶Surge. ad hoc exequendum. c ¶Tuum est discer. quia habes scientiam legis diuinæ. d ¶Nosq; erimus tecum. qđ decreueris exequendo. Careat parent vsq; ibi: f ¶Panem non comedit. Quia nullum cibũ & potum accẽpit qa nomine panis & aquæ intelligitur omnis cibus & potus in sacra scriptura: vt frequenter dictũ est. g ¶Et missa est vox. Hic consequenter ponitur populi citatio, cum dr: Et missa est vox. i. comunis citatio. h ¶Et cũ qui non venerit &c. In hoc ponif contra contumaces pœnæ determinatio, cũ subdit: i ¶Auferetur vni. ſub. eius. i. bona exterior. k ¶Et ipse abiicietur de cœ. q. communicatiõẽ. l ¶Ipse est me. non apud hebræos correſpondet parenti bri, & parti decẽbri nostro. m ¶Et dixit po. in pla. hoc est in atrio quod erat ante templum. n ¶Tremen. pro timentes ne rõne trãsgressionis pueniret super eos diuina vltio grauis. o ¶Et pluuꝭ. quia ẽpus ſtitit frigus dum est & pluuiosum de communi cursu & tunc erat plus solito pro peccatis merito. p ¶Et surre. esdr. Hic pro nitur transgressionis correctio ad meritionem esdræ dicẽtis: q ¶Vos transestis. Hoc est liquidũ & non põt negari. r ¶Vt adderetis sup delictum israel. Et nunc date confessionem &c. Hoc est quod peccatũ verbo & facto. ideo subdit: s ¶Et nũc date cõfessio. recognoscendo peccata tua. t ¶Et separamini a pplis terræ &c. Hoc ꝙ non habeatis fœdus & conformia idolatris. v ¶Et ab vxoribus alie. a deo vero auertunt, vt prædictum est. x ¶Et respondit vniuer. multi. deest consentiendo. tamen petunt dilationem propter importunitatem temporis. & gocij magnitudinem. y ¶Constituantur principes. id est homines sapientes tusti & diligentes: qui vadant de ciuite in ciuitatem, diligenter inquirendo. & transgressoribus: & corrigantur per alios

✠ a ¶Et eos qui de his nati sunt. Per vxores alienigenas conuenienter intelligi possunt interiores concupiscentiæ carnales. & per filios eorum actus exteriores ipsis procedentes quæ omnia a vero deo nitentibus prout possunt sunt abominabilia. e ¶Et surrexit esdras ante domũ dei. Non enim a terra volunt surgere, & populus emendationem promittit. & hoc per iuramentum se abstrinxit. & tamen cessauit esdras a sua † totali actione: quia sequitur: f ¶Panem non comedit: & aquam non bibit. Et in hoc dedit exemplũ ecclesiæ prælatis & cæteris affligendi se pro subditorum suorũ peccatis vsq; ad perfectionem emendationis

✠ Et illi

noĩa sua. Et sederunt in die primo mensis decimi vt ꝙrerent rẽ. Et consummati sũt oẽs viri q duxerũt vxores alienigenas vsq; ad diẽ primam mẽsis primi. Et inuẽti sunt de filiis sacerdotũ qui duxerunt vxores alienigenas: de filiis iosue filii iosedech & fratres eius: maasia & eliezer & iarib & godolia. Et dederũt manus suas vt eiicerent vxores suas & pro delicto suo arietẽ de ouibus offerrent. Et de filiis emmer, ãnani & zebedia. Et de filiis serim, maasia & helia & semeia, & iehihel & ozias. Et de filiis phessur: elioenai, maasia, hismael, nathanael, iosabeth & helesa. Et de filiis leuitarum iosabeth & semei & celaia: ipse est calitha phathaia: iuda & eliezer. Et de cantoribus eliasub: & de ianitoribus sellũ & thelen & huri. Et ex israel de filiis pharos: remeia & ezia & melchia & miamim & eliezer & melchia & banea. Et de filiis helã mathania zacharias & hiehil & abdi & ieremoth & helia. Et de aliis zethua elionai, eliasib, nathania & hierimuth & zabeth & aziza. Et de filiis bebai iohannan anania zabbai athalai. Et de filiis benĩ mosolla & melluch & adaia, iasub & saal & ramoth. Et de filiis phetmoab, edna & chalal: banaias & maasias: mathanias, besaleel: bẽnui & manassæ. Et de filiis eren eliezer iesue melchias semeias simeon beniamin maloch, samarias. Et de filiis ason mathanai, mathet azabeth, elpheleth, ieremai, manassæ, semei. De filiis bani, maaddi amram & huel: baneas & badaias: chelíau bãni: amaritmuth & eliasib mathanias, mathanai: & iazi, & banĩ & benniu semei & salmias & nathan & adaias: mechne dabaia: sisai sarai: ezrel & selemau & semeria, sellum amaria, ioseph. De filiis nebui ahihel matathias zabeth zabina ieddu & iohel & banai. Omnes hi acceperunt vxores alienigenas: & fuerunt ex eis mulieres quæ pepererant filios.

Liber Esdræ primus
finit.

a ꝓia sua. Et sederunt in die primo mensis decimi vt ꝙrerent rẽ. Et consummati sũt oẽs viri q duxerũt vxores alienigenas vsq; ad diẽ primam b mẽsis primi. Et inuẽti sunt de filiis sacerdotũ qui duxerunt vxores alienigenas: de filiis iosue filii iosedech & fratres eius: maasia & eliezer d & iarib & godolia. Et dederũt manus suas vt eiicerent vxores suas & pro delicto suo arietẽ de ouibus offerrent. Et de filiis emmer, ãnani & zebedia. Et de filiis serim, maasia & helia & semeia, & iehihel & ozias. Et de filiis phessur: elioenai, maasia, hismael, nathanael, iosabeth & helesa. Et de filiis leuitarum iosabeth & semei & celaia: ipse est calitha phathaia: iuda & eliezer. Et de cantoribus eliasub: & de ianitoribus sellũ & thelen & huri. Et ex israel de filiis pharos: remeia & ezia & melchia & miamim & eliezer & melchia & banea. Et de filiis helã mathania zacharias & hiehil & abdi & ieremoth & helia. Et de aliis zethua elionai, eliasib, nathania & hierimuth & zabeth & aziza. Et de filiis bebai iohannan anania zabbai athalai. Et de filiis benĩ mosolla & melluch & adaia, iasub & saal & ramoth. Et de filiis phetmoab, edna & chalal: banaias & maasias: mathanias, beselehel: bẽnui & manassæ. Et de filiis eren eliezer iesue melchias semeias simeon beniamin maloch, samarias. Et de filiis asan mathanai, mathet azabeth, elpheleth, ieremai, manassæ, semei. De filiis bani, maaddi amram & huel: baneas & badaias: chelíau bãni: amaritmuth & eliasib mathanias, mathanai: & iazi, & banĩ & benniu semei & salmias & nathan & adaias: mechne dabaia: sisai sarai: ezrel & selemau & semeria, sellum amaria, ioseph. De filiis nebui ahihel matathias zabeth zabina ieddu & iohel & banai. Omnes hi acceperunt vxores alienigenas: & fuerunt ex eis mulieres quæ pepererant filios.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Et sederunt &c. Ex quo patet ꝙ discrẽdo istud negociũ posuerũt mensem integrũ. b ¶Et inuẽti sunt. Hic ponif descriptio illorũ q duxerũt vxores alienigenas, cũ dr: c ¶De filijs iosue &c. Iste iosue erat summꝰ sacerdos. & sic vr verũ qđ dictũ est. ō. videlicet ꝙ hæc trãsgressio iceperit a maioribꝰ ppli. Ad ꝟ aũt aprant aliq illud Zach. iij. a. Ostendit mihi dñs iesum sacerdotẽ magnũ stãtẽ coram angelo. i. esdra. q erat angelus. i. nũcius missus a latere regis ad ppli directionem & sathã a dextris: qa vera erat accusatio de ꝑ̃tõ trãsgressionis. Et accipitur hic iesus ꝓ filius ei⁹: vt patet ex hoc loco: qa pr quodãmõ manet i filijs. d ¶Et de. m. filias. i. iuramẽto solẽni firmauerunt ne poset retractari. e ¶Vt ejj. vxo. suas. ſ. alienigenas. f ¶Et ꝓ deli. suo &c. qa sicut aries ẽ dux gregis: ita sacerdotes sũt duces ppli cõis. Cætera legantur vt iacet lra. Et licet nõ dicaf hic ꝙ eiecerunt pueros cũ vxoribus alienigenis: tenendũ tñ est ꝙ sic fuit factũ: qa sic promiserat sechenias noĩe suo & aliorũ principalium: vt habetur. ō. eod. c. Percutiamus fœ. cũ do. deo no. vt pro. vni. vxo. ſ. alieni. & eos q de his nati sunt.

✠ b ¶Et ĩm. &c. Inter transgressores istos primo nominat duplici de cã. Moralĩ. Pria est: quia pctũ eorum grauius erat, eo qđ sacerdotes & eorũ filij q tunc succedebant eis in sacerdotio magis tenebantur scire legem q̃ cæteri. Malach. ij. b. Labia sacerdotis custodiunt sciam: & legem ex eius ore requirent. Sed a est: qa peccatum istorum causa fuit & occasio alijs peccandi. Vnde Greg. in pasto. Cum pastor ꝓ abrupta graditur: ꝓñs est vt ad ꝑcipitũ grex sequatur.

¶Secunda pars. M ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

E aut ab infima intentione secernenda: & p cœlestiꝫ retributione faciẽda. Qui eñ ieiunat, orat & elemosynã dat vt videaf & laudef ab hoiꝫ: talis ꝓles bonæ actionis ꝙñ de immunda genitrice nascif: & ideo inter eos q de babylone hierosolymã ascẽderũt partem habere nõ põt. Qui eñ in ꝓsenti mercedẽ recipit, in futuro carebit: nisi auctor operis mentem ad meliora conuertens, pro deo facere cœperit quod ꝓlaude faciebat inani: & quasi sobolẽ indigne editam dño cõsecrans hierosolymæ ciuem fecerit: vt opus male in choatum corrigẽs, dignum faciat perpetua mercede in cœlis.

¶Incipit Neemias: qui est Esdræ secundus. Capi.I.

VErba Neemiæ fi. &c. Beda. Neemias interpretatur consolator domini, vel consolator a dño: qui cũ renouauerit muros hierusalem & populũ ab hostibus liberatum in diuinę legis obseruantia sublimauerit: patet qa nomine & opere christũ significat, q ait: Ego rogabo patrem: & aliũ paracletũ dabit. v. o. De quo pſ. 146. a. põ. ait: Edificans hierusalem dñs &c. Significat etiã sanctos predicatores, quorũ ministerio ſuperna nobis consolatio præstatur: vel dum post lapsum peccati ſpem veniæ & pollicitationis pœnitẽtiꝫ polliceꝫ licentur: quasi diruta ab hostibus hierosolymorũ mœnia restaurauit. a ¶Verba nec. Beda. Hucusq; verba Esdræ: qui bus zorobabel & ieſu facta describit: deinde sua facta describit. Hic manifeste xp̃m significauit. qa sacram scripturã renouauit captiuos in hierusalem reduxit domũ dñi maioriꝫ donis ditauit & sublimauit: & duces ac ꝓsides trans flumen euphratẽ q legẽ dei nosſent constituit: & filios trãsmigrationis ab vxoriꝫ externis castigauit. Renouauit eñ xps sacrã scripturã: qa quã scribæ & phariſæi p traditiões fedauerãt, vel iuxta lr̃am tantũ intelligi docebãt: ipſe ſpũali ſenſu plenã ostẽdit: & nouum testamẽtũ misſo sanctoſpũ per aplos & aplicos viros describi fecit. Eduxit pplm de captiuitate babylonica, & in hierl̃m terrã promiſſionis liberatũ induxit: qa ſemel paſſus in cruce mundũ ſanguine redemit: & descẽdẽs ad inferos veros inde iſraelitas ad mœnia ſupnæ ciuitatis duxit: & gaudia ꝓmiſſe hæreditatis eis incluſit: & q̃tidie fideles a perturbatiõe mũdi cõgregans ad cõſortium eccleſiæ regnũq; penne conuocat. Auxit ornatus tẽpli auro & argento & vaſis præcioſis, q̃ ppls iſrael & principes perſarũ p eũ miſerãt: qa in ſe credentes de vtroq; populo i eccleſiã ducẽs: claritate fidei & opis eorũ hãc ornare & glorificare non deſiſtit. Conſtituit duces & principes omni populo trans flumẽ, q legẽ dei noſcerẽt & docerẽt: qa i eccleſia q̃ flumine baptiſmi abluta eſt: & flumẽ babyloniciꝫ. i. ꝑturbationẽ ſæculi fluctuãtis fidei ſinceritate trãſcẽdit: aplos, euãgeliſtas paſtorespo ſuit & rectores. Caſtigauit filios tranſmigrationis ab vxoribus alienigenis: qa illos q profeſſione fidei mũdo renunciant, illecebris mũdi ſeruire ꝓhibuit. Eiecit filios taliũ matrũ de cœtu trãſmigrationis ab vxoribus alienigenis: ne forte aduꝫ idola ꝑdiam ſe querentur earũ, nõ fidẽ patrum. Opera enim noſtra etiam q̃ hoibus bona videntur: ſi carnalibus delectationibus ꝓmixta ſint ſi originem de cõtagio humani fauoris ſumpſerint, reprobare docuit: nec cõuenire illis qui mundũ perfecte relinquit & tota mente ad cœleſtia trãſeũt: qui nõ blãdimẽtis temporalibus eneruari, ſed aduerſitatibus exerceri, & ad requiẽ ſempiternã gaudent præparari. b ¶In meſe caſ. Meſis caſleu ipſe ẽ quẽ nos decẽbrem vocamus: apud hebræos nonus apud nos vltimus. Cuius nomẽ qd̃ ſpes eius interpretatur, bñ congruit votis eius qui ad ruinas ſanctæ ciuitatis intẽdebat erigendas. Primũ eñ bonæ actionis fundamentum eſt, ſpem habere de auxilio dñi ad pficiendũ qd̃ cupimus. In hoc meſe natus eſt dñs: cuius noie longe añ figurabatur, ꝙ in eo meſe verus neemias diu deſideratus ad ædificationẽ eccleſiæ eſſet vẽturus. c ¶Eram i ſuſis &c. Suſis metropolis eſt perſarum: ſed tanta firmitate vt caſtrum eſſe videaf. & interpretaf equitatio vel reuertens. q̃ fidelibus cõueniẽter aptanf: eis maxime qui de captiuitate hierl̃m curã gerunt. i. de ſalute eorum qui aliquãdo per inſidias diaboli de eccleſia rapti pœnitẽtes denuo p gratiam dei ſunt redacti. Tales enim ſunt in reuertente caſtro. i.

Suſis.

Incipit Neemias, qui eſt Eſdræ ſecundus.

a ¶conſolatoris dñi vel consolatoris a dño miſſi ſubaudis.

a VErba neẽmiæ Ca.I. a filii helchiæ. Et factum ẽ a ¶qui interpretatur ſpes eius.
in menſe cãſleu, anno vi/b
b ceſimo: & ego eram in ſuſis caſtro. c
Et venit ad me anani vn9 de fratri/d
bus meis, ipſe & viri ex iuda: & inf
terrogaui eos de iudæis qui remã/
ſerant & ſupererant de captiuitate
& de hierusalem. Et dixerunt mihi g
Qui remanſerunt & derelicti ſunt h
de captiuitate, ibi in prouincia in i
a ¶mẽtis. b ¶ſi videanf in pace eſſe.
afflictione mãgna ſunt & in oppro
a ¶hoſtium. b ¶qui. ſalios mu
nire debeant.
briõ: & mũrus hierusalem diſſipa/k
a ¶qui dignos debent introducere, indignos ab eccleſia arcere.
b ¶incendio vitiorum.
tus eſt: & põrtæ eiꝰ cõbuſtæ ſunt

ſtro. i. in robore mẽtis reuocate ab infimis ad deſiderii ſpiãr cœleſtis, & in egritu ſanctorũ cordium: quæ. ſ. portãt ſeſſore dominũ. d ¶Qui remãſerũt. Bed. Patet lr̃æ ſenſus. Qui eñ remanſerãt de captiuitate: & ſi in pace verſari videbanf, amico eis exiſtente rege ꝑſarũ: qbus ꝓſtabat ante eſdrã cũ epiſtolis miſerat qui habebant poteſtatem in regione trãs flumen: nõ in magna afflictione mentis erant & op. ro
brio hoſtium qa adhuc ſanctæ ciuitatis murus erat diſſipatus. Tunc autem merus eſt ꝙ Eſdras. vij. ad docẽdum populũ & anno xx. eiuſdem ãni miſſus fuit neemias tanq̃ dux a latere regis ad reædificãdã ciuitatem. Tamen ſm ioſephum iſte artaxerxes fuit filius Darij hiſtem. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
ſpis: & vocat eum xerxen diminutiue. Secundũ vo Ra. Sa. fuit lius Aſſueri & reginæ Heſter: ſicut dictũ fuit Eſdræ. vi. & vii. c ¶Et ego eram in ſu. ca. Licet ſuſa eſſet tunc principalis ciuitas regni: tamen vocatur hic caſtrum: quia erat ædificata fortiter. d ¶Et ve. ad me ana. Alig libri habent: Et venit ad me anani. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
cit ioſephus ꝙ neemias vidit iſtos tanq̃ peregrinos intrantes ciuitatem: & audiuit eos loquentes hebraice: & runc alloquius fuit eos. e ¶Vnus de fra. me. i. de cognatione mea. f ¶Et interrogaui eos de iu. qa prio quæſiuit de ſtatu populi ſui: & ſecũdo de ſtatu ciuitatis hierl̃m. g ¶Et dixe. mi. rñdẽdo prio de ſtatu populi ſui, deinde de ciuitate. qa a tẽpore quo nabuzardã incẽdit ciuitatem: & murum
diſſi. eſt. qa a tẽpore quo nabuzardã incẽdit ciuitatem: & murus

Incipit Neemias, qui eſt Eſdræ ſecundus.

NICO.DE LYRA

¶Poſtilla venerabilis magiſtri Nicolai de lyra ſuper librum Neemiæ: & eſt Eſdræ ſecundus Incipit. Capi.I.

VErba Neemiæ. Poſtq̃ deſcripta eſt populi deſcriptio in Eſdra: hic conſequenter deſcribitur reædificatio muri ſui Neemia: qui fuit miſſus tanq̃ dux a latere regis ad reædificationem ciuitatis. Sciendum tamẽ ꝙ bis a rege venit in hierusalem. primo ad ciuitatis reædificationem. ſecundo ad maiorem eius abſentia ſubortorum correctionem ca. xiij. In aduentu autem primo ad ciuitatem venit. ſecundo veniens ipſam munuit ca. iij. & tertio muratam clauſit portis & vectibus ca. vij. quarto ea conſecrauit. & mensem feſtiuum celebrauit. ca. viij. quito ciuitatẽ populauit. ca. xij. Sexto populata dedicauit ca. xij. Circa primum ondit primo ꝓficiſcẽtis voluntas. ſecũdo legationis auctoritas ca. ij. Circa primũ pri
mo deſcribit rumor oppſſionis iudæorũ in hierl̃m. ſecũ
oronis, ibi: Cũq; audiſſem. Circa primũ notat perſona
cũ dicit: a ¶Verba neemiæ filii hel. Ab iſto enim loco
pſit ꝙ ſequuntur: vt dicit Ra. Sa. Sed o notat ꝓs, cum
factum eſt in menſe caſleu. Hic eſt menſis nonus apud hebreos
ſm vnã cõputationẽ: vt videbit magis infra ſe. c ¶Et
ceſſi. ſ. regni artaxerxis: in cui9 anno. vij. miſſus fuit eſdras: vt dicit
dixi. formãdo orationem
mea. e ¶Et dixi. ¶Queſo dñe, oim ꝑ guberna
tum. f ¶Et ego eram in ſu. ca. Licet ſuſa eſſet tunc principalis ciuitas regni: tamen vocatur hic caſtrum: quia erat ædificata fortiter. d ¶Et ve. ad me ana. Alig libri habent: Et venit ad me anani. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
bent: Et venit ad me anani. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
cit ioſephus ꝙ neemias vidit iſtos tanq̃ peregrinos intrantes ciuitatem: & audiuit eos loquentes hebraice: & runc alloquius fuit eos. e ¶Vnus de fra. me. i. de cognatione mea. f ¶Et interrogaui eos de iu. qa prio quæſiuit de ſtatu populi ſui: & ſecũdo de ſtatu ciuitatis hierl̃m. g ¶Et dixe. mi. rñdẽdo prio de ſtatu populi ſui, deinde de ciuitate. qa a tẽpore quo nabuzardã incẽdit ciuitatem: & murum

teꝛa pñs videt. pximos adhuc ſubiacere vitijs: ita vt p negligẽtiam eorũ q multis ꝓdeſſe poterãt, quaſi p muros vrbis diſſipatæ diabolꝰ ecclia poſſit itroire: qđ magis doledũ ẽſi & ipſi qui alios do. &c. ¶Excẽplo ꝓdeſſe debuerãt exẽplo mortis viuẽdo ſuũt
ſi eñ portas hierl̃m flãmis hoſtiũ eẽ peruſtas: eos q bñ viuẽdo
ducere indignos in eccliam electorũ itro
& docẽdo dignos in eccliam electorũ itro
magna afflictione mentis erant & op. ro
luxuria, cæteroriq; vitiorũ incẽdio peri
murus erat diſſipatus. Tunc autem merus
ãnã ꝓſtum. g ¶Fiant aures tuæ. au.
&c. Loquif de deo more humano: qa cũ
homo exoratus ꝓbet aurẽ ad audiendũ:
& cõuertit oculos ad videndũ: ſignũ eſt ꝙ
vehementer. i ¶Et ego & domus
patris mei. Licet eñ eſſet innocẽs tñ con
nitatem: & audiuit eos loquentes hebraice: & runc alloquius fuit
eos. e ¶Vnus de fra. me. i. de cognatione mea. f ¶Et interrogaui
eos de iu. qa prio quæſiuit de ſtatu populi ſui: & ſecũdo de ſtatu
ciuitatis hierl̃m. g ¶Et dixe. mi. rñdẽdo prio de ſtatu populi ſui,
deinde de ciuitate. qa a tẽpore quo nabuzardã incẽdit ciuitatem: & murum

NICO.DE LYRA

ẽtitus diruꝑit: nõ fuerat data licẽtia re
ædificãdi eã: ſed ſolũ rẽplũ & ptinẽtia ad
illum ꝑ cyrũ & dariũ: vt patet ex dictis. ſ̃.
Eſdræ. v. & vi. a ¶Cumq; audiſſem.
Hic pñt ponif languor oronis. In oõne
quod dãmo
guere, maxime qñ oratio fit cũ fletu & ie
iunio & afflictione fit: ſicut dñs hic. b ¶Et
cæ. mi. ſ. tribus mẽſibus: vt patet ex
dixi. formãdo orationem
mea. e ¶Et dixi. ¶Queſo dñe, oim ꝑ guberna
tum. f ¶Cœ
li. ſ. regni artaxerxis: in cui9 anno. vij. miſſus fuit eſdras: vt dicit
ctum eſt. ſ̃. Eſdræ. vij. ad docẽdum populũ. & anno xx. eiuſdem
miſſus fuit neemias tanq̃ dux a latere regis ad reædificãdã ciuitatem. Tamen ſm ioſephum iſte artaxerxes fuit filius Darij hiſtem. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
ſpis: & vocat eum xerxen diminutiue. Secundũ vo Ra. Sa. fuit
lius Aſſueri & reginæ Heſter: ſicut dictũ fuit Eſdræ. vi. & vii.
c ¶Et ego eram in ſu. ca. Licet ſuſa eſſet tunc principalis ciuitas regni: tamen vocatur hic caſtrum: quia erat ædificata fortiter.
d ¶Et ve. ad me ana. Alig libri habent: Et venit ad me anani. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
bent: Et venit ad me anani. Sed ly ad me: nõ eſt de textu. Vnde ad
cit ioſephus ꝙ neemias vidit iſtos tanq̃ peregrinos intrantes ciuitatem: & audiuit eos loquentes hebraice: & runc alloquius fuit
eos. e ¶Vnus de fra. me. i. de cognatione mea. f ¶Et interrogaui
eos de iu. qa prio quæſiuit de ſtatu populi ſui: & ſecũdo de ſtatu
ciuitatis hierl̃m. g ¶Et dixe. mi. rñdẽdo prio de ſtatu populi ſui,
deinde de ciuitate. qa a tẽpore quo nabuzardã incẽdit ciuitatem: & murum

afflictionẽ ſeu neceſſitatẽ oſtẽdũt xp̃o. Mar. vi. e. Et cũ iam hora multa fieret, acceſſerunt diſcipuli eiꝰ dicẽtes: deſertus locus eſt hic, & hora iam ꝓterit: dimitte illos vt in ꝓximas villas euntes & vicos, emãt ſibi cibos quos mãducent. a ¶Cũq; au. verba
hu. ſe. & fle. Per hoc ſignificat cõpaſſio xp̃i ſup afflictionem & miſeriam ppli: pro q̃ reuelãda legit ieiunaſſe: oraſſe: & fleuiſſe & alias penalitates ſuſtinuſſe: ſicut fuerat ꝓdictum Eſa. liij. b. Diſciplina pacis nr̃æ ſup eum & liuore eius ſanati ſumus. Ca. II.

EActũ ẽ aũt in mẽ. ni. Hic ꝓ̃n describit legatio ipſi9 neemię vbi prio describit auctoritas quã meruit. ſcdo facultas quã obtinuit, ibi: Et dixit regi: ter
tio ſagacitas qua negocũ ſuũ ſecrete tenuit ibi: Et audierunt. quarto voluntas quam aperuit ibi: Et dixi eis. Circa primum præmittitur tempus cum dicitur: Factum eſt autem in men. ni. &c. Hic ẽ menſis primus apud hebrços ſm feſta & incipit a propiquiori ſunatione æquinoctio vernali. Neemias autẽ cœperat orare menſe nono vt prædictum eſt. Et ſic patet ꝙ iſte menſis in quo porrexit vinum, fuit quartus ab illo: ita ꝙ tribus menſib9 fuit in oratione & afflictione anno. xx. artaxerxis. Videtur ꝙ iſtud ſit falſum: & ꝙ hoc fuerit anno. xxj. eius. quia iſtud factũ fuit quarto menſe poſtq̃ audierat rumores de oppreſſione populi ſui. & erat primus menſis anni. Cum igitur rumores ꝑ dictos audierit anno. xx. artaxerxis, menſe. ix eiuſdem: ſequitur ꝙ quando porrexit vinum regi incꝑerat annus. xxj. Ad qđ dicendũ ꝙ ſicut dictũ fuit Geñ. vi. & Exo. xij. Cõmunis eſt opinio iudæorum, ꝙ mundus creatus fuit in mẽſe, q vocaf apud eos tiſari: & partim correſpondet ſe
ptembri nõ: & partim octobri. & dicitur ille menſis ſimplr primus apud hebræos & ſm hunc modũ computandi, caſleu eſt
tertius menſis, & niſan ſeptimus: & cadũt in eodem anno. & iſto modo ſit hic cõputatio. Verũm qa filij iſrael egreſſi ſunt de ægypto menſe niſan: iõ extunc ille mẽſis ex hoc euentu vocatus eſt primus ſm qđ dr̃ Exod. xij. Et hoc modo computando caſleu & niſan ſequens nõ fuit in eodẽ anno: ſed caſleu eſt nonus menſis anni ꝓcedentis & niſan ſequens eſt principium anni ſequentis. Et hoc modo procedit obiectio inducta & iõ non valet: quia hic accipitur principiũ anni, ꝓut incipit a tiſari licet aliqñ accipiaf principiũ anni prout incipit a niſan. z ¶Et ſeuaui vinum. id eſt cyphũ in quo erat vinum. a ¶Et dedi regi. Quia hoc ſpectabat ad officiũ neemiæ, cum eſſet pincerna regis. vt dictum eſt capitu. præcedenti b ¶Et erã quaſi languidus ante faciem eius. ex ſe
tu ieiunio & oratione præcedentibus.

†da. 9. a. ifra. 9. f. Diuiſio.

C Mora. r.

Quare vultus

Moraliter. x ¶Et factũ eſt in menſem. &c. Cui reſpõdet apud latinos Matthæus: ſicut declaraui diffuſe in poſtrẽmis lr̃a
libus: Geneſ. vij. & Exod. xij. In iſto vero menſe paſſus fuit chriſtus. ſ. vij. kalend. Aprilis. Paſſio vero chriſti calix appellatur: Ioh. xviij. b. Calicem quam dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? Vas autem calicis non bibif, ſed vinum quod in eo cõtinetur. ideo ſubditur: y ¶Et vinum erat ante eum. ſcilicet añ regem. qui ſignat deũ patrẽ: in cuius conſpectu erat paſſio chriſti nã eam diſponebat & acceptabat. Et qñ chriſtus per neemiam ſignificatus illam paſſionem accꝑtabat. ex obediẽtia ad patrem ideo ſequif: z ¶Et ſeuaui vinũ & dedi regi: id eſt accꝑtaui calicem ſalutaris. b ¶Et eram quaſi languidus. In paſſione enim videbatur chriſtus fortitudinem amiſiſſe: Eſaie. liij. a. Vere languores noſtros ipſe tulit: & dolores noſtros ipſe portauit.

Moraliter.

¶Secunda pars. M iij ¶Quare vultus

E a ¶Si vidē &c. Bed. Sicut p cyrū primū psarū regē christus signi-
ficatur: ga captiuitatē populi dei soluit: & templū instaurari
cæpit: ita p successorē eius artaxerxē, q hierlm reædificare eadē
deuotione mādauit: ipsum accipimus q ecclesiā p officiū p̄dica-
torū cōstruit. Vñ bene artaxerxes lumē lilētio tentās interpretat

Lumen enī vitæ dñs est, qui corda fideliū
silentio tentat: dum eos aliqñ dulcedine
grāe cœlestis illustrat: aliqñ pressuris præ
sentis vitæ obnubilat: vt tpalib' adūersis
eruditi, ardētiū' æterna bona desiderent.

¶Memorabilis hic annus quo hierusalē
ædificari pmissa est: & olim pphetia Da
nielis p̄signatus, dicente ad eū angelo: Se
ptuaginta hebdomadas abbreuiatas esse
super populū eius, & sup ciuitatem sanctā
Et paulopost: Ab exitu sermonis vt re-
spondeatur, & ædificetur hierlm vsq; ad
christum ducem hebdomadas septem &
hebdomades. lxxij. erunt. Et paulopost:
Confirmabit pactū multis hebdomada
vna. & in dimidio hebdo. deficiet ho. & sa-
cri. Incipiūt g hebdomades a.xx. anno ar
taxerxis, qñ ædificandi hierlm licentiam
dedit. quo tpe vt Iulius aphricanus scri-
bit: regni persarū. cxxv. anni fuerant euo
luti: & totidem vsq; ad Alexandrum ma
gnum qñ Darium occidebat, imperfecti
remanebant. Captiuitatis enim hierusalē
centesimus octogesimus & qntus annus
erat & peruenīūt vsq; ad tpa dñicæ passio
nis: per quā sacrificia legalia finita sunt.
Habent vero singulæ hebdomadæ septe
nos annos: & fiunt. cccxc. fm lunę. f. cur-
sum: ita vt singuli nouo & insolito more
nō ampli' q̄. xij. mēses lunares habēt. vñ
angelus. lxx. hebdomades non annume-
ratas, sed abbreuiatas super populū dicit
qui sunt anni solares. cccclxxv. de qua to
tā prophetæ sententia plenissime prou
porui, i libro temporum edissere curaui.

☞ Et audierunt

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Quare vultus tuus tristis est? Hoc dixit rex nō sibi cōpatiendo, sed ma
gis de eo suspicando, ne meditaret eū in
toxicare, vel aliquē de sibi assistētibus: &
pter hoc esset in facie mutatus. ideo se-
quit: c ¶Et timui valde ac nī. & dixi
regi. propter istam suspitionem regis.

d ¶Rex in æternū viue. q. d. de morte
tua non cogito, sed magis vitā desidero.

e ¶Quare non mœ. &c. In hoc se excu
sat de apparente lāguore. & ideo bene subdit: f ¶Et ait mihi
rex: p qua re postu. q. d. paratus sum concedere: ga volūtate dei
animus regis mutatus fuerat subito de indignatiōe cōtra neemiā
ad eius beniuolentiā: fm qd' dr Prouer. xxj. a. Cor regis in manu
dñi: quocūq; voluerit inclinabit illud. g ¶Et orauī deum, eo q̄
sic cōuertat regis animū. h ¶Et dixi ad re. ex verbo ei' formā
do petitionē. i ¶Si vi. re. &c. pla. ser. i. sapiētib' fibi assistētib'
de quorū cōsilio cūcta faciebat: vt hr Esdræ. j. l ¶Dixitq; mihi
rex &c. Et fm hoc videt q̄ illud qd' sequit: vsq; ad qd' tps &c.
sit verbū regis & regine simul. In hebræo aūt hr sic: Dixitq; mi-
hi rex & regina sedebat iuxta eū. Et sic est sensus: q̄ qñ rex loque-
batur neemiæ, regia sedebat iuxta eū. & illud qd' sequit: m ¶Vsq;
ad quod tps erit iter tuū, & quando reuer. Et verbum solius
regis. & huic cōsonat littera sequens, cum dicit: Et placuit ante
vultum regis &c. Sequitur: n ¶Et dixi regi. Hic cōsequen
ter ponitur facultas quam obtinuit, cū dicitur: o ¶Si re. vi-
detur bonum &c. trans flumen. f. euphraten. Et sic non solum
impetrauit licentiam eundi, sed etiam securum conductum i via
q. ¶Et epistolam ad asaph custodem saltus regis. id est nemo
rū regis. r ¶Vt det mihi ligna: gratis. vt tegere possim, por
tas turris: id est templi: iuxta quam. f. domum templi intende-
bat facere turrim ad maiorem templi securitatem. s ¶Et mu
ri ciui. i. ad tegendum portas quas intendo facere in muro ciui-
tatis. t ¶Et domum quam ingressus fuero. i. domum quam
ædificare intendo

Quare vultus tuus tristis est: cum a
te ægrotum non videam? Non est
hoc frustra: sed malum (nescio quid) b
in corde tuo est. Et timui valde ac c
nimis: & dixi regi: Rex in æternū d
viue. Quare non mœreat vultus meus e
quia ciuitas domus sepulchrorum
patris mei deserta est: & portæ eius
combustæ sunt igni? Et ait mihi rex f
Pro qua re postulas? Et orauī deum g
cœli: & dixi ad regem: Si videtur re h
gi bonum: & si placet seruis tuis an k
te faciem tuam: vt mittas me in iu-
dæam ad ciuitatē sepulchri patris
mei: & ædificabo eam. Dixitq; mi l
hi rex & regina quæ sedebat iuxta
eum: Vsq; ad quod tempus erit iter
tuum: & quando reuerteris? Et pla-
cuit ante vultum regis: & misit me.
Et constitui ei tempus: & dixi regi: n
Si regi videtur bonum: epistolas o
det mihi ad duces regionis trans
flumen vt transducant me donec ve p
niam in iudæam: & epistolam ad a q
saph custodem saltus regis, vt det r
mihi ligna: vt tegere possim portas
templi domus: & muri ciuitatis: & s t
domum quam ingressus fuero. Et u
dedit mihi rex iuxta manum dei
mei bonam mecum. Et veni ad du
ces regionis trans flumen: dediq;
eis epistolas regis. Miserat aūt rex
mecum prīcipes militū & equites.

ædificare intēdo pro habitatione mea. v ¶Et dedit mihi res
iuxta manum dei. id est directionem eius per suam gratiam.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Quare vultus tuus tristis est, cum te ægrotum non vi-
deā: Egritudines enim quæ causant ex morbida dispositione humorū
vel defectu naturæ, vel ex maloviolēti re
gimine nō habuerunt locum in christo
qa nō valuissent ad opus redemptionis
tamen in eo fuit tristicia de malo culpæ
non suæ sed alienæ: vt pote de culpa filiorū
discipulorum a rectitudine fidei declinā
tium: qa petrus inter alios primus ipsum
ter negauit: & de culpa mā
lignorum ipsum innocentem crucifigen
tium. Similiter in eo fuit tristicia de mor
lo pœnæ mortis sibi imminētis. Matth.
xxvj. d. Tristis est aia mea vsq; ad mortē.
Ista tamen tristicia in nullo rationem per
turbabat: sed magis per rationem exclu
batur in parte sensitiua, vt sic esset meri
toria, & humanæ naturæ veritatis ostēn
siua. b ¶Nescio quid malum est in
corde tuo. Licet in corde christi non fuerit malum culpæ: in eo tamen fuit malū
pœnæ: sicut dictū est de tristicia. & illud
malum dicitur de' pater nescire quia non
luit ipsum amouere, orante christo. Mat
thæi. xxvj. d. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Sicut & Iarus virgini
bus dicitur Matth. xxv. a. Amen dico vo
bis nescio vos: eo q̄ noluit eis aperire.

c ¶Quare non mœreat vultus meus
&c. Sicut em Neemias fleuit destructionem
primam per nabuchodonosor factā,
ita christus fleuit destructionem secundā
per romanos fiendam Luc. xix. g. Videns
autem i afflictiōe maxima sunt. q̄ diu hic
uit super illam &c. Et adhuc magis dolo
bat de destructione, eius spirituali: cuius
parationem facere desiderabat: de qua
ditur: k ¶Si placet seruitutis. Sicut
in hebræo. Et accipitur hic li pro qua ga
christus homo fuit & est deo patri valde
placens & dilectus: & sic ab eo multa ad
reparationem spiritualis hierusalem.

l ¶Dixitq; mihi rex & regina. Per hoc
regnam potest intelligi triumphans ec
clesia quæ magis est coniuncta deo q̄ mi
litans: quæ tamen dicitur dei sponsa: Cant.
iiij. d. Hortus conclusus soror mea sponsa
&c. Illa vero quæ fiunt in terris, & maxi
me ad salutem pertinentia: procedunt a
deo mediantibus sanctis angelis: ideo fal
ditur: m ¶Vsq; ad quod tempus erit iter tuum. Tempus
enim aduentus christi ad opus nostræ redemptionis a deo fa
præordinatum ab æterno & ab angelis sanctis in tempore, pro
quanto sunt excutores diuinæ dispensationis. n ¶Si videtur
regi bonum epistolas. det mihi ad duces regionis trans flumen.
Duces isti possunt dici angeli sancti administratores eorum qui
fiunt hic inferius vbi habitant homines: Et dicitur regio trans
flumen, quia descendendo est vltra locum aeris in quo generan
tur nubes & pluuiæ, vnde generantur fluminā: propter quod lo
cus iste fluuiē causaliter potest dici. Epistolæ vero christi ad hos
duces sunt auctoritas & potestas christo datæ: quibus angeli obe
diebant sibi. ideo subditur: p ¶Vt transducant me. scilicet
ministeriāliter. Matthæi. iiij. b. Angeli accesserunt & ministra
bant ei. q ¶Et epistolam ad asaph custodem saltus regis,
qui interpretatur proficiens. ideo per ipsum significatur spiritus
sanctus: qui facit nos proficere eo modo loquendi quo dicimus
Roma. vij. e. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarra
libus. r ¶Vt det mihi ligna: vt te, possim portas templi. id est
quæ possunt intelligi spūssancti dona: quibus christus restruxit
tas templi. i. protexit ecclesiam & muros ciuitatis. i. apostolos &
eorū successores. propter quod econtrario malis præfatis. dicit
Ezech. xiij. a. Non opposuistis vos murum p domo dñi. r ¶Et
domum quam ingressus fuero. Per quam intelligitur vita
beata: quæ spiritussancti charismatibus prę cæteris fulget.

✠ Et audierunt

a ¶Et audierunt &c. Cōtristant hæretici & oēs ecclię inimici
quoties electos p catholica fide & vel morū correctione qb' ec
desiæ muri renouent, cōspicuit laborare. Notāda em est animo
rū rectio diuersiras. Supra qdē dicti sunt q
ronis hierlm: & non simus vltra op
probrium. Et indicaui eis manum q
dei mei q̄ esset bona mecum: & ver
ba regis q̄ locutus est mihi & aio.
Surgamus & ædificemus. Et cōfor r
tatæ sunt man' eorū i bono. Audies
rūt aūt sanaballath horonites & to
bias seru' amanites, & gozē arabs:
& subsannauerunt nos & despexe t
runt, dixeruntq;: Quæ est hæc res u
quā facitis? Nunqd cōtra regē vos x
rebellatis? Et reddidi eis sermonē, y
dixiq; ad eos: Deus cœli ipse nos ā
iuuat: & nos serui eius sumus. Sur
gamus & ædificemus: Vobis aūt b
non est pars & iusticia & memoria
in hierusalem.

voluntas quā eis aperuit: ga post q̄ viderat reædificationē muri C.
possibilē, licet difficilē aperuit iudæis voluntatē quā habebat de
restauratione muri: & gram quā sup hoc habebat a rege: inducēs
eos ad opus, & dicēs:
mus. Quia samaritani

a l audierunt sanaballath horoni a
tes & tobias seruus † amanites: &
contristati sunt afflictione magna:
q̄ venisset homo qui quæreret pro
speritatem filiorum israel. Et veni b
hierusalem: & eram ibi tribus die
bus. Et surrexi nocte ego & viri pau c
ci mecum: & non indicaui cuiq; qd
deus dedisset in corde meo vt fa
cerem in hierusalem: & iumentum d
non erat mecum: nisi aīal cui īsede
bam. Et egressus sum per portā val e
lis nocte, & ante fontem draconis f
& ad portam stercoris. Et cōsidera g
bam murum hierusalem dissipatū,
& portas eius consumptas igni. Et
transiui ad portā fontis & ad aquæ
ductum regis: & non erat locus iu h
mento cui sedebam vt transiret. Et
ascendi per torrentem nocte: & cō
siderabam murum: & reuersus ve i
ni ad portam vallis & radii. Magi k
stratus autem nesciebant quo abiis
sem aut quid ego facerē. Sed & iu
dæis & sacerdotibus & optimatib'
& magistratibus & reliquis q facie
bant opus vsq; ad id loci nihil indi l
caueram. Et dixi eis: Vos nostis af m
flictionē in qua sumus: qa hierlm o
deserta est: & portæ ei' cōsumptæ
sunt igni. Venite & ædificemus mu p
ros hierlm: & non simus vltra op
probrium. Et indicaui eis manum q
dei mei q̄ esset bona mecum: & ver
ba regis q̄ locutus est mihi & aio.
Surgamus & ædificemus. Et cōfor r
tatæ sunt man' eorū i bono. Audies
rūt aūt sanaballath horonites & to
bias seru' amanites, & gozē arabs:
& subsannauerunt nos & despexe t
runt, dixeruntq;: Quæ est hæc res u
quā facitis? Nunqd cōtra regē vos x
rebellatis? Et reddidi eis sermonē, y
dixiq; ad eos: Deus cœli ipse nos ā
iuuat: & nos serui eius sumus. Sur
gamus & ædificemus: Vobis aūt b
non est pars & iusticia & memoria
in hierusalem.

als † amonites.

¶Secunda pars. M iiij

n ¶Vos nostis afflictionem in qua su-
mus. Cuius causa subditur: o Quia
hierusalem deserta est. Et sic aduersarii
poterant eam inuadere de facili. Tum qa
habitatores eius erant pauci: Tum quia
portæ erant destructæ, & muri in pluribus
locis diruti. q ¶Et indicaui eis ma
num dei mei. i. directionem eius & gra
tiam. r ¶Et confortatæ sunt manus
eorum, qa parati fuerunt ponere manū
ad opus. s ¶Audierunt autem sana.
&c. Iste erat princeps samaritanorum &
alii aduuabant eum. t ¶Et subsanna
uerunt nos. i. deriserunt. Et dicitur sub
sannario a naso rugato vel distorto: cum
aliquis in deridendo vtit talibus signis.
v ¶Quæ est hæc res quā facitis. q. d.
non est vobis licita. Et subditur causa.
x ¶Nunquid contra regem vos rebel
latis. q. d. Etiam apparet manifeste q̄ sic
ædificando scilicet cōtra eum fortalicia.
y ¶Et reddidi eis sermonem. ratione
biliter respondendo. qa non erat ita: cum
hoc fieret de regis licentia. z ¶Dixi
q̄ ad eos. Irrepellendo eorum maliciam.
a ¶Deus cœ. ipse nos iu. Et ideo non
debemus vos timere. b ¶Vobis aūtē
non est pars. Quia samaritani non pote
rant ostendere ex aliqua scriptura q̄ deser
uit memoriæ: q̄ ipsi vel patres eorum ha
buissent ibi partē: nec p ons habebāt ius
aliquod reclamādi. & ideo ad ipsos nihil p
tinebat de reædificatiōe ciuitatis, vel eī'
impedimento.

✠ a ¶Et audierunt sanabal. horonites &c. Per istos intelligitur sacerdotes, scri
bæ & pharisæi, qui christum & apostolos
impedire conati sunt in ædificio ciuitatis
dei, quæ est ecclesia: sicut patet ex decursu
euangelii. b ¶Et veni hierusalē &c.
Trī. dic. Per quos significantur tres anni:
fm illud Ezech. iiij. b. Diem pro anno de
di tibi: quibus christus prædicauit in hie
rusalē metropoli iudææ, & in locis circū
adiacentib'. c ¶Et surrexi nocte ego
& viri pauci mecum: & non indicaui
cuiq; quid deus de. &c. Et de christo scri
bitur Lucæ. vj. c. Et erat pernoctans in
oratione dei: scilicet pro reparatiōe eccle
siæ quantum ad muros fidei & virtutum
p ¶Venite & ædificemus muros hie
rusalem: & non simus vltra opprobriū
Verbum est christi ad suos discipulos ad
ædificationem ecclesiæ per prædicationē
& vitā bonā inducentis eos. x ¶Nunq
quid contra regem vos rebellatis? Ver
ba sunt scribarum & pharisæorum christo
& discipulis ei' rebellionem imponē
tium. Primo contra regem cœlestem, im
ponendo eis diuinæ legis transgressionē:
vt patet in pluribus euangelii locis. Secū
do contra regem terrenum dicentes pila
to Lucæ. xxiij. a. Hunc inuenimus subuer
tentem gentē nostrā, & prohibentē tributa
dari cæsari, & dicētem se regem christum
esse. z ¶Dixitq; ad eos. Deus cœli ip
se nos iu. pter qd' nō potuerunt phari
sæi & scribæ ædificiū ecclesiæ impedire:
sicut dixit Gamaliel Act. v g. Si vero ex deo est hoc opus: nō po
teritis dissoluere. b ¶Vobis autem nō est pars & iusticia &
memoria in hierusalē. Hoc dicit xp̄s q̄tū ad illos q remānerūt in
pœnis obstinati: qui sunt exclusi ab ecclesia militante & ēt triū
phante de qua dicit Gal'. iiij. d. Illa quæ sursum est hierusalem li
bera est: quæ est mater nostra.

Moralit. D

ET surrexit eliasib sacer. i pontifex tpis il- Ca.III.
ius filius ioachim: q post patrem suu iesum filiu iose
dech, non paruo tpe pontificatum tenuit. Et recte re
tauratio ciuitatis a sacerdote magno & fratrib' eius
cepit: vt q gradu pcesserat ordinis exeplu fierēt alijs
in bonis opib'. Et bene ædificantibus sa
cerdotibus adiungit: & vsq; ad turrim ce.
cubito. sctifica. eā vsq; ad turrim ana.
Edificat em sacerdotes in centenario nu
mero cubitorū, cum oēs quos erudiūt in
amore & desiderio æternorum incendunt
Nā centū quæ i cōputo digitorū de læua
trāsfert in dexterā, ccelestia bona figurāt:
q cōparatiōe terrenorū quasi dextera ad
sinistram sunt. b ¶Et ædificauerunt.
Bed. Vetus translatio habet: Et ædifica-
uerunt portā & piscinā, pbaticā, cui' nois
meminit iohes, dicens: Est aūt hierosoli-
mis, pbatica piscina: quæ cognominatur
hebraice bathsaida &c. Nec; aliquid ob-
stat intelligere ipm loco hic esse designa-
rum: q nec. nomē pbaticæ multū distat
a noie gregis. Græce em ouis probaton dr
Meminit huius loci Hiero. in libro loco-
rum, dicēs. Bethsaida piscina est i hierlm
q vocat probatica: & interpretat a nobis
peculalis. Hæc quondam quinq; porticus
habuit. Ostenduntur quoq; gemini lacus
quorū vnus hybernis pluuijs ipleri solet
alter mirū in modū rubēs: quasi cruētis aqs antiq in se operis si-
gna testatur: Nā hostias in seo lauari a sacerdotibus solitas ferunt
vñ & nomē acc;pit. Ex quibus oibus videf porta gregis vicina
esse piscinæ probaticæ: vt p hanc hostiæ efferātur, in illa lauent.
¶Beda. Videtur iuxta Iram ideo primā portam gregis a sacerdo
tibus ædificatā vel sanctificatā esse, q in vicinia ipsius templi
fuerit: & ad ipsos, pprie pertinuerit. Cōgruere em videtur vt ædi
ficatio ciuitatis a tēplo incipiat: qa necesse est vt cōstantiā fidei
& dilectionis in deū ante oia cōstruamus in nobis: deinde opera
pietatis q ad, proximi dilectionē pertineant addamus. tertio i. vlti
mo loco quæ ad generalem huius vite, puisionē respiciūt. De q
bus apls: Habētes inquit victū, & qb' tegamur: his cōtenti sim'
Hoc quoq; probabile videtur: q ex eo porta gregis dicatur: qa p
eam pecora in templo offerēda introducebant. Portam em gre-
gis in primordio ædificādæ ciuitatis dei sacerdotes ædificāt: cū
prædicatores ante oia auditores suos fide veritatis, q per dilectio
nem operā, imbuunt: per quam victimas bonorū operum, intro
ducant: & in altari cordis deo offerāt. Et huius portæ ædificium
per centum cubitos extensum vsq; ad turrim ananehel id est gra
dei sanctificāt: cū ab initio fidei vsq; ad firmitatē bonæ actionis
q non nisi deo inspirante & auxiliante perficitur: sola internæ re
tributionis intētione, prendūt. c ¶Portā aūt piscīū. Quæ. f. re
spicit ioppen & diospolim. i lyddā, vicinior mari iter cūctas vias
hierusalē: quæ nūc porta dauid ferrur appellari, & esse prima por
tarū ad occidentē montis sion. Huic opinioni cōsentire vidēf ver
ba dierum: vbi scriptū est. de manasse rege iuda. Post hoc ædifi-
cauit murum extra ciuitatē dauid ad occidentē gion in conualle
ab introitu portæ piscium per circūitūvsq; ad ophel: & exaltauit
illum vehemēter. ¶Typice autem sicut grex significat dñi fide-
les, sic & pisces solent appellari. Vnde: Pasce oues meas. Et: Veni
te post me faciam vos fieri piscatores hominū. De q bus dicitur:
Elegerunt bonos pisces in vasa: malos autē foras misē. & c. Porta
ergo piscium ædificatur, cum illis virtutum operibus fideles de
seruiunt, quibus intuētes proximos a fluctibus seturbationis &
concupiscentiæ mundialis ereptos ad trāquillitatē & pacem vitę
spūalis introducāt. Porta piscium ædificatur in hierlm: cum illi
gradus in ecclesia ordinantur, per quos electi a reprobis quasi bo
ni pisces a malis segregati ad cōsortium perpetuæ pacis inferant
Meminit huius porte Sophonias dicens: Vox clamoris a porta
piscium, & vlulatus a secunda. Secundi autē muri in eodem cli
mate portā significāt distantem a secunda. Tpibus aūt Ezechiæ
duplicatū fuisse murum ciuitatis verba dierum sic ostendūt: Edi
ficauit quoq; agens industrie oēm murum qui fuerat dissipatus:
& extruxit turres desup, & forinsecus alterū murū. ¶Typice autē
iste. Sophonias vocem clamoris a porta piscium, & vlulatum au
diuit a secunda: quia ab hostibus veracē deijciendam p cognouit
Fidem em & opera doctorū per q ab vndis vitæ corruptibilis cæ
teros erui, & in ecclesiam oportebat induci: vidit diaboli insidijs
terræ eē sternēda: id est per appetitū terrenæ voluptatis ccelestis

bus gaudijs esse priuandos. Bene aūt ab vtraq; porta, prima. f.
secta interiori & exteriori, vocē clamoris & vlulatus audiunt. a
exteri" opa, & intus corda diabolo ipugnātē vidit suberten-
Sed qa dñs erigit eli'os. Neemias portam piscīū post ruinā nar-
rat instauratam: qa aliqui p dicatorum peccādo corruentes por-
deerunt vsq; in finem sæculi q sacerdotes
tes portas iusticia dño adiuuante fidelib
bus bene viuendo & prædicādo aperiant.
¶Ipsi texerunt.

NICO. DE LYRA

ET surrexit. Dicti Ca.III.
pto aduentu neemiæ, hic pos
describit ciuitatis reædifica
tio. & prio describit hmūi q D
ficiū. sed' o triplex fuperuenie
impedimentū. iiij. ca. Circa primū sciendū
dū q sicut dictū fuit. iij. Reg. iij. ca. & iiij.
Reg. xxj. ciuitas hierusalem fuerat ciuitas
triplici muro. Intra murum interiorē hu
bitabant rex & sacerdotes. intra secūm pro
phetæ & nobiles. intra tertium fue erant
riorē populus cōis & artifices. Prio ergo
hic agitur de reædificatione muri exteri
ris. secūdo muri medij, ibi: Et ædificau
iuxta eū azer. tertio muri interioris, ibi
Sursum autem. Prima autem diuidit
in sex partes, fm sex portas hierusalem q
principales ædificauerunt, & alias portas
nes muri interpositas. & patebūt partes prosequendo. Circa pri-
mum dicitur: a ¶Et surrexit eliasib sacerdos. iste fuit filius
ioachim filij iosue filij iosedech, vt communius refert. Aliqui
men dicūt q fuit frater dicti ioachim: & successit ei in sacerdotio
b ¶Et ædificauerunt portam gregis. sic nominatam q p
animalia quæ adducebant in templo vt immolarent, transibant
per eam. Vocata est etiam hæc porta negociatorum: quia ne-
ciatores iuxta eam ponebant stationes mercationum suarum.
c ¶Ipsi, sanctificauerūt eam. i. firmauerūt seu præparauerunt.
Verbū enim hebraicum quod hic ponitur, æquiuocē est ad sanc-
ificare & ꝓparare. d ¶Et statuerunt valuas eius, &c. firmi-
tas. Et dicitur a valuo uis: qa voluuntur & reuoluuntur in cardi-
sione & aptione. e ¶Et vsq; ad turrim centum cubitorum
id est tantū ædificauerūt in muro iuxta portam. f ¶Et vsq;
eum ædificauerunt viri hierī. f. in muro: & sic de aliis insequen-
dum est. g ¶Portam aūt piscium. Hic agitur de ædificatione
terius portæ muri consequētis: quæ sic vocabat, eo q piscatores
portati de mari per illam inferebantur: & nūc dicit' porta dam-
eo q sita est in oppositio montis sion: qui vocabat ciuitas dauid

Moraliter. a ¶Et surrexit eliasib sacerdos magnus &c. Per
eius sacer. In hoc capitulo agitur de ædificatione interiorum ec-
qua fit specialis mentio de sex portis q fuerunt in exteriori muro
claudentē hierlm: pquā fm sensum anagogicum intelligit hierl
salem superna: ad quam intratur per obseruationem mādatorū
dei Mat. xix. c. Si vis ad vitam ingredi serua mādata. Propter quo
illa quæ inducunt ad mandatorū obseruantiam, portæ hierusa-
dici possunt. Circa quod sciendū: q p mādatorū aliqua sunt nega-
tiua a malo retrahētia, sicut illud: Non occides. & cōsimilia. Hono-
qua vero affirmatiua ad bonum inducentia, sicut illud: Honora
patrem tuum &c. Igif illa quæ retrahunt a malo, & illa quæ ad
bonū inducūt: portæ supnæ hierusalē dici possunt. fm illud Ps.
xxxvj. e. Declina a malo & fac bonū: & inhabita in sæculum sæ-
Retrahentia vero a malo tria sunt specialiter. f. vitij feroz, tribu-
terror, supplicij horror. Primū significatur per portam ferream
nij. secundum per portam iudiciariam. tertium per portā vallis.
quia fm omnes doctores de hoc loquentes supplicij ecclesia p
nitur in profundis terræ. Inducētia autē ad bonū tria sunt finis
ter: & accipiuntur per oppositum ad tria prædicta. Sunt autē hæ
tria: decor operis, dulcor fœderis, valor muneris. Nam opus bo-
tuosum operantem decorat, deo fœderat, & æternā beatitudi-
meretur seu comparat. Primum significatur per portam domi
cuius est interpretatio, vultu deridebilis. Secūdum per portam
fontis vel aquarum. nam aquæ gratiæ fœderant deum cum ho-
mine. Tertium vero significatur per portam negociatorū q p
opera virtutum pro terrenis commutantur cœlestia, & p hu-
libus æterna: in qua commutatione seu negociatione nos dñs
re velit dominus noster iesus christus: qui dicit Lucæ xix. Ne-
gociamini dum venio.

a ¶Ipsi texerunt. Hic versus etiam de cæ-
teris portis q ædificatæ sunt repetit: quia ne-
cesse est vt quelibet structurā boni operis in-
choauerit, vsq; ad tectū bonæ perfectiōis per
ducat & munimina custodiæ solertis, quasi
valuas ferreas & vectes statuat. Valuæ enim in-
portis statuuntur: vt eis congruo tēpore pate
factis ciues intrandi & exeundi facultatem ha
beant. Seræ & vectes: vt obseratis ianuis ho
stis intrare non possit. Sic in bonis operibus
valuæ sunt apponendæ: vt conciues. id est p
gin celis est. & ipsi quoq; p exēpla mi cede
te & mētia virtutū nobilcum discant itrare.
sunt & seræ & vectes contra insidias & irru-
ptiōnē hostiū apponendæ: vt diligēti vndiq;
munianur industria: ne forte arcem virtutis
adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma: & iu
dicat quasi vectes vrbium. Cū q vterq; ppls
iudeorum. f. & gentiū fraterna sibi in xpo cha-
ritate cōiuncta. vnā ecclesiam. f. ciuitatem dei
ædificant: & sicut vectes vrbium portas mu-
nium: ita dogmata veritatis ecclesias per or-
bem quæ vnā catholicā faciūt ab infidelium
incursione defendunt. Item seras & vectes; p
fidei nr; portis & canib". i. immundis mēri-
bus porcis & canib". i. immundis mēri-
tis nr; portas hierusalem q
dimittamus qui plus piculi nobis la-
uando afferant, q; salutaris adminiculi a no-
bis videāt referant. b ¶Et portam ve. De
qua dicit Iohannes: Charissimi non manda
tu nouū scribo vobis: sed vetus quē habuistis
ab initio. Mandatū vet" est vbū qd' audistis.
Porta vetus ædificat in hierlm: cum ver-
bi fidei & dilectiōis qd' ab initio ecclesiæ tra
ditū est, vel recuperat in errātib": vel in nup
er; ædificat & munimētū pfectæ dilectionis in cor
dibus electorū: ad quā instructores eius ædifi
cātionē pertinēt: cū in opib' charitatis perficiē
tur. c ¶Ad mu. &c. firmi
tatē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ dispōnuntur. Qui.s.muri diuini verbi in hortum regis pueniūt:cum agnitis dispensationis dniçæ mysteriis, germina virtutū summo rege opitulāte ꝓferre cœperimus. Peruenīt vſq; ad grad⁹ qui descendunt de ciuitate dauid,cū quis a generali fidelium vita spūalibus deliciis ad cœlestia proficere didicerit. Gradus ēm qui de ciuitate dauid ad inferiora hierusalem descendunt, diuinæ inspirationis vel protectionis auxilia sunt: quibus paulatim excitamur: vt ad media regni cœlestis perueniamus. Fecit enim gradus dauid quibus ad ciuitatem eius ascendimus: cum diuina nos pietas ordinem docuit virtutum: quibus cœlestia petimus:cum ipsas virtutes exequendi nobis donum tribuit. Vnde Ascensiones in corde suo disposuit. Et paulopost. Ibūt de virtute in virtutem: videbitur deus deorū in sion. Ad hos ergo gradꝰ structores sanctæ ciuitatis post muros piscinæ siloæ,& post hortū regis ædificando puenīūt. cū post ostēsā dñicæ incarnationis mysteria vel sacra: quibus cæca a natiuitate gentilitas absoluta & illuminata est post inchoata p fidem germina boni operis doctores sancti diligentius ex ꝓpe auditoribus suis profectus virtutū ostendunt qbus ad visionem ꝓditoris manu fortis.s. & desiderabilis(qđ vocabulo dauid signi ficatur)ascendant. Quos gradus maxime in humilitate consistere pater benedictus intelligit:: cum in scala patriarchæ Iacob ostensa angelis per eam ascendentibus & descendentibus iter nostrum ad cœlestia designatum interpretans gradus ipsius ecclesiæ incrementis & profectibus bonorum operum quæ per humilitatem fiunt cōparans. a ¶De ciuita. dauid. Ciuitas dauid. F

Ciuitas dauid.

2.re. 5.b. Ibidē. in libro regū: Cœpit autē dauid arcē sion: hec est ciuitas dauid. Et paulopost: Habitauit autem dauid in arce & vocauit eam ciuitatem dauid. b ¶Edificauit noemias. Beda. Post portam fontis & muros piscinæ siloæ quæ in hortū regis & vſq; ad gradus qui descendunt de ciuitate dauid pertinent: ertā vſq; cōtra sepulchrū eius mēsura ciuitatis sanctæ protenditur: qa qui fidem sanctæ trinitatis prædicat & dispensationem diuinæ incarnationis & fructificationem xp̄o adhērētis ecclię: de qua dicit:

Cañ. 4.d Horrus ꝑclusus soror m.&c. Nō eis tantū gradus bonorū operū ꝙbus ascēdāt in cœlū,sed & dñicā passionē de⁹ ifinuare vt per eū qui ꝓ ipsis mortuus est & resurrexit: se quoq; de regiōe & vmbra mortis ad vitā resurrecturos:& ad regnū cœleste ascensuros cognoscant. c ¶Contra se. dauid.

Natiuitas & sepultura dauid xp̄i figura. Nota dauid non in bethleem vt quidam putant:sed in hierm̄ esse sepulcū certa rōne mysterij. Sicut ēm in bethleem natus & in regem vnctus xp̄s ibi dem nasci iuxta de suo semine:& a magis sub psona regis adorādum figurauit:ita in hierusalē defunctus & sepultus ipsum in eadē ciuitate pas surum ac sepeliendum. d ¶Ad pi. &c. Piscinam scripturam.s. diuinam ꝙ scīi spiritus opere confecta:absolutionem nobis pctōrū & salutare poculum ministrat: quæ ꝑ a dño nobis in vinū.i. in spiritualem sensum fuerit conuersa: gratiori nos suauitate imbriat veritatis: vbi etiam est domus fortium: qa quicūq; crebris diuini eloquij fluentis audiendo & operando reficiūtur:

ædificauit sellum filius colozai:
a ¶vici.
princeps pāgi maspha: ipse ædificauit eam & texit,& statuit valuas eius:& serās:& vectes: & mu
a ¶firma scripturæ testimonia: quibus sacramentum dominicę incarnationis prædicatur.
a ¶quod interpretatur missus. hic est ꝓfectus ad illuminationem nostram a patre missus. b ¶eos:scilicet qui opitulante summo rege proferunt germina virtutum.
ros piscinæ siloe in hortum regis
a ¶auxilia diuinæ inspirationis vel protectionis vel incrementa bonorum operum quæ per humilitatem fiunt.
& vſq; ad grādus qui descendunt
a ¶celeriti.
b de ciuitāte dauid. Post eum ædificauit neemias filius asboth princeps dimidiæ partis vici bethsur c vſq; contra sepulchrum dauid: & d vſq; ad piscinam quæ grandi opere constructa est:& vſq; ad domū b fortium. Post eum ædificauerunt leuitæ, rum filius benni. Post eum ædificauit azebias princeps dimidiæ partis vici ceilæ in vico suo. Post eum ædificauerunt fratres eorum: becui, filius endad, e princeps dimidiæ partis ceilæ. Et e ædificauit iuxta eum azer filꝰ iosue,princeps maspha, mensuram d f secūdam:contra ascensum firmis- e
a ¶murum secundū.i.mentis firmū munimentum.
simi ānguli. Post eum in monte f ædificauit baruch filius zachai mensuram secundam, ab angulo vſq; ad portam domus eliasib sa- g cerdotis magni. Post eum ædificauit merimuth filius vriæ: filii achus mensuram secundam a porta domus eliasib, donec extenderetur dom⁹ eliasib. Et post cū ædificauerunt sacerdotes viri de campestribus iordanis. Post eos ædificauit beniamin & asub cōtra domū suam. Et post eum ædificauit azarias filius maasiæ filii ananiæ contra domum suam. Post eum ædificauit bennui filius † ennadad mensuram secundam, a domo azariæ vſq; ad flexuram & vſq; ad angulum. Post eum ædificauit phalel filius ozi, contra flexuram & turrim ꝙ eminet de domo regis excelsa: id est in atrio carcere. Post eum phadaia filius fe- a ¶.ꝓssiōe perfectioris vitę deo dicati.
gros. Nathinnei autem habitabant h

cōtra oēs insidias diaboli fortes reddunt
Post sepulchrum ergo dauid piscina grādi
ope cōstructa loca.s. cui, domus fortiū cōtigua est:qa ꝑ passionē dñi scripturarum no
bis abyssius patefacta est:ꝑ quā tā fluenta corda fidelium roborata:& ciuitas sanctā cunctis hostibus inexpugnabilis facta est.
Deficiētib⁹ ēm vel ablatis ab hoste aquis facile capitur ciuitas:& si hostis antiquus fontē nobis abstulerit verbi dei,cōmuni arcem mētis rumpit. c ¶Et ædifica. Hucusq; prim⁹ ciuitatis mur⁹ extruit. Nunc mira secta.s. muri interioris incipit. Vbi dr̄ qa plurimi structorū cōtra domū suam ædificauerūt. Muro ēm interiori dom⁹ ciuitatis plurimæ vel vicinæ erant: vel iuxta Post ꝯstructionē ꝙ muri exteriores,sequi in nra ciuitate sctā mēsura mur⁹:cum post operū & linguæ ꝑfectionē ꝙ oibus apparet mus in quo interni arbitrij oculos offendi placere contēdimus: ne qđ in aio conditum re pōt magis in interioribus mentis deo
e ¶Contra a scen. fir. an. In angulis enim adunauit & gentiū,vñ lapis angularis ꝓ xp̄s q; i fide sua & dilectiōe iudaorū ꝓpugcōtra cui⁹ altēsum mēsura sctā ædificat cū ꝓ mūdicā piæ cogitationis ad visionē ei⁹ rendim⁹:cū ēt in hac vita rectis oculis visionis ei⁹ desiderio suspiram⁹. Sequunt plurimi structorū ordines q mēsurā dam ædificasse narrant:qa maxima ecclę structura est in munimine interioris virtutis cum.s.oi custodia mundi⁹ cor nostrū qm̄ ex ipo vita ꝓcedit. Singula vero in telligentiā spūalē trahere nimis longa di- g ¶Nathinnei. Dicunt gabaonitæ: qui in ministeriū dom⁹ dñi iuxta distributionē Iosue filij Nun fideli deuotiōe seruebant. ☞In opitul.

NICO. DE LYRA

✠ a ¶Et mu.pi.fi.in hortum re.eius aquæ fluūt versus hortū regis. Vel aliter: cp ædificauit murum vſq; ad hortū regis:& vſq; ad gradus qui descendunt de ciuitate dauid. Arx sion ꝙ vocata fuit ciuitas dauid erat ista in monte sion:& deinde gradus descendebat ad inferiorem partem ciuitatis. b ¶Et vſq; ad do.for. Quę vocatur sic: quia ibi mālefūt agonitę: vel forte: quia fortes dauid ibi habitabant: qui vidēbāt ad regē:& ꝑm hoc ly vſq; ad dom⁹ fortiū, intelligit exclusiue: qa fortes dauid cū alijs nobilibus manebāt intra fortalitiū. c ¶Et ædi.iu. eū. Hic agit de restificatiōe muri medij,cū subdit: q ¶Mensuram. d ¶Ad murum tē. Corpus. s. christi: De quo dicit Hob.ij.d. Soluite templum hoc & in tri. ex. il. qđ. s. pse- e ¶Vnusquisq; contra domum suam. ita ꝙ domus eorum ex vna parte iungebatur muro:& ex parte opposita habebant aspectum versus templum: f ¶Post eos ædificauit seddo &c. iste non habitabat intra murum interiorem, sed extra: verūm dom⁹ eius ex vna parte iungebatur seu appropinquabat muro interiori:& ideo ibi ædificauit partem suam. g ¶Et intra cœnaculū anguli in por. gregis ædi. artifi. & negociatores. non in muro interiori, sed in muro medio cui iungebatur domus eorū in parte exteriori: quia habitabant in tertia habitatiōe cū populo communi. vt dictum est supra. ¶Mystice autem exponendo portas hierusalē supra dictas: sciendum ꝙ hierusalē in sensu allegorico signat ciuitatem cœlestem ꝑm quod dicitur Gala. iij. d. Illa quæ sursum est hierusalē libera est quæ est mater nostra. Ad illam aūt intratur per obseruantiam mandatorum: teste saluatore Matthei. xix. c. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Mandatorū autem quædam sunt negativa a malo retrahentia. vt istud Non occides. Alia affirmativa ad bonum inducentia: vt illud: Honora patrem & ma. &c. Illa igitur quę a malo retrahūt: & illa quę ad bonum inducunt sunt portæ ciuitatis hierusalē. ꝑm illud Psal. xxxvj. e. Declina a malo & fac bonum: & inhabita &c. Retrahentia vero a malo tria sunt ꝑ specialiter: vitij fetor, iudicij terror, supplicij horror. Primū figuratur per portam sterquilinij, secundum per portam iudiciariam, tertium per portam vallis: quia supplicium gehennæ ꝑm omnes doctores est in profundis terræ. Inducentia ad bonum sunt tria similiter per oppositum scilicet decor operis: dulcor fœderis: valor muneris: quia opus virtuosum operantem decorat: deo fœderat: & æternā beatitudinē meretur seu comparat. Primum designatur per portam dauid, qui interpretatur vulnerans desideribilis. Secundum per portā fontis seu aquarū. quia aqua gratiæ fœderat deum cū homine. Tertium per portam negociatorum: quia per opus virtutis commutantur pro terrenis cœlestia: & pro temporalibus æterna ad quæ nos perducat qui sine fine viuit & regnat.

☞ a ¶Inophel. Beda. Turris erat non longe a templo altitudine enormi. Vnde ophel: id est tenebrarum vel nubili nomen accepit:quia nubibus caput inserit. Denique vbi michea scriptum est: Et tu turris gregis nubilosa: bene dicitur turris ophel. Hæc turris in qua parte fit ciuitatis, liber Paralipomenon ostendit dicens: ꝙ manasses ædificauit murum extra ciuitatem dauid ad occidentem gion: in conualle ab introitu piscium per circuitum vſq; ad ophel. Conuenitebat ergo iuxta situm loci ministri tēpli in vicina tēplo turre habitarent. ¶Mystice autē nathinnei ha bitant in ophel: id est in turre nebulosa: cum hic ꝙfessione pfectoris vitę dicit dñm deū: & in munimento & altitudine virtutum actione semp & cogitatiōe mo ranf. & cū ꝙuersatio eorū in cœlis est. quos admirans vulgus ait: Qui sūt isti qui vt nu. vo. &c. Ite thecueni habitant in ophel cum quisq; religionis habitu insignes ab alijs scripturarum de quibus scriptū est: Tenebrosa aqua i nubibus aeris.i. mysteria scientia in prophetis, illustrato corde penetrant & assidue legunt & meditant. b ¶Contra portā aquarū ad ori. Beda. Diuinis felicem qui quotidie nos miæ suæ gratiæ interfinis vitę labamus ꝙsentis & delectamis irrigat. Hanc portam desidera ei⁹ rendim⁹:cū ēt in hac vita rectis oculis visionis ei⁹ desiderio suspiram⁹. Sequunt plurimi structorū ordines q mēsurā dam ædificasse narrant:qa maxima ecclę structura est in munimine interioris virtutis cum.s.oi custodia mundi⁹ cor nostrū qm̄ ex ipo vita ꝓcedit. Singula vero intelligentiā spūalē trahere nimis longa disputatio esset. Quisq; etiam contra domum suā ædificat:si illos q sibi cōmisit sunt diligēti custodia regularis disciplinę defēsat: ne incursu vitiorum vel persuasione hęreticorum decipiantur. Ad quorum ꝯfutationē. Eq cū i bono accipiūt: sicut asini cameli & muli ꝙuersi ad dominum populos gentiliū, vel curas rerum tēpo ralium domino.s. animę subiugatas ostendunt. f ¶Edificauerunt sacerdotes

a munimine & altitudine virtutum.
b in ophel vſq; contra portam aquæ
a ¶Vnde Visitauit nos oriens ex alto.
b ¶cristū: qui est turris fortitudinis a facie inimici.
rum ad orientem:& turrim quæ p
¶prædicatores.
minebat. Post hæc ædificauerunt
¶buccinatores.
thecueni mensuram secundam e re
¶contemplationis.
c gione a turre magna & eminenti d vſq; ad murum templi. Sursum au- f tem ad portam equorum ædificaue g runt sacerdotes vnusquisq; contra e domum suam. Post eos ædificauit f seddo filius emmer contra domum suam. Et post eum ædificauit semeia filius secheniæ custos portæ orientalis. Post eum ædificauerunt anania filij⁹ selemiæ, & anon filius selph sextus mensuram secundam: Post eum ædificauit mesollam filius barachiæ: contra gazophylatium suū. Post eū ædificauit melchias filij⁹ aurificis vſq; ad domum nathinneorum & scuta vendentium, cōtra portam iudicialem, & vſq; ad cœnaculū anguli. Et intra cœnaculum anguli g

D

Diuisio.

Mystice.

trahētia a malo & inducētia ad bonū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EActū est aūt. Be. Ca. IIII. Plane hæc ira hæreticoꝝ est. Hæc sūt verba eoꝝ q se samaritanos cognominār. i. custodies legis dei: cū sint deo & legib⁹ ei⁹ ꝓrii tanq̄ a domo dauid. i. ab vnitate xp̄i & eccl̄iæ p hæreses & schismata & mala opa segregati: q ne sua expugnet impietas muros fidei ædificari metuūt.

Titū. 1. d Hæc subsannatio est oim q dicūt se nosse deū: factis aūt negant. Samaritæ enim ita dño seruiebāt vt dijs suis nō renunciarēt.

Phil. 3. d. Quos hodie imitant: q ita xp̄iani sūt vt vēturē sui deū habeāt: aut auaritiā sequantur: q̄ est idolorū seruitus: aut cæteris mū

Colo. 3. a. Rom. 1. c. di illecebris mācipati creaturæ magis seruiant q̄ creatori. Tales ergo sicut hæretici nolūt eccl̄iæ muros inouare: ne crescente statu pietatis a sua cogantur impietate recedere. Tales solēt imbecilles appellare iudæos id est cōfessores fidei & facile a gētib⁹ supandos: dū in quotidiano aiaꝝ certamine pl⁹ amāt vitia q̄ virtutes victorie palmā obtinere. Et q̄ sunt iter hæreticos: q̄ pœnitētib⁹ veniā negāt: recte ex eorū psona subiungit: Nunqd ædificare poterunt lapides de aceruis puluerꝭ qui combusti sunt? Edificant em lapides cōbusti de aceruis puluerꝭ: cum hi qui igne persecutionū victi fidē negauerūt: vel virtiorū delectationibus subiecti mundicię operis perdiderunt, miserante deo respiscunt vt integritatē catholicæ fidei cōstanti. pfessione recipiant: & ornamēta virtutū morib⁹ emēdati cōsequātur. b ¶ Sed & tobias. Be. Hui⁹ thobiæ psona & verba hæreticis cōueniūt. Persona quidē. qa

gen. 19. g patriarcha eius ammon de incestu, ebrietate, nocte & spelūca natus est: & hæretico

F rum origo & voluptate carnali & immūdicia de tenebris errorum vel scelerū de priuatis conciliabulis, & non de publico ecclesiæ symbolo genita est. Q. ẏo idem tobias. i. bon⁹ dñi nō merito & veritate: sed elatione supbiæ murum dicit avulpe trāsiliendū: vulpes hæretici vocant. ſm

Cañ. 2. a. illud: Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliunt vi. Quod est deprehendite & in lucem proferte putridas & dolosas hæreti corum versutias. quibus fructiferas fidei lium mentes corrūpere nituntur. c ¶ Et orauimus. Hoc est vnicum cōtra hostes ecclesiæ refugiū: oño. s. ad deum & idustria doctorū: qui die noctuq; in lege ei⁹ meditātes corda fideliū cōtra insidias diaboli & militū ei⁹ prędicādo cōsolando & exhortando premuniant. d ¶ Hum⁹ nímia est. Be. Cōgesta. s. in loco muri: quæ pri⁹ exportanda erat vt fundamēta muri in viua terra ponerentur: qđ cōuenit euāgelice domui cuius structor fodit in alēū elata q̄ terræ cōgerie fūdamēta posuit supra petrā q̄ nullo aquaꝝ vel vētoꝝ ipetu

deiciunt

NICO.DE LYRA

EActum est aūt. Ca. IIII. Hic ꝓnr ponit tripliex impedimētū qđ supuenit iudęis edificātib⁹ murꝝ: sed ꝑm ponit v. ca. tertiū. vi. c. Primū impedi-

Diuisio mētū fuit ab aduersarijs eos deridētib⁹ & iuadētib⁹ & eis illidiātib⁹ & subito eisirruētib⁹: & io neemias opponit oronē ꝺ deridētes. sc̄do defensionē cōtra iuadētes, ibi: Factū est aūt. tertio munitionē cōtra insidiātes, ibi: Et factū est. q̄rto circūspectionē contra subito irruētes ibi: Et dixi

Circa

in porta gregis ædificauerūt artifices & negociatores. Ca. IIII.

a b EActū est autem cum: audisset sanaballath q̄ædificarem⁹ murū irat⁹ ē valde: Et moc tus nimis subsanauit

a ¶ confessores fidei.

iudæos: et dixit corā fratrib⁹ suis d

a ¶ hæreticorum. s. qui se legem dei custodire dicunt.

et frequentia samåritanorū: Quid e

iudæi faciunt † imbecilles? Num f

a ¶ gentiles ecclesiæ persecutores.

dimittent eos gentes? Num sa/g

crificabunt & complebunt in vna die? Nunquid ædificare poterunt h

a ¶ de, his. s. qui igne ꝑsecutiōis victi fidē negauerunt: vel vitiorū operib⁹ subiecti mundiciam corporis vel operis perdiderunt.

lapides de aceruis puluerꝭ qui

a ¶ bonus domini: non veritate, sed electione.

b combusti sunt? Sed & tobias āmo i

nites proximus eius ait: Edifi k

a ¶ surgēs cōtra assertionē fidei illorum.

b ¶ hæreticus. ſm illud: Capite nobis vulpeculas puulas. c ¶ superabit. s. & pedib⁹ suis cito subijciet oēm iudiciā doctrinę eorum: quem velut lapide firmo munitam in xp̄o esse fundatā glorsantur.

cēt. Si ascendērit vulpes trānsiliet m

a ¶ munitionem ecclesiæ.

mūrum eorum lapideum. Et dixit n

neemias: Audi de⁹ noster: quia fa o

a ¶ huic imprecationi sile est qđ ꝓpheta dicit: Cōuertē dolor eius in caput eius.

cti sumus † despectui. Cōuer/p

te opprobrium super caput eorum: & da eos in despectionem in terra captiuitatis. Ne operias q iniquitatem eorum: & peccatum eorum coram facie tua non deleatur: qa irriserūt ædificantes. Itaq; ædificauimus murum: & coniunximus totum vsq; ad partem dimidiam: & prouocatum est cor r

populi ad operandum. Factum ē s autem cum audisset sanaballath & tobias & arabes, & ammonitæ & azotii, quod obducta esset cicatrix muri hierusalem: & quod cœpissent interrupta concludi? irati sunt nimis. Et congregati sūt oēs t pariter vt venirent & purgnarēt contra hierusalem: et moliretur in

c sidias. Et orauimus deum nostrū: u & posuimus custodes super murum die ac nocte cōtra eos. Dixit x

a ¶ tribus iudę.

autem iūdas: Debilitata ē fortitu/y

d do portantis; & humus nimia est z

Circa primum dicitur: b ¶ Cum au. sanaballat. Qui erat primus inter samaritanos.

c ¶ Irat⁹ est valde. De iudæorum ꝓsperitate. d ¶ Et dixit. Iudæos deiscendo.

e ¶ Quid iu. im. faciunt. q. d. non poterunt perficere qđ iceperūt. Tū qa fūdeculeres vt dictū est. Tum qa ipediēt eos gētes vñ subditur: f ¶ Num di. eos gētes q. d. nullo mō debent eos dimittere opan pacifice. g ¶ Num sa. & complebunt in vna die. Tra spositio est actuū & est sensus: Nō complebunt opus suum & sacrificabit deo gr̄ia gędos de opis ꝓsummatione. q. d. nō ga hoc est eis ipossibile. vñ sequit: h ¶ Nūquid ædifi. poterūt lapides &c. Quasi quid ædifi. poterūt lapides &c. Quemadmodum nabuzardan incēdit ciuitatē: vt habet. iiii. Reg. vlt. tāta fuit ignis vehementia: q̄ magna pars lapidum ita fuit adusta, q̄ reliqua

banť ęsi in pulueres & nō erāt vtra vtiles ad ædificādū. i ¶ Sed & tobias āmo. proximus eius. Quia erant cōiuncti ꝓ affinitatem. k ¶ Aſt. De idendo eos: q. d. nihil

cent. i. nō curem⁹ de edificio eor: q. d. nihil eis valebit. i. sequitur: m ¶ Si ascen. vulpes trā. mu. eorum. i. ita bassus erit q̄ mus erit eis ad aliquā defensionem. In hebreo habet: Dissipabit murū eorum. ita debilis erit q̄ non poterit sustinere aliquā impetu

n ¶ Et dixit neemias. Hoc nō est in hebreo nec est de textu: sed subintelligitur. ꝑ ꝓpter hoc aligs doctorū apposuit per modū glosæ: q̄ postea inserta est textui per modū

tiam scriptorū. o ¶ Audi deus nr. quia fado ad nos tuā clæmētiam: eripiendo nos de opprobrio & contemptores nostros oppro

brio supponendo. q ¶ Ne opa. ne ꝓsunt. Dissimulando vindictam. r ¶ Et pacuatum est cor ppli ad operandum. Tum ꝓpter opprobriū iniuste illatū. Tū qa ꝑsperabat in manib⁹ eor. s ¶ Factum autem cum au. sanaballath. & to. & ara. &c. Hic consequēter ponit ammonitæ &c. Hic consequēter ponit de his quæ ꝓpter fensio contra inuadere volentes. vt supra

t ¶ Et congre. omnes pariter. Vt eos nos inuaderent. & opus cessare fecerent.

v ¶ Et orauimus deum no. Primo & principaliter cōsidendo de eius ꝓuidentia. Secundario cōfitendo de eius ꝓpria bonitate. Et

men nō debebāt omittere de his quæ ꝓpter rāt fieri humana ꝓuidētia. ideo subdit: Et posum⁹ custodes su. mu. &c. x ¶ Dixit autem iudas, id est viri de tribu iuda fortes timore aduersariorum & anxietate laboris

y ¶ Debilitata est for. portātis. id est ꝓpter tantum onera ad opus. z ¶ Et humus nímia est. Quod exponitur sic ab aliquibus: ꝙ oportebat multam terram amouere de

tra portare vt ꝑssent fieri fundamenta

&c. Et nos. Sequitur

Moraliter. a ¶ Factū est aūt &c. Sequitur

e ¶ Quid iu. fa. imbecilles. Per istos designantur sacerdotes & scribæ ꝓpter deridentes in cruce: q̄ quidē deridebāt aſſectū de ꝓbitate los redundabat deridebāt aſſectū de ꝓbitate litare dicentes. Vah qui destruis templū dei & in trib⁹ dieb⁹ reædificas. Ite alios saluos fecit, seipsum nō pōt saluū facere. p ¶ Cōiungunt se contra ꝓpheticā veritatē. & ꝓpter hoc aligs doctorū apposuit per modum glosæ: q̄ postea inserta est textui per modum scriptorū. o ¶ Audi deus nr. quia fado ad nos tuā clæmētiam: eripiendo nos de opprobrio & contemptores nostros opprobrio supponendo. q ¶ Ne opa. ne ꝓsunt. Dissimulando vindictam. r ¶ Et pacuatum est cor ppli ad operandum. Tum ꝓpter opprobriū iniuste illatū. Tū qa ꝑsperabat in manib⁹ eor. s ¶ Factum autem cum au. sanaballath. & to. & ara. &c. Hic consequēter ponit de his quæ ꝓpter fensio contra inuadere volentes. vt supra

t ¶ Et congre. omnes pariter. Vt eos nos inuaderent. & opus cessare fecerent.

v ¶ Et orauimus deum no. Primo & principaliter cōsidendo de eius ꝓuidentia. Secundario cōfitendo de eius ꝓpria bonitate. Et

men nō debebāt omittere de his quæ ꝓpter rāt fieri humana ꝓuidētia. ideo subdit: Et posum⁹ custodes su. mu. &c. x ¶ Dixit autem iudas, id est viri de tribu iuda fortes timore aduersariorum & anxietate laboris

y ¶ Debilitata est for. portātis. id est ꝓpter tantum onera ad opus. z ¶ Et humus nímia est. Quod exponitur sic ab aliquibus: ꝙ oportebat multam terram amouere de

tra portare vt ꝑssent fieri fundamenta

&c. Et nos. Sequitur

NICO.DE LYRA

a ¶ Et nos non pote. ædi. mu. scilicet donec ista terra sit amota: qđ est vltra vires nostras. Sed hæc expositio nō videtur rationabilis: qa licet muri ciuitatis fuissent in multis locis diruti & vehemens ignis adusti tñ fundamenta quæ erāt in terra remanserunt salua. Et ideo aliter exponunt hebræi. Et humus nímia est. i. arena & calx q̄ sunt necessaria ad faciendum cementum requirunt in magna quā

b ¶ Et dixerunt hostes. nostri: ne &c. & sic

deficiuntur. Prius enim de corde nostro egerenda est humus terrenarum concupiscentiarum: deinde firmus & inexpugnabilis operum murus super fundamentum fidei construēdus. Nā qui super hūmum & rudera infirmarum cogitationum ædificiū sanctę actionis erigit, fallitur & pro domo velsciuitate, pcella tenta

tionis ingruente, ruinam ædificasse probatur. a ¶ Dixerunt hostes. Hæc in ædificio spirituali agi solent. manet em idefessus hostis cum satellitibus suis spiritibus: scilicet immundis & hominibus malignis, qui opera virtutum & fidei nobis incautis

Gal. 6. c. impedire & expugnare contendunt: & Gal. 6. c. gestionis interficere. Sed contra hæc nos Gal. 6. c. armatura dei sumenda est: vt possi. Gal. 6. c. resistere in die malo & in omnibus perfecti stare. b ¶ Statui ínlo. vt agmine

Gal. 6. c. liberius & fecurius ædificarent. Disperti Gal. 6. c. ti enim sunt gradus fidelium. Alii boni operibus intus ornantes ecclesiam ædificant. Alii armis sacræ lectionis muniti cōtra impugnātes & hæreticos vigilāt. Hi religiosa deuotione ꝓximos in fidei veritate ꝓfouāt. illi aduersus diaboli vel vitia tela necessarium certamen exercent: & sic quilibet dñico iusidiantes lupos pastoralis sollicitudine arcēt. c ¶ Media pars fabri. Beda. Notandum q̄ nō solum media pars iuuentum faciebat opus: & pars media parata erat ad bellum: sed & idem iuuenes qui faciebant opus gladio erant accincti. Tanta enim versutia hostis antiq

tanus est furor malicie eius contra ecclesiam: vt nō solū prædicatores veritatis, sed & ipse ppls dei semp debeat cōtra vigilare & quasi in acie stare. Edificātes em gladio accingunt renes, cū hi q̄ ꝓsunt bonis opib⁹ ꝑsistere vel sibi cōmissos curare regulari ratione disponere: hoc em est vnios lapides i ædificio scīe ciuitatis competenter locare: qui fluxa luxuriæ in acumine verbi dei satagunt restringere. Nec ꝑsteruntur dei satagunt restringere. Nec ꝑsteruntur ab ædificatio spūalis quæ i ani mārti salute geritur: vt in baptismo renati per fidem & confessionē sanctæ trinitatis eius efficiamur: & ſi post diabolo suaden

tum merita hostis victor igne vitioꝝ deficit. necesse ē grauiori studio afflictionis vigilias & artioris vitæ bonoꝝ opere ædificia reparare. Nā exptis vitioꝝ illecebris difficilius carem⁹ ꝙ incognitis. Minoris laboris est incognitam cauere carnis voluptatem, ꝙ rencere cognitam.

Tert. 3. d d ¶ Et finito. vi. Bed. Nota quantū ſtudium in labore perſiterunt: ſicut Paulus qui

nocte &

NICO.DE LYRA

a ¶ Et nos non pote. ædi. mu. scilicet donec ista terra sit amota: qđ est vltra vires nostras. Sed hæc expositio nō videtur rationabilis: qa licet muri ciuitatis fuissent in multis locis diruti & vehemens ignis adusti tñ fundamenta quæ erāt in terra remanserunt salua. Et ideo aliter exponunt hebræi. Et humus nímia est. i. arena & calx q̄ sunt necessaria ad faciendum cementum requirunt in magna quā

b ¶ Et dixerunt hostes. nostri: ne &c. & sic

& nos non poterimus ædificare mu a

rū. Et dixerūt hostes nostri: Nesciāt b

& ignorent donec veniamus in medium eorum: & interficiamus eos: & cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudæis qui c habitabant iuxta eos: & dicentibus a nobis per decem vices ex omnibus

b locis quibus venerant ad nos: sta/e

tui in loco post murum p circūitum populū in ordinē cum gladiis suis & lanceis & arcubus. Et perspexi atq; surrexi: & ab aio optimates & magistratus & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni & terribilis memẽ/f

tote: & pugnate pro fratribus ve/g

strīs, filiis vestris & filiabus vestris: & vxoribus vestris & domibus vīs

a ¶ In spūali q̄q; ędificio si apostolicis armis ꝑsistere vel sibi cōmissos cu-

Factū ē aūt cū audissent inimici nr̄i fuerim⁹ induti dissipabitur diaboli cōsiliū & angelorū ei⁹ q nos expugnare desiderant. nunciatū esse nobis: dissipauit deus cōsiliū eorū. Et reuersi sum⁹ oēs ad i

c factū est a die illa media ps iuuenū eorū faciebat op⁹: & media pars pa l

rata erat ad bellum: & lāceæ & scuta & arc⁹ & loricæ & principes post eos in oī domo iuda ædificantiū in mu ro & portantium onera & imponē/h

tium: vna manu sua faciebat opus m & altera tenebat gladium. Edifican n

tium enim vnusquisq; gladio erat accinctus renes. Et ædificabant & o clangebant buccina iuxta me. Et p dixi ad optimates & ad magistra/i

tus: & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & latum: & nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocunq; audieritis clāgorem tubæ, illuc cōcurrite ad nos: Deus nr̄ pugnabit pro nobis: & nosipsi faciamus opus. Et me dia pars nostrum teneat lanceas ab q ascensu auroræ donec egrediantur r astra. In tpe quoq; illo dixi populo Vnusquisq; cum puero suo maneat d in medio hierusalem: & sint vobis s vices per noctem & diem ad ope/

C

D

✠ Non depone

✠ k ¶ Et factum est a die illa me. pars ſiū. eo. fa. opus. Per quod significātur fideles ecclesiæ primitiuæ se exercētes i bonis operibus actiuæ vitæ. l ¶ Et media pars para. erat ad bel. Per istos significantur ſpeculatiui istius temporis qui cōtra insultus hostium pugnabāt viriliter orationibus deuotis. m ¶ Vna manu sua fa. opus &c. Per hoc significātur illi qui sunt in vtraq; vita, actiua ſcilicet & contemplatiua perfecti: cuius perfectionis debent esse pontifices nouæ legis Gregorius in pastorali: Sit præsul actione præcipuus: sit pre alijs contemplatione ſuſpenſus. Potest etiam hoc aliter moralizari: vt per hoc quod dicitur: vna manu faciebat opus: exercitium cuiuslibet boni operis intelligatur. & quoniam ex hoc vana gloria ſolet insurgere. ideo subditur. n ¶ Et altera tenebat gladium. ſcilicet contra vanam gloriam insurgentem. Item notandum ꝙ tempore salomonis hierusalem fuit ædificata pacifice ſine armis: sed postq̄ fuit destructa per nabuchodonosor fuit reparata tēpore Neemiæ: cum labore magno & armis. Per salomonem vero qui pacificus interpretatur domin⁹ noster iesus christus, qui per ſuum sanguinem pacificauit ea quæ in cœlis sunt & in terris significatur. Per nabuchodonosor vero qui interpretatur ſedens in angustia: diabol⁹ qui secum semper portat ignē ſuum intelligitur: quoniam semper angustiatur. Igitur per prædicta significatur, ꝙ ædificium virtutis & gratiæ per christum ſine labore construitur in baptiſmo. ſed ſi per ſuggeſtionem diaboli destruatur, non reparatur ſi ne labore magno.

Moraliter

no ste & die operabatur manibus suis: ne quẽ credentiũ victum ꝙ rendo fatigaret. Nisi forte ita sibi per vices succedebãt ad operã dũ: vt alij per diem laborarẽt in opere muri: alij contra hostiũ in cursores agerẽt excubias nostris. Nã & nr̃æ ciuitatis extructores vtrũq; simul faciũt. Ipsi em̃ q fideles instruendo ecclesiã ædificãt infideles & etiã ꝺ dictes arguẽdo ab ecclesia repellunt. Ca.V.

ET fa. est cla. Be. Desiderabat ppls murũ cõstruere sed ipe diebaf fame: quã nõ solũ penuria frugũ: sed etiã auaricia principũ fecerat: ꝙ ab eodẽ populo maiora ꝙ reddere poterat tributa exigebat. Qd̃ quidie apud nos fieri videmus. Multi em̃ i ppło dei diuinis cupiũt obtẽperare mãdatis, sed inopia tpalis rem retardanf: excẽplo eorũ q habitu religionis ꝑditi sunt cũ ipi ab eis ꝗbus ꝑsunt importabile vectigal sæculariũ rerũ exigũt & nihil saluti eorũ vel ꝙbo vel exẽplo vł pietatis ope cõplẽt aut ꝓferunt. Atq; vtinã vt aliqs in dieb⁹ nr̃is. Neemias. i. consolator a dño veniẽs mores nostros com pescat: & præcordia nr̃a ad amorẽ diuinũ accendat: & manus nr̃as a proprijs voluptatibus auertens ad cõstruẽdam xpi con uertat ciuitatem. ¶ Bed. Tribus de causis augef clamor populi. Quidam fame coacti filios suos ditioribus vendere volebãt. Alij liberis parcẽtes agros potius & domos. Nonnulli ꝓhibentes liberorũ & agroꝝ venditionẽ, hoc tm̃ ꝓsuadebãt vt mutuo sumerent pecuniam in tributa regis oppignorantis agris, & vineis: donec redeunte fertilitate reddere possent fœnera toribꝰ qd̃ mutuo accepissent. b ¶ Et in crepaui &c. Bed. Tanq; dux optimus militiæ cœlestis & sapiens architectus ciuitatis dei, quod optimates facere voluit & magistratus populi se prius feciſſe declarũt elemosynã scilicet pauperibus dare: nihilq; ab eis ꝗrere nisi custodiam legis & edificationem ciuitatis: In hac autẽ lectione nõ oportet nos allegoriã ꝗrere: sed Iræ textum diligẽter operãdo seruare: vt scilicet exceptis q̃tidianis elemosynaꝝ fructib⁹ vbi gñalis fames ingruerit, quæ possumus egentib⁹ ꝙbeam⁹: & ꝙ a subditis q̃si iure solebamus exigere tributa: dimittam⁹ vt dimittat nobis ꝑ debita nr̃a

Clamor ppli augef propter tria.

NIC.DE LY. ☞ Insuper

✻ a ¶ Nõ depo. vesti. no. Ex quo patet ex eis magna diligentia. b ¶ Vnusquisq; tm̃ nudabatur ad baptismum. i. ad purificationem secundum modum iudæorũ qui tali purificatione vtebanf: sicut dr̃ de Iudith. xij. b. ꝙ baptizabat se in fonte aquæ: ſm alios aũt baptismus iste intelligi f ablutio sordium corporalium ꝓtractaꝝ ex opere ac ctiã fudore. Ca.V.

ET factus est cla. Hic ponitur secundum impedimentũ prouenies ex vsuris, quibus diuites in populo iudæorũ grauabant inopes. & ideo primo describitur afflictio populi ex egestate. secundo reprehensio diuitum ex impietate ibi: Et fratus sum nimis. tertio facta remissio ex cõmuni charitate, ibi. Et ego & fratres mei. quarto larga neemie expensio in hospitalitate, ibi A die autem illa. Circa primũ dicitur: c ¶ Et factus est cla. notabiliter grauati a diuitibus: quia egestate compulsi accæperant ab eis ad vsuram: & aliquos de liberis suis eis vendiderant: & adhuc de residuis simile facere volebant: saltem aliqui. ideo subditur. d ¶ Et erant quidã. scilicet aliqui de popularibus. Filij no. &c. e ¶ Et erant q dicẽ. Hæc est secũda quærela. f ¶ Agros nr̃os &c. op. s. vẽditiõi vel impignoratiõi. g ¶ Et alij di, hæc est tertia ꝗrela. h ¶ Mutuo su. pecunias, id est ad vsuram. i ¶ Demusq; ag. nostros, vendendo vel impignorãdo. Sicut ægyptij tpe famis vẽdiderũt terras suas regi: vt habetur Gen. xlvij. k ¶ Et nunc si. carnis no. &c. id est sicut diuites de ppło nr̃o liberi sunt, sic & nos debemus esse filij nostri sicut & filij sui, cũ sumus de eadẽ lege. hoc reducit ꝓpõe: ꝙ melius erat vendere vel impignorare terras & possessiones regi gentili q̃ filios & filias subijcere seruituti. Aliter hoc exponit & melius vt videf ga zorobabel esdras & neemias vt plures possent secũ adducere de babylone promiserant libertatẽ & ꝓpter hoc dicit: ideo ali qui eorum in afflictione positi querelando dicebant. Et nunc sicut carnes fratrum nostrum. id est sicut eorum qui remanserunt in babylone sunt in afflictione & labore. l ¶ Sic carnes nr̃æ sunt. Hic in consimili afflictione sumus maiores. m ¶ Et sicut ꝙ in eo. sunt filij nr̃i & filiæ nr̃æ. n ¶ Ecce nos subiugamus filios nr̃os & filias nr̃as. Et sic non sumus meliores conditionis q̃ ipsi: sed in aliquibus peiores. o ¶ Et fratus sum nimis. Hic ponitur reprehensio diuitum propter oppressionem pauperum prædictam, cũ dicitur: Et tristis fui nimis. Verbum est nemię. per quod ostenditur: audita enim contestatione respondentes amẽ & deũ benedixerunt. p ¶ Et dixi. vni. Quãuis neemiæ obturgatio vel increpatio cor da omnium moueat ad compunctionem, tamen ꝓpter hoc non offenditur: quia ex zelo iustitiæ & dilectione proximi hoc fecit. Aug. vł. a. in diebus. Sic ergo vnus volunt cum neemia facere, ita in eadem liberta te ꝑmanere. Bene autem in singulis quos increpauit, ad infima operum vel prauorum dogmatum descendere cogant. Bene autem in campo vno volunt cum neemia ꝑficere, qa in eadem liberta te ꝑmanere non possunt apud deũ fructuosi esse. b ¶ Et dixit vni. Quarum neemiæ obturgatio vel increpatio cor da omnium moue rit offenditur: audita enim contestatione respondentes amẽ & deũ benedixerunt. p ¶ Et dixi. vni. Quãuis neemiæ obturgatio vel increpatio cor da omnium moueat ad compunctionem, tamen ꝓpter hoc non offenditur: quia ex zelo iustitiæ & dilectione proximi hoc fecit. Aug. vł. a. in diebus. Sic ergo vnus volunt cum neemia ꝑficere, qa in eadem liberta te ꝑmanere non possunt apud deũ fructuosi esse. b ¶ Et dixit

Universidad de Deusto
Biblioteca

E VI a ¶Et ingressus. Pulsatus insidijs hostium neemias domum samaiæ quasi amici & fratris ingreditur: sed ipsum insidiatore & hostē inuenit, tāq; externoru donis & amicitia corruptum. Semp em electi habent foris pugnas, intus timores: nec solum apli, sed & prophetæ periculis ex genere periculis ex gentib⁹, periculis ex falsis fratribus suspectam vitam agebant. b ¶Mēsis elul. Beda. qui fm hebræos sextus est: & apud romanos september appellatur. Et recte murus sanctæ ciuitatis sexto anni mense completur: vt etiam hoc tempore perfecta fideliū vel pniæ vel innocētiæ actio de signef. Senario em pfectio boni operis designatur. Vel qa deus sexto die creationem mūdi cōsummauit & in septimo requieuit Vel qa nos in sex huius sæculi ætatib⁹ bonis operibus desudare: in septima autē quę est in alia vita sabbatū aiarum voluit sperare. Recte etiam vicesimo quinto eiusdē mēsis die cōpleſ: propter quinq; sensus corporis: quorū ministerio bona foris operari debemus. Sicut enim quinarius simplex solet hos sensus significare: ita p seipm multiplicatus, & ad. xxv. perductus eosdem matori perfectione demonstrat. Perficimus ergo muros hierlm. xxv. die mēsis sexti, cum oēs sensus corporis nri diligenter diuinis mancipatis ministrijs, cœpta virtutum studia ad finē firma producimus: quæq; ad munitionē catholicæ pacis fideliter agere cœperimus: efficaciter iuuante deo complemus. Bene etiā muri qnquagintaduobus diebꝰ dicuntur esse cōpleti. Quinquagesimus em pniæ & remissionis est psalmus in quo de huius ædificatione ciuitatis orans

pſa. 50.d ppheta dicit: Benigne fac dñe in bona voluntate tua sion vt ędi. mu. hieru. Quinquagesimo die dominicæ resurrectionis spūs sctūs aduenit: per quē deuotio nobis poenitendi & pœnitentibus venia conferꝫ. Duo aūt sunt præcepta charitatis: dei. s. amor & pximi: qbus data nobis p spm̄ctm̄ indulgentia pctōrū p æterna vita laborare iubemur. Ideo q; murum reædificantes ciues quinquagintaduobus diebus restaurant:

Act. 2.a.

F qa hæc est

NICO.DE LYRA

extra ciuitatē. & persecutiamus fœdꝰ. s. amicitiæ. a ¶In vitulis. Qñ em fiebat fœdus amicitiæ, occidebaſ vnū aial vel plura: in signū q̄ illi q̄ peniebāt fœdus adinuicē essent digni morte, si vellēt p̄ra fœdꝰ venire. In hebræo hī. In cipin. & ēnomēre giōis extra hierlm: vt dicit Ra. Sa. b ¶In campo vno. In hebræo habeſ: In campo ono. & est nomen loci determinati in regione prædicta. & credo q̄ hīa nra corrupta est per scriptores ex similitudine istarū duarū dictionum. c ¶Misi ergo ad eos nuncios. declinando periculum sagaciter: & excusando me veraciter, di. d ¶Opus grāde ego facio &c. Quia per absentiam principalis & præceptoris talia negliguntur. e ¶Et misit ad me. Hic ponitur secundum impedimentum quod fuit cōminationis: quia videntes q̄ non poterant opus impedire per neemię occisionem: incæperunt ei cōminari de rebellione apparēti cōtra regē vt sic territꝰ dimitteret opus. & hoc qd̄ subditur: f ¶In gētibus audiſt. i. fama communi diuulgatum: istud erat scriptū in litterā sibi missa & ea quę sequuntur. g ¶Et gozē dixit. Iste erat de principalibus inter gentiles: & ppter hoc dictū eiꝰ scriptū erat in epſa. h ¶Q; tu. principaliter. i ¶Et iudæi, tibi adhærētes consequēter. k ¶Cogitetis rebellare, contra regem. l ¶Et propterea ædifices murum

qa hæc est iustorū in hac vita perfectio: vt q̄ dereliq̄ūt pœniten
do per gratā diuinę inspirationis castigēt: & deinceps se in dei &
primi dilectione in bonis opib⁹ adornēt. a ¶Vniuersæ gen.
Sed. Qui aūt structores fcē ciuitatis terrere volebāt: vt ab opere
retardārēt cōpleta ꝓstructione timēt, & aio pcdūt: sciētes q̄ pfecto illa deo auctore cœpta esset & completa. Sic in ecclia cum virtutū structura firma surrexit, timēt imūdi spūs & viribus nris rētatio. eoꝝ repellit: & ad nostrā victoriā afficit. Hæretici quoq; & falsi catholici cōtra bonoꝝ fide per dilectionē operante, aut corrigitur emēdati: aut manifestati & ab ecclesia expuls.

Ostq̄ autē &c. Ca. VII.
Mystice. Vbi ecclię murus collectis ad fidē nouis populis vel correctis his qui erauerant ædificatus fuit, mox ponende sunt valuę regularis disciplinę ne diabolꝰ qui q̄si leo rugiens circuit, vt eā, laniatores q̄ scilicet claues regni cœlorū & primo circa hoc ponit impedimēta falsis prophetis. secundo ab alis iudæis ibi: Sed & in diebus illis. Circa primum duo facit. Nā & in diebus illis. Circa primum scīdum: q̄ aliqui iudæi fauebāt samarę nis pro muneribus ab eis receptis: & illi quærebāt tradere Neemiā in manibus eorum: vel saltem terrere eum, fingendo q̄ loqui spiritu ꝓphetico: vt sic opus impediretur: & hoc est quod dicitur: Et egressus sum do. fa. credens ipsum esse missum & fidelē hoc fecit: led inuenit de fallacia eto cōtrariū. s ¶Qui ait. ad me. Intendebat enim iste p sua mendacia includere Neemiā intra templū tanq; extimore fugitiuum: & sic ppō ab opere recedere & pprijs negocijs intendere, ne mas ei hostibus traderetur vel saltem de fuga cōfusus redderetur. v ¶Et dixi. Rephaia. x ¶Nūquisq; similis mei fugit. i. ad est ita cōdo eis persuasionem iniquam. y ¶Et quis q̄ similis mei. i. qui de dens de deo sicut & ego q. d. non. z ¶Et intellexi q̄ de⁹ non mi. cum. Hoc intellexit neemias per reuelationem diuinam: vel per conjecturam humanam. a ¶Complet⁹ est murus. Licet superuenissent multa impedimēta: vt patet ex prædictis. b ¶Et in cesimo quinto die men. elul. Hic est finis sextus apud hebræos: & correspondet ordinis septimi augusto: & partim septembri. cōmuni cursu. c ¶Quinquagintaduobus diebus. In hoc apparet magnus feruor operando: quod in tam paruo tempore

✻socios eius nō potēres ipedire ab opere muri p inuasiones aptas: ppter quę querierūt ad malicias occultas, vt sic ipe dirēt eos sub specie pacis & boni: signando dæmones, q̄ videtes se fctos hoies spūales re nō posse p aptas tētatiões ab opere muri virtutum: p malicias occultas sub specie boni q̄runt hoc impedimētū. Exemplū de hoc hī libro de collationibus patrum ab Iohāne abbate: quem dñs ad immoderatū induxit tētatiōnē boni ad immoderatū induxit tētatiōnē tātū q̄ p hoc fuit a meliorib⁹ a vīb⁹ reprehensus. Sic em custodia sanctæ ecclesiæ rite perficit & quasi tota sollicitudinē oīm fidelium gerat: vt spāliter eis qb⁹ dō auctore prælatus est curā. diligētioris studij impendat.

✻& cum tot impedimentis factū fuit tantū opus. Ideo postea subditur: a ¶Et scirent q̄ a domino factum est opus hoc. Quia non potuissent hoc fecisse in tam paruo tempore, nisi fuisset eis adiuti specialiter. b ¶Sed & in diebus illis. Hic ponitur secundum impedimentum a iudæis qui erant confœderati per matrimonia: & sic reuelabant eis neemiæ consilia. hoc est quod dicitur: Sed & in diebus illis multæ epistolæ mittebantur ab tobiam. In quibus reuelabant facta & dicta neemiæ. Cuius causa subditur: quia enim erant in iudæa habentes iuramentum eius. d ¶Quia gener erat eorum. Iste enim sechenias erat de maioribus inter iudæos & filiam. f ¶Coram me, vt inducerent me ad exeū

est ergo cum audissent oēs inimici a nri: vt timerent vniuersæ gētes quæ erant in circuitu nro: & concideren intra semetipsos: & scirent q̄ a deo a factū est op⁹ hoc. Sed & in diebꝰ illis multæ optimatū iudæorū epłæ mittebantur ad tobiā: & a tobia veniebāt ad eos. Multi enim erant in iudæa habētes iuramētū eius: quia a gener erat secheniæ filii iorei: & ionhānā filiꝰ eiꝰ accæperat filiā mosolam filii barachiæ. Sed & laudabāt eū coram me: & verba mea nunciabant ei: & tobias mittebat epistolas vt terreret me. Ca. VII.

b Ostq̄ autem ædificatus ē murus: & posui valuas: & recensui ianitores & cantores & leuitas: præcepi aneni fratri meo: & ananiæ principi domus de hierusalem. Ipse em quasi vir verax: & timens deum plus cæteris vi debaſ. Et dixi eis: Non aperiantur portæ hierlm vsq; ad calorem solis. †Cūq; adhuc assisterent clausæ portæ sunt & opilatæ. Et posui custodes de habitatorib⁹ hierlm singulos p vices suas: & vnūquēq; contra domū suā. Ciuitas aūt erat lata & grādis: & ppꝰ paruus in medio eiꝰ: & nō erant domꝰ ædificatæ. k Deus aūt dedit in corde meo: & cōgregaui &c. Descripta ciuitatis clausura: hic consequenter describitur populi summa: quod fecit neemias ex inspiratione diuina: vt videret qui essent habitaturi in hierusalem, & qui extra: & de habitantibus in hierusalē qui & qualiter deberent ædificare mumos interiores & domos ad habitādum. & ista numeratio populi habetur. ē. Esdræ. ij. cap. ita q̄ hic & ibi est idem numerus totius multitudinis: licet in aliquibus varietur fm partes & fm nomina numeratorum. Quod factum est: quia plures eorum erant binomij: & hic nominātur vno nomine & alio ibi. Et ideo exponaſ littera sicut ibi fuit exposita, vsq; ibi:

✻Nōnulli aūt

Moraliter. h ¶Postq̄ autē ædificatꝰ est murus &c. Sequit: i ¶Non aperiantur portæ hierusalē vsq; ad calorē solis &c. Scdm sensum moralē ciuitas hierusalē signat aiam fidelem: in q̄ regnat verus dauid iesus xp̄s per gratiā. Huius autem ciuitatis portæ sunt exteriores sensus animi qui nō debēt aperiri de nocte id est ad opera mala peragēda quæ sunt opera tenebrarū: vtpote visus nō est aperiēdus ad aſpectū impudicū: nec auditus ad ẏba detractionū: nec; gustus ad gastrimargiæ vitium: nec; tactus ad amplexū immundū: nec; odoratus ad odorē meretricium: nec ad alia prædictos sensus respiciētia debēt aliqualiter aperiri. sed ista sunt posita pro exemplo. Sed portæ prædictæ ad calorē solis sunt aperiēdæ. i. ad faciendū opera charitatis quæ signanſ per calorē solis. Aperiēdus est enim visus ad miserias pauperū releuandas: Esa. xlviij. b. Cū videris nudū, operi eum & carnē tuā ne despexeris. Sic & audiet ad exaudiendū clamores afflictorū. Prouer. xxj. b. Qui obturat aurem suā ad clamorē pauperis: & ipse clamabit & non exaudiet. Exemplū Lucæ. xvj. de diuite epulone: q̄ clamans ad abraā guttā aquæ non potuit impetrare: eo q̄ micas panis lazaro nō cōcessit. Et similiter dicendū est de apertione aliorū sensuū ad actus sibi cōuenientes fm ordinem charitatis.

Moralr.

Diuisio.

Moralr. exis- sterent.

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

E gregauí optimates & magistratus & vulgus: vt recenserem eos. Et inueni librum sensus eorum q ascenderant primum: & inuentum est scriptum in eo: Isti filii prouinciæ q ascẽderant de captiuitate migrãtium, quos trãstulerat nabuchodonosor rex babylonis: & reuersi sũt in hierusalem & iudeã: vnusqsq; in ciuitatem suã: q venerunt cum zorobabel, iosue neemias: azarias: raamias: naamí mardochæus: belsar: mesphar at beggoai: naũ baana. Numerus virorum populi israel. Filii phares: duo milia centum septuagintaduo. Filii saphatiæ trecenti septuagintaduo. Filii area: sexenti quinquagintaduo. Fili phethmoab, filiorum iosue & ioab duo milia octingenti decem & octo. Filii helam mille octingenti quinquagintaquatuor. Filii cethua octingenti quadragintaquinq;. Filii zachai septingenti sexaginta. Filii bannin: sexenti quadragintaocto. Filii bebai sexenti vigintiocto. Filii azgad duo milia trecenti vigintiduo. Filii adonicã sexenti sexagintaseptem. Filii baggoaim duo milia sexagintaseptem. Filii adin sexenti quinquaginta quinq;. Filii ather filii ezechiæ nongentiocto. Filii asein trecenti. xxviii. Filii besai trecenti vigintiquatuor. Filii areph centum. xii. Filii gabaon nonagintaquinq;. Filii bethleem & nethupha cẽtum octoginta octo. Viri anathoth centum. xxviii. Viri bethamoth quadragintaduo. Viri carathiarim cephira & beroth septingenti quadragintatres. Viri rama & gebad sexenti. xxi. Viri machmas centum. xxii. Viri bethel ethai ducenti. xxiii. Viri nebo alterius quinquaginta duo. Filii helam alterius mille ducenti quinquagintaquattuor. Filii arem trecenti viginti. Filii hiericho trecenti quadragintaquinq; Filii lodadid & ono septingenti vigintiunus. Filii senaa tria milia nongẽti triginta. Sacerdotes. filii adaia in domo iosue: nõgenti septuagintatres. Filii emmer mille quinquaginta duo. Filii phassur mille ducenti quadragintaseptem. Filii arem mille decem & septem. Leuitæ filii iosue & gadmihel filiorum odoia septuagintaquattuor. Cantores: filii asaph centum quadraginta octo. Ianitores: filii sellum: filii ather: filii thelmon: filii accub: filii athita: filii sobai: centum trigintaocto Nathinnei filii soa: filii aspha: filii thebaoth: filii cheros: filii siaa: filii phado: filii lebana: filii agaba: filii selmon: filii anam: filii geddel: filii gaer: filii raaia: filii rasin: filii nechoda: filii iezem: filii aza: filii

phasea: filii besai: filii munim: filii nephusim: filii bechuc: filii acupha: filii azur: filii besloth: filii maida: filii arsa: filii berchos: filii sisara: filii thema: filii nesia: filii athipha: filii seruorum salomonis: filii sotai: filii sophereth: filii pherida: filii iahala: filii darcon: filii gedel: filii saphatia: filii achil: filii phocereth: qui erat ortus ex sabaim filio ammon. Omnes nathinnei: & filii seruorum salomonis trecenti nonagintaduo. Hi sunt autem qui ascenderunt de thelmel laththelarsa, cherub, abdon & emer: & non potuerunt indicare domum patrum suorum: & semen suum vtrum ex israel essent. Filii dalaia: filii tobia: filii nechodan sexenti quadragintaduo. Et de sacerdotibus filii iabia: filii accos: filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditis vxorem: & vocatus est nomine eorum. Hi quæsierunt scripturam suam in censu & non inuenerunt: & eiecti sunt de sacerdotio. Dixitq; athersatha eis vt non manducarent de sanctissanctorum donec staret sacerdos doctus & eruditus. Omnis multitudo quasi vir vnus quadragintaduo milia sexcenti sexaginta absq; seruis & ancillis eorum: qui erant septem milia trecenti trigitaseptem: & inter eos cantores & cantatrices ducentæ quadragintaquinq;. Equi eorum sexcenti trigintaseptem: muli eorum ducenti quadringenta quinq;: cameli eorum quadringenti trigintaquinq;: asini sex milia septingentiviginti. Hiero. Hucusq; refertur quid in commentario scriptum fuerit: & in neemiæ historia texitur. Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus: Athersatha dedit in thesaurum, auri drachmas mille: phialas, quinquaginta: tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de principib9 familiarũ dederunt in thesaurũ operis auri drachmas viginti milia & argenti mnas duo milia ducentas. Et dedit reliquus populus auri drachmas viginti milia: & argenti mnas duo milia: & tunicas sacerdotales sexagintaseptem: habitarunt autem sacerdotes & leuitæ & ianitores & cantores & reliquum vulgus & nathinnei & omnis israel in ciuitatibus suis.

NIC. DE LY.

a ¶Nonnulli autem de principibus. Vbi exponitur munera quæ dederunt principes in templo domini: quia hi dixerunt in generali: hic autem ponuntur magis in speciali: & paucitera.

GLO: ORDI.

ET venerat &c. Ca. VIII. Beda. Qui non longe aberat. Cum enim mur9 esset. xxv. die sexti mensis completus. v. tm dies ad exordium. vij. mẽsis superãt: q̃ a prima dei vsq; ad vicesimã secũdam tor9 legitimis cerimoniis consecratus est: gb9 ita rite celebratis: deinde ad disponẽdos vrbis mẽsores cũ principib9 & plæbe reuersus est.

NICO. DE LYRA

ET venerat mensis septim9 &c. Post q̃ Ca. VIII. descripta est ciuitatis muratio & muratæ clausio: hic cõsequẽter describit9 populi cõgregatio ad deprecandum dñm

GLO: ORDI.

a ¶quærẽte. s. neemia prouidere & disponere q ciuitate quã edificauerat habitare deberent.

† TVenerat Cap. VIII. a mensis septimus: sceno phegiæ sub esdra & neemia. Filii

NICO. DE LYRA

dum dñm ne propter peccata populi ciuitas iterũ vastaret. Circa qd̃ prio dicitur festiua celebratio. scd̃o transgressionis cõfessio. ix. cap. tertio correctionis. xi. ma promissio. ca. x. Circa primũ dicitur primo celebratio festi tubarũ. Secundo tabernaculorũ, ibi: In die secundo. Circa primã celebrationem primo describit9 gis lectio. secũdo eiusdẽ interpretatio, ibi: Dixit autem neemias. Circa primũ dicitur: a ¶Et venerat mẽsis septimus: sceno phegiæ &c. Per numerum septenarium septiformis gratia spiritus designat9. Moraliter. a ¶Et venerat mensis septimus: quasi totus festiuus: quia prima die erat festũ tubarum, in memoriã liberationis isaac ab immolatiõe: & decima die

a ¶Congregatus q̃ est omnis populus quasi vir vnus. i. eadẽ fide & dilectione ad templũ dei quenerũt: & pontifex rogauerũt vt allato libro mẽdata legis quæ agerẽt, recolligerent: vt ei ciuitate ædificata operis quoq; deo placiti structu reuerti. Bene aũt sexto mense ciuitas extructa septimo in eam populus ad audiendã legem congregatus est. Sex enim dies in lege sunt operandi, septima quiescendi. & hec est post bonũ opus accepto dño quies nostra: vt abstinentes ab opere seruili i. peccato audiendis & implẽdis mandatis eius operam demus. Vnde in principio mẽsis septimi festa est solẽnitas tubarũ: quarum canta populus inter orationes & hostias ardenti9 ad legis memoriã excitaretur. ¶Mystice quoq; ædificata ciuitate oportet sequi lectionem diuinam & tubas fonare crebriores: vt populus sacramẽtis cœlestibus initiatus etiam sacris eloquijs ex tempore solertius qualiter viuere debeat instruatur. b ¶Ante portã aquarum. Beda. Portam aquarum recte dicit in atrio sacerdotum quo templũ vndiq; per quadrũ erat circũdatũ: maxime ad orientalem plagam templi: vbi erat mare æneũ, ad lauandas manus pedesq; introeuntium in templum: vbi erant decem luteres æni ad lauãdas hostias: vbi etiam altare holocaustũ. Et, inter quod & templũ lapidatus est zacharias filius barachiæ. Non autem huius atrij portam intrandi populus habebat licentiã: sed ibi sacerdotes & ministri domini. Populus autem extra hac portam, & maxime in platea quæ erat ad orientalem plagam eius ad audiendũ vel ad orandum stare solebat. Bene ergo ante portam aquarum collectus est populus: tanq; per antistitem suum fluentis scripturarũ spiritaliter potandus. c ¶Et stetit esdras &c. Videtur meminisse huius loci Paral: vbi dictum est: quia stetit salomon coram altari domini ex aduerso vniuersæ multitudinis israel: & extendit manus suas. Siquidẽ fecerat salomon basem æneã: & posuerat eam in medio basilicæ: habentẽ quinq; cubitos latitudinis & tres cubitos in altitudine. Et super eam. In medio enim basilicæ, maior exteriorum atriorum omni parte templi erat circũdata. de quibus in eo libro scriptum est. Fecit etiam atrium sacerdotum & basilicam grãdem &c. Sed & salomõ quasi rex basem fecit æneam. esdras vero non fuit potentiæ gradũ ligneũ. sicut fecerat salomon vel moyses altare holocausti fecerat. Sed non est putandum minus sacramẽtum fuisse in gradu ligneo quam in basem æneam habere. Sicut enim æs pro diuturnitate perdurandi, vel ferrũ ad fonandi diuinis congruit sacramentis quæ nulla sacramentorũ longitudine deficiunt: & in omnem terram exiuit sonus eorum. Ita lignum congruit esdẽ uitas ipsi9 dominicę passionis. Stetit autem esdras scriba & &c. Beda. Stat pontifex in gradu ligneo quem fecit ad loquẽdum significãs singulari imitatione dominicæ passionis altiorem se omnibus esse. Vnde merito fiducialiter prædicat verbum dei. Si enim non imitatur passionem domini: nondum gradum ligneum, vnde alijs præmineat ascendit. Vnde necesse est vt timeat ne, dum subiecta quæ ipse non fecit, alijs faciendo prædicet &c. ¶Cum, inquit, esdras gradum honore tantum opere subditos antecellens, ostendit exemplis incitati vitæ suæ gradum exequuntur eorum. Et ab eis pie admoniti pro peccatis vel desiderio patriæ celestis lachrymas profundere delectantur. Vnde bene subditur: Plebat enim omnis populus, cum audiret verba legis &c.

Ite & comedite

NICO. DE LYRA

Hebræos erat quasi totus festiuus: quia prima die erat festũ tubarum, in memoriã liberationis isaac ab immolatiõe: & decima die maiꝰ festum expiationis in memoriã diuinæ placatiõis de fabricatione vituli aurei in deserto: & quindecima die festũ tabernaculorũ, in memoriã q̃ filij israel post exitũ de ægypto habitauerũt in tabernaculis in deserto. & ifrud festũ celebrauerunt filij israel qui de captiuitate redierant: non tamen prima die mensis septimi, sed qndecima die: vt videbitur. j. sequenti capitulo. ¶Sceno phegiæ sub esdra & neemia. hoc non est in hebræo, nec est de textu, nec subintelligitur: qa scenophegia idem est quod festum tabernaculorum: qd̃ nõ fiebat tunc scilicet prima die mensis septimi: sed post scilicet quindecima die: qa sic scribitur Leuitici. xxiij. a ¶Congregatus q̃ est oĩs populus quasi vir vn9. id est totaliter & perfecte: vel vno animo & voluntate ad festum celebrandũ. b ¶Al plateam quæ est ante portam aquarum. Ista porta nominatur porta fontis. ñ. ij. ca. & in opposito illius porte, non tamen immediate erat atrium, vbi homines orabãt & audiebãt verbũ diuinũ & hoc atriũ vocatur hic platea. c ¶Et dixerunt esdræ scribæ vt afferret librum legis moysi quam præceperat dñs israeli. Quam reparauerat: vt dictũ est. ñ. Esdrę. vij. & ideo eam melius docere poterat. f ¶Et legit in eo aperte, id est intelligibiliter declarando ea quæ videbantur obscura. e ¶In die prima mensis septimi, in quo est festũ tubarum: vt præcipitur Leui. xxiij. g ¶De mane vsq; ad mediã diẽ in conspectu virorum &c. in quo apparet eius sollicitudo populum docendo, & deuotio populi ita diu & attente audiendo. Ideo subditur: h ¶Et aures omnis populi erant erectæ ad librum. id est ad audiendum ea quæ legebantur in libro: & aures mentis erant attentæ ad intelligendum. i ¶Stetit autẽ esdras scriba super gradum ligneũ: quẽ fecerat ad loquendum &c. Dicitur autem de salomone, q̃ steterit super basim æneam ad loquendum populo: vt habetur. ñ. Paral: vj. Sed illam basim & alia metalla portauerunt secum chaldæi, quando incenderunt templum & ciuitatem: vt habetur. iiij. Regum. vlti. Esdras autem non erat ita diues sicut salomõ: & ideo pro gradu æneo fecit gradum ligneum ad loquendũ. k ¶Et benedixit esdras domino deo. Ostendens q̃ in principio prædicationis ad impetrandum gratiam dei debet fieri oratio: non solum a prædicante, sed etiam a toto populo. Ideo subditur: l ¶Et respondit omnis populus: amen amen: eleuans manus &c. m ¶Populus autem stabat in gradu suo. id est inferius q̃ esdras qui præeminebat populo: vt prædictum est.

a aũt israel erant in ciuitatib9 suis. Con gregatus q̃ est omnis popul9 quasi vir a ¶eadem fide & dilectione.

b VNus, ad plateam quæ est ante portã aquarum: & dixerunt esdræ scribæ, vt afferret librũ legis moysi, quam præcæperat dñs israeli. Attulit ergo esdras sacerdos legem cõram multitudine virorum & mulierum cunctisq; qui poterant intelligere: in die prima mensis septimi. Et legit in eo aperte, in platea quæ erat ante portam aquarum, de mane vsq; ad mediam diem: in conspectu virorum & mulierum & sapientium. Et aures omnis populi erant erectæ ad librum. Stetit autem esdras scriba super gradũ ligneũ, quẽ fecerat ad loquendũ: & steterũt iuxta eum mathathia & semeia & ania & vria & delchia & maasia ad dextram eius & ad sinistram, phadaia, misahel & melchia & asum & aseph, dana & zachoria & mosollam. Et aperuit esdras librum coram omni populo. Super vniuersum quippe populum eminebat. Et cum apperuisset eum, stetit a ¶qui enim gradum doctoris accipit, merito vitæ perfectioris transcendere debet actione vulgi.

ois populus & benedixit esdras dño k deo voce magna. Et respõdit ois populus: Amẽ amẽ: eleuãs manus suas. Et incuruati sunt & adorauerunt deũ proni in terram. Porro iosue & baani & serabi, iamin, accub, septhai odia maasa, celita azarias, iozabed ananí, phalaia, leuitæ silentium faciebant in populo ad audiendam legem Populus autem stabat in gradu suo. m

dis 13. a.

Moraliter. a ¶Congregatus q̃ est omnis populus quasi vir vnus. Moral'. Vnde dicitur Act. iij. f. Multitudinis credentium erat cor vnũ & anima vna. b ¶Ad plateã quæ est ante portam aquarũ. i. lachrymarum compunctionis & deuotionis. tales enim aquæ in congregatione fidelium debent esse. d ¶Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudine &c. Per esdram qui adiutor interpretatur doctor vel p̃dicator euãgelicus designatur: vnde Paulus magn9 prædicator & doctor gentiũ dicit. j. Cor. iij. b. Dei enim adiutores sumus. Et iste debet afferre legẽ euangelicã & eam fideli populo prædicare & eius intellectũ fideliter aperire. k ¶Et benedixit esdras dño. Quia prædicator dei gratiam postulare debet in principio: non solũ per seipsum sed etiã per populum. Ideo subditur: l ¶Et respondit omnis populus: amen.

Ite & comedite

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Ite comedite &c. Vt infirmiores conscientias ꝓximorū exemplo pietatis & suauitate deuote admonitionis cōfortemus: præcipit, quatenus
Ps. 62.b sicut adipe & pinguedine repleant: labrisq; exultationis laudent nomen dñi. Iuxta litteram quoq; cum in festis diebus post orationē, lectionē, & psalmos studia cōpleta carnē reficimus: pauperū & peregrinorū meminisse debem⁹.
b ¶Nolite cōtri. Doctores q mentes auditorum sacris lectionib⁹ ad lachrymas excitāt: & nē cōsolan, dum gaudia secutura, ꝓmittūt. c ¶Quia dies sanctus, Dū scilicet verbis dñi audiendis & implēdis operam damus: in quo die q̄uis exterius aduersa patiēres nos
2.co. 6.b ispe gaudere oporter. vñ: Quasi tristes semp aūt gaudentes &c. d ¶Et inuenerunt &c. Beda. Hæc in leuitico plenius scripta sunt: & q̄ in memoriā fieri iussa sint longi itineris, quo educens
Leu. 23.g dñs ppl̄m de ægypto. xl. annis per desertum in tabernaculis habitare fecit: quotidie illis per moysen legis præcepta depromens. Iussa est aūt fieri tabernaculorum fixio: quæ græcæ scenophegia dicit: oibus annis septē diebus. i.a quindecima die septimi mēsis vsq; ad
Ioh. 7. a. xxij. Hui⁹ obseruātiæ sacramētū debemus perscrutari: cum xp̄s huic festiuita ti adesse dignatus est. Cūq; ppl̄m affatus cōsluentē sacris dedicauerit verbis
Nu. 14. f Nostri quoq; pres liberati sunt ab ęgyptiaca seruitute per sanguinem agni & adducti per desertū quadraginta annis in terra ꝓmissionis: cū ꝑ dñi passionē
F liberat⁹ est mundus a seruitio diaboli:
deu. 29. a & per apl̄os primitiua eccl̄a ꝓgregata
est: q̄ quasi ꝑ desertū q̄draginta annis
Exo. 34. d. ducta, est ad patriā cœlestem: qa q̄drag nariū ieiuniū moysi & helię & ipsi⁹ dñi
3. re. 19. b Mat. 4. a ęternā sitiēs patriā: & ab oibus mundi fecreta illecebris, i quotidiana diuinæ legis meditatiōe vigilauit. Nos quoq; debem⁹ manere in tabernaculis, exeuntes de habitaculis nostris. i. sæculi voluptatibus relictis peregrinos nos esse
Heb. 11. c. in terra, & patriā hre in cœlis ꝓfiteri & desiderare eā oibus votis: & hoc in die solēni mēse. vñ. i. in lucis gaudij cœlestis implēte cor nostrū gra spūsancti quę septiformis est. In tabernaculis septem dieb⁹ manere ꝓcipimur: qm̄ omni tpe huj⁹ vitæ q̄. vñ. dieb⁹ agiē memīnisse
Ps. 38. c. nos oportet: ga icolę sum⁹ i terra & peregrini sicut patres nostri. e ¶Ligni pulcherri. &c. Qđ. Hebræi vocant cedrum. Frōdes v̄o myrti & obūbracula
2. co. 2. d. sibi affert q dicere pōt: Xp̄i bon⁹ odor sum⁹ deo in oi loco. f ¶Frondes li. pul. & frō. myrti &c. Fructus charitatis quę inter oēs virtutes pulcherrima: per qtā & xp̄s lignū crucis ꝓ nra salute ascēdit: cui⁹ passionē dum quantum possum⁹ imitamur frondib⁹ pro tecto ligni pulcherrimi & myrti in mortificatiōe vitiorū & libidinū ꝓgrimur.
Mat. 2. b. Magi em dño myrrhā offerētes docuerūt: qa q xp̄i sunt carnē suā cū vitijs & cōcupiscēnis crucifigūt. g ¶Ramos palmarum. Beda. Ramos palmarū afferim⁹ qđ est man⁹ victricis ornat⁹: cū mentē vitioꝝ victricē gerim⁹ & inuicta cūctis hostib⁹ vt stemus ante thronū i
Apo. 7. c conspectu agni amicti stolis albis: & palmæ in manib⁹ nostris.

NIC. DE LYRA ☞ Vnusquisq;

a ¶Dixit aūt ne. Hic ꝓ̄r describitur lectionis interpretatio, quia ꝑ eam populus ad intelligendum & intellexerūt cum legeret. Dixit aūt a neemias: ipse est atharsatha, & esb dras sacerdos & scriba: & leuitæ interpretantes vniuersō pplo. Dies sanctificat⁹ est dño deo nro. Nolite lugere & nolite flere. †Flebat enim c a ¶diuinitus. s. collatæ actionis libertate. n & audiēdi verbi dei dulcedinē: mulsum em̄ est vinum melle dulcoratū: vnde & greç vino melle vocatur.

omnis populus cū audiret verba lēgis. Et dixit eis: Ite comedite pinguia, & bibite † mulsum: & mittite e partes his qui non præparauerunt ſ sibi: quia sanctus dies domini est: b & nolite contristari. Gaudiū etenim ſ h domini est fortitudo nostra: Leuitæ autem silentium faciebant in omni c populo, dicentes: Tacete: quia dies sanctus est: & nolite dolere: Abiit itaq; omnis populus vt comederet & biberet, & mitteret partes & faceret læticiam magnam: quia intellexerant verba quæ docuerat eos. Et in die secundo congregati sunt i principes familiarum vniuersi ppli sacerdotes & leuitæ ad esdram scribā vt interptaretur eis verba legis. d †Et inuenerūt scriptum in lege præcæpisse dominū in manu moysi vt
a ¶quasi incole & peregrini sup terrā. habitent filii israel in tabernaculis
a ¶luce. s. gaudij cœlestis. b ¶pleni gratia spiritussancti.
in die solenni mēse septimo: & n vt prædicent & diuulgent vocem in vniuersis vrbibus suis: & in hie a ¶nobis quoq; egrediēdū est de quadā mā sione generalių cogitationū ad meditandū altitudinē scripturarum.

rusalem, dicentes: Egrēdimini in o a ¶fruct⁹ miæ quibus pauperes recreando nos ab estu vitiorū obumbremus.

montem: & afferte frondes oliuæ: p ſ & frondes ligni pulcherrimi: fron ſ g des myrti & ramos palmarum: & a ¶id est cæterarum ornamenta virtutum.

frondes ligni nemorosi vt fiant u a ¶de his oib⁹ tabernacula facimus: cū bonis delectati operibus: totū animū a mūdanis illecebris abstrahimus.

tabernacula: sicut scriptum est: Et x egressus est omnis populus & attulerunt. Fecerunt q̄ sibi tabernacu y tatio, cū dicit: Dixit aūt nec. ipse est autem sata, sic enim alio nomine dictus est: ezras rō dicta fuit. s. Esdre. ij. cap. b ¶Et dixit sacer. & scri. &c. Nō est per hoc intelligendum q̄ isti oēs simul loq̄rent: ga esset magna confusio intellectus audiētiū q̄ instructionis forsitan in diuersis locis & diuersis partib⁹ ppli sic loq̄rent, q̄ vn⁹ nō audiret alium qđ tn nō videt verū: ga in principio huj⁹ actus Cōgregat⁹ ē ois ppls q̄si vir vn⁹ ad plateā quæ est ante portā aquarū. Ex quo videt q totꝰ erat ꝓgregat⁹ in loco vno. solus ipse ait. Idem in atrijs nostris sacimus, cū mente angelorū & choim in ꝑspectu dei congregatus & numꝰ segregandus exultauerit.

Nehe. 8. d die aūt. Beda. Cap. IX. Notāda correcti populi deuotio. Completa em̄ rite solenni
Leui. 23. f die vno tātū intermisso die
Leui. 23. f dierū ꝑcepit legis de festo tabernaculoꝝ. Et
appropiquāte die ꝓtodecio mēsis eiusdem
ad accipiēdū ramos & fecerūt tabernacula
fm̄ legis mādatū. ió sequt̄. y ¶Fecerunt
sibi taber. vnus. s. in do. suo. id est i recessu
mus suæ: domus em̄ in terra illa habeban
ęta plana: & ideo fecerunt ibi tabernacula
quæ debent esse sub dio: vnde & in area
ista quando faciunt hoc festū intra domos

& ¶Ite co. &c. Ex hoc pater q̄ in die festo
lēnib⁹ licitū est lauri⁹ viuere q̄ alijs diebus
Vel per ista refectionē pōt eucharistię sacramentum designari: q̄ in diebꝰ solēnib⁹ q̄dam
me assumenda. o ¶Egre. i mō. i. de vrbe
trāsite ad culmē v̄rutū. p ¶Et afferte. &c.
opa miæ. q ¶Et fro. li. pul. i. deuotos mos
tationes xp̄i pasi⁹ q est vitæ lignū & fons
suis forma prę filns hoim. r ¶Et fro. mi.
habētis v̄rutē ꝓfuturę. s ¶Et ra. pal. de
patientiā in aduersis. s ¶Et ra. pal. de
victoria designat. Vnde victoriā de spūalib⁹ inimicis

palma dabat: & ió signat victoriā de spūalib⁹ inimicis. t ¶Et frō. lig. nemo. i. ramis & folijs eoꝝ
lo mūdo & carne. t ¶Et frō. lig. nemo. i. ramis & folijs eoꝝ
p q̄s desinat dilatatio charitatis. Ps. cxvij. d Via mandatorū
tuoꝝ cucurri cū dilatasti cor meū. v ¶Vt fiāt tabernacula
istis em̄ fit tabernaculū spūale in quo filn ist⁹. i. boni xp̄iani
bēt septē dieb⁹ habitare. i. toto tpe vitæ sue: totū em̄ tps septē
bus reuoluit: & ió septenario dierū toꝝ decursus tps designat

a la vnusquisq; in domate suo: & in atrijs suis: & in atrijs domus dei: & in platea portæ aquarū: & in platea portæ ephraim. Fecit ergo vniuersa ecclesia eorū qui redierant de captiuitate tabernacula: & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerat a diebus iosue filij nun talia filij isr̄l vsq; ad diē illū: & fuit lætitia magna nimis. Legit autem esdras librū legis dei per singulos dies a die primo vsq; ad diē nouissimū & fecerūt solēnitatem septē diebus: & a ¶qa significat sanctorū ꝓgregationem in resurrectione.

in die octauo cōlectā iuxta ritum. d

c N die aūt vicesimoquarto mensis huius cōuenerūt filij isr̄l in ieiunio & in saccis & humꝰ super eos. Et separatum est semen filiorū israel, ab omni filio alienigena & steterunt & confitebantur peccata sua: h & iniquitates patrum suorum. Et cōsurrexerūt ad standū: & legerūt in volumie legis dñi dei sui, quater i die, i & quater i nocte cōfitebāt: & adorabant dñm deum suū. Surrexerūt autem super gradū leuitarū iosue & bani, & cedmihel, rēmi, sabnia: abani: sarebias: bani: & chanani: & clamauerunt voce magna ad dominum deum suum. Et dixerunt leuitæ iosue & cedmihel: bonni: asebia: serebia: arebia: odoia: sebna fataia. quia cęteroꝝ libꝰ qb⁹ floruit regnū scilicet tpe dauid & salomonis fuerunt pluries facta tabernaculorū festa solennioraq; ista. sed ista comparatio accipit fm̄ qd: & ꝓportionabiliter: ga tpe intermedio prædicto nō legit ppls sic fuisse generaliter cōgregat⁹ in hierm̄ quasi vir vn⁹: vt dicitur in principio huj⁹ capituli: nec ꝓ ppls fuerit sic attētus ad audiendū legē. Ité fm̄ quandam proportionē maius fuit illis qui de captiuitate redierāt facere tale festū, q̄ regib⁹ potentibus & populo existēti in statu potētissimo facere festa multo maiora simpliciter sicut maius est puero portare quatuor q̄ viro robusto decem vel viginti. c ¶Et in die octauo collectā. pro emendis necessarijs i vsum tēpli. d ¶Iuxta ritum. qui habef Leui. xxiij. Ca. IX.

Diuisio. N die aūt vicesimoquarto. Hic ꝓ̄r describitur populi cōfessio. & primo confessio trāsgressionis. secūdo cōfessio diuinæ laudis, ibi: Surrexerunt autem. Circa primum prmittit tps, cum dicitur: e ¶In die aūt vicesimoquarto mēsis huius. Sicut em̄ dictum est cap. q̄cedenti singulis diebus festi tabernaculorum audierūt legē: & sic perceperūt se eam transgressos fuisse iungendo matrimonia cum alienigenis: & ió trāsacta die collectæ, q̄ fuit. xxij. dies mensis septimi, in crastino separauerūt semen filiorū isr̄l ab alienigenis: & xxiiij. die ieiunauerunt induti saccis: & aspersi capita puluere in signū veræ pniæ & humiliationis: prout dicit: Conuerūt filij israel in ieiunio & in &c. f ¶Et separatū est semen filiorum israel &c. hoc iam erat factū, die ꝑcedēti. ió dr̄: Et separatū est, de præterito. g ¶Et steterunt, separati ab alienigenis die vicesimoquarto. h ¶Et cōfitebantur peccata sua, facto, verbo, & signo. i ¶Quater in die & quater in nocte cōfitebantur, in quo apparet veritas pniæ: qa subtrahebāt sibi quietē noctis pro magna parte. k ¶Surrexerūt autem. Hic ꝓ̄r describitur cōfessio diuinæ laudis. ad quā ꝓmittit exhortatio leuitarū, cum dr̄: Surrexerūt aūt &c. vt meli⁹ ppl̄m excitarēt ad diuinā laudē. vñ subdit: l ¶Et dixerūt leuitæ &c. populū exhortando.

Moralit. ☞ Surgite: bñdici. Moralit. e ¶In die aute vicesimoquarto mensis huius &c. Sicut habetur ex capitulo ꝑcedēti: singulis diebus festis tabernaculorū esdras legit in libro legis dñi ipsam interptando: & sic ppls qui ad audiendum erat intentus: vt ibidē dicit: percæpit se in pluribꝰ deliqsse: & spāliter in cōmixtione per matrimonia cū alijs gētibus: qđ, phibitū erat in lege diuina, ꝓpter qđ egit pniam in ieiunijs, saccis & cinere & segregatiōe a gētilib⁹: vt patet in textu. Per esdrā aūt intelligit prædicator: vt. s. dictū est. ipse v̄o ꝓdicare debet vitia & v̄rtutes: pœnā & gloriā. ideo p auditū suæ ꝓdicatiōis ppls audiēs attente percipit sua peccata: de qbus debet pniam agere in ieiunio q̄tū ad parcitatē victus: & in saccis q̄tum ad austeritatē vestit⁹: & humus sup eos q̄tum ad humiliationē sui status & gestus. f ¶Et separatū est semē filiorū israel, ab omni alienige, per qđ signi ficatur q̄ vere pœnitēs elōgare se debet quantū potest a peccatoribꝰ. Quia ꝺr Prouer. xiij. d. Qui cū sapiēt⁹ graditꝰ, sapiēs erit: amicus stultorū simīs erit. Et Pś. xvij. d. Cū sancto sctūs eris: & cū peruerso peruerteris. h ¶Et cōfitebant peccata sua, cū humilitate magna. i ¶Quater in die & quater in nocte cōfitebantur & laudabant. Quaternarius est primꝰ numerꝰ quadratꝰ: ga resultat ex ductu binarij in seipsum semel. bis duo nāq; quattuor sunt: & ideo signat stabilitatem sicut in quātitate cōtinua corpꝰ quadratū in quolibet suo latere stabiliter sedet. ꝓpter quod pś primo ethicoꝝ cōparat tetragono virtuosum. per hoc igitur qđ dicit hic quater in nocte & quater in die cōfitebant & laudabāt: significat q̄ vera cōfessio peccatorū & vera cōfessio diuinaꝝ laudum habent annexam quadraturam stabilem virtutum.

¶Secunda pars. N iij

Universidad de Deusto Biblioteca

NICO. DE LYRA

Diuisio. a ¶Et dixit esdras. Vsq; ad finem orationis vel confessionis eius quod.ē.dicitur est: qa cōfitebant p̄cā sua & p̄cā patrū suorum, plenius esdra deprecante qualiter factū sit ostenditur.

a ¶Surgite benedicite dño deo nostro ab æterno vsq; in eternum. Et benedicant nomini gloriæ tuæ excelso, i omni bñdictiōe & laude. Et dixit esdras: Tuipse domine solus tu fecisti cœlum & cœlum cœlorum: & omnem exercitum eorum terram & vniuersa quæ in ea sūt; maria & omnia quæ in eis sunt. Et tu vivificas omnia hæc: & exercitus cœli te adorat. † Tuipse domine deus qui elegisti abram: & eduxisti eū de igne chaldæorum: † & posuisti nomen ei⁹ abrāā: & inuenisti cor eius fidele coram te: † & percussisti cum eo fœdus: vt dares ei terram chananæi ethæi cuæi & amorræi & pherezæi & hiebusæi & gergesæi: vt dares semini eius. Et iplesti verba tua quoniam iustus es. † Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in ægypto: clamorē eorum audisti super mare rubrum: & dedisti signa atq; portenta in pharaone, & in vniuersis seruis eius: & in omni populo terræ illius. Cognouisti enim quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen: sicut & in hac die: & mare diuisisti ante eos: & transierunt p medium maris in sicco, † Persecutores autem eorum proiecisti in profundū: quasi lapidem in aquas validas: † & in columna ignis p noctē: vt appareret eis via per quam igrediebant. † Ad montem quoq; sinai descendisti: & locutus es cum eis de cœlo: & dedisti eis b iudicia recta: & legem veritatis: ceri⁊ monias & præcepta bona. Et sabbatum e sanctificatum tuum ostendisti eis: & mãdata & cerimonias: & legē præcepisti eis in manu moysi serui tui. Panē quoq; f de cœlo dedisti eis ī fame eorū: & aquā g de petra eduxisti eis sitientibus. Et dixisti h eis: vt ingrederentur & possiderent terram: super quam leuasti manum tuā i vt traderes eis. Ipi vero & patres nostri k superbe egerūt & indurauerūt ceruices l suas: & nō audierūt mādata tua: & noluerūt audire: & nō sūt recordati mirabiliū m tuorū q̄ feceraseis. Et idurauerūt ceruices suas: & dederūt caput vt cōuerterent ad seruitutē suā quasi p cōtentionē. Tu aūt o de⁹ ppiti⁹ clæmēs & misericors, lōganimis & multæ miseratiōis: nō dereliqsti eos, Et quidē cū fecissent sibi vitulū cōflatilē & dixissent: † Iste est de⁹ tu⁹ qui eduxit te de ægypto: fecerūtq; blasphemias magnas tu autem in misericordiis tuis multis nō dimisisti eos in deserto. r † Columna nubis non recessit ab eis per

Diuisio. Et ipse domine deus solus tu fecisti cœlum & cœlum cœlorum & omnem exercitum eorum terram & vniuersa quæ in ea sūt, maria & omnia quæ in eis sunt. Et tu vivificas omnia hæc & exercitus cœli te adorat. † Tuipse domine deus qui elegisti abram & eduxisti eū de igne chaldæorum † & posuisti nomen ei⁹ abrāā & inuenisti cor eius fidele coram te † & percussisti cum eo fœdus vt dares ei terram chananæi ethæi cuæi & amorræi & pherezæi & hiebusæi & gergesæi vt dares semini eius. Et iplesti verba tua quoniam iustus es. † Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in ægypto clamorē eorum audisti super mare rubrum & dedisti signa atq; portenta in pharaone & in vniuersis seruis eius & in omni populo terræ illius. Cognouisti enim quia superbe egerant contra eos & fecisti tibi nomen sicut & in hac die & mare diuisisti ante eos & transierunt p medium maris in sicco † Persecutores autem eorum proiecisti in profundū quasi lapidem in aquas validas † & in columna ignis p noctē vt appareret eis via per quam igrediebant † Ad montem quoq; sinai descendisti & locutus es cum eis de cœlo & dedisti eis iudicia recta & legem veritatis ceri⁊ monias & præcepta bona Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis & mãdata & cerimonias & legē præcepisti eis in manu moysi serui tui Panē quoq; de cœlo dedisti eis ī fame eorū & aquā de petra eduxisti eis sitientibus Et dixisti eis vt ingrederentur & possiderent terram super quam leuasti manum tuā vt traderes eis Ipi vero & patres nostri superbe egerūt & indurauerūt ceruices suas & nō audierūt mādata tua & noluerūt audire & nō sūt recordati mirabiliū tuorū q̄ feceraseis Et idurauerūt ceruices suas & dederūt caput vt cōuerterent ad seruitutē suā quasi p cōtentionē Tu aūt o de⁹ ppiti⁹ clæmēs & misericors lōganimis & multæ miserationis nō dereliqsti eos Et quidē cū fecissent sibi vitulū cōflatilē & dixissent † Iste est de⁹ tu⁹ qui eduxit te de ægypto fecerūtq; blasphemias magnas tu autem in misericordiis tuis multis nō dimisisti eos in deserto r † Columna nubis non recessit ab eis per

Error iudaicus. adorationē, pprie dicta. Ex hoc aūt loco aūrexit qdā error iudæoꝝ: dicētiū deū esse corporeū & esse in loco determinato, ſ. in occidente: eo q̄ stellæ mouentur ab oriēte versus occidentē. q. adorādo deū, ibidē existētem. Sed hæc rō friuola est: qa eadē rōne diceret esse in oriente: qa stella: mouenſ ab occidente ī oriēte in hemisp̄hærio nobis opposito. Et ēt dictus error manifeste cōtra dictū Hieremiæ. xxiij. d. Cœlū & terrā ego ipleo dicit dñs. dictū tū hoc ita est absurdum q̄ nō indigeat alia improbatiōe. ío breuiter ptāseo. l ¶Tuipse domine. Hic pñr ponit confessio multiplicis bñficij filijs isrl spāliter collati. & exprimēdo beneficiū multitudinē & magnitudinē interponit ppi ingratitudinem: vt op posita iuxta se posita magis eluceſcant:

Diuisio. vt magis apparebit, pīequēdo. Primo ergo ponit bñficiū electionis quo de⁹ ppm isrl sibi tanq̄ peculiarē elegit in abrāā, cū dr: Tuipse dñe deus qui elegisti abrāā. Sic em vocabat q̄n dns ipsum elegit & vocauit: vt hr Ge.xij. m ¶Et eduxisti eum de igne chal. qa fm hebræos, pius fuit in ignē de p̄cepto nemroth, ppter fidē vnius veri dei: & inde diuinitus saluat⁹: prout dictū fuit plenius Gen.xj. n ¶Et po. no, eius abrāā. i. patrē multitudinis fidelium: sicut habetur Gen.xvij. o ¶Et imposuisti cor eius fi. quia pro amore nuncupatus fuit etiam filium suum dilectissimum immolare: vt habetur Gen.xxij. p ¶Et percussisti cū eo fœdus vt daret ei terram. vt habetur Gen.xv. q ¶Et impleſti verba tua. Hic ꝓsequitur expressiue beneficiū liberatiōis ifr de ægypto, cum dicit: Et implesti verba tua, quia rpe famis fecit populum israel descendere in ægyptū: vt habet Gen.xlvi. vbi ad rpōs saluaref per ipm ioseph. r ¶Et vidisti af. pa. no. in ægypto, qa rpe famis fecit populum israel descendere in ægyptū: vt habet Gen.xlvi. vbi ad rpōs saluaref per ipm ioseph. s ¶Et dedisti signa, mare diuidendo. t ¶Et dedisti signa, mare diuidendo & &c. vt habetur Exod.xiiij. u ¶Atq; portenta, pharaonem & exercitum submergendo. x ¶Et cognouisti enim: quia supbe egerūt. & iniuste contra moysen & deū: sicut patet Exod. xiij. & xv. y ¶Et in multis alijs locis. z ¶Tu autem deus propitius & clemens. ex tua bonitate eos supportasti cum tamen essent exterminationi dignī: specialiter propter hoc quod fuerunt recolitores idolatriam detestantes in manibus hostium: vt patet ex de scriptione eorum. a. ad te. b ¶Et humiliasti corā eis habitatores terræ. immittendo eis intellectum dantes. c ¶Et reges eorum. & populos terræ vt faceret eis sicut placebat illis. d ¶Et cœperūt eis ciuitates munitas & humum pinguem: & possederunt domos plenas cunctis bonis: cisternas ab eis fabricatas vineas & olīueta & ligna pomifera multa. e ¶Et comederunt & saturati sunt & impinguati sūt & abundauerunt deliciis in bonitate tua magna. f ¶Prouocauerunt autem te ad iracundiam & recesserunt a te: & proiecerunt legem tuam post tergā suā. Et prophetas tuos occiderunt q̄ cōtestabantur eos vt reuerterentur ad te: fecerūtq; blasphemias grandes. Et dedisti eos in manu hostium suorum: & afflixerūt eos. Et in tpe tribulationis suæ clamauerūt ad te: & tu de cœlo audisti: & ſm miserationes tuas multas dedisti eis saluatores q̄ saluarent eos de manu hostium suorum. Cūq; requieuissent reuersi sunt vt facerent malū in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorū suorū: & possederūt eos. Cōuersiq; sunt & clamauerunt ad te. Tu aūt de cœlo exaudisti & liberasti eos in misericordiis tuis multis tp⁹: & cōtestatus es eos vt reuerterentē ad legem tuā. Ipsi vero supbe egerūt, & nō audierūt mādata tua: & ī iudiciis tuis peccauerūt: q̄ faciet hō & viuet in eis: Et dederūt hūerū recedentē: & ceruicē suā indurauerūt: nec audierūt. Et ptraxisti sup eos annos multos: & cōtestatus es eos in spū tuo p manum pphetarū tuorū: & nō audierūt & tradidisti eos ī manu pplorū terrarū. In misericordiis autē tuis plīmis nō fecisti eos ī cōsumptionē nec dereliqsti eos: qm̄ de⁹ miserationū & clæmēs es tu. Nūc itaq; de⁹ nr magne fortis & terribil⁹ custodies pactū & misericordiā, ne auertas a facie tua oēm laborē q̄ inuenit nos, reges nros, & principes nros & sacerdotes nros, & pphas nros, & pres nros: & oēm populū tuum a diebus regis assur vsq; in diem hanc. Et tu iustus in omnibus q̄ venerunt sup nos: qa veritatē fecisti nobis: nos aūt impie

a ¶Et manna tuum nō prohibuisti ab ore eorū, ī gratos pane cœlitus pascēdo: vt hr Exo.xvj. b ¶Et aquam dedisti eis in siti, Exo.xv. aquas dulcorando. Et.xvij. aquas de petra educendo. c ¶Vestimēta &c. & pe. eorū nō sunt attriti, i. lesi vel lassati ex itinere. Sciēdi tñ q̄ istud bñficiū nō pōt itelligi de oīb⁹ gñaliter qa scribit Nu.xxj. a. Interea orū ē murmur ppli q̄i dolētiū, p labore diēvt duceret eos in viam: & colūna ignis per noctem, vt ostenderet eis iter per qd̄ ingrederentē. Et spiritū tuum bonū dedisti q̄ doceret eos: & mãna tuum nō, phibuisti ab ore eorū: & aquā dedisti eis in siti. † Quadraginta annis pauisti eos in deserto: nihil q̄eis defuit. Vestimēta eorū non inueteruerunt: & pedes eorū nō sunt attriti. Et dedisti eis regna & pplos & partitus es eis sortes. Et possederunt terram seon: & terram regis esebon, & terrā og regis basan. Et multiplicasti filios eorū sicut stellas cœli: & adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum vt ingrederentur & possiderent. Et venerunt filii & possederunt terram. Et humiliasti coram eis habitatores terræ, chananæos: & dedisti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ vt faceret eis sicut placebat illis. Cœperūt itaq; vrbes munitas, & humum pinguem: & possederunt domos plenas cunctis bonis: cisternas ab eis fabricatas vineas & olīueta, & ligna pomifera multa. Et comederunt & saturati sunt & impinguati sūt & abundauerunt deliciis in bonitate tua magna. Prouocauerunt autem te ad iracundiam & recesserunt a te: & proiecerunt legem tuam post tergā sua. Et prophetas tuos occiderunt q̄ cōtestabantur eos vt reuerterentur ad te: fecerūtq; blasphemias grandes. Et dedisti eos in manu hostium suorum: & afflixerūt eos. Et in tpe tribulationis suæ clamauerūt ad te: & tu de cœlo audisti: & ſm miserationes tuas multas dedisti eis saluatores q̄ saluarent eos de manu hostium suorum. Cūq; requieuissent reuersi sunt vt facerent malū in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorū suorū: & possederūt eos. Cōuersiq; sunt & clamauerunt ad te. Tu aūt de cœlo exaudisti & liberasti eos in misericordiis tuis multis tp⁹: & cōtestatus es eos vt reuerterentē ad legem tuā. Ipsi vero supbe egerūt, & nō audierūt mādata tua: & ī iudiciis tuis peccauerūt: q̄ faciet hō & viuet in eis: Et dederūt hūerū recedentē: & ceruicē suā indurauerūt: nec audierūt. Et ptraxisti sup eos annos multos: & cōtestatus es eos in spū tuo p manum pphetarū tuorū: & nō audierūt & tradidisti eos ī manu pplorū terrarū. In misericordiis autē tuis plīmis nō fecisti eos ī cōsumptionē nec dereliqsti eos: qm̄ de⁹ miserationū & clæmēs es tu. Nūc itaq; de⁹ nr magne fortis & terribil⁹ custodies pactū & misericordiā, ne auertas a facie tua oēm laborem q̄ inuenit nos, reges nros, & principes nros & sacerdotes nros, & pphas nros, & pres nros: & oēm populū tuum a diebus regis assur vsq; in diem hanc. Et tu iustus in omnibus q̄ venerunt sup nos: qa veritatē fecisti nobis; nos aūt impie

x ¶Et contestatus es eos vt reuerterentur ad legem tuam. per samuelem, dauid & alios propheras. y ¶Ipsi vero super be egerunt & non audierunt mandata tua, quia regnum israel a tempore hieroboam recessit a cultu dei, colendo vitulos aureos: vt habetur. iij. Regum. xij. z ¶Et dederunt humerum recedentem, quia post regnum israel regnum iuda declinauit ad idolatriam. a ¶Et protraxisti super eos annos multos, differendo pœnæ infligionem. b ¶Et contestatus es eos. vt non excusarent se per ignorantiam. c ¶Et non audierunt obstinati per suam maliciam. d ¶Et tradidisti eos in manu populorum terrarum, quia regnum israel fuit traditum in manibus regum assyriorum: scilicet theglathphalasar & salmanasar: vt habetur. iij. Regum xvij. & xviij. & regnum iuda in manu regis babylonis: vt habetur. iij. Regum. vlti. e ¶In misericordijs autem tuis plurimis nō fecisti eos in consumptionem, quia multi de regno iudæ remanserunt viui: quorū aliqui fuerunt ducti in babylonem: & aliqui remanserunt in terram iuda sub godolia: vt habetur. iij. Regum. vlti. & quia illi qui erant in babylone captiui a cyro rege, habuerunt licentiam redeundi: vt habetur supra. j. Esdræ. j. & a rege artaxerxe Esdre. vij. f ¶Nunc itaq;. Hic vltimo ponitur diuinæ misericordiæ imploratio: maxime q̄tum ad illos qui redierant de captiuitate, cum dicitur: Nunc itaq; domine, per generalem omnium gubernationem. g ¶Deus, per creationem. h ¶Noster, per cultum spiritualem. i ¶Magne, per infinitatem. k ¶Fortis, per omnipotentiam. l ¶Et terribilis, per iustitiam. m ¶Custodiens pactum, per veritatem. n ¶Et misericordiam, per pietatem. o ¶Ne auertas a facie tua omnem laborem qui inuenit nos &c. vt pro labore concedas nobis quietem: & pro seruitute libertatem. p ¶A diebus regis assur vsq; in diem hanc, quia reges assyriorum post captiuitatem decem tribuū cœperunt molestare regnum iuda tempore sennacherib: vt habetur. iiij. Regum. xvij. Et tandem captiuatum fuit regnū iuda per nabuchodonosor regem babylonis: cuius captiuitatis adhuc remanebat effectus seruitutis. vnde sequitur postea.

Universidad de Deusto Biblioteca

SVper omnibus Ca.X. ergo his nosipsi percutimus fœ. Ostendit quanta deuotione omnes personæ eorum nouum post festa scenophegię cõuentum fecerint vt scilicet tota se intentione a scelerũ contagijs expurgatos diuino fœderi coniungerent: & fœderis sancti conditionẽ sermone firmarẽt & scripto: & sic ab impiorũ consortio separati, securiores replerent opus quod dudũ cœperant. i. vt congruos vrbis ciues de numero impiorum instituerent. b ¶Signatores. Alia translatio: Neemias qui athersata fertur: erat em dyonimos. vnde singulariter subiungitur filius achelai: quod superius aptius dr̃: Dixit autem neemias: & ipse est athersata. c ¶Per diem sabbati. Bed. Nobis quoq; sabbatũ spũale semper agendum est: semper a seruili opere. i. a pctõ feriendũ: semper vacãdum & videndum, qm̃ dñs ipse est deus: vt post tale sabbatum liberati a pctis conscię pueniamus ad sabbatum futuræ gloriæ. Sed g̃r̃ populi terræ nostrũ ꝓphanare sabbatũ venialia inferẽdo i die sanctificato: qm̃ immundi spũs mundiciã cordis nr̃i maculare nituntur: & ingerere illecebras vitiorum: accepto precio nostri consensus: quo diẽ maxime sanctificationis inquinant. i. lucẽ pię actionis vel cogitationis erroribus obnubilent. Sed nos hmõi mercatum clausis muris nostræ vrbis. i. custodia vitæ perfectioris prorsus vitare debemus. ¶Cuncta g̃ in hoc ca. continent ad curam domus dñi & ministrorum ac ministeriorum eius pertinẽt optimusq; ordo est religiose conuersationis, & nobis spũaliter imitandus. Primo sẽm ab inquinatione gentium se castigauerũt: deinde ab obseruatione sabbati quę inter prima legis eminet sanctificari sunt: & de cætero omnẽ curam agendi ad obsequiũ cultus diuini cõuertũt. Primo die a malis abstinere necesse est: deinde bonis actibus adornari.

NICO.DE LYRA

a ¶Ecce nosipsi hodie ser. sumus. quia licet sacerdotes essent a tributo liberi & ministri tẽpli. vt habet Esdræ. vij. non tñ alij. b ¶Et fructus eius mul. re. ga de eis reddebat certa summa regi. c ¶Et corpo. nostris do. & iumentis nostris. ga faciebat coruehias regi de personis suis & de animalibus.

SVper omnibus Ca.X. ergo his &c. Hic incipit capitulum secundum signationem hieronymi & hebræorum. vbi primo describitur firma correctionis promissio, circa quod modus promittendi præmittitur, secundo declaratur quid promittitur, ibi: Sacerdotes. Circa primũ dicit: d ¶Super oibus ergo his. s. peccatis prædictis simpliciter vtandis. e ¶Nosipsi percutimus fœdus. id est nos simpliciter obligamus: & scribimus hanc obligationem ad maiorẽ certitudinem. f ¶Et signant, scilicet hanc obligationem

egimus. Reges nr̃i, principes nr̃i, sacerdotes nostri & patres nostri non fecerũt legẽ tuã: & nõ attenderunt mãdata tua & testimonia tua g̃ testificatus es i eis. Et ipsi i regnis suis bonis, & in bonitate tua multa quã dederas eis, & in terra latissima & pingui quã tradideras in conspectu eorũ nõ seruierunt tibi: nec reuersi sunt a studiis suis spessimis. Ecce a nosipsi hodie serui sum⁹: & terra q̃ã dedisti patribus nostris vt comederent panẽ ei⁹ & q̃ bona sunt ei⁹: & nosipsi serui sum⁹ in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos b posuisti super nos propter peccata nostra: & corporibus nostris dominantur: & iumẽtis nostris ꝑm volũtatem suam: & in tribulatione magna sumus. Ca.X.

SVper omnib⁹ ergo his nosipsi per a cutimus fœdus & scribimus: & signant principes nostri: leuitæ nostri: & sacerdotes nostri. Signato⁊ b res autem fuerunt neemias, athersata: filius i achilai: & sedechias: saraias: & azarias: hieremias: phassur: amarias: melchias: atthus: sebenia: melluc: maarem: merimith: obdias daniel: genthon: baruch: mosollã: abia: miamin: mazia: belga: semeia: hi sacerdotes. Porro leuitæ: iosue filius azariæ: bennui de filiis enadad: cedmihel & fratres eorũ: sechenia: odeuia: celita: phalaia: anan: micha: rob: asebia: zachur: serebia: sabania: odia: bani: baninu. Capita populi: feros: phetmoab elam: cethu: bani: bonni: azgad: bebai: adonaia: beggoai: adi: ather: ezechia: azur: odenia: asum: besai areth: anathot: nebai: metphia: mosollam: azir: mesizabel: sadoch: iedua: felthia: anan: aniã: osee: anania: asub: aloes, phaleam, sobech, reũ, asebna, madasia ethaia, hanã, anã, melluch, arem, baana, & reliqui de populo. Sacerdotes leuitæ ianitok res & cantores nathinnei & omnes qui se separauerunt de populis terrarum ad legem dei vxores eorum filii eorum & filiæ eorũ omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis optimates eorum & quiveniebant ad pollicendum & iurandum, vt ambularent in lege dei quã dederãt in manu moysi serui dei vt facerent & custodirent vniuerm sa mandata domini dei nostri & iudicia & g cerimonias eius, & vt non daremus filias nostras populo terræ. & filias eorum non accipieremus filiis nostris. Populi quoq; terræ qui important venalia, & omnia ad vsum c per diem sabbati vt vẽdant, nõ accipiemus p ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et diq mittemus annum septimũ, & exactionẽ vni r uersæ manus. Et statuemus sup nos præcæs pta vt demus tertiam partem sicli per annũ ad opus domus dei nostri ad panes pro⁊ v

Moraliter. d ¶Super omnibus ergo his nosipsi percutimus fœdus & scribimus: & signant principes &c. h ¶Signatores autem &c. Hic in fine præcedentis scripturæ dicẽs in fine. præcedentis capli. i ¶Fuerunt neemias athersata filius achilai, & sedechias, saraias, & azarias, hieremias, phassur &c. Per hanc scripturã ꝓbat lex euangelica conuenire ter significari. hanc em scripturam signauit spũs̃ctus: primo sua regi-

HAbitauerũt autẽ. Bed. Nũc completa est dispositio g̃ mox facta ciuitate inchoata erat: sed vsq; ad hoc tempus terminari nequibat: nonnum recensito populo: vel expletis ciuitatibus septimi mensis: qui s. in ciuitatibus q in alijs habitarent. ¶Mystice autem per ciuitates ecclie cũm culmine potestæ plębem trãscendentem: in debent vitæ meritis trãscendere Reliquæ em ciuitates israel deuotã plæbis cõuerfationẽ significãt. Habitatio vero hierosolymo rum eorũ actus spãliter significat: q iam supato pacis: appropinquant. vnde: Diligite & portas ostenditur qd sacerdotes & pncipales ppli noie suo & omniũ aliorum fortitudinis: qualiter sacerdotes per hebdomadas & dies nutrirent illũ ignem per vicissitudines successi. & fili⁹ de officio leuitarũ & nathinneorũ: & eodẽ modo de solutione p ppl'm i illis. q gñalia dei mãdata seruant: pareat ianua ad vitã æternam. Tales em̃ quasi in ciuitatibus a dño sibi traditis morantur: quia i custodia diuinæ legis contra insidias diaboli sese muniunt. De his vero q olino mundo renunciant, & cũctis q̃ fuerunt deo obligata a tẽpore quo p templo & arce testamenti inhabitãt: qa græc cõ dinoscũt sublimius appropiãt: bñdixit vniuersus populus &c. Scd'o promissionis eis humanæ. quid ętiæ electione, sed ꝓuentu sortis cõtigit habitatio sctẽ ciuitatis: & ceterarũ possessio ciuitatũ tpe iosue datæ filijs israel: qa & parua parui, & magna magni non fuit libertate vel industria arbitrij: sed iudicij iudicis & largitoris munere percipiunt. ¶Et in hie-

NICO.DE LYRA

a ¶Et ad sa. sem. i iuge sacrificiũ, quod debat omni die mane & vespere. b ¶Et i holocaustis septimi mensis: qui s. in ciuitatibus q in alijs habitarent. ¶Mystice autem per ciuitates ecclie cũm culmine potestæ plębem trãscendentem: in debent vitæ meritis trãscendere Reliquæ em ciuitates israel deuotã plæbis cõuerfationẽ significãt. Habitatio vero hierosolymorum eorũ actus spãliter significat: q iam supato pacis: appropinquant. vnde: Diligite & portas ostenditur qd sacerdotes & pncipales ppli noie suo & omniũ aliorum fortitudinis: qualiter sacerdotes per hebdomadas & dies nutrirent illũ ignem per vicissitudines successi. & fili⁹ de officio leuitarũ & nathinneorũ: & eodẽ modo de solutione p ppl'm i illis. q gñalia dei mãdata seruant: pareat ianua ad vitã æternam. Tales em̃ quasi in ciuitatibus a dño sibi traditis morantur: quia i custodia diuinæ legis contra insidias diaboli sese muniunt. De his vero q olino mundo renunciant, & cũctis q̃ fuerunt deo obligata a tẽpore quo p templo & arce testamenti inhabitãt: qa græc cõ dinoscũt sublimius appropiãt: bñdixit vniuersus populus &c. Scd'o promissionis eis humanæ. quid ętiæ electione, sed ꝓuentu sortis cõtigit habitatio sctẽ ciuitatis: & ceterarũ possessio ciuitatũ tpe iosue datæ filijs israel: qa & parua parui, & magna magni non fuit libertate vel industria arbitrij: sed iudicij iudicis & largitoris munere percipiunt. ¶Et in hie-

a

positionis, & ad sacrificium a sempiternum, & in holocau⁊ b stum sempiternum: in sabbatis, in calendis, in solennitatibus, & in sanctificatis: & pro peccato, vt exoreturpro israel: & in omnem vsum domus dei nostri. Sortes ergo c misimus super oblationem lignorum, inter sacerdotes, & leuitas & populos: vt inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora a tempori⁊ bus anni vsq; ad annum: vt arderent super, altare domini dei nostri: sicut scriptum est in lege moysi. Et vt afferre⁊ k mus primogenita terræ nostræ: & primitiua vniuersi fructus omnis ligni: ab anno in annum, in domo dei nostri: & primitiua filiorum nostrorum: & pecorum nostrorum: sicut scriptum est in lege domini: & primitiua boum nostrorum & ouium nostrarũ vt offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum, & libamina nostrorum & poma omnis ligni: vindemiæ quoq; & olei, afferemus sacerdotibus ad gazophilatium dei nostri: & decimam partem terræ nostræ leuitis. Ipse leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis leuitarum: & leuitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo dei nostri, ad gazophilatium in domo thesauri. Ad gazophilatium enim deportabunt filii israel & filii leui primitias frumenti, vini & olei. Et ibi erunt vasa domini sanctificata, & sacerdotes, & cantores, & ianitores, & ministri: & non dimittemus domum dei nostri.

Capl'm. XI.

MAbitauerũt autem u principes populi in

fuit diffusus

fuit diffusus Exo.xiij. o ¶Afferemus sacer. ad gazo. dei nr̃i. i. ad locum vbi asseruabant ꝓvisiõ sacerdotũ. p ¶Et de. partem ter. no. i. fructuũ terræ nostræ q ¶Leuitis. ad eorũ sustentationẽ: cũ isti leuitæ de ipsis decimis a ppło recæptis dabãt partẽ decimã summo sacerdoti: ideo subdit: Et leuitæ of. deci. partẽ decimæ r ¶Et ibi erũt va. dñi san. i. ad ministerium tẽpli necessaria. s ¶Et sa. &c. i. ministri debiti. t ¶Et nõ dimi. do. dei nostri. sine debito cultu.

C

Xlatione dicãdo. Scd'o vo signauit eam xps in cordib⁹ apłorũ eã scribẽdo: sic fuerat ꝓdictũ Hiere. xxxj. e. Ecce dies veniũt dicẽ dñs: & feriã domui isrl & domui iuda fœdus nouũ: non sm pactũ qd' pepigi cũ ꝓrib⁹ vr̃is. Ex q̃ patet q̃ logt̃ de lege nostra. Et seqt̃ ibidẽ. Dabo legẽ meã i visceribus eorũ. & i corde eorũ scribã eã &c. Tertio signauerũt eã euãgelistę i volumie scribẽdo ad memoriã futurã. Quarto signauerũt eã apłi alijq; discipuli p orbẽ ꝓdicãdo & miraculis ꝓfirmãdo. Quinto signauerũt eã martyres, p ꝓfessiõe actoris euangelij ꝓstantissime moriẽdo. Sexto signauerũt eã doctores sacri, ipam ꝫ hæreticos defendẽdo. Septimo signauerũt eã & signãt religiosi, ꝓtẽdo. Nã vltra alios fideles in sua ꝓfessione, pmittũt seruare euãgelica ꝓsilia, saltẽ aliq. Et sic lex euãgelica sic septiformiter signata, designat Apo. v. dicit Ioh. Vidi i dextra sedẽtis supra thronum librũ scriptũ intus & foris & signatum sigillis septem. Ca. XI.

MAbitauerũt autem. Postq; descripta est ciuitatis muratio & muratæ clausio: hic ꝓr describitur ei⁹ populatio: qa ciuitas magna erat respectu ppli ibi habitare volentis. tõ necessariũ fuit ordinare q habitarẽt in hierl'm: & q in ciuitatib⁹ alijs. Circa qd' primo describit hæc ordinatio in gñali. sed'o magis i spãli, ibi: De filijs iuda. Circa primũ scidũ q gẽtiles q habitãt circa hierl'm iuidia moti ferebãt habitatorib⁹ ei⁹ multas molestias. vt patet ex ꝓcedẽtib⁹: & tõ pauci volebãt ibi remanere. ꝓpt qd' oportuit de b ꝓ sortes ordinare & b in tribub⁹ iuda beniamin & leui. de istis eñ tribub⁹ tenebãt ibi aliq habitare ad defensionẽ eius: ne ab hostib⁹ muri iterum destruerentur: qa ciuitas hierl'm erat partim in sorte iudæ: & partim i sorte bẽiamin: vt dictũ fuit iosue. xv. &. xviij. & qa tẽplũ erat ibi cui debebat mistrare tribus leui. De istis g̃ tribub⁹ fuerũt aliq sortes & magnanimi: q spõte se obtulerũt ad habitandũ in hierl'm & hoc est qd' dicit: v ¶Habitauerũt autẽ aũt pri. &c. i principales in fortitudine & magnanimitate. Qd' autẽ sub dit: Optimates absq; sorte in medio ppli hitabant: nõ est in hebræo, nec ẽ de textu: sed p modũ gloſæ fuit appositũ: & postea p impitiã scriptorũ textui iserũ Inter reliqs vo de trib⁹ tribub⁹ ꝓdictis q nõ obtulerunt se sponte ad habitandũ in hierl'm: ordinatũ fuit p sortes q̃ decima ps regni iudæ in hierl'm habitaret: nouẽ aũt ptes i reliqs ciuitatib⁹. & b est qd' dr̃:

Diuisio. D

Moralr.

c ¶Reliqua vero Moraliter. v ¶Habitauerunt autẽ principes ppli i hie. Sicut patet ex ꝓdictis, gẽtiles i circuitu iudææ habitãtes valde dolebãt de reædificatione hierl'm: quæ erat metropolis: & ꝗrebant eius subuersionẽ: nõ sic aũt erat de alijs iudææ locis: ꝓpter qd' periculosius erat habitare in hierl'm

Universidad de Deusto Biblioteca

E a ¶Et in hierlm. Bed. His ꝙbis ostēdit ꝙ vniuersus israel: id est decem tribus in vrbibus suis habitabant: in quibus etiā sacerdotes & leuitæ decretā sibi ex lege portionē tenebāt. De tribu aūt iuda & beniamin, quoscūcq; sors elegit habitabāt in hierlm simul, & de sacerdotali & leuitica tribu. Trib⁹ em beniamin ibi antigitus manebat: Tribus aūt iuda a rep̄oribus dauid. cū ipse etiā eam totius regni metropolim fecit: qb⁹ ēt tribus leui addita est: ex quo illuc arca dei adducta & tēplū & altare cōstructū est. In sequēt⁹ enim huius libri inuenies: qa de his tm tribubus habitatores hierusalem cōputat: quorū oim etiā summam accepit vel annexit. quorum expleto catalogo adiungit: in qbus vrbibus cætera pars earūdem decē tribuum habitauerit. Nam sequitur: De filijs iuda. ha. in cariatharbe &c. Be. iudas interpretatur, confitens vel cōfessio. Beniamin, filius dextræ Leui aditus vel assumptus. Quorū omnium tribus partim in hierusalē, partim in subiectis ciuitatibus a deo sibi datis habitant: quia multi & diuersi sunt ꝓfectus fideliū: pro qbus & multæ māsiones in cœlis. Alij generalia dei ꝓcepta exo.20.b seruare cōtenti sunt. Non occidere. f non adulterari: non furtum facere: & hmōi. Alij nituntur apprehendere arcem perfectæ vitæ sed quisq; pro sua vocatione gratiam sui conditoris laudat & confitetur: & sunt filij regni quod est in dextera dei: & ab illo assumuntur in vitā: cū eorū q sunt in agro maſ.24.d. vnus assumet & alter relinquet. f.

NICO. DE LYRA

F a ¶Reliqua vero plæbs misit sortem. Quod aūt sequitur Decima pars populi eligatur vt habitet in hierlm: quia vrbs vacuata erat: non est in hebræo: sed appositum fuit p modum glosæ: & posteā insertum est textui sicut & de alio prædictū est. b ¶Bene dixit aūt ppl's omnib⁹ virīs &c. imprecando eis bona: eo ꝙ sponte se offerebant periculis pro ciuitate sancta. c ¶Habitauit autem vnusquisq; in pos. sua in vrbibus israel. quia illi qui erāt de regno israel: q captiuatis alijs per salmanasar euaserant: & tamē postea cum regno iudæ captiuati fuerant per nabuchodonosor: & cum eis redierant de licentia cyri prout dictum fuit, Esdræ. j. non sunt coacti per sortes habitare in hie usalē: sed dimissi sunt ire ad possessiones suas pro sua voluntate: Tum, quia erāt pauci: Tum quia nō sic tenebant f ad custodiā ciuitatis hierlm: sicut illi de tribubus ꝺdictis: vt patet ex prædictis. d ¶Sacerdotes leuitæ &c. Qui descenderunt de gentilibus vt dictum fuit. ō. Esdræ. ij. De omnibus istis illi qui nō erāt necessarij pro ministerio templi & custodia ciuitatis fuerunt dimissi in vrbibus alijs. e ¶De filijs iuda athaias filius aziā &c. Divisio. Hic describitur ordinatio prædicta magis in speciali. & primo q̄tum ad habitantes in hierusalem. secundo q̄tum ad habitantes

hierlm. Reliqua vero plæbs misit sortē vt tolle⁄a rent vnā partem de decem qui habitaturi essent in hierusalem in ciuitate sancta: nouem vero par

a ¶Sublimē vitā electorū quā imitādo

sequi non possumus congaudendo & venerando nostrā face re debemus.

tes in ciuitatibus. Benedixit autem populus om b nibus virīs qui se sponte obtulerāt: vt habitarēt in hierusalem. Hi sunt itaq; principes prouinciæ qui habitauerunt in hierusalem & in ciuitatibus iuda. Habitauit autem vnusquisq; in possessione c sua in vrbibus suis israel: sacerdotes, leuitæ, na⁄d thinnei, & filii seruorum salomonis. Et in hierusalem habitauerunt de filiis iuda & de filiis beniamin. De filiis iuda athaias filius aziam, filii zae chariæ: filii amariæ, filii saphaciæ: filii malalehel De filiis phares: hismaasia: filius baruch: filius colaza: filius azia: filius adaia: filius ioarib: fili⁹ zachariæ: fili⁹ silonitis. Omnes filii phares qui habitauerunt in hierusalem quadringenti sexaginta nouem viri fortes. Hi sunt autem filii beniamin. Sellum filius mosollam: filius ioed: filius phadaia: filius coloia: filius masia: filius etheel: filius asaia. Et post eum gabbai, sellai nongenti vigintiocto. Et iohel filius zechri prepositus eorum: & iudas filius sennua super ciuitatem secūf dus. Et de sacerdotibus: idaia filius ioarib iachin: saraia filius helchiæ: filius mosollam: filius sadoch: filius meraioth: filius achitob principes domus dei: & fratres eorum facientes opera templi octingenti vigintiduo. Et adaia filius ieroam: filius phaleia: filius amsi: filius zachariæ: filius phessur: filius melchiæ: & fratres eius principes patrum ducenti quadraginta duo: & amasai filius azrihel, filius azi, filius mosollamoth, filius emmer, & fratres eorum potentes nimis g centum vigintiocto. Et præpositus eorum zab⁄h dihel filius potentium. Et de leuitis: sebenia filius asob, filius azaricam, filius asabia, filius bōni & iabathai & iozabeth sup. omnia opera quæk erant forinsecus in domo dei a principibus leuitarum. Et mathania filius micha, filius zebdeim filius asaph princeps ad laudandum & confitendum in oratione: & bechecias secundus de fratribus eius: & abda filius samuha: filius galal, filius idithun. Omnes leuitæ in ciuitate sancta ducenti octoginta quattuor. Et ianitores accub: telmon & fratres eorum qui custodiebant ostia centum septuaginta duo. Et reliqui ex israel n sacerdotes & leuitæ in vniuersis ciuitatibus iuda, vnusquisq; in possessione sua: & nathinnei

Hi sunt aūt. Bed. Hic principes sacerdotū Ca. XII. vna cū fratrib⁹ suis. i. minorib⁹ sacerdotib⁹ & leuitis describunt qui cū zorobabel & iesu filio⁄ iosedech de captiuitate babylonica ascēderunt: quibus explicatis adiungunt. & illi q exunc in principali sacerdotū sibi met inuicē vsq; in regni macedonū successerunt. b ¶Iosue ge. io. &c. Iedda dei. hic primus ponit scribit iosephus magni principē fuisse sacerdotū: qui ipse iaddū no mine dicit esse patrē oniæ sacerdoti bus qui ministrabant sacerdotibus, sed ma. &c. Sequitur. k ¶Et iosabeth super omnia opera quæ erant forinsecus in domo dei. quia de his quæ erant infra templum intromittebātur sacerdotes. l ¶A principio leuitarum. fuit supplesse ioza beth ad prædicta definatus. m ¶Et mathania filius micha &tamen magis necessarium erat ꝙ essent ibi plures & fortiores habitatores qui possent ad defendere contra impugnatores. Ad habitādum aūt ibi aliqui de populo sponte se obtulerūt: & illi dicuntur in textu principes & optimates. & de ipsis dicit beda dem: ꝙ populus eis benedixit. Sed qm̄ isti non erant in numero sufficienti pro custodia ciuitatis: ideo de reliquo populo per sortes fuit ordinatum ꝙ decima pars in hierusalē habitaret. Sed qm̄ per hierlm sic impugnata fuerat & ecclesia destructa: ideo ordinauerat vt dicit ꝙ necessaria ad reficiendum ea ex singulos dies cano vel ciuitas vel res publica tunc te impugnata. Illi vero qui sponte se obtulerūt ad eius defensionem dicūtur principes: id est domini suarum passionū: qa timore pe culi corporalis nō retrahuntur a bono virtutis: nec per pōs. frangantur a passionibus alijs. quia sicut dicit Augustī. non est mens vera nisi ipsa sibi ipsa imperet. Et ideo ad hoc ꝙ mens regis. i. ſm ordinationem sententiam rationi: vt qcq; contra rationem eius fieret: & videf me non frangitur cōcupiscētia ꝓ pter dubitare. f ¶Et in do. p oēs &c. Hic incipit versus ſm hebræos. & ponit hic habetur: Et in villis cā pulus: qa benedicti sunt a deo & hominib⁹. Per hoc autem ꝓbatur quod ꝓpter se obtulerūt. & il rum decima pars compulsa fuit per sortes ad habitandum in hierusalem pro eius defensione. Et ditur quod pro defensione ecclesiæ iusta vel ciuitatis seu rei publicē compellendi sunt alqui fi sit necesse. quia tū tales defen sio est opus virtutis: ideo fi catur per decimam partem ꝙ

qui habitant in ophel & siaha & gasapha de nathinneis. Et episcopus le⁄b uitarum in hierusalem: azi filius baani: filius asabiæ: filius mathaniæ: filius michæ. De filiis asaph cantores c in ministerio domus dei. Præceptū quippe regis super eos erat: & ordo a in cantoribus per dies singulos: & phataia filius mesezebel de filiis zara: filii iuda in manu regis iuxta omne verbum populi: & in domibus f per omnes regiones eorū. De filiis iuda habitauerunt in cariatharbe & in filiabus eius: & in dibon & in filiabus eius: & in capseel & in vicūlis eius: & in iesue & in molada & in berthfaleth & in asersual & in bersabee & in filiabus eius: & in siceleh: & in monochona & in filiabus eius: & in remmon & in saraa & in ierimuth zonoa adollam & in villis earū: lachis & in regiōib⁹ eius azecha: a ¶quæ est ad austrālem plagā. f. terminō tribus iudæ.

& in filiabus ei⁹. Et māserūt in bersa⁄g a ¶quæ est ad aquilonē terminus iudę iuxta hierusalem ad orientem.

bee vsq; ad vallem hennon. Filii au⁄h tem beniamin a geba mechmas & haia & bethel & filiabus eius: anathoth: nob: anania: asor: ramagethai: madid: seboim: neballath & ono: valle i a ¶significat ꝙ in possessione filiorum iuda & beniamin leuitę sortem extra decretum legis acceperunt.

artificum: & de leuitis portiones iu⁄k dæ & beniamin.

a I sunt autem Capi. XII. l sacerdotes & leuitæ qui ascenderunt cum zorobabel filio salathiel: iosue: sarariam hieremias: & esdras: samaria: mel⁄luch: atthus: sechenias: reum: meri⁄muth: addo: genthon: abia: mia⁄mim: madia: belga: semaia: & ioa⁄rib: idaia: sellum: amoch: elcheia: a⁄daia. Isti principes sacerdotum & fra⁄m tres eorum in diebus iosue. Porro leuitæ: † iesua: bennui: cedmihel: sarabia: iuda: mathanias: super hymnos ipsi quæ fratres eorum & bechecia atq; ethanni & fratres eorum b vnusquisq; in officio suo. Iosue autem genuit ioachim: & ioachim genuit eliasib: & eliasib genuit ioiada: s & ioiada genuit ionathan: & ionathā t v

in vtraq; sorte. f. in sorte iudæ & in sorte beniamin: qa C nō habebāt sortē sibi ꝓpriā assignatam. Ca. XII. I sunt aūt. Postq̄ descripta est ciuitatis hierusalem popularatio: hic ꝓpōr & vltimo describitur eiusdē dedicatio Circa quā primo ponunt f̄ quā præambula. sec⁹o dedicatio ipsa, ibi: In dedicatione autē. tertio quædam ad ipsam sequentia, ibi. Recesserunt quoq;. Circa primū sciendū ꝙ ista dedicatio erat principaliter agenda per sacerdotes & leuitas: & ideo describit hoc a principio redit⁄us captiuitatis babylonicæ, vsq; ad tempus dedicationis & etiā vltra. & primo ponunt illi q fuerūt tpe iosue: qui cū zorobabel ascenderūt de babylone, cū dicit: m ¶Iosue: sararia: hiere. esdras &c. Iste esdras fuit ille qui scripsit librum esdræ: qa priovenit hierlm cū zorobabel: sed postea redīt ad regē vt plures iudæos secum adduceret: & a rege ampliores gratias imperaret. n ¶Isti principes sacerdotum. id est principales: ideo expresse sunt nomiati o ¶Et fratres eorū. isti erant minus principales sacerdotes: ideo sub nomie communi exprimunf. Et eodē mō dicendū est de leuitis & eorū fratrib⁹, qui fuerunt tempore iosue: de qbus subditur: Porro leuitæ iesua &c. subditur: p ¶Iosue aūt. Hic cōsequenter describitur genealogia summorū pontificū a iosue vsq; ad iaddū: qui fuit summus sacerdos tēpore alexandri magni: cum dicitur: Iosue aūt. Iste alibi nominatur iesus filius iosedech. Iosedech enim summus sacerdos ductus fuit in captiuitatē babylonicā: vt habet. j. Paral. ca. vlti. & iesus eius filius post captiuitatem babylonicā fuit primus qui fun D ctus est summo sacerdotio. q ¶Genuit ioachim. Iste autem vocatur eliachim. Iudith. iiij. & sub eo dicitur illa historia fuisse! r ¶Et ioachim genuit eliasib, & iste fuit summus sacerdos circa finem vitæ ipsius neemiæ: vt habetur. j. sequēti cap̄. s ¶Et eliasib genuit ioiada. Hic vocatur iudas a Iosepho iudaicæ antiquitatis. xj. libro. t ¶Et ioiada genuit ionathan. Hūc Iosephus nominat iohannem ibidem. v ¶Et ionathan genuit iedda: quē Iosephus nominat iaddum: vt. s. De isto dicit Iosephus ꝙ cum alexander iratus contra hierusalem veniret ad destruendā ipsam: eo ꝙ iaddus respōderat ei per nuncios, ꝙ viuente dario nō poterat frangere iuramētum qd̄ habebat cum ipso: dominus sibi in somnis apparuit dicēs, ꝙ non timeret: sed portas aperiret & obuiaret Alexandro indutus ornamentis pontificalibus: & si militer alij sacerdotes in vestibus albis: quem cum vidisset alexander venientem sibi obuiam: descēdit de equo faciens sibi reuerentiam: & tunc principes alexandri mirati sunt credentes mē

✠ tem eius

Moraliter. 1 ¶Hi sunt autē sacer⁄ Moral. dotes & leuitæ qui ascenderunt cum al⁄† iesue. zorobabel &c. Genealogia sequentiū non ponit hic nisi ratione dedicatiōis muri hierusalem, quæ per sacerdotes & leuitas erat principaliter agenda. Et qm̄ dedicatio est applicatio ad diuina: ideo per hoc significatur ꝙ homines laici per sacerdotes & alios ecclię ministros ad diuina sunt applicandi per exempla sanctæ vitæ, per verba sanæ doctrinæ.

✠ In dedica-

a ¶In diebus &c. Bed. Descripta est successio principū sacerdotum & leuitarū qui illo tēpore fuerūt: vt scire possimus: qa cōgregato in hierlm ciuitū nūero copioso, sacerdotū quoq; & leuitarū cœtus fuerit egregius: q ad ministeriū tēpli & altaris ad cōtētēdū & laudandū deū ad custodiā tēpli & ciuitatis: & ad plēbē erudiendā sufficerent. Nec sine mysterij sacratioris intelligētia' factū est: q; reædificata ciuitas tantā ciuiū copiam i omni gradu & ordine meruit cētam perdidisse nō legit'. Sic em̄ sæpe ecclia ex detrimentis maiora recipit incrementa: cūvno per incuriā lapso in pctm̄, plures exēplo eius territi ad pfistēdum in castitate fidei cautiores fiunt. Sæpe ide q peccauerunt maiores post actā pniam bonorū operū fructus ferūt: sæpe ab hæreticis vastata eccle sia: post cē instātia doctorū catholicorum lucem veritatis recipit, plures ad cognoscendam & tuendam rationem veritatis filios procreauit: Nunc̄ em̄ athanasius, ambrosius, hilarius, augustinus: &cæteri tales tot & tam magnificos tractatus conderent: si nō cōtra fidē rectā fuisset multipharius hæreticorum error obortus. Sed dum hæretici mendaciū testimoniis scripturarū asserere nitebant: coacti sunt patres illos earundem scripturarum auctoritate refellere, & eas quō recte intelligātur disserere. Vnde nos eorū scripta legentes quasi ad portas & vestibula ciuitatis ac tēpli custodes vigilantiores, quasi ad officium altaris & hostiarū dñi copiosiores accipimus ministros: qa per illorū sermones ad custodiā fidei & bonæ actionis: & ad seruiendū intentius cōspectui diuinæ maiestatis erudimur. Potest etiā hoc de p Mysticæ secutione gentilū qua ecclesia sæpe concussa est mystice accipi: q occasione martyrum videbat' funditus eē deleta. sed eis in occulto coronatis melius cōtruebatur quorū etiā post mortē clarescētibus miraculis maior ad cōfessionē fidei ppls confluebat: donec ipse apex mundani imperij xpi iugo collū subdidit: vt status sanctæ ciuitatis. i. ecclīæ diu a regib⁹ & principibus impugnatus, eorūdē adiuuaref & ppagaref instantia. sicut hierlm reges chaldæorū, qui interpretant feroces: vel quasi dæmonia subuerterunt: sed reges p sarum qui interpretant tentati, amica, p tuisione restaurant: & debito honore exaltant. b ¶In dedicatione &c. Beda. Iā dudum ædificata erat ciuitas: sed non dedebat eam dedicari priusq; habitatoribus aggregatis ministri templo idonei & portis ac vestibulis custodes essent deputati. Facta autem ciuitas sancta dedicatur: cū impleto in fine sæculi numero electorum ecclesia vniuersaliter in cœlū ad visionē cōditoris sui introducit'. cuius vitæ desiderijs quotidiē in hac vita sustollimur: q̄si de futura nostræ ciuitatis dedicatione lætamur: vñ & bifaria dedicatio pōtaccipit: interim. s. in spe desiderantiū & mundātiū oculos cordis: quibus deū videant: tunc in re ipsa fruentiū diuina visione beatorū hoim in corporibus spūalibus inter angelica agmina. c ¶In cymbalis &c. Cymbala, psalteria & citharæ possunt corpora istorum iam tunc immortalia intelligi: in q̄bus suauissimos sonos dño sunt reddituri. In præsenti quoq; vita leuitæ cōgreganf in hierusalem: cum memoria supernæ pacis fideles accensi, totā in ea mentis suæ delectationem collocant: & de ea quam se percepturos sperant, æternam in cœlis hereditarem: & si nondū intuendo saltem desiderando lætantur: secundū illud: Lætamini in domino & exultate iusti: & gloriamini &c. Faciunt em̄ dedicationē in cātico & gratiarumactione cum lætantes in domino quicqd aduersi vel prosperi occurrerit excipiunt: faciunt in cymbalis, psalteriis, citharis: cum gratos operū sonos sed aures dei ascendere faciunt: & corda proximorum ad amorem eius accendunt &c.

☞ Filij cantorū

a genuit iedda. In diebus autē ioachim erant sacerdotes & principes b familiarum saraiæ, maariæ, hieremiæ ananiæ, esdræ, mosollam, amariæ, iohannan, milico, ionathan, sebemiæ ioseph, atā, edna, maraioth, elciadaiæ, zachariæ, genthon, mosollam, abie, zechri, miamī, & moadiæ, phelti, belgæ, sammua, seneiæ ionathan, ioarib: mathanai: iadaiæ azzi: sellaiæ: celaia: mocheber: elciæ: asebiæ: idaiæ: nathanael. Leuitæ in diebus eliasib & ioiada: & ionan & iedboa: scripti principes familiarum & sacerdotes in regno darii persæ. Filij leui principes familiarum scripti in libro verborum dierum: & vsq; ad dies ionathan filii eliasib. Et principes leuitarum asebia: serebia: & iesue filius cedmihel & fratres eorum per vices suas vt laudarent & confiterentur iuxta præceptū dauid viri dei: & obseruarent æquæ per ordinem. Mathania & bechecia: obedia: mosollam: thelmon: accub custodes portarum & vestibulorum ante portas: Hi in diebus ioachim filii iesue filii iosedech: & in diebus neemiæ ducis & esdræ sacerdotis scribæq;.

b In dedicatione autem muri hieru

a ¶Spūales. s. assumptos in sortē regni.

¶qa mittet filius hois angelos suos & congregabit electos a quattuor ventis.

salem regsierunt leuitas de oībus o locis suis: vt adducerent eos in

a ¶cœlestē. ¶In æternæ. s. pceptione vitæ iuicē congaudētes & gratias agentes ei cui' dono illam ciuitatem intrare meruerunt.

hierlm: & facerēt dedicationē & læ c ticiam in actiōe gratiarū: & cāticis cymbalis psalteriis & citharis. Cō

tem eius ludificatā: ꝓpter quod parmenius alexandro familiaris quæsiuit ab eo cur hoc fecisset. & rndit q; cū essem adhuc in macedonia & cogitarē quō aliā mihi subiugarē: apparuit mihi de' in tali effigie & dixit: q; secure tm̄ negociū accipere: & q; ipse duce cōplerē. ꝓpter qđ deū qui mihi apparuerat in hoc venientus fuisset. tenens firmiter qđ sicut prædixerat, ita ꝓmissum adimpleret. a ¶In pit, ita ꝓmissum adimpleuit. a ¶In diebus aūt ioachim. Hic ꝑ̄ agitur de sacerdotibus q fuerunt tpe ioachim filij iosue, cū dicit: b ¶Sacerdotes & principes familiarum. s. sacerdotalium saraia maria &c. in aliquibus libris ponuntur alia nomina in genitiuo casu: & sic continuatur cū eo qđ ꝓponit'. & principes familiarū: quarū supple. c. saraiæ maariæ &c. Hi agunt de aliis. c ¶Leuitæ &c. Hic agitur de his qui fuerunt sub aliis summis sacerdotibus sequentibus prædictum ioachim. & hoc est quod dicit': Leuitæ in diebus eliasib & ioiada & ionan. Ille. s. nomina tus est ionathan. d ¶Et iebdoa. Ille. s. nominatus est iedda: quia nomia hebraica frequenter variantur in principio vel in fine vel in vtroq; sicut & latina. & frequenter dictum est. s. e ¶Scripti principes familiarum & sacerdotes in regno darii persæ. f ¶In regno darij persæ. i. dario regnante: qui est de genere persarum: sub quo ordinatus fuit templum. vt hī. s. Eldræ. vbi dicit: g ¶Filij leui. Hic reuertitur ꝓpe ad scribendū leuitas q fuerūt ꝓpe ioachim quia supra descripserat sacerdotes tūc temporis. dicit ergo: Filij leui, scilicet qui fuerunt principes familiarum & sacerdotes tūc temporis. h ¶Principes fa. scripti. s. in libro verborum dierum. s. & vsq; ad dies ionathan filii eliasib. Et principes leuitarum asebia: serebia: & iesue filius cedmihel & fratres eorum per vices suas vt laudarent & confiterentur iuxta præceptū dauid viri dei: & obseruarent æquæ per ordinem. Mathania & bechecia: obedia: mosollam: thelmon: accub custodes portarum & vestibulorum ante portas: Hi in diebus ioachim filii iesue filii iosedech: & in diebus neemiæ ducis & esdræ sacerdotis scribæq;.

b In dedicatione autem muri hierusalem

a ¶spūales. s. assumptos in sortē regni.

¶qa mittet filius hois angelos suos & congregabit electos a quattuor ventis.

salem regsierunt leuitas de oībus o locis suis: vt adducerent eos in

a ¶cœlestē. ¶In æternæ. s. pceptione vitæ iuicē congaudētes & gratias agentes ei cui' dono illam ciuitatem intrare meruerunt.

hierlm: & facerēt dedicationē & læ c ticiam in actiōe gratiarū: & cāticis cymbalis psalteriis & citharis. Cō

Mystica

pō.31.c.

moralē sensum per hierusalem fidelis aia designatur: vt ꝓpter hoc dictum est frequēter. Murus aūt est clausura virtutū: qui murus dedicatur q̄n virtutū actus ad deū applicant'. hoc aūt fit per hoc q; apud ipsum meritorū efficiunt'. & hoc est: cum a charitate ipse dedicatur q̄n virtutū actus ad deū applicant'. hoc aūt fit per hoc q; apud ipsum meritorū efficiunt'. & hoc est: cum a charitate ipse rantur & ex charitate exercent': sine qua nihil est meritorium vitæ æternæ. i. Cor. xiij. a. Si habuero omnē fidē ita vt montes transferam, charitatē autem non habuero, nihil sum. Et ꝓ̄ deinde: feram, charitatē autē non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiēs est, benigna est &c. In dedicatione vo muri duo laudantiū chori: per quos significantur vires duplices tis aiæ. s. intellectiuæ & sensitiuæ. quę pro beneficijs a deo collatis debēt ad ei' laudē insurgere: sm illud Pō. lxxxiij. a. Cor meum & caro mea exultauerūt in deū viuū. Vel per duos choros significari possunt duo genera virtutū: scilicet itellectuales, & moralēs

a ¶Filij cāto. Imitatores. s. eorū q deuota & hilari mente dño famulant. & verbum eius alijs ꝓdicando cantare studuerunt. Qui c. d. illas facūt in circuitu hierlm: cum invicinia supnæ patrię fulsiunt corde habitant, dicentes: Nostra aūt cōuersatio in cœlis est. Facit aūt ea' dem villas in campestribus circa hierusalem. a gregati sunt aūt filij cātorum. & de cāpestribus circa hierlm, & de villis netuphati: & de domo galgal: & de regiōnibus geba & asmabeth: qm̄ villas ædificauerūt sibi cātores in b circumitu hierlm. Et mundati sunt a sacerdotes & leuitæ: & mundauerunt populum & portas & murum. c c Ascēdere aūt feci principes iuda su a ¶iudæorū. s. & gentiū deū in supna patria laudantiū: qđ etiā in hac vita quotidie geritur.

d per murum & statui dūos choros e laudantium magnos. Et ierunt ad f

a ¶quia iusti ad vitam æternā recte cōuersando, & in præsenti festinant, & in futuro peruenient.

dexteram sup murū ad portam ster quilinij. Et iuit post eos osaias & g media pars principum iuda & azarias, esdra & mosollam, iuda & ben e iamin, & semeia, & hieremia. Et de i filiis sacerdotum in tubis: zacharias filius ionathā, filius semeiæ filij mathaniæ: filius michaiæ, filius zecchur, filius asaph & fratres eius semeia & azarel, malalai, galalai maai, nathanahel & iuda: & anani, k in vasis cantici dauid viri dei: & esk dras scriba ante eos in porta fonhtis. Et contra eos ascenderūt in gra

a ¶manu fortis & aspectu desiderabilis.

dibus ciuitatis dauid in ascensu

a ¶quæ est oēs iusti qui gratia cōditoris implentur & ab ipso habitantur.

l muri super dōmum dauid & vsq; ad l portam aquarum ad orientem. Et m

¶deo.

chorus secundus gratias referen

a ¶vt alter alterum incitaret.

tiū ibāt ex aduerso: & ego post eū: n

dunt. Et contra eos &c. Non contrarietate: scilicet distantiæ: sed occursu, consonantiæ: qua electi in hac vita sese ad amorem dei accēdunt: & in illa perfectius eum in sua inuicē beatitudine cōgaudentes ab sęc̄ fastidio laudant: sicut seraphim alter ad alterum clamantes, s. tam trinitatem socia exultatione concelebrant. i ¶Super domum dauid. Bed. Ascendunt filij sacerdotū super domū dauid: cū prædicatores vel martyres sicut nunc generaliter vitam iustorū i ministerio vbi vel agone martyrū trāseūt: ita tūc generalia eorum prmia sublimioris dono remunerationis antecedunt Vnde: Quia in modico fuisti fidelis: eris po- Lu. 19. c. testatem habens super decem ciuitates. Quantos enim vnusquisq; verbo vel exemplo erudit ad vitam: pro tantis tunc in perceptione vitæ gloriosius honorificabitur. Superueniunt quoq; sacerdotes vsq; ad portam aquarum: ad orientem: quādo hi qui in hac vita sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desideraueunt venire & apparere ante faciem dei ad effectum desiderij pertingūt: ortumq; solis iustitię sine occasu videre merentur.

☞ Et super

a ¶Et mundati sunt sacerdotes & leuitæ. primo. b ¶Et mūdauerūt populum, scđo: sicut scriptum est Eccli. xxxiij. a. Ab immundo quis mūdabit̄? Quia debitus ordo est vt mundans aliū prius mundet seipsum: ista autem mundatio sacerdotum fiebat per ieiunia & per continentiam ab vxoribus: & per aspersionem aquæ lustrationis. Emūdatio vero ppli per aspersionem aquæ lustrationis tantum. leuitarum autem medio modo: quia leuitæ faciliori ritu mundant̄ q; sacerdotes: vt habetur. ñ, Paral. xxix. & populus q; leuitæ. c ¶Et portas & murum. s. mundauerunt immundicias amouendo & aquam lustrationis aspergendo d ¶Ascendere autem feci. Hic consequēter describitur dedicatio muri: & per consequens ciuitatis quæ muro claudebatur: Ascendere autem feci. verba sunt neemiæ. e ¶Et statui duos choros laudantium magnos. Dicunt aliqui expositores q; isti duo chori sic diuidebantur q; vnus ibat super murum circumeūdo ciuitatem. alius super terrā, iuxta murum exterius. Sed hoc non videtur verū: quia infra de secundo choro dicitur q; me dia pars populi erat supra murum: & per hoc intelligēdum est q; vterq; chorus laudantium qui erat de sacerdotibus & leuitis ibat supra murum. & vna pars populi erat cum eis super murum: & alia sup terram. sic igitur primo loquitur de primo choro, cum dē: f ¶Et ierunt ad dexteram super murum. scilicet illi de primo choro. g ¶Et fuit post eū osaias, qui erat principalior. h ¶Et media pars principum iuda, & alia medietas fuit cum secūdo choro. i ¶Et de filijs sacerdotum in tubis. canentes: quia hoc spectabat ad eorū officium. Sequitur: k ¶In vasis cantici dauid: id est i instrumētis musicis. sm q; ordinauerat dauid. ¶ Para. xxv. Instrumenta enim cuiusl̄bet artis vocātur vasa in hebræo. l ¶Et vsq; ad portam aquarum ad orientem: id est ad portam orientalem templi: quia in illa parte erat ingressus ad templum & eius atrium quod intendebant intrare ad sacrificia immolanda. m ¶Et chorus secundus gra. referen. ipsi deo de reædificatione muri. n ¶Ibat ex aduer. i. per oppositā partem muri circūēūdo quousq; venirent obuiam alijs in ingressu tēpli.

✠ Et media

✠ f ¶Et ierunt a d dex. &c. Sequitur positea: m ¶Et cho. Moral'r. scđ's gratias referentium &c. Per hoc significat̄ q; deus est laudādus in ꝓsperis q̄ signant̄ p dexterā: & in aduersis q̄ p sinistram Pō. xxxij. a. Bñdicam dñm in oī tpe. s. ꝓsperitatis & aduersitatis

¶Secunda pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Et sup turrim furnorū. Bed. Lōgum est de singulis portis vel turribus specialiter disserere: tm dixisse sufficiat: qa q portas turres & murū ciuitatis magno labore, errūna, fame, frigore, & vigiliis multis: repugnante inde: fello hoste & insidiante perfecerūt tunc repulso & confuso hoste p eiusdem ciuitatis portas turres & ædificia deambulantes, in cantici, hymnis & psalteriis, cymbalis, citharis & tubis, grariū actione: vna cū magnis operis & legis dei lætanf: qđ etiā in spūali ædificio fieri nulli dubiū est: cū initārī tpe vltimæ retributionis ḡsi diu desiderata de dicatione ciuitatis, dei fideles p opib' ḡmia cōsequētur æterna: qñ velut neemias esdras: cæteriq; sacerdotes & læuitæ suos singuli oparios, pducētes, cūcti fidelium pplorū magri qs dño accōsierūt, ad mœnia priæ cœlestis ducūt. Tūc iter alia etiā sup turrē furnorū: in cui' pridē structura deiudabāt, neemias cū choro laudātium icedit: cū magri vitatis de sublimib' eorquos docuere ḡmiis lætātur. Si em panes furnaceī qui in abdito coquuntur internam mentis fidelīū deuotionē charitatis igne cōfirmatā significāt. vñ & i sacrificiū dñi subent offerri: qđ p furnos i qb' idem panes coquunt. nisi illorū corda ḡ flāma intimi amoris semp ardēt: & virtutum facta vel verba solent ꝓcreare, figuranf: De quib' bñ dr: De' cui' est ignis in sion & caminus eius in hierl'm. Ipi qđ de se dicūt: Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis &c. Reproborū vero corda igne sce lerum ardēt. vñ: Oēs adulteranres quasi clibanus corda eorū. Structores ḡ sctē ciuitatis inter alia turrē furnorū ædificant cū doctores auditorū suorū corda fide & ope instruūt: vt accendanf ad maiora dona spūs ꝓcipienda, & nouas quotidie virtutū dapes in gaudiū ppli dei ꝓferendas. Gaudētes vo & laudē dño canentes sup turrē furnorū in die dedicationis hierl'm incedūt: cū in tpe futuræ retributionis de illorū quos docuere gloria congaudent. Furni ḡ sunt corda electorū in quib' charitas dei diffundit p spm̄sctm qui datus est illis. Turris aūt furnorū sublimitas & custodia qua eadem corda ne a malignis spiritib' possint ledi: ne flamma virtutū elationis vento fleti valeat vel turbari: circunspecta semper est necesse cautela & sollicitudine muniri.

b ¶Steterunt q̄; duo. Bed. Perambulatis mœnibus & portis ciuitatis in carmine lætitiæ & organis musicorū, redeūt ad tēplū dñi: vt ibi quoq; stantes laudem dño consonantibus tubis referant: & oblatis victimis vota dedicationis impleant. Ipsam aūt futuræ vitæ patriā dom' dñi sicut & ciuitas dñi significat: sicut & ḡsens ecclesia domus dei appellat & ciuitas: sed distat: qa a disticia ciuitatis in carminibus gratiarū & organis ascendisse laudantes: in domo aūt dei stantes laudasse & clare cecinisse perhibētur. Ascendunt enim electi mœnia ciuitatis ḡ fecerūt cum gaudio supnæ patriæ, ḡ bñ operādo meruerūt introeūt: Fecerūt diſperttā portarū graduū & ædificiorū ꝓfectionē: cū introeūtes i domū patris multarū ibi mansionū distantiā pro diuersis meritis contemplanf. In hac vita ascēdit in ciuitate dñi iusti cū hymnis de dicationis: qñ in memoriā futuræ remunerationis toto corde in
pō. 83.b. hiantes in bonis opibus quotidie ꝓficiūt. sm illud. Ascensiones
pō. 118.a. in corde suo dispoſuit in va. la. &c. Et, Beati imaculati i via &c. Sic em̄ acceptam cordis & operis innocentiam tenent: vt semper ad altiora crescere contendant. Stant aūt in domo dñi cū laudib' qui in ipso operum ꝓfectu indefessi ꝓseuerāt: iuxta illud heliæ: Viuit dñs i cuius conspectu sto. i. in cuius implēda volūtate insa
4. re. 3. t. tigabili mēte pmaneo. c ¶Et clare cecinerunt. Dirupisti vin-
pō. 115. b. cula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis: Vota mea dño reddā in atrijs domus dñi in cōspe. o p. in me. tui hierl'm. Hoc fit cum i cœlesti patria oim sanctorū multitudine congregata, eas pro qbus in pñti gemimus: quasq; gratiarū actio quotidiano desiderio sitimus, laudes offerimus. d ¶Deus em̄ læ. Bed. Hæc ad dedicationem sanctæ ciuitatis hierl'm. f. cœlestis pertinent: in qua deus est rex qui sua ḡsentia cjues lætificat: lætitia magna gerit. vnde

Euangelizo vobis gaudiū magnū qđ erit oi pplo. ad diffinitionem. humani gaudij: qđ parui gaudii & trāsitorii. & nero ra. das qm ædificatione ciuitatis desperans loquebat: Debilitata ē fortitudo portantis: & humus nimia est &c. iā nunc fortitudinē mentis & corporis recæpat ad exportandā humū ḡ impediebat ædificādum murum qui ceciderat: & supērādas hostium insidias ḡ immine bant. Merito ḡ lætaf in facerdotibus & leuitis & tanitorib' quorū labore & exhortatione tantæ afflictiōis piculū euasit: & tantæ ꝓsperitatis gl'ā inuenit. Et tu ḡ si humo victorū cor tuū grauari. ne in eo ciuitatē diuīæ habitatiōis dignā ædificare valeas: si te ab expurgandis inutilibus, hoſtē malignū retrahere perspexerit: & tanq̄ mophytos suis prauitatibus & malignis ꝓdere nituntur: quasi de incautum populum israel egressum de ægyptiaca lutū & latericiū ꝓfectum ad portam gregis. Hoc est: vt ibidē dictum fuit. e ¶Et vsq; ad portam gregis. Ipse venerūt: illa enim erat prope templum: sic noiatur. qa animalia immolanda in tēplo p illā adducebant. f ¶Et steterunt in porta carcer. ḡ erat iuxta atriū tēpli. g ¶Steterūt q̄; &c. hic ostenditur immolatio sacrificij in qua erat consummatio dedicationis: in qua quidē immolatione aliqui de sacerdotibus & leuitis cantabāt: qđ notaf cū dr: Steterūt q̄; duo chori laudantium in domo dei &c. h ¶Et sacerdotes eliachim, maasia, miamim, michea, eliocnai, zacharia & ananiā in tubis: & maasia, & semeia, & eleazar, & azi, & iohannan, & melchia, & elam & ezer. Et clare cecinerunt cantores: & iezraia præpositus.

a ¶perpetuę. s. lucis. de qua zacharias: Et erit dies vna quæ nota est dño nō dies nec nox. i. a labentium remota cōfuetudine. situs. Et immolauerunt in die illa i a ¶qa in suis singuli mansionibus receptis: in ꝑpetua cōditoris visione perseuerant: & eius laudes consona voce concelebrant.

NICO. DE LYRA

a ¶Et media pars populi fuit. qa media tas principū fuit: ibi qui ḡ erant pplo: & etiam vna ps ppli erat cum eis: & alia pars gradiebatur sup terrā sicut ꝓdictū. b ¶Et sup turrim furnorum. c ¶Et vsq; ad latissimum. qa ppe erant furni. d ¶Et sup portam ephraim. qa ibi machinæ ab extra ꝓsternebant. e ¶Et sup portam piscium. ꝓpter piscium copiam. f ¶Et sup portam antiquam. quia habebat aspectum ad fortem ephraim. Ille enim vocatur sic: quia habebat aspectum ad portam ephraim. Ille etiam sex portæ vel saltem plures erant pluribus nominibus nominatę. Et hoc ideo dictum fuit. e ¶Et vsq; ad portam gregis. Hoc nomen ei venerūt: illa enim erat prope templum: sic noiatur. qa animalia immolanda in tēplo p illā adducebant. f ¶Et steterunt in porta carcer. ḡ erat iuxta atriū tēpli. g ¶Steterūt q̄; &c. hic ostenditur immolatio sacrificij in qua erat consummatio dedicationis: in qua quidē immolatione aliqui de sacerdotibus & leuitis cantabāt: qđ notaf cū dr: Steterūt q̄; duo chori laudantium in domo dei &c. h ¶Et sacerdotes eliachim &c. licet quis ipsa nominatus est ioachim: & aln intēdebant immolationi. vñ subditur: i ¶Et immolauerunt in die &c. Deus enim lætificauerat eos lætitia magna, eo ꝓ murus esset ædificatus & dedicatus ad securitatem populi & restitutionem cultus diuini. k ¶Recensuerūt quoq; Hic ponuntur sequentia ad dedicationem: videlicet ordinatio de victu sacerdotum & leuitarum. tum ad eius collectionem & conseruationem: vt possent insistere ministerio dei &c. Et ad hoc ꝓmittunt decimas & primitias. & de his quæ essent deo offerenda: & de quod dicitur: Recensuerunt quoq; in die illa &c. ꝓ dedicatione.

i ¶Et immolauerunt in die illa victimas. Per hanc dictionē significat oblatio eucharistiæ ḡ dr victimæ in plurali: ḡ figurata fuit p oēs victimas veteris testamēti: sicut vnitas. per multa imperfecta. De hac oblatiōe dicit in ꝑs. Immola deo sacrificiū laudis. Dicit em̄ eucharistia sacrificiū laudis. ꝙ offertur cū laudibus diuinis.

reſed puer se agendo occludere. pbamus: quorū opibus non populus laudendo deū lætatur, sed affligit. ¶Notandum sane q̄ in ædificatione ciuitatis desperans loquebat: Debilitata ē fortitudo portantis: & humus nimia est &c. iā nunc fortitudinē mentis & corporis recæpat ad exportandā humū ḡ impediebat ædificādum murum qui ceciderat: & supērādas hostium insidias ḡ immine bant. Merito ḡ lætaf in facerdotibus & leuitis & tanitorib' quorū labore & exhortatione tantæ afflictiōis piculū euasit: & tantæ ꝓsperitatis gl'ā inuenit. Et tu ḡ si humo victorū cor tuū grauari. ne in eo ciuitatē diuīæ habitatiōis dignā ædificare valeas: si te ab expurgandis inutilibus, hoſtē malignū retrahere perspexerit: & tanq̄ mophytos suis prauitatibus & malignis ꝓdere nituntur: quasi de incautum populum israel egressum de ægyptiaca lutū & latericiū ꝓfectum ad portam gregis. Hoc est: vt ibidē dictum fuit. e ¶Et vsq; ad portam gregis. Ipse venerūt: illa enim erat prope templum: sic noiatur. qa animalia immolanda in tēplo p illā adducebant. f ¶Et steterunt in porta carcer. ḡ erat iuxta atriū tēpli. g ¶Steterūt q̄; &c. hic ostenditur immolatio sacrificij in qua erat consummatio dedicationis: in qua quidē immolatione aliqui de sacerdotibus & leuitis cantabāt: qđ notaf cū dr: Steterūt q̄; duo chori laudantium in domo dei &c. h ¶Et sacerdotes eliachim &c. licet quis ipsa nominatus est ioachim: & aln intēdebant immolationi. vñ subditur: i ¶Et immolauerunt in die &c. Deus enim lætificauerat eos lætitia magna, eo ꝓ murus esset ædificatus & dedicatus ad securitatem populi & restitutionem cultus diuini. k ¶Recensuerūt quoq; Hic ponuntur sequentia ad dedicationem: videlicet ordinatio de victu sacerdotum & leuitarum. tum ad eius collectionem & conseruationem: vt possent insistere ministerio dei &c. Et ad hoc ꝓmittunt decimas & primitias. & de his quæ essent deo offerenda: & de quod dicitur: Recensuerunt quoq; in die illa &c. ꝓ dedicatione.

NICO. DE LYRA

a ¶Viros. fideles. b ¶Sup gazophylatia. thesauri: ad libamina & ad primitias, & ad decimas: vt introferrent ꝓ eas principes ciuitatis in decore gr̄arum actiones sacerdotes & leuitę gratas: qa lætificatus ē iuda in sacerdotibus & leuitis astātib'. Et custodierunt obseruationē dei sui: & obseruationem expiationis: & cātores & ianitores iuxta ꝓceptum dauid & salomonis filii eius: quia in diebus dauid & asaph ab exordio erāt prīcipes constituti cātorum in carmine laudantiū & confitentiū deo. Et ois isr'l in diebꝰ zorobabel & in diebus neemiæ dabat partes cantoribus & ianitoribus p dies singulos a ¶quasi ctis dei dabant decimas. b ¶tanq̄ maioribus decimarum suarum decimā partem offerendo.

& sctificabant leuitas: & leuītæ sanctificabant filios aaron. Ca. XIII.

N die autē illo lectū est m volumine moysi: audiente pplo. Et inuentū ē in scriptū in eo q̄nō debeāt a ¶nisi desinār. s. tales esse. introīre ammonites & moabites in eccl'iam dei vsq; in æternum: eo q̄ o a ¶verbi dei. nō occurrerint filiis israel cū pane & aqua: & conduxerunt aduersum p a ¶vanitatem populi. eos bālaam ad maledicendum eis: a ¶qa diligētibus deū oia coopanf in bonum.

& conuertit dñs noster maledictionem in bñdictionē. Factum est q a ¶de duabus. s. gentibus anathematizabilibus. autem cum audissent legem separauerunt omnem alienigenam ab eis soluendo: qui enim soluit decimas alteri: in hoc designat se imperfectum, & alterum perfectum: retinens sibi nouem pres: & dando decimam alteri, quæ signat pfectionem: eo ꝙ denarius ē numerus pfectus: ꝓpter qđ & numeri sequētes sunt replicationes denarij & eius partiū sicut. xj. sunt. x. & vnū. &. xij. sunt. x. & ij. & sic ōia vt habetur. in. physicorū. & ꝓpter hoc apls ad hebræos ostēdit melchisedech fuisse maiorē ipso abraam q̄ decimas dedit melchisedech. Genē xiiij.

IN die aūt illo. Ca. XIII. Hæc est secūda pars principalis huius libri in qua agit de secundo aduētu neemiæ in hierusalem: qa completo ducatu suo xij. annorū in quib' intēdit muratiōi ciuitatis & ædificationi: & restitutioni diuini cultus: & aliorū ḡ erāt ad bonū ppli fuit: rediit ad regem artaxerxen. xxxij. anno regni eius, a quo missus fuerat primo in hierl'm anno. xx. regni sui vt habef. 5. ca. ij. quia rex sibi constituerat tempus redeundi: vt ibidem habetur. sed postea circa finem vitæ suæ rogauit regem vt rediret hierl'm ad corrigendū aliqua mala ḡ pullulauerant in absentia sua: & vt ibi cum suis patribus sepeliretur. Pullulauerant aūt in sua absentia quatuor mala specialiter: primum est admissio illiciti. secūdum destructio cultus diuini qđ ponitur ibi: Et intellexi malum. tertium violatio in sabbati, ibi. In diebus illis vidi &c. quartum cōmixtio seminis extranei, ibi: Sed miæ. &in diebus illis. Primum malum fuit: eo ꝙ elisab summus sacerdos permisit vasa tobiæ amanitis in quibus erat thesaurus suus, reponi in gazophylatio domus dei: quod erat deputatum rebus sacris: & hoc malum fecit eo ꝙ erat affinitate coniunctus tobiæ per nepotem suum: & ideo in principio huius capituli fit mentio de commixtione talis matrimonij ꝙ sit illicita, cum dicitur: m ¶In die autem illo lectum est. hoc non refertur ad tempus immediate sequens: sed ad præcedētia: quia iam ista separatio erat facta. vt habetur. 8. ca x. n ¶Et inuentum est scriptum, scilicet Deuteronomij. xxiij. ꝙ non debeant introire ammonites & moabites in ecclesiam dei. quod tripliciter fuit ibi expositum: Vno modo quod ammonites & moabites non possent ingredi atrium vbi adorabant homines mundi. Alio modo vt ḡuis essent conuersi a iudaismum: nō tamen possent promoueri ad dignitates quæ respiciunt regimen populi: vt ꝙ essent decani, centuriones &huiusmodi. Tertio modo ꝙ iudei cum istis populis non possent contrahere matrimonia: vt ibidem diffusius fuit declaratum: & isto tertio modo hic accipitur

Ideo subditur: q ¶Factū est autem cum audissent legem separauerunt omnem alienigenam ab israel. quod fuit factum ante vt dictum est: sed hic repetitur propter casum qui subditur.

Et super hoc Moraliter. m ¶In die autem illo lectum est in volumine moysi, audiente populo. Et inuentum est scriptum in eo ꝙ non debeant introire ammonites & moabites in ecclesiam dei &c. Per istos significaf hæretici & schismatici: qui repellēdi sūt ab ecclesia dei. o ¶Eo ꝙ nō occurrerint filijs israel cū pane & aqua. Tales enim non occurrunt populo dei cum spiritualibus alimentis noīe panis & aquæ significatis: eo ꝙ in sacra scriptura noīe panis & aquæ omnis cibus & potus significatur. Vñ iij. Reg. vj. e. dr: Appone eis panem & aquam. Sequitur ibidem: Et appposita est eis magna ciborū ꝓparatio. p ¶Et condūxerunt aduersum eos balaam ad maledicendum. p. balaam qui turbās gentē interpretaf: princeps hæreticus vel schismaticus significaf: quē excitāt schismatici vel, hæretici ad turbandū populū dei. sicut pater de iuliano apostata & theodorico rege hæretico.

¶Secunda pars. O ij ✠Fecit ergo

E a ¶In oīb⁹ aūt &c. Bed. Hæc ſola qua ſe dicit neemias in hieru
ſalē nō fuiſſe, nō ad ea q̄ ſupra hucuſq; narrauerat: ſed tm̄ ad pūtē
locum putnere videf. Superiora em̄ cū cuiitas ædificata eſt geſta
vel dicta videnf, q̄n neemias adhuc hieroſolymis morabatur.
Quib⁹ ſtrenue cōpletis, redȝt ad regē: quo abſente fecit ſibi elia-
ſib grāde gazophylatiū i quo reponeren
tur ea q̄ vel in miniſteriū dom⁹ dñi, vel i
vſus miniſtrorū neceſſaria erant: q etiā q̄
dā illicita in gazophylatio & i domo dñi
ponere non timuit: quę reuerſus neemias
mox extirpauit. b ¶Et pro. va. do. to.
Qui ſupradicta eſt ſeruus āmonites in-
micus ppli dei. vnde male egit eliaſib q
huic tāetipſi, ppinq̄ ſibi in veſtibulo do-
mus dñi theſaurū fec: eiecta ſis vaſis domus
dei & cæteris q̄ poſſebāt vſus miniſteriȝ.
2.cp.6.d, Quæ em̄ pticipatio iuſticiæ cū iniqtate?
Quis ꝓſenſus tēpli dei cū idolis? Quæ cōi
catio hæreticis & ſchiſmaticis cū ortho-
doxis & pacificis filiȝ dei? Et pte. Tu
q̄q; qcq; inter fideles infidelitatis & im-
mūditiæ repereris, cōtinuo, pnce foris:
vt mūdatis cordib⁹ credētiū q̄ ſūt gazo-
phylatia dñi cū⁹ tutū fuerit plena diuitijs
vaſa dñi inferan f. i. ipſa corda q̄ pauloan
te vaſa erroris fuerāt p culpam: per corre
ctionē vaſa dñi fiāt: & ibi ſacrificiū fit bo
næ opatiōis. & thus bonæ opationis vbi
prius erat ſpelunca latronū. Illi q̄q; vaſa
tobiæ āmonitis de gazophylatio templi
ejciunt: vaſa dom⁹ dei & thus reponūt: q
excōicatis hæreticis vel falſis catholicis
ab eccleſia expulſis in eorū gradus xp̄o fa
mulaturos ſurrogāt: q fidelib⁹ ei actibus
oīonibus deſeruiāt. Cōparādū ſane ȝ fa-
ctū neemiæ eſt zelo xp̄i: q inueniēs in tē-
Ioh.2.c. plo dei vēdētes & emētes fecit flagellum
de reſticulis, & cūctos foras ꝓiecit. Sicut
em̄ neemias in cæteris: ita & in hoc eius p
exo.23.b ſonam præſentauit. c ¶In diebus il-
lis. Sex diebus opari per legem q̄ neceſſa
ria ſunt: i ſeptima iubemur quieſcere: qa
F oēs electi in hoc ſæculo q̄ſ ſex ætatibus

NI. DE LYRA

a ¶Et ſup hoc erat eli. ſa. ſ. culpa-
bilis. iō ſubdit: b ¶Et. pximus to. i.
amicus p mīmoniū nepotis ſui, qui erat
gener ſanaballath. vt hē. i. eo. ca. & ſic per
ōnas erat amic⁹ tobiæ: cui ſanaballath erat
magna familiaritate coniunctus vt di-
ctum eſt. ō. iiij. ca. ad qd̄ ſecutum eſt ma-
liū qd̄ ſubdit: c ¶Fecit ergo ſi. ga. gr. ſ.
in domo dei. d ¶Et ibi erant ante eum
re. m. i. illa q̄ erāt conſecrata ad diuinum
cultum: q̄ fuerunt inde amota vt ibi vaſa
tobię ponerentur cuius cauſa ſubditur:
e ¶In oī. &c. nō fui in hie. vbū eſt nee-
miæ: qa ſi fuiſſet pñs hoc nō pmiſiſſet. p
ter qd̄ ſequit: f ¶Et proieci vaſa &c.
de gazophylatio. vbi reponebanf deo
ſacrata. g ¶Præcæpiq̄; & emun. ga-
zo. quod erat contaminatum ex repoſi-
tione vaſorum hominis gentilis & aduer
ſarij iudæorum: vt patet ex ſupradictis.
h ¶Et re. ibi va. do. dei. ȝ inde fuerunt
ablata: in quibus reponebanf deo ſacra-
ta. i ¶Et cognoui. Hic ꝓīr deſcribitur
correctio ſcd̄m mali: videlicet deſtructio cultus diuini: eo q̄ mini
ſtris templi non dabantur neceſſaria: ſed ſubtrahebantur: & hoc ē
qd̄ dī. Et cognoui q̄n ꝓtes leuitarū ſibi debite, p miniſterio tēpli
k ¶Non fuiſſent eis datæ, qa eliaſib ſummus ſacerdos partim
motus ex tobiæ gentilis monitione: partim, ꝓpter cupiditatem
taliā ſibi retinebat. l ¶Et fu. vnuſq̄; ȝrens ſibi victū extra
hierſm. m ¶Et egi causam aduer. ma. i. ſummum ſacerdotem
& alios principales ſibi aſſiſtentes. n ¶Et dixi: quare dereli-
quimus domū dei, aſſociauit ſe illis in crimine: q̄uis eſſet inno-
ēs, vt melius inclinaret eos ad correctionem. o ¶Et congre

iſrael. Et ſuper hoc erat eliaſib ſa-a
cerdos, qui fuerat poſitus in ga-
zophilatiū domus dei nr̄i: & pro-b
ximus tobiæ. Fecit ergo ſibi gazo-c
philatium grande: & ibi erant an-d
te eum reponentes munera, & thus
& vaſa & decimam frumenti vini &
olei: partes leuitarum & cantorum
& ianitorum & primitias ſacerdo-
tales. In omnibus autem his nō fui e
in hieruſalem: quia anno tricēſimo
ſecundo artaxerxis regis babylo-
nis veni ad regem. Et ī fine dierum
rogaui regem & veni in hieruſalem
Et intellexi malum qd̄ fecerat elia-
ſib tobiæ, vt faceret ei theſaurum ī
veſtibulis domus dei: & malū mihi
b viſum eſt valde. Et proieci vaſa do f
mus tobiæ foras de gazophilatio:
præcæpiq̄; & emundauerunt gazo-g
philatium. Et retuli ibi vaſa domus h
dei ſacrificium & thus. Et cogno-i
ui q̄ partes leuitarum non fuiſſent k
eis datæ: & fugiſſet vnuſquiſq; in l
regionem ſuam: de leuitis & can-
toribus: & de his qui miniſtrabant
& egi cauſam aduerſum magiſtra-m
tus, & dixi. Quare dereliquimus n
domum dei? Et congregaui eos & o
feci ſtare in ſtationibus ſuis. Et om q
nis iuda apportabat decimam fru-
menti, vini & olei in horrea. Et con r
ſtituimus ſuper horrea ſelemiam ſa
cerdotem: & ſadoch ſcribam: &
phadaiam de leuitis: & iuxta eos
anam filium zachur, filium matha-
niæ quoniam fideles comprobati
ſunt: & ipſis creditæ ſunt partes fra
trum ſuorum. † Memento mei de⁹ s
meus pro hoc: & ne deleas miſera-
tiones meas quas feci in domo dei
c mei, & in cerimoniis eius. In die- t
bus illis vidi in iuda calcantes tor-u
cularia in ſabbato: portantes acer-

G ¶Et ſtare in
tropol. requie a dño ſperare. ¶Tropologice aūt. i. moraliter agunt ſab-
bati dño ſacrarū cūctab hui⁹ mūdi curis ad ꝑpus ſepati oīonibus
vacāt: & cor ſeſtiū rerū cōtēplationi purificatā mentem ſuſpēdūt
Nam cū ea q̄ carnis cura flagitat iure gerimus: q̄ſi in ſex diebus
neceſſaria ſunt laboramus. Quia ergo il
la quibus, ꝓpter ſ̄ ſeculū indigemus occu
pamur. ſabbati ſmū vero oīonū & deuo-
tionis noſtræ in q̄ vacamus a tpalibus vt
ætemitatis gaudia diutius guſtem⁹: recte
dies ſeptimo aſſignaf qa futuræ vitæ ge
neralis figura

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Igitur mūdauí eos. Bed. Aptus p oĩa finis & cõdignus ædificio ianctæ ciuitatis vt templi dñi: vt emūdatis ciuib⁹ alienæ a deo pollutionis ordines sacerdotū & leuitarū i ministerio suo ritе custodiant: vt instituti regulariter magisterí ecclesiæ castigatū ab omni pctō pplm de cætero in bono pmanere: & crescere semp exhortentur. b ¶Et in oblatione lignorum. Inter cætera popul⁹ ligna offert ad ignem altaris nutriendū, cū opa vtutū diuina cõseratione digna operant. Ardent ligna & consumuntur in altari holocaustorū: cū i cordib⁹ electorū opa iustitiæ flāma charitatis pficiunt. c ¶Memento mei deus in bo. Merito talis conditor & dedicator ciuitatis post multos deuotionis labores memoriæ se creatoris & largitoris omnium bonorum cõmendat.

NICO.DE LYRA.

a ¶Et maledi. malum e⁹ impreando nisi talia corrigeren⁹ b ¶Et cecidi. flagellādo aliquos propter eorū obstinationē. c ¶E decalcaui eos. p capillos trahendo vel quia fecit radi capita eorū & barbas, qd'tūc temporis magna erat cõfusio. d ¶Et adiurauī i deo vt non darent &c. i. feci eos iurare: cuius cā subditur: e ¶Nūquid non in hu. &c. sa. qui erat sapientissimus. f ¶Certe in gentibus multis non erat rex similis ei. in sapientia, diuitijs & gloria: vt habetur. iij. Reg. iij. g ¶Et dilectus deo suo erat. qd' patet. ex hoc quod sibi apparuit in gabaon vt hr. iij. Regū. iij. h ¶Et posuit eum deus regem. quia non debebatur ei regnū rōne primogenitu ræ: sed ex diuina ordinatione: vt hr. j. Para. xxvij. i ¶Et ipsum ergo duxerūt &c. vt habef. in. Regū. xj. k ¶Nūquid & nos inobedientes faciemus &c. q. d. manifestum est q̄ sic: si duxerimus mulieres alienigenas: cum multum deficiamus a sapientia salomonis & eius perfectione. l ¶De filijs autem iosiadæ. quis autem fuerit ille filius ioiadæ nō exprimit hic. m ¶Quē fugauí a me. propter maliciam suam. n ¶Recordare dñe deus meus aduersum eos. enormiter & grauiter puniēdo ad terrorem aliorum. o ¶Igitur mundauí eos ad oĩbus alienis. s. mulieribus separando. p ¶Et constituí ordines sacerdotum, & leuí. sicut disposuit dauid rex. j. Paralipo. xxiij. & xxv. q ¶Et in oblatiõe lignorum. i. i cõpositione lignorū ad nutriendum ignem iugiterſi altari holocaustorum: qd' debebat fieri a sacerdotibus per vices sibi succedendo. r ¶Memẽto mei deus. Post omnia opera bona prædicta fideliter & deuote se suo creatori recommendat. Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum: amen.

Moral'r. ¶ mulieribus signatur pœnitentes de vitijs carnalibus: qui ēt post ea deo pmittente & diabolo procurante ad vomitū reuertunt: pristinis sevitijs implicantes: & isti sunt obiurgandi p asperam correptionem illorum

& maledixi. Et cecidi ex ipsis viros, & decalcaui eos: & adiurauí in deo, vt nō darēt filias suas filijs eorū, & non acciperēt de filiab⁹ eorū filiis suis: & sibimetipsis, dicens: Nunquid nō i huiuscemodi re peccauit salomō rex israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei & dilectus deo suo erat: & posuit eum deus regem super oēm israel. Et ipsum ergo duxerunt i ad peccatum mulieres alienigenæ. Nunquid & nos inobedientes faciemus oē malum grande hoc: vt præuaricemus in deo nostro: & ducam⁹ vxores peregrinas? De filiis aũt ioiada filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballath oronitis quē fugaui a me: Recordare dñe deus meus aduersum eos q polluũt sacerdotiũ iusq; sacerdotale & leuiticũ. Igit mundaui eos o ab omnib⁹ alienigenis: & constitui ordines sacerdotũ & leuitarũ, vnũquēq; in ministerio suo & in oblatione lignorũ i tpib⁹ cõstitutis & i pricmitiis. Memẽto mei deus me⁹ in bonũ. Amen.

Liber Neemiæ qui est Esdræ secũdus finit.

Sequentes tertiũ & quartum Esdræ libros vt cũq; de canone nõ sunt: expositores ordinarii intactos reliquerũt. q; pterea dñr tertiꝰ & quartus: qa apud græcos & latinos superior liber Esdræ: vt dicit Hieronymus in ꝓlogo: diuidebatur in duos libros.

Tertius liber Esdræ incipit. Ca. I.

T fecit iosias pascha in hierosolymis domino, & immolauit phase, quartadecima luna primi mensis: statuens sacerdotes pervices dierum stolis amictos in templo dñi. Et dixit leuitis sanctis, seruis israel: vt sanctificarent se domino in positione sanctæ arcæ domini, in domo quã ædificauit salomon filius dauid rex. Non erit vobis tollere super humeros eam. Et nunc deseruite domino nostro: & curam agite gentis illius israel, ex parte secundum pagos & tribus vestras: secundum scripturam dauid regis israel: & ſm magnificentiam salomonis filii eius, oēs in templo, & ſm particulam principatus paternam vestram, eorum qui stant in conspectu fratrum filiorum israel: Immolate pascha, & sanctificia parate fratribus vestris: & facite secũdũ ꝓceptũ dñi quod datum est moysi. Et donauit iosias in plæbem quæ inuenta est, ouium agnorum & hædorum & caprarum triginta milia: vitulos tria milia. Hæc de regalibus data

nẽ illorũ ad quorũ spectat officiũ. sunt etiã maledicendi ꝓ hoc ꝙ mala pœnæ supuenturæ eis sunt ꝓdicenda si in talib⁹ pleuerant sunt etiã cædẽdi corporaliter & affligendi p illos ad quorum spectat officium si fuerint obstinati. r ¶Memento mei deus me⁹ in bonũ. ꝓ hoc significatur: ꝙ bonus platus ex debita correptione malorũ remunerationem bonorum consequitur supernorũ.

¶Postilla venerabilis magistri Nicolai de lyra sup librum necmiæ: qui est esdræ scd's finit.

¶Incipit postilla venerabilis magistri Nicolai de lyra sup tertium librum Esdræ. Cap. I.

Et fecit iosias pascha. Liber iste q̄ Esdræ tertius vocatur magis ab alio dicto nescio quo conscripsit. Nam in hebræo iste in latino nicolaus & solaus & colinus & colet⁹. Sciendum autem ꝙ hic in sequentibus quæ repetuntur de aliis libris nominibus personarum variantur: & plura vel pauciora hic & ibi ponuntur: & numeri p sonarum vel animaliũ maiores vel minores hic & ibi & scribentis: quæ omnia & similia breuiter sic soluuntur. Primo de nominibus quæ multi erant binomij vel trinomij: vt patuit in pluribus locis veteris & noui testamenti: & sic idẽ fuit frequenter scribitur vno nomine in vno libro & sub alio nomine in alio. Similiter de pluralitate personarum: quia quã do plures concurrunt ad vnum actum aliqui tacent vno libro qui in alio exprimuntur: & ecõuerso. Similiter de numeris dicendum ꝙ minor numerus includit in maiori: ꝓpter quod quando minor numerus scribitur in vno loco aliter ſm in alio: non est aliqua falsitas. Similiter de minori scriptione maiori: & quando ad idem similiter scribitur. Item de ꝓpositione vel de ꝓpositionis casu non est in ꝓpositionibus aliqua falsitas: ꝙ patet ꝙ dictæ variationes non arguunt aliquam falsitatem in scriptura. c ¶Et hæc cum fiducia tenenda sunt. Primo quidem quia captiuitatem babylonicã scribit ꝓphetice consequenter describendo: hic cõsequenter de festo paschæ celebratio: nem. Secundo quia ꝓphetia, ibi: Qui vsq; ad iracundiam. Tertio quia sententia ex dictis. prima adhuc in tres: quia primo ꝓpter iosiæ describit paschalis celebratio: sec'o iosiæ mors & tumulatio, ibi: Et post oēm actum tertio filiorũ ei⁹ successio, ibi: & assumentes. pria adhuc in duas. primo ponit debita ꝓparatio. sec'o paschæ celebratio, ibi: Et hæc cũ fierẽt. Sententia ꝓpositionis patet ex dictis. ij. Para. xxv. excæptis q̄ sequunt. t ¶Hæc de re. da. sunt &c. istud non reperitur ad domũ iosiæ: vt fraudem ꝓtẽdere: sed ꝓ illigitur de domo ducũ regis: ſm qd' exprimitur. Deeis qui peccauerãt &c. Isti potissime fuerunt amon pater iosiæ: & manasses auus eius vt patet. iiij. Regum. & ij. Parali. k ¶Et post omnẽ

num dederũt: hic autẽ expri mit, cũ dr: Hæc, ſupple q̄ sequunt. De regalib⁹ dat⁹ fuit, i. de bonis ducum regalium ſm promissionẽ facta: ꝓpter quod deo factam: Qd' vouerant obtulerunt: quia vouerant ſm promissio facto deo. a ¶Ques nume. duo &c. Quod non erat in libro Para. expressum. b ¶Iechonias &c. iste. ij. Paral. & ibi: nomẽ in hebræo est iaconias nicolaus & solaus & colinus & colet⁹. Sciendum autem ꝙ hic in sequentibus quæ repetuntur de aliis libris nominibus personarum variantur: & plura vel pauciora hic & ibi ponuntur: & numeri p sonarum vel animaliũ maiores vel minores hic & ibi & scribentis: quæ omnia & similia breuiter sic soluuntur. Primo de nominibus quæ multi erant binomij vel trinomij: vt patuit in pluribus locis veteris & noui testamenti: & sic idẽ fuit frequenter scribitur vno nomine in vno libro & sub alio nomine in alio. Similiter de pluralitate personarum: quia quã do plures concurrunt ad vnum actum aliqui tacent vno libro qui in alio exprimuntur: & ecõuerso. Similiter de numeris dicendum ꝙ minor numerus includit in maiori: ꝓpter quod quando minor numerus scribitur in vno loco aliter ſm in alio: non est aliqua falsitas. Similiter de minori scriptione maiori: & quando ad idem similiter scribitur. Item de ꝓpositione vel de ꝓpositionis casu non est in ꝓpositionibus aliqua falsitas: ꝙ patet ꝙ dictæ variationes non arguunt aliquam falsitatem in scriptura. c ¶Et hæc cum fiducia tenenda sunt. Primo quidem quia captiuitatem babylonicã scribit ꝓphetice consequenter describendo: hic cõsequenter de festo paschæ celebratione: ibi, Qui vsq; ad iracundiam. Tertio quia sententia ex dictis. prima adhuc in tres: quia primo ꝓpter iosiæ describit paschalis celebratio: sec'o iosiæ mors & tumulatio, ibi: Et post oēm actum tertio filiorũ ei⁹ successio, ibi: & assumentes. pria adhuc in duas. primo ponit debita ꝓparatio. sec'o paschæ celebratio, ibi: Et hæc cũ fierẽt. Sententia ꝓpositionis patet ex dictis. ij. Para. xxv. excæptis q̄ sequunt. t ¶Hæc de re. da. sunt &c. istud non reperitur ad domũ iosiæ: vt fraudem ꝓtẽdere: sed ꝓ illigitur de domo ducũ regis: ſm qd' exprimitur. Deeis qui peccauerãt &c. Isti potissime fuerunt amon pater iosiæ: & manasses auus eius vt patet. iiij. Regum. & ij. Parali. k ¶Et post omnẽ

a sunt ſm ꝓmissionẽ pplo, & sacerdotibus in pascha: oues b numero duo milia: ac vituli centum. Et iechonias & semeias & nathanael: fratres & asabias & oziel & coraba in c phase: oues quinq; milia: vitulos quingentos. Et cũ hæc fierent elegãter: steterunt sacerdotes & leuitæ habentes azima per tribus. Et ſm partes principatus paterni in cõspectu ppli offerebãt dño: ſm ea quæ in libro moysi scripta sunt. Et assauerũt phase igni, prout oportebat: & hostias coxerunt in emolis & i ollis cũ beniuolentia. Et attulerunt oĩbus q erant ex plæbe: & post hæc parauerunt sibi & sacerdotib⁹. Sacerdotes em̃ offerebãt adipes † vsq; dum finita eẽt hora: & leuitæ parauerũt sibi & fribus suis filiis aaron. Et sacri cãtores filii asaph erant p ordinẽ ſm ꝓceptum dauid: & asaph & zacharias & ieddimus q erat a rege: & ostiarii p singulas ianuas: ita vt non præuaricaret vnusq̄sq; suã. Fratres enim eorũ parauerũt illis. Et cõ summata sunt q̄ ptinebãt ad sacrificiũ dñi. In die illa ege f runt phase: & offerebant hostias sup dñi sacrificium ſm præceptũ regis iosiæ: Et egerũt filii israel q inuẽti sunt ĩ tẽpore illo, phase: & diẽ festũ azimorum p dies. vii. Et nõ est celebratum phase tale in israel, a tpibus samuel ꝓphetæ: & oẽs reges israel nõ celebrauerũt tale pascha, quale egit iosias, & sacerdotes, & leuitæ, & iudæi, & oĩs israel: g inuenti sunt in commoratione hierosolymis. Octauo decimo anno regnante iosia celebratũ est phase. Et direcõta sunt opa iosiæ in cõspectu dñi sui in corde pleno metuentia: & q̄ circa illum quidẽ cõscripta sunt in pristinis i tpibus de eis q peccauerũt, quiq; irreligiosi fuerũt i dñm k p oĩ gẽte: & q nõ q̄ fierunt verba dñi sup israel. † Et post oẽm actũ hũc iosiæ, ascẽdit pharao rex ægypti veniens ĩ charchamis ab itinere sup euphratẽ: & exiit illi obuiã iosias. Et misit rex ægypti ad iosiã, dicẽs. Quid mihi & tibi ẽ rex iudæ: Nõ tu missus a dño vt pugnẽ cõtra te. Sup euphratẽ em̃ bellũ meũ est. Festinãs descẽde. Et nõ est reuersus iosias super currum, sed expugnare eum conabat non attendens verbum prophetæ ex ore dñi: sed constituit ad eum bellũ in cãpo mageddo. Et descenderunt prĩcipes ad regem iosiam. Et dixit rex pueris suis: Amouete me a prælio: Infirmatus sunt em̃ valde. Et statim amouerunt eum pueri ipsius de acie. Et ascendit sup currum secundarium suũ & pueniens hierosolimam vita functus est: & sepultus est in paterno sepulchro. Et in tota iudæa lugebant iosiam: & q præsidebant cũ vxoribus lamentabant eũ vsq; in hunc diẽ: & datum est hoc fieri semper in omne genus israel. Hæc aũt ꝓscripta sunt in libro historum regum iudæ: & singula gesta acta iosiæ & eius glia, & intellectus ei⁹ in lege dñi: quæq; gesta sunt ab eo & q̄ nõ scripta sunt in libro regũ israel & iudæ. † Et assumẽtes qm erant ex gẽte iechoniam filiũ iosiæ, cõstituerũt regem ꝓ n iosia patre suo: cum esset annorum trigintatriũ: & regnauit sup israel mensibus tribus. Et amouit eũ rex ægypti ne regnaret in hierosolymis. Et mulctauit gentem argẽti talenta centum: & auri talentum vnum. Et constituit rex ægypti ioakim fratrẽ ipsius regem iudæ & hierl'm: & allio gauit magistratus ioakim: & zaracelẽ fratrẽ suum: & apꝓhendẽs reduxit ĩ ægyptũ. Annorũ erat ioakim. xxv. regnare cœpisset in terra iuda & hierusalem: & fecit malũ in conspectu dñi. Post hunc aũt ascendit nabuchodonosor rex babylonis: & allígans eum in areolo vín

¶Secunda pars.

omnem actum. Hic describitur iosiæ mors & eius tumulatio: & patet sententia ex dictis. ij. Paralipomenon. xxxv. in fine capituli. hoc excæpto. l ¶Non attendens verbum prophetæ ex ore domini. Ex hoc loco videtur quod pharao misit ad iosiam vnum de prophetis domini quod non dicitur in libro Paralipo. vel ipse pharao dicitur hic ꝓpheta: nam malis aliquando conceditur actus prophetandi: sicut patet de baalam Numeri. xxiij. m ¶Et assumentes. Hic cõsequentur describuntur filiorum iosiæ successio. & patet ſnia ex dictis. ij. Paralip. xxxvj. & iij. Reg. xxiij. & xxiij. & xxv. in quibus hæc materia diffuse tractatur exceptis his quæ sequuntur. Et assumentes qui erant ex gente iecho, &c. iste vocatur ioachaz. iij. Regum. xxiij. & ij. Paralipo. xxxvj. ad quod potest dici ꝙ erat binomius. n ¶Constituerunt regem pro iosia patre suo cum esset annorum trigintatrium iij. Regũ & ij. Paralipomenon dicitur: quod erat anno rum. xxiij. vnde videtur hic numerus falsificatus per scriptores, vnum. x. vel denarium addentes. Vel oportet dicere quod ibi tacentur. x. anni qui hic exprimuntur: & sic vtrumq; esset verum: quia minor numerus includitur in maiori sicut prædictum est. o ¶Et alligauit magistratus ioakim, traherem prædicti ioachaz: non in vinculis, sed iuramento vt fideliter redderet tributum regi ægypti qui constituit eum regem iudæ pro ioachaz fratre suo: vt patet. iiij. Regum. & ij. Paralipomenõ. ideo subditur de regno eius. Annorum erat. xxv. ioakim cum regnare cœpisset &c. p ¶Et zaracelem fratrem eius. Et habetur in aliquibus biblijs: Et zachariam fratrẽ suum: id est ipsum ioachaz qui nominatur hic zacharias q ¶Apprehendens reduxit in ægyptũ, catenis ligatum: sicut patet. ij. Paralipo. xxxvj. & iiij. Regum. xxiij. r ¶Post huiusmodi autẽ as. nabuchodonosor &c. quia fugiebat exercitum chaldæorum ĩtum poterat. s ¶Et alligajus cum in areolo vínculo &c. Est autem area spacium in quo teruntur blada: & inde dicitur. areola diminutiuum & est paruum spacium in quo aliquis ligatus cum catenis potest procedere & non vltra: & illa catena dicitur areolum vinculum, sic autem fuit de isto dispositum vt ad hoc in ba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bylonem duceretur: sed in via mutato consilio remissus fuit in hierusalē & ibi interfectus: & cadauer eius proiectum extra portas ciuitatis: sicut prædixerat Hieremias.xxij.c. a ¶Nā de immundicia illi⁹ & irreligiositate &c. id est idolatria: sicut per oppositum latria dicitur religio vel religiositas. b ¶Et regnauit ioachin: sic debet iste scribi per n, in fine.

c ¶Et misit deus patrum ipsorum per angelum suū. id est hieremiam qui dicitur hic angelus: id est dei nūcius: & similiter alij prophetæ ideo subditur: Subsannabant in angelis suis & qua die locu. d ¶Qui vsq; ad iracundiā Hic cōsequenter auctor repetit cōcomitantia captiuitatem: & patet sententia ex dictis. iiij.Regum xxv. & ij.Paralipomenon: xxxvj.exceptis quę sequuntur. e ¶Et præcepit ascendere reges chaldæorum &c. Hoc potest dupliciter exponi: Vno modo referendo ad iudæos: & sic est sensus, quod per sua peccata meruerunt quod de⁹ præciperet chaldæos ascendere ad destructionem ciuitatis & populi. Præceperunt: id est præcipere meruerunt. Alio modo vt referatur, ad deum, de quo præmittitur: Qui vsq; ad iracundiam: in singulari: ad designandum vnitatem essentiæ: & subditur: Præceperunt in plurali: ad denotandum in deo pluralitatem personarum: sicut Genesis primo.c. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram &c. f ¶Et consummauerunt omnia: id est exterminauerunt.

culo perduxit in babyloniam: & sacra vasa domini accæpit nabuchodonosor: & tulit & consecrauit a in templo suo in babylonia. Nam de immundicia illius & irreligiositate scriptum est in libro temporū b regum. Et regnauit ioachin filius eius pro eo. Cum autem constitutus esset rex, erat annorum decem & octo. Regnauit autem menses tres: & dies decem in hierusalem: & fecit malum in conspectu dñi. Et post annum mittens nabuchodonosor, transmigrauit eum in babyloniam simul cum sacris vasis domini: & constituit sedechiam regē iuda & hierlm cum esset annorum vigintiunus. Regnauit autem annis.xi. Et fecit malum in conspectu domini & nō est veritus a verbis q̄ dicta sunt ab hieremia † propheta ex ore domini: & adiuratus a rege nabuchodonosor periurans discesit: & indurata ceruice sua & corde suo transgressus est legitima domini dei israel. Et duces populi domini multa inique gesserunt: & impie egerunt super omnes immundicias gentium: & polluerunt templum domini quod sanctum erat c in hierosolymis. Et misit deus patrum ipsorum per angelum suum reuocare eos: propter quod parceret illis & tabernaculo suo. Ipsi vero subsannabant in angelis suis & qua die locutus est domin⁹, erāt a illudentes prophetis eius. Qui vsq; ad iracundiam concitatus est super gentem suam propter irreligiositatem suam: & præcepit ascendere reges chaldæorum. Hi occiderunt iuuenes eorum in gladio, in circumitu sancti templi eorum, & non pepercerunt iuueni, & seni & virgini & adolescenti: sed omnes traditi sunt in manus ipsorum: & omnia sacra vasa domini: & regales apothecas resumentes tulerunt in babyloniam: & incenderunt domum domini: & demolierunt muros hierusalem: & turres eius incēderunt igne. Et consummauerunt omnia honorifica eius: & ad nihilum redegerunt: & reliquos a gladio duxerunt in babyloně. Et erāt serui illi⁹usq; dum regnarent persæ: in repletione verbi domini in ore hieremiæ: quousq; † benigne ageret terra sabbata sua. Omni tempore desertionis suæ sabbatizauit i applicatione annorū septuaginta septem.

†Bene.

Regnante cyro Ca.II. h rege persarū in consummatione verbi domini ore hieremiæ: suscitauit dns ipm cyri regis persarum: & prædicauit in toto regno suo si mul per scripturam dicens. Hæc dicit cyrus rex persarum: Me cōstituit regem orbi terrarum: dominus israel, dominus excelsus: & significauit mihi ædificare domum sibi in hierusalem quæ est i iudæa. Si quis est ex genere vestro: dominus ipsius ascendat cū eo in hierusalem. Quotquot ergo circa loca habitant, adiuuent eos qui sunt in loco ipso, in auro & argento, in dationibus cum equis & iumentis: cumq; aliis q̄ secundum vota apponuntur in ædem domini quæ est in hierusalem. Et stantes principes tribuū, pagorum & iudææ ex tribu beniamin: & sacerdotes & leuitæ q̄s excitauit dominus ascendere & ædificare domum domini quæ ē in hierusalem, & qui erant in circuitu eorum, adiuuerūt i omni auro & argento eius & iumentis & votis q̄ pluribus, multi quorū sensus excitatus est. † Et cyrus rex protulit vasa sacra dñi quæ transtulit nabuchodonosor rex babylonis ex hierlm, & conscerauit ea idolo suo: & proferens ea cyrus rex p̄sarū tradidit mithridato, qui erat super thesauros ipsi⁹. Per hunc aūt tradita sunt salmanasaro i præsidi iudææ. Horum aūt hic numerus. Libatoria argētea, duo milia q̄dringēta: athisfææ k argenteæ triginta: phialæ aureæ triginta: item argenteæ, duo milia q̄dringentæ & alia vasa mille. Oīa aūt vasa aurea & argētea q̄ milia octigēta sexagita. Et enumerata sunt salmanasaro simul cum his qui ex captiuitate babyloniæ venerāt in hierosolymam. In artaxerxis autem regis persarum temporibus scripserunt ei: de his qui inhabitabant in iudæa & hierusalem: balsamus & mithridatus, & sabellius, & rathimus, balthemus, samelius scriba, & reliqui inhabitantes in samaria: & re desertionis suæ sabbatizauit i applicatione annorū septuaginta.

f ¶Et misit

g ¶Et reliquos

h gla. diu. in babyloniam: id est illos qui gladum ꝑfugerant in babylonem. duxe. ¶Et regnauit

res romani cæsares: & cum hoc nomine proprio: vt Iulius, tyberius & huiusmodi. a ¶Rathimus ab accidentibus. Scribebat em chronicas in quib⁹ continebant cōmentaria suo tpe. b ¶Et Iesellius scriba, & reliqui. c ¶Et venies i admonitiōē scripta de his. i. in libris inquibus scribuntur memoriæ tpore futuro. d ¶Nūc ergo præcepi prohibere hominēs illos ædificare ciuitatem, id est conuocare populum ad eius ædificationem. e ¶Et qui cum his constituti erant iungentes, id est currus præparantes ad agendū iter: vel iungentes se ad inuicem. f ¶Et vacabant ab ædificatione templi in hierlm vsq; secundo anno regni darii regis persarum. Ca.III.

Ex darius fecit cœnam magnā oībus vernaculis suis: & omnibus magistratibus mœdiæ & persidis: & oībus purpuratis, & prætoribus, & consulibus, & præfectis sub illo ab india vsq; æthiopiā centum vigentiseptem prouinciis. Et cū māducassent & bibissent & satiati reuerterentur: tūc darⁱ⁹ rex ascēdit in cubiculo suo: & dormiuit: & expergefactⁱ⁹ est. Tūc illi tres iuuenes corporis custodes, q̄ custodiebāt corpus regis: dixerunt alter alteri: Dicamus vnusquisq; nostrum sermonem r qui p̄cellat: & cuiuscūq; apparuerit sermo sapientior alte- s rius: dabit illi rex darius dona magna: purpura cooperiri, t & in auro bibere: & super aurum dormire: & currū aureo u & freno: & cydarim byssinā: & torquē circa collū: & sedere secō lo- x co sedebit a dario propter sapiam suam, & cognatus darii vocabitur. Tunc scribētes singuli suum verbū † signauerūt & posuerunt subtus ceruical darii regis & dixerūt. Cumq; surrexerit rex dabimus illi scripta nra & quodcūq; idicauerit rex e trib⁹ & magistrat⁹ p̄sidis: qm verbū ei⁹ sapientius est ipsi⁹ dabitur victoria sicut scriptū ē. Vn⁹ scripsit: Forte c̄ vinum. Alius scripsit: Fortior est rex. Tertius scripsit: †Fortiores sunt mulieres: super oīa autē vincit veritas. Et cum surrexisset rex accæperūt scripta sua & dederūt illi: & legit. Et mittens vocauit oēs magistrat⁹ p̄sarū: & mœdos & h purpuratos & prætores & præfectos & federunt in cōcilio & lecta sunt scripta coram ipsis, & dixit: Vocate adolescen-

cxxvij.prouincias & ifro modo dimisit regnum filio suo Cætera patent vsq; ibi. p ¶Et dormiuit. scilicet modicū. q ¶Et expergefactus est. ita q̄ volebat vigilare: & ex hoc custodes corporis sui habuerunt occasionē proponendi inter se quæstionem ad faciēdum regi solatium. & ex hoc patet prudentia regis: qui magis volebat transire tempus in aliquo vtili q̄ in ludis inhonestis aut nullius vtilitatis. r ¶Dicamus vnusquisq; nostrum sermonem, de eadem quæstione: vt patet ex sequentibus. s ¶Qui præcellat. id est prout melius sciuerit. Nam dictum cuiuslibet trium non poterat esse excellēs simpliciter: sed vnius tantum. Cætera patent vsq; ibi. t ¶Purpura cooperiri. id ē vestiri. u ¶Et in auro bibere. id est i cypho aureo. x ¶Et super aurum dormire. id est super lectum pāno auri phrigiato ornatū. y ¶Et currum aureo fræno. id est frænо deaurato. z ¶Et cydarim byssinam. id est mitram vel cucufam de byssо, quæ est species lini candidissimi. a ¶Et torquem circa collum. Talibus enim vtebantur tantum excellentes viri ratione generis vel sapientiæ seu alterius excellentiæ. b ¶Et secundo loco. id est in secunda mensa. c ¶Sedebit a dario. Et hoc concessit rex per scriptum: vt patet circa medium. iiij. capitu. d ¶Tūc scribentes. Hic consequenter ponitur quæstionis propositio: & circa eā triplex opinio. Fuit autem quæstio de fortitudine: quid inter alia sit fortius vt patet ex sequentibus. Sic ergo dicitur: Tunc scribentes singuli scribunt suum verbum in singulis cedulis. e ¶Signauerunt, sigillis propriis ne fieret ibi aliqua mutatio: & vt manifeste appareret cuius esset quæ gnificabat libet scedula. f ¶Et posuerunt. fuerunt subtus cer. dare. Quando poset vigiliā rediret ad dormiēdū. Cætera patent vsq; ibi: g ¶Ipsi dabitur victoria. id est victoriæ præmia i parte a‖s† forcedēti expressa. Cætera tius. patent. h ¶Et mittens. Hic ꝓnr ponitur dictarū opinionū examinatio. Et primo examinatores vocantur. Et patet vsq; ibi:

a‖s† qui dere.

a ¶Indi.&c.quæ scrí.sunt.id est ratio
nes dictorũ vestrorũ.nã scripserãt trimõ
cõclusiõesicut scriptæ sunt. Sed'o ratio
nes cuiuslibet opinionis explicantur. Et
primo primæ,cum dr:Et cœpit prior.Se
cundo secũdæ:in prin.c.iiij.Tertio tertiæ
ibi:Tertius &c.Circa primũ dr: b ¶Vírí
q̃ præ.vinum,q.d. valde multum.Iõ
subditur: c ¶Omni.hoi.qui bí.illud.
quod probatur per id qđ subdit: d ¶Se
ducit men.Si enim potetur vltra mensu
ram,aufert rationis vsum quæ est supe
rior vis hominis:& p ꝑns ꝑualet oib' in
ferioribꝰ aliꝭ. e ¶Itemq̃ regis & or
pha.fa.men.vanam,id est facit cogitare
maiora satis q̃ homo possit:& sic tactare
se inaniter & vane. f ¶Item ser, ac li.
&c,hoc additur vt nullus status hominũ
excludatur. g ¶Conuertit in secu.&
io,homines em bene potati non timent
aliquem aduersariũ & habẽt cor iocũdũ:
quia dant obliuioni oẽm trisiciæ causã.
Ideo subdit: h ¶Et non meminit.ob
liuiscí facit. i ¶Ommem tristi. & debi
tum,quo quis est obligatus. k ¶Et om
nia præcor.facit ho,quia facit de seipso
opinari magna. l ¶Et non me.re.quia
tunc non timet eorum potentiã. m ¶Et
omnia per &c.sicut aliquando bene po
tatus dicit:Ego non darem hoc pro mille
libris,qđ nõ valet aliquãdo vnam. vel,
Ego magis vellẽ perdere mille libras, q̃
hoc vel illud:quod tñ nõ habet aliquan
do valorẽ xx.solidorum. n ¶Et nõ me.
cum bí.amici. pristinam. o ¶Nec fra
ternitatem,id est consanguinitatẽ vel af
finitatẽ. p ¶Sed nõ mul.post.i.ex par
ua occasione. q ¶Sumũt gla.cõtra sem
uicem. r ¶Et cũ a vi.emersersint, id est
ebrietate soluta. s ¶Non memí.quæ
gesse.,ꝑpter ligationẽ memoriæ:& si re
cordent hoc tñ est imperfectæ. t ¶O ví
rí nũ præ cel.vinũ.q.d.immo præcellit
v ¶Quis sic cog.fa.i.sic facit cogitare:
Et est hyppallage,sicut istud: Perflauit si
stula buccas. Ca.IIII.

Tinchoauit. Hic explicãtur
motiua secundæ opiniõis cũ
dicitur: y ¶O virí nũ præ
cellunt hoies cæteris creatu
ris in terra & mari existẽtib⁹.
q.d.sic, vnde Gen̄.i.c.dr de homine: Et ꝑ
sit piscibus maris & volatilib⁹ cœli &be
stijs terræ. vniuersæq; creaturæ. z ¶Rex
aũt super oĩa præcellit,quia dñatur hoi
bus:& p ꝑns alꝭ quæ sũt hominib⁹ sub
iecta. a ¶Et si miserit illos ad bellato
res,i.ad principes belli. b ¶Vadũt.Cũ
eis ad pericula mortis. c ¶Et demoliũ
tur montes,id est castra in montib⁹ stra:
muros suffodiendo & deiciendo.Cætera
patent vsq; ibi: d ¶Et ipse vnus sol?.
Qui dominatur omnibus tam bellatori
bus q̃ agricolis. e ¶Si dixerit.Bellato
ribus. f ¶Occidite,deuictos.Cætera
patent vsq; ibi: g ¶Dixerit ædificatæ.
Fabris lapidum & lignorum. h ¶Di
xerit plantate.agricolis. i ¶Et om
nís plæbs.q̃tum ad minores homines.
k ¶Et virtutes,q̃tũ ad maiores. l ¶Eũ
obaudiunt.eius exequando mandata.
m ¶Et super hoc ipse recumbit & bí
bit,splendide. n ¶Et dormit, pacifice
& quiete:sicut in̄.Reg.xx.dicitur q̃ bena
dab rex syriæ bibebat in vmbraculo suo
exercitu suo ad prælium misso. o ¶Hí
autem cu.in cír,eum.ne aliquis accedere
possit ad sibi nocendum. p ¶Et non
possunt

tes & ipsi indicabunt verba sua. Et voca
ti sunt & introierunt: Et dixit illis: In
dicate nobis de his quæ scripta sunt. Et
cœpit prior:qui dixerat de fortitudine
vini:& dixit: Viri q̃ præualet vinũ oib⁹
hominibus q bibũt illud. Seducit mẽtes
Item regis,& orphani facit mentẽ va
nam.Item serui ac liberi:pauperis ac di
uitis:& oẽm mentem conuertit,in secu
hritatem &iocunditatem:& non meminit
omnem tristiciam & debitum:& omnia
præcordia facit honesta:& non memi
mnit regem:nec magistratũ:& omnia per
talenta loqui facit: Et non meminerunt
cum biberunt amicitiam,nec fraternita
tem: sed non multum post sumunt gla
dios & cũ a vino merserint & surrexerit:
nõ meminerũt quæ gesserunt. O viri nũ
præcellit vinum? Quis sic cogitat facere?
Et tacuit hoc dicto. Ca. IIII.

Tinchoauit sequẽs dicere q
dixit de fortitudine regis.
O virí nũ præcellũt hoĩes: q
terram & mare obtinent: &
omnia quæ in eis sũt? Rex autem super
omnia præcellit & dominator eorum:&
a omne quodcũq; dixerit illis faciunt. Et
ꝑsi miserit illos ad bellatores: vadunt &
demoliuntur montes & muros & turres
Iugulantur &iugulant,& regis verbũ nõ
prætereunt. Nam si vicerint, afferunt re
gi omnia quæcũq; ꝑdati fuerint. Simili
ter & alii omnes:& quotquot non mili
tant nec pugnant,sed colunt terram: rur
sum cum fuerint metentes,afferũt tribu
ta regi. Et ipse vnus solus si dixerit: occi
dite,occidunt, dixerit remittite ,remit
runt:dixerit percutite,percutiunt,dixe
rit exterminate,extermĩnãt:dixerit ædi
ficate,ædificant:dixerit excidite, exci
dunt:dixerit plantate plãtant:& omnis
plæbs & virtutes eũ obaudiunt:& super
hoc ipse recũbit & bibit & dormit. Hi aũt o
custodiũt i circũitu eũ:& nõ pñt ire singu p
li & facere opa sua:sed in dicto obaudiẽq
tes sunt ei. Viri quõ nõ ꝑcellit rex q sic
diffamaẽ? Et tacuit. Tertius q dicrat de s
mulierib⁹ & veritate hic est zorobabel:
cœpit loq. Virí:nõ magnus rex:& multí
hoies:nec vinũ ꝑcellit. Quis ẽ ergo qui
dñaẽ eorũ? Nonne mulieres genuerunt
regẽ & oẽm ppl'm qui dñatur mari & ter
ræ:& ex illis nati sũt: & ipse æducauerũt a
eos q plãtauerũt vineas ex qb⁹ vinũ fit. b
Et ipse faciũt stolas oĩm. hoĩm: & ipse fa
ciũt gl'iam hoĩb⁹:& nõ pñt hoies separi a
mulierib⁹. Si cõgregauerit aurũ & argẽ e
tũ & oẽm rẽ ꝑciosam:& viderit mulierẽ f

possunt re singuli.ad loca sua sine
regis licentia. q ¶Sed in dictis
obaudiẽ sunt ei.id est obediens
quod dixit exequando. r ¶Viri
rateser? pulchritudinẽ. d ¶Et cã magis
&c.sic diffa.id est cuius fama in po
testare,dignitate & consimilibus dif
diffunditur.sicut de ꝓdicto Nabu
ix.d. Diffamauerunt eum per totam
illam terram. s ¶Tertius.Hic po
nuntur motiua tertiꝭ opiniõis que
habet duas partes & primo enũ
matur prima.secũdo secũda,ibi: Et
inchoauit:Prima vero pars duplici
ter confirmatur. Primo rationibus.
Secundo exẽplis,ibi. Et nunc credite
mihi. Circa primum primo ponitur
nomen illius qui tenuit terniam qui
niosem,cum dicitur: Tertius q dis
xerat de mulieribus & veritate
hic est zorobabel. licet enim ꝺ
esset natione.tñ erat vnus de cohor
dientibus corpus regis,qui erat gen
tilis.& sicut dicunt hebr?.hoc fecit
hester huius regis mater,quæ erat ili
dæa natiõe: vt patet Hest.n. Ideo p
mouit iudæos cẽtum ꝑmittere pat
tet de mardocheo. Et ꝺe dicit de no
robabel,& neemia q fuit regis pin
cerna. Latini vero dicunt ꝺ iste fa
miliaris isti dario ante ꝓmouere
ad regnum qui necerat de femine re
gio.& iõ ꝓmotus in regem fecit ei
corporis sui custodẽ. t ¶Cœpit lo
qui. pro suæ opinionis cõfirmatiõe.
ne. Et primo remouet aliorũ fictam
dicens. v ¶Virí,non magnus rex &c.
& multi hoĩes.i.nõ ꝑcellit rex rõne tan
sui,nec rõne populi subditi:sed rõne
cut dixerat sec?s. x ¶Nec vinum
præcellit, sicut dixerat primus.
y ¶Quis est ergo.Hic oĩs ꝓbatur
tur suum ꝓpositũ,dicens: Quis ergo
go qui dñatur eorũ.i. regis ꝑ
lic.ge.re.& oẽm po.&c.q.d.manus
facta? vxori eius & gratiam habeat. t ¶Et
festẽ patet q̃ sic.& sic ꝑcellit rex alijs
fa potior ẽ suo effectu:licet alterius
lier in gnatione prolis habeat ratio
nem passiui ministrando materiã
tñ in alio se habet in ratiõe actiui.
materiam præparando & concipi
fœtũ souendo & nutriendo ante ꝑ
tũ & post.& sic repellitur ditus ꝓ
cundi. a ¶Et ipse æducauerunt.
Modo prædicto. b ¶Eos qui pla
tauerũt vineas ex quibus vinum
fit. Et sic repellitur ꝺicũ ꝓmi.qđ
quod præcellit maiori,ꝑcellit & mi
nori. Sic est in ꝓpositio.nam æducan
do vinearum plantatores, mulieres
sunt maiores.& eadem ratiõe pistor
tores vinearum ipsũ vino. c ¶Et
ipse faciunt stolas oĩm hoĩm &c.
vestes & ornamenta in quibus hoĩ
mines gloriantur.mulieres enim ꝑ
ra illa faciunt talia artificia. d ¶Et
non possunt hoies separari a mulie
ribus.Scilicet corde,licet aliquan
do separantur corpore. inclinatio
namq; naturalis est in virum ad mu
rem mulieris: quæ non ꝑdet ꝑ
taliter aboleri.quod declaratur ꝑ
fectum, dicens: e ¶Si congre
gauerit aurum & argentum &
omnem rem ꝑc. Que nata sunt ad
mũ hominis allicere. f ¶Et vi
rint mulierem vnam bono habitu
tu &c. Id est honestam & pulchram

a ¶Omnia hæc,ín cã.i.eam attẽre respi
ciunt. b ¶Et a p.o.i.capti eius pulchritu
dinẽ. c ¶Conspiciũt,tanꝺ attoniti & mi
rantes? pulchritudinẽ. d ¶Et cã magis
al.Hoc dupliciter põt exponi. Vno modo
q̃ sibi hypallage.i. eos allicit ipsa mulier
&q̃c quod sequitur: e ¶Magis q̃ aurũ.
est nominatiui casus. Alio mõ sine tali fi
gura. Et eam allicíunt.i.nituntur ad se tra
here. & sic q̃ sequit: Magis q̃ aurũ &c.
ẽ accusatiui casus.& hoc ꝓbatur p h̃ qđ se
quitur: f ¶Et omnem rem præciosam.
g ¶Homo patrẽ. Hic cõsequenter decla
rat ꝓpositum p partes q sunt maxime di
gentes? & per terram natiuã ad quã gliber
naturaliter afficitur:& tñ ifstis vxorum dile
ctio præponit. Et patet vsq; ibi: h ¶Et ad
monum. i ¶Et cum muliere remittit
hic est zorobabel. licet enim ꝺ
esset natione.tñ erat vnus de cohor
dientibus corpus regis,qui erat gen
tilis.& sicut dicunt hebr?.hoc fecit
hester huius regis mater,quæ erat ili
dæa natiõe: vt patet Hest.n. Ideo p
mouit iudæos cẽtum ꝑmittere pat
tet de mardocheo. Et ꝺe dicit de no
robabel,& neemia q fuit regis pin
cerna. Latini vero dicunt ꝺ iste fa
miliaris isti dario ante ꝓmouere
ad.regnum qui necerat de femine re
gio.& iõ ꝓmotus in regem fecit ei
corporis sui custodẽ. t ¶Cœpit lo
qui. pro suæ opinionis cõfirmatiõe.
ne. Et primo remouet aliorũ fictam
dicens. v ¶Virí,non magnus rex &c.
& multi hoĩes.i.nõ ꝑcellit rex rõne tan
sui,nec rõne populi subditi:sed rõne
cut dixerat sec?s. x ¶Nec vinum
præcellit, sicut dixerat primus.
y ¶Quis est ergo.Hic oĩs ꝓbatur
tur suum ꝓpositũ,dicens: Quis ergo
go qui dñatur eorũ.i. regis ꝑ
lic.ge.re.& oẽm po.&c.q.d.manus
facta? vxori eius & gratiam habeat. t ¶Et
festẽ patet q̃ sic.& sic ꝑcellit rex alijs
fa potior ẽ suo effectu:licet alterius
lier in gnatione prolis habeat ratio
nem passiui ministrando materiã
tñ in alio se habet in ratiõe actiui.
materiam præparando & concipi
fœtũ souendo & nutriendo ante ꝑ
tũ & post.& sic repellitur ditus ꝓ
cundi. a ¶Et ipse æducauerunt.
Modo prædicto. b ¶Eos qui pla
tauerũt vineas ex quibus vinum
fit. Et sic repellitur ꝺicũ ꝓmi.qđ
quod præcellit maiori,ꝑcellit & mi
nori. Sic est in ꝓpositio.nam æducan
do vinearum plantatores, mulieres
sunt maiores.& eadem ratiõe pistor
tores vinearum ipsũ vino. c ¶Et
ipse faciunt stolas oĩm hoĩm &c.
vestes & ornamenta in quibus hoĩ
mines gloriantur.mulieres enim ꝑ
ra illa faciunt talia artificia. d ¶Et
non possunt hoies separari a mulie
ribus.Scilicet corde,licet aliquan
do separantur corpore. inclinatio
namq; naturalis est in virum ad mu
rem mulieris: quæ non ꝑdet ꝑ
taliter aboleri.quod declaratur ꝑ
fectum, dicens: e ¶Si congre
gauerit aurum & argentum &
omnem rem ꝑc. Que nata sunt ad
mũ hominis allicere. f ¶Et vi
rint mulierem vnam bono habitu
tu &c. Id est honestam & pulchram
vultus mulieris,mutabit vultus & animꝰ
regis:

vnam bono habitu & bona specie:
a oĩa hæc relinquentes in eã intẽdũt:
b & apto ore cõspiciũt:& eã magis al
licíunt q̃ aurũ & argẽtũ & oẽm rẽ præ
ciosam.Hõ prẽ suum relinqt qui
h enutríuit illũ,& suã regionem:& ad
i mulierẽ se cõiũgit. Et cum muliere
remittit aĩam: & neq; prẽ memi
nít,neq; matrem, neq; regionem:
k Et hinc oportet vos scire: quoniam
l mulieres dominantur vestri. Non
mne doletis? Et accipit homo gladiũ
suum:& vadit in viam facere furta,
o & homicidia: & mare nauigare &
p flumina,& leonem videt:& in tene
r bris ingreditur:& cum furtum fece
rit & fraudes & rapinas amabili suæ
affert. Et iterum diligit homo vxo
rem suam magis q̃ patrem aut ma
u trem. Et multi dementes facti sunt
propter vxores suas, & serui facti
y sunt propter illas, & multi perierũt
z & iugulati sunt,& peccauerunt pro
a pter mulieres. Et nunc credite mihi:
quia magnus est rex i potestate suat
quoniam omnes † regiones verent
tangere eum. Videbam tamen ape
mẽ filiam bezacis mirifici concubi
b nam regis sedẽtem iuxta regem ad
c dexteram,& auferentẽ diadema de
d capite eiꝰ,& imponẽtem sibi:& pal
mis cædebat regem de sinistra ma
e nu. Et super hæc apto ore intueba
f tur eam:& si arriserit ei,ridet: nam
si indignata fuerit ei,blanditur:do
nec reconcilietur in gratiã. O virí:g
cur non sunt fortiores mulieres?
Magna est terra:& excelsum est cœ
h lũ q̃ ista agunt. Et tunc rex & purpu
i rati intuebantur in alterutrum. Et
inchoauit loqui de veritate. O virí
ri:nonne fortes sunt mulieres? Ma
gna est terra & excelsum est celum:
& velox cursus solis conuertit in gy
ro cœlum in locum suum in vna die:
Nonne magnificus est qui hæc fa
cit? Et veritas magna & fortior præ
omnibus. Omnis terra veritatem
inuocat:cœlum etiam ipsam bene
dicit:& oĩa opera mouentur & tre
munt eam:& non est cum ea quicq̃
iniquũ. Vinum iniquũ, iniquꝰ rex,
iniquæ mulieres:iniqui omnes filii
hoĩm:& iniqua illorũ oĩa opera:&
non est in ipsis veritas. Et in sua ini
quitate peribũt: † & veritas manet
& inualescit in æternũ:& viuit & ob
tinet ĩ sæcula sæcl'orũ. Nec est apud

regis: sicut seruꝰ lætatur qñ dñs suus sibi
ostendit vultũ bonũ. & tristat qñ sibi ꝺẽ
dit sibi durũ. ꝓpter qđ cõcludit: g ¶O
virí curn nõ sũt fortiores mulie.q.d.patet
q̃ sic:quia si verum est hoc de rege mul
to fortius de alijs hoibus sibi subiectis cõ
muniter loquẽdo. h ¶Magna est terra
& excelsum est cœlum,quæ ista agũt. ſ.
que sunt in his inferioribus.nã p motum
cœli educunt ad actũ formæ, q̃ sunt i po
tẽtia materiæ: q̃ materia ,p maiori pte est
terra: nã corpa mixta sunt a dño de terra.
Hoc autẽ interserit hic zorobabel qua
si quoddã principiũ ad, phãdũ fed'am par
tẽ suæ opinionis.ſ.de vitate. Nam ad hoc
incipit & videt. i ¶Et tunc rex & pur
purati intuebantur in alterutrum. Mi
rantes eius sapiam & eloquentiam & etiã
cõstantiã,ostẽdendo subiectionẽ regis &
magnatorũ respectu suarũ vxorũ coram
eis: ꝓbabile tñ est q̃ ille rex de quo loqui
tur hic zorobabel nõ erat ille darius: sed
alius q̃ cesserat eũ. nã inter cyrum & da
rium fuerũt alij reges. k ¶Et ín. Hic ꝓ
zorobabel declarat secundam partẽ suæ
sniæ. Et primo cõtinuat se ad ꝓcedentia.
l ¶O virí nonne fortes sunt mulieres.
q.d.patet ex dictis q̃ sic: sed adhuc ve
ritas est fortior. Ad cuius ostẽsionem dr:
m ¶Magna est terra & excelsum est
cœ.sicut patet ad sensum. n ¶Et velox
cursus solis. Cuius probatio subditur,
cũ dicit: o ¶Conuertit in gyro. &c. in
vna die.ſ.naturali:in qua p motũ primi
mobilis reuoluitur sola ꝑcto oriẽtis ad
eundẽ pũctũ,& sic est hic hypallage: quia
sol nõ reuoluit cœlum,sed cõuerso: sicut
Perflauit fistula buccas. p ¶Nonne
magnificus est. id est magnæ potentiæ.
q ¶Qui hæc facit.q.d. manifeste patet
q̃ sic. Hoc tñ facit intelligentia mouẽs or
bẽ: cuius virtutẽ in infinitũ excedit virtus
primæ vitatis q̃ est ipse deus. Ideo subdi
tur: r ¶Et veritas &c. omnis terra ve
ritatẽ inuocat.i.oẽs hoies habitantes in
terra dubia & obscura quærunt manifes
festari per infallibilẽ veritatem quã oẽs
hoies ex quoddã instinctu naturali ponũt
in deo licet diuersi diuersis attribuerint
deitatem. s ¶Cœlum etiam ipsam be
ne.i.angeli qui sunt ciues cœlestes ipsam
laudant. t ¶Et oĩa opera.i. oĩa creata.
v ¶Mouẽtur & tremunt eam,id est fi
bi obediũt. x ¶Et non est ín ea quicq̃
iníquum,nam est prima regula æqtatis.
y ¶Iníquus rex &c. Multi enim reges,
mulieres & hoies fecerunt iniquitates: ac
cipiendo iníquitatẽ pro crimine enormi
& sic est hic hypbole: sicut cum dr. Oẽs de
ciuitate vadũt ad tale spectaculum.id est
multi. Si aũt accipiaẽ iníquas,p pcto quo
cũq; si gñaliter oẽs dicunt iníq: excepto
hoie xp̃o & btã virgine de qbus nõ log
baẽ zorobabel. z ¶Et ím illo.omnia
op.incꝭtũ sunt ab ipsis tm. nam quicqd
est bonitatis in opibus humanis deo ẽat
tribuendum.quicqd aũt est ibi defectus
procedit ex defectibilitate liberi arbitrij
Osæ.xiij.c. Perditio tua ex te israel:ex
me tm̃õ auxilium tuum. Ideo subditur
a ¶In sua iníquitate pe.scilicet illi qui
peribunt. b ¶Et ve.ma.& inua. Nõ est
intelligendum q̃ veritas prima in se iua
lescat proficiendo.nã in se minui nõ põt
nec augeri: sed tantum in effectibus suis.
c ¶Et víuit. Nam est vita per essen
tiam. d ¶Nec est apud eam ac. per so
nas,nam in iudicio nõ habet locum i ea.

Sed quæ

al's † ho
mines.

Vergili⁹
in bucco

† g.dí. c.

† solet ꝺ

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Sed quæ iu. &c. ac. ma. ipsos iuste puniendo: & multo fortiꝰ iustis eos ꝓmiãdo. b ¶Et o. be. i. benigne tractauit. c ¶In opi. eiꝰ. qa iusti ꝓmiãtur vltra meritũ: & iniusti puniũtur citra ꝑdignũ. d ¶Sed for. stabilitatis.
e ¶Et regnũ. dnationis. f ¶Et potestas. cui nõ põt resisti i effectibꝰ suis
g ¶Et ma. oĩm æuo. i. q̃libet durationũ: & sic ꝑ maiestatẽ intelligi vidꝫ æternitas: q̃ in vno simplici nũero ꝓtinet ẏ tualiter oẽm durationẽ. Et cõcludit: h ¶Bñdi. deꝰ vc. i. deus q est ipa veritas: sicut dr deꝰ maiestatis vel bonitatis: qa ipe est ipa maiestas & bonitas. i ¶Et oẽs po. hic q̃r ponitur tertiæ opinioĩs approbatio cum dr: Et oẽs po. cla. & di. &c. p hoc nõ reprobauerũt ei⁹ di. ctũ de fortitudine mulieꝝ sed magis approbauerũt: qa dixerat veritatẽ mulierũ fortitudini ꝓualere.
k ¶Tũc rex. hic q̃r ponit ꝓpius zorobabel remũeratio. Circa qd̃ primo describit regis liberalitas, cum dicit: l ¶Pe. &c. vis am. s. ꝑter ꝓmia supꝫ expssa. iñ. c. & ex hoc loco patet ꝙ non solũ fuerũt ꝓmissa ẏbõ: sed ẽt scripto. Cætera patẽt ex dictis. m ¶Tũc ait. hic sc̃dõ ponit zorobabel fidelitas, q nõ solũ petijt id qd̃ ptinebat ad diuini cultꝰ augmẽtũ. Circa qd̃ sic procedit: qa prio ponit zorobabel petitio. sc̃dõ petitiõis ꝓcessio, ibi: Tũc surgẽs. tertio ꝓcessiõis executio, ibi: Et cum proceſſ. Circa primũ dr: Tũc ait re. ipse zorobabel. n ¶Me. esto vo. &c. ex hoc vꝫ ꝙ non solum vouerat reædificare templũ: sed etiã cũ ꝫ agere ad reædificatiõẽ ciuitatis circa tẽplum. o ¶In die qua re. ac. post ꝓrem ꝑm opinionẽ hebræorũ. Nã qñ aliqs sic de nouo coronaꝫ, ꝓuerũ est ꝙ ꝑ gras faciat maxime ad honorẽ dei. & huius voti ꝓsci⁹ erat zorobabel, q erat de domo regia p reginã hester: vt. ẽ. dictũ ẽ. ꝑm alios vero iste darius erat vnꝰ de septẽ magis qui habebãt ꝓ uidere de rege: & volẽtes ꝓ uidere de ꝑsonis magis q̃ de alijs: condixerũt ad inuicẽ ꝙ ille cuius equꝰ primo hinniret cũ in craſtino ꝓuenirent ad electiõis locũ regnaret: qđ contigit de equo darij: & sic regnauit. p ¶Et oĩa va. ad dei cultũ ꝓtinẽtia. q ¶Quæ ac. sunt ex hic. A nabuchodonosor rege babylonis. r ¶Remit. Ad locum ſuũ. s ¶Quæ ſe. cy. Ab alia præda. t ¶Qñ ma. ba. i. interfecit balthasar regẽ, & habitatores babylonis, ꝓ magna parte. v ¶Et vo. re. ea ibi, primo anno regni sui: & aliꝫ tunc remisit: vt hĩ. j. Esdræ. j. c. & residua ꝓ ſtũ darium fuerũt remiſſa sicut & ꝓlibꝰ vicibꝰ fuerũt de hierſm exportata. & ꝑ ptes. ꝓpte ioakim filꝫ iosiæ: vt hĩ Dañ. j. Sed cũdo ꝓpte ioachin filꝫ eiꝰ. iiij. Re. xxiiij. Tertio ꝓpte sedechiæ. iiij. Regum. xxv.
x ¶Et tu, vo. æd. tem. qđ̃ ín. idu. iiij. Regũ. dr ꝙ nabuzardã & chaldæi hoc fecerũt. Dicẽdũ ꝙ idumæi erãt in illo exercitu & qm odiebant iudæos sicut esau ꝓr eoꝝ odiuerat iacob parrẽ iudꝫo rũ: io icitauerũt nabuzardã ad ꝫ faciẽdũ propter qđ̃ dñꝰ hoc fecisse. y ¶Et qđ̃ pe. hoc est ma. i. signũ tue maiestatis. Vel aliter & iũgaf lĩa sic: Et quod pe. a te. hoc est ma. i. honor diuinus Ideo ſubditur: Postulo vt facias &c.
z ¶Tũc surgẽs. hic q̃r ponitur petitionis

Diuiſio.

a eã accipe ꝑsonas: neq; dr̃ias sed quæ iusta
b ſunt facit oĩbꝰ, iniuſtis ac malignis: & oẽs
c benignantur in operibꝰ eius. Et non est in
d iudicio eius iniquum: sed fortitudo & re
e gnũ & ptãs & maiestas omnium æuorum
f Benedictus deus veritatis. Et deſiit loquẽ
g do. Et omnes ꝑpli clamauerũt & dixerũt
k Magna est veritas: & ꝓualet. Tunc rex ait
l illi: Pete si quid vis amplius q̃ quæ ſcripta
sunt: & dabo tibi, q̃m qꝫ inuentus es sapiẽ
tior proximis: & proximus mihi ſedembis: & cognatus meus vocaberis. Tũc ait
n regi: Memor esto voti tui quod vouiſti, o ædificare hierusalem in die qua regnum
ꝫ accæpiſti: & omnia vaſa quæ accæpta sunt
ex hierusalẽ remittere: quæ separauit cyrꝰ
x qñ maĉtauit babyloniam: & voluit remittere ea ibi. Et tu vouiſti ædificare templũ
quod incenderunt idumæi quando exterminata est iudæa a chaldæis. Et nunc hoc
y est quod poſtulo domine: & quod peto, hoc est maiestas quam a te poſtulo: vt faz cias templum quod voluiſti regi cœli ex
z ore tuo. Tunc surgens darius rex, oſculatus est illum: & ſcripſit epiſtolas ad omnes a
diſpenſatores & præfectos & purpuratos: vt deducerẽt eum, & eos qui cum illo erãt b
oẽs ascendẽtes ædificare hierusalẽ. Et om c
nibus præfectis qui erant in syria & phœnice & libano ſcripſit epiſtolas vt traherẽt
ligna cedrina a libano in hierusalẽ, vt ædificaret cum eis ciuitatem. Et ſcripſit omni a
bus iudæis qui aſcendebãt a regno in iudæam, ꝓ libertate: oẽm potẽtẽ & magiſtra e
tum & præfectũ non ſupuenire ad ianuas
ipſorũ: & oẽm regionẽ quã obtinuerant f
eſſe ĩmunẽ eis: & idumæi relinquant caſtel g
la quæ obtinent iudæorũ, & in ſtructuram
tẽpli dare ꝓ ſingulos annos talẽta vigiñ
ti vſq; dum ædificaretur: & ſuper sacrariũ i
holocauſtomata hoſtilare q̃tidie sicut ha z
bent præceptum alia talenta decem offerm
re ꝓ ſingulos annos: & omnibus qui proz n
cedunt a babylonia condere ciuitatem vt
eſſet libertas tam ipſis q̃ filiis eorũ: & oĩbꝰ
ſacerdotibus q præcedunt. Scripſit aũt & o
quãtitatẽ: & ſacrã ſtolam iuſſit dari in qua p
deſeruirent: & leuitis ſcripſit dare præcæz r
pta vſq; i diẽ qua cõſummabiẽ dom⁹ & hie
ruſalẽ extrueẽ: & oĩbꝰ cuſtodiẽtibꝰ ciuita z s
tẽ ſcripſit dare eis ſortes & ſtipendia. Et v
dimiſit omnia vaſa quæcunq; ſeparauerat
cyrus a babylonia & omnia quæcũq; dixit
cyrus & ipſe præcæpit fieri: & mitti hieru z x
ſalem. Et cum proceſſiſſet ille adoleſcens y
eleuans faciem in hierusalem: benedixit a
regem cœli, & dixit: Abs te est victoria & b
abs te eſt ſapientia & claritas. Et ego ſer c
tionis conceſſio, cũ dr: Tunc ſcr. de
rex oſcu. est illũ. in ſignũ amicitiæ & d
conceſſionis peturorũ. ideo ſubditur
a ¶Et ſcripſit epiſtolas, &c. dic. regalium
negotiorũ. b ¶Vt dedu. eum. &c.
hierlm. c ¶Et oĩbus ꝑ. &c. nã ꝓ ſo
ca iſta deducẽda erãt ligna cedrina in
hierlm ꝓtum ꝓ mare & ꝓtum ꝓ terra.
d ¶Et ſcrip. oĩ. iu. &c. ꝓ libertate.
a ſeruitute: ita qa a dñis nõ ꝑdirent
in iudæa ire. iõ ſubdit: e ¶Oẽm po.
&c. & præſe. nõ ſupue. ad ia. ipſ ꝙ
ſint poſita in effectu ꝓ neꝫ
miam. Neemiæ. i. Tertio de
libertate conceſſa iudæis a
ſeruitute & tributo. Quæ
to de pecuniis a rege conceſ
ſis ꝓ ædificatiõe templi &
ſacrificiis: vt patet ex prædi
ctis. b ¶Et. ꝑfe. ẽ. de ꝓſide.
c ¶In babyloniam. id est i
babyloniæ regionẽ in qua
remãerant multi iudæi: qñ
zorobabel & eius ſocij primo venerũt in iudæã tpe cyri: vt dictũ fuit. j. Esdræ. j. c.
d ¶Et venit & numc iauſt.
fratribus ſuis. id est iudæis
cõmorantibus in regiõe babylonis. e ¶Et bñ. deum
pa. fu. pro gratis zorobaz
bel conceſſis. f ¶Qñ de.
illis. A feruitute. g ¶Et re
ſtigenũ. A tributo. h ¶Vt
ædifica. hieruſaz
lem & templum. de quo habebant magnum deſiderũ.
gratia enim primo facta a
cyro, p cambyſem eiꝰ filiũ
fuerat reuocata: sicut patet
ex ꝓ primũ Esdræ ca. iiij.
ꝓpter qđ̃ iudæi q remanſerãt in regno babyloniæ & ꝓ
fidis in iudæã venire nõ ꝓpoterãt sine nouo priuilegio.

B Diuiſio. OSt hæc C.V. aũt. Hic deſcri
bit receſſus zo
robabel q̃tũ ad
ei⁹ comitiuã. Et
primo in, gnali, cũ dicitur:
a ¶Poſt hæc aũt le. sunt. i.
re ei in vna ſignificatione
collecti hue cõgregati. Lege
dis. y ¶Ille adoleſcẽs. nõ ſm veritatem zorobabel filius ſalathiel, ſed
vr hic ſcriptura log, ſm maiorẽ ꝓ
tationẽ habebat tũc quadraginta annos &amplius. nã a primo anno cyri
fuit dux eoꝝ q de babylone rediꝫ
in iudæam: vt pater. i. Esdræ. ij. ca. fm
ẏo minorem computationem cyrus
poſt monarchiam acceꝑtã regnauit
quatuor annis & poſteum filius eius
cãbiſes octo: & poſt illũ aſſuer quã
tuordecim, cui ſucceſſit iſte darius. &
zorobabel anno primo cyri vſq; ad
ſe annorũ. xx. vel circiter qñ cyrus de
dit licentiam redeũdi: q ſimul adz
ſunt anni. xlvj. ꝓpter qđ̃ ſcribitur
in ſpãli. Et primo quanz
tum ad ꝓſonas hoĩm. Sc̃do
Camedi. Prima adhuc in du
numerato. Sc̃do aliquoꝝ
numerato. ibi, Hi ſunt filiꝫ
diſſimũto. ibi, Hi ſunt filiꝫ
Prima adhuc in tres: quia
primo ponuntur comitiuæ
ducũ. Sc̃dõ vulgares ibi:
dores ibi: Filij ſacerdotum.
Circa primum ſciendum ꝙ

Diuiſio.

sicut

A a ¶Et accæ. ep' tolas. res
gis prædictas, quæ erant de
concessionis peturorũ. ideo ſubditur
a ¶Et ſcripſit epi. &c. dic. regalium
negotiorũ. b ¶Vt dedu. eum. &c.
hierlm. c ¶Et oĩbus ꝑ. &c. nã ꝓ ſo
ca iſta deducẽda erãt ligna cedrina in
hierlm ꝓtum ꝓ mare & ꝓtum ꝓ terra.
d ¶Et ſcrip. oĩ. iu. &c. ꝓ libertate.
a ſeruitute: ita qa a dñis nõ ꝑdirent
in iudæa ire. iõ ſubdit: e ¶Oẽm po.
&c. & præſe. nõ ſupue. ad ia. ipſ ꝙ
ſint poſita in effectu ꝓ neꝫ
miam. Neemiæ. i. Tertio de
libertate conceſſa iudæis a
ſeruitute & tributo. Quæ
to de pecuniis a rege conceſ
ſis ꝓ ædificatiõe templi &
ſacrificiis: vt patet ex prædi
ctis. b ¶Et. ꝑfe. ẽ. de ꝓſide.
c ¶In babyloniam. id est i
babyloniæ regionẽ in qua
remãerant multi iudæi: qñ
zorobabel & eius ſocij primo venerũt in iudæã tpe cyri: vt dictũ fuit. j. Esdræ. j. c.
d ¶Et venit & numc iauſt.
fratribus ſuis. id est iudæis
cõmorantibus in regiõe babylonis. e ¶Et bñ. deum
pa. fu. pro gratis zorobaz
bel conceſſis. f ¶Qñ de.
illis. A feruitute. g ¶Et re
ſtigenũ. A tributo. h ¶Vt
ædifica. hieruſaz
lem & templum. de quo habebant magnum deſiderũ.
gratia enim primo facta a
cyro, p cambyſem eiꝰ filiũ
fuerat reuocata: sicut patet
ex ꝓ primũ Esdræ ca. iiij.
ꝓpter qđ̃ iudæi q remanſerãt in regno babyloniæ & ꝓ
fidis in iudæã venire nõ ꝓpoterãt sine nouo priuilegio.

B Diuiſio. OSt hæc C.V. aũt. Hic deſcri
bit receſſus zo
robabel q̃tũ ad
ei⁹ comitiuã. Et
primo in, gnali, cũ dicitur:
a ¶Poſt hæc aũt le. sunt. i.
re ei in vna ſignificatione
collecti hue cõgregati. Lege
dis. y ¶Ille adoleſcẽs. nõ ſm veritatem zorobabel filius ſalathiel, ſed
vr hic ſcriptura log, ſm maiorẽ ꝓ
tationẽ habebat tũc quadraginta annos &amplius. nã a primo anno cyri
fuit dux eoꝝ q de babylone rediꝫ
in iudæam: vt pater. i. Esdræ. ij. ca. fm
ẏo minorem computationem cyrus
poſt monarchiam acceꝑtã regnauit
quatuor annis & poſteum filius eius
cãbiſes octo: & poſt illũ aſſuer quã
tuordecim, cui ſucceſſit iſte darius. &
zorobabel anno primo cyri vſq; ad
ſe annorũ. xx. vel circiter qñ cyrus de
dit licentiam redeũdi: q ſimul adz
ſunt anni. xlvj. ꝓpter qđ̃ ſcribitur
in ſpãli. Et primo quanz
tum ad ꝓſonas hoĩm. Sc̃do
Camedi. Prima adhuc in du
numerato. Sc̃do aliquoꝝ
numerato. ibi, Hi ſunt filiꝫ
diſſimũto. ibi, Hi ſunt filiꝫ
Prima adhuc in tres: quia
primo ponuntur comitiuæ
ducũ. Sc̃dõ vulgares ibi:
dores ibi: Filij ſacerdotum.
Circa primum ſciendum ꝙ

Diuiſio.

sicut

uus tuus ſum. Bñdictus es qui dediſti mihi ſapiãm: & tiz
bi cõfitebor domine deus patrum noſtrorum. Et accepit
epiſtolas: & profectus est in babyloniã. Et venit & nũcia
uit fratribus ſuis omnibus qui fuerũt in babylonia: & be
nedixerũt deum patrum ſuorum: quoniam dedit illis re
miſſionem & refrigerium vt aſcenderent & ædificarent
hierusalem & templum vbi nominatum est nomen eius
in ipſo: & exultauerunt cum muſicis & lætitia diebus
ſeptem. Capitulum. V.

k OSt hæc autem lecti ſunt vt aſcenderent prin
cipes pagorum per domos & tribus ſuas: &
vxores illorum & filij & filiæ eorum: & ſerui
& ancillæ ipſorum: & pecora illorum. Et da
l rius rex miſit vna cum eis equites mille, do
nec deducerent eos in hierusalem cum pace & cum mu
ſicis & cum tympanis & tybiis: & omnes fratres erant
m ludentes: & fecit eos aſcendere ſimul cũ eis. Et hæc ſunt
nomina virorum qui aſcenderunt per pagos ſuos in tri
bus & in partem principatus ipſorum. Sacerdotes, filij
phinees, filij aaron: ieſus, filius ioſedech ioachim, filiꝰ
zorobabel: filij ſalathiel de domo dauid: ex progenie
phares de tribu iuda qui locutus est ſub dario rege per
ſarum ſermones miriſicos in ſecundo anno regni ipz
ſius menſe niſan primo. Sunt autem hi qui aſcenderũt ꝓ
ex iudæa de captiuitate tranſmigrationis: quos tranſq
migrauit nabuchodonoſor rex babyloniæ in babylo
nem: & † reuerſi ſunt in hierusalem. Et reliquit partem ꝓ
iudææ vnuſquiſq; in ciuitatem ſuam: qui venerunt cum t
zorobabel & ieſu, neemias areores, elimeo, emmanio,
mardocheo, beelſuro, mechſparochor olioro, ebonia:
vnus de principibus eorum: & numerus a gentilibus, y
& ex præpoſitis eorum. Filij phares, duo milia centum y
ſeptuagintaduo. Filij ares: tria milia centum. lvij. Filij
phemo: centum. xlij. In filiis ieſu & ioabes: mille trecen
tiduo. Filij beniu, duo milia quadringenti. lxx. Filij cho
raba: ducenti quinq;. Filij banica: cẽtum ſexagintaocto.
Filij bebech: quadringentitres. Filij archad: quidringẽ
ti vigintiſeptem. Filij chan. xxxvij. Filij zoroar: duo mi
lia ſexaginta ſeptem. Filij adinu, quadringẽti ſexaginta
vnus. Filij adarectis: centumocto. Filij ciaſo & zelas: cen
tumſeptem. Filij azorech, quadringenti trigintanouem
Filij iedarbone: centum trigintaduo. Filij ananie: cenz
tum trigiñta. Filij aſoni. xc. Filij marſar quadringenti
vigintiduo. Filij zabarus nonagintaquinq;. Filij ſephoz
lemon: centum vigintitres. Filij nepopas: quinquagitaz
quinq;. Filij hechanatus: centum quinquagintaocto.
Filij cebethamus, centum trigintaduo. Filij crearpatros
qui enocadies & modiæ: quadringẽti vigintitres. Qui
ex gramas & gabea: centum vigintiunus: qui ex beſſe
lon & ceagge: lxv. Qui ex baſtaro: centum vigintiz
duo. Qui ex bechenobes. lv. Filij liptis: centum quinz
quagintaquinq;. Filij labonni: trecenti quinquaginta
ſeptem. Filij ſichem: trecenti ſeptuaginta. Filij ſuadon
& elimonis: trecenti ſeptuagintaocto. Filij ericus: duo
milia centum quadragintaquinq;. Filij anaas: trecenti
ſeptuaginta. Sacerdotes. Filij ieddus, filij euther, filij
eliaſib: trecenti ſeptuagintaduo. Filij emerus: ducenti
quinquagintaduo. Filij ſaſurij: trecẽti quinquaginta ſe

sicut dicit Ioſephus. xj. lib. antiquitatum. Zorobabel existens in iudæa audita coronatione darij iuit ad eum vt impetraret perfici tẽplũ: cuius ꝓſtructio fuerat ipedita ꝓ cambyſem cyri filium vt habetur. j. Esdræ. iiij. & j. repetitur eo. ca. Et factꝰ fuit corporis ſui cuſtos per modum ſupradictum. Et ſecundo anno darij impetrauit in tantum per modum prædictum. Duxit autem ſecũ filium ſuum: de quo fit ḃ mẽtio: & ieſum filiũ ioſedech ſacerdotẽ magnum: q habebat negocium cordi ſicut & zorobabel. Et iſti tres adduxerũt tũc ꝑpm in hoc capꝰ numeratũ: ꝓter hos ds añ ad duxerãt tpe cyri. Et sic patet ſm ia priæ ꝓis hoc exceꝓto. ¶Meſeni. pri. i. qui primus est in menſibus anni. Exo. xij. Sed hoc est intelligẽ dum q̃tum ad ſolennitates q̃ fiunt apud hebræos ꝓ cirz culũ anni: ſed quãtũ ad alia negocia primꝰ menſis anni dr̃ iſtari apud eos qui correſpõdet ſeptẽbri nõ: sicut dixi plenius Gen. vij. & Exo. xij. p ¶Sunt aũt. Hic q̃r ponit numeratio vulgariũ. Et patet ſm ia: qa ſolũ ponũt hic noia hoim & numerus eorũ, exceaptis paucis q̃ exponenf. q ¶Quos tranſ. ma. i. filios eorũ qs tranſmigrauit. Nã vt rimo ducti in babylonẽ fuerunt captiuati cũ ſedechia rege: a quo tempore vſq; ad ſecũdũ annum darij q dedit hãc licẽtiam redeũdi in iudæam, fluxerunt lxxx. anni ſm minorẽ cõputationẽ: & adhuc plures ſm illã quã ſecut⁹ ſum iudicio meo tanq; veriorẽ. Hester. j. & Dañ. ix. & sic pauci aut nulli de trãſmigratis remãſerunt viui. vñ & zorobabel dux iſtoꝝ fuit nat⁹ i babylonia: & ꝓpter ḃ sic noiat⁹ zorobabel. i. ſemẽ babylonis.
r ¶Et reuer. est in &c. lunga f ſic lr̃a. Et reuerſus est in hieruſalẽ. Ad faciendum deo oblationem. s ¶Vnuſ quiſq; in ciuitatem ſuam. f. de hieruſalem oblatione ſua facta. t ¶Et reliquit partẽ iudææ. illã in qua non erat hæreditas patrum ſuorũ. Aln sic habẽt: Et reqz ſuit ꝑtem iudææ. Et tũc exponẽtur affirmatiue: videlicet illã in qua erat hereditas patrũ ſuorũ. Et cõtinuef lr̃a Vnuſquiſq; i ciuitatẽ ſuã vt. ẽ. Qui venerunt. Sequitur. v ¶Et numerus, eorum ſeparatus. x ¶A gẽtilibus. Babyloniam habitantiḃ. y ¶Et ex præpoſitis eorum: id est factus est per præpoſitos iudæorum.

C

D

a ¶Os com

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ✠ a ¶Omnis com. &c. hoc additur: quia in hoc numero aliqui includuntur: quorum nomina & numerus partialis nō exprimūtur cum prædictis.
b ¶Filij sacerdotū. hic consequenter ponitur numeratio eorū ad sacerdotes & leuitas in diuersis officijs ministrantes. Et patet littera vsq; ibi.
c ¶Omnes sa. seruitid est in sacro ministerio. d ¶Hi sunt filij. Hic ponitur quorundam ab aliis distinctio: & primo vulgarium qui nescierunt ostendere radicem generis sui: propter qđ ignotum fuit vtrum essent de genere israel vel non: isti sunt tamen populo israel: sicut & gentiles qui conuertebantur ad iudaismum. Secundo sacerdotū qui non potuerunt inuenire genealogiam suam: nec per consequens ostendere q essent de sacerdotali genere & sic, prohibiti sunt comedere panes propositionis:
F quibus licitum erat vti tantum sacerdotibus. Et patet sententia ex dictis, excæptis q sequuntur. e ¶Et horum quæsita est generis scripta in pedatura, id est inuestigatio genealogiæ & dicitur a peda pede: quod significat idem qđ vestigiū. f ¶Donec ex. &c. q sciat sufficienter per hoc veritatem dicere per scripturā vel spiritum prophetiæ.
g ¶Omnis aūt ista congregatio erat. xlij. milia &c. lxx. xlij. milia nō est de textu: sed est insertum per imperitiam scriptorum: quia contradicit ei quod subdit.
h ¶Quadragi. &c. Ca. quadrin. hic ponitur numerus animaliū. Et patet his exceptis. i ¶Subiumentalia. per quæ intelliguntur asini & boues hic non expressi: & sunt iugo & oneribus deputandi. k ¶Dū venirent &c. id est in locum vbi fuerat templum quia nondum erat reædificatum sed postea anno sexto darij fuit consummatum: vt habetur. j. Esdræ.

ptem. Filii carere: ducenti viginti septē. Leuitæ. Filii iesu in caduhel, & banus & serebias & edeias. lxxiiii.
Omnis numerus a. xii. anno. xxx. milia quadringenti sexaginta duo
a Filii & filiæ & vxores: omnis computatio, quadraginta milia ducen
bti quadragīta duo. Filii sacerdotū qui psallebant in templo. Filii asaph, centum vigintiocto. Ostiarii vero filii esmenni, filii aser, filii amon, filii accuba, toba, filii tobi omnes centum trigintanouem. Sacerdotes seruientes in templo. Filii sel, filii gaspha, filii tobloch, filii carie, filii sub, filii helieu, filii labana, filii armacha, filii accub, filii vtha, filii cetha, filii aggab: filii obai: filii anani: filii canna, filii geddu: filii an: filii radin: filii desanon filii nechoba, filii caseba, filii gozeli ozui, filii sinone, filii attre, filii hastem, filii asiana, filii manei: filii nasisin: filii accufa, filii agista, filii azui, filii fauon, filii fasalon, filii meedda, filii susa, filii careth, filii barcus, filii saree, filii coesi, filii nasith, filii agisti, filii pedon, salomō, filii eius, filii asophot, filii phazida, filii teli, filii dedon, filii gaddahel, filii sephegi, filii aggia, filii sachareth, filii sabathem, filii saroneth, filii malsith, filii anie, filii sus, filii addus, filii suba, filii cura, filii rahotis, filii phaspbat, filii mal
t mon. Oēs sacro seruientes & pueri salomonis, quadringenti octo
d gintaduo. Hi sunt filii qui ascenderunt a thelmellaththelarsa: principes eorum carmellam & careth: & non poterāt edicere ciuitates suas & progenies suas quemadmodum sint ex israel. Filii dalari, filii thubam, filii necchodaici & ex sacerdotibus qui fungebātur sacerdotio & nō sunt inuenti filii obia, filii achos, filii addin: qui accæpit vxorē ex filiabus phargeleu: & vocati sūt
e nomine ei⁹. Et horum quæsita est
gencris scripta in pedatura: & non est inuenta: & prohibiti sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis neemias & astharas ne participentur sanctā
f donec exurgat pontifex doctus in
g ostensionem & veritatem. Omnis autem israel erat excæptis seruis & ancillis: qđragītaduo milia: trecēhti quadraginta. Serui horum & an

cillæ: septē milia trecenti triginta septē: cantores & cātatrices:
ducēti sexaginta qnq;. Cameli: quadringēti. xxxv. Equi. vii. milia. xxxvi. Muli: ducēta milia. xlv. Subiugalia quinq; milia vigintiquinq;. Et de præpositis ipsis per pagos: dum veni
k rent in templum dei quod erat in hierusalem: vouerūt suscitare templum i loco suo ſm suā virtutem: & dari in templum thesaurorum operum sacrum: auri mnas. xii. milia † & mnas argenti quinq; milia: & stolas sacerdotales centum. Et habitauerunt sacerdotes & leuitæ: & qui exierant de plæbe in hierusalem & in regione: & sacri cantores & ostiarii: & omnis israel in regionibus suis. Instan
l te autem septimo mense: cunq; essent filii israel vnusquisq; in suis rebus: conuenerunt omnes vnanimes in atrium: quod
m erat ante ianuam orientalem. Et stantes iesus filius iosedech & fratres eius sacerdotes: & zorobabel filius salathiel & hu
n ius fratres: parauerunt altare: vt offerrent super illud holostomata, ſm q; in libro moysi hominis dei scripta sunt. Et
o conuenerunt ibi ex aliis nationibus terræ: & erexerunto sacrarium in loco suo omnes p gentes terræ: & offerebant holocaustias & holocaustomata domino matutina. Et egerunt sce
q nophegiam & diem solennem sicut præceptum est in lege: & sacrificia quotidie sicut oportebat: & post hoc oblationes institutas, & hostias sabbatorum: & neomeniarum: &
r diērum solennium omnium sanctificatorum. Et quotquot vouebant domino a neomenia septimi mensis cœperunt hostias offerre deo: & templū
s domini nondum erat ædificatum. Et dederunt pecuniam lapidariis & fabris: & potum & pabula cum gaudio. Et de
t derunt carra sidoniis & tyriis: vt transueherent illis de libano trabes cedrinas: & faceerent rates in ioppe portum;

Esdræ. vi. ca. l ¶In
G stante autem &c. Posteā posita sunt huius libri appendices hic reuertitur ad tempus ad repetendum quæ sunt alibi sempta. Et primo q̄ contigerit sub zorobabel dicit. Secundo sub eldra sacerdote. c. vii. Primo in tres: quia primo repetitur fundatiōis templi inchoatio. Secundo impedimenti procuratio ibi: Et audierunt. Tertio opis relatæ. Ibi: Tertio autem &c. Circa primū tria. Primo ponitur numerus populi qui venit de captiuitate in hierusalem, & fundauerit templum b dei: nouilunio secundi mensis: secūdi anni, cum veniſſent in iudæam & hierusalem. Et statuerunt leuitas a xx. annis super opa domini: & stetit iesus & filius eius & fratres, om
c nes leuitæ conspirantes & executores legis: facientes opa in domo dñi. Et steterūt sacerdotes habētes stolas cū turbis, & leuitæ filii asaph habentes cymbala, collaudātes do
d minū, & benedicētes ſm dauid regem israel. Et cantabant canticum dño: cm dulcedo eius & honor in sæcula sup oēm israel. Et omnis populus tuba cecinerunt: & proclamauerunt voce magna, collaudantes dominū in suscitatione dom⁹ domini. Et ve
e nerunt ex sacerdotibus & leuitis & principibus ſm pagos seniorib⁹ qui viderāt pristinā domū: & ad huius ædificationem cū clamore & plāctu magno: & multi cū tubis & gaudio magno intensi vt populus non audiret tubas ppter planctum pp̄li: turba enim erat tubis canens magnifice:
f ita vt lōge audiretur. Et audierunt inimici trib⁹ iudæ & bēiamin: & venerūt scire q̄ esset vox tubarum. Et cognouerūt: qm̄ q erāt ex captiuita
g te, ædificat tēplū dño deo israel. Et accedētes ad zorobabel & iesum: & præpositos pagorum dixerūt eis. Ædificabimus vna vobiscū. Sicut em
h audiuimus dñm vestrū: & ipi pariter incedim⁹ a diebus asbasareth, qui adduxit nos hic. Et dixerunt illis zorobabel & iesus & principes pagorum israel: Nō est nobis & vobis ædificare domum dei nostri. Nos enim soli ædificabimus dño † israel: ſm ea q̄ præcæpit nobis cyrus rex persarū. Gentes aūt terræ incubantes his q̄ sūt i iudæa: & leuātes op⁹ ædificatiōis: & insidias & pp̄los adducētes, phi
i bēbat eos ædificare: & aggressus h exercentes impedierunt, ne cōsummarēt ædificiū. Oī tpe vitæ cyri regis & ptraxerūt structurā p biēniū vsq; ad darii regnum.

Ca. VI.

A ſm decretum quod scriptum erat a
eis a cyro rege persarum. Et in secundo anno venientes in templum dei
in hierusalem mense secūdo, inchoauit zorobabel filius salath
uit & iesus filius iosedech: & fra
rum & sacerdotes & leui & omnes qui venerant de ca tate in
hierusalem, & fundauer tēplum b
dei: nouilunio secundi mensis: secū di anni, cum veniſſent in iudæam & hierusalem. Et statuerunt leuitas a xx. annis super opa domini: & stetit iesus & filius eius & fratres, om
c nes leuitæ conspirantes & execu
tores legis: facientes opa in domo dñi. Et steterūt sacerdotes habētes stolas cū turbis, & leuitæ filii asaph habentes cymbala, collaudātes do
d minū, & benedicētes ſm dauid regem israel. Et cantabant canticum dño: cm dulcedo eius & honor in sæcula sup oēm israel. Et omnis populus tuba cecinerunt: & proclamauerunt voce magna, collaudantes dominū in suscitatione dom⁹ domini. Et ve
e nerunt ex sacerdotibus & leuitis & principibus ſm pagos seniorib⁹ qui viderāt pristinā domū: & ad huius ædificationem cū clamore & plāctu magno: & multi cū tubis & gaudio magno intensi vt populus non audiret tubas ppter planctum pp̄li: turba enim erat tubis canens magnifice:
f ita vt lōge audiretur. Et audierunt inimici trib⁹ iudæ & bēiamin: & venerūt scire q̄ esset vox tubarum. Et cognouerūt: qm̄ q erāt ex captiuita
g te, ædificat tēplū dño deo israel. Et accedētes ad zorobabel & iesum: & præpositos pagorum dixerūt eis. Ædificabimus vna vobiscū. Sicut em
h audiuimus dñm vestrū: & ipi pariter incedim⁹ a diebus asbasareth, qui adduxit nos hic. Et dixerunt illis zorobabel & iesus & principes pagorum israel: Nō est nobis & vobis ædificare domum dei nostri. Nos enim soli ædificabimus dño † israel: ſm ea q̄ præcæpit nobis cyrus rex persarū. Gentes aūt terræ incubantes his q̄ sūt i iudæa: & leuātes op⁹ ædificatiōis: & insidias & pp̄los adducētes, phi
i bēbat eos ædificare: & aggressus h exercentes impedierunt, ne cōsummarēt ædificiū. Oī tpe vitæ cyri regis & ptraxerūt structurā p biēniū vsq; ad darii regnum.

Ca. VI.

✠ a ¶Secundum decretum quod scriptum erat. ex hoc pāret quod dictum est illi
k cet ꝙhæc referuntur ad tempus
l cyri. b ¶Et fundauerunt templum dei nouilunio, id est in principio secundi mensis. Nam hebræi faciunt menses ſm lunationes. c ¶Et fratres omnes leuitæ conspirantes, id est vnoſpiritu & voluntate ad opus dei aspirantes.
d Et benedicentes ſm dauid regem. id est ſm psalmos ab eo compositos. e ¶Et audierunt inimici tribus iudæ & beniamin. Hic consequenter ponitur operis impedimentum. Et patet sententia ex dictis. j. Esdræ. iiij. excæptis quæ sequuntur. f ¶A diebus asbasareth, id est Esdræ vocatur assoradan. g ¶Gentes autem terræ incubantes, id est vigilanter insidiantes ad opus impediendum. h ¶Et aggressuras exercentes. id est insultus præparantes: & dicitur ab aggredior. i ¶Et protraxerunt structuram per biennium vsq; ad regnum darij. Istud non potest sic intelligi ꝙ a tempore huius impedimenti fuerit tantum biennium vsq; ad darij regnum. Nam ſm minorem computationem fuerunt ibi. xxij. anni. & ideo istud biennium intelligitur de impedimento operis per insultus samaritanorum: ita ꝙ iudæi parum poterant operari: & interim procurabant samaritani ad mandatum regis, opus totaliter impediri: quod est factum in fine illius biennij: & durauit vsq; ad secundum annum darij.

Caplm. VI.

IN secundo autem anno regni darij prophetauit aggeus & zacharias filius addin prophetæ apud iudæam & in hierusalem in nomine dei israel super eos.
Tunc stans zorobabel filius salathiel: & iesus filius iosedech: inchoauerunt ædificare domum domini: quæ est in hierusalem: cum adessent eis prophetæ domini & adiuuarent eos in illo tempore venit ad illos sysennes subregulus syriæ & phœnicis & satrabuzanes & sodales eius & dixerūt eis: Quo præcipiente vobis domum hanc ædificatis: & tectum istud, & alia omnia perficitis: Et qui sunt structores qui hæc ædificant:? Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos qui erant ex captiuitate a domino seniores iudæorum: & non sunt impediti ædificare, donec significaretur dario de omnibus istis & responsum acciperetur. Exemplum epistolæ quam miserunt dario: Sysennes subregul⁹ syriæ & phœnicis, & satrabuzanes & sodales eius in syria & phœnice præsides regi dario salutem. Omnia nota sint domino regi: quia cum aduenissemus in regionem iudææ, & introissemus in hierusalem: inuenimus ædificantes domum dei magnam: & templum ex lapidibus politis, & magnis & preciosis materiis in parietibus & opera illa instanter fieri, & suffragare & prosperare in manibus eorum: & in omni gloria q̄ diligentissime perfici. Tunc interrogauimus seniores dicentes: Quo permittente vobis ædificatis domum istam: & opera hæc fundatis? Ideo autem interrogauim⁹ eos, vt notum facerem⁹ tibi homines & præpositos: & nominum scripturam præpositorum postulauimus illos. At illi responderunt nobis dicentes: Nos sumus serui domini qui fecit cœlum & terrā: & ædificabatur hæc domus añ annos istos multos a rege israel magno & fortissimo: & cōsummata est. Et qm̄ patres nostri exacerbantes erant: & peccauerunt in deum israel: tradidit eos in man⁹ nabuchodonosor regis babyloniæ regis chaldæorum: & domū istam demolientes incenderunt: & populum captiuū duxerūt in babyloniam. In primo anno regnāte cyro rege babyloniæ, scripsit cyrus rex domum hanc ædificare: & illa sacra vasa aurea & argentea quæ abstulerat nabuchodonosor de domo quæ est in hierusalem & cōsecrauerat ea in, suo templo: rursus protulit ea cyrus rex de templo quod erat in babylonia: & tradita sunt zorobabel & salmanasaro subregulo: Et præcæptum est eis vt offerrent hæc vasa: & repone

E ✻ a ¶Tunc darius rex. Hic ponitur regis responsio confirmans operis resumptionē & inducens ad consummationem. Circa quam primo ponitur regis responsio. Secundo diligens executio. ca vij.

Diuisio. Sētētia primæ partis patet ex dictis. j. Esdræ. vj. excæptis quę sequuntur.

b ¶Lapidibus poli. trí. id est tribus ordinibus lapidum. c ¶Et mœniano li. id est ordine vno ligneo. sic enim fuit in templo salomonis q̄ parietes erant exterius de lapidibus & interius de tabulis cedrinis. Dicitur autem mœnianum a mœnia pluralis numeri quæ propriæ signant clausuram ciuitatis: sed tractū est hoc nomen ad signandum quamcunq; clausuram. Et eodē modo mœnianum. d ¶Et mœniano vno nouo. Expositio est litteræ præcedētis sic: Et, pro id est mœniano vno nouo. id est facto de lignis quæ non fuerunt alias in ope. Qđ autem dicitur hic: de lapidibus politis, videtur contradicere ei quod dicitur. j. Esdræ. vj. a. Ordines de lapidibus impolitis tres. Ad quod potest dici q̄ lapides isti dicuntur hic politi eo q̄ erant dolati: ibi vero dicuntur impoliti, eo q̄ non erant operti laminis aureis in quibus erant figuræ cherubin & palmarum: sicut erāt tabulæ quæ operiebant interiorem partē parietū templi. e ¶Quæ extulit nabuchodonosor. id est extra hierusalem tulit in babylonem.

f ¶Et præcæpit. ipse cyrus: vt patet ex littera precedēti & sequēti. g ¶Curam agere fyrie nē subregulum syriæ & phœnicis &c. Vtrum autem isti sint ijdem homines numero qui tempore cyri & darij fuerunt in isto officio, dubium est. q̄ autem fuerint ijdem, videtur per hoc q̄ hoc tempore cyri &. ē. eodem ca. &. j. in prin. se. cap. pro tempore darij ponuntur eadem ipsorum nomina. Nec videtur impossibilitas ex longitudine temporis. nam a tempore cyri vsq; ad secundum annum darij fm vnā computationem fluxerūt trā vingintiquattuor anni: per trā vero tempus bene cōtingit aliquādo eosdē homines

rēt in tēplo quod erat in hierusalem: & ipsum templū de ædificare i loco suo. Tūc salmanasar[9] subiecit sūdamēta dom[9] dñi: quæ est in hierlm: & exinde vsq; nūc ædificat: & nō accæpit cōsummationē. Nūc ergo si iudicat̄ a te o rex pquirat̄ in regalib[9] bibliothecis cyri regis quæ sūt i babylonia: & si inuētū fuerit cōsilio cyri regis cœptā esse structurā dom[9] dñi quæ ē in hierlm: a & iudicabit a dño rege nr̄o: scribat de his nobis. Tūc darius rex præcæpit in qrī in bibliothecis: & inuēt[9] ē in egbathanis ciuitate q̄ est in media regiōe loc[9] vn[9] in quo scripta erāt ista in memorio prio regnāte cyro: rex cyr[9] præcæpit domū dñi quæ est i hierusalē ædificare: vbi incēdebāt igni assiduo: cui[9] altitudo sit cubitorū decē: & latitudo cubitorū sexaginta: quadratū lapidib[9] q̄ politis trib[9]: & mœniano ligneo eiusdē regiōis: & mœnião vno nouo: & ipendia dari de domo cyri regis & sacra vasa domus dei mini, tā aurea q̄ argentea quæ extulit nabuchodonosor i domū domini, quæ est in hierusalē vbi erant posita: vt ponantur illic.

g Et præcæpit cur̄ agere fysennē subregulum syriæ & phœnicis. & satrabusanē & sodales ei[9] & q ordinati erant in syria & phœnice præsides, vt abstinerēt se ab eodē loco. Et ego quoq; præcæpi in totū ædificare: & prospexi vt adiuuēt eos q̄ sunt ex captiuitate iudæorū: donec cōsummaretur templū ædis dñi: & a vexatione tributorū celesyriæ & phœnicis: diligenter quantitatem dari his hominib[9] ad sacrificiū dñi zorobabel præfecto ad tauros & arietes & agnos. Similiter autē & frumentum & sal & vinum & oleum instanter per singulos annos: prout sacerdotes q̄ sunt in hierusalē dictauerint consumi quotidie sine vlla dilatione: vt offerant̄ libatiōes summo deo pro rege & pueris ei[9]: & orent pro ipsorū vita. Et denunciatur vt quicunq; transgressi fuerit aliquid ex his quæ scripta sunt aut spreuerint: accipiatur lignum de suis ppris & suspendant̄: & bona ipsorū regi ascribātur. Propterea & dominus cuius nomen inuocatū est ibi: exterminet oēm regem & gentē qui manū suam extenderit prohibere: aut male tractare domū dñi illā quæ est in hierlm. Ego dari[9] rex decreui q̄ diligentissime fm hæc fieri. Ca. VII.

Vnc sysēnes subregul[9] celesyriæ & phœnicis & sabrabuzanes & sodales obsecuti his q̄ a dario rege erāt decreta: ibi stabāt sacrosanctis operibus diligentissime cooperantes cū senioribus iudæorū i principib[9] syriæ & psperata sūt sacrosancta opera pphetātib[9] aggeo & zacharia pphetis. Et cōsummauerunt oīa per ꝓceptū domini dei isrl̄: & ex cōsilio cyri darii & artaxerxis regis psarū. Et cōsummata est domus nīa vsq; ad tertiā & vicesimam diē mensis adar. vi. anno darii regis. Et fecerūt filii isrl̄ & sacerdotes & leuitæ & cæteri, q̄ erant ex captiuitate q̄ appositi sunt fm ea quæ scripta sūt in libro moysi. Et obtulerūt in dedicationē tēpli domini tauros centū, arietes ducentos: agnos quadringentos: & hædos pro pctis vniuersi isrl̄. xii. fm numerū tribuū israel. Et steterunt sacerdotes & leuitæ amicti stolis per tribus sup opera dñi dei isrl̄: fm librū moysi: & ostiarii p singulas ianuas. Et egerūt filii isrl̄ cū his q̄ erant ex captiuitate: illud pha se. xiiij. luna mēsis primi: quādo sanctificati sūt sacerdotes & leuitæ. O ēs filii captiuitatis nō sūt simul sctificati: q̄ leuitæ oēs simul sctificati sunt. Et immolauerūt phase vniuersi filii captiuitatis: & fratribus suis sacerdotibus & sibimetipsis. Et māducauerunt filii israel qui erant ex captiuitate oēs q̄ remanserāt ab oīm[b] execratiōib[9] gētiū terræ q̄rētes dñm: & celebrauerūt diē festū azimorū. vii. d. ieb[9] epulā tesi cōspectu dñi: qm̄ cōuertit cōsiliū regis assyrioru in eos cōfortare man[9] eorū ad opa dñi dei israel

homines permanere in eodem officio. Q. autem fuerunt diuersi homines videtur ex multa diuersitate regum: ad quorum mutationem isti officiales mutari. Dari autem fuit quartus rex persaruma cyro secundum hebræos. secundum alios vero multos plures reges fuerunt inter cyrum & darium. Nec est impossibile q̄ diuersi homines eiusdē nominis sint in eisdem officijs regalibus diuersis temporibus & sub diuersis regib[9]. Ca. VII.

Vnc ergo filii israel sacerdotes & leuitæ & cæteri, q̄ erant ex captiuitate q̄ appositi sunt fm ea quæ scripta sūt in libro moysi. Hic completur ea quæ ponitur regie commissionis executio. Et ponitur sententia ex dictis. j. Esdræ. vj. post medium capituli: excæptis quæ sequuntur. i ¶Cognorantes cum fratribus suis sacerdotibus & iudæorum principib[9] iudæa & ierlm. iudæa & ierlm fuit vna prouincia & isti principes ciuitatis zorobabel dux populi iudæorum: & iesus filius iosedech princeps sacerdotum. Q. autem dicitur hic: & cæteri, q̄ erant ex captiuitate: illud patet ex captiuitate illius descriptionis populi facta tempore natiuitatis christi in iudæa facta fuit a præside syriæ cyrino: vt habetur. Luce. ii. k ¶Et ex cōsilio cyri & darij & artaxerxis regis psarum secundum hebræos. secundum alios vero idem homo, nomine proprio dari[9] nomine appellatiuo artaxerxes nomine communi regio. sicut dicitur de Tyberiis cæsare. & de gaiusius cæsare. quia reges romani communi nomine cæsares appellantur. Non vero latinos & græcos & etiam scriptores hebræos secundi hebræos non recipiunt historias fuerunt reges diuersi. 1 ¶Et congregauī eos ad fluuium qui dicitur thia. j. Esdræ. viij. dicitur hauua. erat enim binomius.

h ¶Et metati illic fuimus .j. tentoria posuimus.

i ¶Ex filijs filiorū chananei. proprium nomen est cuiusdam iudæi: ita q̄ nō est adiectiuum & commune quo denominantur illi qui erant de tribu chanaan ✻ filij noe.

A Cap. VIII. Post &c. Hic ponit repetitur facta sub esdra facerdote alibi scripta. & prio describit eū de babylōia recessū. secdo i hierlm aduent̄, ibi Et factus fuisset. Circa primū prio describit statū esdre. secdo gīa sibi facta a rege, ibi: Rex artaxerxes. Sētētia prioris patet ex dictis. j. Esdræ. vij. his exceptis: a ¶Et post hæc. s. darium. b ¶Regnāte artaxerxe. Et hoc patet q̄ dictum est. s. q̄ fm auctorē huius libri darius & artaxerxes fuerūt reges diuersi fm opinionē ebreoꝝ q dicūt eē eūdē: Pōt dici q̄ ly post hæc, nō notat personarū diuersitatem sed eiusdē mutatiōis notabilem renouationem. sicut de saule dr̄. j. Regum. x. b. Mutaberis in virum aliū. Darius autem in gratia facta pplo iudeorum rēpore Esdræ sacerdotis: fuit notabiliter reuocatus ad bonum iudeorū. & sic scribit hic quasi alius. & isto modo loquendi vtitur frequenter liber Apoca, sicut ibidē dixi in pluribus locis.

c ¶Et dedit ei rex gloriā. i. honorem coram multis. Est enim gloria honor exhibit̄ alicui i pūta mītoꝝ. d ¶Rex artaxerxes. Hic ponit gratia regis Esdre facta. & diuiditur in duas pt̄es: qa primo ponitur huiꝰ grē descriptio. secūdo ipsi⁹ Esdræ gratiarum actio: ibi Et dixit esdras, Sentētia priæ ptis patet ex dictis. j. Esdræ. vij. hoc excepto.

e ¶Nullū tributum nec; vl. alia indictio. i. exactio vel graue præceptum.

f ¶Et dixit esdras. Hic cōsequenter ponitur ipsius esdræ gratiarum actio. & cōsequēter populi cum esdra redeuntis in hierusalem enumeratio, ibi: Et hi sunt præpositi &c. & patet sentētia ex dictis. j. Esdrę. viij. excæptis quæ sequuntur.

g ¶Et congregaui eos ad fluuium qui dicitur thia. j. Esdrę. viij. dicitur hauua. erat enim binomius.

h ¶Et metati illic fuimus .j. tentoria posuimus.

i ¶Ex filijs filiorū chananei. proprium nomen est cuiusdam iudæi: ita q̄ nō est adiectiuum & commune quo denominantur illi qui erant de tribu chanaan ✻ filij noe.

ne forte exurgat ira i regno regis: & filij & filiorū ei[9]. Vobis aūt dicitur: vt omnibus sacerdotib[9]: & leuitis & sacris cantoribus[9]: & seruis tēpli, & scribis templi huius nullū tributū: nec; vlla alia indictio irrogetur: nec habeat quisq̄ potestatem obijcere eis quicq̄. Tu autē esdra fm sapientiam dei: cōstitue iudices: & arbitros in tota syria & phœnice: & oēs q̄ legēdei tui nō nouerunt: doce: vt quotquot transgressi fuerint legem: diligenter plectant̄ siue morte siue cruciatu: siue etiā pecuniæ mulctatiōe vel abductione. Et dixit esdras scriba. Benedict[9] dñs patrū nostrorū qui dedit hāc volūtatē i cor regis: clarificare domū suā quæ est in hierusalē. & me honorificauit i cōspectu regis: & cōsiliarioꝝ & amicorū ei[9]: & purpuratorū ei[9]. Et ego cōfortans animo fact[9] sum fm opitulationē domini dei mei: & congregaui ex isrl̄ viros: vt sil̄ ascenderēt mecum. Et hi præpositi fm patrias suas & principat[9] portionales: eorū qui mecum ascēderunt de babylonia in regno artaxerxis. Ex filijs phares: gersonis. Ex filijs ſemarith: ꝉamemus. Ex filiorum dauid accus filius ſecelie. Ex filijs phares: zacharias: & cum eo reuer̄ſi sunt viri centum quinquaginta. Ex filijs ductoris moabilionis: ꝉzaraei: & cum ipso viri ducenti quinquaginta. Ex filijs cachues: iechonias: ꝉzechoeli: & cum ipso viri ducenti quinquaginta. Et filijs ꝉsala: maasias: gotholie: & cum ipso viri septuaginta. Ex filijs saphatiæ: & zarias michel: & cum ipso viri octoginta. Ex filijs ſob: abdias ꝉieheli: & cum ipso viri ducenti duodecim. Ex filijs ꝉbanie salimoth: filius ſosaphie: & cū ipso viri centum sexaginta. Ex filijs beer: ꝉzacharias bebei: & cum ipso viri ducenti octo. Ex filijs ezead: ſohannes: azechan: & cum ipso viri centum decē. Ex filijs adonichan: ipsis postremis: & hæc sunt nomina eorum: eliphalem: filius gebel: & ſemei gas: & cum ipsis viri septuaginta. Et cōgregaui eos ad fluuiū qui dicitur thia: & metati illic fuimus triduo: & recognoui eos. Et ex filijs sacerdotū & leuitarum nō inueni illic. Et misi ad eleazarū: & eccelō: & maſmā: & malobā: & enaathan: & ſamea: & iotribū: nathan: ennagan: zacharia: & mosollamum: ipsos ductores & peritos: Et dixi eis vt venirent ad loddeum qui erat apud locū gazophylatij. Et mandaui eis vt dicerent loddeo: & fratribus eius: & illis qui erant in gazophylatio vt mitteret nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo domini dei nostri. Et adduxerunt nobis secundum manum validam domini dei nostri viros peritos: ex filijs mooli: filij leui: filij israel: sebebiā & filios: & fratres qui erant decem & octo: asbiam: & ꝉamin ex filijs filiorum chananei: & filij eorū viri viginti, Et ex his qui in templo seruiebant

al's ꝉ cōsiliato rum.

al's ꝉ amelus,

al's ꝉ zarari

al's ꝉ ieheli.

al's ꝉ sola.

al's ꝉ iezeli.

al's ꝉ bānie.

al's ꝉ charie,

al's ꝉ antium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quos dedit dauid & principes ad operationem leuitis templo seruienti tū: ducenti viginti. † Omniū nomina significata sunt in scripturis. Et vocauimus illic iejunium iuuenib⁹ in conspectu dei: vt quærerē ab eo bonum iter nobis, & q nobiscū erāt, ex filijs & pecorib⁹, pter insidias. Erubui em petere a rege pedites & equites i comitatu tutelæ gra aduersarios nros. Dixim⁹ em regi: quū virt⁹ dñi erit cum eis: qui inquirūt eū in oī affectu. Et iterū deprecati sum⁹ dñm deū nostrū fm hæc: quem & propitiū habuim⁹: & cōpotes facti sumus deo nostro. E separaui ex plæbis p̄positis & sacerdotibus tēpli viros duodecim, & sedebiam, & † asamiam, & cum eis ex fratribus eorū viros decim. Et appendi eis argentum & aurum & vasa sacerdotalia domus domini dei nostri, quæ donauerat rex & cōsiliarij eius & principes & omnes israel. Et cū appendissem, tradidi argenti talenta centum quinquaginta: & vasa argētea talentorū centum, & auri talenta centū, & vasor⁹ aureorū septies viginti, & vasa erea de bono æramēto splendētia duodecim auri specie reddentia. Et dixi eis: Et vos sancti estis a dño, & vasa sunt sancta, & aurū & argētū votū est dño deo patrum nostrorū: Vigilate & custodite donec tradatis ex plæbis præpositis, & sacerdotib⁹ & leuitis & principibus ciuitatum israel in hierusalem: in b pastoforio dom⁹ dei nostri. Et hi qui suscæperūt sacerdotes & leuitæ, aurum & argētum, & vasa intulerūt in hierusalē in tēplū domini. Et promouimus a fluuio thia die duodecima mēsis primi: vsq; quo introiuimus in hierusalē. Et cum factus fuisset tertius dies: quarta autem die pderatum aurū & argentū: traditū est in domo dñi dei nostri: marimoth filio iori sacerdoti: & cū ipso erat eleazar filij⁹ phinees: & erant cū ipsis iosabdus, filius iesu, & medias & bani filius leuitæ: ad numerū & ad pondus vniuersa. Et scriptum est pōdus ipsoz eadem hora. Qui autem venerunt ex captiuitate, obtulerūt sacrificium domino deo israel: tauros duodecim pro omni israel, arietes octoginta sex, agnos septuaginta duos, hircos pro peccato duodecim: & p salutevacas duodecim: omnia in sacrificiū domini. Et relegerūt p̄cepta regis regalib⁹ dispēsatoribus: & sub regulis celesyriæ: & phœnicis: & honorificauerunt gētē: & templū domini. Et cōsummatis his: accesserūt ad e me p̄positi: dicentes: Non segregauerunt genus israel: & principes & sacerdotes & ieuitæ: & alienigenæ gētes & natiōes terræ imundicias suas a chananæis: & ethæisg & pherezæis: & hiebuzæis: & moabitis: & ægyptijs, & idumæis. Cōsūcti ei sūt filiabus eoz: & ipsi & filij eorum, & cōmixtū est semen sanctū alienigenis gentibus terræ: & pticipes erant præpositū & magistra

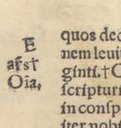
f filij noe. a ¶ Et vos sancti h tus iniquitatis huius: ab initio ipsius rei
estis, i. deputati ad seruiendū i gni. Et mox vt audiuit ista conscidit vestimē
dño: & hoc etiā mōres iani k ta & sacram tunicam: & lacerans capillos
maræ q̄ applicant & diuino capitis & barbam: sedit dolens & mestus.
cultui dicunt fcte. b ¶ In pa Et conuerterunt ad me quotquot tunc
storio &c. Est autē pastofo- mouebantur in verbo domini dei israel:
riū thalamus deputatus ad ad me lugentem super iniquitatem istam:
comedēdū extra atriū sacer dum sedebam tristis vsq; ad sacrificium ves
dotū. & de quasi foris po pertinum. Et consurgens a ieiunio: con
situ. in talib⁹ em thalamis cissa habens vestimenta: & sacram tunicam: inginiculans: & extendens ma
comedebāt corā dño illi q nus ad dominum, dicebam: Domine,
offerebāt hostias pacificas confusus sum & reuereitus sum ante fa
quarū vna ps cedebat i vsū ciem tuam. Peccata enim nostra multi
eorū. c ¶ Et cū factus fuis plicata sunt super capita nostra: & iniqui
set. Hic p̄sequēter describit tates nostræ exaltatæ sunt vsq; ad cœlum
quid factū est i hierusalem quoniam a temporibus patrum nostrorū
in adueu esdræ. Et diuidit sumus in magno peccato vsq; in hunc
i duas ptes: ga prio describi diem. Et propter peccata nostra: & pa
bit ob oblationū regis & prī trū nostrorum sumus traditi cum fratribus no
cipū & aliorū traditio. secū strīs: & cum sacerdotibus nostris: & regi
do alienigenarū separatio: bus terræ in gladium & captiuitatem &
ibi: Et p̄sumatis. Snia pri deprædationem cum confusione: vsq; in
ptis patet ex dictis. j. Esdrę. m hodiernum diem. Et nunc quantū est hoc
viij. hoc excepto. d ¶ Et cū quod contingit nobis: misericordia abs
ipso erat eleazar filius &c. te domine deus: & derelinquæ nobis ra
Iste nō est phinees filij⁹ heli dicatio in omni iudæa & in hierusalem &
qui mortu⁹ fuit lōge ant. j. imiquitatem multitudinis. Et facta est præ
Reg. iiij. e ¶ Et cōsumma. omnibus qui erant ex captiuitate in hie
Hic p̄sequenter describit po rusalem congregati vt quicumq; non oc
puli israel ab alienigenis se currerit biduo aut triduo dei fm iudicū
parato. Circa quā sic p̄cedit ga primo ponit cōmixtio principum & ancianorum: tollerentur facultates
nis denūciatio. sed o Esdrę suæ & ipse alienus iudicaretur a mul
lamentatio: ibi: Et mox vt titudine captiuitatis. Et congregati sunt
audiui. tertio dicta seq̄stra omnes qui erant ex tribu iuda & benia
tio: ibi: Et cū adorādo. Sen min in tribus diebus in hierusalē. Hic mē
tentia primæ p̄tis patet ex sis est nouus, dies mensis vicesimus. Et se
dictis. j. Esd. ix. hi sex excepti. dit omnis multitudo in area templi: tremē
f ¶ Accesserunt ad me p̄ tes propter hyemē præsentem. Et exur
positi. s. filiorum israel. gens esdras, dixit illis: Vos iniquæ fecistis
g ¶ Immundicias suas. collocantes vobis in matrimonijs vxores
&c. quia mulieres alienige alienigenas: vt adderetis ad peccata is
nę docebāt filios suos ido rael: & nunc date cōfessionem & magnifi
latrare: & ad hoc etiā iduce cētā dño deo patrū nostrorū, & perficite
bāt maritos suos. h ¶ Ab voluntatē ipsius: & discedite a gentibus
initio ipsius regni, hoc est terræ: & ab vxoribus alienigenis. Et cla
dicti⁹ q̄ istud malū iccepit mauit omnis multitudo: & dixerunt voce
a porciorib⁹ ppli fm qđ magna: Sicut dixistis: faciemus. Sed qm̄
dicit. s. Esdræ. ix. a. Manus multitudo magna est: & tēp⁹ hybernū, &
principum & magistratuū non est nobis vnius diei: neq; biduī: mul
fuit in transgressione hac titudo omnis multorū est: & non est hoc
prima: illa enim quę fuit in opus vnius mensis nec duorum: sed cum
hoc libro qui apocryphus omnibus in nobis fuerint accepto tempore
est dubia demōstrāda sunt tum enim in his peccauimus: stent præpo
per illa quæ sunt in primo sitiones multitudinis: & oēs qui nobiscū in ha
Esdrę: qui liber est de cano bitant: & quotquot habēt vxores apud se
ne. i ¶ Et mox. Hic consequenter ponitur ipsius es alienigenas: & assistāt accepto tempore
drę lamētatio pro populi n ex omni loco p̄fbyteri & iudices: vsq; quo h
peccato. & patet sententia nostra maligna: & magna peccata nostra
ex dictis. j. Esdræ. ix. excep Et dedisti nobis talem radicem: & rursum
ptis quæ sequūtur. k ¶ Et Et dedisti nobis talem radicem: & rursum
sacram tunicam. scilicet o reuersi sumus transgredi legitima tua: vt
sacerdotalem quæ dicitur commisceremur immundiciæ alienigena
sacra: ga fuit diuino cultui rum gētium terræ huius. Nonne fraterēs
deputata. l ¶ Ingeniculās. id est genua mea fle nostri radix & nomen nostrum in
ctens. m. ¶ Et nunc quan quas radix & nomen nostrum? Dñe deus
tum &c. j. Esdrę. ix. b. dicit Israel verax est: derelicta est enim radix
Et nūc ad parū &c. & expo vsq; in hodiernum diem. Ecce nunc sumus
nat hoc sicut illud. n. ¶ Vsq; in conspectu tuo in iniquitatibus nostris.
in æuū. id est i sæculū vt Non est enim adhuc stare ante te in his
habet. j. Esdræ. ix. o ¶ Et

rursum

A Et cum adorādo cōsterretur esdras flens a rursum reuersi su. hoc nō habet. j. Esdræ. ix. vbi sic habetur. Et dedisti nobis salutē sicut est hodie & nō reuerteremur &c. s. ad p̄ctia vitia: sed qa populus reuertēs fecit ꝓtū: ideo hoc ex primit hic cū dicit. ¶ Et rursū k reuersi sumus trāsgredi &c. & patet litera ex dictis. j. Esdræ. ix. a ¶ Et cū adorādo. Hic l pñr ponitur israel ab alienigenis seqstratio. Circa quod prio describit populi cōsens⁹. secdo separatiois act⁹. ix. ca. ibi. Et cō federūt. Prima in duas: qa prio ponit cōsensus principū. secdo vulgarij in principio. ix. ca. Snia prię ptis patet ex dictis. j. Esdræ. x. exceptis q̄ sequuntur. b ¶ Et cum clamasset iechonias, ad faciēdū silētiū vt meliusaudiret. c ¶ Dixit esdræ, Hæc est vera litera: vt patet ex j. Esd. ix. propter qđ aliq libri male hñr hic esdras. d ¶ Et nūc est sup omnē israel. f. peccarum hoc & pnia de hoc p̄cō: vt habet. j. Esd. x. e ¶ Adiurat principes sacer. & leui & omnē israel. Istud & omnem israel ponit per anticipationē: nam hoc fa tū fuit postea: vt patebit cap. seq̄. Cap. IX.

Et exurgens. Hic pñr ponit cōsensus populariū, & patet snia ex dictis. j. Esdræ. x. exceptis quę sequuntur. g ¶ Et facta est p̄dicatio i publica denūciatio. h ¶ Vsq; quo soluāt i ā. id est pacificēt p debitā satisfactionē. i ¶ Et cōsederunt. Hic pñr describit sequestrationis act⁹: & diuiditur in duas partes: qa primo describit hæc seq̄stratio. secdo populi segregati & purificati legalis istructio, ibi: Et inhabitauerūt. Snia primæ partis patet ex dictis. j. Esdræ. x. post mediū capituli vsq; i finē. exceptis q̄ sequūtur. k ¶ Et iniecerunt ma. &c. i. iniūxerūt inuicē ad cōfirmationē p̄positi. l ¶ Et ad litādū. i. sacrificādū. m ¶ In exoratione Tēpore nāq; sacrificij cātabāt leuitæ p ignorātia sua. diu nāq; fuerāt in captiuitate iter gētiles: vbi non erāt exercitati i lege: & sic multi simplices ignorabāt illi citū eē sibi cū mulieribus alienigenis mixtionum ꝓhere. n Et inhabitauerūt. Hic pñr ponit ppli israel ab alienigenis mulierib⁹ sepati istructio: & patet snia ex dictis Neemię. viij. excæptis quæ sequuntur. o ¶ Ab o. portæ sa. Neemiæ. viij. vocat porta aq̄æ: & porta fontis. in. ca. hic alit dr porta sacra: qa p eā patebat ingress⁹ ad atrium sacerdotum & templum: quę dicebant loca sacra.

Et cum absol.

Texurgēs esdras. Cap. IX. ab ante atrium templi: abiit in pastoforiū ionathæ filij na fabi: & hospitatus illic: non gustauit panem: nec aquam bibit, super imiquitatem multitudinis. Et facta est præ dicatio in omni iudæa & in hierusalem omnibus qui erant ex captiuitate in hierusalem congregati vt quicumq; non occurrerit biduo aut triduo dei fm iudicū principum & ancianorum: tollerentur facultates suæ & ipse alienus iudicaretur a multitudine captiuitatis. Et congregati sunt omnes qui erant ex tribu iuda & beniamin in tribus diebus in hierusalē. Hic mē sis est nouus, dies mensis vicesimus. Et sedit omnis multitudo in area templi: tremēs propter hyemē præsentem. Et exurgens esdras, dixit illis: Vos iniquæ fecistis & collocantes vobis in matrimonijs vxores alienigenas: vt adderetis ad peccata israel: & nunc date cōfessionem & magnificēta dño deo patrū nostrorū, & perficite voluntatē ipsius: & discedite a gentibus terræ: & ab vxoribus alienigenis. Et clamauit omnis multitudo: & dixerunt voce magna: Sicut dixistis: faciemus. Sed qm̄ multitudo magna est: & tēp⁹ hybernū, & nō possumus imbusticiati stare: & hoc opus vnius diei: neq; biduī: multi enim in his peccauimus: stent præpositiones multitudinis: & oēs qui nobiscū in habitant: & quotquot habēt vxores apud se alienigenas: & assistāt accepto tempore ex omni loco p̄sbyteri & iudices: vsq; quo h ira dei nostri auertatur a nobis hui⁹ rei. Ionathas autem filius ezeli: & osias filius thecue⁹ suscæperūt fm hæc: & † bosoramus: & leuis, & sabatheus, simul cooperati sūt cū illis. Et fecerunt fm hæc omnia vniuersi quierant ex captiuitate. Et elegit sibi viros esdras sacerdos principes magnos de patribus eorum fm nomina, & cōsedē runt nouilunio mensis decimi examinare negotium istud. Et determinatū est de

viris qui habebant vxores alienigenas, C
vsq; ad neomenias primi mensis: & inuēti sunt ex sacerdotibus permixti qui habebant vxores alienigenas. Ex filijs iesu filij ioiedech: & fratribus eius: maseas: & eliezerus: & iorib⁹ & ioade⁹: & iniecerūt manus vt expellerent vxores suas: & ad litandum in exorationem arietem ꝓ gno
m rantia sua. Ex ex filijs semmeri maseas: & esses: & ieelech: azarias. Et ex filijs fosere † iosmasias, † iosmaenis ex nathanae fussio: seddus: & talsas. Et ex leuitis iozabdus & semeis, & colnis, & calitas: & facteas: & coluas: & elionas. Et ex sacris cantoribus eliasib, zaccarus. Et ex ostiarijs sallumus: & tolbanes. Et ex israel: ex filijs foro: ost: & remias: & geddias, & melchias: & michel⁹, & eleazar⁹, & semebias & hannas. Et ex filijs iolamā, chamas & zacharias, & † iezrelus: & ioddius: & erimoth & helias. Et ex filijs zathoim: eliasdas & liasumus: zochias, & larimoth & zabdis & thebedias. Et ex filijs zebes: iohannes & amanias & zabdias & † temens. Et ex filijs banni, olamus & malluchus: & seddeus & iasub & asab⁹ & ierimoth: Et ex filijs addin: naath⁹, & mooſias: & † caleus & raanas, maaseas, mathathies & beseel & bon⁹ & manasses. Et ex filijs nabue: nonceas & afeas & melchias & sameas & simon bēiamin & malch⁹ & marras. Et ex filijs asom: cartane⁹ mathathias & banⁿ⁹ & eliphalach & manasses & semei. Et ex filijs † bani: hieremias: & moodias & abram⁹ & iohel & baneas, & pelias, & jonas, & marimoth & eliasib & mathane⁹, & eliasis & oriſas: & diel⁹: & semedi⁹: & sabris: & iosep⁹. Et ex filijs nobei: idel⁹: & matathias: & sabad⁹ & zecheda, sedmi, & iesiei, baneas. Oēs isti q̄ iuxerūt sibi vxores alienigenas: & † dimiserūt eas cū filijs
n Et inhabitauerūt sacerdotes & leuitæ & q erāt ex israel in hierl'm, & in tota vna regione: nouilunio mensis septimi. Et erant filij israel in cōmorationib⁹ suis. Et congregata est oīs multitudo simul in aream quæ est ab oriēte portæ sacræ. Et dixerūt esdræ pontifici & lectori: vt afferret legē moysi, quæ tradita est a dño deo israel. Et attulit esdras pōtifex legem oi multitudini eoz a viro vsq; ad mulierē: & oib⁹ sacerdotib⁹ audire legē nouilunio mēsis septimi. Et legebat in area quæ est ante sacram portā tēpli: a prima luce vsq; ad vesperā corā viris & mulieribus. Et dederūt oēs sensum ad legē. Et stetit esdras sacerdos: & lector legis suplignēū tribunal qđ fabricatū est. Et stetert ad eū mathathias & sam⁹: ananias: azarias: urias: ezechias & balsam⁹ ad dexterā & ad sinistrā: saldeus: misael: malachias, abusthas: sabus: nabadias & zacharias. Et assumpsit esdras librum corā oi multitudine: præsidebat eñ

alſt Ioma
alſt Iasias.
alſt Ismaes.

alſt ezrel⁹.

alſt emetis.

alſt calenius.

alſt bē thir

alſt diuiserūt

Secunda par.

Universidad de Deusto Biblioteca

E
als? re
sti.

a ¶Et cū absoluisset legē
i. aperuisset librū legis: vt pa-
tet Neemiæ. viij. b ¶Et i mul
titudine legebāt legē dñi. id
est interpretabant vulgariz̄do
simplicib⁹: vt patet Neemiæ.
viij. c ¶Dies hic sanctus est
dño. id est deputatus ad di
uinas laudes & obsequia. Cui
est honor & gloria in sæcula sę
lorum. Amen.

¶Positilla venerabilis magi
stri Nicolai de lyra super ter
tium librum Esdræ, finit.

in gloria in ꝓspectu omniū.
Et cum absoluisset legem
oēs† erexit se terēt: & bene
dixit esdras dño deū altis
simum: deum sabaoth omni
potentem. Et reſpōdit oīs
populus, amen. Et eleuatis
sursum manibus procidēn
tes in terram, adorauerunt
dominum: iesus, & baneus,
& sarebias, & iaddimus, &
accubus, & sabbatheus: &
calites, & azarias, & iosa
dus & ananias & phillias leuitæ: qui docebant legē dñi
b & in multitudine legebant legem dñi, & præferebāt sin
guli eos qui intelligebāt lectionem. Et dixit atharathes
esdræ pōtifici & lectori & leuitis qui docebāt multitu
c dinem, dicens: Dies hic sanctus est dño. Et oēs† flebant
cum audissent legem. Et dixit esdras:† Digressi ergo
manducare pinguissima quæq; & bibite dulcissima
quæq;: & mittite munera his qui nō habēt. Sanctus est
enim hic dies dñi, & nolite mœsti esse. Dñs enim clari
ficabit vos. Et leuitæ denūciabāt in publico oibus, di
centes. Dies hic, sanctus est. Nolite mœsti esse. Et abie
rūt oēs manducare & bibere & epulari: & dare mune
ra his qui non habebant: vt epulentur. Magnifice enim
sunt exaltati verbis quibus edocti sunt. Et congrega
ti sunt vniuersi in hierusalem celebrare lætitiā: sm̄ testa
mentum domini dei israel.

Nee
miæ. 8.
c.

¶Finit tertius liber esdræ apocryphus.

F

¶Incipit liber Esdræ quartus: similiter apocryphus.
Capitulum. I.

Iber esdræ, pphetæ secundus: filij
saret: filij azaret: filij helchiæ: filij
sadaniæ: filij sadoch: filij achitob:
filij achiæ: filij phinees: filij heli:
filij amariæ: filij aziel: filij mari
moth: filij arna: filij oziæ: filij bo
rith: filij abisei: filij phinees: filij
eleazar: filij aaron ex tribu leui:
qui fuit captiuus in regione me
dorum in regno artaxerxis regis persarū. Et factum est
verbū dñi ad me, dicēs: Vade & nūcia populo meo faci
nora ipsorū: & filij eorū iniqtates quas in me admiserūt:
vt nūcient filijs filiorū: quia peccata parētū ipsorū in illis
creuerūt. Oblitī em̄ mei sacrificauerūt dijs alienis. Non
ne ego eduxi eos de terra ægyptī: de domo seruitutis?
Ipsi aūt irritauerūt me: & consilia mea spreuerūt. Tu aūt
excute comā capitis tui: & projce oia mala sup illos: qm̄
nō obedierūt legi meæ. Populus aūt est indisciplinatus.
V sq; quo eos sustinebo quibus tanta beneficia cōtuli? Re
ges multos propter eos subuerti: pharaonem cum pueris
suis, & oēm exercitū eius percussi. Oēs gētes a facie eorū
perdidi: & in oriente, puicarū duarū populos tyri & sy
donis dissipaui: & oēs aduersarios eorū interfeci. Tu ve
ro loq̄re ad eos dicens: Hec dicit dñs. Nempe ergo vos
per mare trāsmeaui: & plateas vobis in ttio munitas exhi
bui. Ducem vobis dedi moysen, & aaron sacerdotem: lu
cē vobis per columnā ignis prætiti: & magna mirabilia
feci in vobis. Vos aūt mei obliti estis, dicit dñs. Hæc dicit
dñs omnipotens. Coturnix vobis in signo fuit: castra vo
bis ad tutelā dedi: & illic murmuraſtis: & nō trīūphaſtis
in nomine meo de perditione inimicorum vestrorum: sed
adhuc̄ nunc vsq; murmuraſtis. Vbi sunt beneficia quæ
præstiti vobis. Nōne in deserto cum esuriretis proclama
ſtis ad me dicētes: vt quid nos in desertum istud adduxi
sti interficere nos? Melius nobis fuerat seruire ægyptiis
quam mori in deserto hoc. Ego dolui gemitus vestros: & dedi
vobis manna in escam. Panem angelorū manducaſtis.
Nonne cū sitieretis: petram cecidi: & fluxerunt aquæ in
saturitate? Propter æstus: folij arborum vos texi. Diui
dens vobis terras pr̄agues: chananeos: & pherezæos & philis
stinos a facie vestra protexi. Quid faciam vobis adhuc
dicit dñs? Hæc dicit dñs omnipotens. In deserto cum
essetis in flumine amoræo sitientes & blasphemantes no
men meum: non ignem vobis pro blasphemijs dedi: sed
mittens lignum in aquam: dulce feci flumen. Quid tibi
faciam iacob? Noluisti obedire iuda. Transferam me ad
alias gentes: & dabo eis nomen meum: vt custodiant le
gitima mea. Quoniam me dereliquisti⁹, & ego vos dere
liquam. Petentibus vobis a me misericordiam non mi
serebor: quando inuocabitis me: ego non exaudiam vos.
Maculaſtis enim manus vestras sanguine: & pedes ve
stri impigri sunt ad committenda homicidia. Non quasi
me dereliquisti: sed vosipsos: dicit dñs. Hæc dicit dominꝰ
omnipotēs. Nonne ego vos rogaui: vt pater filios: & ma
ter filias: & vt nutrix paruulos suos, vt essetis mihi in po
pulum: & ego vobis in deum: & vos mihi in filios: & ego
vobis in patrem? Ita vos collegi: vt gallina pullos suos
sub alas suas. Modo autem: quid faciam vobis? Proiciā
vos a facie mea. Oblationē cum mihi attuleritis: auertam
faciem meam a vobis. Dies enim festos vestros & neome
nia & circuncisiones repudiaui, ego misi pueros meos p
phetas ad vos: quos accæptos interfecistis & laniastis cor
pora eorum: quorum sanguinem exquirā: dicit dominꝰ.
Hæc dicit dominus omnipotens. Domus vestra deserta
est proijciam vos sicut ventus stipulam: & filij procrea
tionem non facient: quoniam mandatum meum neglexe
runt: & quod malum est coram me fecerunt. Tradam do
mos vestras populo venienti qui me non audientes cre
dunt: quibus signa non ostēdi facient quæ præcepi. Pro
phetas non viderunt: & memorabuntur in iniquitatum eo
rum. Testor populi venientis gratiam: cui⁹ paruuli exul
tant cum lætitia: me non videntes oculis carnalibus: sed
spiritu credentes quæ dixi. Et nunc frater aspice quæ glo
ria: & vide populum venientem ab oriente: quibus dabo
ducatum abraam: isaac & iacob & oseæ & amos & mi
cheæ & sohel abdiæ & ionæ & naum & abacuk, sopho
niæ: aggei: zachariæ: & malachim: qui & angelus domi
ni vocatus est.

Capitulum. II.

Hec dicit dominus: Ego eduxi populum istum
de seruitute: quibus mandata dedi per pue
ros meos prophetas quos audire noluerunt:
sed irrita fecerunt mea consilia. Mater quæ
eos generauit: dicit illis: Ite filij: quia ego vi
dua sum & derelicta. Educaui vos cum lætitia: & amisi
vos cum luctu & tristitia. Quoniam peccastis coram do
mino deo vestro: & quod malum est coram eo fecistis,
Modo autem quid faciam vobis? Ego vidua sum & de
relicta. Ite filij: & petite a domino misericordiam. Ego
autem te pater testem inuoco super matrem filiorum
qui noluerunt testamentum meum seruare: vt des eis
confusionem & matrem eorum in directionem: ne genera
tio eorum fiat. Dispergantur in gentes nomina eorum:
deleantur a terra: quoniā spreuerunt sacramentū meum.

A Vetibi assur, qui abscondis iniquos penes te. Gens mala
memorare quid feceris Sodomæ & gomorræ: quorum
terra facet in piceis glebis & aggeribus cinerum: Sic da
bo eos qui me non audierunt: dicit dñs cīpotens. Hæc di
cit dñs ad esdram: Nuncia populo meo, q̄ tonsā dabo eis
regnū hierusalē quod dat rus eram israel. Et sumam mihi
gloriosā illorū: & dabo eis bem, acula æterna quæ prepa
rauerant illis. Lignū vit sit illis in odore vnguenti: &
nō laborabunt, neq; fatig unt. Ite, & accipietis. Rogate
vobis dies paucos vt imm renf. Iam paratam est vobis re
gnum Vigilate: Testare cœlum & terram. Contremi enim
nalū & circaui bonum: qa viuo ego dicit dñs. Mater am
plectere filios tuos: educa illos cum lætitia. Sicut colum
ba confirma pedes eorū: qm̄ te elegi dicit dñs. Et resusci
tabo mortuos de locis suis: & de monumentis educam il
los: qm̄ cognoui nomen meum in israel. Noli timere ma
ter filiorū: qm̄ te elegi dicit dñs. Mittam tibi adiutorium
pueros meos esaiam & hieremiam ad quorum consilium
sanctificauit: & parauit tibi arbores duodecim: grauatas va
rijs fructibus: & totidem fontes fluentes lac & mel: & mō
gaudio implebo filios tuos. Viduam iustifica, pupillo tu
tes immensos septem habentes rosam & lilium: in quib⁹
dica egenti da, orphanum tuere, nudum vesti, confractum
& debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancum,
& cæcum ad visionem claritatis meæ admitte. Senem &
iuuenem intra muros tuos serua: mortuos vbi inueneris
signans commenda sepulchro & dabo, tibi primam cessio
nem in resurrectione mea. Pausa & quiesce populo meus,
firma pedes eorum. Seruos quos tibi dedi, nemo ex eis in
ter. Ego enim eos requiram de numero tuo: noli fatiga
ri. Cum enim venerit dies præsturæ & angustiæ: alij plora
bunt & tristes erunt: tu autem hilaris & copiosa eris: zela
bunt gentes: & nil aduersus te poterunt dicit dominus.
Manus meæ tegent te: ne filij tui gehennam videāt. Iocū
dare mater cum filijs tuis: quia ego te eripiam, dicit dñs.
Filios tuos dormientes memorare: qm̄ ego eos educam de
lateribus terræ: & misericordiā cum illis faciam: qm̄ mise
ricors sum dicit dñs omnipotens. Amplectere natos tuos
vsq; dū venio & ꝓtem illis misericordiā: qm̄ exuberant
fontes mei: & gratia mea nō deficiet. Ego esdras præce
pium accæpi dño in monte oreb. vt irē ad israel. Ad quos
cum venirem, reprobauerunt me: & respuerunt mandatū
dñi. Ideoq; vobis dico gentes, quæ auditis & intelligitis.
Expectare pastorem vestrum: requiem æternitatis dabit
vobis: qui in proximo est ille qui in fine sæculi aduenict.
Parate stole ad præmia regni: quia lux perpetua lucebit
vobis per æternitatē temporis. Fugite vmbram sæculi hu
ius, accipite iocunditatem gloriæ vestræ. Ego testor palā
liatorem eum: cōmēdatū donū accipite & iocūdamini
& glate, & videte numerum signatorum in cōuiuio dñi.
Qui se de vmbra sæculi transtulerūt: splendidas tunicas
a dño acceperunt. Respice sion numerū tuum: & cōclude
candidatos tuos qui legem dñi compleuerunt. Filiorum
tuorum quos optabas plenus est numerus. Roga imperiū
dominī vt sanctificetur populus tuus qui vocat⁹ est ab ini
tio. Ego esdras vidi in monte sion turbam magnam quā
numerare non potui: & oēs canticis collaudabant dñm.
Et in medio eorum erat iuuenis statura celsus: eminētior
omnibus illis: & singulis eorū capitibus imponebat coro
nas & magis exaltabatur. Ego autem miraculo tenebar.
Tunc interrogaui angelum & dixi: Qui sūt hi dñe? Qui

respondens, dixit mihi: Hi sunt qui mortalē tunicā depo
suerunt & immortalem sumpserūt: & confessi sunt nomē
dei. Modo coronant & accipiunt palmas. Et dixi angelo.
Ille iuuenis quis est qui eis coronas imponit & palmas in
manus tradit? Et respondens dixit mihi: Ipse est filius dei:
quem in sæculo confessi sunt. Ego autem magnificare eos
cœpi qui fortiter pro nomine dñi steterunt: Tunc dixit
mihi angelus. Vade annuncia populo meo qualia & quan
ta mirabilia domini dei vidisti.

C

Cap. III.

Anno tricesimo ruinæ ciuitatis eram in babylo
ne, & conturbatus sum super cubiculo meo re
cūbens. Et cogitationes meæ ascendebant su
per cor meum: quoniam vidi desertionem sion:
& abundantiam eorum qui habitabant in babylone. Et ve
hementer tilatus est spiritus meus valde. Et cœpi loqui ad altissimū
verba timorata: & dixi: O dominator domine tu dixisti
ab initio quando plantasti terram: & hoc solus & impera
sti populo: & dedisti adam corpus mortuum: sed & ipsum
figmentū manuū tuarū erat: & insufflasti in eū spiritū vi
tæ: & factus est viuens coram te: & induxisti eum in para
diso quem plantauerat dextera tua ante q̄ terra aduenta
ret. Et huic mandasti diligere viam tuam & præteriit eā:
& statim instituisti in eo mortem & in nationibus eius: &
natæ sunt gentes & tribus & populi & cognationes qua
rum non est numerus. Et ambulauit vnaquæq; gens in vo
luntate sua: & mira agebant coram te & spernebant, præ
cepta tua, Iterum autem in tempore induxisti diluuium su
per inhabitantes sæculum: & perdidisti eos. Et factum est
in vnoquoq; eorum sicut adæ mori: sic his diluuium. De
reliquisti aūt vnum ex his noe cum domo sua: & ex eo su
sti omnes. Et factum est cum cœpissent multiplicari qui ha
bitabant super terram multiplicauerunt filios & populos
& gentes multas & cœperunt iterato impietatem facere
plus q̄ priores. Et factum est cū inīquitatē facerent coram
te: elegisti tibi virū ex his cui nomen erat abraam. Et dile
xisti eum: & demonstrasti ei soli voluntatem tuā. Et dispo
suisti ei testamentū æternū: & dixisti ei vt nō vnq̄ derelin
queres semen eius. Et dedisti ei isaac & isaac dedisti iacob
& esau. Et segregasti tibi iacob: esau autem separasti. Et fa
ctus est iacob in multitudine magna. Et factum est cū edu
ceres semen eius ex ægypto, adduxisti super montem si
na. Et inclinasti cœlos & statuisti terram: & cōmouisti or
bem, & tremere fecisti abyssos & conturbasti sæculum: &
transit gloria tua portas quatuor ignis & terremotus &
spūs & gelu: vt dares semini iacob legem, & generationi
israel diligentiam. Et nō abstulisti ab eis cor malignum, vt
faceret lex tua in eis fructum. Cor enim malignū baiulans
primus adam transgressus & victus est: sed & oēs qui de
eo nati sunt. Et facta est permanens infirmitas, & lex cum
corde populi cū malignitate radicis & discessit quod bo
nū est: & mansit malignū. Et trāsierūt tēpora: & finiti sūt
anni & suscitasti tibi seruū noīe dauid: & dixisti ei ædifica
re ciuitatē nominis tui: & offerre tibi in eadem thus & obla
tiones. Et factum est hoc annis multis, & deliquerunt qui
habitabant ciuitatē in oibus facientes, sicut fecit adam &
oēs generationes eius. Vtebantur enim & ipsi corde mali
gno: Et tradidisti ciuitatem in manibus inimicorū tuorū.
Nunqd meliora faciunt qui habitant babylonem? Et pro
pter hoc dñabitur sion. Factū est cum venissem huc & vi
dissem impietates quarum non est numerus: & delinquen
tes multos, vidit aia mea hoc tricesimo ano & excessit cor
meum: qm̄ vidi quomodo sustines eos peccātes & peper
cisti impie agentibus, & perdidisti populum tuum, & cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruasti inimicos tuos & non significasti: Nihil memini quomodo debeat derelinqui via hæc. Nunquid meliora facit babylon q̄ sion: aut alia ges cognouit te p̄ter israel? Aut quæ tribus crediderunt testamentis tuis sicut iacob? Quarum merces non comparauit: neq; labor fructificauit. Pertransiens enim pertransiui in gentibus & vidi abundantes eas: & non memorantes mandatorum tuorum. Nunc ergo pondera in stathera nostras iniquitates: & eorum qui habitant in sæculo: & nō iuuenietur nomen tuum nisi in israel. Aut quando non peccauerunt in conspectu tuo qui habitāt terrā: aut quæ gens sic obseruauit mandata tua? Hos quidem per nomina inuenies seruasse mandata tua, gentes autē nō inuenies. Cap̄m. IIII.

ET respondit ad me angelus qui missus est ad me cui nomen vriel: & dixit mihi: Excedens excessit cor tuum in sæculo hoc: & comprehendere cogitas viam altissimi. Et dixi: Ita domine meus. Et respondit mihi & dixit: Tres vias missus sum ostendere tibi: & tres similitudines proponere coram te: de quibus mihi si renunciaueris vnam ex his: & ego tibi demonstrabo viam quam desideras videre & docebo te vnde sit cor malignum. Et dixi: loquere domine meus. Et dixit ad me. Vade pōdera mihi ignis pōdus, aut mensura mihi flatum venti: aut reuoca mihi diem quæ præteriit. Et respondi & dixi: Quis natorum poterit facere vt me interroges de his? Et dixit ad me: Si essem interrogans te dicens: Quantæ habitationes sunt in corde maris: aut quantæ venæ sunt in principio abyssi: aut quantæ venæ sunt super firmamentum: aut qui sunt exitus paradisi: diceres mihi fortassis: in abyssum non descendi: neq; in infernum adhuc: neq; in cœlum vnq̄ ascēdi. Nunc autem non interrogaui te nisi de igne & vento & die per quem transisti: & a quibus separari non potes: & non respondisti mihi de eis. Et dixit mihi: Tu quæ tua sunt tecū coadolescentia non potes cognoscere. Et quomodo poterit vas tuum capere altissimi viam: & iam exterius corrupto sæculo intelligere corruptionē euidentē in facie mea? Et dixi illi: Melius erat nos non esse q̄ adhuc viuentes viuere in impietatibus: & pati & nō intelligere de qua re. Et respondit ad me, & dixit: Proficiscens profectus sum ad siluam lignorum campi: & cogitauerunt cogitationem & dixerunt: Venite & eamus & faciamus ad mare bellū, vt recedat coram nobis: & faciamus nobis alias siluas. Et similiter fluctus maris, & ipsi cogitauerunt cogitationem. & dixerunt: Venite ascendentes debellemus siluas campi: vt & ibi consumemus nobis met ipsis aliam regionem. Et factus est cogitatus siluæ in vanum. Venit enim ignis & consumpsit eam. Similiter & cogitatus fluctuum maris. Stetit enim arena & prohibuit eos. Si enim esses iudex horum, quem inciperes iustificare: aut quem condemnare? Et respondi & dixi: Vtiq; vanam cogitationem cogitauerunt. Terra enim data est siluæ & mari locus, portare fluctus suos. Et respondit ad me, & dixit: Bene tu iudicasti. Et quare non iudicasti tibimetipsi? Quēadmodum enim terra siluæ data est. & mare fluctibus suis: sic qui super terram inhabitant quæ sunt super terrā intelligere solūmodo possunt: & qui super cœlos, quæ super altitudinē cœlorū. Et respōdi, & dixi: Deprecor te dñe vt mihi detur sensus intelligendi. Non enim voluit in terrogare de superioribus tuis: sed de his quæ pertrāseunt per nos quotidie, ꝓpter quid israel datus in opprobrium gentibus quē dilexisti populū datus est tribubus impijs: & lex patrū nostrorū in interitū deducta est: & dispositio nes scriptæ nusq̄ sunt: & pertransiuimus de sæculo vt locustæ: & vita nostra stupor & pauor. Et nec digni sumus miam consequi. Sed quid faciet nomini suo quod invocatum est super nos? Et de his interrogaui: & respondit ad me, & dixit: Si fueris plurimū scrutatus: frequenter miraberis. Quoniam festinans festinat sæculum pertransire: & non capit portare quæ i futuris tēporibus: iustis repromissa sunt. qm̄ plenū in iusticia est sæculū hoc, & infirmitatibus. De quibus aūt interrogas, dicam: Seminatum est enim malum, & inuecdū venit destructio ipsius. Stergo nō inuersum fuerit quod seminatū est. & discesserit locus vbi seminatū est malum: non veniet vbi seminatū est bonum. Quoniam granū seminis mali seminatū est in corde adā ab initio: & quantum impietatis generauit vsq; nūc & generabit vsq; cum veniat area. Estima autem apud te grande numen mali seminis quantum fructum impietatis generauit: quando secatæ fuerint spicæ quarū nō est numerus: quam magnam aream incipiēt facere. Et respondi, & dixi: Quō, & qm̄ hæc? Quare modici & mali anni nostri? Et respondit ad me, & dixit mihi: Non festines tu super altissimum. Tu enim festinas inaniter esse sup ipsum. Nam excessus tuus multus. Nonne de his interrogauerunt animæ iustorum in promptuariis suis: dicentes: Vsq; quo spero sic & quādo veniet fructus aream mercedis nostræ: Et respondit ad ea hieremiel archangelus: & dixit: Quando impletus fuerit numerus seminū in vobis: qm̄ in stathera ponderauit seculum: & mensura mēsurauit tēpora: & numero nūerauit tēpora: & nō cōmouit nec excitauit vsq; dū impleat prædicta mēsura. Et respōdit: & dixit: O dñator dñe, sed & nos quoniam vt dixi: & recessita me. Et ego seiunaui diebus septem viuians & plorans: sicut mihi mandauit vriel angelus. Et factum est post dies septem: & iterum cogitationes cordis mei molestæ erant mihi valde: Et resumpsit anima mea spiritum intellectus: & iterum cœpi loqui coram altissimo sermones. Et dixit: Dominator dñe ex omni silua terra: & omnibus arboribus eius elegisti vineam vnicam: & ex omni terra orbis elegisti tibi foueam vnā: & ex omnibus fluctibus orbis elegisti tibi lilium vnum: et ex omni abyssi maris repleti tibi riuum vnum: & ex omnib⁹ edificatis ciuitatibus sanctificasti tibimetipsi sion: & ex oī bus creatis volatilibus nominasti tibi columbam vnam: & ex omnibus plasmatis pecoribus prouidisti tibi ouem vnam: & ex omnibus multiplicatis populis acquisiuisti tibi populum vnū: & ab omnibus probatam legem donasti huic quē desideraſt populo. Et nunc dñe: vt qd tradidisti vnū pluribus: Et præparasti super vnā radicē alias. Et disperdidisti vnicum tuum in multis. Et conculcauerunt eum qui contradicebant sponsionibus tuis: quicq; tuis testamentis non credebant. Et si odiens odisti populū tuū: tuis manibus debet castigari. Et factum est cum locutus esset hæc omnia ad me: & missus est angelus ad me qui ante venerat ad me præterita nocte, & dixit mihi: Audi me & intende mihi, & adiiciam coram te. Et dixi: Loquere domine meus. Et dixit ad me: Valde tu in excessu mentis factus es pro israel. An plus dilexisti eum q̄ qui eum fecit? Et dixi ad eum: Non domine: sed dolens loquor tua sum. Et quent enim me renes mei per omnem horam quærentem apprehendere semitam altissimi: & inuestigare partem iudicij eius. Et dixit ad me: Non potes. Et dixi: Quare domine? Ad quid nascebar: aut quare non fuit mihi matrix matris meæ mihi sepulchrum vt non viderem laborem iacob, & defatigationem generis israel? Et dixit ad me. Numera mihi quæ necdum venerāt, & collige mihi

altissimus viuere, videbis post tertiam tubam: et relucescet subito sol noctu: & luna ter i die: & de ligno sanguis stillabit: & lapis dabit vocē suam: & populi comouebuntur: & regnabit quē nō sperant qui inhabitant super terram: & volatilia cōmigrationē facient: et mare sodomiti cum pisces reficient: & dabit vocem noctu quam nō nouerant multi: Omnes autem audient vocem eius. Et chaos fiet per loca multa: et ignis frequēter remittitur & bestiæ agrestes trāsmigrabunt: & mulieres menstruatæ parient mōstra: & in dulcibus aquis salsæ inuenientur: & amici omnes semetipsos expugnabūt: & absondetur tunc sensus: & intellectus separabitur in promptuariū suum: & quærentur a multis: & nō inuenietur: & multiplicabitur insulsitas & incōtinētia super terram. Et interrogabit regio proximam suam, & dicet: Nūquid per te trānsiit iusticia iu stū faciens? Et hoc negabit. Et erit in illo tpe: & sperabūt homines, & non imperrabūt: laborabunt, & nō dirigētur viæ eorū. Hæc signa dicere tibi promissum est mihi. Et si ora ue ris iterū, & plorauerīs sicut & nūc: & ieiunauēris septē diebus: audies iterato horū maiora. Et euigilaui, corpus meū horruit valde: & anima mea laborauit vt deficeret. Et tenuit me qui venit ā gelus qui loquebatur in me: & cō fortauit me, & statuit me super pedes. Et factum est i nocte sequēda. & venit ad me salathiel dux populi, & dixit mihi: Vbi eras? Et quare vultus tuus tristis? Aut nescis quo niā tibi creditus est israel in regione transmigrationis eorum? Exurge ergo & gusta panē, & nō deficiat nos cibus. Sicut pastor gregem suum in manibus luporum maligno rum. Et dixi ei: Vade a me & non appropies ad me. Et audiuit me: & recessit a me. Et ego seiunaui diebus septem. Et factum est post dies septem: & iterum cogitationes meæ molestæ erant mihi valde: Et resumpsit anima mea spiritum intellectus: & iterum cœpi loqui coram altissimo sermones. Et dixit: Dominator dñe ex omni silua terra: & omnibus arboribus eius elegisti vineam vnicam: & ex omni terra orbis elegisti tibi foueam vnā: & ex omnibus fluctibus orbis elegisti tibi lilium vnum: et ex omni abyssi maris repleti tibi riuum vnum: & ex omnib⁹ edificatis ciuitatibus sanctificasti tibimetipsi sion: & ex oī bus creatis volatilibus nominasti tibi columbam vnam: & ex omnibus plasmatis pecoribus prouidisti tibi ouem vnam: & ex omnibus multiplicatis populis acquisiuisti tibi populum vnū: & ab omnibus probatam legem donasti huic quē desideraſt populo. Et nunc dñe: vt qd tradidisti vnū pluribus: Et præparasti super vnā radicē alias. Et disperdidisti vnicum tuum in multis. Et conculcauerunt eum qui contradicebant sponsionibus tuis: quicq; tuis testamentis non credebant. Et si odiens odisti populū tuū: tuis manibus debet castigari. Et factum est cum locutus esset hæc omnia ad me: & missus est angelus ad me qui ante venerat ad me præterita nocte, & dixit mihi: Audi me & intende mihi, & adiiciam coram te. Et dixi: Loquere domine meus. Et dixit ad me: Valde tu in excessu mentis factus es pro israel. An plus dilexisti eum q̄ qui eum fecit? Et dixi ad eum: Non domine: sed dolens loquor tua sum. Et quent enim me renes mei per omnem horam quærentem apprehendere semitam altissimi: & inuestigare partem iudicij eius. Et dixit ad me: Non potes. Et dixi: Quare domine? Ad quid nascebar: aut quare non fuit mihi matrix matris meæ mihi sepulchrum vt non viderem laborem iacob, & defatigationem generis israel? Et dixit ad me. Numera mihi quæ necdum venerāt, & collige mihi dispersas guttas: & reuirida mihi aridos flores, & aperi mihi clausa, ꝓmptuaria: & produc mihi inclusos in eis flatus. Demonstra mihi vocis imaginē: & tunc ostēdā tibi laborē quē rogas videre. Et dixi: Dīnator dñe: qs eīm est qui potest hæc scire, nisi qcū hominib⁹ habitationē nō habet Ego autē insipiēs, & quō potero dicere de his quibus me interrogasti? Et dixit ad me. Quō nō potes facere vnum de his quæ dicta sunt: sic nō poteris inuenire iudiciū meū: aut i fine charitatē quā pplo ꝓmisi. Et dixi: Sed ecce dñe, tu prope es his qui in finem sunt. Et quid facient qui ante me fuerunt, aut nos, aut hi q post nos? Et dixit ad me: Coronæ assimilabo iudicium meū. Sicut nō nouissimorū tarditas: sic nec priorū velocitas. Et respōdi, & dixi. Nec poteras facere eos qui facti sunt, & q sunt, & qui futuri sunt in vnum: vt celerius iudicium tuum ostendas? Et respondit ad me & dixit: Non potest festinare creatura sup creatorem: nec sustinere sæculū eos qui in eo creandi sunt in vnum. Et dixi: Quomodo dixisti seruo tuo, quoniam vificans viuificasti a te creatam creaturam in vnū, & sustinebat creatura: poterit & nunc portare p̄sentes in vnum Et dixit ad me: Interroga matricem mulieris, & dices ad eam: Et si paris quare per tempus? Rogo ergo eam vt det decem in vnū. Et dixi: Non vtiq; poterit, sed ꝑm tempus. Et dixit ad me: Et ego dedi matricē terræ hi qui seminati sunt super eam per tempus? Quēadmodum enim infans non parit ea quæ senum sunt: sic ego disposui a me creatum sæculum. Et interrogaui, & dixi: Cum sam dederis mihi viam loquar coram te. Nam mater nostra de qua dixisti mihi adhuc iuuenis est, iā senectuti appropinquat: Et respondit ad me, & dixit: Interroga eam quæ parit, & dicet tibi. Dices eīm ei. Quare quos peperisti nūc nō sūt similes his qui ante te, sed minori statura? Et dicet tibi, & ipsa: Alij sunt qui in iuuentute virtutis nati sunt, & alij q sub tēpore senectutis deficiēte matrice nati sunt. Considera ergo & tu qm̄ minori statura estis præ his qui ante vos & qui post vos minori q̄ vos: quasi iam senescentes creaturæ: & fortitudine functutis prætereūtes. Et dixi: Rogo dñe si inueni gratiam ante oculos tuos: demonstra seruo tuo per quem visites craturam tuam. Cap. VI.

ET dixit ad me: Initio terreni orbis & anteq̄ starent exitus sæculi: & anteq̄ spirarent conueniones ventorum & anteq̄ sonarent voces tonitruum: & anteq̄ splenderent nitores coruscationum: & anteq̄ confirmarentur fundameta paradisi: & anteq̄ viderentur decori flores: & anteq̄ confirmarentur motæ virtutes: & anteq̄ colligerentur innumerabiles militiæ angelorum & anteq̄ extollerentur altitudines aeris: & anteq̄ nominarentur mensuræ firmamentorum, & anteq̄ æstuarent camini in sion: & anteq̄ inuestigarentur p̄sentes anni: & anteq̄ alienarentur eorum qui nunc peccant ad inuentiones: & anteq̄ consignati essent qui fidem thesaurisauerunt: tunc cogitaui & facta sunt per me solum & nō per alium: & finis per me & nō per alium. Et respōdi & dixi: Quæ erit separatio tēporū: Aut quādo prioris finis & sequētis initiū? Et dixit ad me. Ab abraam vsq; ad isaac quando nati sunt ab eo iacob & esau: manus iacob tenebat ab initio calcaneum esau. Finis enim huius sæculi esau: & principium sequentis iacob. Hominis manus inter calcaneum & manum. Aliud noli quærere esdra. Et respondi, & dixi: O dñator dñe: si inueni gram ante oculos tuos: oro vt demonstres seruo tuo finem signorū tuorum quorū partem mihi demonstrasti nocte præcedente. Et respōdit: & dixit ad me. Surge super pedes tuos & audi vo

cem plenissimã sonitus. Et erit sicut commotio: nec commouebit locus in quo stes super eum. Ideo cum loquitur tu non expaueas: qm̃ de fine verbũ, & fundamentũ terræ intelligit: qm̃ de ipsis sermo tremiscit & commouet. Scit enim qm̃ finem eorũ oportet cõmutari. Et factum est cum audissem: surrexi super pedes meos & audiui: & ecce vox loquens: & sonus eius sicut fon aquarũ multarũ. & dixit: Ecce dies venient: & erit quãdo appropinquare incipiã vt visitem habitantes in terra: & quando inquirere incipiã ab eis qui insuste nocuerunt insustícia sua: & quando suppleta fuerit humilitas sion: & cum supersignabit sæculum quod incipiet pertransire: hæc signa factam. Libri aperiẽtur ante faciem firmamenti: & oẽs videbunt simul: & anniculi infantes loquentur vocibus suis: & prægnantes immaturos parient infantes trium & quatuor mensium: & viuẽt & suscitabuntur. Et subito apparebũt seminata loca non seminata & plena promptuaria subito inuenientur vacua: & tuba canet cum sono: quã cum oẽs audierit: subito expauescent. Et erit in illo tempore debellabũt amici amicos, vt inimici: & expauescet terra cũ his. Et venæ fontiũ stabunt: & non decurrent in horis tribus. Et erit: oĩs qui derelictus fuerit ex omnib istis quibus predixi tibi: ipse saluabitur & videbit salutare meum & finẽ sæculi vestri. Et videbunt qui repleti sunt hoies qui mortẽ non gustauerunt a natiuitate sua: & mutabit cor inhabitantium: & conuertetur in sensum alium. Delebit enim malũ & extinguetur dolus. Florebit autẽ fides: & vincetur corruptela ostendetur veritas quæ sine fructu fuit diebus tantis. Et factum est cum loquerer cum mihi: & ecce paulatim intuebar super eum ante quẽ stabam, & dixit ad me hæc: Veni tibi ostendere tempus venturæ noctis. Si ergo iterum rogaueris: & iterum ieiunaueris septem diebus: iterum tibi renunciabo horum maiora per diem q̃ audiui. Audita est enim vox tua apud altissimũ. Vidit eũ fortis directionem tuam & prouidit pudicitiam quã a iuuentute tua habuisti & pter hoc misit me demõstrare tibi hæc oia: & dicere tibi: Cõfide & noli timere: & noli festinare cum priorib temporib cogitare vana: & nõ pperes a nouissimis temporib. Et factũ est post hæc & fleui iterũ: & similiter iesunaui septẽ diebus: vt suppleam tres hebdomadas quæ dictæ sunt mihi. Et factũ est in octaua nocte: & cor meum turbabatur iterato in me: & cœpi loqui corã altissimo. Inflammabatur enim spiritus meus valde: & aia mea anxiabatur, & dixi: O dñe: loquens locutus es ab initio creaturæ in primo die, dicẽs. Fiat cœlũ & terra: & tuũ verbũ opus perfectum. Et erat tũc spũs: & tenebræ circũferebanꝫ & silẽtiũ sonus vocis hoĩs nondum erat abste. Tunc dixisti de thesauris tuis proferri lumen luminosum quo appareret operatuum. Et die secũdo creasti spũm firmamenti: & imperasti ei vt diuideret & diuisionem faceret inter aquas: vt pars quædã sursum recederet: pars vero deorsum maneret. Et tertia die imperasti aquis congregari in septima parte terræ: sex vero partes siccasti & seruasti: vt ex his sint corã te ministrantia seminata a deo & culta. Verbum enim tuũ pcessit: & opus statim fiebat. Processit eñ subito fructus multitudis imẽsus & cõcupiscẽtiæ gustus multiformes: & flores colore immutabili: & odores odoramẽti inuestigabilis. Et die tertia hæc facta sunt. Quarta aũt die imperasti fieri solis splẽdorem: lunæ lumẽ: stellarũ dispositionem & imperasti eis vt deseruirẽt futuro plasmato hoĩ. Quinto aũt die dixisti septimæ parti vbi erat aqua congregata vt pcrearet aialia & volatilia & pisces: & ita fiebat. Aqua muta & sine aĩa quæ dei nutu iubebant aialia faciebat: vt ex hoc mirabilia tua nationes enarrent. Et tunc conserua-

als re cæpti.

sti duas aias: nomen vni vocasti enoch: & nomen secundæ vocasti leuiathan: & separasti ea ab alterutro. Non enim poterat septima pars vbi erat aqua cõgregata capere ea. Et dedisti enoch vnam partẽ quæ siccata est tertio die vt habitet in ea: vbi sunt montes mille. Leuiathan aũt dedisti septimam partem humidã & seruasti eã vt fiat in deuorationem quib vis & qñ vis. Sexto aũt die imperasti terræ vt crearet corã te iumenta & bestias & reptilia: & sup his adam: quẽ cõstituisti ducem super oĩbus factis quæ fecisti: & ex eo educimur nos oẽs quẽ elegisti populũ. Hæc aũt oĩa dixi coram te dñe: qa propter nos creasti sæculũ. Reliquas aũt gentes ab adam natas dixisti eas nil esse: & qñ saliuæ assimilatæ sunt: & quasi stillicidium de vase fluxisti abũdantiam corũ. Et nũc dñe ecce istæ gẽtes quæ in nihilũ deputatæ sunt: cœperũt dominari nostri & deuorare nos aũt populus tuus quem vocasti primogenitũ vnigenitũ: æmulatorẽ tuũ: traditi sumus in manibus corũ. Et si propter nos creatũ est sæculũ: quare nõ hæreditate possidemus cum sæculo? Vsq; quo hæc:

Cap. VII.

IT factum est cum finissem loqui verba hæc: missus est ad me angelus, qui missus fuerat ad me primis noctibus, & dixit ad me: Surge esdra: & audi sermones quos veni loqui ad te. Et dixi: Loquere deus meus. Et dixit ad me: Mare positum est in spatioso loco vt esset altum & immensum: erat autem introitus in angusto loco positus: vt esset similis fluminibus. Quis enim volens voluerit ingredi mare & videre eum vel dominari eius: si non transierit angustum in latitudinem venire quomodo poterit? Item aliud: Ciuitas ædificata & posita in loco campestri: est autem plena omnium bonorum. Introitus eius angustus & in præcipitio positus: vt esset a dextris quidem ignis: a sinistris aquæ profundæ: semita autem est vna sola inter eos posita: hoc est ignem & aquam: vt nõ capiat semita nisi solummodo vestigium hominis. Si autem dabitur ciuitas homini in hereditatem: si nunq̃ ante positũ periculum pertransierit quomodo accipiat here ditatẽ suã? Et dixi: Sic dñe. Et dixit ad me: Sic est & israel pars. Propter eos enim feci sæculum. Et quando transgressus est adam constitutiones meas: iudicatum est qđ factũ est. Et facti sunt, introitus huius sæculi angusti & dolentes & laborioſi: pauci aũt & mali & pleni culorũ pleni: & labore magnopere fulti: nam maioris sæculi introit spacioſi & securi: & facientes immortalitatem fructũ. Si ergo ingredientes nõ fuerũt ingressi qui viuent angusta & vana hæc: nõ poterũt recipere q̃ sunt reposita. Nũc ergo tu quare cõturbaris cũ sis corruptibilis: & quæ mueris tu cũ sis mortalis? Et quare non accæpisti in cor tuo de tuo qđ ẽ futurũ sed qđ in præsenti? Respondi & dixi: Dominator dñe: ecce dispositi lege tua: qm̃ iusti hæreditabũt hæc: Impij aũt peribunt: iusti aũt ferent angustitudinem venire quomodo poterit? Item aliud: Cupientes speciosa. Qui enim impie gesserunt: & angustias passi sunt: & spaciosa non videbũt. Et dixit ad me: Non est iudex super deũ: neq; intelligens super altissimũ. Pereunt enim multi præsentes: qa negligit quæ anteposita est: delex. Mandans eñ mãdauit deus venientibus: quando venirũt quid facientes viuerent: & qđ obseruantes nõ punirentur. Hi aũt nõ sunt pauci: & qđ tradixerũt ei: & cõtiuerunt sibi cogitamẽ vanitatis: & ppositi sunt sibi circũuentiones delictorũ: & superdixerũt altissimo nõ esse: & vias eius nõ cognouerũt: & legem eius spreuerunt: & sponsiones eius abnegauerunt: & in legitimis eius fidem non habuerunt: & opera eius non perfecerunt. Propter hoc esdra va-

cua vacuis:

cua vacuis: & plena plenis. Ecce tempus veniet: & erit quando veniet signa quæ prædixi tibi. Et apparebit sposa & apparescens ostendetur quæ nũc subducit terra: & oĩs qui liberatus est de prædictis malis: ipse videbit mirabilia mea. Reuelabitur enim filius meus iesus cum his qui cum eo sunt: & iocundabunt qui relicti sunt in annis quadringentis. Et erit post annos hos & morietur filius meus christus. Et omnes qui spiramentum habent hoies: & conuertetur sæculum in antiquũ silentiũ diebus septem sicut in prioribus iudicijs: ita vt nemo derelinquat: & erit post dies septem: & excitabitur quod nondum vigilat sæculũ: & morietur corruptũ. Et terra reddet qui in ea dormiũt: & puluis qui in eo silentio habitant: & promptuaria reddent quæ eis commodatæ sunt animæ. Et reuelabitur altissimus super sedem iudicij: & pertrãsibunt miseriæ: & lõganimitas congregabitur. Iudicium autem solum remanebit: veritas stabit: & fides conualescet: Et opus subsequetur: & merces ostendet: & iustitiæ vigilabunt: & iniustitiæ non dominabunt. Et dixi. Primus abraam propter sodomitas orauit: & moyses pro patribus qui in deserto peccauerũt: & qui post cum pro israel in diebus achaz & iamelis & dauid pro cõfractione: & salomon pro eis qui venerũt in sanctificationem: & helias pro his qui pluuiam acceperunt. & pro mortuo vt viueret: & ezechias pro populo in diebus sennacherib: & multi pro multis. Si ergo nũc quãdo corruptibile increuit: & iniustitia multiplicata est: & orauerunt iusti pro impijs: quare & nũc sic nõ erit? Et respondit ad me. & dixit: Presens sæculũ non est finis: gloria in eo frequens manet: propter hoc orauerũt pro infirmitatibus. Dies enim iudicij erit finis temporis huius & initium temporis futuri immortalitatis: in quo pertransiit corruptela: soluta est intemperantia: abscisa est incredulitas. creuit autem iustitia: orta est veritas. Tunc enim nemo poterit saluare eum qui periit: neq; demergere qui victus. Et respondi & dixi: Hic sermo meus primus & nouissimus: qm̃ melius erat non dare terram adam: vel cum iam dedisset coercere eum vt nõ peccaret. Quid eñ prodest hoibus in præsenti viuere in tristicia: & mortuos superare puniti one? O tu quid fecisti adam? Si enim tu peccasti non est factus solius tuus casus: sed & noster qui ex te aduenimus. Quid enim prodest nobis si promissum est nobis immortale tempus: nos autem mortalia opera egimus? Et quoniam prædicta est nobis peremnis spes: nos vero pessimi vani facti sum. Et quoniã repolita sunt nobis habitacula sanitatis & securitatis: nos vero mali cõuersati sumus. Et quoniam reposita est gloria altissimi protegere eos qui tar de conuersati sunt: nos autem pessimis viis ambulauimus. Et quoniam ostendetur paradisus cuius fructus incorruptus perseuerat in quo est securitas & medela: nos vero non ingrediemur. In ingratis enim locis conuersati sumus: & quoniam super stellas fulgebũt facies eorum qui abstinentiam habuerunt: nostræ autẽ facies super tenebras nigræ. Non enim cogitauimus, viuentes quando iniquitatem faciebamus q̃ incipiemus post mortẽ pati. Et respondit, & dixit: Hoc est cogitamentum certaminis quod certabit qui super terram nat est homo vt si victus fuerit patiatur quod dixisti. Si autem vicerit recipiet quod dico: quoniã hæc est vita quã moyses dixit cum viueret ad populum, dicens: Elige tibi vitam vt viuas. Sed nec mihi qui locutus sum ad eos: quoniam non est auditus: Non crediderunt autem ei: sed nec post eum prophetæ tristicia in perditionem eorum sicut futurum est gaudiũ super eos quibus persuasa est salus. Et respõdi & dixi:

Scio dñe quoniam vocatus est altissimus misericors in eo q̃ misereatur his qui nondum in sæculo aduenerũt: & q̃ miseretur illis qui cõuersationem faciunt in lege eius & longanimis est quoniam longanimitatẽ præstat his qui peccauerũt quasi suis operib: & munificus est: quoniam quidẽ donare vult pro exigentijs: & multæ misericordiæ: quoniam multiplicat magis misericordias his qui præsentes sunt & qui præterierunt, & qui futuri sunt. Si enim nõ multiplicauerit misericordias suas: non viuificabit sæculum cum his qui inhabitabunt in eo. Et dorat: qũ si non donauerit de bonitate sua: vt alleuientur hi qui iniquitatem fecerunt de suis iniquitatibus: non poterit decies mille sima pars viuificari hominũ. Et iudex si nõ ignorauerit his qui curati sunt verbo eius: & deleuerit multitudinem contemptionum: non fortassis derelinquerentur in innumerabili multitudine nisi pauci valde.

Cap. VIII.

RIspondit ad me, & dixit: Hoc sæculum fecit altissimus propter multos: futurum autem propter paucos. Dicam autem coram te simili tudinem esdra. Quomodo autem interrogabis terram: & dicet tibi: quoniam dabit terram multam magis vnde fiat fictile: paruum autem puluerem vnde aurum fit: sic & actus præsentis sæculi. Multi quidem creati sũt: pauci autem saluabuntur. Et respondi, & dixi: Absorbeat go anima sensum: & deuora quod sapit. Conueniebat enim obaudire & prophetare volens. Nec enim tibi est datum spacium nisi solũmodo viuere. O domine si non permittes seruo tuo vt oremus coram te: & des nobis semen cordi & sensui culturã: vnde fructus fiat: vnde viuere possit omnis corruptus qui portabit locum hoĩs? Solus enim es: & vna plasmatio nos sumus manuũ tuarum sicut locutus es. Et quomodo nunc in matrice plasmatum est corp & præstans membra: cõseruatur in igne & aqua tua creatio: & nouem mensibus patitur tua plasmatio: tuam creaturam quæ in ea creata est: ipsum aũt quod seruat & quod seruatur vtraq; seruabunt: seruataq; quandoq; iterũ reddit matrix quæ in ea creuerunt. Imperasti enim ex ipsis mẽbris: hoc est mãmillis præbere lac fructui mãmillarum vt nutriat id quod plasmatũ est vsq; in tempus aliquod: & postea disponas eum tuæ misericordiæ. Enutrisisti eum tua iustícia: & eruditi eum in lege tua. Et corripuisti eum tuo intellectu: & mortificabis eum vt tuam creaturã: & viuificabis eum vt tuum opus. Si ergo perderis eum qui tantis laboribus plasmat est: tuo iussu facile est ordinari: vt & id quod fiebat seruaretur. Et nũc dñe dicã: de omni homine tu magis scis: de populo autem tuo ob quem doleo: & de hæreditate tua, pter quã lugeo: & pter israel propter quem tristis sum: & de iacob propter quẽ doleo: ideo incipiam orare coram te pro me & pro eis: quoniã video lapsus nostros qui inhabitam terram. Sed audiui celeritate iudicis qui futurus est. Ideo audi vocem meam & intellige sermonem meum: & loquar coram te. Initium verborum esdræ priusq̃ assumeret. Et dixi. Dñe qui inhabitas sæculum: cuius oculi eleuati in superna & aere: & cuius thronus inæstimabilis: & gloria incomprehensibilis: cui astat exercitus angelorũ cum tremore: quorũ seruitia in vento & igni conuertũtur: cuius verbũ verum & dicta perseuerantia: cuius iussio fortis & dispositio terribilis: cuius aspectus arefacit abyssos: & indignatio tabescere facit montes & veritas testificat. Exaudi orationem serui tui: & auribus percipe precationẽ figmẽti tui. Dũ eñ viuo loquar: & dũ sapio respõdebo. Nec respicias populi tui delicta sed q tibi in veritate seruiũt. Nec intẽdas im-

E pia gentium studia: sed qui tua testimonia cum doloribus custodierunt. Nec cogites qui in conspectu tuo false conuersati sunt: sed memorare qui exvoluntate tua timorē cognouerunt. Neq; volueris perdere qui pecudū mores habuerunt: sed respicias eos qui legem tuam splēdide docuerunt. Nec indigneris eis qui bestijs peiores iudicati sunt: sed diligas eos qui semper in tua iusticia confidunt & gloria. Quoniam nos & patres nostri talibus morbis langemus: tu autem propter nos peccatores misericors vocaberis. Si enim desiderueris vt nostri misereris: tunc mi sericors vocaberis: nobis autem non habentibus opera iusticiæ. Iusti enim quibus sint opera multa reposita: ex propriis operibus recipiēt mercedem. Quid est enim hō vt ei indigneris: aut genus corruptibile vt ita amarus sis de ipso? In veritate enim nemo de genitis est qui non impie gessit: & de confidentibus qui non deliquit. In hoc enim annunciabit iusticia tua & bonitas tua dñe: cum misertus fueris eis qui non habēt fubstantiā bonorū operū. Et respondit ad me, & dixit: Recte locutus es aliqua: & iuxta sermones tuos sic & fiet. Quoniam nonvere cogitabo super plasma eorum qui peccauerunt ante mortē: ante iudicium: ante perditionē: sed iocūdabor super iustorum figmentū: & memorabor peregrinationis quoq; & saluationis & mercedis recæptionis. Quomodo ergo locutus sum: sic, & est. Sicut enim agricola serit super terram semina multa: & plantationes multitudinis plantat: sed non in tempore omnia quæ seminata sunt saluantur: sed nec omnia quæ plantata sunt radicabunt: sic & qui in sæculo seminati sunt nō omnes saluabuntur. Et respondi & dixi: Si inueni gratiam: loquar. Quomodo semen agricolæ si non ascenderit aut non accæperit pluuiam tuam in tempore: aut si corruptū fuerit multitudine pluuiæ: sic perit: & similiter homo qui manib⁹ tuis plasmatus est: & tuei imago nominatus: quoniam similatus es ei propter quem oia plasmasti: & similasti semini agricolæ. Non irascaris super nos: sed parce populo tuo: & miserere hæreditati tuæ Tu autem creaturæ tuæ misereris. Et respondit ad me: & dixit: Quæ sunt præsentia: præsentibus: & quæ futura: futuris: Multum enim tibi restat vt possis diligere meam creaturam super me: tibi autem frequenter & ipsi proxtmaui: iniustis autem nunq̄. Sed & in hoc mirabilis es coram altissimo: quoniam humiliasti te sicut decet te: & non iudicasti te: vt inter iustos plurimum gloriferis. Propter quod misseriæ multæ. & miserabiles efficient eis q habitant sæculum in nouissimis: quia in multa superbia ambulauerunt, Tu autem pro te intellige: & de similibus tuis inquire gloriam, Vobis enim apertus est paradisus: plantata est arbor vitæ præparatum est futurū tempus: præparata est abundantia: ædificata est ciuitas: probata est requies: perfecta est bonitas: & perfecta sapientia. Radix mali signata est a vobis: infirmitas: & tinea a vobis abscōsa est: & in infernum fugit corruptio in obliuione. Transierunt dolores: & ostensus est in fine thesaurus immortalitatis. Noli ergo adhiscere ingrendo de multitudine eorū qui pereunt. Nam & ipsi accipientes libertatē: spreuerūt altissimū: & legem eius contemperūt & vias eius dereliquerunt. Adhuc autem iustos eius cōculcauerunt: & dixerunt in corde suo non esse deum, & quidē scientes qm̄ moriuntur. Sicut enim vos suscipient quæ prædicta sunt: sic eos sitis & cruciatus quæ præparata sunt. Non em̄ voluit hominem disperdi. Sed & ipsi qui creati sunt coinquinauerunt nomen eius qui fecit eos: & ingrati fuerunt ei qui præparauit eis vitam. Quapropter iudicii mei modo appropinquat. Quæ non omnibus demōstraui nisi: & tibi similibus paucis. Et respondi, & dixi: Ecce nunc dñe demonstrasti mihi multitudinē signorū quæ incipies facere in nouissimis: sed nō demōstrasti mihi quo tpe. Cap. I.X.

ET respondit ad me, & dixit: Metiens metire tempus in semetipso: & erit cum videris quando transierit pars quædam signorum quæ prædicta sunt: tunc intelliges: qm̄ ipsum est tempus quo incipiet altissimus visitare sæculum quod ab eo factum est: & quando videbitur in sæculo motio locorum & populorum turbatio: tunc intelliges quoniam de his erat altissimus locutus a diebus qui fuerunt ante te ab initio. Sicut enim omne quod factum est in sæculo initium habet pariter & consummationem: & cōsummatio est manifesta, sic & altissimi tempora initia habēt manifesta in prodigijs & virtutibus: & cōsummationes in actu & i signis. Et erit oīs qui saluus factus fuerit: & qui poterit effugere per opera sua: & per fidem in qua credidistis: relinquetur de prædictis periculis: & videbit salutare meum in terra mea: & in finib⁹ meis: qm̄ sanctificaui me a sæculo. Et tunc miserebuntur qui nunc abusi sunt vias meas. & in tormentis commorabuntur hi qui eas professerunt in cōtemptu. Qui enim non cognouerūt me viuētes beneficia cōsecuti & qui fastidierunt legem meā: cum adhuc erant habentes libertatem: & cum adhuc esset eis apertus pœnitētiæ locⁿ non intellexerunt sed spreuerūt: hos oportet post mortē in cruciamento cognoscere. Tu ergo noli adhuc curiosus esse quomodo impij cruciabuntur: sed inquire quomodo iusti saluabunt: & quorū sæculū: & propter quos sæculū fecit. Et respondi: & dixi: Olim locutus sum & nūc dico: & postea dicam: qm̄ plures sunt qui pereunt: q̄ qui saluabuntur: sicut multiplicatur fluctus super guttam. Et respondit ad me: & dixit: Qualis ager: talia & semina: & quales flores: tales & tincturæ: & qualis operator: talis & creatio: & qualis agricola: talis cultura: qm̄ tempus erat sæculi. Et nunc cum essem parans eis his qui nunc sunt anteq̄ fieret sæculum in quo habitarēt: & nemo istradictus mihi. Tunc enim quisq; & nunc creatur in mundo hic paratus & mēse indeficēti: & lege inuestigabili corrupti fuimores eorū. Et considerauī sæculū: & ecce erat periculū propter cogitationes quæ in eo aduenerūt. Et vidi & pertei valde: & seruauī mihi acinum de botro: & plantationem de tribu multa. Pereat ergo multitudo quæ sine causa nata est: & seruet acinus meus: & plantatio mea: quia cum multo laborare perfeci. Tu aūt cū adhuc itromittas septem dies alios nō sis unabis in eis: ibis i campū florum vbi domus nō est ædificata: & manducabis solūmodo de floribus campi: & carnem non manducabis: & vinū, non bibes. sed solūmodo flores. Deprecare altissimū sine intermissione: & veniam & loquar tecum. Et profectus sum sicut dixit mihi in campum qui vocatur ardath: & sedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducaui: & facta est esca earum mihi in saturitatem. Et factum est post dies septem & ego discubam supra fœnum: & cor meum iterum turbabatur sicut ante. Et apertum est os meum: & inchoaui dicere coram altissimo & dixi: O domine te nobis ostendens, ostensus es patribus nostris in deserto: quod non calcatur & infructuoso: quando erant exeuntes de ægypto: & dicens dixisti: Tu Israel audi me: & semen iacob intende sermonibus meis: Ecce enim ego semen nostn vobis legem meam: & faciet i vobis fructum: & glorificaminī in eo per sæculum. Nam patres nostri accipientes legem non seruauerunt: & legitima tua non custodierunt: & factus est fructus legis non parens. Nec enim poterat qm̄ tuus erat: nam qui acceperunt, perierunt: non custodietes quod in eis seminatū fuerat. Et ecce cōsuetudo est: vt cū acceperit terra semen: vel nauē mare: vel vas aliquod ad escam vel potū: cū fuerit exterminatū id i quo seminatus est: vel in qđ missum est: simul id qđ seminatum vel missum est: vel quæ suscæpta sunt exterminātur: & sua suscæpta iam non manent apud nos. Sed nobis sic nō factū est. Nos quidem qui legem accæpimus peccantes persumus: & cor nostrum quod suscæpit eam: nō lex nō periit: sed permansit in suo labore. Et cum loquerer hæc in corde meo respexi oculis meis, & vidi mulierem in dextera parte. Et ecce hæc lugebat & plorabat cū voce magna, & animo dolebat valde, & vestimenta eius dississa: & cinis super caput eius. Et dimisi cogitatus in quibus eram: conuersus & conuersus sum ad eam & dixi ei: Vt quid fles: & quid doles animo? Et dixit ad me: Dimitte me dñe meus vt deficam me: & adiscam dolorem: quoniam valde amarā sū animo: & humiliata sum valde. Et dixi ei: Quid pateris? Dic mihi. Et dixit ad me: Sterilis fui ego famula tua & non peperi habens maritum annis triginta. Ego enim per singulas horas: & per singulos dies & annos triginta hos deprecor altissimum nocte ac die. Et factū est post triginta annos exaudiuit me deus ancillam tuam, & vidit humilitatem meam & attendit tribulationi meæ, & dedit mihi filium. Et iocundata sum super eum valde ego & vir meus, & omnes ciues mei: & honorificabamus valde fortem. Et nutrii eum cum labore multo: & factum est cum creuisset & veniisset accipere vxorem: feci diem epuli.

Caplm. X.

ET factum est cum introisset filius meus in thalamo suo, cecidit & mortuus est. & euertimus omnes lumina. Et surrexerunt omnes ciues met ad consolandum me, & quieui vsq; in alīū diem vsq; nocte. Et factum est cum omnes quieuissent vt me consolarentur vt quiescerem: & surrexi nocte & fugi. & veni sicut vides in hoc campo: & cogito iam non reuerti in ciuitatem, sed hic consistere, & neq; bibere, sed sine intermissione lugere & ieiunare vsq; dum moriar. Et dereliqui sermones in quibus eram: & respondi cum iracundia ad eam & dixi: Stulta super omnes mulieres: non vides luctum nostrum: & quæ nobis contingunt? Qm̄ sion mater nostra omni tristicia contristatur, & humilitate humiliata est, & luget validissime. Et nunc qm̄ oēs lugemus & tristes sumus, quoniam omnes contristati sumus: tu autem contristaris vno filio. Interroga enim terram & dicet tibi, quoniam hæc est quæ debeat lugere casum tantorum super eū generatum. Et ex ipsa ab initio oēs nati & alij venient. Et ecce pœnæ oēs in perditionem ambulant & exterminium multitudo eorum. Et quis ergo debet lugere magis, ni si hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit: q̄ tu quæ pro vno dolet? Si autem dices mihi quoniam non est plā ctus meus similis terræ: quoniam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœroribus peperi, & cum doloribus genui: terra autem sm̄ viam terræ: abijt q̄ in ea multitudo præsens: quomodo euenit & ego tibi dico: Sicut tu cū labore peperisti: sic & terra dat fructum suum: homini ab initio ei qui fecit eam. Nunc ergo retine apud temetipsam dolorem tuum: & fortiter fer qui tibi contigerunt casus. Si enim iustificaueris terminum dei & consiliū suum, recipies in tempore, & in talibus collaudaberis. Ingredere ergo in ciuitatē ad virum tuū. Et dixit ad me: Nō faciam

neq; ingrediar ciuitatem sed hic moriar & apposui ad huc loqui ad eam: & dixi: Noli facere hūc sermonem: sed consenti persuadenti. Quot enim casus sion: Consolare propter dolorem hierusalem. Vides enim quoniam sanctificatio nostra deserta affecta est: & altare nostrum demolitum est: & templum nostrum destructum est: & psalterium nostrū humilitatū est & hymnus cōticuit: & exultatio nostra dissoluta est: & lumen cādelabri nostri extinctum est: & arca testamenti nostri direpta est: & sancta nostra cōtaminata sunt & nomē quod inuocatum est super nos pene prophanatum est & liberi nostri contumeliā passi sunt: & sacerdotes nostri succēsi sunt: & leuitæ nostri in captiuitatem abierunt: & virgines nostræ coinquinatæ sunt: & mulieres nostræ vim passæ sunt: & iusti nostri rapti sūt: & paruuli nostri perditi sunt: & iuuenes nostri seruierunt: & fortes nostri inualidi facti sunt. Et quod omnium maius signaculū sion: qm̄ resignata est de gloria sua. Nam & tradita est in manibus eorum: qui nos oderunt. Tu ergo excute tuam tristiciam multam, & depone abs te multitudinem dolorum vt tibi repropitietur fortis: & requiem faciet tibi altissimus: requietionem laborum. Et factum est cum loquebar ad eam: facies eius fulgebat subito: & species: coruscus fiebat visus eius: vt essem pauens valde ad eam et cogitarem quid esset hoc. Et ecce subito emisit sonitum vocis magnum timore plenum: vt cōmoueretur terra a mulieris sono. Et vidi: & ecce amplius mulier non comparebat mihi: sed ciuitas ædificabatur: & locus demonstrabatur de fundamentis magnis: & timui & clamaui voce magna: & dixi: Vbi est vriel angelus qui a principio venit ad me? Quoniam ipse me fecit venire in multitudine in excessu mentis huius. Et factus est finis meus in corruptionem: & oratio mea i properiū: & cum essem loquens ego hæc: ecce venit ad me & vidit me. Et ecce erā positus vt mortuus: & intellectus meus alienatus erat. Et tenuit dexteram meam: & confortauit me: & statuit me super pedes meos. Et dixit mihi: Quid tibi est: & quare conturbatus est intellectus tuus: & sensus cordis tui: & quare conturbaris? Et dixi: Quoniam dereliquisti me. Et ego quidem feci sm̄ sermones tuos: & exiui in campū. & ecce vidi & video quod non possū enarrare. Et dixit ad me: Sta vt vir: & commouebo te. Et dixi: Loquere dñe meus tu in me: Noli me derelinquere: vt non frustra moriar: quoniam vidi quæ non sciebam: & audio quæ nō scio. Aut nunquid sensus meus fallitur: & anima mea supremat? Nunc ergo deprecor te vt demonstres seruo tuo de excessu hoc. Et respondit ad me: & dixit: Audi me: & docebo te: & dicam tibi de quibus times: quoniam altissimus reuelauit tibi mysteria multa. Vidit rectam viam tuā: quoniam sine intermissione contristabaris pro populo tuo: & valde lugebas propter sion. Hic ergo intellectus visionis quæ tibi apparuit ante paululum. Quam vidisti lugentem: inchoasti consolari eam. Nunc autē iam speciem mulieris non vides: sed apparuit tibi ciuitas ædificari: & quoniam enarrabat tibi de casu filij sui. Hæc absolutio est. Hæc mulier quam vidisti: hæc est sīō: & qm̄ dixi tibi: quam & nūc cōspicies: vt ciuitatem ædificatam. Et quoniam dixi tibi: quia sterilis fuit annis trigīnta: propter quod erat anni: scilcet trigīnta: quādo non erat in ea adhuc oblatio oblata. Et factum est post annos trigīnta ædificauit salomon ciuitatem & obtulit oblationes tunc fuit quando peperit sterilis filium. Et q̄ tibi dixit: qm̄ nutriuit eum cum labore: hoc erat habitatio in hierusalem. Et quoniam dixit tibi: q̄ filius meus veniens in suo

Universidad de Deusto
Biblioteca

thalamo mortuus esset & cõtigisset ei casus: hoc erat quæ facta est ruina hierusalem. Et ecce vidisti similitudinem eius: & quoniam filium lugeret, inchoacti consolari eam: & de his quæ contingerũt hæc erãt tibi aperienda. Et tũc videt altissimus qm̃ ex animo contristatus es: & qm̃ ex toto corde pateris pro ea: ostendit tibi claritatẽ gloriæ eius & pulchritudinem decoris eius. Propter ea enim dixi tibi vt maneres in campo vbi domus nõ est ædificata. Sciebã enim ego quoniam altissimus incipiebat tibi ostendere hæc: propterea dixi tibi, vt venires in agrum vbi nõ est fũdamentum ædificij. Nec enim poterat opus edificij hois suffitneri in loco vbi incipiebatur altissimi ciuitas ostendi. Tu ergo noli timere: neq; expauescat cor tuum: sed ingredere & vide splendorem & magnitudinem ædificij quantum capax est tibi visu oculorum videre: & post hæc audies quantum capit auditus aurium tuarum audire. Tu eñ beatus es præ multis: & vocatus es apud altissimum sicut & pauci. Nocte autem quæ in crastinum futura est, manebis hic: & ostendit tibi altissimus eas vissiones supremorũ quæ faciet altissimus his qui habitant super terram a nouissimis diebus. Et dormiui illam noctem & aliam: sicut dixerat mihi.

Cap. XI.

ET vidi somnium: & ecce ascendebat de mari aquila cui erant duodecim alæ pennarum & capita tria. Et vidi & ecce expandebat alas suas in omnem terram: & omnes venti cœli insufflabant in eam & colligebantur. Et vidi: & de pennis eius nascebantur contrariæ pennæ: & ipsæ fiebant in pennaculis minutis & modicis. Nam capita eius erant quiescentia: & dimidium caput erat maius aliorum capitum: sed ipsa quiescebat cum eis. Et vidi & ecce aquila volauit in pennis suis: & regnauit super terram: & super eos qui habitant in ea. Et vidi quoniam subiecta erant ei omnia sub cœlo: & nemo illi contradicebat, neq; vnus de creatura quæ est super terram. Et vidi: & ecce surrexit aquila super vngues suos: & misit vocem pennis suis dicens: Nolite omnes simul vigilare: dormite vnusquisq; in loco suo, & per tempus vigilate. Capita autem in nouissimo seruentur. Et vidi: & ecce vox non exibat de capitibus eius: sed de medietate corporis eius. Et numerauit contrarias pennas eius: & ecce ipsæ erant octo. Et vidi: & ecce a dextera parte surrexit vna pẽna: & regnauit super omnem terram. Et factum est cum regnaret: venit et finis & non apparuit locus eius & sequẽs exurrexit & regnabat. Ipsa multum tenuit tempus. Et factum est cum regnaret: & veniebat finis eius vt non appareret sicut prior: & ecce vox emissa est illi dicẽs: Audi tu quæ tanto tempore tenuisti terram. Hæc annuncio tibi anteq̃ incipias non apparere. Nemo post te tenebit tempus tuum: sed nec dimidium eius. & leuauit tertia: & tenuit principatum sicut & priores: & nõ apparuit & ipsa. Et sic contingebat & omnibus alijs sigillatim principatum gerere: & iterum nusq̃ comparere. Et vidi: & ecce in tempore sequentes pennæ erigebantur a dextera parte vt tenerent & ipse principatum: & ex his erant quæ tenebant: sed tamen statim non compatescebant: nam & aliquæ ex eis erigebantur: sed non tenebant principatum.

Et vidi post hæc: & ecce non comparuerunt duodecim pẽnæ: & duæ pennacula: & nihil supererat in corpore aq̃læ nisi duo capita quiescentia & sex pennacula. Et vidi & ecce sex pennaculis diuisæ sunt duæ: & manserunt sub capite, quod est ad dexteram partem. Nam quatuor manserunt in loco suo. Et vidi: & ecce subalares cogitabant se erigere & tenere principatus. Et vidi: & ecce vna erecta est: sed statim non comparuit. Et secundæ velocius q̃ prio res non comparuerunt. Et vidi: & ecce duæ quæ superaue runt apud semetipsas cogitabant & ipsæ regnare: Et in eo cum cogitarent ecce vnum quiescentium capitũ quod erat medium euigilabat. Hoc enim erat duorum capitum maius. Et vidi quoniam completa sunt duo capita sedi: & ecce conuersum est caput cum his qui cum eo erant: & comedit duas subalares quæ cogitabant regnare. Hocauté caput perconterruit omnem terram: & diuastatur in his qui habitabant terrã cum labore multo. & potentatum tenuit orbis terrarũ super omnes alas quæ fuerunt. Et vidi post hæc & ecce medium caput subito nõ apparuit: & hoc sicut alæ. Superauerunt aũt duo capita: quæ & ipsa similiter regnauerunt super terram: & super eos qui habitãt in ea. Et vidi: & ecce deuorauit caput a dextera parte illud quod a leua. Et audiui vocem dicentem mihi: Conspice contra te: & considera quod vides. Et vidi: & ecce sicut leo ciatus de silua rugiens: & vidi quoniã emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit: dicens: Audi tu & loquar ad te: & dicit altissimus tibi: Nonne tu es qui superasti de quatuor animalib⁹ quæ fecerãt regnare in sæculo meo: & vt per eos veniret finis temporũ eorũ: Et quartus venies deuicit omnia talia quæ transierũt: & potentatu tenuit sæculum cum tremore multo: & omnem orbem cum labore pessimo: & inhabitauit tot temporibus orbem terrarum cum dolo: Et iudicasti terram non cum veritate: Tribulasti enim mansuetuos: & lesisti quiescentes, & dilexisti mendaces: & destruxisti habitatiões eorum qui fructificabãt: & humiliasti muros eorum qui te non nocuerunt. Et ascẽdit contumelia tua ad altissimum: & superbia tua ad fortẽ. Et respexit altissimus superba tempora: & ecce finita sũt. & scelera eius completa sunt. Propterea non apparebis tu aquila & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua pessima: & capita tua maligna: & vngues tui pessimi: & omne corpus tuum vanum: vt refrigeretur omnis terra: & reuertatur liberata de tua vi: & speret iudicium & misericordiam eũ qui fecit eam.

Cap. XII.

ET factum est dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam. Et vidi: & ecce q̃ superauerat caput & non comparuerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum transierunt & erectæ sunt vt regnarent: & erat regnum eorum exile: & tumultu plenum. Et vidi: & ecce ipsa non apparebant: & omne corpus aquilæ ardebatur: & expauescebat terra valde. Et ego a tumultu & excessu mentis: & a magno timore vigilaui: & dixi tu & excessu mentis: & a magno timore vigilauit: & dixit ad me: Et dixi: Domine si inueni gratiam ante oculos tuos: & si iustificatus sum apud te præ multis: & si certe ascendit deprecatio mea ante faciem tuam: conforta me: & ostende seruo tuo mihi interpretationẽ & distinctionẽ vissus horribilis huius: vt plenissime consolaris animã meã. Dignũ enim me habuisti ostendere mihi temporũ nouissima. Et dixit ad me, Hæc est interpretatio vissionis huius. Aquila quam vidisti ascendentem de mari: hoc est regnũ quod visum est in visione a daniele fratri tuo. Sed non est illi interpretatum: quoniam ego nunc tibi interpretor. Ecce dies venient & exurget regnũ super terrã: & erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum. Regnabunt autem ea

Regnabunt autem in ea reges duodecim: vnus post vnum. Nam secundus incipiet regnare & ipse tenebit amplius tempus præ duodecim. Hæc est interpretatio duodecim alarum quas vidisti. Et quam vidisti vocem quæ locuta est: non de capitibus eius exeuntem: sed de medio corporis eius: hæc est interpretatio. Quoniam post tempus regni, illius nascent contentiones nõ modicæ: & periclitabitur vt cadat & non cadet tunc: sed iterum cõstituet in suum initium. Et quoniam vidisti subalares octo cohærentes alis eius: hæc est interpretatio: Exurget in ipso octo reges: quorũ erũt tẽpora leuia & anni citati: & duo quidem ex ipsis parient. Appropinquante autem tempore medio: quatuor seruabuntur in tempore cum inclinabit appropinquare tempus eius vt finiatur. Duæ vero in finem seruabuntur. Et quoniam vidisti tria capita quiescentia: hæc est interpretatio: In nouissimis eius suscitabit altissimus tria regna: & reuocabit in ea multa: & dominabuntur terram: & qui habitant in ea cũ labore multo super omnes qui fuerunt ante hos. Propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilæ. Isti enim erunt qui recapitula bunt impietates eius: & qui perficient nouissima eius: Et quoniam vidisti caput maius non apparens: hæc est interpretatio eius. Quoniam vnus ex eis sup lectũ suum morietur: & tamen cum tormentis. Nam duo qui perseuerint: gladius eos comedet. Vnius enim gladius comedet qui cum eo: sed tamen hic gladio in nouissimis cadet. Et quoniam vidisti duas subalares trasicientes super caput: quod est in dextera parte: hæc est interpretatio. Hi sunt quos conseruauit altissimus in finem suum: hoc est regnum exile & turbationis plenum. Sicut vidisti & leonem quem vidisti de silua euigilantem & rugientem & loquentem ad aquilam & arguentem eum: & insusticias eius per omnes sermones eius: sicut audisti: hic est ventes ipsiorum: & arguet illos, & incutiet coram ipsis discere eorum. Statuet enim eos in iudicium viuos: & cum arguerit eos: tunc corripit eos. Nam residuum populum meum liberabit cum misericordia: qui saluati sunt in finibus meis: & iocundabit eos: quoadusq; veniet finis, dies iudicij: de quo locutus sum tibi ab initio. Hoc est somnium quod vidisti: & hæ interpretationes. Tu ergo solus dignus fuisti scire altissimi secretum hoc. Scribe ergo omnia ista in libro quæ vidisti: & pone ea in loco abscondito: & docebis ea sapientes de populo tuo: quorum corda scis posse capere & seruare secreta hæc. Tu autem adhuc sustine hic alios dies septem: vt tibi ostendatur quæcunq; visum fuerit altissimo ostendere tibi. Et profectus est a me. Et factum est cum audisset omnis populus quoniam pertransierunt septem dies: & ego non fuissem reuersus in ciuitatem: & congregauit se omnis a minimo vsq; ad maximum: & venit ad me: & dixerunt mihi dicentes. Quid peccauimus tibi: & quid iniuste egimus in te quoniam derelinquens nos: sedisti in loco hoc? Tu enim nobis superes solus ex omnibus populis: sicut botrus de vinea: & sicut lucerna in loco obscuro: & sicut portus & nauis saluata a tempestate. Aut non sufficiunt nobis mala quæ contingunt? Si ergo tu nos dereliqueris: quanto nobis erat melius si essemus succensi: & nos cum incendio fion? Nec enim nos sumus melio res eorum qui ibi mortui sunt. Et ploraverunt voce magna. Et respondit ad eos & dixit: Confide israel: & noli tristari tu domus iacob. Est enim memoria vestra coram altissimo & fortis non est oblitus vestri in tentatione. Ego enim non dereliqui vos, neq; excessi a vobis: sed veni in hunc locum vt deprecarer pro desolatione sion vt quærerem misericordiam pro humilitate sanctificationis vestræ. Et nunc ite vnusquisq; vestrum in domũ suam: & ego veniam ad vos post dies istos. Et profectus est populus sicut dixi ei in ciuitatem. Ego autem sedi in campo septem diebus: sicut mihi mandauit: & manducabam de floribus silummodo agri: de herbis facta est esca mihi in diebus illis.

Capitulum. XIII.

ET factum est post dies septem: & somnium somnium nocte. Et ecce de mari ventus exurgebat: vt conturbaret omnes fluctus eius. Et vidi: & ecce cõualescebat ille homo cum nubibus cœli: & vbi vultum suum vertebat: vt consideraret tremebãt omnia quæ sub eo videbantur: & vbicum q̃ exibat vox de ore eius: ardescebant omnes qui audiebant voces eius: sicut quiescit terra quando senserit ignẽ. Et vidi post hæc: & ecce congregabatur multitudo hominum quorum non erat numerus de quatuor ventis: vt debellarent hominem qui ascenderet de mari. Et vidi: & ecce sibimetipsi sculpserat montem magnum: & volauit super eum. Ego autem quæsiui videre regionem vel locum vnde sculptus esset mons: & non potui. Et post hæc vidi & ecce omnes qui congregati sunt ad eum vt expugnarent eum timebant valde: tamen audebant pugnare. Et ecce vt vidit impetum multitudinis venientis non leuauit manum suam: neq; frameam tenebat neq; aliquod vas bellicosum: nisi solummodo: vt vidi quoniam emisit de ore suo sicut flatum ignis: & de labijs eius spiritus flammæ & de lingua eius emittebat scintilas & tempestates: & commixta sunt omnia simul: hic flatus ignis & spiritus flammæ: & multitudo tempestatis: & concidit super multitudinem in impetu quæ parata erat pugnare: & succẽdit omnes: vt subito nihil videretur de innumerabili multitudine: nisi solummodo puluis & fumi odor. Et vidi: & extimui. Et post hæc vidi ipsum hominem descendentem de monte & vocantem ad similitudinem aliam pacificam: & accedebat ad deum vultus hominum multorum quorũdam gaudentium: quorundam tristantium: aliqui vero alligati: aliqui adducentes ex eis qui offerebantur. Et ægrotaui a multitudine pauoris: & expergefactus sum: & dixi. Tu ab initio demonstrasti seruo tuo mirabilia hæc: & dignum me habuisti vt susciperes deprecationem meam: & nunc demonstra mihi adhuc interpretationem somnij huius. Sicut enim existimo in sensu meo: væ qui derelicti fuerint in diebus illis. Et multo plus: væ his qui non sunt derelicti. Qui enim non sunt derelicti tristes erant. Intelligo nũc quæ sunt reposita in nouissimis diebus: & occurrent eis: sed & his qui derelicti sunt. Propter hoc venerunt enim in pericula magna & necessitates multas: sicut ostendunt somnia hæc. Attamen facilius est periclitantem venire in hunc q̃ pertransire sicut nubem a sæculo: & nunc videre quæ contingunt in nouissimis. Et respondit ad me: & dixit: Et visionis interpretationem dicam tibi: & de quibus locutus es: adaperiam tibi. Quoniam de his dixisti qui derelicti sunt hæc est interpretatio. Qui aufert periculum isto tempore: hic se custodiuit. Qui in periculo incidẽrũt hi sunt qui habent opera & fidem ad fortissimum. Scito ergo: quoniam magis beatificati sunt qui derelicti sunt per eos qui mortui sunt. Hæ interpretationes vissionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Quia vidisti virum ascendentem de corde maris: ipse est
quem conseruauit altissimus multis temporibus: qui per
semetipsum liberabit creaturam suam & ipse disponet q
dicrelicti sunt. Et quoniam vidisti de ore eius exire vt spi
ritum & ignem & tempestatem: & quoniam non tenebat
frameam: neq; vas bellicosum: corrupit enim impetus
eius multitudinem quæ venerat expugnare eum: hæc est
interpretatio: Ecce dies veniunt quando incipiet altissi
mus liberare eos qui super terram sunt: & venient in ex
cessu mentis super eos qui inhabitant terram: Et alia a
lios cogitabunt debellare: ciuitas ciuitatem & locus lo
cum: & gens aduersus gentē, & regnum aduersus regnū.
Et erit cum fient hæc: & contingent signa quæ ante ostē
di tibi: & tunc reuelabitur filius meus: quem vidisti vt vi
rum ascendentem. Et erit: quando audierint omnes gen
tes vocem eius, & derelinquet vnusquisq; in regione sua
bellum suum quod habent ad alterutrum & colligetur in
vnum multitudo innumerabilis, sicut volentes venire
& expugnare eum. Ipse autem stabit super cacumen mō
tis syon. Syon autem veniet & ostendetur omnibus pa
rata & ædificata: sicut vidisti mōtem sculpi sine manibus
Ipse autem filius meus arguet quæ adinueuerunt gentes
impietates eorū: has quæ tempestati appropinquauerunt
propter mala cogitamenta eorum & cruciamēta quibus
incipiēt cruciari: quæ assimilatæ sunt flammæ: & perdet
eos sine labore: per legem quæ igni assimilata est. Et qm
vidisti eum colligentem ad se aliam multitudinem pacif
ficam: hæ sunt decē tribus quæ captiuæ factæ sunt de ter
ra sua in diebus oseæ regis: quem captiuum duxit salma
nasar rex assyriorum: & transtulit eos trans flumē & trā
slati sunt in terram aliam. Ipsi autem sibi dederunt con
silium hoc vt derelinquerent multitudinem gentium &
proficiscerentur in vlteriorem regionem vbi nunq; inha
bitauit genus humanum, vt ibi obseruare legitima sua
quæ non fuerant seruantes in regione sua. Per introitus
autem angustos fluminis euphraten introierunt. Fecit
enim eis tunc altissimus signa: & statuit venas fluminis
vsq; quo transirent. Per eam enim regionem erat via
multa itineris anni vnius & dimidij: nam regio illa vo
catur azaret. Tunc inhabitauerunt ibi vsq; in nouissimo
tempore: & nunc iterum cum cœperint venire: iterum al
tissimus statuet venas fluminis vt possint transire: propter
hæc vidisti multitudinem cum pace. Sed & qui derelicti
sunt de populo tuo: hi sunt qui inuenti sunt intra termi
num meum. Factum erit ergo quando incipiet perdere
multitudinem earum quæ collectæ sunt gentes: & prote
get eos qui superauerunt populum: & tunc ostendet eis
multa plurima portenta. Et dixi ego: Dominator domi
ne hoc mihi ostende propter quod vidi virum ascendētē
de corde maris. Et dixit mihi: Sicut non potes hæc vel
scrutari vel scire quæ sunt in profundo maris: sic non po
terit quisq; super terram videre filium meum vel eos qui
cum eo sūt nisi in tēpore diei. Hæc est interpatio somnij
quod vidisti & propter quod illuminatus es hic solus.
Dereliquisti enim tuam: & circa meam vacasti legem &
quæsisti. Vitā enim tuam disposuisti in sapientia: & sensum
tuum vocasti matrem. Et propter hoc ostendi tibi merces
apud altissimum. Erit enim post alios tres dies: ad te alia
loquar: & exponam tibi grauia & mirabilia. Et profect⁹
sum & transij in campum: multum glorificans & laudans
altissimum de mirabilibus quæ per temp⁹ faciebat: et qm
gubernat ipsum & quæ sunt in temporibus illata. Et sedi
toi tribus diebus.

Capm. XIIII.

ET factum est tertio die: & ego sedebam sub
quercu. Et ecce vox exiuit contra me de ru
bo & dixit: Esdra, Esdra. Et dixi: Ecce ego
domine: Et surrexi super pedes meos. Et
dixit ad me: Reuelans reuelatus sum super rubum: &
locutus sum moysi: quando populus meus seruiebat:
in ægypto: & missi eum: & eduxi populum meum de
bam eum apud me diebus multis: & enarrauī ei mira
bilia multa: & ostendi ei temporum secreta & finem &
præcæpi ei: dicens: Hæc in palam facies verba: & hæc
absondes. Et nunc tibi dico: signa quæ demonstraui: &
somnia quæ vidisti: & interpretationes quas tu vidisti
in corde tuo: repone ea: tu enim recipieris ab omnibus
conuerteris residuus cum consilio meo & cum similibus
tuis: vsq; quo finiantur tempora. Quoniam sæculum per
didit iuuentutem suam: & tempora appropinquant sene
scere. Duodecim enim partibus diuisum est sæculum: &
transierunt eius decima: & dimidium decimæ partis. Nunc
persunt autem eius post medium decimæ partis. Nunc
ergo dispone domum tuam & corripe populum tuum &
consolare humiles eorum & renuncia iam corruptelæ: &
dimitte abs te mortales cogitationes: & projice abs te
pondera humana: & exue te iam infirmam naturam: & re
pone in vnam partem molestissima tibi cogitamenta: &
festina transmigrare a temporibus his. Quæ enim vidi
sti nunc contigisse mala: iterum horum deteriora facient.
Quantū enim inualidum fuit sæculum a senectute: tantū
multiplicabuntur super inhabitantes mala. Prolongau
uit enim se magis veritas & appropinquauit mendacium.
Iam enim festinat venire quam vidisti visionē. Et respon
di: & dixi coram te domine: Ecce enim ego abibo sicut
præcæpisti mihi: & corripiam præsentem populum. Qui
autem iterum nati fuerint quis commonebit? Positum
est ergo sæculum in tenebris: & qui inhabitant in eo sine
lumine. Quoniam lex tua incēsa est: propter quod nemo
scit quæ a te facta sunt vel quæ incipient opera. Si enim
inueni in te gratiam: immitte in me spiritū sanctum: &
bam omne quod factum est in sæculo ab initio quæ erant
in lege tua scripta: vt possint homines inuenire semitā: &
qui voluerint viuere in nouissimis viuant. Et respondit
ad me: & dixit: Vadens congrega populum: & dices ad
eos: & non querant te diebus quadraginta. Tu autem
præpara tibi buxos multos: & accipe tecum fratres: da
briam: selemiam: echamum & asiel quinq; hos: qui par
rati sunt ad scribendum velociter. Et venies huc: & ego
accendam in corde tuo lucernam intellectus: quæ non ex
tinguetur quoadusq; finiantur quæ incipies scribere. Et
tunc perfectis quædam palam facies: quædam sapientib⁹
bus abs conse trades. In crastinum enim hac hora incipi
pies scribere. Et profectus sum sicut mihi præcæpit: & co
gregaui omnem populum: & dixi: Audi israel verba hæc.
Peregrinati sunt patres nostri ab initio in ægypto: &
liberati sunt inde & accæperunt legem vitæ quam nō cu
stodierunt: quam & vos post eos transgressi estis: & data
est vobis terra in sortem: & terra sion & patres vestri
& vos iniquitatem fecistis: & non seruastis vias quas præ
cæpit vobis altissimus: & iustus iudex cum sit: abstulit a
vobis in tempore quod donauerat. Et nunc vos hic estis:
& fratres vestri introrsum vestrum sunt. Si ergo impedi
ueritis sensui vestro: & erudieritis cor vestrum: vti
conseruati eritis: & post mortem misericordiam conse
quimini. Iudicium enim post mortem veniet quando iter
rum reuiuiscemus: & tūc iustorū noia parebūt: & impio
rum facta ostendentur. Ad me igitur nemo accedat nunc
neq; requirat me vsq; dies quadraginta. Et accæpi quinq;
viros sicut mandauit mihi: & profecti sum⁹ in campū: & mā
simus ibi: & factus sum i crastinū: & ecce vox vocauit me
dicens: Esdra aperi os tuum: & bibe quo te potauero. Et
aperui os meū: & ecce calix plen⁹ porrigebat mihi. Hoc
erat plenū sicut aqua: color autē eius vt ignis similis. Et
accæpi & bibi: & ieo cū bibissem: cor meū cruciabat itel
lectu: & in pectus meum increscebat sapientia. Nam spūs
meus conseruabat memoria. Et apertū est os meū: & non
est clausum amplius. Altissimus dedit intellectum quinq;
viris, & scripserūt quæ dicebant excessiones noctis: quas
nō scibāt. Nocte aūt manducabāt panē: ego aūt per dīe
loquebar: & per noctē nō tacebam. Scripti sunt autē per
quadraginta dies libri ducenti quattuor. Et fctū est cum
compleuissent quadraginta dies: locutus est altissimus di
cens: Priora quæ scripsisti: in palā pone: & legant digni
& indigni: nouissimos aūt septuaginta cōseruabis: vt tra
das eos sapientib⁹ de populo tuo. In his em̄ est vena intelle
ctus: & sapietiæ fons: & scietiæ flumē. Et feci sic. Ca. XV.

ECce loquere in aures plebis meæ sermones, p
phetiæ quos immisser o in os tuum: dicit dñs &
fac vt in charta scribantur: qm̄ fideles & veri
sunt: Ne timeas a cogitationibus aduersum te
nec turbent te incredulitates dicentium: quoniam omnis
incredulus in incredulitate sua morietur. Ecce ego indu
co dicit dñs super orbem terrarum mala gladium & famē
& mortem & interitum: ppter quod superpolluit iniqui
tas oēm terrā: & adimpleta sunt opa nociua illorum. Pro
pterea dicit dñs: Iam non filebo de impietatib⁹ eorū quæ
irreligiose agunt: nec sustinebo in his quæ iniquæ exer
cent: ecce sanguis innoxius & tristis clamat ad me: & ani
mæ iustorū clamāt per seuerāter. Vindicās vindicabo illos dī
cit dñs: & accipiā oēm sanguinem innoxū ex illis ad me.
Ecce populus meus quasi grex ad occisionē ducif. iam non
pattar illū habitare in terra ægypti: sed educā eū in manu
potēti & brachio excelso. Et percutiam plaga sicut prius:
& corrupā oēm terram eius. Lugebit ægypt⁹ & fundamē
ta eius plaga verberata & castigatione quas inducet et
deus. Lugebūt cultores operantes terrā: qm̄ deficient se
minaeorū ab vredine & grādine: & a fidere terribili. Væ
sæculo & habitātib⁹ in eo: qa appropinquauit gladi⁹ & cō
tritio eorū: & exurget gens sup gētē ad pugnā & rōphæa
in manib⁹ eorū. Erit em̄ incōstabilitio hoibus: & alij alijs
insidiabūtur: domus exterent: hoies metuent. Non miserebif
fuorū in potestia sua. Cōcupiscet em̄ homo in ciuitatē re
& nō poterit. Propter superbiā enim eorū ciuitates tur
babūtur: domus exterent: hoies metuent. Non miserebif
homo proximū suū ad fruitū faciendū domus eorū in gla
dium ad diripiendas substātias eorum ppter famē panis
& tribulationē multā. Ecce ego conuoco dicit deus: omīs
reges terræ ad me vertendū quæ sūt ab orsete & ab austro
ab euro & a libano: ad cōuertēdos ad se: & reddere q̄ de
derūt illis. Sicut faciūt vsq; hodie electis meis: sic faciā &
reddā in sinu eorū. Hæc dicit dñs de⁹: Nō parcet dextera
mea super peccatores: nec cessabit rhomphæa sup effun
dentes sanguinē innocuū super terram. Exit ignis ab ira
mea: & deuorauit fundamēta terræ: & pctores quasi stra
men inc esum. Væ eis qui peccant & nō obseruāt mādata
mea: dicit dñs. Non parcā illis. Discedite filij a potestate:
nolite contaminare sanctificationem meā: qm̄ nouit dñs
omnes qui delinquūt in illum. Propterea tradidit eos in
mortē & in occisionē. Iam enim venerunt super orbem
terrarum mala & manebitis in illis. Non enim liberabit
vos deus propter quod peccastis in eum. Ecce visio hor
ribilis: & facies illi⁹ ab orsete. Et exiet nationes draconū
arabū in currib⁹ multis: & sicut flatus eorū numerus ferē
super terrā: vt iam timeāt & trepidēt oēs qui illos audiēt
carmonij insanientes in ira: & exient vt apri de silua: & ad
uenient in virtute magna: & constabunt in pugnā cū illis:
& vastabūt portionē terræ assyriorū. Et post hæc superua
lescent dracones natiuitatis suæ memores: & cōuertēt se
consp[i]rantes in virtute magna ad persequendos eos. Isti
turbabunt & silebūt in virtute illorum: & cōuertēt pedes
suos in fugā: & a territorio assyriorū obsessor obsidebit
eos: & cōsumet vnū ex illis: & erit timor & tremor in exer
citu illorū: & cōtēto ireges ipsoꝝ. Ecce nubes ab orsete
& a septētrioe vsq; ad meridianū: & facies earū horrida
valde plena iræ & procellæ. Et collident semiticē: & colli
dent sidus copiosum super terrā: & sidus illorum. Et erit
sanguis a gladio vsq; ad ventrem: & fumus hois vsq; ad
substramen cameli. Et erit timor & tremor multis super
terrā: & horrebūt qui videbūt iram illā: & tremor appre
hēdet illos. Et post hæc mouebuntur nimbi copiosi a me
ridiano & septētrione: & portio alia ab occidente. Et su
per inualescent venti ab orsente & recludēt eam & nubē
quam suscitauit in ira: & sidus ad faciēdam exterminatio
nem ad orietalem ventum & occidentem violabitur. Et
exaltabuntur nubes magnæ & validæ plenæ iræ & sidus:
vt exterreant omnē terram & inhabitātes eā: & infundēt
super omnē locum altum & eminētē sidus terribile: ignē
& grandinem & rhomphæas volātes & aquas multas: vt
etiam impleant omnes campi & omnes riui plenitudine
aquarū multaꝝ. Et demolient ciuitates & muros & mō
tes & colles & ligna siluarū: & fœnū pratorū & frumēta
eorum. Et transibūt cōstantes vsq; babylonē & exterrēt
eam: cōuenient ad ipsam & circūibunt eam: & effundent
sidus & oēm iram super eam. Et subibit pulvis & fumus
vsq; in cœlū: & oēs in circūitu lugebūt eam: & qui sub ea
remāserint seruiūt his qui exterruerunt. Et tu alia cōcors
in spem babylonis & gloria personæ eius: væ tibi misera
propter qd̄ assimilasti ei: & ornasti filias tuas in fornica
tione ad placendū & gloriandū in amatoribus tuis qui
tecum semper cupierūt fornicari. Odibilem imitata es in
oīb⁹ operib⁹ eius: & in adinuētionib⁹ eius: ppterea dicit
deus: Immittā tibi mala: viduitatē: paupertatē: & famem
& gladium & pestem ad deuastandas domos tuas a vsq;
tione: & morte & gloria virtutis tuæ. Sicut flos siccabit
cum exurget ardor qui emissus est super te: infirmaberis
vt paupcula plagata & castigata a mulieribus vt nō possint
te suscipere potentes & amatores. Nūquid ego sic zela
bo te: dicit dñs: nisi occidisses electos meos in omni tpe:
exaltās percussionē manuū: & diceres sup mortē eoꝝ: cū
inebriata esses exorna specie vultus tui? Merces fornica
tionis tuæ in sinu tuo: propter hoc redditionem accipies
Sicut facies, electis meis dicit dñs. sic faciet tibi deus: &
tradet te in malum. Et nati tui fame interient: & tu rhom
phæa cades: & ciuitates tuæ cōterent: & oēs tui in campo
gladio cadent. Et qui sunt in montibus fame perībunt: &
manducabūt carnes suas: & sanguinē bibent a fame pa
nis & sitis aquæ. Infœlix per maria venies: & rursum ac
cipies mala. Et in tranitu allidēt ciuitatem occisam: & ex
terrent aliquā portionē terræ tuæ: & partem gloriæ tuæ
exterminabūt rursum reuertētes conuersam. Et demoli
ta eris illis pro stipula: & ipsi erunt tibi ignis: & deuora-

bunt te & ciuitates tuas: & terram tuam & montes tuos: omnes siluas tuas & lignū fructiferū igni comburent. Filios tuos captiuos ducent: & sensum tuū in prædam habebunt & gloriam faciei tuæ exterminabunt. Cap. XVI.

VE tibi babylon & assia: væ tibi ægypte & syria. Præcingite vos saccis & cilitijs: & plangite filios vestros & dolete: quoniam propinquauit contritio vestra. Immissus est vobis gladius & quis est qui auertat illum? Immissus est vobis ignis: & quis est qui extinguat illum? Immissa sunt vobis mala: & quis est qui repellet ea? Nūquid repellet aliquis leonem esurientem in silua: aut extinguet ignē in stipula mox qñ cœperit ardere? Numquid repellet aliquis sagittā a sagittario forti missam? Dñs fortis immittit mala: & qs est qui repellet ea? Exīt ignis ex iracundia eius: & quis est qui extinguat eum? Corusabit: & qs nō timebit? Tonabit & quis non pauebit? Dñs cōminabit: & quis non funditus cōteretur a facie ipsi⁹? Terra tremuit & fundamēta eius: mare fluctuat de ꝓfundo: & fluctus eius disturbabuntur: & pisces eius a facie dñi: & a gloria virtutis eius: qñ fortis dextera eius quæ arcū tēdit: sagittæ eius acutæ quæ ab ipso mittunt: nō deficiet cū cœperint mitti in fines terræ. Ecce mittunt mala & non reuertent donec veniant super terram. Ignis succendit: & nō extinguet donec cōsumat fundamēta terræ. Quēadmodū non redit sagitta missa a valido sagittario: sic non reuertent mala quæ missa fuerint in terrā. Væ mihi: ve mihi: Quis me liberabit in illis diebus? Initiū doloꝝ & multi gemitus: initium famis & multi interit⁹: intiū belloꝝ & formidabūt ptātes: initium maloꝝ & trepidabūt oēs. In his quid factū cum venerint mala? Ecce fames & plaga & tribulatio & angustia missa sunt flagella in emēdatione: & in his oibus se nō cōuertēt ab iniq̄tatibus suis: neq; flagelloꝝ memores erunt semp. Ecce erit annonæ vilitas sup terrā: sic vt putēt sibi esse directam pacem: & tunc germinabunt mala super terrā gladius fames & magna confusio. A fame enim plurimi qui inhabitant terrā interient: & gladius perdet cæteros qui superauerint a fame: & mortui sicut stercora pꝛicient: & nō erit qui cōsoletur eos: Derelinquet enī terra deserta: & ciuitates ei⁹ deijcient. Non derelinquet qui colat terrā & qui seminet eam. Ligna dabūt fructū: & quis vindemiabit illa? Vua matura fiet: & quis calcabit illam? Erit enim locis magna desertio? Cupiet enim hō hoiem videre: vel vocē eius audire. Relinquent enim de ciuitate decem: & duo de agro qui absconderint se in dēsis nemoribus & scissuris petrarū: quēadmodum dum delinquunt in oliueto: & singulis arboribꝫ tres aut quatuor oliuæ: aut sicut in vineavindemiata racemi relinquunt ab his qui diligēter vineam scrutentur: sic relinquentur in dieb⁹ illis tres aut quatuor scrutantibꝫ domos eorū in rhomphea. Et relinquetur terra deserta: & agri eius inueterabūt: & viæ eius & oēs semitæ ei⁹ germinabūt spinas: eo ꝙ transiēt hoies per eam. Lugebūt virgines nō habētes spōsos: lugebunt mulieres nō habētes viros. Lugebūt filiæ earū nō habentes adiutorū sponsi earū. In bello cōsument: & viri earū in fame exterēt. Audite vero ista & cognoscite ea serui domini. Ecce verbum dñi: excipite illud: ne dīs credatis de quib⁹ dicit dñs: Ecce appropinquāt mala: & nō tardant. Quēadmodū prægnās cū parit in nono mēse filiū suum appropinquāte hora partus eius: ante horas duas vel tres dolores circumeunt ventrem eius: & ꝓdeunte infante de ventre nō tardabūt vno puncto: sic non morabunt mala ad ꝓdendū sup terrā: & sæculū gemet: & dolores circū tenebunt illud. audite verbum plæbs mea. Parate vos ad pugnā: & in malis sic estote quasi aduenæ terræ. Qui vēdit, quasi qui fugiat: & q emit, quasi qui perditurus. Qui mercat, quasi qui fructū nō capiat: & qui ædificat, quasi qui nō habitaturus. Qui seminat quasi qui non metet: sic & qui vinea putat quasi q nō vindemiatur⁹. Qui nubit: sic quasi filios nō facturi: & qui nō nubit, sicquasi vidui: propter qđ qui laborant: sine causa laborāt. Fructus eorum illoꝝ alienigenæ metēt: & substātiā illoꝝ rapient: & domos euertēt: & filios coꝝ captiuabūt: qa in captiuitate & fame generāt nō. os suos. Et q negociant in rapina q̄tū diu exornāt ciuitates & domos suas & possessiones & persones suas: tāto magis adzelabor eos sup peccata sua dicit dñs. Quomodo zelatur fornicaria, mulierē idoneam, & bonā valde: sic zelabit iustīcia iniquitatē cū exornat se & accusat eā in facie cū venerit qui defendat exgrentē emendatione. c ¶Et quicquid ille mihi peccatū sup terrā. Propterea nolite similari ei nec opib⁹ eius: qm adhuc pusillū, & tollet iniquitas a terra: & iustitia erit super vos. Non dicat peccator se non peccatūrum: quoniam carbones ignis comburet super caput eius: qui dicit non peccaui corā deo & gloria ipsius. Ecce dñs cognoscit oia opera hoīm: & adinuētiones illoꝝ: & cogitationes illoꝝ: & corda illoꝝ. Dixit enī: Fiat terra: & facta est: Fiat cœlum, & factū est: Et in verbo illius stellæ fundatæ sunt: & nouit numerū stellarū, Qui scrutat abyssum & thesauros illarū: Qui mēsus est mare & cōcæptū eius, Qui continuit mare in medio aquarū: & suspendit terrā sup aquas verbo suo: Qui extendit cœlū quasi camerā: super aquas fundauit⁹ eum. Qui posuit in deserto fontes aquarū: & stagna in montibus: ut bibant & refrigerentur pecora eorum: & nouerint homines: & ponant cor suū in medio cor poris: & misit ei spiritū: vitā & intellectū: & spiramen dei oipotētis qui fecit oia: & scrutinat omnia absconsa in abscōnsis terræ. Hic nouit adinuentionē vestrā: & quæ cogitatis in cordibus vestris peccantes & volētes occultare peccata vestra. Propter qđ ego scrutinādo scrutinauit oia opera vestra: & traducet vos omnes: & vos confusi eritis: cum processerint peccata vestra coram hoibus: & iniquitates erunt quæ accusatores stabūt in die illo. Quid facietis: aut quomodo abscondet dñs peccata vestra coram deo & angelis eius: Ecce iudex deus: Timete eum. Desinite a peccatis vestris: & obliuiscimini iniquitates vestras iam agere eas in sempiternū: & deus educet vos & liberabit de omni tribulatione: Ecce enim incendit ardor super vos turbæ copiosæ: & rapiet quosdā ex vobis: & cibabunt idolis occisos: & qui cōsenserint eis erunt illis in derisum & impropertū & in oculis calumniantibus. b ¶Exactiōis. i. petitionis. vide i opusculo devotionis & repellentes. c ¶Decatalogo. i. de numero. d ¶Diuinauit inscripsit. f ¶Agiographa memorāt. i. dicūt vel noiant. Alia apocrypha: qđ melius est. ga Hieronymus in prologo galeato: ꝙ sapia q̄ salomo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tobias ex trí. Bed. liber Tobiæ est in Ca.I.
supficie litteræ salubris. Maximis em̃ vitæ moralis &
exẽplis abundat & monitis. Sed quantũ poma solns,
tantum historiæ allegoria præcellit. Maxima em̃ ec-
clesiæ cõtinet sacramenta. Ipse em̃ tobias ppm̃ israel
significat, qui cæteris gẽtibus idolatriæ
deditis, fide recta & operibus deo seruie-
bat. vnde: ¶ Cum irẽt omnes ad vi. au.
&c. Hieroboam nam; quia fabricauit ad
deceptionem subditorum vitulos aure-
os idolatriæ cultores exprimit: quorum
cõplices significant in subditis. b ¶ Ne-
ptalim. Bed. Latitudo de q̃: Latum man-
datum tuum nimis. cui' tribus i. filij po-
pulus fidelis, eius ciuitas ecclesia. de qua:
Non potest ciuitas abscondi supra mon-
tem posita. c ¶ Supra na. Naason au
gurium. huius ciuitas superiora augura-
tur. i. cõtẽplat ccelestia. d ¶ Cũ capt⁹
Tobiæ captiuitas humani generis captiui-
tatem designat: per regem omniũ præ-
uorum: id est diabolum: qui nos de pa-
tria cœlesti in huius exilij vallem deiecit.
☞ Ita vt oia

NICO.DE LYRA

¶ Incipit præfatio venerabilis mgri
Nicolai de lyra super librũ Tobiæ.

Hic oportuit facere, & illa non
omittere. Matt. xxij. c. Post ꝙ (auxiliante deo) scripsi
super libros sacræ scripturæ canonicos icipiẽdo a pri-
cipio Gen̄. & ꝓcedẽdo vsq; ad finẽ Apoca. de etusdẽ
cõfisus auxilio sup alios intẽdo scribere q nõ sunt de
canone. s. liber Sapiæ, Ecclesiasticus, Iudith, Tobias, & libri Ma
chabæorũ. fm ꝙ Hiero. dicit in ꝓlogo galeato, q̃ ẽmittit libris
Regũ. Et idẽ dicit de libro Baruch i eⁱ⁹ ꝓlogo, & de scd'o Esdræ
in ꝓlogo sup̄ Esdram, ꝓpter quod assumpsi verbum ꝓpositum
Diuisio. Hæc oportuit &c. in quo duo possunt notari. Primum est necessi
tas operis ꝓcedentis, ibi: Hæc oportuit facere. Secm̃ est vtilitas
F operis subsequẽtis, ibi: Et illa nõ omittere. Circa primũ sciendũ
ꝙ libri sacræ scripturæ q canonici nũcupant tantæ sunt auctori-
tatis: ꝙ qcq̃ ibi cõtinet verũ tenet firmiter & indiscusse. & ꝙ cõ
sequẽs illud qd' ex hoc cõcludit manifeste. nam sicut in scriptu-
ris philosophicis vitas cognoscit ꝙ reductionẽ ad prima princi-
pia ꝙ se nota sic in scripturis a catholicis doctoribꝰ traditis veri
tas cognoscit q̃tũ ad ea q̃ sunt fide tenẽda ꝙ reductionem ad scri
pturas sacræ scripturæ canonicas: quæ sunt habitæ reuelatione
diuina. cui nullo modo falsum potest subesse. propter qd' intelle
ctus earũ necessarius est ecclesiæ: & iõ de expositione earũ põt di-
ci ille qd' scribit Eccli. xxiij. c. Hæc oia liber vitæ. i. ois libri ex
positi in ope ꝓcedenti continẽtur in libro vitæ. i. in libro reuela-
tæ veritatis a deo, q̃ est ipsa vita. Sicut em̃ diuina ꝓdestinatio dr̃
libervitæ. sic & hæc scriptura diuinit⁹ reuelata libervitæ dr̃. Tũ
qa a vita ꝓ essentiam, ꝓcedit, vt di. tũ est: Tum qa ad vitam bea
tam perducit. Circa secundũ considerandũ: ꝙ libri q non sunt de
canone recæpti sunt ab ecclesia, vt ad morũ informationẽ in ea le-
ganf: tũ eorũ auctoritas ad ꝓbandũ ea q̃ in cõtention ẽ veniũt mi
nus idonea reputanf: vt dicit Hiero. in ꝓlogo super librum Iu-
dith: & in ꝓlogo super parabolas Salomonis: propter qd' sunt
minoris efficaciæ q̃ libri canonici. & iõ possumus dicere dño a q̃
est omne bonũ illud qd' scribit Iudith ix. b. Illa post illa cogita-
sti. Licet em̃ in actu cogitãdi diuino nõ sit prius aut posterius cũ
sit vnicus & simplicissimus, tñ in effectibus ab eo ꝓcognitis
est ordo tẽporis & dignitatis. & sic veritas scripta in libris cano-
nicis prior est tpe quantũ ad plura: & dignitate quantum ad oia
q̃ sit illa q̃ scribit in nõ canonicis: vtilis tñ ẽ ad directionẽ in via
morum, vt dictum est: ꝙ quã puenitur ad regnũ cœlorũ. Quod
nobis concedat &c.

¶ Explicit præfatio.

¶ Incipit postilla eiusdem super Tobiam. Ca.I.

Tobias ex trí. &c. In exponẽdo libros q nõ sunt de ca
none, intendo tenere temporis ordinẽ quo scripti fũt:
vel quo in eis contenta contigerunt: exceptis libris
Sapientiæ & Ecclesiastici qui morales sunt: & post hi
storiales ponentur. vltimo vero secundus Esdræ: qui
minoris auctoritatis merito reputatur. Sic igitur incipio a 'libro
Tobiæ; cuius historia primo contigit. scilicet anno sexto ezechię
regis

regis iudæ. qa captiuatus fuit tobias per salmanasar regem assy-
riorum: vt patet. j. eodẽ ca. qui regnum. x. tribuũ captiuitate
no. v. j. Ezechiæ: vt habetur'. iij. Reg. xviij. Liber igit̃ iste duas
partes diuiditur. quia primo describitur tobiæ cõuersatio vtuo-
sa. secũdo dei cõsolatio gratiosa. iij. cap̄o. Prima i duas. In pa
rtem principale & incidentalem quæ inci
pit ibi: Eadem itaq; die. Prima adhuc in
tres. qa primo describit eius ꝓuida con-
uersatio in terra captiuitatis. scd'o terra
natiuitatis, ibi: Cũq; esset iunior. Tertio
reuertitur auctor ad describendũ cõuersa
tionẽ eius virtuosam in terra captiuitatis
ibi: Igit̃ cũ ꝓ captiuitatẽ. Circa primum
describit primo genus & loaus ipsius: se-
cundo describit. Tobias ex tribu & ciuitate nep. &c.
Est enim neptalim nomen æquiuocum. ad
significandũ vnã tribũ de duodecim tri-
bubus israel, denominatã a neptalim filio iacob: & ad significandũ quandã ciui-
tatẽ sic nominatã. de qua fuit Tobias oriundus, ꝓpter qd' dr̃: Ex tribu & ci-
uitate neptalim. & est talis modus loquen
di: sicut dicit beatus Greg. de beato Ben.
dicto: Fuit vir venerabilis gratia benedi
ctus &c. Quæ est ut supra.
bus galileæ. Hoc dr̃ quia duplex erat ga-
lilea. vna est ſupior, altera inferior. Cuius
vero neptalim de qua Tobias fuit oriun-
dus: erat in galilea superiori. c ¶ Sta-
tim

Moraliter, a ¶ Tobias ex tribu & ciui. &c. Per tobiã
terpretatur bonus dño, & sic fuit bonus re & nomine: significat hy
glibet vir bonus realiter & non apparenter tantum, ficut fuit hy
pocritæ. Per neptalim cuius interpretatio est additamentũ fruc
ficatur ꝙ vere bonus non solum quærit implere ea q̃ sunt necessi
tatis, sed etiã supaddere aliqua superogationis. b ¶ Quæ
in superioribus galileæ, q̃ interpretatur rota seu volubilis. hoc
significat cursum vitæ præsentis: in quo de ſupioribus fiunt
q nõ solum præcepta: sed etiam consilia saltem aliqua conantur
operari. c ¶ Supra naason. q̃ interpretatur serpens murmu
rans: qa tales suppeditant diabolum de diuina iustitia murmu
rantẽ. d ¶ Post viam quæ ducit ad occidẽ. Hæc est vita
ducit ad perditionem: quam post se derelinquunt homines
tuosi. e ¶ In sinistro habens ciui. se. q̃ interpretatur iudicium
per sinistrum ꝙ aduersitas designatur. Bonus autẽ vnde fuit tobias
i aduersitatẽ cecidit: iusto dei iudicio fieri cõsueuit. ✠ In capitulum

Incipit liber Tobiæ, qui tamen non est in canone. Capitu. I.

a ¶ bonos domini. b ¶ perso
nam describit aptam negotio.

Tobias ex tribũ & ciui. a
a ¶ inter illos abductus de qui-
bus dicitur. Primo tẽpore alle-
uiata est terra zabulon.

b tãte neptalim, quæ est in ſupioribꝰ b
a ꝓte. Huiꝰ mũdi rotã superãs, ſuperiora
quærẽs: inferiora & volubiliora relinquẽs.
b ¶ retro em̃ relinquit viã
spaciosam quæ ducit ad mortẽ.
c galileæ ſupra naason, põſt viã quæ c
a ¶ sciam falſi noĩs ſiniſtrã & falſam depu-
tat: & mundanam philosophiam damnat.
ducit ad occidentem: in ſiniſtrõ ha e
a ¶ Sephet em̃ ĩratum interpretatur.

d ¶ Cũ vero fa. Sic ꝓpĩs
ſiſſet in opere. Deniq; cum irẽt om ſ
a ¶ gentes. b ¶ idola sub ſpecie ſapiæ deaurata.
nẽs ad vitũlos aureos quos ꝓ hiero ⁄
a ¶ princeps idolatriæ. decem em tribus q̃ iſrl dicũ
tur sub hieroboam idola venerabantur. b ¶ ppĩs
israel. c ¶ fm illud: Fugite fornicationẽ idola-
tria em̃ fornicatio est: vñ gentili cõuerſo vxorem
gentilẽ licet dimittere: sed nõ aliam ducere
bõm rex iſrl fecerat, hic ſolũs fugiẽbat g
cõſortia oĩm: & ꝓgebat ad hierl'm ad tẽ h
a ¶ Dñm deũ tuũ adorabis.
plum dñi: & ibi adorabat dõminũ deũ i
a ¶ naturalia bona. b ¶ als cerimonias.
c israel: Omnia primitiua sua & decimas ſ
suas fideliter offerens: itavt in tertio anm
a ¶ gentibus.
no prõſelytis & aduenís miniſtraret om
a ¶ saluarem scientiam.
nem decimationem. Hæc & his ſimilia n
a ¶ principio legis.
d fm legem dei puerulus obseruabat. Cũ o
vero factus fuiſſet vir accepit annam p
a ¶ synagogã a moyſi contributi suo conſtitutã.
b ¶ confitendo credendo.
vxorem de tribu sua: genũitq; ex ea fiq
a ¶ xpm. ¶ primogenitũ.
b ¶ imponẽdũ credẽs
e liũm, nomen suũ ipõnens ei. Quẽ ab in r
a ¶ filialiter.
fantia timere deũ docuit: & abstinere ab
¶ diaboli.
omni pctõ. Igitur cum per captiuitatẽ s
a ¶ synagoge religione. b ¶ fide xpi. c ¶ mundũ
miniue em̃ ſpecioſa interpretatur. & mũdus col-
deuenisſet cũ vxore sua & filiõ in ciuita
mos grece ab ornatu dr̃. a ¶ alij idolatriæ deditis
tẽ niniuen, cũ oĩ tribu sua: & cũ oẽs edẽ r
a ¶ non mõ nõ corpore sed nec mente
pollutus est.
rent ex cibis gentilium, iſte cuſtõdiuit x
a ¶ expositio.
animã suã: & nũn q̃ contaminatus est in
a ¶ causa meritum.
escis eorũ. Et quõniam memor fuit dñi
a ¶ affectus mercedis. ¶ sicut danieli in nabu
chodonor & ioſeph in cõſpectu pharaonis.
b ¶ qui memor est omnium spe
rantium in se.
i toto corde suo' dẽdit illi deus gratiam y

¶ diaboli.
esset in diebus salmanasar regis assyrio
a ¶ Superborum. Assyri' em̃ dirigẽs interpretat'.
rũ, in captiuitate tñ posit⁹; vita veritatis a
nõ deseruit: ita vt oia q̃ habere poterat b
a ¶ iudæis.
quotidie concaptiuis frãtribꝰ q erãt ex
eius genere impartiret, † Cũq; esset iu c
a ¶ als minor. ¶ in oculis suis. vñ. Quãto maior
es humilia te in omnibus.
bniõr oĩbꝰ i tribu neptalim: nihil tñ pue d
rile gessit in opere. Deniq; cum irẽt om ſ
a ¶ gentes. b ¶ idola sub ſpecie ſapiæ deaurata.
nẽs ad vitũlos aureos quos † hiero ⁄
a ¶ princeps idolatriæ. decem em tribus q̃ iſrl dicũ
tur sub hieroboam idola venerabantur. b ¶ ppĩs
israel. c ¶ fm illud: Fugite fornicationẽ idola-
tria em̃ fornicatio est: vñ gentili cõuerſo vxorem
gentilẽ licet dimittere: sed nõ aliam ducere
bõm rex iſrl fecerat, hic ſolũs fugiẽbat g
cõſortia oĩm: & ꝓgebat ad hierl'm ad tẽ h
a ¶ Dñm deũ tuũ adorabis.
plum dñi: & ibi adorabat dõminũ deũ i
a ¶ naturalia bona. b ¶ als cerimonias.
c israel: Omnia primitiua sua & decimas ſ
suas fideliter offerens: itavt in tertio anm
a ¶ gentibus.
no prõſelytis & aduenís miniſtraret om
a ¶ saluarem scientiam.
nem decimationem. Hæc & his ſimilia n
a ¶ principio legis.
d fm legem dei puerulus obseruabat. Cũ o
vero factus fuiſſet vir accepit annam p
a ¶ synagogã a moyſi contributi suo conſtitutã.
b ¶ confitendo credendo.
vxorem de tribu sua: genũitq; ex ea fiq
a ¶ xpm. ¶ primogenitũ.
b ¶ imponẽdũ credẽs
e liũm, nomen suũ ipõnens ei. Quẽ ab in r
a ¶ filialiter.
fantia timere deũ docuit: & abstinere ab
¶ diaboli.
omni pctõ. Igitur cum per captiuitatẽ s
a ¶ synagoge religione. b ¶ fide xpi. c ¶ mundũ
miniue em̃ ſpecioſa interpretatur. & mũdus col-
deuenisſet cũ vxore sua & filiõ in ciuita
mos grece ab ornatu dr̃. a ¶ alij idolatriæ deditis
tẽ niniuen, cũ oĩ tribu sua: & cũ oẽs edẽ r
a ¶ non mõ nõ corpore sed nec mente
pollutus est.
rent ex cibis gentilium, iſte cuſtõdiuit x
a ¶ expositio.
animã suã: & nũn q̃ contaminatus est in
a ¶ causa meritum.
escis eorũ. Et quõniam memor fuit dñi
a ¶ affectus mercedis. ¶ sicut danieli in nabu
chodonor & ioſeph in cõſpectu pharaonis.
b ¶ qui memor est omnium spe
rantium in se.
i toto corde suo' dẽdit illi deus gratiam y

¶ Ita vt oia. Sic ppĩs iſrl' ꝓ doctores diuini vbi elemoſinã nõ
quẽdi dr̃ qd' rex ẽ ſol' i domo: qñ haberi paucos secũ. h ¶ Et p. ad
hierl'm. fm ꝙ excepũ dñi. i ¶ Et ibi ado. do. & nõ vitulos aureos.
k ¶ Oia primi. ſu. i primitias fructuũ & aialiũ q̃ cedebãt in ſuſe
tationẽ sacerdotũ. l ¶ Et de. suas. q̃ duæ erãt. vna quæ fiebat ſin
gulis ãnis, ꝓ ſuſtentatiõe leuitarũ. alia
q̃ fiebat a tertio anno in. tertiũ, ꝓ ſuſten
tatione pauperũ. De vtraq; hr̃ Deute-
xiij. vtrãq; ſoluebat tobias fideliter. iõ
subdit': m ¶ Ita vt ũ. &c. & qa nõ ſo
lum ista bona, sed multa alia faciebat
etiã a tpe iuuẽtutis suæ. ideo subdit ur:
n ¶ Hæc & his ſi. &c. Et ponit'. b pue
rulus, ꝓ iuuene: nã talia facere non po
tuit anẽ haberet vſum rõnis. o ¶ Cũ
vero. Hic q̃ũ describit' virtus tobiæ re
ſpectu dom̃ suæ cũ dr̃: Cũ vero fa. ſu.
vir. i. potẽs gñare & ſcĩes regere domũ
suã: qa matrimoniũ nõ ꝓxit mor⁹ ĩbi
dine, sed intẽtione, plis ad dei cultũ ꝓ
creãdæ. p ¶ Accepit annã vxo. &c.
Hoc em̃ fuit ꝓceptũ Nu. vlti. maxim
qñ mulier ſuccedebat in hæreditate pr
na: ne si cõtraheret cũ viro alterius tri
bus, hæreditas ſua ad tribũ altã tranſ
ret: & sic ſortes ꝓfunderent. q. ¶ Ge
nuitq; ex ea. fi. valde sibi ſimilẽ est co
pore: vt hr̃. j. vñ. ca. & ẽt noie. ideo sub
dit': Nomẽ ſuũ imponẽs ei, & etiã mẽ
te. iõ subdit': r ¶ Quẽ ab inſan. ti.
deũ do. ꝓpter qd' i virtute firmior fu
it ſm illud Prouer xxij. a. Adoleſcens
iuxta viam ſuã etiam cũ ſenuerit nõ re
cedet ab ea & sic repũtabat ꝓſonã ꝓpĩs
p oia. s ¶ Igitur. Hic reuertitur au
ctor ad describendũ virtutẽ tobiæ in
terra captiuitatis: & primo quantũ ad
exercitiũ pietatis. scd'o patientiæ in ad
uerſis, ibi: Post multũ. Circa primũ dr̃:
Igitur cũ ꝓ capti. deue. cũ vxore ſua
& fi. Ex ꝙ patet qd' dictum est. ũ. ipm
fuiſſe tãtæ ætatis qñ fuit captiuatus ꝙ
vxorẽ & filiũ habebat. t ¶ Et cum
oẽs. i. multi valde. de iudæis captiuatis
& est hyphole. v ¶ Edicrẽt de cibis
gentil, iudæis in lege prohibitis: ſicut
ſunt carnes porcinæ & huiusmodi.
x ¶ Iſte custo. ani. ſuam, ab eis abſti
nendo fm legem. y ¶ Dedit illi
deus gra. &c. ꝓpter iuſtitiam ſuam
ſicut ioſeph in cõſpectu regis pharao-
nis. Gen. xlj.

✠ a ¶ In captiui. &c. Denique cũ Mora.
irẽt oẽs ad vi. Per vitulũ qui est peru-
lãs aial, laſciuia: ꝓ aurũ vero cupiditas
deſignat'. Iſta duo vitia cõiter hoies ſe
quunt': sed virtuoſus fugit cõſortia ta
liũ: & vadit ad rẽplũ dñm dẽprecari & re
ferre ſibi gras de oĩbꝰ bonis collatis ſi
bi. o ¶ Cũ vero &c. Vir dr̃ a virtute.
& iõ q̃libet vir efficit qñ i vtutibꝰ mo
ratibꝰ puenierter exercitat': & rũe dispo
ſit⁹ ad accipiẽdũ vxorẽ. ſ. ſapiam. de q̃
dr̃: Sap. vij. a. Hãc mihi ꝙſui ꝓpoſam
aſſumere: & amator fact⁹ ſũ formæ illꝰ
ca sicut dicit ꝓbs. vñ. phy. sedẽdo & qe
scẽdo fit aia scĩes & prudens: qa sedatis
passionibꝰ pvirtutes morales: ẽ hõ dispo
ſitus ad capiendũ speculatiuas veritã-
res. q ¶ Genuitq; ex ea ſi. tuncem
ſapiẽs ex ſua ſapientia gignit ſiliũ, qñ
facit diſcipulũ doctũ & ei nomẽ ſuũ im
ponit: qñ ipm ad docendũ aptũ reddit
q̃ dẽ aptitudo nõ est ſine timore diui-
no. iõ subdit': r ¶ Quẽ ab in. &c. Igi
tur cũ ꝓ ca. &c. & oẽs cde. de ci. gẽti

a ¶In cõspe.sal.Nõ obloquif cp alibi dr salmanasar,q& senna cherib:erat em binomi?:vl gnalr oës reges mœdorũ sicvocabãf sicut ægypti pharaones. b ¶Cũ aũt.Sic ppls dei p.Lxx.inter preres sciam diuinę legis q in decalogo cõtinef gẽtib ꝑmissi vt li beraret a fame verbi dei sub chirogra pho dedit.i.sub ꝺdtiõe reddẽdi.cũ ille diues ec:vel q dederat,repereret. Aece perunt gẽtes vbũ dei: & quasi negocia do exercent:etiã post xpi aduentũ,cum spũalẽ intellectũ requirũt. reddũt fœne ratori:cũ credẽte iudæos in fine sæculi suscipiũt & saluãdis xpi sacramẽta con mittunt & scripturæ arcana pandunt. c ¶Sepulturam.pctõrũ:vt nec mõ ria in illis remaneret:tali sepultura vo luerũt pres nr̃i honorari iuxta sepultu rã xpi. Vñ iacob in iudæa se voluit se pelirí & ioseph de ossibus suis manda uit. d ¶Denicp cum re.Bene sennacherib de iudæa fugit:diabolus em ve rã cõfessionẽ ptimelcit:& añ facẽ eius nõ subsistit. e ¶At vbi.Diabolus po pulũ dei per idolatriã spũali morte pi mere voluit,& certas opes virtutũ au ferre:nec valuit.qa in eo erãt multi sc̃i qui eius vitæ ,puiderẽt ac saluti. Fugit autẽ cum filio & vxore:qa nec fidẽ dñi cæ in carnationis, nec statum synago gæ deseruit.qđ in machabæorũ agoni bus luce clarius claruit. Occiso regea suis filiꝰ eius sunt restituta tobiæ:quia superato sæpius a sceleribus suis diabo lo, qui velut pessimam prolem genuit redibant prospera populo dei:qbus ad huc alternationib ecclesiæ statum fu turę videmus. Ca.II.

pš.75.b. Ibi.45.b F

OSt hæc. Qui in lumine ẽ a vitꝰ feria f.vñ:Reliquię cogitationis diẽ fe.a.ti. Et alibi:Vacate & vi.qm e.sũ deus.Nõ em debemus nos in pericula ꝓcipitare,vel deum tentare, dum rõne possumus agere.vñ: Si pfecuti fuerint vos &c. Et alibi: Iesus autem abscõdit se, & exiuit de templo. Et Paulus in sporta dimissus est per murum. Et ie sus fugit in ægyptum: & ibi erat vsq; ad obitum

deu.6.c. mat 10.c Ioh.8.g. 2.co.11.g. mat. 2.c.

NICO.DE LYRA

nis:Geñ xlj. & Danieli socñsq; ei in conspectu regis babylonis.Dañ.ij. a ¶Et dedit ei po, sicut nabuzardan fecit hieremiæ de præcepto regis baby lonis:Here.xl. b ¶Pergebat enim &c.magis volẽs habitare in terra alie na ad confirmandum captiuos in bo no,q̃ redire ad propria: & maxime,qa tunc regnum decẽ tribuũ erat occupa tum a gẽtilibus idolatris:quosilluc trã stulerat salmanasar. vt habetur.iij.Re. xvij. c ¶Cũ autẽ peruenissẽt &c. Circumibat enim ciuitates in quibus erant iudæi captiui, vt eos cõsolarenf. d ¶Et ex &c.ho.f.a re. Rex em nõ so lum honorauit eũ dono libertatis,sed ẽt pecuniæ. e ¶Gabelum egen.plus cæteris cõtribulib suis. f ¶Sub chi rographo &c.i sub cõditione restituẽ di,si possibilitas afforet. g ¶Post multum. Hic cõsequenter describitur virtus tobiæ quantũ ad exercitium pa tientiæ: & primo ab extraneis.sed'o a ꝓ pinquis c.n.Circa primum ꝑmittit oc casio perfectionis tobiæ,cum dicitur h ¶Mortuo salma.re.qui habebat eum in honore. i ¶Cum regna.sen na.qui regnum iuda multipliciter in uasit.

a in conspectu salmanasar regis: & dedit a
a ¶sicut nabucho.hieremiæ.
ei potẽstatẽ quocũq; vellet ire: habens libertatem quæcunq; facere voluisset.
a ¶p doctores q sollicite circuibant gregẽ ciuita tem.vñ:Nouit iustus aias iumentorũ suorum.
Pergebat ergo per oës q erant in captiꝭ b
buitate:& monita salutis dabat eis. Cum c autem venisset in rages ciuitatem mœ dorum:& ex his qbus honorat⁹ fuerat a
a ¶regum. b ¶decalogum diuini verbi.
a regẽ habuisset dẽcem talenta argenti:
a ¶gabellus ſm actionem: nõ ſm nois interptationẽ ſignificat gentes.
& cum multa turba generis sui gabelum e
a ¶oës em ex vno pre sum⁹ creatore deo a deo fa egentem videret: qũi erat ex tribu ei⁹: ctore. a ¶cõditionẽ restituẽdi.b ¶ diuinã legem.
sub chirographo dedit illi memoratum f pondus argenti. Post multũ vero tpis g mortuo salmanasar rege, cum regnaret h sennacherib filius eius pro eo: & filios k israel exosos haberet in conspectu suo tobias pergebat p cognationem suã,&
a ¶ne in captiuitate deficerent.
consolabatur eos. Diui debatq; vnicuiq; prout poterat de facultatibus suis.
a ¶tã corpe q̃ mente. b ¶tã corporis q̃ mẽtis.
Esurientẽs alebat: nudisq; vestimenta
a ¶in pãõ. b ¶a diabolo.
c præbebat:& mortuis atq; occisis sepul a turam sollicitus exhibebat. Deniq; cũ i
a ¶inimicus populi dei.
reuersus esset rex sennacherib fugiens a
a ¶mẽbris qbusdã amissis & i iudæa dimissis.
iudæa plagã quã circa eũ deus fecerat,ꝑm pter blasphemiam suam,& iratus mul tos occideret ex filiis israel:tobias sepe n e liebat corpora eorum. At vbi nuncia;o
a ¶ab iniqs.b ¶diabolo. c ¶p satellites suę ini tũm ẽ regi:tulit eum occidi & tolli om quitatis a ¶virtutes.
nem substantiam eius. Tobias vero cũp
a ¶fide xp̃i de eodẽ populo nasciturꝰ.
b ¶institutione synagogæ.
filiõ suo & cum vxõre fugiens nudus laq
a ¶doctores sanctꝰ.
tuit:quia multi diligebãt eũ. Post dies
a ¶diabolum.
vero quadraginta qnq; occiderũt rẽgẽ
a ¶scelerata proles pessima.
b ¶populus dei. c ¶pacem.
filii ipsius. Et reuersus est tobias ad dõ
a ¶virtutũ: vel tẽporaliũ bonorũ.
mũ suã:oĩsq; facultas ei⁹ restituta ẽ illi.

f OSt hæc vero cum Ca.II. r
esset dies festus domini & fa
a ¶spũale q̃ mẽs refici f: vel corpora
rale quo corpus in seruitio dei susteꝰ
tatur.nemo em.c.f.o.h.
ctum esset prandiũ bonũ in domo tobiæ

uasit.iiij.Reg.xviij. k ¶Et filios isrl' &c.a.illos q captiui erãt regno suo:qs tobias ꝓsolabaf nõ solũ vbis,sed ẽt mũeribꝰ & alijs modis.iõ subdit. Tobias aũt p.&c. & subdit cã odij sennacherib ribꝰ filios israel,cũ dr: l ¶Denicp cũ reuersus esset dr.
a citu suo.clxxxv. milia bellatorũ; & fle
a ¶sicut nabucho.hieremiæ.
ei potẽstatẽ quocũq; vellet ire: habens libertatem quæcunq; facere voluisset.
a ¶p doctores q sollicite circuibant gregẽ ciuita tem.vñ:Nouit iustus aias iumentorũ suorum.
Pergebat ergo per oës q erant in captiꝭ b
buitate:& monita salutis dabat eis. Cum c autem venisset in rages ciuitatem mœ dorum:& ex his qbus honorat⁹ fuerat a
a ¶regum. b ¶decalogum diuini verbi.
a regẽ habuisset dẽcem talenta argenti:
a ¶gabellus ſm actionem: nõ ſm nois interptationẽ ſignificat gentes.
& cum multa turba generis sui gabelum e
a ¶oës em ex vno pre sum⁹ creatore deo a deo fa egentem videret: qũi erat ex tribu ei⁹: ctore. a ¶cõditionẽ restituẽdi.b ¶ diuinã legem.
sub chirographo dedit illi memoratum f pondus argenti. Post multũ vero tpis g mortuo salmanasar rege, cum regnaret h sennacherib filius eius pro eo: & filios k israel exosos haberet in conspectu suo tobias pergebat p cognationem suã,&
a ¶ne in captiuitate deficerent.
consolabatur eos. Diui debatq; vnicuiq; prout poterat de facultatibus suis.
a ¶tã corpe q̃ mente. b ¶tã corporis q̃ mẽtis.
Esurientẽs alebat: nudisq; vestimenta
a ¶in pãõ. b ¶a diabolo.
c præbebat:& mortuis atq; occisis sepul a turam sollicitus exhibebat. Deniq; cũ i
a ¶inimicus populi dei.
reuersus esset rex sennacherib fugiens a
a ¶mẽbris qbusdã amissis & i iudæa dimissis.
iudæa plagã quã circa eũ deus fecerat,ꝑm pter blasphemiam suam,& iratus mul tos occideret ex filiis israel:tobias sepe n e liebat corpora eorum. At vbi nuncia;o
a ¶ab iniqs.b ¶diabolo. c ¶p satellites suę ini tũm ẽ regi:tulit eum occidi & tolli om quitatis a ¶virtutes.
nem substantiam eius. Tobias vero cũp
a ¶fide xp̃i de eodẽ populo nasciturꝰ.
b ¶institutione synagogæ.
filiõ suo & cum vxõre fugiens nudus laq
a ¶doctores sanctꝰ.
tuit:quia multi diligebãt eũ. Post dies
a ¶diabolum.
vero quadraginta qnq; occiderũt rẽgẽ
a ¶scelerata proles pessima.
b ¶populus dei. c ¶pacem.
filii ipsius. Et reuersus est tobias ad dõ
a ¶virtutũ: vel tẽporaliũ bonorũ.
mũ suã:oĩsq; facultas ei⁹ restituta ẽ illi.

f OSt hæc vero cum Ca.II. r
esset dies festus domini & fa
a ¶spũale q̃ mẽs refici f: vel corpora
rale quo corpus in seruitio dei susteꝰ
tatur.nemo em.c.f.o.h.
ctum esset prandiũ bonũ in domo tobiæ

Moral'r. r ¶Post hæc vero &c. Domus tobiæ i. boni ꝓfecti est ecclia: q dicit' festis fit in bonũ prandiũ de pa ne forte factũ suũ scisciterꝰ a rege. i ¶Memoranꝰ il.ser.quem dicit dñs p a.ꝓphe.vñ.c. Dies festi.ve.cõuer.in luctũ & lamenta. Dies em festus aliqñ rõnabiliter fit dies luctꝰ,ꝓpter casum supueniẽtẽ: ꝓphetauit aũt Amos tpe oziæ regis iuda: vt patet in prĩcipio suæ ꝓphetiæ.to bias vero captiuatus fuit sexto anno ezechię: vt dcm est ca.ꝑcedenti: q fuit ꝙrtus rex ab ozia rege. & sic tobias,p phetiam amos scire potuit & reme morari. k ¶Arguebant. Hic ꝓ ponif amicorũ tobiæ increpatio iiu sta,cum dr: Arguebãt aũt eum oës proximi eius, & dr oës:qa ꝓximi et tam cognatione q̃ vicinitate eum ar guebant. l ¶Et vix effu. mortis imperium,i mortem sup te impatã: vt dictũ est.ꝑ.m ¶Sed tobias plus ti.deum,q corpus & aiam põt mitte rei gehennã. n ¶Qz rege e. qui sup corpꝰ tm habet potestatẽ. o ¶Ra piebat cor.oc, exercens pietatis ope ra. p ¶Contigit au. Hic ponitur causa increpationis secũda. & sc̃fo increpatio ipsa:ibi: Nã sicut beato Iob Circa primũ sciendum q causa hui⁹ increpationis fuit cæcitas superue niens tobiæ quam eius cognati attri buebant eius demeritis falso.sic ergo dicitur: Contigit autẽ &c.& patet lra vsq; ibi. q ¶Fieret q̃ cæcus. Hoc nõ videtur fuisse ex naturali ſter coris virtute:maxime cum non ceci derit sup eius oculos apertos,sed clau sos:sed ex ordinatione dei qui ac ſor est malꝰ pœnæ: vt sic tobias posteris esset exemplar patientiæ: ideo subdi tur: r ¶Hanc autem tentationẽ quæ fuit ad tobiæ probationẽ. ideo subditur postea: s ¶Nonest con trí.contra deum &c.& patet littera. t ¶Nam sicut beato Iob &c. Hic ꝓñr describitur increpatio iniusta,cũ dicitur: Nam sicut b.Iob insul.re.i. ei⁹ amici qui erant potẽtes:ꝓpter qđ hĩc reges dicuntur:& forte reges fue runt ad lrã. Nã antiqtus in qualibet ciuitate erat vnus rex: vt patet Io sue.xij. v ¶Ita isti paren.& co. eius stri.vi.ei⁹. per qđ innuit cp ir ridebant eum quasi singulis diebus.
x ¶Dicẽtes: vbi est spes tua &c. Ex quo videf cp isti remunerationẽ boni & mali credebant esse tantũ in vita ꝓsenti, sicut & amici Iob: vt ibi dem fuit diffuse declaratũ. Et qa hoc est erroneum:ideo tobias increpabat eos,dicẽs: y ¶Nolite ita loqui, In verbis enim erroneis nulli debet deserri. z ¶Qui filii sanctorum sumus, i.abraam.ysaac & iacob: q p fidem expectabãt in futuro æternam remunerationem. ſm cp declarãt apo stolus Heb.xj.diffuse. ideo subditur. a ¶Et vitam illam expecta. &c. scilicet per fidẽ sicut & patres nostri.
c¶ Anna vero.
¤prælatus fideles conuocare.& si au dĩat aliquem iugulatum morte cul pæ:festinat ipsum per veram pœnitẽ tiã sepelire. p ¶Contigit autem &c. Per hirũdinẽ q̃ est auis hincinde volatilis:significanf fortunæ bona q̃ reputanda sunt vt stercora: & hæc excæcãt oculos etiã sapientũ. sicut dr Deuſ.xvj.d. Munera excecant ocus tinfra.g. los sapientũ:& mutãt verba iustorũ. a. Patientia ẽo tobiæ in plaga cæcitaꝰ tis & suæ derisionis etiam ab amicis exemplum est patientiæ cunctis fi ¶Scd'a pars. Q in ¤delibusin

a rege. i ¶Memoranꝰ il.ser.quem dicit dñs p a.ꝓphe.vñ.c. Dies festi.ve.cõuer.in luctũ & lamenta. Dies em festus aliqñ rõnabiliter fit dies luctꝰ,ꝓpter casum supueniẽtẽ: ꝓphetauit aũt Amos tpe oziæ regis iuda: vt patet in prĩcipio suæ ꝓphetiæ.to bias vero captiuatus fuit sexto anno ezechię: vt dcm est ca.ꝑcedenti: q fuit ꝙrtus rex ab ozia rege. & sic tobias,p phetiam amos scire potuit & reme morari. k ¶Arguebant. Hic ꝓ ponif amicorũ tobiæ increpatio iiu sta,cum dr: Arguebãt aũt eum oës proximi eius, & dr oës:qa ꝓximi et tam cognatione q̃ vicinitate eum ar guebant. l ¶Et vix effu. mortis imperium,i mortem sup te impatã: vt dictũ est.ꝑ.m ¶Sed tobias plus ti.deum,q corpus & aiam põt mitte rei gehennã. n ¶Qz rege e. qui sup corpꝰ tm habet potestatẽ. o ¶Ra piebat cor.oc, exercens pietatis ope ra. p ¶Contigit au. Hic ponitur causa increpationis secũda. & sc̃fo increpatio ipsa:ibi: Nã sicut beato Iob Circa primũ sciendum q causa hui⁹ increpationis fuit cæcitas superue niens tobiæ quam eius cognati attri buebant eius demeritis falso.sic ergo dicitur: Contigit autẽ &c.& patet lra vsq; ibi. q ¶Fieret q̃ cæcus. Hoc nõ videtur fuisse ex naturali ſter coris virtute:maxime cum non ceci derit sup eius oculos apertos,sed clau sos:sed ex ordinatione dei qui ac ſor est malꝰ pœnæ: vt sic tobias posteris esset exemplar patientiæ: ideo subdi tur: r ¶Hanc autem tentationẽ quæ fuit ad tobiæ probationẽ. ideo subditur postea: s ¶Nonest con trí.contra deum &c.& patet littera. t ¶Nam sicut beato Iob &c. Hic ꝓñr describitur increpatio iniusta,cũ dicitur: Nam sicut b.Iob insul.re.i. ei⁹ amici qui erant potẽtes:ꝓpter qđ hĩc reges dicuntur:& forte reges fue runt ad lrã. Nã antiqtus in qualibet ciuitate erat vnus rex: vt patet Io sue.xij. v ¶Ita isti paren.& co. eius stri.vi.ei⁹. per qđ innuit cp ir ridebant eum quasi singulis diebus.
x ¶Dicẽtes: vbi est spes tua &c. Ex quo videf cp isti remunerationẽ boni & mali credebant esse tantũ in vita ꝓsenti, sicut & amici Iob: vt ibi dem fuit diffuse declaratũ. Et qa hoc est erroneum:ideo tobias increpabat eos,dicẽs: y ¶Nolite ita loqui, In verbis enim erroneis nulli debet deserri. z ¶Qui filii sanctorum sumus, i.abraam.ysaac & iacob: q p fidem expectabãt in futuro æternam remunerationem. ſm cp declarãt apo stolus Heb.xj.diffuse. ideo subditur. a ¶Et vitam illam expecta. &c. scilicet per fidẽ sicut & patres nostri.
c¶ Anna vero.
¤prælatus fideles conuocare.& si au dĩat aliquem iugulatum morte cul pæ:festinat ipsum per veram pœnitẽ tiã sepelire. p ¶Contigit autem &c. Per hirũdinẽ q̃ est auis hincinde volatilis:significanf fortunæ bona q̃ reputanda sunt vt stercora: & hæc excæcãt oculos etiã sapientũ. sicut dr Deuſ.xvj.d. Munera excecant ocus los sapientũ:& mutãt verba iustorũ. Patientia ẽo tobiæ in plaga cæcitaꝰ tis & suæ derisionis etiam ab amicis exemplum est patientiæ cunctis fi ¶Scd'a pars. Q in ¤delibusin

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

E bias cæcus: & verbū dei ꝓdicās reprobos & electos significat: sicut iacob cū angelo luctās fact⁹ est claud⁹ & bñdict⁹. In clau dicatiõe suæ gẽtis ifidelitatẽ, i bñdictiõe significãs fidẽ. Thobias ꝙ vir sctūs rur sus & increpatus a charitate nõ cessat. vñ: Charitas patiens est, benigna est &c.

Ge.32.f.

1.co.13.b

exo.20.a

Vnc tobias &c. Ca.III. Sequit: a ¶Vel pa. Reddet deus pẽã patrum vsq; in ter tiã & quartã generationẽ hisq ꝺe oderũt: & sibi malis ꝓbus sunt. b ¶Vt sãa. Turbã nationũ signat: cuius doctores cũcti vitã tñ hui⁹ sc̃li, qd⁹ septẽ dieb⁹ euoluit, nouerãt: eter na nesciebãt. Iõ a diabolo rapti ꝙsi idola triæ mãcipati: donec venit xps ver⁹ ꝺeus: q ea sibi i fide despõsauit, hoste supe to: sicut sathan alligato diabolo ꝓsente & cooperãte angelo: i ꝺ saluatoris diuinitas sicut in tobia signat⁹ hũanitas. Nec mirã dũ ꝙ duas ꝓsonas, angeli s. & hois, vnam xpi figurare ꝓsonã dicim⁹. qa i expositio nib⁹ patrũ legim⁹ vnã ei⁹ ee ꝓsonã i isaac & ariete figurãtã: q in hũanitate occidẽ vt ouis: in diuinitate ꝓmanet: ipassibilis ꝙ ꝓfecisti isaac cũ abraã domũ reuerti tur i columis. Si em aries xpi hũanitatem hõ signat diuinitatẽ; cur nõ apti⁹ hõ hu manitatẽ,

NICO.DE LYRA

¶ a ¶Annavero &c. Hic ꝓfr increpat tobias a ꝓpria vxore sua: qd⁹ tãto gra uius est, q̃to vxor est viro magis cõiũcta & cẽ subiecta. & primo circa hoc ponit i crepationis occasiõ, cũ dr: Anna ve. &c. ad t.o, extra domũ suã. nã, ꝓpter cæcitatẽ viri ei⁹ & elemosynas ꝓcedẽtes nõ habe bat facultatẽ vñ posset habere materiam ad hoc opus exercẽdũ in ꝓpria domo. Cẽ tera patet vsq; ibi: b ¶Videte ne fõr fur. sit. Videt ꝙ male fecerit hoc quærẽ do: qa cũ anna diu fuerat: & ei⁹ fidelitatẽ multipliciter ꝓbauerat: ꝓpter qd⁹ nõ de buit habere suspitiõẽ de ipsa, nec per cõ sequens dicere talia verba. Ad hoc dicen dum est ꝙ bene locutus est: qa paup erat, vt dictũ est. ꝓpter qd⁹ cibaria delicata nõ cõsueuerat habere in domo sua: manebat ẽt inter infideles ꝓnos ad furta: ꝓpter q rõnabiliter timuit ne fur aliqs vẽdidisset vxori ꝙ precio minori: & illa ducta pau pertate & indiscretione muliebri, nõ ing hiuisset diligentia sufficienti. vñ venditor habuisset: iõ dixit vxori vt diligẽtius ing reret. & hoc sonant eius verba, cum dicit Videte ne forte fur. sit. i. diligentius in quirite. Vxor autem eius sic accepit, ac si dubitaret de sua fidelitate. ideo sequitur increpatio viri iniusta, cũ dr: c ¶Ad hæc vxor eius ſrata. irrationabiliter: vt pater ꝓdicta. p ¶Respõdit. iniuriose c ¶Manifeste facta est vã. spes tua, vi tæ futuræ. qa nõ solum pdidisti lumẽ cor poris, sed etiã mẽtis & cõscientiæ bonæ. f ¶Et elemosynæ tuæ apparuẽ. f. ficte & vanæ tãq; ex hypocrisi factæ. Et qa plu ribus modis alĩs eum molestabat iõ sub ditur: Atq; his & alĩs huius verbis ex probrabat ei.

Moral⁹. ✠delibus in aduersis. a ¶Anna vero vxor &c. Secũdum Augu. super Genes. ratio vir, & sensualitas fœmina vocat: q̃ circa vitã & sensibilia versatur: sicut an na circa opus textrinum ad habendũ vi ctum. Sed qa sensualitas frequenter defi it nisi corrigatur ratiõe: ideo ratio debet inquirere,

suam nunq̃ mutãt ab eo. Annavero a vxor eius ibat ad textrinũ opꝰ q̃ti⁹
a ¶Labores manuũ quia mãducabis &c. Et Qui non laborat non manducet.
die: & de labore manuũ suarũ victũ quẽ cõseq potuisset deferebat. Vñ factũ ẽt hædum caprarũ accipiens detulisset domi. Cui⁹ cũ vocem ba
a ¶vir vxorem corrigit rõ sensualitatem.
lãtis vir ei⁹ audisset, dicit: Videte ne b forte furtiuus sit. Reddite eũ dñis suis: qa nõ licet nobis aut edere ex furto aliqd, aut cõtingere. Ad hæc c vxor eius ſrata respondit: Manifeꝛ
a ¶rõ futura quærit & inuisibilia: eua nra econtra. b ¶fructus elemosynarũ.
ste facta est vana spes tua: & ẽlemoꝛ
a ¶perisse paruerunt.
synæ tuæ modo ꝓ apparuerũt. Atq; his & alĩs huiusce modi verbis ex probrabat ei. Ca.III.
a ¶Iustus i principio est accu. sui. Qui celat:

vulnera nutrit. nos quoq; in om nibus quæ patimur: deũ iustum

Vnc tobias ingemũit & & misericordiã deprecatus est: & cœpit orare cũ lachrymis i Misericordiã & iudicium ca. t. d.

dicens: Iustus es domine: & omnia iudicia tua ꝓiusta sunt: & omnes viæ tuæ misericordia & veritas & iudi cium. Et nunc domine memor esto a ¶quia sumo. ¶in futuro. ¶Q. Parce mihi: mei: & ne vindictã sumas de pecca ego non parco. a ¶quia ego reminiscor. tis meis; neq; reminiscaris delicta a mea vel parentum meorũ. Quoniã o a ¶sicut debuimus.
non obẽdiuim⁹ ꝓceptis tuis: ideo p a ¶ideo a te iusto iudice. b ¶hostiũ prædã. c ¶exilium.
trãditi sumus in direptionem & cã a ¶corporis vel animæ.
ptiuitatem & mortẽ & in fabulã & i a ¶gentibus.
ṁproperiũ oĩbus nationibus in a ¶tu non illi. b ¶peccatores.
q̃bus dispersisti nos. Et nunc dñe a ¶super nos.
magna iudicia tua: qa non egimus a ¶de virtute in virtutem.
sm præcepta tua: & non ambulaui a ¶& si coram hominibus
mus sinceriter cõrã te. Et nunc dñe a a ¶q̃ exuperat oẽm sensum. ¶q̃ oĩb⁹ iusta. b ¶nõ meam. ¶Q. nõ mea voluntas sed tua fiat. c ¶virgentib⁹ ægyptijs filĩs isr̃ clamãt ad dominum. d ¶angelis.
sm vŏluntatẽ tuã fac mecũ: & prẽ a ¶i sinu: in qete aiæ abraq; cui⁹ ipe pr̃cium cipe in pace recipi spm̃ meum. Ex b & fidei. a ¶cupio dissolui & ee tecũ: ne ma licia malorũ mutet cor meũ.
pedit enim mihi magis mori q̃ vi a ¶qua tobias orauit & illa orauit.
buere, Eadem itaq; die cõtigit vt fa

NICO.DE LYRA.

ingrere, ne forte circa sensualitatis opus aliquod inconueniens cõtingat: sicut to bias ab anna inquisitus est: sed sicut illa dux re portauit: sic sensualitas frequenter re bellat rõni. & sic tobias ad orandum recur rit: sic rõ ad optima deprecatur. Ca.III.

Vnc tob. Posq̃ descriptum est circa tobiã patriarcã exerci tiũ: hic ꝓr describit ei⁹ re tiũ. s.i recursũ ad deũ per ora nẽ deuotã. iõ dr: Tũc tob.

nõ exipatientia, sed vxoris malicia quam horrebat vt ꝓpriã: cũ vir & vxor sint q̃si vna ꝓsona. h ¶Et cœ. ora. feru. ¶tu & deo uote. iõ subdit. i ¶Cũ lach. f. mẽtis & cor poris. & i oꝛone sua & vt sit magis exaudi bilis prio diuinã iustitiã ꝓsitef, di. k ¶Iu stus est do. nã regula ẽ virtutis. l ¶Et oia iu. pœnas inferendo. m ¶Et oẽs v. sunt. ꝓpter pẽã demerita. n ¶Et oẽs v. t. in oibus opibus tuis relucet mia & iu ex diuina bonitate & liberalitate: q̃ est pri cipiũ & fons miæ: & sic apparet ibi mia, sisti iustitia: qa facit oia ſm ordinẽ decen tissimũ. Malũ aũt pœnale cui⁹ deus est au ctor inferẽs cõiter ꝓ demerito: & sic relucet ibi iustitia. Et qa semp punit citra cõdi gnũ: iõ relucet ibi mia. Et qm oro hũlã tis se nubes penetrat. Eccli. xxv. c. ideo pñr cõsurgẽs ꝓpria & parcẽs suorũ ꝓfr. di. Negq; reminiscaꝛ. &c. & pñr ea magis exo plicat di. o ¶Qm̃ nõ o. pr. t. ea tranꝛ grediẽdo. p ¶Iõ tra. fu. iuite. q ¶In die reptionẽ. quãtum ad bona temporalia. r ¶Et capti. quantũ ad corpora propria aꝛ t ¶Et mor. qa multi de filĩs isr̃ lugu labantur: vt dictum est. ũ. u ¶Et in ea. ga gentiles inter ꝙs erant captiui, frequẽ ter inter se confabulabantur de liliorum israel miseria & captiuitate. v ¶Et im. qa multa conuitia eis inferebant. ꝓpter repetit huius causam attribuendo deo ad sticiam, dicens: x ¶Et n. d. m. i. qa mul lus põt ea arguere. y ¶Quia nõ egi. Licet aũt ipse innocẽs esset: in cõmuni ne fe ꝓtõribus, eo ꝙ erat de corũ ꝓpio & na tione. z ¶Et nõ am. ſm. q. d. & si i aliquo bus impleuimus mãdata tua quãtum ad substantiã operis, nõ tñ recta intentione. ei nõ dicit tẽdio accidiæ, ꝓ est nõ fuimꝰ tãtis humanæ. qd⁹ si ẽ p. tm: nõ est nisi ve niale. & hoc bene cõtingit in viris ꝓfectis Prouer. xxiiij. b. Septies in die cadit iu stus & resurget. c ¶Eadẽ ita. dic. Hæc. Di cidentis narratio. sed o narrationis ꝓfr. es est pars incidẽtalis: in q̃ primo ponit ei In illo tpe. Pria in duas. nã incidẽs fuit ex ercitiũ patiẽtiæ faræ filiæ raguelis. cuius primo ponit⁹ iniusti⁹ improperiũ sibi ꝓ fa cũ refugiũ, ibi: Ad hãc vocem. Circa pri mum dicitur: Eadẽ ita q̃. Foratio est co biæ. d ¶Vt sara. &c. quæ erat de iud

Moraliter. g ¶Tunc to. &c. Sequitur. c ¶Eadẽ ita. dic eõ. ꝓ sara q̃ interꝓretat principissa, significat aia: & ꝓ eius ama lam caro: q̃ debet aiæ subiici. sed i multis caro spiritũ dñat. & sic sara ab ancilla turꝓ icrepat. vñ dicit Berñ Oho cur aiam cas vilipẽdis, & carnẽ tuã ei ꝓponis dominã ancillari & ãcillã dñari magna abusio est. Et sicut ꝓ remedio quærendo sara a fere

manitas, angel⁹ deitatẽ. In supiori em̃ mẽtis nr̃æ debem⁹ ora re. vix ꝓsin mõte: daniel in cœnaculo orat: & helisæ⁹ habet cœ naculũ. & xps in cœnacula pascha celebrat. a ¶Cum comple. Nomen plenitudinis i bono solet accipi. vnde. V bi venit pleni tudo ꝓfectus missi de⁹ filium suũ &c. Et impleto sunt dies purga

dia fa. ꝓsolãdo. n ¶Et in tẽ. tri. qa pœnæ sunt q̃dã ꝓfectũ medi cinæ. o ¶Ad te dñe &c. co. i. simul vto. p. qd⁹ innuit ꝙ intelligi tur hæc cõuersio de duplici facig. s. manifesta & occulta. Iudæi em in captiuitate ducti orabãt v⁹ a facie corporis ꝙ sus hierl̃m: vbi spãli ter habitabat de⁹: qa adhuc stabat templũ vbi colebat⁹ vt dictũ ẽ

C

ra filia raguelis in † rages ciuitate mœdorũ, & ipa audi ret ꝓperiũ ab vna ex ancillis ꝓfis sui: qm̃ tradita fuerat b
a ¶defertor. proprium nomen dæmonis.
septẽ viris: & dæmoniũ nocabat⁹ occiderat eos mox c vt ingressi fuissent ad ꝙm: Ergo cũ ꝓ culpa sua increpa d ret puellã, respõdit ei, dicens. Amplius ex te nõ videam⁹ filiũ aut filiã super terrã interfectrix virorũ tuorũ. Nunq e quid occidere & me vis sicut etiam occidisti septem vi ros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum do f a ¶mẽtis. b ¶in, ꝓsperitate enim & aduersitate ad sanctã trinitatẽ ꝓ ces debem⁹ dirigere. c ¶Sola oꝛone pigueſcat, quã macies corpis pascit mũs suæ: & tribꝰ diebꝰ & tribꝰ noctibꝰ nõ mãducauit h a ¶Oratio deum lenit: lachryma cogit. hæc vngit: alla pungit.
a ¶insidelitatis. b ¶ex aduentu filij. c ¶Lumine sctẽ trinitatis
deũ: vt ab isto ꝓperio liberaret eam. Factũ est aũt die i implemur vt orationem compleamus.
a tertia cũ cõpleret orationem: bñdicens dñm, dixit: Benek a ¶nõ recens. b ¶quos debemus imitari: quorũ inuamur meritis.
c ¶Simile. Cum iratus fueris miæ recordaberis.
dictum est nomẽ tuũ dẽ⁹ pãtrum nr̃orũ: q cũ irat⁹ fueris l a ¶Nõ dimittit deus peccata nisi in tribulatione & cordis cõritione. vnde: Cor contritum & humiliatũ deus nõ despi. misericordiam facies: & i tpe tribulationis peccata dimitt m a ¶nõ alĩs. b ¶corde, oꝛe & opere. c ¶non aliud a te. d ¶mentis ꝙ tibi soli placet. e ¶ga inueni cor meũ vt orarem te. tis his q̃ inuẽcãt tẽ. Ad te domine fãcim meã conuẽrto: o a ¶nõ ad idola: nõ ad mea merita. b ¶interiores: de qb⁹ dr: Leua ocu los tuos & vide. & alĩbi: Oculi tui columbarum.
ad tẽ oculꝰ meos erigo. Peto dñe vt de vinculo impro perii huius absoluas me: aut certe desuper terram eripias a ¶quia. b ¶Nolui cognoscere thoꝛ: in delicto.
me. Tũ scis dñe ga nunq̃ cõcupiui virũ, & mundã seruaui a ¶carnis. b ¶quia risus dolori miscebitur.
aiam meã ab oi cõcupiscẽtia. Nunq̃ cũ ludẽtibus miscũi a ¶mentis. b ¶de vitio in vitũ. c ¶non consensi.
me neq; cum his qui in leuitate ambulãt participẽ me prẽ a ¶vt tibi fructũ faciã. b ¶timẽs maledictiõnẽ sterilitatis. c ¶carnis.
cepi. Sed tu dñe scis q̃ a fornicatione & omni concupiscentia mea con bui. Virũm autem cũ timoꝛe tuo, nõ cũ libidine ẽ mea con a ¶nihil temere diffiniamus, quæ nobis dubia sunt, deo
scẽsi susc̃pere. Et aut ego indignã fui illis aut illi forsitan diffinienda reseruemus. a ¶qd⁹ verũ est. b ¶intactam.
mihi nõ digni fuerũt: qa forsitã viro ꝓ alio cõseruasti mẽ. a ¶Q. nescio qd⁹ horũ sit tu nosti. b ¶vñ: Quis cõsiliarius eius fuit.
Nõn est em̃ in hoĩs ptãte cõsiliũm tuũ. Hoc aũt pro certo h a ¶perstiterit. b ¶Qui legitime certauerit coronabitur. Et: Qui habet oĩs q̃ colit te: qa vita eius si in ꝓbatione fuerit cõ perseuerauerit fal. e.
ronabit⁹: si aũt in tribulatiõe fuerit, liberabit⁹: & si in cor a ¶a te ne deficiat.
a ¶Misericorditer em̃ corripis: q flagellas oẽm filiũ quẽ recipis.
ruptione fuerit ad misericordiam tuam peruenire licebit. n a ¶Quẽ creasti ꝓdere nõ vis. b ¶tribulationib⁹. c ¶q̃ a nobis.
d ¶Corporis & animi vel vtriusq;. vñ: Post
Nõn em̃ delectaris i ꝑditiõnib⁹ nr̃ostris: qa post tempꝰsta tenebras spero lucem. a ¶Bti qui lugent qm̃ ipsi consola.
tem trãquillũ facis: & post lachrymãtionẽ & fletũ gaudiũ & a ¶cui omnia debemus.
exultationem infundis. Sit nomen tuum dẽus israel be a ¶in fine. b ¶impletæ.
nedictũ in sæcũla. In illo tempore exaudit⁹ sunt præces

CA. III. NICO.DE LYRA

diã fa. ꝓsolãdo. n ¶Et in tẽ. tri. qa pœnæ sunt q̃dã ꝓfectũ medi cinæ. o ¶Ad te dñe &c. co. i. simul vto. p. qd⁹ innuit ꝙ intelligi tur hæc cõuersio de duplici facig. s. manifesta & occulta. Iudæi em in captiuitate ducti orabãt v⁹ a facie corporis ꝙ sus hierl̃m: vbi spãli ter habitabat de⁹: qa adhuc stabat templũ vbi colebat⁹ vt dictũ ẽ

D

✠ dit supi⁹ cubiculũ ibi orans de uote dñm: sic aia debet i deum ꝓ sacrã meditationem & oꝛonẽ de uotius eleuari. x ¶In il t. sequi tur. Misi. est &c. Mystice per ra phaelẽ intelligi potest dñs nr̃ iesus xps q dr magni ꝓsilij angel⁹. Esa. ix. b. ſm translationẽ. Lxx & ve nit in mũdum ad curandũ i vtro q̃ sexu genus humanum.

Moral⁹.

Universidad de Deusto Biblioteca

F ℣ a ¶Missus est angelus. Raphael medicina dei missus est do
Mat. 9. b min⁹ in mũdũ q de ipso ait: Nõ est opus valentib⁹ medic⁹: sed q male habet. q & ppm iudaicũ a tenebris pfidiæ, & gẽtile liberaret ab idolatriæ seruitute. de q:
Esa. 9. b. Vocabit magni consilij angel⁹.

Gitur cũ Ca. IIII. tobias &c. Sequitur. b ¶Corpus me. se. Corpora sepeliendo ¶ sacrosãm depositũ terræ ꝓmedam⁹ ĝ reddẽda glorificãda i resurrectiõe credimus.

NICO. DE LYRA

℣ ponit dictę narratiõis ratio
spolt sa ſũ tobię cui⁹ oõ & sarę habuerũt filiũ iudinẽ ex pte causę & ex mõ depẽdi: vt patet p gdi ca. fuerũt ẽt eodẽ tpe corã deo re
ctiatę & ab eo exauditę. ppt qđ missus ẽ idẽ nũci⁹. s. raphael ãgelus ad exequcũdũ circa eos effectũ bonitatis diuinæ. & ẽ est qđ dr. In illo tpe exauditę sunt ꝓces amborũ &c. & pater ſra. Ca. IIII.

Gigit cũ tobi. &c. Descripta quęstiõe tobiæ ꝙ tuosa: h pñr delcribit ei⁹ ꝓlatio gratiosa quã qdẽ fecit deꝰ p angelũ filij sui ductorẽ in terrã mędoꝝ: q reuertẽs attulit diuitias. ad releuãdum parẽtũ suoꝝ pauptatẽ: & medicinã ad
Diuisio. curãdũ pris sui ęcitatẽ. Sic ĝ. p
F cedit: ga prio ponit filij missio. curãdũ pris sui ęcitatẽ. Sic ĝ. p
scdo eiusdẽ reuersio. x ca. pria ī duas: ga prio tobias mittit filiũ suũ. scdo fili⁹ exeqt pris i sepeliũ. c v. pria adhuc i duas: ga prio pr fi liũ istruit. scdo legationẽ ei iniũgit, tibi: Indico etiã tibi. Circa fi
In instructionẽ prio excitat eius attentationẽ di. b ¶Audi fili mi verba oris mei. nõ ẽm auribꝰ corporis: sed ẽt meis, iõ sequit: c ¶Et ea i corde tuo quasi fun.
co. s. gdifici spũalis: vt ex eo ꝙsurgat multiplicatio bonę opationis. Cõsequẽter subdit illã istructionẽ: ga pr nõ solũ debet filio nutrimẽtũ, sed ẽt documentũ: & prio istruit filiũ de reuerẽtia parẽtũ: vt ex sensibilibus & magis notis, ꝑcedat ad intelligibilia & min⁹ nota, di. d ¶Cũ accæperit de⁹ aiam meã, mortẽ ei⁹ suã putabat, ꝓpiquã: vt dictũ ẽ. e ¶Corpus meũ sepeli, fm ẽm fidẽ nostrã corpora fidelũ resurgent ad vitã immortalem: ꝓpter qđ fideles pręs de sepulturis habuerũt rõnabiliter curã bonã. f ¶Et honorem ha. ma. tuæ: nõ solũ eam re uerẽdo, sed etiã necessaria ministrãdo in vita & in morte: qua indiget sepultura. iõ subdit. Cũ autẽ ipsa compleuerit &c. subditur: g ¶Oibus. Hic oñr instruit eũ de obedictia ad deum, dicẽs: Oibus autẽ die, vi. tuæ in mente ha. deũ per veram fidẽ & dilectionem. h ¶Et caue ne aliqũ peccato consentias, licet enim fm Aug. nõ sit in ptẽ no
stra

a ¶tobiæ & saræ. b ¶in bene placito.
a ambõrum in cõspectũ gloriæ summi dei: & mis
a ¶christus. b ¶medicina dei.
sus est angelus domini sanctus raphael vt cura
a ¶ab angelis.
ret eos ambos: quorum vno tpe rẽcitatæ sũt ora
tiones in conspectu domini. Ca. IIII.

Gitur cum tobias putaret orationem a
suam exaudiri vt mori potuisset: vocauit ad se tobiam filium suum, dixitq; ei:
a ¶qui me debes imitari. ℣ ¶intelligentia.
Audi fili mi verba otis mei: & ea in cordẽ tuo b
a ¶religionis.
quasi fundamentum construe. † Cum accæperit d
a ¶nemo vnq̃ carnẽ suã odio habuit.
b deus animam meam: cõrpus meum sepeli & ho
a ¶honora pa. r. & ma. &c. & q male. p. vel ma. m. mo.
nõrem habebis † matri tuæ omnibus diebus viꝝ
a ¶Q. ne sis ingrat⁹ maternis laborib⁹: et reddere tę, q̃ cũ dolore dedit te.
tæ eius. Mẽmor enim esse debes: q̃ & quanta pe
ricula passa sit propter te in vtero suo. Cum autẽ
a ¶in bono. b ¶simul viuũt sc̃ti: simul sepeliũt quorũ eadẽ
in ipsa compleuerit tempus vitæ suæ: sepelies cã
a ¶non dicit nocturnis: quia tota vita iustorum dies est.
& ipsa fides & eadem in morte requies.
† circa me. Oibus autem diẽbus vitæ tuæ i mentg
a ¶vel dũm charitatẽ dei spẽ, fidẽ. b ¶nõ dicẽ, facias.
te habeto dẽum: & caue ne aliquando pẽto cõn
a ¶qđ est fouere vel tacere cũ possis arguere. b ¶nõ de rapi
sentias: & ꝑtermittãs præcepta dei nr̃i. † Ex hoc k
na. a ¶miam q prius est in mẽte q̃i ope. vñ: Qui miserẽf &
cõmodat. b ¶debes enim diligere ꝓximũ tuũ. ¶Oi petenti
tetribue, fm facultatẽ: nõ ex tristitia aut necessitate: Hilarẽ
enim datorem diligit deus: c ¶vñ: visitãs speciem tuam nõ
stantia tua fac elemõsynam †: & nõli auertere fa
peccabis. a ¶iudicũ sine mia fiet ei q nõ fecit misericordiã.
b ¶Dare & dabitur vobis.
ciem tuam ab vllo paupere. Ità enim fiet: vt nẽcm
a te auertatur facies dñi. Quomodo potueris ita n
a ¶Bti em̃ misericordes q̃m ipsi mi. con.
esto misericors. Si multum tibi fuerit: abundan
a ¶volũtas a deo pensatur non dati quantitas.
ter tribue: si exigũm tibi fuerit: etiam exiguum o
a ¶vñ: Thesaurizate vobis the. in cœ.
libenter † impertiri stude. Præmiũ em̃ † bonum ti p
a ¶iudicꝫ: vbi nemo sufficiet si mia deficiet.
bi thesaurizas in diẽ necessitatis: † quoniam q
a ¶vnde: Absc̃ndite elemosinam in sinu pau. b ¶æterna.
elemosyna ab omni peccato & a mõrte te libe
a ¶Q. ne sis ingrat⁹ maternis laborib⁹: et reddere tę, q̃ cũ dolore dedit te.
a ¶redẽptio aiæ viri, ꝓprie diuitiæ. & alibi. pcta tua elemosynis redime. itẽ. Sicut aqua extinguit ig. i. c. e. p. b ¶iferni.
rãt: & non patietur animam ire in tẽnebras:
a ¶& si non coram hoibus.
Fiducia magna erit cõram summo deo elemoꝝ
¶caue.
syna omnibus † facientibus eam. Attende tibi fi r
a ¶mentis & corporis. b ¶expositio.
limi ab omni fornicatione: & præter vxõrem
a ¶luxuriæ. b ¶nedum facere. c ¶nõ veniat
mihi pes su. Initium omnis peccati superbia.
tuam nunq̃ patiaris crimẽ scirẽ. Súperbiam u
a ¶mente. b ¶necdum facto. c ¶& si aliquando sit, non
nunq̃ in tuo sensũ aut in tuo verbõ dominãri per y
regnet. a ¶tibi ceciderũt oẽs q operant iniq̃tatẽ. b ¶mentis
vel corpis hois. vel ãgelis. ¶Nõ veniat mihi pes sup biæ.
mittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis pẽz
stra: quibus viis tãgamur. est in potestate nostra ea vel accæptare. i ¶Et præcepta dei nostri. k ¶Ex hoc tas præcepta dei nostri. grediendo. k ¶Ex hoc
Hic tertio ipsum instruit de ad proximum di. Ex his
facele. & non de alieno. l ¶ li auertere faciem tuam. paupe. q. d. si non. ꝓces exau
manum exhibeas tñ animi & passiõis signũ. nã de hmõi
bilitate nullus se potest excu
m ¶Ita enim fiet vt nec ma fa. dñi. ppt qđ dicit Salomon vj. f. Date & dabit vobis. d
mosyna est diserte facienda. possibilitatem faci. is. si
n ¶Quõ po. ita esto mi. tuus nõ est elemosyna faciẽda, vt pientib⁹ sit remissio p alium
vel sufficientia: faciemꝰ autẽ bulatio per indigentiam habet
Cor. vii. nisi qñ. ꝓpter pn vtas esse paup. vt cũ gs religionis
dif: vt sic paup. xpm paupem
gueritis. b ¶Qđ ab alio odi. fi. ti. &c. hoc. enim ẽt de iure naturali.
c ¶Panẽ tuum cum esu. & eg. co. bus. Cõsiliũ semp a sapientẽ pquirẽ. Oi
a ¶cogitatiõib⁹, verbis operib⁹. b ¶actiões affectiones & cogitationes.
tpe bẽnedic deum: & pete ab eo vt viãs
a ¶ad se. b ¶non in mundo. c ¶firmiter.
tuas dirigãt: & oĩa cõsilia tua i ipꝰ permã
neãt. Indico etiã tibi fili mi dedisse me
decẽ talẽta argẽti dũ infirmꝰ esses, ga
belo i rages ciuitate mœdorũ: & chirographum eiꝰ apud me habeo. Et ideo pgre
quõ ad eum peruenias, & recipies ab eo
supra mẽoratũ põdꝰ argenti: & restituas
ei chirographũ suũ. Noli timere fili mi: q
a ¶in hoc mundo b ¶in futuro.
pauperẽ qdẽ vitã gẽrimꝰ sed multa bõa hã
a ¶timor dñi ẽ recedere a malo vel a pcõ. vñ: Timeas deũ & recedas a malis. ¶Btus q ti. d. b ¶decli
bebimꝰ si timuẽrimus deũ & recesserimꝰ a malo. a ¶ac bonum.

Ab oĩ pcto, & fecerimus bene. x
Vnc respõdit tobias Ca. V. y
a ¶dat nobis exemplũ vt sctis pribus
pris suo, & dixit: Oĩa q̃cũq; ꝓcez
obediamus. vnde: Honora pa. tuum.
pisti mihi facią pr. Quõ aũt pecuniã hãc a
ignrã, ignoro. Ille me nescit: & ego eum
ignoro. Qđ signum dabo ei? Sed necp
viam qua pgat illuc aliquando cognoui.
Tunc pr suus rñdit illi, & dixit: Chirogra b
phũ qdẽ illi⁹ apud me habeo: qđ dũ illi c
oñderis statim restituet. Sed pge nũc, &
inqre tibi aliquẽ fidelẽ virũ q eat tecum
salua mercede sua dũ adhuc viuo vt reci
pias eam. Tunc egressus tobias inuenit d
iuuenem splendidum stantem præcinctũ e
& quasi paratũ ad ambulandũ. Et ignoꝝ
rãs q angelus dei esset: salutauit eum: &
dixit: Vnde te habemus bone iuuenis? h
At ille respondit: Ex filiis israel. Et toꝝ i
bias dixit ei: Nosti viam quæ ducit in re
gionẽ mœdorũ: Cui rñdit: Noui, & oĩa k

NICO. DE LYRA

primũ peccatũ angeli fuit supera
bræ: ex quo secutum est pcãm hois per
tentationem dæmonis. Genes. iii.
a ¶Quicũq; tibi aliquid & c. Hic
gnito instruit filiũ de iustitia ad ope
rarium dicens: Quicunq; tibi ali.
ope. fga tales vt cõtent sunt paupe
res de labore suo quotidianũ victum
acquirentes: & ideo lex quæ ferenda
est fm id quod accidit: vt in plurib⁹
præcipit Leui. xix. q̃ merces talium
non retineatur vsq; in mane diei se
quentis. b ¶Qđ ab alio odi. fi. ti.
&c. hoc enim ẽt de iure naturali.
c ¶Panẽ tuum cum esu. & eg. co.
sunt retribuere sunt apud deum me
ritoria. d ¶Panẽ tuum. Hic sexto
instruit filium de pietate ad defun
tos dicens: Panem tuum & vinum
tuũ sup sepulturam iusti constitue. ex
hoc aliqui accipientes occasionẽ er
randi credebant super sepulchra paren
tum defunctorũ cibaria ponere, qua
rente qđ improbat Aug. in sermone
de cathedra sancti petri. Alij vero
magna festa in morte parentũ facie
bant ad ostentationẽ. hoc autem intelligit hic
Tobias fuit pauper. ꝓ aĩabus eorum. Et
poliẽ eo mãdica. sequit: e ¶Cõ
sidẽ. Hic septimo filium instruit
filiam. Hic ꝓpter qua ratiõnem
dentem consilium in dubijs re
quirere. f ¶Perquire. Id est perfectę re
ritualiꝫ est idolatria: & ideo
cationẽ corporali intelligit adulte
rium: & omne carnis peccatum.
ideo subditur: Et ꝓpter ꝓpter
tuam nunq̃ patiaris & c. Dominꝰ
quenter instruit eum de humilitate
te vera, dicens: v ¶Superbiam
num ꝙ in tuo sensu. id est i mente
de: x ¶Aut in tuo verbo. id
est in exteriori: signo vel opere.
y ¶Dominari permittas. non
dicitur euenire: quia impossibile
le est quin insurgant elationes ad
quæ: sed tunc dominantur quãdo
quis impetum earum sequens fm
eas operatur: quod potest ab ho
mine cauere. z ¶In ipsa enim ini
tium sumpsit omnis pctõ. Non
¶Moraliter. a ¶Igitur cum to
bias putaret orationem suam ex
audiri vt mori potuisset. vocauit ad se tobiam filium suum. &c.
Sensus litteræ sequentis in qua ge
stis cõstitute me. sicut dictum est. ē.
n). ca. o ¶Et chiro. ejus. Id est ꝑam
ob ligatoriam

Vnc rñdit &c. Ca. V. Sequitur: b ¶Ex filijs
Israel. erat em ex numero angelorum q sunt filij
Israel: qa semp vidẽt deũ
facie ad faciem. & sæpe mittuntur in
custodia filiorum isrl. i. videntium
pulorũ iuxta numerũ filiorũ israel.
℣ Tũc ingressus

NICO. DE LYRA

a ¶non morabik op⁹ mercẽnarij tui apud te vsq;
ditio. Quicunq; tibi aliquid operatus a
mane q meruit operãdo. nõ mereat expectãdo.
fuerit statim ei mercedẽ restitue: & merces
mercẽnarii apud te oĩno non remaneat.
a ¶qđ tibi nõ vis alij ne feceris.
Quod ab alio odieris fieri tibi, vide ne tu b
a ¶fræge e. p. ¶btũs q itel. sup ege. & pau. ¶elemo
synã tribue vt operib⁹ miæ etiã iniusti pctã sepeliant: multis em̃ offendim⁹ oẽs. vñ lob. Nõ co
aliqñ alteri facias. Pãnem tuũ cum esurie c
medi huc. m. s. a ¶qui reddere nõ pñt. b ¶Cũ
videris nũdũ operi eum. ¶non de rapina.
tibus & ẽgenis comede: & de vestimẽtis
a ¶g idigent. b ¶ybi tui. c ¶qđ letificat cor ho.
tuis nũdos tege. Pãnẽ tuum & vinũ tuũ a
a ¶nemo ẽ q viuat & nõ peccet. b ¶nolite margaritas ponere añ porcos: & sctũ nolite dare canib⁹.
super sepulturam iusti constitue: & nõli
i ¶Nõ cõuiueris cũ peccatoribus: qa a cõuictu mo
res cõformantur. b ¶impio ne dederis.
ex eo mandũcare & bibere cũ peccatoꝛi
a ¶nõ a stulto in q̃ nõ est. b ¶oia fac cũ cõsilio.
c ¶Qui perseuerauerit in finẽ saluus erit. e
bus. Cõsiliũ semp a sapientẽ pquirẽ. Oi
a ¶cogitatiõib⁹, verbis operib⁹. b ¶actiões affectiones & cogitationes.
tpe bẽnedic deum: & pete ab eo vt viãs
a ¶ad se. b ¶non in mundo. c ¶firmiter.
tuas dirigãt: & oĩa cõsilia tua i ipꝰ permã
neãt. Indico etiã tibi fili mi dedisse me
decẽ talẽta argẽti dũ infirmꝰ esses, ga
belo i rages ciuitate mœdorũ: & chirographum eiꝰ apud me habeo. Et ideo pgre
quõ ad eum peruenias, & recipies ab eo
supra mẽoratũ põdꝰ argenti: & restituas
ei chirographũ suũ. Noli timere fili mi: q
a ¶in hoc mundo b ¶in futuro.
pauperẽ qdẽ vitã gẽrimꝰ sed multa bõa hã
a ¶timor dñi ẽ recedere a malo vel a pcõ. vñ: Timeas deũ & recedas a malis. ¶Btus q ti. d. b ¶decli
bebimꝰ si timuẽrimus deũ & recesserimꝰ a malo. a ¶ac bonum.

Ab oĩ pcto, & fecerimus bene. x
Vnc respõdit tobias Ca. V. y
a ¶dat nobis exemplũ vt sctis pribus
pris suo, & dixit: Oĩa q̃cũq; ꝓcez
obediamus. vnde: Honora pa. tuum.
pisti mihi facią pr. Quõ aũt pecuniã hãc a
ignrã, ignoro. Ille me nescit: & ego eum
ignoro. Qđ signum dabo ei? Sed necp
viam qua pgat illuc aliquando cognoui.
Tunc pr suus rñdit illi, & dixit: Chirogra b
phũ qdẽ illi⁹ apud me habeo: qđ dũ illi c
oñderis statim restituet. Sed pge nũc, &
inqre tibi aliquẽ fidelẽ virũ q eat tecum
salua mercede sua dũ adhuc viuo vt reci
pias eam. Tunc egressus tobias inuenit d
iuuenem splendidum stantem præcinctũ e
& quasi paratũ ad ambulandũ. Et ignoꝝ
rãs q angelus dei esset: salutauit eum: &
dixit: Vnde te habemus bone iuuenis? h
At ille respondit: Ex filiis israel. Et toꝝ i
bias dixit ei: Nosti viam quæ ducit in re
gionẽ mœdorũ: Cui rñdit: Noui, & oĩa k

obligatoriã de restitutiõe. p ¶Apud me habeo. Per quem debitũ nõ poterit reuocari. Cętera patẽt vsq; ibi: q ¶Noli timere fili mi, laborem itineris & pauperta tem & subdit rationem dicens.
r ¶Pauperem quidem vitam gerimus, in præsenti sæculo. s ¶Sed multa bo. ha. in futuro. t ¶Si timuerim? de. timore filiali. v ¶Et recesserim? ab omni pecca, mortali nã oẽ veniale nõ possumus omnino vitare. x ¶Et fecerimus bene. Istæ sunt duæ partes iusticiæ: scilicet declinare a malo, & face re bona. Capitu. V.

Vnc vespondit tobias pri
ȝc. Postq; pater istruxit fi
liũ: hic ꝓnr exequit filij ꝑris Diuisio.
imperiũ. & diuidit i tres ꝑres: ga primo describit itinerarium apparatus. scdo ponit iuuenis recessus, ibi: Tunc paratis oibus. tertio viæ progressus: in principio capituli sexti. Circa primũ primo doctor itineris inqri ꝙcipitur. scdo ꝙstitus iuenĩ, ibi: Tũc egressus. tertio inuctus examinatur, ibi: Dixit itaq. Circa primũ prio ponit obediẽtis filij rñsio dicẽtis: z ¶Oia quæcũq; præcepi. mi. fa. cũ diligẽtia. Consequenter petit edoceri de via dicens.
a ¶Quõ aũt pecuniã hanc in. ig. Nã debitorẽ & etiã viã ignorabat. ideo subditur: Ille me nescit &c. Et subditur in structio patris de vtroq. fi de modo reperendi: & de via per ductorẽ quenientem: & primo de signo dando debitori, cum dicit. b ¶Chirographum quẽ demillius &c. quod est signum manifestum debiti. c ¶Quod dũ illi ostẽderis statim restitu. de fidelitate enim gabeli cõsidebat: & si negare vellet: p chirographum artari poterat: secundo instruit eum de modo eundi per viam, scilicet p ductorẽ fidelẽ. cũ subditur: Sed pge nunc &c. & patet ſra. d ¶Tũc egressus tobias. Hic ꝓnr ductor quæsitus inuenit. cum dicit: e ¶Inuenit iuuenem. i. angelum in specie inuenis apparentẽ. f ¶Splẽdidum. Id est in facie valde pulchrũ. g ¶Stantem præcinctum & quasi &c. Apparitiones em̃ angelice in corporibus assumptis fiunt fm ꝓprietates legationũ ad quas angeli mittũt. & ga iste mittebat a deo ad ducendũ filium tobiæ p viam: ideo apparebat tanq̃ disposit⁹ ad itinerãdum. h ¶Vnde te habemus bone iuuenis i. de qua gente es tu: quia nolebat habere ductorẽ gẽtilem: sed israelitã. i ¶At ille rñdit: ex filiis. verum dixit q̃uis non esset homo. Nã illa quæ ab angelis iter homines fiunt sunt figuratiua: ficut cosmetio eorũ fruitionem gloriæ signat. vnde infra. xij. ca. dicit angel⁹ iste: Cum essem vobiscum per voluntatem dei, vi debar quidem vobiscum manducare & bibere: sed ego cibo inuisibili & potu q ab hominibus videri nõ potest vtor. & eodem modo locutio eius: qua dicit se esse ex filijs israel: signat coniunctionem charitis: qua scti angeli coniuncti sunt fidelibus deuotis. Cætera patent vsq; ibi: k ¶Et omnia it. Per hoc designatur eius Moral⁹.

¶Moraliter. d ¶Tunc egressus tobias inuenit iuuenẽ splendidum stan. præcin. & quasi paratum ad am. Per hoc autem q angelus apparuit tobiæ in humana specie & se exhibuit comitẽ viæ
suæ, puidũ

E a ¶Tūc ingressus to.Bed. apparuit angelus tobiæ & sociū se ꝓbuit:& filius dei hoiem assumpsit:& visibiliter cū hoib⁹ cōuersat⁹ humanū genus saluauit. Intro duxit tobias angelū ad patrem &c.& dominus per miracula q̄n in carne fecit populo iudæorū ex quo carnē susceperat oñ dit:qaleſt fili⁹ & angel⁹.i.nunci⁹ pr̄ne vo lūtatis:cui etiā gaudiū ppetuæ salutis ꝓ
Mat. 3.a. dicauit dicēs:Pœnitentiam agite appropinqua.enim reg.cœlorū & desperātibus
Ioh. 8.b. de lumine cœlesti:Ego sum inqt lux mūdi:qui sequit⁹ me nō ambulat in tenebris
b ¶Et dixit ei ange.Bed.Promittit angelus tobiæ ducere filium suum in ciuitatem mœdorum & reducere. Promittit xp̄s iudæis credentibus q̄uis plures sint cæcati:qa incarnationis suæ sacramenta gētib⁹ aperiat:& in fine tēporū pplo iudæo⁹ latius pandat.Comitante & coopeIoh. 10.c rāte diuinitatis suę fide:deducius ad mœdos dicit:Alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili.De reducendo dicit apostol⁹
Ro. 11.d. Donec plenitudo gentium intrauerit:& sic omis isrl̄ sal.fieret. Interrogante angelū tobia vnde esset. c ¶Ego sum inquit azarias ana.magni fili. Azarias adiutor Ananias gloria dei.christ⁹ quoq; fidelib⁹ suis indicat:quia ipse est de quo dicitur:
Pā. 69.b Adiutor meus & liberator meus es tu do
Ioh. 1.b. mine ne moreris. Et videmus gl̄iam eius quasi vni.a patre. d ¶Tūc para. Bed. Apparente dño in carne parata sunt omnia quæ ad redemptionē nostrā necessaria erant,& quibus ecclesiæ fides & vita nutriatur & firmetur:donec huius sæculi via finiaf.i.virtutes eius doctrina:tentatio,passio,resurrectio, ascensio, spiritus⁹ sancti missio.fides credentiū . psecutio fi deliū.his in iudæa pactis:mediator dei & hominum p apostolos iudæis cōtribulibus suis & gentibus gaudia supnæ salutis & pacis prædicauit : & his q accipere & credere volebāt per scr̄pm donauit:& sic ad salutē gentiū p apostos peruenit.

NICO.DE LYRA

✠ tur eius promptitudo ad exequendū mandata dei circa homines ad dei gloriā & electorum salutem:ꝑm quod dr̄ Hebr. 1.d. Omnes administratorii spūs sunt in ministeriū missi:.ppter eos qui capiunt hæreditatem salutis. a ¶Etman.apud Gabe.nam angeli sāti libenter morantur cū iustis.Cætera patēt vsq; ibi. b ¶Super quæ admiratus pater.qa ita cito inuentus fuisset ductor aptus. c ¶Ingressus ita q̄.Hic consequēter ductor inuentus examinatur præmittitur tū salutatio senioris tobiæ & ei⁹ responsio cū dicitur: d ¶Quale gau.mihi erit &c. hoc non dixit ex impatientia suæ cæcitatis:sed cō tēnens gaudium præsentis vitę:& sperās gaudium futurę. e ¶Forti aio esto.impatientia perseuerando. f ¶In proximo est vt a deo cu.ad hoc enim erat missus a deo:& ideo certitudinaliter sciebat hoc esse futurum.Cætera patent vsq; ibi: g ¶Ego du.& re.&c.hoc enim futurū esse sciebat ex diuina reuelatione. h ¶Indica mihi de qua domo &c. in vna em tribu israel erant captiuitatæ: ideo Tobias quærit de vtroq; scilicet tribu & domo. i ¶Genus quæris mercemarij an ipsum &c.q.d.non est tibi curandum de genere illi⁹ q̄,debet filiū tuū ducere ꝓ mercede sed de eius aptitudine & fidelitate itinera eius frequenter ambulaui: & a ¶angeli enim apud sanctos manent. b ¶boni enim equales angelis & cohæredes & conciues futuri sunt
mānsi apud gabēlū frem nr̄m q mora tur i ragesciuitate mœdorū:q̄ posita ē a ¶ciuitas fōrum in monte:ꝑtorum in valle posita.
in mōnte egbathanis. Cui tobias ait: a ¶Nihil sine consilio patris agēdū decreuit. Sāstine me obsecro, donec hæc ipsa a nunciem patri meo. Tunc ingressus tobias indicauit vniuersa hæc patri a ¶qa cito occurrebat qd̄ volebat vel qa subito. suo. Super quæ admirātus pater, rob gauit vt introiret ad eum. Ingressus c itaq; salutauit eum & dixit: Gaudi⁹
a ¶populus iudæorum.
um tibi sit semper. Et ait tobias: Qua d le gaudium mihi erit, q in tenebris sedeo & lumē cœli nō video? Cui ait iu
a ¶appropinquabit em regū cœlorū.
uenis. Forti aio esto:i pxiō ē vt a deo e cureris. Dixit itaq; illi tobias: Nūqd poteris pducere filiū meū ad gabelū i reges ciuitatē mœdorū? Et cū redieris brestituam tibi mercedē tuā. Et dixit ei angel⁹. Ego ducā & reducā eū ad te. g Cui tobias rñdit:Rogo te īdica mihi h de q̄ domo,aut de q̄ tribu es tu? Cui raphael āgel⁹ dixit: Gen⁹ q̄ris mercē i narii an ipm mercenarium, q cū filio tuo eat: Sed ne forte sollicitū te reddā k c ego sum azarias ananiæ magni fili⁹. l Et tobias rñdit:Ex magno genere es tu:Sed peto ne irascaris q̄ voluerim cognoscere gen⁹ tuum. Dixit autem illi angelus:Ego sanum ducam & sanum tibi reducam filiū tuum. Rñdēs aūt tobias ait:Bñ ambuletis:& sit de⁹ in itinere vestro,& angelus eius comi d tetur vobiscū. Tūc patis oībus q̄ erātm
¶necessaria.
in via portanda:fecit tobias vale pa n tri suo:& mīi suæ & ābulauerūt ambo sil. Cūq; pfecti eēnt, coepit mater ei⁹ a ¶mulieris impatientia:affectio materna.
flere & dicere. Bāculū senectutis nr̄æ o tulisti & transmisisti a nobis. Nūq̄ es p set ipa pecunia ꝑ qua misisti eū. Sufficiebat ei nobis pauptas nr̄a vt diuiti⁹q as cōputarem⁹ hoc, q̄ videbam⁹ filiū r
a ¶in dño cōfidit cui cōmisit eum.
nostrū. Dixitq; ei tobias: Nōli flere: Salu⁹ pueniet fili⁹ nr̄: & salu⁹ reuertet⁹ s ad nos:& oculi tui videbunt illū. Credo em q̄ angel⁹ dei bon⁹ comitet⁹ ei: & bñ disponit oia q̄ circa eū gerunt: ita vt cū gaudio reuertat⁹ ad nos. Ad
a ¶susceꝑta cōsolatione.
hāc vocē cessāuit mr̄ ei⁹ flere & tacuit.

Ca.VI. ROfect⁹ est.Be.Dño venīēte ad gēes salūadas q̄ dicatores vestigia eius sunt secuti:quia quod iussit ipleuerūt. vñ.Eūes docete oēs gentes &c. Domū quoq; cornelij ipse de⁹ prio ꝑ se ipleuit spūs scō:& sic l'etrus aqua perfudit. canes vocant prædicatores: interpt̄at adiutor dei:angeli vero sunt adiutores dei, in cātū p eorum ministeriū electi dirigunt in salutē. & hoc dicit apl's. 1. Cor. 10. b. de se & alijs pdicatorib⁹: Dei adiutores sumus. Alatrinas ꝙ interpretat̄ gratia dei.cui⁹ sunt ageli:eo mō quo dicunt filij gl̄iæ q̄ est gra ꝙsummata. Nō tñ sic ledit tobias:sed q̄ esset hō fili⁹ cuiusdā viri notabilis de tribu⁹ isrl̄ q sic vocatur. Nec in hoc angel⁹ eum decepit gratia q̄ hunc pl'Dns pisce exēterauit, cū nequitia diaboli lat⁹ fētis aperuit: & q̄si arcanis imanibus terr̄. & alibi: Num fuit abraæ Gen. xv. q̄ fem̄e fuit futuri esset sicut stellæ cœli. m ¶Tunc paratis. Hic consequra. oīous quæ erāt in via por. hæc fue runt,chirographus,callidile & bacul⁹. Per chirographū qui dicitur a chiros qd̄ est manus & graphos quod est scriptura, in manu operis est habenda progenies quod dicitur Roma.n.b. Non audiro res legis, sed factores iusti sunt apud deum. Per callidile quod est repositum necessariorum : significatur humanæ militaris virtus: quæ est custos alarū virtutum & donorum. Per baculū vero signum crucis in corde credendo & ore confitendo:ista vero sunt necessaria peregrinantib⁹ in hac vita. n ¶Et citt tobias v.a. pa.fuit & matri suæ & ambula. ambo simul. Per hoc significatur q̄ in principio cuiuslibet operis boni deus qui est pater nr̄ster p̄ creationem: & beata virgo quæ est mater nostra per pietatem debent deuote salutari.

Rofect⁹ ē.Descripto recessu iunioris tobię: Ca.VI. ꝙnr̄ describit̄ ꝓcessus suæ vię. & primo ponit illud quod circa eum factū est in via, scd'o in termino viæ vñ.ca. Circa primum describit̄ duplex bñficiū tobię exhibitū. qa primo a deuoratione piscis eripit. scd'o de ducenda vxore instruit, ibi: Et dixit ei. Prima adhuc in duas quia primo ponit eripiēdi modus: scd'o ereptoris fructꝰ, ibi: Tūc dixit. Circa primū dr̄. a ¶Profect⁹ ē. vt prīs ipū adimpleret. b ¶Et ca.se, sicut cōiter accidere solet. istud cū ponit ꝙ ad maiorē expōsionē ystorię ystoria. c ¶Et mā. pri. mā. i. pria dieta & hospitatiōe. d ¶Iuxta flu. ti. q̄ ē vn⁹ de q̄tuor fluminib⁹ paradisi. Gen. ij. e ¶Et exiuit, de domo vbi hospitat⁹ erat cū angelo. f ¶Vtla. pe. su. ad recreādū cōtra laborē itineris. g ¶Et eccę pi. imma. i. magnus diuina, puidētia missus h ¶Exiuit ad deuo. sic em ei videbat⁹ eo ꝙ apto ore veniebat ꝙ eū. i ¶Apprehēde brā. es⁹. i. pēnulāq̄ ē inter caput & corpus. qd̄ & fecit obedīēs suo ductori q̄uis horridū videret⁹ sibi. k ¶Tunc dixit. Hic ꝙnr̄ describit̄ sequēs fructꝰ: q duplex est. f., puisio cibi: & ēt medicinæ: & paret ira vsq; ibi: m ¶Affauit car. nō toras, sed illas q̄ poterāt comedi recētes. n ¶Cætera patēt vsq; ibi: o ¶Cordis eius par. fi super &c. extricat, i. expellit. p ¶Oē genus dæmo. Circa qd̄ sciendū: q̄ si dæmones haberent corpa sibi naturaliē vnita. sicut dixit Apulei⁹, q̄ dæmones sit aialia cor pore aerea: tpe eterna: aio passiua. nō esset impossibile q̄ res corpales i eis facerēt impssionē rone corporū sed qa ꝑm fidē nostrā & etiā philosophorū doctrinā sūt substātię simplr̄ intellectuales: iō nulla corporalis creatura pōt i eis facere aliquam impressionē, ppter qd̄ sum⁹ iste nō expulit dæmonē: sed figuraut ei⁹ expulsionē: qa sicut dictū ē. fa. ta ageli circa tobiā fuerūt i multis figuralia. Et iō sum⁹ ille exigne ꝓcedēs significauit vtutē oīonis tobiæ iunioris & sarę: cui⁹ merito āgel⁹ raphael expulit dæmonēa sara. vñ nō dr̄. j. vtij. q̄ sum⁹ ille dæmonē expulerit: sed q̄ āgelus raphael ipm apphēdit & religauit i su periorib⁹ egypti. Q. aūt aliqñ dæmones ab obsessis corpibus recedūt ad deportationē aliquoꝝ lapidū & herbarū & pñciationē carminū & hmōi: nō fit vtute talis. sed dæmones hoc fingūt voluntarie: vt teneāt hoīes in errore. Tū res sensibiles pñt aliquā dispositionē facere in corpore humano: ppter quā ē min⁹ dispositū ad patiendū a dæmone. sicut dictū fuit plenius. j. Reg. xvi. de recessu dæmonis. a saule ipo dauid citharizante. q ¶Et felva. &c. nō em̄ est incōueniens q̄ vna res corporalis habeat effectū sup aliā corporalē. sicut sensibil⁹ videm⁹. r ¶Et di. ei. to. Per raguelē q̄ pastor dei iterp̄at⁹: bon⁹ ꝓlat⁹ significat. & hic habet filiā maritādā. ſ eccle siā vacantē q̄ ꝓ filiū xpi q angelus est magni ꝓsilij, tobię. i. viro bono rōnē scientię & vitæ in coniugium debet tradi cū bonis ad
✠ eā pertinētibus

Diuisio. C

a Rofectus Cap. VI. a est autem tobias: & ca⁄b a ¶prædicatores. vnde: Famem patientur vt canes: circumibūt ciuitas.
b nis secutus est eum: & mansit pri⁄c a ¶decursum mor
ma mansione iuxta flūuium tigris: d talitatis.
c Et exiuit vt lauaret pedes suos e & ecce piscis immanis exiuit ad de f uorandum eum. Quem expaue⁄scens tobias, clamauit voce magna dicens: Domine inuadit me. Et di⁄c xit ei angelus: Apprehende bran⁄i a ¶dñs potentiā diaboli cōminuens paulū traduxit cōfidenter: eruēs illos de ptate tenebrarū: q̄s filios lucis ꝓsciuit & ꝓdestinauit.
f ciam eius: & trāhe eum ad te. Quod cū fecisset, attraxit eum in siccum: & palpitare cœpit ante pedes eius.
g Tunc dixit ei angelus: Exenterā k hunc piscē: & cor eius & fel & iecur h repone tibi. Sunt enim hæc necessa⁄l ria ad medicamenta vtiliter. Quod i cum fecisset affauit carnes eius: & sem
a ¶sale sapientiæ. ¶.i.
apl's de quib⁹ dr̄: Vos estis sal terræ.
cū sustulerunt in via: cætera saliēr̄ūt n
a ¶tobias & angelus: hō & deus.
q̄ sufficerēt eis quousq; p̄uenirēt in rages ciuitatem mœdorū. Tunc in⁄terrogauit tobias angelum, & dixit ei: Obsecro te azaria frater: vt dī⁄cas mihi quod remedium habebūt ista quæ de pisce seruare iussisti? Et
a ¶astutiā cordis.
respōdens angelus, dixit ei: Cōrdi so intellectā & ardore spiritus crematam. eius particulā si super carbones po⁄
a ¶effugat.
nas: fum⁹ ei⁹ extricāt oē genus dæ⁄p ¶forti. debili.
moniorum, siue a viro siue a mulie re ita vt vltra non accedat ad eos. Et fel valet ad vngendos oculos in⁄q quibus fuerit albugo: & sanabun⁄tur. Et dixit ei tobias: Vbi vis vt

Moraliter. a ¶Profectus est. Sequit̄. Moraliter.
e ¶Et exi. vt la. pe. p q̄ significatur q̄ ābulātes ad pātam ꝑ huj⁹ vitæ viā debet frequēter lauare oscias suas ꝑ verā & pu
re. vbi prio ponit angeli monitio. cū dr̄:
✠ Est hic ra⁄

D

✠ tur ꝑfessionē, sed q̄m diabol⁹ ꝑ nitīt impedire seq̄t. g ¶Et cc. p. im. i. crudel: ppt̄ qd̄ ꝑ ipm diabol⁹ significat. trahit ā i ficcū & exterat cū ei⁹ dolositas apīt: p cor ātipsi⁹ astutia: p fel nequitia. p iecur appetētia q̄ sp rēdit ad malū significat. l ¶Necessad me. v. ga quāto meli⁹ cognoscūt tāto facili⁹ euitāt. ppt qd̄ sūt callidi memorię reponēda. r ¶Et di. ei to. Per raguelē q̄ pastor dei iterp̄at: bon⁹ ꝓlat⁹ significat. & hic habet filiā maritādā. ſ eccle siā vacantē q̄ ꝓ filiū xpi q angelus est magni ꝓsilij, tobię. i. viro bono rōnē scientię & vitæ in coniugium debet tradi cū bonis ad
✠ eā pertinētibus

E a ¶Et oportet.Raguel ppm gentiũ signat:quẽ dñs per ꝓdicatores suos visitare,& de eius stirpe sponsam sibi ecclĩam assumere dignat' ẽ.quã bñ significat sara vxor abrae equoca:q̃ genuit isaac filiũ suũ ,pmissionis.i.liberũ ecclĩæ ppm.Raguel iterꝓtaꝓ.22.a. dicere possit: Dñs pascet me: & nihil mihi deerit.& qui au- Ioh. 15.a. dire dignus sit:lã non dicam vos seruos,sed amicos meos.

NGre. Ca.VII. sũt aũt ad ra,sequif: b ¶Quo tu. Audiẽs populus gentiũ ỹbum fidei & admonit' ab aplis vt de stirpe sua xp̃o daret vxorẽ nõ sine certa exploratione potuit nouæ fidei iura suscipere:qa oli multos doctores habuit , q oẽs q̃si septenario numero cõpheñ hãc tm vitã nouerãt:de æterna nihil certũ dicebãt:& iõ sine spe vitæ imortalis ꝑternę mortis raput eos interitus. docente autẽ intrisecus veritate & foris p doctorũ ora sonante tandem intellexit qd' iusum est:vt q stulta dicerent stulte perirẽt.

NI. DE LY.

De

a ¶Et hic ra.no.i nominat' in diuitijs & virtute.
b ¶Tibi de.oĩs sub.eius.p acceptionem filiæ suæ quam solã habet hæredẽ.sed ꝺ ponitur tobię excusatio. & hęc duplex vna rõne piculi mortis sibi iminẽtis.alia rõne tristiciæ supueniẽtis parẽtib' sẽtibus si ꝺ ꝓingeret:quę parẽtũ tristitiã videbat magis formidare q̃ ꝓpriã mortẽ,dicẽs
c ¶Deponam se.il.timebat em ne si post ꝑris cæcitatem cõtingeret in sesꝑo depire parẽtũ postertatẽ.qd' oibus parẽtib' est sũme tristabile:eius parẽtes tãtã incurrerẽt tristiciã q̃ ꝑ impatientiã frãgerentur:& sic nõ solũ corpaliter sed & spũaliter morerẽt. d ¶Tũc an.ꝺ ꝑ ponit' angeli rñsio. p quã primo assecurat' tobias de acceptiõe vxoris:cum dr.
e ¶Audi me.diligẽter & attente. f ¶Et o.t.q præ.p.d. ꝓpter suũ demeritũ. g ¶Hĩ nã.q.&c. habet. p.d. s.e. qa nõ ꝺ hũt mrimoniũ amore ꝑ lis educãde ad cultũ dei:sed vt sarissiaciant suę libidini.sed ꝺ docet de modo accedendi ad vxorẽ cũ dr. h ¶Tu aũt cũ ac.eã.p ỹba de pñti i vxorẽ.
i ¶In.cu. qa ꝓbit' carnalis ẽ ꝺ iugalis ꝺedit feruorẽ & efficatiã oõnis . vñ dicit apls 1.Cor. vij.a. de redditione debiti coniugalis. Nolite fraudare iuicẽ nisi forte ex cõsensu ad tps vt vacetis oõni delectatio enim venerea absorbet vsum rõnis. k ¶Ipa au.no.i prima nocte q̃ intras his cubiculũ. l ¶In.ic.pi.fu. dæ.per modũ superius dictũ. Sciendum tñ q.ꝺ. dixit:cor-

maneamus? Rñdensq; angelus ait: Est hic raguel a noie vir, ꝓpinquus de tribu tua:& hic habet filiam noie sarã:sed neq; masculũ neq; fœminam † vllam a ¶pater ad filium: Postula a me & dabo ti.gentes hęreditatem tuam.

a habet aliã ꝑter eã. Tibi dẽbeꝫ oĩs, subsũtia eius:& b oportet eã te accipe coniugẽ.Pete ergo eam a patre ei⁹:& dabit tibi eã in vxorẽ. Tũc rñdit tobias & dixit: Audiui qa tradita est septẽ viris & mortui sunt: sed & hoc audiui, qa dæmoniũ occidit illos. Timeo ergo ne forte & hæc mihi eueniãt:& cũ sim vnic⁹ pa rẽtib⁹ meis , deponã senectutẽ illorũ cũ tristicia ad c inferos. Tunc angelus raphael dixit ei: Audi me:& d ostẽdã tibi q sũt qbus prævalere põt dæmoniũ. Hi g nãq; q cõiugiũ ita suscipiũt vt deũ a se & a sua mẽte excludãt, & suæ libidini ita vacẽt sicut † equ⁹ & mulus qb⁹ nõ ẽ intellect⁹:habet ptãtẽ dæmoniũ sup eos. Tu aũt cũ accæperis eã igressus cubiculum per tres h dies cõtinens esto ab ea:& nihil aliud nisi oõnib⁹ vacabis cum ea:Ipa aũt nocte incenso ꝺecore piscis i a nõ carnaliter:ne obloquatur ei quod infra decet vigilanem. fugabit dæmoniũ. Scda vero nõcte in copulationem sanctorũ ꝓriarcharum admitteris. Tertia aũt nocte n a ¶forte erãt constitutę bñdictiones ad hoc:vel a sacerdote dicẽdę vel ab aliis. b ¶postmodum.

bñdictiõnẽ cõseqũris vt filii ex vobis ꝓcreanꝫ icolumes. Transactã aũt tertia nocte accipies virginẽ cũ ꝺ timore dñi amore filiorũ magis q̃ libidine duct⁹: vt i semĩe abraæ bñdictionẽ i filiis cõseqũris. Ca. VII.

a ¶doctores verbi. b ¶populum gentilem qui dominus per doctores adꝺt. c ¶populus quem

NGrẽssi sunt autẽ ad ragŭelem: & suscẽpit non cogno.ser.mi.in auditu auris obediuit mihi. eos raguel cum gaudio: Intuensq; tobiam raguel, dixit annæ vxori suæ: Qz filis ẽ iuuenis iste u consobrino meo. Et cũ hæc dixisset ait: Vnde estis iuuenes fratres nr̃i? At illi dixerũt Ex tribu nepta x

a ¶ex his.s.quos niniuitæ captiuauerunt.

lim sum⁹ ex cãptiuitate niniue. Dixitq; illis raguel: y Nostis tobiã fratrẽ meũ? Qui dixerũt: nouim⁹. Cũ q; multa bona loq̃reꝫ de eo: Dixit ãgel⁹ ad raguelẽ: Tobias de quo ĩterrogas pr̃ istius est. Et misit se ra z guel:& cũ lachrymis osculat⁹ est eũ:& plorãs supra collum eius dixit: Benedictio sit tibi fili mi qa bo a ni & optimi viri fili⁹ es. Et anna vxor eius,& sara ip b sorum filia lachrymatæ sunt. Postq̃ aũt locuti sunt: c præcæpit raguel occidi arietẽ & parari cõiuiuiũ. Cũ q; hortareꝫ eos discumbere ad prandium, tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neq; bibã : nisi d prius petitionẽ meã cõfirmes:& promittas mihi dare sarã filiam suam. Quo audito verbo raguel expa

a ¶gentilis populus. b ¶vniuersis doctoribus.

uit:sciẽs quid euenerit illis sẽptẽ viris:qui ingressi sunt ad eũ & timere cœpit,ne forte & huic similiter contingeret. Et cum nutaret & non daret petẽti vl e dis ei⁹ particulã &c. Ex q̃ etia pater qd' dictũ ẽ.s. ꝓ icẽtio vsandi habebat ỹ tute fugãdi dęmonẽ q̃tũ ẽ de se. m ¶Scda vero no. &c.admitteris.i.ꝓcedeꝫ tibi copulatio cũ vxore sicut & ꝑ tu triarchis. nõ tñ ,p tũc carnalẽ copulã exercebis:sed poste ꝑ erat cũ casus spãlis ,ꝓpter quẽ iste fuit ꝓhibit' a tali copula ꝓ tres nos ꝺ f.vt ꝓ studiũ orationis cũ vxore mereren' liberari a dæmõis pos se,i.mereberis mulũplicationem sanæ,plis. o ¶Trãsac.aũt ter. no.i.quarta. p ¶Accipies vi. matrimonium consummando. q ¶Cum ti,dñi. quod exponẽ cũ subdit. r ¶Amore.ff.ad exem tum dei procreandorũ.
✳eã ꝓtinẽtib⁹:& ipse debet eam accipere i timore dñi & amore ꝓ lis spũalis ,pcreãdę:& sic a dæmo ne nõ ledunt. Illi ỹ o ecclias ao cipiũ nõ vt deo seruãti timore sed vt ex honis ecclĩæ amaliter viuãt & põpose:a diabolo põa mortalia sustocãt. & in ꝑmo diuite epulone ꝺpelĩunt. & sic ap paret mortalitas hũ.c.v. & c.vij.

NGressi Ca. VII. sũt. Hic ꝑ̃ describit fficiũ tobiæ collati mo quãum ad rem in termino vię.& pti ix. nõ em tobias ꝓcessit vltra do nũ vię ,ꝓpriæ,sed o angelicæ. mum raguelis,sed angelus ꝓce fit vsq; ad gabellũ. Circa primũ ꝺ scribit ꝓmo matrimonij cõ tractus.secundo ad vxorem accedens.ibi:Cũq; hortareꝫ. tertio ꝓmittens deum debeꝫ coniunx filia tua.ex ordinatione diuina. c ¶Prosperta alius nõ po. Nam ordinatio dei nom ꝓdest frustrari. d ¶Tunc dixit ra guel.Hic ꝑ̃ describit filiæ concessio & primo ꝑ̃ concessionis ratio,cũ dicitur e ¶Non dubito, id est firmiter credo. partes.qa primo describitur ma hendens.Circa primum dicitur s ¶Ingreſ.sunt au.ad ra.,ꝓ tendo hospitio. t ¶Et suscepit &c.Nã antiquit ad hospitalitatis gratiam erant proni: vt patet de abraam & loth Gen.xviij.& xix. v ¶Qz fi.&c.cõ.i.tobiæ filius ri:cui⁹ filij erat valde similis cor pore & mẽte & ꝺtã nomine.vel cũ ẽ. ca.j. x ¶Ex tribu.&c. de qua etiam erat raguel, y ¶Excã.ni.quia iudæi captiui cãpti diuersas ciuitates dispsi. Cætera parẽt vsq; ibi. z ¶Et mi.sara, ad amplexandum & osculandum tobiã ex amore:& lachrymabãt ex pietate:eo ꝓ erat de ei⁹ cogna tione. a ¶Quia boni. quali di cat degenerares nisi bon' ẽres & benedictione dignus. b ¶Etan. v.&c.non dicitur hic ꝓ ampler ẽt. c ¶Et accepta charta fecerũt xatæ vel osculatæ fuerint.sumꝫ qa nõ sic decet mulieres facere fi cut viros. c ¶Postq̃ aũt.Hic consequenter describitur vxoris petitio.& patet littera vsq; ibi: d ¶Hic ego ho.non man.&c. sic enim erat edoctus ab angelo. licet non fit supra scriptum vt an te cibum & potũ fierent matrimonia:vt sic melius & sanctius consummarẽtur. e ¶Et cum nutaret.id est hæsitaret de rep̃sentaret.id est hæsitaret alterũ cubi. f.a ret:ꝑpositio:nã oõ raguelis erat pia & ꝓpter hoc ꝑ filia sua:q̃ ideo fecit vos ve nire.qui dixit omnia suauiter: Sap. vi.h. ¶Vt & ista cõiungeretur co pulę filiæ Noe.xxxvi. vbi præcipitur ꝓ filiæ Salphaad non possent cõtrahere matrimoniũ nisi cum viris suæ cognationis q̃ ꝓ succederent in hæreditate paris.& sic fuit de ista sara quę fuit hæres raguelis:vt.ꝺ.dictum ẽ cap. vj.ꝺ. nul lus habebat prolẽ.& subditur concessio pessimus cum dr: Et nunc noli dubium gere. &c. Hic describit concessionis ratiodẽs. Hic ꝑ̃ describit ꝓ scientis in nõ cationẽ. Hic ꝑ̃ describit ꝓ mutuus consensus dum, cum dr: Et apprehendens de xtera filiæ suæ. de cõsensu ei⁹. k ¶De xtera tobiæ tradidit. sibi ꝓ scientis in est ratio in vxorẽ: qa mutuus consensus in matrimonio requirit. Cætera patent. secundo ꝓmittens per scriptum, cũ dr: ¶Et accepta charta fecerũt cõscriptionẽ cõiugii. Et post hæc epulati sũt bñdi cẽtes deũ. Vocauitq; raguel ad se annã vxorẽ suã:& ꝓcepit ei vt ꝓpararet n alterũ cubiculũ. Et introduxit in eum sarã filiã suã & lachrymata est. Dixitq; ei. Forti animo esto filia mea. Do ꝑ minus cœli det tibi gaudium ꝓ tedio r quod ꝓpessa es. Ca. VIII.

Ostq̃ vero cœnauerũt intro s duxerunt iuuenem ad eam.

Recordatus itaq; tobias ser monũ angeli:protulit de cassidili suo c partem ĩcoris:posuitq; super carbo u a ¶pũsstũs de qb⁹ dr:Hñs carbones ignis se debis sup eos:hi superũt tibi in adiutoriũ.& alibi:Carbones ignis ꝓgeres sup caput eius.

c nes viũos. Tũc raphael angel⁹ appręx d hędit dæmoniũ & religauit eũ i deser y to supioris ægypti. Tũc hortat⁹ ẽ vir z ginem tobiæ,dixitq; ei:sara exurge, a & dępcemur deũ hodie,cras & sęd'm cras:qa istis trib⁹ noctibus deo iũgi b mur:tertia aũt transacta nocte in nõ c erim⁹ cõiugio. Filii ,qppe sctorũ sum⁹ d & nõ possum⁹ ita cõiugi sicut gẽtes q̃ e ignorãt deũ. Surgẽtes aũt piter istãter q̃ orabãt ãbo sil:vt sanitas daretur eis. g

a ¶vel mystice ad litterã.

Dixitq; tobias:dñe de⁹ patrũ nr̃oru h bñdicat te cœli & terra:mare q̃ & fõtes k & flumina:& oẽs creaturæ tuæ q̃ i eis l sunt. Tu fecisti adam de limo terræm

F a ¶Deus abraã. Sicut ĩ baptismo abrenũciam⁹ diabolo & oĩbus operib⁹ ei⁹:& in pfem & in filiũ & i spmsctm nos credere cõfitemur:& ꝑ symbolũ nr̃æ fidei q̃si chartã accipim⁹. Cap. VIII.

Ostq̃ vero cœ. Be. Introduct⁹ tobias ad cubiculum ꝓpulit &c. De⁹ acceptur⁹ eccl̃iam de gẽtib⁹ i despõsatiõis initio iubet eã abrenũciare diabolo & oĩb⁹ põpis ei⁹:& ꝓsiteri fidẽ sctẽ trinitatis i remissionẽ pctõrũ qd' ẽ intima piscis viscera viuis cremare carbonib⁹. c ¶Raphael. Beda. Quia post abrenũciationem diaboli, post confessionem veraguelis sequitur peccatorũ remissio. per aquã baptismi expulso diabolo, diabolũ ligauit: qa a fidelitũ læsiõe cessando comꝑcutiq̃ eos est aliq̃n tentare ad probationẽ ꝓmittit,superare tamẽ prohibetur d ¶Religauit. Deserturn et ægyptus cor da infidelium significat: quæ a deo deser ta quia ex habitatione indigna: & iuxta interꝓtationẽ ægypti perfidiæ suæ tenebris obscurata. Merito aũt & q a deo desemoni qui tobiã occidere volebat in de ferro ligauit:qui cohibitum a fidelibus, qui sunt membra christi diabolũ in infidelitate,& diuini ꝑmittit.In quibus tñ tenet eũ ligatum,qa nec ipos tantũ lædere pmittit. ✳ Et factum

NICO. DE LYRA

ꝺ dixit:& etiã cõcedere ,ꝓpter casus ꝓcedentes. a ¶Dixit ei angel⁹. ipsum alterando de concessione. b ¶Qui huiꝺmenti deum debeꝫ coniunx filia tua.ex ordinatione diuina. c ¶Prosperta alius nõ po. Nam ordinatio dei fit vsq; ad gabellũ. Circa primũ ꝺ scribit ꝓmo matrimonij cõtractus.secundo ad vxorem accedens ibi:Cũq; hortareꝫ. tertio ꝓmittens deum debeꝫ coniunx filia tua.ex ordinatione diuina. c ¶Prosperta alius nõ po. Nam ordinatio dei fit vsq; ad gabellũ. Circa primum

E tiſ quātū nitiſ. a ¶Et fa.eſt Cantus pullorū ſonꝰ eſt ꝓdicatorum: qui poſt tenebras errorū diem lucis annū ciant futurum. Erant in gentibus qui dubitarent an dñs vere viciſſet antiquū hoſte: & ꝺ fidem nois ei' obrue re atq; abſcondere ſatius æſtimarent: ſed poſtmodū agnita vitatis luce, q̄ſi aurora pꝛeunte: & crebreſcente cantu pullorū. i. voce ꝓdicatorū, veraciter chriſtū hoſte ſupato ſponſum eſſe ſcē ecclīe cognouerūt. b ¶Bndicim⁹ te do. deus iſ, Be. Lætatur raguel de vita tobiæ & coniunctione filiæ ſuæ: & bndicēs deum occidit duas vaccas & quattuor arietes. Parat epulas oibus amicis & vicinis ſuis. Lætatur populus gētiū de fide chriſti & deuotione ſuę gētis in fide dñi ꝓficientibus: vt etiā de ipſis doctores fierēt: q poſtmodum martyres exiſterent. hi vaccæ ſunt ga iugum euangelij portauerūt. & q̄ portarent prædicando genuerūt. Arietes ſunt tanq̄ duces & pres ppſorum. vñ:

Pſ. 28.a Afferte dño fi. arie. Sunt craſſi gratia
Ibi. 62.b ſupernæ dilectionis referti. vñ: Sicut adipe & pin.re. c ¶Duas quoq; Beda. Apſs gentiū eos qui ad fidem venerāt de ſtirpe ſua tales eſſe docuit: ꝺs pro excellentia vtutis ꝺ ſtirpe inuidus hoſtis, & tentatos nō vincere: ſed victores & martyres faceret. Eos quoq;

Gal'.5.d. occidi fecit q̄s carnē ſuā ꝓ xpo crucifigere docuit cum vitiis & concupiſcētiis. Horū occiſiōe epulas parauit: ga vita ꝓfectus paſſio & corona ſctorū

F multis lætitiā tribuūt: q epulas ex eis quorum refectiunt exemplis accipiūt. d ¶Quattuor arie. ga ſcti doctores & martyres quattuor libros euangelij fide & opere conſeruant: prudentia, iuſtitia, fortitudine, temperantia, muniunt: & q̄ttuor ptib' mūdi iſtruunt eccleſiam dei. e ¶Occidi fe. ga alij ſponte mortificant corpa ſua, vt ſint hoſtia viua: alij inter manus fide

2.co.6.b lium ſubeūt martyria: per arma iuſtitiæ a dextris & a ſiniſtris. i. pſperis & in aduerſis hoſtē vincētes antiquum. f ¶Et adiura. Beda. adiuramus chriſtum vt maneat nobiſcum, donec perfectionē quietis per ſpūſſancti grām cōſequamur: q̄ requieſcam⁹ & a peccatis in corpore: & a prauis cogitationibus in mente. Ca.IX.

Vnc voca. &c. Sequitur. g ¶Tn obſe. te. iſi. alios de credentibus ſeruientes tibi ꝺbus prædicādi ꝓmittas officium ad colligēdas gentes quæ nondū fidei myſterium ſuſcꝑerūt: ſed tū famā audierunt, & talentū verbi xp fama didicerunt per fidei obedientiam reddant. Nouus quotidie populus in eccleſia colligitur: poteſt tamen ſpecialiter intelli-

NI. DE LY.

gi qui

a ¶Dedi. eiſa. euā. qđ prolis ꝓ creationem: ad quā requirit' vis actiua i maſculo: & paſſiua i fœmina. Cætera patent. b ¶Et fa. eſt cir. pul. &c. Hæc eſt ps ſcꝛa, in q̄ ponitur tumuli ꝓparatio ad ponēdum tobiā ſecrete, ſi ei ſicut alijs cōtigiſſet: & patet lra vſq; ibi: c ¶At il. mi. vnam ean. ſu. ad ſciēdum ſtatum filiæ ſuæ & tobiæ. d ¶Repperit eos ſal. &c.

ꝓ ſigna

dediſtiq; ei adiutorium euā. Et nūc dñe a tu ſcis ga nō luxuriæ cā accipio ſororem meā cōiugem: ſed ſola poſteritatis dilectiōe: in qua bndicaſ nomē tuū in ſæcula ſæculorum. Dixit itaq; ſara: Miſerere nobis dñe miſerere nobis: vt conſeneſca

a mus ambo pariter ſani. Et factum eſt cir b

a ¶prædicatorum.

ca pullorū cātū accerſiri iuſſit rag⁹ el ſeruos ſuos: & abierunt cū eo pariter vt foderent ſepulchrū. Dicebat em: Ne forte ſili mō euenerit ei q̄ & cæteris aliis ſeptē viris: q ſunt ingreſſi ad eā, Cūq; paraſſent foſſam: reuerſus raguel ad vxorē ſuā, dixit ei: Mitte vnā ex ācillis tuis: & videat ſi mortu⁹ eſt: vt ſepeliā eū añq̄ illucеſcat dies. At illa miſſit vnam ex ancillis ſuis, c Quæ ingreſſa cubiculū, repperit eos ſal- d uos & incolumes, ſecū pariter dormiētes. e Et reuerſa nūciauit bonū nūciū. Et bndixerūt deū raguel videlicet & anna vxor

bei⁹, & dixerūt: Bndicim⁹ te dñe deꝰ iſrl': g qa nō cōtigit nobis quēadmodū puta h bam⁹. Feciſti em nobiſcū miſericordiam tuā: & excluſiſti a nobis inimicū ꝑſequētē i tē nos. Miſert⁹ es aūt duob⁹ vnicis. Fac eos dñe pleni⁹ bndicere te: & ſacrificium m tibi laudis tuæ & ſuæ ſanitatis offerre: vt n cognoſcat vniuerſitas gentium: qa tu es o deus ſolus in vniuerſa terra. Statimq; ꝑ cæpit ſeruis ſuis raguel vt replerent terra foſſam quā fecerat priuſq; eluceſceret. Vxori autem ſuæ dixit vt inſtrueret cō- p uiuiū: & præpararet oia q̄ in cibos erant iter agentibus neceſſaria. Duas quoq; ꝓpingues vaccas & quattuor arietes occi di fecit: & parari epulas omnib⁹ vicinis ſuis cunctiſq; amicis. † Et adiurauit ra- q guel tobiam: vt duas hebdomadas mo- r rareť apud ſe. De omnib⁹ aūt quæ poſſi a ¶vnde zachæ⁹: Dimidium bonorum meorum do pauperibus.

debat raguel: dimidiā partē dedit to- biæ: & fecit hāc ſcripturā: vt ps dimidia quæ ſuperat poſt obitū eorum tobiæ do

Tminio deueniret. Ca.IX.

a ¶fideles qui mēbra chriſti ſunt.

Vnc vocauit tōbias angelum s

a ¶prius. ¶tantū.

ad ſe: q̄ quidem hōminē exiſtimabat: dixitq; ei: Azaria frater, peto vt auſcultes verba mea. Si meipſum tradam ti t

a ¶non dignam mercedem tibi reddidero.

b ¶non ſunt condigne paſſiones huius &c. bi ſeruūm: non ero cōdignus prouiꝺentiæ tuæ. Tamen obſecro te vt aſſu u mas tibi animalia ſiue ſeruitia: & vadas x ad gabelū in rages ciuitatē mœdorum: reddaſq; ei chirographum ſuum & reci pias ab eo pecuniā & roges eum venire

T gi q̄ſtram legis p. Lxx. interpres accꝑerit: & oiō fidē citius ſuſcꝑerunt. Ca.X.

Vm vero. Sequitur: a ¶Satisfi. &c., ſciliꝺet qui de iudæis credunt ſe ſuoſq; cōſolāꝺunt ſe ſuoſq; cōſolā- & omnis iſrael ſaluus fiat. fidelis cur: creditres q; reuertatur ad eos: d, 7 em eſt deꝰ hoc ꝓmiſit. b ¶At vero ra. cū plenitudo gētium in reuerſit, nemo prohibere pōt qn dñs ſalutē iſrael tribuat: & cæcita tis & ſic videtur q; raguel & gabelus manerēt i eadē ciuitate: ꝓpter quod oportebat angelū aſſumere filium & ſic op. vi. ſtū ad ſeꝑm. o ¶Et fuſti. ergo ꝓximum. p ¶Ettſi. q ¶Et ſe. fa. miſeriā pauperum relevando. r ¶Et di. b. ſu. vx. tu. ꝓpter forcunditatē eī' i. ꝓle & tur. q; ē aliq̄n ſatis magnū. ſicut pare. ē territorio ſanuēſi: & i ci- territorii. tātis diſtāte gabelus. & ipſe q̄m. pater me⁹ dī. in qb⁹ pſci. poſſet nrm. b ¶Et ſi tar. pō. cō. &c. timens de morte mea ſi. infirmitate. & ſubdiſ alia rō ſipta. ex. ꝓe raguelis, cū ſubditur c ¶Et certe vi. &c. & pater lſa: d ¶Tunc ra. hic ꝓnr deſcribitur angeli. cōdeſcēſio, cum dr: Tunc ra. ſaluat. &c. vt iret honeſtius in ſpē bois apparens. e ¶Et du. va. vnā. p fcalia. p gabelo ſecum adducēdo. cetera patēt. f ¶Cū- gineſ. hic ꝓnr deſcribiť frater ra. granulatio. cū dr: Cūq; ingreſ fuſſet do. ra. f. gabel⁹ veniens cum angelo. g ¶Tunc. to. diſ. in cauſionis nuptiarū ſuaꝝ. h ¶Et exiliens. f. tobias. i ¶Oſcula- ſimul. ſe. fuit. gabe. ex pietate. meip. tra. ti. ſer. &c. humiliter log- gratāter: vt ꝑtet ab eo nouum be- ficium. v ¶Tn ob. te. &c. fuſtine. s ſeruos ad eundum recīapros. t ¶Et va. ad ga. &c. ſed hoc videtur contra dicere. ē. dictis. in. ca. vbi dr ꝙ ante nocta lia raguelis in rages ciuitate mœdorū audiuit ipropriū ab vna ex ancillis ſuis ca. in qua poni⁹ nuptiarū celebra- tio, cū dr: Vxori &c. in co. p. familiā ſuā: ipſa rñ diſponente. & pater litteras ſcꝛa ibi: q ¶Et adiu. ra. to. i. ad ſa- randum iduxit. r ¶Vt diu. hēb. &c. vt ſic in aſpectu filiæ & vniuſi gauderet & de regimine ſuo eos doceret. cetera patent.

✠ b ¶Et fa. eſt ci. &c. p. hoc deſignatur ꝓpter bonū ꝓlat' q̄ p raguel deſignatur debere eſſe ſollicit⁹ ingredi diligēter ad ſacer. dotes & eorū parrochias quę ſe habeāt: & ſi iuenīaſ ſcandalū remoueꝺiū adhibere. ſi aūt ſtatus falutiferus

Ca.X.

in dño congaudere.

Vncvo. to. Poſtq̄ deſcripſit eſt illud quod actum eſt circa tobiā in termino vitæ ſuæ hic ꝓnr deſcribit ad actus pro eo in termino vitæ angelice. ma vltra. pceſſit ad recupandū debitum gabelo. Et diuidit in tres partes quę catio. ſcd'o angeli cōdeſcēſio, ibi: Cūq; ingreſſus eſſet. Circa primo circa ꝑ ponit hūilis tobiæ ꝓ- raphael. tertio fraterna congratulā- ibi: Cūq; ingreſſus eſſet. Circa dr: s ¶Tunc vo. to. an. ad ſe. vene- ad recuperandum debitum. t ¶Si meip. tra. ti. ſer. &c. humiliter log- gratāter: vt ꝑtet ab eo nouum be- ficium. v ¶Tn ob. te. &c. fuſtine. s ſeruos ad eundum recīapros. t ¶Et va. ad ga. &c. ſed hoc videtur contra dicere. ē. dictis. in. ca. vbi dr ꝙ ante nocta lia raguelis in rages ciuitate mœdorū audiuit ipropriū ab vna ex ancillis ſuis ca. in qua poni⁹ nuptiarū celebra- tio, cū dr: Vxori &c. in co. p. familiā ſuā: ipſa rñ diſponente. & pater litteras ſcꝛa ibi: q ¶Et adiu. ra. to. i. ad ſa- randum iduxit. r ¶Vt diu. hēb. &c. vt ſic in aſpectu filiæ & vniuſi gauderet & de regimine ſuo eos doceret. cetera patent.

✠ b ¶Et fa. eſt ci. &c. p. hoc deſignatur ꝓpter bonū ꝓlat' q̄ p raguel deſignatur debere eſſe ſollicit⁹ ingredi diligēter ad ſacer. dotes & eorū parrochias quę ſe habeāt: & ſi iuenīaſ ſcandalū remoueꝺiū adhibere. ſi aūt ſtatus falutiferus

Moralr. s ¶Tūc vo. to. &c. per hoc datur intelligi ipſa ciuitas: ſed ēt q̄ angl' ad pces deuotas tobiæ ſuos repetendum debitum gabelo: qđ tur. t ¶Et vi. &c. deſiderāt eum ſibi a pre impoſitū nec in bona mea cere poterat: ſignificatur p hoc curat' habēs on' eccliæ impoſitū ꝙ qđ eſt graue ſatis, rogare debet llatos & bonos: q p angelū ſuos vt iuuent cū in onere illi impoſito cēdo ppīm ſuū ad ſolutionem. x torū: p quā ſignificat ſolutionem. mādatorū. & vt veniat de uore ad ſuū. ſuū hic ſequēter agit de ipſius regreſſu. Cu

ius

a ¶Chriſti & eccliæ: in ꝙbus facit chriſtus de aqua vinū nouū. i. in lege oſtendit ſpiritualem intellectum.

ad nūptias meas. Scis em ipſe qm̄ nūerat pater a me⁹ dies: & ſi tardauero vna die pl⁹, cōtriſtabiť b aīa eius. Et certe vides quō adiurauit me raguel c cui⁹ adiuramētū ſpnere nō poſſū. Tūc raphael d a ¶p quadratu aīæ, vel q̄ttuor ꝙtutū ſtabilitate. b ¶ꝺicatores de gētib' p quos alij colliguntſ. ¶eoꝝ qb⁹ ꝓdicauit vñ apſs: Seruū oīm me feci. c ¶q fraternæ iſirmitatis one ra charitate ſubditi portāt. tales adiuuāte raphael ꝓducunt gabelum ad nuptias tobiæ: cum ad vnitatem eccleſiæ noaſſumēs q̄ttuor ex ſuis raguel' & duos camelos e uos pplos xpo opitulāte prædicatores adducunt.

ī ages ciuitatē mœdorū prexit: & iueniēs gabe lū † dedit ei chirographum ſuū: & recæpit oēm a ¶fidei obedientiam. b ¶chriſto.

pecuniam. Indicauitq; ei de tōbia filio tobiæ

a ¶chriſti, eccliæ.

oia quæ geſta ſūt: fecitq; eū ſecum venire ad nū- ptias. Cūq; igreſſus eſſet domū raguelis inuenit f a ¶chriſti cū eccliа cōiuiantē. b ¶vñ: Oſculetur me oſcu lo oris ſui. c ¶occurrit fideles de gētib' chriſto: occurrit tōbiā oſculādētē: & exiliēs, oſculati ſūt ſe inuicē. h i chriſtus eis: ſine q̄ nihil poſſum⁹ agere. a ¶præ gaudio. Et ſlēuit gabel⁹: bndixitq; deū & dixit: bndicat k te dñs deꝰ iſrl': † qa filij⁹ es optimi viri & iuſti & m timētis deū: & elemoſynas facientis. Et dicatur: q bndictio ſup vxorē tuā: & ſup parentes vros: & videatis filios vros, & filios filiorū vrorū vſq; i

a ¶carnale: vel opus vel imitatores. u

tertiā & q̄rtā generatiōnē: & ſit ſemēn vīm bn- dictū a deo iſrl': q regnat i ſæcla ſæcl'orū. Cumq; x oēs dixiſſent amē, accefferūt ad cōiuiū. Sed & y cū timore dñi nuptiarum conuiuiū exercebant.

a ¶in eccleſia de gentib⁹.

Vm vero moras faceret Cap. X. a

a ¶xps. b ¶q de iudæis ſigillatim credunt do lent q̄ xps tardat redire ad reliquias iſrael.

tōbias cā nuptiarū, ſollicit⁹ erat pater b eius tobias, dicēs: Putas quare morať fili⁹ me⁹ c aut quare detētus eſt ibi: Putaſne gabelus mor- tuus eſt & nemo reddit illi pecuniā. Cœpit autē cōtriſtari nimis, ipſe & āna vxor ei⁹ cū eo: & cœ- perūt ambo ſil flere: eo q̄ die ſtatuto minime re uerterēť fili⁹ eorū ad eos. Flebat igit mr ei⁹ irre f mediabilibus lachrymis, atq; dicebat: Heu me fili mi: vt quid te miſi⁹ pegrinari: lumē oculo- g a ¶ſolatium vitę noſtrę: ſpem poſteritatis noſtræ.

rū nſorū: bāculum ſenectutis nſræ: ſolatium vitæ h nſræ: ſpem poſteritatis nſræ: Oia ſimul in te vno i hñtes: te nō debuim⁹ dimittere ire a nobis: Cui m a ¶būs tobias ſecitate ſua deſignat infideles ſide fideles. dicebat tobiās: Tace & noli turbari: ſanus eſt fi- a lius noſter: ſatis fidelis eſt vir ille cū quo miſi- mus eū. Illa aūt nullo modo conſolari poterat: ſed quotidie exiliens circunſpiciebat & circū- bat vias oēs per quas ſpes remeandi videbatur bvt ꝑcul videret eum (ſi fieri poſſet) veniēntē. At p vero raguel dicebat ad generū ſuum: Mane hic & ego mittam nūciū ſalutis de te ad tobiam pa- trem tuū. Cui tobiasait: Ego nouī ga pater me⁹ q & mater mea modo dies computant: & crucia- tur ſpiritus eorū in ipſis. Cumq; verbis multis r

ius primo deſcribitur ordinatio. ſcd'o ordinati ꝓfectio. xj. cap. ter- tio diui ſecreti reuelatio. xij. ca. Prima ī duas: quia prio ponit regreſſus tobiæ motiua rō ſcd'o eiuſdē de bita diſpō, ibi: Cūq; ꝙbis. Motiua rō regreſſus tobiæ iunioris erat triſtitia parētū de mora ei⁹: q̄ prio declarať. ſcd'o allegať ibi: At vero ra. Circa primū primo ponit q̄rulatio pris cū dr: a ¶Cū vero mo. fa. ibi ſcilicet in domo raguelis, ꝓ nuptijs. b ¶Solli. erat pr̄ eius. moræ cām ignorās. c ¶Putas quare mo. fi. me⁹, hoī em̄ ſollicito & ignoranti cām rei de q̄ ſollicitať, occurūt mul tæ cogitatiōes de varijs cauſis poſ- alſ ſ red- ſibilib⁹: q̄ tñ vt in plurib⁹ nō ſūt y e didit. d ¶Aut quare detēt. ē ibi, timebat ne forte aliq̄d mali feciſſet, vñ derē tus fuiſſet: vel iſirmitatē icurriſſet: vel q̄ gebel⁹ mortuus fuiſſet: & ſic eſſet negociū ipeditū. e ¶Et cœpe rūt am. ſi. fle. eo q̄ diēſta. &c. cō- putauerūt enim dietas itineris eun- do & redeundo: & ſic dixerant: tali die poterit is huc reuerti quod tamē nō fuit factū ꝓpter celebrationem nuptiarū. f ¶Flebat igitur mater † ē. 7. b. eius. Hic ꝓnr deſcribiť in ſpeciali lamentatio matris: & patet lra vſq; ibi: g ¶Lumē oc. no. qa pater iā erat cęcus: & mater ex fletu & ſene- ctute diſponebatur ad cæcitatem. h ¶Ba. ſe. no. nam ſicut infirmus baculo ſuſtentatur: ſic parentes in ſenectute debent a filijs ſuſtentari. i ¶Sola. vi. n. multū em̄ cōſolanť parētes ex pūtia bonorū filiorum. D

k ¶Spē po. no. erant enim ſenes & tobias erat eis vnicus: vt. ē. dictū eſt: & ideo nullā poſteritatis ſpem habebant niſi p ipſum: nō cōcludit: l ¶Oia ſi. in te vno ha. i. cum oia illa nō habeam⁹ niſi p tuā ꝑſonam. m ¶Te. nō de. di. &c. quia maius bonū nō eſt exponēdū periculo pro recuparatiōe minoris boni. cuiuſmōi erat debitū gabeli. n ¶Cui dī- to. ipſam cōſolādo. in quo apparet ei⁹ magna pfectio: qui poſit' in af- flictiōe pro filio, p cæcitate, pro ſe- nectute & etiā pauptate, nihilomi- nus tamē cōſolabať eā. o ¶Satis fi. eſt vir ſil. hoc em̄ firmiter tenebat ꝓpter y ba q̄ ab angelo in ſpē viri apparente audierat. Cætera patent. p ¶At vero ra. &c. hic ꝓnr ponit dictæ rōnis allegatio: & hoc ꝓpter y ba raguelis ipm ampli⁹ detinere volentis. & patet littera vſq; ibi: q ¶Ego nouī qa pater meus &c. Hoc em̄ ſciebat per teneritudinem affec⁹ parentū ad ſeipſum: quā ex- perientia multiplici certitudinaľr cognouerat. r ¶Cumq; verbis mul. &c. hic ꝓnr deſcribiť receſſus debita diſpō, p hoc q̄ raguel tradi- dit tobiæ filiā ſuā ſecum ducēdam: & ꝑtem bonoꝝ ſuoꝝ. ꝓtūc tobię cō

✠ tingentem

Moraliter. a ¶Cū vero &c., per Moralr. fletū parentū tobiæ ex ei⁹ mora ſignificať myſtice ſuſpiria ſanctorū patrū de mora xpi venturi in mun dum. n ¶Cui dī. to. Ta. & n.t. per qđ ſignificať cōſolatio prophe tarū ei⁹ aductū firmiter ꝓdicantiū.

¶Scd'a ps. R ñ ✠ Et apprehen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tribus infidelibus. a ¶Tradidit. Remittunt in fine doctores ecclesiæ ad xpm: cui ipa ecclia ꝓtutũ diuitijs plena ad fidẽ illustrandã: bonorũq; operũ substãtia ditãdã iudæoꝝ: gẽtẽ ex q̃ dei filij sumpsit carnẽ. Ca. XI.

Vmq; reuer. &c. sequit: b ¶Præcedamus. Beda. Postq; illuminat' est ppls gẽtiũ p̃cedit diuina gra ad illuminãdã cæcitatẽ iudæorũ: vt in libris suis cognoscãt xpm verũ hoiem & verũ deũ: & sic tandẽ q̃si viso angelo & filio suo ds diu nõ viderãt multũ gaudeãt: tã dẽ. s. ecclĩæ de gẽtib⁹ ogregate mysteriorũ cõione coniugãt. c ¶Blãdímẽto. Be. Canis gaudebat dũ recta dñoꝝ diu inuisa reuiseret. Gaudẽt doctores cũ de effectu sui opis cũ iudæa a dño recolligẽdam itelligãt: Gaudẽt de ꝑmio vitæ æternæ & cũ ctis electis eodẽ ꝑmio corda exhilarãda q̃dicũt: & statim aductura gratiã scĩspũs edũt. d ¶Exurgẽs cæc. Audito a doctorib⁹ ꝙ salutis exurgit ppls iudæorũ de pfidiæ suæ cæcitate lõga, & amore currit ad dñm: sed offendẽs gressib⁹ operũ donec remanat' & istruct' i xpo fidei & opationis lumẽ pcipiat. e ¶Tũc su. Bed. Dñs credẽtib⁹ apte reuelat quãta sit antiq hostis malicia: q ipm i passione deuorare gestiunt: sed ꝑ ꝑmissionẽ deuorare gestiunt: sed ꝑ ꝑ occisus membra sua. i. eos q̃s añ tenebat amissit. f ¶Albugo ex o. Be. Habet adhuc ppls iudæorũ velamẽ añ faciẽ cordis, vt nõ itelligat gr̃am xpi. Habet albuginẽ: ga cadid⁹ & iust⁹ sibi vr̃ quasi mẽbranũ oui: ga cæcitatẽ sustinet mẽtis sub spe stultissima xpi adhuc nascituri iudæos liberaturi: & imperiũ magnũ daturi. Cũ aũt velamen ablatũ fuerit: agnoscent: ga xps iam venit & mũdũ sanguine redemit. vñ sequitur: qa visu receꝑto glorificabãt deũ. tobias cũ uxore sua ¶Albugo &c. Albugo designat stultitiam ppls sibi placẽtis hñtis zelũ dei: sed nõ ꝛm scĩtiã. de gb⁹ dr̃. Suã iusticiã volentes cõstituere iustitiæ dei nõ sunt s. ubiecti. Pupilla em̃ nigra videt: alba tenebrosa est. & q̃si sapiẽtes videnꝛ & dicũt: Nũqd & nos sumꝰ cæci: in eis vitas non est q̃si fagilitatis & ignorãtiæ con fessionis & confitentis. Ca. XI. fralis est simplr moralis. Ca. XI.

Vmq; reuer. diffonẽ ad regressum filij sui: describit ipse regressus: & prio q̃tũ ad duo precedentes. sc̃o q̃tum ad alios subsequẽtes, ibi: Ingressa est. Pria adhuc in tres: ga prio describit raphaelis & tobiæ reuertio. sc̃o patris tertio bñficij collatio, ibi: Et exurgens. Circa primũ sciendũ q̃ oẽs de coniugio tobiæ iunioris sũt recesserũt, de domo sua seniorẽ: nã raphael & robias viri dimiserũt alios: vt citi⁹ venirẽt ad seniorẽ ex rõnabili causa: vt ex hac dimissione plana alĩq̃ tñ exponẽt breuit dicturi rẽdo. k ¶Vndeci. dic. hñ ꝓ ꝓtinus gi a principio itineris: nã tobias fuerit tres corpalis: vt dictũ est. s. vij. ca. & sequt gratiarũactio. prio &c. sc̃o specialiter, cum subdit. Et glorifica deum. a ¶Dicẽdo q̃ to. ben. id est laudo toto corde. b ¶Quia tu ca. me. Et cur filium dilectum: prouer. pit: & quasi pr̃i filio cõplacet sibi. c ¶Ingred. Hic pñr describit adventus requirũt. f. vxoris, familiæ &alium, cum dr̃. d ¶Post sepatrem suũ & pater lra. e ¶Vene rũtro & c. vbi describitur congratulatio amicorũ. cætera patẽt vsq; ibi: f ¶Et pse. sc̃di. e. &c. non in dei timere & gr̃arũactione de bonis exhibitis tobiæ. Cap. XII.

Vnc vo. Posteq; descripta est circa tobiam bonorũ collatio, hic pñr describit secretorũ dei reuelatio. & prio respe ctu futuro. sc̃o respectu præteriti. Circa primũ ponit duas reuelationis partes. Prima in duas: quia primo ponit hui⁹ reuelationis occasio. sc̃do ipsius reuelatio, ibi. Tũc dixit. Occasio ꝙ huius reuelationis fuit retributio mercedis quam pater & filius angelo facere volebãt. Circa quam retributionem primo ponit' pris & filij adinuicẽ collatio. sc̃o ipsius angeli collatio ad deũ. g ¶Tunc vo. &c. ad conferendum de mercede sui ductoris. h ¶Pater. q. m. &c. q. d. nõ habemus aliq̃d sufficiẽs ad retribuẽdũ sibi & adhuc allegat octo bñficia p ductore suum & collata, dicens: i ¶Me duxit. &c. pater ex ꝑdictis fecõ subdit hui⁹ rogatio cum dr̃. k ¶Sed pe. &c. me. medietas eius alia erat eis pro victu & vestitu suo & familiæ necessaria. l ¶Tunc dixit. Hic describitur reuelatio veritatis ignotæ. Circa quam angelus premittit quãdam præfationẽ. sc̃o subdit suã reuelationẽ. tertio &c. vbi describitur congratulatio amicorũ. cætera patẽt vsq; ibi: f ¶Et pse. sc̃di. e. &c. non in dei timere & gr̃arũactione de bonis exhibitis tobiæ. Cap. XII.

Vnc vo. Posteq; descripta est circa tobiam bonorũ collatio, hic pñr describit secretorũ dei reuelatio. & prio respect

Universidad de Deusto
Biblioteca

cœlũ ãgel⁹ apti⁹ qd sit & ẽre venerit & q̃ reuersur⁹ sit, exponit: & xp̃s eidẽ pplo lati⁹ ꝓficiẽti cõditionẽ suã ꝓ-
Ioh.14.b lis̃ti. Angel⁹ redit ad deũ: tobias re-
manet apud patrẽ: & xp̃s a fidelibus
suis intelligitur diuinitate pr̃i æqua
lis: hũanitate hoibus cõsubstãtialis.

Periẽs aũt to. Ca. XIII.
Cõfessus est ỹtutẽ & miam,
docẽs bñficia dei semp �means-
care, & flagella timere. Re-
pletus⁹ spũ ꝓphetiq; de supna hieru
salẽ multa decãtat: Ppss̃q; iudæor; in
fine æculi cõuersus multos doctores
habebit & ꝓphas, q mẽtes ꝓximor;
ad s̃perna desideria accẽdũt, cœle-
stis patriæ gaudia prædicando.

NICO.DE LYRA

¶ nũer⁹ determiat ꝓ idetermiato
s., ꝓ vniuersitate angelor;. nã sicut di
cit Gre, homel'. xxv. Qm̃ oẽ tp̃s se-
ptẽ diebꝫ cõphẽdit: recte septenario
nũero vniuersitas designat: q̃ i ãgelis
ẽ valde magna. Dan̄. vij. c. Milia mi
liũ ministrabãt ei: & decies milies cẽ
tena milia &c. a ¶ Cũq; hæc au. tur.
sunt, i. admirati sunt & stupefacti ex
diuina condescensione circa ipsos.
b ¶ Et tre. ce. nam s̃pror & admira
tio reddũt hoiem tremẽtem: & s̃tare
nõ potentem. c ¶ Dixitq; eis ang.
Hic ꝑ̃r reuelat veritatẽ occultam de
his q̃ fecerat in hũana effigie. Primo
ẽm cõsolatur eos di. d ¶ Pax vob.
no, ti, q. d. nõ veni ꝓpter malũ vr̃m
sed bonũ. e ¶ Etẽm cũ essem vo. cõi
cans vr hõ. f ¶ Per vo. dei. eram ẽm
ab eo missus ad hoc: ꝓpter qd' sunt il
li gr̃æ principlr agẽdæ: iõ subditur:
Ipsum bñ. &c. g ¶ Videbar &c.
mã. in comestiõe ẽm & potatiõe prio
est cibi & pot⁹ sumptio. sc̃d'o cibi s̃i
pti & pot⁹ i vtrẽ traiectio. & ista fiũt
p moiũ localẽ: ꝓpter quod pñt fieri
ab angelis i corpe assũpto: qa natura
corpalis obedit ãgelis q̃tũ ad localẽ
motũ. tertio i comestiõe & potatiõe,
est cibi attractꝫ quersio ꝓ vturem nu
tritiuã. qd' nõ põt esse i angelis. qa nõ
hñt corpa sibi naturaliꝫ vnita nec p
pñs nutribilia: iõ subdit: h ¶ Sed
ego cibo inui. &c. vtor. i. reficior. &
huc cibũ iusibilẽ & potũ vocat dei
clarã visionem & fruitionẽ adiũctã.
i ¶ Tps est &c. me misit. perfecta
mea legatiõe. nõ est ꝓhoc itelligẽdũ
q̃ angeli a deo missi, a deo recedant
qa semp̃ itra deũ cernũt: cũ sit vbiq;
ꝑsens. sed hãc reuersionẽ vocat dispa
rationẽ: iõ seq̃. k ¶ Et cũ &c. ab as-
quia perfecerat suam lagationem.
l ¶ Tũc prostratꝫ p horas tres, pro
pter tria bñficia. s. illuminatiõis to-
bię: directiõis filij sui: & liberationis
sarę a dęmonio. m ¶ Et exur, a gr̃a
rũactione. n ¶ Narrauerũt oia mi,
eũs. ad manifestandum dei bonitatẽ
sicut eis dixerat angelus.
Moral'. ✠ dietatẽ oim bonorum dare volue
rit angelo: docemur esse grati de be-
neficijs acceptis: Per ꝫ aũt q̃ angelus
nihil accæpit. sed eos ad dei laudẽ in-
duxit, significat q̃ doctor bonus vel
ꝑdicator ꝓ angelũ significat: eo q̃
est nũcius ẏbi dei: nõ debet ꝑdicare
ꝓpter ꝑ̃stũ: sed ꝓp̃ gl'iam dei & salu
tem aiarũ: & pacia ꝑdicatiõe reuni
ad ꝓtẽplationis ociũ sicut dicit ãgel.

a ¶ Septenari⁹ vniuersitatẽ designat: qa tot⁹ mũd⁹ se-
ptenario nũero agit. vl' ꝓ septiformi spũ q̃ oẽs bõi re
plẽt. b ¶ Seruire pati q̃cũq; sum⁹ missi: de⁹ ei ẽ vbiq;.
ex sẽptẽ q̃ ãstam⁹ añ dñm. Cũq; hæc audisꝫ a
a ¶ timore. b ¶ humilitati.
sent tũrbati sũt: & tremẽtes cẽciderũt sup ter b
¶ non retro vt mali.
rã i faciẽ suã. Dixitq; eis angel⁹: Pax vobis: q
nolite timere. Etẽm cũ eẽm vobiscũ ꝓ volũ-
tatẽ dei erã: ipm̃ bñdicite, & cãtate illi: vide g
a ¶ necessitate q̃si comedebãt familiarior ẽ vobis
bar qdẽ vobiscum mãducare & bibere: sed h
nõ necessitate. Me⁹ ẽm cib⁹ ẽ panis q̃ de cœlo descẽdit.
ego cibo iuisibili & potu q̃ ab hoib⁹ videri
a ¶ explero negocio.
nõ põt vtor. Tẽpus ẽ ergo vt reuertar ad eũ i
a ¶ non me.
q̃ me misit: vos ãt bñdicite deũ: & enarrate
a ¶ qa mirabilis in s̃ctis suis. b ¶ exlęticia.
oia mirabilia ei⁹: ipm̃ bñdicitẽ & cãtatẽ illi
Et cũ hæc dixisset ab aspectu eorũ ablat⁹ ẽ: k
& vltra eũ videre nõ potuerũt. Tũc ꝓstrati p l
a ¶ trinitati gratias agentes.
horas trẽs i faciẽ, bñdixerũt deũ. Et exurgẽm
a ¶ vtilitati ꝓximorũ studẽtes.
tes nãrrauerũt oia mirabilia ei⁹. Ca. XIII. n

Periẽs aũt tobias senior os suũ bño
a ¶ cãticum tobiæ senioris.
dixit dñm, & dixit: Mãgn⁹ es dñe
a ¶ & regni ei⁹ nõ erit finis.
in æternũ & i oia sæcula regnũ tuũ: t qm̃ tu p
a ¶ Dñs mortificat & viuificat: de. ad in. & re.
flagellas & saluas: de ducis ad iferos & redu q
a ¶ quæ vbiq; est.
cis: & nõ ẽ q̃ effugiat mãnũ tuã. Cõfitemini s
a ¶ videtes deũ. b ¶ in exemplum alijs.
dño filij isr̃ael: & in cõspectũ gẽtiũ laudate u
cũ: qm̃ iõ dispsit vos iter gẽtes q̃ ignorãt cũ x
vt vos enarretis mirabilia eius, & faciatis sci
a ¶ Sunt dij multi & dñi multi: sed vnus oipotens.
re eos, qa nõ est ali⁹ de⁹ oipotẽs præter eum
a ¶ iuste.
Ipe castigauit nos ꝓpter iniq̃tates nostras: y
a ¶ non ꝓpter merita nostra.
& ipe saluabit nos ꝓpter misericordiã suã. z
a ¶ admirãtes. b ¶ nõ in securi: Bti oẽs q̃ timẽt dñm.
Aspicite q̃ q̃ fecit vobiscũ: & cũ timore & tre a
a ¶ nõ vos: Ipse ẽ em̃ q̃ operatur in vobis. b
more cõfitemini illi: rẽgẽq; sæculorũ exalta c
a ¶ quicquid vos faciatis. d
te i opib⁹ vr̃is. Ego aũt in terra captiuitatis e
¶ mihi.
meæ cõfitebor illi: qm̃ oñdit maiestatẽ suã f
¶ a peccato.
in gẽtẽ peccatricẽ. Cõuertimini itaq; pecca g
a ¶ Declina a malo & fac bonum.
tores: & facitẽ iusticiam coram deo: creden
¶ Ratio.
tes q̃ faciat vobiscũ misericordiã suam. Ego g
a ¶ sensualitas. ¶ Cor meũ & caro mea exultauerũt in
deum viuum.
aũt & ãa mea in deo lætabimur. Benedici h
a ¶ Nõ est speciosa laus i ore pctoris. b ¶ in cõscientia.
te dñm omnes ẽlecti ei⁹: ãgite dies læticiæ,
a ¶ dicentes. b ¶ in qua visio pacis. c ¶ nõ occidit.
& cõfitẽmini illi. Hierl'm ciuitas dei sãctiga k

NICO.DE LYRA

Tcõsum C. XIIII
mati &c. Sequ̇t aꝫ Et
post. q̃d dragenarij nu
merus laboriosus est,
ieiunij & abstinentiæ
Nos aũt oẽs huius vitæ labores
debemus sustinere, cũ dei & ꝓxi
mi dilectione: & ic fructificabi-
mus. b ¶ Quinquaginta. Sacra
tum numerũ qnq̃genariũ trans-
ter at: necad hexagenarium qui per
fectionẽ, ꝓpter senarium, i. q̃ oia sa
cta sunt significat) peruenerat.
c ¶ In hora. Tobias. i. doctores
iudæorum: qui de hoc mundo
exiuit, ꝓpinq; suis annũciãt, qa
mundus ad finẽ ꝓpinq̃t & futu
ræ vitæ bona in ꝓximo futura.
✠ Tobias

NICO.DE LYRA

ẽm fuit hierl'm destructa to-
bia viuente: vt ostensum ẽ. ß. s. c.
a ¶ Iu opibus ma. tua. i. ꝓpter
opa tua mala. b ¶ Cõfitere dño
dñõfi. is. qa cor de credit ad iustitiam
ore aũt fit cõfessio ad salutem Roma
x. c. v. ¶ Et iosp̃e. gẽ. lau. eũ. vn⁹
timeatis neq; erubescãs laudem eri
corã infidelib⁹. & subdit rõs. Qm
ió disp. vos &c. licet ei de⁹ filiorũ
ꝓpter pctã sua dispserit iter gentes
vt sic non remaneret dedec' cultus di
ne decore iusticiæ: tñ ex hoc electi
aliud bonũ. f. q̃ iudæi in cultu dei
mi narrabant mirabilia q̃ fecit deus
ppło isr̃l i exitu de ægypto: et alia q̃
maris rubri: & etiã i deserto ꝑ vltia
gbus auditis multi gẽtiles relicta ido
y ¶ Ipse castiga, nos &c. punien
z ¶ Et ipse sal. &c. inter gentes nos
custodiendo. ꝑm q̃ dicit ꝓ hrẽ ani
d. In vmbra tua viuim⁹ in gẽtibus
a ¶ Aspi. ergo. diligẽter considerãdo
b ¶ Que fc. vo. p̃ tua iustitiam &mi
sericordiam. c ¶ Et cum timo. eodẽ
d ¶ Et tre. corpons: qa fortis mors
aiæ redundat ad corp⁹. e ¶ Confite
ri. ꝑ̃ tuam in sanctificatiõ. ha-
benti. vnde terra illa vocatur
terra sancta. f ¶ Maledicti crũt
illi. q̃ si misericors et iustus. h ¶ Ego
gemq; fæ. exal. & coia in eẽ. g ¶ Ego
aũt. ꝑm hominem iterlorem. & ꝑ
aia mea. ꝑm sensualitatem. & ꝑ
hic anima. ꝓpte sensitiua: ibi. Con-
¶ Factus est hõ i aiam viuẽtẽ.
deo læ. qa motus rationis itelligẽ
hõ. redũdat in ꝓ̃ sensitiuꝫ qui mo-
uet: sicut intelligẽtia sphęram. h ¶ Et
lum in templo hierosolymita-
no vt habetur. i. Machabeo. i
k ¶ Hierl'm ci. dei. Orone prenun
quæ depõit ad ꝓphetã: ꝓpter
donũ, ꝓphię ꝓcessum tobię. ꝓ̃ quo
ꝓpherat de hierl'm historica. & do
mystica, ibi: Aia mea. Circa primũ
cta. i. Paral'. vj. l ¶ Casti. te. do.
quitur de futuro per modum ꝓ̃teri
ritu ꝓpter certitudinẽ ꝓphetię: non
✠ ẽm fui

Moraliter. o ¶ Aperien: aũtem
tobias &c. Hic ponitur eius oratio
cuius litteralis sensus est simplicem
moralis. k ¶ Hierusalem ciuitas
dei. Hic ponitur prophetia tobię de
destructione hierusalem futura per
nabuchodonosor: & de eius reædifi
catione per Neemiam in quo figura
catur q̃ ædificia virtutum ꝓ̃ omnes
homines destruunt: & ꝓ ruinam

uit te dñs in opibus manuũ tuarũ: Confitere dño i a b
a ¶ ꝓ eius sunt non tua.
bõnis tuis: & bñdic deũ sæculorũ: vt reædificet in c
a ¶ qd' destructũ erat p pctm. b ¶ Tẽplũ dei sanctũ est qd' estis
vos. c ¶ diaboli. vñ: Captiuã duxit captiuitatẽ.
te tãbernaculũ sũũ: & reuocet ad te oẽs captiuos e
a ¶ in futuro. b ¶ sine fine. c ¶ Fulgebunt iusti sicut sol.
& gãudeas i oia sæcla sæculorũ. Lucẽ splẽdida ful f
a ¶ Sãcti finita terrenitate. b ¶ honorabũt. c ¶ Quæ remote
gebis: & oẽs finẽs terræ ãdorabũt te. Nationes ex g
erãt in regio ẽ peccati.
longinquo ad te venient: & munera deferẽtes ado
a ¶ viuentium.
rabunt in te dñm: & tẽrã tuã in sctificationẽ habe h
a ¶ magni dei. b ¶ econtra. c ¶ Ite maledicti in
bũt. Nomẽ em̃ mãgnũ inuocabũt in te. Maledicti i
ignem æternum &c. a ¶ in mũdo b ¶ in æternum.
erũt q̃ cõtẽpserit te: & cõdẽnati erũt oẽs q̃ blasphe
a ¶ virtutibus.
mauerint te: bñdictiq; erũt q̃ ædificauerint te. Tu k
a ¶ saluatis.
aũt lætaberis in filiis tũis: qm̃ oẽs bñdicent: & cõ
a ¶ qui ante dispersi.
grẽgabunt ad dñm. Bti oẽs q̃ diligũt te: & q̃ gau
a ¶ quicquid faciant alij.
dent sup pace tua. Aia mea benedic dñm: qm̃ libe l m
a ¶ ecclesiã quæ est supra montẽ posita.
rauit hierl'm ciuitatẽ suã a cunctis tribulationib⁹
a ¶ merces operũ, vl' alię imitatores eorũ vel naturaliũ filiorũ
eius dñs de⁹ noster. Btũs ero si fuerint rẽli qæ semi n
a ¶ i. sancti, q̃ introducũt ad cœlestẽ hierl'm.
nis mei ad videndã claritatẽ hierl'm. Pórtæ hieru o
a ¶ cœlesti ꝙersatiõe. b ¶ fidei virore. c ¶ Bti q̃ ha. i domo tua
salem ex saphirõ & smaragdo ædificabunt: & ex la p
a ¶ Laudate nomẽ dñi. b ¶ cui oia afcribẽda. b ¶ non hõ.
do. in sęcula sęculor; laudabũt te. a ¶ Muri circũeũtes. i. sctãm
eius alleluia cantabit'. Bñdictus dñs q̃ exaltauit
ecclesiã munientes sunt, lapides ꝓciosi, lapides viui. qui in za-
eam: vt sit regnum eius in sæcula sæculorum super
charia voluuntur super terram.
eam amen. Ca. XIIII.
pide ꝓciosо oĩs circũitus murorũ eius. Ex lapide
a ¶ Verba cõsummatiõis in bono solẽt accipi: Cõ
a ¶ In domo patris mei mãsi. multę sunt. ¶ q̃ dilatati sunt, cha
summank ꝑmones bonor; cõsummank malor;.
ritate sunt in edificio lapides mũdi a malo: & cãdidi in bono.
b ¶ per diuersos conuentus fidelium.
T consummãti sunt sermones tobiæ. Et y
cãdido & mũdo oẽs plãtæ ei⁹ sternent': & pvicos q
a ¶ Iudicatus est tobias vixit annis quadra z
a ¶ Vt videas filios filior; tuor; pacẽ super israel.
ginta duobus: & vidit filios nepotum suorũ. Cõ
a ¶ i bono: vñ Cõpleti sũt dies marię. b ¶ q nũer⁹ pfect⁹ ẽ & trã
sit a leua i dexterã. c ¶ Corpa sctor; i pace sepulta sunt: cũ si mor
a ¶ Ut ꝓpositũ illu. est &c. Nu-
pletis itaq; annis cẽntũ duob⁹, sepultus est hono
merus quadragenarius signifi-
tuus mũdo vixit deo. a ¶ q̃ speciosa dr̃, mũdũ significat q̃ & spe
cat pœnitẽtiã & vitæ sctitatẽ: eo
ciosus: vñ grece cosmos ab ornatu dr̃. b ¶ in nũero pfecto & se
q̃ moyses, helias, & xp̃s legun-
brifice in niniuẽ. Qũinquagita nãq; & sex annorũ
tur ieiunasse q̃draginta diebus
creto. a ¶ precepto lumine.
& q̃draginta noctib⁹. Per hoc g̃
lumẽ oculorũ amisit: sexagenari⁹ vero recæpit. Rẽ t
q̃ tobias post suam illuminatiõ
a ¶ Semper crescens de virtute in virtutem.
nẽ vixit annis. xl. significat q̃ si
liquũ ꝙvitæ suæ i gaudio fuit: & cũ bõno ꝓfectu u
aliquis, ꝓpria fragilitate vel dia
a ¶ ad dominum.
boli, ꝓcuratione priuatus fuerit
c timoris dei prẽxit in pace. In hora aũt mortis suæ x y
lumine gr̃æ & iterũ illuminat'
a ¶ septiformi spũ repletos. b ¶ per gratiã dei renatos.
duplo mũere, debet de cætero in
c ¶ fortes malignos vincentes.
pnia & sãctitate viuere & sic dies
vocauit ad se tobiã filiũ suũ & septẽ iuuẽnes filios
suos finire feliciter consummare qd'
suos nepotes, dixitq; eis: ꝓpe erit interit⁹ niniuæ z
nobis cõcedat &c.

E ☞ a ¶Tobias abſ.hoc quotidie facit xps cum malis relictis ad bonorū corda illuſtranda cōuertit:q̄s inuenerit in ſenectute bona:qa in bonis operibus diu ſtuduerunt.alios aūt præterit q diu viuctes nec conſilio ſunt maturi: nec canicie bonæ actionis venerādi:ſed pctōrū onere incur

Eſa.65. d ui.vñ:Eſa. Puercentū annorū morie.&pctōr centū annorū maledictus erit, q.ſ. diu viuens animi ſeuitatem non deſerit.
b ¶Sepelierunt. Sepultura tobiæ finē mundi deſignat:quos dñs nr cū corpore ſuo.qd' eſt eccl'ia in requiē intrat angelis de ſocietate hoim cōgraulantibus & ſingulos per diuerſas māſiones ꝓ meritorū qualitate collocantibus.

¶Liber Thobiæ finit.

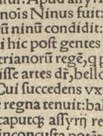
Quæſtio ¶Rab.Querit quo tpe qbuſve regibus hiſtoria iudith fuerit.ob hoc ꝓcipue ꝙ reges qui ibi erant notati arphaxat & nabuchodonoſor,apud hiſtorias aſſyriorū & medorum in ordine regum non repe-
Regū aſſyriorū & medorū ſupputatio. riuntur. Apud aſſyrios em rex prim⁹ magni nois Ninus fuit:qui in regione aſſyriorū ninū condidit:quē niniuē vocāt.hē bræi hic poſt gentes plurimas zoroaſten bactrianorū regē,q primus magicas inuenijſſe artes dr,bello cecidit:& ipſe deceſſit.Cui ſuccedens vxor ſemiramis totius aſiæ regna tenuit:babyloniam inſtauravit,caputq̄ aſſyrīj regni inſtituit: quod diu inconcuſſa potēcia ſtetit. Sed cum arbactus q̄ & zarbates præfectus medorum natione meditis ſardanapalū regem ſuū babyloniæ interfecit regni nomē & ſummam in medos trāſtulit. Ita nini & babylonis regnū in medos tranſlatū qñ apud latinos procas pater amulij & numitoris auus autem rheæ ſiluiæ matris romuli regnare cœpit. Partem autem regni tenuere chaldæi,q babyloniā ꝛ medos ſibi vendicauerunt:cuius ptās apud medos, proprietas fuit apud chaldæos. Chaldæi autem ꝓpter antiquā vrbis dignitatem nō illā ſuā,ſed ſe illiusmaluerūt dicere:vnde nabucho.& cæteri vſq̄ ad cyrū q̄uis viribus potentes & noie clari leganť, in numero regū nō habentur illuſtriū. Eo autē tpe quo azarias qui & ozias ſup duas tribus in hierl'm regnabat:& hieroboam ſi
4. Regū. 14.c. lius ioas ſup .x.tribus in ſamaria regnū aſſyriorum per arbactū eſt deſtruct.ū atq̄ ad medos tranſlatū: & interim ſine principibus res agebatur:vſq̄ ad deiocum regem medorū q & bathanā cōdidit ciuitatem. In medio autem tpe chaldæi præualebant. Deniq̄ teglathphalaſar & ſalmanaſar & ſennacherib reges aſſyriorū ĩſdē tpibus iudæos vaſtauerunt atq̄ captiua uerunt anteq̄ diocus apud medos regna ret.poſtea autem nabucho. hieroſolymā vaſtauit. Inuenimus tū inter arbactum & deiocum aliquorū regnū medorū introducta in chronicis noia vbi reſertur poſt arbactum.xxviij.annis regnantem ſoſarmum annis triginta in medis,regnaſſe, poſt eum medirnum annis. xl. cui ſuccеſſit calduceas annis. xxxij. illi Deio-

NI. DE LYRA ☞cus.liij.

✠pniam:ideo ſubuerſio illa fuit dilata poſtea vero niniuitæ reuerſi fuerūt ad vitia conſueta. ꝓpter qđ deſtructionē eius iterū dixit dñs ꝓ naum ꝓphām.q̄ deſtructio facta eſt p chaldæos: & hanc deſtructionis approping̃tionē q̄dixit b tobias Poſtea vero debellatis chaldæis per cyrū regem

Non em excidit verbū dñi: & fres a
a ¶viuentium.
nāi q diſpſi ſūt a tērra iſrl' reuertent
a ¶prius. b ¶Multi filij deſerte.
ad eā. O is aūt dēſerta terra eius re c
plebit:& dom⁹ dei q̄ i ea incēſa eſt d
iterū reædificabit: ibiq̄ reuertent e
oēs timētes deū. Et relinq̄nt gētes f
a ¶eccleſiam.
idola ſua & venient in hierl'm &, in habitabūt i ea:& gaudebūt i ea: oēs g
a ¶i.terrenitatis.
†reges tērræ adorātes deū iſrl'. Audite ergo filij mei pſem vīm. † Ser
a ¶conſulentes alios.
uite dño i veritate:& q̄rite vt facia tis q̄ placita ſūt illi. Et filiis vr̄is mā date vt faciāt iuſticias & elemoſynas vt ſint memores dei & bñdicāt eū i oī tpe i veritate & i tota virtute ſua. Nūc ergo filij audite me & noli
a ¶in mūdo,q trāſibit & cōcupiſcentia eī.
te mānere hic:ſed q̄cūq̄ die ſepelie
a ¶itēcionē cordis.
ritis mſem vſram † circa me i vno ſe
a ¶relinq̄tis deſideria terrena.
pulchro:ex eo dirigite greſſus vr̄os
a ¶relinq̄tis deſideria terrena.
vt exeātis hinc: video em qa iniq̄
a ¶trāſgreſſio mādatorū dei,q̄ ipſi' orbis ex
termiatio & tot⁹ hūani gn̄eris terminabiť.
tās ei⁹ fīnē dabit ei. Factū ē aūt poſt h
a obitū mſis ſuæ,tobias abſceſſit ex niniue cū vxore ſua & filiis & filio rū filiis:& reuerſus ē ad ſoceros ſuos. Inuenitq̄ eos ĩcolumes in ſene
a ¶ad cœleſtia deducens.
ctute bona:& cūrā eorum geſſit. Et k
a ¶ſæculi dilectione. b ¶ad ꝑpetuæ lucis contemplationem dirigens. c ¶de qua dr: Tu hereditabis in mōtē gentibus.
ipſe clauſit ꝺcłoseorū:& oēm hēredi
a ¶vñ. Et videas filios ſi tuorū pa.ſup iſrl'.
tatē dom⁹ raguel' ipſe pcæpit:ſuidit-q̄ntā gn̄ationē, filioſq̄ filiorum ſuorū. Et cōpletis ānis nonagīta &
bnouē i timore dn̄i cū gaudio ſepeliem
rūt eū oēs cognati ei⁹. Et oīs gn̄a-
a ¶vna.ſ.gn̄atio ꝓ totū orbē q̄rētiū deū. de q̄ dr Gn̄atio re.bn̄.b ¶q̄ vita melior:q̄ quer ſatio ſanctior q̄ i gl'ia dei manere ꝓpteor tiō eius in bona vita & in ſcta conuerſatione permāſit: ita vt accæpti n
a ¶angelis quorū numero ſumus ſociādi:& imperpetuum ſuperna ſocietate copulādi.
eſſent tam deo q̄ hominibus:& cūn
a ¶beati mites:qm̄ ipſi poſſidebūt terrā. & Credo videre bona in terra viuentium.
tis habitantibus in tērra.

Liber Tobiæ finit. Prolog⁹ bt̄ī

Hier.i librū Iudith. Pud hebræos liber o iudith iter agiographa legit̄ cui⁹ auctori tas ad roborāda illa q̄ i ꝓtētione ẽ veniūt mi

regē pſarū filius ei⁹ cābyſes q & nabu.di
cēt⁹ ẽ viuēte adhuc pēcepit regnarē filij
dioeles annis.xxxij. q moriens ĩperiū aſſyagi dedit quē cyr⁹ rex
pſarū ipſi' ex filia nepos regno prīuauit:ac regnū medorū i pſas
trāſulit. q babyloniā vaſtauit:occidēs balthaſar abnepotē nabu
chodo.regis babylonis:iuxte dario(vt teſtať Ioſephus)propin
quus ſuo aſſyagi filio annos ætatis lxiiij.
hīte his regū ſucceſſionibus cognitis di
lis fuit.ꝓpheria nau & tobiæ de ſubuerſio
ne niniue. Qñ v⁹ eſt.ꝓphetia cōminatio
nis q̄ denūciat aliq̄d futurū. put ei⁹ cauſſa
ris ſuæ q̄ cū eo erat vna caro. l ¶Et ipſe
clau.o.&c. Mos em tūc erat & adhuc eſt
in plurib⁹ terris,ꝙ oculi morituorū claudā
dormiant in dño. Cætera patent vſq̄ ibi:
m ¶Cū gau.ſe.eū. ꝓpē finē ei⁹ ꝓmi
Cætera patent vſq̄ ibi: n ¶Vt accæpti
&c. sicut dr de tbō ſebaſtiano: Deo placens
vt quē deus tanta ꝓfuderat gr̄a ab obitu
amaret⁹. & ꝺ cedit ad honorem dei q̄ ſac
gratiā & gloriā Cui eſt honor & gl'oria i
ſæcula ſæculorum, Amen.

Poſtilla venerabilis magr̄i Nicolai de Lyra ſuper librum Thobiæ finit.

¶Incipit expoſitio fratris Britonis ordinis minorū ſup prologū Iudith.

Pud hebræos liber iu. &c. euidētiam illius ꝓlogi nota. q̄ dicit magr̄i hiſtoris,ꝙ hanc hiſtoriam tranſtulit hieronym. ad petitionem paulæ & euſtochij de chaldæo in latinū. hic liber apud chaldæos inter hiſtorias compurat⁹ & apud hebræos inter apocrīpha. quod dicit Hieronym. in ꝓlogo qui ſic incipit: Vigiti & duas litteras &c. ſi ergo i ꝓloga ſup Iudith q̄ cubi legit̄ inter agiographia: vidum ſuntverba magiſtri hiſtoris eſt &c. Hucuſq̄ ſunt verba magiſtri. Iſte prologus habet quatuor partes. In quarum prima ,dupliciter oſtendit⁹ liber iſte non eſt autēticus. primo q̄ apud hebræos

☞ eus.liij. poſt eū regnauit phraortes ānis. xx. deinde cyaxares ſiue
B dioeles annis.xxxij. q moriens ĩperiū aſtyagi dedit quē cyr⁹ rex
pſarū ipſi' ex filia nepos regno prīuauit:ac regnū medorū i pſas
trāſulit. q babyloniā vaſtauit:occidēs balthaſar abnepotē nabu
chodo.regis babylonis:iuxte dario(vt teſtať Ioſephus)propin
quus ſuo aſtyagi filio annos ætatis lxiiij.
hīte his regū ſucceſſionibus cognitis di
lis fuit.ꝓpheria nau & tobiæ de ſubuerſio
ne niniue. Qñ v⁹ eſt.ꝓphetia cōminatio
nis q̄ denūciat aliq̄d futurū. put ei⁹ cauſſa
ris ſuæ q̄ cū eo erat vna caro. l ¶Et ipſe
clau.o.&c. Mos em tūc erat & adhuc eſt
in plurib⁹ terris,ꝙ oculi morituorū claudā
dormiant in dño. Cætera patent vſq̄ ibi:
m ¶Cū gau.ſe.eū. ꝓpē finē ei⁹ ꝓmi
Cætera patent vſq̄ ibi: n ¶Vt accæpti
&c. sicut dr de tbō ſebaſtiano: Deo placens
vt quē deus tanta ꝓfuderat gr̄a ab obitu
amaret⁹. & ꝺ cedit ad honorem dei q̄ ſac
gratiā & gloriā Cui eſt honor & gl'oria i
ſæcula ſæculorum, Amen.

Poſtilla venerabilis magr̄i Nicolai de Lyra ſuper librum Thobiæ finit.

¶Incipit expoſitio fratris Britonis ordinis minorū ſup prologū Iudith.

Pud hebræos liber iu. &c. euidētiam illius ꝓlogi nota. q̄ dicit magr̄i hiſtoris,ꝙ hanc hiſtoriam tranſtulit hieronym. ad petitionem paulæ & euſtochij de chaldæo in latinū. hic liber apud chaldæos inter hiſtorias compurat⁹ & apud hebræos inter apocrīpha. quod dicit Hieronym. in ꝓlogo qui ſic incipit: Vigiti & duas litteras &c. ſi ergo i ꝓloga ſup Iudith q̄ cubi legit̄ inter agiographia: vidum ſuntverba magiſtri hiſtoris eſt &c. Hucuſq̄ ſunt verba magiſtri. Iſte prologus habet quatuor partes. In quarum prima ,dupliciter oſtendit⁹ liber iſte non eſt autēticus. primo q̄ apud hebræos

B hebræos eſt apocryphus: qđ notatur in
principio.ſcdo q̄ apud chaldæos erat cor
ruptus. chaldæo em ſermōe erat ſcriptus
ſicut dr hic infra cuius corruptio inferi⁹
exprimit⁹ cū dr. Multorū codicū varieta
tem vitioſiſſimā &c. In ſcd'a parte dicit:
dr: i ¶Poſt o. &c ex ni. &c. ſicut ſcꝛiptū
rat ei pr̄. Cætera patēt vſq̄ ibi: k ¶Et ca
nicena ſynod⁹ hūc autēticauit: & ideo
petitione pauli & euſtochij tranſtulit.
na &c. In tertia parte trāſerēdi diligentiā
ſubiungit. vnde dicit: Et ſemotis occupa
tionibus &c. V ltimo iudith multiplr cō
minat⁹ ſuā pſcipit ibi: Accipite iudith
vidua ſanctitatis exēplū &c. His viſis lr̄æ
ſtis amus. Quid ſit apocryphū: & quid
agiographia tuenies. &.i prīn. ꝓlogi ſup Ioſue. In ꝓlogo galeato
ſcribit ſic. hic ꝓlogus ſcripturarū q̄ſi galeatū pricipiū oibus hu
mus. q̄d ecclēa hos eſt iter apocrypha eſſe ponendū: igit̄ ſapia q̄
vulgo ſalomonis ſcribit̄ & ieſu filij ſirach liber & iudith & to
biæ ſunc, nec ſimus eē venerabiles ſynodos: q̄ tota principal'r fidē cōple
ctunt̄ q̄tuor euāgelia: vel totidē paradiſi flumia. Harū pria
nicena ſynod⁹. cccxviij. epōr. Cōſtātino augusto ipatore ſperāte
pace.a.ch: q̄ arriane pfidiæ ꝓdēnat̄ blaſphemia: quā de inæq̄lita
te trinitatis idē arri⁹ aſſerebat: ſed ꝓubſtātialē deo pr̄i dei fi
lij theodoſio ſeniore ꝓ.ā. conſtātinopoli ꝓgregata ē. q̄ macedonij ſpīm
ſanctū eē negātē ꝓdēnās, ꝓubſtātialē pr̄i & filio ſpīmſcīm de
finiebāt: dās ſymboli formā quā tota grēcorū & latinorū eccl'ia
ꝓfitet & ꝓdicat. Tertia ſynod⁹ epheſina. cc. epōr: ſub iuniore theo
doſio augustoedita: q̄ neſtorij duas ꝑſonas in xpo aſſerentem iu
dicat⁹ fuit eade ſtās ſynod⁹ p ſymbolū diffinit. Scd'a ſynodus. cl. patrū
ſanctificat⁹ fuit ꝑſona. Quarta ſynodus chalcedonēſis. dcxxx. ſa
cerdotiū ſuū marciano vel maximiano principe habita eſt: in q̄ eu
tichiū ſuū ſtātinopolitanū abbatē ꝓbi dei & carnis vnā naturā, pnū
cātē. & ei⁹ defenſores dioſcorū quōdā alexādriæ epm: & ipm rurſ⁹
eade ſynodus xp̄m dūm ſic natū de virgine, vt in eo ſubſtantiā

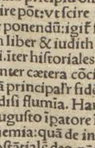
nus idonea iudicantur. Chaldæo tū ſermone conſcriptus, inter hiſto a
rias computatur. Sed quia hunc li
brum ſynodus nicena in numero b
ſanctarū ſcripturarū legit̄ cōputaſſe
acquieui poſtulationi veſtræ: ĩmo c
exactioni: & ſepoſitis occupationi d
bus quibus vehementer artabar
huic vnam lucubratiunculam dedi f
magis ſenſum e ſenſu q̄ ex verbo g
verbum trāſferens. Multorū codi
cum varietatem vitioſiſſimā ampu
tauī: ſola ea quæ intelligentia inte h
gra in verbis chaldæis inuenire po
tui: latinis expreſſi. Accipite iudith
viduam, caſtitatis exēplum: & triū
phali laude perpetuis eā præconiis
declarate. Hanc enim non ſolū fœ
minis, ſed & viris imitabilē dedit:
qui caſtitatis eius remunerator vir
tutem talem tribuit: vt inuictū oī i
bus hoībus vinceret: & inſuperabi
lem ſuperaret. Finit prologus.

Incipit liber iudith qui nō eſt in canone. Ca.I.

a ¶ſuperbi. b ¶quo

tempore hiſtoria iudith prænotatur.

a Rphaxat itaq̄ rex medo⁄ k
a ¶ſuperbi em ſup

omnes eſſe cupiunt.

Tum ſubiugāuerat mul⁄ l
tas gentes imperio ſuo:
a ¶amplificauit. Deiocs em cōdidit.
& ipſe ædificauit ciuitatem poten⁄ m
b tiſſimam quam appellauit egba n
Pria adhuc i duas:qa prīo ponit occaſio
pſecutiōis multarū gētiū gn̄al'r. ſcd'o fi
ſcribit ſic. hic ꝓlogus ſcripturarū q̄ſi galeatū pricipiū oibus hu
manis ſcꝛiptis eſt iter apocrypha eſſe ponendū: igit̄ ſapia q̄
Conſilia, biasb. ſyracides. ſiue ſapia ſalomonis ſcribit̄ & ieſu filij ſirach liber & iudith & to
biæ ſunc, nec ſimus eē venerabiles ſynodos: q̄ tota principal'r fidē cōple
ctunt̄ q̄tuor euāgelia: vel totidē paradiſi flumia. Harū pria
nicena ſynod⁹. cccxviij. epōr. Cōſtātino augusto ipatore ſperāte
pace.a.ch: q̄ arriane pfidiæ ꝓdēnat̄ blaſphemia: quā de inæq̄lita
te trinitatis idē arri⁹ aſſerebat: ſed ꝓubſtātialē deo pr̄i dei fi
lij theodoſio ſeniore ꝓ.ā. conſtātinopoli ꝓgregata ē. q̄ macedonij ſpīm
ſanctū eē negātē ꝓdēnās, ꝓubſtātialē pr̄i & filio ſpīmſcīm de
finiebāt: dās ſymboli formā quā tota grēcorū & latinorū eccl'ia
ꝓfitet & ꝓdicat. Tertia ſynod⁹ epheſina. cc. epōr: ſub iuniore theo
doſio augustoedita: q̄ neſtorij duas ꝑſonas in xpo aſſerentem iu
dicat⁹ fuit eade ſtās ſynod⁹ p ſymbolū diffinit. Scd'a ſynodus. cl. patrū
ſanctificat⁹ fuit ꝑſona. Quarta ſynodus chalcedonēſis. dcxxx. ſa
cerdotiū ſuū marciano vel maximiano principe habita eſt: in q̄ eu
tichiū ſuū ſtātinopolitanū abbatē ꝓbi dei & carnis vnā naturā, pnū
cātē. & ei⁹ defenſores dioſcorū quōdā alexādriæ epm: & ipm rurſ⁹
eade ſynodus xp̄m dūm ſic natū de virgine, vt in eo ſubſtantiā

diuinæ

iorū iſrl' ſpāl'r. iiij. c. Circa primū ponit duplex occaſio: ſcd'a ibi:
Tūc exaltatū ē. Circa primū ponit ſcīēdū q̄ regnū aſſyriorū ĩcæpit ab
ātiq̄ belo: cui⁹ filꝰ nin⁹ ꝺdidit niniuē ciuitatē magnā ex noie ſuo
appellās eā. & hoc ĩperiū durauit vſq̄ ad ſardanapalū incluſiue
quē interfecit arbatus ꝓfectus medorū: & regnauit pro eo & tran
ſtulit regnū ad medos: & ſic ꝓmāſit vſq̄ ad aſtiagē: ex cui⁹ filia
ort⁹ fuit Cyrus rex pſarū: q̄ iuuāte dario auūculo dario ſuo vicit
balthaſar regē babylonis. Dañ. v. & mortuo dario tenuit monar
chiā. cui ſucceſſit cābyſes filꝰ ei⁹: q̄ alio noie dict⁹ ē nabu. ſcd'ſ: qa
ſicut prim⁹ tēplū deſtruxit, ſic iſte reædificationē ei⁹ impediuit:
vt dem ē. j. Eſd. iiij. hic aūt cābyſes adhuc viuēte pr̄e regnauit ſup
aſſyrios i niniue poſt mortē ⁊o pr̄is voluit apud medos regnare: ꝓ
pter qđ iter ipm & cambyſem diſſentio fuit orta q̄ fuit ſequēcīū
occaſio pria. Circa quā prīo ponit⁹ hui⁹ arphaxat elcuatio. ſcd'o
ei⁹ debellatio, ibi: Anno igit̄ xij. Circa primū dicit⁹: k ¶Ar
phaxat itaq̄, volēs regnare p violentiā. l ¶Subiugauerat
mul. gē. p bellatores ſibi adhærētes. m ¶Et ipſe ædi. ad mu
nimēta ſui ꝺ cābyſes. n ¶Quam ap. eg. quod nomē inter
pretat⁹ ſolēne mādatū: eo q̄ ad eius ædificiū gentes ſibi ſubiectas

✠ contulit per

Moraliter. k ¶Arphaxat itaq̄ rex me. &c. Per iſtum qui multas gentes ſuperauerat: & ciuitatem fortem ædificauerat: & de hoc gloriabatur hoc attribuens propriæ poteſtati: propter quod debellatus fuit a nabuchodonoſor rege: ſicut ſubditur:

✠Anno igitur

te posuit: qꝫ ꝯcūcꝫ die cernit eadē cōstructū putat: ga sic pulchritudo noua & materia solida. Ibi vſq; hodie reges persarum atq; mœdorū sepeliunt. & cui hæc cura cōmittitur sacerdos iudæ⁹ ē.

pś.19.b, exo.15.a. 1.co.11.d. a ¶In gloria &c. Hi i currib⁹, & hi in equis &c. Sed deus currū pharaonis & exercitū eius ,picit in mare: ergo qui gloriat i dño glorietʒ. b ¶In cāpo mag. Noibus loco rū. notant regiões gētiū. Sicut em cosmographi scribūt: a flumie indo q̄ ab oriēte vſq; tigrim q ab occasu: hæ regiões sūt araculsia, parthia, assyria, pśida, & mœdia & mōtuosæ & asperæ. A septēctrione hñt caucasum montē. A meridie mare rubrū & sinū persicū. In medio sui flumina ꝯcipua idaspē & ardinū. In his em sunt gētes xxn. sed gñaliter dr parthia: sæpe & mœdia a tigri vſq; ad euphratē. Mesopotamia est incipiēs a septēctrione inter mōtē thaurū & caucasum: cui a meridie succedit babylonia: deinde chaldæa: nouissime, arabia q̄ inter pśicū & arabicū, angusto terræ tractu oriēte & pśus extēdit. In his sunt gentes xxij. Sicq; scm est vt duo potentissima regna inter se ꝓfligētia plurimas gētes ex cōfinijs cōparerēt, & demū victorias ad chaldæos vel assyrios cōcesserint. c ¶Tunc exaltatū est regnū. Cū diabolus pditor⁹ multitudine suæ volūtati subiicit: eleuat cor ei⁹, ppriæ illæ assignās ỹ tuti, nō diuine pmissiōi: & eo magis ardescit ad pluri morū pditorū destructionē q̄ se videt q̄ busdā ꝗualere p prauā suggestionē. vñ sequit. d ¶Et misit ad oēs q̄ ha. Diabolus p diuersas ,uicias legatos mittit cū turbā malignorū spirituū ad seducēdas gētes p totū orbē dispgit: nec pcit dignitati, nec honori: oēs ad gehēnā trahere cupit & facere filios pditiōis. fideles q̄q; ee securos nō patit: q p hierlm & iordanis nomē sęgnificāt: nec satis ēi ethnicos absorbere nisi ēt xp̄ianos possit deuorare. vñ Iob. Iob.40.c Absorbebit fluuiū & nō mirabit: & habet fiduciam ꝯ influat iordanis in os ei⁹ Abac.1.d Et iterum: Escæ eius electæ. sed q̄uis multos superet a multis contemnitur: vnde: Omnes vno animo cōtradixerūt &c.

¶Tunc indigna.

NICO. DE LYRA

cōpulit p solēne mādatū: & ga fec ea metropoli: & sic extra deriuabant mādata regis ad alia loca. a ¶Ex lapidi. q̄dra. ad ciuitatis fortitudinē. b ¶Et sectis. ad ei⁹ pulchritudinē. c ¶In altitudine cub. septua. in q̄ apparet fortitudo ciuitatis maxima. d ¶Turres vero eius. q̄ erāt dispositæ p murū. e ¶Posuit in alti. cubi. cen. & sic excedebant altitudinē murorū. xxx. cubitis. f ¶Per quadrū vero eartū latus vtrūq; &c. Erāt aūt istæ turres q̄dratæ ad angulos eq̄les: & vltra murū ciuitatis ,prędebant extra p spaciū vigiti pedū, & tm ex opposito itra murū. g ¶Posuitq;por. ei⁹, i. ciuitatis. h ¶In altitudine tur. i. iuxta turrīū altitudinē. Ex vtraq; em ptæ cuiuslibet portę erāt turres ędificatæ altiores cæteris turrib⁹, ad facilius ꝓhibēdū accessum ad portas. i ¶Et gloriabaf qua. po. singulariter. k ¶In potētia exer. sui. i. bellatorū suorū. l ¶Et in gloria qua. sua. i. curruū suorū. nā antiqⁱ ī curribus pugnabāt: vt habef in libris Iosue, Iudicū & etiā Reg. m ¶Anno igitur. Hic ꝑr describit huius arphaxat debellatio: cū dr: Anno igitur duodecimo regni sui nabu. &c. Hic annus duodecimus nō refertur ad tps regni arphaxat: sed ad tps regni cābyſis, q̄ dicit hic nabuchodonosor rōne supradicta: sicut patebit. ī. in pri. ca. n. Sed cōtra hoc videf: qa cābyses regnauit tm octo annis: sicut dixi. ē. in epla hieremiæ & in daniele: & pluribꝰ alijs locis. Dicēdū q̄ibi numerant tm ann⁹ quibus regnauit post mortē patris: hic autē incipit numeratio

a ¶fortitudo. b ¶stabilibus: oē enim quadratum est stabile.

thanis. Ex lapidibus quadratis &
a b pulchritudo in longitudine: l.xx. em oē quadratū stabile: vt fortis: vt pulchra: vt in expugnabilis esset.

sectis fecit muros eius in altitudine
c ne cubitorum septuaginta: & in latitudine cubitorum trigita Turres a
vero eius posuit in altitudine cubi
a ¶magnitudo.
torum centum. Per quadrum vero
d earum latus vtrumq; vicenorū pedum specio tendebaf: posuitq; portas eius in altitudine turrium. Et
h i a ¶ex hoc opere. b ¶nō vere: quia solus deus potens est sicut solus bonus.
c ¶non dei a quo oīs ptās.

gloriabaf quasi pōtēsin pōtētia ex k
a ercitus sui: & in gloria quadrigarū l
a ¶non dei. Sunt em quadrigę dei: de quib⁹ Canti. vj. d. Anima mea turbauit me, ꝑpter quadrigas aminadab. & alibi: Quadrigę salomonis. iij. Reg. x. d.

suarum. Anno igitur duodecimom
a ¶quē alij cambysen putant. diabolus.
b ¶dæmonum. assyria em dirigens vel coarguens.

regni sui nabuchodonosor rex assy
a ¶sortis armatus custodit atrium.
riorum qui regnauit in ninive ciui
tate magna: pugnauit contra arpha n
b xat & obtinuit eum in campo ma
gno: qui appellatur ragau circa eu
pphraten & tigrim & iadasan in cam q
po erioch regis elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabuchodono
¶turbā malignorum spirituū
sor & cor eius eleuatum est: & misit
ad omnes qui habitabant in cilicia & damasco & libano: & ad gentes u quæ sunt in carmelo & cedar: & in habitantes galilææ in cāpo magno
esdrelon: & ad omnes qui erāt in sa
a ¶nec fideles quietos esse patitur.
maria & trāns flumē iodanem vsq; hierusalē: & oēm terram iesse quousq; perueniant ad mōtes æthiopiæ.

Ad hos omnes misit nuncios nabu y
chodonosor rex assyriorum: qui z
omnes vno animo contradixerunt:
misit ad oēs q̄ habi. in cilicia & da. &c. Quia quando malignus spiritus aliquē sanctitatis excellentiæ deiecit, sperat multos alios sibi subijcere propter quod de ipso dicitur Iob. xl. c. Absorbebit fluuium & non mirabitur: & habet fiduciam ꝯ influat iordanis in os eius. z ¶Qui oēs vno aio cōtradixerunt. &c. Multi em sunt boni qui resistūt dæmoni: & possunt oēs dici per figuram hyperbole. sicut aliquando dicitur, tota ciuitas vadit ad talem spectaculum: ad designandū multitudinē eunti: licet aliquando non sit quinta vel sexta pars ciuitatis.

cipit numeratio a tēpore quo cœpit regnare sup assyrios i ninive
C viuēte adhuc patre. n ¶Pugnauit cōtra arphaxat & ob. eū. i. totaliter debellauit. o ¶In cāpo magno, & sic erat loc⁹ apt⁹ ad capiendū tātos exercitē⁹. p ¶Circa euphraten. i. iuxta. ficut Tob. vlt. dr: Sed quacūq; die sepelieritis matrē vestrā, circa me. a iuxta me. q ¶In cāpo erioth. rec. elicorum. Erat aūt iste quidam regulus in cuius terra conuenerūt duo reges magni ad pugnandū. r ¶Tūc exaltatū. Hic ꝑr ponitur generalis pśecutionis occasio secunda. & secundo subdit pśecutio ipsa. ca. ij. Circa primum dr: Tunc exaltatum est regnum nabucho. ex illa notabili victoria. s ¶Et cor ei⁹ ele. est, in superbia: propter quod voluit dilatare suā potētiam: ideo subdit: t ¶Et misit &c. in cilicia & damasco. quæ est metropolis syriæ: Esa. vij. b. Caput syriæ damascus. v ¶Et libano. q̄ est in cōfinio terræ sanctæ &c. x ¶Quousq; peruc. ad mōtes æthiopiæ. q̄ sunt in occidentali parte. volebat enim dilatare suā monarchiā ab oriēte vsq; ad occidentē. y ¶Ad hos oēs mi. nuncios nabucho. vt se subnīcerent illi voluntarie. z ¶Qui oēs vno animo contradixerunt, nolentes ei subnīci. Sed contra hoc videtur quod habef. j. Esdræ. iiij. ſ. q̄p habitantes in samaria erāt nati de regno assyriorū & obedientes illi regi: & ficatur qui plures tentationes diabolus perauit, & etiā ædificiū bonorū operū fecit. de quibus tū instigāte diabolo quidā habiam intumescit: & sic a diabolo pditor⁹ nabuchodonosor ſ. significat diabolū. & sic victoria qua tentationes diaboli ſuperauerat: vertitur in luctū: sicut dr in Regū. xix. a. Et versa est victoria in dilectum: vnde dicit Bernar. super Missus est. Quid dicit virgo superbis: Expedit tibi magis virginem nō esse q̄ deuirginitate insolescere. Et Lucę. xviij. c. dicit saluator de pharisæo de suis operibus gloriante, & publicano sua peccata confitente: Descēdit hic iustificatus ab illo. i. publicanus, magis q̄ pharisæus. r ¶Tunc exaltatū est regnū nabucho. & cor ei⁹ eleuatum est. Quia diabolus magis ſperat de dejectione vnius qui multa perauit per thronū & re. suum tium. Vnde refert Greg. in dialogorū. q̄ quidā iudæus de partib⁹ campaniæ ibat romā: q ad fundandū ciuium peruenit. nox supuenīret, intrauit quoddā diuersorium apollinis nō habens locū aliū ad diuersandum qui pertimescēs licet fidē xp̄i nō haberet, signo tm crucis se munuit. media vero nocte peruigil iacēs vidit turbā malignorū spirituū vni principali obsequentium. Et cum inquireret quid mali singuli ferrent, vnus in medio prosiliit: dicens se ciissent, vnus in medio prosiliit: dicens se andreā fundanæ ciuitatis ēpm de quadsanctimoniali in suo episcopatu manēte intantū tētasse, q̄ de ipsa turpia cogitaret: & vesperę præcedenti ad hoc eum in duxisse, q̄ blandiens eam in tergo palma percusserat: & tunc ille malignus ꝑcessit erat incæpit eum laudare & dicere ip. ficeret q̄d incęperat. nam ex hoc inter teros palmā vi. victoriæ obtineret. t ¶Et sic victoria quā tentationes diaboli ſuperauerat: vertitur in luctū: sicut dr in Regū. xix. a. Et versa est victoria in dilectum: vnde dicit Bernar. super Missus est. Quid dicit virgo superbis: Expedit tibi magis virginem nō esse q̄ deuirginitate insolescere. Et Lucę. xviij. c. dicit saluator de pharisæo de suis operibus gloriante, & publicano sua peccata confitente: Descēdit hic iustificatus ab illo. i. publicanus, magis q̄ pharisæus. r ¶Tunc exaltatū est regnū nabucho. & cor ei⁹ eleuatum est. Quia diabolus magis ſperat de dejectione vnius qui multa perauit per thronū & re. suum tium. Vnde refert Greg. in dialogorū. q̄ quidā iudæus de partib⁹ campaniæ ibat romā: q ad fundandū ciuium peruenit. nox supuenīret, intrauit quoddā diuersorium apollinis nō habens locū aliū ad diuersandum qui pertimescēs licet fidē xp̄i nō haberet, signo tm crucis se munuit. media vero nocte peruigil iacēs vidit turbā malignorū spirituū vni principali obsequentium. Et cum inquireret quid mali singuli ferrent, vnus in medio prosiliit: dicens se andreā fundanæ ciuitatis ēpm de quadsanctimoniali in suo episcopatu manēte intantū tētasse, q̄ de ipsa turpia cogitaret: & vesperę præcedenti ad hoc eum in duxisse, q̄ blandiens eam in tergo palma percusserat: & tunc ille malignus ꝑcessit erat incæpit eum laudare & dicere ip. ficeret q̄d incęperat. nam ex hoc inter teros palmā vi. victoriæ obtineret. t ¶Et

a ¶nuncios. b ¶infecto negocio.

& remiserunt eos vacuos ac sine honore a
a ¶alignus hostis licet superatus ab incepta
abiecerunt. Tūc indignatus nabuchodo b
malicia non desistit: sed iterum bellum intendit: & totum furoris sui effundit tumultum.
a ¶filiorum superbiæ.

nosor rex ad omnem terram illam: iura c
a ¶amator est potētiæ & gloriæ.
uit per thronū & regnum suū, q̄ defende d
ret se de oībus regionibus his. Ca. II.

Anno tertiodecimo nabuchodo e
nosor regis vicesima & secun f
da die mensis primi factum est g
a ¶sententia.
verbum in domo nabuchodonosor regis assyriorū: vt defenderet se. Vocauit h
a ¶dæmones qui minoribus præsunt: in quibus confidit & quibus secreta cōmittit.
q̄ omnes māiores natu: omnesq; duces & bellatores suos: & habuit cum eis myk
a ¶secretum. ¶aperuit.
sterium consilii sui. Dixitq; cogitationē l
a ¶tam bonos q̄ malos.
b ¶super pectus tuum, gradieris & terram comedes.

suam in eo esse: vt ōmnē terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum pla
a ¶oēs em dæmones sunt potentiæ amatores.
cuisset ōmnibus vocauit nabuchodonosor rex holofernem pricipē militiæ suæ & dixit ei: Egredere aduersus omne re. n
gnum occidentis: & contra eos præcipue o
qui cōtempserunt imperiū meū. † No p
a ¶qa persecutionē magnā excitabit inimicus antichristus in vniuersō mūdo. ¶Erit em talis persecutio qualis nec ante fuit nec erit.

cet oculus tuus vlli regno: oēmq; vrbem
b munitam subiugabis mihi. Tunc holop
a ¶plæroſq; q firmitatem fidei & virtutum excellentiam habere videntur.
fernes vocauit duces & magistratꝰ virtutis assyriorum: & dinumerauit viros in q
expeditiōe, sicut ꝓcepit ei rex: cētū vigīti milia peditū pugnatorū: & equites sagittarios duodecim milia. Omnemq; exr
peditionē suā fecit ꝓire ī multitudine in
numerabiliū camelorū: cū his q̄ exercitibus sufficerent copiosę: boū q̄q; armenta x
gregesq; ouiū: quorū nō erat nūer⁹. Fruy
mentū ex oi syria ī trāsitu suo parari con z
stituit. Aurū vero & argētū de domo regis assumplit multū nimis. Et pfectus est b
ipse & oīs exercitus cū q̄drigis & equib⁹ & sagittariis: q coopuerūt facie terræ sic
cut locustæ. Cūq; pertrāsisset fines assyd

NICO. DE LYRA

videf. q̄ habef. j. Esdræ. iiij. ſ. q̄p habitantes in samaria erāt nati de regno assyriorū & obedientes illi regi: ꝓficatur qui plures tentationes diaboli ſperauit, & etiā ædificiū bonorū operū fecit. de quibus tū instigāte diabolo quidā habiam intumescit: & sic a diabolo pditor⁹ nabuchodonosor ſ. significat diabolū. & sic victoria qua tentationes diaboli ſuperauerat: vertitur in luctū: sicut dr in Regū. xix. a. Et versa est victoria in dilectum: vnde dicit Bernar. super Missus est. Quid dicit virgo superbis: Expedit tibi magis virginem nō esse q̄ deuirginitate insolescere. Et Lucę. xviij. c. dicit saluator de pharisæo de suis operibus gloriante, & publicano sua peccata confitente: Descēdit hic iustificatus ab illo. i. publicanus, magis q̄ pharisæus. r ¶Tunc exaltatū est regnū nabucho. & cor ei⁹ eleuatum est. Quia diabolus magis ſperat de dejectione vnius qui multa perauit per thronū & re. suum tium. Vnde refert Greg. in dialogorū. q̄ quidā iudæus de partib⁹ campaniæ ibat romā: q ad fundandū ciuium peruenit. nox supuenīret, intrauit quoddā diuersorium apollinis nō habens locū aliū ad diuersandum qui pertimescēs licet fidē xp̄i nō haberet, signo tm crucis se munuit. media vero nocte peruigil iacēs vidit turbā malignorū spirituū vni principali obsequentium. Et cum inquireret quid mali singuli ferrent, vnus in medio prosiliit: dicens se andreā fundanæ ciuitatis ēpm de quadsanctimoniali in suo episcopatu manēte intantū tētasse, q̄ de ipsa turpia cogitaret: & vesperę præcedenti ad hoc eum in duxisse, q̄ blandiens eam in tergo palma percusserat: & tunc ille malignus ꝑcessit erat incæpit eum laudare & dicere ip. ficeret q̄d incęperat. nam ex hoc inter teros palmā vi. victoriæ obtineret. t ¶Et

Cā. II. Anno tertiodecimo. Posi
Diuisio. tis occasionibus pśecutio
nis gentium multarum: hic
ꝓfr describitur pśecutio
ipiarum. Et diuiditur in duas partes:
qa primo ponit hæc pśecutio. scd'o
multorū humiliatio. c. iij. Prima adhuc in duas: qa primo ponitur dispo
sitio exercitus. scd'o ipsi⁹ ꝓgressus, ibi
Et pfectus est. Prima adhuc in duas
qa primo ponit præceptū regis. scd'o
obedientia ducis, ibi: Tunc holofernes. Circa primā notatur tēpus, cum
quo, ex hoc patet verū quod prædictū
est. c. ij. Anno tertiodecimo nabuchodonosor: nam anno duodecimo
huius victoriā, ex qua eleuatus
fuit eo q̄ illa ciuitas erat metropolis
& sic adepturus hic. qa in partibus a ci
uitate remotis redierunt aliq fugitiui
& sic adepturus hic. qa in partibus a ci
uitate remotis redierunt aliq fugitiui
desiſtit ibidē habitātes. ſ. in samaria
extenso nōie dicta. a ¶Et remiserūt eos vacuos, muneribus & tributis. Descēdit hic iustificatus ab illo. i. publicanus, magis q̄ pharisæus. r ¶Tunc exaltatū est regnū nabucho. & cor ei⁹ eleuatum est. Quia diabolus magis ſperat de dejectione vnius qui multa perauit per thronū & re. suum tium. Vnde refert Greg. in dialogorū. q̄ quidā iudæus de partib⁹ campaniæ ibat romā: q ad fundandū ciuium peruenit. nox supuenīret, intrauit quoddā diuersorium apollinis nō habens locū aliū ad diuersandum qui pertimescēs licet fidē xp̄i nō haberet, signo tm crucis se munuit. media vero nocte peruigil iacēs vidit turbā malignorū spirituū vni principali obsequentium. Et cum inquireret quid mali singuli ferrent, vnus in medio prosiliit: dicens se andreā fundanæ ciuitatis ēpm de quadsanctimoniali in suo episcopatu manēte intantū tētasse, q̄ de ipsa turpia cogitaret: & vesperę præcedenti ad hoc eum in duxisse, q̄ blandiens eam in tergo palma percusserat: & tunc ille malignus ꝑcessit erat incæpit eum laudare & dicere ip. ficeret q̄d incęperat. nam ex hoc inter teros palmā vi. victoriæ obtineret. t ¶Et

sicut plenius declarauit Gen. vij. & Exo xij. finis aūt huiꝰ mensis i quo est principiū veris, est tempus aptum ad disponendū de bellis maxime in terris calidis: cuiusmodi sunt prænominatæ.
g ¶Factū est verbū. i. diuulgatum. h ¶Vt defen. se. Exponatur vt supra. i ¶Vocauit q̄ ad se oēs ma. natu. &c. vt mesius fieret pśecutio negocij inchoati de eorū consensu. k ¶Et ha. cum eis mysteriū: id est secretum. l ¶Consilij sui. tractando cum eis de hoc quod cogitauerat. Cætera patent vſq; ibi.
m ¶Vocauit nabucho. rex holofernem &c. vt rex ad custodiam regni remaneret: & holofernes ad eius dilatationem procederet. n ¶Egredere aduersus omne regnum occi. Omnes em terræ supradictæ erāt ad plagā occidentalem respectu regni assyriorū.
o ¶Et cō. cos præcipue &c. Licet eī oēs renuissent dare tributum: aliqui tñ fecerant specialē contēptū, eqcieēdo nunc ios nabuchodonosor sine honore vt prædictum est. ſ. cum vituperio: qa minus dicendo plus signat. p ¶Tunc holofernes vocauit duces & magistratus virtutis assyriorum. Hic continuanter ponitur obedientia ducis, cum dicitur: Tunc holofernes vocauit duces &c. id est illos qui essent necessarij ad regimen exercitus sub eo.
q ¶Et dinumerauit viros in expetione &c. pro tanto negocio necessarios. r ¶Centum vigīti milia peditum pugnatorum. Nam in pedib⁹ consistit robur exercitus: vt dicit Vegetius lib. de re militari. s ¶Et equites sagittarios &c. Equites enim tunc pugnabant sagittando: & maxime in aggressu belli: sicut modo faciunt tartari habitantes in partibus illis.
t ¶Omnemq; expeditionem suam &c. id est illosqui prouidebant necessaria exercitui: ideo sub ditur: v ¶Cū his quæ exerci. sufficerent copio. Nā in castris magis timenda est fames q̄ gladius: vt dicit Vegetius libro de re militari. y ¶Frumentum ex omni syria. id est ex locis syriæ magis abundantibus. z ¶In tran. suo parari &c. id est deduci ad loca per quæ debebat transire. a ¶Aurum vero & argentum &c. ad soluendum bellatorū stipendia. b ¶Et profectus est. Descripto exercitus apparatu: hic cōsequēter describitur eius ꝓgressus, cum dicitur. Et profectus est ipse & omnis exercitus cum quadrigis, porrectibus tentoria machinas & alia exercitui necessaria. c ¶Qui cooperuerunt facies terræ sicut locustæ. Hyperbole est ad exprimendum magnam populi multitudinem. d ¶Cumq; pertransisset fines assyriorum, venit ad magnos montes angæ q̄ &c.

¶vbi erat

Moraliter. e ¶Anno tertiodecimo nabuchodonosor &c. Sequitur: i ¶Vocauitq; omnes maiores natu &c. secundum quod dicit Dionysius naturalia remanserunt in dæmonibus integra: propter quod inter eos sunt alii qui maiores alijs sub vno principe tenebrarum: qui figuratur per nabuchodonosor vt prædictum est: qui alios incitat ad malefaciendum: & similiter alij faciunt sibi subiectis: sicut dictum est capitulo præcedenti. x ¶Boum quoq; armenta: gregesq; ouium quorum non erat numerus. Per ista significantur illa de quibus dæmones vtuntur ad hoies sibi subiciendū.

¶Ascēditq;

E lus vendicat sibi aliquã partem: nec pugnæ formidat difficultatem, sed grãdis portẽtiæ grandem certat efficere ruinã. a ¶Præ dauitq; oẽs. Scientiæ vtilitatem auferẽs: & cætera qb⁹ seruire deberant deo: & in vsum seruitũ sui cõuertens resistẽtes occidit in ore gladi: quia q̃s flectere ad consensum negat corporaliter occidit b ¶Descendit in cãpos. Damascus potus sanguinis interpretatur, in qua principes gentium expriminntur q̃ sitiũt sanguinẽ fideliũ: maxime in tpe messis. i. in cõsummatione sæculi debacchante per latitudinem orbis furore antichristi. Ca. III.

Vnc miserunt &c. Potentes sæculi & voluptatum amatores q principem mundi student reconciliare sibi vt mortis periculũ & voluptatis detrimẽtũ euadere possint: De quibus dicit Iaco. 4. a Qui vult esse amicus huius sæculi, inimicus dei constituit. In his em̃ sollicitudo hui⁹ sæculi & fallacia diuitiarũ suffocat verbũ, & fructum nõ facit hi em̃ fm noiã harũ, puinciarũ supbia extollunt vanitatẽ sequuntur: terrã duabus vĩs ingrediunt: & cœtum lugentiũ vel luxuriæ suę pœnas lueẽtiũ in inferno sociabunt: vbi ad Mar. 9. g calorem nimiũ trãsibũt ab aquis niuiũ: & vermis eorum non morietur: & ignis non extinguetur. F ¶Memores

NICO.DE LYRA

c ✠ Vbi erat inuadendum.
a ¶Ascendit q̃ omnia ca. eorum, ita q̃ fortitudo situs nõ poterat eos defendere contra eum.
b ¶Effregit autem ciuitatem opinatissimam. i. famosissimam noie melothi: ad quam cõueniebant mercatores de diuersis partibus orbis: & sic eius famam deportabant ad partes remotas. Alii qui libri habent opinatissimã. i. optimã: & redit in eandem sententiã: ex hoc em̃ q̃ erat optima frequẽtabat a mercatoribus diuersis. c ¶Et filios israel q erant contra faciẽ deserti. antiqui libri hñt: Et filios hismael &c. & ẽ verior littera: quia agareni descẽdentes ab hismaele habitabant tunc in desertis. d ¶Et transiit euphraten. Qui est vnus de quattuor fluminibus paradisi. Genẽ. 2. e ¶Vsq; quo puenĩatur ad mare, scilicet mediterraneum. f ¶Adduxit oẽs filios madian. i. homines madianitas ad augmentum sui exercitus. g ¶Et post hoc descendit in campos damasci in diebus messis, vt magis posset habitatoribus nocere. Ideo subditur: Et succendit omnia fata omnesq; arbores &c.
h ¶Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram propter crebras illius victorias & crudelitates magnas.

riorum, venit ad magnos montes angæ qui sunt a sinistro ciliciæ: ascenditq; oĩa castella eorum: & a obtinuit omnem munitionẽ. Effregit autem ciui b atatem opinatissimam melothi: q̃dauitq; omnes filios tharsis & filios israel q erat contra faciem c deserti: & ad austrum terræ cheleon. Et transiit d a ipsos em̃ pastores asturia sua frãgit q̃ sunt dñico gregi. euphraten: & venit in mesopotamiam: & frẽgit omnes ciuitatis excelsas quæ erant in e a torrente mambre vsq; quo pueniat ad mare: & occupauit terminos eius & cilicia vsq; ad fines iaphet qui sunt ad austrũ. Adduxitq; omnes filios madian: f

a ¶scientiæ virtutem.

& prædauit omnem lõcupletationẽ eorum: oẽs/

a ¶acquiescere nolentes. b ¶pœna corporali.

c ¶Facile delitiosi vincuntur.

q̃ rẽsistentes sibi occidit in ore gladii. Et post g hoc descendit in campos damasci in diebus mes b sis: & succẽdit omnia fata: omnesq; arbores & vi cũ dũ. a ¶fructuosũ. b ¶gladio psecutiõis. c ¶iõ. d ¶subito.

a ¶flãma iuidię. b ¶vtile. ¶de qb⁹: Exiẽt q̃ semiat se. ſe. ſ. c ¶io

neãs fecit incidi: ẽt cecidit timor illius super om h a ¶carnales terrena amãtes: alĩs em̃ his visis p. ppinquũ redẽptoris aduentũ expectãt letabũdi: q̃ peregrini & hospites sũt super terrã. ¶Ve super inhabitantes terram. nes inhãbitantes terram. Ca. III.

c Vnc miserunt legatos suos vniuersa/ rum vrbium ac prouinciarum reges ac

a ¶elationis.

principes syriæ scilicet & mẽsopotamiæ: a ¶sublimis. b ¶vana. c ¶venientes vel intrantes. d ¶cetus luctus vel vomitus eius.

& syriẽ sobal & libyẽ atq; ciliciẽ: qui venientes ad holofernem, dixerunt: Designat indignatio

a ¶nobis in delitijs mundi.

tua circa nos. Melius est enim vt viuentẽs seruia/ a ¶diabolo. b ¶principi tenebrarum harum.

mus nabuchõdonosor rẽgi magno & subditi sĩm ¶antichristo.

mus tibi, q̃ morientes cum interitu nostro ipsi seruitutis nostræ damna patiamur. Omnis ciui/ n tas nostra, omnisq; possessio, omnes montes & colles & campi & armenta boum: gregesq; ouiũ & caprarũ eq̃rũq; & camelorũ: & vniuersæ facul/

a ¶voluptate. ¶utere

tates nostræ atq; familiæ i cõspẽctu tuo sũt. Sint vt placeat. ¶naturales, vel imitatores vel opera. oĩa sub lege tua. Nos etiam & filii nr̃i serui tui su

a ¶qui tui pacifici. b ¶nõ repugnãtibus

mus. Vẽni nobis pacificus dñs: & vtere seruitio ¶parato iumento.

nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit holo o a ¶in aptũ opus. b ¶cõsilio supbiæ: c ¶turba persecutorũ

fernes de montibus cũ eq̃tibus invirtute magna b ¶vt putãt filij. b ¶cain. c ¶carnalẽ terram amantẽ.

& obtinuit oẽm ciuitatem munitã & oẽm inhã bitantem terram. De vniuersis autem vrbibus p a ¶pollentes ingenio: corporis viribꝰ præcellẽtes

assumpsit sibi auxiliarios viros fortes & ele/ q a ¶contra sanctos. b ¶ideo.

ctos ad bellũm: Tantusq; metus prouinciis illis incubuit: vt vniuersarum vrbium habitato/ a ¶præcedẽtes. b ¶quorũ ruina facilior. c ¶sequentibꝰ

rẽs: principes & honorati simul cum pŏpulis

✠ a ¶Ascenditq; oĩa castel. Per quæ significant doctores &c. gla/ ¶lati q debẽt alijs esse loca refu/ gij quos diabolus quærit prius palĩter subuertere. b ¶Effe/ git autem ciuitatem opinatissimã q̃ imeli/ mã. i. famosissimã p quã intelligit pẽ hierim ab antiqs qb⁹ fa/ mosissima. a q̃ catholicos electa/ & ibi sacra eorum collocabãtur & cẽdit oĩa fata & oẽs arbores &c. Per incẽdiũ satorũ tollit fidem & p. ppñ spes renouationis hlado rũ: & p abscisionẽ arborũ & vi/ nearũ spes renouatiõis fructuũ & vinorũ & iõ p. hæc significatur spes renouatiõis ad gr̃am post la psum i culpã. Et b maxie. gr̃ie do bolus. f. vt educat pœcẽtes ad de sperationem: qa tũc peccantibus freno: qa iã q̃si vnũ pedẽ hẽt in inferno: Prouer. xvii. a. Impius cũ in. pfundũ venerit pẽnarum cõtẽnit. & sequit cũ ignominia. Pro nihilo nãq; habet peccare. & sic eũ sequit ignominia gehẽnæ.

Capitu. III.

Vnc miserunt legati &c. Hic ꝓnr declarãt multarũ gẽtiũ humi/ liatio. & fcõ subitã holofernis ruina. Circa præ/ tio, ibi: Tũc defecẽrit. Circa pri/ mũ dr. Tũc miserũt legatos ad vniuer. &c. Ad euadendũ maio/ ruinã: q̃ sequit: k ¶Melius est enim vt viuentes seruiamus &c. Ad euadendũ ma/ lius est em̃. i. minus malũ quod cõparatũ ad maius habet rõnem boni & eligibilis. l ¶Vt viuẽ/ tes seruiamus nabuchodonosor rẽgi magno &c. ipsi seruitutis nostræ damna patiamur. id est maiora damna sustinemus q̃ sit seruitus: qa seruitus ignoratur. Et diuidit in duas par/ tes. primo ponit hui⁹ resistẽtiæ cã. Se cundo ibi: Omnis ciuitas nr̃a: colligenter. Circa primũ dr̃ Tũc ait. filij hæc. ſ. ferocitates holofer/ nis. o. ¶Qui ha. in ter. iu. Illi enim q̃ rediere. de captiuitate babylonica habẽt in obiectia tua. o. ¶Tũc de/ scendit. Hic ꝓnr describit holo fernis dura dñatio. Et post ea ex/ cæptis aliquibus q̃ tranſiuntur q ¶Assumpsit sibi auxiliarios &c. Ad víros fortes & electos &c. Ad reintegrandum numerum ex/ q de suo exercitu mortuos ex/ etiã ad fortificandũ sui exercitũ

✠ Extenso

Moraliter. i ¶Tunc miserũt le/ lega. suos vniuersarum vr. &c. Per istos significantur pusillani mes q timore pdẽti spalia bona cõsentiunt diabolo ad faciendũ mala: reputãtes tpalia bona esse meliora sub obsequio dei. Io seq. æterna sub obsequio diaboli. tur: k ¶Melius est enim vt viue/ tes. ſ. in bonis temporalibus. m ¶Seruitam nabucho. i. dia bolo. n ¶Omnis ciui. nostra. &c. Nam q̃ dam oĩsq; possessio &c. Nam q̃ dam pars pusillanimiũ dñatur tpalibꝰ bonis p ¶De vniuer. autẽ vrbibus assumpsit &c. nam q̃n diabolus aliquos hoies superauit: illos ad se trahit. Et ideo sequitur: ad fortificandũ sui exercitus. Et dr̃ q̃ assumpsit sibi auxiliarios viros fortes & electos ad bellũm. Quia ad bellandum non sufficiebant soli milites sui exercitus: sed magnam multitudinem hominum de diuersis partibus orbis terræ sibi associauit. Et dr̃ q̃ assumpsit sibi auxiliarios viros fortes & electos ad bellũm: quia non quilibet homo ad bellandum erat idoneus: sed illi qui erant fortes & electi. Et dr̃ q̃ tantusq; metus prouinciis illis incubuit: vt vniuersarum vrbium habitatores &c. Quia ad famam tantæ multitudinis exercitus & tantæ potentiæ ducis eius, omnes illi qui habitabant in illis partibus, timebant de sua destructione. Et dr̃ q̃ principes & honorati simul cum populis

a ¶Exiret in obuiã. In signũ reuerẽtiæ. b ¶Excipientes eũ cum coro, in plurali. In signũ multiplicis victoriæ. c ¶Etiã pdulcis, lumi narib⁹. d ¶Ducẽtes choros in tympanis & tibiis. Nec ista tamen facientes, fero citatẽ ei⁹ pectoris mitigare potuerũt

a ¶munitiones latebras simulationis: qua se impune peccare fingebant.

Nã & ciuitates eorũ destruxit: & lu

a ¶antichristo. b ¶diabolus.

cos eorũ excidit. Prẽcæpit ei illi nã

a ¶vult em̃ solus coli & adorari. vñ & xpo dixit: Hæc oĩa dabo tibi si cadens ado. me.

buchodonosor rex: vt oẽs deoster

ræ exterminaret videlicet vt ipse solus diceret deꝰ ab his nationibꝰ q̃ potuissent holofernis potentia sub

a ¶supbos. b ¶vanitatẽ vetustatis sequẽtes

kiugari. Pertrãsiẽs aũt syriã m̃ sobal & oẽm appamiã, oẽmq; mesopota/

a ¶arrogantiam. b ¶terrenos.

miam vẽit ad idumæos i ẽra gabaa & septopoli: accẽpitq; ciuitates eo

a ¶contra eos q decalogũ sub fide trinitatis

rũ & sedit ibi p trigita dies i qbꝰ die

debent implere. a ¶seruientes.

bus adunari q̃pit vniuersũ exẽr/ citum virtutis suæ. Ca. IIII.

a ¶tpe persecutionis. b ¶israeli te deum vidẽtes.

Vnc audiẽtes hæc filii israel ¶confessionis.

q̃ habitabãt i terra iuda timuerũt val/ a ¶instantia. b ¶corporis.

de a facie eius. Tremor etiã & hor/

a ¶animi. b ¶spũales.

ror inuasit sensus eorũ: ne hi faceret

a ¶ecclesia quæ est tẽplum dei.

hierlm & tẽplo dñi qd̃ fecerat cæte

a ¶gentibus. b ¶prædicauerũt.

ris citatib⁹ & tẽplis earũ. Et miserũt s

a ¶in oẽs illos q custodire debent. samaria em̃ custos interpretat. b ¶ne alicubi sit adi tus horis.

i oẽm samariã p circũitum: vsq; hie

a ¶quãcũq; patet ecclia. hierícho ei interpta/ tur q̃ ecclia significat. b ¶admonitiõibꝰ.

richõ: & præoccupauerũt oẽs verti

a ¶q alios custodiũt. ¶robustos viros stu/ diosi virtutũ excelsos. ¶fidei virtutem.

cẽs mõtiũ. Et muris circũdederunt u

a ¶greges sibi commissos. b ¶scientiã scripturarum vnde fideles viuunt.

vicos suos: & cõgregaverũt frumẽ/ x

a ¶xps sacerdos magnꝰ q̃ dicit. Ego sum re

ta in ꝓparationẽ pugnæ. Sacerdos y surre. & vita. eliachim em̃ dei resurrectio.

t ẽt eliachi scripsit ad vniuersos q z

a ¶q est ꝺ delectatiõe mũdi: q̃ ad defectio/ erãt cõtra esdreló: q̃ ẽ cõtrã faciẽ cã nem ducit. dothaim em̃ defectionem sonat.

pi magni iuxta dothaĩ: & vniuersos

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ a ¶Memores estote moysi seruꝰ domini. Per exempla sanctorum coroborat. vnde Iob: Instaura testes tuos contra me. & paulus ad Hebræos fidei virtutem laudas patrū copiosa inducit exempla qui per fidem vicerunt regna: opati sunt iusticiā. b ¶Hostia oblata præcincti ciliciis offerent sacrificia dño. Carnē suam cū vitijs & cōcupiscentijs crucifigētes vitā suā deo dedicantes: hostiā laudis ore & aio offerentes.

Quære tex. fo. se. VNciatūq; Ca. V. est &c. sequitur infra g ¶Tunc achi. dux Ꝫc. quasi princeps hæreticorū quilibet idolatriæ deditus q de diuinis operibus & miraculis cognouit q̄ sæpe alijs dicit: cuius fidem catholicā pfecte non didicerit & xpi baptisꝰ mate renatꝰ non sit. Vel p achior hæretici designant: q licet p oia vitā ꝑitatis nō teneāt: tñ in doctrina sua multa vera q̄dicant q̄ nrāe fidei cōcordāt. Hi cōtra eccliā catholicā pugnāt: sed rōne superati veritatem oīno nō celāt. hæretici em bona malis pmiscent: qa si semp mala dicerēt, latere nō possent: sicut q veneni poculū porrigit: labrū calicis melle tangit: vt qd̄ dulce est prio sentiaf: ne qd̄ mortiferū ē timeaf. Aliqñ cī correcti saluant: sicut achior videns victoriā iudith, cōsociatus pplo dei circūcidit carnē q̄putij sui. leprosi q̄q; euāgelici hæreticos exprimunt q dū rectis praua iserūt: q̄si colorē sanū maculis aspergūt

☞ Porro

NICO. DE LYRA

a ¶Et clamauit omnis populus ad dñm instan. Fecit em primo qd̄ potuit ſm vīā humanāe rētaret deū: & residuū qd̄ facere nō poterat, deo pcibus cōmēdabat. b ¶Et humiliauerūt aias suas &c. & non tantū corpa nam sicut dr Eccl. xxxv. c. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. c ¶Infantes prostraue. contra faciem tēpli dñi. vt respiceret ad eorū innocentiā. d ¶Et altare dñi operu. cilicio. Sicut aliqñ ostium ecclīæ obstruit spinis in signū afflictionis. e ¶Et vxores eorū in diui. per raptorū violentiā. f ¶Et sancta eorum. i. loca diuini cultus. g ¶In pollutionem. exercēdo ibi p gētiles idolatriā. sicut factū fuit postea tpe antiochi illustris. h ¶Tūc eliachim. Hic ꝓnr ponitur huius eliachim diligētia verbo & facto cū dr: k ¶Circūiuit oēm isrl vt ex ꝓfētia sua & vbo ꝓprio magis excitaret ppl'm q̄ solo scripto l ¶Scitote qñ exaudiet do. preces vestras &c. nam oratio q̄ est pia pro se & pseuerans semper exaudif. m ¶Memores estote moysi seruī domini: qui amalech con. &c. hæc historia habef Exo. xvij. c. vbi dr: Cūq; leuaret moyses manus: vincebat israel: sinautem

a ¶sublimitates ingeniorum.

p quos viæ trāliꝰ esse poterat: vt obtinerēt āscēsus montium per quōs via esse poterat ad hierlm:

a ¶subtile.

& illic custodirēt vbi ⁊ angustū iter esse poterat in

¶admoniti.

ter montes. Et fecerūt filii isrl: ſm qd̄ constituerat

¶intentione cordis. a ¶vnanimis.

eis sacerdos dñi eliachim. Et clamauit omnis pō a ¶Multū em valet deprecatio iusti assidua. b ¶in ieiunijs.

pulus ad dñm instantia magna: & humiliauerunt b ¶sensualitates ab illicitis desiderijs castigantes.

aias suas in ieiuniis & orationibꝰ, ipsi & mulieres a ¶doctores cū pplo pœnitentiā agentes. b ¶innocētes pœs

corum. Et induerūt se sacerdotes cilicijs: & infan c in conspectu dñi. a ¶seipsos q hostiā immolant deo.

tes prostrauerūt cōtra faciē tēpli dñi: & altare dñi d a ¶copunctiōe pniæ. b ¶sic. ¶corde ore & ope. c ¶q solus sal

operuerunt cilicio. Et clāmauerunt ad dñm deum uare pōt. a ¶qd̄ charitatis vnanimitate petiſ cito impetraf.

b ¶a deo cui⁹ pmissione fit. c ¶diaboli. d ¶innocētes simpli

israel vnānimiter: nē darentur in ꝓdām infantes ces. a ¶debiles subditi per diuersa vitia. b ¶ecclesiæ.

corum: & vxores eorum in diuisionē: & ciuitates e a ¶q̄ sancti esse videbanf. b ¶peccatorū.

corū in exterminiū: & sancta eorū in pollutionē & g a ¶xps. b ¶fm ordinē melchisedech.

fierēt in opprobriū gentibus. Tūc eliachim sacerdos h a ¶super oēs. b ¶p se & p nūcios suos. c ¶deum videntes.

dos dñi magnus circūdūit oēm israel: allocutusq; k a ¶Q. confidite: exauditæ sunt orationes vestræ

est eos dicens. Scitotē qm̄ exaudiet dñs preces l a ¶assidue. b ¶actione. c ¶finis nō pugna coronat

vestras: si mānētes permanseritis i ieiunijs & oō a ¶vt placeatis dño.

nibus in cōspectu dñi. †Memores estote moysi m seruī dñi: q amalech confidentē in virtute sua, & i potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in currib⁹ suis, & in eqtib⁹ suis: nō ferro pugnā

a ¶prostrati.

do, sed pcib⁹ sctis orādo deiecit. Sic erūt vniuer

a ¶Qui pseuerauerit vſq; in finē saluus erit.

si hostes israel: si perseueraueritis in hoc opere qd̄

a ¶ꝺicatorū xpi. b ¶Fideles.

cœpistis. Ad hanc igit exhortationē ei⁹ deprecan n a ¶in oratione confortati. b ¶bene placentes.

tes dñm pmanebāt in conspectū dñi: ita vt etiam

¶sacerdotes.

bhi qui offerebant dño holocausta ꝓncincti ciliciis o

¶memoria fragilitatis. a ¶mentes.

offerrent sacrificia dño: & erat cinis super cāpita a ¶cor ꝓritū & hūiliatū de nō despiciet. b ¶vnanimes i oōne

eorum. Et ex toto cōrde suo oēs orābant deum vt visitaret populum suum israel. Ca. V.

¶spirituali.

NVnciatum ꝙ est holoferni principi milip ¶fideles.

tiæ assyrio rum: q filii israel præpararent a ¶malis. b ¶fidēti animo oēm superbiā detestaf per quā maxime aduersarij irrumpere student.

se ad rēsistendum: ac mōntium itinera conclusiſ sent, & furore nimio exarsit in iracundia magna. q a ¶qui turbidi & inconsiderati. b ¶qui sine lege.

Vocauitq; ōmnes principes mōab & duces ammō r a ¶grūt hæc psecutores adinuicē q sint, quantæ constantiæ.

& dixit eis. Dicitē mihi: quis sit populus iste qui s

a montana obsidet, aut quæ & quales & quantæ sint ci a ¶munitionis fidei.

uitates eorum: quæ etiam sit virtus eorum: aut quæ ¶ꝙ potens.

g sit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum: & a ¶luce fidei & sciæ ꝙbus principes tenebrarū faciliꝰ expugnāf.

f quare præ omnibus qui habitant in oriēte isti con tempserunt nos: & nō exierunt in obuiam nobis, vt a ¶quasi principes hæreticorū. b ¶qlibet idolatriæ deditꝰ.

g suscipērēt nos cum pace. † Tunc achior dux omniū filiorum ammon rndens, ait: Si digneris audire dñe mi: dicam veritatē in cōspectu tuo de pplo isto q in a ¶Populus dei habitat in montanis: ægypti in campis.

mōtanis habitat: & nō egredief verbū falsum ex ore h meo. Ppls iste ex ꝓgenie chaldæorū ē. † Hic primū a ¶ignem & alios,

k in mesopotamia habitauit: qm̄ noluerunt seq dēos ¶gentium.

patrū suorū q erāt i terra chaldæorū. Deseruētes itaq; a ¶religionē. b ¶mali sunt in multitudine: boni in vnitate.

cērimonias patrum suorū q̄ in mūltitudine deorum a ¶mente & corpore.

erāt: vnū deū cœli coluerūt: q & ꝓcepit eis vt exirent l inde & habitarēt in charram. † Cūq; operuisset oēm a ¶verbi dei. b ¶in hierusalem ascenditur, in ægypto descēditf.

n terrā famēs, dēscēderūt in ægyptū: illicq; p quadrin a ¶multiplicati sunt super numerum.

gētos annos sic mūltiplicati sunt: vt dinumerari eo o a ¶pharao ꝺiabolus.

rū non posset exercitꝰ. † Cūq; grauasset eos rex ægyp p a ¶vel one. b ¶non dei. c ¶terrenis operibus.

pti atq; in ædificationibꝰ vrbiū suarū in lutō & la a ¶corde & ore. b ¶non deos.

tere subiugasset eos: clāmauerunt ad dēum suum: a ¶vltionem eorum.

& percussit tōtā terram ægypti plagis variis. Cumq; q a ¶plagis superati.

eiecissent eos ægyptii a se, & cessasset plaga ab eis: & iterum eos vellēt capere & ad suū seruitiū reuocare: r a ¶summꝰ horū omniū. b ¶rubrū in quo baptisma significaf.

†fugiētibꝰ his, dēus cœli māre apuit, itavt hincinde s aq̄ quasi murꝰ solidarent: & isti pede sicco fundū ma a ¶multitudo vitiorum dæmonum.

tis perābulādo trāsirent. In q̄ loco dū inumerabilis a ¶baptismi. b ¶Beati quorū remissę sunt iniquitates &c.

exercitꝰ ægyptiorū eos pseqref: ita ⁊qs cōoptus est, vt non remaneret vel vnus q factū posteris nūciaret. Egressus etiam mare rubrum, deserta sina montis oc t a ¶ante. b ¶in deserto huius mūdi hoīes regelcunt: non filij ho currerunt: in qbus nūq; hō hābitare potuit, vēl filiꝰ u minum. a ¶legis quæ ad fram est amara. b ¶indulcati ligno crucis sanguine xpi spiritualiter intellecti.

hois requieuit. † Illic fontes amari obdūlcati sunt x a ¶vnde: Non enim in arcu meo sperabo.

eis ad bibēdū: †& p annos q̄ draginta annonā de cœ lo cōsecuti sūt. Vbicūq; ⁊gressi sunt: sine ārcu & sagitta: & absq; scuto & gladio deus eorū pugnauit p eis a ¶impune.

& vicit. Et non fuit qui insultāret ppl'o isti: nisi qñ re cessit a cultu dñi dei sui. Quotiēscūq; autem præter z a ¶deo suo. b ¶captiuitatem.

ipsum deū suū alterū coluerūt, dāti sunt in ꝓdām & i a ¶occisionē. b ¶nationibꝰ. c ¶Q. nō ex toto abiecit sed correxit

gládium & opprōbrium. Quotiēscunq; autē pœni tuerunt se recessisse a cultura dei sui, dedit eis deus

pto: vt declaratum fuit Ge. xv. C

o ¶Sic multiplicati sunt &c. vt habef Exo. j. p ¶Cūq; grauaf. eos rex ægy. &c. De isto grauamine & ægypti pcussione plagis multis, hr in principio Exo. vſq; ad. xiij. ca. q ¶Cumq; eiecissent eos. Hic scdo describif hebræorū ꝓgressus q̄tū ad mirabilē exitum de ægypto, cum dr: Cūq; eiecissent eos ægyp. Timore mortis compulſi. Exodi. xij. †ſ. 11. b.

r ¶Et iterum eos vel. cape. Et ad suum seruitium reuocare Exo. xiiij. s ¶Fugientibus his, deus &c. Et hoc totum hr Exodi. xiiij. t ¶Egressus ēt mare &c. Sed ꝓrium videtur †Ge. 11. d Exod. xv. d. vbi dr: Tulit autē moyses israel de mari rubro: & egressi sunt in desertum sur. Dicendū q̄ hic breuiter repetitur historia exitus filiorū israel de ægypto: ꝓpter qd̄ non expriꝫmitur hic oia loca: sed solū notabilia: inter q̄ est mons sinai: ad quem populus tendebat.

v ¶In quibus nunq; homo † Genes. habitare potuit. Propter loco 47. a. rum sterilitatem. & loquitur hic de habitatione in ciuitate vel villa. pastores enim aliqui poterant ibi gregē pascere sicut legitur de moyse Exod. iij.

x ¶Illic fontes amari obdul †exo. 1. c. ca. sunt eis. Exodi. xv. Et per annos. xl. annonam de cœlo consecuti sunt Exodi. xvj.

y ¶Vbicunq; Hic ꝓnr de D scribif hebræorū virtꝰ q̄ non erat ex hoibꝰ, sed ex ꝓfectione diuina: ꝓpter qd̄ dr: Vbicūq; ingressi sunt sine arg. &c. Licet enim pugnauerunt cū amalech in armis: & cū alijs septem gētibus q̄s expulerunt de terra ꝓmissionis: tñ nō habuerūt victoriā p arma, sed ꝓtute diuina. † Exodi. vñ & amalech precibꝰ moysi 14. g. fuit debellatus vt dictū est ca. ꝓce & in pugna iosue ꝺ reges chanaan lapides grandinis interfecerunt aduersarios: & sol stetit imobilis spacio vnī⁹ diei Ios x. z ¶Quotienscūq; aūt præ. ip. deū &c. Ista patet ex decursu lib. Iudi. & xiij. Re.

☞ Denicq; Xoccupari. g ¶Tunc ac. &c. Moralr, pisum q gentilis erat & multa de diuinis bñficijs filijs isrl collatis narrauit: quorū sensus † Exodi. mystici in locis suis positi fūt, 15. d. ex q̄bus in fine ꝓclusit cōcilū † Exodi. ꝺ filios isrl. f. q̄tr possent facilr 16. d. debellari significant hæretici q ex vbis xpi studentcatholicos ipugnare. sicut iulian⁹ apostata ex hoc: q xps dicit Lucæ xiij. f. Nisi qs renūciauerit oibus q̄ possidet, non pōt meꝰ eē discipulus: facultates & patrimonia xpianorū auferebat: & sic auariciam suā ex euāgelij testimonio colorabat. & isti hæretici errorē suū student sacræ scripturę testimonijs colorare.

¶Scd'a ps. S ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶inimicis.

a cœli virtutẽ resistẽdi. Deniq; chananæũ regẽ & hiebusæum & pherezæũ & ethæum & euæũ & amorræũ: & oẽs potẽtes ĩ cseb̃o ,pstrauerunt: & terras eorũ & ciuitates eorũ ipsi possederunt: & vsq; dum nõ peccarẽt ĩ cõspectu dei sui erãt cũ illis bona. De⁹ b em illorum odit iniqtatẽ. Nã & añ hos annos cum recessissent a

¶præceptis. a ¶proficerent. b ¶a terra sua.

via quam dederat illis deus: vt ambularent in ea: exterminãti sunt præliis a multis nationib⁹ & plurimi eorum captiui abdu

¶per pœnitentiam.

c cti sunt in terrã non suam. Nup aũt reuersi ad dñm deum suum d ex dispersione qua dispersi fuerãt, & adunati sunt: & ascẽderũt

¶visionem pacis. ¶vel eorum.

mõtana hæc oĩa: & iterum possidẽt hierl'm: vbi sunt sctã sctõrũ e Nũc ergo mi dñe p̃ qre si est aliqua iniqtas eorũ ĩ cõspectu dei eorum ascẽdamus ad illos: qm̃ tradãs tradet illos de⁹ eorum ti bi: & subiugati erunt sub iugo potẽtiæ tuæ. Si vero nõ est offen sio ppli hui⁹ corã deo suo: non poterimus resistere illis: † qm̃ deus eorũ defendet illos: & erimus ĩ opprobriũ vniuersæ terræ.

a ¶Qui fastu mundi superbiunt, prœconia veritatis audire nõ possunt: & prædicatoribus cum cæteris fidelibus mortem minantur.

f Et factũ est cum cessasset loq̃ achior verba hæc, irãti sũt omnes magnates holofernis: & cogitabant interficere eum, dicentes

a ¶cuius temeritatis. b ¶fideles.

ad alterutrum: Quis est iste qui filiõs israel posse dicat resistere

a ¶diabolo. b ¶dæmonis vitis quibus libet malis. c ¶nõ em̃ vident fidei

regi nabuchodonosor & exercitibus eius: hõmines inermes & scutum, galeam spei & gladium verbi dei. ¶pugnandi.

g sine virtute, & sine peritia artis pugnæ? Vt ergo agnoscat achior

¶putat fallere.

quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transuerberabit: ¶non cœli.

h vt sciat omnis gens, quoniam nabuchodonosor deus terræ est & præter ipsum alius non est. Ca. VI.

Factum est autẽ cum cessasset loqui: indignatus holofernes vehemẽter dixit ad achior: Quoniam ppheta sti nobis dicens: q̃ gens israel defendatur a deo suo: vt ostẽdam tibi quoniã non est deus nisi nabuchodonosor: cũ percusserimus eos oẽs sicut hoiem vnum: tũc & ipse cum illis assyriorum gladio interibis: & oĩs israel tecum pditione disperiet: & probabis quoniam nabucho donosor dominus sit vniuersæ terræ. Tunc̃q; gladius militiæ meæ transiret per latera tua: & confixus cades inter vulneratos israel: & non respirabis vltra, donec exterminẽris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus: & pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat a te: si verba mea hæc putas impleri non posse. Vt autem noueris quia simul cũ

a ¶Turpe periturę præcones veritatis adiungere student: peritos em̃ putant

illis hæc experieris: ecce ex hac hora illorum populo sociabe quos a consortio suo separant: & fidelibus christi associant. vnde: Tu discipulus eius sis: nos autem moysi.

ris: vt cum dignas mei gladii pœnas excœperint, ipse simul vl

a ¶persecutoribus fidei.

tioni subiaceas. Tunc holofernes præcæpit seruis suis vt comm

a ¶quẽlibet confessorem xpi prœconem veritatis. b ¶separatum a se.

prehenderent achiõr & ducerent eum in bethuliam, & trade

a ¶quos perdendos putauit.

rent eum in manus filiorum israel: Et accipientes eum seruiho

a ¶cupiunt enim tales per illicita desideria trahere ad viam latã quæ ducit ad mortem.

lofernis, profecti sunt per campestria: sed cum appropinquas

a ¶prædicatores testimonia scripturarum cõtra iaculantes.

sent ad montana exierunt contra eos fundibularii. Illi autem g

iugare dominio: vt de cum est. ũ. ca. ii. propter qd' a suis denominatur deus terræ. CVI

Hic pro dolo scribit indignatio holofernis & pro fastu superbia. Sic

mo vbis iturioli. Sic facis, ibi: Tunc holofernes. Circa primum tres lra vsq; ibi: & Tũc gla. mi. mee. Secundo desp q̃ inde debat ei ficere plurib⁹ plagis. cruciatib⁹. vt exprimit infra eo. ca. Tunc. Tertio achior diuersis iubet rerise supplicijs idoneis dicit militis, sed minus quia intendebat eis mi rum ludibrio exponere. Circa primum duo. Primo ait. ſ. p. ſ. pleto ieiunio facit qui aiam dñi languidã & pane verbi dñi, idignam euangelica doctrina & dapibus virtu tum refici. Huic cõsilio ad uocantur oẽs pres̃byteri: vt exemplis corroborent ſ neo phyti ad fidem accipiendam vel conseruandam.

Incidi

NI. DE LYRA

a ¶Porro. Hic con fessitur de scribit traditi di quisitio, ci subdit. b ¶In medio populi illũ &c. Mirabant enim de tali ligatio ne ipsi, tanq; dere insolita. c ¶In die⁹ illis erãt &c. Hoc interponitur: qa corã eis principatr aductus fuit achior & subditur achior, re sponsio, cum dicitur: Dixit Cũq; vniuersa multitudo pareret vsq; ibi: d ¶Propter hoc runt contra eos fundibula, & dicitur a fundibulum & bala græce qr̃ fundebant de cœli prouidentiam ad hæc inferiora se ex tendere: vt præd̃ictũ est: nec per ops eius defensionem. e ¶Cũq; achior vniuersa pronũciasset lapides sunt me q̃ defendam a periori parte. o ¶Illi autẽ diuertẽt. a latere montis ligatur, achior ad arborem manibus volentes se expedire. achior: cum tali fiducia rirate q̃ non posset ma nus hebraorũ effugere. &c Porro. f ¶Incidi

Moraliter. i ¶Factum ẽ autẽ cũ cessasset loqui &c. Per hoc q̃ dicens vitã ecclesiã & perborũ ineffabilium fignificant illi gentes obstinatos q̃ non sũt inde correcto, sed ex eos indignatio. vt in iohannes os augustinus currit oditũ gentium minosos. Prælatus tenet̃ ex officio cor dina de⁹ noster dederit hãc libertatẽ seruis suis, i. nos liberaue

a ¶quia militem xpi quem seducere non p̃nt, crucis ac passionis eius socium faciunt.

diuertentes a latere montis ligãuerũt achiõr ad arborem manibus & pedib⁹: & sic vinctũ de restib⁹ dimiserũt eũ: &

a ¶nõ correcti, sed peiores augmento scelerũ. b ¶pristinũ errorem.

a reuersi sunt ad dominũ suũ. Porro filii israel descendentes a de bethulia venerunt ad eũ. Quã soluẽtes ad bethuliam duxerunt: atq; in medio ppli illũ statuẽtes pcũctati sunt b qd rerum esset q̃ illum vinctũ assyrii reliquissent. In die⁹ c illis erãt illic principes: ozias fili⁹ micha de tribu simeõ & charmi, qui & gothoniel. In medio itaq; seniorũ & in cõspectu oim, achior dixit oĩa q̃ locutus ipse fuerat, ab holoferne interrogatus: & q̃liter ppls holofernis voluisset, ppter hoc verbũ iterficere eũ: & quẽadmodũ ipse holofernes iratus, iusserit eum israelitis hac de cã tradi: vt dum vinceret filios israel, tunc ẽt ipm achior diuersis iube at interire supplicijs: ppter hoc q̃ dixisset: Deus cœli de a fensor eorum est. Cũq; achior vniuersa hæc exposuisset: e oĩs populus cecidit in faciem ſ adorãs dñm: & cõi lamẽ ſ tatione & fletu vnanimes preces suas dño effuderunt, di

a ¶qui oĩa fecisti: oĩa potes. b ¶ne dissimules pctã eorum.

centes: Dñe deus cœli & terræ, intuẽre superbiã eorũ, &

a ¶Qui humilia respicis. b ¶mẽtis, q̃ ubi sola placet.

respice ad nostrã humilitatẽ: & face ĩ sctõrũ tuorũ atten

a ¶confidentes. b ¶non de se.

de: & ostẽde qm̃ non derelinqs p̃sumẽtes de te: & præsu

a ¶Qui gloriatur in dño glorietur.

mentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaq; fletu & p totã diẽ orone pplorũ completa conso i

a ¶confidentes orationem suam esse exauditam.

lati sunt achior, dicẽtes: De⁹ patrũ nostrorũ cui⁹ tu virtutẽ k

a ¶remunerator. b ¶qui meruisti. c ¶ipsi tuum.

p̃dicasti, ipse tibi hãc dabit vicissitudinẽ: vt eorum mã, l gis tu interitum videas. Cum vero dñs deus nr̃ dederit n

a ¶interemptis hostibus.

hanc libertatẽ seruis suis: sit & tecum deus in medio nr̃io vt sicut placuerit tibi, ita cum tuis oĩbus cõuerseris no biscũ. Tunc ozias finito cõsilio suscepit eũ in domũ suã p b & fecit ei cœnam magnã. Et vocatis oĩbus præsbyteris: r simul expleto ieiunio, refecerũt. Postea vero cõuocatus s

a ¶Ecce q̃ bonũ & q̃ iocundũ habitare fratres in vnũ. b ¶dom⁹ mea

omnis ppls, p totã no ctẽ intra ẽcclesiã orauerũt, peten u domus orationis vocabit. a ¶Maledictus hõ q confidit in hoie &c.

tes auxilium a deo israel. Ca. VII.

a ¶mysticus. b ¶complicibus.

Holofernes autẽ altera die præcæpit exercitui y

a ¶ecclesiam quæ est domus dei.

bus suis vt ascenderent cõtra bethuliam. Erãt autẽ pdites bellatorum cẽtum viginti milia & eqtes viginti duo milia: præter p̃paratiões virorũ illorũ quos occupauerat captiuitas: & adducti fuerant de prouinciis & vrbibus vniuersæ iuuentutis: Omnes paraue runt se pariter ad pugnã cõtra filios israel: & venerunt p z crepidinem montis vsq; ad apicem: qui respicit sup dothaim a loco q dicit belma, vsq; ad celmõ, q est cõtra es

tionis achior vt citius impleret crudelitatem quam prædixerat. y ¶Præcepit exercitibus suis. Vt ostenderet magnitudinem suæ potestatis. Cætera patent vsq; ibi: z ¶Et venerunt per crepidinem montis. id est concauitatem ipsius præcipitem.

c ✠ Filij autem

Moraliter. x ¶Holofernes au, &c. Per hoc q̃ iste totũ exercitum cõgregauit ad filios israel iuuandũ, eo q̃ sibi resistebant

¶Secunda pars.

rit de manibus holofernis. C

o ¶Sit & tecum deus in medio nostri: vt sicut placuerit tibi & c. i. accipias ritum & legem nostrã vel nõ accipias: non em̃ gentiles tenebantur ad legem mosaicam: sed sufficiebat eis ad salutem credere vnum deũ remuneratorẽ bonorũ: sm cõ filium voluntatis suæ: sm qd' dr̃ heb. xj. b. Accedentẽ ad deum oportet credere qa est: & inquirentibus se remunerator sit. & in hoc articuli fidei implicite continentur. talis autem erat achior q̃uis eẽt gẽtilis: vt satis patet ex dictis. p ¶Tũc ozias finito cõsilio. Hic tertio cõsolantur achior: cœnam ei honorabilem faciendo cum dicit: Tunc ozias qui prin ceps erat populi. vt prædi- als† ado ctum est. q ¶Susceptit eũ rantes. in domum suam. Quæ erat honorabilior cæteris. r ¶Et vocatis omnibus presbyteris. Vt cœna esset magis honorabilis. s ¶Refecerunt. scilicet achior & seipsos ad naturæ sustentationem. t ¶Postea vero cõuocatus populus omnis. A sacerdotibus. v ¶In tra ecclesiam orauerunt. Licet enim esset vnicum templum in hierl'm ĩ quo licitũ erat offerri sacrificiũ: tamen in singulis ciuitatib⁹ erãt synagogæ: in quib⁹ cõueniebat populus ad orandum & audiendum dei verbum. Moralr.

✠correctiõe cessare. a ¶Porro filij israel &c. Per istos qui descenderunt ad soluendum achior vincula: significantur prædicatores & confessores qui ex fraterna charitate cõdescendũt soluere vincula peccatorũ: & iter iustos dant pctõribus locum, & facilitẽ eis de sacro eucharistiæ nobile conuiuiũ. Ca. VII.

Holofernes autem altera die. Diuisio. Hic p̃ describitur holofernis indignatio populi israel crudeliter persequẽdo. vbi primo ponitur sup ba oppugnatio vrbis. secũdo dura coartatio sitis, ibi: Porro holofernes. tertio pauida obsurgatio plebis, ibi: Tũc ad oziam. quarto indiscreta conuentio ducis, ibi: Et cũ fatigati. Circa primum dicitur: x ¶Holo. au. al. dic. &c. id est in crastino tradi

Moraliter. x ¶Holofernes au, &c. Per hoc q̃ iste totũ exercitum cõgregauit ad filios israel iuuandũ, eo q̃ sibi resistebant

E ☞ a ¶Incidí præce. Doctrinā euāgelij quā ex fonte viuo procedentē doctores spūssancti gratia illuminati p oris sui fistulā in ciuitatē ecclīæ introducūt. hāc psecutores fidelīū, phi-
1.Regum 13.d. bēdo & mortē minādo auferūt: vt potius spūalis indigentia occidat. b ¶Erant tñ non longe a mu. fon. sicut in libro Regum philistīnm fabros ferrarios auferunt ne faciāt hebræis aut lanceā aut gladium. Et descendit ois israel ad philistīnm vt exacuet vomerē, & ligonē: & securim & sarculū. Hoc em maxime diabolus studet vt doctrinæ fluctā & virtutū arma auferat: & sic nequitiā suā in ueritū seruorū dei velociter expleat. Hinc principes gētiū & iulian" apostata: nō solū diuinā, sed & humanā xp̄anis interdicunt phiam. c ¶Tunc
Mat. 7. c Ibidē. 15. a. ad o.con. carnales: q dicunt dñe do cor aūt eorū lōge ē a me. Sūt em i sagena dñi & boni & mali pisces vsq; ad litt" futuri iudicij: q pūris vitæ in cōmoda grauiter ferētes malūt pūtib⁹ vti delitijs q̄ cœlestia bona sibi in futuro reseruari: q magros suos importunis q̄rimonijs affligūt: & sibi ad luxū sæculi assūere cogūt vñ sequt. Et cum fati. his clamo. & his fle. laſ. siluiſſ. &c.

☞ Et hos qn-

NICO. DE LY.

✠ a ¶Filij au. israel vt vi. multi, tantā & sic armatam. b ¶Prostrauerūt se super terrā, humiliter & deuote petentes diuinū auxiliū. c ¶Et assumentes arma sua bellī. &c, ne omittentes quod facere poterāt hūana via, deū tentare viderent. d ¶Porro ho. Hic q̄rit ponit dura coartatio sitis, cum dicit. Porro holo. dū cir. p. gyrū aquæ du. illo, i. existētiū in bethulia. e ¶A parte australi extra ciuj. di. s. cursum suum. Erat em fons ille extra ciuitatem, ex quo per aquæductum fluebat aqua intra ciuitatem f ¶Et inci. præcæ. aquæductu. vt aq̄ declinaret alibi. h ¶Ex quibus fur. vide. hau. aquā ꝓpt timorē assyriorū existentiū in obsidiōe. i ¶Sed filij am. & mo. Isti em odiebāt iudæos: vt patet ex libris iudicū & Regū: iō dederūt ꝓtra eos consiliū. k ¶Filij israel nō in lan. nec in sagit. cōfi. q. d. nō habent arma nec exercitū q̄ādi, ꝓpt q̄ nō veniēt cōtra nos in cāpum: & ideo fi ponātur custodes fontiū motitentur siti vel ad se reddendū erunt cōpulsi. l ¶Et pla. hæc ver. corā ho. quia videbant sibi vtilia esse. Cætera patēt vsq; ibi. m ¶Ita vt nō eēt intra ciuj. vñ satia. vel vna die. si glibet biberet ꝓ sua voluntate, verūtamen poterāt aquæ sufficere p quīq; dies positis i arta necessitate propter q̄d talis termin' fuit posit⁹: vt habet. j. eo. capitu.

Tuncad

¶fideles. a ¶humiliter orantes.

drelon. Filii aūt israel vt viderūt multitudinē illorū, pstrā a
a ¶memoriam fragilitatis habētes. vñ. Memento hō: q̄a cinis es & in cinerem reuerteris.
uerunt se super terram mittentes cinerem super capita sua: vnanimes orantes vt deus israel misericordiam suā

¶virtutum studia.

ostenderet super populum suum. Et assumētes arma sua c
a ¶mentis penetralia, ne hostis aditū inueniat per quā delectationes carnales noxię cogitationis inducat.
bellica, sederunt per lōca q̄ angusti itineris tramitem di
a ¶assidue. b ¶prosperitate.
rigunt inter montuosa, & erant custodientes ea tōta die a
a ¶aduersitate. b ¶Quærens quem deuoret.
& no. &c. Porro holofernes dum circumit per gyrū rep a
a ¶vius. b ¶abundabat. c ¶calore spiritussancti.
perit q̄ fōns qui influebat in aquæductū illorū a pte āu e
astrali, extra ciuitatem dirigeret: & icidi præcepit aquæ f
a ¶dogmata philosophorum q̄ scientiæ: & honestatis aliquod conferunt solatium.
b ductum illorum. Erāt tñ nō lōge a murīs fontes ex qui g
bus furtim videbantur haurire aquā: ad refocillandum

a ¶iniqui. b ¶turpidi populi.

potius q̄ ad potandum. Sed filii ammōn & moāb accesi
serunt ad holofernem: dicentes: Filii israel non in lan k
cea nec in sagitta confidunt: sed montes defendūt illos & muniunt illos colles in præcipitio cōstituti. Vt ergo sine congressione pugnæ possis superare eos, pone cu-
stodes fontium, vt nō hauriāt ex eis: & sine gladio interficies eos: vel certe fatigati tradent ciuitatem suam quā putant in mōtibus positā supari nō posse. Et placuerūt l verba hæc corā holoferne & corā oīb⁹ satellitibus eius: & constituit per gyrum centenarios p singulos fontes. Cumq; ista custodia per dies viginti fuisset expleta: defecerunt cisternæ & collectiones aquarum omnibus in habitantib⁹ bethuliam: itavt nō esset intra ciuitatem vnm de satiarentur vel vna die: quoniam ad mensurā dabat c
pplis aqua quotidie. Tuncad oziā congregati oēs viri n
fœminæq; iuuenes & paruuli, omnes simul vna voce di xerunt: Iudicet deus inter nos & te: q̄m, fecisti in nos o mala nolens loqui pacifice cum assyriis: & propter hoc p vendidit nos deus in manibus eorū: & ideo non est qui q adiuuet: cum prosternamur ante oculos eorum in siti & perditione magna. Et nunc congregate vniuersos qui in ciuitate sunt vt sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Melius est enim vt captiui benedicamus do r minum viuētes, q̄ moriamur & simus opprobriū omni carni: cum videamus vxores nr̄as & infantes nostros mori ante oculos nostros. Cōtestamur hodie cœlum & s terram, & deū patrum nostrorū qui vlciscit nos sm pctā t nostra: vt iam tradatis ciuitatē in manu militiæ holofernis: & sit finis noster breuis i ore gladii: qui lōgior effi citur in ariditate sitis. Et cum hæc dixissent, factus est fletus & vlulatus magnus in ecclesia ab omnibus: & per multas horas vna voce clamauerunt ad deum, dicentes †Peccauimus cū patribus nostris: iniuste egimus: iniq̄ ris.

☞ a ¶Et hos quīq; dies &c. Quīq; dies quinq; sensus corpis gbus presens vita ducitur, quasi quīq; dierū iducias dātur inerspetic: q corpale vitiū sollāij auditorib⁹ indiscrete promittit: quasi in potestate sua sit summi datoris magnificentia: cum magis tēpus trībuendi & modus in dātis q̄ accipentis pēdere cōsitat. si em pūnis vitæ negatur solatium, subditos deseruit: vt persecutionibus corporale deuitēt supplicium. Hāc cōuentionē nr̄a iudith. i. ecclia repuit & cōtēnit. Ca. VIII.

ET factum est &c. Sequitur. b ¶Filia mea. id est amatitudinis. Ecclesia enim per amaritudinem & tribulationem ad futuræ vitę gaudia generat: vbi dñm laudabit in æternum. O, em. xv. generatiōe progenita narrat, significat q̄ ecclia p hebdoadē legis & ogdoadem euāgelij de patriarchis & apl̄is est edita: & ad cœlestē gratiam ascensura. vnde hic numerus gradū in psalterio ponitur futuræ ad cœlos ascensionis figuratiuus: quo sancti venientes merito dicunt: Ecce nūc bñ dicite dominum. c ¶Et vir eius fuit manasses. Manasses interpretatur obliuiosus vel necessitas: cui iudith, consimiles genilitū obnoxia. Sed venientē ad ecclīam, id est puros pnitentes a peccata nostra: vt ꝓ tra. Cætera patent vsq; ibi.

✠ Tu qui

✠significatur q̄ diabolus vltimum de pœna facit ad debellandum illos qui fidem in christo iesu: Et ad Roma. 16. mortificati estis legi per corp⁹ christi vt sitis alterius qui ex mortuis resurrexit. Et vir. Manasses, christus ecclesiæ sponsus. Bene manasses dicitur: quia non facit oblīuisci calamitatis priꝰ per consolationem vitæ futuræ. Hic in tempore messis hordeaceæ. id est collectionis plæbis iudaicæ, cum mittens apostolos suos prædicare & manipulos credentium congregare ve nit ad se super discipulos. Inde enim maxime enim christi deus. Vnde: Facis teipsum esse filium dei. Vnde: Quia filium dei se fe cisti. esus est. iesus in gente sua: & fe cit in horto. Huius sponsa ablato ieiunio & orationi operam dat ad consummationem sæculi: nec ab hæreticis dignatur pollui. ritus reliquit diuitias spirituas & virtutis: & familiam: multitudinem aggregationem voluptatum carnem cum vitijs & concupiscentijs: vbi pro præsentia christi angelis plenum gaudium suscipieret. e ¶Cui vis reliquerat diuitias multas & familiam copiosam. Ex veteris legis tribulatione cum sanctis angelis ple- ꝓphetiæ instructione mora- lis disciplinæ, multiplices opes ad christum venientes attulit ecclesiæ. vnde pedes gamalielis nutri- ti sunt Et moyses omni sapien tia ægyptiorum eruditus legitur.

☞ Nō est iste

a ¶Tu qui pius es miserea tatē fecimus. Tu qui pius es miserere nr̄i: & i tuo flagello vindica iniquitates nr̄as: & noli tradere confitentes te pplo qui ignorat te: vt nō dicant inter gentes, vbi est deus eorū?

¶populi.

Et cū fatigati his clamoribus & his b a ¶Pastor mercēnarius qui dimittit oues & fugit.

sletib⁹ lassati siluissent: exurgēs ozias insufflus lachrymis, dixit: Equo animo estote frēs: & hos qnq; dies

¶tpale auxiliū.

expectemus a dño misericordiam. Forsitā em indignationē suā absci a ¶Non nobis dñe non nobis sed nomini tuo da gloriam.
det: & dabit gl'iam nōmini suo. Si aūt trāsactis qnq; diebus non venerit adiutorium: faciemus hæc verba quæ locuti estis. Ca. VIII.

ET factum est cum audisset c a ¶ecclesia: interpretatur enim confitens vel laudans.
hæc verba iudith vidua b quæ erat filia merari, filii idox, filii ioseph, filii oziæ, filii elai, filii iamnor, filii gedeon, filii raphoim, filii achitob, filii molchiæ, filii enan, filii nathaniæ, filii salathiel, filii simeō c filii ruben: & vir eius fuit manasses, qui mortuus est in die⁹ messis hordeaceæ: instabat em sup allīgantes manipulos i cāpo: & venit æst⁹ sup caput ei⁹, & mortu⁹ ē i bethulia ciuitate sua: & sepult⁹ est illic cum patri a ¶Ecclia a mūdi illecebris destituta: fidē sanctę trinitatis habēs & operū perfectionem.
bus suis. Erat autem iudith relicta e eius vidua iam annis tribus & men

¶in arce mentis.

sibus sex. Et in superiorib⁹ domus f a ¶firmā custodiā: vt nō ꝓ diuersa desideria suæ fecit sibi secrētum cubiculum, defluerent. a ¶cōgregationib⁹ mūdis. in quo cum pellis suis clausa mo- rabatur: & habens super lumbos g suos cilitium: ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ: præter sabbata & neomenias, & festa dom⁹ israel. Erat h

a ¶vñ: Pulchra es & decora filia hierlm.

aūt elegānti aspectu nimis: cui vir e su⁹ reliq̄rat diuitias multas & familiā copiosam: ac possessiōes armētis

a ¶prædicatorum. b ¶innocentiū obedien tium.

boū & gregib⁹ oūiū plenas. Et erat a ¶bonis. b ¶in timore dñi. vñ: Mulier timēs deum laudabitur: & laudēt eam in portis ei⁹ opa. De hoc timore dicit Esa. Timor dñi ipse est thesaurus eius.
hæc in ōmnibus famōsissima: quoniam timebat dominum valde: nec

✠ a ¶Tu qui pius es misericors nr̄i. &c. C
vindica iniqui. nostras. id est flagella nos quantum tibi placuerit: dum tñ non tradamur in manibus infidelium. Et simili modo dauid præleguit a deo flagellari q̄ ab hominibus. ꝙ. Reg. vlti. Istud vltimo dictum videtur processisse a sacerdotibus & ab aliquibus iustis magis timentibus de destructione diuini cultus q̄ de propriis corporibus. b ¶Et cum fatigati his cla. & his fle. lassati siluissent: exurgēs ozias dixit: Equo animo estote frēs: & hos qnq; dies expectemus a dño misericordiam. Fortasse em indignationē suā absciet ab insultus lachrymis, dixit: Equo animo estote frēs: & hos qnq; dies expectemus a dño misericordiam. Forsitā

Universidad de Deusto
Biblioteca

E ☞ a ¶Nō est iste ser. &c. Cū affli ti sumus, nec tempus nec modū
ꝓscribere dño debemus sed magis arbitrio ei⁹ cuncta relinquamus. Vñ qdā patrū i oīone sua dixisse legit: Fili dei fili dei, sicut
Mat. 6.d scis & sicut vis, miserere mei. Regnū tm dei ḡrere debem⁹: & oia
adiecientur. Pñs vita sit fidelibus in vsu futura in fructu: Sit ꝛeꝛ
tpalis in itinere: desideꝛeꝝ æterna in puentione.

☞ Et dixerūt.

NI. DE LY.

Diuisio. c ✠ a ¶Hæc ita ꝙ, hic
ꝑnr ponitur eius locutio
gratiosa. Et prio ponitur
huius locutionis actus.
Secꝺo ipsius effectus, ibi:
Et dixerūt illi. Circa pri-
mū ꝟbo suo redarguitur
dicta cōuētio. ꝙ primo re
petit, cū dr: Hæc ita ꝙ
&c. Secꝺo pro sacerdoti-
bus mittit, cum dr: Mi-
sit ad præsbyteros &c.
ꝙ aūt nō iuit ad eos non
fuit ex defectu hūilitatis
sed ex zelo castitatis & ho
nestatis vidualis, ꝙ refu-
giebat per vicos discure
re: & in palā corā hoibus
apparere. b ¶Qd' est
hoc ver. &c. cō. 021. Ex
hoc vr ꝙ nō erat ibi: qa
loquif de eo quasi de ab
sente. veꝛum supuenit
anteꝙ inde recederent sa
cerdotes: vt patet. j. eodē
capitulo. Potest etiam di
ci, ꝙ a principio fuit ibi:
veruntamen iudith dire
xit sermonem ad sacerdo
tes quasi magis culpabi-
les: nam ex illo consensu
sequebaf destructio diui
ni cult⁹. vt statim dicef:
ꝙ ꝙ sacerdotes debebant
zelare plus ꝙ principes.
c ¶Et qui estis vos &c.
Ad itellectū hui⁹ sciendū
ꝙ ex captiōe illi⁹ ciuita-
tis patebat via ad hieru
salem: & per ꝑns destruc-
tio diuini cult⁹ ꝓpf qd'
debebant ciuitatē illā ꝙ-
diu possent defendere: ēt
in maxima afflictione: ni
si super hoc haberēt man
datum dñi p verbum ꝓ-
pheræ. Sicut Hieremias
consulebat sedechiæ red
ditionē ciuitatis regi ba
bylonis. Sic autē nō erat
in ꝓpositō: ꝓpter quod
peccauerūt ꝓligētes red-
ditiōis terminū. Si autē
dicaf: ꝙ christiani aliqñ
sine ꝑctō sic ꝓfigunt ter-
minū redditionis alicu-
ius castri saracenis. Dicē
dum ꝙ non est simile. nā
ex hoc nō sequif generā-
lis cessatio sacrificiꝝ eccle
siæ, quod offerri pōt vbi
ꝙ. sacrificiū vero veteris
legis offerri non poterat
ex hierlm, nisi ex specia-
li disꝑsatione diuina si-
cut legitur helias in monte carmeli sacrificasse. iij. Regum. xviij.
g. ꝓpter qd' in ꝓsictiōe ꝑdicta erat quędā cēratio diuina, inc̄tū
volebant per hoc experiri effectum auxiliꝝ diuini. lō subdif: Nō

a ¶Ab oī specie mala abstinete vos.

erat qui loquereꝛ de illa verbū mālū. Hæc ita ꝙ cum aud a
disset, qm̄ ozias, ꝓmisisset ꝙ trāsacto quito die traderet
ciuitatē assyriis: misit ad ꝓsbyteros chābri & charmim.
Et venerūt ad illā: & dixit illis: Qd' ē hoc verbū in q̄ cōsē b
sit ozias, vt tradat ciuitatem assyriis: si intra quinq; dies
nō venerit vobis adiutoriū? Et q estis vos q tētatis dñm c
a Nō ē iste sermo q mīam ꝓuocet: sed potius qui iram ex-
citet, & furoꝛē accendat. Posuistis vos tps miserationis
dñi, & † in arbitriū vestrū diem constituistis ei: Sed quia d
a ¶qa omnia nouit.
patiens dōminus est, in hoc ipso pœniteamus: & indul-
a ¶quæ pōdera vocis habent: q̄ impetrant, non supplicant.
gentiā eius fusis lāchrymis postulemus. Non em̄ quasi e
hō sic deus cōminabit: neq; sicut filius hois ad iracūdiā
a ¶Qui se exaltat humiliabit & c. b ¶nō mō corpora nostra.
inflāmabit. Et ideo hūmiliem⁹ illi ānimas nostras: & in f
a ¶In spū humilitatis & in aio contrito suscipiamur dñe a te.
spū † cōstitūti humiliato seruientes illi dicamus flentes
a ¶Vñ: Fiat voluntas tua: non mea.
dño: vt ſm vōlūtatē suā sic faciat nobiscū misericordiam g
suā: vt sicut cōturbatū est cor nostrū in supbia eorum: ita
etiā de nostra humilitate gliemur: qm̄ non sumus secuti h
pctā patrū nr̄orū q dereliquerūt deū suū, & adoraueruntꝛ
deos alienos, quo ꝓ scelere dati sunt in gladiū & in rapi
a ¶Vñ: Ego sum dñs & nō est alter.
nā & i cōfusionē inimicis suis. Nos aūt altēr̄ū deū nesci-
a ¶loganimiter, vñ: Expecta dñm viriliter age.
mus præter ipm. Expēctemus hūiles cōsolationē eius:
a ¶vindicando.
& ex qret sāguinē nr̄m de afflictiōibus inimicorū nr̄orū:
& hūiliabit oēs gētes q̄cūq; insurgūt cōtra nos & faciet
a ¶oim nr̄m vn⁹ ēp'r i cœlis. vñ. Prem nolite vobis vocare sup terrā.
illas sine honore, dñs deus nr̄. Et nūc frātres qm̄ vos qui i
a ¶cui rōnē reddituri de ouib⁹. b ¶qui. f. speculatores & doctores.
estis præsbyt'ri in pp'o dei: & ex vōbis pendet aīa illo k
a ¶exhortationē cōsolationē. b ¶a desperatione q̄ mō obliti.
rū: ad eloquiū vr̄m corda eorū ērigite, vt memores sint, l m
a ¶deo. vñ: Tētauit deus abrāā. b ¶q̄rū imitatores esse debemus: vt
qa tētāti sunt pr̄es nr̄i: vt ꝓbarent̄ si vere colerent deum
abraæ: isaac. ¶Fortia facta patrum documenta sunt filiorum.
suū. Memores esse debēt quō pater noster abraā tenta-
tus est & per multas tribulatiōes ꝓbatus, dei amic⁹ effe-
ctus est. Sic isaac, sic iacob, sic moyses: & oēs qui placue-
a ¶vñ: Trāsiuimus p ignē & aquā. b ¶sicut exem
rūt deo, per multas tribulatiōes transierunt fideles. Illi n
plo bonorum admonet: ita exemplo malorū terret.
aūt q tētatiōes suas nō suscꝑerūt cū timore dñi: & i patiē
tiā suā & ipropiū murmuratiōis suæ cōtra dñm ꝓtulerit
a ¶diabolo. b ¶corpalib⁹ & spūalib⁹. ¶Q. videmini hæc facientes
in dño quærere vltionem.
extermiati sūt ab extermiatorē: & a † serpēntib⁹ pierī. Et ꝙ
¶Hæc est via veritatis: vt in flagellis animas nostras humiliemus &
patientiam habere studeamus. a ¶ſm illud: Iniuste egimus iniqui-
tatem fecimus.
nos ergo nō vlciscamur nos ꝓ his q̄ pātimur: sed reputā q

est iste sermo qui miam puo. &c. d ¶Sed quia pa. dñs est.
Hic secꝺo ꝟbum iudith inducit ad pniam saluarē, allegāo prio
dei patientiā, cū dr: Sed qa pa. do. est &c. e ¶Nō em̄ quasi ho
&c. Qꝺ homo cōminaf, ita tm ipse cōmaf quasi iquāti pōdere aūt
aliq̄n cōminatur quod inferre nō intēdit. sicut Ionæ. iij. b. dr. Ad
huc quadraginta dies & ninive subuertef. quod tñ deus non in-
tendebat facere: quia fuit deus
pniam niniuitarum ex ꝙ ꝑcere
eis. Et hoc est. qa tales minaces
nes, ꝑterunt nō ſm ordinem di
uinæ ꝓfictiēę q̄ imutabilis est
ſm exigētiā demeritoꝝ, quæ
mutabilis. & sic fuit i niniuitis.
f ¶Etiō hu. illi ait⁹ nostros.
& nō tm corpa. g ¶Vt hui⁹
suam sic fa. no. Cōfidebat en
iudith ꝙ ex humiliatione ꝓpi
negociū ꝑueref in oppositū. lō
dit cū est deliberatione mu-
uitaꝝ. Et hui⁹ cōfidūciæ ca
dif, cum dr: h ¶Qm̄ non li-
se. pctā pa. &c. q de. deum. pe
multiplicē idolatriam ve pani-
iij. Reg. &. ij. Para. A reditu ve
ro captiuitatis babylonicæ no
legitur ꝓpt⁹ isti⁹ idolatriæ cri
aliq̄ pauci tpe antiochi epiphā
nis: & ad hoc iduſti timore mō
tis. i ¶Et nūc fra. Hic ꝓtrit iu
dith inducit ꝓpl'm ad confiden
tiā: & hoc ꝑ sacerdotes qui erāt
ꝓpl'i doctores. Ideo dicit: Ex
vo. pen. anima il. q̄tum ad ſti-
mitatem in bono. l ¶Corda
eorum erī. Ad cōfidēdū de diui
na virtute. m ¶Vt me. finx
qa tē. sunt pa. nostri vt ꝓpa.
vt eorū patientia declaretur ad
meritū ipsoꝝ & exemplū alios
& ducit ad hoc exēplū abrahā q
tētat⁹ fuit in filij immolatione
isaac, q̄ ad eandē immolatione
seobtulit voluntariæ: vt declā
ratū fuit Gen. xxij. & iacob qui
fugiens ꝑsecutionē esau fuit ibi
mesopotamiā syriæ. n ¶Illi
aūt qui tē. sūt as non fuit. &c. ex
terminati sunt ab extermi. Nā
me. xj. vbi dicit: ꝙ ignis deuo
rauit extremā partē castrorum
propter murmur ꝓpli ꝑa dñm
o ¶Et a serpen. pe. Nume. xxi.
p ¶Et nos ergo nō vlciscē
torquendo pœnas quas sustine
mus in deū murmurādo aduer
sum. Hoc ē dicit: qa fortitudo
pplo erāt aliq̄ tā mali q̄ exitus
patiētia ꝓtra deū volebat tradu
ditionem ciuitatis beth[illegible]
sic p ꝓpīs destruer̄ diuinis pu
tus i hierlm, q̄si i vltionē ꝺ dei
de pœnis quas permittebat
pulo iudaico inferri. q ¶Sed
reputā. &c. q. d. reputare debe
mus: quia pctā nra maiora erāt
quā primo pcēt: sup hos hostes humiliā
tis. Nūc ergo ora. p no. Ex verbis em̄ eius
fātis ꝓcedit gram dei in ea esse: & eius
oīonē acceptabilē deo fore. Ideo ꝛndit iu
dith. b ¶Sicut qd' po. lo. dei esse cog.
ad ēt ꝓcedere ex eius bonitate. c ¶Ita
quod fa. dif. pb. si ex deo est. Non acce
pif hic probatio, ꝙ acceptiōe experimēti
tur. Nolo vt scrutemi. actum meū, sed
accipif hic probatio ꝙ expectatiōe effec⁹
futuri. q. d. se sequat effectus ad liberatio
nē ppl'i, p̄ videbitis q̄ illud qd' cogita-
ui facere ex deo est. lō subdif: d ¶Et vt
aliud fiat nisi oratio pro me. vt deus ve
le me dirigere. f ¶Vade in pace. q. d.
quod cogitasti facias, nolum⁹ plus inqui
rere. g ¶Et reuertentes abierunt ad
domos proprias.

Cap. IX.

Vibus absceden. Hic conse-
quit iudith munit se armis
orationis: & qm̄ oīo est peti-
tionis cū decentiū a deo: ideo ad pe-
tendum primo se disponit, cū
qd' erat in superioribꝰ domus suæ: vt di-
cit⁹ ē. &c. k ¶Et indūes se ci. Licet
tm̄ ꝙ haberet ciliciū ad carnē inte-
rius: vt deum ef. c. &c. tñ etiam tūc in
per ca. ſum. & vtrūq; fecit ad humilia-
tionē ſui: sciens q̄ ōīo humiliantis se nu-
bes penetrat. Eccli. xxxv. c. m ¶Dñe
qua primo petit ſupbos hostes humilia-
ri. Sēcō petit sua petitionem ꝓponit. in
aio ostantiā. Circa primū ad obtinēdum
qd' petit, tria proponit ex dei iustitia fa-
cta. Primū est occisio ſichimitarū. ꝓpter
& hoc est qd' dr: Dñe deꝰ patris mei ſi-
cip. &c. Sed ora hoc videf ꝙ in prin
patriarchæ. Sed ora hoc videf ꝙ ſim-
ruben. Propter quod dicunt aliqui ꝙ ex
parte ſuit de tribu ruben. vt ibi dr:
ex parte vero matris ex tribu ſimeon: vt
dr: hic. Sed melius videf dicendū ꝙ ſim-
pliciter fuerit de tribu ſimeon ex parte
patris & matris: qua mulieres nō debebāt cōiungi viris alterius
tribus. Nume. xxvj. nec ille ruben ad quē reducif genealogia iu-
dith ca. ſ. &c. videtur fuisse rubē patriarcha. nam ibi dicit: Filij ſi
meon, filij rube Gen. vero. xlvj. &. j. Paral. v. vbi numerant filij
rubē: nō ponit ibi aliqs q̄ vocef ſimeō. Itē qa plures generatio-
nes videnf fuisse inter rubē & iudith q̄ ponanf ca. ſ. &c. ita a nati tio trib⁹
uitate isaac vsq; ad exitū de ægypto fluxerūt anni quadringēti: iudith.
vt dictū fuit Gen. xv. Itē ab exitu de ægypto vsq; ad fundationē
tēpli ꝙ salomonē, fluxerūt anni quadrin-
gēti octoginta. iij. Reg. vj. & inde vsq; ad
eius destructionem ꝑ nabuchodonosor,
fluxerūt anni quadringenti decē: ſm he-
brǫs: & posset, ꝓbari ꝓpa regū q regna
uerūt a tpe salomonis vsq; ad xj. annum
sedechiæ in quo fuit tēplū destructū: sed
ꝓpter, plixitatē omitto. Et inde vsq; ad
quartū annū cyri, in quo fundatū fuit se-
cundū templū fluxerūt. lxx. anni ſm mi-
norē cōputationē: & inde. viij. vsq; ad cā
by sem: sub quo contigit historia iudith:
vt dictū est. ō. i pri. huius libri. Anni ẏo
ꝙdicti sic⁹ nūri fūt mille. cccl. xvij. a quib⁹
oportet subtrahere annos centum & octo
qui fluxerūt a natiuitate isaac vsq; ad na
tiuitatē ruben nā anno lx. isaac nati sunt
iacob & esau: Gen. xxv. Esau, ẏo anno q̄
dragesimo ętatis suę vxores duas accepit
Gen. xxvj. & ꝓ ꝑns iacob tunc q̄dragena-
rius fuit. q̄ cito post de voluntate parēt⁹
iuit ad laban auūculum suū: Gen. xxvij.
vbi cōpletis. vij. annis suę seruitutis acce
pit liā vxorē. huius primogenitus fuit ru
ben: & sic iacob videf fuisse xlvij. anno
rū vel circiter in natiuitate ruben. igit̄ a
natiuitate isaac vsq; ad natiuitatē ruben
fluxerūt anni cētū octo vel circiter: q̄bus
subtractis de numero annorū supra posi
to remanēt anni mille. cclx. q̄ faciūt. xxx.
gnationes & amplius. nam hoies illi⁹ tpis
ią generabāt exiſtētes. xl. annorū & mino
ris tpis. Ḃ etiā patet ꝑ genealogiā saluato
ris Mat. j. vbi ab abraam q̄ genuit isaac
vsq; ad trāsmigrationē babylonis ponī
tur generatiōes. xxvij. & tñ omittit ibi
tres gnationes regū iuda. vt ꝓbat Hiero.
in homel. & etiā sub noie booz ponunt
ibi tres gnationes, ꝓ una: vt ibidē ostēn-
sum fuit. & iterum a transmigratione ba
bylonis vsq; ad ipm cambysis: sub quo cō
tigit historia iudith, fluxerūt anni. lxviij.
vt patet ex ꝙdictis ꝙ bn faciūt duas gene
rationes. & sic patet ꝙ ille rubē ad quē re
soluif genealogia iudith nō fuit rubē pa
triarcha filius iacob. Propter qd' dicēdū
ꝙ fuit alius eiusdem nois de tribu ſimeō
ad quē resoluif genealogia iudith: eo ꝙ
fuit in illa tribu vir notabilis. n ¶Qui
de. &c. de. a. i. in defensionē sui ab alieni
genis. Et accipif hic defensio pro occisio
ne sichimitarū, ꝓ violēta oppressione di-
ne filiæ iacob in qua qdē occisiōe ſimeō
fuit principalis: Gen. xxxiij. Poterit etiā
ibi accipi defensio proprie: qa gentiles de
alīs ciuitatibus, ꝓpinqs nō fuerunt ausi
pseq iacob & filios eius recedētes, territi
a deo: & ex facto ſimeon & fratrum suoꝝ
Gen. xxxv. o ¶Qui zelauerūt &c. hoc
videf falsum: nā iacob rephendit illud fa
ctū rancꝰ malū. Gen. xxxiij. & filꝰ Gen.
xlix. d. Simeō & leui fratres va. iniq. hel.
&c. vt expositū fuit ibidē. Dicendū ꝙ in
facto illo duo fuerūt. ſ. zelus vlciſcēdi fra
prū. & illud fuit licitū & iustū: qa nō habe
bāt iudicem qui vellet factum punire: cu
ius auctor erat princeps ciuitatis & popu
lus eius fautor. & sic loquitur hic iudith.
Aliud quod fuit ibi, fuit modus vlciſcē
di: qui fuit

A ☞ a ¶Et dixerūt: Quæcūq; loquif ecclia in cōsestiōe fidei in do-
ctrina religionis, laudabilia & irrephēsibilia sunt: hæc singulos
fideles oādo ꝙmonet si quisq; sicut ꝙbauit vere ec qd' docet, ita
operibus impleat. vñ subdif: b ¶Et dixit illis iudith. iudith. i. ec-
clesia cōmdat ꝙbyteris pontā. i. castroꝝ dei sollicitā custodiam:
vt quigū & ſoleꝛti cura ꝙ hostiū ipsidias
semp parati assistāt & oīonibus muniti.

Vibus ab, Posteꝙ Cap. IX.
ad ꝙbyteros locuta est, orato
riū ingredif iudith: qa sollici-
tudo sctōr. post prędicatio-
nis obsequiū redit ad cordis
fut secretum: vt ibi compleat purę asceu
Mat. 6.a. ſionis incensum: ſm illud. Cum oraueris
Leui. 4.d intra in cubiculum. d ¶Dñe deus. Bñ in
dit, erat in ſuperioribꝰ domus suæ: vt di-
cit⁹ ē. &c. k ¶Et indūes se ci. Licet
tm̄ ꝙ haberet ciliciū ad carnē inte-
rius: vt deum ef. c. &c. tñ etiam tūc in
per ca. ſum. & vtrūq; fecit ad humilia-
tionē ſui: sciens q̄ ōīo humiliantis se nu-
bes penetrat. Eccli. xxxv. c. m ¶Dñe
qua primo petit ſupbos hostes humilia-
ri. Sēcō petit sua petitionem ꝓponit. in
aio ostantiā. Circa primū ad obtinēdum
qd' petit, tria proponit ex dei iustitia fa-
cta. Primū est occisio ſichimitarū. ꝓpter
& hoc est qd' dr: Dñe deꝰ patris mei ſi-
cip. &c. Sed ora hoc videf ꝙ in prin
patriarchæ. Sed ora hoc videf ꝙ ſim-
ruben. Propter quod dicunt aliqui ꝙ ex
parte ſuit de tribu ruben. vt ibi dr:
ex parte vero matris ex tribu ſimeon: vt
dr: hic. Sed melius videf dicendū ꝙ ſim-
pliciter fuerit de tribu ſimeon ex parte
patris & matris: qua mulieres nō debebāt cōiungi viris alterius
tribus. Nume. xxvj. nec ille ruben ad quē reducif genealogia iu-
dith ca. ſ. &c. videtur fuisse rubē patriarcha. nam ibi dicit: Filij ſi
meon, filij rube Gen. vero. xlvj. &. j. Paral. v. vbi numerant filij
rubē: nō ponit ibi aliqs q̄ vocef ſimeō. Itē qa plures generatio-
nes videnf fuisse inter rubē & iudith q̄ ponanf ca. ſ. &c. ita a nati tio trib⁹
uitate isaac vsq; ad exitū de ægypto vsq; ad fundationē
tēpli ꝙ salomonē, fluxerūt anni quadrin-
gēti octoginta. iij. Reg. vj. & inde vsq; ad
eius destructionem ꝑ nabuchodonosor,
fluxerūt anni quadringenti decē: ſm he-
brǫs: & posset, ꝓbari ꝓpa regū q regna
uerūt a tpe salomonis vsq; ad xj. annum
sedechiæ in quo fuit tēplū destructū: sed
ꝓpter, plixitatē omitto. Et inde vsq; ad
quartū annū cyri, in quo fundatū fuit se-
cundū templū fluxerūt. lxx. anni ſm mi-
norē cōputationē: & inde. viij. vsq; ad cā
by sem: sub quo contigit historia iudith:
vt dictū est. ō. i pri. huius libri. Anni ẏo
ꝙdicti sic⁹ nūri fūt mille. cccl. xvij. a quib⁹
oportet subtrahere annos centum & octo
qui fluxerūt a natiuitate isaac vsq; ad na
tiuitatē ruben nā anno lx. isaac nati sunt
iacob & esau: Gen. xxv. Esau, ẏo anno q̄
dragesimo ętatis suę vxores duas accepit
Gen. xxvj. & ꝓ ꝑns iacob tunc q̄dragena-
rius fuit. q̄ cito post de voluntate parēt⁹
iuit ad laban auūculum suū: Gen. xxvij.
vbi cōpletis. vij. annis suę seruitutis acce
pit liā vxorē. huius primogenitus fuit ru
ben: & sic iacob videf fuisse xlvij. anno
rū vel circiter in natiuitate ruben. igit̄ a
natiuitate isaac vsq; ad natiuitatē ruben
fluxerūt anni cētū octo vel circiter: q̄bus
subtractis de numero annorū supra posi
to remanēt anni mille. cclx. q̄ faciūt. xxx.
gnationes & amplius. nam hoies illi⁹ tpis
ią generabāt exiſtētes. xl. annorū & mino
ris tpis. Ḃ etiā patet ꝑ genealogiā saluato
ris Mat. j. vbi ab abraam q̄ genuit isaac
vsq; ad trāsmigrationē babylonis ponī
tur generatiōes. xxvij. & tñ omittit ibi
tres gnationes regū iuda. vt ꝓbat Hiero.
in homel. & etiā sub noie booz ponunt
ibi tres gnationes, ꝓ una: vt ibidē ostēn-
sum fuit. & iterum a transmigratione ba
bylonis vsq; ad ipm cambysis: sub quo cō
tigit historia iudith, fluxerūt anni. lxviij.
vt patet ex ꝙdictis ꝙ bn faciūt duas gene
rationes. & sic patet ꝙ ille rubē ad quē re
soluif genealogia iudith nō fuit rubē pa
triarcha filius iacob. Propter qd' dicēdū
ꝙ fuit alius eiusdem nois de tribu ſimeō
ad quē resoluif genealogia iudith: eo ꝙ
fuit in illa tribu vir notabilis. n ¶Qui
de. &c. de. a. i. in defensionē sui ab alieni
genis. Et accipif hic defensio pro occisio
ne sichimitarū, ꝓ violēta oppressione di-
ne filiæ iacob in qua qdē occisiōe ſimeō
fuit principalis: Gen. xxxiij. Poterit etiā
ibi accipi defensio proprie: qa gentiles de
alīs ciuitatibus, ꝓpinqs nō fuerunt ausi
pseq iacob & filios eius recedētes, territi
a deo: & ex facto ſimeon & fratrum suoꝝ
Gen. xxxv. o ¶Qui zelauerūt &c. hoc
videf falsum: nā iacob rephendit illud fa
ctū rancꝰ malū. Gen. xxxiij. & filꝰ Gen.
xlix. d. Simeō & leui fratres va. iniq. hel.
&c. vt expositū fuit ibidē. Dicendū ꝙ in
facto illo duo fuerūt. ſ. zelus vlciſcēdi fra
prū. & illud fuit licitū & iustū: qa nō habe
bāt iudicem qui vellet factum punire: cu
ius auctor erat princeps ciuitatis & popu
lus eius fautor. & sic loquitur hic iudith.
Aliud quod fuit ibi, fuit modus vlciſcē
di: qui fuit

tes ꝑctis nīs: hæc ipsa supplicia mi
a ¶q̄ mereamur.
nōra esse flagella domini quasi ſer
ui, qui corripimur ad emēdationē &
¶Deus nō vult mortē peccatoris: sed vt cō
uertatur & viuat.
nō ad perditionē nostram euenisse
a credamus. Et dixerunt illi ozias &
præsbyteri: oīa q̄ locuta es vera sūt
& nō est in sermonib⁹ tuis vlla repꝛ
hēsio. Nunc ergo ora ꝓ nobis dñm
b q̄m mulier sctā es & timēs deū. Et di
xit illis iudith: Sicut qd' potui loqui b
dei esse cognoscitis: ita quod face
a ¶Omnia sac cum consilio.
re disꝑsū pu probate si ex deo est: &
orate vt firmū faciat deus cōsilium
meum. Stabitis vos ad portam no
ctē ista, & ego exeam cū abra mea: &
orate, vt sicut dixistis in diebus qn
¶plebem suam.
q̄ respiciat dñs populū suum israel.
¶ne impediatis.
Vos aūt nolo vt scrutemini actum
meū: & vsq; dum renunciē vobis, ni
hil aliud fiat nisi oratio pro me ad
dñm deū nr̄m. Et dixit ad eā ozi
as princeps iudæ: Vade in pace: & f
¶dux & adiutor.
dominus sit tecum in vltionem ini
micorum nostrorum. Et reuertenꝛg
tes abierunt. Cap. IX.

Vibus † abscedētibus, iu
dith ingressa est oratoriū i
¶pœnitentiæ.
suū: & induēs se ciliciō: po k
a ¶ad memoriam fragilitatis & mortis.
suit cinerem super caput suum: & ꝓ
a ¶per humilitatem affectum se sperans ex
stēnens se dño clamabat ad domi
audiri. Sacrificium deo spiritus contribu
latus.
a num, dicens: † Dñe deus pris mei sim
meon, qui dedisti illi gladium in den
fensionē alieni genarū: qui violato
res extiterūt in coinquinatione sua
¶dinæ filiæ iacob.
& denudauerunt femur virginis in
cōfusionē: & dedisti mulieres eorū
in ꝑdā: & filias illorū in captiuita
a ¶filꝰ iacob.
tē: & oēm ꝑdā in diuisionem scrūs
tuis q zelaucrūt zelū tuū. Subucni o
quæso te domine deus meus mihi

Moraliter. h ¶Quibus ꝙbsce. &c. Per hoc oñdif ꝙ ecclia tri- Moralit.
bulatiōis tpe debet deū deuotius exorare & ieiuniis & aspiratiꝝ
pnię se magis solito corā deo humiliare vt ei⁹ auxiliū impetret.

C Declarat̄ als † ascē dentib⁹.

D

† Ge. 34. d.

E ☞ a ¶Respice ca. Sicut luxuriosos luxuriosis cōpat: ita nunc sup
bis supbos assyrios. s. ægyptijs: qa sicut portēta diuina ē i illis ita
manifestari pōt & his subueršis: qa idē dñs eadē portēta, eadē iu
sticia. b ¶Fac do. ḃnō dicit delectatiōe pœnę, sed amore iusti
cię. Sic, ppḥæ qeqd i spū iusto iudicio videt futurū, i eodē spū ꝓ
phetat dicūt sacrēdū. Immo p eos ipse ꝓphetat dixit q per eos reuelat atq; fa
Ps.68.e. cit. q̄le est illud: Fiat męsa eorū
Act.23.a corā ipsis in la. &c. Et pcutiet te
Mystice. deus paries dealbate. ¶Mystice. Ois hæretic⁹ vel schismatic⁹ vel iudaę⁹ vel pagan⁹ q eccle
siā x̄bo vel exēplo corumpe
volueri:, pprio supbię gladio
Gen. 3.c. caput ini q voluntatis amittit. vñ: ipsa cōteret caput tuum.

NICO.DE LYRA

☞ di: q fuit mal⁹ & pditor⁹ i
ętu filij iacob fregerunt pactū
habitū cū sichimitis: &sic reph
hēdit illud iacob. a ¶Tu ei fe.
pri, in creatiōe mundi. b ¶Et
il. post il. co. Nō sic itelligēdo
q̄ ūt pri⁹ & posteri⁹ i cogitatio
ne dei q̄ mēsurat nūc ęternitatis
sed i reb⁹ factis q̄rū aliæ fūt po
steriores aliis. c ¶Respice ca.
Hic allegat scđm ex vitiōe di
uina factū, qđ ē submersio ęgy
ptioꝝ, cum dr: Respice, oculo
tuæ iusticiæ. d ¶Castra assy.
nūc. Ipsa puniēdo. e ¶Sicut
tūc ca. ægy. &c. Exo. xiiij. f. Re
spiciēs dns sup castra ægyptio
rū p colūnā ignis & nubis iter
fecit exercitū eorū &c. f ¶Et
te, fa. eos. Exo. xiiij. e. Erat nu
bes tenebrosa ex pte ęgyptioꝝ
& illuminās noctem ex pte he
bræoꝝ: impediēs ægyptios ne
possent accedere ad hebræos.
g ¶Tenuit pe. eo. ab, i. maris
fundus in eorum submersione.
h ¶Et in con. i. fustibus ad pu
gnādum dispositis. i ¶Et ne.
qa tuipse es &c. cō. be. ab. ini.
i. ab antiqs tpib⁹: sicut pater de
amalech ꝑ filios isrl pugnāte:
Exo. xvij. & de og rege basan,
& seō rege āmorreoꝝ:: Nu. xxj.
& de regib⁹ ꝑ iosue pugnātib⁹
Iosue. x. &. i plurib⁹ alīs locis.
k ¶Erige bra. Hic ponit re
tiū a iudith allegatum. s. destru
ctio diuini cultus: cuius obser
uatio erat ꝓueniēs deo. Ideo di
cit. Erige bra. t. i. potētia tua.
l ¶Sicut ab ini, i. ab exitu fi
liorū isrl de ægypto: vt ꝓdictū
est. m ¶Et allide vir. corū, i.
psterne. n ¶Qui ꝑmitturit
se vio, sctā tua. Sic em ꝑmise
rant nabuchodonosor regi, vt
ipse solus noiaret deus in terra
vt dictum est. ō. c. iij. o ¶Fac
dñe vt gla. pro. ei⁹ sup. am. i.
caput holofernis: de cuius ptā
te tot⁹ exercit⁹ gl'iabat: & vī hic ꝓphetice log: qa sic factum fuit
postea: vt videbit. xiij. ca. p ¶Capiat la. ocu. suo. in me. sic ca
piat in aspectu meę pulchritudinis: q̄ fiā ei sic familiaris possim
cum iugulare. q ¶Et per. eū ex la. cha. meæ, i. ex verbis meis
dulcibus & amorem prætēdentibus. Ad intellectū hui⁹ & ēt se
quentiū sciendū: q̄ dicit aliq̄ q̄ in iudith duo fuerunt. s. affectio
magna ad liberandū populū de manu holofernis: & istud fuit li
citum & sanctū. Et aliud quod ex hac affectione secutū est scilicet
executio hui⁹ affectiōis, in q̄ peruit & fecit & dixit aliq̄ illicita:
& sic petiuit ardorē libidinis excitari i holoferne. & ad ꝑ ornauit
se: &

¶desolatæ. ¶ordine dispositi sit oia.

viduæ. Tu enim fecisti priora: & illa post illa co a b
gitasti: & hoc factum est qđ ipse voluisti. Oēs
eīn viæ tuæ pataē sunt: & tua iudicia i tua ꝓuidē
a tia posuisti ¶Respice cōtra castra assyriorū nunc q̄
sicut tūc castra ægyptiorū videre dignat⁹ es qñ e
post seruos tuos armati currebant confiden
a ¶non in domino.
tes in q̄adrigis & in eqtatu suo & i multitudi
a ¶Vultus aūt dñi sup fa. ma.
ne bellatorū. Sed aspexisti sup castra eorum: & f
a ¶vt euadere non possent.
tenebræ fatigauerunt eos. Tenuit pedes corū g
¶maris. ¶puniantur. ¶similes illis.
abyssus: & aquæ operuerunt eos. Sic fiāt & isti
dñe, qui cōfidūt in multitudine sua, & i curribꝰ
suis & in cōtis & i sagittis suis: & i lāceis gl'iant⁹ h
& nescīūt qa tuipse es deus nr: q̄ t cōteris bella i
a ¶soli. b ¶portētia quā videris dimisisse.
ab initio: & domin⁹ nomen est tibi. Erige brā k
chiū tuū sicut ab initio: & allide virtutē eorum, l
in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia
¶iactant.
tua, qui ꝑmittūt se violare sctā tua & polluere n
tabernaculū nominis tui: & deiicere gladio suo
b cornu altaris tui. Fac domine vt gladio proprio o
a ¶per portā oculorū intret affectio cōcupiscētiarū: vnde:
Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam &c.
eius superbia amputet. Capiat laqo oculorum p
a ¶Dulcia videantur ei labia mea. s. verba.
suorū in me: & percuties eū ex lābiis charitatis q
meæ. Da mihi in aio cōstātiā vt † cōtēnā illum r
a ¶Nō nobis dñe nō nobis: sed nomini tuo da gloriam.
& virtutē ei⁹ vt euertā illū. Erit em hoc memo⁹ s
a ¶fragilis sexus.
riale nois tui, † cum mānus fœminæ deiecerit
a ¶superbū. ¶Qui se exaltat humiliabit. b ¶in qua cōsi
eum. Nō em in multitudine est virtus tua do t
dit holofernes. a ¶Fallax equus ad salutē. Et, Nolite fieri
sicut equus & mulus quibus non est intellectus.
mine: neq; in eq̄orum virib⁹ voluntas tua est.
a ¶vnde diabolus & primus homo cecidit.
Nec superbi ab initio placuerūt tibi: sed humi u
liū & mēsuetorū semp tibi placuit deprecatio.
a ¶sanctorum. b ¶populorum. c ¶nouę.
Deus cœlorū, creator aquarū, & dñs toti⁹ crēa x
a ¶afflictā. b ¶nō de viribus meis.
turæ, exaudi mē misēram deprecantē: & de tua y
misericordia præsumentem. Memento domīe a
valde magnū. Ideo dixit: Da mihi &c. v. tc cōtēnam illū. s. ¶Non
nō timeā nec horream occidere illum. s ¶Erit em hoc memo
&c. Cū hoc nō poterit imputari virtuti hūane, sed diuīne. ¶No
em in mul. est virt⁹ tua domine, qa solo nutu potes subuertere
oia. v ¶Nec supbi ab ini. pla. tibi, nam angelos superbientes
deiecit de cœlo. x ¶De⁹ cœlorū. crea. aquarū. Per hoc intelli
gunt oēs aliæ creaturæ. y ¶Exaudi me mi. Afflictione enim
& miseriā sui ppī reputabat suā. z ¶Et de tua mi. præsume. i.
confidēte vltra modū mulierē. a ¶Memento dominę tui. i. fi
tui. i. fi ꝓ nobis nō parcis: saltē ꝑcas ꝓ tuo cultu q viget in nobis.
☞ Omnes

Factū &c. sequit. Ca. X.
a ¶Abstulit a se cili. qa
sancta ecclesia aliquādo ꝑ
pctis suis pœnitētię gerit af
fectū: sed tñ spe remissio
nis & futuri ḡtis exhilarat animum.
b ¶Vtinco. decore, qa iustum est, vt
a ¶quem delere vult. ¶in æternum.
domus tua in sanctificatione permaneat:
a ¶audito miraculo. ¶solus.
† & oēs gentes ignoscāt: qm̄ tu es deus & a
nō est alius præter te. Ca. X.
Factum est autem cū cessasset cla b
mare ad dominum: surrexit de c
loco i quo iacuerat prostrata ad
dominum. Vocauitq; abram suā d
a & descendens in domum suam abstulit ſ
a se cilicium: † & exuit se vestimentis vi
a ¶lachrymis pœnitentiæ. b ¶opera carnis.
duitatis suæ. Et lāuit cōrpus suum: & vn ſ
a ¶carnis mortificatiōe. b ¶id est distixit solerti
xit se † myrrhō optimo: & discrimināuit crī i
discretiōe singulas cogitatiōes mentis. a ¶galeam
nem capitis sui: & imposuit mitrām super k
salutis. a ¶mentem. b ¶operibus suis.
cāput suum: & induit se vestimentis iocūꝺ i
a ¶congressus operū euangelicis munit præceptis.
ditatis suæ. Induitq; sandalia pedib⁹ suis m
a ¶spe futurorū bonorū, q dabūt sctis i dextera pte
collocandis. b ¶castitatis.
assumpsitq; dextrāriola & liliā, & inaures, o
a ¶signaculū fidei: de q̄ Anulo suo subarrauit me. p
b ¶cęterarum virtutum.
& ānulos: & oīb⁹ ornāmētis suis ornauit se q r
a ¶a quo omne bonum. b ¶gratiæ.
Cui etiā dñm⁹ cōtulit splendorē: qm̄ oīs
a ¶pūis vitæ. b ¶futuræ vitæ.
ista cōpositio, nō ex libidinē: sed ex virtū
te pendebat. Et iō dñs hāc † in illam pul s
d chritudinem ampliauit: vt incomparabili
decore omnium oculis appareret. Impo u
¶hostem aditura.
c suit itaq; abræ suæ ascopam vini, & vas x
a ¶virorē fidei. Lapatē em dicūt esse cibū oleribus
d olei & † polentam & lapates & panes & y z
confectum. a ¶pinguedinē charitatis.
cāsēū: & ꝑfecta est. Cūq; venissent ad por a
tā ciuitatis: inuenerūt expectātē oziā & ꝓ
byteros ciuitatis. Qui cū vidissent eā stu
pentes mirati sunt nimis pulchritudinem
ei⁹. Nihil tñ interrogātes: eam dimiserunt b
trāsire dicētes: Deus ꝑm nr̄orum det tibi
grām: & oē consiliū tui cordis sua virtute
corroboret: & glorieť sup te hierusalē: & sit
nomen tuū in numero sctorū & iustorū. Et
dixerunt hi qui illic erant, oēs vna voce:
Fiat fiat. Iudith vero orans dñm, transi
uit ꝓ portas, ipsa & abra eius. Factum est c
autem cum descenderet montem circa or a
a ¶pī gentium. i. curiosi scrutatores humanarū di
sciplinarum.
tum diei, occurterūt ei explōratores assy e
a ¶tenuerunt eam cum ecclesia a iudæis ad gentes.
transeuntem: dogmatibus suis superare cupiebant.
riorum: & tenuerunt eam, dicentes: Vnde
venis, aut quo vadis? Quæ respondit:

a ¶promissionis q promittis te esse cū fidelib⁹ tuis.
b ¶quo loquor ad eum.
testāmenti tui: & da verbum in ōre meo:
a ¶ex quo ꝓcedūt verba.
& in cōrde meo consilium corrobora, vt
a ¶quem delere vult. ¶in æternum.
domus tua in sanctificatione permaneat:
a ¶audito miraculo. ¶solus.
† & oēs gentes ignoscāt: qm̄ tu es deus & a
nō est alius præter te. Ca. X.
Factum est autem cū cessasset cla b
mare ad dominum: surrexit de c
loco i quo iacuerat prostrata ad
dominum. Vocauitq; abram suā d
a & descendens in domum suam abstulit ſ
a se cilicium: † & exuit se vestimentis vi
a ¶lachrymis pœnitentiæ. b ¶opera carnis.
duitatis suæ. Et lāuit cōrpus suum: & vn ſ
a ¶carnis mortificatiōe. b ¶id est distixit solerti
xit se † myrrhō optimo: & discrimināuit crī i
discretiōe singulas cogitatiōes mentis. a ¶galeam
nem capitis sui: & imposuit mitrām super k
salutis. a ¶mentem. b ¶operibus suis.
cāput suum: & induit se vestimentis iocūꝺ i
a ¶congressus operū euangelicis munit præceptis.
ditatis suæ. Induitq; sandalia pedib⁹ suis m
a ¶spe futurorū bonorū, q dabūt sctis i dextera pte
collocandis. b ¶castitatis.
assumpsitq; dextrāriola & liliā, & inaures, o
a ¶signaculū fidei: de q̄ Anulo suo subarrauit me. p
b ¶cęterarum virtutum.
& ānulos: & oīb⁹ ornāmētis suis ornauit se q r
a ¶a quo omne bonum. b ¶gratiæ.
Cui etiā dñm⁹ cōtulit splendorē: qm̄ oīs
a ¶pūis vitæ. b ¶futuræ vitæ.
ista cōpositio, nō ex libidinē: sed ex virtū
te pendebat. Et iō dñs hāc † in illam pul s
d chritudinem ampliauit: vt incomparabili
decore omnium oculis appareret. Impo u
¶hostem aditura.
c suit itaq; abræ suæ ascopam vini, & vas x
a ¶virorē fidei. Lapatē em dicūt esse cibū oleribus
d olei & † polentam & lapates & panes & y z
confectum. a ¶pinguedinē charitatis.
cāsēū: & ꝑfecta est. Cūq; venissent ad por a
tā ciuitatis: inuenerūt expectātē oziā & ꝓ
byteros ciuitatis. Qui cū vidissent eā stu
pentes mirati sunt nimis pulchritudinem
ei⁹. Nihil tñ interrogātes: eam dimiserunt b
trāsire dicētes: Deus ꝑm nr̄orum det tibi
grām: & oē consiliū tui cordis sua virtute
corroboret: & glorieť sup te hierusalē: & sit
nomen tuū in numero sctorū & iustorū. Et
dixerunt hi qui illic erant, oēs vna voce:
Fiat fiat. Iudith vero orans dñm, transi
uit ꝓ portas, ipsa & abra eius. Factum est c
autem cum descenderet montem circa or a
a ¶pī gentium. i. curiosi scrutatores humanarū di
sciplinarum.
tum diei, occurterūt ei explōratores assy e
a ¶tenuerunt eam cum ecclesia a iudæis ad gentes.
transeuntem: dogmatibus suis superare cupiebant.
riorum: & tenuerunt eam, dicentes: Vnde
venis, aut quo vadis? Quæ respondit:

¶Dixerūt

NICO. DE LYRA

☞ a ¶Omnes gentes agnoscant
q̄rentes deus meus. Per factum sic
mirabile: quod non potest fieri nisi
tus virtute. Ca. X.
Factū est aūt &c. Posteq; iu
dith se muniuit armis ora
tionis: hic ꝑm offert se pe
riculo mortis. Et primo se
parat ornamēto. Sed o si
bi, puidet de alimento, ibi. Imposuit
ingre. Tertio se tradit hostiū cuneo, ibi
factū est aūt. Circa primū dr: b ¶Ea
dē aūt cum cessasset cla. ad dñm.
dei sui. ornatorio cōsis. d ¶Surrexit, de
dinem ampliauit. Ideo palā vis indum
test dici q̄ nō fuit intentio iudith p se
lofernē allicere ad aliquod pctm. s. q
intendebat sic apparere grata q̄ ea
rā ipso q̄ vellet eā vxorē hr̄e. q̄ p
hac spōsione ab: & ara arę. nā anti
quitus iurta rā liberras seruis dona
bant, c ¶Et descendēs in do. sū. de
domus sue: q̄ erat in supioribus
sue: vt dictum est. ō. viij. cap.
ta augustria. g ¶Et lauit cor. suum.
subdit: h ¶Et vn. sc. myrto. i. vn
guēto ex myrrha ꝓ magna parte com
posito. k ¶Et imposuit mitrā. i. cu
cuiusq; ad sui capitis ornamentum.
l ¶Et induit se vestimentis iocundi
tatis suæ. i. quibus vtebatur ad iocun
dū: qa intēdebat totaliter destruere cul
tum diuinū: vt pater ex superadictis
de verbis aūt iudith vtunt debent
excusari a mendacio: dicē. f. in loco
suo. r ¶Da mi. Hic ꝑtr iudith per
tit constātiā sibi dari: nam mulier
tantū tyrannū & p mulierē vincēdū
ornamenta aurea quibus vtunt mulie
res ornātus maxime. q ¶Et anu
los. Qui sunt ornamenta digitorum.
r ¶Et oīb⁹ ornamentis suis orna
uit se. Hoc dicitur ad ostendendum q
ornati. s ¶Cui etiam dñs con
tulit splendo. augendo eius pulchritu
dinē. t ¶Qm̄ omnis &c. ꝑ modū
ꝓcedentis

¶ Universidad de Deusto Biblioteca

C ¶Impo fuit. Hic ꝑtr sibi, puidet de alimēto di. Imposuit &c. asco, i. vtrem. & est nomē græcū. ascopa em græce, vter ē latine. x ¶Et vas olei. ꝑ cōdimento potagn. y ¶Et polentā. i. cibum de farina factū. z ¶Et lapates. i. ficus siccas ſm Hug. De talibus enim cibis sibi, puidit: qa nolebat vti cibis gentiliū lege mosaica prohibitis † Eccī. 36 a.

a ¶Cūq; ve. ad por. ci. sicut dixerat eis iudith. 8. i tine. c. vij. b ¶Nihil tñ interrogantes eā. Dixerat em eis ꝙ nō scrutarent suū cōsiliū. Cæterā parēt. c ¶Factum est autē. Hic ꝑtr se tradit manibus hostiū cum dr: Factum est autem cum descēderet montem. s. bethuliæ. d ¶Circa ortum dici. vt videret fugere ꝑplos ci † ī. 16. b. uitatis ignorāte. nā illa hora vigiles vadūt ad dormiendū: & sic fugientes hñr tps magis opportunum. e ¶Oc currerūt ei explorato, assy. Qui erāt als † myr in circuitu ciuitatis: ne aliquis rho. exiens posset effugere manus eorum

☞ Ideo ego Moraliter. b ¶Factum est autem Moralr. &c. Hic post oīonē ecclesię describit eius ornatus quo sponso suo debeat placere, cum dr: g ¶Et lauit corp⁹ suum. Quod est congregatio fidelium aquis cōtritionis & deuotiōis. h ¶Et vnxit se myrto optimo, id ē vnguēto de myrrha optima facto: ꝙ qđ significat virtus castitatis: eo ꝙ cōseruat carnē a putrefactiōe luxurię & dissolutionis. i ¶Et discrimināuit crinem capitis sui. Caput ecclesiæ christus est. & eius crines sunt ecclesiæ ministri: q debēt adhærere capiti: & ēe discriminati. i. ꝙ ordines debite distincti, & officijs suis intenti. k ¶Et imposuit mitrā super caput suum. Attribuēdo christo quicquid est in ea virtutis & boni. l ¶Et induit se vestimētis iocūditatis suæ. Virtutibus sanctis, quæ disponūt ad iocunditatem patriæ cœlestis. Rom. xiij. d. Induamur arma lucis: sic vt i die honeste ambulemus. m ¶Induitq; sandalia pedibus suis. Affectiones suas sacris meditationibus munièdo. n ¶Assumpsitq; dex. Sponsum suū dulciter amplexando. o ¶Lilia. gestus & motus castissimos obseruando. p ¶Inaures, ei⁹ verba deuote audiēdo. q ¶Et anulos. eius mandata operibus adimplendo. Nam anuli sunt ornamenta digitorum quib⁹ manualiter operamur. r ¶Et omnibus ornamentis suis ornauit se. Hoc additur: quia nihil est omittendum de spūalibus ornamentis. s ¶Cui etiam dominus cōtulit splendorē. i. spūalē decorē q a solo deo dat. v ¶Imposuit itaq; abræ &c. ꝙ hoc designat ꝙ ecclia nō icorpat sibi aliqd de doctria puersa. c ¶Factū est au. cū desc. de mo, &c. Lra sequēs aliq̄ mēdacia & adulatoria videť cōtinere ſm sensum lrālē: sicut dictū fuit i expositiōe Irāli. Sensus aūt mysticus Irāli ꝓrius nō videt bene conueniens. s. vt ꝑ permissa significentur virtuosa: ꝓpter qđ talē modū exponendi mystice in ꝓceden tib⁹ euitaui: & ex eadem causa trāseo vsq; ad. xiij. capitulum. als † illi. D

E a ¶Dixeruntq; Sub dñatione sæculariū principū libere manere ꝓmiserunt.
Traian⁹. Sicut traian⁹ licet imprimis xpi cōfessores ꝓsecutus sit: Plinio scd'o admonente leuioribꝫ decretis edictū suū temperauit
Eli⁹ adrianus. Elius q;q; adrian⁹ per quadratū discipulū apl'oꝝ, & aristidē athenieſē virū de xpiana religione eruditū ad munitiū fundandū ꝓbabile esse ap'lm ꝓlam misit: vt nemini liceret xpianū sine crimis obiectione aut probatione damnare. b ¶Adorauit eum.
Nō ꝓturbatiōe timoris, sed obseruatiōe
1.Pe. 2.c. ordinis. vñ. Et subditi estote in oi ti. do-
rom. 13.a & deū timete: regē ho. Et ap'ls: Qui pote-
3. Re. 18. state resistit, dei ordinatiōi resistit. Vñ he
lias regē ipiū achab adorasse legit. vnde:
act. 26.2. Paulus apud agrippā regem & festum & ꝓsidem cām suam agens, verba māsueta protulit. Sil' apud holofernem iudith de aduentu suo & iudæorum casu futuro loquitur: nō adulatorie mentiendo, sed futura prophetice prædicendo.

NICO.DE LYRA

a ¶Ideo ego fugi a facie eorum q̄m fu. ag. &c. Hæc autē verba iudith & sequētia nitunt aliqui verificare duplici via. Vna est ꝑ conditionalem subintellectam: vt sit sensus: q; hebræi sint i tali dispositione positi q; tradātur holoferni & eius exercitui: nisi cito veniat eis auxilium a deo. alia est: vt eius verba mystice seu prophetice intelligantur de spoliatione & destructione iudæorū, quæ futura erant tpe Tyti per exercitū romanorum. Sed prima via non videt cōueniēs: nam sequenti capl'o, iudith affirmat diuinum auxiliū ab hebreis subtratū: & q; ꝑ diuinā ꝓuidentiā missa erat ad hoc nūciādum. Sil' nec scd'a. Nam iudith non videtur loqui ꝓphetice de tpe tā longinquo: sed magis historice loqui de casu hebræorū imminenti de propinquo. Item quia præ
F tum, qui tam decoras mulieres habent: vt non pro his merito pugnare cōtra eos debeamus? Videns ita i q; iudith holofernem sedentem in conopeo: quod erat ex purpura & byſſo & auro & ſmaragdo & lapidibus ꝓciosis i textū: & cū i facie ei⁹ in b tēdisset: adorauit eū ꝓsternēs se super terrā: & eleuauerūt cā serui holofernis, iubente dño suo. Ca. XI.

TVnc holofernes dixit ei: Equo animo esto & nolī pauere in corde tuo: quoniam ego nunq; nocui viri qui voluit seruire nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non cōtēpſiſſet me: non alleuaſſem lanceā meā sup eum. Nūc aūt dic mihi qua ex cā recceſſiſti ab illis: & placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi iudith: Sume verba ācillæ tuæ: quoniā si secut⁹ fueris verba ancillæ tuæ ꝓfectā rem faciet dñs tecum. Viuit q; enim nabuchodonosor rex terræ: & viuit virtus eius, q̄ est in te: ad cor-

filia sum hebræorū. Ió ego fugi a a facie eorum: quoniam futurū agnoui, q; dentur vobis in deprædationem: pro eo q; contemnentes vos nolucrunt vltro tradere seipsos: vt inuenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitaui mecum, dicens: Vadam ad faciē principis holofernis, vt indicem illi secreta illorum: & ostendam illi b quo aditu possit obtinere eos: ita vt nō cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius: cōsiderabāt faciem: & erat in oculis
a ¶sinceritatem religionis.
eorum stupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam: Conseruasti animā tuam: eo q; tale repperisti consilium vt descenderes ad dominū nostrum. Hoc autem scias: quoniam cum steteris in conspectu eius, bene tibi faciet: & eris gratissima in corde eius. c Duxeruntq; illam ad tabernaculum holofernis: annunciantes eam. Cūd q; intrasset ante faciem eius: statim ſ captus est in suis oculis holofernes.
a Dixeruntq; ad eum satellites eius. Quis † contemnat populū hebræorum, qui tam decoras mulieres habent: vt non pro his merito pugnare cōtra eos debeamus? Videns ita i q; iudith holofernem sedentem in conopeo: quod erat ex purpura & byſſo & auro & ſmaragdo & lapidibus ꝓciosis i textū: & cū i facie ei⁹ in b tēdisset: adorauit eū ꝓsternēs se super terrā: & eleuauerūt cā serui holofernis, iubente dño suo. Ca. XI.

TVnc holofernes dixit ei: Equo animo esto & nolī pauere in corde tuo: quoniam ego nunq; nocui viri qui voluit seruire nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non cōtēpſiſſet me: non alleuaſſem lanceā meā sup eum. Nūc aūt dic mihi qua ex cā recceſſiſti ab illis: & placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi iudith: Sume verba ācillæ tuæ: quoniā si secut⁹ fueris verba ancillæ tuæ ꝓfectā rem faciet dñs tecum. Viuit q; enim nabuchodonosor rex terræ: & viuit virtus eius, q̄ est in te: ad cor-

xj. ca. Circa primū dicit: Cumq; intrasset. s. iudith. e ¶Ante faciem eius. f. holofernis. f ¶Statim captus est in oculis suis holo. Id est accensus immoderata concupiscentia eius. veruntamen si concupierit eam pro concubitu forsitan tm vel coniugali secm intentionem iudith. vt dictū est. ē. ca. ix non habuit. Nam littera sequens aliquam de pro vno sensu, aliquando pro alio videtur sonare: prout in sequentib' apparebit. Quicquid tamen fuerit ex parte hoc lofernis, intentio iudith in orando & ornando fuit bona: vt dictum est. & ita fando eam a peccato mortali. In mendacijs vero sequentibus non oportet eam excusare a peccato veniali, sicut aliqui quærit placere mulieri propter bonum, si illa exardescat in eius concupiscentiam non propter hoc eius bona intentio deprauatur. pro quibus tamen nō oportet eam accusare. Nec in scriptura, sed pro affectione bona ad populi sui liberationem & aduersi diuini cultus deiectionē multum in scriptura commendatur sicut dictum est. Similiter & in sequentibus hebræorum. capra de obstetricibus hebræorum. Exo. i. g ¶Vt non pro his, habendis ad libitum. h ¶Merito pugnare contra eos debeamus: Nam pulchritudo mulieris magis allicit q; aurum & argentum. i ¶Videns ita q; iudith holofernem sedentem in conopeo, id est in cathedra de pra quam appensum erat conopeum, et magnificētiam sedis & decorem. Et ita conopeū cortina inferius rotunda & tem dens superius in acutū. ideo dr conopeū cono in quo super' terminat. Fit autē de vero dr a conopeo ægypti oppido in primo fuit inuentū. k ¶Adorauit eum. prosternēs se sup terrā &c. Adoratione dulię, propter reuerentiā magnitudinis & potestatis suæ quæ a deo erat: quia ho lofernes abuteretur sicut homine mali communiter abutuntur grātia a deo sibi data.

m ¶Quoniā ego nunq; nocui viris qui voluit seruire nabuchodonosor regi. Hoc se dicebat falsum: qa sicut dicit. s. ii. ca. quātūcūq; hoies sibi subiecti erant: tanta ferocitatem pectoris eius inferret multa mala poterant, quin eis interrogatur, cum dicit. Secundo iudith interrogatur: Nunc autem dic mihi &c. Et patet. n ¶Sume verba ancillæ tuæ. Hic consequenter iudith respondet ad interrogata. vbi primo ponitur eius responsio. Secundo responsionis approbatio, ibi: Placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi iudith. Circa primum iudith vtitur duplici cautela, & vtrumque est licitum. Primo enim ponit quasdam ambiguitates, per quas ipsa intendebat veritatem intelligere, sed holofernes falsum vel falsitatem. Secundo ponit quasdam veritates intellectas falso, & erunt ne veritates. Et sic videtur hic metaphorice vel rhetorice loqui de quod patet. Quomodo em posset homo sanguinem bibere: qa hoc esset contra legem? Et similiter oculos falsorum verborum claudit, & erunt ne veritates. Et sic videtur hic metaphorice vel rhetorice loqui de quod patet. Quomodo em posset homo sanguinem bibere: qa hoc esset contra legem? Et similiter oculos falsorum verborum claudit, & erunt ne veritates. Secō approbat fallaciam, & illudat illusorem primo. Secō approbat fallaciam, & illudat illusorem primo magnificat eius potētiā. Secō approbat eius sententiam, ibi: Nec hoc latet. Quæ sententia, ibi: Quoniā si secut⁹ fueris verba ancillæ tuæ. Et consequenter allegat diuinam ꝓuidentiā, ibi: Quæ ancilla. Circa primum dicit: Sume verba ancillæ tuæ. Non solū aurē comprobat holofernis sententiam sed & mentis. o ¶Quoniam si secut⁹ fueris verba ancillæ tuæ. Et sic affirmando & ꝑm ea faciendo. p ¶Perficiet dñs tecum. i. ita faciet prosperum rem faciet dñs tecum, i. te faciet prosperum gere ad intentum. q ¶Viuit enim nabuchodonosor rex terræ: & viuit virtus eius, q̄ est in te: ad cor-

xj. ca.

a ¶Missa sum. Pri⁹ Ca. XI. ma via salutis fuit gētib', ꝺdicatores euangelij graciāter recipe & fidem præbere. & per eorū doctrinam ad agnitionem veritatis venire.

NICO.DE LYRA

a assentio falsi ad fallendū falsarium: vt dictum est. a ¶Nūquid non ipse dixerat: tremor tuus super ipsos est. a ¶sicut Iosephⁱ in eadē obsidiōe narrat euenisse. b ¶iopia.

reptionē omniū animarū errantiū: q̄m non solum homines seruient illi per te: sed & bestiæ agri ob temperant illi. Nunciatur enim industria animi a tui vniuersis gentibus & indicatum est omni sæculo quoniam tu solus bonus, & potens es in omni regno eius: & disciplina tua omnibus prouidiis ꝺ ciis prædicatur. Nec hoc latet qd' locut⁹ ē a chior: f nec illud ignorat, qd' ei iusseris euenire. Constat eñ dñm deūm nīm sic ꝓctis offensum: vt manda- g
a ¶pe tyti & vespasiani.
uerit per ꝓphetas suos ad ꝓsm, q; trādat eum p
a ¶morte christi.
peccatis suis. Et quoniam sciunt se ōffendisse deum suum filii israel: tremor tuus super ipsos est. a ¶sicut Iosephⁱ in eadē obsidiōe narrat euenisse. b ¶iopia. Insuper etiam famēs inuasit eos: vt ab ariditate h aquæ iā inter mortuos cōputantur. Deniq; hoc i
a ¶hoc quoq; tunc factum est.
ordinant, vt interficiant pecora sua: & bibānt sanguinē eorū: & sancta dñi dei sui quæ ꝓcepit de⁹ k nō cōtingi: i frumēto, vino & oleo hæc cogitaue rūt impēdere: & volūt cōsumere quæ nec manib⁹ deberēt cōtingere. Ergo q̄m hæc faciūt, certū est q; in ꝓditione dabuntur. Quod ego ancilla tua l
a ¶Tunc quoq; christiani admoniti in oppidum Pellā trās iordanem fugerunt.
cognoscens fūgi ab illis: & misit me domin⁹ hæc m ipsa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo deum: vt dicat mihi quando eis reddat peccatum suum: & veniens nūciabo tibi: ita vt ego adducam te per mediam hierusalem: Et habebis omnem populum israel sicut oues quibus non est pastor: & non latrabit vel vnus canis contra te: quoniam hæc mihi dicta sunt per prouidentiam dei.
a Et quoniam iratus est illis deus: hæc ipsa missa sum nunciare tibi. Placuerunt autem omnia verba hæc coram holoferne, & coram pueris eius: & mirabantur ad sapientiam eius: & dicebant altero ad alterum: Non est talis mulier super terram, in paspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum. Et dixit ad illam holofernes: Bñ fecit deus q̄ misit te ante populum: vt † des illum tu in manibus nostris: & quoniam bona est promissio tua: si fecerit mihi hoc deus tuus, erit & deus meus: q & tu in domo nabuchodonosor magna eris: & r nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.

¶holofernes & principes sæculi.

TVnc iussit eam introire Ca. XII. s
a ¶ecclesia enim requiescit apud eos qui intelligentiam & fidem sanam recipiunt in thesauro mentis.
vbi reposīti erāt thesaūri ei⁹: & iussit illic manere eā: & constituit qd daret illi de cōui- t
a ¶de cultu religionis suæ studēt em ad illecebras carnalīū voluptatum adducere & pertrahere.
uio suo. Cui rndit iudith & dixit: Nūc nō potero u māducare ex his q̄ mihi ꝓcipis tribui: ne veniat x sup me offensio. Ex his aūt q̄ mihi detuli māducabo
a ¶id est princeps sæculi. b ¶Videtur talibus cultus religionis vilis & despectus.
Cui holofernes ait: Si dēfecerit tibi ista quæ tecū y

tum. k ¶Et sancta dominū sui. C
Nō vocantur hic sancta vasa cōsecrata ad sacrificandū dño, seu oblationes & sacrificia, vt dicūt aliqui. nā talia non erant nec fiebāt extra hierusalem. Sed sancta dicunt hic primitiæ & decimę q̄ debebantur sacerdotibus & leuitis: in necessitate tamen poterant comedi ab alijs: sicut dauid & vi ri eius comederunt panes propositionis, & de voluntate summi sacerdotis: vt habetur. j. Regum. xxj. Et ideo iudith videtur hic simplicitur falsum dixisse, cum subditur: Et volunt consumere quod nec manibus deberent contingere. Et si sancta intelligantur hic vasa sacra: similiter falsum dicit: quia non erant in bethulia.
l ¶Quod ego. Hic consequenter ad suum propositum allegat diuinam prouidentiam dicens: m ¶Et me misit dñs &c. q; eñ venit ad liberationē populi sui a domino: sed q; ad hoc dixit mēdacia: non fuit ab eo, sed a mulieb ri malicia. Nō enim idiget deꝰ mendacijs hominum ad perficiē dum opera sua. n ¶Placuerūt aūt omnia verba hæc coram ho. &c. Hic consequenter ponitur rēsponsionis iudith approba Diuisio.
tio. & primo verbo, secundo facto. cap. xij. Circa primum dicitur: Placuerunt autem omnia verba hæc coram holofer. &c. quia prætendebant holoferni & eius exercitui prospera. o ¶Et dicebant alter ad alterum, mirantes eius pulchritudinem & sapientiam. p ¶Non est talis mulier super terram in aspectu &c. Ex hoc videbantur inuere, q; effet aptissima coniungi suo principi vinculo matrimonii. & hoc idem videntur sonare verba holofernis, quæ sequuntur. D
q ¶Si fecerit mihi hoc deus tuus: erit & deus meus. Per hoc enim q; consentiebat colere deū iudith: videtur q; eam cogitabat accipere in coniugem. vnde & subditur: r ¶Et tu in domo nabuchodonosor magna eris & nomen tuum vocabi. &c. Sicut holofernes erat maior post regem. Capitulum. XII. al's † ducas.

TVnc iussit eam. Hic consequenter approbat rēsponsio iudith q; factū. nam holofernes iussit eam introire ad locum vbi erant sui thesauri, tanq; charissimā sibi: & cōfidens de ea tanq; de cōfuge ꝓpria. ideo subdit: s ¶Et constituit quid daretur illi de conuiuio suo. sollicitus de ea sicut de corpore ꝓprio. v ¶Nunc non potero manducare. q. d. excusatam me habeas paruo tempore. x ¶Ne veniat super me offensio, erant enim ibi aliqua ciboria lege prohibita. y ¶Si defecerint tibi ista quæ &c. Ex hac enim solicitudine circa dictum iudith apparet amor incensus ad eam.

¶Sed a ps. T ✠ Viuit aia

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Et accepit Cap. XII. & man. Non inquinat cibis gẽtilium aut superstitione. Ecclia enim inter gentes habitans ido latria non polluitur: sed his quę deuotio fidelium per obediẽtiam ꝓparat, vtiſ. vñ: Meus cibus est vt faciã volũtatem eius q misit me ꝓfis. Ca. XIII.

Ioh. 4. e

VIdit &c. sequitur. b ¶In lec. Nephãdæ securitatis: quia se ipunę peccare ꝓfitebit. vñ: ipius cũ i ꝓ-

Pro. 18. a iudu pctorũ venerit, cõtemnit.

Caput

NICO.DE LYRA

a ¶Viuit anima t. do. id est sicut verum ē ꝙ tu viuis: ita verum est ꝙ ego non consumã hęc cibaria anteq̃ fecerit deus quæ cogitaui. Et in hoc verum dixit. Nam pri⁹ interfectus fuit holofernes per eam, quod facere cogitabat. Holofernes autem intellexit de traditione ciuitatis in manu sua referens dictum iudith ad eius verba superiora.

b ¶Et petijt dum intro, id est dum ire inciperet adhuc presens coram holoferne. c ¶Vt daretur ei copia noc. &c. vt deuotius deum exoraret extra infidelium castra. d ¶Et baptizabat se in fontem aquæ. id est se lauabat ante orationẽ, ſm modum iudæorum. e ¶Et introisens munda manebat. a cõsortio gentilium. f ¶Vsq̃ dũ acciperet escam suam in vespere. Ex quo patet ꝙ ieiunabat vt eius oratio esset magis exaudibilis a deo. g ¶Et factum est. Posq̃ descriptus est holofernis casus quantum ad mentem: hic consequenter describitur casus eius q̃tum ad vitam corporalem. Circa quod primo ponitur dispositio. secundo holofernis iugulatio. capitu. xiij. Dispositio vero ad mortem holofernis fuit ardor libidinis, & ex eo sequens sopor ebrietatis. & hoc notatur cum dicitur: Et factum est quarto die ab egressu iudith de ciuitate bethuliæ. h ¶Holofernes fecit cœnam seruis suis. quasi pro nuptijs iudith: cui intendebat sequenti nocte copulari. ideo subditur: i ¶Vade & suade hebrææ illam, vt sponte consentiat habitare mecum. per concubitum carnalem. k ¶Fœdum est enim. id est probrosum. l ¶Si fœmina irrideat virum &c. id est ꝙ fuerit per aliquod tempus in sua potestate absq̃ carnali copula. m ¶Non vereatur bona puella intrare ad dominum meum: vt honorificetur &c. Inuitat eam primo ad cibum & potũ: vt inde deducatur ad carnalem concubitũ. n ¶Quæ ego sum vt cõtradicam domino meo: quasi dicat: non decet ꝙ ego contradicam vllo modo.

Hoc mihi

a ¶gratiam diuinam sibi celeriter subuenire repromittit. detulisti: qd faciem⁹ tibi? Et dixit iudith: Viuit anima a tua domine meus: quoniã nõ expẽdet oĩa hæc ancilla tua, donec faciat deus in manu mea hæc q̃ cogitaui. Et induxerũt illã serui ei⁹ in tabernaculũ quo præceperat

a ¶huius sæculi. b ¶Nõ sit vobis vanũ surgere ante lucem. & petijt dũ introiret vt dareť ei † copia nõcte, & añ lu⁹ cẽ egrediẽdi foras ad orationẽ & deprecandi dñm. Et præcepit cubicularijs suis, vt sicut pl⁹ceret illi, exiret &

a ¶catholicę cõfessionis: p fidem, spem & charitatem. introiret ad orandũ deũ suũ per triduum. Et exibat no

a ¶fonte lachrymarũ. vñ: Lauabo p̃ singulas noctes lectũ meum: lachrymis me. &c.

ctib⁹ in valle bethuliæ: & bꝑtizabat se in fontẽ aquæ. d Et vt ascendebat: orabat dñm deũ israel: vt dirigeret viam eius ad liberationẽ populi sui. Et introiens, mun⁹e da manebat in tabernaculo vsq̃ dum acciperet escam f

a ¶Luce euangelij coruscante victoria de hoste speratur suã in vespere. Et factum est quarto diẽ holofernes fe⁹h cit cœnam seruis suis: & dixit vagao eunuchũ suum: Vade & suade hebræã illam, vt spõte cõsentiat habita i re mecũ. Fœdum est enim apud aſſyrios, si fœmina irri ťk deat virum agendo: vt immunis ab eo trãseat. Tũc in⁹

a ¶quæ vagao hortaf, ad illicitas voluptates ptinent. troiuit vagao ad iudith, & dixit: Nõn vereaſ bona puꝑm ella introire ad dñm meum: vt honorificetur ante faCiẽ eius: & mãducet cum eo & bibat vinum in iocũdita

a ¶Iudith respondit: cõstãtis animi virtutes ostendit. b ¶deote: Cui iudith rẽspõdit: Quæ ego sum vt cõtradicã dõ⁹n ¶ambigue illusorem illudit.

F mino meo: Omne quod erit ante oculos eius bonũ &

¶summo deo.

optimum, faciã. Quicquid autẽ illi placuerit: hoc mi⁹o hi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ. Et sur⁹p

a ¶q̃ resurgere hortaf a ruina ipietatis. b ¶virtutũ operibus. rexit & ornauit se vestimẽtis suis: & igressa stetit añ fa⁹

a ¶alijs fumus odor mortis in mortẽ, alijs odor vitæ in vitã.

b ¶spũales em̃ virtutes ad carnales cõcupiscẽtias. ciẽ ei⁹. Cor autẽ holofernis cõcussum est: erat em̃ ardẽs q multi reflectunt: quas p prædicatores audiũt.

in cõcupiscẽtia ei⁹: & dixit ad eã holofernes: Bibe nũc r & accũbe in iocũditate: qm̃ inueniſti gr̃am corã me. Et dixit iudith: Bibam dñe: qm̃ magnificata est aia mea s

a hodie præ oĩbus diebus meis. Et accæpit & mãducauit & bibit corã ipso ea q̃ parauerat illi ancilla ei⁹. Et iocũ⁹t

a ¶de quo: Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et: Fel dracoꝛum vinum eorum.

dus factus est holofernes ad illã; bibitq̃ vinũm multũ u nimis, quantũ nunq̃ biberat in vita sua. Ca. XIII.

VT autem sero factum est, festinauerunt serui x illius ad hospitia sua: & cõclusit vagao ostia z cubiculi, & abiit. Erant autem omnes fatigaꝛti a vino. Eratq̃ iudith sola in cubiculo. Por a

a ¶.i. luxuria. ¶de q̃: Nolite iebriari. bro holofernes iacebat ĩ lecto nimia ebrietate sopit⁹. Di b

a ¶eccl'ia. b ¶vnicuiq̃ fideliũ. c ¶postioꝛ. ſ. custodiã. ſ. catholicę fidei obseruãtiã cõmisit.

xitq̃ iudith pu̇ellæ suæ, vt staret foras ante cubiculum

a ¶animo constanti. b ¶supernũ auxilium. & obseruaret: Stetitq̃ iudith ante lectum ōrãs cum la

a ¶interiorũ. b ¶intima deuotiõe cordis. c ¶infirmã ꝙfidentẽ i te. chrymis: & lãbiorum motu in silentiõ, dicens: Cõ⁹c

a ¶videntium te. b ¶velociter exaudi me. firma me domine deus israel: & rẽspice in hac ho⁹

a ¶Caput holo. Recordationem confecti belli sollicite iubet

5. b. memorari. vñ: Sobrij estote & vi. &. b ¶Venerunt ad por. ci.

10. b Intrortij regni, christũ. ſ. q dicit: Ego sum ostiũ & via: p me si qs

11. d. introibit, saſ. &c. & pas. in. & alibi: Venite ad me o. q la. & o. e. &c.

re vos. c ¶Custodib⁹. i. doctoribꝰ: q verbo & exẽplo ecclĩam

munit. & ad vitã æternã in-

16. b. troducunt. de quib⁹ dr: Super muros tuos hierim constituí custodes. Vel, angelicis spiritibus: qui nobis in custodiã missi, malignos spiritus excludũt.

2. b. a ¶Aperite por. id est deuotionẽ cordis. vnde dicť. Qui habet aures audiẽdi audiat qd

Pro. 1. b. ecclesiastes. 5. b. spi. di. ec. ſm illud: Beatus qui inuenisti gratiam cordi tui. Ex hoc videtur ꝙ repugnat eam tangi spontaneo. Dicit

bat eam tangi spontaneo. Dicit bi gratissimam. s ¶Dilectus meus mihi & ego illi. Et

domine quoniam magnificata est anima mea. Et

ficata est anima mea. Et hoc ꝙ videbatur approbare

quare hora liberationis populi sui. t ¶Et cognitis

fac, est holo. ad ea, quæ

ei⁹ frui amplexib⁹, vt ꝓ

bitq̃ vinum multum

mis. ex ardore nature, libe

dimis iam amittere discre

tionem cauendi sibi ab ce

ssu vini. Ca. XIII.

VT autem sero factum est, festinauerunt serui x illius ad hospitia sua: & cõclusit vagao ostia z cubiculi, & abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratq̃ iudith sola in cubiculo. Por a

Moraliter. x ¶Quando sero factum est. Sequitur.

a ¶Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Per quę significatur illa ebrietas, de qua dicitur Apocal. xvij. b. Vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum. Tyrannus enim quanto plures fideles interficit tanto plus inebriatur de sanguine innocentum, aliquos tamen relinquit, aliquos reuocando, & aliquos interficiendo. Et item: Conformatis & inebriatus fuit eum absinthio. Et item: Conformamini domino & in potẽ. vir. eius: & induite vos arma. dei.

Quia

NICO.DE LYRA

a ¶Viuit pro. hie. &c. sicut ꝓphetas dixit enim per ꝓphetas ꝙ dixit ei, quia ꝓphetia ꝓmissa erat, ꝙ ꝓmisit ꝓ eos post pœnitẽtiã, & reuelatione, & pluribus aliis ꝓphetis. b ¶Et pugione ei⁹. ſ. ensem. & dr. a pun cer. eius. i. in collum ad am putandum ceruicem. d ¶Et euoluit corpus eius trũcum. & ſ. de lecto & voluit ad terram & ſ. ibi. infra. xiij. vt cum decapitatum. e ¶Et exiens ſ. ipsa comitet caput &c. Et in Luc. 10. c. euangelio: Dabo vobis potestatem calcandi super serpentes & scor. & ſuper oẽs virtutes inimici. g ¶Et ecce ecce no. Q. Scitote quanta sit malignitas quãta fraus inimici nrĩ: quãta pietate a nobis ſuperatur quos dominus illæos ab omni fraude & erroris contagione custodit: vt his in ſpẽs conditori & redempto rẽ nostro gratias agatis. vñ: Sobrij estote & vi. Et timeo ne ſicut serpens seduxit eua ſtuta & ſensus nr̃i corrũpatur a castitate &c. Et item: Confortamini in domino & in potẽ. vir. eius: & induite vos arma. dei. Quia manifestatio. & primo populo fideli. secundo achior gẽtili, ibi: Porro achior vocatus venit. Prima in duas. nã primo ponit⁹ diuisio. ęia manifestatio. ſcd'o iudith benedictio, ibi: Vniuersi autẽ adorantes. Prima adhuc in duas. nã primo fit manifestatio murorũ custodibus. ſcd'o alijs ciuibus, ibi: Illa autẽ ascẽdens. Circa primũ dicitur: Et dixit iudith a longe custodibus murorum. Iam em sic erat elõgata ab aſſyrijs, q̃nõ poterat audiri ab eis. i ¶Aperite portas: quoniam nobiſ⁹ alſ⁹† ꝓte cum est deus qui fecit vir. in gas. israel. Per hoc autem insinuat mortẽ holofernis. k ¶Vocauerunt præſbyteros ciui. vt honorificentius iudith reciperetur. l ¶Quoniam sperauerunt eam iam non esse ven. Spes propria non est nisi de bono. hic autem accipiť de malo. & ĩo accipiť valde ipropriẽ. scilicet, ꝓ timore valde ꝓ alſ⁹† Conbabili, de morte eius violenta forta. atq̃ ipsi⁹ rectitione. m ¶Cõgyrauerunt circa eam, nã ex omni parte nitebantur sibi ap propinquare. n ¶Illa autẽ ascen. Hic consequenter manifestatur mors holofernis ciuib⁹ cũ dr: Illa ascendens in eminentiorẽ locum. vt posset ab omnibus videri. o ¶Iussit fieri silentium, vt melius posset audiri. & incæpit a diuinis laudib⁹ log, dicens: p ¶Laudate dominum deum nostrũ qui non desẽ. spe. in se. id est nos positos in tanta necessitate. q ¶Et ĩn me. id est p me instrumentaliter. r ¶Adimpleuit misericordiam suam, quã promisit &c. ꝓmisit em per ꝓphetas: sicut patet in pluribus locis, ꝓ ĩm isr̃l ab hostibus liberare: si tũ colerẽt eum vere. s ¶Et proferens de pera caput holo. ad declarationem veritatis. Et ne aliqua ſuspitio oriretur, ꝙ holofernes seu aliquis alius tetigisset eam inhoneste: ideo subditur:

t ¶Viuit autem ipse dominus de⁹ noſter, i. sicut verũ est ꝙ ipse est vita ꝓ essentiã: ita verũ est quod sequiſ: v. ¶Quoniam custo. me an. eius &c. Et patet ſra. Et finaliter, ꝓ tãtis beneficijs inuitat oẽs ad cõfessionem diuinæ laudis, dicens:

Cõsitemini

alſ⁹ † congregauerunt.

Moral⁹.

✻debet, viuere violenter auferendo. Et talem occidit iudith. i. ecclesia, quãdo propter mala sua ꝑ excõmunicationẽ separat eam a fideliũ cœtu. Et sicut in holofernis occisione fuit bina ꝑcussio: sic in excommunicatione debet eẽ bina monitio. Potest autem aliter exponi: vt per holofernẽ significet hæresiarcha: qui ebrius est pestifera doctrina, de qua dicitur Deu. xxxij. c. Fel draconum vinũ eorũ: & venenũ aspidũ insanabile. & interpretatio ſonat. Holofernes em̃ ĩterꝓtat⁹ infirmitas discessiõis. talis em̃ infirmitas discessiõis a ✻a fide & ꝛta alſ⁹† ad ꝙs debet ab ecclesia excõicari. vos.

¶Sed'a ps. T ñ ✻Porro

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Quia hodie nomen tuum
ista magni.&c. Laus ecclesiæ nõ
recedet de ore hominũ: qui me
mores sunt studij & operũ eius
quæ p dilectionem dei &, proxi
mi præsentes tribulationes secura
sustinet, fide plena & spe firma:
attẽdẽs eminentiã cœlestiũ præ
miorũ: vbi sociabit brutudini
angelorũ. b ¶Vides aũt achi
or &c. Per achior principẽ ãmo
nitarum pagani vel hæretici de
signant: q videtes ecclesiæ fidẽ
hostiũ superasse ferocitatem: ni
mio pauore cõcutiunt: & super
bia suã hũiliates ecclã venera
rant: & flexões suos errorẽ relinq
re, & fidelibꝰ sese sociare horta
Esa.60.c tur. vnde Esaias: Venient ad te
curui filij eorũ q te hũiliauerũt:
& adorabũt vestigia pedũ tuorũ oẽs qui detrahebant tibi.

NICO.DE LYRA

✠ a ¶Confitemini illi oẽs
&c. Vniuersi autem. Hic conse
quenter ponit ipsius iudith be
nedictio seu cõmendatio. & pri
mo a plæbe, cum dr: Vniuersi
autẽ adorates dñm: sm ipsius
iudith verbum. b ¶Dixerũt
ad eam: benedixit te dñs, id est
benedicẽdam te reddidit ab om
nibus. c ¶Quia per tead ni
hilũ redegit inimicos nostros,
Mortuo nanq; principe reputa
bant exercitum eius iam perisse. Secundo benedicitur seu cõ
mẽdatur a principe, cum dicit:
d ¶Porro ozias &c. & patet.
F e ¶Benedictus dñs qui crea
uit cœlũ & terrã. Et per hoc itel
liguntꝰ alia corpa media, & crea
turæ in eis existentes. f ¶Qui
te direxit. sua bonitate. g ¶In
vulnera. quod est supra constã
tiã mulieris. h ¶Vt non rece
dat la. t. quod videmus adim
pletũ. nã ad eius laudẽ per vni
uersalem ecclesiã recolit hoc fa
ctũ. i ¶Nõ pepercisti animæ
tuæ, i. vitæ tuæ eã periculis ex
ponendo. k ¶Porro achior
vo. vc, Hic consequenter vlti
timo manifestat mors holofer
nis achior gẽtili, cum dr: Porro
achior vocatus venit. Non em
consilium hebræorum audebat
ingredi, nisi specialiter vocare
tur: quia non erat adhuc ĩcorpo
ratus illi populo. l ¶Deus is
rael cui testi. de. &c. vt habetur
supra cap. v. Cætera patent ex
dictis. m ¶Videns autem
achior caput holofer. angus.
præpauo, id est præ nimia ad
miratione de tãto facto per ma
nũ fœminæ. n ¶Cecidit in fa
ciẽ suam super terram. Passio
nes em vehementes & subitæ fa
ciũt magnã trãsmutationem in
corpe: & sic frequẽter faciunt ca
dere. o ¶Et æstuauit anima
cius. i. passa fuit exinanitionẽ.
p ¶Postea &c, re. est, transeũ
te dicta passione. q ¶Procí
dit ad pe. &c, ei reuerentiam ex
hibendo. r ¶Benedicta tu a deo tuo

a ¶vnanimiter.
mea, in liberatiõe vra. † Cõfitemini illi oẽs, qm̃ a
a ¶solus. b ¶effectus misericordiæ.
bõn9: qm̃ ĩ sæculũ misericordiã ei9. Vniuersi autẽ
adorantes dñm, dixerũt ad eã: Benedixit te dñs b
a ¶Contriuit inimicũ & satellites eius.
in virtute sua: qa p te ad nihilũm redegit ĩimicos c
nostros. Porro ozias princeps ppli isrl, dixit ad d
a ¶Cui9 fides & cõfessio in toto orbe obtinet palmam.
eã: Bñdictã es tu filia a dño deo excelso præ oĩ
a ¶Mste filiꝫ gregauerit diuitias: tu suppressa es vniuersas.
bus mulieribꝰ super terrã. Bñdict9 dñs qui creaz e
uit cœlũ & terrã: q te direxit ĩ vulnera capitis prizy
a cipis inimicorũ nrorũ: qa hodie nomẽ tuũ ita ma
gnificauit: vt nõ recedat laus tua de ore hoĩm qui h
memores fuerit virtutis dñi ĩ æternũ: p qbꝰ non i
pepercisti aiæ tuæ, pter ãgustias & tribulationẽ ge
neris tui, sed subuenisti ruinæ añ cõspectum dei
nri. † Et dixit oĩs ppls: fiat fiat. Porro achior vok
catus venit. Et dixit ei iudith: Deus israel cui tu l
testimoniũ dedisti, qꝫ vlciscaꝰ se de inimicis suis:
a ¶huius sæculi.
ipse caput oĩm incredulorũ incidit i hac nõcte in
manu mea. Et vt, pbes quia ita est: ecce caput ho
lofernis q i cõtẽptu supbiæ suæ deũ isrl cõtẽpsit:
& tibi iteritũ miabaꝫ dicẽs † cũ captꝰ fuerit ppls
bisrl, gladio pforari p̃cipiã latera tua. Videns autẽm
achior caput holofernis: angustiatus præ pauo
re cecidit i faciẽ suã sup terrã & † æstuauit anima n
ei9. Postea vero q̃ resumpto spũ recreat9 est: pciz q
dit ad pedes ei9: & adorauit eam, & dixit: Bñdi r
cta tu a deo tuo in oi tabernaculo iacob: quoniã
in omni gente quæ audierit nomẽ tuum, magnifi
cabitur super te deus israel. Ca. XIIII.

¶Docet ecclia filios suos q̃lr pseq̃ hostẽ spũalẽ.
Ixit autem iudith ad omnem populũ: s
a ¶aperite contrita esse hostis superbiam.
Audite me fratres: Sũspendite caput t
a ¶dctrinã euangelij qua munitunt credẽtes. b ¶itellexerit.
c ¶sol. s. diuinę placationis & solatij serenitas.
hoc super mũros nostros: & erit cum exierit sol: u
a ¶Scutum fidei, loricam iustitię, & galeam salutis, gladiũ
spũs, quod est verbum dei.
accipiat vnusquisq; ãrma sua: & exite cum impez xy
tu: non vt descendatis deorsum, sed quasi impez z
tum facientes. Tunc exploratores, necesse erit vt a
fugiant ad principem suũ excitandũ ad pugnam.
Cũq; duces eorũ concurrerint ad tabernaculũ ho b
lofernis: & iuenerint eũ trũcũ ĩ suo sanguine vo
lutatũ: decidet sup eos timor. Cumq; cognoueri
tis fugere eos: ite post eos securi: qm̃ domin9 cõ
teret eos sub pedibus vestris. Tũc achior videns c
virtutem quã fecit deus israel: relicto gentilitatis f
ritu credidit deo: & circuncidit carnem præputii g
sui: & appositus est ad populum israel, & omnis
successio generis eius vsq; in hodiernum diem.
a ¶sicut fuerat imperatum.
Mox autem vt ortus est dies: suspẽderũt suz h
per muros caput holofernis: accæpitq; vnus
quisq; vir arma sua: & egressi sunt cũ grandi stre k
a ¶ecclesiæ cõsidẽtiã cõtrase. b ¶principes psecutorum.
pitu & vlulatu. Quod videntes exploratores ad l

deo tuo in omni ta. ia. tab cũ
habitatib9 in tabernaculo hebre
rum, & a iacob descendentium.
✠ k ¶Porro achior voca. vc,
&c. Per istum qui gentilis erat po
pulus gentium delignatur: qui v
dens miracula prædictorum in
dei confirmantia reliquit cultum
idolatriæ & adhesit firmiter fidei
orthodoxe. Ca. XIIII.
Ixit autem iudith &
scriptus est holofernis ex
cubitus: huc consequen
er describitur fuga filij
exercitus. & diuiditur in tres gres
nam primo ponitur fugiendi ra
tio. secundo fugientium deuasta
tio. cap. xv. tertio diuina laudatio.
xvi. ca. Circa primum iudith pri
mo populum instruit, secundo po
pulus ei obedit, ibi: Mox aute. re
tio exercitus ad holofernem reco
primo ponitur instructio dicta. fo
cundo interponitur ipsius achior
conuersio deuota, ibi: Tũc achior.
Circa primũ dicit iudith: t Sũ
spendite ca. &c. in signum exita
tionis & victoriæ iam habitæ gra
tiam in re & partim in spe. v Et
erit cum exierit sol. id est in pri
mo ortu suo. x ¶Accipiat vnus
quisq; arma sua. considerate de
victoria plena dei adiutoris habẽ
da. y ¶Et exi. cum impetu
iam certi de consecutione victo
riæ. z ¶Non vt descendatis pro
latim & timide. a ¶Tunc expo.
&c. sine cuius volũtate exercitus
nõ debet bellum cõmittere. Nã
sicut dicitur libro de iudaico bello
Non solum bellare, sed etiam vin
cere sine duce apud romanos era
vituperabile. b ¶Cumq; dices
eorũ. qui præsunt diuinæ dis
bus. c ¶Concurrerint &c. de. d
e. t. ex casu principis inopinato, &
etiam immissus a deo. vide vide
tur hic saltem ĩ tum ad aliquid p
phetice loqui. d ¶Tunc achior.
Hic consequẽter, interponit Lu
conuersio deuota, cum dr: e ¶Vi
dens vir. quam fe. i. effectu diuine
virtutis per manum mulieris.
f ¶Relicto gentilitatis ri
gem eius suscipiendo. g ¶Et cir
cuncidit: id est circuncidi fecit
h ¶Mox autem. Consequẽter
achior iterpolita: huc pertinẽ
dientia populi ad iudith verba
dicitur: i ¶Suspenderunt. &
per muros &c. in signum victo
riæ & cõmunis exultationis. k ¶Et
egressi sunt cum grandi strepi
tũ. ad aduersarios. Hic conte
quenter ponitur ad holofernem re
cursus. & secundo declaratur eius
interitus, ibi: Tunc ingressus. Pri
ca primum patet litera. Nullus es
Moraliter. s ¶Dixitaũt &c.
Post occisionẽ holofernis fidẽ
ad destructionem sui exercitus p
pulũ inuitauit: significãs q ecclia
nõ solũ tyrannũ vel hæresiarcha d
bet excõicatiõis gladio ferire: sed
etiã ei adhærẽtes, put pt contrarie

a ¶Tuc ingref. Duces psecutorũ deos suos ꝫ ec Ca. XIIII.
deliam polycies auxiliũ iuenitos eos, pria fœditate spurcissimos
& oĩ ture destituros. vñ fugæ se cõmendãtes relinquũt ea i qbꝰ
ponit de ꝫgine maria ex hebreis nata: q̃ diabolũ pstudit, et9 caput
conterẽdo sicut: q̃ dictũ fuerat Gen. iii. c. Ipa pte. ca. &c. Ca. XV.
✠ i ¶Vna mulier he. &c. hebræa trãsiẽs iter ptaꝫ, pter qđ ec
desia militãs q̃ ẽi via tribulãdi ad patriã bñ mulier hebræa noiaꝫ
& ipa p suã q̃dicatiõnẽ facit domui diaboli pstitionẽ. Pr̃ h̃ et ex
conterẽdo sicut: q̃ dictũ fuerat Gen. iii. c. Ipa pte. ca. &c. Ca. XV.
Moralr. C
Vmq; ois &c. Diuisio.
Posit q̃ descripta
est fugẽdi ratio:
huc pñr ponit fu
gientium deuasta
tio. & sc̃o iudith bñdictio,
ibi: Ioachi aũt. Pria in duas:
qa prio ponit fugientiũ pse
cutio i psonis, sc̃o in rebus
possessis, ibi: Reliq aũt. Ctr
ca primũ patet ꝫa vsq; ibi:
n ¶Ita vt nul. lo. cũ, pxi. s.
de aliq defensiõe seu pñdio.
o ¶Sed ĩclinato ca. cũ ma
gna cõfusiõe. p ¶Relictis
oĩbus, q̃ poterant impedire
fugã eorũ, vt fugerẽt expe
ditius. q ¶Per vias cam
porũ & semi. colliũ. fugien
tes em de prælio p diuersas
vias fugiunt. r ¶Viden
tes itaq; filij israel fugi. sc
cuti sunt illos. sicut præce
perat iudith. s ¶Clangẽ
tes tubis. ranq; victores.
t ¶Et vlulantes post ipsos.
ad insecutionem mutuo se
exhortantes. x ¶Misitq;
ozias nuncios &c. per quos
poterant transire fugientes
y ¶Et persecuti &c. ad ex
tremitatem finium suo
rum, transire enim vltra no
erat eis tutum. z ¶Reliq
qui autem. Hic consequen
ter ponitur persecutio assy
riorum in rebus possessis: &
D
a ¶Omnia quæ erant illorum. i.
assyriorũ. b ¶Abstulerũt.
nã illi q remãserũt in bethu
lia nõ abstulerãt oĩa, sed pau
ca respectiue: nã vix p. xxx.
dies fuerunt oĩa collecta: vt
hr̃ infra eodẽ ca. c ¶Ioachi
autẽ. Hic oñr ponit iudith
bñdictio. & primo spũalis.
secundo tpalis, ibi: Per dies
aũt. Circa primum dr: Ioa
chim autem summus pon
tifex. Iste supra. iii. cap. vo
✠ caf eliachim
Moraliter. m ¶Cumq; Moralr.
omnis ex. &c. Cognita ho
lofernis decapitatione exer
citꝰ ei9 fugit. & sĩr extermi
nato hæresiarcha, eius secta
deficere incipit. Et sub ditur
mod9 cũ dr: v ¶Qũ a fi
lijs isral nõ adu. Dicitur em in
ecclesiastica historia q̃ orie
re hæresi aliq ei9 sectatores
diu debãt in modos plures
catholici vo erant in vna re
gula fidei se tenentes. & sic
hæresibus prævaluit fides.
c ¶Ioachim aũt &c. Per ꝫ
autem q̃ iste bñdixit iudith
significat q̃ xps põtifex fi
mus bñdictionẽ suæ gr̃ę lar
git ecclesiæ suæ, & oĩb9 perfo
nis in ea existẽtib9, q̃ contra
diabolũ fortiter pręliantur.
¶Secunda pars. T iij

a ¶ad templa idolorum. b ¶auxilium petentes.
tabernaculum holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in ta
bernaculo erãt: veniẽtes & ante ingressum cubiculi pstrepẽ
tes, excitãdi gratia ingetudinẽ arte moliebantur: vt nõ ab
excitãtib9, sed a sonãtib9 holofernes euigilaret. Nullus em a
audebat † cubiculum virtutis assyriorum pulsando aut in
a ¶primi psecutores.
trãdo aperire. Sed cũ venissent duces ei9 ac tribuni & vniz b
a ¶gẽtiliũ. b ¶facerdotibus idolorũ.
uersi maiores exercit9 regis assyriorum: dixerunt cubiculũ d
a ¶qui audetis: quibus est permissa licentia. b ¶opprobriose. c ¶pri
stino timore.
riis: Intrãte & excitate illum: qm̃ egressi mures de cauernis e
a suis ausi sunt prouocare nos ad † bellũ. Tunc ingressus vaz f
gao cubiculum eius, stetit ante cortinã: & plausum fecit ma
nibus suis: suspicabat em illũ cũ iudith dormire. Sed cum
nullũ motũ iacẽtis sensu auriũ caperet: accessit, proximans ad
cortinam: & eleuãs cã vidẽsq; cadauer absq; capite holofer
nis in suo sanguine tabefactũ iacere sup terram: exclamauit g
voce magna cũ fletu, & scidit vestimenta sua. Et ingressus ta
bernaculũ iudith nõ inuenit eã. Et exiliuit foras ad populũ h
& dixit. Vna mulier hebræa fecit cõfusionẽ in domo regis i
nabuchodonosor. Ecce enim holofernes iacet in terra & ca
put ei9 nõ est in illo. Qđ dũ audissent prĩcipes virtutis assy
riorũ, sciderũt oẽs vestimẽta sua: & itolerabilis timor & tre k
mor cecidit sup eos, & turbati sunt animi eorũ valde. Et fa l
ctus est clamor incõparabilis in medio castrorũ. Ca. XV.
Vmq; omnis exercit9 decollatum holofernẽ audm
disset: fugit mẽs & cõsiliũ ab eis, & solo tremore
& metu agitati fugæ præsidiũ sumunt: ita vt nul n
lus loqueret cũ proximo suo: sed inclinato capite o
recti is oĩbus euadere † festinabant hebræos, quos arma p
tos sup se venire audierãt: fugiẽtes p vias camporũ & semiz q
a ¶prædicatores. b ¶ecclæ cẽdentes.
btas † collium. Videtes itaq; filii israel fugiẽtes: secuti sunt r
a ¶euãgelicis. b ¶valida intẽtione. c ¶fugientes.
illos: descenderũtq; clangẽtes tubis: & vlulãtes post ipsos ꝫ t
a ¶Impior9 diuersi sunt errores. b ¶indiscreti.
Et qm̃ assyrii nõ adũnati in fugã ibãnt præcipites: filii autẽ u
a ¶multitudinis credentiũ erat cor vnum & anima vna.
israel vnõ agmine psequẽtes: debilitabãt oẽs quos inuenire
qui side confortati per verbum euangelij incitant omnes contra hostes
religionis.
potuissent. Misitq; ozias nũcios per oẽs ciuitates & regioz x
nes isral. Oĩs itaq; regio oĩsq; vrbs electam iuuentutem ar
a ¶nõ debet miles xpi ociosus esse, hostẽ intra patriã manente.
matã misit post eos: & psecuti sũt eos in ore gladij, quoũsq; y
a ¶cõuersationis, cogitationis, locutiõis, actionis.
puenirẽt ad extremitatẽ finiũm suorũ. Reliq aũt qui erãt z
in bethulia, ingressi sunt castra assyriorũ: & p̃da quã fugien
tes assyrii reliquerãt, abstulerũt: & onustati sunt valde. Hi
vero q victores reuersi sũt ad bethuliã, oĩa q̃ erãt illorũ ab a b
a ¶quę moyses de ægypto vult educere, pharao retinere.
stulerũt secũ: ita vt nõ esset numer9 ĩ pẽcoribꝰ, & iumẽtis &
vniuersis † mobilib9 eorum: vt a minimo vsq; ad maximũ
a ¶Iesus vel resurrectio dñi, q̃ dicit: Ego sum resurrectio & vita.
oẽs diuites fierẽt de prædatiõib9 eorũ. Ioachim aũt sũm9 c

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Per dies autē tri. qui vniuersum præsentis vitæ tempus significant: quo ppls dei de hoste triūphans spiritualiter expo
Pro.31.b liat. vñ de ecclesia dr: Considit in ea cor viri sui: & spo. non indigebit. b ¶Porro autē vniuersa. Sic populus dei ab ægypto recedens ipsam spoliauit vn de tabernaculum construxit. Sic reges iusti sub testamento veteri quæ hostibus abstulerunt, in ministerio templi conseceraverunt. c ¶Iuuenibus in orga
mat.22.c nis &c. quia tunc neq; nubent neq; nubent: quia resurgent omnes in virum perfectum, in mē suram ætatis plenitudinis chri
Mar.16.a sti. Vñ in resurrectiōe dñi iuuenis coopert⁹ stola cādida angel⁹ apparuit. Ca. XVI.

Vnccāta. cāti. &c. Sequif. d ¶Exuit enim se &c. Vnde Esaiæ: Confusiōis adolescentię tuæ ob
Isa.54.b liuisceris: & opprobrij viduitatis tuę nō recordaberis āpli⁹: qa dominabitur tui qui te fecit: dominus exercituum nomen eius.

Horruerunt

NICO. DE LYRA

catur eliachim. & forte ē idē nomē. nā sicut noīa latina variātur aliqñ in fine: vt guillermus & guillerus, ſūt vnū nomē variatum in fine. aliqñ y̆ o i princi
pio: sicut nicolaus, colinus & co
c letus variatū in principio. & idē videtur de eliachim & ioachim qd autē mihi videaf de hoc pontifice, dixi. ī. ca. iiij. a ¶Vt videret iudith &c. propter famā suę virtutis. b ¶Benedixerunt illam, imprecantes sibi bona spiritualia pro virtutis suæ fama. ideo subditur: c ¶Tu
g. hic, nam diuinum cultum g erat in hierusalem, de quo summe gloriabāf iudei, pseruauerat interficiēdo holofernem: q ipm destruere itēdebat: vt patet ex supradictis. in ca. &. iiij. d ¶Tu
læ. israel. effectiue. e ¶Tu honorificentia ḡ
no. &c, filī: nā interficiēdo holofernē dederat pplo isrl honoris & lætitiæ materiā. f ¶Iō & m. d. cō. t. ſ. ꝓpter y̆ turē castitatis & mundiciæ. g ¶Et ideo eris
b. benedictiōe gliæ. h ¶Et dixit &c. fi. fi. ad cōfirmationem dictæ bñdictiōis. i ¶Per dies autem. Hic consequēter ponit benedictio iudith tpalis: quę in scriptura sequēter accipit pro multiplicatiōe bonorū tpalium vnde Geñ. xxx. d. dixit iacob ad laban: Modicum habuisti antę
q venirem ad te: & nunc dilues effectus es: benedixitq; tibi dñs ad introitum meum. & hoc mō ppls iudith benedixit. nam omnes diuitias holofernis sibi dedit. & patet littera.

Vnc cāta. Ca. XVI. uit &c. Aduersarij delectione & fidelis pplī liberatione

IVDITH. CA. XVI.

a ſm ordinē melchisedech. b ¶descēdit de cœlis. c ¶i vte
pontifex de hierusalē venit in bethuliā cum vnīrū virginis q̄ est dom⁹ dei vñ carnē assumpsit. a ¶discipulis quos elegit. b ¶,pharet ecclīæ fidē & dilectionē. c ¶destructionē mēcis operationē demonstrans.

uersis ꝓbyteris suis, vtvidēret iudith. Quæ cū ex a
a ¶dñs bñdicit ecclesiā, cū grārū vbertate repler: & oīb⁹ laudabilē exhibet. vñ surrexerunt filij eius & būssimā prædicassent ad bellū: bñdixērūt illā oēs vna voce dicētes b
uerunt: & virgines laudauerunt eam.

Tu glīa hierl'm, tu lætitia isrl', tu honorificentia ḡ
a ¶cōtra principē mūdi. b ¶a domino. c
ppli nr̄i: qa fecisti viriliter: & cōfortatū ē cor tuū:
a ¶sinceritatē fidei. vñ: Desp̄di vos vni viro virginem castam &c. b ¶christum. c ¶hereticos & corruptionē.
eo q̄ castitatē amauerīs: & post virū tuū altērū
nescieris: ideo & man⁹ dñi cōfortauit te: & ideo ḡ
a ¶filij ecclesiæ tā maiores q̄ minores.

eris bñdicta in æternū. † Et dixit oīs popul⁹: fiat h
a fiat. Per dies aūt triginta vix collecta sunt spolia i
a ¶oēs ēm fideles quicq̄d hosti rapiunt, ad ecclesiæ laudē & studium referunt.

assyriorū a pplo israel. Porro aūt vniuersa ḡ holo
fernis peculiaria fuisse, pbata sūt, dederūt iudithi
a ¶sapientiæ. b ¶eloquentię. c ¶operib⁹ iusticię. d ¶virtutum. e ¶ornamenta variarū disciplinarū.
auro & argento, & vestib⁹, gēmmis & omni supel
a ¶omnia membra christi.
lectili: & illi tradita sunt omnia a populo. Et ōm⁹
a ¶Hoc pficiet in fine mundi: qñ plenarie exultabūt sancti triūphato principe mundi. b ¶voce iu
nes populi gaudebant cum mulierib⁹ & iurgini
bilationis. a ¶cōcordi iubilatione ꝓ triūpho suo.

bus: & iuuenibus in organis & citharis,
a ¶iam secura: Beati q habitat in domo tua dñe,
b ¶cōfidens & laudans.

Vnc cāntauit cānticū hoc do Ca. XVI. k
mino iudith, dicens: Incipite domino in tym⁹l
a ¶mortificatiōis carnis. b ¶spūaliū bonor̄, vel labiorū.
panis: cantate dño in cymbalis modulamini illīm
a ¶boni operis. b ¶corde. c ¶mente.

psalmū nouū: exultate & inūocate nomen eius. n
a ¶vñ. Cōfidite: ego vici mūdi. b ¶potēs in ꝓlio. ¶soli.

Dñs cōterēs bella: dōmin⁹ nomē ē illi. Qui po⁹ p
¶ecclesiā. ¶nationū. a ¶q̄tidie paulatim: in fine pfecte liberabit.

fuit castra sua ī medio ppl'i sui: vt eriperet nos de
a ¶per se & per suos. de quo: Virga furoris mei assur. i. diabolus. b ¶superbiæ.

manu oīm iimicorū nr̄orū. Vēit affur ex mōtib⁹ r
a ¶frigore infidelitatis. b ¶vel virtutis. c ¶exercitus.

ab aglone ī multitudīe fortitudis suæ: cui⁹ mltitū s
a ¶pfecutiōib⁹. b ¶ꝺicatores ad horā iundātes. c ¶superbia.

do obturauit torrētes: & equi eorū cooperuerūt
a ¶hūles. b ¶ira, libidine. c ¶possessiōes ecclīę. d ¶fide & vālles. Dixit se incēsurū fines meos: & iuuenes y
ope robustos. a ¶pfecutiōis. b ¶Ex ore infantiū & lactentiū
meos occisurū gladio: infantes meos dare ī ꝓdā, & y
fecisti laudē &c. a ¶pudicas aias. b ¶vitiorum scilicet.

virgines in captiuitatē. Dñs aūt ops nocuit eī: z
a ¶ecclesiæ. b ¶ligans ancillis suis.

& tradidit eū ī man⁹ fœminē: & confūdit eū. Nō b
a ¶robore carnis. ¶agacitas hu
eī cecidit potēs eorū a iuuenib⁹: nec filii ¶titā pcus ḡ
mani ingenij, aut fortitudo terreni imperij. ¶.i. cōfes
sert eū: nec excelsi gigātes ipositi sunt se illi: sed iu e
sio. a ¶amaritudīs. b ¶alacritate virtutū. c ¶i baptismo.

a dith filia merari ī spē faciei suæ dissoluit eū. Exuit f

liberatiōe descripta: hic ꝑtr ponitur ratiōe prędictorum laudatio
uina. Et diuiditur in tres partes q
primo ponitur ipsius iudith decoratio. secundo populi & ipsius collatio, ibi: Et factū est post hæc. tertio iudith fœlix cōsummatio. Et iudith ma. Canticū vero iudith in duas partes diuiditur. nam prima ponitur excitatio mentis. Secundo ratio laudis, ibi: Venit affur. Circa primum dicit iudith excitans se & alios ad diuinā laudē. ¶ Incipite d. in tym. Varia nanq; instrumenta musicalia & etiam armoniæ mentem excitant ad diuinam. Aliquæ enim harmoniæ excitant ad audaciam: quibus vuuntur homines in bellis. & aliquæ ad lasciuiam quibus vtuntur chori. & aliq̄ ad deuotionē q̄b⁹ vtuntur in officijs ecclīasticis. & hoc mō dicit iudith: Incipite dñō in tympanis q̄ mu
strumētū musicū tympanū q̄ mu
lieres vtebant: & hoc mō matrā sororem moysi sumpsit tympanum ad excitandum se & alias mulieres ad deum laudādum, dicendo. Cantemus dō. &c. Exo. xv. m ¶Modula. sl. psal. propter nouam materiā laudandi deum. n ¶Exultate corde. o ¶Et inuocate nō. cor. p ¶Dominus com. bel. cōtra suā populum excitata: vt patet in plaraone Exo. xiiij. & in amalech Exo. xvij. & in regibus chananæorum. lib. Iosue quasi per totū. q ¶Cum po. ca. sua. id est angelorum cuneo diam: vnde Geñ. xxxij. dixit iacob de angelis sibi obuiantibus: Castra dei sunt hæc. r ¶Venit affur. Hic consequenter ponitur ratio laudis. & primo ex aduersitate deiectione, cū dicitur: Venit affur id est princeps militiæ & exercitus assyriorum. s ¶In multitudīe. totalitur confidens. t ¶Colligauit cincinnos tuos. id est siccauit expoturauimo. ob. id ē siccauit & capillorum liū & hominum. v ¶Dixit se incendurum finēs meos. id est populi mei. w ¶Occidam. i. terra iudææ. x ¶Infantes. i. populi mei. y ¶Occidam. infantes de iactauit: sed non ad finem. ideo subditur: z ¶Dominus autem omnī. cui nullus potest resistere. a ¶Nocuit eum. occidendo eum per manum fœminæ: quod fuit valde cōfusibile. vt dictum est. ē. ca. xiiij. b ¶Non dictum est. ē. ca. xiiij. c ¶A iuue. qui solent facere preces. enim cc. po. co. id est holofernes. d ¶Nec fi. ti. id est gigantes. e ¶Sed iudith habuerit ad eum familiaritatem quem eum occidere posset: per quem eum supra ca. x. &. x. f ¶Sandalia eius. ra. oculos eius. Quia pulcritudo ad animum. Cætera patet ex supradictis. g ¶Horruerunt perſæ constantiam iudith. h ¶Et induit se vestimento quod assumebat quando ad orandum ingrediebatur templum. i ¶Et ornauit se vestimento lucidissimo. k ¶Et mox vt placuit deo. l. ſ. per humilitatem & subiectionem placare.

Moraliter. k ¶Tunc cantauit &c. Gratiarum actio de suo progressu ad populi sui liberationem per holofernis interfectionem per quę significatur ꝙ ecclesia de benedictione sibi collata a domino debet reddere gratiarum actionem.

* Porro

est attribuenda. k ¶Hymnum nouum cantem⁹. Hic als † tertio sumitur ratio diuinæ laudis ex eius virtute & magnificētia, cum dr: l ¶Adonai domine. Duo sūt nomina idem significātia. primū hebraicū, secundum latinū. & sit hic duplicatio ad maiorē expressionē dignitōis diuinæ. m ¶Et præ. ī vir. t. Quia lucē habitat inaccessibilē. 1. Tim. vj. n ¶Mōtes a funda. mouebunt cū aqs imminēte aduentu tuo ad iudiciū. o ¶Petræ si. cæ. liquescēt. ꝓ ignē cōflagratiōnis ꝑcedēte aduentū iudicis. p ¶Qui autem ti. te, mauerūt. &c. qa tecū erūt i glia. q ¶Væ gen. in fur. super gen⁹ meū. iniuste. r ¶Dominus cū oīpotens vindicabit in eis, inferendo pœnam eternam. ideo subdit: s ¶Vt vrantur & sen. vsq; in sempiter. Sicut prophetauit Esaias in fine libri sui. t ¶Et factum est. Hic consequēter describit ipsi⁹ iudith & ppli oblatio. & prio ppli, cū dr: v ¶Omnis popul⁹ post vi. venit in hierusalē adora. dñm. reddendo sibi gratias de tanto beneficio. x ¶Et mox vt pu. sunt. aq̄ lustrationis ſm formā ꝙ habef Num. xix. y ¶Obtulerunt oēs ho. i. sacrificia tota liter incensa ad honorē diuinum. sed ꝓ oponif oblatio iudith, cum dr: z ¶Porro iudith vniuersa &c. obtu. in anathema, obli. ſ. sacer dotibus. vt de cætero nullus vteretur eis: sed seruarent⁹ in loco cultⁿ diuini ad memoriā beneficij diuini. a ¶Erat autē ppl's iocundus ſm faciem sanctorū. Hoc additur ad oñdēdū ꝙ hęc iocunditas nō erat dissolutiōis, sed magis deuotiōis. Cætera patēt. b ¶Et iudith. Hæc est victima pars huius libri: in q̄ ponitur ipsi⁹ iudith fœlix cōsummatio, cū dr: Et iudith magnificata est (al's magnificata) ī bonis spūalibus & tpalib⁹. c ¶Et præclarior erat. i. vita & fama. d ¶Vniuersæ terræ isrl: scilicet mulierib⁹ als † arma.

Erat etiā Moralr.

z ¶Porro iu. vniuersa vasa &c. obtulit, id ē deo dedicauit. Dicit em anathema ab ana quod est sursum: & thesis qd est positio. nā il la ḡ deo dedicabant, ab vsu hoim sepabant. Per hoc aūt docemur attribuere deo victoriā cū de mūdo, carne vl diabolo triūphamus. j. cor. xv. g. Deo autē gratias qui dedit nobis victoriā ꝑ iesū christum dñm nostrum: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

¶Sed a ps. T iiij

a ¶actu veteris hoīs, p q̄ vir sū⁹ eā deseruit. b ¶nouī hoīs. c ¶vñ: lęem sę t vestimēto vidūtatis: & iduit se vēstimēto lēticiæ a
tef ī ppetuū. a ¶Vt exhilaret faciē ei⁹ in oleo lęticię. b ¶chrismatis.
in exultatione filiorum isrl'. Vnxit faciē suā vngūento: b
a ¶fluentes mor⁹ cogitationū. b ¶diuino timore & firma spe.

colligauit cincinnos suos mitrā ad decipiendum illum. a
a ¶idumēa pedū: q̄b⁹ ꝑparati calciant ī ꝑparationē e. pa. b ¶vtutū.

Sandalia eius rapuerunt oculos eius: pulchritūdo eius e
a ¶voluptatem.

captiuam fecit aīam eius: amputauit pugione ceruicem
a ¶tentātes. b ¶mentientes. c ¶protestatem. d ¶ecclesiæ.

a ei⁹. Horruerūt perſæ cōstātiā ei⁹: & mēdi audaciā eius. f
a ¶persecutores. b ¶dirigentium. c ¶fideles.

Tunc vlulāuerunt castra assyriorum q̄n apparuerūt hū g
a ¶Beati q esurīūt & sitīūt iusti. b ¶eccl'iarū. c ¶sagittis scripturæ.

miles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxe
a ¶debiles. b ¶gladio verbi. c ¶¶Dñs potens
runt eos: & sicut pueros fugientes occiderunt eos: pētie i
in prælio qui dat fortitudinem plebi suæ.

runt in prælio a facie domini dei mei: Hymnum cante
a ¶nouum testamentū: qd' ideo nouū: qa deū incarnatū nulla
ætas corporeis oculis antea aspexit. b ¶nō idolis, sed prædicanbmus dño: hymnum nouū cātemus dēo nostro. Adonai k
do alns.

dñe deus magnus es tu, & præclar⁹ in virtute tua: & quēm
a ¶sed per humilitatem & subiectionem placare.

superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura tua:
a ¶pater. b ¶per filiū. c ¶Verbo dñi cœli firmati sunt. d ¶sanctū.

† quia dixisti & facta sunt: misisti spiritum tuum &
a ¶iussioni. b ¶superbia persecutorum.

creata sunt: & non est qui resistat vōci tuæ. Montes a fun n
a ¶migs cōsilys. b ¶ne possint implere qd' cœperāt. c ¶subditis.

aque multę, ppli multi. d ¶duricia qua se insuperabilē putabat.

damentis mouebuntur cum aquis: petræ sicut cera liq o
a ¶aduentum in iudicio. b ¶cultores dei. hæc ē generatio quę. do.
c ¶sicut negligentes minorantur.

quescēt ante faciē tuam. Qui aūt timent te, māgni erunt p
a ¶vel præ oibus. b ¶perpetuum. c ¶generationi prauę & puersę.
de quo: Venient hæc oia super generationem istam.

apud te p omniā. Vę gēnti insurgenti sup genus meum, q
a ¶cui nemo resistit. b ¶iniquitatē. c ¶qñ dabit vnicuiq; ſm opa.

Dñs enim omnipotens vindicabit in eis: in die iudicii r
a ¶i ꝛga. b ¶exteri⁹ & interi⁹. ¶q nō extinguenf. e ¶q nō morienf.

c visitābit illos. Dabit enim ignēm & vermes in carnes
d eorum: vt urantur & sentiant vsq; in sempiternum. Et fa s
a ¶post mortem holofernis, fugam hostis, & cætera supradicta.

ctum est post hæc omnis populus post victoriā venit in u
a ¶supernam. b ¶ab omni labe peccati.

hierusalem adorare dominum: & mox vt purificati sunt x
a ¶seipsos quos vouerunt dño.

obtulerunt omnes holocausta & vota & repromissiōes y
a ¶ecclesia. b ¶obtulit. c ¶Quæ sunt vasa in honorem.

¶aias fraude diaboli decepras: ¶illi erepte in vsum vertētur eccl'iæ.
suas. Porro iudith vniuersa † vasa bellica holofernis z
a ¶fraudes quas anathematizat mater ecclesia & dānat.

quæ dedit illi ppl's: & cōnpeū qd' ipsa sustulerat de cu z
a ¶posuit.

bili ipsius, obtulit in anathema obliuiōni. Erat autem a
a ¶hic spe, in futuro ipsa re. a ¶sicut decet sanctos. c ¶Cogitatiōis locutiōis, operatiōis, vel fidei, spei & charitatis: quib⁹ gaudent sancti in incolatu huius mundi.

ppls iocūdus ſm faciē sanctorū: & p trēs menses gaudiū
hui⁹ victoriæ celebratum est cum iudith. Post dies au
a ¶peracto iudicio.

tem illos vnūsqsq; redit in sua. Et iudith magna facta b
a ¶cœlesti hierlm. b ¶Fulgebunt iusti sicut sol in regno celo.

est in bethuliā: & præclārior erat vniuersæ terræ israel. §

† Psā. 32. b & 148 a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Erat autē. Gloria martyrum & confessorū quam colit ecclesia vita & moribus gloriosa. vñ: Constituite diē solennem: in frequentationibus. i. frequēter: vsq; ad cornu. i. gratiā cōmunicationis corporis & sanguinis domini: nec antea liceat recedere a viuis. b ¶Centum quinq;. Pro æterna beatitudine centenarij° nūer° a leua trāsit in dextrā.

c ¶Abram. Abrā in carnalium conuersatiōnē quæ semp timori obnoxia est in libertatem gr̄æ & ad securitatē charitatis docendo & exhortādo pduci: vt nō timore, sed amore seruiat. d ¶Lucifugā illam &c. Electi dei p oēs temp°: quod septem diebꝰ euolutur, propter peregrinationem ſ̄sentis ecclesiæ, in dolore & gemitu nō affliguntur ex desperatione, sed futuræ vitæ recordatione. iuxta illud: Fleuimus dū recordaremur sion.

Pō.136.a

NICO DE LYRA

a ¶Erat etiam virtu. id est cōstantiæ qua deierauerat holofernem. b ¶Castitas adiun. scilicet vidualis. ideo sub dñe: Ita vt nō cognosceret virum &c.

c ¶Erat autem die. festis procæ. cum magna glo. id est in decenti apparatu & bonorum cōmitiua. Cætera patent vsq; ibi: d ¶In omni autē &c. Hoc addit ad ostendendum q; bonū pacis in populo redundauit per lōgum tempus ex meritis ipsi°.

e ¶Dies autem victo. &c. colitur ad laudem dei, cuius virtute facta fuit hęc victoria. Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

F ¶Postilla super librum Iudith finit.

¶Incipit expositio fratris Britonis ordinis minorum super prologum Hester.

Librum hester &c. Sicut scribitur in historijs: librū Hester trāstulit Hieronymus ad petitionē paulæ & eustochij de hebræo in latinū. Et qa i græco corrupt° erat p varias editiōes: releuauit eū de archiuis hebræorū: & diligenter trāstulit de ỹbo ad verbū. Præmittit aūt .plogū ꝯtuor partes. ꝯtinētē: qa. s. liber ille a diuersis diuersimode corruptus erat: qui multa supaddiderāt hebraicæ veritati. vñ dicit. Librū hester varijs translatoribus vel translationibus cōstat esse vitiatū. In secūda parte excitat paulæ & eustochij attētionem: vt diligenter consideret q; fideliter trāstulit librum istum. vñ dicit: Vos autē a paula & eustochium &c. Ne autem iactando se dicere crederef, q; hunc librū fideliter trāstulisset: tertio loco hūiliter se excusat di. Nec affectam° laudes hoim &c. Vltimo dicit q; secut° hebraicā veritatē pfusum in trāslatione. Lxx. ordinē designauit per quarundā litterarū appositionē. vñ dicit, Rursum i libro Hester. His visis lr̄e ilsitam°.

g ¶De archisus. i. de armarijs. Archium ab archa dr armariū siue librariū: Vel ab archa græce prinpiū vel initiū latine. vñ archeos dr antiqu°, & archeotis. i. antiqtas. Hinc archeon dicitur armarium, in quo res antiquæ seruantur.

a ¶vñ. Lxx. sunt reginę & octoginta concubinę, vna colūba mea. b ¶de qua: Despondi vos vni viro virginem castā exhibere christo.

Erat etiam virtuti castitas adiuncta: ita vt non co a ¶corruptionem voluptatis & cō tratis.

gnosceret virū oībus diebus vitæ suæ: ex quo a ¶mundus ei crucifixus & obliuioni tradit°. b ¶passiōis,

a defunctus est manasses vir eius. Erat autem die c resurrectionis, ascensionis. a ¶sub stu tribulationis.

bus festis ꝓcedens cum magna glia. Mansit autē a ¶mūdo. b ¶prioris erroris. ¶quo relicto statim emerserūt molestię tribulatiōis. c ¶vñ cētenari° nūer° a leua transit in dexterā. d ¶legi moysi, quæ est in quinq; libris contenta.

bin dōmo uiri sui annos cēntum q̄ūq; & dimisit a ¶corporaliter conditioni humani generis. b ¶Sepulti eñ sumus cū illo per baptismum in mortem.

c abram suam liberā: & defuncta est, ac sepulta cum a ¶mūdo mortua in baptismo: vbi commorimur christo. vt resurgamus cum christo. b ¶Sepelierunt stephanum viri timorati: & fecerunt planctum magnum super eum.

d viro suo in bethulia: luxitq; illā omnis ppl's die a ¶vñ. Quis separabit

bus septē. In omni autem spacio vitæ ei° non fuit d nos a charitate christi. a ¶temporalem. b ¶in æternū q̄n oi no ausugiet dolor & gemitus: & cum christo regnabimus in æternum.

qui perturbaret illā: & post mortē ei° annis multis. a ¶transitoribus, quorum

Dies autem victoriæ huiꝰ festiuitatis ab hebræis e vnus dicebat: Peregrinus sum sicut oēs patres mei.

in numero sanctorum dierum accipit: & colitur a a ¶confessoribus christi. b ¶quo per baptismū inimici postrātem euaserunt. c ¶dum durat præsens sæculum.

iudæis ex illo tempore vsq; in præsentem diem.

Finit liber Iudith.

Incipit prologus beati Hieronymi in librum Hester.

Librum hester variis translatoribus constat esse vitiatum: quem ego de archiuis hebræorum reuelans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hincinde verborum finibus trahit: addens ea quæ ex tempore dici poterant & audiri: sicut solitum est scholaribus disciplinis sumpto themate excogitare, quibus verbis vti potuit qui iniuriam passus est: vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula & eustochiū, q̄m & bibliothecas hebraeorum studuistis intrare: & interpretum certamina cōprobastis: tenentes hester hebraicum librū, per singula verba nostram translationem aspicite: vt possitis agnoscere, me nihil etiam augmentasse addendo: sed fideli testimonē. v ¶Q̄m & bibli. hebræo. studui. Ita. i. q̄m hebraicā veritatē ma didicistis: vt possitis studere i libris hebraicis. x ¶Et inter ꝓtum certamina comproba. id est nouistis q̄ editio vulgata fit hebraicæ veritati de oīb° interpretationib°, quæ apud diuerterpretum certamina: eo ꝙ a se inuicem discrepant & in locis sibi contrarianť. y ¶Hebraicū li. i. iuxta hebraicā veritatē a nobis trāslatā. z ¶Fideli testi. i. fideli assertione hebraicæ veritatis.

¶Incipit liber hester. Ca.I.

IN diebus assue. Rab. Liber hester quē hebræi inter agiographa numerāt, xpi & ecclię continet sacramēta. Hester em in typo ecclesiæ ppl'm liberat de persecutiōe & interfectō aman qui interpretat iniqtas: partes couiuij & diem celebrem cōuertit in posteros. Historiam hester tpe assueri fuisse non dubitamus. Sed ex quo fuerit assuerus ignoramus. Iosephus in memoratum fuisse cyrum xerxis filium, q̄ post darij patrē ꝓsidis rexit imperiū. Hunc cyrū dixit artaxerxē apud græcos vocari: qui longimanꝰ cognominatur mennon, darij & phatheon ex tpe fuisse. Forte enim Esdras nō fuerat alphabetum ex minyo vsq; adhuc ad ipsius Esdrę tpe assueri. Et quia in hebræo habetur historiā hebraicā latinæ linguę tradidisse. Nec affectamus laudes hominū: nec vituperatiōes expauescimus: Deo eñ placere curantes, minas hoim penitus non timemus: q̄m deus dissipat ossa eorū q̄ hoibus placere desiderant: & sm c apl'm qui eiusmodi sūt serui xpi cē non possunt: Rursum in libro hester alphabetum ex minyo vsq; adhuc ad thitam litteram fecimus diuersis ī locis: volentes scilicet septuaginta interpretū ordinē per hæc insinuare studioso lectori: Nos enim iuxta morem hebraicum ordinē profeq̄ mur etiam in septuaginta editione mānimio simpliciter: sicut

Universidad de Deusto Biblioteca

E ☞ a ¶Susa ciuitas. Susa metropolis est in perside: quã aiunt histo
rici mẽonis fratrẽ constituisse: & a susi fluuio nomen accæpisse
Ibi est regia domus Cyri lapide candido & vario columnis au
reis & lacunaribus gemmisq; distincta: cœli continens simulachrũ
stellis micantibus insignitum: & incredibilia multa. Ibi assuetus
cõuiuiis maximũ diuitijs & copiosum de
litijs celebrauit. Virtus nãq; sacri eloquij
sic aliqñ transacta narrat vt ventura ex
primat: sic factorẽ approbat vt ei in mi
nisterio contradicat: sic gesta damnat: vt
hæc my stice gerenda suadeat. b ¶Ter
tio igit anno. Tpe. Cassius sæculi incar
nationis suæ sacramẽtũ patefecit: & spũa
les epulas ꝓdicationis & corporis & san
guinis sui abundantissime ministrauit.
Primum ips ante legem. Secm sub lege.
mat. 22.a Tertiũ sub grã. c ¶Grande conuiuiũ
Lu. 14.b. cunctis. Simile est regnũ cœ. ho. re. q fe
cit nup. fi. su. Et alibi. Homo qdã fe. cœ
na. & vo m. Hui⁹ cõuiuij historia pom
pã diuitiarũ & luxũ regis ostẽdit: sed xpi
spũales delitias ips vnicuiq; dispensat al
legorice significat. Christus em est ille di
tissimus rex q vxoris suæ. i. ecclie pcib⁹
exorat⁹: iudæos. i. cõsessores suos de ma
nu inimicorũ liberat atq; ipsos iuste con
dẽnat. Neq; em necesse est vt si aliquorũ
bona xpm signisicãt: eorũ qlia mala xpi. s.
Nu. 20.b xpo cõueniãt. Moyses em in multis chri
stum signisicauit: sed nõ in hoc ꝙ aquas
contradictionis dubitauit. Sed nec aaron
exo. 32. a in facturavitulꝰ. Nec salomon in sorde li
3. re. 11. a. bidinis. Sic assuetus in isto iudicio vi in
liberali cõuiuio xpm significat: sic esaias
i cyro rege persarũ christũ signat. de quo
esa. 45. a. posteasubiũgit: Accinxit te & nõ cogno
uisti me &c. Si em reges iniq in malefa
ctis diabolũ significãt: cur nõ reges iusti
in bñfactis christum demonstrãt? Nabu
Dañ. 3. a. chodonosor iussit ppl̃os audita sympho
niarũ & musicorũ voce ꝓstratos statuam
adorare. Et diabolus sæculari dulcedine
F genus humanũ insiecit a mentis rectitu
Col. 3. a. dine ad sequẽdum auaricia q̃ est simula
crorũ seruitus. d ¶Dies conui. Magna
tum vt primitiuorũ fidelium primi refecti
Mat. 15. c. sunt. fm illud: Non sum missus nisi ad o.
q̃ pe. do isr̃. In circũcisionis sacramento
dominicæ resurrectionis: & no. te. & veræ
circuncisionis. & octo sunt beatitudines:
ad quas isud cõuiuiũ perducit: qd̃ sit tm
diebus. mali aũt cõuiuabunt in noctib⁹.

☞ Et pende-

NICO.DE LYRA

☞ tuer it ea q̃ ꝓdicta sunt de eo: maxime
cum nõ fuerint facta in principio regni assueri: sed ꝓ magnũ ips
postea. ga tertio ãno regni sui abiecit vasthi: vt hr. i. eo ca. & vn.
anno regni sui accæpit hester: vt patebit. i. ñ. ca. & adhuc postea fa
cta fuerũt ea q̃ dicta sunt de mardocheo. Et ideo saluo meliori iu
dicio videt ꝙ Ra. Sa. verisimilius dicat. s. ꝙ iste assuerus immẽ
diate successit cyro in regnũ: quia nõ esset de semine regio: vt di
ctum est. ã. Esdræ. iiij. & fm hoc mardocheus in principio regni
hui⁹ assueri fuit non magnt⁹ adu orꝰ nnorũ: vt patet per ꝓdicta. sed
iste Ra. Sa. Dañ. xj. inter Cyrũ & assuerũ ponit cambysem filium
cyri regnasse. & cogit⁹ ad hoc eo ꝙ ibidẽ dr̃: Adhuc tres reges sur
gent in pside: & quartus ditabit opibus nimis: & iste fm ipsum
& alios hebræos fuit darius filius assueri & hester. Cũ igitur fm
ipm & oẽs alios expositores cyrus sit primus: oportet ꝙ inter cy
rũ & assuerũ ponat vn⁹ ali⁹: aliter nõ essent quattuor, sed tm tres
& sic cũ cãbyses regnauerit octo annis, mardocheus in principio
regni assueri fuit centũ annorũ vel forte minus: qa in principio
vel in fine alicui⁹ regis dimidius annus & aliq̃n min⁹ ꝙ vno an
no cõputat. Et hoc vltimo dictũ verisimilꝰ mihi vr̃. & fm h̃ ille
g̃ ædificationẽ tẽpli impediuit nõ fuit cyrus: sed cãbyses filius
ei⁹: in ætate ꝟo centũ annorũ hoies bñ cõplexionati & sobrij post
sunt adhuc multa agere & pati: Secũdũ præambulum est de loco
vbi factũ fuit istud regale cõuiuiũ: qd̃ notat cũ dicit: a ¶Qñ
se. in

uincias: qñ sedit in solio regni sui a
a susa ciuitas regni eius exordium b
b fuit. Tertio igitur anno imperii sui c
a ¶assuer⁹. s. q xpm oñdit noie & dignitate
interptat em atriũ meũ, vel ostiũ. Xps aũt
dicit: Ego sum ostiũ: per me &c.
c fecit grande cõuiuium cũctis prin⁹q
a ¶aplis. vñ. Pueri nunqd pulmẽtariũ ha
beris Et alibi: Quita pueri cõica. carni & san
guini: & ipe cõicauit eisdẽ. b ¶q̃s necq; mors
necq; vita separa. a charitate xpi.

cipibus & pueris suis fortissimis p
a ¶prælatis.
sarum & mœdorũ inclytis, & præfe
a ¶ecclesiarũ. b ¶in beneplacito suo.
ctis prouinciarũ cõrã se: vt ostende f
a ¶Scientiæ & sapientiæ q̃ ducũt ad regnũ
ret diuitias gloriæ regni sui: ac ma
beatitudinis.
a ¶ostensionem.
gnitudinẽ atq; iactantiam potẽtiæ
a ¶pter æternã vitã: qa cœnari⁹ pfect⁹ ẽ
suæ, multo tpe: centum videlicet & g
numerus: & a leua trãsit in dexteram.
octoginta diebus. Cũq; iplerentur h
a ¶p aplos. vñ: Ecce cõuertimur ad gentes.
b ¶etiam gentes
d dies conuiuii: inuitauit omnem pꝰi
a ¶quæ est ciuitas gentiũ.
& per si necdochen gens significatur.
pulum q inuẽtus est sũsis a maxio k
a ¶toto tpe hui⁹ vitæ q̃ septẽ diebus agitur.
vsq; ad minimum: & iussit septem l
diebus conuiuium præparari in m
a ¶In pñti eccliaꝰ q̃ nos fide & opib⁹ ad in
troeũdã paradisũ ꝓparam⁹: in q̃ ybi dei da
pibus electi sariant. b ¶Horti æternæ iocũ
ditatis: vbi ꝓsitæ arbores fructifere. i. sẽti me
ritis q̃lari. c ¶xpi em regis nostri dono ibi
sanctis fruunt regnoperpetuo.
vestibulo hõrti & nemoris, qd̃ rẽ
¶operibus.
gio cultu & manu consitum erat. p

NICO.DE LYRA

☞ Et pẽ. ex oĩ par. tẽ. vt ibi come
dere. iussit secũdum modũ illi⁹ regni
¶Aerei coloris, id est albi. c ¶Et
carbasini. d ¶Ac hiacynthi
ni: qui est color similis colori cœlesti.
e ¶Sustentata. i. extensa. f ¶Funi
culi candidissimi. g ¶Qui ebur
neus. Non em videt ꝙ de ebore pos
sent circuli fieri q essent tãtæ ma
gnitudinis, i. de byssio factis: quæ est
species lini, in hebræo habetur: Rotis
marmoreis. i. circuli. ꝓ circuli me
talli habebãt figurã semicirculi. h ¶Et colũnis marmo. fulcie
bant. s. illi semicirculi ex vtraq; parte. i ¶Lecti⁹ quoq;
ga erant coperta pãnis auri phrygiatis & hmõi. l ¶Sup pauꝰ
mus. Non est intelligendũ ꝙ istud pauimentũ esset in horto vbi
erat vestibula facta: sed i lateribꝰ horti vbi erãt vestibula facta:
ut dictum est. m ¶Smaragdino & p. str. l. Duæ
rum. Quia vult oẽs hoies saluos fieri & per cõsequens ad hoc sacra
mentum admitti. l ¶Septẽ diebus. i. toto tpore quod septenarius
dierum reuoluitur. m ¶In vestibulo hor. id est ecclesiæ mi
litantis. de qua dr̃ Can. iiij. d. Hortus conclusus soror mea sponsa
n ¶Et nemoris. Dicitur aũt ecclesia nemus: nam in ea sunt, m
tæ bonæ personæ tãq; arbores fructiferæ per fidem virtutes &
aromaticæ p bonã famam. o ¶Quod regio cultu. i. diuino
q ¶Consitum erat. Nam ipse est cultor ecclesiæ principalis.

☞ Et pendebãt

a ¶Et pẽdebant ex oĩ parte tẽtoria a
a ¶celestis cõuersatiois. b ¶sapiæ. carba
sin⁹ color auro si sef. c ¶celestis ꝙ aliorũ
ærei coloris, & carbasini, ac hiã
cynthini: sustentata funibus byssi
nis atq; purpureis: qui eburneis cir
culis inserti erant: & columnis mar
a ¶Vñ in Cañ. Lectulus nr̃ floridus. i. qes
ptẽplationis, in qua quiescunt sancti.
moreis fulciebant. Lectũli quoq;
a ¶ppt sapiam. b ¶ppt eloquẽtiã. c ¶hũi
litatẽ ꝓlatorũ qua minoribus ꝓparãt lectũ.
aurei & argẽtei: sup pauimentum
a ¶virore fidei. b ¶cãdore castitatis.
smaragdinõ & pario stratum lapi⁹m
a ¶Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaura. b ¶virtutum.
de dispositi erant: quod mirã varie
tate pictũra decorabat. Bibebant n
a ¶spũales conuiuæ.
b ¶euãgelicis verbis spũali sapia cõditis.
autem qui inuitãti erant ãureis po⁹
a ¶legis & aplorũ & ꝓphãrũ. b ¶. i. spũales
culis: & aliis atq; aliis vãsis cibi in⁹o
delitiæ qb⁹ saginant faiæ. a ¶verbi dei cœ
lestis gratiæ. b ¶nõ paruitate nostra.
ferebantur. Vinũm q̃q;, vt mãgnifi⁹p
a ¶Dividens singulis ꝓut vult.
b ¶Abũdanter tribuit & nõ ꝓperat.
centia regia dignũ erat. Abundãs q
& præcipuũ ponebaꝫ. Nec erat qui r
e nolẽtes cogeret ad bibendũ: sed sic
a ¶scripturarum.
rex statuerat, præponẽs mẽnsis sin
a ¶doctores. b ¶maioribus ecclesiæ: q dant
in tpe tritici mensuram.
gulos de principibus suis: vt sume
a ¶plæbs iudaica q̃ regnare videbaꝫ: cũ in
cultu vnius dei ꝓminebat cæteris gẽtibus.
f ret vnusq; qd̃ vellet. Vasthi q̃q s
a ¶refectionẽ legis. b ¶sanctarũ aiarum.
g regina fecit cõuiuiũ fœminarũ i pa
latio: vbi rex assuer⁹ manere cõsue
uerat. Itaq; die septio cum rex eẽt

a ¶spãlis ornatus.
a Et pẽdebant ex omni parte tẽtoria a
a ¶celestis cõuersatiois. b ¶sapiæ. carba
sin⁹ color auro si sef. c ¶celestis ꝙ aliorũ
ærei coloris, & carbasini, ac hiã
cynthini: sustentata funibus byssi
nis atq; purpureis: qui eburneis cir
culis inserti erant: & columnis mar h
a ¶Vñ in Cañ. Lectulus nr̃ floridus. i. qes
ptẽplationis, in qua quiescunt sancti.
moreis fulciebant. Lectũli quoq; i
a ¶ppt sapiam. b ¶ppt eloquẽtiã. c ¶hũi
litatẽ ꝓlatorũ qua minoribus ꝓparãt lectũ.
aurei & argẽtei: sup pauimentum k
a ¶virore fidei. b ¶cãdore castitatis.
smaragdinõ & pario stratum lapi⁹m
a ¶Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaura. b ¶virtutum.
de dispositi erant: quod mirã varie
tate pictũra decorabat. Bibebant n
a ¶spũales conuiuæ.
b ¶euãgelicis verbis spũali sapia cõditis.
autem qui inuitãti erant ãureis po⁹
a ¶legis & aplorũ & ꝓphãrũ. b ¶. i. spũales
culis: & aliis atq; aliis vãsis cibi in⁹o
delitiæ qb⁹ saginant faiæ. a ¶verbi dei cœ
lestis gratiæ. b ¶nõ paruitate nostra.
ferebantur. Vinũm q̃q;, vt mãgnifi⁹p
a ¶Dividens singulis ꝓut vult.
b ¶Abũdanter tribuit & nõ ꝓperat.
centia regia dignũ erat. Abundãs q
& præcipuũ ponebaꝫ. Nec erat qui r
e nolẽtes cogeret ad bibendũ: sed sic
a ¶scripturarum.
rex statuerat, præponẽs mẽnsis sin
a ¶doctores. b ¶maioribus ecclesiæ: q dant
in tpe tritici mensuram.
gulos de principibus suis: vt sume
a ¶plæbs iudaica q̃ regnare videbaꝫ: cũ in
cultu vnius dei ꝓminebat cæteris gẽtibus.
f ret vnusq; qd̃ vellet. Vasthi q̃q s
a ¶refectionẽ legis. b ¶sanctarũ aiarum.
g regina fecit cõuiuiũ fœminarũ i pa v
latio: vbi rex assuer⁹ manere cõsue
uerat. Itaq; die septio cum rex eẽt ỹ

tionabili

aurum charitas, & per argentum mũdicia designantur: per quas
conscientiæ quietantur. n ¶Bibebant autem qui inuitati
erant aureis poculis, quia virtus eucharistiæ sugitur in vi amo
ris. p ¶Vinum quoq; &c. per quod sanguis xpi præciosissi
mus designatur: q nobis in hoc sacramẽto sub specie vini datur.
s ¶Vasthi quoq; &c. per istã intelligitur synagoga. nã interꝓ
tatur diffinitio cõsummata. finis aũt synagogæ cõsummat⁹ fuit
in xpi passione: nã extunc legalia fuerũt mortua: & post publica
tionem euãgelij mortifera. tpe tñ intermedio a iudæis poterant
obseruari. iõ subdit: t ¶Fecit cõuiuiũ. in oblatione sacrifi
ciorũ. Et dr̃ cõuiuiũ fœminarũ: ad designãdũ ei⁹ defectũ: sicut se
xus fœminæ⁹ ẽ defectiuus. v ¶In palatio &c. i. in tẽplo quo da
bank diuia respõsa añ passionis xpi tpa. x ¶Itaq; die septimo
cum rex esset hilarior. Per diem septimum intelligitur hebdo
mada septima post pascha: post quam festum penthecostes cele
bratur. Tunc enim rex noster iesus christus hilarem se ostendit:
quia dona spiritussancti discipulis in signo visibili dedit.

☞ Et post

☞ Præcæpit D
✻ a ¶Et pendebant ex omni parte Moral⁹.
tentoria, id est sanctorum angelorũ præ
sidia: sicut tentoria prohibent pluuias &
caumata. b ¶Aerei coloris. per tripli
cem colorum hic positũ: significatur ter
narius hierarchiarum: & in qualibet hie
rarchia tres ordines angelorum quia ta
men eorũ stabilitas est a deo trino & vno
ideo huiusmodi tentoria sustentari dicũ
tur funibus, circulis, & columnis: id est
tribus personis, quæ sunt columnæ om
nem creaturam sustentãtes. aliter em sta
tim in nihilum redigeret. Sunt etiam cir
culi omnẽ ꝓfectionẽ eminẽtissime ꝓtinẽ
tes: sunt & funes vniuersi partes adiuꝫ
cem cõnectentes. i ¶Lectuli quoq;
id est sedilia pro conuiuantibus ad modũ
lectulorum disposita: fm sensum Iralem.
¶Moraliter vero ꝓ hæc sedilia signatur
quies conscientiæ: in qua sedere debent
percipientes sacramentum eucharistiæ.
Dicuntur aũt aurei & argentei. quia per
conscientiæ quietantur.
n ¶Bibebant autem qui inuitati
erant aureis poculis, quia virtus eucharistiæ sugitur in vi amo
ris. p ¶Vinum quoq; &c. per quod sanguis xpi præciosissi
mus designatur: q nobis in hoc sacramẽto sub specie vini datur.
s ¶Vasthi quoq; &c. per istã intelligitur synagoga. nã interꝓ
tatur diffinitio cõsummata. finis aũt synagogæ cõsummat⁹ fuit
in xpi passione: nã extunc legalia fuerũt mortua: & post publica
tionem euãgelij mortifera. tpe tñ intermedio a iudæis poterant
obseruari. iõ subdit: t ¶Fecit cõuiuiũ. in oblatione sacrifi
ciorũ. Et dr̃ cõuiuiũ fœminarũ: ad designãdũ ei⁹ defectũ: sicut se
xus fœminæ⁹ ẽ defectiuus. v ¶In palatio &c. i. in tẽplo quo da
bank diuia respõsa añ passionis xpi tpa. x ¶Itaq; die septimo
cum rex esset hilarior. Per diem septimum intelligitur hebdo
mada septima post pascha: post quam festum penthecostes cele
bratur. Tunc enim rex noster iesus christus hilarem se ostendit:
quia dona spiritussancti discipulis in signo visibili dedit.

☞ Et post

E Gal.4.a ¶Vt ostenderet cũ. Vbi venit plenitudo tpis misit deus filiũ suum &c. Tũc em dei filius incarnatus legis mysteria quibus ante fideles pauerat, abundãtiori gratia manifestauit. b ¶Quæ renuit. Nõ solũ legatos despiciens, sed & regis imperiũ. vnde in mat.22.a euãgelio: Seniores em filiũ a patre rogatus ad cõuiuium noluit introire. & qui ad cenã vocati aliis rebus occupati noluerunt venire iuxta idignationem patris familias reiecti sunt. & alij loco illorum constituti c ¶Rñdit. hic nouissimus i ordine septẽ sapientium numeratus sententiam, pmulgat & paulũ apm significat q 1.co.15.b. dicit: Ego sum minim⁹ aplorũ q nõ sum dign⁹ vocari apls. Et ꝑdictis bus iudæis: & zelo repleacc.15.g. tis ait: Quia vos indignos iudicatis vitæ eternæ: ecce quer. ad gẽtes.

NI.DE LYRA

b ¶Præcæpit mauman &c. ita ꝙ ibi non notat rex de excessu potus: ga vinũ etiam sobriæ potatũ hñ lætificat cor. c ¶Septẽ eunuchis. i. ministris menſæ suæ assistẽtibus q dicunt eunuchi nõ ꝓ absolutionem genitaliũ: sed ꝓpter cõtinentiã castitatis & honestatẽ morum. d ¶Vt intrducerent reginam vasthi vt sic magnificentiam suam ostenderet nõ solũ in propria psona, sed ĕt in sibi ꝑ mrimoniũ conisũcta. e ¶Quæ renuit: & ad &c. & sic ista translatio notat reginã de contẽptu: qui est gra Iosephus ipa. dicit autẽ Iosephus li.xj. antiqtatis iudaicæ ꝙ nõ fecit ĥ ex cõtemptu. sed ꝓpter honestã cõsuetudinẽ pſarũ q̃ coniuges, maxie nobilium nõ se dabant aspectibus aliorum virorũ. & Ira hebraica nõ notat eã de aliquo contẽptu: vbi sic hĩ & nõ plus: Et renuit regina vasthi venire ſm verbũ regis in manu eunuchorũ i. per eunuchos. f ¶Vnde ĩtatus, hic ponitur ſnia contra reginã. de q̃ primo quæritur. & ſcdo rñdetur, ibi: Respõdit. Circa primũ dicit f: Vñ ĩra. rex & nimio fu. succ. non tantum propter factum quãtũ ꝓpter principes & populos assistẽtes: ga ꝙ regina ex verecundia & honestiate muliebri fuisset mota: tũ principes populi assistentes possent statim cogitare ꝙ ex contemptu fecisset: ga verbũ regis in hoc casu debebat consuetudini præualere. g ¶Interrogauit sapientes. vt nõ præcipitanter aliquid ageret de capite suo. h ¶Qui ex more regio. vt nũ q̃ esset sine bono & magno consilio. Cætera patent vsq; ibi.

i ¶Qui vidébant faciem regis. quia cõiter ei aderant. vt dictum est. k ¶Et primi post eũ residere soliti erant. in consiliis & in mensis & in alijs locis honorificis. l ¶Respondit magmu. Hic ponitur responsio: vbi primo tangitur reginæ culpa. m ¶Non solũ re. læsit regina vasthi. ex facto suo. ſ. suppositi. contẽptus regis principib⁹ & pplis ingerendo. n ¶Sed & oes princi. & pplos regni sibi iectos. quia occasione hi tps post transmigrationẽ marbitur, multo magis comẽ. ne. i aliæ mulieres vxores suos. scꝫ exprimitur ĥic per modum ſnie, cũ dicitur: Sit tibi placet &c. o ¶Vt nequa ꝙ vltra reginã vasthi ingrediatur ad regem, sed fili simplicitur ter, repudiata. Cætera patẽt in littera.

a ¶Et post hæc postquã ca. me. i. spiritualiter, no in se. ga a principio ecclẽsiæ ptionis habuit plenitudinẽ gr̃æ. sed in corpore suo mystico. nã ꝓpter peccata nẽ spũſcti ei⁹ discipuli. ne tabant plenitudinem. vñ ꝓbetur Act.ij. b ¶Præcepit mau. &c. per istos fignantur apostolici ac discipuli: quibus præcipit. xps vocare populos & principaliter synagogã adcon uiuium nouæ fœderis. propter quod paulus & barnabas dixerũt iudæis. Act.xiij. Vobis oportebat primo loqui verbum dei. sed quia repellitis illud & iudignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce conuertimur ad gentes. sic enim præcepit nobis deus. Et hæc regina fio figuratur per hoc quod subditur: c ¶Quæ renuit. & ad re. impe. & ꝓpter cõtẽptũ prædicto vasthi nis aplorum idelis christus rex regum synagogam ꝓ maiori parte in incredulitate dimisit.

¶In princi. cap. i. Hester. vbi dr in prostibulũ dicebatur assueri. Postq; defensus & progressus pph &c.

ADDITIO Expo

doctorũ nr̃orũ dicentiũ ꝙ assuerus iste fuit octauus rex perſarum post quos omissis septẽ mortibus regnauerunt: posset bene regnauit duodecim annis. Et vt virgines pulcherrimas faceret sibi adduci. & illã q̃ inter eas magis placeret vxorẽ assumeret. & sic amor & dolorẽ mitigaret. & ecdentis. & ꝑ hoc indignatio deferbuit. i. passio iræ & turbationis transierat: quia aliter iudicat ꝓpter passionẽ positus & extra passionẽ existens. d ¶Accordatus est vasthi. sic est in hebræo & libris correctis. ga ꝙtata passio ira fuit indignatio. & arhoris qui fuerat in palatio. cõtẽdo pœnã quã ei inflixe rat. & fastũ qđ ipsa fecerat: & videbat si bi ꝙ eidem pœna excessisset rõnibus suis. ga fecerat honestate & verecũdia: propter qđ anxiebat. eã reuocare ne ꝓcipites regni contra se & ne a toto populo ꝓpter vnam mulierẽ regnaret. ꝙ talis & ꝑ cõsequẽs regno priuaretur. & per cõsequẽs regno priuaretur. & per cõsequẽs regno priuaretur. & per

E adoptat in filiam qui est doctor gentium in fide & veritate: & ē de stirpe geminj, hoc ē de stirpe beniamin. a ¶Hester. Hanc nabuchodonosor spūalis & rex cōfusiōis a naturali lege & cultu vnius dei in cōfusionē idolatriæ trāstulit: sed pietas diuina ad viā veritatis p ḡdicatores reuocauit. b ¶Et septē puellas. i. fideles alias spiritualiā fidē gra regeneratas atq; dedicatas quæ eius sequunt vestigia: fide, doctrina & operatione bona de qbus dr: Adolescētulæ dilete ni. c ¶Quæ noluit ei. Quia p tōrū labe & sordib⁹ idolatriæ per baptismum mūdata, oppobriū pristinæ iniqtatis non sustinuit vltra. d ¶Ingrediē tes. Quæcunq; aia certat ad thalamum christi properare, condignum a suis doctoribus accipit ornamentum: & quo magis se deuotam ad agnitionē fidei & exercitium operis præparat, eo amplius a doctorib⁹ instruit vt de cōpetentium numero sanctæ trinitatis integram fidē & confessionē ad percæptionē baptismi & vnctionē chrismatis vt cœlesti sponso veraciter iungatur accedat. e ¶Atq; inde in secundas. Qui se ab ecclia p vitiorū sordes separauerit: merito in secūdas ædes retruditur vbi cōcubinæ regis morantur: qa sanæ fidei casus descensum honoris meref: nec habet vltra potestatem ad regem redire: nisi superna gratia visitatus in pristinæ statum dignitatis restituatur. f ¶Euoluto aūt tē. i. transactis qnq; ætatib⁹ mūdi q bus patrū propago processerat: instabat sexta ætas veniente redemptore: in qua gētiū multitudo per euangeliū vocanda erat. g ¶Thebeth: apud hebræos eudimos apud græcos ianuarius est apud latinos: In' quo dñs incarnatus octaua die circūcisus a magis adorat⁹: & mystiMatt.2. cis muneribꝰ ē honorat⁹ i q etiā a iohāne baptizat⁹ esse ḡdicat.

Cāñ.1.a.

Cūq; & secundo

NICO. DE LYRA

a ¶Hester quoq; inter cæteras puellas ei tradita est, scilicet ægeo eunucho.
b ¶Que placuit ei. Hic consequenter describitur promotio hester ḡtum ad acceleratione ornatus mulierbris. cum dicitur: c ¶Et inuenit gratiam in conspectu illius. &hoc factum est ex diuina ordinatione: vt cito promoueretur ad regiam dignitatem, & sic liberaret populum israel a periculo sibi imminente de propinquo.
d ¶Et tradereť ei partes suas. id est illa quæ ad victum vestitum & ornatum pertinebant
e ¶Quæ noluit ei indicare populum & patriam suam

a ¶castis parentibus.
a ægēo traderenť eunucho. Hester quoq; inter cæteras a
puellas ei tradita ē: vt seruareť ī numero fœmin
Quæ placuit ei & inuenit gr̄am ī cōspectu illi⁹. b
a ¶sanā doctrinā scripturarū & vitā æternā & honesta
cæpit eunucho vt acceleraret mundū muliebrem: &
b traderet ei ptes suas: & septē puellas speciosissimas
a ¶sponsam. b ¶adolescentulas. c ¶donis virtutū.
de domo regis: & tam ipsam q̄ pēdissequas eius ōr
a ¶verbo & exemplo. b ¶ecclesia dē gentibus.
c naret atq; excōleret. Quæ noluit ei indicare popu
a ¶doctores qui dicunt. Obluiscere po.t. &c.
lum & patriam suam. Mardocheus enim patruus
eius præcæperat ei: vt de hac re omnino reticeret.
a ¶sollicite exḡrēdo fidē & opationē omissę plebis. b ¶assidue.
vñ apls: Sollicitudo oim ecclesiarū. & qs ifir. & ego nō ifir. c ¶an
Qui deambūlabat quotidiē ante vestibulum do
regulā rectæ fidei. a ¶cœlestis hierusalem. b ¶animæ.
mūs in qua electæ virgines seruabanť: curam agēs
salutis hester, & scire volēs qd ei accideret. Cū autē
venisset tps singularū p ordinē puellarum, vt intra
a ¶tanc̄ sponsæ. b ¶cœlestem.
rēnt ad rēgē expletis oīb⁹ q̄ ad cultū muliebrē ptīe
bāt mēsis duodecim⁹ vertebaťr: ita duntaxat vt sex
a ¶nomine fidei & pinguedine dilectionis.
mensib⁹ ōleo vngerenť myrtino: & aliis sex qbusdā
¶honorū operū. a ¶virtutū. b ¶in baptismū.
d pigmētis & arōmatib⁹ vterenť. Ingrediēteq; ad re
gem: qcq̄d postulassent ad ornatū ptinens, accipie
a ¶a doctoribus prius. b ¶trinitatis fidei.
bānt: & vt eis placuerat compositæ, de triclinio fœminarum ad regis cubiculū trāsibāt. Et q̄ intrauerat
a ¶qa post occasum vitiosorum exurgit fulgor virtutum.
e vesperē, egrediebaťr mane: atq; ide in scd̄as ædes de
ducebaťr: q̄ sub manu susagazi eunuchi erāt: q con
cubinis regis ps̄idebat: nec habebat ptātē ad rēgē vl
tra redeundi nisi voluisset rex: & eā venire iussisset
f ex nomine. Euoluto autem tpe per ordinē instabat n
a ¶sexta ętas venit vbi plenitudo tpis. b ¶ecclia de gētib⁹. c ¶do
diēs quo hester filia abiahil fratris mardocheī, quā
storū & ḡcipue pauli. a ¶vt. ē. b ¶p baptismū. c ¶qa plus credi
sibi adoptauerat ī filiā deberet itrāre ad regē. Quæ o
dit do.ē orib⁹ q̄ sibi: Quæ vtilia sūt meli⁹ nouit medic⁹ q̄ infirm
nō q̄siuit mulierbrē cultū: sed q̄cūq; voluit ægeus eu
nuchus custos virginum, hæc ei ad ornatum dedit.
a ¶Circūdata varietate virtutum.
Erat enim formōsa valde & incredibili pulchritudine: oīmq; oculis gratiosa & amabilis videbať. Du
cta est itaq; ad cubiculū regis assumi, mense decimo
a ¶benignitatis anno septimi gr̄a spūssancti repleto.
g qui vocatur thebeth: septimō āno regni eius: & ada
a ¶ecclesiam. b ¶xps. c ¶nationes.
mauit eā rex plus q̄ omnes mulieres: habuitq;
a ¶virtutū. b ¶remissionem peccatorum.
grātiam & misericordiam corā eo sup oēs mulieres
a ¶cōsortē sibi regni fecit. b ¶in mēte. c ¶assistit regina
& posuit diadēma regni in capite eius. Fecitq; eā rē
a dextris tuis. a ¶synagogæ q̄ regē spernēdo & crucifigendo re
gni dignitatē amisit. b ¶cōiuiū spūale, gaudiū i toto orbe vbi
gnare loco vasthi. Et iussit cōuiuiū præparari pma
epulæ spūales: vbi mysteria corporis & sanguinis domini.
gnificū cunctis principibus & seruis suis. pro coniu
a ¶ecclesiæ. b ¶Venite ad me omnes qui laboratis &c.
c ¶deposito onere p̄cōrum.
ctione & nuptiis hester: & dedit requiem vniuersis r

de præcepto mardocheī: qua
udaei tunc erāt captiui & seruā
sciretur fortitudo pop
nobilis

a ¶Cūq; & sc̄do. Nō sufficit xp̄o primitiuā sibi sociare eccliā
sed per ḡdicatores de gētib⁹ multitudinē acq̄siuit copiosam. vñ
10.c. Alias oues habeo q̄ nō
Possunt in duob⁹ e
tot annorū q
ecclesia fortē
natus i
GLO.
Hi
gbus scripturę q̄ iuris gentis, q̄ iustis
debeant supplicia. vñ: libūt hi in sup
plicium æternū: iusti aūt in vitā æter
nam. Et in Eze. Iustitia iusti sup eū:
Osthæc rex Ca. III.
assuerus. &c. Sequitur.
d ¶Aman filium ama
dathi. Potentes fœculi q
briosis divina potestate collatis abu
entes: quos consortes habent naturę
dedignantur habere consortes gra
tiæ: & honorem & reuerentiam quā
soli deo debuerunt in sese transferre
contendit: Eos aūt q̄ cōsentire nolūt
odio & cruciatib⁹ psequunt: sed iu
sto dei iudicio in insidijs suis capiun
tur iniqui. Vñ dicit: Iustus de angu
stia liberabťr: & tradetur impius p eo.
pōr. peramant, quę iosephus de stirpe
amalech esse commemorat. Iudæorum
pps figurari q̄ appōas occiderūt: &
amalech esse commemorat. Iudæorum
pps figurari q̄ appōas occiderūt: &
regina coronaret. Quia
concubinis regis practicabant.
de victu & de vestitu conuenti
bus eis prouidendo. vñ ver
ti eis prouidendo. vñ ver
le est: q̄ ista quæ adiuncta
rant ad cubiculū regis
vxores. dicebant
vxores. sicut & deabraam
tur: q̄ sara dicitur
cipalis eius vxor alias
cuntur concubinæ vel habe
Gen. xxv. omnes tamen
ei⁹ vxores. n
quo hester &c. debebant
re ad regis cubiculum
dum & ordinem superius
tum. o ¶Quæ sum
uit mulierem cultum. ficti
aliæ ponens se tota liter
tum ad hoc in cunuchi
tione. p ¶Omnium
gratiosa & amabilis videba
tur. decorem enim corporis
cor gratiæ & virtutis mu
liter augmentabat. q ¶Du
cta est itaq;. hic consequen
agit de desponsatione & copu
natione hester: & puerilis vita
ibi: r ¶Et dedit requiē vni
uersis prouincijs. Quod sup
pliciter exponitur. Vno modo
mādauit vniuersis prouincijs
durāter⁹ nuptias hester. cessan
ab opibus seruilibus. Alio mo
q̄ dedit eis requiem a tributi pro illo anno vel ta
ne tributi pro illo anno vel ta
parte anni. s ¶E magis
tē. p parte anni. s ¶E magis
¶Ducta est ita &c.
mystice fuit ipleriū accipere
xp̄i. tunc em ecclesia fuit ingr
cum duxit ad ecclesiā: fuit ingr
sumptione virginis gloriosę
nō tunc tantæ potestatis q̄ per arma regem possint occidere:
cum habeat custodes corporis sui: nec sic intrant ad interiora q̄
possint sibi venenum propinare: sed illi qui sunt custodes supel

lectilis aureæ & argēteæ ī q̄ seruiť regi. p̄nt facilr ꝺ facere: cuiusC
modi erāt isti: vt dicūt hebræi. h ¶Qđ mardo. nō la. Dicit aūt
iosephꝰ q̄ ꝺ sciuit p quēdā hebrēū q̄ erat famulꝰ valde familiaris
vniꝰ illorū eunuchorū. Ra. Sa. ỽo dicit q̄ ꝺ sciuit, qa corā mardo
cheo ī idiomate tharsensi de regis itoxicatiōe loq̄bāť: credētes q̄
mardocheus illud idioma penitꝰ ignora
ret. i ¶Quæsi. ē & ī. q̄ ita erat p̄ma veritatem. k ¶Mādā. ē hiſ. &c. ga præter hi
storias cōes vbi scribebanť facta nota
bilia q̄libet rex pro tpe suo facietbat scri
bi vnū librū ī q̄ ftā sui tpis ponebāť. &
hoc ad mēoriā futurorū. qa ex ſciis præte
ritis dirigunť hoies ī agendis de futuro.
✠ ¶Ac dona larg. ē &c. Christus enim Moral⁹.
rex noster ecclesiā secum ducens ad cœ
lestia, dedit suis fidelibus abundanter
spiritualiā dona. Pō. lxvij. ꝺm trāslatio
nem. Lxx. Ascēdens in altum captiuā du
xit captiuitatem: dedit dona hominibus
d ¶Eo igitur tempore. Per duos eunu
chos qui voluerunt regē interficere signi
ficati fuerunt pharisæi & saducæi: q̄ post
ascensionē xp̄i q̄siērūt ipsū i mēboris suis
occidere: & nomen eius penitus delere vt
patet Act. viij. & alijs eiusdē libri pl̄ibus
locis. Per mardocheum aūt qui salutis
Hester gerebat curam, potest petrus apls
intelligi: qui curā susc̄epit ecclię xp̄i: & †j.6.a.&
denunciauit ecclesiæ malicia pharisęorū 12.a.
& saducæorum nomē xp̄i delere ḡrentiū
vt. ē. hoc dominū exoraret. vñ Act. iiij. d.
de petro & iohanne: Dimissi autem vene
runt ad suos, & annunciauerūt eis quāta
ad eos principes sacerdotum & seniores
dixissent. qui cū audissent vnanimi⁹ leua
uerunt voce suā ad dominū &c. ¶Et an
nal. trad. &c. per qđ significatur q̄ mer
ta iustorum nō dāť obliuiōi: sed regist̄ā
tur coram rege celesti vt remunerentur.

Ca. III.

Ost hæc. Descripta ipsius he
ſer ,p motiōe hic ōnr agit de
populi sui liberatione & pri
mo ponitur contra populum
iniqua machinatio. secunda mira popu
li liberatio. iiij. c. Circa primum primo
ponitur machinationis occasio. secundo
ipsa machinatio, ibi: Quod cum audiſ.
tertio machinationis executio, ibi: Di
xit aman regi. Occasio autem machina
tionis contra iudæos fuit: eo q̄ mardo
cheus nolebat adorare aman sicut & cæ
teri: & hoc est quod dr: Post hæc rex as.
exal. amā &c. fu. o. prin. regni sui: facies
a se secūdum. n ¶Quī c. de stir. a. iste
fuit rex amalech: vt habetur. j. Regū. xv.
quem samuel occidit: vt ibidem dicit. &
iō iste aman habebat exosos iudęos quia
saul rex isti⁹ vastauit regnum agag, inter
ficiēs amalechitas viros & mulieres & p
uulos. vt hr̄. j. Reg. xv. Sed ꝺ hoc vr̄ qđ
c ¶Necdum prodide
rat. f. xv. Amā filiꝰ amadathi aīo & gēte macedo. Ad qđ dicit ali
q. q̄ idē est ppl's amalechitarū & macedonū. sed ꝺ nō vr̄ verū qa
macedonia c̄ q̄dā regio ī greçia ſm oēs historiographos. terra ỽo
amalechitarū ē inter ægyptū & terrā ,pmissionis & prope terrā
edom prio em occurrerūt filijs isti⁹ ad pugnādū ꝺ eos in deserto:
vt hr̄ Exo. xvij. & iste terrę sūt valde distātes. Et iō alr dr & meli⁹
q̄ aman dr aīo & gēte macedo per sil'itudinē: qa macedones iam
rebellabant imperio persarum: & alexander macedo ab eis abstu
lit monarchiam, eā transferens ad græcos: vt habetur. j. Mach. j.
c ✠ Solus aūt
Moraliter. m ¶Post hæc. Post persecutionē iudæorū secuta ē Mora⁹.
pſecutio pricipū romanorū q̄ mſti conati fuerit nomē xp̄i delere
& xp̄ianos ītersicere. Igit̄ p amā q̄ iterp̄tať iniqtas pōt nero necꝑ
sim⁹ itelligi: quē rex regū exaltauit ad sublimitatē ipij romani
Nā ois prās a deo est. Prouer. viij. b. Per me reges regnā. Et propter dignitatē imperij venerabanť neronē pplꝰ romanis subiecti
Per mardocheū aūt qui corā aman noluit genu flectere: significatur petrꝰ apls & q̄cūq; successor eiꝰ bonꝰ. imo etiā qlibet⁹ chriſtianꝰ q̄ sacrilegis pricipū mādatis noluerť obedire, ppē qđ dicti

✠ sacrilegi

E Vſ a ¶Missa est sors. q ad sortem dñi pertinet occidunt ꝯs significat ille hircus qui ſm sortē dñi in lege occidebatur. b ¶Tu Le.16.b. list ergo. Sicut aman epistolas dirigens, regis signaculo eas munire conatur: vt facilius vorum expleatur: sic iudæi libros diuinæ legis in quibus est signaculū summi regis. i. gratia spūſſuncti ad comprobādā hæresim suam assumunt in testimoniū: reprobantes societatem gētium & xpi euangelium quasi diuinis precepcionibus contrarium.

NICO. DE LYRA

a ¶Solus autē mardocheus non flectebat genu: neq; adorabat eum, quia ex superbia sua volebat sibi arripere honorem diuinum: faciēs se adorari tanq; deum: vt dicit hic glosa hebraica: & hoc erat sibi illicitū. c ¶Quod cum audisset. Hic consequenter ponit ipsa machinatio: & non solū contra mardocheum, sed occasione eius ꝑ totū pplm iudaicum: maxime qa etiam habebat odiosum propter interfectionem agag: de cui⁹ stirpe erat. vt prædictum est: & destructionem amalechitarū ꝑ iudæos tpe saulis regis: & patet hra ex dictis vsq; ibi: d ¶Mense primo cuius vocabulum est nisan, apud hebræos: & correspondet partim martio: & ptim aprili: quia incipit a propinquiori luna tione æquinoctio vernali: siue ante æquinoctium siue post: sicut plenius dictum fuit Exodi ij. e ¶Anno duodecimo regni assueri, ex quo patet quod dictum est. ꝫ. in principio huius libri scilicet q mardocheus in principio regni assueri non fuit eleuatus: nec fecit ea q sequūtur sed per magnum tps post. ſ. per duodecim annos ad minus.

f ¶Missa est sors in vrnam. iste enim aman sortilegus erat & ideo per modū superstitiosum posuit sortes, ad videndum quo mē se machinatio sua de interfectione iudæorum deberet habere effectum. i ¶Et exiuit mensis duodecimus, q vocatur adar. id est cecidit sors super. xij. mensem qui apud hebræos adar vocatur: & correspōdet partim martio & partim februario. Postea misit sortem quo die illius mensis deberet hoc fieri: & cecidit sors super. xiij. diem: & his dictis patet littera hoc excepto: Missa est sors in vrnam. id est in vas ad hoc deputatum ſm illi⁹ sortilegij modū. sed qs fuerit ille modus magis in particulari, non habetur ex textu nec ex glosa: nec est necessarium ad veritatem historiæ. g ¶Quæ, scilicet sors h ¶Hebraice dicitur phur. non est per hoc intelligendum q phur sit nomen hebraicū: sed est persicum: vnde in heb. habetur phur. id est goral: ita quod goral est nomen hebraicum & significat

a ¶ꝓdicatores euangelij. b ¶Dñm deū tuū adorabis: & illi tor. Sol⁹ mardocheus nō flectebat gēu: neq; adora a soli seruies. a ¶adulatores.

bat cū. Cui dixerāt pueri regis q ad fores palatii ꝓ residebāt: Cur ꝓter cæteros nō obseruas mādata regis: Cūq; hoc crebri⁹ dicerēt & ille nollet audire: nūciauerūt amā, scire cupiētes vtrū pseueraret b in sua. Dixerat em eis se cē iudæū. Q d cū audisset c amā & experimēto, pbasset: q mardocheus nō sibi flecteret genu, nec se adoraret: irat⁹ ē valde: & p a ¶.i. habuit. b ¶in vno tm. c ¶sed in omnes iudæos.

nihilo dūxit in vnum mardocheū mittere manus suas: audierat em q eēt gētis iudææ: magisq; vo a ¶omnem plebem catholicam.

luit odm iudæorū q erat ī regno assueri ꝓdere na a ¶vltimo tpe, q̄n erit persecutio qualis non fuit.

tionē. Mēse priō cui⁹ vocabulū ē nisan: āno duo d a decio regni assueri ꝓmissa ē sors i vrnā: q̄ hebraice a ¶persecutoribus fidelium.

ce dr̄ phur cōrā aman quo die & quo mense gens ¶confessorum fidei.

iudæorū deberet interfici: Et exiuit mēsis duodecimus a ¶iudaicus populus

decim⁹, qui vocat⁹ adar. Dixitq; aman regi assue k a ¶pianus. b ¶in odm terram exiuit sonus eorum.

ro: † Est pōpulus per omnes ꝓuincias regni tui l a ¶vñ: Petr⁹ electis aduenis diſ. pōti, gala. cappa. asi & bi. b ¶Nouo testamēto. vñ: Mādatū nouū do vo. vt diligatis

diſpersus, & a se mutuo sepat⁹: nōuis vtens legim inuicem sicut ego dilexi, vos. a ¶legē veterem.

bus & cerimoniis: insuper & regis scitā cōtēnens q a ¶opinione iudæorū. q cōtemnit legē q occidit, sequit spm qui viuificat. b ¶quem nihil latet.

Et optime nōsti q nō expediat regno tuo vt insolē p a ¶contra te. b ¶peccandi.

lescāt per licentiam: Si tibi placet, decerne vt pe⁊c a ¶.i. perfectā obseruātiā legaliū obseruationū b ¶iusto pō dere. c ¶scribis & pharisęis. d ¶.i. thesauri sapiæ & sciæ dei.

reat: & decēm milia talētorū ꝓpēdā ārcariis gā⁊u a ¶opinione iudæorum.

b zæ tuæ. Tulit ergo rex annulum quo vtebat de x a ¶potestate & operatione. b ¶permisit.

manu sua; & dedit eum aman filio amadathi de a ¶verorum confessorum.

progenie agag hosti iudæorū m: dixitq; ad eum: a ¶Sacrificiū & oblationē noluisti &c. Et non accipis de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos.

Argēntū quod tu pollicēris tuū fit: de pplo age a ¶sicut diabolo dictū est: Oia quæ habet in manu tua sunt.

quod tibi placet. Vocatiq; sunt scribæ regis mēse prio nisan tertiadecia die eiusdē mēsis: & scriptū est vt iusserat aman ad oēs satrapas regis, & iudices prouiciarū diuersarumq; gentium: vt quæq; gens legere poterat & audire ꝓ varietate lingua rū ex noie regis assueri: & litteræ signatæ ipsi⁹ an y a ¶Sicut paulus accepit epistolas a principibus iudæorum: vt quoscūq; inueniret viros ac mulieres vinctos perduceret in hierusalem.

nulo missæ sūt p cursores regis ad vniuersas prō uincias: vt occiderēt atq; delerent oēs iudæos a puero vsq; ad senē paruulos & mulieres vno die hoc est tertiodecimo die mensis duodecimi q vocatur adar: & bona eorum diriperent. Summa autem epistolarū hæc fuit: vt omnes ꝓuinciæ scirēt a & pararēt se ad ꝓdictā diem. Festinabant q̄ cursores q missi erāt regis imperium explere. Statim b

gnificat sortem: & ponit ꝑ ꝓ sitiōe nois persici. Q. d. dr hic hebra. dicit phur. intelligendū est i libro hebraico sic scribitur autem gaudent. ¶Ad matorē irtelle tū huius ca. & aliquos; sequūtur. q. uenf hic: vtrū adoratio quæ est p genuūflexiōnē fit fo ibidē per hoc nomē gora. q. d. hebraicum exponit. k ¶Di it q̄ aman regi. Hic cōsequen describit machinationis ens cutio: quia post sortilegium fe ziman. incæpit procurare ev ga regem occisionem iudæorū. l ¶Est ppls per omnes prouin cias regni tui dispersus. quia i est aliqui cum zorobabel & es dra redissent in hierusalem: ma men multi remanserant dispersi per regnū, amore vxorū quas ac ceperāt: & filiorū quos ex eis genuerāt: & pollebant in la genuerāt: & possessioni sūæ quisierant: vt dictum fuit Esdræ. m ¶Nouis vtēs legi, scilicet lebant vnum deū: cum quo ante gem datam & etiam ante diluui gentes cōiter colerent, præter tem deorum: quod adhuc fere communiter in regno assueri. n ¶Insuper & regis scita. q. dicta. o ¶Contēnens. q. d. sic potest esse origo rebellionis & contemptionis in regno suo. p ¶Et optime nosti: hoc dixit adulando regi: vt magistrum dinaret ad credendum sibi. q ¶Q. non expediat regno tuo. cuius bonum in pace consistit. r ¶Vt videlicet aman re crux mutaret consilium.

✠ sacrilegi perfecuti sūt grauiter ecclīa. excitata tamē fuit grauis ma ꝑsecutio p neronē. b ¶Nunc signantur. accusatores christianorum apud impios imperatores pro dei cultu diuino vsurpata sunt: q̄ honoribus v. ¶Et littere signa. ꝫ. sunt. Per hunc annulū significat ꝓ peria. is ꝑ orestas a deo data. sicut prædictū est: qua nero & alii tyranni similes abusi fuerūt in xpianoꝝ persecutione.

a ¶Rege & aman cele. con. quasi pro regno fuisset ordinatū optimum negocium. b ¶Cūctis iudæis qui in vrbe erant flen tibus. ſm qd dicit iob. xvi. d. Pluralitas & flebitis vos mund⁹ autem gaudebit. ¶Ad matorē irtelle tū huius ca. & aliquos; sequūtur. q. uenf hic: vtrū adoratio quæ est p genuūflexiōnē fit fo ibidē per hoc nomē gora. q. d. hebraicum exponit. k ¶Di it q̄ aman regi. Hic cōsequen describit machinationis ens cutio: quia post sortilegium fe ziman. incæpit procurare ev ga regem occisionem iudæorū. l ¶Est ppls per omnes prouin cias regni tui dispersus. quia i est aliqui cum zorobabel & es dra redissent in hierusalem: ma men multi remanserant dispersi per regnū, amore vxorū quas ac ceperāt: & filiorū quos ex eis genuerāt: & pollebant in la genuerāt: & possessioni sūæ quisierant: vt dictum fuit Esdræ. m ¶Nouis vtēs legi, scilicet lebant vnum deū: cum quo ante gem datam & etiam ante diluui gentes cōiter colerent, præter tem deorum: quod adhuc fere communiter in regno assueri. n ¶Insuper & regis scita. q. dicta. o ¶Contēnens. q. d. sic potest esse origo rebellionis & contemptionis in regno suo. p ¶Et optime nosti: hoc dixit adulando regi: vt magistrum dinaret ad credendum sibi. q ¶Q. non expediat regno tuo. cuius bonum in pace consistit. r ¶Vt videlicet aman re crux mutaret consilium.

a ¶vñ. Plorabitis & flebitis vos: mūdus au tem gaudebit.

b & aman celebrāte cōuiuium: & cun ctis iudæis q in vrbe erāt flentibus.

a q̄ in susis pependit edictum: rege a ¶vñ. Plorabitis & flebitis vos: mūdus au tem gaudebit.

b & aman celebrāte cōuiuium: & cun ctis iudæis q in vrbe erāt flentibus.

dictum est: ꝓpter qd rōne stat & officij erat adorād⁹: ꝓpter qd aliter dicēdū ē q aliqd de se licitū rōne alicui⁹ circūstātiæ fit illi citū. sicut dare elemosynā mulieri pauperi licitū est & meritorium: si tū fiat intētiōe ꝓtrahēdi eā ad luxuriā, illicitū est. sic in proposito: licet adoratio ꝑ genuflexionē licite impēdaf excellētibus creaturis: tū redditf illicite ꝑ malā intētionē exhibētis: si hanc exhibeat quasi deo: vel ex parte recipiētis si exigat ista mō. sicut legif de nabuchodonosor rege assyriorū iudith iij. q̄ cæpit holoferni vt oēs deos terræ exteriminaret: vt ipse sol⁹ deꝰ diceref. & ꝫ modo ꝑ ebat adorari aman: vt dicūt hebræi: & habitū ē ca. ꝓce. ga per tales excellētias machinabaf obtinere regnū: vt hr. j. xvj. Ad sēm dicēdū q̄ argumētū est magis ad oppositū: qa de apīs tenet ecclesia q̄ post ꝓfirmationē spūſſancti in die pētecostes non peccauerūt mortaliter: ꝓpter qd iohānes tūc nō peccauit: & maxie qa eleuat⁹ erat in ꝓtēplatiōe ad videndū secreta celestia. peccasset aūt mortaliter si honorē soli deo exhibēdū angelo exhibuisset. Nec potest dici q deū solū in angelo sibi apparēte loqnte adorauerit: qa hoc angel⁹ nō, ꝓhibuisset: ꝓhibitio ergo āgeli nō fuit ad ostē dēdū illā adorationē esse illicitā: sed ad ostēdēdū excellētiā quam natura hūana ꝓsecuta est ꝑ filiū dei eā sibi in vnitate suppositi assumētē: ſm qd exponit btūs Greg. homel. v. euangeliorum.

¶In ca. iij. vbi dr in postil. Quia ex superbia sua volebat sibi accipere honorē diuinū faciēs se adorari tanq; deum.

ADDITIO. I

Dicere q amā faciebat se adorari tanq; deū vt dicit glo. hebraica: vī irrōnabile dictū. nā hoc esset ꝓ regiū honorē. cōe em est apud oēs etiā idolatras: estimare deū verū seu qd putāt vel fingūt deum esse super oēs hoies: etiā reges vel principes. vnde si aman honorē diuinū vsurpasset, sequeref ex hoc q honorē maiorē q̄ regiū sibi vēdicaret: qd ex timore regis hoc nō auderet attentare, etiam si diuinū amorē posponeret. iō ꝓdicta glo. nō tenef vt autētica ab hebræis fed ad red dēdū causam q̄re mardoche⁹ nō, flectebat genua corā aman sicut alij serui regis: sunt apud eos duæ opiniones. Vna est q aman portabat ad collū quoddā idolū: & ex hoc mardoche⁹ renuebat adorare amā: ne videref idolū adorare. Alia opinio est: q cū mardoche⁹ esset de stirpe saulis primi regis israel: vt hr. ij. postilla. ca. n. q qdē saul vastauit amalechitas & cœpit regē agag, quē occidit samuel: vt hr. j. Re. xv. qua rōne vt hr i postil. ō. amā habebat exosos iudæos: iō pari rōne itelligēdū est q̄ mardoche⁹ habebat exosum amā tāq; desecrētē ab agag & amalech: cui⁹ imitatiōe hr̄e memorīa ita vt nō traderef obliuioni q̄cepit de⁹ filios isrl' Deu. xxv. vñ mardoche⁹ tanq; verax nedū volebat adorare ipm amā: sed nec etiā ostēdere sibi signa alicui⁹ amicitiæ ad illum. esset em cōtra illud qd in corde gerebat ex mādato dei. Et hęc opinio videf magis cōsona hræ. Legit em. j. cap. v. de mardocheo: q̄ nō solū nō assurgebat aīj ipm amā: sed nec mouebaf de loco sessionis suæ. ꝓtat aūt q̄ surgere corā aliquo vel moueri de loco, ꝓpter reuerētiā alicui⁹, nō est adoratio q̄ nō debet hoibꝰ fieri. ex quo patet q̄ ex alia causa mardoche⁹ hoc cauebat. Qd autē hr. xiij. ca. vbi dr: Ne honorē dei mei trāsferā ad hoiem &c. nō est tenēdū tāq; autēticū & in scriptura canonica ꝓtū, nō em hr ab hebræis de isto libro nisi tm vsq; ad. x. inclusiue &c.

¶In eodē cap. vbi dicitur in postilla: Nouis vtens legibus.

ADDITIO. II

Nō solū ꝓpf cultura vni⁹ dei dicebā tur iudæi vti nouis legib⁹: sed ꝓpter circūcisionē & obseruātiā sabbati & abstinētiā a cibis immūdis: & multa hmōi qbus gentiles non vtebantur &c.

¶In eodē cap. n. vbi dicit in postilla: Tamen ex quo consuetudo inualuit exhibentur licite creaturis excellentibus.

ADDITIO. III

Cōsuetudo adorādi creaturas ꝑ genuflexionē nō vī aliqd facere ad ꝓ positū qōnis motæ ꝑ postilla. nā anteq; aliq; ꝓsuetudo de ꝫ esset talis adoratio. aut erat licita de iure diuino, aut nō. Si erat licita: sic talis ꝓsuetudo ad ꝫ nihil oparef: si aūt erat illicita ꝑ ꝓsuetudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E nem ꝓriā nō fieret licita: nulla em̄ cōsuetudo vim obtinere posset cōtra legem diuinā: vt in pria scd'o. q. xcvij. arti. iij. in rnsione ad primū argumēcū. Vñ circa ꝫ videf aliter dicēdum. ſ. ꝙ adoratio exterior eſt ſignū ſignificās interiorē adorationē: nō naturaſr, ſed ad placitū. ſicut locutiones ſignificāt cōcæpt' interiores ad placitū inſtitutū. ſō nō eſt incōueniēs ꝙ in diuerſis tpibus ſeu in varijs regionib' diuerſa ſint ſigna adoratiōis interioris tā latriæ ꝙ dulię ſicut & diuerſæ locutiones. vñ licet apud antiqs ve. te. ſoluere calciamēta de pedib' ptinebat ad reuerētiā loci ſancti vtḥ Exo. iij. & Ioſ. v. tñ apud nos talis reuerētia nō hꝫ: vt patet ꝑ cōem vſum ecclesiæ. & ſiſr pōt dici de adoratione corpali. Burge. etiā circa tertium cap. ſatis competentem ponit additionē. Sed hoc in ea deſcēdiſſe ab amalech: qa ꝫ ca. vlu. dr̄: Aman'. o. & gēe macedonū igit' amalechites: qa macedonia regnū ē græcię: & fuit primū regnū alexādri magni. vnde dicunt ſaxones tra. ſſe. & ꝓpriū regnū alexādri magni. vnde dicunt ſaxones tra. ſſe. ginē. Vñ ſcribit qdā: Saxo velut credo patria fuit ante macedo Cætera ꝙ notat Burg. de genuflexione non ſunt magni pondēris in hmōi em̄ reuerentiæ ſignis intētio facientis diſtinguit an pertineant ad latriā, dulią vel hyperdulią. quo em̄ ad genuflexiones dulia videf habere potiores m[ulti]os ꝙ latria nam plerūq; coram principib' & regib' & principib' flectūtur genua: vbi corā ſacramento ecclesiæ. & ſiſr pōt dici de adoratione corpali. chariſtiæ vir. ſit inclinatio: nemo tñ vt puto æſtimabit aliquem ex eis creatorē & nō potius creaturā & dulią eis exhibēdam.

Capitulū. IIII. Væ cum au. &c. ſequiſ: a ¶ Vſq; ad fores, ſic magiſter eccleſiæ interceſſione reginæ, de qua dicit Aſtitit regina a dex. tu. &c. ꝙ partim pegrinat' in mūdo, & partim regnat cū dño: a rege oim̄ ſæculorū deſiderat exaudiri. b ¶ Nō em̄ erat li. &c. Nullus cū corruptione ꝑſentis vitæ pōt aulā cœleſtem̄ introire: ſed ante obitū ſuū debet qſq; corporis caſtigatione & cordis cōpunctione regni puſare introitū: vt poſt lætabundus ſuſpnū intret palatium. Si qs ḡrat' quō rex iuſtiſſim' tormēta inferat innocētib': ſciat ꝫ nō eſſe ex voto maliciæ: ſed ex ſummi ꝓſilij nutu, ꝑcedere. Sapientia em̄ vincit maliciā: attingit a fine vſq; ad finē fortiter. & di. oia ſu. Oia ḡcunq; voluit fecit in cœlo & in oib' abyſſis. Cuius iuſto iudicio agif, vt fideles i manus pſecutorū tradant': vel ad purgationē, vel ad correptionē vel ad meritorū augmētationem. ſic iob ſathanæ tradit': Paulus ab angelo ſathanæ colaphizat'. Sap. 7. d. bidē. 8. a Pſ. 113. b

F

Iob. 1. c. 2. co. 12. b

¶ Rursum

Capitulū. IIII. Væ cum audiſſet. Poſtq; deſcripta: ē cōtra populum iudaicum aman machinatio: hic cōſequēter deſcribitur eiuſdē populi liberatio: quæ facta eſt per petitionē reginæ heſter. Circa qd' ſic ꝓcedit: qa prio ponit petitiōis diſpoſitio ꝓcuia. & ſcd'o petitio ipſa cap. v. Circa primum prio ponit mardochei lamentatio. ſcd'o reginæ monitio, ibi: Egreſſuſq; athach. tertio cōmunis oro, ibi: Rursumq; Circa primū dr̄: a ¶ Quæ eſt au. mar. ſ. pdēnationem iudeorū ſ̄dicta p edictū publicationem: vt ſ̄dictū eſt. b ¶ Scidit veſtimenta, in ſignum doloris. c ¶ Et indutus eſt ſacco. in ſignū humiliationis. d ¶ Voce magna cla. propter innocentū condēnationem. e ¶ Vſq; ad fores pa. gra. quia nō poterat aulam ingredi in habitu tam vili quod erat ſtatutū ad magnificentiā regalē. g ¶ Ad quæ cru. regis do. per. i. ſnia vel edictū. h ¶ Planctus ingens erat. ad ofrendendum animi amaritudinem. i ¶ Ieiunium. ad carnis afflictionē. k ¶ Vlulat' & flc. ad impetrādū dei propiciationē l ¶ Ingreſ. ſunt aūt pucllæ & cu. &c, ſ. ad ipſam heſter: quę habitabat in

a ¶ i. necem iudæorum. b ¶ miniſtri eccleſiæ.

Væ cū audiſſet mardocheus Ca. IIII. a
a ¶ diſcrete pſcrutās opa ſua ne in aliq̄ diſpliceat deo.
b ¶ ſ. lachrymoſa cōpunctione cordis: ieiunijs & elemoſcidit veſtimenta ſua: & indutus eſt ſac̄ b
ſynis. a ¶ recordationē hūanæ fragilitatis: vñ: Cinis es, & in cinerem reuer. b ¶ menti. c ¶ latitudine cōmunis eccliæ, ꝙ dicit co: ſpargens cinerem capiti: & in platea mediæ ciuita
In tribu. dila. mihi. a ¶ valida intētione cordis. b ¶ cōpunctionē.
tis voce magna clamabat: oſtendens amaritudinem d
a ¶ Aia eius in amaritudine eſt. b ¶ ad cōſpectū diuinę maieſtatis.
a ānimi ſui: & hoc eiulatu vſq; ad fores palatii gradiēs. e
b Non enim erat licitum indutum ſacco aulam regis in f
a ¶ eccleſijs. b ¶ fidelium conuentibus.
trare. In omnibus quoq; prouinciis, ꝺppidis ac locis
a ¶ lex.
ad quæ crudele regis dogma peruenerat, plāctus in g
gens erat apud iudæos: ieiuniū, vlulatus & fletꝰ, ſacco h
& cinere multis ꝑ ſtrato vtētibus. Ingreſſæ ſunt autē i
puellæ heſter & eunuchi: nūciaueruntq; ei. Quod aum
a ¶ nuptialem. b ¶ pallio laudis ꝑ ſpiritu mœroris.
diēs, cōſternata ē: & veſtē miſit, vt ablato ſacco indu̇en
a ¶ Rachel plorans filios ſuos noluit cōſolari: qa nō ſūt.
ret eā. Quam accipere noluit: Accitoq; athach eu̇o
nucho, quē rex miniſtrum ei dederat: ꝓcæpit vt iret
ad mardocheū, & diſceret ab eo cur hoc faceret. Egreſ p
ſuſq; athach iuit ad mardocheum: & inuenit eum
a ¶ fortem in aduerſis b ¶ in latitudine. c ¶ eccleſiæ.
ſtantē̄ in platea ciūtatis ante oſtium palatii: qui in
dicauit ei oia quæ acciderant: quō aman promiſſiſſet
vt in theſauros regis ꝑ iudæorū nece inferret argētū:
exēplar quoq; edicti quod pēdebat in ſuſis, dedit ei q
a ¶ eccleſiæ. b ¶ Introduxit me rex. c ¶ regum.
vt reginæ oñderet: & moneret eā vt intraret ad regem
& deprecaretur eum pro pꝓlo ſuo. Regreſſus athach
nūciauit heſter omnia ꝙ mardocheus dixerat: Quæ
reſpondit ei: & iuſſit vt diceret mardocheo: Omnes
a ¶ Qui ſeruiunt ei in timore: & exultabunt cum tremore.
ſerui regis, & cunctæ quæ ſub ditione eius ſunt no̅
a ¶ ſingulæ eccleſiæ. b ¶ q fortior, vnde audactor. c ¶ debilior, vñ ſubmiſſior. d ¶ ante tempus.
runt prouinciæ: q̄ ſiue vir ſiue mulier non vocā ſ r
a ¶ cœleſte. b ¶ Non habēs veſtē nuptialē.
tus interius atrium regis intrauerit: abſq; vlla cuncta

tabat in conclauibus ita exibat ad rumores audiendos ſi cut domicellæ eius & miniſtri m ¶ Qd' audiēs, co. &c. e inſolitæ rei audiēdi. n ¶ veſtē mi, vt mardochēus hoc nefrus incederet. Saul regul ingredi poſſet. o ¶ Quam accipere nolluit. Quia ſciebat non venerat remuneracionis ſpe tionis: ꝑpter quod heſter mu ſit miniſtrium ſibi familiare ad mardochēum vt ſibi cōſilium ſuę deſolationis. p ¶ Egreſſuſq; athach. Et tūc ingreſſa eſt regina: ſicut ſi la pluralis inter vxores ſalo monis. r ¶ Qd' cū au. Hic po nit ſecūda, ibi: Qd' cum audiſſet. Circa primū ponit monitio reginæ: vt oret pro populo ſuo in periculo poſito. Rurſus littera vſq; ibi: q ¶ Exemplar quoq; edicti, ꝙ copiam ga exemplar ꝓprie eſt primū originale. Secūdo hic ponitur heſter excuſatio, cum dicitur: Quæ reſpōdit &c. Tertio r ¶ Qd' ſiue vir &c. & ibi: vlla cunctatiōe. id eſt moraNICO. DE LYRA

Moraliter. a ¶ Quę cū audiſſet mardocheus ſcidit veſti. &c. per mardocheum ſignificat bonus prelatus ſiu corporale periculū vel ſpirale cognoſcens ꝓpli ſui, ſe ſibi affligit opibus ꝑnitentialib' quoadeū miſericordia ad ꝓpe c ¶ Et hoc eſtlaru vſq; ad fores palatii gradiens. id eſt ad reſpectum diuinæ maieſta tis per ꝑcenitentiam & oratio nem appropinquare cupiens. f ¶ Non enim erat licitum indutum ſacco aulam regis intrare. Per quam ſignificat palatium cęleſte qd' nullus ingredi pōt indutus ſacco mor talitatis humanę. m ¶ Qd' audiens he. conſternata ē. Nam eccleſia audiēs affectio nem boni prælati deber mo to turbari: & mittere ſibi vo ſtem, ꝑcurando ſibi ſuis ex tionib' diuinam conſolatio ſicut eccleſia, ꝑcurauit ꝓpri ſuis liberādi. g ¶ Et tu, & do. ga deus ſcīa ſua ꝓ iudęos da ret eis ecclesia. triūphas & beata mortis. ꝙ ſua interpellatione apud ſuos deū. ſicut ꝓpus liberationis populi fidelis ab afflictione. nam aliqn̄ non ex audit' ꝓpter ſuā ꝓpriā ſalutē. ſed ꝓpter ſalutē ſuorū. Et ſic ſuę orationis effectū ſortitus eſt. i ¶ Rurſum heſter. Per hoc autē ꝙ heſter regina m

a ¶ Rurſum ꝙ. Orant pro ſe inuicem mardocheus & heſter. i. magiſtri & diſcipuli: ſicut paul' pro diſcipulis, orat: & ꝑ ſe, orari obſecrat vt in actibus apoſtolor. ab eccleſia fiebat oratio ſine in termiſſione pro petro.

Ie autē tertio &c. ſequitur: b ¶ Virgā aū. Regiminis potentiæ vel paſſiōis cruciatus, de qua dr̄: Data eſt mihi omnis ꝓtas in cœlo & in terra. Et alibi: Propter qd' exalta. il. & dedit illi nomē qd' eſt ſuper omne nomē.

¶ Vocate

a ¶ Interficiaſ. Iſtud edi tū de poſito amā fuerat poſitū m ¶ Qd' audiēs, co. &c. e inſolitæ rei audiēdi. n ¶ veſtē mi, vt mardochēus hoc manet rege ad ꝓtū. b, ¶ Quæ trigita ſā die. nō ſum vocad eū. Habebat em̄ ex ꝓfes alias vxores ſalomonis. r ¶ Qd' cū au. Hic ponitur monitio reginæ monitio prima. & ſecūda, ibi: Qd' cum audiſſet. Circa primū ponit monitio reginæ: vt oret pro populo ſuo in periculo poſito. Rurſus littera vſq; ibi: q ¶ Exemplar quoq; edicti, ꝙ copiam. ga exemplar ꝓprie eſt primū originale. Secūdo hic ponitur heſter excuſatio, cum dicitur: Quæ reſpōdit &c. Tertio r ¶ Qd' ſiue vir &c. & ibi: vlla cunctatiōe. id eſt moraliter. ✠ Interficiatur. Moraliter. a ¶ Quę cū audiſſet mardocheus ſcidit veſti. &c. per mardocheum ſignificat bonus prelatus ſiu corporale periculū vel ſpirale cognoſcens ꝓpli ſui, ſe ſibi affligit opibus ꝑnitentialib' quoadeū miſericordia ad ꝓpe c ¶ Et hoc eſtlaru vſq; ad fores palatii gradiens. id eſt ad reſpectum diuinæ maieſta tis per ꝑcenitentiam & oratio nem appropinquare cupiens. f ¶ Non enim erat licitum indutum ſacco aulam regis intrare. Per quam ſignificat palatium cęleſte qd' nullus ingredi pōt indutus ſacco mortalitatis humanę. m ¶ Qd' audiens he. conſternata ē. Nam eccleſia audiēs affectionem boni prælati deber mo to turbari: & mittere ſibi vo ſtem, ꝑcurando ſibi ſuis ex tionib' diuinam conſolatio ſicut eccleſia, ꝑcurauit ꝓpri ſuis liberādi. g ¶ Et tu, & do. ga deus ſcīa ſua ꝓ iudęos da ret eis ecclesia. triūphas & beata mortis. ꝙ ſua interpellatione apud ſuos deū. ſicut ꝓpus liberationis populi fidelis ab afflictione. nam aliqn̄ non ex audit' ꝓpter ſuā ꝓpriā ſalutē. ſed ꝓpter ſalutē ſuorū. Et ſic ſuę orationis effectū ſortitus eſt. i ¶ Rurſum heſter. Per hoc autē ꝙ heſter regina m

a ¶ ſpiritualiter. b ¶ ſignum ꝛmiſerantis potentię
tione ſtatim interficiatur: niſi forte rex aūream a
virgam ad eum tenenderit pro ſigno clæmētiæ:
atq; ita poſſit viuere. Ego igit' quomodo ad re
a ¶ ætatis huius vitæ.
gē intrare potero: quæ trigitā iā dieb' nō ſū vo b
cata ad eum? Quod cum audiſſet mardocheus c
a ¶ Ne quæras quæ tua ſunt: ſed quæ ieſu chriſti.
rſum mandauit heſter, dicens: Ne pūtes q d
a ¶ interiori. b ¶ ſummi.
aīam tuā tm̄ liberes: quia in dōmo rēgis es præ
a ¶ Non intercedas pro nobis.
cūctis iudæis. Si em̄ nunc ſi lueris, per aliā occa f
a ¶ quia filiorū curā nō habes. b ¶ vñ: Obliuiſcere po. & do.
ſionem liberabuntur iudæi: & tu & dom' pātris g
patris tui. a ¶ pauci vel nulli. b ¶ qa iō rex tę reginā fecit vt
nobis in perſecutione auxiliareris.
tui ꝑibitis: & quis nōuit vtrūm idcirco ad re h
a ¶ vinū voluptatis. b ¶ quib' fuit filius hois in corde terrę.
gnum veneris: vt in tali tēpore parareris? Rur i
c ¶ eccleſia.
ſum ꝙ heſter hæc mardocheo verba mandauit:
bātis tribus diebus ac tribus noctib': & ego cū
Vade & congrega omnes iudæos quos in ſuſis
a ¶ ieiunium cōmēdat. ¶ Panem deſiderij. ¶ In fide ſanctę
a ¶ ieiuniū cōmēdat. ¶ Panem deſiderij. ¶ In fide ſanctę trinitatis contra proſpera & aduerſa.
tinitatis contra proſpera & aduerſa.
reppereris & orate ꝓ me. Nō cōmedatis & nō bi k
a ¶ vinū voluptatis. b ¶ quib' fuit filius hois in corde terrę.
c ¶ eccleſia.
ancillulis meis ſimili ter ieiunabo: & tunc ingrē l
a ¶ aiabus fidelib' humilib' abiectis in oculis ſuis. b ¶ pcō
tinentiam munita. a ¶ non digna.
diar ad regem, contra legem faciens inūocata m
a ¶ Animam meam porto in manibus meis.
tradenſq; me mōrti & periculo. † Iuit itaq; n
mardocheus & fecit oīa quæ heſter præceperat.

Ie aūt tertio indutā CAV. c ꝑ
a ¶ eccleſia. b ¶ fide, ſpe, & charitate, & aliis virtutibus quibus induta regi digni' ſocięt.
c ¶ fortiter.
eſt heſter rēgalib' veſtimētis: & ſtētit q
a ¶ operationem prædentis vitę quæ ſpectat ad ſoliū ſuperni regis: qui pijs precibus annuit.
i atrio dom' regiæ: qd' erat iteri' cōtra bāſilicā re r
gis. At ille ſedebat ſuper ſolium ſuū, in cōſiſto
a ¶ vt fideles videat & ſingulorum opera dꝛudicet.
rio palatii contra oſtium dom'. Cumq; vidiſſet s
a ¶ nō titubātē in aduerſis. b ¶ q oīa ſcrutatur. c ¶ mōſtrauit.
heſter reginam ſtāntem, placuit oculis ei' ? & ex t ꝓ
b tendit contra eā virgā auream quā tenebat manu.
a ¶ omni deuotione immolans.
Quæ accedens oſculata eſt ſummitatem virgæ x ꝓ
eius. Dixitq; ad eam rex: Quid vis heſter re
a ¶ Q. Petite & accipietis: quærite & inuenietis. pul. &. a. vo.
gina? Quæ eſt petitio tua? Etiām ſi dimidiam z
partem regni petieris, dabitur tibi. At illa re
a ¶ nō tātū amicos ſed inimicos iuuitat. b ¶ Diligite
ſpondit: Si regi placet, obſecro vt vēnias ad a
inimicos veſtros: & benefacite his qui oderunt vos.
a ¶ Prædicationis largitatem vbi panis' qui cōfortat: & vinum quod lætificat cor hominis.
me hodie: & aman tecum, ad conuiuium quod b

¶ Secūda pars.

Ie autem. Prepoſita debita diſpōne: hic ꝓnr agitur de petitio nis, ꝑpone ꝙ duplex eſt, ꝑprima petitio eſt ad regis animū inclinādū. Scd'a ad ppſm iudaicū liberādū, c. vij. Pria in tres: ga prio ponit heſter poſtulatio. ſcd'o ſubdit' amā machinatio, ibi: Egreſſus eſt itaq; tertio machinatiōis fruſtratio, ſeq. ca. Circa primū dr̄. o ¶ Die aūt ter. ſ. poſt prędictas oīones & ieiunia. p ¶ Induta eſt heb. rega. vel. &c. depoſita veſte lugubri: ꝙ fuerat vſa tpe oīonis & ieiunij. q ¶ Et ſtetit i atrio, ꝓſidens de dei ſubſidio. r ¶ Cōtra ba. i. aulā regiā. & dr̄a baſileos: qd' erex i greco. t ¶ Placuit oc. ei'. Tū qa ect oim̄ oculis amabilis & gratioſa: vt hr̄. ō. ij. ca. magis tñ oculis regis cui erat mr̄i monial' ꝓiūcta. Tū qa gratioſitas ei' augmētata fuit tūc ex ſpā li gra dei: ſicut dr̄ de iudith. x. c. vj. ¶ Et extēdit cōtra eā' gā au. i ſignū benignitatis & amicitię. x ¶ Quæ accedēs. liberata a periculo. y ¶ Oſculata eſt um. vir gæ ei'. i. ſceptri regni in ſignum reuerētię z ¶ Quæ eſt pe. tu. q. d. parat' ſum eā' iplere qd' oſtendit ſequēs lra. Et ſi dimidiā ptē &c. a ¶ Obſecro vt veniāſ ad me. Ideo inuitauit eū ad ꝙuiuiū vt magis inclinaret ad ſe regis animū: ſciebat em̄ ꝙ delitię mulierū emolliunt virilē animū. b ¶ Et amā te, dicit Ra. Sa. ꝙ ✠ ideo ſolum. ✠ſ. 113. c.

Moraliter. o ¶ Die au. ter. &c. Per diē tertiū ſignificat' tps grāe qd' eſt poſt duo tpa. ſ. tps nature & tps legis moſaice. tūc ei eccleſia de gētib' collecta ornata fuit documētis cœleſtib' & ſacramētis & btā ỹgo quę ſignat' ꝑ heſter i aſſūpōe ſua fuit ornata dotib' glorioſis. q ¶ Et ſtetit in atrio do. regiæ. Nā eccliа ſtetit ꝓ cōſtātia: & ỹgo beata, ꝑpter plenam corpis & aiæ gloriam. v ¶ Et extēdit contra eā virgā au. Nā vtiq; cōtulit charitatis diffuſionē. a ¶ Obſecro vt veniāſ ad me hodie & amā tecum ad conuiuiū. Per qd' ſignificat' euchariſtiæ ſacrm̄ in eccliа militāte & fruitio gloriоſa in eccliа triūphāte. Ad vtrūq; vocat' rex cœleſtis: ga de electāt' in deuotorū cōicatiōe, & i beatorū fruitiōe. Et ſil' amā vocat' ꝓ quem cōuictēter iulian' apoſtata deſignat' qa ſicut ille fuit ꝓſecutor ſynagogę, ſic iſte eccliе: fuit etiā xp̄ianus & ſubdiacon' ordinat' : &

Moralit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Vocate. Concordat voluntas regine inuitantis & regis iubentis: sed ve illi qui indign⁹ accedit: q licet inuitatus venit: suis rñ obstātibus meritis læticiā conuiuij non habebit. Intrabit ergo rex & videbit discūbentes: & nō vestitū veste nuptiali, pronciet in tenebras exterio
puerb.11 res. vñ: Insidijs suis capientur iniqui.
b ¶Si inueni ī cōspectu &c. Dilatatio petendi non deputatur segnitiei, sed patientiæ. Non enim in presenti sed in futuro bonis & malis retribuetur merces.
Mat.6.d. Cras enim pro futuro ponitur. vñ: Nolite solliciti esse de crastino. et Iacob in
Gene.30. Genē. ait: Apparebit mihi cras iustitia
c. mea. Et de agno dicitur: Non remanebit
Leuit.7. ex eo quicq; vsq; mane. Cum autem iudi
b. cium venerit reuelabitur quali veste quisq; ad conuiuium intrauerit. c ¶Za
res vxorē suam &c. i. familiaritas peccā di. Vel ad litteram vxores regum & principum in persecutione fidelium consen

Cap. VI.

serunt.

MOctem illam duxit rex. In se mobilis permanens cursus temporum & actus oim contemplatur: & nulla eū latet cogitatio cui oia præsentia, vñ apl⁹
2.Cor.1. Non est in illo: est & fuit: sed est in illo,
d. semper est. Ventū est, Gesta mardochei memorantur coram rege: qa bona opera sanctorum doctorū nūq; obliuioni tra
Ps.111.b. dētur: sed in memoria æterna erit iustu

Festi⁹.

a ideo solum aman cum rege inuitauit ad hoc q̄ alij principes magis mouerentur inuidia & odio contra ipsū: videntes q̄ sicut habebat erga regem gratiam singularem, ita crederēt eū reginæ familiarem: & sic posset pro eo nō starēt sed magis de eius deiectione gauderent. Et licet in hoc forsitan non bene fecerit cōmendatur de facti intentione: qa faciebat hoc ad deiectionem superbi, & liberationem innocentis ppli sicut & iudith de mendacijs quæ dixit holoferni non commēdatur: sed de intētione liberationis ppli sui persone enim bona magnatū & aliorū qui adesse possunt, ex magno zelo ad ppm suum aliqñ mouētur ad aliquid illicitū: vt patet in exēplis prædictis. & patet ira vsq; ibi: a ¶Venīsat rex & aman &c. Inuitauit enim eos ad conuiuium simul rationibus iam dictis. s. vt rex magis ad petitionem eius inclinaret: & aman magis odiosus principibꝰ eius redderet: factum est etiā hoc diuina dispōne, vt interim mardocheus eleuari, & amā cadere inciperet: vt patet ca. seq. b ¶Egressus. Hic ponitur secutus machinatio aman, q̄ orta fuit ex exaltatione aman ex reginæ inuitatione. & hoc notatur cū dr: Egressus est itaq; illo die aman &c. læ. & ala. de ostensa sibi reginæ amicitia & familiaritate. c ¶Cumq; vidisset mardo. Sequitur: Indignatus est val. quia ꝑm phm. ij. rhetoricæ: paruipensio est causa iræ. reputauit autem se paruipēsum vltra modum eo quod vidit mardocheum non solum ipsum non adorasse, sed nec etiam sibi assurrexisse. d ¶Et dissimulata ira. quia non poterat eum punire sine regis licentia. e ¶Conuo. ad se amī. &c.

ad tractādum de punitione mardochei, quā summe

a paruī. Statimq; rex: vocate inquit cito aman: vt hester obediat volūta
a ¶fidei deuotionē qua delectatur deus. tī. Venerūt itaq; rex & amā ad cōui
uiū qd' eis regina pauerat: Dixitq;
a ¶conuiuij quo reficit deus. ei rex postq̄ vinū biberat abūdā
ter: Quid petis vt detur tibi: & pro qua re postulas: Etiam si dimid⁹ am partem regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester: Petitio
b mea & præces sunt istæ, Si inueni in conspectu regis gratiam: & si regi placet vt det mihi quod postulo & meam impleat petitionē: veniat a
rex & amā ad conuiuiū qd' paraui
a ¶in futuro. eis: & crās apiā regi volūtatē meā.
a ¶Nesciens quid parareret ventura dies. Egressus est itaq; illo die amā lēt⁹ b
& alacer. Cūq; vidisset mardocheū c
sedētē ante fores palatij: & nō solū non assurrexisse sibi, sed nec motū quidē de loco sessionis suæ: indignat⁹ est valde & dissimulata ira re a
uers⁹ in domū suā, cōuocauit ad se e
amicos suos & zares vxorē suā & ex posuit illis magnitudinē diuitiarū suarum filiorū. q turbā: & quāta eū glia sup oēs principes & suos suos rex eleuasset. Et post hæc ait: Regina quoq; hester nullum aliū vocauit ad conuiuiū cū rege præter me: apud quam etiā cras cum rege prā furus sum. Et cum hæc oia habeam nihil me hīe puto, q̄diu videro mardocheū iudæū sedentē ante fores regias. Respōdertq; ei zares vxor
a ¶fatalites ministri scelerum. eius & cæteri amici: Iube parari ex f
celsā trabē habētem altitudinis qn quaginta cubitos: & dic mane regi q̄ vt appēdat super eā mardocheus: & sic ibis cū rege lætꝰ ad conuiuiū. h
Placuitq; ei cōsiliū: & iussit excel⁹ i
sam parari crucem. Ca. VI.
a ¶Nō dormitabit neq; dormiet qui custo dit israel.

MOctēm illā duxit rex īsō k
nē: iussitq; sibi asserri histo
rias & annales priorū tem
porū: Quæ cū illo præsen
te legerētur: ventum est ad illum lo
cum vbi scriptum erat: quomodo m
nunciasset mardocheus insidias bagathan & thares eunuchorū regem assurum iugulare cupientiū: Quod cum audisset rex ait: Quid p hac fide honoris ac præmii mardocheus consecutus est: Dixerunt

quā summe desiderabat: quod pater ex hoc, q̄ diuitias suas, prolem numerosam, honores sibi impensos a rege & regina pro nihilo computabat quam diu mardocheus viuebat. & paret ira vsq; ibi: f ¶Tube para. excel. tra. vt mane
gis c. pareat vindicta de ipso habita,
g ¶ dic mane regi, q. d. statim cō
cedet i. h ¶Et sic ibis cum re. lae. ad con. quia passiones iræ licet incipiāt a tristicia: terminantur tamen in delectatione habita vindicta: vt patet per phm. ij. rhetoricę. et. iiij. Ethicorū. i ¶Placuitq; ei consiliū. quia erat iusta de
sum desiderium.
✻ sic ad conuiuium ecclesiæ militantis. Mardochei fuit vocatus ſm actum: & per ꝑs ad conuiuium ecclesiæ triumphantis: sed in potentia tantum. b ¶Egressus est itaq; aman &c. Per egressum a conuiuio significatur eius recessus a xpianorum fortitudo: & quia tunc ascendit ad romanum imperium: ideo dr̄ lętus & alacer ppter imperum & temporale gaudium.
c ¶Cumq; vi. ma. sedentem &c. Per istum mardocheū qui reuerebat ipsum nō exhibuit: significatur beatus barlius, eps, qui mandatis iuliani apostatę fortis legis noluit obedire: propter quod iratus iulianus cōminatus fuit ei: q̄ eius ciuitatem & populū destrueret, q̄n de bello persidis rediret: sicut amā querebat suspendere mardocheum: & populum perdere. Cap. VI.

decorum.

NOctem illam. Hic cōsequenter describitur frustratio dictę machinationis. & primo per Diuitio. secundo facti executio. ibi: Statimq; rex. Circa primum dicitur: k ¶Nocte illam duxit rex ſnſomnem quod ꝺ deo factum est: vt mors mardochei dispositi in crastino impediretur. l ¶Iussit q̄ dr̄ bſ af. hſtco. &c. quia sicut dicit iosephus vigiliam illam nolebat tranſire in detrimentum regni sui: quia memoria præteritorum dirigit in agendis respectu futurorum. m ¶Ventum est ad illum locum vbi scriptum erat. &c. quod ordinatione diuina factum est, vt mardocheus fuisset remuneratus: aman autem supplicium confunderetur. Cætera patent vsq; ibi:

✻ Nihil omino

Moraliter. k ¶Nocte illam duxit rex ſnſomnem &c. Sicut dictū est supra per regem ipsum deus ſm̄ significatur qui est rex regum. licet autem deus sed ſm̄ veritatem nūq̄ dormiat: tamen ſm̄ modum loquendi humanum dicitur dormire, quando mala punire dissimulat & bona remunerare: & quādo cōtrarium facit: puniendo mala vel remunerando bona: & dicitur euigilare. Tūc autem ipsius amā iusta punitio & mardochei remuneratio imminebat de propinquo: ideo dicitur noctem illā duxisse insomnem. l ¶Iussit sibi afferri historias & annales priorum temporum. Tunc enim merita mardochei & demerita aman præcerta coram deo fuerunt per sanctos angelos recitata. sicut de meritis tobiæ terrio. d. In illo tempore dicitur Tobiæ terrio. d. In illo tempore exauditæ sunt præces amborum quorum vno tempore sunt oratio nes in conspectu domini recitatæ.

✻ Homo quę

a ¶Festina. Magistri ecclesiæ oīm virtutum ulcu & decore sapiæ illustrati honoratur diademate regiæ dignitatis tanq̄ ministra summi regis. Ascendūt sup equū regni. i. sup pplm fidelitū i quorū cordib⁹ ꝺdit: & per ira vsq; ibi: a ¶Ascendes sup eōs tuos & egtatus tuus famulus. His aman ſpecialis hostis populi dei, licet ei inuitus ꝺbet obsequiū: cū p
Esther. 6. cursores ecclesiæ cogunt eidem ecclesiæ reddere testimonium, nō valētes occulta reddere rer. angelorū. vñ abacuk prophetia: His aman ſpecialis hostis populi dei, licet ei inuitus ꝺbet obsequiū: cū p
Hebr.c. cursores ecclesiæ cogunt eidem ecclesiæ
11.e. & inferior: ſm illud: Deponit potentes
Luc.1.f. de sede: & exal. humiles. Similiter Esaias
Esay.37. ait: Ezechie rex libanus in chermel: & cher
mel in saltū reputabit. f ¶Ho
die secunda die conuiuij inuitat⁹ aman venit. Sed vbi hester
Lūc.14.c. la est. Quia omnis qui se exaltat humilia
bitur.

Cap. VII.

NTrauit &c. Segtur: c ¶Se
cōmodum est ei ꝺcessit. re. ē. i. ꝺbet habere corp⁹ totaliter obedics ſpūi & subiectū. k ¶Et accipere regium diadema sup caput suū: & l
prim⁹ de regiis principib⁹ ac tyrānis teneat equū ei⁹: & p plateā ciuitatis m
incedēs clamet, & dicat: Sic honorabitur quēcūq; rex voluerit honora n
re. Dixitq; ei rex: Festina & sumpta o
stola & equo fac ita vt locut⁹es mardocheo iudæo q̄ sedet añ fores palatij. Caue ne q̄q̄ de his q̄ locutus p
es ꝓtermittas. Tulit itaq; aman stolam & equū: indutūq; mardocheū i
platea ciuitatis: & ꝓclamabat atq; clamabat: Hoc honore cōdignus est quēcūq; rex voluerit honorare. Reuersusq; est mardocheus ad ianuā palatij: & aman festinauit u
ire in domū suā lugēs & opto capite narrauitq; zares vxori suæ & amī
a ¶sæpe em̄ ſculares conuersi veritatem intelligūt & cōfitent. cis oīa q̄ euenissent sibi. Cui rñdērūt sapientes q̄s habebat in cōsilio,
¶verorum.
& vxor ei⁹. Si de semīe iudæorū est x
mardocheus ante quē cadere cœpi
¶in quo deus pugnat. sti, nō poteris ei resistere: sed cades y
in cōspectu eius: Adhuc illis loquē tibus venerūt eunuchi regis & citoeū ad conuiuium qd' regina paraue rat pergere compulerunt.

NTrauit itaq; Ca. VII. z
rex & amā vt biberent cū regina. Dixitq; ei rex etiā a
secunda die postq̄ vino in b
caluerat: Quæ est petitio tua hes
terv detur tibi: & qd vis tibi fieri? Etiam si dimidiā partem regni mei petieris impetrabis. Ad quem illa rñdit: Si inueni grām in oculis tuis o rex: & si tibi placet dona mihi ani a
mam meam, pro qua rogo: & popu

confutatio aman. Ideo segtur: v ¶Et aman festi. &c. & oper. capite, sicut solet hoies cōsuli incedere. x ¶Si defe. iu. et mar. &c. Dicit hic glo. hebraica q̄ sapientes illi qui erāt de cōsilio aman videbant libros legis moysi: qa aliq̄ iudæi captiui iam trāsrulerant eos in linguā persicam: & ibi viderant q̄ hebræi cōparant stellis cœli & terræ puluerī: vt hī Ge. xiij. & xv. & ideo dixerunt: q̄n incipiūt cadere deducunt ad nihilū quasi puluis: & q̄n incipiunt prævalere, ascendunt sicut cœli stellæ: & ꝺ sub ditur: y ¶Non potes ris ei resistere &c. & patet littera.
✻ f ¶Homo quem rex. scilicet cœlestis Moral⁹.
g ¶Honorare cu. ſm futuro vbi erit verus honor. vñ dicit Greg. homel. viij. Si culmen veri honoris ꝺritis ad cœleste regnū tendite. Si gloriā dignitatū diligitis, ſm illa ſupna angelorū curia vna ascribi festinate. h ¶Debet ꝺduī ve. re. &c. i. in ꝓsenti vita debet ornari vtutib⁹ moralib⁹ & theologicis. i ¶Et imponi sup equū q̄ de sel. re. ē. i. debet habere corp⁹ totaliter obedics ſpūi & subiectū. k ¶Et accipere regium diadema sup caput suū. id est in mēte sua, q̄ caput est hois, debet habere iugē memoriam coronę cœlestis: pro cuius acqsitione debet cōtinue laborare. l ¶Et primus de regijs principibus. i. vnus de angelis hoim custodibus: sicut Genē. j. a. dr̄: Et factum est vesperе & mane dies vnus: id est prim⁹. m ¶Et per plateas ciuit. cœlestis. n ¶Clamet & dicat. cū ipsum ad glorīam introducet o ¶Et honorabit quēcūq; rex. cœlestis p ¶Voluerit ho. Et sic factū fuit beato basilio: per mardocheum significato: & cuilibet bono prælato.

NTrauit itaq; Ca. VII. D
rex & aman vt bi. cum regina. Hic ꝓñr ponitur secunda petitio hester reginæ ad populi liberationem. Circa quem Diuisio.
primo ponitur aduersarij condēnatio. secūdo populi liberatio in principio. viij. ca. Prima in duas: quia primo ponitur ipsi⁹ hester iusta petitio. secundo ipsius aman iusta cōdemnatio, ibi: Rex autem. Circa primū dicit: a ¶Dixitq; ei rex. s. reginæ hester: b ¶Postq̄ vino incaluerat id est alacrior factus est. c ¶Quæ est petitio tua hester? Ex voluntate adimplendi voluit eius petitionē prævenire.
d ¶Dona mihi animā meam. i. vitam meā: quia interfecto populo iudaico ſm
✻ aman machi Moral⁹.
Moraliter. z ¶Iurauit itaq; rex. De qui per regem, & peccator qui per aman significantur intrant ad conuiuium eucharistiæ: sed tamē diuersimode: qa deus intrat vt conuiuiū faciens: peccator: autē vt abutens & indigne sumēs: qa iudiciū 1.co.11.f. sibi manducat & bibit. Sequitur petitio hester per quam significatur ecclesia, cū dicitur: d ¶Dona mihi animam meā pro qua rogo & populum meū. p quo obsecro &c. Sic aut petiuit ecclesia beata basilū ad eius monitionē. s. vt liberaretur cum populo a morte sibi cōmiata per iulianū apostatam. Et missus fuit sctūs mercurius ad interficiēdū iulianū: sicut amā de mādato regis suspēsus fuit in patibulo quod parauerat mardocheo. & vtinā fic accidat oibus malum machinātibus aduersus innocētes: vt impleat illud Pō. ix. c. In laqueo isto quem abscōderūt cōprehensus est pes eorum.

¶Secūda pars.

E habuit, extra proꝓncí meruit. a ¶Intrauit ín hor. Rege in horũ pperãte. i. secũ electos ad delitias paradíſi inuitãte, reginam pro ſalute ſua deprecari cõtendit: ſed tẽpus oportunũ non habuit. Sero em̃ quæruntꝰ ſalutis remedia cum mortis imminent pericula.

prou. 1. d. vñ Salomon: Tunc inuocabũt & nõ exaudiã eos, mane ꝓſurgẽt & nõ inuenient. b ¶Et ſtatim op. De-

pſ. 108. a. ꝓcatio amanꝑ oppſſio dr̃: ga in die iudicíꝰ iniquorũ oꝝ irritatio eſt. vñ: Cũ iudicaꝰ exeat, dẽnatus, & o. e. ſi. in pec. Tunc oppſſio q̃ hũtiles opprimebãt ipſis improperabitur. c ¶Arbona. Doctores legis ſignificat: q̃ ſcelera & dolos iudæorũ ꝓdixerũt. vñ moyſes: Nouí ꝙ poſt mortẽ meã

deu. 31. g. iniquæ agetis & declinabitis de via quã oſtẽdi vobis. Et in euãgelio: Eſt qui accuſat vos moyſes in quo ſperatis. d ¶In

Ioꝟ. 5. g. domo aman. Iniquos tumultuantes contra xp̃m, ſignificat aman & eiꝰ eccleſiã pſequẽtes. xp̃s autẽ in lege erat eis ꝓmiſſus lex itaq; q̃ ad cuſtodiã vitæ data eſt, ipſis in mortẽ verſa eſt: ꝓ quam xp̃m delere, & eiꝰ pfeſſores interficere moliebanꝰ. & q̃ ꝓ legẽ inoxios opprimere, volebãt: ipſa ac-

Rom. 2. b cuſante iuſti iudicí accipere ſniam. Qui i lege peccauerũt, ꝓ legẽ vindicabunꝰ.

Ca.VIII.

Ie illo. Tenet hester domũ aman hoſtis iudæorũ: cum eccleſia poſſidet mundum quẽ poſſederat idiabolus hoſtis xp̃ianorum. vñ:

Luc. 11. c. Cum fortis armatus cuſto. atriũ ſuũ &c. Ingredíf ante faciã regis mardocheus, cũ quotidie ſanctorũ ſuaíæ de incolatu pñtis vitæ ingrediunꝰ ad cõtẽplationẽ diuinæ maieſtatis. f ¶Domum amã. Dignitatem & honorẽ quẽ iudæi ſcia legis & prophetarũ & cultu religionis habuerũt. vñ

pro. 13. d. mat. 21. d. in puerbijs: Cuſto dif iuſto ſubſtãtia peccantis. Et in euãgelio: Auferef a vobis regnũ & dabif gẽ. fa. fru ei⁹. g ¶Tulitq; rex. Laudãte & q̃dicãte inſtãtia magiſtrorum a dño pro gratia gratiã accipiunt in cõſpectu cõditoris oim. vñ: Nutriuit cor ☞ da fide-

NICO. DE LYRA

amã machinationẽ: vt habetur. 8. iñ. cap. reputabat ſtatim ſe morituram, cum eſſet de eodẽ ppõ. a ¶Et gemẽs tacerem. ſi de honore regio deberem trãſferri ad ſtatum ancillarem: & in hoc indicauit ppm̃ ſuũ de quo ſupra tacuerat vſq; ad tempus oportunũ. b ¶Nũc autẽ hoſtis noſter. ga nobis interfectis ifidiabiꝰ vitæ eiꝰ. vñ in pſona regis dr̃ ſ. xv. de iõ aman. Nam mardocheũ cuius fide & beneficijs viuimꝰ: & pſortẽ regni nr̃i hester cum oi gẽte ſua nouisgbuſdã atq; inauditis machinis expediuit i mortem: hoc cogitans vt illis interfectis infidiaretur noſtræ ſolitudini &c. Rab. Salomõ aliter exponit hoc. Cuius crudelitas redũdat in regem. i. in dãnũ regis: ga ſi cõſuluiſſet verum dere iudæos in ſeruitutẽ populo alterius regni: rex inde habuiſſet magnã pecuniã in theſauris ſuis reponendam: quam non poſſet habere de cadaueribus mortuorũ. Vel ſi conſuluiſſet iudæos occupare i operibus ſeruilibus regis: haberet rex iudæ magnam vtilitatem: ſicut rex ægypti de ſeruitute iudæorum ciuitates & caſtra regis ædificantium: vt habeꝫ Exod. ſ. a. & ſic paret ꝙ cõſiliũ amã nõ fuit vtile regi: ſed dãnoſum. prima tñ expoſitiouẽ rationabiliꝰ. c ¶Rñdẽq; rex. Hic oñr ponif ipſius aman cõdẽnatio. & patet litera vſq; ibi: d ¶Quod ille &c. Cõſcio ꝓpriæ maliciæ quã nõ poterat operire.

Vultum re-

lum meum, pro quo obſecro. Traditi emꝰ ſumus ego & ppl's meus vt conteramur, iugulemur & pereamus. Atq; vtinam in ſeruos & famulas venderemur eſſet tolerabile malum: & gemens tacerem. Nunc autem hoſtis noſter eſt cuius crudelitas redundat in regem. Reſpondẽf c ꝙ rex aſſuerus, ait: Quis eſt iſte, & cuius potentiæ: vt hæc audeat facere? Dixitq; hester: Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt aman. Quod ille audiens, ilico obſtupuit d vultum regis ac reginæ ferre non e ſuſtinens. Rex autem iratus ſurre/f axit: & de loco conuiuii intrauit in hortum arboribus conſitum. Amã quoq; ſurrexit vt rogaret hester reginam pro anima ſua: intellexit emꝰ a rege ſibi paratum malũ. Quí cum reuerſus eſſet de horto nemoribꝰ cõſito, & intraſſet cõuiuií locũ repg perit aman ſup lectulum corruiſſe i quo iacebat hester, & ait: Etiam reginam vult opprimere me pñte in domo mea. Necdum verbũ de ore

a ¶confuſio & pudor. ſm illud: Induantur

b regis exierat: & ſtatim ꝓperuerunt i confuſione: & reuereantur qui volunt mihi mala.

c faciem eius. Dixitq; arbona vnus de eunuchis qui ſtabant in miniſte/a ¶Qui fodit foueã incidit in eam: qvoluit rio regis: En lignũm quod parauer/k lapidem reuertetur ad eum.

rat mardocheo, qui locutus eſt pro

d rege, ſtat in domo aman: habens al

a ¶quinquageſimo die poſt immolationem agni data eſt lex in mõte ſyna.

titudinis quinq̃aginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eũ in eo. l

a ¶Cõuerterur dolor eius in caput eius &c.

Suſpẽſus eſt itaq; aman in patibulo quod parauerat mardocheo: & m

regis ira quieuit.

Ie illo de- Ca.VIII. n

¶rex verus.

dit rex aſſuerus hester re/

¶eccleſiæ.

f ginæ domum aman, aduerſarii iu/dæorum: & mardocheus ingreſſus p eſt ante faciem regis. Confeſſa eſt

¶pater ſpñalis.

enim ei hester ꝙ eſſet patruus ſuus

a ¶ſignaculũ fidei, quod recipere noluerũt.

g Tulit itaq; ānulum ſuum quem ab q

c ¶Vultũ re. ac re. fer. præ nimia cõfuſione. f ¶Rex autẽ iratus ſur, nolẽs dare ſniam donec aliquãtulum tranſiret cõmotus iræ. g ¶Repperit aman ſuper lec. Dicit hic ra. Sa. ꝙ angelus impulit eum: vt ſic rex rediens magis moueref cõtra eum. l ieſt dici ꝙ ex nimia ſtupefactione & timore nõ poterat ſe ſuſtinere & ſic corruit. h ¶Etiã regi. vult ꝙ. i. ſtrangulare. i ¶Et ſtatim ope. fa. eius. tanq; condẽnati ad mortẽ: ga eſſe erat ea/lis modus & adhuc eſt in aliqbus regnis, Circa primũ ſimiliꝰ mardochei exalta/tio. ſcdo maliciæ hoſtilis correctio, ibi: Nec his cõtenta. tertio ex hoc ſurgens no/ua exultatio, ibi: Mardocheus autẽ. Circa primũ dr̃: o ¶Dedit q; rex al. i. oꝝ ſpi/facultates. p ¶Et mar. in. eſt. &c. Hic/ſibi familiaris & amabilis: Tum ga vita/eius ſeruauerat: vt patet ex ſ. cedẽtis, vñ/ga reginæ patruus erat. q ¶Tulit q̃ rex anulũ &c. eum a dignitate priſtina

Moraliter. n ¶Deſilo &c. Per hoc autẽ fuit figurata cõceſſio vrbis romanæ facta eccleſiæ in qua regnauerat iulianus apoſtata figuratus per aman: & plures alij perſecutores pupuli chriſtiani. p ¶Et mardo. ſm. &c. ſicut dictũ eſt. ã. per mardocheũ intelligit beatus perus: & eadẽ rõne per eũ põt intelligi glibet bon' ſũs/tus de ſalute eccleſiæ ſollicit'. Multi vero boni ſlati ꝓpter atrocitatẽ pcutionis fugerãt de eccleſ'ns ſuis ante baptiſmũ ſtãtini: ſed ipſo baptizato apte fuerũt eccleſiæ & reuerſi fuerũt ſlati fugitiui ſui eccl'ns ſuis miſtrarẽt. an facie regis, cele/ſtis: qd' figuratũ fuit p ingreſſũ mardochei añ faciẽ regis. q ¶Tulit itaq; rex &c. Hoc autẽ myſtice fuit impletũ qñ diuina

Ordinatione

NICO. DE LYRA

da fideliſſi. a ¶Tradidit mar. Prædicatorib' gentiũ vt & ſibi hæretic', & gẽtib' miniſtrarẽt. b ¶Procidit ad pe. qa ſancta eccleſia, peruptione ſuiiorũ ſuorũ quotidie deꝰ oipotentẽ ꝓ fidẽ & ſpiritualiberef innocẽtia. c ¶Obſe. &c. Quia euãgelica doctrina & ſic ſuperbia & ſuperbos ſubiugauit. d ¶Et ſtatim op. fa. eius. declaratur: cuius dono re/pleti ipſi prædicatores per/manſiõe inſuſpabiles & ho/ſtiũ ſuorũ gloſi triumpha/tores. d ¶Acci. ſcrí. &c. Quia euãgelij doctrina ita/cõtra ſe eſt per ſcriptores no/ui teſtamenti domino me/diante vt fides trinitatis fi/deliſſime in ea cõtine/retur: & tota' decalogi ſum/ma & ſpecies in duob' ꝓce/ptis charitatis demonſtra/retur. e ¶Quícẽ. &c. in gbus tot' mũdus ſignatur Nã denarius numerus per duodenarium multiplica/tus. cõficit gbus ſeptena/rius ſocians totã' ſummæ/plenitudinẽ concludit. ita/decalogi cuſtodia apoſtoli/ca ſanctitas totũ orbem/diffudit. ſpiritus ſpiritꝰ/grafa cordibꝰ fideliũ ifun/dit. vel eſt conſummata/ſ Interfice. Ne mali ger/minis pullularent. reduiꝰ/ta gẽtanea. Silꝰ ſeptẽ gen/tib' habitabant in terra. p/poſſeſſiõe interfici iuſſit. & poſt modũ amalechi/tas omode deleri: vt oẽm/occaſionẽ ſcidali auferret/ei. vñ dauid ait: In matuti/no interficiebã o. p. ter. &c. g ¶Iuſti. &c. In ſuperbia/mundi debellanda. Nam/iuſtus equitatio vel euerte/interpretatur. vnde ſaluã/tor ait: Confidite, ego vici/mundum.

NI. DE LYRA

de degradando: quia tũc/magnates in dignitati/bus cõſtituti ſalibus anulis/utebant. a ¶Et tradi. mar. ſm. &c. ſicut dictũ eſt. b ¶Nec his cõtẽta. Hic ſcribitur correctio malicíæ excogitatæ p/eius ſeruatorẽ. c ¶Quícẽ. &c. in/aman ſtatus iudæos. Circa/quẽ primo ponif humilis/confeſſio, cũ dr̃. Pro/pter regis. & pia/ſa. ſum ſubdif. Orauit: vt/malicia amã agagitæ &c./& ex affectu/ſ Rñdit/ſ. Hic oñr/ſtat. mardo. &c. Hic oñr/ponif regis confeſſio, cũ ſub/dit. f ¶Scribi. q̃ iudæ/i. vo. placet. p. eoꝝ ſalute/ſ Signa. ſras anu. me./ſ. Accitiſ. ſcrí. Hic/ſcribitur dictæ conſ/cẽſionis acelerata execus/tio. ga periculi erat in mo/re. & hoc eſt qđ dr̃: Accẽſ/ſcrib. qhabebant di. ſtandi/officium

officiũ. i ¶Et librarijs. i. ſcriptoribus. k ¶Erat autẽ tempus ter. mẽ. Et ſic duo menſes fluxerũt a tpe quo lr̃æ contra iudæos impetratæ p amã miſſæ fuerãt: ga primo mẽſe poſuit amã ſortẽ q̃ mẽſe & quo die iudæi debẽbãt interfici: & ſtatim illæ lr̃æ fuerũt impetratæ & miſſę: vt hr̃. ii. in. ca. l ¶Iuxta lín. & lr̃as. imperiũ em̃ aſſueri ita erat diffuſum, ꝙ in diuerſis, quinq; nõ ſolũ erant idiomata diuerſa: ſed etiã in aliqbus locis varijs lẽis vtebantur. m ¶Et cõſtituta eſt per oẽs pro. vna vltionis dies &c. & ſic patet ꝙ ea dẽ dies quæ p ſortẽ ipſius aman erat deputata ad interfectionẽ iudæorũ: p diuinã, puidentiã ordinata eſt ad ꝓrium. ſ. ad interfectionẽ ſuorum inimicorũ. n ¶Sũmaq; epi. fuit. i. ſnia in breui & groſſo: quia proceſſus & verba

Moral'r. Ioꝟ. 16. g

ſ Ira regalis hic non ponuntur, ſed inferius. xvj. capi. ſm opinionem aliquorũ. o ¶Egreſſiq; ſunt vere. i. nunc: ſic dicti a veho vehis: quia portant nuncium vel mandatum. p ¶Et edictum re. de correctione maliciæ aman. q ¶Pependit in fuſis. vbi tunc erat ſedes regis: vt patet p prædi. ca. r ¶Mardocheus autẽ. Hic oñr deſcribitur ex prædictis orta lætitia: ga ſcribitur Prouer. xxix. a In multriplicatione iuſtorum lætabif vulgus: cũ autẽ impiꝰ ſumpſerit principatũ gemet ppls. & ideo ſicut exaltatio aman impiꝰ fuit bonis cã triſticiæ: ita exaltatio mardochei p quã fuit multiplicatus in bonis rẽporalibus & honore fuit cã lætitiæ. & h̃ eſt qđ dr̃: Mardocheus autẽ de pala. & de cõſpe. re. egrediens. ad ſtatum ciuitatis

☞ diſponẽdum

Ordinatione ſublata fuit a principibus terrenis poteſtas inueſtiendi epos & abbates p baculum & anulum: & remanſit ſlaris eccleſiæ tm̃. b ¶Hester autẽ cõſt. mar. &c. Per qđ deſignaf q̃ nullus inſtituẽdus eſt ſlatus, niſi p eccleſiam hester nõie figuratã. Orauitq; vt malicíã aman & machinationes eius &c. d ¶Iuberet irritas fieri. quod rex noſter Ieſus chriſtus myſtice fecit: qñ per cõſtantinũ ſtatuta p chriſtianos facta per neronem & alios perſecutores xp̃ianorum, irritauit: inhibẽs ſub pœna ne aliqua fierent iniuria chriſtianis. r ¶Mardocheus autem egrediẽs de palatio & de cõ. &c. Per hoc ſignificatur quod prælatus fraterna charitate motus aliquando de cõtemplatione debet egredi & tranſire ad actionem pro ſalute populi ſui: & tunc

V iiij debet

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Gitur Ca.IX. du.mẽ.&c. seq tur: a ¶Et pl. pos. cog. Quia doctorum actio laudabilis & potentia virtutũ honorẽ & reuerẽtiã tribuit multitudini fideliũ. vñ in actib' apl'orũ: Fiebant ꝓdigia & signa multa. vñ legit alibi Fiebat eñ oi aiæ timor: Itẽ Nemo audebat se coniũgere illis & magnificabat eos populus. b ¶Itaq; per cuſ. iud. &c. Nõ solũ alios oparios inigratis q; pseuerãt in peccatis: nec curant percipere remissionẽ ꝓ tõtũ, spũſancti diuina sniã dãnandos iudicat: sed etiã carnales iudæos decalogi transgressores crucis christi reatum: quem ex perfidia ꝓxerunt: in inferni cruciatib' sensuros. c ¶ Quorum ista sunt noĩa. Horũ nominũ interptatiões non multo ope exprimus: nec allegoriæ seruire cogimus Typus eñ in parte est: non in toto. Si eñ in toto est typus non est historia. Historicũ oportet rei gestæ seriem exponere. nec citra subsistere, nec vltra proce-

dere. Allegoricũ interpretem egregias ptes in spũali sensũ conuenientes eligere a ¶Cui illa &c. hester quę cũctata ciuitatis hostes suos exciperet: cõtẽdit studiũ at q; hostes suos pacifica mẽte ſſ. cet conat. vñ: Persequar inimicos meos & ꝓprehẽdã illos &c. Primũ q̃ngentos, deinde trecẽtos viros occi-
dens &c. Oẽs qui q̃nq; sen-
tio' ꝓ pti fuit accipe: & q fi
gnificat. d ¶Et mi-
sorũ &c. Sorsi vrnã mſſ
in gremium cuiuslibet
diuinationi significat: cuſ. pugnã hũanã, sed
Salomõ: Sortes mittunt in
sinum: sed a dño temperant.

¶ Isti sunt

NI. DE LYRA

a ¶Quid vltra. hic ponit vindicatio spũs. & in vltra suis rẽ: qa ibi fuerat machinatio facta aman ꝙ iudæos: & ió facta ẽ ibi ma nis. Per interfectionẽ autẽ hoc facũ fuit qm̃ ꝓ eyn. fm hic ait: fabbatũ æterne habẽt. Aln vsq; ad vl tra. po. q. d. pat' fum fa-
ctũ hoc est qđ dr: Quid eere. & ió regina magis fuit ausa vltra petere. dices: De inimicis suis &c. b ¶ Et fuit fa-sum de cõsilio filiorũ decẽ filij aman &c. q fuerãt occisi in die ꝑcepta: & sic fuit actus vniformis fieret in par e

¶qui tantam exercuere in suſis.

re cædem in vniuersis prouinciis? Quid vltra postu-
las? Et quid vis vt fieri iubeam? Cui illa respondit. Si regi
a ¶Fiat volũtas tua, nõ mea. ¶Simile aut' abraam: Quia semel cœpi, lo
quar ad dominum meum.

placẽt, detur potestas iudæis: vt sicut hodie fecerunt in suſis: sic & faciant: cras & decem filii aman in patibulis suſpẽ
dantur. Præcepitq; rex vt ita fieret: statimq; in suſis pepẽ-
dit edictum: & decem aman filii suſpensi sunt. Congrega-
tis iudæis decimaquarta die mensis adar interfecti sunt in

a ¶ vitiorum.

suſis trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantiã est:
sed & ꝑ omnes prouincias quæ ditioni regis subiacebant,
pro animabus suis steterunt iudæi: interfecti, hostibus
suis atq; persecutoribus, intantum vt. lxxv. milia occiſo-

a ¶ falsa doctrina, aut operatione iniqua.

rum implerentur: & nullus de substantiis eorũ quicq; cõ
tingeret. Dies autem tertiusdecimus mẽsis adar vn' apud
a ¶ qui perfectã quietẽ significat aiarũ. b ¶ laborare inuicem adepta
oẽs interfectiõis fuit: & dẽcimaquarta die cædere dẽsierũt:
victoria. a ¶ quia amplius non erit luctus & do.

quem cõstituerũt esse sõlennẽ: vt in eo omni deinceps tpe
a ¶ cœlesti refectiõi. vñ: In voce exultatiõis & cõfessiõis son' epulãtis.
vacarent epulis, gaudio atq; conuiuiis. At hi qui in vrbe
a ¶ quasi perdurantes & certãtes & viui vitã æternã expectantes.
suſis cædem ex ẽrcuerant: tertiodecimo & quartodecimo
a ¶ spũaliũ hostiũ & corporaliũ. b ¶ q signficat corpis & aiæ gerẽ. Se
ptenari' eñ sabbatũ. i. requiẽ significat aiarũ: & octonarius corporum
eiusdem mensis die in cædẽ versati sunt. Quintodecimo e
resurrectionem & quietem & imm ortalitatem.

aũt die percutere desierunt. Et idcirco eundẽ diem consti-
a ¶ qa ampli' nõ erit luctus. b ¶ De torrẽte voluptatis tuę potabis eos.
tuerunt solẽnnem epulãrũ atq; lætitiæ. Hi vero iudæi q in
oppidis non muratis ac villis morabantur: quartum-
decimum diem mensis adar conuiuiorũ & gaudii decreue
a ¶ quia charitas facit oia cõia: & oim erat qđ singulorum.

runt: ita vt exultent in eo & mittant sibi mũnera ꝓ tes epula
a ¶ id est scriptis hæc credẽda cõmẽdauit mãdata vel futura.
rum & ciborum. Scripsit itaq; mardocheus omnia hæc: & f
lĩis cõprehensa misit ad iudæos: q in oĩb' regis ꝓuinciis g
a ¶ iudaico populo. b ¶ gentibus.

morabantur tã in vicinõ positis q̃ ꝓcul: vt quartãdecimã
a ¶ suscipiendos crederent.

& quintãdecimã diẽ adar mensis pro festis susciperent: &
a ¶ ne aliqua obliuione solennitas futura deleatur.

reuertente semp anno solẽnni celebrarẽt honore: qa ĩ ipis
a ¶ vlti sũt deo vlasceꝛe. b ¶ Tristicia vra vertetur in gaudium.

diebus se vlti sunt iudæi de inimicis suis: & luctus atq; tri
a ¶ ibãt gaudẽtes a cõspectu cõsilij. b ¶ spe eñ salui facti sumus. c ¶ in
stitia in hilãritatem gãdiumq; cõuersi sunt: essentq; isti
spe. a ¶ Hõ qđ fecit cœna mag. & vo. mul. b ¶ interim. c ¶ ꝑ expe-
dies epulãrum atq; lætitiæ: et mitterent sibi inuicem cibo
ciatiõe cõs resurrectionis & refectionis. a ¶ necessitatib' sctõrũ cõmu
nicãtes. b ¶ libẽter, nõ ex tristicia aut necessitate: sed larga mente.

ptes, & pauperib' munuscula largirent. Suscæperunt
q; iudæi in solennẽ ritum cũcta q̃ co tpe facere cœperant:
a ¶ ordo prædicatorũ. b ¶ hostis ecclesiæ.

& quæ mardocheus litteris facienda mandauerat. Amãn h
a ¶ voto. b ¶ facto. c ¶ verorum.

enim filius amadathi stirpis agag hostis & aduersarius iũ
a ¶ nõ subito, sed ex deliberatiõe saciẽdo. b ¶ tam corpore q̃ mente.
c ¶ de mundo.

dæorum cõgitauit cõtra eos malũ vt occideret illos atq; dẽ
leret. Et misit phur: qđ nostra lingua vertitur in sortem. Et
postea ingressa est hester ad regem: obsecrans vt conatus
ei' litteris regis irriti fierẽt: & malũ qđ cõtra iudæos cogi-

in patre & filijs. & paret litte
ra vsq; ibi: c ¶ Sed & per
oẽs &c. istud refert ad vidi
dicationẽ diei ꝓcedentis: qa
in ciuitate susa tm̃ habuerũt
iudæi licẽtiã interficiẽdi ad-
uersarios duobus diebus. s.
tertiadecima & decimaqrta
duodecimi mensis. In alijs
aũt ciuitatib' & villis vno
die tantũ. s. tertiadecima die
eiusdem mensis. d ¶ Dies
aũt. Hic ꝓñr ponit erga deũ
gratiarũactio: in ꝙ dies qrta
decia ĩ q̃ iudæi q erãt extra
ciuitatẽ susis, qeuerũt ab in
terfectiõe aduersariorum: &
dies qntadecia eiusdẽ mẽsis
in q̃ iudei q erãt ĩ suſis qeue
rũt ab hmõi occisiõe: ꝓstitu-
rę sunt solẽnes apud iudæos
vniuersos, vt essent memo-
res bñficij diuini his diebus
eis dati. & ꝓrio ponit hanc deũ
gratiarũactio: in ꝙ dies qrta
decia ĩ q̃ iudei

Universidad de Deusto
Biblioteca

E a ¶Isti sunt dies. Quia quies animarum & resurrectio corporum merito firmiter a fidelibus custoditur & celebratur. Vel qa quietis animarum & resurrectionis corporum merito seriatio a fidelibus costoditur & celebratur. Capi. X.

Dañ.2.e. REx vero assuerus &c. Christus qui excisus de monte sine manibus creuit in montem magnum & impleuit totum mūdum. Hystorialiter em nō oēm terrā tributariā fecit: qa nec habuit.

NICO.DE LYRA

c a ¶Atq; ex illo tēpore dies isti appellati sunt phurim. i. sortium. non ab ali quo facto iudæorum quo mēse & quo die deberet esse: sed ipsius aman: qui misit sortē de interfectione iudæorū, & sic fuerūt ibi duæ sortes. prima de mēse: & secūda de die: vt habetur. ē. iij. ca. & propter hoc appellati sūt dies sortium in plurali. & hoc ex facto diuinæ prouidentiæ: quæ sortem illam ordinatā ad bonum ipsorum. b ¶Quæ q; sustinuerunt. in persecutione aman. c ¶Et quæ deinceps immutata sunt. p procurationem hester & mardochei. d ¶Susceperunt iudæi super se & semen suum. quia parentes possunt obligare filios etiam futuros ad ea quæ spectant ad commune bonum.

e ¶Et super cunctos qui relegioni eorum vo. copula. id ē ad iudaismū conuerti. Cætera patent ex dictis. f ¶Scripserunt q; hester regina fi. abiahil. & mar. &c. Hic consequēter ponitur confirmatio dictæ solennizationis. secūdo ad mādatum hester & mardochei simul. Sciendum tn q; istud mādatum differt a primo: quia vt dicunt hebræi, hester & mardocheus petierūt, q; liber iste a sapientibus iudæorum reciperetur in numero librorū sacrorū: præmiserūt tamen huic petitioni obseruationē dictæ solennizationis: eam iterando ad maiorē assertionem. & hoc est quod dicitur: g ¶Vt omni studio dies ista solēnis sanciretur in posterum. id est cōfirmaretur. h ¶Vt haberē t pacem. id est pacifice habitarēt inter gentiles: nec insolescerent cōfidentes de potentia hester & mardochei. i ¶Et sit scíperent veritatem. scilicet huius libri inter sacros codices k ¶Obseruantes dies sortium. Hic repetitur solennitas istorum dierum ad maiorem assertionem. l ¶Ieiunia atq; clamores &c. id est q; tunc haberent memoriam quomodo de afflictionibus paratis sibi ab aman fuerant his diebus liberati. & vlterius repetit de recæptione huius libri cum dī: m ¶Et omnia quæ huius libri &c. construatur sic littera: Et omnia quæ in historia huius

ria huius libri continentur, supple inter libros sacros recipient. n ¶Qui vocatur hester. i. qui liber ab ipsa hest. intitulatur. cet mardocheus ipsum scripserit.

ADDITIO. Hoc qđ dicit: Ieiunia & clamores exponuntur ab hebræis: q; ex ordinatione hester & mardochei sicut obseruāti erat dies sortium ad noticiam solennē vt dictum est: ita obseruarent ieiunia & clamores: sic. q; ante illam solēnitatē ieiunarent & se affligerent: in memoriā ieiunii hester & iudæorū quæ illo tpe fuerūt facta. Quæ qdem ieiunia obseruant vsq; in præsentē diē sicut & solennitates p dictas &c. Cap. X.

REx vero assuerus. Hic vltimo ponitur remunerato pro opere iusto quem fecerat affectus aman & eius filios suspendendo, & mardocheum exaltando: quia propter hoc dei imperium dilatauit. quod notatur cum dicitur: p ¶Omnē ter. &c. locutio est hyperbolica: quia nulla terræ & insulæ non fuerunt sibi subiectæ: sicut dicitur: tota ciuitas vadit ad tale spectaculum: licet magna pars vel maior non vadat. q ¶Cuius fortitudo. contra hostes. r ¶Et imperium. eorum ad ciues. s ¶Et dignitas. scilicet imperialis & regia. t ¶Atq; sub li. quia multos reges habuit sub se tione sua. v ¶Qua exaltauit mardocheum. quia per præcellentiam sublimitatem potuit hoc facere. x ¶Scripta sunt i li. mardocheus conscripta sunt q; in hoc libro. y ¶Et quomodo mardo. &c. vt sic memoria bonitatis eius non fo lum apud iudæos: sed etiam apud gētiles futuris tpib; remaneret. Q; tera aūt quæ sequunt nō intēdit ponere. Tū qa satis apparet ex sententia ex prædictis:

Moraliter. o ¶Rex vero assuerus. Per regem assurum significatur dominus noster iesus xp̄s. qui dictū est. ē. qui subiugauit sibi omnem terram per fidem. nā alig de oī terra iugo fidei xp̄ianæ subtrahere colla sua: vt sit sibi distributio. p generib; singulorū cētū diet. Oēm terrā. sicut dē: Omne aial fuit in arca noe. Circa vero finē mundi o; generaliter supponentur iugo fidei. sicut dicunt doctores nostri: & tunc in oibus gentibus erit deus vn⁹ & nomē ei⁹ vnū. Zach. xiiij. & tunc erit distributio pro singulis generum, cum dī: omnē terram. v ¶Qua exalta. mardo. Per istum mardocheum quem rex assuerus exaltauit, & fecit a se scribi dum: significat pontifex summus quē xp̄s exaltauit super eorum populū xp̄ianū, faciēs ipsum sibi vicarium. z ¶Quæres bona po. suo. per hoc ostendit q; studiū summi pōtificis verti debet ad quærendū bonū populi xp̄iani. Et sibi aliq; prelati sub ipso gliberi debēt ad hoc cia vel dioceli itēdere debēt ad honorē & gloriā dñi nri iesu xp̄i: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¶Postila venerabilis Nicolai de Lyra super librum Hester finit.

Hieronymus. Quæ habentur in hebræo plena fide expressi. Hæc autem quæ sequuntur scripta reperiūtur in editione vulgata: quæ græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obeloid est veru prænotauimus: Dixit itaq; mardocheus: A deo facta sunt ista: Recordatus sum somnii quod videram: hæc eadem significantia: nec eorum quicq; irritum fuit: Paruus fons qui creuit in fluuium & in lucem solemq; conuersus est: & in aquas plurimas redundauit, hester est in quam rex accepit vxorem: & voluit esse reginam. Duo aūtem dracones, ego sum & aman. Gentes quæ conuenerunt ut delerent nomen iudæorum. Gens autem mea, israel est: quæ clamauit ad dominum: & saluum fecit dominus populum suum: liberauitq; nos ab omnibus malis: & fecit signa magna atq; portenta inter gentes: & duas sortes esse præcepit: vnam populi dei: & alteram cunctarum gentium. Veniteq; vtraq; sors in statutum ex illo iam tempore coram deo vniuersis gentibus & recordatus est dominus populi sui: ac misertus hæreditatis suæ. Et obseruabuntur dies isti in mense adar: quartadecima die eiusdem mensis cum omni studio & gaudio in vnum cœtum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi israel.

ANno quarto regnantibus pto; Capi. XI. lemæo & cleopatra: attulerunt dositheus qui se sacerdotem & leuitici generis fere bat: & ptolemæus filius eius hanc epistolam phurim: quam dixerunt interpretatam esse lysimachum ptolemæi filium in hierusalem. Hieronymus. Hoc quoq; † principium erat in editione vulgata: quod nec in hebræo nec apud vllum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maxime prima die mensis nisan vidit somnium mardoche⁹ filius iahiri, filii semei filii cis, de tribu beniamin: ho

mo iudæus qui habitabat in vrbe susis vir magnus & excelsus inter primos aulæ regiæ. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabuchodonosor res babylonis de hierusalem cum iechonia rege iudææ: & hoc eius somnium fuit: Apparuerunt voces & tumultus, tonitrua & terremotus & cōturbatio super terram: & ecce duo dracones magni paratiq; contra se in prælium: ad quorum clamorem cunctæ concitæ sunt nationes: vt pugnarent contra gentem iustorum. Fuitq; dies illa tenebrarum & diiscriminis, tribulationis & angustiæ & ingens formido super terram. Conturbataq; est gens iustorum & timentiū mala sua: & præparata ad mortem. Clamaueruntq; ad dominum: & illis vociferantibus † fons † ē.10.c. paruus creuit in fluuium maximum: & in aquas plurimas redundauit. Lux & sol ortus est: & humiles exaltati sunt: & deuorauerunt inclytos. Quod cum vidisset mardochæus & surrexisset de stratu, excogitabat qd deus facere vellet: & fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium. Ca. XII.

† Orabatur autē eo tempore in aula re † ē.2.d. & 6.a. gis cum bagathan & thares eunuchis regis: qui ianitores erant palatii. Cum q; intellexisset cogitationes eorum & curas diligentius peruidisset, dicit q; conarentur in regem artexerxem manus mittere: & nunciauit super eo regi. Qui de vtroq; habita quæstione confessus iussit duci ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed & mardocheus rei memoriam litteris tradidit: Præcipitq; ei rex vt in aula palatii moraretur: datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege: & voluit nocere mardocheo & populo eius pro duob⁹ eunuchis regis qui fuerāt interfecti. Hieronymus. Hucusq; proœmium. Quæ sequuntur in eo loco posita erant vbi scriptum est in volumine: Et dixerunt bona vel substantias eorum. Quem in sola vulgata æditione repperim⁹. Epistole autē hoc exemplar fuit. Capitulum. XIII.

† Ex maximus artaxerxes ab india vsq; æthiopiam centum vigintiseptem prouinciarum: principibus & ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit: Cum plurimis gentibus imperarem: & vniuersum orbem meæ ditioni subiugassem: volui nequa q̄ abuti potentiæ magnitudine: sed clæmentia & lenitate gubernare subiectos: vt absq; vllo terrore vitā silentio transigentes: optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Quærente autem mea consiliariis meis quomodo posset hoc ipleri: vnus qui sapientia & fide cæteros præcellebat: & erat post regem secundus aman nomine: indicauit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui nouis vteretur legibus: & contra omnium gentium consuetudinem faciēs, regū iussa cōtēneret: & vniuersarum concordiā nationum sua

tauerat reūtteret in caput eius. Deniq; & ipsum a ¶.i. cruciendos per crucem christi prædixerunt.

& filios eius affixerunt cruci: atq; ex illo ꝓpe dies a isti appellati sunt phurim. i. sortium: eo q; phur. i. sors i vrnā missa fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt eplæ. i. libri hui⁹ volumine cōtinēt: q̄q; sustinuerūt: & q̄ deinceps imutata sunt, suscæperūt iudæi ꝙ sup se & semē suū, & sup cūctos q religiōi eorū vo e luerāt copulari: vt nulli liceat hos duos dies absq; solennitate transigere quos scriptura testatur: & † certa expetunt tēpora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla vnq̄ dele a ¶temporū successiones. b ¶vel multæ. bit obliuio. Et p singulas generatiōes cūctæ in a ¶per singulas generationes. b ¶ecclesiæ. c ¶celebritatē futurā præsignantes. d ¶ecclesia vel aia a deo dicata. toto orbe prouinciæ celebrabunt: nec est vlla ciui a ¶veris. tas in q̄ dies phurim. i. sortiū nō obseruātur a iu a ¶successorib⁹. ¶imitatorib⁹. b ¶ꝓpria spōsiōe & ꝓfessiōe. dæis: & ab eorum ꝓgēnie, q̄ his cerimoniis oblimonentes. a ¶ecclesia.

gata est. Scripseruntq; hester regina filia abiahil f ¶doctores. a ¶admonentes vel admonitiones. & mardoche⁹ iudæ⁹ etiā scīam epl'am: vt oī studio dies ista solennis sanciret in posterū. Et misevt supra.

runt ad oēs iudæos q in centū vigintiseptē ꝓuin a ¶fraternā charitatē: nec p schismata discordēt. ciis regio assueri versabāt: vt haberēt pacē & su h a ¶euangelicā, nō falsitatē hæreticam.

scíperent veritatē obseruātes dies sortiū: & suo tēk pore cū gaudio celebrarent: sicut cōstituerāt mardoche⁹ & hester. Et illi obseruanda susceperunt a ¶filij q̄s gignūt ꝙbo dei. vñ: Filioli mei q̄s iterū p. d. f. v. c. b ¶ieiunia corporalia & spūalia. c ¶orationū, ꝓdicationū. a se & a semine suo ieiunia atq; clāmores & sor l a ¶victoriæ futuræ. b, ¶diuini testamēti⁹.

tiū dies: & oia quæ libri hui⁹ qui vocatur hester m historia continentur. Cap. X.

NEx vero assuerus omnem terram & cun ꝙ a ¶Reges tharsis & insu. mu. of. b ¶vñ: Redditas maris insulas fecit tributarias: cuq ius fortitudo & imperium & dignitas atq; sublir s a ¶corā fidelib⁹ & infidelib⁹. b ¶ordinē prædicatorū. t mitas qua exaltauit mardocheum scripta sunt in v a ¶in memoria oīm nationū. b ¶verus iudæus: non in manifesto in carne, sed in abscondito, in spū. libris mœdorum atq; persarū: & quomodo mar y docheus iudaici generis secundus a rege assuero a ¶gratus & acceptus. fuerit: & magn⁹ apud iudæos: & accæptabilis plæ a ¶christianorum. b ¶æterna. c ¶quē regit. bi frātrum suorū: quæres bona pōpulo suo: & lo z a ¶in hoc scło & futuro. q̄ speciosi pedes euā. pa. euā. bo. Et alibi: Rogate q̄ ad pacē sunt hierlm. b ¶filiorū spiritualiū. quens ea quæ ad pācem seminis pertinerent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E dſſentione violaret. Quod cum didiciſſemus: vi-
dentes vnam gentem rebellem aduerſus omne ho-
minum genus peruerſis vti legibus: noſtriſq; iuſſio-
nibus contraire: & turbare ſubiectarum nobis pro-
uinciarum pacem atq; concordiam: iuſſimus vt quoſ
cunq; aman qui omnibus prouinciis præpoſitus eſt
& ſecundus a rege: & quem patris loco colim⁹ mon-
ſtrauerit: cum coniugibus: ac liberis deleantur ab ini
micis ſuis: nulluſq; eorum miſereatur: quartadecima
die duodecimi menſis adar anni p̄ſentis: vt nepha-
rii homines vno die ad inferos deſcendentes, red-
dant imperio noſtro pacem quam turbauerant. Hic.
Hucuſq; exemplar epiſtolæ. Quæ ſequuntur poſt eũ
locum ſcripta repperi: vbi legitur: Pergenſq; mardo-
cheus fecit omnia quæ ei mandauerat heſter. Nec ta
men habentur in hebraico: & apud nullum penitus
feruntur interpretum. Mardocheus autem depreca-
tus eſt dominum, memor omnium operum eius, &
dixit. Domine domine rex omnipotens: in ditione
enim tua cuncta ſunt poſita: & non eſt qui poſſit tuæ
reſiſtere voluntati: ſi decreueris ſaluare iſrael. Tu fe-
ciſti cœlum & terram: & quicquid cœli ambitu conti
netur: dominus omnium es: nec eſt qui reſiſtat ma-
ieſtati tuæ. Cuncta noſti & ſcis quia nõ p ſuperbia &
contumelia & aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc,
vt non adorarem aman ſuperbiſſimum: libenter em̃
pro ſalute iſrael etiam veſtigia pedum eius deoſcula-
ri paratus eſſem: ſed timui ne honorem dei mei tranſ
ferrem in hominem: & ne quem q̃ adorarem excæ-
pto deo meo. Et nunc domine rex deus abraam mi-
ſerere populi tui: quia volunt inimici noſtri perdere
& hæreditatem tuam delere. Ne deſpicias partem
tuam quam redemiſti de ægypto. Exaudi depreca-
tionem meam & propitius eſto ſorti & funiculo tuo:
& conuerte luctum noſtrum in gaudium: vt viuentes
laudemus nomen tuum domine & ne claudas ora te
canentium. Omnis quoq; iſrael pari mente & obſe-
cratione clamauit ad dominum: eo q̃ eis certa mors
impenderet. Ca. XIIII.

HEſter quoq; regina confugit ad dominum
pauens periculum quod imminebat. Cum
q; depoſuiſſet veſtes regias, fletibus & lu-
ctui apta indumenta ſuſcæpit & pro vn-
guẽtis variis cinere & ſtercore impleuit caput: & cor
pus ſuum humiliauit ieiuniis: omniaq; loca in qui-
bus ante lætari conſueuerat, crinium laceratione
compleuit. Et deprecabatur dominum deum iſrael,
dicens: Domine mi qui rex noſter es ſolus: adiuua
me ſolitariam: †& cuius præter te nullus auxiliator alis† &q;a
eſt alius. Periculum meum in manibus meis eſt. Au
diui a patre meo: q; tu domine tuliſſes iſrael de cun
ctis gentibus, & patres noſtros ex omnib⁹ retro ma-
ioribus ſuis: vt poſſideres hæreditatem ſempiternã:
feciſtiq; eis ſicut locutus es. Peccauimus in conſpe-
ctu tuo: & idcirco tradidiſti nos in manus inimico-
tum noſtrorum. Coluimus enim deos eorum. Iuſt⁹
es domine: Et nunc non eis ſufficit q; duriſſima nos
opprimũt ſeruitute: ſed robur manuum ſuarum ido-

G lorum potentiæ deputantes volunt tua mutare pro-
miſſa: & delere hæreditatem tuam: & claudere ora
laudantium te: atq; extinguere gloriam templi & al-
taris tui: vt aperiant ora gentium & laudent idolo-
rum fortitudinem: & prædicent carnalem regem in
ſempiternum. Ne tradas domine ſceptrum tuum his
qui non ſunt: † ne rideant ad ruinam noſtram ſed eõ
uerte conſilium eorum ſuper eos: & eum qui in nos
cœpit ſæuire ciſperde. Memento domine & oſtende
te nobis in tempore tribulationis noſtræ: & da mi-
hi fiduciam domine rex deorum & vniuerſæ po-
teſtatis: tribue ſermonem compoſitum in ore meo
in conſpectu leonis & transfer cor illius in odium ho
ſtis noſtri: vt & ipſe pereat & cæteri qui ei conſentiũt.
Nos autem libera in manu tua: & adiuua me ancil-
lam tuam nullum aliud auxilium habentem niſi te
domine qui habes omnium ſcientiam: & noſti qua
oderim gloriam iniquorum: & deteſter cubile incir-
cuniſorum & omnis alienigenæ. Tu ſcis neceſſita-
tem meam, q; abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ
meæ: quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtenta-
tionis meæ: & deteſter illud quaſi pannum meſtruatæ
tæ: & non portem in diebus ſilentii mei: & q; non
comederim in menſa aman: nec mihi placuerit con-
uiuium regis & non biberim vinum libaminum: &
nunq̃ lætata ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum
vſq; in præſentem diem niſi in te domine deus a-
braam. Deus fortis ſuper omnes exaudi † voces eo-
rum qui nullam aliam ſpem habent: & libera nos de
manu iniquorum & erue me a timore meo. Hiero. 14
Hæc q̃q; addita repperi i editiõe vulgata. Ca. XV.

IT mandauit ei (haud dubium quin heſter,
mardocheus) vt ingrederetur ad regem, &
rogaret p populo ſuo & p patria ſua. Nec
morare inquit dierũ humilitatis tuæ: quo-
modo nutrita ſis in manu mea: quia aman ſecundus
a rege locutus eſt contra nos in mortem: & tu inuo-
ca dominum & loquere regi pro nobis, & libera nos
de morte. Hiero. Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt in
editione vulgata repperi. Die autem tertio † depo-
ſuit veſtimenta ornatus ſui: & circundata eſt gloria
ſua. Cumq; regio fulgeret habitu & inuocaſſet om-
nium rectorem & ſaluatorem deum aſſumpſit duas
famulas: & ſuper vnam quidem innitebatur quaſi
pro delitiis, & nimia tenecitudine corpus ſuum fe-
re non ſuſtinens: altera autem famularum ſequeba-
tur dominam defluentia in humum indumenta ſua
ſtentans. Ipſa autem roſeo colore vultum perfuſa, &
gratis ac nitentibus oculis triſtem cælabat animum
& nimio timore contractum. Ingreſſa igitur cuncta
per ordinem oſtia, ſtetit contra regem: vbi ille reſi-
debat ſuper ſolium regni ſui: indutus veſtibus regiis
auroq; fulgens & precioſis lapidibus: eratq; terribi-
lis aſpectu. Cumq; eleuaſſet faciem & ardentib⁹ oc
lis furorem pectoris indicaſſet, regina corruit: & in
pallorem colore mutato laſſum ſuper ancillam recli
nauit caput. Cõuertitq; de⁹ ſpiritũ regis i mãſuetu-
nẽ: & feſtin⁹ ac metuẽs exſiluit de ſolio: & ſuſtẽtis ea

A vlnis ſuis donec rediret ad ſe: his verbis blandieba
tur: Quid habes heſter? Ego ſum frater tu⁹ noli me- Hebraei
tuere: Non morieris: non enim pro te, ſed pro † om- tenent.
nibus hæc lex conſtituta eſt. Accede igitur & tange
ſceptrum. Cũq; illa reticeret, tulit auream virgam &
poſuit ſuper collũ eius: & oſculatus eſt eã, & ait: Cur
nihil non loqueris? Quæ reſpondit: Vidi te domi-
ne quaſi angelum dei: & conturbatũ eſt cor meũ præ
timore gloriæ tuæ. Valde em̃ mirabilis es domine: Pſal.
& facies tua plena eſt gratiarũ. Cũq; loqueretur rur-
ſus corruit: & pene exanimata eſt. Rex autem turba
batur: & omnes miniſtri eius conſolabantur † eum.
Hiero. Exemplar epiſtolæ regis artaxerxis, quam
pro iudæis ad totas regni ſui prouincias miſit: q̃d
&ipſum i hebraico volumine non habet. Ca. XVI.

EX magnus artaxerxes ab india vſq; ad
æthiopiam centum vigintiſeptem prouin
ciarum ducibus ac principibus: qui noſtræ
iuſſioni obediunt, ſalutem dicit. Multi bo
nitate principum & honore qui in eos collatus eſt
abuſi ſunt in ſuperbiam: & nõ ſolũ ſubiectos regib⁹
nituntur opprimere: ſed data ſibi gloriam nõ feren- B
tes, in ipſos qui dederunt moliuntur inſidias. Nec
contenti ſunt gratias non agere bñficiis: & humani
tatis in ſe iura violare: ſed dei quoq; cuncta cernen-
tis abiectantur poſſe fugere ſentẽtiã. Et intantũ veſa
niæ prorumpunt, vt eos qui credita ſibi officia dili- affectus
genter obſeruant: & ita cuncta agunt vt omniũ lau- culis.
de digni ſint: mendaciorum † cuniculis conent̃ ſub
uertere: dum aures principũ ſimplices & ex ſua natu
ra alios æſtimantes, callida fraude decipiunt. Quæ
gerũtur quotidie: quõ malis quorundã ſuggeſtio-
nibus regum ſtudia deprauent̃. Vñ pudendum eſt
paci omnium prouinciarum. Nec putare debetis ſi di-
uerſa iubemus ex animi noſtri venire leuitate: ſed p
qualitate & neceſſitate temporum: vt reipublicæ po
ſit vtilitas ferre ſententiam. Et vt manifeſtius quod
dicimus intelligatis, † Aman filius amadathi, & ani
mo & gente macedo: alienuſq; a perſarum ſanguine
& pietatem noſtram ſua † ſublatus eſt: vt regno pri
peregrinus a nobis ſuſcæptus eſt & tantam in ſe ex-
pertus humanitatẽ, vt pater noſter vocaretur & ado-
raretur ab omnibus poſt regem ſecundus: qui intan
tum arrogantiæ tumore † ſublatus eſt: vt regno pri
uare nos niteretur & ſpiritu: Nam mardocheũ cuius
fide & beneficiis viuimus, & conſortem regni noſtri
heſter cum omni gente ſua † nouis quibuſdã atq; in-
auditis machinis expetiuit in mortem: hoc cogitãs
vt illis interfectis inſidiaretur noſtræ ſolitudini: &
regnum perſarum trãſferret in macedonas. Nos au-
tem a peſſimo mortaliũ iudæos neci deſtinatos, in
nulla penitus culpa repperimus: ſed econtrario iu-
ſtis viuentes legibus, & filios altiſſimi & maximi ſem
piterni viuentis dei: cuius beneficio & patribus no-
ſtris & nobis regnum eſt traditum: & vſq; hodie cu-
ſtoditur. † Vnde eas litteras quas ſub nomĩe noſtro
ille direxerat ſciatis eſſe inanitas. Pro quo ſcelere an-

te portas huius vrbis id eſt ſuſis: & ipſe qui machi- C
natus eſt, & omnis cognatio eius pendet in patibu
lis: non nobis, ſed deo reddente ei quod meruit.
Hoc autem edictum quod nunc mittimus, in cun-
ctis vrbibus proponatur: vt liceat iudæis vti legib⁹
ſuis. Quibus debetis eſſe adminiculo vt eos qui ſe
ad necem eorum parauerant, poſſint interficere: ter
tiadecima die menſis duodecimi: qui vocatur adar.
Hanc enim diem deus omnipotens mœroris & lu-
ctus eis vertit in gaudium. Vnde & vos inter cæte-
ros feſtos dies hanc habetote diem: & celebrate eã
cum omni lætitia: vt & in poſterum cognoſcant̃ om
nes qui fideliter perſis obediunt, dignam pro fide
recipere mercedem: qui autem inſidiatur regno eo
rum, perire pro ſcelere. Omnis autem prouincia &
ciuitas quæ noluerit ſolennitatis huius eſſe parti-
ceps, gladio & igne pereat: & ſic deleatur vt non ſo-
lum hominibus, ſed etiam invia beſtiis ſit in ſempi
ternum, pro exemplo contemptus & inobedientiæ.

Liber heſter cum additionibus
apocryphis finit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præsentis chartas operis si colligere optas:
Aspice principium litterulasq; suas.

a
Primavacat
Incipit expositio
Adamantius.
fuero vt domin⁹
loquitur.Quid
b
Et fecerunt
mundo
Viuificauit
Regulāq;
tem referatur
c
postea: vt
Cras enim eadem
pacis conteret
moysen legem
salem fructum
d
Mittam vobis
filiorum neptali
cœpisse. Ideo.
tas & magnas
sed semagis
e
honores sæculi
pro delictis
Ingressus est
dextera dei
f
Da mihi signum
Si sal.fa.
nes. Aut vero
stra bona.
g
tribu beniamin
sicut in titulo
hominum qñq;
duorū mensium
nazarei certis
h
In diebus illis
Considera ꝙ
gis confidentes
Inuentæq; sunt
& superuenientē

i
ordinē pphetarū
deum veraciter
derelicti
ritalis capax
qui eius non erit

k
inde extales
Gabaa.Rab.
Displicuitq;
pio huius
Et vnges eum
l
quoq; per
Porro ionathas
lech. Cōsanguinei
an anteponit
aut virtus
m
Percussit &c.
Domine domine
Af. mi.&c.
dei nostræ. Ostiū
Descendet &c.
n
Erat da.
Magos & hario.
tum israel
Substiterunt ei
audissent &c.
o
Duo autem viri
suam nominauit
fidem pertinent
vno lapide
Et fidelis
p
Sa.& aliorum
Et tulit dia.
Tholomai.
Igitur post hæc
Et deposuerunt
q
ops. Alio modo
altissimum
seruata est
Gob. Quod in.
Posuit tene.
r
nam sanctificauit
Bethsabee
ab eis esse
Abiathar quoq;
Abijt itaq;

s
Altitudo templi
solis feneſtræ
Et ædificauit
tor dei &hominū
t
Fecit omne opus
surrectionis iam
gnificetur dono
ctum operatiōis
Iordanis
v
ne & gloria eius
Rex autem salo.
Voraginem
re in agricultura
x
Factus est autem
Edificauit
insinuabat
Curauit alta
y
Abijt ergo pphe.
Itaq; cum au.
Ejice me
Factum est autē
Pallium heliæ
z
giezi qui currens
Dixit autem
Restitue ei
Regnauit
Athalia vero

A
Ipse ædificauit
Musach quoq;
benoth: quod est
Dabo vo. duo
cter dñm deprcat

B
Iosiam.Raba.
Contaminauit
In mageddo
Sedechias
&secum in

C
Sephi.Hiero.
Iair.Hic iudex
De egla vxore
Filius dei qui

D
Filijq; autē caath
littera non
Idithū. cantoris
Et capur af.
tar.Dauid.

E
Et dicat ois po.
Factū est autē &c.
Factū est aūt post
Dixitq; dauid.

F
Ad austrum
sup the. Thesau.
stamenti figuris
ne baptismi
Et erunt serui

G
Tunc salomon
holocausta
na austri in
Iulum de onere

H
Aromatibus
Vi.do.&c.ī solio
Ascensuri &c.no.
Ecce dñs &c.
Super gradum

I
Applicuerūtq;
Additio: quia
gnantes diligens
Et egit pœnitētiā

K
ira dñi ꝓuocatur
Euentilēt apices
vrbem sanctam
tentione & opere
Et in ipsis

L
fidijs retardati
quōdam senator
p immolationē
Artaxerxes rex

M
autem genua
noscēda traderēt
tes a peccatis
Et audierunt
Ipsi texerunt

N
quia hæc est
Congregatusq;
Vnusquisq; in
Et manna
O
Filij cantorum
re: sed peruerse
agitur, debent
tum dederunt
res romani
P
Et post hæc
Et cum adorando
Ve tibi assur
altissimus
cua vacuis
Q
Chromatio &
Ita vt omnia
ad obitū herodis
manitatem
R
Deus abraam
gi, qui litteram
nos sumus
Et consummati
S
exirent
eius originem
Porro. Ca. vj.
Et hos quinq;
T
missa sum
Caput hol⁹se.
Tunc ingref.
Horruerūt pers æ.
Incipit lib. hester
V
Rege & amā.
Rursumq;
Festina
da fidelium
dere. Alleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Real de
Valladolid